ч. 1 (11.365). Львів, вівторок 1. січня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II пов. Конто почт. шекк. 143.572 Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудневи. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно в краю 5.50 зол. За границею: В Америці і долар. Франції, Німеччині, Бельгії, Італії, Швайцарії, Румунії, Чехословаччині, Югославії, Данії, Норвегії, Швеції, Фінляндії, Естонії, Латвії, Литви, Греції, Португалії, Іспанії, Турції, Болгарії, Угорщині, Австрії, Німеччині і Данії атрокі 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-36. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Американський кредит і Господарська Рада в краю.

(Стаття з Америки.)

I.

Вступ. — Господарче життя Злучених Держав. — Заграничне інвестування капіталу. — Розбудова кредиту наукові. — Загранична торговля і ринки збуту. — Фінансування господарського життя. — Національний прихід.

[illegible] своїми товарами заливають світові ринки.

Загранична торговля Злуч. Держав до 120 мілїонами населення виносила в 1927 р. 4.486 мілїонів експорту і 4.185 мілїонів імпорту, або окрово біля 9 мілїярдів в той час, коли загранична торговля Радянського Союза з 144 мілїонами населення виносила всего 649 мілїонів дол. (1924 мілїонів експорт і 346 мілїонів імпорт 1926 р.). Сказав колись Гетц: Колись числа правлять світом; сьогодня певне: вони вказують як (світом) правлять. Коли хочемо пізнати, чому стільки капіталу йде в Німеччину, Канаду, Півн. Америку, то вистарчить поглянути на наступні числа заграничної торговлі:

Загранична торговля Злуч. Держав. 1927.

Край	(в мілїонах долярів) Експорт	Імпорт
Вел. Британія	927	383
Німеччина	481	200
Острів Куба	155	256
Рад. Союз	64	12
Польща	4 майже 4	

В остаточному році на перше місце вибиваються Канада та Півн. Америка. [illegible] Кар-Кейтс (Нет. Заграничні [illegible] вагабізм. [illegible] Під [illegible] — Англія [illegible] Франція [illegible] Італія [illegible] Англія [illegible] Англія [illegible] Англ

КОРОЛЬ ПАНЧІХ і КРАВАТОК ЖОВКІВСЬКА 1. КАЗОЧНО ДЕШЕВО. 1183-1

мирне. Але Індії — вимуром! А їх сума в усіх закутках Імперії примушує Англію не могла шаленше змірятись з своїми великими економічно-політичними противниками, щоби мати змогу знов успішно стенути розхитані вязи імперії.

З черги, **реформи короля Амануллі в Афганістані** викликали революцію, яка поставила в Азії СРСР знову проти британців. Це загострення справи в Афганістані тим більше тривожне, що тутже, в близькім сусідстві **шах Пєльї Різа-Хан** вспів в 1928 р. возбудувати (за допомогою Америки) не більше своєї самостійність, розриваючи останні кільчасті шнурку дуту Індоєвропейського брит. стану невільника.

Нарешті — на пятий момент в дійсним розвитку — побіда національної китайської революції відсунула більшовиків від Китаю, що було одною із богатьох причин **росколу поміж більшовицькими вождями в СРСР**. Але 1928 р. не дрожів в СРСР якісь виразних політичних рішень. Усі політ. боротьба кинула тим в відосередні, змагаються за ладу весь 3 чи 4 комуністичні фракції і разом з тим країна економічно дрожа більше нужденніє. Цей роскол і економічна скрута — ось єдиної причини, що ускладнить Англії організацію воєнно-політичної оборони. З другого боку світовим моментом в радянській політ. пустині є можливість американсько-радянського зближення, як організація проти британського наступу.

IV.

Але тим ми зачіпаємо **політичний 1928 рік Америки**. Бачимо тут за цей рік 4 важливіші події: 1) Вибір нового президента Гувера; 2) пакт Келльога; 3) фантастичний просто підбій південної Америки; 4) можливість радянсько-американського зближення. Всі ті чотири події зводяться в одну неразривну ціліть, систему і всі розвивають одне: американський світ світу. Вибір республіканського Гувера змінює політику економічної експансії, безоглядне домагання своїх боргів зовсім зброєним. Щоби та економічно експансія могла підготовлений грунт і шлях, вівто не міг боронитись — дарує світу пакт Келльога. Все дати світ! Але що задиття Південної Америки дешевою долара (до 1928 р. — тільки 2 і пів міліярда) було отвором входа в економічно-політичну сферу Британії і викликало франко-британський оборонний пакт, то у відповідь Америка почала скувати в Москві підготовлені питання радянсько-американського порозуміння.

Разом з тим, — зовсім як Англія в Африці в спорі Танжеру, так теж Америка в Південній Америці намагається мати „мите ноге“, за допомогою як десятьох ру... розривок Болівію і Парагвай, що висовели на себе погрожуючи собі війною. Вачте: у Вашінгтоні примушено Болівію відступити. — В загальному бачимо за 1928 р. сильний арієт американського „манифістичного імперіалізму“, що є в своїм ефекті печенне загрожуванням від отвертого імперіалізму зброї.

V.

Минає старий рік. Підходить новий. 1928 р. приніс загострення суперечностей, корисні майбутніх світово-економічних конфліктів, викликаючи навіть дуже гостре виявлення проблем. Як перед ним лежить радянська країна ніч і на одній мит кидає освітлює краєнд, так теж в 1928 — в політиці було декілька таких моментів, що виявили усе те, що робиться і відчувається в політичних сферах. Такою лежнею серед сонної ночі було цілком несподіване відкриття франко-британського пакту. Такою лежнею був американсько-німецький договір, англійсько-американський конфлікт і т. д. і т. д. 1928 р. віддалив по суті цілий світ від можливостей самознищення. Не сьогодні 1929 р. збіжить за 70 світ ще — цілий?

Зенон Поленський.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта“?

За океаном.

Протестаційні віча і збори.

Всі американсько-канадійські українські часописи переповнені дописами з протестаційних віч і зборів, які уладжують по всіх осередках української еміграції ріжні товариства й установи або спеціяльні комітети. На зборах ухвалюють протестаційні резолюції проти того, що було у Львові, які висилають до урядів та амбасадорів ріжних держав. Позатим збирають жертви на політичних вязнів, інвалідів, то-що.

Збірки на „Рідну Школу“.

Масовий вічевий рух, що розвинувся тепер в Америці, відбився менше корисно на збірковій акції в користь „Рідної Школи“, яку переводить старокравний делегат п. Лев Ясінчук, бо вічевики складають свої жертви головним чином на політичних вязнів і т. п. Всеж таки на вічах у Пітсбурґу, на яких промовляв п. Ясінчук, зложили українські громади 1.885 долярів на потреби „Рідної Школи“ в Галичині.

Поворот Січинського.

Мирослав Січинський, що провів кілька місяців на Радянській Україні, виїхав уже звідти з поворотом до Америки. Він переїхав Сибір і Китай, а звідти вертає пароплавом до Злучених Держав.

Новий український силач в Америці.

До Ню Йорку приїхав з України новий силач, мороз Кириленко, що визвав усіх відомих силачів-борців на змагання.

Фільма „Тарас Бульба“.

Українську історичну фільму „Тарас Бульба“, що її виготовлено в Німеччині, висвітлюють тепер в Америці у всіх тих містах, де є більші скупчення наших людей. Тепер „Тарас Бульба“ йде у Філядельфії.

На Соловецьких островах.

Чарна кольонія на Білому Морі.

Епископ д Ербіні Т. І., директор Східного Інституту, оповідає про важке положення і знущання більшовиків над засланими на Соловецькі острови (на Білому Морі) таке:

В Европі не можна уявити собі тих мук, на які виставлені заслані на далекі острови. Священики тяжко мучаться в тюремних мурах, голодують і дрожать зі страшного зимна в одежі, яка зовсім не заслугує на таку назву. Духовні, що у вохких келіях набули ревматизму, мусять сторожити складів дерева. На острові є такі тюрми, де в одній темній та вохкій келії томиться по 70 священиків. У таких келіях є одно вікно, яким провітрюють келію один раз в день і лише 20 мінут. Богатьох священиків, які ждуть безнадійно судової розправи, тюремні власти перекидають з одної тюрми до другої.

Один з таких священиків писав до єпископа д Ербіні: „Вже більше як місяць сплю на твердій долівці, бо ліжка в келії нема. Деякий час був зі мною ще один священик. Тоді ми мусіли спати на одним ліжку на переміну: і так один спав на ліжку від 7. год. вечером до півночі, а другий від півночі до ранку. Підчас мойого транспортування на Сибір одержав я тепле накривало, білля і пару робіт. Але недовго прийшлося користуватись мені власним одіннєм, бо вже по трьох днях відобрали все.

Вже в XVII. віці московський чернець Домашин писав так про Соловецький монастир. Ця країна, що самою своєю назвою пригадує щось страшне. Довгі зимові ночі й коротке літо не дають найменшого відпочинку. В літі хмари комарів і рої ос переслідують людей. Громади мсв, що гніздяться на Соловецьких островах, не дають людям спокою. Нині більшовицьке правительство уладило на них далеких, зимних островах карну кольонію для „злочинців“.

Не було таких прикладів: тепер 11.000 вязнів, між ними є багато в священиків, політичних злочинців. Побіч них живе 12 епископів, багато православних священиків зі своїм митрополитом, 18 католицьких священиків і сотки католицьких віриих. На цих островах проживає на засланні також богато католицьких і православних черниць. Таке важке, нестерпне положення спричинює між засланцями велику смертність. Минулого року померло там 3.214 нещасних засланців.

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ НА СВЯТА І НОВИЙ РІК є ВКЛАДКОВА КНИЖКА і ПУШКА ОЩАДНОСТИ КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20. 1095

ВІДГУКИ ДНЯ.

Стрижене — голене.

Не було мене кілька днів у Львові і вже цікавий був чоловік, що в коханім місті цікавого сталося. Воно так досі бувало, що як тільки я де виїхав, то на той час заселя траплялась якась подія: атентати, ревізії, крадіжі, приватні чи політичні порахунки, ручні дискусії, а вже що найменше катастрофи автомобілів, трамваїв або банків. Нині вернув я в сповні і на перше моє питання:

— Що нового? — дістав відповідь:

— Нічого.

Я був огірчений на столицю нашої країни, що тим разом нічого мені не приготувала цікавого.

А всеж таки!...

Вистарчило мені перейтися трьома вулицями, здибати двох знайомих і поговорити з ними одну мінуту, а переконався я, що таки за час моєї неприсутности сталося дещо, про що можна написати. Мої знайомі запевняли мене, що про це можна написати більшу повість як „Курциаси доріженьки“, а навіть заголовок придумати: „Сварилася Україна“, але я з цього не скористаю. Я напишу собі малий фейлетон

Отже...

Відбувся у Львові збір „Союза Українок“.

Пройшов би він був незамітно, як усі наші важніші збори, якби не самі учасниці, які зробили цей збір цікавим, повним серце-підкидаючих епізодів.

Почалося з того, що львівська українська преса не вислала своїх справоздавців. Відома загально річ, що присутність часописних референтів дуже вяже неправних промовців, забиває настрій і витворює офіціяльну атмосферу. Власне, щоби цю офіціяльщину оминути, часописні референти не прийшли.

Тому був свобідний, веселий настрій.

Одна з пань сказала собі півголосом:

— Голене!

Друга почула це, хитнула головою і не згодилася.

— Ні. Стрижене.

Перша, справедливо обурена, що хтось має іншу думку, встала і сказала вже голосно:

— Отже голене.

А друга, свято переконана про свою рацію, відповіла з притиском:

— Заявляю, що стрижене.

Кожна людина, де вона жила б і що вона не робила б, має своїх приклонників. Мала їх і прихильниця „голеного“ і прихильниця „стриженого“. Отже зірвалися до партії зі своїх місць і почали:

— Стрижене!

— Голене!

— Стрижене!

— Голене!

— Стриж... Стриж... ж-ж-ж!

— Гол... Гол... Гол... Голе... голе... не... не... не!

Серед спокійної річевої дискусії пройшов перший день нарад, лишаючи незгладимий спомин у душах учасниць.

Валентіон Отець.

Ріжні вісти.

ДИМІСІЯ ПУАНКАРЕ. — НАСЛІДНИК ШЕРОН?

Зачувати, що 1 січня, себто по ухваленні бюджету, Пуанкаре зложить чину премієра. Є це в вина з підвищеної польських діят. Пуанкаре є проти підвищки, більшість міністрів із мін. спрабу Шероном за підвищкою. Наслідником Пуанкаре був би Шерон.

Останні телеграми повідомляють, що Пуанкаре сказав в кулюарах парляменту, що не подасти до димісії, але якщо, буде домагатися, щоби дня 10. цього палата почала одну дебату над політикою уряду. Здається, що члени уряду будуть згідні з Пуанкаре та вийдуть на вердикт Зібрання, який буде прихильний для уряду.

ПОДОРОЖ БИРДА ДО ПІВД. БІГУНА.

Бирд повідомив радіотелеграмою уряд маршарки Зл. Держав, що його експедиція натрапила на ледову запору, яку ніяк можуть вперто корабля. Експедиція є тепер 200 миль від найблизшої людської оселі.

В МЕКСИКУ НЕ ХОЧУТЬ ГУВЕРА.

У зв'язку з плянованою подорожю президента Зл. Держав гурт мушин і жінок пішов до ріжних редакцій, щоби запротестувати проти офіціяльної гостини Гувера. Вони вказують до зіти, що поборює імперіялізм Зл. Держав.

12 БОМБ В АРХИЕП. ПАЛАТІ.

У Мелоднві в палаті архиепископа Тоді найшли пів години перед вибухом невольну машину. Зараз зведене слідство найшло в тім самім будинку 12 бомб, разом получених. Рівночасний їх вибух знищив би палату у повітря. На слідженнів замаху не знали.

УРЯД СХС ПОДАВСЯ ДО ДИМІСІЇ.

Президент міністрів СХС Корошец подався до димісії з цілим урядом. Рішення в справі димісії зчаде за 2—3 дні.

ПІДВИЩКА ЗАЛІЗН. ОПЛАТ.

Стар. бюро залізничих реформ при польськім мін-стві комунікації опрацювало проект нових залізничих оплат. Нові сам оплати будуть основно змінені; ріжнісно буде зменшена скількість вимірних тарифів. Нові тарифи принесуть поважну підвищку зал. доходів. Згідно з трахунками мін-ства доходи повинні збільшитися на 30 міл. із особового а 10 міл. з товарового руху.

ВЯЦЕХОВСЬКИЙ ЗАСУДЖЕНИЙ НА 10 ЛІТ ТЮРМИ.

В неділю, 30. грудня в процесі проти Войцеховського промовляв прокуратор Кельзен. Він сказав, що вже здруге Польщі чужинець, користуючися правом амнестії, стріляв до представника чужої держави. Замах на Ліварева набирає спец. значіння, бо польський уряд після вбивства Войкова перестерігав, що проти таких експесів виступатиме найрішучіше. Від становища, яке займе суд, залежить відповідь на питання, чи обвинувачений мав право поневірити волю і маєстат річипосполитої. Нарід, який сто літ не мав своєї державности, повинен тепер дбати найбільше про цю державність. Коли навіть найде богато співчуття для рос. еміґранта, то передовсім повинна виявитися журба за повагу і інтерес держави. Оборонець Недзельський збивав твердження прокуратора на чеб Ліварев був урядовою особою та підлягав дипл. охороні. Обвинуваченого сервадили тому, що приворовили до нього 15 уст. переходових принципів карного кодексу, бо не було тяжких наслідків замаху та нема доказів, що через те інтерес держави потерпів шкоду. Обвинувачений зрікся останнього слова. В год. 10.40 вич. сер. суд видав присуд, який засуджує Войцеховського на основі уст. 10, 453 і 15 переходових принципів до карного кодексу на 10 літ тюрми із зарахуванням арешту від дня 1. травня 1928. Мотиви присуду оголосять 14. січня.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, і зокрема кожного з нас.

„ПАЛАТА ТРИКОТАЖІ“ під фірмою М. БАРТ Першорядний товар. Величезний вибір. Фабричні ціни. ЛЬВІВ, ВАЛОВА 7.

По широкому світі.

У січні [illegible] Ціла [illegible] трагедія [illegible] смерть [illegible] Оголошено [illegible] Китаю [illegible] Шанхаю, Пекіну та Портсмуту [illegible] Японії [illegible] імператор [illegible] 1929 р.

Головою [illegible] по парляменту [illegible] Поп [illegible] сенату [illegible] ректор університету в Ліверпулі [illegible] Рокуелі [illegible] Ліги Націй [illegible] міністрами [illegible] Рокуелі [illegible] держави [illegible]

НОВИНКИ

— **Вийшов зі [illegible] книжок „Ізмарагд“** [illegible] Нешорошка ч. 5, 1. поверх, [illegible] 3—

— **Рідношкільна [illegible]** [illegible] Рідної Школи [illegible] 1. січня 1929 р. [illegible] перед [illegible] Львові [illegible] Яворівської [illegible] рідношкільних [illegible] на державне. [illegible] Різдвяні свята і [illegible] свят можемо [illegible] 4— [illegible] на [illegible] 2, 3 [illegible] Мазепи [illegible] 2 [illegible]

— **Не розуміють української мови.** Адвокат др Г[illegible] Львові, вул. Підзамецької [illegible] 31 Фіхтерле, фабрика [illegible] не розуміють [illegible] українську [illegible] зажадали в спор[illegible] 379-28 пе[illegible] Стверджено, що [illegible] на [illegible] по українськи [illegible] Інтервенти [illegible] що є до[illegible] багато [illegible] адвокатів і вони [illegible] що не ро[illegible] їх [illegible] непорозу[illegible] При цій на[illegible] інтервенто[illegible] фірма Фіхтерле, що торгує [illegible] засипує [illegible] Купувати [illegible] не хочуть ро[illegible] бо з цього [illegible] процеси. [illegible] досить [illegible]

— **Ще не втекли.** [illegible] Станиславова: Дня [illegible] вул. Собіського [illegible] у „ма[illegible]“ На [illegible] ресторанта [illegible] в го[illegible] так, що [illegible] почали [illegible] зустрічі [illegible] студентами, [illegible] стануди [illegible] суботного. [illegible] р. [illegible] спрацює за[illegible] поліція.

— **Податок з** [illegible] Львівський [illegible] магістрат [illegible] міста розпо[illegible] з 12 березня 1928, [illegible] які [illegible] податок від [illegible] можливости [illegible] до 10 днів [illegible] міського комірного [illegible] про факт. [illegible] чи плачено [illegible] тої, від якого [illegible]

— **Комірне** на [illegible] будь [illegible] мешканців [illegible] За них [illegible] комірне [illegible] до [illegible] переложено [illegible] 100 кор [illegible] 1914 [illegible] для [illegible] треба [illegible] від [illegible]

— **Перечислення** [illegible] Польщі [illegible] Перемишля [illegible] Чу[illegible] Ваш к, Гарасимо[illegible] Ліва, [illegible] Пастр[illegible] відставлені [illegible]

— **Пр[illegible]** [illegible] Львові [illegible] від [illegible] Понад [illegible] Перемишлянські [illegible] міністра [illegible] під [illegible] обвинувачення.

— **Рівні** [illegible] Підчас Різдва в Берлині [illegible] 130 [illegible] — Губернатор [illegible] оголосив при[illegible] мобілізацію в [illegible] від 18 до 45 літ [illegible] курси [illegible] що тривати[illegible] місяці в [illegible] школах. — З[illegible] тора міста [illegible] в Спол. Державах [illegible] грину [illegible] зоб. [illegible] 250.000 є недужих.

— Міжнародній [illegible] воздухоплавства признав перелет „Графа Цепелина“ від Лейкерст до Фрідріхсгафен (1[illegible]8 км) світовим рекордом. — Помер прибічник [illegible] Ніж X і [illegible] XI Антра Амчі. — Перестав [illegible] старий [illegible] зеник „Театро [illegible] Італії, тепер в [illegible] називався „Теаро Фа[illegible]ста“. — У Мюнхені [illegible] у [illegible] один з [illegible] промисловців д-р Мартіні. „Чудесна [illegible]“ екрану Ліжі Кутен, став [illegible] молодшим, що прикладом на [illegible] до Берліна до великого кабарету, [illegible] на[illegible] [illegible] — В Антверпені в [illegible] [illegible] ведену кит[illegible] — У Шанго загинули двох італ[illegible] в Петіті і Кат[illegible] на 2[illegible] літ [illegible] ті, що пірвали [illegible]-літнього хлопця і домагались викупу [illegible] його розчів.

— **Смерть історика мистецтва.** Помер австрійський [illegible] мистецтва Теодор Фрімель у 75 р. життя. Він був одним з найвизначніших [illegible] Бетовена і [illegible] італійського Ренесансу. З його більших творів відомі „Підручник малярського мистецтва“, „Галерійні студії“, „Історія віденських малярських шкіл“, „Студії про Бетовена“. Він був також добрим знавцем музики. Цікаве те, що своєю наукову та мистецьку карієру почав він від медицини.

— **Усміх щастя.** У Перуджі (Італія) виграв цими днями на льотерії білети фасчо (нос а) Ф[illegible] Басті, що має 50 літ і троє дітей 700[illegible] лір. Ця виграна була досить рідка. Квітерро (потири числа) поставлене ним, випало точнісько, мов у сні.

— **Курси контрабанди.** Американська поліція доручила митним урядовцям обмежити [illegible] кожну американку, що вертається з Европи. Між молодим америк. жіноцтвом настала нова мода [illegible] у контрабандистки. Між ними є вже такі імена як Гльорія Свансон, Лілиєн Гіш, Поля Негрі, які заплатили за цей спорт великі гроші кари. Нью-Йоркська поліція дістала інформації, що в Парижі істнують окремі „Курси контрабанди“, на які ходять здебільша американки, що хотіли би прикати до рідного краю з якимсь недозволеним краєм. На цих курсах учителі грають ролю митних урядовців, а студентки пасажирок [illegible] ріжними хитрощами скрити предмет заборонений митом. Навіть багатійші, які мали би оплатити мито, [illegible] почванитись своєю арученістю і пересягти дещо забороненого нелегально. Ці мальки [illegible] навіть модним спортом. Не дивно, що жінки є кращими контрабандистами, ніж мужчини і вони не від [illegible] [illegible] ошукують і часто дає [illegible] незвичного спорту!

— **Життя як у фільмі.** У [illegible] Касс[illegible] цими днями поліція [illegible] агент [illegible] як злочинця добивається до одного дому. Він побіг за ним. Злочинець втікав, а коли був у небезпеці [illegible] вагрив [illegible] сильним пострілом у голову. Втеча [illegible] Коли оба були близько себе, злочинець кинувся на агента і хотів [illegible] обезброїти. Тоді агент стрілив і [illegible] злочинця. Коли нахилився над ним, побачив, що ним був його — рідний син, [illegible] професію він не знав нічого. І [illegible] зрозуміє, що син [illegible] батька у [illegible] хотів перед ним утекти, а не стрілятися з ним.

— **Жовта [illegible] в Америці.** У [illegible] Держави підготовують ревізію [illegible] законів у відношенні до [illegible] і японців. Ці закони є [illegible] своєрідними правами [illegible] Нині є [illegible] такі [illegible] Спол. Держав жениться з китаєм або японцем і має [illegible] діти, то [illegible] стають американськими [illegible] [illegible] мати [illegible] права [illegible] до Спол. Держав. Хоча [illegible] би [illegible] [illegible] свою [illegible] Зрештою [illegible] жіноцтво [illegible] [illegible] Навіть [illegible] батько [illegible] [illegible] [illegible] Право [illegible] громадян, [illegible] [illegible] [illegible]

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтревваліші — найдешевші РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

ся вінці. — Цього року дня 11. грудня обходили ми дуже гарно помини незабутнього нашого діяча, будителя Галицької України Маркіяна Шашкевича, за почином філії „Просвіти". В год. 10-ій відправилась соборна Служба Божа, до якої станувало 3 священиків. Потім станувало до панахиди 12 священиків. Прегарну проповідь виголосив о. І. Курчаба, парох Вирова. Хор під управою диригента л. Лехнюка настроював душі всіх сумним настроєм. В год. 1-ій розпочалася в Народнім Домі академія в честь Маркіяна. Битком наповнена саля міщанами, селянами й інтелігенцією з провінції і місцевою вислухала програми концерту на що зложились добірні хори мішані і мужеські під умілою управою п. Лехнюка, дальше декламація дівчини-міщанки Лукашевської „Панахида", Людмили старицької і „Хлібороб" Руданського студ. Б. Давидовича. П-і Годисова причинилася своєю грою і форт. акомпаніямент до соля п-ни Проник'вної і дуету дівчаток: Греченюк і Малиновської до піднесення цього свята. Відчит про Маркіяна Шашкевича, дозволі старанно оброблений, виголосив о. А. Годис, місцевий сотрудник, а відчит з нагоди 60-літнього ювилею Т-ва „Просвіта" виголосив студ. Федко, який саме хвилю Маркіянових помичок підніс дуже зручно для віддання пошани нашому найважнішому товариству. Народнім гимном закінчено Академію. Свято це причинилося до піднесення патріотичного духа й оживило навіть приспані душі. Признати треба, що камінецький хор своїм виконленням заслугує на повне признання; праця п. Лехнюка дійсно велика. При нагоді цього свята збирано і в церкві і на Академії жертви на „Рідну Школу". **Місцевий обсерватор.**

Чесько-українська видавнича книгозбірня.

Друга гадка.

Vydavatelstvi cesko-ukrajinske knihovna" — під такою назвою заснувалася з почину нашої землячки п-ні М. Омельченкової та п-ні Гридячкової — чешки, редакторки Жіночої Ради. — Пані М. Омельченкова, можна сказати без перебільшення, одна з українських жінок у Чехословаччині, що до цього часу поклала так багато праці на культурно-громадському полі, а зокрема на зближення українського й чеського жіноцтва. Її, на перший погляд, маленька праця, в ріжних чеських жіночих організаціях, яких вона є членом та лекції про українську жінку, вечірки-концерти, тощо, не пропала даремно.

Почавши з маленької праці, вона дійшла до такого реального діла, як видавництво чесько-української книжки.

Членами видавництва є лише жінки чеські та українські. На жаль, в даному випадкові, як це часто в нас буває доводиться ствердити оту негарну нашу рису — нерухливість. Тоді, як чеське жіноцтво пішло радо до цієї справи — українське мовчить. Покищо одна з них — ініціяторка — пані М. Омельченкова є членом видавництва. Деж решта, що прийшла би їй на допомогу?

За свій короткий час існування (3 місяці) видавництво вже встигло показати свою реальну працю. Ми бачимо тепер видану ним книжочку на чеській мові написану п-ею М. Омельченковою: „Cesko-Ukrajinske styky" на 40 сторінок.

Загальне враження книжечка робить надзвичайно приємне. Зовнішній вигляд має бездоганний — видана дуже чепурно. Окладинка — праці п-і К. Антоновичевої — виконана по мистецькому — книжечка має 8 ілюстрацій.

Крім видачи названої книжечки, видавництво має поставлено своєю метою до цього часу видати такі книжки:

1) Карель Гавлічек Боровський: „Хрещення св. Владимира", переклад Івана Франка (з ілюстраціями).

2) Ukrajinsko-cesky slovnik.

3) Ukrajinska citanka pro Cechy (z obrazky).

4) Збірник творів чеських письменників.

5) Ukrajinsky Almanach.

Поява книжечки: „Cesko-Ukrajinske styky" ще зайвий раз нагадує нам українцям вітати „Vydavatelstvi cesko-ukrajinska knihovna" і допомогти йому в нелегкій розпочатій праці. Перша, а разом з тим і реальна підтримка з нашого боку — це поширати ідею видавництва. Друга — це вступити членом видавництва, що не лише допоможе самому видавництву, а й зблизить нас з чеськими громадянством, від якого можемо багато дечого навчитись і ще більше скористати!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Надія Сас-Лісковацька, студентка IV. р. медицини у Львові, померла 28. грудня ц. р. в 22 р. життя. В. Їй П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ученці III. Державної Семинарії у Львові уладжують з приводу 60-ти річного Ювилею „Просвіти", концерт дня 2. січня 1929 року о год. 7. вечер в салі Музичного Інституту ім. Лисенка. Проситься о численну приву. 1173 2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі - Розважевскі Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—29. 2181 27-?

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на гати від десятків літ у підм праю явсна фірма **Іван Зельтенрайх. Львів**, вул. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло плачу найвищі ціни. 3 176-?

УРЯДНИЧКУ, учительку або студентку прийме на спільне мешкання, самітна емеритка. Кухня до диспозиції. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Мешкання". 1167 2 3

ФОТОГРАФ ЯНУШЕВИЧ, вул. Вінцентого Поля, ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1176 2—5

ВПРАВНУ МАШИНІСТКУ, яка крім української та польської мови володіє добре німецькою та знає евентуально стенографію, прийме „МАСЛОСОЮЗ". Зголошуватися тільки першорядні сили. Винагородження після умови. „Маслосоюз", Львів, вул. Коспюшка ч. 1 а. 1171 а) 2—5

АДВОКАТСЬКИЙ конципієнт з 4. місячною практикою в повітовім Суді шукає заняття від дня 15. січня 1 29 р. Ласкаві зголошення з умовами слати до Адміністрації „Діла" під „Яр.". 1181 1—2

ГАРСОНКИ, кардигани, пульовери, камізольки, виробляє: Віденська виробня трикотажів, вул. Вибрановського ч. 3. Телеф. 4293. 1185 1—5

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЖІНКИ! Дуже богато жінок терпить на внутрішнє обірвання, яке звичайно виступає по пологах, з тяжкої праці, з двигання та богато інших причин. Тому жінка певно буде здорова, охоча до життя і праці, як що спровадить собі спеціяльний бандаж про в обірвання внутренностий.

При замовленню треба подати міру в центиметрах або питою: 1) в пасі, 2) в колесо через черево, 3) в колесо під черевом, дальше ріст (високий, низький або середний) кількість перебутих пологів. Також описати чи є нестрави сть жолудка, утиск і болі в середині, біль голови і часто навіть очей, біль в руках, плечах і під лопатками, біль в підчереві, біль в пахвині, біль одної або обох ніг і т. д.

Все докладно описати і з цілим довірям спровадити бандаж або спеціяльний гумовий пас черевний, зладжений і доповнений відповідною пельотою відповідно до роду недомагання. Ціна від 25 до 40 зол. надзвичайної конструкції ціна низка.

При недомаганнях і недугах з приводу внутрішнього обниження або обірвання: жолудка, кишок, матиці і нирок, ніякі лікарства не помагають, але тільки хвилево успокоюють терпіння. Тому також одним лікарством крім операції є приноровлення бандажу, набутого у спеціялісти бандажисти. М. Л. ПОЛЯЧЕК в Санборі ч. 7.

Також і для мужин доставляється спеціяльні паси проти обниження жолудка, нирок і кишок. Бандажі пропукливові, що заосмотрюють найбільші і застарілі руптури пупка, черева, уда, пахвини і навіть усуненої в долину. Гумові панчохи проти жилків і пухнення ніг. Мочники гумові для ослаблених на нікур мужчин і жінок до вживання підчас ходу, праці, подорожі і в часі спання. Прямодержці і коректори проти згерблення і скривлення хребта. Протези штучних рук і ніг для калік і ампутованих. 1146 2-4

ВОЛІЧКИ Д. М. Ц., Панчохи, Рукавички жіночі і реформи у великім виборі найдешевше у ШТАММА, ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА ч. 16. (вхід через сінь). 787 9—10

Львівське Товариство Акційне Броварів

Поручає на свята свої знамениті вироби:

Пиво експортове ясне

Пиво баварське темне

(подвійно солодове)

одиноке для смакунів темне пиво.

Пиво Імперіяль чорне

поручають його лікарі.

Скрізь до набуття. Скрізь до набуття.

Спеціяліст нерут легіяв. серця і шолунка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 24—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вилиювання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Годинки в сплатах. Тел. 69 73. 1141 4—10

Попробуй заступку кави „КОЛІНКА" і домішку до кави „СТАР" найліпше-найдешевше!

Присилайте передплату!

КОМПЛЕТ перша сорта 30Л. 28.

6 ложок, 6 ножів, 6 ножів і 6 кавових ложочок з хінського срібла. II-га сорта 25 зол.

у Б. ГРИМБЕРГА, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

В неділю, дня 13. січня 1929 р. відбудуться в Дрогобичі (Народний Дім) о год. 10-ій перед пол.

Звичайні Загальні Збори Т. С. Т. „ПІДГІРЯ"

зі слідуючою програмою нарад:

1) отворення зборів,
2) відчитання протоколу з послідних Зборів,
3) звіт секретара,
4) звіт скарбника,
5) звіт господаря, 1180 а) 1—1
6) звіти провідників поодиноких секцій,
7) звіт контрольної комісії,
8) уділення абсолюторії уступаючій Раді,
9) вибір нової Ради Товариства,
10) внесеня і запити.

Наколиби в означену годину не явилось приписане статутом число членів. Збори відбудуться о годину пізніще без огляду на число членів.

За Раду Т. С. Т. „Підгіря" в Дрогобичі:

Голова: Шмігельський вр. За Секретаря: Кульчицький вр.

Гарні і практичні дарунки на свята

оглянь у фірмі

„Мельодія" Львів, Коперника ч. 5. Тел. 3—59.

Грамофони і плити „Mis Masters Voice", Columbia, Парльофон і кращі, різнож всякі музичні інструменти поручає у великім сьогочім виборі по знижених цінах. 1184 1—3

За редакцію відповідає Василь Мулоний. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 2 (11.343). Львів, середа 2. січня 1929 Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 148.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 1·50 зл., Швайцарії 5 шл. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. Друкарня 29-26. ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За українську школу в Румунії.

Львів, 1. січня 1929.

На Буковині є 129 чисто українських сіл і 31 сіл з українською більшістю населення. Позатим є ще кільканацять сіл з українською меншістю. Всі ці села мали перед війною свої школи з українською викладовою мовою, в яких українські діти вчилися всіх предметів у рідній мові. По селах процвитала народня освіта, викорінювалася неграмотність, працювали читальні, Січи й інші товариства. Український нарід на Буковині ставав нарівні з іншими культурними народами.

Коли розпалася Австрія, українська влада на Буковині не мала сили закріпитися. Там уже по кількох, а найпізніше по кільканацятьох днях зявилися румунські війська, які займали одну українську місцевість за другою. В короткому часі ціла українська частина Буковини опинилася під румунським володінням, яке тяжить над нею до нинішнього дня.

Румунська окупаційна влада толерувала українське шкільництво на Буковині дуже коротко. Спершу зачалися ріжні обмежування, перепони й репресії, а коли вже грунт як слід підготовлено, знесено одним ударом перед ті українські школи. Після того в українській частині Буковини запанувала душевна темнота. Цей страшний, некультурний стан триває на Буковині вже майже десять літ. Десять літ мучиться нарід без своєї школи. Десять літ українська дитина примушена побирати всю науку в школі в чужій для неї, зовсім незрозумілій румунській мові.

Про вислід такої десятилітньої місії румунської школи на Буковині не треба й говорити. Молоде українське покоління, позбавлене освіти в своїй рідній мові, поволи відчужується від свого народу, стає неграмотним і неосвіченим, воно просто дичіє. Воно не вміє у своїй рідній мові прочитати навіть молитви, а по румунськи знає теж дуже мало, бо навіть найздібніша сільська дитина не в силі вивчити чужої для неї мови з румунських підручників.

Такий нечуваний ніде в культурному світі стан істнує на Буковині до нинішнього дня, хоч нац.-царалістичний уряд, що обіцяв знести всі обмеження щодо меншостевих шкіл, є в Румунії при владі вже повних два місяці. Не зважаючи на його святочні запевнення, ця важка кривда тяжить і досі наче мавнський камінь на меншостевому шкільництві взагалі, а на українському зокрема. І досі по всіх українських громадах школи чисто румунські, і досі українські шкільні діти караються по тих школах!

В тому страшному положенні потішаюче всеж таки одно: постава українського селянства. Не зважаючи на 10-літню неволю, не зважаючи на терор румунського урядництва, за останні тижні вже 102 українські села на Буковині перевели на своїх громадських радах ухвали про введення у своїх школах української викладової мови, а тим, що румунська державна мова має викладатися тільки як предмет від третього року навчання. Решта українських громад примушена ще боротися з опором чужих чинників і деяких своїх мамелюків або й явних запроданців, які всякими способами стараються не допустити до ухвал громадських рад у цій справі. Є надія, що і в тих, зрештою вже небогатьох громадах перейде в найкоротшому часі ухвала про заведення в місцевих школах української мови навчання.

Українське громадянство Буковини, зокремаж нововибрані українські посли й сенатори, повинні напружити всі свої сили і вжити всіх можливих заходів, аби українські громади Буковини добилися нарешті своїх українських шкіл. Незалежно від того требаб розвести інтенсивну акцію за українською школою в Бесарабії і в Мармарощині, де все шкільництво також зромунізоване і де, на жаль, про таку акцію нічого не чувати. Виборення української школи для нашого населення в Румунії — це тепер найважніше завдання українського громадянства і його представників у букарештенських законодатних установах.

Американський кредит і Господарська Рада в краю.

(Стаття з Америки.)

II.

Банки.

Подвійна суверенність — стейт і федерація. — Банки федеральні, національні—стейтові—трест компанії, банки приватні, інвестиці трести, конкуренція і зріст банків.

Говорячи про законодавство Злучених Держав П. Америки мусимо освідомити собі дві річи: 1. Законодавство федеральне і 2. законодавство стейтове. Права поодиноких стейтів є такі широкі, що державне американське право говорить про подвійну суверенність, стейтову і федеральну. Федеральний уряд має лише ті права, які йому виразно застережені в конституції, а все інше належить стейтам.

Твердженням д. Сосенки в його розвідці про конституцію Радянського Союзу — немов би Рад. Союз представляв собою вищий тип федерації чи З. Д., є мильне, бо ні одна „незалежна" держава Рад. Союза не має стільки прав в обсягу адміністрації (справи військові, судові, фінансові і т. п.) як „залежний" стейт американської федерації.

Ця подвійна суверенність була причиною, що Америка не мала центрального емісійного банку (на взір европейських), але кожний стейт, а навіть банк видавав свої власні гроші. Очевидно, наслідком цього приходив хаос, надужиття, руїна. Щойно за останніх 60 літ поставлено банкове законодавство на сильних основах та почалася його централізація.

За президента Вільсона вийшов закон про т. зв.: Систему федерально-резервових банків. Силою цього закону поділено цілу територію З. Д. на 12 господарських округів (дистриктів) з одним федерально-резервовим банком в кожному окрузі, а ці з головним правлінням у Вашінгтоні. Завданням цеї системи є сцентралізування емісії грошей, більша контроля, регульовання дисконтової стопи та поміч своїм членам. Як бачимо, то система федерально-резервових банків має сповняти функції емісійного европейського банку, з тою ріжницею, що весь капітал цих банків приватний. Дирекції в поодиноких округах мають далеко йдучі повновласти відносно підвищення чи зниження дисконтової стопи, а тим можуть краще приноровитися до потреб даного господарського округа.

Покищо ці банки для наших потреб менше важні. Більше нас цікавлять банки національні (National Banks). Організовані вони на законах федеральних і в усіх стейтах підлягають строгій федеральній контролі. Звичайно до їх заложення вимагається більшого закладового капіталу. Банки стейтові є так ріжні, як ріжним є стейтове законодавство.

В одних стейтах контроля є більша, в других менша, а в декотрих зовсім невистарчаюча так, що назва стейтовий вводить у блуд несвідомих людей. Найкраще банкове законодавство є в стейтах східних, як Пенсильванія, Ню Йорк, Массечузет. Найгірше в середних і полудневих стейтах. При стейтових банках треба згадати трестові компанії (Trust Company), які не мають нічого спільного з „трестами". Це є інституція чисто американська, яка крім банкового відділу веде відділ правний, обезпечення, адміністрації спадків та ті справи, які в краю виконує нотар. Ці інституції тут дуже поширені і богато національних банків перемінилося в трестові компанії.

Приватні банкирі підлягають меншій контролі і загально адміністрація є проти приватних банкирів з малим капіталом, з огляду на надужиття, які діялися. Натомісць банкирі міжнароднього значіння майже всі є в формі приватних банків.

Замітно, що федеральний закон (теж богато стейтів) не дозволяє на творення філій у інших місцевостях, що було незвичайною перешкодою у розвитку американських банків, та фінансування заграничної торговлі. Щойно після війни законом Еджа (Edge Act) дозволено на творення фінансових інституцій для заграничної торговлі і фінансування, з правом творення філій у чужих державах.

В останніх роках принято нову форму фінансової організації, яка відіграла велику ролю в розвитку англійської торговлі і кольоній, т. зв. Інвестиці Трести (Investement Trust). З огляду на свою організаційну елястичність і добірний фаховий провід, ця форма організації здобуває чим раз ширше поле і стає найжогутнішою силою Америки.

Подібно як всі американські підприємства такі банки не стоять на місці, але приноровляються до зміненого господарського життя. Вони не тільки приноровлюються, але й ведуть перід, вказують нові шляхи господарського розвою. Своїми виданнями вони виховують суспільність, вчать її ощадности, вказують, як стати незалежним. Наслідком цього вони здобувають довіря загалу, ростуть і сповняють своє господарське завдання. Сьогодні американські банки начисляють 54 міліони вкладчиків-депозитоів, з пазями на 52 міліярди дол., або пересічно на одну голову населення припадає 237 дол. Зріст банків можна найкраще освідомити собі тим фактом, що Нейшенел Сіті Бенк оф Ню Йорк збільшив свій закладовий капітал з 1 міліона дол. в 1900 р. на 100 міліонів у січні 1929 р.

Вчені кажуть нам, що за останніх 100 літ прийшло більше суспільних змін як за попередних 2000, і тому спосіб життя, думання перемінився теж радикально. Це мусять мати на увазі провідники господарського життя нації.

Конкуренційна система змушує американського еміґрі до вічного думання, напруженої праці над самим собою, шукання нових ідей. В невпинній боротьбі він бачить насолоду життя, здобуває терен і йде вперід. Застій чи хвилеве просоння переплачує він руїною.

Цего він стережеться і своїм кличем ставить поступ, витревалість і побіду.

Д-р Володимир Галан.

На Свята!!!

Великий вибір порцелини, скла, кришталів, сервісів обідових, сервісів до чорної і білої кави, полумиски, тарілки почавши від 0·45 сот., — склянки від 0·16 сот., столові накриття з альпаки і хінського срібла фражетя поручає фірма

Олександер Онисько

Львів, вул. Галицька ч. 20.

1196 (Ріг Валової) 1—*

Одна димісія.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 28. грудня 1928.

Димісія міністра справедливости п. Мейштовича прийшла для широкої польської публики **несподівано**, дарма, що імя п. Мейштовича було згадуване ледви не від першого дня його міністрування (2. жовтня 1926) при всіх поголосках про реконструкцію кабінету. Момент несподіванки зрозумілий; бо від т. зв. травневого перевороту 1926 року всі зміни польського уряду чи переміни в його нутрі (було їх пять) відбувалися і відбуваються **поза** зверхнім контрольним чинником, яким є парлямент, і є вислідом не зміни укладу парляментарних сил чи суспільницьких течій, а лише непорозуміння поміж самими членами кабінету або впливу ріжних закулісових **котерій.** Характеристичним показчиком такого стану є факт переводження усяких таких змін під неприсутність законодатних палат: так було напр. із уступленням марш. Пілсудського з премєрства безпосередньо після розпуску сейму на літні ферії, так було й тепер, з димісією п. Мейштовича, буквально в два дні після виїзду послів на Різдвяні свята. Ясна річ, що в таких обставинах і найбільш оправдані зміни при кермі влади викликують публичну опінію неприготованою і викликують такі відгуки, яких трудно, мабуть, булоб почути при іншій, так мовити, декорації. Отож і димісія п. Мейштовича, яка, холодне беручи, могла здивувати хіба тим, що прийшла так пізно, виробила гуку-шуму, що тріває по нинішний день. Бо включно цею деякі польські редактори, які мусять, неголяно зарозгувати на не будь-що-будь новину для польського політичного світа подіє, зарозгувати так, як не робить людина несподівано заскорена, безпосередньо і **щиро.** Цей первісний вибух щирости саме й став причиною, що про димісію п. Мейштовича два дні є ціла ли-

КОРОЛЬ ПАНЧІХ і КРАВАТОК 1189-1 ЖОВКІВСЬКА 1, КАЗОЧНО ДЕШЕВО.

пустили, все ще у Варшаві говориться і пишеться: темою є не так уже сама зміна одного міністра, як той **розгардіяш у санаційному таборі**, який несподівано, при нагоді тієї зміни, виліз на верх, перед здивовані очі посторонніх глядачів.

Півофіціяльний коментар до димісії мін. справедливости Мейштовича подавав за її причину наявно поганий стан здоровля міністра; недуга мала бути теж причиною його неприсутности на останньому передсвяточному засіданні сойму, на якому йшов великий бій довкола декрету про устрій судівництва. Такий коментар дає м. і. **„Глос Правди“**, якого співредактор, п. Томашевич, стає тільки що послом ББ. Однак віленське **„Слово“**, якого редактором є посол із ББ Мацкевич, зараз-же запевняє, що п. Мейштович є „здоров і повний енергії“. З інших голосів „Епоки“, „Курєра Поранного“, „Дня Польского“ і „Курєра Виленського“ (всі вони органи санації) довідуємося, що причинами димісії п. М. було: 1) його похіть до тактики п. Бартеля тісної співпраці зі соймом; 2) становище бюджетової комісії до ресорту справедливости під п. Мейштовичем; 3) розбіжність поглядів із п. Бартелем на „меншостеву“ політику, головно у відношенні до білорусинів; 4) важка роля, яку має відіграти в конституційній комісії п. Цар (наслідник п. Мейштовича), як автор якогось власного проєкту зміни конституції; і т. д. і т. д. Як бачимо, то всі ці причини дуже мало спільного мають з „поганим станом здоровля“.

Та багато ніяк-іще є порівнання самих таки санаційних голосів, приєвачених характеристиці особи й діяльности недавнього міністра та значіню його усунення. Пан Мейштович був безпосередньо перед вступленням до кабінету головою „організації заховавчої праці пальтовей“, себто консервативно-монархістичної партії з осідком у Вильні, сам теж п. М. — виленяк. Тому в даному випадку авторитетні голоси передусім польської консервативної преси, а далі взагалі виленської. Отже центральний консервативний орган преси у Польщі, варшавський „Дзєнь Польскі“, устами посла й секретаря клюбу ББ. Пясецького зі смутком заявляє, що „консервативні кола втратили внутрі уряду такого визначного представника, що матимуть труднішу та зменшену відповідальність перед публичною опінією“. Тойже посол ББ з жалем стверджує, що кваліятивна вартість ради міністрів значно ослабла. Другий консервативно-монархістичний часопис, виленське „Слово“ посла ББ Мацкевича йде далеко дальше: в одному числі стверджує повну свою солідарність з „меншостевою“ політикою Мейштовича, в іншому просто **погрожує** кабінетові п. Бартеля: „...влада марш. Пілсудського, це поняття значно ширше, ніж кабінет д-ра Бартеля, який є лише одною із переходових форм системи влади марш. Пілсудського“. Консервативці-ж. мовляв, займають відносно п. Бартеля вичікуюче становище.

Тимчасом ось-що каже „Курєр Віленьскі“ теж орган санації, бо його редактором і передовиком теж посол із ББ п. Окуліч. Отже: п. Мейштович не був в уряді репрезентантом консервативців, бо такої репрезентації там взагалі не було і нема; консервативці не мають чого громіти, що відійшов від уряду, бо не мають куди відійти, а урядовий жолоб це початок і кінець їх цілого політичного вальору; щож до особи п. Мейштовича, то „Курєр Віл.“ пригадує його поклін памятникові Катерини II. та його правління у т. зв. Середній Литві, порівнює його зі Столипіном, характеризує як скрайнього реакціонера, називає просто антихрестом і кінчає радісним окликом, що димісія п. Мейштовича була найбільше вартісним і приємним різдвяним дарунком, якого можна було ждати!“

Читач, прочитавши таких кілька статтей, підписуваних послами одного й того самого сойнового прорядового клюбу, та порівнявши їх ще з півофіціяльним коментарем і голосами інших „півуравлінок“, дістає могалицю.

Вона збільшиться, коли схочемо відповідати на питання: чи наслідник п. Мейштовича, абстрагуючи від суспільно-політичного світогляду, не матиме в уряді та соймі тих конфліктів, які мав його попередник? Отже т. зв. співпраці з соймом: саме, вже за відзивом мін. Цара оголошено виконавчий розпорядок до декрету про новий устрій судівництва, декрету, який згідно з прийнятою на ост. засіданні сойму поведею має бути відложений на рік; таким робом замість „співпраці“ наклюовується новий конфлікт. Справа „меншостевої політики“: адже саме мін. Цар і нікто інший був головним виборчим комісарем. Справа зміни конституції: згідно з названими ревеляціями „Робітника“ одним із кардинальних пунктів проєкту п. Цара є розвязання нинішнього сойму й скликання його аж за два роки з правом декретування законів у міжчасі...

І. Кедрин.

На Ялинку і Новий Рік!

Бонжурки в ціні від зол. 36 у величезнім виборі в одинокій тільки вирібні

К. Штір -- Львів

Сикстуська 33.

Приймається замовлення на пижами також з доставлених матеріялів. 1189 1—3

„Подвиги й успіхи“ ренеґатів.

Новий винахід. — Москвофільська зичливість та її джерело. — Меморіял.

Останніми часами помічаємо цікаве явище в політиці тих польських чинників, що шукають, як вони кажуть, понад голови українсько. інтелігенції та понад голови всіх українських партій зближення до українських мас. Вони дуже живо заінтересувалися галицьким москвофільством і то не тим політичним москвофільством, що „рішається“ нині на Москву, а тим старим, анахронічним у нашому житті, тим національно-ренеґатським, реакційним і загибаючим.

Шукаючи за політичними контрагентами серед нашого народу для деяких своїх експериментів, деякі польські чинники спинили тим разом своє око на галицькому доживаючому свого віку москвофільстві. По невдатних спробах з українцями, відомими в нас під назвою хлібоїдських, політичними імпресами з Даниловичем, Яцковим і Твердохлібом, а далі з Ільковом і знов з Даниловичем, звернули відомі польські чинники увагу на москвофільство й окружили його в останніх часах спеціяльною опікою та підтримкою.

Таким чином національно-ренеґатське, вигибаюче москвофільство при допомозі воронівської методи відмолоджування, примороженої в політиці, починає проявляти деяку дарма, що судорожну й немічну, активність. Про неї писали ми недавно. Тепер хочемо приглянутися тій сприяючій опіці, якою тішиться наші національні ренеґати серед деяких польських чинників.

У львівському бебістичному щоденнику „Дзєнік Львовскі“ з дня 16. грудня читали ми в передовій статті п. н. „Старорусини і українці“ між іншим ось що: „Інтензивність, чи радше провокаційна аґресивність української акції спричинили того роду відсунення інших груп чи інших позитивних тенденцій серед русинів на далекий плян, що польський загал в останньому десятиліттї трактував руску масу, як суцільний український бльок. Програмове становище, заяте клюбом ББ в промові посла Лозинерца, а зокрема заява мін. Складковського, підкреслили засадничо відмінний стан, то є, що маршалківський табор (тобто табор марш. Пілсудського), відріжняє в своїх осудах українську групу з домінуючим боєво протипольським елементом від рускої маси, серед якої установляється поволи прихильне відношення до теперішньої системи правління. На певний погляд неприхильні критики могли би припускати, що є це дипльоматична спроба розріжнювання русинів і українців, непобудована на дійсности, тимчасом формуючися останніми роками о місяця на місяць уклад відносин вказує, **що українців слід уважати за партію** (підкреслення наше. Ред.), **зміст якої, не зважаючи на виборчі висліди, не покривається з означенням** цілої національної маси. Отже через аналогію, що тепер виявляється, як мимо виборчих вислідів з 1922 року назва сіонїстів не вичерпує широкого поняття польських громадян мойсейового віроісповідання, а навіть ані ідейської природности, так само і термін „українці“ не вичерпує обрядової і національної маси рускої“.

Далі пише „Дз. Льв.“, що його однодумці ніколи не відмовляли людям, „що хочуть звати себе „українцями“, права на таку назву“, але той самий „дух справедливости“ наказує їм не відмовляти права і на назву „руський“ для тих людей, що хочуть себе так називати.

„При визнаванні тієї засадничо доброї волі — продовжує автор статті — не вважаємо сказаним, щоби польський уряд мав вливати безпосередньо на той самородний процес укладу внутрішніх відносин між русинами. Громадянство руске, як у своїх українських, так і неукраїнських громадянах, було і буде опірне, а навіть підозріле для польської політичної ініціятиви, одначе тим **не менше лежить на нас обовязок, щоби ми тому самородному і природному гонові частини рускої маси не лише не ставили перешкод при творенні власної групи і власної програми, але навпаки — уможливили при повному приморожуванні справедливости і прихильної волі реалізацію постулятів, що даються погодити з льояльністю супроти держави“.** (Підкреслення наше. — Ред.).

Наші ренеґатські москвофіли орієнтуються, як відомо, на т. зв. третю царську Росію, ту саму, що перед революцією була висловницею найбільшого державного імперіялізму, що була обороницею самодержавія, православія і найбільшої реакційности. Очевидно, що третя Росія такого типу тепер нереальна і тому не диво, що „Дз. Льв.“, орган ББ, проголошує допомогу при реалізації москвофільських політичних „постулятів, що даються погодити з льояльністю супроти держави“.

Але чи тільки він? Ось у святочному числі того самого органу (з дати 24-го грудня 1928 р.) опублікована розмова з теперішнім тернопільським віцевоєводою Складецьким, а в ній є такі характеристичні слова віцевоєводи:

„На увагу заслугує ще староруський табор, згуртований у „Русскій Селянскій Організації“, який в останніх часах виявляє щораз більше активности, будуючи свою програму на льояльнім відношенні до держави“. З того висновок, що цей табор гідний того, щоб його підтримати. Одначе такого висновку віцевоєвода зі зрозумілих причин не зробив. Та його й не треба, бо це зробив редактор „Дз. Льв.“ у названій і цитованій вище статті.

І з такого становища тернопільського віцевоєводи та редакції бебістичного органу національно-ренеґатські москвофіли невдоволені. Це бачимо між іншим зі статейки якогось москвофіла, опублікованої у львівськім „Слові Польскім“ з дня 31. грудня ц. р., де автор, нав'язуючи до опублікованої розмови представника „Дзєнніка Львовского“ з тернопільським віцевоєводою, каже, що польська влада „зневидить „русских“, бо не дає їм низних субсидій, підтримуючи рівночасно та субсидіюючи українські установи. (Звідки і на підставі чого цей москвофільський мамут черпає відомости про таку підтримку та субсидії, не знати, але за даром він уважає своїм органом „Сл. Пол.“!), а до того не повертає їм їхнього майна, яким, мовляв, є Народний Дім. „Таким поступованням влада ніяк так старорусинів, що льояльно ставляться до держави, по інерції та відомого захоплювання, (чуєте?!), бо вони бачать, що українці бровінгом і боєвером здобувають вольності (подумайте!!), а вони льояльним відношенням нічого!“

Після всього сказаного ясно, звідки виявляє „активність“ серед москвофільських мамутів та з яких джерел тягнуть вони соки до неї. Одначе не тільки самі соки, але й плани та маршруту до своєї „активности“. Ще не затихла справа відомих „ревеляцій“ полковника комісаря „Народнього Дому“ Батинського про політику українців та про відносини з греко-катол. церкві, які то „ревеляції“ польська преса використовувала для своїх політичних цілей, а вже появилася нова „бомба“. Тим разом появилась вона не на сторінках „Сл. Польского“, а на сторінках того самого „Дзєнніка Львовського“. В його 350. числі з 1922 р. находимо статейку під назвою „Русини українські“? А в неї довідуємося, що галицькі москвофільські мамути внесли іменем всіх своїх львівських товариств (Ставропігії, О-ва ім. Качковского, „Рускої Матиці“, „Русскої Школи“, „Русского Пріюту“ і „Комітету Талергофців“) „меморіял“ до сойму з протестом проти проєктованої „Українським Клюбом“ зміни терміну „руський“ на „український“. В тому меморіялі наводять вони і свої „аргументи“ та домагання: 1) уживання на означення „малорускої“ національности терміну „руский“, „Русь“ і „руски“ і 2) вживання терміну „український“ виключно в політичному значінні для означення „тієї політичної партії, що поставила собі за головну ціль утворення „Самостійної Соборної України“ від Карпат і Сяну до Кавказу і Дону“.

Не бачимо, то москвофільські шелобутки мають неабиякі амбіції, бо хочуть завернути назад ціле наше життя. Але треба признати, що поручену собі роботу вони виконують, хоч і немічно, та зате з немалою помпою. Вони не на жарт беруться сеяти замети.

ЦІНИ НИЗЬКІ НА ЯЛИНКУ!
МАГАЗИН ПОЛОТНА І БІЛЛЯ
ЯН РІДЛЬ
1194 ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 2. 1-3

З життя наших установ.

Загальні Збори Видавничої Спілки „Діло“.

В суботу 29. грудня відбулися Звичайні Загальні Збори Видавничої Спілки „Діло“. В зборах взяло участь 47 членів Спілки. Звіт з діяльности за останніх два роки зложили в імени Дирекції і Надзірної Ради **о. крил. Дамян Лопатинський** і дир. **Ом. Сасович.** Звіт Контрольної Комісії зложив **д-р Ст. Федак** і поставив внесення на уділення абсолюторії Надзірній Раді і Дирекції, що Збори одноголосно ухвалили. Згідно з внесенням Надзірної Ради приділено всю надвишку до резервового фонду.

Потім заряди провідник Зборів д-р Д. Левицький десятимінутову перерву перед виборами членів Надзірної Ради.

По перерві переведено вибори картками, що дали такий вислід:

До Надзірної Ради війшли: 1) д-р Іван Куровець, 2) Дм. Левицький, 3) Волод. Денисович, 4) інж. Юл. Павлисовський, 5) Михайло Стефанівський, 6) д-р І. Брик, і 7) дир. Вол. Кузьмович. Заступниками членів Надзірн. Ради стали: д-р Тит Бурачинський, Михайло Галібей і Волод. Цезевич. До Контрольної Комісії вибрані: д-р Ст. Федак, дир. Ярослав Колтуняк і дир. Ануфр. Пащак.

При точці „внесення“ інформувалися де-

ПО ФАБРИЧНИХ ЦІНАХ І НА ДОГІДНИХ УСЛІВЯХ ПОРУЧАЄ ФІРМА
Д. ЕНҐЛЄНДЕР, Львів, Ринок ч. 8.
960 Дивани, Церати, Хідники, Капи, Накидки, Портіри килим. Фіранки, Матерії мебл., Коци і т. п. 12 13

які члени про збільшення обему „Діла" та висловлювали побажання, щоби обем нашого щоденника конче збільшити, а далі далекі, щоби С-ка приступила до видавництва дешевих літературних і популярно-наукових видавництв. Цілі Збори тріяли три години від 5-ої до 8ої год. вечером.

По широкому світі.

През. Масарик палив особистий протест проти закону принятого обома палатами Чехословаччини, що касує заказ продажі алькоголю напередодні виборів. Згідно з конституцією закон вернеться ще раз на нараду парляменту.

Індійський парлямент приняв 118 голосами проти 45 резолюцію Гандія, що Індія почне бойкот Англії, якщо до кінця року не стане домінією.

З спроби підписати арбітражний трактат Злуч. Держав з Китаєм.

Перський уряд предложив парляментові закон про національну пошу: турбани може носити лише духовенство і молодь, що підготовляється до священичого стану.

У Льондоні рішають нове питання державної ваги: чи не створити нової британської домінії у східній Африці.

У Загребі відчас святочної маніфестації бурмистр міста переіменував площу ім. Марка на „Степана Радіча".

Ріжні вісти.

СРСР ПРЕДКЛАДАЄ ПОЛЬЩІ ПІДПИСАТИ СПЕЦ. ПРОТОКОЛ.

Дня 30. грудня уряд СРСР звернувся до польського уряду за посередництвом польського посольства в Москві з нотою, підписаною заступником наркомсаря закордонних справ Літвиновим, у якій, покликуючися на приступлення Польщі та СРСР до Кельлогового пакту, уряд СРСР предкладає підписати спец. протокол, що впроваджував би в життя Кельлгів пакт у відношенні між обома державами, незалежно від ратифікації пакту іншими державами та увраносильнити його згідно з 8. уст. паризького договору.

ПРЕДЛОЖЕННЯ СРСР ЛИТВІ.

Тасс повідомляє, що аналогічні предложення зробив Літвинов литовському урядові за посередництвом лит. посла в Москві Балтрушайтіса. Предложення ці подав Літвинов за посередництвом французького посла Гербета до відома французького уряду, як цього, що посередничив між СРСР і Злуч. Державами в справі приступлення СРСР до Кельлогового пакту а до відома уряду Злуч. Держав за посередництвом французького уряду.

НОВА ВІЙНА ЗА НАФТУ?

„Матен" твердить, що небаром вибухне нова війна за нафту в части Мосулі, де заінтерегований не лише франц. капітал, але й англійські, американські та голяндські фінансісти. Від хвилі заключення конвенції між голяндською фірмою Роял Дач і Стендерд Ойл Компані франц. інтереси поважно нарушені. Французький уряд рішився інтервеніювати в тій справі в Льондоні та Вашінґтоні.

МУСОЛІНІ ЗА ПОРОЗУМІННЯМ З СХС.

Предложення Мусолінія югославському урядові в справі продовження трактату невтральности з 1924 р. і в справі переговорів щодо цілости югосл.-італ. відносин, політичні кола вважають, що Мусоліні бажає повного порозуміння з Югославією та що хвиля до того є відповідна. Кореспондент „Дейли Мейл" твердить, що Мусолінія піддержує в цьому французька дипльоматія.

КИТАЙ ПРОТИ СРСР.

Льондонські часописи повідомляють із Пекіну про напружений відносин між Китаєм і СРСР. Китайські власти зібрали богато інформацій про комуністичну пропаганду серед війська й населення. Власти видали гострі зарядження, щоби здавити цю пропаганду. Китайський уряд заняв телефонічну станцію на східно-китайській залізниці в Харбіні. (Залізниця ця є в китайсько-більшовицьких руках). Більшовицький уряд вислав до Китаю протестаційну ноту.

Новий Рік, щадячи Ваші долоні,
RADION в дарунку дає Вам ---
Ніхто не змучиться при RADION-і,
Бо RADION завсіди пере САМ!

RADION САМ ПЕРЕ!

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·88·00, канадійський доляр 8·81·50—8·82·50 чеська корона 0·26·33—0·26·66, австрійський шілінґ 1·25·00—1·26·00 румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00 фунт штерлінґів 43·50·00—43·60·00, радянський червінець 19·50—20·00.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 34·20·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·80·00—42·10·00, 10 російських рублів 00·00·00—00·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3·60·00—3·65·00, австрійський фльорен 1·71·00—1·82·00, російський рубель 3·00·00—3·40·00 копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

НОВИНКИ

— Випозичальня книжок „Ізмарагд" перенесена до нового льокалю при вулиці Косцюшка ч. 5, І. поверх, відкрита кожного дня від 9—1 і 3—7.

—З нинішним числом висилаємо поштові складанки для пересилки жертв на фонд направи Українського Академічного Дому у звязку з закликом Т-ва Прихильників Освіти, що був поміщений у 290 числі „Діла" з 1928 р.

— На карти „Рідної Школи" звільнюючі від внесків зложили далі Вп. П.: Д-р Бурачинський Тит 30 зол., Дутка Федір Самійлович 10 зол., Зелений Андрій 5 зол. і Мельник Микола 4 зол. Хто збільшить це число жертводавців своїм прикладом?

— Пропамятна книга Ялинки „Рідної Школи" буде лежати на столі біля скляної великої скарбони при ялинці. До пропамятної книги вписуватимуть кожда на „Рідну Школу" відпоручники наших установ і приватні особи без огляду на висоту датку.

— Промоції в Українському Високому Педагогічному Інституті ім. М. Драгоманова в Празі осіб, що закінчили Інститут з титулом педагога середніх шкіл. Перша промоція відбулася 5 листопада 1928 р., промовався Іван Кудрявцевий (родом із Західньої України) — на доктора історично-літературних наук. Ця перша промоція в Педагогічному Інституті мала характер шкільного свята, на яке зявилось багато гостей і представник міністерства освіти проф. д-р Лаконда. Далі промовлялися такі педагоги середніх шкіл: 19-го листопада 1928 р. Борис Гомзин — на доктора історично-літературних наук, 26-го листопада Михайло Тиранський — на доктора математично-природничих наук, 5-го грудня Іван Шлендер — на доктора математично-природничих наук і 10-го грудня Григорій Деркач — на доктора історично-літературних наук (всі чотири родом із Великої України).

— Львівська хроніка. 27-літня служниця Майдура випила сільного квасу і скочила смертельно з II. пов. на вулицю; причина — туга за наречений, що виїхав до Канади. Нещасливе кохання спонукало також до самогубства 19-літню Марію Мацило і 29-літню служницю Я. Рогалю, яких відвезли до шпиталя затроєних. — На Золдвіринській вулиці найшли 38 пар краденої обуви під снігом; сховав їх там злодій Михальчишин. — Сочинним квасом обляла лице Марія Секуда свому нареченому В. Підгацькому і втікла. — „Небесна птаха" Болеслав Братховський зорґанізував спілку, що брала на борг від ріжних львівських крамниць дорогий крам і відпродувала його негайно посередникам; він і його спільники Ляндсберг, Штиль і Фельдгорн пішли в „холодну". — В останніх часах огнева сторожа нарікає, що її кличуть часто на помічь „на збитки", за такі жарти відповідатимуть власники телефонів, звідки йшов фальшивий алярм.

— Ріжні вісти. Австр. канцлер д-р Зайпель оголосив на 21. січня відчит у Мюнхені п. з. Критика демократії. — Муссоліні заборонив урядовцям усіх міністерств приймати та складати новорічні побажання. — Чичерін знаходиться на лікуванні в Німеччині як приватна людина і відмовляється від розмов з дипльоматами. — Троцькому дозволили переїхати на південь лікуватись. — У Берліні дійшло до великої кривавої бійки між двома цехами столярів і... адвокатів; є вбиті та ранені. — Джон Рокфелер, молодший, купив у Ню Йорку три групи домів за 20 міл. фунт. — У Канаді панує гостра грипа; за два тижні було в Монтреалі 100 смертних випадків, а в Торонто 30. — У Вашінґтоні помер бувш. міністр війни Спод. Держав Я. Дікінсон. — 29-го м. м. падала на Берлін така густа мрака, що вуличний рух у день майже припинився. — 1-го грудня офіціяльна італійська статистика ствердила 820.000 безробітних. — У Цюріху епідемія дифтерії; є смертельні випадки. — Старша донька еспанського короля заручена з італійським князем. — У Травсвалі відкрили нові діяментові поля.

— Сензації. На пароплаві „Сі Ніаґ", що приїхав з Владивостока до Шанхаю, були дві домовини; коли митні урядовці відчинили їх, найшли там прокламації Комінтерну; 52 китайців і один росіянин арештовані. — У Бедфорді (Анґлія) звернули увагу в нагоди святочних іменин учительки в народній школі, скільки вона має літ: 104. — Праський суд рішив, що треба буде продати на лікитації будинок мадярського посольства, якщо мадярський уряд не заплатить 1 міл. корон, які програв у процесі з чеськ. купцем Вельфлем. — Старша донька льорда Беркенгеда, б. державного секретаря для Індії, леді Елеонора Сміт рішила жити власною працею; вона відмовилась брати гроші від багатого батька і вступила до одної крамниці мод кравчинею. — У Севілі вчені та лікарі досліджують небувале медфом Анучіїку Роджерто, жінку купця, що в „трансі" декламує Данте та Шілера, не знаючи чужинних мов, і якої температура тіла має 33.5 ст. Ц.

— Наполеон котором повісти. Історик Ашкенази найшов у бібліотеці гр. Замойських рукопис Наполеона, досі невідомий. Є це — повість „Лісесон і Евгенія", написана серед „боєм війн". Вона має автобіографічний характер. Наполеон шукав там своє ранкове, незадатне кохання, скриваючись під іменем славного франц. полководця середніх віків. Повість, на думці проф. Дикенсона, є літературним дивовиною, написана первородним стилем і в великою б. зпосередністю. Можна уявити собі, якою б сподіванкою була для знавців літератури ця знахідка! Наклад

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтревалїші — найдешевші

РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлї".

папери нахрдились у замку Корнік, що належав до гр. Замойських, куди проф. Ашкенази їздив ще перед війною. Рукописи найдені там лежали в нього всю війну, бо він був занятий політичною працею. До гр. Замойських вони попали від гр. Дзялинського, що купив їх від одного сторожа Наполеона, що був з імператором на острові св. Олени. Між рукописами є й плани Наполеона до італійської кампанії. Вони є доказом, як точно і подрібно Наполеон підготовлявся до битв, які деяким видавались натхненою імпровізацією.

— Рекорд „Меджестіка". „Капітан пароплаву „Меджестік", що плив з Льондону в Ню Йорк, хотів зробити своїм пасажирам товариську послугу і довезти їх до хати ще перед „св. вечером". Він прискорив темпо їзди і виграв 42 хвилини у відношенні до звичайного переїзду, так, що встановив новий рекорд їзди з Льондону в Ню Йорк: 5 днів, 9 год. 10 хвилин.

— На мексиканський зразок. На місто Херес зорганізували бандити сміливий напад. 200 верхівців, озброєних, зробили наступ на банк, де в підземеллі були великі гроші. Поліція розбудила відділ військ і почалась воєнна перестрілка, з усіма засобами військового мистецтва. Бій тривав три години. Бандити втікли, полишивши вбитими 11 своїх. Втрати державних військ 6 убитих.

— „Син" Франца Йосифа. До поліції в Прерав зголосився цими днями чоловік незвичайно подібний до цісаря Франца Йосифа I. Він заявив, що є незаконним сином цісаря. Цісар пізнав його маму підчас свого побуту в Прерав і звідти забрав її до свого „бургу" як куховарку. Він називається Адольф Седлячек і має 64 роки. Вже за життя цісаря пробував він дістатись кілька разів на цісарський двір, але за кожним разом, коли зголошувався, діставав тільки невеличку грошеву допомогу.

— За місце для національного поета. Французькі літературні кола ведуть оживлену суперечку на тему могили найбільшого поета Франції В. Гюго. Внучка поета, Жанна Негрепонт, відвідала підземелля Пантеон і обурилась: памятник Гюго вкритий пилом, стоїть у півтемній ніші, за огорожою. Пані Негрепонт поставила ультимат міністрові народньої освіти: або гробницю її діда перенесуть наверх, під баню, де є багато світла та воздуху, або вона перевезе останки поета на цвинтар Пер Лишез. Загуло між кревняками і інших „безсмертних", що спочивають у Пантеоні. Діти Золі оголосили енергійний протест: коли Гюго перенесуть із підземелля, тоді і вони домагаються цього-ж для Золі. Міністр покищо не відповідав палкій внучці поета. Але преса зустріла її заяву неприхильно. Гюго прохав у заповіті, щоби його поховали по категорії „бідних". Останню волю поета виконали. „Якби В. Гюго жив — пише один критик — він перший запротестував би проти заяви своєї внучки. Не можна в Пантеоні ділити покійників на тих, що мають привілеї і на тих, що їх не мають". Правду кажучи, Пантеон лишається той сам, а число безсмертних, яких треба там ховати, вічно зростає.

— Каварня і Бар „Варшава" від 1. січня 1929 Велика Карнавалова Програма: Юлія ЗАМОРСЬКА, Осип Старушкевич, Вера Сіротіна, Рія Царена, Еліт Морена, Тріо Сістерс Лярізона. Велика таночна ревія Групи LANSKOY. Щоденно дві вистави. На скі в год. 10-ій, в Барі в 12-ій. Знаменита орхестра. Конференсіє: Осип Старушкевич. 1193 1-1

З театру.

Наша публика.

На другій виставі „Вантажу" Я. Галана було з всі 56 осіб. Управа театру, яка „хотіла почути голос громадянства", чула тоді за кулісами раду тверезого громадянина, щоби перемінила театр на цирк або звіринець. Кожний раз, коли збираються представники наших ріжних установ, щоби радити над долею театру, можна почути жаль, що не маємо нового репертуару. Коли раз на два-три роки появляється на нашій сцені якась драматична новинка, нема на неї бодай стільки цікавих, щоби артисти мали враження, що не є на пробі перед порожніми кріслами.

Не інакше з европейським репертуаром. Дайте нашим громадянам Моліера або Уайльда, вони не підуть навіть заглянути на салю, чи є там ті їхні знайомі, що в приватних балачках віддавна смакують наш театр „на память". Є в нас навіть критики, які кажуть, що треба щиро тішитись, коли публика не ходить на пєси признані ними невдатними, а навіть... шкідливими. Та на які пєси взагалі ходить ця публика? Адже не вона заповнює салю в неділю: це та „маса", що в її очах не дійшла до рівня публики, себто інтелігентного громадянства. Наша публика не здебільша ті, які знають усе заздалегідь, не бачучи і не перевіряючи. Для неї вродились критики, що й на підставі 10 бачених пєс (з „Грицем" як зразком драматичної техніки) виводить загальні правила: що таке пєса і як має виглядати театр, щоби був гідний їхньої уваги. Нема кращої оцінки відношення нашої львівської публики до свого театру як такий один-одинський фактик: коли деякі актори звернулись з прилюдним проханням, щоби заможніші громадяни відступили їм на 2 місяці свого побуту кімнату по невисокій ціні, не було ні одного відгуку!

Великий Міський Театр: „Летун Рамперо", пєса на 3 дії Маноа Мора, з прольогом, переклад Я. Страхоцького.

Могутня, смілива концепція: який процес переходить людина, що примусилася на руками жити самотно серед звірів затрачує всю свідомість свого людського „я" і як вернувшись між людей і до своєї людської свідомости тужить за блаженним станом чисто біольогічної насолоди — жити поза всіма умовинами культури. Видається, немов би пєса була написана під недавнім враженням підбігунової катастрофи, коли серед вічних криг розігралась неодна трагедія затрати своєї людської подоби у боротьбі о білою смертю.

Такий сюжет був би напевне полонив автора „Як ми мертві воскреснемо". Виведений він М. Мором з почуттям усіх химерних домагань сучасної спени — хто хоче проблем, нехай тче їх після видовища; хто хоче самого видовища — нехай забуде про проблеми. Вся драматична завязка йде вверх нежданими закрутньами; аж за багато в ній динамічної сили, щоби незвесвана, на-пів лірична розвязка задовольнила нас. Друга дія в роздягальні „Варієте" — зразок мистецької гри актора Журовського та акторки Камінської. Цир. Баранський — живий лікар-психіятр. Страхоцький мав тони великого Камінського. **М. Р.**

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Вівторок 1-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 дії Офенбаха (пр. Міера).

Великий Міський Театр:

Вівторок 1-го, г. 3.30 попол. „Польський Вифлеєм".

Вівторок 1-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Середа 2-го, г. 7·30 веч. „Летун Рамперо".

Четвер 3-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Людина сміху" з К. Вайдтом.

„Лев": „Приватне життя пані Олени".

„Оаза": „Червоний біс".

„Палас": „Шехерезада".

„Фатаморгана" „Борвій".

Нові книжки й журнали.

Книжки.

Dr. Domet Oljancyn. — Hryhorij Skoworoda 1722—1794. Der ukrainische Philosoph des XVIII. Jahrhunderts und seine geistig-kulturelle Umwelt. Herausgegeben von Otto Hoetzsch. Neue Folge (Band 2). 1928. Im Ost-Europa. Verlag, Berlin W. 35. n. Königsberg r r. Стор. 168. Фор. 8°.

Журнали.

Przegląd Polityczny — czasopismo poświęcone zagadnieniom polityki zagranicznej. Warszawa, listopad, 1928, Tom IX Zeszyt 4— . Treść zeszytu: Jan Dąbrowski — Sytuacja polityczna na Bałkanach. Kazimierz Smogorzewski — Rumunja na przełomie. Dr. J. Grzymała Znaczenie Albanji na Bałkanach. Aleksander Grabiński Królewstwo S. H. S. Kronika zagraniczna. Przegląd literatury politycznej, Kronika bibljograficzna, Bibjografja, Chronologiczne zestawienie wydarzeń.

Нива — часопис присвячений церковним і суспільним справам. Львів, за листопад 1928. Ч. II. Рік XXIII. Зміст: Пій П. Ф. XI.: Енцикліка; о. Д-р Г. Костельник: Спір про енцикльку; о. Д-р Д. Дорожинський: Правні обрядові постанови; Михайло Апостол: Мої думки про лемківське православє; о. Ю. Дзерович: Доносна праця нашого духовенства; о. Йосиф Ганкевич: Духовенство й подати; Нові книжки, Всячина, Проповіди. Стор. 381—420 і 153—168.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Родина бл. п. о. Іларія Січинського був пароха в Вістовій дек. Калуського зложила 50 зол. на допомогу вдовам і сиротам по священиках на руки п. Тисовської Марії з Калуша місто оголошення подяки Впр. і Всп. О. Мітратові Базилові і всему Впр. Духовенству за участь в похоронах, а учасники в похоронах зложили 40 зол. на захист в Калуші. Комітет дякує щиро Родині за память в так сумній хвилі. — Нехай Бог потішить! 1197 1—1

Сходини львівських священик'в — парохіяльних і катехитів відбувають що четверга о год. 7. вечером в кімнатах Власної Допомоги при вул. Корнікта ч. 1/II. В четвер сего тижня дня 3. січня 1929 р. відбудеться відчит о. Д-ра Костельника „Епістола на Флорентійськім Соборі. Проситься о численну участь! — **Управа.** 1197 6) 1—1

Сходини членів Тов. „Єдність" відбудуться на підставі § 2/в Статутів (для обговорення справ звязаних з діяльностію Т-ва) дня 1. лютого 1929 р. о год. 3. попол. в домівці Власної Допомоги у Львові, вул. Корнікта ч. 1/II. Проситься членів з провінції о ласкаву участь в цих сходинах. — **Виділ.** 1—1 1197 а)

Дня 11. січня 1929 р. в год. 11. рано відбудеться господарська нарада в „Народнім Домі" в Рудках. Реферувати будуть делеґати Сільського Господаря. — Просимо численно явитись. За Філію Сільського Господаря в Рудках — **о. С. Кульчицький.**

Українська Студентська Громада в Кракові подає до відома, що можна вписатися на правничий і фільософічний факультет Ягайлонського університету в Кракові у зимовім триместрі. — Петенти мусять особисто зголоситися у даного декана між 1. і 8. січня з письменно умотивованим поданням спізненого впису.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОШУКУЄМО панів (-ні), як також домокружних до продажі покупних артикулів. Значок на відповідь залучити. — Em-Ka-Werk Мисловиці Г/Шл. 11 6 а) 2—?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 2481 28 ?

ВПРАВНУ МАШИНІСТКУ, яка крім української та польської мови володіє добре німецькою та знає ексцентуально стенографію, приймає „МАСЛОСОЮЗ". Зголошуватися тільки першорядні сили. Винагородження після умови. Маслосоюз", Львів, вул. Косцюшка ч. 1 в. 1172 а) 3—5

ГОДИННИК ВАНЬ буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській роботі: **Івана Зельтенрайха**, Львів пл. Марійська 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 6) 29-?

ГАРСОНКИ, кардигонки, пульовери, камізольки, виробляє: Віденська виробня трикотажів, вул. Вибрановського ч. 3. Телеф. 4223. 1185 2—5

ДО ВИНАЙМУ на оден рік від дня 1. лютого 1929 р. 5 моргів землі (аренда) з хатою і будинками і садом у Львові побіч Стрийської рогачки. — Зголошення (письменні оферти) в домівці „Сокола-Батька" вул. Руська ч. 20, до 20. січня 1929 року. 1171 2—2

24 МОРГИ поля в бобрецькім повіті дешево і негайно на продаж. — Інформації уділяє Д-р Лев Ганкевич адвокат, Львів, вул. Руська ч. 3. 1168 2-3

ПОЧАТКУЮЧИЙ КАНДИДАТ адвокатський пошукує посади концепієнта найрадше на провінції. Ласкаві зголошення з поданням услівий приймає з чемности: П. Роман Громницький, канд. адв., Львів, вул. Театинська ч. 10/11 пом. „Для заточенця". 1169 2—3

АДВОКАТСЬКИЙ концепієнт з 4. місячною практикою в повітовім Суді шукає заняття від дня 15. січня 1929 р. Ласкаві зголошення з услівями слати до Адміністрації „Діла" під „Яр.". 1181 2—2

ФОТОҐРАФ ЯНУШЕВИЧ, вул. Вінцентого Поля, ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1176 3—5

ЛІЖКО на сплати Москові 200 зол., Кухонні 13 зол., Скринкові 45 зол., Сіткові 40 зол. Вилиця дротяні 25 зол. Умивальні 5 зол. — Фабрика ЗАКС вул. Личаківська ч. 1/2 1191 1—5

МАТЕРАЦІЇ з вовняної тканини 30 зол., водосінні 75 зол. Канапки гобеленові 55 зол. Фотелиці розкладані 45 зол. Отомани 55 зол. Фабрика ЗАКС вул. Личаківська ч. 1/2. 1190 1—5

МАҐІСТЕР ПРАВ пошукує місця початкуючого концепієнта або у нотара. М. Бежейко, Ставчани, почта Обровцин. 1180 1—2

ЛЕКАР українець, вседе в повітовім місті. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Д-р М. М. 5". 1188 1—1

ГРИБИ. Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, тарелі, вибирані гриби (найменше 5 кл.) по 25 зол. на місяць, також повила в чистих сливах з цукром бочідочка 5 кг. 12 зол.; правдива свеча бриндзя з 5 кг. бочідочки за 15 зол., водоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — Ф-ма М. Штуммер, Косів к. Коломиї. 1187 1—10

ХТОСЬ через опиб у замки кальоші на Народньому Базі з знаком К. Т. Проситься негайно повернути їх власникові, відбираючи свої в Народній Канцелярії вул. Костюшка ч. 1 а. 1195 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і нервів

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 1—?

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку, з причини ревматизму, студи, на постріли, ісхіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продаж.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

876 17—?

МАРКИ для ПСІВ

НА 19-9 рік виходить

АНДРІЙ БЕРЛІНСЬКИЙ

Львів, Словацького 4.

4129 2—4

ЛІЖКО полезне „Патент" з натерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 1/2. 1192 1—5

На Ялинку! На Ялинку!

Робінзон Крузо

Найцікавіша повість для молоді вийшла накладом М. Матвійчука у Львові. **Робінзон Крузо** має 130 стор. друку, 31 ілюстрацій Л. Манастирського і двоколірову вінєтку. Ціна цена, в оправі **3·60 зол.** брошур. **2·80 зол.** Замовляти у книгарнях і в накладчика **М. Матвійчука, Львів, Блахарська ч. 8.** Також до набуття цікаві збори задач для дітей: **Пригоди Качурника** 80 гр. **Золота рибка** 1 зол. **Методика стилю** Зилинського **3·80 зол.** 1198 1—?

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩЕ

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА І КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, плєди.

1092 5—13

ЗАРЯД ДІР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ

РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО

ЛЕЩКІВ, ч. Варяж (Сх. Галичина)

Висилка детайлічна ґрамо з фабрики.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 3 (11.344). Львів, четвер 3. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щад. 148.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Минулий господарський рік у Польщі.

Львів, 2-го січня 1929.

Минулий господарський рік не проявився у Польщі назовні ніякими більшими змінами. Митна вальоризація в березні, пасивний торговельний білянс такий, який почався був ще в 1927 р., велика тіснота в готівкових оборотах, а далі перебирання державою деяких приватних підприємств у сей заряд. Ось і ті характеристичні факти, що знаменують теперішний господарський стан у Польщі. Коли до того додати, ще й нові розпорядки влади про нормування експорту та велику скількість конференцій офіціяльних господарських кругів, що радили над поправою господ. положення, то тим можна вичерпати все те, що складається на характеристику минулорічних відносин у тій ділянці.

Та коли вглянемо в само нутро господарського положення, то побачимо, що воно в 1928 р. дусилося в собі немов у замкненому кітлі. Приглянься йому ближче. Вісю, довкруги якої обертається кожне господарське життя, є гроші. Ще до недавна було у всіх нас переконання, що доляр є домінуючим грошем у Польщі, а золотий є його, так сказатиб, помічником. Нині вже й доляр стає у нас рідкістю. Місце його займає щораз більше вексель. Колиб не вексель, то ми вже були би хіба у сталій природної вимінної торговлі, т. нар. господарство поплилоб куди іншими шляхами ніж йде досі.

Годі сказати, в якому процентовому відношенні стоїть нині вексель до золотого і доляра. Але ясне те, що колиб обмежити його обіг, то при так великій тісноті доляра і золотого наступила би з місця масова невиплатність і упадок підприємств. Вексель став на хвилю добродійством.

Скількість векслів росте застрашаючо, при чім появляються в обігу векслі з щораз довшими речинцями платности, вже навіть до року, а то й довшими. Така маса векслів, це вже ніщо інше, а свого рода інфляція. А що такі векслі щораз тяжче дисконтувати, то довіря до них падає щораз більше. Купці і промисловці, не маючи достаточного приступу до державних кредитів перестають вивязуватися зі зобовязань. Меншає торговельний рух, а наслідком того щораз більше звужується запотребування консументів, що ще донедавна йшли так легкодушно на векслеві операції і тим підтримували товарові обороти. Задовження перебирає, здається, міру.

Влада найбільше турбувалася пасивним торговельним білянсом зі заграницею. В десяти місяцях 1928 р. вивіз він на 818 міл. золотих, а коли рахувати від 1. квітня 1927, то до 1. листопада 1928 р. виносить округло 1219 міл. золотих. Влада напружила цього року усі свої сили, щоби як найбільше вивезти заграницю, а для отримання заграничного довозу вальоризувала в березні 1928 довозову тарифу.

Колиб не те, що при кінці 1927 р. прийшла для Польщі так зв. санаційна позичка і допомогла скріпити Банк Польський і позичкові підвалини та підвести публичну господарку то в 1928 р. був би стало пасивний торговельний білянс захитав заграничним платним білянсом. Очевидно і польська валюта не могла би була устоятися. Та нині, в рік по затягненні позички, положення знов незавидне. Польські економісти гинуть з острахом про те, що може наступити. Між іншими Р. Баталія каже: „оскільки не наступить інтервенція якихсь корисних посторонніх моментів, то нинішній стан мусить викликати грізні забурення в госп. житті".

Під інтервенцією розуміє нові кредити. Та за кредит тяжко, а тим більше за такий і рентовний. Навіть прихильниця Польщі — Франція волить чомусь льокувати свої капітали у ворожій Німеччині. Зате пхається приватний загр. капітал до Польщі в формі викупна ослаблених підприємств. Це очевидно денервує польські патріотичні круги, а владу ставить у не мале заклопотання.

Та щоби всежтаки удержати нівоі госп. життя, а з другої сторони стримати викупно чужим капіталом, польська влада кидається на викупно деяких підприємств на власність держави чи йде на їх аренду і зачинає їх вести на рахунок держави чи публичних примусових корпорацій та установ, до яких має довіря. Їм і помагає кредитом. А що ізза браку капіталу не можуть повставати і найкеснійші нові приватні підприємства, то держава закладає їх сама. Як далеко це вже поступило, свідчить факт, що нині скількість людей занятих в державних урядах і примусових корпораціях є майже така велика, як у всіх приватних підприємствах Польщі. Захоплюючи їх при допомозі сцентралізованого в своїх руках капіталу і можности кредитування, держава узалежнює від себе щораз більше господарське життя навіть тих приватних підприємців і установ, що ще не підлягли безпосереднім її впливам.

Це удержавлювання (етатизм) не є новим винаходом. Ми переживали його вже в Австрії за часів війни. Такий безглядний етатизм панує нині в радянських республиках, його впроваджує у себе Мусоліні, крок за кроком втискається він і до інших держав, про нього є вже нині обширна література. Між іншими німецький економіст Сомбарт видить у ньому нову устроєву форму господарського життя, що має злагіднити а навіть заступити капіталістичний устрій, а цілю цієї акумуляції буде впровадження в життя плянової господарки.

Цей етатизм прибирає всюди інші форми, залежно від того, в яких він руках. В Польщі він є в руках нам аж надто добре знаних, а польські соціялісти йому прилескують, бо видять в ньому реалізування їх ідей, і програми, дарма, що ініціятиву в цій роботі мають не вони.

Очевидно, впроваджування етатизму, обєктивно беручи, може бути корисне і вповні оправдане. Та в нинішніх господарських обставинах Польщі воно не є ліком на недугу. Воно може лише пересунути на далі наслідки нинішньої господарської скрути. Та для нас українців є воно грізним мементо.

Таке перебирання на державу функцій купця, промисловця, а навіть хлібороба, кредитування експорту, картелізація, синдикалізація, перебирання в свої руки оборотів штучними навозами, сіль.-госп. машинами, штандаризація дерева, худоби, насіння, масла, збіжевих та інших насінь, при цьому так маркантна в Польщі протекційна система та тяжка збюрократизована машина вже нині доконує свого, ділячи і тут населення Польщі на громадян першої і другої катеґорії.

Цей етатизм вже нині придушує наше господарське життя, наші змагання до господарського унезалежнення. Тому ми мусимо крок за кроком стежити за тим, що робиться в господарській ділянці. Мусимо передовсім дбати за те, щоби наші кооперативні орґанізації були якнайосторожніші з надміром кредитування в гору і в долину та щоби стали активними учасниками в змінах до нового господарського устрою і не допустили населення до того, щоби воно стало предметом експльоатації для машини етатизму.

М. Творидло.

Американський кредит і Господарська Рада в краю.

(Стаття з Америки.)

III.

Інвестування.

Роди кредиту, гіпотека, бонди, шерки значіння біржі, Волл Стріт. — Господарська Рада краю і завдання американських організацій. — Зиск чи національна ідея.

При обговоренні техніки кредиту найважнішим для нас буде поділ на кредит короткий і довгий.

Коли американське підприємство потребує фондів на біжучі потреби, воно предкладає банкові заприсяжений звіт. Банк, розглянувши його своїми знатоками, уділює даній фірмі т. зв. особистий кредит на певну суму і до цеї суми дисконтує її векслі, не довше як на 90 днів. Коли фірма не має особистого кредиту, тоді мусить дати запоруку в формі цінних паперів чи ручителів.

Довготревалий кредит відбувається головно в двох формах: випуском бондів або шерів.

Банк, взявши гіпотеку (мортгедж), випускає свої заставні листи (бонди), які перепродує своїм клієнтам. Другий спосіб здобуття фондів це випуск і продажа акцій (шерів). Звичайно компанії радше продають акції, бо випуск бондів звязаний з більшими законними зобовязнями.

Продавши цінні папери банк не скінчив ще свого завдання. Він старається створити ринок збуту тим паперам, котуючи їх на біржі.

Про біржу мають у нас поняття як про „спелюнку гри", забуваючи при тім, що біржа сповняє два дуже важні завдання: 1) дає і притягає фонди на розбудову підприємств і 2) на довший протяг часу причинюється своїми операціями до вирівнання цін на більшому просторі, і тим самим причинюється до правильного розвою країни.

Найбільшими фінансовими центрами Америки є Ню Йорк, Бостон, Філядельфія і Шікаґо. Найбільшою є ню-йоркська біржа знана в світі як Волл Стріт. Після вибору през. Гувера протягом одного тижня перепродано на цій біржі понад 60 міліонів акцій на приблизну суму 5 міліярдів дол.

Коли навіть признаємо, що ціна на біржі збивається штучно, то на довший протяг часу бачимо, що вартість паперів є залежна в великій мірі від успіху підприємства. І якраз котовання на біржі має це значіння, що управа підприємства старається всіми силами забезпечити успіх, бо біржа негайно відкриє його лихі сторони.

В той спосіб американський банк не тільки продає клієнтам цінні папери, але старається на будуче збільшити їх інвестиції та зєднати їх довіря. Познайомившися дуже побіжно з технікою американського кредиту, мусимо поставити собі слідуючі питання:

1: Якого кредиту та в якій висоті потребує край; 2) На що мають бути зужиті довготрівалі кредити; 3) Яку запоруку можуть дати наші установи на забезпечення кредиту.

Відповідь на ці питання є основою кожного практичного пляну, а дати її може тільки Господарська Рада Краю, рада представників наших господарських інституцій та фахівців. Відповідь на ці питання мусить бути ясна, щира і зрозуміла.

Американська іміграція жне відбиском життя краю і тому створення Господарської Ради з людей зі загальним довірям, розумом та ясною думкою на будуче, малоб великий вплив і на Америку. З тим край мусить числитися, бо тільки через нашу іміграцію, а радше через її господарські організації є одинока можливість навязати фінансові зносини з американськими банками.

Правда, наші асекураційні організації, як: Український Народній Союз, Український Робітничий Союз, Провидіння, Народна Поміч, Згода Братів не можуть зичити своїх фондів. Але ці організації можуть держати свої фонди в однім великім американськім банку, мати там своїх директорів і через нього і його фондами вести фінансування господарських установ краю. В той спосіб ці організації — не жертвуючи нічого — принеслиб для краю і для самої іміграції величезні користи. З одного боку запізналиб американські фінансові установи з організованою нашою іміграцією, з другого, опираючись на сильний банк, далиб своїм членам такі вигоди, яких вони досі не мають.

Я певний того, що однозгідний апель краєвого громадянства, зорганізованого в Господарську Раду стрінеться з симпатією, коли всі побачать дійсну спробу відбудови господарського життя.

Та спроба мусить бути щира, дійсна, а не прикрашувана обіцянками на великі зиски, яких у дійсности нема. Адже це повинно бути відомим кожному, що в Америці наслідком кращої організації, більше досвідченому проводові і більшим ка-

На Свята!!!

Великий вибір порцеляни, скла, кришталів, сервісів обідових, сервісів до чорної і білої кави, полумиски, таріки почавши від 0·45 сот., — склянки від 0·16 сот., столові накриття з альпаки і хінського срібла фраженя поручає фірма

Олександер Онисько

Львів, вул. Галицька ч. 20.

1196 (Рік Валової) 2—3

КОРОЛЬ ПАНЧІХ і КРАВАТОК 1183-1 **ЖОВКІВСЬКА 1. КАЗОЧНО ДЕШЕВО.**

БЛІДНИЦЮ нетокровність усуває ділає зміцнюючо, підживляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській надиці. До набуття у всіх аптиках і дрогуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів 2.40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.** 774 23—?

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
Львів, вул. Галицька ч. 16.
поручає: ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

ЦІНИ НИЗЬКІ НА ЯЛИНКУ!
МАГАЗИН ПОЛОТНА І БІЛЛЯ
ЯН РІДЛЬ
1191 ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 2. 2-5

піталам — зиски є багато більші ніж може їх дати край. Щоби це не виглядало дивним, наведу факт, що протягом останніх десяти літ акції 20 товариств зросли 406 проц., не вчисляючи виплаченої річної дивіденди. Акції банку, в якому я працюю, зросли з 223 дол. в 1923 р. на 685 в 1928 р. Це лише приклади, а їх є тисячі.

Надією зиску не притягнемо нікого, бо це пустий звук.

Натомісць зробимо діло, коли вкажемо нашим землякам на дійсну спробу відбудови знищеної землі; коли зуміємо начеркнути перед їх очима образ відбудованої країни з тисячами шкіл, сплавних рік, залізницями, фабриками, плодючим чорноземом, з тисячами пароплавів, літаків, а понад все з міліонами здорових, щасливих, свобідних горожан при праці над майбутнім своєї батьківщини.

Бож це наша ціль і до її здійснення кличемо наших заморських братів. Вони від цього не відкажуться, бо сповняючи це велике завдання, вони не тільки сповнять свій обовязок супроти землі своїх батьків, але доложать одну цеголку до розбудови їх нової батьківщини-Америки. Так відчуває молоде і старе покоління і кличе словами Маркіяна: Дайте руки юні друзі, зєднаймо наші сили, насталім волю і спільно йдімо на зустріч нашим національним ідеалам.

Д-р Володимир Ґалан.
Філядельфія, Па., дня 11. грудня 1928.

МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ“. Тому доходи з аматорських театральних вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п. уладжуваних кимнебудь в місяці січні йдуть виключно на „Рідну Школу“.

За право самовизначення.

Чому Австрія мусить злучитися з Німеччиною?

В політичних кругах Европи звернула на себе загальну увагу стаття нового президента Австрії Мікласа, поміщена в святочному числі „Зальцбурґер Хронік“, в якій він з величезним натиском підчеркує культурну єдність Австрії і Німеччини. В статті зі зрозумілих причин не згадується ані одним словом про необхідність злуки обох держав, зате зазначено з притиском, що не зважаючи на політичну границю, німці й австрійці творять один нарід.

Один з провідників австрійської соціялдемократії, д-р Реннер, пише на цю саму тему в „Арбайтерцайтунґ“, не скриваючи думки про необхідність злуки в дипльоматичних комунікатах. Протиставляючись з усієї сили заходам французів проти злуки, д-р Реннер каже, що всі французькі політичні партії і найширший нібито прихильник мира й порозуміння Бріян є вязними фальшивого упередження, а ціла конференція мира в Сен Жермені основується тільки на омані.

В дальшому д-р Реннер переходить коротко історію повоєнної Австрії і стверджує, що австрійці ніколи не творили окремого народу і ніколи цим не хотіли бути. Австрія цілими століттями проводила Німеччині, а Відень в тому часі був столицею римської імперії німецького народу. Спроба утворити таку державу, як нинішня Австрія, з повною суверенністю є таким самим сміливим підприємством, яким би було прим. відірвання від Франції Бургундії, проголошення її суверенною державою і надання їй короля.

Суверенність Австрії — пише д-р Реннер — є іронією і ще більшою іронією є енунціяція Бріяна, що, мовляв, не вільно інтерпретувати права самовизначення народу в тому дусі, начебто він має навіть право самовбивства. Австрія булаб щаслива, якби тільки могла виконати це „самовбивство“, приєднуючись до Німеччини. От австрійські фабрики працюють для 6 міліонів людей, хоч вони наставлені і можуть заспокоїти запотребування 50 міліонів людей. Ці фабрики, а з ними й ціле господарське життя Австрії, вегетують, але якби Австрія була частиною Німеччини, то мала би для себе торговельний ринок з 70 міліонів людей.

Столиця Австрії Відень відтята сьогодні від Мадярщини і територій, що належать тепер до Чехословаччини. Тому Відень не в силі нині забезпечити себе, як колись, збіжем, бараболями і т. п., не може також включити дешевих і порівняних торговельних договорів. І зазнані нинішня австрійська республіка не є самовистарчальною державою, а тимсамим не має ранії істнування як самостійна, суверенна одиниця.

Воля до злуки з Німеччиною — кінчить д-р Реннер — є не тільки економічною конечністю, але й національною гордістю Австрії, яка хоче і мусить жити разом зі своїми братами.

1868 — Просвіта — 1928 р. Це предовга дорога освідомлюючої праці над Тобою, Громадянине. Подумай, чи Ти виконав свої зобовязання супроти Просвіти?

ПРИ СВЯТОЧНИХ ЗАКУПНАХ 1181 просимо тямити про 2—3 **ЗНАМЕНИТИЙ ЧАЙ МАРКИ „БУЗЬОК“**

Закарпаття.

Краєве правительство.

Краєве правительство Закарпаття на основі закону складається з 16 членів. З того 12 членів вибрано незалежно при виборах до місцевого самоврядування, а 4 членів іменує центральний уряд у Празі. З вибраних 12 членів є 5 українців („русинів“), 3 мадярів, 3 жидів і 1 чех. Кого іменує чеський уряд, ще не відомо. В Чехії, Моравії і Словаччині центральне правительство іменуватиме таких членів, що належать до опозиційних партій. На Закарпатті будуть іменовані майже виключно члени партій правительственних, бо інакше опозиція в краєвому правительстві мала би більшість.

З діяльности „Союзу підкарпатських студентів“.

Союз підкарпатських студентів у Празі, що гуртує студентів вищих шкіл народнього (українського) напрямку, розвиває в останніх часах живу діяльність. Особливо інтенсивно працює аматорський гурток Союзу, що дає доволі часто свої вистави по різних містах Закарпаття. Недавно (17. XII.) виставив цей гурток з великим успіхом драму Костенка „Батраки“ в ужгородському театрі. Чистий дохід з вистав і інших імпрез іде на обідову акцію членів Союзу, бо його члени переважно сини найбідніших селян, які не в силі дати своїм синам у Празі видатної матеріяльної підтримки. В минулому шк. році Союз вибрав на допомогову акцію в користь своїх членів понад 15.000 ч. у. (в тому 10.000 ч. к. від амер. епископа Токача), а того уділено 300 обідів і 7.000 ч. к. грошевих позичок. У мин. шк. році Союз уладив 3 академії, 6 відчитів і 4 вечірки з танцями. На всіх тих імпрезах були як гості українські студенти з усіх українських земель. Члени Союзу стоять головно під впливом христ.-народньої партії і на річних заг. зборах Союзу (4. XI. 1928) дебатувалася навіть справа вступлення Союзу підкарпатських студентів до „Союзу чеп. катол. студентів“, якої

ЮЛІЯН РОМАНЧУК.

Два останні цісарі Австрії.

(З моїх споминів.)

Розуміється, що я тут не хочу писати ані історії ані характеристики двох останніх цісарів Австрії: а хочу тільки подати дещо незнаного або мало знаного, про що я довідався або особисто пізнав при стрічі з ними.

Я був в р. 1858 учеником 6 кл. гімн. і пробував у літі у родичів на ферії у селі Дулібах, коло Стрия, коли одного літнього ранку між 6. і 7. год. почув я гарматні вистріли. Ті вистріли походили очевидно з віддаленого около 75 км. Львова; їх нарахував я 101, отже це був очевидний знак, що цісаревич Франц Йосифови народився очікуваний син, наслідник престола. За кілька днів прийшло вже почтою оголошення, що син охрещений на імя Рудольф. Згодом, після оголошення цієї відомости батько питав мене, якби навмисно по німецьки: „Хто був першим цісарем Австрії? Я відказав: „Рудольф І. А батько каже: „А Рудольф II. буде останнім цісарем Австрії“. Очевидно була це не видумка самого батька, але так мусілося тоді може і говорити в товариствах. Бачиться, широкі кола вже тоді не мали віри в тривкість Австрії, хоч вона була ще ніби могучою і великою державою не тільки в пізнішім обємі, але з Льомбардією і Венецією. (Згадати мушу, що поправді в Австрії був уже цісар Рудольф II. десь з кінцем XVI. віку, але він був зовсім незамітний і не диво, що пізніші люди забули про нього. Отже син Франца Йосифа, якби трагічна смерть передчасно не була його згладила, панував би не як Рудольф II., але як III-ий).

На сина Франца Йосифа, коли дійшов до літ, покладали наші люди великі надії, бо він обїзджаючи як наслідник престола коронні краї Австрії, мав у Львові гарну і дуже прихильну промову до нашого народу, яку й високо підносила ліберальна, віденська преса.

Некорнену гадку про долю Австрії чув я і пізніше з далеко поважнішої особи, після анексії Босні і Герцеґовини, які вважали рекомпенсатою за втрачену Льомбардію і Венецію. Від одної зі світочих англійських ґазет, здається „Дейлі Нюз“, в Льондоні дістав я листа зі запитом: Що я гадаю про близький розвал Австрії? Я мав вправді досить невдобрі погляди про будучність Австрії, але такого близького її кінця я тоді таки ще не бачив. Щодо самої анексії Босні і Герцеґовини, наш клюб у парляменті голосував за нею, бо уважав, що після довголітньої управи нею тоді інакше зробити. Після ухвалення анексії Крамарж запросив славянські посольські клюби на довірочну нараду, що слід би тепер з тими краями і з цілою монархією зробити. З польських послів був на тій нараді Войтко Дідушицький, з наших послів я, яко тодішній голова клюбу. Найперше промовив Дідушицький, голова польського кола. Він казав, що Австрію треба би поділити на 4 більші части, себто на східну частину: Галичину, Буковину і східний Шлеськ, на північну, себто Чехію, Моравію і західний Шлеськ, дальше на західну, себто німецькі краї і на четверту полудневу частину, куди належали би анектовані тепер краї. Я сказав на те, що це фантастичний плян і що найкраще було би лишити нові краї нетикані і до них прилучити Дальматію і як можливо Хорватію, а вони творили би попри Угорщину і Австрію третю частину монархії. На те запитав Крамарж: „А що зробити з 8 мандатами до австр. парляменту, які має тепер Дальматія?“ Я відповів: Ті мандати приділити тим народам, які їх тепер мають замало: чехам і нам. Нарада скінчилася без позитивного результату.

Чеські посли націонал-соціяли казали мені після того, що я дуже добре відповів на питання Крамаржа. Про чеську фракцію, зложену з 8 послів дозм мимоходом, що вони були найбільш отозвійною ґрупою послів і пробували раз провадити обструкцію в парляменті так, що одно засідання палати послів тревало без перерви дві доби. Вони пропонували мені також, що готові злучитися з нами в один клюб під моїм проводом. Зате я подякував, бо і так більшість тодішнього нашого клюбу була би на це не згодилася. Щодо мойого проєкту у відповіді на питання Крамаржа не знаю, чи в тодішніх обставинах був би він можливий до здійснення, але думаю, що це було би може охоронило від замаху в Сараєві та його наслідків.

З цісарем Франц Йосифом зустрівся я на обіді двічі, запрошений як член австрійської делеґації разом з іншими членами. Після обіду цісар з кожним з делеґатів розмовляв звичайно на байдужі теми, чи про врожай у краю, чи про здоровля людей. На один з таких обідів я цілком не прийшов і мусів письменно виправдатися в надворній канцелярії, що мушу їхати до дому до хорої жінки (хоча, по-правді, вітаз не був так дуже пильний). Раз, коли цісар приїхав до Львова, тут представилися йому також наші товариства. Найперше представилися „старорусини“ від яких промовляв о. д-р Дельгевич як голова „Народнього Дому“ і „Руської Ради. Він подякував за відвідини краю і запевняв про вірність русинів. Я як провідник українських народніх товариств, дякував цісареві за надання конституції, під охороною якої і справедливим її виконуванню наш нарід хоче розвиватися. Демократичний польський денник „Курер Львовскім“, де в редакції був тоді і Ів. Франко вказав потім на мерзоту „старих“ і на далеко живішу мою промову від молодого покоління

(Докінчення буде.)

ВИНА ПРАВДИВІ ВИНОГРАДНІ, ЛІКЕРИ, ШАМПАНИ, :: КОНЯКИ :: найдешевше у ФІРМІ **АТЛЯС** ЛЬВІВ РИНОК 45.

повнищо не вирішено. Головою Союзу є тепер Мих. Русинко, секретарем Павло Добровський.

Новий член Наук. Т-ва ім. Шевченка.

Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові іменувало недавно відомого закарпатського дослідника о. д-ра Василя Гаджегу своїм дійсним членом. З цієї нагоди голова ужгородської „Просвіти" д-р Юлій Брашайко витав теплими словами нового члена Н. Т. ім. Шевченка, підчеркуючи у своїй промові, що ця номінація є відзначенням не тільки о. д-ра Василя Гаджегу, але й ужгородської „Просвіти", в якої „Науковім Збірнику" він працює від самого початку, не занедбуючи при тому й інших своїх обовязків, зокрема як член головного виділу Т-ва „Просвіта" в Ужгороді.

Концерт колядок в Мукачеві.

Великий хоровий концерт колядок відбувся 19. п. м. в міському театрі в Мукачеві. В концерті брало участь 300 співаків, що належали до 6 театрів. Вступне слово про колядки виголосив проф. О. Прикодько. Концерт мав великий успіх.

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ НА СВЯТА І НОВИЙ РІК є ВКЛАДКОВА КНИЖКА і ПУШКА ОЩАДНОСТИ КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20. 1095 1—6

Радянська Україна.

Зїзд незаможних селян.

Дня 26. грудня 1928, вечером почався в Харкові 6-тий з черги всеукраїнський зїзд незаможних селян. В ньому бере участь 600 делегатів. До президії зїзду ввійшло 89 людей, а між ними Косіор, Петровський, Чубар, Затонський, Шліхтер, Скрипник, Балицький, Порайко та інші. Велику промову про завдання комітетів незаможних селян по селі виголосив Петровський. Він сформулував їх у таких точках: 1) „Головні завдання комнезамів на селі є такі: 1) зміцнити свої клясові біднацькі організації на селі та стати керманичем всеї сільської бідноти: 2) на основі спілки з середняком зміцнити заходи біля перебудови сільського господарства на основах колективізації та кооперування, допомагаючи також і індивідуальним господарствам; 3) повести рішучу боротьбу проти впливу куркулів на розвиток сільського господарства; 4) комнезаможники повинні зміцнити свої позиції в радах, кооперації, земельних громадах та спрямовувати свою роботу так, щоби забезпечити громадські форми рільництва; 5) обільшити контролю над тими коштами, які витрачають на сільське господарство і не допускати, щоби біднацькі фонди використовували заможні та середняцькі верстви села; 6) просити уряд, щоби встановити суворі кари, коли біднацькі фонди витрачають не за призначенням; 7) комнезами повинні стежити, щоби точно виконувати плани кредитування, колективізації та землевпорядкування. Треба стежити також, щоби незаможників відряджали до инших шкіл. Розмах розвитку промислу вимагає перебудови сільського господарства. Ми здобули величезний клясовий досвід у боротьбі з контрреволюцією. У нас є політична свідомість, ми знаємо таємниці буржуазного господарства. Будемо, на руїнах капіталістичного ладу будувати свій соціялістичний лад і тоді наша радянська соціялістична система переможе буржуазну систему".

Ювилей С. Васильченка.

В київській „Пролетарській Правді" з 20. грудня 1928 р. читаємо: 20-го грудня відбулося засідання комітету в справі святкування литературного ювилею письменника С. Васильченка. До комітету ввійшли представники Окружного Виконавчого Комітету, спілки друкарів і письменників. Ювилей обходитимуть 5-го січня в Будкомосі. Адреса комітету: Київ, вул. Воровського 22, Наросвіта.

Боротьба з релігією.

Під таким наголовком стрічаємо в „Пролетарській Правді" з дня 25. грудня 1928 р. статтю В. Фаворського. З тієї статті довідуємося: З одної сторони про те, що релігійність серед мас паде завдяки соціялістичному будівництву і протирелігійній пропаганді, а з другої сторони з тієї ж статті довідуємося про те, що вплив релігії поширюється, що будуються нові церкви і що „релігійний апарат та актив використовує труднощі соціялістичного будівництва, брак матеріяльних засобів на те, щоби провадити дезорганізаційну роботу серед трудящих. Борючись за політичний вплив релігійна верхівка організує навіть свої виборкоми, готується провести своїх кандидатів до рад".

На перше твердження наводить автор такий доказ: відношення членів релігійних громад до всього числа дорослого населення невеличке, для Києва 12.4 відс., для київської округи 17.3 відс. На друге твердження суперечне першому тій-же автор і в тій-же статті дає такий доказ: релігійний агітпроп має в Радянському Союзі 80.000 проповідників, 34.000 молитовень і 30 релігійних журналів з тиражем 100 тисяч примірників. „Це — каже автор — свідчить про величезні можливости впливу на людність. Основне завдання всіх релігійних організацій є боротися за масу. Цю боротьбу найуспішніше проводять секти баптистів та євангелистів і найгірше — церковники".

Словник діячів української науки.

На останньому засіданні ювилейної комісії для справ ювилею Української Академії Наук вирішено додати до ювилейно-знаменного пляну також видання біографічного словника діячів української науки.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·88·00 канадійський доляр 8·81·50—8·82·50 чеська корона 0·26·33—0·26·66 австрійський шиляг 1·25·00 1·26·00 румунська лея 0·05·00 0·05·50 французький франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00 фунт штерлінгів 43·50·00 43·60·00, радянський червінець 19·50 20·00

Золото: 20 корон 36·50·00 36·80·00, 20 франків 34·20·00 34·50·00, 20 німецьких марок 41·80·00 42·10·00, 10 російських рублів 60·00·00 60·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3·60·00 3·65·00, австрійський фльорен 1·71·00 1·82·00 російський рубель 3·00·00 3·40·00 копійки за рубель 1·50·00 1·55·00

Збіжа.

Пшениця двірська 46·00—47·00 пшениця селянська 44·00—45·00, жито галицьке 34·75—35·75, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на пиво 26·50—27·50, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 44·00—44·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 75·00—100·00, фасоля колірова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00 горох пів-Вікторія 45·00—55·00, горох пільний 37·00—39·00, бобик 32·75—33·75 мішанка пас. в зерні 0·00—00·00, вика 38·00—39·00 сіно солодке краєве прасоване 18·00—0·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 33·75—34·75, льон

Небувала нагода заосмотритися в першорядні товарі.
!! Цілком даром !!

Фірма БЕРТА ШТАРК магазин панчіх і жіночого білля Львів, пл. Марійська ч. 3.
як також
Фірма „АНДРЕ" — — магазин мужеських мод — — Львів, пл. Марійська ч. 9.

постановили для своєї П. Т. КЛІЄНТЕЛІ, в вдячности за дотеперішнє їх довіря **один ґратісовий день в місяці січні ц. р.,** в котрім то дні, кождий може заосмотритися у цих фірмах в товари після свого вибору і довільної кількости цілком даром!!!

Цей день, буде публично в присутности нотара, з повседенних днів місяця січня вильосований дня 4. лютого п. р. о год. 3-ій пополудни в льокалі фірми **„АНДРЕ"** при пл. Марійській ч. 9. Вислід льосовання подасться до публичного відома в дневниках.

Вибраним жеребу, які мали щастя у вильосованім дні набути товарі у повищих фірм і него доважуть одержаними при закупні оригінальними бльочками, звернеться в цілости, готівкою гроші, які вони зложили при набуттю тих товарів.

Чим частіше, чим інтензивніше, буде хто користати в місяці січні з услуг повищих магазинів, тим певніше може числити на виграну.

Тому користайте з нагоди набуття першорядних товарів цілком даром!!!

1199 **:: ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР, ЦІНИ НЕЗМІНЕНІ. ::** 1—2

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!
Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Брацтва, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу".

НОВИНКИ

— **Книгозбірня книжок „Ізмарагд"** перенесена до нового льокалю при вулиці **Косцюшка ч. 5, І. поверх,** відкрита кожного дня від 9—1 і 3—7.

— **Коляда.** Пригадуємо Вп. Громадянству, що вся „коляда" належить виключно „Рідній Школі" на основі постанови представників усіх наших культурних і економічних краєвих установ.

— **Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові** мав у місяці грудні 48 чисел (93 предметів) приросту до загального числа 18455. На це зложились дари пп.: Березн Яр., проф. Возняка М., Матвієйка В., Музикової Яр., Пирчука В., проф. Полянського Ю., Почапського Яр., Филиповича, Фотинюка і Чайківського Е.; усім їм складає Управа Музею за це щиру подяку. Почавши від 1. ц. м. урядові години в музею від 8.—13. год.

— **Таємна організація.** Польська преса пускає в світ таємну звістку, що між українцями повстала нова партія, названа „Черайнсько-руська Організація Згода". Мета: праця над поєднанням двох братерських народів, українців і поляків, „пересварених рукою(!) окупанта(?)". Місце осідку організації: Краків. Позатим ні одного прізвища. Може хто що чував про це диво? Ніхто з нас не здивується, коли завтра буде основана така політична українсько-польська група в Осльо або Йокогамі.

— **Скасований суд.** З 1. січня перестає істнувати повітовий суд у Винниках. Його скасувало мін-ство справедливости телеграфічно. Адвокати в Винниках і судді мають неприємну новорічну несподіванку.

— **Батько вбив сина.** Дня 1. січня на вул. Городецькій ішець Юзькевич вбив ножем свого 22-літнього сина Степана. За причину вбивства подав, що син обкрадав його і пропивав гроші.

— **Самогубство.** При вул. Крупарській 10. застрілився син купця Кав. Павлик. Причина — родинна незгода.

— **Вбивство на Левандівці.** На левандівськім летунськім майдані найшли труп якогось около 30-літнього чоловіка. Хто він, годі ствердити, бо вбийники забрали йому документи.

— **Ріжні вістки.** За один тиждень число безробітних в Англії зменшилося на 50.000. — В одним містечку Горішної Австрії відкрили при помочі „золотовказної палочки" кільо золота змішаного з ганьбою. — У Ленінграді, в „Інституті мозку", відкрили памятник Бехтерову. — В 11. г. ночі кинули цими днями бомбу до італійського дениика „Уніоне" в Тунісі; знищені стіни, а кна і ліотки вартости 100.000 фр. — Двох поляків програло в Цопотах підчас свят пів міліона зол. — Турецька княжна Мелідже Мустафа, синова останнього султана Абдуль Гаміда, що зробила на фільмова артистка в Будапешті, дістала за дозволом турецького уряду велику спадщину свого батька. — У Берлині лютує грипа. — Арештували в Ходовичах Антона Сімонера, промисловця і професійного ошуканця, що як граф Калиф ожинився втретє з донькою ділича, хоча його дві інші жінки живуть. — У Битомі злоумники помстились на суді і понищили 14 кімнат прокуратури з її актами. — Великий артист Павль Вегенер поїде цього року на виступи до Буенос Айрес і Монтевідео. — На лінії Спалато-Загреб поспішний поїзд наїхав на скелю; убитий машиніст. — На Литві, біля Вількомежа, вибухла бензина в арті, що перевозило муніцію; шофер убитий, 3 вояків ранених.

— **Конкурсовий скандал.** Краків оголосив драматичний конкурс з високою премією. Першу нагороду дістав Ростворовський, другу Новачинський і Гетель. Одночасно деякі члени жюрі виступили в пресі з протестами проти більшости. Наслідок бу такий, що Новачинський і Гетель зрікнися нагород, а Гетель у прилюднім листі до президента міста написав слова, які варт повторити би і в нас: „Перенесення чисто літературних проблем на політичний грунт і льокальні особисті виступи деяких справоздавців і навіть членів жюрі, які дозволяють собі обезцінювати відзначені твори, заки вони появились у книжці або на сцені, мушу осудити як літературне розбишацтво..." Президія м. Кракова стримала виплату всіх нагород.

— **Смерть визначного журналіста.** Помер славний в Англії і поза нею воєнний справоздавець „Дейлі Телеграф" сер Уїлям Максвель. Для своєї професії він іншо нераз назустріч небезпеці: брав участь у війні з бурами і йшов до атаки під Блюмфонтен, був у поході Кіченера на Картум стежив на фронті за російсько-японською війною і балканською, супроводив Вільгельма II. в його подорожі до Палестини, Едварда VII і Джоржа V в їх мандрівках по світі.

— **Кіринал і Ватикан.** „Дейлі Мейль" повідомляє, що між італійським урядом і св. Престолом ідуть успішні переговори, щоби зліквідувати конфлікт, який відмежовує церкву від держави від 1870 р. Міланська преса впевняє, що принципи порозуміння вже засвоєні адвокатом Пачеллі (брат папського нунція в Німеччині), що заступає Ватикан і адв. Бароне, що заступає королівський уряд. Між Ватиканом і королівською владою буде підписаний у найближчих місяцях договір, на підставі якого світська влада св. Престолу поширяться не лише на Ватикан і на собор св. Петра, але й на сусідні території, де є головні установи конгрегацій (щось у роді міністерств папи) і дипльоматичний корпус уповноважених при Ватикані. Коли папа проголосить святочно, що 58-літня незгода між Ватиканом і Кіриналом скінчена, тоді італійський уряд призначить, по прикладу инших держав, свого посла при св. Престолі, з такими-же функціями і правами.

— **Сигнали з Марса?** Останніми днями астрономи стверджують дивні явища на Марсі. Весь тиждень, щоночі, приблизно в 10 год., біля планети появляється сильний метеор з ясніючим хвостом. Деякі вчені (напр. англійські) виголошують здогад, що це сигнали, якими марсіяни пробують почати розмову з нами. Коли так, то їхня спроба була покищо надаремна. Ми, сини землі, мусіли би у відповіді на таку телеграму післати марсіянам проміня шириною... 10 км. Для цього вчені не винайшли ще досі ні потрібного приладу, ні машини, ні джерел світляної сили.

— **Ельдорадо жебраків.** Ні в одній столиці в Европі нема стільки жебраків, що в Мадриті. Диктатура Прімо де Рівери нізого не змінила в цьому стані. Навпаки: скількість жебраків за останні роки значно зросла. В останньому часі появилися там жебраки з таксою. Деякі з них ходять з плакатою на грудях: „Жертви менше як 10 сотиків не приймаємо". Справжнє Ельдорадо!

— **Американські чудаки.** Є в Америці та в Англії богато оригінальних клюбів. Та один новозаснований в Гартфорді (Коннектікут) перевищив, здається, всі попередні. „Клюб 33-ох" збирається що-року на обід, кожний із членів випиває пляшку вина (без огляду на „сухий режім"), виголошують промови і підписуються в памятній книжці. Коли хто з них умре, вони співають за обідом гимн. Клюб тріватиме аж не помруть усі, бо на місце покійного нових не вибирають. Останній живий також обідатиме за столом з 33 накриттями і мусить промовляти до всіх неприсутніх. Члени зложили велику складку, що є в своїм сум, закладом, хто прожиє найдовше. Цей дістане всі гроші.

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші 711 21-28 РИНОК ч. 35. біля „Народної Торгелі".

ДЛЯ ПАНЬ
Ґарсонки, пулльовери, вовняні жакети, панчохи, шалі креп., рукавички „Наппа", торбинки, парасолі, манікири, портмонетки, перфумерія, біжутерія і. т. п.

ПЕРЕКОНАЙТЕСЯ
про мої низькі ціни і великий вибір
КУПУЙТЕ
тільки практичні дарунки на ЯЛИНКУ і НОВИЙ РІК
ГУРТ 12. 0 ДЕТАЙЛЬ 1—2
у фірмі
ДІМ МОДИ і ҐАЛЯНТЕРІЇ
ЛЕВ ЛЄВЕН СТАНИСЛАВІВ
Рік основ. 1904. БЕРКА 3. (БІЧНА РИНКУ). Тел. ч. 371.

ДЛЯ ПАНІВ
Сорочки зефірові і попелінові, білля сист. проф. Єгера, вовняні і шовкові шалі, кравати, хустинки, гетри, вовняні штуци, рукавички, течки, поррелі, папіросниці, апарати до голення равдиві Жілетта і т. п.

ДЛЯ ДІТЕЙ
Жакетики, камізоньки, ґарсонки, пульовери, райтузи, капаші, рукавички, реформи, трикоти і т. п.

КАЛЬОШІ і СНІГІЕЦІ марки PEPEGE і TRETOIN

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 2-го, г. 7·30 веч. „Летун Рамнер".

Четвер 3-го, г. 7·30 веч. „Одна однакова ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Людина сміху" з К. Вайдтом.

„Лев": „Приватне життя пані Олени".

„Оаза": „Князь Зелімаи".

„Палас": „Шехерезада".

„Фатаморгана". „Борвій".

Всячина.

Мід як лік.

Ще за старих часів медові приписували богато чудодійної сили і вживали його при ріжних недугах. Про мід як лік свідчать і новітні досліди та свідоцтва відомих лікарів. Мід дуже цінна поживна що складається на 80 відс. з вуглеводнів-цукрів. Його вплив збільшується тим, що 65—75 відс. цукрів складається з інвертового цукру — річовини, яка зі шлунку переходить безпосередньо до соків організму.

„Мід є головним джерелом сили та ритму серця" — стверджує проф. д-р Адамкевич. А австрійський лікар д-р Цайс каже: „В нашому тілі є один мяз, що не знає відпочинку — це серце. Природне, що такий працівник мусить належно відживлюватись. Тому, що серце є мяз — мусить дістати свою страву, глікоґен, витворений із вуглеводнів. Мід вважаю найкращою поживою для серця, бо вія легко перетравлюється, швидко всмоктується до слизових болонок, і я приписую його при ослабленні жил та слабій діяльности серця. Було би нерозумним так напружено працюючий орган, як серце, залишати цілком без страви в ночі, й тому я раджу всім хорим на серце вживати перед сном шклянку цитринової води з медом, а також, коли будяться в ночі. Не можна мід прирівняти до звичайного цукру, який, коли вживати його в такій-же кількости, **подразнює шлунок й викликує збільшене виділення вапна з тіла** — а серце потрібує у 7 разів більше вапна, ніж кожний інший мяз тіла". Мід є незвичайно цілющий і для осіб, що працюють умово, бо має надзвичайно велику здібність заспокоювати нерви. Він має в собі ріжні мінеральні складники, як солі, фосфору, вапна, заліза, якого особливо богато має темний лісовий мід. Проф. Бунге пише, що мід має 11 міліграмів заліза в 1 кг., себто більше, ніж хліб. Тому мід має перевагу над усіма препаратами, які приписують малокровним, тим більше, що має елементи заліза у такій формі, що цілком переходять до крови. Про лікування медом у діточій санаторії д-р Емріх повідомляє: На 200 дітях випробувано лікування медом з дуже добрими вислідами. За цей час міряли їх зріст, обсм грудей, вагу та кількість гемоґльобіни в крові і ствердили, що лікування медом мало ліпші наслідки, ніж молоком. При лікуванні медом вага збільшилася на 4 кг. при молоці — лише на 1 кг. Скількість гемоґльобіни в крові з 53 на 84 відс., а при молоці з 70 на 78 відс. Мід давали двічі денно, спершу по пів, а потім одну чайну ложечку до теплого молока напротязі 6 тижнів. При лікуванні медом на початку збільшується скількість червоних кровинок, а потім починається збільшення ваги. Відомо, що здорова кров є підвалиною здоровля та сили організму. На тому спочиває добрий вислід лікування, осягнений у деяких випадках чахотки, бронхіту, нервози, серцевих хиб, малокровности та загальної слабости після хороби. Крім того мід має в собі соли органічних сполучень та дорогоцінні смакові та ароматичні елементи, що піддержують діяльність органів травлення, збільшують рухливість кишок, чим ділає проти запорів. До меду бджоли з залоз додають ріжні білковиті сполучення, ферменти, ензими — як дієстазу і інші, що розщеплює крохмаль і цукор, білковини, тощо й тим полегшують діяльність шлунка. Звідсіля той добрий вислід при вживанні меду у людей з поганим травленням, як у жінок та старих людей особливо. „Не знаю ліпшого сніданку у кожну пору життя, як свіжі овочі та чорний хліб з маслом та медом!" — каже проф. д-р Цандер. Мід є дуже добрий проти всіх запалень та катарів слизової оболони шлунка та нельки, знаменито ділає на чинність мочових органів та кишок. **Мід заспокоює нервову систему і лічить малокровність.** Треба тільки яєчний жовток розтерти у шклянці з великою повною ложкою меду і приймати теплого молока й пити рано перед сніданком. Проти катарів та кашлю є найліпше липовий чай з медом. При нервовій безсонности уживати на ніч шклянку цитринової води з медом, і в ночі. „При ревматизмі — пише д-р Кінер — лікання меду є значне. Не тільки старі болі затихли, але внутрішнє споживання меду попередило дальші приступи хороби, при чому мід наочно причинився до прочищення крови, бо має вплив на нирки та печінку". Після д-ра Цайса — найліпшим ліком на рани є мід, при чому поліпшення прийшло вже за 24 год. Після нього-ж мід помагає і при лікуванні чирячів, екземи. Коли часто й постійно вживати мід, тоді людина набуває особливої життєвої витревалости та сили нервів (д-р Шайер). Але коли хочемо зберігти всі добрі властивости меду, не мусимо його загрівати більше, як на 50 ст. Ц. тому, що інакше гинуть усі ферменти та пропадають ароматичні елементи меду.

На закінчення слід згадати слова директора чеського державного дослідного інституту, доц. д-ра Шевфельда, який каже: „Колиб люди знали й дали себе переконати скільки чудових поживних та лічничих складників має в собі мід, то без сумніву був би він необхідною складовою частиною страви в кожній родині.

М. Гайдан.

ВОЛІЧКИ Д. М. Ц., Панчохи, Рукавички жіночі і реформи у великім виборі найдешевше у ШТАММА, ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА ч. 16. (вхід через сінь). 787 10—10

УРЯДНИЧКУ, учительку або студентку приймає на спільне мешкання, санітна ексеритка. Кухня до диспозиції. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Мешкання". 1167 3—3

ВПРАВНУ МАШИНІСТКУ, яка крім української та польської мови володіє добре німецькою та знає евентуально стенографію, приймає „МАСЛОСОЮЗ". — Зголошуватися тільки першорядні сили. Винагородження після умови. Маслосоюз", Львів, вул. Косцюшка ч. 1 а. 11/2 а) 4—5

ФОТОҐРАФ ЯНУШЕВИЧ, вул. Вінцентого Поля, ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60 1176 4—5

ВСІЛЯКІ годиннинарсько-ювілярські роботи виконує найстараннійше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 2481 а) 31—7

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик преціційні продає за готівку і на гати від десятків дт з найліпшої сторони звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 130-7

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОҐ всіх кращих та закордонних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 3—8

ЛІКАР Українець, осяде в повітовім місті. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Д-р М. М. 5". 1188 3—4

ПСКОЇ умебльовані зараз до винайму для студенток на шкільний час при вул. св. Марка ч. 20. — Близші інформації вул. Длугоша ч. 17. 1200 1—3

СЕЙЧАС до винайму покій і кухня в мавзолеї для бездітних евент. малої родини. — Кооп. „Власна Хата" дім ч. 9. 1202 1—1

МЛ-ПАТОКУ найліпшої якости дістанете з перших рук (найдешевше) в Пас. Кооп. „Рій" на вул. Костюшки ч. 3, І. пов. Не відмовляйте собі і своїм дітям скоштувати на свята цієї поживної і здорової ласощі. Приносить свою посуду. Відчинено від год. 8. рано до 2. пополудни що дня крім свят. 1—2

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замість Святочних і новорічних желань складають Ольга і Д-р Маріян Панчишин 50 зол. на „Рідну Школу", 50 зол. на „Просвіту" і 50 зол. на варстати праці для Українських Інвалідів. 1203 1—1

Надзвичайні датки на потреби Рідної Школи" зложили ВП.: Народна Гостинниця 400 зол. замість передсвяточних рекламових оголошень в наших часописях; Н. Н. на руки посла Струтинського 100 ам. дол. і Н. Н. на руки посла Михайла Струтинського 50 ам. дол. як подяку; директор Бронислав Яців 60 зол. з нагоди своєї номінації і 10 зол. місто святочних і новорічних желань; о. Антін Каштанюк 10 зол. замість святочних і новорічних побажань; д-р Володимир Кульчицький, Львів 5 зол. замість святочних і новорічних желань; А. Волянська і П. Королівна — Щирець 4 зол., о. Мітрат Базюк, Львів 3 ам. дол. місто святочних желань; Апольонія Крохмалюк — Підгайчики 5 зол. на карту звільняючу від напоїв. — Від Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1205 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ҐАРСОНКИ, кардиґанки, пульовери, камізольки, виробляє: Віденська вирібня трикотажів, вул. Вибрановського ч. 3. Тельф. 4223. 1189 3—5

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СОЛИ!
МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ҐРАМОФОНИ
РОВЕРИ
МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ
І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ
ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА І РУЧНИХ РОБІТ
ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ
Александер Малімоні (-ка
Спілка з обм. пор.
2496 Львів, вул. Валова 1 а. 2—7

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА
є безглядно найліпшою і найвитнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 Скрізь до набуття. 51—7

ВИДАВНИЦТВО „ІЗМАРАҐД"
видало
В. Іванов: Поворот Будди. Ціна 2·— зол.
Ст. Цвайґ: Амок. Ціна 2·— зол.
Б. Пільняк: Смерть командарма. Ціна —·60 зол.
Ст. Цвайґ: Лист незнайомої. Ціна 2·— зол.
М. Арцибашев: Дикі. Ціна 2·— зол.
М. Рудницький Нагоди й Пригоди. Ціна 3·— зол.
Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві 1132 4—5
„ІЗМАРАҐД" ЛЬВІВ, вул. Косцюшка ч. 5.

Спеціяліст вслуг легінів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 2—24

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. і. Урядовцям і студентам значна знижка. Ціни в сплатах. Тел. 65 73. 1141 5—10

- Великий склад краєвої - і закордонної порцеляни. Скла, ламп і всілякого кухонного начиння. -
Великий вибір! Першорядний товар!
— — ДЕШЕВІ ЦІНИ! — —
Рівночасно першорядна бляхарська робітня. Виконується роботи артистично-художньо й ґалянтерійні в місті і на провінції.
СЕВЕРИН СНІГУРОВИЧ
СТАНИСЛАВІВ, Третого Мая ч. 2.
1201 1—1

Гарні і практичні дарунки на свята
оглянь у фірмі
„Мельодія" Львів, Коперника ч. 5. Тел. 8—59.
Ґрамофони і плити „Mis Masters Voice" Columbia, Парлофон і краєві, рівнож всякі музичні інструменти поручає у великім святочнім виборі по знижених цінах. 1184 1—3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 4 (11.345). Львів, пятниця січня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 шв. фр., Чехословаччині 50 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

На одному відтинку Балкану.

Львів, 3. січня 1929.

Балкан привикли в Европі, а також у нас, вважати якоюсь напів екзотичною занархізованою країною. Балкан дав европейським публіцистам і політикам змогу утворити навіть специфічний термін „балканізація", що означає безпорядки, анархію, атентати, політичні вбийства і т. д. Балкан був причиною вже не одної війни. З нього почалася безпосередньо, як відомо, і велика европейська війна, що причинилася на міжнародній арені до деякої деградації Европи в політичному й економічному розумінні. Балкан — це та закутина Европи, в якій звичайно снували і нині снують деякі европейські потуги свої політичні інтриґи та сіють зародки майбутніх конфліктів.

Загально відомі є тепер в світі італійсько-фашистівські аспірації до політичної гегемонії на Балкані. Не менше відоме і суперництво Франції з тими фашистівськими аспіраціями. А вже чи не найкраще відомий є факт, що всі балканські держави як були перед великою війною так і тепер є знаряддями при снуванні чужих великодержавних імперіялістичних інтриґ, які твориться з правила при допомозі вмілого використовування давних історичних і найновіших новоденних антагонізмів між поодинокими державами Балкану. Найтраґічніше на Балкані, те, що ні одна з тамошніх держав не може ніяк визбутися своїх антагонізмів і те, що кожна з них має ще й окремі свої, чисто внутрішні, болячки, які їх цілковито ослаблюють і хоч не хоч пхають в обійми великодержавних павуків, тобто імперіялістичних великодержав та їх злочинних інтриґ.

Югославія крім антаґонізму з Італією, Мадярщиною та Болгарією має ще й свої внутрішні труднощі, а саме хорватське питання. Не позбавлена тих зовнішніх і внутрішніх труднощів Греція, не вільна від них і Болгарія. І саме про цю останню хочемо подати кілька інформацій.

Болгарія чи не найнещасніша країна на Балкані, не зважаючи на величезне геройство і незрівнану посвяту її синів для рідного краю. Минулого літа навістили її страшні елементарні катастрофи, а ще перед тим і потім була вона морально потрясена кількома політичними атентатами. З усіх балканських країв Болгарія була і є найближчою для нас. Тому й не диво, що в нас є богато симпатій і сентиментів для неї. Останніми часами пронеслися через европейську пресу вправді неясні та невиразні, але всеж доволі трівожні вістки про те, що в Болгарії заноситься на поважні внутрішні труднощі, а навіть на державний переворот. Писалося навіть про те, що вожд македонських революціонерів Михайлов підготовляє похід на Софію. Якже в дійсности представляються справи в Болгарії?

У париських „Послідних Новостях" находимо дуже цінний допис Мякотина з Софії на цю тему. З нього довідуємося, що всі ці поголоски виссані просто з пальця. Минулої осени були в Софії кілька випадків політичних убийств, що досі не прослідженi, але вони без сумніву були звязані з македонською справою. Бо треба знати, що Македонія — це для Болгарії незвичайно болюча справа. Попри те вона набирає невимовно прикрих признак траґізму ще й тому, що в самій македонській революційній організації йде тепер завзята боротьба. На провінції теж були випадки політичних убийств у звязку з тією організацією. Та все це діялося, так сказатиб, у підпіллі.

На поверхні болгарського політичного життя нема таких антагонізмів і конфліктів. І навіть навпаки, в останньому часі помітні признаки оздоровлювання політичного життя. Вказує на те хочби та обставина, що деякі політичні групи роблять усильні заходи для взаїмного обєднання. В осени відбулися зїзди кількох партій, що є в опозиції до теперішнього уряду. І на зїзді соціялістів і на зїзді демократів і на зїзді національних лібералів були помітні консолідаційні заходи та успіхи. Наприклад націонал-ліберали вспіли довести до злиття двох своїх ґруп, з яких одна мала назву стамбулістів. Так само обєдналося в одну партію аж три соціялістичні ґрупи. Всі ці консолідаційні здвиги відбуваються й тепер, передовсім з уваги на недалекі вибори.

Теперішній уряд поважно рахується з опозицією і працює в поєднуючому дусі серед тих політичних ґруп, на яких опирається, особливож серед т. зв. Демократичного Союзу (Сговору). Але все те не виходить поза межі зрівноваженої парляментарної боротьби і парляментарних комбінацій. Отже усякі трівожні вістки про назріваючий переворот не відповідають дійсности.

Інша річ, що переворотові аспірації мають у Болгарії комуністи, але вони тепер там слабосилі. Не виключене, що думка про переворот живе і в крайних правих, невдоволених теперішним, на їх думку, занадто ліберальним урядом. Але ті праві в Болгарії слабші від комуністів. Уряд ні з одною ні з другою небезпекою поважно не рахується і навіть не робить ніяких заходів для її параліжування. Тільки з уваги на сусідські відносини з Югославією проголосив він вже давно воєнне положення в двох пограничних округах, а саме в Петричськім і Кістендільськім. Зроблено це тому, щоби македонські революціонери не переходили з болгарської території на територію сербську.

В господарському житті Болгарії після давної кризи, загостреної елементарними нещастями, поволі приходять уздоровлюючі хвилі, особливо по недавно добутій Болгарією позичці.

Взявши сказане на увагу, всі поголоски про назріваючий переворот у Болгарії треба вважати фантастичними.

Український Високий Педаґоґічний Інститут у Празі.

(З нагоди пятиліття істнування: 1923—1928.)

Якщо до цього часу щось і подавалося в пресі про українські високі школи в Чехословаччині, то про Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі було сказано дуже мало. А тимчасом про цю нову й модерну нашу високу школу слід сказати дещо більше, бодай тепер, коли в осени 1928 р. сповнилося пять років її істнування, коли зроблено перший випуск педагогів середніх шкіл і нарешті, коли з цій школі відбулися перші промоції абсольвентів на докторів історично-літературних і математично-природничих наук.

Пять років істнування української високої школи в теперішніх бурхливих часах та ще на чужині — це справді наше національне свято. Тим більше — високої педагогічної школи, першої української високої школи цього типу, що готує не лише педагогів середніх шкіл, а й організаторів шкільної справи.

Коли пригадати, які школи і яких педагогів мала Україна до революції, а почасти й по революції, то заснування і вже пятирічне істнування спеціяльної педагогічної української високої школи є дійсно яким явищем в часах нашого лихоліття. Справді: хіба школа не є тим найкращим, чим може похвалитися нація, чи держава? Недаром-же, коли запитують приїзді гості американців, що у них є найкращого, то дістають відповідь: Школи. — А ще що? — „Школи", — А ще що? Школи. Але добру школу організує лише добрий педагог, а доброго педагога дасть лише добра школа.

Ініціятива заснування в 1923 р. в Празі Педагогічного Інституту належить б. Українському Громадському Комітетові в ЧСР. Є це висока школа з чотирьохрічним (вісім семестрів) курсом навчання, до якої приймаються особи із закінченою середньою освітою. Інститут має три відділи (факультети): 1) Історично-літературний, з підвідділами — а) історії і суспільних наук, б) літератури й мистецтва; 2) Математично-Природничий, з підвідділами — а) математики, б) природознавства; 3) Музично-Педагогічний, з підвідділами — а) класа сольового співу, б) диригентури, в) скрипки.

При Інституті є середня школа — реформована реальна ґімназія, де студенти провадять практичні вправи, при чому ці вправи для кожного студента обовязкові. Також для кожного студента обовязкові загально-освітні (між іншим в широкому обсягу фільософія) і педагогічні предмети, з якими звязана кваліфікація педагога середніх шкіл. Кожний студент хусить ще проходити цикль предметів з українознавства, при чому для студентів першого відділу (Історично-літературного) в дуже широкому обсягу, а для другого і третього відділів — у меншому. Система викладів курсова. Семинарі й лябораторійні вправи, як і на інших високих школах. Не рахуючи вправ і кольоквій, кожному студентові за час навчання доводиться скласти понад трицять іспитів і крім того ще дипльомні іспити. При дипльомних іспитах вимагані дві дипльомні праці, клявзура, устні іспити і зразкові лекції в середній школі.

Слід зазначити, що від студентів вимагається кольосальної роботи. Щоби скінчити Педагогічний Інститут, треба дуже поважно працювати майже пять літ, бо абсольвенти (після прослухання 8 семестрів і виконання всіх установлених вимог) мусять щонайменше пів року, а то й три чвертьроку працювати над дипльомними іспитами. Недаром у Празі кажуть, що в Студентському Домі (студентська їдальня і приміщення для студій) вічно товчуться над підготовкою до іспитів лише студенти-медики та студенти-педагоги.

Може й справді вимоги від студентів за великі, але молода й модерна українська висока школа в Европі не тільки може, а й мусить підійнятися до справжнього рівня тутешніх високих шкіл шляхом упертої праці і студентства і професури.

Крім студій студентам доводиться ще багато працювати при Інституті в ріжних гуртках і комісіях, як прим. у видавництві „Сіяч", в екскурсійнім гуртку й інш., а також у Студентській Громаді.

Одночасно треба ще відзначити велику й тяжку працю професури, якій довелося і складати для студентів українські підручники і працювати над українською термінольоґією і працювати в товариствах (Педагогічно-Фільософічне Т-во, Біольоґічне Т-во), гуртках, комітетах і, репрезентуючи Інститут, брати участь в ріжних міжнародніх наукових, а зокрема педагогічних, зїздах, конференціях, нарадах, виставках, то-що.

Таким чином всі пять років істнування Педагогічного Інституту пройшли в напруженій інтенсивній спільній праці професури і студентства. Очевидно, найбільша частина організаційної роботи нової школи лягла на рамена ректорату. Першим ректором Інституту був проф. Л. Білецький, що стояв на чолі школи напротязі трьох років, після нього обрано ректором бувшого проректора проф. д-ра В. Сімовича, який стоїть на чолі Інституту й дотепер.

Слід відмітити добре відношення до Педаг. Інституту представників тутешньої влади. Між іншим в свій час міністр д-р Ґірса, великий прихильник українців, на особисте привітання студентів-педагогів відповів українською мовою: „Дуже мені мило чути привітання студентів Українського Педагогічного Інституту. Україна потребує багато культурних сил, а передовсім добрих учителів. Працюйте й добувайте знання, щоб могли найкраще прислужитися своїй батьківщині Україні!"...

Тепер друкується й незабаром вийде Науковий Збірник Педагогічного Інституту, що містить понад двацять поважних наукових праць професорів Інституту. Ряд визначних українських учених

На Свята!!!

Великий вибір порцеляни, скла, кришталів, сервісів обідових, сервісів до чорної і білої кави, полумиска, тарілки почавши від 0·45 сот., — склянки від 0·16 сот., столові накриття з альпаки і хінського срібла фраґета поручає фірма

Олександер Онисько

Львів, вул. Галицька ч. 20.

1196 (Ріг Базової) 3—3

Pr. 577/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927 poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 25. grudnia 1928. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Diło" Nr. 286 z dnia 2. grudnia 1298 z powodu, że umieszczone w tem czasopismie artykuły pod tyt. „Zakordonnyj ołitycznyj ohlad" zawierają w sobie znamiona występku podburzenia z § 300 ustawy karnej oraz występku z artykułu I rozporządzenia Prezydenta Rzpolitej z 10 maja 1927 r. z. 399 Dzup. Nr. 45. b) wydać po myśli przepisu z artykułu 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. c) natomiast uchylić zajęcie o ile ono dokonane zostało z powodu umieszczenia w tem czasopiśmie artykułu pt. „Lwiwśka kronika" jako niezawierającego w swej treści znamion jakiegokolwiek czynu karygod. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliszym numerze i to na pierszej stronie pod rygorem następstw przewidzianem w art. 70 tegoż rozporządzenia.

Lwow, dnia 29. grudnia 1928. r.

Hawel.

— професорів Педаг. Інституту, як акад. проф. Горбачевський, академ. проф. Старков, проф. О. Бйхельман, проф. С. Рудницький, проф. С. Русова, проф. Д. Дорошенко, проф. д-р В. Сімович, проф. Ф. Швець, проф. Л. Вісецький, проф. В. Щербаківський, проф. О. Шульгин, проф. Антиненко й інші ще при організації школи гарантували їй добре майбутнє.

І ось тепер, коли минуло пять років, коли вийшла перша кадра вчених педагогів і організаторів української школи, ми вважали потрібним поділитися з широкими колами українського громадянства нашою втіхою. Хоча добавлення на загально-національному фронті всього лише пятьдесять кваліфікованих робітників не є дуже помітним числом, але зате ці пятьдесять педагогів добре вишколені в українській висшій педагогічній школі, в школі так би мовити, незалежної науки, що не підпадала там чи іншим політичним впливам.

Велика робота чекає на них культурних робітників на українських землях. Але... ми не смієм ховати нашої тривоги за них, коли перед нами повстає болюче питання: чи ці пятьдесять учених педагогів матимуть можливість працювати в українській школі на Україні? Чи українське громадянство усвідомить собі їх ролю в організації нашої школи і переборе всі труднощі, щоб уможливити їм перехід із чужини на українські землі для праці? Чи навпаки — ці цінні робітники розпорошаться і марно загинуть на чужині?!

Тимчасом із закінчаних Педагогічний Інститут мали можливість виїхати на Велику Україну лише четверо, де дістали призначення в середніх школах і технікумах, отже видно, що й там одразу оцінили високо кваліфікованих педагогів. Щось біля пяти душ виїхало на західно-українські землі, але про них ще не маємо відомостей, чи зацікавилося їхнім українське громадянство й дало їм можливість працювати в українській школі.

Решта — тимчасом на чужині. Якщо не рахувати десятка осіб, що працюють науково при Інституті, з яких уже пять промувалося на докторів, то всі вони розійшлися на різні, переважно фізичні роботи, де працюють як звичайні робітники-чорноробочі. Коли українці, що повінчали на чужині високі технічні школи, хочуть з великим трудом дістануть тут якусь посаду по своєму фаху, то українські педагоги школи на чужині роботи по своєму фаху не дістануть. Можна наперед сказати, що наші педагоги, розпорошені по заводах і шахтах на три, чотири роки будуть страчені для справи, до якої з такою ідеєю, з такою посвятою готовилися.

Тому, що в Празі і взагалі в Чехословаччині нашому чоловікові тяжко дістати роботу навіть звичайного фізичного робітника, кілько наших педагогів уже виїхало на чорні роботи до Франції та до інших країн. Незабаром мабуть розїдуться й інші. Отже доля пятьдесятьох висококваліфікованих українських педагогів середніх шкіл тепер в руках українського громадянства. Чи матимуть вони можливість якнайскорше працювати в українській школі, чи розпорошившись марно загинуть на чужині, загинуть, доки розвиднеться?

Мих. Обідний.

На Ялинку і Новий Рік!

Бонжурки в ціні від зол. 36 у величезнім виборі в одинокій тільки вирібні

К. Штір -- Львів

Сикстуська 33.

Приймається замовлення на пижами також з доставлених матеріалів.

1189 2—3

Українське представництво в Румунії.

Українські посли й сенатори в букарештенських законодатних установах.

З „Хліборобської Правди", органу нац.-цараністичної партії для українців, довідуємося, що при недавніх виборах до румун. закон. установ вибрано з українців: ред. Костя Кракалія (бувшого учителя) й учит. Григорія Андрінщука, обох з Буковини та Никифора Заболотного з пов. Хотин — до камери (парляменту) й д-ра Володимира Залозецького до сенату. Всі три вибрані посли-українці перейшли з лісти нац.-цараністичної партії, якої кандидатами вони були. Голова Української Нац. Партії д-р Волод. Залозецький вибраний до сенату як кандидат українського населення — в порозумінні з нац. цараністичною партією, яка свого кандидата проти нього не виставила. Зі всіх сенаторів, вибраних на Буковині, здобув д-р Залозецький найбільше голосів.

Крім вичислених вище представників українського населення з лісти нац.-цараністичної партії вийшов і один посол, що вважає себе „руским", а саме Кондак, вибраний у Хотинщині. Кондак, як читаємо у „Хлб. Правді", буде домагатися від румунського уряду заснування на Хотинщині не українських, а російських шкіл, хоч там ніяких москалів нема.

Цікаво, що при попередніх виборах в 1926 р. українське населення в Румунії мало більше своїх заступників, як тепер. Так у 1926 р. вибрано до камери К. Кракалію і двох „руских" (Велигорського і Смеречинського) з Буковини та двох безбличних („малоросів") з Бесарабії. В сенаті засідало тоді двох українців: колишній посол до австрійського парляменту Лукашевич і б. посол до буковинського сойму Лисан.

Вину за таке слабе чисельно представництво українського народу в румунських законодатних установах поносять очевидно самі українці, які не подбали про власну національну організацію і про її поширення в масах, а воліли розбриститися по чужих, румунських партіях і чекати від них змелування. Недостача власної політичної організації і слабий зв'язок інтелігенції з рідним народом — це головна причина невдачі румунських українців при виборах.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Брацтва, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу".

ЦІНИ НИЗЬКІ НА ЯЛИНКУ!
МАГАЗИН ПОЛОТНА І БІЛЛЯ
ЯН РІДЛЬ
1794 ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 2. 3-5

ВІДГУКИ ДНЯ.

Буває...

В нас так:

— Той ідіот закладає якусь фабрику!

— Що ви кажете?

— Слово даю. Варят чистий. Не має до грошей подступ.

— Ніби, думаєте, він має гроші? От, десь позичить, десь возьме на кредит сирівець і буде крутити.

— Смішка! Не сидів би то в бюрі, як у Бога за дверима. Яка платня є, така є, але постійна. І титул чоловік має і становище і пошану на „Бесіді". Я йому говорив, але де фантастові вибити що небудь з голови.

— І не треба. Нехай!... Тільки тобі його в біду не впакував.

— То-то.

— Ан-ая.

— Сам він напевно дофабрікується до криміналу.

— Не зашкодить.

— Навіть поможе.

— Гігігі!

— Гегеге!

Минає рік — фабрика держиться. Минає другий — фабрика розвивається. Минає третій — фабрика дає прибутки. Крам добрий, ціни дешеві, покупці вдоволені.

Тоді в нас так:

— Знаєте, та фабрика — то добрий інтерес.

— Певно, що добрий. Я не вже тому три роки казав.

— І я так само.

— Тільки але, що в таких руках.

— Радія! Той чоловік тільки зиск бачить, більше нічого. А прецінь, хто як не ми, як не наш народ дав йому екзистенцію?

— То, знаєте, нема іншої ради, тільки треба заложити другу фабрику, але кооперативну. Показується, що на тім можна заробити, що то в нас іде.

— Ще й як!

— А тоді йому капцо!

— То-то-то!

ЮЛІЯН РОМАНЧУК.

2)

Два останні цісарі Австрії.

(З моїх споминів.)

(Докінчення.)

Останній раз розмовляв я з цісарем Фр. Йос. як член нашої парляментарної репрезентації в справі останньої виборчої реформи. До депутації належали ще митрополит, як член палати панів і д-р Король з палати послів від „старорусинів". Ми просили взяти на увагу справедливо наші домагання в новій ординації. Я вказав не тільки на велике знехтування наших прав у дотеперішнім законі, але також на виконування закону з кривдою для нас, що переходить межу справедливости. Цісар відповів, що і ми переступаємо нераз межу. Я сказав на те, що це може торкатись хіба поодиноких осіб в окремих випадках, коли люди є доведені до крайности, а зрештою загал держиться належної міри. Цісар відповів знову, що має певні докази також нашої агресивної поведінки. Пос. Король казав мені потім, що я різко промовляв до цісаря, а щодо згаданих уваг цісаря, то він мав певно на думці гостру телеграму, яку наші діячі Рогатинщини кілька днів тому вислали до цісаря. Про цю телеграму я тоді не знав.

Цілком інакші були принятя у цісаря Карла. Коли Франц Йосиф був усе чемним, хоча при цьому штивним і формальним, Карло вмів бути дуже людяним.

Перший раз приймав мене Карло разом з д-ром Костем Левицьким. Ми чекали на нього майже чверть години. Прийшовши, він виправдував найперше своє спізнення, потім подав руку і прохав сідати. Цього у Франц Йосифа ніколи не моглоб бути. Перше він не був би спізнився, потім не подав би руки і приймав завсіди настоячки. Розмова йшла про положення і потреби нашого народу, досить свобідно і докладно. Ми давали всі потрібні вияснення і висказували наші побажання. Взагалі розмова мала характер чисто інформаційний.

Ще кілька разів був я у цісаря Карла разом з іншими членами парляментарної президії або нашого клюбу. Раз дістав я запрошення з такою адресою: „**An Seine Durchlaucht** (світлість!), **den Herrn Ministerialrat Julian Romanczuk**". Ця адреса здивувала мене і розсмішила. Ці два титули — здавалося мені — можуть хіба доказливо вказувати на очевидну неможливість першого, а на запевнення мені другого. Титул „**Durchlaucht**" належиться лише князям, а я не був і „міністеріяльратом". Враз зі мною була тоді запрошена вся парляментарна президія. Всі інші дістали приналежні їм титули. Я показував їм моє запрошення: всі дивувалися і дехто казав, що я дістав титули двох польських членів палати послів, князя Любомирського і міністеріяльного радника Ґермана. Хотів я опісля пійти до директора надворної канцелярії і спитати його, звідки така дивна помилка. Та відтак залишив це, щоби не думали, що я на основі такого паперу хочу робити собі якісь претенсії. Та я ніколи ніяких більших титулів чи відзнак не тільки не мав, але висказував нераз голосно і прилюдно, що з принципу я проти всяких ордерів і відзнак і зробив би так, як німецький ліберальний посол д-р Менґер, який не приймив наданого йому ордеру цісарем Франц Йосифом. Тому-то і при великій роздавці ордерів і титулів, після останньої виборчої реформи та анексії Босні, коли два наші посли дістали високі відзнаки, а епископ Хомишин титул Ексцеленції, ця ордерова навала мене оминула.

Найцікавішою була моя остання авдієнція у цісаря Карла. Приняв він мене самого в Ляксенбурґу чи в Шенбруні в городі (він взагалі не любив приймати в цісарськім замку у Відні). Ми розмовляли про загально-державні справи. Цісар питав мене, що я гадаю про недавно іменованого президента міністрів, спеціяльно його повірника, бувш. секційного шефа в міністерстві, д-ра Зайдлера. Я саме надумувався, що відповісти, коли цісар випередивши мене сказав сам: „**Er muss sich erst bewähren**" Це був зовсім влучний висказ і я притакнув і повторив ці слова. Тоді цісар запитав мене: а що я гадаю про пізнішого міністра просвіти Гусарека, бувшого професора віденськ. університету (крайного клерикала). Я висказався рішуче проти нього. З цим міністром мав я тоді свіжу довгу цілогодинну розмову в бюрі міністерства на його запрошення. Йому залежало дуже на тім, щоби ми приймили григоріянський календар, як це власне і зробив тоді уже еп. Хомишин. Я відповів, що я сам є за цим календарем і власне вживав його в колишній мною видаваній газеті „Батьківщина", та тут мусимо рахуватись з настроєм і звичкою народу і таку реформу могла би перевести тільки дуже популярна влада, що має довіря всего народу і духовенство, а тепер у нас ця справа стоїть слабо з обох боків. Міністр вказував, що і протестанти в Німеччині довго противилися реформі календаря, бачучи в ній небезпеку для свого віроісповідання, але вкінці далися переконати, що дійсно небезпеки в цьому не було. Розмова скінчилася тим, що міністр прохав мене, щоби я ділав у напрямі реформи календаря, а я його, щоби він старався про вповні справедливе і прихильне становище до нас. Після моєї негативної відповіди щодо особи Гусарека цісар запитав мене, кого би я вважав за найвідповіднішого. Тоді я відповів: „Я на це питання не був приготований, і боявся би сказати щось таке, що опісля могло би показатися хибним". На це сказав цісар: „Подумайте над тим і як когось відповідного знайдете, то дайте мені знати".

Дальшу розмову перервав прихід князя Любомирського. Я в дійсности мав на приміті одного з визначніших німецьких послів, професора міжнародного права у віденськім університеті Редліха, який якийсь час пробував в Англії і писав про англійську конституцію. Але я сам мусів би раніше його спитатися, чи він тої місії піднявся би. З тою гадкою я і носився, хоча небагато надіявся, чи цісар на мою раду звернув би увагу, бо мусів роспитувати так само і інших. Шукав я проф. Редліха кілька днів, та не міг його знайти, а потім парлямент відложили і я поїхав до Львова, надіючись, що парлямент вскорі знов збереться і я вернусь до Відня. Але недуга моєї жінки мене задержала, я до Відня не вернувся і при кінці і в часі нарад парляменту, зміни міністерств і дальшої долі Австрії у Відні вже не був. Чи моя рада цісареві була би що помогла, не дуже в це вірю.

КОРОЛЬ ПАНЧІХ і КРАВАТОК 11813-6 ЖОВКІВСЬКА 1. КАЗОЧНО ДЕШЕВО

— Ая-ая!

— Гіріті.

— Гегеге. —

Або ще в нас так.

— Пані Іко заложила жіночу газету. Чули?

— Чула.

— Ну і...?!

— Ну і кажу, що то викинений гріш.

— Я те саме думаю

— Але... нехай.

— Нехай! Як має забогато грошей, то будь ласка.

— Звідки має!?... Жебрає, де може, сама працює...

— Шкода роботи! В нас жіночий орган має за мало зрозуміння і без підтримки мужчин не вдержиться.

— І я так думаю. Ще якби так закладового капіталу з 10 тисяч долярів, то може...

— А то тільки десять пальців.

— І ті не дуже тее...

— Хіхіхі!

— Хахаха!

Минає рік, другий, третій — часопис живе, розвивається, ба навіть може незадовго приносити прибуток.

Тоді в нас так (на зборах чи де там):

— Ставлю внесення, щоби жіночий орган відібрати від пані Ікс. Орган є власністю всього українського жіноцтва, як такого, і все жіноцтво має до нього право.

— А я пропоную вибрати комісію-матку, яка створилаб підкомісії, які разом з окупованими виділовими і іншими діяльними членами (жіночого пола!) вибралиб редакційну колегію, намітили напрямні політики в усіх ділянках життя і поставили наш орган на відповідний, що так скажу, европейський рівень.

Пані Іко не годиться.

Мало хто признає їй рацію. Більшість обурена „до живого".

Чому?!

Бо в нас так!

Галантіон Чіпка.

По широкому світі.

Декрет про розвязання римського парляменту вийде після 10. січня. Велика фашистівська рада складе спис 400 делегатів до нової палати. Вибори будуть 23. березня.

Чергова сесія підготовчої комісії розброєнь буде скликана в квітні цього року в Женеві.

Мадярщина має приєднатись до 12 держав, які скасували супроти себе шапортові віза.

Кріза французького уряду покищо полагоджена; бюджет прийнятий парляментом і сенатом.

Англія підписала умову з СРСР на всю його деревну продукцію у 1929 р.

Голова Паневропейської Унії гр. Кудентове-Калерґі у новорічнім поклику закликує всі держави до конференції з метою заснування всеевропейського союзу.

Палестинські араби передали комісарові Палестини ноту, якою домагаються завести там демократичний лад і на його принципах призначити вибори до парляменту в Палестині.

У Льондоні почались наради конґресу сіоністів-ревізіоністів; є 190 делегатів з 15 держав.

Театри.

Кооперативa „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Четвер 3-го, г. 3·30 попол. „Мазепа", Словацького (для шкільної молоді).

Великий Міський Театр:

Четвер 3-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч"

Пятниця 4-го г. 7·30 веч. „Летун Рандеу".

Субота 5-го, 3·30 попол. „Польський Вифлеєм".

Субота 5-го, г. 7·30 веч. „Нацисто Мадонни".

Кіна.

„Аполльо": „Людина сміху" з К. Вайдтом.

„Лев": „Жовтий пашпорт".

„Оріяна": „Князь Зелізан".

„Палас": „Шехерезада".

„Фатаморгана" „Борвій"

Ріжні вісти.

СПРАВА БЕСАРАБІЇ.

В московських більшовицьких колах кажуть, що румунському урядові не зроблено того самого предложення підписати окремий пакт, що й Польщі тому, що Румунія обстоює своє становище в справі Бесарабії.

ПОЛЬЩА СТАРАЄТЬСЯ ДІСТАТИ НОВУ ПОЗИЧКУ.

Є чутки, що виїзд фінансового догадника Польського Банку Девея до Америки є в звязи із заходами польського уряду дістати нову стомільйонову доларову позичку. Позичка мала би бути призначена на застав залізничих обектів.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ХОРИЙ.

На новорічнім святі на Замку не було маршалка Пілсудського з причини недуги.

НОВИЙ ІНВІЗИТАТОР ЛЬВ. КУРАТОРІЇ.

На днях міністр освіти відкликує іменування нового візитатора шкіл у львівській кураторії. Візитатором буде Ланцевич.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

На стації Збиднів біля Розвадова зударився поїзд, що їхав із Розвадова з варшавським поїздом. Було вісім ранених. Оба паровози і найближчі вагони знищені зовсім.

КАМЕНИЧНІ СТОРОЖІ ЗДАВАТИМУТЬ ІСПИТИ.

Урядовий комісаріят опрацьовує розпорядок про кваліфікації й обовязки каменичних сторожів. При гродських старостствах покличуть до життя кваліфікаційні комісії для екзамінування кандидатів на каменичних сторожів. Сторожі мусітимуть вміти читати та писати, мусітимуть орієнтуватися в адміністраційних і санітарних приписах. Кваліфікаційні комісії будуть теж інстанцією, що розглядатиме зажалення комірників на сторожів. Власники домів могтимуть приймати сторожів лише за посередництвом Держ. Уряду Посередництва Праці, щоби так поборювати торговлю становищами каменичних сторожів.

ІНДІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ.

Індійський народний конґрес у Калькуті ухвалив Ґандієву резолюцію, яка заявляє, що конґрес зорганізує бойкот проти плачення податків, коли англ. уряд до кінця 1929 р. не прийме опрацьованого проекту, що передбачує нову конституцію Індії, яка то конституція зробила би з Індії домінію.

АНГЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ УМИРАЄ.

Вечером на Новий Рік наступило в здоровлі англійського короля значне погіршення. Чотири лікарі, що є постійно при ліжку короля, втратили надію вдержати короля довший час при житті. Не зважаючи на всякі способи катастрофи не вдасться оминути. До короля закликали досі всіх найславніших лікарів.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ КОРОЛЬ ПРИНЯВ ДИМІСІЮ КАБІНЕТУ.

Президент югославинської ради міністрів Корошец повідомив на засіданні ради, що король приняв димісію цілого кабінету.

В АФҐАНІ.

До Льондону прийшли вістки, що в промінні 20 миль довкола Кабулу нема вже повстанців. Амануллі виплатив вояцам заляглаючі платні тай так позбувся одної з причин невдоволення.

НОВИНКИ

— **Голодівка увязнених.** У вязниці в Бережанах почало вчора голодівку 17 вязнів, обвинувачених у злочині з § 58. Ось їхні прізвища — вісім ґімназистів: Якимець, Борис, Шмуговський, Душник, Галій, Кальба, Комаринський і Будник, і девять бувш. УСС-ів: Сагайдачний, Штепований, Булик, Семчишин, Тимайло, Яцишин, Вінтик, Баковин і Колодницький.

— **Свято Ялинки „Рідної Школи",** яке відбулося 1. січня на горі св. Юра, випало, не зважаючи на студений зимовий вітер, дуже великолепно. Ялинку, кільканацять метрів висоту, прибрану жовто-блакитними хоругвиками, стяжками і лямпочками, з великими буквами Р. Ш. на верху, зложеними з електричних жарівок, окружали весь час наші самодіяльні й до кожної такої народньої присутуги все готові пластуни в однострях. Високопатріотичну проповідь виголосив о. Омелян Горчинський, колядки співали три хори: один під проводом радн. Купчинського, другий семинаристів, третій семинаристок Р. Ш під проводом проф. Гриневецького. Архієрейського благословення уділив з-рним з балькону палати о. митрополит Шептицький. Народу були непереглядні маси, тільки наша інтеліґенція цього року, на жаль, не дописала. А наші міщани, робітники й молодь хотять бачити на всіх народніх святах свою інтеліґенцію, своїх провідників. При цій нагоді пригадується, що ялинка стоятиме до кінця Різдвяних Свят, освітлювана від неділі до середи щоденно з 12 год. вполудне і від 4—5 год. попол. Пропамятна книга „Рідної Школи", в яку вписували вчора свої дрібні датки навіть малі діти, буде лежати при ялинці в часі свят в тих самих годинах. „Рідна Школа" має надію, що ялинка принесе й цього року, подібно як минулого, принайменше тисячку золотих з коляди.

— **На карти „Рідної Школи", звільняючі від напоїв** підчас свят, зложили дальше: Скрегота Іван, Львів-Богданівка 6 зол., Герасимович Іван, Львів 5 зол., Закдинський Богдан, Львів 2 зол., Володимир Савицький, Розділ 2 зол. — Хто дальший?

— **Гарний почин.** Студенти духовної семинарії у Львові рішили на своїх сходинах дня 11. листопада зріктись тютюну й алькоголю, щоби дати приклад як треба виповісти на події 1. листопада. Вони зобовязались складати по 3 зол. місячно на рідні установи, а в першу чергу на покриття шкід в Академічному Домі. У листопаді зібрали вони 607 зол. Крім цього 158 богословів зрікалось частини харчів для допомоги світським незаможним товаришам.

— **Весела ніч,** це новорічна. Люди йдучи на зустріч Нового Року вважають, що зустрінуть його найкраще йдучи непевною ходою, навмани. Наслідок цієї веселої традиції, згідно з якою треба винищити в місті якнайбільшу скількість алькоголю, такий, що на другий день уранці багато осіб не вертає до хати власними ногами, тільки каритою... ратункового поготівля. Львів може бути гордий, що його ратункове поготівля не дармувало в ночі з 31. грудня на 1. січня і 40 осіб, покерваблених від скла, ножів і інших предметів, узяло під свою опіку.

— **„Зиз" виясняє.** Від редакції сатиричного журналу „Зиз" за підписами А. Вартового і Е. Козака дістаємо таке вияснення в справі поезії п. з. „Сенаторка": „Цей віршик прийшов як допис з дуже поважних кол і передала нам його дуже поважна людина. Це й було причиною, що нова редакція, яка від місяця редагує часопис і тим самим не мала ще змоги сягнути в глибину настроїв і недомагань наших жіночих організацій, не вважала конечним перевірювати даних поміщених у цьому віршованому допису. Редакція дала віру цим поважним одиницям з кол організованого жіноцтва і цей допис помістила. Нам жаль і прикро, що заслужену дівчину зустріла з нашої вини кривда і що згаданий допис появився саме на сторінках одинокого українського сатирично-гумористичного журналу „Зиз". Нашою метою є не плюгавити жіночий рух і його провідниці, а боротись з нездоровими настроями, їх кволістю і спонукувати до застанови над їхніми причинами. Редакція кермується тим, що жалом гумору й сатири можна лічити рани національного організму". Від себе можемо додати до цього хіба таке: Цього рода вияснення не виправдує двох невеселих фактів: 1) що одиниці з кол організованого жіноцтва воюють між собою такою грубою зброєю, 2) що редакція сатиричного журналу, який хоче „лічити рани національного організму" не орієнтується не тільки в наших обставинах, але не розуміє ріжниці між несмачними грубими наклепами і дотепом, а віршці там поміщувані вважає „дописами".

— **Пророцтва на 1929 рік.** Англійські астрольоги і ясновидці пересилають людству з Новим Роком у новім альманаху Мура деякі пророцтва. Послухайте, що принесе нам 1929 рік: війну на Близькім Сході; турецько-грецький конфлікт; катастрофи в Китаю та Індіях; жалобу в Австрії та Японії; великий воздушний бій (хто з кім не знати); летунські, корабельні та залізничі катастрофи; упадок анґл. уряду; революцію в Арґентині; домашню війну в Японії; окупацію Австрії і добавив бій у Палестині проти англійців (можливо буде жаль); бурі та землетруси в вересні; революцію в Німеччині в листопаді; вибухи газів і пожежі в грудні. До цього списку треба додати два тузини випадків смерти визначних державних мужів, учених і політиків, кілька змов і кілька політичних трагедій. Кажучи щиро: це майже буденна хроніка минулого року. Не знаємо, як усі ці нещастя вдержить загал, але денникарі будуть почуватись серед них як риба в воді: буде про що писати.

— **Ріжні вісти.** Австрійські епископи на конференції в Зальцбурґу рішили, що не можна вживати назви „релігійні соціялісти", тому, що папа Лев XIII. виразно осудив християнських соціялістів і що така назва дає притоку до непорозумінь. — Є звістка, що Сталін таки не дозволить Троцькому виїхати на Крим, тому, що він не хоче скласти заяви про солідарність з політикою уряду. — Мюнхенський професор Ганс Фішер створив синтетично після 17-літніх досвідів залізоваті складники червоного барвника крови. — Нюйорський губернатор затвердив 31. грудня 9 смертних засудів за грабіжі та вбивства.

— **Молоді подружа в Америці.** Остання статистика стверджує, що після війни в Америці люди почали дуже молодо женитись і виходити замуж. Зовсім противне явище як у нас. Минулого року 350.000 американок вийшло замуж ледви дійшовши до 16 р. життя. У деяких стейтах, напр. у стейті Ню Йорку, 14-літня дівчина може вийти замуж, не питаючи згоди своїх батьків. Відсоток нещасливих подруж є в Спол. Державах нині такий великий, що передбачують зміну законодавства щодо мінімального „шлюбного віку".

— **Талановитий фальшівник.** У Берліні продали недавно на ліцитації колекцію образів геніяльного Ван-Гога. Після ліцитації виявилось, що всі ці образи — сфальшовані. Власник галерії Матізен подав в суд якогось Вакера, від якого дістав ці образи. Вакер заявляє, що образи купив від якогось російського емігранта, якого імени виявити не може, але може поїхати з товаристві поліційного інспектора до Швайцарії, де живе цей таємний, може... геніяльний фальшівник.

— **Бібліотека Т-ва „Просвіта",** Львів Ринок ч. 10, II. пов. має найновіші і попередні видання красного письменства краєві і чужинні; відчинена: понеділок і середа від 4—6 год. попол., пятниця 12—2 год., неділя 12—1 год. Інформації щодня в будні від 8—11 год.

З театру.

Кооперативa „Український Театр" під дир. Й. Стадника: „Орфей у пеклі", комічна опера в 2 діях і 4 відслонах Й. Оффенбаха, в перекладі Юрія Шкрумеляка.

Стара, незмирущa оперетка (чи пак: комічна опера) Оффенбаха віджила знову на сцені нашого театру завдяки постановці дир. Стадника й відмолоджуючій операції перекладчика Шкрумеляка. Автор чи автори лібретта давно забуті світом, а фабула його така, що перекладчик і режісер мають завсіди дуже вдячне поле до попису, бо можуть „шпікувати" діяльоги дієвих осіб найріжнородніщими наскрізь актуальними дотепами. Є теж доволі місця на вставки й куплети на здободнені теми. Ця обставина, як і мельодійна музика Оффенбаха є причиною, що „Орфей у пеклі" не сходить до-нині зі сцени оперетковых театрів.

Постановка „Орфея в пеклі" в нашому театрі не справдила, на жаль, наших сподівань, режісерія й виконавці далеко не дали з себе того, що могли й повинні були дати. З більш як скромною сценою і II обстановкою мусимо погодитись, тож до строїв, то вони були загально зовсім на місці, деякі навіть прегарні, хоч характеризацію одної чи другої особи (Орфея, Рубчака як мухи) ми радо були бачити іншу. Нічого не можна закинути й орхестрі, збільшеній до 10 осіб, дуже добре держалися хори і виконавці-солісти. У всьому тому слідно було солідну підготовку, чого не можна сказати про саму гру, яка лишала багато до бажання, мабуть тому, що дехто з виконавців (мущин і жінок) не опанував зовсім своєї ролі і невільничо слідкував за суфлером, забуваючи про гру. Взагалі суфлер дався пу-

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші

РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

ДЛЯ ПАНЬ
Гарсонки, пулльовери, вовняні жакети, панчохи, шалі креп., рукавички „Hanna", торбинки, парасолі, манікири, портмонетки, перфумерія, біжутерія і. т. п.

ДЛЯ ДІТЕЙ
Жакетики, камізольки, гарсонки, пульовери, райтузи, капаші, рукавички, реформи, трикоти і т. п.

ПЕРЕКОНАЙТЕСЯ
про мої низькі ціни і великий вибір
КУПУЙТЕ
тільки практичні дарунки на ЯЛИНКУ І НОВИЙ РІК
у фірмі
ДІМ МОДИ І ГАЛЯНТЕРІЇ
ЛЕВ ЛЄВЕН СТАНИСЛАВІВ
ГУРТ 12.0 ДЕТАЙЛЬ 2—2
Рік основ. 1904. БЕРКА 3. (БІЧНА РИНКУ). Тел. ч. 371.

ДЛЯ ПАНІВ
Сорочки зефірові і полотнові, білля сист. проф. Єгера, вовняні і шовкові шалі, кравати, хустинки, гетри, вовняні штуци, рукавички, течки, портфелі, папіросниці, апарати до голення правдиві Жілєтте і т. п.

КАЛЬОШІ І СНІГІВЦІ
марки
PEPEGE і TRETORN

блиці добре в знаки й на будуче примен бути менше докучливий. Наслідком неопанування роль проза неодни добрий дотеп, не чули ми теж „обовязкового" куплету після третьої відслони.

З виконавців-жінок відмітимо п-ню Орлин, що голосово була найлїпша, п-у Стадниківну (дуже гарний Купідон), п-ню Криницьку (Венера), п-у Денисівну (Публична Опінія — характеристичний низький альт) і п-ню Бенцалеву (Діана). З мущин: Бенцаля в ролі Стикса, що збирав рясні оплески, Нікітіна в ролі Арістея і Плютона, що і голосово і сценічно відповів уповні вимогам своєї ролі, Неделка (Орфей) і Рубчака (Аполітер). Знаменито був ухарактеризований Кривіцький як Марс.

Не зважаючи на відмічені недостачі, які на найближчих виставах можна буде легко усунути, численно зібрана публика приняла обновленого „Орфея в пеклі" дуже прихильно. Можна надіятися, що він не скоро зійде зі сцени нашого театру і дасть тисячам наших людей нагоду приємно й весело провести вечір. І. Н.

З життя наших установ.

Загальні Збори Союзу Українок.

В днях 27. і 28. грудня 1928 р. відбулися у Львові Загальні Збори Союзу Українок, получені зі зїздом делегатов з цілого краю. На зборах були заступлені такі філії С. У.: Сокаль, Підгайці, Сколе, Радехів, Бережани, Городок, Галич, Стрий, Синевідсько Вижне, Коломия, Старий Самбір, Золочів, Клепарів, Калуш, Жовква, Рогатин, Яворів, Зборів, Перемишль, Долина і Копичинці.

Збори відкрила дотеперішня голова Т-ва п-і Витковицька. До президії вибрано пань: К. Малицьку, Витвицьку (Коломия), Павловську (Старий Самбір). Секретарювали: п-ні Ломтіївна і Мудрикова. На порядку нарад були: а) звіти з діяльности Головн. Виділу; б) звіти філій; в) вибори нового виділу.

Секретарський звіт зложила п-і Доцпова, організаційний звіт п-і Павликовська, а касовий п-і Пеленська. Про стан жіночої преси говорила п-і Залізнякова, а про звязки з міжнародніми жіночими організаціями реферувала п-і пос. Рудницька.

Обсяг діяльности Союзу Українок доповнювали ще звіти з діяльности тих львівських установ, в яких виключно або в переважуючій мірі працює українське жіноцтво. До таких установ слід зарахувати Українську Захоронку, Марійське Т-во, Порадню Матерей, Комітет Допомоги Політичним Вязням, Жіночий Кружок „Рідної Школи" ім. Ганни Барвінок і „Труд".

Над усіми тими звітами відбулася обширна дискусія. Зокрема широко дебатовано над справою „Жіночої Долі", тижневика, що виходить у Коломиї під ред. сен. О. Кисілевської. Зїзд висловив повне довіря і признання сен. Кисілевській за її працю серед жіноцтва і в „Жіночій Долі" та різко осудив пасквіль, що появився на сторінках „Зиза" проти особи і діяльности сен. Кисілевської. Далі застановлювся зїзд над справою будови жіночої сільсько-господарської школи.

Після дискусії приступлено до вибору нового Виділу. Вибори відбувалися під гаслами санації дотеперішніх відносин у централі Союзу Українок. Вислід їх такий: головою Союзу Українок вибрано пос. **Мілену Рудницьку;** членами виділу: сталі: п-і Олена Шепарович, Е. Макарушкова, сен. О. Кисілевська, І. Витковицька, М. Струтинська, Соколовська О. Левна, д-р Дзеровичева, М. Колтуновича, Ів. Левицька, Анна Палій і д-р Софія Парфанович. До Контрольної Комісії ввійшли: п-ні Федорчакова, Майковська і Морозова.

Дописи.

МИКУЛИНЦІ. (Вистава Просвітянського Драмат. Гуртка з Тернополя). В нашім місті є дуже гарна сала, тому час до часу загощують до нас наші мандрівні театри або драматичні гуртки. Одначе ні одні ні другі не мають більшого поводження, бо покидають Микулинці без заробітку, а нерідко і з дефіцитом. Подібно було і з Тернопільським Просвітянським Драмат. Гуртком, що виставив у нас 23. грудня „Чар однострою". Хоч весь дохід був призначений на „Рідну Школу", микулинецьке громадянство прийшло на виставу в дуже невеличкому числі. Це тимбільша шкода, що члени гуртка грали дійсно дуже добре, а деякі зовсім як рутиновані актори. Члени цього гуртка під проводом режісера п. Лотоцького повинні не зражуватися байдужністю публики і працювати дальше безворисно на обраній ними ділянці.

Присутній.

КАЛУШ. (Свято Просвіти). Заходом філії „Просвіти" відбулося у нас величаве ювилейне свято „Просвіти" 8. XII. 1928. Розпочалося воно торжественною Службою Божою в місцевій церкві і панахидою, до якої стало 7 священиків. Співав місцевий хор, грала орхестра з Хотіня. Прегарну патріотичну проповідь виголосив о. Тисовський з Калуша. По Богослуженню відбувся концерт читальняних хорів у великій салі Народнього Дому. Публика виповнила битком салю, ґалерію і переходи. Виступали хори зі Студінки, Хотіня, Підгорок, Калуша, дітючий хор з сирітського захисту в Калуші й орхестра з Хотіня. Всі хори вивязалися зі свого завдання добре, а хотінський хор і орхестра навіть дуже добре. Хор з Підгорок робив дуже миле враження своїм одностроєм, одначе вибрав на трудні кусники і не віддав їх як слід, хоч дотепер уходив за найкращий хор. Декламації, якими були переплетені хори, випали також добре, особливо маленька дочка К. Боцяна з Підгорок на причуд гарно віддекламувала поему Шевченка: „До Основяненка". Матій Козак зі Студінки віддав „Каменярі" І. Франка також добре як на селянина, лише за тихо. Святочну промову виголосив о. Майорчак, катехит з Калуша, а закінчення д-р Коритовський, одначе обі промови мали багато до бажання. На таких всенародніх святах промовці повинні рішучо більше уваги звертати на зміст своїх промов, на їх приноровлення до свята і до публики, зложеної в 99 проц. з селян і селянок. Вечером відбулася вистава „Наталки Полтавки" заходом аматорського гурка в Калуші, що випала вповні удачно. —

Учасник.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Андрій Прухницький, парох Ляшок завязаних, рудецького деканату, помер дня 4. грудня 1928 р. в 77. році життя і 43 році священства. Похорони відбулися дня 6. грудня 1928. В. Й. П.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень в Празник Різдва Христового в Архикатедральнім Храмі св. ВМ. Марії у Львові. — Дня 4. січня — пятниця: год. 6, 7, 8 — Читані Служби Божі, год. 9. рано Царські часи. Дня 6. січня — Навечерие Різдва Христового. Порядок як звичайно в неділю з тою зміною, що Вечірня відправиться вже о год. 3. поп. — Дня 7. січня — Празник Христового Різдва, год. 5·30 р. Повечерие Вел. з Литією, год. 6 р. І. читана Служба Божа — проповідь, год. 9 р. Торжественна Архієрейська співана Служба Божа, год. 3. поп. Вечірня. В слідуючі дні Свят порядок як звичайно, лише на Собор. П. Богор. о год. 8 р. відправиться читана Архієрейська Служба Божа в намірению членів Братства.

Порядок Богослужень в Празник Христового Різдва в першій міській Церкві Успення Пр. Д. Марії (Волоській). В пятницю дня 4. січня 1929 р. о год. 8. рано Царські Часи і Обідниця. — В неділю дня 6. січня порядок звичайний. О год. 4. вечірня (без проповіди і акафісту). — В понеділок дня 7. січня в празник Христового Різдва о год. 5. рано Повечерие вел. з всенощним. Перша читана Служба Божа о год. 6. — поздня о 12 Співана Служба Божа о год. 10. (без проповіди). О год. 4 і пів вечірня. — В вівторок і середу, дня 8. і 9. січня порядок як звичайно, кожної неділі.

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП: о. Іван і Ольга Ліщинські, Борислав 25 зол. замість вінка на домовину бл. п. Олександра Серойчковського, помершого у Відні, надр. Маріян Онишкевич 10 зол., Осип Максимюк, Катовиці 10 зол., д-р Роман Стефанович, адв. в Заліщиках 25 зол., як збірку громадян Заліщик з нагоди 40-літнього ювилею д-ра Андрія Чайковського, Кооп. „Згода" в Горошові 37·30 зол., Кооп. „Будучність" в Тернополі 77·53 зол., Союз Українок у Новім Селі 25·50 зол. і кличе всі Кружки Союза Українок Новоселеччини, Василь Манько, Ляпьє 4·30 зол. з нагоди іменин св. Николая, Кооп. „Народний Дім". Токи 100 зол., Кружок „Р. Шк." в Борках Великих 28·05 зол. з представлення св. Николая, Кружок „Р. Шк." в Сянову 63·79 зол. як надзвичайну збірку, о. Стефан Онишкевич, Купновичі 15 зол., Уряд парохіяльний в Лисятичах 52·43 зол. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1209 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГАРСОНКИ, кардигани, пульовери, камізольки, виробляє: Віденська виробня трикотажів, вул. Вибрановського ч. 3. Телеф. 4223. 1185 4—5

ЛІКАР Українець, осяде в повітовім місті. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Д-р М. М. 5". 1138 3—4

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 1181 30—?

ПОЧАТКУЮЧИЙ КАНДИДАТ адвокатський пошукує посади концепієнта найрадше на провінції. Ласкаві зголошення з поданням услівий приймає з чемности: П. Роман Громницький, канд. адв., Львів, вул. Театинська ч. 10/II пов. „Для заточення". 1169 3—3

ВПРАВНУ МАШИНІСТКУ, яка крім української та польської мови володіє добре німецькою та знає евентуально стенографію, прийме „МАСЛОСОЮЗ". — Зголошуватися тільки першорядні сили. Винагородження після умови. „Маслосоюз", Львів, вул. Косцюшка ч. 1 а. 1172 а) 5—5

ФОТОГРАФ ЯНУШЕВИЧ, вул. Вінцентого Поля, ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60 1176 3—5

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 127-?

ПОКОЇ умебльовані зараз до винайму для студенток на шкільний час при вул. св. Марка ч. 20. — Близші інформації вул. Длугоша ч. 17. 1201 2—3

БЕРЕЖАНКА! Подай цікаве імя листовно. Знакомий. 1208 1—2

ГРИБИ. Висилаю почтою за послиплатою, оплачено, гарні, вибірані гриби (найменше 3 кг.) по 24 зол. за кільо, також повгла з чистих сливок з цукром, бочілочка 5 кг. 14 зол.; правдива овечя бринза в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — Ф-ча М. Штуммер, Кос в м. Коломиї. 1187 2 10

МАТЕРАЦИ з моської тканини 30 зол., волосяні 75 зол. Канапки гобелінові 35 зол. Фотелини розкладані 45 зол. Отамани 55 зол. **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132. 1190 2—5

ЛІЖКО на сплати. Мосяжні 200 зол., Кухонні 13 зол., Сарникові 45 зол., Сіткові 40 зол. Вилаци дротяні 26 зол. Умивальні 5 зол. — **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132. 1191 2—5

МЕД-ПАТОКУ найлїпшої якости дістанете з перших рук (найдешевше) в **Пас. Кооп. „Рій" на вул. Костюшки ч. 3, І. пов.** Не відмовляйте собі і своїм дітям скоштувати на свята цієї поживної і здорової ласощі. Приносіть свою посуду. Відчинено від год. 8. рано до 2. пополудни що дня крім свят. 2—2

ДМИТРО ПИЖИК з Корінниці пов. Ярослав ур. 1894 р. прид. до полку 102 артилерії уневажнює згублену книжочку військову, виставлену через ПКУ в Ярославі. 1207 1—3

ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 3—24

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. і. Урядовцям і студентам знична знижка. Полекші в сплатах. Тел. 65—73. 1141 6—10

ЛІЖКО подвійне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1192 2—5

МАРКИ для ПСІВ
НА 1929 рік виконує
АНДРІЙ БЕРЛІНСЬКИЙ
Львів, Словацького 4.
1125 6—5

На Ялинку! На Ялинку!
Робінзон Крузо
Найлїпша повість для молоді вийшла накладом М. Матвійчука у Львові. **Робінзон Крузо** має 130 стор. друку, 31 ілюстрацій **М. Манастирського** і двокольорову вінетку. Ціна прим. в оправі **3·60 зол.** брошур. **2·80 зол.** Замовляти у книгарнях і в накладчика **М. Матвійчука, Львів, Бляхарська ч. 8.** Також до набуття цікаві оповідання для дітей: Пригоди Качурика 80 гр., **Золота рибка** 1 зол. і **Методика стилю** Заклинського **3·80 зол.** 1198 2—?

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 5 (11.346). Львів, субота 5. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Год. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Данцигу 5 зол. фр., Чехословаччині 70 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 49-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Московська нота.

Львів, 4. січня 1929.

На днях уряд СРСР вручив польському послові в Москві Патекові ноту, в якій він виступає з предложенням, щоб СРСР і Польща підписали спільно протокол (долучений до ноти), на основі якого париський пакт про осудження війни як засобу насильства увійшов би в життя між СРСР і Польщею негайно після його ратифікації тими обома державами. Це мало би статися незалежно від умовин, передбачених у 3-ій статті париського пакту.

У вступі тієї ноти звернено увагу на те, що уряд СРСР вручив польському урядові проєкт пакту про неагресію ще 24. серпня 1926, одначе переговори в цій справі не посунулися ні трохи вперед. Пакт про неагресію уряд СРСР трактує дуже поважно, маючи те глибоке переконання, що він може запобігти воєнним тертям між державами. Оцінюючи так пакт про неагресію й уважаючи його чинником, що зможе скріпити й розвинути радянсько-польські взаємини і тимсамим причинитися до закріплення мира, уряд СРСР боліє з причини безуспішности своїх заходів і ще раз повідомляє, що він кожної хвилі готов підписати з Польщею пакт про неагресію.

Коли отже переговори в цій справі не довели до нічого, то зате польський уряд, запрошений до участи в пакті Кельога, підписав цей пакт у Парижі дня 27. серпня 1928 разом з іншими державами і тимсамим осуджує теж війну як знаряддя національної політики. До цього пакту приступив опісля також уряд СРСР, хоч мав проти нього свої застереження. Приступив тому, бо устійнив, що париська умова (пакт Кельога) накладає на тих, що її підписали, зобовязання мирового характеру. Цей пакт уже ратифікувала президія Центрального Виконавчого Комітету.

На жаль, париський пакт може увійти в життя (згідно з 3-ою своєю статтею) аж тоді, як його ратифікують усі 14 згори означені держави. Тимчасом напротязі 4 місяців, які минули від дня підписання умови, ані одна з 14 держав її не ратифікувала. А що умова ця може увійти в життя між поодинокими державами вчасніше тільки тоді, коли вони підпишуть окремий доповнюючий пакт, то уряд СРСР звертається зі своїм предложенням у першу чергу до Польщі, а одночасно до Литви, що одинока з балтійських держав приступила до париської умови. До урядів Фінляндії, Естонії і Латвії уряд СРСР не звертається тільки тому, що ці держави не приступили досі формально до париської умови. Одначе уряд СРСР резервує собі право звернутися в цій справі також до них, після того, як вони приступлять до пакту Кельога.

Отсе зміст ноти московського уряду, до якої долучено окремо проєкт протоколу, що складається з 6 точок. Після підписання цього протоколу Польща й СРСР виреклисяб війни як засобу національної політики і забезпечувалиб собі обопільно мир. До цього протоколу могли б приступити й інші держави, зокрема найближчі сусіди обох союзників.

Не треба й казати, що нота уряду СРСР зробила в світі велике враження. „Дейли Телеграф“ каже, що ця нота є новою пробою большовиків здобути собі симпатії в Злучених Державах, де настрої супроти большовиків змінилися остільки, що вся тамошня прилюдна опінія є нині за навязанням торговельних взаємин з СРСР. Одночасно „Дейли Тел.“ звертає увагу, що поминення в ноті Румунії вказувалоб на те, що СРСР, ратифікуючи пакт Кельога у відношенні до Польщі, рівночасно хоче підмінувати польсько-румунський союз.

Польська преса зазначує при цій нагоді майже поголовно, що большовики, висилаючи свою ноту, мають подвійну мету: або відділити Польщу від її союзників, або, якщо вона ноти не підпише, проголосити її ворогом мира. На всякий випадок нота московського уряду для польської преси дуже підозріла, тому її думка така, що Польща моглаб підписати цей протокол тільки тоді, коли його підпише рівночасно Румунія і балтійські держави — після порозуміння й узгіднення всіх точок з союзниками Польщі й Румунії на Заході.

Активізація білянсу Польщі і питання соціяльне та національне.

(З приводу статті проф. Каро.)

Господарське життя Польщі осягнуло під теперішню пору деякий степень оздоровлення так, що може навіть здавати, що переживаємо час стабілізації. Валюта тримається на законом признаному парітеті, рівновага бюджету, деяке оживлення промислу і торговлі, частинна редукція безробіття, зріст внутрішньої капіталізації — можуть витворити дійсно таку ілюзію.

Одначе при ближчому познайомленні із сучасним економічним станом Польщі — ілюзії ці щезають і перспектива майбутнього не так то рожево розгортається перед нами. Помиваючи вже штучне віддихання промислу при помочі замовлень і рестрикційних заходів уряду, і те, що є тим вяжеться: неприродне зменшення безробіття; помиваючи тісноту грошевого ринку, яка змушує торговлю оперувати довготерміновими кредитами; помиваючи вузькість кредитової акції, яку всі галузи продукції відчувають болючо і богато дечого іншого — перш усього стрічаємося з фактом великої ваги, що маревом висить над стійкістю краєвого гроша: з хронічною пасивністю білянсу.

Торговельний білянс Польщі від часу стабілізації золотого постійно виказує поважну надвишку імпорту над експортом. Коли зважимо, що він є рішаючий для вигляду платничого білянсу, то гірша ситуація стане перед нами в усій наготі. Правда, завдяки останній американській позичці польська валюта тримається ще сильно. Та ледви чи вдасться на довго втримати ненарушеною базу на якій ця валюта спочиває. І мабуть скоро стопніють валютово-девізові запаси при постійних їх відпливах за кордон. держави, стопніють до цієї міри, що треба буде нарушити залізну резерву. Заграничної позички не видно, а тільки вона моглаб зрівноважити платничий білянс і відсунути небезпеку нової інфляції.

Оптимісти, головно з кругів санації, докладають усіх зусиль, аби доказати, що пасивність Польщі в торговельних оборотах зі світом — це прояв тимчасовий і навіть корисний, бо він свідчить, що Польща на всіх ділянках відбудовується, що промисл робить великі інвестиції, зужиає збільшену скількість сирівців і т. д. Чи дійсно яких 7 відсотків ввозу машин і апаратів, на які залюбки покликуються ці оптимісти, може в будучому вплинути на зміну ситуації — це вже їх секрет.

Поруч з тим оптимізмом від деякого часу йде в Польщі завзята пропаганда боротьби з закордонним імпортом. Лунають гасла „самовистарчальности“, що вже навіть спричинило інтервенцію чужинних представників у Варшаві у мірилатних чинників. Акція ця викликана тими, які твердять, що все, що не є необхідне для життя, все, що носить посмак люксусу, врешті все, що з деяким успіхом може бути в краю витворене, — все те не сміє фігурувати в торговельному білянсі як імпорт.

В повені публіцистичного матеріялу на тему активізації білянсу, що його находимо в польській фаховій і щоденній пресі, відбиває оригінальністю думки і сміливістю погляду стаття професора львівського університету Леопольда Каро. Стаття ця появилася як передовиця в офіціяльному тижневику „Przemysł i Handel“*) з деякими застереженнями редакції. Замітна вона тим, що тісно вяже господарську справу з розвязкою соціяльного питання і мабуть вперше з розвязкою національної справи в Польщі.

Рецепта для розвязки соціяльного питання, яку намічує проф. Каро, не нова. Запозичена вона з заходу Европи і з Америки й очеркнена словом „солідаризм“, себто матеріяльне заінтересування робітництва в продукції. Автор відважно малює нам положення фабричного робітництва в Польщі, закидуючи зовсім слушно промисловим кругам шкурництво і короткозорість на небезпеку, яку несе з собою комуністична агітація. Він рекомендує урядові вактися серіозно за реформи по лінії комісії Альфреда Монда й діяльности Міжнародного Бюра Праці в Женеві, а супроти опірних промисловців радить приборовлити репресії, а саме секвестр їхніх фабрик.

Добра аргументація авторових виводів збільшує їхню цінність. Та вважаючи необхідністю негайне поліпшення долі фабричних, гутничих і копальняних робітників, проф. Каро відсуває земельну реформу, як менше наглу, „ад календас грекас“, боячись упадку рільничої продукції і не добачуючи в нужді малоземельного селянина небезпеки соціяльної революції. Як бачимо, то автор не ставить справи розвязки соц. питання в усій його ширині. Міський пролетаріят — це одиноке, що його турбує в цій матерії.

Розуміючи, що зменшення ввозу заграничних товарів вимагає державного патріотизму в найширших кругах населення, себто солідарности в усіх народів, які замешкують Польщу, а не тільки в поляків, проф. Каро бачить для витворення прихильних настроїв потребу **зміни політики у відношенні до національних меншостей.** Ця нова „справедлива“ політика малаб виявитися признанням меншостям самоуправи в царині культурній та освітній і тільки всього. А як добрий патріот, автор обставляє цю нову програму ще й низкою застережень. І так реалізація її повинна бути „еволюційна“, себто „в міру зросту могутности і добробуту держави та більшої справности її органів“, дальше — „автономія не моглаб реалізовувати звязку з державою, а навпаки — малаб причинятися до утревалення почуття державної приналежности“ і якби появилися напрями центрофугальні, треба б їх поборювати, а „самоуправу обмежити або й відобрати“. Автор переконаний, що „чим сильнішою буде держава і чим краще буде в ній почуватись непольська одиниця, тим дальше буде від неї думка вибігати поза кордони Польщі“.

Проєктів автономії і всяких питань на ту тему було в Польщі доволі. Зреферували ми голос проф. Каро не для полемізування з теоретичними його міркуваннями, а просто на те, щоб показати, що і в умах деяких, правда, нечисленних поляків, здобуває собі право громадянства признання факту, що Польща є державою національностей і що ігнорування меншостей мусить відбитись скорше чи пізніше негативно на ріжних ділянках державного життя, особливо в сфері її економічних інтересів.

Те останнє автор вправно зазначив. Він пише: „Якби гасло неспроваджування зайвих товарів поза кордону мало обовязувати тільки поляків, замешкалих у Польщі, то важко булоб привязувати до нього більшу вагу, бо воно булоб спаралізоване відмінною акцією неполяків“.

В. Нест-вич.

*) L. Caro: „Przyszłe drogi naszej polityki gospodarczej i społecznej“. „Przemysł i Handel“ з 1. грудня 1928.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти“!

Компартія в СРСР.

II склад і сила.

Комуністична партія в СРСР побільшила в 1928 р. число своїх членів на цілих 10 відсотків. Це найсильніший приплив її членів протягом одного року, поминувши перші роки революції. Нині компартія начислює 1.418.000 членів, а між ними 18 відсотків жінок. Отже лише 3 відсотки всього дорослого населення СРСР є членами компартії.

Замітне, що 95 відсотків новиків компартії припадає на міських, фабричних робітників. Це означає, що ціла влада в компартії й держані скупчується чимраз більше в руках фабричних робітників, хоч робітники становлять ледви 15 відс. усього населення СРСР. Ще одно замітне явище в компартії. Число урядовців і число людей вільних професій зменшилося в партії з 264.000 на 199.000. Члени лівої опозиції (троцькісти) були головно урядовцями...

Фабричні робітники творять у компартії 60 відсотків, селяни 22 відсотки, хоч вони становлять 85 відсотків усього населення СРСР. Останні 18 відсотків припадають на урядовців і представників вільних професій.

Кожний семий вояк і матрос є членом компартії. Загально відсоток членів компартії в армії збільшується, зате відсоток селян та урядовців скоро зменшується.

Організація комсомольців начислює округло 2 міліони членів. Вони становлять нарибок для компартії і значна їх часть опиниться безперечно в рядах партії.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“!

Всі Кружки „Рідної Школи“, Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу“.

ПО ФАБРИЧНИХ ЦІНАХ І НА ДОГІДНИХ УСЛІВЯХ ПОРУЧАЄ ФІРМА
Д. ЕНҐЛЄНДЕР, Львів, Ринок ч. 8.
969 Дивани, Церати, Хідники, Капи, Накидки, Портієри килим. Фіранки, Матерії мебл., Коци і т. п. 13 13

Луцьке Брацтво.

(Допис з Луцька.)

Луцьке Чесмохресне Брацтво є найстаршою українською установою на північно-західніх землях. У цьому році воно нараховує вже 310 років істнування (засноване було в 1619 році). Як свідчать історичні документи, заснувала його українська шляхта разом з духовенством, а метою його була підтримка східньої віри і доброчинність. Але разом з цим воно стало жерелом національної свідомости й освіти. Воно власне створило знамениту луцьку брацьку школу, статут якої дійшов до наших часів.

Луцьке Брацтво повстало в часи православя; згодом же перейшло в руки унітів. Були моменти, коли діяльність його завмирала, а майно попадало в руки латинників. Російська влада знову передала його в руки православних.

Майно Брацтва значне: центр міста стоїть на брацькій землі, за користання якою власники камяниць (виключно жиди) платять арендний чинш; Брацтво має також великий двоповерховий мурований дім і два деревляних; з них камяниця є під цей час у руках „славянського" собору, а деревляні доми під „опікою" міністерства робіт публичних та в користуванні міста. Треба зазначити, що все майно Брацтва склалося з пожертв українського населення та його власних придбань. Права власности Брацтва нераз стверджувалися королівськими грамотами, а потім царською владою, на що є документи, плани й т. ін. Отже підвести брацьке майно під категорію „майна російського уряду", а значить — перебрати на користь польської держави нема підстав: майно Брацтва є приватною власністю й опіка міністерства публичних робіт та користування містом, очевидно, є безпідставними.

Брацтво моглоб довести свої права власности й судовим шляхом, але... для цього треба мати докази правної особи, себто статут, затверджений польською владою. Тут то й починається драма Брацтва. Вісім років просить воно про затвердження статута і все без бажаних наслідків. Перепона дуже маленька: завжди бракує чиєсь опінії. У Брацтві заінтересовані: вища церковна влада, міністерства ісповідань, внутрішніх справ і публичних робіт і нарешті воєвідство. Ніяк не вдається зібрати й узгіднити опінії всіх. Виходить: „хвіст витащиш — голова увязне; голову витащиш — хвіст увязне". Теперішній воєвода, як кажуть, обіцяв поробити заходи, щоби статут був затверджений, та щось кінця не видно. Справа ясна: комусь не хочеться допустити, щоби майно Брацтва нарешті стало в його правному посіданні.

Як відомо, деяку ролю в цьому гальмуванні справи Брацтва відограє місцева латинська духовна влада, яка має апетит на брацьке майно, та ще де-яку, хоча й меншу ролю, — російські чинники, що борються з українським характером Брацтва.

Не зовсім ясну ролю відогравав у цій справі і останній голова Брацтва п. Ясинський, який, хоча й переводив українізацію Брацтва, але сам стоїть поза українським громадянством. Невиразна лінія цього голови, як також де-які диктаторські ухили й способи ведення господарки, а особливо в Іверській каплиці, дуже шанованій населенням, — викликали де-які тертя між головою й цілою радою. Ревізійна комісія, провіривши ведення справ Брацтва, висловила свій обєктивний погляд на його стан та виступила з де-якими побажаннями щодо внутрішнього життя Брацтва. Голова п. Ясинський підступно скористався з цих чисто інтимних побажань, щоби розпочати боротьбу проти ради Брацтва й відібрати від нього каплицю, залишити її в своїх руках та завести в ній „славянщину". Зле поінформований митрополит Діоніз дійсно розпорядив віддати господарку каплиці в руки автономної ради, на чолі з паном Ясинським, виділеної з загальної ради, та дозволити відправляти в ній молебні всім місцевим священикам, себ-то ввести в українській брацькій каплиці „славянщину".

В цій справі члени ради Брацтва вислали до митрополита Діоніза спеціяльну делеґацію з відповідним меморіялом.

Наслідки цього меморіялу такі: митрополит офіційним папером звільнив п. Ясинського „на його просьбу" від головування з залишенням його членом ради, доручив головування найстаршому (з передвоєнних часів) членові Брацтва п. Сиротенкові й визнав теперішній склад ради.

Таким чином український характер керуючого органу Брацтва збережено надалі, а сама рада, чинна до моменту затвердження статута й загальних зборів, зладою санкціонована. На жаль, питання каплиці остаточно нерозвязане. Вона залишається при Брацтві, але автономне управління нею й допущення сторонніх священиків та славянської мови викликають зрозуміле хвилювання серед українського населення. Такий стан неминуче буде в майбутньому доводити до ріжних конфліктів і заколоту в житті Брацтва.

Для оминення цього дуже шкідливого вищо булоб бажаним, щоби вища церковна влада відновила попередній стан, себ-то залишила каплицю в повному розпорядженні ради Брацтва, що вже раз припинилаб інтриги й боротьбу з боку сторонніх елементів за відірвання каплиці від Брацтва й опанування її.

В. О.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Зубата історія.

Чи бачив уже хто з вас українського маляра з попсованими зубами?

— Що за питання!? — взвигне раменами неодин читач.

А всеж таки: Чи бачив хто?

Я присягаю, що не бачив і сумніваюся, чи вдалося кому доглянути це. Скорше можна побачити шлюб акушерки, або заплаканого поліціянта!

До моєї хати час до часу зладиться малярська братія і забувши про кисти, фарби та полотна, розповідає про те, що кому з них бракує. Одному хибує щось у грудях, другому в шлунку, третьому там, четвертому сям, усім разом у кишені, але жадному з них не бракує зубів. Блискають-тими, як ювелірська вистава. І коли хтось у нас може в повнім того слова значінні скреготати зубами — то хіба маляр. Має він до цього право як „артистична душа", а змогу — як власник повного узубленя.

Віддавна я запримічував цю дивовижу, але не міг дійти, де саме причина цього лиха, себто: звідки в малярів стільки грошей береться, щоб заповнити золотом артистичний рот?!

Був би я може і не розвязав тієї загадки, якби мене самого нарешті не розболіли зуби.

Спершу старався я приспокоїти біль усякими домашніми ліками: від суверенки до денатурованого спірту включно, але коли і це завело, я почвалав до зубаря. Маю між львівськими зубарями одного знайомого — дент. Якова Насса і на нього звернув я свій зболілий погляд. Знайомий він мені ще з тих часів, коли направляв стрільцям зуби на те, щоб російські кулі їх вибивали. Дент. Насс не мав досі причини занадто тішитись моїм знайомством. Зуби в мене були такі, що кожному зубареві мусіло стискатися серце з болю: ані одного зуба попсованого!

Але тепер!... Скиміло в горі і рвало в долині, крутило вверху і шарпало сі споду... Одним словом — дентистична симфонія.

Одначе нема злого, щоб на добре не вийшло. Не заболілиб мене зуби, не розвязав би я загадки з малярями.

Входжу до ждальні зубаря і відразу справа виясненна. На стінах чиста малярська виставка. Образ на образі їде і образом погоняє. Тут і Холодний і Новаківський, і Кожжун і Лісовський, і Крижанівський і Труш, і Гец і Перфецький. Ріжні сюжети, ріжні техніки, ріжні розуміння мистецьких прийомів.

А всеж таки всі вони мають одну спільну рису: вачеби якийсь серпанок страждання.

Не дивниця!... Кожний з цих образів має за своїй совісти кілька вирваних, кілька вставлених, з кільканацять запльомбованих зубів!...

Гей-гей! Який щасливий народ — малярі. Сяде денебудь, замочить у шонебудь пензель і... направляє зуби.

Де нам, українським письменникам до них! Хібаж повісить котрий зубар, (хочби і який знайомий) на стіну своєї ждальні малий фейлетон, поезію чи афоризми? Вже не кажу за ціну цілої шоки, але бодай за ціну одного миршавого зуба?!

Не повісить!

А хочби й повісив, то не мав би їх богато. Українського письменника, хоч і болять зуби, він не опішиться їх направляти. Пощо?!... Одначе їх мало коли вживає!

Галактіон Чіпка.

Ріжні вісти.

ПРОГРАМА ПРАЦЬ СОЙМУ.

Найближча програма праць сойму такі: 10. січня під проводом пос. Кипжановського в комісії міністерства скарбу буде засідання комісії контролі держ. довгів, дня 20. січня буде засідання скарб. комісії. На порядку дня тої комісії є м. І. податкові предложення уряду. Опісля зачне дальші праці бюджетова комісія, на якої денному порядку є бюджет міністерства скарбу і держ. довгів. Опісля буде засідання сойм. комісії зем. реформ. Правнича підкомісія для справ новелізації закону про устрій заг. судів зачинає свої засідання 11. січня і радитиме аж до вичерпання матеріялу, переказаного їй.

СУД У ВИННИКАХ НЕ БУДЕ СКАСОВАНИЙ.

Міністерство справедливости повідомило, що суд у Винниках не буде скасований.

ПОЛІТИЧНЕ ВБИВСТВО В ПИОТРКОВІ.

Дня 2. січня вбили у Пйотркові Теоф. Яшковського, секретаря окр. ППС. Кажуть, що вбивство мало політичний підклад.

ЗАМЕТІЛІ В ЦІЛІЙ ЕВРОПІ.

Відень. метеор. стація повідомляє про заметілі в цілій Европі. В півд. Австрії наслідком заметілі обмежено залізн. комунікацію до мінімум.

У Марсилії дня 2. січня впав сніг вперше від 5-х літ. Із Еспанії повідомляють також про морози і снігові.

ГОСТРА ЗИМА В ІТАЛІЇ.

Морози в півн. і середущій Італії кріпшають. У Венеції та Савої великі заметілі спричинили перепони в комунікації. Збічча Монте Маджоре засипані снігом. На шляху Трієст-Постойна всі поїзди застрягли в снігу. Такої гострої зими не памятають в Італії від 30 літ.

ЗА ПРИМІРОМ АФҐАНУ.

Юнайтед Прес повідомляє з Єрусалиму, що повстання в Персії під проводом Доста Могамеда зачинає бути чимраз грізніше. Шах Різа Пагляві найшовся в таких самих труднощах, що афганський король Аманула. Перське повстання є в звязи з повстанням в Афгані та Сирії.

АМАНУЛА ІДЕ НА УСТУПКИ.

Король Аманула предложив повстанцям такі уступки: 1) зачинення жіночих шкіл у Кабулі, 2) привернення, згідно з ісламом, питання як свят, дня та допущення начальників племен до проектованої королем нової законодатної установи. Повстанці домагаються від короля гарантій, що зовсім не каратиме проводирів повстання.

ДАЛЬШІ РЕПРЕСІЇ СТАЛІНА ПРОТИ ТРОЦЬКОГО.

В Москві кружляє відбитка заяви Троцького, яку він вислав Сталінові, а в якій Троцький заявляє, що зовсім не змінив своїх поглядів на тему бонапартистичних замірів Сталіна, який зліквідував уже вн.-партійну демократію, зміряючи до диктатури кліки. В звязи з цим загострено репресії проти Троцького. Він не може виходити із своєї хати далі як на одну версту. Є теж ствердженні чутки, що Троцького вивезли кудись.

ЦІНИ НИЗЬКІ НА ЯЛИНКУ!
МАГАЗИН ПОТОЧНЯ І БІЛЛЯ
ЯН РІДЛЬ
1191 ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 2. 4-5

РОМУНІЯ НЕ ЗРОБИТЬ ПРЕДЛОЖЕНЬ СРСР.

У звязи з пактом про неаґресію, який Ромунія кілька разів предкладала урядові СРСР, ромунський міністр закорд. справ Міронеску сказав представникові часопису „Куранул", що ромунський уряд не робитиме нових предложень урядові СРСР. Попередники Міронеску не дістали відповіди на такі предложення. Ромунія хоче жити мирно на основі істнуючих договорів.

ЛИТВА ПРИЙМАЄ ЛІТВІНОВЕ ПРЕДЛОЖЕННЯ.

„Фос. Цт" повідомляє, що литовський уряд у відповіді на Літвінове предложення згодився на руки уряду СРСР своє приступлення без застережень до протоколу, який має ввести постанови пакту осуджуючого війну між СРСР і Литвою. Лит. уряд звернеться до урядів балтійських держав, щоби приступили до протоколу, який предложив СРСР.

КРІЗА УРЯДУ СХС.

Президент скупштини Михайлович предложив королеві, щоби в справі розвязання кріза уряду породнився представників усіх політичних партій та всіх парл. груп. В Загребі відбудеться нарада сел.-дем. коаліції, на якій западе постанова в справі становища, яке займе партія у відношенні до кризи уряду.

МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ". Тому доходи з аматорських театральних вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь в місяці січні йдуть виключно на „Рідну Школу".

По широкому світі.

Майже всі представники держав Західньої та Середньої Европи приймали на новий рік чужинних дипльоматів бенкетами, підчас яких виголошували промови на тему всесвітнього миру.

Парґвай сумнівається, чи панамериканська конференція зможе стримати його від війни з Болівією. Так заявляє віденський консуль Парґвою у Відні.

Паризька телеграф. аґенція повідомляє, що в болгарськім кабінеті зайдуть поважні зміни. До реорганізованого кабінету Ляпчева мав би ввійти Цанков як міністр освіти.

У день Різдва цар Борис проголосив амнестію для 200 політичних злочинів.

Помер турецький міністр освіти Медіяті Бей

НОВИНКИ

— **Москвофіли вже „вибороли"** собі ще одного члена до львівської Прибічної Ради. Довідуємося, що новим членом Прибічної Ради при державному комісареві м. Львова призначено львівського адвоката москвофіла д-ра Ол. Лисяка. Як бачимо, то „реальна політика" москвофілів святкує свої „тріюмфи" дуже скоро.

— **Метелиця**, що відвідала наше місто не є рідного походження, а примандрувала з чужини. З часописів знаємо, що в останньому часі впали великі сніги навіть в Італії. 1-го січня впав на Відень такий сніг, що треба було для очищення вулиць притягти до праці 10.000 робітників і 500 снігових плугів. Трамваєвий рух дуже слабий.

— **На карти „Рідної Школи", звільняючої від ніпоїв** у часі свят, зложили дальше: Іван і Марія Літинські, Львів, 5 зол., Василь Боднар, упр. школи, Розділ, 5 зол., Гриць Штохман Львів, 2.50 зол. Хто дальший?

— **Конфіската останнього числа бібліотеки „Ріст".** Коломийське староство скон-

КОРОЛЬ ПАНЧІХ І КРАВАТОК ЖОВКІВСЬКА 1. КАЗОЧНО ДЕШЕВО

фіскувало й заняло цілий наклад останнього числа бібліотеки „Ристу" (ч. 15. за грудень 1928 р.), а саме історичну повість І. Филипчака п. н. „За Сян!" частина І. (з кінця X. і початку XI. ст., з лемківського життя). Тому бібліотека „Ристу" просить своїх передплатників не вносити рекламацій.

— **Львівська темна хроніка.** Львівські вломники продовжують свою тиху і ревну діяльність на доказ, що вони ще не зовсім „заліквідовані". Вчора на вул. Городецькій 16. очистили вони крамницю золотаря Байдера з деяких дорогоцінностей. — Поліція шукає за Йос. Вільчинським і Львом Ткачуком, які підчас випивки в шинку на Замарстинові пробили на Сильвестра смертельно свого товариша Яна Енгеля. — Влекшиті людьми виїзд на чужину пробував замарстинівський стрижій З. Гелес, який брав від знайомих гроші, обіцюючи їм виробити закордонний пашпорт, завдяки своїм звязкам на поліції. Що ці звязки він мав справді, доказом є те, що тепер його туди взяли. — По 6 міс. дістали два вломники Чуприк і Кучма, які незручно пробували д'статись до приватної хати на пл. Домбровського.

— **Пірвали чи втікли?** 16-літня донька крамаря Нуціма Фрая Ханця з Безмихової Долішньої щезла з хати. Рідня підозріває, що її вивезли насильно місцеві парубки, що віддавна чатували на її вроду. Поліція не в силі ніяк відшукати, де живе Ханця, яка тимчасом прислала два листи до суду в Ліску, з повідомленням, що їй добре живеться і вона не має наміру вертати до хати. Покищо парубки з Безмихової, обвинувачені у заведенні дівчини, сидять у вязниці і ждуть, заки вона сама особисто розаснить цю історію.

— **Катастрофи.** У нім. місті Дюісбург прорвався газ з рур і затроїв 5 ос б смертельно, а 17 небезпечно. — У м. Хемніц вибухла великанська пожежа в міській холодільні. — У Льондоні вибухла над берегом Темзи велика пожежа в складі дерева; полумя сягало до 60 стіп уверх; 500 апаратів гасило пожежу.

— **Ріжні вістки.** Альбанський роль Ахмет Зогу звернувся до австрійського уряду з проханням видати йому з музею у Відні шолом та меч альбанського героя з XV. ст. Скандер Бегу; він хоче ними коронуватись. — Бувш. франц. премієр і міністр фінансів Кайо, кажуть, має бути причасний до махінацій „Газети Франка". — У Ленінграді продаватимуть від половини січня хліб тільки на підставі „книжечок праці". — Еспанська почта випускає цього тижня нові марки з папою П'єм XI. і Альфонсом XIII.; старі марки перестануть постепенно вживатись. — Помер визначний фламандський актор Губерт Лярош. — Рівень води в Темзі поволі зростає; за останню добу на 24 цм. У Шепертоні прибережні мешканці покинули доми, перед повінею. — Англійські археольоги відкопали в Єгипті, в Арман, вхід до святині Серапсіс і найшли при цьому кілька обелісків і чимало бронзових фігур. — У Каліфорнії викопали криницю глибиною на 2400 м., щоби докопатись до деяких шарів землі; до цього часу рекорд глибини криниці в Пітсбурґу є 2326 м. — В америк. місті Ганнібаль (Міссісіпі) померла 91-літня Лявра Фрейзер, що була „першою любов'ю" Марка Твена, який описав її в „Пригодах Томи Соєра". — Рекорд вязничної кари осягнув малий ню-йорський банковий урядовець Мак-Магон, що підробив 12 чеків; тому, що підробку одного чека карають 15 роками вязниці, його засудили на 180 літ.

— **Кража 10 міліонів цегол.** У Москві відкрили — як пише „Рабочая Газета" — великі здовживання при „Мосстрою", що має підприємство при великих будівлях. „Підрядчики", що наняли в артілі підмосковських сіл робітників, мали порозуміння з візниками і тими, що відбирали цеглу так, що частину матеріялу відпродували на власний рахунок. Таким робом накрали 10 міл. штук цегли, з якої побудували чимало домів у Москві. Тому, що на інші будівлі забракло цегли, будова деяких фабрик відкладена. 100 осіб стане перед судом за злодійство.

— **Сміт шукає місця.** Суперник Гувера при президентських виборах у Спол. Державах покинув становище губернатора стейту Ню Йорк, тому, що речинець його уповноважень скінчився. Сміт небагатий і тому мусить шукати посади. Коли найде її, він виїде на місяць відпочинку в Ірляндію, рідний край своєї матері, де досі живуть його вуйки. Пізніше проведе якийсь час у Льондоні та Парижі.

— **Серце Ракочія.** У Будапешті утворився комітет, що має на меті почати розкопки в селі Камальдулес, де по переказах похоронене серце героя мадярської визвольної війни, Ракочія. Ракочі помер у Туреччині, згідно з його передсмертною волею, його серце поклали в домовину і перевезли до рідного трансильванського села. Камальдулес. Там його берегли черці аж повстанці 1793 року не пограбили і не спалили монастиря. Від монастиря лишились руїни, але місце, де була каплиця з серцем Ракочія, невідоме. У найближчих тижнях пічнуть за ним шукати.

— **Капелюхи великої артистки.** Одна з найбільших франц. артисток Сесіль Сорель, що недавно продала на ліцитації всю свою історичну збірку меблів, закінчила довший процес за... капелюхи. Фірма Левіс постачала їй до всіх її виступів капелюхів. Це тривало 9 літ. Сорель не платила за цей час рахунків. Коли прийшов рахунок, артистка заявила, що не заплатить його, бо фірма повинна ще доплатити їй за те, що вона рекламувала їх на сцені і на театральних програмах. Все-ж таки в одним з листів вона написала фірмі, що готова заплатити за кожний ношений нею капелюх 100 фр. Суд узяв цей лист за підставу присуду в процесі і артистка заплатить за 81 капелюхів 81.000 франків.

Небувала нагода заосмотритися в першорядні товари.
!! Цілком даром !!
Фірма БЕРТА ШТАРК маґазин панчіх і жіночого білля Львів, пл. Марійська ч. 3.
як також
Фірма „АНДРЕ" — маґазин мужеських мод — Львів, пл. Марійська ч. 9.
постановили для своєї П. Т. КЛІЄНТЕЛІ, в вдячности за дотеперішнє їх довіря **один ґратісовий день в місяці січні ц. р.,** в котрім то дні, кождий може заосмотритися у них фірмах в товари після свого вибору і довільної кількости цілком даром !!
Цей день, буде публично в присутности нотара, з повсякдневних днів місяця січня вильосований дня 4. лютого ц. р. о год. 3-ій пополудни в льокалі фірми **„АНДРЕ"** при пл. Марійській ч. 9. Вислід льосовання подасться до публичного відома в дневниках.
Вибраним жеребу, які мали щастя у вильосованім дні набути товарі у повищих фірм і него докажуть оплаченими при закупні оригінальними бльочками, **звернеться в цілости, готовою гроші, як вони зложили при набуттю тих товарів.**
Чим частіше, чим інтензивніше, буде хто користати в місяці січні з услуг повищих маґазинів, тим певніше може числити на виграну.
Тому користайте з нагоди набуття першорядних товарів цілком даром!!!
1199 **и ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР, ЦІНИ НЕЗМІНЕНІ. и** 2—2

Дописи.

СЯНІК. (Свято „Просвіти"). Дня 7. грудня м. р. відбулося заходом філії „Просвіти" в Сяноці ювилейне свято „Просвіти" в салі місцевого кіна. Свято мало дуже віднеслий настрій. На програму зложилися: вступне слово д-ра О. Жука, адвоката з Буківська, декламація, хор читальні „Просвіти" в Сяноці під батутою д-ра В. Блавацького, гарно опрацьований реферат голови філії о. П. Андрейчика, пароха в Війського та селянський хор з Новоселець під управою о. Ст. Менцінського, пароха з Новоселець. Саля була повна гостей місцевих та з провінції і з сусідніх повітів, як Коросно, Ліско й ін.

З судової салі.

Можна чи не можна вживати української мови в урядових взаєминах з адміністративною владою?

Перед Окружним Судом у Чорткові як відкличною інстанцією для карно-адміністраційних справ відбулася дня 18. грудня 1928 р. відклична розправа проти гр.-кат. парохів о. Северина Матковського в Бобрках і о. Олексія Карпінського в Целієві, засуджених Старостом у Копичинцях присудами з дня 12. XI. і 19. XI. 1928 р. за писання по українськи в урядових справах до староства, а зокрема за виготовлювання статистичних виказів про натуральний рух людности в українській мові гривнами по 50 зол. на основі § 11 цісарського розпорядку з 20. квітня 1854 ВЗД ч. 96.

Окружний Суд не узгляднив виводів відклику, виголошених обширно оборонцем обох засуджених **адвокатом д-ром Володимиром Електровичем** і присуди староства в Копичинцях затвердив щодо вини, а змінив їх лише дотично кари, засуджуючи о. Северина Матковського на гривну в квоті 20 зол., а о. Олексія Карпінського на гривну в квоті 10 зол.

Вироки ці суперечать присудови Найвищого Адміністраційного Трибуналу з 11. 12. 1928 Реєстр. 4503/26, який в аналогічній справі о. Володимира Садовського, пароха у Львові скасував попередні засуди маґістрату і староства у Львові.

З театру.

Анкетна вистава.

Дирекція нашого театру прохає нас подати до прилюдного відома вислід анкети, зробленої між глядачами на останній виставі пєси Я. Галана „Вантаж". На 86 осіб, що дали письменні відповіди на питання: „Чи пєса вдатна, чи ні?", тільки 7 назвало пєсу „невдатною", з чого один з мотивом, що вона „за мало революційна". Розміри анкети такі мінімальні, що навіть не личить брати її за підставу при оцінці вартости твору. Навіть поява анкета, переведена між авдиторією, що наповнює театр напротязі кількох вистав, є більше підставою для оцінки смаку та критичного хисту публики, ніж для літературної вартости твору.

Зовсім інакше виглядає анкета, коли замісць 86 випадкових голосів, бодай половина з них не приблизні знавці драматичної творчости та театрального мистецтва. Тоді при оцінці твору можна відокремити голоси, що не мають нічого спільного з критикою, а попросту повторюють крикливі фрази. У даному разі навіть випадкова, дуже неповна анкета випала для пєси позитивно, а тим менше ніхто не назвав її, як не зробив один наш часопис, ні „сміхом" ні „свинством".

М. Р.

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ
НА СВЯТА І НОВИЙ РІК
є ВКЛАДКОВА КНИЖКА
і ПУШКА ОЩАДНОСТИ
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
1095

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Святочний репертуар.

Понеділок 7-го, г. 3. попол. „Гільтайська трійка", оперетка на 5 дій (відновлення)

Понеділок 7-го, г. 7·30 веч. „Катерина", нар. опера на 3 дії М. Аркаса.

Вівторок 8-го г. 3. попол. „Долді", оперетка на 3 дії Гірша (пятий раз).

Вівторок 8-го. г. 7·30 веч. „Скупар", комедія на 5 дій Молієра (четвертий раз)

Середа 9-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі", оперетка в 4 відслонах Оффенбаха (другий раз).

Великий Міський Театр:

Пятниця 4-го, г. 7·30 веч. „Летун Рамперр".

Субота 5-го, 3·30 попол. „Польський Вифлеєм".

Субота 5-го, г. 7·30 веч. „Намисто Мадонни".

Кіна.

„Аполльо": „Людина сміху" з К. Вайдтом.

„Лев": „Жовтий пашпорт".

„Оаза": Князь Зелімин".

„Палас": „Шехерезада".

„Фатаморґана" „Борей"

Громадянину! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Лист до Редакції.

З приводу заяви п. Н. Григоріева.

Вельмиповажаний Пане Редакторе!

Просимо Вас в інтересах правди вмістити у Вашому часописі слідуючу нашу заяву в додаток до нашого листа, який був видрукований в ч. 260 Вашого часопису в справі нашого процесу з п. Григоріевим:

Пан Н. Григоріїв, який підчас своєї подорожі по Америці удосконалив свої „етичні" методи боротьби з своїми політичними противниками, виступає в „Ділі" з 8. грудня 1928 р. з заявою, яка торкається його програного процесу ізза оклеветання членів УСДРП.

Відвага п. Григоріева велика. Він також в „Ділі" думає вплинути американським блефом на громадську опінію в свою користь. В справі програного процесу ставить він такі тези: 1) він не обвинувачував осіб, а організацію УСДРП, 2) він не думав ображати осіб, але не відмовився від обвинувачення організації УСДРП за незаконні витрати державних коштів, спричинені членами УСДРП та членами б. українського уряду.

Як тонко! Члени це не особи, а особи це не члени. Звідки взявся у п. Григорієва цей єзуїтизм? П. Григоріїв погрожує у своїй заяві, що він знову напише і буде обвинувачувати українську соціялдемократію в „Новій Україні". Це попередження зовсім зайве, бо „Нова Україна" з того майже часу як виходить, а це не менше пяти останніх років, не робить нічого іншого, як тільки займається нападами на УСДРП. Дивне й знаменне заняття органу т. зв. „соціялістів"!

Щоби виявити громадянству всю безпідставність нападів п. Григоріева і його компаніонів, члени УСДРП і одночасово члени б. українського уряду дали йому можливість чесно і отверто доказати перед судом правду своїх обвинувачень.

Справа перед судом була для п. Григоріева надзвичайно сприятлива. Він мав можливість навіть не вести цілковитого доказу правди, а тільки бодай приблизного, щоби осягнути вирок увільнення за свої обвинувачення. Чеський суд не міг входити в подробиці чужої для себе справи і мусів би був признати за обвинувачеттями п. Григоріева і на підставі такого доказу правди характер справедливої критики.

Та п. Григоріїв не подав навіть у підготовчій фазі процесу ніжкогісенького матеріялу, що підтримав би або ствердив би його обвинувачення, хоч слідчому судді обіцяв дати такі письменні матеріяли.

Кожну чесну людину завва сатисфакції, дана публично, зобовязує. Але для п. Григоріева дане ним перепрошення за образи стає джерелом нанощення дальших образ, клевет та інсинуацій. Як це назвати?

Як це назвати, що в той час, коли українське селянство і робітництво стогне під ярмом тяжких ворогів, коли реакційні сили зростають, коли на міжнародньому терені треба всіх зусиль прикласти, щоби осягнути хочаб моральне признання для української боротьби, в цьому моменті п. Григоріїв і його компаніони концентрують всю свою лютість, свою ненависть, всі свої найогидніші методи боротьби проти української соціялдемократії? Як це назвати і як боротися проти цього здичавіння й деморалізації безвідповідальних елементів на еміґрації?

За Закордонну Делеґацію УСДРП:
І. Мазепа, П. Феденко.

Прага, 22. XII. 1928.

ВІДОЗВИ Й КОМУНІКАТИ.

Заклик до всіх кредитових Кооператив.

Маючи на меті перевірити дотеперішній стан всіх наших кредитових кооператив, без огляду на те, чи вони вже є членами Центрального Кооперативного Банку „Краєвого Союза Кредитового", як також негайно приступити до поширення і управильнення організацій союзних кредитових кооператив по думці вказівок анкетного комітету, та удержувати постійну статистику тих кооператив, Дирекція Центрального Кооперативного Банку звертається отсим з зазивом до всіх кредитових кооператив, щоби в речинці до 15. січня ц. р. предложили **свої замкнення рахункові з сирими білянсами за рік 1928,** на адресу: Центральний Кооперативний Банк у Львові, Ринок ч. 10. І. п.

„ОЛЬКА“ ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші 711 23-28

РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі“.

Нові книжки й журнали.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка. Том CXLVIII. Праці історично-фільольоґічної секції під редакцією Кирила Студинського. В тритиці розовини смерти Пантелеймона Куліша (ум. 14. II. 1897 року). Зміст CXLVIII тому: 1) Куліш як редактор „Причини“ Левицького, подав М. Возняк. 2) Кулішові переклади драм Шекспіра, написав Ярослав Гординський. 3) Останні листи П. Куліша з галичанами (з додатком його листування з М. Павликом, подав М. Возняк. 4) Слідами П. Куліша, написав Кирило Студинський. 5) Найновіша література про П. Куліша (інформативний огляд видань і розвідок за останніх 15 літ) подав Вол. Дорошенко. Львів, 1928. Накладом Товариства. Стор. 334. ф. 8°.

Літературно-Науковий Вістник. Зміст: Волод. Самійленко: Ген. Евген Маланюк: Поезії. Роман Стефанович: Сон. Юрій Косач: Поема весни. Франц Геллес: Руденька. Авенір Коломиєць: Дисонанси. Юрій Коллярд: Спогади юнацьких днів. Олекса Бугаєнко: Чин життя. Н. Королів Старий: Олександер Кошиць. Авенір Коломиєць: Поезія й життя. Евген Онацький: Душа як тінь. Нарциз Лукіянович: З циклю „Весняні пориви“. О.В.: Ідейний розгром. О. Течіна: Радість. Дм. Донцов: Росія чи Европа. Авенір Коломиєць: Поезії. Д. Д.: Спростачений Прометей. Галя Мазуренко: На китайські мотиви. М. М.: З пресової фільми. Галя Мазуренко: Ecce homo. Бібліографія. Нові книжки. — Львів 1929. Річник XXVIII. Т. XCLIII Книжка 1. за січень. Стор. 96. ф. 8°.

„Нова Хата“, журнал для плекання домашної культури. Рік V. Львів, січень 1929 р. Ч. 1. Зміст: К. Гриневичева: У призадумі; І. Гургулівна: Новорічні звичаї селянок; О. Вер: Сніг паде; А. Зарембський: Хати Поділля; Чому ви не їдите ще на лещетах; д-р О. Грицай: Шегереїзди в Швеції; О. Ш.: Новітні помешкання; Придане: На дозвіллі; Моди; Таблиця крою: Ручні роботи; д-р С. Парфанович: Гігієна зіночого одягу; З культурного життя Львова; Припиши; К. Гарін: Діточі літа Тьоми; Ілюстрації.

Вісти з Лугу, письмо присвячене луговим і січевим справам, просвіті і науці. Ч. 11—12. Львів 1928. Р. III.

Сокільські Вісти, орган українського сокільства. Львів 1929. Ч. 1. Р. II.

Зиз, журнал сатири та гумору. Львів, 1. січня 1929. Рік VI. Ч. 1.

Український Філятеліст, місячник. Redaktion und Administration: Wien XVIII, Gersthoferstrasse № 138/8 (Austria) Відень, грудень 1928. Рік IV. ч. 12.

Вільне Козацтво, двотижневий літературний і політичний журнал. Прага, 25. грудня 1928. Ч. 26. Ф. 4°.

Наша Земля, суспільно-політичн. і літературний журнал. Ужгород. Листопад 1928. Ч. 11. По конфіскаті другий наклад. Ф. 8°.

Ми Молоді, орган протиалькогольного руху. Рогатин, листопад-грудень 1928, рік I. Ч. 11—12. Ф. 16°.

НОТИ.

Я. Ярославенко: Гей, зокуй мені, зозуле. II-ий наклад. Торбан ч. 49 На серці жаль. II-ий наклад. Торбан ч. 57. Стор. 3. На хлопську нуту — II-ий наклад. Торбан ч. 48: Ой, щебечуть соловії, II-ий наклад. Торбан ч. 38. Стор. 4. ф. 4°; Ой, нависли чорні хмари. II-ий наклад. Торбан ч. 22: Щебетушко ти маленька. II-ий наклад. Торбан ч. 21. Ой, ти соловій. II-ий наклад. Торбан ч. 20: О, будь мені, ти розу цвіт. II-ий наклад. Торбан ч. 16.; Дика рожа. III-ий наклад. Торбан ч. 9:

В. Безкоровайний: „Думи мої“, на міш. хор. Тернопіль-Львів.

Калинин-Безкоровайний: Садок вишневий. На міш. хор. Тернопіль-Львів.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Роман Чайковський, адвокат, голова „Дешевої Кухні“, заступник голови „Віри“, член виділу „Української Шадниці“, асесор міста Перемишля, помер минулого тижня в Перемишлі. — Покійний, добрий український громадянин, належав до найзначніших наших суддів і знавців законів узагалі. Судейському званню і правничій практиці посвячував він весь час на урядових становищах у Самборі, Перемишлі й у Львові. Минулого року перейшов на емеритуру як радник апеляційного суду у Львові й отворив адвокатську канцелярію в Перемишлі, де віддався і живій громадській праці, беручи активну участь у працях богатьох українських установ. — В. Я. П.

— **Д-р Володимир Олександер Вербицький.** Дня 1-го січня ц. р. помер в домі своїх батьків у Новому Знесінні під Львовом д-р медицини Володимир Олександер Вербицький. Помер у розквіті життя, проживши 27 літ. Покійний покінчив з відзначенням свої студії, а позатим опанував кілька мов сучасної Европи. Після укінчення студій, покликано його до польського війська. Саме тепер приїхав до родичів на відпустку, але тут занедужав на грипу й по півторатиждневому змаганню з недугою помер. Покійний забрав з собою в могилу всі надії і сподівання, які покладала на нього не тільки рідня, але й широкі круги громадянства, що пізнали його чистий як сльоза характер та його ідейність. Земля йому пером!

Марія Ратич, вдова по народнім учителю, б. управителю народньої школи в Лісниках, пов. Бережани, померла в Тернополі 15. грудня 1928 р., в 66-ім році життя. Покійна як добра мати серед недостатків виховала пятьох синів і три доньки на щирих народніх робітників. Проживаючи в Лісниках зі своєю рідною двацять літ, причинилася до того, що громада Лісники і всі місцеві товариства вибилися на перше місце в повіті і краю. Попри інші товариства її заходом засновано хружок „Жіноча Громада“, якого була щирою провідницею. Сумна вістка про смерть покійної Ратичевої обняла смутком мешканців громади Лісники. Для вшанування її памяти дня 30. XII. 1928 р. в місцевій церкві відправлено панахиду, а дня 1. I. 1929 поминальне богослуження за обидвоїх покійних Ратичів. Замісць вінця на могилу вислано 10 зол. на українських інвалідів. — **Громадяни Лісники.**

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

„Народна Гостинниця замість передсвяточних рекляморних оголошень в наших часописях зложила 200 зол. (двіста) на Товариство Прихильників Осьвіти у Львові з закликом Товариства складати жертви на „Фонд направи Українського Академічного Дому“ у Львові. — Щиру подяку складає Виділ Товариства. 1213

На Ювилейний дар „Просвіті“ зложили в золотих: Л. Цюрковський, Романів 5, Кооп. „Селянська Спілка“, Сокиморох 25. Кооп. „Болохівка“, Томашівці 10, Парохіяльний Уряд, Товсте 25, Кооп. „Хлібороб“, Зелене 5, о. І. Бобикевич, Саджавка 1, о. О. Солтикевич, Улюч 5, Д-р С. Федун, Бірча 20, П. Особа Людвиківка, І. Угринівський, Раків 1, Народна школа Р. Шк., Лотина 3·40, І. Кулів, Улично 4·20, о. К. Ясеницький, Жовтанці 10 А. Стукачева, Жовтанці 5, Е. Котич, Жовтанці 2, Парохіяльний Уряд. Збори, збірка 24·10, Читальня в Жабині 2·60, Читальня в Окірній 31·50, І. Шперналь, Травотолоки 14, І. Єзерська, Підгірці 5, Кооп. „Надія“, Верхня 10, Д-р М. Рожанковський, Калуш 6, О. Миклосевич, Калуш 5, К. Гринюк, Воскресінці 2, Е. Смеречинська, Воскресінці 2 И. Смеречинський, Воскресінці 2, Е. Яцинський, Колонія 2 Ключевський, Устерики 5, о. В. Луцький, Яблониця 5, І. Раставецький, Львів 8, М. Шутер, Винники 3·50, Лельо Володимир і Евстахія, Винники 19, о. М. Клюк, Зарудці 10, Д-р Е. Жук, Буківсько 5, Інж. В. Шматера, Перемишль 20, Кооп. „Єдність“, Баличі 2, Бочарський Е. для Баличі 2·50, о Д-р В. Левицький, Перемишль 15, Кооп. „Згода“, Борщів 10, о І. Рогужинський, Ключів вел. 2, Кооп. „Єдність“ Коршилівка 3·50, Пов. Союз Кооперативів, Підволочиська, збірка 7·45. О. Яворський, Підгайці 5. о. І. Токар, Підгайці 10, Парохіяльний Уряд, Підгайці 54·01, Кооп. „Стоянка“, Золотники 18·15, В. Дяків, Немирів 5, Повітове Тов. Кред. „Віра“ і ава руська 50, Т. Карачевський, Рогатин 5, Е. Вітошинський, Чесники 3, о. Л. Залужний, Заланів 8. М. Крайківський, Болшівці 5, Читальня, Яблонів 5, Читальня в Насючині збірка на ювилейнім святі 30·15, о. О. Дудрович, Яблонів 9, П. Когут, Рогатин 10, О. Зятик, Рожнітів 5, Смішкевич Йосиф і Евген Колбаєвичі 5, о. Ю. Гальхевич, Рожанка 8, П. Лелівський, Волосянка 2, В. Волосянський, Самбір 10, о. І. Яремко, Татарів 5, Д-р С. Волчук, Скалат 3, Кооп. „Злука“, Старогород 10, Л. Залєвська, Станиславів 5, Д-р Т. Соневицький, Старий Самбір 30, о. І. Приїма, Хирів 10, С. Роздич, Старий Самбір 10, о. М Жарський, Устрики дол. 10, Кооп. „Господарська Поміч“, Лодина 10, В. Єнкалова, Вороблик шл. 2, В. Мичко, Устрики дол. 2, Кооп. „Верховина“, Висючок 2, о. А. Чемеринський, Будзанів 6, Філя „Просвіти“, Тернопіль 400, о. П. Савчій, Тоєське 3, о. І. Скварко, Тусточ в вижні 5, Парохіяльний Уряд в Угнові, збірка в перелі 30 А. Кулинич, Боднарівці 5, М. Борівець, Горасць 1, К. Качачевський, Щирець 5 Кооп. „Надія“, Монастир 10, В. Понятишин, Гросць 5 Ф Буйнак, Висоцниці 3, Ю. Замрикотіна Тяжне 4, Т. Соханський, Ловіч 10, М. Підворотний, Варшава 10, разом: 1195·06 зол. — На збіркові листи громади: Бриниці перк. 3·60, Суходоли 25·20, Підбуж 65, Ролів 16, Улично 28·27, Дроздовичі 7·70, Любінець 6·55, Повітово 7·50, Коренина 8·75, Поляниці 19·05, Соколовів 18·83 Вегаш 4, Радимно 6·65, Сосниця 61·35, Яцнів старий 47·40, Сколинці 7·1, Камінка-Боброїки 35·69, Корні 6·10, Корчів 1·65, Криниця 11, Шепятин 15·59, Річиця 62·31, Хлівчани 10·75, Бабина 43·37, Береги 22·20 Кобло старе 23·55, Старий Самбір 27·20, Тагинина 7, Сянічок 6·60, Тирава вел. 3·50, Ляпи 5, Мости вел. 1·85, Пристань 5·62, Жовква 16·20, Ковалчина 63·35, Олесини 5, Шершенівці 4·75, Гетманівка 34·67, Курдибанівка 20·40, Нагірянка 86·70, Новосілка жидовська 20, Калинівщина 4·90, Переходи 11, Синякова 21·30, Шманьківці 20·06, Шманьківчики 13·05 Деревляни 15, Янинів 8·50, Нерлини 21·14, Убинь 34·38, Городжанка 15, Підгайці, Старемісто 60 Угринів 5·05, Гниловоди 3, Вага к. Золотник 11·95, Божиків 6·25, Меркова 5·80, Моделівка 8·0, Хлібовичі свірс. 21·15, Ячини 65·60, Погорільці 17·65, Задніпре 23·85, Лавин кор. 16·80, Криничі 60·78, Лагонів 17·11, Дмитрів 29·71, Мукане 11·71, Копне 41·60, Волиця барил. 54, Перетин 27·76, Сабінівка 7·55 Городниця 24, Перекалень 5·80, Будзанів 16·80, Плебанівка 10·50, Застіночне 30·77, Любрідяни 58·05 Давинич 18·65, Новосілка кост. 11·50, Лисичники 8 Миліяні 48·15, Гнилківці 4·60, Тлусте 47, Нове село к. Підволочиск 49·30, Трост непь 12·03, Хильчиці 7, Шішки 55·89, Підгірці 22·74, Розмаж 3·90, Закомарки 29·65, Перевозець 16·85, Путятинці 22·87, Орава 10, Стинава, 10·55, Тишовниця 10, Тулухів 10·70, Станиславів 33·10, Будзани 7, Рибчиці 7·87 разом 2156·97 зол. 1212 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГАРСОНКИ, кардигонки, пульовери, камізольки, виробляє: Віденська виробня трикотажів, вул. Вибранівська ч. 3. Телеф. 4223. 1185 5—5

БЕРЕЖАНКА! Подай цікаве імя листовно. Знаючий. 1208 2—2

МАТЕРАЦИ з морської трави 30 зол., волосяні 75 зол. **Канапки** гобелінові 55 зол. Фотелики розкладані 45 зол. Отомани 55 зол. **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132. 1190 3—5

ЛІЖКО на сплати. Мосяжні 200 зол., Кухонні 13 зол., Скринкові 45 зол., Сіткові 40 зол. **Вилади** дротяні 26 зол. Умивальні 5 зол. — **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132. 1191 3—5

ПСКОЇ умебльовані зараз до винайму для студенток на шкільний час при вул. св. Марка ч. 20. — Близші інформації вул. Длуґоша ч. 17. 1201 2—3

ЛЕКАР Українець, осяде в повітовім місті. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Д-р М. М. 5“. 1188 4—4

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 2481 29—?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів пл. Марійська 5 — З провінції просимо реперації присилати почтою — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 130-?

ПРАКТИЧНИЙ дарунок святочний в головнім складі панчіх Ліхта, вул. Гетманська 22, біля Театру. Добре і дешево. 1214 1—2

АБСОЛЬВЕНТКА семінара пошукує посади або иншого відповідного заняття. Листи до Адміністрації „Діла“ під „33“. 1211 1—1

ДМИТРО ПИЖИК з Копичинець пов. Ярослав ур. 1894 р. прид. до полку 102 артилерії тяжкажнює згублену книжочку військову, виставлену через ПКУ в Ярославі 1207 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервових, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 4—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Сріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в навчку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. І. Урядовцям і студентам значна знижка. Годинки в спілках. Тел. 65 73. 1141 7—10

На Ялинку! На Ялинку!

Повідомляємо наших Шанових Відборців, що так наш склеп при вул. Руській як і всі склади Народної Торговлі у Львові і в краю одержали до розпродажі ріжні окраси на деревце, а також першої якости десерові помадки в наших фірмових касетках.

Помадки є зроблені з найлутших сирівців переважно з доданням масла десерового, оріхів, мігдалів, фіг, помаранч і т. д.

Просимо проте спеціяльно ту українську суспільність, що купує звичайно лише чужі фабрик ти, щоби принайменче з нагоди надходячих Свят запізнаєся з нашими виробами.

1093 1—1 **Фортуна Нова.**

ЛІЖКО полене „Патент з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1192 3—5

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 18—7

Подяка.

З приводу смерти нашого тестя бл. п. о. Андрія Прухницького, пароха Лишок заслужених, уважаю своїм обовязком висловити щиру подяку Всч. Духовенству а саме Впр. о. Деканові В. Боднарові за провід в похоронах і прощальне слово при виносі тлінних останків, Впр. о. Сов. С. Онишкевичеві, найблизшому сусідові Покійного, за проповідь в Церкві, Всч. о. Сов. І. Кульчицькому за нагробне слово, Всч. оо. завідателеві Худі за всі труди коло уладження похорону, Дуркотові, Вітикові, оо. Завідателям Михалевич і Хлипель за участь в похороні.

1210 1—1 **о. Д-р В. Пеллях** зять.

Гарні і практичні дарунки на свята

оглянь у фірмі

„Мельодія“ Львів,

Коперника ч. 5.

Тел. 8—59.

Ґрамофони і плити „Mis Masters Voice“ Columbia, Парльофон і краєві, рівнож всякі музичні інструменти поручає у великім святочнім виборі по знижених цінах. 1184 3—3

За редакцію відповідає Василь Мулюнй. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 6 (11.347). Львів, неділя 6. січня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА. Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 2·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 50 сот.

Першорядна робітня жіночих суконь, плащів та костюмів
Перша толочальня десенів на плюшах — — — —
МАРІЯ ВОЛЯНСЬКА ПАВЛЮК
у Львові, вул. Собіського ч. 12.
Телефон 17—04.

Василь Щурат.

Під Різдвяний Вечір!

На крилах ангела вже линеш,
Різдвяний Вечере, до нас!
Тут згуком дзвона в тишу кинеш,
Там вікна проженеш нараз.
І наліть в найбіднішій хаті
Кладеш ти радість на столі
Й радіють твоїй благодаті
Усі, хто жив — старі й малі.

Відкиль же взявсь той чар незнаний?
Той чар і світла і пісень?
Невже ж ти, Вечере Різдвяний,
Ведеш за ручку давній день,
Як він тоді, коли нечайно
Земля із небом обнялись,
А пальма пальмі дивну тайну
Передавала, хилячись?

Годі, коли небес блакити
Відкрили брами в вишній храм
І кинули, багром одіті,
Свій блиск і землям і морям;
Коли з небесної країни
Упала добра новина,
А земні низини й вершини
Сповнила радісна луна;

Тоді, коли царі зі Сходу,
Срібло і мірру несучи,
Просили в вступів проводу
У захист теслі, у ночи;
Коли на радощах Марія
Вколисувала немовля,
А й радощам і мріям
Ще за тісна була земля...

Невже ж ти, Вечере Різдвяний
Ідеш той сам, що і колись?
Витай, витай нам тужно-жданий!
Гляди! вже зорі зайнялись.
Це над землею світ любови
В рожевім сяєві зійшов:
Під новий мир нові основи
Нехай кладе нова любов!...

Львів, 6. січня 1929.

Коли зявиться перша зірка на небозводі широкої, вкритої сніжним білим рядном, української землі, тоді засядуть міліони її синів до святочної трапези. Засядуть дружньо, по братерськи, в святочному і піднесеному настрою. І щезнуть у той час непорозуміння, втічуть невзгодини, а запанує гармонія і любов.

Поплинуть по всій землі українській традиційні, чаром краси і подихом стареного минулого пройняті згуки коляди.

Радість пронесеться понад нашу землю. Загомонить молодь і заворушиться її життям величня ніч. Одначе слідом за нею помчиться і смуток над нашою землею.

Радість з приводу символічних народин світла, правди і справедливости та їх перемоги над темрявою, неправдою і беззаконієм, а смуток наслідком буденної дійсности, наслідком незгоєних ран минулого Батьківщини, наслідком істнування тисячів таких синів землі нашої, що в біді та нужді, не в силі засісти до трапези своїх предків ні самі ні з дітьми своїми.

Радість і смуток тісно сплетені продетять в цей вечір і в цю ніч над всею землею українською.

Але нашим обовязком, нашим завданням і наказом прямувати до того, щоби спільними загально-народними зусиллями як не усунути, то бодай значно ослабити цей смуток, а зробити пануючою і переможною радість у житті всіх без ріжниці синів нашої Батьківщини.

Тільки життєрадісний усміх має в будуччині знаменувати наші обличча, тільки велика життєва снага має проявлятися в усіх наших вчинках.

Спільні зусилля, дружня праця, солідарна боротьба з обставинами — це запорука народин і перемоги нашої ідеї і нашої правди.

Те єднання та любов і згода, що панує в різдвяний вечір в усіх українських родинах, нехай перенесеться на весь український нарід. Нехай його духово стопить в один моноліт, а фізично нехай його скує в одну нерозривну лаву.

Коли це станеться, коли в один такт будемо дихати, відчувати і боротись, напевно дійдемо до перемоги і посіємо радість на всій землі українській і серед усіх її синів.

Ось і наше побажання в цей день.

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

2305 29—52

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ
В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА ч. 18.
В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.
відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ
При важніших запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.

В. ПАНЕЙКО.

У Різдвяний Вечір.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, Різдвяний Вечір 1928.

I.

...Und manche lieben
Schatten steigen auf.
(„Faust" — „Zueignung")

Вечір під Різдво Христове. Сидите в своїй кімнаті на піддаші, при старій вулиці по лівому, старовинному березі Сени. Ви самі. Ваша дружина не вернеться з праці раніше 10-ої години; ваші діти далеко — один син за океаном, другий сотні кільометрів відси. Далека й рідна країна, і свояки, і други. Сумерк у кімнаті, освітлений тільки столик, при котрому ви сіли. Газова піч тихо шипить — сіє проміння тепла на вузкий простір перед собою, холодновою залишає всю решту вашої домівки. Приглушений гомін великого города не вгаває обхоплювати вашу голову, ваш слух, усі ваші нерви.

Хочете, чи не хочете, а мусите думати про те, що оце й Різдвяний Вечір у цьому місті, в цій країні, в цілій цій частині Европи. Різдвяний Вечір, значить і настрої з років літочих, значить і спогади снігом присипаних дерев і піль, і тріскучого, сухого морозу, і зиркання за першою зорею, того, що вела царів з Востока, значить, і ялинка, і дарунки, значить, і мати, і найближчі ваші, значить, і далека ваша, колись трохи щасливіша, сьогодні прибита, виснажена і окрівавлена Батьківщина ваша...

Що діяти вам у цей вечір?

Вийти на вулицю? На вохку й холодну, безсніжну тутешню зимову вулицю? Може над недалеке побережжя старинної Секвани? Може піти на близький, яких 100 кроків, міст, охрещений Сольферіном у память тієї битви, в якій — по тому боці фронту — бився й ваш покійний батько? Може там бодай дихне на вас трохи настрою різдвяної ночі? Махніть рукою на такі сподіванки: ви вже доволі довго в Парижі, щоб знати, що тутешні навечірні настрої не мають ні крихітки спільної зі спогадами різдвяних настроїв з ваших ранніх років. У нас, там далеко, в різдвяний вечір усе, що живе, стягається до своєї хати й родини — це свято родинне й діточе; вулиці в нас у ті вечері наче вимерлі, ресторани й кавярні або зперті або порожні. Щось зовсім інше тут: хто тільки може, тікає зі своєї хати, і таскає за собою свою дружину й своїх друтів у яскраво освітлені, клекотом гучних музик виповнені ресторани. Джез, світляна блекота, товсті страви, силкуваний або навіть іноді щирий сміх, і шампани. Так, під саму північ Святої Ночі — ті танки, при яких старий Анатоль Франс завжди чудувався:

— Нічого собі вони. Дивне тільки, чому їх танцюють стоячки, а не лежачки...

Ви не моралізатор, і не будете плакати на профанацію Різдвяної Ночі, тощо. Одначе й на вулицю не вийдете, і на поріг розбавленого „ревейоном" ресторану ноги вашої не поставите.

Що найбільше, подумаєте собі, що все таки Париж — ще не Франція цілa, і що є там десь, за горами й ріками, стара провінція французька, є Провансія, де в цей мент молоденький хлопчак Фредері Містраль вибігає за село, щоб побачити на виднокрузі Трьох Царів до вертепа ідучих: де вулиці затихли, де родини по своїх хатах позбиралися, де прадідні звичаї ще панують, де старовинні коляди ще лунають. Але це далеко відси, від цього Вавилона.

— Ви сантиментальничаєте, друже мій, і ви смішні — кажете самі собі в російсько-українському жаргоні. Але й на цю фальшиву автоіронію ви здвигаєте раменами: смішний, то й смішний, і що кому до того?

Лишаєтеся дома? Шипить газ, шиплять обривки споминів. Щоб не піддатись зовсім уже сантиментальщині і щоб не позволити душі розжалобитися до самого краю, ви свідомо силкуєтеся конкретизувати деякі обличча, відрисовувати деякі обстанови й обставини, одним словом, вдихувати дещо життя в ті тіни, які з сумерків памяти до вас виринають.

II.

Знов, як уже нераз, бувало, ви почуваєтеся винуватими перед деякими тінями — друтів, знайомих, товаришів, яких доля в своїх химерних викрутасах кидала була на ваш життєвий шлях. Ви жили були з ними, працювали з ними, веселилися, спорили й сварилися, а потім вони, кожний у свій час, відійшли від вас у країну, з якої вороття немає, кожний з них сам-одинокий, і без друтів і без товаришів, — а ви не віддали їм, на прощання, навіть тієї дрібної — і як дуже бідної! — прислуги (якщо про „прислугу" тут можна говорити), до якої ви покликані з титулу вашої „професії", професії скриби: ви не начертали чорнилом по білому папері тих кілька бідних посмертних споминів, не кинули в свій час, на свіжу могилу тих кілька блідих квіток, на які вас стати.

З М І С Т:

Д-р В. Щурат: ПІД РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР (поезія)
ВСТУП.
В. Панейко: У РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР.
Богдан Лепкий: ЗАПОВІТ МАЗЕПИ (фейлетон).
І. Кедрин: УКРАЇНЦІ ЧИ ГАЛИЧАНИ?
Д-р В. Щурат: ТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВІСТИ (фейлетон).
Д-р О. Марітчак: ЗПЕРЕД 10-ТИ ЛІТ.
В. Островський: ПІДСУМКИ.
о. д-р Г. Костельник: НАША ЦЕРКОВНА МОВА.
Г. Чіпка: ТАЙНА РІЗДВЯНОЇ НОЧІ (фейлетон).
Д-р І. Німчук: З МИНУЛИХ ЛІТ.
Мих. Рудницький: ОКРУШКИ.
Інж. А. Палій: ЗА РОЗБУДОВУ КРАЮ.
Д-р Р. Стефанович: РАДІО (фейлетон).
Сен. М. Галушинський: ЕКСТЕНЗИВНА ЧИ ІНТЕНЗИВНА ОСВІТА.
Пос. О. Лупький: РЕНТОВНІСТЬ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.
РІЖНІ ВІСТИ.
З УКРАЇНСЬКОГО НАЦ.-ДЕМ. ОБЄДНАННЯ.
КУРСИ АЛЬКОГОЛЬОГІЇ
НОВИНКИ.
Ст. Сіроволко: ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ „СВІТ ДИТИНИ" ЗА 1928-ИЙ РІК.
ВСЯЧИНА.
КУТОК ГУМОРУ.
Юліян Романчук: ВАЖЛИВА СПРАВА.
ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.
ОПОВІСТКИ.
ОГОЛОШЕННЯ.

Треба їм цього? У величности їх беапристрасного упокою? В їх абсолютній безінтересовности? Ледви.

Майже щодня переходжу Вандомську площу. В самому осередку цієї незрівнаної площі стоїть висока, із спижу здобутих на австрійцях армат вилита, незрівнана колюмна незрівнаного (який блідий прикметник!) корсиканського Орла. Стоїть він там „собі", той Імператор, славою буцім-то осяяний. А ви проходите мимо і може раз на сто разів згадаєте його. З подивом? Не завсіди. З милосердям? Значно частіше. Згадуючи оповідання Одисея про гостину в підземному царстві, про роздираючу серце жалобу тіни преславного Ахиля, ви й про Наполеона, з гущі свойого анімального буття, свою думку думаєте:

— Що йому з цілої його слави? Що з цієї спижевої колюмни? Коли очі його мертві на чудеса соняшного проміння й неба синього, а вуха глухі на щебетання птиць і лебедіння дитини — що йому з цього стовпа? І з цієї байдужної „слави"?

Коли воно так, то й байдуже Ярославу Весоловському, і Олександрови Борковському, і Володимирови Бачинському, до всього того, що при них нині кажемо, що думаємо, що пишемо. Прислуги ні приємности ми нічим і ніколи вже їм віддати не всилі. Їм від нас нічого не треба. А коли ви почуваєтеся винуватими перед ними, що, мовляв, не докинули ви вашої галузки на їх могилу, то в дійсности винуваті ви не перед ними, а перед самим собою. Ви відмовили собі ілюзії, що ви буцім-то могли дати їм — котрим нічого від вас не треба.

III.

Так воно зложилося, що першого з названих редакційних товаришів скосила смерть у Відні, серед найбільшого нашого безголовя воєнно-еміграційного. Що другий відійшов від нас — навіть не знаємо точно коли, в пору найбільшого жаху людського лихоліття. А щодо третього, Бачинського...

В цей вечір тіни їх виринають перед вами. Ви з вдячністю згадуєте ті приємні, відрадні хвилі, які перебули ви з ними і які ви їм завдячуєте; згадуєте поради й прислуги, які вони вам давали, згадуєте добро, яке вони творили — іноді самою своєю появою, своїм усміхом, своїм добрим гумором, своєю приязною вдачею, своєю веселістю, своїм дотепом, своїм розумом.

Ось вам Весоловський. Ось кілька років щастя: стрічатися кожного дня, при праці, серед редакційної сутолоки і суєти, з тією надзвичайною людиною, користуватися його веселістю, тішитися бистротою його помічень, мати в ньому певного й вірного друга, без підступу і без облести. То була редакція „Діла" в кількох останніх роках перед катастрофою. Ярослав був людина виїмкова в повному значінні цього слова. Дала йому природа доброту серця, співчуючу душу, живу інтелігенцію і безконечний скарб веселощів і сміху. А кілько нас співробітників газети щоденно й незаслужено користувалося всіми тими добрами! То був соняшний промінь у сірощах нашої буденщини, нашої каламарщини, друкарщини, коректорщини і серед дрібноти нашої політиканщини. Не вагайтеся назвати щастям щоденний дарунок такої, як Весоловський, людини. Щастя — не романтична блекота і не пишний „Фаєрверк", а хвилина, година, день добре перебуті й весело відчуті; це присутність любої людини, це радісний сміх, це гостро сформований дотеп, це добра книжка — що ще? Ярослав був для своїх товаришів і другів постійним джерелом животворної погоди життєвої, веселощів, сміху. Одним словом: щастя.

А „старий", Борковський! Скільки всі ми йому в редакції завдячували — помочи, поради, влучних осудів! Веселощів навіть. Після кількох днів недовіря, яким старий Директор приймав кожного нового „молодика" в редакції, як швидко ставався він другом, добрим другом усієї редакційної братії! Весоловського він любив найбільше; він молоднів при ньому і бавився з ним і з нами всіми, наче молодий студент. То були вибухи сміху й веселощів — по скінченні „нумеру" в редакції, або у „Фукса", або при читанні пустословних дописів, фразеольогічних статтей, претенсіональних та порожних промов і заяв посольських. Всю ту духову нищету, яку день кидав на редакційний столик, старий Борковський приймав завсіди спершу трагічно; глупота людська, позерство, претенсіональність і неуцтво виводило щодня з рівноваги старого Директора — старого вольтеріянця (чи то пак „вольнеянця", бо його евангелієм була книжка Вольнея „Руїна", одна з памяток французького вольтеріянства XVIII. віку), пересяклого духом клясичної, греко-римської освіти з її льогікою й мірою. Трагічне обличча, розпучливі жести — пригадуєте собі, редакційні товариші? І пристрасні лекції льогіки, мови, граматики, правопису, стилю, які старий нам давав, нам молодим, розкуйдовченим і зарозумілим! Спершу вони нас ворохобили, але згодом ми навчилися користати з них, і скільки ще, в нашому фаху. Одначе вистарчало, щоб Весоловський кинув якусь веселу фразу в той потік тирад Борковського, і — старий забував усю трагедію. Випогоджувався, і сміявся над усім тим, що — справедливо зрештою — перед хвилиною його ворохобило. Над глупотою, злобою, позою і претенсіональністю людською можна трагічно ломити руки — так розпочинав свою роботу кождого дня Борковський. Але можна над усім тим і сміятися, іржати від сміху — на таке переводив Борковського і нас усіх Ярослав. Це було здоровіше і щасливіше.

Володимир Бачинський часто брав участь у наших толішних духових — і недухових — пирах. Він цінував високо і любив і Весоловського і Борковського. Він розумів іронію і вмів сміятися. Вмів дати дотепну і влучну репліку, вмів дати практичну пораду, вмів слухати арґументів і їх розуміти, був завсіди готовий помогти другому. Хто знав його тільки з часів від війни до Варшави, той знав тільки тінь Бачинського, а не його самого. Бачинського треба було знати перед війною, в перших роках його секретарства в Народному Комітеті — того тверезого, розумного, мудрого, бистрого й доброго Бачинського, з часу, заки... Не було богато рівних йому кваліфікаціями на ту позицію, яку в галицько-народовецькому говорі називано становищем „провідника народнього". Одначе не судилося — ні йому, ні нам — діждатись з нього державного мужа, на якого він мав такі завдатки. Бачинський — справді трагічна фігура наших останніх десятиліть. Доля його трагічна — не тими моментами, які закінчили життя, а тим викривленням талантів і спроможностей, яке його прибило й роздавило. Гірко стає в устах, коли передумуєте все те. Чи писати ширше про все те? — Чи вже пора на це? — Не думаємо, — Кінчімо.

* * *

Ось яких гостей ми мали Святого вечера 1928 року.

Ось які „любі тіни виринули" того дня з сумерків нашої самітної, зле освітленої кімнатки.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАЧІШЕ РОМАН ЗУБИК
.Львів, вул. Галицька ч. 16.
поручає: ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

ГРИ СВЯТОЧНИХ ЗАКУПНАХ
1183 просимо тямити про 3—3
ЗНАМЕНИТИЙ ЧАЙ МАРКИ „БУЗЬОК"

МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ". Тому доходи з аматорських театральних вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь в місяці січні йдуть виключно на „Рідну Школу".

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Заповіт Мазепи.

Андріяні Чайківському у великий день його ювілею з поклоном і щирим привітом.

(Вимок з 2-го тому „Полтави".)

Над невеликими резервами союзних військ і над величезним табором військових, старшинських і селянських возів команду тримав гетьман Мазепа. Табор стояв за армією шведською, під лісом. У ньому, крім двох тисяч шведів, здебільшого неспосібних до бою, стояв ще Мручко зі своєю сотнею, полк компанійців і тисяч три запорожців. Чимало їх сиділо в ровах під Полтавою, і в контртраншеях над Ворсклою, богато стояло відділами від Ворскли до Дніпра для забезпечення відвороту, решту приділено до лівого крила Шведів. Гетьман лежав у своїм шатрі тяжко недужий. Ним піклувалася Ганна Обидовська. Мотря працювала в лазаретах, котрі були переповнені недужими, військовими й цивільними. Ті останні — це здебільшого селяни, вірні гетьманові, що перед москалями втікали до союзної армії з жінками, дітьми і з цілим своїм движимим майном. Мущини працювали при сипанню шанців, жінки помагали шити й прати, збирали ягоди, гриби, а то й лободу, бо їсти не було що. Діти бігали на боєвище і ловили теплі ще кулі, щоб було чим набивати кріси.

Вдержати в ладі цей великий і так ріжнородний табор не була легка річ і тут Мотря виявила себе мистцем. Неслухняних карала, зневірених підбадьорювала, немічних кріпила. Її називали „ясною панею". Дійсно, ясніше ставало, куди вона пройшла.

Гетьман нездужав. Помітно падав на силах, умлівав. Цілі роки безнастанної, важкої і так дуже відповідальної праці виснажили його. Цей, вічно молодий і все бадьорий чоловік, постарівся нараз.

До фізичної недуги причинилися моральні терпіння. Терпів за край і за народ: за край толочений чужими копитами і за народ неволений і катований ворогами.

Гриз його біль і палив сором.

Біль, що не знайшов розуміння у своїх і сором, що так богато тих „своїх" зраджувало й покидало його. Навіть Апостол показав себе другим ніж гетьман гадав. Ґенеральний суддя Чуйкевич, (батько Івана), ґенеральний осаул Максимович, лубенський полковник Зеленський, компанійський Кожухівський, сердюцький Покотило, канцелярист Григорович і писар Гречаний це все люди, котрим він довірив і котрі спочували його задумам великим. І ось навіть вони зрадили його, як люди христопредателі. Перейшли до царя і понесли з собою військові і політичні тайни, котрі на вирішенню діла чимало заважать. Сором гірш жари палив гетьманські лиця, сором перед шведами і їх королем, перед історією, і перед самим собою. І тимбільше цінив і любив тепер гетьман тих нечисленних старшин, які осталися круг його, тимбільше вдяки почував до Гордієнка і до запорожців. Стільки літ виховував собі і плекав нових, освічених і багатих панів — старшин і ось тепер, коли рішається велике історичне питання, вони відлетіли від нього, а з Січі надлетіла степова сірома, котрої гетьман не доцінював а може й не долюблював. Гореч підсувалася до його серця і затроювала останні дні життя. Саме тоді, як цар обїздив свої полки, у неділю дня 26 червня ст. ст., з гетьманом було так зле, що здавалося, він не дочекає ранку. Болі дошкулювали йому; він то синів, то зеленів, і ані гетьманські, ані королівські медики не могли попасти на лік, котрий би їх хоча трохи усмирив. Аж під вечір недужому стало лекше. Ганна обтирала йому піт, що росою виступив на лобі і гетьман дав рукою знак, щоб Орлик і Войнаровський приступили до нього. Всі інші висунулися з шатра.

„Смеркається. Почислені дні мойого життя", почав гетьман голосом тихим, уриваним. „Але діло ще не рішене. Вважайте, щоб не попсували його. Продовжайте, що я почав. У згоді йдіть, у згоді!" повторив голосніше, — бо бачите, до чого незгода веде!"

Кажучи це, притягнув руку Войнаровського до руки Орлика. „За булаву не сперечайтеся. Вона важка. Хто більше сили матиме, хай бере, і хай про те рішає момент, а не жадоба чести, добро народу, не „привата". Як Бог вам дасть довершити діло, котрого я мабуть не довершу, правда нехай вам за провідника стане. Правда і справедливість. Щоб кривда не діялася на Україні нікому. Про чорний народ подбайте. Просвічайте його, бачите, які він жертви тепер приніс, хай і нагороду прийме. Народ хоробрий і талановитий, земля велика, багата і плодюча, будучність перед нами. За неї я Бога всемогущого прошу". І гетьман підвів очі на небо, що великим, синім, дещо затьмареним шатром знімалося над шовковою зеленою опоною гетьманського походного намету. Ліси шуміли, мов молилися разом з тихою молитвою гетьмана. Орлик і Войнаровський пригнули коліна. „Як слушний час прийде," — почав гетьман на ново — „конституцію народові дайте. Ти, Пилипе, маєш готовий проект. А, тепер присягніть мені оба **милость, вірность і печаливость ку отчизні української, матці нашой, що о добрі її посполитом, о цілости публичной** о розширенню її прав і вольностей **старання пильне, скільки вам сил, розуму і спосібностей стане, мати будете,** — присягніте!"

„Присягаємо!" — відповіли й поцілували хрест. Гетьман руки на їх голови поклав. „А тепер, йдіть кожний до свойого діла і робіть його чесно, пильно, хоробро, за себе і за тих, котрі відцуралися нас!"

— — — — — — — —

Вийшли.

Найкорисніше, найпевніше і найлегче умістити свої ощадности в золотих або долярах, у

Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

який платить за вкладки 7 з півріччою капіталізацією. Опроцентування вкладок приданого вище на 1% від опроцентування звичайних вкладок.

ПУШКИ ОЩАДНОСТИ, які дають можність ощаджувати навіть найменші квоти, випозичає Банк вкладчикам БЕЗПЛАТНО за зложенням вкладки 5 зол.

Вкладчикам з провінції висилає для надсилання вкладок ощадности складанки Почтової Каси Ощадности безплатно.

За вкладки і їх опроцентовання ручить Банк цілим своїм майном, складаючимся з 2 реальностей у Львові і двох більших посідостей обшаром поверх 2000 моргів. Із зложених ощадностей уділяв Банк у минувшім році позичок поверх 3,000,000 дол. переважно селянам на купно грунтів, відбудову будинків, докуплення інвентаря і т.п.

Вкладки почавши від 1 зол. приймає Банк щоденно від год. 8·30 до год. 2·30 а в неділі і свята від год. 10 до 1.

І. КЕДРИН.

Українці чи галичани?*)

Радянофільство чи москвофільство? — Відродження галицького сепаратизму.

Коли ми не є прихильниками струсиної політики і готові холодно реєструвати та проаналізовувати всі явища громадського життя, однаково приємні нам як і невідрадні, то не можемо заперечити істнування у Галичині т. зв. *радянофільства*. Це явище є з психольогічного боку природне на грунті загострення наших відносин з поляками та зрозуміле при політичному примітивізмі нашого громадянства: люди просто оглядаються за поміччю у свойому щораз гіршому положенні і гадають найти її по теорії „противники наших противників є нашими союзниками“. А проте це явище не таке просте: воно теж надзвичайно характеристичне для психіки галичанина, його ментальности і політ. світогляду.

Перш усього треба устійнити дефініцію отого т. зв. радянофільства. Не має воно, ясна річ, нічого спільного з симпатіями для комунізму чи більшовизму. Адже люди, які говорять про потребу „орієнтації на Радянську Україну“, це типічні представники дрібноміщанського світогляду і більшовизм є їм науково незначний, психольогічно чужий та суспільно ворожий. Вони не знають та почувають і тому питання про своє відношення до комунізму чи більшовизму навіть не торкають. Вони говорять теж не про більшовизм, тільки про Радянську Україну. Але не мають на увазі ані надніпрянської території, ані української державности, лише *владу*, яка там істнує. Вони орієнтуються на *силу*, яка нині на Надніпрянщині *панує*. Тому для них є річчю цілком другорядною *внутрішня* політика тамошньої влади: політична, національно-культурна, економічна. Тому теж їм по суті байдуже: де осідок цієї влади і який її характер. Очевидно, що істнування офіціяльної української правно-адміністративної, ба правнодержавної номенклятури (У. С. Р. Р.) та істнування осідку місцевої влади на українській етноґрафічній території (у Харкові) морально влекшує ситуацію т. зв. радянофілів і дає їм у руки деякі аргументи. Колиб однак конституція СРСР була змінена в напрямку скасування федерованих автономічних країв Союза та переведення старої дореволюційної адміністраційної централізації, отже колиб була скасована нинішня українська радянська номенклятура та не стало окремого харківського уряду, воно *не* вплинуло би на нинішніх галицьких „радянофілів“, на зміну їхньої орієнтації: вони орієнтувалисьби далі на *владу*, на *силу*, істнуючу на *сході*, не на силу низів, народніх українських мас, тільки на зверхнього її офіціяльного представника, себто на *уряд*, у даному випадку вже у Москві. *Нинішнє т. зв. радянофільство у Галичині це лише одна з форм давнього галицького політичного москвофільства.*

Ми робимо велику помилку добачуючи галицьких москвофілів лише в ґрупах „Русского Голоса“ і „Голоса Народа“, робимо теж велику помилку, якщо придаємо цим ґрупам якесь поважне значіння. Ці ґрупи, це твори штучні, проминаючі, залежні виключно від національної політики польської влади чи може лише навіть від її політичної тактики. Так само, як абсурдом було голошення етнічної і культурної єдности галицьких українців і росіян передвоєнними галицькими москвофілами, так само є абсурдом орудування ними сьогодні теорією „Слова Польского“ про ріжноплемінність українців і „русинів“. У моменті тієї абсурдности *квалість* старих москвофілів. Безумовно, вони шкідливі. Вони можуть чимало нам ще напакостити, розтрачуючи напр. майно тих наших установ, які є в їхньому тимчасовому посіданні, і таким робом зупиняючи дещо розвиток нашої матеріяльної і духової культури. Ще більшу шкоду наносять вони нам ослаблюванням збірної нашої енерґії, яка мусить витрачуватися на боротьбу і з ними. Але на цьому й кінець. Вони є відокремлені гуртки ренеґатів чи політичних спекулянтів, які одначе не мають ніякого впливу ані на нашу практичну політику, ані тим більше на наш політичний світогляд. Назва москвофілів узагалі нині до них не підходить, — це звичайні уголовецькі кліки, які нині є вигідніші польському урядові від кліки напр. Даниловича, завтра-же можуть бути цим урядом зліквідовані.

Далеко інше значіння, інший характер і інша роля нинішніх наших т. зв. радянофілів. Вони не є національними ренеґатами ані політичними спекулянтами (застерігаюся: не говорю про тих, які з „радянофільства“ зробили собі професію та нині є сліпим знаряддям розбивання українського національного фронту в Галичині). Навпаки, — вони є (коли не всі, то в більшости) найщиріші патріоти, але *не українські* патріоти: це *галицькі* патріоти. Виходячи з погляду інтересів *виключно* Галичини — вони орієнтуються на Москву і тому саме вони є правдивими москвофілами, — назвімо їх у противенстві до т. зв. галицьких „кацапів“ — *неомосквофілами*.

Все їхнє значіння і вся небезпека з їх істнування у тому, що вони є представниками *галицького сепаратизму*. Найбільше характеристичною рисою їх ментальности є: *оперування категоріями провінціонального* (обласного) *галицького партикуляризму*. Катеґорії *всеукраїнської* політичної думки для них цілком чужі, незрозумілі. Бо їхня *психіка* не визволилася ще з тенет вузького галицького провінціоналізму.

На тлі тої ментальности і тої психіки галицьких неомосквофілів, які нині виступають під прапором радянофільства, радянофільство, як таке, сходить на другий плян. Другорядне теж значіння має вибір ними надзвичайно кепського тактичного моменту для пропаґування т. зв. „зміни відношення до Радянської України“ (заломання українізаційного курсу, кампанія проти деяких членів Всеукр. Академії Наук, акція деякого з офіціяльних закордонних радянських представників проти поміщування статтей чужинецькою пресою на українські теми, розлам в РКП, господарська скрута в цілому СРСР, зокрема марево голоду в УСРР, і т. д.). Нехтування фактичними обєктивними даними, які рішають про тактику у тому чи іншому моменті, свідчить лише про політичне непроблення наших неомос-

*) З деякими поглядами ш. автора, висловленими в тій статті, не вповні погоджуємося, але містимо її з уваги на надзвичайно важну тему, яка з нею порушена. — Ред.

Н-р ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

Творець української повісти.

В 150-ті роковини уродження Гр. Квітки.

Цілих двацять літ мозолився Гр. Квітка Основяненко на користь московського письменства, заки, схилючись уже до старости, спробував писати по українськи. Московському письменству користи з Квітчиного писання вийшло не багато: як віт наплакав. Українське письменство дістало від Квітки свої перші повісти: не аби-які повісти, коли вплив їх позначився замітно на цілій низці українських письменників минулого століття, таких, як Шевченко й Куліш, Марко Вовчок і Фельдович, Стороженко й Мордовець та й инші. Так і пригадується тут той грецький силач Антей, що свою силу стратив, відриваючись від рідної землі, але, доторкаючись до неї, відзискував знову.

До зрозуміння творчости Квітки добираються критики й історики нашого письменства мало-що не сто літ, таксамо, як і до вияснення появи Котляревського. Як одному, так і другому підшукується попередників у свойому й чужому письменстві, винукується ранші взірці, які вони наслідували, щоб кінець-кінцем спинитися на признанні: все, що один і другий могли мати перед очима й наслідувати, є слабше, є нічим у порівнанні з їх власними творами, бо їх сила є в звязку з рідною землею і скарбом її, в звязку з природою української землі й культурою українського народа, в звязку з українською традицією, мовою й піснею, звичаями й обичаями, бажаннями й почуваннями. По вченому називається ту силу льокальним кольоритом побутових картин, індівідуалізацією характерів, актуальністю тем і ще там як, або коротко українізацією, як-що письменник очевидячки покористувався чужим твором. У тому останньому случаю з задоволенням підчеркується наглядні звязки письменника з західною Европою. Тут, мовляв, доказ, що й до нас доносився „запах Парижа“.

І справді, як не москаль Осіпов зі своєю травестією „Енеїди“ був учителем Котляревському, що покористувався взірцем німця Блюмавера, а навпаки, так і Квітка міг мати кращі взірці, ніж їх могли дати йому московські письменники. Збагнули це в части вже новіші дослідники творчости Квітки, яких появився цілий ряд у державній Україні: В. Бойко, А. Ніковський, М. Зеров, М. Плевако, А. Шамрай. Збагнули, кажу, в части, бо на справжні взірці кращих писань Квітки доси не вдалося їм попасти. Вони без сумніву повинні знайтися в тім письменстві, що в другій половині XVIII. ст. опанувало не лиш Польщу й Московщину, але й Україну в інтеліґентських сферах її. Маю на мисли французьке письменство.

Коли пригадати франкофільство останнього гетьмана України Кирила Розумовського, його звязки з французьким королівським двором, його приязнь з міністром Франції Шоазелем, його мрію про спровадження на Україну Руссо чи факт заіменування Д'Алямберта членом петербурської Академії Наук, коли пригадати вкінци, що гетьманський театр у Глухові був французьким театром і взірцем для домових театрів українських панів, які у всему підчинювалися французькій моді, що йшла з гетьманського двору, то годі буде зі сфери тої французької моди виймити письменство Франції. З нього, розуміється, на Україні найпопулярніше могло бути те, що було найпопулярніше й у Франції, отже не так може Лесаж, Прево, Маріво, як ложива ширших кругів французьких читачів — Тенсен, Ріккобоні, і т. п. — справжній „запах Парижа“. Щоб не бути голословним, назву хочби роман пані Ріккобоні: „Історія Ернестини“, на котрій між іншим звертав я увагу вже в 1923. р., читаючи лекції по історії укр. письменства студентам українського університету у Львові. Замітний той роман передовсім тому, що, появившися 1763. р., він діжлався небавом кількох видань у перекладах на польське й на московське й удостоївся того, що Лягарп, домашній учитель царевича - престолонаслідника, назвав його „діямантом пані Ріккобоні“ й визначив своїй вихованкови на лектуру, як пізніше московський письменник Плетньов визначував великій княгині Ользі на лектуру Квітчину „Марусю“. Такий популярний і так — з гори — реклямований роман не міг бути незнаний Квітці, коли й полишив виразні сліди на його повістях „Щирій любовці“ й „Козир-дівці“.

Передовсім „Козир-дівка“ Івга — це неначе копія тої Ернестини, що полюбивши маркіза де Клеманжі й урвавши звязки з ним, на першу вістку про увязнення його поспішає до Парижа, щоб його ратувати, як ратувати свойого Лєзка не вагається Івга. Не брак у обох повістях і схожих епізодів (підслухи); не брак однакових ілюстрацій кривосудія. І моралом обі повісти починаються однаково.

Таксамо виходить порівнання „Щирої любови“ з повістю п. Ріккобоні. Галочка й капітан теж наче скопіовані з Ернестини й маркіза. Їх стріча, їх сентиментальні розмінки при стрічі, їх сходини й перепони на шляху до подружа (пересуди), скрупули Ернестини, сповідь її перед приятелькою — подібні, як і поняття щирої любови як самопожертвування для коханої особи і розлука.

Повість, яка двічі запліднювала творчість Квітки, мусіла бути йому знана: можливе, що з перекладу московського; не виключене одначе, що в Харкові, де польське письменство мало свойого університетського професора в особі Гулака-Артемовського, звернув хтось Квітці увагу на польський переклад, якого наголовок: *„Кобета, якіх мало“ так і покривається з наголовком „Козир-дівки“*.

Вказавши на очевидну схожість

квофілів, але — знову таки — про їх ідейність: вони кермуються виключно *настроями*, які зроджує *льокальна* ситуація, у даному разі згадане вгорі погіршання відносин на українських землях у Польщі. Це політичне невироблення неомосквофілів каже їм переплутувати поняття: держава, устрій і влада та її елементи, які складаються на державу. Знову-же льокальна настроєвість, як вислів льокального патріотизму, каже їм обминати питання: чи може стати нашим союзником той противник наших противників, який від віків є і нашим національним противником? З галицьким неомосквофільством, як одною із форм галицької сепаратистичної політичної думки, тісно важеться стара проблема: Польща чи Росія?, — проблема, яка для українського націоналізму не істнує. Очевидно, що міркування на цю тему вимагають окремого місця.

Однак треба звернути увагу ще на деякі цікаві риси неомосквофільства. Люди, які його голосять („радянофіли") декларують і рекламують себе як найбільш принципові принципіялісти. Неомосквофіли є запереченням гасла „віри у власні сили", яке єдино є підставою *всеукраїнської національно-політичної думки*, є підставою не тільки внутрішньо-політичної програми, але й закордонно-політичної концепції. Нинішні неомосквофіли завжди на когось, на якусь зовнішню силу орієнтувалися: то на Габсбурґів, то на Петлюру, то на Скоропадського, то на Денікіна, то на більшовиків, лише *ніколи на українську націю*. Їм завжди потрібний якийсь контрагент, забувають лише сердеги, що з контрагента тоді лише користь, коли й самому розпоряджається *рівнорядною силою*. Поки тієї рівнорядної сили в нас нема, можемо мати лише „вуйка", який буде нас на свій лад експльоатувати. Під цим оглядом галицькі неомосквофіли, як вицвіт територіяльного сепаратизму, багато похожі на деякі ґрупи наддніпрянської еміґрації. Ріжниця між ними всетаки та, що коли ці наддніпрянці-польонофіли оперують всетаки категоріями державними, наші галичани-неомосквофіли оперують категоріями *партикулярними*. Категорій *національних* нема в одних ані других...

Варшава, 1. січня 1929 р.

Д-Р ОЛЕКСАНДЕР МАРІТЧАК.

Зперед десяти літ.

При надходячих святах Різдва приходить мені на думку спомин зперед 10 літ, з найкращого періоду нашої історії, який сягає великих хвиль визвольної боротьби західньої вітки українського народу.

В місяці грудні 1918 р. розписав Державний Секреторіят Західної Області Української Народньої Республики (бо так тоді називалась галицька держава) вибори до Української Національної Ради, яка мала зібратись з початком січня 1919 р. у Станиславові. Ті вибори мали доповнити У. Н. Раду, що досі складалася з буяших послів до австрійського парляменту, до галицького сойму та з кількох відпоручників українських партій — новими членами, які мали репрезентувати все наше громадянство. Делеґатів до У. Н. Ради вибирали відпоручники політичних, культурних і економічних орґанізацій кожного повіту. На підставі таких виборів я став членом У. Н. Ради з рудецького повіту. Українську Національну Раду скликано на день 1. січня 1919 р. до Станиславова і безпосередньо перед засіданням У. Н. Ради вибралися делеґати з найдальше на захід висунених повітів до Станиславова.

В тому часі настрій на фронті був бадьорий і наше військо чекало від У. Н. Ради важних рішень у справах нашої політики і внутрішньої орґанізації. З протилежної сторони фронту доходили вістки про скрійлену орґанізацію польських сил, які в недовгому часі мали прийти до натиску на відтинок нашого фронту між Львовом і Самбором. Наші військові частини бачили в добрій орґанізації запіля одну з найважніших підстав побіди. З другого боку між військом і громадянством дебатувалась тоді широко справа злуки З. О. УНР з Великою Україною, яка згідно з поширюваними тоді вістками мала пройти з військовою допомогою нашій Армії. При виборі делеґатів до У. Н. Ради підношено з великим натиском справу злуки з Великою Україною і делеґати одержали навіть виразну інструкцію заступати безумовно справу злуки в У. Н. Раді. З сильною постановою заступати цю справу, виїхали делеґати зпід фронту до У. Н. Ради до Станиславова. Дорога у Станиславів була тяжка. Поїзди були неопалені наслідком недостачі вугілля і треба було добре вбиратись, щоби по дорозі не замерзнути, тим більше, що поїзди ставали часто у чистім полі і палячі шукали за деревом, щоб опалити машину. По дорозі присівся до нас гуртом делеґатів з Дрогобича з послом Вітиком на чолі. Через цілий час дороги настрій панував веселий і на устах усіх була справа злуки з Великою Україною. В Стрию чекали ми на приїзд президента У. Н. Ради д-ра Евгена Петрушевича, який мав прибути з Відня через Лавочне. По його приїзді подалися ми в дальшу дорогу і по кількагодинній їзді опинились вечером у Станиславові. Там застали ми вже давніших членів У. Н. Ради та майже усіх делеґатів з ріжних закутин нашого краю.

Не місце тут описувати зворушливі хвилі отворення першої сесії поширеної У. Н. Ради. Для тих, що переживали цілою істотою час великого здвигу нашого народу — ті хвилі незабутні. Для нарад У. Н. Ради не було відповідної салі і вона примістилася в кіновій салі великої камениці на початку вулиці Липової, де за наших часів містився готель „Одеса". Одначе всі ці недостачі не відібрали першому українському парляментові великої поваги і достойности. На першій сесії У. Н. Ради одинокою меритоpичною точкою порядку нарад була справа злуки з Великою Україною. Більшість членів У. Н. Ради — особливо новообраних — мали певність, що справа злуки з Великою Україною перейде майже без дискусії, бо за злукою було не тільки військо, але також широкі маси українського громадянства. Тимчасом над цею справою розвинулась широка дискусія, яка виявила доволі сильну розбіжність у поглядах над формою переведення злуки. Більшість бажала злуки без застережень, меншість, зложена переважно зі старших австрійських парляментаристів, боялася сильної хвилі від сходу на хід нашого молодого державного життя і намагалася ще підтримувати кордон між західньою і східньою частиною українського народу.

На зважаючи на критичні голоси наших старших політиків, справа злуки з Великою Україною перейшла вкінці одноголосно. День 3. січня 1919 р. був днем радости на всій галицькій землі. Після врочистого засідання У. Н. Ради в дні 3. січня 1919 р., на якім остаточно ухвалено закон про злуку, відбулася вечером у місті Станиславові велика парада. Перед будинком, де радила У. Н. Рада зібралася товпа народу і до неї промовив президент д-р Евген Петрушевич та кількох членів У. Н. Ради. По промовах відбулася дефіляда військових частин при звуках національного гимну перед президентом У. Н. Ради. На переді йшли піхотинці, опісля кінота, а при кінці довгого походу артилерія. Залунали оклики і співи. Одушевлення огорнуло учасників маніфестації і очі всіх глядали в надії в майбутність. Закон з 3. січня 1919 р. про злуку випливав з душі народу, який політичною інтуїцією вибрав одиною правильну лінію нашої національної політики.

Велика була радість між військом на фронті, коли ми привезли вістку про ухвалення закону про злуку. Піднявся настрій, скріпилася віра в побіду нашої справи і в доцільність великих жертв для Батьківщини. В кілька днів по приїзді зі Станиславова польські війська приступили до наступу на рудецькім відтинку. Різдво 1919 р. перебули ми під гарматнім обстрілом і серед пальби скорострілів. В день Маланки 1919 р. військова команда перевела евакуацію Рудок, а наших уряди перевезено до недалеких Конюшок Семанівських. На другий день, себто в день нашого Нового Року рішили ми вернути назад до Рудок і ділити долю з нашим військом. Положення на рудецькім відтинку було дуже поважне. Доходили вісти, що польські стежі вже недалеко міста та що поляки заняли вже Коропуж, положений недалеко Рудок. Надійшла неспокійна ніч. Недалеко півночі почувся в місті гармат. З далека доходив військовий спів і тяжкий гук гарматніх возів; у вікна впали блиски смолоскипів. Ми глянули у вікна: рипом переїзджало військо на конях, а дальше їхали гармати і звісся спів української пісні. Оклик: „це наші". Перед нами переїхали добре одіті наддніпрянські козаки в теплих кожухах, у козацьких шапках, із блискучими крісами. Одушевлення запанувало між нашим військом по появі наших наддніпрянських братів. Військо і громадянство глядало на них, як на добрих братів, що не забули брата в біді і прийшли нести йому допомогу.

В недалекий час опісля прийшла дійсність, яка мусіла спинити мрії про краще завтра. Про це одначе іншим разом. Нехай цей гарний спомин не прикриє хмара дальших подій. Бо чия була вина у наших невдачах? Чи тих козаків, що під сильною рукою пішли би сміло у бій, як це бувало за козацьких часів? Здається, що ні. Вина в нас самих, бо не було між нами людей, що вміли би приказувати і панувати. А панування не також штука.

Львів, початок січня 1929 р.

ЦІНИ НИЗЬКІ НА ЯЛИНКУ!
МАГАЗИН ПОЛОТНА І БІЛЛЯ
ЯН РІДЛЬ
1191 ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 2. 5-5

В. ОСТРОВСЬКИЙ.

Підсумки.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 2. січня 1929 р.

Нехай буде мені вільно перший свій допис у новому 1929 році з північно-західних земель присвятити тогорічним підсумкам.

Освітлювання сучасности чи минувшини — то не виключне завдання журналістики. Вищим завданням ґазетярського, коли так можна висловитися, мистецтва є викривати назріваючі додатні чи відємні здвиги в громадському орґанізмі й ставити діягнози, та заповідження. Часопис лише при цій умові стає кермуючим орґаном, необхідною приналежністю життя.

Переступаючи ту умовну межу, що зветься кінцем старого й початком нового року, не можна не озирнутися по-за себе й не перевірити зроблених діягноз і заповіджень. Адже від їх правильности чи помилковости залежатиме дальша праця в новому році.

Ставимо перед нашими читачами питання відкрито: чи життя дає якенебудь підтвердження того, що знайшло собі вислів на сторінках „Діла" в минувшому році про здвиги в глибинах наших мас, по наші напрямні лінії і результати роботи сторонніх чинників, що хотіли взяти під свій вплив рух нашого збірного життя?

Все те, що було сказане в „Ділі" за час останнього півроку можна звести до таких головних тез: 1) „суб'єктом життя стає маса, що прямує до будови свого збірного національного життя на поспішно відбудовуваних освітньо-господарських підвалинах; 2) часи політичних словесників і взагалі „політики для політики" — минають, а тому національно-політичний провід народу мусить обняти всі галузі реального життя, 3) всі заходи посторонніх чинників, що хотілиб цей природній рух, коли він буде добре кермований, звести на манівці чи стримати його, — залишаються без бажаних для них наслідків і 4) українці північно-західних земель, що не підуть у ногу з масами, опиняться поза ними.

Стверджено, що ці розкривки дійсности нашого колективу і роблені з них висновки на сторінках „Діла" підхоплювалися не тільки людьми національного табору, але й інших угруповань. Покриваючись з власними спостереженнями поодиноких наших діячів і людей, що близько стоять до мас, вони, оці висновки поволі витворювали певний збірний погляд і пересвідчення.

Пригадаймо собі промови на На-

Квітчиних повістей з повістю пані Ріккобоні, я не відбираю їм тої вартости, яка не в фабулі лежить, ані в ситуаціях, але в наскрізь українських картинах побуту й характерах осіб. Я хочу тільки доказати, що там, *де Квітка вже колись Костомарову видався штучним, він замало визволився з ніг впливу свойого взірця*. Костомарову не без підстави Галочка із „Щирої любови", промовляючи, видалась такою, як колиб була студенткою університету. Природніший і правдоподібніший міг вийти капітан копіований з маркіза...

Як повість пані Ріккобоні веде нас у круг французьких моральних романів при досліджуванні Квітчиної творчости, так инша повість иншого автора моглаб повести нас у країну тої традиційної норісти, яка заохотила Квітку написати свою „Конотопську відьму" чи „От тобі скарб". Одначе для мене вже важніше буде звернути увагу читача тих повістей Квітки на що инше, а саме на сліди їх громадянської актуальности і то льокалізованої актуальности.

Коли наш митрополит Серапіон вже в XIII. ст. осуджував топлення відьм, а воно в нас еще на початку минулого століття повторялося (в Станиславівськім 1827. р., в Чигиринськім 1833. р.), то сатирично забарвлене Квітчине оповідання про такий сучасний йому факт хиба належить уважати актуальним протестом против панування злочинного пересуду, не таким, правда, гострим, як пізніші протести Короленка з приводу подібних злочинів, а всеж таки замітним. Також самою спробою лікування громадського недуга покажеться й Квітчине оповідання „От тобі скарб", коли пригадається, що віра в закопані запорожські скарби була ще в часах Квітки на Україні сильно поширена й набавляла неодного тяжкої хороби маниятва. Не менше актуальне є й Квітчине оповідання „Добре роби, добре буде", написане в звязку з голодом на Україні. Навіть оповідання „Перекотиполе", хоч як літературною може видаватись його тема, а й воно написане на основі факту, про який в часах Квітки доношено офіціяльно самому цареви в рапорті ґубернатора Прозоровського. В виду того всего мені трудно погодитися з гадкою Ніковського, будьто би Квітчин „Салдатський патрет" був собі тільки якоюсь „шкільною вправою" письменника.

При пильнішім розглядненні творчости Квітки, на яке вона вже вже близько сто літ і на яке хіба заслугує в 130-ті роковини уродження письменника, ми повинні прийти до переконання, що сила його таланту мала своє джерело не тільки в українській мові, українськім світогляді й кольориті, але також у близькім контакті з модерною чужою, західньоевропейською літературою, як і з актуальними питаннями України. Те й вяже Квітку тісно з Котляревським.

У Львові, 1. січня 1928.

Зубний лікар і стоматольог

Д-р Андрій Кокодинський

КОЛОМИЯ, вул. Крашевського 4.

Ординує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й кавчуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах. 1177 2 6

родньому Зїзді у Львові. Майже в усіх них звучали ноти, анальоґічні з тим, що висловлювалося в „Ділі". Напрям: злиття національно-політичної роботи з буденним реальним життям мас — став на тому Зїзді домінуючим. Нязи, таким чином, ствердили, що проголошені на цих шпальтах думки й гасла відповідають настроям і тенденціям мас.

Щодо згаданих вище сторонніх заходів, то, як заповідалося в „Ділі", вони на північно-західних землях банкрутують. Маси простягають руки до людей праці, але лише тих, що будуючи руками нове господарське життя, обома ногами стоять на національному ґрунті, а другого — на чужому, залишилися вже в цій смішній і незручній позі поза українським колективом. Є факти, які доказують, що зазначені вище думки, висловлювані в „Ділі", остільки засвоювалися поодинокими особами, що буквально повторювалися в розмовах, а навіть і промовах на місцях.

Все це дає певні підстави думати, що ми входимо в новий рік з узгідненим поглядом на методи й засоби нашої національної будівничої праці.

В цьому-ж році наша громадська думка мусить якнайглибше вирізати вістрям друкованого слова внутрішнє переконання: що лише **повна наша культурна й економічна відрубність і самостійність** є тою гідною й необхідною формою, в якій ми можемо жити, рости й розвиватися.

Це переконання особливо є необхідним на північно-західних землях, де нараховується чимало інтеліґентів, що пробують, як сказано вище, одною ногою стояти на своєму березі, а другою — на чужому.

Небезпечна поза!

При забуреннях в травленні, болях шлунка, згаді, вонітах, памороках, болях голови, многітині перед очима, подразненні нервів, безсонности, загальному ослабленні, неохоті до праці, природна ґірка вода **Franciszka Józefa** спонукує до випорожнень та влекшує обіг крови. Проби, переведені в університетських клініках виказали, що алькоголіки, які терплять на катар шлунка, завдяки призначній воді **Franciszka Józefa** в короткім часі відзискали давний апетит.

о. Д-р Г. КОСТЕЛЬНИК.

Наша церковна мова.

Стара Русь мабуть не мала більше такого щастя, як тоді, коли приймила християнську віру з Византії із **славянською** церковною мовою. Без сумніву була це мова св. Кирила и Методія, з не якийсь із тодішніх діялектів Руси, одначе й це певне, що мова св. Кирила й Методія не стояла дальше від тодішніх діялектів Руси, як власне оці діялекти один від одного. Значить, що стара Русь могла бачити в своїй церковній мові „свою" мову й уважати її за свою **літературну** мову. Воно дійсно так і було. І ось християнська церква з величнім грецьким обрядом, який каже всім вірним брати визначну участь в богослужебних відправах, тай із зрозумілою, „своєю", мовою стала тим чинником, котрий без сумніву більше й успішніше, як державна власть, ріжні славянські племена старої Руси стоплював в один церковно-національний організм. Цей процес пішов далеко поза межі володарів Руси, й спинився на заході аж там, де стрінувся із славянськими племенами, які вже були християнськими з латин. обрядом.

Велика це сила, коли **форма культури й природа** „найдуться", коли форма культури схожа з формою природи. В тих століттях (XI. і XII.), коли на заході Европи панувала схолястична латина, чужа природі неромаських і навіть романських народів, на Руси панувала „своя мова". Не знано, що в тих століттях на порівнюючих скрижалях европейських національних літератур бачимо в західних европейських народів самі пусті місця, а в східних славянських народів, що мали „свою" церковну, отже й літературну, мову, бачимо епохальні твори (в нас „Слово о полку Ігоревім", „Руська Правда", літописи...).

Але щастя буває в часом нещастям. Так сталось і з нашою церковною мовою. Тай то не тільки для нас (наслідників старої Руси), але й для сербів. Відродження й реформація — з одного свойого бегу — були на заході Европи реакцією проти штучної культурної форми, й спричинили **зворот до природи.** Західні европейські народи покинули чужу собі латину й видвигнули свою народню мову (одну із своїх діялектів) на педесталь літературної мови.

Це їм легко прийшло, бо латина дуже ріжнилася від їхньої народньої мови. І тут форма культури стрінулася з природою, отже культура-література стала цвести, як не бувало. Досить буде згадати, що Польща, яка в порівнянні з Русю до XVI. ст. була „безимка" (ж. без літератури), небавом так випередила Русь, що власне це стало траґедією Руси під Польщею. **Вся освічена Русь стала говорити й писати по польськи. Польща стала духово вищою,** а тут властивий корінь того нашого найтяжчого лиха, що шляхта й міщанство відпали від Руси — щоби іншого й не згадувати.

Церковна мова стала для Руси „каменем преткновенія". Русь не могла достроїтися до нового, **природного,** курсу европейського культурного життя. Де інші народи ставили свою живу природу, там Русь ставила свою історію, традицію, думаючи, що це все одно... Русь не могла визволитися від тої думки, що **„ми вже маємо свою літературну мову** — ще від Володимира Великого". В дійсности жива наша народня мова з бігом віків сильно віддалилася від церковної (як пр. італійська від латинської), й стала чужою культурною формою для природи нашого народу. Цілі три століття (XVI., XVII. і XVIII) Русь „проспала", не бачучи, а властиво: не признаючи цього факту. А потім настала довга й тяжка боротьба, щоби народню українську мову піднести на педесталь літературної мови. Цілі три століття стратили ми в порівнянні із західними сусідами!

Так само було це в сербів. В XIX. ст. державна влада прогнала була з Сербії Вука Караджича, батька сербської літератури, зате, що посмів писати народньою, „волярською", мовою й підносити її до гідности літературної мови... Яка іронія!

Серби вже від другої половини XIX. ст. цілком визволилися від самовбичих упереджень, що виплигали з їхньої церковної мови. Їх політичні обставини були пригожі для тієї емансипації. А ми?... Ми і досі тягнемо путо на своїх ногах. Вправді ці пута вже розірвані, одначе ми ще цілком їх не позбулися, і як тільки поступимо кроком вперід, то чуємо їх бряжіт за собою... Нинішнє „кацапство" в нашому народі це остання фаза тої струї, яка в історії боролася проти нашої народньої мови, як літературної. Не змогли ми й досі національно сконсолідуватися **в цілости,** бо наші політичні обставини, замість помагати консолідації, розбивають її. Не маємо своєї держави, а з заходу й з півночі маємо могучих сусідів, котрі й досі не покинули думки й старань, щоби нас засимілювати з собою. **Наше національне відродження ще не закінчене.**

Як дійти до бажаного закінчення?

Деяким піддає інстинкт, а може й розуміння справи: **зукраїнізувати нашу церковну мову!** Старославянську церковну мову заступити українською! А інші соблазнюються і — як уміють — відгрожуються. Шож на речі? **Sine ira et studio.**

Два мотиви пруть до того, щоби чужу, незрозумілу церковну мову заступити зрозумілою, народньою: мотив **релігійний і національний.** Молитва повинна бути зрозумілою; отже церковна мова, мова молитов, повинна бути зрозумілою для вірних, значить народньою. Це льоґіка релігійного мотиву. Але оборонці мертвої літурґічної мови наводять численні рації, котрі промовляють за мертвою літурґічною мовою (йде тут передовсім про латинську мову): що таким способом краще забезпечена єдність церкви, авторитет священика, авторитет церкви — то-що. І не можна не признати, щоб ці рації не були сильними. Одначе в дійсности їх вартість щонно **другорядна** — так, як взагалі вартість авторитету є щонно другорядною. Першорядну вартість має безпосередньо пізнана правда, а правда, „наближена" в авторитеті, має щонно другорядну вартість.

Християнська віра і історично є історично запаляється за зрозумілою літурґічною мовою. Такий могучий теольоґ, як ап. Павло, каже: „Лицем мовому Богові, що я ліпше вас усіх говорю язиками. **Але в церкві волію пять слів сказати моїм розумом, щоби й других навчити, як десять тисяч слів незрозумілою мовою"** (І. Кор. 14, 18—19).

В перших віках саме оце засада була міродайною в усіх християнських церквах. В Римі десь у III. або IV. ст. усунули грецьку мову з церкви, а ввели свою, латинську — без усякого сумніву з того приводу, що грецька мова вже стала незрозумілою для римлян. Мертва літурґічна мова це вислід **тяглости історії,** більше нічого. Не тільки в християн, але й в магометан, буддистів... Спеціяльнож щодо латинської літурґічної мови, то навіть цілий обряд римо-католицької церкви достосувався до того факту: відправи стали **тихими,** бо нарід не міг брати в них участи, й взагалі замісць „слова", на чільне місце в обряді вибилися „матеріяльні символи". Тому це й не чітка, а просто лячна, річ, щоби в римській церкві вводити живі національні мови як літурґічні. Треба би польосальну одноцільну будову, історичне надбання, розбирати й наново пересклядувати — тихі відправи наново переробити на голосні...

А всеж таки між римо-католиками розу-раз підносяться голоси (зпоміж священиків), щоби народню мову зробити літурґічною. Одні приміри керуються релігійним мотивом, інші національним. І власне сильніші, нагальніші відрухи там, де національний мотив рішаючий. Малі, непевні себе народи, як чехи, хорвати, хочуть також через церкву забезпечити свою національність, і домагаються своєї народньої літурґічної мови.

І в українському народі саме національний мотив тут рішаючий. Наша літурґічна мова ще сяк-так зрозуміла для народу, але вона — „ми — не ми".

З таких причин і цілей бореться український нарід за свою національну школу: точно з тих самих причин і цілей він уже став боротися (на Великій Україні, на Волині) **за свою народню мову в церкві.** Церква це також школа — свята школа, божа школа, яка виховує нарід ще глибше, ніж світська школа, **імпреґнує йому свій характер.**

Церква з українською літурґічною мовою забезпечувала би, як не можна сильніше, українську національність. Наша на-

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

Тайна Різдвяної Ночі.

Морозна ніч нависла над селом. Місячний серп блестів холодною сталею на тлі зоряного килиму. Десь-не-десь пробігла заблукана хмарка, як клапоть спізненого снігу.

Тиша довкола...

Останні згуки коляди всякли в синкий сніг, останній каганець прижмурив око.

Село заснуло на часок, чекаючи великого свята.

Різдвяна ніч нависла над селом...

О, Різдвяна ноче на селі! Ноче незглибимих тайн і дивних чарів! Ніколи не затрешся ти в памяти того, хто хоч раз пережив тебе, чистий серцем і щасливий душею! А вже напевно не забуде тебе той, кому вдалося серед замерзлої тиші півночі почути людську розмову німих звірів. Лиш раз у рік, у свято Різдва говорять вони, лиш раз на століття почує хтось зі смертних їхню балачку...

— — — — — — —

На краю села стояло собі господарство. А в тому господарстві був будинок, великий і просторий, в якому містилися і стайня і хлів, і курник. І куча. У стайні кінь і осел, у хліві воли та корови, у курнику домашня птиця, а в кучі — як звичайно — свині.

А як прийшла різдвяна північ, то все те звіряче брацтво розбалакалось, зовсім такою мовою і таким способом, як ми.

Перший забрав слово пан Лисий, кінь поважний і статочний:

— Ех! Щербата наша доля, панове товариші, — зітхнув на цілу стайню. — Не могли ми породитись людьми?! От я наприклад! Зі своїми ногами... Листонос був би з мене аж гей... А в найгіршім разі „експресом" на Академічній вулиці...

— А я — хитнула головою гнїда, молода кляч — чи не могла бути прімабалеріною в якімсь театрі.

— Хіба в якімсь! — всміхнувся їдко осел. — Далі поза Львів ви зі своїми ніжками не виїхалиб.

— Чому не виїхалаб?! — обрушилася кляч.

— Бо маєте жиляки на лівій ляндці.

— Овва! Ґумові панчохи на все порадять!

— Хе-хе-хе! — зареготалась гуска. — Смішно, далебі смішно. Що вам, пані, такі дурниці в голові. Я, якби була людиною, то зі своїм загально знаним розумом і тактом моглаб далеко зайти.

— Рація! — притакнув віл. — Неодна гуска і політику веде і тон надає і гроші збиває... А чому?! Ніби вона мудріша від нашої пані Ґеґайлової? Ні! Тільки, що людську подобу має.

— Так-так, так-так! — признали гуртом качки. — Качка, гуска — менш-більш те саме.

— Ет, не люблю тієї емансипації! — обізвалася корова. — Пощо пхатися в не своє діло. Політика, преса, уряди — мужеська річ.

— Зовсім справедливо — признав осел. — Політика, преса, уряди — це наша річ.

— Певно що так — продовжала корова. — Я, колиб стала людиною, то хотілаб вийти добре замуж, не займалась би кухнею, не цирувалаб скарпиток, до дітей тримала би мамку, а сама тільки до кіна, до театру, до цукорні...

— Філістерство! — скривилась гуска.

— Все одно, але признаєте, що таке життя ще найбільше принадливе.

— А я думаю, — вмішався кінь — що ви дуже швидко збільшиліб свої аспірації. Маючи чоловіка з титулом, моглаб грати першу скрипку в кожній ділянці життя.

— Може, не перечу. Але ручу вам, що не в тім напрямі, як пані Ґеґайло. Я зі своєю красою моглаб..

— Хе-хе-хе! — засміялася гуска. — Не забувайте, пані, що ваша лінія нині зовсім не в моді. Тепер ваші виміри нікому не заімпонувалиб.

— Чому?! — спротивився віл. — **De gustibus... nihil, nisi bene!** Я наприклад...

— Позвольте, що вам перерву — вмішався осел. — Час минає, а ми затіяли дискусію, яка ні до чого не доведе. Прошу панства говорити тільки про те, як хто себе почуває і чим хотів би бути.

— Вибачте — заговорив пес. — Я в справі формальній. На якій підставі, ви, пане осел, узурпуєте собі право предсідника нинішнього засідання?

— Зовсім природно. По перше я між вами один з розумніших, по друге осли дуже часто проводять усякими засіданнями. Отже справа вирішена. Хто записується до голосу?

— Я!

— Прошу, пане віл.

— Думаю, що я повинен був уродитись людиною. Ярмо тягнув би сяк чи так, але напевно поміг би Україні.

— Смішне! — махнув вухом осел. — Що Україні з волів? Думки! Думки їй треба.

— Так-так! Але якби Україні ма-

родна мова для простолюдця стала би „святою“, й не мали би доступу до нього ніякі струї й агітації, що — мовляв — „ми — не ми“. Наш найбільший, найприкріший національний боляк тим був би раз на завсіди вилічений.

Противники живої літургічної мови доказують, що це було би велике нещастя... Жива мова безупинно змінюється, в ріжних краях панує ріжний вимовір, отже напр. слово „дяк“ могло би переходити всякі фази вимовору аж до неприличности: дьик — гик — бик...(!), а через те в церкві був би вічний хаос, зірвали би ми єдність з іншими, східного обряду славянськими народами, навіть деякі частини нашого народу (лемки, Закарпаття, бачванці) відщурались би від нас... Все те правди, одначе тільки релятивні. Щодо першої „правди“, то вона й нині дійсна, тільки що всюди достосовуються до неї, й вона не разить. Словянсько-церковна мова в кожному виданні церковних книг інакша (змінена) і вимовір всюди інакший (інакший у москалів, у нас, в бачванців, у сербів...). А подекуди навіть граматику треба ломити, щоби не вийшов скандал. Так напр. бачванські українці не сміють прочитати „і крещахуся всі во Йордані ріці от него“ (Марк. 1, 5), але мусять вимовляти „**в ріці**“, бо інакше вийшов би скандал (ріц — невизначна задня часть тіла). Не інакше воно булоб, якби церковною мовою була жива українська мова. Замісць **віл, грім**... бачванець мусів би читати **вол, грем**..., як анґлієць читає **енжелюс** (angelus), італієць: анджелюс, француз: **анжелюс**...

Резиґнація з єдности славянської літургії може бути болюча, алеж український нарід зрезиґнував з назви „Русь“ (може й занадто радикально, одначе національні почування мають свою невмолиму льоґіку), а оця релігиція без порівнання більше його коштувала. Квестія національної дозрілости це нині **„бути або не бути“**, й тому на цей вівтар ідуть всякі жертви — до останніх можливостей.

Є тільки одна дійсна трудність: **перехід від славянської церковної мови до української. Цеж революція!** А революція — знаємо, що це значить. **Нинішні наші політичні обставини ніяк не дозволяють нам на таку затяжну боротьбу, бо могли би ми більше стратити, як зискати.** Нехай справа дозріває там, де революція й без того є: на Вел. Україні.

Є речі, що їх можна передбачити. Я вірю, що прийде час, коли ми в Галичині будемо змушені українську мову зробити літургічною, щоб достроєнним до окруження **ратувати себе**, як наші консисторії, що не годились на фонетику (церковні чинники завсіди більше консервативні!), в вибухом світової війни без усякої дискусії приймили фонетику. Коли новий курс життя переростає позиції традиції, тоді стає самозрозумілий і конечний.

Український Народе!

Як що-року перед Різдвом Христовим, так і цього року витає Тебе, Український Народе, „Рідна Школа“ з колядою:

Бог Предвічний народився!

Надходить велика хвиля, коли понад українськими тихими полями й лісами, снігом та тугою окутаними, морозом та жалем скованими, засяє рокове світло Різдвяної Зорі.

Нехай її проміння, що продруться крізь вечірні сумерки, розбудять живу думку про невміручість народньої душі.

Нехай вдарять вони ясною загравою по вікнах кожної української хати.

Нехай огріють душу, втомлену сумнівами.

Нехай запалять невгасимий огонь віри в серці кожного українця й поведуть його думки та його тугу понад дорогі могили та білі хрести у ту вимріяну країну народнього ідеалу і скажуть йому:

„Рідна Школа, в якій виховується українська молодь, жде на поміч, кличе на трівогу, — вимидає щорічної коляди“!

Свято Різдва — це свято обновлення. А хто зможе краще обновити народ, придбати йому гарнішу майбутність, як не молодь, та надія, той цвіт нашого народу?

Таку молодь, таких майбутніх трудівників народові образує й виплекує „Рідна Школа“.

На Різдво небеса й земля радуються, небеса Божою славою, а люди доброю волею і щедрим серцем. А хтож має щедріше серце для свойого молодого покоління, як не Ти, Український Народе?

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

ІЛЛЯ КОКОРУДЗ, голова, *ТЕОДОР МАРТИНЕЦЬ*, секретар.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ:

Бубела Сем, о. Сов. Гриник Василь, Д-р Залужний Осип, Зелений Андрій, о. прел. Бумицький Леонтій, Кузьлович Володимир, о. Сов. Д-р Лятишевський Іван, Мартинюк Григорій, Огродник Микола, Похмурський Степан, Раковська Софія, Д-р Савчак Юлій, Струтинський Михайло, Терлецький Омелян, Хруцький Сергій, Целевич Володимир, Яворський Михайло.

ІВ. НІМЧУК.

З минулих літ.

Українська й польська політика в старій Австрії.

В минулому році появилася у Відні люксусово видана книжка бувшого президента австрійського парляменту д-ра Юлія Сильвестра про останні дні парляменту австрійської монархії і його визначніших діячів*). Книжка заслугує на увагу й українського громадянства, якого представники засідали в тому парляменті й боронили інтересів нашого народу напротязі кількадесять літ.

Поминаємо все те, що сказано в книжці про парлямент старої Австрії, його діячів і його праці, поминаємо опис останніх його днів, поминаємо й дуже цікавий розділ про цісаря і його дорадників, а спинимося на розділі „Партії і їх провідники“, в якому подана м. ін. коротка, але влучна характеристика парляментарного представництва україн. народу. Ця характеристика такої компетентної, безсторонної людини, як д-р Сильвестер, зайвий раз опрокидує писання всяких польських публіцистів про те, що Австрія нібито форнтувала українців проти поляків і висувала їх при кожній нагоді проти польських представників, які виступали, мовляв, з домаганнями в користь цілої Галичини і всього її населення.

Зрештою нехай говорить автор.

„Українські посли були в якнайгострішій ворожнечі до поляків, а правительство атакували тільки тому, бо **поляки були правительственною партією, наслідком чого правительство піддержувало польське панування в Галичині.** Всі українські обвинувачення й атаки були спрямовані менше проти загальних відносин, а більше **звертались проти верховодства поляків в Галичині. Не було майже одного дня, в якому українці не жалувалисяб на польські затії.** Їх називано також часами „тирольцями сходу“, одначе вони всеж таки гравітували до українців російської держави, щоб увільнитися від польського панування; на всякий випадок вони не були русофілами і ставилися крайнє ворожо до обох русофілів (Маркова й Кириловича — Прим. І. Н.), які гравітували до Москви і з якими приходило часами навіть до бійок. Провід над українцями мав віцепрезидент Юліян **Романчук** і посол д-р Кость **Левицький**, оба дуже спокійні і розважні політики, що проголошували ухвалені постанови іменем свого Союзу. Визначну участь в українських змаганнях брали також посли д-р **Окуневський** і д-ра **Олесницький**. Провід над буковинськими українцями (в ориг.: русинами) мав Микола **Василько**, дуже талановитий і досвідчений політик. „Українська Парляментарна Репрезентація“ ділилася спочатку на кілька клюбів, а саме на „Український Клюб“, до якого належала більшість послів, на „Буковинський Український Клюб“ і на „Український Радикальний Клюб“. Побіч тих союзів були в „Чеськім Нац. Клюбі“ також посли **Курилович** і **Марков**, що як русофіли прилучилися до чехів“. (Стор. 30—31).

Чи треба кращої, вірнішої характеристики на означення нашого положення в Австрії, на змалювання політики нашого парляментарного заступництва? Чи чужинець міг узагалі підхопити краще всю суть нашого трагічного положення в старій Австрії, коли то нам приходилося змагатись на два фронти одночасно: проти польської гегемонії в краю і проти піддержуваного старою Росією і ріжними польськими чинниками русофільства в наших власних рядах?

*) *Dr. Julius Sylvester*: **Vom toten Parlament und seinen letzten Trägern. Wien 1928. Verlag von Adolf Holzhausens Nachfolger Universitätsbuchdrucker.**

В іншому розділі, оповідаючи про порядок, в якому посли ріжних народів монархії сиділи у парляментарній салі, д-р Сильвестер спиняється знову на представництві українського народу, підчеркуючи, що хоч наш нарід у великій більшости селянський, то висилав до парляменту переважно духово визначних інтелектуалістів (стор. 39). В тому самому розділі каже він дальше знову про боротьбу й ненависть українців проти поляків, яких перші уважали своїми гнобителями. „Українці — пише д-р Сильвестер — вели опозицію проти уряду, бо він піддержував у Галичині поляків“. Коротко і ясно.

При характеристиці поляків зазначує автор з притиском, що вони вели в Австрії завсіди реальну політику в повному значінні того слова. Поляки йшли постійно з урядом, тому були все надійною і певною правительственною партією. Їх провідники (Білінський, що був міністром кілька разів, Абрагамович, Дзедушицький, Любомірський і ін.) мали довіря в найвищих кругах, а такий прим. Білінський був любимцем корони. Не диво, що така політика приносила полякам великі користи, що вони зростали і скріплялися — коштом українського народу.

Можнаб іще навести неодно цікаве місце, подати неодну характеристичну подробицю з книжки д-ра Сильвестра, хоч він не намагався зовсім бути сензаційним. Але й того, що ми подали, думаємо, досить для характеристики нашого незавидного положення в Галичині під австрійсько-польським пануванням.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Окрушки.

Нема малих і великих ідей: є малі або великі люди, які висловлюючи себе словом або ділом поблиць ідеї малими або великими.

*

Найбільша програна в дискусії — **мент**, коли нам стає соромно, що ми виграли.

*

Дві великі людські орнстрасти: — перемагати пристрасті в собі і розбуджувати їх в інших

*

Лекше приєднаємось до дурнів, коли вони нас боронять, ніж приєднаємо розумних, коли вони проти нас виступають.

*

Вважати когось розумним і чесним, тому, що він „наш“, замісць уважати його „нашим“ тому, що він розумний і чесний — ось спільний головний принцип усіх партійників.

*

Зуб часу вчить нас дивної мудрости: треба спершу зїсти на чомусь свої зуби, щоби вміти кусати.

*

Свято — день, коли мстимося на шлунку за те, що в будень мусимо на нього працювати.

*

Правди, мов жінки: молоді мають перевагу над старими, тому, що мають більше даних подобатись.

*

Заздрощі наскрізь жіноча зброя, супроти якої ми безсильні. Коли ми даємо жінці привід до заздрощів, вона питає нас, чи вона вже нічого невзорта; коли-ж ми не даємо їй до них приводу, вона відповідає, що ми вже нічого не варті.

*

Маємо нині два найбільше поширені способи відмолодження: любов спорту і спорт любови. Небезпека першого — працювати на рекорд, другого — на акорд.

БЛІДНИЦЮ нетокровність усуває **ділає зміцнюючо, в джиаляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.**

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській салядзі. До набуття у всіх аптиках і дрогуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів 2.40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.** 24—?
774

...ла була менше ослів, а більше волів, то булаб напевно ліпше вийшла.

— Що ви, пане добродію, дурниці говорите! Чи ви може заперечите, що якби я став людиною, то не грав би важної ролі?

— Не перечу.

— Бачите! Ручу вам, що і бесідник з мене був би, і фінансіст, і політик і що хочете.

— Чому?

— Тому, що — поминувши розум — я є впертий і відважний. А на Україні, як хтось на щось наважиться, то доходиться того, хіба що вмре передтим. Наприклад: письменник забажає бути політиком — буде, кооператор схоче бути поетом — буде, поет директором банку — буде, купець професором мистецтва — буде.

— А я — обізвався пес — хотів би бути урядником. Моя вірність певно далаб мені і становище і гроші.

— Але додайте — сказав кінь — урядником чужої інституції. Нема вірніших урядників, як українці в чужих інституціях. Буває нераз у своїй інституції — перший крикун, а що невдоволений, а піде до чужої — як не той.

Осел рішучо задзвонив вудилом.

— Пане Кінь! Прошу не обзиватися без дозволу. Мої панове! Хто ще не зібрав голосу?

— Когут! — крикнула гуска.

— І свиня! — додав пес.

— Пане Когут! Чим би ви хотіли бути?

Когут глянув по заповнених бантах, усміхнувся і сказав:

— Я не бажаю собі ліпшої професії.

— А ви, пані? — звернувся осел до свині.

Свиня підняла своє цікаве лице в гору і відповіла повагом:

— Колиб навіть я приняла людську подобу, то хотілаб остати далі свинею. Таким людям найліпше на світі. Мають добробут, пошану і вдоволення.

— — — — — — —

Нечутною ходою вийшла північ зі села. Час дивної тайни минувся, проминув.

Мов ножем утята, стихла розмова звірів у господарстві, що стояло на краю села.

А над селом ще ліпше розсілася морозна тиха ніч, вбрана в зоряний хитон і з місячним серпом на холоднім чолі.

Десь-не десь тільки пробігла заблукана хмарка, як клапоть запізненого снігу.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

ВИНА ПРАВДИВІ ВИНОГРАДНІ, ЛІКЕРИ, ШАМПАНИ, :: КОНЯКИ :: найдешевше у ФІРМІ **АТЛЯС** ЛЬВІВ РИНОК 45.

ІНЖ. АНДРІЙ ПАЛІЙ.

За розбудову краю.

Ще в справі американських кредитів.

Від якогось часу поширюється серед нашого громадянства думка про те, щоби звернутись до американських братів у справі добутя кредитів для підсилення економічного життя краю в Америці. Думка наскрізь здорова. Замісць дотеперішніх беззворотних, і так невистарчаючих датків для краю на всякі цілі малаб прийти сильна кредитова поміч з Америки, а край, розбудувавшись, позбав би вже в свою чергу про відповідне вивінування своїх культурно-освітних установ.

Належну увагу цьому питанню присвятило теж „Діло" в кількох своїх статтях. Здавалося, що по тих статтях на таку актуальну тему заберуть слово відповідальні чинники нашого економічного життя та принаймеще займуть таке або інакше становище, якщо не пороблять уже конкретних заходів у цій справі. До цеї пори, на жаль, мені про це нічого не відомо.

Натомисць дуже відрадним явищем є те, що деякі американські земляки виявляють, як пише „Діло", вже готовість прийти з кредитовою допомогою нашому господарському життю. Покищо нема там теж ясних предложень, як це здійснити (филадельфійська „Америка" радить загально вкладати ощадности до українських банків у краю). Від цеї неорганізованої акції нам великих надій собі не робити, ані перевороту в нашому господарському житті не надіятись.

Першим кроком до переведення дотеперішніх думок у діло вважаю конкретну пропозицію п. К. Лисюка з Ню Йорку, яку він представив у своїм листі („Діло" з 20. вересня м. р.). Предложення його тим цінніші, що він не являється тут, як це звичайно у нас буває, лиш дорадником, але активним учасником, бо, як сам пише, переговорив уже справу з місцевими земляками й американцями та виявляє готовість приступити до реалізації діла. П. Лисюк пропонує оснувати з тією метою спілку. Мені тільки ще не зовсім ясно, як п. Л. собі уявляє цю спілку з 4—5 заможних і впливових українців і 4—5 богатих американців та де мав би бути осідок тої спілки.

Можливо, що це є одностайне з моїм поглядом на цю справу: В Галичині основується, скажім, українсько-американський банк (з виразним призначенням працювати для розбудови краю), до якого почту пилиб теж як учасники деякі заможніші галицькі українці. Знаю особисто заможніших українців що виявили в цім напрямі зацікавлення й охоту до участи. Поміч цього банку спочивав би в руках американських земляків через довірені їм особи, а тим, що й місцеві чинники найшли би пропорціональне заступництво в банку в міру вкладів їх капіталів. Таким чином здійсненоб першу передумову довіря до банку, а саме провід у руках тих, що зложили гроші.

В економічному житті за мало мати лиш довіря до проводу. Власник капіталу питається ще, хто є його довжником, на які цілі він позичений гріш обертає і чи той довжник є в силі своєчасно довг віддати. Це є основною передумовою і слушним правом кожного вірителя. І чомуж не мали би з того приводу бути сумніви й побоювання у нашого брата, який з тяжким трудом зложив собі деякий гріш і хоче за нього бути певним, а рівночасно без шкоди послужити рідній справі? Обовязком отже краю, дати основне пояснення, до яких цілей потрібні кредити та яка їх забезпека, коли в наших заходах не хочемо потерпіти невдачі.

На цьому місці представляю тільки одну ділянку нашого господарського життя, в якій подаю, а інші залишу заінтересованим чинникам, які це краще зроблять за мене. Маю на думці розвиток і потреби кооперативного молочарства в краю.

Молочарський промисл є саме тою ділянкою нашого хліборобства, що при належнім його зорганізуванні та вивінуванні має дуже добрі природні умови розвитку та забезпечує поліпшення долі передовсім малоземельного хліборобства. Не буду тут наводити доказів на те, що деякі хліборобські держави побудували свій добробут саме на звіринній продукції, а зокрема на молочарстві. З нових повоєнних держав велику увагу молочарству присвячують т. зв. прибалтійські держави, а саме Латвія, Естонія і Литва. Уряди дають там молочарству державну і кредитову опіку, а вислідки короткої, вже повоєнної, праці є там такі, що кожна з цих держав зокрема експортує більше масла, як ціла Польща. Вистане згадати, що експорт масла з Естонії приносить їм 45 проц. усіх державних приходів.

Для ілюстрації конечности довгоречинцевих кредитів при розбудові молочарства наведу кілька статистичних даних про те, як уряди згаданих держав поставились до потреб хліборобського промислу та які користи має там вже сьогодня не тільки селянин, але і його держава.

Латвія*) уділює довгоречинцеві кредити на будову мурованих молочарень від 20—25.000 латів (5 латів — 1 амер. доляр), себто кругло по 5.000 долярів на 25 років сплати. На будову деревляних молочарських будинків видається там кредити від 2—3.000 латів на 12 і пів років сплати. В обох випадках річний відсоток за уділений кредит виносить 7 проц.

Таким чином Рільничий Банк Латвії уділив на молочарство отсі кредити:

в р. 1922	20.000	латів
„ „ 1923	500.000	„
„ „ 1924	1.000.000	„
„ „ 1925	1.000.000	„

Вислід цього був такий, що коли

	було молочарень	експортовано масла
в р. 1922	87	642.378 кг.
то в р. 1923	330	1.881.115 „
„ „ 1924	395	2.010.122 „
„ „ 1925	411	1.351.221 „
„ „ 1926	329	10.134.712 „
„ „ 1927	490	10.770.712 „

В **Естонії** почало міністерство рільництва уділювати довгоречинцеві кредити на молочарство щойно від 1923 року, а саме на будову молочарень на 12 років, числячи тільки 4 проц. річно.

Таким чином уділено кредитів:

у 1923 р.	11.272.000	est. марок
„ 1924 „	[illegible]	„
„ 1925 „	[illegible]	„
„ 1926 „	[illegible]	„

Наслідком того був дуже скорий розвиток молочарства й експорт масла. Бо коли

	було молочарень	експортовано масла
в р. 1921	62	107.810 кг.
то в р. 1924	272	1.498.670 „
„ „ 1925	[illegible]	6.115.000 „
„ „ 1926	[illegible]	7.164.000 „
„ „ 1927	395	9.756.000 „

Таксамо опікується і помагає кредитами своєму молочарству правительство **Литви.** Уділює воно на будинки перших молочарень кредити до 10.000 літів (10 літів — 1 доляр), а на будову ручних молочарень до 1.000 літів; крім цього акредитує 25 проц. вартости всього уладження молочарень. Все те на протяг 8 років за 6 проц. річних відсотків. У початках розвитку молочарства (в роках 1923—24) литовське правительство поносило навіть само видатки на будову молочарень і платило 75 проц. вартости уладження молочарень. Крім цього литовський уряд удержує тепер своїм коштом 16 молочарських техніків та 4 інжинірів-будівничих до молочарень.

Тут навів я з розмислом кілька примірів з нового молочарства на доказ, що кредитова поміч для успішного розвитку молочарства є конечна, що зрозуміли дотичні держави й опікуються належно хліборобським промислом, який вже за короткий час приносить там такі гарні успіхи. Виходить, що молочарство у своїх початках потребує конче інвестиційних фондів, а то на будову домівок та закупно потрібних машин і знаряддя. Це зрозуміле, бо ніоге селянське населення не в силі відразу зложити потрібні власні фонди, тому й мусить одержати довгоречинцеві кредити.

Якжеж представляється поміч для нашого, відродженого по війні, кооперативного молочарства? Наші молочарні дотепер не одержали ані готівки кредитів з державних банків, хоча про такі кредити старались. Виглядн на будуче з того джерела майже ніякі. Що правда, Рільничий Банк має окремі фонди для підтримки розвитку молочарства і випрацював навіть окремий правильник для їх розділу, одначе ми після розмови з дирекцією львівського відділу Р. Банку винесли враження, що нашим молочарням ледви і не знати коли що з того припаде. Навчила нас так думати також практика з попередніх років, що з кредитів користали виключно польські молочарні, а подання українських лежать до сьогодня не полагоджені. Маємо враження, що „політікум" у цій матерії є важніше, як добро населення і самої держави, а передовсім активність її білянсу при помочі піднесеного молочарства.

Від когож тоді ждати нам помочи? Спиратися на власні сили краю певно найздоровіше, але це дорога невільна, а що найгірше, при такім поході можна сподіятись до мети і то... на власні, або на дуже довший час. Може такої другої нагоди и не бути, бо тяжко буде нам підвестись, коли вже інші будуть сильніші.

Ясно, що нашим молочарням конечні інвестиційні кредити, і то негайні, а що успіх буде, це є більш ніж певне. Гріш, вложений в це діло, піднесе скоро добробут нашого хлібороба і дасть працю богатьом вільним рукам. Саме наша надія на Америку. Ми маємо ясний плян, чого нам треба: гріш, який роздобудемо, має бути повернений на розбудову тої хліборобської ділянки, яка вже сьогодня розвивається зовсім вдоволяючо без нічиєї помочи.

При кінці хочу ще кількома словами згадати про забезпеку льокати капітал, щоб розвіяти можливі побоювання наших американських земляків за їх майно. Загально в купецьких кругах принято, що найкращим довжником є українські кооперативи, бо вони зі своїх зобовязань виявуються точно. Подумайте тепер, що ці совісні платники-кооперативи оберуть згадані кредити на інвестиції (на будинки та на машини), а не на консумційні цілі. Будинки та машини все таки представляють свою вартість, тому при тих кредитових трансакціях ризико зводиться до мінімуму. Банк, уділюючи кредити, повинен мати вгляд через свої органи в діло і книговодство акредитованих молочарень, а навіть може мати вплив на добір совісного проводу.

Виходить, що діло корисне, а небезпека (ризико) вложеного капіталу виключена. Отже ніщо не стоїть на перешкоді, щоб працю з притягненим американського капіталу зачинати негайно, хочби з початку тільки в невеликих розмірах.

*

Від Ред.: Ця стаття написана перед появою статтей д-ра Вол. Галана з Америки в нашому орган.

*) Статистичні дані за Б. Мовком.

Д-р РОМАН СТЕФАНОВИЧ

Радіо.

Пізним вечером застукав хтось у вишбку. Марця заглянула в вікно, а то сусіда Настя.

— Ходіть по кумо борзенько, щось вам покажу.

— Та що таке?

— Не питайте богато, лиш ходіть зі мною, увидите диво.

Зацікавлена Марця вийшла з хати, а Настя каже:

— Ви кумо все хвалили нашого професора, а не знаєте, що то за чоловік. Ходіть-но тепер зі мною до школи, увидите, що він там виробляє з людьми. Поприв'язував людей мотузками до пачки, що не годи кинутися, а сам ходить по покою та регочеся, як біснуватий.

— Е, та що ви говорите, до чого то подібне?

— Ходіть лиш, а увидите, що не брешу.

Хоч не хоч, почалапала Марця з Настею осіннім болотом до школи.

В школі світло.

Стали собі під вікном і заглядають до кімнати професора. На стоянку стоїть чорна пачка, а довкола неї сидять на кріслах Іван Залозрожний, Гриць Мотовило і Андрій Запотічний, і не ворушаться.

На вухах у них якісь кружочки з мотузками, а мотузки привязані до пачки. А професор стоїть коло пачки тай щось коло неї час від часу орудує.

— А що, може неправду я вам казала? Ви все за професором гадували, все его хвалили, а тепер самі видите, що то за фаріон.

Марця сама не знала, що це все значить, тай що на те казати...

За якийсь час люди поздіймали кружочки з уший, повставали, поговорили щось з професором та подались до дверей.

Марця з Настею сховалися за угол, щоби їх не побачили, як будуть виходити зі школи.

Вийшли.

Такого концерту, як сьогодні я ще не чув, — заговорив Гриць.

А таки найкращі наші українські пісні.

— А знаєте, озвався Андрій, що мені подобалася і та циганська музика. Пригадав собі часи, як служив замолоду в Пешті при уланах. Там то я тої музики наслухався доволі.

— А тота чеська опера може не гарна? — озвався Іван. Туже мені подобалася. Такой тоті чехи раз музиканти.

Люди пішли собі в село, а Настя з Марцею вийшли зза угла, у фіртку тай на дорогу.

— І щож ви на то скажете, Марцю? Чи чули що вони говорили? Про якісь пісні чи музики чи що. Геть чисто люди подуріли. А всему винен той професор. Я вам кажу. Завтра скоро світ піду на постерунок просити коменданта аби пішов до школи на збадане.

Заліщики 17. грудня 1927 р.

СЕН. М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Екстензивна чи інтензивна освіта?

Найсамперед кілька слів оправдання, чому такі чужі слова висунені на чоло статті.

В серпні цього року відбудеться в англійськім місті Кембрідж **світовий конґрес** в справі освіти дорослих (позашкільної освіти). Скликує цей конґрес міжнародне **The World Association for Adult Education**, осідком якого є Льондон. Саме цей конґрес займеться в першу чергу питанням, яке творить заголовок нашої статті. І сьогодні в цілому освітньому світі йде гаряча розмова про те питання, відбуваються наради, зїзди, підготовляючі конґреси тощо. Оба вислови: „екстензивний" і „інтензивний" стали гаслами, і ніхто не пробує покищо ці вислови замінювати іншими, щоби не вводити баламуцтва.

А всеж таки навіть при вживанні тих самих висловів усіми, що забирають голос у дискусії поняття екстензивности і інтензивности набирають ріжного значіння.

Перекладаючи „екстензивність" на нашу мову, можна розуміти її як ширину, масовість освітньої роботи, а „інтензивність" як глибину і як індивідуалізування тієї роботи. При екстензивности маємо до діла радше з впливом згори на пасивного слухача чи пасивну масу, при інтензивности уся наша мета зробити членів освітніх орґанізацій діяльними аж до самодіяльности. Екстензивна освіта змагає до того, щоби піднести загал до вищого рівня відповідним впливом на маси; а інтензивна освіта помагає живим одиницям вирости понад їх середовище, щоби таким робом їх пізніше вжити для піднесення маси.

Як не теоретично виглядає це питання, то всеж ми не можемо проходити біля нього без уваги. Правда, в нас тут, у тіснішій батьківщині, покінчиться на разі наша розмова може й на цій статті, одначе треба мати це на увазі, що поважна освітня робота ведеться на Великій Україні. І хоч не погоджуємося на накидання одностороннього змісту освітній роботі, котра навіть дістала там вузьку назву політичної освіти, але не вільно заперечити, щоби не йшла там жива, методична й ідеольоґічна праця, котра прибирає поважний практичний вигляд.

У системі політосвіти Волобуїва находимо такі два розріжнення роботи, котрі відповідають до деякої міри поняттю екстензивности й інтензивности. Маємо на увазі те, що Волобуїв називає „аґітацією" і „пропаґандою" в освітній роботі.

Якжеж назвати цю роботу, котра саме тепер у нас ведеться?

Дуже тяжка відповідь. Маючи на увазі нашу страшну вбогість, яка не дає змоги підготовити освітніх робітників, яка навіть не дає змоги тим, котрі з доброї охоти працюють, утримувати себе в курсі освітніх справ й освітніх питань, ми ще не вступили навіть у добу оранки деревляним плугом. Всеж таки наша робота є головно екстензивна, тобто масова*). І поки що іншою бути не може. І добре було би, колиб ми потрапили навіть цій примітивній екстензивности надати бодай в дечому характер докільности, а не крайно дилетантської доривочности.

У цьому напрямі уже видно перші досвітні зорі. Досить часто влаштовувані курси ріжного характеру: освітні, освітньо-кооперативні, кооперативні, сільсько-господарські, увіллють в нашу екстензивну роботу живіших соків. Особливо коли практика цих курсів поведе нас, щоби закинути думку про можливість того, що нам може вдатися на таких курсах подати членам якесь знання. Розбудження тону до пізнання, а далі помічна рука для підтримки в живому стані цього тону — це може бути одинокою метою наших курсів.

*) Для оминення баламуцтва вираз „масова" вжито тут задля браку іншого. Статистика повчає, що в найбільше культурних народів екстензивна освіта охоплює ледві 1 проц. населення. А в нас? Чиж можна при такому стані вживати виразу „масова"?

На Ялинку і Новий Рік!

Бонжурки в ціні від зол. 36 у величезнім виборі в одинокій тільки вирібні

К. Штір -- Львів

Сикстуська 33.

Приймається замовлення на пижами також з доставлених матеріалів.

1189 3—3

В останньому моменті криються вже зародки інтензивности. Бо як усе у світі, так і тут докладної межі між екстензивністю й інтензивністю не має. Така напр. бібліотечна діяльність освітньої роботи може набрати до деякої міри вигляду інтензивности (грімкі читання, обговорювання прочитаних книжок тощо), але тут знову треба бодай трохи кваліфікованих бібліотекарів.

З питанням екстензивности й інтензивности звязане також питання практичної і загальної освіти. Ця справа буде також предметом нарад світового конґресу. Ці питання також мають для нас надзвичайну вагу.

Та не входячи далі в зміст і істоту цих питань, обговорення яких полишаю собі до іншого місця, хотів би скромно пригадати, що ювилейний рік нашого освітнього товариства повинен приневолити нас бодай у ці святочні дні подумати хвилинку про них. Подумати, чи не потрібна установа, котра цими питаннями не тільки займалася би, але проводила би їх правильно в життя через осібних робітників. Чи не треба подумати про матеріяльні можливости для здійснення цього пляну. Чи не зревідувати нам становища, що освітня робота може йти в рамах цих засобів, які впливають до „Просвіти" тільки з вкладок та з дару.

А може тільки подумати над одним: чи можлива конкуренція з іншими народами без правдиво поставленої на наукових основах освіти дорослих та без направду масової роботи в цьому напрямі серед широких шарів населення?

ПОСОЛ ОСТАП ЛУЦЬКИЙ.

Рентовність селянських господарств.

Рішаючим чинником у нашім народнім господарстві є хліборобство, бо маємо аж 86 хліборобів на кожних 100 душ населення. Невідрадне землеволодіння наших хліборобів — відоме. Маємо на західно-українських землях аж 80 відс. карловатих і дрібних, до 5-гектарових господарств. Мало відома є натомість прибутковість та рентовність цих господарств. Не треба ближче пояснювати як дуже важним було би пізнання цеї справи для уложення та переведення докладного плану нашої аграрної політики.

В „державнім науковім інституті сільського господарства" в Пулавах зорґанізовано в 1926 р. окремий виділ економіки дрібних селянських господарств, під проводом відомого проф. Буяка. Саме тепер появився перший том книжки опрацьованої і виданої цим виділом п. н.: **„Badania nad rentownością gospodarstw włościańskich"**. Ця поважна студія інж. Цужитка тільки частинно торкається сільських господарств на українських територіях. Всеж таки вона дає нам перший раз змогу пізнати докладніше і цю справу. Це пізнання не може бути для нас зовсім докладне ще й тому, що студія інж. Цужитка основана на господарських рахунках тільки одного господарського року (1926-27) і охоплює тільки господарства з найліпшою кермою. Де керманичі менше пікаві, там не ведеться міких господарських записок, уможливлюючих рахункові зіставлення. Це безумовно поменшує вартість студії. Всежтаки серед наших умов вона видається мені настільки вартною і цікавою, що я рішився познайомити з нею і наш хліборобський загал. До часу оголошення висліди із праці виділу економіки селянських господарств при „Сільськім Господарі", який веде в цьому господарському році рахунки поверх 50-ти наших селянських господарств, студія інж. Цужитка і для нас покищо найцінніша.

Вище названа студія побудована на рахункових зіставленнях, які зібрали для пулавського інституту господарські товариства. Було цих зіставлень 450. З Померя 17, з Великопольщі 46, зі Шлеська 9, з центральної Польщі 140, з так східних воєвідств 70 і нарешті з західньої та східньої Галичини 168.

Ці рахункові зіставлення обіймають 17 господарств від 2—3-ох гектарів (в цьому галицьких 13, східних ані одного), — 48 господарств від 3—5 гек. (в цьому галицьких 30, східних 4), — 132 господарств від 5—10 гек. (в цьому галицьких 72, східних 10), — 106 господарств від 10—15 гек. (в тім галицьких 28, східних 17), — 115 господарств від 15—30 гек. (в тім гал. 21, східних 27), — і 32 господарства від 30—50 гек. (в тім гал. 4, східних 18). При опрацьованні цего матеріялу треба було залишити рахунки 16-тьох господарств як непридатні.

В цілій своїй студії послугується інж. Цужитек випрактикованим методом знаменитого швайцарського професора Ернеста Лявра, якого „Хліборобську економіку" (хочби в виданім цього року перекладі міністра Станевіча) повинен пізнати кожний український економіст.

Цікаво придивитися ближче **як виглядає маєток цих 434 господарств**, які охоплює студія інж. Цужитка. Згідно з методом проф. Лявра інж. Цужитек ділить майно господарств на чинний і пасивний капітал. **Чинний капітал** розділює на: земельний, меліораційний, будівельний, ростинний, капітал живого і мертвого інвентаря та обіговий. **Пасивний капітал** розпадається на гіпотечні та біжучі довги.

Вартість одного гектара **в земельнім капіталі** карловатих господарств (2—3 гек.) виходить на 2.000 зол. Найвища група господарств (30—50 гек.) оцінює свою землю на 1.000 зол. за гектар.

Будівельний капітал карловатих господарств 4 рази більший, а господарств від 5—10 гектарів 2 рази більший (в розрахунку на 1 гектар землі) від будівельного капіталу найвищої групи господарств (30—50 гект.).

Капітал живого інвентаря виказує, що в карловатих господарствах припадає 5 разів менше землі на одного коня, ніж в господарствах від 30—50 гектарів. Це відношення при коровах трохи менше (3.6).

Капітал мертвого інвентаря надмірно обтяжує карловаті і дрібні господарства. Пересічна вартість мертвого інвентаря виносить в карловатих господарствах (2—3 гект.) 236 зол., в дрібних господарствах (3—5 гект.) 188 зол. на гектар. Найкорисніше виносажені в цей капітал господарства від 10—15 гектарів (181 зол. на гектар).

Обігові капітали (запаси і гроші) представляються найкраще в господарствах 10—15 гектарових (67 зол. на гектар). В менших і більших господарствах обіговий капітал ще менший. Це засвідчує, що селянські господарства всіх типів слабо грошові, більше або менше натуральні.

Пасивний капітал (довги) цих господарств не був лихий. На господарства від 2—3 гект. випадало біжучих довгів (без додержавлювання землі) 16.59 зол. і гіпотечних 9.02 зол. на гектар. В господарствах 3—5 гект. ці довги виносять 24.74 зол. і 46.63 зол. на гектар. В більших та менших господарствах — довги менші. Коли до біжучих довгів дорахувати додержавлений капітал, від якого платиться відсотки у формі чиншу, тоді пасивний капітал карловатих господарств (2—3 гект.) зросте до 136.17 зол. а дрібних (3—5 гект.) до 137.50 зол. на гектар.

Цілий **„капітал рільного маєтку"** усіх 434 господарств (себто разом: земельний, меліораційний, будівельний і ростинний) виносив на 1 гектар в господарствах: 2—3 гект. — 3.810.51 зол., 3—5 гект. — 3.020.17 зол., 5—10 гект. — 2.602.44 зол., 10—15 гект. — 2.214.30 зол., 15—30 гект. — 1.873.45 зол., 30—50 гект. — 1.542.71 золотих.

Натомісць сума капіталів: живого та мертвого інвентаря і обігового капіталу виносила на 1 гектар у господарствах: 2—3 гект. — 684.02 зол., 3—5 гект. — 563.62 зол., 5—10 гект. — 450 зол., 10—15 гект. — 466.01 зол., 15—30 гект. — 346.96 зол., 30—50 гект. — 278.01 зол.

Таким чином **„чистий капітал"** на кожний гектар виносив у господарствах: 2—3 гект. — 4.358.36 зол., 3—5 гект. — 3.446.29 зол., 5—10 гект. — 2.886.78 зол., 10—15 гект. — 2.491.57 зол., 15—30 гект. — 2.089.40 зол., 30—50 гект. — 1.688.64 зол.

Оце тимчасом про маєток розслідуваних господарств і його окремі капітали.

Незвичайно цінною є та частина студії інж. Цужитка, яка зносує нам **кошти продукції** і особливо приналежні тут **господарські витрати** розслідуваних селянських господарств.

До господарських витрат зачислюються готівкові витрати на помічні навозу, насіння, пашу, на годівлю звірят, на направу будинків, направу і докуплення знарядів, на податки (крім доходового і маєткового), на обезпечення, донаймування землі, на наємну працю і т. д.

Зіставлення цих витрат виказує, що в господарствах від 2—3 гект. вони виносять пересічно 207.05 зол., від 3—5 гект. — 196.90 зол., 5—10 гект. — 119.33 зол., 10—15 гект. — 101.98 зол., 15—30 гект. — 82.96 зол., 30—50 гект. — 56.68 зол.

Найбільшою зпоміж господарських витрат у карловатих і дрібних господарствах є витрата на докуплену пашу і підстілку (6.37 зол. і 6.74 зол.).

Податки (окрім доходового і маєткового) — ріжні в ріжних воєвідствах — обтяжували пересічно кожний гектар у господарствах: 2—3 гект. — 5.64 зол., 3—5 гект. — 8.29 зол., 5—10 гект. — 7.38 зол., 10—15 гект. — 9.86 зол., 15—30 гект. — 10.18 зол., 30—50 гект. — 8.40 зол.

До коштів продукції належить також т. зв. **„наклад на пішу працю"**. Цей рахунок означує висоту винагороди за працю хліборобської родини в своїм господарстві і заплату за наймлену працю. Відповідні статистичні зіставлення виявляють, що на 1 гектар землі (без лісу) припадає в господарствах 2—3 гектарових 188 днів праці власних сил і 42 дні наятих сил, разом 230 днів. В господарствах 3—5 гектарових 166 днів (112 і 54), в господ. 5—10 гект. — 102 дні (73 і 29), в господ. 10—15 гект. — 82 дні (55 і 27). В більших господарствах — менше. **Господарства 2—3 гект. і 3—5 гект. спотребовують побіч власних сил майже двічі стільки чужих сил, що більші господарства. Праця відіграє першорядну ролю в коштах продукції селянських господарств.**

Кошт одного дня праці виходить в господарствах 2—3 гект. на 2.84 зол. на наємні сили і 2.25 зол. за власні сили. В господ. 3—5 гектарових 1.86 зол. на наємні сили і 2.35 зол. за власні сили. На сході наємна праця дешевша ніж на заході. Загально винагороджується працю в селянськім господарстві дуже лихо. За годину праці наймитови припадає в найліпшім випадку 38 гр. Самому господареві за керовництво враховано при господарствах 2—3 гект. 16 гр., на господарствах 3—5 гект. 22 гр. на годину.

Загальні кошти продукції з амортизацією капіталів виносили для господарств від 2—3 гект. — 1.118.93 зол., на гектар, для господарств 3—5 гект. — 874.04 зол., для господ. 5—10 гект. — 615.02 зол., в господ. 10—15 гект. — 543.83 зол., в господ. 15—30 гект. — 410.74 зол., в господ. 30—50 гект. — 318.64 зол. на гектар. В цих витратах вже міститься і опроцентовання капіталів, вложених в господарство (6 проц.).

Коли від коштів продукції відіймемо це опроцентовання капіталів, одержимо т. зв. **господарський наклад**, на підставі якого обраховуємо чистий дохід господарства.

Цей господарський наклад виносив у господарствах 2—3 гектарових 850 зол., в господ. 3—5 гект. 657.67 зол. на кожний гектар і значно поменшувався в більших господарствах (374 зол. в господарствах 10—15 гектарових).

Сирим доходом господарства називаємо те, що находить з господарства на продаж, на пожиття, на утримання служби і т. д.

Сирий дохід у господарствах 2—3 гект. виносив на кожний гектар — 1.019.51 зол., в господ. 3—5 гект. — 762.19 зол., 5—10 гект. — 574.45 зол., 10—15 гект. — 541.75 зол., 15—30 гект. — 425.73 зол., 30—50 гект. — 295.98 зол. на гектар.

В цім сирий дохід з обороту збіжем, паливом і скотиною виносив у господарствах 2—3 гектарових — 29.32 прц., 3—5 гект. — 28.85 прц., 5—10 гект. — 34.85 прц., 10—15 гект. — 38 прц., 15—30 гект. — 39.62 прц., 30—50 гект. — 41.74 прц.

Сирий дохід з саду та годівлі худоби виносив в господарствах 2—3 гект. — 65.36 прц., 3—5 гект. — 66.50 прц., 5—10 гект. — 59.98 прц., 10—15 гект. — 56.61 прц., 15—30 гект. — 55.10 прц., 30—50 гект. — 53.21 прц.

Коли від сирого доходу відіймемо так званий господарський наклад, одержимо **чистий дохід**. В господарстах пропрієтних інж. Цужитком виносив цей чистий дохід на 1 гектар (з лісом) в господарствах 2—3 гект. — 169.23 зол., 3—5 гект. — 104.52 зол., 5—10 гект. — 112.96 зол., 10—15 гект. — 167.79 зол., 15—30 гект. — 147.84 зол., 30—50 гект. — 86.17 зол.

Більша інтензивність культури та більша годівля живого інвентаря в господарствах 2—3 гектарових спричиняють найвищий чистий дохід цих господарств на 1 гектар. Поза цим найвищий чистий дохід на 1 гектар дають господарства 10-15 гектарові. Пригадуємо, що якраз ці останні господарства визначаються і найкращим відношенням капіталів у своїх маєтках.

В відношенні до чинного капіталу вище наведений чистий дохід виносив в господарствах: 2—3 гект. — 3.88 прц., 3—5 гект. — 2.91 прц., 5—10 гект. — 4.73 прц., 10—15 гект. — 6.25 прц., 15—30 гект. — 5.80 прц., 30—50 гект. — 5.12 прц. (Пригадую, що в більших господарствах оцінка землі була значно нижча).

Коли опертися на цьому останньому висліді, виходить, що **цілий чистий дохід вистарчає щойно в господарствах 10—30 гектарових на 5 прц. (!) опроцентування чинного капіталу в сільськім господарстві.** (Чистий дохід господарств 30—50 гектарових в цьому зіставленні не вистарчає на те, бо на 32 провірювані інж. Цужитком господарства цього типу **було аж 13 т. зв. східних посвідств, этже передовсім українських...). Дрібні селянські господарства не рентовні, — вони є тільки оказією на працю для селянської хліборобської родини.**

Господарський наклад в господарствах 2—3 гектарових виносить 88 прц. у відношенні до їх сирого доходу, а в господарствах 3—5 гект. 86 прц. Чистий дохід виносить для перших 17, для других 14 прц. Це відношення кращає в більших господарствах і виходить найкорисніше у господарствах 15—30 гектарових (господ. наклад 65 прц., чистий дохід 25 прц., сирий дохід 100 прц.).

Коли чистий дохід має опроцентувати **чинний капітал** господарства, то так звана **„маєткова рента"** має опроцентувати вложений у господарство **чистий маєток.** (Чистий маєток це ріжниця між чинним і пасивним капіталом господарства). **І розрахунок маєткової ренти вийшов у студії інж. Цужитка найгірше для господарств 2—3 гектарових** (2.74 прц. чистого маєтку), **найліпше для господарств 15—30 гектарових** (6.96 прц.).

Відрахувавши від маєткової ренти опроцентування чистого маєтку, одержуємо **зиск або страту господарського підприємця. Студія інж. Цужитка виказує, що в господарствах 2—3 гект. пересічна страта підприємця виносить 96.04 зол., в господ. 3—5 гект. 111.08 зол., 5—10 гект. — 39.76 зол., на кождий гектар! Тільки господарства 10—30 гектарові дали своїм підприємцям пересічний зиск (10.19 до 19.55 зол. на гектар). Господарства від 30—50 гект. виказали також страту (14.30 зол. на гектар), бо як відомо — аж 13 їх було зі східних (переважно українських) посвідств!**

Мало того! Коли до щаторовної маєткової ремти додамо вартости до життя продукції винагороду родини за працю, одержимо т. зв. **рільничий дохід. Пересічний рільничий дохід** усіх господарств (2—50 гектарів) подає інж. Цужиток на 3.350 зол. Відкинши від рільничого доходу опроцентування чистого маєтку (та є відсоток, який одержано би від маєтку вложеного в банку), дістаємо **дійсний зарібок господаря та його родини за їх працю в господарстві.** Цей рахунок у студії інж. Цужитка виказує, що **дійсний зарібок за днину праці в господарствах 2—3 гект. виносив 1.93 зол., — в господарствах 3—5 гект. 1.66 зол.** Щойно в господарствах 15—30 гект. цей денний зарібок зріс на 3.60 зол. Годі забути, що й цей вищезгаданий заробіток дуже пересічний для цілої Польщі. На українській території він очевидно ще менший. **В ніякім іншім підприємстві не має робітник так низької заплати за свою працю!** Хлібороб має такий „заробіток" коли працює найлайпшеріше, бо сам для себе!

Пригадаймо собі, що в селянськім хліборобстві наших земель аж 80 прц. господарств карловатих і дрібних, до 5 гектарових! Коли пересічний рільничий дохід таких господарств у цілій Польщі не перевищує 1.600 зол. на господарство, то у нас на західньо-українських землях цей дохід ще менший. З такого доходу має удержатися хліборобська родина! Вона мусить недоїдати, коли хоче істнувати... Щадити, — навіть сплачувати довги при такім доході — годі. Знаємо як тяжко находять побічний зарібок вільні руки в нашім сільськім господарстві. Тільки жилавість і самовідречення нашого мужика від зовнішних ознак людської гідности можуть видержати таке пекло.

Стрий, 28. грудня 1928 р.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ НА ГАЛИЧИНУ

Д. ПОДГОРЦЕР, ЛЬВІВ, ВУЛ. КАЗИМИРІВСЬКА 47.

Ріжні вісти.

СРСР. ПРЕДКЛАДАЄ РОМУНІЇ ПАКТ ПРО НЕАГРЕСІЮ.

Берлінський „Таг" приносить вістку, що уряд СРСР рівночасно з нотою до польського уряду вислав ноту до румунського уряду з предложенням заключити пакт про неагресію. В Букарешті приписують цьому предложенню велике політичне значіння та звертають увагу, що це перша відповідь більшовицького уряду на кількаразові румунські ініціятиви в справі упрацьнення рум.-більшовицьких взаємин.

Румунський міністр закорд. справ, як одержав більшовицьке предложення за посередництвом рум. посла в Варшаві, конферував довше з прем. д-ром Маніном, а потім був на довшій авдієнції в регенцийній раді. Коли більшовицьке предложення прийняли, отворили би румунсько-радянський кордон над Дністром і взагалі упрацьнили би рум.-більшовицькі взаємини.

ЛІТВІНОВ ЗАПРОШЕНИЙ НА КОНФЕРЕНЦІЮ РОЗОЗБРОЄНЬ.

Аг. Тасс повідомляє, що Літвінов дістав від предсідника приготовної комісії конференції розоброєнь Льондона письмо, яке повідомляє, що комісію скликано на день 15. квітня ц. р.

КРІЗА В СХС.

Югославський король прийняв 4. січня на авдієнції посла Мачека, а опісля Прібіцевича. Голова радикальної партії Станкович сказав королеві, що на його думку *теперішній парлямент нездібний розвязати важні внутрішньо-політичні справи*, бо в ньому не беруть участи хорвати. Провідник радикальної фракції Вуїкевич хвалився проти розвязання скупштини і розписання нових виборів перед полагодою бюджету.

Опісля король приняв провідника хорватської селянської партії Мацека та демократа Давідовича. Мацек сказав, що одиноким виходом з тяжкого положення є утворення з поодиноких країв, що мають свої власні історичні та культурні традиції, самостійні одиниці, з власним урядом і парляментом.

АРЕШТУВАННЯ СЛОВАЦЬКОГО ПОСЛА.

Слідчий судя в Братиславі дав приказ арештувати пос. Тука (словацька нар. партія) за нарушення приписів про безпеку держави. Парлямент згодився на видання посла.

БАЛТІЙСЬКЕ КОРОЛІВСТВО?

Латвійський часопис „Педая Прідіс" повідомляє, що монархісти Литви, Латвії й Естонії змірюють до того, щоби створити балтійське королівство. Найповажнішим кандидатом на короля є кн. Ярош Радзівіл, полковник литовської армії. На днях має відбутися у Вильні зїзд монархістів.

АМАНУЛОВІ СВОЯКИ У ПОВСТАНЦІВ.

З Алабаду прийшла вістка, що Омар Хан, свояк короля Аманули, втік відтам. Він був там від богато літ із своїми братами як вязень. Без дозволу англ. властей не вільно йому було кинути міста. Загально думають, що князь є у повстанців.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ВИЛЬНІ.

В березні відбудеться у Вильні кілька політичних процесів у звязи з діяльністю „Громади". І так 5. березня стане перед судом 40 обвинувачених за комуністичну діяльність у районі Браславля, дня 11. березня зачинається процес Вас. Шкірки і 27 тов., обвинувачених у протидержавній діяльности в Глибокім, дня 18. березня почнеться процес Мих. Козловського і 26 тов., обвинувачених у протидержавній діяльности в дисненськім повіті, а при кінці місяця стане перед судом 40 людей, обвинувачених у комун. діяльности в районі Ліди та Шучина.

ДОЩІ В ІТАЛІЇ.

Від Нового Року в середній Італії паде безнастанно дощ. Вода в Тибрі піднеслася, ріка Арно виступила з берегів. З-за в горах дали лютує метелиця.

З Українського Нац.-Демократичного Обєднання.

Нарада Української Парляментарної Репрезентації і Центрального Комітету У. Н. Д. О.

У четвер дня 1-го січня ц. р. відбулася у Львові нарада Українського Національного Клюбу і невеликого на Широкім Заході Центрального Комітету. На засіданні Парляментарної Репрезентації переведено поділ праці між поодиноких членів Сенатора на сьогорічну сесію по Різдвяних Святах.

На перед-святнім засіданні Центрального Комітету в дні 24-го грудня м. р. вибрано, як відомо, головою партії д-ра **Дмитра Левицького**, а генеральним секретарем **д-ра Любомира Макарушку.** На останньому засіданні по новім обговоренню намічених кандидатур торішнього складу Президії. Містоголовами вибрані: о. Леонтій Кунинський, Гриць Теодорович, Володимир Цегельський, Сергій Хрункевич, деспатами Центрального Комітету до Президії вибрано д-ра Олександра Маєтчика і Михайла Стефановича. До Секретаріяту увійшов по-перше Володимир Кедрин. До Екзекутиви вибрані: пп. Юліян Павликовський, Остап Луцький, Володимир Дениленко, Олена Шепарович, Дмитро Паліїв, Михайло Галушинський, З. Недельський і д-р І. Гижа. Уконституування Президії і розділ рефератів між поодиноких членів Екзекутиви наступить щойно на найблизшому засіданні Президії і Екзекутиви.

Курси алькогольоґії.

Негідні заміти польських прелеґентів на адресу українського населення і греко-кат. духовенства.

Деякі польські діячі вже зрозуміли страшні наслідки алькоголю для фізичного й духового розвою своєї нації і тому взялися поважно до інтензивного освідомлювання польської суспільности в тому напрямі. В тій цілі організують поки що по більших містах Польщі курси алькогольоґії, на яких викладають професори університету й інші великі знавці справ алькогольоґії. Такі курси відбулися між іншим недавно у Варшаві (від 22.—28. X. 1928) й у Львові (від 10.—20. XII. 1928) з ініціятиви департаменту здоровя міністерства внутрішніх справ у порозумінні з Т-вом „Тверезість".

Замітне, що на обох курсах клали всі прелеґенти великий натиск на небезпеку політичної й економічної залежности Польщі від своїх двох грізних ворогів: німця та більшовиків з одного боку та від алькоголізму з другого боку.

І так ред. Шкиманський заявив на курсі у Варшаві про ту другу небезпеку між іншим таке: „Два наші сусіди-вороги, німці й більшовики, вже зрозуміли значіння цієї справи (алькоголізму) і перестають пити. Подібно роблять українці та поширюють при помочі свойого протиалькогольного органу „Ми Молоді" абстинентський рух між собою". Таке ставлення справи алькоголізму відповідає пілсудчиковому характерові польського патріотизму. Бо, каже о. проф. Цимневський, поляки керуються більше почуванням, як розумом і тому прелеґенти повинні вдарити на патріотичну струну польської нації. Таким чином скорше вдасться побороти алькоголізм. Попри те треба признати, що поляки не жалують гроша на поширювання абстинентського руху. І так, наприклад, рада м. Львова асиґнувала поважну суму на поширювання абстиненції і тому всі учасники львівського курсу дістали даром підручник алькогольоґії та графікон.

Навіть на таких курсах не забувають прелеґенти згадати і про нас. Вони дуже радо цитують українські вислови, щоби лише понизити українське населення, бо, мовляв, розпиваються найбільше українці. На доказ цього, зацитував прелеґент дир. Духович на курсі у Львові таке речення по українськи: „Будеш пити, чи не пити, все умреш". Подібно висловився інший прелеґент на курсі у Варшаві, як довідуємося про це від учасника того курсу п. В. Пашка. Дир. Духович говорив там, немов-то греко-кат. духовенство страшно розпивається на правниках і від-

пустах та своїм поведенням деморалізує інше український (руський) нарід. Знова прок. Гіртлер так іронізував собі з українців: „Без горівки нема весілля — каже українець (русин)". Ось-ту рекляму роблять нам „апостоли" тверезости серед поляків.

І одному і другому з названих пропагаторів тверезости повинно бути відомим, що хто як хто, але наше греко-кат. духовенство своєю діяльністю на полі боротьби з алькоголізмом має величезні заслуги. Воно перше в Сх.Галичині заснувало братства тверезости і перше виповіло в нас війну тому найстрашнішому ворогові нашого народу, ворогові, що зветься горівка. Розпивали нарід наш, що гнали горівку та шин[illegible] для неї збуту в нашому народі. Вони навіть за працю платили нашим селянам горівкою.

Польські діячі всюди фундували горшки, які стали чи не єдиною історичною спадщиною по них у наших селах.

І саме тепер йде в нашому народі стихійна боротьба з корчмами, тими ганебними пам'ятками колишнього шляхетського панування. Ми певні, що тих корчем скоро по наших селах не стане.

Щасливого Нового Року та веселих свят всім своїм клієнтам бажає **фотограф Левко Янушевич**, Львів вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зелевої). Тел. 59—60 1224 1—1

НОВИНКИ

— ВСІМ НАШИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ БАЖАЄМО ВЕСЕЛИХ СВЯТ!

—o—

— На карти „Рідної Школи" звільнюючі від напоїв у часі свят зложили дальше: Стефанія Оксана Маткоаська, Краковець 50 зол., радн. Ілля Кокоруда, Львів 31.74 зол., Антін Крушельницький 10 зол., д-р Макарушка Остап 5 зол., Августин Домбровський 2 зол., Іван Буцманюк 2 зол. — Хто слідуючий?

— Бережанські вязні. Зпоміж 17 вязнів, що розпочали голодівку у Бережанах, 8 гімназ. учнів випустили на волю рішенням апеляційного суду, який припинив слідчий арешт над ними, тому, що слідство закінчене.

— Заразливі недуги красуха, віспа, червінка поширені в громадах довкола Львова: на Клепарові, Знесінню, Замарстинові, у Гонитичах, Ременові, Сороках Львівських, Пустомитах, Пикуловичах, Голоску, Барщовичах, Вербіжі, Рясній Польській, Зимній Воді, Острові Новім, Гуті Щирецькій, Мостках, Полянці, Любіні, Стшетинах, Городку Ягайлонськім, Білій Горі, Братковицях. Гарний реєстр! Хто купує харчі з тих громад, мусить дбайливо їх переварювати.

— Чи це по християнському? Під таким наголовком появилася в 288 ч. „Діла" новинка, що як довідуємося з певного джерела, не вповні відповідає дійсности та кривдить у великій мірі ту особу, ще й до того священика, проти якої була автором звернена. Священик відмовився похоронити пок. С. П. тому, що він, не зважаючи на прохання рідні і сусідів відмовився перед смертю від сповіди. Попри те за весь свій довгий вік не був він ні добрим громадянином ні примірним сином свого народу. В похоронах покійного брали участь не тільки начальник суду і судовий персонал, але й представники польської державної поліції.

— Ріжні вістки. Читаємо в „Рабочій Газеті": Секретарі Суражського суду Витебської губ., Ісправников і Бик, брали два роки систематично хабарі; щоби закрити сліди свого урядування, вони підпалили суд, який згорів з усіми паперами. — Завідуючий амбасадор Спол. Держав у Парижі Геррік. — У Маріямполі — пишуть з Ковна — дістало багато хуліїв листи з погрозами, щоби постягали жидівські надписи з крамниць. — Берлінський цирк Буша заангажував на виступи доньку Распутіна. — На північно-західнім побережі Японії бурей знищив кількасот сіл; є 56 убитих. — У Парижі на летунськім майдані продали на ліцитації літак і кабріолет трагічно вбитого летуна Друена; за 10 хвилин ліцитація була скінчена; за літак дали 5100 фр., за кабріолет 4050 фр. — Уряд Спол. Держав призначує 25 міл. дол. на боротьбу з пошестю грипи, яка забрала 12.000 осіб; мешканці носитимуть на устах маски, подібні до газових воєнних. — Віденська поліція перевірила ріжні косметичні та масажні заведення і ствердила, що деякі з них були звичайними домами розпусти; кілька з них і 200 осіб „персоналу" зачинили.

— Українка. У місяцях листопаді й грудні м. р. видруковано в щоденнику „Прогер Прессе" такі статті й замітки з обсягу українознавства: 1. XI. — „Українські Пропілеї"; 3. XI. Павло Тичина й марксистська критика; 4. XI. — 60-літній ювилей Кирила Студинського; 6. XI. — М. С. Грушевський як оповідач і драматург; 9. XI — Григор'й Сковорода; 11. XI. — „Первісне громадянство та його пережитки на Україні"; 15. XI. — Гостина українських письменників у Празі (портрети Любченка й Підногильного з текстом); 21. XI. — „Нагоди й пригоди" М. Рудницького й „Новий драматичний твір В. Винниченка"; 23. XI. — „Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва й Щедрого Вечора"; 1. XII. — „Збор'вська могила чеськословацьких борців за волю" Ів. Брика; 2. XII. — „Література" й „Етнографічний Вісник"; 4. XII. — Публікації УАН; 13. XII. — „Записки істор.-фільольог. відділу УАН", кн. 17.; 19. XII. — „Українські книги про мистецтво" й „Науково-публіцистичні і полемічні писання Костомарова"; 20. XII. — Із українських журналів; 29. XII. — „Листування" І. Франка і М. Драгоманова"; 23. XII. — „Вольський шлях і стародавні руси"; 25. XII. — Українська літературна хроніка; 29. XII. — „Збірник праць жидівської історично-археографічної комісії УАН"

— Американські сензаційні винаходи. Через шведську пресу приходить звістка з Ню Йорку, що американські хемічні відкрили новий отруйний газ, рівний щодо сили фантастичним винаходам, про які знаємо з утопійних повістей. Цей газ може змести з лиця землі цілу армію одним махом. Називається він трохи за довго: каходіл'скосівід. Один з учених висловив в Шікаго думку, що також інші держави мають аналогічні винаходи, які держать у тайні і бережуть їх на випадок війни. Виробляти отруйні гази практичніше, бо дешевше, ніж гармати та муніцію. Одночасно передають звістку, що американські вчені винайшли новий легкий метал, якого примоновлення в воздухоплавстві стане свого роду революцією.

— Передсвяточний вокзал з Москви був цього року досить важкий. „Вечерняя Москва" пише, що більше як 10.000 осіб, що прийшли на московську центральну стацію, не могли дістати білетів, тому, що в поїздах усі місця були вже продані.

— Протирелігійні різдвяні відчити зорганізував цього року у Ленінграді т. зв. Союз безбожників. У самім місті було їх 380. Та не всі ці відчити мали успіх. На деяких слухачі гостро протестували або покидали салю.

— Різдво в Америці. Підчас Різдвяних свят у Спол. Державах ціни на кбітрабандні напитки зросли до головокружних цін. Скільк'сть затроєних алькоголем за 24. і 25. грудня незаписана нікою статистикою, бо більшість лікалась кар за нарушення „сухого режіму". „Ліга Тверезости" подає іншу статистику, а саме, що скількість арештувань за пояну в нині стані на прилюдних місцях зросла від часу введення примусової тверезости на 238 проц.! У 1920 р. арештували за пянство 235,612 осіб, а в 1928 р. 557.369. Тому, що Різдвяні свята і Новий Рік тут не враховані — ця поважна цифра виглядає в дійсности ще інакше.

— Щастя в різдвяну ніч. У різдвяну ніч ішов Великими Бульварами в Парижі старець у лахмітті. Не мав він чого квалитись: уже третій день Альфред Люваз ночував під голим небом. На перехресті вулиць серед натовпу він гляпув машинально на хідник і затремтів: під його ногами лежав грубий портфель. Все своє життя бідолаха мріяв про великі гроші: тепер його мрія здійснилась. Схвильований Люваз відчинив потрфель і перерахував: 1500 фр. і чек на 7000 фр. на його предявника. Старець подумав хвилину, а потім заніс гроші до поліційного ком'сарияту. Комісар довго дякував йому, назвав його чесною людиною, стиснув йому міцно руку і прохав зайти за рік і один день; — може до цього часу ніхто не зголоситься за портфелем. Комісар відчинив перед ним з жестом пошани двері... на вулицю. На дворі був мороз. Жебрак вернувся, прохаючи допомогти йому; поліційний урядовець не міг йому нічим допомогти. Редакція всесильного „Матена" (більше міліона передплатників!) довідавшись про чесність бідного, рішила оголосити збірку для нього. Він певно дістане більше, ніж найшов.

— Різдвяна льотерія. Еспанці придумали розумну несподіванку на Різдвяний вечір. У цей день державна льотерія оголошує список виграних. У Мадриті перед „Монетною Палатою" вже з ранійшого ранку зібралась велика юрба, вижидаючи до 9-ої год., коли приходять члени льотерійної комісії. В 11. г. були оголошені перші виграні. Три по 10.000 пезет дістали барцельонці. Мадридці захвилювались: „а ми що?" Для загальної полекші 3-а і 4-а виграна випала мадридцям. В 12. год. полудня оголошено, що найбільшу виграну яких 20-кілька міліонів золотих дістало число 6.692, куплене в мадридськім відділі „Ліонського Кредиту". У воздух піднеслися вигуки, звучали оплески і затягли національний гимн. Після цього юрба посунула до будинку „Ліонського Кредиту", щоби там довідатись прізвище щасливця. Виявилось, що льос купив маркіз Сан-Рафаель, який постійно живе в Парижі. Одна виграна (зі 150.000 зол.) попала до урядовців мін-ства фінансів, які купили льос складкою.

— Новий рік у Парижі. Париська преса передає цікаву статистику доходів найбільших театрів у Парижі за Сильвестрову ніч. Чистий дохід цих театрів був такий: „Велика Опера" мала 168.000 фр. (та виступав балет під проводом відомого російського режісера Дагілєва), „Опера Комік" мала 67.000 фр., „Французька Комедія" (1-ший державний драм. театр) 48.000 фр., „Одеон" (2-ий держ. драм. театр) 33.000. З мюзік-голів найбільший дохід мало „Казіно де Парі" 141.000 фр., „Мулен-Руж" — 117.000, „Фолі-Бержер" 101 тисяч, „Палас" 46.000.

— Світове кіно. У Ню Йорку відчиняють нове оригінальне кіно з 4 екранами: один на сцені, три на стінах. На цих додаткових фільмах можна буде показати: складові частини картини; нпр. демонструючи воєнну фільму можна збільшити ефект тим, що можна показати на бічних фільмах похід воєк. Головний екран є півокруглий. — У Голівуді помер Фр'д Томпсон, попередник Томи Мікса в ковбойських фільмах. Перед своєю кіновою карієрою Томпсон був пастором і як священик був на артилерійськім фронті у Франції. Сценарії до його фільм писала його жінка Ф. Маріон. — Франц. міністерство закорд. справ заборонило фільму „Распутін", ще давніше сфабриковану в Австрії, що не у є нічого спільного з двома новими картинами на ту-же тему, берлінськими. — Д. Ґріфіт добився від кінового п'дприємства „Зелених Артистів", що перейшло на звукову фільму, щоби його нова фільма „Ліня кохання" лишилась таки німою. Допомогла йому в цьому обставина, що між виконавцями картини Джетта Гудаль говорила по-англійському з сильним французьким акцентом, Л. Велеш — з мексиканським, а В. Бойд — вуличним діялектом. — На берлінській кіновій біржі читаємо таке оголошення: „Завтра на весь день потрібую 8 бандитів. Щодо ціни порозуміємось. За понадпрограмову працю платимо". „На три дні 20 джентельменів у фраках. І стільки-ж інтелігентних дам з глибоким декольте". Професійні кінозтатисти, що йдуть на такі ролі заробляють пересічно 200 марок місячно. Ті, що мають велику „московську" бороду, або „докторську" лисину дістають більше.

Всім нашим Прихильникам і Членам нашої кооперативи побажання „Веселих Свят" та Щасливого Нового Року пересилає управа і редакція „Червоної Калини".

— „Полтава" т. 2-ий (остання частина трильогії Б. Лепкого) появиться в продажі 15. січня ц. р. Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 1216 1-1

Petit BEURRE

Кекси і бішкопти.

Західні нрав зі старою культурою і делікатним смаком — Англія, Франція, Італія — консумує величезні кількости кексів і бішкоптів. Споживання цих артикулів зростає також і в Польщі, головно завдяки нашим досконалим виробам, фабрикованих

НА СВІЖІМ ТОВСТІМ МОЛОЦІ.

БРАНКА С. А.

ЛЬВІВ.

1229 1—3

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Святочний репертуар.

Понеділок 7-го, г. 3. попол. „Гільтайська трійка", оперетка на 5 дій (відповедення)

Понеділок 7-го, г. 7·30 веч. „Катерина", нар. опера на 3 дії М. Аркаса.

Вівторок 8-го, г. 3. попол. „Доллі", оперетка на 3 дії Гірша (пятий раз).

Вівторок 8-го, г. 7·30 веч. „Скупар", комедія на 5 дій Мольєра (четвертий раз.)

Середа 9-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі", оперетка в 4 відслонах Оффенбаха (другий раз).

Великий Міський Театр:

Субота 5-го, 3·30 попол. „Польський Вифлеєм".

Субота 5-го, г. 7·30 веч. „Наивсто Мадонни".

Субота 5-го, г. 11 в ночі „Ніжки на стіл".

Неділя 6-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Людина сміху" з К. Вайдтом.

„Лев": „Жовтий пашпорт".

„Оаза": „Дама в спальнім вагоні".

„Палас": „Мадярська рапсодія".

„Фатаморгана" „Коли мущина кохає"

Дитячий журнал „СВІТ ДИТИНИ" за 1928-ий рік.

„Світ Дитини" вступає в 10-ий рік свого істнування. Як на наші умови, таке довголітнє істнування дитячого часопису свідчить про те, що він здобув собі вже симпатію й певну авдиторію серед маленьких читачів.

З щирим признанням можна констатувати, що „Світ Дитини" з кожним роком наближується до того рівня, на якому стоять найкращі дитячі часописи з інших країнах.

Справді, річник „Св. Дит." за 1928-ий р. подає дітям більше-менше мистецький матеріял до читання, знайомить їх з рідною історією, уводить їх в чарство природи, займає цікавими забавами та грами. В цілости „Св. Дит." на своїх 380 сторінках вмістив 80 віршів, більш 50 байок і казок та 70 оповідань з красного письменства, історії та природознавства.

Розуміється, не весь цей матеріял задовольняє ті вимоги, які ставимо до мистецьких і науково-популярних творів, але ми не можемо в повній мірі винуватити за це редакцію, якщо візьмемо на увагу, що у нас так мало письменників, які працювали б для молодої авдиторії. Всеж таки приходиться висловити свій жаль, що редакція „Св. Дит." не спромоглася притягти до участи в цьому часопису О. Олеся, твори якого могли б бути дійсно прикрасою дитячого часопису.

Не стану тут докладно розбирати поодинокі твори, що їх вміщено в останньому річникові „Св. Дит.", а подам лише свої загальні зауваження.

По-перше, гадаю, що замісць не зовсім вдалих віршів нових поетів значно краще було б передруковувати вірші наших визначних поетів. Те, що деякі вірші з числа вміщених в „Св. Дит." перехали океан, не збільшує їх мистецької вартости... По-друге, не слід жертвувати історичною правдою ради задоволення нашого патріотичного почування. В статті „Про київського князя Олега" (ч. 4, стор. 100) читаємо, що під договором Олега з греками в році 911 князь Олег підписався так: „Олег, великий князь український". Кожний читач „Св. Дит." дізнається з будь-якого підручника історії України, що назву „Україна" вперше згадує Іпатський літопис під роком 1187. По-третє, оповідання з зоольогії — занадто сухі. До того без потреби подають безліч голих прізвищ учених. Так, напр. в статті „Зебра" (ч. 5) опаходимо на 150 стор. одні голі прізвища Фонка, Шіллінґса, Гаґенбека та ін.

По-четверте, вітаючи ідею редакції ознайомити молодих читачів з 60-літнім ювилеєм „Просвіти", не можу визнати слушною саму форму статті, що присвячена цій темі. А саме, автор вибрав для своєї статті про Т-во „Просвіта" у Львові (ч. 12) форму діяльогу між дідусем Тарасом та його онуками, які з своїх відповідях на запитання дідуся виявляють надзвичайне ознайомлення з історією заснування цього Товариства та з його діяльністю на протязі 60 років. Так, напр., Катруся назвала цілу низку фундаторів Т-ва „Просвіта" і, навіть вказала, що установчими зборами проводив міщанин, член Ставропігійського Братства, М. Товариницький, а Орися перерахувала по черзі всіх десятьох голов Т-ва „Просвіта"... Чи не природніше було б подати всі ці відомости дітям з уст дідуся Тараса у формі легкого оповідання замісць штучного діяльогу між дідусем і його всезнайками-онуками... Вкінець, досво-

лю собі висловити свій жаль, що редакція знов завела на сторінках складчини „Св. Дит." „переписку з читачами". Для чого подавати до загального відома ті вірші, почутя, які має редакція то того чи іншого передплатника, що з нею листується? Яке загальне значіння має, напр., лист редакції на імя Люсі Тишківної (ч. 6): „Дуже гарно провела Ти минулорічні вакації, а сьогорічні проведеш певно ще краще (!). Як називаються ті товаришки, що з ними Ти вчилась і бавилася? Як Твоє здоровля представляється тепер? Уважай добре на себе — бо тільки „стереженого Бог стереже" — як каже стара приповідка. А напиши второпі знова! Па!" Не можу не вказати також на те, що редакція мусить обережно ставитися до тих порад, які вона подає дітям щодо читання книжок „Св. Дит.", як зазначує сама редакція у відповіді „Переписка з читачами" (ч. 10), призначається виключно для дітей до 12 років життя, а в той-же час в тому-ж таки 10-му ч. знаходимо в листі до Богдана Бандурака, що надіслав слабенькі вірші до „Кутика молодих авторів", пораду редакції — докладно простудіювати „Стилістику і ритміку" та „Українську поетику" В. Домбровського...

Думаю, що всі ті зауваження знайдуть з боку редакції належну оцінку та, може, стануть їй в пригоді в інтересах самої справи, в яку редакція безперечно вкладає свою душу, сили й хопти. Лишається побажати, щоб українське громадянство оцінило змагання редакції і — забезпечити наших дітей здоровою духовою поживою, бо редакції при виборі матеріялу дійсно дане провідчуття тих виховних молодого покоління на творців кращого завтра. **Ст. Сірополко.**

Прага, 26. XII. 1928.

Всячина.

Спосіб на різдвяні дарунки.

Різдвяний вечір є в деяких країнах тою святочною хвилиною, коли люди взаїмно складають собі найкращі думки дружньої памяти. Чутливі особи, що хотять дати своїм близьким дарунки, підготовляються до цієї хвилини задовго раніше. Народи, виховані в атмосфері дисципліни не полишають навіть таких дрібних справ до останнього дня, коли не маючи вже часу шукають нервово по виставах якогонебудь предмету, яким могли би сповнити прикрого обовязку: поділити щось під ялинку рідним і приятелям.

Америка, як практичний новий світ, виводить тепер мову, яка може стати зворотним пунктом у традиції різдвяних дарунків. Одна дама в Масачусетсі мала геніяльну ідею. Вона зібрала своїх знайомих задовго перед Різдвом на т. зв. „різдвяний чай", якого метою було вивідати від усіх: які вони мають бажання щодо сподіваних дарунків. Адже часто трапляється так, що одна і та сама особа дістає під ялинку одночасно три тузини хусток від трьох ріжних осіб, кілька ріжних подушок на канапу (які сваряться своїми колірами) то-що. Тоді особа обопана дарунками має більше причин до поганого гумору, ніж до радости.

Американська нова ідея така: треба на якийсь час перед Різдвом запросити до одної хати на чай усі ті близькі особи, що виміняють між собою різдвяні дарунки. За чаєм сідають вони довкола стола і починають товариську гру, що нагадує відомого „секретаря". На горі листка паперу кожний виписує своє прізвище, а нижче ріжні свої бажання, стільки їх, скільки є присутніх осіб або й дещо більше. Листки мандрують з рук до рук і таким робом кожний познайомлюється з бажаннями своїх знайомих. Коли хто вибирає один із предметів виписаних на листку як намірений дарунок, тоді його перекреслює. Листки мандрує далі до сусідів. Одна американська часопись каже, що присутні можуть таким робом подавати прикмети бажані навіть розмір та колір предмету (напр. жінки число свого перевзуття або рукавички).

Американці захоплені цією ідеєю, кажучи, що вона охоронює багато осіб від фрустрацій, коли вони дістають на дарунок предмети зовсім для них зайві або навіть неприємні. З другого боку багато осіб не потребує ломати собі голови, як мало обдарити велику громаду своїх знайомих. Такі товариські сеанси для виміни серед різдвяних дарункових бажань називають „бажальним чаєм".

Можливе, що ця мода перейде згодом і до „старого світа". Та вона напевне втримається головно серед багатих, ні-чим дарунки не роблять ріжниці в пункті найбільше вражливім: у висоті ціни. При такій практичній позагоді різдвяних дарунків щезає один дуже важний момент: момент несподіванки. Знати заздалегідь: що дістанемо і від кого, і то тому, що ми самі собі цього бажали, значить, утратити половину приємности з дарунку. Він подобає тоді на торговельну трансакцію або на купецьке замовлення.

Новий Рік у Ню Йорку.

Американський журналіст Джо Джонсон так описує Новий Рік у Ню Йорку: Ню Йорк у Сильвестрову ніч — це міліони людей у переливах, стихійний вибух божевільної пустоти, найголосніших вигуків, вакханалія радощів, „інферно" веселости. Тільки єдиний день у році: 4. липня, день національного свята подібний до нього. Чужинець неознайомлений з душею американця стоїть перед загадкою, не може собі розяснити, яким робом цей тверезий „сік" в силі так несподівано переродити себе. Кожного іншого дня вулиці цього вельтанського міста після зачинення бар і крамниць подібні до мурашника. Кожний квапиться до своєї хати. Ніхто не має ні хвилини часу: квапиться, біжить. На „Сильвестра" зовсім інакше. Тоді справжні громадяни Ню Йорку блукають вигідно по вулицях. Ніхто не квапиться і не виказує свого невдоволення. Юрба щораз повільніше плине до Бродвей, до центру міста. Трамвай пробивається наблизо набитий, авта ледве посуваються вперед. Кожний може жити, ніщо не має значіння. У міру, як вказівка годинника йде вперед, гомін зростає. Чужинче! Коли ти вийшов у ніч Сильвестра з хати, не прочуваючи нічого, біжи мерщій до найблизчої аптики і купи собі пачку ватів. Інакше твої нерви розстроїться, тобто нічне шумніти. Чи ти не знаєш, бідолахо, що кожний із тих котрі тягнуть, що йде поруч тебе, має при собі якийсь музичний інструмент, що може розбити твої слухові органи? Коли тільки починається остання година в році, починається гам, який, дійсно, вже слово не в силі змалювати. Над твоїми вухами сурмлять сурми, дзеленькають дзвінки, пищать сирени. Вагони кінчиндолі і тисячі кільометрів колорових паперців кружляють у воздусі. Коли ти серед цього головокружного крутіжа веселощів не відчуєш потреби сміятись, тоді ти є справді „сумним варощейцем".

Втечеш у ресторан. Байдуже, чи в першорядний, чи в скромненький. Цигенські музики в червоних фраках або хрипучий грамофон уже потбають за те, щоби ти не нудьгував. Нараз стане довкола тебе темно. Не тільки в цьому льокалі. Ні. Весь Ню Йорк темний у першій хвилині Нового Року. Темрява нараває ніжно велитенське місто, щоби... так, щоби... Використай цю хвилину, бо вона минає. Ось засяють усі світла. Глянь довкола себе. Ніхто не пропустив цієї хвилини. Про це добре кажуть розгублені погляди мущин і мрійливі очі жінок. Нічого не помогло, що жінки хотіли використати ще останні хвилини зі старого року, щоби стерти руж зі своїх уст. Людські очі кажуть більше, ніж фарба на устах.

Куток гумору.

Дорогий письменник.

В одному львівському товаристві оповідали, що письменник Кіплінг дістає за деякі свої твори по 6 шілінгів за слово. Жінка льорда В., що збирала автографи, почувши це, післала авторові „Книги джунглів" одного фунта штерлінгів з проханням написати їй кілька слів. Кіплінг відповів „Дуже дякую" — без підпису.

У суді.

— Обвинувачений, що ви можете ще сказати на свою оборону?

— Я прохав би рахувати на лагідячу обставину, що мій адвокат ще дуже молодий.

Гонорар.

Один адвокат бере всі справи, які йому приносять ... вовні гонорар. Коли клієнт не в силі платити грішми, то годиться на гонорар „у натурі": дарунки або й працею.

Одного дня приходить до нього якийсь клієнт-інтелігент. Вислухавши справу і почувши гонорар, каже:

— Але я не в силі заплатити такими грішми.

— Це нічого, ви можете мені що зробити.

— З приємністю.

— Яке ваше ремесло?

— Я служу в пожежній сторожі.

На базарі:

Перед святами якась дама купує на базарі яйця в селянки і перебирає їх.

— Це на тістечка і тому вони мусять бути від чорної курки.

— А якже-ж ви можете це пізнати?

— Це дуже просто, бо від чорної вони завсіди більші.

Поручення.

Один письменник післав раз до директора театру одну молоду акторку з таким листом:

„Дорогий друже! Пересилаю тобі панну X..., яка, кажуть, має великий талант. Коли це правда, можеш подякувати мені, коли брехня — можеш подякувати їй".

Слава.

На провінції йде дискусія обставини. Той, що анкетує предмети, махає якимсь старим образом і кричить:

— Образ великого японського мистця!

А відтак бере другий з черги і каже:

— І другий цього-ж самого.

Соломоновий суд.

В околиці Мюнхену, у селі Ракельберг, авто переїхало на дорозі гуску. Власник авта хотів заплатити господареві за неї 2 марки. Господар домагався 5 марок, кажучи, що за те гуску може собі забрати. Панок не хотів брати гуски. Не дійшли до згоди. Селяни не хотіли пустити авта в дальшу дорогу. Треба було покликати аж війта. Прийшов війт і рішив:

— Це дуже просте. Пан нехай дасть 2 марки, як сам годиться, а я пан тоді ще 3 і маєте 5... і беру гуску. Тепер ви оба вдоволені.

Американське обезпечення.

Відомо, що в Америці можна обезпечувати все. Один купив собі кілька дорогих шпар і обезпечив їх проти пожежі. Коли він їх викурив, пішов до товариства домагатись обезпеченого відшкодування. Йому відмовили. Тоді він подав справу до суду і виграв. Зате товариство подало його в суд „за експлуатацію обезпеченого предмету". І його засудили на 8 місяців.

Важлива справа.

Піддержуймо рідний промисл!

Слідячи за економічним розвитком нашого народу, мі я не свернути уваги на факт, що в недалекій дальшій мові в теперішніх часах покращало. Спеціяльно дається запримітити великий поступ в галузі торговельній, де ціла низка кооператив обєднала наше селянство в одну кріпку організацію. Натомість дуже мало зроблено ще у нас досі в області промисловій, яка, хоч тяжка до зорганізовання, одначе з огляду на величезну ролю, яку промисл відгриває в економічнім житті кожного народу, повинна навіть і у нас належне їй заінтересування.

Тимчасом те, що у нас діється під цим оглядом, зовсім не потішаюче. Замість радіти нам з появи якогонебудь нашого промислового підприємства і підтримати його всіми силами, ми робимо так, щоб кожного сміливого підприємця і всіх тих, які малиб колись охоту взятися за новий промисловий діло, якнайбільше знеохотити і відстрашити. Для оправдання такого нашого поступовання маємо завсіди в запасі велику силу аргументів, а трохи з яких перед і самі не віримо. Не хочемо ніколи над тим призадуматися, що справу якогонебудь промислової національної станиці годі трактувати як чисто приватну, а слід на неї дивитись з точки погляду економічних інтересів цілої нації. Бо промисл — це джерело добробуту даного народу: він творить нові добра, що вимінюється торговлею; він дає працю нашим робітникам; він не дозволяє нашому робітництву вінародовлюватися; він піддержує і поширює національний характер міст; з нього мають хосен культурно-гуманітарні установи; він може стати в пригоді й національній пресі, словом: нашій, що має сильно розвинений і розгалужений промисл, унезалежнюється економічно від чужих, а не є перетримовою й політичній самостійности.

Маючи те все на увазі, дивно мене ... та байдужність, з якою наша суспільність ставиться до великого питання в промисловій ділянці. Щоб не бути голослівним, наведу лише приміри „Фортуни Нової", якої фабрикати ... повинні мене великою радістю. А приміри „Фортуни Нової" тимбільше вражливі, що її вироби, пудри, ... серед ... народів одним з найбільше поширених мастних продуктів. А у нас? Фабрика „Фортуна Нова", чиї вироби здобули собі загальне признання навіть у чужих, фабрика, уладжена після найновіших вимог техніки, не може як слід розвинути своєї продукційної спроможности, бо наш 7-мілеонний нарід не спромігся зовсім дати їй те, що для кожної фабрики найважливіше, себто запевнити їй збут.

Не дивна чим властиво оправдує наша суспільність своє байдуже відношення то цієї дійсно модерної фабрики і її знаменитих виробів. Думаю, що навіть якби її вироби були за дорогі, а умови продажі не зовсім корисні, то й тоді свідомість потреби будувати спільно нашу промислову станицю повинна взяти верх над усякими побічними й часовими аргументами чи обставинами. Над цим повинні добре застановитися в першу чергу керманичі наших організаційних і торговельних установ.

Ми повинні показати світові, що хоч ми утягли в боротьбі, то все таки в справах, які виключно від нас самих залежать, не стали ми рабами, несвідомими своєї мети, а навпаки: зуміємо відбудувати своє економічне й національне життя, зуміємо здвигнути свій промисл з силою і гордістю свідомого народу.

Львів, у січні 1929.

Юліян Романчук.

ЖІНОЧА Промислова Кооператива
„ТРУД", ЛЬВІВ, Ринок, ч. 39.
1235 РОБІТНЯ БІЛЛЯ. РОБІТНЯ СУКОНЬ.
Продажа полотен, готового білля і вишивок.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

МИКОЛА ЛОБОДИЧ, емеритований учитель і управитель народних шкіл, заосмотрений Найсв. Тайнами, проживши 67 літ, помер дня 17. XII. 1928. в Стрию в домі своєї доньки. Покійний як учитель трудився в школах в Ходорові, Богородчанах і Жидачеві, полишаючи всюди по собі як найкращу память. Був батьком о. Романа Лободича, пароха в Залукві коло Гвізда. — В. Я. П.

о. Антін Підлісецький, парох Облашинці коло Журавна, помер 19. грудня м. р. в 70 р. життя. — Покійний, хоч належав до табору „русских", був ревним і щирим та ідейним народним робітником і добрим громадянином. У своїй парохії побудував гарний дім, в якому найшли приміщення ріжні освітні й економічно-господарські установи. Вів працю розважно і чесно, не даючи своїм громадянам нагоди до згіршення і ріжних терть, як це у нас, на жаль, так часто буває. Дуже мене боле до праці матиме в Облашинці завдяки Покійному той душпастир, що вестиме дальше його ідейну роботу — очевидно, в українському напрямку, чого й домагаються нині парохіяни. — В. Я. П.!

Іван Блаженко, господар і голова тов. „Просвіти" в Джурині, пов. Чортків, помер 24. грудня 1928 в 65 р. життя. З Покійним зійшов у могилу свідомий український селянин, що вернувши по війні з Канади, присвятив усі свої сили розбудові українського нац. життя в Джурині, що був довгі роки москвофільською твердинею. Головно його заходами здвигнено в селі великий, тривалий дім тов. „Просвіти" і кооперативи „Згода", до чого він причинився і поважною грошевою жертвою. Був теж знаменитим артистом-аматором і не боявсь пересудів, виступав до останніх часів на сцені місцевого театрального гуртка. Покійний розумів добре й вагу освіти і старався дати її своїм синам, з яких один, студент прав Степан, згинув як Український Січ. Стрілець за волю України. Похорони Покійного відбулися дуже величаво. — В. Я. П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

Замісць святочних і новорічних побажань зложили на „Рідну Школу": Вп. посол Остап Лучкий 10 зол., д-р Любомир Макушка 20 зол., д-р Волошин Михайло 10 зол., о. Ярослав Мурович, Сновин 5 зол., Василь Баранюк, Заліщики 10 зол., посол Пилипецький Олександер 10 зол., сенатор Кульчин М. 10 зол., о. Омелян Горчинський 15 зол., Евген Дизик 20 зол.

Замісць вінця на домовину бувшого свого члена бл. п. д-ра Р. Чайківського Головний Виділ Українського Кр. Т-ва охорони дітей і опіки над молоддю 20 зол. — о. Юрій Кміт, парох Чайковичі, 100 зол., на збірку на Соборочку. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.

1237 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає.

НА ПРОДАЖ реальність, складаючася з дому о 4 кімнатах, будинків господарських, 1/4 морґового саду і 6 1/2 морґа города, положена 3 км. від повітового міста і желізниці, надаєся на літнисько. Ціна 4.000 долярів. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Оказійне купно". 1178 2-4

КОРОЛЬ ПАНЧІХ і КРАВАТОК

11836-6 **ЖОВКІВСЬКА 1. КАЗОЧНО ДЕШЕВО.**

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 9, Оцінка безплатно. 2481 28—?

ВІДДАМО кожному добру і певну експеденцію без ніякого ризика. Письменні зголошення приймає за залученням почтового значка. Ер-Ка-Верм Мислоницї, Гор. Шлеськ. 1196 3—?

ВЛАСНИЧКА вищої школи жіночого рукоділя повідомляє, що при школі відкрито робітню мундурків для учениць жіночих шкіл, по ціні 20 зол. Також приймає працю в найскромнішім крою, по найнизших цінах. М. Кордовська, Академічна 22. 197 17 ?

24 МОРГИ поля в бобрецькім повіті дешево і негайно на продаж. — Інформації уділяє Д-р Лев Гвинович адвокат, Львів, вул. Руська ч. 3. 1166 3-3

ГОДИННИКИ тільки найлучших фабрик преціційні продає за готівку і на лати від десятків лет з найдешевшої сторони звісна фірма Іван Зельгенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 2 131-?

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх правних та закордонних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10 1151 1 8

ГРИБИ. Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг.) по 24 зол. за кільо, також повила з чистих сливок з цукром бочівочка 5 кг. 14 зол.; приправа овочна бриндзя в 5 кг. бочівочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — Ф-ма М. Штуммер, Косів к. Коломиї. 1187 3- 10

МАТЕРАЦИ з моєї тканини 30 зол., волосяні 75 зол. Канапки гобелінові 55 зол. Фотелики розкладані 45 зол. Отомани 85 зол. **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132. 1190 4—5

ЛІЖКО на сплати. Мосяжні 200 зол., Кухонні 13 зол., Скринкові 45 зол., Сітчасті 40 зол. Вилаф дротяні 26 зол. Матрацні 5 зол. — **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132. 1191 4—5

ДМИТРО ПИЖИК з Корінниці пов. Ярослав ур. 894 р. прид. до полку 100 артилерії уникаючи мобілізацію дивізіону військову, виставлену через ПКХ в Ярославі 1207 3—3

ДЛЯ ЕМЕРИТА, покій з кухнею до винайму в Вибранівці, 1 година від Львова; залізнича станція і лікар в місци — Зголошення: Львів, вул. Длугоша ч. 11 П. Е. Г. 1230 1—1

ПРИ РОДИНІ проф. гімн. найде приміщення учениця або студентка. — Зголошення: вул. Кохановського ч. 8, число дверий 4. 1236 1—1

ВЕЛИКОДНІЙ ДАРУНОК на свята: волочкові камізольки, панчохи, рукавички добре і дешево продасть ЛІХТ, вулиця Гетманська ч. 22, біля театру. 1200 1—1

ВДОВИЦЯ в силі віку пошукує місця до самостійного заряду, розуметься на господарстві. — Ласкаві зголошення: Яросевич, вул. Бальонова ч. 5/II. Львів. 1235 1—1

ПОЧАТКУЮЧИЙ адвокатський кандидат пошукує посади концепіста. Ласкаві зголошення з поданням услівий на адресу: Mgr. Ворова Іван, Краків, вул. Кармелітка ч. 38/IV. 1239 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує у вн. трішніх і жіночих недугах від 2—4

1238 при вул. Домагалічів 2. 1—3

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 5—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вилиманя зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найскоротшому часі. П. т. Урядовців і студентів значна знижка. Оплати в сплатах. Тел. 65 73. 1147 8— 0

ВІЛЬГЕЛЬМ ЛЕБЕР

Конфекційний Дім Одягів мужеських, жіночих і дитячих

1220 в СТАНИСЛАВОВІ 1—2

вул. Сапіжинська, ч. 11.

Сталі ціни видно на кождій штуці.

Гуртівня фотографічна й радіоапаратів

ПАСЕК і ТЕРЛЕЦЬКИЙ

1221 Станиславів. 1—1

ПОЗІР!

Просимо переконатися, що найліпші нельодійні дзвони, довізної величини можна набути в одиноцій українській ліярні

МИХАЙЛА БРИЛИНСЬКОГО

Львів-Замарстинів, св. Михайла 14.

Бюро: Замарстинівська 41. Тел. 67-56.

Солідність фірми потверджують численні похвальні листи. — Попирайте рідний промисл! Не підтримуйте чужинецьких фірм, котрі дають Вам дзвони з лихої криці. — Приймається також замовлення на ріжні артистичні відливи, т. є машинові, будівельні, плоскорзьби і т. п. по приступних цінах. Сплати ратами.

Похвальний лист.

Шан. добродію! Дзвін Вашої відливарні оказався дуже хороший, маєгарний дзвінкий і добрий голос, а по сему поносимо Вам широку подяку. Коли найде потреба то тільки до Вас б демо звертатися за дзвоном і другім Вашу відливарню рекомендувати.

З сердечною любовю і подякою до Вас Священник лашовської церкви — Михайло Гаць. — Лашів, дня 12. Грудня 1928 р. 1228 1 1

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

685 (Рір Валової) 13—?

Вступайте в члени „Червоної Калини"!

Кому дорога наша традиція, кому лежить на серці розвиток нашого видавництва, той стає членом кооперативи „Червона Калина" та співпрацює і співучастю причиняється до розбудови установи, яка зв'язує минуле з теперішнім і майбутнім, зберігаючи для грядучих поколінь найбільш дорогі нам скарби. — Членський уділ виносить 25 зол., вписове 5 зол. — Члени одержують даром кожного року великий календар-альманах „Червоної Калини", крім цього всі видання „Червоної Калини" за половину ціни. — По вплаченню 25 зол. одноразово заробляють понад 30 зол. кожного року на книжках. Уділ можна вплачувати також місячними ратами. 1-1

ЛІЖКО полеве „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1192 4—5

ПОЗІР! ПОЗІР!

Філія Т-ва „Просвіта" в Самборі

звідомляє, що з днем 20. січня ц. р. устроює в Самборі нижчий і вищий

ДИРІГЕНТСЬКО-РЕЖІСЕРСЬКИЙ КУРС,

який відбудеться від 20. I. до 20. III. ц. р. під проводом проф. музики і диріґента українського театру п. Ярослава Барнича.

Метою курсу є підготовити петентів до ведення орхестри й хору як церковного так і читальняного з узглядненням ведення аматорських гуртків при Читальнях.

Платня за науку на курс виноситиме 55 зол. за цілий курс з цим, що петенти мусять зложити найменше по 30 зол. при вписі. Помешкання й харчі покривають петенти з власних фондів. Бажаючі користати з цього курсу мусять зголоситися устно або письменно найдальше до 15. I. ц. р. в канцелярії Філії Т-ва „Просвіта" в Самборі, вул. Шопена ч. 6., де дістануть ближчі інформації. На письменні запити долучити значок за 25. сот.

ЗА ВИДІЛ ФІЛІЇ:

Д-р Іван Рогуцький, голова. 1225 Евген Рудий, за секретаря.

Присилайте передплату!

„Фарболь"

СТАНИСЛАВІВ. Сапіжинська ч. 11. Тел. 5—18.

Гуртівня фотографічна, радіоапарати і складові части

ПЕРФУМЕРІЯ

Склад фарб, лякерів, покостів, шпон та пензлів.

1222 :: ЗНАРЯДДЯ ГОСПОДАРСЬКІ І ХІРУРГІЧНІ. :: 1—1

ЛЕЧІТЬСЯ ВОДАМИ МІНЕРАЛЬНИМИ фабрики „Здроє". Дістають кре. є всіх инших! Дістати можна в Аптиках. 874 8—9

МАГІСТЕР ПРАВ пошукує місця початкуючого концепієнта або у нотара. М. Божейко, Ставчани, почта Оброшин. 1150 2—2

Центральний Кооперативний Банк

Краєвий Союз Кредитовий

у Львові, Ринок ч. 10.

що акредитує українські кооперативи всіх видів — приймає вкладки ощадности в золотій і чужій валюті та опроцентовує їх на 7, зглядно 8%.

Резервові фонди має ульоковані в каменици при вул. 3-го Мая ч. 15. і в реальности при вул. Кордецького у Львові та в маєтности Черниця к. Бродів. — Ч. телефону 433. — Чекове конто ПКО. Варшава 143.467. Жирове конто в Польськім Банку. Адреса для телеграм: Центробанк, Львів.

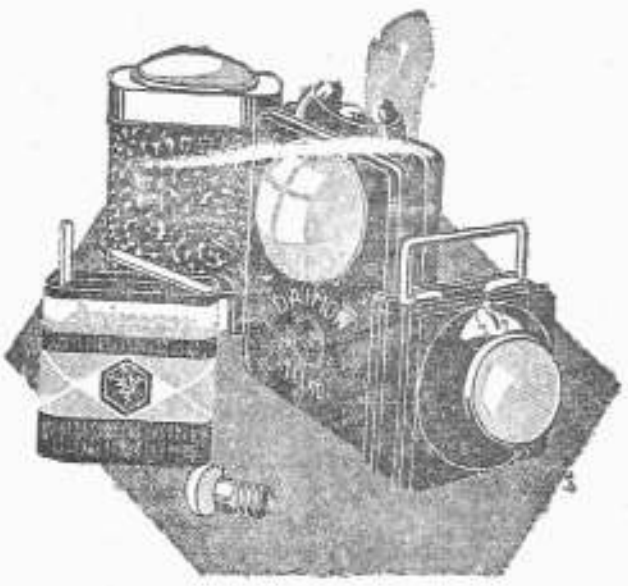

Жадайте лише

„ДАЙМОН"

НАЙЛІПШИХ БАТЕРІЙ, ЛЯМПОЧОК І ЖАРІВОК

До набуття у всіх кооперативах.

ПРЕДСТАВНИЦТВО:

для Кооператив ЦЕНТРОСОЮЗ

для приватних В. Паньків, Львів, Міцкевича 22. Тел. 6-24.

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

Італійська Акційна Спілка
„Вселюдна Асекурація"
в ТРІЄСТІ
Assicurazioni Generali Trieste
у Львові, Коперника 3. (власний будинок).
Телефони: 21-45, 24-19, 60-82.
Приймає всякого роду обезпечення, а саме: на життя, від огню, від крадежі з вломом, від випадків і т. д. під найкращими умовами. 1231 1-1

ЦЕНТРОСОЮЗ
ЛЬВІВ, Зіморовича ч. 20. і 22. (власна камениця).
Телефон 94, 21-16
Експозитура Центросоюза Катовиці, вул. Словацького 19, доставляє рільникам через
ПОВІТОВІ СОЮЗИ і МІСЦЕВІ КООПЕРАТИВИ
або де таких нема безпосередно рільникам
ШТУЧНІ ДОБРИВА: томасину, суперфосфати, каініт, потасову сіль, салітру і всі инші азотові як також вапняні погної.
РІЛЬНИЧІ МАШИНИ І ЗНАРЯДДЯ: плуги, борони, плянети, культіватори, сівалки, жнивки, трієри, трактори, косилки, жниварки, комбайни, моторових та веретових молотилок, січкарні, парники, помпи до гноївки і всяке грубше і дрібніше сільсько господарське приладдя.
НАСІННЯ: добрих збіж на розплід та пашних, оліних чи промислових ростин.
ВЕТЕРИНАРНЕ ПРИЛЯДДЯ.
ПАШ Е ВАПНО ШТАЙНГОФА.
УСПУЛЮН сухі і мокрі байци до насіння.
КОСИ ОРИГІНАЛЬНІ СТИРІЙСЬКІ з охоронною маркою „Центросоюз" Львів.
МИЛО з власної кооперативної фабрики з маркою „Центросоюз", якістю дорівнююче найкращим чатранським виробам.
Купує і посередничить в продажі сільсько-господарських плодів.
РІЛЬНИКИ! Купуйте лише у ваших кооперативах!

Запросини до передплати на рік 1928-29
З 1-го жовтня 1928 р. розпочався другий рік існування ЖУРНАЛУ
„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ"
Хоч цей журнал доводі відомий у кругах промадянства, проте в передплаті не найшов такого поширення як належало. Одначе Т-во „Просвіта" і Редакція журналу мають тут сильну віру, що в другому році визначництво зросте, бо найде відповідну підтримку.
На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 сторінки буде богато ілюстроване.
— Журнал подає знання з ріжних галузей науки і життя. —
Передплата на рік виносить 18 зол., на 6 місяців 9 зол., на 3 місяці 5 зол., поодиноке число коштує 2 зол. За кордоном на рік виносить 4 ам. дол., на 6 місяців 2 ам. дол., на 3 місяці 1·20 ам. дол., поодиноке чис. коштує 0·5 ам. дол.
Для членів Т-ва „Просвіта" за кордоном 3 ам. дол.
Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, Ринок 10, II. пов. Товариство „Просвіта". — Societè „Prosvita" Leopol, Rynok 10 II Pologne. — Association „Prosvita" — Lvov, Rynok 10/II. East Galicia, Poland. 62 1-1

TO SZCZYT DOSKONAŁOŚCI · GRAMOFONÓW i PŁYT · "His Master's Voice"
„HIS MASTER'S VOICE"
признані на цілій земській кули як найпрецизніші
THE GRAMOPHONE Co Ltd. LONDON
Генеральне Представництво на Польщу
Йосиф Векслер
Член Львівської Торговельної палати.
ВАРШАВА, вул. Маршалковська ч. 132. КРАКІВ, Фльоріянська ч. 25. ЛЬВІВ, Сикстуська ч. 2.

На Ялинку! На Ялинку!
Робінзон Крузо
Найлепша повість для молоді вийшла накладом М. Матвійчука у Львові. Робінзон Крузо має 30 стор. друку, 31 ілюстрацій А. Манастирського і двокольорову вінетку. Ціна прим. в оправі 3·60 зол. брошур 2·80 зол. Замовлення у книгарнях і в накладчика М. Матвійчука, Львів, Бляхарська ч. 8. Також до набутя цікаві оповідання для дітей: Пригоди Качурчик 80 гр. Золота рибка 1 зол. і Методика стилю Заклинського 3·80 зол. 1196 3-3

ЖІНКИ! Дуже богато жінок терпить на внутрішнє обірвання, яке звичайно виступає по пологах, з тяжкої праці, з дигання та богато інших причин. Тому жінка певно буде здорова, охоча до життя і праці, як що спровадить собі спеціяльний бандаж про в обірвання внутренностий.
При замовленню треба подати міру в центиметрах або ниткою: 1) в пасі, 2) в колесо через черево, 3) в колесо під черевом, дальше ріст (високий, низький або середний) кількість перебутих пологів. Також описати чи є вестрини, жолудка, утиск і болі в середині, біль голови і часто нежить очей, біль в кріжах, плечах і під лопатками, біль в підчеревю, біль в пахвині, біль одної або обох ніг і т. д.
Все докладно описати і з цілим довірям спровадити бандаж або спеціяльний гумовий пас черевний, зладжений і доповнений відповідною пельотою відповідно до роде недомагання. Ціна від 25 до 40 зол. надзвичайної конструкції ціна вижча.
При недомаганнях і недугах в приводу внутрішнього обниження або обірвання: жолудка, кишок, нирок, нирок, ніякі лікарства не помагають, але тільки хвилево успокоюють теоріями. Тому також одним лікарством крім описаної є приноровлення бандажу, набутого у спеціяльности бандажисти М. Л. ПОЛЯЧЕК в Самборі ч. 7.
Також і для мужчин доставляється спеціяльні паси проти обниження жолудка, нирок і кишок. Бандажі пропонуємо, що заспокоюють найбільші і застарілі руптури пупка, черева, уда, пахвини і навіть успіхнені в дозину. Гумові панчохи проти жилячки і пухнення ніг. Мужчини і гумові для ослаблених на внутр мужчин і жінок до вживання відчас праці, праці, подорожі і в часі спанка. Промедежки і коректори проти згорблення і скривлення хребта. Протези штучних рук і ніг для калік і ампутованих. 1196 3-3

Подяка.
Отсим висловлю прилюдну подяку Во. Дентистові Панові НАССОМ у Львові, вул. Сикстуська ч. 17, за дбайливе, скоре і бо. бо.лісне [illegible] і упорядкування зуб в роті і моїм дочкам.
1219 1-1 Володимира Барановська.

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩЕ
виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, пледи.
1092 6-13 ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ
Висилка детальічна РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО
речей з фаб. кн. ЛЕДЖІЗ, п. Баряж (Ст. Галичина)

МІДЬ
Голі проводи, лиственки і шини для електротехнічних цілей продає по фабричній ціні
„СПАРТ" ЛЬВІВ, вул. Косцюшки 8. телеф. 709.
з продукції
фірми „METALLIA"
WARSZAWA, ul. Piękna 11. A.
Рівночасно поручає зі складу сирівці і півфабрикати півшляхотних металів.
Закуп старих металів. 1-1

Ширіть наш часопис!

ВИДАВНИЦТВО
„ІЗМАРАГД"
видало
В. Іванов: Поворот Будди. Ціна 2·— зол.
Ст. Цвайг: Амок. Ціна 2·— зол.
Б. Пільняк: Смерть командарма. Ціна —·60 зол.
Ст. Цвайг: Лист незнайомої. Ціна 1·— зол.
М. Арцибашев: Дикі. Ціна 2·— зол.
М. Рудницький: Н годи й Пригоди. Ціна 5·— зол.
Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві 1132 5-5
„ІЗМАРАГД" ЛЬВІВ, вул. Косцюшка ч. 5.

зол. 6·50 ГОДИННИКИ зол. 6·50
якісні швайцарські з гарант. тільки у
Б. ГРИНБЕРГА Сикстуська 4. Тел. 59-87.

Банк Цукроварства
Акційна Спілка в Познані.
1-1
ВІДДІЛ У ЛЬВОВІ
вул. Ягайлонська ч. 1. (Гмах Галицької Каси Ощадности).
Телефони: Ч. 242. 965. 821. 25-40. 617. 17-50.
Телеграфічна Адреса: „BACUKRO", ЛЬВІВ.
Централя: ПОЗНАНЬ, вул. Северина Мельжиньского, ч. 7.
Відділ: ВАРШАВА, Краківське передмістя, ч. 55.
Переводить всілякі трансакції, входячі в круг банковости. Полагоджує комісову продаж цукру в краю для Цукроварень, злучених у Союзах Цукроварського Промислу Польської Річипосполитої.

ОДИНОКА
НАЙЛІПША і СВОЄРІДНА
ПАСТА до ВЗУТТЯ
„ЕЛЄҐАНТ“
КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Уживайте лише цю пасту.
АДРЕСА:
Львів, Кордецького 51.

Львівське Товариство
Акційне Броварів
Поручає на свята свої знамениті вироби:
Пиво експортове ясне
Пиво баварське темне
(подвійно солодове)
одиноке для смакунів темне пиво.
Пиво Імперіяль чорне
поручають його лікарі.
Скрізь до набуття. Скрізь до набуття.

Ви радієте розвитком нашого
ПРОМИСЛУ і ТОРГОВЛІ?
Добре! А застановіться, чи Ви особисто причиню-
єтесь до розвитку нашого економічного життя,
яке Вам дороге.
Чи Ви купуєте набіл тільки в склепах
„МАСЛОСОЮЗУ“
який при своїй знаменитій якости є відносно дешевий?
Чи Ви купуєте всі молочарські машини
і знаряди тільки в своїй централі?

За редакцію відповідає Василь Мулонь. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 7 (11.348). Львів, пятниця 11. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шекл. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 50 сот.

Органічна праця.

Львів, 8. січня 1929.

На відбутому недавно Народньому Зїзді помітили ми одно незвичайно відрадне і позитивне явище. Кількох референтів принагідно порушувало й один референт обширно обговорював так звану органічну працю на місцях. Плянові та шляхам тієї праці посвятив він цілий свій реферат. В дискусіях над всіми рефератами цілий ряд промовців застановлявся теж над справою органічної праці на місцях і кожний з них дуже сильно підкреслював її далекосяглу вагу для народу.

Обставина, що на останньому Зїзді Українського Національно-Демократичного Обєднання аж так багато учасників присвячувало увагу цій справі, доказує, що потреба органічної, муравлиної праці на місцях є наказом хвилі, є випливом самого життя. Наше життя розростається і ріжничкується в дуже скорому темпі. Воно, хоч поволи, але всеж намагається, якщо не дотримати кроку, то бодай доганяти той темп життя, що знаменує буття західноевропейських народів. Головокружний поступ техніки в усіх ділянках життя, переоцінка численних дотеперішніх суспільних і інших вартостей роблять життя західних народів неподібним до вчорашнього. Там зміняються на краще відносини в господарській, торговельній та культурній ділянках народнього життя, а в нас богато дечого стоїть на місці, не дається вивести з тієї рівноваги, яка була ще перед війною. Очевидно, що з таким станом треба боротися. Треба підтягати господарський рівень і культурні та суспільні вимоги нашого населення на вищий щабель. — А як до того дійти? Тільки працею, щоденною, пляновою і безперервною працею в усіх ділянках національного життя.

Тільки муравлина праця серед народу, тільки праця в імя поправи долі того народу може стати запорукою кращої будуччини нації. Тільки вона може двигнути наш нарід економічно і культурно. Нашим завданням не може бути входження в подробиці та в розгортання широких плянів тієї праці, бо до того покликані інші чинники. І вони тим направду щиро займаються. Колиж ми цю справу порушуємо, то тільки тому, щоби тим більше унаглядити в очах нашої громади те, що висуває само життя як категоричний наказ хвилі.

Історія недавного минулого вчить нас, що для добра українського народу зробили найбільше не ті, які богато промовляли на патріотичні теми, а ті тисячі незнаних нині і забутих українських інтелігентних робітників, що працювали на місцях, по читальнях, по кооперативах, по руханково-спортових товариствах, по кружках „Сільського Господаря" і т. д. Вони перед війною дійсно підносили рівень нашої культури, вони усвідомлювали і виховували нарід, вони розкривали перед його очима світ, вони накінець створили з нього моноліт, що в переломові хвилі 1918 і 1919 рр. кервавився в боєвих лавах за здійснювання нашого національного ідеалу.

Богато, дуже богато праці над освітою народу, над його господарським піднесенням, над його кооперуванням — ось ті шляхи і ті ділянки, які треба густо обставити інтелігентними, думаючими та свідомими доцільности своєї праці робітниками. Отже і праці і робітників треба нам якнайбільше. Того не можуть і не сміють забувати передовсім ті наші діячі, яким доля судила жити посеред народу по наших селах і місточках. Їх обовязком є віддати свої сили для народу не тільки в імя якихсь абстрактів, але і в імя їх власного добра, в імя будуччини їх самих і їх дітей. Наш нарід все був вдячний і прихильний для всіх тих, що були його приятелями, провідниками, порадниками і невідродними його синами. Він все вмів належно оцінювати труди і заслуги тих, що щиро та вірно для нього працювали, що все і всюди обстоювали його права та стояли на сторожі його національної чести.

Ця так звана органічна праця мусить обєднати всі національно здорові елементи української громади без огляду на їх партійну чи іншу діференціяцію. Зрозумів це добре і Народній Зїзд, коли приняв цитовану в нас уже постанову про обєднану працю всіх національних груп на кооперативній ділянці та коли приняв ще й таку постанову щодо освітньої ділянки: „Народній Зїзд закликає всі національні партії до одностайної обсони культурно-освітних установ і осуджує шкідливу й розкладову роботу всіх інтернаціоналістичних елементів, обраховану на розсаджування тих установ з нутра. Народній Зїзд взиває все українське громадянство до інтензивної підтримки центральних установ, що займаються освітою і вихованням та закликає весь український загал, а в першу чергу нашу сільську і міську інтелігенцію, до негайної боротьби з нашим найбільшим лихом — неграмотністю та до праці в установах фізичного виховання й опіки над ними".

Наведені постанови дуже пророчисті. Вони як не мож краще свідчать про те, що збираємось вступити на єдино правильний шлях сконсолідованої, гармонійної та доцільної праці для народу в імя його кращої будуччини. Побажатиб тільки, щоби ці добрі зерна зрозуміння та доцільности органічної праці, посіяні в серця українського громадянства, якнайкраще принялися та видали якнайбогатші плоди.

Закордонний політичний огляд.

Репарації і особа Паркера Джільберта. — Його останній звіт і зїзд репараційних знатоків. — Висновки зі становища Америки. — Манджурія, Японія, Пацифік.

Берлін, 3. січня 1929.

I.

Новий рік розпочався в европейській політиці — дуже обіцюючо. Для всіх — тільки не для пацифістів. Якраз у новорічний день появився черговий і на той раз попросту сензаційний звіт репараційного агента Паркера Джільберта. Імя цього звіту імя Паркера Джільберта не сходить в тих днях зі стовпців великої преси. Нині це імя на устах кожної політично заінтересованої людини. Звідкіля така нагла популярність? Хто такий Паркер Джільберт? — Після версайського диктату аліянти встановили репараційну комісію, що мала дбати, щоби стягнути з побіджених усі контрибуції і відшкодування. Спочатку репар. комісія думала, що силою здобуде на німців вимагані плати. Але сила викликала серед німців тільки пасивний спротив, інфляцію і Німеччина, буквально — за одну ніч — ожебрачилась. Побідники станули перед перспективою, що взагалі нічого не дістануть. Відома річ: голого не обідреш. Прийшлось змінити тактику. Не можна-ж зарізувати курки, що має нести золоті яйця. Навпаки: її треба плекати і годувати. Ту методу „плекання" пристосовано до німців на льондонській репараційній конференції в 1924 р., де встановлено репар. „плян Дова". Змисл цілого пляну був: зробити німців настільки роботоздатними, аби за протяг десятків літ відробити вимагані відшкодування. Отжеж — на деякий час німців майже цілком звільнено від репарацій, щоби трохи підкріпились і прийшли до себе. Що більше: не можна запрягти до тяжкої оранки вола, на якому тільки шкіра та кости. Отож Німеччині кинуто трохи поживи у формі американських позичок. Він мав видоровіти і почати орати. Відтепер Німеччина мала — спочатку цілком поволі, а потім у щораз більшаючім темпі відробляти призначений собі цена. Одначе, щоби знова чого доброго не підірвати сил запряженого раба, встановлено над ним доглядача: він мав означувати чи і наскільки Німеччина є роботоздатна, чи і наскільки країна прийшла до себе, чи і наскільки може платити. В ролі такого наглядача репар. комісія поставила — „генерального репараційного агента" — американця Паркера Джільберта.

II.

Осьтак доля Німеччини була майже всеціло зложена до рук тої одної людини. Від його слова залежало — чи і скільки позичок мала дістати Німеччина, щоби дорости до завдання, він мав рішати, чи і скільки Німеччина є в стані платити; він з одного боку заступав інтереси вірителів, а з другого боку мав охороняти фінанси і хазяйство німців від перетаження і непомірних уже завдань вірителів. Вибрано-ж для цього опікуна людину, як не мож було краще. Німці зовсім отверто признаються, що не мають поміж собою нікого такого, щоби так фундаментально знав німецьке народне господарство, як цей — американець. Це є справді подиву гідне, як та людина опановує свою матерію. В додатку, ота обставина, що він американець, ставить його в цілком незалежне від аліянтів положення. Коли Паркер Джільберт рішає, наприклад, що Німеччина **не може** платити, то аліянти не є в силі нічого вдіяти. Бо за Паркером Джільбертом стоїть муром ціла Америка. А з нею — кому охота зачіпатись? Всяка зачіпка припиняла-б не тільки струю америк. золота до цілої Европи, але викликала-б ще гірші наслідки. Отже слово Паркера Джільберта важить більше слова.

III.

Під кінець кожного року Паркер Джільберт видає генеральний бюлетень про стан здоровля, свого пацієнта. До цього часу було так, начеб Паркер Джільберт більше схилявся в сторону німців, ніж вірителів. Він був причиною, що америк. капітал найшов довіря до німців. Долар почав заливати Німеччину. Він поставив на дискусію проблему про точне установлення суми нім. репарацій чого не було зроблено в Льондоні в 1924 р. Німці це ідентифікували зі сильним зниженням репар. платень. Та „прихильна" політика Паркера Джільберта була одною з причин, що німці, будучи певні в підмові Джільберта і Америки поставили ту справу перед аліянтами офіційно на дискусію. Осьтак твердили, що не є в силі платити, що закордон перечислює сили Німеччини, то-що. Осьтак нім. політика творила повсі досить прихильну для себе ситуацію. Ще недавно могло було здаватись, що в тих передумовах німецька точка погляду в дечім побідить на близькій репар. конференції, що мала обмежити висоту репарацій і означити їх точний речинець. І в тій ситуації, немов грім з ясного неба пале репараційний звіт Паркера Джільберта за останній рік, в якому репараційний агент твердить, що Німеччина є вже нині в такому положенні, що не то що за одного, але й за трьох потрафить працювати. І Паркер Джільберт доказує своїми цифрами: добробут Німеччини зростає в незвичайно скорім темпі, життєвий рівень середнього німця не залишає нічого до бажання, зовнішньо-торговельний білянс країни є майже в рівновазі, стандарт золота в Німеччині є нині вищий ніж колись-небудь, Німеччина є одинокою на світі державою, що не має ніяких майже внутрішних довгів, марка є одною з найбільше міцних і непохитних валют світа і трансфер (тобто переводження встановлених в Льондоні в 1924 р. репараційних рат) є мало що не діточою іграшкою. Цей звіт Паркера Джільберта поділав на німців як добрий по голові. В цілій пресі підлявся одноголосний крик протесту. І не диво... Виставити комусь таке свідоцтво на 24 години перед тим, як хтось напевно сподіється дістати від своїх вірителів мало що не скреслення довгів — когоб це не схвилювало? За те по боці аліянтів підлялась справжня симфонія одушевлення. Особливо французька преса простягає над Паркером Джільбертом свої благословлячі руки. Осьтак всі німецькі протести заглушив один могучий і гармонійний аліянтський акорд: Славити Господа — **німці можуть платити!**

IV.

Чи справді можуть? Але нині вже пізно так ставити справу. Як мало до кого, так до Паркера Джільберта відноситься висновуі Roma locute, causa finita. Ваги його звіту не зменшить і не анулює ніякий протест. І треба вже глибше вглибитись у справу, щоби зрозуміти, чому в таку критичну для німців хвилину, Паркер Джільберт виставив їм **аж таке** добре свідоцтво, чому аж так категорично заявив, що Німеччина — **може платити.** Річ в тім, що наслідком евент. зниження німецьких довгів, на близькій репараційній конференції булоб цілком вже автоматично прийшло домагання аліянтів, щоби **в тій самій мірі, в якій аліянти знизили борги німцям, щоби в тій самій мірі Америка знизила борги аліянтам.** Але на це Америка ніколи не піде. **Тепер** не піде. Вибір республиканця Гувера якраз означає політику амер. prosperity, отже: ні одного шелага знижок і скреслювання воєнних довгів. Вибір Гувера означає побіду анти-европейської політики Куліджа, викликаного англійськими спробами оборонного бльокування Европи.

В тих перспективах звіт Паркера Джільберта починає бути аж надто прозорий. Паркер Джільберт твердить, що Німеччина може платити. Це обєктивно не мусить відповідати правді. Але субєктивно і політично воно тим більше правдиве, бо нема сумніву, що ні сплати Америка німцям уможливить. Але з другого боку, Америка матиме тим біль-

ше моральне право вимагати від алянтів заплати їхнім борців — аж до останнього цента. На цьому америк. політика тину Гувера-Куліджа робить знаменитий більше. Щоб умножити німцям їхню плату дитість Америка не вложить в Німеччину навіть нині частини того, що відбере собі від задоволених на шкоду алянтів. Крім цього: умножилюючи німцям **повну** сплату репарацій, Америка вимиє настільки від себе фінансово уділенних, що англійській політиці ніколи не буде можливо втягнути німців остаточно до спотворення проти-американського бльоку. І тут звіт Парсера Джільберта їх не втішить по німцях, бо — по „Льондон Пост" — їх скоро відчують всі алянтами крик радости. Завтра прийде протверезіння. Прийдеться платити. Не тільки німцям. Прийдеться платити всім. І хоч як воно парадоксальне, то не є виключене, що помимо звіту Парсера Джільберта, англійська репар. конференція піде німцям на уступки. Бо Англія має ще найменше сили дати до решти знищити Европу зовсім. Тимчасом звіт Парсера Джільберта був одною із найбільш зручно придуманих підготовок на дорозі американського відбою світа.

V.

Але та америк. політика завжди викликує тільки один ефект: найперше Льокарно як ідею оборонного збльокування Европи, потім англо-французький пакт, потім намагання втягнути до цеї комбінації Німеччину, посільки на це дозволяє невеличкий страх французів, потім дипломатичні спроби, щоби втягнути до цього спільного фронту ще й італійський сильний кошалок. Звіт Парсера Джільберта, що ставить „старий світ" перед перспективу гегемонії долара, в своїй суті тільки поглиблює й загострює потенціяльне суперництво поміж обома світами. Більше ніж правдоподібно, що те суперництво вилудується в страшній воєнній катастрофі. Вона не відбудеться в Европі ні на Атлянтику. Летяк і воздушний корабель занадто збліжили Льондон до Берліна, а Париж до Риму і діфенільхлоро-арсен занадто страшна зброя, щоби европейці могли собі позволити на війну на своїм терені.

Тому варто вже нині українській політичній публиці з атлясом в руці запізнаватись з будучим полем бою. Ним є Пацифік. Там простори такі, що й літак тут нічого не вдіє ані діфенільхлороарсен. Але там, в значно скоршім темпі між у нас відбувається змальований вище процес міжконтинентального загострювання. Новий рік приніс з тамошнього простору одну незвичайно своїми наслідками важливу і в Европі доволі мало завважену звістку. В Манджурії стрілка внішнього стяги побідного китайського національно-революційного Гоміндану. Тим усимволізовано державну приналежність Манджурії до Китаю. В той час, коли Японія і Росія десятками літ вилились за чуби їхнє посідання країни **tertius gaudens** — китайці заповнювали цей простір надвишкою своїх етнічних мас. За неповних 15 літ вандрувало туди 10—12 міліонів „синів Неба". Але не є дивне в своїх наслідках, що нарешті відібрано змогу поміщувати декебудь свою етнічну надвишку. Осьтак найважніша японська проблема набирає великої сили загострення. Однакові простори, де могли б переселитись японці, — не західна і південна Америка. Але там сидять сині і нікого не пускають. І майже пуста Австралія! Але й там боронять сині. Напруження в цьому просторі зростають осьтак просто до точки кипіння. І коли у нас ще й до нині находяться адурілі панафісти, то **там** їх немає. Скорше чи пізніше прийде не велике — неминуче. **Нам** від цього гірше не буде.

Зенон Пеленський.

До церковного собору.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 5. січня 1929.

I.

Першорядним питанням православної церкви в межах Польщі є питання краєвого (помісного) собору. Це питання протягом останніх років багато разів порушувалося й дебатувалося в пресі. Російська преса на чолі з газетою „За Свободу" особливо цікавиться собором і настоює на ньому. Далі стане ясним, чому?

Щоби зрозуміти значіння собору для православних українців, треба сказати кілька слів про сторони устрою православної церкви. Як відомо, православна церква не має на землі якогось одного спільного голову зпоміж єрархів, як це є в церкві католицькій. Вона вчить, що головою церкви є сам Христос, а колектив віруючих є її тілом. Єрархи, які стоять на чолі управління церквами в межах окремих держав (автокефальними чи автономними) не є головами їх, а лише репрезентантами. Отже преса, що часто називає митрополита правосл. церкви в Польщі її головою, робить помилку. Найвищим керуючим органом церкви є краєвий собор, на постанови якого нема вже відклику.

Оця остання обставина й змушує українців, що розуміються на церковних справах, з особливою трівогою дивитися на підготовчу до собору роботу. І навпаки, росіяни особливо хвилюються з собором, маючи надію, що собор у сучасних умовах пройде з найбільшою шкодою для „сепаратиз'ма" українців і білорусів.

Підстави для такої трівоги в останньому часі зросли. По перше, митрополія не виконала умови з українцями (під чиїм впливом — це інша справа) з дня 1. липня минулого року, які давали можливість українцям підготовити по праві, то хай би деяке своє представництво на соборі. По друге, в пресі („За Свободу" ч. 290 за мин. рік) уже зявився проект т. зв. „Передсоборної Ради". Цей проект у параграфах, що торкаються складу собору, не може не викликати трівоги з боку найчисленнішої української групи православних (80 відс.), яким мізерна російська меншість хоче накинути своїх представників.

Для кожного є зрозуміли, що питання про задоволення національних потреб буде найгострішим питанням собору, а спосіб його розвязання залежатиме від складу собору. Коли українці й білоруси мали б належне (своє українське, пропорціональне) представництво, то, яка річ, справа буде вирішена справедливо, згідно з волею віруючих цих національностей. Коли українців і білорусів будуть накинені репрезентанти з числа людей, ворожих до національних потреб цих двох основних груп церкви, то так само ясно, що рішення собору матимуть страшні наслідки для наших і білоруських інтересів.

Одним словом, найважнішим для нас під сей час є питання про конструкцію собору. Правда, плани будівлі собору зложить згадана вище „Передсоборна Рада". Але, який будівничий, така й будівля. А проект правильника вже виявилає, що цей будівничий буде цілковито однобокий і на некористь українців.

Далі ми уважніше спинимося на окремих точках ординації „Передсоборної Ради". Тут же звернемо лише увагу на те, що вже дехто в пресі натякає, що цей правильник складений під певними впливами.

„За Свободу" (ч. 290), згадуючи, що собор мав уже відбутися на Різдвяні Свята, та „з незалежних від вищої церковної влади причин" не скликано не тільки його, але навіть митрополитальної ради, позначеної на вересень, каже:

„Досі ніхто не знає, які це були „незалежні обставини". Вища церковна влада „накладала печать мовчанки на уста свої", нові керманичі віросповідної політики в уряді також нічого не кажуть про свої проекти віруючому народові (може: народам? — Ред.), **а збираються договорюватися з вищим церковним управлінням** (підчеркнення наше. — Ред.). Так принаймні заявив п. міністр ісповідань у бюджетовій комісії сойму".

Додамо, що згаданий проект ординації чи правильника Передсоборної Ради був опрацьований спеціяльною комісією, виділеною зі складу митрополитальної ради. До цеї комісії входили представники українців і білоруснів. Тому то ще більше здивовання викликає цей проект, у якому національний момент цілковито є пропущений, неначеб його в православній церкві в Польщі не було.

Але про це скажемо далі при детальному розгляді згаданого проекту.

В. Островський.

За океаном.

Віче „Рідної Школи".

Дня 4. листопада 1928 р. відбулося у великій залі в Макіз, Рояс, Па. віче наших громадян у справі „Рідної Школи". Голо виповнило місцеве українське громадянство по береги. Віче отворив громадянин О. Гальчак і кількома словами представив його ціль. Після того покликав на предсідника віча Семена Костенького, а на секретарів: Івана Кіндая та Михайла Кисілицю. Опісля делегат „Рідної Школи" п. Лев Ясінчук зкомунів вібраним вічевикам усі сторони життя і праці „Рідної Школи" в старому краю та представив її тяжкий матеріяльний стан. По промовах кількох бесідників переведено збірку, що дала 210 долярів. Гроші вислано на потреби „Рідної Школи" в краю.

20-літній ювилей 217. відділу У. Н. Союзу.

В суботу дня 17. листопада братство св. Йосафата, від 217. У. Н. Союзу в Рочестері, Н. Й., святкувало 20-літній ювилей свого заснування. Свято випало гарно, а величава сали була переповнена по береги гістьми. Свято відкрив коротною промовою п. М. Бінашевський, голова братства. Опісля по промові о. Турули хор „Боян" відспівав кілька пісень. Дальше мандолінова орхестра відіграла кілька пісень. Всі хорові й музичні точки виконано здатно. Із виголошеного звіту довідуємося, що братство переслало за час свого істнування до краю на ріжні цілі 1.815 долярів. Свято завінчилось промовою голови Українського Нар. Союзу п. Яловського.

Листопадове свято в Ансонії Конн.

В неділю 18. листопада м. р. українська громада в Ансонії, Конн. святкувала листопадове свято в своїй домівці. Свято випало величаво. Вступне слово виголосив п. Василь Калина. Опісля відспівав хор „Боян" в Ню Гейвен цілу низку пісень. Святочну промову виголосив бувший поручник У. Г. А. Д. Галичин з Ню Йорку. Після того зібрані зложили на інвалідів 410.31 долярів і вислали протест до Вашінгтону з приводу листопадових подій у Львові.

ПОС. МИХ. СТРУТИНСЬКИЙ.

Стріча з Дан. Щербаківським в 1915 р.*)

(Спомин.)

Східногалицькі села облітала стоуста вістка: царська армія розбита, ледь день надійдуть „наші". А те „наші" заломлювалося в горлі. Пригадувалися шибениці, що росли на шляхах відвороту австрійських військ, Талергоф, Терезіенштадт. Трагедія Галицької Землі... З одного боку падали жертви на фронті, на шибеницях і в таборах інтернованих. А з другого: царські посіпаки вивозили активніших діячів, жертви доносів москвофільської охранки. В додатку: нежне пересунення військ зазначувалося лунною пожарів.

Скривавлене галицьке село шукало втихомирення в легенді про своїх Усусусів. Росла вона з дня на день. З уст до уст кружляли „автентичні" вісти про подвиги Січового Відділа, про його рішаючі побіди, з набожністю і з захопленням співали його перші пісні. Стрілецька пісня була першою стежею, що надальше вкралася в тлиб московської окупації.

Через Калущину провалювалися частини розбитої царської армії. Запашним вечером заглянув я нишком до рідного села. Від о. Кулика, тодішнього адміністратора Підмихайля, довідався я: В сусідному Хотині гурток російських офіцерів оглядав церкву, а один з них з ентузіязмом оповідав про красу українського церковного малярства. Високо освічена людина, свідомий українець, прекрасно поінформований про галицькі відносини. Як називається? — о. Кулик не вміє відповісти. На другий день був я в Хотині. Одначе не довідався нічого ближче про таємничого офіцера. В селі розтаборчився відділ війська, „якісь" офіцери мешкають за залізничим шляхом в Загірю. Чи є там офіцери, що оглядали церкву, мої знайомі не знали. Йду в сторону Калуша. За залізничим шляхом на першому подвірю вештаються салдати. Питаюся: „Чи тут живе п. Щербаківський?" „Тут" — була відповідь. За хвилю стояв в дверях п. Данило. Здивований збентежений і врадуваний не менше від мене. Отсе стрінулися ми втретє (пораз перший у Львові весною 1912, вдруге зимою тогож року в Києві).

Коротка розмова телеграфічним стилем: його співрозмовники — „тоже — малороси" і один москаль: після ревеляцій Алексієвського про „Союз визволення України" зросла нагінка на українців; він мусить матися на обережности отже нам треба хитро устроїтися, щоби не викликати підозріння його співвокаторів, а всеж дещо ближче побалакати і взаїмно поінформуватися про біжучі події; за кілька днів будуть тут австрійці, отже зможу використати його інформації; так, як він, задивляється на положення, більшість наддніпрянської інтеліґенції.

Ми вирішили: Він познайомить мене з своїми товаришами, запропонує поїздку до Підмихайля („Церква у Вас інтересна?" — „Дуже, будував архітект — неписьменний дядько, а в мальованні брав участь Корнило Устіянович".—„Чудесно!") і ми матимемо змогу по дорозі непомітно обмінятися думками. Так і зроблено. „Тоже-малороси" вхопилися думки, що ми повинні цю прогульку відбути на драбинястім возі, щоби мати ілюзію їзди на миргородський ярмарок. Мовляв, нехай в цій їзді засмакує галичанин і москаль (одинокий між ними, по фаху — лікар). Кілька хвилин пізніше ми їхали „на ярмарок" до Підмихайля.

Над Лімницею позлізали з воза, „тоже-малороси" з москалем-лікарем пішли наперед, а я з Щербаківським вслід за ними.

Щербаківський говорив:

...Російська армія хапливо побита, одначе антанта мусить виграти (надто велику має перевагу в людському матеріялі!), значить — ми вернемо. В інтересі України є зєдинення всіх українських земель. Самодержавіє мусить упасти. Навіть після виграної війни (під натиском зактивізованих війною мас)! Прийде конституція і децентралізація. Кілька літ української школи і Україна буде не до пізнання. Нам важно, щоби Галичина ділила долю і недолю з Наддніпрянщиною. Галичина своїм патосом національної свідомости заразить український степ. Галичина буде трамвайтовим трояном на захід для великанського простору. Ваша національна свідомість дістане міцну матеріяльну базу. Русифікаторська система після воєнного потрясення мусить дістати в лоб. Росія стане перед стільки пекучими питаннями економічного і політичного характеру, що в неї прямо не стане сили боротися з окремими національностями. А по тимбільше, що зблідне страшак австро-німецький. Українська селянська маса — наша основа має своєю високою народньою культурою велику перевагу над масою російською. На протязі віків ми ніколи не тратили своєї етнографічної території в користь москалів, навпаки — наша маса вдиралася в глиб чисто московських земель, зберігаючи свою національну фізіономію. Коли проаналізуєте т. зв. „общеруську" культуру, побачите, скільки там українського вкладу. Український народ має колосальний культурнотворчий хист. Не те москалі. Одначе москалі силою історичних умовин мають куди більше державно-твор-

*) Пок. Данило Щербаківський згинув трагічно у Дніпрі 1927 р.

Державний переворот в Югославії.

Дня 6. січня оголошено проклямацію югославянського короля Олександра, в якій король, звертаючися до сербів, хорватів і словінців, стверджує, що не справдилися сподівання народу, що внутрішня еволюція політичного життя принесе зі собою упорядкування та консолідацію положення в СХС. Сталі політичні партії стали надуживати парляментаризм так дуже, що вони стались перешкодою для якоїнебудь пожиточної праці в краю.

Порозуміння, навіть найзвичайніше, між поодинокими політичними партіями стало ся неможливе. Замісць розвивати й закріплювати почуття національної і державної єдности, парляментаризм у такій формі став викликати дезорганізацію умів і нац. незгоду. Треба шукати нових засобів праці та промощувати нові шляхи. В звязи з цим король постановив, що **конституція королівства СХС з 28. червня 1921 тратить обовязуючу силу.** Всі закони обовязують і далі, наскільки не будуть відкликані спеціяльним королівським декретом, коли зайде потреба. Так будуть оголошувані нові розпорядки. Скупштину, покликану до життя виборами з 11. вересня 1927, розвязується.

Новий уряд СХС.

Склад нового уряду СХС такий: Президентом югославянської ради міністр'я і міністром внутрішних справ іменований генерал Петро Жікович, командант королівської гвардії, закорд. справи Маринкович (бувш. мін. закорд. справ в уступившім каб.неті), міністр без теки бувш. премієр Узунович, комунікації: бувш. прем. Корошец, війна й маринарка ген. Гожіч, фінанси Шерлюга, сусп. опіка Дрінкович, освіта бувш. мін. Максимович, віроісповідання Алуповнч.

Югославію ждуть несподіванки.

„Джорнале д' Італія", обговорюючи зміну конституції в Югославії, вважає тамошній переворот політикою розпуки. Дотеперішня постава хорватської опозиції грозила державі повним розбиттям. Югославію жде ще багато несподіванок. Льондонські політичні кола називають переворот у Югославії одинокою нагодою для помирення посварених сербів і хорватів.

Закон про охорону держави.

Новий уряд впровадив у життя в цілій державі закон про охорону держави. Закон розвязує всі політичні партії, що основуються на релігійній та національній програмі, тимсамим розвязує хорватську селянську партію і магомеданську партію в Босні та Герцеговині.

Свобода преси скасована.

Рівночасно новий уряд видав розпорядок, який касує всі громадські самоврядування. На місце надзупанів і громадських, повітових та окружних рад влаштовують урядові комісарі. На основі 2 уст. цього розпорядку усунуть бурмистрів Білгороду, Загребу та Любляни. Заборонені усякі збори й наради політ. характеру.

Зміни в СХС.

Жівковичів уряд приготовляє сильну редукцію урядовців. Майже всі, що не мають кваліфікацій, будуть звільнені зі служби. Їх платні вжиється на підвишку платень останніх урядовців. Уряд приготовляє закон про поборювання корупції. Пять хорватських часописів у Загребі власти заарештували за заяву пос. Мачека.

Микола Миколаєвич помер.

В Ніці помер бувш. великий князь Микола Миколаєвич. Покійний був стрийком царя Миколи II., родився 1856 р. По японській війні був одним з реформаторів російської армії. Підчас світової війни в 1914 році був начальним вождом рос. армії. Видав знаний маніфест до поляків. У 1915 р. зложив начальну команду обняв команду російської армії на Кавказі. В 1916 р. уступив зі становища команданта. Його й вел. кн. Кирила вважали претендентом до рос. престола.

Часописи подають, що Микола Миколаєвич перед смертю почувався зовсім добре, тому казав свому лікареві виїхати до Парижа. На три години перед смертю підписав телеграму до приятелів. У завіщанні іменував своїм наслідником Всеросійського союзу бувш. членів армії Врангеля генерала Кутепова. Тіло пок. Миколи Миколаєвича поховають в мавзолеї в Антибах біля Ніці. В звязи із смертю кн. Миколаєвича італійський король зарядив двірську 30-денну жалобу.

Ріжні вісти.

СОЙМ.

Найближче засідання польського сойму відбудеться 15. січня 1929 р.

СЕНАТ.

Пленарне засідання сенату буде 12. січня. Засідання комісій закорд. справ, правничої, освіти і сусп. господарки будуть в днях 11. і 12. січня.

ІНТЕРВЮ З МІН. ЗАЛЄСЬКИМ.

Становище уряду до непольських народів.

Польський міністр закорд. справ Залєський мав інтервю з представником прес. аґенції „Англьо-Емерікен Ньюзпейпер Сервіс" у справі закорд. політики Польщі. Вільно, на думку міністра, це польське місто і культурно і щодо складу населення. Литовці в є там 2 проц. Польща вважає виленську справу порішеною. Польсько-німецький кордон польський уряд уважає ненарушимим. **У відношенні до непольських народів Польща веде політику далеко посуненої толеранції.** Ті меншости, які є льояльні до польської держави, втішаються піддержкою польського уряду. Жидівська меншість, що є льояльним чинником, є під опікою уряду. Тепер світ не чує про нях. жалі жидів на Польщу. Закріплюються теж щораз кращі відносини до білоруського й українського населення. Обі ці меншости, підбурювані якийсь час ізовні проти Польщі, постепенно входять на шлях льояльної співпраці з поляками. Останні події у Львові та деякі протидержавні українські відрухи є спробою противників тої льояльної співпраці закламутити атмосферу та спричинити вибух взаїмної ненависти. Польський уряд не дасться звести зі шляху толеранції у відношенні до льояльної меншости. Найтрудніше є з німецькою меншістю, яка, хоч дуже нечисленна, є знаменито зорганізована та має піддержку і фінансову поміч з Німеччини. Ніяка меншість не має ніде стільки привілеїв, що німецька меншість у Польщі. Одначе вона всетаки вдоволена. Це не є з причини справжніх своїх потреб, але є свідомим політичним поступованням, щоби показати світові, що теперішній територіяльний уклад між Польщею і Німеччиною не може довести до правильного співжиття цих обох держав. Щодо взаємин із СРСР то не є правдою начеб Польща вела імперіялістичну політику. Польща жне з добрих сусідських взаємин із СРСР, хоче навязати господарські взаємини, а коли не заключено польсько-більшовицького торг. договору, то головні труднощі є по стороні СРСР з причини торг. монополю із закордоном.

РЕКОНСТРУКЦІЯ КАБІНЕТУ БАРТЕЛЯ.

Варшавська преса принесла чутки про зміни в кабінет. проф. Бартеля. Досі не появилося урядове заперечення цих чуток. Зміни мали би наступити переловсім на становищах міністра внутр. і закорд. справ. Кажуть, що міністром внутр. справ буде або дотеперішній міністр почт і телеграфів Мєдзінський або мін. освіти Світальський.

ПОЛЬСЬКА ВІДПОВІДЬ НА НОТУ СРСР.

Дня 5. січня на конференції марш. Пілсудського з мін. Залєським постановили відповісти на більшовицьку ноту прихильно, але помістити застереження поширюючі основу більшовицької ноти.

КОНФЕРЕНЦІЯ ВОЄВОДІВ У ЛЬВОВІ.

Справи нац. меншостей.

Дня 9. січня почалися у Львові наради всіх галицьких воєводів при участи волинського воєводи. З рамени ББ бере участь у нарадах пос. Коц. Предметом нарад м. і. є справи нац. меншостей в Сх. Галичині та Волині.

ХОТІЛИ ВИКЛИКАТИ РЕВОЛЮЦІЮ В ЧСР?

Арештування посла.

В Празі арештували словацького посла Туку. Його вже скінчили переслухувати, а тепер переслухують свідків, яких є около 90. Кажуть, що діяльність пос. Туки змірила до того, щоби відірвати Словаччину від ЧСР. і прилучити її до Мадярщини. Для цієї мети мав Туки 50 співробітників, головно бувш. офіцерів. Арештований мав опрацьований плян обсадження словацько-мадярського кордону, штучного викликання повстання і плян удержання кордону проти чсл. військ аж поки не прийде підмога із Мадярщини. Головно займався Тука шпіонажею, задля чого мав бюро у Відні, фінансоване мадярами, а ведене нім. полковником.

ПРЕДЛОЖЕННЯ СРСР. ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ І ЮГОСЛАВІЇ.

Є чутки, що більшовицький уряд вислав до Чехословаччини та Югославії предложення підписання Кольогового пакту, аналогічні до предложень, висланих до Польщі та Румунії.

МУССОЛІНІ ЗА РЕВІЗІЄЮ МИРОВИХ ДОГОВОРІВ.

В інтерю з представником одного американського часопису Муссоліні заявився знову за ревізією мирових договорів. Сказав, що передовсім треба злагіднити долю Мадярщини. Італія потребує поширити свої кольонії, та цього не треба розуміти, начеб Італія бажала війни. Вона далеко менше озброєна і приготована до війни, ніж пр. Франція, Англія, а навіть Німеччина.

По широкому світі.

У Будапешті підписали турецько-мадярський трактат про невтральність, арбітраж і методи мирного рішання конфліктів.

Перевели в Вашингтоні „формальні" чи „офіціяльні" вибори Гувера.

У Мілано помер кардинал Тоті.

У Туреччині арештували кількасот осіб за змову проти закону, що вводить латинську азбуку.

На Литві касують від 1. лютого воєнний стан.

Бельгія має примусити італійських фашистів, щоби покинули її територію, а зате Італія обіцює їй піддержку при репараційних переговорах.

У Мексику розстріляли 11 бандитів, що нападали на поїзди.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00 канадійський долар 8·81·50—8·82·50 чеська корона 0·26·33—0·26·66, австрійський шілінг 1·25·00—1·26·00, румунська лея 0·03·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00 фунт штерлінгів 43·50·00—43·60·00, радянський червінець 19·50—20·00.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 34·20·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·80·00—42·10·00, 10 російських рублів 00·00·00—00·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3·60·00—3·65·00, австрійський фльорен 1·71·00—1·82·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00, копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 46·00—47·00, пшениця селянська 44·00—45·00, жито галицьке 34·75—35·75, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на мливо 26·50—27·50, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 44·00—44·50, барабола промислова 4·75—5·00, фасоля біла 75·00—100·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 45·00—55·00, горох пільний 37·00—39·00, бобик 32·75—33·75, мішанка паст. з верні 00·00—00·00, вика 38·00—39·00.

НОВИНКИ

— **Бережанські вязні.** У доповненні до новинки про гімназіяльних студентів арештованих у Бережанах, яких випущено вже на волю, повідомляють нас, що 10 полишених вязнів продовжує голодівку. Пос. В. Целевич вислав телеграму до міністерства справедливости вказуючи на тенденційне загаювання слідства та домагаючись негайно звільнити вязнів.

— **Ще один наш учений у варшавськім університеті.** Як довідуємось наш відомий історик д-р Мирон Кордуба покликаний професорами гуманістичного факультету в Варшаві контрактовим професором на катедру історії України. Відомо, що у львівськім університеті, де є навіть окремий курс історії монголів, досі ніхто не викладає української історії.

— **Львівська хроніка.** У місцім апровізаційнім заведенні на вул. Кучевича 1. проводив ночі на дижурі робітник Океховський, випльовуючи сушки свіжих стін вугленими печами. Одної ночі він вагорів смертельно. — Другий робітник 61-літній Іван Русин помер у своїй деревляній комірці на вул. Йосафата 6. з невідомої причини. — На вул. Короткій і Трембуча поліція арештувала дві „газдині", що відступали свою хату на сходини привабливих любовних пар, у чому помагали їм легкі дами, які в них харчувались. — На вул. Тарновського злодій вихопив силоміць торбинку з грішми і годинником прохожій пані і втіх безслідно з добичею вартости 500 золотих.

— **Студінь в Европі.** Метеорольогічні стації віщують студінь ще на кілька днів. Від Франції до Уралу — сніги. Сніг упав у численних департаментах Франції, а на Середземнім морі урівала сильна буря 3-го і 4-го ц. м. Долини Альпи вкриті снігом, а на Рівері термометер нище зера. В Англії падуть зливи. В Дербишір затоплені поля, а в Лестершір залиті партери домів і вулиці. У Німеччині, Австрії та сумежних державах морози. У нас на ниві Різдвяні сильна мороз доходив до 11 степ., а не впав нище 5 степенів.

чих здібностей. Може будете сміятись, а я порівнав би українців з греками, москалів з римлянами (дивчайно, ці східні „римляни" тяжко заносять Азією, а ми теж дуже своєрідні „греки").

Всеж коли ми випростаємо наш невольницький хребет, коли ми напружимо наші культурницько-творчі здібности, коли наша творчість набере патосу (а що вона його набере, немає сумнівів: величезний простір, скарби чорнозему, тисячні організаційні можливости), побачите, що москалі будуть асимілюватися в нашу користь...

Не відтворюю нашої полеміки... Пригадую тільки настрої, якими жила тоді частина наддніпрянської інтелігенції, настрої, яким висловів дав Данило Щербаківський в розмові над Лімницею.

Під селом наш фірман задержався. Ми повсідали. Лікар-жартун говорив з удаваною резиґнацією: „А ми так день в день мусимо слухати викладів Данила про церкви і штивних святих". Товариство валялося від сміху. Ми з п. Данилом не вспіли покінчити нашу розмову про діяльність „Союза визволення України".

Моя поява в селі у товаристві російських офіцерів викликала сензацію. Односельчани знали, що за мною від кількох місяців шукає жандармерія. Під церквою зібралася курма людей. Пан Данило був захоплений підмихайленькою церквою. Його гумор ще збільшився, коли на читальняному стрихові найшов кілька старих образів для київського музею. Шепнув до мене, пригадуючи, як то перед війною з старими образами до його музею мандрували з Галичини заборонені в Росії українські книжки та брошури.

Лікар-жартун бідкався: „Покажіть Данилові кусник старої дошки з потріскаюю фарбою, а він забуде про світ і людей. Нещасна людина"... П. Данило відрубав: „Що ти, капане, маєш до говорення? Ти навіть на своїх суздальських богомазах не розумієшся".

Слово „капан" в устах російського офіцера зробило на моїх односельчанах - москвофілах велике враження. Один з них здивовано глипнув по зібраних і сплеснув руками: „Али, і між ними є українці".

Нашої розмови про „Союз визволення України" ми з п. Данилом таки не покінчили. Гурхіт армат зближався щораз більше. В ночі п. Данило подався на Схід. Кілька літ пізніше, в осени 1918 р. стрінулися ми знову в музею в Києві. І згадали нашу дивну стрічу. „Отже українські Атени таки зірвали з московським Римом"? „Революція, голубчику, чуда творить" — відповів сіяючий п. Данило.

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші 711 24-28

РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

— **Клопоти зі снігом.** Зимовий вигляд від снігових горбків на вулицях і білого рантуха, що вкрив дахи — коштує наше місто дорого. Треба було необхідно прочистити вулиці, щоби дати змогу вдержати рух возів і трамваїв. 800 робітників мусіло скидати сніг; крім магістратських возів треба було взяти ще 60 чужих. Наєм воза з парою коней коштує 25 зол.; робітник дістає в день 3.70 зол., а в ночі 5 зол. Сніг на вулицях такий великий, що трамваї можуть їхати лише одинцем, а не з двома возами. Коли на шини віде важка фіра з вугілем або автобус-іхтіозавр, кондуктори часто мусять злазити з трамваю і пхати передню „перешкоду" спільними силами з візниками. Пасажири, що не мають терпцю, також злазять і чимчикують пішки. Кажуть, що треба буде 10 днів, щоби очистити все місто, якщо метелиця не повториться. Остання метелиця спонукала представників влади до нарад щодо санітарних умовин Львова. Виявилось, що сторожі, які мають обовязок очищувати хідники не мають відповідних причандалів до цього. Ясно, що якби на кожній більшій вулиці були такі каналові діри, як на Марійській площі, де можна скидувати сніг про'з канали.

— **Темна хроніка.** Вчора арештували у Львові 22-літнього конбасника з Бережан Т. Малачинського, який приїхав до „Театральної каварні" заграти комедію нещасливого кохання; бавився він кілька годин при музиці в товаристві легких дам, „погрожуючи", що хоче зміняти 100-доляровий банкнот. Йому повірили і дали їсти та випити на 257 зол. 50 сот. Коли треба було платити за забаву, Малачинський пробував застрілитись. Для протверезення його відставили до поліційних арештів. — Львівські злодюжки відвідали вчора склад футер на вул. Легіонів 39., куди дістались через кухню сумежного ресторану і забрали краму на 6.000 дол. — У Городі (Косів) арештували місцевого парубка Луканюка за вбивство господаря Рубанюка.

— **Примхи телефоністок.** Дуже часто, коли хто попрохає числа телефону українською мовою, телефоністки з централі прикидаються, що не зрозуміли або не чули і не хотять лучити українських телефонних абонентів. Здається, що закони про права нашої мови в урядах простягаються і на цю інституцію, тому дирекція львівських телефонів повинна би звернути увагу всесильним богиням, щоби не відстрашували своєю поведінкою старих і нових абонентів.

— **Радіо в читальні „Просвіти".** В селі Святім пов. Ярослав купив видів читальні „Просвіти" радіо-апарат, на який зложилися всі члени читальні і який стягає трохи не ціле село до домівки читальні.

— **Нещастя.** Грипа дійшла зі Спол. Держав до Мексику; у місті Нуеве Леон є 10 тисяч недужих. — Підчас руйнування фортифікаційного старого муру в Парижі динаміт убив жінку. — На острові Ява вмерло від чорної віспи 90 осіб. — Радянська фільмова експедиція, що виїхала в Алтайські гори, не дає 2 місяці знаку житя; лякаються, що 30 осіб загинуло. — Еспанський гидроплян, що виїхав 31. грудня з еспанського побережа пропав безслідно.

— **Ріжні вістки.** У Берліні грипа зростає; тепер лежить там 34.000 недужих. — Один берлінський хемік мав винайти хемічний середник, яким можна гасити найбільшу пожежу в складах вугля в короткім часі. — Статистика Білгороду каже, що було там у 1928 р. 309.208 мешканців, з чого 60.000 жушин більше. У 1919 р. місто мало лише 85.900. Є там 5000 чужинців, 200 осіб, що має більше як 100 літ, щораз більше розводів і щораз менше шлюбів. — Мурмиська танцюристка Дж. Бейвер хотіла з Копенгагену переїхати на виступи до Польщі та не дістала дозволу; мотив відмови уряду — страх перед демонстраціями. — Лавреатка Нобля Сігрід Ундсет написала свою першу пєсу, комедію, для театру маріонеток в Осльо п. з. „На схід від сонця і на захід від місяця". — Помер польський маляр Антін Козакевич, представник старої мюнхенської школи, що прожив 30 літ у Мюнхені; дістав дві золоті медалі на виставці в Льондоні за образи „Маляр на студіях" і „Гусійка".

— **Новий український журнал в Америці.** Цими днями вийшов з друку новий український журнал в Америці „Світло". Журнал виходитиме раз на місяць і матиме такі відділи: політичний, науковий, літературний і громадсько-побутовий. Видаватимуть журнал „Українські Щоденні Вісти". До співробітництва, кажуть запрошені журналістичні і літературні сили з Америки та Европи.

— **Нова пєса Винниченка** „Над" поставлена в Київі театром І. Франка не зєднала собі признання радянської критики. Винниченко пробував дати у своїй пєсі малюнок родинного житя сучасних радянських урядовців. Критика каже, що автор зовсім неознайомлений з психольоґією середовища, яке хоче передати. Зате гра акторів і вся постановка пєси дуже вдатна. Ця пєса не вийшла ще окремою книжкою і тому ті, що не бачили її на київській сцені, не можуть про неї нічого сказати.

— **Изгороджений поет.** Щорічну видатну літературну нагороду ім. Жана Моргаса в Парижі за найкращий том поезій дістав поет Филип Шабане. Нагороджена збірка називається „Китиця Офелії". Лавреат має 30 літ; уродився він на кораблі в австралійській пристані. Перша збірка його поезій вийшла в 1922 р. п. з. „Ніжні други".

— **Українка жертвою діямантів.** Надія Голоднюк з м. Провідене (Сп. Держави) купила за 1.600 долярів „діямант з царської корони". Коли її муж був при праці, до неї прийшло двох невідомих мущин, що приїхали з Ню Йорку. Вони сказали, що їх прислала з Ню Йорку її мати, щоб Надії продати дешево діямант з царської корони. На пробу дали їй один діямант, який ювілер оцінив на 100 долярів. Голоднюкова зраділа, що їй продають аж 30 таких діямантів за 1.000 долярів. Тому вибрала з банку 1.600 долярів і заплатила їх „добродіям" з Ню Йорку. Пізніше захотіла їх продати, щоб заробити 1.400 долярів, але довідалася, що всі 30 „діямантів" коштують лише 3 доляри, а цей дійсний діямант, що носила до ювілєра, забрали зі собою мантії.

— **Треба знати своїх читачів.** Один книгар із Шікаґо виявив одну велику тайну успіху книжок підчас анкети розписаної в пресі. Він заявив, що найбільші труднощі при продажі старих клясичних творів це — відомі заголовки. Коли ці заголовки зміняти на нові, модерніші, більше притягаючі, публика купує книжки радо. І навіть не підозріває, що читає.

— **Новітній ковчег Ноя.** Німецьке судно „Вендерфель", яке причалило недавно до Антверпена, мало на своїм чердаку цілий цирк, а саме: 7 тигрів, 2 льви, 15 вужів, 300 папуг і 1000 малп. Звіринець цей призначений для Гамбурга.

— **Всесильні гроші.** Титул „комерціяльного радника" можна в Баварії купити за 15.000 марок. Так уявляє у „Франкфуртер Цайтунґ" один правник, вказуючи на факт, що недавно один купець (відоме його прізвище), купив собі цей титул на сплати. Коли його зліцитували перед останньою сплатою, титул „ком. радника" перейшов на його вірителя".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Виказ збірки Товариства Прихильників Освіти переведеної в часі „Місяця Українського Студента" в днях 1—30 вересня 1928 р. в Тернопільськім воєвідстві. — **Повіт Тернопіль.** Громада: Тернопіль 3 5 зол., кооператива „Будучність" 25 зол. і „Подільський Союз Кооп." 25 зол., Синківці 17·6 зол., Гаї великі 71·25 зол., Бірки великі 43·60 зол., Деянсів 34·99 зол., Грабовець 15·90 зол., Черниїхів і Янківці 20 зол., Обаринці 12·45 зол., Заруда 21·80 зол., Стегниківці 18·80 зол., Ходачки малі 53·28 зол. Довжанка 52·10 зол., Курівці 34·28 зол., Березовиця велика 30 зол., Острів 8·0 зол., Бушнів 31·30 зол., 49·50 зол. зібрав Ничка Е. (громади не подано). Проняти і Кушівці 38·95 зол., Кипячка 12·70 зол., Красівка 21·30 зол., Дичків 21·72 зол., Товстолуг 16·10 зол., Глубінок великий 44·57 зол., Насташів 60 зол., Біла 9·70 зол., Чорторі 12 зол. Сушик-Гойданка 18·90 зол., Городище 12·53 зол., Юзефівка 12·48 зол., Купчинці і Драгоманівка 164·34 зол., Плесківці 15·95 зол., дохід з вистав студентського аматорського гуртка в Бровниці 58·20 зол. — Разом тернопільський повіт 1.472·68 золотих.

Добродійний Комітет львівських економічних установ на останньому засіданні з 2. січня ц. р. приняв до відома, що центральні львівські економічні установи, котрі зазнали маєткові шкоди наслідком листопадових подій, не будуть користати з жертв складаних нашим громадянством на покриття втрат, понесених нашими установами у Львові, та припоручили Добродійному Комітетові, щоби дотичні жертви розділив між наші культурно-освітні установи, які не можуть власними силами покрити цих втрат. — Наслідком цього Добродійний Комітет дякує нашому громадянству за співчуття і просить жертви на покриття шкід з листопадових подій, наскільки вони не є призначені для спеціяльно означеної установи, складати на вкладку до Центробанку, Львів, Ринок 10, І. пов., після чого Добродійний Комітет розділить зібрані квоти за порозумінням з потерпівшими освітно-культурними установами. За Добродійний Комітет: **Д-р Кость Левицький**, провідник наради.

Повіт Бучач. Громада: Сороки і Ліщанці 69·84 зол., Ялозець 13·10 зол., Новосілки і Броварі 17·30 зол., Монастириська 90·70 зол., Понирці 2[illegible]·82 зол., Потік золотий 52·75 зол., Костільники і Сновидів 75·53 зол., Кийданів 53·55 зол., Береняни і Пожежа 1·99 зол., Петликівці і Осівці 20·50 зол., Рукомиш і Зарівенці 45·65 зол., Скоморохи 29·84 зол., Озеряни 59·91 зол., Баринь 27·20 зол., Гаї бучацькі 10 зол., Тростянці 19·39 зол., Красів 30·16 зол., Трибухівці, Григорів і Монастириська 70·75 зол., Зелена 37·17 зол., Пишківці 11·05 зол., Бучач 189·70 зол., Коропець і Вістра 60 зол., Жижномір 60 зол., Устє зелене 49·60 зол., Лука 9·75 зол., Межигірє 24 зол. — Разом повіт бучацький 1.143·25 зол.

Повіт Броди. Громада: Ясенів 32·06 зол., Гаї старобрідські 25·80 зол., Дубе 7·60 зол., Суходоли 9·05 зол., Броди 81 зол., Комарівка 4·80 зол., Корсів 12·70 зол., Лешнів 13·60 зол. Рожнів 32·70 зол., Конюшків 14·80 зол., Фільварки великі 10·70 зол., Дітківці 12·10 зол., Поникви 9 зол., Підкамінь 36·90 зол., Кадлубинська 37·53 зол. Черниця 26·70 зол., Сильно 4·20 зол., Голосковичі 16·50 зол., Заболотці 13·70 зол. — Разом повіт Броди 401·36.

Повіт Підгайці. Громада: Підгайці 40 зол., Заставці д. Голгоче 9·50 зол., Ішків 11·60 зол., Славятин Бовів і Шумлячи 48·30 зол., Маркова Затурни і Середнє 14·48 зол., Богатківці 25·50 зол., Мужил в 44·16 зол. Мозолівка 13·50 зол., Носів-Лиса 13·65 зол., Котузів 4·50 зол., Гайворонка 5 зол., Вербів 35·70 зол., Теляче 31·26 зол. — Разом повіт Підгайці 286·45.

Повіт Копичинці. Громада: Пробіжна 32 зол., Васильківці 8·50 зол., Сухостав 69·45 зол., Жидачівці 5 зол., Тудорів 14 зол., Гадинківці 18·25 зол., Гадинківці 3 зол., Трибухівці 20·45 зол., Увисла 6·50 зол., Хлопівка 52·50 зол., Копичинці 13 зол., Чабарівка 39·0 зол., Копичинці 105·60 зол., Целіїв 12·80 зол., Перемиляни 39·90 зол., Хоростків 27·65 зол., Яблонів 10 зол. — Разом повіт Копичинці 485·10 зол.

Повіт Збараж. Громада: Лубянки низші 5·56 зол., Лубянки висші 70 зол., Збараж 95·10 зол., Базаринці 35·15 зол., Залуже 18·04 зол., Іванківці 11·1 зол. Зарубинці 24·60 зол., Частина доходу від студенства збаразького повіту з вистав „Діти Гаєфера" 50 зол. — Разом повіт Збараж 260·36 зол.

Повіт Заліщики. Громада: Заліщики 84·10 зол., Угринківці 15·30 зол., Дзвинячі 11·30 зол., Городок 16·36 зол., Добровлини 7·80 зол., Печерна 21·30 зол., Іване 5·14 зол., Кулаковець 5·50 зол. — Разом повіт Заліщики 167·40 зол.

Повіт Снятин. Громада: Старомішина 1[illegible]·40 зол., Підволочиська 123·40 зол., Супрасівка 26·50 зол., Полянка гнила 7·0 зол., Грималів 62 зол. — Разом 236·30 зол.

Повіт Золочів. Громада: Олесько 14·20 зол., Кути 5·30 зол., Цешки і Чехи 16 зол. Разом 65·70 зол.

Повіт Зборів. Громада: Красна 8·30 зол., Збарів 25 зол., Помориян 57 зол., Кальне 1·40 зол., Богутин 35 зол. — Разом 126·90 зол.

Повіт Бережани. Громада: Плауча велика 65·83 зол., Красновуша 19·70 зол. — Разом 85·53 зол.

Повіт Борщів. Громада: Борщів 45 зол., дохід зі студентських вечерниць в Борщеві 32·19 зол., Скозвитин 7·50 зол., Озерани 31·70 зол. Разом 116·9 зол.

Повіт Камінка Струмілова. Убиня 9 зол. Разом в Тернопільському воєвідстві зібрано 4.8[illegible]·0 зол.

Всім збіковим Комітетам, жертводавцям і збираючим складає Товариство Прихильників Освіти у Львові на цьому місці щиру подяку.

Рівночасно прохаємо всіх, хто не прислав ще грошей і у кого залишилися ще збіркові листи (чужиті і незужиті) пересилати їх негайно до канцелярії Товариства, Львів, Супінського 21., щоби можна було оголосити доповнення звіту зі збіркової акції.

У Львові, дня 31. грудня 1928.

За Виділ Товариства:

Володимир Децикович в. р. голова.
Д-р Любомир Манарушка в. р. скарбник.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

НА ПРОДАЖ ДОМ мурований, складаючийся з 9. убікацій, 2 склеп з 1½ печей пекарських за [illegible].800 долярів. Броди, вул. Коженьовського 12. 1240 1—2

КОНЦИПІЄНТА п чатькуючого здібного прийме від дня 15. січня ц. р. канцелярія адвоката Д-ра А. Жуковського в Підволочисках. Подати услівя. Неприняті оферти остануть без відповіди. 1241 1—3

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 —15

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі - Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 7—99. 2481 28-?

ПОШУКУЄМО панів (-ні), як також домокружних до продажі покупних артикулів. Значок на відповідь залучити. — Em Ka-Werk Мисловиці Г/Шл. 11 6 а) 3—?

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ і СРІБНИ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у місті краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 1?8-?

ГРИБИ. Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кл.) по 24 зол. за кільо, також повна з чистих сливок з цукром, бочівочка 5 кг. 12 зол.; правдива овеча бриндза в 5 кг. бочівочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штумпер, Косів к. Коломиї.** 1187 4—10

МАТЕРАЦИ з ворсяної тканини 30 зол., волосяні 75 зол. Канапки гобелінові 55 зол. Фотелики розкладані 45 зол. Отомани 55 зол. **Фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 1·2. 1190 5—5

ЛІЖКО на сплати. Мосяжні 200 зол., Кухонні 13 зол., Сирникові 45 зол., Сіткові 40 зол. Вкладні дротяні 26 зол. Умивальні 5 зол. — **фабрика ЗАКС** вул. Личаківська ч. 132 1191 5—5

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх краєвих та заграничних пісень висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 5 8

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 6—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. і. Урядовцям і студентам значна знижка, особливо в сплатах. Тел. 65-73. 1141 9—,0

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

ГРАМОФОНИ

РОВЕРИ

МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ

І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА І РУЧНИХ РОБІТ

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.

2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 27—?

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безлядно найліпшою і найцінятнішою фарбою до білля, панна і маляцьких підлей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 Скрізь до набуття. 52—?

ЛІЖКО полеве „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1192 5—5

За редакцію відповідає Василь Мулька. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 8 (11.760). Львів, субота 12. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

Передплата: Місячно в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 25-41. Друкарні 29-26. В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 20 сот.

Математичні певности.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 2. січня 1929.

I.

Тут нема нашого старого галицького звичаю читати газети в якійсь читальні, „Бесіді" чи в якомусь клюбі. Не дуже то поширений тут і звичай передплачувати газету. Тут всякий купує „свою" газету кожного ранку, кожного полудня і кожного вечора, тай переглядає її по дорозі, в трамваю, в автобусі. Мало хто робить інакше. Таких пильних пожирачів газет, яких можна подибати в наших „Бесідах" або в віденських кавярнях, де вони щодня перечитують цілі скирти газет у ріжних мовах, тут нема.

Як вам коли треба переглянути більшу скількість газет, французьких і чужих, а не належите ні до якої з великих редакцій місцевих щоденників, то знайдете на весь Париж одну-одніську кімнатку, де — вилегітимувавшись — ви зможете перекинути оком кілька десятків газет у всіх европейських мовах, серед них навіть дві українські. Це доступна тільки журналістам читальня Інституту Карнегія при Сен-Жерменському Бульварі. Не булоб її, то прийшлось би вам купувати десятки газет — а всіх все таки не купилиб.

В цю читальню, завжди повну журналістів ріжних мов, ріжних мод і ріжних барв, зайшли ви й оце, щоб кинути оком на новорічні й передноворічні міркування головних газет европейських і американських. Сивоволосa директорка, пресимпатична, ввічлива й услужлива американка — за своїм директорським столом. Її многомовний секретар, серб чи хорват з роду — за другим столом. Вони вас уже знають, кивком голови відповідають на ваш привіт і — вами далі не цікавляться. Так і краще — самі себе обслуговуєте, тобто самі вишукуєте, що вам потрібне й цікаве серед безлічи задрукованих аркушів, ріжних формат, ріжних азбук, ріжних мов.

Серед цієї бібули попадаєте й на центральний орган німецької соціяльної демократії „Форвертс", а в ньому припадково спинюєтеся на листі якогось товариша з-над італійського кордону. Святі знають, чому читаєте саме той лист — зпоміж повени всілякої іншої всячини. Та не жалуєте, що читали — не жалуєте не тому, щоб знайшли в ньому щось нове, а тому, що ще раз стрінулися в ньому з одною з кліш, з деревляних коників, з готових і непровірених „аргументів" певного журналістичного й політичного світогляду.

II.

Соціяльно - демократичний кореспондент „Форвертс-у" в своїх рефлексіях під кінець року гірко плаче над тим, що рік той ще не приніс краю фашизмові. Одначе жаль його переходить у справжнє пересердя, коли він наводить свіже пророчення італійського диктатора, що його режім триватиме в новому році „з математичною певністю".

Ця „математична певність" Муссоліні вивела німецького соціяліста з рівноваги. Він силкується розбити її — числами. При чому, річ комічна, він коментує статистичні числа на спосіб економістів найконсервативнішої школи. Ви думали би, що це пише який Вагнер або Лероа-Болє...

По цій статистиці ніщо не везе Італії. Торговельний білянс відємний. Приходи з залізниць поменшаються. Так само впадають платні робітників та урядовців, натомісць ростуть ціни життєвих артикулів. З цього наш соціяліст виводить певний висновок, що режім фашизму тільки про око сконсолідований, що невдоволення росте й розжарюється, словом, що Муссоліні зі своєю „математичною певністю" — тільки чванився і блефував.

З математичною певністю пророчить німецький соціяльний демократ, що математична певність Муссоліні не є математичною певністю.

III.

Читаєте це і киваєте головою: чия правда? Італійського диктатора? Чи його німецького ворога? Одначе відповісти могла б вам хіба ворожка, а ніхто інший в цьому світі.

Ви не астрольог, не вмієте будувати гороскопів ані ворожити. Але одно ви знаєте: що нема — так сказати — ні одної европейської країни, якої економічні й фінансові відносини не можна би представити — тай то з помічю статистики! — в чорних барвах. Ви знаєте зокрема, що нема ні одної країни, яка виявляла би в статистиці числа страшніші ніж Англія, з її зростаючим безробіттям та з кольосальним торговельним дефіцитом. А проте Англія живе і нікому й не сниться пророчити швидкий край її парляментарному режімові.

А є й друга країна, якій — не що-року, а кількакратно в кожний рік — на всіх язиках і в усіх азбуках пророчать швидку смертельну господарську крізу, а голодом, холодом і чим хочете, тай безпосередню, неминучу революцію-реакцію: це Радянський Союз. З математичною певністю заповідають йому неминучий конець, а проте тамошній режім триває. Скажете, що він, мовляв, сконсолідований тільки про око і провізорично? А невже ви не чули про славнозвісну дефініцію стану здоровля людини: „Здоровля — це провізоричний стан, який не позволяє передбачити нічого доброго"?

Очевидно! Бо від здоровля можна передбачити тільки одно-єдине: недугу, неминучу недугу.

IV.

В дійсности досвід учить, що ні загальний добробут ні блескучі фінанси не обезпечують країн перед революцією. Ніколи Франція не знала кращих господарських і фінансових гараздів, як за Карла X-го: серед загального добробуту звіяла його революція. І навпаки, навіть важкі господарські і фінансові крізи ніколи не встигли повалити режім, якщо його носителі не поробили помилок через край вже грубих. Нещастя Людвика XVI-го було спричинене не дрібним дефіцитом бюджетовим з 1789 року і двома-трьома розпорядками в дусі освіченого абсолютизму Йосифа II-го або Катерини II-ої. Людвик XVI-ий міг був — у цьому нині згідні всі історики — накинути Франції потрібні реформи політичні й суспільні, в цьому числі й податкові, тай перевести державу зі станової в новітню, — якби він сам не спутав був своїх рук: скликуючи Генеральні Стани, вперті на своїх станових привілеях і противні всякому нарушенню податкових вольностей, — король зробив усяку реформу державн неможливою і розпутав бурю, яка знівечила його, королівство і самі Генеральні Стани.

А кілько-то разів — від 1920 року, у Відні, в Берліні й де-інде — в наших диктаторських і не-диктаторських колах ми наслухалися всяких пророчень і прогноз про близьку й неминучу будуччину наших західніх сусідів?! З прогноз тих роблено „відповідні" висновки — політичні. Самі їх знаєте. І знаєте, як ці „математичні певности"... здійснилися.

В. П.

До церковного собору.

(Від нашого постійного кореспондента.)

II.

Правильник Передсоборної Ради.

Луцьк, 6. січня 1929 р.

Про значіння для українців краєвого собору православної церкви в Польщі кажуть перші три параґрафи проєкту правильника („положенія") Передсоборної Ради: „Вищим краєвим орґаном управління православної церкви в Польщі є Всепольський Краєвий Православний Собор, що складається з обраних (виборних) представників від духовенства й мирян" (§ 1). „Всепольському Краєвому Православному Соборові належить вища влада законодавча, адміністративна, судова й контрольна" (§2). „Всепольський Краєвий Православний Собор чинить на основі канонів, освяченої віками церковної *практики* й законів Річипосполитої Польської" (§ 3).

Ми підкреслили слово „практика", на підставі якої, між іншим, має чинити собор свою владу. Оскільки відомо, ця „практика" в Москві була інша, на Україні теж інша, а в колишній Польщі знов інша; не кажемо вже про інші країни. Отже яка тут „практика" буде приноровлена і чи знайде собі місце практика, вироблена на Україні? А вона власне нас може найбільше обходити. І саме тому, що голосові мирян вона давала належне місце і що ніколи не розминалася з національними інтересами українців, для яких віра й національність були майже синонімами.

Згаданий вище проєкт правильника саме цей бік української церковної практики обминає. В ньому нема ні одного слова про національні ґрупи та їхніх представників, неначеб цих ґруп не було, або неначеб вони від кількох років не домагалися участи своїх національних представників у церковному управлінню. Нагадаємо, що це домагання було в свій час рішуче поставлене вищій церковній владі щодо пропорціонального національного представництва навіть у такому дорадчому орґані, як митрополитальна рада. Домагання це тоді не було задоволене, але й митрополитальна рада стала мертвим орґаном. Мабуть ця мертвенність її і спонукала вищу церковну владу піти на уступки і ввести в минулому році до митрополитальної ради представників окремих національностей: української, білоруської і російської.

На основі якої-ж це „практики" життєвий національний принцип з Передсоборної Ради усунуто? І коли в нашій церковній практиці панував принцип інтернаціональний чи безнаціональний? Нарешті, що це: недогляд чи свідомий чин?

Гадаємо, що це останнє, що автори проєкту добре дбали, щоб був залишений „статус кво", себто російський характер церкви з чужим епископатом і нижчим духовенством, з чужою мовою, побутом і взагалі „практикою".

Але може проєкт правильника Передсоборної Ради й без того вже забезпечує такий правильник майбуттнього собору, який дасть нам у ньому належне національне представництво й запоруку справедливого вирішення наших справ? На жаль, ні. Булоб це можливе при двох умовах: 1) колиб ми мали (як і білоруси), свій епископат і своє нижче духовенство і 2) колиб, при відсутности першої умови, російське і зрусифіковане духовенство на наших і білоруських землях було вирозуміле, толерантне та колиб доказало вже на практиці, що визнає і здійснює наші національно-церковні постуляти.

Але цього не було й нема. З ласки колишнього російського уряду наші парохії залиті російським і зрусифікованим духовенством, ворожим до всього українського, до наших церковних традицій і „освяченої віками церковної практики" (§ 3). Ясна річ, що це духовенство, ввійшовши в Передсоборну Раду чи обираючи до неї членів, не може нам забезпечити бажаного правильника майбутнього Церковного Собору та бажаного його складу.

А проєкт правильника Передсоборної Ради, обминувши національний принцип представництва, добре подбав, щоб це духовенство разом з мирянами - неукраїнцями й не-білорусинами — мало абсолютну більшість. Зроблено це в такий спосіб. Парохіяльні збори обирають двох представників на деканатські збори — одного з духовенства й одного з мирян (§ 13). Деканатські збори вибирають чотирьох виборців на епархіяльні збори — знов таки: двох від духовенства і двох від мирян (§ 24). Нарешті епархіяльні збори так само в рівному числі обирають членів Передсоборної Ради — від духовенства й від мирян, а саме: від волинської епархії — 6+6, поліської 3+3, холмсько-варшавської 1+1 і т. д. (§ 34). Крім членів від епархій (половини від духовенства й половини від мирян) до Передсоборної Ради входять члени: від теольоґії у варшавському університеті 2, від виленської духовної

семинарії — 1. волинської дух. сем. 1. кіївського духовенства і 1 черниць (монахів) 1. Всі ці поза-єпархіяльні члени напевно будуть з духовенства; голова — теж духовна особа (епископ). Отже абсолютна більшість, необхідна для правосильности постанов, духовенству згори забезпечена. Додаймо, що деяка кількість мирян (від міст) теж буде по боці того-ж духовенства з причин національних.

Але є в проєкті правильника ще більш занашні місця. § 15 каже, що (парохіяльні) „вибори переводяться спільно, себто духовенство бере участь у виборі представника і від духовенства і від мирян, а миряни беруть участь у виборі і від мирян і від духовенства". У звичайній мові це значить, що парохіянам згори наказується віддати свої голоси на членів причта (священика, диякона чи дяка), хочби вони були найгіршими ворогами всього українського, або просто немилими людьми. І ці згори накинуті люди, мають говорити в імени населення та вирішувати справи по своїй вподобі, користуючись згори забезпеченою більшістю голосів.

Але цього мало. Проєкт правильника, як ми бачили вище (§ 15), подбав, щоб і від мирян пройшли „відповідні" люди: у виборі цих представників братимуть участь представники причта (клеру) і розуміється, не без впливу, а особливо, коли взяти під увагу нашу сіру, незорґанізовану масу. „Порадити" їй вибрати якогось „русскаго человіка" з несвідомих дядьків це-ж так легко! Прикладів маємо чимало.

Є ще одна особливість. § 35 дає право епархіяльним зборам обирати членів Передсоборної Ради з осіб *неприсутніх* (не виборців), хочби вони й не мешкали на терені даної епархії. Наприклад: у Варшаві чи у Вильні скупчилося багато „побожних" людей, „ревнителів чистоти православія", а на Волині (бунтівничій) їх мало; тоді можна заздалегідь їх розподілити по ріжних епархіях: п. Серебреннікова — туди, а іншого ще кудись і т. д. А вже епархіяльні збори при такому складі не відкинуть!

Само собою виникає питання: чому епархіяльним зборам дається право вибірати і сторонніх людей, коли на місці відповідних кандидатів нема, а чому такого права позбавлені парафіяльні збори, коли вони вважатимуть, що місцевий священик та дяк не заслуговують на довіря населення?

Обминаючи інші цікаві місця проєкту правильника Передсоборної Ради, треба ствердити, що в ньому занадто видна тенденція створити таку Передсоборну Раду, для якої національно-церковний наш рух був би чужим і небажаним. З цієї точки погляду зазначений проєкт треба визнати незадовольняючим і шкідливим, а українське православне населення повинноб висунути свій власний проєкт, в основу якого покладеноб національний принціп. Передсоборна Рада та майбутній собор повинні бути складені по принціпу пропорціонального національного представництва. В противному разі не буде ніякої запоруки перед насильствами над національними потребами й домаганнями віруючих.

В. Островський.

Матеріяльне забезпечення „Рідної Школи".

Про нові засоби у нашій збірковій акції.

Членські вкладки та індивідуальні і збірні датки, — це основні джерела матеріяльного забезпечення шкіл У. П. Т., котрі дійсно цілковито злані на власні сили західньої вітки українського народу, бо він удержує їх безпосередньо самий. Одначе ці джерела доходів „Рідної Школи" є невистарчаючі, хоч нашому народові ніяк не можна робити закидів щодо його жертволюбивости, коли взяти під увагу його невідрадний економічний стан і низку інших інституцій, які він попри „Р. Шк." мусить також без ніякої посторонньої допомоги удержувати. Отже слід ствердити, що жертволюбивість у нашім народі є, але рівночасно відомо всім, що Р. Ш., удержувана головно добровільними датками нашої суспільности, ледви що може істнувати наслідком хронічної фінансової кріси, яка дуже відємно впливає на наше приватне шкільництво і загрожує навіть його істнуванню.

Повстає питання, яка причина цього і як направити те, що можна назвати недомаганням в акції матеріяльного забезпечення Р. Ш. На основі ріжних фактів треба шукати тої причини в самій збірковій акції, особливож у способах і засобах її ведення, котрі власне скривають у собі деякі недомагання. Передовсім замало є тих способів, а дальше вони не мають у собі „свіжости духа", перемінившись у холодний шабльон. Дотеперішні способи збірок, як система ланцюхова (викликування в пресі), розсилка чеків, різдвяна і великодна кампанія та принагідні збірки, є тепер вже абсолютно невистарчаючі. Вони за часто чергуються, робляться одноманітними і вкінці в очах жертводавця перемінюються в якийсь тягар і несимпатичний обовязок.

У кожній збірковій акції треба вміти підійти до жертводавця, себто треба завжди памятати на дуже важний психольоґічний момент, бо це у великій мірі забезпечує успіх збірки. Тому, рахуючись з вагою цього моменту, булоб доцільно в першу чергу уріжноманітнити, тобто збільшити число способів переводження збірок, а деякі істнуючі вже змодифікувати по лінії нових вимог.

У цьому випадку булоб добре запозичити нам дещо з практики німців у Чехословаччині, тобто з практики їхнього **Deutscher Kultur-Verband-у*** , всенар. інстатуції, по своїм характером, завданнями і цілями зовсім відповідає нашому У. П. Т. — „Рідній Школі". Особливо один спосіб, т. зв. „Десятьмінутових збірок", варто булоб переймити і в нас завести, бо він своєю формою дається всюди примінити і завжди має вигляди успіху.

„Десятьмінутові збірки" полягають у тому, що на кожній хочби й найменшій забаві (хрестини, весілля, вечерниці, равт, комерс, чайний вечір і т. п.) присвячується десять мінут збірці на „Р. Школу". Насамперед оголошує зібраним аранжер забави або хтопебудь інший (хтось із гостей чи присутній член „Р. Ш."), що відбудеться збірка на „Р. Школу" і звичайнісіньким способом, а тарілкою в руці її переводиться. Безпосередньо по збірці оголошується всім зібраним загальну суму жертв і складається подяку. Добра сторінка такої збірки є в тому, що люди при забаві, маючи звичайно добрий настрій, не відмовляють тих кілька сотиків для „Р. Ш.", а при тому вона відбувається в замкненому крузі товариства і тому не потребує спеціяльних дозволів влади. Такі принагідні („з нагоди вінчання"... і т. д.) збірки практикуються вже й у нас тут і там і вряди-годи, але вони надто принагідні. Тому конечно їм надати певний орґанізований вигляд.

„Д. К. Ф." з надзвичайним успіхом переводить „10-мінутові" збірки особливо в сильвестрівську ніч (себто у нас булоб на Маланку), а потім напротязі цілого Карнавалу. В тій цілі видано спеціяльні плякати з написами: „Не забувайте при ніякій нагоді, а особливо у веселий час карнавалу, на „10 мінут" для наших прив. шкіл!" Ці плякати порозвішувані по всіх розривкових льокалях та ріжних громадських установах. У нас такі плякати повинні в першу чергу бути по читальнях, кооперативах та інших товариствах. Що такий спосіб є доцільний, вказують на це самі висліди. В 1921 р. дали „10-мінутові" збірки (перший раз переводжені) для „Д. К. Ф." 80 тисяч чеських корон; в другому році — 532 тисячі ч. корон, а в 1925 р. кругло 800 тисяч. Колиб так і в нас ці „10-мінутові" збірки були належно розпропаговані (пресою, устно і плякатами) та колиб здобули собі право горожанства в нашій суспільности — відкрилосяб для „Р. Ш." нове джерело доходів.

Система збірок при помочі чеків, розісланих враз із часописами (під Різдво і Великдень) має ту маленьку слабу сторону, що її попереджує, часто тільки незамітна, замітка від редакції, котру саме тому радо переочується. Тому, коли розсилається чеки з часописами, треба крім більшої нотатки в самій газеті, долучувати також летючки „Р. Школи" з відповідним закликом. При цій нагоді не від річи буде зупинитися на летючках-закликах „Р. Ш." взагалі. Щоб були більше вони промовляючими до жертводавця, требаб подавати на них коротенькі, але вичерпуючі звіти з діяльности „Р. Ш." (як стан прив. шкільництва і збіркових акцій), звіти ілюстровані й документовані цифровими даними, наглядними діяґрамами і вкінці з фотоґрафіями шкіл У. П. Т. та їх шкільної літвори. Цей спосіб видавання (редаґування) летючок у збільшеному обємі та з фотоґрафіями і діяґрамами є троха коштовніший, але мусимо рахуватися зі сучасним духом часу і впровадити його, щоб можна було прикувати увагу сучасних людей до „Р. Ш." такими засобами, що дають дійсно позитивні висліди. Відомо, що „Р. Школа" не потребує користуватися модерною, крикливою рекламою торгівлі, але повинна так уміло підходити до людей, як це робить реклама, котра вміє їх собою захопити. Для „Р. Ш." це означає наглядним способом показати кожному висліди своєї праці, щоб жертводавець дійсно знав, що варто на неї

*) D. K. V. (Deutscher Kultur-Verband) має між іншим 2.100 місцевих гуртків і 300 тисяч членів.

РОМАН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ.

У 26 хвилинах до Америки.

Остання четвертина століття зазначилася небувалими здобутками техніки. Винахід радіотелеґрафії і радіотелефонії, як також перенощення образів на віддаль у протягу кількох хвилин це явища, які вже нікого і не дивують. З другого боку рекорди літаків та Цепелінів вливають у нас переконання, що люди опанували вже простір і не страшні їм і найбільші віддалення, які проїхати можуть вони навіть за кілька днів.

Не вважаючи на ці здобутки, людський дух не спочиває і пре до ще більших тріюмфів. На першім порядку є тепер нове скорочення часу подорожі на поверхні землі і подорож на місяць та у міжпланетарні простори. Ця думка незвичайно сміла і на перший погляд дуже фантастична, одначе пригадаймо собі, що ще недавно вважали фантастичними ідеї, які згодом здійснилися. Напр. ґрафа Цеппеліна та його винаходу ніхто не брав спершу поважно, а сьогодні повітреплав його системи здобуває рекорди.

Учені та техніки, що займаються вищезгаданим проблємом, прийшли до висновку, що можна буде здійснити його при допомозі *ракети*. Звичайна ракета це рурочка, що в неї насипано стрільного пороху або іншого дибухового матеріялу. Та рурочка причіплена до палочки, що є хвостом ракети. Коли підпалити ґніт, уміщений у долішній частині рурки, ракета летить високо в повітря та залишає за собою вогнечний слід. Причиною лету ракети є те, що від ґнота запалюється стрільний порох, а при тім повстають ґази. Вони натискають однаково на бічні стіни рурочки. А тому, що внизу її є отвір, ґази з силою вириваються крізь цей отвір вниз і разом із тим штовхають рурочку ракети в гору, бо тиснення в долину ослаблене задля свобідного відпливу ґазу. Таким чином ракета летить у повітря. Іякраз ракети задумали винахідники ужити до лету: в міжпланетарні простори.

Уперше прийшов на цю думку російський революціонер Кібальчіч, що його покарали смертю 1881 р. за вбивство царя Олександра II. Властиві досліди та спроби над ракетою переведено в останніх 10 літах. Американський професор Годар зробив, починаючи з 1918 року, чимало спроб, але його ракети не осягнули відповідної скорости, потрібної, щоби ракета перемогла притягання землі та вилетіла поза межі ґравітаційного поля її. Всеж таки ракети його порушалися зі скорістю 2 км. на секунду, а це вже недалеко до потрібної скорости. Німець Г. Оберт випрацював у 1923 р. цілий проєкт будови ракет до подорожей у міжпланетарних просторах. У дальших роках виконали Фріц фон Опель і Валієр незалежно від себе, останній при допомозі німецького фабриканта Айсфельда, кілька спроб з ракетами, що вправляли в рух вози на шинах. Правда, що спроби скінчилися розторощенням возів, одначе навчили дослідників чимало дечого, так, що вони використовують придбаний досвід при нових спробах. Досі осягнено скорість 210 км. на годину для возів, що важили 51 кґ. На будуче буде необхідно найти відповідну форму для цих возів, усунути небезпеку вогню та збільшити скорість її та придумати спосіб її реґульовання. У найближчому часі мають відбутися анальоґічні спроби з простірними кораблями, злученими з ракетами. Дослідники, що займаються тим питанням, є дуже певні успіху, але перш за все мають на увазі не так подорож на місяць, як радше скорочення часу подорожей до мінімум. Інтересний образок з будучности ракети, опертий на дотеперішніх дослідах, подає „Ді Умшав" в 48. ч. з 24. XI. 1928 п. з. „У 26 хвилинах до Америки. Звідомлення нашого кореспондента д-ра мед. В. Шлєра з подорожі ракетою дня 22. листопада 1938". Нижче подаю його у скороченні.

„Відлет представників преси у стратосферу*) був назначений на сьогодні на 13. годину. Коли тільки ми явились на місці відлету, повитав нас голова товариства комунікації у просторі та дав нам інформації про особливости лету ракетою. Наш корабель, призначений до лету у стратосфері, похожий на літак. Має крила, до яких прикріплені кабіни для подорожніх, а поміж ними уміщені ракетні прилади з дулами, звернеными в долину. Біля корпуса (кадовба) є кілька ракетних систем, звернених вперед: вони служать до зменшування скорости лету, коли корабель має опускатися на землю. Крім того є ще на кораблі пара пропелерів, що піднимає його з землі так само, як літак, поки не стануть працювати ракети з алькоголем та киснем.

Окремі прилади мають на меті витворювати та очищувати штучне повітря, інші з них служать до огрівання подібно, як у підводних суд-

*) Стратосфера це простір поміж атмосфери.

пожертвувати та щоб він врешті почував своїм громадським обовязком постійно їй допомагати. Безумовно, що „Р. Ш.“ богато робить в цім напрямі, одначе потрібно цю працю вести ще більш інтенсивно вести, впроваджуючи нові способи й засоби її ведення.

Крім безпосередніх жертв требаб конче повернутись й до передвоєнних способів роздобування грошевих фондів для „Р. Ш.“. Тут приходять під увагу передовсім наліпки на письма. Розуміється, що ці наліпки мусять бути дійсно по мистецьки виконані. Проєкти на них напевно виготовлять наші мистці для „Р. Ш.“ безплатно. Ці наліпки добре булоб випустити у двох серіях: для краю по 5, 10 і 25 сотиків, а для наших американських земляків по 2, 5 і 10 центів. Дальше можна випустити мистецькі картки з відповідним пропаґандистичним для „Р. Ш.“ рисунком чи малюнком. Також треба нам пригадати сірники з наліпкою „Рідної Школи“. Це все не тільки може принести дохід, але рівночасно ці підприємства успішно будуть популяризувати імя та ідею „Р. Школи“.

Для членів „Р. Ш.“ можна булоб завести гарно продумані відзнаки (в ціні одного золотого), котрі булиб зверхнім виявом громадської свідомости кожного українця. Доцільно булоб, щоб форма і барва цих відзнак підходили також до селянської ноші. „Д. К. Ф.“ має між іншим такі членські відзнаки.

Другим джерелом доходів „Р. Ш.“ є членські вкладки. Тому, що цей дохід є постійний, що для розроблювання бюджету „Р. Ш.“ дуже важно, бо можна робити деякі розрахунки наперед, — слід булоб і над ними застановитися.

По-перше висота вкладки. В „Д. К. Ф.“ виносить річна вкладка 2 ч. к. (приблизно пів золотого), але допускається також для бідніших 40 ч. сотиків (себто 11 польських сотиків). Одначе побіч цеї статутом передбаченої вкладки майже кожний член добровільно зобовязується платити „Д. К. Ф.“ певну суму гроша постійно, яку він самий собі визначить після своєї спромоги. В тій цїли є на друках заяви вступу в члени „Д. К. Ф.“ окрема рубрика „добровільної вкладки“, з котрій кожний нововступаючий в члени подає свою евентуальну згоду і на цю надобовязкову, добровільну вкладку, її висоту та стверджує своїм підписом. В цьому влучно підхоплений психольоґічний момент: щоб людину добровільно зобовязати. Чи не булоб на місці ввести це також в „Р. Ш.“? Це значить понизити висоту вкладки до мінімум, а натомісць рівночасно впровадити добровільний податок на „Р. Ш.“.

На найближчий час „Р. Ш.“ повинна повести сильнішу аґітацію за надзвичайними путями, призначивши прим. місяць січень на збіркову акцію виключно в користь „Р. Ш.“. Січень надається на це, бо починається традиційною колядою на „Р. Ш.“. По Різдві слідує Маланка, а далі початок карнавалу, де можна приноровити „10-мінутові“ збірки. Взагалі це місяць свят, коли люди під їх настроєм щедріші, як звичайно. Зовсім не буде чимсь дико-оригінальним, коли використається також другий святий вечір на збірку „Р. Ш.“ в такім аґітаційнім змислі, що сполучиться його назву „щедрий вечір“ зі щедрістю громадянства для „Р. Ш.“. Тут потрібно тільки дотепного і влучного підходу, щоб, як кажуть, „ударити в струну амбіції“ жертводавця“. Рівночасно з цим потрібно повести значно поширену кампанію за приєднуванням нових членів „Р. Ш.“ ланцюховим способом. Дотеперішні члени малиб своїм обовязком приєднати трьох, пятьох чи десятьох нових членів. Для заохоти до цеї праці треба точно оголошувати в пресі хід цеї кампанії, себто назвища тих, хто приєднав і скільки, а крім того можна розділювати премії (як книжки для селян) чи мистецько виконані членські грамоти.

Вкінці було би, здається, корисним, щоб „Р. Ш.“ в збірковій акції витворила серед суспільности такий настрій, який дав би почин до своєрідної ривалізації поміж окремими округами й повітами за примат — найкраще переведену збірку. Толчком до цих змагань можуть послужити наглядні статистичні порівнання вислідів збірок по окремих округах і повітах, а слідом за цим публичні похвали, почесна кваліфікація і т. п.

Інж. М. Саєвич

З Буковини.

ЮВИЛЕЙ ТОВАРИСТВА „ЧОРНОМОРЕ“.

Дня 29. грудня м. р. святкувало черновецьке студентське т-во „Чорноморе“ свій 30-семестровий ювилей. В греко-православній і греко-католицькій церкві відправлено поминальні богослуження за померших членів т-ва („козаків“), що згинули на війні за визволення України. По обіді відкрито пропамятну таблицю в коші т-ва (козацтва), при чому промовці взивали йти слідами попередників. Дня 30. грудня відбувся комерс у салі „Народнього Дому“. Студентські корпорації, між ними вперше після реактивування також „Запорожці“, вислали своїх заступників. Були теж заступники українських культурно-освітніх товариств. Д-р Суховерський зясував коротко історію товариства. Із промов усіх бесідників відчувалося віру в кращу будуччину українського народу в Румунії. Дня 31. грудня відбулася традиційна маланка, на якій взяло участь також богато гостей, між ними й такі, що цілими роками з ріжних причин не бували на влаштовуваних українськими товариствами забавах.

З ЧИТАЛЬНЯНОГО РУХУ.

На Буковині відновлюють тепер одну за другою читальні „Руської Бесіди“. Дня 23. грудня 1928 р. відбулися заг. збори читальні „Руської Бесіди“ в Луці. Люди зійшлися дуже радо після воєнного і повоєнного 10-літнього лихоліття і після скасування стану облоги, що довго нищив всяку нашу освітню працю в краю. За останні тижні відновлено вже кільканацять читалень „Руської Бесіди“ на Буковині.

ДОМАГАЮТЬСЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

В останньому тижні знов кілька наших громад виступило з домаганням рідної школи. Так: громадська рада в *Погорилівці* ухвалила домагатися введення української мови як викладової в народній школі, а румунської як предмету в такому розмірі, як була колись мова німецька. — Громадська рада села *Сергіїв* ухвалила одноголосно на внесення Юрка Полєка домагатися від вищих шк. властей введення української мови як викладової в місцевій народній школі і в присілку *Фошках*. — Громадська рада в *Ширівцях Горішніх* ухвалила теж одноголосно зажадати введення української мови як викладової, а румунської як предмету. Таких громад є вже на Буковині 107.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ЖАНДАРМЕРІЇ ТА СІГУРАНЦИ.

Державний підсекретар Йоаніческу мав нараду з вищими старшинами жандармерії та вищими урядовцями сіґуранци в справі реорганізації цих обох установ. В якому напрямку піде ця реорганізація, ще не знати.

ЧЕРНОВЕЦЬКА ГРОМ. РАДА НЕ БУДЕ РОЗВЯЗАНА.

Вища адм. рада не згодилася на розвязання громадської ради м. Чернівців. Розвязання може наступити щойно після ухвали відповідного закону.

Ріжні вісти.

МАРШ. СУД ОСУДЖУЄ НАПАД НА ПОСЛА ХРУЦЬКОГО.

Маршалківський суд, покликаний для порішення інциденту, який недавно мав місце у соймових кульоарах між пос. Полякевичем (ББ) і пос. Хруцьким закінчив свою працю. Присуд маршалківського суду, який мабуть осуджує обох послів, буде оголошений в найближчих днях.

НЕВДАЛИЙ ЗАМАХ НА УНШЛІХТА.

„Дз. Віленьскі“ повідомляє з Минська, що на шляху Минськ-Орша незнані люди підложили годинникову бомбу під поїзд, яким вертав із Минська заступник предсідника голови рев. ради Уншліхт. Бомба вибухла, але щойно, як переїхала льокомотива і кілька ваґонів, під двома вантажними та почтовим ваґоном. Уншліхт був у Минську в звязи із святом 10-ліття радянської Білоруси та при тій нагоді перевів інспекцію минської округи.

ВІДПОВІДЬ ПОЛЬЩІ ДЛЯ СРСР.

В четвер, 10. січня шарже д афер у Москві Зелезінський вручив заступникові нар. комісаря закорд. справ Літвінову ноту на більшовицькі предложення. Польський уряд принціпіяльно готов приняти предложення, але передше мусить порозумітися з ініціяторами Кельоґового пакту, з Румунією та з балтійськими державами.

ЗАСІДАННЯ БЮДЖ. КОМІСІЇ НЕ ВІДБУЛОСЯ.

Дня 10. січня мали зачатися праці соймових комісій, головнож бюджетової. Засідання цеї комісії не відбулося з причини неприсутности предсідника комісії. Віцепрезес комісії Керник зявився на засіданні, але ствердив брак комплету. Застановляються, чи неприсутність послів спричинена сніговіями, чи якимись політичними порахунками.

СЕНАТ.

У суботу буде пленарне засідання сенату. На денному порядку є 9 справ, м. і. вибір 4 членів держ. трибуналу, ратифікація конвенцій з ріжними державами та проєкт закона, ухвалений соймом, що відкладає введення в життя розпорядок президента держави про устрій загальних судів.

ХОРВАТИ ПРОТИ ДИКТАТУРИ.

Провідник хорватів пос. Мачек в інтерв'ю з представником „Пешті Гірлян“ сказав, що глупотою є приписувати йому якісь заяви, начеб хорвати були вдоволені з нового положення. Громадська думка в Хорватії така, що диктатура звернена проти самого істнування Хорватії. Зпоміж сербів, членів уряду, нема нікого, що не був би представником політ. партії. Для здезорієнтування закордону до кабінету покликали також трьох хорватів, які поправді є поза всякими партіями. Іменування Шверлюги мін. фінансів хорвати вважають провокацією. Серби іменували його, щоби влекшити здобуття закорд. позички. Зробили це тому, щоби можна сказати, що міністром фінансів є хорват. Одначе хорвати перестерігають світ, що не признають позички, яку дістане диктатура. Хорватію може зобовязувати лише позичка, ухвалена хорватським соймом. Хорвати інстинктово відчувають, що диктатура звернена проти незалежницького руху і свободи хорватів. Вони знають, що для них прийдуть іще тяжкі дні, але ніщо не приневолить їх, щоби й надалі остали в рямцях одноцілої держави СХС. Ні один хорват не висловив радости з приводу диктатури. В загребській окрузі ввели цензуру листів і відмовилися давати закорд. пашпорти. Від хвилі проголошення диктатури Хорватія відрізана від світа. Завдяки цьому з Білгороду могли вислати вістки про вислови радости хорватів. Хорвати знають, що диктатура не буде провізорична, але буде тревати, щоби при помочі абсолютизму й інших засобів засимілювати хорватів. Хорвати домагалися сатисфакції за вбивство Радіча, а дістали диктатуру, яка змірає до знищення хорватського народа.

нах. Входові двері оббиті шкірою і не пропускають повітря; підчас лету вони щільно прикручувані. Вікна, що також пристають дуже щільно до стін кабіни, мають темносірі шиби з оловяного скла: вони перепускають так мало денного світла, що навіть у ясний сонішний день необхідно освітлювати кабіну електричним світлом. Стіни кабіни та стеля вибиті шкірою, а підлога зроблена з коркової маси. До стелі, стін та лавок є прикріплених богато шкіряних ручок (держал), при допомозі яких можна порушатися, якщо попали ми поза обсяг сили притягання землі. Поперечно до напряму лету прикріплені лавки, вистелені подушками; своїм видом вони нагадують великі нецьки, або ванни, а над ними можна розпняти сітку. Всі шакунки мусять бути щільно заладовані у скрині, вистелені подушками, та сильно привязані до кабіни. Капітан корабля має окреме пристановище, біля якого уміщений прилад до мірення скорости лету, актінометер до мірення короткохвилястих промінів та термометри до мірення температури зовнішного простору.

В годині 20 мінут перед 14-ою заладували ми свої клунки, умістилися у своїх „ваннах“, напняли понад собою сітки та прикріпили їх сильно. 30 секунд перед 13-ою годиною залунав знак дзвінка — після 10 секунд другий і тепер з биттям серця дожидав я вилету. Точно з ударом 13-ої години залунала команда: „Ідемо!“ В цю мить почули ми рух пропелера та зауважали, що корабель став зніматися із землі. Ми летіли вже яких три хвилини, аж почули третій сигнал дзвінка: настав страшний шум і мене притиснула якась величезна сила до мойого леговища. Мене замлоїло, кров вдарила в уха, заперло віддих, піт виступив на чоло, а вязка ключів у моїй кишені натискала немилосерно на мій бік. Я пробував рушити своїми раменами: хотів витягнути руку, щоби подивитися на годинник — бо кілька секунд, що минули, видалися мені довгими, як години — однак рука стала тяжка, начеби важила кілька сотнарів. З важким трудом зібрався я до годинника, але не сподіваючися величезної надвишки тяготи, що все проявляється в перших хвилинах лету у гору, взяв я годинник за легко у руку і нараз вихопився він мені з руки, продер сітку та полетів з брязкотом на противлежну стіну. Знеохочений залишив я дальші проби руху та спустився на свою долю. До того ще й напала мене колька, мені здавалося, що хтось вириває кишки з мойого тіла — так не уявляв я собі моєї їзди! В тім затих шум ракети. Коли ще перед хвилиною приперало мене до пружної сітки мойого лежака, то тепер кинуло мене наче тенісовий мячик у другий бік мойого леговища. Мені здавалося, що я паду ненадійно у якусь щілину серед скалистих гір. Коли я очунив, тримався я сітки сильно руками. Мені здавалося, що корабель паде і що секунди ожидав я зі страхом, що ми скупаємося враз з ним у хвилях Атлянтійського Океану. Нараз почув я оклик капітана: „20 мінут *без сили притягання землі!*“ Пасажирі можуть звинути сітки і порушатися свобідно. Прошу держатися шкіряних держал, щоби не вдаритися та не скалічитися!“

(Докінчення буде.)

По широкому світі.

Вибори до парляменту в Індії призначені, згідно з новим виборчим законом, на день 23. березня. Парлямент вічне працювати дня 20. квітня.

Американський сенатор Джонсон почав кампанію, щоби заборонити вїзд до Америки еміґрантам.

Повстанці надалі воюють з Аманулою; Аманула має обіцювати скасування обовязкової військової служби.

У Берліні починається міжнародній конґрес союзу жіночої рівноправности; це буде конґрес ювілейний — 25-ліття засновин союзу. Приїде 1000 делеґаток.

В Японії дійшло в місті Осака до кривавого бунту населення проти влади, яка не звернула селянам шкід за знищені поля підчас праць наводнення.

Бувший президент Мексику Калес мав зboжеволіти.

Вісти з „Рідної Школи".

Педаґічно-Науковий Зїзд.

Комісія для перебудови школи скінчила вже майже свої праці і предложить небавом їх висліди Головній Управі „Р. Ш." для їх здійснення, покищо в межах теперішнього шкільного закону, якому мусить підлягати й усі приватні школи. Але тому, що закон дозволяє на деякі відхилення від приписаного устрою, „Рідна Школа" буде старатися виєднати собі від нового шкільного року дозвіл завести на пробу бодай в одній середній школі відмінний науковий плян.

Дня 1. і 2. лютого ц. р. відбудеться у Львові педаґоґічно-науковий зїзд учителів середніх шкіл „Рідної Школи", на якому будуть відчитані і передискутовані зголошені на згаданий зїзд реферати на загальні і спеціяльні теми. Цей зїзд лучиться зі зїздом учителів історії та ґеоґрафії всіх наших державних і приватних шкіл, що його уладжує Т-во „Учительська Громада". Дня 2. лютого рано відбудуться також Загальні Збори „Учительської Громади", отже є вигляди, що на цей Зїзд і Збори приїде багато членів з краю. Головна Управа „Р. Ш." просить усіх, що задумують приїхати на ті дні до Львова, зголосити про те негайно листівкою до канцелярії Товариства, щоб можна ще на час подбати для них про залізничу знижку. Учасників мусить бути зголошених для знижки найменше 50.

НОВИНКИ

— **Різдвяне число „Свободи"** сконфіскувало львівське староство ґродське перед самими святами, так, що не було технічної змоги видрукувати другого накладу. Наслідком того читачі „Свободи" не дістали на свята ґазети. В останніх часах кожне число популярного органу Обєднання паде жертвою конфіскати.

— **Розправа в справі вбивства куратора Собінського** почнеться наново 28. ц. м. перед лавою присяглих у львівськім карнім суді. На лаві обвинувачених засядуть знову Василь Атаманчук та Іван Вербицький, раз уже засуджені на кару смерти. Як відомо, найвищий суд скасував цей присуд з формальних причин (неясні запити, звернені до присяглих суддів) і доручив перевести всю розправу наново.

— **Колядки в Преображенській Церкві** відспіває відомий хор п. радн. Купчинського в **неділю, дня 13. січня ц. р.** в год. 12. в полудне. З огляду на це, що весь прибуток з тої нагоди призначений на „Рідну Школу", надіємось численної участи.

— **Ревізії.** Пишуть нам з Підгаєць: Дня 31. грудня м. р. перевела місцева поліція 3-годинну ревізію в о. Михайла Блозовського, шукаючи за списом членів пласту.

— **Невже можливе?** „Русспрес" повідомляє, що Українска Академія Наук у Києві позбавила свого дійсного члена Сергія Єфремова права участи в працях президії Академії і в ріжних своїх установах. Академія зробила це під натиском офіціяльних кругів, які рішили покарати акад. Єфремова за те, що він важився виступити в обороні своєї особи на сторінках „Діла".

— **На карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напитків,** зложили далі: д-р Юлій Савчак 10 зол., радн. Антін Костишин 10 зол., інж. Воробець Віктор 5 зол., о. Бучацький Олександер 5 зол., Михайло Слободян 5 зол. — Хто дальший?

— **Архів митрополита Шептицького,** вивезений зимою 1914 р. російськими жандармами із Львова і переховуваний від часу революції 1917 р. в бібліотеці Російської Академії Наук, вернувся до Львова заходами управи Національного Музею у первісному виді з оригінальними пльомбами, наложеними на поодинокі скрині, передаючими й переймаючими органами у Ленінграді. — В найближчому часі буде влаштована окрема вистава з важніших зразків цього архіву в Національному Музею.

— **Ювилей „Хвилі".** Дня 9-го ц. м. святкував львівський сіоністичний денник „Хвіля" 10-ліття свого істнування. З цієї нагоди „Хвіля" видала ювилейне число часопису на 104 сторінки разом з ілюстрованим додатком за ціну 60 сотиків. На число склалося 77 статтей провідників сіонізму, жидівських письменників, діячів, публіцистів і членів редакції „Хвилі", ціла низка статтей польських письменників і публіцистів; є там також стаття „Про сучасну українську літературу" члена нашої редакції Мих. Рудницького. Цього-ж дня „Хвіля" влаштувала святочний вечір у салях „Брістолю", на який було запрошених 200 осіб. Вечір попередила концертова частина, складена зі сольових співів, фортепянової гри та гри на скрипках, якої програма стояла на високому мистецькому рівні. Дивлячись на постійний розвиток „Хвилі", денника, що 10 літ тому почав майже з нічого і нині розрісся до нормального числа 16 сторінок, можемо йому хіба позаздрити. Нема сумніву, що в розвитку такого денника немаловажну ролю грав більший капітал і хист орудування ним; та є між його причинами і такі моменти, як розуміння жидівським громадянством власної національної преси — до якого нашому ще далеко, коли треба дати доказ цього розуміння на практиці.

— **Особисті вісти.** Дня 31. грудня 1928 р. відбулася у львівському університеті вдруге промоція на доктора медицини Івана Подюка після нострифікації, себто новому складенні всіх ригорозів. — Іван Левицький, родом з Добротвора, повіт Камінка Струм., голова „Т-ва Українських Вет. Медиків" у Берні одержав у тамошній високій школі диплом ветеринарійного лікаря.

— **Львівська хроніка.** 14-літній учень Стефан Павлюк виліз на поручча ґалерії І-го поверха, щоби краще кидати снігом на товариша і впав небезпечно вниз, розторощивши собі череп. — На вул. Жулінського 11 а 70 студентів демонструвало день і ніч співами та криками проти власника каменниці Гальперна, який у порозумінні з одним зі своїх комірників, студентом Юрієм Яскульським, пробував викинути силоміць з хати його рідного брата Івана Яскульського у простий спосіб: оба вони винесли з його мешкання всі річи, зачинивши його, і виняли з кімнат (в морозний день!) навіть вікна. „Симпатичний" брат щез, прогнаний вернувся назад до хати при допомозі поліції, а власник чіхається в голову, бо відповідатиме перед судом.

— **Вовки в Стрию.** Гостра зима в Сх. Галичині виганяє вовків із лісів, які за поживою йдуть аж до людських осель. На цвинтарі в Стрию бачили люди вовків. На стрийськім передмісті Новий Світ вовки пожерли два коні в стайні Цукерберґа.

— **З почтового руху.** З днем 15. січня 1929 р. отвирають у Завадці біля Калуша почтову аґенцію в усіх ділянках почтової служби. Тому громаду Завадку біля Калуша приділюють до місцевої, а громади Болохів, Верхня та Збори до замісцевої округи доручень цієї аґенції. Рівночасно виділюють їх із замісцевої округи доручень почтового уряду Калуш.

— **Поміч для людей і коней.** Львівське староство видало новий суворий розпорядок, як треба їздити вулицею і виминати вози та трамваї. У добі снігів, люди, що вибираються трамваєм, часто мусять переждати в ньому чверть години, заки віз навантажений вугіллям або дровами пропустить трамвай. Так само часто можна подивляти видовище, як візники періщуть батогами бідну коняку, що не в силі вилізти зі снігу або болота з тягарищем понад її сили. Відтепер один кінь матиме обовязок тягнути лише одну тонну, а під гору пів тонни.

—**Померли:** в Парижі — Леон Базальґет, соціольоґ і критик, Поль Естев проф. літератури, автор цілої низки творів і визначний медик д-р Моріс Летіль, що вславився своїми дослідами над засобами боротьби з чахоткою, Г. Вайнштайн, визначний жидівський діяч, російський промисловець, бувш. член державної ради в Петербурзі. — У Ленінграді помер проф. Радлов, відомий фільософ, автор цілої низки творів, здебільша з психольоґії і підручників; після революції був головою прилюдної книгозбірні в Ленінграді. В Еривані (Кавказ) помер маляр Юрій Якулов у 44 році життя, що належав до групи „Мір Іскусства". У Москві соціялістичний діяч Йорданський, що в 1915 р. був членом першого совєту в Петрограді, згодом противником більшовиків, а пізніше знову їх прихильником і радянським послом у Римі; після цього відкликаний до Москви став звичайним урядовцем при державнім видавництві. У Римі помер відомий російський публіцист Первухін. — В Оттаві загорів смертельно визначний шведський ботаніст Йоган Енандер, що студіював фльору Уралю, надбайкальських країн, Аляски, Спол. Держав і Канади, де заскочила його смерть. Шведський парлямент призначив недавно 12.000 корон на намірені ним досліди над фльорою Гімаляїв. Енандер мав 81 літ.

— **Гаркавенко не має щастя.** Український змагун Гаркавенко, що приїхав після перемог в Америці до Европи і „зачіпив" два місяці тому за таку столицю як Львів, підчас змагань у цирку викрутив собі руку. Видужавши після кількох тижнів почав виступати у Варшаві. Передучора, підчас боротьби зі сербом Стібором, ударив його нехотячи в око, а цей метнув ним у льожу, де сиділи деякі урядовці міністерства. Гаркавенко не лише викрутив собі ногу, але ще й мав проти себе циркову публику, що кинулась на нього з палицями й обкидала його „соковитими" епітетами в роді „бандит".

— **Катастрофи й нещастя.** 14 осіб померло в Спол. Державах наслідком останньої заметілі. — У Больонії завалилося недавно вибудоване велике кіно; є кілька ранених. — У Марсей завалився летунський ґанґар; 15 убитих. — У Берліні зростає пошесть грипи; є вже 100.000 недужих. — У пристані Пірею пожежа знищила 250 домів. — Біля Мінорки розбився франц. корабель „Малакоф"" з 27 особами. — У півд. Індіях ширяться щораз більше холера. — У штокгольмській динамітовій фабриці „Ґреґенсберґ" вибухло 500 кґ. динаміту; фабрика знищена; кілька робітників убитих. — Біля міста Ліль (Франція) зударились два товарні поїзди; кільканацять осіб ранених. — У Ліоні, коли літак з Парижа задля недостачі бензини сідав на землю, два габсбурські князі, Антін і Франц, поважно ранені. — В анґл. місті Ашчерч зударились два поїзди серед мряки; 3 особи вбиті, кільканацять ранених. — У Ніцці впав до моря трьохмоторовий літак з 5 особами, які згинули. — Розбився один афґанський літак з двома летунами — росіянами.

— **Ріжні вістки.** Здоровля анґлійського короля поліпшене настільки, що лікарі видають уже не двічі денно, а раз бюлетен про його стан. — У слідстві проти „Гавети Франка" в Парижі арештували як співвласника зловживань бувшого посла Бертрана, що був одним із основників цього підприємства. — Поважно занедужав американський посол у Парижі Мірон Ґеррік, що є тепер у Клівеленді. — Відкритий у 1927 р. підбігуновий острів Томпсона, який Анґлія відступила Норвеґії, щез під морськими кригами. — У листопаді було в Польщі 272.661 запротестованих векслів. — У Барсельоні проголосили страйк шахтярів. — Зубков і його жінка, княжна Шаамбурґ-Ліппе виїхали в бельґійське Конґо. — Варшавський денник „Жечпосполіта" має перейти в руки інших власників. — За другу половину грудня число безробітних у Німеччині зросло на 300.000.

— **Винахідник кіна в нужді.** В однім із нюйорських шпиталів лежить хорий 74-літній Жан Лероа, винахідчик першої проекційної лямпи. Нинішні кінематоґрафічні апарати є лише уліпшеним моделем винаходу Лероа. Інші зуміли вихіснувати його винахід і доробитися величезних маєтків. Лероа був за мало спритний і не зумів забезпечити собі безжурної старости. Кілька літ тому у процесі Лероа проти Едісона найвищий суд Злуч. Держав признав цьому першому першенство винаходу. Та це дало йому лише моральну сатисфакцію, бо вже був вигаснув речинець, передбачений в патентовім законі і винахід став загальною власністю. Лероа, щоби заробити на прожиток, мусів направляти чужі кінематоґрафічні апарати власного винаходу. Тепер із нужди догоряє в шпиталі.

— **Про літературні нагороди.** Один із найчільніших сучасних французьких письменників, Андре Моруа, знавець анґлійської літератури та анґлійського життя, друкує в останнім числі журналу „Европ Нувель" статтю на тему роздачі літературних нагород. Ось три, на його думку, принціпи, які повинно узяти на увагу літературне конкурсове жюрі: 1. При однаковій вартости твору, нагороду слід признати тому письменникові, що матеріяльно найбільше її потребує. 2. У ніякому випадку не слід признавати нагороди лихій книжці. Це значило би ошукувати публику, супроти якої конкурсовий суд має зобовязання. Нагорода не є дарунком великосердя жюрі для автора. Жюрі може дати авторові „чек", але не талант. Твір нагороджений у пориві великосердя, матиме без сумніву тільки перехідний успіх, а одноденна слава минає хутко. Дальші книжки лавреата підірвуть славу письменника, а легковаження його публикою огірчить славного, що був ним короткий час, гірше, ніж якби він був зовсім невідомий. 3. Не вільно давати нагород авторам славним і вже „реклямованим". Публика деморалізується, коли конкурсове „жюрі" проголошує добре відоме прізвище.

З життя наших установ.

Жіноча промислова кооператива „Труд".

Головним завданням цеї установи на протязі 28-літнього істнування було вичувати міську і сільську жіночу молодь кравецького ремесла.

І на далі вишколювання фахових робітниць

є найважнішим завданням „Труду“. Практикований досі метод „терміну“ визнала управа недоцільним при більшому числі учениць і з початком цього шкільного року зорганізувала науку на зразок новітніх промислових шкіл та поробила старання за концесію на ведення такої школи. Теоретична і практична наука фахових предметів: крою, кравецьких рисунків, ручного і машинового шиття, вишивок, гафтів, мережок та інших декоративних стібів відбувається під проводом п. Стефанії Монцібовичевої, цінної і знаної в цій ділянці педагогічної сили.

Теоретичних наук вчаться учениці „Труду“ на фахово-доповняючих курсах при школі ім. Б. Грінченка і творять 90 проц. цих курсів. Лікарську опінію про придатність дівчат до кравецького фаху під оглядом здоровля, видає д-р Туна-Надрагова.

Перед війною удержував „Труд“ бурсу для учениць кравецтва, якої не вдалося ще відновити ізза закону про охорону чиншівників, однак в цьому році утворено комітет, що має занятися придбанням льокалю.

Утворено також комітет суспільної опіки над жіночою ремісничою молодю. Члени цього комітету прослідили відносини, в яких живуть кравецькі учениці та організують для них недільні сходини, відчити, спільні читання і забави. Д-р Софія Парфанович виголосила 3 реферати про гігієну звання, Н. Палієва і О. Макарушківна давали реферати з історії України. Працюють в тім комітеті п. Огроднікова, Федорчакова, Вітковицька, І. Макарушківна та інші. Уладжено також свята 1-го листопада та Андріївські та Миколаївські вечірки для дівчат.

Всіх учениць є 72 на 3 відділах; через недостачу місця не можна приймати більше учениць, мимо великого напливу зголошень.

Останніми роками багато пишеться у нас про те, щоби молодь вибирала практичні фахи. Однак для жіночої молоді є мало можливостей і ріжнородности у їх виборі, так, що кравецтво і моднярство є на далі майже одиноким ремеслом, приступним для дівчат. Ведучи школу кравецтва, кооператива „Труд“ заповняє важну прогалину у справі підготовки кваліфікованих робітниць; українських промислових шкіл нема, а до чужих нерадо приймають наших дівчат.

В цьому році уладжував „Труд“ зїзд представниць жіночих кравецьких кооператив з провінції. „Труд“ висилав також інструкторок на курси крою до Потилича, Єзуполя, Долини, Лежайська і уладжував такі курси у Львові. Крім того „Труд“ веде робітні білля та жіночих одягів.

Кооператива займається і продажею полотен, кравецьких додатків, а також готового білля та вишивок, виконаних в шкільних варстатах „Труду“.

Дохід з цих підприємств та з камяниці дають кооперативі змогу удержувати школу і вести цю педагогічну і суспільну роботу, про яку сказано вище.

Кооперативою управляють п. М. Паславська і п. О. Залізняк. До Надзірної Ради „Труду“ входять п. Е. Макарушкова, як голова і пані М. Морозова, К. Бандрівський, І. Лежогубська, М. Колтунюкова, І. Павликовська, як члени Ради, а також С. Савицька, І. Вітковицька і І. Бонковська, що ввійшли до Н. Ради „Труду“ на останніх загальних зборах дня 26. XII. 1928.

Театри.

Кооператива „Український Театр“ під дир. Й. Стадника.

Субота 12-го, г. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй“, японська опера на 3 д/І. Нова вистава (премієра).

Неділя 13-го, г. 3. попол. „Гільтайська трійка“ (швець, вравець і столяр).

Неділя 13-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі“ (третий раз).

Великий Міський Театр:

Пятниця 11-го, г. 4. попол. „Липарі Царівни“, аматорська шкільна вистава.

Пятниця 11-го, г. 7·30 веч. „Летун Рампер“, пєса Мора (50 , знижки).

Субота 12-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч“.

Кіна.

„Аполльо“: „На провесні“ Жеромського.
„Лев“: „На провесні“.
„Оаза“: Шейк Фазіль за мурами гарему“.
„Палас“: „Мадярська рапсодія“.
„Стаморська“ „Коли мужчина кохає“.

ҐРИПА.

Як лікі, так і неодин лікар називають кожну простуду, нежит чи кашель — грипою. Це діється головно в часі пошести інфлюенци і назва грипи стає поняттям збірним для ріжного роду недомагань. Між тим, здається, що маємо тут до діла з двома ріжними хоробами чи радше ділянками хоріб. Пишу „здається“, бо й наука ще не зовсім докладно устійнила і відмежувала хоробову одиницю: інфлюенцу від низки всяких нежитових захорінь, котрі загально називано давно простудою, а нині найчастіше разом з інфлюенцою обіймається спільною назвою: ґрипа.

Всі ці нежитові хороби, як катар, кашель, хвинка, бронхіт можемо відокремити від інфлюенци чи правдивої грипи (від 1918 року званої еспанкою). Вони є все, незалежно від пошести, але розвиткові їх сприяє погана пора року. Переважно не потягають за собою тяжчих наслідків, хіба, що людина є винищена сухотами, хоробами серця чи іншими проволочними недугами.

Правдива інфлюенца чи еспанська грипа — це хороба пошесна, дуже заразлива, котра виступає синдемічно. Її можна стрінути у нас вже в 16-ім віці, а в р. 1830 вона дісталася знов з Азії до Европи, де тревала доволі довго. В 1889-91 рр. перейшла знова із сходу на захід вже у загостреній формі. Щойно в 1918 р. появилася в Еспанії й обняла цілу Европу, забираючи дуже багато жертв. З тої пори тільки вряди-годи траплялися припадки інфлюенци або вибухали малі, льокальні епідемії, вже не такі небезпечні, як в році 1918. А оце знова йде, чи навіть вже є велика пошесть грипи. У нас вона наразі не дуже то злослива та небезпечна, зате в Англії й Америці вона забирає богато жертв.

Які є обяви правдивої грипи?

Вони дуже ріжнородні. На загал початок є наглий: людина дістає дрощі, високу горячку (навіть до 40 ст.), болі в плечах і крижах та суглобах, характеристичні для цеї хороби болі очей при рухах, а часто й шлункові забурення. Всі ці болі кладуть з ніг і найсильнішу людину, котра зі звичайної простуди нічого собі не робить. Тиждень, півтора, а то й два тревають ріжні обяви: раз людина має тільки високу горячку, є непритомна, маячить і здається, якби мала тиф. То знова виступають сильні болі мязів і суглобів — це форма гістцева. Деколи вона прибирає вигляд нежитовий: катар, кашель, а то й запалення легенів. Іншим разом на перший плян висуваються болі і корчі шлункові, блювання, а навіть жовтачка. Ніяка хороба пошесна не має такої ріжнородности форм і признак, що ґрипа.

В чім небезпека грипи?

Сама нескомплікована ґрипа — то хороба коротка і не є небезпечна — головно для людей здорових. Тільки хорі, і то в першу чергу на серце і легені, падуть її жертвою. Одначе є дві причини, чому ґрипа буває такою тяжкою та побоюваною хоробою. Першою з них є велика можність і легкість долучення комплікацій. З тих тяжке запалення легінів, получене з кровотечами або зропінням легенів чи олегочної, є найтяжче. Саме ґрипа 1918 р. була тому така грізна, що її комплікувало таке запалення і задля цього її називано „чумою легенів“. Бувають ще й інші запалення, як уха, серця, нирок, котрі, коли не вбивають людини з місця, то роблять її на довгі місяці хорою. Друга причина лежить в сильнім вичерпанню та ослабленню організму. Його відпорність значно обнижується, так, що він попадає в нові і тяжкі хороби, або дрімлючі та нечинні зародки хоріб прокидаються і — як медицина каже — уявнюються. Це відноситься головно до сухіт.

Звичайно температура опадає нагло, серед потів, і людина вертає до здоровля. Видужування є деколи дуже повільне, довго удержується кашель і слабість мязів. Як сказано, організм є дуже ослаблений і тому легко підпадає іншим хоробам або й поворотові ґрипи. Звідси висказ, що по ґрипі треба „вилежатися“.

Що є причиною грипи?

В 1891 році викрив Пфайфер у харкотинні хорих на грипу малесенького прутня (палочковатий бацилль), котрого довго вважалося за спричинника інфлюенци. В останніх часах цю справу заквестіоновано: мабуть причиною грипи є якийсь невидний заразок, котрий переходить через фільтри; за цим промовляють досвіди хочби Дінарік деля Рівієра, котрий в 1918 році перещепив на себе кров хорих на грипу, в якій не було ніяких заразків, а проте дістав грипу. Якби там не було, інфлюенца — то хороба пошесна, котрою заражуємося як просто від хорого, головно кашляючого, так і посередно через воздух, їжу, тощо.

Охорона перед грипою полягає на перестеріганню звичайних правил гігієни: гартувати тіло вправами, масажом і купелями, не перетеплювати його та не виніжнювати. Не простуда, тільки перегрівання і виніжнення організму роблять його податним для грипи. Уживати руху та найбільше свіжого повітря, спати по можности при відчинених вікнах, уникати стрічі з хорими, руки мити, зуби полокати. Добре висиплятися, правильно відживлятися. Мати добрий настрій і нічим не перейматися та не бути надто боязким — це психічна оборона організму перед хоробою, чому нині лікарі присвячують щораз більше уваги.

Лікування грипи є тільки симптоматичне, то значить, не вміємо лікувати причини і самої хороби, тільки її обяви та комплікації. Тепло, засоби проти болів і для піддержки сил, середники проти горячки, поборювання комплікацій та пильна обсервація хорого, щоб до них не допустити — от завдання лікаря при ліжку хорого на грипу.

Як сказано, теперішня епідемія грипи не є тяжка. Чому припускати, що раз вона слабша, то знова тяжча, годі знати. Рівнож не знати, чому в одних краях вона лекша, в інших тяжча. Як над богато іншими хоробами, так і над грипою ще богато люди натрудяться, поки її основно пізнають та опанують. *Д-р Софія Парфанович.*

Дописи.

ДРОГОБИЧ. *(Свято „Рідної Школи“).* Дня 1. грудня м. р. відбулося в Дрогобичі симпатичне свято: дрогобицьке громадянство святкувало 10-ліття української коедукаційної ґімназії ім. Івана Франка і завершення будинку „Рідної Школи“. У вересні 1918 р. заходом тодішнього виділу філії У. П. Т. засновано в Дрогобичі першу клясу прив. ґімназії клясичного типу. Спершу на невеличкі розміри закроєне заведення перебуло в історії минулого десятиліття всі ясні і чорні хвилі життя української нації, перейшло всякі фази розвитку, аж стало сьогодні поважним огнищем науки з повними 8 клясами, яке щорічно висилає між нарід нові кадри національно свідомого студентства. Як згадано, ювилей ґімназії святковано одночасно зі святом завершення власного будинку „Рідної Школи“. Ще 1923 р. утворено за почином Кружка „Рідної Школи“ комітет будови власної домівки і заходам цього комітету, а головно енерґії і винахідчивости його голови д-ра В. Ільницького, вдалося будинок завершити, а навіть викінчити зовсім кілька наукових саль. Кошти будови виносять досі 250.000 зол. Не можемо покищо з причини невеликих рамок допису оголошувати імен усіх жертводавців. Згадаємо лише видатніші жертви установ: Громада Мразниця вложила 106.000 зол., товариство українських бруттовців у Дрогобичі „Підойма“ 25.000 зол., а Християнська Громада в Бориславі 17.000 зол. Будинок покрито дахом, але не викінчено зовсім унутрі. До повного викінчення недостає ще приблизно 100.000 зол. Одначе є надія, що в 1929 р. гроші будуть, а це тому, що засібніші громадяни Дрогобича й повіту дуже симпатично відгукнулися на клич стати протекторами шкільних саль і викінчувати їх власним коштом. Уже сім саль мають своїх „протекторів“, а комітет має надію на дальших 15. Свято відбулося в новій домівці, у великій, гарно прибраній руханковій салі. Перед полуднем: молебень, побажання представника духовенства, промова голови „Рідної Школи“ д-ра В. Пацлавського, у якій він начеркнув історію 10-літнього розвитку ґімназії та будови домівки, опісля обзорини будинку. Вечером святочна академія при битком набитій салі. Академію отворив глибокою і богатою змістом промовою управитель ґімназії п. В. Куньмович, опісля проголошено і відчитано привіти, яких було 36. А саме: від Гол. Управи „Рідної Школи“, від середніх шкіл „Рідної Школи“, філії акад. гімн. у Львові, місцевого семинара СС. Василіянок, від учит. семинара „Рідної Школи“ в Стрию, вкінці від усіх місцевих та повітових українських установ. Співав прегарний хор української ґімназії під управою проф. Іваненка. Академію закінчив д-р С. Витвицький широко закроєною промовою, яка викликала глибоке враження. Настрій присутніх був дуже піднесений і поважний. Всі раділи, що вдалося довершити велике діло, що поставлено трівкі підвалини під розвиток такої важної в сучасну хвилю установи, якою є „Рідна Школа“.

РУДКИ. (Український посол проти „Рідної Школи“ і „Просвіти“). Це видається неймовірним, та, воно, на жаль, правдиве. Цим послом є радикальний дуб п. Микола Роґуцький. А було воно так: Дня 1. січня 1929 зійшлася у великім комплеті (21 на 24 членів) громадська рада в Купновичах Старих. На дневнім порядку було ухвалення бюджету. Селянин рад. Іван Війтович поставив внесок уділити підмогу „Рідній Школі“ в сумі 100 зол., а Тов. „Просвіта“ у Львові 50 зол. До голосу зголосився посол радний Микола Роґуцький і всипав наперід „Рідній Школі“, а Головній Управі зокрема стільки і з таким завзяттям, що найбільший ворог українського народу з табору шпехполяків не важився би таке говорити. А були це закиди цілком нестійні і неслушні. Бо шож закинув посол Роґуцький Головній Управі „Рідної Школи“? Що там панує клерикальний дух, що „Р. Ш.“ управляє епископ Хомишин і митрополит Шептицький, що в школах „Р. Ш.“ урядують по польськи, що вчать у клерикальнім і польськім дусі і т. п.; він має діти в школі „Р. Ш. в Самборі, то, мовляв, добре все знає і т. д. Словом старався зогидити нашу найцінніщу українську інституцію і був певний, що його внесення не вставляти в громадський буджет 100 зол. підмоги для „Р. Ш.“ певно удержиться. Промову радикального посла збивав річево, без пристрасти радний о. парох та представив, що „Р. Ш.“ ратує від польонізації українські діти по містах, що в школах „Р. Ш.“ муситься частинно урядувати по польськи й учити з книжок затверджених польською Шкільною Кураторією, а навіть приймати до шкіл учи-

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтревальші — найдешевші

РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

„елів поляків, бо в противнім разі чекалаб „Рідну Школу" доля білоруського шкільництва. На це реаґував знову посол Роґуцький, кажучи, що коли школа „Р. Ш." має вестися в такий спосіб, то нехай не буде жадної школи! На це спитали п. Роґуцького, то чомуж він не відбере своїх дітей зі школи „Р. Ш." в Самборі? Та п. посол перечислився: селяни-радні показалися свідомішими, як їх посол і голосували за внесенням Із. Війтовича в разичій більшости; тоді посол Роґуцький, щоб не лишитися зі своїми трабантами в сьмішній меншости, підняв руку також за цим внесенням, отже голосував сам проти себе! Подібно, як проти „Рідної Школи", виступив пос. Роґуцький і проти Тов. „Просвіта" у Львові. Він знов зажинув їй клерикалізм і казав, що він не думає спомагати Маґалисів і Ґаників (посесор фільварку „Просвіти" в Угерцях Винявських), що „Просвіта" не заслугує на підмогу гром. ради, а коли вже мається дати їй підмогу, то хіба її філії в Рудках, або читальні в Купновичах Старих. Радний о. парох мусів знов боронити доброї справи, котру розуміє кожда українська дитина, лиш не розуміє її український посол. Та арґументація о. пароха не осягнула цілі, бо демаґоґія взяла верх: більшість рази відмовила підмоги „Просвіті", а ухвалили 50 зол. для читальні „Просвіти" в Купновичах Старих. А треба знати, що ця читальня нечинна, що вже тому 2 роки загальні збори місцевої кооперативи призначили 100 зол. на бібліотеку цеї читальні, та ніхто не підняв цеї квоти, бо попросту нема кому взяти.

ДРОГОБИЧ. (Українська Захоронка в Дрогобичі). У червні 1928 р. закупило Т-во Українська Захоронка в Дрогобичі двоморґову луку і дім, зложений з пятьох кімнат, у розкішному положенні над рікою Бистрицею між Підбужем і Підмонастирком. Дім призначено на санаторію для бідної дітвори. Вже цього літа користало зі санаторії 24 дітей у віці 4–12 літ. Це були сироти, діти нужденних і зредукованих робітників. Гроші на санаторію зібрано з публичних жертв. Виділ вислав 3.000 переказів і відозв і в результаті вплинуло 6.701 зол., 52 доляри, 50 К. Ч. і 10 марок нім. Дуже відрадний проява заінтересування і жертвенности українців! Одначе це лиш частина роботи, що правда, більша. Санаторія без власного господарства — річ надто коштовна. Тому виділ Захоронки рішив докупити ще 10 морґів луки, щоб можна було удержувати корови, мати свою ярину і т. д. Отсею дорогою звертається виділ до всіх добродіїв, що мають перекази, надіслати гроші і тим уможливити довершення такого гарного діла. Всі, що бачили вихудлі, знуждовані лиця дітей, які після кількох днів перебування на свіжім повітрі оживлювалися й набирали здорової краски, мусять признати, що санаторія в Підбужі вратує просто не одній десятці дітей життя, або продовжить їх фізичне істнування. Ось тому ще одно зусилля і діло буде довершене! З технічних оглядів не поміщуємо списку жертводавців у часописах, а перешлемо його кожному окремо. Хто не дістав би, зволить ласкаво зареклямувати.

Виділ Захоронки.

Студентське життя.

Національний Союз Українських Студентів у Бельгії.

Дня 30. листопада м. р. основано у Ліежі Національний Союз Українських Студентів у Бельгії (Насус) з осідком у Ліежі. Провід Союзу складають: Когут Тарас — голова і референт політичний, Карло Мулькевич — секретар і референт преси та пропаганди, Олександер Бриндзан, економічний референт, Софія Яцуківна — член проводу; ревізійна комісія: Роман Когут, Богдан Махнацький.

Студенти, які бажалиб їхати на студії до Бельгії, повинні у власному інтересі звертатись до Насуса (Liege, Boite Postale 107, Belgique, Nasus). Початок університетських студій починається тут 1. жовтня кожного року, одначе звертається увагу, що добре є приїхати скорше 4—5 місяців, щоби хоч трохи спанувати французьку мову. — Курси французької мови, як також англійської, тут безплатні. На удержання треба ок. 140 золотих. В письмах по інформації долучити 3 зол. на відповідь.

За Національний Союз Українських Студентів у Бельгії:

Т. Когут, голова. К. Мулькевич, секретар.

Нові книжки й журнали.

Morze — organ Ligi Morskiej i Rzecznej. Grudzień, 1928 r. Zeszyt 12., ф. 48.

Przegląd Społeczny — miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem Lwów, grudzień 1928. Rok II. Numer XII. ф. 8°.

Ausschuss der europäischen Nationalitätenkongresse **Mitteilungen der Geschäftsführung.** Wien, IV., Wiedner Hauptstrasse 16, September Oktober 1928. фор. 8°

„**Озбудова Нації**", орган проводу українських націоналістів. Річник I. Число IV. Зміст: Волод. Мартинець: По році діяльности; П. Коженьвіків: „Рік Розбудови Нації"; Липовець: Десятиліття української революції; В. Богун (Харків): Загальне економічне положення СРСР.; Зенон Пеленський: Наша справа; Іван Андрій Фовинський: До питання військового виховання; Ген. М. Омелянович-Павленко: Останні місяці 1918 р.; Звідомлення ч. 10.; Легія Українських Націоналістів, Секція Легії Українських Націоналістів у Парижі; Реферат члена Ц. К. Легії Українських Націоналістів Хрониця.

Життя і Знання, січень, ч. 4. Зміст: Абісинське Різдво Ю. Крохмалюк: Порох. — Цвіль, за Г. Нагкерон, переклав М. Черкавський. М. Рудницький: Місто контрастів. О. Терлецький: Вибух Везувія. Основання наукового світа. М. Дзеревич: Ендокринні залози. М. Боровський: Ще одна нова господарська рослина. М. Цвістан: Шали. Діти ванної доби. Переклав М. Залізняк. Як довго може голодувати створіння, доки не вмре? (32 картин до тексту).

Світ, ілюстрований двотижневик, ч. 23—24. Зміст: В. Пачовський: Розгублені звізди. В. Ю. Кисілевський: Над Траверс Бей. Андрій Чайковський. В. С.: Недавнічена виставка. Д-р Т. Е. Бурачинський: Ювілей Народньої Лічниці. М. Рудницький: Над морем Ю. Сірома: Нове життя. В. Вересяк: Дитячі куста (пер. І. Станиславський). З естради Індійські дороги. Про що не знаємо. Ю. Сльозкін: Батько Вихрута (фейлетон). Веселий кутик. 11 ілюстрацій.

„**Кооперативна Республика**", економічно-статистичний місячник. Львів, січень 1929. ч. 1. Зміст: Рік Кооперативної Республики". О. Мощюк: М. І. Туган-Барановський. К. Коберський: Етичні й економічні ідеї в кооперації. О. Мишко: Транспорт і сільське господарство СРСР. Е. Давід: Кооперативізація сільського господарства. О. Охрах: Споживчий хліб через Кооперативи і ст. Р. Раковський: Шахи розбудови сільсько-господарської кооперації. А. Маньківич: Кооперативна суспільно-виховна діяльність в Рад. Союзі. Кооперативні курси. З кооп. світа і побуту.

Українська Видавничо: „**Етапна гімназія**" **Українських Січових Стрільців.** Рогатин 1928. В-по „Мерана", ст. 30.

„**Учительське Слово**", орган „Взаїмної Помочи Українського Учительства". Ч. 2. січень. Зміст: Будова. Чи не єдинатий шлях? Обіжники. Вісти з Відділів Шкр. З Сойму.

Світ дитини, ч. 1. січень. 22 поезій, оповідань і загадок з ілюстраціями.

Вербиски думки, альманах літер. гуртка „Думки", Ц. вип. студень 1928, ст. 48. Зміст: Ів. Карбовський: Вербиски думки. Т. Яворчук: Думка Давид Ґенія: Про душ. у. і. Ка бевський: Над тією Тараса. Я здибав дяк. Пізно. Д. Тенцій: Містець. Серце. Т. Яворчук: У немірності простору. С. Ярославенко: Українське малярство.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Ілько лицар де Семака, надрадник краєвого суду, бувший посол до державної ради у Відні і до краєвого сойму Буковини (1907—1918), бувший член тимчасової управи Буковини в 1918 р. дійсний і почесний член як також член-основник майже всіх українських товариств у Чернівцях і т. д., помер несподівано дня 4. січня 1929 р. в містечку Превідза, нітрянської жупи, на Словаччині. Там був Покійний в останніх роках старостою окружного суду. Прожив 60 літ. Похорони відбулися в неділю дня 6. січня ц. р. в Превідзі. — В. Й. П.!

Дня 5. січня 1929 р. по во откій недузі упокоївся Качмарський Осип. Похорони відбулися дня 7. ц. м. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замісць поіменної подяки Всім, що в часі недуги несли розраду і пішли віддали останню прислугу бл. п. д-ра Романові Чайковському складаємо 20 зол. на „Рідну Школу". — **Родина.** 1252 1-1

На політичних вязнів прислав до нашої Редакції 40 бельгійських франків п. Карло Мулькевич з Ліежу в Бельгії. Суму цю зібрано на святочному вечері Нац. Союзу Українських Студентів у Бельгії. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БИЛЯНІЇ, також іншу бижутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2431 30—?

НА ПРОДАЖ ДІМ мурований, складаючися з 9. убікацій, 2 сьлен в і 2 печей пекарських за 800 долярів. Броди вул. Кожемьовського 2. 1 V 2—2

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 7 річною практикою в повітовім місті гладає з дня 15.II. ц. р. заняття у адвоката. Ласкаві зголошення з условинами слати до Адміністрації для Я. М. 1251 1-2

ГОДИННИКИ ВАТІ буде виключне направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха Львів пл. Марійська 5 — З провінції просимо реварати присилати почтою — Старородні давські годинники перероблюємо на ручні. 3 0 1251-?

КОНЦИПІЄНТА в чаткуючого адвокатського прийме від дня 15. січня ц. р. канцелярія адвоката Д-ра А. Жуковського в Підволочисках. Подати услівя. Неприняті оферти остануть без відповіди. 1251 1—3

ПРОДАМ сальоновий гарнітур в народнім стилю критий килимами. Зголошення від 4—6 Коперника 42 б. м. 7 1254 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг нервових, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 7—2?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вирівнання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Урядовцям і студентам значна знижка. Лекарі в сплатах. Тел. 65 73. 1141 10—0

АДВОКАТ

д-р Маркіян Процик

переніс свою канцелярію **до Буська** і веде її в дотеперішнім льокалі на місце 1230 д-ра Остапа Копцюка. 1—3

зол. 6·50 ГОДИННИКИ зол. 6·50

лише швайцарські з ґарант тільки у **В. ҐРИНБЕРҐА** Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Загальні Збори

членів Товариства Міщанського Брацтва в Тернополі

відбудуться в суботу дня 26. січня 1929 в год. 11. передполуднем в льокалі товариства при вул. кн. Острожського ч. 9 в Тернополі з денним порядком:

1) Отворення Зборів.
2) Звіт уступаючого виділу з його дотеперішньої діяльности.
3) Вибір нового виділу.
4) Дискусія і заяви та внески членів.

Тернопіль, дня 10 січня 1929.

1249 1—1 **Виділ.**

Подяка.

Отсим складаю щиру подяку Хв. Комітетові допомоги політичним вязням у Стрию за поміч, уділену мені підчас мойого побуту в стрийській тюрмі, а то в першій мірі Вп. Панни Максимчуковій, Гарасимовій і ін., як рівнож складаю сердечну подяку Вп. д-рові Гарасимові і Калуському за правну інтервенцію в слідчого судді.

Сколе, дня 7. січня 1929 р.

Богуслав Лісник б. політ. вязень.

1—1

Ч. 3/Рг./29

КАСА ХОРИХ МІСТА ЛЬВОВА

пригадує П. Т. Працедавцям, що убезпечують домашну службу і сторожів реальностий слідуючі постанови, що відносяться до регульовання складок за убезпечення. — Нормальна, місячна складка за убезпечення домашньої служниці виносить: зол. 4·75, за убезпечення сторожа реальности **зол. 3·68.** — Складка має бути вплачена того самого місяця за котрий належиться, а саме за грудень в грудні, за січень в січні і т. д. — До невплачених в приписаним часі складок дописує Каса Хорих відсотки проводони в висоті 24 % річно. Хто в січні не заплатить залеглих складок, буде їх стягатися разом з відсотками і коштами егзекуції примусовою дорогою. — Складки можна вплачувати або готівкою в головній Касі Каси Хорих м. Львова вул. Браєрівська 6. партер, або також переказувати їх на Рах. Каси Хорих міста Львова в П. К. О. (Ч. 140 91) в кожнім почтовім Уряді. Пересилючи складки через Почтову Касу Ощадности, треба подати їм і назвисько працедавця і о скільки відомим є тільки і Ч. конта (карт. техн) Ч. картотеки треба виписати на середній части надавчого бляшкету в горі — і адачі бляшкети в фірмою Каси Хорих і надрукованим Ч. Р-ку можна набути в бюрі Каси Хорих при вул. Браєрівській ч. 6. (продажа мельдункових друків в брамі). Чисті бляшкети можна набути в котрім будь почтовім уряді. Місячни обчислень, що до висоти складок не доручує Каса Хорих П. Т. Працедавцям що місяця, пересилає тільки почтою обчислення складок за той місяць в якім в наслідок замельдовання або вимельдовання убезпечення тревало коротше як місяць. 1253

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 9 (11.350). Львів, неділя 13. січня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шавк. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Югославії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Державний переворот у Югославії.

Львів, 11. січня 1929.

Внутрішня недуга Югославії почалася давно, бо ще в 1921 р., коли то дня 28. червня принято т. зв. видовданську конституцію королівства Сербії, Хорватії і Словенії. І саме ту конституцію уневажнив теперішний югославянський король Олександер маніфестом з дня 6. січня 1929 р.

Що представляла собою конституція з 28. червня 1921 р. і як її ухвалено? — Відповідь на це питання кине яркий жмут світла на всю пізнішу історію внутрішних відносин у Югославії аж до останнього перевороту. Отже ще тоді, при ухвалюванні конституції, представники новозелданих зі Сербією країв заявилися проти тієї конституції, бо вона давала політичну перевагу і ставила в упривілеєне становище сербів. Найвпливовіша вже тоді ґрупа хорватів під проводом пок. Ст.Раліча відмовилася від участи в Установчих Зборах. Вправді брали в них участь правиші хорватські партії, що висували проєкт федералістичної конституції, але коли його зігноровано, то й вони покинули Установчі Збори з відповідним протестом проти штучного закріплювання політичної геґемонії сербів. В Установчих Зборах з 28. червня 1921 р. не брало участи в голосуванні над конституцією аж 161 послів. Проти неї голосувало 35, а принято її 223 голосами, тобто більшістю заледви 27 голосів. І зараз-же по принятті тієї конституції почалася завзята боротьба з нею. Вона тривала аж до 6. січня 1929 р.

Перипетії тієї боротьби загально відомі. Найзавзятішим ворогом видовданської конституції був пок. Ст. Раліч. Боровся він з нею усякими можливими засобами. Був приневолений еміґрувати і з еміґрації кермував політичною тактикою своєї партії в краю, ввійшов у зносини з більшовиками і знов вернув до краю. Вкінці впав жертвою політичної нетерпимости чорногорського посла в сербській скупштині дня 20. червня 1928 р., коли то був важко ранений і внаслідку тієї рани опісля помер у Загребі. Стріли в скупштині, що спричинили на місці смерть Павла Раліча і в наслідку рани спровадили смерть і на провідника хорватської селянської партії Степана Раліча, були переломовими у внутрішньому житті Югославії. Хорвати збойкотували скупштину і заявили, що не ввійдуть до неї ніколи. Вони поставили ультимативне домагання перетворення Югославії у федеративну державу.

Білгородський урядовий осередок з тими домаганнями хорватів не рахувався. „Крівава" скупштина радила далі, а уряд Корошеца, словенського народнього клерикала, почав робити конкретні заходи в тому напрямі, щоби „вкоротити самоволю і сваволю" хорватів. Вже з нагоди свят десятиліття Югославії прийшло у Загребі дня 1. грудня 1928 р. до кровопролиття. Вслід за тим уряд Корошеца звільнив зі становища загребського жупана та призначив на його місце офіцера полковн. Максимовича, який рівночасно і в звязку з тим авансував на ґенерала. Максимович заповів, що буде переслідувати передовсім закону про охорону держави. Хорвати запротестували проти мілітаризації цивільної влади і поставили до уряду ультимативне домагання відкликати Максимовича й інших (двох) новопризначених військових жупанів. На тому тлі повстали непорозуміння в кабінеті Корошеца і цей був примушений податись до димісії.

Новий кабінет було важко зложити. Ініціятиву в поладнанні кризи взяв на себе сам король. Він увійшов у контакт з усіми партіями і викликав з Загребу наслідника Ст. Раліча д-ра Мачека. Д-р Мачек поїхав до Білгороду вперше по відомих стрілах у скупштині і заявив королеві недвозначно, що одиноким виходом зі становища є зміна конституції в напрямі переміни Югославії в федерацію. На тім самім становищі став і другий представник Хорватії Прібіцевич. Зміна конституції могла відбутись шляхом розпущення теперішньої „крівавої" скупштини та вибору нової установчої палати. На те, як бачимо, король не пішов і ступив на протиконституційний шлях розвязання парляменту та введення монархічної диктатури.

Король і його окруження хочуть, видно, диктатурою усанувати внутрішні відносини в Югославії і тим самим підносити престіж держави на зовні. Бо нікому не секрет, що на міжнародній арені втратила Югославія всякий помітніший вплив завдяки своїм внутрішнім відносинам. До того вона в тій ділянці була останніми часами постійно у дефензиві перед Італією. Втратила всякий вплив у Альбанії на користь Італії та не проявила взагалі ніякої відпорної активности ні ініціятиви в паралїжуванні закріплювання італійських впливів на Адріяцькому Морі. З тої самої причини наступило також некорисне для Югославії італійсько-мадярське зближення. Про такі суто балканські справи як македонське питання та напружені в звязку з тим відносини з Болгарією вже й казати не приходиться. Словом положення важке і якщо фактично зовнішний престіж Югославії ще не скотився до нуля, то це виключно завдяки Франції, яка має свої рахунки з Італією та старається вести свою, паралїжуючу італійські впливи, політику на Балканах.

Одначе, поминаючи все те, для нас найцікавішим буде питання: чи цей переворот направду дасть його спричинникам сподівані наслідки. В те треба дуже сумніватися. З опублікованої вчора заяви провідника хорватської селянсько-демократичної коаліції д-ра Мачека виходить, що теперішні білгородські диктатори не хочуть рахуватися з домаганнями хорватів і прямують до ще більшої, ніж була досі, централізації Югославії та до цілковитої асиміляції хорватів. Д-р Мачек заявив далі недвозначно, що хорватів „ніщо не приневолить, щоби вони й на далі остали в межах одноцілої держави СХС". З того висновок, що Югославію ждуть далі великі та дуже важкі дні. Не виключене, що замісць внутрішньої консолідації лійде до повного внутрішнього розвалу тієї держави та в наслідках до її розділу на два окремі політично державні організми, якщо не гірше.

ТОВАРИСТВА
Українська Бесіда і Союз Українок
уладжують у неділю дня 13. січня ц. р.
МАЛАНЧИН ЧАЙНИЙ ВЕЧІР
В програмі товариські забави і ріжні несподіванки
Початок в год. 9-тій вечером.
1—1 Часть доходу на „Рідну Школу". 1269

Наші соціялісти про себе.

Відновлення УСДП.

(Що говорить про УСДП. її голова д-р Лев Ганкевич.)

Варшавська Пресова Інформація „Вшистке Стронніцтва" в останньому часі приносить досить багато матеріялу з українського партійного життя. Стрічаємо там досить вичерпуючо подані (за „Ділом") звіт із останнього конгресу УНДО, програмову декларацію УСРП та інтерзю з д-ром Львом Ганкевичем на тему відновленої УСДП.

В даній хвилі цікавить нас у першу чергу УСДП, її завдання, цілі й сподівання, і тому вважаємо потрібним присвятити деяку увагу „спеціяльному інтерзю" представника спеціяльного варшавського органу з д-ром Львом Ганкевичем. Отже що сказав на тему УСДП, її відновленого чи відновлюваного життя-буття та взаїмовідносин до інших партій її голова?

Ще на кілька днів перед конгресом УСДП уважав розмовець передчасною реституцію української соціял-демократії. Однак вигляд конгресу, його рівень і поважний настрій переконали його в помилковости його погляду. Навпаки, д-р Ганкевич переконався, що саме тепер прийшла пора відновити і продовжувати діяльність давньої УСДП. Передвоєнні конгреси були здебільшого обсилані селянськими делеґатами. Останній конгрес УСДП був обісланий делеґатами українського міського пролетаріяту. Всі делеґати висловилися за відновою українського соціялістичного руху. Скликання останнього конгресу було вимогою соціялістичних діячів і прихильників з Дрогобича, Стрия, Долини, Калуша і перемиської організації, яка єдина — без огляду на розвязання партії польською владою в 1924 р. — не припиняла своєї діяльности, спираючись на своїх заможних кооперативах. Все те складається на китицю найкращих вражінь і заповідає гарний розвиток українського соціялістичного руху.

Конгрес висловився за вдержанням тих самих форм політичного руху, які істнували перед війною. Щож торкається професійного руху, то в тій справі висловиться конференція українських професійних організацій, яка відбудеться в січні в Дрогобичі. Для організації українських робітників деревного промислу буде скликана в пізнішому часі окрема конференція в Долині.

Конґрес не означив відношення до істнуючих інтернаціоналів. Багато бесідників противилося, а щонайменше робило застереження щодо приступлення до II. Інтернаціоналу, однак ані один бесідник не заявився за приступленням до III. Інтернаціоналу. Та нема найменшого сумніву, що скорше чи пізніше УСДП приступить до одного з інтернаціоналів.

Конгрес постановив вислати письма до поодиноких соціялістичних партій для навязання контакту. Відносини до польського соціялізму, а радше до ППС (з виключенням „Революційної Фракції) є залежні від становища останньої. „Стоїмо — каже д-р Л. Ганкевич — перш усього на ґрунті спільности професійного руху, отже хочби з того погляду повинні уложитися якнайкращі відносини між нашою партією і ППС. Колиж я підкреслив, що уклад добрих відносин залежить головно від ППС, то я мав на думці ту автономію, яку застерігаємо собі для українських робітничих мас у рямках спільного професійного руху".

При тому розмовець зазначує, що велике обурення в українських робітничих сферах викликала видана недавно польським соціялістичним послом Гавзнером книжка про польсько-українську боротьбу в 1918 р. „Факт, що польський соціяліст десять літ тому організував польські професійні союзи проти нас і взяв на себе пролив крови робітників — після десяти літ важко простити, а тим менше забути. Скоро однак пише про те книжку після десяти літ польський соціяліст, посол ППС — і в додатку на кількох місцях означує наш нарід назвою „дзіч", то такий факт — поминаю вже, що кидає погане світло на ППС — але в наших соціялістичних діячів мусить викликати огірчення і недовіря. Вкінці є це льокальні справи, а про навязання ближчих взаємин між нами і ППС рішатиме найвища партійна влада ППС у Варшаві, однак добре згадати і про ті справи, щоби на них звернути увагу загалу чесних польських соціялістів".

Що торкається українських партій, то найближчою ідеольоґічно до УСДП є Українська Соц.-Рад. Партія. Ближче порозуміння з радикалами є ще й тому можливе, що впливи обох цих партій не колідують зі собою, бо УСДП організує міський пролетаріят, а радикали сільський. В час виборів істнувало порозуміння між соц.-демократами і радикалами, на якого основі радикали зобовязалися віддати соц.-демократам один мандат, однак досі не виявилися зі свого зобовязання. Інші українські партії є або буржуазні або комуністичні і з ними УСДП не може співпрацювати.

Що торкається відношення до Рад. України, то годиться зазначити, що „Радянська Україна є нашою територією, і коли говоримо про Українську Соціялістичну Республику як про свій ідеал, то обіймаємо думкою також українські землі. Хоч не погоджуємося зі сучасним режімом на Рад. Україні, хоч нераз зазначували ми в тій справі наше становище, всеж таки ми є і будемо принціповими противниками всякої інтервенції проти Рад. України".

Ось як зясував загально д-р Лев Ганкевич

головні напрямні партії, що воскресла із мертвих в днях 8. і 9. грудня мин. року. Не маємо наміру аналізувати поодиноких думок і поглядів шан. розмовця, однак уважаємо потрібним звернути увагу на деякі як не противорічности, то щонайменше неясности. А саме неясними в значній мірі є два питання: питання приналежности до інтернаціоналу і справа професійних організацій. В першій справі голова відновленої партії приводить напрямні дискусії на конґресі, підкреслюючи, що багато бесідників робило застереження щодо II. Інтернаціоналу, однак ніхто не заявлявся за III. Інтернаціоналом. З цього виходилоб, що III. Інтернаціонал є виключений. Однак у дальшому розвитку думок д-р Ганкевич зазначує більше від себе, що „наша партія скорше чи пізніше зголосить акцес до **одного** з інтернаціоналів". Тут знову справу майбутньої приналежности до інтернаціональної соціялістичної організації піддано в сумнів. Але з дальших слів д-ра Л. Ганкевича знову помітно, що III. Інтернаціонал є виключений. Бож III. Інтернаціонал є Комінтерном, а УСДП виключує можливість співпраці з комуністичними партіями, а тим самим і виключує можливість приналежности до Комінтерну. І не тільки це! УСДП думає про наладнання відносин з ППС, що ясно вказує на майбутню приналежність до II. Інтернаціоналу і що ліквідує всі сумніви на цю тему.

Другою не зовсім початково ясною справою є справа професійних організацій. Спершу зазначує д-р Ганкевич, що про професійний рух українського робітництва й його форми висловиться січневі конференція „всіх українських професійних організацій" в Дрогобичі, згодом підкреслює, що УСДП стоїть „на ґрунті спільного професійного руху", щоби вкінці дійти до домагання автономії, яку „застерігаємо собі для українських робітничих мас".

На всякий випадок в основних питаннях відновлена УСДП, а вірніше її провід ще не має вироблених поглядів, що погрожує небезпекою вічної хиткости, прикметної передвоєнній УСДП.

По широкому світі.

Анґлійські безробітні організують новий „похід на Льондон". Вибрали 1000 делеґатів, які підуть з ріжних центрів до столиці демонструвати. Можливе, що влада на цей похід не дозволить.

Радянський комісаріят торгівлі видав розпорядок митовим урядовцям впускати без мита вугілля зі Спол. Держав. Цей розпорядок торкається і інших держав, де нема мита на вугілля.

Папа годиться на порозуміння з Квіриналом і мав устійнити деякі його пункти на засіданні кардинальської консистерії. Вони будуть оголошені і предложені до ратифікації італ. парляментові.

Мадярський реґент Горті звільнив з уряду міністра справедливости Фесті, на його власне домагання і передав усі його справи премієрові міністрів ґр. Бетлянові.

У Ґлесґові на вічу робітничої партії, де мав промовляти бувший міністр Генлерсон прийшло до бійки з комуністами та до інтервенції поліції.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Краєве представництво Закарпаття.

Як відомо, при недавніх виборах до самоврядних установ вибрано на Закарпатті 12 членів краєвого представництва, а 6 членів того представництва іменував чел. уряд. Таким чином краєве представництво Закарпаття складається з 18 осіб. В тому числі є 8 українців („русинів"), 4 чехів, 3 мадярів і 3 жидів. Між 12 вибраними представниками є 5 українців, 3 мадярів, 3 жидів і 1 чех, між іменованими — 3 українців і 3 чехів. Членів правительственних партій є 12, членів опозиційних партій — 6.

З уваги на заґарантовану Закарпаттю автономію в мирових договорах це перше краєве представництво Закарпаття, що на днях має уконститууватися, заслугує на увагу цілого українського громадянства. Чехословацька республіка, ліставши під свою владу українське Закарпаття, зобовязалася в сен-жерменському договорі з 10. вересня 1919 р. надати цій країні автономію з власним соймом, що мав би за завдання ухвалювати закони в справах мови, шкільного навчання, віроісповідань, місцевої самоуправи і т. п. Майже десять літ ждало населення Закарпаття на ту свято обіцювану й ґарантовану йому автономію і нарешті діждалося — краєвого представництва в поданому вище складі.

Ясно, що це краєве представництво Закарпаття не є ніяким соймом і не відповідає настроям тамошніх мас, а про переводження в життя автономії нема що навіть говорити. Це просто таке саме представництво, як його має Чехія, Моравія зі Шлеськом і Словаччина, з тою тільки ріжницею, що вибори до краєвих представництв у тих країнах відбувалися без такого натиску згори, який мав місце на Закарпатті. Щож до іменованих членів, то в згаданих країнах іменовано побіч членів правительственних партій також представників партій опозиційних, коли міжтим на Закарпатті іменовано самих правительственників.

Конституційно-правнича комісія чел. парляменту уважає введення краєвого представництва на Закарпатті провізорією. Це тимчасове представництво вволить на Закарпатті таку саму адміністрацію, яка обовязує і в інших частинах держави. Все те, мовляв, у нічому не преюдикує оконечного введення автономічного режіму, який Закарпаттю забезпечують мирові договори і чел. конституція.

Краєве представництво Закарпаття після свого уконституування і зложення присяги на вірність державі вибирає краєвий уряд (виділ), зложений з 6 членів і 6 заступників. Цей вибір важний на 6 літ, бо її раз на 6 літ вибирається згл. іменується і краєве представництво.

Так виявуються чехи з принятого на себе зобовязання надати закарпатській країні і її населенню повну самоуправу з власним соймом включно!

Зубний лікар і стоматольог
д-р Андрій Кокодинський
КОЛОМИЯ, вул. Крашевського 4.
Ординує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й каучуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах. 3—6
1177

Нове джерело доходу „Рідній Школі".

Патент — грамота для „Рідної Школи".

Кожний купець і промисловець обовязаний викупити з початком року — патент від 10 зол. до 200 зол. залежно від підприємства. Це дає величезні доходи. Знаємо, що „Рідна Школа" не має досі сталого бюджету — бо жертви пливуть неодностайно. Якщо всі пов. Кружки „Рідної Школи" занялися би по повітах викупном патентів-грамот „Рідної Школи", то сталий дохід протягом одного місяця можнаб означити на 9—10 тисяч долярів. Виходячи зі слушного заложення треба приймити, що всі, що користають з заробітку і що черпають доходи з плодів нашої землі — в першій мірі купці, лікарі, адвокати, ремісники і священики, повинні безумовно викупити патент-грамоту. Патент виносив би 10 проц. плаченого річного податку. Не лише наші люди повинні викупити грамоту, але вартоб подбати, щоби це зробили і чужі (жиди) як малу відплату за живлення себе соками нашої землі.

Пропоную такі норми:

I. катеґорія: Центросоюз, Маслосоюз, фабрики, лікарі, адвокати — 10—20 дол. II. кат.: Повітові Союзи, гуртівні склепи — 5 дол. III. кат.: Кооперативи, склепи, книгарні, молочарні — 1 дол. IV. кат.: Будки, різники, товари мішані, склади товарів — від 5 до 9 зол.
V.—VIII. кат.: Ремісники від 1 зол. до 6 зол.

Патент-грамота, був би прикрасою дому і був би контролею патріоти, якого гарні слова не завсіди покриваються з його фактичною жертвенністю. Розуміється, що викупно грамоти не припинює дальших постійних 1 проц. жертв на „Рідну Школу". Думку цю піддаю під розвагу нашого ідейного громадянства і думаю, що ніхто не повинен відказатися від цього обовязку.

На викупно патенту складаю 1 дол.

Іван Скоморівський

РОМАН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ.

У 26 хвилинах до Америки.

(Докінчення.)

„Мене огорнуло дивне почування безпростірности, начеби я вже давно плив під водою та не знав, де є гора, а де долина. Я дістав памороків: мені здавалося, що ціла кабіна обертається докруги мене. Всеж таки всеж я звинути свою сітку і почав злізати зі свого леговища. Нараз зауважив, що вишу свобідно у просторі, як який дух! За хвилину побачив я капітана, що свобідно плив до мене у повітрі, як вправний нурець — він обмацався до моєї ванни і поміг мені вхопитись за одно держало. Його поява пригадала мені фізикальні закони безтяготного стану і тепер щезло моє немиле почування, а зате пробудилося заінтересування! Я спостеріг, як відломки мойого годинника плавали свобідно у просторі, капітан намагався позбирати їх. Опісля спробував я дістатися до вікна кабіни. Свідомість знову вернулась до мене і мені стало страшно супроти космічної ваги моїх теперішніх переживань. Коли на поверхні землі денне світло продиралося лише, як мрачний сумерк крізь наші шиби, бачив я тепер ярку, розжарену до білости сонішну кулю, що стояла на тлі чорного неба. Навруги сонця блистіло безліч зір, а недалеко яснів серп зростаючого місяця. Так казали би на землі, бо у вільній від пари стратосфері виразно видно також неосвітлену часть місяця у світлі, відбитім від землі! Користаючи з того, що на кораблі находився великий телескоп, любувалися ми чарівним видом поверхні місяця. З великою пластичністю зарисувалися кратери Ґолін і Аґрікіна у спісних проміннях ранішного світла, а на стрімких збочах можна було розріжнити нелякі роли каміння.

Ярке сонце осліплювало мене: навіть у кабіні притемнювало сильне світло його наші електричні лямпи, а реліф нашого внутрішнього простору був похожий на живий дереворит з причини гострих обрисів тіни. На годиннику була 13-а година 12 мінут. Ми находилися у висоті 50 км. над землею. Зовнішна температура була 74 степ. нижче зера, а тиснення атмосфери лише 1 мм. жиного срібла*). В кабіні було доволі тепло, хоч перервано електричне огрівання, тому, що горішня поверхня наших крил була чорна і звернена до сонця та через те вбирала в себе сонячні проміні. Землі не було добре видно, лише видно було під кораблем море мряки, як у горах.

Вже був час піти до „їдального переділу", але ця установа неможлива у кораблі для лету у стратосфері. Бо необхідно взяти під увагу, що тяготна сила грає велику роль при поликанні страв та напитків тому, що причиняються до стягання зїдженої страви у шлунок. Правда, також особливі рухи їжиці посувають кусники страви автоматично вниз, одначе у безтяготному стані заходить небезпека головно підчас пиття, що щось попаде у лицицю, а звідси у легені. В часі одного пробного лету стратив був один машиніст життя через ликання у стратосфері. Від того часу заказали їсти і пити підчас лету через стратосферу. Є ще одна причина тої заборони: окрушини хліба, каплі води і порох не падуть у безтяготнім просторі „на землю", але линуть у повітрі, а необережне поведення одного лише подорожнього могло би попсувати повітря до дихання і було би треба убрати ґазові маски та перетискати повітря скоренько через фільтр, щоби його перечистити.

Звичайний літак плаває вгорі завдяки тому, що держить його з долини маса повітря, а вгорі поверх його крил повстає простір із зниженою тиснення. Він дістає необхідний тиґар та переносить подорожніх з місця на місце наче в копі. Корабель, призначений до плавби у стратосфері, здобувши свою найбільшу скорість, є похожий на стрільно: він летить, наче величезний камінь, викинений велитнем з одного місця в друге; притягання землі компенсується відосередніми силами, що виступають у часі лету корабля; крила грають ролю лише при відлеті і прилеті, отже при малих скоростях. Подорожні летять також з кольосальною скорістю. Взагалі скорість нашого корабля досягла 4 км. на секунду т. зн. ми летіли через сонячний простір зі скорістю 4 рази більшою, як скорість гарматної кулі. Що секунди збільшалася наша скорість під впливом сили ракет на 35 метрів на секунду так, що до осягнення нашої найбільшої скорости могло перейти ледви три мінути. Так довго тревав немилий стан надвишки тяготи. Ракетний корабель описує в короткім часі величезний лук понад землею, а подорож на нім з Берліна до Ню Йорку тревав всього 26 мінут.

В часі лету у таких високих сферах проявляють силу короткохвилисті проміни всесвіта. Ці проміні ділають на фотографічну плиту подібно, як проміні Рентґена і можуть бути шкідливі для людського орґанізму. Але оловяне скло, з якого зладжені вікна кабіни, перепускає ці про-

*) Нормальне тиснення повітря має 760 мм. жиного срібла

БЛІДНИЦЮ не окровність усуває ділає зміцнююче, відживляюче, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малаги. До набуття у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів 2.40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.**
774 25—2

До боротьби з алькоголем і тютюном.

Під увагу Українському Громадянству!

В останніх десятиліттях перед світовою війною, а ще більше після війни, в усіх державах світу піднявся дуже сильний протиалькогольний рух. Він довів до того, що деякі держави нпр. Злучені Держави Північної Америки та Фінляндія, заве ли в себе прогібіцію, себто заборонили виріб і продажу алькогольних напитків, а інші обмежили продажу напитків окремими законами; сюди належать: Анґлія, Норвеґія, Швеція, Польща, Союз Радянських Республик, Канада й Австралія. В тих державах громадяни самі можуть вирішувати, чи мають бути в даній громаді коршми, чи ні.

Побіч державних чинників ведуть протиалькогольну пропаґанду громадянські протиалькогольні орґанізації, які шляхом устної пропаґанди, курсів, преси та літератури стараються освідомити широкі маси громадянства про шкідливість алькоголю та про необхідність повного стриму від алькоголю. В Польщі є 12 протиалькогольних товариств, що мають за осередок „Польську Протиалькогольну Ліґу" з осідком у Познані; вони видають 6 протиалькогольних орґанів, що-року устроюють конґреси, зїзди, курси, виставки то-що, а для хорих алькоголіків улаштовують спеціяльні шпиталі і приюти. Вислідя тої праці дуже показні: сотні тисяч молоді виховуються в протиалькогольному дусі, а десятки тисяч інтеліґенції та селян і робітників освідомлюються в шкідливости алькоголізму. Провідниками польського протиалькогольного руху є священики, вчителі та лікарі. Кілька чи кільканацять років такої праці зовсім зміняють обличе польської держави щодо алькогольного питання.

Легко зрозуміти причини, задля яких увесь культурний світ із таким розмахом кинувся до боротьби з алькоголізмом. Наукові досліди, ведені лікарями, вчителями, економістами, суддями і т. д. ствердили поза всякий сумнів, що алькогольні напитки треба вважати найбільшою та найгрізнішою отруєю, яка вироджує цілі народи та робить їх нездатними до життєвої боротьби. А в безпощадній боротьбі за своє життя й істнування побідником може бути тільки той нарід, який зберіг своє тілесне здоровля та духову силу, який не виявбувся відваги й готовости на всяку посвяту.

З того становища повинні підходити до розвязки алькогольного питання й наші народні провідники та широкі народні маси. Ми повинні усвідомити собі, які великанські скарби йдуть у болото з алькоголем та розвіваються з тютюневим димом. Із державного бюджету виходить, що українці під Польщею

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ НА ГАЛИЧИНУ
Д. ПОДГОРЦЕР,
Львів, вул. Казимирівська 47.

прокурюють та пропивають 400 міліонів золотих річно. А коли великі банки відмовляються давати незначні грошеві кредити нашим фінансовим інституціям, не вище $^1/_2$ міліона золотих, то який плач та лемент у пресі підноситься! А „Рідна Школа" мусить раз-у-раз містити розпучливі заклики „Рятуйте!", бо її вчителі по кілька місяців не дістають належної їм платні! А всякі інші культурні чи гуманітарні інституції скільки надармо просять і благають, щоби громадянство допомогло їм і не допустило до їх ліквідації! Отже ми добровільно даємо на пропаще **пів міліярда** золотих, а не в силі здобутися на **пів міліона**, щоб врятувати від загибелі силенну силу наших більших і дрібніших установ!

Соромом мусять горіти наші лиця, коли роздумуємо над тими цифрами.

Отсі міркування й диктують нам наші завдання на найближче майбутнє. Перед нашою — молодою в культурно-політичному змислі — нацією виринає необхідність переродитися й відродитися, обновити свого духа, навчитися самовідречення та самопосвяти, виховати себе та молоде покоління на племя, здатне до найбільших трудів та найбільшої самопожертви в імя найвищих національних ідеалів. А до того дійдемо тільки так, що відречемося всього того, що нам шкодить, що губить наше тіло й духа, що ломить нашу волю. Отже в імя кращого Завтра нашого народу відречемося алькоголю й тютюну.

Не будемо пити й курити, щоби зберігати здоровля, сталити характери відмовою від приємностей, щоб зашанувати національний капітал, а зайвий гріш вкладати на економічне та культурне піднесення народу; щоби зберегти в здоровлю тіло й духа грядучі покоління, які прийдуть після нас; щоб відтягти від пиянства слабодухів та вказати невідучим кращі життєві радощі, як ті, що їх дає пиянство; щоб викорінити пияцькі традиції, що їх нам залишили наші предки, а з тим викорінити все лихо, яке до нас дійшло як спадщина від наших дідів і прадідів!

До праці над обновою нашого духа та до боротьби з алькоголем кличемо всі верстви нашого народу: інтеліґенцію, як народніх провідників; широкі маси селян і робітників, а перш за все: цвіт нашого народу, українську молодь.

Рік 1929-ий проголошуємо роком боротьби з коршмами, а особливож місяць лютий призначуємо місяцем боротьби з алькоголем та тютюном і взиваємо все українське громадянство, без ріжниці віку, полу та партійних переконань, до участи в цій боротьбі!

Рогатин, 28. грудня 1928.

Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження":
Ю. Каменецький, голова. **Т. Мосорова,** секретар.

Союз Протиалькогольних Гуртків Молоді:
Д-р М. Чайковський, голова **Т. Ковальський,** за секретаря.

міні дуже слабо. Тому ми були добре забезпечені перед ними. Боязкі товариші подорожі лякалися зудару з метеорами. Бо хоч метеори, що перелітають близько землі, є рідко коли більші, як зернята гороху, то їх удар не був би бажаний, тому, що їх скорість величезна (40 км. на секунду). Одначе метеори перемінюються вже у висоті 120 км. над землею в пару, бо огріваються там дуже сильно та парують, не зважаючи на дуже рідонько повітря. Отже нема страху, щоби корабель, який летить у стратосфері, зустрінувся з яким метеором. Обчислено, при допомозі рахунку імовірности, що навіть підчас лету у міжпланетарні простори ракета мусіла би летіти яких 100 літ, щоби зударитися з одним космічним відломком.

О 13-ій годині 24 мінут рознісся приказ, щоби подорожні примістилися у своїх ваннах та розпняли сітки. Капітан перебіг всі кабіни та оглянув, чи всі сповнили його приказ. Опісля зазвенів дзвінок та зашуміли ракети, призначені до гальмування. Тим разом удалося мені опертися через дві мінути немилому почуванню надвишки тяготи; я намагався держати голову у такім положенні, щоби не допустити до забурень в орґані рівноваги, який находиться у середнім усі та рухав по трохи своїми членами, наскільки позволяла сітка. Нечайно счинилося нещастя. Заступник німецької спортової преси, сам ревний спортовець, недоцінив небезпечности великої надвишки тяготи; він тихцем звинув сітку, щоби самому відчути почування надвишки тяготи у стоячій позиції. Тому, що опізнення нашого гальмованого руху дійшло до 35 метрів на секунду, наша „тягота гальмування" була чотирв разів більша, як нормальна тягота землі; це є натиск, який можна видержати лише в лежачій позиції поперек напряму лету. Само почалося гальмування, коли я побачив згаданого пана, як він чіплявся судорожно держала біля моєї кабіни. Він старався удержати свої ноги на підлозі, але вже за хвилину впав, а ноги звернулися у напрямі лету. Я хотів кликнути до нього, щоби негайно уложив своє тіло знов поперек до напряму лету, але спізнився зі своєю радою: збільшене тиснення в напрямі лету виперло йому кров у долішну часть тіла та в ноги, його лице блідло чимраз більше, він зпустився та полетів наче стріла під протилежню стіну, де ляг бездушно.

Підчас цього спинили ракети до гальмування і наш корабель звільнив повсім свою скорість; світло, що падало крізь вікна, стало знов мрачне. Незабаром опинилися ми на землі о пів до 8-ої години рано після американського часу*).

Нашого раненого товариша винесли з корабля та завезли до центральної клініки в Ню Йорку. Він мав тяжке потрясення мозку, поломив собі богато костей і дістав внутрішню кровотіч. Кров під напором величезного тиснення призбирана в ногах розширила там сильно кровні судини і місцями розлилася по сумежних тканях. З клініки пішов я до своєї кімнати у гостинниці, щоби якнайскорше написати статтю, бо статті заступників німецької преси мали перекинути вже в 12-ій годині в лодуде ракетою системи Оберта-Годдарда до Німеччини, де дожидали ракети в пів до 19-ої години, по середно-европейськім часі".

*) Ріжниця між середнє-европейським часом і часом в Ню Йорку є 6 годин.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ще одна наша неясність.

1. січня! Скільки нарікань, відказувань, проклять на старий, скільки претенсій, надій, бажань, на новий рік! Кожному здається, що з хрилею, коли вибє дванацята година, то минуться всі клопоти, зникне журба, розвіється сум, — а засяє безжурність, щастя і радість. Тому ціла куля земна раділа в цю ніч, кидає лихом об землю а грішми об стіл, і коли вказівки на годиннику зійдуться в горі — здержує віддих і прислухується до тихої ходи молоденького Нового Року.

Ціла куля земська, тільки не ми. Св. Севастіян хоч і стоїть поруч латинського Сильвестра ні в голову собі не кладе, що на ньому фактично кінчиться старий рік. У той день, коли стрінете галичанина і спитаєте, чи йде сьогодня де на забаву, він вам певно відповість:

— Я?' Адже ж це не наш новий рік. Наш новий рік починається щойно 14. січня.

— Якже це? Новий рік і 14. січня?! А першого січня що?

— Нічого, звичайний собі день. Тільки, що тринацяту пенсію дають і на всяких письмах дається нове число року.

— Що на всяких письмах дається нове число, то вірю, а щодо тринацятої пенсії, це виглядає на казку — відповідаєте ви. — В нас у редакційних колах про таку дивовижу ніхто й не чував.

— В редакційних, можливо, але ми — урядники...

— А нового року все таки, навіть із тринацятою платнею не святкуєте?

— Кажу вам: 14. січня. Цього вимагає традиція, патріотизм і привязання до обряду.

На тім розмова кінчиться і ви ждете терпеливо дві неділі.

По двох неділях, в один такий буденний день стрічаєте знову того самого знайомого.

— Щасливого Нового Року!

— Ой, щось він мені не зададто добре зачався.

— Ще не було часу!?..

— Якто! Дві неділі, то мало?

— Адже наш Новий Рік, щойно нині!

— Хіба ваш. Чоловіче, цілий світ уважає 1. січня за новий рік, а ви хочете його пересунути на половину місяця?!

— Вже самі мені раз казали, що наш новий рік починається 14. січня.

— Я казав!? Не пригадую собі.

— А справляєте ви його.

— Чому ні. Як є гроші, то й овшім. Але тоді, коли всі...

Хитрий ми народ! Так собі урядили, що властиво не маємо нового року. Коли всі святкують, ми кажемо, що це не наш, коли малиб святкувати, тримаємо з цілим світом. На ділі виходить, що ми нового року загалом не маємо.

Одні кажуть, що це тому, щоби не приймати гостей і не посилати бажань. Другі впевняють, що це тому, що ніхто з чужих нам дефінітивно не вирішив.

Але є ще й третя можливість.

Ми не признаємося, коли наш новий рік, щоби не оплачувати карт за напитки на „Рідну Школу"!

Галактіон Чіпка

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Сокоми, Кооперативи, Церковні Братства, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

5. оператор клін'к проф. Гаєка і Наймана у Відні

д-р Генрик Кіндлєр

спеціяліст недуг носа, горла, гортанки і ушей.

Стрий, вул. 3-го Мая ч. 12.

1261 ординує від 11—12 і 3—5. Тел. 280. 1—1

Кровава масакра в Батятичах.

Убиті та ранені.

Жовква, 11. січня. Дня 11. січня в год. 16-ій в селі Батятичах (пов. Жовква) прийшло до кровавої масакри між місцевими селянами та тамошнім постерунком поліції. Селяни домагалися по 18 зол. за винаймлення воза до воження дров. Фірма платила досі по 11 зол., а за інтервенцією жовк'ського старости підвищила заплату до 12 зол. Дорога у ліс іде селом Батятичі. Місцеве населення не хотіло перепустити підвод з інших сіл, які фірма хотіла вжити для звоження дров. У справі того конфлікту приїхали до Батятич заступник жовківського старости Стемпень. Його інтервенція була безуспішна. Тоді на місце вислали постерунок. Цей після вистрілу у повітря для перестороги другу сальву звернув до людей. На місці згинуло трьох селян, а кількох було ранених. Товпа розбіглася по довколичних селах, забираючи зі собою ранених і вбитих. Першу поміч жертвам стрілянини дали лікарі з Каменки Струмилової.

ПАТ подає, що ціла подія сталася наслідком агітації Сельробу. Один із убитих Василь Жабро, це нібито агітатор Сельробу.

—o—

Бюджетова комісія.

Варшава, 11. січня. Нині після святочних ферій зачала праці бюджетова комісія. Засідання отворив віцепрезес пос. Вижиковський. На засіданні був мін. Чехович і віцемін. Гродинський. Бюджет мін-ства скарбу реферував пос. Голинський (ББ). На загал на основі внесень референта доходи бюджету будуть підвищені на 120,800.000 зол. Підвишку з доходів використають на 15-проц. додаток для урядовців і залізничників та мешканевий додаток для залізничників — разом 115 міліонів зол. На вечірнім засіданні виголосив експозе мін. Чехович. Між мін. Чеховичем і пос. Діямандом прийшло до перепалки, коли пос. Діямад сказав, що міністр має 120 міліонів надвишки. Пос. Діямад сказав міністрові, щоби був щирий та щоби признав, що не хоче обниження.

—o—

Пос. Кшижановський зрікається мандату?

Варшава, 11. січня. Пос. Кшижановський (ББ), ген. референт бюджету, повідомив бюджетову комісію, що зріклеться реферату ген. референта бюджету та становища голови соймової скарбової комісії.

—o—

Віцемін. Висоцький уступить.

Варшава, 11. січня. В політ. колах зачувати, що небаром уступить зі свого становища віцеміністр закордонних справ Висоцький.

—o—

Воєвода Ґолуховський міністром?

Варшава, 11. січня. Кружляють тут чутки, що львівський воєвода Голуховський ввійде до уряду як міністр хліборобства.

—o—

Перенесення надрад. Кучевського.

Львів, 12. січня. До гродського староства у Львові прийшов декрет мін-ства вн. справ, на основі якого заступника гродського старости надр. Кучевського перенесено з днем 15. січня на нове становище до Берестя над Бугом.

—o—

Відповідь СРСР. на польську ноту.

Москва, 11. січня. (ПАТ) Нині в год. 12. вночі по моск. часі наркомінділ вручив польському шарже д'адеф Зелезінському відповідь на ноту польського уряду з 10. січня.

—o—

Югославія верне до парляментаризму.

Льондон, 11. січня. „Дейли Експрес" в інтерв'ю свого білгородського кореспондента стверджує, що ген. Живкович сказав, що як лише сповняться завдання теперішнього уряду, Югославія верне до парляментаризму.

—o—

Державний переворот у Китаю.

Льондон, 11. січня. Із Шанґаю повідомляють за японськими джерелами, що Чанґ Чю Лянг, син Чанґ Цо Ліна, якого національний уряд іменував шефом китайської адміністрації в Манджурії, перевів державний переворот. Заняв арсенал у Мукдені й арештував Янг Кюї Тінґа, бувш. шефа ген. штабу Чанґ Цо Ліна та двох інших знатних манджурських вождів. Причиною перевороту було те, що Чанґ Чю Лянґ не хотів приняти національного прапора та підпорядкувати Манджурію під національний уряд. З Токіо прийшла урядова вістка, що бувш. шефа ген. штабу Чанґ Цо Ліна Янґ Кю Тінґа вбили 11. січня вранці. Він приказав убити ще й двох інших генералів.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87 50—8·88 25, канадійський долар 8·81 50—8·82·00 чеська корона 0·26 33—0·26 66 австрійський шілінґ 1 25·50 1·26·00 румунська лея 0·05 00 0·05·50 французький франк 0·34 50 0 34 75, швайцарський франк 1·71 50—1 72·00 фунт штерлінґів 43·50 00 - 43·-0 00, радянський червінець 18 50 19 5

Золото: 20 корон 36·50·00 36·80·00 20 франків 33 75 00- 34·00·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00 00, 10 російських рублів 46 50·00 47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0 69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3 60·00 3·70·00, австрійський фальорен 1·80·00 1·83·00, російський рубель 3 00·00—3·10·00 копійки за рубель 1·50·00 1 55·00

Збіжа.

Пшениця дірська 45 25—46·25, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 32·75—33 75, ячмінь галицький броварний 34·50—35 50, ячмінь на мливо 27·50—28 50, ячмінь пастівний 35·50—36 25 овес галицький 28 50—29·50 кукурудза румунська 36·00—37 00, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 85 00—100·00 фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75 00 горох пів-Вікторія 51·00 55 50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 32 75—33·75, пішанка пост. в зерні 10·00 00·00, вика 38·00—40 00 сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 31·75—32·75, льон 72·00—73·00, лубін синій 22·00—23·00, ріпак озимий 70·00—72·00, мука пшенична 50 прц. 72·00—73·00, мука пшенична 65 прц. 70·00—72·00, мука житня 65 прц. 50·00—50·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49 00—51·00, отруби житні 22·50—23·50 отруби пшеничні 23 00—23·50, крупи гречані 63·50—66·50, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 48·25—50·75, пенцак 48 50—50·00, просо краєве 43·50—44·50 макухи льняні 47·00—48·00, конюшина краєва 160·00—180·00, мак синій 115·00—125·00, мак синий 90·00—100·00 Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Побільшення „Діла".** Вчорашнє число „Діла" появилося, як це мали нагоду переконатися наші читачі, у зміненому виді. Тепер наш орган буде все появлятися в такому виді. Він постійно буде мати 6 сторінок друку і буде друкуватись ґармондом. Загал наших читачів прийме ці зміни, напевно, прихильно. Особливо раді будуть з такої зміни ті наші читачі, що здавна жалувалися на дрібний (петітовий) друк. Йдучи на ті зміни і наражуючися на звязані з ними великі матеріяльні вклади, наше видавництво має повну надію, що український читаючий загал уповні підтримає всі його змагання в напрямі побільшення та поліпшення „Діла" як морально, так і матеріяльно. Морально присилкою матеріялів і дописів, а матеріяльно побільшенням числа передплатників.

— **На карту „Рідної Школи" звільняючу від алькогольних напоїв** зложив далі д-р Бабій Володимир, зубний лікар у Львові 10 зол.

— **Пригадуємо,** що відомий хор п. радника Купчинського співатиме **колядки в Преображенській церкві** в неділю, дня 13. січня ц. р. в год. 12. в полудне.

— **Каса Хорих і постороння лікарська поміч.** Буває часто, що заможніші члени Каси Хорих звертаються за лікарською помічю поза Касою. Виринає питання, чи Каса Хорих обовязана звернути членові кошти такого лікування. В таких випадках усі Каси Хорих відповідають, що обовязані звертати кошти лише тоді, коли конечна була негайна поміч або коли член звернувся за позакасовою помічю на основі виразного дозволу управи Каси. Дещо інакше виглядає справа на основі присуду Найвищого Суду. На основі того присуду, коли без сумніву устійнили, що якась лікарська поміч була конечна, а тої помочі Каса не могла дати з причини організаційних недостач, тоді Каса зобовязана звернути кошти лікування без огляду на те, чи хорий дістав заздалегідь згоду від управи Каси.

— **Стан засівів.** Головний статистичний уряд стверджує на основі звітів рільних кореспондентів, що на загал осінь сприяла озимині, роботи покінчено в пору, засіви закріпилися добре та виросли як слід. До половини грудня не зауважено шкід, заподіяних вогкістю та морозами. Стан засівів у грудні у цілій Польщі в кваліфікаційних степенях, коли брати на увагу таку табелю: 5 — стан знаменитий, 4 — добрий, 3 — середній, 2 — поміркований і т. д. буде виглядати ось так: пшениця 3.7 (в 1927 році 3.4), жито 3.8 (в 1927 році 3.4).

— **Львівська хроніка.** Застрілився 16-літній син робітника Йосиф Мілявський з розпуки, що не міг продовжувати своїх ґімназійних студій; батько не маючи засобів на освіту віддав дуже талановитого учня спершу до промислової школи, а коли й ця була за дорога до рушникаря. Там хлопець найшов під рукою бравнінґ. — Погано закінчився стан нареченства для молодого зарібника Ізака Віцнера, якого наречена, кравчиня зі Замарстинова, не тільки побила, але ще й попарила кипятком на всьому тілі. — 6 міс. вязниці дістав клепарівський злодій Каз. Сузь, який пробував просто з крамничної виставки потягнути добра на кількасот зол.

— **Крамниця, де нас не розуміють.** Пишуть нам: Цими днями купував я шапку у фірми капелюхів Найвельта у Львові. Помічник у крамниці заявив, що не розуміє по українськи. Коли я звернув увагу завідуючому, що фірма, яка оголошує себе в нашій пресі, повинна мати помічника, що розуміє по нашому, цей відповів, що такі самі домагання можуть мати також... анґлійці та москалі. Про це подаємо до відома наших покупців.

— **Україніка.** У берлінськім деннику „Дер Таґ" у числі з 2-го грудня 1928 р. поміщена вступна стаття бувш. українського консуля Д. Оренчука п. з. „Кінець Росії Петра Великого".

— **Ріжні вістки.** Америк. посол Шерман у Берліні передав 4 міліони зол. для Гейдельберського університету; ці гроші зібрані в Америці прихильниками університету і бувш. його студентами. — Державні доходи Анґлії за перших 9 місяців біжучого фінансового року дійшли до 485,623.395 фунт. шт., а витрати 623,402.545. — У Києві помер у 70 році життя старий „народоволець" С. П. Мельників. — Агенти американського уряду примусової тверезости відкрили на пароплаві, що приїхав з Куби 454 літрів спірту під покришкою чорнила. — Франц. посол у Букарешті передав майбутньому румунському королеві збірку ілюстрованих діточих книжок, переслану одним париським видавцем. — Обікрали доньку італійського короля інфанту Беатріче у церкві. — Мексиканські бандити пірвали французького купця Сініоре і домагаються за його визволення 25.000 долярів. — На Суматрі вибухла епідемія віспи; у Баросі є 200 недужих, з чого 90 померло. — „Журналь де Женев" святкував цими днями 100-ліття свого істнування. — У Римі помер популярний італійський актор Карло Росеспана.

— **80-ліття почтової марки.** Цими днями святкували у Франції 80-ліття дня випуску першої почтової марки. В Анґлії почтова марка істнувала від 1840 р., а у Франції ще 8 літ утримувалась стара система. За висилку листа з Парижа в Руан брали 20 сотиків, в Діжон 70 сот., у Марсей 1 фр. 10 сот. Урядовець, що приймав на почті листи, брав гроші від висилаючого і видавав квиток. Аж посли почали домагатись заведення анґлійської маркової системи. Коли проект приняли 8-го травня 1848 р. по всій Франції розклеїли афіші про цю велику подію. На перших франц. марках була змальована голова Свободи; вони коштували 20 сот., 40 сот., і 1 фр. Дуже мало було по 40 сот. Нині вони коштують від 9.000 до 25.000 франків.

— **Герой дня в Льондоні.** Героєм дня в Льондоні молодий професор Добс, якого візвали до Букінґгемської палати до ложа небезпечно недужого короля. Молодий учений має всього 29 літ. Докторський диплом дістав він 5 літ тому, а вже три роки пізніше заняв професорську катедру в інституті біохемії в лічниці Мідльсекс. Коли його покликали до короля, він боронив погляду, що пацієнта треба лічити кальцієм і його рада дала відразу добрі наслідки. Добс, не вважаючи на свій вік, видрукував цілу низку поважних наукових праць, а найдений ним дешевий спосіб виробу „інсуліни", необхідної при лічению діябетиків, зєднав йому славу між спеціялістами.

— **Світове кіно.** Американська преса повідомляє, що наслідник Валентіна Рамон Новарро, герой „Бен Гура" виступить небавком у Берліні та

ДЕСЕРОВІ АНДРУТИ

Хто не знає ще нині андрутів Бранки?!

Андрути Бранки, що визначаються незвичайною кришкістю печива, незрівнаною якістю горіхової начинки, без якихнебудь шкідливих для здоровля підмінок є нині

найпопулярнішими солодощами в краю.

Бранка С. А. Львів.

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші 711 37-08 РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

Парижі як... оперовий артист у „Тосці". — „Латинський кіно-союз" і „Кіно-товариство франц. і чужинних повістярів" обєднались у „Міжнародній кіновий союз" з капіталом 7,600.000 фр. — „Перла Семіраміди" — такий буде заголовок нової української радянської фільми, присвяченої історії міста Одеси. — У 80 р. життя помер відомий франц. кіновий актор П. Жорж. — У Голлівуді в фірмі „Парамаунт" заангажували на постійно російську артистку Ольгу Бакланову, що грала в останній фільмі „Чоловік, що сміється" В. Гюго. — У Берліні приготовляють згукову фільму, присвячену Фр. Шубертові, якого гратиме артист Г. Тіміг. — У Берліні вийшов німецькою, французькою і англійською мовою перший експортний катальоґ радянських фільм. — Скількість кінотеатрів у Спол. Державах дійшла до 14.673. Щодня їх каси дістають більш як два міліони дол. Капітал покладений у ці підприємства доходить до 1 міліярда дол.

— 20.000 потайних шинків. Співробітники „Ню Йорк Телеграфу" закінчили анкету про нарушення сухого режіму в Ню Йорку. Краще би й не робили. На підставі зібраних ними даних у місті є 20.000 сховищ, де продають алькоголь на місці і „до хати". Співробітники зібрали 500 зразків напитків, які продають у цих потайних захистах „мокрого режіму" і піддали їх хемічній аналізі. Виявилось, що 51 із них мають у собі небезпечну отруту, 70 сфабрикованих з денатурату, 362 є небезпечні, бо зроблені з фальшивого алькоголю, а лише 17 зразків є зразкових, себто нормальних, як в Европі.

— Рекорд літака. Американський літак „Квешченмарк", що почав у дні Нового Року рекордовий лет над Каліфорнією, вдержався в воздусі 150 годин 40 хв. У колах спеціялістів є погляд, що після цього досягнення, можливою є подорож довкола світа літаком.

— В Америці лютує грипа. Пошесть грипи, що досі ширилася в зах. стейтах Зл. Держав, перенеслася також до східних і півн.-східних стейтів. За останній тиждень у 39 містах померло там 2.031 осіб. За попередній тиждень у цілих Злуч. Державах померло 1275 осіб. За той сам час занедужало 2.000 людей.

— Уніформи для стенотипісток. Мексиканський уряд рішив завести для всіх стенотипісток уніформи, після завзятих та довгих дискусій у парляменті. Стверджено, що мексиканські машиністки (й без цього гарні) приходять до праці у таких чаруючих тоалетах, що урядники „зривають" собі очі. Це впливає некорисно на видатність праці. Згідно з внесеними проєктами одяги мають бути по коліна, з високими ковнірцями та довгими рукавами.

— Швидкість машинового писання. Американський часопис „Офіс Апляенс" повідомляє, що якась панна Ріва Вол, яка може писати на машині лише лівою рукою осягнула незвичайну зручність. Без нічиєї помочі обслуговує вона свою машину, закладає папір, повертає вілок, обертає валець і т. д. Підчас конкурсу писання на машині протягом чверть години осягнула вона скорість 60 слів на мінуту. При писанні одного і того самого речення скорість її праці доходить до 112 слів на хвилину. З цього приводу каже один французький фаховий часопис: Ми не сумніваємось про правдивість твердження американського часопису, додамо лише, що в Европі є всього кількох мистців, що вміють зробити те саме двома руками.

— Чайний вечір „Української Бесіди" і „Союзу Українок". Довідуємося, що заходами „Української Бесіди" і „Союзу Українок" львівське громадянство матиме нагоду провести приємно Маланчин Вечір і повитати в гарному настрою Новий Рік. Не сумніваємося, що кімнати Бесіди заповняться по береги старшим і молодшим поколінням, які однаково відчувають недостачу розривок і товариського життя. Початок в год. 9-ій вечером.

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 12-го, г. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй", японська опера на 3 дії. Нова вистава (премієра).

Неділя 13-го, г. 3. попол. „Гультайська трійка" (швець, кравець і столяр).

Неділя 13-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі" (третій раз).

Великий Міський Театр:

Субота 12-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".
Неділя 13-го, г. 3·30 попол. „Ножки на стіл".
Неділя 13-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".
Понеділок 14-го, г. 7·30 веч. „Дорожна зрабина" (50% знижки).

Кіна.

„Аполльо": „На проносі" Жеромського.
„Лев": „На проносі".
„Ода": „Шеф Фанїз за журами гарему".
„Палас": „Мадярська рапсодія".
„Фатаморгана": „Червона танечниця".

Дописи.

КАЛУЩИНА. (30-літній ювилей чит. „Просвіти" в Новиці). В звязку з ювилейним святом Т-ва „Простіта" відсвяткувала в суботу дня 22. грудня 1928 р. читальня „Просвіти" в Новиці 30-літній ювилей свойого істнування. По святочній Службі Божій і панахиді, яку відправив місцевий парох о. Оч. Король при співучасти лугового хору, вечером тогож дня в гарно прибраній салі читальні відбулася святочна академія. В програму свята входили хорові прозукції та декламації. Реферували о. парох Ом. Король, п. Смольський Теодор та відпоручник філії з Калуша п. Король Іван. Саля читальни була по береги заповнена як своїми, так і позамісцевими учасниками, що прибули звеличати це небудене свято. До піднесення бадьорого настрою хвилі чимало причинився місцевий луговий хор, який під диріґентурою п. Короля Івана гарно відспіваними піснями захопив зібраних. Незвичайно миле враження викликав серед учасників реферат о. Ом. Короля, який відчитав списану проф. Королем Львом історію розвою читальні в Новиці. Новичани повинні бути вдячні проф. Королеві Львові, який чимало завдав собі труду над зібранням і списанням цінного матеріялу, причиняючись до звеличання свята. Декламації виконали Дмитро Когут, Соф. Хацевич, Марія Боднарчук та Іван Хацевич с. Ілька. Було би вказано, щоб кожна читальня постаралася списати свою історію, чим зазначила би тривкість свойого буття та вказала б будучому поколінню, як ту просвіту здобувається, як її розуміти та по якому шляху йти до кращого життя. — Слід зазначити, що калуське староство, даючи дозвіл на устроєння ювілейного свята, з невідомих причин вичеркнуло з програми панахиду та заборонило її відправити. — **Учасник.**

ЗБАРАЖЧИНА. (З документів часу) Rzeczpospolita Polska. Województwo Tarnopolskie Starostwo Zbar. ż. L. 188/7 3. Zbaraż, dnia 12. grudnia 191 . Do P. T. Zarządu Towarzystwa „Łuh" w Skorykach, do rąk Iwana Chudego. Pismem z dnia 6. grudnia 19 8 jako przewodniczący stowarzyszenia „Łuh" w Skorykach doniósł Pan Staroście, że stosownie do § 8 statutu Tow. „Łuh" na wszystkich zbiórkach mają jawić się w jednolitem umundurowaniu i z odznakami i że z dniem zgłoszenia w jednolitych mundurach będą występowali na wszystkich zbiórkach i przy paradach, jakkolwiek przez Zw. gminną w Skorykach został pan należycie poinformowany o obowiązujących przepisach, dotyczących noszenia mundurów. Wobec powyższego na zasadzie § 25 ustawy z dnia 15. listopada 1867 r. Dz. U. P. Nr. 134 o prawie stowarzyszenia się — zawieszam dalsze czynności stowarzyszenia, aż do stanowczego rozstrzygnięcia o rozwiązaniu. Od tego orzeczenia wolno Panu w ciągu dni 14 licząc od dnia następującego po dniu doręczenia wnieść odwołanie do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu przez tutejsze Starostwo. Ewentualnie wniesiony rekurs nie będzie miał mocy wstrzymującej. Starosta powiatowy Dr. Kreczkowski — Товариство „Луг" у Скориках внесло просьбу, а радше повідомило староство в Збаражі, що буде уживати такого мундуру, як приписує § 8 затвердженого статуту (Воєвідським Урядом в Тернополі з дня 10. лютого 1927 р. до ч. Ц. П. 888). Староство в Збаражі у відповідь на це завішує Т-во „Луг" у Скориках, мотивуючи це тим, що голова „Лугу" був як слід поінформований громадським урядом у Скориках про приписи дотично ношення мундуру. Тимчасом ціла історія виглядає так: Члени Т-ва „Луг" у Скориках не уживали взагалі мундуру. В-йт будучи на сесії в старостві в Збаражі, сказав потім голові Т-ва „Луг" що він має постаратись про дозвіл на мундур. На тій основі голова „Лугу" повідомив староство дня 6. XII. м. р., що згідно з § 8 затвердженого статуту члени Т-ва будуть уживати такого мундуру, який приєднує до п. А у відповідь на це староство в Збаражі поспішилося завісити діяльність Т-ва „Луг" у Скориках.

ЯРОСЛАВ (Свято „Зорі".) День 2. грудня м. р. буде памятний для ярославського міщанства, бо того дня основано ремісничо-промислове т-во „Зоря". Досі міщани в Ярославі жили досім необєднані та незорганізовані, хоч їх станові інтереси цього вимагали. Така незорганізованість мусіла спричинювати нашому міщанству й ремісництву великі шкоди. Треба радіти, що зворот до кращого вже почався. Після підготовки прийшло згаданого дня до відкриття т-ва „Зоря". Сподіємося, що воно буде справді провідною зорею для цього граничного міста. Свято відбулося в салі т-ва „Родина" при дуже численній участи. Збори відкрив д-р Й. Пеленський, що вказав на значіння та мету товариства і привитав делегатів зі Львова: проф. Теод. Преторіюса від Міщанського Братства і пп. Галбея та Белеґая від т-ва „Зоря". Опісля промовляли згадані делегати. Після вибору виділу і голови п. Томи Преторіюса присутні зложили кількадесять зол. на допомоговий фонд. То т-во вписалося відразу 87 членів. (Досі є вже 120 членів). Нове т-во винаймило для себе вже окрему ломінку з садом і городом в найдогіднішій частині міста. — **Ярославський міщанин.**

ЖУРАВЕНЩИНА. (Протиалькогольний плебісцит.) Є в Журавенщині село, якому на імя Голешів. Це й моя парохія. Село таке бідне, що йому подібне не легко найти. Величезна коршма в готицькому стилі з поверховими ґалерями внутрі була цілим лихом для села від віків. У ній громадяни днями і ночами вікували і пропивали все, що мали. До війни ціле майже село мало йти на ліцитацію, а довги села виносили більше, як його майно. Наслідки тої налогової пиятики ще й такі, що майже що друга хата має умових чи фізичних калік, нераз кількоро в хаті. Серце болить дивитися на цей бідний нарід, якого коршма довела до руїни матеріяльної, фізичної і моральної. В році 1921 спровадився я до цього села, яке було знищене цілковито внаслідок воєнних діланів на місці. Лиш коршма одна, поранена вправді, та всеж таки ціло стояла, не лякаючись ніяких лиходіїв. Моїм завданням від першої хвилини було відтягнути нарід від неї, хоч, що правда, по війні, як кажуть, відносини під цим оглядом дещо поправились. І не легко було це зробити, хоч ріжних способів я уживав. Аж ось минулого 1928 року в день Чесного Хреста попробував я щастя і попробував перевести протиалькогольний плебісцит, держачись, річ ясна, всяких формальностей, приписаних законом. Плебісцит дуже добре удався. Жіноцтво все сповнило свій обовязок; видно, що воно найбільше відчуло те лихо, яке вносила коршма в хати, в родинне життя. Мущини деякі нетолували і навіть почали вести аґітацію „за коршмою", але тільки між собою; правдоно з тим не мали якось сміливости виступити. На диво і жид-коршмар голосував „проти коршми", бо мабуть брав цей плебісцит на жарт, так, як багато його „пацієнтів". Тимчасом воєвідство цей плебісцит затвердило і він став правосильним та обовязуючим. І так Голешів перший мабуть в цім запущенім на загал жидачівськім повіті, а в Журавенщині напевно перший рад не рад має бути нині тверезим. Може і з нього будуть колись люди, а добрий початок вже є, бо ось на дар „Просвіті" зложили люди 100 зол., як ні одно село в Журавенщині (одно найбільше 49 зол.). Раджу отже всім священикам та учителям, щоб користали з того протиалькогольного закону, який є дійсно великим добродійством для нашого темного, бідного народу, що по війні зачинає, на жаль, знову вертати до чарки, а передовсім зачинає розпиватися молодь. На це звернім заздалегідь пильну увагу! — **о. Григорій Мучичка.**

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ІЛЬКО СЕМАКА.

Дня 4. січня ц. р. помер в місточку Превідзи на Словаччині б. посол до австрійського парляменту й буковинського сойму Ілько Семака. Помер далеко від своїх рідних і близьких, далеко від рідного краю, за яким тужив до самої смерти.

Ілько Семака родився 1867 року в Бергометі, де його батько був православним священиком. Після закінчення студій у черновецькому університеті був пок. Семака суддею в північній части Буковини, опісля кілька літ начальником суду в Солці, а вкінці радником і надрадником суду. В своїй урядовій службі кермувався завсіди справедливістю і людяністю. Винісши з рідної хати горячу любов до українського народу і скріпивши ці почування у студ. т-ві „Союз", де належав до найдіяльніших членів, пішов у життя з сильною постановою: працювати для освітно-культурного й економічного піднесення українського народу на Буковині.

І справді пок. Семака працював по ріжних товариствах, їздив по селах, відчитував читальні, взагалі: не відказувався ніколи від праці для народу, уважаючи її своїм обовязком. Українське громадянство Буковини відплатило пок. Семаці за ту щиру працю, вибираючи його послом до краєвого сойму, а небавком і до віденського парляменту. Також його політична діяльність спрямована була на одно: на придбання свому народові якнайбільше злобутків, на зрівнання його в правах з іншими народами Буковини.

Опинившися з вибухом світової війни у Відні й перебувши там всі злидні еміґраційного лиходіття, пішов на старости літ працювати по свому фаху у глуху словацьку провінцію, щоб заробити на прожиток для себе і своєї сімї. Там і скосила його люта смерть. — В. П. П.!

Теофіля з Носалевичів Юзьвяк, жінка пароха в Бронци пов. Дрогобич, упокоїлася в Бозі дня 18. грудня 1928. Похорони відбулися в Бронци дня 21. грудня 1928. — В. І. П. 1263

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні збори Українського Лікарського Товариства в дбудуться дня 26. січня 1929 р. в домівці Товариства пов. вул. Руській ч. 9/II. о год. 6. вечером. — Порядок.

Замість святочних і новорічних побажань зложили на „Рідну Школу" ВП.: Фабрика пастн О. Левицької і С-ка Львів 100 зол. в сто святочних і новорічних желань своїм відборцям. Марія і Ярослава Сесик, Львів 50 зол.; Споліткевичі Львів 10 зол., Михайло Балдюк 10 зол., д-р Володимир Бабій Львів 10 зол.

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП.: Мирослава Шавалюк, ученица I. кляси СС. Василіянок, Львів 50 зол. замість квітів, інж. Михайло Гамота 10 зол.; Стебницький Микола судія в Старім Самборі 100 зол., Успенська Цецилія 25 зол. замість перекурсії для хору, М. Яцевич надрашник Суду у Львові з нагоди вінчання 50 зол. для гімназії в Яворові; радник Іван Коростда 30 зол. на покриття шкіл; Палій Василь, Львів 50 зол. замість привітання в день іменин. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1170 1—1

Подяка американським землякам. Українській Дитячий Притулок у Подобрадах складає щиру подяку українцям в Америці, а передовсім п-ні Марії Сонинні (Deaconess first Ukrainian Presbyterian Church), що в місці листопаді м. р. прислали для дітей притулку чотири пакети: білля, сукнин, теплі шапки й богато ріжного одягу. П-на Сонинна була нього діта в притулку та бачила незмірну долю дітей, що на зиму майже нічого теплого не мали. А найбільше дітей — не сироти або діти студентів-абсольвентів і робітників. Запомога п-ни Сонинни не перша від американських земляків. Сто долярів одержав притулок від Т-ва ім. О. Кобилянської з Фордсона, 300 чеських корон від п. Цегельського, 50 чеських корон від п. Шевчука з Нью Кастль. Всім їм щира подяка! За Комітет: **Проф. С. Русова**. Прага, Верновіче ул. Pricni 1[a].

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСЛЯКІ годинникарсько-ювелірські роботи виконує найстараннійше Докбровсні-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1264 (2) 32—?

ВІДДАМО кожному добру і певну експстенцію без ніякого ризика. Письмені зголошення приймає за залученням почтового значка. **Ер-Ка-Верк** Мислоиці, Гор. Шлеськ 1266 4—?

ВЛАСНИЧКА нової школи жіночого кравецтва повідомляє, що при школі відкрито робітню лундурнів для учениць жіночих шкіл, по ціні 20 зол. Також приймає пошиву з найскромнійших ткань, по найнизших цінах. М. Колодзійська, Академічна 22. 107 18 ?

ГОДИННИКИ тільки найлучших фабрик преціційні продаж за готівку і на ґаті від десятків д-т з найлішої сторони, лише фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 132-?

ЛІЧИТЬСЯ ВОДАМИ МІНЕРАЛЬНИМИ фабрики „Здроє". Дають краще всіх инших! Дістати можна в Аптиках. 874 9—9

НА ПРОДАЖ реальність є лежачо-ся а дому о 3 кімнатах, будинків господарських 1/, жорнового саду і 6½ жорна города, положена 3 км. від повітового міста і жельзниці, надаєся на вітнисько. Ціна 4000 долярів. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Окаїнне купно". 1178 3 4

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх красних та акордових пісень висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1151 6 8

ДОДАТКОВИЙ ЗАРОБОТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7 1252 2—1?

ПОЧАВ сезонова гарнітур в народнім стилю крутий кушмами. Зголошення від 4—6 Коперника 42 б. м. 7 1254 2—2

КОНЦИПІЄНТА на чатырочного здібного приймає від дня 15. січня п. р. канцелярія адвоката Д-ра А. Жуковського в Підгородчиках. Подати услівя. Неприняті оферти останутъ без відповіди. 1241 2—?

ПІЛКУЮ паненок до 5-літнього хлопця, яка могла би денно по в льки години посьвітити дитині і дати їй передшкільне в ховання. — Марія Ганулик, вул. Театинська ч. 3. 1265 1—1

КУРСИ ТОРГОВЕЛЬНІ П. Гершпрунґа, вул. Личаківська ч. 34, приймає записи на ново 5-ти місячний курс торговельний, особно для абітурієнтів. Стенографія. Писання на машинах. 1271 1—1

16 ЛІТНЯ дівчина селянка шукає служби в українській родині. Зголошення до адм. під Селянка. 1272 1-2

ГРИБИ. Висилаю почтою за послідплатою, оплачено, гарні, вибрані гриби (найменше 5 кл.) по 24 зол. за кільо, також повна з чистих сливок в цукрою бочілочка 5 кг. 19 зол.; правдива овеча бриндза в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол та великі сушені груші 5 кг. за 18 зол. — **Ф-ма М. Штуммер. Косів к. Коломиї.** 1187 5 10

НОВІ НОТИ. В. Безкоровайний: Думи мої. Сагон пишевий — віш. хор. На городі постирнак — муж. хор. Калина — сольсеніє. 1259 1—3

ІВАН ЛЕВИЦЬКИЙ. Ноти на скрипку з фортепяном. II-ий Український танок. Червона Калина. марш (чельо edition). Гетьманщина. Дума. — Жіночі хори: (оп. Пахт). — Мішані хори: Тече вода. Мінеться віч. Глянь на криницю. 1268

ПЕРЕСТОГОГА! Перестерігаються українське громадянство взагалі, а зокрема книгарство і видавництва перед складучими несовісними платниками: Іван Мизитюк, трафіка в Стрию на Поштах не вичуши векселя на 40 зол. ще минулого року, а мимо того далі пробує брати векендарі без гроший, а по-ному принципово не платить. — Михайло Шиманський в Борщеві не вичуши векселя на 100 зол. а при судовій екзекуції зголошується тим, що в него нема що занести. — Стефан Семчишин, після його заповідання з Дидьової п. Лютовиска, побрав у нас товар на зол. 50, даючи на те векселі кооперативні. Згода в Дидьовій з підписом Копко Петро. Листівки висилати до Дидьової, перевуда назад, що там такі люде незнані. (Дальше буде). — В-во „Русалка" у Львові. 1266 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг нервів, серця і нервуна

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

1232 Перестерігаємо Рентгеном 3 2

ВІЛЬГЕЛЬМ ЛЕБЕР

Конфекційний Дім Одягів мужеських, жіночих і дитячих

1220 **в СТАНИСЛАВОВІ** 2—2

вул. Сапежинська, ч. 11.

Сталі ціни видко на кождій штуці.

Львівські САМОХОДОВІ КУРСИ вулиця Піщанича ч. 23.

Одинокі курси в Східній Галичині, яких система спеціяльних шкільних возів і законд. показових, система навчання гарантують шпидку і досконалу науку. 1260 1—1

Початок курсу 14. I. 1929.

Вписи щоденно від 8—10. Оплата 160 зол. або 90 зол. перша рата 30 зол. Оглядайте плякати. Жадайте проспектів. - Зам спеціяльні мешкання.

Подяка.

Підписана Стаття складає почлюдні подяку Високоповажаному Пану Олександрови Горуньому у Львові за щедрий дар книжками в хосен бібліотеки Школи ім. кн. Льва у Львові на Личакові. — **Старшина Кружка „Рідної Школи" ім. кн. Льва у Львові на Личакові.** 1267 1—1

L. M. 195.789/28.
W. II.

Оголошення!

Львівське Воєводство рескриптом з дня 1. XII. 1928. Ч. СА. 12212/28 затвердило ухвали прибічної Ради Комісара Ряду міста Львова з дня 14. і 28. червня 1928 року **в справі введення** в місті Львові комунального податку від незабудованих площ і грунтів будівельного характеру, якого статут рівночасно оголошує Маґістрат на урядових таблицях оголошень в Ратуші і дільничних Комісаріятах.

У зв'язку з тим **взиває Маґістрат** всіх власників незабудованих площ і грунтів будівельного характеру, щоби по думці § 7. статуту зложили в часі **3-тн днів ц. є. до дня 5. лютого 1929 року** у відповідних міських Комісаріятах дільничних **деклярації** до виміру цего податку на рік 1928 і 1929 на урядових друках, які на бажання безплатно видає відповідний комісаріят.

Незложені декларації в повищім терміні, згідно зложення — з думкою ухилення від обовязку платити данину — неправдивих зізнань, або неповних будуть карані по думці § 16 статуту грішною до висоти 20-кратної втраченої данини або на втрату нараженої.

Маґістрат кор. стол. міста Львова

У Львові, дня 2. січня 1929 р.

Д-р Отто Надольскі в. р.

Комісар Ряду з. о. Президента міста

1257 1—1

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

1270 10—?

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати до Себе дня 16. грудня 1928 р. найдорожшу дружину та найдійшу маму бл. п. Теофілю з Носадевичів Юзьвак. — В тім тяжкім горю приніс нам богато потіхи і розради Впр. О. Іванусів, який многократно в тім часі нас відвідав. — Нижчо і доокольчне Впр. і Всч. Духовенство виявило нам вельми богато щирого співчуття та шануючи память Покійної, віддало Її посліднім прислугу, відпроваджуючи Її на місце вічного супочинку. — В першу чергу дякуємо Впр. О. деканові Шевчикові за провід в похороні, а дальше: Впр. О. професорові Кізьликові за слово найщире потіхи і надію Божого Милосердя, виголошене над домовиною коло хати, Впр. О. Погоренькому за надгробне слово повне розрадн, Впр. ОО. Хотинецькому, Дурнотові, Чижевичеві, Руданському, Войтовичеві, Баранецькому, Шуньському, Німцовичеві, Ковальові ЧСВВ. і Маєрові за їх участь в похороні, а також ВП. П. комтр. пед. Камінському з Дрогобича і Романякові учит. зі Снятинки, а вкінці захистові Сирітському в Дрогобичі за висилання своєї відпоручинні Сестри до участи в похороні. — За ті всі співчуття, слова потіхи і розради, як і за участь в тім сумнім обряді похоронім щире Спаси-Біг всім учасникам того сумного обряду. — Бронниця, дня 30. грудня 1928. **о. Михайло Юзьвак**, муж. **о. Стефан, Олександер, Роман, Анатоль** — синн. 1263 1-1

1255 **УРОЛЬОГ** 1—5

д-р Маркил Ґраф

ординує в недугах нирок і мочових від 4—6 вул. Фоедон 7. Тел. 66-55.

ЖІНКИ! Дуже богато жінок терпить на внутрішнє обірвання, яке звичайно виступає по пологах, в тяжкій праці, з дениганни та богато інших причин. Тому жінка певно буде здорова, охоча до життя і праці, як що спровадить собі спеціяльний бандаж про п обірвання внутренностий.

При замовленню треба подати міру в центиметрах або витяжку: 1) в пасі 2) в колесо через перед, 3) в колесо через назад, 4) в колесо через перед, дальше ріст (високий, низький або середний) кількість перебутих пологів. Також описати чи є нестравність жолудка, утиск і боль в середині, біль в голови і часто навіть очей, біль в кріжах, плечах і під лопатками, біль в підчеревці, біль в пахвині, біль одної або обох ніг і т. д.

Все докладно описати і в цілим довірям спровадити бандаж або спеціяльний гумовий пас черевний, зладжений і доповнений відповідною пельотою відповідно до роду недомагання. Ціна від 25 до 40 зол. надзвичайної конструкції ціна низка.

При недомаганнях і недугах з приводу внутрішнього обниження або обірвання: жолудка, нирок, матиці і нирок, ніякі лікарства не помагають але тільки хвилево успокоюють терпіння. Тому також одним лікарством крім операції є приноровлення бандажу, набутого у спеціялісти бандажисти. М. Л. ПОЛЯЧЕК в Самборі ч. 7.

Також і для мужчин достаються спеціяльні паси проти обниження жолудка, нирок і кишок. Бандажі пропукливі, що заосмотрюють найбільші і застарілі руптури пупка, черева, уда, пахвини і навіть устненої в долину. Гумові панчохи проти жилякія і пухнення ніг. Мочники гумові для ослаблених на міхур мужчин і жінок до вливання підчас ходу, праці, подорожі і в часі спання. Прикладки і ректори проти згорблення і скривлення хребта. Протези штучних рук і ніг для калік і ампутованих. 1146 4-4

УКРАЇНЦІ! Ще діть вигідно запрацьований грош. Негайно напишіть листівку а вишлемо кожному безплатно ілюстрований цінник мануфакту в. Просимо адресувати „Polska Produkcja" Łódź Kilińskiego 4. 1262 1—1

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩЕ

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, пледи.

1092 7—13 ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ

Висилка детайлічка зрено з фабрики. **РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО**

ЛЕЩКІВ, п. Варяж (Сх. Галичина)

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА ч. 18. В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.

ПІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ

При важнішних запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.

2325 30—32

„HIS MASTER'S VOICE"

признані на цілій земській кулі як найпрецизніші

THE GRAMOPHONE Co Ltd. LONDON

Генеральне Представництво на Польщу

Йосиф Векслер

Експерт і член британської торговельної палати.

ВАРШАВА, вул. Маршалковська ч. 132. КРАКІВ, 371 11 ? **ЛЬВІВ, Фльоріянська ч. 25. Сикстуська ч. 2.**

Вже продається

1264 **Б. ЛЕПКОГО** 1—1

Полтава т. II.

Ціна брош. . . . . . **зол. 10·—**
Управ. в півполотно . . . . . **„ 12.—**
Оправ. в ціле полотно з золотими витисками **„ 13·50**

Замовляти в книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10. та у всіх українських книгарнях.

За редакцію відповідає Василь Мулонй. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

Ч. 10 (11.351). Львів, середа 16. січня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„Свобода науки".

Львів, 14. січня 1929.

В харківському „Комуністі" з дня 1. січня п. р. читаємо постанову Всеукраїнської Академії Наук в справі акад. С. Єфремова такого змісту:

„Розглянувши справу акад. С. О. Єфремова і заслухавши його пояснення, президія ВУАН: 1) вважає за непропустимий і суворо осуджує виступ С. О. Єфремова з полемічною статтею, скермованою проти політики радвлади (? — Ред.) в закордонній пресі та ще й у тій, яка вороже ставиться до радвлади („Діло"); 2) Президія ВУАН відзначає, *що не можна бути академиком Радянської України, не захищаючи її від її ворогів і не беручи активної участи у переведенні в життя заходів радянської влади* (підкреслення „Комуніста". — Ред.) та в її роботі в царині культурного та господарського будівництва; 3) зауважує акад. Єфремову його хибну позицію, бере до відома його заяви до президії ВУАН і вважає за потрібне *усунути його від будь-якої організаційної та адміністративної роботи в органах ВУАН* (підкреслення „Комуніста". — Ред.), залишаючи за ним лише наукову працю, де він міг би виправдати обовязки громадянина радянської республики, про що він говорить у своїх заявах на імя президії ВУАН".

Ось і постанова Академії, постанова, накинена з гори, накинена тими самими чинниками, що інсценізували „мітінґи вчених", на яких приймалося відомі резолюції з протестами проти „контрреволюційної" праці акад. Єфремова. Наведена постанова є завершенням описаного в нас давніше цькування і „вченого мітинґування" проти людини, що стала чесно в своїй обороні. Академію Наук примусили червоні диктатори стати знаряддям їхньої політики і не тільки політики, але й знаряддям топтання людської гідности, ломання особовости та пониження членів Академії Наук і тим самим знаряддям самопонижування цілої установи. Чогось аналогічного до того факту ні навіть чогось ближчого до нього не найдете в ніякій хроніці ні одної Академії Наук на світі. А чейже в тих Академіях працювали і люди науки та громадяни, що не все мали політичні погляди ідентичні з поглядами даної влади. В усіх Академіях світа про вартість академика і його наукові кваліфікації все рішали і рішають не його такі чи інші національно-політичні погляди, а виключно його наукова праця.

А тут? — Академія рішає, що „вважає непропустимим і суворо осуджує виступ С. О. Єфремова з полемічною статтею, скермованою проти радвлади в „Ділі", а далі, що „не можна бути академиком Рад. України, не захищаючи її від її ворогів". На маргінесі того рішення слід завважити, що стаття акад. Єфремова, опублікована в „Ділі" не була зовсім скермованою проти радвлади, а була виключно обороною власної особи і національної чести автора перед деякими закидами, що появились на сторінках тогож „Діла". „Не можна бути академиком" і т.д. „не захищаючи радвлади", а чи можна бути „академиком Радянської України" не захищаючи власної гідности і особистої чести? З льоґіки тієї накинутої Академії постанови виходить, що можна.

Акад. Єфремова позбавлено прав виконувати в Академії якунебудь „організаційну та адміністративну" працю, але за те дано йому змогу далі науково працювати, щоби *„він міг виправдати обовязки громадянина радянської республики"*. Хіба ці останні слова мало кажуть про тамошні відносини, хіба не кидають сто разів яснішого світла на них як десятки виголошених представниками радянської „Укрнауки" рефератів про „розквіт української науки" на Радянщині? Подумайте тільки! По цілому ланцюгові туртур і моральних мук раптом: ласка! І ще й яка ласка: виправдати обовязки громадянина радреспублики! Виправдати в моральній депресії та упокоренні! Не відчуваєте болю? Це все й є ті „сприяючі" відносини для „свободи української науки"!

Ще про події в Югославії.

Югославянська кріза. — Королівський Туз. — Хвиля европейських диктатур.

Берлін, 10. січня 1929 р.

I.

До 1877 року, тобто до російсько-турецької війни за царя Олександра II. Югославія була частиною турецької держави. Від 1878 року, то є від Берлінського Конґресу югославяни починають в щораз більшій мірі визволятись від турецьких впливів. Нація бистро розвивається і ми бачимо цілий ряд державно-правних трансформацій, що міняються зі зворотною скорістю: повстання Старосербії, політична активізація Боснії й Герцоґовини, далі Хорватії і Славонії, повстання Чорногори (Монтенеґра) і нарешті справ Дальматії. Понад усім тим зріст і скріплювання свідомої югославянської національної спільноти. Дві балканські війни в 1912 і 1913 році є безпосереднім висловом цього швидкого процесу балканського державного переформлювання. Югославія, ще вчора цілий ряд провінцій, розірвана державно, культурно і політично на цілий ряд елементів, робиться після великої війни обєднаною і найбільшою балканською державою. Одначе з тим обєднуючим зовнішним процесом не йшло обєднання внутрішнє. Як відомо, хорвати є католики, серби є православні. Хорвати вживають латинки, серби кирилиці. Серби по своїй натурі унітаристи і централісти, хорвати привикли в Австрії до самоуправи і децентралізму. Серби є настроєні монархічно, хорвати більше демократично. Можна скласти богато довгу листу тих противенств. Їх остаточна формула була утнена хорватів з боку сербів.

Взаїмне напруження висловилось перед роком у виді нікчемного політичного збийства в югославянській скупштині, заподіяного чорногорським сербом Рачічем на кількох хорватських послах. Та найгірше те, що помер від ран провідник хорватів Степан Радіч. Це перелило мірку і в державі почалась боротьба, яка раньше чи пізніше мусіла привести до розвалу держави. В моменті найбільшого її напруження югославянський король Олександер проголосив у краю свою диктатуру. Парлямент і всі виборні корпорації розвязано, знесено парляментарний устрій держави і від тепер не нарід разом з королем, але тільки і єдиновладно сам король. Встановлено ґенеральський уряд, заведено цензуру, контролю зборів і всяких публичних актів. В підставу держави положено не взаїмне порозуміння і державне хотіння нації, лише королівські декрети, військо і поліцію. Але виключно тим ніякої держави во вік не втримаєш.

II.

Добре є мати для таких ситуацій і можливостей свого монарха. Особливож нації, що зложена зі стільки відосередних елементів, як от Югославія. Це є порятунок, сила, що є до цього управнена, аби, стоючи понад партіями, втримувати єдність у державі. З югославянським парляментаризмом справді не можна було вести ділову працю. Винен тут, розуміється, не парляментаризм, не інституція сама по собі, винні люди. Інституції є тим, що з них роблять живі реальні люди. З найгіршим устроєм розумні будують цілі імперії; дурним навіть ідеальний устрій не поможе. Річ не в монархізмі і не в парляментаризмі, річ у людях. І коли югославянські люди не освідомлять собі справи, не забажають переформитись внутрішньо, — бо саме в тім лежить джерело лиха, — то не поможе, розуміється, ні військо, ні декрети, ані поліція — і не поможе теж особа короля, найновший туз викинутий перед тижнем в югославянській політичній грі. З викиненням цього туза починається гра. Є це сінґулярний випадок, що серед цілого ряду европейських повоєнних диктатур сам король бере віжки в руки. Але — кожна диктатура може одного дня завалитись. Еспанська, італійська, також всі інші. В такім випадку і решті Европи залишається останній вихід — монарх. Або, всеспільне почуття національної спільноти, коли хочете — націоналізм. Це зберігає. У Франції або Німеччині моглоб перевернутись і сто диктатур. Це державного істнування тих націй не квестіонувалоб. Колиж звалиться югославянська диктатура, то з нею звалиться і монархія. Останній тамошній зберігаючий державу козир. Програвши в нещастю і цього останнього туза, Югославія перестане істнувати.

III.

Коли дивитись зовнішньо-політично, югославянська кріза завершує дуже цікавий процес устроєво-політичного переформлення цілої південної Европи. Від Пирінеїв аж по анатолійську високорівню — скрізь диктатури. В Еспанії, Італії, Югославії, Греції і в Туреччині. Бож помимо модернізації парляментаризму Туреччина — це є її „Ґхазі" — Кемаль баша. Скрізь у цьому просторі має до говорення тільки один чоловік, це значить: у всіх тих країнах є тільки одна, та чи інша зовнішньо-політична думка. Але далі це значить, що „здиктатуризовані" Европі лекше уложитись у певну зовнішньо-політичну систему, ніж це булоб при цвітучім парляментаризмі. В укладі нинішньої світової політики, система европейських диктатур означає до певної міри можливість скорого зконденсування Европи в одну ударну цілість, так, як це намагається перевести анґлійська політика. Більком людям завжди лекше зговоритись, ніж великим парляментарним машинам.

Зенон Пелеський.

Радянська Україна.

Зміна в президії ВУЦВК-ту.

В харківських „Вістях" з дня 30. грудня м. р. читаємо таку постанову Президії Всеукраїнського Центр. Виконавчого Комітету (ВУЦВК-ту):

„У звязку з обранням О. І. **Буценка** на голову Харківського Окрвиконкому, президія ВУЦВК-ту звільнила його на його ж прохання від обовязків секретаря ВУЦВК-ту. Так само звільнила вона від обовязків секретаря ВУЦВК-ту **С. Н. Власенка** на його прохання. За секретаря ВУЦВК-ту вибрано **Марка Сергієвича Василенка** з введенням його до президії ВУЦВК-ту".

Буценко був першим секретарем ВУЦВК-ту і виконував обовязки заступника голови того комітету. Він, як бачимо, з постанови, перейшов на інше менше відповідальне становище голови харківського окружного виконавчого комітету. Другий секретар ВУЦВК-ту **Власенко** звільнений зі свого становища як і Буценко теж на „власне прохання", але на ніяке інше становище, навіть підрядне він не перейшов.

Оба ці звільнення дають богато дечого до думання, але про правдиві їх причини скажемо далі.

Новий секретар ВУЦВК-ту **Василенко** походить з Чернигівщини. Він селянин, служив у чорноморській фльоті та брав у часи революції живу участь у більшовицьких рухах на Україні. Між іншим був якийсь час і чекістом. Ніякої систематичної освіти він не має, крім хіба партійних курсів. В останньому часі був він секретарем білоцерківського окружного комітету КП(б)У, а від 1920 року аж до останніх часів був членом ВУЦВК-ту.

З партійного стажу та минулого Василенка виходилоб, що він буде сліпим знаряддям Москви. А звідси вже не важко зробити висновок, що і **Буценко і Василенко пішли** зі своїх становищ тому, що за богато знали і за добре орієнтувалися в політиці московського центру і через те були для Москви невигідні.

По широкому світі.

Головою французького сенату вибраний одноголосно Думер.

Аманула відкликує цілу низку своїх реформ.

Папа призначує 1929 р. як ювилейний надзвичайний рік.

Небезпечно занедужав бувш. французький премієр Кайо.

У Шанхаю страйкує 9.000 китайських робітників, які піддержують 40.000 страйкарів у Гаукав, у протесті проти японського уряду.

Гучний ювилей.

Кілька заміток із приводу десятиліття „Хвілі".

В днях 9. і 10. ц. м. східно-галицькі, чи пак „східно-малопольські" сіоністи гучно й бучно обходили „велике" свято: десятиліття істнування свого польського (не лише щодо мови!) органу, десятилітній ювилей „Хвілі".

З того приводу появилося справді імпозантне обемом (104-сторінкове) число „Хвілі", в якому ще імпозантніше представляється анонсовий відділ, якого коштом можна з усею певністю покрити наклад таких трьох чисел. Зібрання такої великої кількости анонсів для ювилейного числа свідчить наглядно про скупчення біля органу „східно-малопольських" сіоністів великої частини жидівської торговельно-промислової буржуазії.

Ствердження цього факту моглоб стати вихідною точкою для дуже цікавих культурно-соціольоґічних роздумувань і ще цікавіших висновків. У короткій дорозі можна би в першу чергу поставити питання: Яке то чудо сталося, що жидівська, або краще: „ізраїльська" буржуазія, яка ще недавно майже всеціло була в асиміляційному таборі (централістично-німецькому чи автономічно-польському), раптом „переродилася" і прибила до берега жидівських народовців-сіоністів? Як це могло статися, що всі ті жидівські купці, промисловці, посередники, калькулянти не говорячи про професійну інтеліґенцію: адвокатів, лікарів, інжинірів, банковців (які теж по суті є здебільшого купцями й промисловцями), отже люди реальної думки і докладного рахунку, найшлися в полові будь-що-будь такої на довшу мету фантастичної й поетичної ідеї, як ідея сіоністична?

Таких питань можна ставити безліч. Та покищо стараймося дати коротеньку відповідь на вже поставлені. Купецько-промислова жидівська буржуазія найшлася в сіоністичному (говоримо лише про „східно-малопольських" сіоністів!) таборі просто тому, що *нинішній* галицький сіонізм мало чим ріжниться від колишнього асимілятورства. Колишній сіонізм, ідея великого пафосу в свойому розвитку „переродився", полишив, а висот захоплюючої, майже релігійної ідеї під ударами дійсности зійшов на запорошені шляхи буднів і всюди, а головно на галицькому ґрунті, старався приноровитися до створених *реальних* обставин по лінії купецької калькуляції. Це й примирило асимілянтів із сіонізмом. Процес примирення перетворився згодом в процес взаїмного пересякання з перевагою асиміляційних впливів. Тоді хвиля асиміляції ринула в користь сіонізму і... залила його.

Але вертаймо до змісту ювилейної „Хвілі". Переповнена вона статтями великих і малих, більших і менших головачів і керманичів сіоністичного руху привітального, мемуарно-сентиментального й звітово-організаційного характеру. Очевидно, хто цікавиться сіоністичним рухом, а головно досягненнями „східно-малопольських" сіоністів на протязі розмірно короткого часу, той повинен завдати собі труду і перечитати цю велику, але повчаючу книжку.

„Хвіля" на протязі одного десятиліття під напором асиміляційних впливів перебувала велику й основну еволюцію. Про це свідчить хочби така „дрібниця" як уведення і консеквентне перестерігання націоналістично-польської назви на означення нашої країни. Візьміть от хочби фотоґрафічну знимку першого числа „Хвілі" зперед 10-ти літ. Читаємо там всюди не лише про принцип самоозначення, але й про долю *Східної Галичини*. Після десяти, а вірніше від яких пяти літ, зустрічаємося в „Хвілі" постійно з „*Малопольск-ою Всходн-ьою*". Є це, як зазначено, „дрібниця", але „дрібниця" багатомовна, яка висловлює собою основні напрямні жидівської політики на нашій національній території. Ще один д-р О. Тон, старий краківський рабін, по старій звичці користується терміном *Галичина*, а всі інші сіоністичні вожаки й їхні визнавці вже давно „змодернізувалися" в напрямі „Малопольск-и Всходн-ьої". Але навіть той самий д-р Тон, який каже, що сучасний сіонізм „став шаблоном, рутиною, щонайвище програмою праці, а не світоглядом і правдою віри", жаліє, що в девятьсотних роках серед жидів „польщина була ще не дуже поширена", що асиміляція її не навчила жидів, що аж сіонізм став пропаґатором й учителем польщини. За цю почесну ролю хвалить „Хвілю" у ювилейному числі ред. Б. Лясковніцький, кажучи:

„Поважну заслугу має теж „Хвіля" в пропаґуванні польської мови серед своїх земляків. Може це виглядати на парадокс, але так є в дійсности, що та пропаґанда серед польських жидів усе ще є потрібна. Вправді „Хвілі" не можна вважати щоденником жидівської вулиці, де до цеї пори неподільно панує жаргон, а тому вплив щоденника, видаваного в польській мові, на ту частину жидівського населення, може бути тільки дуже обмежений. Зате є він органом жидівської буржуазії й плютократії — а саме в тій сфері стерчать ще з дивною силою і впертістю віденські традиції, частинно навіть берлінські... В тих колах „Хвіля" подекуди сповнює педаґоґічне завдання, повчаючи щоденно своїх читачів про красу і багацтво польської мови. А сповнює те завдання тим краще і — думаю — тим успішніше, що її редактори постійно виявляють похвальну старанність про чистоту і поправність мови на сторінках „Хвілі", що навіть у польських журналістичних колах зустрічається зі загальним і заслуженим признанням".

Поруч жидівських сіоністичних діячів і письменників в ювилейному виданні „Хвілі" взяли участь й не-жиди, головно польські діячі й письменники, як: Л. Василевський, Ст. Тугут, проф. Ст. Закшевський, ред. Б. Лясковніцький, ред. О. Ґурка, ред. Л. Ямпольський, К. Іржиковський і проф. К. Сірський. Деякі з них (головним чином Б. Лясковіцький) дозволили собі з нагоди ювилею сказати жидам кілька прикрих „слів правди", виходячи поза рямки можливого, бож жиди вже й так *„мер пенстліх альс дер папст зельбст"*. З українців в ювилейному числі взяв участь лише одинокий д-р М. Рудницький і то на зовсім „невтральну" тему („Сучасна українська література"). А прецінь, коли вже власники й прихильники „Хвілі" не обмежилися домашнім святом, то повинні були поширити круг українських учасників — тим більше, що українці мали далеко більше сказати жидам, як поляки.

Ювилейне видання „Хвілі", зрештою по лінії політики „східно-малопольських" сіоністів має дуже виразний, прогарячий пропольський характер, а загалом й протиукраїнський. Свідчить про це надто одно стаття „Минулі дні. — У. б. мін. д-ра Кона", яка торкається листопадових днів 8 р. Стаття - розмова з одним із членів (зрештою одним жидом) соціялістичної делеґації-комісії до Польщі ось як схоплює українців в тей листопадових днів:

„Погром висів у повітрі. І був би може не менший, колиб... друга сторона була побідила. І вони могли впитися кров'ю...

— Українці?

— Дивує вас. Так правда. Поляки мали до вас претенсії за голошення невтральности, але...

Д-р Кон уриває, зсувається.

— Українці? — повтоню...

І ще в два дні після розмови відвідає я умисне д-ра Кона і зноставлю я йому те саме питання.

— Підтримую мій погляд у всій повноті — відповів після двох днів.

Ближчих пояснень о своїх підозрінь супроти українського жидівського громадянства не хотів мені подати. Здається мені, що те незаспокоєне моє питання все дзвенітиме мені в ухах: українці...?

Що д-р Кон не дав кримінічному інтерпелянтові ближчих пояснень — це зрозуміло, але що він сам не освідомив його про становище і ролю українців, а особливо про істнування жидівської міліції під українським протекторатом, то це не може нам у голові поміститися. Так робиться і викликується ненависть та розвладається „рівномірно" відповідальність.

Хіба досить для зарисування характеру і напрямних „Хвілі" і політики „східно-малопольських" сіоністів. Це й рішилося гучний ювилей та про участь польських політиків з воєводою гр. Голуховським на ... у ювилейному прийомі-бенкеті. Воєвода Борський брав участь у зїзді хасидів, а воєвода Голуховський у ювилею „Хвілі".

Під кінець вже таки годиться зазначити, що на протязі свого десятиліття істнування, не зважаючи на політичні витаси, „Хвіля" старалася у відношенні до українців бути ре-

---

ФЕЛІКС ЯКУБОВСЬКИЙ*).

Степан Васильченко.

(До 50-ліття народження Ст. Васильченка.)

I.

Не пощастило Степанові Васильченку в історії української літератури. Нема ні одної серіозної розвідки про його творчість, ні в істориків української літератури, ні в критиків, крім хіба цікавої, але однобоко формалістичної розвідки А. Шамрая „Творчість С. Васильченка.

Загальна неувага до глибших досліджень Васильченкової творчости тим більше дивна, що в старих дослідників української літератури ніколи не бракувало цікавости до цього письменника. Частенько вони навіть ставилися до нього з пієтетом, позекуди з захопленням. Адже-ж не можна інакше схарактеризувати такі, наприклад твердження С. Єфремова: „Великодійна сила увійшла до нашого письменства в особі Степана Васильченка.... Не має конкурентів собі Васильченко й тоді, коли торкається дитячої душі..."

Додати-б можна кілька цитат з інших нотаток. А в тім вони не відміняються особливо. Усі вони в однаковій мірі вітають надійну силу, молодого талановитого белетриста і драматурґа.

Після революції згадують про С. Васильченка все рідше й менше. І от не пройшло й девять років з того часу, як у Васильченкові ще вбачали молоду надійну силу — і говорять про нього вже як про письменника, що ввесь у минулому, що ніякої, або принаймні скількинебудь помітної участи не бере у творенні сучасної літератури, як про якогось поважного, але трохи призабутого клясика. Кожний автор якоїсь статті чи рецензії про С. Васильченка вважає за свій обовязок ставити питання — чи критикові, чи історикові належить вивчати творчість Васильченкову, а деякі починають свої нотатки навіть з констатування факту, що хтось „одіслав ад патрес живих ще діячів письменства; зазнав цього за життя похорону й С. Васильченко"*) і треба сказати правду — рідко кому щастить розвіяти ту безмежно холодну атмосферу, що утворилася навколо письменника. Про нього говорять, так ніби він промовляє до нас з пожовклих сторінок старих і далеких книжок, хоч він і досі пише нові твори та друкує їх.

Отже С. Васильченко з молодого, талановитого й гарячого початківця якось непомітно перетворився в очах критики та й усього суспільства на старого, далекого й холодного представника минулої доби, носія якихось, очевидно, хороших, корисних для письменницької учби, а для загалу не так і цікавих, не дуже й потрібних традицій. Не пощастило С. Васильченкові зазнати в житті того неминучого в творчості кожного, очевидно письменника дня, коли від критики й від ширших верств суспільства визнано, що настав час його певної зрілости, мужнього буяння всіх творчих сил, мовою-ж С. Єфремова висловлюючись, того дня, коли з нього „стали люди". Натомісць з початку говорили — „будуть люди". Тепер кажуть з холодною повагою „був чоловік". Але коли, де, який, як виглядала його творчість у розквіті, в зеніті, які були її головні особливості, тенденції, нарешті, яка була її суть, які соціяльні чинники зумовлювали цю творчість, — про те нікому й на думку не спадало говорити, а поготів поглиблювати ці питання й ставити їх на всю широчінь.

Так у чому-ж саме є особливості Васильченкового розвитку? Насамперед звернути на увагу момент хронольоґічний — Васильченкові тепер 50 років, а літературний стаж його не перевищує 19 років. Отже, в Васильченка не було власно юнацького періоду творчости, того „багатонадійного початківства", як привітала свого часу критика. Або, точніше, Васильченко затаїв від загалу, від читачів і від критиків свої юнацькі шукання шляхів, блукання манівцями, внутрішню боротьбу між ріжними течіями й напрямками художніми, словом неминуче в будь-чиїй творчості й прийшов, літературно почав друкуватися, бувши вже цілком дозрілою людиною й цілком зформованим письменником.

Пізніші роки не принесли багато змін до Васильченкової творчости. Звісно, це не значить, що письменник тупцював на місці, що він не намагався зробити ліпше, ніж у перші роки своєї літературної праці. Проте, письменник з самого початку знав свій основний шлях, його не шукав, отож нічого дивного, що не далося йому переступати тої межі, коли кажуть, що був початківець, а вже став справдешнім письменником".

Отже, помилялися ті, хто розглядав раннього Васильченка, як талановитого початківця. Він був одразу цілком дозрілий, свідомий свойого шляху й напрямку, своїх засобів мистецьких письменник. А в тім ця особливість розвитку С. Васильченка ні в якій мірі не полегшує його ролі й позиції в сучасній літературі, його шляхового переходу на становище „котилиського письменника". Не пояснюють цього й такі визначення Васильченка з формально-літературного погляду до речі, так само дуже розбіжні, як романтика (О. Дорошкевич), неоромантика (С. Кирилюк), реаліста (В. Коряк), модифікатора старо-побутово-реалістичної продукції через імпресіоністичне відтворення дійсности (А. Шамрай).

(Продовження буде)

*) З нагоди ювилею С. Васильченка, який святкували цими днями в Києві, передруковуємо вирвки більшої статті про нього з журналу „Життя й Революція", кн. XII.

*) П. Єфремов, „Ж. і Р.", 1928, кн. 5, стор. 188.

феруючо-поправною. Тільки тоді, коли в гру вхопив який-небудь жидівський інтерес і колідував з українським (як от штайґеріяда, микитиніяда або шварцбардіяда), тоді „Хвіля" виходила з рівноваги і ставала в ряді найпослідовніших українських ворогів.

Жидівське громадянство (і не лише жидівське, але й українське) підтримало „Хвілю". За десять літ стала вона добре вивінуваним і вповні забезпеченим орґаном із власною каменицею, друкарнею, розмірно великим числом співробітників з жидівськими парляментарями на чолі. За рік ми обходитимемо 50-літній ювилей „Діла". Зі смутком приходиться нам ствердити, як далеко нам до вивінування „Хвілі", хоч наш орган істнує 50 літ на національній українській території.

Закарпаття.

Уконституування краєвого представництва.

Дня 10. ц. м. відбулося в салі засідань краєвого сойму в Ужгороді установче засідання краєвого представництва Закарпаття. Денний порядок обіймав такі точки: 1) Заприсяження й уконституування, 2) вибір краєвого виділу, 3) означення, в який спосіб будуть подаватися до прилюдного відома ухвали краєвого представництва, 4) означення речинців дальших засідань (сесій) краєвого представництва.

Установче зібрання отворив президент краю Ант. Розсипаль, ствердивши, що в засіданні беруть участь усі 18 членів. Крім того явилося 19 журналістів і богато публики на ґалеріях. Після відібрання присяги комуністичні члени представництва не дали през. Розсипалеві приступити до другої точки денного порядку і демонструючи проти нього та взагалі проти режіму на Закарпатській Україні, відчитали свою декларацію.

Під протести комуністів вибрано опісля краєвий виділ (уряд) у такому складі: Федір Ревай, друкар, (укр. соц.-дем.), Мих. Демко, редактор (Автон. Союз), д-р Кроо, адвокат (респ. жид. партія), д-р Едмунд Бачинський, голова повіт. суду (респ. партія), Йосиф Попович, учитель (респ. партія), інж. Йосиф Заїц, ген. секретар респ. партії в Ужгороді. Заступники: А. Піха, дир. Каси Хорих (чсл. соц.-дем.), проф. Карло Гокки (з мадярської опозиції), Е. Ґутман, купець (чсл. партія ремісників і промисловців), інж. Василь Тебзе (респ. партія), д-р М. Долинай, примар міського шпиталю в Ужгороді (христ.-нар. партія), інж. Й. Іжковски (аґр. партія).

Після протесту соц.-демократів проти того, що не відбулося голосування над внесеннями, ухвалено, що всі постанови краєвого представництва будуть оголошувані в урядовій ґазеті. Опісля постановлено, що дальші засідання краєвого представництва Закарпаття відбуватимуться в місяцях березні, червні, вересні і грудні. Проти цього голосували комуністи, соц.-демократи і мад. опозиція; всі інші заявилися за цим внесенням.

З чотирьох краєвих представництв (соймів) у Чехословаччині перше уконтитувалося представництво Закарпаття. В краєвому уряді (виділі) Закарпаття засідає 4 членів республиканської партії (разом з респ. жидом), 1 соц. дем. і 1 представник Куртяківського Автономного Союзу. Таким робом абсолютну більшість у виділі має республиканська партія.

За океаном.

На потреби старого краю.

(Допис з Брендону.)

Трівожні вісти про листопадові події у Львові зворушили до глибини душі весь український загал у Канаді. В масових вічах протестують українці Канади проти того, що було у Львові і збирають жертви на потреби старого краю. Українці міста Брендону, Ман., у Канаді, що гуртуються при двох національних товариствах: читальні „Просвіти" і Народньому Домі, сповняючи народній обовязок, рішили прийти з моральною і матеріяльною допомогою своїй нещасній Батьківщині. В тій цілі відбули спільне протестаційне віче 22. XI., вислали телеґрами до канадійського правительства в Отаві і Ліґи Націй в Женеві та перевели кількакратну збірку. А саме: 18. XI. в чит. „Просвіти" на передзб. засіданню — 47.80 дол.; 19. XI. в Нар. Домі на передзб. засіданню — 23 дол.; 22. XI. на прот. вічу, відбутому спільно в Нар. Домі — 30.15 дол.; 25. XI. весь дохід з листопадового концерту в чит. „Просвіти" — 37.61 дол.; 2. XII. весь дохід з листопадового концерту в Нар. Домі — 39 дол. — Разом 177.56 долярів. По відтягненню оплат за телеґрами та висилку грошей і листів у квоті 32.56 дол., останшу суму 145 долярів переслано до Львова: 100 дол. на будову дому Українських Інвалідів і 45 дол. для Гол. Т-ва „Просвіта", щоб бодай частинно згоїти рани на організмі нашої Батьківщини; бо ми свідомі того, що українське життя в Канаді вдержиться тільки соками матірнього пня. Провадьте почате діло, а ми все відгукнемося на Ваш заклик по нашим силам і змозі! — Брентон, 6. XII. 1928. — **Комітет:** О. Мушій, предсідник, М. Чернець, скарб., В. Бобик, фін. секр., С. Войцюк, рек. секр., І. Івасюк, рек. секр., Л. Батицький та С. Наконечний, внескодавці.

Збірка на „Рідну Школу".

(Допис з Гемтремку.)

В неділю, дня 16. грудня 1928 відбулися два віча у справі старокраєвої „Рідної Школи". Одно вполудне на Гемтремк в „Українській Хаті", а друге вечером на Вест Сайд. На обох реферував справу помочі „Рідній Школі" її делеґат зі Львова Лев Ясінчук. По його рефераті на поклик д-ра А. Т. Кібзея зложили вічевики на Гемтремк 1.379.00 (тисяч триста сімдесять девять долярів), а на Вест Сайд таксамо на зазив д-ра Кібзея і директора банку Михайла Фелитника зложили 1.284.18 (тисяч триста вісімдесять чотири доляри і 18 центів). Таким чином Вест Сайд „збітував" Гемтремк на пять долярів і вісімнацять центів. Честь і слава тим обом нашим українським громадам у Злучених Державах, котрі розуміють патріотизм не на великій купі великих слів, а на ділах! Ці дві громади дали більше в одному дні на „Рідну Школу", як пятнацять інших, в яких відбулись подібні віча. Хто „збітує" Дітройт і Гемтремк? **о. Лев І. Сембратович.**

Українське Товариство в Шикаґо.

В Шикаґо основано „Товариство Українських Бизнесменів і Професіоналістів". На перших загальних зборах 11. листопада м. р. вибрано дирекцію, в якої склад увійшли: Кіндрат Савяк, голова; М. Белеґай, секретар; Н. Ризл, касієр; д-р Богдан Пелехович, Гвоздь Карпа, Роман Смук, д-р Омелян Тарнавський, д-р В. Сіменович, члени дирекції.

Сальомея Крушельницька їде знов до Америки.

Сальомея Крушельницька, яка тепер відбуває концертове турне в Італії, приїде по зимовому сезоні до Злучених Держав, де буде співати українські народні пісні для рекордів компанії „Колумбія". Вона побуде в Америці кілька тижнів і в тому часі згодиться виступити на українських концертах.

З Ромунії.

За визнання українців.

За визнання українців як національної меншости в Ромунії йде тепер уся боротьба українського парляментарного заступництва. Не легка це боротьба й українське громадянство повинно її піддержати з усіх сил. Українці на Буковині творять релятивну більшість, бо ромунів тут менше, й тому визнання української національної меншости в Ромунії справа надто делікатної для ромунів натури. І нове правительство не зробило ще в тій справі кроку вперед. У дебаті над престольною промовою міністр внутрішніх справ Вайда-Воєвод говорив і про національні меншости в Ромунії. Він споминав і мадярів і німців і жидів. Лише про одних українців забув. Досить клопоту і з тими народами. Адже міністр жалувався, що й так уже національно-ліберальне правительство за багато попустило мадярам. У порівнанні з ромунами мають, казав міністр, мадяри за багато шкіл і треба їх зменшити, щоб не було кривди ромунам. Пощо ще й українців згадувати? „Рідний Край".

З діяльности українських товариств у Чернівцях.

Українські товариства в Чернівцях малу проявляли діяльність у 1928 р. Тому то треба піднести з похвалою тих, що безустанно вели по змозі живу роботу. „Жіноча Громада" на Буковині піклувалася й минулого року, як і за попередні роки, малими беззахисними дітьми, даючи їм за день ціле удержання, надзір і корисну науку. Вона дбала й за студентську харчівню, уряджувала популярні відчити зі всіх областей людського знання, збирала фонди на будову Сирітського Дому і брала живу участь у всіх українських культурних справах. „Буковинський Кобзар" є найдіяльніше товариство. Живе життя було ще в отсих товариствах: Українська Книгозбірня, Музей Народовідання, спортове т-во „Довбуш", поминаючи студентські товариства. Бажано булоб, щоб і інші українські товариства не обмежалися самими засіданнями, а робили живе діло. Та на це треба співпраці всього українського загалу, котрий мало цікавиться українськими товариствами і їх діяльністю. (За „Рідним Краєм".)

Роковини смерти Осипа Юрія Федьковича.

Дня 11. січня ц. р. минуло 41 літ від смерти буковинського кобзаря Осипа Юрія Федьковича. Українська Буковина святкує роковини смерти Юрія Федьковича святочними концертами, рідною його піснею. Студ. т-во „Чорноморе" розписало збірку для впорядкування могили-памятника Федьковича, на якому поставить новий образ, а старий, що його прострілила невідома злочинна рука, переховає в музею для грядучих поколінь. І ще на одно повинні здобутися земляки пок. Федьковича, а саме відкупити його родинний дім у Сторонці-Путилові, який сьогодня в чужих руках. При добрій волі і щирій жертвенности українського громадянства можна осягнути це в недалекому часі. (За „Часом".)

За національну назву.

„Рух Словяньскі" і українці.

Наша редакція одержала таку заяву:

„На прохання редакції місячника „Рух Словяньскі", який почав виходити у Львові, передали ми до 2-го ч. дві статейки з виразним застереженням, що годимося на їх поміщення тільки тоді, коли редакція залишить для нашої національности, мови та літератури назву „українська". Редакція дала на це згоду. Яке-ж було наше здивування, коли в 2-ім числі „Руху Словяньского" ми побачили в своїх статтях скрізь змінені терміни „український" на „руський". Не входячи в фільольоґічні чи якінебудь інші мотиви, які спонукали редакцію „Руху Словяньского" до такої термінольоґії, мусимо запротестувати проти нарушення редакцією основного прінціпу вшанування авторського права, висловленого одним з нас ще й в коректі, і тому не можемо взяти відповідальности за зміст поміщених там статтей.

І. Свєнціцкий, М. Рудницький".

*

Одночасно наша редакція дістала копію листа, висланого іншими запрошеними співробітниками „Руху Словяньского" до редакції цього журналу такого змісту:

„Хвальна Редакціє!

„В останнім (2-ім) числі „Руху Словяньского" Хв. Редакція склала заяву, що „в відношенні до найближчих полякам від сходу словянських народів уживатиме виключно давної історичної назви: „русини, руська мова". Одночасно в статтях М. Рудницького і І. Свєнціцкого, поміщених у цьому-ж числі, самовільно змінила вжиті ними вислови: українська мова, українська фільольоґія, українська наука і т. д. на мова, фільольоґія, наука: руська.

Хоча вповні згоджуємось з тезою проф. К. Нітча (на якого авторитет Хв. Редакція покликується), що з права кожного народу називати себе, як хоче, ще не виходить право домагання, щоби цю назву приняли інші народи та мови, стверджуємо, що:

1) Терміни „Україна" і „український" є відомі і вживані в польській мові від XVII. віку, отже вже віддавна придбали собі в цій мові право громадянства, а та обставина, що ці назви в давніх часах мали дещо ріжне значіння, не може тепер бути арґументом, з огляду на факт, що майже всі цього роду назви як нпр. Франція, французький, Польща, польський і т. д. мали в ріжних часах ріжний зміст;

2) Нині, як зрештою на це вказує Л. Васілевський („Sprawy Narodowościowe" I. ст. 388 – 392) ці терміни в польських наукових творах і белетристичних, пресових статтях, а врешті на трибуні польського сойму самі собою зовсім входять щораз більше в уживання;

3) За те крайні націоналістичні кола польської суспільности разом з довіреними собі орґанами преси, ведуть від деякого часу кампанію проти вживання цих термінів, заперечуючи одночасно істнування окремої української національности і недвозначно натякаючи, що назви „русини, руський" означають ближче незясовану і національно несвідому етнічну масу.

З огляду на те вважаємо, що накидати примусово співробітникам уживання виключно термінів „русини, руський" не має підстави ні зі становища мови, ні традиції, тим менше, що сам проф. К. Нітч, на якого поваві Хв. Редакція опирається в цій справі, у своїх остаточних висновках виразно признає ф а к т, що „від нині м а є м о в п о л ь с ь к і й м о в і д в і р і в н о п р а в н і н а з в и: „русини, руський або українці, український" („Język polski" 1928. ч. 5. ст. 152). А проте, якби всупереч нашим сподіванням, Хв. Редакція не вважала вказаним зійти з цього свого становища і не хотіла співробітникам „Руху Словяньского" залишити вільної руки в справі вживання національних назв, ми були би приневолені приняти, що вона руководиться політично-партійними мотивами і зріктись співробітництва у Хв. Орґані".

З належною пошаною Д-р Дмитро Донцов. Д-р Мирон Кордуба. Проф. І. Огієнко. Д-р М. Рудницький. Д-р Роман Смаль-Стоцький. Д-р Степан Томашівський".

До цього документу польсько-українських взаємин можемо додати хіба таке: погано стоїть справа з обєктивністю такого наукового журналу славяноєнавства, якщо він не в силі дати собі ще ради з самою національ-

ВІДГУКИ ЛИЧ.

Чому не написав?

Так якось складається, що в нас що року бувають Різдвяні Свята. Що року та сама неоправдана надія на святочний додаток, той сам клопіт з покупками, той сам стид перед рідцею і компромітація перед гостями. Єдине деревце, що ще сяк-так презентується. І сосонка гарна, і свічки майже цілі, і солодощів досить. Це тому, що сосонка на загал не дорога, а свічки й солодощі вже десять літ ті самі. Свічки світять тільки тоді, як гості в хату входять, а солодощі, тільки подобають на солодощі, бо в кожній бібулці або камінчик, або бараболя. Тому й продержались цілу декаду і ще може одну послужать.

Але все таки є одна приємність на Різдвяні Свята...

Цілий рік пересічний галицький буржуа відкладає по пару шагів на цю приємність і вже заздалегідь радіє, як то він вкінці забереться до неї.

Приємність ця, то писання святочних побажань.

Признаюся, що не дуже люблю кореспондувати. Людина, що заробляє пером, після написання листа, мимохіть чекає на гонорар і дуже часто враховує написані листи до місячного бюджету. Але спеціяльно на Різдво люблю писати листи. Уявляю собі, що приємно є із засніженої далини дістати вістку від знайомого. Ніколи так, як саме на Різдво...

І на цей раз збирався я розіслати святочні побажання. Богу дякувати маю їх куди вислати... Коломия, Золочів, Яблонів, Янчин, Білка, Ходовичі, Ню Йорк, Заліщики, Крилос, Чікаго, Жовчів, Краків, Чернів, Борислав, Дрогобич, Самбір, Белзець, Загіря, Звижень, Васючин, Буенос-Айрес...

Всюди треба написати, всюди будуть раді згадці і побажанням.

Та... я мешкаю при такій вулиці, де є українська приватна школа. І бачив я ту школу з повибиваними вікнами на 1. листопада. Бачив зажурені лиця вчительок, заплакані очка малих школярків.

— Нам нашу школу знищили — скаржилася мені моя доня. — Пані казала приносити щодня сотика на шиби.

І просила мене, щоб я давав два, а скорше буде наука...

Я тоді рішився не писати до Вас, мої знайомі. Від Вас я дістав побажання і трохи журився тим, що не відповім на них. Але простіть!... Я живу при такій вулиці, де є приватна українська школа...

Я знаю, ви простите. Простите тим більше, коли запевню Вас, що в Свят-Вечір усіх Вас згадував, усім бажав добра та щастя на свята і на Новий Рік.

Галактіон Чіпка.

ною назвою тих, яких хоче мати співробітниками. Нема сумніву щодо одного: що всі українці без огляду на ріжниці своїх пересвідчень стримаються від участи в „Руху Словянським", без якого помочі в освітлюванні нашого культурного життя можемо прегарно обійтися.

Після подій в Батятичах.

Четверта жертва.

Жовква, 14. січня. Львівське воєвідство вислало в справі подій в Батятичах обширний звіт до мін-ства внутр. справ. На місці ведено слідство цілий день. Слідчий суддя і делегований зі Львова підінспектор Лозінський переслухували кількадесятьох селян і цілий постерунок поліції в Батятичах, який на переходовий час скріпили функціонарями з поблизьких постерунків. Також у шпиталі в Камінці Струмиловій переслухали кількох ранених батятицьких селян. З поміж ранених карабіновою сальвою помер іще один селянин, себто разом чотири.

Похорони кровавих жертв.

Жовква, 14. січня. Дня 13. січня відбулися в Батятичах похорони 4 жертв кровавих подій. Після покроплення покійників у місцевій церкві, перенесли їх до трупарні, де відбулася секція при участи прокуратора і сл. судді. Потім відбулися похорони при великому здвизі місцевих і замісцевих селян. Домовини зложили до приготовлених чотирьох гробів. Присутні були посли Вальницький і Хам.

Інтерпеляція Українського Сенатського Клюбу в справі подій в Батятичах.

Варшава, 14. січня. На засіданні сенату Український Клюб зголосив негайне внесення в справі [illegible] подій в Батятичах. Внескодавці домагались від мін-ства внутр. справ, щоби на місце [illegible] зрікхав негайно його представник і розповів правдиву причину. Український Клюб заперечує твердження поліційних властей, начеб подія мала політ. підклад і твердить, що подію викликали виключно економічні причини. Сенат ухвалив одноголосно негайність внесення.

—o—

Сенат проти сойму.

Варшава, 14. січня. Дня 12. січня польський сенат радив м. і. над пересланим соймом проектом, що відкидає розпорядок президента держави про устрій судівництва. Референт сен. Пежинський (ББ) був за тим, щоби соймові заповісти в цій справі поправки. Сен. Ґломбінський домагався, щоби соймову ухвалу приняти без змін. Сен. Познер (ППС) предложив компромісову полагоду, себто, щоби здержати деякі уступи закона. В дискусії мін. Цар полемізував із Ґломбінським і мотивував становище уряду. Внесення сен. Ґломбінського та Познера відкинули більшістю голосів, а приняли внесення, яке заповідає зміни в сойм. ухвалі.

—o—

Мін. Чехович презесом Польського Банку?

Варшава, 14. січня. З кінцем березня минає 5-літня каденція презеса Польського Банку. Є чутка, що новим презесом буде теперішній міністр фінансів Чехович.

—o—

Залізнича катастрофа.

Львів, 15. січня. Дня 14. січня пополудни прийшло до великої залізничої катастрофи на шляху Львів-Стоянів. На шляху Руданці-Колодно станув у снігу товаровий поїзд ч. 2371. Йому на поміч вислали особовий поїзд ч. 2314. Товаровий поїзд не ждучи аж прийде поміч рушив із місця та зударився з особовим поїздом 2314. Наслідком зударення згинув машиніст поїзду ч. 2314 Бідний, а тяжко ранені палач Цецюра і Ренкас, маніпулянт тов. поїзду та Харовський, Павло Біда і управитель стації Краєвський. Пасажирів було ранених трьох.

—o—

Відповідь СРСР. на польську ноту.

Варшава, 14. січня. Більшовицька відповідь на польську ноту прийшла до польського міністерства закорд. справ дня 12. січня. Уряд СРСР із вдоволенням приймає заяву польського уряду, в якій висловлює добру волю приняти в принципі предложення в справі прискорення введення в життя Келльоґового пакту, що осуджує війну, у відношенні між СРСР і Польщею. Одначе уряд СРСР висловлює жаль, що в польській ноті нема згоди польського уряду на негайне здійснення предложення уряду СРСР. На замітку польської ноти, що в ноті СРСР з 29. грудня м. р. невиразно сказано про переговори в справі пакту про неагресію, більшовицька нота пригадує, що уряд СРСР предложив був свого часу Польщі та балтійським державам пропорціонально зменшити збройні сили. Згадані держави відкинули це предложення. Опісля уряд СРСР предложив цим державам, щоби підписали пакт про неагресію та щоби виреклися участи в ворожих угрупуваннях. Польський уряд відкинув і це предложення більшовицького уряду. Польща підписала Келльоґів пакт, до якого приступив теж СРСР і тому більшовицький уряд звернувся із предложенням до Польщі. Умовини, поставлені в польській ноті тимбільше незрозумілі, що Келльоґів пакт, колиб його ратифікувало 15 сигнатарних держав, автоматично входить у силу між Польщею та СРСР і то незалежно від того, чи до пакту приступлять балтійські держави. А більшовицький уряд не противився, щоби до предкладаного ним протоколу приступили й балтійські держави. Коли Румунія, з якою СРСР не вдержує дипльоматичних взаємин, є теж між тими державами, які формально приступили до Келльоґового пакту, то СРСР готовий і Румунії предложити приступлення до протоколу. Ясно, що уряд СРСР з хвилею приступлення до Келльоґового пакту взяв під увагу, що і супроти Румунії вирікається воєнних метод, як засобу полагоди воєнних конфліктів, хоч це ще не полагоджує спірних справ. Уряд СРСР не має нічого проти цього, щоби Румунія приступила до більшовицько-польського протоколу, що навіть передбачено в § 4 того протоколу.

—o—

Нові вибори в ЧСР.?

Прага, 14. січня. „Прагер Пресе" приносить вістку з кол урядової коаліції, що уряд розпише небаром нові вибори до сойму та сенату, бо нема іншого виходу з теперішнього вн.-політ. положення.

—o—

Аманула зрікся престола.

Берлін, 14. січня. Бюро Вольфа повідомляє з Пешавару, що на прикордонній смузі розійшлися чутки, що Аманула зрікся престола в користь свого старшого брата кн. Інаджате Улага. Аманула покинув Кабул і відлетів літаком у напрямі Пандабару. Райтерсва Агенція потверджує чутку про абдикацію короля Аманули.

Театри.

Великий Міський Театр:
Вівторок 15-го, г. 7·30 вч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „На провесні" Жеромського.
„Лев": „На провесні".
„Ozza": Шейк Фазіль зі втрами гарему".
„Палас": „Мадярська рапсодія".
„Фатаморгана": „Червоні танечниці"

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зелена). Тел. 59—60. 1258

— **На карти „Рідної Школи" звільняючі від алькогольних напоїв** зложили далі: Коссинин Іван 5 франків, Лаврів Станислав 5 зол., Синик Денис 5 зол., Кузик Михайло 3 зол. Клюк Володимир 5 зол., Яблонська Іванна 2 зол. — Хто слідуючий? 3 зол.,

— **Банкротство польського часопису.** Видавництво „Газета Поранна — 2 гроше", що виходить у Варшаві під редакцією Ант. Саздевича, оголосило дня 11. січня невиплатність.

— **Отворення еміґраційного руху до Канади.** В порозумінні з канадійськими властями еміґраційний уряд при польському міністерстві праці та суспільної опіки постановив відновити в найближчому часі рекрутацію еміґрантів до Канади. Контингент еміґрації на надходячий сезон буде 3.000 людей.

— **Львівська хроніка.** Тричі гасили вчора, в морозний день, огонь у Львові; в столярні на Шпитальній 97 і приватних хатах на вул Третього Мая 4 і Міцкевича 4, де, тут і там, горіли папери біля печі. — Учень Йосиф Свідерський, каліка, пробував отруїтись йодиною на двірці. — Решта хроніки — оживлена діяльність злодіїв, професійних і аматорів. — 6 місяців тюрьми дістали Якинал і Мах за вкрадений один кіш зі шлюбною виправою; по 3 і 2 місяці дістали злодії Крейсберг і Дерень, що крали залізні сифони содової води просто з возу на вулиці; місяць дістав 19-літній Дашковський, аматор чужих грамофонових плит. — Почтовий возний І. Нер забрав 400 зол. з грошей, які мав доставити по перекладам приватним особам; за цю трансакцію дістав 3 місяці і втратив посаду.

— **Автобусова комунікація міністерства шляхів.** У польському мін-стві шляхів випрацьовують статут будучого автобусового товариства. Міністерство хоче в літі ц. р. для проби завести власні автобусові лінії в місцях, які не мають найважнійших залізничих получень. Між іншим є проект створити власні автобусові лінії на шляху Коломия-Косів-Кути. Для урухомлення вставляють у бюджеті суму 960.000 зол.

— **Дезерція в польському війську** тепер зменшилась. Коли в 1923 р. скількість дезертирів перевищала цифру 13 тисяч, то в 1927 р. було їх 1857, а в 1928 р. іще менше. Інших проступків проти військовости записали в мин. році около 250, а в 1923 р. було їх 1.606.

— **Баварія під снігом.** У горах над баварсько-чехословацьким кордоном впали величезні сніги. Багато місцевостей відрізаних від усякої комунікації зі світом. Деякі дороги засипав сніг на пять метрів високо.

— **Вовки.** У Виленщині на польсько-радянськім кордоні напало велике стадо вовків на стежу К. О. П., що переходила лісом. Вояки стріляли на вовків і хоч застрілили їх кілька, не могли обігнатися від них. Щойно вогонь світляних ракет відстрашив звірюки.

— **Спека в Австралії.** До Льондону прийшли вістки, що в цілій Австралії тепер страшна спека. Біля Аделяйди наслідком спеки занялися дооколичні прерії. Згоріло кількадесять квадр. кільометрів степу.

— **Плян парцеляції на 1929-30 рік.** Плян добровільної та примусової парцеляції проектований на 1929-30 рік урядові чинники затвердили вповні.

— **Любовні пристрасти.** У Жовтанцях убив 21-літній парубок В. Матис 25-літнього Т. Сидельника, свого посереднього суперника. Сидельник мав намір женитись з молодою місцевою вдовою Вихопень, яка мала дорослу доньку. З цією донькою хотів женитись Матис, а бачив, що грунт, який має його майбутня свекруха не вистачить по половині і тому хотів позбутись Сидельника.

— **Дані на ґімназійного вчителя.** Сенатська освітня комісія приняла соймовий проект зміни дотеперішнього закону про те, які дані мусить мати ґімназійний учитель. Одночасно звертається вона до уряду, щоби він розглянув справу: чи не слід би признати такого права тим, що не мають нового приписового вчительського іспиту а вже мають титул „проф-а середньої школи" або є доцентами.

„ОЛЬКА" ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ найтреваліші — найдешевші 711 28-23 РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі".

— **Тайна Страдіварія.** Італійська преса приносить надвичайну сенсацію. Найдений секрет, як продукувати скрипки славного Страдіварія, що вчив зі собою цю тайну до гробу. Фабриканти музичних інструментів, техніки, фізики, хеміки та математики ломали собі досі надаремне голову, як найти спосіб, щоби скрипки мали надзвичайно мельодійний згук, який находимо в скрипках старого мистця. Аж ось у місті Бергамо один громадянин дав направити свою стару конторку. А в ній найшли точний опис, як будувати скрипки Страдіварія. У цьому описі вказана метода як приправляється політуру і яке дерево брати на скрипку. Скрипок Страдіварія є досі на світі так мало (нпр. скрипка Паганінія перехована в однім італ. музею), що за них платять великанські гроші.

— **„Завсіди вірні".** Кілька днів тому звели заванту бійку в Гамбурзі столярі і члени союзу звного „Завсіди вірні". Бійка звернула увагу на цю остаюю організацію. Щоби стати членом організації „Завсіди вірні" треба мати за собою — визначний стаж, ще й „солідний". Не можна бути звичайним злодієм або вбийником, а треба бути „джентельменом-вломником" і можна... сутенером. Кілька років тому вони зорганізували „спортові товариства", офіціяльно зареєстровані. Тепер у цих „синдикатах" є 10.000 діяльних членів. Вони мають великі фонди та енергійно піддержують своїх „братів" у клопоті. Коли член тов-а „Завсіди вірні" йде до вязниці, його жінка дістає підмогу з каси тов-а, яке крім цього наймає доброго адвоката для його оборони. Кожний, що вступає в це товариство складає святочну присягу: бути чесним бандитом, не видавати своїх другів поліції і ніколи не звертатись до суду, а задовольнятись товариським мировим судом.

— **Також титул.** В Індії поширена велика любов до титулів і почестей. Кожний громадянин, що поважає себе, має на своїм білеті, крім прізвища ще якийсь титул: один, два і більше. Бувають випадки, коли після прізвища додають ще дві букви: М. Ф., що в скороченні значить — не здав матури. Невелика це честь, але таки воно щось значить. Значить, що чоловік був бодай частільки освічений, що рішив здавати матуру. В індійській пресі можна нерідко найти таке оголошення: „Особа, що не здала матури, може дістати місце урядовця в... такій-то установі".

— **Знищений твір мистецтва.** У бувш. музею Олександра III. — як пишуть „Ізвестія" — розбита цими днями статуя виїмкової вартости, твір Врубеля „Демон". На неї кинувся один незаміжний гість і з такою силою кинув нею об долівку, що з неї залишились тільки відломки. Задержаний гість не давав відповіді на ніякі питання і його відослали в психіятричну санаторію. Статуї Врубеля не можна буде відтворити.

— **За багато інтелігенції в Японії.** Токійський кореспондент „Дейлі Мейль" пише, що мін-ство внутрішніх справ думає над засобами, як спинити надмірний зріст інтелігентної кляси в Японії. Статистика, всевладна тверда королева, каже, що особи з вищою освітою нелегко находять державні посади або приватні. Напротязі останнього шкільного року з числа 17.171 абсольвентів вищих шкіл ледве 900 могло дістати постійне заняття. Уряд є тої думки, що з безробітної інтелігенції родяться волоцюги і революціонери. Тому міністерство проектує підготовити пропаганду серед населення, щоби звернути його увагу на необхідність збільшувати ряди економічних працьовників у державі, а не непрактичних, зі „загальною освітою". І в нас ця справа виглядає менш-більше так само.

— **200 літ газети.** Дня 24. грудня 1928 минуло двісті літ, як зачали виходити філядельфійський тижневик, що тепер називається Сатердей Івнінг Пост. Думку про таке видавництво в маленькій Філядельфії кинув тому 200 літ тодішний тамошній друкар Бенджемін Франклін, а її вхопив його товариш по званню, німець Каймер, і зачав дня 24. грудня 1728 року видавати тижневик п. з. „Загальний Підручник в Усіх Мистецтвах і Науках і Пенсилвенійська Газета". Та він по недовгому часі передав її в руки ініціятора Френьліна, що пізніше став славним чоловіком, одним з найславніших в Америці. Відтак газета переходила ріжну долю і недолю майже через 100 літ під такою довгою назвою. Щойно в 1821 році приняла теперішню назву „Суботня Вечірня Почта". Все-таки часопис недомагав і бідував. Коли тому 31 літ (1897) купила її філядельфійська фірма Кертіс Паблішінг Компані, то газета не мала нічого крім імени. Тепер же газета представляє вже міліон. Вона розходиться в двох міліонах, а оголошення в ній найдорожчі. Поодиноке число Сатердей Івнінг Пост (до 200 сторін, богато ілюстровано) коштує в Злучених Державах 5 центів.

— **Побажання у всіх мовах.** Американський ілюстрований тижневик Каліер'с (прим. 5 міл. тів) помістив у виданні з 29. м. м. на верхній окладинці ілюстрацію з Різдвяними побажаннями в усіх більше відомих мовах. Між ними є й українська.

Дописи.

БРІДЩИНА. *(Свято „Просвіти" в Голосковичах).* Дня 23. грудня ц. р. відсвяткувало і наше до війни темне й закацапщене село свято „Просвіти", на котре зложилися сили місцевої читальні Т-ва „Луг". Свято зачалося патріотичною промовою пароха о. Іляріона Фенчинського, після чого перепліталися відчити голови читальні Івана Дацюка про розвиток і діяльність Т-ва „Просвіта" у Львові і Михайла Булли про значіння освіти для селянства з трьома деклямаціями молодших і старших хлопців і гарними народніми піснями хоровими. По відспіванню пісні „Боже, великий, єдиний" висвітлено кінові образи. На дар „Просвіті" зібрано 20 зол. Свято випало дуже симпатично і не без користи й підйому духа у присутніх. На жаль, богато старших громадян і т. зв. сель-робів не брало участи в святі. Коли влаштує свято „Просвіти" філія в Бротах для цілого повіту? *Учасник.*

ГРИМАЛІВ. *(Свято „Просвіти").* Від 1924 р. почавши влаштовує т. т. філія „Просвіти" в дні 8. грудня Свято „Просвіти" так, що цей день привикли вже наші громадяни уважати нашим нац. святом. Свято розпочалося богослуженням в церкві за померших основателів Товариства, а відтак відбулася святочна академія в салі місцевої читальні при досить численній участи місцевих громадян і делеґатів з дооколичних сіл, виключно селян. Разила дуже неприсутність посторонніх священиків, які є переважно головами читалень і як такі повинні були й самі явитись і постаратись, щоб більше число членів взяло участь у такім великім святі. Саме свято відбулося при дуже скромній програмі, передовсім з тої причини, що в місці нема йнкольного хору ані диріґента. Всеж таки учасники розійшлися підкріплені на дусі і з більшою вірою в краще завтра. Академія почалася святочною промовою голови філії д-ра Гр. Олійника, після чого 9-літній Богдан Жулковський відеклямував зі зрозумінням поему Т. Шевченка: „Розрита могила", його сестра Анна Жулковська думку „На що мені чорні брови", а господар Іван Борейко „Лічу в неволі". По деклямаціях Василь Свідер, селянський парубок з Елеонорівки, виголосив дуже займаючий реферат про значіння науки для народу взагалі, а для нас зокрема, в якім зручно вплетеними цитатами з Франка і Шевченка ясно й переконуючо завзивав усіх до праці над собою, за що учасники винагородили його рясними оплесками. На закінчення місцевий хор відспівав „Боже, великий, єдиний" і „Ще не вмерла". Зібрано на дар „Просвіті" 30 золотих. *О.*

З життя наших установ.

Діяльність ветеринарної секції „Сільського Господаря" в 1928 році.

Зрозуміння для наукової ветеринарії і потреба користування з неї, як і з розумного (раціонального) плекання та догляду за тваринами, „щоб не приходило до випадків", зродилися самочинно, а домагання за фаховими викладами з обсягу сільсько-господарської ветеринарії і гігієни були і є завсіди передовим постулятом села. Вияснення цього незвичайного зацікавлення в таких викладах слід шукати в природному звязку життя хлібороба з життям домашніх тварин, в його важких заходах за кормом худоби як головного свого матеріяльного добра. Співжиття з твариною дало сільському господареві і почин-нагоду поблизької обсервації, що краще, а що гірше впливає на стан тварин, при чому він і запримітив, що переважна кількість хоріб виходить від ріжних господарських занедбань, як: простуда, шкідливий корм, важка праця, непригідне приміщення, погане-жорстоке поводження з тваринами, недогляд, зокрема в нещасливих випадках, тощо. Відси й домагання сільського господаря за наукою, в який спосіб ратувати здоровля і життя хорих тварин.

На жаль, виклади з сільсько-господарської ветеринарії в передорганізаційній добі (до 1927 року) Краєвого Госп. „Сільський Господар" мали не завсіди фахові сили, а то головно з недостачі ветеринарних лікарів української народности, що нині змінилося на краще. Такі виклади відбувалися тоді принагідно при курсах продуктивности тварин, деколи викладали й інжиніри агрономії, тож і користь з таких викладів була більше теоретична. Щойно 1926-ий рік приносить обнову в цьому напрямі — це оснування ветеринарної і годівельної секції (як шкоти) в руках нестомного робітника бл. п. Володимира Білинського, ст. вет. лікаря, котрий перенав в одній особі годівельно-ветеринарні агенди в „Сільськім Господарі" і трудився також чимало коло викладів до останньої хвилини свого життя. Зпід його пера вийшла теж і неоцінена книжочка „Ветеринарна гігієна і підручник для оглядачів" — накладом Т-ва „Сільський Господар".

По смерти Білинського зродилася потреба вже раніш бажаного розділу первісно одної — на дві окремі секції: годівельну (зоотехнічну) і ветеринарну (зоотерапевтичну). Це й дало почин правильному розвиткові цих важних господарських наук. Незабаром виявилася теж потреба віддати провід новокреованої ветеринарної секції фаховому референтові, на якого Головна Рада Кр. Т-ва „С. Г." (рішенням з 2. II. 1928 р.) покликала Маріяна Стахурського, ст. вет. лікаря як голову секції і д-ра мед. вет. Д. Миколаєвича як урядовця Т-ва. Голова перебрав на себе всю відповідальність та обовязок зорганізувати працю секції по власному пляну.

План цей розкрито на отсі ділянки:

1. Ветеринарно-освітне письменство — з метою: а) оголошувати друком в органі Т-ва статті на практичні, цікаві й актуальні теми з обсягу сільсько-господарської ветеринарії, епізооціольогії, гігієни, тощо; б) видавати накладом Т-ва такі популярні брошури з малюнками по дешевих цінах для членів „С. Г.", кооператив, філій, тощо; в) відкрити в органі „С. Г." постійну рубрику „Запитів" і „Відповідей" в наміченому. Для зясування діяльности секції в звітовому році 1928 (ад 1) слід подати, що в часі від 1. січня по кінець грудня 1928 р. видруковано 12 статтей на ветеринарні теми.

В тім часі видано теж окремою книжечкою Маріяна Стахурського „Коли і як помагати при породах коров" у 10.000 прим., яку то книжечку вже майже розпродано.

Ветеринарійних порад подано в органі 58, листовних ок. 120, устних ок. 500.

2. Розпродажа ветеринарних аптичок у трьох величинах враз з поученням у прилозі, як і коли таких ліків уживати. Далі й розпродажа необхідного ветер. приладдя (зокрема швайцарських зонд). У звітовому році розпродано аптичок 43, вет. приладдя на 680 зол., ветеринарних книжок на 330 зол.

3. Влаштування викладів з сільсько-господарської ветеринарії власними і помічними силами. Таких ветеринарних курсів уладжено в звітовому році 5: у Львові в часі від 19. до 28. березня, в Стрию від 23. до 28. квітня, у Вікні коло Грималова від 27. травня до 2. червня, у Зборові від 2. до 6. липня, у Глещаві від 1. до 28. листопада.

4. Намічено якнайскорше урухомити „Ветеринарну Порадню" у Львові, як: оконечну амбуляторію для потреб хліборобського українського населення львівської округи; як осередок практичної праці ветеринарних лікарів секції (намічені низькоплатні поради для самовистарчальности секції); як необхідну установу для викладів сільсько-господарської ветеринарії з практичними демонстраціями лекших операцій, перевязок, догляду за ранами; в дальшому як основу власної високої ветеринарної школи. При порадні передбачений приют для 10—15 хорих тварин. Для здійснення наміченої мети Дирекція „С. Г." поробила кроки у компетентних чинників для здобуття фондів на купно 2 моргів поля і 2 будинків при вул. Крупярській у Львові. Речинець урухомлення вет. амбуляторії передбачено на літо-осінь 1929 р. **М. Стахурський.**

Торговельні курси при Центрсоюзі.

Безнастанно зростаюча сітка наших кооператив, а зокрема торговельних, вимагає щораз більше і щораз краще вишколених співробітників. Над їх теоретичним підготованням працює наша трилітня Торговельна Школа у Львові та однорічний курс для абітурієнтів. Щоби абсольвенти цього курсу могли також вибразуватися практично на торговельних референтів для наших Повітових Союзів Кооператив постановив Центросоюз як торговельна централя нашої сільсько-господарської кооперації уладжувати у себе для них та взагалі для абсольвентів вищих торговельних шкіл піврічні курси практики.

Такий перший практичний курс відбувся в часі від 1. VII. до 30. XII. 1928 р. Курсанти відбували практику в поодиноких відділах Центросоюзу під кермою дотичних референтів, де мали нагоду пізнати, як кождий відділ працює в зносинах з краєм.

Дня 3. ц. м. відбувся іспит тих курсантів,

що видержали до кінця, бо другі обняли ще перед закінченням курсу місця в Повітових Союзах. Іспит виказав зовсім добре підготовання кандидатів у тих ділянках праці, в яких вони практично працювали і можна надіятися, що вони будуть рівно добрими робітниками на посадах, які на них вже ждуть.

Цей перший курс показався вповні доцільним доповненням набутих у школі теоретичних відомостей. Тому слід повитати з признанням постанову Центросоюза уладжувати дальше такі курси.

Слідуючий курс почнеться як це було подане в ґазетах від 1. березня. Треба надіятися, що абсольвенти вищих торговельних шкіл, а в першій мірі абсольвенти курсу абітурієнтів скористають з тої нагоди, щоби набути практичне т рговельно кооперативне знання.

Д. Коренець.

—o—

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Сергій Бутенко, уч. VII. кл. української ґімназії „Р. Ш.“ в Дрогобичі, провідник пласту, один з найкращих учеників ґімназії, помер дня 8. січня ц. р. в Дрогобичі, наслідком перестудженої грипи. В. Й. П.!

Серафина Александрович, вдова по енер. пароху Хмелеви, заліщицького повіту, померла 26. XII. в домі свого зятя о. І. Коцика в Щитівцях у 84 р. життя. Запопадлива мати, добра господиня, милосердна душа для сільської бідноти, що виховала, вивінувала й вивела в люди не менше, як 16 сиріт. Полишила по собі загальний жаль, чого доказом були величаві похорони з сотками учасників і 7 священиками. В. їй П.!

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На ювилейний Дар Просвіт зложили в золотих: О. Западило, Хлібовичі 5, Неонілія Рибак, Тенетиська 8, Кооп. „Надія“, Побужани 5, В. Сорока, Раковець 2 о. Кубаєвич, Яловець 10, Уряд парохіяльний, Крилос 8·50, Кооп. „Гарант“, Словіта 2, о. Плешкевич, Каменобрід (збірка) 7·05, К. Федоранчук, Лавчин 10, Чит. Просвіти, Велдіж 5. І. Масиновича Нагруці 8, Філія Просвіти Збараж (з бібліотеки) 30, о. П. Смеречинський, Воскресінці 5, Уряд парохіяльний (збірка), Білоберезка 17·16 Г. Дудик, Львів 2, Г. Куспяк, Львів 1, Витковицькі Іванна, Емілія і Теод. Львів 45, І. Гроницький, Львів 10, І. Літинський, Львів 5, рад. Стебленський, Львів 10, Д-р В. Ринак, Львів 10, IV. кл. хлоп. шк. Шевченка, Львів 5·09. А. Годинець, Львів 2, Питомці ремісничої бурси, Львів 1·40, Учительський зб-р Торговельної Школи, Львів 45, Дівоча учительська сем. і гімн. Р. Ш. Львів 18·05, Молодь торговельної Ш-оли Львів 17·56, Складачі „Діла“ Львів 30·50. І. Добрянський, Львів (збірка) 1·16·50. Читальня Просвіти (збірка), Левандівка 86·10, Левандівка, збірка в церкві 18, Чит. Просвіти (збірка до пушок), Левандівка 19, Наврецький О. Львів 10, дир. Сабат, Львів 55, Улична збірка у Львові 959·90, А. Галькевич, Бібка шляхоцька 5, Авторський Гурток, Мельниця 40, Громадяни (збірка), Утіхович 25, Уряд парохіяльний, Жовчів 52·05, П. Вовчко, Кульчиці шлях. 38·55, Віра Тома, Тартаків 5, Українська Бесіда, Сокаль 50, Повітовий Союз Кооп., Сокаль 498·32, о. Стиранка (збірка), Тарнавка 30, о. К. Слюзар Сушин 9·55, П. Сірантевич, Сушин 5, І. Кавцер, Хлівчани 5, Спілка „Любов“, Девятники 10, Д-р А. Горбачевський, Чортків 50, Д. Жук, Майдан сінявський 3, Кооп. Українських Студентів, Данціг 10, інж. Евген Гузар, Чехословаччина 78. — Разом з попередними 3.687·22 зол.

На збіркові листи громади: Вороблевичі 22, Вовчухи 7·80, Любінь великий 11, Мшана 50·25, Поріче люб нецьке 2·40, Поріче янівське 4·60, Вишенка-Заїзд 12·35, Страч 27·50, Ротенган 8·50, Янів к. Львова 46, Монастир 29·27, Добра 6, Пандова 12·73, Дубляни к. Львова 25·20, Добрянина 2, Неділиська 2, Вільха вербинська 13·25, Корчів 9·10, Щепятин 4·95, Ульнівок 14, Хлівчани 15·05, Сілець 2, Береги 13·65, Стрілки 19·05, Стрільбичі 26·63, Старарона 8, Лаврів 20·05, Волошинова 15·15, Берези 9·10, Бусовиська 19·30, Долина 16·20, Чистогорб 30. Глонча 4, Далева 10·50 Пузани 23, Військо 6·80, Залуже 10, Сомушова 38·71, Добра шлях. 9·50 Понетань 3, Кунин 12·90, Голмач 23·00, Жовтанці 22 Одесин 10·15, Вибудів 44·20, Ресенія 39·35, Бичківці 15·70, Струсівка 6·40, Улашківці 91·30, Добротвір 1·70, Спас 6·10, Буск (Чит.) 17, Чучвани гумнянські 10·50, Голгочі 34·70, Заводів 20·25, Заставне 5·20, Котузів 10, Мужилів 15·20, Сосник 5, Телче 13·17, Борнів 12·60, Жедовичі 10·75, Кросценко 11·40, Свірж 12·10. — Разом з попередними 3.189·75

1277 1—1 Дальше буде.

Виказ збірки Т-ва Прихильників Освіти переведеної в часі „Місяця Українського Студента“ в днях 16—22 вересня 1928 у Львівськім Воєводстві (злото в золотих): Повіт Перемишль Громада: Мелина 15, Коровники 14·35, Торки 5·10, Перемишль 345·0, Бібло 1, Бикін 4·55, Бушковички 22·80, Вовче 15, Горохівці 7, Малковичі 4·10, Пикуличі 48·10, Нижанковичі 8·40, разом повіт Перемишль 480·00 зол. Повіт Городок Ягн. Громада: Городок кг. 134, Керниця 10, Дроздовичі 6·60, Ричичани 34·58, Каменобрід 14·8, Бартатів 15·60, Родатичі 6·80, Оброшин 54·85, Малковичі 2, Галичанів 3·11, Заславичі 10·04, Ясиновка 1, Лісковичі 81, Угерці незаб. 6·50, Ставчани 5, Мальчиці 16, Цунів 6·50. Разом повіт Городок 341·96 зол. Повіт Жовква. Громада Жовква 96·50, Кулинів 16·70, Мости великі 29·40, Двірці, Бутини і Любаля 33, Замочок 15·05, Мокротин 6·55, Крехів 10, Водя висоцька 10. Разом повіт Жовква 227·20 зол. Повіт Дрогобич. Громада: Дрогобич 136·16, Унятичі 11·70, Попелі 15·50, Лужок дол. 7·50, Баня котівська 3·44, Доброгостів 6·20, Губичі 19·90, Медвежа 17·60, Медничі і Летня 4·11, частина доходу з вечерниць в Медничах 40, Мражниця 31·50 Разом повіт Дрогобич 365·62 зол. Повіт Рава руська. Громада: Угнів 35·50, Новосілки нер. 4·91, Губинок 9, Ручки 15·49, Корчі 4·10, Карів 5·24, Василів 22, Хлівчани 16·55, Ульнівок 50, Разом пов. Рава руська 162·79 зол. Повіт Добромиль. Громада: Добромиль 17·40, Посадк риботицька 7·75, Військо 28·80, Грушевичі 23·52, Тарнава 13·33, Ямна дол. 7, Пятниця 11·26, Папоротно, Ліщини і Снопівник 28, Старява 11·50, Ляшко (збірка на працнику) 35·64. Разом повіт Добромиль 187·20 зол. Повіт Мостиська. Громада: Мостиська 89·55, Судова Вишня 81·20, Волостків 11·50, Волчишовичі і Дидятичі 12 Лишки гост. 7·20, Соколе 14·40, Старява 7, Разом повіт Мостиська 218·85 зол. Повіт Старий Самбір. Громада Старий Самбір 71·50, Недільна 19·30, Топільниця 16. Разом 107 зол. Повіт Ярослав. Громада: Задіська Воля 19·35, Лишки довгі 10·90, Мяліш новий 49. Разом 79·25 зол. Повіт Рудки. Громада: Горожанна велика 18, Повертів 21·87, Тершаків 7·30, Колодруби 36·89. Разом 84·16. Повіт Львів. Громада: Підбережці 41·46, Винники 44, Сихів 1·36, Борщовичі і Миклашів 33·45. Разом 122·47. Львів — місто (вулична збірка) 1.125·50 зол. Повіт Яворів. Громада: Мшана 11·50, Серни 12·19, Бунів 10, Гнійнині, Будзинь і Воля 8·05, Лев Заяць, Малнівська Воля 2, Збірковий Комітет в Яворові 94·24. Разом 137·98 зол. Повіт Самбір. Громада: Самбір і Кульчиці 161, Містковичі 33, Городище 18·85. Разом 212·85 зол. Повіт Сокаль. Громада: Гора 11·60, Цебрів 8·65. Разом 20·25 зол. Разом у львівськім воєвідстві зібрано 3.813·98 зол. Всім збірковим Комітетам, жертводавцям і збираючим складає Товариство Прихильників Освіти у Львові на цьому місці щиру подяку. Рівночасно прохаємо всіх, хто не прислав ще грошей і у кого залишилися ще збіркові листи (вужиті і невужиті) післати їх негайно до канцелярії Товариства. Львів, Супінського 21, щоби можна було оголосити доповнення звіту зі збіркової акції У Львові, дня 2. січня 1929 р. За Виділ Товариства: **Володимир Децикевич** вр. голова. **Д-р Любомир Макарушка** вр. скарбник.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith“, „Longines“ також біжутерію власного виробу поручає: **Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа)** — Догідні умови 1881 31—?

КОНЦИПІЄНТА і чатуючого здібного прийме від дня 15. січня ц. р. канцелярія адвоката Д-ра А. Жучковського в Підволочисках. Подати услівя. Неприняті оферти останутъ без відповіди. 1941 3—3

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ і СРІБНУ ВИРОБИ продає за готівку і на сати від десятків літ у цілім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, вул. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвисші ціни. 1909-2

ВІЛЬНЕ ДО ОБНЯТТЯ для інваліда У. Г. А. місце управителя Дому Українських Інвалідів у Львові з обовязком заряду дому, роботи і господарства. Повнолітня й повне удержання в У. Д. І. Платня згідно з умовою. Подання до дня 10. лютого ц. р. — Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові, вул. Руська 3/11. 1976 1-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентґеном.** 9—24

Присилайте передплату!

ПРАННЯ СТАЄТЬСЯ ЛЕГКОЮ І ШВИДКОЮ РОБОТОЮ

НА щастя наступив корисний переворот в перестарілій системі прання, який перестає бути незносимою мордівнею. Тепер істнує Rinso яке в уліпшеній формі сповняє працю людських рук. нб. швидко і основно. Непотрібно мучитися тертям білля на балії, а замісць цего здобувається богато часу і можна занятися якоюсь пожиточною домашною працею. Давну систему так дуже шкідливу не тільки для білля але і для здоровля, треба відкинути на завсіди!

Rinso усуває бруд — тертя непотрібне.

Поминається терття так дуже шкідливе для білля. В балію наповнену до половини літною водою, вляти гарячий розчин Rinso. Білля мочити одну або дві години, а відтак основно сполокувати кілька разів і... прання скінчене.

Хто завсіди вірить білля

не може обійтися без Rinso. Rinso не заводить, завсіди успішне і завсіди є на висоті свойого завдання. Rinso можна уживати як на зимно так і на гаряче та до варення білля.

Rinso

Rinso продається тільки в пачках.

ДАРОМ ПРІБКА

КУПОН. До фірми „Зенит“ Спілка Акц. Почтова Скринка 479, Головна Почта, Варшава. — Прошу о безплатне пересилання мені пробного пакету Rinso, що вистане на пробне прання.

ім'я і назвисько .....

Адреса .....

Д. 10. (Пишеться в читка письмо.)

R. P. 24-1

1955 **УРОЛЬОГ** 2—5

д-р Маркил Граф

ординує в недугах нирок і мочових від 4—6 **вул. Фредри 7.** Тел. 66-55.

Поляка.

Невмолима смерть забрала нам найдорожого сина й брата — Романа. Отсею дорогою складаємо сердечну подяку всім за співчут я і поміч вилиту нам у тій гіркій хвилі. Дякуємо в першу чергу Всч. От. Сов. Д-р Фіголеві за провід у похоронах і надгробне слово, Всч. О. Ленкавському, пароxові Затвідним, Всч. О. Катехитам: о. Тимкову, о. Слезюкові, о. Терешкуновi й о. Гуньчакові за участь у похоронах. — Вп. Панам Професорам і П. Т. Товаришам покійного, що своєю співучастю, співом і прощальним словом віддали Покійному останню прислугу, — ми і рівнож дякуємо всім учасникам похоронів. **Олена, Ярослав і Марійка Процишин.** — Станиславів, дня 4. I. 1929 р. 1274 1—1

16 ЛІТНЯ дівчина селянка шукає служби в українській родині. Зголошення до адв. під Селянка. 1972 2-2

АДВОКАТ

Д-р Маркіян Процик

переніс свою Канцелярію **до Буська** вулиця II в дотеперішнім льокалі на місце 1950 **д-ра Остапа Копцюха.** 2—5

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріли, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 20—?

НОВІ НОТИ. В. Безкоровайний: Думки вої. Садок вишневий — міш. хор. На городі постирная — жук. хор. Канка — сольоспів. 1959 2—3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавниче Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 11 (11.352). Львів, четвер 17. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарни 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Дипльоматичний двобій.

Львів, 16. січня 1929.

Нота-пропозиція Літвінова на адресу Польщі з 29. грудня 1928 спричинила великі турботи керманичам польської закордонної політики. І не лише їм. У скрутному становищі найшлися й уряди союзних та заприязнених з Польщею держав: Англією й Францією починаючи і Румунією кінчаючи. Майже два тижні вовтузилися польські дипльомати з радянською нотою-пропозицією, вислухували англьо-французьких порад, підтримували тісний звязок із Букарештом та столицями прибалтійських держав — заки спромоглися на відповідь, приймаючи в принципі пропозицію, але перетикаючи її відкладними застереженнями.

Саме тоді, коли консолідація Европи під англьо-французьким проводом наближується до свого завершення, коли на перепоні тієї консолідації стоїть тільки Німеччина зі своїми репараціями-відшкодуваннями й окупацією Рейнщини та замовчувана, але по суті далекосягла меншостева проблема; коли сподівана рішаюча зустріч двох світів може ненадійно перейти у фазу реалізації — саме тоді являється радянська нота з пропозицією закріпити мирні взаємини між СРСР і Польщею на основі пакту Келльога.

Радянська нота з 29. грудня м. р., як усі радянські дипльоматичні ноти, визначувалася поміж гідною простотою, прозорістю і льогічністю. Нота Літвінова під деяким оглядом перевищила ноти Чічеріна, поминаючи весь пропаґандистично-революційний баласт із радянсько-комуністичного лексикону. Вона була наскрізь річевою. Це ще більше збентежило адресата, не даючи йому змоги зійти на маніяці полєміки і примушуючи до ясної й позитивної відповіди.

Після довгих роздумувань і порад з боку своїх приятелів польський уряд дав відповідь 10. ц. м. Польська нота зазначує, що рад. пропозиція стала „обєктом детального вивчення з боку польського уряду“. Польський уряд приймає в принципі радянську пропозицію, але одночасно висуває низку застережень, які відсувають здійснення її „ад календас ґрекас“. В першу чергу польський уряд бачить перепону в негайному принятті протоколу в тому, що досі не ратифікували пакту Келльога його первісні сиґнатарі з його ініціятором включно. Другу перепону добачує він в обминенні радянською пропозицією балтійських держав і союзної з Польщею Румунії з одночасним висуненням Литви. Крім того Польща стоїть на становищі спільного розгляду безпеки на сході Европи всіми зацікавленими державами, і тому вважає своїм обовязком у першу чергу звернутися до цих держав у справі зясування їхньої думки.

Видно, що Літвінов, знаючи польські погляди й відносини та сподіючись приведених угорі застережень, мав у запасі готову арґументаційну зброю, з якою й виступив в другій ноті вже полємічного характеру. Радянська нота-відповідь силою своєї льогіки й річевої експресії є свого роду дипльоматичним шедевром.

Приймаючи з вдоволенням до відома принципову згоду польського уряду, уряд СРСР дивується, чому Польща не погоджується на негайне здійснення радянської пропозиції — тим більше, що пропонований протокол не накладає на обидві сторони ніяких нових обовязань поза тими, які обіймає паризький пакт про осуд війни. Опісля радянська нота-відповідь по черзі переходить точка за точкою польські застереження, аналізує їх і збиває з рідкою переконуючою силою.

Вину за незаключення пакту про неаґресію уряд СРСР перекидає на Польщу, кажучи, що польський уряд та балтійські держави відкинули в своїм часі радянську пропозицію в справі пропорціонального зменшення збройних сил. Так само польський уряд відкинув радянську пропозицію в справі безумовного відмовлення від аґресії через висунення знаки умов.

Польський уряд підписав паризький пакт без ніяких застережень. Радянська пропозиція має на меті тільки здійснити цей пакт у відносинах між СРСР і Польщею. Тимчасом Польща робить залежним те здійснення від ратифікації Келльоґового пакту 15-ма державами, премієр-сиґнатарями. Адже з тією хвилиною паризький пакт автоматично входить у життя і радянсько-польський протокол стає зайвим. Приспішення здійснення Келльоґового пакту у відносинах між СРСР і Польщею причинилось би до консолідації мирних відносин між цими двома державами і сталось би могутнім чинником миру на сході Европи.

Крім того польський уряд узалежнює підписання радяно-польського протоколу від притягнення до нього інших східньо-европейських держав. Радянський уряд не робить під тим оглядом ніяких труднощів. Коли він звернувся в тій справі до Литви, а поминув інші балтійські держави (Естонію, Латвію й Фінляндію), то тільки тому, що ті останні покищо не приступили до паризького пакту. З моментом, коли це станеться, уряд СРСР не лише повитає приєднання тих держав до протоколу, але й прохає Польщу, щоби вона в тому напрямку впливала на балтійські держави — так, як на них уже впливає Литва на прохання СРСР. На всякий випадок перед балтійськими державами двері до пакту і миру все будуть відчинені. Так само уряд СРСР годиться на приступлення Румунії до згаданого протоколу. Коли радянський уряд не звернувся досі в тій справі безпосередньо до Румунії, то тільки тому, що не підтримує з нею дипльоматичних взаємин. Однак приступаючи до паризького пакту, рад. уряд рахувався з тим, що у відношенні до Румунії приймає на себе зобовязання резиґнації з воєнних метод для управильнювання спорів з хвилею приступлення Румунії до протоколу, хоч це зовсім не виключує спірних справ. Уряд СРСР нічого не має проти негайного приступлення Румунії до радяно-польського протоколу.

Під кінець радянська нота-відповідь майстерно переводить подрібну полєміку на тему здійснення паризького пакту і випливаючої з нього радянської пропозиції і доручає польському урядові вияснити своє становище до запропонованого протоколу. Польська преса досі тримається в резерві, приголомшена радянською арґументацією і незвичайною зручністю — не знає, на яку ногу ступити, і або повторює висунені застереження польської ноти, або поголовно дивується з приводу блискавичної поспішности радянської відповіді.

Нота Літвінова належить до найзручніших несподіванок радянської дипльоматії. Чи є вона висловом жагучого бажання миру і встановлення трівких мирних відносин на сході Европи? Без сумніву, що Рад. Союз тепер менше, як колись-небудь, бажав би собі війни з огляду на внутрішні труднощі і важке економічне положення, однак ця справа не залежить від нього. Радянська дипльоматія, спираючись на паризькому пакті, своїм виступом бажає як не вимину́ти майбутню війну, то щонайменше відсунути її до догіднішого для себе моменту, а в крайному випадку попористуватись мирною офензивою як одним з головних чинників воєнної підготовки. Виступаючи з пропозицією-протоколом, радянська дипльоматія бажає показати Польщу як ворога миру, своєпромітувати її перед обличчям світа та перекинути на неї відповідальність на випадок збройного удару. Ця мирова офензива має на меті здобути симпатії пацифістичних мас, а одночасно перетягнути на свій бік могутню Америку.

Таково по всім познакам є мета радянської мирової офензиви, такою є мета дипльоматичного двобою між СРСР і Польщею, в якому вже нині треба побачити рішаючо нахилилася у радянський бік.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“!

Всі Кружки „Рідної Школи“, Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Брацтва, слічацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу“!

На шляху до диктатури.

Кріза мадярського уряду.

Уряд гр. Бетлена переживає крізу ще від останнього літа. Від того часу чуємо постійно про димісію одного чи другого мадярського міністра, що вказує найкраще на труднощі, які мусить побороти през. міністрів Бетлен, аби зберегти свій політичний курс і не стратити своєї популярности в масах.

Кріза мадярського уряду має своє джерело, як це тепер часто буває, в тяжкому економічно-господарськомоу положенні держави. В попередньому році ріжні економічні організації Мадярщини зверталися з меморіялами до уряду, а також при всяких інших нагодах давали вислів свому переконанню, що господарська політика держави є погубна для широких кругів населення, що вона мусить бути змінена по думці постулятів економічних організацій. Дійшло вкінці до того, що сам Бетлен був примушений признати господарську політику свого уряду невідповідною і заповів цілковиту її зміну.

Після того пішли чергою димісії міністра фінансів, міністра рільництва й міністра торговлі, отже міністрів, що займали господарські теки. Це найкраще свідчить про те, що причина крізи уряду має свою основу в невідрадних господарських відносинах Мадярщини. Одна з тих причин — це непереведення досі земельної реформи, на що чекає з тугою малоземельне і безземельне сільське населення.

Поза тими трьома міністрами димісіонували також деякі інші члени мад. уряду, а становище деяких поважно захитане. Причини такого стану ріжні. Передовсім реакційний пресовий закон і нова реформа адміністрації, що є ділом самого Бетлена, а з чим не погоджувалося кількох міністрів. Про розбіжности між гр. Бетленом і його міністрами в цих справах свідчить найкраще обставина, що він сам мусітиме предложити парляментові зненавиджену новелю до пресового закону, бо його міністри відтягаються від відповідальности за це діло.

Коли приглянутися мадярській крізі ближче, то видно, що през. міністрів Бетлен знає, що робить. Він прилюдно заповідає (промова в Дебречині) привернення повної свободи, а на ділі вводить послідовно — диктатуру. Всю державну владу старається він чимраз більше сконцентрувати в своїх руках і стати необмеженим паном положення. Не диво, що на Мадярщині говориться вже про диктатуру Бетлена, з тим, що він допускає ще істнування парляменту — до якогось часу.

Ціла дотеперішня діяльність Бетлена спрямована на те, щоби приготовити собі ґрунт під самовластя. На цьому шляху він зайшов уже далеко і йтиме послідовно дальше — навіть понад голови своїх міністрів.

Радянська Україна.

Господарські завдання комунізму.

В Київі відбулася в перших днях січня н. р. окружна партійна конференція КП(б)У, на якій виголосив велику програмову промову теперішний головний секретар КП(б)У Косіор. Господарські завдання комунізму сформулював він ось як: „Володимир Ілич говорив, що справжня і єдина база соціялізму є велика промисловість, збудована на основі найновішої техніки, на базі електрифікації. Тільки розвиток власної великої промисловости, власного машинобудівництва позбавить нас залежности від закордонного капіталу, забезпечить нас на випадок воєнних дій і дасть змогу в великому розмірі розвивати соціялістичне будівництво. XIV. зїзд нашої партії, формулюючи завдання в галузі індустріялізації країни, підкреслив потребу „провадити економічне будівництво з такого погляду, щоби перетворити СРСР із країни, яка довозить машинове устаткування, на країну, що виробляє машини та устаткування, щоб СРСР в обставинах капіталістичного оточення ніяк не міг перетворитися на економічний додаток соціялістичного світового господарства, а являв би собою самостійну економічну одиницю, яка будується по соціялістичному

і через своє економічне зростання спроможна бути могутнім засобом революціонізування робітників усіх країн і пригнічених кольоніяльних та напівкольоніяльних народів". (Прол. Правда", з 9. І. 1929).

Не маючи власного капіталу для осягнення тієї мети, російські комуністи намагаються зробити це при допомозі закордонного капіталу, який стараються за всяку ціну добути. Іншими словами комуністи хочуть поборювати европейський, американський і взагалі всякий інший капіталізм при допомозі його ж таки грошей.

Завдання комунізму в культурній ділянці на Україні.

Тойже Косіор і в тій самій своїй промові спиняється також над завданнями комунізму в ділянці культури на Україні. „Ми комуністи — казав він дослівно — й уся робітнича кляса, до якоїб націоналісти не належали, заінтересовані в тому, **щоби всі можливости для розвитку будівництва соціялізму в нашій країні всяким способом використати. А що українська культура, її зростання є одним з наймогутніших засобів для підйому цього будівництва, то ми твердо провадимо лінію партії на розвиток української культури.** Наша партія і робітнича кляса є проводир і організатор української пролетарської держави. Це означає, що партія і пролетаріят кермують і відповідають за все соціялістичне будівництво України, **зокрема й за культурне будівництво. Підсилити в ньому участь, керівництво партії й робітничої кляси — це наше актуальне завдання".**

Виходячи з того заложення Косіор змальовує заходи радянської влади в напрямі заступлення старих культурних і наукових діячів (спеців), що хоч і співпрацюють з радвладою, то не все поділяють її політичну плятформу, новими, комуністичними. А що цього відразу зробити не можна, тільки постепенно, то всеж і зі старими фахівцями треба працювати і миритись, а що більше, треба старатись їх „засимілювати". „Я зважаю, — говорив Косіор — що ми можемо добитись того, що основні кадри старих фахівців зорганізуємо навколо своїх завдань, засимілюємо, переконаємо їх, що треба спільно працювати на користь соціялістичного будівництва. **Ми їм всіляко допомагатимемо, створюватимем потрібну товариську атмосферу, але з тою умовою, що вони кинуть усякі сподівання на наше переродження.** Тіж, хто не відмовиться від своїх сподівань, а спробує провадити роботу так, щоб ці сподівання здійснити, дістане належну відправу".

Крім того рекомендує Косіор усім комуністам без огляду на їх національність ще таку рецепту для опанування української культури: „Я думаю, що тепер основне гасло, яке ми повинні поставити, — це заведення до вжитку української мови. На зборах, засіданнях, зустрічаючись із товаришами, розмовляйте українською мовою. Цим ми швидше посунемо українізацію, опануємо українську радянську культуру". Це знак, що комуністи української мови у побуті не вживають.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Краєве преставництво Словаччини.

В Братиславі відбулося 12. ц. м. перше засідання краєвого представництва Словаччини під проводом краєвого президента Дробного. Це представництво складається з 54 членів, з того 2/3 вибраних загальним голосуванням, а 1/3 іменована радою міністрів у Празі.

Після отворення засідання складали члени представництва присягу в поазбучнім порядку. Цю присягу зложило 42 представників у словацькій мові, **2 в українській,** 9 в мадярській і 1 (жид) в мові німецькій. Після того вислано привітну телеграму до през. Масарика.

З черги приступлено до вибору краєвого виділу у складі 12 осіб і 12 заступників, при чому членами згл. заступниками кр. виділу вибрано представників усіх більших партій до комуністів включно. Більшість краєвого виділу зложена з людей, що належать до правительственних партій.

Після вибору краєвого представництва склали представники поодиноких партій свої заяви. Промовляли представники партій: республиканської, словацької народньої, чсл. народньої, чсл. соціялдемократичної, комуністичної, мадярської христ.-суспільної і мад. національної. **В українській мові виголосив промову д-р Мачик,** що іменований до краєвого представництва від націоналдемократичної партії. Він обіцяв співпрацю з іншими партіями. Після цього говорили ще представники чсл. націоналдемократів, чсл. соціялістів і словацької національної партії. По тих заявах замкнув засідання през. краю.

Це перше засідання краєвого представництва Словаччини пройшло на загал спокійно. Перервано тільки дуже сильно промову представника комуністів, секретаря Верчіка, що представив опозиційне становище своєї партії.

При кінці замітимо, що оба українські члени („русини") краєвого представництва Словаччини, а саме д-р Кость Мачик, віцепрезидент табулі в Кошицях і Михайло Жаткович, учитель, іменовані центральним правительством. 200-тисячне українське населення Словаччини не спромоглося вибрати ні одного свого заступника до краєвого представництва і мусить вдоволятися тим, що йому накинено „з ласки"...

На господарські теми.

Чого вимагає нинішнє господарське положення?

Чи прийшло вам коли на думку, зясувати собі в цифрах безробіття нашого села? Завдайте собі труду і обрахуйте, скільки безробітних днів минає марно в одній лише хліборобській родині при трьох робучих силах. Побачите, що ціла майже зимова пора і так само час між весняними роботами та жнивами, а далі ще й слітні дні і немале число днів для всяких оказій, дадуть 140 до 150 днів, що пропадають на бездільности. А скільки днів випаде на ціле село і яку безліч днів пропайнонують без заняття усі робучі сили одного міліона дністапятьдесяти тисячів українських рільних господарств під Польщею?

Колиж до того знаєте про рухливість господарського життя по селах Чехії, Німеччини чи Швайцарії, про їх горячкове змагання використати кожну вільну в господарстві хвилину для зарібку в інших ділянках, то тоді зрозумієте як слід не лише те, чому ми купуємо всякі заграничні забавки чи інші вироби так зв. домашнього промислу, але також зрозумієте, чому приходять до нашого рільного краю квашені огірки і капуста з Моравії, яблока з Тиролю, сушені сливки з Югославії, сир зі Швайцарії, бриндзя зі Словаччини, макарон з Італії, пиво з Чех, худоба зі Швеції, коси і серпи зі Стирії та чому навіть болгари позакладали в наших таки селах під боком наших міст городи і витискають з ринків городовину наших селян.

На саму думку, що чужина заливає нас своїми товарами і поволи але з успіхом спихає до примусового безділля, мусить вас охопити бажання доложити всіх зусиль, щоби поборати в нашому селі це безділля. Ви вже наперед обраховуєте собі, що колиб створити заробіток в бездільних днях лише на одного золотого денно в кожному українському господарстві, при трьох робучих силах, то наш нарід підняв би свої доходи річно на великанські суми.

Говорите на цю тему з хліборобами в читальні, кооперативі і бачите, що наш нарід прагне праці, хоче заповнити ті міліони бездільних днів заняттям, неначеби найкраще розумів, що використати продукційно ці безробітні дні це найважніше питання, бо від його розвязки залежне наше майбутнє. Ви бачите, що ніколи може від довгих століть не було між сільським на-

ФЕЛИКС ЯКУБОВСЬКИЙ

Степан Васильченко.

(До 50-ліття народження Ст. Васильченка.)

(Продовження.)

Поруч з цими, більш-менш, точними визначеннями стоять ще й такі побічні характеристики, як „основна риса письменника — якийсь мрійний гумор", „мішанина фантастики з реальним" (С. Єфремов), „у таланті його добачаємо три яскраві елементи, що щільно переплітаються між собою — побут, ліризм та людяність" (С. Кравців)*).

Нові складні економічні умовини починають розклад старої народницької фільософії, отже й відповідних мистецьких концепцій і тої літератури, що й надалі мала підтримувати певні зв'язки з селом. На цій ділянці переважне місце посідає творчість В. Стефаника, очевидно тому, що деякі з названих процесів у Західній Україні за той час набули виразніших форм і певніше впливали на надбудову, ніж на Україні Наддніпрянській. А втім новий тип селянської повісти й новелі в цілком достатній мірі визначився і в творчості М. Коцюбинського періоду „Фата Моргана".

Словом, основні українські прозаїки в цей час певно стають на шлях імпресіонізму, засвоюючи для цього, розуміється, не тільки певну літературну техніку, але глибоко проймаючись тою фільософією релятивізму, основою імпресіоністичної школи, що її найповніше вформулував відомий австрійський учений Мах, з яким не раз довелося схрещувати шпади корифеям марксистської фільософської думки.

*) С. Кравців. „Червоний Шлях". 1927. ч. 4. ст. 249.

Перед Степаном Васильченком, середнім інтеліґентом з селян, учителем, природньо, стелився шлях літературний, саме в напрямку імпресіоністичної новелі. Не було підстав сподіватися, маючи на оці обсяг його громадської діяльности, відомої з дуже скупеньких біографічних даних, щоб цей письменник міг опиратися на якусь іншу клясу, скажімо, на пролетаріят і творчістю своєю відкрити якесь інше річище, відмінне від основного річища тодішньої української мистецької прози.

Цього й не сталося. Він сумлінно став простувати далі вже второваним шляхом, позначеним такими віхами, як твори Коцюбинського й Стефаника.

Як на те, то здавалосяб, що слід визнати цілком і без застережень Шамраєве твердження, що Васильченко є модифікатор старої побутово-реалістичної продукції через імпресіоністичне відтворення дійсности. Це твердження вважаємо за ближче до істини, ніж усі інші, вище наведені, а всеж таки не цілком справедливе. Воно — іманентне. Таке іманентне твердження можна цілком вільно перенести й на попередників С. Васильченка — М. Коцюбинського, В. Стефаника, навіть М. Яцкова, і на його найближчого, хоч територіяльно й деякими специфічними особливостями творчости віддаленого, поплічника (на цьому твердженні ще спинимося) М. Черемшину і навіть на пізнішого Г. Косинку.

Не треба спинятися на багатьох творах Васильченкових для того, щоб виявити спільні їм усім риси. Адже ж і до нас нотовано, що „обмежений, очевидно, у своїх враженнях, він не виблискує ріжноманітністю тем, цікавих фабульних ситуацій"*). Певна річ, твори таких типів, як „Королівна", „Чарівний млин", „Мужицький ангел", „В хуртовину", „Осіння казка" пересипані ріжними образами з народньої фантастики, не змінять тих тверджень, що ми висунули, аналізуючи попередні твори. Навпаки, саме вони найбільше виявляють елементи казкової будови, казкової стилістики, рясно розсипаної фантастики народньої, що її всі відміни, нюанси, тони чудово знає й використовує С. Васильченко, в основному таки добрий етнограф.

Спинятися варто ще на пізніших творах Васильченкових, що моглиб віщувати якийсь злам у його творчості. Уже сказано, що ніякісінького зламу ні в оповіданні „Про жидка Марчика, бідного кравчика", ні в „Чорних маках", ні в „Віконці", ні в „Соловіях", ні в нових дитячих творах „Авіяційне свято", „Оливяний перстень", „Прибаука" — по суті нема.

Можемо спостерігти, правда, ще кілька способів, притаманних Васильченкові, трактувати „патос дистанції". С. Васильченко, як і раніше, ні до чого не доторкається руками. Йому не властиві допитливі рухи Хоми Невірного.

„Про жидка Марчика, бідного кравчика" — тема єврейський погром. Можна булоб зрівняти цю новелю з „Він іде" Коцюбинського. Але й без ближчого порівнання ясно, яка між цими творами ріжниця. Васильченко не показує ні дикунських вчинків, ні крови, взагалі нічого цілком конкретного, суворого, реального. Він тільки дає зрозуміти ввесь жах погрому, після першого лірично піднесеного розділу, після недоказаної Марчикової казочки, до тогож передаючи жахливі події через зовсім фантастичне сприймання щойно породженої дитини, яка за кілька хвилин мусить померти. Усі пляни цього оповідання зсунуто так, що вони дають суворі, жахні передчуття траґедії, яка ось-ось має статися. Але самої траґедії Васильченко не показує, ховаючись спочатку за оте немовля, а потім за перекази народні (як і в „Відьмі").

*) Цит. стаття А. Шамраєв. ст. 190.

(Докінчення буде.)

селенням такого заінтересовання господарським поступом та такого імпульсивного змагання до кращого і такої охоти до науки як нині. Коби лише були в селі варстати праці, перерібки сирих товарів та збут на них. Селяни вимагають від вас конкретних пропозицій в тому напрямі.

Ви застановляєтеся над тим, яку працю затиб селу. Очевидно мова може бути про таку, що не вимагала би великих грошевих вкладів, бо їх в селі годі здобути, а по можности таку, що можнаб її виконувати в сільських мешканнях і таку, щоби її можна було в кожній хвилі почати, а як приходить інша праця перервати. Розважуючи це все приходите до сумного висліду, що не знаєте, що саме порадити і як повести діло, бо ви нефаховець. Шукаєте за відповідною літературою. Але крім нарікань і теоретичних кличів не находите у ній конкретних проектів, ні підручників для їх практичної реалізації. Звертаєтеся тоді до наших господарських централь за порадою, та й то на дармо, бо нема в нас такої установи, що давалаб належні фахові вказівки в цьому напрямі.

В огірченні шукаєте відповіді у відповідній польській літературі. Та і звідтам вийдете не дуже „забудовані", бо в цілій майже Польщі та сама біда з примусовим безробіттям на селі, і там для поборювання безробіття нічого не робиться. Досі тільки одна установа, а саме Вище Студіюм Торговельне в Кракові оголосило недавно конкурс на опрацьовання теми, як побороти безробітні дні хліборобського населення і на тому кінець.

Тоді мимоволі звертаєте увагу на тих, що живуть між нами, на жидів. В їх газетах, переповнених стало статтями з господарської політики, находите богато фахових інформацій про засоби господарської самооборони, навіть перед нашими кооперативами. Ба, що більше. Слідячи за господарським життям жидів по наших селах видите, як кожний з них дає що-дня доказ, що нема нерентовних підприємств, а є лише спосібні або неспосібні підприємці. Ось між 315 рільними господарствами одного підльвівського села з сім рільників жидів, а кожний з них має в руках опри те ще й якось рентовне підприємство. Це діється тепер, коли з наших селян ледви кількох займається ремеслом, а решта животіє на своїх вузеньких загонах, бо праці в безробітні дні не в силі здобути.

Розважаючи над тим, чому воно так та чому ви не в силі дати свойому селові реальної поради, приходите до ось якого переконання: Вам і цілому вашому селові і цілому українському населенню бракує того, що є в жидів, а саме віками занедбуваної господарської, а головно торговельної і промислової культури. За цілі віки не повстала у нас навіть така господарська література, як наприклад у Відні за один рік по війні в справі одного лише питання, а саме про еміграцію безробітних. Тому й не диво, що досі ми не знаємо, скільки, наприклад, є наших ремісників та купців, де є наш домашній промисл, а де і який можна створити, де і які є сирі матеріяли до перерібки. Досі нема у нас ні одної монографії якогонебудь села з його історією, життям-буттям, з його вимогами й потребами.

А все те потрібне, потрібна й установа, яка взялаб у свої руки ініціятиву в цьому ділі. Поляки мають на те свої державні установи. Жиди мають у Варшаві свій окремий інститут для розсліду господарських питань і він за недовгий час свойого істнування богато причинився до піднесення добробуту жидів. А в нас? Найбільше підпадає це завдання Ревізійному Союзові Українських Кооператив. Тому не саме тільки переводження ревізій повинно бути його головним завданням, бо це чи не тяжше і доцільніше можуть сповняти повітові ревізори під кермою і наглядом Рев. Союза, але і та описана щойно праця. Зорґанізувати таку працю і розробити це, очевидно, не легка річ. Одначе вона повинна б стати широкою підставою для виведення нашого, з усіх сторін замкненого, хліборобського стану, з його вузьких меж на ширші шляхи господарського життя.

М. Творидло.

По широкому світі.

Ґенеральний секретар Ліґи Націй переслав членам Ліґи проект боротьби з наркотиками: опієм і кокаїною. Проект зроблений американцем Креном.

У Відні арештували бувшого заступника бурмистра Софії Юрія Цанкова, одного з провідників революційної македонської організації, що втік кілька літ тому на чужину.

В Югославії завісили в міністерстві державного майна двох високих урядовців за крадіжі на 100 міліонів динарів.

Представник уряду СРСР у Парижі запротестував проти участи членів франц. уряду та армії в похоронах вел. кн. Миколи Миколаєвича.

Президент республики Парагваю підписав декрет про демобілізацію військ.

В Югославії вийшов розпорядок, що сконфіскованi місця в ґазеті повинні бути заповнені новими статтями, так, щоби не мали білих плям.

Батятицькі події перед соймом.

Варшава, 15. січня. На нинішньому засіданні сойму перед приступленням до денного порядку пос. Вальницький (Сельроб) поставив внесення на доповнення денного порядку нарад справою кровавих подій в Батятичах. Внескодавець став подрібно описувати ці події. Маршалок не допустив до того та поручив секретареві сойму пос. Розмарінові відчитати текст внесення і його умотивування. Факт цей викликав коротку формальну дискусію. Пос. Стронський (Кл. Нар.) спротивився доповненню денного порядку тим внесенням. Пос. Ратай зголосив застереження, щоби внесення відчитувати ін екстензо, бо це може спричинити небезпечний прецеденс на будуче. Застереження бесідника збивав марш. Дашинський, пояснюючи, що маршалкові сойму прислугує суверенне право установляти денний порядок. Відчитування всіх внесень було би недопустиме, але в цьому випадку з огляду на драстичність предмету згодився на відчитання, щоби не можна було закинути, що сойм не хоче занятися тою справою та, щоби послів поінформовано, про що поправді ходить внескодавцеві. Внесення пос. Вальницького на вставлення справи подій у Батятичах у денний порядок нарад ухвалено. За внесенням голосували всі партії польської лівиці, клюби неполських народів і ББ. Проти внесення голосували ендеки й їх адеренти.

Експозе мін. Залєського.

Варшава, 15. січня. На засіданні закорд. комісії сойму мін. Залєський виголосив експозе. Сказав, що Польща одержала сатисфакцію від Ради Ліґи Націй в її резолюції в литовській справі, бо Рада відіслала скаргу меншости на шлях звич. процедури, приневолила Литву виректися стану війни та ствердила, що Польща обовязується шанувати цілість і незалежність Литви, щодо чого зрештою не могло бути сумнівів. Після однорічних переговорів Польща заключила з Литвою конвенцію про прикордонний рух. Щодо дальшого розвитку польсько-литовської справи, то міністр заявляє, що Польща всякими можливими засобами змірятиме до того, щоби якнайскорше здійснити поради Ліґи, себто навязати правильні добрі сусідські взаємини з Литвою. Справа взаємин Польщі з Німеччиною поступає наперед. З вдоволенням приняла Польща предложення СРСР в справі якнайскоршого здійснення Кельоґового пакту. Застереження зроблені польським урядом щодо предложення СРСР, хіба доволі зрозумілі для людей доброї волі. Міністр сподіється, що застереження Польщі в справі балтійських держав і Румунії стануть уже в найближчім часі безпредметовими і тоді Польща негайно підпише предложений протокол.

Ухвали „Пяста,".

Проти неполських народів.

Варшава, 15. січня. Після 2-денних нарад нач. ради „Пяста" оголошено ухвалені постанови. Побідив опозиційний напрямок, репрезентований Вітосом. В ухвалах м. і. сказано, що нач. рада бачить в обороні домагань парл. і респ. демократії одиноку запоруку госп. і політ. розвитку держави та селянства і протиставиться спробам підважування цього устрою й відібрання парл. представництву повноти зак. влади й дійсної контролі над урядом. Політ. і госп. положення селян погіршилося. В Галичині пов. самоврядування скасовано, а введено комісарські уряди. Дальша ухвала виступає проти апатії і пасивности суспільности до держ. справ.

В ухвалі про нац. меншости сказано: „Нач. Рада „Пяста" вказує на небезпеку, якою загрожує державі справа нац. меншостей, яка стала знаряддям чужих політ. чинників, народком для розсадження держави із зовні а також ділання на шкоду держави на закорд. терені. Злегковаження й обезвладнення польських людових чинників у внутр. політиці держави влекшує збільшення протидержавної роботи головно на терені Сх. Галичини.

Вкінці Вітос висловлює думку, що переважім польський нарід покликаний до розвязки справи нац. меншостей, головнож славянської, згідно з інтересами держави.

Амунула втік.

Льондон, 15. січня. До англ. уряду закорд. справ прийшла вістка, що Аманула приїхав із жінкою літаком до Гандагару. Його брат, що засів на престолі, має 41 літ. Тому, що він вірний магомеданець і є під впливом клиру, можна сподіватися, що не буде за братовими реформами.

—o—

І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Національний Музей за 1928. р.

Загальний стан.

В 1929 р. Національний Музей завершить перше чвертьстоліття свого істнування. Етапи його розвитку були дуже інтересні: заснований як „Церковний Музей і приміщений у 5-ти кімнатах перероблених із бувшої возівні гр-кат. митрополії у Львові, він уже в 1907 р. був у великій потребі нових саль. Для цієї потреби основник музею о. митрополит Андрій Шептицький купив два доми Яна Стики при вул. Міцкевича і Земляковського, а в 1908 р. зголосив його у державної влади як Ювилейну Наукову Фундацію.

На основі рішення першої кураторії цієї фундації, музейні збірки лишилися на давньому місці, щоби доходами з комірного могла бути сплачена деяка частина гіпотечного довгу. А що протягом дальшого часу музейні збірки ще більше зросли, кураторія фундації просила основника за купно нового дому, в якому можна було би їх вигідно примістити. Сталося те 1912 р. В цьому домі у 20-ти салях були розміщені музейні збірки і віддані прилюдним актом до прилюдного ужитку 13. грудня 1913 р. Хоча і тут було їм за тісно, то вільна площа довкруги музею давала змогу думати за розбудову.

Міркування про розбудову ідуть від часу закінчення війни. Літом 1918 р. зібрали на цю ціль 1200 кор. і приступили до розроблення плянів розбудови. До 1927 р. одержали пять таких проектів — Р. Грицая, С. Тимошенка, В. Пещанського, Л. Левинського і В. Пежанського. Кожний архітект мав інше завдання до розвязання, наслідком чого сьогодні можна ясно бачити ріжні можливости розбудови, яка в майбутньому мала би скласти не тільки музеольогічно, але й архітектонічно замкнену в собі цілість.

В міру приросту збірок, ростуть звязані з їх систематизацією і науковим вивченням чисто внутрішні завдання. Отож необхідність збільшення персоналу фахових працівників у важніших відділах музею, а саме: археольогії і народнього мистецтва, іконописи і різьби, матерій, історично-культурного побуту, новішого мистецтва та книгозбірні рукописів-архиву — стародруку і підручної фахової книги. Все те звязане з видатком оплати праці людей і обстанови. При цьому усі фонди музею були обчислені на адміністрацію приблизно одної третини збірок, яка щодо обєму є вкладом основника в музею. Тому-то для повного розгорнення зібраних скарбів національної культури треба сьогодні втроє більше місця, себто ще площини, яких 1.500 біжучих квадратових метрів, отже 50.000 долярів на будову і других стільки на забезпечення нормальної праці в Музею.

Так виглядає розвиток Музею сьогодні.

Покрити цей видаток у нормальні часи будоб доволі легко позичками, державними допомогами і збірками. Але сьогодні в час всесвітньої фінансової скрути — це майже виключене. Остається одинокий вихід — припинити всю видавничу працю музею, обмежити всі його видатки на фахові персонал, себто відложити наукову систематизацію зібраного до кращих часів і спинити всякий приріст збірок. Одним словом дати завмерти тому життю, яке самохіть у силу заложених в Національному Музею потенцій так буйно розвинулося протягом повних 24-ох літ його істнування.

Управа Національного Музею не може причинитися до припинення його діяльности, тому намічає ось такий прелімінар бюджету на 25-ий рік його істнування:

Дохід:

з домів	зол. 2.000
з капіталу основника	14.500
з видань	4.500
сподівані допомоги	3.000
вступи	750
разом	зол. 25.750

Розхід:

персонал і адміністрація	зол. 15.000
закупна	2.500
консервація	1.500
інвентар	1.500
зворот позичок до фонду	5.250
разом	зол. 25.750

Цим робом можна буде звільнити дрібку основного капіталу та вжити її на вступні праці біля майбутньої розбудови музею.

(Продовження буде)

Недостача учителів на Україні.

В харківському „Комуністі" з 6-го січня ц.р. находимо статтю, в якій обговорюється недостачу учителів для народніх шкіл на Україні. На те, як довідуємося зі статті, складається багато причин, а найважніша з них та, що велика скількість учителів поселилася по містах і вчителювати на селі не хоче. І хоч учителі такої категорії безробітні, то на село їхати не хочуть, а стараються дістати учительські посади по містах. Народній Комісаріят Праці зняв був навіть таких учителів зі списків для безробітних та відмовив їм допомоги. Таким чином хотів їх примусити до їзди на село. Але й це не помогло. Тимчасом на місцях бракувало учительських сил і приходилося декуди навіть скорочувати шкільну сітку. Попри те в деяких округах організовано на скору руку педагогічні курси, на які вступали люди з невідповідною освітою, щоби ними потім заповнити недостачу педагогічних сил. Курси виявились невистарчаючими і потім треба було уряджувати для тих самих „учителів" другі.

У шкільному році 1929-30 повинно прийти повне охоплення школою всіх дітей шкільного віку. На основі даних Народнього Комісаріяту Освіти треба буде 7.500 нових учительських сил, щоби в цілости обсадити ними всі школи. Звідки їх візьмуть? Педагогічні технікуми повинні дати 2.500 нових сил, хоч треба дуже сумніватися, чи всі ті сили підуть учити на село, бо дотеперішня практика доказує, що вихованці тих шкіл на село не спішилися. З уваги на те, приймаючи навіть, що вони всі підуть на село, прийдеться ствердити недостачу аж **5.000** учительських сил.

Народній Комісаріят Освіти хоче для покриття того дефіциту зорганізувати курси з безробітних учителів і з безробітних інших категорій розумової праці, та притягнути до педагогічної роботи осіб, що зложать іспити на право учителювання.

З наведеного бачимо, що з недостачею учителів, є там важка боротьба. На село не рвуться, а не рвуться тому, що матеріяльні відносини вчителя на селі дуже важкі. А попри те ще важчі для нього умовини педагогічної праці при великій недостачі шкільних будинків і відповідних помешкань для учителів.

НОВИНКИ

— Вечір наших артистів. У суботу 19. ц. м. згідно зі звичаєм дають артисти нашого театру у Львові власний вечір, замісць традиційної „Маланки", яка цього року відпала з огляду на відсутність карнавалу. У програму цього вечора ввійде пєса С. Васильченка „На перші гулі" на спомин ювилейного свята письменника, крім цього сольові та збірні виступи артистів у співі та танці, врешті інсценізація народніх пісень. Крім усього постійного складу трупи „Кооператива Український Театр" на вечорі виступлять ще й деякі запрошені артистичні сили, між ними і п-ні К. Стадникова. Білети продаються в Союзному Базарі.

— Конфіската тижневика „Свобода". Останнє післясвяточне число „Свободи" впало знову жертвою конфіскати. Тим разом цензура сконфіскувала навіть статті, повторені з попереднього числа, які перед тижнем пропустила. Наслідком того передплатники „Свободи" вже три тижні не дістають своєї газети.

— Заява. Від редакції „Громадського Голосу" дістаємо такого листа: В. 61 ч. помістила Редакція „Громадського Голосу" допис якогось нечесного чоловіка, який підшившись у підлий спосіб під імя п. Юстима Бубнія з Хлівчан і наду живши тим способом довіря Редакції, виписав на громадянина п. Івана Дужого з Хлівчан, пов. Рава Руська, ображуючі його інсинуації. Редакція „Громадського Голосу" впала в тім випадку, як показалося, жертвою провокації, добровільно помістила на своїх сторінках спростування від себе, а і цією дорогою перепрошує п. Івана Дужого, а заподаний допис, як неправдивий, простує".

— Хуртовина вернулась. Ледви міста та залізничі шляхи встигли прочистити дорогу від снігів, нова сніговиця вкрила грубим шаром майже весь наш край. Люди, що вибрались у неділю в дорогу залізницею, загрузли з вагонами на стаціях або й серед піль на довгі години. Деякі з них неприготовані на таку довгу подорож перемерали і зазнали голоду. Рух поїздів на шляху Львів-Підзамче—Підгайці стриманий; так само не йдуть поїзди Тернопіль-Збараж-Ланівці, Сапіжанка-Кристинопіль, Радехів-Стоянів, Борки Великі-Грималів. Здається, що слабо ходять поїзди на лінії Ряшів-Ясло-Пшеворськ-Динів, Палагичі-Товмач і на льокальних т. зв. коломийської лінії і станиславівської. Варшава відрізана від решти міст навіть телефонами. Поїзд, що мав приїхати з Варшави до Львова в год. 6.05, приїхав в год. 3-ій!

— Студінь. Метеорольогічний Інститут подає такі дані температури за останню пятницю: Варшава 13 ст., долина Висли і Брди 20 ст., Підкарпаття 25 ст. Над морем 17, у Виленщині 12, у Сх. Галичині 21 ст. Найтепліше було в Татрах, бо всього 9 ст. В Австрії, з Віднем включно, в останніх днях прийшли гострі морози від 17—20 ст. У Білгороді від 14 до 18 ст. Дунай і Сава замерзли.

— Україніка. У ч. 7. „München Ausburger-Abendzeitung" з дня 8. січня находимо вступну статтю бувш. консуля В. Оренчука п. з. „Україна оборонною стіною европейської культури". В. Оренчук є єдиним земляком у Німеччині, який помішує постійно політичні статті в німецькій пресі. — В італ. журналі „Le' Europa Orientale" за вересень-жовтень 1928 находимо історичну розвідку М. Єреміїва про діяльність франц. політика та вченого Ц. Делямара в користь України в рр. 1868 - 89. — В „Jahrbücher für Kultur u. Geschichte der Slaven" (том 3-ий) маємо вступну розвідку Д. Дорошенка про розвиток української історичної ідеї від XVIII ст. до нинішної доби і статтю М. Гнатишака про український театр.

— Боротьба за церкву. У „Правді" з 30. грудня читаємо: „У селі Чернявці, курської губернії, є жіночий монастир, де ще досі живе 30 черниць під проводом ігумені, що ведуть своє, комуністичне господарство. В останнім часі сусідне село звернулось з проханням прислати йому „тракторну кольонію", а коли ці кольоністи приїхали, їх помістили в манастирських будинках. Церкву рішили перемінити на робітню і на школу трактористів. Дооколичні села, головно Лаврівка Гремяцька, запротестували. В 11-і роковини жовтневої революції зібралось у Чернявці 300 жінок і вони пішли на віче з окликами: — „Не дамо скасувати церкви!" Все-ж таки церкву закрили, а скарга голови місцевої церковної ради лишилась без відповіді.

— Грипа. Грудень минув щасливо. Здалось, що ця влізлива недуга омине наш край бодай цього року, загулявши на чужині. Та ось таки нагадала собі, що треба і нас відвідати, як відвідувала минулих років. Коли 100 послів варшавського сойму занедужало на грипу, заки встигло зїхатись, то це найкращий знак, на якому широкому просторі розкинені бацилі цієї химерної пошести. Після Льондону та Берліна посувається вона на схід. У Лодзі нездужає денно від 60—80 нових осіб. Ще гірше в Каліші. У Познанщині 20 прц. населення „загриплена".

— Темна хроніка. Гарне товариство відкрила поліція в околиці Ременова та Жовтанець. Була це добре зорганізована ватага злодіїв, які зі зброєю в руках, замасковані нападали на товарні поїзди на лінії Глинна Наварія-Львів і крали все, що попало, щоби це перепродувати спільникам. — В експресі Букарешт-Парнж украли громадянинові Букарешту Кручевському валізу, де були дорогоцінности на 17 міліонів лей. — У Вильні засудили після 10-денного процесу банду конокрадів. Обвинувачених було 27 осіб. Проводирі засуджені на шибеницю, двох дістало по 15 літ тяжкої вязниці, інші по 10 літ; всього кількох із них вийшло на „чисто".

— Катастрофи й нещастя. На німецькім Долішнім Шлеську епідемія плямистого тифу; подорожні що переїзжають туди, не можуть зупинятись. — У Празі недалеко від залізниці зударився особовий поїзд з вантажним; одна особа вбита, чотири ранені. Така-жа катастрофа повторилась на чеській стації Ліссо; двох убитих, 14 ранених. Причиною в обох випадках була мряка. — На румунськім побережжі Чорного Моря у Констанці буря розбила анґлійський корабель. — У Франції в місцевости Монтів, на узбічу Монжуве ледозвал засипав 11 франц. лещетарів; 3 умерло падаючи вниз, 8 ранених. — Анґлійський корабель „Бальтара" сів на мілині їдучи до Данцігу біля Шівенгорст.

— Вістки з Польщі. 100 соймових послів недужих на грипу. — На січень виїхало до Франції з Польщі 547 робітників. — Підвишка цін на почтові оплати та телефони має принести скарбові річно 7 міл. зол. — Плян добровільної та примусової парцеляції проектований на 1929-30 р. затверджений урядом. — Польські епископи рішили зорганізувати національну прощу до Риму з нагоди 50-ліття духовного стану папи. — Промисловці, політики та публіцисти з Варшави хотять зорганізувати з весною цікаву подорож: до Єгипту, Сирії, Палестини, Туреччини та Греції при допомозі уряду. Чому? У цих краях вони шукатимуть „нових ринків збуту". — У вязниці в Мисловицях комуністи-вязні почали голодівку. З 54-ох 27 не приймає їжі вже кілька днів і треба їх силоміць відживляти.

— Ріжні вістки. Занедужав франц. маршал Фош, переможець знад Марни. — Жидівська телеграфічна агенція з Ню Йорку повідомляє, що на конференції союзу жидів із Польщі рішили дати жидівським купцям і промисловцям у Польщі 5 міл. дол. позички. — За минулий рік у Відні було 3078 опроб самогубства, з чого 960 смертельних. Між ними були люди всіх професій і всякого віку від 14 р. до 80 р.; 506 згинуло з нужди. — Помер протестантський архиепископ з Мельбурну, Чарльз Ліз, неждано в Льондоні. — Ню-йорський міліонер Серкнес жертвував університетові в Бостоні 10 міл. дол. як різдвяний дарунок. — В америк. місті Бермінґтем, стейті Алябама, живе мурин Біл Сандерс, що скінчив 110 літ; від 93 літ живе він у тій самій хаті, а кількадесять літ був невільником на бавовняних полях. — Відома артистка варшавського театру „Кві про Кво" Г. Ордонівна виступає тепер у віденськім кабареті „Павільон"; кажуть, що вона покинула „Кві про Кво" наслідком особистих непорозумінь.

БЛІДНИЦЮ недокровність усуває ділає зміцнюючо, відживляючо, пооуджує апетит, неоц нений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малазі. До набуття у всіх аптиках і дрогуеріях. Ціна за фл. 4·25 зол., пів 2·40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.** 25—?
774

Українська Студентська Громада у Франції бажаючи прийти з помічю всім товаришам, котрі хочуть студіювати за кордоном, повідомляє, що на майбутнє даватиме вичерпуючі відомости про вищі і фахові школи у Франції і Бельгії. Крім цього, всім новоприбувшим до Парижа поможе улаштуватись на місці. — Писати на адресу: **Alex. Kysełycia, 15, Avenue des Gobelins, Paris V.**

Добродійний Комітет львівських економічних установ зібрав від 8-х центральних установ в р. 1928. *квоту: 13.825 зол.* та розділив на допомоги культурно-освітним установам: 11.980 зол., а фізичним особам 1.845 зол. З культурно-освітних установ побрали значніші підмоги: „Просвіта" — 2.950 зол., „Рідна Школа" — 2.700 зол., „Українська Захоронка" — 1.300 зол., Товариство прихильників освіти 800 зол., Товариство допомоги еміґрантам з Вел. України 600 зол., Народна Лічниця 500 зол., Комітет опіки над воєнними сиротами 400 зол. Крім своїх датків до Добродійного Комітету уділювали відносні економічні установи від себе також надзвичайні допомоги нашим культурно-освітним установам. В 1929 р. веде Добродійний Комітет далі допомогову діяльність.

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й Стадника.

Субота 19-го, г. 7·30 веч. Збірний вечір артистів театру. „На перші гулі" і сольові виступи.

Великий Міський Театр:

Середа 16-го, г. 7·30 веч. „Намисто Мадонни".
Четвер 17го, г. 7·30 веч. „Страшний Двір".

Кіна.

„Аполльо": „На провесні" Жеромського.
„Лев": „На провесні".
„Ozza": „Шейк Фазіль за мурами гарему".
„Палас": „Мадярська рапсодія".
„Фатаморгана": „Червона танечниця".

Дописи.

ЯБЛОНІВ. *(Одна з містерій, або як площа громади перейшла на власність „Т. Ш. Л.")*. Дня 5. ц. м. скоїлася в Яблонові подія, яка є зразком самоволі наказного війта. Та поки опишемо цю подію, мусимо згадати коротко про „патріотичні" подвиги наказного комісаря д-ра Марка Сітніцького в Яблонові, наслідком яких власне прийшло до тої події. Від кільканацятьох літ „панує" в Яблонові якийсь Коломиї наказний війт д-р Марко Сітніцький (до переходу на латинсько-католицьку віру д-р Зеневіч). За „панування" цього війта канцелярія громадського уряду знаходиться в його власнім домі, хоча громада має свою власну будівельну площу і власний дім, який потребує тільки ремонту. Зі зрозумілих причин комісар старається якнайдовше задержати „посаду" комісаря. А що він має проти себе сильну щодо числа опозицію, котра довела до того, що його становище є загрожене та що — як ходять вісти — має бути іменований інший комісар до переведення громадських виборів, які досі з причини інтриґ „пануючих" і партійних спорів не могли успішно покінчитися, цей пан комісар в цїли задокументування свого патріотизму уряджує всякі патріотичні свята, обходи і найріжнородніші „кресові" маніфестації. Коли становище нашого комісаря було дуже загрожене, тоді доконав він „найпатріотичнішого" подвигу, а саме вибрався до голови Т. Ш. Л. в Коломиї і там в порозумінні з тим головою переніс на власність Т. Ш. Л. згадану вище громадську площу в Яблонові. Пов. рада в Коломиї затвердила це перенесення власности площі, хоча вона по закону має саме наглядати, щоби громади не позбувались недвижимостей. 6. ц.м. відбулося посвячення угольн. каменя під будову „дому людового Т.Ш.Л." Українські громадяни прийшли також поглянути на посвячення, очевидно без ніякого наміру заколочувати спокій, хоча навіть декотрі поляки намовляли українців до чинного перешкодження тому святові. Коли з костела вийшла процесія зі священиком, тоді присутний староста з Печеніжина Пальмі звернувся до громадян-українців з візванням: „Розейсць сен! Що то єст?" і безпосередньо по тих словах візвав поліцію. Поліція, зложена з постерунку в Яблонові і дооколичних постерунків, наперла на людей, нім ще громадяни могли обернутися і штовхаючи багнетами, відіпхнула громадян до ринку. Тому, що українські громадяни зараз по першім візванню старости уступалися, не було зовсім потреби уживати зброї, а все таки одного громадянина, а саме п. Омеляна Сальваровського, ранив один постерунковий зовсім безпотрібно в праву руку. На закінчення того свята згаданий постерунковий, котрий зранив багнетом п. Омеляна Сальваровського, випровадив з реставрації Кугельмаса 17-літнього бідолаху з Лючі Бориса Дмитрука, завів його на постерунок, грозив йому і кричав до нього: „Ти хотів бити начальство?" А треба знати, що декотрих українських громадян запросили самі поляки на то посвячення площі. По тих подіях комісар Сітніцький заявив п. Омелянові Сальваровському, що він не повинен між „хамів" пхатися, а староста сказав, що за те, що він ранений, буде караний не річним арештом, але тільки піврічним... Це очевидно сказане було на те, щоб відстрашити пошкодованих та обиджених наших громадян від судових кроків проти винних. **Громадяни.**

МРАЗНИЦЯ. (Свято „Просвіти"). Дня 16. XII. м. р. відсвятковано торжественно свято „Просвіти". Був це перший концерт з нагоди 60-ліття „Просвіти" в Дрогобиччині, тому не дива, що саля великого Народнього Дому була виповнена по береги. Прибули гості з Борислава на чолі з о. сов. Лішинським і відпоручники філії „Просвіти" в Дрогобичі. — В год. 7. веч. зачалося свято промовою проф. Чорномаза з Дрогобича. У своїй промові взяв бесідник під увагу значіння освіти для нашого народу й переказав історію Гол. Т-ва. На естраді станув сильний мішаний хор читальні в Мразниці. Дванацять трудних пісень передав цей хор публиці, серед якої не бракло й чужих слухачів. Слухаєш і не віриш, що це молоденький, щойно перед роком зорґанізований хор. Декламації випали також гарно. По павзі слідували привіти, з яких найгаріше випав привіт гром. Шміґельського, відпоручника філії „Просвіти" в Дрогобичі. Згадав він і про покійних основників „Просвіти", яких память пошанували присутні повстанням з місць. Наконець був живий образ: жінка зі смолоскипом серед хору в народніх строях, який відспівав „Боже великий, єдиний", після чого учасники розійшлися, згадуючи мило це свято. Чистий дохід в квоті 71·50 зол. переслано як ювилейний дар до Гол. Т-ва. — **Дрогобичани.**

ЛЬВІВЩИНА. (Ювилей Т-ва „Просвіта" на селі. — За що сконфісковано карту України?) Культурно-освітні товариства в селі Сторонятині львівського повіту уладили 8. січня 1929 святочну академію з концертом і виставою з нагоди 60-літнього ювилею Т-ва „Просвіта" у Львові. Академію отворив вступним словом селянин Мороз. Опісля слідували хорові продукції і декламації. Дуже гарно відекламував маленький хлопчина „Учітеся" і студент фільос. Смішко „До живих і мертвих". Не менше гарно вийшли сольові співи п. Стецури, студ. прав зі Львова, при грі на гітарі. Після концерту відограв аматорський гурток при чит. „Просвіти" драму „Мати наймичка". Найкраще відограла ролю матери-наймички Н. Хомяк, інші аматори грали теж досить добре. Драма викликала велике враження і витиснула теплу сльозу в неодної дівчини й жінки. — При тій нагоді слід зазначити, що жандарм Веселовський сконфіскував стінну карту України з домівки читальні „Просвіти", не подаючи ніякої причини, ніякого приказу в цій справі. Що це має означати?

КОСІВ. (Свято „Просвіти". — В память поляглих. Філія „Просвіти" в Косові влаштувала ювилейне свято з нагоди 60-ліття оснування „Просвіти" в дні 9. грудня ц. р. В год. 10-тій рано відбулася соборна Служба Божа в церкві на Москалівці, яку відслужив о. декан д-р Лев Скобельський в асисті о. сов. Герасимовича Юліяна й о. Микатюка. Церква була повна народу. По одногодинній перерві відбулася в год. 1-ій в салі „Рідної Школи" святочна академія з такою програмою: 1) Вступне слово — виголосив голова філії д-р Рондяк; 2) Мішаний хор — відспівав пісні: а) „Поміж трома дорогами", б) „Мак", в) „За горами качки пливуть"; 3) Прольоґ з поеми „Мойсей" Івана Франка — декл. Івана Библюка. Дальше мішаний хор відспівав ще пісні: М. Леонтовича „Козака несуть", „Ой ходить царенко" і „Ченчик". Крім того малий Юрчик Куриленко продеклямував відважно „Розриту могилу" Шевченка. Вкінці слідував відчит М. Кішшука про ролю „Просвіти" в українському нац. житті. Закінчили академію привіти від читалень і місцевих товариств. Вечером в год. 7-ій відбулася театральна вистава драми М. Старицького „Ніч під Івана Купала", яку виведено вповні удачно. Загалом 60-літній ювилей „Просвіти" відбувся дуже гарно, селянство взяло в ньому масову участь. Хори вишколив п. Лука Сич, виставою занялася п. Марія Григорцева, а музична частина вистави й диріґентура спочивала в руках о. Омеляна Гнатківського. — Громадянство Косова й околиці помянуло рівнож упавших в боротьбі членів У. Г. А. в дні 1. листопада м. р. В церкві і на Монастирську відбулася соборна Служба Божа з панахидою, а відтак посвячено дубовий хрест з написом: Борцям за волю України. Також в тому святі українське населення взяло масову участь.

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

Серед нових книжок.

Андрій Чайковський, Олексій Корнієнко: **Історична повість з XVII. віку. Три частини. VIII + 204 + 198 + 204 (І. частина накладом Вид „Трембіта" в Коломиї, 1924 р.; II. і III. частина накладом Книгарні Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, 1928. і 1929. р.)**

У передмові пише автор: „Знову треба нам вижидати, аж поки колесо історії обернеться до нас тим самим звеном із слушним моментом. Коли це буде, не можна вгадати; дай Боже, щоби не довго ждати! А щоб це не наступило швидше, чим вспію з моєю працею, то я спішуся пустити мій твір у світ. Краще зробити в потребі щось не зовсім закінчене, ніж дуже добре тоді, як потреба минеться". Як видно, автор бажає, „ставати в потребі", своїм твором у ч и т и. „Книжка ця має на меті не лише легку лектуру, над якою переходиться зараз до читання другого роману, але головно і науку нашої бувальщини", каже автор в тійже передовиці на кінці.

Треба справді признатися, що в „Корнієнку" стільки зазначених ріжних-преріжних суспільних, національних і політичних питань — так важних уже за Хмельницького, так важних і сьогодні — що читач мимоволі мусить призадуматися над ними і зрозуміти їхню вагу. Справді ті всі проблеми мають значіння і тепер. І сьогодні вони всі нерозвязані стоять перед нами, можливо ще більше складні і попутані своєю природою. Вже за те тільки, що **„Корнієнко" звертає увагу читача на ті пекучі життєві питання української дійсности з точки осягнення національної незалежности** — належиться авторові признання.

Сам сюжет: Хмельниччина до візду Богдана в Київ, як до вершка слави і побіди. Всеж твір носить назву „Олексій Корнієнко", щоби виправдати нескінченість опису цілости подвигів гетьмана і взагалі цілої епохи. Олексій це хрещеник Богдана; він утікає з Лубень перед Яремою Вишневецьким до Хмельницького; є свідком його діл як його канцеляристприбічник аж до самого кінця. Ранений під Львовом, приходить до здоровля і сватає в Чигирині Катрусю Серпанківну у приязі гетьмана. Міжтим, розуміється, много-премного знаменитих епізодів.

Особа Корнієнка — це наче голос сумління і критики всего того, що твориться навколо нього. Треба признати, що такий підхід до цілости незвичайно зручний і дає гарну заокругленість.

Історичне тло, історичні події зазначені автором вже моттами до кождого тому. „Висипався Хмель із міха і наробив ляхам лиха" (Мотто з народної думи до І. тому). „Чи не той-то Хмель, що коло тичин вється? Гей то Хмельницький, що з Ляхами бється" (Мотто з народної думи до II. тому). „Із низу Дніпра вітер віє — повіває, Військо козацьке у похід виступає, Тільки Бог святий знає, що Хмельницький думає-гадає" (Мотто з козацької думи до III. тому).

Постать Хмельницького зображена велично, подекуди таємничо. Бистрий політик, знаменитий вожд, притім все розуміючий вагу хвилі, все повний думок і старання за будуче.

Стиль автора відомий від довгих літ. Спокій, зрівноваження і, сказати би, простота-щирість характеризують його. Своїм способом писання відріжняється А. Чайковський основно від всіх „модерних". Всеж не попасти у буденність і плиткість, задержати таки естетичну міру, зацікавити, виводити простими, цілком поєдинчими засобами до найтонших тонкостей поодинокі події, одну за другою — в льоґічній повязаности і в глубокому психольоґічному умотивуванні — це власне **мистецтво Андрія Чайковського.**

В „Олексію Корнієнку" додатньо ріжниться А. Чайковський від Генрика Сенкевіча своєю безпристрасністю, своїм річевим холодним підходом до історичних фактів. Молодь дістала нарешті антідот на такі твори як „Огнем і мечем" і т. п. шовіністичні писання.

„Олексій Корнієнко" — першорядна, популярна, патріотична у найкращому розумінні того слова, історична повість.

Її належить поширити масово між народом.

Цілість — може дещо за розливна — на загал за ніщає почування величі нашого минулого. **Евген Яворовський.**

Курс продуктивности домашніх звірят.

Уладжує його Краєве Т-во Госп. „Сільський Господар" у власній школі в Коршові коло Коломиї від дня 5-го лютого до 20-го березня 1929 р.

Ц і л ь к у р с у: вишколити будучих орґанізаторів спілок контролі молочности та орґанізаторів зародових хлівень безріг.

Н а к у р с б у д у т ь п р и н я т і к а н д и д а т и, що покінчили 16 рік життя, а першенство мають ті, що покінчили сільсько-господарські школи або курси та будуть вислані Кружками і Філіями „Сільського Господаря" або кооперативними орґанізаціями. Про приняття на курс з іншою ніж сільсько-господарською освітою рішить у кожнім окремім випадку управа Сільського Господаря. Число курсантів обмежене до 20.

Н а в ч а н н я ділиться на теоретичне і практичне. Теоретична частина обіймає такі предмети: 1) будова і життя тварин; 2) основи загальної і спеціяльної зоотехніки, 3) ветеринарна гіґієна, поміч при породах, перша поміч у наглих випадках, ветеринарно-поліційні закони і розпорядки; 4) молокознавство і перерібка молока; 5) кормознавство; 6) кормодобування (плекання пашних ростин, сіножати, пасовиська); 7) скотарсько-молочарські кооперативи та годівельні товариства; 8) зоотехнічне книговодство. В практичній частині переводиться: 1) доїння, важення і брання зразків молока; 2) догляд та годування домашніх звірят; 3) досліджування молока.

К у р с а н т и з о б о в я з у ю т ь с я працювати у зоотехнічних орґанізаціях, які засиує Т-во „Сільський Господар", однак само покінчення курсу не дає права курсантови домагатися від установи, що уладила курс, приняти його на свого службовика.

К о ш т и у д е р ж а н н я на курсі поносять самі курсанти та крім цього складають одноразову оплату за курс у сумі зол. 30. — З г о л о ш е н н я п р и й м а є Краєве Т-во Госп. „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича ч. 20.

ОГОЛОШЕННЯ

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!
Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Пуги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З українського шахового руху у Львові. Виділ новозаснованого українського клюбу шахістів „Шаховий Конник" у Львові подає до ласкавого відома заінтересованим шахістам, що від дня 21. I. 1929 р. буде відбуватися в домівці „Союзу Українських Купців", Підвале ч. 9. I. пов. клясифікаційний турнір на мистецтво клюбу. Зголошення і вписи до участи в згаданому турнірі від дня оголошення цього комунікату до дня 20. I. ц. р. включно в згаданій домівці щоденно від год. 19-ої до 20-ї вечером. — ЗА ВИДІЛ: Чучман Евген, голова; Чорний Ярослав, секретар.

Зїзди учителів українських середніх шкіл в днях 1—3 лютого 1929 р. у Львові, вул. Мохнацького ч. 12. Програма: Дня 1. лютого год. 9·30 рано: Педагогічно-науковий зїзд учителів середніх шкіл „Рідної Школи". Перше повне засідання. Порядок нарад: 1. Отворення Зїзду Головою „Рідної Школи"; 2. Вибрання Президії для повних засідань; 3. Доповідь директора Вол. Кузьновича: Мої помічення в справах організації навчання і виховання загальнообразуючої середньої школи „Рідної Школи" і дискусія; 4. Доповідь директора Ант. Крушельницького на тему: Які зміни в рамах обовязуючого пляну треба ввести до науки в учительських семинаріях „Рідної Школи", щоби пристосовити ці школи до вимог життя і дискусія; 5. Поділ на секції: фільольогічну, історичну, математично-фізичну, музичну. Дня 1. лютого год. 3. в полудня: 1. Уконституовання поодиноких секцій; 2. Доповіди в секціях і дискусії: а) в фільольогічній: Д-р Іван Велигорський — Про навчання української граматики; б) в історичній: Д-р Маркіян Терлецький — Навчання історії Старого Сходу і Греції в звязку з найновішими дослідами й розкопками; в) в математично-фізичній: Юрій Левицький — Наука фізики в учительських семинаріях; г) в музичній: Ів. Гриневецький — Виховне значіння музики і співу. — Дня 1. лютого год. 6. вечером: Загальні Збори Організації Учителів Українських Приватних Середніх Шкіл. Порядок нарад: 1. Отворення і відчитання протоколу; 2) Звіт з діяльности за 1928 рік; 3. Реферат про прагматику для учителів приватних шкіл; 4. Вибір нового Виділу; 5. Внески. — Дня 2. лютого година 9·30 рано: Загальні Збори Товариства „Учительська Громада". Порядок нарад: 1. Отворення; 2. Відчитання протоколу; 3. Звідомлення з діяльности уступаючого Виділу і Контрольної Комісії; 4. Вибір Головного Виділу; 5. Зміна статута; 6. Зрівнання платень учителів в приватних середніх школах; 7. Внески. — Дня 2. лютого год. 4. попол.: Зїзд Українських Учителів Історії і Географії Державних і Приватних Середніх Шкіл. Порядок нарад: 1. Викладова мова історії і географії в середніх школах; 2. Справа підручників історії в середніх школах; 3. Історія України в середніх школах; 4. Історія України в приватних середніх школах; 5. Географія України в клясичних і гуманістичних гімназіях; 6) Географія України в учительських семинаріях. — Дня 2. лютого година 4. попол.: Доповіди в Секціях Педагогічно-Наукового Зїзду Учителів Середніх Шкіл і Дискусії: а) в фільольогічній: Ант. Княжинський — Обовязкова і надобовязкова шкільна лектура; б) в музичній: Яр. Барнич — Підручники для науки співу для учительських семинарій і гімназій. — Дня 2. лютого година 6. попол.: Повне Засідання Педагогічно-Наукового Зїзду: 1. Доповідь д-ра Осипа Турянського: Ідейність у шкільному вихованні і дискусія; 2. Ухвалення внесень поодиноких секцій; 3. Замкнення Зїзду учителів „Рідної Школи". — Дня 3. лютого година 9. рано: Продовження Нарад Зїзду Учителів Історії і Географії. Буфет з теплими стравами від рана до вечера під зарядом Пань з Кружка „Рідної Школи" ім. Ганни Барвінок. Дохід на „Рідну Школу". — **Головна Управа „Рідної Школи", Головний Виділ „Учительської Громади", Організація учителів українських прив. сер. шкіл.**

До відома читальням „Просвіти" в Грималівщині. На домагання членів Загальні Збори філії в Грималові відложено на день 27. січня 1929 р. Початок в год. 2-ій пополудні. — **Виділ філії „Просвіти" в Грималові.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2481 31—?

ПОШУКУЄМО панів (-ні), як також домокружних до продажі покупних артикулів. Значок на відповідь залучити. — Em-Ka-Werk Мисловиці Г/Шл. 11/6 а) 4—?

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів, пл. Марійська 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 6 132-?

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтаінгера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 3—15

ГРИБИ. Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг.) по 24 зол. за кільо, також повидла з чистих сливок з цукром, бочівочка 5 кг. 12 зол.; правдива овеча бриндза в 5 кг. бочівочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер, Косів к. Коломиї.** 1187 6—10

2 комнати і кухня з комфортом і комната кухня в новім домі за чиншом згори до винайняття, вул. Ченстоховська 23. 1281 1—1

КОНЦИПІЄНТ з правом субституції гайдає негайно посади. Зголошення до адв. Лещія, Львів, Баденіх 12, дім II. 1280 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує у внутрішніх і жіночих недугах від 2—4
1238 **при вул. Домагалічів 2.** 2—3

Спеціяліст недуг легінів, серця і шолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентгеном.** 10—24

Пересторога перед несовісним видавцем!

(Отвертий лист.)

В грудні р. 1927. я мав необережність запропонувати до друку власникові видавництва „Подільська Театральна Бібліотека" в Тернополі, добродію Мартиневичеві Б., свої переклади. Він, по ознайомленню з назвами пєс, попросив, щоб йому надіслати деякі з них. На підставі попередніх довголітніх зносин з видавництвами як: „Русалка", „Січ", „Книгоспілка", „Шлях" та інші, я гадав, що маю діло теж з порядною й чесною людиною й без жадного побоювання надіслав йому 7 своїх перекладених пєс. Після довгого часу та настиранної з мого боку вимоги негайного розрахунку, т. є. або звороту перекладів, або виконання взятих на себе зобовязань (приймаючи на увагу убогий матеріяльний стан наших видавництв, я визначив мізерний гонорар та й той зі сплатою книгами ріжних видавництв, які я потребую для моєї бібліотеки), я нарешті в червні одержав відповідь, що 3 переклади він залишає остаточно, четвертий — умовно й разом з цим повідомленням надсилає перший пакунок книг (в порівнанню з належною мені сумою за переклади на дуже мізерну суму), а решту книг надішле в кінці червня. На жаль, цей червень тягнеться й до цього часу хоч я декілька разів і просив і вимагав виконання взятого на себе зобовязання. Навіть погроза, що коли він не виконає свойого зобовязання до певного речинця, то я потягну його до судової відповідальности й вимогатиму виплату гонорару грішми, не вплинула на п. Мартиневича і він до нині не заплатив мені за мої переклади. Притягаючи зараз добродія Мартиневича до суду, я всеж таки вважав за свій обовязок довести про подібне його поведення до відома громадянства, а головне перестерегти довірчивих авторів і перекладачків перед якимибудь зносинами з таким видавцем. — Подебради-Лазне, ЧСР, 4. січня 1929 р. — **Федір Гай-Гаєвський.** 1-1

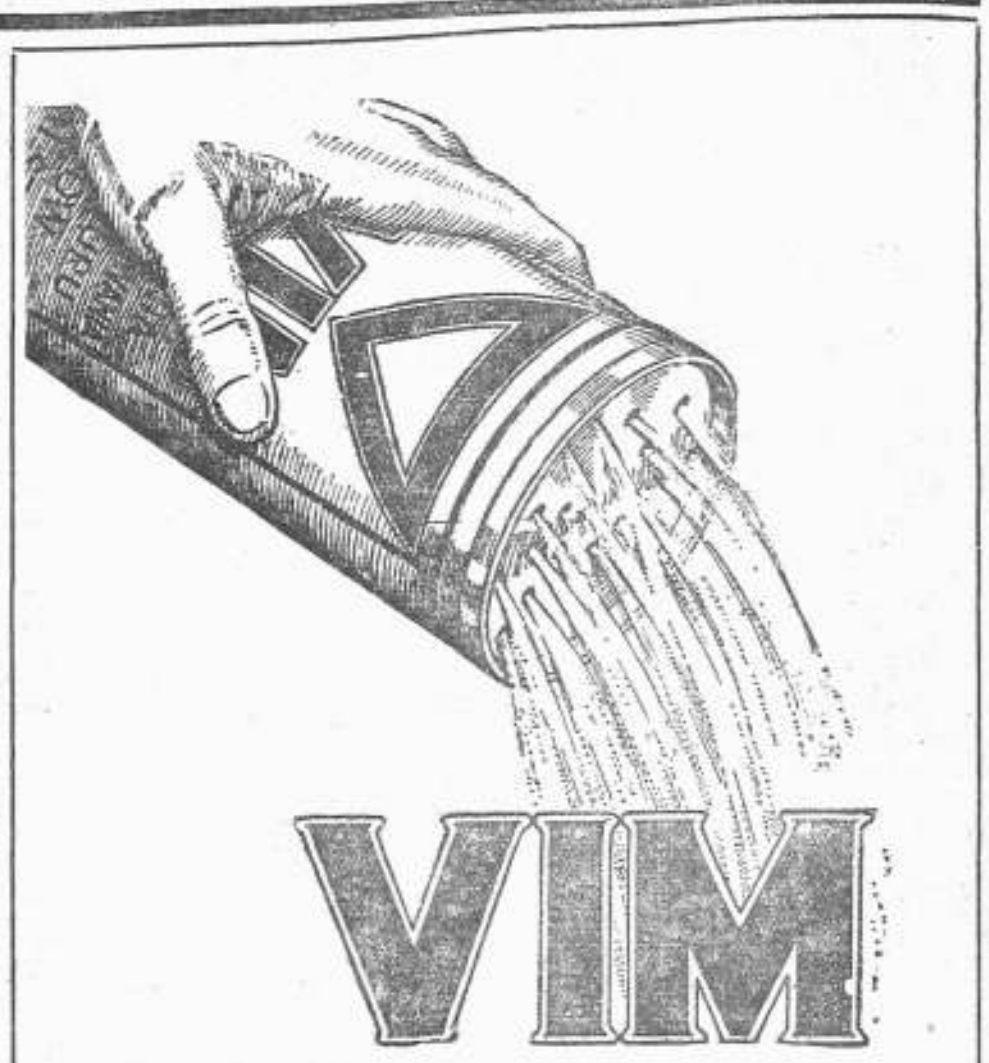

VIM є великою помічю для кожної ґаздині. Миється ним шкло і порцеляну, чиститься ложки, ножі і вилки, шурує горшки, рондлі і всіляке кухонне начиння. При помочі Vim'у удержується ідеально ванни, мидниці і крани. Посипати вогку шматку малою кількістю Vim'у, а по хвилині зникнуть всілякі плями і злоги, — відтак довести всьо до полиску, чистою мягкою шматкою.

Lever Brothers Limited, Anglja.

V. P. 13—22

8 зол. | ПЕРСТЕНЕЦЬ | 8 зол.

з 14-карат. золота з рубіном тільки у
Б. ҐРИНБЕРҐА Сикстуська 4. Тел. 59-22

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безглядно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіоляні і Парижі золотими медалями.
1302 **Скрізь до набуття.** 53—?

Загальні Збори

Філії „Просвіти" в Тернополі

відбудуться дня 2. лютого 1929 р. в год. 10 попол. в салі „Міщанського Братства" зі слідуючим денним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу послідних Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности Виділу за адмін. рік 1928.
4) Касовий звіт.
5) Звіт контрольної комісії.
6) Дискусія над звітами.
7) Вибір Виділу і контрольної комісії.
8) Вибір відпоручників на З. Збори Гол. Т-ва „Просвіта".
9) Внески.

Вступ на Загальні Збори мають лише члени Т-ва „Просвіти", які вирівнали чл. вкладку по кінець року 1928 і відпоручники читалень за оказанням легітимації, які можна відібрати в канцелярії Філії найсізніше до дня 1. лютого ц. р.
1282 1—1 **Виділ**

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ҐРАМОФОНИ
РОВЕРИ
МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ
І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА
І І РУЧНИХ РОБІТ І І

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.
2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 28—?

Подяка.

Непадійно і скоропостижно розпрощався зі світом дня 22. грудня 1928. о. Петро Яросевич, парох Звертова. Покинув своїх дітей, рідню, приятелів і вірних. Повні жалю і горя складаємо щиру подяку Вп. Панству Паткевським з Рененова за їх труд і поміч у послідних хвилях Покійного. — Всім Всеч. Отцям вондекванальним на руки о. сов. і декана Пастернака складаємо найсердечнішу подяку за присутність і відправу похоронів та за теплі і щирі слова прощання. Щиро дякуємо парохіянам як також із сусідніх сіл, які прибули так численно на похорони. Вкінці дякуємо приятелям, знайомим і рідні за присутність і співчуття. Хай Бог всім заплатить. — **Діти і рідня.** 1279 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 12 (11.353). Львів, пятниця 18. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., II вайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Львівське самоврядування.

Львів, 17. січня 1929.

У львівській міжурядовій пресі (головно в „Слові Польскім" і „Дзєнніку Львовскім") від довшого часу кипить настирлива і завзята кампанія на тему львівського самоврядування. І примирені, а опісля запряжені й обратані з потрапшеним режімом польські ультра-націоналісти з гурта „Ліецуя єту", і ріжнобарвна братія з сванаційного табору, обєднана на маґістратському ґрунті в „Господарчому Клюбі" (з додатком двох „старорусинів"), й урядницькі чинники — всі вони одним суцільним фронтом виступають за перебудову львівського самоврядування на свій образ і подобіє. Теоретиком-новатором у цій ділянці виступає головним чином бебістичний сенатор проф. Закшевський.

Львівське самоврядування від довшого часу животіє в ненормальних умовинах. Формально обовязуючий досі статут м. Львова спирається на маєтково-податковій цензитарній основі, яку всякими засобами завзято оберігала „патріотична" львівська „колтунерія", бажаючи не допустити до львівської ради представників широких працюючих мас. Під національним оглядом той статут, забезпечуючи універсальні інтереси більшости, був соціяльно й національно звернений проти наростаючого українського елементу. Союз надиханої вшехпольським духом львівської „колтунерії" з жидівською асиміляцією замикав перед українцями доступ до міської ради. В р. 1915 після повороту австрійських військ розвязано громадську раду м. Львова, іменуючи правит. комісаря (старосту Ґрабовського) і прибічну раду. В 1918 р. польська „Тимчасова Правляча Комісія", не вяжучись постановами обовязуючого статуту, зреформувала прибічну раду на основі партійної делеґації, а ґенер. делеґат польського уряду надав цій установі і її президії права виборних установ. Одночасно кількість членів ради побільшено зі 100 до 150.

В тому вигляді проіснувала прибічно-делеґаційна рада до 1927, аж поки уряд не розвязав її під натиском санаційних кол і не вернув до комісарської системи. Ненормальний стан в репрезентації й управі м. Львова істнує від 1915 р., отже майже 13 літ. Без сумніву є це рекорд навіть на наші галицькі відносини.

Поворот до правного стану затягався річно через те, що обовязуючий статут м. Львова і виборча ординація до міської ради в змінених умовах були перестарілими. Зовсім зрозуміло, що коли навіть відстала під самоврядним оглядом б. Конґресівка користувалась вже новою, наскрізь демократичною виборчою ординацією до самоврядувань, то тим більше повної демократизації вимагало галицьке самоврядування, яке має 70-літню традицію. Однак похід демократизації австрів непоборні перепони на б. галицьких кордонах. Бажаючи польській меншости віддати рішаючий голос у всіх справах самоврядного життя, поширити „стан посідання" і не допустити до голосу українську більшість, галицьке самоврядування знищено до тла. І коли в 1927 р. в більшости усунено сумної памяти комісарщину в селах і містечках Сх. Галичини, повертаючи до синхронічної курияльної виборчої ординації, то в тому самому часі закріплено її у Львові. Арґументовано це головно тим, що небавом уряд виступить з уніфікаційним самоврядним законом, який включить всі самоврядні ботички. Але минули місяці й літа, а справа не рушала з місця. Натомість, замісць нормалізації самоврядного життя, наступило дальше його припечатання в самоврядуванні другого ступня шляхом безастережного нарядування повітових рад політичній повітовій адміністрації.

Недавно в соймі знову ширяула самоврядна квестія. Зголошено внесення про так. малий самоврядний закон шляхом поширення обовязуючої в б. Конґресівці виборчої ординації на міста і повіти Галичини. З тією хвилею проурядові і „патріотичні" польські чинники виступили зі своїми проектами переходової розвязки львівського самоврядування.

Якіж їх бажання в тій ділянці?

В принципі обстоюють вони синдикалістичну систему в самоврядуванні в загальному на італьо-фашистівський зразок, спираючись на економічному солідаризмі. Однак теперішній момент уважають вони покищо непідходячим, незрілим для такої далекойдучої реформи з огляду на нерозвиненість синдикалістичних організацій. В переходовій добі санатори погоджуються на мішане представництво в раді м. Львова: виборне (дві третини радних) й іменоване урядом (одна третина радних). Виборна частина виходилаб з демократичних виборів, репрезентуючи населення, а іменована частина представлялаб собою фахові сили і — поза проурядовими виборними чинниками — волю уряду. Одночасно виконавча влада міста булаб унезалежнена від ради, не зважаючи на її мішаний характер. Президент міста був би затверджуваний урядом і відповідальний перед ним, а не перед радою.

Санаційно-проурядові польські чинники, експериментуючи самоврядування м. Львова, мають на меті: 1) на терені самоврядування перевести централістичний принцип, виходячи зі заложення, що громадське самоврядування повинно бути органічною частиною державної адміністрації і 2) шляхом іменування одної третини радних заздалегідь добути більшість для дальшої експериментації, а одночасно забезпечити польський характер „кресового гроду".

Львівський експеримент, що зродився в головах „кресових лицарів", має з часом опромінити всю Польщу і стати наглядним зразком, як забезпечити польськість міст, особливо на „кресах".

Ясно, що здійснення цих забаганок булоб по суті нічим іншим, як тільки поворотом до старої курияльної системи в іншій формі. Міська рада у Львові складалась би з двох куріїв: з представників населення і довірників уряду. Ценз „фаховости", яким так завзято вимахує стоголовий гурток львівських фашистів є заборолом, за яким скривається соціяльна реакція і національна ексклюзивність з одночасним намаганням тим чи іншим способом зберігти дотеперішній стан посідання. Санатори хотять за всяку ціну вистримувати з львівського і взагалі всякого іншого самоврядування політичний момент. Очевидно, тільки на словах, бо в нинішній добі все є **politicum**. І домагання одної третини іменованців урядом (отже суто і виключно політичним чинником) та підчинення президента політичній владі є теж **politicum**.

Очевидно, не про виключення „пятиприкмет нової демаґоґії" тут іде, тільки про забезпечення впливів посідаючих і польського характеру „кресового гроду".

Зовсім природно, що українське громадянство, якого репрезентацію, вплив і значіння бажається таким чином обмежити (бож іменованцями певно будуть такі „фаховці", як представники „староруського" гуртка М. Бачинський і д-р А. Лисяк) в імя демократичного принципу і в імя національних інтересів буде обстоювати повну демократизацію львівського і всякого іншого самоврядування. Львів є осередком нашої національної території під Польщею. І для нас особливо важно, щоби тут (як і всюди інде) українське представництво відповідало кількости українського населення, а одночасно щоби воно було чутким сейсмоґрафом його бажань і змагань.

Правий ухил у КП(б)У.

За Фрумкіном у ВКП слідує Маслій у КП(б)У.

Ще з нагоди пленарної сесії Центрального Комітету ВКП (всесоюзної компартії) і з нагоди програмової промови Сталіна на ній писали ми про правий ухил у теперішній російській комуністичній партії. Тоді також наводили ми листа визначного комуністичного економіста і фінансіста Фрумкіна до Центрального Комітету партії в справі політики партії на селі та взагалі в справі господарського положення в СРСР. Цей лист скваліфікував Сталін як клясичний документ ідейного обґрунтовування правого ухилу. Цілий Центральний Комітет партії осудив Фрумкіна і його товаришів дуже гостро, а навіть „зняв" кількох з них з відповідальних партійних становищ у московській партійній організації.

Одначе тим правого ухилу не зліквідовано. Найшов він своїх речників і на Україні. Про те довідуємося між іншим з програмової промови генерального секретаря КП(б)У Косіора, яку він виголосив на окружній конференції КП(б)У в Києві.

„Є такі товариші — казав він — у нашій партії, що, співчуваючи в душі правому ухилові, кажуть: „Навіщо так тиснути на людей, адже вони не опозиціонери". Так, товариші, міркувати не можна, шкідливо, бо це означає на ділі допомогу правому ухилові. Піти на зменшення темпу соціялістичного будівництва ми зовсім не можемо. Це означалоб послабити позиції наші перед ворогом. Праві ухильники кажуть: „У нас хлібна криза — навіщож ви так наступаєте на куркуля й тим занадто тиснете на індивідуальне господарство? Треба дати куркулеві змогу розвивати своє господарство, і тоді ми матимемо потрібний нам хліб". Цей погляд цілком недвозначно висловлено у тов. Фрумкіна в його листі до Центрального Комітету".

Далі твердить Косіор, що стати на шлях правого ухилу значить сприяти розвиткові ворожих комунізмові сил. І не поможе нічого навіть фразеольоґія правих ухильників про те, що вони, мовляв, хочуть скріпити союз зі середняками. Тут наводить Косіор листа українського комуніста Маслія до голови ВУЦВК-ту Петровського в тій справі. Маслій обвинувачує партію в тому, що вона не виконала постанов XV. зїзду партії.

„Хіба — пише він у листі — ми виконуємо заповіти Іліча про єднання? Чому дрібниться селянин середняк? Чому ми бачимо збільшення в засівах тільки технічних культур? Чому куркулі стають активними? **Та все те тому, що селянина душать дуже важкі податки, він шукає нових шляхів для полекшення.** Куркулі стають активними, бо вони розлючені неправильною політикою, бідняки й середняки стають на їх бік, **на бік тих, кого скривдила влада.** Підбурюючи проти себе бідняків і середняків, ми допомогаємо цим куркулям".

Маслій, як бачимо, радить не дразнити куркуля, а далі твердить, що таке дразнення шкодить спілці зі середняком. Косіор твердить, що в тому листі заключається найчистіший правий ухил. Далі він простує Маслія і заявляє, що „боротьба з куркулями не тільки не ослаблює спілки зі середняком, але навпаки — скріплює її". Та наведеним лист Маслія не вичерпується. В ньому читаємо ще ось що:

„Куркуль у нас означає ворога пролетарської держави, паразита, визискувача. Всякий заможний селянин, коли він має найману силу — куркуль, небезпечний елемент. **Але якже тоді назвати концесіонерів?** У нас їх багато. Вони визискують робітників, бо так само, як і куркуль, беруть додаткову вартість. Адже працюють на їхніх підприємствах наші робітники? — Працюють. Працюють, бо їх охороняє радянський закон. Так чомуж куркуль не може мати в себе в сільськім господарстві найманої сили? **Мені здається, що продукція куркуля** багато вартніша для нас, ніж продукція американського концесіонера Гаммера. А Гаммера-ж у нас вважають не за дуже великого ворога. Ми миримося з ним і подібними до нього, а з куркулем ніяк. Щоби швидше поступати до соціялізму, ми повинні розвивати важку індустрію, поширювати свої господарські пляни, збільшувати затрати на промисловість, працювати по господарському, з зиском. Таж і для куркуля цей зиск потрібний. Ми повинні щодо куркуля провадити такуж політику, як і до концесіонера... Характеристика „куркуль" теж має свої негативні сторони серед заможного селянства, — треба її позбутися".

Міркування Маслія інтересні та дуже цінні. Косіор має мало арґументів для їх ослаблення.

і тому відповідає на них дуже коротко та мінорно.

„Маслій нічого більшого, — казав Косіор — щоби переконати, не знайшов, як покликатися на концесіонерів. Алеж концесіонерів можна на пальцях перерахувати (сік!). А щодо робітників, то й куркуль їх може наймати, на основі радянських законів. Справа, як видно, не в цьому. Маслій турбується за щось більше, щоб не „кривдили“ куркуля, дали йому змогу вільно розвиватися, тобто власне дали йому повну волю. Цей лист від першого до останнього рядка дає повне уявлення про те, куди повертає правий ухил. Перед вами наочна ілюстрація закінченого правого ухилу. Ми повинні, товариші, мобілізувати всю свою партію, щоб дати рішучу одсіч правому ухилові в усіх його проявах“.

Ось і все, на що здобувся Косіор, щоби „розбити“ Маслія.

Абдикація Аманули.

Трагедія афганського реформатора.

Одна з найцікавіших постатей далекого Сходу зійшла на днях — на завсіди чи тимчасово, хто це може знати? — в поверхні землі. Володар Афґаністану Йосиф пішов слідом свого великого історичного попередника: Аманула відкликав перед кількома днями окремим маніфестом майже всі свої реформи, опісля абдикував у користь свого брата, а накінець утік зі своєї держави літаком.

Ще недавно був Аманула могутнім володарем і його імя згадувано в Европі частіше, як котрогонебудь з найбільших пануючих. Це було в часі його поїздки по світі, коли про Афґаністан і його фантастичного реформатора говорила вся Европа. Ця поїздка спопуляризувала у нас цю далеку незнану країну і її воєтаря й викликала до них зацікавлення в усіх кругах населення. А нині Аманула мусів рятуватися втечею перед темнотою, заскорузлістю і фанатизмом своїх „вірних підданих“.

Причини абдикації й утечі Аманули відомі: надто скоро й без належного підготування ґрунту хотів він зрівняти свою відсталу країну і її населення з Европою. За свій реформаторський розгін і запал, з яким він узявся переводити реформи, заплатив дорого, бо своїм престолом. Він бажав за одну ніч змінити обличя цілої держави: зняти афґаністанським жінкам заслони з лиця, а мущинам перебратися в европейську ношу; знести гареми й перевести ріжні реформи соціяльного характеру; він і вислав сотки афґаністанської молоді за кордон (до Европи) на науку, щоб по її повороті мати вишколених та освічених політиків і дорадників. Не здійснилися його великі пляни, його задумані реформи!

Аманула — володар держави більшої як Німеччина (населення тільки десять міліонів) примушений був уступити. З його реформ, що мали зевропеїзувати Афґаністан, що мали підвести відсталу країну у всіх ділянках її життя, не вийшло нічого. Те, що пройшло щасливо в Туреччині, Персії, в Італії, — не тільки не пройшло в Афґаністані, але й позбавило великого реформатора — престолу.

Упадок Аманули — це не тільки траґедія людини, це світово-політична подія великої ваги. Не можна забувати, що Афґаністан лежить між СРСР і Великобританією, що він є тереном, на якому сходяться і перехрещуються впливи цих обох конґльомератів сил. Ясно, що в афґаністанських подіях грали таку чи іншу ролю як СРСР, так і Вел. Британія. Від того, як розвинуться в Афґаністані дальші події, залежатиме мир або війна в тій частині світа, до чого не могли б приглядатися непричасно й рівнодушно обі названі потуги. На всякий випадок абдикація Аманули і звязане з тим неясне положення в Афґаністані наповняють немалою журбою не тільки сусідів цієї країни, але й інші великодержави.

—o—

„Русска аґрарна партія“.

Її „ідеольог“ і політичні „завдання“ партії в його освітленні.

Польський тижневик „Варшавска Інформація Прасова“ (Вшистке Стронництва) приносить у числі з 31. грудня 1928 р. між іншим і розмову свого львівського кореспондента з „презесом“ т. зв. „русскої аґрарної партії“, львівським адвокатом д-ром Олександром Лисяком.

Насамперід слід дати коротеньку відповідь на питання, що таке „русска аґрарна партія“? Отже є це партія, що, як твердять втаємничені та добре поінформовані особи, складається з 8-ох членів, з яких 5 засідає в прибічній раді правительственного комісаря „Народного Дому“, яким є тепер М. Бачинський. Хтож є політичним ідеольогом тієї „чисельної партії“? Є ним, як бачимо, д-р Олександер Лисяк, який і уділює програмового інтерву представникові „Варшавскої Інформації Пресової“. Хтож такий д-р Олександер Лисяк?

Про нього знаємо не надто багато, але те, що знаємо, вистарчить на те, щоби зрозуміти його „політичне інтервю“ як слід та поробити з нього відповідні висновки. Отже д-р Ол. Лисяк, як довідуємося з його біографії, ще в 1892 р., коли був суддею у Жовкві, попав був в умову недугу і в стані помішання засудив був якогось деліквента (мабуть жида) за дрібний проступок на кару смерти. Зателеграфував до вищої судової влади, щоби йому прислати ката для виконання засуду. Очевидно, що цего засуду йому не вдалося виконати, бо відставили його до закладу для умово недужих у Кульпаркові біля Львова. Пробувши там деякий час і підлічившись, вийшов на волю як одиниця нездорова, але не небезпечна для окруження.

Ставши адвокатом почав займатися і деякими громадськими справами. В наслідку такої його діяльности викинули його свого часу (перед війною) зпоміж членів „Народнього Дому“ і „Ставропігії“ у Львові. Тепер він є головою „рускої аґрарної партії“.

Послухаймо, що сказав цей „ідеольог“ кореспондентові „Варш. Інф. Пресової“ про свою „партію“.

„Наша партія — казав дослівно д-р Лисяк — покликана фактично до життя в грудні 1926 р., але своєю ґенезою сягає перших літ по скінченні війни. Переважна часть членів нашої партії, а передовсім ряд тих, що стоять нині на її чолі — були членами „Русского Народного Обединенія“. В тій партії ми творили ґрупу, яка віддавна ріжнилася від решти Р. Н. О. поглядами на деякі наші ідейні проблеми. І так, коли загал членів Р. Н. О., партії, що репрезентує з давен давно москвофільський напрямок і гравітує недвозначно до царської Росії — був у 1918 р. за утворенням спільного фронту з українцями, забуваючи, що власне ці українці з д-ром Костем Левицьким на чолі знищили своїми денунціяціями в часі світової війни партію, ми репрезентували в партії польонофільський напрям. Опісля в 1920 р. була актуальною справа визнання руским народом польської державности, з якою то справою звернувся до Р. Н. О. народово-демократичний посол Заморскі. Партія згодилася тоді на скликання віча в тій справі (на день 29. червня 1920 р.) і ми рахували на руске сільське населення, яке в великій мірі є льояльно настроєне супроти польської держави, і старається не допускати до себе партійних аґітаторів, на яких глядить з недовірям, а які всякими засобами втискаються до селянської ліпянки. Одначе це віче тоді не вдалося і то головно з технічних причин, бо загал тих селян, що був прихильним до напряму репрезентованої нами політики в партії Р. Н. О. наслідком фатальної погоди на віче не прибув (чуєте?! — Ред.). На тім тлі (на тлі непогоди? — Ред.) зарисувалися значніші непорозуміння між нами і рештою Р. Н. О. А безпосередньою причиною нашого виступу з Р. Н. О. був факт, що в 1924 р. прибув тут б. російський посол Серебренніков, якого просили обняти протекторат над партією. Так представлялась би історія розлому, але слід згадати, що не був це єдиний розлом у Р. Н. О. Бо коли ми репрезентували польонофільський напрямок, то істнував у ній ще й напрямок український, який репрезентував теперішній посол Сель-Робу-Єдности Вальницький і Лісковацький, що ще перед нами доконали розлому“.

Це історія розлому! А щож репрезентує собою тепер „русска аґрарна партія“? На це відповідає її голова д-р Лисяк ось що:

„Наша партія стоїть подібно як Р. Н. О. на становищі єдности всіх руских племен, однак ми не поділяємо погляду Р. Н. О., що всі рускі племена повинні піддатися під протекторат російського націоналізму (е-ж ще націоналізм польський! — Ред.). Звязок з Росією визнаємо тому, що Червона Русь є колискою всеї Руси. Якщо річ про мову, то ми стоїмо на становищі цілковитої мовної свободи і взагалі культурної свободи. Щож до нашого політичного обличча, то стоїмо на становищі польської державности і це всюди недвозначно голосимо. Уважаємо себе за братній народ в відношенні до поляків, а це наше переконання будуємо на фактах, зачерпнутих з історії, яка свідчить про добре колись співжиття з польським народом, доказом чого є хочби участь численних руских полків у ряді польських побідних військ (Ґрунвальд). Стоячи на ґрунті Червоної Руси (мимо того, що визнаємо єдність усіх руских племен) має наша партія в собі щось з се-

---

ФЕЛІКС ЯКУБОВСЬКИЙ

Степан Васильченко.

(До 50-ліття народження Ст. Васильченка.)

(Докінчення.)

„Чорні Маки“ — це насичений ущерть засобами символізму, вже справжнього типового довершеного символізму, гимн пацифізму, апоґей притаманної взагалі Васильченкові абстрактної гуманности, ще й з домішкою релігійних образів.

Останній твір „Віконце“ є дуже типовий для С. Васильченка твір про страждання дитини в тяжких побутових умовах, помякшений дитячими мріями, домішкою фантастики, обертанням цілком прозаїчних річей на вельми поетичні, цікаві й химерні, якими малюються вони дитячій фантазії.

Тут годилось би поставити питання про С. Васильченка, як письменника, що пише про дітей і для дітей, розмежувати ці дві зовсім не тожні ділянки роботи й зробити певні висновки. Але всі ці питання ми уступаємо компетенції фахівців педаґоґів, певні того, що й їх статті повинні появитися в звязку з Васильченковим ювилеєм. Алжеж Васильченко — сам педаґоґ і автор багатьох дитячих оповідань і казок — є чи не найпидатніший дитячий письменник на Україні.

Не говорили ми й про Васильченкову драматурґію, хоч його драматичні етюди займають цілий третій том у чотирьохтомовій збірці творів, бо це таки етюди, а це розвинуті драми, дарма, що три з них („Не співайте, півні, не вмешайте ночи“, „Недоросток“, „Кармелюк“) і більшого розміру. Своїми драматичними етюдами С. Васильченко не вносить багато нового до старої української драматурґії, а тільки вправно продовжує її основні традиції, забарвлюючи свої драматичні твори ще своїм ліризмом і іншими типовими властивостями своєї мистецької вдачі.

Основна особливість творчости Васильченкової: постійне протиставлення двох світів — світу буденного, жорстокого та якогось іншого, вищого. З цим світом мрії, фантазії щільно повязано естетизм Васильченка. Щоб контури того світа накреслити, Васильченко широко використовує народні пісні, фантастику, твори старих письменників, так само овіяні для Васильченка певним чаром. Нарешті, він старанно дбає про складну гру образів у своїх творах, про рясне орнаментування їх, про вишукане примхливе орудування словом. Це в Васильченка не просто добра мова й не порожнє „плетіння словес“. Тут є всі елементи тої „магії“ слова, яку ставили в центрі своєї мистецької роботи символісти.

Не слід забувати й певних елементів не тільки релігійної образности, ба навіть релігійного світовідчування, що так само подекуди притаманні Васильченковій уяві про вищий і кращий світ. Навряд чи хто зможе заперечити наявність у творчості Васильченка не тільки лірично трактованих образів релігійного вжитку (наприклад, у творах „Мужицький ангел“ або „На вечерні“), але й сутої глибшої релігійної фільософії в таких творах, як „Спасенник“, „Чорні Маки“, або в штучній другій частині новелі „За мурами“.

С. Васильченко, говорячи про „нижчий світ“ про буденщину, злидні, кривду, лихо, бере звичайно матеріял з життя передреволюційної України. В основному тут почувається ще старий письменник-народник, помірковaний борець за кращу долю селянства, несвідомий тих глибших соціяльних процесів, що відбуваються в цьому самому селянстві, а поготів несвідомий тих шляхів, якими селянство має вийти до кращої долі. Отже, в критичній, в неґативній частині творчість С. Васильченка (звісно, не в усіх мотивах) має певне соціяльне значіння, носить у собі певні елементи соціяльного протесту.

Але в позитивній частині, в частині конструктивній С. Васильченко не спромігся висунути ніякої здорової тверезої фільософії, яка могла б орґанізовувати психіку читача, виводити його на той чи той певний соціяльний шлях. С. Васильченко був і лишився письменником, який прийшов до української літератури в пізній стадії імпресіонізму в мистецькій прозі, тоді, коли під впливом нових економічних умов і нових обставин громадського життя на її ґрунті пробивалися перші вруна символізму.

Одним з перших письменників, що несміливо засвоював елементи символістичної техніки, символістичного світовідчування і, кінець-кінцем, символістичної фільософії був поруч з західньо-українським письменником Марком Черемшиною і Степан Васильченко. Особливість творчости Степана Васильченка є ще й у тому, що всупереч більшості символістів, він як найменше носив у своїй творчості елементи властивого їм европеїзму. Він творив на українській народній етноґрафічній базі, з цього погляду виглядаючи навіть обмеженішим за своїх попередників, скажемо за Коцюбинського. Але тим більше символізм Васильченка можна назвати природнім і орґанічним, не напіяним, не засвоєним на якийсь короткий час, як останню моду передових літератур.

паратизму. І на тому передовсім полягає ріжниця між нами і Р. Н. О. В тактиці ріжнимося тим, що не накидаємо нашому народові російської мови, але на нашому терені мусимо визнати місцеву мову, т. є. малоруску, а противимося натомісць тенденційному перекручуванню малоросійської мови численними українськими партіями, які вводять туди зовсім небажаний для нашого народу фермент „дезорієнтацію“.

Далі каже д-р Лисяк, що до українського націоналізму його партія відноситься зовсім негативно, бо „український нарід є штучним витвором німецької дипльоматії, а ми визнаємо тільки русский нарід“.

До польської держави ця партія ставиться „безоглядно льояльно“ і вірить, що тільки льояльністю супроти Польщі можна добути змогу „доброго культурного і господарського розвитку“. Під політичним оглядом орієнтується партія на Безпартійний Бльок співпраці з урядом. А в міській львівській прибічній раді оба члени тієї восьмичленної партії (М. Бачинський і д-р А. Лисяк) входять навіть до польського „Клюбу Господарчого“, що має бебістичну політичну фізіономію. Вину за православя та його поширення на Лемківщині приписує д-р Лисяк „деяким епископам і священикам, що ведуть небажану політику“.

Щож до „Народнього Дому“, то голова тієї партії заявив: „Коли з 303 членів розвиданого Товариства „Народний Дім у Львові“ остало при житті біля 100, а в числі тих є багато старців, — то вважаю, що воєвідство повинно істнуючу тепер при правительственнім комісарі „Народного Дому“ прибічну раду поширити дорогою кооптації згідно зі своїм уподобанням. Та рада повинна скликати загальні збори і вибрати з себе управу „Народнього Дому“, згідно з приписами статута Товариства“.

До всіх українських партій відноситься „руска аграрна партія“ зовсім негативно. Таке саме негативне її відношення і до Рад. України, бо казав д-р Лисяк: „Ми не поділяємо примування до злуки Червоної Руси з Україною за Збручем“. Організаційний стан тієї партії тепер такий: „В тій хвилі маємо 52 кооперативи і 25 філій „Рольничого Союзу“.

Ось і політична розмова цего „ідеольога“ восьмичленної „русскої аграрної партії“. Вона нічого собі. Нею вже й тішаться численні польські чинники, її передруковують і деякі польські пресові органи як атут проти українського політичного руху та його провідників. Нехай-же ті самі чинники тішаться тепер ще й таким поважним надбанням у їхньому політичному білянсі, як сама особа голови „русскої аграрної партії“ та її минуле.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“!

Всі Кружки „Рідної Школи“, Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, сільські, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу“!

Стара січка.

Серед російської політичної еміграції.

Паризький орган п. Мілюкова „Последнія Новости“ останніми часами розпочав не знати котру вже з черги полеміку з Керенським, який у своєму органі „Дні“ широко обговорює питання про перегляд і зміну програм ріжних московських партій. Самі по собі статті Ф. Керенського й полеміка з ними органу п. Мілюкова великого інтересу не представляли би, якби не одна характеристична обставина, а саме, що всі зміни, які від часу революції 1917 р. відбулися на території бувшої російської імперії, а в першій мірі процес визволення й творення власних держав ріжними, перед тим поневоленими народами, який коштував їх ріки крови, а через московський імперіялізм ще й досі не дійшов до свого остаточного завершення, не змінили нічого в психіці представників московських партій.

Здавалося би, що при розгляді такого важного питання, як перегляд і зміна партійних програм треба булоб еміграції взяти на увагу й проаналізувати як найдокладніше всі ті основні події, які сталися протягом останніх десяти літ на територіях бувшої Росії. Далі треба їй було, з її становища виходячи, творити зовсім конкретну програму того, як має виглядати Московщина після упадку більшовиків, на що всі вони рахують. Але всього того ми в згаданій полеміці не знаходимо. І Мілюков, і Керенський думають далі політичною категорією бувшої Великої Росії, далі почувають себе уповажненими рішати й самовладно означувати, як за часів злощасної памяти Тимчасового Правительства, долю ріжних величезних народів і країн, над якими свого часу панував царський уряд.

А всеж є в цій полеміці одна цікава подробиця. Ф. Керенський, який свого часу заборонив, що правда безуспішно, другий всеукраїнський військовий зїзд у Києві, який на демократичній всеросійській нараді в Москві мав нахабство кинути представникам української революційної демократії обвинувачення, що вона за тридцять срібляників зраджує революцію й Росію, цей опереткований „федералїст“ Ф. Керенський закидає тепер, цілком як це свого часу робили „українські зрадники“, партії „народньої свободи“ (кадетам, — група Мілюкова зве себе тепер республиканською демократією — їх „непримиримий державний централїзм“.

„Последнія Новости“ уважають за потрібне особливо гаряче поборювати цей закид Керенського і пригадують йому, що власне кадети виставили гасло автономії Польщі й широкої децентралізації для інших народів і областей. І це, на думку органу Мілюкова, має доказувати, що партія кадетів свого часу правильно зрозуміла завдання і потреби „історичного дня“!

Як бачимо, минулий досвід не навчив Мілюкова та його сопартійників. Україна не хотіла й не могла чекати на відкладану зрештою в безконечність „широку децентралізацію“, а здійснила своє право на політичне самоозначення революційним шляхом і в тяжкій боротьбі з московськими „федералістами“ типу Керенського. Те саме зробила Фінляндія, Литва, Естонія, Латвія. Польща хоч і іншою дорогою, але теж дійшла до своєї власної держави.

Ні Керенський, ні Мілюков досі ще цих фактів і мотивів, які їх викликали, признавати не хотять. Вони все ще плекають давню мрію — про велику Росію в давньому обсязі. Може вона бути навіть федеративною, але так, щоби в цій федерації всі права й рішаючий голос мала сама лиш Московщина. І один, і другий є завзятими ворогами першого зрештою гасла більшовиків про „право на самоозначення аж до відділення“ і ще більшими ворогами теперішньої національної політики більшовиків.

Одинокі лише московські соціялісти революціонери групи В. Чернова в Празі робили пробу перегляду й вироблення нової програми — сотворення „спілки народів сходу“ нібито на основі признання державної самостійности ріжних народів. Та й ця проба є непирою, бо хто простудіює докладно статут цеї будучої спілки (нібито її конституцію), той побачить, що вона фактично дає окремим народам ще менше прав, ніж дає теперішня конституція Радянського Союзу.

Московська еміграція ще й досі „нічого не научилася й нічого не забула“. Тільки таким може бути наш висновок з приводу веденої тепер між нами впливовими її віддамами полеміки.

У волинській тихій стороні.

(Від нашого принагідного дописувача.)

Волинь пробуджується...

Сьогодня чуємо вже досить часто, що Волинь живе. А в дійсности тільки починає жити. Щойно тепер волиняки починають ставити непевні кроки поруч українців у Галичині. Доказом цьому є „Просвіти“, кооперативи, театр, рідні школи.

Населення Волині, автохтонне населення — українці. Біда тільки в тому, що більша частина його — національно несвідома і неактивна. Головна причина цього явища: анальфабетизм. Майже всі старші селяни — неписьменні, не читають отже ані часописів ані книжок. Цю дійсно кромішню тьму на Волині використовують ріжні чинники.

Вже в часі світової війни селяни відчули сильно потребу освіти, тому почали старатися за свої школи. В богатьох селах були тоді „зимові“ приватні школи. За української влади повстало богато шкіл. Тепер селяни Волині дістали теж державні школи, але польські, і то велику частину з них аж по минулорічних виборах до сойму і сенату. Звичайно було так, що всякі менше більше відповідальні польські чинники обіцяли отворити аж тоді школу, як селяни будуть голосувати на „одинку“. Населення, задивлене у свою ціль — школу, при тім національно мало свідоме, дійсно віддало у великій скількости свої голоси на цю листу, тому, що не було людей, які могли йому пояснити, що населення мусить мати школи і без того.

Нині майже в кожному селі є вже при-

І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Національний Музей за 1928. р.

(Продовження.)

Перебудова, внутрішня праця, жертви, консервація.

Задумана у 1927 рокові будова великої *галі* на склад музейних збірок стала предметом частинного розгляду членами Кураторії Національного Музею, одначе з огляду на брак вільної готівки не можна було її почати. При дальшім розгляді питання про поширення площі для наукової праці, виявилася необхідність завести центральне огрівання, на що буде потрібна рівнож певна квота. Можна би ще осягнути робітні для консервації нововпливаючих предметів тим, наколи би перенести мешкання служителів Музею у приватні доми коштом яких 1800 зол. річно. Одначе усе те не заспокоїть навіть на найблизчий час дійсної потреби Музею у поширенні площі для систематичного магазинування зібраного богацтва памяток національної культури, для необхідного наукового досліду поодиноких збірок, та для їх відповідного і хотьби тільки прибляно музеольогічного розміщення. Тому-то Управа Музею мусіла перейти до системи якнайдальшого обмеження всяких музейних видатків, щоби остаточно можна було почати необхідну розбудову музею.

Бажаючи прилбати хоч певну частину потрібної готівки на будову, Управа Музею звернулася була до Дерзавідома України з предложенням взяти на склад і у розпродажу певну скількість музейних видань і звязаних з ними приватних видань з історії українського письменства та української мови, але не одержала на це прихильної відповіди. Рівнож звернулася Управа через Міністерство Освіти у Варшаві до Президії Ради міністрів з просьбою за допомогу на розбудову Музею у висоті 75.000 зол. Про висліди цього прохання досі нема ніяких точних даних.

Із громадських кол відгукнулися протягом 1928 р. на заклик Управи Музею: „Обєднання“ з Філядельфії, приславши зол. 60 і М. Соттис з Шікаго 15 зол.; Добродійний Комітет львівських економічних товариств 200 зол., д-р М. Паньчишин 200 зол., „Достава“ 100 зол., о. Пристай 5 зол., о. мітрат Балюк 25 зол., суддя Ткачук у Станиславові 20 зол., оо. І. Винницький, С. Городецький і п. О. Стефанович по 10 зол., д-ри А. Дарм і Литвинович із Станиславова по 7 зол.; оо. Сенишин і д-р Бучко, пп. К. Вісневський, Ю. Сенишин, д-р Ю. Олесницький, д-р Н. Сарчак, інж. Ф. Олесницький, д-р І. Волянський, К. Кульчицький, В. Крупко, Н. Данин, д-р О. Маланюк по 5 зол., П. Костюк 4 зол. і 4 акції ЗБГ, радн. Л. Чачковський і О. Козловський по 3 зол., д-р М. Лабій 2 зол.

На цілі науки одержано з Департаменту Мистецтва Міністерства Освіти на досліди людового мистецтва 800 зол., на досліди про людовий театр 500 зол. і на консервацію предметів старовини 750 зол., а з Маґістрату м. Львова 1000 зол. — всього разом 80 зол. і 3.723 зол.

Від грудня 1913 р. усім загально відомо про акт всеприповної передачі Основником Національного Музею о. Митрополитом А. Шептицьким усіх збірок як окремої, у державної влади законно зареєстрованої наукової фундації, як власности українського народу. Одначе через воєнні невгодини і свого роза обідинили українські суспільности в Галичині ця установа не може одержати таких квот на свої потреби, якими можна було би покрити всі конечні видатки її природного розвитку. Тому-то Управі Музею доводиться вже четвертий рік власними силами вести початі наукові видання і науково-дослідчі роботи опису поодиноких частин збірок. І якби не те, що співробітники Національного Музею працюють у ньому виключно для добра національної науки, приєднуючи для цього навіть приватний гріш, то річ певна, що Музей не зміг би був зайняти того поважного становища у ряді українських научних установ, яке він займає сьогодні.

Одначе саможертви співробітників Національного Музею не хотять видіти і розуміти ті, які, користуючись лихо зрозумілою ними охороною мешканців, не платять протягом року ані одного сотика за велике мешкання із семи кімнат або всякими способами обрізують належне комірне. Через те чинять вони дохідність з комірних домів Національного Музею не тільки дрібно малою, але й ще обтяжують скупі доходи Музею тими непомірними податками, оплатами і додатками, які протягом 1928 р. обнизили взагалі дохідність з комірних домів до 1 проц. річно. А що за найбільше мешкання музейних комірних домів не вплинуло протягом року 3216 зол., то очевидно Управа Музею опинилася перед тяжким недобором у своєму розвитку.

Тільки завдяки можливости внутрішньої позички з фонду Основника у висоті 750 долярів і обороту тимчасовими приватними позичками, яких 850 зол. осягнено рівновагу бюджетову і виконано: видання „Іконописи Галицької України XV.—XVI. в.“, німецьку перерібку цієї книжки і приготовано альбом галицьких ікон XV.—XVI. в. із 17 барвними і 250 чорними таблицями.

(Продовження буде.)

найменше одноклясова всенародня школа. Стан всенародніх шкіл на Волині по урядовій статистиці представляється так: 1) з польською мовою навчання: 375 шкіл; 2) з польською мовою навчання й українською як предметом: 348; 3) утраквістичних польсько-українських 117; 4) з українською мовою навчання і з польською як предметом: 5; 5) з польською мовою навчання і чеською як предметом: 12; 6) польсько-чеських: 4; 7) з польською мовою навчання і німецькою як предметом: 5; 8) з чеською мовою навчання: 17; 9) з польською мовою навчання і українською й чеською мовами як предметами: 2. Загалом всіх разом всенародніх шкіл на Волині є 1.185. Учителів всіх разом є 2.213, з того аж 1.535 поляків і тільки 535 українців. Решта (142) припадає на інші національности. Треба зазначити, що тільки 705 учителів мають семинарійну матуру.

Вже з самого зіставлення тих цифр бачимо, як дуже українське населення Волині упосліджене під освітнім оглядом, який нужденний стан шкіл в його рідній мові. Кілька чеських кольоній має 17 своїх рідних шкіл, ціле українське населення Волині „аж" — 5, а поляки, що творять зникаючий відсоток населення, аж 375 чисто польських шкіл.

При тому треба знати, що українська мова трактується у волинських школах як пяте, непотрібне колесо у возі... Як часто польські, так і утраквістичні школи не відповідають очевидно зовсім українському населенню. Загалом автохтонне населення не має великої користи з тих шкіл, бо мова навчання українській дитині незрозуміла.

Учителі тих шкіл — бувші польські військові і місцеві волиняки. Одні і другі без відповідних кваліфікацій (бувші бухгальтери, писарі то-що), при тім явні вороги всего українського. Бувші військові леґіоністи ділають, як більшість полчків, але українське учительство? Річ у тому, що воно, хоч православне, в значній своїй частині признається, не знати чому, до польської національности. Такі „православні поляки" (від 1922 р.) читають тільки польські часописи, належать до польських товариств — і за те мають поважання й піддержку. Зі свойого дивоглядного життя дуже задоволені — і нема тут нікого, хто хоч пальцем показав би на них — як на чудернацький дивогляд...

Між собою розмовляють вони звичайно по польськи або по російськи і не уважають того нічим ненормальним. В Галичині такі типи — виїмки і їм надають відомий епітет, на Волині їх тьма-тьменна.

Духовенство на Волині є також темною плямою на тлі волинського життя. Батюшки звичайно без вищої освіти і провадять таку політику, яку їм накидають згори. Про свій нарід цілковито не дбають, на всякий випадок менше, як про свої коні. Вони творять чорну сотню, що з роззявленою губою чекає потайки на прихід „єдіної неділимої", а явно зазначує на кожному кроці свою архильояльність до польської держави. Загалом нинішній стан православного духовенства на Волині можна порівняти з уніятським духовенством Галичини на початку XIX. століття, з тою ріжницею, що православне духовенство говорить проповіди звачайно по російськи, а не по польськи (хоч і такі випадки тепер бувають — кажуть). З селянством православні священики живуть, як кіт з собакою. Дуже поганим явищем, що знаменує православне духовенство — це відсутність самоповаги. Доказів на це можнаб навести дуже богато.

Загалом слід ствердити з болем, що ані духовенство ані учительство Волині не стоїть на висоті свойого завдання, не сповняє Богом і совістю наданих йому обовязків, за що нарід, коли прозріє, може з ревністю неофіта тяжко „відплатитися".

Всеж таки, хоч з якими несприятливими умовами стрічається українська ідея на Волині — вона з кожним днем набирає щораз більшої сили і находить повне зрозуміння серед широких мас. Українці на Волині вже не згинуть! Треба тільки більше праці і посвяти свідомих наших одиниць, а українство на Волині затріюмфує всевладно. Слід про це знати всім тямучим українським громадянам не тільки на Волині, але й у Галичині!

К. П.

Парлямент Зл. Держав ратифікував Келльоґ.в пакт.

Париж, 16. січня. Американський парлямент ратифікував Кельоґів пакт. Франц. часописи висловлюють вдоволення з приводу ратифікації та сподіються, що пакт ратифікують також інші держави. Деякі часописи перестерігають перед занадто великим оптимізмом і пригадують велику програму зброєнь Зл. Держав. „Еко д' Парі" стверджує, що ратифікація пакту робить кінець більшовицьким штучкам.

Самоврядування м. Львова.

Варшава, 16. січня. В середу радили в соймі посли зі Сх. Галичини з клюбу ББ. Темою нарад були самоврядні справи. Перший реферат виголосив д-р Зайдлер про внесення Українського Клюбу в справі розпорядку президента держави із січня 1928 про ліквідацію Тимч. Самовр. Виділу. Другий реферат про самоврядування міста Львова та Сх. Галичини виголосив пос. Стронський. У дискусії промовляли пос. Косидарський та Левенгерц, потім ухвалили таку резолюцію: Поручається президії нач. ради Безп. Бльоку співпраці з урядом підл.-сх. воєвідств, щоби: 1) ввійшла в тісні взаємини з компетентними чинниками в справі самоврядування у Львові, 2) щоби в тій справі спрецизувала погляди львівської суспільности.

Відповідь Польщі для СРСР.

Варшава, 16. січня. Мін. Залеський конферував у Бельведері в звязи з приготовуванням відповіди на останню ноту Літвінова. Марш. Пілсудський приняв у тій самій справі начальника сх. виділу в мін-стві закорд. справ Голувка. Польська відповідь прийде у Москву мабуть у суботу.

Відпустка Чічеріна.

Москва, 16. січня. Рада народніх комісарів продовжила втретє відпустку Чічерінові. Мабуть продовжать іще її до 1. липня. Фактичним керманичем уряду закорд. справ є далі Літвінов. Також член колеґії закорд. справ Карахан дістав довшу відпустку.

Невдалий переворот у Туреччині.

Царгород, 16. січня. У Брусі викрили змову, якої метою було повалити істнуючий уряд Кемаля баші збройною силою. Змовники хотіли з невдоволеними елементами маширувати на Ангору й обняти владу в державі. Взагалі арештували 80 людей, з тих 47 передали судові, а 33 увільнили.

Розвязання італійського парляменту.

Рим, 16. січня. Декрет у справі розвязання італійського парляменту буде темою нарад Ради мін. Декрет може підписати король у понеділок. Укладають лісту кандидатів будучого парляменту. Є в ній 1000 назвищ, а предложать її Вел. Фашистівській Раді до затвердження.

Афґан на вулькані.

Льондон, 16. січня. Успокоєння в звязи з абдикацією Аманули не наступило. Новий король має, щоправда, довіря духовенства, але не має достаточного авторитету серед повстанців. Теперішній володар меньше енерґічний, ніж Аманула. В околицях Кабула замішання, що на випадок наступу повстанців може причинитися до заняття столиці Бача-Сакого. Повстанці, крім скасування всіх реформ, домагаються, щоби чужинцям заборонити приїздити до Афґану на два роки. В околицях Кабула шляються ватаги, що загрожують спокійному населенню. Також анґлійський консулят далі загрожений.

Абдикація Аманули, здається, означає повну побіду повстанців. Новий король досі відокремний і не має рішаючого голосу, тимбільше, що провідник повстанців Бача-Сакао у відозвах зазначив, що він саме обійме владу та скличе Нац. Зібрання, яке мабуть, так як колись Аманулу, вибере його королем. Повстання значно підважило впливи СРСР, із яким Аманула був у союзі. Щодо полковника Льоренса, то роля його в повстанні невияснена, але сам переворот, ослаблюючи більшовицькі впливи, є зовсім на руку Англії.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—8·88·50, канадійський доляр 8·82·00—8·82·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50 австрійський шілінґ 1·25·50 1·26·00, румунська лея 0·03·00—0·03·50, французький франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00 фунт штерлінґів 43·50·00—43·80·00, радянський червінець 18·00—19·00.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00—47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3·60·00 3·70·00, австрійський флорен 1·80·00 1·85·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00, копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 45·75—46·85, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 33·00—33·75, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на мливо 27·50—28·50, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 35·50—36·50, барабола промислова 4·75—5·00, фасоля біла 95·00—100·00, фасоля колірова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 51·00—55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 32·75—33·75, мішанка пост. в зерні 00·00—00·00, вика 38·00—40·00 сіно солодке краєве прасоване 15·00—00·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 37·25—38·25, льон 72·00—74·00, лубін синій 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 пор. 72·00—73·00.

За опіку над ремісничою молодю.

Про українську ремісничу молодь у Львові і завдання Т-ва „Зоря".

Життя — це завзята боротьба, в якій сильніший завоїв горою і тому його правда. Такі думки почуєте на кожному кроці. Але українці не звертають більшої уваги на ту правду. Мабуть тому ще менше уваги присвячуємо рушійним силам нинішнього національного життя, зокрема українському робітництву. Одначе не нарікаймо потім, якщо розчарування за розчаруваннями, невдачі за невдачами стрічають нас у кожній ділянці національного життя, як невмолимі наслідки своєрідних причин. Гляньмож вже без рожевих окулярів, сміливо сірів, сумніїв пашій дійсности у вічі, щоб у недалекій будуччині не заскочили нас ще прикріші несподіванки!

На селі великий голод на землю з примусовим безробіттям, страшенне зубожіння, значне обмеження еміґрації, навіть сезонової і т. д., — все те примушує сільську молодь шукати заробітків у містах і вчитись ремесла. Цей рух молодої сільської бідноти йде, на жаль, попри нас і вона стає скорше чи пізніше погноєм польської культури. Вона для нас пропадає. Чи можемо дивитись дальше на це з дотеперішньою тупою байдужністю? Годі! Сільська молодь польонізується в застрашаючий спосіб у майстрів-поляків, у промислових школах та по ріжних ремісничих бурсах, як ім. Костки, тов. „Скала" й інш. Селянська дитина, відірвана від родини і полишена на власні сили в чужім для неї середовищі, улягає скоро впливові чужої школи й окруження та винародовлюється. Ми навіть не уявляємо собі цих страт для нашої нації, бо в противному випадку ми нівелювалиб напевно ці ворожі впливи своїми зусиллями в цім напрямі.

Одиноке українське т-во „Зоря", ця робітнича „Просвіта", яка повинна заопікуватися українською ремісничою молоддю і доповнити позашкільним вихованням її світогляд, — не може виконати своїх обовязків супроти неї, бо не має ані потрібних матеріяльних фондів, ані відповідних кваліфікованих людей. Тому не дивуймося, що лише ледви 1 десята частина (250—300 осіб) ремісничої молоді виховується в т-ві „Зоря", а всі інші (2.500—3.000 осіб) кристалізують свій світогляд і характер, набирають знання й освіти по польських ремісничих бурсах, по польських товариствах, де польські прелеґенти відповідними рефератами і літературою виховують з нашої молоді запеклих яничарів. Поляки не жалують на це грошей. Здається, що бодай українські ремісники-майстри повинніб зацікавитися цею важною справою і своїми вкладками допомогти т-ву „Зоря" виконати свою роботу. Тимчасом до того дуже далеко.

Так, як тепер справи стоять, то більша частина українських ремісників навіть не є членами „Зорі". Зате по польських професійних орґанізаціях наші ремісники витирають усі кути і вислуговуються польським партіям. Забувають сердеги, що з їх вкладок ці самі профес. орґанізації дають субвенції виключно польським ремісничим бурсам.

Т-во „Зоря", основане піоніром нашого економічного відродження в Галичині пок. інж. Василем Нагірним, розвивало до війни досить живу діяльність між українською ремісничою молоддю і навіть придбало власний дім у Львові та покрило своїми філіями цілу Галичину. Світова хуртовина знищила ці орґанізаційні звязки. Але національно свідоме українське робітництво й ремісництво кинулося по війні до праці. В 1921 р. основано при „Зорі" секцію опіки над ремісничою молоддю в пам'ять пок. В. Нагірного. Секція істнує донині. Тоді основано також секцію для дівчат, але вона скоро розлетілась. Нині т-во „Зоря" має по ріжних містах Галичини 17 своїх автономних філій, з яких деякі розвивають доволі живу діяльність.

Виділ „Зорі" старався утворити краєве т-во опіки над ремісничою молоддю, але воєнство відкинуло цей проєкт статуту. Статут находиться тепер у митр. Шептицького, протектора нашої ремісничої молоді. В справі того статуту треба буде поробити всі потрібні заходи.

Якщо не хочемо втратити активний міський елемент, наше робітництво, без якого наші міста не наші, допоможім т-ву „Зоря" виповнити його завдання. В тій цілі належалоб поділити Львів на райони, так, щоб наша ремісничa молодь могла сходитися у вільних хвилинах на виклади. Культурно-освітні установи повинні в порозумінні з виділом „Зорі" подбати про відповідних прелеґентів, які викладалиб для молоді і про відповідні салі. Належну увагу повинні ми звернути також на пластовий рух між ремісничою молоддю, який знайшов собі добрий ґрунт між нашими ремісниками і піддержати його. Така праця принесе небавком цілком певно добрі овочі і тоді зможемо глянути сміливіше в будучину нашого елементу по містах.

М. Х.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Заняття „Діла“.** Вчорашнє „Діло“ заняло львівське Староство Гродське за допис з Яблонова про те, як громадська площа перейшла там на власність „Т. Ш. Л.“. З того допису ми викинули всі дразливі місця, а всеж таки це не охоронило нашого органу від конфіскати і матеріяльної страти. Це перша конфіската „Діла“ в цьому році.

— **Колядки в Успенській (Волоській) церкві** відспіває відомий мішаний хор під управою д-ра Неділки в неділю, дня 20. січня ц. р. в год. 12-ій вполудне. З огляду на це, що весь прибуток з тої нагоди йде на „Рідну Школу“ — надіємося численної участи.

— **Вечір наших артистів.** У доповненні до нашої вчорашньої новинки про бенефісовий вечір артистів нашого театру, який відбудеться в суботу дня 19-го ц. м. у салі Музичного Т-ва ім. Лисенка в год. 7.30 веч., повідомляють нас, що між іншим будуть виконані на вечорі модерні танці такі як кекуок і танок апашів, а в відділі інсценізації артисти виконають ілюстрацію до пісень „Ой, у полі вітер віє“, „Ой, видно село“, „Чумаки“ і „Веснянка“. Білети на вечір продаються раніше в Союзному Базарі.

— **На покриття шкід** заподіяних 1-го листопада в „Академічнім Домі“ пересилає Філія Союзу Українок у Чорткові 50 зол.

— **Львівська хроніка.** Чотири особи ранені „на гладкій дорозі“, поховавшись на свіжім леді. — На вул. Михайла 7. на Замарстинові, брат та сестра побили до крови свою сестру 40-літню Сару Гольдберг, а зломавши їй руку, викинули її на вулицю. — 25-літня Ольга Бабій з причини нещасливого кохання випила за багато йодини.

— **Сніг і залізниці.** Досі неналагоджена правильна залізнича комунікація на головних лініях, що є сильно засніжені. Деякі поїзди спізнюються на кілька годин. Над очищенням усіх залізничих шляхів у Польщі працює тепер приблизно 150.000 робітників. В слід за катастрофою біля Руданець прийшла друга недалеко стації Лавриків (Львів-Рава Руська). Особовий поїзд зійшов зі шин, так, що пять возів найшлось на насипі. Причиною були зіпсовані шини. Людських жертв не було.

— **Жертви залізничої катастрофи.** Приходять точні звістки про жертви в людях при катастрофі біля Руданець: убиті керманич поїзду Мартин Бідний і палій Іван Цецюра. Ранені важко машиністи Ренкав і Беда, лекше залізн. урядовці П. Гаровський і І. Краєвський. З пасажирів є ранених 13 осіб, усі жиди, здебільша купці, і Теодор Прокопович з Камінки Струм.

— **Нові шкільні програми.** З міністерства освіти з Варшави прийде у найближчім часі розпорядок щодо зміни програми в середніх школах. Цей розпорядок зміняє в усіх клясах відношення скількости годин поодиноких предметів. Покищо невідомі мотиви цих змін з педагогічного погляду.

— **Почтові бюра.** „Газета Поранна“ звертається з покликом до почтової влади, щоби оглянула почтовий уряд на вул. Фридрихів, що для клієнтів заступає лазню. Добре було би, якби хто з вищих почтових урядовців попробував також колись заглянути до почтового бюра на вул. Валовій і там надати поручений лист або купити марку. Оба згадані бюра не уряди, а чистилища.

— **У Т-ві „Зоря“** на вул. Вірменській 25. дає в суботу в год. 7. веч. свій вечір відомий наш монольоґіст п. Микита Войтович. У програму входять веселі характеристичні монольоґи та сатиричні образки.

— **Любовна історія.** На вул. Янівській 57 трапилась траґічна любовна історія. Молодий двадцятькількалітній послужник (кельнер) з каварні „Бельмонт“ Адольф Горшовський тяжко пострілив молоду жінку старшого поліцая Бонка, Станіславу, і сам застрілився. Бонк оженився кілька літ тому у Львові, але не міг задовольнити домагань дівчини, яка була манікуристкою та фризіркою, що звикла до безжурного, веселого життя. З нудьги вона вернулась недавно до своєї професії і часто проводила час у товаристві молодих мущин по кінах і ресторанах. Недавно вона познайомилась з молодим кельнером Горшовським, який закохався в ній і намовляв її розвестись та виїхати з ним до Борислава. Бонкова внесла навіть до суду прохання в справі сепарації, але згодом роздумалась і не хотіла піти за намовами Горшовського, який за той час став її комірником і мешкав в її хаті. Після рішаючої розмови на тему розводу з Бонковою, Горшовський у розпуці стрілив двічі до Бонкової, а раз то себе.

— **Рікні вістки.** Шведський урядовий дениик оголосив звістку про заручини шведської княжни Марти з норвеським князем Оляфом. Король Густав V. дав згоду на це подружжя і шлюб відбудеться весною. — Варшавська всеакадемічна союзна дружина „гокею“ грала проти дружини „Еврова-Канадінці“ і програла в відношенні 1:6. — Трьох спортовців вийшло на шпиль 5.199 м. гори Кенія, де людська стопа була в останнє (себто вперше) у 1899 р. — На Моравії трапилось кілька випадків нової форми грипи, яка вдаряє на мозок; недуга тріває коротко і є смертельна. — Відомий американський міліонер Рокфелер виїхав до Неаполю. — Два міста Москва і Твер почали шахову гру місцевих шахових союзів через бездротний телеграф. — У поль. місті Влоцлавек у кіні обвалилось поруча галерії; 19 осіб ранених. — У Парижі помер барон Трістан Лямбер, найстарший рояліст, який, не вважаючи на своє глибоке привязання до церкви, не покинув органу „Аксіон Франсез“, після її конфлікту з Ватиканом. — Відомий герой океанського перелету Кель небезпечно ранений в око підчас їзди на лещетах. — В еспанськім місті Віверс автобус, що віз спортовців копаного мяча, впав у кручу; 2-ох убитих, 15 тяжко ранених.

— **Евритмічний вечір у Парижі.** Пишуть нам: У Парижі в школі Р. Штайнера на вулиці Кампань премієр 6 а, приготовляють на 26-го ц. м. евритмічний попис в 6 европейських мовах. Між ними буде й наша, з якої відтворять поезію Ів. Франка „Червона калина, чого в лузі гнешся...“. Чужинці, що прийдуть на цей вечір почують може вперше і нашу музику. Такий евритмічний вечір давали наші артисти та аматори минулого року у Львові, але ця перша несмілива спроба не мала сподіваного успіху. Що торкається париського вечора, про який повідомляють нас із Парижа, з проханням дати про це звістку для... париських земляків, насувається одна рефлексія: справді дивна доля нашої преси! Париські українці мусять аж з львівського денника вичитати про те, що роблять їхні земляки в цьому-ж місті!

— **Продажа „Нає Фрає Прессе“?** Від кількох днів віденські політичні кола шепочуть собі на вухо (але так голосно, щоби чути було на всіх кінцях світа), що „Нає Фрає Прессе“ має в найближчому часі змінити свого власника. Теперішній власник має, кажуть, підписати умову і відступити цей денник берлінській фірмі Ульштайн. Новий видавець мав би ширити ідею зєднення Австрії з Німеччиною, а крім цього мав би пробувати обєднати довкола цього денника всі демократичні елементи в Австрії. Якщо ця звістка здійснилась би, то нема сумніву, що й зверхній вигляд старого денника змінився би основно. Новий видавець за прикладом „Берлінер Тагебляту“ почав би напевно в першій мірі від такої реформи, як зміни ґотицького письма на латинське.

— **Рекордове місто.** На засіданні міської ради Будапешту директор фінансів Гек подав до відома таку сензаційну статистику: минулого року було в місті 600.000 податкових екзекуцій. Тому, що в місті є всього 150.000 осіб, які платять податки, виходить, що пересічно припадає на одну особу 4 екзекуції річно. Влада думає над способом, як вийти з цієї ненормальної ситуації.

— **Пляшки з паперу.** Всі ню-йорські молочарні почали вживати новий винахід — паперові пляшки, замісць скляних. Практика ствердила, що дешевше і більше гіґієнічно вживати паперову пляшку єдиний раз, як скляну — мити. Аналоґічний досвід зробили вже давно ресторани з паперовими серветками, замісць полотняних.

З театру.

Кооператива „Український Театр“ під дир. Й. Стадника: „Мадам Баттерфляй“, опера в 3 актах Пуччінія.

„Мадам Баттерфляй“ Пуччінія, виставлена вперше 1904 року в Мілянo, завоювала собі в розмірно короткому часі у своєму побідному поході цілий світ. Небогато таких опер, що могли б рівнятися з нею під оглядом популярности і симпатій у публики! Ще хіба тільки опери Вердія, що теж обігли цілу земську кулю, можуть рівнятися цією популярности і витримувати кон куренцію з „Мадам Баттерфляй“ та іншими операми Пуччінія („La Bohême“, „Тоска“, „Турандот“).

І на нашій убогій сцені святкувала свій тріюмф „Мадам Баттерфляй“, в ролі якої виступала незабутня Рубцова. Саме минає двацять літ, як відбулася премієра цієї опери в Станиславові в театрі „Руської Бесіди“ під дирекцією Й. Стадника... Це був незабиний тріюмф і хто бачив тоді цю виставу, той не скоро її забуде. Захоплювалися тоді і свої і чужі, виставу повторювано кілька разів. А по двацятьох роках побачили ми цю оперу знову в постановці дир. Стадника, — але вже у Львові і... в цілком порожній салі. Богато дечого хотілосяб сказати з цього приводу!

Не знаю, як хто, але я був дійсно приємно здивований, побачивши „Мадам Баттерфляй“ на сцені Т-ва Лисенка. Я не вірив, що тими скромними силами й засобами, якими розпоряджає український театр під дир. Стадника, можна виставити по людськи цю велику оперу. На щастя, помилився. „Мадам Баттерфляй“ із сцені Лисенка не потребує стидатись своєї славної предтечі вперед 20 літ.

В ролі Хо-Хо-Сан-Баттерфляй запрезентувалася якнайкраще п-і *Орлян*. Співала мягко й ніжно, до чого достроювалася і її бездоганна гра. Старалася бути дійсно „метеликом“ по інтенції автора лібретта і великого композитора. Гідним її партнером був п. *Никитин*, що має дуже гарний голос і добру сценічну поставу. Виступив у ролі Лінкертона вперше, але того не можна було пізнати, бо поводився на сцені свобідно і співав захоплююче. В особі п. Никитина наш театр дістав нарешті дійсно доброго першого тенора-соліста. П. *Рубчак* як консуль Шарплес наших похвал не потребує. Поводився на сцені з гідністю, співав як рутинований артист (цю ролю креує він здавна). Слова признання належаться також п-і *Бенцалевій* (Сузукі) за її ніжний спів (меццосопран) і за переконуючу гру. Тип всестороннього „промисловця“ (Ґоро) мав доброго відтворця в особі п. *Бенцаля*.

Сцена і її обстановка скромні, але нікого не ранили. Хори дівчат вишколені як слід. Скріплена орхестра під батутою п. Барнича. *І. Н*

До заміток про фільму „Т. Шевченко“.

(Допис з Тернополя.)

До заміток, які появилися про фільму Шевченка в нашій пресі, я докинув би оцих кілька слів:

Найбільшою недостачею тієї фільми я вважаю те, що в ній нема представленого духового розвитку Шевченка. Шевченко не ходив до жадних загальнообразуючих шкіл, отже де ті книжки, на яких він учився?, де ті люди, котрі були йому провідниками в науці?, і взагалі де той варстат, у якому доконувалася його духова переміна зі селянського хлопця на високоінтелігентну й образовану людину? Певно, Шевченко був ґеній — це 95 відс. праці й поту, а тільки 5 відс. фантазії й інтуїції, а тої праці й поту в Шевченка на фільмі якби зовсім не було видно. Колиб тому Шевченкові, так як він є представлений на фільмі, зняв Бідермаєрівську сукману і фрак, а надінув селянську свитку, то він зовсім не ріжнився би ні фізично ні духово від звичайного селянина й тоді його поява на тлі панського середовища, в якому він обертався, булаб зовсім незрозуміла.

Так само нема представленого поетичного розвитку Шевченка. Розуміється, і тут можна би сказати, що поет родиться, а не виробляється, тай, мовляв, в який спосіб можна би це на фільмі вивести? Одначе, хоч поет і родиться, всеж таки його мова, стиль, сюжети, мотиви, ідеї й тенденція розвиваються і на це кінові мистці й оператори повинні найти спосіб, щоби це унаглядняти. Думаю, для унаглядненя поетичної творчости Шевченка замало є, як це зроблено у фільмі, вивести, як він, будучи в академії мистецтв, одного гарного вечера чи ночі сів до стола й почав писати, або як на засланні виходив поза касарню в степ і писав. На фільмі, що виводить індивідуальне життя поета від літочого віку аж до хвилі смерти, ми хотіли би бачити ту червону нитку, що веде від звичайненької баляди „Тополі“ до високої суспільно-політичної концепції „Сну“, „Посланія“ й „Кавказу“. Та всего того ми на фільмі не бачимо.

Та найважніша хиба фільми це те, що Шевченко представлений тільки як виключний і неподільний політичний симпатик закріпощеного селянства. Прецінь ми знаємо, що Шевченко ідеалізував і захоплювався історичною Україною з її гетьманами й козацтвом. Дальше Шевченко проповідував самостійну Україну в майбутности, і, хоч йому та Україна в поетичній уяві привиджувалася як держава „без холопа й пана“, то всеж таки є абсурдом приймати, що Шевченко уявляв собі істнування якоїнебудь держави тільки з одною суспільною верствою, в даному разі, селянством і що він тільки з тим селянством симпатизував. Вкінці Шевченко, почавши з того часу, як був викуплений з кріпацтва, обертався тільки в кругах мистців, учених, високих урядників, поміщиків, ґрафів і князів, між якими певно були й ідеалісти, але всеж і такі з них були далекі від виключних політичних симпатій до селянства, і певно Шевченко у великій мірі переймав від них суспільно-політичні погляди.

Коли ми з того боку будемо дивитися на ту фільму, то побачимо, що вона для українця-інтелігента, або скажім, інтелігентного українського громадянина взагалі, не представляє великої або представляє дуже малу позитивну вартість. Не представляє тому, що нічим не причиняється до висвітлення питання про суспільно- й національно-політичний світогляд Шевченка, а головно про його розвиток з унаглядненням причиновости. Найглибший ідеольоґічний рів, який мусів Шевченко перескочити, був рів якраз від політичних симпатій виключно до селянства, симпатій, які були йому як селянському синові вроджені, до симпатій і до інших суспільних верств

чи, скажім, до цілої нації, які він мусів щойно з часом набути. І фільма, яка малаб бути вірним образом життя Шевченка — та це, певно, не буде фільма більшовицька, — мусілаб докладно представити, як, коли і завдяки яким чинникам й евентуально, ще до якої степені, він цей рів перескочив.

За те, коли хочемо бути справедливі, то мусимо признати, що для інтеліґентного українця, скажім, для селянина, робітника й міщанина, котрий в річ менше вглиблюється, фільма безперечно представляє велику освідомлюючу вартість і було би пожаданим, щоби її висвітлити в кождому без виїмку українському селі.

Ів. Билина.

Дописи.

РАВА РУСЬКА. (Справа скасування коршми в селі Вербиця). По думці закону з дня 23/4 1920 р. рішила наша громадська рада дня 2/9 1928 скасувати в селі коршму і продажу алькоголів. Дня 16. 9. 1928 р. відбувся в цій справі плебісцит, який переведено на підставі лист голосуючих до сойму, а який рішив одноголосно скасувати коршму. Про вислід голосування повідомлено староство і скарбовий уряд в Раві Руській. Прийшов день 1. січня, а староство дальше в цій справі мовчало. Жид-шинкар як продавав, так продає горівку дальше. В дні 3. січня пішла делеґація громади в особах пароха о. Юліяна Криницького і начальника громади Гриня Пушкаря до староства з проханням поладнати цю справу, себто замкнути шинк. Комісар староства, референт повищої справи, відповів, що закон такий вправді є, але він не виразний, тому, що не передбачує рекурсу, який вніс шинкар; закон не говорить, хто має рекурси полагоджувати, староство чи воєвідство, а він (себто комісар) уважає, що справу цю малаб рішати виборча комісія до сойму, котрої в нас тепер нема. З того видно, що шинк має і на дальше лишитися, а шинкар дальше продає горівку та сміється сам один з усіх громадян. Притім комісар сказав, що скасування шинків — це справа більше політична, хоч знаємо зі статистики, що й у варшавському воєвідстві усувають також шинки, а в „Ілюстрованім Курері Цодзєнним", з дня 6. І. 1929 р. читаємо, що в Прушкові, чисто польськім місті, на основі тогож закону скасовано з днем 1. І. 1929 р. всі шинки. Звертаємося до наших послів, щоби цю справу порушили на соймовій арені, тимбільше, що богато громад в равському повіті переведо подібне до нашого голосування без ніякого дотепер висліду. — **Громадяни**

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Известия по русскому языку и словесности 1928. Том I., книга 2. Издательство Академии Наук СССР. Ленинград 1928. Форм 8°. стор. 335—618.

Указатель авторов и их статей, напечатанных в известиях с 1896 г. по 1927 г., тт. I.—XXXII. Издательство Академии Наук СССР. Ленинград 1928. Стор. 55, форм. 8°.

ЖУРНАЛИ:

Богословія, науковий тримісячник. Видає Богословське Товариство. Львів — 1928. Т. VI. кн. 4. Стор. 1—64. Форм. 8°.

Світло, популярно-науковий літературний журнал. Р. II. Ч. 1. Січень, 1929. Ню Йорк.

Більшовик України, політико-економічний журнал ЦК КП(б)У ч. 24, з 31. грудня. Державне Видавництво України 1928. Зміст: Передова — Наказ депутатам міських та сільських рад. Н. Наумов — Партія в боротьбі з ухилами. Е. Бранд — Десять років польської держави. В. Введенський — Проблема нар. госп. розвитку України і генеральний план; І. Цекіновський — До національного питання в роботі с.-г. кредитової низівки на Україні; Ф. Попов — Проблема аґрарної перенаселености та шляхи розвитку народнього господарства УССР; А. Іванівський — Культурне обслуговання села; Поссе, Прокофьев, Штейн — Чи був Плеханов більшовиком?; Ф. Гдаубауф — Наступ правих на К. П. Німеччини. Листи й відозви. Стор. 116. Форм. 8°.

Бюлетень Гетьманської Управи. Ч. І. Січень, 1929 р.

Бюлетень Державного Видавництва України. Грудень 1928. Ч. 12.

З днів радости і смутку, одноднівка, присвячена українським інвалідам 1918—1928. Львів, 1929. Накладом У. Т. Д. І.

Чорноморе, журнал Українських Студентських Братніх Корпорацій ч. 1. 15. грудня 1928.

Літопис українського друку, ч. 51, 22. грудня 1928 р.

Вільне Козацтво, двотижневий журнал літератури й політики. Ч. 27. Прага, 10. січня 1929.

Сільський Господар, ч. 1. Січень 1929. Р. XV.

Жіноча Доля, двотижневик для українського жіноцтва. Рік V. Коломия. 1.—15. січня 1929 р. Ч. 1—2.

Ми Молоді, орґан українського протиалькогольного руху. Рогатин. Січень-Лютий, 1929 р. Ч. 1—2. Р. II

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативa „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Четвер 17-го, г. 4. попол „Мазепа", вистава для учнів по знижених цінах.

Субота 19-го, г. 3. попол. „Орфей у пеклі".

Субота 19-го, г. 7·30 веч. Збірний вечір артистів театру. „На перші гулі" і сольові виступи.

Неділя 20-го, г. 3. попол. „Король кавн", оперетка на 3 дії Міллера.

Неділя 20-го, г. 7·30 веч. „Ніч під Івана Купала" (відновлення).

Великий Міський Театр:

Четвер 17-го, г. 7·30 веч. „Страшний Двір".

Пятниця 18-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", веса Даннінґа і Абборн (премієра).

Кіна.

„Аполльо": „На провесні" Жеромського.

„Лев": „На провесні".

„Оаза": „Шейк Фазіль за мурами гарему".

„Палас": „Мадярська рапсодія".

„Фатаморгана": „Цікава дама".

В річницю смерти бл. п.

РОМАНА ЗУБИКА

купця і голови С. У. К., відбудеться дня 21. січня ц. р. в год. 8. рано в церкві Успенія Пр. Д. М. при вул. Руській 3.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

на яке запрошує своїх членів і все українське громадянство та знайомих Покійного

Союз Укр. Купців.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

132 Пересвітлення Рентгеном. 11—24

Попробуй заступку кави „КОЛІНКА" і домішку до кави „СТАР" найліпше-найекономічніше!

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ П. Гіршпрунґа, Личаківська 34. приймає на новий 3-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. Початок науки 1. лютого 1929 1288 1—5

ПОСВЯТОЧНІ недиспозиції, знаменито лічать мінеральні Води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно прочищує шлунок. Жадайте в аптиках. Одинокий найдешевший і найліпший лік! 1284 1-6

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОҐ всіх красних та закордонних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 7—8

ГОДИННИКИ тільки 2-ліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів пл. Марійська ч. 5. 3 133-?

ПЛАТІМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2, Оцінка безплатно. 3481 29—?

До відома Високоповажаних Ґаздинь!

У теперішній добі трапляється дуже часто, що один і той сам продукт продають консументам по ріжних цінах.

В повені захвалюваних „Ідеальних середників" справді важко зорієнтуватися консументові, щодо якости товару, наслідком чого поважні фірми взяли собі за завдання влекшити цей вибір консументам.

З цією метою великі фірми дають кожному артикулові якусь постійну назву і доставляють його завсіди тої самої якости, а також по тій самій ціні. Такі вироби мають загальну назву „маркових артикулів".

Один з найбільш знаних маркових артикулів хемічної галузі є продукований фірмою Schicht самопральний середник „Radion" який завдяки своїй якости зуміє зєднати собі довіря П. Т. Ґаздинь, а через те став найпопулярнішим у Польщі середником до прання.

„Radion" має ту прикмету, тому, що містить у собі більш як 50% знаного від десяток літ, досковалого мила „Олень-Шіхт" і кисня, що добувається підчас огрівання.

Отже „Radion" не є ніяким „чудесним середником", але препаратом, що повстав завдяки богатолітнім фахових студіям. Тому треба відріжнити „Radion" від зростаючих на ринку т. зв. „самоділаючих середників до прання", що мають у значній кількости частини соди, а в найліпшім випадку трохи меленого мила.

Тому просимо П. Т. Ґаздині, щоби купуючи „Radion" звертали увагу на знане блакитне опакування зі жовтим сонячним промінням і білим напис „Radion сам пере".

Ціна оригінальної пачки „Radion" в детальній продажі 1.— (один) золотий.

Товщевий Промисл
Schicht Ак. Сп.

RADION sam pierze!

8 зол. | ПЕРСТЕНЕЦЬ | 8 зол.

з 14-карат. золота з рубіном тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА Сикстуська 4. Тел. 59-22

Присилайте передплату!

П. Т.

Отсим маємо за шану повідомити П.Т. Публику, що ресторан поміж до сніданя перейшов

„ОАЗА" вул. Пілсудського 11 а під новий заряд.

Видає на сали і до менажок смачні, здорові і обильні сніданя, обіди і вечері. — Добірні напитки, — низькі ціни. Звинна і чемна прислуга. Льокаль відчинений до 12. в ночи. О численні відвідини просить

ЗАРЯД. 1289 1—4

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 13 (11.354). Львів, субота 19. січня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА. Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Нерозвязана проблєма.

Львів, 18. січня 1929.

Національна проблєма, нерозвязана у всій своїй розтяжности й далекосяглости великою війною й повоєнними зударами та трактатами, починає знову оживлятися, актуалізуватися, підсичувати надії неволених та тривожити „щасливих посідачів" чужонаціональних територій. Сучасна національна проблєма в цілій Европі, а навіть в усьому світі, має два обличча, дві сторінки, два змісти. З одного боку виступає вона як проблєма атериторіяльних, розсіяних частин великих й малих народів, отже як проблєма справжніх національних меншостей, про які говорять трактати з новоповсталими й поширеними державами середущо-східної Европи. З другого боку виступає вона як проблєма територіяльних народів або їх частин, тим чи іншим способом приєднаних до національно-чужих державних організмів. До таких проблєм в Европі належить у першу чергу питання славянських „меншостей" в Польщі, німців у Чехії, катальонців в Еспанії й македонців на Балканах. В Европі привикло ся говорити тільки про меншостеву квестію взагалі, не переводячи межі між територіяльними й атериторіяльними народами. Є вже це „заслуга" ославленого трактату про охорону національних меншостей, доданого до основних договорів на домагання жидівських „ідеалістів" в інтересі і для охорони середущо й східно-европейських жидів. У дальшому розвитку є це й „заслуга" тенетарів чужонаціональних територій, які у власному інтересі схильні всюди добачувати тільки однородну „меншостеву квестію", актуалізовану у всіх її видах „чужими політичними чинниками". Ясно, що таке дбайливе розгорювання широких меж між проблємою територіяльних й атериторіяльних народів у нічому не зменшує сутніх ріжниць між двома окремими питаннями.

В останніх літах національна проблєма, включаючи в неї й меншостеве питання, була дещо притихла. Склалася на неї в першу чергу журба Европи за економічну відбудову, а в дальшому підсилення напруження між Великою Британією і Рад. Союзом з одного боку й Америкою з другого. Ці великі питання універсального значіння не лише не могли усунути національної проблєми, але її по суті ще більше актуалізували на довшу мету. В даному моменті вони її лише приглушували, відсували в сутінь на якийсь час.

Національну проблєму, без сумніву проти своєї волі, а на всякий випадок рахуючи на інший ефект, порушив недавно в Люгано польський міністр закорд. справ Залеський, виголошуючи відому філіпіку проти горішньо-шкеського „Фольксбунд-у". Німецький міністр закорд. справ Штреземан зареаґував на цей виступ дуже різко, бючи пястуком об стіл і заповідаючи актуалізування меншостевої проблєми на ґрунті Ліґи Націй. Одночасно низка фактів причинилася до оживлення національної квестії в Европі й поза нею. В Парижі відбувся альзаський атентат на прокуратора Фашота, в Болгарії йде крівава боротьба між двома македонськими організаціями в справі намаганої розвязки македонського питання, в Югославії хорватська справа затальмувала нормальні функції держави і довела до ultima ratio до королівського самовластя, в Індіях панінділійський конґрес виставив домагання негайної домініялізації цієї великої країни. Не згадуємо інших, менше яскравих признак і маніфестацій в напрямі оживлення національної проблєми. І те оживлення сьогодня помічаємо у всій Европі (за винятком скандинавських країн) на довгому й широкому просторі від Піринеїв в Атлантійського Океану до Балкану і Чорного Моря, де та проблєма, переходячи на азійський терен, вяжеться з великими національними рухами, як індійський і китайський. Поза скандинавськими державами нині немає в Европі ні одної держави, не виключаючи й колись суто-національної Франції, де не виступалаб національна проблєма в більше або менше гострій формі.

Оживлення національної проблєми в останньому часі помічаємо і в Польщі. Займався нею недавно у Львові зїзд чотирьох воєводів: львівського, станиславівського, тернопільського і волинського, реґіональний зїзд бебістів у Вильні, такий-же зїзд бебістичних послів зі Сх. Галичини, резолюції Головної Ради „Пяста", статті поодиноких польських діячів і т. і. Не важно для нас, в якому напрямі всі ті польські чинники „розвязують" національну проблєму в сучасній Польщі — чи в напрямі признання якихнебудь прав непольським народам, чи в напрямі дальшого приглушування і відсування національної проблєми на задній плян чи замуровування її в глухому куті. Для нас важний сам факт актуалізації національної проблєми, бо це вказує на її живучість і потенціяльну силу.

Не всі постанови й напрямні польських чинників в національній квестії доходять до прилюдного відома. Найчастіше вони губляться в чотирьох стінах салі нарад, проявляючись опісля в діяльности адміністрації чи намаганних роздвоїти або навіть розбити українське громадянство (чого доказом в останніх часах є протекторат над „відмолодженим" москвофільством). Всеж таки дещо в загальній, дипльоматично-сантиментальній формі виходить і на світло денне. Так напр. реґіональний зїзд бебістів у Вильні (Зединення Праці Сіл і Міст) виніс таку резолюцію в національній квестії в сучасній Польщі:

„У відношенні до проблєми національних меншостей Зїзд стверджує, що польська демократія, зорґанізована в рядах Зединення Праці Сіл і Міст, признає і чинно підтримуватиме всі ті змагання національних меншостей, які відповідають потребам, що випливають з їх національної і культурної індивідуальности, а які погоджуються зі широко зрозумілим державним інтересом Річипосполитої. Особливо у відношенні до меншости білоруської й української Зїзд стверджує, що повинні вони найти в Польщі як конституцією забезпечене повне право плекання культури й національних ідеалів, так також щире і прихильне відношення найширших польських демократичних верств до їх постулятів. Ті меншости зі свого боку повинні здати собі справу, що їх співжиття з польським народом в рямках сучасної польської держави є продовженням історичної спільности, започаткованої в давній Річипосполитій та що в розвитку могутности і сили Річипосполитої лежить добробут і щастя всіх її горожан".

Дещо інакше ставить справу польська демократія зпід стягу людового „Пяста", яка звертає увагу на

„небезпеку, якою загрожує державі проблєма національних меншостей, що стала знаряддям чужих політичних чинників, головнею розсадження держави зі зовні, як також ділання на її шкоду на закордонному терені. Злеґковаження і спаралїжування польських людових чинників у внутрішній політиці держави плекає збільшення протидержавної роботи, головно на терені Сх. Галичини".

Вкінці стверджує „Пяст", що в першу чергу польський люд є покликаний розвязати проблєму національних меншостей, особливо славянських, згідно з інтересами держави (себто, як доказала політика трикратного премієра Вітоса, по лінії кольонізації).

Зі зрозумілих причин лайним було би входити в аналізу чи дискусію на тему відношення двох відломів польської „демократії" до національної проблєми. Є це річи старі, загально відомі і напіть нами болючо пережиті в даному й недавному минулому та незавидній теперішности. Поминаючи все те, не можемо опертися непоборній силі, щоби не привести голосу справжнього польського демократа Ст. Тугута в інтересуючій нас квестії, поміщеного в ювилейній „Хвилі". Ст. Тугут стверджує, що він давніше обманював себе думкою, що національну проблєму в сучасній Польщі можна розвязати дрібними „уступками" (співділання зі Ст. Грабським у язиковому „кресовому" законі), але тепер переконався, що та розвязка мусить бути ширша і глибша. Ті свої „меншостеві роздумування" кінчає він таким характеристичним акордом:

„Польща така, якою вона є, мусить запевнити всім своїм горожанам не лише оборону зі зовні, не лише матеріяльний добробут, але й можливости розвитку своєї культури, інакше була би вона вічно калікуючим організмом. Але переконати про те поляків можна лише в одинокий спосіб: шляхом чесної і щирої співпраці при будові дому, в якому маємо жити. Шаную змагання кожного народу до здобуття незалежного істнування; на жаль, ніхто не знає, в який спосіб дались би ті змагання сьогодня, не поповнюючи божевільних історій (шаленьств), заспокоїти на польських землях. А скоро мусимо жити в одному домі, треба тямити, що всі його мешканці мають певні права і певні обовязки. Право, на жаль, в тій хвилі не є достаточно (?!) признані, але й обовязки не все є виконувані. Недостатною є чисто поліційна льояльність: плачення податків і давання рекрута. Треба спільними силами будувати дах над головою, хочби ми ще якийсь час мали битися під ним. Не треба, їдучи спільним кораблєм, вертіти в ньому діри на самій середині глибокої і бурхливої води".

З причини „недостатности признаних прав", в даному випадку щодо свободи слова і критики, мусимо й цей голос лишити без належної уваги.

На всякий випадок — вже ці голоси в достаточній мірі вказують на оживлення національної проблєми. Повільним кроком, кривою і зиґзаковатою лінією зближується вона до своєї природної розвязки.

:: :: МАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ :: ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 18. :: В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО Ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 шт. готових дзвонів у вазі від 10—600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ. — СПЛАТА РАТАМИ.

При важніших запитаннях прохається письма до нас слати рекомендовано.

Закарпаття.

Десять років народньої освіти.

Від прилучення Підкарпатської України до чехословацької республики богато змінилося в шкільництві. По війні шкільництво Закарпаття було в мізерному стані. В шкільному році 1920-21 було в краю 475 народніх шкіл зі 62.428 учениками. А в році 1927-28 зросло число шкіл на 745 із 87.834 учениками.

З погляду на викладову мову діляться 756 народніх шкіл в минулому шкільному році так: 507 шкіл з українською викладовою мовою; 114 шкіл із мадярською викладовою мовою; 91 шкіл із чеською і словацькою викладовою мовою; 14 шкіл із німецькою викладовою мовою; 8 шкіл із жидівською зга. гебрейською викладовою мовою; 11 шкіл з іншими викладовими мовами. Між цими іншими є й циганські школи, на Закарпатті одинокі в світі.

Крім народніх шкіл розвинулися ще й інші роди шкіл. Число виділових шкіл у шкільному році 1919-20 виносило 9, сьогодня є на Підкарпатській Україні 16 виділових шкіл, з цього 5 українських, 7 чехо-українських, 3 українсько-мадярських і 1 чехословацька. Виділові школи мали в минулому році 1.496 українських дітей, 1515 жидівських, 1022 мадярських, 360 чехословацьких. Учителів виділових шкіл було: 94 українців, 60 чехів та словаків, 10 мадярів і 3 жидів.

Закарпаття має сьогодні 5 ґімназій, 3 учительські семинарії, 6 фахових шкіл, 1 високу школу, 3 помічні заведення і 23 бурси. Державна

реальна гімназія в Ужгороді має 18 українських кляс з 476 учениками і 6 чесько-словацьких кляс із 260 учениками. Державна реальна гімназія в Мукачеві має 550 учеників в українських клясах і 75 у чехословацьких клясах. Державна реальна гімназія в Густі має 8 професорів і 191 учеників з викладовою мовою українською, згл. московською. Приватна реформована гімназія в Мукачеві, котру удержує жидівська громада, має 10 професорів і 140 учеників.

З трьох учительських семинарій знаходяться дві в Ужгороді, а одна в Мукачеві. Остання (державна) має 16 професорів і 87 учеників, з того 71 українців. Семинарію в Ужгороді утримує греко-католицька церква; в ній побирають науку 140 учеників і 127 учениць.

На чолі шістьох фахових шкіл стоїть державна українська торговельна академія в Мукачеві, котра має 16 професорів і 297 учеників. Потім ідуть: державна торговельна школа в Ужгороді з двома українськими клясами і двома чесько-словацькими; державна торговельна школа в Севлюші, державна ремісничa школа в Ужгороді (з відділами столярства й різьбарства) і така сама школа в Ясіню та в Севлюші. Степень високої школи має греко-католицький теольогічний ліцей в Ужгороді.

З особливих виховавчих заведень є на Закарпатті заведення для глухонімих в Ужгороді, заведення для сліпих у Мукачеві і заведення для слабоумних дітей у Севлюші.

Попри ці школи істнують у шкільних осередках 23 бурси, де сільські діти одержують мешкання й харч за дешевшу ціну або й безплатно. Девять бурс удержують ріжні товариства, а решта (14) утримується державними коштами. В році 1927 видала держава 8,695.059 корон на удержання державних і приватних бурс. При цьому держава видала 145.338 корон на стипендії для студентів.

Ті, що від нас відійшли.

Відень, 16. січня 1929.

За останні роки зменшилася українська кольонія у Відні дуже помітно. Одні повиїздили до старого краю, дехто на Радянську Україну, кілька метких, молодших одиниць опинилося аж в Америці. Колись (ще так недавно!) українська віденська громада була дуже численна й рухлива: тут було кілька пресових українських органів і кільканацять більших та менших видавництв, тут працювали ріжні наші установи й політ. партії, звідси виводить свій початок український університет, що тепер у Празі, тут розвивала наша еміграція й живу політичну діяльність. Словом: Відень був довший час поважним українським еміґрантським центром і в житті нашої політичної еміґрації має свою сторінку.

Нині гурт наших людей у Відні невеличкий: трохи емеритів і активних урядовців (переважно по приватних установах), трохи робітників і нижчих службовиків та горстка українських студентів, що тонніє з місяця на місяць. Позатим є ще може кілька десятків самостійно працюючих громадян — і на тому кінець. То ціла українська віденська кольонія, яку обслуговує кілька установ: „Українська Бесіда“, студ. т-во „Січ“, робітниче т-во „Єдність“ (в руках комуністів) і церква св. Варвари зі своїм братством і парохіяльним комітетом. Стільки лишилося ще з недавньої величі...

Посилаючи Вам отсих кілька стрічок, хочемо спинитися коротко на Тих, що від нас в останньому часі відійшли, відійшли на завсіди. Це б. посли Евген Левицький і Лев Левицький, отаман У. Г. А. Іван Коссак, М. Лаврівський, Іван Дольницький. Олександер Сероїчковський, б. посол Ілько Семака й ін. Всі вони, без уваги на те, де вони померли, були тісно звязані з Віднем і його українською кольонією, для якої мають такі чи інші заслуги. Всі вони полишили тут по собі щирий жаль і добру память.

Про всіх них були згадки в нашій пресі, про одних довші, про інших коротші. Нині хочемо попрощати помершого перед двома тижнями на Словаччині судового радника (в ост. часі: начальника суду) Ілька Семаку, що теж живими звязками звязаний з українською громадою у наддунайській столиці. Позатим, що вже було в „Ділі“, згадаємо ще, що пок. Семака працював у Відні в допомоговім комітеті, їздив до таборів виселенців та втікачів, постарався про заложення української реальної гімназії, а вкінці брав участь у працях ліквідаційної комісії. По приїзді д-ра Петрушевича став членом кодифікаційної комісії З. У. Н. Р. і держ. секретарем (уповноваженим) для Буковини. В тому характері підписав Покійний протест проти окупації Буковини Румунією, за що румуни позбавили його прав горожанства і, розуміється, його давної посади і взагалі можности повороту на рідну землю. Помер Покійний від простуди жолудка після одної комісії в глухих словацьких горах — серед загального жалю своїх і чужинців.

Це найновіша і покищо остання жертва, вирвана з щораз рідших рядів української еміґрації. А скільки ще таких жертв буде! *С.*

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.

поручає:

ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Всі щедруйте на „Рідну Школу“! Складайте щедрі жертви на цю найважнішу установу в добі сучасного лихоліття!

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“!

Всі Кружки „Рідної Школи“, Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, слічацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу“!

Не витримали.

Капітуляція т. зв. шумскістів з КПЗУ.

Перед нами „відозва“ IX. конференції КПЗУ до „всіх партійних організацій і до всіх членів КПЗУ“. Відозва це оригінальна і своїми розмірами й змістом. Щодо розмірів творить вона обемисту брошуру, а щодо змісту становить виклад про підсумки „соціялістичного будівництва“ в СРСР, про хиби й блуди в політиці ВКП і КП(б)У, про „опортуністично-націоналістичні“ ухили в польській компартії (КПП) і в КПЗУ-меншости (бо т. зв. шумськісти звуть тебе в тій „відозві“ КПЗУ-більшістю).

Отже шумськісти або, як вони себе самі звуть, КПЗУ-більшість оцінюють теперішнє положення в СРСР і на Україні прихильно, так само позитивно ставляться до теперішньої політики тамошніх комуністів, поминаючи навіть те, що „їх не хотів вислухати Комінтерн“. Одначе не зважаючи на те, вони мають далі деякі „застереження“ щодо національної політики на Україні.

„Основною загрозою, — читаємо в відозві — що появилася нині на шляху дальшої успішної консолідації УСРР, є те, **що між розвитком українського національного відродження, українського культурного процесу, який скоро йде вперід, а їх опануванням з боку пролетаріяту і компартії, настала диспропорція, своєрідні ножиці, що їх старається використати, для своїх цілей, українська буржуазія“.**

Звідкиж це береться? — Причину цього добачують автори в ухилах деяких партійних груп від напрямної національної політики ВКП і КП(б)У. Тих ухилів є, на їх думку, два: російський великодержавницький і антиросійський (український, білоруський, грузинський і інші). Про російський великодержавницький ухил читаємо у відозві, що він „будучи в рядах партії відбиткою шовіністичної ідеольогії російського міщанства і міщанської інтеліґенції, виявляється: в пропозиціях послаблення темпу політики партії в галузі українізації, білорусизації і т. д.; в **зводженні їх значіння до дипльоматичної гри, потрібної для закордонної політики, або до порозуміння зросійщеного міста з українським, білоруським і т. д. селом (Ларін);** у пропозиціях

І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Національний Музей за 1928. р.

(Продовження.)

Завдяки спорадичним закупнам вилань Нац. Музею протягом 1928 р. для потреб наукових установ Радянського Союзу можна було звільнити деяку частину вложеного в них капіталу і ужити його на розбудову книгозбірні, частинно упорядкування архіву М. Павлика, перенятого ще 1915 р. та складення показчиків — по галицькій етнографії (Е. Пеленський), творів Франка (Б. Кравців і С. Охримович) і по музеольогії, мистецтву, культурі у статтях „Діла“ за рр. 1882—1927 (Б. Волицький, Б. Кравців, С. Охримович, Е. Пеленський). Крім цього виготовлено і передано для потреб катедри української літератури УАН у Київі копії листів Лесі Українки і Івана Франка до М. Павлика, в яких є цінний матеріял до історії українського письменства від 1875 р. та до психольогії поетичної творчости. З цьогож упорядкованого д-ром Марією Фуртак-Дерев'яною архіву ужив М. Возняк листування Франка з Драгомановом і П. Куліша з М. Павликом для окремих студій, що саме вийшли з друку в Київі (УАН) і Львові (НТШ).

З допомог Міністерства ВР і ОП ужито 800 зол. на оплату дальшої частини досліду М. Драгана дерев'яного будівництва Бойківщини, в яку вийшло 43 таблиці рисунків і 51 знимок, переважно церков і давниць Скільщини, та на студію Ірини Гургули над збіркою 4500 галицьких і буковинських описнок Національного Музею з точною картою їх походження, зладженою по даним дослідниці інж. гірництва Северином Пастерняком; 500 зол. ужито на участь у нараді міністеріяльній у Варшаві про людові театри, де предложено окремий меморіял і на вивчення збірки інтермедій к. XVII. в. і вертепного дійства пол. XIX. в.

В справі ведення систематичних розкопок на правно застережених для Національного Музею парцелях одержано покищо принципову згоду, але загальний плян праці буде складений на місцях щойно весною 1929 р.

Справа консервації давніх церков була предметом розгляду і оцінки у 12 випадках. Тут належить звернути увагу всіх церковних комітетів на необхідність додержання ось-такого порядку: для оцінки в справі перебудови, перенесення або розібрання старої церкви необхідно мати точний плян будинку, його переріз і загальний вигляд передньої та бічної фасади. Плян і перерізи мають точно відповідати дійсности. Все те мусить бути виконане на рахунок даного комітету. Всякі переміни у вигляді памятника старовинного будівництва, як напр. покриття бляхою замісць ґонти, усунення давніх хорів або якінебудь перерібки, що основно змінили би вигляд церкви, без дозволу Уряду Консерваторського є недозволені. Широкі кола громадянства повинні зрозуміти і вагу всебічного вивчення та вмілого заховання давніх памяток національного будівництва, бо тільки шляхом наукового досліду можна буде виявити повноту і особливщу індивідуальність наших мистецьких досягнень.

У самому Музею продовжала консервацію ікон переважно XVI. в. Ярослава Музикова. Робота ця ділиться у 1928 р. на два періоди. Весну і літо провела п. Музикова на поглибленні своїх консервац. відомостий у Київі (мозаїка і фрески), Москві (темпера), Ленінграді і Новгороді Вел. (копії фресок). За дозвіл на цю поїздку належиться тут поляка Міністерству Освіти у Варшаві і Консульству СРСР у Львові, а за безплатну науку Управі державних реставраційних майстерень у Москві і професорові-академикові Кириллові з Ленінграду, яку цим складає Управа Національного Музею.

Протягом ранньої весни і осіню закріпила і відчистила співробітниця Музею Музикова 18 ікон, бо в холодний час уся музейна робота відбувається тільки в одній комнаті з печею, всі інші є заняті виставами. В разі урухомлення центрального огрівання і придбання для музейної праці ще деяких комнат у Музею, консерваційна робота піде значно жвавіше, з великою користю для вивчення історії галицької іконописи і для зовнішнього вигляду самих вистав. Протягом найближчого часу 1929-30 рр. слід би відчистити яких 100 ікон, з того 70 із XVII. віку, яких вивчення стає тепер на черзі занять Управи Національного Музею. А що п. Музикова має ще попрацювати деякий час у Парижі, то можна думати, що з осени почнеться в Музею систематична праця консерваційно-реставраційної майстерні, тимбільше, що Міністерство Освіти признало вже й на 1929 р. 750 зол. підмоги.

У відділі рукописів і стародруків законсервовано відповідним переплетом 76 книг, прочищено значну частину магазину рукописів і приступлено до виділення книгозбірні в окремих комнатах вежі. На весну 1929 р. буде викінчене перенесення книгозбірні новітніх друків від 1800 р. на дальших 56 біжучих м. полиць, наслідком чого можна буде приступити до заложення основного катальогу цього відділу Музею. У музейну книгозбірню входять одноцільні бібліотеки збирачів, або збірки з особливших відділів культурно-національного життя пригідні на цілі виставки, як напр. доби відродження, Шевченкіяна, Франкіяна, давнє шкільництво, партійне життя, статути товариств, війна і т. п.

(Продовження буде.)

БЛІДНИЦЮ недокровність усуває ділає зміцнюючо, відживляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино зіново-залізне на еспанській малаги. До набуття у всіх аптиках і дрогуеріях. Ціна за фл. 4·25 зол., пів 2·50. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино зіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforski, Tarnów.**
774 27—?

послаблення індустріялізації національних республик Союзу та зведення їх до ролі районів, що доставляли би сирівець; у трактуванні української, білоруської і т. д. культури, як „мужицької", відсталої, всупереч вищій, російській культурі, як „пролетарській культурі", „культурі центра" (скептицизм Д. Бедного і газети „Труд" у питанні українізації опери, русотяпські статті в „Ежинедельник-у" Литературы и Искусства"); в розглядуванні мови „інородців" як діялекту, як „побутової мови" (інтерв'ю Луначарського в справі українізації шкіл на Кубані, русотяпський виступ Горкого та його любов до „единого языка"); в поблажливому відношенні до русотяпства та русотяпських пережитків у рядах партії, мовляв, „вони зараз на Україні безпосередньої загрози не представляють" (Лебедь).

У тій же відозві схарактеризований і український націоналістичний ухил від прямої лінії ленінської національної політики. Його характеристика не позбавлена інтересу. „Український націоналістичний ухил, — читаємо там — що має своє джерело в натиску українських буржуазно-демократичних елементів на деякі верстви пролетаріяту та окремих членів партії, виявляється в проповідях протиставлення (!) інтересів України інтересам других національних республик союзу (хвильовистське гасло „геть від Москви" та „орієнтації" на психольогічну Европу); в недоцінюванні ролі пролетаріяту в процесах українського національного відродження та в пропозиціях такої українізації, яка на практиці зводилась би до насильного українізування російського пролетаріяту, а тим самим підривала би (слухайте! — Ред.) основи пролетарського інтернаціоналізму та свобідного розвитку націй; в обвинуваченнях національної політики КП(б)У в русотяпстві (тепер вже читач зрозуміє до чого йдуть і куди прямують галицькі „шумськісти". — Ред.), мовляв, над нею тяжить спадщина кольоніяльної політики царату; в поблажливому відношенні до українського націоналізму та зменшуванні його небезпеки; в перегибах темпу українізації партії, шляхом видвигання українців за „всяку ціну", не зважаючи на те, що вони представляють собою з комуністичної точки зору".

Не забули автори відозви і про Волобуєва. „Помилки націоналістичного характеру виявилися — читаємо в відозві — також у виступі Волобуєва. Бо хоч Волобуєв правильно критикує ряд російських великодержавницьких тенденцій, що проявляються в галузі економічної політики, у виді бюрократичної централізації народнього господарства, з боку деяких союзних органів (в їхніх господарських плянах і проектах) — то знова, він цілковито не має рації, коли, збігаючися з хвильовизмом, змішує тенденції російського націоналізму з основною лінією ВКП(б). Волобуєв не розуміє, що його пропозиції в галузі економічної політики, його обвинувачення ВКП(б) у спадщині кольоніяльної політики царату, його протекціонізм української економіки в неминучому наслідку підривали би потрібну для СРСР соціялістичну централізацію (! — Ред.) народнього господарства, а тим самим відбігали би від основного ленінського принципу".

Вже з наведеного бачимо, що галицькі т. зв. шумськісти з КПЗУ хочуть бути в дечім далеко правовірнішими „ленінцями", ніж комуністи з Москви і Харкова. Одначе, це їм, як далі побачимо, нічого не поможе. Не зважаючи на те, наведемо ще один клясичний зразок їхньої „критики" КП(б)У з цитованої відозви. Вони твердять, що „з боку КП(б)У зроблено ряд помилок і пропущень" у боротьбі з правою небезпекою. „Так, приміром, — читаємо там — керовництво КП(б)У правильно оцінивши хвильовизм, як український націоналістично-опортуністичний ухил, не повело своєчасно боротьби проти причин, які породили хвильовизм: своєчасно не вказало на загрозу ножиць між українським національним відродженням, а опануванням його з боку пролетаріяту і компартії; не своєчасно вжило заходів до замкнення тих ножиць; не повело своєчасно боротьби проти інертного і пасивного відношення до українізації, яке проявляється з боку радянських, профсоюзних а також партійних апаратів чи то у виді бюрократичного вивихування українізаційної політики партії, чи то у виді недостаточного видвигання до безпосередньої участи в соціялістичному будівництві (по лінії профсоюзній, радянській, партійній) українських робітничих кадрів в такій мірі, як цего вимагають і на що дозволяють сучасні умови реконструкції народнього господарства та зросту пролетарської кляси на радянській Україні".

Це й усе важніше, що відноситься до характеристики відносин на Україні чи точніше у ВКП і КП(б)У. Та в відозві присвячено багато уваги також давним і теперішнім відносинам у КПП (польська компартія) і КПЗУ-меншости (не забудьмо, що „шумськісти" з КПЗУ звуть себе КПЗУ-більшістю). З того, що там написане, довідуємося немало цікавих річей, але для нас найцікавішою буде та, що центральний комітет КПП все поборював КПЗУ-більшість на користь меншости, тобто теперішньої визнаної КПП і Комінтерном Компартії Зах. України, а крім того підтримував воленародовців, теперішніх членів Сельробу-Єдности. Чому це так діялося? Діялося так тому, що центральний комітет КПП мав у собі перевагу польських націонал-опортуністів. І вони то вели політику „замазування націоналістично-опортуністичних ухилів воленародовців". У наслідку такої політики центр. комітету КПП і номінованого нею ЦК КПЗУ-меншости поглиблювався розкол Сель-Роби і скріплювалися в ньому суперечности обох його націоналістичних скрайностей: як української, так і русотяпської. Найкращим покажчиком того є конгрес т. зв. „Сельроб-єдности", де не піддано найменшій критиці опортуністично-націоналістичних ухилів, ні бувших сельсоюзників (Маківка), ні бувших воленародовців та вкінці поява, нігде не напятнованої статті Вальницького (в органі „Сельроб"), в якій воленародівське русотяпське відношення до українського національного питання вияснюється його „нехованням в імя інтернаціоналізму".

До чогож зміряє вся та довга писанина авторів відозви? А ось до чого. Зазначивши, що вони визнають свої дотеперішні помилки щодо методів і засобів критики політики КП(б)У, КПП і ВКП, вони капітулюють. На останній сторінці „відозви" читаємо:

„В такій ситуації прикривати стан розбиття комуністичного руху Зах. України „консолідаційними доосягненнями" III. Зїзду КПЗУ-меншости, (про нього ми писали — Ред.), булоб шкідливим, недопустимим обманюванням партії та робітничої кляси Західн. України. IX. конференція КПЗУ не може вважати, що консолідація комуністичного руху на Зах. Україні є осягнена в той час, коли більшість старих кадрів КПЗУ находиться поза цілістю комуністичного руху в Польщі та поза рамами Комінтерну. Беручи цей факт під розвагу, а також і те, **що Комінтерн визнав за єдину свою партію, новоутворену на Зах. Україні КПЗУ-меншість,** що на терені одної країни не може бути, як взагалі так передовсім в умовинах напружених міжнародніх відносин, двох поборюючих себе комуністичних партій, IX-та конференція КПЗУ:

„Розвязує КПЗУ-більшість, як окрему партію та закликає всі організації і всіх членів КПЗУ-більшости, вступити до лав визнаної Комінтерном КПЗУ-меншости та обєднати всі сили в єдиній КПЗУ".

Ось вам і кінець капезетуївської „більшости". Випадалоб їй написати якийсь некрольог та побажати належного спочинку „на лаврах". Але не потребуємо цього робити, бо це за нас зробив уже теперішній генер. секретар КП(б)У Косіор. І його некрольогом нехай буде вільно покористуватися в даному випадку і нам.

На київській окружній конференції КП(б)У в перших днях січня ц. р. він сказав: „Ми того тижня дістали досить цікавий документ — відозву т. зв. 9-ої конференції КПЗУ. Ця конференція ухвалила розпустити свою партію та увійти цілком до нинішньої, тобто старої КПЗУ. І ось конаючи вони лишили свій „заповіт". Я гадаю, що повз такий ганебний документ ніяк не можна пройти мовчки". Тут передає він коротенько зміст документу і каже: „В цілому з 26 сторінок — 3 сторінки пішло на поклони (для Комінтерну і ВКП), а решта, аж до останньої сторінки, це лайка і наклеп на КП(б)У". Тут Косіор пересадив, бо наклепів там ніяких нема, а все зводиться переважно до „поклонів". Слідують цитати тих місць, де автори відозви відкликують свої похибки, а по них такий фінал теперішнього диктатора України, Косіора:

„Я гадаю, що жалкими маніфестами, жалкими „заповітами" вони виправдати себе не зможуть. Пани Василькови-Турянські після того як збанкротували, і коли від них відсахнулися навіть ті групи, що в перший час пішли на них... вони тепер намагаються відкараскатися відозвою своєї конференції. Нічого з того не вийде. Якщо вони справді усвідомили свої помилки, нехай скажуть про це прямо, як слід, про своє зрадництво (? — Ред.), ренегатство і нехай скажуть це такими словами, як того вчинки їхні заслуговують. Нехай викуплять ділом свою провину, нехай перше заслужать перед партією, щоб можна було говорити про їхній поворот до партії. А ренегатів та зрадників комуністична партія до своїх лав прийняти не може".

Косіор, що є поляком з походження, осуджує їх за гостро, зі становища КПП, тобто польської компартії, але по правді кажучи, тим „шумськістам" з КПЗУ за їхнє самопонижування нічого кращого не належиться. Нехай здорові визихають!

MAH-JONG

СМЕТАНКОВА ЧОКОЛЯДА

Тайна фабрикації сметанкової чоколяди полягає на умілім доборі відповідних родів кавових і какаових зерен, які відповідно получені зі сметанкою, дають чоколяду

СУБТЕЛЬНОГО ЗАПАХУ і ВИСОКОЇ ЯКОСТИ.

БРАНКА С.А. ЛЬВІВ

Марш. суд осудив пос. Полякевича.

Варшава, 17. січня. Вчора оголошено вирок марш. суду в справі конфлікту посла Хрущького з пос. Полякевичем і знаного інциденту в соймовім коридорі. Суд, у якого склад входили пос. Хацінський (ХД), як суперарбітер та Пужак (ППС) і Баранський (ПБ) як арбітри, оголосив такий присуд: Суд признав, що: 1) пос. Хрущький дня 27. листопада 1928 образив пос. Полякевича, наслідком чого причинився до пожалування гідного інциденту; 2) що пос. Полякевич зареагував невідповідно до степени понесеної обиди та в спосіб, який заслугує на догану.

—o—

Коронування афганського короля.

Повстанці ввійшли до Кабулу.

Берлін, 17. січня. З Кабулу прийшли вісти, що коронування нового короля відбулося в понеділок при невмовкаючих вистрілах повстанських гармат, що обгатали столицю. Армія нового короля меншає все більше. Повстанцям удалося пістрілити два літаки. Пільотів зараз розстрілили. Повстанські війська під проводом Бачи-Сакао вийшли в Кабуль. На вулицях міста йде завзятий бій.

Абдикація нового короля.

Москва, 17. січня. Згідно з останніми вістями з Кабулу Іван Улаг абликував 17. січня рано під умовиною, що йому буде забезпечена повна незайманість: таксамо й усім, що є в резиденції. В цілім Кабулі вже спокій, закорд. інституції і посольства пильнують відділи повстанців, яких поведення супроти чужинців є прихильне. Підчас боїв у місті не потерпів ні один чужинець. Провідник повстанців Бача Сакао, якого справжнє імя є Габі Булла Хан, зайняв увесь Кабул.

—o—

Ратифікація Кельґового пакту в польськім соймі.

Варшава, 17. січня. В міністві закорд. справ роблять приготування, щоби соймові предложити проект закону, що ратифікує Кельогів пакт. Сподіються, що ратифікаційний проект буде предложений соймові вже на найблизшім — бо в історичнім пленарнім засіданні.

—o—

Скасування становища реп. аґента в Німеччині?

Льондон, 17. січня. Резиґнація Паркера Дженьберта зі становища репараційного аґента наступить щойно після закінчення праць знавців. Тут рахуються з можливістю скасування цього становища в звязи з реалізацією Дозового плану.

—o—

Ратифікація Кельоґового пакту Францією.

Париж, 17. січня. Бріян зложив у парляменті Кельоґів пакт, осуджуючий війну.

—o—

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

Зубний лікар і стоматольоґ
д-р Андрій Кокодинський
КОЛОМИЯ, вул. Крашевського 4.
Ординує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й каучуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах. 1177 4 6

По широкому світі.

Франц. уряд Пуанкаре вийшов переможно в парляменті діставши 325 голосів довіря проти 251. Болаї до осени він лишиться незмінним.

Паркер Джільберт має намір зріктись свого становища.

Представник англійських банкирів Дрюмонд Вольф приїхав до Букарешту заявити румунському урядові, на яких умовинах вони можуть дати йому позичку.

Югославія повідомляє офіціяльно про свої дружні симпатії до Греції.

Америк. делеґатом у міжнародній репараційній комісії буде Гільтон Юнг.

НОВИНКИ

— **Йорданське свято.** Величаве Йорданське свято, як що-року, відбудеться в суботу 19. ц. м. в день Богоявлення Господнього в год. 10-ій ранку в ринку. Водосвяття відбудеться під проводом Митрополита о. А. Шептицького та з участю численного духовенства при керниці проти аптики М. Терлецького. Традиційне Йорданське свято є найбільшим і найвеличавішим релігійно й національно маніфестаційним святом українського населення м. Львова. Не сумніваємося, що візьмуть у ньому корпоративну й організовану участь всі наші товариства й організації та все львівське українське населення, засвідчуючи тим чином своє привязання до церкви, обряду і національности.

— **Бенефісова вистава** артистів „Кооператива „Україн. Театр" у Львові призначена на суботу має бути спробою оживити театральний вечір деякими „вільними" пунктами програми. У них артисти зможуть проявити дещо зі свого індивідуального таланту, незвязаного текстом пісни.

— **На волі.** Повідомляють нас, що на днях вийшов на волю увязнений у звязку з листопадовими подіями у Львові д-р Богдан Гнатевич, який просидів у слідчій вязниці цілих 10 тижнів.

— **Наші свята у війську. Пишуть нам:** У війську святкують наші (греко-кат.) свята ріжно, бо ця справа чомусь як слід не унормована. У школах підхорунжих у Варшаві й Томашові Маз. всі греко-католики мали підчас наших свят вільне, а з медичної (санітарної) підхорунжівки у Варшаві навіть відпустки (до 10. І.) В інших місцевостях було дещо інакше. Так прим. у школі підхорунжих в Раві Руській позволено на кількадесять греко-католиків тільки 6-ом виїхати домів на свята, а всі інші могли піти тільки раненько до церкви (під проводом підстаршин), а пополудні мусіли брати участь у всіх приписаних заняттях. Слід зазначити, що жиди діставали на свої свята відпустки поголовно. Думаємо, що це повинно відноситися і до греко-католиків. Крайна пора, щоб ця справа була унормована як слід.

— **Податок від нерухомостей.** Львівський маґістрат пригадує, що деякі власники нерухомостей не предложили досі декларацій (фасії) щодо виміру податку за 1928 р. Вони повинні до 14 днів внести дотичні заяви на друках до Обрахункової Палати в маґістраті, бюро 88.

— **Епільоґ любовної траґедії.** Вчора вмерла в шпиталі жінка старшого поліцая Бонка, пострілена закоханим у ній каварняним послужником Горшовським. Операція переведена в шпиталі не зрятувала їй життя. Похорони нещасливої пари завтра.

— **Що Львів дістане нового?** У нарадах міської комісії здоровля над бюджетом для чистоти Львова, приняли резолюції пригадати Прибічній Раді, щоби вона дала згоду купити нові розтопники для снігу, нові авта на сміття та поливання вулиць, механічні снігові плуги, по однім авті для рятункової стації і заразливих недуг. Крім цього має бути вибудоване місце, де палитимуть сміття і передпохоронний дім на Янівськім цвинтарі. Не є це дуже приємні предмети, але деякі з них давно необхідні.

— **Пригадуємо,** що в неділю дня 20. січня ц. р. співає відомий хор під управою д-ра Неділки **колядки в Успенській (Волоській) церкві** в 12-ій год. в полудне з доходом на „Рідну Школу". Не занедбуйте нагоди, щоби налюбуватися мистецьким виконанням колядок.

— **На карти „Рідної Школи" звільняючі від алькоогльних напитків** прислали далі: Михайло Скородинський, Долпотів 25 зол., Курдидик Онуфрій, Калуш 20 зол. (за 10 карт), о. Семенюк Микола, Юнашків 5.50 зол., Михайло і Марія Зубреї, Бжоза Крулевска ад Лежайськ 5 зол., Матковська Наталія, Коросно 3.50 зол., Софія Гайдерова, учит., Хлопятин 2 зол., о. Матвій Хомаль, Лежайськ 1 зол. — Хто слідуючий?

— **Чому ми часом спізняємось?** В год. 10-ій вранці на вул. Руській така побутова картинка: на розі Бляхарської вул. стоїть маґістратський віз, що навантажує сніг; від Ринку надїзджає другий віз, насипаний ущерть дровами, а в цій-же хвилині з Личакова травмай. Усі три зупиняються перед книгарнею Ставропігійського Інституту і не в силі переїхати, бо візник снігового возу не хоче зробити дороги дровам, а дрова — снігові. Дрова везе також маґістратський урядовець і вважає, що має першенство. Йде суперечка між візниками, ось-ось дійде до бійки. За той час підїзджають нові трамваї і ждуть у черзі на вільний переїзд. Люди, що їдуть у них, а квапляться — спізняються.

— **31. грудня 1928** відбулася на університеті Яна Казимира у Львові промоція на д-ра мед. п. Дениса Романа Гури. Це друга з ряду промоція синів о. Дамяна Гури, пароха в Старім Селі. 1294 1-1

— **Дійсно американською** системою уладжує **ДЕЛЬ-КА** від 12. січня інвентарну Випродажу, якщо пр. жіноча обув, першорядних якостей випродує вже по ціні зол. 9.90, 12.90 і т. д. Ближчі подробиці в оголошенню на стороні 5. 1-1

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 19-го, г. 3. попол. „Орфей у пеклі".
Субота 19-го, г. 7·30 веч. Збірний вечір артистів театру. „На перші гулі" і сольові виступи
Неділя 20-го, г. 3 попол. „Король кави", оперетка на 3 дії Міллєра.
Неділя 20-го, г. 7·30 веч. „Ніч під Івана Купала" (відновлення).

Великий Міський Театр:

Пятниця 18-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", пєса Дакінґа і Аббора (премієра).
Субота 19-го г. 3. попол. „Дзяди".
Субота 19го, г. 7·30 веч. „Мадам Бетерфляй", виступ японської співачки Теіко Кіна.
Неділя 20-го, г. 3·30 попол. „Ніжки на стіл".
Неділя 20-го, г. 7·30 веч. „Бродвей".

Кіна.

„Аполльо": „На провесні" Жеромського.
„Лев": „На провесні".
„Ода": „Шпигун".
„Палас": „Венецький карнавал".
„Фатаморгана". „Пікова дама".

З судової салі.

Евген Скіцький та Іван Штокало перед судом присяглих.

Дня 17. січня станули перед судом присяглих у Львові два молоді українські робітники: *Евген Скіцький* та *Іван Штокало*, яких прокуратура обвинувачує за співучасть у нападі на почту при вул. Глибокій в дні 3. липня 1928 р. Обох обвинувачених судив уже наглий суд разом з Ординцем, Плахтиною Мирошом і Качмарським. Одначе обох їх передано ще раз судові, тим разом судові присяглих, бо не було одноголосного потвердження трибуналом їх вини.

Склад трибуналу такий: предсідник радн. Антоневич, як вотанти засідають д-р Двожак молодший і д-р Тертіль. Обвинувачує прок. Сивуляк. Боронить обв. Скіцького д-р Л. Ганкевич, обв. І. Штокала д-р М. Глушкевич. На салі дуже мало людей, переважно родина і знайомі обвинувачених.

Розправа почалася в 9 год. рано. В акті обвинувачення закидає прок. *Сивуляк обом* обвинуваченим співучасть у нападі на почту в дні 3. липня 1928 р., чим вони допустилися злочину в §§ 190, 192 і 194 к. з. По відчитанню акту обвинувачення переслухано обох обвинувачених.

ЗІЗНАННЯ СКІЦЬКОГО.

Обв. *Евген Скіцький*, 19 літ, гр.-кат., електромонтер, відповідає на питання пред. Антоневича, що до вини не почувається. До УВО не належав, ані до іншої підпольної організації, лише до руханково-пожарничого т-ва „Лут" у Львові. Ординця і Плахтину знає добре, бо мешкали з ним у тій самій камениці. Про напад на почту взагалі нічого не знав і лише на прохання Ординця приїхав зі Штокалом автом на вул. Снядецьких, де задержалися під числом 6. Не брав участи в самім нападі на почту, бо ходив вул. Снядецьких туди і назад та уважав, щоб мотор був у русі. Не бачив, хто з напасників всідав до авта, бо був на розі вул. Снядецьких і вул. Сапіги. На питання предсідника, чому змінює вже четвертий раз свої зізнання, відповідає, що зізнання на поліції були вимушені побоями, а перед слідчим суддею богато з того не змінював, бо боявся, щоб його ще раз не відставлено на поліцію, яка над ним і його товаришами знущалася. Але навіть у слідчого судді заперечив неодно із своїх зізнань на поліції. На розправі перед наглим судом заявив, справді, що є членом УВО. Це зробив у тій цілі, бо боявся, щоб не засудили його на кару смерти. Думав також, що по такій заяві наглий суд узнає себе некомпетентним і справа перейде перед присяглих суддів. Знова тепер, вже по присуді наглого суду, змінив свої зізнання перед слідчим суддею тому, щоб не пошкодити Ординцеві і щоб його скорше помилували.

До набуття у всіх аптиках!

На питання прок., чому зізнав на поліції, що на 15 мінут відійшов кудись від авта, обв. Скіцький заперечує, що цього не говорив.

Обор. д-р Ганкевич: Чому могло залежати поліції на тім, щоб ви на 15 мінут відійшли від авта?

Обв. Скіцький: Поліція хотіла конче, щоб я був у середині.

Обор. д-р Ганкевич: Чи не пригадуєте собі, що радив вам ваш оборонець перед розправою наглого суду?

Обв. Скіцький: Ні.

Обор. д-р Ганкевич: Не пригадуєте собі моїх слів: ви мусите належати до УВО, бо ціла справа вимагає цього, щоб бідних ваших товаришів не засудили?

Обв. Скіцький: Так, пригадую собі.

ЗІЗНАННЯ ШТОКАЛА.

Опісля по коротенькій перерві зізнавав обв. *Іван Штокало*, гр.-кат., 21 літ, шофер. До вини не почувається. До ніяких товариств не належав, Ординця знає з промислової школи. Критичного дня замовив у нього авто Ординець і лишив 1 доляра як завдаток та просив його, щоби з автом ждав на нього або на Скіцького вже в 5 год. пополудні на вул. Фредри. Але обв. таки поїхав з гістьми і щойно чверть на 6-у приїхав на вул. Фредри. Тут побачив його Скіцький і казав їхати на вул. Снядецьких. По дорозі задержав його при вул. Кляйна, а опісля приїхали на вул. Снядецьких. Обв. Скіцький казав йому, щоб держав мотор у русі, а сам ходив по тротуарі туди і назад. На питання предсідника, чому він зізнавав на поліції інакше, каже, що його били і тому поліц. зізнання вимушені. Опісля ставить питання прокуратор і оборона.

Обор. д-р Ганкевич: Чи ви змінили вигляд лиця або число авта?

Обв. Штокало: Ні.

Обор. д-р Ганкевич: Чи як ви возили інших гостей, то держали мотор в русі?

Обв. Штокало: Так.

ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

Опісля по 10-мінутовій перерві зізнавали свідки, почтові урядничкі. Зізнання їх нічим незамітні, часто дуже суперечні зі собою.

Св. Тустановська оповідає, що до її бюр. влетіло двох напасників з револьверами. Один вищий, з ясним волоссям, зачесаним до гори, в ґумовім плащі, кричав до неї „Оддай пеньондзе!", другий був у масці й окулярах. На питання предсідника, чи могла би пізнати з обох обвинувачених того, що тероризував її, каже, так і вказує на обв. Штокала як на того, що її тероризував, думаючи, що це обв. Скіцький. Щойно по уваві предсідника, що це Штокало, вказує на обв. Скіцького та оправдує себе тим, що в неї дуже короткий зір...

Св. Добростанська зізнає так само, як перша. Нічого нового не зізнала також св. **Любінецька.** Не могла з поденервування оповідати і тому предс. ставив їй питання. Була видимо дуже зворушена.

Св. Ковальчуківна бачила лише одного напасника, що був в окулярах.

Св. Червінський, почт. возьний, не вносить своїми зізнаннями теж нічого нового.

Зате **св. Вайншток** зізнає, що в бюрі було аж 4-ох напасників, а не двох.

На тому нинішню розправу покінчено. Продовження — в пятницю, год. 9.30 рано. Зізнавати-муть дальші свідки (поліційні й засуджені в цьому-ж процесі наглим судом). Розправа покінчиться правдоподібно в понеділок.

Інвентурна випродажа від 12. січня

За безцін

з приводу великих запасів

6.90

Червоні фільцові велич. 21-26

7.90

Домашні пантофлі з верблюжої шерсти, шкір. підошва велич. 36-46

9.90

Пантофлі високі з верблюжої шерсти з клямрою вел. 31-35 9.90 36-42 .. 10.90, 43-46 .. 12.90

12.90

Жіночі високі бокс. чорні і бронз. 12.90 до ..... 24.90 Переважно тільки вел. 35-37

14.90

Жіночі сатинові чорні

16.90

Жіночі півчерев. чорні і бронзові на стовп. запятк. вел. 35-37

18.90

Дівочі бронз. бокс повсово шиті вел. 31-35 також жін. пантофельк лакер. на стовп. запят.

24.90

Брокатові срібні і золоті також жін. лакер. півчер. і чорні замш на франц. запятку

27.90

Жіночі скірані пантоф. ріжних барв

34.90

Жіночі пантоф. лак. на франц. зап.

32.90

Мужеські чорні бокс півчер. повсово шиті Бронзові ..... 36.90 З підош. з інд. гуми 42.90

38.90

Мужеські чорні бокс з чорною гум. підошв знаменита охорона проти вогкости.

Жіночі замшові, чорні комб. лакером, також пантоф. лакер. на низок. зап. 21.90

Дамські попелисті пантоф. шкіро на франц. зап. також пант. лакер. на низ. зап. 29.90

Жіночі пантоф. бокс. в ріжних барвах повсово шиті 36.90

Жіночі снігівці попелисті і беж знижені на 3л 18.90

Ціни панчіх також значно знижені

Поодинокі пари ріжної обуви, як решітки по казочно низьких цінах

Мило першорядної якости і виконання ціни знижені аж до 50 %.

Нагадь на випадок як хто хвилево не потреває оплатитися закупити на запас

Дел-Ка

До набуття у всіх філіях.

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 1—10

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень на празник Богоявлення в храмі св. Спаса:

В пятницю дня 18. ц. м. Навечерія Богоявлення (Щедрий Вечір-Піст) о год. 8. рано Царські Часи, о год. 9. рано Літургія св. Вас. Вел. з вечірнею, около пів до 11. год. Водосвяття (в церковній загороді, згл. в Церкві). Після Водосвяття обхід вірних з свяченою водою.

В суботу дня 19. ц. м. Богоявлення Хрещення І. Христа в Йордані. О год. 5. рано Вел. Повечерія з Литією — по 6. год. р. Утреня, о 6 і 7. год. рано чит. Слб. в 8. год. 30. м. рано Архієрейська Літургія (без проповіди). Після заамвонної молитви (коло 10. год.) похід на Ринок. Водосвяття при керниці проти аптики п. Тердецького. Після повороту з обходу остання чит. Сл. Божа — о год. 4. по пол. Вечірня.

Отсим запрошується всіх Вірних. Корпорації і Товариства до численної участи в Поході на Водосвяття.

Львів, дня 12. січня 1929 р.

В-д Управи Храму св. Спаса у Львові.

Надзвичайні датки на потреби Рідної Школи зложили ВП.: Вікторія Чайковська — Перемишль 20 зол. місто посмертних подяк по мужу; Службовики Ревізійного Союза Українських Кооператив 588·56 зол. як одноденний заробок, Чит. „Просвіта" на жовківськім переді стю 12 зол. з нагоди Маланчиного Вечера, Урядовці Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові 70 зол. — замість віддань на іменини Директорові книгарні, Союз Українок 50 зол. з Маланчиного Вечера, Ученики української гімназії в Коломіє 40 зол. за грудень 1928 р., Ученики IV. курсу української семінарії в Перемишлі 46·17 зол. зі свята св. Николая, Союз Українок, Перемишль 30 зол., Ольга Левкевич, Перемишль 16 зол. як одноденний заробіток, Кооператива „Нович", Ладанці 50 зол.; Д-р Василь Маковський, нотар в Печеніжині 10 зол. замісць висилання желань святочних і новорічних; Чит. „Просвіти" в Кульчицях шл. 6·10 зол. як дохід на св. Николая; Присутні на св. вечері в день Навечерія Рождества Христового у Панства Шумських в Самборі 34 зол.; збірка на Загальних Зборах української Міщанської Читальні в Снятині 7·15 зол., Василь Ярмолюк, Сокаль 9 зол., Маруся Січинська, Станиславів 20 зол., замісць дарунків на „деревце" і Стефана; о. Теодор Матейко 5 зол. місто святочних желань, о. Матвіяс Іван, Яструбичі 3 зол. місто святочних желань, д-р Кость Лисієвський, Станиславів 5 зол. замісць квітів на домовину ученика Романа Пропишина, інж. Михайло Кравців, Стрий 12 зол., як одноденний заробіток за грудень і січень, Евгеній Файгель, Стрий 5 зол., місто святочних желань, Уряд громадський, Вислок великий 20 зол., Ученики VIII. А. кл. української гімназії в Тернополі 19 зол., о. Іван Тимчук, деканат Беньова 20 зол., як збірку на конференції деканату на покриття шкід з 1. XI. 1928 р., о. Іван Черкавський, Радимно 5 зол. місто святочних і новорічних желань, М. Чолій, Каліш 5 зол. на покриття шкід з дня 1. XI. 1928 р., А. і Н. Козьмуки, Дзержгово 5 зол., замісць святочних і новорічних побажань. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку — Головна Управа. 1297 1 1

Станиславів. На зарядженю Головною Управою „Рідної Школи" у Львові в жовтні м. р. збірку в натураліях в цілім краю, зложили досі свої жертви в натурі та готівці такі громади станиславівського повіту: Боднарів 135·68 зол., Братківці 79·21, Блюдники 33·60, Височанка 46·43, Вікторія 133·09 Дротомирчани 24·0, Делія 50·00, Забереже 56·81, Загвізде 81·01, Слупець 146·15, Крехівці 112·36, Комарів 62·02, Кінчани Нові 13·85, Майдан 78·81, Маринпіль 122·00, Опришівці 32·50, Павелче 26·34, Пасічна 3·20, Підлужє 39·56, Радча 110·16, Рибно 116·10, Сапогів 19·96, Тисьменичани 63·06, Угринів Горішний 34·12, Узінь (кооп. „Злука") 10·00, Хриплин 20·77, Черніїв 92·84, Чукалівка 40·99, Яблунів 124·98 зол. — Всім жертводавцям складає щиру подяку — Старшина Кружка. 1296 1—1

На Фонд Направи Українського Академічного Дому у Львові зложили в золотих: о. Вірчак Василь, Роздоле 2, Назар Володимир, Львів 2, Рихвіцький Василь, Краків 3, Баранник Іван, Ніско 2, Конистинський Михайло, Коросно 2, Ольга Семенюк-Менцикова, Сокаль 2, Головкевич Іван, Тейсарів 2, інж. Добровольський Василь, Варшава 20, Ігнат Іван, Львів 2·50, Рогатинський Петро, Львів 5, Бахтальовський Богдан 2, Кригчак Семен, Тустановичі 2, Мочульський Михайло, Грімалів 10, Антін і Стефанія Копровські, Солотвин 5, Мр. Долошицька Зофія 15, д-р Грицак Евген, Перемишль 2, д-р Лепкалюк Михайло, Галич 5, Гойк Юрій, Городенка 2, Дудрович Юрій, Бурштин 20, Рибарук Іван, Рудники 2·50, Гордецький Богдан, Тернопіль 1, Цимбалістий Микола, Білкова 2, Дрешко Стефанія 2, проф. Данциш Н., Станиславів 5, Федевич Михайло, Перемишль 1, проф. Демчук М. Перемишль 5, проф. Загайкевич Богдан, Перемишль 2, Гудз Василь, Перемишль 2, Дихова Анна Броди 2, Мороз Володислав, Львів 2, Мандзяк Антін, Добрани 5, Мельниченко Марія, Галич 2, Голець Володимир, Пухлява 1, Е. Лельо, Пільно 5, Любчик Іван, Львів 2, о. Шуровський Іван, з Стинаву Нижного 3, Дорожинський Михайло 1, Медвідь Григорій, Глубочок Великий 5, Мр. Конюба Дмитро, Трускавець 2, Литишевський Іван, Ланчин 5, Хималко Іван, Хмільно 5, Читальня „Просвіти" в Паполові 1, Кук Дмитро, Павлів 1, Мурашук Лідія, Козлова 2, Менцінська Анна, Плешеничі 2, Скрутівна Елеонора, Канець 1 Бацинський Іван, Ічнян 5, Чмелик Іван, Дубрівка 2·50, о. Шніцер Семен, Солунова 1, Вайнович Андрій, Немирів 7, Рибак Неоніля, Мартинів новий 5, Попенюк Марія, Станиславів 2, Мушка Атанасій, Винники 1, о. Колодій Семен, Коростенко 5, Никифорук Ілько, Станиславів 2·50, Моравецька Казимира, Ланчин 5, Телішевський Тома, Львів 5, о. Сімович Антон, Рожнів 5, Трутяк Василь, Ранижів 1, д-р Пекарський К., Городок 5, інж. Кисілевський Вол., Осмолода 10, Стебівна Юрко, Яворів 3, Сушків Володимир, Борислав 5, Крижанівський Никола, Жабє 1, д-р Ріпецький А., Сокаль 5, Завадович Олена 5, Ярош Стефанія, Винники 3, о. Метринула Михайло, Делятин 3·50, Грозин Григорій, Дора 3, Кодло, Губич В. 2, Іваненко М. Дрогобич 5, Мирович Ігнатий, Дуби 5, о. Тарнавський Петро, Дубечна 3, Лупейко Іван, Любича хор. 10, Водяний Тома, Тернопіль 5, Рожанковський Теодор, Львів 5, „Фортуна Нова", Львів 1, Шандура Михайло, Єзупіль 1.

ВП. Жертводавцям Виділ Товариства Прихильників Освіти у Львові складає щиру подяку. (Дальше виказ буде.)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі - Розважевскі, Львів (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 2481 29-?

НА ПРОДАЖ реальність, складаючася з дому о 4 кімнатах, будинків господарських, 1½ моргового саду і 6½ морга города, положена 3 км. від повітового міста і желізниці, надаєся на літнисько. Ціна 4.000 долярів. Згоглошення до Адміністрації „Діла" під „Оказійне купно". 1178 4 4

ВІЛЬНЕ ДО ОБНЯТТЯ для інваліда У. Г. А. місце управителя Дому Українських Інвалідів у Львові з обовязком заряду дому, робітень і книговодства. Помешкання й повне удержання в У. Д. І. Платня згідно з умовою. Подання до дня 10. лютого ц. р. — Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові, вул. Руська 3/II. 1276 2-2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 130-?

НОВІ НОТИ. В. Белкоровайний: Дуни ної. Садок вишневий — міш. хор. На городі постирнак — муж. хор. Калина — сольоспів. 1259 3—3

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 1½ річною практикою в повітовім місті глядає з днем 15.II. ц. р. заняття у адвоката. Ласкаві зголошення з услівями слати до Адміністрації для Я. М. 1251 2-2

ВІДДАМО кожному добру і певну спитенцію без ніякого ризика. Письменні зголошення приймає за залученням почтового значка, Ер-Ка-Верк Мисловиці, Гор. Шлеськ 126 5—?

ГРИБИ. Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг.) по 2½ зол. за кільо, також повида з чистих сливок з цукром, бочілочка 5 кг. 12 зол.; правдива овеча бриндза в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 2 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — Ф-ма М. Штуммер, Косів к. Коломиї. 1187 7—10

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінгера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 4—15

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх кращих та закордонних вигнань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 4 8

ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує у всіх трішних і жіночих недугах від 2—4 при вул. Домагалічів 2. 1258 3—3

Спеціяліст венер. легіяв. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 12—24

1255 УРОЛЬОГ 3—5

д-р Маркил Граф

ординує в недугах нирок і мочових від 4—6 вул. Фредри 7. Тел. 66-55.

АДВОКАТ

д-р Маркіян Процик

переніс свою канцелярію до Буська і веде її в дотеперішнім льокалі на місце д-ра Остапа Копцюха. 1250 3—3

8 зол. ПЕРСТЕНЬЦЬ 8 зол.

з 14-карат. золота з рубіном т льки у Б. ҐРИНБЕРҐА Сикстуська 4. Тел. 39-22

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (Рік валової) 14—?

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріли, ісхіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 21—?

Присилайте передплату!

ПОСВЯТОЧНІ недиспозиції, знаменито лічать мінеральні Води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно прочищує шлунок. Жадайте в аптиках. Одинокий найдешевший і найліпший лік! 1284 2-6

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩЕ

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, пледи.

1092 8—13

Висилка детайлічна зараз з фабрики.

ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО ЛЕЩКІВ, п. Заряж (Сх. Галичина)

„HIS MASTER'S VOICE"

признані на цілій земській кулі як найпрецизніші

THE GRAMOPHONE Co Ltd. LONDON

Генеральне Представництво на Польщу

Йосиф Векслер

Експерт і член британської торговельної палати.

ВАРШАВА, вул. Маршалковська ч. 132. КРАКІВ, 871 12—? ЛЬВІВ, Фльоріянська ч. 25. Сикстуська ч. 2.

П. Т.

Отсим маємо за шану повідомити П.Т. Публику, що ресторан покій до снідань перейшов

„ОАЗА" вул. Пілсудського 11 а під новий заряд.

Видає на сали і до менажок смачні, здорові і обильні снідання, обіди і вечері. — Добірні напитки, — низькі ціни. Звинна і чемна прислуга. Льокаль відчинений до 12. в ночи. О численні відвідини просить ЗАРЯД. 1289 2—?

За редакцію відповідає Василь Мудрий Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 14 (11.355). Львів, вівторок 22. січня 1929. Pocztowa opłata uiszczona — opłacona Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щавн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА. М. січня: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Австрії 3 шв. фр., Чехословаччині 70 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії [illegible] зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 63-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

АФҐАНІСТАН.

Львів, 19. січня 1929.

Цілий світ живо інтересується афганськими подіями, що дійшли в останніх днях, здається, до найбільшого свого напруження. Витаний ще недавно незвичайно торжественно по европейських столицях афганський король Аманула мусів абдикувати на користь свого брата Іная Улага. Цей коронувався на короля і не утримався на престолі навіть трьох днів. Побідні війська повстанців під проводом Бача Сакао — фактично він зветься Габі Булла Хан — ввійшли до Кабулу та приневолили і нового короля Іная Улага до абдикації. Ось і хід подій за останніх кілька днів.

Куди підуть і як далі розвинуться афганські події не відомо. Є це загадка. Одначе не це для світа найважніше і не це найцікавіше. Бо для світових політ. сил не важне те, чи буде Афганістан далі монархією і чи засяде на афг. престолі Бача Сакао чи хто інший, чи може там прищепиться республиканський лад, а важне те, в обсягу чиїх впливів опиниться тепер цей край, що є ключем до англійських Індій. Ось це найважніше, що дуже інтересує політиків і дипльоматів усеї земної кулі.

На основі того, що сталося останніми днями в Афганістані, треба вносити, що там з побідою Бача Сакао прийшла і побіда англійських впливів над більшовицькими. Бо фактично за весь час правління Аманули йшла завзята боротьба за ці впливи між обома названими потугами. Таким чином ціла афганська революція, по своїй суті реакційна, є випливом англьо-більшовицьких змагань. Побіда афганських повстанців означує рівночасно перемогу англійської дипльоматії над більшовиками на одному незвичайно важному відтинку великого азійського англьо-більшовицького фронту.

Аманула правив усего 9 літ. Він змагав до ґрунтовних реформ у своїй країні та постановив її за всяку ціну европеїзувати під кожним оглядом. Аманулі вдалося вкеманципувати спід англійських політичних впливів, які до нього панували в Афганістані неподільно. Вже через те одно був він природним союзником більшовиків, точніше СРСР, що мають з Англією перманентно гострі рахунки. Одначе Аманула заключив крім того зі СРСР дуже корисний для обох сторін договір, що мусіло в Англії ще більше скріпити упередження до нього. Афганістан лежить на дорозі до англ. Індій. Для СРСР, що хоче мати якнайближчий контакт з індійськими революціонерами, дорога туди через Афганістан найближча. Приязнь Аманули зі СРСР сама собою давала більшовикам змогу використовувати цю дорогу для своїх звязків з англійськими Індіями. В часі останнього побуту Аманули в Льондоні, на англійському дворі, тамошні відповідальні політичні чинники робили всі можливі заходи, щоби довести до такого афгансько-англійського договору, яким спаралізованоб приязні афгансько-радянські взаємини та уневажнено договір, з якого вони випливали. Аманула на те не пішов. І тому Англія не завагалася використати консервативні елементи Афганістану, противні реформам Аманули, для зорганізування повстання та повалення його з престола. Це їм, як бачимо, вдалося.

Англійці були спершу, як довідуємося з телеграм, за тим, щоби на престолі засів брат Аманули, що й було сталося. Одначе в останній хвилі задецидували інші англійські рахунки, коли повстанці приневолили до абдикації і Іная Улага.

Афганські події тим, що досі сталося, не закінчаться. Навіть у випадку повного втихомирення цеї країни і в випадку повного її узалежнення від Англії вона не буде вільна від усяких внутрішних небезпек, за що подбають уже інші суперечні з англійськими впливи та ворожі Англії чинники. Афганістан все буде тереном завзятої боротьби тих зовнішних, суперечних собі, чинників, і не перестане бути жертвою чужих політичних інтриґ доти, доки не викристалізується остаточно побіда Англії над більшовиками або СРСР над Англією. Ось чому Афганістан є тепер осередком уваги всього політичного світа.

Новий політичний скандал.

Таємний меморіял ґен. Ґренера про завдання німецької фльоти — опублікований в Англії!

В січневому зошиті льондонського часопису "Review of Reviews" помістив „Nauticus" (псевд. англ. публіциста В. Стіда) переклад довірочного меморіялу міністра райхсвери Ґренера, в якому він старався переконати провідників німецьких партій про конечність будови панцирника „А". Німецький соціялістичний щоденник „Форвертс", що подав зміст цього меморіялу за англійським місячником, зазначує, що це нечуваний скандал, аби строго секретний документ, який подано до відома в Німеччині тільки дуже обмеженому гуртові осіб, міг найтися в посіданні англійського журналу. „Форвертс" домагається негайного вияснення цієї справи. Подібне становище заняла вся німецька преса.

Щож міститься в цьому таємному меморіялі, автентичности якого ніхто не заперечує?

Текст меморіялу, мін. Ґренера містить на вступі очеркнення головних проблем, звязаних зі справою будови панцирника. Збройна сила Німеччини може мати на думку Ґренера тільки два завдання: оборону німецької території перед нападом, або оборону неутральности Німеччини.

Перше завдання — це унеможливлення замаху на територію Німеччини й оборона границь так довго, поки Ліга Націй не виступить з інтервенцією в користь Німеччини. Нині Німеччина зовсім безборонна і просто запрошує до нападу тих сусідів, що мають апетит на її територію. Чиж Польща не гострить собі зубів на Східну Прусію? — питає Ґренер. Після того в меморіялі згадано про італійський замах на Фіюме в часі зайняття зброї, про заняття Вильна ген. Желіговським і про заняття Мемелю (Клайпеди) литовцями. У всіх тих випадках напад мав за ціль створити доконані факти. Поступовання Польщі є дальшим доказом на те, що подібний напад може знову повторитися, тимбільше, що польські посягання на німецькі території у Східній Прусії і Гор. Шлеську не є ніякою таємницею.

Перейшовши до справи оборони неутральности Німеччини, Ґренер говорить про те, що договори, заключені після світової війни, перемінили зовсім світ, очевидно насильним способом. Вказавши на різкі противенства між Чехословаччиною й Італією, Італією і Югославією, Польщею і Литвою з СРСР, а дальше Англією і СРСР, Англією і Францією з одного й Америкою з другого боку, Ґренер каже дослівно: „Це тільки справа часу, коли всі ті противенства будуть розвязані на полі бою".

В дальшому меморіял займається обороною Східної Прусії проти польського нападу і каже, що в такому випадку заосмотрення цього краю військом і муніцією булоб можливе тільки від моря. Німецька фльота малаб тоді такі три задачі перед собою: 1) охорона морських транспортів, 2) інтервенція в боях на побережі, 3) охорона військ сухопутних проти атаків зі сторони моря.

Меморіял розвиває опісля тезу, що нім. фльота, маючи нові панцирники, могтиме виконити своє завдання далеко краще, ніж при помочі старих лінійних кораблів. Нім. фльота мусить опанувати Балтійське Море і мати перевагу над фльотою польською включно з французькими помічними кораблями.

Для нових панцирників виставлено в меморіялі такі вимоги: вони мусять бути настільки швидкі, аби працювати разом з нім. кружляками і могти виминати бої з великими боєвими кораблями; вони мусять мати перевагу над ворожими 10.000-тоновими кружляками; вони мусять творити можливо найпевнішу охорону проти підводних лодок і нападів літаків. Теперішні нім. лінійні кораблі тим умовинам не відповідають.

При кінці мін. Ґренер зазначує, що після заступлення давніх нім. кружляків панцирними кораблями нім. фльота повинна мати рішучу перевагу на Балтійському Морю над фльотою польською. Будова панцирників потрібна також для вишколення і вдержання боєвого духа серед німецьких матрозів. Нозатим промовляють за будовою також моменти господарської натури.

Ось зміст меморіялу ґен. Ґренера, опублікування якого в чужинному органі викликало немалу консернацію в цілій Німеччині. Яким шляхом попав цей інтересний документ в неповликані руки, досі не відомо.

За океаном.

В память героїв.

В неділю дня 5. листопада м. р. відбуває величавий український похід на український цвинтар у Прудентополіс (Парана, Бразилія), де здвигнена висока могила в память героїв, що життя своє віддали за волю України. Біля могили відправлено торжественну панахиду, а діти зложили свої вінці. Після проповіди на тему, як слід любити Вітчину, нарід розійшовся спокійно до дому. Погода дописала, тому це торжество випало прегарно і полишило глибокий слід у серцях учасників.

Організація українських склепарів в Едмонтоні.

Перед кількома місяцями заснувалася в Едмонтоні (Канада) організація українських склепарів для провінції Альберти під назвою „Ди Юнайтед Мерчентс оф Алберта". Рух цеї організації так скоро поступив уперед, що нині всі українські торговці в Альберті є того переконання, що такої організації вже давніше потрібно було між українськими крамарями. В самім місті Едмонтоні около 25 склепарів вивісили напис жовто-синьої краски під назвою вище згаданої організації. І за такий короткий час істнування цеї організації члени осягнули великі користи як у купівлі провіянтів, так і інших річей, кращих успіхів годі було надіятися. Коли й на будуче розвій „Українського Торговельного Союзу" піде таким скорим кроком, то є надія, що Союз скоро зросте до широких розмірів.

Український Жіночий Клюб в Канаді.

Недавно зорганізувався Клюб Українських Жінок в Канаді і був принятий в членство „Кенедієн Вимен'с Кавнсил", який має своїм місцем осідку місто Вінніпеґ. Офіціяльне приняття Клюбу Українських Жінок в члени загально-канадійського „Кенедієн Вимен'с Кавнсил" відбулося 1. грудня м. р. „Кенедієн Вимен'с Кавнсил" має понад 200.000 членів і є дуже впливова організація в Канаді. Це перший випадок в історії канадійських українців, що наше жіноче товариство прилучилося до загально-канадійської організації.

З Українського Нар. Союзу.

З кінцем листопада м. р. мав Український Народний Союз 33.374 членів, з того 20.406 дорослих і 12.968 дітей. Майно тієї найбільшої української асекураційно-допомогової установи в Злучених Державах перейшло суму 2 міліонів долярів.

Морґан у репараційній комісії.

Американський уряд вислав до Парижа до так званого другого комітету Доза своїм знатоком Джана Пірпонта Морґана, одного з найбільше репрезентативних банкирів Нового Світа. Його іменування є великою подією, бо без сумніву його голос буде рішаючим в справі означення репарацій, які надалі має платити Німеччина і в усіх звязаних з цим інших справах.

Сам Морґан походить зі старої родини американських банкирів. Вже його дід та батько належали до найвизначнійших банкирів Злучених Держав. Його самого дуже часто називали „світовим банкиром". І справді, він є одним з наймогутніших фінансістів світа. Він не лише контролює майже сто американських банків, але також безліч залізничих товариств, нафтових трестів, телефонних і телеґрафічних товариств. Недавно його вибрано президентом американського сталевого тресту, і він стоїть дуже близько до одного велитенського американського автомобілевого концерну, який перевищив своєю продукцією навіть Форда.

Поруч фінансування промислу він здавна займався фінансуванням европейських, південно-американських, канадійських, а останніми часами також австралійських та японських державних позик.

Підчас світової війни Морґан заступав в Америці фінансові інтереси Анґлії, а також розділював в Злучених Державах анґлійські замовлення на виробу зброї та амуніції. За цю свою діяльність він одержав від Льойда Джорджа в анґлійському парляменті пізніше публичне признання. Його банк брав також дуже діяльну участь у розміщенню в Злучених Державах позичок антанти.

Після війни Морґан проявив себе насамперед тим, що в критичному для франка часі підтримав Францію великими позичками та кредитами. Цим способом зруйнував він усіх, які в Европі спекулювали на дальше пониження франка, а особливо віденських фінансістів. Коли Анґлія переводила відновлення золотої валюти, він дав їй велику допомогу кредитом у висоті 100 міліонів долярів.

В німецьких позичках він досі майже не брав участи. Одначе не підлягає сумнівові, що його визначне становище в міжнародньому фінансовому світі дає йому спромогу мати як найавторитетніший голос також в справі усталення та комерціялізовання німецького репараційного довгу. Особливо треба мати на увазі, що Морґан також особисто заінтересований в результаті париської конференції, бо Анґлія, Франція, Італія і Бельґія ще досі не сплатили значної частини своїх позичок, які він розмістив у Злучених Державах, і гадають перевести ці сплати в більшому або меншому обємі за допомогою грошей, одержаних від продажі німецьких репараційних бонів.

По широкому світі.

Поважно занедужав кардинал Ґаспарі.

Параґвай згодився, щоби його конфлікт з Болівією розглянув міжнародній мировий трибунал у Гаазі.

Бельґійський сенат приняв проект амнестії 72 голосами проти одного і 42 соціялістів, які не голосували.

Альбанський король Агмед Зоґу поручив дотеперішньому премієрові Кота місію утворити новий уряд.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, олічацьні, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

На парляментарній арені.

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ.

Фінансова політика уряду.

На засіданні бюджетової комісії 14. ц. м., при розгляді бюджету міністерства фінансів забрав між іншими голос посол **д-р І. Блажкевич.** Промовець не погоджується з поглядом міністра скарбу, наче би селянське населення було упривілейоване під податковим оглядом, бо селянство оплачує крім безпосередніх податків, великі податки посередні, а коли міські підприємства приносять дохід протягом цілого року, то хліборобські господарства дають дохід лише раз в рік. Життєва стопа сільського населення є нижча ніж населення міського і все ще обнижується. Тому не можна погодитися на підвишку ґрунтового податку, тим більше, що проект скасування прогресії перекидає весь тягар на плечі дрібних рільників. Вже радше можна би погодитися на маєтковий податок, очевидно із застереженням, щоби він торкався людей справді заможних, бо проектована урядом мінімальна границя майна, яке підлягає оподаткуванню, є занадто низька. Дозріла теж справа скасування 10-проц. додатку до безпосередніх податків. Вкінці промовець просить присутнього міністра скарбу дати вияснення у справі обіжника дирекції Банку Господарства Краєвого з 5. травня 1928 р., який говорить про припинення Банком Госп. Кр. всіх кредитів для кооператив т. зв. національних меншостей. Відколи то державні банки в кредитуванню установ тримаються якихось національних критерій? Коли українська кооперація є в більшости сільсько-господарського характеру і підлягала би з того титулу сфері впливів Банку Рільного, то також не можна би тут говорити про кооперацію виключно українську чи взагалі не польську, лише всяку, отже і польську, сільсько-господарського характеру; однак нпр. суто кредитової непольської кооперації арґумент сільсько-господарського характеру торкатися вже ніяк не може. І тому цей обіжник Банку Господарства Краєвого, звернений ясно і виразно саме проти непольської кооперації, вказує також дорогу Банкові Рольному, який і з свойого боку не уділяє українській кооперації ніяких кредитів. Звертається увагу, що Банк Госп. Краєвого не є виключно твором польської держави, бо унаслідив він м. і. майно кол. Галицького Банку Краєвого, якого фонди походили і від українських податників.

Справа учительської прагматики.

16. ц. м. відбулося засідання освітньої підкомісії, присвячене внескові Українського Клюбу у справі новелізації § 58 закону з 1. липня 1926 р. про службовий стан учителів, зміненого декретом з 15. липня 1927 р. Референт **пос. Великанович** подав вкоротці зміст дотеперішніх дебат над цим внеском в освітній комісії і повторив предложені комісії пропозиції: 1) усунути цілком із прагматики з вище наведеного уступу слова „для добра школи"; 2) на випадок залишення у прагматиці можливости переношення учителів „для добра школи", ухвалити: а) перенесення учителів може послідувати лише після доказання вини вчителеві, якого дальший побут у даній школі був би шкідливий з погляду педагогічно-морального і б) покликувати до школи вчителя „для добра тієї школи" можна лише під умовою згоди даного кандидата. В дискусії всі промовці погоджувалися з потребою новелізації згаданого уступу учительської прагматики, признаючи, що цей уступ давав нагоду до зловживань несправедливим переношенням учителів. Посол Корнецький (НД) радить залишити міністрові і надалі право перенесення учителів, однак лише на внесок куратора або окружної шкільної ради, при чому він має мусить бути докладно умотивований; де нема окружної шкільної ради, своє оречення повинна видати окружна дисциплінарна комісія у характері дорадчого органу. Посол **Хруцький** дає приклади зловживань із переношенням учителів і пропонує дати взагалі інтересованим учителям право домагатися розгляду їх справи дисциплінарним судом. Посол Вершлер (НД) признає, що часто переносять учителів з місця на місце не для добра, а для шкоди школи. Посол Прухнік (ППС) пропонує обмежити можливість шкільно-адміністраційної самоволі ухвалою, що при кожному перенесенню мусить бути подана конкретна причина; дальше, що для розгляду скарг перенесених учителів треба створити при міністерстві спеціяльну комісію. Представник міністерства полемізував з референтом і промовцями. Наприкінці засідання посол Стипінський (ББ) признав, що § 58 учит. прагматики не може приймати дисциплінарного характеру. Пропонує створити при міністерстві освіти комісію для розгляду внесків про переношення учителів у складі 2-ох учителів, 2-ох громадян і представника міністерства. Продовження засідання відбудеться у вівторок.

Справа національної термінольоґії.

Дня 17. ц. м. мало відбутися засідання конституційної комісії для внеску Українського Клюбу про введення до польського законодавства термінольоґії „український" замісць „рускі" і „русіньскі". Референтом цієї справи є посол **Хруцький.** Однак засідання не відбулося, бо члени комісії із клюбу ББ заявили, що їх клюб ще „не заняв становища" до тої справи. Предсідник комісії пос. Маковський (ББ) обіцяв вплинути на своїх співпартійників, щоби приспішили своє рішення. Заява послів ББ є надзвичайно характеристична для поглядів і відносин, пануючих у тому таборі та його парляментарному представництві. Всетаки, хоча ми привикли вже до всяких

І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Національний Музей за 1928. р.

(Продовження.)

Літом була провітрена, прочищена і законсервована значна частина матерій, з яких — можливо — у 1929 р. буде влаштована окрема вистава. Для цього потрібні — відповідне місце і дві більші виставові шафи. Вистава ця була би одним з найкращих показчиків великого мистецького смаку давніх предків наших, що вміли добирати гарне і тріпке.

Вистави поодиноких частин збірок обняли протягом 1928 р.: а) галицькі і наддніпрянські килими, б) вироби мистецького промислу Олени і Ольги Кульчицьких з Перемишля, в) памятки 1848 р. у звязку з 80-літтям знесення панщини і політичного руху Галицької Руси-України, г) українського стародруку і оправи 1573—1799 рр. в честь 100-ліття Оссолінеум, д) памятки світової війни 1914—1918 р. і участи в ній галицької України через У. С. С. До вистави галицьких килимів причинилися своїми предметами: д-р М. Коцюба (1), О. Старосольська (3) і Г. Шухевичева (5), а до вистави 1848 р. Бібліотека Народнього Дому у Львові (15), Музей і Бібліотека Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові (8) і Музей Любомирських у Львові (2), за що Управа Національного Музею щиро дякує на цьому місці прихильникам і другам загальної музеольоґічної співпраці.

Протягом 1929 р. будуть розвернуті вистави підзисканих у Радянського Союзу архівних і музейних збірок, які вже насіли до Варшави. На перенимання цих збірок потрачено півтора місяця часу і видано загально готівкою біля 10.000 зол., а чого непокритою лишається майже половина припадаючи за збірки Народнього Дому та Ставропигійського Інституту. Історія відзискання і загальний звіт будуть подані до загального відома у відповідному часі при відкритю поодиноких вистав.

Внутрішня праця в Музею дала такі вислідн: приріст 2800 предметів, записаних до 27.030-го числа; 1424 гостей, з чого 624 молоді; обслуга в науковій роботі 64 осіб 302 предметами; 866 полагоджених справ біжучих і 1100 позицій рахункових на суму біля 60.000 зол. Сплата гіпотечного довгу і ревіндикація музейних збірок збільшили видатки вдвоє.

З приросту припадає: 187 чч. на історію мистецтва, 171 на книгозбірню, 355 штихів, 48 дереворитів, 6 літоґрафій, 7 репродукцій; 443 фотоґрафій — у чому 10 мистецьких М. Мокрицького; 72 рисунки (Мегика, Вацика, Драгана, Холотного, давні — Панова, Михайлова); 5 малюнків Труша (3 на єгипетські теми і портрети 1887 р. Франка і Драгоманова, порізані корпорантами в Академічному Домі) і 2 портрети покійного Коцького.

Окрему ґрупу приросту складає збірка фотоґрафічних неґативів бл. п. В. Шухевича 1108 штук типів, видів і людових ґруп. В інших відділах прибуло: 16 предметів побуту, між якими заслугують на особливу увагу — чумацький віз з Березова від п. С. Ґеника, дві сохи поч. XIX. в. і сволок 1789 р. Юркевичів із Львова від п. Децета; 5 килимів кін. XVIII. і поч. XIX. в.; 169 писанок; 58 витинанок з Холмщини; 4 гуцульські глиняні вироби; 8 різьб, у тому царські двері 1691 р.; 17 археольоґічних предметів (в тім 4 палеолітичні); 1 візантійська оловяна привісна печать (булля); 5 зломків камяних кольон з Крилоса від п. ради. Чачковського; 652 монети, 15 банкнотів, 2 медалі; 5 ікон XVI. в., 16 ікон XVII. в., одна велика кін. XVII. в. з гр. кат. митроп. Капітули у Львові, одна з 1718 р.; 18 рукописів, серед яких є 2 оригінальні Д. Зубрицького, один Хмельницького 1650 р., Отечник почаївський 1769 р. і збірник інтермедій XVII. в.; 57 актів XVIII. в., 73 карти; 1 латинсько-польський збірник з метеорольоґії, лікування і малювання; 24 кирил. стародруки з низкою дуже гарних дерево- і сталеритів і 9 рідких латино-польських стародруків.

На цей приріст склалися перш усього — закупна на 5130 зол. і дари: Основника о. Митрополита А. Шептицького 17 рідких стародруків, 4 рукописи, 2 „кунстбухи" XVII.—XVIII. в. і прекрасний чисто-вовняний килим кін. XVIII. в. подільської роботи із стилізованими квітами у вазах, та дари 130 осіб з вкладом 2777 речий: дир. Андрохович з Сокаля, проф. Антонович з Праги, проф. д-р Антоневич з Варшави, Большаков Н. С. з Москви, Бандрівський, проф. Болін Струве з Люнду, Бібліотека Публична з Ленінграду, Видавництво „Д. М. С." з Франції 13, Болгарське Посольство з Праги 2, мітрат Войнаровський зі Львова 40, о. Воскрес з Підгородців 2, Вацик з Берегова 18, Возняк зі Львова, Волицький зі Львова 15, інж. Васюта 13, Видра з Праги, Величко зі Станиславова 8, о. декан Вербинець з Берегів Дол., д-р Гордиський зі Львова 2, о. Горалевич зі Львова 6, радн. Громницький зі Львова, о. Горницький з Білки, Гриневичева зі Львова, Гриневич зі Львова 16, о. крил. Гірняк зі Станиславова, Гриник зі Селиськ, д-р Ґембарович зі Львова, Ґеник з Березова, архиліякон Діонізій зі Львова 2, Дуткевич зі Львова 4, Державний Музей з Чернигова, Драган з Тустанович 2, Драган зі Львова 38, Децет зі Львова, Департамент Штуки Мін. Освіти 3, Етноґраф. Музей в Празі, інж. Земкевич з Варшави 3, о. кан. Зубрицький з Перемишля 3, Зарембський з Ленінграду 2, Жидівська Віроісповідна Громада у Львові 2, Кладочний з Космирина, Кіт з Космирина 58, Колянковський з Білої, Кучченко з Черновець, Комітет Церковний з Хлопчиць, Комарницький з Перемишля, проф. Константинович зі Львова 5, Калужняцька з Дворець 305, Качмарська зі Львова, о. д-р Костельник, Козак зі Львова, Коржнівський з Бразилії 19, Комітет Церковний зі Сколього 13, Консульство СРСР зі Львова, Кричевський з Київа 2, Коханий з Ужгороду, Гр.-кат. Капітула митрополича, д-р Коцюба зі Львова 2, Липинський, Лушпинський з Товстенького 6.

(Докінчення буде.)

несподіванок, важко допустити, щоби уряд хотів надалі підтримувати в офіціяльній термінольогії анахроністичний дивогляд, який служить нині лише зброєю в руках одної україножерної ендецької партії та хіба ще її сателітів, галицьких ренегатів, москвофілів, і який набрав лише образливого для нас характеру. Справа національної термінольогії є справою національної чести і як таку трактує її ціле українське громадянство. Так само трактує воно і внесок Українського Клюбу в тій справі.

Судові справи

Дня 16-го ц. м. на правничій комісії при справі новелізації декрету про судовий устрій двічі забирав слово пос. д-р В. Загайкевич проти доступу адміністраційних службових і військових осіб на судейські посади. Дня 17-го ц. м. пос. д-р І. Блажкевич на ційже комісії виступив проти пропонованої підкомісією вимоги для присяжних суддів, щоби вони мусіли вміти читати й писати по польськи. Вимогу цю комісія справді счеркнула, залишаючи лише вимогу грамотности взагалі (не конче по польськи) і розуміння польської мови.

Господарський плян.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 16. січня 1929.

Є очевидним фактом, що економічний рух на північно-західніх землях усе зміцнюється. Не сьогодня він почався. Волинь памятає господарські наради, зїзди, ради, творення повітових кооп. союзів і т. п. Були-то часи свого роду романтики, так властивої українцям російської займанщини. Часи соломяного вогню, ототожнювання слова з ділом, віри, що „само собою зробиться", що маси „побіжать", аби тільки їм гукнути, що між бажанням і здійсненням його майже нема жадної віддалі й т. д.

А через деякий час настала реакція. Життя почало бити й торощити романтичні пляни. Воно показало, що для кооператорів мало запалу, а що до нього потрібні ще знання; що кооперація, будована зверху на кредитах „Сполем" чи інших, є будівлею на піску; що повітові союзи, не побудовані на життєздатних сільських кооперативах, мусять як не сьогодня — то завтра вмерти, та що взагалі рух, одухотворюваний надіями на сторонні засоби, підмоги й протекціонізм, є рухом псевдокооперативним.

А найголовнішою наукою невблаганого часу було: що кооперація і взагалі економічна робота — не забавка.

На щастя, цей удар не зломив живучих українців і не відняв у них охоти „пробувати" й надалі. Кооперативний рух знову розвинувся. Має він тепер свої добрі сторони: зміцнюється й поширюється ідея самовистарчальности, кооперація будується знизу, ставиться вона фахово й стає народнім господарчим чинником.

Треба до цього додати, що все сказане відноситься лише до частини кооператив, що належать до українського ревізійного союзу. Другаж частина т. зв. українських кооператив, як споживчих, так і кредитових усе ще плентається по чужих вагуміках і не має відваги стати фактично українською. Безідейність і безпрограмовість цих кооператив, у які вмовили, що без чужих підшкірних впорскувань, взагалі на світі не можна жити, — надзвичайно шкодить ширшому кооперативно-господарському здвигові. Як елемент розбиття й дезорієнтації, створюються ще штучно мішані кооперативи з українською більшістю в масі членів і меншістю — в зарядах.

При такому розбитті як кооперативних керманичів, так і членської маси не міг повстати якийсь єдиний господарський плян. А час уже цього вимагає. Саме селянство в розмовах уже упоминається роботи ширшої та ріжносторонньої. На це наводять його потреби щоденного життя: необхідність набувати сіл.-госп. машини й знаряддя, спроваджувати штучні погної й культурне насіння й нарешті шукати корисніших форм збуту своїх продуктів.

Здорова частина українських кооператив (без лапок) виявляє помітну тенденцію розширюватися й розвиватися. Інші-ж, з ростом національної свідомости селянства, все більше тратять органічний звязок з загальним життєвим розмахом мас; в майбутньому вони або віллються з першими в єдиному господарському морі, або завмруть, — це ясно.

Але й та здорова галузь української кооперації не виробила ще собі ясного господарчого пляну. На перешкоді стояло богато причин. Треба було творити те, що було найлекше й до чого був підготовлений бодай деякий ґрунт. Тим найлекшим були споживчі кооперативи, і в цьому напрямку пішла майже вся робота.

Одначе, як сказано вище, селянство вже оглядається за більшим. Самі сільські чисто споживчі кооперативи не можуть уже задовольнити вимог життя. Сільсько-господарська маса потребує більшого, ніж споживчу крамничку, що конкурує з крамничкою жидівською. Є потреба, поза споживчим крамом, у інших предметах сільсько-господарського характеру, а також у зорганізованому збуті своїх продуктів: збіжжа, клочча, меду, хмелю, вощь, грибів і т. п. Продаж усього цього ведеться поза сільською споживчою кооперативою, значіння якої в очах селянства падає через те до мінімума.

Отже, міський тип споживчих кооператив на селах є за вузький. Він мусить улягти змінам і набрати якоїсь іншої форми сільсько-господарської — з уріжноманітненням операцій. Але для цього потрібні з одного боку, відповідні кредитові інституції, а з другого боку — ширші повітові сільсько-господарські кооперативи. Під цей час на всіх північно-західніх землях ні одної такої сільсько-господарської кооперативи нема; натомість польських є чимало й наш селянин обминути їх не може. Нема також і промислових кооператив і не тільки в зреалізованому вигляді, але й в ідеї.

Умови, в яких істнує наша кооперація, що змушена боротися на всі боки проти нищучих замахів, надзвичайно тяжкі. І годі зараз говорити про якусь широку роботу.

Але плян такої ширшої господарської роботи, застосований до сільсько-господарського характеру країни, вже повинен би в нас бути. Маючи такий плян, лекше булоб кооперативи першого ступня наближувати до реального життя й підготовлювати ґрунт до ширших будов. Такий плян моглиб виробити господарські чинники лише спільними силами. Пильнувати-ж його й переводити в життя повинніб спеціяльні повітові, воєвідські й краєва господарські ради, зложені з представників усіх видів кооператив та інших сільсько-господарських організацій.

Оскільки є життєвою потреба подібних обєднуючих і кермуючих господарських органів, свідчить факт повстання в одному з повітів Волині подібного провізоричного обєднуючого осередку під назвою „інструкторського відділу" при одній з установ.

В. Островський.

„Хора справа" і хороблива уява.

„Хора справа", — це, на думку органу Мілюкова „Последнія Новости", справа змагань до самостійности, які все наново проявляються в межах Радянського Союзу. А хороблива уява московської еміграції з приводу цих змагань малює собі страшні картини національного утиску над москалями на Україні під більшовицьким пануванням.

Істнує в Парижі журнал „Прометей", присвячений обороні національних інтересів народів Кавказу, України й Туркестану. В цьому органі один професор українського університету в Празі умістив статтю, де висловив теоретичний погляд, що „кожний нарід має право для оборони себе від нападаючих, вступати в переговори з іншими народами та їх урядами і ставити питання про свою незалежність на міжнародній ґрунт".

Ця стаття вивела з рівноваги й орган московських соціялістів-революціонерів групи Керенського „Дни" й орган Мілюкова „Последнія Новости".

Керенський з усіх сил старається переконати автора, що за винятком „односторонного" відділення національностей (а власне тут „собака закопана", як кажуть німці), він є справжній федераліст, який завсіди обороняв автономію України. Ми добре знаємо, як він це робив, і тому розуміємо автора цитованої статті, коли він уважає Керенського за крайнього централіста і представника народу-гнобителя.

„Последнія Новости" уважають, що в Радянському Союзі панує нездорова як соціяльна, так і політична атмосфера. Одначе вони не мають жадного зрозуміння і не хотять мати його для самостійницьких змагань в границях Радянського Союза. Вони уважають за потрібне, так само як це роблять „Дни", годувати свою публику брехливими „листами з Москви" париського виробу.

„Дни" надрукували, а „Последнія Новости" з коментарами передруковують один такий „лист з Москви", в якому оповідається стара байка про те, ніби більшовики жорстоко переслідують „великоруський шовінізм" і підтримують націоналізм інших народів. „Це протиставлення пробують навіть, марксівським методом, угрунтувати з соціяльного боку. Як показується, націоналістично настроєними є в межах Російської Федеративної Радянської Республики і в національних республиках „кулаки". Та коли московських „кулаків" треба викорінити з коренем, узбекстанських та інших „кулаків" треба навпаки підтримувати, „бо властивий цим елементам шовінізм є знарядом самооборони проти великоруського шовінізму". Не можна вигадати більше діявольської політики і більше сприятливої для селян-тистів, ніж ця, яку кореспондент приписує Сталінові та Ларінові. В імя цеї політики відбувається також насильна „українізація пролетаріяту".

Ми знаємо, що свого часу власне Ларін счинив крик у Москві з приводу утисків над жидівською та московською меншістю, яких ніби то допускаються над ними на Україні та з приводу „примусової" українізації пролетаріяту на Україні.

А тепер раптом на сторінках московської еміграційної преси цей самий Ларін заявляється сторонником винищення московських куркулів і підтримування українських та інших. Спекуляція цеї преси ясна — вона хоче зовсім природний процес відродження та розросту сили української нації, який відбувається в рамах Радянського Союзу, не зважаючи на всі перешкоди, й здобувається тяжкою боротьбою, представити, як штучний витвір.

Була колись серед москалів популярною брехня про те, що український рух, це „австрійська інтрига", пробують вони тепер зробити з нього інтригу більшовицьку. Політика людей, які привикли боротися зі своїми ворогами брехнею та провокацією. Та українська народня мудрість слушно каже: „брехнею світ пройдеш, та назад не вернешся". Таке сталося вже і з московською еміграцією.

Якої вони співають!

Про мандрівний хор українських студентів з Варшави.

Студенти українці варшавських високих шкіл улаштували виступи свого хору в ріжних містах Волині, а між іншим і в Луцьку. Мета дуже добра: допомогти незаможним студентам. Молодь — наша надія. Хто-ж не відгукнеться на її заклик! І по інших містах українське громадянство на те щиро відгукалося.

Інакше вийшло в Луцьку. Тут до кожної справи мусять прикласти руку реґіоналісти, щоб її... попсувати. Де-кому з тих кол захотілося зі студентського виступу надбати капітал. В числі організаторів прозвучало прізвище: Сегейда (посла чи його брата студента). А далі таке: „Просвіта" запропонувала своє помешкання й цілковито безплатно. Відповідь була коротка: польське громадянство до „Просвіти" не піде, а українське громадянство „Просвіту" теж бойкотує.

Під цим „українським громадянством" треба розуміти кількох „реґіоналістів", що для відтягнення публики від „Просвіти", закладають „реґіональний" клюб „Рідна Хата", в той час як усе українське громадянство підтримує „Просвіту".

„Нам аби більше грошей!" заявили організатори та йдучи до цеї мети, улаштували концерт-баль у „домі стоважишень польскіх", заплативши за помешкання 150 зол. Українське громадянство, ображене таким зневаженням „Просвіти" й такими сучасними студентськими „ідеалами" (грунт то форса!) концерт-баль абойкотувало. Було на ньому всього кількох „реґіоналістів", головним чином з прихильників польонофільської „Рідної Хати". А решта — чужинці. В результаті — матеріяльний підсумок нижчий, ніж міг би бути в „Просвіті".

Але важне що інше: те гірке почуття, що викликали студенти, той страх за майбутнє нації, що впаде на руки цеї сучасної молоді. Невже в вас, панове, ще в такому молодому віці найвищою метою є гроші, незалежно від того, звідки вони походять? А щож буде з вами далі? Невже-ж для вас нема жадного почуття до братів, до „Просвіти", до національної ідеї? Невжеж вам байдуже, що українське громадянство червоніє за вашу безпринціповість?

Просвітянин.

Ще про православний церковний собор.

Вияснення посла Ів. Власовського.

Від посла Івана Власовського (член клюбу УСРП) дістаємо такого листа:

Прошу Шановну Редакцію не відмовити умістити на сторінках „Діла" цих кілька слів вияснення, викликаних статтею п. В. Островського „До церковного собору" в чч. 7. і 8. „Діла" за цей рік.

Критикуючи в названій статті проект „Положенія о предсоборном присутствіи", надрукований в російській газеті „За Свободу" (ч. 299 мин. року), п. В. Островський пише: „Згаданий проект ординації чи правильника Передсоборної Ради був опрацьований спеціяльною комісією, виділеною зі складу митрополитальної Ради. До цієї комісії входили представники українців і білорусинів. Тому то ще більше здивування викликає цей проект, у якому національний момент цілковито пропущений" („Діло" ч. 7.).

Як член названої п. Островським комісії, в котру був обраний Митрополитальною Радою як раз в характері представника від українців, мушу

ВІДГУКИ ДНЯ.

На ріках вавилонських...

Національна жалоба — добра річ. Добра, потрібна, хосенна, корисна, повчаюча і виховуюча. Залежить тільки, по чім ця жалоба, хто має її додержати і хто її постановляє.

Щодо першої умовини — „по чім" — то нема сумніву, що в нас є до цього підстави. Мало того. Кожний рік приносить стільки нових нещасливих подій, що напевно за десять літ можна з того приводу робити жалобу.

Щодо другої — „хто має її робити" — теж ясно. Що правда досі ще непорішено, чи обовязані до цього 4, 5, 6 чи 7 міліонів. Українці впевняють, що сім, поляки бігмаються, що чотири, але ні одні ні другі напевно не знають і тільки страшать. На кожний випадок є кому жалобу робити.

Третє питання — „хто її постановляє" — тут справа трішо заплутана.

Уявляю собі, що такі всякі жалоби повинні би заряджати батьки народу. В нас на батьків народу в останнім десятиліттї був трохи неврожай і тому не дивниця, що забрали голос внуки народу.

Дехто з цього приводу кривився, дехто відказував, але тільки тоді, як говорив неофіціяльно. Офіціяльно кожний поголився, бо плисти проти хвилі в нас нікому й не снилося.

Проголошено жалобу.

Отже ніяких публичних забав, вечерниць, балів, а весь зайвий заробок на „Рідну Школу"...

Теоретично: Рідна Школа дістане в одному році стільки грошей, що забезпечить своє істнування на два-три століття.

Практично: Ще не знати.

А тимчасом...

— Йдете, пане-лію, на „Маланку"?

— Ні, пан-бродію, Волю дати на „Рідну Школу".

Обидва стрічаються в „Багателі"...

А в іншім місці:

— Хто зна, чи це не вийде нам на добре, що цього року не вільно бавитися публично.

— Певно, що так.

— А з каварнями як?

— Ну... Каварні, маю враження, не підтягнені під публичні забави.

— Ще каварні... може, але „бар" не повинен би...

— Напевно ні.

Обидва стрічаються в „барі" „Варшави".

Ще ніколи року не сумували так українці, на „Маланки", як у році національної жалоби.

Бесіда — майже порожна. Молоді танцери поважно засіли до карт (Ремі, Рамі, Румі), старші поважно походжали по салях (одна, дві, три). А все це під серпанком чорної крепи десятиліття. Ніхто й не думав про гучну забаву, бо раз — публична саля, а друге — жалоба.

Зате в приватній „Багателі", „Варшаві", „Люврі" — лихом об землю, грішми об стіл, а душею об танцерку. Над раном, кажуть, тринацята платня різала гопака з дванацятою, а вексель чарльстонував з позичкою.

Національна жалоба, сувора і безкомпромісова, вперше перейшлася по Львові...

Можна собі представити, скільки заробить „Рідна Школа", коли ця сувора пані постійно засяде в нашім місті.

А внуки народу можуть бути горді. Добре обдумане і консеквентно переводжене діло, мусить дати відповідні наслідки.

Галактіон Чінка.

ствердити: 1) проект ординації чи правильника Передсоборної Ради, надрукований в ч. 299 газети „За Свободу", зовсім не є проектом, опрацьованим ніби тою організаційною по скликанні собора комісією; 2) Комісія та не займалася жадним проектом ординації чи правильника Передсоборної Ради, як і взагалі питання про створення такої Ради не було предметом нарад ані в комісії, ані в Митрополитальній Раді. А тому і закиди „представникам українців і білоруснів", котрі робить п. Островський, розбираючи проект ординації Передсоборної Ради, уміщений в газеті „За Свободу", спрямовані абсолютно не по адресі. Таке „непорозуміння" з тим проектом у п. Островського видається дивним, коли зважити, що в тому-ж ч. 299 редакція газети „За Свободу" пише „Сегодня мы опубликовываем доставленный нам сторонниками соборнаго строя в нашей провосл. церкви проект положенія о предсоборном присутствіи..." Невже під цими „сторонниками соборнаго строя" п. Островський міг зрозуміти митрополитальні сфери? Алеж редакція газети ясно далі пише: „Нельзя отрицать того, что он (доставлений їй проект) совершеннее проекта синодального..." Мені невідомо, чи є який синодальний проект ординації Передсоборної Ради (здається теж нема), але знов категорично стверджую, що комісія, виділена Митрополитальною Радою в серпні мин. року, питанням про утворення виборної Передсоборної Ради, чи якої іншої, зовсім не займалася, виробляючи постанову про вибори до самого церковного собору, а також регуляміном для того собору. Проект же ординації Передсоборної Ради, критиці котрого п. Островський присвятив свою статтю в „Ділі", є очевидно приватною ініціятивою, а походить, як видко, з російських кол.

З поважанням

Ів. Власовський, посол до сойму

м. Луцьк, 14. січня 1929.

СВЯТО ЙОРДАНУ У ЛЬВОВІ.

Львів, 19. січня 1929.

Цьогорічний день Йордану зимний і сніжний з заметілю. Але не зважаючи на те, традиційне свячення води у львівському Ринку відбувається при небувалій скількости народу. В святі, що почалося в 10. год. ранку, беруть участь усі львівські парохії з процесіями і все столичне греко-католицьке духовенство. В церемоніяльному поході бачимо представників усіх наших центральних установ. Впорядчиками походу пластуни. Сам похід робить імпозантне враження. В цілому Ринку гомонять українські коляди і щедрівки, співані як окремими хорами, так і поодинокими процесійними відділами. Незабутній образ!

Сам акт свячення води відбувся в басейні напроти аптики Терлецького. Обряду свячення доконав в заступстві о. митрополита о. мітрат Базюк в асисті всіх членів греко-католицької митрополичої капітули і численного львівського духовенства. Співали на переміну хор питомців греко-кат. духовної семинарії і хор ради. Купчинського. Весь Ринок був набитий богатотисячною масою народу. Трамваєвий і всякий інший комунікаційний рух був у часі свята цілком припинений. Ціле свято відбулося в зразковому порядку. По скінченні свята біля басейну товпилися вірні, що брали свячену воду, до другої години пополудні.

Рівночасно відбувався другий акт свячення води перед статуєю Богоматері на Марійській площі. Це свято урядили військові частини для греко-католицьких жовнірів львівської залоги. В тому святі взяли участь представники ґенераліції і цивільної влади. Відправляв військовий духовник майор о. Стеткевич. В святі приймали участь, як довідуємося з польської преси, і римо-католицькі капеляни. Почесний відділ війська віддав три сальви, а в часі свята грала орхестра. В тому Йордані взяли участь також представники Ставропігії та „Народнього Дому" і трохи польської публики.

Третє свято Йордану для православних жовнірів львівської залоги відбулося при вул. Курковій при співучасти почесного відділу війська, орхестри і кольонії православних мешканців Львова — еміґрантів. Брали участь у ньому і деякі інші москвофіли. На цьому святі були теж представники військової і цивільної влади. Учасників разом з цікавими не було більше двох сотень.

—o—

Вийшли на волю.

Нас повідомляють, що разом з д-ром Богданом Гнатевичем вийшло на волю дня 15. І. ц. р. ще кілька осіб, що були арештовані в перших днях листопада 1928 р., а саме студенти: Пляцко, Ґела, Шиманський і Мурин.

—o—

Арештування селян із Батятич.

Вступне слідство в справі кровавих подій в Батятичах біля Жовкви вже покінчене. Дня 18. січня привезли до львівських арештів арештованих (на припоручення сл. судді Дуніковського зі Львова, що веде слідство) *28 батятицьких селян*. Їм закидають злочин публ. насильства. Між арештованими є *девять жінок* й одна *16-літня дівчина* Настя Барилка. Кількох із арештованих є ранені сальвою поліції, а то: Степ. Чобернак (в ногу), Вас. Курович (у шию) й Ева Забра (в руку). Цих арештованих віддали до вязничного шпиталю.

—o—

Пос. Роя про українців у польськім війську.

Варшава, 20. січня. Дня 18. січня на засіданні сойм. бюджетової комісії підчас дискусії над бюджетом мін-ства військових справ пос. Роя (Ст. Хл., бувший генерал) звернув увагу, що в деяких полках є до 40 проц. інших національностей, головно українців. Він гадає, що з політичних і бюджетових причин було би справедливо позволити українцям зорґанізувати українські полки.

—o—

Польський уряд годиться на переговори з СРСР.

Льондон, 20. січня 1929.

Варшава, 20. січня. Польський посол у Москві Патек вручив 19. січня нар. комісареві зак. справ відповідь польського уряду на останню більшовицьку ноту. Відповідь цю привіз зі собою пос. Патек із Варшави. В ноті сказано м. і., що коли Зл. Держави ратифікували Кельоґів пакт без змін, то польський уряд може зачати переговори з урядом СРСР у справі предкладаного протоколу. Польський уряд висловлює вдоволення, що СРСР не має нічого проти участи Румунії в протоколі. Щодо предложення більшовицького уряду, щоби Польща взяла ініціятиву в справі вияснення становища Румунії щодо приступлення її до будучого протоколу, то польський уряд готовий до цеї ініціятиви. Балтійські держави заявили, що вони готові приступити до Кельоґового пакту, тож їх правне становище не ріжниться нічим від становища інших держав, які зголосили приступлення до пакту, але ще його не ратифікували. Що їх парляменти досі не ратифікували пакту, це не може бути арґументом, щоби ці держави поминути в предложенні уряду СРСР, хочби з тої причини, що досі і Польща не ратифікувала Кельоґового пакту, але це не перешкодило більшовицькому урядові предкладати Польщі підписання протоколу. Польський уряд далі піддержує своє становище, що балтійські держави: коли висловлять готовість, повинні взяти участь у підписанні протоколу, незалежно від того, чи в хвилі підписання його Кельоґів пакт буде ратифікований нею чи іншою балтійською державою.

Аманула готовиться до війни.

Аманула є тепер у Кандахарі (343 км. від Кабулу) і до двох місяців хоче зорґанізувати армію, а як сніги стають у горах, впрушити на Кабул. На домі, в якім живе Аманула, має королівський прапор. „Дейли Експрес" приносить вістку, що Аманула утік із столиці не літаком, а переодягнений перекрався нічю почерез повстанський табор. Покищо Аманулу проголосять королем Кандахару. До Кандахару поїде й брат Аманули 3-день ний король Іная Улаг. Аманула готовиться до походу на Кабул; має 4000 армію з вірного племени Дюрані та Монанд. Вожд повстанців Бача Сакао (що в перекладі значить „син водоноса") проголосив себе королем під іменем Габіб Улаг Хан Ґазі.

Більшовицька кіннота над афґанським кордоном.

Москва, 20. січня. В більшовицьких колах постановили пересунути відділи кінноти в напрямі Афґану. Сталін скликав нараду комінтерну в афґанській справі. Постановили оживити комун. акцію в Афґані й Індії.

Перша вістка від Бирда з Антарктика.

Ню Йорк, 20. січня. „Ню Йорк Таймс" одержали радіотелеґраму від свого кореспондента Руселя Овена, співучасника Бирдової виправи, надану з ледових гір Антарктику. Радіотелеґраму надав радіооператор Карло Петерсен. В першиг днях січня виправа впрушила із собаками, запряженими до санок із Заливу Китів через Ледяну Барієру до місця віддаленого 20 км. Є це біля давнього операційного Амундсенового становища. Місце доволі гладке, що надається до старту й причалювання літаків.

—o—

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Влом до редакції „Діла".** В ночі з четверга на пятницю львівські вломники у своїм систематичнім огляді місцевих кас відвідали також і „Діло". До будинку „Просвіти" ввійшли вони імовірно в 4-ій год. перед досвітком, коли до друкарні приходять деякі робітники. До льокалю редакції та адміністрації ввійшли вони „нормально", відчинивши витрихами вертгаймівські замки. З бюрка директора адміністрації взяли вони лише дрібні гроші. Залізна каса, що стоїть у бічній телефонній кімнаті була, як звичайно, відчинена, на знак, що в ній збережені на спомин зразки старої австрійської та російської валюти. Злодії, що є ревними колекціонерами нової валюти, лишили нетиканими, з погордою, всі ті старі гроші. У кімнаті головного редактора, в бюрку, також шукали за грішми і витрусили з нього багато рукописів, листів та часописів і книжок. Відійшли тихо, так само як увійшли, імовірно розчаровані, що не найшли грубих долярів.

— **Розвязування „Лугів".** „Дзеннік" станиславівського воєвідства за грудень 1928 повідомляє про розвязання 9 лугових товариств у Рогатинщині (Уїзд, Потік, Помонята, Хохонів, Жовчів, Колоколин, Григорів, Яче і Дрищів). Після того розвязано ще дальші лугові товариства в Рогатинщині в таких селах: Бабухів, Конюшки, Дібринів, Залипе, Підгороде, Обельниця і Вища. Перше вже розвязано „Луги" в Псарах, Деговів

і Лучинцях. З сорок кількох „Лугів" у повіті лишилося ледви кілька.

— **Українїка.** У берлінській „Берзен-Цайтунг" з дня 4-го і 11-го ц. м. находимо дві вступні статті про українську справу: „Українське питання" і „Бесарабське питання" капітана Ганса Роде.

— **Гурток ім. Ольги Кобилянської.** У Чернівцях заснувався гурток буковинських критиків, які хотять видати низку студій про культурне та літературне життя на Буковині, перед війною і після війни. Головна їх мета: „посередничити між культурою села і міста, між інтелігентом і мужиком".

— **Гімназійні реформи.** Зміна пляну годин, яку заводить міністерство освіти, має на меті, як каже „Дзеннік Устав" узгіднити плян нижчої гімназії з вищою. Скількість годин на тиждень буде зведена до 30. Від шкільного року 1929-30 година лекції тріватиме 50 хвилин.

— **Комендант поліції у спілці з бандитом.** У Камінці Струмиловій арештували місцевого коменданта поліції Новака, який увійшов у порозуміння з бандитом Лиском, намовляючи його вбити домовласника Очковського. Новак мав роман з жінкою Очковського і хотів його позбутись. Лискові він пропонував гроші, коли вбє Очковського, вспокоюючи його, що він подбає, щоби ніхто про це не довідався. Новака відставили до вязниці в Золочеві.

— **Трагедія в ресторані.** У Варшаві застрілився станиславівський майор Гартінг, який виїхав туди для полагоди якихось справ. Зайшовши до ресторану в товаристві одної дами і одного ротмистра, попав у конфлікт з одним урядовцем міністерства військових справ, який образив даму, що сиділа з Гартінгом. Пяний урядовець спровадив інспекційного офіцира з команди міста, щоби завести Гартінга та його товариша до команди. Гартінг почав суперечку з інспекційним офіцером. Коли в це вмішалась дама і зневажила Гартінга, він вражений у своїй чести застрілився у присутности всього товариства.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні** пишуть нам: Дня 18-го ц. м. відбудеться тут відчит інж. екон. А. Базилевського п. з. „Вигляди організації хліборобської кляси в межах української консервативної держави".

— **Жертви науки.** Два льондонські, 29-літні брати, лікарі Сміт, відомі дослідники недуги рака, підрізали собі горло. На дверях лишили таку заяву: „До відома народу! Ми присвятили своє життя дослідам рака і через це збідніли. Причиною нашого вчинку — нужда. Життя не вартне того, щоби жити". Сміти оголосили кілька цінних студій. Працювали над радом і лікували ним, витрачуючи на це всі свої засоби. Державна підмога, щодо якої вони робили заходи, спізнилася.

— **Що таке словини?** В останнім числі румунського журналу „Нова Румунія", видаваного французькою мовою, находимо пікантну статтю Жоржа Ґреціяно „Про етнічні меншости в Румунії". Послухайте: „У Румунії живуть такі словини: поляки, росіяни, русини, українці та болгари... Молдавія була від віків у близьких звязках з Польщею і підпала під вплив Ц цивілізації. Підчас ріжних громадянських воєн, революцій і національних повстань у 19 віці, численні польські емігранти внемігрували на Буковину, Молдавщину і до Бесарабії. Звідси деякі румунські прізвища мають закінчення на „ski". Росіяни є з одного боку вірними підданими царя; вони виринули в 1812 р., коли Романови анектували цю багату провінцію, а з другого боку русифікованими молдаванцями. Українці, що живуть здебільша в околиці Хотина і звідти внемігрували на Буковину, стали поселенцями в Бесарабії під насильними заходами ріжних царських урядів, які заступили ними румунських селян". Одним словом: словини це непорозуміння; чиста нація це румуни.

— **Ріжні вістки.** У Парижі докопались після двох літ праці до теплих джерел на глибині 500 метрів; їх ужиють до місцевої великої купальні. — У Тосканії, в м. Чітта ді Кастельо відчули цими днями сильний землетрус напротязі 5 секунд. Населення втікло з домів, хоча було студено. Шкід не було. — По причині заметілі Ленінград відрізаний від інших міст. — Ліндберґ приняв пропозицію панамериканського летунського тов-а, аби перший почав постійну комунікацію між Гаваною і панамським каналом. — Жінка мадярського премієра Бетлена, Марія, стала письменницею. Її книжка „Оповідання сумного міста" перекладена на італійську мову. Весною має йти в Міляно та Будапешті її нова пєса. — Другий 19-літній син англійського князя Пемброк виїхав до Німеччини, щоби стати фільмовим актором. — Нова рекордова ціна на ню-йоркській біржі така: за одно місце маклера заплатили 600.000 дол. Европейський конґрес дентистів призначений на 18. травня в Будапешті. — З французької африканської леґії втік один австрієць, один англієць і один румун. — Потонув англ. рибальчий пароплав „Томас Гарді" на півн. морі з 16 людьми. — Помер париський лікар Фердинанд Відаль у 67 р. життя, відомий з дослідів над черевним тифом.

— **Доля наших співаків.** Черновецький „Час" повідомляє, що два наші співаки Д. Руснак і О.

Небувала нагода заосмотритися в першорядні товарі!

ЦІЛКОМ ДАРОМ! **ЦІЛКОМ ДАРОМ!**

ФІРМА БЕРТА ШГАРК :: МАГАЗИН ПАНСЬКИХ - ЖІНОЧОГО БІЛЛЯ :: ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА ч. 3.

як також

ФІРМА „АНДРЕ" :: :: МАГАЗИН МУЖЕСЬКИХ МОД :: :: :: ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА ч. 9. :.

постановили для своєї П. Т. КЛІЄНТЕЛІ, в вдячности за дотеперішнє її довіря **один ґратісовий день в місяці січні ц. р.,** в котрім то дні, кожний може заосмотритися у цих фірмах в товарі після свого вибору і довільної кількости цілком даром!

Цей день, буде публично в присутности нотара, з повседневих днів місяця січня вильосований дня 4. лютого ц. р. в год. 3-ій пополудни в льокалі фірми **„АНДРЕ"** при пл. Марійській ч. 9. — Вислід льосовання подасться до публично відома в денниках. Виборцям жеребу, які мали щастя у вильосованім дні, набути товарі у повищих фірм і него доважуть одержаними при закупні оригінальними бльочками, **звернеться в цілости, готівкою гроші, які вони зложили при набуттю тих товарів.**

Чим частіше, чим інтензивніше буде хто користати в місяці січні з услуг повищих магазинів, тим певніше може числити на виграну.

Тому користайте з нагоди набуття першорядних товарів цілком даром!!!

1199 **Величезний вибір. — Ціни незмінені.** 1—3

Гишка, які виїхали осіню „в світ за очі на заробітки" спершу пристали до хору донських козаків, а потім розїхались. О. Гишка виїхав до Міляно продовжувати науку співу, а Д. Руснак виступає як соліст в українських піснях у... російськім хорі, що тепер виступає в Ніцці, а звідти їде до Італії.

— **Селянин, що має привиди.** Є ним Іван Галак, 52-літній господар з Урича зі Скільщини. Від осени минулого року його навідують марева святих. Перше явилось йому, коли пас коні на леваді. Він побачив хоругов, хрест і Св. Тайни, а в згуках небесних дзвонів почув пророцтво, що спатиме три дні. Так і сталось. Коли прокинувся після трьох днів, почав по наказу нової неземної постаті будувати каплицю та катакомби. Йому допомогли у цьому місцеві селяни та дооколичні. Люди зїзджаються з ріжних сіл і слухають Галака, який почуває себе покликаним проповідувати слово боже.

— **Легкий заробіток.** Недавно, перед Різдвяними святами, париська фірма Муссу дала до всієї мадярської преси великі оголошення про жіноче білля та шовки. При замовленні треба було вислати їй 25 франків задатку. Таких найшлось багато, але ніодин із них не дістав нічого. Цими днями вернулось з Парижа до Будапешту яких 150 переказів по 25 франків, тому, що ошуканець, який дав це оголошення вважав розумним завчасу щезнути.

— **Серце ката.** Париський кат Дайблер виграв цікавий процес. Він домагався виселення одного комірника в своїм домі, щоби заняти його мешкання. У мотиві своєї скарги він додав лікарське свідоцтво, вказуючи на те, що він нездужає на серце і не може ходити по сходах. Суд признав його скаргу виправданою. Видко, що сходи роблять на ката більше враження, ніж вид засудженого, коли він його вішає.

— **Анальфабети в Мадярщині.** Школи в столиці цеї держави зовсім не відповідають імпозантному, европейському виглядові міста. Вони тісні, негігієнічні; в одній малій кімнатці сидить нераз збитих 60—70 дітей. У Будапешті є 44 анальфабетів, а в сусіднім місті Вац 10 проц. населення. В усій Мадярщині є 15 проц. неграмотних.

Театри.

Великий Міський Театр:
Вівторок 22-го, г. 7·30 веч. „Мадам Батерфлай", виступ японської співачки Теіко Кіна.

Кіна.

„Аполльо": „На провесні" Жеромського.
„Лев": „Тінь гарему".
„Оала": Шопен".
„Палас": „Венецький карнавал".
„Фатаморгана" „Пікова дама".

З судової салі.

Евген Скіцький та Іван Штокало перед судом присяглих.

Другий день розправи.

В пятницю 18. січня ц. р. продовжувано дальше розправу проти обох обвинувачених. На салі нині більше публики і більше зацікавлення розправою.

Внесення обор. д-ра Глушкевича.

На вступі нинішньої розправи просив обор. д-р Глушкевич трибунал покликати цілий ряд свідків, передовсім чотирьох засуджених наглим судом, на ту обставину, що вони не втаємничували ані обв. Скіцького, ані обв. Штокала про напад на почту та що обв. Скіцький не був у середині, в почт. бюрі разом з ними. Дальше просив покликати родичів обв. Скіцького на ту обставину, що критичного дня обв. Скіцький був убраний в темне убрання, а не в ясне, як це зізнавали свідки, почтові уряднички, а до того мав вишивану сорочку, а не ясну з ковнірцем. Батька обв. Штокала просить обор. переслухати на ту обставину, що він сам особисто був присутній при замовлюванню авта Ординцем і бачив, як цей вписував до книги замовлень та лишив 1 доля завдатку. Крім того просить покликати цілий ряд інших свідків.

Прок. Сивуляк спротивився всім внесенням оборони, кажучи, що вони неістотні або маловажні для справи.

Обор. д-р Глушкевич у своїй репліці збивав узасаднення прокуратора і пригадав трибуналові, що безпосередніх, матеріяльних доказів вини обвинуваченим не подано в акті обвинувачення та просить ще раз, щоби трибунал прихилився до внесень оборони. При тому зазначує, що зізнання запропонованих свідків внесуть богато освідомлення до цілої справи, тим більше, що є лише психольогічні познаки вини обох обвинувачених.

Трибунал по півгодинній нараді допустив кількох важніших свідків (чотирох засуджених наглим судом і родичів обох обвинувачених).

Після того перервано розправу на кілька днів, аж засуджені наглим судом прийдуть до Львова.

За зневаження державного прапору.

Того самого дня (18. січня ц. р.) відбулася розправа перед звичайним трибуналом проти трьох молодих селян зі села Вільки ад Вербиця, пов. Рава Руська, а саме: Теодора Ярмоли, 21 літ, гр.-кат., Андрія Ґіля, 21 літ, гр.-кат., жонатого, та Івана Зради, 18 літ, гр.-кат. Розправі проводив радн. Зґуральський.

Прокуратура обвинувачувала тих трьох молодих селян за те, що вони зневажили і знищили державну хоругов у дні 10/XI. 1928 р., якою був прикрашений шкільний будинок у селі Вільці ад Вербиця, чим допустилися злочину з 22 арт. розп. През. Річип. 1 з § 468 карного закону. Обвинувачені справді признались на поліції та перед слідчим суддею до злочину, але зазначили, що зробили це на те, щоб напакостити учителеві, а не тому, що є членами руханк.-пожар. т-ва „Луг", як це казав прокуратор. На розправі признались всі три обвинувачені до вини, але ще раз зазначили, що знищили хоругов лиш тому, що учитель Манік лаяв їх образливими словами кілька днів перед державним святом.

На питання обор. д-ра Ганкевича відповідають, що в селі висіли того дня ще й на інших будинках польські хоругви, але їх ніхто навіть не доторкнувся.

Переслуханий св. Манік, учитель, признається, що накинувся з лайкою, але лише на малих дітей, що бігали біля школи, а не на хлопців, які стояли тоді на дорові.

Трибунал по нараді засудив обв. Ярмолу на 2 і пів місяця тюрми, а обв. Ґіля і Зраду по 2 місяці із завішенням кари. Обв. Ярмола мусить свою кару відсидіти, тому, що вже був караний. Замітне, що трибунал відкинув свідків оборони д-ра Дашкевича) на ту обставину, що руханково-пожарничі т-ва „Луг" є цілком аполітичні.

Дописи.

РУДКИ. (Спростування). На донос з Рудок дістали ми таке спростування: Покликуючися на постанови обовязуючого пресового закона, прошу дотично поміщеної в часописі „Діло" з дня 12. І. ц. р. ч. 8. дописі „З Рудок. Український посол проти Рідної Школи і Просвіти" помістити в тійже часописі слідуюче спростовання: Неправдою є, нібито підписаний на засіданні громадської Ради в Купновичах Старих дня 1. січня 1929 старався зогидити нашу найцінніщу українську інституцію „Рідну Школу", і промовляв проти утілення

підмоги для „Рідної Школи", а за те правдою є, що підписаний представив потребу жертвенности на „Рідну Школу", закликав до ухвалення підмоги для „Рідної Школи", але при тім піддав критичній оцінці теперішний провід „Рідної Школи", та голосував згідно зі своєю промовою разом з радними своїми однодумцями за вставленням у буджет громадський підмоги для „Рідної Школи", що остаточно сам дописувач признає. Неправдою також є, що я на цім засіданні виступив проти підмоги для Тов. „Просвіта", а за те правдою є, що я промовляв і ставив внесення на уділення підмоги філії „Просвіти" в Рудках і Читальні „Просвіти" в Купновичах Старих, а то з цеї причини, що філія „Просвіти" в Рудках цілком не винна для браку фондів, а Читальня „Просвіти" в Купновичах стративши все майно в часі війни досі є без жадної бібліотеки. З поважанням **Микола Рогуцький**. Купновичі Старі, 15 січня 1929.

КОСІВ. (Перед виборами до Каси Хорих у косівському повіті). Дня 17. лютого відбудуться вибори до Каси Хорих у Косівщині, де українських обезпечених і працедавців є цілих 80 проц. Самозрозуміло, що українці повинні взяти Касу Хорих у свої руки, проти чого не повинна мати нічого ніяка людина з почуттям справедливости. Одначе не так у нас, де чужі чинники розслілися в Касі Хорих і хочуть верховодити в ній і дальше. Щоб вибороти українському елементові належне йому представництво в Касі Хорих, завязалася у нас екзекутива обєднаних українських комітетів для переведення виборів до Каси Хорих у косівському повіті, в склад якої увійшли громадяни, які дають запоруку, що поведуть справу вміло — на добро всього заінтересованого населення. Екзекутива заслуговує на повне довіря всіх українців, обезпечених і працедавців, і тому всі її почини й заходи треба піддержати як слід. Зокрема проситься всіх заінтересованих: 1) не вдаватися тепер в ніякі звязки з чужими для українського обезпеченого угрупуваннями, 2) не давати втягнути себе на лісти кандидатів, які будуть творити чужі підприємці чи навіть чужі нам робітничі угрупування (всякі „związki"), ані таких ліст не підписувати, бо вони всі мають на меті розбити українських обезпечених на те, щоб самим найбільше скористати, що нам вже життя показало, 3) взяти всім українським виборцям без винятку участь у голосуванні, 4) голосувати тільки на одну українську лісту, яку на днях оголосить екзекутива, 5) не піддатися евентуальним погрозам працедавців-фірм, які хотілиб вас примусити голосувати на їх чи іншу лісту, 6) всякі зарядження чи інструкції, видані екзекутивою, виконувати в час солідно і совісно, 7) про всякі евент. надужиття чи погрози заінтересованих осіб або фірм подавати негайно до відома екзекутиві (канцелярія адвоката д-ра Рондяка). Здаємо собі вповні справу з того, що противна нам сторона вжиє при виборах ріжних засобів, як підкупство, застрашування, спекуляції, приманювання ріжними обіцянками, маючи до розпорядимости свої капітали. Ні спекуляція, ні капітали чужинців нехай нас не лякають! Навпаки: нехай нас більше гартують, єднають! Побіда наша певна, бо за нами право і наша сила — вміймо їх тільки добре використати!

Літературний куток.

— Помер у 71. р. життя чеський письменник Франта Жупан. Його дійсне прізвище Франц Прохазка. Він був ґімназійним учителем від 1886. Написав цілу низку історичних оповідань, з вояцького життя, маломістечкового та шкільного. Славним став 2-томовою повістю „Пепанек Нездара", що є малюнком життя нероби, по зразку американських авторів. Гумор Жупана мав сильну своєрідну домішку.

— За минулий рік признанено в Німеччині т. зв. нагороду Кляйста за новелі „Бунт рибалок з Св. Варвара". Автор: Сеґерс. Німець? скандинавець? анґлієць? Читачі не знали, чи це переклад чи оригінал. Тим менше сподівалися, що його притаєне імя — Анна. Муж довіря, який має право сам призначувати цю визначну нагороду, Ганс Генні Ян, каже про своє рішення так: „Я признав її 28-літній Анні Сеґерс, тому, що відчув її сильний талант у формі. При великій ясности та простоті будови речень і добору слів в обох новелях її збірки відчуваємо супроводний тон ріжностороннього змісту, що доводить акцію до великого напруження". Який зміст цеї книжки? Проста історія життя бідних рибалок на двох-трьох острівцях. Вони їдуть на море, в сонце чи мряку, щоби для великого підприємства, яке їх наймає, ловити рибу. Вічно бідують, борються між собою за два сотики, глядять на злиденні діти, інколи бунтуються. Та тоді звичайно зявляється між ними „промовець", який уміє їх заохотити до праці і витягнути на нову морську нужду. На його голову розписують нагороду: хто з них позбудеться його? Рибалки там змальовані могли бути кожної національности: кельтійські або балтійські. Сюжет має наскрізь загально-людський характер.

Цікаве, що Анна Сеґерс друга жінка, яка дістала Кляйстову нагороду. Перед нею нагородили Агнес Міґель.

Нові книжки й журнали.

Sprawy Narodowościowe, czasopisno poświęcone badaniu spraw narodowościowych. Treść: 1) Stanisław Thugutt: Edward Maliszewski 2) Mieczysław Przyski: Mniejszości językowe w Prusach w świetle spisu 1925 r. 3) Dr. J Stankiewicz: Narzecza języka białoruskiego. 4) Mirolub: Wyrok stałego Trybunału sprawiedliwości w sprawie szkół mniejszościowych na Górnym Śląsku. Kronika. Nr. 5. listopad 1928. R. II. Warszawa.

Slovansky Prehled. Sbornik pro poznávání politického, hospodarského, sociálního a kulturního života slovanských státu a narodu. R. XX. c. 10. v Praze 1928.

International Trans-continental Foot Race. Starting Sunday, March 31 st. 1929. Second Annual.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Іван Рудницький, парох Чертежа, журавенського деканату, помер дня 1. січня 1929 р. в 58 році життя а в 34-ім священства. Як парох Чертежа, де перебував останніх 22 роки, старався піддвигнути економічно своїх прихожан і оден з перших заложив в Чертежи при церковнім братстві молочарню. Молочарня ся перетрівала воєнне лихоліття і сьогодня крім головної відбірні, поміщеної в братськім домі, має в селі ще 2 філії. Знаний був Покійний зі своєї гостинности, всіх радо принимав в своїм домі і робив докори, коли хто минав його хату. Доказом поважання і любови, якими тішився Покійний серед всіх без ріжниці стану і народности, були похорони, в яких взяло участь не лиш около 20 священиків, але також крім місцевих прихожан, богато селян і інтеліґенції з ближчих і дальших сіл. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

1868 — Просвіта — 1928 р. Це предовга дорога освідомлюючої праці над Тобою, Громадянине. Подумай, чи Ти виконав свої зобовязання супроти Просвіти?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На Фонд Направи Українського Академічного Дому у Львові зложили дальше в золотих: Олексюк Василь Володимирці 1, Карманський Михайло, Добромиль 3, Сороковська О., Добромиль 3, Герета Марія, Добротвір 5, Крук Андрій, Соколів 2·50, Карамбович Озена, Делятин 2, Полуляк Ю., Черхава 5, Ченеринський Ан., Будзанів 4, Шостак Евген, Белз 2·50, Букачевський Вол. Барнів 0·50, о. Жарський Іван. Глудно 2, С. Михайло 2, о. Порайко Іван, Станиславів 10, Бажанський М., Снятин 0·50, Кузьмів Остап 5, Бачинська Ольга, Стрий 10, Михайло Геник Березовський, Стрий 5, Єрмолаїв Микола, Варшава 5, Гладюк Степан, Магерів 2, о. Вільчинський, Станиславів 1, о. Галібей Іван, Сморохи 2, Ярема Михайло, Глудно 2, Прихитка Яків, Золочів 1, інж. Гамота Михайло, Львів 10, о Матковський Северин, Бессяри 10, (збірка), Кук Михайло з Матуова 1, Носяк Василь, Янів 2, о. Тимчишин Евген, Білич гор. 1, Юращук Михайло, Новосілки 2, д-р Гвозецький Евген, Львів 25, о. Мартинюк Ярослав, Садаши 2 зол.

ВП. Жертводавцям Виділ Товариства Дрихильчиків Освіти у Львові складає щиру подяку. (Дальше виказ буде.)

Студії ветеринарії в Берні Мор. Т-во українських ветеринарних медиків у Берні повідомляє, що вписи на летній семестер 1928-29 тревають від дня 9. до 16. лютого 1929. Потім можна ще долагочно записатись на протязі п'ятьох тижнів по звичайних записах. Кожний мусить привезти: 1) матуральне свідоцтво з ґімназії або реальної школи, 2) метрику, 3) свідоцтво приналежности, 4) свідоцтво убожества, якщо буде домагання зниження шкільної оплати; крім того 5) студійний пас. Без того останнього не приймають. Вписове разом з матрикуляцією виносить поперше 350 кор. чеських, у дальших семестрах 240 к. ч. Удержання місячно (харчі і помешкання) 500 к. ч. Ті, що думають приїхати, нехай візьмуть посвідку від родичів, що будуть тут студіювати за свої гроші, на підставі чого чеський консулят видає візи і не ставить перешкод у виїзді з краю. Потім петент пришле зараз-же на адресу нашого Товариства відпис матурального свідоцтва, на підставі чого тутешня школа видасть потвердження, що нічого не має проти його приняття до школи. Те потвердження відсилаємо дотичному кандидатові до краю, бо воно йому потрібне для одержання від польських властей студійного пасу. — Наша адреса: Ant n Mosbaniuk, Spolek ukr. vet. med. Vop. Skola zverol., Bino, C. S. R.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 13—24

КОМУНІКАТ.

Виключно для обезпечених членів „Заведення Обезпечень Умових Робітників" у Львові будуть вільних до винайму у комірнім домі у Львові при вул. Стрийській, **78 помешкань** по 1—3 кімнат з кухнею і принал. і 5 кавалерських кімнат **від 1. квітня 1929 р.** Прохання щодо їх винайму можна вносити **виключно** на окремих квестіонарях, які видає протокол подавч. „Заведення Обезпечень Умових Робітників" у Львові, вул. Пекарська 1 а. І. пов. від 8. г. до 14-ої попол. **Вносити їх можна до 5-го лютого 1929 р. включно і невідклично.** Пізніших прохань розглядати не будуть.

Петенти, яким не признали прохань при роздачі помешкань у комірнім домі „Заведення" при вул. На Байки, повинні наново внести прохання на приписових квестіонарах, якщо ще рахують на помешкання. 1299 1—2

ГОДИННИК НАШ буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів пл. Марійська 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старожитні данські годинники перероблюємо на ручні. 3 6 133-?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2481 32—?

Ширіть наш часопис!

Управляюча Рада СПІЛКИ АКЦІЙНОЇ ДЛЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОМИСЛУ давніще ІВАН ЛЕВИНСЬКИЙ У ЛЬВОВІ

подає до відома акціонарям, що VII. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ акціонарів, відбудуться дня 7. лютого ц. р. о год. 17. в салі конференційній Банку дисконтового варшавського Відділу у Львові, 3. Мая 14

зі слідуючим денним порядком:

1. Справоздання Управляючої Ради і предложення рахункового замкнення за 1928 рік.
2. Справоздання Ревізійної Комісії.
3. Затвердження справоздання Управляючої Ради, біляпсу та рахунку зисків і втрат і уділення Управляючій Раді абсолюторії.
4. Повзяття ухвали що до розділу чистого зиску.
5. Повзяття ухвали що до скількости членів Управляючої Ради і вибір 3 на 5 членів Управляючої Ради; § 25 статута.
6. Вибір членів Ревізійної Комісії та означення висоти їхньої винагороди.
7. Вільні в есення.

Посі ання 25 акцій надає право до одного голосу на Загальних Зборах. В цілі виконання права голосування, треба акції, доказуючі право голосування зложити без купонових арушів найпізніше на 8 днів перед Загальними Зборами в ліквідатурі Банку дисконтового варшавського Відділу у Львові, вул. 3 Мая ч. 14 або в Кооперативнім Банку „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20. Всі ухвали, за стережені Загальним Зборам, западають звичайною більшістю голосів. В разі рівного числа голосів, внесення уважається за відкинене.

Львів, дня 17. січня 1929 р.

Предсідник Ради:
ЛЮДВІК ЖЕЛЕНЬСКІ.

1300 1—1

ПОСВЯТОЧНІ недиспозиції, знаменито лічать мінеральні Води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно прочищує шлунок. Жадайте в аптиках. Одинокий найдешевший і найліпший лік! 1284 3-6

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩО

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, пледи.

1092 9—13

Висилка детайлічна прямо з фабрики.

ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ
РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО
ЛЕЩКІВ, п. Варяж (Сх. Галичина)

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 15 (11.356). Львів, середа 23. січня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щад. 148.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: На місяць: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Англії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 49-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Дивні познаки.

Львів, 22. січня 1929.

Може ніколи ще не заливала світ така повінь слів про мир, як саме тепер. Всі представники держав й урядів, при всяких нагодах, на ріжних теренах підкреслюють жагуче бажання і нестримне змагання угрунтувати мир. Але стара латинська максима говорить: **si vis pacem, para bellum.** Здається, що за тими фразами про мир криється саме підготовка війни, змагання шляхом війни забезпечити мир, усунути небезпеки, які скриває в собі теперішній непевний час.

Від закінчення світової війни кожний рік приносив зі собою низку конфліктів, які вказували на наростання воєнних настроїв. А зрештою пального матеріялу ніколи не бракувало ні в Европі, ні в інших частинах світа. До речі: безчисленні конфлікти і зародки війни скривають в собі й повоєнні трактати. А всежтаки крім льокальних вибухів і повстань на позаевропейському терені (не рахуючи італьо-грецького конфлікту) та страшної громадянської війни в Китаю, клубок найріжнородніших конфліктів в Европі досі не довів до війни. Економічно виснажена Европа з величезними арміями безробітних, зі спогадами про воєнні страхіття сучасного покоління — не могла досі зважитися на рішучий крок: шляхом воєнного зудару вирішити заплутаний ґордійський вузол суперечних інтересів.

Те це не значить, що війну, не вважаючи на всі анатеми проти неї і на пакт Келльоґа про осуд війни, виключено зі засобів білянсового вирівнання між поодинокими державами чи ґрупами держав. Ні, війну не лише не виключено зі засобів обрахунку між народами й державами, але надано їй ще більшої рішаючої сили, про що свідчать величезні військові бюджети, безнастанні зброєння, технічні удосконалення, розбудова летунства і воєнної хемії. Коли досі минимано війну, то лише тому, що держави до неї якслід не підготовані. Війни не виключено, тільки відсунено її до більш прихожого моменту.

В Европі — поза Скандинавією й Швайцарією — нема ні одної держави, яка не малаб таких чи інших розрахунків зі своїми ближчими чи дальшими сусідами. В ґльобальному розмірі на перший плян висувається напружуюча ривалізація між Вел. Британією й Америкою та затяжний конфлікт між Вел. Британією й СРСР. Скорше чи пізніше прийдеться Анґлії збройно зустрітись з одним і другим конкурентом і противником, щоби непорушним зберігти своє панування над світом. Без сумніву, під теперішню хвилю небезпечнішим для британського панування на континентах є Рад. Союз. І з ним у першу чергу бажалаб розправитися Анґлія, заки оба її противники зможуть порозумітися, — і то розправитись, як звичайно, при допомозі сил інших держав.

Ціла низка познак вказує на те, що Анґлія систематично підготовляється до розправи з Рад. Союзом. Ситуація для неї складається досить корисно. Робітничий рух в Анґлії — як не ослаб, то втратив свою гостроту, не вважаючи на збільшення армії безробітних. Якраз війна й воєнний промисл може усунути безробіття в цій промисловій країні. Анґлійські консерватисти, маючи владу в своїх руках і вважаючи себе єдиними виразниками і сторожами імперіяльної британської могутности, бажалиб розіграти воєнну партію може й ще перед недалекими виборами, які можуть віддати владу схильній до пацифізму робітничій партії, підтриманій лібералами. Одночасно Рад. Союз находиться цього року у виїмково важкому положенні. Монопольну комуністичну партію ослаблює боротьба двох ухилів (лівого троцьківського і правого фрумкінсько-бухарінського). Комуністична партія своєю податковою й економічною політикою настроїла проти себе село, яке складає головний контингент червоної армії. Неврожай і голод у деяких частинах Рад. Союзу (між іншим і полудневій Україні) ослаблюють проживно-воєнні засоби СРСР. В такий момент найдогідніше викликати війну з надією її виграти.

Ланцюг анґлійської окружуючої політики супроти Рад. Союзу майже завершений. Після вирішення справи на китайському терені в некористь СРСР (хоч і не в користь Анґлії), британські аґенти довели до революції в Афганістані і при допомозі консервативних повстанців повалили не лише приятеля Москви короля Аманулу, але й після трьох днів його наступника короля Інаяула. Цікаво, що по пресовим донесенням повстанці спершу домагалися від нового короля анґлійської ґарантії, що всі реформи Аманули будуть відкликані. Афганістан тепер майже неподільно находиться у сфері британських впливів. Таким чином Індії є забезпечені. Одночасно на европейському терені низка подій вказує, що й тут поведено відповідну підготовку. В Румунії започатковано демократичний режім після оліґархічно-хабарницького режіму „династії" Братіяну. Хто орієнтується в румунських відносинах, той знає, що зміна режіму в тій країні не так залежною є від гри громадянських сил, як від зовнішніх впливів. Побіла Маніва не так спирається на відгомоні його програми у відсталих масах, як від того, який відгомін найшов він у Реґенц. Раді, яка — очевидно — мусить прислухатися до порад закордонних приятелів. Зміна режіму в Румунії була потрібна на те, щоби примирити не-румунські народи з державою, щоби невеличкими уступками і здійсненням конституційних постанов знеутралізувати відосередні тенденції на випадок війни, щоби перевести консолідацію держави.

Коли Румунії приписано демократичний режім, то зовсім інші „лікарські засоби" приноровлено в Югославії, яку від довших літ роздирає внутрішня боротьба в парляменті і поза ним. Тут за порадою Анґлії й Франції король зніс конституцію, розвязав парлямент і проголосив королівське самовластя. Мілітаризація уряду і адміністрації має на меті сконсолідувати державу, в якій скупчена більшість російської військової еміґрації, саме в обличчі підготовлюваної війни. Правда, після королівського перевороту, представники Анґлії й Франції інтервенювали ген. Живковича в справі змін і навіть ставали в обороні поневіряного парляментаризму, але — очевидно — тільки про людське око. Королівська диктатура не є ідентична з партійною диктатурою (комуністів чи фашистів). Король може кожної хвилі привернути стару конституцію чи октроювати нову, коли будуть переборені перепони до консолідації держави. Ріжними засобами Анґлія змагає до консолідації ближче або дальше сусідуючих з СРСР держав і до завершення ланцюга, що опоясує Рад. Союз.

І на інших теренах в Европі помічаємо те саме явище. Не беручи на увагу держав положених в европейсько-евразійській смузі (змагання до вирішення польсько-литовського конфлікту), бачимо ті намагання і в західній та полудневій Европі (заходи біля наладнання французько-італійських розходжень, місія Ґранді в Греції, то-що). Єдиною перепоною в завершенні цеї окружуючої політики є Німеччина, супроти якої приноровлюється цілу скалю засобів, щоби тільки зломити її і відтягнути від порозуміння з СРСР. Довший час Анґлія й Франція намагалися перетягнути Німеччину на свій бік більшими й меншими уступками, а коли це не дало бажаних вислідів, почався натиск, який помічаємо в квестії репарацій і звільнення Рейнщини.

Всі ці познаки вказують на те, що зближується головна розправа між двома світами: між Вел. Британією й СРСР, між світом революції й еволюції, між тзв. соціялістичним будівництвом і капіталізмом.

Але одночасно відбувається протилежна акція: мирова контрофензива з боку Рад. Союзу при посередній підтримці Зєдинених Держав і Німеччини. Радянська пропозиція на адресу Польщі і Литви, а посередньо балтійських держав і Румунії мала на меті спаралізувати ці затії. І коли Польща гаялася з підписанням радянського протоколу, покликуючись на нератифікування Келльоґового пакту премієр-сиґнатарями, негайно на допомогу Рад. Союзові поспішила Америка, несподівано ратифікуючи пакт Келльоґа. Цей крок Америки примусив й інші держави піти її слідами. Про ратифікацію цього пакту про осуд війни заговорили в Парижі, Варшаві й Празі. Цей крок Америки примусив Польщу в другій ноті-відповіли значно змінити своє становище до пропонованого радянського протоколу. Хто зна, чи ратифікація Вашинґтоном пакту Келльоґа не врятувала мира в найближчій будучині, хоч зовсім природно, не припинила воєнної підготовки на довшу мету.

Закордонний політичний огляд.

Берлін, 18. січня 1929.

I. Три республики.

В 1776 р. проклямовано незалежність Злучених Держав Північної Америки. За 153 роки свого істнування ця республика тричі міняла свій зміст. Перша республика тревала круглих сорок літ. Це була аристократична республика найчистішого типу, ідеольоґічно заложена в староанґлійськім пуританізмі. В ній панував — джентельмен. Її пануючі приходили майже всі з аґрарного півдня, передовсім з Вірджінії. Вашінґтон, Франклін, Адамс, Джеферсон, Гамільтон. Потім прийшла друга республика — демократична. В ній панував чоловік з народу. Та республика прийшла з індустріяльної півночі і тревала 90 літ. Починається вона з часу Андру Джексона й осягає зеніт своєї могучости в часах Лінкольна. В горожанській війні північ нищить до решти аристократично-земельний принцип півдня. Гробокопателем цеї другої республики був Вільсон.

Під ударами великої війни розкришилась америк. демократична ідея. На її місце прийшла республика третя — плютократична. В ній панує людина гроша. Більшість імен американської політики, що їх нині скрізь подибуємо, як от — Кулідж, Гувер, Доус, Лоуден, Юз, — усе це міліонери і мультіміліонери тяжкого і найтяжчого калібру. Аж до Мелльона і Морґана включно, що вже давна переступили черту міліярдів.

Ця третя переміна в змісті американської республики маркантно виявилась у виборі Гувера. В рр. 1880, 1896, а то й в 1912 цей вибір був би неможливий. Але нині, панування золота зробилось настільки змістом держави, що коли наприклад, ще до недавна інтереси держави заступав на зовні дипльомат чи політик чи навіть жовнір, символізуючи тим певні державні вартости не тільки грошевого характеру, то нині на їх місце приходить виключно банкир. Доус, Гувер, Мелльон, Паркер Джільберт. Американський банкир може нині про себе казати: держава — це я! Може це передовсім казати про себе Джон Пірпонт Морґан диктатор наймогучішого на світі банкового концерну, цей сам, що його тими днями американський уряд призначив „своїм" делеґатом на близьку репараційну конференцію.

II. Дж. П. Морґан і проблема репарацій.

Чого може світ ждати від панування американської плютократії? І хто такий Дж. П. Морґан? Ті два питання лежать тісно одно біля другого, не дадуть розділитись. Справу треба ставити радше в таку площину: Чого може світ ждати від Дж. П. Морґана і його політичного післанництва? Американська плютократія обняла панування під кепськими знаками, почала оте панування викликуючи (до певної міри) найбільшу досі на світі війну. Банковий дім Морґана фінансував більшість европейських позичок. Без цього золота війна не булаб так виглядала, як виглядала. Американське золото уможливило довге, технічно незвичайно „високе" й вбивчо коштовне ведення війни. В тодішній позичковій політиці американської плютократії мало було пацифізму. Цей пацифізм зявився щойно в хвилині, коли Европа була війною настільки ослаблена, що на будуче не могла представляти для американського економічного панування будь-якої небезпеки.

Американський пацифізм прийшов як принціп замирення поміж державами, які не будучи вже Америці страшні як конкуренти мусіли бути

затримані при житті як боржники, що мають сплатити старе. Так Дж. П. Морган, чоловік, що фінансував велику европ. війну, їде нині на переговори до Европи, щоби собі позичене золото відібрати. Розуміється, тепер Америка не знає ні побіджених ні побідників. Звідтіля плян „комерціялізації боргів", тобто їх заг.-европ. управильнення, без огляду на політичні відносини суто европейського характеру. Плян є більше менше той, щоб остаточно усталити висоту і часовий розподіл передовсім німецьких рат. Признавши на репар. конференції легально і остаточно суму своїх контрибуцій, Німеччина випустить відповідну скількість державних паперів, т. зв. „репараційних бонів", які продасть за кордоном. Розуміється, передовсім в Америці і перш за все Морганові. За ті бони-векслі Німеччина дістане від Америки готівку, якою виріняє свої борги перед аліянтами. Одержавши від Німеччини бажані репарації, аліянти будуть морально примушені заплатити Америці воєнні борги теж зі свого боку. А зможуть вони платити тільки тими американськими грішми, які дістануть від Німеччини. А що аліянти винні Америці богато більше чим зможуть вимусити на німцях, тож уставчи від Німеччини свою частину, мусять її зужити у себе дома, передовсім для збільшення продукції.

Так витворюється в Европі безконечна система задовження, найпервісніша ціль всякої плютократичної політики. Таким чином, Европа стає внаслідок репар. конференції перед перспективою, що на протязі десятків літ мусітиме для Америки до безконечности працювати і до безконечности платити. На цьому місці вже була мова про те, як саме на тім підложу починають щораз виразніше зарисовуватись ті конфлікти й силово-політичні напруження, які — правдоподібно — одного дня вишкереберть перевернуть пляни отої американської плютократичної „залізної пяти", якої прихід заповідав Джек Лондон ще перед 20 роками.

III. Ратифікація пакту Келльоґа в Америці.

Ясно, що яканебудь війна внутрі Европи чи війна Европи з кимнебудь в Америці цілком невигідна. Звідтіля зродився пакт Келльоґа. Не можна-ж дозволяти побиватись рабам, які є призначені на те, щоби платити. Тому-то цілком у звязку з методами своєї геґемоніяльної політики вашинґтонський сенат ратифікував пакт Келльоґа. Проте сенатська дискусія, що тижнями тяглась кругом Келльоґового пакту, виявила, що є в Америці люди, які не вірять, що европейці, а особливо аліянти оту америк. геґемонію на віки стерплять. Льокарно і виплинувше з нього заключення фр.-брит. пакту було вимовним мементо! З ходу тих думок ґрупа сенаторів (Блейн, Рійд, Мозес й інші) сотворила в сенаті опозицію домагаючись цілого ряду ратифікаційних клявзуль, які розвязувалиб Америці руки в ікс випадках, починаючи від доктрини Монро, а кінчаючи на гнучкій формулі про „оборону загальних америк. інтересів".

Пакт ратифіковано без клявзуль, але опозиція побідила остільки, що хоч до ратифікаційного документу ніяких офіційних застережень не долучено, то їх за те висловлено теж офіційно і в звязку з пактом в іншій формі. Таким чином вибито в пакті цілий ряд „задніх ходів", якими американська воєнна фльота завжди зможе виплисти на повне море. А що з тою потребою американці „на всякий випадок" рахуються, показує обставина, що безпосередньо після ратифікації пакту Келльоґа в америк. сенаті приходить на порядок дня ратифікація воєнного фльотового білю, вже здавна ухваленого в конґресі, яким уряд вирішив будову 15-ти 10.000-тонових кружляків на протязі найближчих 3 літ! Після викляття війни — кружляки? Щасливі люди, що в цьому ніякої внутрішньої суперечности не відчувають!

Зенон Пеленський.

Настрої і факти.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 17. січня 1929.

Хто хоче переконатися, що для поширення дуже поважних настроїв зовсім непотрібно попередніх поважних фактів, та що знову дуже поважні випадки можуть траплятися без жадних поважних причин, той хай лише уважно слідкує за нинішніми відносинами в Польщі.

Де дівся той ідилічний настрій гармонії поміж соймом і урядом, де ділася віра в довговічність нинішніх посольських мандатів, яка ось-ось готова була переродитись у тріюмф, що побідила, мовляв ідея парляментаризму і відкриті ворота до всіх інших благ! А чейже панували ці настрої на варшавському парляментарному терені, відкіль переносилися до столичньої преси, ще так недавно, ледви перед різдвяними святами, після яких у чимало домах стоять ще до нині обчімхані ялинки! Інша річ, що тії буйючі настрої спиралися на дуже слабеньких основах: на заявах премієра Бартеля про бажання співпраці з соймом — та й годі. Але й того видно досить було в нинішніх відносинах польським політикам, щоби вчорашню сіру дійсність, у якій за ніч абсолютно нічогісінько не змінилося, оглядати сьогодні крізь найрожевіші окуляри.

Минули свята, підчас яких теж нічого не змінилося, та зперед святочних настроїв ані сліду. Кріза кабінету, розпуск сойму, диктатура, а довкола кожної тої квітки цілий рій ріжнобарвних метеликів. Як-то, скажете, з повітря ані з Висли ці сплетні не зродилися, — щось таки мусіло статися! Правда, — сталася... диктатура в Югославії! Як не смішно, але югославянська авантюра геть „здумпінґувала" варшавську т. зв. опінію. Подумайте: короткий маніфест, який за одним махом ліквідує цілу мороку зі соймом і робить зайвими усі штудерації „співпраці"; перерізує конституційну болячку найлекшим способом, бо знімає з голови клопіт зліпити з єдиної скількости проєктів якийсь один путящий; віддає владу в руки як не ґенералам, то бодай полковникам; та головне, дозволяє твердити перед світом, що всю історію зроблено задля лекшої розвязки „меншостевої" проблеми, ба, задля переустрою держави на федеративний лад. Завдяки відомій ревності й далекозорості польського офіціяльного ПАТ-а, який з найбільшими реверансами передав перші вістки про переворот у Югославії по лінії офіціяльних сербських коментарів, переворот ґен. Жівковіча з його „Білою Рукою", закрівавленою кровю Олександра й Драги Обреновичів, був зустрінений варшавською „публичною опінією", як ґеніяльний акт „рятування демократії і парляментаризму військовою диктатурою"! Чи може бути щось кращого?!

Поплили дні й туман першого безпосереднього захоплення балканським зразком дещо розійшов. Але ось послідували випадки вже таки в самій Варшаві, які були сущою несподіванкою, не меншою від білгородського перевороту, та які мали стільки-же само підстав, скільки варшавський панічний (чи пак боєвий) настрій під впливом — сербського замаху. Маємо на увазі: лист п. Бартеля, у якому він елементував твердження ППС (посла Діямандa на бюджетовій комісії), наче би уряд зголився предложити до якогонебудь означеного терміну внески на додаткові кредити (на покриття доконаних уже на власну руку витрат поза бюджетами в двох останніх роках). Це був безсумнівний удар по оптимізмові сенесів і цілої т. зв. соймової демократичної лівиці, яка свою останню тактику оперла всеціло на заявах „співпраці" п. Бартеля. Але слідуючий удар був де-де зажчий. Ним була відмова марш. Пілсудського, як військового міністра, вислати якенебудь представництво міністерства на засідання соймової бюджетової комісії, присвячене військовому бюджетові. Факт цієї відмови й арґументи, оголошені від імени марш. Пілсудського референтом військового бюджету, послом Косцялковським (майор, довірена людина маршалка), були для сойму першорядною сензацією. Острах перед „образою військового мундуру" з боку будь-котрого члена комісії, образою, яка довела би до конфлікту?! Гаразд, алеж цього остраху не було чейже на весну, коли впродовж кількох днів найдокладніші інформації подавав віцеміністр ген. Конажевський, не було тоді теж жадної образи ні конфлікту, а в міжчасі ні склад сойму та комісій ані його відношення до уряду не змінилося...

І нині запанував у соймі настрій скрайньої непевности й так мовити — духової „парляментарної депресії". Є вже навіть люди, які з найповажнішою міною називають докладну дату із найближчої будучини, коли то сойм піде на свіжу зелену травичку. Але коли пригадати собі, що чейже 1. липня 1928 р. маршалок Пілсудський сказав соймові богато-богато прикріших і гостріших слів, ніж оце тепер за посередництвом п. Косцялковського, і що всетаки після того прийшов період „гармонійної співпраці" поміж урядом і соймом, то далебі нема жадних причин ані до паніки оборонців парляментаризму, ані до тріюмфу його ворогів. І коли посол Мацкевіч, „enfant terrible" із ББ, радісно затирає у своєму виленському „Слові" руки, що правильно, мовляв, пригадано соймові меч, який вічно над ним висить, то нам здається, що ця радість щонайменше передчасна: бо на практиці може з неї вийти стільки само, скільки з радости пп. Недзялковських два місяці тому! Бо живемо в обставинах, коли неподільно панують химерні настрої та не обовязує льоґіка фактів.

І. Кедрин.

ОЛЕКСАНДЕР БЛАГОДІР.

Великі роковини.

(КИЇВ 22-го СІЧНЯ 1919 РОКУ.)

(Спомин.)

Львів, 22. січня 1929.

22-го січня 1919 року Київ витав дорогих гостей з Галичини і Буковини та святкував обєднання українських земель.

Байдуже, як довго трівало це обєднання довкола Самостійної Української Держави, але важне те, що такий акт відбувся. Це не прибули гості, а приїхали молодші брати, віками „зазбручені".

Морозний ранок...

Під ногами приємно хрустить сніг. Дерева, плоти та телеграфічні дроти посипані срібною позолотою.

Ніби мальовані!

Ось — Софійський майдан...

Балькони домів, вікна, вулиці — прибрали святочний вигляд. Ґірлянди яличаних шнурів звисають тут і там, переплетені національними прапорами та коліровими стрічками.

На початку Володимирської вулиці — велика, чудесно прибрана дуга з гербами України і Галичини. На телеграфних стовпах — герби ріжних частин Української Держави. По майдані і на сумежних з ним вулицях увесь час снує авто, а в ньому — боярин у правдивому українському жупані, козацькій шапці та з правдивими козацькими вусами.

Це — Микола Карпович Садовський.

Він церемоніялмайстер святочної днини. Стоячи весь час в авті, він видає останні розпорядки.

Около 11-ої години починають стягатися ріжні військові частини та ріжні делеґації з прапорами, стягами та трафаретами. Видніються прапори, що бачили ріжні бої, поліравлені стрілами.

Військові відділи усталюють свої місця. М. Садовський вказує місця делеґаціям та школам.

В год. 12-ій приїзджають члени Директорії, Трудового Конґресу, Національного Союзу, представники Галичини і Буковини та дипльоматичний корпус.

Весь майдан, балькони, вікна та сумежні вулиці залиті народом. Циліндри, кашкети, капелюхи — мішаються з українськими жупанами та „чамарками".

Настрій святочний...

Задзвонили дзвони Софійського собору.

Великий його дзвін, дужий як віра зібраних у перемогу та ніжно-мелянхолійний, як степова пісня козака на кургані сповіщає по цілому Києві, що коло нього зібралися всі сини Української Землі.

Молебен... Замовкли дзвони...

По молебені — хвилина мертвої тиші.

Д-р Л. Цегельський читає грамоту з 3-го січня про приєднання Галичини до України та передає її голові Директорії В. Винниченкові.

Рівночасно д-р Я. Олесницький читає цю грамоту по французьки.

У відповідь — член Директорії, Швець, читає Універсал про злуку українських земель. Зараз-же після цього — цей універсал був повторений одночасно з чотирьох трибун, уставлених у ріжних кінцях майдану. Враження було велике. На багатьох лицях замітні були сльози.

Залунало: „Слава!"

Національний хор кілька разів виконав гимн „Ще не вмерла Україна", „Вкраїно Мати" та „Вічний Революціонер".

Військові частини в зразковому порядку відбули параду. За ними — делеґації.

Минають прапори за прапорами.

Рідка хвилина, на яку кожний нарід гордий і для якої працює не десятками літ, а сотнями

80-літній ювилей професора Ф. А. Щербини.

26-го лютого 1929 р. скінчиться 80 років життя відомого економіста, історика, статистика й соціольоґа проф. Ф. А. Щербини. З цієї нагоди українські установи та орґанізації в Ч. С. Р. утворили спеціяльний ювилейний комітет та влаштовують 29. II. 1929 р. святочну Академію з участю шановного ювилята, на якій будуть прочитані доклади про наукову та громадську діяльність проф. Ф. А. Щербини*).

За свої визначні наукові праці, яких є понад 40, проф. Ф. А. Щербина ще 1904 року був обраний членом-кореспондентом Російської Академії Наук, а р. 1925 — членом Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, а також членом інших наукових установ. Не зважаючи на свій високий вік, проф. Ф. А. Щербина й тепер почуває себе бадьоро й інтенсивно науково працює, а також викладає в Українському Університеті в Празі та в Українській Господарській Академії в Подєбрадах.

В справах ювилею треба звертатися до проф. Л. Бича, члена Президії ювилейного комітету. — Подєбради, Українська Госп. Академія. ЧСР.

*) Дуже багато наукової праці присвятив Ф. А. Щербина своїй вітчині Кубані, написавши між іншим „Історію Кубанського Козачого Війська".

Положення в Югославії.

Розмова з югославянським королем Олександром.

В закордонній пресі поміщена розмова відомого французького журналіста, репортера світової слави Юліяна Сауервайна, з югославянським королем Олександром на тему теперішньої ситуації в Югославії. Розмова ця настільки цікава, що ми наведемо найважніші її місця.

Пригадавши хід останніх подій у югославянськім королівстві, король Олександер зазначив, що він рішений перевести те, що собі намітив, свідомий того, що **не уступить скорше, поки не осягне своєї мети.** Те, що сталося в ночі з 5. на 6. січня ц. р., названо поквапно **диктатурою.** Що властиво заслуговує на назву диктатури чи навіть тиранії? — спитав король. Чи це не те, що мало місце в останніх часах, чиж здержуватися з розмислом від участи в працях законодатної палати не значить: **атакувати духа конституції?** — А до цього атаку приступило 85 послів! Правда, їх обурення після огидного атентату в скупштині було самозрозуміле й оправдане, але коли має свої обовязки голова держави чи голова правительства, то має їх також законодавець. Не зважаючи на всі трудноші, повелося вкінці створити новий життєздатний уряд. З дрібничкових, особистих причин, що з добром краю не стояли в ніякому звязку, виступила одна партія з того уряду і тим спричинила тяжку крізу. Я пробував усякими засобами зліквідувати цю крізу. Хорвати відгукнулися на мої запросини. Я приняв їх домагання, так як мені їх предложено, до відома і після того покликав до себе інші партії, щоб їх спитати чи вони готові до переговорів на основі хорватських предложень, себто: чи вони готові взяти під увагу справу **ревізії конституції,** до чого потрібна в парляменті більшість, зложена з трьох пятих. Вони відповіли мені: **„Ніколи!"** З уваги на те про утворення життєздатного уряду парляментарним шляхом не могло бути мови. Державна машина перестала функціонувати. Тому **я мусів сам рішатися і переняти на себе відповідальність,** або проголосити себе нездібним рятувати мій край перед хаосом, що межував уже з анархією. Я станув перед ділемою: жертвувати єдністю і будуччиною свого королівства, або експонувати себе самого, себ-то переняти відповідні повновласти на так довго, як довго будуть того вимагати обставини. Довго я не вагався...

Після того король на хвилю замовк. Потім, подумавши дещо, продовжував далі: **Диктатура — слово, що його легко вимовити,** але треба вміти справедливо його приноровити. Чиж це не диктатура, до того без ніякого оправдання, коли голова партії, що сам не має ніякої програми, диктує суверенно, що цей чи той з його приятелів мусить бути вибраний в окрузі, якого життєві інтереси йому зовсім чужі? А коли цей провідник партії каже іменувати велике число своїх партійних товаришів державними урядовцями, хоч вони не відзначаються ніякими здібностями чи прикметами поза тим, що працюють на того політика, котрий бажає, щоб вони за те жили коштом держави — чиж це теж не диктатура?

Те, що я хочу перевести, дуже просте: далекий від того, аби вводити в краю режім безконтрольного авторитету, **бажаю, щоб Югославія зазнала в будучности всіх добродійств справедливих виборчих законів, правдивого парляментаризму і справжньої демократії.** Я хочу, аби край мав більше свободи й аби міг свою волю виявляти свобідніше, як у минулому. А щоби це осягнути, мусимо тепер перейти **пробу твердої праці.** Мусимо приготовити **режім децентралізації,** і то **ліберальний режім, що одночасно забезпечить територіяльну і культурну єдність Югославії.** Мусимо **прочистити адміністрацію і її зорґанізувати,** бо хоч ми маємо багато знаменитих урядовців, то їх праця, як і їх винагорода мусять бути зреформовані на широкій базі.

Сьогодні не можу ще сказати, скільки часу **буде до цього потрібно,** але думаю, що небагато. Безчисленні докази льояльности, які дістаю зі всіх сторін краю, є доказом, що я найду підтримку у всіх дійсно продуктивних кругах населення. Міністерство, яке я зложив, складається виключно **з чесних і здібних особистостей.** Колиж на його чолі стоїть **ґенерал,** то тільки тому, що я міг передати свій авторитет тільки такій особі, яка стоїть абсолютно поза партіями. Богу дякувати **— наша армія не займається політикою.** Я на це ніколи не дозволяв, як не допускав і політиків до вмішування в справи армії. Наша армія є цілком здорова, льояльна і вірна свому суверенові. А в уряді бачите ще заступників адміністрації, банків, університетів, як також визначних і шанованих політиків. **Хорвати мають 5 міністрів.** Це значить, що про цю часть населення ми не забуваємо. При помочі всіх тих, що готові до праці, хочу приготовити **поворот до здорової політики і господарського добробуту.**

Щоб це необхідне діло направи покінчити, експонував я сам себе, не підсуваючи нікого і не хапаючись засобів, які зменшилиб мою відповідальність. Чи вдасться, чи не вдасться моє діло — а **моя особа входить передовсім в гру.** Але неуспіх тут виключений, коли цілий нарід стоїть за мною...

Це майже повнотою передані думки короля Олександра про положення в Югославії і про його пляни на найближчу мету. Зрозуміла річ, що ці думки, висловлені перед чужинним журналістом — закрашені оптимізмом. Найближчі тижні і місяці покажуть, чи цей оптимізм короля оправданий.

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

З життя українських соціялістів.

Довідуємося, що в днях 13. і 14. січня 1929 р. в Подєбрадах (Чехословаччина) відбулася конференція орґанізацій Української Соціялдемократичної Робітничої Партії за кордоном, що була скликана Закордонною Делеґацією цеї партії. На деннім порядку конференції були справи політичні й орґанізаційні.

Конференція вибрала до Закордонної Делеґації с. д. О. Козловського та К. Нішеменка, які разом з представниками Центрального Комітету партії І. Мазепою та П. Феденком творять орґан партійної репрезентації за кордоном — Закордонну Делеґацію УСДРП.

Конференція вислала привіт відновленій УСДП. в Галичині й ухвалила одноголосно обширну резолюцію про сучасний момент. Самою резолюцією займемося окремо.

По широкому світі.

Новий президент Мексику проголосив амнестію для католиків увязнених за державну зраду. Має це бути підготовка порозуміння з Ватиканом.

У Маґдебурзі 3000 провідників „Штальгельму" домагаються на зїзді ревізії веймарської конституції і „сильної влади".

У Барсельоні страйк робітників що працюють на виставці підготовлюваній урядом. Диктатор Де Рівера загрозив їм висилкою у глибину краю на сільські роботи.

Ватикан заперечує, буцім-то дійшов до порозуміння з Квіриналом.

Арґентинський уряд сконфіскував в Санта Фе з німецького пароплаву 2000 скринь з крісами, призначеними для Болівії.

Є звістки, що недуга Ахмета Зоґу спричинена спробою отруїти його.

Америк. президент Гувер є ворогом фінансових полекш для европейських державдовжників.

З судової салі.

Евген Скіцький та Іван Штокало перед судом присяглих.

Розправу проти обох обвинувачених за участь у нападі на почту при вул. Глибокій перервано не на кілька днів, як це зазначено у вчорашному числі „Діла", але її відсунено аж до найближчої каденції суду, яка розпочинається в міс. березні. При цій нагоді повідомляємо, що засудженим наглим судом на кару смерти Ординцеві та Ів. Плахтині замінив през. держави кару смерти на довшу тюрму. І так В. Ординцеві замінено кару смерти на 12 літ, а І. Плахтині на 10 літ тяжкої тюрми.

І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Національний Музей за 1928. р.

(Докінчення.)

Лушпинська 8, о. Лада зі Львова 4, Лупінчук з Гарасимова 11, Лихачев з Ленінграду, о. дек. Лев з Яжова, Мокрицький зі Львова 10, д-р Макарушка зі Львова 2, Мочай зі Львова 13, Митеня з Дрогоича, Мегик Петро з Варшави 2, Музей в Закопаному 2, Музей Изящных Искуств у Москві 3, Матчак, Моравська з Австрії 3, Музей ремесла і приміненої штуки у Варшаві, Музикова зі Львова 3, Народній Комісаріят Освіти 2, о. Нестор з Ремезівки, Нешлівна зі Львова 10, проф. Огієнко з Варшави 3, Оссолінеум у Львові 7, д-р Поспішіль з Берна 6, д-р Пастернак зі Львова 356, о. дек. Пастернак із Зболок 19, Політичні вязні в Баторого 2, Панайтеску з Букарешту, Пеленський зі Львова 2, Павлик зі Львова 12, Петришин із Залужа, Паращукова зі Львова, Панейко з Тернополя, Павлусяк з Корначівки 15, Паєгле з Риги 2, мон. Петро Студит, д-р Річинський з Волині 33, д-р Ривюк зі Львова 32, о. крил. Рабій із Самбора 3, Рідна Школа, о. Сивенький і син з Дерюва 5, дир. д-р Свєнціцький 6, о. Сіцінський з Камянця 2, Студентська Громада зі Львова 2, Сенюта зі Львова, академ. Студинський 8, Сергіївський Художний Музей 7, Странський з Праги, Січинський з Праги, Т-во Охорони Военних Могил, Тарануценко з Харкова, О. Трицецький з Волосатого 4, Українська Академія Наук у Київі 46, Український Університет у Празі 2, Український Наук. Інститут у Берліні, Угрин Безгрішний з Рогатина, Удаєля з Кракова, Університет у Львові, проф. д-р Фішер зі Львова, д-р Фабіян з Праги 8, інж. Фотинюк із Зашкова 4, Холодний зі Львова 4, радн. Чачковський зі Станиславова 15, Шухевичева зі Львова 1108, Яворський з Праги 2, Якимович з Варшави, Януш зі Львова, Янушевич зі Львова.

Систематичний опис поодиноких відділів Національного Музею провадили протягом 1928 року: д-р Ярослав Пастернак — археольогію і всякі викопалини; Михайло Драган — монети, медалі, бронзові хрестики і образки княжої доби та відділ фотографій; оба спільно впорядкували дереворити і штихи; Ірина Гургула закінчила порядкування со повітам писанок і витинанок; д-р Марія Фуртак-Деркачева, скінчивши подрібний впис кореспонденції М. Павлика (більше як 3.000 листів), що обіймає незвичайно інтересну добу галицького життя 1873—1914 рр., приступила до порядкування архіву „Народу", „Громадського Голосу" і Радикальної Партії, в якому находити ся чимало дуже цінного оригінального і невикористаного ще матеріялу з життя селян і робітників кінця XIX. і початку XX. вв.; С. Паращукова виготовила ряд акварельних рисунків килимів, а С. Качмарська дала низку зарисівок поодиноких предметів на листках рухомого катальогу.

Директор Музею попри технічно-адміністраційну роботу зміг тільки вести наукові видання, тимчасові вистави, закінчити справу відзискання архіву Національного Музею і музейних збірок Ставропігії і Народнього Дому та взяти діяльну участь у нараді в справі людового театру у Варшаві, в нарадах місцевого комітету краєвої вистави в Познані 1929 р., та в міжнародньому конгресі народнього мистецтва в Празі з рефератом про „Основи історичного поділу українського народнього мистецтва.

Плян роботи у 1929 р. обійме перш усього продовження систематичного опису відділів з відповідними зарисівками на листках рухомого катальогу, заложення фахових катальогів по відділам, участь у всеукраїнському святі 10-ліття Української Академії Наук у Київі та підготовки ювилейного видання „Річника Національного Музею" наукової фундації галицького митрополита Андрея Шептицького і ювилейної вистави найкращих частин музейних збірок. Святочне відкриття ювилейної вистави повинно би припасти на день відкриття Національного Музею для прилюдного вжитку 13. грудня 1929 р. або на день заснування Музею 10. лютого 1930 р. І хоч які тяжкі часи прийшли для наукових установ, що можуть і мусять тільки видавати гріш, а не мають майже ніякої нагоди його заробляти, то Управа Національного Музею глядить не без проміня надії у майбутнє. Прийде час, коли весь Український Народ вискаже свою подяку Основникові великої святині, скарбниці памяток української культури, своєю всенародньою поміччю у музейному будівництві і цим робом покладе трівкі основи прийдешній науковій праці непроглядного ряду щасливих наслідників перших робітників української музеольогії в Галичині.

Нехай-же сучасне нам Громадянство Галицької Землі і усієї Західньої України, розкинуте по всіх державах і на далекому заточенні за океаном від Аляски до Огненної Землі відкликнеться на цю вістку про велику потребу розбудови Національного Музею у Львові і хто чим може причиниться до її здійснення протягом 1929 р., щоби можна було гідно стрінути 25-ліття діяльности цієї установи.

Управа Національного Музею знає, що ми небогата нація, але вона вірить у силу національної свідомости у найглибших масах післявоєнної суспільности, що стежить за працею Управи Національного Музею повні 24 роки. Селяни і робітники Галицької Землі мають що-року діло з представниками Національного Музею, вони бачуть їх щиру громадську роботу, тож певно не відмовляться причинитися до поширення того огнища свого власного культурного життя, біля якого погрілося вогнем науки яких 20.000 молоді і поважний гурт наукових дослідників давнього культурно-національного життя Українського Народу.

Львів, січень 1929. р

Над чим радили воєводи.

Дня 21. січня ц. р. відбувся у Варшаві одноденний зїзд воєводів Польщі. Зїзд отворив мін. вн. справ ген. Складковський промовою, в якій заповів спец. своє заінтересування справами самоврядування. Прем. Бартель зясував госп. положення в державі і обовязки воєводів у цій справі. Начальник апровізаційного виділу Швальбе здав звіт із біжучих госп. справ. Темою дальших нарад були самоврядні справи, зясовані в рефераті дир. Стшелецького.

—o—

Перед державним переворотом у Німеччині?

Аг. Вск. повідомляє: Берлінські республиканські часописи приносять чутки, нібито організації Штальгельму хочуть викликати комуністичні заворушення, щоби опісля виконати державний переворот. Президента Гінденбурґа усунули би, а на його місце настановили би ген. фон Секта. Праві кола, а головно організація Штальгельму, що нараховує 35.000 членів, виявляють збільшену діяльність проти нім. республики. У заємнинах із Штальгельмом є провідник нар.-нім. партії Гугенберґ, який бажає привернення монархії. Сини бувш. цісаря Вільгельма, за виїмкою кронпрінца, належать до цієї організації.

—o—

Розвязання італійського парляменту.

Італійський король підписав декрет, який розвязує палату депутованих, а нові вибори визначує на 24. березня. Нова палата та сенат зберуться 24. квітня ц. р.

—o—

Аманула відкликає абдикацію.

Аґенція Тасс повідомляє: З Герас в Афґані приходять вістки про концентрацію в околицях Ґазі богато відділів із Кандахару. Аманула обіймає команду над цими відділами. В Кабулі недостача харчів, ціни ростуть. Множаться випадки бандитизму. Французька школа зачинена й ограблена. Серед населення замітний зріст симпатій для Аманули.

Аманула заявив офіціяльно, що з причини уступлення Інаянулаґа відкликає свою абдикацію та бере зверхню владу в свої руки. Новий володар Афґану Габібулаґ хоче зірвати взаємини з усіми державами за виїмкою Англії та бажає привернути відносини, які були перед проголошенням незалежности Афґану. Зачувати, що англійське посольство випрашувало вже проект привернення субсидій, які донедавна діставали еміри від Англії. Проектові противиться духовенство та купецтво. Справу цю розглядають іще, хоч Габібулаґ у відозві до народу в звязи із вступленням на престіл проголосив себе еміром а не падишахом.

—o—

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 22го, г. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй", виступ японської співачки Теіко Ківа.

Середа 23-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська штука.

Четвер 24-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч"

Кіна.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Тіни гарему".
„Оаза": Шинґуни".
„Палас": „Венецький карнавал".
„Ґалаґрогана". „Пікова дама".

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00, канадійський долар 8·81·50—8·82·00 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·00, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50 - 18·50.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00 - 4 ,7·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·00 3·60·00, австрійський фльорен 1·70·00 - 1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·48·00 - 1·52·00

Збіжа.

Пшениця двірська 45·75—46·85, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 33· 0—33·75, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на пашо 27·50—28·50, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 35·50—36·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 95·00—120·00.

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Заняття „Діла".** „Діло" ч.13 заняло львівське Староство Ґродське за передову статтю п. з. „Нерозвязана проблема". Це друге заняття нашого органу в цьому році.

— **Артисти Кооперативи Український Театр** у Львові складають з нагоди свого бенефісового вечора 35 зол. 70 сот. на „Рідну Школу", а всім що моральною підмогою причинились до успіху цього вечора, зокрема-ж дир. Кооперативи Вп. Б. Янову, дякують за память.

— **Бібліотека Наук. Т-ва ім. Шевченка** у Львові одержала після б. Секції українських медиків в Берні (ЧСР) 70 книжок, за що щиро дякує б. членам Секції — Управа.

— **Львівська темна хроніка.** У білий день, коли урядовці пішли на обід, вломники відвідали банкову фірму „Фортуна" на вул. Кощюшка, але в касі не найшли нічого. — Михайло Шевчук, безробітний посередник, ошукав двох купців хитромудро таким способом: на двох своїх щадничих книжечках дописав до цифри 1 ще 51 і 31 і заставив їх, заробивши на чисто стокількадесять зол. Заки попав у холодну, вже гроші програв у карти. — На вул. Пильникарській 3. відкрила поліція склад „пересувача" крадених річей; кому вкрали футро, плащ, нагортку то-що, може піти до депозиту слідчого відділу, поглянути, чи там їх не найде.

— **Львів без світла.** Дня 21. січня ц. р. вечером погасло електричне світло, а в деяких камяницях світило дуже слабо. Причиною було ушкодження одного з трьох каблів, що спроваджують струю.

— **Вальоризація давніх асекураційних поліс.** Віденські часописи повідомляють, що в половині лютого пічнуться переговори між Польщею і Австрією в справі австрійських асекураційних товариств, які на основі мирового договору можуть бути в Галичині лише десять літ. При тій нагоді устійнять справу вальоризації давніх асекураційних поліс.

— **За немотивовані податки.** Польське мін-ство скарбу вислало до президентів скарбових палат обіжник, який здержує всі податкові ревізії немотивованих податків за минулі роки. Виявилося, що в багатьох містах податкові уряди переводили за рр. 1923, 1924 і т. д. додаткові податкові виміри.

— **Вістки з Польщі.** 142 малих міст дістане електричне освітлення, а цього 59 галицьких. — Жидівська віроісповідна громада в Варшаві звернулась до управи міста з проханням дарувати їй площу на синаґоґу, яку жиди вибудують для звеличання 10-ліття польської самостійности. — 7 міліонів золотих дістає річно польський скарб від англійської лісної консорції за експльоатацію біловежської пущі. — Послом у Брюсселі призначений д-р Т. Яцковський, директор департаменту мін-ства закорд. справ. — Президія Ради міністрів заборонила вживати титулу „шеф секретаріяту міністра", якого вживали досі в усіх міністерствах у Варшаві, бо такого становища нема. — Департамент почт і телеграфів у Варшаві починає заводити по домах почтові скриньки, які мають заощадити працю листоношам. Кожний комірник матиме в домі власну скриньку. Цю ідею здійснює австрійська фірма „Гермес", згодившись, щоби скриньки зробили в Польщі. „Гермес" помістить на них лише свою рекляму.

— **Катастрофи й нещастя.** Директор чеського телеграфічного бюра Кальман загруз у горах Карконошах у півн.-східній Чехословаччині. Він вибрався на лещетах у гори і збився зі шляху; кілька днів пізніше найшли в снігу його трупа. — У східній дільниці Берліна фякер віхав у кіновий будинок і зранив дві особи. — В американськім місті Шорт-Лейн (Меріленд) зударились одночасно аж три поїзди; всього чотирьох убитих. — З Мельбурн повідомляють, що пожежа лісів в околицях Вікторії спричинила великі втрати; деякі міста загрожені пожежою, якщо вітер повіє в той

Д-Р ЛУКА ЛУЦІВ.

Ґенеза одної поезії О. Маковея.

I.

Смерть — найслабше місце людини. Чоловік, пан природи, усе перемагає та приневолює собі служити, одначе він стає безрадно перед сліпою конечністю смерти. Правда, Штайнах і Воронов борються із оцим невмолимим законом. Та марний успіх їхньої боротьби! Ще траґічніше вмірати, переживши вдруге та нагадавши собі молодість!

Тому-то всі творчі уми, що спинялися над проблемою невблаганого „косаря" — не можуть нас потішити. Що нам з усякої „невмірущости" матерії тоді, коли не буде цієї частини, що творить нашу свідомість? Це арґумент усяких песимістів, відірваних від будьякого колективу.

Ніцше, поет волевого оптимізму, старався „перемогти" смерть навчанням про „вічний коловорот", мовляв, щераз заживемо! Глибоко і щиро віруючі в життя на тому світі, мають готову розвязку; вони найщасливіші, після фізичної смерти наступить для них вічний рай. Американські оптимісти вигукують:

„Тільки не думайте про старість! Геть з думкою про смерть, а вічно житимете!"

Оптимістично настроєні фільософи та письменники радісінько вимивають оцю Харибду, щоби тільки не затроювати собі мініятурно короткого життя. Хтож находиться в такому настрою, який за мало відпорний на червака метафізичної зневіри — той радо чіпляється отої людської Ахілевої пяти.

Осип Маковей, плаваючи по життейському морі, своїм човном часто причалював до принадливо притаєного зловісного осідку сирен.

II.

„Зміст перших поезій — слова автобіоґрафії, — то козацька романтика, патріотичні відозви, описи природи, особиста лірика, *релігійні сумніви*, антимілітаризм". Ще в 80 рр. попав Маковей під вплив „поступових ідей", яких апостолами були Франко й Павлик. Той вплив ще скріпився, коли Маковей працював разом з Франком і М. Грушевським в редакції „Літературно-Наукового Вістника" (грудень 1897 — весна 1899). Д. Лукіянович вважає автора „Молоха" та „Новика" симпатиком радикалів, який за підклад своїх творів брав „антиполівські настрої". Та найкраще пізнати душу поета в тих часах із його поезій, друкованих у „ЛН. Вістнику (1899, січень). На закінчення своїх „Гірських дум" помістив поет рефлексії про „Метеор", „Смерть" та „Сонні март". Ось вершок зневіри та песиміяму:

Так розпадаються світи,
живуть і гинуть без мети.
І всі вони — один цвинтар,
а творець їх — старий гробар:
усе по радощах марних
гребе у безвістях сумних...

(„Метеор").

На початку цього жмутка поезій признається автор, що він „для народу свого крук, що сумно кряче", бо „мов у багні застряг у гіркій зневірі...."

III.

Поезії ці писані найпізніше з кінцем 1898 р. Цьогож року вийшла зпід пера Маковея ще одна поезія під з.: „Коли помрем і заростем квітками", та поет не видрукував її тоді. Минуло більш як чверть століття, як поет признав гідною пустити цю поезійку в світ.

Коли помрем і заростем квітками
у спомнах ще оживем нераз,
аж поки поруч з нашими кістками
спічнуть усі, що памятали нас.

І буде це вже наша смерть остання,
наш порох вітер світом розжене,
прийде весна, прийде пора кохання,
а нас ніхто й ніколи не спімне.!

Аж вийде раз колись дівча самотне
в полудне тихе, в тихий, сонний ліс:
нежданo серце защемить скорботне
і ясний світ померкне їй від сліз.

Це нас вона побачить і почує,
мов сон і казку із старих часів;
закриє очі й тяжко засумує,
заслухавшись у тихий шум лісів...

IV.

Зацікавившися відношенням О. Кобилянської до творчости улюбленого нею данського письменника Єнса Петра Якобзена*), побачили ми, що Маковеєві рефлексії про життя мерців у споминах своїх найближчих нагадують одно місце в новелі данського поета („Пані Фенс"). Вдовиця пані Фенс живе тільки для своїх дітей; та несподівано пізнає вона свого першого і правдивого любка, який після кільканацяти літ вернувся з Америки. Стара любов блистить, мов сталь — вони подружилися. Діти вважали матір виключною своєю власністю; син та дочка загнівалися на неї та покинули. Пять літ жили старі щасливими подругами. Перед смертю пише мати лист до своїх дітей та просить у них давньої любови. Мати жаліється на те, що вміраючий є завсіди дуже вбогий. Все найдорожче від нього забирається, зникає весь прекрасний світ, який стільки літ був приємним огнищем людини.

„Тому звертаюся до всього з мольбою — кінчить нещасна мати, — щоби мене приємно згадувало і тому саме приходжу й до Вас із проханням: любіть мене цілою любовю, як це було колись, бо знайте, що *жити в споминах є єдиною участю мерців у світі живих людей; і ця тільки розвага остається мені сьогодні. Жити тільки в споминах, більше нічого!*"

(Докінчення буде.)

*) Автор вказує розвідку на цю тему.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Влом до „Діла“ (??!)

Злодійський фах напевно вимагає більше вродженої інтелігенції і набутого знання, як неодин фах, до якого привязаний гомінкий титул і давінка платня. Відвага, бистроумність, здоровля, помисловість — це мусить бути вроджене; акробатика, психольогія, хемія, механіка — це мусить бути вивчене (по „українськи“: завчене).

Очевидно мова тут про злодійську аристократію, про „касолупів“, а не про демократичних „кишенькарів“. Ці останні окрім відваги і здорових ніг, потребують хіба ще крихітку психольогії і то переважно провінціональної. А всеж таки між касолупами є полупи.

Я знаю, скаже неодин:

— Що дивного! Адже таке трапляється і між професорами університетів і між письменниками і між політиками!

Але це порівнання не видержує критики.

Всі інші фахи можуть бути вислідом протекції, помилки, чи непорозуміння, — злодійський фах є все вислідом покликання і вродженого таланту.

А всеж таки є між ними останні, патентовані осли...

Дня 17. на 18. січня 1929 року зроблено влом до редакції й адміністрації „Діла“.

Чого?!...

Чого? — питаю вас, панове злодії. — Що шукали ви по численних бюрках, шафах, полицях, кошах? Хіба не манили вас старі річники „Діла“, необдряпувані столики, чи понадломлювані крісла!? А може шукали ви якихсь дорогих книжок у редакційній бібліотеці? Може сподівались найти тут „Всесвітню історію“ або „Географію“, або хоч пів копи ріжних словників?! Ні! Ви припускали, що цього нема.

Але я догадуюся. Ви шукали грошей! Думаєте собі: Огнетревала каса є, то мусять бути і гроші.

Ех! Наївні, наївні!

Уявляю собі ваші міни, коли ви станули перед касою. Потягнули пальцями, а двері „ри-и“ і відчинилися. А в середині... Чого там нема! І зломана щітка до підлоги і кусень мила і дрібно порізані старі часописи...

Переглянувши касу, ви — думаю — вже більше з обовязку рушили на пошукування по бюрках. Бо що вам охота відпала, то я того певний.

І ще уявляю собі, як ви, панове злодії, щиро сплюнули по скінченій роботі. Адже кожна інвалідська будка далаб вам сто разів більший прибуток. Тієї незабутньої ночі, ви напевно пережили найбільшу трагедію, яку тільки злодій може пережити: Побачили намацально, що в тім фаху далеко не заїдете. Пощо було студій, пощо приготувань і видатків, коли нема розуму!?

Раджу вам шукати іншого заняття. Коли ви з приличним піднебінням, то ручу, що заняття дістанете. Адже стільки ваших товаришів нині на добрих посадах і в загальнім пошанівку! Там вам до краліжі не треба буде і половини того розуму, що вимагається від порядного касолупа. А в вас розуму дуже-дуже мало, або й зовсім нема.

Адже ви робили влом до „Діла“!!

Галактіон Чіпка.

бік. — В Онтаріо (Канада) зїхав зі шин поїзд; 1 убитий, 12 ранених.

— Ріжні вістки. У Берліні заснували дослідчий інститут для боротьби з психічними недугами; інститут сподівається підмоги з Америки. — На одній з найкращих вулиць Ню Йорку, Парк Авеню, трьох бандитів ограбило в білий день під загрозою револьверів золотарську крамницю. — Президія Центр. Викон. Комітету СРСР поставила внесок приєднати до архангельської губернії острови Франца Йосифа І. — Звукові фільми з Голівуду спізняться на які два місяці по причині пожежі в робітні „Парамавнт“. — Віднайшли заповіт апостола сіонізму д-ра Герцля, що мав згоріти у Палаті Справедливости в Відні 1927 р.; сіоністи вірять, що цей документ улекшить справу перевезення останків Герцля до Палестини. — Віденська і берлінська преса незгідні щодо висліду боксерських змагань своїх чемпіонів: берлінець Гайн Домгерґен, що побив австрійця Польді Штайнбаха мав уживати незаконних метод. — Найвища Рада „Армії Спасення“ в Льондоні заявила, що дотеперішній її голова та диктатор ген. Бут, що недавно смертельно нездужав, перестає бути її головою; Бут протестує і заявляє, що свого становища не зречеться.

— 4000 вибухів Кракатао. З Батавії прийшли вістки, що вулькан Кракатао вибухає щораз сильніше. За останніх 24 год. записали яких 4000 нових вибухів, із яких деякі доходили до 3.000 стіп висоти. Вибухи, обсервовані вночі, виглядають грізно-величаво. Поверхня моря біля острова зростає постійно.

— Заметіль у Льондоні. Минулого тижня мешканці Льондону оглядали те що оглядають звичайно в осени: мряку, з тою ріжницею, що вона була не з дощу, а зі снігу. Заметіль вкрила місто таким рантухом, що напротязі години зупинився весь вуличний рух: трамваїв, возів, авт, а навіть осіб.

— Морози слабнуть. Берлінська метеорольогічна стація повідомляє, що студінь наближується до кінця. Вітри, які досі йшли в нашім напрямку, змінилися. Від Атлянтійського Океану йдуть тепліші подуви.

— Нове чудо — літерафон. Технічний співробітник радіової стації в Штутґарті Рольф Форміс мав винайти новий рід грамофону, що може ввести переворот у сучасне життя. Сила винаходу в тому, що кожний зможе сам „виробляти“ собі плити, себто плити зможуть безпосередньо записувати згук людського голосу. Шпилька, що біжить по вигинах плити буде діямантом з електромагнетичною силою. Найцікавіше те, що плити будуть дуже дешеві. Завдяки згаданому винаходові буде можна здійснити „згуковий лист“: замісць писати на папері, можна буде на майбутнє висилати плиту, яка передасть живим голосом те, що треба. Співак і промовець зможе сам чути свій голос, а деякі інтереси можна буде брати не на папір, а просто на згукову плиту, що заступить писаний контракт. Неменші послуги може такий апарат віддати в суді, при переслухуванні обвинувачених і свідків.

— Міжнародне музичне свято в Женеві. У квітні зїдуться до Женеви музикольоги та мельомани на міжнародне свято, на якому будуть виконані два орхестральні концерти, два камерні і один хоровий у церкві. Між орхестральними творами досі намічено такі прізвища: Макс Буттінг (третя симфонія), Йоганнес Мюллер, фортепяновий концерт; Р. Вогем Уіліямс, Фльос Кампі, Рогер Сешен (Америка) — симфонія; Франк Мартен (Женева), Марсель Делянов (Париж), Генріета Босманс (Голяндія), Еммі Гейль-Френсель-Вегенер (Голяндія). Центральною точкою хорового концерту буде велика „Служба Божа“ покійного чеського композитора Леоша Яначка і твори Карла Маркса (Мюнхен) і Крсто Одака (Загреб). У камерним концерті зазначені такі імена: Олександер Емніц (Будапешт), Мануель Розенталь (Париж), Бертольд Гольдшмід (Дармштад), Моріс Деляж (Париж), Юрій Фітельберґ (Польща), Юлій Шльос (Відень), Джон Айрленд (Льондон), Микола Набоков (Париж), Віктор Ульман і Ервін Шульгоф (Прага).

— Доля рекордистки. Із Льос Анджельос приходить звістка, що недавно ще славна французька тенісістка Сузанна Ленглен щезла безслідно. Є підозріння, що вона покінчила самогубством. Останні два роки вона зазнала чимало розчарувань. Коли з 9-кратного мистця ситківки стала вона професійним грачем і виїхала до Америки заробляти гроші, світ, а з ним і щастя, відвернулося від неї. Два роки видавала її американська преса замуж за ріжних міліонерів і магарадж — не вийшло з цього нічого. Ленглен хопила замісць ракети за перо і написала любовний роман. Крім сплітoк не дав він їй нічого. Лишилось їй... щераз спонукати світ згадати богиню ситківки. Коли Ленглен живе і здорова, а щезла для реклями, то це вдалося їй... на один день.

— Прикрі помилки. В „Ділі“ ч. 14. зайшло кілька прикрих помилок, які отсим простуємо. Так у статейці „Свято Йордану у Львові“, в останньому відступі, де говориться про Йордан православних, видруковано: „Брали участь у ньому і деякі **інші** москвофіли“. Має бути очевидно: „Брали участь у ньому і деякі **наші** москвофіли“. — В останній новинці п. з. „Анальфабети в Мадярщині“ подано, що в Будапешті є 44 анальфабетів; має бути: 44.000. — У відділі „Дописи“ видруковано в першій стрічці допису з Рудок: „На **донос** з Рудок дістали ми таке спростування“... Має бути: „На **допис** з Рудок“...

З театру.

Кооператива Український Театр під дир. Й. Стадника: Бенефісовий вечір артистів.

З плакатного заголовку „Веселий вечір“ і дрібних звісток у пресі нелегко було збагнути, що це за програму приготовляють наші артисти на свій бенефіс. Вони ладили її наосліп, діставши бенефіс щойно в останніх днях і мусіли обмежитись на-половину імпровізацією. Вечір почався відновою „На перші гулі“ Васильченка. Авдиторія забула підчас цієї побутової сценки про стільки разів повторювану фразу, що старий народній репертуар пережився; гумор і сміх віджили не лише на сцені, але й на салі. Кожний раз, коли навіть стару, а добру пєсу вміють на ново вирежисерувати і свіжо заграти, з неї сиплеться кілька іскор, що запалюють слухачів. Пп. Кривицька, Бенцаль, Ярема і Долинська викресали зі свого тексту неодну таку іскру.

Більша частина вечора стояла на межі традиційного концерту і модерного кабарету. Наша публика ще не зовсім вішена, чи пора вже не ходити на традиційні концерти, чи ще не пора ходити до модерного кабарету. Тому однаково оплескувала пп. Рубчака, Нікитина і Неделка за сольові співи, як і п-ну С. Стадниківну, п-ню Бенцалеву, п. Ярему і п. Нікитина за темпераментні вихиляси. Ці танці були таки справжньою спробою дати щось більше понад те, що бачимо звичайно на нашій сцені, скільки разів актори мусять танцювати, бо так каже пєса. (Правда, що танок апашів був трохи за блідою фантазією на тему того, як він справді виглядає).

Новиною були спроби мистецьких ілюстрацій до народніх пісень, на зразок російських театриків „Летучая Мнш“ і „Синяя Птіца“. Вони полишили якнайкраще враження і таку рефлексію: видко, що наші актори самі навіть без режісера, в силі проявити деяку творчу ініціятиву і знятись понад шабльон старих постановок і старого репертуару, коли працюють спільними силами та з охотою. Природне це явище, коли замісць праці, що йде машинальними оборотами рутини, накручувана „згори“, артисти мають свободу для виявлення власної ініціятиви. Досить було такої одної випадкової нагоди для наших артистів, щоби вони показали бажання заграти щось нового і бодай трохи інакше, як з обовязку.

Чимала заслуга веселого настрою всього вечора належиться в першій мірі анонімному зі скромности авторові дотепних куплетів — п. Юрі Шкрумелякові, який з подиву гідною легкістю віршує на замовлення, (на жаль, в інших, надто частих випадках зі шкодою для свого поетичного таланту), далі п-ні Орлян — прегарній конференсієрці, з відповідним веселим усміхом і тоном, врешті артистові декораторові п. Нікитинові. Наш театр міг би, здається, з успіхом повторити такий вечір ще кілька разів. З програми треба би тільки викинути зайві плаксиво-мелянхолійні пункти співу та виправити ті інші, вдатні, яким бракувало інколи викінчення.

Великий Міський Театр: „Бродвей“, пєса в 3. діях Даннінга та Аббота.

Твір цей примандрував до Европи минулого року з Ню-Йорку. Про авторів не знали нічого, але заголовок казав сам за себе: це-ж та вулиця, що містить у собі 300 театрів, стільки-ж міліонерів, стільки-ж потайних закутин для незаконної продажі алькоголю і не менше королів „мокрої“ контрабанди. Все це є і в тій пєсі — запах куліс, доляра, алькоголю, словом: всяка контрабанда.

„Бродвей“ спроба ввести в театр контрабандою кабарет, кіно, а може й цирк. Париж, що робив це вже раніше в своїх „Фолі-Бержер“, „Казіно де Парі“, „Ше Майоль“ і в „Мулен-Руж“ поставився минулої осени досить холодно до такої сензації. Холодно у професійній критиці, бо кілька місяців пєса таки виповнювала вщерть щовечора салю. В інших столицях також не було інакше. Загал ходив поглянути на експеримент, перевірити, чи має добрі нерви і чи воліє джезбенд, кабаретовий балет, апашів і кінові настрої від поважних пєс, на яких треба — ах! — таки щось трохи думати.

Американці підійшли до цієї проблеми як діловиті бізнесмени: знудився вам психольоґічний театр, що томить ідеали, маєте те, чого хочете; героями нехай стануть ті, що дають докази найбільшої сміливости — бандити у боротьбі з поліцією і між собою, і ті, що покоряють навіть бандитів і поліцію — кабаретові красуні. Критика такої пєси не може ріжнитись нічим від оголошення, яке можна би (якби можна!) вивісити на воротах льокалю, де йде її дія — на воротах кабарету, що є одночасно захистом контрабандистів алькоголю: „Будь ласка, ввійдіть, погляньте! Зазнаєте може трохи ніякового настрою серед цього товариства, але воно модерне, наскрізь модерне, таке, як ви, коли...“ Ні! Рішуче треба бути власником цинку на головній вулиці в столиці або автором такої пєси, щоби знати, що є нині модерне і що може т. зв. модерній публиці подобатись. Фактом є одно: що можна захоплюватись проблемами фільософії, а йти на відпочинок на такий кабаретовий сеанс з револьверами та трупами.

М. Р.

Зі спортового життя.

З життя Карпатського Лещетарського Клюбу.

Карпатський Лещетарський Клюб почав вже свою сезонову працю. Намічено плян діяльности. Головним завданням того пляну буде пропаґування цего найкращого спорту та добування йому нових прихильників. Під цим оглядом заповідається цей сезон щасливо. Цілі десятки нових наших запалених лещетарів утовкає вже сніг по підльвівських горбах.

Дуже корисним явищем є те, що в їх числі находиться і багато пань.

Очевидно і число членів Карпатського Леще-

тарського Клюбу сильно зростає. Беручи цей факт під увагу клюб рішив відбувати кожної неділі та кожного свята кількагодинні прогульки в околиці Львова, получені із курсом їзди на лещетах.

Це останнє повинні взяти на увагу передовсім усі початкуючі, а відтак ці т. зв. „дикі лещетарі", яких багато товчеться по снігу не зорганізовано та без ніяких фахових вказівок. Курси на половину вкоротилиб час їх науки лещетної їзди. Попри те передбачується теж кілька довших прогульок до Славська, де КЛК має винаймлену домівку. Решту діяльности виповнять публичні реферати, теоретичні курси та висвітлювани. спортових фільмів.

Перший такий фільмований вечір відбувся дня 21. грудня м. р. в получені з Ширшими Сходинами КЛК.

Малим фільмовим апаратом (Pathe Baby) висвітлив тов. Цибульський — при участи кільканадесяти вдоволених глядачів, кілька спортових та научних фільмів із доброю комедією на закінчення.

В днях від 24. до 27. грудня м. р. відбулася прогулька членів КЛК до Славська. Добрий сніг та прегарна погода дали можність використати вповні цих кілька днів на здобування кількох чудових верхів. Перший день ужито для вправ на близьких збочах. Зате другий день виповнила від рана до ночі знаменита прогулька через верх Тростян та збоче Плішки до Головецька, звідти романтичною дорогою при світлі повні до Тухлі та поїздом знова до Славська. Тут тимчасом розтаборилася в нашій домівці прогулька із шістьох люда — між ними чотирьох членів КЛК, — яка під проводом проф. С. Гайдучка зробила довшу, пятидневну туру через верхи скільських гір. Так отже вже третього дня аж дванацять наших лещетарів — в тім дві пані — пнялися на гарну Ільзу, щоби відтак довгими, місцями досить карколомними, зїздами повернути на долину.

На жаль, тогож таки дня треба було кидати гори та симпатичну домівку, бо обовязки кликали домів.

Але якими легкими видаються ці обовязки по такій прогульці!

Від сего часу зроблено вже дві кількагодинні прогульки в околиці Львова. Обі получені з вступним курсом.

В пятницю, 11. січня ц. р., відбулися **Загальні Збори** Карп. Лещет. Клюбу, про вислід яких подамо іншим разом.

Спортовець.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Звичайні Загальні Збори Українського Спортового Союза у Львові відбудуться в суботу дня 2. лютого 1929 о год. 18:30 у власній домівці при вул. Рутовського ч. 22. (Українська Бесіда) зі слідуючим порядком дня: 1) Отворення Зборів і вибір президії. 2) Відчитання протоколу з попер. Загальних Зборів. 3) Звіт уступаючої Ради Союза. 4) Уділення абсолюторії. 5) Вибір нової Ради Союза. 6 Вибір комісії суддів 7) Вибір провірної комісії. 8) Зміна статута. 9) Евентуалія. — За Раду Укр. Спорт. Союза інж. Шепарович мголова, Вахнянин Маріян секретар. 1309 1—1

З „Львівського Бояна". Виділ „Львівського Бояна" пригадує членам Товариства, що проби хору відбуваються постійно у вівтірки і пятниці і взиває їх, щоби являлися на кождій пробі точно в год 7·30 вечером з огляду на недалекі вже речинці концертів: українських новітніх хорових композиторів у лютім і Шевченківський у березні, до яких передбачується що-найменше 15 проб. Тому члени, які не являться принайменше на 10-тьох пробах, силою факту відмовляються від участи в цих концертах.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілярські роботи виконує найстараннійше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул Академічна ч. 2. 2481 а) 33—?

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх кравих та заграничних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1154 5 8

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінгера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 5—15

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 14—24

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і годовна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 52—?

САМОХОДОВІ КУРСИ

Інжінера Александра Юрого

Львів, Коперника 54.

1303 Телефон 68-60. 1—1

Курси

Заводові і аматорські

(для пань і панів). Виклядові салі, варстати і гаражі на місці. Новітні самоходи до науки їзди. Дохідні услівя сплати. Інформації і проспекти удільне Управа Курсів від 9—1 і від 3 8.

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик преці вільні продає за готівку і на рати від десятків зіт з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Мельтенрайх**, Львів пл. Марійська ч. 5. 3 134-?

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ ім. Гіршпрунга, Личаківська 34. приймає на новий 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. Початок науки 1. лютого 1929 1288 2—9

РОМАН ТУРИН уроджений 1900 р. згубив свою військову книжочку, яку нею дорогою уневажнює. 1306 1-3

КАНДИДАТ адвокатський рутинований, обзнайомлений з провінціональною і трибунальською практикою, самостійно працюючий, з правом субституції негайно пошукує посади конципієнта. Згодошення з заподаними умовини слати під адресою: Д-р Іван Луців, канд. адв. в Бродах, канц. д-ра Жовнірчука. 1305 1-3

КОНЦИПІЄНТА, обізнаного з провінціональною практикою пошукує від 1.II. д-р Макух, Товмач. 1302 1-3

ДЕШЕВО продам каменицю і нурований дім з двоморговим городом і садом у Львові. Відомість: Господар дому, Городецька ч. 89. 1307 1-2

КУХАРКА і господиня самодільна ошадна і роботяща пошукує занятття до ліпшого дому. Кохановського 106 (вілла). 3108 1—2

Поважаним Паням газдиням

подаємо ласкаво до відома, що ми зновили в нашій фабриці продукцію загально знаного ростинного масла (маргарини)

„R I T A"

яку будемо дальше виробляти першорядної якости.

Виробляване у нас ростинне масло „Rita" заступає цілком природне масло і дуже добре надається до вареня, печення і смаження, всілякого рода страв як також до печива. Ростинне масло „Rita" не уступає в смаці природному маслу, є рівнож видайне, а також о половину дешевше.

Назва фірми Schicht гарантує за якість товару.

Тому жадайте у свого купця тільки ростинного масла „Rita" і звертайте увагу на опакування як та ож напись „Rita" і Schicht уміщені на кожній оригінальній пачці.

Товщевий Промисл
Schicht, Акц. Ска.

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (під аптекою) 5—?

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує у внутрішніх і жіночих недугах від 2—4

1238 при вул. Домагалічів 2. 4—6

Пошукується управителя

галантерійного магазину, ознайомленого з тою бранжею. Потрібна кавція 100 долярів і відповідні референції.

Петро Мягкий

Перемишль, Францішканська 24.

ПОСВЯТОЧНІ недиспозиції, знаменито лічать мінеральні Води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно прочищує шлунок. Жадайте в аптиках. Одинокий найдешевший і найліпший лік! 1284 4-6

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЦЕ

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, пледи.

1092 10—13

Висилка детайлічна прямо з фабрики.

ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ

РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО

ЛЕЩКІВ, п. Варяж (Сх. Галичина)

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 16 (11.357). Львів, четвер 24. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. річно: в краю 4·50 зол
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Канаді 1 канадійський 5 цн. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 69-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перешкоди українізації.

Львів, 22. січня 1929.

Українізація України відбувається важко. Про те пише вся радянська українська преса, про те говорять і відповідальні представники української радянської влади, про те накінець кажуть і представники комуністичної партії більшовиків України. Але слід при тім пояснити, що найбільші перешкоди має українізація там, де є осередки т. зв. пролетарської диктатури і де є, так сказатиб, фундамент екзистенції тієї диктатури, а саме по містах і по великих промислових осередках. Бож села українізувати хіба не треба.

Останнім, що прилюдно спинився над перешкодами українізації, є теперішний ґенеральний секретар КП(б)У Косіор, отже перша політична особа в УСРР. А заговорив він про них у своїй програмовій промові на окружній партійній конференції в Київі. Про ту промову ми вже кілька разів писали і цитували з неї важніші місця. Нині хочемо присвятити дещо уваги тій її частині, що присвячена українізації.

Косіор каже, що найбільшими перешкодами українізації є міщанські елементи міст (самозрозуміло елементи зросійщені і російські), рештки старого російського чиновництва, велика частина російської інтелігенції, особливож т. зв. специ, тобто російські фахові інтелігентні сили, а далі всякого роду русотяпи в державному і партійному апаратах. Що саме ці міські елементи творили і творять постійно перешкоди в українізації це загально відома річ. Бож українські міста за царських часів були цілковито зрусифікованими. Навіть жиди до тої міри культурно були зрусифікувалися в тих містах, що й досі надають їм внутрішньо російський характер. І не забуваймо, що й немалий відсоток тих спеців, що саботують українізацію, припадає на жидів, при чім слід ствердити, що всеж є між жидами доволі і таких, що вже зукраїнізувалися.

Новиною для декого буде те, що до перешкоджуючих і гальмуючих українізацію чинників врахував Косіор і професійні союзи. Профсоюзи — це один з тих фундаментів, на яких будувала і будує свою диктатуру компартія. І тому це визнання Косіора має неабияке значіння. Переповідаючи хід анкети та її наслідки серед робітників артемівської промислової округи в справі українізації, Косіор робить такий висновок: „Всі, з ким розмовляли, відзначили, що місцеві профорґанізації не допомагають українізації. Мені здається, що вже тепер наш партійний, професійний апарат, особливо останній, може відстати від цього поширюваного процесу українізації. Ряд фактів свідчить про те, що наша робота над українізацією натрапляє часом на пасивне, а то й негативне ставлення апаратних працівників".

Крім того наводить Косіор ще одну перешкоду українізації, а саме неімовірну дорожнечу української книжки. „Я бував — каже він — останніми часами на богатьох конференціях і повинен сказати, що на кожній конференції просто таки голосили з приводу неймовірної дорожнечі української книжки".

Якіж ради подає Косіор на те, щоби усунути всі перешкоди українізації? Перш за все ніяких позитивних заходів у тій справі він не намічає. Він тільки висловлює побажання, щоби звернути особливу увагу на „виховання нового покоління, на українізацію молоді", яка затупить упертих русотяпів. Отже є це паліятивний засіб, бо й з українізацією комсомолу, про який передовсім думає Косіор, справа не стоїть світло. По школах, особливо середніх і вищих, молодь не надто українізується під впливом тих, про яких сам Косіор каже, що „вони ставлять опір українізації". Правда, він каже, що партія повинна українізувати молодь, алеж він-же твердить, що й у партії є русотяпи, які ставляться негативно до українізації. Далі — і це не тільки дивне, але й суперечне з тим, що ми цитували про профсоюзи — Косіор надіється на позитивну роботу профсоюзів у тій справі. „Треба — говорить він — утворити таку атмосферу в наших установах, а це насамперед завдання профспілок і керманичів наших установ, щоби прояви великодержавного (російського! — Ред.) шовінізму, отверті або приховані виступи проти нашої національної політики стали неможливі".

Зі сказаного бачимо, що самі керманичі КП(б)У фактично не мають пляну дальшої боротьби зі саботажами українізації, з чого виходилоб, що їм на перемозі українізації так незвичайно не залежить. Підходячи до справи безсторонно треба ствердити, що секрет усіх труднощів в українізаційному процесі лежить саме у тому, що комуністи взялися „українізувати Україну". А цеж парадокс! Бо України хіба українізувати не потрібно. Яких 80 відсотків населення УСРР — це українці, що „зукраїнізовані" ще в матірньому лоні. Україну треба відмосковлювати. Ми переконані, що поважний відсоток тих російських спеців, які, як каже Косіор, „дозволяють собі ставитись навіть майже отверто і зневажливо до українізації", можна сміло заступити українськими фаховими силами, яких тепер є доволі, розкинених по цілому світі, у найріжнородніших чужинних підприємствах. Але, але цього треба хотіти...

Те саме і з українською книжкою. Тепер вона не витримує конкуренції з російською книжкою, що заливає всю Україну. А не витримує тієї конкуренції ні щодо ціни ні щодо своєї масовости. Хтож винен цему, що ціна на українську книжку за висока і хто винен, що її тираж за малий? Це вже виключно вина тих чинників, що провадять українізацію. Видно, що вони не витягають або не хочуть витягати з українізаційного процесу тих висновків, що мусять відноситися до української книжки. І тут треба хотіти такі висновки робити та хотіти їх виконувати.

Про профсоюзи вже й казати не приходиться. Бо їх політика в справах українізації залежна хіба виключно від керманичів КП(б)У, що українізацію переводять. І в тому випадку теж треба тільки хотіти робити те, що слід.

—o—

Король і кондотієр.

Берлін, 19. січня 1929.

I.

Полковник британської армії Т. К. Льоренс написав перед кількома роками книжку п. з. „Повстання в пустині". Б. Ґ. Шоу долав до книжки вступне слово, в якому хвалить твір Льоренса, як великий літературний шедевр. Твір написано справді майстерно, з почуттям стилю, роскішною мовою. Не треба й рекомендації найбільшого живучого англійського письменника, щоби читача зацікавити. Вже після прочитання перших сторінок, книжку „проковтується одним душком" — аж до останнього слова. Ви ніби й не думаєте про річи, які прочитуєте. Ви їх бачите. Пластично, виразно, аж до почуття фізичної вловимости. І так усе, поминаючи від розпаленого воздуха, що стоїть над арабською пустинею і кінчаючи на політичних комбінаціях ґрандіозних розмірів. Але в авторові треба подивляти щось більше як письменника, бо вояка і політика. Або — коли хочете — авантурника. Але авантурника з розмахом.

II.

Хто такий Льоренс? Один з тих людей, — нині щораз рідших — в яких сидить неспокійний дух — ворохобний принцип, що не дозволює людині йти простими, привичними стежками. Навіть колиб ті стежки вели на вершок сили і слави. Але не про силу і славу йшло полковникові Льоренсові. Це мабуть один із тих рідких людей, які живуть для чину самого по собі, яких природа жене до вічного формування річей, людей, яких довершене ні на хвилину не задовольняє. Льоренс? Він передовсім учень єзуїтського коледжу у Франції, потім студент на оксфордському університеті, потім молодий орієнталіст, а легенами інтелігуючими до сухіт й ідеалами про доцентуру. В 1912 р. їде до Арабії, щоби підготувати легенї. Це його перший контакт з орієнтом. Вибух війни в 1914 р. Льоренс голоситься добровольцем до брит. орієнтальної армії. Не принятий ізза — „нездібности до військової служби". Людина з вічно скривленим мундуром і але пришитими ґуликами, пальці стало в чорнилі — хіба не жовнір? Робиться проте перекладчиком для орієнтальних мов у Каїро, до нічого військового нездібний „інтелігент", з цілком „скривленими" думками про арабську справу, хоч що правда, прекрасний знаток тамошньої топоґрафії. Потім Льоренс влаштовує діло так, що видобувається зі штабу і відїзджає з якоюсь місією на поле кампанії. За протяг дальших 27 місяців його знає уже кожна арабська дитина, від Ламаску до Алену він знаний як „Шейк Уренс" — він сам, Льоренс, „некоронований король Арабії".

Як відомо, довоєнна Туреччина не була національно гомогенною. Вона втягла в свій державний звязок також арабів, головнож завдяки тому, що турецький султан був рівночасно каліфом, головою магометанської церкви. Орґанізуючи протитурецьке національне повстання арабів Льоренс завдав підчас великої війни Туреччині найтяжчий, майже смертельний удар. Завдяки Льоренсові Туреччина мала дві війни. Одну зовнішню — з антантою і другу внутрішню — з арабами, зглядно з Льоренсом, чоловіком, що доказав чогось майже нелюдського: за протяг кількох місяців обєднав століттями розїджені на себе арабські племена для спільного національного чину. Білий — азіятів. Джавр — правовірних. Як це Льоренс осягнув? Про це говорить його книжка. Він скинув свій зле скроєний англійський мундір, надів свіжно-білий бурнус і турбан, поясь весь у золоті і традиційні пистолі. Але це ліла ще не робить. Його робить віра в свою справу. А в неї Льоренс вірив, глибоко, цілком. Арабам обіцяно за його посередництвом національно-державну соборність, каліфат, то-що. Аліянти, розуміється, слова не дотримали і „визволену" Арабію поділено на цілий ряд держав: Трансйордан, Ірак, Геджас, Джемен і т. д. Усе на славу Вел. Британії. Вірючи, що веде арабів до національного визволення він в дійсности тільки розбудував стан британсько то англо-османського посідання, творячи між Єгиптом і Індіями британський політичний поміст, випроєний просто з територіяльного тіла Арабії. Хотів цього Льоренс? Так, бо був британцем. Але й не хотів — бо почував себе арабом. І на тих двох суперечностях розірвався. Щоб не зробив і куди не пішов би, скрізь ставала перед ним зрада. Або Арабії, або Британії. Так він, в міру того як продовжується міжнародній тонг за Арабію відкидає і запропонований йому пост британського ґенерала і хрест Вікторії і пост зовнішньо-політичного референта для західньо-азійських справ, нарешті кидає в 1922 р. службу взагалі і зникає.

Король? Кондотієр?

III.

В 1928 р. афганський король Аманула видає приказ-універсал, в якому велить арештувати полковника британської армії Льоренса, що під прибраним іменем Шоу і в характері простого пільота британських воздушних сил, зорґанізував повстання афганських гірських племен, спрямоване проти особи короля і його европейських реформ. Ось-так довкруги призабутої особи Льоренса знова починає снуватись легенда.

Щож це? Хіба він знова повірив у святу справу афганських гірських племен й так як колись арабів покликав і афганістанців до святої війни? Чи може знова він тільки сліпе знаряддя в руках британської дипльоматії, кондотієр, що почуває себе паном, а є лише маріонетою, яку в міру потреби посувають сюди або туди? Після того, як Аманула видав свій приказ, британський уряд моментально публікує сухе лаконічне дементі, що колишній полковник Льоренс, який справді служить в Індіях армейським пільотом, з афганським повстанням рішуче нічого спільного не має. Крім того полковник Льоренс зглядно рязовик Шоу, службовою дорогою перенесений до Англії. Це тоді, коли під Кабулем стоїть повстанська армія, престол Амануди захитаний, на 24 годин перед

його абдикацією. Але що до цього часу робив в Афганістані Льоренс? Може довідаємось про це скоро з нової книжки, що її рекомендуватиме великий Б. Ґ. Шов — може п. з.: „Повстання в горах“?

IV.

Кондотієр? Король?

Що лежало в мотивах роботи Льоренса на той раз у Афганістані? Той чоловік вірить у річи, які в даній хвилині робить. Колиб це був британський патріотизм, посунутий на практиці аж до змагання з противником за допомогою зради і його розкладання з нутра, то цей патріотизм приймав би нагороди держави як почесть. Не так Льоренс. Коли йому роблено в своїм часі закиди, що зводячи арабського короля Фейсала на двір британського короля, він, офіцер брит. армії, зявився в національнім арабськім одінні, то Льоренс відповів: „Коли якийсь муж двом панам служить і мусить котрогось з них образити, то буде краще, коли образить міцнішого“. Другим разом Льоренс, введений офіційно до брит. ради міністрів і привитаний високопохвальною промовою Керзона, заявив на запити: „Ви, люди добрі, самі не розумієте, в яку ви нас поставили скруту“. Ви британці — нас арабів.

Полковник Льоренс чи пак Шейк Уренс репрезентував в тій хвилині хотіння цілої нації. Це був один світ, що його творили британці в Арабії. А це був другий світ, що його творив в Арабії Льоренс. Два ріжні світи. Зовсім як в Афганістані. Тут король Аманула, що репрезентує собою дух кондотієрства, заводить новий звичай і нові порядки прищіплюючи їх безоглядно на цілком непридатному для цього ґрунті, там Льоренс, людина, що висловлює духа землі і так як в Арабії намагається йому допомогти до виявлення.

Тут і там принцип національности, тубильчости, землезвязаности стає проти принципу нових ладів, чужих елементів і порядків. Але й тут і там дивно вимішуються ролі. Тут і там королівського духа даної землі, природній вияв даного національного краєвиду репрезентує чужинець, кондотієр, який повинен би бути правним королем і то репрезентує супроти законного короля, який повинен би бути кондотієром. Але й тут і там доводячи „свою“ справу майже до побіди Льоренс, дивачний король кондотієр, заломлюється на подвійности своєї натури.

Ми знаємо, як покінчилося „Повстання в пустині“. Побідою британської імперської думки. Теж саме в Афганістані. Ми знаємо давний політичний відклад афганської справи. Побіда британців, провал більшовиків — це нині найдалі йдуча формула афганістанських політичних подій. В обох випадках побіда британців за допомогою британця і то проти того істотного принципу, що його Льоренс в обох випадках репрезентує. Полковник Льоренс, Шейк Уренс і вожд афганського національного повстання — королівська туша в кондотієрськім тілі.

Зенон Пеленський.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Відгуки Люґана.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 15. січня 1929.

I.

Кілько вже часу уплинуло від того засідання Ради Союза Народів у Люґані, на якому п. Штреземан, всупереч дипльоматичній куртуазії гостро, бо ударом пястука по столі, зареаґував на промову польського міністра закордонних справ, присвячену справі німецької національної меншости в Польщі та її скарги до Ліґи Націй. Вже більше місяця від тієї хвилини, а всетаки тутешні ґазети не вгавають говорити про той інцидент і не перестають виводити з нього висновки — більше або менше тривожні. Не маємо змоги уважно стежити за польською пресою і може помиляємось у нашому враженні: що польські ґазети далеко менше зупинювалися й зупиняються на тому інциденті, ніж це робить французька преса. Це й зрозуміле. Натомісць французькі ґазети, не вяжучись нічим не роблять собі ніякого стриму в розшукуванні й розгадуванні глибшого політичного змислу, затаєного у виступі п. Штреземана. Вони повертаються до цієї справи трохи не кожного дня.

II.

Ось і сьогодні, 15. січня, в першій ґазеті, яка нам попадає під руку, бачимо знов вступну статтю, присвячену тій самій „темі“. Пише її один з старших журналістів, великий друг Річипосполитої і ворог її ворогів, п. Бенвіль. Цей п. Бенвіль належить до тих двох чи трьох (на добрих три тисячі) французьких журналістів, яких уважно читають заокеанські канцелярії, не тільки французька, а й британська та інші. Пов. Делькассе, котрий на спілку з Едвардом VII-им славиться творцем „Порозуміння“ (антанти) нераз признавав, що з голосів французьких ґазет про закордонну політику найцікавіший йому завсіди голос Бенвіля; те саме оповідають і з кол льондонського закордонного уряду. Вже цього резону доволі, щоби зупинитися на останній з черги статті Бенвіля про люґанський інцидент.

„Ні один обсерватор подій і тенденцій — пише Бенвіль під сьогоднішньою датою — не може не знати, що охорона меншостей буде одною з тих справ, які в близькому часі найбільше насильно ворушитимуть Европою, і що вона буде одним із знарядів німецької політики, поверненої до ревізії кордонів і на її підготовлення“.

„Будьте супокійні — сухо продовжує Бенвіль — ще нема мови про Альзасію: одначе прийде черга й на автономістичну меншість в Альзасії“.

„Покищо — пише Бенвіль — німецька політика звертає свої домагання в сторону Польщі. Про насилля, з яким п. Штреземан у Люґані перебив п. Залеському, не знати, чи воно було стихійне чи вираховане. Одно певне: що воно дало знак до загальної офензиви німецької преси. Німецька республика не виявляє найменшої охоти погодитися з теперішною східною границею Німеччини“.

III.

Далі наводить п. Бенвіль голоси всіх німецьких „сторін“ — правої, середної й лівої, зазначує, що соціяльні демократи в питанні про східні кордони Німеччини думають так само, як націоналісти й лібералы, тай звертає увагу на заяву німецької біржевої ґазети, що кампанія німецької преси проти теперішніх східних кордонів ведеться в повній згоді з урядовими колами. „Значить — заключає п. Бенвіль — є окремий диригент у цьому концерті, який не віщує нічого доброго“.

До уваг п. Бенвіля не маємо що додавати, зосібна не маємо потреби сумувати з ним над перспективами, які у звязку з тим для найближчих років розкриваються. Повторимо тільки при цій нагоді ще раз уже від років нами на цьому місці (і деінде) повторювану увагу: що в цілому горю і лихолітті, які спричинили Версай, Сен-Жермен і Рига, одно тільки надійне, коли не гідрадне, а саме: що Німеччині пошматовано у Версаї цілий її східний бік, що відорвано від неї Данціґ; що відокремлено Східну Прусію, одним словом, що зроблено відносини Німеччини до сусідів такими, якими... Їх самі знаєте.

Факт цей — чи не єдиний ясний промінь у темній безнадійности Версаю, Сен-Жермену і Риґи.

В. П.

БЛІДНИЦЮ не-окровність усуває ділає зміцнюючо, в джнвляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.
М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малаґі. До набутя у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів 2.40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.
774 28—?

Д-Р ЛУКА ЛУЦІВ.

Ґенеза одної поезії О. Маковея.

(Докінчення.)

V.

Чи знав Маковей Якобзенову новелю?

Саме в тім часі, під кінець 1897 р. переклав він її для першої книжки „ЛНВістника“ 1898 р. Маковей у тім місячнику „мав вести листування, всі коректи і давати до кожної книжки яких два аркуші свого матеріялу“. Переклад супроводжений маленькою заміткою про Якобзена (1847—1884) при помочи цитат із О. Гансона і Ю. Брандеса. Перекладач зазначував, що в „Пані Фенс“ видно найліпше „делікатну чутливість поета в описах людських почувань“.

VI.

Як покористувався Маковей думкою Якобзена в своїй поезії „Коли помрем і заростем квітками“?

В часі перекладу данської новелі врізалися в память перекладача ті рефлексії, що ми їх у горі підкреслили: роздумування умираючої матері про те, що єдиною розвагою для неї є надія жити ще якийсь час у споминах своїх любих дітей. Маковей приняв цю думку (перша його строфа) та ще її послідовно продовжив: як „спічнуть усі, що памятали нас“ — то „буде це вже наша смерть остання“ (друга строфа). Що в Маковея навіть у ліриці переважали рефлексії, а не чисте почування — в цім згідні, чи не всі його книжки. І вже в ліриці поет „шле гордий сміх і кпини“ („Природа“) або:

„і глум над горем навісним
летить за шумом сим лісним“.
(„Шум“).

Від „лірики“ не треба було робити Маковеєві великий скок до „епіки“ чи там до „сатири“, в якій повно ліричних місць. Тому зайве, — підкреслюючи вязаність чи невязаність мови поета, сперечатися над тим, чи він „лірик“ чи „епік“, бо ратифіковані границі між родами творчости істнують тільки в шкільних поетиках.

VII.

Та вертаймо до Маковеєвої поезії. Поет у другій половині, вже „після останньої смерти“, немов суперечить собі, бо „колись“, за кількадесять літ, „вийде дівча самотне“, „серце померкне їй від сліз“, „як нас вона побачить і почує, мов сон і казку із старих часів“. Те станеться, коли дівчина „заслухається в тихий шум лісів“.

Роздвоєння теми очевидне. В другій половині є ще одна потіха, що ми все таки „житимемо вічно“ в „шумах лісів“, як частина природи. Є це своєрідний пантеїзм, примінений у Маковея до людини. Та й тут вражає нас неумотивована поява дівчини!

Мотив цей повніше та ясніше обробив поет у самостійній поезії п. з. „Туга“.

Біжить у яр вода,
біжить вода і сріблом вється,
над нею дівчина сміється,
розкішна молода.

Голубко, не втікай!
Скажи мені ту гарну казку
про радощі, дівочу ласку,
скажи про тихий рай!

Ах, казочко моя!
Я чув її, а де, не знаю,
забув і з туги занываю
і радби вмерти я.

З водою поплисти
в далекий світ, щоб не тужити,
або тут серденько зложити,
квітками зарости.

Шуміли би ліси,
шуміли би мені діброви
про чари вічної любови
і вічної краси...
(„Гірські думи“).

Ось звідки взялася друга частина поезії „Як ми помрем та заростем квітками“, в якій уже в першій стрічці є образ із „Туги“ — „квітками зарости“. Звідти є також і такі образи: „мов сон і казка“, „дівча самотне“, та „тихий шум лісів“. Зрозумілим тепер є нам і впровадження еротики до нашої поезії. Жити в споминах, це вже остання надія для мерців; як урвуться ті нитки, то вже буде смерть остання. Та ні! Є „вічний чар любови“ і „тихої краси“.

VIII.

Ми гадаємо, що Маковей написав поезійку „Як ми помрем“ в часі роздумування над наведеним місцем із новелі Якобзена „Пані Фенс“. Український поет розвинув цю думку та доповнив еротичним мотивом на тлі пантеїстичної природи. Цей другий еротичний мотив із панною обробив Маковей у самостійній поезії „Туга“, яку й видрукував у „Гірських думах“. Чому не друкував тоді і „Коли помрем“? Маковей був суворим критиком, він памятав ґенезу недрукованої поезійки і знав.

Українська Парляментарна Репрезентація в роковини 22. січня 1919. р.

Варшава, 22. січня 1929.

Сьогодня, в день великих роковин 22. січня 1919 р. відбулося в помешканні Українського Соймового Клюбу святочне засідання Української Парляментарної Репрезентації. Крім усіх послів Українського Національно-Демократичного Обєднання взяли участь в тому засіданні також посли Української Соціялістично-Радикальної Партії і безпартійні українські посли, а також посли Білоруського Клюбу.

Засідання відкрив відповідним святочним словом посол **д-р Дмитро Левицький**, голова Українського Клюбу. По нім говорив **пос. Д. Паліїв**, що спинився над вагою акту зединення з 22. січня 1919 р. А за найкращий і наглядний доказ ваги того акту в сучасний момент подав факт обєднаного засідання всіх національних українських послів, присвяченого тим великим роковинам.

З білоруських послів зложив з тої нагоди відповідний привіт **пос. Карузо.**

За направлення кривди.

Відкинення внесення в справі приняття до служби й емеритального заосмотрення б. урядовців і військових заборчих держав.

На останнім засіданні сойму жид пос. Геллер і тов. зголосили нагле внесення такого змісту:

По десятьлітній незалежности Польщі істнує до-нині означена категорія польських горожан, яким власна держава відбирає добре набуті права в заборчих державах. Тут маю на думці велику скількість бувших цивільних і військових австрійських урядовців, головно української, жидівської та німецької народности, хоч вони на основі австрійських законів набули не лише право емеритури, але також право виправи і державних посад. Всіх тих урядовців, хоч вони посвятили найкращі свої роки державній службі, з причини політичних і національних переконань не приймається нині ані до державної служби, ані не дається їм належної виправи. Разом з амнестією за карні злочини повинна відпасти фактична чи уроєна причина, на основі якої позбавлено ту частину горожан їх справедливого права забезпечити своє істнування.

По думці віденської конвенції з 30. листопада 1923 р., яку Польща щойно по 5 роках ратифікувала, зобовязалася польська держава зреалізувати такі емеритальні права, які признає австрійське законодавство. Тому то сойм повинен перевести відповідні зміни в польському емерит. законі з 11. грудня 1923 р. З уваги на те підписані взивають уряд, щоб по думці емерит. закону змінив свої зарядження, якими позбавлено велику частину бувших австрійських державних урядовців посад та емеритури лише з політичних і національних причин, та щоб ухвалив предложений проект закону.

Одначе за наглим внесенням голосували лише посли національних меншостей, тому це внесення впало.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Національна політика в Польщі.

В останніх місяцях розпочинається активізація національної або — як польська преса пише — народностевої політики в Польщі. В ріжних напрямках порушують її ріжні чинники: урядові (зїзд воєводів у Львові), проурядові (реґіональні орґанізації бебістів) і громадянські (партії й преса). Досить широко зупинився над національною квестією виленський зїзд „Зединення Праці", що відбувся в неділю 13. ц. м. Доповідь на тему національного питання виголосив пос. Лехніцький, віцеголова тієї орґанізації та клюбу „одлиники" в соймі. Він твердить, що стара (шляхетська) Польща вела розумну політику у відношенні до своїх сусідів і народів, що найшлися в її державних рямках, чим поборювала трудноші свого ґеоґрафічного положення, які сьогодня не є менші, як були колись. Однак траплялися й помилки.

„На полудневих окраїнах — зазначує пос. Лехніцький (подаємо за „Кур. Віленьск-им" з 19. ц. м.) — Польща не пішла за вказівками великих королів Степана Баторія і Володислава IV., не зуміла повести такої політики, як у відношенні до Литви. Помилками у відношенні до козаків, яких шляхта хотіла перемінити в панщиняних хлопів, довела до того, що Україна ввійшла в склад Росії, стала основою її могутности. Тієї могутности, при якої допомозі Росія на протязі стокількадесяти літ володіла над більшістю земель давньої Річипосполитої".

Як колись, так і тепер істнує тісний звязок між успіхами польської політики на сході і заході. Побіда під Ґрунвальдом була можлива тільки тому, що взяли в ній участь по польській стороні полки руські і литовські.

Переходячи до сучасности, доповідач зазначує:

„На терені Східних Земель Річипосполитої, заселених поруч польської людности білорусами й українцями, Польща не може вести політики згідно з принціпом, що Польща є лише для поляків, з принціпом, який вказував їй Ст. Ґрабський. Нашу східну границю визначено так, (на полудні по лінії, устійненій в березні 1920 в умові з урядом отамана Петлюри), що Польща обняла всі ті землі, де польське населення, якщо не має чисельної переваги, має перевагу впливів культурних, господарчих і політичних. Та на польському боці залишилася дуже велика кількість білоруського й українського населення, як і по противному боці залишилися *великі простори*, заселені суцільним польським елементом, от хоч згадатиб *деякі повіти* Поліля. Переведення границі інакше, так — щоби по польському боці залишилися самі поляки, а по противному самі українці й білоруси, є неможливістю. Але коли так є, то не вільно в Польщі голосити концепцій таких, які голосив Ст. Ґрабський. Є вони односторонні, занадто тісні, щоби в них могло зміститися життя. В нашій державі мусять бути створені для українців і білорусів такі умови, щоби вони могли бути льояльними горожанами Річипосполитої, щоби *ми мали моральне* право вимагати від них тієї льояльности. Ст. Ґрабський ставив програму якнайскорщого спольонізування всього українського й білоруського населення, кажучи, що коли того не переведемо, то втратимо східні землі. Але що спольонізування *навіть при приноровленні екстерміноційної політики є некріль невикональне*, зрештою незгідне з нашою традицією, приняття тієї програми мусіло би довести до зневохочення чужомовного населення до держави, а тим самим до її ослаблення. А того не можемо вважати програмою нашої поведінки. Зовсім не йде про те, щоби *замісць національної держави Польща творила державу народів на зразок Австрії*, але про те, щоби польський нарід яко господар створив умови, які уможливлювалиб заспокоєння національних, культурних і господарчих потреб українського й білоруського населення, потреб, що в цілости даються узгіднити з інтересом Річипосполитої. Уладження потрібних відносин з українцями й білорусами є тим лекше, що інтереси польського народу і тих народів є взагалі згідні. Є і можуть бути спори на тому терені, який є тереном мішаним. Зате наша держава є незвичайно сильно заінтересована, щоби українці й білоруси на землях, що лежать на схід від нашої границі, мали сутню спроможність незалежного державного розвитку. Тому то українці й білоруси є якнайбільше заінтересовані в істнуванні сильної Польщі, в якій мусять бачити головну союзницю слабих, загрожених або тих народів центральної й східної Европи, що находяться у важких умовах".

На марґінесі цих уваг і дуже загальних висновків висловимо хіба своє здивування, що виленський доповідач рівнорядно трактує 300 тисяч поляків на Рад. Україні і 5 (пять) міліонів українців по польським, а 7 (сім) міліонів українців по нашим обчисленням у сучасній Польщі. Одночасно годиться зазначити, що 300 тисяч поляків на Рад. Україні користується не лише культурною, але й своєрідною територіяльною автономією (польський адміністраційний район ім. Мархлевського з польським судівництвом і власною адміністрацією), тоді — коли українці в сучасній Польщі по лінії програми Ст. Ґрабського втратили у великій більшости навіть те шкільництво, яке вже істнувало. Щож торкається розвязки національного питання в сучасній Польщі, то ані пос. Лехніцький, ані „Зединення Праці" не виходить поза загальникову фразеольоґію, таку маркантну для всіх польських реформаторів в національній ділянці. Наскільки він навіть намагається підійти до „розвязки" того питання, то ставить справу в неґативному розумінні (чого не повинно бути). При тому він дуже лякається, щоби Польща не перетворилася в державу національностей.

Але коли пос. Лехніцький в загальниковому твердженні говорить про „умови, що уможливлюють заспокоєння національних, культурних і господарчих потреб українського й білоруського населення", то Кшевський з „Пшелом-у" розвиває програму „меншостевої політики" не в національному, але в *етнічно-реґіональному розмірі.*

Асиміляцію й кооперацію населення „мішаних" областей утруднюють націоналістичні упередження і загальне положення на схолі Европи, яке не є без впливу на настрої населення Червенської Землі.

„Сепаратистичні українські табори діляться на дві категорії: одні ділають, спираючись на Совіти, а другі в Берліні шукають інспірації і підтримки. З другого боку можливість польсько-совітської війни в ближчій або дальшій будучині була би *найбільшим товчком для повстання серед українців польонофільського напрямку*, який вів би політику Петлюри, що полягає на оперті будуччини українського народу на польській державі, отже напрямку, що шанує інтеґральність польських границь і є найкращою ґарантією могутности нашої держави. Але розвиток такого руху зупиняє пацифістична політика, яку веде польська держава, а яка є політикою пошанування рижського трактату. І справді давно за нами ті часи, коли у Львові, лише-що скривавленому, виходив „Рідний Край", орган бл. п. Силора Твердохліба, що він політику, називану нами політикою Петлюри. *Всі спроби творення таборів, що фірмуються як „українські", а однак поборюють український сепаратизм, заводили; останній з тих таборів тзв. „УНС" теж зліквідовано.* До діячів, що працювали в тих таборах, українці постійно причіплювали образливу назву „хрунів", означуючи їх як елементи, що низько стоять під етичним оглядом і працюють без ідейних побудів. Ідейний дух, що шанує память Петлюри і

що цей мотив ясніше оброблений у поезії „Туга". А може тут причиною був і суворий та „досить безцеремонний" в оцінці Маковеєвих писань, редактор М. Грушевський?

Поет уважав „гідним видання" „Коли помрем" щойно тоді, коли призабув II повстання та коли не зясував собі, що є в ній вже раз використаний мотив. Сталося це аж кілька місяців перед смертю. Ось одна з причин, чому Маковей „зломав перо" та не друкував поезій! Правда, автор „Наших знайомих" нарікав, що „Русини нарід некультурний, для них видавай єгипетські сонники і небесні листи, а не новелі". Та не вірний висновок Е. Ю. Пезенського: „Тому він не друкував своїх поезій, хоча писав їх багато".

1) Маковей ніколи не перестав друкувати своїх літературних творів.

2) Те, що він узнав гідним друку перед своєю смертю, показується слабшим від раньше написаного та надрукованого вже, дарма, що часом носить стару дату.

3) І „воєнні" поезії Маковея куди слабші від попередніх.

Так, Маковей „з літами щораз більше почував ніяковість іти за низкою чистих почувань [в нього все переважали рефлексії — Л. Л.]. Чи може затрачував спроможність переживати їх? Це одна з тих „ніколи нерозяснених тайн письменника, — продовжає М. Рудницький, до яких важко підшукати причин і які ще важче судити по самих тільки наслідках".

Досі старалися розвязувати цю тайну по наслідках, очевидно із фальшивими висновками. Ми гадаємо, що своєю статейкою подали одно кільце із ланцюха причин, які обсновують поетову творчість. Тільки заглядаючи в робітню письменника, дійдемо до правдивих, а не довільних, хоч і бистроумних, висновків. Бож сам Маковей казав, що при оцінці „треба брати на увагу всю відому творчість поета". Так він оцінював таку психічно складну постать як Куліш; не так поступають ті, що дають „характеристики" Маковея.

IX.

Творчість вибухає як лявіна із вулькану; деколи тече спокійно, як подільська ріка, якій ніколи не забракне води; часом розливається гірським струмочком, який дзюркотить тільки в часі дощів.

Як воно було в Маковея?

При своїм автокритицизмі вважав він себе далеко не першою літературною величиною. Чи довгий період майже виключної наукової праці не був тільки обороною перед цілковитим висохненням струмочка? Чи не була це психічно примусова праця, щоби тільки працювати? Бо праці на культурному полі так горячо бажав собі Маковей (автобіоґрафія). Період цей (від 1904) закінчила щойно війна, коли сатиру „Ревун" (1911) будемо вважати не так дитиною творчого натхнення, як холодного розуму; це по словам Д. Лукіяновича „перепалка Маковея з буковинськими батьками народа".

Щойно глибінь воєнних переживань та ще більше траґізм повоєнного лихоліття збогатили висохлу криницю поетових почувань. Поет пробує писати навіть вязаною мовою, та поза проби дальше не вийшов. Зате часи ті були побудним моментом до написання „Крівавого поля" та „Прижмуреним оком".*)

*) Література. Згадані праці Лукіяновича і автобіоґрафія в „Літ. Н. Вістнику", 1925; Пезенського (1928); М. Рудницького („Діло" 1925).

визнає його орієнтацію, сьогодня майже не існує на Червеньській Землі".

Отже з ким тепер міг би працювати польський табор, коли вже не політично з огляду на основну ріжницю у відношенні до держави, то щонайменше в річевих питаннях? Таких таборів серед українців нема.

„Правда, найбільша українська партія УНДО репрезентує сьогодня програму органічної праці, що є програмою нашої давної народової демократії, приноровленою до українського руху майже без ніяких модифікацій, — а знаємо з наших досвідів, що така програма по своїй суті адержавна не витворювала непоборної відрази до льояльної постави супроти чужих державностей. Але в умовах нашої політичної дійсности така основа до праці не є достаточна. Наша держава не є й не може бути державою народностей такого типу, як давня габсбурська монархія: *щоби бути сильною, вона мусить змагати до того, щоби стати політично сумільною державою, як французька республика.* При тому УНДО, не солідаризуючись з терористичною діяльністю протидержавних конспірацій, що є агентами заграниці, не має й відвати, ані навіть не бажає протиставитися успішно тій акції, що находить податний ґрунт у першу чергу серед молоді середніх шкіл. Правда, в УНДО істнують політики, які радо волиб угоду з польською державою при елімінації засадничих квестій (себто без відкликування віломої декларації Левицького) на зразок о. Глінки на Словаччині, а колись також Раліча в Югославії. В часі виборів до самоврядних установ у 1927 р. на багатьох теренах місцеві унаївці брали участь в „бльоку трьох народностей", приступаючи тим самим до співпраці з польським громадянством, де без квестії можнаб найти спільну мову. Але УНДО є par excellence партійно-виборчою формацією (?!). Уряд травневої революції, що займає становище „non possumus" супроти вимог польського партійництва, тим більше не може робити концесій меншостевому партійництву. В теперішніх умовинах УНДО може хіба сподівати з найбільш авантурницькими чинниками польської опозиції в боротьбі зі „сучасною системою правління", але з такого співділання не може вийти ніяка користь для консолідації держави.

Поза українським національним рухом істнують „рускі" ґрупи (старорусини), але вони репрезентують занадто слабий чинник, щоби на ньому можна опертися в політиці державної інтеґрації. І на них тяжить фатальність, що наказує всім політичним партіям у Польщі сходити на безлоріжя".

Підчас виборів „старорусини" увійшли в пакт з

„істінно-русскою, московською меншостевою орґанізацією під проводом п. Серебренникова і тим самим відкрили шлях до Черв. Землі чинникові, якого розвиток є тут мало пожаданий з погляду інтересу держави. Неспроможність перевести точну демаркаційну лінію між рутенізмом старорусинів чистої води і російськістю москвофілів або навіть росіян, що живуть по містах Волині й Полісся, змушує нас до дуже критичного становища супроти старорусинів, щонайменше *доки зовсім не визволяться вони з московських настроїв*".

Державну політику на терені Сх. Галичини може вести тільки польський табор, не шукаючи союзів з українськими політичними партіями. Супроти українського населення треба вести політику на довшу мету, щоби витворити ідейний рух, який стояв би на ґрунті польської держави. Ані творення угодових партій в ролі „УНС-а", ані здобування деяких українських елементів господарчими концесіями не веде до розвязки української квестії.

„Табор травневої революції повинен орґанізувати в своїх рямках руське населення, але робити це на ґрунті ідейної програми, а не опортуністично-виборчої. Тією програмою може бути лише загально-польська програма травневої революції, збагачена спеціяльною реґіональною програмою для Червеньської Землі".

Цю акцію мусить взяти в свої руки реґіональний комітет Безп. Бльоку.

Таким чином стоїмо ще перед одним експериментом „розвязки" національної проблеми, експериментом, що намагається зупинити національно-політичний і культурний розвиток українських мас — особливо там, де національна свідомість є слабша, або де економічна нужда є занадто великa.

Один є Безп. Бльок, але два ріжні підходи і дві ріжні „програми" в національній квестії: інша у Вильні, а інша у Львові. Але ні одна „програма" ні друга нічого не розвязує, тільки заплутує справжню розвязку своїми міркуваннями, що не мають нічого спільного ні з дійсним життям, ні з напрямними розвитку народів. Ми сказалиб навіть, що друга „програма" є більш „життєва", бо являється — з незначними модифікаціями — продовженням програми Ст. Ґрабського, яка вже має у нас свою традицію.

50-ліття О. Олеся.

Пишуть нам з Праги, що дня 6. грудня 1928 року, в день 50-ліття уродин поета О. Олеся, „Українсько-Демократичний Клюб" у Празі зібрався на засідання, на якому рішив підготовити з цієї нагоди святочну Академію для поета і вручити йому ювілейний дар.

О. Олесь находиться в Празі в не дуже сприятливих матеріяльних умовинах, а важких — моральних. Від часу свого виїзду на чужину, з Києва, де черпав повними пригорщами матеріял для творчости з рідної землі та близького середовища, він почув себе вповні самотним. Ні безжурчі роки еміґраційного побуту в Відні ні роки досить інтенсивного літературного оживлення серед кол нашої еміґрації в Празі не дали йому того, що могло би О. Олесеві вернути силу його давнього розмаху: безпосереднього зіткнення з рідною землею.

Церковні чинитьби.

Основи нового закону про церковні чинитьби в Галичині.

Адміністраційна підкомісія сойму радила 19. ц. м. під проводом пос. Путека в присутности делегата мін-ства освіти Гловацького і мін-ства скарбу Осташевського в справі закону про чинитьби на цілі католицької церкви в Галичині. Принято в другому читанні проект закону про чинитьби на цілі католицької церкви і про парафіяльний надзір у воєвідствах: краківськім, львівськім, станиславівськім і тернопільськім.

Основні тези цього закону такі:

1) Кошти будови й удержання церкви і приходства (мешкальних і господарських будинків) мають бути покривані передовсім з майна й доходів церкви.

2) Якби тих доходів не було, то патрон церкви і парохіяни будуть зобовязані, але тільки до таких чинитьб: а) набуття ґрунту під церкву, б) вибудування церкви, в) направи церкви, оскільки видатки на це не перевищають квоти 1.500 зол., г) урядження цвинтаря, д) справлення внутрішнього і зовнішнього уладження церкви, е) коштів вибудування приходства (мешкання) або 1/3 коштів його перебудови.

3) Всі інші видатки, напр. утримування будинків і церкви, а також церковної служби, суспільне обезпечення й обезпечення від огню, наконець кошти направи приходства, якщо вони перевищають суму 1.500 зол. одноразово, буде покривати церква з власних доходів.

4) Патрон буде обовязаний покривати 1/6 видатків на цілі, наведені в ст. 2); решту видатків покриватимуть парохіяни, а також правні особи, що мають на терені парохії маєтки і підприємства.

5) В кожній парохії буде утворений парохіяльний надзір, що складатиметься з 5 членів, себто пароха, патрона і 3 осіб, вибраних парохіянами. Голова надзору буде вибираний зпоміж парохіян.

6) Обтяжування парохіян має відбуватися при їх співучасти на т. зв. конкуренційній розправі, в якій братимуть участь: а) епископський ординаріят, б) патрон церкви, в) повновласники парохіян по одному з кожної громади, а в більших громадах на кожних 500 мешканців по одному, наконець г) особи на основі свого правного титулу, зобовязані до чинитьб на цілі церкви.

7) Основу до розкладу тягарів на парохіян буде творити сума визначених їм податків: а) від землі, б) від недвижимостей, в) від промислових і торговельних занять, г) від доходів.

8) Владою, що матиме нагляд над діяльністю парохіяльних надзорів, буде староста і воєвода.

Законопроект вводить ще одну важну постанову, а саме: староста має право наложити на парохіяльний надзір обовязок зібрати грошеві засоби на покриття передбачених в ухвалі парохіян зобовязань парохіяльного конкуренційного фонду, що тяжить на тім фонді на основі судового вироку або на основі правного титулу, що має екзекуційну силу.

Наконець цей законопроект покликує декрет през. Рчп. про адміністраційне поступовання до поладнання справ про церковні чинитьби.

Слід іще зазначити, що після ухвалення цього закону будуть знесені всі дотеперішні правні приписи, які обовязують у цій справі досі, і то у поважному числі, на терені вичислених чотирьох воєвідств.

Третє читання цього законопроекту відбудеться 26. ц. м.

Ревізія конституції.

Засідання сойму з 22. січня було присвячене ревізії конституції. Вечером було голосування над внесеннями. В голосуванні ухвалили, що згідно з внесеннями клюбу ББ на осн. арт. 125. уст. 3. конст. закона з 17. березня 1921 сойм приступає до ревізії конституції. Ревізія буде переведена на основі внесень, які домагаються зміни поодиноких приписів того закона, зголошених урядом, або послами. Внесення послів повинні бути зголошені на основі арт. 2. уст. 125 конст. закона.

—o—

Держава і нац. меншости.

Із закордонної комісії.

Дня 22. січня на засіданні соймової комісії закорд. справ йшла дискусія над експозе мін. закорд. справ Залеського. Пос. Навман обговорив положення нім. нац. меншости в Польщі. Жалівся на нетолеранцію та польонізаційні тенденції, що не відповідають відносним уступам конституції. З пос. Навманом полемізував пос. Стронський. Пос. Левенгерц (ББ) говорив м. і.: Кождий майже нарід заінтересований в меншостевій справі, так з огляду на власну меншість, як і з огляду на це, що має земляків поза кордонами своєї держави. Треба згодитися на один заг. принцип, обовязуючий цілу людськість, всі держави, а саме, що огляди цивілізації і справедливости вимагають, щоби меншости, всюди вважати за рівних повноправних горожан, які повинні льояльно відноситися до держав, в яких живуть, але заразом мають право до пошанування, до розвитку своєї мови та своїх культ. прикмет. Бо в світі не є лише одна висока культура, лише культура людськости є збірником і синтезою окремішних культур, які служать її розвиткові та можуть служити, не затрачуючи власних окремішностей. До скарбниці спільних вартостей та спільного добра, що обіймає весь світ і все людство, всі народи великі та малі, докидають і повинні докидати скарби своїх окремішніх індивідуальних вартостей. Занадто святе є право меншости, щоби вільно його вживати лише як яблука незгоди між державами для побічних цілей, що не мають з ним нічого спільного як протимир, інструменту війни, підважування трактатів, ширення ферментів в ін. державах. Не вільно для еґоістичних цілей надуживати високої ідеї свобідного розвитку національної індивідуальности та підюджувати в усіх державах меншости на їх шкоду, а для власної користи.

—o—

Наради пос. Патека з Літвіновим.

Проєкт процедури підписання протоколу.

ПАТ повідомляє, що Літвінов приняв у понеділок польського повновласного міністра Патека, щоби поінформуватися про форми процедури підписання протоколу згідно з предложенням польського уряду. СРСР предкладає таку процедуру: Оба уряди негайно після згоди підписують протокол за посередництвом осіб уповажнених до того. Зараз після підписання більшовицький уряд вишле запрошення до Фінляндії, Естонії, Латвії (таке запрошення вислано вже Литві і вона вже згодилася) та Румунії за посередництвом польського уряду, щоби прилучилися до протоколу, тому, що ті держави є думки, що прилучилися до париськ. пакту. Згадані держави пришлють державі-ініціяторові протоколу письменний акт про приступлення з копією протоколу та залучниками. Уряди держав, які прилучилися до протоколу зобовязуються предложити Кельоґів пакт до ратифікації, коли його вже передтим не ратифікували. Протокол увіходить у життя між Польщею і СРСР з хвилею виміни між ними ратифікаційних документів, а між СРСР, Польщею і державами, що прилучуються до протоколу від хвилі доручення більшовицькому урядові нотифікації про ратифікацію протоколу цими або іншими державами

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·82·00—8·82·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·00, румунська лея 0·05·00—0·05·50 французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·50.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·30·00—47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·00 3·60·00, австрійський фльорен 1·70·00 1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·48·00—1·52·00

Збіжа.

Пшениця двірська 46·25—47·25, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 33·00—33·75, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на пливо 28·00—29·00, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 31·00—32·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 105·00—130·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 2—0

По широкому світі.

Російські монархісти вибрали собі в Парижі чового кандидата на царський престол після смерти вел. князя Миколи Миколаєвича: сина вел. князя Олександра — Микиту.

Австрійський уряд відкликав заборону вивозу свиней із Польщі.

Китай і Японія дійшли до порозуміння щодо довгів: Китай годиться заплатити Японії 5 міл. як зачет на довг, якого досі не признавав.

У Туреччині почався процес проти 33 осіб, обвинувачених за „реакційну діяльність".

НОВИНКИ

— **Просфора „Рідн. Школи".** Заходами Кружка „Р. Шк." ім. Т. Шевченка у Львові відбулося в неділю дня 20. січня в салі „Академічного Дому" свято спільної просфори для членів і прихильників „Рідної Школи". Свято звеличали гарними промовами: о. проф. П. Дзедзик, д-р О. Макарушка і голова Кружка І. Ігнат. При святочнім столі, прибранім гарно панями: Морозовою, Козаковою, Кульчицькою, Зарицькою і Береською, відспівано колядки і національні пісні при підмові співаків Т-ва „Бандурист". Чистий дохід з цього свята 71 зол. призначено на докінчення будови хлопячої школи ім. Т. Шевченка. Подібні свята принесли би „Рідній Школі" велику користь, якщо охочі до праці одиниці не потребували побиватися за пригожим до праці місцем. На жаль, Кружок Р. Шк. ім. Т. Шевченка не має ще власної домівки, бо не може зібрати невеликої суми на її викінчення. На його поклик відгукнулося ледви 9 проц. громадян, щирих одиниць, що ніколи не ухиляються від національного обовязку. А чейже не треба великих жертв там, де „громада по нитці — бідному сорочка".

— **З церковної музики у Львові.** Не дасться заперечити, що гарний хор причиняється дуже до піднесення величі нашого обряду і стягає більше вірних до церкви. Останніми часами українське населення міста Львова мало нагоду любуватися прегарним виконанням наших колядок хором ради. Купчинського в Преображенській церкві і хором під управою д-ра Неділки в Успенській (Волоській) церкві. Оба хори співали предізно й стягнули велику масу нашого населення до наших церков. В Преображенській церкві переважали коляди західних українських земель, а в Успенській церкві більшість колядок була з Великої України; також підобрано кілька прегарних відповідних щедрівок, що викликало дуже миле враження. Народ вдоволений і піднесений на дусі розходився домів та висказував бажання, щоби колядки ще повторити. Зачуваємо, що про це подбає Головна Управа „Рідної Школи".

— **Конфіската повісти А. Чайковського „До слави".** „Тернопільський Голос" з дня 15. січня пише: „Староство в Тернополі рішенням з 3. січня 1929 ч. 863/29 сконфіскувало повість Андрія Чайковського під заголовком „До Слави" за „артикули о трєсці антипаньствовей" на сторонах 7, 103, 124, 136, 148, 154 до 183 і р. д. Є це історична повість з часів гетьмана Петра Сагайдачного як друга частина великої історичної повісти „Сагайдачний" у шести частинах. Повість „До Слави" видруковано тепер в Тернополі накладом видавництва „Чар Зілля". В справі конфіскати інтервенював дня 11. січня ц. р. посол д-р Баран у воєвідстві. Справа конфіскати є вже в окружному суді в Тернополі і він вирішить дальшу судьбу поліційної конфіскати".

— **Нові гроші.** У половині лютого вийде 5 міліонів срібних 5-золотівок з варшавської державної скарбівні; стількиж золотих золотівок має вийти пізніше. Всі вони роблені в карбівні у Брюсселі.

— **Хотів отруїти жінку.** Суд присяжних у Львові розбирав учора справу народнього вчителя Олександра Коверка в Пшебісувці (Любартів), обвинуваченого в тім, що хотів отруїти свою жінку. Його жінка покинула його, після подружних непорозумінь, а коли вона вернулась до Львова, він приїхав сюди за нею з думкою про помсту. Почав порозуміватись з залізничим робітником Гординяком, піддаючи йому пляни отруїти його жінку за 600 зол. Гординяк видав справу поліції. Арештований Коверко признався до вини. Його зізнання на суді зробили враження, що він ненормальний і суд зголився, щоби спершу дослідити його умовий стан.

— **Грипа-еспанка.** Найсильнішу форму прибрала „грипа" в країні, звідки поширилась уперше в Европі: в Еспанії, звана раніше „еспанкою". У Мадриті та околиці вмирає денно по 100 осіб.

— **Ріжні вістки.** У шпиталі в Бірмінгем уродилась дитина, що має серце поза грудною кліткою, вкрите легенькою шкіркою. — Віденський оперовий співак Слезак погрожує, що покине оперу, коли йому не підвищать гонорар до тої суми, яку брав раз Пікавер. — У Варшаві в міністерстві почт дістала титул міністерського радника п-ні Тамара Шанявська; першою жінкою з таким титулом у Польщі була п-на Юркевичівна в 1925 р. — Румунська королева Марія з доньками приїхала до Константинополя. — У цирку Буша в Берліні прийшло до скандальної авантюри. Публика домагалась, щоби на виставі показати їй приборканих медведів, які не мали виступати.—Мешканці Спол. Держав викурюють річно 90.000,000.000 папіросів; вони коштують приблизно стільки, що весь бюджет польської держави: 5 міліярдів золотих! — Джезбендова опера „Джонні награває" Кренека, що мала доволі великий успіх в Европі, не зєднала собі ні публики ні критики в „Метрополітен-опері" в Ню Йорку.

— **Нові пляни „Цепеліна".** Герой океанського перелету на „Цепеліні" д-р Екенер підготовляє на літо кілька більших летів велитенським воздухоплавом. Одна подорож буде на далекий схід, друга довкола землі, якщо вдасться до цього часу вибудувати відповідно велику верфу в Фрідріхсгафен. У марті вибереться він напевно через Середземне море та Палестину до Єгипту. Окрема подорож „по широкому світі" обчислена на повне літо мала би відбутись через Сибір до Токіо, через Тихий Океан, Каліфорнію і назад до Европи. У ній візьме участь також кілька пасажирів.

— **Наші змагуни в Америці.** На змаганнях у „Стар Касіно" в Ню Йорку дня 26-го грудня оба українські силачі, Кириленко і Залізняк вийшли переможцями. Моряк Кириленко, який недавно приїхав з України, досі клав усіх силачів і то дуже швидко, протягом кільканацяти секунд. Та в середу дали йому Стаха Збишка (Циганевича), найліпшого польського борця, який вже кілька разів здобув був світове чемпіонство і бодай поляки вірили, що старий їх силач (58 літ) покладе Кириленка на лопатки. Боротьба тривала 19 мінут і Кириленко поклав Збишка. Збишко погратулював йому після боротьби. Залізняк, який теж досі був непоборний, мав у середу важку справу із силачем Вокером. Вокер кинув ним кілька разів об землю; відтак він Вокером. Далі Залізняк перекинув Вокера через загороду і цей добре потовкся. Лютий Вокер кинувся як лев на Залізняка і метнув ним тричі поза загороду. Але це теж розлютило Залізняка і цей знов став метати Вокером то до землі то поза загороду. Боротьба ставала вже шаленою, коли розсудник заборонив Вокерові правила боротьби. Вкінці Залізняк так зручно кинув Вокером долів, що той ані рушився, коли вже Залізняк держав його на лопатках. Боротьба тривала 29 мінут. Суддя признав Залізнякові перемогу.

— **Професор нареченим.** Професор Манфреді в Больоні був заручений 16 літ. Нічого в цьому нема незвичайного: учений не може рішатись на подружа миттю, мов який молокосос. Та ось 16 літ роздумувань над цією проблемою довели його до висновку, що краще панні Аделі звернути перстень. Італійська преса дивується, що він мав щастя. Не з цієї причини, про яку ви думаєте: що оминув шлюбних пут, а тому, що не дістав ножа в спину або кулі в голову від рідні своєї нареченої. Його наречена була практичною особою. Вона подала професора в суд. Там предложила вона докази з професорських листів, що її наречений заборонив їй приняти якунебудь посаду і що таким робом вона втратила 16 літ праці, а крім цього місце урядовця на залізниці (копія урядової пропозиції була в актах). Професор боронився як міг, перед усіма інстанціями. А проте касаційний трибунал засудив його на такі кошти: 14 тисяч лір як сума ощадностей за 16 літ можливої праці його нареченої; плата залізничого урядовця, яку його наречена могла би діставати донині, а врешті кошта на служницю, бо панна Аделя діставши таку несподівану заяву від свого нареченого після 16 літ багатонадійного стану зовсім природно занедужала. Моральний сенс із цієї історії такий: коли маєте наречену не боріть їй працювати, а коли маєте нареченого, ховайте пильно всі його листи.

— **З англійської школи.** Цими днями відбувся в Льондоні повчаючий процес. Батько подав у суд директора школи, який казав вибити тростиною його сина 16-літнього гімназиста за те, що зустрів хлопця на вулиці з папіроскою. Синок помагав батькові віддавна в крамниці і діставав гонорар у тій формі, яка була для нього найприємніша: у папіросках. Курив віддавна, а що Льондон не містечко, тому й не надибав на свого вчителя на вулиці. Батько дізнавшись про таку кару, обурився і пошукав справедливости у суді. Та там йому повторили ще раз те, про що можемо не знати ми, але не англійці, а саме: в англійських школах досі істнує приписова кара „бити в шкіру". Аж до 18-го року включно, до самого іспиту зрілости. Товариша бють звичайно товариші, вимірюючи йому належну порцію „буків", відповідно до провини. Тому й директора звільнили. А льондонська преса додала до цієї історії суто-англійський коментар: дивувалась як справжній англійський молодець не має стільки сили волі, щоби видержати зі спартанським спокоєм „порцію буків" і дати доказ, що розуміє вагу дисципліни і тілесної кари.

З театру.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника: „Ніч під Івана Купала", народня драма на 4 дії М. Старицького.

З признанням слід повитати відновлення цієї народньої драми Старицького на сцені нашого театру. Як „Ой, не ходи Грицю", так і ця річ, переплітана співами й танцями, богата своїм етнографізмом (віруваннями в чортів і чарівниць, виведення свята Купала), мусить подобатися глядачеві. Особливож тому, що має вже за богато кіна, джез-бенду, фокстрота й сучасної оперетки, і бажав би хоч на хвилю перенестися уявою в рідне село з цілим його чаром: з його звичаями й обичаями, з його віруваннями й забобонами, з його безжурними забавами й такими самозрозумілими трагедіями... Все те бачить глядач в щиро-народній пєсі „Ніч під Івана Купала", що, як відомо, має великі симпатії і на селі, де її виставляють залюбки наші аматорські гуртки.

Відновлено „Ніч під Івана Купала" старанно, підготовлено солідно. Навіть свої ролі знали виконавці — з малими виїмками — на память і суфлер тим разом не потребував зривати собі горла й не денервував — публики. Добре списалися також хори, хоч в одному місці не годилися з орхестрою (чи радше орхестра з ними). Справно вийшов теж купальський хоровід в 4-ій дії. Взагалі видно було, що дружина (у виставі брала участь дійсно ціла дружина) була, як то кажуть, „у своїм сосі".

Кого з виконавців поставити на перше місце, не знаємо. По мистецьки віддала ролю молодої, покинутої солдатки п-і **Кривіцька,** знаменита в грі, рухах, міміці. Трагічну постать молодої сільської дівчини, що залюблюється вперше в житті в парубка-красуня і свою горячу любов переплачує життям, відтворила просто ідеально п-а **Стадниківна.** Її дитячо-наївну розмову з наймичкою-покриткою, в якій вона сповідається зі своїх почувань супроти Василя, потім її любовну сцену-розмову з Василем у лісі, а вкінці її діяльог з Палажкою (Кривіцькою) в 3-ій дії варто почути! В ролі Василя-зводника виступив **п. Бенцаль,** що грав переконуюче. Тип придурковатого хлопця створив удатно п. **Ярема;** він і бавив публику цілий вечір. З виконавців поменших ролі назвемо ще п-і: Посацьку, Долиненко, Бенцаль і Ціскову, з мущин: Рубчака й Неделка.

Публика цим разом дописала **І. Н.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Середа 23-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська пєса.
Четвер 24-го, г. 7·30 веч. „Одна однока ніч".
Пятниця 25-го, г. 7·30 веч. „Травіята", виступ японської співачки Теіко Ківа.

Кіна.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Тіни гарему".
„Оаза": „Шпигуни"
„Палас": „Останні царі".
„Фатаморгана": „Призначення".

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Союз Українських Купців у Львові — повідомляє отсим своїх членів, що в неділю, дня 27. січня п. р. відбудеться в льокалі Т-ва (Підвалля 9. І. пов.) — **„СВЯТО ПРОСФОРИ"**, — на яке мають обовязково явитись всі члени Союза! Окремих запрошень не буде! Українські Купці! Явіться всі в свойому Т-ві, бо то перша наша „просфора"! Зголошуватись можна що дня в льокалі Т-ва від год. 7-ої веч. 1312 1—1

Осторога. Останніми часами появився в обігу векслі з підробленим моїм підписом. Тому остерігаю банки і приватні особи, щоби не приймали від когонебудь векслів з моїм підписом, не впевнившися наперед у мене при свідках що до автентичности мого підпису — **Роман Терлецький, Гребенів.** 1311

Повідомлення. Загальні конституючі Збори Українського Гігієнічного Товариства відбудуться дня 27. січня п. р. з год. 10. в салі „Української Бесіди" у Львові при вул. Рутовського ч. 22-І. з таким порядком дня: 1. Відкриття Зборів. 2. Вибір Президії Зборів. 3. Звіт Організаційного Комітету і відчитання статуту. 4. Вибір Управи Т-ва, Ревізійної Комісії та Мирового Суду. 5. Ухвалення висоти вписового та членського внеску. 6. Внесення і запити. — Згодошення в члени Т-ва приймати-меться на салі. — **Організаційний Комітет.**

Усі Абсольвенти Школи і Курсів Торговельної Школи тов. „Просвіти" у Львові вул. Коперніка ч. 1. зволять у власнім інтересі подати Школі свої адреси і становиска. — **Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови 1481 32—?

ГРИБИ. Висилаю почтою за послідплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг.) по 24 зол. за кільо, також повила з чистих сливок з цукром бочілочка 5 кг. 14 зол.; правдива овеча бриндза в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; чеські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер. Косів и. Коломиї.** 1187 8—10

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 3. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвисші ціни. 3 131-?

КУХАРКА і господиня самодільна одинока і роботяща пошукує заняття до лепшого дому. Кохановського 106 (вілла). 1108 —2

КАНДИДАТ адвокатський рутинований, обзнайомлений з провінціональною і трибунальською практикою, самостійно працюючий, з правом субституції негайно пошукує посади конципієнта. Згодошення з заподанням умови слати під адресою: Д-р Іван Лучів, канд. адв. в Бродах, вул. д-ра Жонвірчука. 1305 2-3

РОМАН ТУРИН уроджений 190. р. згубив свою військову книжочку, яку цею дорогою уневажнює. 1306 2-3

ПОСВЯТОЧНІ недисконтні, знаменито лічать мінеральні води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно проносить шлунок. Жадайте в аптиках. Одинокий найдешевший і найліпший лік! 1284 5-6

КОНЦИПІЄНТА, обізнаного з провінціональною практикою пошукує від 1. II. д-р Макух, Тоймач. 1302 2-3

ДЕШЕВО продам каменицю і мурований дім з двоморговим городом і садом у Львові. Відомість: Господар дому, Городецька ч. 89. 1307 2-2

ПОШУКУЄМО панів (-ні), як також домокружних до продажі покупних артикулів. Значок на відповідь залучити. — Em-Ka-Werk Мисловиці Г/Шл. 11·6 z) 5—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

КОМУНІКАТ.

Виключно для обезпечених членів „Заведення Обезпечень Умових Робітників" у Львові будуть вільних до винайму у комірнім домі у Львові при вул. Стрийській, **78 помешкань** по 1—3 кімнат з кухнею і принал. і 5 кавалерських кімнат **від 1. квітня 1929 р.** Прохання щодо їх винайму можна вносити **виключно** на окремих кестіонарях, які видає протовол подавч. „Заведення Обезпечень Умових Робітників" у Львові, вул. Пекарська 1 а. І. пов від 8. г. до 14-ої попол. **Вносити їх можна по 5-го лютого 1929 р. включно і невідмінно.** Пізніших прохань розглядати не будуть.

Петенти, яким не признали прохань при роздачі помешкань у комірнім домі „Заведення при вул. Ні Байки, повинні наново внести прохання на приписових кестіонарах, якщо ще рахують на помешкання. 1299 2—2

Звичайні

Загальні Збори „Союзу Українських Купців" у Львові

відбудуться дня 3. лютого 1929 р. о год. 10. рано у власній домівці (Підвалля ч. 9. І. пов.).

Дневний порядок:

1) Отворення Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу ост. Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности Виділу.
4) Касовий звіт.
5) Звіт Провірної Комісії і внесок на уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
6) Вибір Голови, Виділу і Ради Т-ва.
7) Звіт з діяльности Місцевих Гуртків.
8) Евентуалія. 1314 1—1

Наколиб о год. 10-ій не явилось вимагане статутом число членів, то о год. 11-ій відбудуться другі Загальні Збори з тим самим дневним порядком при кождій свільности присутних членів — а рішення їх будуть правосильні.

За „Союз Українських Купців" у Львові **Гр. Гануляк**, голова. **Дм. Коню**к, секр.

Подяка.

Підчас небезпечної недуги (скарлятини) нашої донечки Володимири поспішив їй з лікарською допомогою і догляном п. д-р Остап Приймa. На протязі довгого періоду недуги п. д-р О. Приймa з повною посвятою і подиву гідною відданістю дікував хвору, слідкуючи за розвитком недуги і протидіяючи їй та багатьом ускладненням всіми засобами медичного знання і свого великого лікарського досвіду. П. д-р О. Приймa не лише відвідував хвору в дома, але й мав її в своїй сторожній опіці підчас її побуту в шпиталі. Вже самою своєю появою та рідким спокоєм п. д-р О. Приймa розсіював нашу трівогу та піддержував нашу надію.

Після щасливого закінчення складної й важкої недуги нашої донечки приємно нам із глибини душі подякувати прилюдно п. д-рові О. Приймі за його лікарську дбайливість і посвяту та приятельську допомогу, які є найкращим виявом його високого гуманітарного знання.

Щиро дякуємо й секундарею заг. шпиталя, окулістові п. д-рові Леонт. Максимовичові, що постійно виявляв свою дружню готовість і спішив з лікарською допомогою нашій донечці з обсягу своєї спеціяльности та у важких умовинах робив усі вимагані лікарські заходи, а також разом із примарем загального шпиталю п. д-ром Мусялом перевів операцію боляка під очком.

При тій нагоді висловлюємо сердечну подяку пп. лікарям: д-р ві Олександрові Барвінському і прим. д-рові Ліпінському на дослану участь в конзиліях й їх лікарські поради.

У Львові, дня 20. січня 1929 р.

1—1 **Софія і Федір Федорцеви.**

VIM

КУХОННЕ НАЧИННЯ всілякі горшки, рондлі, котли, і т. п., всьо є тільки тоді ідеально чисте і лискуче, якщо уживається Vim. Посипати вогкий кусок шматки малою кількістю Vim-у, а по легкім потертю предметів зникнуть плями і хроповатости.

V. P. 1—1.

РАДІОАМАТОРИ! фірма „ЕХО" Львів, Сикстуська 24.
Телеф. 27—81.
відкриває відділ:
РАДІОВИЙ, в якім продає як відбирачі так і радіоприладдя та також акцесорія по найнищих цінах і на догідних умовах.
1315 1—2
Радіотехніки дістануть РАБАТИ.
Набивання акумуляторів.
Виконуємо направи і перерібки апаратів на найновіщі системи.

УПРАВИТЕЛЬ дібра з 11-літньою практикою змінити радо свою посаду від 1. IV. 1929 року. Свій до свого! — Згодошення до Адміністрації „Діла" під „Управитель". 131

КОНЦИПІЄНТ з закінченою практикою судовою гадає заняття у адвоката. — Згодошення адресувати: Корхавський, Львів, вул. Замьова ч. 16. 131

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 15—2

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА
є безгаздно найдешевшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських клей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіоляні і Парижі золотими медалями
1302 **Скрізь до набуття.** 54—?

КОМПЛЄТ перша сорта 30Л. 28.
6 ложок, 6 вилок, 6 ножів і 6 кавових ложочок з хінського срібла. II-га сорта 25 зол.
у Б. ҐРИНБЕРҐА, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!
МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ГРАМОФОНИ
РОВЕРИ
МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ
І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ
ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА
І РУЧНИХ РОБІТ
ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ
Александер Малімон і С-ка
Спілка з обм. пор.
2496 Львів, вул. Валова 11 а. 29-1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мулонй. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 17 (11.358). Львів, пятниця 25. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА.
Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Льойд Джордж про диктатуру в Югославії.

Львів, 24. січня 1929.

Світова війна для богатьох країв Европи витворила такі заплутані умови, поставила перед ними такі проблєми, які годі було швидко розвязати, або й зовсім неможливо було поладнати за допомогою більше або менше демократичних парляментів. З другого боку чотирохлітний приклад війни, як нагого насильства, без сумніву дуже глибоко вплинув на психіку широких народніх мас, і так званих „провідників". На руїнах царської імперії московська демократія показала себе зовсім нездібною зрозуміти психольогію широких народніх мас — тимчасовий уряд не мав сміливости ані приступити до розвязання революційним шляхом земельної справи, ані не міг розвязатися з так званими „союзниками", ані не міг приступити до найважнішої тоді справи, заключення мира. Все це привело до утворення під старим гаслом, давно пропаґованим соціял-демократами всіх країн та національностей, „диктатури пролетаріяту", а властиво диктатури лише самої більшовицької партії, а в ній диктатури з початку Леніна, а потому диктатури його наступників.

Потому прийшла черга на Італію, в якій демократичний парлямент з його роздробленням на партії теж не зміг розвязати ні одної з проблєм, які зявилися там по війні. До тогож цей парлямент, власне через хибне розуміння демократії, не міг дати з насильними виступами певної частини італійського робітництва, які нарешті так доцекли більшости італійського населення, що воно у фашиамі побачило єдиноку забезпеку спокійного і впорядкованого життя, і так повстала диктатура Муссоліні. Ця диктатура, в противенстві до комуністичної диктатури, характеризується тим, що їй, бодай тимчасово, удалося розвязати найпекучіші біжучі проблєми італійської політики, особливо в економічній ділянці.

В Польщі реґардіяш між самими польськими партіями дійшов до неможливої міри, так, що трав невий переворот марш. Пілсудського відбувся зовсім легко. З огляду на зовсім відмінну від Італії внутрішню структуру Польщі, а також на специфічні особливости її міждержавного положення, влада марш. Пілсудського не могла розвязати жадної з внутрішніх або зовнішніх, пекучих для Польщі проблєм. Вона обмежилася покищо, та й то в доволі дивних формах, лише до певної консолідації внутрішніх польських сил, при чому кидається в вічі цілковитий брак взагалі якихнебудь плянів на дальшу мету.

Заведено диктатуру також в Еспанії, потому у Литві, далі в Альбанії, аж до недавна істнувала диктатура родини Братіяну в Румунії, а тепер до цього ряду ріжнородних і з ріжними прикметами диктатур прилучилася ще одна, — диктатура югославянського короля Олександра.

З приводу заведення диктатури в Югославії бувший премієр-міністр Великої Британії, Льойд Джордж опублікував недавно дуже інтересну статтю, яка між іншим характеристична тим, що показує зовсім добре знайомство цього англійського політика з найважнішими проблємами внутрішньої політики Югославії і влучно характеризує основні причини тої політичної кріза, яка на разі довела там до диктатури.

Та на початку своїх виводів відносно Югославії Льойд Джордж робить дуже цікаву загальну характеристику ріжних диктатур, які повстали тепер в Европі. На його думку *всі вони є втіленням реакції*, часом з боку небогатьох людей, часом з боку більшости, а практично всі вони змагають до того, *щоби скасувати у себе принцип про право народів на самоозначення*. Всі вони є наслідком місцевого і тимчасового занепаду парляментарної системи в тих країнах, в яких ця система ще не мала часу і нагоди пустити глибше коріння.

Для нас цікаво зазначити, що говорить цей визначний англійський політик про Польщу та Литву

„Влада Пілсудського в Польщі та Вальдемараса в Литві, — каже він, — належать до зовсім іншої категорії. В обох цих країнах диктатура хоч і має досить велику силу, одначе не є такою отвертою та сильною, як в Італії та Еспанії. Бо тут ці диктатури мусять бути переводжувані в звязку з удаваним парляментарним ладом. Жадний з цих обох диктаторів не важився би скасувати парляменти, хоч вони при ріжних нагодах і показали, що не вагаються і не потрібують вагатися усувати їх на деякий час, щоби перевести в життя свої власні бажання або не допустити до переведення в життя бажань парляментів".

На думку Льойда Джорджа новоутворена югославянська диктатура має цілковито інший характер, ніж італійсько-еспанський або польсько-литовський тип. Вона вийшла з ініціятиви корони, і корона є дійсним диктатором; командант королівської охорони, як міністр-президент, є лише перекладчиком королівської волі в справах політичних та адміністраційних. В цій точці новий уряд в Білгороді принципіяльно відріжняється від урядів Італії та Еспанії. Крім того сербська королівська диктатура, хоч вона дійсно є реакцією, *одначе не є політичною реакцією в соціяльному розумінні*, як наприклад більшовизм, а належить до того типу реакцій, які бували вже перед 1914 р.

І тут Льойд Джордж характеризує ті причини, які довели до теперішньої кріза в Югославії, а саме, що ріжниця між сербами та хорватами в їх культурі, релігії та соціяльній будові є настільки велика, що обидві ці частини того самого народу годі тримати в рамах одної стисло централізованої держави, а до того ще так, щоби перевагу і панування в цілій державі мала менше розвинена культурно й економічно частина народу — серби. При цьому Льойд Джордж зовсім слушно підчеркує, що справи політичної автономії для хорватів ніяк не можна підводити під рубрику справ меншостей, бо вони в Югославії не творять жадної меншости.

Хорвати вже за часів своєї приналежности до Угорщини мали далеко ідучу політичну автономію. Тому зрозуміло, що тепер вони вимагають в рамах триєдиного королівства такої самоуправи, яку має Ірляндія супроти Англії в британській державі.

Ми не будемо переповідати докладно характеристики ріжниць та непорозумінь між сербами та хорватами, яку дає Льойд Джордж. Ми вже вище зазначили, що він виявив тут зовсім докладну обзнайомленість з цею справою. Натомісць для нас далеко цікавішими є його погляди на те, як і чим скінчиться ця кріза в Югославії. Ці погляди треба назвати оптимістичними, бо й справді, він висловлюється так:

„Певним є, що хорвати та словінці кінець кінцем забезпечать собі бажану автономію. Що правда, ніхто не може знати, чи ця автономія буде в формі персональної унії на взірець або австрійсько-угорської монархії під Габсбурґами або британського домініяльного уряду, чи ця автономія прибере форму федеративної держави, як це є в Німеччині, в Злучених Державах та Канаді. Напевно можна сказати лише те, що чим швидче буде заґварантована ця автономія, і чим менше проллється з приводу неї крови, тим менше радикальним потрібує бути процес децентралізації".

В дальших виводах переходить Л. Джордж до освітлення інтернаціонального значіння тих подій, які тепер сталися в Югославії. Тут він теж хоч і вказує на певну небезпеку, одначе гадає, що все кінець кінцем обійдеться спокійно.

„Югославія, — каже він, — має між своїми сусідами дві держави, з якими вона була у війні, Угорщину та Болгарію, а крім того ще одну велику державу, Італію, яка уважає Югославію у своїй боротьбі за панування на Адрійському Морю та на Балкані за свого суперника. Та на щастя Рим має досить політичної мудрости щоби не використовувати внутрішніх труднощів Югославії в формі якоїнебудь погрози. Рим мабуть добре знає, що подібна погроза мала би одиноким наслідком те, що серби, хорвати та словінці негайно були би змушені відложити на бік свою сварню і порозумітися. З цеї причини ледви чи треба боятися якої небезпеки з боку Італії в тій справі. Одначе ця небезпека, якщо югославянська кріза буде тягтися занадто довго, може повстати у самому Білгороді, а саме між офіцерами, яких влада незвичайно розширилася наслідком теперішньої королівської диктатури і які далі без зміни мають велику ненависть проти Італії. Але треба надіятися, що вони не спробують ратувати єдність королівства за допомогою протиіталійської пропаганди. На щастя відомою є умірковaність короля Олександра, а крім того Франція ледви чи дала би своїй сербській союзниці якінебудь небезпечні поради, боячися, що в цьому випадку вона викличе зближення між Німеччиною та Італією".

Нарешті Льойд Джордж гадає, що диктатура в Югославії зможе швидко зникнути мирною дорогою, як це сталося недавно в Румунії. Ми уважали за потрібне переповісти цей голос одного з найвизначніших англійських політиків не для того, щоби він висловлював якінебудь оригінальні думки. Його стаття замітна насамперед як прояв того, як докладно починають студіювати відносини на Сході такі англійські політики, як Льойд Джордж. Його міркування про причини кріза в Югославії, про характеристичні ріжниці між сербами та хорватами виявляють далеко більше ознайомлености з дійсним станом справ Югославії, ніж писанина хочби віденських органів преси, яка повинна би була краще визнаватися в тих справах.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

За збереження термінольоґічного хаосу.

Пос. С. Хруцький в імени Українського Клюбу зголосив в соймі внесення в справі усунення хаосу в урядовій термінольоґії, приноровлюваній до нашого народу. Відроджена Польща в писаних (друкованих) актах (розпорядках і законах) під натхненням Ґрабських і Ко. користується у відношенні до нашого народу термінольоґічним означенням: „русін", „рускі", а для усунення непорозумінь в б. російській займанщині додає пояснюючий термін „русіньскі". Зате представники влади в своїх виступах у соймі і поза ним частіше уживають термінів: „українець", „український", а тільки в ряди-годи вертають до терміну „рускі", може й мимовільно віддаючи данину ґрабщині. На львівському університеті, обсадженому вшехполяками, „стозесполцями" і споріднеными з ними чинниками з табору Безп. Бльоку, поруч назви „рускі" в „науковому" розумінні введено термін „малорускі" на місце передвоєнного „українсько-руський"

Бажаючи усунути цей хаос та надати загально-національним термінам: „українець", „український" право горожанства в урядових актах, зрештою згідно з дійсним станом річей, пос. Хруцький зголосив своє внесення. Зближування хвилі розгляду цього внесення конституційною комісією викликало формальну заверюху в польській пресі. Перед у тій кампанії за збереження термінольоґічного хаосу ведуть два „малопольскі" політичні органи: *„Слово Польске"* й *„Іл. Кур. Цодзенни"*, розшедрюючись протестами таких авторітетних „наукових" установ, як десять здебільшого паперових москвофільських товариств або анонімова, хмарами сповита „Червіньско-Руска Орґанізація Згода" в Кракові. Розуміється, ці орґани користуються й власними доказами з ділянки язикознавчо-„наукової", історичної й головно політичної, маючи на меті одно: *„зберігти й поширити термінольоґічний хаос у відношенні до західної вітки українського народу і тим чином*

спершу витворити своєрідне сепаратистичне культурне провансальство від головного пня української нації, а опісля етнічно-регіональними засобами асимілювати його в користь польської державної нації".

Реєструвати й аналізувати голоси органів польського крайного націоналізму й денаціоналізму (у відношенні до нашого народу) булоб зайвою витратою часу. Тому зупинимося тільки на деяких характеристичних голосах, які відкривають правдиве обличча борців за старовинну назву „Русь" і „рускі". Почнемо з анонімово-катакомбної „Чераїньско-Рускої Орґанізації Згода" в Кракові, яка — по всякій правдоподібности — є ідеольогічною філією „десятьох руских товариств й організацій" зпід стягу упривілейованого гуртка Л. Черкавського, М. Бачинського і д-ра О. Лисяка, щасливих тенетарів з ласки поляків загально-національної фундації „Нар. Дім" у Львові, або епіґоном „Руського Собору" з 1848 р.

Отже та „Згода" з усею рішучістю противиться афірмації термінів „українець", „український", бо

„*день евентуального введення в життя проектованої зміни буде днем введення заколоту і збільшення до небувалих досі розмірів народностевої колотнечі і незгоди. Для польсько-рускої згоди буде то день заглади.* Не ідея зміцнення держави кермувала авторами проєкту, бо проєктована зміна може тільки шкоду принести Польщі. *Ми, русини в Польщі, маємо свою малу Вітчину, а нею є наша родинна земля Червона Русь, а другу велику Вітчину, спільну Вітчину Польщу. Тому наш розгляд над нашою національною назвою — як під історичним, так і політичним оглядом — буде означений границями Польської Держави*".

Після того йдуть всякі „історичні" фанаберії на тему того, що нинішня „Малопольска Всходня" і частинно Волинь то давня Червона Русь: що історія не ствердила, до кого той край первісно належав: до поляків, чи до русинів; що тут ніколи не було українських князів; що все уживано тут назви „рускі"; що й Австрія уживала назви „русін" (Ruthene) та що тієї назви уживали папи в своїх буллях, а все те потрібне на те, щоби „ствердити", що

„аж в останніх двох десятках літ воююча з поляками частина руської інтеліґенції зуміла ввести до публіцистики і політики назву „український" у відношенні до земель давньої Червоної Руси, коли одночасно (?!) творилося поняття „Україна" на схід від Збруча, отже вже поза границями нинішньої Польщі на місце давньої назви „Україна" в ґеоґрафічному розумінні".

Ніхто інший, тільки „вороги польськости", „руські радикали", що то серед „руського люду" поширили хліборобські страйки, „принесли" назву „український".

„Той рух, що вволить нову національну назву, а одночасно і заколот у досі спокійних польсько-руських відносинах, ревно підтримували (?!) Пруси й Австрія. Згода між русинами й поляками була їм не на руку, назва русин була синонімом згоди і єдности з поляками, як і сьогодня мешканець Червоної Руси, що називає себе русином, а не „українцем", то горожанин руської народности, який безоглядно признає польську державність і право до життя і замешкування у Малопольщі Всхідній та на Волині також другому братньому народові польському. Навпаки, назва „українець", приноровлювана до галичан, стала синонімом ворожого до Польщі відлому руського громадянства, що змагає до відірвання від Польщі і що братається з усіми її ворогами. Як довго в Австрії неполільно була уживана назва „рускі", так довго панувала братня любов і польсько-руська згода. Коли на місце тієї назви почато вживати назви „український, почалась споживання гідна доба непорозумінь, а навіть кривавої боротьби на національному підкладі. Також польська державна рація промовляє за залишенням нас „русинами" з огляду на схід від Збруча Радянської України. Зміна офіціяльної назви „русинів" на „українців" в консеквенції мусить довести до внутрішнього ферменту і зміцнення аґітації в Малопольщі Всхідній і на Волині, а навіть до небажаного розвитку міжнародніх відносин зі сусідами Польщі".

Ми з розмислом зупинилися довше над елюкубрацією анонімової „Згоди", бо вона як найкраще віддає ті тенденції, які інші польські чинники намагаються більше або менше скрити за паравaном „науковости", доцільности, практичности і т. і., покликуючись навіть на українських учених шляхом відповідної інтерпретації й накручування на своє копито їхніх поглядів (диви статтю в „Слові Польскім": „Справа *державної* ваги"). Однак поза всякими псевдонауковими вихилясами з усіх тих „арґументів" вилазить як основне *політичне* шило. Юзеф Рудніцький в згаданій вгорі статті пише:

„В імя створення і втримання добрих і приязних відносин з уже істнуючою українською державою слід протиставитися приняттю назви „український" в Польщі як політичної номенклятури для руського населення. Стоячи на ґрунті реальних фактів, уважаємо, що саме в імя добрих відносин з українським народом шкідливою булаб петрифікація назви „український" в Польщі. З українською державою й українським народом, що змагає до здобуття повної політичної незалежности від Росії, є ми в якнайкращих взаєминах, досі нічим незаколочених. Приймаючи в Польщі урядово політичну назву „український", ми тим самим приняли політичну єдність тих, що в Польщі так називаються з народом й українською державою за Збручем. А який-же табор бажає в Польщі бути урядово політично означеним як „українці" й „український"? Той, що свідомо стоїть на сепаратистичному, протидержавному становищі, даючи тому при кожній нагоді повний, свідомий вислів. Отже приймаючи назву „український", ми немов би тимсамим петрифікуємо протидержавний сепаратизм українських партій в Польщі, а признаючи політичну єдність руського населення в Польщі з українською державою, implicite самі тій державі накидуємо протипольський фронт, що ані з правдою, ані з нашим державним інтересом не є згідне. Український нарід не є у відношенні до нас ворожо настроєний і хоче жити з нами в мирних, трактатами означених сусідських відносинах. Сепаратизм українських партій в Польщі вороже відноситься до польської держави, отже неґує принціпову поставу української держави".

Хіба досить цих „ґеніяльних" уваг і „льоґічних" висновків п. Юзефа Рудніцького, що виступних" висновків п. Юзефа Рудніцького, що виступає в ролі чічероне становища української держави й українського народу (очевидно, лише на схід від Збруча), щоби переконати своїх коннаціоналів і співпатріотів у конечности зберігти назву „русін", „рускі" — не як назву загально-національну, але культурно-сепаратистичну, провінціональну в наміі зведення українського народу в межах Польщі до ролі якогось культурного „Zwischending-u", який згодом впаде в широкі і захланні обійми етнічности, під кожним оглядом зливаючись в польському річищі.

Проти влади узурпатора.

Аманула приготовляє офензиву на Кабул.

Неясне положення в Афганістані не перестає цікавити політичного світу. „Льокаль Анцайгер" повідомляє з Льондону", що там прийшли з Пешавару вісти, немов то узурпатора афганського престола Габібуллага вбито. По іншим вісткам він утік. Одначе офіціяльні повідомлення з Кабулу дементують усі ці вістки. Габібуллаг по тим повідомленням робить тепер спробу створити уряд; бої, нібито, всюди вже застановлені, тільки в Ягдаляку, що лежить на половині дороги між Кабулем і Джалабадом, є ще безпорядки і грабежі.

Берлінський „Ахт-Ур-Блят" довідується з Аллагабаду, що між магометанами у Східних Індіях пробудився сильний рух в користь Аманули. В Пешаварі і Лагоре відбулися великі віча, на яких рішено помогти всіми силами прогнаному королеві. Бесідники взивали до проголошення „святої війни" проти афганських повстанців. Рішено також вислати експедицію з лікарів і сестер-жалібниць до Кандагару і зажадати від Аманули, щоб він привернув знова незалежне королівство Афганістану „для добра ісляму і свободи Азії". В найближчу неділю мають відбутися по цілих Індіях масові віча, на яких магометанське населення буде покликане до підтримки Аманули в його змаганнях до втраченого престола. Анґлійсько-індійський уряд до цієї акції нібито не мішається.

Про приготування Аманули до розправи з повстанцями пишеться немало в пресі. Так прим. „Дейли Експрес" повідомляє з Кандагару, що Аманула робить горячкові приготування до походу на Кабул, в чому помагає йому богато матеріяльно його мати, відома зі своїх богацтв. Аманула видав відозву до населення, а окремо до повстанців, взиваючи їх до опамятання й обіцюючи їм безкарність, якщо вони йому підчиняться. Позатим відомо, що його агенти збирають і закуповують амуніцію і воєнний матеріял. Загалом виглядає на певну річ, що домашня війна в Афганістані зачнеться в короткому часі наново, бо давня династія має богато відданих прихильників, які не скоро погодяться з владою узурпатора.

По останнім вісткам з Кандагару приїхав туди б. головний вожд афганських військ Аманули, ген. Могамед Валі Хан, що кермував усіми опе-

---

М. ЗОЩЕНКО.

Невідомий приятель.

Жив такий чоловік, Петро Петрович, з дружиною своєю, Катериною Василівною. Жив він на Малій Ості. І жив гарно. Багато. Хазяйство, і ґардероба, і скрині повні добра... Було у нього навіть два самовари. А прасок — і не зрахувати — штук пятнацять.

Та при всьому такому багацтві жив чоловік нужденно. Сидів на своєму добрі, дивився на свою дружину й нікуди не показувався. Боявся з хати виходити. Самі знаєте, які тепер злодійкуваті часи. Навіть у кіноматоґраф не ходив.

Ну, а раз якось одержав Петро Петрович письмо почтою. Письмо довірочне. Без підпису. Хтось пише:

— „*Ех, ти, — пише хреню старий, чоботе повстяний. Живеш ти зі своєю молодою дружиною і не бачиш, що довкруги тебе діється. А жінка твоя, дурню старий, вертиться з одним обивателем. А що я твій невідомий приятель і все таке інше, то повідомляю: Коли ти, старий хреню, прийдеш у Парк Трудящих в 7-ій годині вечером у суботу, 29. липня, то на власні очі переконаєшся, яка твоя дружина весела жіночка. Протри очі, старий хреню.*

З глибокою пошаною

Невідомий Приятель".

Прочитав оте письмо Петро Петрович і отетерів. Почав пригадувати, як і що. І пригадав: одержала Катерина Василівна два листи, а від кого — не сказала. І взагалі вела себе підозливо: до матері занадилася і грошей вимагала на дрібні видатки.

„Ну, й ковінька! — подумав Петро Петрович. — Вигрів я галюку... Та нічого, не дозволю над собою насміхатися. Вислідкую, пику натовчу і розмова вся".

В суботу, 29. липня, Петро Петрович прикинувся хворим. Приляг на канапу і слідкує за дружиною. А та — нічого — хазяйством займається. Але під вечір говорить:

— Мені, — каже — Петре Петровичу, треба до матері зайти. У мене, каже, мати важко захворіла.

І сама пі́с пудром, капелюшок на потилицю, і пішла.

Петро Петрович чимскорше одягся, взяв у ліву руку палицю, надяг кальоші — і слідом за жінкою.

Прийшов у Парк Трудящих, ковнір підняв, щоби не пізнали, і ходить доріжками. Нагло бачить — біля фонтанни дружина сидить і в далечінь вдивляється. Підійшов.

— А, — каже — здорові були. Любовника очікуєте? Так. Вам, каже, Катерино Василівно, пику побити мало...

Та в сльози.

— Ах, — каже — Петре Петровичу, не подумайте нічого поганого... Не хотіла я вам говорити, та доводиться... І після тих слів виймає вона з рукава листа.

А в листі, в скорботному тоні, написано про те, що вона, Катерина Василівна, одна може спасти чоловіка, який пропадає і находиться в житті на краю пропасти. І той чоловік благає Катерину Василівну прийти в Парк Трудящих в суботу, 29. липня.

Прочитав письмо Петро Петрович.

— Дивно! — каже. — Хтож це пише?

— Я не знаю, — відповідає Катерина Василівна. — Я пожаліла й прийшла.

— Так, — говорить Петро Петрович — прийшла. А коли прийшла, то сиди і не рухайся. Я, каже, за фонтанну сховаюся. Подивлюся, що за фіґура. Я, каже, намну йому боки.

Сховався Петро Петрович за фонтанну і сидить. А дружина напроти — бліда і ледві лише. Минає година — нікого. Ще година — знову нікого. Вилазить тоді Петро Петрович ізза фонтанни.

— Ну, — каже — не пхикайте, Катерино Василівно. Тут, безумовно, хтось пожартував над нами. Йдемо до дому, чи як... Нагулялися...

Похитала головою Катерина Василівна.

— Ні, — каже — тут що-небудь поважне. Може невідомий чоловік налякався вас і не підійшов.

Плюнув Петро Петрович, взяв жінку під руку і пішов.

І ось приходять вони до дому. А дома — розгром. Скрині і комоди розбиті, праски розкидані, самоварів немає — грабунок. А на стіні шпилькою пришпилена карточка:

„*Всі чортів собачих, інакше ніяким робом з хати не витягнеш. Сидять, як сичі... А убрання твої, старий хреню, не до мого росту. Зріст у тебе, старий хреню, паршивий і низенький. То досить нікчемно з твого боку. А дружині твоїй — наша найнижча пошана з китичкою...*"

Прочитали подруги записку, ахнули, сіли на долівку і ревуть, як маленькі.

раціями проти бунтарів. Він обіймає тепер свої давні функції і приготовляє проти побідних повстанців велику акцію. А що сам Аманула, спираючись на симпатіях відданих собі відділів і племен, після уступлення свого брата відкликав свою абдикацію, то можна надіятися, що найдальше з весною прийде в Афганістані до рішаючої розправи між прихильниками короля-реформатора і тими консервативними елементами країни, що вороже ставляться до всіх його реформ.

Відновлення УСДП.

Партійний зїзд. — Центральний Комітет Партії. — Партійна преса.

На сторінках нашого органу була вже коротка згадка про те, що в днях 8. і 9. грудня 1928 р. відбувся у Львові зїзд членів української соціялістичної групи „Вперід", на якому відновлено давну українську соціял-демократичну партію (УСДП). Крім того подавали ми і розмову теперішнього голови відновленої УСДП д-ра Льва Ганкевича з кореспондентом „Варшавської Інформації Пресової" (Вшистке Стронництва). Розмова ця була, як відомо, програмовою енунціяцією голови тієї партії.

Одначе про сам зїзд, який треба вважати установчим, його характер і про хід його праці в нас не було досі докладніших даних. Цю недостачу в наших інформаціях бажаємо доповнити тепер на основі тих матеріялів зїзду, що опубліковані в першому числі органу УСДП „Вперед" (з дати 20. січня 1929 р.). З „Впереду" довідуємося, що зїзд цей прозвано V. конгресом УСДП, дарма, що безперервности в праці між давною і новою УСДП майже нема. Але таку назву надано зїздові мабуть тому, щоби підкреслити яскраво ідеольогічний звязок теперішньої партії з давньою, хоч цей звязок очевидний і без того через особи, що відновили партію. Цеж ті самі особи, що грали передову ролю в давній УСДП перед прийняттям нею плятформи Комінтерну. Дивно лише, що ті діячі так довго зволікали з відновленням партії. Колиб це були зробили бодай перед двома літами, то тоді й назва V. Конгресу для зїзду булаб далеко більше на місці. Четвертий конгрес УСДП відбувся ще в грудні 1911 року.

Та вертаймо до самого зїзду.

У ньому взяло участь 72 делеґатів. Відкрив зїзд д-р Л. Ганкевич. До президії входили: А. Кусик, як голова, Т. Солган (з Перемишля) і В. Смиколіс (з Дрогобича) як заступники голови. Секретарювали: д-р В. Старосольський і д-р Роман Домбчевський. Реферат про програму партії виголосив В. Темницький. Він зазначив, що в соціялістичному таборі ведеться далі боротьба „за кличі і напрямки" і що вплив цієї боротьби найшов відгомін і серед українського пролетаріяту, який останніми часами „перейшов чималу діференціяцію". Тільки „середина, загартована в довгій боротьбі, вихована в старій школі научного соціялізму, остала вірна своїм кличам і вона приступає до відновн орґанізації українського робітництва", тобто до відновн УСДП. Партія мусить бути наскрізь клясова, бо соціялісти ніколи не погоджувалися „з понадклясовими гаслами українських міщанських партій, які під покришкою одноцілих національних фронтів скривали свої буржуазно-клясові інтереси". Щож до відношення до інших соціялістичних партій, то УСДП мусить „зберегти самостійність" і не може бути „причіпкою до інших пролетарських партій". Далі піддає референт основній критиці оба істнуючі інтернаціонали і мотивує, чому „конгрес не може вирішити справи приступлення" до котрогось з тих інтернаціоналів. Накінець відчитує програму, яку по дискусії зїзд приймає.

Тут являються на зїзді представники УСРП д-р О. Когут і ред. О. Коберський, що складають привіт для зїзду від української соціялістичної радикальної партії.

Про сучасне політичне положення і український пролетаріят говорив ред. І. Квасниця. Дискусією по цім рефераті закінчився перший день зїзду. На другий день виголосив реферат про професійні організації д-р Р. Скибінський з Дрогобича. Вказавши на вагу професійного руху і професійних установ референт між іншим сказав: „До війни, ми, українські соціялісти, головно будували партію, натомісць на професійні організації звертали мало уваги. Це була помилка і це не може повторитися. Щоби мати силу, щоби з нами числилися, мусимо масово втягнути українського робітника до професійних союзів (польських! — Ред.), а коли це зробимо, тоді не будемо нарікати на теперішній характер професійних союзів".

Реферат про партійну пресу виголосив А. Сабат з Перемишля. Вказавши на вагу преси, референт запропонував заснування видавничої кооперативи з малими уділами, але при масовій скількости членів.

Головою партії вибрано д-ра Льва Ганкевича. До екзекутиви ввійшли: д-р Старосольський, П. Бунчак, В. Темницький, А. Кусик, М. Гарасимець і І. Квасниця. На засіданні 1. січня екзекутива уконституувалася в той спосіб, що кожний член екзекутиви є заступником голови партії. Секретарем вибрано П. Буняка, а касієром А. Кусика. Між членів екзекутиви розділено реферати: політичний, професійний, пресово-фінансовий і освітний. На зїзді вибрано ще й Ширший Комітет Партії, до якого ввійшли: д-р Р. Скибінський, О. Тимків (оба з Дрогобича), д-р В. Івашкевич, І. Галій (оба з Долини), С. Мудрицький (Болехів), М. Галах (Станиславів), І. Гонтарський, Т. Солган (Перемишль), В. Кушнір (Борислав), Г. Коваль (Калуш), д-р Р. Домбчевський (Стрий), І. Івасак (Золочів). До Контрольної Комісії ввійшли: О. Панас (Львів), А. Сабат (Перемишль) і М. Гошка (Стрий).

Зїзд рішив, що центральним органом партії має бути відновлений „Вперед", що був давніше органом давньої УСДП. „Вперед" повинен виходити бодай раз на тиждень (покищо він виходить двічі в місяць). Для придбання фондів на видавництво рішено заснувати видавничу кооперативу, оподаткувати всіх членів відповідно до їх маткового стану та візвати всі партійні організації в краю, щоби масово поширювали орган і приєднували йому передплатників.

Зїзд приняв цілий ряд резолюцій. Їм присвятимо дещо уваги окремо.

Театр на Україні.

Відчит Йони Шевченка у Львові.

На один день задержався у Львові в переїзді харківський театральний критик і бувш. актор **Йона Шевченко**. „Тов. письменників і журналістів ім. І. Франка" у Львові скористало з цієї нагоди і прохало його дати приватний відчит для членів Т-ва і кількох принагідних гостей, а головно для акторів нашого театру, на тему розвитку театру на Радянській Україні.

Відчит був настільки обширний і цікавий, що варт із нього передати деякі головні думки та факти. Ось вони:

Вага, яку присвячує радянський уряд до театру, явище не випадкове. Театр одна із тих форм творчости, що в силі найбільше промовляти до маси, тому, що передає людські почування безпосередньо. Є теоретики театру, які доказують, що „театральність" вроджена риса людської природи. Вся релігійна обрядовість нпр., побудована на психольоґії цієї театральности: бути чимсь іншим, ніж ми є в дійсности, відтворювати іншу постать. Емоції та думки, що йдуть зі сцени мають силу, якої не можна рівняти з ніякою книжкою. Пригадаймо відомий приклад „Розбійників" Шілера, що спонукували у свій час молодь утікати в ліси. Яку популярність має у СРСР театр досить навести факт недавно виставленої в Москві песи „Річі Кітай", одним із учнів Меєрхольда. Коли песа викликала в пресі живу полеміку, сам Бухарін, один із провідників державної політики, вважав своїм обовязком написати про песу статтю в „Правді".

Вже перед революцією йшли спроби вивести театр із кола побутовщини. Пробував це Садовський і Заньковецька, але великого успіху ці зусилля не мали. Причиною цього були сильні цензурні обмеження і непідготовка наших акторів, які вправлені в постановці та грі виключно побутового театру, не могли навіть конкурувати щодо нових пес з пересічним провінціональним російським актором.

Перехід до нового театру на Великій Україні підготовила Галичина. Тут уже давно йшов европейський репертуар від драми до опери включно. Один із членів цього театру галичанин О. Курбас, переїхавши до Київа, починає справжню революцію в нашім театрі. У своїм „Малім Театрі" він ставить „Царя Едипа" Софокля, „Горе брехунові" Ґрільпарцера з прінціпом італійської „Комедії дель арте", Б. Шова „Кандіду" і деякі модерні символічні песи. Він не наслідує европейських постановок, а добуває з них те, що має стати основою нової активної праці. Нині більшість видатних акторів на Україні є з „Малого Театру", що протрівали в Київі два роки без підмог і власними силами створили все нове. Те „нове" не треба брати дослівно. У театральній праці, як і в кожній іншій ділянці, приходить мент, коли треба повести її в двох напрямках: 1) засвоїти чужі здобутки, 2) зробити почин, так сказати, „без початку", зовсім новий, що зриває з традицією.

У 1917-9 р. пересувається через український репертуар ціла низка европейських письменників і різних. Коли в літі 1919 р. розгоряється люта горожанська війна, виринає думка організування робітничих театрів. У місті стає так важко, що люди втікають на село, і тягнуть за армією, їдуть на фабрики, де гуртується маса робітництва. Завдяки цій обставині глуха провінція, яка досі не бачила театру, пізнає його і починає його любити та звикати до нього. Всі творчі сили театру йдуть за допомогою влади на працю пропаганди. Сцена стає помічною силою у політичній боротьбі, поруч армії та преси. У цьому театрі, призначеному для широкої маси селянства та робітництва, змальовують клясову боротьбу у схематичній формі. Песи є на-пів художнього, аґітаційного характеру; всі вони обовязково переводять схематичну акцію, яка кінчиться перемогою робітника над буржуєм.

Новий театр, що вийшов із цієї суспільної служби — починає боротьбу з дотеперішнім „настроєвим" театром. Психольоґічний театр з півтонами, нюансами, мріями полишав висновки авдиторії. Дієві особи зітхали, мріяли, піддавались ударам долі і цим тіризмом заражували глядачів. Новий театр починає з ними боротьбу. Він хоче нової, боєвої людини. Від автора та режісера домагаються, щоби вони намагнічували авдиторію, підсилювали. „Акробатичний" театр зроджений Меєрхольдом чи Айзенштайном давав зразки надзвичайної сміливости та енерґії автора, який виконував надзвичайні, часто рискові „штуки".

Метою такого театру було піддержати організм глядача, влити в нього енерґію. І актор мусів зірвати з методою настроєвого переживання ролі. Кожний його жест і слово були заздалегідь холодно обдумані, вирежісеровані, підготовані. Головне завдання театру: висловити почування. Тому для кожного з них треба було шукати якнайповнішої, найбільшої яскравої форми, щоби вона промовляла до *всякого* глядача, навіть малокультурного.

До 1923-4 р. тягнеться період підготовки. Коли приходять нові соціяльні умовини і настає т. зв. „нормальне" життя, маса, що звільнилась від буденних клопотів, може присвятити більше уваги самому мистецтву. Тоді аґітаційна песа (т. зв. „аґітка") тратить свою гостроту актуальности і родиться потреба інших творів.

Революція висуває на перший плян у театрі, як і в громадянському житті, одну людину, орґанізатора. Він, а не актор, творить цей новий театр. Тому-то в ньому нема таких ґеніяльних акторів як Кропивницький або Заньковецька. Новий театр потрібує нового репертуару. А що його відразу нема, його заступають перекладним. Одночасно йде орґанізована літературна продукція; всіх, що мають драматичний талант притягають до театру для співпраці, проголошуючи одночасно численні драматичні конкурси. Ця праця дала значні наслідки. Крім старших драматурґів, таких як Мамонтів, появляється кілька молодих талантів таких як Куліш (автор пес „97", „Комуна в степах", „Куліхурина"), Дніпровський („Любов і дим", „Яблуневий полон"), Кочерга („Марко Проклятий"), які виповняють репертуар. Цей репертуар має нині: 52 проц. сучасних пес, які мають завсіди найбільше успіху, у чому 33 проц. українських. З усіх пес грали в минулому році 53 українських революційних, 24 російських, а ледви 21 чужинних.

Цього року позначується щораз живіше лінія поєднання зі старим репертуаром. Відновляють кращі, трохи забуті за останні роки песи Карпенка-Карого, Старицького та інших.

Велика суспільна праця йде в самостійних 4000 аматорських гуртках на провінції. Вони мають окремий призначений для них журнал „Сільський театр" з 5000 пр. накладу, що в кожнім числі приносить якусь нову песу, пісні з нотами та практичні режісерські поради.

Крім цього істнує 10—12 робітниче-селянських пересувних театрів і більш 1000 театральних гуртків при місцевих клюбах, що здебільша оплачують власним коштом фахового режісера. Театри, що їдуть у робітничі фабричні райони (нпр. у Донбасі), мають випродані на кілька місяців заздалегідь усі місця, викуплені професійними спілками.

„Голос розпуки".

Сензаційна патріотичність краківського жовтого органу.

Відомий зі свойого хоробливого цькування проти українців, сензаційний **„Іл. Кур. Цодзенни"** в ч. 24. з 24. ц. м. містить роздираючу душу статейку: „Запропащення 7.000 моргів польської землі. Треба врятувати для Польщі фідеікомісову посілість Богородчани".

Щож сталося?

А ось на тему того „запропащення польської землі" оповідає краківський виразник жовтої преси:

В часах поділів Польщі загинула родина Коссаковських, яка була власником богородчанських дібр, що обіймають 7.000 моргів, по половині лісів і ріллі. За Австрії ті добра як фідеікомісові перейшли до німецько-чеського графа Стадіона. Родина Стадіонів тримала Богородчани до 1915 р., коли помер останній того роду Ґеорґ Стадіон.

Спадкоємцем став польський ґраф з Королівства Ржищевський, який в 1916 р. помер. Його двох синів, що робили заходи у Відні добути ті

ВІДГУКИ ДНЯ.

Морока з назвою.

Від якогось часу польська преса майже без виїмку взялася до вирішування першорядної польської квестії: хто ми — українці чи русини? Традиційна а безприкладна толеранція чужих переконань, пересвідчень, знана загально з польських підручників історії і тут виявилася в повнім своїм маєстаті. Любов і печаливість до української більшо-меншости наказала польським редакторам вирішити не справу шкіл, парцеляції, кредитів чи інших дурничок, але справу назви, яка є найбільшим лихом бідного народу.

Справді, серцерозпорююча доброта!

Не знаю тільки, чому при тих усіх доказах треба було аж стільки епітетів, аж стільки помий, скільки вишукали і вилили панове редактори на голову всіх тих, хто себе далі зве українцем. Я розумію, добро самої справи мали вони на оці, але повинні були памятати ще про одну річ. Бештаючи нас — галичан, зачіпили і заобручанців, які прецінь мають у руках ріжні договори з назвами „український", підписані державними мужами Польщі!

Українець, український, русин, руський, русинський — все це справи, які можна мирно і без сварки полагодити.

Поляки кажуть, що називаємось русини, ми кажемо, що українці... Вирішити цю квестію легко, коли пошукати анальогії.

Поляків називає наш нарід ляхами, а ця назва так само як русини старша від нинішної: поляки.

На підставі польської конституції всі громадяни рівні перед правом. Отже коли полякам вільно мати дві назви, то вільно їх мати і українцям.

Пощо тут сварка, крик і виливання помий!? Навіть такий „Курієр Ілюстрований" може знизитися до трохи більш пристойного писання!

Полякам назва „лях", „ляцький" не чужа, так як нам „русин". Вони її колись уживали й самі, а до 1848 р. на Мазурщині назва „поляк" означала дідича.

— Он ґадо, зе йо поляк. Які йо поляк?! Мом ено цтери морґі і то пяхуф!

Що назва „поляк" і „лях" стоять ще й нині поруч себе, то на це один маленький приклад:

В однім з наших місточок, підчас похорону, закінчив священик „подзінкуване" тими словами:

„Ляг в могилі, пером йому нещасному земля".

За кілька днів дістав той священик обвинувачення за підбурюючу проповідь. Тоді дозітався, що на похороні сказав таке:

„Лях в могіле, нех го пйорун тшасьне!"

З одної сторони це є доказом, що навіть якийсь провінціональний тумаи знає про дві назви поляків, а з другої, що наша мова таки дещо ріжниться від польської.

Галактіон Чіпка.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Хори, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, спічацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

добра, помінено, а признано їх чеській графині Христині Куденгове, заміжній Шенборн. Ржищевські розпочали процес, якого не докінчено. В часах „грабіжни" фідеїкомісова власність була не на руку Шенборнам, і вони добули у Варшаві знесення фідеїкомісу. Отже Богородчани стали приватною власністю Шенборнів. Тепер, маючи вільні руки, Шенборни продають Богородчани „мертвій руці", станиславівському епископові о. д-рові Гр. Хомишинові. В днях 13. і 14. грудня 1928 заключено в тій справі в Кракові вступну умову, а завершення умови відложено до січня 1929 р.

„Таким чином — конклюдує краківський сензаційник — земля, зрошена польською кровю(?!), переходить в чужі Польщі руки". Тому апелюється до „енергійного уряду", щоби вглянув в справу і не допустив до цеї трансакції.

Ясно, що богородчанська земля, а головно добра Стадіонів, а опісля Шенборнів, у першу чергу зрошена українською кровю. Але цікаве те, що „голосу розпуки" ніхто не чув так довго, як довго Богородчани були в руках німецько-чеських графів. Аж з моментом, коли вони можуть перейти в руки станиславівської Капітули, а в дальшому ході в руки українського селянства, знімається крик про перехід „польської землі в чужі Польщі руки".

Із соймової закордонної комісії.

Промова пос. Дм. Левицького.

На засіданні соймової закордонної комісії дня 23. січня йшла далі дискусія над експозе мін. Залеського. Пос. **д-р Дм. Левицький** у промові торкнувся багато справ українського населення під Польщею. Уємним обявом у відношенні до українців у Польщі була нота Польщі до Чехословаччини після замаху Пазюка в Празі (мін. Залеський стверджує, що такої ноти не було взагалі). Далі пос. Левицький зазначує, що інше обличчя має польська закордонна політика, а інше внутрішня. Наслідком того є, що світова опінія вважає Польщу реакційною країною.

Пос. Райх (Ж. Кл.) похвалював на загал мирову політику польського уряду. Справи меншостей є важні для цілого ряду країн. Румунія змінила політ. курс у відношенні до нац. меншостей. Сіоністи беруть участь у теперішній румунській урядовій більшости. Бесідник згадує бюлетен польського мін-ства закорд. справ у жидівській справі та питається, що зроблено для заспокоєння домагань меншостей. В тій ділянці не видно навіть початку. Мін. Залеський сказав в експозе, що жиди є льояльні та не чути їх зажалень проти Польщі. Це може правда, але лише на око. Нема скарг проти Польщі, але є проти урядових чинників, властей, розпорядків, на що часто безуспішно підносяться зажалення.

Пос. Недзялковський (ППС) сказав, що польські соціялісти є льояльні супроти загальної закордонної політики Польщі, хоч займають опозиційне становище до внутр. відносин. Тепер почуття безпеки є на загал слабе. Проектується зарадчі засоби, але вони не ведуть до закріплення світового мира. Вкінці бесідник підкреслює конечність зменшення терть у меншостевих справах і зазначує, що українська та білоруська справа не є лише внутр.-польськими справами, але заг. світовими, а мін-ство закорд. справ повинно мати більший ніж досі голос у цих справах.

Дальша дискусія відложена до середи найближчого тижня.

—o—

Пашпорти подешевіють.

На деннім порядку скарбової комісії дня 23. січня була справа обниження оплат за закорд. пашпорти. В голосуванні приняли такі ухвали: на виїзд за кордон кожний горожанин має мати пашпорт виставлений відносною політ. владою, з важністю 2-літньою без обмежень скількости виїздів. Нормальна оплата за пашпорт: 10 шв. франків (17 зол. 20 сот.). Дипльоматичні пашпорти вільні від оплат. Пашпорти для робітників, еміґрантів, що виїздять шукати праці та для людей, які предложать свідоцтво незаможности, є вільні від оплат. Закон увіходить у життя з днем 1. квітня. За внесенням заявилися всі партії, за виїмкою ББ, якого представник згідно зі становищем представника уряду спротивився внесенню.

—o—

Мала антанта і національні меншости.

Букарештенський „Кувантул" повідомляє, що конференція міністрів закорд. справ малої антанти відбудеться цим разом вчасніше, ніж звичайно, а саме, на скільки можливо, перед березневою сесією Ради Ліги Націй. Міністри малої анатанти мусять вияснити своє становище в меншостевій справі, яка то справа на домагання Німеччини буде предметом дискусії в Лізі Націй.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8 87 50—8 88 00, канадійський доляр 8 82 00—8 82 50 чеська корона 0 26 25—0 26 50, австрійський шілінґ 1 25 00 1 25 00, румунська лея 0 05 00—0 05 30, французький франк 0 34 50 0 34 80, швайцарський франк 1 71 23—1 71 50 фунт штерлінґів 43 30 00—43 60 00, радянський червінець 17 50 18 50

Золото: 20 корон 36 50 00—36 80 00 20 франків 33 75 00—34 40 00, 20 німецьких марок 41 70 00—42 00 00, 10 російських рублів 46 50 00—45 70 00.

Срібло: Австрійська корона 0 68 00—0 69 00, 5 австрійських корон 3 50 00 3 60 00, австрійський фльорен 1 70 00 1 80 00, російський рубель 2 95 00—3 05 00, копійки за рубель 1 48 00—1 52 00

Збіжа.

Пшениця двірська 46 25—47 25, пшениця селянська 43 00—44 00 жито галицьке 33 50—34 25, ячмінь галицький броварняний 34 50—35 50, ячмінь на мливо 28 00—29 00, ячмінь пастівний 35 50—36 25 овес галицький 31 00—32 00, кукурудза румунська 35 50—36 50, барабола проиислова 4 75—5 00, фасоля біла 105 00—130 00, фасоля колірова 50 00—55 00, фасоля краса 65 00—75 00, горох пів-Вікторія 51 00—55 50, горох пільний 38 00—40 00, бобик 32 75—33 75, мішанка паст. в зерні 00 00—00 00, вика 38 00—40 00 сіно солодке краєве прасоване 18 00—0 00, солома прасована 8 00—9 00, гречка 37 25—38 25, льон 72 00—74 00, лубін синій 22 00—23 00, ріпак озимий 75 00—77 00, мука пшенична 40 прц. 73 00—73 00, мука пшенична 65 прц. 70 00—71 00, мука житна 65 прц. 50 00—50 00, трисік кукурудзяний 67 00—70 00, мука кукурудзяна 49 00—51 00, отруби житні 22 50—23 50 отруби пшеничні 25 00—25 00, крупи гречані 68 00—70 00.

Покликання на вправи.

„Слово Польске" з 20. ц. м. ч. 20 в кореспонденції зі Станиславова подає:

„В середу, 16. ц. м., внаслідок зарядження міністерства військових справ, опертого на попередній ухвалі Ради Міністрів, заряджено кількадневні військові вправи нашого ґарнізону, полудені військові вправи нашого ґарнізону, полученні з покликанням під зброю старшин і рядовиків резерви полків ґарнізону з винятком 11. полку пол. арт. та з доставою коней і возів. Рядовики та власники коней, які перші ставилися на візвання, одержали численні нагороди (срібні годинники, папіросниці то-що). Не вважаючи на важкі атмосферичні умови відсоток ставлених був знаменитий і є доказом, що все населення без ріжниці народности охочо сповняє свої обовязки супроти держави. Під кінець вправ прибувший до нас п. інсп. армії ген. Норвід-Найґебауер в товаристві ком. О. К. VII. ген. Поповича та воєводи д-ра Наконечніков-Клюконського і цілого ряду старшин ґен. штабу відбирав дефіляду усього змобілізованого ґарнізону".

„Зарядження покликати резервістів під зброю викликало першого дня всякі сплетні і занепокоєння, а тутешня біржа зареаґувала підвишкою курсу доляра, а другого дня каси банків були обляжені людьми, що вибирали свої ощадности. Тепер наступило повне заспокоєння.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішнім числом та просимо Вп. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплату просимо висилати безпосередно до Адміністрації, яка на місяць лютий 1929 р. виносить 5.— зол.**

— **Морози трівають.** Метеорольоги на цей раз поквапились. Лагідний вітер від моря покищо не відвідав Европи. Анґлія, вся облита морем, має морози, яких давно не бачила. Коли тимчасово прийшла легка відлига 7 осіб зломило ногу. У Німеччині і в нас морози не вгавають. У Румунії вони дійшли від 24—28 степ. і принесли заметілі, що засипала чимало шляхів.

— **Львів у померках.** Учора вечером напротязі кількох годин деякі вулиці та доми не мали світла. Центральне джерело електричної енерґії на якийсь час висохло чи замерзло. Офіціяльне пояснення каже, що винні тут каблі, які лежать під землею занадто довго. Знавці заявляють, що пора би їх оживити — новими. Хто це має зробити і коли? може небавком почуємо.

— **З нашого театру.** Повідомляють нас, що в суботу, дня 26-го, вечером буде повторений бенефісовий „Веселий вечір" артистів з дещо зміненою програмою. Всі „тужчі" пункти будуть заступлені лекшими, бадьорішими, щоби задержати загальний одноцільний настрій вечора.

— **Альманах у честь О. Кобилянської** з нагоди її 40-літньої письменської праці вийшов заходом українських товариств у Чернівцях. Книга замісць проектованих 9 аркушів друку, має 20 арк. і складена з великої низки статтей, розвідок, споминів, літературних творів і привітів, присланих на ювилей письменниці з усіх кінців українських земель і з чужини. Продається він у Чернівцях, у книгоспілці Ю. Гливка, вул. Петровича 4, або в самої письменниці вул. Е. Поповіч 24 а, за 250 левів, які можна пересилати на адресу „Banca de Credit" вул. Петровича 2. Чистий дохід з альманаха призначений на відновлення хати письменниці.

— **Пятиліття свого істнування** святкує „Український Високий Педагогічний Інститут ім. Михайла Драгоманова" у Празі дня 30. січня в салі Умелецької Беседи (Прага III, Беседна вул.). На програму вечора складуться хорові продукції під кермою Пл. Щуровської-Росиневичевої, реферат ректора, промова представника студентів Інституту, фортепянове сольо Н. Нижанківського „Фантазія" (власна композиція), сольоспіви лекторки Інституту Н. Дяченкової та скрипкове сольо лект. Інституту О. Кисякової.

— **На карти „Рідної Школи" звільняючі від алькогольних напитків** прислали далі: Д-р Василь Лопатнюк, Старий Гвоздець 15 зол., д-р Богдан Питлик, Жабє 10 зол., о. Микола Дичковський, Перегінсько 10 зол., Осип Пеленський, Бережани 5 зол., Ольга Коник-Крамар, Жабє 4 зол., д-р Юра Маковський, лікар, Жабє 3 зол., Іван Волинюк, Жабє 1 зол., Микола Крижанівський, Жабє 0.50 зол., Марія Тимофійчук, Жабє 0.50 зол.

— **Півтора року за незаконну кольпортажу** комуністичних летучок і брошур дістав 22-літній Генрик Левін перед судом присяглих у Львові.

— **Поліційні комісаріяти** у Львові мають не меншу працю завдану їм останніми снігами, як каменичні сторожі та візники. 82 скарг вийшло останніми днями з цих комісаріятів до ґродського староства проти нарушення міських розпорядків: у цьому є 20 за нечищення хідників 11 за не-

законну їзду, 11 за нарушення поліційних годин у продажі.

— **Страйк деревних робітників у Перегінську,** що тривав від 6-го до 18-го січня закінчився перемогою робітників. Фірма підвищила їм заробітну плату.

— **Ріжні вістки.** „Шікаґо Трібюн" повідомляє з Ню Йорку, що Форд кінчить переговори з радянським урядом щодо заснування ним фабрики авт у Москві за два роки. Фабрика має постачити 100.000 авт річно, з чого перших 60.000 перейде на власність радянського уряду. — У Києві в одній старій камениці на передмістю відкрили два цінні твори мистецтва Кранаха „Адама та Еву" і одного Муріля. — У Ню Йорку поліція придержала одної ночі 3000 осіб по нічних льокалях, шукаючи між ними за злочинцями. — Дві спортові дами в Будапешті образивши себе взаємно у суперечці, хотять поєдинкуватись. Невідомо лише, чи на це дозволять їх мужі та поліція. — Занедужала в Римі шведська королева. — У Варшаві померли на ґрипу дві артистки: жінка Остерви, відомого актора, і співачка В. Кавецька. — У Константинополі згоріло 1000 домів. — В Осльо згоріла велика фабрика коронок. — В Єрусалимі розбиратимуть у найвищім суді цікаву справу: молодий правник Френкель подав скаргу в імені свого клієнта на головного директора почти за те, що цей не хотів приняти телеграми написаної гебрейськими буквами.

— **Як живе Троцький?** Бюро „Юнайтед Прес" поміщує довшу статтейку з Москви про умовини життя Троцького на засланні. Її короткий зміст такий: Троцький у столиці Альма Ата (давніше „Верное") веде супокійне, працьовите життя. Насильне віддалення його від політики зробило йому добре. Він почуває себе фізично сильнішим. У літку живе на передмісті в 12 верстах від міста в звичайнім домику, за який платить 175 карб. В осени — в центрі міста на вул. Крассіна, в домі, який передала йому „тайна агентура". Живе він тут з жінкою, найстаршим сином і кухаркою. Під поліційним надзором, але непримітним. У місті та околиці має він повну свободу рухів. Знайомих має мало і почуває себе самотним. Виходить до міста хіба на почту і за орудками. Зате їде з крісом на село, на лови. У літі щонайменше двічі в тиждень. Троцький веде живе листування з товаришами-засланцями, Радеком, Раковським і іншими провідниками опозиції. Щодня дістає від 5 до 25 листів, найважніші російські та чужинні часописи. Гроші дістає від „Державного видавництва", яке винно йому чимало за ріжні книжки. Працює він багато від раннього ранку. Сподівається видати цього року три нові книжки: „Соціялдемократія і фашизм", „Наука з китайської революції" і „Перманентна революція", що вийдуть на чужині. Одночасно списує він свої спомини „на пізніше, для історії" себто до видання аж після смерти.

— **Рідкий ювилей.** Преса у Цюріху пригадує, що там дожила до 100 року життя Матильда Везендонк, яка мала натхнути Ваґнера до „Трістана та Ізольди". Ваґнер заявив сам про це в листі до неї: „Дякую Вам з глибини всієї душі та на віки вічні, за те, що міг створити Трістана".

— **100-ліття „Фавста".** 19-го січня минає сто літ від часу, як уперше виставили „Фавста" Ґетого в театрі на дворі Бравншвайгу. У Берліні підготовляють з цієї нагоди виставку, що дасть картину, як ставили „Фавста" в театрах ріжних країн. З Анґлії прийдуть проекти зроблені великим актором Кіном, нариси Генрі Ірвінґом, із Франції документи від перших париських вистав аж до останньої недавньої постановки „Фавста" в державнім театрі „Одеон" великим режісером Жеміє. Анальоґічний матеріял приїде з усіх країн до Японії включно.

— **За кулісами кіна.** Німецький „Річник фільмової промисловости" подає цифри про діяльність режісерів і акторів, які здивують кожного пересічного громадянина, пересвідченого, що в нинішніх часах нема кращої професії як кінова. За рік працювало в Німеччині 116 режісерів і створило разом 225 фільм, себто кожний не більше як 2 річно. Зі 179 визначних артисток 100 мало одну ролю, 42 — по дві, 21 по три, 5 — по чотири ролі, а шість по пять роль. З 265 чільних артистів 134-ох мало одну ролю, 49 — по дві, 31 — по три, 24 по чотири ролі. Коли хто не є Гаррі Ліднем, Вернером Кравсом або Лія Мая, дістає пересічно за головну ролю від 5000—8000 марок. За це мусить сам подбати за костюми, які в багатій фільмі коштують не менше як така гажа. Артистка, що має в році дві ролі, радить собі так, що з першої перероблює сукні для другої. Та що-ж роблять сотні інших артистів і артисток уже з прізвищем, а без таких гонорарів. Вони беруть „епізодичні" ролі в якійсь фільмі, по 50 до 100 марок, щоби дотягнути річно до 5000 марок. Позатим тисячі кандидатів на фільмові зорі — голодують або ждуть на щасливу годину, піддержуючи себе побічним заняттям. Так є в центрі німецького фільмового промислу в Берліні. За той час Янінґс дістає в Голівуд 9000 дол. тижнево, а Ґіш, Ґарбо, Свансон по 15.000 дол

Ґльорифікація польської культури.

Przewodnik po Województwie Tarnopolskiem. Z mapą. Nakładem Wojewódzkiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Tarnopolu. 1928, вел. 16°, стор 139 + карта.

В повоєнних часах появилося вже кілька праць, що відносяться до історії й загалом пізнання осель в Галичині. І так вийшло кілька археольоґічних праць (проф. Костшевського про розкопки в Білому Потоці, чортківського пов., Ю. Полянського про палеоліт в Новосілці Костюковій, пов. Заліщики й ін., багато матеріялу ще не оброблено), кілька моноґрафій, як от пр. „Przeszłość i zabytki Województwa Tarnopolskiego" (Janusz i Czołowski), 1927, праця про Товсте проф. Зубжицького, про Ліщиню в сяніцькому пов. Ів. Филипчака й ін. Всі ці праці або великого обему та дорогі, або дуже спеціяльні й через те неприступні для ширшої публики.

Зарадити цьому постановило тернопільське краєзнавче товариство й отсе бачимо перед собою вислід „кільканацять місячної праці", колективної, в якій брали участь усі філії згад. т-ва. Праця невеликого обему — надається справді на провідник. Та, на жаль, вона дуже одностороння, бере під увагу лише польську культуру, а з української хіба церкви. Не треба булоб застановлятися над цим, якби не те, що ця праця попаде і в руки українців, що все ще радше купують польські книжки, як українські. Читаючи цю книжку, вони матимуть враження, що наше Поділля справді таке „польське", як це сказано в книжці. А тимчасом книжка дає цілком фальшивий образ краю. Викажу це на примірах.

Подаючи статистичні дані про населення Поділля, вона опирається на конскрипції з 1921 р., а хіба не треба казати, що вона хибна. Це видно зі самого висліду: виходить, що тут мешкає 45 проц. поляків (с. 7.)! Описуючи памятки на Поділлі, книжечка не подає досить маркантних українських памяток, як от памятника славного лікаря Мих. Борисикевича в Білобожниці (чорт. пов.), каменя з кириличним написом в Пауші́вці (чорт. пов.) і багато інших, не говорячи вже про воєнні памятники наших визвольних змагань (про польські не забули!). Таксамо, перечислюючи державні і приватні інституції, промислові, торговельні і т. п., незгадує ні одного українського товариства (чи крамниці) в таких містах: Борщів, Бережани, Перемишляни, Радехів, Скалат, Зборів, — а в Заліщиках „Seminarjum państwowe", без замітки, що воно українсько-польське! Звіснаж річ, що в кожному повітовому місті (і то не лише в Галичині, а й у Кракові прим.) є Повітовий Кружок „Рідної Школи", філія „Просвіти", багато міст має „Повіт. Союз Кооператив", „Соколи", „Луги", читальні і т. п. — про це нема згадок, хіба дві-три (в Золочеві „Просвіта" — більше ніде, Пов. Союз Кооператив у Підгайцях і Теребовлі і т. п.) Про „Towarzystwo Szkoły Ludowej" автори ніде не забули! Та це не дивно тому, що завданням книги „Przeszłość i zabytki Wojew. Tarn." є звеличати польську культуру на „кресах"; але це не личить якось „пшеводникові", бо як чоловік, приготований ним, опиниться на справжньому Поділлі, то аж здивується, що тут ще так багато українців, та що вони мають навіть свої памятники!

Та поминаючи вже цю ексклюзивність, завважуємо, що провідник має й багато інших похибок і неточностей, а то й виказує незнайомість предмету. Обговорюючи Борщівщину, згадує провідник Городницю задля її численних археольоґічних находок. Для пропорції муситься згадати за не менше важну Увислу, про що автор міг би дізнатися хочби з книжки д-ра Пішкбиславського, або Беремяни, що були вже предметом розслідів Головацького). Таксамо не згадано про відкриття слідів палеоліту в Новосілці Костюковій (заліщ. пов.), хоч є згадки про неоліт в околиці. Якщо твір має притенсії бути провідником, то повинен на це уважати! Та вже хіба найкраще місце там, де автор говорить про вал Траяна. Для нього він не лише „świadczy o wpływach rzymskich" (с. 12), хоч він міг довідатися щось докладніше про це хочби з праць Б. Янушa („Kultura przedistoryczna Podola gal.", 1918), де сказано, що він з Римом не має нічого спільного; але він навіть „słynny kiedyś w historji" (с. 26), хоч цього в ніякій історії не можна знайти. Найкраще вже описане положення: „od Zbrucza do Dniestru", так немовби це були рівнобіжні ріки, як прим. Серет і Стрипа. Знамените місце також там, де говориться, що в Кривчу (пов. Борщів) в замку „wedle Sienkiewicza (!) obdarto ze skóry renegata Krzyczyńskiego" (с. 24); сильне історичне джерело! Фатальна помилка також на с. 53, де говориться дослівно таке: „Zabytek budownictwa... stara cerkiewka z dzwonnicą, zbudowana z początkiem XVIII. w. Nabożeństw w niej obecnie się nie odprawia, gdyż zbudowano już nową cerkiew". Це цілком неправдиво. Церква на Вигнанці (в пров. с. 52 іл. 20) збудована 1737 р., як це дуже виразно говорить напис над дверми. В ній справді не відправляється, бо збудовано нову, але зате ніякої дзвіниці коло неї нема. Є дзвіниця коло деревляної церкви в Чорткові, але там ще відправляється. Автор намішав багато дечого до купи.

До кождого міста (згл. замку) додана коротенька історія. Є така і при вигнанецькому замку, але з тієї історії, як і всіх інших замків, виглядає знов лише польська історія. Картина трохи змінилаcяб, якби згадати рік 1848. в Чорткові, з тим, як там невдало орґанізував Корнелій Уейський повстання, а зате як гарно, не зважаючи на всі перепони сусіднього дідича Врублевського, засновано „Руську Раду" в Чорткові. Та цього до ґльорифікації польської культури не треба.

Це все говорю, очевидно, маючи на думці українську публику, що читатиме цей твір. Загальної картини краю в неї не буде, її не дасть провідник. Він дасть лише польські памятки, та й то неповні. Очевидно, так зложений провідник не є ніяким провідником, особливо для тих, що не хочуть дивитись на світ лише одним оком. Чи не подуматиб про подібний український провідник?

Т. К—а.

Дописи.

СНЯТИН. (Як польський католицький священик піддержує змагання українського священика, щоб вірні заховували церковні приписи). В Снятині жила кілька літ мішанка М., гр.-кат. обряду, на віру з парубком Г., незаконним сином повії, охрещеним всупереч постановам Конкордії в лат. обряді. З цього дикого подружа мали вони дитину-хлопця і знову всупереч церковним постановам охрещено його в латинськім обряді. Недавно ця мішанка занедужала і попросила нашого гр.-кат. пароха до сповіди. Парох пішов до недужої, висповідав її і радив-просив недужу повінчатися, обіцюючи не домагатися за сповіди й вінчання ніякої заплати. Коли недужу перевезено з дому до шпиталю, ходив наш парох о. Оренчук ще раз і просив її повінчатися, хочби для узаконнення дитини. Та це не сталося з вини наложника-парубка, який мав уже на приміті другу наложницю і не хотів вінчатися з умираючою. Коли недужа вмерла, український і законний в цім випадку парох зовсім справедливо відмовив просьбі парубка Г. поховати її по християнськи, т. зн. піти на похорон і взяти тіло по звичаю й до церкви, обіцюючи піти тільки на цвинтар і там відправити панахиду. Тоді Г. пішов до польського вікарого кс. Вісневського зі скаргою на нашого пароха. Вислід скарги був такий, що кс. Вісневський, хоча знав причину відмови гр.-кат. і законного пароха, хоча його перестерігав навіть другий, польський священик кс. Чубрій, остентаційно пішов і провадив похорон цеї померлої — тільки тому (така ходить чутка), що наложник померлої „охрестив сина в латинськім обряді а не в схизматицькім". Той сам кс. Вісневський охрестив недавно дитину, дівчину мішанки гр.-кат. обряду, що розійшлася із своїм мужем українцем і жиє на віру з жонатим мужчиною-поляком. Той-же кс. Вісневський дав остентаційно ще й вивід цій, жиючій в дикім подружу мішанці всупереч приписам і церковній практиці, яка відмовляє таким жінкам виводу. Що на це компетентна його влада?

Нові книжки й журнали.

Робінзон Крузо — в перекладі Г. М. Золота Бібліотека. Випуск 4—8. Накладом М. Матвійчука. Львів 1929. Стор. 130, ф. 8°.

ЖУРНАЛИ:

Нива, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Ч. 12, Львів, за грудень 1928. Рік XXIII.

Українська школа — часопис Т-ва „Учительська Громада" у Львові. Львів, жовтень-грудень 1928. Ч. 4. Рік XIII.

Молоде Життя, часопис українського пласту. Львів. 15 січня 1929. Ч. 1. Р. IX.

Подяка.

Почуваюсь отсим до обовязку публично подякувати Товариству Обезпечень „Фенікс", котре помимо вплачення всего кількох рат і то вплачених неточно, виплатило мені повну суму асекурацийну по моїм бл. п. Мужу о. Богдані Дорожинськім, як рівнож дякую щиро пану інспекторови Альфредови Козанови за то, що наклонив мого бл. п. Мужа до так розумного діла, яким єсть Убезпечення на життя.

Надія Дорожинська
вдова

Пісочна, 23. I. 1929 р. 1318 1—1

Культура, журнал культурного, суспільного й політичного життя. Ч. 1. Львів, січень 1929 р.

Наша Земля, суспільно-політичний і літературний журнал. Ч. 12. Ужгород, грудень 1928. Р. II.

Зиз, журнал сатири та гумору. Львів, 15 січня 1929. Ч. 2. Рік VI.

Morze, organ Ligi Morskiej i Rzecznej. Styczeń, 1929 r. Zeszyt I. Warszawa.

Календар Українського Робітничого Союза на рік 1929. Річник XVIII. З друкарні „Народної Волі", 524 Olive Street, Scranton, Pa. Стор. 154 + оголошення. 8°.

На зміст календаря складаються: статті про робітничі справи, стаття С. Шелухина „Український тризуб, жовтоблакитний прапор і козацькі уси та чуприна", стаття Миколи Шаповала „Про смерть С. Петлюри" (нові дані про руку Москви в убивстві) і ін. В літературній частині находимо віршовану казку в 4 картинах „Злидні" О. Олеся, оповідання М. Чернявського „На передолні" й ін. Окремо поміщені статті в англійській мові про українське відродження, про Шевченка, Драгоманова, Франка і про „Український Атлетичний Клюб у Скрентоні", Па. В календарі поміщено теж кілька цікавих знимок з амер.-українського життя.

ОГОЛОШЕННЯ

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 26-го, г. 7·30 веч. Веселий Вечір" — вся трупа артистів.

Неділя 27-го, г. 3·30 попол. „Ніч під Івана Купала".

Неділя 27-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі" (5 тий раз).

Четвер 24-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Пятниця 25 го, г. 7·30 веч. „Травіята", виступ японської співачки Теко Ківа.

Субота 26-го, г. 3·30 попол. „Галька".

Субота 26-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська пєса.

Кіна.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Тіни гарему".
„Оаза": „Шангуни".
„Палас": „Останні парі".
„Фатаморгана": „Призначення".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП.: Секція Студентів при Союзі Українських Купців, Львів 32 зол. як Миколая від Союзу; Василь Бугаїв, Дубно 10 зол., Тво „Зоря", Львів 50 зол.; інж. Михайло Кравців, Стрий 10 зол., замісць святочних і новорічних желань; Анна і Петро Матусяки, Осіхів 8 зол., замісць свят і новорічних желань; Мартинець Теодор 20 зол., Ольга з Терлецьких і інж. Ярослав Вінюх в Стебнику та приятелі гості 10 зол. в день свого вінчання; д-р Муровець Володимир, Заболотів 12·0 зол. як збірку в домі о. Ювілята Дрогомирецького в Ілинцях з нагоди його імини; Роман Шипайло, Кодома 5 зол. місто свят і новорічних желань; д-р Ю. Рабій, Самбір 10 зол., як дохід з „ярмарки" уладженої через бібліотеку кооп. „Книжка"; Секція Українських Студентів, Бучач 20 зол. як часть доходу з вистави — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку — Головна Управа. 1319 1—1

Звичайні річні збори Українського Лікарського Товариства відбудуться дня 6. січня 1929 р. о год. 6. вечером в домівці Товариства, вул. Руська ч. 3. II. пов. — **Виділ.**

З українського шахового руху у Львові. Виділ українського шахового клюбу „Шаховий Коник" подає отсим до відома, що з огляду на малу скількість вписаних до згаданого Т-ва клясифікаційний турнір, який мав зачатися дня 21. I. ц. р., зачнеться щойно 28. I. 1929 р. — За Виділ: Е. Чучман, голова, Я. Чорний, секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевский, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 2481 33 ?

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха**. Львів пл. Марійська 5 — З провінції просимо реперації присилати почтою — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні 3 6 134-?

РОМАН ТУРИН уроджений 1900 р. згубив свою військову книжочку, яку цею дорогою уневажнює. 1316 3-3

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх краєвих та заграничних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 0 3

КОНЦИПІЄНТА, обзнаного з провінціональною практикою пошукує від 1.II. д-р Макух, Тернопіль. 1302 3-3

РУТИНОВАНИЙ концилієнт може негайно обняти посаду в адвокатській канцелярії. Ласкаві зголошення з поданням услівий проситься слати: Народна Торговля, Мостиська. 1317 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 16—24

1255 **УРОЛЬОГ** 4—5
д-р Маркил Ґраф
ординує в недугах нирок і мочових від 4—6 вул. Фредри 7. Тел. 66-55.

Попробуй заступку кави „КОЛІНКА" і домішку до кави „СТАР" найліпше-найекономічніше!

КОМПЛЕТ перша сорта 30Л. 28.
6 ложок, 6 вилок, 6 ножів і 6 кавових ложочок з хінського срібла. II-га сорта 25 зол.
у Б. ҐРИНБЕРҐА, Сикстуська 4. Тел. 50-22.

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (гір Залозної) 6—?

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства „Українська лахоронка" у Львові відбудуться дня 8. лютого 1929 р. о 4. годині пополудні в салі Тов. „Українська Бесіда" вул. Рутовського ч. 22. „Народний Дім".

Порядок Зборів:

1) Отворення Зборів.
2) Вибір Президії.
3) Відчитання протоколу з попереднього Збору.
4) Звіт з діяльности Товариства.
5) Звіт Адміністраційний і Касовий.
6) Звіт Контрольної Комісії.
7) Вибір нового Виділу.
8) Внесення і запити.

1320 ЗА ВИДІЛ: 1—2
Олена Гординська, голова.
Стефанія Филипович, секретарка.

Подяка.

Вважаю своїм приємним і невідкличним обовязком отсею дорогою скласти сердечну подяку спеціялістові внутрішніх недуг п. д-рові Остапові Прийні за його дбайливе лікування і приятельсько-участливе відношення до мене підчас одномісячної впертої й настирливої недуги: запалення жовчевого пузирця, подученого з нападами жовчевих камінів та шлунковими ускладненнями.

Одночасно висловлюю свою подяку спеціялістові внутрішніх недуг п. д-рові Маріянові Паньчишинові за ласкаву двократну участь в конзілії та за його цінні лікарські поради.

У Львові, дня 21. січня 1929 р.
1—1 **Федор Федорців.**

Певний середник до прання — який продається виключно в пачках

ЩОБИ забезпечити клієнтелю від купування фальсифікатів, є звичай витоплювати номенклятуру на кусках мила. Річ природна, що є це неможливо, якщо ходить це о Lux. тому, що умістити назву чи то фірму на кожнім дрібненькім платку є цілком неможливо!

Тому оригінальний Lux, цей найбільш певний, випробуваний і успішний середник до прання делікатних тканин і вовни, продають його виключно в заклеєних ґранатових пачках з написю Lux. Тому вистерігатися всіляких підроблень, жадаючи Lux у завсіди тільки в пачках з номенклятурою.

Lux'ом можна випрати пелюшки, елеґантні сукні з делікатних тканин і стрійне шовкове білля. Вовняні сорочки, білля і кафганички немовлят, як також грубі вовняні коци і всілякі фляненьові одяги, прати тільки Lux'ом, а збережуть до кінця і по незчисленних пранях мягкість і новий вигляд, о скільки є прані виключно в Lux-і.

LUX

Жадати треба Lux-у тільки в пачках.

ПРІБКА ДАРОМ
КУПОН До фірми „Зеп а" Акційної Спілки, Поштова Скринка 479, Головна Почта Варшава. — Прошу о безплатну висилку пробної пачки Lux, що вистане на пробне прання.
Імя і назвисько . . . . . .
Адреса . . . . . .
(Проситься виразно писати.)

L. P. 53—1.

Оголошення переторгу.

Каса Хорих м. Львова розписує переторг офертовий на виконання інсталяції:

центрального огрівання і водопроводів, враз з механічним улаштованням кухні, пральні і дезинфекції **в санаторії для хорих на чахотку у Львові.**

Переміри повисших робіт, загальні і подрібні умови можна підняти в бюрі Дирекції Каси Хорих м. Львова вул. Браєрівська ч. 8. за оплатою: 15 зол.

Речинець зложення означується на 26-того лютого 1929 р. до год. 11-ої, розпечатання оферт відбудеться того самого дня о год. 12-тій в полудне.

Заряд Каси Хорих м. Львова застерігає собі свобідний вибір між офертами, розділ робіт між оферентів після роду робіт, або ґрупи будинків, взглядно не приняття оферт і розписання нового переторгу.

ЗАРЯД КАСИ ХОРИХ м. ЛЬВОВА.

Львів, дня 22. січня 1929 р. 1321 1—1

ПОСВЯТОЧНІ недиспозиції, знаменито лічать мінеральні води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно прочищує шлунок. Жадайте в аптиках. Одинокий найдешевший і найліпший лік! 1284 6-6

КАНДИДАТ адвокатський рутинований, обзнайомлений з провінціональною і трибунальською практикою, самостійно працюючий, з правом субституції негайно пошукує посади концилієнта. Зголошення з заподанням умови слати під адресою: Д-р Іван Лучин, канд. адв. в Бродах, канц. д-ра Жовнірчука. 1305 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудний. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 18 (11.359). Львів, субота 26. січня 1929. Pocztowa opłata zaryczałtowana. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 148.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Год. Редакцій приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франція, Голандія, Бельгія 7·50 фр. фр., Італія 6·50 лр., Німеччина 7·50 рм., Югославія 3 дин. фр., Чехословаччина 7·50 к. к., Румунія 15 лей, Болгарія 7·50 лв., Австрія 7·50 ш. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Дзвін на трівогу.

Львів, 25. січня 1929.

Польська преса сучасного й бувшого ендецького табору (чисто ендецька й усановлена) та її ріжношертні криптоніми („русская аграрная партія" й краківська „Згода") бє на трівогу з приводу внесення пос. С. Хрущького в справі заміни в урядових актах нашої національної номенклятури: „українець", „український" на місцепережитої і спровінціоналізованої у відношенні до сучасности назви: „русин", „руський", а по польськи ще й „русиньский". Вдарено у великий дзвін, добачуючи у цьому внесенні не лише цілу низку небезпек для польського й „руського" громадянства, для його „взаїмної згоди", „гармонійности" в минулому, сучасному й майбутньому, але й головний таран для розбиття сучасної Польщі. Очевидно, що втоптаній стежечці вшехпольської „аргументації" причеплено тут Відень і Берлін, в яких інтересі ніби то є номенклятура „український".

Та обмежитися Віднем і Берліном було мало. Треба було здобути підтримку й на місці. Поспішили з нею „русскі" фронтовики під проводом д-ра О. Лисяка, волучи в своїм хвості десять паперових „русских" товариств й організацій. На допомогу виступила й „підземна" краківська „Згода", якої сантиментально-наївний і спантеличений „меморіял" найшовся вже й на сторінках радикально-санац. преси („Глос Правди" з 23. ц. м.).

Вчора привели ми деякі голоси польських „зберігачів" нашої старовинної назви, з яких один (Юзеф Рудніцький) виступив на сторінках „Слова Польского" не лише в імени власнім і своїх конпаціоналів та співпартійців, не лише в імени українських учених, але навіть в імени... Рад. України. Вдаватися в полеміку чи дискусію з „оборонцями" нашої старовинної національної назви, булаб зайва витрата часу. Зрештою, для нас та справа невідклично рішена і закріплена, вона стала непорушною аксіомою, яка ніяких доказів не вимагає і не потребує. Давно минули ті часи, коли ми вступали в полемічні змагання на ту тему з поляками чи русскими (росіянами) і взагалі з усіми, що квестіонували нашу національну (в широкому розумінні) окремішність. Велика війна і революція стали переломовим моментом під тим оглядом, давши спромогу самовизначитися українському народові. Коли в 1920 році наші москвофіли зголосили пропонування до нашої акції, вимагаючи прийняття на означення нашого народу назви: „малоруський" або „українсько-руський", одержали єдино можливу відповідь, що та справа взагалі не належиться до розгляду, бо вона безповоротно вже пересуджена розвиткованим процесом XIX. ст. й революційним рухом та його актами. З тих причин і тепер ніхто не спровокує нас на зайву й ялову дискусію.

Становище ендеських й ендецько-санаційних чинників не є впливом ні лінґвістично-фільольоґічних, ні історичних турбот, тільки має наскрізь політичні тенденції. У відношенні до нашого народу ендеки і споріднені з ними елементи все практикували політику: „divide et impera". Коли москвофільство почало топтати ґрунт під ногами, вони стали його протекторами й оборонцями, намагаючись при його допомозі зупинити український рух. У повоєнній добі, проголошуючи не лише національно-культурну єдність *державного* польського народу, сконструували вони теорію етнічности, яка має проковтнути суцільну західну вітку українського народу, розложену на етнографічні племінно-області: підгоми гуцулів, бойків, лемків, покутян, волинців, холмщаків, волинянів і поліщуків, яких народню культуру почина сконсумувати етнічна, чужинна польська культура. Політична консумція розуміється сама собою. Не лінґвістика чи фільольоґія, не історія, не журба за вдержання чи може провернення нашої колишньої національної назви, тільки чисто політичний, уніфікаційно-консумційний момент є рішаючим для наших „приятелів". Все те лінґвістичне виробництво має за завдання осягнути консумційну мету у відношенні до західної вітки українського народу.

Ми не стидаємося своєї колишньої назви („Русь", „руський"), ми не відкидаємо її, коли вона відноситься до нашої минувшини — і то не лише давньої, історичної, але й новітньої (лиш працю д-ра К. Левицького: „Історія політичної думки галицьких українців 1848—1914"). Коли відкидаємо ту назву у відношенні до сучасности, то лише в тому розумінні, в якому „оборонюють" її вшехполяки й їхні сообщники, в розумінні провінціональному, польсько-провансальському, сепаратистичному (у відношенні до соборної української нації), етнічно-реґіональному, уніфікаційно-консумційному. Серед нашого громадянства є діячі, які жаліють за старою назвою, розуміється — в універсально-національному розумінні. Та нині справа безповоротно пересуджена в користь терміну „український" замісць „руський", який заволоділи собі наші сусіди. Така мандрівка чи пересаджування назв трапляється часто. Старовинна назва римлян не залишилася за італійцями чи еспанцями (римська провінція), тільки перекочувала на вал Траяна, і оберігалася в нинішній Румунії („Romania"), яка з усіх латинських племен має найменше спільного не лише з „Ромою", але з латинством взагалі. І нинішні італійці зовсім не плачуть з того приводу. Бо не назва є рішаючою, тільки сутність даної нації. Її зміст, її традиція, культурний звязок з предками, історична суцільність. Те саме явище повторилося пізніше і з нашою національною назвою „Русь", яка з українського півдня перекочувала на московську північ. Силою окремих умовин зберіглася вона найдовше на західніх межах української національної території, як і старе наше православ'я. Новіша наша національна назва („Україна", „український") виникла і поширилася з Києва, як колись назва „Русь". Однак і стара наша назва не все мала однакове значіння. Спершу означувала вона княжу дружину, опісля державну територію (аналоґічно до назви „Британія"), за польських часів вона мінялася, обіймаючи собою більше віру (православну), як націю. Після поділу Польщі та назва висловлювала тільки походження (тип: „gente Ruthenus, natione Polonus"). І коли сьогодня значна частина польської інтеліґенції так дуже побиваться за назвою „руський" (саму „Русь" вона нігує!), то тільки тому, що хоче їй привернути те останнє розуміння і зміст рутено-польськости. Зрештою, назва народів не є вічна. Вона міняється формально (тобто самої назви), як і сутнісно-змістово (тобто свого національно-культурного й політичного обсягу). Тої долі переходили й переходять всі народи. І коли би сьогодня якийнебудь нарід за всяку ціну хотів реституувати свою первісну назву (не говорячи про її суть), то в консеквенції мусів би докопатися до тих чи печерного чоловіка, до найпрастарішого прамітиву.

Вкінці наша національна назва є нашою власною справою і більш нічиєю. Коли ми виставляємо домагання до польської законодатної установи, щоби вона згідно з фактичним станом річей прийняла в урядових актах номенклятурно-термінольоґічну плутанину (а з огляду на поляків б. російської займанщини щонайменше зволочність), то важко зрозуміти, чому з того приводу мається бити на трівогу. Контракція з десятьма „русскими" чи „русскими" товариствами й організаціями є просто гумористична, коли зважити, що при останніх виборах до сойму *українські* партії зібрали 1.332.758 голосів, а „руські" (через одно і два „с") всього тільки 91.410.

Коли навіть поминути всі інші аргументи, то вже самі вибори повинні бути вповні переконливим доказом на доцільність внесення Українського Клюбу.

Коли ж повстає з цього приводу трівога і навіть помічається істерія в ендецько-санаційній пресі, то видно, що за тією „апольоґією" нашої колишньої національної назви криються інші тенденції й цілі. Та не зважаючи на те, чи внесення Українського Клюбу буде принято соймом, чи ні, чи буде усунений термінольоґічний хаос, чи збережений ad maiorem gloriam ендеко-санаційників і безоблічних „русских", повороту до старовинної номенклятури вже не буде з огляду на її пережиток, неясність і навіть шкідливість.

За зберігання інтеліґенції.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 21. січня 1929.

„Поражу пастиря і розсіються вівці стада".

Цю евангельську істину в повній мірі приноровлюють до нас „пролетарські пророки" зі Сходу й „культуртреґери" з Заходу. Мета в них, як імперіялістів, спільна, а саме: панувати над нашими масами, переробляючи на своє „вище" копито й потрохи залишати по них лише... спомин.

Це є таке очевидне, що лише сліпі, люди злої волі і найняті зрадники можуть твердити щось іншого. Лише під цим кутом погляду зрячі наші громадяни є зобовязані законом самозберігання оцінювати всі кроки й заходи, а навіть і „дари" сусідів як данайські дари.

Там, на Сході, щоб знищити „пастиря" — українського інтеліґента, як носія культурної і політичної відрубности, проголошено його ворогом працюючих мас, поранено і зломано його машиною черезвичайки, позбавлено прав, заморено голодом, а рештам його дано „данайські дари" в формі бутафорної „держави" й пролеткультури, яка має спалити в українській душі останні прояви національної свідомости й окремішности. А щоб не просочувалася вона зза кордону, заложено КПЗУ, зорганізовано „сменовеховство", позакладано по країнах Европи й Америки свої гуртки, а в нас додано ще, як переходовий місток, „сель-роб".

Завдання всіх цих закордонних апаратів одно: знищити оцього „пастиря" — українського інтеліґента, що носить у собі й сіє скрізь оці зародки української окремішности. Виконуючи це завдання московського імперіялізму, іноді сліпо, в добрій вірі, що роблять соціялістичну роботу, сельробівські та скрито-комуністичні писки бють увесь час і виключно по українському інтеліґентові. „Поражу його, й тоді маса розсіється", — сподіваються вони. А щоб знищити його, треба причепити йому латку „унло-радикало-петлюро-фашисти", осміяти й підірвати до нього довіря селян і робітників. Не можна знищити фізично, то — морально, і тоді здійсненню імперіялістичної мрії Москви ніщо не буде стояти на перешкоді. Подібну-ж роботу нищення „пастиря" — українського інтеліґента (чи-то священика, чи громадського та політичного діяча) веде й праве крило єдиного московського імперіялістичного фронту як на наших теренах, так і по країнах Заходу. Окремими загонами цього фронту є РНО, „русская аграрная партія", представники клеру, поміщики, видавці, церковні „діячі" і т. д. Предметом їхньої найбільшої ненависти та явної чи скритої атаки є той самий „пастир" — український національними категоріями думаючий інтеліґент.

Як там, на Сході, так і тут, нищення українського інтеліґента ведеться трьома способами: нищенням у прямому розумінні, організацією дезертирства шляхом обіцянок і „дарів" і вихованням української молоді в свойому дусі. Засоби для цього ріжні: церква, школа, література, втягання в свої організації то-що. На цьому тлі є зрозумілими запекла боротьба з українізацією богослуження, насаджування „російського" православія, недопускання до вищих ієрархічних ступенів українського православного духовен-

Pr. 18 29 Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: ar. zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927. poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 16. stycznia 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Diło" Nr. 11. z dnia 17 stycznia 1929 z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuły pt. „Dopysy" zawiera w sobie znamiona występku z art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 r. poz. 399 Dzup. Nr. 4 . b) wydać po myśli przep. z art. 77 cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 80 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 19. stycznia 1929 r.

Mayer

ства, боротьба з живим словом при викладанні основ релігії у церкві й школі, перешкоди брацтвам та ін.

Організація дезерції з українського табору ведеться особливо тонко, випробованими способами, мягко й вміло.

Такий самий наступ на українського інтелігента веде й „Захід". Позбавлення варстату праці, пересовування в „безпечні" місця, відділювання від мас та дискредитування в їхніх очах і т. п. І тут: „поражу пастиря", а з масою робота буде легка. Чи не чули ми отвертих заяв пресових органів, що треба знищити українську інтелігенцію, бо „простий нарід" і милий, і добрий, і прихильний, і взагалі піде, куди його поведуть?

А далі ті самі засоби: школа для мас, школи для майбутніх інтелігентів, організації, література.

Організація дезерції — широка й коштовна з численними „данайськими" дарами: фондами на рентильки, посадами для очікуваних організаторів дезерції, кредитами для дезертирів-інтелігентів та їхніх жертв — селян, титулами послів і сенаторів і т. д. і т. д.

Нарешті — кооперація з фронтом „східним" на ґрунті церковному, виборчому, культурному, політичному. Звідси така „трудна" справа з українізацією церкви, з затвердженням статутів брацтв, з призначенням українського духовенства. Звідси — підтримка російської інтелігенції та їхньої роботи на місцях та тихий спільний похід проти інтелігенції української — не дезертирів. Навіть більше: толерантніше відношення до згаданих вище українських чинників єдиного москвофільського фронту, ніж до української національно-свідомої та стійкої інтелігенції.

Похід проти українського інтелігента є очевидний і дуже широкий — на всьому суходолі та за морем. Похід не новий. Знаємо його з історії останніх кількох століть. Засоби й методи теж добре знайомі. Історія Волині й взагалі західніх земель ясно говорить нам, що істина: „Поражу пастиря й розсіються вівці стада" здійснювалася давно й консеквентно. Про це свідчать наші тутешні культурні руїни й могили та прізвища нашої та вже не нашої шляхти.

Словом, похід проти українського інтелігента розвивається й приспішується.

А що ми робимо для збереження його?

В. Островський.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Гуртки, Сокоди, Кооперативи, Церковні Брацтва, лічацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

На парляментарній арені.

СЛОВА І ДІЛА.

Зміст промови голови Українського Клюбу посла д-ра Дмитра Левицького на соймовій комісії для закордонних справ 23. п. м.

Головною ноткою останньої промови п. міністра закордонних справ було миролюбиве запевнення, що Польща хоче жити в мирі з усіми своїми сусідами. Однак дивна річ: хоч так часто п. міністр офіціяльно запевнює про свою миролюбивість, то рівночасно росте чомусь серед громадянства занепокоєння масовими поголосками про можливість нової війни. У всякому разі повільна, але систематична мілітаризація цілого державного апарату, яка сягає вже подекуди до судівництва, не впливає на успокоєння. Та не маю наміру говорити сьогодня про т. зв. високу політику. Бажаю порушити лише кілька справ, які торкаються виключно українців, та котрі виринули вже після останнього виступу п. міністра в травні 1928 р.

Першою такою справою, це нота міністерства закордонних справ, яку вислано до уряду чехословацької республіки нібито в звязку з атентатом Пазюка на польського консуля в Празі. Цієї ноти міністерство закорд. справ не вважало за доцільне оголосити. Ми довідалися про неї лише з преси, з якої маємо теж відомости, що в ноті п. міністр домагався розвязання Легії Українських Націоналістів, припинення українського місячника „Розбудова Нації" і висилки деяких осіб української національности поза межі Чехословаччини. Невдатний атентат Пазюка, який штучним вогнем хотів вимачити польського консуля з його помешкання і потім збаньки стріляв, не ранивши його, пригадує атентат плямкою чорнила на памятник в городі львівської політехніки, або замах бутильчком на кореспондента „Іл. Кур. Пошт." в Берліні. Хто не той атентатчик Пазюк, не знаємо, знаємо лише, що його брат перейшов у гімназії на римо-католицизм і служив потім у польських стрільцях і при львівській поліції, та що сам атентатчик не належав до жадної української організації, та що не брав участи в українському політичному житті. Про це міг п. міністр довідатися від підчинених собі довірених людей, яких має в Чехословаччині, та між якими є і деякі українці. Отже вимога розвязання Легії Українських Націоналістів чи припинення ідеольогічного місячника, який ніколи нікого не кликав до терору, головнож вимога викинути частину українських емігрантів з Чехословаччини, не була викликана потребою особистої забезпеки польських репрезентантів. Колиж взяти на увагу, що в Чехословаччині живуть сотки українців, які не брали ніякої участи в якійнебудь протипольській акції, і що єдиною провиною тисячів тамошніх українців є їх участь в польсько-українській війні зперед десяти літ, коли зважити, що Польща вже двічі оголошувала амнестію учасникам тої війни і що нині живуть вони серед найважчих матеріяльних умовин, а польський уряд робить їм надалі всякі найможливіші труднощі для їх повороту до краю, — то остання вимога усунення їх з гостинної території Чехословаччини суперечить уже навіть вимогам людяности.

Другою справою, яку хочу порушити, є конфіската прохання до Ліги Націй в українській шкільній справі. У вересні 1928 р. батьки українських дітей у Львові рішили скористати з приналежних їм прав і звернулися до Ліги Націй зі скаргою на ліквідацію українських шкіл, або їх повну чи частинну польонізацію. З тією метою батьки видрукували в українській і французькій мовах відповідного листа докладно по приписаному зразку. Однак влада цей друк сконфіскувала, а Окружний Суд у Львові цю конфіскату затвердив. Таким чином позбавляється українське населення того самого права, за яке так завзято боровся п. міністр закордонних справ, коли річ ішла про його земляків у Литві.

З початку цього місяця п. міністр дав представникові англо-американської агенції інтервю, в якому ствердив, що Польща у відношенні до українського і білоруського населення веде політику далеко йдучої толеранції та що лише зовні підбурюють те населення проти Польщі. Польська націоналістична преса хай досхочу пише собі про толеранцію відносно українців тоді, коли забрано їм поверх 2 тисячі їх шкіл і поверх пів міліона гектарів землі для кольонізаційного елементу та коли українська преса вгинається під конфіскаційними практиками. Однак не повинен би говорити того п. міністр закордонних справ, який знає, чи бодай повинен знати, справжній стан річи. П. посол Левенгерц казав вчора про шкільництво, дозволю і я собі навести кілька дат (промовець цитує статистику з останніх урядових даних). Пора теж була би перестати говорити вічно про зовнішні впливи на українське громадянство. Особливо, коли мова про листопадові події, то невідомо, кого має п. міністр на увазі: українських маніфестантів чи польську збиткуючу молодь, — що буцімто оставали під якимись закордонними впливами!

Нема сумніву, що закордон мало ще знає про відносини в Польщі, зокрема про відношення до національних меншин. Однак певне п. міністрові відомо, що всетаки є за кордоном щораз більше людей, які щораз краще орієнтуються у цих справах. Тому такі інформації, як ось остання розмова п. міністра із згаданим чужинецьким кореспондентом, мусять і за кордоном викликати враження, що що інше п. міністр закордонних справ говорить для закордону, а що інше робиться внутрі держави.

„Просвіта" — це єдинский найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Українська Центральна Рада і справа миру.

В грудні 1917 р. розпочалися, а в січні і лютім 1918 р. дійшли до кінця переговори між представниками Української Центральної Ради в Києві, як народнього представництва Української Народньої Республики, і представниками Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Туреччини. Ці переговори, як відомо, скінчилися дня 8. лютого підписанням мирового договору між Україною і державами почвірного союза.

В останній фазі переговорів українська мирова делеґація виступала як представниця самостійної і суверенної української держави, одержала від делеґації почвірного союзу формальне признання цеї суверенности, вела свої переговори з делеґатами почвірного союзу зовсім окремо і незалежно від московської більшовицької делеґації і незалежно від неї заключила мир.

Ця остання фаза мирових переговорів у Берестю Литовському була вже описана в українській мемуарній літературі, і кождий цікавий може довідатися про ці річи з вичерпного збірника „Берестейський мир", який видало торік видавництво „Червона Калина" у Львові. Натомісць менше відомою є справа першої фази мирових переговорів, коли українська мирова делеґація виступала лише як частина загальної „російської" мирової делеґації, як частина більшовицької мирової делеґації. Так само відомою є справа про те, як стояла справа з мировими переговорами в українському революційному парляменті — Центральній Раді.

Тут ми і хочемо, на основі матеріялів, які містить у собі українська преса, яка виходила тоді в Києві, подати докладніший образ того, як стояла справа миру в Центральній Раді.

Студіювання цих матеріялів показує, що ні тодішний український парлямент, ні тодішний український уряд в такій незвичайно важній для нової української держави справі, як справа закінчення війни і заключення миру з державами почвірного союзу не виявили належної енергії та ініціятиви та не потрафили з початку взяти її твердо в свої руки.

Причиною того було насамперед те, що тодішний український уряд — Ґенеральний Секретаріят з В. Винниченком на чолі, після більшовицького перевороту в Петербурзі, коли події змусили Центральну Раду перебрати всю владу на Україні в свої руки, обмежився до видання третього універсалу, в котрому проголошувано вправді Українську Народню Республику як окрему державу, але в федеративному звязку з рештою Росії. Та ще гіршим було що інше, а саме те, що цілий листопад 1917 р. Ґенеральний Секретаріят витратив на розсилання ріжних закликів до творення всеросійської федерації, на які ніхто не відповів. Більшовики мали час скріпитися як на Московщині, так в значній мірі також і на Україні, а особливо на фронтах. А український уряд був безпільний. Становище тоді було таке, що про ніяка дальше ведення війни не могло бути і мови. Більшовики це зрозуміли і взяли ініціятиву в цій справі у свої руки. Вони рішили фактично припинити дальшу війну і дали гасло міліоновим воєнним масам розпочати братання з ворогами, кидати окопи і вертати домів. Цим вони здобули собі симпатії тих мас і дуже ослабили становище українського уряду. Він не знайшов у собі рішучости і далекозорости, щоби вже після більшовицького перевороту взяти самому в свої руки справу нав'язання мирових переговорів.

Більшовицький уряд, уряд Народніх Комісарів наказав свому відпоручникові, Крилєнкові, якого він настановив головнокомандуючим російським фронтом, заключити перемиря з німцями. Після цього неукраїнські фракції Малої Ради в Києві зажадали від президії, щоби скликала незвичайне засідання Малої Ради для обговорення відношення Малої Ради до перемиря, яке заключила Рада Народніх Комісарів з німцями. Таке засідання дійсно відбулося 10. листопада 1918 р. Отначе, як мало надавали українські члени Центральної Ради уваги справі такої величезної ваги, як заключене більшовиками на свою руку перемиря з Німеччиною та Австро-Угорщиною, можуть показувати такі факти, що голова Центральної Ради М. Грушевський довгий час не був присутний на цьому засіданні Малої Ради, бо брав участь у засіданні Українського Наукового Товариства; так само на початку засідання майже не було українських соціялістів-революціонерів, бо в той час відбувалися збори київської організації УСР. Тому в дискусіях коли принципіяльних ворогів Української Народньої Республики, жидів і москалів, брали участь і відповідали їм лише українські соціял-демократи.

Ось у скороченні перебіг цього незвичайно важного засідання Малої Ради, яке розпочало ряд інших засідань, на яких українські партії і український уряд, хоч як вони від того ухилялися, а таки мусіли під натиском обставин зайняти кінець-кінцем, після всяких утопійних і нереальних пропозицій та резолюцій, виразне становище як до справи самого миру, так і до справи конкретного переведення мирових переговорів з державами почвірного союза.

Московські фракції соціял-демократів (меншовиків) та соціялістів-революціонерів разом з жидівськими фракціями розпочали натиск на український уряд і поставили до нього отверто неможливе до здійснення домагання, щоби він подбав про створення загально-російського уряду, бо тоді вони ніяк не хотіли признавати таким центральним урядом більшовицьку Раду Народніх Комісарів.

(Продовження буде.)

Радянська Україна.

Зміни.

На засіданні історично-фільольогічного відділу Української Академії Наук вибрано секретарем відділу на місце усуненого акад. Єфремова президента всеукраїнського археольогічного комітету акад. Новицького.

Рада Народніх Комісарів УСРР постановила звільнити від обовязків членів колегії Наркому Постоловського та Арнавтова. Замісць них на членів колегії затверджено: Річицького, Петренка, Лукашенка та Фінковського.

Новим відповідальним управителем рад. тел. агенції України (РАТАУ) став після затвердження Радою Народніх Комісарів Гарін.

Переселення 1.000 селячських дворів з району Дніпра.

У звязку з тим, що Дніпро після спорудження Дніпропетровської греблі залле низькі береги в районі Дніпропетровщини, низку сіл переселюють на нові землі. До переселення вже підготовано 1016 селянських дворів, які оцінено на 960 тисяч карбованців. На бажання селян їм дають замісць зачетів матеріял на будову. Переселення на нові місця вже почалося.

Хліб для недорідних округ.

Економічна нарада затвердила плян достави недорідним округам України 440.000 пудів хліба. З цієї кількости виділено 200.000 пудів спеціяльно на харчування селянських дітей по тих селах, де наслідком неврожаю панує голод.

Проект організації щорічних ярмарків в Одесі.

Економічна секція Східної Торговельної Палати почала розробляти питання про організацію в Одесі щорічних ярмарків-вистав, за прикладом Нижегородської, виключно для торговлі з країнами Близького Сходу. Проєкт цей привитали місцеві організації дуже прихильно. Країни Близького Сходу дуже зацікавлені українською продукцією та сировиною, хоч вони за мало знають економічні можливости України, ціни на товари і т. д. Проєкт організації щорічних ярмарків в Одесі висилається на розгляд до центру.

Культурно-науковий звязок з закордоном.

В перших днях грудня м. р. зачало свою постійну роботу Всеукраїнське Т-во культурного звязку з закордоном. Це Т-во поставило собі за мету наладнати звязок між установами, громадськими організаціями й окремими науковими й культурними робітниками УСРР з культурно-науковими закладами за кордоном. Т-во має м. ін. у пляні організацію подібних товариств у Галичині, Чехословаччині й Канаді.

За океаном.

Перший памятник Шевченка на американському континенті стане в Дітройт, Миш.

(Допис.)

У второк, дня 3. січня ц. р. міська комісія для пляну міста Дітройт, Миш., ухвалила приняти предложення комітету поставлення памятника Тараса Шевченка в нашому місті і визначила на цей памятник місце в міському парку Белл Аел на полудневій стороні Сентрел Евеню, а на захід від памятника генерала Вилліямса. Парк цей, чи не найкращий в Америці, лежить на острові поміж Канадою й Америкою і обіймає кілька тисяч акрів. Це місце прогульок і віддиху для мешканців нашого міста й одно з „бюті спатс" (місць краси) Америки. Всі чужинці і сторонні люди, що відвідують наше місто, їздять заджувати цей парк, в якому крім акваріюм, є атлетичні і спортові площі, веслярські і яхтові клюби, купелеві пляжі і касина, а в літі грають там двічи денно (пополудні й вечером) дві орхестри. Одна симфонічна, а друга на дутих інструментах. Украшує парк кілька памятників майже самих американців. З чужинців поставили памятники своїм лиш німці поетові Шіллерові й італійці поетові Данте. Шевченко буде третій з чужинців і його памятник стане побіч Шіллера. Гадку про поставлення Шевченкові памятника подала пані Сальомея Крушельницька підчас свого побуту в Америці. Комітет, який уладжував її концерт, мав за задачу з чистого доходу з концерту поставити цей памятник. Передвступні праці до осягнення цього поробив адвокат Йосиф Чарновський, голова комітету вечерниць, на яких виступала Сальомея Крушельницька. По кількох місяцях заходів його праця увінчалась успіхом, як я вже вище згадав. Тепер уже українці в Дітройт ведуть дальше працю і то в найживішому темпі, щоб зібрати решту грошей, потрібних на гідне зарепрезентування нашого Кобзаря перед чужинцями. Памятник має стати на марморній підставі, чотирнацять через девять стіп, а сама постать Шевченка має бути девять стіп висока, тих самих розмірів, що памятник Шіллера. Мабуть скорше стане цей памятник Шевченкові на чужині, як на нашій, не своїй землі, в Европі. Комітет згл. його голова не зражувався ніякими труднощами, а тихо без криків і без „великих слів великої сили" доконав діла, яке матиме більше значіння для українців в Америці, як не знати які ґазетярські дешевеньки сварки або церковні „файти". Дітройтська українська кольонія може бути горда, що вона перша, як і в інших патріотичних чи громадянських ділах, також тепер в поставленні памятника нашому Кобзареві. **о. Лев І. Сембратович.**

Для „Рідної Школи".

З Шикаго, Ілл., пишуть до „Америки": в Шикаго вже зачалася збірка на старокраєву „Рідну Школу". Дня 30. грудня 1928 на вічу української греко-католицької парохії на Норті зложено 1.040.50 дол. В цьому були й більші жертви, як д-ра Евгеня Смука 100 дол., д. Кіндрата Савяка, д-ра Богдана Пелеховича і інших по 50 дол. Робітник Сидорук, який заробляє менше як 30 дол. тижнево, жертвував для „Рідної Школи" 55 долярів. Богато учасників віча дало по 25 і 10 дол. Також чимало громадян приняли на себе постійне оподаткування для „Рідної Школи". На вічу української греко-католицької громади в Шикаго на Савті зібрано 89 долярів. Один робітник Д. Лень, який тепер безробітний і не міг дати більше як 1 доляра, відчепив свій золотий годинник і дав комітетові в дарі для „Рідної Школи". (Цей годинник комітет дасть на зигравку в користь „Рідної Школи"). В Клівленд, Огайо, зібрано на вічу в Народньому Домі 250 дол. Збіркова акція в Шикаго ще не скінчена. На всіх тих вічах промовляв представник старокраєвої „Рідної Школи", д. Лев Ясінчук. Бачучи успіх „Рідної Школи" в Дітройт і Шикаго, д. Ясінчук сказав тутешнім громадянам, що це знак, що ми живуча нація і здатна до життя тоді, коли нам попадати в зневіру, коли є у нас таке зрозуміння для основного зла нації, її рідної школи.

ЗВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаю до відома моїй П. Т. Клієнтелі, що знані співробітники мойого косметично-бриєрського Заведення **П. П. АНТОСЬ І ВАНДА** по двомісячнім побуті в Парижі на практичних курсах в косметично-фризерського звання, по ерчтли вже і дальше працюють у моїм Заведенню. **А. ПРЕВЕНДАР. Львів, пл. Бернадинська 5** (Варшавський Готель).

По широкому світі.

У Сан Домінґо підписали умову між С. Домінґо і Гаїті щодо кордонів спірних за останніх 50 літ.

Державні війська Ґуатемалі мали розбити повстанців, взяти в полон провідників і відобрати два міста Мецатенаґо і Саляма.

Польські фабрики ведуть переговори з радянськими господарськими організаціями, щоби виміняти текстильні вироби на тютюн.

Ромунський уряд заявляє півофіціяльно, що зратифікує пакт Кельоґа, коли СРСР. розяснить своє становище щодо Бесарабії.

Італійське військо в Африці звело бій з повстанцями місцевих племен; на 10 убитих і 20 ранених італійців випало 208 убитих повстанців.

Анґлійський парлямент заявився більшістю голосів за будовою каналу під Ля-Маншем.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Оживитель німецької драми.

(З нагоди 200-ліття уродин Е. Лєссінґа.)

Лєссінґ? Роковини?! Уявіть собі, що хтось пригадав би вам роковини Кранца — автора старих льоґаритмічних таблиць для ґімназійного вжитку. Так, саме таку міну маєте на згук слова „Лєссінґ". Це-ж автор обовязкової лектури „з німецького" на V. чи VI. клясу. „Мінна фон Барнгельм", „Емілія Ґальотті", „Натан дер Вайзе" — що за померклі спомини, замазані, мов зшитки, в яких треба було сонно-знудженими очима виписувати слівця з цих пес!

Пес? Аж дивно слухати таке слово. Мало хто з нас бачив їх на сцені. А коли й бачив випадково на чужині афішу з їхніми заголовками, переходив на другий бік вулиці. Кажіть, що хочете: наша школа залишає сильні враження. Була доба, коли ми занедужавши на самоосвіту в університеті після „чужоосвіти" в ґімназії, складали власну бібліотеку. Тоді до доброго тону належало купувати німецьких клясиків. Вони були за безцін і в колірових полотняних палітурках налагали шафі поважний вигляд. Гайне, Шілер, Ґете, навіть Ґрільпарцер... Лише Лєссінґа не було між ними ніколи. Лєссінґ навівав чомусь подув бурмотливого старого вчителя.

Коли я побачив у німецькій пресі довжезні статті першорядних письменників про Лєссінґа, обійшов я пятьох знайомих, що мають бібліотеку, щоби позичити його твори. І найшов його у ґерманіста, який мало-що і Ганса Сакса не читав. Навіщо? — спитаєте — заглядати до Лєссінґа? Тому, що роковини єдина певна нагода згадувати в пресі деяких чужих письменників. 200-ліття уродин це безглузда дата, бо хоча кажуть, що письменник родиться, на щастя, від дня уродин таки не починає він писати. Зате згадати нині Лєссінґа в нас, навіть без округлої цифри, може більше актуальний жест, ніж у Німеччині.

Німці звеличують у ньому обновителя театру, що своїми творами та критикою влив у театр нового духа і накинув йому нові постуляти. Подумайте тільки, що той сам Лєссінґ, усього яких 160 літ тому, мав право жартувати на-пів поважно так, немов би сидів нині у нашім комітеті будови театру у Львові: „Дотепна це ідея, щоби ми, німці, могли мати свій національний театр, зваживши, що ми ще не є ніякою нацією..."

Коли цей дотеп є незрозумілий то пригадайте собі, що з таких авторів як Лєссінґ ми не розуміли тоді, коли їх читали, не лише дотепів, але навіть того, що було в ньому поважне. І ніхто з нас навіть не догадувався, що цей „шкільний автор" — письменник повний гумору, темпераменту та нових ідей. Нових на свій час, перестарілих для тих, що стежили за розвитком цих ідей у його продовжниках, але таки все ще нових для студентської молоді та для народів, які взагалі не починали ще дискусії про проблеми естетики.

Пригадуєте собі „Лякоона"? Може дехто з вас „мав із нього навіть питання" при матурі. Проблема про межі малярства та поезії. Ті, що давали та діставали ці питання були горді як той середньовічний теольоґ, який поставив свому противникові запит: скільки чортів може поміститись на кінчику голки? Не проблема, а абракалабра. Те, що нам лишилось із теорій ґеніяльного німецького письменника про поезію, малярство, різьбу та архітектуру притьмарило нам мозок на довгі роки. Скільки разів пробували ми підійти до цього питання самостійно, повторяли деякі готові формули, з яких шукали виходу на ширший овид. На жаль, після Лєссінґа не було другої такої шкільної лектури, яка продовжувала би його та доповнювала. Ми спробували робити це самі.

І робимо здебільша доннині. Коли хочемо виправдати свій смак або готовий осуд про якийсь твір, беремо готову теорію. Вона каже, що це таке мистецтво і чим воно повинно бути. Після цього все йде гладко, як на полі бою, де стоять приготовані гармати. Коли голова противника вирине понад рівень — гати в неї!

Лєссінґ вірив у мистецтві в Аристотеля як нині деякі вірять у Маркса. Метою мистецтва є приємність. Греки творили з приємністю і наслідували гарне людське тіло. Щож зробити з мистецтвом, яке хоче відтворювати нпр. погане тіло, недуже? Треба його назвати копією, влатною або ні, але в ніякому разі мистецтвом. Та це торкається головно різьби та малярства. Поезія, на думку Лєссінґа, має інші права. У поезії темні сторінки дійсности не є такі прикрі, бо вони „описані", а зрештою письменник може завдяки ним хотіти розбудити в нас саме вищі почування.

Морально-чеснотливий ідеал письменника — аксіома. Краса без ідеалу тратить свою вартість і тому малярі, які малюють звірята є малярами нижчого типу, ніж портретисти, а вже ті, що малюють квіти та красивиди навіть не входять до святині мистецтва. Засоби маляря — гра колірів, відтінки — все це техніка, далека від ідеалу, бо ними артист наслідує лише мертву природу. Він може виявити в них зручність, хист, талант, але казати про його вартість, без зясування ідеальної мети його твору — неможливо.

Неменше просто підійшов Лєссінґ і до театру в своїй „Гамбурській драматурґії". Оцінка вартости твору була основана на принципі менш-більшої схожости з реальним життям і перевірці його тенденції, а саме, чи він остаточно служить — любові та чесноті.

Та слава Лєссінґа звязана з його „відкриттям" — з ідеєю: зясувати, в чому кожний рід мистецтва наскрізь оригінальний і на якій межі він зустрічається з іншими. Перед ним такого розмежування не зробили ні французи з Дідро, ні італійці з Ліонардо да Вінчі. Лєссінґа вразила ідея, що малярство працює в просторіні, а поезія в часі; перше при помочі знаків, що істнують одночасно поруч себе, друга при помочі знаків, що йдуть після себе. Малярство малює тіла, поезія дії (акцію); перше є непорушне, друга ворушлива. Далі прирівнюючи поезію до музики, а їх обі до танцю, пантоміни, то-що, Лєссінґ робить влучні спостереження, деякі глибокі рефлексії, а навіть влатні

Боротьба з алькоголізмом в СРСР.

Небувале поширення споживання алькоголю.

В цілому СРСР поширене сильно пиянство. Пють селяни й робітники, пють урядовці і червоноармійці, словом: ціле населення. Найбільше пють робітники. В різних фабриках, копальнях тощо робітники, одержавши в суботу свою щотижневу платню, пють до понеділка. Нерідко буває таке, що в понеділок не виходить до праці 30 проц. робітників.

Офіціяльна більшовицька статистика каже, що від 1923 р. до 1929 р. споживання горілки по всьому СРСР зросло ні менше ні більше, а 40 разів; споживання пива за цей час зросло 4 рази. Як не як, а попит на алькоголь в СРСР зріс непомірно.

Обчислено, що видатки робітника на алькогольні напитки на Україні виносили в листопаді 1923 р. 0,5 проц. його бюджету; в листопаді 1927 р. ці видатки становили вже 2.7 проц. Тимчасом видатки на культурні потреби робітника залишились за цей час майже на тому самому місці (в листопаді 1923 р. — 1.7 проц., в листопаді 1927 — 1.8 проц.). Особливо сильно зросло пиянство в Донбасі. В 1923 р. алькогольні напитки становили в бюджеті робітника 0.7 проц., в 1927 р. — цілих 4 проц.! Видатки на культурні потреби робітника в Донбасі зросли за цей час з 1.3 проц. лише на 1.8 проц.!

Є ще й інші цифри, які ілюструють поширення пиянства алькоголю в СРСР і його погубність для широких кругів населення. Так прим. у Ленінграді на 100.000 населення вмерло в 1923 р. від алькоголю 1.7 проц., в 1926 р. — 10.9 проц. осіб. Отже смертність, спричинена алькоголем, зросла там за 4 роки вчетверо. В абсолютних цифрах у Ленінграді вмерло від алькоголю 1923 р. — 18 осіб, 1926 р. — 167 осіб. У Москві відповідні цифри за той самий час такі: 1923 р. — 16, 1926 р. — 144. З усіх хорих у московській психіятричній лікарні на грунті алькоголізму було: в 1923 р. — 4.6 проц., в 1926 р. — 25 проц.

З пиянством в СРСР зачинають боротися щойно тепер, коли отруя алькоголю охопила вже дуже широкі круги населення. В цілому ряді міст ухвалюють там тепер робітничі збори закрити в себе осередки пиянства, ресторани, льохи і т. п. Пропаганду в цій справі веде „Т-во боротьби з алькоголізмом", що досі має, на жаль, дуже слабу підтримку т. зв. пролетарської громадськости. До боротьби з язвою алькоголю накликає тепер і радянська преса, апелюючи до професійних, кооперативних і громадських організацій, щоб вони якнайактивніше стали на допомогу „Т-ву боротьби з алькоголем" в його акції.

узагальнення. Та все це служить йому як доказовий матеріял, що кожний рід мистецтва виконує найкраще тільки тоді своє завдання, коли робить те, до чого він найкраще пригожий.

Ця загальна ідея, що спонукала Лессінґа до прирівнання ріжних типів мистецької творчости, внесилила найважніші частини його досліду. Лессінґ вірив, що існують межі поодиноких мистецтв, з яких кожне з них почуває себе так самовпевнено, як він, коли доглянув деякі їх ознаки, ріжниці чи збіжні пункти. Він вірив, що існує можливість клясифікації ріжних родів творчости і можливість ясування основних канонів їхньої естетики. Іншими словами вірив у ключ, — про який він згадував іронічно в „Лаокоонї" за Плютархом — ключ, що може рубати дерево і в сокиру, яка може відчиняти замки в дверах. Коли Ґете писав про „сіряну кожної теорії" і „зеленіючий пень життя", міг мати на думці й силкування Лессінґа найти ключ до дерева творчости.

Занадто легко перемагати нині теорії Лессінґа. Важко простежити, скільки поглядів із них товчеться ще нині в кожному з нас, хто ніколи й не відчиняв його твору. Роковини примушують згадувати про заслуги Лессінґа. Для нас вони надто далекі. Він має їх більше, ніж нових ідей. Ми зрозуміли би вагу ролі такого, хоч би і „назалишнього" критика, якби мали в розвитку нашої літератури критика, що оснував би свій світогляд на великій суцільній філософічній системі. Тоді в боротьбі з таким світоглядом може зродитись творчість письменників на міру Шілера і (вибачте за поєднання поруч нього такого олімпійського імення) Ґетого.

Ідеї Лессінґа оживили літературу не тим, чим він гадав її оживити: законами про межі її засобів, а спонукою для тих, які своєю творчістю протестували проти цих законів, меж і засобів. Ширина творчости в кожній ділянці виступає найсильніше поруч ясної суворої теорії, що хоче випередити її шляхи.

Цінні знахідки.

На Україні знайдено оригінальні образи Ґранаха, Репіна, Муріля, Рубенса й ін.!

На території Радянської України часто-густо віднаходять цінні твори мистецтва, які заховано перед вандальським знищенням революції по закутинах піддаш та по закутинах богатьох палат. Деякі цінні памятки мистецтва заховались також у монастирях і церквах.

Останніми часами припадково відкрито дуже цінний твір мистецтва в Київі, в Троїцькім монастирі, підчас його відновлювання. Зачяті при цій праці робітники виносили румовища та випадково відкрили старий, гарний образ. Наставник робітників повідомив про це відкриття директора одного музею. Директор відкрив ідентичність цього образу з давно знищеним образом кисти славного маляра Луки Ґранаха (старшого) „Адам і Ева". Маляр представив Адама та Еву, як вони здорові, безжурні та веселі сидять в раю під яблунею з густими яблоками. Цінну знахідку передано Українському Національному Музеєві в Київі.

При подібних обставинах відкрито в Харкові також цінний образ славного маляря Репіна „Відвідини Христа в пеклі". Також на провінції відкрито цими днями мистецькі твори безсмертних малярів: Муріля, Рубенса і два образи пізнішої венецької школи.

Наркомос України і СРСР звертає дуже часто увагу й закликає громадянство, щоб воно не нищило цінних картин, а переховувало їх по музеях. Але вже й по революції загинуло дуже богато цінних картин інших мистецьких памяток тому, що були в приватних руках. Ось тепер шукають москалі за двома портретами баронової Левін, кисти модерного російського маляря Серова, які по смерти її мужа залишилися в руках комітету, що управляв його віллею. Один з них у невідомий спосіб опинився в Третяковській ґалерії образів, але другий безслідно пропав.

ДВІ МІРИ.

Українські педагогічно-наукові Зїзди і залізничі знижки для їх учасників.

Головна Управа „Рідної Школи" скликала була Загальний Зїзд Товариства на 2. листопада 1928 р., якого головним завданням було застановитися над реформою шкільництва і тому на дневному порядку того Зїзду поставлено як окрему точку реферат д-ра Остапа Макарушки на тему: „Реформа шкільництва".

Минулими літами „Рідна Школа" діставала на свої Зїзди залізничі знижки для відпоручників провінціональних Кружків „Рідної Школи", хоч на дневному порядку не було освітно-наукового реферату, бож само Товариство є освітним і шкільним. Для тих цілей воно істнує й працює а ціла його діяльність звернена тільки на цю ділянку. На день 2. листопада 1928 р. призначено було ще й окремий освітно-науковий реферат, а всеж таки львівська дирекція залізниць відмовила залізничих знижок відпоручникам на той Зїзд. Міністерство Комунікації, до якого Головна Управа „Рідної Школи" звернулася в тій справі, затвердило це відмовне рішення.

Натомісць *рівночасно* з тією відмовою „Рідній Школі" уділила та сама влада залізничих знижок москвофілам на т.зв. Талергофський Зїзд у Львові дня 31. жовтня 1928 р. та на Загальні Збори москвофільських обществ 31. жовтня і 1-го листопада 1928 р. та на москвофільський баль.

Тепер „Рідна Школа" скликує виключно освітно-науковий Зїзд учителів середніх шкіл на 1. і 2. лютого 1929 р. Залізнича тарифа і дотичні міністеріяльні розпорядки передбачують залізничі знижки для учасників саме таких зїздів. Та львівська Дирекція залізниць поставилася знов неґативно до дотичного поданя Головної Управи „Рідної Школи" і відіслала його до вирішення Міністерству Комунікації. З яким внеском — не знати.

Таке поступовання має на цілі як найдовше протягнути справу і навіть на випадок уділення Міністерством дозволу на знижку залізничих білетів зробити цей дозвіл ілюзоричним, коли значиться, що це дуже короткий час, а на випадок дозволу треба ще друкувати формулярі залізничих знижок і розсилати їх учасникам Зїзду. Та нема ніякої певности, чи Міністерство уділить тих залізничих знижок, чи всупереч своїм власним обіжникам і тарифам відмовить і цим разом як це зробило було на 2. листопада м. р.

Тому звертаємо увагу нашої Парляментарної Репрезентації на цю справу, бо вона має немале значіння, особливо коли зважити, що рівночасно з відмовою залізничих знижок для учасників наших зїздів, дістають такі знижки москвофільські установи для учасників їхніх „собраній".

Так виглядає оригінальне опакування знаних таблеток **ASPIRIN**, середника успокоюючого болі.

Вистерігайтеся безвартісних наслідувань з інших опакуваннях. До набуття у всіх аптиках.

Мін. Складковському скреслили дисп. фонд.

Соймова бюджетова комісія продовжала 24. січня праці над третім читанням бюджету. При бюджеті президії ради мін. був присутній прем. Бартель, що боронив позиції свого ресорту. Бюджетова комісія відмовила диспоз. фонду мін. Складковському в висоті 6 міл. зол. і скреслила йому богато інших позицій. Із заявами проти мін. Складковського виступили посли з Пяста, НД і Стр. Хл. Пос. Домбський (Стр. Хл.) сказав, що неґативне становище супроти мін. Складковського є виразною демонстрацією проти нього за його виб. акцію до самовр. установ і за цілу його політику. Комісія 20 гол. проти 8 гол. ВВ відкинула урядове внесення на реституцію скресленого в II. читанні дисп. фонду мін-ства вн. справ у сумі 6 міл. зол.

При пар. „уposаження центр. управи" уряд вніс на привернення суми 214.881 зол., скреслених у II. читанні. Крім того пос. *Целевич* поставив внесення на скреслення 10.000 зол. із фондів мін. вн. справ. Оба внесення в голосуванні впали.

—o—

Литва ратифікувала Кельоґів пакт.

АВ повідомляє з Ковна, що литовський уряд ратифікував Кельоґів пакт.

—o—

Троцький втік?

Берлінський „Форвертс" повідомляє, що в звязи з викриттям тайної організації троцькістів арештували московські власти м. і. більшовицького представника СРСР Мдівані, бувш. члена ревволюц. Панкратова тай бувш. близького Ленінового співробітника, нач. ред. більшовицьких видавництв Воронського. Берлінська преса подає за „Дейли Мейл" чутку, будьто би Троцький втік із заслання та зібрав біля себе богато прихильників.

Ризькі часописи присвячують богато місця змові троцькістів у Москві проти влади. ДПУ арештувало змовників не лише в Москві, але й по інших містах. До змови належали передовсім урядовці, а були в порозумінні з французькими та німецькими троцькістами. Кличем змови було: Поворот до ленінізму. Серед змовників були провокатори. Один із них, урядовець комісаріяту, скликав до своєї хати збори змовників, на яких усіх арештували.

—o—

Арештували комуністів у Ризі.

Ризька поліція довідалася, що до Риги зїхалося богато комуністів із провінції й уладили там боєвий штаб. Поліція арештувала кількадесять комуністів; сконфіскували богато пропаґ. література. За містом у старій шопі політ. поліція викрила боєвий штаб комуністів.

—o—

Похід на Кабул.

Льондонські часописи повідомляють із Кабула, що Аманула машерує на Кабул. Два нові племена пристали до Аманули й готові до боротьби з Габібулою. Прийшло вже до бою з прихильниками Габібули й Аманули у віддалі 82 км. від Кабулу. По Амануловім боці є між убитими двох німецьких офіцерів, що були військовими інструкторами. Аманулі вдалося розаброїти відділ Габібулагових прихильників.

—o—

Промислове виховання.

Будуймо технічну школу!

Писати про промислові школи надоїдає мабуть таксамо, як надоїдає й читати. А все таки треба ще раз рушити цю справу, тим більше, що найшла вона сильний відгомін серед молоді.

Вести балачки про потребу промислових шкіл таксамо недоцільно, як нецільно доказувати, що волк повинен мати кріс. А однак... попробуйте перевести цю справу серед української суспільности! Горох об стіну. Навіть... „Рідна Школа" має деякий недогляд у цій ділянці. Але яка суспільність, така й „Рідна Школа" — інакше воно й бути не може. Ухвалювали промислові комісії поширення промислових курсів серед загалу, укладали програми з фінансовими плянами, легкими до переведення, а осінний мабуть вітер далеко по лісах розв'яв листочки зпід ремінгтона: вони й погубилися. А попробуйте не дуже то сильно виступити проти вже не клясичних ґімназій, але надміру їх, а вийде ще сильніша реакція, як від влитих капель води до сконцентрованого сіркового квасу.

Третє покоління рабів ще за багато має в собі невольничої крови: ідеал — то служба. В дореволюційній Росії питали звичайно один одного: „Ви де служите?" — „В мене, чоловіче, собака служить, а я нікому не служу". Бути на цісарській службі, хочби свіркулою від віника, це ідеал широких мас. Але порпатися глибоко в землі, шукаючи не казочних скарбів, але дійсних природних, робити хочби луки під найпростіших до наймодерніших — це мусів чужинець. Але той-же чужинець був настільки проворний, що за наше таке природне багацтво побудував у себе дома (не у нас) фабрики, прекрасні доми, а стрілою з лука заохочував нас до праці. За наші природні багацтва повставали за границею банки — для ще більшого висисання з нас соків. А ми кивали головами й низько шапки здіймали.

Ми мабуть не уявляємо собі, яка ми нуля в промисловім відношенні. Таж найпростішої синьки до білля та вапна нема кому у нас зробити; найпростішого оцту не робимо; простеньку цикорію спроваджуємо аж сотки кільометрів і т. д. і т. д. А де прецизійна механіка, де електротехнічне приладдя, радіо? Це казки з тисячі і одної ночи...

Але не думайте, що нема українців, які не працювалиб на тих ділянках найновішої техніки! Є і то навіть, як на нас, доволі; але всі вони „служать". Служать тілом і душею, як прикладний деньщик. І наповнюють кишені французів, німців... стягненими з нас грішми. То є наслідки нашого шкільного виховання напротязі цілих десятиліть: служити правдою і вірою всім чужим. То є страшна витрата національних сил; ми навіть не в силі собі того уявити.

Перевиховання нації конечне. І всюди і на кожному кроці один одного повинен заохочувати до промислової діяльности. Наука самостійного життя дорога: „лерґельд" кожний мусить заплатити в тій чи іншій формі, богато пропадає, але селекція таки видасть свій сильний плід. Не треба цього забувати, що „Берта" мала сильніший голос та силу від тисячки політиків, а фосґен так поденервував і запоморочив сильних світа цього, що довго не могли отямитися. Чи прийшло коли на думку українцеві думати про „берту" та фосґен? Ще до синьки та оцту не дійшли...

Але перевиховання не така легка річ. Могіканський тютюн забиває і буде ще довго забивати памороки і в тім тумані ун ситися буде тінь свіркули — служаки. Треба повести сильний наступ на старі привички і побороювати їх всією силою. Першим етапом повинно бути заснування правдивої, модерної технічної школи, механічної і хемічної. Ніякі жертви не повинні бути страшні і всі сили мають бути спрямовані на найскоріше переведення цеї постанови в діло.

Модерна технічна середня (промислова) школа повинна мати як учителів найкращих інжинірів і бути як слід вивінувана. В школі повинна бути переведена засада дуже основного вивчення фахових відомостей та вкорінення свідомости й обовязку праці для своїх, а це дасть в наслідках велике побільшування національного богацтва. Така промислова школа стане центром нового економічного життя і в наслідках може сильно заважити. Як з часом вихованки цеї школи зможуть заспокоїти тільки запотребування на промислові витвори для свойого народу, чи ведучи кооперативні підприємства, чи навіть свої власні — то це буде дуже великим кроком наперед. Десятки, а то й сотні мілїонів залишаться в наших хатах. Коло таких людей будуть усі заскокувати; промислові підприємства десять разів більше заважать, як найкращі слова в глухій, хочби многолюдній пустині. Вищева промислова школа — це найпекучіше завдання хвилі.

Для переведення в діло осн[illegible] середньої промислової школи повинен оснуватися негайно комітет з представників відповідних кругів нашої суспільности, не поминаючи установ.

Із дотеперішніх шкіл, удержуваних коштом загалу, не надто велика користь. Скаже дехто про національне освідомлювання: адже національно свідома людина без економічної підстави подібна до борця, який з кулаком і гарними словами на устах іде до бою проти крісів. Наладнаний промисл — це найкраща пancирна плита проти наступу противника. І доки ми цього не зрозуміємо, доти будуть нами помітувати, доти будемо мичем для забавки чужих. Свіркули-служаки мусять у нас зникати, а гроші, вкладений на їх фабрикацію, можна і треба ужити далеко краще.

Інж. П. Волосенка.

До членів Української Парляментарної Репрезентації.

Нарада Української Парляментарної Репрезентації відбудеться в понеділок, дня 28. січня ц. р. в год. 8. вечером у домівці Українського Клюбу в Варшаві.

Всіх членів посольського і сенаторського Клюбу прохаю на цю нараду обовязково прибути.

Львів, 24. січня 1929.

Д-р Дмитро Левицький.

Небувала нагода заосмотритися в першорядні товарі!

ЦІЛКОМ ДАРОМ! **ЦІЛКОМ ДАРОМ!**

ФІРМА БЕРІА ШҐАРК :: МАҐАЗИН ПАНСЬКИХ І ЖІНОЧОГО БІЛЛЯ :: ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА ч. 3.

як також

ФІРМА „АНДРЕ" :: :: МАҐАЗИН МУЖЕСЬКИХ МОД :: :: :: ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА ч. 9. ::

постановили для своїх П. Т. КЛІЄНТЕЛІ, в вдячности за дотеперішнє її зовсім **один ґратісовий день в місяці січні ц. р.,** в котрім то дні, кожний може заосмотритися у них фірмах в товарі після свого вибору з повільної вільности цілком даром!

Цей день, буде публично в присутности нотара, з повседневних днів місяця січня вильосований дня 4. лютого ц. р. в год. 3-ій пополудни в льокалі фірми **„АНДРЕ"** при пл. Марійській ч. 9. — Вислід льосовання подасться до публично відома в денниках. Вибранцям жеребу, які мали щастя у вильосованім дні, набуті товари у повищих фірмах його доважуть одержанними при закупні оригінальними білетами, **звертеться в цілости, готівкою гроші, які вони зложили при набуттю тих товарів.**

Чим частіше, чим інтензивніше буде хто користати в місяці січні з услуг повищих магазинів тим певніше може числити на виграну.

Тому користайте з нагоди набуття першорядних товарів цілком даром!!!

1199 **Величезний вибір. — Ціни незмінені.** 2—1

НОВИНКИ

— **Ювилей артистки.** На 16-го лютого приготовляє „Кооператива Український Театр" у Львові ювилейне свято з нагоди 25-ліття сценічної праці нашої відомої артистки **п. Софії Сталникової.** Артистка, що находиться у повні своїх сил, виступить в день свого ювилею у кількох своїх найкращих ролях. Програма вечора має бути небавком оголошена.

— **На загальне бажання** співатиме відомий Успенський Хор під управою д-ра Неділки **колядки і щедрівки в Преображенській церкві в неділю, дня 27. січня ц. р.** в 12. год. в полудне з доходом на „Рідну Школу". Користайте з нагоди, щоби налюбуватися прегарними мельодіями наших колядок і щедрівок. Прохаємо приходити вчасніше та ставати в перших рядах, щоби не робити натовпу при входових дверях.

— **Йордан у Вісничу.** У тюрмі в Вісничу перебуває, як відомо, поважна скількість наших політичних вязнів. В навечерію Йордану удався туди, як довідуємося, посол о. прелат Л. Куницький, відправив для наших вязнів богослуження в навечерію Йордану і на самий Йордан та довершив акту свячення води. Всі наші вязні взяли участь у богослуженнях і молебнях та висловили щиру подяку о. послові за те, що не пожалував труду і дорогого часу та дав їм змогу вислухати свого богослуження і найти в ньому велику духову й моральну підтримку та розвагу.

— **Жінки у Львові вмирають.** 40-літня сторожиха на вул. Торосевича 4. Марія Семчишин хотіла скінчити самогубством у приступі нервового розстрою і випила отруйної „денатурки". — 18-літня робітниця Рузя Очерет скочила в самогубнім намірі з II. поверха після суперечки з братом.

— **Темна хроніка.** Дивну помсту на рідного батька придумав синок возьного V-ої ґімназії (на вул. Якова Германа) Ярош. Він украв із канцелярії директора 7 нових ґеометрів, щоби кинути підозріння на батька. Причина помсти: батько викинув сина з хати за те, що він крав раніше й інші річи. — Старий способом хотів дорабитись торговці футер Лейзер Мулл і Герш Шеймпер, проголошуючи фальшиве банкрутство, щоби не платити за набрані товари; цей старий спосіб завів їх до старого [illegible].

— З Українського Наук. Інституту в Берліні повідомляють нас, що дня 25-го ц. м. відбудеться там відчит д-ра Д. Олянчина п. з. „Бій під Берестечком на підставі нових архівних джерел".

— *Камера обскура.* У „Дзеннік-у Людов-ім" з дня 25-го н. м. находимо у рубриці „На екрані дня" п. з. „Камера обскура" такі рефлексії: „В однім з львівських денників можна було вичитати таке: „Українсько-руська Організація Згода" повідомляє, що приймає зголошення членів письменно або особисто в воєвідськім секретаріяті в Кракові, при вул. Гертруди 5. від 5—7 попол." Записка — як бачимо — пише „Дзеннік Людови" — зовсім не кидається в очі, а проте... Чи не було би простіше приймати зголошення членів цієї організації замісць у воєвідськім секретаріяті нпр. у команді міста та повіту або в поодиноких поліційних комісаріятах?"

— **Ріжні вістки.** Воздушна комунікація між Анґлією і Парижем, Брюсселем, Кольонь і Амстердамом перервана вперше від часу як істнує; причина — хрипка. — Альбанський уряд узяв собі приклад з Кемаля Паші, що „зевропеївся" і завів як загальне свято неділю. — Париж має нове скандальне зловживання: приватне підприємство, що купило для французького уряду з Німеччини 40.000 тон цукру „натягнуло" уряд на 80 мілїонів фр. — Австрія видала за 1928 р. 366 законів, які займають 2351 сторінок; щодня новий закон; чи є такі урядовці, що в силі їх запамятати? — Варшавська міська рада не дозволила двом кооперативам побудувати домів з 9 поверхами. — Абоненти радіо в Тиролі застрайкували і заявили, що не будуть платити за нього, як довго не буде через нього читп. — Недавно випущений з вязниці в Кельні (Кольонь) провідник бандитської ватаги Макс Гельм промовляв на прилюднім великім вічу. — На Палестину впала хмара саранчі. — У Москві мали заарештувати 150 „троцькістів", що належали до незаконної організації.

— **Проміння смерти.** З Німеччини приходить вістка, що винайшли там новий убичий середник. Винахідчиком є проф. Ессав, директор фізичного Інституту в Єні. Середник зветься „промінням смерти"; з малої скриночки, мов пуделко від папіросів, йде проміння на 3 м. довжини. Все, на що впаде це проміння, негайно гине: миши за 10 секунд, шур за 10 хвилин. Тайна цього винаходу пильно бережена. Д-р Ессав каже, що має надію уліпшити це проміння для лікування ріжних недуг, ослабивши їх вплив, так, щоби не нищили людського організму.

— **Турбани горою.** У боротьбі теперішньої Азії зі спробами зевести там европейську ношу, азійська нога вийшла переможницею в Персії. Перський уряд мусів піддатись повстанчим племенам Арабістану. Спершу вислали туди корну експедицію під проводом ґен. Фарадшалага Хана, який мав боронити розпорядку шаха, що скасував турбани, а на їх місце завів европейські капелюхи. Тепер мусів він цей розпорядок відкликати і залишити всім право свобідного вибору, навіть державним урядовцям. Тому, що деякі збунтовані племена ще не втихомирились з приводу заборонених турбанів, вислали тепер до них замісць війська мирних делеґатів. Бо щоби змінити те, що носили від віків на голові, спершу треба би змінити саму голову.

— **Цікава статистика.** Щораз частіші випадки самогубств між шкільною молодю в усіх країнах звернули увагу преси на свіжо виданий твір німця д-ра Ганса Роста п. з. „Бібліографія самогубства" (Авсбурґ, „Інтерпрінес Інститут", Гаас і Ґрабгерр). Автор від довгих літ стежив за явищем самогубства в літературі, переводячи його статистику від 16-го століття. Між 3771 творами всесвітньої літератури, перегляненими ним, є окрема глава „Самогубства учнів". Виходить, що самогубства дітей і малолітніх зовсім нове явище

нашої доби. Воно починається щойно в 1898 р. До 1904 р. література згадує про нього дуже рідко. За те в 1908 р. є вже 14 творів на цю тему, в 1909 р. — 18, в 1911 — 31 творів. Від 1912—1914 ця цифра паде на 7, 8 і 5 книжок. Чи з призбираного д-ром Ростом матеріялу можна поробити які загальні висновки — автор залишає це питання фільософам. На всякий випадок згаданий твір — це дуже цікавий матеріял для педагогів і лікарів.

— **Палкий монархіст.** Перед мюнхенським судом викладав свої політичні погляди небуденний монархіст, 31-літній австрієць Клінгер. Літом минулого року вибрався він, не маючи що кращого до роботи, до Дорн, відвідати прогнаного кайзера. По дорозі жив він з підмог своїх „однодумців", себто людей, до яких признавався: від старшинських союзів, патріотичних товариств, захистів, кажучи, що є бувшим старшиною, втікачем з Тиролю, що стогне під італійським чоботом, а навіть є... українським гетьманом. Цісар Карло мав умерти на його власних руках. У тих-же руках мав він памятковий костур, де вбивав у кожнім місті памятковий цвях з надписом: „у поклоні цісареві від австр. офіцира". Вернувшись з Дорн він описував устно так свої враження: „Маршал двору приняв мене дуже сердечно і згодився передати мою палицю кайзерові. Брав я участь у богослуженні, яке відправляв сам цісар. Маршал завів мене до саду, щоби показати мені кайзера при праці. Кайзер копав на городі грядки. На мій оклик „Гох!" відповів мені здалека привітом. На прощання дав він мені фотографію з власноручним підписом". Клінгер вибрався з Дорн до Мюнхена, щоби другу свою подорожну палицю передати таким-же способом баварському наслідникові престола. Але в цьому монархічному трюмфальному поході перешкодила йому поліція, а суд радив йому відпочити 5 міс. вязниці.

— **Заява.** Як відвічальний редактор часопису „Громадський Голос" відкликую обидливі вислови ужиті про особу о. Степана Макара, пароха в Містковичах, в дописі поміщенім в ч. 38 „Громадського Голосу" з дня 17. вересня 1927 р. на стороні 7-ій з підписом „Луговик" — і перепрошую Його за ті вислови. — Львів, дня 22. січня 1929. — **Степан Терлецький**, відвічальний редактор час. „Громадський Голос".

Дописи.

САМБІРЩИНА. (Ревізії в Прусах. — Положення в селі. — Потреба сотрудника). Дня 28. грудня м. р. в селі Прусах, пов. Самбір, перевела поліція ревізію в присутности війта у голови кооперативи й читальні „Просвіти" Юрка Пашка. Підчас ревізії перекинено всі річи і перешукано всі кути в кімнатах. — До Юрка Пашка приїхав на святочні ферії його брат Василь Пашко, учитель і в його неприсутност поліціянт перевів ревізію також в його валізі й пачках, хоча поліціянта наперед повідомлено, що власника цих річей нема дома. Поліціянт питав за револьверами, а нічого не найшовши, відійшов з нічим. — При цій нагоді згадаємо, що село Пруси до війни — це найбільша кацапська твердиня в Самбірщині. В останніх роках молодь цього села пробудилася і бере участь в нашім національнім житті, що в першій мірі завдячує відвідинам о. сен. Юл. Татомира, котрий тішиться великою симпатією молодших селян, а головно молоді. В селі повстала кооператива, читальня „Просвіти", кружок „Сільського Господаря" і орґанізується також протиалькогольний гурток молоді. На жаль, національна праця натрапляє в селі на великі перешкоди. До громадської ради входять жиди і темні люди або хруні, великим ворогом національної праці є й анальфабет-війт Мик. Семків, котрий свій вибір завдячує жидам та урядує по їх інструкціям. Молодь, котра колядувала на „Рідну Школу", він вигнав з хати! Цього війта, що звязався з жидами, люди ненавидять, а свідома молодь зачинає просто бойкотувати. Два місяці тому внесено до староства прохання на переведення плебісциту проти продажі алькоголю, але до нині справа ця не полагоджена. Село терпить також тому, що його парох (русофіл) постійно хорує; його заступають сусідні священики, парафіяни є за тим, щоб консисторія призначила сотрудника. В селі Прусах і Новочинах (оба села творять одну парохію) є кільканацять римо-католиків, що ніколи по польськи не говорять, бо й не вміють; для них вибудовано гарний костел на полі дідича Стшелецького (знаного з його ворожих виступів підчас виборів до сойму 1928 р. проти українців). Дідич цей обставився жидівською адміністрацією, а вона нелюдським способом використовує населення, бере нечувані ціни за дерево і т. п. — В короткім часі має прийти до нас латинський парох, тому для добра народу і нашого обряду потрібний нам конче сотрудник, який може в селі дуже богато зробити, тимбільше, що у нас нема ні одного інтеліґента-українця, — все учительство польське, а наші рідні учителі кинені десь далеко на захід.

З життя наших установ.

Загальні Збори Т-ва „Українська Бурса ім. митр. А. Шептицького" у Львові.

Вони відбулися дня 26. грудня 1928 року. Про їх наради пишуть нам ось що: Минувший рік був сприятливий для товариства. Виділ сплативши решту гіпотечних довгів, зовсім очистив від них табулю бурсової реальности пов вул. Театинській ч. 10, зремонтував реальність, набув мешкання на II. поверсі й рішив урухомити бурсу з днем 1. вересня 1928 р., бодай для бідних учеників. Саме тоді (дня 12. червня) просила Рідна Школа за відступлення опорожнених льокалів на приміщення мужеських учительських семинарійних курсів. Грозила небезпека, що Рідна Школа забере бурсі ім. народ. Сембратовича весь другий поверх в реальности при вул. Хшановської на приміщення курсів і таким чином зредукує до половини одиноку українську мужеську бурсу у Львові. Тому виділ згодився відступити весь другий поверх своєї реальности для курсів. Та в червні й липні м. р. піднято ґазетну кампанію проти найсолідніших льокаторів на I. поверсі, які точним плаченням чиншу й совісною та дбалою адміністрацією майном Т-ва помогли йому сплатити довги й розбудуватися та ще й дали доказ жертвенного патріотизму й національної карности, відступаючи свої мешкання на приміщення курсів. Виділ Бурси позичив 450 амер. долярів зі своїх ощадностей на поширення льокалю на курси, хоч знав, що через те опізнить відкриття бурси на ряд літ.

Статутову ціль Т-ва сповняв виділ так, що весь рік виплачував стипендії 15 ученикам середних шкіл, промислової школи й одному студентові університету в місячних сумах від 10 до 30 зол. На це як також на шкільні оплати, взуття і лікування видав виділ протягом 1927/28 р. 2219 зол. Крім того дав він 50 амер. долярів запомоги талановитому кандидатови хемії в Ґрацу.

Рахунки замкнено надвишкою 2716 зол. 12 гр.

До нового виділу увійшли: о. І. Рудович голова, о. д-р Бучко заступник голови, радн. І. Громницький скарбник, о. Е. Шпитковський секретар, та члени виділу: Поллек, Медьник, Турчин, Балаким, Галібей. Заступниками виділових стали: о. Ґалянт М., о. д-р Лаба і д-р Ст. Кизима.

До Контрольної Комісії вибрано: о. дир. Дзеровича, А. Березовського і проф. Сітницького.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Василь Добрянський, власник реальности в Знесінні, передмісті Львова, помер в своїм домі дня 22. січня ц. р. по довгій і важкій недузі, проживши 80 літ. Похорони відбудуться дня 25. січня в год. 3-тій по полудні на місцеве кладовище. Покійний був зразковим громадянином і патріотом. Лишив жінку і сина Агатона та чотири доньки, всі вивінувані. Земля йому пером.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 26-го, г. 7·30 веч. Веселий Вечір — вся трупа артистів.

Неділя 27-го, г. 3·30 попол. „Ніч під Івана Купала".

Неділя 27-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі" (5-тий раз).

Великий Міський Театр:

Пятниця 25-го, г. 7·30 веч. „Травіята", виступ японської співачки Теко Ніва.

Субота 26-го, г. 3·30 попол. „Галька".

Субота 26-го, г. 7·30 веч. „Бродяєй", американська пєса.

Кіно.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Тіни гарему".
„Оаза": „Шанґуни".
„Паляс": „Останні парі".
„Фатаморґана": „Призначення".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Т-ва „Студентська Громада" відбудуться дня 27. січня ц. р. о год. 9. в 14. салі Університету (вул. Миколая 4/II.) Члени, що задягають з вкладками більше як два місяці не мають права на Загальні Збори. Виділ.

Заходом Союза Українок і Українська Бесіда відбудеться „Чайний Вечір" в суботу 26 о год. 8 вечером в салях Бесіди.

До відома Б. чаччини. З уваги на сойнову бюджетову дискусію всі заповіджені мною справоздачі віча в бучацькім повіті в складається на пізніше. По 15-ім лютого порозуміюся з Повітовим Народнім Комітетом Бучачини щодо речинця віча. **о. Леонтій Кунцький, посол.**

Товариство „Українська Бесіда уладжує для дітий своїх членів і запрошених ними гостий „Велику забаву для дітий" дня 27. січня ц. р. год. 4 пол. Сали „Української Бесіди", вул. Рутовського 22/I. 1323 1—1

Поз р! — Калушина! Звичайні Загальні Збори філії „Просвіти" в Калуші відбудуться в суботу, дня 2. лютого 1929 в год. 10.30 у салі Народного Дому зі слідуючим порядком: 1) Отворення Зборів і вибір президії. 2) Відчитання протоколу з попереднього Загальних Зборів. 3) Звіт уступаючого виділу. 4) Уділення абсолюторії. 5) Вибір Нового Виділу. 6) Евентуалія. — За Виділ філії „Просвіти" в Калуші: д-р Коритовський Тарас голова, д-р Воробець Михайло секретар.

Позір місто і повіт Львів! Перші Установчі Загальні Збори Повітового Союзу Кружків „Рідної Школи" у Львові відбудуться у вівторок, дня 19-го лютого 1929 р. в год. 3-тій попол. у Львові в салі бібліотеки „Просвіти", Ринок ч. 10, II. пов. з таким дневним порядком: 1) Отворення Зборів відпоручником Головної Управи „Рідної Школи" (§ 39. статута). 2) Реферат про завдання Повітового Союзу Кружків „Рідної Школи" у Львові 3) Усталення числа членів Ради і їх заступників (§ 34. статута). 4) Вибір голови й членів Ради та їх заступників (§ 34. статута) 5) Внески, запити і евентуалія. По думці § 39. статуту мають право рішаючого голосу і активного права вибору делеґати всіх Кружків „Рідної Школи" на просторі міста і повіту Львова на кожних 5 членів даного Кружка один з тим, що Кружок без огляду на можливе нижче число членів, мусить мати найменше одного відпоручника а на кожних 12 членів нової 25-ки уважається за нову 25-ку. Один Кружок може мати найбільше 10 делеґатів. — Вибір вибору делеґатів на Перші Установчі Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи" у Львові, скличуть всі Кружки „Рідної Школи" на місто і повіт Львова Надзвичайні Загальні Збори по думці § 26. статуту — Делеґати являються на Загальних Зборах Повітового Союза Кружків „Рідної Школи" з письменними уповноваженнями від свойого Кружка. Передача уповноважень на іншу особу недопустима. — Пасивне право вибору мають усі члени „Рідної Школи", замешкалі у Львові і у львівському повіті (§ 39. статута). — Якщо в год. 3. пополудні не буде на салі статутом вимаганого числа делеґатів Кружків (болай половини делеґатів приналежних Кружків), то в год. 4. пополудні відбудуться Перші Установчі Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи" у Львові в тій самій салі і з тим самим дневним порядком при якомунебудь числі членів (§ 39. статуту). — Головна Управа „Рідної Школи" **Ілля Конорудa**, голова **Теодор Мартинець**, секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДОБРА парохія, з добрими будинками, в львівськім повіті до заміни. Згоднення під „парохія" до адміністрації „Діла". 1326 1 4

ПЛАТИМО високі ціни за золоте брилянти і перли Домбровскі - Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 2481 30—

РУТИНОВАНИЙ концепієнт може негайно обняти посаду в адвокатській канцелярії. Ласкаві згоднення з поданням услівій проситься слати: Народна Торговля Мостиська. 1317 2—2

ДОДАТНІЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 6—15

ГОДИННИКИ тільки найліпші фабричні спеціяльні продає за готівку і на ґаті від десятків дітей найдешевше сторони давна фірма **Іван Шельтенкрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 135-?

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. Ґрошпуґта, Личаківська 35, приймають новий 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. Початок науки 1. лютого 1929. 1188 3—9

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервових, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення ґенґеном. 17—?

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріли, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 23—?

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 19 (11.360). Львів, неділя 27. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щад. 148.322. Адреса для телеграм „Діло“ Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: На місяць: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Litвайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 25-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Безсилля.

Львів, 26. січня 1929.

Перед двома днями подавали ми голос про диктатури й диктаторські замашки в Европі такого досвідного й тверезого політика, як Льойд Джорлж, політика, що з обсерваційної точки британських островів має належну перспективу для оцінки й осуду. Режім у Польщі й на Литві оцінює він як півдиктатуру, бо

„в обох цих країнах диктатура хоч і має досить велику силу, однак не є такою відкритою та сильною, як в Італії та Еспанії. Бо тут ці диктатури мусять бути здійснювані у звязку з *удаваним парляментарним ладом*“.

І справді „удаваний парляментарний лад“ є основною признакою сучасного режіму в Польщі. З одного боку маємо уряд, який виявляє тверду руку не лише у відношенні до тзв. партійництва, але часами й до законодатних установ, а з другого боку сойм, який вертиться в зачарованому колі, тупцюючи між слухняністю супроти уряду і протестаційними зривами, які скоро втихомирюються. Зновуж у самому соймі виразником або краще шифрантом часто нерозгаданих думок, бажань і напрямних уряду є Безп. Бльок. Те „шифрування“ з одного боку, а „підношення авторітету“ сойму з другого часом виявляється в досить оригінальних формах, чого доказом є відомий виступ голови Безп. Бльоку полк. Славека, поєдинкова бравура бебістів, напад пос. Полякевича на пос. Хрущького і численні різкі полемічні виступи проурядового клюбу.

Коли протестаційні зриви менше або більше опозиційних клюбів погрожували дальшим поглибленням розриву між урядом і соймом, тоді зявлявся премієр Бартель зі заявою про співпрацю і навіть бажану гармонію між законодатною й виконавчою владою. Такий словний плястер був зповні вистарчаючим, щоби викликати усмішку вдоволення на зажурених обличчах стурбованих опозиціоністів або навіть створити основу для лелїяння рожевих надій про можливість повороту до попереднього стану, хочби й з обкроєнням прав парляменту.

Польський парляментаризм переживає крізу. Супрематія виконавчої влади і досить зручне тактичне загравання у піжмурки зі соймом, не дає змоги польському парляментові ні жити, ні вмерти. Польський сойм спаралізовано. Сьогодня він не живе, а животіє, від часу до часу то западаючи в летарґ, то пробуджуючись. Але кожне його пробудження є розчаруванням. Виявляється, що за той час його акції значно впали. Проурядові чинники кожну примусову павзу сойму використовують для систематичного й постійного обкроювання авторітету сойму й репрезентованої ним системи. Також законодатна діяльність сойму все більше стає ілюзією. Нині майже вся повнота законодатної діяльности перейшла до виконавчої влади. На початку кожної нової сесії сойм застає сотні президентських розпорядків, з якими не вміє дати собі ради. Зрештою, як свідчить історія з пресовим розпорядком, або недавня полїя з опротестованим соймом розпорядком про устрій судів, сойм не в силі перевести своєї волї, а часто й не має відваги це зробити. Він обмежується в своїй більшости до словних виступів і протестів поодиноких послів без охоти витягати зі свого становища дальшейлучих консеквенцій. Все це доводить сойм до повного безсилля. Недостача відваги й послідовности в його мнимій боротьбі з диктаторськими замашками більше причиняється до пониження парляментаризму, як усі спроби й акції санаційних чинників.

Єдине, що ще полишено соймові, це бюджет. Але тут бачимо дивне явище: польські опозиційні клюби обмежуються протестаційним, до нічого незобовязуючим пустомельством і парляментарним калрилем — то скреслюючи поодинокі позиції ресортовим міністрам (а не цілому урядові), то знов їх привертаючи. Зрештою, як показує практика з диспозиційним фондом міністерства внутр. справ з попереднього року, ледви чи це може мати якенебудь реальне значіння. Фактом є, що партії польської опозиції є особливо діялектична ППС, виявляють далеко посунений опортунізм у відношенні до наступу санаційників. Зголошення „Народовим Клюбом“ „votum“ недовіря для мін. справедливости Пара не найшло відгомону в партіях польської опозиції, бо — мовляв — це внесення не подає надій на зміну режіму. Ту саму поставу польської опозиції помічуємо і в справі зміни конституції. Сьогодня ясно навіть малій дитині, що переведення зміни конституції в теперішніх умовах може довести тільки до окроєння демократії й парляментаризму, а ППС устами пос. Лібермана заявляється за такою зміною, щоби... поширити права люду.

А у висліді нинішні відносини в Польщі характеризуються з одного боку удаваним парляментарним ладом, а з другого удаваною опозицією польської демократії, що по суті виявляє повне безсилля її та установи, що є її виразником і знаряддям!

За зберігання інтелігенції.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 24. січня 1929.

II.

Питання про збереження інтелігенції на північно-західніх землях є тут питанням своєрідним і надзвичайно важливим. Кажу: своєрідним, бо, напр., в Галичині цього питання зовсїм немає. А тут воно стоїть у наглячій формі, бо зпід пороху віків встає стара тенденція накинути життю формулу: „тільки хлоп і поп“.

Під цей час розвязання цього питання трохи полекшується, бо викликувана серед селянства „лівими“ нехіть до „буржуїв“ - інтелігентів, розвіється. Ще перед кількома роками, селяни як діти, гадали, що вони „самі“ можуть усе зробити та ще й краще. Дозрівши, починають розуміти, що всі ці комуністичні й сельробівські цькування були облудою, що без інтелігента, як людини знань чи досвіду, селянство не може ступити кроку. Правда, це освідомлювання йде не рівномірно: сильніше воно відчувається поближче міст, де інтенсивніше йде просвітянська та кооперативно-господарська праця. Український інтелігент стає тим старшим братом, який, по заповіту Шевченка, має обняти „найменшого брата“.

Цікаве ще явище: в місцевостях, ближчих до культурно-освітніх і господарських центрів і взагалі культурніших, селянство більше тягнеться до інтелігентів просвітян, кооператорів, а також до представників національного табору; в глухих, віддалених від центрів місцевостях більше успіху мають демагоги й крикуни, що „роздають землю“, „віддають у руки селян владу“, „ділять майно буржуазії“ і т. д. Там селяни слухають усього цього з розявленими ротами й все ждуть цих благодатей, не беручись до діла. Найхарактеристичнішим у цьому відношенні є Полісся: темрява, безділля й сельробівщина — трійця єдина й неподільна.

Розвиткові й активізації нашої інтелігенції шкодять три явища: завмирання її завдяки браку варстату праці та шматка хліба, дезерція з тихже чи інших причин і неналежне виховання доростаючої молоді.

Треба згадати, що російська школа давала обмаль практичного знання. Українська інтелігенція підготовлялася головним чином до державної служби: урядовців, учителів, священиків. Б. урядовці й учителі це найнещасніші, вимираючі верстви інтелігенції. Лише маленька частина зачепилася за „посади“ й вічно тремтить, що кожної хвилі може бути відкинена від варстату праці й опиниться голодна на вулиці. Цими днями одержав я листа від б. свого учня по семинарії: був учителем — зредукували, пішов у помішники волосного писаря — теж зредукували; тепер сидить з родиною й голодує. А скільки ще сьогодня людей цих перших двох ґруп живуть з чорної поденної роботи! Недавно Волинь бачила правників, що рубали дрова, служили дяками; вчителів ґімназії, що малювали жидівські дахи, продавали сірники й т. д. Драму цеї інтелігенції можна без перебільшення порівняти з драмою еміґрації в західній Европі, а якою запізнаємося з кінових фільм.

Дивно лише, що цій безробітній, викинутій за борт повоєнного життя інтелігенції не прийшло в голову згуртуватися в товариства, артілі чи якісь спілки й творити собі варстати праці власними руками: ремісничі, промислові чи торговельні підприємства. А може й зрозуміло: брак і невироблення ініціятиви та відваги й... брак звички до гуртування. Індивідуалісти аж до загину.

Гріх і попередніх послів та сенаторів, що до орґанізації цеї голодної інтелігенції не приклали рук, не допомогли їй принаймі заналом і порадою, створити приватні варстати праці. Ба! Коли ці голодні інтелігенти, що допомогали їм при перших виборах, іноді нагадували їм у дуже ввічливій формі, що голодні, то від них відмахувалися. Знаю одного з таких інтелігентів, що богато попрацював при перших виборах, а потім наслідком голоду впав з обезсилення. Нарешті продана шлюбна обручка зробила своє добродійство.

Не кажу тут про доброчинність, а про те, що не подано орґанізаційної допомоги. Преса наша, яка богато писала про ріжні явища життя, чомусь забувала про цих північно-західніх голодних інтелігентів. Ніхто не згадує про них і нічого не робить для них і сьогодня. Ще вчора ми бачили людей, що були активними робітниками національного табору, а сьогодня — вони серед дезертирів. Голод, брак ініціятиви й відповідних орґанізацій кинули їх туди. Може хто скаже, що вони повинні були радше вмерти й змусити до того жінку й дітей? Нехай той кине в них каменем!

Є фактом, що інтелігенція північно-західніх земель кілька років мужньо трималася національного фронту, терплячи злидні та голод. А потім — почала заломлюватися. До цього в деякій мірі причинилися наші брати з Великої України, які не розуміють місцевої трагедії та не здають собі справи з того, що роблять. А врешті — й той самий голод...

На великий жаль, цю роботу під цей час ведуть деякі з цих братів — уже не голодні, а ситі... Панська політика, значить — на десер. А що „менший брат“ стоїть по селах і що не може йому помогти „заплакана мати“ — чи варто про це думати, коли так приємно пани лоскочуть нерви!..

Звідси й дезерція з національного фронту. Одні, одержуючи приватні посади в чужинців чи якось інакше заробляючи на хліб, як слимаки, сховалися в свою шкаралупу й жадної активної участи в житті не беруть. Це безумовно вимираючий український елемент. До цеїж ґрупи підходять і ріжного роду урядовці та сільські вчителі й священики: оминають українського активу, бояться рідної мови, власного походження, релігії. Це наших вимираюча ґрупа „зайців“, яких хіба запашною травицею привабив би до українського свідомого табору, або — взявши за довгі вуха.

Найбільше помітними дезертирами, а навіть і „перебіжчиками“ є деякі просвітяни й кооператори. Посада, кредити й ласка — між ними трьома деревами щілковито заблудили й здезорієнтувалися. Уявіть собі такі явища. Знаний аґроном лізе до чужої кооперативи, що має денаціоналізаційну мету, хоч міг би знайти собі шматок хліба без школи для національної справи. Або такий то кредитовий кооператор оминає свій Ревізійний Союз, щоби не втратити „доброго відношення“. Або інші з безпідставного страху лізуть (правда, зручно замановані) в ріжні реґіональні ради, а потім тихцем сповідаються перед своїми, що вони

Pr. 24 29 Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 7o-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927, poz 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 18. stycznia 929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Diło“ Nr. 13. z dnia 19 stycznia 1929 z powodu, że zamieszczone w tem czasopismie artykuł pod tytułem „Nerozwiązana problema“ zawiera w sobie znamiona zbrodni z § 65a) uk. b) wydać po myśli przepisu cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 25. stycznia 1929 r.

Нужн

душею й серцем з ними, а тільки тілом були — там.

Це вже інше явище дезерції: небачення загальної картини життя, несвідомість наслідків своїх поступовань і безпринціповість, що сама в собі носить бацилі відмірання. Про так званих одиноківців не кажу: ті мали сміливість отверто відрубати під собою національний сук і покотилися куди слід. Більше здивовання викликають українські адвокати. В той час, коли в інших країнах вони є дуже активними чинниками громадського життя, в нас вони майже цілковито відсунулися від нього. Психіятр напевно сказав би: щось від психольогії скупарів — жадоба як мога швидче розбогатіти. А може і помилився. Може просто, щоби не псувати собі потрібних по фаху звязків. „Дивні діла твої, Волине!"

Найсумнішим і найнебезпечнішим є неналежне виховання майбутньої інтеліґенції — шкільної молоді. Ґімназії скручені в баранячий ріг. Пласту нема. Середовище, яке бачили вище. Молодь від „Просвіт" ізольована. Підручники історії та ґеоґрафії дають невірні відомости про наш нарід. Історії рідного народу не знають. А далі — чужа вища школа та чуже середовище. В результаті, за деякими виїмками, малосвідомість та безпринціповість.

Словом, у мініятурі повторюється історія часів Янушів Острожських, Кисілів та інших.

В. Островський.

З Ромунії.

За українську школу.

Акція українських громадських рад за привернення української мови навчання в школах дотичних громад поступає дальше. До тих 107 громад, які вже ухвалили завести в своїх школах українську мову навчання, а ромунську як предмет, прийшло знов кілька нових громад. З черновецького „Часу" довідуємося, що в черновецькім повіті не ухвалили заведення української викладової мови по своїх школах ще такі громади: Перебиківці (Бесарабія), Мамаївці Старі, Мамерниця, Мосорівка, Садаґура, Репужинці, Неполоківці, Василів, Товтри, Раранче, Бордеї, Нова Жучка, Горошівці, Ґоголина, Кучурів Вел., Звиняче з Лукою і Кострижівкою, Шипинці-Лут. У громаді Дубівці ухвалено через непорозуміння лиш 4 год., а в Онуті й Оршівцях лиш по 6 годин українського викладу на тиждень. В найближчому часі повинні перевести згл. змінити ухвалу в справі української мови в школах ще й вичислені громади.

З читальняного руху.

Майже одночасно з акцією в справі привернення українського характеру школам, що обслуговують українське населення, зачався на Буковині також рух за основуванням (чи пак: відновлюванням) читалень „Руської Бесіди", що перед війною були в кожному селі. Досі вже кільканацять громад відновило в себе читальню на старих статутах Т-ва „Руська Бесіда", яке перед війною мало 9 філій (Вашківці, Вижниця, Заставна, Кіцмань, Путилів, Серет, Сторожинець, Чернівці-місто і Чернівці-повіт) і стокількадесять читалень. На жаль, до нинішнього дня ані одна з тих філій не відновлена, тому й рух за відновленням читалень не такий масовий, як рух за привернення української мови навчання по школах, бо селяни не мають до кого звернутись по пораду й інструкції в цій справі. Відновити всі ці філії „Р. Бесіди" — це найближче завдання української інтеліґенції на Буковині.

За направлення кривд.

Нац.-царанїстичне правительство обіцяло перевірити всі несправедливости, заподіяні населенню при переводженню земельної реформи. Українська Національна Партія збирає тепер через своїх заступників по повітах черновецькім і садаґурськім, кіцманецькім, заставнецькім, вашківськім, вижницькім і станівськім дані про кривди українського населення в часі переводження земельної реформи напротязі останніх 10 літ. З того приводу черновецький „Час" радить основувати в кожноу селі комітет, який списав би ті кривди і подав на кожний факт свідків. Ті дані будуть вручені сенаторові д-ру Залозецькому, який робитиме заходи, щоби кривди нашого населення хоча в части направлено.

По широкому світі.

Найближчий 13-ий міжнародній конґрес „Товариств Приятелів Ліґи Націй" призначений на 19. травня в Мадриді. Предметом нарад будуть внески Арґентини, щоби погодити доктрину Монро з пактом Ліґи Націй, справа подвійної національности у звязку з проблемами іміґрації та еміґрації, одноцільної міжнародньої валюти і національних меншостей на Сході.

У СРСР вводять урядовим розпорядком „хлібні карточки", без яких не можна буде дістати хліба.

У Будапешті демонстрували перед парляментом безробітні і пішли походом через місто. 28 арештованих.

Німеччина підписала з Норвеґією умову щодо воздушної комунікації.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНЧІЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ПОРУЧАЄ:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Наші соціялісти про сучасний мент.

Політичні резолюції УСДП і УСДРП.

Відновлена Українська Соціяльно-Демократична Партія (УСДП) приняла на своєму установчому зїзді (8. і 9. грудня м. р.) політичні резолюції про сучасний мент і про політичні завдання українського пролетаріяту в ньому. Ці резолюції оголошені в 1. числі відновленого „Вперед", що є центральним органом УСДП. В місяць пізніше (в днях 13. і 14. січня н. р.) відбулася в Подебрадах (Чехословаччина) конференція організацій Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії за кордоном, на якій теж принято низку політичних резолюцій про сучасний мент та про політичні завдання партії в ньому. Ці резолюції в нас на руках.

Обі названі українські політичні організації можнаб вважати ідеольогічно ідентичними, і ще не такі давні часи, коли вони дружньо співпрацювали. А тепер між ними деякі ріжниці. Найсутнішою з них є та, що УСДП не зараховує себе до жадного з істнуючих соціялістичних інтернаціоналів ні до III. комуністичного ні до II. соціялістичного, а УСДРП вже здавна належала і тепер належить до II. соціялістичного інтернаціоналу, в якому останніми часами розвивала і розвиває досить рухливу діяльність. Сам той факт наказує нам згори приняти, що між обома партіями повинні бути й деякі ідеольогічні ріжниці.

Та перейдімо до самих резолюцій. І так УСДП приняла на своєму зїзді постанови в політичних справах, що дають характеристику загального положення в світі. Ця характеристика є не тільки одностороння, але подекуди то навіть надто натягана. На самому початку резолюцій читаємо, що сучасний момент можна назвати „періодом стабілізації капіталізму" або „другою промисловою революцією капіталізму". Чому? — Бо по великій світовій війні та революції на Сході Европи і в Німеччині „капіталістичний лад очманів", а сам капіталізм, ця „обмежена економічна система", перейшов „до трестизації господарки та раціоналізації продукції", при яких непомірно збільшився визиск робітничої кляси. Отже не зважаючи на своє „очманіння" капіталізм є на основі тих резолюцій і „революційним" і здатним до „трестизації господарки та раціоналізації продукції". Це щонайменше суперечність.

Далі стверджено в резолюціях, що тепер на-

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Українська Центральна Рада і справа миру.

(Продовження.)

На засіданні Малої Ради з 19. листопада 1917 р. жид Балабанов (представник російських соціял-демократів меншовиків) від імени неукраїнських фракцій висловив побажання, щоби Мала Рада виявила своє відношення „до тих, які звуть себе Радою Народніх Комісарів" та до мирових переговорів, які веде більшовицький головнокомандуючий Криленко.

Першим відповідав Микола Порш, український соціял-демократ, який тоді був ґенеральним секретарем праці. Він поравив неукраїнським фракціям, які порушили питання про відношення Центральної Ради до більшовицького правительства, внести в цій справі розроблений доклад і в ньому докладі виявити свої погляди на організування нової державної влади та своє відношення до мирових переговорів. На його думку, було би смішно виносити якунебудь постанову в тій справі, в якій нема ні докладу, ні докладчика.

Представник жидівського Бунду, Тьомкін сказав: ми запитуємо Малу Раду і Ґенеральний Секретаріят про їх участь в переговорах і в справі формування Центрального правительства та про їх відношення до мирових переговорів.

М. Порш каже на це: „Щоби давати відповідь на запитання, треба мати від Ґенерального Секретаріяту доручення і протоколи його засідань, а Ґенеральний Секретаріят не був попереджений, що буде інтерпеляція до нього і писаних матеріялів ґенеральні секретарі зі собою не взяли.

М. Балабанов признає, що його і Тьомкіна доклади не були як слід обґрунтовані, але радить уважати їх за доклади і обговорити їх.

Після нього виступає представник УСД Е. Неронович. Він каже: „Досить уже обминати питання про відношення до правительства Народніх Комісарів, як це робилося досі. Питання стоїть руба і треба вже на нього відповісти. Правительство Народніх Комісарів є в Великоросії реальною величиною і пізно про нього тепер казати, що воно „так зване правительство", як висловився Балабанов. Заплутану імперіялістами справу з владою та миром починає розвязувати сам фронт. І з огляду на таку позицію фронту „Раду Народніх Комісарів" починають визнавати і „так звані" союзники.

„Рада Народніх Комісарів", — це справжнє правительство Великоросії, — далеко реальніше, ніж те проектоване, яке мало скластися з федерації таких мітичних величин, як республики Дін, Кубань, Кавказ і інші та позбавлені реальної й політичної ваги ріжні армійські комітети. Отже й нам треба як найшвидше ввійти в зносини з „Радою Народніх Комісарів". Всеукраїнська Рада військових депутатів уже обміркувала цю справу і приняла таку постанову:

„Визнаючи, що Центральна Рада своїм універсалом стала на шлях задоволення широких соціяльно-політичних потреб української демократії, Всеукраїнська Рада Військових Депутатів постановляє: 1) домагатися, щоби Ґенеральний Секретаріят негайно приступив до переведення в життя усіх намічених у тому універсалі соціяльно політичних реформ; 2) *в справі наближення мира Центральна Рада повинна через Ґенеральний Секретаріят порозумітися з Народніми Комісарами* та демократіями Росії, що згідні негайно розпочати мирові переговори, і приступити заразже до розвязання справ загально демократичного мира".

„Всеукраїнська Рада Військових Депутатів уважає, що порозуміння Центральної Ради з Радою Народніх Комісарів цілком можливе, крім хіба пункту, що Рада Народніх Комісарів бажає бути правительством всеросійським, тоді як ми вважаємо його тільки правительством Великоросії".

Можна тільки дивуватися з приводу наївности Нероновича, якому здавалося, що таке домагання Ради Народніх Комісарів не має особливої ваги і що з нею можна буде українському урядові дійти до порозуміння.

Член жидівської соціялістичної партії (Серп), Хургін зовсім справедливо зазначив: від дипльоматичного признання Малою Радою Народніх Комісарів нічого не міняється. Ми питаємо, які заходи гадає вжити Мала Рада і Ґенеральний Секретаріят щодо переговорів Криленка про перемиря. Мовчання Центральної Ради, яка тепер є найавторитетнішою організацією не тільки на Україні, а навіть в цілій Росії, в такій важній справі, як справа перемиря, недопустиме.

М. Порш, як член УСД каже, що позиція Ґенерального Секретаріяту в справі мира лишається тою самою, що була досі і запитує зі свого боку, як ставляться неукраїнські партії до організування центральної влади. Як ініціятори, — каже він, — ви повинні подати нам свою певну в цій справі постанову і на тлі її дати нам, українцям, можливість розвинути дебати і сконсолідувати партійні думки. Владу Народніх Комісарів з кождим днем признають численніші кола людности та організації і важно знати, як з цим числяться неукраїнські партії, а зокрема марксісти.

Представник жидівської партії Поалей-Ціон, Шац сказав: „Треба в резолюції зазначити, що тільки інше соціялістичне правительство, а не більшовики зможе заключити гідний Росії мир".

Нарешті фракції російських соціял-демократів (меншовиків), Бунду та обєднана жидівська соціялдемократія, поставили такі запитання до Ґенерального Секретаріяту: 1) що зробив Ґенеральний Секретаріят для утворення центральної влади згідно з постановою Малої Ради; 2) як ставиться Ґенеральний Секретаріят до переговорів головнокомандуючого Криленка про перемиря?

(Продовження буде.)

ростає т. зв. коліровий капіталізм, що „підірве силу і значіння старокапіталістичних країв“, що знов відібється відємно на робітничій клясі та загострить клясові антаґонізми і спричинить неминучий конфлікт. На такій канві соціяльних відносин у світі підпали змінам і політичні умовини. Капіталістична державна машина росте сильно і рівнорядно з тим зміняється „психольоґія посідаючих кляс“, які втратили вже „всякий ляк перед міжнароднім пролетаріятом і з дефензивних позицій перейшли до офензивних“. Доказом на те фашизм, мілітаризація суспільного життя, зріст реакції, яку репрезентують між іншим теперішні уряди Франції та Анґлії. Одначе поминаючи це все найбільшим лихом у сучасний момент є „ривалізація капіталістичних держав Европи за здобуття ринків“ а передовсім за опанування нафтової продукції. Ця ривалізація доведе до нової братовбийчої війни.

Якеж завдання зорганізованого пролетаріяту в такій ситуації? — Боротьба проти підготовлюваних нових авантюр. Ті авантюри, цю воєнну загрозу може усунути тільки пролетаріят, тільки він може зробити війну неістнуючою. А це стане можливим, коли „побідить соціялізм“. Колиж це станеться? — Тоді, як пролетаріят поведе „безоглядну боротьбу проти всіх форм капіталістичного ладу“. На те „потрібна консолідація пролетарських сил, потрібне тісне обєднання пролетаріяту“. Чомуж у такому випадку УСДП не вступає до жадного інтернаціоналу? — Тому, що „кляса пролетаріяту розбита“ на два ворожі табори — два інтернаціонали, що взаїмно себе поборюють“. До того оба вони, на думку УСДП, ведуть хибну політику. Бо комуністичний інтернаціонал, не піддаючи навіть під дискусію таких питань як еволюція чи революція при добуванні влади пролетаріятом, хотів підчинити під свої накази пролетаріят цілого світа. Та це йому не вдалося і нині всі комуністичні партії порозбивані, а весь комунізм як такий точить фракційна боротьба. Впливи Комінтерну перенеслися між поневолені народи кольоній та півкольоній і там витворився наслідком того тип т. зв. націоналкомунізму, що унаглядняв себе найяскравіше в Китаю. Комінтерн програв і признав на VI. конгресі свою поразку, приймаючи т. зв. мінімальну програму. Вона полягає на тому, що Комінтерн, визнаючи стабілізацію капіталізму, не рахує вже на безпосередню реалізацію диктатури пролетаріяту в світі дорогою прямих революцій, але рахує на міжнародні конфлікти, з яких посередньо мають вибухати революції для реалізації комдиктатури. Невдатною є і політика II. інтернаціоналу, дарма, що він з кожним роком чим раз більше і радикальніше зриває з реформістичними ухилами, і дарма, що перевів багато корисних ідеольоґічних змін у своїй програмі.

Виходить, що для УСДП справа представляється доволі безвиглядно, бо не має куди причалити, щоби заманіфестувати міжнародню солідарність пролетаріяту. Це становище тим безвиглядніше, що й „український пролетаріят не підготований“ до сучасного моменту. Він „розбитий, знівечений“ і його „голос не має ніякого значіння“. Якийже вихід для нього і для УСДП? — Невже вона витворить щось позитивне, щось реальне і сильне в тому змальованому не тільки льокальному, але й загальносвітовому соціялістичному лихолітті? Невже вона усуне ворогування між обома інтернаціоналами, щоби таким чином приготовити там місце і для себе? В те треба щонайменше дуже сумніватися.

Але треба признати, що УСДП крім теоретичних міркувань має у своїх резолюціях і програму конкретної праці на найближчому собі терені. Ця програма зводиться до таких точок: 1) гуртувати розбиті і роздроблені сили українського пролетаріяту **міст і сіл** в одноцілу здисципліновану політичну партію; 2) повести енергійну працю серед українського пролетаріяту в напрямі його клясового освідомлення в дусі міжнародньої соціялістичної ідеї; 3) приєднати свої зорганізовані сили до табору міжнародного пролетаріяту (тільки не знати до якого, коли оба істнуючі для УСДП не годяться), для спільної боротьби за повалення капіталістичного ладу; 4) повести безпощадну боротьбу проти фашистівських спроб, за оборону демократії і робітничих верств; 5) вести боротьбу проти воєнних приготувань, головно проти інтервенційних спроб проти Радянської України. Обстоючи принціп самостійної, соціялістичної, соборної української республики, не погоджуючися з централістичними зусиллями Москви, український пролетаріят мусить стояти в обороні Радянської України, вважаючи, що її упадок погрожує поворотом до влади чорної реакції, яка не побоїться вернути до давних царських метод супроти українського народу.

Ось і всі політичні постанови УСДП. Вони, як бачимо, політично не надто прозорі і не дуже переконуючі, коли зважити, що УСДП є соціялістичною партією українського пролетаріяту.

Дещо відмінно оцінює сучасний момент резолюція спорідненої з УСДП Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії з Великої України на еміґрації (УСДРП). Ця резолюція ясніша і ставить справу різко та недвозначно. Вона стверджує перш за все не тільки зростання і стабілізацію капіталізму на Заході, але й „невпинне зростання світового пролетаріяту та сил демократії взагалі“. Ствердивши далі істнування великих міжнародніх суперечностей взагалі, автори резолюції подають, що ті суперечности помітні і в відношенні до европейського сходу, що тільки сприяє дальшому істнуванню більшовицької влади. Аналізуючи політику компартії в СРСР резолюція каже, що ця політика має виразний „мілітаристичний характер“, а „червоний мілітаризм“ є такою самою перешкодою мира як і буржуазний. Партія вважає теперішню комуністичну владу на Україні окупаційною, а цілий її режім „кольоніяльною експльоатацією українських трудящих мас“. Не зважаючи на кличі про індустріялізацію України, окупаційна влада фактично аграризує Україну, бо „в згоді зі своєю централістичною традицією скупчує всі найважніші галузі продукції на території Росії (цукрова промисловість, залізна індустрія, електростації, текстильний промисл і т. д.), через що селянська Україна гостро відчуває аграрне перенаселення“. Наслідком таких відносин положення українського робітництва дуже невідрадне, а „постійна господарська кріза приводить робітничі маси до пасивности супроти всесильної диктатури комуністичної бюрократії в радах, профсоюзах, в кооперативних орґанізаціях і т. д.“ Натомісць можна на Україні ствердити „факт зростання політичної активности українського селянства“. Ціла та резолюція кінчається такими точками наміченої конкретної праці:

1) Стоячи непохитно на позиції VI. конґресу партії — боротьби за народоправство — українська соціял-демократія повинна й надалі боротися за відбудову Української Незалежної Демократичної Республики; 2) З огляду на великі завдання, які стоять перед українським робітництвом, українська соціял-демократія в своїй діяльности повинна звертати особливу увагу на організацію трудящих мас на Україні під прапором УСДРП для здобуття і забезпечення соціяльних та політичних прав демократичної України; 3) З уваги на особливі соціяльно-політичні умови на Україні, зокрема з огляду на зростаючу політичну активність українського селянства, українська соціял-демократія в залежности від обставин може в кожному окремому випадку на підставі спеціяльної постанови Центрального Комітету партії або Закордонної Делеґації за згодою Ц. К., брати участь у співробітництві з іншими українськими соціялістичними та **демократичними партіями** й угрупованнями в обороні соціяльних і політичних інтересів українського робітництва й селянства та всього українського народу; 4) **Висловлюючись проти вмішування чужих імперіялістичних сил до внутрішніх справ України,** українська соціял-демократія повинна й надалі, з якнайбільшою енерґією інформувати соціялістичні й робітничі організації світа про дійсний стан на Україні, а з другого боку вести українські маси до організації своїх сил з метою створення дійсних підвалин для власного незалежного істнування.

З наведеного бачимо, що в УСДРП всі злободневні справи поставлені ясно та недвозначно. Вона допускає і співпрацю з іншими навіть демократичними політичними українськими партіями, від чого відпекується зовсім УСДП. Очевидно, що деякі впадаючі в вічі ріжниці між резолюціями обох партій стануть дуже зрозумілими, коли зважимо, що УСДП має ділати на нашій території в Польщі, а еміґрантська УСДРП має за завдання ділати на території теперішньої Радянської України.

Міжнародні педагогічні зїзди в 1929. р.

Літом цього року відбудеться ціла низка міжнародніх педагогічних зїздів, серед яких згадаю тут такі:

1) Пяту міжнародню конференцію нового виховання, яка має відбутися в Гельсінгері (в Данії) від 8. до 21. серпня ц. р. Головна тема цієї конференції є індивідуальна психольоґія та нові шкільні основи. Підчас конференції відбудеться декілька курсів, які охоплять такі теми: психольоґія нового виховання, фільософія нового виховання, нові школи в чинности, нові напрями в мистецькім вихованні, дитина й релігія, виховання учителів нових шкіл, індивідуальна психольоґія й типи, Дальтонський плян, метода Декролі, метода Вінетки, виховання дорослих, виховання батьків і т. п.

2) Девятий Міжнародній Психольоґічний Конгрес відбудеться в серпні ц. р. в Сполучених Державах Півн. Америки в м. Newhaven (Connecticut).

3) Третій Конгрес Міжнародньої Федерації учительських спілок, який має відбутися в Женеві від 25-го липня по 4. серпня ц. р. В сучасний момент ця Федерація обєднує учительство 63-ох держав. Метою конґресу є обєднання просвітньої справи, підготовка грунту до зближення та приязного обміну науковими й взагалі духовими цінностями в інтересах усіх народів.

4) Міжнародній Конгрес учителів середніх шкіл має відбутися в Голяндії. Конгрес присвячується питанням жіночої освіти та морального виховання.

5) Світовий народньо-просвітний конґрес, який відбудеться в серпні ц. р. з м. Кембріджі (в Анґлії). Про цей конгрес вже була згадка в статті М. Галушинського (див. ч. 6. „Діла“ за ц. р.).

Всі ці міжнародні зїзди ставлять у програму своїх занять питання актуального значіння, питання, які мають надзвичайну вагу також для нашої школи й для нашої просвітної діяльности серед дорослих. Отже слід побажати, щоби наші центральні учительські та культурно-просвітні організації взяли посильну участь в цих зїздах.

Ст. Сірополко.

Український університет у Львові.

Дня 25. січня на засіданні бюджетової комісії в голосуванні над бюджетом міністерства освіти приняли на внесення ППС. суму 110·000 зол. на вступні орґанізаційні видатки на український університет у Львові.

—o—

За скреслення субвенції для „Сільського Господаря“.

Дня 25. січня підчас третього читання бюджету мін-ства хліборобства на сойм. бюджетовій комісії пос. Камінський (ББ) поставив внесення на скреслення суми 158 тисяч зол., призначених для „Сільського Господаря“ у Львові. Пос. Блендовський (також ББ) закинув при цьому соціялістам, що коли допустили до ухвалення внесення в II. читанні, тимсамим піддержали господарський націоналізм. На це пос. **Хруцький** викликнув під адресою санації: „Ви гірші, ніж ендеки!“ В голосуванні внесення пос. Камінського впало.

—o—

Самоврядування м. Львова.

Соймова адміністраційна комісія радила 25. січня в справі т. зв. малих самоврядних законів. Представник „Визволеня“ пос. Путек вказав на недомогання самоврядувань у Львові та Кракові. Бесідник предложив, щоби вибрати спец. самоврядну підкомісію з 7 членів, яка має розглянути зголошені в самовряд. справах внесення й інтерпеляції та занятися господаркою поодиноких самоврядувань. Комісія має скінчити праці до 14 днів. Заг. дискусія над справою малих самовр. законів зачнеться у вівторок. Підчас дискусії зясує становище уряду в справі сойм. самоврядних проектів нач. самовр. департаменту мін-ства вн. справ Стшелецький.

Обмеження прав українського населення.

Між польськими партіями в соймі і поза соймом прийшло до порозуміння в справі самоврядування у Львові та Кракові. Напрямною порозуміння є обмеження прав українського населення у Львові та жидівського в Кракові. Доказом порозуміння є, що на найбл. засідання сойм. адм. комісії запросив през. комісії пос. Полякевич у характері експертів представників Союзу Польських Міст. Союз цей давно вже виготовив меморіял, а наскільки справа торкається Львова й Кракова, то в згаданих тенденціях.

—o—

Пос. Бирка зрікається презесури бюджетової комісії?

Образився на марш. Дашинського.

Марш. сойму Дашинський вислав до пос. Бирки листа, в якім просить його скоро покінчити праці бюдж. комісії та виготовити звіт. У найбл. понеділок сойм зачинає 10-денну дискусію над бюдж. прелімінарем на 1929-30 р. Речинець цей годі буде додержати з причини повільної праці комісії. Предс. Бирка відчитав листа марш. Дашинського на засіданні бюдж. комісії та сказав, що часть листа вважає натяком на його особу, тому презесуру комісії зложить до диспозиції маршалка сойму. Про свою постанову повідомить за кілька днів.

—o—

Німеччина ратифікує пакт Кельоґа.

Державна Рада Німеччини приняла проєкт закона, що ратифікує Кельоґів пакт. Закон переслали райхстаґові.

—o—

Залізнича катастрофа.

Дня 23. січня товаровий поїзд у переїзді стацією Ягольниця (Тернопільщина) вїхав на шини, заставлені тягаровими ваґонами. Наслідком того розбився ваґон тютюну, ушкодилися два інші ваґони з тютюном і вискочило зі шин 8 ваґонів і льокомотива. Машиніст поїзду Мик. Яґелович, ранений, помер у шпиталі.

Вільгельм II. у ролі історика.

Німецький цісар на вигнанні сильно нудьгує. Садоводство, яке заступило йому професію імператора, не задовольняє його. Рожі, які він залюбки плекає, мусять зачасто нагадувати йому терня життя. І тому Вільгельм II. став письменником. Списувати свої спомини стало після війни модою, недугою, а навіть добрим заробітком. Гонорарі, які платила Вільгельмові II. американська преса мусіли заохотити його до пера.

Саме вийшов третій том його споминів п. з. „Мої предки". У першім „Події та постаті" дав він малюнок свого панування, у другім „З мого життя" враження своєї молодости, а тепер прийшла черга на королівський рід, що видав його. Книжка вийшла точно в 10-ліття революції, що прогнала його до Голяндії і вона має ясноозначену мету, яку не важко відгадати: доказати, що лише монархія, і то така, яку уявляли собі предки Вільгельма II., може створити міцну державу.

Німецька преса передаючи деякі виривки з цієї книжки, на загал висловлюється про неї холодно, а навіть признається, що вона розчарувала тих, що сподівались найти у ній цілу низку особистих подробиць про батька кайзера та його рідню, ближчу та дальшу, подробиці в звязку з великими історичними подіями. Не є це історичний твір, ні справжні спомини. Вільгельм II. іде слідами старих пруських істориків, які стократно і з більшим талантом доказували величину Пруссії. Через усю книжку проходить одна думка, що кожний Гогенцолерн був виконавцем волі божої. Вільгельм II. освітлює з цього становища відомі факти і робить відповідні висновки.

Напр. Фридрих Великий був для Вільгельма затроєний „отрутою вольтеріянства", — Прусія за Фридриха нижча, як за Вільгельма, а Єна попросту це звичайна кара божа. Австрії докоряє Вільгельм, що їй забаглось у 1804 р. цісарства, а пізніше, що вона не вміла викресати з Мадярщини німецького патріотизму потрібного німцям для їхніх дальших великодержавних цілей. Дуже наївно виглядають усі ті місця, де Вільгельм II. хоче обмазати вартість Бісмарка, кажучи, що він не мав „відчуття звязку між ріжними справами", а зате Фридрих III. зрозумів дуже добре „східну проблему".

У книжці нема ніяких спостережень інтимного характеру. Відношення Вільгельма до його батька, яке не було ніколи тепле, змальоване в тоні офіціяльно-сердечної пошани. Всі королівські достойники прикрашені весь час офіціяльними титулами „маєстатів". Дрібні анекдоти, досить безбарвні, вилинялі характеристики, що нагадують старі музейні портрети позретикані рефлексіями вічно на ту саму тему: що може зробити сила могутньої монархії. У порівнанні з усіма засобами дипльоматії та демократичними формами ладу, вона, на думку Вільгельма II., є єдиною дійсною силою. Що ця сила доказала, всі ми бачили. Вона завела Вільгельма II. туди, де він нині. Аж до таких споминів, що потверджують ті історичні події, які змели його з престола.

Хто хоче прирівняти справжнього володаря з його карикатурою, може взяти спомини Наполеона писані на самотнім далекім острові і теперішні книжки Вільгельма II., що як не як, а таки живе як князь.

З Музичного Інституту ім. Лисенка в Самборі.

(Вистава „Циганського Барона".)

Музичний Інститут ім. Лисенка в Самборі може сміло повеличатися виставою „Циганського Барона", яку дав 17. ц. м. Це гарна подія в житті Інституту. Про запрошених п. С. Стадникову і п. Рубчака зайве й писати, бо вони відомі особистости нашого театрального життя. П. Рубчака в ролі торговця Кальмана Жупана знає чи не кожне містечко Галичини і Закарпаття. Ця роля, як і кільканацять інших креованих ним, невіддільно звязані з його акторською карієрою.

Вечір, який пройшов симпатично від початку до кінця, зазначився передовсім виступом старших громадян, а саме: п. радн. інж. Ю. Ніжанковського (в ролі графа Гомоная) і п. радн. Петровського (в ролі Конте Карнеро, комісаря моральности). Їх виступ був сензацією дня в Самборі. З їх виступом зросла повага і гармонійність дії. Незвичайно симпатично представився адв. д-р Кіціла в ролі Шандора Барічкая. Зпоміж решти виступаючих належить вирізнити п. Баричеву, п-ну Коберську і п-ну Стечкевичівну. Побажати би, щоб сила і краса голосу п-ни Стечкевичівної повели її на велику сцену: бо прикмети голосу у неї незвичайні. Бурю оплесків зібрало заслужено двоє танцюристів: пп. Маланіївна і Менцінський; ентузіязм публики примусив їх повторити танець. — Артистичний провід вистави лежав у руках диригента п. проф. Я. Барнича, в якого заслугу треба й вписати музичну частину вистави.

Д-р В. Б.

НОВИНКИ

— **Фотограф Жнушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Колядки і щедрівки в Преображенській церкві** співатиме на загальне бажання відомий успенський хор під управою д-ра Неділки **в неділю, дня 27. січня ц. р.** в год. 12-ій вполудне з доходом на „Рідну Школу". В репертуар увійдуть між іншими й нові, досі ще у Львові не співані, колядки і щедрівки з Великої України, а закінчить велика різдвяна псальма Миколи Лисенка.

— **На пресовий фонд „Діла"** зложила управа фабрики цукорків „Фортуна Нова" у Львові 150 золотих.

— **Все свіжі вломи.** На вул. Янівській чотирьох професійних вломників Й. Лещинський, Т. Домбровський, Й. Луковський і А. Солтис не мало щастя при „очистці" мануфактурної крамниці, бо всі попали в руки поліції. Зате їх товариші у крамниці на вул. Шпитальній 4. набрали в тім самім часі всякої жіночої гардероби на 10.000 зол.

— **Отже не німецькі чи більшовицькі гроші?** З „Газет-и Львовск-ої" (ч. 21 з 25. ц. м.) довідуємося, що український орган у французькій мові „L' Ukraine Nouvelle", який виходить у Парижі, субвенціонує замериканізований український міліонер п. Смук. Принайменше раз не пишуть ні про німецькі марки ні про більшовицькі карбованці...

— **Ідилля.** „Дзеннік Львовскі" в замітці п. з. „Мають доволі підюджування й ненависти" захоплюється тим, що в Щуровичах, радехівського пов., місцевий греко-кат. парох о. Плешкевич виголосив на запрошення лат. пароха Вітека проповідь в місцевому костелі на латинський новий рік — по польськи. За це кс. Вітек зреванжувався так, що на другий день наших Різдвяних Свят виголосив проповідь — у церкві (не сказано, в якій мові). Справді: ідилля...

— **Троє дітей удушилося в димі.** Робітник Петро Дашковський у Підбірцях біля Львова дня 23. січня ц. р. лишив без опіки двоє своїх дітей, 3-літнього Йосифа і 1-літнього Володимира та однолітнього хлопця свого шваґра Накницького. Діти запалили дідуха, що лежав в хаті і всі троє в димі подушилися. Трьохлітній Йосиф видно хотів рятуватися, бо відломав деревляну клямку від дверей та не міг їх отворити. Потім поукладав своїх братчиків на лавці і сам на них ліг. Цікаве, що сестра Дашковської, що мешкає по другім боці, лише через сіни, не чула крику дітей.

— **Податок за собаки.** Хто має у Львові собаки, тому пригадує маґістрат, що значки-нашийники за 1928 р. важні лише до 15. лютого 1929 р. Від громадського податку вільна лише одна ланцюгова собака; за другу треба платити 10 зол., за третю 20 зол. За інші собаки така такса: перш 20 зол., друга 40 зол., третя 60 зол. Ловецькі собаки дорожчі на 50 проц. Податок треба платити за весь рік відразу, не пізніше як 15. лютого. Хто дістане в році нову собаку мусить зголосити її та оплатити до 14 днів. Від 16. лютого ц. р. собак без нових значків будуть ловити живолупи без милосердя.

— **Дивна каріера.** Львівська „Рада" в своїм останнім числі з 27. січня у статейці „Герої неправди" спростовує вістку львівської „Правди" про „масові арешти шумськістів на Великій Україні, головно галичан, за український націоналізм". При цій нагоді накидається на нашу недавню інформацію про „арештування в Харкові тернопільського комуніста Білого, що як відомо був засуджений польським судом на кару смерти, утік на Радянську Україну". „Ціла ця інформація — пише „Рада" — не мала в собі й стебла правди". А правдива виглядає так: „Білий є заступником директора Книжної Палати в Харкові"... Додаймо до цього тільки таку інформацію, що Білий є селянином і розуміється на веденні книгозбірні мабуть менш-більше так само, як уся редакція „Ради" на Марксі та соціольоґії. Бо ніхто не заперечить, що лекше водовозові стати царем, ніж малограмотному мати до діла з завідуванням книжками.

— **Ріжні вістки.** У Берліні помер визначний німецький пацифіст д-р Ґреллінґ, автор відомих книжок „Обвинувачую" і „Злочин". — В еспанськім історичнім інституті у Мадриті відкрили серед архівів урядову посвідку про перевезення тіла Колюмба до манастиря Картузів у Севілі. — Італійський уряд має намір заснувати в Празі великий цвинтар для 12.000 італійських вояків, що померли підчас війни в таборі полонених у Миловицях. — Европейська ґрипа замандрувала до Японії. У Токіо вмирає на неї по 30-кілька осіб денно. — На Креті відчули землетрус. — Зі славної американської вязниці Сінґ-Сінґ, звідки досі ніхто не втік, утікло трьох вязнів; тільки одного зловили. — В індійськім місті Пешшавар військовий летун підчас вправ з бомбами замісць скинути їх у розкладені щити на майдані влучив ними в вояків, не добачивши з висоти, що це люди; є 11 убитих. — Залізничий шлях у Румунії Клюї-Якобені якого від якогось часу не вживали, щез безслідно; з нього покрали не тільки шини та поперечниці, але й вагони.

— **Америка й алькоголь.** Вашинґтонський сенат голосував за новими 34 міл. дол. бюджету на вміцнення протиалькоголевого закону, крім принятих уже 13 міл. Одночасно делеґати Спол. Держав вели переговори з представниками канадійського уряду, щоби він ужив енерґійних засобів для спинення контрабанди алькоголю з Канади до Спол. Держав. Канадійський уряд відмовився інтервеніювати. Який клопіт має уряд зі „сухим режімом", видко хоча би з того, що в Ню Йорку розписали конкурс з нагородою 25.000 дол. за найкращий практичний проект: як здійснити закон про заборону продажі алькоголю. Цей конкурс мав надзвичайний успіх: на нього прийшло 22.000 проектів. Якщо між такою скількістю ідей жюрі не найде ніодної розумної, тоді — пропадай „сухий" режіме! Одночасно в Спол. Державах сильно гуляє ґрипа. Один льондонський часопис запримічує з цього приводу злобно, що нераз уже добра чарка доброго рому охоронила недного від ґрипи.

— **Европа платить довги.** Девять держав, з якими Злучені Держави увійшли в порозуміння щодо сплати довгів, заплатили свої піврічні рати в грудні. Вся сума цих рат 98.612.000 долярів, які заплатили: Англія, Бельгія, Чехословаччина, Естонія, Фінляндія, Угорщина, Латвія, Литва і Польща. Англія вже 6 літ платить Америці відсотки від свого довгу, а від трьох літ сплачує і довг. Досі вона заплатила 94,200.000 долярів, з яких на сплату довгів пішло тільки 27,000.000, а решта на заплату відсотків. Піврічна рата Бельгії виходить 1,250.000 долярів, Чехословаччина платить 1,500.000, Естонія 100.000, Фінляндія 183.460, Угорщина 39.773, Латвія 40.000, Литва 43.970 дол. Польща платить Злуч. Державам що пів року 1,250.000 долярів.

— **Старшина Кружка „Р. Ш." ім. Б. Грінченка** улаштовує в неділю, дня 3. лютого в 4-ій год. попол. в салях дівочої школи в забудованнях св. Юра просфору, на яку отсим має честь запросити ПТ. Українське Громадянство. — За Старшину Кружка: Ів. Калитяк, голова, Ів. Стевчак, секретар. 1332 1-2

— **З днем 1. березня (марта) 1929 р.** улаштовують СС. Василіянки 3-місячний курс крою і шиття білля і суконь. Також повідомляють, що всілякі замовлення, як шиття суконь, білля, церковні річи, вишивки, гафти і килимові вироби виконується солідно і дешево. Зголошення на курс і замовлення приймається устно і письменно в Управі СС. Василіянок при вул. Длугоша 17. Учениці курсу можуть мати також приміщення при інституті. 1333 1-3

БЛІДНИЦЮ нетокровність усуває ділає змінюючо, в дживдачі, посуджує апетит, наоц нашний середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малаґі. До набуття у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів фл. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforski, Tarnów.** 29—?
774

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Гуки, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, сітчацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

За направлення кривди.

В справі зльокавтованих державних службовиків.

Дня 5-го січня ц. р. відбули відпоручники Т-ва „Взаїмна Допомога" у Львові в складі пп. Дмитра Колісника, Миколи Керика, Миколи Андрейчука і Томи Гаврилова під проводом посла д-ра Степана Білика конференцію в Дирекції державних залізниць у Львові з президентом Дирекції п. Прантлем-Моравянським і директором Виділу д-ром Клодницьким у справі зльокавтованих залізничих службовиків. Оба репрезентанти Дирекції залізниць заявили згідно, що внесені службовиками подання є тепер під розглядом і будуть узглядновані в міру вільних місць, при чому відповідно до розпорядку міністерства комунікації в першу чергу будуть братися під увагу подання статових службовиків, як також тих, що оплачували провізійний фонд. Одначе з уваги на те, що таке становище Дирекції залізниць не вдоволяє вповні зльокавтованих службовиків, рішено скликати велике віче зльокавтованих і емеритів, на якому буде вибрана делеґація для безпосереднього видвигнення цієї справи перед міністерством комунікацій у Варшаві.

Ще про православний церковний собор.

(Пояснення ред. В. Островського.)

Прошу Хвальну Редакцію уділити місце на шпальтах „Діла" кільком моїм словам з приводу заяви п. посла Ів. Власовського.

Гадаю, що українське громадянство буде цілковито задоволене, довідавшись з листа п. посла Ів. Власовського, що українці ні в який спосіб не є причасні до проекту „предсоборного положення", уміщеного в ґазеті „За Свободу". Очевидно, мені уділено в цій справі помилкових інформацій.

Одначе вважаю за потрібне дати деякі пояснення до цього непорозуміння, яке п. посол Власовський чомусь поставив у лапках, покликуючись на слова зазначеної російської ґазети. Я особисто не можу вважати інформації цеї ґазети за такі неомильні, щоб брати їх без застереження. Слова: „доставленный нам сторонниками соборного строя" (проект) мають явно виминаючий характер. Хібаж ці слова цілковито виключають, що ці „сторонники соборного строя" могли бути з митрополитальної ради чи комісії? Коли вірити цим словам ґазети (на які покликається п. посол), то чому не вірити й словам про істнування якогось „синодального проекту", яким комісія не займалася та про який п. послові Власовському невідомо? І навпаки, коли ставиться під сумнів інформація про істнування „синодального проекту", то чому не беруться з застереженням слова, що уміщений у ґазеті „досконаліший" проект доставили „сторонники соборности"... з-поза митрополитальної ради чи комісії?

Отже виминаючі супроводні слова ґазети й змусили мене з більшим довірям поставитись до уділених мені інформацій, які, на жаль, і привели до згаданого непорозуміння.

В кожному разі, чинники, неприхильні до українського церковного руху, встигли вже й скласти свій проект і опублікувати його, очевидно, маючи на увазі відповідним способом підготовити загал і тим більше, що про працю комісії ще не чути. Тому-то мій розбір згаданого проекту „положення", помимо непорозуміння, здається не є зайвим.

З поважанням
В. Островський.

З судової салі.

За міліонові ошуканства.

В понеділок 21. січня ц. р. розпочалася перед львівським судом сензаційна розправа проти головного обв. д-ра *Кольніка* і пятьох його товаришів, причасних у голосній ошуканчій афері, яка покінчилась банкротством акційного „Банку Взаїмного Кредиту", гарбарні „Мазаґа" і принесла величезні стратиБанкові Госп. Краєвого (бо аж 600.000 долярів) та богатьом іншим фірмам і приватним особам. Розправі проводить надр. *Байорек*, обвинувачує прокур. *Гриневецький*. Ця голосна розправа протягнеться найменше 6 тижнів. Прокуратор покликав цілий ряд визначних свідків з фінансового і економічного світу. Тому-то на салі розправи можна побачити неодного директора банку, неодного економіста.

Головного справника цілої ошуканчої афери, д-ра *Кольніка*, обвинувачує прокуратор за злочин обману, спроневірення та лихву. Зноваж дир. „Банку Взаїмного Кредиту" *Левицького* і прокурента *Фенца* — за злочин недбальства й лихву, а *Пістенера*, власника гарбарні „Мазаґа" та директора цеї фірми *Векера* за рисковні інтереси і злочин недбальства.

Підклад голосної афери.

Обв. Кольнік почав свою карієру в 1923 р. у „Банку Польської Землі". Як ураловець цього банку продавав на власну руку чужим особам акції фірми Цегельського і „Польської Нафти", чим паразив банк на страту 20.000.000 мрп. За це його усунено з банку, але обв. Кольнік дістався небавком до „Банку Взаїмного Кредиту" і тут зєднав собі довіря дир. банку обв. Левицького так, що вже від 1924 р. почав провадити „каблевий інтерес", яким зарізав себе та привів банк до руїни. Цей „каблевий інтерес" полягав на тім, що банк продавав у Львові долярові переказа на Ню Йорк і платні в Ню Йорку по 20-ьох днях, але вони у хвилі їх продажі не мали ніякого покриття в Ню Йорку. З продажі цих долярових переказів отримував банк капітал, яким обертав протягом 20 днів і в цей спосіб тягнув з відсотків цього капіталу зиски для себе, а 20-го дня посилав телеґрафічно (каблем) покриття для долярових переказів. Обв. Кольнік продавав ці переказа на біржі, головно „Банкові Господарства Краєвого" й тому цей банк поніс по банкроті „Банку Взаїмного Кредиту" страту на 600.000 долярів. Дальше обв. Кольнік втягнув до своїх каблевих інтересів обв. Пістенера („Мазаґа"), уділюючи йому інвестиційних кредитів у заміну за виставлювання доляр. переказів під фірмою „Мазаґи", платних в Ню Йорку по 20-ьох днях, але без покриття. „Банк Взаїмного Кредиту" купував їх та виплачував золотими фірмі „Мазаґа", за винагородою 3 проц., а пів проц. для обв. Кольніка. І так велося обв. Кольнікові до 1925 р., до часу заломання курсу золотого, коли то за доляр платилося вже не 5.18 зол., але 6—9 зол. Тоді-то збанкротував „Банк Взаїмного Кредиту", бо мусів платити за долярові переказа по 20 днях більші квоти, ніж за них отримав. Банкротство „Банку Взаїмного Кредиту" потягнуло в першу чергу упадок фірми „Мазаґа" і принесло великі страти іншим банкам. Обв. Кольнік виявився небиляним „спеном" від уділювання позичок клієнтам, за які побирав лихварські відсотки (від деяких аж 10 відсотків місячно).

Зізнання обв. Кольніка.

По відчитанню обемистого акту обвинувачення (68 сторін машинового письма) зізнає обв. Кольнік уже пятий день. Своїми зізнаннями обтяжує всіх обвинувачених товаришів, головнож дир. Левицького, а себе виблює. Зізнає, що маніпуляції з долярови переказами відбувалися за згодою самого дир. Левицького і члена Надз. Ради д-ра Льоншара. За невдачі „каблевого інтересу" обвинувачує б. мін. Грабського, бо міністр у своїх комунікатах запевнював, що польський золотий після хвилевого заломання напевно в серпні 1925 р. осягне свій первісний парітет, себто доляр знова буде виносити 5.18 зол. Так не сталося і тому банк збанкротував.

В четвер 24. січня прийшло на салі розправи до цікавого інциденту. На салі прислухувався зізнанням обв. Кольніка один зі свідків, п. Козловський, якого предсідник мусів випросити з салі. В дальшому обв. Кольнік скидає вину за лихварські відсотки від позичок на дирекцію, тому, що вона уділювала тих позичок сама і що банк сам платив високі відсотки за льокації капіталів своїм вірителям.

Хід дальшої розправи подамо.

Літературний куток.

— Під фірмою „Творчість народів ССРР. почало московське „Госиздат" видання нової бібліотеки з метою зазнайомити російського читача з літературою всіх радянських республик. Вийшли вже переклади з вірменської та грузинської літератури, між ними поезії вірм. поетів Айкуні та Акопяна і оповідання грузина М. Джавахішвілі. У найближчій низці вийдуть Франко, Винниченко, Коцюбинський, Нечуй-Левицький, білоруси Чішка Гартни і Якуб Колас і жидівські новелісти Глязман і Райзен.

— У Харкові в вид-ві „Плужанин" вийшов переклад гумористичних оповідань відомого творця „Пригод Швейка" Ярослава Гасека п. з. „Солідне підприємство".

— Еспанська новелістка, минулорічна кандидатка на нагороду Нобля Пласідо Вальдес дістала за оповідання на 45 сторінок небувалий гонорар 20.000 зол.

— За 1929 р. признали літературну нагороду „Ґерга та Гавптмана" Гайнріхові Гавзен за його роман „Браквассер". Молодий автор, з професії моряк, має вже за собою цілу низку творів з морського життя. Нагороджений роман починається в Тампіко, де моряк Ґлен бере собі за жінку повію, добувши її „з дна життя", сподіваючись, що в рідній тихій землі, де дістав у спадщині ґрунт, зможе відродити її новим життям. Та природа має інколи непереможні закони: зусилля Ґлена надаремні. Уся книжка повна сильних акордів, різких, але гармонійно злитих — з намірами автора.

„Просвіта" — це єдинский найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

Нові книжки і видання.

Д-р Степан Шухевич: **Спомини з Української Галицької Армії (1918—1920).** Частина І. Від листопада 1918 до квітня 1919 року. Стор. 176, 16. Львів, 1929. Вид. „Червона Калина". Зміст: Розвал Австрії. Відгук листопадових подій в Одесі. Виїзд австрійських військ з Великої України. Українські установи в Підволочиськах. Галицький Уряд в Тернополі. Настрої в Тернополі. Начальна Команда У. Г. А. і її установи. IV. Бриґада та її орґанізація. На фронті в часі облоги Львова. Завішення зброї. Антантська місія. Весняні бої.

Ґен. Всеволод Петрів: **Спомини з часів української революції (1917—1921).** Частина II. Львів, 1928. Вид. „Червона Калина". Ст. 184, 16°.

The Historical Air Mail Catalogue. (Історія повітряної пошти і катальоґ марок). Published by K. Lisiuk Philatelic Co, Inc. New. York, 1929. Стор. 167 + оголошення, 8°. На зміст цієї люксусово виданої книжки знаною марочною фірмою українця К. Лисюка складаються праці: 1) Миколи Афонського „Про завоювання повітря" (стор. 4—67); 2) Генрі Ренуфа „Історія марок повітряної пошти" (стор. 68—85); К. Лисюка і Джона Нікліна „Катальоґ марок повітряної пошти й історичних коперт" (стор. 87—167). Книжка ілюстрована кількасот знимками. Ціна її: 2 доляри.

Найідеальніші автобуси світа!

Найславніші тягарові вози!

Вигода, сила, елястичність!

Типи 16-о, 20, 24, 30, 40 особові!

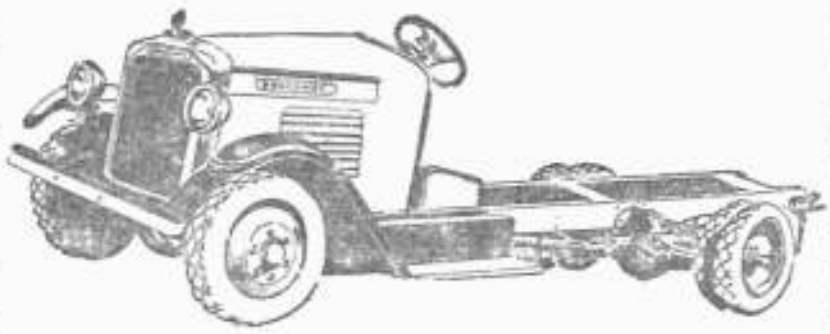

Ідеальне приноровлення до сповнювання вимог, які ставлять поодинокі галузі промислу!

BROCKWAY

Ґенер. Представ: „Hudsexway" Данціґ, Reitergasse 12-15.

ВІДДАМО кожному добру і певну егзистенцію без ніякого ризика. Письменні зголошення приймає за залученням почтового значка. Ер-Ка-Верк Мисловиці, Горішний Шлеськ. 1126 o—?

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОҐ всіх краєвих та закордонних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 7 8

ПОШУКУЮ концесії на розпродаж тоніки в відкритих начинях. Луговий Зелена Рогачка. 1336 1-1

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ МОНЕТИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото срібло плачу найвищі ціни. 5 132-?

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам ґаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 3—10

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 26-го, г. 7·30 веч. Веселий Вір" вся трупа артистів.

Неділя 27-го, г. 3·30 попол. „Ніч під Івана Купала".

Неділя 27-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі" (5 тий раз).

Великий Міський Театр:

Субота 26-го, г. 3·30 попол. „Галька".

Субота 26-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська пєса.

Неділя 27-го, г. 3·30 попол. „Мадам Батерфляй", виступ японської співачки Теіко Ківа (знижки).

Неділя 27-го, г. 7·30 веч. „Бровей", американська пєса.

Понеділок 28-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Арена жаху".
„Оаза": „Шпигуни".
„Палас": „Останні пари".
„Фатаморгана": „Призначення".

Громадяни! Поголосним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Леокадия Липинська, сирота по бл. п. о. Йосифі, сумлінім парохи в Осердові померла дня 14. січня 1929 по довгій і тяжкій недузі в 54 році життя в домі свого брата в Лещатині. В. І. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує у всіх трішних і жіночих недугах від 2—4

1238 при вул. Домагалічів 2. 5—6

Спеціяліст недуг черева, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 18—25

КОМПЛЕТ перша сорта 30Л. 28.

6 ложок, 6 вилок, 6 ножів і 6 кавових ложочок з хінського срібла. II-га сорта 25 зол.

у Б. ҐРИНБЕРҐА, Сикстуська 4. Тел. 59-27.

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (гір валової) 17—?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Союза Українок і Українська Бесіда відбудеться „Чайний Вечір" в суботу 26 о год. 8 вечером в салях Бесіди. 1324 2—1

Хто мав би які відомости про мого пок. брата Августина Бабія, старшину УГА, що в рр. 1918—1919 пробував на відтинку Рави Руської Жовкви, а після переходу за Збруч по погоджоним помер на Вел. Україні біля Летичева, — буде ласкавий подати посідані вістки, уваги, а навіть поголоски на мою адресу, щоби я міг віднайти могилу Покійного. Заздрічаюсь і часописи прошу передрукувати цю оповістку на що буду дуже зобовязаний. -р Я. Бабій, -б., зубний лікар у Львові, вул. Гетьманська 8. 1339 1-2

Річні Загальні Збори „Просвіти" у Львові-Богданівці, відбудуться в неділю 27. ц. м. о год. 1·30 в домі Читальні. На зборах крім звіту з діяльности і вибору нових органів буде зложений звіт з будови Народного Дому. П. Т. членів і прихильників просимо о живу участь 1335 1—1 **Виділ Читальні.**

Надзвичайні Загальні Збори філії Т-ва „Просвіта" в Колонії відбудуться дня 15. лютого 1929 о год. 12 в полудне в сали Народного Дому з таким денним порядком: 1) Вибір делегатів на Загальний Зїзд Головного Т-ва „Просвіта" у Львові. 2) Внески і запити. Колонія 22. січня 1929. Виділ філії Т-ва „Просвіта" в Колонії. 1338 1—1

Дня 10. лютого 1929 р. о год. 2-гій по полудни відбудуться в власних комнатах в Гвіздци I. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ва „Народний Дім в Гвіздци" з отсим денним порядком: 1) Відкриття зборів. 2) Вибір провідника зборів, який покличе двох секретарів. 3) Відчитання протоколу основних зборів. 4) Вибір голови, 8 членів Виділу і 4 заступників Виділу. 5) Вибір 3 членів і 2 заступників надзірної комісії. 6) Усталення 1-ної або більше українських часописей, в яких мають бути поміщувані оголошення товариства. 7) Внески і запити. Наколиб на тих зборах не явилося визначне статутом число членів, то о год. 3 поп. втім самім льокалі того самого дня і з тим самим порядком відбудуться другі Загальні Збори, яких рішення будуть правосильні без огляду на число присутних членів. За Комітет основників: Михайло Микетюк, управитель школи у Винограді.

ГРИБИ. Висилаю почтою за поглядатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг.) по 24 зол. за кільо, також повидла з чистих сливок з цукром бочідочка 5 кг. 17 зол.; правдива овеча бриндзя в 5 кг. бочідочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — Ф-ма М. Штуммер, Косів к. Коломиї. 1187 9—10

ПОМЕШКАННЯ скромне для академика вул. Моджелевської ч. 1 а, дівний партер, оглядати від 1-3 по пол. 1340 1-1

МОДНІ бранзолетки, також іншу бижутерію поручає дешево Домбровські - Розважевські, Львів (Готель Жоржа), Тел. 27—79. 2581 30-?

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩЕ

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає пробок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, пледи.

1092 11—13 ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ

Висилка детальчна грано з фабрики. РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО ЛЕШКІВ, п. Варяж (Сх. Галичина)

РАДІОАМАТОРИ! фірма „ЕХО" Львів, Сикстуська 24.

Телеф. 27—81.

відкриває відділ:

РАДІОВИИ, в якім продає як відбирачі так і радіоприлади та також акцесорія по найнижчих цінах і на догідних умовах.

1315 2—2

Радіотехніки дістануть РАБАТИ.

Набивання акумуляторів.
Виконуємо направи і перерібки апаратів на найновіші системи.

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІЧЕВСЬКА ч. 18.
В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ

При важніших запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.

2505 32—52

КОЛІНСЬКА ЦИКОРІЯ
і МІШАНКА
„КОЛІНКА"

„СТАР"
ФАБРИКА ДОМІШОК ДО КАВИ
Судова Вишня
сп. акц.

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ!

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР
ґрамофонових плит His Master Voice „Columbia" „Polydor" „Odeon" „Brunswick" і краєвих
1334 тільки 1—1
у найбільшій фірмі „Мельодія"
ЛЬВІВ, Коперника 5. Тел. 8—59.

РУТИНОВАНИЙ конципієнт з провінціональною практикою, д-р прав — прийме посаду у адвокат. — Зголошення прошу слати: Повітовий Союз Кооператив для Д-ра Б. в Станиславові, вул. Собіського. 1331 1-2

НА продаж 4 господарства, 7 морґове, два по 11 морґів і одно 20 морґове, всі з будинками, з інвентарем або без. — Ґандель — поваль, в Гартфельд п. Городок Ягайлонський. 1337 1—1

СТЕФАН ГУК в Орхівці пов. Скалат, уродж. 1899 р. приділений до 18-го полку піхоти уневажнює згублену військову книжочку, виставлену через ПКУ в Тернополі. 1329 1—1

ПЕРША ПОЛЬСЬКА ФАБРИКА ҐУМОВИХ ВИРОБІВ
„GLOBUS"
в ЛОДЗІ, вул. Пйотрковська 220. Тел. 7—96, 32—60

поручає:

Обув людову, спортову і люксусову з імпрегнованого полотна І-а з пришиваною ґумовою підошвою ґарантованої якости, всіх величин і довільних барв по зредукованих цінах.

Звертаємо увагу Ш. Клієнтелі на фабричний знак „GLOBUS" на підошвах.

УВАГА: Завдяки дальшій розбудові нашої фабрики, значно побільшили ми продукцію. Нагромадження достаточних запасів по причині, що удержували ми рух нашої фабрики через цілу зиму, дає нам змогу доставляти кожну кількість замовленої обуви.

Через приноровлювання найновіших винаходів, як також машин, які **в своїй якости та випробуваної видержливости,** неуступають під зглядом якости, краєвим і заграничним фірмам.

Запотребування просимо спрямовувати безпосередно до Фабричного Складу „GLOBUS", ЛЬВІВ, вул. Леґіонів ч. 27.

Поручаємо наші знаної марки ґумові запятки „Globus" і „Lux" як також **ґумові плити до направи кальошів і снігівців першорядної якости і по зредукованих цінах.**

1327 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 20 (11.361). Львів, вівторок 29. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“. Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

200.000 на підготовку?

Львів, 28. січня 1929.

Підчас третього читання бюджетового преліміняря в ділянці міністерства освіти на внесення пепесівців принято в бюджетовій комісії квоту 200 тисяч зол. (а не 110 тисяч, як подали суботніщі телеграми) на підготовку українського університету у Львові. Та підготовка в рямках мінімально признаної суми малаб обняти вступні орґанізаційні видатки. Коли на дві катедри фармацевтичної хемії й ботаніки признано 140 тисяч зол., то можемо уявити собі реальну вартість 200-тисячної квоти на вступні орґанізаційні видатки для заснування українського університету у Львові. Що можна підготовити, яку орґанізаційну працю перевести за 200 тисяч зол.? Хіба що польський сойм, розуміється — оскільки він істнуватиме в будуччині, на протязі найближчого півстоліття, щорічно на внесення пепесівців чи інших визнавців культурного розвитку не-польських народів вставлятиме в бюджет по 200 тисяч на підготовчо-орґанізаційну працю для реалізації одної з основних культурних вимог західної вітки українського народу.

Але не попереджуймо подій, не забуваймо, що ця ухвала розмірно дрібної, як не смішної, квоти на підготовку українського університету винесена тільки в бюджетовій комісії та що на пленум сойму вона може розвіятися, як дим. Але колиб ми навіть допустили, що ухвалена квота буде втримана в бюджеті, то чи з того факту можна робити які-небудь позитивні висновки в напрямі підготовки до заснування українського університету та ще у Львові? Безумовно ні. Чому? Бо тенденції пепесівців і взагалі польських демократичних партій, не зважаючи на скромність ухваленої в комісії квоти і тимсамим примусову повільність „вступних орґанізаційних кроків“, не мусять бути і звичайно не є тенденціями уряду. В попередніх бюджетах, починаючи від „гомінкого“ закону з 26. вересня 1922, також вставлювано невеличкі, кілька, а навіть кількадесятьтисячні квоти на вступну орґанізацію української високої школи, але з того й сліду немає. Основної ріжниці між давнішою і теперішньою поведінкою польських законодавців і виконавців, важко замітити. Тепер можна добачити хіба — так сказатиб — фірмову ріжницю. Давніше вставлювано кількадесять тисяч на підготовчу орґанізацію „Studium Ruthenum“ у Кракові, а тепер наміряється вставити 200 тисяч на підготовку українського університету у Львові.

Справа українського університету на західно-українській національній области є найболючішим питанням нашого культурного життя і нашого національного престіжу. Та справа тягнеться від яких 45 літ, від 30 літ находячись в гострій фазі. Цілі покоління української інтеліґенції перейшли через горнило боротьби за український університет, спопуляризувавши цю справу серед найширших народніх мас. Є це справді єдиний випадок у світі, що народні маси справу високої школи признали своєю власною, орґанічно нерозвільною справою. І всі змагання, всі заходи, вся праця для осягнення своєї святині науки — досі не дала ніяких позитивних вислітів. Всі наші зусилля були даремними. Вже нераз справа українського університету була близька здійснення, але в останній хвилі повалювали її політичні й культурні представники „братнього народу“.

Зайвим було би зупинятися над перипетіями університетського питання за часів Австрії і всіх дивоглядних аргументів проти його розвязки. Університетська справа має вже свою багату історію й ріжнородну літературу, ґазетними статтями починаючи і обемистими брошурами кінчаючи. Дивні перипетії переходила університетська справа й за часів Польщі. Чи треба згадувати тверду невідлучну постанову кол. міністра освіти Ратая заснувати український університет у Станиславові, або відомий вислів кол. мін. освіти проф. Поніковського-Поморського, що — мовляв — університет готовий, тільки „nikt się nie zgłasza“. Згодом прийшов закон з 26. вересня 1922 міжнародньо-зобовязуючого характеру з дволітнім речинцем для заснування українського університету, а потім політичні скоки Ст. Ґрабського з „Руською Студією“ в Кракові з метою скомпромітувати саму ідею української високої школи. Поруч з тим в останніх літах „актуальною“ була справа Української Господарської Академії, підтримуваної п. Голуком. Сьогодня цей „українофіл“ входить в склад уряду, а одночасно справа тієї академії перестала бути актуальною.

Заснування українського університету все більше відтягається, входить в сферу „поезії“, а українські наукові сили тиняються за кордоном або блукають розкинені по польських високих школах (у Кракові, Варшаві і Вильні). А найбільш симптоматичним для польської поведінки супроти нас є факт, що з моментом „розпочаття будови“ українського університету зліквідовано всі українські катедри на львівському університеті, вже тимсамим в значній мірі унеможливлюючи орґанізацію нашої високої школи. Польська тактика й поведінка в університетській справі та постійні перепони в творенні нашої святині науки (між іншим українських приватних високих шкіл) ніколи, без огляду на дальший розвиток подій, не змиє тієї плями, що гробокопателями українського університету є саме наші західні сусіди, декляматори високих кличів про згідливість, справедливість і братерство.

Серед російських комуністів не добре.

Деґрадація Бухаріна. — Ліквідація правих. — Арешти троцькістів.

В російській комуністичній партії, а зокрема в самих московських її верхах зле діється. Недавно усунено з провідного становища голови Комінтерну Бухаріна, що був там наслідником Зіновєва. Бухарін був головою Комінтерну далеко коротше від Зіновєва. Цілий політичний світ дуже зацікавився причинами такої деґрадації цього теоретика комунізму. Але довго їх не находив. Аж німецький комуністичний орган „Фольксвілле“ відхилив рубець заслони до тої таємничої події. Отже Бухарін був проти виключення з німецької компартії лідерів правої опозиції Тальгаймера і Брандлера, а крім того він мав як теоретик комунізму за великий вплив і повагу не тільки в Комінтерні, але й у всесоюзній комуністичній партії. Цього не міг стерпіти Сталін. І тому Бухарін покинув не тільки становище голови Комінтерну, але й відсунувся від участи в житті партії.

Історію з Бухаріном попередила нагінка на т. зв. *правих ухильників у партії. Теоретичним* чи ідеольогічним провідником правих був тим разом Фрумкін. Правих зліквідовано в Москві безпощадно. Їм повідбирано всі впливові становища в партії.

Тепер прийшла після ліквідації правих і Бухаріна черга на ліквідацію троцькістів. Деж вони там взялися, коли їх сильно ліквідували ще перед роком. Отже виявляється, що їх таки не зліквідували. Троцькісти мали свою орґанізацію, очевидно у підпіллю, та розвивали неабияку діяльність. Вона, по запевненням офіціяльних більшовицьких джерел, була дуже небезпечною для теперішніх правителів СРСР, бо мала мати навіть аспірації на переведення державного перевороту в СРСР.

В ночі з 23. на 24. січня переведено в Москві цілу низку арештувань і ревізій серед троцькістів. І це не поголоски, а факти, бо доносить про них телеграфічна більшовицька аґенція та описує їх більшовицька преса, телеграфують про них і московські кореспонденти заграничних ґазет. Отже в ночи з 23. на 24. січня арештовано в самій Москві 150 троцькістів. Минулого року, твердять комуністи, були троцькісти лише партійною опозицією, що йшла проти партійного політичного курсу. Цього року вони стали вже протирадянською орґанізацією, що працювала в підполлі, мала в своїх рядах навіть меншовиків та інших контрреволюціонерів і прямувала до державного перевороту. В часі ревізій найдено в арештованих багато обтяжуючого матеріялу, особливож усяких „протирадянських“ відозв та аґітаційних летучок. Всі вони були друковані у власній підпольній друкарні. Між арештованими є такі замітні особи: Мдівані (б. торговельний представник у Парижі), Панкратов (член Революційної Ради), Ґрінберг (член берлінського торговельного представництва), Воронскій (редактор „Красної Нови“, Василенко (командант ленінградського ДПУ), Ліфшіц (член париського торг. представництва) і Розенгольц (брат голови робітничо-селянської інспекції). Це все в одну ніч в самій Москві.

Та були арештування і на провінції: в Ленінграді, Харкові, Київі, Одесі та в інших більших містах. Між арештованими на провінції має бути також **Шумський.** Загально мали арештувати понад 400 троцькістів. Шумський, як відомо, з троцькізмом нічого спільного не має.

Виходить, що комуністи самі себе пожирають та винищують. А що з того вийде? Побачимо!

Хто кого дискредитує?

Огляд варшавської преси.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 25. січня 1929.

Лірично-драматичний роман поміж польським соймом і урядом не перестає бути головною (бо найлекшою) темою для ельокубрацій варшавських передовників. А серед способів схоплювання цієї теми постійно панує стара метода: доказати, що хтось когось дискредитує, — залежно від того, хто про це пише. „*Глос Правди*“ не каже в цій справі довго читачеві сумніватися: сам грімкий наголовок його передовиці (з 25. ц. м.) — „Повагу треба здобути!“ — аж кричить, що це лише сойм такий-такий і т. д. „Ґлос Правди“ ніяк не погоджується з поглядом учорашньої „*Жечпосполітої*“, що, мовляв

> усі доцеперішні зусилля сойму змагали до того, аби оминати конфлікти та вести пасивну тактику перечікування.

„Ґлос Правди“ старається доказати, що це саме сойм є стороною вічно атакуючою і що ця тактика сойму підриває йому симпатії в масах:

> ...чомуж не призадуматися, длячого в краю загальний голос лунає: досить соймування!

Ані трішки не боронячи саме нинішнього сойму з його складом і його тактикою, не можна теж підписатися разом з послом Томашкевичем (ББ) під тією статтею „Ґл. Пр.“, яка кінчається висновком, що

> причин ослаблення поваги сойму не слід шукати зовні,

бо хронічне паплюження сойму мусить мати вплив на формування настроїв такої неодноцілої і політично маловиробленої маси, як польське громадянство. Колиж автор має на увазі непослідовність і хиткість польських політичних угрупувань сойму, то правда по його стороні:

> шукати вам слід причини лиха у власному орґанізмі і лічити дбайливо, вперто, ...відповідно до недуги, яка вас підкошує...

Але ось берете в руку „*Роботніка*“ і довідуєтеся щось цілком інакше. Під наголовком „Історія з неймовірної події“ (з 25. ц. м.) читаємо кілька уваг на тему „відкомандірування“ посла Бурди з ББ до „Революційної Фракції ППС“. Автор замітки слушно пригадує, що чейже „Револ. Фракція“ на недавньому катовицькому конґресі станула на опозиційному до уряду становищі, так, що й мін. Морачевського, свого лідера й ідеольога, не визнала своїм представником у кабінеті. І тому „Роботнік“ справедливо дивується:

> Подумайте лише! Урядова партія (ББ) дає дозвіл свойому членові перемандрувати до ґрупи „опозиції“. Адже це ідилля! Либонь політична історія усіх народів не знає подібної розброюючої взаїмної ввічливости...!

Виринає питання: хто таким маневром, як урочисте прохання п. Бурди до управи клюбу ББ „дозволити“ йому перейти до ББС, сам „дозвіл“ і святочне „прощання“ його — хто такою історією дискредитує сойм?

Коли „*Курер Поранни*“ у передовій статті п. н. „Парляментарні попіси пана Тромпчинського“ (з 25. ц. м.) розяснює, як довбнею по голові, що вся опозиційна заїлість ендецького ватажка є по суті блефом, обрахованим не на повалення уряду,

тільки на добування партійних атутів, і що внесок на недовіря міністрові Царові

не є ніяким поважним опозиційним актом, лише яловою демагогічною маніфестацією, призначеною за вікна сойму і тому дальше осмішує і понижує парляментаризм —

то з цим твердженням санаційного органу можна погодитися, бо воно відповідає правді. Так само правді відповідає твердження ендецького „АБЦ“, що

щораз яскравіше виявляється співпраця лівиці з урядом. Однак це не перешкаджає цим партіям („Визволеню“ і ППС) виголошувати довгі й грімкі промови, які мають на меті лише приспати сторожкість своїх виборців.

Однак знову виринає питання: коли таким робом парляментарна опозиція є „нечесна з собою“, коли її тактикою є вічне „фальшпілерування“, вічна облуда, і коли вона дає лише неморальне видовище, яке справді дискредитує ідею парляментаризму, то чи заслуговує на виправдання друга сторона, що стоючи під стягом моральної санації використовує оті неморальні соймові чинники для лекшого правління?! Адже ніхто й із санаційного табору не заперечить, що не тільки на терені одного будинку при вулиці Вейській діються речі, які з моральною санацією далебі мало мають спільного. І тому не можна дивуватися і клерикально-реакційній „*Жечпосполітей*“, коли вона кидає важке обвинувачення санації:

...річ гідна уваги, що в добі міркувань на тему направи нашого устрою, коли та направа десь ще у мряці, за лісами й горами, то тимчасом псується навіть те, що було досіль добре зорґанізоване (інша річ, що того „добра“ було страшенне мало — прим. авт.) і що легковажить ся настрій і становище громадянства... Як сігнум наших часів виступає відсутність відповідальности за найближчу долю держави... Бо ніколи не відомо, хто саме є справником моральних потрясень в орґанізмі націй (очев. польської. — Прим. авт.).

Із зіставлення отих кількох голосів варшавської преси лише з одного й того самого дня, бачимо, що обі сторони, вишукуючі виновників дискредитації парляментаризму Польщі на основі випадків останніх днів — кажуть правду. Річ є лише в тім, що опозиційна преса мусить всетаки бути „делікатна“ й не може дозволити собі на такий ядерний стиль, яким користується напр. посол Мацкевіч у виленському „*Слові*“ („Соймова хроніка“, з 24. ц. м.):

...сойм, коли правив, був малий, нікчемний і крутійський, — нині, коли він поневіряний, він також малий, нікчемний і крутійський...

Характеристика ясна. Але які етичні та моральні арґументи можуть виправдати людину, яка свідомо нині залишається членом так ясно схарактеризованої установи, і яка на основі цієї приналежности носить титул, котрий має людині надавати моральний авторітет?! Хто кого тут дискредитує?!

І. Кедрин.

На парляментарній арені.

Виступи сен. Децикевича на сенатській бюджетовій комісії.

Підчас нарад над бюджетом президії Ради міністрів сенатор В. Децикевич забрав слово в звязку з великим кредитом, прелімінованим для комісії студій над усправненням **державної адміністрації.** Промовець висловив сумнів щодо доцільности цих видатків. Безумовно адміністраційний устрій має чимало хиб, однак його направа залежить не так від зміни устрою, скільки від зміни способу думання та поведінки влади й урядовців. Пора визволитися зпід манії всіляких новиків, що треба обовязково щось реформувати. Польський законодатний апарат є настільки „нервовий“, що ледве уряд виготовить закон чи декрет, а вже працює над новелею до нього, при чому ця новеля додає до хиб попереднього закону ще кілька нових. Тому хай і ця нова комісія не квапиться із своєю „діяльністю“.

При розгляді бюджету м-ства публичних робіт, сен. Децикевич вказав на нове значне побільшення **бюрократичного персоналу.** Прелімінар каже, що етат міністерства має бути збільшений на нових 40 урядовців і 2-ох нижчих функціонарів, а крім того проєктується збільшити персонал платний із т. зв. ділових видатків на 143 урядовців і 164 нижчих функціонарів. Таке велике збільшення видатків на бюрократію не стоїть у жадному відношенні до ділових видатків, які в цьогорічному бюджеті лише на 6 відс. більші від попереднього. Щодо інвестиційних видатків, то промовець звертає увагу на покривдження краю, заселеного українцями. З кредиту на **реґуляцію сплавних рік** на реґуляцію Висли призначено 65 відс., а на реґуляцію Сяну, Буга і Дністра лише 5 відс. У друкованому звіті з діяльности за час від 15. травня 1926 до 31. грудня 1927 р. сам уряд признав, що катастрофальна повінь в серпні 1927 висунула потребу зарахувати справу **реґуляції гірських потоків** у Східній Галичині до найбільш настирливих вимог у ділянці водних робіт. А проте у цьогорічному бюджеті нема й сліду, що уряд дійсно гадає зайнятися цією справою. На щастя чи нещастя у 1928 р. не було повені. — Величезне занедбання виявляє бюджет щодо публичних **меліораційних підприємств.** Вести ці роботи наказують старі краєві закони і уряд є обовязаний їх виконувати; під господарським оглядом вони мають першорядне значіння. Тимчасом кредити, вставлені під рубрику державний меліораційний фонд є такі невеличкі, що треба би 30 літ на покінчення найважніших робіт. (Промовець вичислює подрібно, які реґуляційні й меліораційні публичні роботи необхідні на етноґр. українських землях). **Щодо доріг і мостів** то погано сталося, що уряд зменшує на 25 відс. кредит на допомогу на втримання доріг у віданні самоврядування, та на 6 відс. допомоги на будову й перебудову мостів на самоврядних дорогах. Це відношення уряду до самоврядування є особливо болюче для українського населення, бо землі з українським населенням мають найгірші дороги й найпоганіші мости, понищені ще й від війни, а самоврядувачі установи у нас матеріяльно найбідніші. Населення нарікає теж на дорогові оплати (рогачки і т. д.), які справедливо вважає здебільша шиканою. Щодо **відбудови краю,** то до нині сотки тисяч українських селян живуть ще без даху над головою! Найпершим обовязком уряду є усунути ці страшні наслідки війни.

Справа продукції вина і меду.

На денному порядку засідання соймової скарбової комісії дня 23. січня ц. р. був м. ін. внесок Українського Клюбу в справі новелізації закону з дня 1. липня 1925 р. про оподаткування вина і меду. Внесок Українського Клюбу йшов у тому напрямку, щоби продукція овочевого вина в селянських господарствах була звільнена від ригористичних вимог закону, який жадає від продуцентів, щоби вони мали всілякі технічні прилади, щоби обовязково зголошували пляни поміщення, технічного поступування і т. п.; ці приписи унеможливлюють зовсім витворювання овочевого вина селянським населенням.

Внесок реферував посол Лянґер („Визволене“), по думці внеску Українського Клюбу. Репрезентант міністерства скарбу спротивився взагалі внескові в цілости. В дискусії забрав голос посол **д-р І. Блажкевич** і доказував, що приписане законом з дня 1. липня 1925 р. удержування відповідних технічних приладів, начинь, уладжень і т. п. може відноситися лише до фабрик овочевих вин, ведених промисловим способом, одначе не може відноситися до продукції овочевого вина селянськими господарствами. Приноровлювання вимог з арт. II. закона з дня 1. липня 1925 р. унеможливлює взагалі домашній промисл витворювання овочевого вина і тому відносний закон треба новелізувати.

Внесок Українського Клюбу принято з тим, що обмежено скількість продукції не підпадаючої під ригористичні вимоги арт. II. тогож закону, до 500 літрів річно.

Засідання адміністраційної комісії.

На засіданні адміністраційної соймової комісії дня 22. січня 1929 р. проголосовано внесок посла Целевича в справі висказання предсідникові комісії послові Полякевичеві недовіря з приводу чинної зневаги посла Сергія Хрущкого. За внеском посла Целевича голосувало тільки 3-ох українських послів. Опісля посол Вол. Целевич реферував внесок посла Сенюка і товаришів з клюбу Сельроба в справі вбивства орґанами державної поліції Андрія Ткачика, селянина села Вишевичі, громади Пинковичі, пов. Пінського. Пос. Целевич в свойому рефераті представив дійсний стан справи, а опісля підчеркнув, що щораз частіше приходиться соймові розглядати зловживання зброєю орґанів державної поліції. Справу поступування орґанів

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Українська Центральна Рада і справа миру.

(Продовження.)

Відповідь на ці запити Ґенеральний Секретаріят мав дати на найближчому засіданні Малої Ради, у вівторок 21. листопада. Одначе в міжчасі наступила нова дуже важна подія.

В понеділок 20. листопада одержано телеґраму від затвердженого Центральною Радою головнокомандуючого румунським фронтом, ґенерала Щербачова про те, що він по згоді з румунським урядом заключає перемиря на румунському фронті і має розпочати з противником мирові переговори та просить Центральну Раду прислати на ці переговори також свого представника. Через цю телеґраму президія Центральної Ради рішила скликати надзвичайне засідання Малої Ради на вівторок 21. листопада на 1-шу годину дня. Членів Малої Ради було на цьому засіданні, не зважаючи на вагу справи, не дуже богато, зате на хорах (ґалерії) було повно публики.

Засідання відкрив голова Ради, професор Михайло Грушевський і повідомив присутніх про телеґраму головнокомандуючого румунським фронтом. На денному порядку засідання на першому місці стояли ріжні інтерпеляції неукраїнських фракцій до Ґенерального Секретаріяту, одначе Мала Рада більшістю голосів рішила ці інтерпеляції поставити на другому місці, а обговорити насамперед справу про перемиря.

Докладчиком в цій справі виступив український соціял-демократ Е. Неронович, який зазначив, що треба розріжняти мир і перемиря, бо коли перемиря є вже фактом, то мир ще лежить у будуччині. На думку доповідача треба подбати про те, щоби справа мира не була цілком у руках московського правительства Народніх Комісарів, а справу конче треба повернути так, щоби на чолі справи мира стояла Українська Республика. Коли Україна возьме в свої руки справу мира, то цим ми возьмемо на себе прероґативи (управнення) незалежної держави, але так і мусить бути. Цим ми тільки доведемо до кінця своє національне самоозначення. Таке становище ми повинні використати не для сепаратного миру, а повинні ввійти в порозуміння з союзними правительствами, щоб досягти миру на всіх фронтах. Навіть через голови союзних імперіялістичних правительств ми повинні звернутися до демократичних мас союзних держав і разом з ними досягнути бажаного демократичного мира. Ми не можемо казати: мир — і більше нічого. Через цей мир нам треба довершити суверенність нашого народу. З союзними імперіялістичними правительствами ми підемо говорити на те, щоби здобути собі ту трибуну, з якої на весь світ зможемо проголосити свої потреби і домагання.

Як бачимо з цеї промови, доповідач тримався того погляду, що доперва через активну участь у мирових переговорах Україна могла здобути цілковиту незалежність. Він зовсім нічого не згадував про те, що цю незалежність треба було з початку фактично сотворити. Далеко рішучішою була промова представника найбільшої в Центральній Раді фракції — фракції українських соціялістів-революціонерів, Миколи Чечеля.

Досі в Росії, — казав він, — нема того центрального правительства, яке моглоб заключити бажаний мир. На перемиря, яке заключають самі маси, нам прийдеться тільки дати свою згоду. *Та як же з самим миром? Тут очевидно нам прийдеться стати на позицію цілком незалежної держави. Не гаючися, ми повинні, здійснюючи свої державні права, вступити в мирові переговори, а не чекати, поки утвориться центральне правительство в Росії.*

Зовсім утопійні і нереальні погляди висловив представник української партії соціялістів-федералістів, Макар Кушнір. Він висловив думку, що Центральна Рада повинна справу мира взяти в свої руки, але повинна разом з цим зазначити, що вона мислить тільки про загальний мир, в заключенні якого повинні взяти участь демократії всеї Европи. Інакшого миру партія українських соціялістів-федералістів собі не уявляє.

Представник Бунду, жид Тьомкін та представник соціялістичної жидівської робітничої партії („Серп“), Шац заявили, що вони хотять наперед знати погляд на справу миру Ґенерального Секретаріяту, а вже тоді висловлять свою думку.

Ґенеральний секретар внутрішніх справ, Михайло Ткаченко, виступаючи як член фракції УСД, а не як член Ґенерального Секретаріяту, заявив, що не годиться з тими способами, якими більшовики взялися творити мир. Тепер, коли знищено ставку верховного головнокомандуючого, і фронти опинилися самотними, Центральна Рада повинна взяти в свої руки справу мира, бо покладатися на „Раду Народніх Комісарів“, яка досі не визнала української республики, не можна.

Після цього виступив знову представник жидівської робітничої партії Шац і сказав: Ставка румунського фронту визнає владу української Республики, і тому за всі вчинки цеї ставки Українська Республика повинна відповідати. Перемиря треба санкціонувати, це так, але *справи мира не може вирішувати частина російської держави.* З заяв УСД та УСР видно, що Мала Рада повернула на новий шлях. Вона хоче зробити Україну самостійною державою, поховавши разом з тим російську державу. Мала Рада цього не повинна робити. Для цього треба скликати Велику Раду. Ми хочемо, щоби Мала Рада заявила, що вона не хоче заключати миру для України коштом Росії.

(Продовження буде.)

поліції слід розслідити соймовою комісією, в склад якої увійшли би українські посли. Істнує дві правди. Одна правда, в яку вірить польське громадянство, і яка опирається на урядових звідомленнях, та друга правда, в яку вірить українське громадянство. Треба розслідити, котра правда є дійсно правдою, а не можна зробити лише вибором спеціяльної соймової комісії для прослідження цеї справи. Коли представник уряду заявив, що посол Сенюк не мав уповажнення від мешканців Вишевич видвигати цю справу, забрав голос посол д-р Біляк і в імени Українського Клюбу застерігся проти такого становища уряду. Адміністраційна комісія вирішила заждати з вирішенням справи аж до хвилі покінчення судового слідства.

Дня 25. січня 1929 р. радила адміністраційна комісія над внеском посла Новицького з клюбу „Визволене" в справі зновелізування розпорядку президента річипосполитої з дня 19. січня 1928 р. про організацію властей загальної адміністрації. А саме посол Новицький вносить, щоби знести всяку залежність шкільних властей і урядів і взагалі вчителів від органів політичної організації. Представник уряду заявився за удержанням цеї залежности в інтересі зєднання властей. В дискусії над цею справою пос. Целевич виголосив довшу промову, якої зміст передаємо.

Представник уряду — казав пос. Целевич — виголосив промову з ділянки теорії політичної адміністрації. Слушність своїх тверджень ілюстрував примірами з устрою Франції й Італії. На мою думку приміри ці не можна пристосовувати до польської держави. Не можемо забувати, що і Франція і Італія є одноцілими під національним оглядом державами і що там до недавнього часу не було зовсім горожан іншої народности. Всюди там, де є держави мішані щодо свого національного складу, наступив розділ шкільної адміністрації від політичної. Всі мішані щодо свого національного складу держави перевели унезалежнення шкільної влади від політичної. Тому Польща, як мішана щодо національного складу держава, повинна брати примір з Анґлії і Чехословаччини, а не Франції й Італії. Представник уряду пристосовує щодо постанов розпорядку президента звужуючу інтерпретацію. Виходить з його слів таке, що політична адміністрація не має ніякого впливу на шкільну адміністрацію. Але це тільки на засіданні соймової комісії пристосовується звужуючу інтерпретацію, бо в практиці і міністерство внутрішніх справ і власти політичні першої і другої інстанції і вкінці органи державної поліції пристосовують розширюючу інтерпретацію розпорядку. На ділі розпорядок президента віддав учителів української народности в повну залежність від органів державної поліції. В наших інтерпеляціях і на освітній комісії навели ми приклади, що органи державної поліції скваліфікували, як політичну протидержавну діяльність учителя-українця ведення ним курсу для неграмотних, устроєння аматорського представлення, чи заложення церковного хору. В часі виборів до сойму покликувалися інспектори на розпорядок президента і веліли учителям голосувати на „одинку". Наш Клюб достарчив також освітній комісії матеріяли про те, що на основі звідомлень органів державної поліції, переношено учителів на захід, а учителям приватних українських шкіл відбирано право навчання. Узалежнення учителів від політичної влади має один наслідок, а саме: переслідування учителів української народности, відтягнення їх від всякої громадянської праці та переношення їх на захід. З тих причин Український Клюб голосуватиме за внеском посла Новицького.

Опісля радила комісія над внеском Українського Клюбу в справі ухилення постанов арт. 45 і 50 розпорядку президента річипосполитої з дня 3. березня 1928 р. Від імени Українського Клюбу промовляв посол Целевич. Він в довшій промові представив, в який спосіб органи державної поліції накладають доразові карні накази на українське населення. Державна поліція користає зі свого права накладати доразові кари і зводить в той спосіб порахунки з українським населенням. Масові карні накази накладалося на тих громадян, які при виборах відважилися голосувати на українські листи. Тепер карні накази накладають органи державної поліції на тих українських громадян, які тримаються громадянської праці, чи то в читальні, чи в кооперативі, чи взагалі в українських установах.

Правда, проти доразового державного наказу можна внести спротив, одначе спротив потягає за собою таку тяганину для покараного, що він дуже часто, щоби мати спокій і не їздити до міста, платить наложену кару. Комісія не ухвалила внеску посла Целевича, а ухвалила резолюцію, взиваючу уряд, щоби право накладання доразових кар приділювано громадській самоуправі, а не органам державної поліції.

Дивогляди.

40-літнього священика кличуть перед поборову комісію.

Наша редакція дістає відпис цікавого документу. Староство в Зборові взиває дня 28. грудня 1928 р. „пописового о. Йосифа Кучкуду ур. 1889 р. у Поморянах, щоби дня 21. січня 1929 р. в 8-ій год. вранці явився перед поборовою комісією в Золочеві під загрозою карних наслідків, передбачених законом з 23. травня 1924. Дн. д. зак. ч. 61. поз. 609 про загальний обовязок військової служби".

Оригінальна інтерпретація.

У „Новій Зорі" з дня 27. січня передовиця п. з. „Про полеміку" кінчиться таким висногком: „Спаситель сказав справді, що Його Церква вічна, але не сказав, що вона мусить бути вічна якраз у Східній Галичині".

Як треба зізнавати?

Справоздання з 5-го дня розправи проти д-ра Кольніка і тов. у „Хвилі". Переслухують обвинуваченого п. Марка Курцера, банкового посередника і співвласника реальности.

„Предсідник: Зачнім від початку. В якому відношенні були ви до Банку Краєвого Господарства?

Обвинув.: Я не є промовцем...

Предс.: Я також не люблю промовців, бо вони можуть крутити. Тут річ у правді.

Обвин.: Сподіваюся, що буду говорити лише правду".

Є ріжні докази.

„Хвиля" поміщує статтю з Варшави на тему змагань атлетів у тамошньому цирку. Привід до неї дали ревеляції організатора всіх дотеперішніх циркових змагань Арнольда, який демаскує всю імпрезу, кажучи, що їхня управа розділила між змагунів ролі: хто має бути сильним, хто зручним, хто брутальним і хто в який день виходить переможцем. Переможці приноровлюються до присутньої публики: ипр. у суботу виграє жид, у неділю поляк. Жидівський змагун Пошоф, що має бути тренером „Макабі" у Франкфурті (якої там нема) може навіть і не є жидом. „Якщо подробиці про Пошофа — пише фейлетоніст „Хвилі" — виявились би правдивими, то ми мали би до діла з небувалим прилюдним скандалом. Уже перед роком кинули на Пошофа „наклеп", що він не жид. Тоді виступив він з прилюдною обороною, жидівські дєнчики оголошували якийсь зворушуючий лист його мами-жидівки, а наш герой мав відвідувати жидівські редакції, представляючи недвозначно корпус делікті..."

По широкому світі.

Чемберлен на зібранні в Бермінґгемі спростовує чутку, буцім-то його призначуть „пером". Він заявляє, що після 37-літньої праці в парляменті, не хоче зміняти своєї „вязниці" на палату льордів.

З Ню-Йорку повідомляють, що в республиці Гондурас підготовляється революція. Чужинці втікають.

Нанкінський уряд замовив в Анґлії чотири воєнні літаки.

Югославянський уряд припинив денник „Народні Вал", оснований Степаном Радічем.

Еспанський диктатор Прімо де Рівера поважно занедужав.

Уряд Болівії згодився вернути Параґваєві всіх полонених, які захопив підчас недавніх боїв на прикордонній смузі Чако.

Новий політичний процес.

Іван Вербицький та Василь Атаманчук знову перед судом присяглих.

В понеділок 28. січня 1929 р. починається вдруге розправа перед судом присяглих проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького, яких прокуратура обвинувачує за злочин убивства кур. Собінського по думці § 134, 135 к. з. Оба обвинувачені були вже засуджені на кару смерти, але Найвищий Суд у Варшаві зніс цей присуд і тому тепер відбудеться розправа проти обох обвинувачених наново. Процес розписано на 3 тижні. Вступ на салю розправ лише за білетами. Довідуємося, що обв. Атаманчука буде боронити, як і першим разом, адв. д-р С. Шухевич, обв. Ів. Вербицького — адв. д-р В. Старосольський.

З розправи будемо подавати докладні звідомлення.

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

На шляху до розбудови.

Кілька заміток про мінерально-водолічничу місцевість Черче.

В затишній кітловині у віддалі 5-ти км. від Рогатина і 2-х км. від залізничої стації Потік (на шляху Холорів-Тернопіль) розложилося невеличке село Черче. Ще донедавна не було воно відоме ширшому громадянству, а сьогодня назва: Черче — вже у багатьох на устах. Щож таке сталося, що спопуляризувало й прославило цю невеличку місцевість?

Від двох літ (від травня 1927) Черче є водолічничою місцевістю. Та перший рік (1927) мало причинився до спопуляризування Черча. В тому зачатковому році лічничий дебют Черча не зовсім повівся. Склалася на це головним чином та обставина, що в першому році Черче притягнуло до себе тільки місцево-сусідську публику, для якої ця місцевість з її лічничими засобами не була ніякою новістю.

Бо в рогатинському повіті Черче було відоме своїми сірчаними водами від якої сотні літ. Вже на яких 30—40 літ перед війною віздилися до Черча хворі на реаматизм й артретизм, головним чином жиди (навіть мадярські), які дешево лікувалися сірчаними купелями, розуміється — найпримітивнішим способом, у місцевих селян. В 1906 р., підчас великих австрійських маневрів, військові лікарі замітили лічничі прикмети черчанських вод, наслідком чого з Відня запропоновано громаді будову великого лічничого заведення з купальнями, пансіонами, готелями й іншими акцесоріями з тим, що після 30-літньої експльоатації все те майно перейде на власність громади. Та громадська рада на це не погодилася. І знову продовжалося — так сказатиб — дике лікування мадярських жидів по селянських стодолах.

Так було до війни, так було й кілька літ після війни. Аж коли в Черчі став управителем школи діяльний громадянин Петро Бігус, справа прийняла інший оборот. Гурток місцевих селян задумав вибудувати лазню для місцевого користування. Під впливом п. Бігуса поширено первісний плян і приступлено до будови купальні на трохи більшу скалю. Черче мало стати сірчано-купелевим заведенням для околиці. До того часу Черче входило в гру тільки під оглядом сірчаних вод і боровини як Любінь чи Немирів. Але в ході будови купальні інж. Волосенко ствердив, що поруч сірчаних вод Черче має ще й інші води, які основно ріжняться від звичайних. Переведена аналіза трьох джерел (поза сірчаним) виказала, що ті води мають в собі незвичайно цінні складники. На основі переведеної аналізи п. д-р М. Паньчишин та доц. д-р Сабатовський видали лікарську опінію в тому напрямку, що черчанські *мінерально-питні* води надаються до лічення шлункових недуг, мочевих проводів і т. і. Таким чином Черче під лічничим оглядом обєднує в собі в меншому обємі лічничі прикмети Піщан і Карльсбаду.

Та в 1927 р. обмежеиося тільки до сірчаних купелів. Питні води високої вартости не входили в гру — як з огляду на публику, так і недостатнє впорядкування джерел, що вимагало великих грошевих вкладів, якими не розпоряджала місцева селянська спілка. Вона звернула всю свою увагу головним чином на уладження скромної купальні (на сірчані купелі).

Більше зацікавлення Черчем проявилося літом 1928 р., коли там зявилася здебільшого інтеліґентська публика. З автопсії переконалася вона, що Черче розпоряджає незвичайною обильністю ріжнородних лічничих вод. На місці переконалися черчанські гості, що ціле Черче є одним великим збірником непомірних мінеральних багацтв: поклалів боровини, сірчаних і мінеральнопитних вод. Вони наочно бачили, як черчанські мінеральні води пропадають марно, і — замісць втихомирювати терпіння хворих та привертати їм життєву силу й енергію, збираються в потік і... гонять млинський камінь.

Підчас минулорічного сезону пробував в Черчі вельми досвідчений лікар д-р Л. Білецький (тепер у Болехові), який знає лічничі місцевости від Кавказу по Атлянт. Океан (західні границі Франції). Д-р Білецький пробував у Черчі не з метою лікувати інших, тільки самого себе (на шлункову недугу). І він прилюдно підносив високу лічничу цінність черчанських питних вод, вказуючи на їх схожість в складі і ділянні на води маґнатської лічничої місцевости в Контрексіль (у Франції).

Черчем уже перетим цікавилося Українське Лікарське Товариство у Львові, якого члени кілька разів відвідували цю місцевість. Зацікавлення Лікар. Т-ва зросло в 1928 р. за головства д-ра Т. Бурачинського. Він сам з кількома товаришами відбув поїздку до Черча, а крім того для обзнайомлення з черчанськими питними водами їздив туди д-р О. Прийма та д-р Дзерович.

В осени 1928 р. Черче спопуляризувалося і прославилося. Всі, що пробували в Черчі, наглядо

но і на власному органіямі переконалися про благодатний вплив черчанських вод. З тим моментом Черче вийшло поза вузькі рямки льокальности. Але одночасно прийшлося ствердити, що теперішнє випосаження Черча з погляду більшої фреквенції гостей є недостатно випосажене, просто не є приготоване на сприняття більшої кількости людей; воно все ще находиться на рівні примітивности. Черче вимагає більших грошевих вкладів для впорядкування джерел, будови найконечніших приміщень, технічного обурудування і кваліфікованого ведення. Цього всього не в силі здійснити місцева селянська спілка. Велика її заслуга вже в тому, що вона зробила перші кроки, що вона відкрила і дала громадянству джерела високої лічничої вартости, що хоч примітивно випосажила купелеве заведення, а головно, що не завагалася взяти в свої руки справу тоді, коли в ширшому лічничому розмірі вона могла ще бути непевною. На зміну цій першій спілці черчанських селян мусить прийти друга, ширша і сильніша, здатна до розбудови Черча, зложена з представників нашого фінансового світа (правних та фізичних осіб).

Зацікавлення Черчем не проминуло безслідно. З ініціятиви Лік. Т-ва в осени 1928 повстав „Ініціятивний Комітет" під проводом д-ра Костя Левицького як голови і д-ра Остапа Прийми як секретаря, який поставив собі метою докладно й вичерпуючо прослідити всі лічничо-мінеральні засоби Черча й можливости його розбудови та розвитку і на основі зібраних даних приступити до дальшої праці. Наскільки мені відомо, Ініц. Комітет перевів вступні геольоґічні, гідрольоґічні й лікарські обслідування, які під кожним оглядом дали позитивний вислід. Бальнеольоґ д-р Дзерович, як й інші наші лікарі, ствердив, що Черче має питно-лічничу воду, в значній мірі схожу до карльсбадського Mühlbrunn-у (єдиний у світі), яка під оглядом складників й їх вартости є без порівнання цінніщою, як трускавецька „Нафтуся" або криницький „Зубер" бо є вільна від усяких орґанічних занечищень і розкладових домішок.

Великі земні й мінеральні богацтва нашої країни попали в чужі руки. Все Покуття й Підкарпаття — від Косова через Битьків, Дашаву, Борислав-Тустановичі аж геть по Криницю — через нашу незрілість і незаралність пропало для нас. Нині всі ті багацтва є знаряддям чужинецького засилля, могутнім засобом економічних впливів і панування чужинців. Не можемо й не сміємо допустити до того, щоби й наше Черче найшлося в чужинецьких руках! Мусимо вийти з наших вузьких дотеперішніх рямок і при натузі наших сил розбудовуватися вширш і вдовж.

Ф. Федорців.

Нас повідомляють: В середу, дня 23. ц. м. в салі засідань Центробанку відбулося засідання Ініціятивного Комітету по справам Черча, завершуюче підготовчу працю того Комітету. Взяли в ньому участь: д-р К. Левицький (Центробанк), Я. Колтунюк („Дністер"), М. Гаврисевич (Зем. Банк), д-р Бариляк (Нар. Торговля), О. Пащак (Нар. Гостинниця), та особисто: М. Луцький, о. Ів. Ліщинський (з Борислава), о. Т. Попель, інж. П. Волосенко, інж. А. Король та інші. Ініціятивний Комітет зробив підсумок своєї дотеперішньої праці, розглянув теперішній стан черчанського заведення та постановив в найкоротшому часі приступити разом з серйсними власниками заведення (членами селянської спілки) до оснування спілки з обмеженою порукою для ведення і розбудови Черча як мінерально-водолічничого заведення. Зібрані представники наших центральних установ та інші члени Ініц. Комітету декларували на основний фонд наміченої спілки кругло 10.000 дол. Для переведення розробленого пляну, впорядкування і розбудови Черча потрібно ще около 15.000 дол. Отсею дорогою Ініц. Комітет звертається до наших заможніших громадян і запрошує їх до участи в спілці. Декларовані паї не повинні виносити менше як 200 дол. (пай — 100 дол.). Ініц. Комітет прохає зголошуватися **негайно** на руки д-ра К. Левицького (Львів, Ринок 10, I.) з огляду на те, що в перших днях лютого мусить бути підписаний договір спілки.

Роковини зєдинення.

Святочне засідання УНДО дня 26. січня.

З нагоди роковин 22-го січня 1919 р. відбулося в суботу дня 26. січня 1929 р. святочне засідання Екзекутиви УНДО, присутніх у Львові членів ЦК партії, сенаторів, послів Обєднання та представників преси. Засідання відкрив короткою промовою голова партії д-р Дм. Левицький, який віддав поклін тіням борців за акти з 22. січня 1918 і 1919 р. Світлу память їх вшанували присутні повстанням з місць. Потім прийшов до слова д-р Ґижа та виголосив довший реферат про акт 22. січня 1919 р. Тим рефератом і закінчилося святочне засідання.

—o—

Проф. Мих. Грушевський арештований?

Аґ. Вск. повідомляє з Москви, що на Україні арештування звернені передовсім проти шумськістів. М. 1. арештували проф. Мих. Грушевського. Загалом арештували більше як 400 націоналістів.

—o—

Польський сойм ратифікує Кельоґів пакт. — За уступлення мін. Цара.

Заповіджене на понеділок 28. січня бюджетове засідання сойму не відбудеться з причини опізнення бюджетових праць у соймовій скарбовій комісії. Зате денний порядок того пленарного засідання такий: перше читання проєкту закона в справі ратифікації міжнародного противоєнного трактату в Парижі 27. серпня 1928 (Кельоґів пакт). Внесення послів Народового Клюбу в справі домагання уступлення міністра справедливости Цара. Звіт адміністраційної комісії про внесення *Українського Клюбу* в справі зміни границь повіту Долина в станиславівськім воєвідстві.

Дня 26. січня відбулася конференція польських лівих партій у справі устійнення становища тих клюбів супроти внесення Нар. Клюбу про заяву недовіря мін. справедливости Цара. На конференції не ухвалили обовязуючих постанов, бо узгляднили факт, що рішення належить до повних клюбів. Можна здогадуватися з настроїв, що ліві клюби займуть у цій справі неодностайне становище. ППС і Визволенє здержаться від голосування, а Стр. Хл. буде голосувати за внесенням Нар. Клюбу.

На понеділок скликали пленарні засідання сойм. клюбів, щоби ухвалити постанову в звязи з ендецьким внесенням, яке домагається уступлення мін. Цара.

—o—

Не буде реорґанізації Ради Ліґи Націй.

„Пті Парізієн" доносить з Женеви, що Секретаріят Ліґи Націй заперечує чутку, наче би мав бути проєкт реорґанізації Ради Ліґи Націй.

—o—

Похід на Кабул.

Льондонські часописи повідомляють із Афґаністану, що там тепер повний хаос. Бої з племенами тревають далі. Населення відвернулося від Габібулаґа й є прихильне для Аманулли. Габібулаґ сам нездібний правити. Сам він анальфабет і казав позамикати школи в Кабулі. Між племенем: Джалабаду і відділом Габібулових військ прийшло до боротьби. Габібулагові прихильники потерпіли тяжкі втрати.

—o—

Троцький приїде до Льондону?

„Юнайтед Пресс" подає з Льондону, що ходять там чутки, що Троцький разом з родиною має небаром приїхати до Льондону. Зачувати, що він одержав від більшовицького уряду дозвіл на виїзд за кордон. Мабуть розпічне він подорож до Константинополя, а звідтам має поїхати до Берліну.

—o—

Італійсько-югославянський пакт.

Пакту приязни, що істнує між Італією і Югославією, який вигас дня 27. січня, не відновлено. Відносини приязни між обома державами будуть обговорювані в нових переговорах, на основі яких осягнуть основи приятельського пакту Переговори ці йтимуть у Римі між Мусолінієм і югославянським послом. Сподіються, що небаром увінчаються успіхом, бо також Франція й Анґлія стараються довести до вдоволяючого висліду.

—o—

Справа Альзасії.

Дня 25. січня підчас нарад французького парляменту над альзаською справою альзаські посли зясовували справи, оперті на зажаленнях до французького уряду. Пос. Зельц зясував справу утраквізму в альзаськім шкільництві, а пос. з департаменту Мозелі Шуман виголосив промову *в німецькій мові*, в якій зробив цілу низку докорів французьким адм. властям.

—o—

Зброєння Італії.

Італійська преса, обговорюючи рішення італ. уряду в справі нових зброєнь, зазначує, що це правильна програма та що Італія консеквентно робить те саме, що й інші, пр. Америка, Франція й Анґлія, які зробили це вже в ширшім обємі. Теперішній уклад морських сил Франції й Італії є 3:1.

—o—

НОВИНКИ

— **Йорданська пригода в Косові.** Пишуть нам: Небувала пригода трапилась у Косові підчас Йорданського водосвяття на Черемоші. Два львівські злодії Кош і Бітковський довідались, що косівці мають цінний золотий хрест, уживаний при свяченні води на Йордан. Щоби його дістати, вони обдумали такий шалений плян. Бітковський скрився перед свяченням у ополонці, під ледом і там ждав, що хрест пірне в воду. Вирвавши з рук священика хрест, пустився плисти попід лід до другої приготованої ополонки, де ждав Кош. Переляканий священик почувши, що його сіпнули і побачивши, що хрест щез, відскочив з острахом узад. Люди гляділи збентежені. Зацікавлені Луговики почали рубати лід і шукати за хрестом. Як вони здивувались, коли найшли трупа з хрестом у затиснених устах. Бітковський заціпенів від студені і не доплив до ополонки, задушившись. Кош у нетерплячці, нічого не знаючи, сам пустився у ріку на допомогу товаришеві, але попав у руки Луговиків, які втішились ним не менше, як трупом Бітковського. Цікаво, як пояснили би собі люди таємне зникнення хреста, якби злодій був утік незамітно? Як не як, а треба признати, що сучасні злодії працюють важко на свій хліб!

— **Львівська темна хроніка.** Львівський ошуканець Надель, що торгував фальшивими золотими годинниками, відсидів за цю професію 15 місяців. Сердило його не те, що сидів, а що сидів сам, бо мав спільників. Тому коли вийшов на волю, оповів слідчому судді, що не він сам був винен. А коли оповів, признався своїй приятельці про свою щирість у шинку. Приятелька казала йому відкликати свої зізнання і він зробив це. На нещастя свідком цієї розмови був вязничний сторож і це коштувало Надля та його приятелів від місяця до року вязниці. — Вчора поліція арештувала чотирьох вломників, коли пробували ограбити „Лодзьку фабрику ниток"; між ними є Броніслав Пастушинський, що дослужився титулу „короля львівських касовників".

— **Темпераментний муж.** Львівський купець Соломон Маєр Гаратан-Граєнер мав учора процес зі своєю жінкою, яку покинув. А покинув її тому, що закохався в кабаретовій жидівській артистці. І хоча вже був жонатий утретє, оженився ще раз, узявши ритуальний шлюб. Коли-ж жінка загрозила йому доносом до прокуратури, вислав він акторку з болем серця до... Арґентини. У тузі за нею, відвідував свою попередню жінку, щоби її побивати. І бив її так довго, аж терпець їй урвався і вона виволікла всю цю „родинну історію" перед суд. Гаратан-Граєнер відсидить за свій палкий темперамент рік у холодній.

— **Самбірська сензація.** Самбір мав цими днями також свою сензацію. Перед судом ставала жінка місцевого інжиніра 53-літнього Шредерса, що недавно приїхав з Варшави, почавши роман з 25-літньою варшавянкою Вичулковською, теж замужньою. Шредерс залишив свою жінку після 23 літ пожиття у Варшаві. Їх минуле було повне пригод: познайомились у 1902 р. у Хабаровську, мешкали у Владивостоку, на Сахаліні, у Петербурзі, Білгораю, Вильні, Білостоці та Варшаві. Коли Шредерс виїхав з Вичулковською до Самбора, жінка пробувала кілька разів намовити його до повороту і приїзджала туди. Останнім моментом цих спроб були 3 вистріли, якими вона поважно зранила свого мужа. Муж не обвинувачував її на розправі; жінка вийшла в якнайкращім світлі і суд звільнив її від обвинувачення наміреного вбивства.

— **Бідний Тернопіль.** Маґістрат у Тернополі домагається від кін такого високого податку, що власники кін „не можуть витримати". Тому вони проголосили страйк. Якщо міська рада складається з палких кіноманів, то можливе, що тепер вона без кіна не зможе довго витримати.

— **Ріжні вістки.** Бувший китайський премієр міністрів Лю-Цінґ-Шіянґ приняв християнство і вступив у католицький манастир в Брюґґе як чернець. — До Калькути приїхав військовий ґубернатор Парижа ґен. Ґуро, що мандрує по Індії. — Новгородський музей дістав цінну картину „Спас" з 14-го ст., намальовану Феофаном Греком. — За останні дні записали в Ленінграді 30 випадків плямистого тифу. — Біля Франкфурту найшли підчас розкопок руїни старого римського театру з часів імператора Августа, який стояв у місті Ніда, що займало теперішнє місце Франкфурту. — Вчора вся рідня Гогенцолернів зїхалась до Дорн на 70-ліття уродин Вільгельма II. — У Будапешті відчинили „музей парляментаризму". — Чемпіонка теннісу місс Елен Вільс виходить замуж за... біржевого маклера в Сан Франціско. — 22 хвилини розмовляв радіотелеграфіст виправи до півд. бігуна під проводом Бирда з Сан-Франціском.

— **Померли:** у Мадриті визначний еспанський актор Карльос Ален Перкінс;—у Парижі відомий маляр Максім Тома, директор відділу обстановки для парнської опери; — у Відні артист Рішард Надраґе, що славився як черевомовець; — у Бер-

ліні 64-літній різьбар Е. Венк, що в 1917 р. дістав професорський титул; — у Куоккала (Фінляндія) жінка сина маляря Ілії Репіна, що теж є малярем (Юрій); — У Льозанні внук А. Герцена, М. Герцен, бувш. професор римського права в тамошньому університеті; — у Москві ген. Новицький, проф. військової академії, бувш. товариш военного міністра за „Тимчасового Уряду"; — у Льондоні письменник Остен Джемс Смолл, що писав під псевдонімом „Сімарк" і зєднав собі великий успіх сензаційними повістями.

— **Ювилеї німецьких міст.** Цього року кілька німецьких міст святкуватиме ріжні роковини свого істнування. 1000-ліття має за собою Майсен у Саксонії, відомий фабриками порцеляни і Бранденбург у Прусії (колись Бреннабор). Мале містечко біля Касселя Оберкавфунґен відсвяткує своє 1100-ліття, а Дієц над рікою Лан 600-ліття. Нюрнберґ приготовляє на март свято 500-ліття своєї бібліотеки, а університет у Штутґарті свої соті роковини.

— **Памятки по Дікенсі.** Цими днями продали в Льондоні на ліцитації останнього листа Чарльза Дікенса, якого він написав на кілька годин перед смертю. Одночасно проголошено ліцитацію дому Дікенса, де він написав останню главу „Едвіна Друда". Цей дім відступили у свій час сини Дікенса льордові Дармлей, а тепер його продають зі застереженням, що власник збереже нетиканим історичний дім, де жив письменник.

— **148 технічних шкіл в Америці.** В Злуч. Державах було в минулому шкільному році 148 вищих технічних (інжинірських) шкіл із загальною скількістю 65.620 студентів. Найбільше студентів було в Мессечусетському Технольогічному Інституті, а саме 2.250, в інжинірських відділах Пурдю Університету (Ляфает, Індіяна), 2.226 і державного університету Іллиной — 1.820. Всі ті технічні школи дають своїм студентам двайцять ріжних інжинірських курсів і двацять один інших наукових курсів, які мають таке чи інше відношення до технічних наук. Найбільше студентів вчилося на курсах електротехніки, а саме 20.210, цивільної інжинірії (будова шляхів, мостів, домів) — 14.073, механічної — 11.273, хемічної — 5.987, архітектури — 3.256, гірництва і металюргії — 2.148, індустріяльної і торговельної інжинірії — 2.135.

— **Союз свобідної любови.** У Москві відкрили при нагоді зловживань у будівельній інституції організацію основану одним з її старших книговодців Кармановим (номен-омен!) для ширення розпусти та пянства. Організація „союзу свобідної любови" приймала в члени тільки урядовців своєї інституції. Між ними були два члени комуністичної партії і пять старших урядовців. „Засідання", які кінчались тим, що сидячу позицію заміняли всі на лежачу, йшли головно в бюрах, після урядових годин або в темних шиночках. Тому, що ці забави коштували багато гроша, її учасники сягнули по державні гроші в бюровій касі і „союз свобідної любови", що мав, як казали його основники, „нести свої ідеї в маси" скінчив свою діяльність прилюдним скандалом.

— **Ограбили польський костел в Шікаґо.** Дня 25. грудня вночі прийшло 4 людей до парохіяльного уряду польського костела св. Казимира в Кракові, біля Шікаґо. Там був старий 70-літній парох о. Альберт Фурман і сотрудник о. Краковський. Вони спитали, чого хотять. — Хочемо зложити обітування, щоби зачати новий рік кращим життям. — Дуже гарно, каже старий священик, але це пізна пора і так чотирьох священиків нашої парохії виїхало до шпиталів до хорих. Прийдіть після нового року! — Ми не прийшли складати обіти, ми прийшли по гроші! — відказав інший. — Які гроші? — Колекту з Різдва! Отворіть касу! — Побачивши револьвери, священик Краковський відчинив касу і бандити винесли 4.000 долярів.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, спічацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

З судової салі.

За міліонові ошуканства.

Кінець зізнань обв. Кольніка.

В пятницю (25. І.) зізнавав дальше обв. Кольнік і не заперечував, немов би то він присвоїв собі 86.000 зол., хоч таку суму фірма „Мазаґа" дійсно заплатила „Банкові Взаїмного Кредиту", але книги не виказують, на що вжито цих грошей. Обв. Кольнік запевняє, що з квоти 86.000 зол. покривала дирекція банку ріжницю курсу долярів і платила провізію урядовцям за скуповування долярів тоді, коли правительство заборонило продавати девізи. Зате видавання товарів ріжних заграничних фірм купцям у Львові без попередньої заплати обв. Кольнік пояснює тим, що львівські купці мали покриття в „Банку Взаїмного Кредиту" в готівці, чи в ремесах.

Небувала нагода заосмотритися в першорядні товарі!

ЦІЛКОМ ДАРОМ! ЦІЛКОМ ДАРОМ!

ФІРМА **БЕРҐА ШГАРК** :: МАҐАЗИН ПАНЧІХ І ЖІНОЧОГО БІЛЛЯ :: ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА ч. 3.

як також

ФІРМА **„АНДРЕ"** :: :: МАҐАЗИН МУЖЕСЬКИХ МОД :: :: :: ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА ч. 9. ::

постановили для своєї П. Т. КЛІЄНТЕЛІ, з вдячности за дотеперішнє її довіря **один ґратісовий день в місяці січні ц. р.,** в котрім то дні, кожний може заосмотритися у цих фірмах в товарі після свого вибору і довільної кількости цілком даром!

Цей день, буде публично в присутности нотара, з повседневих днів місяця січня вильосований дня 4. лютого ц. р. в год. 3-ій пополудни в льокалі фірми **„АНДРЕ"** при пл. Марійській ч. 9. — Вислід льосовання подасться до публично відома в денниках. Вибраним жеребу, які мали щастя у вильосованім дні, набути товарі у повищих фірм і него докажуть одержаними при закупні оригінальними бльочками, **зверкеться в цілости, готівкою гроші, які вони зложили при набуттю тих товарів.**

Чим частіше, чим інтензивніше буде хто користати в місяці січні з услуг повищих маґазинів, тим певніше може числити на виграну.

Тому користайте з нагоди набуття першорядних товарів цілком даром!!!

1199 **Величезний вибір. — Ціни незмінені.** 3—3

Зізнання обв. М. Курцера.

Акт обвинувачення закидає обв. Курцерові ті самі злочини, що обв. Кольнікові, себто злочин обману, лихви і спроневірення.

Обв. Курцер — це банковий посередник з професії і в ролі такого дістався до „Банку Взаїмного Кредиту" в січні 1925 р., де скоро став правицею обв. Кольніка. Разом з обв. Кольніком доставляли фірмі „Мазаґа" доляри за високою провізією (від 10.000 долярів брали 500 зол.). На тій провізії заробив обв. Курцер небагато, лише 36.000 зол., і то протягом вісьмох місяців. Обв. Курцер заперечує, неначеб він присвоїв собі 56.000 зол., як це закидає йому акт обвинувачення.

В суботу закінчить свої зізнання обв. Курцер. Дальше буде зізнавати обв. дир. Левицький.

Дописи.

ЛУЦЬК. (Не-рідна Хата). Не вмер Данило,... брати задавили. Не зачинила луцької „Просвіти" влада, як це сталося в Дубні, Рівному й в Ковлі, то пішли проти неї своїм, українці. Спочатку одні додумалися до того, щоб відкрити „собі" філію й тим самим звести повітову „Просвіту" до звичайного бюра. Коли це не вдалося, то почали акцію другі. В помешканні „Української Ниви" (української лише по назві) відбулися збори кількох реґіоналістів, на яких ухвалено закласти клюб „Рідна Хата" з рестораном, картами й... філіями по селах (чи теж з ресторанами — невідомо). Одно лише, здається, всім відомо, що ця „Рідна (та не рідна) Хата" — є черговою реґіональною вигадкою, твореною з метою „згідного співжиття", себто спільної „розваги" українців з сусідами; що творять її деякі еміґранти, які близько стоять до „сильних світу сього" й що ця не-рідна установа є не на користь „Просвіті", щоб завчасу не сказати — на згубу їй. „Просвіта" має обширне, відремонтоване помешкання, сцену, піяніно й взагалі всі умови для відпочинку й розваги (крім ресторану — це правда!) Отже цілковито може бути „рідною", себто українською хатою. Але чи є вона рідною для тих, що творять реґіоналізм? Очевидно, що ні. Для них, мабуть, і твориться клюб під українським шильдом. Самому творити не зручно, то й покликали для цього інжиніра п. Пилипчука, обраного на голову. Мовляв, коли будує український інжинір, то всі будуть вірити, що вийде справді рідна хата. Та вийшло не таке: всі вже по пляну доміркувалися, що не звичайна панська хата, ворожа „Просвіті". Про це свідчить хочаб те, що будівничі цеї панської хати від якогось часу перестали бувати в „Просвіті" і що про утворення нової „культурно-освітньої" установи з „Просвітою" не порозумілися. Так-то здійснюються слова приповістки: „не так-то пани, як ці підпанки" мутять і підкопуються під українські установи. **Просвітянин.**

Театр у Станиславові.

Управа „Українського Народнього Театру ім. І. Тобилевича" у Станиславові присилає нам таке повідомлення:

Постійний, зложений з фахових артистів Український Нар. Театр ім. Ів. Тобилевича в Станиславові після пяти місяців своєї праці на станиславівському ґрунті, де своїми артистичними виставами, і під оглядом декораційним і костюмовим, здобув собі признання не тільки у нашого, але і у чужого громадянства, рішив виступити також перед ширшим громадянством провінції зі своїм репертуаром. У тій цілі задумує він у найближчій будуччині виїхати до деяких міст і місточок Східної Галичини. Отсим Управа театру відкликається до ширшого Громадянства із щирим проханням піддержати зусилля Управи сього театру.

Для інформації подається, що артистичний провід театру спочиває в умілих руках п. Я. Давидовича, а музичний провід має загально знаний енерґічний діріґент п. Б. Сарамаґа. Ансамбль артистичний складається з таких артистів: П-ні Л. Ленська, Л. Смиринська, К. Кемпова, п-ове: Л. Боровик, І. Данчак, Л. Кемпа, Лахоцький і інші. Він доповнений фаховими місцевими силами, з яких складається хор, балет, статисти і власна орхестра. Театр має власні прегарні декорації, мальовані краківським артистом декоратором п. Салабаєм і власні ефектовні костюми спеціяльно роблені до кожної пєси зокрема. Театр Ів. Тобилевича заснований як постійний з ініціятиви п. К. Вісневського, та при його фаховій фінансовій допомозі, здобуває собі серед дуже тяжких і невідрадних місцевих відносин належне місце просвітно-культурної установи. Дальша доля цього театру залежить від піддержки нашої суспільности, до якої зі щирим закликом відкликається Управа.

Адміністрацію театру веде меткий п. Г. Волощук. На перші свої гостинні виступи вибрала Управа міста: Дрогобич, Борислав і Стрий, а репертуар і час оголосить в часописах.

З „Рідної Школи".

Пригадка в справі цьогорічного календаря.

В минулому році розіслали ми 40.000 ілюстрованих стінних календарів на 1929 рік, не числячи календарів розісланих Кружком „Рідної Школи" та іншим установам. На розісланих з ріжними українськими часописами 40.000 чеків для присилки жертв за одержані календарі вернуло до Головної Управи „Рідної Школи" по день 24. січня 1929 р. заледви 5.379, отже 34.000 чеків досі не використано.

Хто спізнився з висилкою датку за одержаний календар „Рідної Школи", зволить зробити це негайно, бо Товариство мало цим разом виїмково більші видатки з приводу знищення першого накладу в часі відомих листопадових подій у Львові, і ті видатки мусить покрити.

З огляду на те, що напливають все нові замовлення на календарі прохаємо тих ВП. Громадян, у яких назбиралося з ріжними часописами більше число наших календарів, щоби їх не марнували, а негайно в доброму стані звернули нам адресу: „Рідна Школа" у Львові, Ринок ч. 10.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ":

Ілля Кокорудз вр. голова. **Теодор Мартинець вр.** секретар.

Вияснення.

З приводу рецензії із виставки „Циганського барона" в Самборі дня 17. ц. м. „Музичним Інститутом" ім. Лисенка вважаю своїм обовязком, щоби не ширилося дальше непорозуміння, пояснити, що в Самборі покищо нема ще правильно зорґанізованого Музичного „Інституту" в значінні музичної фахової школи, — а є тільки нова заснована філія товариства ім. Лисенка, яка не маючи ще змоги активувати музичної школи, звернула покищо свою діяльність на інше поле: на орґанізування принагідних сценічно - музичних аматорських вистав у роді „Циганського барона". Це вияснення слід зробити тому, що деякі наші рецензенти і наш загал не добачують ріжниці між такими назвами і поняттями, як Музичний „Інститут" і Музичне „Товариство" Лисенка, а з такої сумішки виходять, як і в цьому випадку, для тямущого музика справжні „куріози", які непотрібно можуть здискредитувати і музичний Інститут і товариство. **Д-р Ст. Людкевич.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 28-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Вівторок 29-го, г. 7·30 веч. „Бровей", американська пєса.

Кіна.

„Аполльо": „Ночі арабські ночі"
„Лев": „Арена жаху".
„Оаза": „Шинґуни".
„Палас": „Останні царі".
„Фатаморгана": „Призначення".

Нові книжки і видання.

Богдан Лепкий: **„Полтава"**, історична повість. II. Бої. Остання частина трильоґії. Львів 1929 р. Накладом Книгарні Наукових. Т-ва ім. Шевченка.

Русская Школа за рубежом. Педагогический журнал. Рік видання V. Ч. 29—30. за рр. 1927 до 28.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Іван Косс, доктор прав і медицини, адвокат у Комарні і бувший штабовий лікар, помер дня 25. січня 1929 р. у 71 році життя в Комарні. Похорон відбувся в неділю дня 27. ц. м. при величезному здвизі народу з усіх сіл повіту та при співучасти всеї місцевої і численних представників позамісцевої української інтеліґенції. В. Й. П.!

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Хто мав би які відомости про мого пок. брата Августина Бабія, старшину УГА, що в рр. 1918—1919 пробував на відтинку Рави Руської Жовкви, а після переходу за Збруч по погоднях помер на Вел. Україні біля Летичева, — буде ласкавий подати посідані вістки, уваги, а навіть поголоски на мою адресу, щоби я міг віднайти могилу Покійного. Заздручаюсь і часописи прошу передрукувати цю оповістку за що буду дуже зобовязаний. **д-р Володимир Бабій**, зубний лікар у Львові, вул. Гетьманська 8. 1339 1-2

Звичайні Загальні Збори „Секції Студенток" при Т-ві „Студентська Громада" у Львові, відбудуться в неділю, дня 3-го лютого о 10. год. рано в авді Академічного Дому. — Всі члени обовязково мусять явитися. — **Виділ.** 13'6 1-1

Зїзд українських інженерів. Пригадуємо Товаришам, що в днях 2. і 3. лютого ц. р відбудеться у Львові зїзд українських інженерів. Всіх інформацій уділяє, як також запрошення тим, що їх досі задля браку адреси не одержали, висилає Українське Технічне Товариство, Львів, Ринок 10. II. поверх. — **Головний Виділ Українського Технічного Товариства.** 1344 1—2

Жерква на допомогу українським ветеранам (ФГ). (Звіт за липень — грудень 1928 р.). Д-р Т. Бучацинський 12, Д-р Д. Бречка 4, М. Бойковський 21, Ос. Боднарович 14, М. Брилинський 12, О. Будний 5, О. Бачинська 3, М. Бойрак 2, С. Бріль 6, М. Бончук 5, о. І. Брикович 10, М. Берлад 5, Е. Бехметюк 2, М. Бігус 10, о. М. Блоловський 6, М. Бачик 17, І. Бабій 18, М. Бречко 3, Д-р О. Борис 6, В. Брикович 5, М. Бадлюк 12·30, Д-р Д. Бланацький 1·, К. Бутринський 6, В. Бороновський 8, В. Волинський 3, Д-р М. Волошин 30, Д-р В. Волинець 3, С. Вітошинський 18, Т. Водяний 25, Д-р В. Вітошинський 30, Д-р І. Веєря 6, В. Воробець 10, В. Василів 6, Е. Винярський 6, О. Верхола 4, Витвицький, Львів 7·50, о. А. Гавришак 8, М. Гриценко 14, П. Глібчук 12, О. Гундич 6, Д. Герчанівський 12, о. І. Гаврилишин 6, Л. Горбачевський 6, о. В. Головінський 16, о. М. Головінський 7, І. Горянський 6, С. Гандзюк 7·50, о. Р. Ганас 4, М. Григорійчук 10, П. Гайда 1, о. С. Городецький 8, Д-р В. Гамаль 4, М. Голубець 2, І. Громницький 1, В. Гафтович 3, М. Гаврисевич 30, І. Грабар 10, Ю. Галяревич 18, о. Е. Гаврилюк 14, О. Ганицький 21, С. Ганицький 2, С. Гайдучок 11, Р. Голінь 4, М. Галушинський 20, В. Грицина 6, О. Голинський 3, Р. Гучар 7, І. Герасимович 1·50, Гресько 2, Г. Гонтарський 18, о. І. Гураль 12, П. Гораль 18, Б. Гелевінський 25, Д-р І. Гижа 4, П. Дурбак 30, В. Думанонський 2, Ю. Дудрович 30, о. М. Дичковський 19, М. Данилюк 20, Г. Дмитрів 6, Д-р Р. Дашкевич 15, В. Дудзо 24, Д-р В. Електрович 10, І. Желізко 10, Д-р В. Здебський 3, М. Іванченко 6, Д-р І. Іванець 4, о. Л. Кугиянович 100, М. Коньозок 6, Є. Кушнір 1, М. Конко 15, о. Г. Кулинич 1, В. Курилович 15, Р. Кочержук 8, П. Костюк 9, о. О. Кравець 5, Д-р З. Копертинська 10, М. Керницький 10, В. Кузьмович 3, Д-р І. Кульчицький 20, Д-р І. Колак 8, М. Кордуба 2, І. Кобилецький, М. Коцюбка 25, О. Костик 15, М. Капуста 30, Д. Конюх 18, М. Клинкевич 6, О. Кутний 7, Р. Купчинський 7, В. Кулик 12, Д-р М. Коноваленко 14, Я. Косоноцький 12, В. Кліщкевич 10, Я. Кузьмів 9, Д-р В. Константинович 30, С. Корецький 5, Ол. Кагнінський 10, Кисілевський ЦБ. 12, Я. Левицький 30, Юл. Левицький 18, Д-р М. Лепкалюк 4, Д-р І. Лазор 1, Юр. Левицький 9, О. Литвин 3, Д-р А. Луків 30, Ол. Ліс 8, Д-р Ос. Левицький 10, о. Д-р В. Ляба 30, К. Личківський 3, Л. Лецкий 18, Д-р Ю. Лещій 12, С. Лещій 5, В. Левицький 4, І. Медвідь 14, Д-р Т. Мацьків 15, І. Мейсей 12·50, Г. Марет 4, о. Н. Малицький 6, П. Мороз 6, А. Мусянович 2, Д-р М. Мельник 14, А. Маланяк 5, Д-р Л. Мапарушка 15, Б. Мапарушка 6, С. Мигалко 18, В. Мудрий 12, о. О. Малиновський 21, Д-р М. Мушка 15, Д-р Л. Максимонько 15, М. Мельничук 4, А. Мудрик 15, П. Мілановський 1, Т. Мартинець 4, О. Наконечний 5, Л. Налуковий 18, І. Нагайський 4, Я. Насс 10, Д-р І. Німчук 10, С. Окопний 12, Г. Олегницький 5, С. Одарчик 1, Д-р О. Олійник 5, Д-р Я. Олесницький 10, Д-р Я. Олексишин 11, В. Ольховий 6, Л. Огоновський 10, Д-р Е. Олексій 10, Г. Панас 30, І. Пашкевич 13, о. В. Пидинець 12, О. Притика 40, Д. Палїв 15, В. Палїв 30, о. В. Подолянчук 7, М. Питлар 12, Б. Попель 6, М. Попель 5, Е. Піджарко 2, Д-р П. Палійчук 12·50, П. Постолюк 12·50, П. Петрик 1·, А. Підкович 1·, А. Палій 15, Д-р З. Петрів 17·30, К. Плетінка 6, Д-р М. Рожанковський 30, Т. Рожанковський 25, О. Радовський 6, Д-р М. Росляк 3, Р. Раковський 5, І. Ришаний 4, І. Рудницький 10, В. Ружевський 14, П. Смаль 18, о. М. Содомора 2, Д-р Р. Слюзар 10, В. Скрентович 3, Д-р Р. Сліпий 25, В. Свистун 20, П. Сюч дис 10, П. Сікач 6, о. С. Смачило 3, В. Сольчанник 3, Смалько 3, о. В. Соломка 6, о. Т. Сембай 6, о. С. Саврун 1, М. Струтинський 8, Я. Скопляк 18, Л. Савойка 2, Р. Сушко 1, І. Семанів 12·50, Д-р В. Старосольський 30, О. Тритяк 6, о. І. Татаринський 3, Маг. М. Терлецький 50, М. Творидло 18, І. Тиктор 18, Д-р М. Тердецький 9, С. Український 8, Український Клюб 1800, Український Народ. Дім, Устє 2, Українська Бурса Др. 3, Л. Федорович 18, І. Фостаковський 5, Й. Хмара 6, М. Хамуда 50, М. Хомицький 6, В. Целевич 1·50, о. В. Чопей 11, Д-р В. Чапельський 10, В. Чарнецький 6, Е. Чесник 5, Д-р О. Черкавський 10, П. Чубатий 12, Т. Шуткович 4·50, М. Шпайло 35, Юл. Шепарович 25, Л. Шепарович 20, Юр. Шепарович 8, Д-р Е. Шуровський 20, Д-р В. Шуговський 12, К. Єзерський 18, З. Юзичинський 1·, О. Яворський 7, Л. Ясінчук 4, Д-р Е. Янкевич 6.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Добра парохія, з добрими будинками, в львівській повіті до заміни. Зголошення під „парохія" до адміністрації „Діла". 1326 2-4

Торговельні курси Й. Гіршпрунґа, Личаківська 34, приймає на новий 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. Початок науки 1. лютого 1929. 1288 4—9

Годинник ваш буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні дамські годинники перероблюємо на ручні. 3 6 135-?

Ротинований концепієнт з провінціональною практикою, д-р прав прийме посаду в адвокат. — Зголошення прошу слати: Повітовий Союз Кооператив для Д-ра Б. в Станиславові, вул. Собіського. 1331 2-2

Брилянти, також іншу біжутерію купує по високій ціні **Домбровський-Розважевські**, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 2481 34 ?

Приймуть давни на мешкання Куркова 14. І поверх двері 11. 1345 1-1

Rinso є необхідне до варення білля.

У кого є звичай варити білля, цей не може обійтися без Rinso, бо ділання Rinso є цего рода що його стерелізує, доводить його до стану ідеальної чистоти і снїжної білости та не шкодить тканинам. Rinso дає всяку ґарантію, бо є одиноким середником до прання, який не нищить білля.

Rinso сповнює працю людських рук

Коли уживається Rinso, тоді не треба приноровлювати ніяких помічничих середників: ніякого білила, що ослаблює нитки тканин ніякого мила, як також непотрібне є тертя, получене з їх ужиттям. Само Rinso є завсіди на висоті завдання, хоч ділає нечувано лагідно.

Швидка і проста система.

В балії наповненій водою, до котрої влито розчин Rinso, мочити білля кілька годин, а відтак вложити до котла з водою, долити до розчину Rinso (ужити достаточну кількість Rinso, щоби витворити густі милини), — і варити, — це все! Rinso можна уживати на студено, на горячо і до варення.

Rinso продають тільки в пачках.

ЧАРОМ ПРІБКА

КУПОН. До фірми „Зелман" Спілка Акц. Почтова Скринка 479. Головна Почта, Варшава — Прошу о безплатне висилання мені пробного пакету Rinso, що вистане на пробне прання.

ня і назвисько .....

Адреса .....

Д. 25. А. (Проситься о читке письмо.)

R. P. 29—1

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентґеном.** 19—23

Для дітей!

Заки купиш забавку не забудь оглянути виставу дешевих, практичних і тревалих виробів

ВИРІБНІ ЗАБАВОК

давніше

ЛІГІ ПОМ. ПРОМ. У ЛЬВОВІ,

вул. св. Миколая ч. 18., партер,

1347 **також там** 1—1

„КЛІНІКА ЛЯЛЬОК і ЗАБАВОК".

Скрізь жадайте забавок

Вирібні з пльомбою „С. З. Львів".

Поодинокі і збірні лекції для правників нового і старого типу; фахові сили приготовляють в найкоротшім часі до усіх правничих іспитів і ригорозів. Досі ніхто з учасників не перепав! — Зголошення і інформації: Львів, вул. Стрілецька, ч. 10, І. поверх, двері 5, — від 3—5 години по полудни. 1342 1—2

ПОЗІР ПЕРЕМИЩИНА!

Загальні Збори Кружка „Рідної Школи в Перемишлі відбудеться по думці §§ 23 і 26 статута в суботу, дня 9. лютого 1929 р. в год. 5. пополудни в салі читальні „Просвіти" в Перемишлі при вул. Костюшка ч. 5 з таким дневним порядком: 1. Відкриття Зборів віднорученком Головної Управи „Рідної Школи" (§ 2 статута) 2. Відчитання протоколу з попередніх Зборів. 3. Зголошення уступаючої Делеґатури Головної Управи „Рідної Школи". 4. Вибір голови, Старшини та Контрольної Комісії (§§ 20, 26 і 28 статута). 5. Вибір відпоручників на Загальний Зїзд „Рідної Школи" (§§ 26 і 48 статута). 6. Справа продажі площі Кружка „Рідної Школи" в Перемишлі. 7. Внески. В Загальних Зборах беруть участь всі члени перемиського Кружка з „Рідної Школи" та на підставі уклади Загального Зїзду „Рідної Школи" з дня 24. грудня 1926 р. відпоручники сільських Кружків „Рідної Школи" перемиського повіту на кожних 25 членів один з тим, що кожних 12 членів нової 25-ки уважається за нову 25-ку а один Кружок може мати найбільше 1 делеґатів (§ 39. статута) Відпоручники сільських Кружків „Рідної Школи" мають мати повновласти від своїх Кружків. Повновласть на другу особу непереносима. Якщо в год. 5 пополудні не буде на салі статутом вимаганого числа членів, то в год. 6. пополудні відбудуться Загальні Збори в тій самій салі і з тим самим порядком при якомунебудь числі членів. **Головна управа „Рідної Школи"**: *Іван Кокуз* зв. голова, *Теодор Мартинець* зв. секретар. 1341 1—1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 21 (11.362). Львів, середа 30. січня 1929. Poczytowe opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 148.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

На право?

Львів, 29. січня 1929.

Нема сумніву, що найновіші події в російській комуністичній партії не причиняються ні до її внутрішньої консолідації ні тим менше до інтенсифікації т. зв. соціялістичного будівництва в Радянському Союзі. Останні арештування лівої опозиції т. зв. троцькістів є немалою сензацією в світі. І навіть серед самих комуністів СРСР, коли мова про партійну масу, мусіли вони теж прибрати посмаку сензації. Чому? Тому, що останніми часами начиталися вони в комуністичній пресі та наслухалися доволі на всіх зборах, зїздах і мітінґах про те, що в сучасну хвилю найнебезпечнішим для партії є правий ухил. Він бере в оборону всі праві, кулацькі та дрібнобуржуазні елементи в краю і тим самим підготовляє в тих елементах базу для внутрішньої контрреволюції. З уваги на те партія рішила поборювати його безпощадно, дарма, що він, як кажуть комуністи, ще навіть ідеольоґічно не оформився.

Одначе, не зважаючи на таку загострену кампанію з правим ухилом, раптом вся комуністична маса та й уся політична опінія світа, стала заскоченою нагальним наступом на троцькістів, тобто опозиціоністів цілком іншої породи, опозиціоністів лівих, і до того таких, що закидають теперішньому партійному проводові ВКП (всесоюзної компартії) опортунізм у сторону кулацтва, дрібної буржуазії і т. д. Троцькісти не вірять у можливість спілки робітників із основною масою селянства. Вони думають, що ця теперішнім партійним проводом творена спілка, є неприродною та штучною, що сама з себе розлетиться. При недостачі допомоги з боку інших держав, кажуть троцькісти, будівництво соціялізму в СРСР взагалі неможливе, а всі теперішні експерименти мусять самі собою провалитися. Тому то вони є приклонниками основної зміни в теперішній політиці. Вони тужать за часами воєнного комунізму, вони є приклонниками виключної диктатури пролетаріяту над масою селянства, вони накінець за негайною підготовкою революцій в усіх капіталістичних державах. Ліва опозиція не може ніяк погодитися з теперішньою дипльоматією СРСР та її політикою і намагається тому всіми засобами повалити теперішній, як вона каже, центристський режім у політиці партії.

З наведеного видно, що троцькізм таки далеко небезпечніший для теперішніх керманичів ВКП(б), ніж правий ухил. Бо коли праві махають рукою на всякі внутрішні небезпеки та хочуть такої політики, що забезпечилаб їм спокій і вигоду, то ліві пропагують активність, проповідують політику великого ризика і великого жесту. Вийдемо побідниками або пропадемо! — кажуть вони, накидаючи своїм партійцям боротьбу з цілим світом. Бо краще згинути в такій великій боротьбі, ніж пропасти та занапастити всі здобутки великої революції у монотонній дрімоті та безініціятивности. Через відпочинки та безділля розкладаються навіть найкращі та найхоробріші армії. Тільки гіпноза перманентної боротьби, тільки найбільше напруження нервів безперервної революційної активности може вести до перемог та успіхів.

Самозрозуміло, що в такій пропаґанді теперішні керманичі партії і комінтерну виходять не революціонерами, не людьми великої ініціятиви і великих діл, а дрібничковими філістрами, приклонниками еволюції не тільки в себе внутрі, але й у заграничній політиці, отже еволюціоністами у справі підготовки революцій у капіталістичних державах. Тією своєю вірою в еволюцію вони стають в один ряд з меншовиками. Тому не треба дивуватись, що всяка активність троцькістів у рядах партії виводила і виводить теперішніх керманичів партії з рівноваги.

Вийшли вони з рівноваги і в даному випадку. І вийшли дуже сильно, бож за само серце мусіли їх зачіпити арґументи троцькістів проти них у момент, коли повним ходом йшла боротьба саме з правими ухильниками в партії. Колиж додамо до того, що оживлену активність троцькістів відкрито ще й до того в момент, коли СРСР переживає важкі економічні труднощі, то зрозуміємо, чому московська партійна верхівка пішла аж на масові арештування. Ті арештування свідчать про велику нервозність партійних керманичів. А загально знана р'ч, що нервозністю подиктовані вчинки не все добрі.

Московський кореспондент „Іманіте" передає телеграфічно статтю московської „Правди" про троцькістів, в якій подано такий мотив репресій: „В краю пролетарської диктатури не може істнувати нелеґальна протирадянська організація, що розпоряджає власними друкарнями і комітетами, та яка підготовляє громадянську війну. В листі з 28. жовтня 1928 р. Троцький поручав своїм сторонникам уладжувати кампанію в користь відновлення колективних договорів та готовитись до громадянської війни". Поминаючи таку вимовну арґументацію „Правди" слід ствердити, що троцькісти мусіли бути дуже сильні, коли зважились готовити громадянську війну. Минулорічні репресії їх, видно, не ослабили, а тим менше надій можна мати на те, що ослаблять їх та знищать теперішні арешти. Отно певне, а саме: що ті репресії знов сильно потрясуть партією і дуже її ослаблять. А це не ворожить нічого доброго для її будуччини і тим самим для будуччини цілого СРСР.

У впливовій західньо-европейській пресі появилися голоси, що теперішні гострі репресії проти троцькістів є першим кроком по шляху, що веде радянську внутрішню політику на право, бо тільки такий її зворот може давати бодай надію на вихід з теперішньої економічної скрути. Таким чином ударна кампанія проти правих ухилів у партії, перед арештуванням троцькістів, малаб бути тільки маневром для замаскування перед комуністичними масами правдивих намірів теперішніх керманичів радянської політики в СРСР. — Можливо!

Закордонний політичний огляд.

Берлін, 24. січня 1929.

I. Спокій в Европі!

За останній тиждень помічуємо в Европі дивне втихомирення. Люди начеб застигли на малий момент на місцях, особливож зовнішньо-політично. Коли початкові тижні цього року приносили одну зовнішню сензацію за другою, то нині прийшла нагла стаґнація. Почалось це від звіту Паркера Джільберта. По собі слідували сензація за сензацією: югославянська диктатура, ратифікація пакту Келльоґа, польсько-російська дипльоматична контроверса — аж до призначення Моргана заступником Америки на репараційну конференцію. У тім моменті приходить перерва. Сензації нагло припиняються.

Югославянська кріза запалась у сутінки і мало хто нині про неї говорить. Велика преса публіцистично умертвила польсько-більшовицькі ратифікаційні переговори. Зате скрізь приходять на тапету свої внутрішні речі. Особливож партійно-політичні справи. Зовнішньо-політично приходиться допомогати собі тим, що робиться наприклад, з тайного меморіялу ґен. Ґренера велику аферу, або збивається богато політичної піни з приводу фінансових скандалів в парижських політичних кругах. Звідкіля та зневохота до зовнішньої політики? І цей спокій? Причина лежить в недалекім зїзді репараційної конференції.

В тій точці концентрується нині уся зовнішньо- політична проблематика Европи. Рішення тієї конференції матимуть основне, навіть радикальне значіння для майбутнього розвитку Европи, особливож в перспективах розподілу її політичних сил. Звідтіля зрозуміле, що европейська зовнішньо-політична думка тримається цими днями у резерві. Буде це мабуть так довго трівати, доки репараційна конференція не створить нових фактів, цього білянсу сил, з яким прийдеться в майбутньому числитись. Таким чином нинішний европейський зовнішньо-політичний спокій — це ніщо інше, як ота тишина, що налягає звичайно на всякий краєвид — перед хуртовиною. Розуміється, европ. політичні події в дійсности не припинились. Вони зійшли тільки в підземелля; йде підготовча кампанія у всіх репараційних таборах. Тихі наради і конференції. В руках збираються козирі і засоби — усе аж до хвилини зібрання конференції. З її отворенням повстане рівночасно новий відтинок в історії повоєнного зовнішньо-політичного оформлювання Европи.

II. Афґаністанська фільма.

Тимчасом приходиться ждати. В таку хвилину доволі на руку приходить великій західній пресі афґаністанська революція. Але коли для Західньої Европи та революція має характер чистокровної сензації, без глибшого особистого політичного заінтересування, то та революція має тимбільше значіння для нас. Для нас? Розуміється не безпосередньо, а тільки потенціяльно і в дуже широкій історичній перспективі. Нам неважно слідкувати за повсякчасним розвитком афґанської революційної фільми. До її кінця ще дуже далеко. Ми бачили досі кілька її актів. В 1920 р. помер в дуже підозрілий спосіб пануючий падишах Афґаністану. Наслідником повинен був бути його найстарший син Інаятула. В дійсности на престол вступив молодший син Аманула. Потім прийшла подорож Аманули по Европі і викликані нею афґанські реформи. Потім з тих реформ виросла революція. Потім Аманула зрікся престола в користь свого брата Інаятули. А далі Інаятулу скинув з престола „син водоноса" Бача Сакао. Накінець Аманула відкликав свою абдикацію. Але її не відкликав Інаятула ані самозванець Бача Сакао. Хтож панує? Нам це неважно. Важний для нас афґанський революційний *процес сам по собі*, бо та революція позначує собою значно ширший розвиток, який охоплює щораз сильніше цілу передню Азію. Афґанська революція є тільки льокальним виявом саме цього ширшого процесу, що ми його називаємо — політично-національною еманципацією західньої і середньої Азії.

III. Народи Сходу і їх національно-визвольні рухи.

Від часу, коли у світовій війні побіда почала щораз виразніше схилюватись на бік аліянтів, британські імперіялісти почали інтензивно мріяти про створення Middle East Empire — одного великоанґлійського континентального бльоку, зложеного з Туреччини, Єгипту, Арабії, Персії, Закавказзя і Афґаністану. Це були мрії. В реальній дійсности ідея тієї імперії розбилася на полях Анатолії, коли Кемаль Паша зломив в 1922 р. армію грецьких наїздників, підсилюваних Льондоном. Туреччина визволилася цілком і ми знаємо у як дуже безпосереднім звязку з побідою і еманципацією Туреччини виростали афґанські реформи Аманули та спричинена ними революція. Пять людей виросло на тих азійських просторах, пять вождів, що символізують собою одну ідею: прямування до національних суверенних державностей. Те, що осягнув *Кемаль* в Туреччині і намагався осягнути в Афґаністані *Аманула*, це робив у себе теж *Заглул Баша*, національний провідник єгиптян. Він вів визвольний державницький націоналізм Єгипту, т. зв. *вафдизм* від побіди до побіди. Ту саму роботу робив і робить послідовно далі в Арабії вожд тамошніх націоналістів — *ваґабітів*, король Геджасу *Ібн Сауд*. І коли єгипетський вафдизм і арабський ваґабізм ще борикаються за своє державне визволення, то його осягнув в інакшій але теж еманципаційній формі вожд персів *Різа Хан*.

IV. Національні рухи Близького Сходу і ин.

Державно-визвольницькі тенденції в тих просторах ідеольоґічно виросли з національного пробудження і тому вони для нас ідейно близькі та симпатичні. Тамошні люди і репрезентований ними рух виросли з двох причинових комплексів. З одного боку з елементів протесту проти імперіялізму европ. Заходу. Цей імперіялізм найшов досі своє найновіше оформлення в системі бльоку-

вання Европи при засобах франко-брит. антанти. Але та система означає для тих народів ту саму смертельну загрозу що і для нас. Щодо нас, то ми знаємо, як виглядалаб наша справа при побіді франко-брит. концепції з її політичним бльоком з Польщею, Ромунією і Малою Антантою. Це є концепція України без Криму і Бесарабії, отже без можливостей забезпечення Чорного Моря і проливів за допомогою нашої союзницької балканської політики. А без Чорного Моря і проливів ми державно жити не зможемо. Далі ця концепція означає втрату всіх західньо-українських земель і через те страту політичного контакту з Білорусю а з нею з Балтиком. Нарештіж через посадовлення британців у передньоазійському просторі, та концепція означає втрату можливостей нашої каспіо-кавказької економічної, передовсім нафтової і сирівцевої політики. Це все разом є політична смерть, не тільки нам, але й їм! Це з одного боку.

З другого боку передньо-азійський емаципаційний рух виріс з елементів спротиву, спрямованого не тільки проти британського, але також проти російського імперіялізму, все одно до якої міри червоною плахтою він не прикривавсяб. Тут відкривається друга площина нашого заінтересування ними. Афганська революція означає теж до певної міри конфлікт ідеї релігійности і національности, отжеж магометанізму проти більшовицької політики розкладу в туркестанських просторах. Коли тут цей спротив виявляється поки за все як релігійний ресентимент, то в Персії, Туреччині і передовсім на Закавказаю він оформився теж політично. Передня Азія є нашим потенціяльним природним союзником і то в подвійнім розумінні — протиросійськім і протиевропейськім, т. зн. оскільки та Европа концентрується у франко-брит. бльоку. З тої ситуації виростають різнородні можливости підготовлювання зовнішньо-політичної системи, ідеольогічно підбудованої на елементах сильної державно і національної визвольницької ідеї.

Наше нинішнє заінтересування тими просторами і їх політичною проблематикою носить випадковий характер. Заговорили про все те на заході, зачіпили ту справу і ми. Але підхід до справи національних рухів у середній Азії повинен би бути в нас дещо інший, чим на Заході. І передовсім сталий. Коли завтра Европа заглибиться в свою репараційну лябораторію, то Афганістан і Амануллa зникне зі стовпців її преси. Не повинно бути цього у нас. Бож в перспективах будуччини ми з тим простором завязані може ще більше, ніж навіть зі Заходом

Зенон Пеленський.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Хори, Сонори, Кооперативи, Церковні Братства, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

Українська преса в 1928 р.

100 українських часописів у Польщі. — Пів тисячки у цілому світі.

Директор Бібліотеки Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові Іван Кревецький публікує в „Новій Зорі" бібліографічний огляд української преси за 1928-ий рік. З того огляду довідуємося, що **в Польщі виходило в 1928 р. кругло 100 українських часописів.** З того: 85 у Галичині, 4 на Волині, 2 на Холмщині (разом на українських землях 91) і 9 в етнографічній Польщі. Крім того виходили ще 4 часописи „утраквістичні": 1 польсько-український на Волині, 1 польсько-українсько-російський у Варшаві і 2 російсько-українські у Львові. Вкінці у Львові виходив ще 1 чисто російський часопис, видаваний для галицьких українців.

Українська преса зосереджується головним чином в Галичині, де в м. р. виходило 85 українських часописів, або 85 відс. всеї української преси під Польщею. З того у Львові появлялося 67 українських прес. органів, або 79 відс. всеї української преси Галичини і 67 відс. всеї української преси під Польщею. В інших галицьких містах виходило в м. р. 18 українських часописів, а саме: в Коломиї 6, в Станиславові 4, в Тернополі 3, в Перемишлі 2, в Жовкві 2, в Рогатині 1.

З 9 українських часописів, що появлялися в етнографічній Польщі, виходило 6 у Варшаві, 2 у Кракові й 1 у Каліші.

Що торкається періодичности, то українська преса в Польщі в 1928 р. представлялася так: щоденник 1, тричі в тижні 2, двічи в тижні 1, тижневиків 26, двотижневиків 14, місячників 33, тримісячників 7, решта 16 — неправильні. Крім того слід згадати окремо неперіодичні видання (головно праці Наук. Т-ва ім. Шевченка і Богословського Наук. Т-ва).

Під оглядом змісту було часописів: політичних 30, станових 15, для народу 15, наукових і фахових 14, для молоді і дітей 8, загальноосвітніх 6, літературних 5, господарських 4, жіночих 2. Більшість української преси в Польщі належить до національного табору (3 4 всієї преси); з того українська католицька преса заступлена 15 органами. Ліві (радикали, соціялісти, сельроби, комуністи і радянофіли) мали 26 часописів. Галицькі москвофіли мали в м. р. 7 часописів, з того 2 в українській мові і фонетикою, 2 в українській макаронічній мові й етимольоґією, 2 в російсько-українській мові й 1 в рос. мові (журнальчик „На рубежѣ").

Таким чином 1 український часопис випадає у нас на яких 70.000 душ.

По статистиці Української Книжкової Палати виходило в м. р. **на Радянській Україні 278 українських орґанів,** з того: 95 газет і 183 журналів. Крім того було там 82 наукових українських видань, що появляються неперіодично і не мають самостійної передплати. (Російських газет було 69, журналів 67, непер. наук. видань 31. Позатим було ще в УСРР 27 газет і журналів у мовах інших нац. меншостей). Скільки українських прес. органів появлялося на території Російської С. Ф. С. Р., не знаємо.

По нашим інформаціям виходить іще ок. 20 українських прес. органів на Закарпатті, кілька в Румунії, 1 в Югославії, а дальше кільканацять часописів в українській мові по ріжних державах Европи (Чехословаччина, Німеччина, Австрія, Франція). За океаном появляється теж кількадесять українських часописів (у Злучених Державах понад 30, у Канаді ок. 30, в Бразилії й Арґентині кілька). Позатим виходить дещо й на Далекому Сході (Зелений Клин).

Взявши все те під увагу, можна з цілою певністю приняти, що в 1928 виходило на українських землях і поза ними **щонайменше пів тисячки періодичних часописів в українській мові.** Булоб дуже цікаво прослідити, який наклад мають українські періодики взагалі, а зокрема на Рад. Україні і поза нею.

За океаном.

Дітройтці — на „Рідну Школу".

Дітройтські українці зложили на старокраєву „Рідну Школу" гарний різдвяний дар: суму 2.763.18 долярів. Це дар несподіваний. Серед загального розбиття і розєднання по всяких „церковно-народніх" борнях прийшло до застою і зневіри серед українського громадянства як у Злучених Державах, так і в Канаді. Декуди ніхто не прийде ані на віче ані на збори. Велика українська громада в Ню Йорку, яка тому 8 літ уладила демонстрацію в силі 6.000 душ, тепер по відомих подіях у Львові дала на демонстрацію проти тих подій несповна 100 осіб. Українське віче у Вінніпеґу, Ман., на якому було 1.200 осіб, складає 7 долярів жертв! Інші протести майже незамітні. Ювилей „Просвіти" проходить начебто цілком чужа нам справа. Аж серед того застою і зневіри приходить вістка з Дітройт, що там українські громадяни зложили не 7 долярів на вічу, а 2.763.18 долярів. Стільки зложили на двох вічах одного дня. Це знак, що є ще українські громади в Америці, яких борні не знищили і не довели до зневіри. Знак, що там не згас патріотизм серед загальної неохоти. Що там ще горить старе українське завзяття і надія й певність на побіду великої української справи. Лиш у таких громадах і в таких громадянах та громадянках надія нації. Дітройтці дали приклад іншим громадам. Дали їм лекцію патріотизму. Нумож тепер наслідувати добре діло, добре зачате!

(„Америка".)

Мирослав Січинський вернув до Америки.

Мирослав Січинський, відвідавши Радянську Україну, переїхав на схід через Сибір на Зелений Клин, а відтам до Китаю. З Китаю вернувся кораблем до Каліфорнії, а відтам домів до Рачестер, Н. Й. М. Січинський виголосить низку лекцій про свої помічення на Радянській Україні по всіх американських містах, де є українські кольонії. Перша його лекція буде небаром у Ню Йорку.

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Українська Центральна Рада і справа миру.

(Продовження.)

Микола Шраг, член УСРП, відповідаючи Шапові, сказав, що Центральна Рада зовсім не думає заключати мир для України коштом Росії, але взятися до мирових переговорів вона примушена становищем на фронті та тим, що центрального правительства в Росії нема, — є тільки краєві правительства Донщини, України, Кубані та інші. Коли пустити тепер справу мира на призволяще, то це загрожуватиме загибілю не тільки Україні, але також усій Росії. Щоби краще запевнити українців, що Центральна Рада зовсім не відійшла зі шляху федералізму, М. Шраг прочитав слідуючу резолюцію фракції УСР:

„Не визнаючи влади Народніх Комісарів владою всеросійською і не входячи в оцінку того, чи ця влада відповідає волі всієї великоруської демократії, Центральна Рада числиться з Радою Народніх Комісарів, як з фактичною владою великоруського центру".

„З огляду на те, що сучасний момент вимагає негайного перемиря і ведення переговорів про мир у загально російському маштабі, і вважаючи, що в цій справі сепаратні виступи загальмують негайне переведення мира в можливому порозумінні зі союзниками, Центральна Рада вважає потрібним скласти для ведення мирових переговорів всеросійську однородно соціялістичну федеральну раду міністрів".

„Одначе вважаючи на такий момент, на розвал фронту та на руїну України, а також задовольняючи домагання всеї української демократії, Центральна Рада вважає конче потрібним заключити перемиря на румунському та південно-західньому фронтах і через те *постановляє вислати своїх представників для ведення переговорів у справі перемиря*".

Представник російських соціялістів-революціонерів Скловський казав так: *Коли Центральна Рада піде по шляху негайного мира, то вона цим приєднається до тої справи, яку обманом розпочали більшовики.* Неронович казав, що союзники звернулися до України з запрошенням погодитися з нею. Чомуж нам про це нічого не каже Ґенеральний Секретаріят? Можеб і ми згодилися на ці переговори, колиб Ґенеральний Секретаріят докладно розповів нам, до чого запрошують Україну союзники. Ми не знаємо, чого союзники хотять. Може й вони хотять нас обдурити? А як не обдурять, то через що? Коли ми всі кажемо: геть з таємною дипльоматією, — то не треба і цим разом ховатися з тим, що кажуть українцям союзники.

Представник жидівської партії Поалей-Ціон, Соломон Ґольдельман від імени своєї фракції висловив думку, що Центральній Раді слід узяти у свої руки справу мира, бо це зорґанізує ті часткові перемиря, які робляться на фронті, але *Центральна Рада повинна заключити мир тільки в порозумінні зі союзниками.* Крім того негайно після скликання Установчих Зборів треба поставити справу утворення центрального правительства Росії, яке одно матиме повне право заключити мир від імени всіх народів держави.

Балабанов від імени російських соціял-демократів та Бунду *залякував, що Німеччина, ведучи переговори про мир, разом з тим ніби то збирається наступати на Україну коло Ковля.* На думку Балабанова, союзники, входячи в якісь відносини з Україною, напевно хотять у згоді з нею обдерти Росію, а може возьмуть потім під свою кормигу і Росію і Україну. Може союзники тепер увійшли в сепаратні зносини не тільки з Україною, але також з Доном, і може тепер отаман Каледін веде з ними переговори про мир коштом не тільки Росії, але також України. Центральна Рада, — сказав на останку Балабанов, — повинна проти влади „Ради Народніх Комісарів" подбати про утворення другої авторитетної державної влади, яка мала би право заключити мир.

На цьому в 5-ій годині вечера оголошено перерву до пів до 8-ої години вечера. Одначе після перерви засідання розпочалося тільки в годині пів до 10-ої. Членів Малої Ради на цьому вечірньому засіданні було вже більше, ніж на ранішньому.

Першим виступив з відповідю на запитання меншостей голова Ґенерального Секретаріяту В. Винниченко.

Думка впливових фракцій Малої Ради, — казав він, — про мир та перемиря ані трохи не розходиться з думкою Ґенерального Секретаріяту, який думає, що *треба негайно почати мирові переговори. Про такий свій погляд Ґенеральний Секретаріят повідомив уже послів союзних держав.* Анґлійці і французи прислали вже до нас своїх послів. Ґенеральний Секретаріят також уважає потрібним в тій чи іншій формі порозумітися з тими орґанізаціями, з тою силою, яка заняла певну позицію в справі перемиря на наших фронтах. Ґенеральний Секретаріят також не може поминути того, що правительство Народніх Комісарів має певне значіння серед широких мас, але він не вважає його правительством цілої Росії і через те думає, що справу мира повинно вести те правительство, яке буде спиратися на широкі кола російської революційної демократії та орґанізовані краєві республики.

Тому-то черговим завданням Ґенерального Секретаріяту є утворення центрального однород-

Посмертна згадка.

В Джерзи Сити, Н. Дж., помер на параліж серця заступник предсідателя У. Н. Союзу, **Михайло Угорчак**, родом з Тисьмениці, повіт Товмач, у Галичині. Покійний був давніше довгі роки секретарем У. Н. Союзу і богато трудився для цеї організації. Відтак, покінчивши студії фармацевтики, став аптикарем і вів свою власну аптику в Джерзи Сити. Полишив удову і малолітні сироти.

Любимці.

Нова розвязка справи „Народнього Дому".

„Старорусини", віддавшись під протекторат „малопольського" чи червенського реґіоналізму (пос. Стронського), стали любимцями власть імущих. Залицяючись до всесильної санації, вони — через формальний поділ на русских уніфікаційників і своєрідних „сепаратистів"-червонорусів — постановили і чесність зберігти і капітал здобути. І единонеділимці (в даних умовинах: національно-культурні) зберігають чесність, а „сепаратистичні" червоноруси дообувають капітал. В тих змаганнях і балянсуванні між поділом роль „русского" табору найкраще виходять ті, що одною ногою стерчать в русско-уніфікаційному крилі, будучи льояльними до єдности трьох „русских племен", а другою спираються на державно-польській льояльности „сепаратистичних" червонорусів.

Цею тактикою і грою „старорусини" одержали в дарунку Ставропигію, а тепер на черзі є „Народ. Дім".

Шеф й „ідеольоґ" малоруських червонорусів д-р О. Лисяк у своїй розмові з представником „Варш. Інформації Прасов-ої" запропонував таку розвязку загально-національної справи „Народн. Дому": З огляду на те, що з 303 передвоєнних членів „общества" „Нар. Дім" при житті осталося лише біля 100, а й ті є вже віковими старцями, то воєвідство повинно розвязати ту справу шляхом поширення **по своїй вподобі** дотеперішньої прибічної ради. Після того та іменована воєвідством рада скличе загальні збори іменованців і зпоміж них вибере нову „статутову" управу „Нар. Дому".

Видно, що цей проєкт шефа „русскої аграрної партії" найшов вдячний відгомін серед польських компетентних чинників. Як нас інформують з достовірних джерел, львівський воєвода запросив на днях теперішнього сеніора Ставропигії М. Третяка і предложив йому виделеґування Ставропигією 15-ти членів до нової прибічної ради „Народнього Дому".

Сеніор згодився на пропозицію воєводи під умовою, що уступить правит. комісар М. Бачинський та члени прибічної ради Липецький й Лисяк. Воєвода мав приняти цю умову, після чого п. Третяк мав предложити в городському старостві список вимаганих 15-ти членів. Нова управа „Нар. Дому" малаб бути зложена в той спосіб, що сеніор Ставропигії мав би бути одночасно правит. комісарем „Нар. Дому" і головою прибічної ради.

Як бачимо, „розвязка" справи „Нар. Дому" в загальному йде по лінії шефа „русскої аграрної партії", але в подробицях відхилюється від неї. Поширена прибічна рада має бути вибрана не з членів „русскої аграрної партії" з метою вимикнути закид партійництва, але з членів „русских" неполітичних установ. Та щодо особового складу, то це будуть одні і ті самі люди з додатком „русских" інших відмін".

Ось так розвязують у нас далекосяглу справу загально-національної установи, фондації всього українського народу Галичини.

Вже нераз наше громадянство підносило свій голос в обороні народнього майна. Не слід нам і тепер збувати мовчанкою цеї нової трансакції.

Українська капеля і фільма.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 19. січня 1929.

I.

Простуда, яку захопив ваш кореспондент, ждучи автобуса в холодну й вохку ніч, після українського концерту тому кілька днів, була причиною, чому допись про два тутешні виступи хору „Думки" наспів до вас з опізненням.

Ждали тутешні земляки приїзду цього хору вже довго, чи не пів року. Не так то вже легко добитися сюди, до Франції, громаді 62 людей, коли громада ця походить не тільки з Радянського Союза, а то ще й України Радянської. Трудноші з одержанням візи до Франції мешканцям Радянського Союза величезні, а митарства предовгі — з охоронно-політичних причин, легко зрозумілих. Але дістати дозвіл візу *українцеви* радянському, будь він і не комуніст і не пропаґандист, ще вдесятеро важче ніж одержати французьку візу навіть відомим радянським діячам, якщо вони росіяни, калмуки чи „партійці" якоїнебудь іншої народности, коби тільки не української. Вас це дивує? А проте воно правда. Відомі діячі, письменники, артисти з Радянської Росії попадаються сюди розмірно легко, але громадянам радянської України дістати віза до цієї країни або взагалі неможливо, або безмірно важко. Радянська Україна — десятки й сотки прикладів це потверджують — користується тут безперечним привілеєм — неґативним. А коли поспитаєтеся за причиною, то швидко дізнаєтеся: деякі, навіть т. зв. міродатні тутешні кола прийшли до переконання, що Радянська „Москва" чи Росія, тобто весь Радянський Союз, радо, швидко й тривко пішла би на стабілізаційну згоду зі східною союзницею Франції і оконечно закріпила би істнуючий стан кордонів, якби не Харків, в якому — все таки — бодай час від часу — підносяться протилежні хотіння чи забаганки. Які вони рідкі, скромні й несміливі — знаємо самі. Одначе й їх доволі, щоб настроїти деякі тутешні кола особливо „уважливо" до всього, що пахне Радянською Україною, підозрілою — справедливо, чи несправедливо, — це інше питання — в намірах неприхильних „Східному Льокарнові". Так напр. відмовлено візу українським радянським письменникам — та ще й відомим франкофілам! А „Думка" одержала дозвіл приїзду після безконечних проволок, слідств, то-що.

Ну, нарешті вона таки приїхала і дала тут два концерти. Концертів цих тутешня наша земляцька братія вижидала нетерпляче. А надії на тріюмфальні успіхи були в нас безконечні.

II.

Скажімо зразу таки: надії ці не виправдалися, а успіх у французької публики й преси, коли він безперечно і був, то далеко не був такий блескучий, як успіх хору Кошиця зперед 10 років. Причини? Дехто думає, що ґазети одержали „кивок" мовчати або хвалити тільки поміркованo. Може і є щось у цьому. Одначе і без цього можна знайти й деякі інші причини міворного результату. Перша: мало дбайлива й мало зручна підготівка — орґанізацію концертів віддано чомусь якраз тому бюрови, яке до цього не підходило — російському концертовому бюрові. Далі: відсутність моменту несподіванки, який так удачно прислужився був тріюмфові Кошиця тому 10 років; тутешня критика і публика „розвезена": показують їй все, що найкраще в цілому світі і осяяти її дуже важко. А трете: вибір співаних „кусників".

Щодо останнього, то не вагаємось висловити кілька уваг повного й абсолютного профана, які може будуть видаватися єретичними керманичам „Думки" тай нашим львівським, київським чи харківським мельоманам. І так передовсім зовсім непотрібно силкувався український хор учити французів співати французьких пісень, французьких композиторів. Вже своєчасна Кошицева „Марсилєза" немило чудувала французьке вухо; теперішній Городовенків Дебюссі і Равель викликував у публики відрухи нетерпеливости. Те саме торкається збаналізованих тут від десятків літ — російських композиторів; чував-же їх кожний француз сотні разів від усяких російських хорів і це задля них він вибрався на дорогий концерт „Думки". Цікавити тутешню музичну публику й критику могло єдино тільки щось особливо українське, специфічне тільки українській пісні, щось оригінальне, питоме, одиноке і — могуче. А цього „Думка" дала дуже маленько, або бодай розмірно мало.

Чисте непорозуміння — цей добір українських пісень для чужинців!

Подумайте собі, що напр. якийсь французький хор їде до Львова чи Київа. Чого від нього хотітиме українська публика? Травестії українських мельодій французьким горлом і слухом? Ні трішки! Продукції якихось особливо важких французьких композиторів? Певне, але тільки трохи. Натомісць цікаво булоб нашій публиці почути найбільш характеристичних французьких пісень і мельодій — нехай би вони собі і були банальні для французів. А навіть — якраз тому, що вони банальні, розповсюднені, старі для французів — вони цікаві-чужинцям. Значить, треба би для Львова чи Харкова співати зразки популярних мельодій „Au clair de la lune", „Malberough s'en va t-en guerre", „La bas, dominant la prairie", то-що. Тут — ніякий французький хор таких банальних продукцій не дає, вони тут зайві. Але у Київі або Харкові вони булиб цікаві, може навіть головно й виключно цікаві, наче запах французьких піль і лісів.

Так і наш хор повинен би для чужинців „знизитися" (?) до наших „Ой, зійшлися всі бурлаки", до „Зеленої Рути", і цим подібних пісень, до банальних у нас та нових і прецікавих чужинецьким слухачам.

Одначе — говоріть такі єреси нашим диріґентам, які гордять такими програмами, а хотять імпонувати Парижеві мельодіями маловідомими та за те повними труднощів і мучичних штукатерій...

III.

Як бачите, цей допис не має нічого спільного з музичною критикою виступів „Думки"; на таку фахову критику нема у вашого кореспондента найменшого сліду компетенції. Це такі собі уваги найостаннішого з профанів. На жаль, саме з таких профанів складається величезна більшість концертових слухачів — своїх і чужих. І цей факт пояснює богато з того сорозмірно слабого успіху продукцій „Думки", які — ми певні в цьому — були першорядної вартости зі строго фахового становища.

Коли мова про продукції українського хору в Парижі, то слід при нагоді спомянути добрим словом і продукцію фільми в Парижі. Коли кажемо „українська фільма", то надуживаємо цієї назви, тільки тому, що автор фільми — наш земляк. З українськими темами фільма ця нічого спільного не має.

Тому кілька тижнів ми мали приємність бачити в одному з найінтеліґентніших тутешніх кінових підприємств висвітлення фільми „Електрична Ніч". Її творець — стипендист ВУФКУ, п. Деслав, має тут надзвичайний, просто чудесний успіх у цілої фільмової критики. Вже перша його фільма „Похід машин" викликала цілий хор признань і похвал у фахових критиків. „Електрична ніч" — тесаме. Конкурентів тут — леґіон. А критика тутешня — часто не зовсім то нечутлива на грошево-реклямові „арґументи". „Арґументи" таких нашому молодому (мимоходом додаючи: симпатичному й замітно інтеліґентному) фільмовому композиторові — хибує, на жаль, зовсім. Коли його хвалять — його, чужинця і незвязаного з ніяким міліоновим підприємством! — то це єдино тільки задля справжньої вартости його твору, який накидається оригінальністю концепції всім знавцям.

Так і краще! Деслав молодий і будуччина перед ним. Коли своїми дрібними матеріяльними засобами він сотворив зразки фільм, які викликують захоплення фахівців, то можна ждати, що серед тільки сприятливих обставин він вибється на одного з чільних діячів і творців на полі фільми української і міжнародньої.

В. Панейко.

Дивогляди.

Самозванець на Україні.

Рижський кореспондент „Морнінґ Пост-у" повідомляє:

На Україні появився самозванець, що представляє себе за царя Миколу II. Селяни скривають місце його перебування перед орґанами влади. Він постійно переїздить з одного села в друге і радянські власти не можуть його найти. В деяких околицях України ведеться монар-

---

но соціялістичного правительства, складеного на основі федералізму. Негайно по ухваленні Малою Радою постанови про мир Ґенеральний Секретаріят думає розпочати переговори з союзниками по радіо-телеграфу. Щодо того, чи робили союзні посли якінебудь обіцянки Ґенеральному Секретаріятові, то можу сказати, що ніяких обіцянок, про які тут сьогодня говорено, союзники нам не давали.

З приводу пояснень В. Винниченка ніхто не забирав слова. Після досить довгої промови Е. Нероновича, який зазначив, що неукраїнські фракції Центральної Ради завсіди гальмували її роботу і згоджуються з чимсь завсіди тільки тоді, коли їх ставлять перед фактом, та полемічної відповіли на цю промову представника російських соціялістів-революціонерів Склоєського, фракції українських соціял-демократів та українських соціялістів-революціонерів внесли приняту ними на фракційних нарадах спільну резолюцію з приводу мира.

Перед самим голосуванням цеї резолюції виступив з довгою промовою Тьомкін, який зніс також проєкт резолюції від неукраїнських фракцій, крім польської партії соціялістичної.

В ній резолюції стверджувано необхідність вислати представників на румунський та південно-західний фронт для заключення перемиря в порозумінні зі союзниками, негайно приступити до утворення центральної влади, одиноко правосильної для переговорів у справі мира і приступити до тимчасового вироблення умов демократичного мира, щоби предложити їх на розгляд Центральної Ради та союзників.

Спільна резолюція українських соціял-демократів та соціялістів-революціонерів була така:

(Докнчення буде.)

хістична пропаганда за радянською монархією під гаслом: „Цар і ради“.

Скільки то було вже досі тих самозванців на Україні, а скільки їх ще буде?!

„Дзвін Свободи“ щез із Ужгороду

Читаємо в однім ужгородськім тижневику:

Дзвін, що його привіз Жаткович з Америки до Ужгороду дня 2. грудня 1920 року, на знак вільної автономії Підкарпатської Руси стояв німо на подвірю жупанату. Стояв опущений, тільки кури сиділи на нім. Прохожі українці („русини“) не могли здержати своєї усмішки. В осени 1928 р. прийшли невідомі люди і забрали дзвін нібито до Польщі. „Дзвін Свободи“ сповнив свою повинність на Закарпатті: раз дзвонили ним 2. грудня 1920 р., а потім замовк, щоби своєю мовчанкою пояснювати положення країни. Вісім літ минуло. Філядельфія, Скрентон, Париж, 8. травня в Ужгороді, мировий договір... дзвін, знак свободи карпаторуського народу. Бо тепер уже і дзвона нема, тільки стільці і перо, як свідки підписання „середне-европейської унії гноблених народів“. Але нічого: ще ми будемо дзвонити своїми дзвонами по всіх церквах наших...

„Русский карнавал“.

З „Русского Голосу“ довідуємося, що наші „русскі“ гуляють цього року — „во всю“. По великих „танцовальних“ вечерницях на Маланку, влаштованих „Обществом Русских Дам“ в салі Надонього Дому, заповіджений отсе „большой вечер с танцами“ на 1. лютого ц. р., що його вранжує „общество русских студентов Друг“.

Видно, що москвофіли не мають причини сумувати...

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького.

В понеділок 28. січня ц. р. в 9. год. рано почалася нова розправа проти обв. Василя Атаманчука й Івана Вербицького під замітом убивства кур. Собінського. Розправі проводить надр. Маєр, як вотанти засідають радн. Зґурський і Лясковський та їх заступник суддя Михалевич. Обвинувачує прок. Ланевський. Боронить обв. Атаманчука адв. д-р Шухевич, обв. Вербицького — адв. д-р В. Старосольський.

По одногодинній нараді вильосовано присяглих суддів у такому складі: 1) Помянковський З., віцедиректор З. Б. Кр., 2) Ґловацький Теодор, емер. полковник, 3) Ґаншинец Ришард, проф. унів., 4) Баховський Станіслав, 5) Ґоявічинський Антін, власник каменяці, 6) Новаковський Станіслав, інжинір, 7) Польончик Ян, ем. управитель салін, 8) Розуміловський Маріян, купець, 9) Рошек Богослав, присяглий міричний, 10) Рудницький Мечислав, аґроном, 11) Ростаньський Вільгельм, ком. маґістрату, 12) Щавінський Роман, маґістер фармації. Їх заступники: 2) Барон Альфонс, ем. почт. урядовець, 2) Ваґура Казимир, ем. майор.

Предсідник Маєр пояснює присяглим суддям, що Найвищий Суд у Варшаві зніс присуд смерти на обох обвинувачених в убивстві кур. Собінського, а затвердив присуд за злочин державної зради і шпигунство. Тому нині станули обв. Василь Атаманчук та Іван Вербицький ще раз перед судом присяглих. Опісля сам предс. Маєр відчитує акт обвинувачення, щоб познайомити присяглих суддів з підкладом убивства кур. Собінського.

На салі лише дехто з рідні обвинуваченого Ів. Вербицького та ще кілька осіб. Оба обвинувачені сидять в асисті двох поліцаїв зі штиками, які що-години зміняються. На коригарі та перед судом богато конфідентів і поліцаїв.

По відчитанню акту обвинувачення в польській мові відчитує протоколянт цей самий акт ще в українській мові. Судді присяглі противляться відчитуванню ще раз того акту по українськи, тому, що вони мовляв, не розуміють української мови. Але на домагання обв. Ів. Вербицького протоколянт таки відчитує акт зі страшними дикими наголосами.

Після того предс. Маєр відчитує присяглим суддям цілу низку питань, які поставлено присяглим суддям на першій розправі (13. III. 1928) та відповіди їх на поставлені питання. Потім відчитує зажалення неважности, яке внесли оборонці до Найвисшого Суду у Варшаві та становище Н. Суду в тій справі з 20. X. 1928.

На тім перервано розправу до другого дня. Початок її в год. 9·15 рано.

Внесення на висловлення недовіря мін. Цареві впало.

Коли маршалок сойму отворив засідання сойму 28. січня, місця на урядових лавках заняли всі міністри, за виїмкою мін. військових спр. марш. Пілсудського, якого заступив віцеміністр ґен. Конажевський та хорого мін. закордонних справ, якого заступав віцемін. Висоцький. Першою точкою денного порядку було читання проекту закону про ратифікацію Кельоґового пакту. В тій справі промовляв пос. Бітнер (ком.). Його промову заглушив великий галас. Полк. Славек якимсь окликом перешкодив бесідникові. На це відповів пос. Бітнер, що ґенерали не мають нічого до говорення, бо пруть до війни. За це одинківці перешкаджали Бітнерові у виголошуванні промови. Пос. Олюбінський (ББ) намагався стягнути пос. Бітнера з трибуни, але до того не допустила інтервенція маршалка та його секретарів. Проект про ратифікацію відіслали до комісії закорд. справ.

Потім приступили до внесення Клюбу Народового в справі висловлення заяви недовіря міністрові справедливости Цареві. Мотивував внесення пос. Пачковський, кажучи, що § 58-ий конституції дає право соймові потягати міністрів то відповідальности. Внескодавці закидають мін. Цареві знаслування конст. принціпу про неусування суддів. Мін. Цар усунув першого президента Найвищого Суду і президентів апел. судів. Опісля прем. Бартель у заяві ствердив, що уряд солідаризується з діяльністю мін. Цара. Уряд поступованням мін. Цара не нарушив конституції. Становище уряду є конституційно коректне та відповідає також умовинам льояльности. В дальшій дискусії складали заяви представники клюбів. Представник ППС пос. Недзялковський сказав, що твердження премієра, нібито ухвала сойму не була оконечним законом і тоді обовязком уряду було виконати декрет є справедливе під форм.-правним, але не під фактичним оглядом. Право парляменту не є лише писане, але далеко більше обичаєве і тому ухвала сойму повинна бути для уряду вказівкою, з якою повинен рахуватися. Колиб внесення здобуло більшість, виглядало би, що головна гра відбувається між табором санації і нар. демократією, а поправді воюючими сторонами є санація і польська демократія. Тому ППС. здержується від голосування, але цим іще не усувається від поставлення цілої справи свого відношення до уряду за кілька днів на бюдж. комісії. Пос. Руґ (Визв.) заявив, що його клюб здержується від голосування. Пос. **Біляк** (Укр. Клюб) заповідає піддержання внесення Нар. Кл. з принціяльних мотивів. Міністр справедливости і міністр внутр. справ причиняються до політичного гнету українців. Доказують це політ. процеси, доля ідейних вязнів, приноровлювання амнестійного закону і т. д. Українці памятають діяльність мін. Цара як ґен. виборчого комісаря та пригадують сторонничість властей у листопадових подіях у Львові та Батятичах. Українці будуть голосувати за внесенням. Пос. Домбський (Стр. Хл.) заявив, що його клюб голосуватиме за внесенням, пос. Дембський (Пяст) заповів, що його клюб здержиться від голосування. Голосування відбулося поіменно. **За внесенням голосувало 84, проти 96. Білих карток віддали 72.** З того виходить, що ледви 60 відс. послів брало участь у голосуванні. До 84 голосів треба зарахувати: НД, ХД, НПР-Правиця, Стр. Хл., славянські меншости і рад. груп.

Найближче засідання сойму, на якім буде бюджетова дебата, відбудеться в середу.

—o—

Аманула знову при владі.

Афґанський консулят у Бомбаю повідомляє урядово, що Аманула на просьбу мешканців Кандахару і ріжних племен згодився знову обняти престіл і владу. З Москви повідомляють, що дні володіння Ґабібулага пораховані.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·88·00, канадійський доляр 8·82·00—8·82·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·00, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський черівонець 17·50—18·50.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00—47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·65·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·00 3·60·00, австрійський фльорен 1·70·00—1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки на рубель 1·48·00—1·52·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 46·25—47·25, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 33·50—34·25, ячмінь галицький броварний 34·50—35·50, ячмінь на мливо 28·00—29·00, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 31·00—32·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, сарасоля промислова 4·75—5·00, фасоля біла 105·00—130·00, фасоля колірова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00.

До набуття у всіх аптиках!

Орґанізаційний рух.

Повітові зїзди Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Львівщина.

Повітовий Народній Зїзд львівського повіту відбувся ще в грудні у Львові. На зїзді були делеґати 87 громад повіту. Збори відкрив пос. І. Ліщинський. Проводили ними: пос. Кохан, Кернога з Підберезець і Гошовський зі Збоїск. Звіт з діяльности повітового комітету партії здавав пос. Ліщинський. Над рефератом відбулася дискусія. Пос. Рудницька говорила про орґанізацію жіноцтва. По дискусії приступлено до виборів повітового народнього комітету. Головою комітету вибрано знов посла І. Ліщинського. Зїзд ухвалив повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації, зокрема послам Ліщинському і Коханові.

Брідщина.

В Бродах відбувся повітовий партійний зїзд теж ще в грудні. Взяло в ньому участь 190 делеґатів з усіх сіл повіту. Проводили зїздом: С. Левицький і Ф. Хомин. Секретарював В. Чума. Обширний реферат про політичне положення українського народу і про парляментарну діяльність нашої репрезентації виголосив пос. О. Вислоцький. Він же зложив звіт і з діяльности повітової партійної управи за минулий рік. По дискусії над рефератом зїзд висловив повне довіря партійному проводові і Українській Парляментарній Репрезентації. Новий повітовий народній комітет зложено в той спосіб, що входять до нього по одному представникові з кожного села і 6 громадян з міста Бродів. Це так званий Ширший Повітовий Комітет. На його засіданні вибрано головою повітової партійної орґанізації пос. Вислоцького, його заступником С. Левицького (Броди), секретарем Г. Павлюка (Броди), а скарбником Р. Кочержука (Черниця). При повітовій партійній канцелярії рішенно ввести відділ безплатної правної поради для населення.

Мостищина.

І в Мостисках відбувся повітовий партійний зїзд в другій половині грудня. Проводили ним д-р Л. Кульчицький і о. А. Пшепюрський. Реферат про політичне положення, діяльність Парляментарної Репрезентації виголосив пос. д-р Ст. Біляк. По рефераті була дискусія, в якій брало участь богато селян. Вибори повітового партійного проводу дали такий вислід: головою став о. рад. Пшепюрський (Старява), заступником голови д-р Л. Кульчицький (адвокат Мостиська), секретарем Т. Кокорудз (Мостиська). При повітовій народній канцелярії рішено відкрити відділ правної поради.

НОВИНКИ

— **Адміністрація „Діла“ повідомляє отсим Вп. Передплатників, що передплата на лютий виносить 5 золотих.**

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Ревізії в Краківці.** Пишуть нам. Дня 5. січня ц. р. перевела поліція ревізію в домі о. В. Матковського, пароха Краківця. Поліція допитувала головно жінку пароха, п. Стефанію Оксану Матковську, про „Сурму“, зброю і т. п. Розуміється, нічого підозрілого не найдено. Забрано її записник (витяги і золоті думки з красної літератури), співаник „Сурма“ і книжочку з ґімнастичними вправами й співами. Ревізія ця спричинена мабуть тим, що п. Стефанія Матковська приготовляла аматорську виставу і свято „Просвіти“ на приходстві — наслідком зимна в чи-

тальні. Поза тим було ще кілька ревізій серед інтелігенції і свідоміших міщан Краківця.

— **„Шляхціц на загродзе“...** Такою засадою кермувався, видно, постерунковий Юзеф Станко в Шклі, який — не зважаючи на дозвіл львівського воєвідства — відобрав був лісту на „Рідну Школу“ ч. 7 і заборонив колядувати. Мовляв, так йому зателефонувало староство. Одначе переспавшися, на другий день віддав лісту повновласникові. — Здибавши опісля другу групу з лістою ч. 6, вже не відбирав її, тільки агітував проти „Рідної Школи“: „Поцо маце колендоваць на пануф, жеби бжухи пасьлі?“ І. т. д. Одначе громадяни не далися відмовити і колядували далі. — Нераз дивувалися ми, хто ширить між народом байку, немов би в „Рідній Школі“ вчилися діти самих панів, хоча це очевидна брехня, бо 90 відс. усеї молоді в школах і виховних установах „Рідної Школи“ — це діти селян і робітників. І тут виявилося, хто пускає такі нісенітниці, щоб відтягнути маси від „Рідної Школи“.

— **На карту „Рідної Школи“, звільняючу від алькогольних напитків,** зложив далі: Василь Вевчук, Львів, 1 доляр. Хто дальший?

— **Гроші з Берліна на „Рідну Школу“.** Перечитавши цей заголовок, наші „приятелі“ аж руки затруть з радости: мовляв — дивіться, відки „Рідна Школа“ дістає „субсидії“... Тимчасом гроші на „Р. Ш.“ зібрані українською кольонією в Берліні з нагоди Різдва Христового, а саме: збірка на Різдво в українській греко-кат. церкві дала 7 марок, збірка на Йордан дала 10 м., а до того о. д-р Вергун доложив 10 м.; разом прислано 27 марок, які тим цінніші, що походять від нашої еміграції, яка сама перебуває в злиднях і серед дуже важких життєвих обставин.

— **Битва під Берестечком в освітленні нових документів.** Дня 25. І. відбувся в Українськім Науковім Інституті в Берліні незвичайно цікавий виклад д-ра Д. Олянчина на тему: „Битва під Берестечком в освітленні нових документів“. Д-рові Олянчинові пощастило найти в тайнім архіві пруського міністерства закордонних справ документи-реляції німецьких очевидців битви, спрямовані до канцелярії вел. курфірста бранденбурського. Ті документи в значній мірі допомагають розбивати польські історичні легенди про „розгром“ і „паніку“ українських військ і наслідком цього „розгрому“ — „зірвання голови козацькій гидрі“. Програна була, але не така, як ми до цього часу звикли завдяки польській істор. науці приймати. Проф. Дорошенко доповнив виклад цілою низкою уваг, в яких зясував історичне значіння найдених документів. Після викладу розвинулася жива наукова дискусія.

— **„Національний день українців“.** Під цим заголовком поміщена в „Мюнхен-Аугсбургер Абендцайтунг“ (ч. 25. з 26. січня ц. р.) передова стаття б. консуля У. Н. Р. В. Оренчука, в якій подана коротка історія українського національного відродження і змальована вага актів з 22. січня 1918 р. і 22. І. 1919 р. для цілого укрїнського народу. В. П. Оренчук — це один з тих дуже нечисленних українців, що вмів знайти доступ до чужинецької преси, в якій постійно популяризує наше минуле і наші сучасні змагання.

— **Скандалічна афера львівського адвоката.** Нема то, як жити в столиці, хоч би навіть у такій миршавій, як наш коханий Львів. Завсіди щось нового та ще сензаційного. От хочби та сензація за міліонові ошуканства пана д-ра Кольніка, або не менше масненька також веселого доктора, а навіть вже адвоката Станислава Правна. Кажуть люди, що вони оба подібні до себе, як дві каплі води, або два платки брудного малопольського снігу. Кажуть, що цей панок, себто адвокат Прави, дуже здібний, не менше від д-ра Кольніка, лише більше скромний. Перший, д-р Кольнік, понатягав клієнтів „Банку Взаїмного Кредиту“ на міліони, зноваж адвокат д-р Прави натягнув своїх клієнтів „буржуїв“ лише на 30.000 долярів, так, що пофалшував векслі. Навіщо стільки грошей потребував д-р Прави як і д-р Кольнік. Скажемо на вухо: оба дуже любили зелену природу та блискучих метеликів. І так: д-р Кольнік їздив до Шевінінген, зате адв. д-р Прави купував нові люксусові самоходи на те, щоб поставити коли не світовий, то хоч польський рекорд у перегонах. Тому то їздив зі Львова аж до Константинополя, а ще частіше до Варшави. Але таки рекорду не поставив, бо застряг по коліна в снігу. Застряг, відморозив собі вуха, дещо охолонув з великого запалу та почимчикував до города Львова. А тут тобі чудасія: платц векслі та ще за 30.000 долярів. Еге! — подумав він, які ви, клієнти, премудрі! Я вас всіх навчу... Недовго роздумуючи, замовив собі оборонця, щоб боронив його перед напастю та побіг сам до прокуратора за опікою. Прокуратор вирятував його з опресії і залишив під ключем.

— **Грабунки й убивства.** На Василя Кондрука, що їхав з Чорних Ослав (пов. Надвірна), напав на дорозі Федько Менюк і вдарив його вісім разів сокирою так, що він упав непритомний на землю. Менюк, якого вже арештовано, забрав після того з кишені Кондрука 57 зол. — В Кутах Старих, косівського повіту, вбили Стефана Будза наслідком якихсь особистих порахунків Іван Бойчук (син Михайла) та Іван Бойчук (син Миколи). Обох їх теж арештовано. — З приводу нещасливої любови стрілив собі в серце Маркус Сінґер у Снятині, в домі своєї нареченої Рахилі Лінднер.

— **Джекі Куґен у Відні.** Відомий фільмовий артист-дитина Джекі Куґен приїхав тепер до Відня, де виступає разом зі своїм батьком у авріете. Куґен уже тепер не дитина, а 13-літній молодець у циліндрі і фраку. Він співає якусь англійську пісню, а потім веде ніби дотепний діяльоґ зі своїм батьком і бавить публику коштом батька. Всесильна та мамона! Віденська преса радить молодому Куґенові, щоб він вертав радше до Америки, записався до школи і вчився, як кожний інший смертельник, а не пускався на кльовна, до чого не має найменших даних. Та цієї доброї ради не послухає очевидно ні молодий Куґен ні тимбільше його батько, як видно, людина підприємчива, що вміє використовувати популярність свого сина на всі лади.

— **Анальфабети в Чехословаччині.** На днях оголошено урядові статистичні дати в справі анальфабетизму в поодиноких провінціях Чехословаччини. Найменше анальфабетів має Чехія, бо неписьменних є там ледви 2.44 відс. загального числа населення. По національности є в Чехії анальфабетів: чехів 2.38 відс., німців 2.53 відс., жидів 0.75 відс., інших національностей 6.09 відс. На Моравії є анальфабетів: серед чехів 3.2 відс., серед німців 2.38 відс., серед жидів 1.03 відс., серед інших національностей 11.13 відс. На Шлеську найменше анальфабетів мають жиди, а саме 2.03 відс., німці 2.38 відс., чехи 3.61 відс., поляки 4.96 відс., інші національности 13.14 відс. Далеко гірше під тим оглядом є у східних провінціях чехословацької республики, на Словаччині й на Підкарпатській Руси. На Словаччині анальфабетів є 16.03 відс. загального числа населення, при чому жиди мають 5.49 відс. анальфабетів, німці 9.58 відс., маляри 10.21 відс., словаки 15.72 відс., українці 43.55 відс., інші національности 69.68 відс. На Підкарпатській Руси неписьменних є більше ніж половина населення (50.16 відс.). По національности мають там маляри 16.08 відс. анальфабетів, жиди 31.62 відс., українці 65.67 відс., інші національности 83.09 відс.

— **Гра на біржі в Ню Йорку.** В Ню Йорку на біржі („Стак Ексчендж“) люди скуповують уділи (стак) великих компаній і через те ціни йдуть угору. Великі біржевики з того раді, що публика розкуповує уділи і підбиває ціни, бо так вони найдуться в руках великої маси дрібних посідачів, між яких легко буде розділити страти, як ціни уділів нагло впадуть і буде „крах“ на Волл Стріт. Тепер люди купують і продають та сподіваються заробити, а навіть богато й заробляють. Але підчас „краху“ заробляють лише великі біржевики, що закуплять уділи дешево, ті самі уділи, які вони совсім випродували дорого. А дрібні посідачі уділів, котрі хотіли раз забавитись у біржевиків і пуститись на бистрі хвилі щастя на Волл Стріт за порядком понесуть втрати в користь ненаситних великих спекулянтів. Хіба хто вчасно втече перед ними і продасть свій „стак“ в „психольоґічний момент“ та більше не стане купувати. Одначе таких буде мало, бо примана легкого і швидкого зарібку за велика, а ще до того на Волл Стріт де малі „біржевики“ хотять закасувати великих.

— **Д-р В. Тисян,** (наш земляк), відомий українській публиці з концертової естради співак (тенор), ученик проф. Леліви з Варшави, виступить на сцені Львівського Міського Театру в четвер дня 31. ц. м. в опері „Фавст“, де буде співати партію Фавста.

На господарські теми.

Шовківничий рух на Підкарпатті.

Заінтересування шовківництвом росте у нас з дня на день! Люди допитуються про морви і про годівлю шовкопорядки. На тему шовківництва мав я осіню три відчити: в Бикові, Кульчицях Шляхоцьких та в Сяноці; всюди зацікавлення велике. Деякі наші люди, котрі любуються садівництвом, самі на власну руку заложили собі вже шкілки. Гарний приклад у тім напрямі дав минулого року п. Котила, залізничник у Загірю коло Сянока. Він то по прочитанні першої статті, яка появилася в святочнім числі „Українського Голосу“ за минулий рік на тему шовківництва не питаючись нікого, без довгої застанови спровадив собі 5 дкґ. насіння морви, засіяв, і ходив коло них так само як і коло овочевих зернинок, а цього року має вже шкілку, в якій є 400 гарних та чепурних однорічних деревець!

Самбірська філія „Сільського Господаря“ під проводом невтомного народнього робітника о. сенатора Юліяна Татомира, розвинула в тім напрямі живу діяльність. На кількох філіяльних засіданнях горячо дискутовано цю справу. Ухвалено заложити першу у нас досвідну стацію годівлі шовкопрядки в селі Бережниці, 6 км. від Самбора віддаленім, бо в тім селі знайшлося три великі морви, а поблизькі села достарчать ще по одній морві. Громада Бережниця ухвалила відступити на ту ціль для розведення морви 1 морґ землі. Рівночасно філія ухвалила завести при досвідній стації в Бережниці курс науки шовківництва і плекання морви, для тих українців, які мають у себе бодай по 1 великім морґозім дереві.

В тій цілі філія оголосила конкурс, який на днях появиться у всіх українських часописях. Про помешкання для курсантів філія вистаралася у тамошніх господарів, з харчем за невеликі гроші. Надзір над досвідною стацією і над курсом обійме „Сільський Господар“ і його відпоручники професор Филипчак і д-р Гнатевич, а під їх проводом кермувати буде курсом п. Іван Шембель, що побувши в італійській неволі вивчився цего діла і саме розвиває корисну діяльність у тім напрямі по сумежних повітах самбіршини. Він до того часу обїхав кільканацять місцевостей, і всюди горячо заохочував селян до садження морвових деревець та сіння насіння. Всюди своїми промовами викликав велике одушевлення як у Пнянах, Волі Районовій, Гошанах, Баранчицях, Ступниці, Биличах, Гуменці, Бережниці, Воютичах, Колбаєвичах, Коропужи, Старім Самборі, Коблі, Гордині, Стебниці і численних інших місцевостях. Результат його праці такий, що з тих місцевостей замовлено у „Сільськім Господарі“ (Львів, Зіморовича 20) 850 дволітних і 450 чотиролітних морвових деревець.

Там теж замовлено насіння деякі заможніші селяни замовили навіть по 100 штук морвових деревець. Шембель, подорожуючи по селах відкрав у численних в них по одному а декуди і по більше штук морвових деревець переважно по дворах. Тому то звертаємось до наших людей, де є лише одно або два морвові дерева, щоби сейчас до кінця березня робити зголошення на яєчка шовкопрядки в „Сільськім Господарі“ і робити досвідні стації плекання шовкопрядки, щоби вже цего року започаткувати в нас цей промисл. Хто має готове дерево, хай приїзджає на курс до Бережниці під Самбором, прочитавши собі умовини конкурсу в „Сільськім Господарі“, та інших українських часописах!

Рівночасно треба, щоби всі наші села взялись з весною до засіяння бодай одної четвертини морґа поля в кождім селі насіннями морви! Тому при кінці січня по всіх читальнях повинен іти клич, щоби до кінця лютого кожде українське село замовило насіння морви в „Сіль. Госп.“, щоби кожда читальня обміркувала до кінця лютого, кілько деревець її село може замовити, і про все те дала знати „Сіль. Господареві“. Все те необхідне на те, щоби „Сіль. Госп.“ міг своєчасно поробити заходи для придбання відповідної скількости насіння, деревець морви та яєчок гусениць шовкопрядки. Тому до праці.

Ів. Филипчак.

Календар „Рідної Школи“ і громадянство.

На 40.000 чеків розісланих з ріжними українськими часописами для присилки жертв за одержані ілюстровані стінні календарі „Рідної Школи“ по день 24. січня 1929 р. вплинуло заледви 5.379 чеків. — Що діється з рештою поверх 34.000 чеків?

З огляду на те, що „Рідна Школа“ в наслідок знищення першого накладу її календарів в часі відомих листопадових подій у Львові потерпіла величезні страти і про це у свому часі подано нашому громадянству до прилюдного відома — можна було надіятися, що кожний український громадянин, кожна громадянка і кожне українське товариство та підприємство звернуть „Рідній Школі“ виповнений чек бодай за одержані календарі. А всеж таки — як бачимо — дійсність показує що іншого. Велика частина українського громадянства й українських установ не тільки не прислала бодай найдрібнішої лепти, але даремним задержанням календаря та чеку наражує „Рідну Школу“ на очевидну втрату. І це звичайно роблять не ті громадяни, що радо відгукуються на кожну національну потребу, а в першій мірі на потреби „Рідної Школи“, але ті матеріялісти, що самі нічого не дають, а тільки вічно нарікають на ріжні „драчки“, ширять невдоволення й зневіру... Не вжеж їх аж такий великий в нас відсоток? Не вжеж аж така велика частина нашого громадянства лакомиться на

„дурницю“ і то навіть зі шкодою „Рідної Школи“, яку всі і всякими способами повинні підтримувати в часі сучасного лихоліття? — Якщо така одиниця не вважає конечним післати жертву за одержаний календар, то чи можна надіятися, щоби правильно кожного місяця складала чесно 1 проц. від своїх приходів на „Рідну Школу“, щоби сповняла свої обовязки супроти інших українських установ та української нації взагалі?

Окремо помістили ми обіжник Головної Управи „Рідної Школи“ в справі календаря. З нього бачимо, що з другого боку є великий попит за календарами „Рідної Школи“. Особливо селяни й робітники з Галичини і Волині прохають присилати їх десятками.

Між тим — як сказано — календарі розіслано і велика частина громадян не прислала ані жертв ані не звернула календаря. Отже крайна вже пора, щоби прислати гроші або негайно звернути календарі, за якими питають інші громадяни.

Хоча це як прикро, — то уважали ми необхідним звернути увагу на неточність наших громадян і промовити їм до громадянської і національної совісти. Надіємося, що наш голос не буде „вопіючим во пустині“, що наше зерно впаде на плодючу землю і видасть стократний плід.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 29-го, г. 7·30 веч. „Бровей“, американська пєса.

Середа 39-го, г. 7·30 веч. „Марія Штуарт“, премієра.

Кіна.

„Аполльо“: „Дві арабські ночі“.
„Лев“: „Арена жаху“.
„Оаза“: „Шпигуни“.
„Палес“: „Останні царі“.
„Фатаморгана“: „Призначення“.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 15. січня ц. р. помер в Манаєві один з найсвідоміших селян зборівського повіта, **Семко Крупський**, переживши 77 літ. Покійний належав до тих немногих одиниць нашого селянства старшого покоління, що ціле своє життя працюють для добра свого села і свого народу. Спільною працею з бувшим парохом о. Филимоном Тарнавським піднесли вони Манаїв до ряду найсвідоміших сіл Зборівщини перед війною. Та на жаль, це гарне, та національно свідоме село, підковито знищено в часі війни. Негайно по війні, коли ще богато громадян мешкало в землянках, то серед села стояв вже гарний будинок читальні „Просвіти“. — Покійний хоч небогатий, не жалував гроша на книжку і часопись. Був сталим передплатником „Діла“, а в 80 рр., коли селяни Зборівщини й не думали про читання часопису, був він одним з перших передплатників „Батьківщини“. — Коротко перед смертию, казав щоби не витрачувати богато гроша на похорони, а радше дати їх на Рідну Школу. Полишив по собі на довго нелатерту память у громадянства Зборівщини. В. ім. П.! 1—1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи“ зложили ВП.: Теодор Саєула — Відень 200 зол.; Студенти ветерин. медицини 37·57 зол. на поклик Студ. Мед. вет. в Берні і кличуть на ту саму квоту всіх українських лікарів ветеринарів; Михайло Галібей — Львів 39 зол. місто святочних і новорічних желань; Союз Українських Купців — Львів 136 зол. як збірку підчас просфори; Ольга Стефановичева — Підбуж 10 зол. виграні в преферанса і 15 зол. місто вінця на домовину невіджалованої дитини Сергія Бутенка; Анна і Д-р Евген Ловиньскі — Підгайці 15 зол. місто святочних і новорічних желань; Кордуба Стефан — Тернопіль 30 зол. місто подяки по бл. п. Василеві Кордубі; Тов. „Основа“, Данціг 57 зол.; Теодор Мартинець 20 зол. як марку пременирну з засідання Старшини Пенсійного Інституту. — Всім ВП. Жертводавцям складає щиру подяку — Головна Управа. 1352 1—1

Сходини членів Тов. „Єдність“ відбудуться на підставі § 2 в статутів (для обговорення справ, звязаних з діяльностю Т-ва) дня 1. лютого 1929 р. о год. 3. попол. в домівці Власної Допомоги у Львові, вул. Корвинів ч. 1 II. Проситься членів з провінції о ласкаву участь в цих сходинах. — Виділ. 135/1. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДОБРА парохія, з добрими будинками, в львівськім повіті до заміни. Зголошення під „парохія“ до адміністрації „Діла“. 1326 3 4

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювелірські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Рожаржевскі Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 2491 а) 34—?

ПРИЙМУ здібних продавців (подорожуючих) до машин бюрових на стаду платню і провізію. — Юліян Ломаса Львів, вул. Сенкевича ч. 9. 1349 1—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків л·т з найліпшою стороною звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 136-?

ГРИБИ. Висилаю почтою на посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг.) по 24 зол. за кільо, також повила з чистих сливок з цукром бочілочка 5 кг. 14 зол.; правдива овеча бриндзя в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер, Косів н. Коломиї.** 1187 10—10

ДОБРИЙ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлівтера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 7—15

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентгеном.** 20—24

1255 **УРОЛЬОГ** 5—5

д-р Маркил Ґраф

ординує в недугах нирок і мочових від 4—6 вул. Фоєдри 7. Тел. 66-55.

ХІРУРГ І ГІНЕКОЛЬОГ-АКУШЕР

Д-р Зигмунт Вахнянин

б. в. довголітний оператор хірур. ч. і гінекольог. клініки у Відні **ord. 3—5. ЛЬВІВ, Зиблікевича 5. Тел. 70—45.**

1353 **Уділяє наглої помоч..** 1—5

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 24—?

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (між ювілеєм) 18—?

Оголошення!

Звичайні Загальні Збори Товариства „Українська Бесіда“ в Чорткові відбудуться дня 17. н. ст. лютого 1929 р. о годині 4·30 вечером в льокалі Товариства з слідуючим порядком нарад: 1) зв-т управи з діяльности за минувший адміністраційний період. 2) перевибір Виділу, 3) зв-т контрольної комісії, 4) справа льокалю, 5) внесня.

О скількоби в означенім часі не явився вимаганий комплет членів, збори відбудуться о годину пізніше і будуть рішати без огляду на число зібраних членів. — Виділ. 1350 1—1

КОЖНА добра і дбайлива ґаздиня дбає про взірцеву чистоту горшків, рондлів і взагалі всіх кухонних начинь, в першу чергу з гігієнічних а відтак естетичних зглядів.

Не так легко удержувати всьо стало в стані взірцевої чистоти! Тільки при помочі Vim'у можна це зробити.

Передовсім через хвилину мочити даний предмет в горячій воді, терти предмети вогким платочком посипаним Vim-ом, а відтак довести до полиску мягкою стиркою.

Система пушок Vim-у є дуже практична, а металеве дно забезпечує щоби вода не проникала до пушки.

Vim продається в малих пачках як також і в догідних пушках.

VIM

V. P. 11-2.

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОГ всіх краєвих та закордонних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. 1155 8 8

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩО

виробів нашої ФАБРИКИ СУКНА і КОЦІВ з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай жадає прібок і цінників. Бунди на взір славуцьких, куртки, льодени, шевьоти і купони на убрання, дерки на коні, коци на ліжка, плєди.

1092 12—13 ЗАРЯД ДІБР І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ

Висилка детайлічна рано з фабрики. **РОМАНА ЖУРОВСЬКОГО**

ЛЕЦКІВ, п. Барим (Ст. Галичина)

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР

грамофонових плит „His Master Voice“, „Columbia“ „Grotto“, „Odeon“, „Brunswick“ і краєвих

1334 тільки 2—1

у найбільшій фірмі **„Мельодія“**

ЛЬВІВ, Коперника 5. Тел. 8—59.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“ В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів Ринок ч. 10

Ч. 22 (11.363). Львів, четвер 31. січня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перевполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Два обличча?

Львів, 30. січня 1929.

В останніх часах можна замітити деяке оживлення в тзв. русскім або — користуючись загально-засвоєним терміном — москвофільськім таборі. Не закриваймо очей на поліі і не легковажмо дійсности. Справді в деяких околицях Галичини зрільна відживає передвоєнне москвофільство і то не політичне, не соціяльне але москвофільство національно-культурне. На північних українських землях воно має й деякий ґрунт під собою, коли зважити, що перед війною це був терен діяльности „союза русскаво народа“ та що тамошня інтеліґенція (духовенство й учительство) є зрусифікована, а що найменше роздвоєна. Характеристичною на тому терені є хочби та обставина, що коли українській мові не дається змоги проявитися в публичному житті (між іншим з вини таки самих українців), то російську мову щонайменше толерується в суді, в адміністрації, в школі (наука релігії) і в публичному житті.

Правда, при останніх виборах до сойму 20-ка („русская“ листа) здобула всього тільки 91.410 голосів. Однак москвофільські настрої — і то не лише в соціяльно-політичному розумінні — скриває в собі в Сель-Роб-Лівиця (тепер: Сель-Роб-Єдність), що здобув 145.058 голосів. Коли лише третину тих голосів признамо за москвофілами, себто кругло 50 тисяч, а з Безп. Бльоку возьмемо яких 10 тисяч, то будемо мати кругло 150 тисяч „русских“ голосів. Справжніх і несвідомих русских голосів тут буде яких 50 тисяч, а решта 100 тисяч — це голоси москвофільські. 100 тисяч у порівнанні з 1 міл. 300 тис. українських голосів (7.7 відс.) — цеж не така велика кількість, — скаже дехто. Деякі наші журналісти навіть перевели порівнання з передвоєнною силою москвофільства і доказували його упадок. Воно правда, але не зовсім. Під деяким оглядом справді наступив упадок москвофільства, але одночасно він одержав ширшу основу на території діяльности „союза русскаво народа“. На всякий випадок, у виборах 1922 р., колиб ми були взяли в них участь, москвофільство не моглоб було почватися навіть такими успіхами, як тепер. Повоєнне москвофільство, оскільки воно істнувало в своїх традиційних залишках, виявляло нахил до компромісу з українством. Тепер воно переводить різку демаркаційну лінію від українства і шукає компромісу з одного боку з російською еміґрацією, а з другого з польськістю.

Деякий зріст „русского“ табору є безсумнівний. Бачимо його в активізації москвофільського духовенства, яке довший час не проявляло майже ніякої діяльности у відносі читалень ім. Качковського, в творенні окремих кооператив з власним союзом, в реституції деяких культурних товариств, у російському вихованні по бурсах, в гуртуванні студентської молоді то-що. Наймогутнішою основою сучасного москвофільства є православна церква з її єрархією й апаратом. При допомозі православної пропаганди намагається сучасне москвофільство поширити свої впливи в масах.

Політично москвофільство є представлене двома орґанізаціями: „Русским Нар. Обединенієм“, з якого в Галичині вистрілює „Руска Селяньска Орґанізація“ (для селянських мас) і „Русскою аґрарною партією“. Значні залишки москвофільства можна зустріти і в Сель-Роб-Єдности.

На перший погляд можна побачити в сучасному москвофільстві два обличча: русско-центробіжне, обединительне, — і русско-„сепаратистичне“, провінціональне. Перша течія обстоює єдність тридцятого русского народу, в даному моменті на національно-культурній основі. Під політичним оглядом ця течія стоїть на ґрунті довершених фактів, вимагаючи лише

„реалізаціи конституционных прав русскаго населенія, предоставив ему возможность самому улаживать свои внутреннія дѣла *на почвѣ польской государственности*“.

Друга течія, якщо можна так висловитися — течія, представлена гуртком каріяровичів, намагається ще більше приноровитися до польської дійсности і до побажань власть імущих. Вона обстоює єдність всіх русских племен, однак не хоче віддаватися під владу російського націоналізму. Вона стоїть на льокальному ґрунті Червоної Руси. Вона заявляється за мовною вільністю і, признаючи своєю російську мову, на місцевому терені визнає малоруську мову (не червоноруську!). Політично червоноруси стоять на становищі польської державности.

Сутніх ріжниць між обома „русскими“ ґрупами нема, бо по суті й рновці признають малоруськість на „місцевому терені“ (чого доказом їхні популярні видання). Одно, що обєднує „русский“ табор, це неґативне відношення до українства, без огляду на його соціяльні, культурні й політичні напрямні. Хоч одна ґрупа москвофілів є звернена фронтом до сподіваної будучої Росії, а друга до сучасної Польщі, то „ідеольоґічно“ вони творять одну громаду. У відношенні до польської державности одні зливаються з Безп. Бльоком, а другі зазначують деяку резерву. Але основою тієї резерви не є їхнє принципове відношення, тільки становище власть імущих, що підтримують слабшу ґрупу, для них зовсім безпечну саме своєю слабістю. „Русская аґрарная партія“ заняла тепер місце полишеного на леді „УНС-а“, якого треба було підтримувати диспозиційними фондами. „Русскую аґрарную партію“, як виказала дотеперішня практика, можна тримати на поверхні життя засобами українського народу майном Нар. Дому і Ставропигії. Це далеко вигідніше і практичніше. Вдержуючи їх на становищі керманичів тих установ, уже сама погроза відкликання зі синекур, тісніше звязує червоноруси з кожночасним польським проурядовим табором. Але стоячи на службі власть імущих, червоноруси роблять теж величезну прислугу рновцям, бо своєю розкладовою діяльністю намагаються робити деякі школи українству, а одночасно в своїх бурсах й „общежитіях“ виховують новий нарибок для „Русск. Нар. Обединенія“. Отже, не вважаючи на особисту ворожнечу між обома крилами „русских“, у своїй практичній діяльности вони взаїмно себе підтримують. Є це очевидний поділ роль в москвофільському таборі, може навіть за обопільним порозумінням. Чи можна тут говорити про два обличча? Так, але тільки про два обличча одного й того самого орґанізму, що з дальшої перспективи зливається в одно.

Сучасне москвофільство спирається на трьох основах: на традиційній ненависти до українства, на православній церкві в Польщі і на прихильности власть імущих. Москвофільство ніколи не було самостійною силою. Зродившись з невіри у сили свого народу, шукало воно опори в чужих силах, стаючи в російських і польських руках тараном для розбивання стихійного українського руху. Розвал Росії приголомшив і на якийсь час дезорієнтував наших москвофілів. Ходили вони як блудні вівці, не знаючи, що зі собою зробити. Незавидне положення москвофільства врятували кшехполяки, його передвоєнні протектори в Австрії, і зреґенероване частинно віддали на службу бебістам. Завданням москвофільства є виконувати імперативи з ділянки „divide et impera!“, витворювати хаос, розбивати суцільність нашого народу, ослаблювати й підривати наше громадянство. І москвофільство виконує цю ролю, всякими засобами поширює свій стан посідання, — при нашій пасивности і байдужности.

Чи маємо повернути до засобів і способів боротьби з москвофільством зперед воєнних літ? Безумовно ні! Бо тим способом ми самі посередньо сталиб знаряддям політики: „divide et impera“. Залишаючи москвофільську інтеліґенцію її власній долі, як нездатну перетворитися, мусимо йти до мас і систематично, при допомозі відповідної літератури протиставитись москвофільству, вигубити його орґанічною працею, а не пустими фільольоґічними доказами, від яких кишіло перед війною.

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ“!

Всі Кружки „Рідної Школи“, Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу“!

Покривдження українського промислу.

Коли докладно слідкувати за інформаціями радянської преси, то ясним стає, що в порівнанні до стану промислу Росії, український промисл схиляється щораз більше до занепаду. Крім обєктивних причин, викликаних істнуючим станом річей, себто звязаних з загальними умовами, в яких находиться промисл в радянському устрою, першорядну ролю грає тут *свідома політика центрального уряду* держави, скермована *проти господарського добробуту України*, дарма, що її природні богацтва творять незрівняну основу під розвиток промислу. Як відомо, в радянській централізаційній системі український промисл підлягає московським трестам, при чому кожна галузь промислу є узалежнена від відповідного тресту. Ці трести накидають українському промислові загальний плян діяльности і тримають у своїх руках фонди всіх промислових підприємств. Ці трести виділюють українському промислові капітали, які не вистарчають до його експльоатації. Занедбують його і найповажніші замовлення зберігають для фабрик російських. Звернімо увагу на розподіл *загального основного капіталу* в пятилітньому пляні радянського промислу та на відношення до українського промислу. Згідно з цим пляном на найблизчих пять літ для цілого СРСР приходить 11.200 міліонів рублів, з цього 2.700 міліонів себто 42,2 відс. призначених для України. Отже чи відповідає цей наділ (24 відс.) *значінню*, яке має український промисл у відношенні до цілого промислу СРСР?

В 1927-28 р. промислова продукція України творила 18,7 відс. загальної промислової продукції цілого Рад. Союза. На першій поглад з порівнання цих двох чисел — участи в сумі основних капіталів на 24,2 відс. і участи у промисловій продукції на 18,7 відс. — виходило би, що капітали, які призначено для українського промислу, що перевищують потреби його продукції. Однак при ближчому розгляді справи доходимо до цілком іншого висеку. Бо не треба забувати, що *український промисл є важким промислом*, якого експльоатація вимагає дуже великих капіталів. Напр. вуглевий трест „Донвугіль“ виказує згідно з біляном на 1. X. 1927 р. вартість продукції 60 коп. від 1 карбованця, інвестованого капіталу, а металюрґійний трест „Південсталь“ — 90 коп. від 1 карбованця.

Зате в СРСР перемагає т. зв. *легкий промисл*, головно текстильний, якого річна вартість продукції рахується на 1,75 карбов. від одного карбов. інвестованого капіталу. З повищого виходить, що участь України при збільшуванні сум основних капіталів (24,2 відс.) повинна бути далеко більша. Диспропорція, істнуюча поміж станом українського промислу та його участю в дистрибуції капіталів є тим поважніша, якщо розглянути *стан поодиноких галузей* цього промислу. Таким робом передбачується напр. для українського металюрґічного й електротехнічного промислу збільшити його основний капітал на 32,2 відс. (СРСР — 1055 міл. карб., Україна — 718 міл. карб.). Якщо візьмемо під увагу, що металюрґійний промисл України творить 74 відс. всього металюрґійного промислу СРСР, а вуглевий український промисл 75 відс. загального радянського вуглевого промислу, то доходимо до ясного висновку, що *Україна є покривджена з боку центральної влади*. Повільний занепад українського промислу, на який його присуджено, виходить ясно з чисел 5-тилітнього фінансового пляну, який передбачує для України щораз менший щорічний приріст капіталу: на 1928-29 р. — 27,8 відс., на 1929-30 р. — 24,3 відс., на 1930-31 — 22,4 відс. і т. д. (в 1926-27 р. було 31 відс., в 1927-28 — 28 відс.). В періоді від 1925 р. до 1928 р. основний капітал електротехнічного українського промислу був збільшений всього на 14 відс., коли капітал тієї самої галузі промислу на Московщині збільшився на 64 відс.

Через відсутність необхідних засобів головні електротехнічні заведення України, т. зв. „Дез“, не є всилі перевести ремонту ані розбудови своїх будівель: про купно нових машин немає навіть мо-

ви. Дуже характеристичний факт, що московський електротехнічний трест „Главелектро" заборонив харківським установам „Дезу" приймати замовлення на будову гидравлічних і парових турбін: усі того рода замовлення переказується фабрикам в Ленінґраді. Це тим цікавіший факт, що на Рад. Україні саме тепер будується ціла низка гідравлічних станиць: ці станиці примушені спроваджувати турбіни з Ленінграду, поносять ще й поважні транспортові кошта.

Не вважаючи на всі перешкоди, машиновий *український промисл виявляється щораз більше життєдатним і продуктивним*, ніж той самий промисл у Російській Республиці. Доказують це слідуючі числа за 3 останні роки. Україна, — зріст продуктивности 108 відс.; зріст основного капіталу — 15 відс.; Московщина — зріст продуктивности 30 відс., зріст основного капіталу 40 відс.

У кожній ділянці господарського життя Україна є покривджена центральною владою: напр. *українська залізнича сітка* у світлі радянських даних про стан економічного розвитку краю і його розвоєвих можливостей протягом найближчих 5 літ, повинна була розбудуватися на дальших 3.250 км., тимчасом розбудова української залізничої сітки доходить найбільше до 1.500 км. та й то головна частина цих робіт має на меті краще получення Донецького Басейну з Москвою. Словом: числа найяскравіше виявляють спосіб, в який центральний радянський уряд трактує справи „самостійної і союзницької Української Радянської Республики".

Дальший приклад цеї політики: в 4-літньому періоді, від 1923—1927 рр. Україна була примушена призначити на потреби цілого СРСР суму 500 міл. карб., що спричинило *дефіцит в українському бюджеті та економічну крізу*.

Ясно, що того рода московська політика причиняється до розвитку *опозиційної думки в країні*, яка змагає до політичної і господарської справжньої самостійности. Тому не диво, що навіть радянська преса на Рад. Україні зражує деколи протимосковські настрої і проскакують у цей час до часу голоси проти централізаційної політики московської влади. З наведених причин, згідно з інформаціями харківського „Комуніста", — навіть Плянова Комісія України рішила домагатися від центральної влади зміни нинішньої господарської політики та дозволу на нормальний розвиток українського промислу.

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на соняшний шлях.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАЧІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Морські роззброювання.

(Дещо на тему останньої промови сен. Борага.)

Берлін, 25. січня 1929.

I.

На наших очах розіграється четвертий і мабуть передостанній акт британсько-американської розброюючої траґікомедії. Її першим актом була Вашинґтонська Конференція в 1922 р. Другим актом була невдатна женевська роззброююча „Конференція трьох" в 1927 р. Черговим актом було заключення франко-британської антанти, точніше „фльотового компромісу". Бувають деколи сценічні драми, де глядач уже з першої дії знає чим ціла штука покінчиться. Теж саме з Вашинґтонською конференцією. Підчас цього першого акту стало видним до чиста все, що нині в дальшому розвитку справи підтверджується подіями. Пригадаємо собі передовсім, що основною постановою цеї конференції було усталення стандарту світових морських сил в пропорції 5:5:3, для Анґлії, Америки, Японії.

Тим самим і то перший раз в історії Анґлія зійшла під пресією американської дипльоматії з традиційного принципу „two powers Standard", отже з тези, що анґл. фльота мусить бути все така сильна як дві чергові найбільші чужі фльоти разом взяті. Не пора говорити тут, як американці вимусили на британцях такі уступки. Важний для нас сам факт фльотового арівнання обох потуг і випливаючі з нього політичні наслідки.

Підставовою тенденцією, що виросла на ґрунті вашинґтонських умов зробилось британське намагання знищити за всяку ціну рівнорядність Америки й довести до повороту своєї супрематії над океанами. З цього виросло ґльобальне суперництво обох потуг. І разом з ним відчуття як це суперництво скінчиться, як воно *мусить* скінчитися. Вже тоді, у Вашинґтоні та щойно після закінчення одної світової війни зарисувались потенціяльні можливости нового всесвітнього збройного зудару. Дальші акти цілої комедії лише підтверджують початкове припущення.

II.

Першим кроком в напрямку до оборони втрачених позицій була розбудова британського Сінґапур на монструальну новочасну морську твердиню. Понад 300 міліонів зол. пол. всадили в неї на протязі 5 літ британці. А що не могли собі дозволити на будову нових дренавтів і кружляків, то почалось пошукування за союзником, що розпоряджав би тим, чого бракувало Анґлії. Так прийшов франко-британський пакт. Що Анґлія твердо рішена боротись за панування над океанами, виявила „конференція трьох" в Женеві 1927 р., де Анґлія просто відкинула пропозиції Вашинґтону, щоби роззброїтись на морі. Американська пропозиція є зрозуміла. Корінь справи у тому, що морське роззброєння Анґлії означає розпад імперії, в той час, коли економічна і ґеополітична ізольована ситуація Америки перед такою великою небезпекою не стоїть. Разом з тим Америка є від Анґлії фінансово в потенції сильніша і вона на роззброєнні скористалаб остільки, що, витискаючи британців зі світових ринків, загрожувалаб самому істнуванню імперії.

III.

Нині бачимо четвертий акт комедії. Коли через Сінґалур і пакт з французами анґлійці записали два нові пункти на свою користь, то від пакту Келльоґа почалась американська протиатака. Американцям ходило передовсім про моральну орґанізацію війни і побіди, оте втовкмачування в голови світа, що мовляв, — не ми, — вони винні! Тимчасом наслідком женевської невдатної конференції сталося так, що американський конґрес приняв білль про будову 15-ти 10.000-тонових кружляків. Ця постанова станула в тих днях на ратифікацію в американськім сенаті.

Сенатські дебати над тим біллем виявляють таку ситуацію: Сенатор Бораг, голова сенатської комісії для закордонних справ, пропонує приняти білль, але при передумові, що перед тим скличеться ще раз морську роззброюючу конференцію, яка повинна забезпечити свободу океанів й управильнити морські юридичні відносини. Від висліду цієї конференції Бораг узалежнює чи „забезпечення Америки" малоб статись при системі договорів чи при системі фльотової розбудови. Поставлено

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Українська Центральна Рада і справа миру.

(Докінчення.)

„Від імени Української Народньої Республики Українська Центральна Рада признає необхідним негайно приступити до перемиря, повідомивши про це одночасно союзні держави. Беручи під увагу: 1) що справу мира від імени всієї російської республики може вести тільки центральний орґан соціялістично-федеративної влади; 2) що проби утворення такої влади досі не вдалися; 3) що при теперішніх обставинах таку владу можна утворити тільки в процесі здійснення мира; 4) що інші шляхи такої влади можуть проволікти справу мира і пошкодити їй, — *Українська Центральна Рада приступає до активного переведення справи мира.* Цим виповняє Українська Центральна Рада славна висловлену волю українського народу і вже нераз ухвалені нею постанови про негайний мир, в чому досі ставило нам перешкоди тимчасове правительство. Тому Українська Центральна Рада постановляє: 1) послати представників від Ґенерального Секретаріяту на румунський та південно-західний фронти для ведення переговорів у справі перемиря; 2) звернутися негайно від імени Української Народньої Республики як до союзних, так і до ворожих держав з пропозицією почати мирові переговори, повідомляючи про це центральні держави; 3) рівночасно повідомити про це Раду Народніх Комісарів і правительство інших республик Росії для координування ведення цеї справи; 4) заразом Центральна Рада приступає до негайного вироблення програми мира для предложення її від імени Української Народньої Республики народам Росії, а також союзним і ворожим державам, як основи для переговорів. Українська Центральна Рада закликує всі народи Росії взяти в цих переговорах як найдіяльнішу участь".

За резолюцією національних меншостей було 8 голосів, за резолюцією українських партій 29. На полудневo-західний фронт виделеґовано товариша секретаря внутрішніх справ І. Красковського та капітана Уловиченка, а на румунський — члена Малої Ради М. Любинського та члена Українського Ґенерального Військового Комітету М. Левитського.

На засіданні Малої Ради з 24. листопада московські та жидівські фракції Малої Ради ще раз порушили справу мирових переговорів і внесли резолюцію, в якій хотіли зобовязати український уряд, що він не буде вести ніяких сепаратних мирових переговорів. Ось текст цеї резолюції, яку вніс представник Бунду Тьомкін, від імени російських соціялістів-революціонерів, російських соціял-демократів меншовиків та Бунду:

„Заслухавши відповідь Ґенерального Секретаріяту на запитання і признаючи: 1) що негайною і найважнішою задачею є загальне демократичне замирення, яке однаково охоронялоб інтереси цілої російської республики та окремих її частин; 2) що як це замирення, так і забезпечення вільного розвитку російської республики та окремих її країн може бути досягнене лише спільними змаганнями всіх народів Росії, але не Радою Народніх Комісарів, яка не може бути признана владою, і що *всяке змагання до сепаратного замирення повинно бути рішучо осуджене, як погубне для всіх здобутків революції*; 3) що *при теперішніх обставинах тільки Всеросійські Установчі Збори можуть вирішити ці завдання і утворити правосильну владу*, яка матиме в своєму складі також представників орґанізованих федеративних одиниць і 4) що всякий замах на волю Установчих Зборів є найбільшою небезпекою як для справи загального мира, так і для самого істнування держави, і що через це вся демократія Росії і всі орґани краєвої влади повинні твердо стати в обороні Установчих Зборів, — Мала Рада переходить до чергових справ".

На це відповів голова Ґенерального Секретаріяту, В. Винниченко: Що буде далі, — ми не знаємо. Наша політика лишається тою самою: Ми дбаємо про сотворення центральної влади з усіх елементів російської революційної демократії, яка влада була би правосильна зробити замирення. Так само і щодо Установчих Зборів; ми їх підтримуємо в справі творення влади, але вважаємо, що ця влада повинна бути федеративною.

Після цього Олександер Сервюк від імени фракції українських соціялістів-революціонерів вніс таку резолюцію: „Заслухавши відповідь Ґенерального Секретаріяту на запитання російських соціял-демократів, соціялістів-революціонерів та Бунду, Мала Рада приймає її до уваги і переходить до чергових справ".

Це була гідна відповідь на претенсії московських та жидівських партій звязати український уряд в справі мирових переговорів. При голосуванні 19 голосами представників українських партій проти 7 голосів російських та жидівських партій — принято резолюцію О. Севрюка.

З усіх цих дебат ми бачимо, що московські та жидівські партії на Україні конче хотіли звязати український уряд в справі мирових переговорів по руках і ногах. Вони домагалися від нього, щоб він не йшов на мирові переговори разом з більшовицьким урядом, домагалися, щоб він зобовязався не заключати в імени України сепаратного миру з державами почвірного союзу, нарешті домагалися, щоб він признав право на заключення миру лише Всеросійським Установчим Зборам. Український уряд не дав себе звязати. Одначе він зовсім непотрібно, правдоподібно, щоб не дражнити до краю московські та жидівські партії, обіцяв стати в обороні Всеросійських Установчих Зборів. Одначе нічого з цього не вийшло. Справа, яка українському соціял-демократові Е. Нерановичеві видавалася легкою до полагодження а саме — претенсії більшовицької Ради Народніх Комісарів уважати себе за загально російське правительство, незабаром викликала війну між більшовицьким урядом та Центральною Радою.

Так само і в справі мирових переговорів український уряд мусів піти власною дорогою. Іншим разом ми розповімо про перші початки цих мирових переговорів між представниками Української Центральної Ради та представниками держав почвірного союзу.

ось так умови: розброєння, американська концепція свободи океанів і кодифікація морського права. Ці дві останні точки незвичайно важні. Скажім, що Англія веде війну з Китаєм і його бльокує. Оскільки ця бльокада може чи має перешкаджати американському торгов. оборотові з даною країною? Бораг домагається у відношенні до невтральних *свободи бльокади*. Це по суті анулює змисл бльокади взагалі, отже вибиває з рук Англії її найсильнішу зброю.

Так Бораг представляє собі свободу океанів. І тут дає тверду заяву про те, що *коли Англія не забажає на тій конференції гарантувати свободи океанів і респектувати права невтральних, тоді Америка мусітиме збудувати фльоту, яка була би більша не то від англійської, але й більша від всякої можливої чужої фльотової комбінації*. Отже більша від фльоти Англії, Японії, Франції і евент. Італії! Але це вже не **„two" але „four powers Standard"**. І далі дослівно: „Ми хочемо прикласти усіх зусиль, щоби припішити розброєння, але коли згода не буде можлива, то *аргументи цілого світа нас не стримають шукати охорони Своєї Держави у велитенській фльоті*".

IV.

Ситуація є ясна і залишаються тільки дві можливости. Або британці приймають пропозицію щодо конференції і розброюються, або конференція до нічого не доведе, а в тому випадку — починають збройтись американці. Тимчасом розброєння означає для англійців початок повільного імперського хоріння з перспективами втрати Орієнту і неславної смерти. А відкинення розброєнь означає збросння американців, отже теж смертельну загрозу. Слово тепер за англійцями. Події найближчих місяців виявлять на що рішиться Льондон. Він — звичайно — буде покищо викручуватись, шукати компромісів і мораторійних формуловок — аби скористати на часі. Але це — істнування ділеми не усуне. У всякому випадку Англія своєї точки погляду не закине. Це означає у наслідку американські збросння і як паралельний крок до англьо-французького пакту, американське визнання Росії і навіть союз з нею. Перед 25 роками світ в такий сам спосіб поділився на дві частини поміж Англією і Німеччину. Це привело до війни. Ґіґантичними кроками світ наближується знов до нового двополілу — на той раз поміж Англією й Америкою. Цей поділ миром певно не покінчиться.

З таких перспектив щораз виразніше виростає і перед нами постулят означити наше власне становище в новій системі.

Зенон Пеленський.

На парляментарній арені.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ СОЙМУ ДНЯ 28-ГО СІЧНЯ 1929.

Виступ посла д-ра Ст. Біляка.

Польський Народовий Клюб, це для нас не улягає ніякому сумнівові, поставив внесок на ухвалення недовіря міністрові Царові з мотивів виключно партійних, бо теперішній міністр справедливости починає звільняти судівництво з вшехпольських елементів, а судівництво було досі дійсно вшехпольською доменою. І якщо Український Клюб прихиляється до внеску Клюбу Народового, то зовсім з інших мотивів, а головно з засадничого становища Українського Клюбу. Міністерство справедливости було тим міністерством, що побіч з міністерством внутр. справ дало найбільше притоки українському населенню до негодування. Маси політичних процесів створюють претекст для позбавлювання волі сотень українців без огляду на вік і стан. Згадуючи про наглий суд в липня м. р. над учасниками нападу на почту, підчеркує, що хоча цей напад мав виключно ідейний підклад, підсудних суджено як звичайних злочинців, а присуд не стояв в ніякій пропорції до вини. Лави присяглих, що мають судити на українській території, складається стало тільки з поляків. Майже всі політичні процеси відбуваються перед львівським карним судом, перед який спроваджується політичних вязнів з усіх майже окружних судів Східної Галичини. Політичні вязні є політичними хіба тільки з самої назви, на ділі їх трактується гірше, як звичайних злочинців. Саме теперішній міністр їздив на візитацію по тюрмах, але нічого він не предприняв, щоби долю політичних вязнів довести бодай до такого стану, як була вона в Росії за часів царату. Амнестію, яку ухвалено ніби то для політичних проступків, приноровлюється так, що фактично українські політичні вязні з неї майже не користають. Не скористав з неї засуджений на 8 літ Дубаневич, не скористали з амнестії Паславський, Ясінський і десятки інших політичних вязнів.

Переходячи до декрету про реорганізацію судів, бесідник підчеркує, що у декреті поминено цілковито мовні права українського населення. Там нема найменшої згадки про головну підвалину правосуддя, що суддя, який судить, мусить знати мову судженого населення. Обговорюючи пресовий декрет і конфіскати, для ілюстрації вказує бесідник, що львівський суд в році 1928 затвердив конфіскату 27 чисел щоденника „Діло" і 23 чисел тимневика „Свобода", а конфіскаті підпали навіть такі статті, які були голими передруками з польських газет. Вкінці зупиняється бесідник на останніх листопадових випадках, та стверджує, що зовсім навіть невідомо, щоби суд почав доходження проти тих осібняків, які нищили протягом кількох днів у Львові українські інституції. Так само невідомо нам, щоби суд потягнув когонебудь з винних за трупи в Гребенному і Батятичах. Супроти того всього Український Клюб не має довіря до міністра судівництва і голосуватиме за внеском недовіря для нього.

Внесок посла Луцького на пленумі сойму.

Випрацьований послом Осталом Луцьким внесок Українського Клюбу в справі прилучення громади Камінка (долинського повіту) до скільського повіту був предметом нарад сойму на пленарнім засіданні 28. ц. м. Згідно з внеском адміністраційної комісії сойм ухвалив в цій справі резолюцію взиваючу правительство до позитивного поладнання цієї справи.

5 ЗОЛ. виносить передплата „ДІЛА" від лютого ц. р.

На педаґоґічні теми.

Перед педаґоґічно-науковим зїздом учителів середніх шкіл „Рідної Школи".

Щоби застановитися над зреалізуванням ухвали Загального Зїзду „Рідної Школи" з 1926 року щодо реформи українського шкільництва і подати конкретні форми конечних змін його дотеперішньої орґанізації, відбудеться названий у заголовку Зїзд у Львові в днях від 1. до 3. лютого та обійматиме тільки загально образуюче середне шкільництво (всякого рода ґімназії) й учительські семинарії. З тим Зїздом получені й інші Зїзди учителів середніх шкіл чи то станові чи то стисло фахові, професійні.

Велика шкода, що над справою реформи середнього шкільництва й учительських семинарій не переведено часописної дискусії, бо ця справа обходить весь загал українського населення і тому варто було вислухати голосу представників ріжних кол нашого громадянства. Вправді після ухвали Загального Зїзду „Рідної Школи" з 1926 р. появилися були деякі статті на цю тему, однак започаткованої дискусії не вичерпано й не заокруглено, а що найважніше, то вона велася дуже давно і за той час заістнували деякі нові події, які малиб поважний вплив на напрям переведення наміченої реформи, а які слід було обговорити в часописній дискусії. Та імена директора Володимира Кузьмовича і директора Антона Крушельницького, референтів в тих преважних справах, дають запоруку, що реформа середнього шкільництва й учительських семинарій „Рідної Школи" буде трактована поважно і доцільно зі становища загальнонаціонального інтересу і буде рахуватись із практичними потребами, витвореними сучасними обставинами та з духом часу.

Всеж таки уважаю незайвим бодай напередодні Зїзду піддати кілька гадок під розвагу. Памятаю, що один автор довшої статті, обговорюючи в „Ділі" справи реформи шкільництва, пророкував, що переведення її мусить потревати довгий час, бодай — на його думку — зі 40 (сорок) років. — Та життя показало що іншого. Міністерство реформує державні ґімназії перемінюючи 8-клясівки на 5-клясові (4-та, 5-та, 6-та, 7-ма і 8-ма кляса) з підбудовою 7-клясових народніх шкіл. Уже появилися і далі опрацьовуються пляни, що узгіднюють навчання трьох найвищих кляс 7-клясових народніх шкіл з трьома найнижчими клясами ґімназії, а з 1929-30 шкільним роком передбачене перегруповання народніх шкіл. На місце одно чи двоклясових шкіл у поодиноких громадах будуть зорганізовані більшеклясові школи на дві, три, чотири й більше громад. З огляду на те, нам не слід вижидати безчинно сорок літ, а рахуючися з обставинами, треба до них приноровитися і доконче найти відповідну розвязку реформи нашого приватного шкільництва вже тепер.

В загальному — всі наші приватні клясичні ґімназії „Рідної Школи" слід замінити на реальні, задержуючи й деякі т. зв. гуманістичного типу. На державних урядовців чи професорів випродукують доволі молоді й істнуючі українські державні клясичні ґімназії. Наші ґімназії „Рідної Школи" з практичним напрямом повинні виховувати молодь на незалежних працьовників для народу і серед народу. Наші кооперативи, наші молочарні з Маслосоюзом на чолі показали наглядно, що щасливо кинена і доцільно фаховим значням зреалізована ідея приймається серед наших мас і дає реальні успіхи та спосіб і засоби до життя соткам і тисячкам своїх робітників. А скількиж то ділянок нашого життя ще не використано? Миж економічно молода нація, з нас живуть та користають чужинці. Поставмо собі за завдання — самовистарчальність! Всьо власними засобами і своїми людьми, а в короткому часі перетворимося в економічну, могутню, багату націю, що всіх своїх дітей зуміє задержати для своїх потреб. Та щоби це осягнути треба соток і тисячів освічених, реально думаючих, підприємчивих, фахових людей, що не ждали би бездільно „на посаду", сидячи на карку своїх родичів чи свояків, але самі перебивались би через життя, давалиб ініціятиву й її енерґічно реалізували. Якщо чужі живуть вигідно серед нашого народу, то певно такі енерґічні люди зуміють видержати з ними конкуренцію. Такі люди булиб економічними й культурними провідниками нашого народу, а яке це має далекосягле значіння, про те, здається, зайвим писати.

Одним словом ми мусимо прямувати до того, щоби вихованки ґімназії „Рідної Школи" не були погноєм для чужих, нидіючи десь на заточенні, відірвані від рідного пня, але щоби дати їм таке знання й виховання, яке далоб їм змогу остати серед рідного народу та відвагу працювати самостійно для його і свого власного добра.

Та тут ще одна справа, на яку хочу звернути увагу: Державні ґімназії 5-клясового типу оперті на підбудову 7-клясових народніх шкіл. В парі з такою переміною типу ґімназії йде й піднесення типу народніх шкіл до 7-клясових. Ці школи достарчать доволі матеріялу зреформованим державним ґімназіям. У нас 7-клясових шкіл обмаль. Тому й ми мусимо як найскорше розбудувати бодай по містах 7-клясові народні школи „Рідної Школи", до яких у крайному випадку моглиб ходити й діти з наших сіл, доки й там не прийшлоб до зорґанізування народніх шкіл вищого типу. Ця справа важна сама для себе, без огляду на сякий чи такий тип ґімназії, але істнування 7-клясової школи в осідку нашої реформованої ґімназії, це просто передумова істнування тої ґімназії.

Всі ті вимоги, які ставимо до вихованків нової ґімназії, відносяться у ще більшій мірі і до вихованків наших учительських семинарій. Передовсім наші жіночі учительські семинарії слід би так зреформувати, щоби кандидатки діставали повне образування на учительок народніх шкіл і вихователь захоронок, а також, щоби могли вести курси шиття й крою, варення й домашнього господарства. У всіх семинаріях завести теоретичні і практичні курси кооперації та діловодства, а також приготовляти до систематичної освітньої позашкільної праці (по читальнях, Лугах, Соколах, Кружках „Рідної Школи" і т. п.). Така позашкільна праця зовсім не йде у розріз з істнуючими приписами. Навпаки: на конференції шкільних кураторів з червня 1927 р. при міністерстві освіти постановлено: 1) вихованків учительських семинарій муситься приготовити до праць у ділянці образування дорослих і тому в учительських семинаріях повинні відбуватися спеціяльні виклади з методики цієї праці; 2) На районових конференціях учителів народніх шкіл треба брати за теми дискусії питання позашкільної освіти*). Одним словом наші учительські семинарії зреформуватиб так, щоб учитель(-ка) „Рідної Школи" був повновартним і всесторонним учителем молодого покоління й народу. Такий учитель й така учителька не стане бездільно чекати на уділення посади десь у Кельцах або на Поморю, але всюди найде серед нашого народу щире приняття, найде вдячний варстат праці й засоби до життя. Таких всесторонно образованих й до практичної праці підготованих людей у нас обмаль, а їх доконче потрібно.

Отсих кілька думок вважав я за вказане піддати під розвагу науковому Зїздові „Рідної Школи", який якраз має застановлюватися над тими далекосяглими справами.

*) Видання Президії Ради Міністрів п. з. „Materjały odnoszące się do działalności Rządu w czasie od 15.V 19.6. do 31 XII. 1927.".

Іван Герасимович.

БЛІДНИЦЮ не-окровність усуває ділає зміцнюючо, а дживляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.
М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малязі. До набутта у всіх аптиках і дрогуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів фл. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.** 774 30—?

„Рідної Школи" з практичним напрямом повинні виховувати молодь на незалежних працьовників для народу і серед народу. Наші кооперативи, наші молочарні з Маслосоюзом на чолі показали наглядно, що щасливо кинена і доцільно фаховим значням зреалізована ідея приймається серед наших мас і дає реальні успіхи та спосіб і засоби до життя соткам і тисячкам своїх робітників. А скількиж то ділянок нашого життя ще не використано? Миж економічно молода нація, з нас живуть та користають чужинці. Поставмо собі за завдання — самовистарчальність! Всьо власними засобами і своїми людьми, а в короткому часі перетворимося в економічну, могутню, багату націю, що всіх своїх дітей зуміє задержати для своїх потреб. Та щоби це осягнути треба соток і тисячів освічених, реально думаючих, підприємчивих, фахових людей, що не ждали би бездільно „на посаду", сидячи на карку своїх родичів чи свояків, але самі перебивались би через життя, давалиб ініціятиву й її енерґічно реалізували. Якщо чужі живуть вигідно серед нашого народу, то певно такі енерґічні люди зуміють видержати з ними конкуренцію. Такі люди булиб економічними й культурними провідниками нашого народу, а яке це має далекосягле значіння, про те, здається, зайвим писати.

Одним словом ми мусимо прямувати до того, щоби вихованки ґімназії „Рідної Школи" не були погноєм для чужих, нидіючи десь на заточенні, відірвані від рідного пня, але щоби дати їм таке знання й виховання, яке далоб їм змогу остати серед рідного народу та відвагу працювати самостійно для його і свого власного добра.

Та тут ще одна справа, на яку хочу звернути увагу: Державні ґімназії 5-клясового типу оперті на підбудову 7-клясових народніх шкіл. В парі з такою переміною типу ґімназії йде й піднесення типу народніх шкіл до 7-клясових. Ці школи достарчать доволі матеріялу зреформованим державним ґімназіям. У нас 7-клясових шкіл обмаль. Тому й ми мусимо як найскорше розбудувати бодай по містах 7-клясові народні школи „Рідної Школи", до яких у крайному випадку моглиб ходити й діти з наших сіл, доки й там не прийшлоб до зорґанізування народніх шкіл вищого типу. Ця справа важна сама для себе, без огляду на сякий чи такий тип ґімназії, але істнування 7-клясової школи в осідку нашої реформованої ґімназії, це просто передумова істнування тої ґімназії.

Всі ті вимоги, які ставимо до вихованків нової ґімназії, відносяться у ще більшій мірі і до вихованків наших учительських семинарій. Передовсім наші жіночі учительські семинарії слід би так зреформувати, щоби кандидатки діставали повне образування на учительок народніх шкіл і вихователь захоронок, а також, щоби могли вести курси шиття й крою, варення й домашнього господарства. У всіх семинаріях завести теоретичні і практичні курси кооперації та діловодства, а також приготовляти до систематичної освітньої позашкільної праці (по читальнях, Лугах, Соколах, Кружках „Рідної Школи" і т. п.). Така позашкільна праця зовсім не йде у розріз з істнуючими приписами. Навпаки: на конференції шкільних кураторів з червня 1927 р. при міністерстві освіти постановлено: 1) вихованків учительських семинарій муситься приготовити до праць у ділянці образування дорослих і тому в учительських семинаріях повинні відбуватися спеціяльні виклади з методики цієї праці; 2) На районових конференціях учителів народніх шкіл треба брати за теми дискусії питання позашкільної освіти*). Одним словом наші учительські семинарії зреформуватиб так, щоб учитель(-ка) „Рідної Школи" був повновартним і всесторонним учителем молодого покоління й народу. Такий учитель й така учителька не стане бездільно чекати на уділення посади десь у Кельцах або на Поморю, але всюди найде серед нашого народу щире приняття, найде вдячний варстат праці й засоби до життя. Таких всесторонно образованих й до практичної праці підготованих людей у нас обмаль, а їх доконче потрібно.

Отсих кілька думок вважав я за вказане піддати під розвагу науковому Зїздові „Рідної Школи", який якраз має застановлюватися над тими далекосяглими справами.

*) Видання Президії Ради Міністрів п. з. „Materjały odnoszące się do działalności Rządu w czasie od 15.V 19.6. do 31 XII. 1927.".

Іван Герасимович.

Вісти з „Рідної Школи".

Три зїзди. — Зміни в ґімназіях „Р. Ш.". — Зміна статуту Т-ва.

Дня 1. і 2. лютого відбудуться у Львові при вул. Мохнацького ч. 12. три зїзди учителів середніх шкіл: 1) педаґоґічно-науковий конґрес учителів середніх шкіл „Рідної Школи", 2) загальні збори „Учительської Громади" і 3) загальні збори орґанізації учителів приватних шкіл. На педаґоґічно-науковому конґресі буде перечитаних 15 рефератів з ділянки педаґоґіки, дидактики й окремих предметів ґімназійної науки. Зїзди заповідаються дуже гарно, бо середньошкільні учителі хотять використати рідку нагоду для всесторонньої обміни думок і збогачення свого педаґоґічно-наукового знання.

З початком нового шкільного півроку відбудуться в управі ґімназій „Р. Ш." деякі зміни. І так дотеперішній управитель яворівської ґімназії перейде на рівнорядне становище до Станиславова, а управителем ґімназії в Яворові стане проф. Кирило Годованець. Управу ґімназії в Чорткові вестиме дальше теперішній управитель Віктор Петрикевич, який зрезиґнував навіть з державної посади, не хотячи покинути свого становища в „Рідній Школі". Той громадянський поступок дир. Петрикевича заслугує справді на признання.

На найближчому загальному зїзді делеґатів „Р. Ш." прийде на дневний порядок зміна статуту Т-ва. Загальний зїзд відбудеться мабуть дня 1. квітня ц. р.

„Дозвіл", що рівнається забороні.

Міністерство комунікацій вирішило рескриптом з дня 23. січня 1929 р. ч. III Ou 945/29 дати дозвіл на залізничі знижки для учасників наукового зїзду середніх шкіл „Рідної Школи" під умовою, що учасники виїзджатимуть на той зїзд ґрупами, зложеними найменше з 30 осіб одної залізничої стації у віддаленні найменше 30 км. зі Львова і такимиж ґрупами (а не довільно) вертатимуть назад. У додатку про це рішення довідалася Головна Управа „Рідної Школи" тільки-що 29. січня ц. р., отже навіть якби хотіла використати цей обмежений „дозвіл", то булоб з фізичних причин неможливо видрукувати приписані бляшкети, попідписувати їх Дирекцією залізниць і розіслати на провінцію.

Таким чином повний дозвіл є ілюзоричний і не має ніякого реального значіння для „Рідної Школи". Так н а у к о в и й зїзд учителів с е р е д н і х шкіл — це не відпуст ані аканебудь прогулька, в якій беруть масово участь паломники чи то прогульковці, а зїзд, в якому беруть участь наукові сили, і їх чейже не можна начислювати по 30 осіб з кожної місцевости! Тому представник „Рідної Школи" й заявив львівській Дирекції залізниць, що учасники наукового зїзду „Рідної Школи" не можуть — на жаль — користати з того великодушно уділеного „дозволу.

Це також характеристичний причинок, як до Товариства „Рідна Школа" і його діяльности ставляться не тільки шкільні чи поліційні, але навіть залізничі власти.

З уваги на те Головна Управа „Рідної Школи вирішила вирівнати учасникам зїзду ріжницю між повною і зниженою ціною їзди.

По широкому світі.

Югославянський король підписав закон про ратифікацію пакту Кельоґа. Ратифікаційні грамоти вислано вже з Ужгороду.

Полудневo-Африканська Унія ратифікувала також пакт Кельоґа.

По обчисленням Головного Статистичного Уряду у Варшаві тимчасові числи закордонної торговлі Польщі разом з Данціґом представлялися в м. р. так: привезено товарів 5,163.374 тон вартости 3,362.164.000 золотих, вивезено 20,423.562 тон вартости 2,507.970.000 зол. Пасивне сальдо торговельного білянсу в м. р. виносить 854,174.000 зол.

Невдалий вибух революції в Еспанії.

Ґен. Прімо де Рівера заявив на засіданні Нар. Зборів, що уряд уважає своїм обовязком супроти краю й Нар. Зборів поінформувати про плянований на ніч 29. січня вибух революції. Одначе пляни ці не повелися. Тільки в місцевости Цюдад Реаль збунтувався перший полк легкої артилерії, заняв касарні жандармерії, уставив армати на вулицях і дорогах і задержав кілька поїздів. Одначе тепер уряд може ствердити, що зрештою в цілому краю цілковитий спокій. Видано зарядження задля зліквідування бунту ще перед розїздом Нар. Зборів, що має статися за 3 дни.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

У вівторок 29. січня ц. р. почалася розправа в год. 9.30. На салі ледви кілька осіб, бо поліція впускає тільки за білетами.

Зараз по отворенню розправи виводить поліція обв. Івана Вербицького зі салі, обв. Василь Атаманчук починає зізнавати.

Зізнання обв. Атаманчука.

На питання предс. Маєра відповідає, що до вини взагалі не почувається, до УВО не належав. Опісля подає коротенький опис свого життя. Уродився в Сихові 1901 р., пов. Стрий, де скінчив народню школу і почав ходити до ґімназії в Стрию. Скінчив 3 ґімн. кляси. Саме тоді почалася світова війна. Тому то він науку перериває та йде на село до матері. В 1916 році записується до учит. семинарії. По розвалі Австрії вступає до українського війська, де переживає з ним всі радісні та світлі моменти, а також невдачі. Під Тернополем попадає в полон, звідки дістається до табору в Стшалкові. В 1921 р. вертає домів та помагає матері при праці. В 1922 р. арештує його поліція в рідному селі під замітом державної зради, але з причини недостачі доказів увільнено його щойно в березні 1923 р. Обв. Атаманчук сидів тоді невинно за Василя Атаманчука. По звільненню записується на торговельний курс у Стрию, але мусить науку перервати, бо в 1925 році забирають його до польського війська, де відбув правильно приписану військову службу. Ніколи з війська не втікав до Чехословаччини. Якщо високий трибунал хоче переконатися про це, нехай віднесеться гросто до полку, де він відбував службу. Повернувши з війська, задумав продовжувати свої студії. А щоб мати спокій з поліцією, випадково вдається йому купити від якогось жида в Стрию леґітимацію за 50 зол. на назвище: Олекса Білас і під тим назвищем замешкує у пані Бенцакової при вул. Потоцького. Це діється в 1926 р., бо тоді обв. Атаманчук записався на матуральний курс у Львові, щоби зложити іспит зрілости. На питання предсідника Маєра відповідає, що вчився на курсі головно польської літератури і математики. За науку платив на курсі 32 зол. місячно, хоч інші товариші платили 40 зол., а це тому, що директор курсу йому виїмково зменшив оплату на 8 зол.

На питання предсідника, з чого удержувався в Стрию й у Львові, відповідає, що гроші діставав від нареченої, п-ні Королюкової, учительки в Долині.

Предс.: Скільки місячно?

Обв. Атаманчук: 120—130 зол.

На питання предсідника, чому на попередній розправі зізнавав інакше, відповідає, що не хотів наражувати п-ні Королюкової на неприємности.

У п-і Бенцакової мешкав обв. разом з Джулем, який також вчився.

На питання предс., чому спершу ходив на виклади правильно, а пізніше не завсіди приходив, відповідає, що хорував дуже часто.

З обв. Вербицьким знайомий давніше, ще з українського війська. Останній приходив до нього, до його помешкання, часто, зате обв. Атаманчук не бував у п-ства Вербицьких ніколи

На питання предс., чи знає Остапа Дерлицю, відповідає: Так. Дерлиця приїзджав двічи до Львова за шкільними свідоцтвами. Тоді мешкав і спав у п-ні Бенцакової. Другий раз перебував у Львові пять або шість днів, а приїхав коло 15. чи 16. жовтня 1926.

Критичний день.

В дні 19. жовтня 1926, коли то вбито кур. Собінського, обв. Атаманчук не пішов на виклади, лише до кіна „Паляс" з Дерлицею. З помешкання вийшли по 4. год. пополудні. Білети купив Дерлиця, а може кожний для себе. До кіна прийшли чверть на шесту, а вийшли по семій менш-більше чверть на восьму. Висвітлювано драму, якої зміст пригадує собі, хоч не зовсім докладно. Перед семою год. прийшла до кіна контроля, зложена з чотирьох осіб. Маґістрат потвердив, що дійсно була 19. жовтня контроля між семою й осьмою год. в кіні „Паляс"

Після сеансу перейшлися оба ще по корзі кілька разів і вернули домів менше-більше чверть на 9-ту. На питання предсідника, чи не чули нічого про надзвичайні видання, що повідомляли про вбивство кур. Собінського, відповідає, що ні. Про вбивство довідався другого дня в дома, як йому п-ні купила „Ґазету Поранну" чи „Век Новн".

Пані Бенцакова поїхала 20. жовтня 1926 до Судової Вишні; не пригадує собі, чи віїхала рано чи вечером. Сам обв. поїхав 21. жовтня до Долини до нареченої, яка прислала навіть на дорогу гроші. До Дублян коло Самбора ані до матері тоді не їздив. Дерлицю просив, щоб виставав йому кілька мобілізаційних карт. Це зробив лише на прохання обв. Ів. Вербицького.

Обв. Атаманчука арештувала поліція разом з Джулем 20. січня 1927 р. Підчас переслухання питав ком. Оленський, де обв. Атаманчук був 19. жовтня 1926 р. та чи не знає чого про вбивство кур. Собінського. По переслуханні звільнено його коло 9 год. вечером, з тим застереженням, що обв. зголоситься на поліції зараз в понеділок.

Обв. Атаманчук боявся, щоб поліція не довідалася, що обвинувачений мешкає під назвищем Біласа і тому виїхав другого дня до Стрия. Тут перебував аж до 27. березня 1927, а опісля поїхав до п-ства Гретчаків до Долини. На питання предсідника зазначує, що п-ну Олю Гретчаківну знає ще від 1923 р., яка приїзджала тоді до Львова, до свого нареченого Стефанишина, з яким обв. сидів у тім часі у Бриґідках. В Долині попросив, щоб йому вишукали провідника, який би перевів його до чехословацької границі, бо хотів дістатися до Ужгороду, де знакомий д-р Павловський обіцяв йому заняття. Просив також якоїсь палиці на дорогу. Саме тоді надійшов до п-ства Гретчаків Вірстюк. Від нього купив револьвер на дорогу. Вірстюк приніс зі собою кілька часописів, між ними „Іл. Курієра Цодз.", в якому була надрукована відбитка зі „Сурми" про вбивство кур. Собінського. Обв. Атаманчук не читав „Курієра", бо спішився в дорогу.

По дорозі не відгрожувався перед провідником Тисяком на стрічного поліціянта, як це зізнав свідок Тисяк. На границі арештовано його і Тисяка й відставлено його до Осмолоди, а опісля до Долини. При арештуванню обв. подав, що називається Зубінський.

По 20-мінутовій перерві ставили обв. Атаманчукові ради. Зґурський, прокуратор, судді присяглі і оборона цілу низку питань, на які обв. давав ясні відповіди.

На тім нинішня розправа покінчилася. Продовження: завтра в год. 9.15 рано.

Засідання адміністраційної комісії.

(Вл. телефонограми).

На засіданні адм. комісії 29. I. 1929 велася загальна дискусія над законопроектами в справі самоврядних законів. В імени Українського Клюбу промовляв пос. *Целевич*. Короткий зміст його промови: Український Клюб, при ухвалюванні самоврядних законів, боротиметься за якнайширший зміст громадської і повітової самоуправи, за повну незалежність її від політичної (старостівської і воєвідської) влади. Дальше Український Клюб обстоюватиме загальне, рівне, безпосереднє, тайне й пропорціональне право голосування до всіх самоуправних установ. Зокрема як найрішучіше будемо поборювати ті всі постанови законопроектів, які намагаються при помочі штучних і виїмкових постанов забезпечити перевагу польському населенню у всіх самоврядних установах. Найпильнішою справою для населення Сх. Галичини уважаємо ухвалення законів про повітову самоуправу, бо це, що в тій ділянці тепер істнує, є повною анархією, а старости, як наказні комісарі повітової самоуправи в безконтрольний і сторонничий спосіб управляють майном і фондами повітів. Щодо складу підкомісії обстоювати будемо думку, що склад її мусить поширити, щоби й менші клюби мали в ній своїх представників.

Засідання бюджетової комісії.

На бюджетовій комісії нині ґенер. референт пос. Бирка твердив, що прелімінар не є зовсім за високий. На це відповів пос. *Хруцький*, що теперішня бюджетова політика є такого характеру, що вибирає у громадян весь їх доробок. Через те досить байдуже є, чи бюджет має більше чи менше інвестиційний характер. Бо яка користь для широких селянських мас з того, що сотки, а навіть тисячі селян одержать поміч від держави, якщо міліони, що змушені весь свій дохід віддавати державі, позбавлені є можности піднести свій варстат праці. Очевидно, що селяни-українці не мають цілковито ніякої користи від господарської політики уряду, бо ніякої допомоги українські господарські інституції від держави не одержують.

Засідання представників всіх клюбів.

Сьогодня відбулося засідання представників усіх клюбів і від завтра, це є середи 30. I. год. 4. зачнеться соймова бюджетова комісія.

—o—

Нова столиця Афґану.

Більшість племен проклямувала Аманулу королем. За столицю вибрали м. Кандахар. Одного Ґабібулагового сина зловили та розстріляли. Побідні Аманулові війська вже перед самим Кабулем. Бувш. ґубернатор Кабулу, проклямований еміром, машерує на Кабул.

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 4—10

НОВИНКИ

— **Адміністрація „Діла" повідомляє отсим Вп. Передплатників, що передплата на лютий виносить 5 золотих.**

— **Іспит зрілости в ґімназіях.** Нас повідомляють, що письменний іспит зрілости в ґімназіях зачинається 5. лютого ц. р.

— **Здержання залізничого руху.** Наслідком сніжних заметіль в останніх днях на деяких бічних лініях львівської дирекції залізниць здержано зовсім рух поїздів. На інших лініях курсують поїзди зі значним опізненням. Подібна ситуація в цілій Польщі. Наслідком тих сніговій прийшло до залізничої катастрофи на лінії Львів-Самбір, на щастя без жертв.

— **Залізничі знижки для шкільної молоді.** Міністерство освіти повідомляє, що міністерство комунікації згодилося на признання шкільній молоді залізничих знижок підчас т. зв. малих вакацій, себто в часі від 30. січня до 5-го лютого.

— **З нагоди скінчення першого півроку** по школах мусять звернути батьки увагу на поступи своїх дітей і подбати, щоб їхні діти, якщо не цілком добре вчаться і виказують лихі ноти, не стратили року і хоч на другий піврік ліпше привчилися. Нераз причиною лихих нот є лихе приміщення дитини і за малий станційний нагляд. Нераз просто конечною річю є змінити для сина чи доньки заведення, що в ньому вони вчаться, змінити приміщення або примістити їх у бурсі. Неодин батько признає, що це воно в дійсности так, але недостача грошей не дозволяє йому подбати і про таку поправу відносин. Тому може не від річи буде звернути увагу батькам літей середніх шкіл на таке першорядне виховне заведення, яким є коедукаційна ґімназія „Рідної Школи" в Яворові. Оплата тут мало більша від оплати по державних заведеннях. А вже так дешевого приміщення у бурсі, як в Яворові — ніде нема. Оплата в бурсі виносить місячно тільки 50 зол., у дешевій тільки 35 зол. на місяць. Інтересовані повинні використати добру нагоду й подбати про свої діти.

— **Особисті виказки.** Як відомо, в Польщі будуть заведені одностайні для цілої держави особисті виказки („доводи особісте"). Розпорядок у цій справі не передбачує того, що таку виказку (себто: пашпорт) мусить мати кожний горожанин. Зате кожний горожанин має право домагатися від громади видачі йому такої виказки для влекшення йому леґітимування. Посідання особистої виказки є тільки факультативне й узалежнене від бажання поодиноких громадян, отже позбавлене всякого примусу.

— **Убив свого учня.** В селі Солоне, заліщицького пов., викликав загальне обурення факт убивства молодого хлопця, якого доконав ковальський майстер Михайло Шевчук. У нього був на науці 11-літній Франц Камеселюк, а що молодий хлопчина не міг виконувати всіх тяжких робіт, що були йому понад силу, то майстер побивав його доволі часто. Недавно вдарив його зі злости так сильно ковальським молотом по голові, що нещасний хлопчина згинув на місці. Нелюдського коваля арештовано.

— **Дашава доставлятиме ґаз до Львова.** Величезні енерґії в формі земного ґазу, що їх відкрито в Дашаві, стрийського повіту, будуть використані вже в цьому році у Львові. Воєвідська комісія затвердила недавно проекти і пляни ґазових руротягів з Дашави до Львова довжини 70 км. Ці руротяги будуть іти здовж дороги Стрий-Миколаїв, опісля громадськими дорогами до Пустомит (до тамошніх вапників), а потім через Наварію і Сокільники до городецької рогачки і здовж залізничого тору до Персенківки. Акц. Спілка „Ґазоліна" веде тепер переговори в справі достави земного ґазу до міської ґазіані у Львові, яка, діставши дешевий ґаз, піднесе значно свою консумцію. Головними відборцями земного ґазу будуть львівські промислові заведення до опалу парових кітлів та урухомлювання ґазових моторів, а також пекарні, відливарні, варстати, кузні і т. д. Позатим Акц. С-ка „Ґазоліна" плянує будову великої фабрики шкла і ріжних варстатів праці. При всіх тих роботах найдуть роботу сотки робітників. Руротяги з Дашави до Львова мають бути викінчені в осени ц. р.

— **З Польщі не можна вже буде вивозити яєць.** З днем 1. лютого ц. р. входить в життя міністеріяльний розпорядок, яким установлено вивозове мито на яйця. Це мито дуже високе: 200 зол. від 100 кґ. брутто. Вільні від мита є тільки: 1) яйця призначені для власного вжитку тих осіб, що виїздять за границю, а також висилані почтою, залізницею, морем і іншими комунікаційними шляхами у скількости не понад 50 штук, 2) яйця, що їх вивозять зареєстровані підприємства, 3) яйця, що їх вивозять рільничі продуценти і їх організації — за дозволом міністерства скарбу. — Цей розпорядок обмежує сильно вивіз яєць за границю, що спричинить подешевіння цього продукту в краю.

— **Ріжні вістки.** В Льондоні помер 91-літній палеонтольоґ Уіліям Довкінс, проф. унів. в Манчестері, відомий дослідувач первісних печер; Довкінс оженився 6 літ тому вдруге, коли після 55-літнього щасливого подружа вмерла йому жінка. — В одним почтовім відділі в Берліні вломники забрали почтових марок на 830 тисяч; але продати їх буде їм нелегко. — Американський композитор Джером Керн продав на ліцитації рідкі зразки 1-их видань визначних анґлійських письменників за великі гроші. — На закрижнілій частині ріки Сави, між Земліном і Білгородом, зударились два кораблі; одна жінка дістала нервового розстрою. — В Единбурзі купила міська бібліотека за 75.000 шилінґів низку листів Марії Стуарт до королевої Єлисавети.

— **Фабрикант перфуми денникарем.** Фабрикант париських перфун Коті позаздрив лаврів фабрикантові авт Сітроєнові і став героєм дня. Замісць виграти на рулетці, як Сітроєн, він виграв — судовий процес. Не один, а відразу три. І з ким? З найбільшим продавцем париської преси у Франції, книгарем і видавцем Ашетом і з самим синдикатом париських ґазет. Справа наскрізь принципіяльна, а одночасно наскрізь торговельна. Коті вже знудився запах перфум. Йому забаглось запаху друкарської мази. І він заснував, рівно рік тому, власну ґазету, „Приятель Народу". Ґазета була небезпечним суперником усіх інших денників: коштувала замісць 25 сот. — 10 сот. Коті підписав умову на її розпродажу з Ашетом і другу з фірмантом-редактором Сімаром. Синдикат преси вдарив на тривогу. Ашет і Сімар, перелякані погрозами синдикату, покинули Коті. Тоді він вніс скаргу за відшкодування проти Ашета і Сімара, бо вони не додержали умови, а проти синдикату преси за нарушення свобідного виконування ним, Коті, денникарської професії. І суд в усіх інстанціях признав виграну Коті, який має дістати разом від усіх трьох своїх противників відшкодування на 1,900.000 франків.

— **Вся інституція лавреатом.** Рада Данської Міжпарляментарної Унії поставила внесок данському міністрові закордонних справ, щоби він піддержував на цьогорічну кандидатуру нагороди Нобля за мирову працю саму Міжпарляментарну Унію. Данські радикали переважили при загальнім голосуванні цей внесок. Таким робом замісць поодиноких осіб, як це було досі, нагороду мира дістала би вся інституція, що могла би одержані фонди вжити на дальшу мирову пропаґанду.

— **Воздушна погоня за душогубом.** Читаємо в американських ґазетах: Недалеко Трентону, Н. Дж., 50-літній ніґер Давид Вер заріжав бритвою молодого американського жовніра Петра Ґледиса і сховався в ліс. За ним розпущено погоню поліції, війська, а далі літаків і одного малого воздухоплаву. Вкінці зловили його і він признався, що поповнив душогубство для грабунку. Поліція і військо летви вратували злочинця перед лінчуванням розлюченої публики.

— **Нове місто** вирине на ґеоґрафічній карті завдяки заходам чотирьох містечок Долішньої Австрії: Лісінґ, Ацтерсдорф, Ерлаа і Бозендорф. Представники цих громад підготовляли вже весь рік переговори, щоби злитись в одно місто і зробити з цих малих містечок справжню „столицю". Покищо назва нового міста невирішена; воно буде імовірно називатись „Фріденсштадт" або „Фірштетен".

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (21.) числі „Діла" в статейці „Дивогляди", в замітці „Дзвін Свободи щез із Ужгороду", пропущено з передостаннього речення цілий уступ, через що ціле те речення незрозуміле. Подаємо його ще раз в цілости: „Вісім літ минуло. Філядельфія, Скрентон, Париж, 8. травня в Ужгороді, мировий договір... все, все стало тільки предметом спомнинів, як і дзвін, знак свободи карпаторуського народу".

— **І. том Споминів д-ра Степана Шухевича** з часів визвольних змагань вже вийшов накладом „Червоної Калини". Спомини ці викличуть, зовсім зрозуміло, велике зацікавлення в ширших кругах нашого громадянства, зокрема серед б. учасників війни, бо автор виствітлює в них без обинаків усі ці події так, як їх сам бачив і переживав. Ціна І тому Споминів: 4 зол. ІІ-ий том друкується і вийде в перших днях лютого. 1359 1-2

— **Австрійський Консулят у Львові** урядує від 11 лютого ц. р. у своїх нових бюрах в домі при вул. Сикстуській 35/ІІ і приймає всіх інтересентів в повседневних днях між 9·30 а 12 год. передпол. Тел. 897. 1354 1-4

Концерт колядок.

Виступ хору Успенської церкви під управою д-ра Неділки.

Культ колядок і щедрівок, в яких скривається стільки скарбів української народньої творчости, які такі богаті в прегарні мельодії, у нас мало поширений. Вже більше плекають цей культ на Придніпрянщині, де ще перед війною вславився своїми концертами колядок і щедрівок ґеніяльний диріґент Ол. Кошиць, що тим і започаткував свою славну карієру. Щойно в останніх роках, головно під впливом придніпрянських композиторів, у першу чергу пок. Стеценка, що звернули на цей рід творчости українського народу свою увагу, пробудилося у нас зацікавлення й любов до колядок і щедрівок. Згармонізовані ними коляди і щедрівки поширюються у нас чимраз більше, їх культ поглиблюється і зростає дуже помітно не тільки у Львові, але й на провінції.

Минулої неділі мали ми нагоду почути низку таких народніх коляд в церкві Преображенській у зразковому виконанні мішаного хору з Успенської церкви під управою д-ра Неділки. Хор цей невеличкий, складається мабуть не більше як з 16 душ, але вишколений і зіспіваний дуже добре. Кожний з членів цього хору може бути солістом, а всі разом творять гармонійну і здисципліновану цілість. Жалую дуже, що не знаючи всіх співаків (чок), не можу вичислити їх тут поіменно!

У виконанні цього хору чули ми коляди Стеценка: По всьому світу, Ой дивнее нарождення, Діва Марія, В Вефлеємі граді, Ой видить Бог, Днесь поюще і одну щедрівку: Щедрий вечір. Позатим співав ще хор Матюкове „Не плач Рахиле", „Заспівали янголи" Річинського і різдвяну псальму Лисенка „Слава Отцю", якою й закінчено концерт.

Не маю наміру подавати мистецької оцінки цього концерту й переходити подрібно виконання кожної колядки. Скажу лише загально, що хор д-ра Неділки співав справді по мистецьки, вивчивши кожну річ до найменших подробиць. А що Преображенська церква незвичайно акустична, то публика була мов очарована і слухала з повною насолодою. Вже давно скінчилася Служба Божа, а ніхто не рушався з місця, чекаючи на нову колядку. Це найкращий доказ, яке глибоке враження роблять ці прегарні колядки на наших людей, коли їх тільки як слід виконати.

При кінці ще таке побажання до Гол. Управи „Рідної Школи": чи не упросилаб вона цього хору ще на один-два такі виступи в Преображенській церкві? А дальше: чи не булоб доцільно влаштувати прилюдний вечір колядок і щедрівок у якійсь більшій салі, де виступилиб чи самостійно чи разом усі наші кращі церковні хори у Львові? І взагалі: чи не уладжуватиб і у нас за приміром заходу, де всякі духовні концерти по церквах дуже популярні й улюблені, побільше таких концертів?

І. Німчук.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр“ під дир. н. Стадника.

Середа 30-го, г. 4. попол. „Гільтейська трійка“, комічна оперетка на 4 дії Й. Нестроя. Вистава для учнів. Ціни знижені.

Великий Міський Театр:

Середа 30-го, г. 7·30 веч. „Марія Штуарт“, премієра.

Четвер 31-го, г. 7·30 веч. „Фавст“, опера. Виступ В. Тисяка.

Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Пан Дамазо“.

Кіна.

„Аполльо“: „Анна Каренїна“.
„Лев“: „Арена жаху“.
„Оаза“: „Шпигуни“.
„Палес“: „В кайданах“.
„Фатаморгана“: „Призначення“.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти“!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Серпанок жалоби вповив Куликівський деканат по втраті ревного робітника у Христовому винограді о. кан. **Петра Яросевича** — пароха Звертова. Покійний був священиком великого покликання, щиро відданим сином українського народу, мужем науки і всестороннього знання. Студії вінчить круглим сиротою ставши священиком йде дальше терністим шляхом. Зарання вирвав його дружина полишаючи четверо маленьких діточок, парохія убога, та пок. о. Петро несе терпеливо хрест, ніколи не зраджує своїх терпінь, а своїм гумором щей других відносить на дусі. Безперервно студіює, вглублюється у Св. Письмі перекладає на рідну мову. Книжка була його найбільшим майном, на яку видавав послідний гріш полишаючи інші потреби на другім місці. Вся студ. молодь Звертова переводила ферії в його гостинним домі під оком свого духов. Отця. Хотяй Звертів село русофільське удалось покійному залежити крамницю і згодом побудувати читальняний і кооперативний будинок. Неструдженний проповідник-місіонер в деканаті і поза деканатом вінчить передчасно свій уряд 22. XII. 1928 р. в сусідній парохії де голосив слово Боже. На вістку про смерть о. Петра заридала ціла околиця, товпа народу і 23 священиків під проводом Впр. о. Крил. Декана супроваджали похорон. Горяча священича ревність і любов до свого народу, якому всеціло посвятив себе, ніколи не затреться в серцях його духовних дітий, а для братів-священиків стане приміром до наслідування. В. Н. П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Зїзд українських інженерів. Пригадуємо Товаришам, що в днях 2. і 3. лютого ц. р відбудеться у Львові зїзд українських інженерів. Всіх інформацій уділяє, як також запрошення тим, що їх досі задля браку адреси не одержали, висилає Українське Технічне Товариство, Львів, Ринок 10. II. поверх. — **Головний Виділ Українського Технічного Товариства.** 1344 2—2

Пригадка. Просимо тих всіх П. Т. Адресатів, які ще дотепер не прислали нам належитости за надіслані книжки о ненайгнну, безпроволочну висилку грошей. **В-тво „Практична Книжка“,** Львів, Богданівка ч. 27. 1362 1—1

Збаражчина! Позір! Звичайні Загальні Збори Товариства „Український Дім“ в Збаражі відбудуться в суботу дня 9. лютого 1929 р. о год. 11. рано у власній салі. — Порядок нарад на афішах і в Канцелярії Товарства. — **Виділ.** 1358 1—1

Пригадуємо, що Загальні Збори Тов. Української Захоронки у Львові, відбудуться дня 8. лютого 1929 р. о 4. годині по полудні в салі Тов. „Українська Бесіда“ вул. Рутовського ч. 22. „Народний Дім“. — За Виділ: **Олена Гординська,** голова. **Стефанія Филипович,** секретарка. 1320 а) 1—1

Дальший виказ жертв на Фонд направи Українського Академічного Дому у Львові зложених в золотих: Козьоринський Олекса Балигород 2. Цепків Ва ьво, Стрий 2, Ковальчук Петро, Воводаль 1·50 Татомир Ол., Тухлинці, о. Заяць Іван, Тулиголови 4, Романюк В., Петрів 2, Адамчук Д., Петрів 1·50, Проконів М., Лісни 1, Левицький Ів., Рудно 2, М. М. Зубрей, Бяоза бор. 3·50, о. д-р Ленинський В., Перемишль 10. Попенко Іван 0·50, Ленартович Н., Козлівка 2, Мушак В., Бжоза 1, Кооп. „Воля“, Берлоги 5, Крайник Дм., Ліско 2, Яшан ів., Дембка 3. Д-р Рожанківський М., Калуш 5, Бачник М., Воронів 2, Коваль М., Журавно 5, Гриньовський Н., Купини 5, Батюк Сил., Стоганці 2, інж. Лучків В., Сосновиця 10, Бутрийський Іван, Миколаїв 1·50, о. Дрогомирецький Мих., Мухавка 3, інж. Чорний Мих 10, Рихвицький Мих., Ровадів 1, Осипів Антін. Станиславів 1, З Б., Знесіне 5, Бурдацький Мих., Студінка 5, п. Солитикевичева, Улюч 5, Жук С., збірка в Ставяні 17·40, о. Барановський Вол 5, Студ. університ. і учні Педагогічного курсу 7, Татуючок Юл., Альвернія 1·50, п. Головата Марія 5, Д-р Федак Степан, Львів 30, Дмитрив Юл., Преросні 5, Ганчарик Ст., Тернопіль 9, Стойко Дм., Ратин 3, о. Меркович Яків, Синово 5, Клим А., Домаинці 3, Андрухович Антоніна, Гороходня 5, Чукур П., Ковалівка 2. о. Пасічинський Я., Волч коб. 10, о. Степанів 1., Заболотці 3·10, Рибачевський Т., Мости великі 3, о. Попович М., Ховоїв 1·50, Захарівський В., Карнова 2, Бойчук П., Печеніжин 0·50, о. Петик І. 4, Гуцель Р., Вертелці 3, Винницька Од., Студинки 5, Кочак М., Окопім 2. Спольський Ев., Стрий 1, М. Геник Березовський, Стрий 5, Копитко О., Ходорів 2, о. Ганкевич Ю., Рожанці 5, Патерни І., Львів 2, інж. Мудрак Юл., Львів 20, Галань М., Бема 5, Банд Гриць, Тисьменниця 2, Кріль М., Чорна 1, Читальня „Просвіти“ в Уличні 5, Сасик Ю., Борислав 50, Гопьний Брон. Передільниця 3, Добрянський Альбін, Волосянка велика 3, Гузар Вол. Возилів 2, Читальня „Просвіти“ в Підволочиськах 10. Матейків Т., Городенка 2, Видавництво „Журавлі“, Рогатин 2. Бірецький К., Лобова 10. Д р Волошин М., Львів 5, Віра Ів. Тартаків 2, Читальня „Просвіти“ Скоморохи нові, Д-р Пеленський Ос., Ярослав 3, Кваченський Т., Рогатин 3 Дикович Гр., Кропивники 2, Цибульський Іван, Ягольниця стара 4, о. Д-р Бабин В., Станиславів 1·50, Гаврилаш Пор., Тростянець 2, Курікць Ів. Синьків 5, Сполітакевич Ом., Криве 1, Вілюра П., Хоробрів 1, о. Аврийчук Петро 2. о. Ошипко В., Борщівці 3, о. Клюк Михайло, Заруддці 5, Гаврих Р., Хросно 2 Івасюк Мик., Самбір 6, о. Гук Володимир, Питанківці старі 3, о. Клос Василь. Мости великі 5, Бурса ім. Франка, Рогатин 16, Гопурих Ем. 2, о. Мацюрак В., Попелі 2, Гогоп Т., Борислав 2. Полохівна Нуся, Ярослав 3, Шараневич Мих., Поручині 2, Ковадисьо А., Львів 5. Сторож М., Мишин 5, Тарковський В., Тернопіль 1, Булик Василь 2, Тригук 2, Секція Українських Студентів в Бучачи (дохід з відч ту на харч.) 13·36, Найда Р., Білорурка 1, Майстер Ф., Варшава 5 Небожук Іван, Сокаль, 2, Куфецький Іван, Василь вці “, о. Калиневич Силь., Буск 2, Капустієва А., Рівне 2, Турикова М., Шумбар 2, Д-р Савчак Богдан, Ширець 5, Сухінський Іван, Буск 5, Д-р Свістель Франц 10, Остапчук Онуф., Бривеньке 2. Коцан, Підгірків 2, кооп. „Сян“ Курилівці 5, Церква в Станіні 5, о. Кормош Ом., Перемишль 2, о. Чубатий Онуфрій. Доброводи 2·50 Грубська Ем., Старе село 1. Кисіль Михайло Раковець 1, о. Кузьмак Мар., Журавці 15, греко-кат. Уряд Парохіяльний в Товстім 8, о. Тарнавський Яків, Улашківці 5, Павликова Галя Львів 5, Читальня „Просвіти“ в Олеші 10, Торговельна школа (II-гий рік) Львів 7·50, збірка на празнику в Стопчатові в о. Бахтаповського 10, Боярський Іван. Монастир 5, Насальська Ол., Варшава 5. — ВП. Жертводавцям Виділ Товариства Прихильників Освіти у Львові складає щиру подяку. 1356 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДОБРА парохія, з добрими будинками, в львівськім повіті до заміни. Зголошення під „парохія“ до адміністрації „Діла“. 1326 4 4

ПОШУКУЄМО панів (-ні), як також домокружних до продажі покупних артикулів. Значок на відповідь залучити. — Em Ka-Werk Мисловиці Г/Шл. 11 6 а) 6—?

ГОДИННИКИ „Zenith“, „Longines“ також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розпажевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови 481 33—?

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків діт у цілім краю завсна фірма **Іван Зельтенрайх.** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 133—?

ДИРИГЕНТ молодий, безженний, що може провадити хор церковний і світський, глядає посади. — Андрій Мазур, Святошина, п. Дрогобич. 1355 1—2

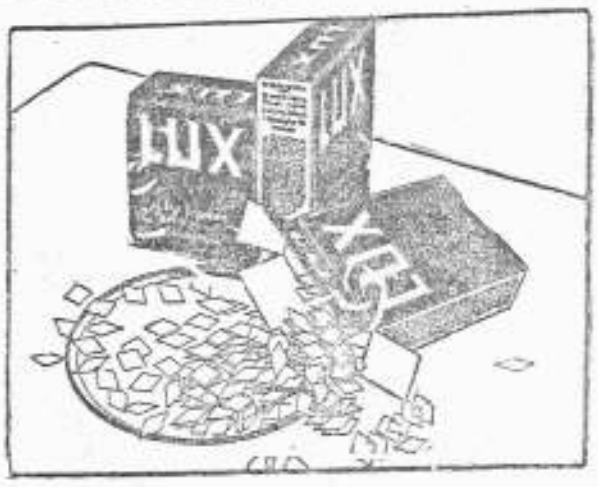

В цілім світі купують тільки Lux і виключно в оригінальному опакуванні

ДУЖЕ легко вам освідомити собі, чи одержали ви при закупні також правдиві Lux миляні платки. Уважайте тільки на замкнення і напись оригінального опакування. Lux продається в цілім світі в оригінальних опакуваннях, проста але певна охорона для купуючого. Цілком без журби можете завірити ваше делікатне білля, вразливі одяги, пухоpате білля немовляти, чудесній піні Lux-у. Щоби забезпечити вовняні річи перед трісканням і удержати їх мягкими і свіжими, уживається Lux-у відповідно до способу уживання поданого на опакуванні. Тяжкі коци, вовняні шалі, діточі і річи немовлят, всякого рода тканини, аксаміт і шовк до прання, всі ці річи повинно пратися в Lux-і, щоби були ви вдоволені по пранню.

LUX

L. G. 51—1.

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ ім. Гіршпрунга, Личаківська 34. приймає на новий 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. Початок науки 1. лютого 1929. 1288 5—9

ПОЧАТКУЮЧИЙ адвокатський кандидат пошукує посади конципієнта. Ласкаві зголошення з поданням условій на адресу: Мгр. Ворона Іван, Краків, вул. Кармелицька ч. 38/IV. 1279 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує у внутрішніх і жіночих недугах від 2—4

1238 **при вул. Домагалічів 2.** 6—6

Спеціяліст недуг легіків, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентгеном.** 21—24

ЗОЛ. 11·00	БУДИЛЬНИКИ	ЗОЛ. 11·00
франц.		закорд.

1227 з гарантією, тільки у фірмі 1-
Б. ГРИНБЕРГ, Сикстуська 4 Тел. 59-22.

Курс масажу

зачнеться в березні ц. р. в ортопедичним заведенні 1361 1—1

д-ра С. Тененбавма

Львів, Маєцького 5. — Інформації там.

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

ГРАМОФОНИ

РОВЕРИ

МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ

І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА І РУЧНИХ РОБІТ

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.

2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 30—?

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безглядно найдішою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і надгробних шлей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 **Скрізь по набутті.** 35—1

Попробуй заступку кави „КОЛІНКА“ і домішку до кави „СТАР“ найліпше-найекономічніше

За редакцію відповідає Василь Мудний. Видає Видавничі Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 23 (11.364). Львів, пятниця 1. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·30 зл., Німеччині 3 зол. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Ювилейний рік „Просвіти".

Львів, 31. січня 1929.

Товариство „Просвіта", найстарша наша національно-культурна установа, обходить у цьому році ювилей шістьдесятилітнього свого істнування та праці. Весь час від 8. грудня 1928 до 8. грудня 1929 р. творить у житті „Просвіти" ювилейний рік. За нами вже майже два місяці того року. В краю, по філіях і читальнях „Просвіти" відбуваються ювилейні обходи, а поряд те йде збірка ювилейного дару для „Просвіти".

Вершком цьогорічних ювилейних свят буде Освітний Конгрес у Львові, намічений на кінець вересня. З нагоди конгресу плянована також вистава. Над підготовкою та реалізацією конгресу і вистави працює окремий Ювилейний Комітет при Головному Виділі Т-ва „Просвіта". Він уставив уже й поділ праць на конгресі, а саме конгрес матиме три секції: а) позашкільного виховання; б) бібліотечно-музейну і в) мистецьку. В усіх тих секціях будуть відчитані та продискутовані відповідні реферати, що без сумніву матимуть великий вплив на дальшу працю „Просвіти".

Для відповідної підготовки та переведення цього другого з черги освітнього конгресу (перший просвітно-економічний конгрес відбувся в 1908 р.) треба вложити дуже і дуже багато праці. Самозрозуміло, що конгрес матиме маніфестаційно-репрезентаційний характер. Але попри те він буде замикати собою підсумки шістьдесятилітньої праці Товариства і рівночасно намічувати відповідно до нових обставин нові шляхи освітньої роботи. Тим самим буде він переломовим у житті „Просвіти", створить сам собою ту точку перелому в її історії. Коли так підходити до цього конгресу, то слід всьому українському громадянству звернути на нього особливу увагу та щиро ним занятися. Всі наші національні, зокремаж освітні робітники, старі, що мають за собою великий досвід і практику, та молоді, що шукають нових шляхів у національно-освітній праці, повинні пійти на стрічу реалізаторам конгресу своїм досвідом, своїми поміченнями та своїми матеріялами, що відносяться до практичної праці. Головою Ювилейного Комітету є досвідчений освітній діяч д-р Брик і він напевно подбає про те, щоби такий матеріял якнайкраще використати для конгресу і тим самим для добра Товариства.

Бо не треба забувати, що шістьдесятилітня історія життя та праці „Просвіти" є рівночасно шістьдесятилітньою історією національного ренесансу західньої вітки українського народу. Так якось склалися обставини, що були часи, в яких все національне життя концентрувалося в „Просвіті", що в ній родилася ініціятива до всього, що мало якнебудь оживити кровокруження в національному організмі або поширити поле національної еманципації чи то в господарському, чи культурному, чи мистецькому, чи якому хочете напрямку. Тому „Просвіта" була дійсно матірю всіх українських установ. Ювилейний рік „Просвіти" це найкраща і найбільше відповідна нагода до того, щоби все те докладно зясувати, висвітлити та увіковічнити для всіх українських поколінь. Отже ювилейний рік „Просвіти" повинен обовязково принести нашій громаді солідну, прагматичну історію „Просвіти", що буде рівночасно й історією нашого національного відродження за останніх 60 літ.

Така історія необхідна для нас з усяких мотивів, але найбільше з національно-педагогічних. Нехай молоді довідуються з неї про зразки освітних діячів, нехай вичитують про ту великанську, мозольну і муравлину працю представників більше ніж двох людських поколінь, які вкладали в працю для народу через „Просвіту" свою душу і які вірили все життя та вмирали з тією вірою, що головно культурно-освітньою працею для народу в усіх ділянках життя можна осягнути все, можна в наслідках зреалізувати навіть найвищі всенаціональні ідеали.

Хто колинебудь інтересувався ближче історією „Просвіти", той мусів прийти до того глибокого пересвідчення, що в Товаристві була все тяглість і безперервність праці та ідейних змагань. Ідейні завдання і змагання Т-ва, що одухотворювали його працю, ніколи не змінялися від її засновання 8. грудня 1868 р. по нинішній день. Ця риса в житті установи теж мусить бути докладно унаглядненa не в чім іншім, а саме в історії „Просвіти". Те, що було і що ми осягнули при допомозі „Просвіти" за 60 літ, нехай іде в науку поколінням. Таким чином головне наше побажання в ювилейному році „Просвіти" є те, щоби в тому році появилася поважна історія „Просвіти".

Підземним ходом.

Галаслива „Червіньско-руска Організация Згода" йде на здобуття „кресів".

В останніх часах великий розголос здобула в... польській пресі анонімово-підземна „Червіньско-руска Організация Згода", яка завзято оборонювала термін „рускі" як основу „польсько-руської згоди". Зявилося питання, що це за така організація, де її осідок, кого вона скупчує і кого репрезентує? Відомо було тільки, що її осідком є Краків.

На основі кретинічних ельокубрацій цеї „організації" здогадувались ми, що вона „ідеольогічно" споріднена з „русскою аграрною партією" або є здеґенерованим епіґоном батьків „Руського Собору" з 1848 р. Рубець заслони з цього таємного твору відкрив частинно львівський „Дзвінік Людови", подаючи в нотатці „Камера обскура" звістку, що „Червіньско-руска Організация Згода" приймає зголошення членів у воєвідському секретаріяті в Кракові.

Це вже під загальним оглядом прояснювало характер тієї „організації". Та подробиці щодо „ширших" цілей і персонального складу все ще не були відомі. А „зацікавлення" до тієї „організації" зросло і в нашому громадянстві, чого доказом прислані нам листи з порадами, як братися за переведення її деконспірації. Особливо українці, заприсяжені читачі „Іл. Кур. Цода.", виявляли великі турботи з того приводу.

Та щасливий випадок — якщо можна так висловитися — допоміг нам і без більших заходів з нашого боку вглянути в „святая святих" цеї законспірованої „організації". В першу чергу добули ми „Statut Czerwińsko-Ruskiej Organizacji „Zgoda", затверджений городським старостом у Кракові дня 19. грудня 1928. З нього довідуємося, що осідком тієї „організації" є Краків, але свою діяльність поширює вона на весь простір польської держави. Метою „організації" є:

1) зединення двох братніх народів русинів і поляків, що походять або заселюють червіньско-руську землю для згідної співпраці для добра спільної Вітчини — Польщі;

2) підтримування товариської і духової єдности та всестороння взаїмна піддержка членів;

3) праця над піднесенням люду червіньско-руської землі під оглядом релігійним, культурним, горожанським і господарським;

4) підтримування і плекання льокальної культури червіньско-руської землі чи то в ноші, співі, звичаях, обичаях і мові;

5) підтримування єдности і братерства русинів і поляків на всіх полях: горожанськім, культурнім, релігійнім і господарчім;

6) підтримка видавництв, що пропагують таку єдність.

Свою мету думає осягнути згадана „організація": організуванням спільних зїздів, влаштовуванням відчитів і балачок, засновуванням читалень, уладжуванням вистав, творенням стипендійних фондів для учнів, будовою спільних польсько-руських людових домів, видаванням часописів і брошур та засновуванням відділів і місцевих секретаріятів.

Ось якою є наявна програма „Червіньско-руської Організациї Згода". Але за парваном тієї програми криються чисто політичні цілі. Про це переконує нас оголошений поквапно польською пресою „меморіял" в справі терміну „руский" (зреферований і в нашому органі), а ще досадніше приватні листи секретаря тієї „організації" д-ра Владислава Косса до одного львовянина, які найшлися в наших руках.

В одному листі з другої половини грудня 1928 (ще перед затвердженням тієї „організації" городським старостом у Кракові) д-р Вл. Косс рекомендує себе працівником на ниві польсько-руської згоди. З тією метою видає він від довшого часу раз у місяць латинкою ґазетку „Руска Правда" (до речі слід додати, що є це поганенький синток, виданий латинкою говором, зближеним до лемківського. — Ред.). „Руска Правда" має досі 300 передплатників. Але колиб редакцію перенесено до Львова, то можнаб цей орґан поставити на певних ногах. „Uważam — пише секретар д-р Вл. Косс. — że gdyby się udać do Rządu udzielił by pomocy finansowej". Але це може статися тільки тоді, коли буде створена організація" (зайонзек) „z hasłem wieczystej przynależności Czerwonej Rusi do wspólnej Ojczyzny-Polski". Тому треба би привернути і закріпити назву „русин" замісць „українець", що прийде легко, бо

„sąsiedztwo Ukrainy działać będzie zawsze buntująco na „ukraińców" gelicyjskich i poddawać im myśl oderwania od Polski".

Взагалі треба воскресити „братню любов" русинів і поляків та приязання до спільної вітчини. Поруч українців і старорусинів був би це третій напрям — саме напрям польсько-руської згоди, якій „голдують" і старорусини. Такий напрям був би єдиною розвязкою справи „Малопольски Всхідної", що починає розуміти й уряд. З тією метою засновується „Червіньско-руску організацию Згода". В назві „червіньский" задокументовується безумовну приналежність Червоної Руси до Польщі. Польонофільський настрій руського населення та *поміч і співділання старорусинів* подають надію позитивної розвязки „польського сходу". До тієї „організації" могли би належати русини і поляки, що визнають зясовану вгорі програму. На чолі „Згоди" після її перенесення до Львова задумують її основники поставити Б. Демянчука. Організація є конечна, бо без неї „nie utrzyma się gazeta, ani Rząd nie da poparcia".

В другому листі з початку січня ц. р. вже сама „організація" офіціяльно звіщає адресатальвовянина про своє заснування, ще раз вертаючи до назви „червіньско-руский". Ця назва є навіть більш політична від „червоно-руський", бо є

„bardziej mówiąca i odrazu wskazująca program i kierunek polityczny, jest stosowniejsza i jako wyraźna i jasna wraz z programem, jaki przedstawia, rokuje jaknajlepsze widoki rozwoju".

Централя „організації" буде перенесена до Львова, а в Кракові залишиться тільки секретаріят. Та при зголошуванні членів у Львові треба пильно глядіти, щоби вони не розходилися з „червіньско-руською" програмою, якої метою є „визнання польської державности без застережень і вагань". Всі зголошені члени мусять стояти на становищі цеї ясної програми, бо

„половинчаста програма, що безнастанно зирка на Київ чи Москву, не далеко нас завела би і впала би разом з організацією, як уже багато неясних і половинчастих (програм)?

„Червіньско-руска Організация Згода", як довідуємося з цього листа, має вже й свої „барви народові", а саме: колір синій (в горі) і червоний (внизу). „coś jak chorągiew Lwowa".

При найблизчих виборах думає „організація" йти разом зі старорусинами.

З другого листа д-ра Вл. Косса довідуємося, що до „організації" мається намір втягнути Мих. Яцкова й інших. Після перенесення „організації" до Львова,

„мусітимемо видавати тижневик, *на який гроші будуть*. До редакції потрібно буде 2-3 редакторів з добрим пером. Може поведеться нам заснувати власну друкарню, а тоді *не впадемо ніколи*".

Це було би все важніше, що торкається офенаивно-переворотою настроєної „Червіньско-руської Організациї Згода". Заснована вона поляками (яких „русинами" можна вважати хіба з походження) типу „gente Rutheni, nat. Poloni" з дуже широкою „програмою". Є вона „національно" звуженим продовженням твердохлібівщини і данилевичівщини. Не маючи нічого спільного з українством навіть в розумінні твердохлібівщини чи данилевичівщини, одним своїм кри-

лом стерчить вона в польськости, а другим лучиться зі „старорущиною" (порівняй „експозе" д-ра О. Лисяка з його „червоно-руським сепаратизмом"!). Коли вже знаємо цілі, обсяг і напрямні діяльности „Червіньско-рускої Організациї Згода", то можемо бути спокійні. Ніякої небезпеки вона собою не уявляє. Широка її „програма" є нешкідливою фантазмагорією, а її творцями якісь диваки й маняки, відірвані від життєвої дійсности.

З українського життя у Югославії.

Новий устрій і українські організації.

(Від нашого кореспондента.)

Білгород, 25. січня '929.

Новий закон, виданий першого дня істнування нового уряду, заборонив усі політичні, релігійні і племінні організації. Але всі взагалі організації примушені були знову зголосити свої статути, бо лише уряд має право судити про те, чи та або інша організація не попаде під заборону по новому законі.

Таким робом і та невеличка скількість українських організацій, яка істнувала на території Югославії підпала щодо свого істнування під знак запиту. Хоч новий закон є, властиво кажучи, розрахований виключно на організації місцевого населення, але з огляду на те, що він є дуже загальний і що в ньому не передбачені ніякі подробиці та виняткі, він зачепив і українські організації. Ціла справа тепер полягає у тому, як ті референти та урядовці, до котрих попадуть у руки статути українських товариств, будуть їх трактувати. Справа стає тим більше небезпечною, що у місцевих урядах є багато росіян, котрі рахуються ріжними „спецами, а в тому числі і в українських справах, бо в офіційних югославянських колах ми ніщо інше, як лише „російські хорвати"...

Крім цього нами вище сказаного є ще одна річ, що примушує турбуватись за долю наших організацій у Югославії. Це одно місце у законі, де сказано, що коли організація на протязі місяця не одержить підтвердження свого статуту, вона вважається забороненою. Коли взяти на увагу повільність праці у таких справах навіть у нормальних умовах, переобтяженість працею урядовців у цей час та що в першу чергу, розуміється, будуть затверджені усякі місцеві товариства, то зрозумілим стане, що турбота за долю українських товариств є цілком оправданою.

Як врешті-решт ця справа вирішиться — чи на нашу користь, чи ні — це в недалекому вже часі мусить вияснитися, а тимчасом припинилася праця в „Українській Громаді" у Білгороді, у Товаристві „Просвіта" у Білгороді і її філіях у Загребі та Новому Саді. Не кажучи вже про ті нові організації, які незабаром мали повстати, як „Українська Громада" в Великому Бечкереку та Смедереву.

В. Анський.

Причинки до „українізації".

„Конфуз для української столиці".

Дня 20. січня ц. р. приїхала до столиці Радянської України делеґація артемівських робітників у числі 350 осіб, щоби познайомитись зі столицею та її життям. Делеґацію витали дуже святочно. Між іншим знайомилася вона також з культурними досягненнями самої столиці та цілої Рад. України. Була вона і в Народньому Комісаріяті Освіти, де їй давали пояснення про розвиток української культури і шкільництва. Пояснення давав і сам нарком освіти Скрипник. Про те довідуємося з харківського „Комуніста" з дня 22. січня ц. р.

Обговорюючи справи шкільництва з делеґацією Скрипник мав нагоду почути від робітника Артемівщини Бевза дуже „пікантні" дані про шкільні відносини в Артемівщині. Робітник Бевз казав, що навіть серед російських робітників тієї округи є вже бажання віддавати своїх дітей до українських шкіл. Вони виходять з того заложення, що і вони і їх діти повинні знайомитися з культурою краю, в якому доводиться їм жити і працювати. Але... (всюди є своє але...), але „українських шкіл в Донбасі **мало.** Там останніми часами **виникли школи мішаного типу (утраквістичні!).** Як виявилося, ці мішані школи не користуються особливою любовю серед робітництва. В такій школі частину лекцій викладається українською мовою, а частину російською, при чому більшість вчителів вживає мови російської, в наслідок **чого учні вчаться не української мови, а якогось жарґону.**

А треба знати, що на Артемівщині є на основі останньої конскрипції (з кінця 1926 р.) 72 відс. українців. Не зважаючи на те українських шкіл є там стільки, що вони можуть охопити ледви 30 відс. дітей шкільного віку.

Одначе на тому не кінець. Делеґація робітників не тільки принесла до Харкова розчарування щодо українського шкільництва з дому, але й збільшила те розчарування деякими новими поміченнями з ділянки українізації в самій столиці. І так оглядала вона в Харкові музей природних багацтв України. В музею приймали делеґацію і давали їй усі пояснення по російськи. Яке це робить враження на робітничу делеґацію? — А ось виходячи з того українського музею робітник Юрко Лембик вписав до музейної книги відвідувачів таке помічення:

„Добре влаштовано музей. Головним чином те, що бракує в ньому всяких непотрібних прикрас. Все реально й зрозуміло, за виключенням рідної для працівників музею мови".

Делеґацію витали одного вечора в театрі „Березіль" окремою виставою і численними промовами. Голова харківської окружної профради Соловйов витав делеґацію по російськи, а йому відповіла робітниця Прянішнікова по українськи. Від харківського робітництва витав гостей Найденов теж по російськи. Йому відповідали члени делеґації шлюсар Мірошниченко і гірник Свистунов по українськи. С. Вінницький, що збирає в „Комуністі" усі ті квітки „українізованої" столиці Рад. України, кінчить свій опис таким огірченим викликом:

„Конфуз для української столиці! Справді конфуз!" І ми скажемо, що конфуз. Але річ у тім, що та столиця такими явищами зовсім не „конфузиться".

Радянська Україна.

Проти комуністичної диктатури.

З одного тільки числа „Комуніста" (з 16 ц. м.) довідуємося, що в кількох місцевостях убито представників комуністичної влади. Так у селі Силенковому, вбито секретаря парт. осередку Сидорина, „що ввесь час активно боровся з бандитизмом та глитайством". — У с. Чорниші забито голову К. Н. С., що викрив у сільській раді ворожі радянській владі елементи. — Знову ж у київському районі „куркулі-лісокради напали на лісничого, активного громадського працьовника т. Гойца" і забили його, а потім його дружину і 5 дітей. У всіх тих справах ведеться строге слідство. Виновники убивства Гойця вже передані судові.

Новий спосіб добувати високоякісне угноєння. — Винахід акад. Плотнікова.

Радянські вчені винайшли новий спосіб добувати високоякісне угноєння, що значно перевищує суперфосфат. Сесія консультаційного бюра при Південхемтресті заслухала доповіди проф. Камаолкіна та інжиніра Вольфковина про винайдений ними новий спосіб добувати з бідних фосфоритів високоякісного угноєння. В роботах сесії також узяли участь представники московських наукових організацій. Референти відзначили, що внаслідок вивченого ними способу переробки фосфоритів винайдено азотно-фосфорне угноєння під назвою: амафос. Амафос має до 65 відс. поживних для рослин речовин, тоді як суперфосфат має ці поживні речовини в розмірі всього тільки 16 відс. Нова метода дає можливість використати всі корисні складові частини фосфоритів. В порівнянні з европейським та американським способом добувати угноєння з фосфоритів новий спосіб не потребує витрати палива. Апаратура для добування угноєння з фосфоритів зазначеною методою дуже проста, її можна майже повнотою виготувати в СРСР. Новий спосіб переробки фосфоритів випробовано й позитивні прикмети його доведено на дослідних уставленнях Чорнорічинського заводу „Південхемтресту". Сесія консультаційного бюра постановила звернутися до інституту угноєнь у Москві з проханням перевірити можливість добувати угноєння зазначеним способом із українських бідних фосфоритів, насамперед ізюмських родовищ.

Одночасно сесія заслухала повідомлення академика Плотнікова про його роботи в хемічній лябораторії при Українській Академії Наук. Академик Плотніков винайшов спосіб добувати хемічно-чистий алюміній із звичайного і навіть дуже забрудненого алюмінію, вживаючи рідкої електролізи при звичайній температурі.

М. ЗОЩЕНКО.

КРІЗА.

Недавно, громадяни, віз цегли по вулиці провезли. Їй-Богу!

У мене, знаєте, аж серце затремтіло з радости. Бож будуємося, громадяни. Таж цеглу хіба не даром везуть. Домик, значить, де-небудь будується. Почалось. — тьфу, тьфу, щоб не наврочити!

Літ, може, за двацять, а то й менше, у кожного громадянина, не бійсь, по цілій кімнаті буде. А якщо населення не побільшиться і, наприклад, всім викидні дозволять — то й по дві. А то й по три на рило. З лазничкою.

От і заживемо тоді, громадяни! В одній кімнаті, скажім, спати, в другій гостей приймати, а в третій ще що-небудь... Мало хіба! О, справ найдеться при такому вільному житті.

Ну, а поки-що трудненько відносно квадратного простору. Скупенько живеться з огляду на крізу.

Ось я, братчики, в Москві жив. Недавно лише звідтіля вернувся. Зазнав на собі тієї крізи.

Приїхав я, знаєте, в Москву. Ходжу з річами по вулицях. І ні сюди, ні туди. Не то що зупинитись немає де — річей покласти нікуди.

Два тижні, знаєте, промандрував вулицями з річами — обріс борідкою і річи порозгублював. Так, знаєте, впорожні й ходжу без річей. Підшукую приміщення.

Вкінці в одному домі якийсь чоловяга спускається сходами.

— За трицять червяків, — каже — можу вас влаштувати в лазничці. Помешканнячко, каже, панське... Три убірних... Лазничка... В лазничці, каже, й живіть собі. І вода під рукою. Хочете, каже, напустите повну ванну води і талапайтеся хоч цілий день.

Я кажу:

— Я, дорогий товаришу, не риба. Я, кажу, не потребую в воді плигати. Мені би, кажу, на суші пожити. Спустіть, кажу, трохи за мокроту.

Він каже:

— Не можу, товаришу. Рад би, та не можу. Не від мене цілком залежить. Станційка комунальна. І ціна у нас на лазничку вироблена тверда.

— Ну щож — кажу — робити? Гарно. Лупіть, кажу, з мене трицять і допустіть, кажу, швидше. Три тижні, кажу, по пішоходах волочуся. Боюсь, кажу, втомитися.

Ну, гарно. Пустили. Почав жити.

А ванна, справді, панська. Всюди, куди не ступиш — марморна ванна, стовпчик і крантики. А сісти, між іншими, немає де. Хіба що на крайчик сядеш, та й то вниз валишся, якраз у марморну ванну.

Влаштував тоді за трицять червяків віко з дощок і живу.

За місяць, між іншим, оженився.

Така, знаєте, молоденька, добродушна дружина попалась. Без кімнати.

Я думав, через оту лазничку вона від мене відмовиться, і не побачу я семейного щастя і захисту, та вона нічого, не відмовляється. Тільки трошки насупилася і відповідає:

— Щож, —каже — і в лазничці живуть добрі люди. А в крайному, каже, випадку перегородити можна. Тут, каже, для прикладу, будуар, а тут їдальня...

Я кажу:

— Перегородити, громадянко, можна. Та сусіди, кажу, чортяки не дозволять. Вони то й кажуть: ніяких перерібок.

Ну, гарно. Живемо й так.

Менше як за рік у нас з дружиною маленький хлопчик родиться.

Назвали ми його Володькою і живемо далі. Тут таки у ванні його купаємо — живемо.

І навіть, знаєте, досить добре складається. Хлопчик щодня купається і зовсім не простуджується.

Одна лише невигода — вечерами комунальні пожильці лізуть у лазничку митися.

На той час всією сімею доводиться в коридор переходити.

Я вже й про це пожильців просив:

— Громадяни, кажу, купайтесь у суботи. Не можнаж, кажу, щоденно купатися. Бо й колиж, кажу, жити? Ввійдіть в положення.

А їх, поганців, трицять дві особи. І всі матюкаються. І на випадок чого, пику погрожують побити.

Ну, щож робити — нічого не вдієш. Живемо й так.

За якийсь час матуся дружини моєї з провінції в лазничку прибуває. За стовпчиком влаштовується.

— Я — каже — давно мріяла внука колисати. Ви, каже, не можете мені відмовити тієї приємности.

Я кажу:

— Я й не відмовляю. Просимо, кажу, бабусю, колишіть. Пес з вами. Можете, кажу, води у ванну напустити — і талапайтеся з внуком.

А жінці кажу:

— Може, громадянко, до вас іще свояки приїдуть, так уже скажіть відразу, не марудьте.

Вона каже:

— Хіба що братчик на різдвяні ферії...

Не дочекавшись братчика, я Москву покинув. Гроші сімі висилаю почтою

Дотепер видобування хемічно-чистого алюмінію звязане було з високою температурою топлення, підвищеною витратою енергії і складним устаткуванням. Спосіб академика Плотнікова в корені змінює технольогію процесу добування алюмінію. Попередня кропітка очистка сировини з приноровленням цього способу стає зайва. Відкриття дешевого способу добувати хемічно-чистий алюміній стійкий проти всіх кислот, атмосферичного впливу і з кращою електропровідністю, відкриває великі перспективи для радянської промисловости. Сесія відзначила надзвичайну цінність робіт акад. Плотнікова і визнала за потрібне далі провадити ці роботи, а також електричне алюмінювання металів ширшим маштабом. По доповіді про будування нових хемічних заводів сесія ухвалила, щоб підчас будування суперфосфатного заводу малося на увазі, що завод перейде на виробіток збогаченого мішаного туку — амофосу.

Готовий одяг на село.

Досі на село доставляли переважно мануфактуру, а не готовий одяг, який продавано майже виключно в місті. Колеґія Наркомторгу визнала за потрібне збільшити тепер продажу готового одягу на селі. З цією метою колеґія звернулася до Вукоспілки, аби вона занялася цією справою. В короткому часі відбудеться ще в цій справі нарада виробничо-торговельних кругів при участи промисловости й кооперації.

На педаґоґічні теми.

Шкільна виставка львівської шкільної округи.

I.

В перших двох тижнях місяця січня була у Львові в будинках двох ґімназій при вул. Баторого шкільна виставка — будь-що-будь замітна подія на наших землях. Для нас вона замітна з двох причин: 1) відтворила фактичний стан нашого життя в шкільництві, значить, дала доказ нашого неістнування в шкільних справах на нашій національній території; 2) задокументувала теоретично те, що виявилося фактично.

Почнемо від цього останнього. Хто уладжував цю виставку? Львівська кураторія, яка намагалася показати все, що зроблено для розвитку польської школи. Між іншим до найбільш цікавих експонатів належали діяграми загального виділу кураторії, виготовлені і самою кураторією (з деякою обережністю і повздержливістю) і окремими повітовими інспекторатами. Напр. на великій карті сітки шкіл у тернопільському повіті визначено окремими барвами школи українські, утраквістичні і польські. І ясно било в вічі, вже без ніякого сумніву, що в цілому тернопільському повіті є всього тільки **шість** українських шкіл. (В брідському повіті 11). Коло кожної карти теперішньої сітки шкіл висіла друга — карта майбутнього — запроектована сітка розбудови шкіл. І тут уже на жадній сітці запроектованих шкіл не знайдете **ані одної** української школи!

Словом надмірна отвертість і певність себе повітових інспекторатів у самохвальбі в справі ліквідації або повного винищення українських шкіл — роззброювала. Коли це поставимо в звязок із настроями польської преси і польських послів, які вже зовсім отверто висловлюються проти продовжування шкільного плебісциту, то зрозуміємо, звідки ці настрої. Шкільний плебісцит, фабрикований відповідно на повітах, зробив уже своє — українських шкіл майже нема, отже можна спинитися на тому, що є, щоб не було поворотної хвилі. А закон передбачує на майбутнє творення тільки польських або утраквістичних шкіл!

Все, що тими діяграмами теоретично змальовано на полі шкільництва, доказано й експонатами виставки.

За виїмкою експонатів стрийської семинарії „Рідної Школи" — праць учениць — ми майже не знаходили сліду українських шкіл, бо не зачислимо до експонатів фотоґрафії канцелярії дирекції коломийської ґімназії, або історії василіянської ґімназії (писаної в двох мовах). Чому це так? Експонати праць учнів можуть походити тільки з таких шкіл, де молодь має змогу працювати творчо. Якіж типи шкіл сприяють найбільше праці учнів, що може проявитися на виставці? Перш усього вищі кляси вселюдніх шкіл і промислові школи, потім математично-природничі ґімназії, потім гуманістичні ґімназії й учительські семинарії — найменше: клясичні ґімназії, в яких навчання відбувається виключно вербальним способом і в яких учні майже зовсім не мають нагоди проявити своєї творчої лябораторійно-досвідної та робітняної праці. Ось і відповідь, чому українські школи не виявили праці своїх учнів! Всі українські державні ґімназії й усі приватні мужеські ґімназії „Рідної Школи" — це клясичні ґімназії ще й до того старого типу з латиною від I., а грекою від IV-ої кляси, з якнайменшим узглядненням фізики, математики, природи, ґеоґрафії, то знов рисунків і ручних робіт — всього того, що лягає в основу творчости модерного технічного життя! Що мали післати на виставку всі мужеські українські — старі клясичні — ґімназії, коли їх молодь поза виковуванням граматичних формул не має найменшого інтересу для винахідчивости вже на шкільній лавці —хоч би в царині шкільного научного знаряддя?!

Не знаю, скільки то діячів і керманичів рідношкільної нашої орґанізації відвідало цю виставку! Всеж таки кожного з них, оскільки вміють вдумуватися і робити висновки з того, що бачили, повинна була між іншим і ця виставка переконати, що нашим необхідним обовязком повинно бути від найближчого шкільного року почати у всіх ґімназіях „Рідної Школи" переводити переміну старого клясичного типу ґімназій на гуманітарний і математично-природничий. Клясицизму досить буде для нашої західної вітки українського народу з державних ґімназій!

Спитаєте, чому наші жіночі гуманістичні ґімназії не відріжняються від мужеських клясичних? Боюся, чи не задержано в них способу навчання стосованого в старих клясичних ґімназіях. Сам плян гуманістичних ґімназій дає чимало нагоди проявляти учням (і учителям) творчу працю — одначе учитель, що йде до гуманістичної ґімназії, мусить відповідно приготовлюватися до праці на основі цього пляну. На всякий спосіб не можна переносити шабльону з старо-клясичної ґімназії — того пережитка нашого часу — до гуманістичної ґімназії! (Уявляю собі здивовані або обурені міни на лицях наших педаґоґів, прихильників староклясичних ґімназій!). Відповідь моя коротка: Польська нація в польській державі — державна нація! Візьме собі напевно все найкраще й найбільш пристосоване до життя! І ось вона майже всі свої ґімназії староклясичні перетворила в новоклясичні, гуманістичні, математично-природничі і тільки нам — українцям — полишено у всіх наших ґімназіях старий клясичний тип, як і за Австрії не дозволено нам зорґанізувати ніодної реальної ані промислової державної школи.

Педаґоґ.

По широкому світі.

В Югославії дістав санкцію короля новий карний кодекс. Малолітні злочинці до 14 літ будуть передавані опіці домашній, малолітні до 17 літ — будуть віддавані до домів поправи. Кара смерти передбачена на випадок загрози життю короля, наслідника престола і реґента, а дальше на випадок грабункового убивства з премедитацією, за злочин проти безпеки держави і т. д.

Чемберлен заявив у палаті громад, що британський уряд ратифікує пакт Кельоґа, як тільки доминії матимуть змогу зробити те саме.

З приводу 70-ліття уродин б. цісаря Вільгельма німецькі орґанізації б. військових видали відозву, в якій заявляють, що „давні жовніри є все вірні присязі, зложеній своєму цісареві".

Проф. Самійлович, керманич експедиції „Крассіна", лікар тої експедиції Средневський і летун Чухновський виїхали до Риму, щоби зложити свої зізнання перед комісією, яка провірює причини катастрофи „Італії".

В Берліні вибухла велика пожежа в паровім тартаку на „Альт-Штралян" (східна часть міста). В часі рятункової акції завалився дах тартаку, що придушив 2 членів рятункової сторожі на смерть, а 6 поважно ранив.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

На марґінесі польської національної політики.

Дискусія на тему національної політики в Польщі, ведена в останніх часах на сторінках польської преси, найшла деякий відгомін в заінтересованих таборах.

Реґіонально-санаційний „Дзєнник Львовскі" поминув мовчанкою реферат пос. Лехніцького і резолюції виленського зїзду „Зєдинення Праці" (демократичного відлому санаційного табору), а коли мусів повернути до тієї теми, то тільки тому, щоби заговорити про „льоґіку „Діла".

„Здавалось би, — пише львівський санаційний трубадур — що з такої промови (пос. Лехніцького! — Ред.) українці повинні бути хіба вдоволені. Але ні! „Діло" висловлює „здивування, що виленський доповідач рівнорядно трактує 300 тисяч поляків на Рад. Україні і 5 міліонів українців по польським, а 7 міліонів українців по „нашим" обчисленням у сучасній Польщі. Одночасно годиться зазначити — обурюється „Діло" — що 300 тисяч поляків на Рад. Україні користується не лише культурною, але й територіяльною автономією (сжалься Боже! — прим. ред. „Дзєнніка Львовск."), коли українці в сучасній Польщі по лінії програми Ст. Ґрабського втратили у великій більшости навіть те шкільництво, яке вже істнувало".

Навівши поданий вгорі цитат з нашого орґану з *пропущенням* перед словами „територіяльною автономією" прикметника „своєрідною" та пояснюючих слів „польський адміністраційний район ім. Мархлевського з польським судівництвом і власною адміністрацією", санаційний орґан кінчить:

„Такими арґументами полемізується з бесідником, який якраз поборює політику Ст. Ґрабського. Дивна льоґіка".

Справді дивна льоґіка, але не в нас, тільки у хитрунів з „Дз. Львовск.". Отже панове редактори цього орґану повинні зжитися з думкою, що журналістична чесність вимагає того, щоби подавати даний цитат у цілости, а не обкроювати його до свого „widzimisię". Ясно також, що не можна ніколи переводити анальоґії між двома неспівмірними величинами, як 300 тисяч поляків на Рад. Україні і найменше (по обчисленням Л. Васілевського) 5 міліонів українців. Фактом є, що поляки на Рад. Україні є дуже дрібною меншістю (300 тисяч на 30 міл. населення), до тогож меншістю розпорошеною, нетериторіяльною, але де тільки є їх більші скупчення, там вони мають свої національні сільради, а навіть райони. Є це без сумніву *своєрідна* територ. автономія, приноровлена в межах можливости до нетериторіяльної дрібної меншости. Наші опоненти можуть бути невдоволені напрямком радянської політики в автономних польських районах на Рад. Україні, але не можуть заперечити того, що польське населення в найменших скупченнях має польські захоронки, захисти, школи всіх типів, судівництво в польській мові, а навіть адміністрацію в своїх руках. Поляків на Рад. Україні є стільки, що українців на Холмщині і Підляші. А ці останні не мають ані одної школи, навіть *приватної*.

„Дзєннік Львовскі" пише, немов то ми обурюємось з приводу того, що 300 тис. поляків на Рад. Україні користується культурною і своєрідною територіяльною автономією. Ні, ми з того приводу зовсім не обурюємось. Ми обурюємось лише з того приводу, що величезному територіяльному відломові українського народу забрано навіть значну частину того скромного шкільництва, яке ми мали перед війною та обмежено до minimum язикові права в публичному житті.

Ми повинні бути вдоволені з промови пос. Лехніцького — кажуть львівські санатори. Мій Боже, кілько промов ми вже чули. Не про слова нам іде, а про діла! Хіба то має яке значіння, що говорив пос. Лехніцький у Вильні, коли його львівські однодумці дальше підтримують а навіть поглиблюють напрямні політики Ст. Ґрабського. Годиться зазначити, що львівські санатори (Клюб Господарчи) спротивилися допущенню української мови до нарад міської ради (прибіч-

ної) у Львові, хоч на це дозволяє навіть Lex Grabski. Чи не лишна льоґіка?

Статтею „Пшелом-у", вичерпуючо зреферованою у нас у ч. 16, займається й русско-уніфікаційний „Русскій Голос" (ч. 6 з 23. ц. м.). До тієї статті орган „галіцко-русских" приказує велике значіння, бо рекомендує її не лише кожному „русскому", але навіть кожному українцеві. Це є й вихідною точкою до широкого розгляду тієї статті „русским" органом.

Вже на самому вступі „Русскій Голос" виявляє в реферуванні ту саму журналістичну чесність, що й „Дзєннік Льв.". Напр. уступ про УНДО в „Пшелом-і" звучить:

„Правда, найбільша українська партія УНДО репрезентує сьогодня програму органічної праці, що є програмою нашої народової демократії, припорованою до українського руху майже без ніяких модифікацій, — а знаємо з наших досвідів, що така програма по своїй суті адержавна не витворювала непоборної відрази до льояльної постави супроти чужих державностей. Але в умовах нашої політичної дійсности така основа до праці не є достаточна".

Помиляємо, що така характеристика політичного наставлення УНДО не відповідає дійсности, але що з цього робить „Русскій Голос"? Він так передає цей уступ:

„Правда, самая большая „украинская" партія „УНДО" в силу ея націонал-демократической програмы не исключает возможности лояльнаго отношенія к польской государственности, но этого мало".

Подавши короткий зміст тверджень і висновків „Пішелом-у", орган наших „русских" зазначує, що пшеломський автор заблукався в лісі „українства", „москвофільства" і „російськости", втративши з очей два „подлинно реальныя теченія в русской жизни": національне й інтернаціональне. Від побіди одного з них не лише залежить доля великого русского народу, але й політичний характер Европи. „Пшелом" бажає обєднати галицьке населення на ґрунті польської державности, не посягаючи на його етнічні окремішности, але по суті висуває тип „gente Ruthenus, natione Polonus". Висувати традиції старої Річипосполитої, як ідеал для будучини, значить забувати, що

„історична минувшина русско-польських взаємин є настільки траґічна для русских і поляків, що хто хотів би по совісти будувати нове, краще русско-польське співжиття, треба би в першу чергу поставити хрест на тій минувшині".

Вплив Сходу на галицьке населення не є великий, а був би без сутнього значіння, колиб

„провідні польські кола припинили безкорисну гру в „русинство", „українство" і т. і. та подбали про реалізацію конституційних прав русского населення, залишивши йому можливість самому уладжувати свої внутрішні справи на ґрунті польської державности".

В силу петлюрівщини та її розросту наші „русскі" не вірять. Польсько-радянська війна не підсилилаб петлюрівщини, тільки

„комуністичну течію в „українстві" і на ніщо звелаб петлюрівщину. Цеж ясне для кожного, хто не настільки сліпий, щоб не бачити, що *„українство" рятує своє становище в народніх масах ігрою в радянофільство"*.

Після цього доносу наші „русскі" реклямують свою приналежність до „ближайшаго польскаго сосѣда" — стоміліонової русскої нації, одної з найбільших націй сучасного світа. Вже це одно повинно стати основою польсько-русского братання.

До „зеленых чертиков", як пишуть наші „русскі" договорився „Пшелом". До таких-же „чертиков" договорилися й наші „русскі" ідеалісти", що обєднюють в собі „москвофільство" й „київофільство". Вони не хотять чи не можуть погодитися з фактом, що тверда мова дійсности перейшла над ними до денного порядку. В нинішніх умовинах наші „русскі" в дійсности навіть не можуть бути уважані непоправними Дон Кіхотами, тільки є вони знаряддям випробованої політики „divide et impera".

Орґанізаційний рух.

Повітовий народній зїзд Копичинеччини.

Ще в грудні м. р. відбувся в Копичинцях повітовий народній зїзд, в якому взяло участь через своїх делеґатів 36 сіл повіту. Політичний реферат виголосив пос. І. Завеликут. Звіт з діяльности повітової орґанізації складав голова о. Анатоль Малиновський з Чабарівки. По дискусії над обома рефератами вибрано нову партійну управу Копичинеччини. Головою став о. А. Малиновський, його заступником д-р Василь Бібій з Копичинець, секретарем М. Солонинка з Яблонова, а скарбником Вол. Шмата з Копичинець. Крім названих ввійшло до повітової управи УНДО ще шістьох членів.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В середу 30. січня ц. р. починається розправа в год. 9.30 рано. На салі лише кілька осіб. Щойно по перерві, в год. пів до 12, прийшло більше публики, яка й виповнила салю.

Предс. Маєр ставить ще одно питання обв. Атаманчукові: Товариші з курсу бачили у вас більшу скількість доляриів. Звідки ви їх мали. Обв. Атаманчук: Цього ніколи не було.

Після того зізнає обв. Іван Вербицький.

ЗІЗНАННЯ ВЕРБИЦЬКОГО.

Обв. *Іван Вербицький* подає на вступі коротенький опис свого життя. Уродився у Львові 1902 р. і тут покінчив народню школу, опісля перейшов до ґімназії. В 1918 р. вступив до Української Гал. Армії, перебув цілу визвольну війну, а в 1920 р. перейшов з деякими недобитками УГА на Чехословаччину. Тут зложив іспит зрілости і при кінці 1925 р. вернув до Львова, де мусів щераз здавати матуру.

Свою наречену п-ну Яницьку, пізнав у 1925 р. на одній забаві у Львові. Опісля дуже часто їздив до неї до Долини.

До вини не почувається, до УВО не належав, хоч Михайло Гук дуже намовляв його вступити до УВО. Але по рішучій відмовній відповіди обвинуваченого просив його М. Гук переховати деякі листи і револьвери в себе, тому, що в нього (Гука) поліція робить часто ревізії та труси, а опісля його арештує.

На 7—10 днів перед арештуванням обв. Вербицького передав йому Гук на вул. Миколая ґазову маску і ту маску забрала поліція в хаті Вербицьких. На прохання Гука їздив обв. у вересні 1926 р. до Лодзі, де був лише один день, а не два, як закидає йому акт обвинувачення. Завданням його в Лодзі було винайти помешкання на припоручення Гука. Інших вказівок Гук тоді йому не давав.

Пізніше обв. мав їхати ще раз до Лодзі в жовтні 1926 р. і про це писав у листі до нареченої, але туди не їздив.

Обв. Атаманчука знає ще з українського війська. У війську називано обв. Атаманчука також „Довгим" (з причини високого росту) і „Сорокою" (тоненький голос). До обв. Атаманчука ходив досить часто по його приїзді до Львова в 1926 р., але обв. Атаманчук до нього не заходив ніколи. В жовтні 1926 р. навіть разом оба відфотоґрафувалися в помешканні Атаманчука. В помешканні чув, як обв. Атаманчука кликали Біласом.

На питання предс. Маєра, чи обв. знав Стефанишина, відповідає: так. Заперечує, щоб він колинебудь мешкав у п-ства Вербицьких. Стефанишин лише ночував у них два-три рази, доки не знайшов собі помешкання.

КРИТИЧНИЙ ДЕНЬ.

В дні 19. жовтня 1926 р. обв. був цілий день у хаті та вчився до матури. По четвертій год. попол. вийшов на прохід і вернув між пів до шестою і 3 чверти на шесту і вже нікуди з дому більше не виходив. Зайшов просто до кухні і тут лишився 5—10 мінут. В кімнаті були тоді п-а Байсаровичівна, Тютьківна і сестра Оля та Стефанишин і Бадиський. На столі лежали карти до гри і флірту. До кімнати не входив зараз, бо з п-ою Тютьківною жив тоді не дуже то приязно.

Дальше предс. Маєр просить вияснити йому зміст двох карток з дня 19. жовтня 1926 до нареченої. На питання предс., чому писав одного дня дві картки, обв. відповідає, що майже кожного дня писав до неї два-три листи. Опісля вияснює дуже докладно зміст обох карток.

Дальше обв. рішучо заперечує, немовби признався до вбивства кур. Собінського перед Теодором Жуковом. На ту тему взагалі не говорив, бо знав від інших вязнів, що це провокатор. Тому всі його зізнання перед судом є неправдиві і є звичайними наклепами. Жуков зізнав так на обвинуваченого тому, що обв. станув в обороні одного співвязня, молодого хлопця, над яким знущався Жуков. Таксамо зізнання свідків Качора і Яйка є неправдиві.

Опісля ставили обвинуваченому питання ще радн. Зґурський, прок. Ланевський і суддя Міхалевич, на які обв. давав ясні відповіди.

ПО ПЕРЕРВІ.

По 20-мінутовій перерві ставив питання обор. д-р Старосольський. Обв. вияснив ще деякі місця зі своїх листів. Оповідає, що умовилися з нареченою писати дуже часто, навіть думати про себе взаїмно в означених годинах. Зазначує, що в їх хаті була біда, тому на тім тлі в листах до нареченої згадував, що „ходить вулицями по дощі мов мокра овечка". Дальше вияснює деякі місця з листу брата Михайла, який писав з Перемишля до обвинуваченого. Зазначує, що в тім листі подав Михайло на прохання обв. взір листа, який обв. хотів написати до родичів нареченої, що живуть в Америці.

На тім закінчилися зізнання обох обвинувачених.

ДОКАЗОВЕ ПОСТУПОВАННЯ.

Предс. відчитав докладно донесення поліції про вбивство кур. Собінського в дні 19. жовтня 1926 р., дальше протокол із секції тіла куратора, судовий протокол льокальної візії і т. п. Опісля протоколянт відчитує листи Михайла Вербицького й Ольги Вербицької та поліційне слідство в тій справі.

На тім нинішня розправа покінчилася. Продовження її завтра.

Справлення похибок.

У вчорашньому числі „Діла" зайшли деякі прикрі похибки в справозданні з судової салі: І так в зізнаннях обв. Атаманчука має бути: Обв. Атаманчук сидів тоді невинно за *Василя Атаманюка* (а не Атаманчука); дальше має бути: в 1923 р. забирають його до польського війська (а не з 1925 р.).

Засідання соймової адм. комісії.

Дня 30. січня ц. р. відбулося засідання адм. комісії сойму, яка вибрала для обговорення внесків, які вплинули, підкомісію зложену з 9 членів. До цеї підкомісії з Українського Клюбу вибрано пос. Целевича.

Пленарне засідання сойму.

В год. 4-ій пополудни зачалося пленарне засідання сойму. Роздано послам друки з бюджетом, ухваленим на бюджетовій комісії. Головний референт пос. Бирка (ББ) промовляв пару мінут, в відтак приступлено до ґенеральної дискусії. Перший промовляв більше як годину посол Жулавський (ППС). Промовляв дуже гостро й критикував політику уряду і проурядового бльоку, називаючи її політикою „пулковнікуф". Між групою ББ і ППС прийшло до гострої виміни слів. Дальше промовляє тепер пос. Возніцький (Визволене). По ньому буде промовляти від Українського Клюбу пос. Паліїв. Зміст його промови подамо завтра.

Естонія годиться на предложення Літвінова.

Естонський мін. закорд. справ вручив литовському послові відповідь на литовське меморандум у справі Літвінового протоколу. Естонія стверджує, що готова з рештою інтересованих держав прилучитися до Літвінового предложення в справі негайної реалізації Кельоґового протоколу.

Троцького виселять із СРСР.

Нач. орган нім. комуністичної партії „Роте Фане" довідується, що в найближчому часі Троцького виселять із СРСР. Могтиме вибрати собі і своїй сімі місце побуту поза кордонами СРСР.

Самовбивство команданта міліції в Москві.

У московському окр. суді застрілився командант міліції Соловйов підчас відчитування присуду, що засуджував його на 3 роки тюрми. Соловйов викрив аферу сталінівців Розенгавза та Преображенського. Завдяки впливам тих комуністів Соловйова обвинуватили в очорнюванні і хоч він мав заслуги для партії, програв процес.

Еспанія після невдалої революції.

На засіданні Нар. Зборів ґен. Прімо де Рівера сказав, що хоч зліквідовано інцидент у Сюдад Реаль, то пляни змовників іще не знані. Ґен. Оргаз, що обняв команду над містом Сюдад Реаль, відвідав касарні збунтованих відділів. Полки піхоти з авт розкинули летучки, в яких заявляються за урядом. Причиною військового бунту було невдоволення, викликане декретом у справі авансів у маринарці й артилерії.

Ще один претендент до престола.

З Пешавару прийшла вістка, що появився ще один претендент до афганського престола. Це провідник племени Ґізей; зветься він Шейк Ґасудін. Він виступив проти королівських військ в околицях Ґардесу й орґанізує військо в півд. провінції Кост.

Ювилейні свята „Просвіти“.

Дня 8. XII. м. р. уладила Лаврівська філія Луцької повіт. „Просвіти“ свято „Просвіти“ разом зі святом української кооперації та святом книжки. Свято, попереджене Службою Божою на українській мові та панахидою за померших членів, з дуже богатою та ріжнородною програмою, відбулося в будинку місцевої 7-клясової школи, при великій участи старших і молоді. Підчас свята розіграно бібліотеку й переведено збірку на дар „Просвіті“. Свято закінчено виставою „На перші гулі“.

В окрузі філії Борщів — уладили ювилейні свята: чит. в Шішківцях 9. XII. м. р. з посвяченням памяткового дубового хреста на високій могилі та виставкою силами дітвори пєси „Сон Івасика“; чит. у Верхняківцях 16. XII. м. р. при співучасти місцевої кооперативи й Луга.

В Сяніччині уладила таке свято дня 9. XII. м. р. чит. в Янківцях; в Бережанщині, чит. в Лісниках 14. I. ц. р. і в Гиновичах 20. I. ц. р.; в Збаражині чит. в Шилах 15. XII. м. р. з академією та виставою.

Не забув за свято й Данціґ. Заходом СУС „Основа“ відбувся при участи загалу місцевого українського студентства святочний концерт в нагоди 60-ліття „Просвіти“.

Дивогляди.

Не ногами — то руками.

Пишуть нам: Чи хто звернув у нас увагу на одну нову пошесть моди, що прийшла з Англії через Німеччину, хоч і спізнена на рік, але таки прийшла, мов ґрипа? Це модна гра в — карти, в раммі (rommy) Вона заступила недугу танців. Наша молодь, що проголосила цього року бойкот карнавалу, не взяла цього на увагу. Найпалкіші танцюристи заложили ноги на плечі і засіли за картяний столик. Навіть ті, що погорджували мурінськими танцями, працюють тепер руками цілу ніч за столиком, немов обовязкові батьки на наших старих „празниках“, коли їх доньки гуляли. Жалоба — так жалоба! Позасідали з похнюпленими поважними мінами і — мучаться поза північ, а деякі аж до досвітку. Щоб ніхто не міг їм цвікнути в очі, що вони — бавляться. Но, і грошей на розкидають. Бо те, що один програє, другий виграє. Між грачами є навіть такі, до речі кажучи: завзяті соціялісти, що в грі нехтують 8-годинним днем праці. Один із них, запитаний, чому працює при картах повних 16 годин і тим зводить нанїщо принцип 8-годинного робочого дня відповів після деякої надуми: Своїх 16 годин я ділю на дві „шихти“, а саме на 8 годин праці і 8 годин відпочинку. Значить, вовк ситий і коза ціла.

НОВИНКИ

— **Відгомін 60-ліття „Просвіти“.** З величезної скількости привітних письм у звязку з ювилеєм „Просвіти“, що напливають із закордону від установ та приватних осіб, слід відмітити бодай деякі. Привітні письма прислали м. ін.: Український Сокіл, Т-во Українських Кооператорів, Українська Господарська Академія — всі в Подебрадах, Українське Культ.-Спорт. Т-во „Буковина“ в Букарешті (т-во студентів високих шкіл) і ін. З голосів закордонної української преси про ювилей „Просвіти“ треба згадати редакційні статті „Америки“ у Філядельфії, „Свободи“ в Джерзи Сіти. Н. Дж., і статті в інших американських ґазетах. Крім того статтю в ч. 50. „Тризуба“ й замітку в ч. 10 журналу „Slovansky Prehled“ за 1928 р. — обі пера Ст. Сірополка. Ювилейні матеріяли, вислані до Т-ва „Просвіта“ в Загребі (СХС), повернули у звязку з відомими подіями назад до Львова.

— **З досягнень українського спорту.** Львівська колеґія суддів копаного мяча призначила на р. 1928-ий три чаші за гру „фер“ для А-, Б- і Ц-клясових клюбів львівської округи. Гарну срібну чашу, з відповідним написом, здобула в клясі А „Україна“, яка безконкуренційно заняла перше місце, не маючи за цілий рік ні одного карного пункту, підчас коли деякі клюби мали їх навіть по кількадесять. Замітне, що й друга дружина „України“ в клясі Б не мала ні одного карного пункту, а не здобула чаші лише тому, що мала менше стріч від своїх суперників. Чашу в клясі Б здобула „Сьвітезь“, в клясі Ц — жид. клюб „Зеніт“.

— **Делеґат мін-ства внутрішніх справ у Львові.** До Львова приїхав з Варшави директор департаменту міністерства внутрішніх справ п. Пацьорковський. Його приїзд стоїть у звязку з недавнім зїздом воєводів у Варшаві.

— **27 стипендій.** Маґістрат міста Львова оголосив конкурс на 21 стипендій по 300 зол. річно і 6 стипендій по 400 зол. річно з фонду ім. Романа Дуженського для бідних ремісників у Львові.

КІНО „ПАН“ Площа Академічна 5. НИНІ ВЕЛИКА ПРЕМЄРА!
ТРАҐЕДІЯ РОСІЇ і її 3. доби. — Фільм, що ілюструє РОСІЮ В ОГНІ РЕВОЛЮЦІЇ. 1379 1—1

— **Чинші за мешкання** в лютім будуть такі самі, як у січні.

— **Чия власність?** Поліціянт Жолиняк знайшов на Шпитальній вул. портфель, в якому було 1.200 зол., 27 долярів, 11 векслів і службові свідоцтва, виставлені на назвище Івана Пруса. Місце замешкання Пруса поліції не відоме.

— **Ріжні вістки.** В Ротердамі занедужало небезпечно 200 осіб після одного театрального бенкету; є здогади, що причиною була несвіжа бараболя. — В американськім стейті Небраска сенат приняв закон, що вчителі фризієрства мусять здавати університетський іспит, що рівняється докторатові. — Шахові клюби Льондону і Ню Йорку підготовляють міжнародній турнір між цими двома містами на віддаль. — У франц. містечку Барбентанель (біля Марсей) населення протестувало масово проти церковної влади з нагоди смерти одного „роялїста“, якого священик не міг поховати, з огляду на конфлікт Ватикану з головним органом роялїстів „Аксіон Франсез“. — Якась пані А. Копецька з Льос Анджельос подала в суд Чарлі Чапліна за те, що він занадто щедро покористувався її сценарієм до своєї фільми „Цирк“.

— **Реконвалесценція анґлійського короля.** Анґлійські арістократи й міліонери на звістку, що король Джорджь потрібує відпочинку над морем, засипали його тисячами листів, запрошуючи до своїх маєтків. Король за радою свого лікаря вибрав мале анґлійське містечко над морем, Богнор, де мешкатиме в столітній приватній палаті, що є власністю голови одного з великих трестів. Король не виїхав до Франції або Італії лише тому, що ця подорож занадто далека й тяжка для його здоровля.

— **Міліонер у ролі мячика.** Бувша рекордистка в ситківці Сузанна Ленґлен, яка недавно таємно щезла в Америці, підготовляла світові сензацію. Вона заручилася з міліонером із Калїфорнії Болдуїном, який виїхав з нею до Европи, покинувши свою жінку. Перед відчалениям корабля зібралося стільки репортерів, щоби зробити з Ленґлен інтерв'ю, що вона зі страху почала... кричати до них, щоб від неї відчепилися. Болдуїн почав в обороні своєї нареченої справжній бокс з одним фотографом, при допомозі поліції. Міліонер мав безумовну рацію, бо Ленґлен така бридка, що пригадувати її фотографію загалові — це значить компромітувати кандидата на її мужа.

— **Париж має нову панаму.** У Франції прийшла черга на фінансові скандали. Героєм нової небуденної афери став бувший професор університету, людина загально поважана, Леон Поліє, що довгі роки викладав економію. Коли прийшла доба інфляції, він кинув катедру і взявся за інтереси, в намірі допомогти як спеціяліст тяжким фінансовим операціям неодної французької інституції. Тепер вийшло наверх, що Поліє вже від літ веде подвійне життя, заробляючи і пускаючи грубі тисячі. Його зловживання сягають до грубих міліонів. Підозріння не падало на нього тому, що в день задержав він для рідні і для знайомих давній вигляд скромного, тихого вченого, що живе в старім помешканні, серед старих меблів і звичок. Тимчасом виявляється, що він під фірмою своїх „урядових занять“ проводив ночі на гульні й опікувався кількома веселими жінками. Його приятелі досі не хотять вірити в такий великий його акторський талант і сподіваються, що слідство виправдає його бодай частинно.

— **Голод сензацій.** Цими днями мали в Парижі успіх дві оригінальні ліцитації. На одній продавали авто вбийника Месторіно, що вбив свого вірителя-золотаря і вивіз його трупа за місто та поховав. Саме це авто, звичайний „Фіят“ кавового коліру, було більш місяця єдиною познакою, за яким і на підставі якого поліція шукала, щоб найти вбийника. Слідство з процесом тягнулося кілька місяців і розправа мала наскрізь кримінальний посмак. І тепер те саме авто продали за третину дорожче, ніж воно варта. З неменшою цікавістю купували люди деякі предмети шантажистки Ано, що своєю „Ґазетою Франка“ забруднила руки неодному великому діячеві. Купували звичайні предмети: фортепян, швальну машину, шафи, і платили за них багато більше, як за нові, просто з крамниці. Не кожний може купити на ліцитації перо Наполеона, скрипку Страдіварія або лист Шекспіра — нехай-же має бодай якусь памятку по менше славних людях. Болїй таких, про яких світ писав місяць у ґазетах.

— **Виступ В. Тисяка.** Пригадуємо, що в четвер 31. ц. м. виступить уперше в опері „Фавст“ в ролі Фавста на сцені Міського Театру наш земляк В. Юстині-Тисяк. Партію Маргарети співатиме також уперше п-а Марія Поповичівна. В ролі Мефіста виступить відомий бас Цопот.

— **Вияснення до статті: „Якої вони співають“.** В „Ділі“ ч. 14. з 22-го січня 1929 р. в статті „Якої вони співають“ говориться про „студентів українців варшавських високих шкіл“. Не знаючи обставин, при яких відбувались описані події і не входячи в оцінку фактів, в інтересі правди подаємо таке: Недавно з Української Студ. Громади у Варшаві виступила група (біля 30-ти осіб) студентів, які зорґанізувалися в Українську Академічну Громаду. Ця група не має нічого спільного з виступами студентського хору та з балями на Волині, що були зорґанізовані з рамени Української Студ. Громади. З Української Акад. Громади як рядовий співак брав участь тільки один товариш, який одначе не солідаризувався з поступованням керманичів і склав з цього приводу відповідну заяву до Управи У. А. Г. — За Управу У. А. Г.: Володимир Іванович, голова; С. Кірічок, заст. голови; М. Лівицький, за секретаря.

— **І. том Споминів д-ра Степана Шухевича** з часів визвольних змагань вже вийшов накладом „Червоної Калини“. Спомини ці викличуть, зовсім зрозуміло, велике зацікавлення в ширших кругах нашого громадянства, зокрема серед б. учасників війни, бо автор виствітлює в них без обиняків усі ці події так, як їх сам бачив і переживав. Ціна І тому Споминів: 4 зол. II-ий том друкується і вийде в перших днях лютого. 1359 2-2

Маґістрат корол. стол. м. Львова.

У Львові, дня 29. січня 1929 р.

L. M. 16.970/29
W. II

Оголошення!

Маґістрат міста Львова пригадує інтересованим платникам, що речинець платности державного податку від недвижимостей за IV. чвертьрік 1928 р. як також від льокалів за I. чвертьрік 1929 р. припадає на протяг лютого ц. р. а речинець платности державного ґрунтового податку за I. піврік 1929 р. в часі між 15. лютим а 15. березня ц. р.

Рівночасно взиває Маґістрат інтересованих до вплачення згаданих податків як найшвидше, а в кожнім випадку перед упливом назначених речинців, як також до вплачення залеглих податків за р. 1928, а то під загрозою, стягнення залеглостей в дорозі еґзекуції разом з відсотками проволоки і еґзекуційними коштами.

1380 1—1

Комісар Ряду
в. о. Президента міста
Д-р Отто Надольскі в. р.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Мирослав Здерковський, адвокат у Перемишлянах, помер дня 30. січня ц. р. в 7-ій год. рано на удар серця в Перемишлянах у 54-ому році життя. Покійний був сином священика з Беневи. Був 10 літ суддею, найдовше в Глинянах. І хоч належав до найспосібніших суддів у краю, то кинув судейський стан тому, що не міг погодитися з тим, чого вимагала від него судова влада. А вона вимагала, щоби він не вмішувався у громадські справи та не брав в них участи. Кинувши суд став адвокатським кандидатом і як такий працював довго в канцелярії д-ра Костя Левицького. Був діяльним членом національно-демократичної партії та брав живу участь у житті інших громадських установ. Між іншим був членом Вид. Спілки „Діло“. Деякий час був секретарем національно-демократичної партії (перед д-ром Бачинським).

Велика війна заскочила його на становищі адвоката в Мостиськах. В армії був в часі війни авдитором у Ґрацу. На тому становищі причинився до увільнення богатьох талєрґрифів. У 1918 р. був членом Української Національної Ради спершу у Львові, а потім у Тернополі та Станиславові. Був також членом одної важної місії до Київа. Працював при уряді ЗУНР від 1919 р. до 1921 в краю і на еміґрації. Вернувши з еміґрації відкрив знов адвокатську канцелярію в Мостиськах. По смерти жінки переніс у 1926 р. канцелярію до Перемишлян. Тут відновив кредитову кооперативу „Народній Дім“, у якій був душею та думав у цьому році весною приступити до сталинової праці над цінкою політичною організацією УНДОбєднаним в повіті. Покійний був одним з

найкращих наших громадян середньої ґенерації. Тому то й наш загал відчуває з болем його втрату. Земля Йому пером.

За пластове виховання ремісничої і міщанської молоді.

(Стаття надіслана.)

Навязуючи до статті М. Х., поміщеної в „Ділі" з дня 18. ц. м. під заголовком: „За опіку над ремісничою молодю", буду старатися доповнити кількома конкретними вказівками скупу і надто загальну згадку автора про піддержку пластового руху між ремісничою молодю.

Наше громадянство в переважній своїй части знає досі пластунів тільки з ріжних святочних виступів, церковних парад, тощо. Одиниці бачили і захоплювались вислідами пластової праці підчас відвидин пластового табору на Соколі коло Підлютого, а вже таки дуже нечисленні одиниці цікавляться і співчувають з самою сутю пластового виховання, яке у висліді має дати карне, в жадобі успіху виховане молоде покоління нації.

І ця відсутність ширшого заінтересування і зрозуміння доцільности пластового руху не дозволила саме поставити як слід пластової організації між ремісничою молодю. І не поставить, якщо будемо й дальше оперувати самими закликами.

В добі боротьби за характер міст і містечок та за моральне здоровля національного організму конечністю є обхоплення в організаційне русло: і того сільського ремісничого елементу, „хлопців до науки", що вигнаний жаждою науки з українських сіл — горнеться до міста і тут по ріжних „Стшельцах", „Тов. ім. Стан. Косткі", Тов. „Скала" й інших їм подібних винародовлюється, засилюючи тим кадри „польскосці на кресах"; і того міського ремісничого елементу, що не маючи належної опіки ані відповідної для себе організації — дає у висліді тип „львовского дзецка", сходячи на манівці морального занедбання й упадку.

І тут пласт може віддати просто неоцінені услуги!

Нам ходить про виховання карного, совісного, з виробленим світоглядом ремісника-патріота, зразкового громадянина. Хочемо доповнити освіту ремісника, виробити в нього порадність і самостійність у боротьбі за успіх в житті. Хочемо дати молодому хлопцеві належну його вікові у вільних від занять хвилях гідну й відповідну розривку і забаву. А все те приступними, випрактикованими, здобутими таки самими пластунами методами.

Піддержка пластового руху між ремісничою молодю повинна виходити в першу чергу від українців-майстрів. Майстри повинні вплинути на своїх хлопців до науки, термінаторів і челядників, щоб вони вписувались до пласту.

А там де пласту нема?

Т-во українських ремісників і промисловців „Зоря" має тепер 17 філій по містах Галичини. (Небавком, думаю, не буде й одного місточка, в якому „Зоря" не малаб своєї філії). При кожній філії належалоб організувати секції опіки над ремісничою молодю, а при них, в порозумінні і за вказівками Верховної Пластової Команди (адреса: Львів, вул. Бляхарська 11, І. п.) організувати пластові відділи.

Тут замічу, що організаційна і пластова праця між ремісничою молодю — це дуже гарне поле для праці старших пластунів, передовсім студентів університету. Ми досі не звертали належної уваги на виховання міського елементу і це було одним з наших історичних промахів, котрі на нас в рішаючих моментах болючо мстилися. Мусимо признати, що деколи „історія буває учителькою життя" і витягнути з цього відповідну науку.

В. Кархут, Л. Ч.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер 31-го, г. 7·30 веч. „Фавст", опера. Виступ В. Тисяка.
Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Пан Даваш".

Кооператива „Український Народній Театр ім. Ґобілевича" в Станиславові.
Станиславів:
Субота 2-го „Дротар", оперетка на 3 дії Легара (премієра).
Неділя 3-го „Перводна мина", комедія на 3 дії В. Фодора (-ий раз).
Стрий саля Нар. Дому:
Понеділок 4-го „Чар вальса", оперетка на 3 дії Стравса.
Вівторок 5-го „Ревія".
Середа 6-го „Доллі", оперетка на 3 дії Г. Гірша.
Квітки раніше до набуття в „Українськім Базарі". Початок в год. 8. вечером.
Дрогобич, саля „Сокол":
Четвер 7-го „Чар вальса".
Пятниця 8-го „Ревія".
Квітки раніше до набуття в „Народній Торговлі".

Кіна.

„Аполльо": „Анна Кареніна".
„Лев": „Ірена жаху".
„Оаза": „Шонгуни".
„Палас": „В кайданах".
„Фатаморгана": „Призначення".

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП.: Екзекутива Ради службовиків „Дністра" 100 зол. з нагоди 30-літнього ювілею праці Товариша як також голови Екзекутиви п. Івана Сполітаканича; Українська Спілка творів міста Б брки 14·80 зол., які зібрала на своїм фестині і одноголосно ухвалила гроші сі зложити на потреби „Рідної Школи". — Від. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1377 1—1

Подяка. Родині — бл. п. Климентини Дудрович енерг. учительки в Свистільниках — за жертву 30 зол. зложених „Рідній Школі" в Рогатині, місто в яка на домовину — складає щиру подяку — **Старшина.** 1368 1—1

Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка від дня 1. лютого відчинена що-дня, крім неділь і українських свят, від год. 8-ої рано до 1-ої попол. — **Управа.**

На ювилейний „Дар Просвіті" зложили в золотих: Коопер. „Господар" Іванчани 10, Василь Яблонський Бліх 4·20 Кооп. „Єдність" Нагоряни 14·50, Читальня Просв. Васильків 10, Церков в Гаудин 2, о. М. Білець ий Пеняки 25, о. Іван Шевчик Болохівці 1, Теодор Маланюк Слонсько 1, інж. Великопольський Дро обич 5, Бачинський Адам Калуш 5, Баб й Йосиф Пелевоси 5, д-р Микола Пушкар Ланцут 5, о. Оленко Василь Борщовичі 5, о. М. Шумило Стронятин 7, о. Іван Титан Яновка 6, О. Бородайко Янчин 4, Кооп. „Єдність" Сухівці 10, Кооп. „Єдність" Вільна малов. 5, О. Спонітаканич Крине 2, Андрій і Іван Волошак Самбір 20, о. Ю. Гаденевич Ропенка вижна 5, Бераза Іван Андрій Відинів 1·50, Ізидор Кочаревський 2, Гр. кат. церков Мшанець 5·30, о. Богодайкевич Тернопіль 1, Кооп. „Будучність" Ластівки 15, о. І. Ших Бітля 5, о. А. Мельничук Крамарівка 9, разом з попередними 3.85·92. — **На збіжкові листи зложили громади:** Вибранівка 19·01, Городиславичі 69·07, Девятники 11·85 Заєнгород 39·90, Селиська 30·55 Стрілки 9·90, Кудринівці 11·35, Кіпне 12·30, Трушевичі 11·76, Ляцко 34·70, Добромиль 40·04, Болохівці 80, Снятинка 14·70, Слонсько 8, Стаєсело 6·70, Сідець 5·35, Воля якубова 60, Ваненичі 19·70, Вовчухи 5, Добряни 8·60, Любінь вел. 11·50, Повітно 15·25, Річичани 11·2, Сушиця 5·31, Тиглів 34·30 Гуда журавецька 4, Ульвівок 37·47, Станжи 11·10, Ненґерка 7·45, Ришкова воля 23·12, Заболотці 5·40, Маковисько 10·75, Бобоївка 40·65, Молодин 20·10, Цеперів 2·85, Рава руська 121·65, Верхрата 9·20, Девятир 2·10, Гребенне 3·31, Камінка стара сел. 3·80, Камінка Боброїди 40·20, Вілька малов. 6·90, Сеньківці 1·40, Мостки малі 19, Любича князі 27·13, Любича камер. 18·80, Любича кулайні 9·85, Вербиця 68·31 Карів 8·30, Корчини 21·10, Махнів 95·75, Тарношин 3·70, Новосілки передні 12·90, Угнів 93·20, Хлівчани 42·93, Баранчиці 4·20, Бишів 6·25, Ваньовичі 3·31, Вацковичі 5, Букова 5, Городище 5, Дорожів 24·50, Городище 24·36, Топільниця 47·94, Терпін 6·90, Страшевичі 5, Ліщки мурована 7, Лужок гор. 31·40, Городовичі 45, Липовець 2, Поляни суровичні 10, Синява 7, Радошинці 22·56, Дубрівка рус. 14·31, Добра шляхоцька 8, Вязова 17·87, Монастир 34·40, Каплинці 37·75, Криве 23·07, Медова 21·55, Ценів 30, Пютич 27·20, Біднянні 55·10, Броварі 20, Зелена 40·5, Осівці 33·90, Озеряни к/ Бучача 17·80, Порхова 7·60, Пишківці 5·32, Ріпинці 5·80, Скопорохи 8·40, Соколів 60, Бичківці 7·70, Давидівці 8·55, Колиняни 12·60, Ромашівка 4·30, Незнанів 7·05, Добротвір 12·50, Сокіл 5, Купче 17·50, Лісько 10·95, Побужани 6·05, Чаник 4·50, Богатківці 69·05, Бовшів 14·25, Вишнівчик 0·50, Мужилів 93·35, Яблонівка 6·32, Богатківці 26, Завадів 15·65, Заставне 14·20, Носів 41·85, Раковець 11, Теляче 2, Вовсе 201·35, Бачів 49·80, Дусанів 22·85, Вовків 6·05, Добряничі 33·04, Дунаїв 22·60, Гульків 17·10, Кореличи 7·20, Кросценко 7, Ладанці 9, Подусільна 59·60, Полюхів малий 2, Свіжі 43, Тучно 25·71, Чемерниці 28·0, Печеніжин 10, Слобідка 25·90 Якторів 36·72, Куровичі 20·50, Глинани 150, Полюхів 31, Замосце 10, Перегноїв 38·14, Неменів 4·93, Нинці 70·80, Сушно 90·50, Топорів 9·85, Вигнанка старий 29·07, Стремільче 27, Миколаїв 95·40, Оглядів 51·06, Трійця 8·50, Манастирки 19·10, Кудинів 31·14, Уринь 17·92 Тобольно 4·70, Онишко 8·12, Луки мала 38·50, Іванів гор. 75·, Борки вел. 48·60 Будашів 17·20, Ковинська 51·96, Іванче 35·45, Іванівка 1·8, Янів к. Терн. 27·28, Малів 6·5, Могильниця 138·70, Слобідка янів. 3·30, Слобідка струс. 39·05, Струсів 6·40, Забава 28·60, Синьків 57·48, Зелениця стара 30·75, Дашнич 11·60, Бережниці 2·58, Блищанка 23·65, Винятинці 12·10, Голгрди 16·56, Городок 23·30, Залужинці 25·30, Новосіл а кост. 2·90. Разом з попередними 8.528·63.

(Продовження буде.)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСЛИКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстараннійше Домбровскі-Ровважевскі Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 2481 а) 35—?

ДИК-диригент молодий, безженний, що може провадити хор церковний і світський, глядає посади. — Андрій Мазур, Снятинка, п. Дрогобич. 1355 2—2

ПРИЙМУ здібних продавців (подорожуючих) до машин бурових на стару платню і провізію. — Юліян Лочара Львів вул. Сенкевича ч. 9. 1349 2—3

ГОДИННИК БАІІ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська 5. З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні данські годинники перероблюємо на речі. 3 6 136-?

ТЕХНІЧНОГО помічника до землемірських робіт пошукується. — Зголошення до Адміністрації під „Помічник". 1375 1—2

ДЕ ЖАЛЬНИЙ леф. урядник VIII. ранги, в великім місті на Чехословаччині, не маючи змоги пожатися з панною українкою а бажає одружитися з гарною, інтелігентною і не бідною панною — Зголошення проситься слати до Адміністрації „Діла" для „Серіозного". 1370 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст ведуг легіня, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 22—24

ХІРУРҐ І ҐІНЕКОЛЬОҐ-АКУШЕР

Д-р Зигмунт Вахманн

б. в. довголітний оператор хірурґ. і ґінекольог. клініки у Відні **орд. 3—5.**

ЛЬВІВ, Зиблікевича 5. Тел. 70—45.

1353 **Уділяє наглої помоч.** 2—5

ЗУБНИЙ ЛІКАР

А. Ґерценштайн

в БРОДАХ, д-м Д-ра Горна

по многолітній практиці і 4-літній праці в Америці виконує дентистичні роботи після найновіших метод. Зуби вирпнається під усипляючим ґазом. 1373

зол. 11·00	БУДИЛЬНИКИ	зол. 11·00
франц.		закорд.

1227 з ґарантією, тільки у фірмі 2-
Б. ҐРИНБЕРҐ, Сикстуська 4 Тел. 59-22.

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (віг фалової) 19—?

Дентист Яків Касс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. . Урядовим і студентам значна знижка. 1374 Тел. 65·73. 1—6

Загальні Збори

Товариства Філії „Союза Українок" в ТЕРНОПОЛІ

відбудуться дня 15. лютого 1929 року о год. 3½ по пол. в салі Читальні „Просвіти" при вул. Міцкевича ч. 13. з отсим дневним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Прийняття протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности Виділу.
4) Дискусія над звітом.
5) Уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
6) Вибір нового Виділу.
7) Внески і запити.

1371 1—1 **Виділ.**

Подяка.

Подобалося Найвищому покликати до себе нашу Найдорожчу й Незабуту Матір, бл. п. Марію зі Шиманських Ратич вдову по бл. п. Филипі, колишнім управителю школи в Лєсниках к. Бережан, щоби на важкі труди, що їх понесла у своїому многостороннім житю, дати Їй заслужену нагороду. — Серед не важкої втрати, що так несподівано скочила нас, великою потіхою в нашім горю було це щире спочування, якого ми зазнали ні наших приятелів і знакомих. За ці докази спочування з щирого серця дякуємо всім тим, що лиш яким небудь способом нам його виявили, чи то своєю ласкавою послугою, чи то своїми словами розради — а з окрема дуже сердечно дякуємо **Чесним Громадянам села Лісник,** де бл. п. Муж Покійної, а наш незабутий Батько, був около 20 літ учителем, які на вістку про смерть нашої Дорогої Матери висказали нам письменно своє щире спочуття і вшанували память Покійниці нагробною й окремим нашоюнним Богослуженням на Обоїх Небіжчиків, — складаючи при цій нагоді свою щиру жертву на воєнних інвалідів — та дали на це доказ своєї доброї памяти, вдячности й взаємної пошани для Покійної і Її бл. п. Мужа, які до війни працювали в цій громаді. — Цей щирий доказ памяти про наших Незабутних Родичів впорушує нас до глибини серця й то тим більше що в наших, в сім воєнних часах, чесота вдячности найже незвана. Цей благородний поступок Лісницьких громадян що свідчить про їх правдиву, моральну культуру, стає каплею підлютого бальсаму для наших зранених сердець, як що в почуванню вдячности, молимо Бога щоби заховав це село в Своїй особливій Опіці й благословив його всім добром. — Іван, парох Черча, Василь, проф. української гімназії у Тернополі, Стефан сотрудник у Тернополі, Володимир звіз. Грабіця — сини; Ольга, функ. „Чостаси" в Тернополі, Осипа, зам. Цегельська в Сороці, Анна, учит. в Золочівці — доньки; о. М. Цегельський, зя. ь; Ольга, Зофія, Анна, Стефанія — снохи. 1369 1—1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 24 (11.365). Львів, субота 2. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Данцигу 5 зол. фо., Чехословаччині 50 ч. к., Румунії 140 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. Друкарні 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 ГРОШ.

Здевастована ділянка.

Львів, 1. лютого 1929.

В ґенеральній бюджетовій дискусії вказав пос. Жуланський, що уряд, не уважаючи на свою велику законодатну працю (500 президентських декретів), не розвязав досі ані одної з великих проблем, як: земельна реформа, самоврядні справи, національне питання, робітнича квестія і т. і.

Самоврядні справи, справи громадської, політової й комунальної самоуправи — це найбільш розлитий боляк Галичини. Галицьке самоврядування всіх шаблів, від громадського починаючи і краєвим кінчаючи, має свою окрему сторінку в історії нашої країни, свою традицію і свої досягнення. Навіть в добі неполільної влади еґоїстичної шляхетчини, опертої на обмежуючій українські маси куріяльній виборчій системі, в добі величезної переваги в самоврядуванні (особливо повітовому й краєвому) соціяльно й національно упривілеєної велико-власницької кляси, все-таки в самоврядних установах лунав голос представників української більшости. Навіть у часах шляхетсько-поміщицької диктатури, яка поширювала й закріплювала стан посідання й перевагу польської меншости, яка будувала польські впливи, польську економічну силу й польську культуру на нашій національній території (як то в юних днях стверджував в австрійському парляменті теперішній маршал польського сойму Ігн. Дашинський), дещо перепадало й українському населенню.

З хвилею заінсталювання польської державної влади на території Галичини керманичі польської політики, послідовно, завзято, з подиву гідною впертістю почали девастувати самоврядну ділянку, особливо у Сх. Галичині. Громадські ради розвязано, а на їх місце введено безконтрольну комісарщину. Політична адміністрація, суфльована всесильними „орґанізаціями народовими", звичайно призначувала комісарами в українських громадах поляків, часто чужих громадам, або людий з дуже підозрілими моральними кваліфікаціями. Громадські справи, добро громад і їх населення — війшли на задній плян, а на першому зявилося змагання до випосажування дрібної польської меншости коштом громад. Отже на громадських площах будовано латинські костьоли, доми людові то-що та при допомозі іменованців перемінювано ще до введення шкільного „кресового" закону з 31. липня 1924 українську викладову мову в народніх школах на польську. Опісля спільними зусиллями комісарщини й „орґанізацій народових" та інших чинників переведено перший шкільний плебісцит (а вірніше його поправки в його другій фазі), який дав відомий вислід: знищення в 2-ох третих українського народнього шкільництва.

Та сама доля зустріла й повітові ради, які — не вважаючи на перевагу в них польського представництва — ступнево розвязувано, поки їх зовсім не зліквідовано під громадським оглядом. Розмірно найдовше, хоч і в окалічілій формі та звуженому змісті, тримався Краєвий Виділ, виконавчий орґан краєвої самоуправи, вже в початках польської влади перемінений на Тимч. Самовр. Виділ, та персонально перестроєний до основ. Правда, державна влада під кермою Хієно-Пяста не дуже церемонилася з краєвим майном, забираючи його неполільно в свої руки, але всетаки цей останок, цей обчімханий стовбур краєвого самоврядування висловлював в деякій мірі правові (а навіть національні) окремішности Галичини взагалі і Сх. Галичини зокрема.

Польські міродатні чинники, сойм і уряд, проурядові й опозиційні партії, як у перелтравневому, так і післятравневому періоді, постійно заповідали урухомлення галицького самоврядування на громадянській основі шляхом зміни виборчого закону, шляхом демократизації й перестрою самоврядування всіх ступнів. Кожний уряд заповідав внесення до сойму самоврядних законопроєктів в загально-державному розмірі з уніфікаційною метою. Але на тому кінчалося. І коли б пруська займанщина жила своїм спілковопруським самоврядуванням, а Шлеськ втішався навіть краєвою автономією; коли б російська займанщина в короткій дорозі одержала демократичне самоврядування, а навіть українсько-білоруські „кресы" сяк-так могли проявити себе в самоврядних установах (громадських радах і [illegible]минах), — то одну-одиноку Галичину, країну з великою самоуправною традицією, позбавлено нормальних самоврядних функцій.

Правда, в рік після травневого перевороту, переведено вибори до громадських рад в галицьких селах і містечках, але одночасно зведено їх до орґанів чисто політичної адміністрації, усуваючи з повітових рад громадянський чинник навіть зпоміж іменованців. Повітові ради попали в руки старостів як комісарів, а Тимч. Самовр. Виділ у Львові розвязано, розчленовано його обмежений обсяг ділання між чотири воєвідства, а самоврядними комісарами зроблено воєводів. Цей крок уряду фактично зліквідував навіть останки самоврядування другого й третього ступня. Централізація самоврядних функцій в руках старостів і воєводів, а радше обєднання тих функцій з політичною владою в одну неполільну цілість, з природи річи довело громадське самоврядування до стану ілюзоричности. В тих умовах громадське самоврядування, маючи як єдину свою „надбудову" адміністраційно-політичну владу першої й другої інстанції, мусить занепадати і хворіти, знову перетворюючись в комісаршину.

Пос. Стронський (з ББ) на адміністраційній комісії боронив істнуючого в Сх. Галичині стану, вказуючи, що з приходом старостів до повітових рад, ті останні оживилися й почали функціонувати. Старости в значній мірі зробили справним адміністраційний апарат, розпочали інвестиційну діяльність та осягнули поважні вислідн в ділянці суспільної й культурної опіки. З бебіотичної точки погляду може воно й так, але — як свідчить поданий у нас у своїм часі — розгляд бюджету повіт. ради в Турці ті вислідн в ділянці суспільної і культурної опіки розтягаються тільки на польську і жидівську меншість. Українське населення (80 відс. всього населення цього повіту) не найшло в тому бюджеті заспокоєння навіть своїх мінімальних суспільно-культурних потреб. І так діється скрізь, а у вислідї доводиться хіба ствердити, що ми маємо права на папері, а обовязки на плечах. Зуніфіковане з політичною адміністрацією самоврядування у відношенні до українського населення виконує здебільшого ту саму ролю, що громадське самоврядування в добі комісаршини.

На терені сойму знову зявилися самоврядні справи. Адміністраційна комісія розпочала дискусію над внесенням польських демократичних клюбів у справі самоврядних законів, а головно про повітові ради в Галичині, орґанізаційний статут для Львова і Кракова та про виборчу ординацію до громадських сільських і міських та повітових рад. Польські демократичні клюби домагаються в короткій дорозі приноровлення до Галичини самоврядних законів й виборчої ординації, обовязуючих на території б. Конґресівки. Представники всіх клюбів, що забирали голос в дискусії, гостро критикували істнуючий стан річей в галицькому самоврядуванні. Навіть бебісти співтворці того стану в похієно-пястівському періоді, не мали відваги без застережень стати в його обороні. Але всетаки постановили продовжити істнуючий стан девастації самоврядної ділянки, висуваючи домагання, щоби адміністраційна підкомісія розглядала цілість самоврядної проблеми в цілій Польщі, що є рівнозначне з відсуненням нормалізації галицького самоврядування **ad calendas graecas.** Внесення бебістів не перейшло, після чого вибрано підкомісію з 9-ти, яка до 12. лютого має розглянути всі проєкти зі самоврядної ділянки та викінчити підготовчі праці. Чи справді підкомісії поведеться в такому короткому часі виконати своє завдання, а головно — чи справа нормалізації галицького самоврядування зможе найти свою розвязку парляментарним шляхом—це ще велике питання. На основі перипетій і довершених „реформ" в галицькому самоврядуванні післятравневого перевороту ми схильні до песимістичних поглядів. Правдоподібно після ухвалення бюджету, головного інструменту уряду, соймова сесія покінчиться. — І в здевастованій самоврядній ділянці на нашому терені дальша продовжуватиметься істнуючий стан.

В цілому світі самоврядний чинник грає першорядну ролю в суспільному житті. Навіть в царській деспотії самоврядування (комунальне й земське) було поставлене на відповідній висоті. І в Польщі є менше або більше респектоване самоврядування, але на польській національній території. В повному занепаді находиться воно лише в Галичині, що мусить в нас викликати прикрі рефлексії і зміцнити пересвідчення в тому напрямі, що це діється тільки тому, щоби не допустити до голосу українське населення та тим чи іншим способом заповнити неполільний вплив на хід життя і користування публичним добром польської меншости.

Українські справи у хорватській пресі.

(Від нашого кореспондента.)

Білгород, 26. січня 1929.

Хорватська преса уже здавна була прихильною до української справи і часто на своїх сторінках порушувала ріжні питання та нотувала події з нашого життя. З ослабленням активности української еміґрації у Загребі наступив був в оден час і значний перерив щодо зацікавлення хорватської преси нашими справами. В останні часи, завдяки звязкам, які поробила „Українська Громада" у Білгороді при допомозі п. д-ра Шевчика з деякими хорватськими журналістами, а в першу чергу з п. д-ром Есіхом — секретарем Югославянської Академії Наук і членом редакції поважного хорватського щоденника „Обзор", за останніх два місяці появився ряд цікавих статей та заміток.

На цьому місці ми хочемо зупинитися на тому матеріялі, який маємо у згаданому щоденнику „Обзор". В ч. 343 з 23. грудня 1928 р. находимо чималу замітку, присвячену ювилеєві „Просвіти", написану на підставі матеріялу, який автор, зазначуючи джерело, бере з ювилейного числа „Діла", а далі зупиняється на тутешніх українських товариствах: загребській і білгородській „Просвіті" і „Українській Громаді".

В ч. 344, 345 і 346 за місяць грудень минулого року находимо три великі статті: „Політичний і культурний перегляд українського життя", „Київ і Львів в українському русі" і „Найновіші традиції українського руху". Всі ці три статті по своєму змістові дають один суцільний, дуже стислий, але вірний огляд нашої історії, літератури, культурних здобутків і наших останніх визвольних змагань. Видно, що автор є добре поінформований у наших справах і є щирим нашим прихильником.

В статті „Портрети українських письменників", присвяченій В. Винниченкові, автор (І Есіх) бере початок для своєї статті з відомої історії з М. Горким та відкритого листа В. Винниченка до нього. Далі робить перегляд і аналізу творчости В. Винниченка та кінчає статтю такими поміченнями: „В хорватському суспільстві Винниченко не є стільки знаний як українці Тарас Шевченко, І. Франко або В. Стефаник. Українська Громада в Білгороді під проводом д-ра Г. Шевчика, М. Тумиря та В. Андрієвського пробуджує у культурній нашій суспільности з великим успіхом зацікавлення українською літературою".

Нарешті остання стаття (в ч. 16. від 17. січня ц. р.) яка зявилася в цьому найповажнішому хорватському щоденнику є присвячена положенню українців у Румунії. І тут, як і в попередніх своїх статтях, автор користується матеріялами, котрі бере з українських джерел і дає правдиве освітлення та вірне трактування зачепленої теми.

Маємо деякі дані, котрі нам дають право думати, що розпочата справа з обґрунтованим ознайомленням хорватської інтеліґенції з українським життям буде вестися з таким-же успіхом і на далі при щирій допомозі п. д-ра Есіха.

В. Анський.

Німеччина була невинною.

Вільгельм II. боронить своєї політики.

Вільгельм II. помістив у 70-ліття своїх уродин статтю про політику Німеччини підчас його панування і становище союзних держав до неї. У цій статті він пробує доказати, що вина за всесвітню війну паде виключно на союзні держави, тому, що він, Вільгельм II., продовжував політику свого діда та батька, завдяки якій Европа від 1871 р. жила 43 роки в рідкій мировій атмосфері.

Між доказами бувшого цісаря на першім місці стоїть така порівняна статистична таблиця: у літі 1914 р. Німеччина з Австрією мали всього 3,547.000 мужви, тоді, як їхні примирені противники мали разом 5,379.000 збройної сили. На морі союзники мали фльоту з 3,264.000 тоннами, а центральні держави всього 1,268.000 тон. Воєнна сила у відношенні до скількости населення виглядала у відсотках так: Франція 2 проц., Німеччина 1.17 проц., Австро-Угорщина 0.98 проц. У Франції коштувало річно військо 24.20 марок кожного громадянина, а у Німеччині всього 16.38 марок.

Дальшим доказом мирних настроїв Німеччини є факт, що німецький уряд ніколи не хотів покористуватись нагодами, коли міг би у пригожий мент почати війну з Францією або Росією. Ось такі моменти: 1898 р., коли Франція приймає покірно анґлійські умовини (Фашода); 1899-1902 рр. війна Анґлії з бурами; 1905 р. кріза в Мароко і революція в Росії; 1908-9 боснійська кріза, коли Балкан був дуже слабий, 1911 р. друга марокканська кріза; 1912-13 р. балканські війни.

Видані після останньої війни ріжні документи (головно з російських) архівів є найкращим доказом, що дипльомати союзних держав порозумівались щодо воєнного офензивного союзу, тоді як Німеччина таких порозумінь не мала. Якби союзні держави були приняли систему союзів придуману Бісмарком, якої боронила німецька політика, тоді двосоюз Франції з Росією з трьохсоюзом Німеччини, Австрії та Італії могли були стати підставою справжнього союзу націй. Тимчасом „союзники" оперезували Німеччину кільцем воєнних конвенцій.

Вибух війни у 1914 р. був спричинений виключно мобілізацією в Росії. Австрія відповіла на це мобілізацією аж 18 годин пізніше, а Німеччина 19 год. Обвинувачення, повторене у Версаю, що Німеччина підготовлялась до великої війни десятки літ повторяє тепер щораз менше історик цієї війни і то не-німецьких. Бо воно є великою брехнею створеною у Версаю.

До тієї статті, з якої передаємо тут головні думки, редакція „Нас Фрає Прессе" вважала своїм обовязком додати такі вступні застереження: „Коли цісар бичує винуватців війни, кожна здорово думаюча людина, признасть йому рацію. Та тоді коли він виявляє зрозуміння для чужих злочинів, на жаль, йому самому бракує, як в усіх його творах, зрозуміння для величезних похибок власної політики. Певно, що він не хотів війни, але чи своїми промовами та вчинками не зміцнив він віри серед міліонів, що зброєння Німеччини не має на меті виключно *оборони*?

З Румунії.

Стан облоги заведений наново?

Читаємо в черновецькому „Часі": Букарештенська „Діміняца" приносить у числі з неділі вістку, що ґенерал Задік, комендант 4-го корпусу з резиденцією в Ясах, розпорядком ч. 1. з 1929 р. задержує стан облоги в прикордонній смузі. В цьому розпорядку означена смуга, в якій має бути задержаний стан облоги. Ця смуга виносить 20 кільометрів від границі. „Діміняца" запитується, що скаже на те правительство. Сталося це за його згодою?

60-ліття „Української Бесіди".

На днях минуло 60 літ від перших загальних зборів найстаршої української громадської установи на Буковині, Т-ва „Українська Бесіда" в Чернівцях, що подібно як наша „Просвіта", покрило було перед війною сіткою своїх філій і читалень цілий край. З приводу ювилею „Української Бесіди" появилася в „Часі" більша стаття С. Корнія Купчанка, в якій він кинув думку розбудови цілого освітньо-культурного життя українського народу в Румунії під прапором цього Т-ва, а зокрема скликання окремого Освітнього Зїзду при участи всіх українських творчих елементів з Буковини, Бесарабії і Мараморощини. Цей Зїзд, що його мав би скликати теперішний виділ „Української Бесіди", повинен бути ювилейним святом заслуженого Т-ва й одночасно повинен найти ті шляхи й засоби, при помочі яких „Українська Бесіда" моглаб виконати в теперішніх умовинах ті великі завдання, які на ній тяжать. При кінці автор подає плян Зїзду, якого вага для розбудови українського життя в Румунії може бути дійсно величезна. Плян С. К. Купчанка заслугує на увагу цілого українського громадянства і повинен бути якнайскорше зреалізований.

Український концерт у Кишеневі.

„Українська Громада" в Кишеневі влаштувала 27. січня ц. р. заходами землеміра п. Н. Павловича великий концерт в епархіяльній салі (Серафимівський Дім). У програму концерту входили у першу чергу колядки і щедрівки, а далі українські народні пісні в композиції Кошиця й Бойченка. Хором диригував композитор Бойченко.

Виступ українця в букарештенській опері.

Оперовий співак Іван **Гриценко** заангажований на гостинний виступ до букарештенської опери „Опера Романа" і співав дня 27-го січня партію Еліязара у відомій опері Галевія „Жидівка". П. Іван Гриценко — наш земляк, родом з полтавської губернії; покінчив свої студії у московській імператорській консерваторії і зараз після того був заангажований у „Великий Московський Імператорський Театр" у Москві.

Відтак співав п. Гриценко в державних операх у Києві, Одесі, Харкові і виступав також кілька разів у Петрограді й Тифлісі. Своїм надзвичайно звучним, з природи сильним і гарно вишколеним голосом, як і взірцевою грою у виконанні даних йому роль п. Гриценко видвигнувся в тодішній Росії на одинокого інтерпрета таких партій, як Еліязар з „Жидівки", Самсон в „Самсон і Даліля", Отельо і т. д. Після вибуху революції п. Гриценко виїхав з України зараз зі своєю дружиною, також відомою співачкою, п-нею О. **Грозовською** і перебуває тепер від деякого часу в Румунії. В букарештенських артистичних кругах принято перший виступ п. Гриценка в румунській опері дуже прихильно. Це тимбільше заслугує на увагу, що партію Еліязара співали в Букарешті тенори світової слави, тому букарештенська опера ставить до виконання цієї ролі неабиякі вимоги.

На педаґоґічні теми.

Шкільна виставка львівської шкільної округи.

II.

Треба згідно з правдою признати що в львівській кураторії — чи краще у впорядчиків виставок дуже ще сильно віє духом клясицизму.

Само упорядкування виставки згідно з тим духом відбулося ось так: загальний відділ, дошкільне виховання, вселюдне шкільництво, ґімназії й семинарії, професійне шкільництво.

Напр. середньому шкільництву приділено цілий ряд саль, у яких не було що виставляти (їлькані були хіба плястичні мапи і фізикальне знаряддя — праця учнів). Переходилося цілі салі неграс без найменшого зацікавлення. І тільки як відвідувач виставки пройшов крізь салі з блідими експонатами ґімназії, починав знаходити щораз більше цікаву працю молоді у відділах професійного шкільництва ріжних типів. Але, втомлений, вже тільки перебігав крізь ці салі. Правильне упорядкування виставки повинно було виглядати так: після загального відділу повинні були йти в черзі: дошкільне виховання, вселюдні школи, професійні школи — все те, що малоб за завдання найбільше зацікавити громадянство. І тільки після того — праця молоді в ґімназіях. Таке розміщення булоб дало змогу розширити тим ріжним типам професійного шкільництва і запрезентуватися гідно ріжним промисловим школам! І ґімназії, стіснені до меншого числа саль, не мусілиб томити нецікавими експонатами в роді „polskich gadów i płazów" — колекції гадюк середньо-европейської полоси — однаких у Польщі на мазурах, як і на українських або й німецьких землях.

Як кажу — одною з найбільш цікавих і життєздатних частин виставки це був відділ промислового шкільництва — тієї основи матеріяльного добробуту. Від жіночих робіт — переходилося до столярських, різьбарських, чудових кошикар-

---

М. ЗОЩЕНКО.

ДЯДЬКО.

Два дні Тимофій Васильович розшукував свого небожа Сергія Власова. А третього дня, перед самим відїздом, найшов. У трамваї стрінув.

Сів Тимофій Васильович у трамвай, виймив гривенника, хотів подати кондукторові, тільки глипнув — що таке? Особа кондуктора наче дуже знайома. Поглянув Тимофій Васильович — так! Так і справді — Серьожка Власов у власній особі у трамвайних кондукторах.

— Фу, — гукнув Тимофій Васильович. — Серьожка! Чи ти це, друже любий?

Кондуктор зніяковів, без всякої конечної потреби поправив шкатулку з білетами і сказав:

— Зараз, дядьку... лише білети додам.

— Гарно! Можна, — радісно сказав дядько. — Я почекаю.

Тимофій Васильович засміявся й почав пояснювати пасажирам:

— Оце він мені рідний небіж, Сергій Власов. Брата Петра син. Я його сім літ не бачив... сучого сина.

Тимофій Васильович із радістю глянув на небожа і гукнув йому:

— А я тебе, Серьожка, друже любий, два дні шукаю. А ти ось де! Кондуктором... А я й по адресі ходив. На Різночинну вулицю. Куди, питаю, відійшов, скажіть мені. Я його рідний родич. Не знаємо, кажуть... А ти ось де — кондуктором, чи що?

— Кондуктором, — тихо відповів небіж.

Пасажири з цікавістю почали розглядати родича. Дядько щасливо сміявся і з любовю дивився на небожа, а небіж явно соромився і, почуваючи себе при сповнюванні службових обовязків, не знав, що йому говорити і як вести себе з дядьком.

— Так, — знову сказав дядько, — кондуктором значить. На трамвайній лінії.

— Скажи, що за припадок? А я, Серьожка, друже любий, сів у трамвай, дивлюсь — що таке? Обличча у кондуктора наче занадто знайоме. А то ти. Ах, твою сім-вісім!... Ну, а я радий... Ну, а я вдоволений...

Кондуктор потоптався на місці і нагло сказав:

— Платити, дядьку, треба... Білет взяти... Далеко вам?...

Дядько щасливо засміявся і ляснув по кондукторській торбі.

—Заплатив би! Їй-Богу! Сядь я на інше число, або — може бути — ваґон пропусти — і баста — заплатив би. Плакали би мої грошики. Ах, твою сім-вісім!... А їду я, Серьожка, друже любий, до двірця.

— Дві стації, — сумно сказав кондуктор, дивлючись набік.

— Ні, що це ти? — здивувався Тимофій Васильович. — Що це ти, ти справді?

— Платити, дядьку, треба, — тихо сказав кондуктор. — Дві стації... Бо не можнаж даром без білетів їхати...

— Що це ти — з рідного дядька? Дядька грабуєш?

Кондуктор журливо глянув у вікно.

— Примхи показуєш, — сердито сказав дядько. — Я тебе, сучого сина, сім літ не бачив, а ти що? Грошей вимагаєш за проїзд? З рідного дядька? Ти не махай на мене руками. Хоч ти мені й рідний родич, але я твоїх рук не напудився. Не махай, не роби вітру перед пасажирами.

Тимофій Васильович повертів гривенник у руці і всунув його в кишеню.

— Щож це, братчики, таке? — звернувся Тимофій Васильович до публики. — Від рідного дядька вимагає. Дві, каже, стації... А?...

—Треба платити, — майже плачучи сказав небіж. — Ви, товаришу-дядьку, не сердтесь. Бож не мій тут трамвай. А державний трамвай Народній.

— Народній — сказав дядько — мене це не торкається. Міг би ти, сучий сину, рідного дядька пошанувати. Мовляв, сховайте, дядьку, свій трудовий гривенник. Їдьте, на здоровля! І не розвалиться від того трамвай. Я в поїзді недавно їхав... Не рідний кондуктор, а й той каже: будь ласка, каже. Тимофію Васильовичу, що за рахунки... Так всідайте. І довіз... не свояк... Лише земляк знайомий. А ти що це — рідного дядька... Нема для тебе грошей.

Кондуктор витер чоло рукавом і раптом задзвонив.

— Зійдіть, товаришу-дядьку, — офіційно сказав небіж.

Бачучи, що справа приймає поважний оборот Тимофій Васильович сплеснув руками, знову виймив гривенник, опісля знова сховав.

— Ні, — сказав — не можу. Не можу тобі смаркачеві заплатити. Краще вже зійду.

Тимофій Васильович торжественно й обурено встав і справився до виходу. Потім обернувся.

— Дядька... рідного дядька прогоняєш, — з лютю сказав Тимофій Васильович. — Та я тебе, смаркача... Я тебе, сучого сина... Я тебе розстріляти за те можу... У мене багато кінців у Смольнім.

Тимофій Васильович розторошуюче глянув на небожа і зійшов із трамваю

ських, могутніх металюргічних (між ними електротехнічних) виробів. — поки не покінчилося цеї частини виставки мистецьким відділом — ґраціозними працями учнів (і учителів) з фігурального і декоративного малярства — з мистецького відділу львівської промислової школи. Справді, варто було оглянути шкільну виставку, щоби побачити творчі цінности молоді, наближені й пристосовані до життя — ті завязки майбутнього богацтва нації на наших землях.

Насувається питання, чи ми українці були заступлені в цій частині виставки? Були! Без сумніву були! Діяграма львівської промислової школи говорила про нас. У львівській промисловій школі є 12 відс. греко-католиків і з того 7 відс. „русинув". Сім відсотків українців там, де творяться багацтво націй на наших землях! Чи треба сильнішого аґітаційного засобу за створенням *української промислової школи у Львові?* І то всіми засобами українців з усіх українських земель і з усіх кольоній, де напевно (як в Америці) знайдеться зрозуміння для ваги промислового шкільництва! Гасло переміни всіх ґімназій [illegible]ої Школи" старого клясичного типу на модерні гуманістичні і математично-природничі школи, гасло зорґанізування промислової школи у Львові і промислових варстатів, замісць нових ґімназій, по провінції, — це повинно бути гасло до праці в найближчому десятилітті в рідношкільній орґанізації! Щоб за десять років — ми, українці, могли в мурах своїх львівських шкіл, у мурах своєї промислової школи — влаштувати свою шкільну виставку, перегляд творчої праці своєї молоді, перегляд завязків могучости західної вітки українського народу. *Педаґоґ.*

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Добра охота.

„Варш. Інформ. Прасова" („Вписткe Стронництва") з черги приносить розмову з лідером „малопольських" сіоністів д-ром Райхом на тему сучасної ситуації в Польщі. Про ситуацію в Польщі не багато говорить д-р Райх, зупиняючись на внутрішніх справах жидівського політичного життя, головним чином на боротьбі між принціповим (Ґрінбавм) й опортуністичним (д-р Райх) сіонізмом в лоні жидівського клюбу. Однак є там також „родзинок", який і нас цікавить. Д-р Райх, запитаний про відношення до інших національних меншостей, відповів:

„З національними меншостями, а тимбільше з українцями, з якими ми усуцільнені теріторіяльно, хочемо жити в найкращих відносинах, опертих на пошануванні й признанні прав національного вижиття й улаштовання своїх внутрішніх відносин — по вказівкам національної волі. Розуміється, мусить це наступити на основі взаїмности. На жаль, не все друга сторона виявляє до нас стільки прихильности і не виявляє такого обєктивізму у відношенні до нас, з яким ми відносимося до неї".

Also sprach „всхідньо-малопольський" сіоністичний Заратустра! Яку обєктивність проявляють жиди, в даному випадку сіоністи, до нас, свідчить про те хочби поганення українського імени підчас істеричної оборони Шварцбарта та при інших нагодах. Хіба ми перепиняємо жидам *національно* виживатися? Навпаки, ми все їм допомагали в тому напрямку, а в заміну за те дочекалися хвилі, що жиди у великій більшости найшлися у ворожому до нас таборі, в його передовій аванґардзі, що фактично нам перепиняє проявити себе національно на нашій національній теріторії. Тому краще було би, якби д-р Райх замісць виявляти жидівсько-„малопольський" талейранізм, згадав, що мовчанка є золотом.

„Нє позвалям".

„Слово Польске", орґан реакційно-шовіністичного крила наростаючого польського фашизму в статті „Самогубна дискваліфікація" продовжує громити польський сойм й його хирляву опозицію за всякі „промахи" останніх днів підчас комісійної бюджетової дебати. Найбільше сердить його те, що

„відкинено диспозиційний фонд міністерства внутр. справ, призначений на *внутрішню безпеку*, але зате принято позицію на засновування робітничих орхестр, скреслено квоти, призначені на випосаження воєвідств і старостів, але вставлено квоти на творення „українського університету" у Львові і на субвенції для „Сільського Господаря". Відмовлено (?!) допомог польським господарчим і культурним установам, щоби творити матеріяльні основи для годівлі протидержавного сепаратизму. І п. Ґіблухові з ППС здається, що він довершив епохального твору, форсуючи позицію 110.000 зол. на „український університет" у Львові; що *Львів колинебудь допустить до заапліку-вання собі бакциля, який ширить розстрій й унеможливлює згідне в праці для держави співжиття горожан?*"

Так промовляється і так погрожується з висот підцитадельної вулиці.

Зміст промови пос. Палієва.

Варшава, 31. січня 1929. (Вл. тел.)

Пос. Палієв стверджує, що теперішній уряд у відношенні до нац. меншостей був гірший ніж ендецький уряд. Потім до влади прийшли Скжинські, Васілевські, неоромантики та говорили нам про свою любов до України. Доказували, що імя Пілсудського звдинить Україну з Польщею. Та це не був 1863 р., коли то Польща, що боролась за свою волю, мала приятелів серед українського народу. Нині Польща для нас є тимсамим, чим перелше для Польщі була Росія, Австрія та Німеччина. Настали часи санац. ендецизму і про ці часи наші й ваші представники, як представники двох незалежних держав, говоритимуть колись із собою із соромом. Ви вернули до теорії, що Україна й Білорусь то лише племена. Віцевоєвода в Тернополі сказав прилюдно: „України не було, нема й не буде, вибийте це собі з голови!" Та це був завеликий абсурд. Ви хопилися іншої спроби, вишукали собі давніх служак парату, продажні одиниці, щоби розбити нарід. Це вам не вдасться, український нарід уже сконсолідувався. Тому 3 місяці пос. Левентерц і Стронський наводили істор. арґументи, які нібито заперечують наші права. Цих арґументів не поділяла би Академія Наук у Кракові. Ми мали свою державність, утратили її лише в боротьбі з Польщею. Ви Шлеськ утратили не в боротьбі — Казимир Вел. подарував його чехам. Нині, як вибила година, Шлеськ вертає до вас. Таксамо верне до нас колись те, що було нашою державністю. Арґументи Стронського могли бути дуже на руку Німеччині в справі Шлеська. „Чиж у лобі самовизначення народів Україна мала би бути нещасною виїмкою" — так писав „Ґлос Правди" тому дві неділі. Ми цього не могли би написати без конфіскати. Та автор цієї статті має на думці лише Україну, що є за Збручем і Случем. Ви ще не зреклися прав до Сх. Прусії, а хочете, щоби Україна зреклася 6 і пів міл. населення? Ви нарід, досвідчений історично, зрозумієте, що це неможливе. Неправдою є ваші заяви, нібито бажаєте помогти в відбудуванні України. Хто з українців вірить вам, або співпрацює з вами, цей є наївний або зрадник. Українці не є вороги Польщі, але коли Польща хоче істнувати в будуччині, мусить мати піддержку українського народу й може істнувати лише на принціпах самовизначення народів. Ми є ворогами не польської держави, лише тої помилки історії, якою є Польща в нинішніх кордонах. (Віцемарш. Возніцький: Прошу п. посла памятати про приречення, що буде боронити польську державу як цілість.). П. Складковський каже, що є неволя правдива й уроєна. А нам відмовляють навіть права називати себе невільниками. Хочете затерти з памяти, що тому 10 літ була польсько-українська війна, яку ви виграли завдяки помочі Франції й Італії. Але історії навіть п. Складковський не зуміє фальшувати, а ми не дамо вилерти з рук тої величньої картки нашої історії. Говорили нам, що український рух це видумка Відня і Берліна, а польський рух був ідейний, український за чужі гроші. В глибині серця ви самі не вірите цьому, щоби такий рух можна було створити за гроші. Чи неволя є правдива, чи неправдива, це залежить не від гнобителя, лише від того, як хто цю неволю відчуває. Український нарід тому 10 літ пізнав що таке воля, і для нього тепер неволя, навіть золотом устелена буде лише неволею. Мін. Залеський в інтерв'ю говорив про толеранцію Польщі для українців. Бесідник стверджує, що цієї толеранції нема, бо замикають українські школи, нищать пресу конфіскатами, політ. вязням не признають прав, які мали польські політ. вязні в Росії. Нас не обдурять уже ліберальні заяви лівиці. Тасама лівиця є матірю шк. закону Ґрабського та кольонізаційного закону. Не якась одна партія, ані кляса, а весь польський нарід вірить, що Польща може бути нац. державою, хоч у ній живе 6 і пів міл. українців. Підчас вашої неволі ви мали приятелів серед рос. громадянства, ми між вами їх не маємо. Царська Росія перед війною мала приятелів у світі, а про Польщу каже п. Стронський, що довкола неї затісняється перстінь сусідів, між якими не має вона приятелів. (Пос. Полякевич: Лише зі страху!). Один достойник сказав, щоби виарештувати всіх розполітикованих українців, то був би спокій. Я сказав: Спробуйте! В „Ґл. Правди" сказав хтось, що нема такої сили, що могла би зломити нарід, який має сильну волю до власного істнування. Над бюджетом не буду розводитися. Це в руках уряду знаряддя для нищення нас. Голосуватимемо проти бюджету.

Пополудні має промовляти пос. *Луцький* в ґен. дебаті над економічними справами.

—o—

Держ. переворот на Литві?

ПАТ повідомляє з Вильна, будьтоби ґен. Плехавіціюс з 23 офіцерами ввійшов до президії ради мін. в Ковні і хотів намовити Вальдемараса до димісії. Плехавіціюса й його товаришів арештували. Плехавіціюс не хоче піддатися розпорядкові про його звільнення. Кажуть, що в змову вмішаний і през. Сметона, тому мусітиме уступити. „Бальт. Прессе" повідомляє, що Плехавіціюс приготовляв у всіх литовських гарнізонах переворот з 7. на 8. лютого.

—o—

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В четвер, 31. січня ц. р., почалася розправа як звичайно, в год. 9.15 рано. На салі пустка. Заінтересування розправою не видно.

Внесення обор. д-ра Шухевича.

На початку розправи обор. д-р Шухевич поставив внесення, щоб ясну маринарку обв. Атаманчука задержано до зізнань св. п-і Бенцакової на ту обставину, що обв. дійсно носив убрання такого коліру перед своїм арештуванням у 1927 р. Внесення принято і маринарку зложено на столику.

Відчитування листів.

Опісля протоколянт відчитує більшу скількість листів обв. Ів. Вербицького до нареченої Яницької, в яких предс. Маєр дошукується (у звичайних інтимних висловах залюбленої пари чи деяких їх натяках) чогось підозрілого, конспіративного й антидержавного. Не помагають вияснення обв. Верб-ого, бо предсідник вдоволяється „своєрідною" інтерпретацією поліції деяких слів з любовних листів. На доказ правильної інтерпретації відчитує предс. вязничні листи (грипси) обв. Ів. Вербицького до нареченої Яницької, листи без ніякого змісту й думки, які увязнена Стецюкова приловила.

Прок.: Чи був означений час, але докладно, вашого виїзду до Лодзі другим разом?

Обв. Вербицький: Зовсім ні. Я мав лише їхати туди, але коли, цього я не знав, бо мені Гук не сказав.

Після того відчитувано дальше листи обв. Вербицького до нареченої.

Прок. В котрій молочарні ви писали картки і листи?

Обв. Вербицький: Не пригадую собі.

Прок.: Чи Атаманчук оповідав про те, що їде за границю, щоб там одержати посаду?

Обв. Вербицький: Ніколи.

Опісля протоколянт скандує знову листи Вербицького до Яницької.

Після того предс. показує картку обв. Вербицькому, в якій подано розміщення полків у Львові та питає, чи це його письмо. Обвинувачений заперечує.

Опісля предс. відчитує лист до Олі Вербицької, якого авторство приписує обв. Атаманчукові, але обв. Ат. цьому заперечує.

Дальше предс. Маєр відчитує любовні листи обв. Атаманчука і п-і Королюкової до нього і поліційне донесення про арештування обв. Атаманчука перед переходом на Чехословаччину поліції з Осмолоди.

Після того відчитано зізнання обв. Атаманчука на поліції в Долині, зізнання Тисяка, Вірстюка і Гретчаків, звіти конфідентів поліції у Львові з їх інвіґіляції обох обвинувачених та їх конфронтації на поліції.

Друге внесення обор. д-ра Шухевича.

Обор. д-р Шухевич просить покликати на свідків чотирьох контрольорів маґістрату, які 19 жовтня 1926 р. переводили ревізію білетів у кіні „Паляс" саме в тім часі, як убито кур. Собінського. Оборонець просить їх покликати на ту обставину, що обв. Атаманчук пізнав одного з них у суді на попередній розправі саме того, що контролював його білет у кіні „Паляс" (він не зізнавав перед судом). На обставину, що обв. Атаманчук просив оборону, щоб того контрольора завернула, ставить обор. д-р Шухевич як свідків таких оборонців з попередньої розправи: д-ра Ганкевича, д-ра Волошина і д-ра Давидяка.

Трибунал внесення приняв. Контрольори зізнаватимуть 5. лютого 1929 р.

З черги відчитано ще донесення поліції в Стрию, що інвіґілювала обв. Атаманчука в його родиннім селі Сихові. На тому перервано нинішню розправу до пятниці рано. Завтра зізнаватимуть уже свідки.

Дивогляди.

Підношення поваги парляменту.

На передучорашнім засіданні соймової комісії адміністраційної домагався пос. Смуліковський (тепер з революційної фракції ППС) одного місця для свого клюбу в підкомітеті для опрацювання проектів самоврядних законів. Проти цього виступив пос. Праґер (ППС), висказуючи погляд, що клюб посла Смуліковського, як „революційна фракція", не повинен повязувати великої ваги до комісії, бо на іншому терені може розвязати проблеми самоврядування — революційним шляхом.

Після того розпочалася така „дискусія":

Пос. Смуліковський: В такий спосіб можна прийти до заключення, що й жити не повинні мати свого представника в підкомісії, бо п. Праґер репрезентує соціялістів і жидів.

Пос. Праґер: Не буду відповідати на вискоки одного з присутніх тут послів.

Пос. Смуліковський (до голови комісії): Ви повинні взяти мене в оборону перед каналією!

Пос. Цьолкош (ППС) до пос. Смуліковського): Що ви сказали?

Голова прикликує пос. Смуліковського до порядку.

Пос. Праґер: Не чуюся тим ображеним, бо цей пан не може нікого образити...

Друга сцена.

На засіданні сойму (30. м. м.) промовляв у ґенеральній дискусії перший пос. Жулавський (ППС). Він критикував різко діяльність уряду і закінчив промову так: „В тих умовинах не можемо мати довіря до уряду, а саме для цілої системи правління, яку мусимо поборювати, і то поборювати не окремими голосуваннями, але на ширшій арені. Нарід, котрий не дав себе згнобити і скувати чужим наїзникам, не дасть себе згнобити і скувати наїзникам власним!"

Після того марш. Дашинський „вияснює", що це хіба не відноситься до уряду, іменованого президентом держави, бо інакше він мусів би прикликати бесідника до порядку.

Пос. Полякевич: Власне ми хочемо довідатися, до кого це відноситься? Хто є тим наїзником?

Пос. Заремба: Відноситься до „одинки".

Пос. Полякевич: Це лайдацтво!

Марш. Дашинський: За цей непарляментарний висказ прикликую пос. Полякевича до порядку.

Пос. Полякевич: Називаю це лайдацтвом!

Марш. Дашинський: Прикликую пос. Полякевича вдруге до порядку...

Іспити для українських священиків.

Читаємо в черновецькому „Часі":

На засіданні епархіяльної ради ухвалено жадати від українських священиків іспиту з румунської мови. Здавали всі — чомуж не мали би здавати також українські священики? Таж це добра нагода комусь заробити, бо цілком певно зачнуться знов курси. Трохи енергії, праці — ми народ витревалий, загартований — тому перебудемо і цей іспит.

Не думаю брати наших священиків в оборону — вони зроблять це самі. Одначе наші заступники в епархіяльній раді мусять поставити внесення, аби священики-румуни, що їх консисторія іменує на українські села, здавали також іспит з української мови, щоб наш нарід не чув більше таких проповідей: „Умер бідна дівка, був слаба"...

По широкому світі.

З більшовицького посольства в Берліні повідомляють, що Троцький дістане дозвіл на виїзд за кордон лише задля лікування.

В нім. райхстаґу прийшло до бурливих сцен, які викликали комуністи з причини арештування комуністичного посла Бленке на демонстрації безробітних у Найкельні.

В Греції помітний рух, який змагає до того, аби на престолі засів знову король Юрій. Деякі державні мужі прибули до Атен з метою переговорювати в цьому напрямі.

В Парижі підписано новий торговельний договір між Францією і Югославією.

Директор румунського департаменту середніх шкіл заборонив учням середніх шкіл ходити на вистави національних театрів, уважаючи їх неморальними для учнів.

У Москві відбувся зїзд глухонімих. Порозуміння переводилося при помочі спеціяльних перекладчиків.

Отворено радіофонічну комунікацію на лінії Париж-Буенос Айрес. Першу розмову вів Бріян з арґентинським міністром закордонних справ.

На лінії Пляттінґ-Реґенсбурґ у Баварії прийшло до зударення двох поїздів. 4 особи вбиті. 8 тяжко ранених.

На шкільному полі.

Жіноча промислова школа СС. Василіянок.

Довідуємося, що відкрита з початком цього шкільного року промислова школа СС. Василіянок при вул. Длуґоша 7 (про що ми своєчасно писали) дістала потвердження концесії від Кураторії Львівської Шкільної Округи.

При тій нагоді слід зазначити, що завдяки енерґійній праці управи і цілого учительського збору школи наука розвивається в ній дуже гарно. На основі короткого досвіду можна певно вірити та мати добру запоруку, що ця школа принесе великі користи як для кожної своєї учениці, так і для цілого громадянства. Провід над фаховими працями (ручні мистецькі, крій, шиття білля і суконь) спочиває в ній у руках концесіонованої і висококваліфікованої учительки.

Бажаючи успіху в праці для цієї школи та витаючи її як важний і дуже відрадний прояв у нашому житті, звертаємо на неї увагу нашого громадянства та закликаємо його, щоби цю установу підтримало. Бо тільки у своїх фахових школах виховаємо добрих громадян у ділянці ремесла і промислу та заповнимо таким чином ту прогалину в нашому національному житті і структурі нації, що так сильно давалася нам в знаки віддавна, і яку ще й досі по містах болючо відчуваємо. Через фахові школи дійдемо до свого промислу.

При загальному заінтересованні та при загальній підтримці школи можна вірити, що перед нею розгорнуться перспективи не тільки якнайкращого розвитку, але й широкої розбудови.

У великий дзв'н...

„Ілюстрований Курер Цодзенни", знаний з правдомовности, коли справа дотичить українців, подає алярмуючу вістку, що в громаді Воля Якубова, пов. Дрогобич, тамошня гром. рада ухвалила нібито декларацію, яка має всі признаки державної зради. В тій декларації гром. рада заявляє, що „буде боротися до останньої каплини крови за права українського народу і за незалежність України, що буде боротися за повну незалежність гром. рад від державних чинників і на ті цілі призначує постійну суму в громадському бюджеті".

Цю зухвалу декларацію — читаємо далі — підписало 15 радних, після чого війт дістав доручення вручити її старості в Дрогобичі, що й сталося найближчого дня. До вертаючого вечером в Дрогобича війта віддано кілька револьверових стрілів, які на щастя, його не влучили.

Дрогобицький староста порозумівся з прокураторією, яка видала наказ арештувати всіх підписаних на декларації радних під замітом державної зради. Арештованих відставлено до тюрми в Самборі у второк 29. ц. м.

До Якубової Волі приїхали в середу слідчі власти під проводом шефа виділу безпеченства у львівськім воєвідстві, майора Роґовського. Заряджено м. ін. ревізії в домах арештованих радних.

Стільки краківський орґан, що в юдженні проти українців має вже вироблену славу, при чому залюбки послугується і наклепами і пустими видумками. Таке буде мабуть і з тою „протидержавною ухвалою" гром. ради в Якубовій Волі, і з тими загадочними стрілами до її війта.

НОВИНКИ

— **Від 1. лютого ц. р. передплата за „Діло" виносить 5 зол.**

— **Україніка.** В „Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie" (зшиток 4, грудень 1928) поміщена стаття доц. д-ра Володимира Залозецького (Берлін) п. з. „Відродження клясократичної державної думки у Східній Европі"). В статті обговорена політично-державна ідеольоґія Вячеслава Липинського на основі його „Листів до Братів-Хліборобів", „Україна на переломі" й інших творів.

— **Як це назвати?** Діставемо таке письмо до поміщення: Дня 23. I. 1929 р. в 6-ій год. вечером списував зі мною протокол поліціянт постерунку в Знесінні. Нічого не булоб тут цікавого, колиб не прикре положення: в одній кімнаті представник поліції, а в другій лежить на смертельних марах мій батько, який попереднього дня помер. З початку відмовився я складати зізнання, вказуючи на моє сумне положення. Постерунковий сказав, що має строгий наказ від староства саме нині списати зі мною протокол (списано тільки генералії). Коли я — заявив він — рішучо відмовлюсь від подання генералій, то він буде змушений поступити зі мною згідно з приписом: переведе на постерунок. Не міг я полишити рідні, яка була в крайній розпуці і поодиктував. Це подаю до відома не лише українського, але й чужого громадянства. — **Аґатон Добрянський.**

— **Особисті зміни в Банку Краєвого Господарства.** Львівський „Век Нови" повідомляє на основі відомостей з Варшави, що в найближчому часі заступником голови Банку Краєвого Господарства буде іменований генерал д-р Ал. Мацішевський. Слід замітити, що головою того банку вже є ґенерал, а саме ґен. Гуренький. Директором будівельного відділу того банку має бути іменований теж військовий в особі підполковника д-ра Тад. Гарбусінського.

— **Бережіться перед ошуканцями!** В усіх більших містах, а зокрема у Львові, повторюються мало не щодня ошуканства з продажю безвартних предметів — за золото. Жертвою таких ошуканців паде звичайно несвідоме населення села, що не вміє оцінити вартости купованого предмету. Як відбуваються такі „трансакції", яких способів добирають злодії, аби видерти своїй жертві гріш в заміну за бляшку, — писали ми вже нераз. Тому, що в останніх днях занотовано знов кілька таких ошуканств, жертвою яких впали головно наші люди (на диво: навіть інтеліґентні!), слід перестерігти перед такими вуличними промисловцями широкі круги населення.

— **Коли студент може старатися про відложення військової служби?** Польське мін-ство військових справ видало пояснення, що про відложення військової служби до 25-року життя можуть старатися тільки ті студенти, що вже значно поступили в своїх студіях і живуть у тяжких матеріяльних відносинах. В цих випадках братимуть також під увагу попередній військовий вишкіл та участь студентів в орґанізаціях фізичного виховання і військової підготовки.

— **Замерзли.** Йосиф Воротний, 36-літній господар у Вістрянській Дуброві (пов. Бучач) вертав із Острої додому. По дорозі застряг у снігах і там замерз. — На леваді біля Солови (Перемишляни) найшли 24-літнього парубка Петра Мороза зі Солови. Мороз замерз по дорозі до Станимира, куди йшов на празник.

— **Кари за пянство в СХС.** Небаром в Югославії видадуть зарядження проти алькоголізму. Уряд СХС не хоче піти так далеко, як Злучені Держави та Скандинавія, все таки накладатимуть високі кари на тих, яких приловлять на пянстві в прилюдних місцях.

— **Чи американські сенатори підкупні?** Торік були поширені очорнення проти американських сенаторів Бори, Норриса і Ла Фоллета, буцімто вони одержували гроші від мексиканського правительства, аби вели мексиканську пропаганду в Злучених Державах. Ті очорнення пустив видавець Вилліям Рендолф Герст. Одначе пізніше, коли він упевнився, що ті обвинувачення — це підроблені фальшиві очорнення, він перепросив неслушно нападених сенаторів і відкликав обвинувачення. Тепер появилися знову нові очорнення сенатора Бори і Норриса, а саме, буцімто вони одержали по 100.000 долярів від уряду Радянського Союзу, аби вели пропаганду за признанням того уряду Америкою. Як перше обвинувачення, так і це дісталось перед комісію сенату, яка теж переконалась, що це звичайний обман і фальшиве обвинувачення в нічому невинних сенаторів. Американська публика не повірить, аби сенатор Бора, котрого називають „совістю Америки", або старий сенатор Норис (має 75 літ), котрий ціле життя був чесним оборонцем кляси бідніших, дались продати чужій державі. Дуже можливо, що гроші мексиканські і більшовицькі були виплачені на пропаґанду. Але ті, що виплачували, без сумніву їх забрали собі, а потім подали імена американських сенаторів, аби оправдати свою крадіж державних грошей. Такі „бизнеси" всякі державні агенти роблять дуже часто.

— **Концерт музики Сходу** відбудеться в першій половині лютого у Львові заходом літ.-мистецької секції Львівського Т-ва „Есперанто". На цьому концерті виступить м. ін. відома концертова співачка п-і Янина Гинилевич.

— **Великою атракцією** для Львова буде Наддніпрянський Хор (з дружини дир. Котка), що складається з 16 людей, який вдалося Дирекції кабарету „Варшава" заангажувати на гостинні виступи. Хор цей, що складається з самих бувш. старшин російської армії, відбув артистичну подорож по цілій Европі та здобув усюди найбільше признання і найліпшу критику. Тож музикальна публика матиме нагоду цю першорядну дружину, що стоїть на високім мистецькім рівні, почути щодня в кабареті „Варшава", почавши від 1. лютого 1929. 1386

— **Австрійський Консулят у Львові** урядує від 11 лютого ц. р. у своїх нових бюрах в домі при вул. Сикстуській 35/II і приймає всіх інтересентів в повседневних днях між 9·30 а 12 год. передпол. Тел. 897. 1354 2-4

— **Знижка цін,** якої ще не було, у всіх філіях **ДЕЛЬ-КА.** Подробиці в нинішнім оголошенню.

З театру.

„Марія Стюарт", трагедія Фр. Шіллера на сцені Великого Міського Театру.

„Марія Стюарт", це драматичний твір, який все є свіжий і все буде давати великий та поважний корм для театральної публики, як також богато нагоди для попису і вияву своїх талантів культурним акторам. „Марія Стюарт" є твором одного з найбільших драматургів світа і входить до того не дуже то великого т. зв. клясичного сценічного репертуару, що ніколи не переживається. Вже ці дві прикмети названої трагедії звільняють нас від того, щоби про неї довше писати чи її аналізувати. Зрештою про всі літературні та ідейні вальори клясичної драматургії вчать по всіх середніх школах і кожний пересічний інтелігент знає добре ту правду, що „Марія Стюарт" — це під кожним оглядом великий твір великого Шіллера.

На сучасних сценах рідко стрічаємось з клясичними творами. Діється це тому, що, як твердять деякі критики, теперішний дух часу не погоджується з клясичним репертуаром, чи може тому, що клясичний репертуар яскраво заперечує своїм змістом і своєю моралю теперішнього рознузданого „духа часу". Головною признакою цього часу є т. зв. американізм, що витискає своє тавро на всім, навіть на духовому житті і що, як ми мали нагоду заобсервувати на американській пєсі „Бродвей", є без сумніву рівнозначний з декаденцією і в ділянці театрального мистецтва.

Хто був на „Бродвей" і кому та „штука" подобалася, нехай загляне тепер на виставу „Марії Стюарт" і нехай потім порівнає враження з обох тих вистав. Кожний напевно переконається, що те, чим заносить від „Бродвей" є брудом, та повірить, що те, чим кормить глядачів клясичний драматичний твір у ролі „Марії Стюарт" є чарівним полихом людського ґенія, який убагорлює глядача своїми духовими цінностями, який засипує його перлинами непроминаючої, вічної вартости, який настроює накінець театральну публику на високий тон аналізи життя з його додатніми та відємними сторінками, з його досягами та невдачами, з його конфліктами між пристрастями і невмолимими законами. Великі твори вчать, виховують, моралізують і гартують, бо розкривають найскладніші тайники духа життя.

До виставки „Марії Стюарт" на сцені львівського Міського Театру вложено богато праці й засобів. Видно було, що до постановки тієї трагедії прикладали велику вагу. Загально вийшла вона доволі вдачно. Найкращу креацію дала п-ні Барвінська в титуловій ролі. Далі добре вивязалися зі своїх відповідальних роль п. Расінська (кор. Єлисавета) і Квятковичева (пістунка М. Стюарт). З мужеських креацій на першому місці стояли як виконавці Квятковскі (як Монтімер) і Стшелецкі (як гр. Лейстер). Інші ролі були обсаджені менше вдатно, хоч у загальне виконання надто помітної дисгармонії не вносили. *В. М.*

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонцевий шлях.

Дописи.

РУДКИ. (Спростування на спростування). Підписані члени громадської ради Купновичі Старих цим стверджують, що допис з Рудок в „Ділі" ч. 8. під заголовком „Український посол проти „Рідної Школи" і „Просвіти" є в цілій основі згідний з правдою, і що посол Микола Роґуцький промовляв дуже різко проти „Рідної Школи" і „Просвіти", щоб їм не уставити до громадського буджету підмоги, що викликало між селянами-радними велике счудування і огірчення. — Купновичі Старі, дня 23. січня 1929 р. — Слідує кільканацять підписів членів Громадської Ради.

ЛУЦЬК. (Зі щоденного життя). Для координації господарсько-кооперативної роботи в Луцьку створено спеціяльний інструкторський орґан, до якого ввійшли: від Ревізійного Союзу коопер. інспектор Л. Кобилянський, Українбанку — О. Ковалевський, „Сільського Господаря" — В. Островський, „Народної Торговлі" — Ів. Мацик, „Маслосоюзу" — Т. Когик" і сільських кооператив — М. Тимошук. Орґан цей істнує, як інструкторський відділ при Українбанкові. Згідно з постановою з дня 26. грудня 1928 р. інстр. відділ улаштовує в Луцьку кооперативно-господарські курси (від 28. січня до 28. лютого), а 4. лютого — кооперативну анкету Луцького повіту. На анкету запрошено по 3 представників від кожної кооперативи: 2 від управи й 1 від надзірної ради. В анкеті візьмуть участь представники всіх зазначених вище інституцій. — Штучно насаджувані при допомозі великих кредитів польські кооперативи, щоб хоч як-небудь істнувати всякими способами й засобами притягають до себе українців. До таких кооператив належить і „Пасічнича кооператива в Луцьку" — реґіонального типу. Ролю українського шильду в ній грає п. Архипенко. Він то й має бути тим маґнітом, що притягав би селян до неї. Другою притягаючою силою мають бути кредити. Між селянами плентаються панки, що обіцяють їм на пасіки по тисячі й більше кредиту — з тих 300 тисяч, які має дати рільний банк. Про „успіхи" цеї кооперативи свідчать збори, що відбулися дня 20. січня, які ствердили багатотисячний дефицит і аж... 30 присутніх членів. Та хіба дефицит перешкодить отриманню нового 300 тисячного кредиту? — Луцьке Чеснохресне Брацтво одержало ще один удар. Брацька парохія, з огляду на її високе історичне й культурне значіння, була парохією „епископальною", себ-то залежною безпосередньо від епископа, а не від декана (благочинного). Цими днями митрополит Діонізій підпорядкував її місцевому деканови Павлюковському, настоятелеві „словянського" собору. А тимчасом новий голова Брацтва п. Сорокин відмовляється прийняти справи Брацтва й сам собою витворюється розгардіяш. Він побільшується тим, що член ради п. Пилипчук, який на підставі своїх „звязків" обіцяв, що воєвода подбає про затвердження статуту, не виявляє в тім напрямі ніякої ініціятиви. Статута як не було, так і нема. Митрополит вже ввів до ради Брацтва двох росіян. А що буде далі? Необхідний масовий виступ і протест проти цеї поступової русифікації Брацтва. — В останніх днях українські кооперативи зустрічають такі труднощі, які досі не мали місця. Можливо, що є це наслідком лементу „Пшеґльонду Волинського" з приводу інтенсивного розвитку українських кооператив, які нібито фінансує Українбанк. Дійсно горе: кооперація розвивається! — Смерть Миколи Миколаєвича дала нагоду росіянам і русотяпам проявити себе. По всіх містах Волині відправлено урочисту панахиду, іноді з відповідним „патріотичним словом". Пропаґанда русофільства велася свобідно. І це робилося тоді, коли в церквах збиралося чимало українців, які не знали, чим їх заскочать.

Луччанин.

ЗНИЖКА ЦІН
якої ще не було
ПІДЧАС ІНВЕНТУРНОЇ ВИПРОДАЖІ

Кільна примірів:

21·90 і 24·90

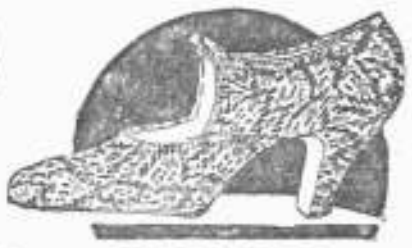

Лякерові пантофельки вел. 35--37 зол. 24·90

Жіночі сніговці попелисті і беж. зол. 18·90

Брокатові зол. 21·90 і 24·90
Сатинові пантофельки зол. 12·90

До набуття у всіх філіях

Эль-На

Чи жіноцтво рівне умово з мущинами?

Щораз живіша участь жіноцтва в суспільному житті й у всіх ділянках творчої праці робить дуже часто актуальною дискусію на тему: чи жіноцтво дорівнює або може дорівнати мущинам умово та духово? Щораз більша скількість учених шукає за матеріялом для розвязки цього нелегкого питання, яке часто залежить від того, з якого боку до нього підійти. Першим причинком до цього є звичайно досліди над фізичною будовою обох полів.

Недавно померла у Вашинґтоні письменниця Гарденер, залишаючи заповіт з проханням, щоб після її смерти зважити її мозок і прирівнати його з мізком якогонебудь талановитого професора університету. Її мозок важив 1150 ґрамів, точно стільки, що й університетського вченого. Та що це за доказ? Вже американець Олівер Вендель Гольмс запримітив, що вигляд людської голови не каже більше про її зміст, ніж вигляд каси про збережені в ній гроші. Тому, що мужеське тіло важить загально більше, як жіноче, мужеський мозок є здебільша важчий, ніж жіночий (1375 і 1245 ґрамів). Досвіди, зроблені над ріжними великими людьми, показали, що тягар мізку не є в пропорції до їхнього таланту. Найтяжчий мозок мав Турґенев (2000 ґрамів), але таку-ж вагу (і більшу) мали також уроджені ідіоти. Важкі мізки мали анатом Ківі, Байрон, Кант, Шілер, а дуже легкі великий американський поет Уот Уітман, Анатоль Франс, Бунсен, Лібіґ.

В американських університетах, де жіноча рівноправність є доконаним фактом, професори перевели ріжні порівняні досліди над умовими прикметами обох полів. Проф. Терман у Каліфорнії ствердив, що на 1000 мущин і жінок мущини мали умову перевагу всього на 2 прц. Проф. Торндайк з університету в Колюмбії впевнює, що з 10 пар мішаних близнят інтеліґенція хлопців і дівчат, так-само вихованих, є така сама. Те саме каже д-р Томпсон з Шікаґо про досліджені ним дорослі пари. Лише оба вчені звертають увагу на те, що жінки мають більше хисту до засвоювання здобутих фактів, а мущини до самостійного думання. Німецький психольоґ Альфред Адлер розяснює це явище тим, що дівчат виховують уже змалку так, що їм не дають змоги виявити своєї самостійности, ще й гальмують розвиток волі у них тим, що вмовляють у них їхню вроджену нижчість.

Психольоґ Лекі з колюмбійського університету глядить на ріжниці мущини та жінки ще з ширшого погляду. Він є тої думки, що сильніша воля мущини, яка пре його до діяльности, є звязана з деякими внутрішніми проявами орґанізму. З другого боку ця воля веде мущину до вияву самостійности також і в злих напрямках. Хоча мужеських ґеніїв є більше, як жіночих, зате більше є також мущин злочинців і божевільних. Обовязок жінки виховувати діти, приневолює її триматись середньої, поміркованої лінії життя. При цьому жінка здійснює в буденщині та зберігає в ній те, що сильніший пол відкриває. Чисто суспільні обставини розвитку жіноцтва є ключем для розяснення, чому психольоґ з колюмбійського

університету найшов на 1000 славних історичних імен усього 31 жінок. Між ними 11 було королевами, 8 красунями, 10 письменницями. Фільософа не вдали досі жінки ні одного.

Історія XX-го століття приносить нові причинки до взаємин двох полів. Майже в усіх країнах, де жінка здобуває на суспільних становищах і в творчій праці рівнорядне місце поруч мущин, можна запримітити велику знижку зросту населення. Погодити ролю матері з ролею суспільного діяча або урядовця — дуже важко, часто неможливо, а найчастіше можливо тільки зі шкодою для нового покоління. Тому в деяких країнах жіноче питання нині ставлять уже не по старому, питаючи, чи жінка зможе заступити мущину, а по новому, питаючи, чи мущина зможе заступити жінку. З хвилиною, коли вчені звільнять жінку від одної преважливої функції, від якої залежить уся доля людського роду: від родження, тоді й проблема духової рівности жінки з мущиною виступить у зовсім іншім світлі. А може навіть зовсім шезне.

З життя наших установ.

Установчі збори Українського Гігієнічного Товариства у Львові.

У звязку з повідомленням орґанізаційного Комітету названого товариства зібралося в дні 27. січня ц. р. в 10 г. ранку у великій салі Української Бесіди при вул. Рутовського біля кількасот осіб з усіх станів львівського і позальвівського українського Громадянства.

Серед ріжноманітної публики заступлений був численно лікарський стан, духовенство, наша інтеліґенція, з сенатором Децикевичем на чолі, та академічна молодь. З молоді були переважно медики і заступники руханкових Товариств. Серед поважного настрою забрав слово відомий загально наш лікар д-р Маріян Паньчишин. В річево опрацьованому рефераті, з питомою собі глибокою арґументацією, виказав він необхідність негайного урохомлення праць Українського Гігієнічного Товариства для рятування загроженого народнього здоровля, як основи нашої народньої сили.

Передовим завданням Т-ва намічує д-р П. боротьбу з туберкульозою, яка стала останніми часами справжнім всенароднім лихом. Страшно і безпошадно нищить вона міське населення, перевищуючи посівом смерти від соток усіх інших разом взятих пошестних недуг. Тепер — що прийшлось з жахом заслухати — по поліченням д-ра П. туберкульоза перекинулась сильно на село, а населення при недостачі звідкинебудь підмоги, гине десятками тисяч. Гроза туберкульози вимагає від нас негайно протиставитися її погубним наслідкам сіма гігієнічними і матеріяльними засобами. Намічені зусилля повинні — на думку референта — припинити це діло нищення нашого народу. Не менше шкідливими стали по воєнній хуртовині дуже поширені венеричні недуги. Вони спровадили у наше село страшне фізичне обезсилення і занепад моралі, як головної підвалини родинного і народнього добра.

Врешті говорить д-р П. про боротьбу з небезпечною, дуже смертною новою пошестю на дишному шляху, „scleroma respiratorium". Поборювання вище названих заразливих недуг та їхніх наслідків — ослаблення нації — вважає д-р Паньчишин найважнішим завданням у програмі праць Українського Гігієнічного Товариства, обсяг діяльности якого передбачений статутом на всіх національно-українських землях під Польщею. Вкінці свого богатого змістом і суто статистичними даними обґрунтованого реферату, звсував д-р П. дотеперішній результат праць У. Г. Т. в його передорґанізаційній добі. Досі видано було Орґаніз. Комітетом 180 примірників поучення про туберкульозу з 75 комплектами відповідних малюнків. Далі виголошено лікарями кількадесять рефератів на ріжні теми з обсягу гігієни. Тут висказує д-р П. прилюдну подяку сенаторові Децикевичові за ввічливу інтервенцію у влади за негайним приняттям статуту У. Г. Т. в первісній його редакції.

По рефераті вивязалася оживлена дискусія над проєктом праць, в якій забирало голос кількох бесідників на гігієнічні теми і про течії фізичного виховання.

Д-р Тит Бурачинський, голова Українського Лікарського Т-ва, подав коротко звіт австрійського Гіґ. Товариства за останній рік, для унаглядненння ходу праць у анальоґічному заграничному Товаристві. На внесення Комісії матки вибрано через аклямацію такий Виділ: Проф. д-ра Маріяна Паньчишина, як голову, директором Семена Маґаляса як заступника голови. Як члени ввійшли до Виділу: д-р Маркіян Дзерович, д-р Софія Парфанович, д-р Павло Цимбалістий, Маріян Стахурський, Василь Куцик. До Ревізійної Комісії: д-р Тит Бурачинський, о. прелат Олексій Пясецький, д-р Олександер Козакевич, д-р Максим Музика. До Мирового Суду: сенатор Волод. Децикевич, д-р Іван Куровець і д-р Остап Макарушка.

Накінець на внесення підписаного, висловлено через аклямацію прилюдну подяку д-ру Маріянові Паньчишинові, як ініціяторові і першому Голові У. Г. Т., за труди біля його орґанізації. Найближче засідання Виділу УГТ. для вироблення програми праці відбулося дня 28. ц. р. вечером у домівці Українського Лікарського Тов. при вул. Руській ч. 3, II. пов. Туди слід зголошуватися в члени і звертатися в усіх справах, які стоять у звязку із статутовими завданнями То-ва. Рівночасно подаємо до прилюдного відома, що установлена членська вкладка до Т-ва виносить 6 зол. річно (+ 3 зол. одноразового вписового) для інтеліґенції і 1 зол. річно (+ 1 зол. одноразового вписового) для селян, робітників та студентів.

Маріян Стахурський.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

„Технічні Вісти", орґан Українського Технічного Товариства у Львові, трьохмісячник, присвячений всім галузям технічного знання. Ч. 4. за жовтень-грудень. Рік IV. Зміст: Інж. Д. Скоропадський: Самоходова та мотоциклева міжнародна вистава в Берліні в листопаді 1928. — Німецька промисловість будови літаків на міжнародній летунській виставі в Берліні 1928 р.; Інж. Ю. Лашкевич: Чи є можливість міжпланеторної комунікації?; Огляд технічної літератури.

„Проти хвиль", місячник політики і громадського життя. Ч. 1. січень 1929. Зміст: В. Стефаник: Дурні баби; Б. Ніжанковський: Серп і молот; В. Петрів: Гори; С. Пазеба: Я тіпусь; А. Грім: З цикли; На лоні природи. Шляхом вічности; А. Животко: 22. I. 1919. М. Максимович: Проблема проводу; Андрій Красовський: На ідеольоґічні теми; Д. Дзвін: Соціяльні основи правої течії у ВКП.; Л.: Проблеми нової культури. Сексуальна реформа; Хроніка; Замітки.

„Торгівля і Промисл", часопис присвячений справам української торговлі і промислу. Видає: Видавництво „Трембіта" в Коломиї. Виходить 15-ого кожного місяця. Рік видання I. Ч. 1. з 15 січня 1929.

„Учительське Слово", орґан „Взаїмної Помочи українського учительства" виходить раз на місяць. Львів, лютий 1929. Рік XVII. Ч. 2.

„Вільне Козацтво", двотижневий літературний і політичний журнал під редакцією І. А. Білого і М. Ф. Фролова. Виходить у російській і в українській мовах. Прага, 25-го січня 1929. Ч. 28. Рік II.

„Сільський Господар", двотижневик присвячений господарським справам. Львів, 15. січня 1929. Ч. 2. Річник XV.

„Вісти з Лугу", письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Львів, січень 1929. Ч. 1. Рік IV.

КНИЖКИ:

I. Cwenzizkyj: **Die Ikonenmalerei der Galizischen Ukraine** D. XV XVI. JhD. Lwow 1928. Sammlungen des Ukrainischen Nationalmuseums in Lwow.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. М. Стадника.

Субота 2-го, г. 3 попол. „Вій", фантастична оперетка на 4 дії по Гоголю.

Субота 2-го, г. 7·30 веч. „Циганське кохання", оперетка на 3 дії Фр. Легара (відновлення).

Неділя 3-го, г. 3 попол. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 відслони Оффенбаха (шестий раз).

Неділя 3-го, г. 7·30 веч. „Ніч під Івана Купала", народній образ зі співами і танцями на 4 дії Старицького.

Великий Міський Театр:

Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Пан Дамян".

Субота 2-го, г. 3·30 попол. „Травіята", гост. виступ Теіко Ківа.

Субота 3-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська пєса.

Неділя 3-го, г. 4 попол. „Ніжки на стіл".

Неділя 3-го, г. 7·30 веч. „Мадам Баттерфляй", прощальний виступ Теіко Ківа.

Кіна.

„Аполльо": „Анна Каренїна".
„Лев": „Арена жаху".
„Оаза": „Шпигуни".
„Палас": „В кайданах".
„Фатаморгана": „Тайна давнього роду".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З Українського Фінансового Т-ва у Львові. Сходини членів У. Ф. Т. відбудуться в суботу 2. ц. м. в год. 6·3 вечером (Зіморовича 20, I. пов.). На сходинах прочитає д-р Миколаєвич реферат на тему: „Які марки збирати?" Гостям раді! — Виділ.

Ліквідаційні Збори „Просвіти" в Дубні. Рада дубенського повіт. т-ва „Просвіта", як ліквідаційний орґан, подає до відома своїх філій і членів, що дня 12-го лютого ц. р. в 12. год. дня в м. Дубні в салі міського ратуша відбудуться ліквідаційні загальні збори названого т-ва з таким денним порядком: 1) Відкриття зборів. 2) Вибір предсідї зборів. 3) Справоздання з переведення ліквідації. 4) Приняття справоздань з маєтку й каси т-ва й філій. 5) Передача майна й готівки т-ва і його філій згідно зі ст. 31 статуту т-ва. 6) Вільні внесення. Проситься філії обовязково делеґувати своїх представників, а місцевих членів прибути на ці збори. — Виділ т-ва.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу бижутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 35—?

ПОЧАТКУЮЧИЙ адвокатський кандидат пошукує посади концепієнта. Ласкаві зголошення з поданням условій на адресу: Мґр. Ворона Іван, Краків, вул. Кармелицька ч. 38/IV. 1249 2—2

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 8—15

ПРИЙМУ здібних продавців (подорожуючих) до машин бюрових на сталу платню і провізію. — Юліян Лонгін Львів вул. Сенкевича ч. 9. 1349 3—3

ТЕХНІЧНОГО помічника до землемірських робіт пошукується. — Зголошення до Адміністрації під „Помічник". 1375 2—2

ДЕРЖАВНИЙ деф. урядник VIII. ранґи, в великім місті на Чехословаччині, не маючи змоги пізнатися з панною українкою а бажає одружитися з гарною, інтелігентною і не бідною панною — Зголошення проситься слати до Адміністрації „Діла" для „Серйозного" 1370 2—2

ГОДИННИКИ тільки першорядних фабрик преціційні продає за готівку і на ґати від десятків л т з найліпшої сторони звісна фірма Іван Дельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 137-4

УЧИТЕЛЯМІ української мови пропонується Методику стилю Заклинського, ціна 3·80 зол. Жадати у книгарнях. 1385 1—3

ІНТЕЛІГЕНТНУ панночку прийму на мешкання з харчом. Інтересанти при касі книгарні Шевченка, Ґнінок 10. 1383

УНЕВАЖНЮЮ згублену військову книжечку видану Р. К. У. Тернопіль в р. 1902. на імя Володимир Біловус 1382 1—1

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінцковського, Львів, Оссолиньских 6. 1384 1—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

(кріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Урядовцям і студентам значна знижка. 1374 Тел. 65 73. 2—6

Спеціяліст недуг чоловіків, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 23—55

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріли, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 25—?

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 25 (11.366). Львів, неділя 3. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 1·20 зл., Данцигу 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 49-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Туга за володарями?

Львів, 2. лютого 1929.

Війна зі своїми наслідками дала Европі нове обличчя — під оглядом територіяльним, соціяльно-економічним, світоглядовим, мистецьким, устроєвим і яким хочете. Війна й велика евразійська революція змінила все до основ і то не лише в країнах, що брали безпосередню участь у війні, але й у нейтральних. Війна й революція, ховаючи в своїх челюстях стару Европу з її надбаннями й цінностями, зродила Европу нову, хитку, хилюючу, змінчиву, з роздвоєною душею (між минулим і сучасним), з новими наростаючими вартостями частинно позитивного, а частинно щонайменше сумнівного характеру.

Надто сміливим було би вже тепер, в стані складної й ріжноманітної ферментації, в ґазетній статті пориватися на спробу перекрою старої й повоєнної Европи, переводити аналізу старого й нового та змагати до синтетичних спроб.

Під устроєво-світоглядовим оглядом йде боротьба між правопорядком XIX. ст. і новими течіями, які з одного боку виявляють незасовану ще практично політично-соціяльну потенцію робітничої кляси до влаштовування цілости життя по лінії своїх інтересів і під своїм проводом (диктатура пролетаріяту) і мілітаристичними відгомонами воєнної влади (фашистівська диктатура). Обі ці відміни „великого бажання" є політично однородні, хоч соціяльно — здавалось би — протилежні. Однак і в тій протилежности можна підмітити деяку схожість між ними. Диктатура пролетаріяту змагає до безклясового, соціяльно рівного громадянства, а фашистівський лад проповідує і старається здійснювати господарчий солідаризм, що по суті на довшу мету теж мусить дійти до безклясовости або до зірвання солідарности.

Обі ці течії, хоч підкреслюють масовість свого руху, не вірять в масу, яку вважають недорозвиненою до сприйняття їхніх вірувань. Вони тільки кермують масою, накидуючи їй свою соціяльно-політичну науку і віру при допомозі примусових засобів свого партійного й державного апарату. Маса у них не є підметом права, тільки його предметом. Обі течії протиставляться парляментаризмові й демократизмові, як колись французька революція протиставилась деспотизмові. Більшовизм і фашизм є своєрідною аристократією, яка ненавидить плютократії, що стала складною, а то й подекуди кермуючою силою демократії. Тому не лише в фашизмі, але навіть у більшовизмі можна помітити більшу схильність (у фашизмі наявну, а в більшовизмі підсвідому) до монархізму, як до демократії. Своєчасні величаві проводи в Москві афганського Аманули є цього наглядним доказом. І зовсім природно, бо фашизм і більшовизм висловлюються в революційних кроках, у глибоких реформах. Царі й королі (недемократичні) скорше можуть стати реформаторами й навіть революціонерами, як парляменти й демократії.

Тому на фоні повоєнної Европи все наглядніше, все чіткіше поруч диктаторських тенденцій зазначується туга за володарями, яка з одного боку є проявом жалю за минулим, традиційним, усвяченим, за старими „добрими часами", а з другого змаганням до чогось нового, інакшого, священно-авторітетного.

Війна й революція перевернули престоли в пятьох державах: Німеччині, Австро-Угорщині, Росії, Туреччині й Греції (не рахуючи португальського перевороту перед війною). І цікаво, що в усіх тих державах та їх сукцесіях відносини далекі є від рівноваги і стабілізації. Розуміється, наївно було б думати, що — якраз знищення цісарських чи королівських престолів є тому причиною. Очевидно, що ні, бо упадок монархічної форми влади має глибші причини, будучи тільки наслідком глибоких потрясень і змін.

Тугу за володарями родить жаль за минулим і бажання кращої будучини. На всякий випадок монархічні рухи є відверненням й осуджениям дійсности й сучасности. Ціла низка фактів доказує нам, що те часом свідоме а частинно підсвідоме навернення до монархізму все більше поширює свою основу, ставши складником збірної психіки. Святкування 70-ліття уродин Вільгельма II. сколихнуло цілою Німеччиною і безсумніву причинилося до поширення монархічних настроїв. Перед палатою хворого короля Юрія V. в Льондоні щоденно вистоюють маси горожан, поквапно ловлячи всякі вістки про стан його здоровля. Побита й обкроєна Мадярщина зводить завзяті бої з б. коаліцією за свого, покищо невідомого короля. У Франції, яка в Европі має найстаршу республикансько-демократичну традицію, все більше змагається роялістичний рух. В сукцесійних державах появляються не лише монархістичні тенденції, але й являються „королівські" маняки, а на території б. Росії самозванці-шарлятани. Скаля свідомого й несвідомого, тенденційного, щирого й маняцького в монархістичному руху є дуже ріжноманітна, складна і широка.

З другого боку бачимо, що держави, в яких зрушено традиційну форму влади, не можуть прийти до рівноваги; їх переслідують постійні й систематичні заколоти й перевороти (Португалія, Греція). В інших державах (б. Росія, Туреччина) монархічний принцип заступлено спорідненим: одноособово-диктаторським (в б. Росії Ленін, тепер Сталін, а в Туреччині Кемаль).

І ще одно завваження: В Югославії відбувся недавно королівсько-диктаторський переворот. І на диво не викликав він у цій країні розбіжностей і пристрастей такого спротиву, якого можна було б сподіватися. Фашистівську диктатуру в Болгарії, Італії, Литві підмулюють і підривають заговори, а в Югославії спокійно, щонайменше досі, хоч королівська диктатура посягнула на основні права громадян. Видно, що збірна психіка інакше ставиться до диктатури коронованих і некоронованих.

Все це унаглядняє нам, що в повоєнній Европі відбуваються глибокі переміни світоглядово-психічного характеру, які змагають до реституції знищеного війною й революцією авторітету — не збірного (народу), але одинично-особового. Туга за володарями є теж виявом того змагання.

НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В ХАЛУШІ ВУЛ. СІЧЕВЬКА Ч. 16. :: В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІНЬСЬКОГО Ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 шт. готових дзвонів у вазі від 10—600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ. — СПЛАТА РАТАМИ.

При важніших запитаннях прохається письма до нас слати рекомендовано.

Самоврядне законодавство.

Що це таке „малі самоврядні закони"?

Адміністраційна комісія сойму в останніх днях занялася самоврядним законодавством, головно з огляду на здевастовану самоврядну ділянку в Галичині.

В дискусії над зголошеним внесенням у справі самоврядування польських демократичних клюбів в імени уряду забрав голос керманич виділу самоврядної адміністрації Подвінський, який відчитав відому заяву мін. Складковського, зложену в бюджетовій комісії. Зміст тієї заяви висловлює становище уряду, який обстоює тзв. малі самоврядні закони. Уряд має ще й інші справи на черзі зі самоврядної ділянки, як зміна закону в б. Конгресівці про громадські зібрання, управильнення громадського самоврядування на Спиші й Орані, справу відрубности лірських обшарів у б. пруській займанщині і т. і., однак не хоче тих справ звязувати зі самоврядним питанням у Галичині.

Представники польських клюбів приняли до відома заяву уряду з надії, що можна буде найти спільну платформу для скорого полагодження настирливого питання в Галичині.

Референтом самоврядного законодавства є пос. Путек („Визв."). Являється питання, що обіймають собою „малі самоврядні закони". Референт Путек подав пресі щодо них такі пояснення:

Метою „малих самовр. законів" є негайна направа самоврядних болячок там, де вони унеможливлюють або перепиняють правильне функціонування самоврядування. І так: в Галичині не істнує повітове самоврядування, бо у всіх 74 повітах повітові ради розвязано, а урядування обняли старости, як прав. комісари. Тієї справи торкається перший малий самоврядний закон, що обіймає виборчі приписи до повітових рад. Відомости, немов би *внескодавці пропонували 5-типрикметникове виборче право до повітових рад, не відповідають дійсности. Вибори до повітових рад мають бути переведені за посередництвом сільських і міських громадських рад.*

Другий проєкт малих самоврядних законів торкається зміни громадських статутів міста Львова й Кракова, а саме в тому напрямку, що *президент держави був би уповажнений видати нову виборчу ординацію, оперту на 5-типрикметниковому виборчому праві.*

Третій малий самоврядний закон торкається справи виборчого права до решти міських і сільських громадських рад у Галичині, а яка малаб бути полагоджена шляхом перешіплення *міського виборчого права з Конгресівки й обовязуючого в б. пруській займанщині виборчого права до сільських громадських рад.*

Вкінці четвертий малий самовр. закон проєктує розтягнення правної сили обовязуючого громадського закону в Галичині на терен Спиша й Орави.

Як бачимо, то польська демократія для міст з польсько-жидівською більшістю підготовляє демократичне виборче право, для сіл (з огляду на українські маси в Сх. Галичині) куріяльно-цензову виборчу ординацію, а для повітових рад (з тих самих мотивів) посередню (через громадські сільські і міські ради).

На парляментарній арені.

Загальна дискусія над бюджетом у варшавському соймі на пленарному засіданні дня 31. січня 1929 р.

Бюджетова дискусія трівала в соймі в четвер цілий день. Першим промовляв німецький посол *Шніцер*, заявляючи, що цілість урядової політики не задовольняє Німецького Клюбу, який не має довіря до теперішньої системи правління і з тої причини буде голосувати проти бюджету. Він кладе в своїй промові особливу вагу на податкове перетяження людности.

З черги промовляв пос. *Хондзиньскі* (НПР). Він змальовує невідрадне положення робітництва і долю урядників. Каже, що долю урядників можна поправити без накручування шруби податкової та нарікає на те, що адміністрація вмішується в політику та розбиває політичні партії. Накінець стверджує з боку уряду помітну систему окружування сойму, щоби в догідній хвилі припустити на нього ґенеральний штурм.

Пос. *Домбскі* (Стронництво Хлопске) виголосив опозиційну промову і зазначив, що його клюб не буде голосувати за бюджетом. Причиною такого становища цього клюбу є, як каже Домбскі, зла воля уряду в справі кредитів для дрібного сільництва, непередложення податкових кредитів

і надмірна висота теперішнього бюджету. Домбскі каже, що в державі росте хвиля незадоволення, відносини з меншостями ще ніколи не були такими напруженими. Ревізію конституції вважає теорією. Досі ті, що її бажають не зголосили ніяких проєктів. Справа статуту є камінем незгоди в уряді. З клюбу ББ даються чути накликування до державного перевороту. Якщо хто думає, що переворот пройшов би гладко, то грубо помиляється.

Пос. *Ратай* (Піяст) займається справою ослаблення відповідальности сойму, яке впливає і на суспільність у тому напрямі, що вона починає почувати себе невідповідальною за державу і стає рівнодушною для державних справ. У суспільність вмовляється, що держава повстала завдяки одиниці та що її утримує одиниця. Одних, що не хотіли в те повірити стероризовано, інших убезладнено безнастанним повторюванням їм того погляду. Ті, що це роблять, не здають собі справи з того, що буде, коли не стане тієї одиниці провідника, коли держава стане в обличчу завдань, що вимагатимуть зусилля цілого народу. Маємо фактично диктатуру, але наш устрій противиться диктатурі. Витворюється парадокс. Була спроба розвязати цей парадокс через вибори. І якщо березневі вибори булиб дали урядові більшість, то ми малиб нині диктатуру при демократично-парляментарнім устрою. Одначе так не сталося. Є такі, що хочуть розвязати парадокс через закликування до державного перевороту але навіть державний переворот і обняття повної диктатури в свої руки був би початком якоїсь страшної війни, яка велась би на вулиці. Пос. Ратай не уявляє собі повороту до так званого „соймовладства". Він каже: є один вихід: привернення того, на чім стоять новочасні держави, а саме рівноваги між законодатною владою і виконавчою. Положення Польщі не позволяє на розвязування проблем при допомозі взаїмного ломання костей. Розвязання великих політичних і господарських завдань може наступити тільки при співпраці всіх покликаних до того чинників. Доки уряд не вступить на цей шлях, доти не може бути мови про спокійне і основне розвязання тих завдань. Клюб промовця займає супроти бюджету річеве становище, але коли б уряд не зложив предложень про додаткові кредити, звязані з переступленням бюджету, то пястівці булиб примушені зайняти супроти бюджету неґативне становище.

З черги приходить до слова посол *Паліїв*. Зміст його промови переданий нам вчора телефонічно з Варшави підпав у вчорашньому „Ділі" конфіскаті. З уваги на те покористуємося нині тим змістом промови пос. Паліїва, який опублікувала львівська „Хвіля" а дня 2-го лютого (ч. 3543) на 3 і 4 сторінці і який не підпав конфіскаті, а „Хвіля" тим самим не підпала зайняттю. Всі вище наведені зміст промов подаємо теж за „Хвілею".

Отже в „Хвілі" стоїть дослівно:

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ПОЛЕКАЄ:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

„*Пос. Паліїв* (Укр. Клюб) вважає, що теперішний уряд у відношенні до меншостей був гіршим від ендецького правління. Прийшли до влади Васілевські, Скшинські неоромантики. Казали нам про свою любов до українців. Воскресло гасло „за нашу і вашу волю", доказували, що іменем Пілсудського получать Україну з Польщею. Але це не був 1863 рік, коли Польща, що боролася за свою волю, мала приятелів серед українського народу. Є вона нині для українців тим, чим була перед тим для Польщі Росія, Австрія і Німеччина. Відгомоном тих часів давних симпатій була промова посолки Яворської в тому соймі. Одначе ця посолка вже на другий день змінила свої погляди. Настали часи ендецької санації і про ті часи наші і ваші наслідники, як представники двох незалежних держав будуть колись зі стилом зі собою говорити. Ви повернули до теорії, що українці і білорусини то тільки племена. Тернопільський віцевоєвода сказав прилюдно: „України не було і не буде. Вибийте собі те з голови". Опісля промовець полемізує з арґументами, які в листопаді наводили у соймі посли Левенгерц (ББ) і Ст. Строньскі (ББ). Історичних арґументів, заперечуючих право українців до незалежности напевно не поділялоб Академія Наук у Кракові. Ми мали свою державу, стратили її тільки у боротьбі з Польщею. Чи в добі самоозначення народів мав би бути нещасливий виїмок? Є неможливою річю, щоби українці зрезиґнували з 6 і пів міліона українського населення, що живе у Польщі. Українці не є ворогами польської держави, як це говориться, але якщо Польща хоче істнувати в будуччині, мусить мати підтримку українського народу і може істнувати тільки на основі самоозначення народів. Ми не є ворогами польської держави, але тієї історичної похибки, якою є Польща у своїх нинішніх границях". (Віцемарш. Возніцкі: Прошу пана посла, щоби памятав про прирічення, що буде боронити польської держави як цілости).

„Опісля розправився пос. Паліїв з арґументами мін. Складковського і Незабітовського. Говориться, що український рух є видумкою Відня і Берліна, що український рух створений за чужі гроші. Самі в те не вірите і ми вже давно з того виросли, щоби брати собі до серця того роду інсинуацію. Мін. Залєскі в заграничнім інтерві говорив про толеранцію Польщі для українців. Такої толеранції нема з уваги на замикання українських шкіл і т. д. Не змилять нас ліберальні заяви лівиці, бож сама лівиця є матірю шкільного закону Стан. Грабського і кольонізаційного закону. Цілий польський нарід думає, що Польща може бути національною державою, маючи однак в і пів міліонів українців. Нема такої сили, яка змогла би агнобити нарід, що має незломну волю до власного життя. Над бюджетом не буду розводитися. Є це заряддя в руках уряду для знищення нас. Будемо голосувати проти бюджету".

Ось і зміст промови пос. Паліїва, поданий дослівно за „Хвілею", що не підпала конфіскаті.

З черги промовляв пос. *Біттнер* (ХД). Він ствердив, що положення суспільности не витримує бюджету в наміченій висоті. По нім говорив пос. *Щиперський* з революційної фракції ППС. В часі тієї промови прийшло до авантур між названою фракцією і ППС.

Пос. *Грімбовм* (Жид. Клюб) заповідає, що буде голосувати проти бюджету.

З черги говорили ще пос. *Волинець* (Білор. Клюб), пос. *Вальницький* (Сель-Роб Єдн.), пос. *Стефанів* (Укр. Соц. Рад. Клюб) і пос. *Єрешко* (Білор. Клюб). Всі вони заповіли, що будуть голосувати проти бюджету.

По широкому світі.

„Тел. Унион" повідомляє, що Троцький виїхав із Москви. Дістав візу до Туреччини на 6 місяців. З Туреччини Троцький поїде до Німеччини.

В Еспанії заведено гостру цензуру. Після ліквідації бунту зревольтованого полку арештовано всіх офіцерів того полку. Причиною того бунту мало бути невдоволення військових проголошеними авансами в маринарці й артилерії. Є чутки, що ще кілька полків погрожують бунтом.

Чемберлін сказав у палаті громад, що анґл. уряд не хоче мішатися в афґанські внутрішні справи, бажає лише, щоби в цій державі був невтральний уряд. Такому урядові Анґлія готова помагати при будові сильної держави.

Дня 30. січня згорів Коринт. Пожежа зачалася від складів дерева, що було призначене на відбудову Коринту, знищеного минулорічним землетрусом. Шкоди величезні.

В Берліні згорів товаровий дім Герм. Тіца при Шосовій вул. Наслідком великої горячи огнева сторожа не могла підійти до горючого дому, а ковані залізом драбини виги

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

1)

З великої доби.

Вступні кроки України до Берестейського мира.

В попередній статті „Українська Центральна Рада і справа мира" ми розповіли про те, як московські і жидівські фракції Центральної Ради хотіли звязати український уряд — Генеральний Секретаріят, щоби взагалі не допустити його до ведення мирових переговорів з державами почвірного союзу самостійно і від імени української держави. Та цього їм не вдалося осягнути.

Незабаром після тих дебат в Малій Раді, про які ми вже писали, Генеральний Секретаріят на своєму засіданні обговорював справу мира і в звязку з цим зробив дуже важну постанову, а саме рішив проголосити два дотеперішні (після російського поділу) фронти — румунський і так званий „південно-західний" за один суцільний український фронт. У своїй відозві в цій справі Генеральний Секретаріят між іншим писав: „Переговори в справі перемиря, які почнуться, вимагають обєднання і координування цеї справи на цілім українськім фронті та його суцільности для збереження умов перемиря обома воюючими сторонами". Крім цього Генеральний Секретаріят в цій самій відозві проголосив перемиря на новоутвореному українському фронті іменем Української Народньої Республики.

Більшовицький уряд на початку грудня висилав до Берестя Литовського своїх представників — Каменева, Карахана і Йоффе, щоб обговорити справу перемиря і заключити його формально. Це змусило також Центральну Раду висилати до Берестя трьох своїх делеґатів для контролі більшовицьких переговорів. До цеї першої української мирової делеґації ввійшли М. Любинський, М. Левитський і Ю. Гасенко. Незабаром, бо вже 8. грудня М. Левитський та Гасенко, лишивши М. Любинського у Берестю, вернули до Києва, щоби дати особисте справоздання Центральній Раді і отримать від свого уряду дальші вказівки.

Першим зробив справоздання М. Левитський. Він сказав: „З початку ми приїхали до Двинська, де на нас мали чекати народні комісарі, щоби разом з ними поїхати до Берестя. Та комісари на нас не ждали, а поїхали самі. Я злучився по безпосередньому дротові з Каменевим, який уже був у Берестю. Каменев сказав мені: „Перемиря вже заключено, але ще не підписано. Я вважаю, що вам нема чого їхати". Ми докладно обміркували цю справу і таки рішили їхати до Берестя. Приїхали ми туди в суботу 3. грудня днем; нас зустріли генерал Гофман та принц Леопольд Баварський. З ними ми пішли на обід до салі офіцерського зібрання. Після обіду ми побачилися з представниками Ради Народніх Комісарів — Каменевим, Караханом та Йоффе. Ми мали з ними коротку розмову. Каменев спитався: „Як ви відноситеся до нас?" — **„Ми вас не визнаємо за всеросійське правительство, а за правительство тільки Великоросії"** — відповіли ми йому. — **„Перше ви нас скиньте, а потім будете так казати"** — заявив Каменев.

Коли ми перейшли до умов перемиря, московська делеґація зазначила нам, що вона передбачала наш інтерес до пунктів про пересування війська і цей пункт так зредаґований, що він не припиняє можливости повної українізації військових відділів.

Німці взагалі цікавилися українською армією, її формою, порядками, становищем і взагалі дисципліною. Я дипльоматично ухилявся від відповіди. Німці бажають мира, але якого, про це ще не було розмови, бажають також, щоби на конференції були наші представники. (На галеріях Центральної Ради голосні оплески публики).

Другий делеґат, Ю. Гасенко потверджує все те, що говорив М. Левитський і від себе каже: „Ніяких офіціяльних засідань і підписувань перемиря не було, а були тільки приватні розмови. З німців були принц Леопольд Баварський і генерал Гофман. З турків — Закі Паша, а з австрійців посол барон Мірбах. Найбільше німці цікавилися українською армією, порядками в ній та родом зброї. Але ми не мали уповажнень на те, щоб відповідати їм на ці питання. Наводжу приклад розмови з генералом Гофманом.

Генерал питає: „Яка ваша кавалерія? Яка зброя? Який ваш козир?"

— „Наш козир — наша щира любов до рідного краю і народу. По роду зброї, всі ми однакові", —відповів я.

Гофман питає: „Чи українська армія дисциплінована?"

Я відповів, що дисциплінована.

— „А чи може вона виступити активно?"

— „Наскільки вона дисциплінована, настільки активна" — відповів я.

Мадяри цікавилися, чи Бесарабія, чи частина Буковини мають по умові з союзниками відійти до Румунії. Турки цікавилися питанням про Дарданелі та Константинополь.

Я відповів їм, що на папері ще нічого нема.

Такі інформації подали на засіданні Центральної Ради 8./21. грудня 1917 р. два члени першої української мирової делеґації до Берестя. З цих інформацій виходить насамперед, що більшовицька делеґація зовсім не уважала для себе за обовязуюче або потрібне чекати, як це було умовлено, на своїх українських товаришів, а сама поїхала до Берестя і перша розпочала переговори в справі перемиря і миру та заключила це перемиря в імени цілої бувшої Росії. Тут дуже цікавою є сутичка між українським делеґатом, М. Левитським, та делеґатом більшовицьким, Каменевим.

(Продовження буде.)

налися. Гашення дому утруднював комуністичний похід з червоним прапором; учасники походу ставили опір поліції, що не хотіла перепустити їх попри пожежу. 12 відділів огн. сторожі гасили пожежу цілу н. ч. Втрат є на 3 міл. марок. Причиною пожежі був т. зв. „курцшлюс" в електричних проводах.

Підчас недавнього землетрусу в Кучана (Венезуеля) було 80 осіб убитих і 2000 ранених.

З життя наших установ.

Загальні Збори Українського Лікарського Товариства.

Вони відбулися дня 26. січня ц. р. при участи около 30 членів (самих львівських). Голова д-р Бурачинський відкрив збори згадкою про двох померших у тім році членів бл. п. д-ра В. Смолина і д-ра О. Грабовського, а опісля здав звіт з діяльности виділу за минулий рік. Членів мало товариство 136, в тім 2 лікарів ветеринарії, отже все таки ще 25 відс. лікарів українців не почувається до обовязку бути членом свойого одинокого станового товариства.

Виділ дбав головно про наукову працю. Літом 1928 р. мала вийти пропамятна книга II. зїзду лікарів і природників, в якій мали бути надруковані всі реферати на зїзді, однак з причин від виділу незалежних книга не вийшла, а появилось тільки одно подвійне число Лікарського Вістника. Раз на місяць відбувалися наукові засідання з відчитами та демонстраціями цікавіших випадків, раз на тиждень були сходини з рефератами з біжучої медичної літератури та дискусіями. Члени товариства розвивали так як і давніше значну діяльність у напрямі популяризації гігієни і лікарських наук чи то дорогою відчитів по читальнях і товариствах чи то при допомозі статтей по часописах.

На запрошення Кружка УПТ ім. Г. Барвінок влаштувало товариство у червні м. р. 4-тижневий курс з гигієни і наглої помочи для членів Кружка. В останніх місяцях вийшла з кругів товариства ініціятива до заснования гігієнічного товариства, яке вже і почало свою діяльність під найкращими авспіціями. Дальше старався виділ спрямувати лікарів до осідку у таких околицях і повітах, які цего найбільше потребують і уділював у тім напрямі молодим лікарям усяких інформацій. У минулому році повелося виділові утворити трівкий завязок запомогового фонду, що має у майбутньому служити на підмоги молодим лікарям і вдовам по лікарях. За тим особливу увагу присвятив виділ справі розбудови Черча; за ініціятивою товариства вибрано комітет, зложений з представників фінансових установ, який під проводом д-ра К. Лезицького поробив вже всі підготовчі кроки для заложення окремого уділового товариства, що займеться розбудовою Черча в европейське купелеве заведення. Вкінці подав голова до відома членів, що при недавних виборах до Ради Лікарської Палати на 48 членів увійшов лише один українець, д-р М. Вахнянин; в окрузі львівської Палати має осідок звиж 1600 лікарів, з яких що найменше 10 відс. становлять українці, а тому належалосьби їм бодай 4 місця у Раді Палати. У минулій каденції засідало там 2 українців, тепер буде лише 1.

По уділенні абсолюторії вибрано виділ майже у такому складі, як минулого року. Виділ уконституувався як слідує: голова д-р Т. Бурачинський, заступник голови д-р О. Подолинський, секретар д-р Л. Максимонько, скарбник д-р В. Кашубинський, господар д-р Рудницька-Криштальська, бібліотекар д-р Кордюк. Заступники виділових: д-р Цимбалістий і д-р Залеський. Членами ревізійної комісії стали д-р І. Куровець і д-р М. Вахнянин.

На правничі теми.

До реформи судів присяглих.

З днем 1. липня ц. р. входить в життя новий закон про поступовання в карних справах: він зміняє також дотеперішні постанови про суди присяглих. Так ця обставина, як не менше також численні голоси, що в останніх часах відноситься за домаганням реформи судів присяглих і вкінці останній внесок українського посольського клюбу в справі кваліфікації на уряд присяглого, все те наводить на думку, що цікавим булоб познайомитися з проєктами законів інших держав у тім напрямі. Чи не найінтереснішим буде те, як думає зреформувати старі законні приписи уряд чехословацької республики, а не тому, що відносини в тій державі в богато речім є подібні до наших.

Цих кілька уваг подаю на основі статті проф. Mayr-Hartinga, поміщеної в останнім числі журналу: „Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform"

Чехословацький уряд вніс у 1926 р. до чеського сойму законопроєкт на зміну приписів про суди присяглих, що прямує головно до поправлення способу вибору присяглих. Згідно з дотеперішнім законом укладання т. зв. „первісних ліст" осіб, що можуть у слідуючім році виконувати уряд присяглого, належить до громад, котрі готові ліст пересилають до повітової адміністраційної влади, а ця їх провірює, робить свої уваги і пересилає Окружному Судови для уложення т. зв. „річних ліст".

При такім стані річей головна чинність при укладанні первісних ліст є вложена на громадські уряди, а повітова адміністраційна влада має тільки право провірювати ті ліст, до чого звичайно брак у неї відповідної знайомости людей, бо повітові адміністраційні округи є завеликі. Надто практика виказує, що громадські уряди не є відповідною установою до виконування цих чинностей, бо при укладанні ліст дуже часто кермуються особистими і політичними зглядами. Цьому старається заралити законопроєкт в той спосіб, що творить при повітових судах спеціяльні комісії, які мають завдання провірювати первісні ліст присяглих, уложені по громадах і на ці судові комісії перекидає вагу всеї праці. Добру прикмету цеї постанови хоче законопроєкт бачити в тім, що з одної сторони усуває вона всі ті впливи, які заважують нераз при творенні ліст по громадах, а з другої сторони в тім, що комісія при повітовім суді, котрого округ є далеко менший, чим округ повітової адміністраційної влади, ліпше буде знати людей.

Законопроєкт старається також узглядняти ріжноманітність мови населення в ріжних околицях держави. Засада устности і безпосередности розправи вимагає, аби всі присяглі по можности добре знали мову обвинуваченого, свідків і знатоків. В тім напрямі у практиці витворювалися великі трудноші. Аби їх по можности поконати законопроєкт постановляє, що при укладанні річних ліст належить передовсім узглядняти такі особи, що крім державної мови опановують також мову тих національних меншостей, що є в данім судовім окрузі. Кваліфікації присяглих щодо мови зазначується також у т. зв. службових лістах, а то для улекшення права усунення присяглого по причині незнання мови, а тим самим по причині браку кваліфікації на присяглого.

Зосібна дуже важним під тим оглядом є укладання окремих ліст присяглих для національних меншостей. При трибуналах І. інстанції, в окрузі яких є бодай один повітовий суд з найменше двацять відсотковою меншістю (українців, поляків, німців, малярів) укладається передовсім одну річну листу з таких осіб, що опановують державну мову (при тім однак спеціяльно узглядняються ті особи, що опановують також мову меншости), а крім цего другу річну листу з осіб, що опановують мову меншостей, але тут знова зі спеціяльним узглядненням осіб, що опановують державну мову; зовсім природно, що цих останніх можна також умістити на першій лісті. З обох ліст вильосовується на кожну каленцію судів присяглих по одній службовій лісті. Коли мова про меншостеву справу, то є про справу, що місцевість рішаюча про її приналежність лежить в окрузі повітового суду, заселеного щонайменше у 20 відсотках меншостями, тоді на внесення обвинуваченого вильосовується лаву присяглих зі службової ліст для меншостей.

Щодо поступовання перед судом присяглих то уряд проєктує такі зміни:

Досі провідник трибуналу виголошував своє „резюме" по виводах сторін, безпосередньо перед тим, як присяглі відходили на свої наради над вердиктом. Проєкт переносить поучення провідника на початок розправи. По відчитанні акту обвинувачення має провідник представити всі подібні обставини, на котрих побудоване обвинувачення і оборона та подати доказові засоби обох сторін. Рівночасно має уділити присяглим правного поучення про законні признаки злочину і про значіння правних понять. Це має на меті, щоби вже від початку розправи звернути увагу присяглих на те, що є дійсно спірне і що є рішаючим під правним оглядом, щоби присяглі вже від початку могли добре слідити за ходом розправи і зараз від самого початку могли звернути всю свою увагу на ті рішаючі обставини. Правне поучення можна пізніше доповнити або й повторити.

Зате усуває законопроєкт дотеперішнє резюме провідника трибуналу, то є зіставлення при кінці розправи найважнійших її вислідів з причин, що навіть при найліпшій волі провідника бути безсторонним, завсіди є деяка небезпека, що він вплине на присяглих зі школою для засади безпосередности розправи. Однак щоби заступники сторін не могли присяглих впровадити в блуд, або на них своїми виводами не впливали, має провідник право при кінці розправи спростувати невідповідні твердження обох сторін.

Провідник трибуналу узається з присяглими на нараду над вердиктом, — але не має бути присутним при їх голосуванні. І навпаки, двох присяглих, вибраних через лаву присяглих, буде брати участь в нарадах трибуналу над виміром кари. Ця постанова узасаднена тим, що через дотеперішнє вилучення присяглих від нарад над карою, нераз присяглі мимо доказаної вини радніше обвинуваченого звільнювали, бо боялися, що у випадку засуду чекає його дуже висока кара.

Вкінці передбачує законопроєкт ухилення вердикту присяглих не тільки на випадок засуду, але й на випадок звільнення.

Хоч цих кілька уваг належалоб радше помістити у фаховім, правничім журналі, то всеж уважаю за відповідне подати їх до відома через поважний щоденник з огляду на це велике значіння, яке має для загалу інституція присяглих, а дальше також для ужитку наших представників, політиків і т. п.

Д-р Ст. Шухевич

Зубний лікар і стоматольог
д-р Андрій Кокодинський
КОЛОМИЯ, вул. Крашевського 4.
Оранує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й каучуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах. 1177 3 6

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ПЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В пятницю, 1. лютого ц. р. почалася розправа рано в год. 9.30. На салі знову лише кількох людей. Нині переслухувано вже свідків.

Зізнання свідків.

На салю входить перший молодий мущина, вихованок бурси Ґрунвальдської, ЮЛІЙ БАХТА, рим.-кат., столярський челядник і починає під присягою (заприсяжений на попередній розправі) зізнавати так:

Критичний день.

В дні 19. жовтня 1926 р. свідок вертав вечером зі своїм товаришем Л. Соболтинським зі склепу до бурси при вул. Тарновського. Перед ними ішов куратор Собінський з жінкою також до бурси у віддалі 10—15 кроків. Перед польським Академічним Домом побачив якогось пана і паню, як вони перешептувалися. Міжтим з бічної вул. Коротівської вийшло двох мущин, один нижчий, другий вищий, один в яснім плащі, другий в темнім (плащі без драґонів), один у капелюсі, другий в кашкеті та пішли за куратором у віддаленні 2—3 кроків. Свідок з товаришем розмовляли між собою та не звертали особливої уваги на обох мущин. Нагло почули один стріл, оглянулися поза себе, бо думали, що це поза ними стріляють, але почули лемент пані Собінської та крик „рятунку". Побігли туди і побачили, як ті молоді мущини вже втікали на Яцка гору. Соболтинський лишився на місці коло куратора, а свідок побіг по директора бурси. На питання преде. чи не міг би пізнати убийників, відповідає — так і вказує на Вербицького й Атаманчука, яких пізнає лише по зрості; ані по убранні, ані по їх зовнішн. вигляді та чертах лиця не міг би пізнати.

На питання обор. д-ра Шухевича, котрий з убийників був у яснім плащі, а котрий в темнім, не може сказати. Таксамо не може відповісти на питання обор. д-ра Старосольського, котрий з них був у кашкеті, а котрий у капелюсі та чи були стрункі чи грубі.

З черги на питання обор. д-ра Старосольського, якого зросту були убийники, відповідає, що середнього.

Тоді обор. д-р Шухевич просить запротоколювати те, що плащі були широкі без драґонів, оба убийники були середнього росту і що на вулиці не було зовсім темно. Протоколянт записує.

Опісля оба обвинувачені ставили ще питання свідкові, на які свідок не знав що відповісти.

Обв. Атаманчук: Ви зараз третього дня по убийстві зізнавали перед поліцією, що вищий з убийників мав академічну шапку

Свід. Бахта: Не пригадую собі

Другий свідок Л. СОБОЛТИНСЬКИЙ, римокат., столярський челядник, заприсяжений як попередній, зізнає так:

Вертав зі своїм товаришем Бахтою до бурси. Біля Акад. Дому бачив лише одного мущину. Перед ними йшов куратор з жінкою. Убийники вийшли мабуть з бічної вулички та поступали повільним кроком за кур. Собінським. Оба мали темні плащі. Дальше один мав академічну шапку, другий капелюх. Зізнає, що на вулиці переходило богато людей, а не лише вони. На ставлені йому питання не давав ясної відповіди. Тоді один

судля присяглий звертається до свідка і каже: Чому свідкові все лише „здається" та чому свідок не хоче вказати на обвинувачених, що це вони...

Свід. Соболтинський: Не пригадую собі.

Прис. судля: Прошу нам оповісти дещо веселого зі свойого життя, але шоб воно вам знова тільки „не здавалося"...

На салі сміх, а предсідник перериває прис. судді.

Третий свідок СЕВЕРИН БОРТЯТИНСЬКИЙ, 40 літ, рим.-кат., жонатий, незаприсяжений, зізнає:

Критичного дня, ц. є. 19. X. 1926 р., вечером приступив до нього на пл. Марійській молодий чоловік і просив завести його на вул. Королівську. По дорозі перед останньою бічною вуличкою сказав число дому, але свідок нині не пригадує собі того числа. Опісля заплатив за їзду і попросив заждати з автом 2—3 мінути, а сам увійшов до каменниці. По 2—3 мінутах вийшов і вернув його автом назад на пл. Марійську. Тут запитався, де є вул. Білінських і відійшов.

За пів години прийшов до нього д-р Товарницький і попросив завести себе на вул. Королівську. Свідок здивувався, що знову другий гість їде на ту саму вулицю. Тоді довідався від д-ра Товарницького, що там убито його шваґра, куратора Собінського. Більше нічого не знає.

Зізнання свідка Гасмана.

Св. Марян Гасман, рим.-кат., жонатий, заприсяжений (на попередні йрозправі) зізнає:

На питання предс., чи возив двох молодих людей критичного дня на вул. Тарнавських, відповідає, що возив того самого дня, коли возив д-ра Вл. Цепельовського. Одначе не знає, чи це було 19. жовтня 1926 р. По дорозі питався, під котре число завести їх, але вони казали везти себе дальше, а числа не подавали. Тому свідок заїхав на вул. Тарнавських вгору і став коло бічної вулички. Оба молоді гості вийшли з авта. Один з них нижчий, у темнім плащі і фільцовім капелюсі перейшов на праву сторону на хідник, а другий вищий платив йому. Вищий був у темнім плащі, академічній шапці та мав бачки (фаворита) на лиці. Черт лиця не пригадує собі. На другий день довідався з ґазети, мабуть з „Поранної", що убито кур. Собінського.

Цікаво, що „Ґазета Поранна" щойно з 24. X. 1926 писала про те, що убийники послугувалися автом, а другого дня цього ще не писала. Дальше св. Гасман каже, що обв. Вербицького пізнав по зрості та вигляді на поліції при конфронтації. Знова заперечує, щоб 20. I. 1927 його конфронтовано з обв. Атаманчуком, хоч дійсно сидів у бюрі надком. Мітленера з обв. Атаманчуком.

Предс. Маєр: Чи ви довідалися з „Ґазети Поранної" на другий день чи аж з 24. жовтня 1926 р. про те, що убийники їздили автом?

Свід. Гасман: Не пригадую собі.

Дальше свідок заперечує, щоб він колинебудь сидів у бюрі надком. Мітленера з обв. Атаманчуком.

Обор. д-р Шухевич: Ви казали, що нижчий пішов на праву сторону, а вул. Королівська є по лівій стороні. Чи так?

Св. Гасман: Так.

Обор. д-р Шух.: Як вищий пан заплатив, чи пішли разом правою стороною в гору вулицею?

Свід. Гасман: Так, пішли разом.

Обор. д-р Шухевич: Чи там у горі є міські заклади, напр. якісь цегольні?

Свід. Гасман: Так, є.

Обор. д-р Шух.: Чи ви станули автом дальше поперечної вулиці?

Св. Гасман: Так, я минув поперечну вуличку і станув дальше.

Обор. д-р Шух.: Чи ви говорили зараз із властителем авта Кудевичем, як возили молодих людей на вул. Тарновського?

Св. Гасман: Я говорив перед 30. або 31. жовт. 1926 р. з властителем і щойно тоді покликано мене на поліцію.

Обор. д-р Шух.: Чи по арештуванні обв. Атаманчука 20. I. 1927 р. не конфронтовано вас з обвинуваченим Атаманчуком?

Свід. Гасман: Ні.

Обв. Атаманчук: Чи не памятаєте, що при конфронтації 20. I. 1927 ви мене не пізнали і тоді надком. Мітленер сказав Вам прийти на другий день?

Свід. Гасман: Ні, не памятаю.

Обор. д-р Шухевич: Чи не показувано вам обв. Атаманчука через віконце в келії, при чім агент Будний сказав, що той високий є подібний до одного з убийників?

Свід. Гасман: Так, показувано.

Обор. д-р Шух.: Чи Будний не казав вам, що другого дня будете з обв. Атаманчуком конфронтовані?

Св. Гасман: Так.

Обор. д-р Шух.: Чи при конфронтації був слідчий суддя Янушевський?

Свід. Гасман: Не пригаду юсобі.

Дальше свідок зізнає, що другого дня знову був на поліції коло полудня, убраний як до праці і тоді конфронтовано його з обв. Атаманчуком.

Обор. д-р Шух.: Як був убраний обв. Атаманчук?

Св. Гасман: Мав кашкет, але шаля мабуть не мав.

Обор. д-р Шух.: Чи лучалося таке, шоби гості казали підвезти себе, а потім йшли піхотою дальше?

Свід. Гасман: Так, дуже часто!

Обор. д-р Шух.: Чи вам грозив хтось з українців за те, що ви зізнавали перед судом?

Свід. Гасман: Ні, ніхто.

Свід. ЯНІНА ГАЧЕВСЬКА, жінка урядника банку, римо-кат., незаприсяжена зізнає, що від вересня до грудня 1926 р. хорувала та що її лічив д-р Вл. Цепельовський, який приїзджав до неї до хати лише раз. Це було в неділю мабуть 24. жовтня, коло 4—5 год. попол. Д-ра Цепельовського возив туди шофер Гасман. Йому платила навіть мати хорої.

Д-р Вл. ЦЕПЕЛЬОВСЬКИЙ, римо-кат., незаприсяжений, зізнає, що їздив на вул. Тарновського до пані Гачевської лише 24. жовтня 1926 р. і що його возив туди св. Гасман. Дальше зазначує, що їздив щераз на вул. Тарновського під те саме число, але це не було в жовтні.

Обор. д-р Старосольський: Чи св. Гасман лише один раз їздив з д-ром Цепельовським на вул. Тарнавських?

Св. Гасман: Так. Лише один раз.

Продовження розправи відбудеться в понеділок, в год. 9.15 рано.

При Ґрип', бронхіті, запаленню мігдалків, катарі шит в закатаренню носа і гортанки, при ушних і очних недугах, треба тамити, щоби жолудок і кишки були точно прочищені через уживання природної гірної води Franciszka Józefa. Знамениті фахівці, що бережать наше здоровля, твердять, що при горячкових і нервових недугах, вода Franciszka Józefa віддає терпячій людности величезні услуги.

Сойм.

Варшава, 1. лютого. (Вл. тел.)

Нині у соймі порішено справу бюджету президента держави, сойму й сенату, мін-ства сусп. опіки, а тепер йде дебата над бюджетом мін-ства внутрішніх справ. З наших послів промовляв перед полуднем над бюджетом мін-ства суспільної опіки пос. Кузик. Він підкреслює низький бюджет мін-ства сусп. опіки, жаліється, що українські діти гинуть без страви, закидає мін-ству неприхильну політику супроти українців, що виріжняється зарівно недопусканням українців до еміграції, як також відмовлюванням підмог гуманітарним українським інституціям, котрі своє істнування мусять завдячувати жертвенности українського громадянства. Вкінці вставляється за українськими інвалідами, які в речинці не зголосилися по запомоги тай тому остали без заосмотрення.

—o—

Правнича комісія.

Дня 31. січня ц. р. велася дискусія над внесенням соймового клюбу „Визволенє" в справі законопроекту про такси нотарів, а відтак над внеском пос. Степовича і тов. з Українсько-Білоруського Клюбу про накладання кайдан політичним арештантам, так слідчим, як і засудженим. З рамени Українського Клюбу промовляв в обох справах пос. д-р Загайкевич. У першій справі обговорив відносини нотаріяту в Галичині. Зокрема домагався відібрання нотарам концесій переводження ними спадкових списів. Бесідник виказував, які надмірні та непотрібні кошта поносить через це бідніше, селянське населення і домагався привернення спадкових списів повітовим судам, які в обсягу загального виміру справедливости є обовязані переводити всі справи безплатно. Вирішення справи такс для нотарів відрочено в ціли заслухання міністріяльної думки, так як за почином міністерства справедливости скликано на 5. лютого ц. р. конференцію всіх у тій справі заінтересованих міністерств.

Почином до другої справи була голосна подія в березні 1928 р., коли то бувш. сен. Рогулю ведено до судового переслухання (в іншій справі) закованого в кайданки. Тоді Українсько-Білоруський Клюб вніс був внесок з домаганням заборони накладати кайданки політичним вязням, так слідчим, як і засудженим. У дискусії, яка вивязалася над цею справою, промовляв пос. д-р Загайкевич, виказуючи низькість такого поступовання і глибоку психольоґічну обиду, наношену політичним вязням подібним засудом, яким є накладання кайданок. Обговорював тактику поліційних і судових органів у тій справі та постанови вязничного реґуляміну. Справу відрочено в ціли доповнення вище згаданого внеску.

На слідуючому засіданні правничої комісії, яке відбулося 1. лютого предметом нарад було внесення мін-ства рільних реформ у справі довжних скриптів, виставлюваних через тих, які не вміють писати. Мін-ство рільних реформ пропонує, щоби всякого рода довжні документи, як скрипти, векслі, виставлювані на короткоречинцеві позички, затягані в державних і державними фондами удержуваних банках, коли не є призначені до інтабуляції через тих, що не вміють писати, були підписувані через відтиск двох пальців. Це мало би бути потверджене або через леґалізацію суду або нотаря, чи через громадську зверхність. Внесення це мало бути полекшою для тих, що затягають короткоречинцеві позички в Банку Рольнім і після внесення міністерства рільних реформ мало розтягатися на бувш. російську займанщину. В широкій дискусії, яку розвела правнича комісія, д-р Загайкевич освідчився в засаді за введенням дактильоскопійних відтисків при підписуванні документів через людий, які не вміють писати. Виказував однак велике недомагання міністеріяльного проекту. В результаті вибрано, для основного приготування цієї справи й узгіднення її зі становищами мін-ств судівництва і рільних реформ, підкомісію, зложену з 3 членів, до якої увійшов пос. д-р Загайкевич.

—o—

Вальдемарас арештований?

Виленське „Слово" повідомляє з Ковна, що після арештування ґен. Плехавіціюса й офіцерів виконали там невдалий замах на Вальдемараса. Пізніше прийшла нествержена вістка, нібито Вальдемараса арештували.

Зновуж ПАТ повідомляє, що Вальдемарас із кабінетом замкнувся в будинку ради мін. і його пильнують вірні полки та шавліси. „Дзенник Віл." пише, що кільканацять офіцерів із Плехавіціюсом предложили були Вальдемарасові такі домагання: 1) полагода конфлікту з Польщею; 2) уневажнення торг. трактату з Німеччиною, 3) свобода преси; 4) привернення конституційного устрою. Вальдемарас зумів успокоїти Плехавіціюса, що делеґація повірила йому. Бюро Вольфа стверджує з Ковна, що вісти поширювані про події на Литві неправдиві.

—o—

Димісія чеського премієра.

Чсл. премієр Швеґля зголосив димісію, яку президент приняв. Наслідником Швеґлі іменований мін. краєв. оборони Уджаль, але не як премієр, а як керовник през. теки. Інших змін у кабінеті мабуть не буде.

—o—

Каменєв і Зіновєв арештовані.

„Матен" повідомляє з Гельсінґфорсу, що в Москві арештували троцькістів Каменева та Зіновева.

—o—

Дрюмонд — анґлійським амбасадором?

Анґл. часописи повідомляють, що ґен. секр. Ліґи Націй Дрюмонд буде іменований анґл. амбасадором у Вашинґтоні. Ґен. Секретаріят Ліґи заперечує цю вістку.

—o—

Провідники революції в Еспанії засуджені на смерть.

Трьох проводирів військової революції в Сюдад Реаль засудили на смерть. У змові брала участь 35 старшин і 500 підстаршин та рядовиків. Усіх їх арештували.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·88·00, канадійський доляр 8·82·00—8·82·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·00 румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·5 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, ґадянський черв'нець 17·50 18·5.

Золото: 20 корон 36·50·00 36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·4·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·0·00, 10 російських рублів 46·50·00 4 7·.00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·0 3·60·00, австрійський долярен 1·70·00 1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·48·00—1·52·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 46·25—47·25 пшениця селянська 43·00—44·00 жито ґацицьке 33·50—34·25, ячмінь ґацицький броварний 34·50—35·50, ячмінь на каву 28·00— 9·0, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес ґацицький 31·00—32·00, кукурудза румунська 33·50—36·50.

БЛІДНИЦЮ на-окровність усуває дієвасно зміцнюючо, в джиливо, пробуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хінно-залізне на еспанській малярії. До набуття у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4·25 зол., пів літра. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хінно-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Dr. M. Krzysztoforski, Tarnów.** 31—3 771

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60. 1288 10-?

— **Заняття „Діла“.** Вчорашнє число „Діла“ заняло львівське Староство Ґродське за зміст промови посла Палієва у варшавському соймі. Це третє заняття нашого органу в цьому році.

— **Найновіше (6.) число „Свободи“** впало знову жертвою конфіскати, цим разом за промову пос. Біляка в соймі.

— **Голодівка політичних вязнів.** Політичні вязні у Львові ведуть голодівку. М. ін. вязні домагаються лікарської візити і прокуратора. Голодівка тягнеться вже кілька днів.

— **Львів дістане другий міський театр.** Прибічна рада Львова ухвалила винаймити від управи Католицького Дому салю Малого Театру і передати її до 1. вересня 1931 р. піднаємцям великого міського театру пп. Зарембі і Барвінському. Крім того рішено виплатити обом піднаємцям додаток в сумі 27.000 зол. на виплату плачень театральному персоналові. Незалежно від того місто платить обом піднаємцям 60.000 зол. щомісячної субвенції (річно: 720.000 зол.).

— **Перенесення відділу заразливих недуг.** Відділ заразливих недуг фізикату міста Львова перенесено до міської реальности при пл. Місіонарській ч. 33, I. пов. (телефон 29—49 і 23—68)

— **Самовбивчий замах на Високім Замку.** Огородник на Високім Замку найшов лежачого на снігу непритомного мущину з простріленим правим виском. Біля нього лежав бравнінґ. Ствердили, що це 36-літній торговельник Лев Швайцер (Скарбківська 7). Стан Швайцера безнадійний, бо куля застрягла в мозку.

— **Гостре стріляння на Замарстинові.** Дня 6., 7., 13. і 14. лютого будуть на замарстинівській стрільниці військові вправи з гострим стріляннням. Смуга, загрожена стрільнами, буде обставлена військовим кордоном.

— **Випадки.** Теодора Любовницького, абсолвента ґімназії, переїхало авто на вул. Городецькій. Відвезено його до шпиталю в грізному стані.

— **Ріжні вістки.** В Будапешті зросла скількість недужих на грипу. — Жінка голови радянської місії в Празі Овсієнка затроїла себе і троє дітей небезпечно вероналем. — Шведський капітан Аребенрґ плянує на літо лет зі Штокгольму в Ню Йорк через Ісляндію, Ґренляндію і Лябрадор. — Помер бувш. ґенер. адютант Вільгельма II. ген.-оберст Плессен, довірений кайзера напротязі 20 літ. — В австр. містечку Перав жінка Анна Франц підпалила ліжко свого мужа, обливши його спіртом, щоб його позбутись. — У місті Дайтон (Огіо) один летун упав з висоти 3.000 стіп з горіючим літаком і вийшов цілим — Відень має тепер 1,855.751 мешканців, себто на 13.000 менше за три останні роки.

— **Американські рекорди.** Каліфорнійська преса впевняє, що один з її громадян побив рекорд горячки підчас недуги: мав 43.6 степ. і видужав. — Підчас одного свіжого процесу в Льос Анджельос приборкувач звірів, який домагався розводу зі своєю жінкою, оповідав такий епізод зі свого подружого життя: коли одного дня його жінка хотіла його вибити батогом, він мусів утікати до клітки з дикими звірятами. Аж там почував він себе безпечно і то безпечніше, ніж поруч власної жінки! — Чарльз Клетер з Мільвокі (стейт Вісконсін) обявив свято 60-ліття свого подружа. На це „діямантове весілля“ зїхалась уся його рідня, а між нею: 6 дітей, 14 внуків і 9 правнуків. Коли свято мало початись, 84-літній батько цього роду і ювилят мусів поділитись сумною звісткою: його 82-літня жінка саме кілька днів раніше... ні, не вмерла, а розвелась з ним. Вона вступила недавно до одної радикальної жіночої організації і вернувшись раз з одного засідання, заявила мужеві, що досить уже склала жертв зі своєї свободи та нахилів і бодай під кінець життя хоче зазнати самостійности. Тому пані Клетер розвелась зі своїм „діямантовим“ мужем і вступила до організації одного фільмового підприємства. Коли це підприємство „пустить“ її в першій фільмі як „сензацію дня“ — молоду модерну прабабку, тоді воно зробить валевне „діямантовий“ інтерес.

— **Вбили фляшкою від пива.** Дня 24. листопада в Ключеві Вел. (пов. Коломия) пили парубки пиво й горілку в коршмі Кремера. Підчас пиятики прийшов до присутніх Мик. Гусійчука й Івана Жупника 16-літній Василь Корж і зажадав пива. Між ними прийшло до суперечки, підчас якої оба перші вбили Коржа фляшкою від пива. Карний трибунал у Коломиї засудив Мик. Гусійчука й Ів. Жупника на кару по 2 роки тюрми.

— **Пашпорти Нансена для еміґрантів у румунському королівстві.** На основі розпорядку рум. міністерства внутрішніх справ еміґранти з України, Кавказу і Московщини мають дістати пашпорти Ліґи Націй, т. зв. „пашпорти Нансена“. Для цього кожний еміґрант мусить вислати подання на руки шефа місцевої сіґуранци, додавши до нього 2 фотоґрафії і 405 леїв.

ЗНИЖКА ЦІН
ЯКОЇ ЩЕ НЕ БУЛО
ПІДЧАС ІНВЕНТУРНОЇ ВИПРОДАЖІ
БРОКАТОВА ОБУВА ВЖЕ ПРИСТУПНА ДЛЯ КОЖНОГО

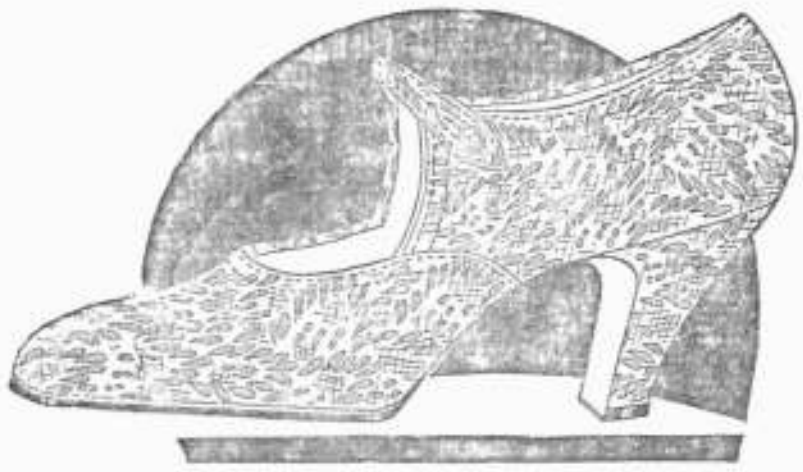

СРІБРНА І ЗОЛОТА
21·90
і 24·90
ОСТАННІЙ ТИЖДЕНЬ
інвентурної продажі
Дель-На
До набуття у всіх філіях

— **Бандити з нудьги.** В північно-американськім стейті Георгія в місті Атлянта засудив суд присяжних на смерть 23-літнього студента Гарша за подвійне пляноване вбивство з метою грабіжі. Процес звернув на себе увагу всієї преси з огляду на свій характеристичний підклад. Гарш є сином з доброї інтеліґентної родини, змалку визначувався великою фантазією і дуже хутко почав пробувати всіх насолод „модерного“ життя з другим товаришем, сином багатих родичів Кальоґлі. Але всі розривки їх не задовільняли. Вони терпіли на сплін і шукали сильних сензацій. З цією метою попробували життя бандитів-вломників. З аматорства почали грабити людей. У двох випадках довелося боронити свого життя револьвером і застрілити тих, які також боронились зі зброєю в руках. Гарш і Кальоґлі студіювали методи бандитизму науково, з преси і з книжок. Кальоґлі стане перед судом у найближчих днях і його жде імовірно такий-же засуд.

— **Новонайдений рукопис Аріоста.** Професор унів. в Неаполі Піермаріні дав привід до заздрощів усім професорам італійської літератури. Він віднайшов у державній бібліотеці в Неаполі оригінальний рукопис автора „Орлянда Фуріозо“, а в ньому цілу пісню, досі невідому в жодному виданні цієї епопеї. Ця знахідка тим дивніша, що переглянений ним рукопис був уже 150 літ тому вперше в руках одного неаполітанського вченого, який заявив, що це оригінал Аріоста, але досі ніхто не ня́в йому віри і навіть не пробував цього твердження перевірити.

— **Старшина Кружка „Р. Ш.“ ім. Б. Грінченка** улаштовує в неділю, дня 3. лютого в 4-ій год. попол. в салях дівочої школи в забудованнях св. Юра просфору, на яку отсим має честь запросити ПП. Українське Громадянство. — За Старшину Кружка: Ів. Калитяк, голова, Ів. Стевчак, секретар. 1332 1-2

— **З днем 1. березня (марта) 1929 р.** улаштовують СС. Василіянки 3-місячний курс крою і шиття білля і суконь. Також повідомляють, що всілякі замовлення, як шиття суконь, білля, церковні річи, вишивки, гафти і килимові вироби виконується солідно і дешево. Зголошення на курс і замовлення приймається устно і письменно в Управі СС. Василіянок при вул. Длугоша 17. Учениці курсу можуть мати також приміщення при інституті. 1333 1-3

— **Тільки ще один тиждень, до дня 8. лютого включно продає**

Дель-На

обуву з інвентарної випродажі **по знижених цінах.** Мимовільно паде в око надзвичайно низька ціна брокатової обуви. Гляди нинішний анонс.

З театру.

Виступ В. Юстіні-Тисяка у „Фавсті“.

Передучорашня постановка „Фавста“ в міському театрі йшла під знаком дебюту п. Василя Юстіні-Тисяка в ролі „Фавста“ і першого виступу в ролі Маргарети п-и Поповичівної та першого виступу в ролі Зібля п-и Вількошевської. Інші партії креували відомі вже добре співаки: п. Цопот партію Мефіста, п. Курцбарт партію Валентина і п-и Гінґлерівна партію Марти.

Не зважаючи на стільки молодих сьіжих сил, що виступали того дня, публика заповнила доволі численно велику салю театру. І не завелася. Бо ціла вистава стояла на доволі високому мистецькому рівні, а деякі виконавці, як ось п. Цопот, створили справді непересічну креацію чорта-демона, якою можна було захоплюватися.

Нас інтересує в першу чергу виступ відомого українській публиці з концертової естради

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 5—0

п. В. Тисяка. Виступ цей пройшов зовсім удатно, чим наш симпатичний співак започаткував, думаємо, щасливо і свою карієру як оперовий артист. Голос п. Тисяка незвичайно мягкий і ніжний, звучав дуже добре в середних тонах; у високих тонах був ще за мало чутний і за мало шляхотний, у низьких пропадав зовсім у великій салі. Співав п. Тисяк поправно, в деяких місцях навіть дуже гарно. Гра його як на перший виступ була цілком на місці. Взагалі наш співак відповів вимогам своєї ролі як голосово, так і сценічно і мав видимо симпатії публики за собою. Дальша поважна й солідна праця позволить йому певно зміцнити і ще більше ушляхотнити свій голосовий орган. На всякий випадок шлях до слави й карієри перед ним отворений.

Його партнерка п-а Поповичівна і п-а Вількошевська мають гарні, звучні голоси і вже деяку дозу сценічної рутини. Обі — дуже симпатичні появи на сцені, обі співали шляхотно і зі зрозумінням. Дуже вдатну креацію створив п. Курибарт, що в ролі Валентина був у нас вже відмічений. Мефісто у відтворенні п. Цопотом був, як зазначено вже вище, досконалий. Цей артист, що має тубальний голос і велику сценічну рутину, співав і грав знаменито, а в деяких місцях (арія про „золотого телця", сцена в церкві) був просто незрівнаний. П-а Гінглерівна в своїй ролі не мала поля до попису.

Орн на сцені і за сценою держалися дуже добре. Таксамо балет. Диригував п. Я. Ліпинський.

І. Н.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Н. Стадника.

Субота 2-го, г. 3 попол. „Вій", фантастична оперетка на 4 дії по Гоголю.

Субота 2-го, г. 7·30 веч. „Циганське кохання", оперетка на 3 дії Фр Легара (відновлення).

Неділя 3-го, г. 3 попол. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 відслони Оффенбаха (шестий раз).

Неділя 3-го, г. 7·30 веч. „Ніч під Іваном Купалою", народній образ зі співами і танцями на 4 дії Старицького.

Великий Міський Театр:

Субота 2-го, г. 3·30 попол. „Травіята", гост. виступ Теіко Ківа.

Субота 2-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська пєса.

Неділя 3-го, г. 4 попол. „Ніжки на стіл".

Неділя 3-го, г. 7·30 веч. „Мадам Баттерфляй", прощальний виступ Теіко Ківа.

Понеділок 4-го, г. 7·30 веч. „Марія Штуарт".

Кіна.

„Аполльо": „Анна Кареніна".
„Лев": „Арена жаху".
„Оаза": „Шпигуни".
„Палас": „В кайданах".
„Фатаморгана": „Тайна давнього роду".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заклик до бувших службовників державних. Бувші австрійські старшини, підстаршини, жандарми і державні службовники всіх декастерій, крім залізничників прохаємо зголошуватися в члени Товариства „Взаїмна Допомога", в цілі соціяльної акції в справі належної емеритури, відправи і т. д. Справа важна, не зволікати. — Зголошуватися писемно у голови Товариства Дмитра Колісника: Львів, вул. Городецька ч. 95. — За Товариство: Колісник, голова. Павлюк, секретар.

Установчі Загальні Збори Секції Правників при Т-ві „Українська Студентська Громада" у Львові відбудуться в неділю, дня 3-го лютого н. р. о год. 10-ій рано в Академічнім Домі. Обовязком кожного студента початника безумовно явитися. — Ініціятивний гуртон.

1—1

Виділ „Секції українських студентів-історників" при „Студентській Громаді" у Львові повідомляє, що Загальні Збори Секції відбудуться в неділю, дня 3. лютня 1929 р. о год. 14·30 в авлі Академічного Дому, вул. Сулиського ч. 21. 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Гідної Школи" зложили ВП.: Д-р Микола і Дарія Чубаті 10 зол. місто жевань з нагоди вінчання проф. Г. Гречка з п. С. Фуртаківною; Vif. Пластовий Курінь — Львів 20 зол. і кличе на та у сану ввоту XIV. курінь; Д-р Старосольський 10 зол. місто святочних і новорічних побажань.

На „Рідну Школу" зложили на руки ВП. Григорія Андрушкова в Boulogny, Франція, у франках ВП. П.: Іван Терендій 10, Онуфрій Верениць-ий 10, Михайло Ордеха 10, Петро Леночко 10, Теодор Оп иск 20, Антін Горохвицький 10, Григорій Андрушків 10, Олько Давилко 10. — Всім ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.

1310 1—1

Вечір гумориста М. Войтовича. В неділю дня 3. лютого в читальні „Просвіти" на Богданівці виступить в годині 7 вечером український гуморист М. Войтович зі своєю веселою програмою — Українська громада Богданівки має нагоду приємно провести вечір.

Конкурс. Українське Гігієнічне Товариство у Львові розписує конкурс на популярну працю про туберкульозу, призначену для найширших мас народу. Праця має бути написана приступно, популярно і цікаво, обсягу 16—20 сторінок малої вісімки (приблизно 20 сторін аркушевого машинового письма) й углядняювати передовсім епідеміольоґію і профілятику туберкульози. Товариство ухвалило 2 нагороди за найкращі праці, першу нагороду в сумі 250 зол. і другу в сумі 150 зол. — Праця має бути оригінальна, ніде до тепер ще не друкована і не нагороджена до нашого побуту. Праці, заосмотрені криптонімом, слати в замкненій коверті на адресу: Д-р Маріян Паньчишин, Львів, вул. Клушинська ч. 3, для Українського Гігієнічного Товариства, до дня 15. березня 19 р. — Нагороджені праці стають власністю Товариства, а праця, признана за найкращу, буде видана коштом і в користь Товариства. — За Виділ: **Д-р Маріян Паньчишин, голова.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Доморовські - Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 5, Оцінка безплатно 2181 31—

СЛУЖАЧКИ до склепу, здорової, письменної, в льного стану до 27 літ, що знає добре Львів - буде негайно принятий. — Зголошення в Торговельно-промисловім Банку, Львів, вул. Бонів ч. 4. між 9—1 і 4—7 год. 1359 1—3

В ГАРАЦІ гірській околиці над Прутом, при наличниці не дійно потрібний совісний дентист, обзнакомлений з найновішими здобутками зубної техніки. Кліентели запевнена. — Близша відомість в Адміністрації „Діла" під „Дентист". 1391 1—3

УЧИТЕЛЯМ української школи поручається Методику стилю Заклінського, ціна 3·80 зол. Жадати у книгарнях 1385 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нерв. чоловік. серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення рентгеном. 24—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики

Д-р Роман Дольницький

ор. 3—6 поп., Глубока 10. партер.

Кварцева лямпа і діятерм я. 1—1

ХІРУРГ І ГІНЕКОЛЬОГ-АКУШЕР

Д-р Зигмунт Вахманн

б. в. доцент клініки, оператор хірурґічної і гінекольоґічної клініки у Відні **орд. 3—5.**

ЛЬВІВ, Зкліненича 5. Тел. 70—45.

1353 **Уділяє наглої помочи.** 3—5

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випиування зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Урядовцям і студентам значна знижка.

1374 Тел. 65—73. 4—6

зол. 3 ЦУКОРНИЦЯ зол. 3

з хінського срібла тільки у

Б. Ґринберга, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Вже продається

Буквар для неграмотних „РІДНЕ СЛОВО" ціна 1·80 зол.

та

Методичний провідник до книжки „РІДНЕ СЛОВО", ціна . . . . . 1·00 зол.

Замовляти в канцелярії Товариства „Просвіта", Львів, Гнинська ч. 10.

1390 1—1

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (кін. Шаповської) 20—7

Пошукується на рівних місцях **Сліб** як директорів Філій. Спеціяльного знання, льокалю або грошевого вкладу не потрібно. Місячний дохід около 150—200 долярів. Зголошення:

„THE NOVELTY" VALKENBURG, LIMBURG, HOLLAND.

1390 1—1

Впр. СО. ПАРОХІВ, що улаштовують у своїх парохіях місці прогнить двох інвалідів в УГА, що займаються продажю церковоналів, щоби були ласкаві повідомити про речення місії хоч тиждень наперед і цим способом дати змогу своїм людям заробити на прожиток. Ласкаві зголошення: Л. Ямів, Зборів, п. Підсіки мали. 1—1

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР

грамофонових плит „Columbia" „Odeon" „Brunswick" і краєвих

1334 тільки 3—4

у найбільшій фірмі **„Мельодія"**

ЛЬВІВ, Коперника 5. Тел. 8—59.

Спеціяліст з ділянки рільничих кооператив

має змогу здобути дуже інтересне становисько. Рефлектується тільки на працьовиту силу, як також охоче пацюючого, з небуденною інтелігенцією, до рим вихованим, бездоганною минувшиною, здібним до продажі. — Емеритовані урядники рільничих кооператив або особи з політичного світа мають першенство. — Ми готові добре винагородити за погучення нам відповідного кандидата. — Повна дискреція запевнена словом честі. Гучно писані зголошення з поданням знання мов, як також з подрібною житєписсю приймати під **„Lebensstellung Stadt" Rudolf Mosse. Wien I. Seilerstätte 2.**

1388 1—3

БІЖУТЕРІЯ ЗОЛОТА І СРІБНА ОПРОБИ продає на готівку і на [illegible] від десятків літ [illegible] краю [illegible] фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, вул. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, платину найвищими цінами. 151—

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення [illegible] Вінцковського Львів, Оссолинських ч. 6. 1984 2—10

Повідомляється П. Т. Клієнтелю, що відкрито ТОРГОВЛЮ ДЕЛІКАТЕСІВ

ПРОДАЖА першої якости **ВУДЖЕНИН** як також

ПОКІЙ до СНІДАНЬ

з обильно заосмотреним буфетом зі зимними і горячими перекусками

139 1—1

ПІД ФІРМОЮ

„CRISTAL"

Львів, Леґіонів 1. — Телефон 35-37.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 26 (1.367). Львів, вівторок 5. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Бюджетова дискусія в соймі.

Варшава, 1. лютого 1929.

В соймі від кількох днів ведуться пленарні наради над бюджетним предложенням. Генеральна дискусія покінчена. Черга прийшла на дискусію бюджетів для поодиноких ресортів. Дискусія не внесла нічого нового в порівнанні з минулорічною, хіба що заінтересування нею було значно менше як в черзі мин. року. Становище поодиноких клюбів, за винятком може польського Хлопського Стронництва до уряду не змінилося, як не змінилося в нічім і становище уряду до сойму. Зайшли вправді деякі зміни в укладі поодиноких польських лівих партій, а саме в ППС, де відкололася в неї група т. зв. „фраків" (революційна фракція), що стала філією ББ, і в Хлопському Стронництві, де вже відколюється група кількох послів зі Зах. Галичини під проводом пос. Пілзи, що можливо теж схоче шукати деяких звязків з ББ та урядом. Також і в Жидівському Клюбі зайшли зміни, що від рішаючого голосу усунули галицьку групу д-ра Райха, але остаточно жидівські національні посли війли урядови не накладуть. Загально становище уряду з уваги на розбиття ППС та розколи в інших польських лівих партіях хвилево скріпилося і тепер уряд ще менше рахується зі соймом як давніше.

Промовляли провідники поодиноких польських партій: Незядковський (ППС), Рибарський (НД), Возьницький (Вихо-ине), Домбський (Стр. Хл.). Від ББ промовляв як II речник відомий крикун з Коломиї пос. Сапойца, донедавна пібільшовик, а нині найпріщий син санації. Далі промовляли Ґрінбаум і речники менших угруповань, але всі вони могли сміло відчитати свої торічні бюджетові промови. Міністерські лави були майже зправдім зовсім пусті, як напів пустою була і соймова саля, а навіть ґалерія. Промовці говорили на вітер, чи точніше для своїх виборців, а уряд і пусом не моргнув навіть на погрози пос. Домбського. Очевидно все остане по старому, для бюджету знайдеться більшість, а уряд робитиме те, що захоче і сойм супроти нього буде дальше безсильний.

Не змінилося також і становище Українського Клюбу і малих українських соймових фракцій. Оба речники Українського Клюбу в генеральній дискусії — пос. Паліїв і пос. Луцький, яких промови під ораторським оглядом були уватні і зробили своє враження, також не могли внести нічого нового у дискусію над те, що вже сказали їх попередники в попередній сесії. Оба ці промовці тільки ширше з політичного (пос. Паліїв) та економічного боку (пос. Луцький) уґрунтували свої промови ілюстрацією нових фактів. Те саме мало місце з промовою пос. Кузика над бюджетом міністерства праці і суспільної опіки.

Речники соц.-радикалів пос. Стефанів в генеральній дискусії та пос. д-р Когут при бюджеті міністерства праці і сусп. опіки теж не сказали ні нічого цікавого ні нового поза фразами про соціялізм. Промови сельробівців пос. Волинця та посла Вальницького аж кишіли від таких фраз як буржуазія, пролетаріят, революція і селянсько-робітничий уряд. Були вони банальними і нецікавими навіть тоді, коли була в них мова про (неістнуючу зрештою) українську буржуазію. Оклепаної банальности в промові пос. Вальницького не змінила навіть фраза про те, що як давніше — мовляв — у Відні д-р Кость Левицький домагався автономії Східної Галичини, підчеркуючи свою австрійську державну льояльність, так тепер mutatis mutandis домагається того самого наслідник д-р Дмитро Левицький, котрий однак не хоче зложити подібної декларації льояльности супроти Польщі тільки зі страху перед настроями українських мас. — Вкінці вже зовсім без ніякого відгомону зройшла бліда неясна промова, одинака УПП пос. д-ра Західного, котрий все крутився коло д-ра Евгена Петрушевича та історії рішення ради амбасадорів в справі Східної Галичини. Ніхто його не слухав, бо кожний знав, що говорить він тільки для „Ради" і для своїх відомих протекторів.

Одним словом, у соймовій салі досі нейтересно.

За те цікавою, особисто для мене як посла, і дуже інтересною була нині поява в Українському Соймовому Клюбі депутації, двох селян — 61-літнього радного гром. Пастуха і 51-літнього гром. писаря Андрія Кулеші зі села Шидлівці, пов. Копичинці над Збручем. Про цікаву історію цього села чув я дещо ще перед 30-ти роками і обговорив її навіть коротко в грудні мин. року на соймовій комісії бюджетовій, а нині хочу поділитися тим, що довідався від депутації про історію землі того села, з читачами „Діла". Але це роблю на іншому місці.

Пос. д-р Ст. Баран.

Мирове маневрування.

Новий мировий наступ Літвінова і польські вимоги спільного й одночасного підписання протоколу з іншими державами.

Саме тоді, коли „коварний Альбіон" викінчував широко закроєний плян окруження СРСР і можливо викликання збройного зудару, Кремль розпочав мирову атаку. Заст. комісаря закорд. справ Літвінов, спираючись на пакті Келльоґа з 27. серпня 1928 р., звернувся 29. грудня 1928 р. до Польщі з пропозицією підписати окремий мировий протокол між СРСР і Польщею. Як відомо, польські дипльомати найшлися в турботному становищі. Після довгих нарад Польща дала свою принципову згоду нотою з 10. січня ц. р. обставивши її всілякими застереженнями, а головно покликуючись на нератифікування паризького пакту його ініціяторами й премієр-сиґнатарями та узалежнюючи приняття пропонованого протоколу від своїх сусідів: балтійських держав і Румунії.

Вичерпуюча й ядерна річево-полемічна відповідь Літвінова зявилася вже в два дні після доручення польської ноти. Одночасно Келльоґів пакт ратифікували Зединені Держави, тим способом приходячи з дипльоматичною допомогою Рад. Союзові. Польща найшлася в скрутному становищі. Польські дипльомати — як з огляду на офензиву Літвінова, який спішно погодився на всі польські пропозиції, так і з огляду на далекосяглий крок Америки, не могли випутатися з тенет радянсько-американського мирового маневрування. Правда, анґлійська й споріднена з нею пропаґанда повела протилежну атаку, пускаючи в світ менше й більше правдоподібні поголоски про події в СРСР (між іншим визначилася тут й польська „Аґенція Всходня", подаючи вістку про розстріл Шумського та арештування акад. Грушевського) та про продажність в користь Рад. Союзу сен. Борара (голови комісії закорд. справ американського сенату). Однак всі ці заходи не дали сподіваних наслідків. Мирове маневрування повів Рад. Союз через Литву і в балтійських державах. На литовську ноту з 7. січня ц. р. Латвія згодилася приєднатися до польсько-радянського протоколу. Анальоґічну відповідь дала й Естонія, висловивши свою згоду на приступлення до пакту Келльоґа та до протоколу Літвінова спільно з іншими заінтересованими державами.

В таких умовах польські застереження мусіли втратити на своїй здержуючій силі. Тому дня 31. січня ц. р. польський представник у Москві Патек явився в комісаріяті закорд. справ і заявив, що Польща, Румунія, Естонія й Латвія готові спільно підписати пропонований протокол. Пос. Патек зазначив, що на випадок згоди сторін щодо спільного, одночасного підписання протоколу, відмова одної або кількох держав, яких запрошено до участи, не могла би служити мотивом до відмови Польщею підписати протокол. Польща не налягалаб, щоби протокол підписувано разом з Литвою, колиб остання воліла пізніше приступити до пакту. Польща годиться також здійснювати протокол, між державами, що його ратифікували, перед його загальною ратифікацією всіми учасниками пакту.

У відповідь на те зазначив Літвінов, що польський уряд не спромігся досі на переконуючі мотиви щодо спільного підписання пакту всіми проєктованими учасниками. А тих мотивів важко добути, коли стверджено, що Фінляндію виключено, а Литва годиться лише приступити до протоколу. Таким чином вибір держав, що спільно підписують протокол, з конечности може мати тільки припадковий характер. Тому радянський уряд іще раз пропонує польському приступити до підписання протоколу між Польщею й СРСР. Це тимбільше оправдане, що польський уряд не зробив досі ніякої сутньої уваги щодо змісту протоколу. Рад. уряд не сумнівається, що інші учасники бажаного обома державами протоколу не залишать нагоди приступити до нього.

Колиж польський уряд натискає на спільне й одночасне підписання протоколу Рад. Союзом, Польщею, Естонією, Латвією й Румунією, та коли він є переконаний, що формальне становище, заняте Естонією й Латвією супроти пакту Келльоґа, не буде з їх боку перепоною та не буде служити мотивом для опізнення підписання протоколу, то **рад. уряд нічого не матиме проти подібної процедури. Відповідальність за можливе опізнення спаде на польський уряд.**

Маючи на увазі, що в пропонованому протоколі немає ніяких нових зобовязань (поза паризьким пактом), дальше, що Зединені Держави ратифікували пакт Келльоґа без ніяких застережень, а інші учасники теж ратифікуватимуть його без застережень, а вкінці, що текст протоколу вже від довшого часу розглядав польський уряд, а мабуть є він відомий й іншим державам, що виявили охоту його підписати, — то рад. уряд не бачить потреби вести дальші переговори або дискусії над своєю пропозицією і вважає, що підписання протоколу моглоб наступити за тиждень, себ-то 7. лютого ц. р. Рад. уряд пропонує Польщі, Естонії, Латвії й Румунії уділити своїм делеґатам повновластей до підписання протоколу в дні 7. лютого ц. р.

У відповідь на заяву Літвінова зазначив пос. Патек, що він не може сперечатися щодо поодиноких точок пропозицій Літвінова. Він може тільки покликатися на попередні застереження польського уряду. Щож торкається Естонії й Латвії, то вони мабуть небавом в тій чи іншій формі приєднаються до паризького пакту.

Деякі місця відповіди Літвінова (про Фінляндію й Литву) не є зовсім ясні в передачі їх кореспондентом ПАТ-а. Та не зважаючи на те, ясно, про що саме йде мова. Рад. уряд своїм маневруванням бажав би приспішити підписання протоколу і забезпечитись перед усякими несподіванками. Польський уряд приноровлює тактику відтягання, заслонюючись тим, що може підписати протокол тільки спільно й одночасно з Румунією, Естонією й Латвією, а обі останні держави ще не є співучасниками пакту Келльоґа, на якому спирається радянський протокол. Зовсім природно, що в світлі цих польських вимог Польщу можна підозрівати в нещирости голошених мін. Залеським мирових кличів.

Радянська Україна.

Вісім нових національних районів.

У харківському „Комуністі" з 19. січня вичитуємо, що в Харкові відбулося засідання центральної комісії національних меншостей при ВУЦВК-ті, на якому вислухано реферату Мальованого про намічене виділення на Україні в окремі автономні одиниці 8 нових національних районів. Засіданням проводив новий секретар ВУЦВК-ту Василенко. Намічені райони розпадаються по національним даним ось як: 2 жидівські, 2 німецькі, 2 грецькі та 2 російські. Жидівські райони будуть виділені на Запоріжжі та Криворіжжі, німецькі на Волині й Запоріжжі, грецькі на Маріюпільщині й Мелітопільщині, а російські на Сумщині та Ізюмщині. Цілком підготоване вже виділення жидівських районів. Т. зв. златопільський на Запоріжжі буде мати 16.000 населення, в тім 73 відс. жидів, жидівський район на Криворіжжі буде мати 13 тисяч населення в тім 70 відс. жидів.

Перевибори рад.

Перевибори рад по всіх селах України тепер у повному розгарі. До 19. січня перевибрано було всего 247 рад. З радянської преси довідуємо-

ся, що участь населення в перевиборах зросла [illegible] кілька відсотків. Помітна більше між досі активність жіноцтва. Провідну ролю у виборчій акції виконують — пише рад. преса — зорганізовані в комітетах незаможних селян незаможники. [illegible] заче таж преса не заперечує, що в таких місцевостях навіть незаможники підпали під вплив куркулів. Загальнож „куркулі майже скрізь — читаємо у виборчому звіті зі Сумщини — намагаються просунути своїх кандидатів до сільрад". Декуди вони навіть витавали свої стінні газети, очевидно, нелегальні. Виходить, що й куркулі [illegible] виборах активні. Стрічаємо у радянських газетах також голоси про участь сільської інтелігенції у виборах. З неї більшовики не дуже втовольні, бо вона „бере участь у готуванні до виборів [illegible] помашки". Таке пише „Комуніст" з 17 січня. Ця характеристика відноситься до учительства, агрономів, землевпорядників, інжинірів і техніків.

Про харківську міську раду.

В „Комуністі" з 19-го січня ц. р. находимо звіт з масової перевірки діяльности харківської міської ради, а в ньому між іншим читаємо таке: „Українізація в апараті міськради штикульгає. Більшість резолюцій і деякі протоколи надсилаються російською мовою і лише в машиною, у бюрі їх перекладають на українську мову. Більшість співробітників розмовляє між собою і зі сторонами (відвідувачами) по російськи, навіть тоді, коли до них звертаються в українській мові". Це в столиці Рад. України. Прикро.

Ще про нашу інтелігенцію.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 30. січня 1929.

Зберігання інтелігенції на північно-західніх українських землях треба розуміти так: зберігати не дані особи, а взагалі національно-свідому інтелігенцію, створивши нормальний приріст її, зміцнення та впливовість.

Для цього треба вжити по перше плянових і серіозних заходів для перероблення на свідомий чинник того дивного й своєрідного матеріялу, що зветься „малоросами" й людьми неозначеної національности: вони і не росіяни, і не поляки, але й не українці. Говорять і так і сяк. З ким говорять, за таких себе подають. В кого служать, під того й підроблюються. До цеї категорії людей належить більшість учителів сільських і міських народніх шкіл, частина сільських священиків, державні й самоуправні службовики й деякі особи вільного фаху. В цій нездекларованости вони вбачають найвигідніший й найрозумніший життєву політику. Але життя робить своє: нагинає їх поволі в якийсь один бік і, на жаль, найрідше — в український. Частина їх польщиться, міняє в'ру задля посади, хрестить дітей по чужому обряду, вживає в хаті чужої мови, — словом — гине.

Чи це цілковито втрачений елемент? Гадаю, що ні. Коли ці надломані гілки не приростають до рідного пня, то на це складається і два наші занедбання.

Перше: серед цих українців з походження не ведеться жадної освідомлюючої роботи. Про них забули, хіба що іноді їх подають у часописах. До них ніхто не йде, не відкриває їм очей, не тягне до українського гурту, деб у них пробудилася душа, стрепенулося серце. Ніхто не подбає, щоби післати їм рідне лагоднє слово, яке „схопилоб" за серце. Така пропагандова акція мусілаб розпочатися негайно й пляново, але дуже делікатно.

Друге наше занедбання: недостача делікатности у відношенні до „неофітів". І злодія й розбишаку можна перероблити на порядного члена громади, але — ніколи не нагадуючи йому минулого й не маючи його за нього. Чимало цих малоросів і „не тих ні сих" присталоб до свідомого українського гурту, та — бояться. Тут українці з Великої України почіпили звичку ділити українців на: дореволюційних (чистої води), „березневих" (з часів революції), вчорашніх і т. д. Нагадування й витикання „неофітства", чванливість своєю „геральдикою", відсутність такту, а особливо любови до тих, що навертаються чи моглиб навертатися, дакле малосвідомих і нездекларованих українців та стримує їх від кроку до зближення. Поляки-ж і росіяни роблять цілковито інакше: „неофітів" окружають особливою увагою й ніколи не дозволяють собі нагадувати їх „хрущатчину". Навпаки, переконують, що такий „навернений" є „коренной", або „з дяда-прадяда". Плянова й розумна акція наближення сільського духовенства, учителів і ріжних службовиків до українського гурту булаб дуже своєчасною.

Зденаціоналізованню зазначеної частини інтелігенції дуже перешкоджає, по перше, матеріяльна залежність від чужонаціональних чинників, а по друге, слабі українські національно-інтелігентські середовища. Умезалежнення інтелігенції — пекуча справа. Ті, що мають шматок хліба в українських установах чи підприємствах, від денаціоналізації майже забезпечені. Створення приватних варстатів праці для всієї інтелігенції (в українських установах, кооперації, торговлі, промислі, приватному шкільництві і т. д.) цілковито загарантувалоб збереження нам інтелігенції. Чинники, що хотілиб її знищити (зденаціоналізувати), як раз в останньому часі ведуть акцію в напрямі притягання українських інтелігентів до себе на службу: це й є організацією дезерції з нашого інтелігентського табору, ослабленням наших інтелектуальних сил.

Щодо слабосилости наших українських інтелігентських середовищ, то тут треба сказати трохи більше. Психольогія маси свідчить, що більша скупченість однакових елементів має більшу притягаючу силу, сильніше впливає, всисає в себе. Розбиті, поділені на ворогуючі гуртки середовища цеї почтягаючої сили не можуть мати. Наша інтелігенція, що роздробилася на національному грунті з причини ріжниці в партійних поглядах, є чинником, який не тілько не притягає „неофітів", але навпаки — відштовхує їх. Час би це зрозуміти тим угрупованням, що стоять на національно-незалежницькім грунті, і зблизитись для загально-національної праці. Міцне, злите на цьому грунті (поза програмовими ріжницями), братнє інтелігентське середовище набралоб великої притягаючої, а принаймні — зберігаючої сили.

Але й цього мало. Північно-західні землі потребують збільшення числа інтелігенції, приплиєву здорових, незалежних, відважних, підприємчивих одиниць з інших земель. Українські емігранти, що напливають на ці землі, до таких елементів не належать. Це люди — змучені гіркою долею, вичерпані; люди, що прагнуть спочинку й тихого місця за урядовим бюрком; люди, в яких ноги й руки звязані чеським „пасом" чи польською карткою завлю. Якаж тут може бути незалежність? Навпаки, ці обставини і штовхають їх до немилої польонізаційної роботи, для відпекання від якої їм потрібно багато мужности й внутрішньої сили. Слабші чи здоровні одиниці піддаються й роблять те, що їм накажуть, на шкоду національній справі.

Єдиним джерелом припливу на наші землі незалежної інтелігенції може бути Галичина. На жаль, цього не бачимо. Галицька українська інтелігенція неначеб боялася виглянути за б. сокальський поріг. Якась дивна злгумінковість, якийсь вузький провінціоналізм. Північно-західніх земель бояться, неначе Сагари чи джунглів.

Після 1920 року сюди кинувся ввесь підприємчивий польський елемент з Конгресівки. Почали закладати банки, якісь „гандльові доми", дрогерії, склади машин, ріжного роду крамниці, дентистичні кабінети і т. д. Поплили сюди й рільники: мазури, чехи, німці. Поплили торговці ріжної національности. Одних українців з Галичини ми не бачили й не бачимо. Засіли, загніздилися там, і ані руш, неначеб Галичина була роєм. Врешті, здається, радше їдуть до Америки, ніж на „некультурний український схід"...

Може хто гадає, що тут нема що робити? Це помилка. Нема тут місця для „бюрових людей". Натомісць адвокати, лікарі, дентисти, дрогеристи, добрі спритні торговці, підприємці-промисловці й інші люди практичного розуму малиб тут поле до праці, бо гасло „свій до свого" потроха шириться. Потрібні склади машин і господарського знаряддя, слюсарські заклади для направи цих машин і знаряддя, ремісники, збіжеві підприємці, добрі млини і т. д.

Правда, де-кому дуже не подобається, коли припливає сюди свідомий український елемент з Галичини, але це вказує, що такий приплив є якраз потрібний і корисний. Одна умова: українці-галичани повинні оминати, як це часом спостерігається, відокремлення від місцевого українського середовища чи творення своїх „кольоній", а входити в самий вир життя, зливатися з

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Вступні кроки України до Берестейського мира.

(Продовження.)

Делегати мусіли робити ще якийсь окремий доклад безпосередньо українському урядові — Генеральному Секретаріятові. В звязку з цим Ге-Секретаріят обговорив і виробив текст ноти від свого імени до всіх воюючих та невтральних держав. Оголошення та обговорення цеї ноти відбулося на засіданні Центральної Ради з 9. (22.) грудня.

Перед тим проєкт ноти ще обмірковували у закритому засіданні комісії аж до пів до 11 години в ночі, і тільки коло 11-ої години в ночі розпочалося засідання Центральної Ради. Генеральний секретар національних справ О. Шульгин оголосив цю ноту, а перед тим у вступній промові казав між іншим так:

„Перше, ніж оголосити цю ноту, яка тісно вяжеться з переговорами, що ведуться в Берестю, я повинен вказати на те, що Генеральний Секретаріят, згідно з нераз висловленою волею української демократії, обстоює заключення загального демократичного мира, заключеного в згоді з усіма союзними з Росією державами".

„Ці мирові переговори ведуться тільки між центральними державами та Радою Народніх Комісарів — без згоди на те всіх республик та країв Росії. З цього видно, що рішаючого значіння ці переговори мати не можуть. **Але вважаючи, що вони можуть приблизити загальний мир, а також обороняючи національні інтереси України, які у Берестю можуть бути забутими, Генеральний Секретаріят вважає необхідним мати своїх представників на цій конференції".**

Самого тексту ноти ми тут наводити не будемо, а подамо лише деякі найважніші місця. Нота була адресована „від Генерального Секретаріяту Української Народньої Республики до всіх воюючих та невтральних держав". Це був перший виступ українського уряду на світовій інтернаціональній арені.

На вступі ноти читаємо:

„Правительство Української Народньої Республики — Генеральний Секретаріят — отцим доводить до відома всіх воюючих та невтральних держав про таке:

„Третім Універсалом Української Центральної Ради з дня 7. (20.) місяця листопада, року 1917 проголошено Українську Народню Республику і тим актом визначено міжнародне її становище".

„Простуючи до утворення федеративного союзу всіх республик, які повстали в сучасну хвилю на території колишньої російської імперії, **Українська Народня Республика,** в особі Генерального Секретаріяту її, **стає нині на шлях самостійних міжнародніх зносин** до того часу, доки не буде переведено розділ міжнароднього представництва між правительством Української Республики і федеральним урядом майбутньої федерації".

Далі нота протестує проти того, що представники Ради Народніх Комісарів самостійно підписали загальне перемиря без усякої згоди з правительством Української Народньої Республики, а на кінці, в точках 7-ій і 8-ій заявляє:

„7) **Українська Народня Республика,** маючи тепер на своїй землі свій фронт, **виступає самостійно в міжнародніх справах** на чолі зі своїм правительством, яке повинно охороняти інтереси українського народу, повинна взяти участь на рівні з іншими державами у всіх мирових переговорах, конференціях та конгресах".

„8) Влада Ради Народніх Комісарів не поширюється на всю Росію, а в тім числі не поширюється на Українську Народню Республику, і тому **мир, заключений в результаті переговорів з воюючими з Росією державами, може стати тільки тоді для України обовязковим, коли його умови будуть приняті і підписані правительством Української Народньої Республики".**

Цей перший виступ Українського Генерального Секретаріяту на широкій інтернаціональній арені мав великий успіх. Цю ноту обговорювали в Берестю делегати держав почвірного союза і дали на неї таку відповідь:

„До президента Генерального Секретаріяту Винниченка і секретаря для міжнародніх справ Шульгина. Київ".

„Нота Генерального Секретаріяту Української Народньої Республики до всіх воюючих і невтральних держав означує, як безумовно потрібне, щоби представники Української Народньої Республики взяли участь у переговорах в Берестю Литовському".

„Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина привязують вагу до того, щоби зазначити, що вони готові повитати уповажнених представників Української Народньої Республики з участю в мирових переговорах у Берестю Литовськім".

„При цьому вони зазначують, що були би раді повитати таких уповажнених представників також при переговорах при заключенні перемиря".

„Берестя Литовське, 26. грудня 1917 р."

„Уповажнені делегати чотирьох союзних держав: фон Кільман за Німеччину, граф Чернін за Австро-Угорщину, Попов за Болгарію, Месімі Бей за Туреччину".

(Продовження буде.)

ним. Правда, просочується іноді й авантюрничий елемент, що лише шкодить справі, але на це нема ради: сімя не без виродка.

В. Островський.

Події в Якубовій Волі.

(Допис селянина.)

В Якубовій Волі, пов. Дрогобич, арештовано в середу 30. січня ц. р. 13 (тринацять) радних під замітом держ. зради. Ось спис арештованих: 1. Іван Матчак, 2. Іван Дорожівський, 3. Гринь Іванків, 4. Дмитро Лютик, 5. Василь Грабовський, 6. Василь Швадчак, 7. Олекса Сарак, 8. Іван Лисовець, 9. Юрко Тавчук, 10. Андрій Шимбальський, 11. Петро Гриц, 12. Атанас Дороговець, 13. Іван Лютик.

Як звучала внесена тими радними резолюція на засіданні гром. ради, не знаємо. Вона була відчитана на відкритті засідання громадської ради дня 25. І. Це було перше засідання в справі затвердження громадського бюджету.

До цього треба додати, що дня 27. м. м. по Богослуженню в церкві Іван Матчак, запитаний громадянами в Народнім Домі, що було на засіданні, вийшов на підвисшення і сказав менш-більш таке: По тяжкій 16-літній боротьбі вдалося нам здобути тільки меншу половину громадської ради, та цим ми не застрашені. Ми поставили на засіданні таку резолюцію, що ми поставили собі за ціль боротися проти комісарщини, яка усунула нам українську мову з громадського уряду і знехтувала боротьбу за українську школу. В тім місці перервав один із противних радних. В. Блашкевич окликом: „То брехня!", на що присутні громадяни-крикнули „Ганьба вам, запроданці, Юди!" Серед загальної метушні всі розійшлися.

За війтом стріляно із 26. на 27. січня увечір: хто стріляв, не відомо.

У вівторок вечером приїхало 35 озброєних поліціянтів. Переведено ревізії в Івана Матчака та Івана Дорожівського, а потім приступлено до арештувань.

Арештованих сковано ланцами разом і в 4-ій год. відставлено до тюрми в Самборі. В селі ходять патрулі. Чажуть, що будуть ще дальші арештування.

Селянин.

Села Шидлівці і Зелена.

Історія їхньої боротьби за землю як варстат праці.

(Подав дос. д-р Ст. Баран.)

Навязуючи до побуту делеґації села Шидловець, копичинецького повіту, в Українському Клюбі та до їх оповідання про клопоти села з землею в минулому і теперішньому, подаю деякі інформації з історії боротьби Шидловець і Зеленої за землю. Громадяни села Шидловець і Зеленої — це треба зазначити на самому початку — близько 40 літ по скасуванні панщини виконували панщиняні обовязки. Як це сталося і як до того дійшло? А ось саме далі розкажу про ту незвичайно сензаційну історію не тільки для цікавих, але й для ужитку істориків. Делеґати Шидловець говорили про те ось що:

Селяни Шидловець і Зеленої, давнішого гусятинського (тепер копичинецького) повіту мешкають над самим Збручем так, що по галицькому боці мають тільки хати з маленькими огородцями, а все поле мали по східному, нині українському боці Збруча. Знесення панщини в Галичині в 1848 р. для них не принесло ніякої зміни, бо вони дальше ходили на Збруч і робили панщину у місцевих ділічів за Збручем, а шляхта ходячкова, бо й така була і на Шидлівцях, платила як і давніше грошеву данину. Не змінило зовсім справи і знесення кріпацтва в Росії в 1861 р., бо ділічі сказали що цар знесе кріпацтво тільки для своїх підданих, а вони як австрійські піддані мусять дальше робити панщину, або як шляхта платити чинш.

Так було до 1884 р. Селяни зі Шидловець і Зеленої були дальше підданими, ходили за долгом австрійської і російської власти щоденно на панщину за Збруч, а свої нужди земельні справляли домів зза Збруча.

У справу остаточно вмішався парох Шидловець і відомий колись діяч Зеленої пок. о. Темницький (помер вже по світовій війні як парох Устя Зеленого в Бучаччині) і видвигнув її на денне світло. В дечім поміг йому властитель Гусятина і пізніший маршалок краєвий гр. Адам Голуховський. Пішли переговори з польським ділічем зза Збруча, Йосифом Смидовичем, котрий від селян Шидловець і Зеленої зажадав великого грошевого окупу. Селяни зі Зеленої зрекліся всего і купили та розпарцелювали між себе в 1884 р. фільварок ділича в Зеленій Ігнацого Пяховича, що лежав по галицькому боці та в ній сі сіб прийшли до власних земельних наділів.

Інакше було зі Шидлівцями. Селяни цеї громади купили в 1884 р. від ділича за Збручем Йосифа Смидовича, на котрого до цього року робили панщину, або платили чинш (шляхта) 377 десятин і 200 сяжнів за ціну сорок пять тисячів рублів, платячи пересічно по 120 рублів (тоді ціну дуже високу) за одну десятину. Більшу часть ціни заплатили від разу готівкою самі, а на решту затягнули позичку девятнацять тисячів дев'ята рублів в Київському Поземельному Банку в Києві на сплату на тринцять цілька літ, платну у двох піврічних ратах 1. січня і 1. липня по девятьсот рублів.

Контракт купна продажі зроблено в 1885 р., але тільки на пятьох селян: Тимка Шевчука, Йгнатка Вітковського (шляхтича), Бартка Оглядного, Дмитра Прокопова і Степана Демкова, бо інакше не можна було тоді зробити по постановам російського закона. В дійсности селяни землю між себе поділили і кожний уживав окремо свій наділ, платячи правильно податки в казначействі в Камянці Под. і сплачуючи правильно банкові ратьі. В перебігі і переході селян на робоч за Збруч і австрійські і російські власти до самої світової війни не робили ніяких перешкоди з них мав ні староства в Гусятині річку перекинути.

В кількадесять літ пізніше — десь з кінцем 90 рр. — [illegible] на стало за Збруч на сніч наділ одної зі згаданої пятки Дмитро Прокопів (що [illegible] до Шидловець) і хотів продати цю пяту часть купленої у Смидовича землі, що була формально записана на нього. Селяни [illegible] і в р. 1903 вислали від себе своїх делеґатів Федора Зеленського і пок. Михайла Кушніра селян зі Шидловець до царя Миколи II. з петицією з проблемою, щоби цар їм дозволив на переписання права власности зі зкуленої пятки на всіх набувців з 1884 р. згідно на їх наслідників. Делеґатів допущено до царя і цар дійсно приказав вносити тоді селян. Селяни тоді окремі контракти на себе і були аж до рижського договору у спокійному володінні своєї землі.

В часі війни в 1916 р. прибув до Шидловець якийсь урядник російського уряду і хотів землю селян засеквеструвати тому, що вони були австрійські піддані. Селяни вислали тоді негайно делеґатів в особах Семка Пастуха, Миколи Палагнюка і пок. Михайла Кушніра (того, що їздив до царя) до губернатора в Камянці Под. і на їх прохання губернатор поміг секвестраційне зарядження.

Не чіпав також шидловецьких селян і більшовицький уряд аж до 1921 р. і селяни в Шидловець спокійно обробляли свою землю за Збручем, платячи більшовикам вимагані податки. Переполи вийшли лодерра після рижського договору і щоби їх усунути, виїхала літом 1921 депутація селян зі Шидловець (старший делеґат Семко Пастух і Микола Палагнюк) до Камянця Под. Делеґатів одних замкнено в тюрму в Камянці Под., в якій вилетаючи вони тільки хитрощами та по 14 днях тюрми вернули домів. Останній збір з свого поля за Збручем зібрали в 1922 р., заплатили більшовикам податок у збіжу і більше вже свого грунту не бачили — хіба через Збруч. Бо більшовики їх землю 377 десятин або 665 моргів сконфіскували і передали в уживання місцевим селянам.

Шидловецькі селяни остали без клаптика землі і були змушені в р. 1921 купити від місцевої ділічки Ґерміни Страйнської II фільварок (в січні 1921 139 моргів поля і 90 моргів ліса, платячи готівкою високу тоді ціну по 15.000 марок кож.

Рижський договір їх зовсім зруйнував і відобрав їм їхню землю. В 1922 р. виїхали до Варшави їхні делеґати Евтихій Теонів і Владислав Юрковський, були в міністерстві рільництва і в гол. земельному уряді і там обіцяли їм дещо зробити. Приїхали тоді (1922) на місце тернопільський воєвода д-р Лопатовський і копичинецький староста Корнієвський та по нинішній день не дістали вони ніякого відшкодування за утрачену землю. А Шидлівці село не мале, має 240 хат, а того 20 зовсім безземельних — і около 1000 душ населення, з чому пята частина латинників.

Знаючи це положення за спонукою посла Копичинецького Івана Завелинюка Український Соймовий Клюб вніс у соймі ще на весні 1925 р. інтерпеляцію і справу внесення в справі державного відшкодування селян з Шидловець за утрачену землю. На жадну ні інтерпеляції досі зовсім не полагоджено, про що довідалася нині делеґація згаданих селян під проводом пос. Завелинюка і сос. Лукашевича від директора департаменту мін. земельних реформ Касінського. Обіцяно їм тільки справу через окр. земельний уряд в Тернополі розглянути, але не сказано, який буде вислід і чи селяни одержать відшкодування.

Тільки списав я для цікавої, хоч сумної історії земельних відносин тих сіл — [illegible] по рижський договір.

З „Рідної Школи".

Крайна пора прислати коляду „Рідній Школі"!

Хто досі не прислав ще грошей з „коляди" чи „щедрівки" до „Рідної Школи" — нехай зробить це негайно відворотною почтою, бо найдалі до 10. лютого 1929 р. має Головна Управа „Рідної Школи" предложити воєвідським урядам виказ жертв, що вплинули до її каси з прилюдної збірки, а требаж часу й на зіставлення таких виказів!

Крім того Головна Управа „Рідної Школи" збирає матеріяли і приготовляє до друку загальне зіставлення цілої сьогорічної коляди і щедрівки на „Рідну Школу" по повітам і громадам з узглядненням поодиноких груп в громадах, якщо такі були, та надіслали дотичні матеріяли.

Тому взиваємо всі Кружки „Рідної Школи", українські товариства, збіркові Комітети і поодиноких громадян, що займалися збірками на „Рідну Школу", щоби враз з грішми негайно прислали „Рідній Школі" у Львові, Ринок ч. 10. також виказ, скілько зібрали в поодиноких громадах на „Рідну Школу" і що сталося з тими грішми чи збірками в натураліях (яйця, збіжа і т. п.).

З огляду на друк загального зіставлення „коляди" і „щедрівки" на „Рідну Школу", яке розішлеться по повітам для доручення всім громадам, відпадає потреба оголошувати поодинокі квоти, надіслані з „коляди" чи „щедрівки" в часописах, — бож, як сказано, вони будуть як найточніше оголошені в друкованому звіті.

Якщо який повіт, якась громада чи група не прислала виказу або прислала його за пізно, — то не ввійде до загального звіту з цьогорічної коляди на „Рідну Школу". Отже у власному інтересі кожного повіту і кожної громади є своєчасно прислати матеріял, що відноситься до „коляди" і „щедрівки" на „Рідну Школу".

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ":

Ілля Кокорудз, вр. голова. Теодор Мартинець, вр. секретар.

Орґанізаційний рух.

Справоздавчі віча посла о. Леонтія Куницького.

Посол о. прелат Леонтій Куницький відбув на протязі грудня м. р. і січня ц. р. цілий ряд справоздавчих віч по Теребовельщині з тим, що по кожному вічу відбулася ще й довірочна нарада в справах культурно-освітних і громадських. І так: Дня 27-го грудня м. р. відбулося справоздавче віче в Деренівці для громад Деренівка, Довге, Залавє, Слобідка-Янівська і Янів, учасників на вічу було понад 500, на довірочній нараді 56. Дня 28-го грудня м. р. в Кобиловолоках для тої громади і для Млинивськ, де було около 550 учасників, на довіроч. нараді 57. Дня 29 грудня було в Будзанові для громад Будзанів, Вербовець, Скомороше, учасників около 600, на довірочній нараді 54. Дня 30-го грудня м. р. відбулося віче в Могильниці для тієї громади, Романівки і Ласковець при участи понад 2.000 громадян і громадянок, на дов. нараді учасників 172. Дня 31-го грудня відбув о. посол віче в Винявці для громад Винявка, Брикуля Стара і Брикуля Нова при участи понад 500 вічевиків, на довір. нараді 49. Дня 1-го січня ц. р. в Царахові — для тієї громади, Панталихи і Тютюкова при участи понад 500 вічевиків. Віче це було за запрошеннями, тому, бо староство заказало прилюдне віче, мотивуючи тим, що віче не зголошено на три дні наперед в старостві. Таке зайшло також дня 2-го січня в Струсові, де замісць віча мусіла бути довірочна нарада для громад Струсів, Заздрість, Варваринці, Налуже, Різдвяни і Бернадівка, в якій взяло участь понад 350 учасників. Дня 3-го січня відбув о. посол Куницький віче в Слобідці Струсівській для тієї громади, Острівця, Застійночого і Зубова при участи понад 450 громадян. В самій Теребовлі для міста і громад Семенова, Малова, Гумниск, Кровники, Лошнева і Підгуря відбулася довірочна нарада дня 10-го січня при участи 277 учасників. Дня 11-го січня ц. р. відбулося віче в Глишаві для Глишави, Ілавча й Іванівки при участи біля 700 душ, на довір. нараді було 63 делеґатів. В Теребовлі відбулася в дни 10-го січня довірочна нарада тому, бо в дні 21-го грудня м. р. відбуто в Теребовлі велике жіноче віче, на якому було богато мужчин, де теж складав звіт з парляментарної діяльности о. прелат Куницький так, що не заходила потреба скликувати віче вдруге.

„Просвіта" — це єдиний найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонцевий шлях.

На парляментарній арені.

Сенатська бюджетова комісія.

В сенатській бюджетовій комісії підчас нарад над бюджетом мін-ства земельних реформ сен. *Дещкевич* виступив проти пропонованого помноження уряд. персоналу, бо це обтяжує населення. Для відтяження та зменшення числа бюрократії треба би деякі справи передати самоврядрільним організаціям. Примусова парцеляція устала майже зовсім, а добровільна не вспіє заспокоїти зем. голоду українського населення. При добровільній парцеляції узгляднюється чужі елементи, хоч це законом із 26. вересня 1922 заборонено. Коли уряд хоче справді зробити щось доброго для українського селянства, то повинен це робити за посередництвом українських госп. організацій, тому повинен відноситися прихильно до таких організацій, як „Сільський Господар".

—o—

Ліґа Націй і нац. меншости.

Комунікат ґен. секретаріяту Ліґи Націй заповідає наслідком письменного Штреземанового внесення поставлення на березневій сесії Ради Ліґи Націй справи ґарантій Ліґи для нац. меншостей. Німецькі часописи зазначують, що внесення це йде далі, ніж внесення дел. Канади Дана Дюранда, але є в тісних рямцях істнуючих умов.

—o—

Троцький в Анґорі.

„Дейли Експрес" повідомляє з Москви, що згідно з бажанням турецького уряду Троцький буде жити в Анґорі на території більшовицької амбасади.

—o—

1600 троцькістів — на Сибір.

До Льондону прийшли вісти з Москви, що того тижня заслано на Сибір в 4 спец. поїздах 1600 арештованих троцькістів.

—o—

Райхстаґ ратифікував Кельоґів пакт.

Дня 2. лютого засідання райхстаґу присвячене було нарадам над ратифікацією Кельоґового пакту. Мін. Штреземан в експозе мотивував ратифікацію пакту. Після дискусії пред. Лебе заявив, що проект пакту переслано комісії закорд. справ.

—o—

На Литві спокій.

Литовська Аґенція Тел. заперечує закорд. вісти про неспокої на Литві. „Данц. Н. Нахріхтен" зазначує при цьому, що становище Вальдемараса всетаки не є сильне.

Новий бунт в Еспанії.

В Валенсії збунтувалася часть ґарнізону. Положення поважне. Уряд вислав до Валенсії ґен. Сан Хуріо з повновластями усувати представників цив. і військ. властей, до яких не має довіря та евент. перейняти їх функції. „Ле Журналь" повідомляє, що три есп. офіцери, засуджені на смерть, скінчили самогубством.

—o—

Пожежа в рафінерії нафти.

Дня 2. лютого вибухла пожежа в будинках „Акц. спілки для нафт. перетворів і земного ґазу" на Знесінні. Огонь повстав у будинках, де заїздять цистернові вагони, відки рурами перепроваджують кипячку до резервуарів. Крім будинків горіла теж кипячка, порозливана широко по землі. Огневій сторожі вдалося огонь угасити. Згорів відносно незначний запас кипячки, рури й одна льора.

—o—

Згоріла фабрика „Ойкос".

В суботу 2. лютого в Рясні Польській біля Львова згоріла фабрика „Ойкос". Згоріла цілка фабрика диктів і форнірів, себто около 10 будинків, а в них кітлівні, сушарня, машинові галі, маґазини, басейни і т. д. У маґазинах було кільканадесять вагонів сирого матеріялу для диктів, вартости ок. 30.000 дол. Згоріли турбіни, машини, мазі й олії. Огнева сторожа довідалася про пожежу щойно 20 хвиль від вибуху пожежі з причини телеф. недомагань. Огонь повстав мабуть із т. зв. фазнки, яку уставили були для осушування в одній з галь, де будували канал. Наслідком пожежі остане без праці 210 переважно кваліфікованих робітників, що заробляли денно по 16—20 зол. Загально втрат є на пів міліона зол. Більшість спалених будинків, маґазини, машинові галі і т. д. побудовані щойно з року тому. Ціла фабрика була обезпечена, але асекур. премія не покриє шкоди.

—o—

Ще один кандидат на короля.

Положення в Афганістані стається щораз більше поважне. Алі Ахмед Хан, котрий побив війська Габібули, розкинув з повітреплава проклямацію до представників поодиноких племен: в проклямації проголошує себе королем і заповідає одночасно, що завізве короля Аманулу і князя Омара Хана покінчити боротьбу за афганський престіл і усунутися з політичного життя.

—o—

Гостра зима в Італії та Греції.

В цілій Італії тепер морози. В Римі є 0 степ., в Триденті — 9, а в околиці — 20. В околицях Удіне також — 20 степ. Венеція вкрита снігом. У Неаполі 0 степ., в Медіоляні — 3, у Венеції — 6.

В цілій Греції впали великі сніги. В грецькій Македонії температура впала до 17 степ.

—o—

Рев'зія.

В домі п. Агатона Добрянського на Знесінні поліційний аґент перевів в суботу ревізію та хотів його самого забрати на поліцію задля переслухання. Лікар д-р Фрухтман, який лічить п. Добрянського, ствердив, що йому не вільно вставати з ліжка. В кімнаті п. Добрянського сидить увесь час поліцай.

НОВИНКИ

— **На шляху до розбудови.** Пишуть нам: Перші (установчі) Збори **Мінеральної Водолічниці „Черче", спілки з обмеженою порукою у Львові,** відбудуться у вівторок 5. лютого ц. р. в 4-ій год. попол. в салі засідань Центро-Банку (Ринок 10). Ініціятивний Комітет під проводом д-ра Костя Левицького здасть звіт зі своєї підготовчої діяльности, після чого наступлять дефінітивні деклярації паїв, відчитання, ухвалення й нотаріяльне підписання договору Спілки та вибір її органів. З моментом завершення нової Спілки її управа негайно приступить до розбудови Черча. Охочі приступити до Спілки і тим самим стати співучасниками нової суспільної й промислової ділянки нашого народнього господарства повинні зголосити свою участь в установчих Зборах або без окремих запрошень явитися на них.

— **Фантазії „Аґенції Всходньої".** З Київа повідомляють нас, що вістка про мниме арештування акад. М. Грушевського, поширена „Аґенцією Всходньою", не має за собою ні тіни правди. Акад. Грушевський працює саме інтенсивно над девятим томом своєї епохальної „Історії України-Руси" і завалений тепер коректами до першої части того тому, яка вийде друком ще в місяці лютім ц. р.

— **Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові** мав у місяці січні 58 чисел (156) предметів приросту до ч. 18.496 включно, головно у відділі історичної археольоґії, фотоґрафій з часів всесвітньої війни та мінеральоґії. На це зложились дари пп.: Бібліотеки НТШ., Берези Я., о. Баландюка І., д-ра Ганкевича Л., Долгого А., Дорошенка В., інж. Дурбака П., Денеки Гр., проф. Мартинця Г., інж. Ольхового М., д-ра Пастернака Яр., Т-ва „Просвіта" у Львові, Терлецького М., Филиповича З. і Чайківського Е., за що Управа Музею складає їм усім щиру подяку.

— **Морози.** В останніх днях маємо сильне обниження температури в цілій Европі. В пятницю (1.) і в суботу (2. ц. м.) температура хиталася у нас між 20—25 степенів Ц. Метеорольоґічна обсерваторія у Львові передбачує, що морози ці будуть у нас ще кілька днів.

— **Залізничий рух** на терені львівської Дирекції залізниць привернено в значній части. В останніх днях урухомлено м. ін. льокальні лінії Тернопіль-Копичинці і Вигнанка—Іване Пусте. Піднято також рух поїздів на цілій лінії Львів-Підгайці. Зате майже всі поїзди, не виключаючи й поїздів на головних лініях, приходять і відходять зі значним опізненням.

— **Львівські суди.** На основі зарядження міністерства справедливости змінено дотеперішній поділ повітового суду у Львові на 3 самостійні секції і з днем 31. грудня 1928 отворено два повітові суди у Львові: суд повітовий міський і суд повітовий заміський. З днем 1. січня ц. р. назви цих судів такі: „Ґродський Суд Міський у Львові" і „Ґродський Суд Заміський у Львові". Наслідком цього дотеперішній повітовий суд с. III., що мав тільки карні справи, з днем 1. січня ц. р. знинено, а його аґенди перенесено, згідно з їх територіяльними питоменностями, до ґродського суду міського або заміського як карні відділи, що залишаться й дальше в дотеперішніх будинках при вул. Казимирівській. Отже тепер ґродський суд міський має поміщення в двох будинках, а саме при вул. Судовій 7 (відділи цивільні) і при вул. Казимирівській (відділи карні). Подавче бюро в будинку дотеперішнього повітового суду с. III. істнує дальше як подавче бюро ґродського суду міського, відділи карні. Для карних відділів ґродського суду заміського призначене подавче бюро у фронтовій части будинку при вул. Казимирівській. Відповідні оголошення поміщено для орієнтації в будинках.

... і молоді. ... умору. Рік ... Місячник.

Так виглядає оригінальне опакування знаних таблеток **ASPIRIN**, середника успокоюючого болі.

Вистерігайтеся безвартісних наслідувань в інших опакуваннях. До набуття у всіх аптиках.

— **Композитор замісць короля.** Мадярський уряд видасть небавком нові монети з портретом Шуберта, з нагоди його роковин. Будуть це перші гроші в світі, на яких держава віддасть честь не офіціяльному володареві, а композиторові і то ще не рідному. Непогана ідея. Приємніше бачити Бетовена або Вагнера на грошах, ніж на обгортках чеколяди.

— **Сила анґлійської традиції.** Анґлійська посолка Суванна Льоренс, що хотіла виступити цими днями в парляменті зі своєю „дівочою" (себто першою) промовою зазнала неприємного інциденту. Коли вона встала, щоби погрохати слова, її товариші посли, почали кричати до неї: „капелюх!" Цим пригадали їй вікову традицію анґлійського парляменту, в якому промовець встаючи зі свого місця мусить спершу вложити на голову капелюх. Посолка Льоренс не мала такого капелюха. Тому її сусід посол Вільтон зробив нашвидку капелюх з паперу і вложив його їй на голову. Вона скинула його (капелюх, а не посла) з обуренням. Тоді другий посол подав їй свій капелюх, щ правда, старий, фільцовий, але зовсім добрий для такого офіціяльного вжитку. Посолка і цим знехтувала. Предсідник, для якого традиційний закон є непохитним, навіть не звернув на неї уваги і вона не могла прийти до слова. Тоді вона вийшла обурена зі салі. Анґлійські суфражетки мають гарну нагоду до демонстрацій: Нехай спробують, чи їм удасться нарушити анґлійську парляментарну традицію.

— **Місто, де жінкам тяжко.** Статистичний уряд Відня оголошує цікаві цифри шлюбів за минулий рік. Ці цифри є в безпосередньому звязку з кризою, яку переживає столиця Австрії наслідком воєнної катастрофи. На міліон жінок має віденська громада всього 850.000 мужчин. Отже кожна пята віденка не має чоловіка „силою факту", якщо всі мущини хотіли би женитись і то в Відні. А що жити якось треба, то жінки виходять замуж за кого попало. За рік було в Відні 16.213 шлюбів. У 310 випадках „молодий" не мав ще 20 літ, у 88 випадках не мав ще 19, в 15 вип. 18 літ, а було 4-ох „мужів", що мали ледви 17 літ. Жінки цих останніх мали дві по 23, одна 26, а одна 30 літ. За 21-літніх вийшли три 35-літні жінки і одна 40-літня, за 30-літнього одна 50-літня. З жінок, що вийшли замуж 112 мало більше як 60 літ, 20 більше як 65 літ, а 11 навіть понад 70 — а більшість із них, річ ясна, взяло собі молодших мужів, так, що ріжниця віку буває часто від 15 до 20 літ між подружою парою зі шкодою для мужа. Одна 60-літня найшла собі навіть 30-літнього.

— **З міста любовних злочинів.** Париська бульварна преса мала передучора знову чим прикрасити перші сторінки своїх органів. Один день приніс відразу два злочини з любовним підкладом. Героєм першого є багатий поляк, власник готелю, Єзерський (чи Єзьорський), що вбив свою жінку імовірно підчас сну. Жінка була на 15 літ молодша, виїмково гарна і від довшого часу хотіла розвестися з ним, одначе він умів стримати її від цього рішення, в надії, що вона зречеться свого веселого, марнотратного життя. Приводом до траґедії були найдені Єзерським листи в столі жінки, що переконали його в її зраді. Віддавши себе добровільно в руки поліції, Єзерський заявив, що вбив жінку після бурхливої суперечки. Знавці, що найшли її в ліжку з незвичайно спокійним висловом облич-

, кажуть, що злочину мусів він доконати під-
іс її сну. Другий злочин мав сотні свідків на
ухливім бульварі. 20-літній дентистичний тех-
к пробив смертельно 17-літню свою любку
армен Мар е штилетом замоченим в отруті.
ричина: заз рощі.

— **Сонце гніваєтьcя на нас.** За останні дві
ні астрономи та метеорольоги мають ожив-
З цьому часі появились на сонці
ної величини. Такі плями не є ви
члом для теоретичних наукових
ь — як деякі впевняють — вели-
ачіння. Поява більших плям на
осередім звязку з нарушенням
ди'кації телефонів і телеграфів,
лі зі збіль ьшям місячного сяйва. Отже со-
ні плями впливають на електричність у зем-
й атмосфері і на земний магнетизм, так, що
причиняють сильну зміну температури та бурі.
іже кількасот літ тому один аптикар Шваґе
твердив, що поява соняшних плям підчинена
авномірним законам: що 11 літ вони збільшу-
ться або меншають. Точні їх передбачення по-
ищо не встановлені, а як їм зарадити, це одна
мрій далекої майбутности. Наука потішає нас
данім випадку тільки тим, що знаємо, чому
маємо такі метелиці, морози й інші неприємні
явища, що псують нам життя.

— **На допомогу Лізі Націй.** Відомий англій-
ський письменник Уельс скінчив книжку, що
розвязує проблему, як можна оминути в майбут-
ности війни при помочі створення всесвітньої
держави на наукових підставах. Книжка написа-
на у формі фільми, щоб її могли використати в
першій мірі для екрану.

— **Новий репертуар колядок і щедрівок** при-
готовляє відомий Успенський Хор під управою
д-ра Неділки і співатиме **в Преображенській цер-
кві в неділю дня 10. лютого ц. р.** в 12. год. в по-
лудне на зокія „Рідної Школи".

Дописи.

ВОЛИНЬ. (Свята 60-ліття „Просвіти" в Горохівщині). На наших північно-заході х землях важкі відносини навіть у культурно-освітній ділянці. Справа й праці, яка, здається, повинна мати підтримку всіх чинників, находиться там у поневірці. Розвязування повітових „Просвіт" з філіями-читальнями а впроваджування реґіональних новотворів у виді „Рідних Хат", розбиття й інертність громадянства, ось наслідок тамошніх відносин.

Та всеж є там декуди і ясніші моменти на культуно-освітньому полі. До таких треба врахувати уладження ювилейних свят в районі повітової „Просвіти" в Гороховім. На 45 Філій-читалень, які належать до цеї повітової „Просвіти", уладжено з 37-ох місцевостях ювилейне свято „Просвіти" одного й того самого дня (8. XII. мр.). Решта не могла того зробити з ріжних перешкод технічної та поліційної натури

Свято відбулося всюди в год. 11-ій з програмою, в якої мусіли бути виконані такі точки: святочні сходини членів; реферат; голосне читання; положення й праця місцевої філії-читальні; біжуча праця, розбудова самоосвітних гуртків, боротьба з алькоголізмом і неграмотністю. Всюди проводили святом представники Ради повітової „Просвіти" та „низові" освітники, яких делеґовано до сусідних місцевостей для наладнання звязків між філіями-читальнями.

Свято мало практичну мету, бо не обмежувалося до рефератів та концертової частини, оживило працю на місцях, а з другого боку дало освітникам можність випробувати свої сили, практично використати добутий досвід.

Філія-читальня в Берестечку уладила таке свято в двох днях (8. і 9. XII.). Свято мало публичний характер, присутних було около 400 осіб, порядок взірцевий. На свято наспіли привіти від орґанізацій у Берестечку а також від жидівських.

При філії в Локачах зорґанізовано районий комітет, який влаштує величаві свята на противі цього року в районі громад Хорів і Киселин. Такі прилюдні свята будуть уладжені ще й в інших кращих філіях-читальнях.

З судової салі.

ЗА МІЛІОНОВІ ОШУКАНСТВА.

Зізнання обв. Левицького.

В понеділок 28. січня ц. р. зізнавав директор Банку Взаїмного Кредиту обв. Левицький, рим.-кат., ур. 1863 р., якого прокуратура обвинувачує за лихву, неправильне ведення книг і легколушну криду. Зізнання обв. Левицького — це сензація, бо вони виявляють, що він не мав найменшого поняття з ділянки банковости. Директором Банку Взаїмного Кредиту іменовано обв. Левицького лише тому, що є „почціним католіком і же пластовал шереґ зашчитних уженцув" у Львові.

На розправі доходило до таких курьозів, що предс. Байорек мусів пояснювати обв. Левицькому, яка заходить ріжниця між листовими переказами і звичайними чеками.

На питання предс. відповідає обв. Левицький що до вини почувається лише тому, що згодився обняти становище директора банку, не маючи до того найменших кваліфікацій.

Оповідає, що девізово-банковий відділ добре розвивався під рукою прокурента Беньковського, одначе з приходом ґеніяльного д-ра Кольніка розвинувся ще краще. З приходом обв. д-ра Кольніка годі було від клієнтів обітнатися.

Дальше зізнає, що централя Банку Взаїмного Кредиту в Кракові доручила йому ліквідувати „каблевий інтерес", але обв. д-р Кольнік переїхався до Кракова та переконав директорів централі про неможливість негайної ліквідації інтересу і тому обв. Кольнік провадив дальше неаліий „каблевий інтерес".

У вівторок 29. січня п. р. по цілій низці питань оборонців обв. д-ра Кольніка (д-ра Ауерова і д-ра Вайнзафта) та предсідника не можна було довідатися від обв. Левицького, чи він власноручно підписував листові перекази на Ню Йорк. І так на питання обор. д-ра Вайнзафта, чи обвинувачений Левицький підписував листові перекази, відповідає він так: Пане оборонець, прошу не ставити і залишити такі питання, щоб не замотувати ще більше цілої справи. (На салі гуваганковий сміх). Обв. Левицький зазначує, що не знав про умову між Банком Взаїмного Кредиту і „Мазаґою". Думав, що „Мазаґа" виставляє листові перекази на Ню Йорк лише тому, щоб від Банку Краєвого Господарства одержати кредит і що Банк Вз. Кредиту лише посередничить. Вкінці каже, що Банк Вз. Кр. мусів провалити „каблевий інтерес", бо промисл конечно потребував кредиту, а уряд не субвенціонував банку.

В середу 30. січня п. р. обв. оповідає, що довжників не знає і що ніколи сам не рішав про уділювання позичок. На питання предс. виявляється, що знає таки деяких довжників і з огірченням відповідає предсідникові так: Цікаво, що як ті довжники приходили за позичкою, тоді просили, як одержали — дуже дякували, але як не продовжено їм речинця платности, то зараз нарікають і обвинувачують. Зновав у справі виладання товарів заграничних фірм тутешнім купцям (без покриття) думає, що все було в порядку.

Зізнання Фенца.

Прокурент Фенц, обвинувачений за лихву і легколушну криду, відповідає на питання предсідника, що до вини не почувається. Працював в Банку Взаїмного Кредиту ще від 1898 р., але він лише підписував листи і письма. Був перетяжений працею так, що до каблевого інтересу не мішався, тимбільше, що цілого того інтересу не розумів, хоч дійсно підписував листові перекази.

Зізнання Пістинера.

Девятого дня розправи, 31. січня 1929 р. зізнавав власник гарбарні „Мазаґа", Ізаак Пістинер, обвинувачений за неправильне ведення книг і провадження ризикових інтересів.

Обвин. до вини не почувається. Від 1924 р. стоїть у контакті з Банком Вз. Кредиту, де затягав інвестиційні позички, конечно потрібні для гарбарні. Ціле те підприємство було закроєне на велику скалю. Уладжене по найновішим вимогам техніки і могло продукувати 1000 скір денно протягом 4—5 тижнів (інші гарбарні потребували 4—5 місяців). Дійсно продуковано 300 скір денно, на яких зароблювано 1—2 доляри на чисто від кожної скіри. Позички „Мазаґи" досягали з початком 1925 р. 40.000 долярів і 140.000 зол. (спершу на 9, пізніше на 7 відсотків). Одного дня обв. Кольнік зажадав вирівнання довгів у Банку Вз. Кредиту. Обв. Пістинер пояснив, що не може зараз відлати. Тоді обв. Кольнік запропонував йому відомий вже каблевий інтерес. Обв. Пістинер заявив тоді, що не має в Ню Йорку ніякого покриття, але на запевнення обв. Кольніка, що Б. Вз. Кр. має, згодився.

Дальше зазначує, що на випадок неоплачення позички „Мазаґа" не збанкротувалаб. Як провізію від трансакцій каблевого інтересу прирік обв. Кольнікові 100 зол. від кожних 1000 долярів. Дальше „Мазаґа" старалася дістати позичку від заграничних банків, але не одержала. Обв. Пістинер каже, що активи з кінцем 1925 р. виносять 12,462.597 зол., а пасиви з дня 1. жовтня 1926 р. лише 7,503.095 зол. Тому активи перевищають пасиви. Але прокуратор обвинувачує його лише тому, що обв. Пістинер як ґенеральний директор „Мазаґи" винен Ізаакові Пістинерові як приватній особі 3,000.000 зол., а на них не має вже покриття. Одначе обв. Пістинер заявляє, що він зрікається свого власного довгу до „Мазаґи". В дійсности активи „Мазаґи" перевищають пасивний стан так, що з хвилею урухомлення гарбарні всі зобовязання можна буде вирівняти.

Зізнання Векера.

З черги зізнає останній обвинувачений Ф. Векер (зять Пістинера), директор „Мазаґи", обвинувачений за легколушну криду. Зізнає подібно, як Пістинер.

На тому закінчено переслухування всіх обвинувачених.

Зізнання свідків.

В пятницю 1. ц. м. переслухано свідка д-ра Б. Льоншава, синдика надзірної ради „Банку Взаїмного Кредиту". Про каблевий інтерес не знав і довідався про те аж 8.—9. серпня 1925. Одначе було вже за пізно. Від обв. Пістинера свідок довідався, що недостає 90 000 долярів на покриття ріжниці каблевого інтересу. Тоді свідок, д-р Вальчак із централі з Кракова і обв. Пістинер поїхали до предсідника „Банку Господарства Краєвого" Стечковського, але він відмовив фінансування „Мазаґи", а мін. скарбу В. Ґрабський зажадав передачі винних до суду. Так прийшло банкроцтво „Банку Взаїмного Кредиту".

В понеділок будуть зізнавати інші свідки.

З ГЛАДИШОВСЬКИХ
Іванна Пеленська
померла по короткій і в жкій недузі в 30. році життя.
Похорон відбудеться в понеділок дня 4. лютого п. р. о год. 3-ій попол. з дому жалоби при площі Смольки ч. 4. 1396 1—1

З театру.

Театр ім. Ів. Тобілевича в Станиславові. „Церковна миш", комедія в 3. діях В. Фодора.

Виставленням (26. I.) симпатичної, добре сконструованої комедії п. з. „Церковна миш" (в перекладі Ю. Шкрумеляка) зробив театр зібраній публиці дуже милу несподіванку і заслужив собі на назву поважного театру. Вистава була справді прекрасна, високо-мистецька й могла вдоволити найбільш вибагливого глядача. Театр дав тим доказ, що по закінченні орґанізаційної праці може й повинен сміливо приступати до поважнішого репертуару.

Виставлена теса попри свою легкість належить під психольоґічним оглядом до тонких і трудних у передачі пес. Її виставлення на станиславівській сцені можна без пересади оцінити як дуже добре. Була це загалом найкраща вистава в цьому сезоні.

Приступаючи до короткої оцінки виконання поодиноких роль, попри додатні сторони звернемо увагу й на незначні недостатки й недотягнення, маючи на оці виключно добро театру.

Тилулову ролю (Зузі) виконала **п. Ленська.** Є це роля психольоґічно найбогатша й найтрудніша. Від артистки вимагається для тої ролі дуже богато: і чару свіжої молодости та палкого темпераменту, і дитячої наївности, і сприту та розуму досвідченої людини, що перебоєм іде через життя, і виняу шаленої радости у хвилинах перемоги та тихого смутку при невдачі, а над усім має перювати бадьорий настрій і радість із життя. Наша артистка відповіла вповні вимогам автора. Вона ще раз доказала, що в її богатій душі криється невичерпане джерело найкращих мистецьких можливостей. Її гра була справжнім гимном у честь молодости, праці і краси життя.

Достойним партнером п. Ленської в ролі барона Ульріха, директора великого банку, був **п. Боровик.** Без заміту були його дистинґовані манери та дискретна тонкість у передачі психічних настроїв. Бажалось би тільки в грі п. Боровика більше енерґії в рухах і більше сили в голосі та більш імперативного тону. Тоді й більше природною вийшлаб його любов до Зузі, рідної йому по душі, а не по соціяльному становищу дівчини. Сеж має бути пара сильних, модерних людей, близьких собі енерґією і запалом до праці. Тоді психольоґічно вийде умотивований месаліянс барона з донькою із народа. Ця невеличка поправка в інтерпретації і трохи виразніша дикція піднесуть ще більше добрі вальори гри артиста.

Інші ролі належать до другорядних. Невдячну і трудну ролю великоміської кокетки Ольги віддала **п. Смірнинська** зі зрозумінням і зовсім удатно. Чарувала нас фізичною красою відпихала душевною деправацією.

Ролю старого службовика банку Шінцля креував режісер **п. Давидович,** ролю старого графа, аристократа-нероби **п. Кемпе.** П. Давидович у ролі Шінцля доказав не перший уже раз, що є не тільки дуже добрим артистом опера-

ковим, але потрафить виступити і в поважній пєсі. Його креація була наскрізь оригінальна й видержана в тоні. Не погодились би ми тільки з його комічними вискоками при самім кінці 3-ої дії, коли своїм виходом із ковдрою відвернув увагу авдиторії від головної акції, бо кінцева сцена між бароном і Зузею настроювала публику тільки до радости, але не до комізму. П. Кемпе добре держався в І. і ІІ. дії, хоч часом непевний був у рухах підтоптаного вже графа, зате в 3-ій дії обнизив гру до рівня опереткового графа.

В ролі баронового сина Франка, штурпаковатого та дурноватого юнака, виступив із повним успіхом артист-аматор **п. Хичій.** Його гра була добре продумана й видержана до кінця. Ролю возного теж відограв добре дебютант-аматор **п. Мачуляк.**

Під оглядом декоративним і костюмовим вистава була без заміту.

З того всього висновок для управи театру, що маючи такі добрі сили, може сміливо вводити до репертуару щораз поважніші пєси, чим піднесе престіж театру і сповнить свою культурну місію.

А тепер ще кілька слів на адресу нашої станиславівської громади, яка на премієрі „Церковної миші" з незнаних причин не дописала і в половині так, як на премієрах оперетки. А жаль, бо театр заслуговує на підтримку саме тепер, коли він переходить рік проби. Театр потребує якнайбільше щирої і видатної помочи моральної і матеріяльної перш усього від українського громадянства, щоб рік проби не став роком розчарування і зневерви. Станиславів з околицею можуть і повинні удержати свій постійний театр, а тимчасом є ще багато таких українських громадян, яких у цьому сезоні ніхто в театрі не бачив... **Св.**

Нові книжки й журнали.

Д-р Ос. п Нагаєв: **Преса.** Перша міжнародня вистава світової преси в Кольонії. Львів Р. Б. 1929. Накладом Української Християнської Організації. Стор. 192. Форм. 8⁰.

„Літературно-Науковий Вістник". Річник XXVIII. Т. XCIII. Книжка II. за лютий. Львів 1929. Зміст: О. Бугаєнко: Осінний день; Б. Гомзин: У лісі; М. Ковальський: Освідчення; А. Мосенда: Сонет сонету; Ю. Косач: Пуща в заграві; А. Кара: Опівночі; Йв. Калинів: Розкований; А. Кара: На народний мотив; Г. Дж. Уелс: Вакації містера Лідбеттера; М. Іванейко: Вітер; А. Кира: Убога зента; М. Галушинський: З приводу ювилею „Просвіти"; Характерник: Земельна справа й націоналізм; Як. Савченко: Проблема культурної революції і українська радянська література; І. Гончаренко: Франсуа Моріак; А. Кара: Дві долі; К. Р.: Мустафа Кемаль, творець нової Туреччини; Т. Филипович: (Із збірки „Простір"); Р. Е.: Лист з Румунії; А. Кара: Зафарбленню настроїв; Дм. Донцов: Da capo; А. Кара: Самоздолання; Бібліографія; Нові книжки.

„Поступ", вістник літератури й життя. Січень 1929. IX. річник. 1. число. Львів. Зміст: Читач і редактор; В. Лімниченко: Сніжні настрої; Місяць доброї преси; Г. фон Ле Форт: Гимни до церкви; Ф. Мукерман: Усмішка смерти; Мерієм: Сумнів; Б. Гомзин: Аж там; П. Дністровський: Національне самогубство; С. Чесина: З поеми „Тюрма"; В. Матісен: Годинник; О. Петрійчук: Молитва; Місячна хроніка; З природи і техніки; Бібліографія; Літературні замітки.

Життя і Знання, популярно-науковий журнал (місячник). Рік II. За лютий 1929. Ч. 2. Видає: Т-во „Просвіта" у Львові. Зміст: Болгарські мандрівні огородники; Сільські школи в Індії та Бірмі; ст. Дунин-Карвицький: З Волині до Одеси. Спомини; М. Рудницький: Місто контрастів; І. К.: Початки Хмельниччини; Гроші. Дещо з їх історії; В. Королів-Старий: Хатній умивальник; Морські ліси і гущавини; М. Понятат: Шахи; О. Вергановська: Музика; Діти камяної доби; Відозви; Оголошення.

„Нива", часопис присвячений церковним і суспільним справам. Виходить раз у місяць у Львові. Ч. 1. за січень. Рік видання XXIV. Зміст: Духовне зближення; о. д-р Г. Костельник: Спір про епіклезу; о. В. Р. Рабій: Зауваження на часі; о. Мих. Ковальчик: Про доходовий податок; о. Ю. Дзерович: Оживлення науки релігії; о. А. Бучацький: Загальні збори Товариства катехитів; Нові книжки; Всячина; Проповіди.

„Нова Хата", журнал для плекання домашньої культури. Ч. 2. Рік V. Львів, лютий 1929. Зміст: А. Зарембський: Ткання Поділля; д-р О. Грицай: Шегерезада Швеції; Мар. Фуртак: Проблеми виховання; Жіночий рух; О. Залізняк (Загальні збори „Труду" і загальні збори „Союзу Українок"); На дозвіллі; Про моду; Моди; Ручні роботи; д-р С. Парфанович: Гігієна жінки; Лікарські поради; З. Мірна: Реформування домашнього господарства; С. Міська: Припаси; Жертви на памятник М. Примівної; Н. Гарін: Діточі літа Тьоми; Ілюстрації.

„Більшовик України". Ч. 1. за січень 1929 р. Політико-економічний журнал ЦК КП(б)У. Рік видання IV. Зміст: Передова; Л. Перчик: Ленін у боротьбі за чистоту партійної лінії; Е. Горчак: Ленін і українське питання; Ст. Косіор: Українізація і завдання КП(б)У; Н. Наумов: Партія у боротьбі з ухилами; С. Гуцуляк: Економ. розвиток України за останні роки й контрольні цифри на 1928—29 рік; А. Сміт: Завдання ком. партії Америки; В. Добро: Цараністи біля керми влади; Бібліографічний покажчик за 1925—28 р.

„Український Інвалід", місячний орган українських інвалідів на еміґрації. Ч. 1—2. з 25. жовтень 1928 р. Каліш.

„Світ Дитини", журнал для молоді. Ч. 2. За лютий 1929. Львів.

Зиз. Журнал сатири та гумору. Рік VI. Ч. 3. З 1. лютого 1929.

Український Філятеліст. Місячник. Рік V. Ч. 1—2 за січень-лютий 1929. Адреса: Wien X III. Gerstheoferstr. 138/8.

„Przegląd Polityczny", czasopismo poświęcone zagadnieniom polityki zagranicznej. Zeszyt 4 5 za październik-listopad 1929 r. Warszawa.

Похорони бл. п. д-ра Мир. Зеркевського.

Похорони бл. п. д-ра Мирослава Зеркевського, адвоката в Перемишлянах, відбулися дня 1. лютого ц. р. при участи великого загалу народу, не зважаючи на тріскучий мороз. По Богослуженні в церкві, відправленім 11 священиками під проводом о. дек. Івана Лущишина і при співучасти хору під управою п. Михайла Гузара, похоронний похід задержався перед Народнім Домом. Селянин Петро Ківш з Коросна прощав тут Покійного дуже гарно, сердечною промовою іменем селянства повіту і Народнього Дому. Відтак похід рушив на цвинтар, де прощали Покійного о. парох Емілян Ковч іменем місцевого населення, д-р Станислав Цел-цький іменем товаришів-адвокатів і д-р Франц Світель іменем Союзу Українських Адвокатів.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Іванна з Гладишовських Пеленська померла по короткій недузі в 30-тім році життя. Похорон відбудеться в понеділок 4. лютого ц. р. в год. 3. по полудни з дому жалоби при вул. Смольки 4. на личаківське кладовище. Покійна брала живу участь в українському жіночому русі і належала до передової групи наших освічених і вразливих на громадські справи жінок. По фаху була банковою урядничкою і в ділянці банкової кореспонденції була дуже цінною силою. Земля Їй пером!

Теодор Олександер Кирилович, студ. IV. р. богословів б. четар УГА. упокоївся дня 2. лютого ц. р. по важкій недузі. Похорон відбудеться в понеділок 4. лютого ц. р. в год. 8 рано з каплиці Загального Шпиталя. В.П.П.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Кіно.

„Аполльо": „Анна Каренина".
„Лев": „Арена жаху".
„Оаза": „Шпигуни".
„Палас": „В кайданах".
„Фатаморгана": „Тайна данього роду".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Поодинокі і збірні лекції для правників нового і старого типу; фахові сили приготовляють в найкоротшім часі до усіх правничих іспитів і рігорозів. Досі ніхто з учасників не перепав! — Зголошення і інформації: Львів, вул. Стрженьска, ч. 10, І. поверх, двері 5, — від 3—5 години по полудни. 1341 2—2

Замість цьвітів на домовину бл. п. Іванни з Гладишовських Пеленської заложив п. Олександер Костик 10 зол. на „Рідну Школу". 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ: буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха Львів пл. Марійська 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою — Старомодні ланські годинники переробляємо на ручні. 1 6 1317-2

ВГАРНІЙ гірській околиці над Прутом, при залізниці, не дійно потрібний совісний дентист, обзнакомлений з найновішими здобутками зубної техніки. Клієнтели запевнена. — Близші відомості в Адміністрації „Діла" під „Дентист". 1391 2—3

СЛУЖАЧИЙ до склепу, здоровий, письменний, в зрілого стану до 27 літ, що знає добре Львів — буде негайно принятий. — Зголошення в Торговельно-Промисловім Банку, Львів, вул. Бонів ч. 4. між 9—1 і 4 7 год. 1389 2—3

АДВОКАТ, яко спільник до канцелярії в місті провінціональнім потрібний. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Канцелярія" 1397 1—1

НЕГАЙНО потрібний совісний інструктор, найрадше фільософ, для двох учнів: з V. кл. гімназіяльної і IV. всеядної класи. Услівя і відповідні рекомендації потрібні — Зголошення слати до Парохіяльного Уряду в Цепорові п. Ярчів новий. 1395 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 1—24

ХІРУРГ І ГІНЕКОЛЬОГ-АКУШЕР

Д-р Зигмунт Вахманн

б. в. дозволений оператор хірур. ч. і гінекольог. клініки в Відні **орд. 3—5.**

ЛЬВІВ, Зиблікевича 5. Тел. 70—45.

1353 **Уділяє наглої помочи.** 4—5

ЗОЛ. 3 ЦУКОРНИЦЯ **ЗОЛ. 3**

з хінського срібла тільки у

Б. Ґринберґа, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Дентист Яків Наєс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

(кріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймування зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі П. ї. Урядовцям і студентам значна знижка. 1374 Тел. 65 73. 5—6

УЧИТЕЛЯМ української мови получається Методику стилю Завдонського, ціна 3·80 зол. Жадати у книгарнях. 1385 3—3

Пошукується на ріжних місцях **Осіб** як директорів Філій. Спеціяльного знання, льокалю або грошевого вкладу не потрібно. Місячний дохід около 150—200 долар в Зголошення:

„THE NOVELTY" VALKENBURG, LIMBURG, HOLLAND. 1790 2—3

МДНІ бранзолетки, також іншу бижутерію поручає дешево Добровські-Розважевські, Львів (Готель Жорна), Тел. 17—29. 2381 31-1

На основі §. 19. Уставу оповіщується отим

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"

що відбудуться дня 14. лютого (четвер) 1929 р. у Львові, о год. 1-ій рано в салі Т-ва „Українська Бесіда" при вул. Руговського ч. 20. І-ій поверх з таким порядком нарад:

1) Відчитання і верифікування протоколу з останніх Загальних Зборів.
2) Зголошення з діяльности за рік 1928, та його принятти.
3) Замкнення рахунків і бібліс за рік 1927 28, зголошення Контрольної Комісії з провірки цего бібліса і замкнення рахунків та принятя його до відома і уділення абсолюторії Головній Раді.
4) Плян праці на будуче та проект бюджету на рік 1929.
5) Вибір 4-ох членів Головної Ради та 2-ох заступників (§. 2).
6) Вибір Контрольної Комісії §. 17, б).
7) Внески і запити.

Згідно з постановами §. 20. уставу, участь в Загальних Зборах з голосом рішаючим мають: голова Товариства і виборні члени Головної Ради, члени Філяльних Рад, відпоручники Філяльних Загальних Зборів, відпоручники Кружків „Сільського Господаря" і Ревізійного Союзу Українських Кооператив, почесні члени і члени Головної Ради, кооптовані по думці §. 25, уступ 4. Особи управнені до голосовання, не можуть виконувати свого права через повновласників. Дорадчий голос мають всі члени Т-ва „Сільський Господар" та відпоручники запрошених інституцій і товариств. — Відпоручники Філій, Кружків та кооператив, мусять виказатися повновластями, ствердженими печаткою і підписом відносного завідуючого органу.

Львів, дня 26. січня 1929 р.

Інж. Юліян Павликовський, в. р. голова. 1398 1—1

Інж. Олександер Охрим, в. р. секретар Ради.

За редакцію відповідає Василь Мудний. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 27 (11.368). Львів, середа 6. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: з кравю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

В соймовому зеркалі.

Львів, 5. лютого 1929.

Генеральна дискусія над бюджетом польської республики відтворила нам яскраво-мальовничу картину сучасного стану відносин у Польщі. В тому малюнку основним тоном є чорний тон, а єдиними фарбами — темні фарби. Навіть представники проурядового табору та оборонці теперішнього режіму по суті не могли вдарити у ясні тони, тільки намагалися підчорнити своїх парляментарних противників. Зовсім природно, що коли ґенер. бесідник бебістів вимахував руками і вигукував до своїх польських товаришів з інших клюбів: „Самі себе не уздоровите, єдиним лікарем є марш. Пілсудський, а операційним ножем, на жаль, кіл", — то це теж не свідчить про ясність тону й нормальні відносини в Польщі.

Застаріла вже, безвиглядна й дивоглядна боротьба між урядом і соймом найяскравіше й найповніше проявилася підчас ґенеральної бюджетової дискусії. Уряд підтримували виразно лише дві соймові фракції: ББ і Ревфракція. Три четвертини сойму звернулися проти уряду, проти устроєвого хаосу, проти зазіхань, починів і діл уряду. Очевидно, цей протиурядовий фронт можна би відповідно спеціялізувати й детайлізувати. Та це завелоб нас задалеко. Перш усього ділиться він на польський і непольський. Цей останній на фронт консеквентної парляментарної опозиції (Хлопське Сторонництво і комуністи), релятивної опозиції (ППС і „Визволене") та словної опозиції (Нар. Клюб, Піст, христ. демократія, НПР). Інша річ, що словна опозиція польських національних клюбів своєю безпосередністю значно перевисшує маккіявельську безсилість, заляканість і безвихідність демократичної опозиції ППС й „Визволеня". Серед не-польських народів можна повести деякі ріжниці між принціповою й ґенеральною опозиційністю славянських клюбів (українців і білорусів) та здержливістю не-польських атериторіяльних народів.

Польська опозиція всіх ґрадацій зясовувала цілість сучасного положення Польщі, з якого пробивалося розчарування санацією і дальшою будуччиною польської республики. Представництво непольських народів обняло національно-меншостевий відтинок сучасної Польщі.

Як-же в соймовому зеркалі представляється стан річей в сучасній Польщі?

Щоби відповісти на це питання спинимося в першу чергу на промові пос. Ратая, б. марш. сойму, людини наскрізь зрівноваженої з глибоким почуттям відповідальности (в противенстві до Вітоса).

Весь нарід (в політичному розумінні) — по словам Ратая — починає почуватися невідповідальним за державу. В громадянство вмовлюється, що держава повстала завдяки одиниці і тримається нею. Хто в те не повірив, тих стероризовано або обезвладнено. Що станеться, коли тієї одиниці не стане і коли прийде момент, який вимагатиме зусиль всього народу? Поруч тієї пасивности й байдужности другим моментом є анархізування громадянства. Поліційні хроніки все частіше нотують опір владі. Культ безправства шириться й зі соймової трибуни. Представник проурядового клюбу заповідає реґуляцію відносин у державі при допомозі кола, який щрецінь находиться теж у кожному хлопському плоті. Від двох з половиною літ державне життя Польщі спирається на парадоксі. Фактично істнує диктатура, а державний устрій протиставиться диктатурі. Той парадокс з конечности викликує ломання права. Внутрішнє і зовнішнє положення Польщі все більше ускладнюється. За кордоном розвивається пропаґанда в справі ревізії польських границь. Господарче положення Польщі є важке й дальше буде важке. Село переступило вже межі платничої спроможности. Скорше від поступів комасації, меліорації й парцеляції поступає павперізація села.

Так виглядає цей малюнок польської дійсности ствердженний пос. Ратаєм. Деякі поля цього малюнку ще яскравіше підкреслив пос. Домбський, (Хл. Стор.), підносячи постійний зріст бюджету, якого нетто доходить до трьох міліярдів, а брутто 3.636 міліонів у прибутках і 5.422 у видатках. Високий бюджет є джерелом господарчої катастрофи. Ті величезні суми витискає податкова шруба, що спричинює дорожнечу капіталу. За 50 літ Польща матиме 60 міл. населення. В таких умовах буде вона хіба фабрикою дешевої робочої худоби для французького й американського капіталу та плянтаторів Канади й Арґентини. В бюджеті нічого не змінилося. Уложено його в мілітаристично-поліційно - бюрократичний спосіб. Господарчі відносини свідчать, що після короткого поліпшення вертаємо до стану зперед травня. Незручна збіжева політика, надто великі ножиці між цінами хліборобських і фабричних продуктів вказують вже не на крізу, але на банкроцтво. Торговельні відносини зі сусідами не є управильнені. Ведеться митні війни в інтересі Левятана, а одночасно вимагається нових податків від дрібного хліборобства.

В політичній ділянці істнує диктатура чи півдиктатура, а представник проурядового табору виходить з арґументом кола. В закордонній політиці Польща вілокремлена. У внутрішніх відносинах росте хвиля невдоволення. *Відносини з меншостями ніколи не були так напружені, як тепер.* Федералізм й унії заступлено поліцаєм і багнетом.

Є ухвала про ревізію конституції, однак ніхто не зголошує проєкту. Зріст злочинности помітний у всіх ділянках. Само пилство зросло на 29 відс. З кол бльоку накликується до перевороту.

Зміст цих двох промов є вповні достаточним і релєфним малюнком сучасних відносин. Доповнім його ще деякими підкресленнями інших польських промовців. Пос. Жулавський (ППС) зазначив, що уряд є безпрограмовим. Єдиним його змаганням є створення сильної влади за всяку ціну. Уряд підпорядкував собі виконуючу й законодатну владу, а тепер посягає й на судівництво. Влада президента й міністрів є мінімальна, а адміністрація перелякана. Злочинність зросла взагалі, а в тому самі напали на 20 відс. Анальогічно хаотичною й безсилою була теж промова пос. Возніцького („Визволене"). На іншій площині розвинув свою промову пос. Рибарський (Нар. Клюб), вказуючи на пасивність торговельного білянсу, зменшення польської участи в світовій торговлі, дорожнечу гроша (Польща має найвищу відсоткову стопу по Рад. Союзі), зріст етатизму (державні підприємства осягнули тільки 44 відс. прелімінованої суми), розбивання партійних орґанізацій і зріст проурядового партійництва. Громадянські свободи є підірвані. Навіть за єзуїтських часів (в XVI. ст.) в Польщі не було пресового закону. Зрештою, бесідник міг би згодитися з висловом Людвика XIV.: „держава, це я", але не може згодитися з ним, коли пос. Санойца говорить: „держава, це я".

Навіть пос. Бітнер (Хр. демокр.), вказуючи на прихід до влади уряду при помочі насильства, зазначує зріст бюджету в останніх двох роках на півтора міліярда, а загалом видатки, які мусить покрити громадянство виносять сім міліярдів. Моральна санація також себе не оправдала. Навпаки тези представника проурядового клюбу (пос. Санойци) свідчать про якусь готентотську мораль. А без публичної моралі немає справедливости.

Поминаємо зовсім національно-меншостевий відтинок ґенеральної дебати над бюджетом, бо положення не-польських народів є загально відоме. Зрештою, колиб навіть ані один представник українців чи білорусів не сказав ані одного слова, то в зеркалі зясованої тут загально-польської дійсности положення не-польських народів увидатнюється само собою.

Оборонці теперішнього режіму фактично нічого не могли протиставити цим важким обвинуваченням навіть польської частини сойму, бож важко таким протиставленням уважати кіл пос. Санойци. Єдиний оправданий закид на адресу польської „опозиційної" частини сойму є закид пос. Шипюрського (Ревфракція), що опозиція не має відваги повалити уряду і втікає перед відповідальністю. А ця недостача відваги і почуття відповідальности є яскравим виявом її повного безсилля.

З документів часу.

Конфіската історичної повісти Андрія Чайковського „До слави".

Староство в Тернополі видало слідуюче рішення, котре як документ подаємо в цілости в оригіналі.

Starostwo powiatowe w Tarnopolu. L. 863/29. Tarnopol, dnia 3 stycznia 1929. Zajęcie książki p. t „Do sławy". Do Pana Wasyla Semczyszyna, kierownika wydawnictwa „Czar zilla" w Tarnopolu.

Tutejsze Starostwo zajmuje książkę p. t. „Do sławy", napisaną przez Andrzeja Czajkowskiego, a wydrukowaną w Drukarni Pospiesznej w Tarnopolu przy ul. Mickiewicza l. 41 za artykuły o treści antypaństwowej, znajdujące się na stronicy 7, 103, 134, 136 148, 153 do 183 i t. d., o czem Pana zawiadamiam. Starosta powiatowy Malicki".

В справі цеї конфіскати інтервеніював дня 11 січня ц. р. посол д-р Степан Баран у пресового референта бюра публичної безпеки в тернопільському уряді восвідському д-ра Новака, але вже за пізно, бо сам за пізно довідався про конфіскату. Справу конфіскати передано вже тоді карно-пресовому виділові окружного суду в Тернополі, котрий про неї вискаже своє слово, при чому сподіємося, що сам шановний автор матиме нагоду особисто боронити свій твір перед судовим трибуналом.

Тому, що поліційна конфіската історичної повісти навіть серед наших сучасних відносин є подією виїмковою, справу конфіскати видвигнено на соймовій арені і дня 30 січня ц. р. на засіданні сойму пос. д-р Ст. Баран і тов. з Українського Клюбу внесли слідуючу **інтерпеляцію**

до міністра внутрішніх справ в справі конфіскати історичної повісти Андрія Чайковського під заголовком „До слави" повітовим староством в Тернополі, яку нижче подаємо в цілости в дослівному перекладі з польського оригіналу.

„Староство повітове в Тернополі зарядженням з дня 3. січня 1929 до ч. спр. 863/29 заняло історичну повість знаного українського письменника Андрія Чайковського, бувшого голови Товариства українських журналістів і письменників у Львові під заг. „До слави", видруковану в Друкарні Поспішній в Тернополі, а видану видавництвом „Чар Зілля" в Тернополі за уступи протидержавного змісту, що знаходяться на сторінці 7, 103, 134, 136, 148, 153 до 183 і т. д."

„Повища конфіската є цілком неузасаднена і є це взагалі перший досі випадок конфіскати історичної повісти за мнимий протидержавний зміст. Повість Андрія Чайковського „До слави" є другою частиною великої історичної повісти тогож автора під заг. „Сагайдачний", котрої головним героєм є козацький гетьман Петро Конашевич Сагайдачний, а котрої акція відбувається з початком 17 століття частинно на Україні підлеглій тоді Річипосполитій Польській, частинно на самій Січи, а котрої тлом є тогочасні відносини політичні, національно-релігійні і соціяльні".

„Історичну повість „Сагайдачний" написав автор ще перед повстанням теперішньої польської держави, а перша частина цеї повісти вийшла друком у Львові ще за австрійських часів, а опісля у другому виданні в Коломиї вже за часів польського правління".

„Очевидно, автор пишучи свою повищу історичну повість ще перед повстанням теперішньої польської держави і описуючи відносини на основі історичних матеріялів зперед трьох століть, не мав і не міг мати ніякої тенденції протидержавної польської, ані також ніяких алюзій до сучасних політично-державних відносин. Тло своєї повісти і акцію діяних осіб малював автор виключно як мистець-письменник, беручи за підложе тодішні історичні факти і відносини, за які очевидно сам не поносить ніякої відповідальности".

„Заряджена повітовим староством в Тернополі конфіската історичної повісти є чимсь небувалим в історії цензури і можна її розуміти тільки і виключно як звичайне надужиття, обчислене на знищення українського видавництва. Річ зовсім природна, що повища кон-

фіската історичної повісти, правно цілком неузасаднена ані в постановах загального закону карного, ані також в постановах декрету президента про пресове право з дня 10 травня 1927 В. з. Р. П. ч. 45 поз. 398, викликала зрозуміле здивування серед українського громадянства, а зокрема серед українських кругів письменницьких і журналістичних".

„Супроти цього підписані запитують :"

„1) Чи п. міністр внутрішніх справ знає про повищий факт конфіскати повітовим старостом в Тернополі історичної повісти Андрія Чайковського „До слави";

„Чи п. міністр внутрішніх справ схоче потягнути до відповідальности орґани поліційної цензури при старостві повітовому в Тернополі за неузасаднене зарядження конфіскаційне повищої повісти історичної";

„Чи п. міністер внутрішніх справ схоче видати окреме розпорядження для староства повітового в Тернополі і взагалі для орґанів поліційної цензури, щоби на будуче не допускалися таких неузасаднених конфіскат".

Варшава, дня 30 січня 1929.

(Підписи.)

Удержавлення польської школи в Галичі.

В „Курєр-і Станіславовскі-м" під цим заголовком читаємо: „В останній хвилі довідуємося, що приватну польську школу ім. Й. Пілсудського в Галичі розпорядком міністерства освіти з 1. лютого ц. р. принято вповні на державний етат. Подаючи цю радісну для нашої, а передовсім для галицької польської суспільности, вістку, висказуємо подяку компетентним властям за прихильне поладнання цеї незвичайно болючої справи, що порушила була до живого цілу польську опінію. При цьому уважаємо за свій обовязок піднести великий патріотизм і витревалість Польонії Галича, котра під проводом о. пароха Унгера направду з найбільшим зусиллям школу цю утримувала, чим і добилася вкінці до своеї шляхотної мети".

Українське громадянство знає періпетії цеї справи хочби з дописів у нашому органі, тому не будемо її переповідати. Пригадуємо тільки, що після означення прилюдної школи в Галичі утраквістичною, згідно з вислідом плебісциту в шкільній справі, засновану зараз-же польську приватну школу „переняло на свій кошт" ціле польське громадянство, а „Слово Польске" розписало спеціяльну складку на її удержання. Тепер, як бачимо з нотатки „кресового" польського органу, ця акція польських чинників увінчалася успіхом, що в нинішніх відносинах пішло зовсім легко. Від другого півроку істнують отже в Галичі дві школи на державному етаті: т. зв. утраквістична і чисто польська.

Хто міг би нам подати хоч один приклад подібного успіху української сторони в анальогічному випадку?

Володимир Антонович і „нова ера".

В двацятьліття смерти Володимира Антоновича київський двохмісячник „Україна", кн. 5. за 1928 р., приніс ряд статтей, присвячених памяти цього визначного історика і громадянина: акад. **Михайла Грушевського,** З соціяльно-національних концепцій Антоновича; **Осипа Гермайзе,** В. Р. Антонович в українській історіографії: **Мирона Кордуби,** Звязки Антоновича з Галичиною: **А. Синявського,** З публіцистичної діяльности Антоновича; та інших авторів спомини і листи Антоновича. На основі цього богатого в зміст тому „України" хочемо навести тут сторінку із політичної діяльности Антоновича, що торкається його участи в польсько-українській угоді, т. зв. „новій ері", 1890 р.

Антонович назверх не афішувався ніколи як політичний діяч, навіть в історичних працях неохотно порушував політичні питання, — але в дійсности відгравав він першорядну ролю як орґанізатор і проводир т. зв. громад, тайних українських гуртків, що від 1860-их років істнували по всіх містах Великої України. Громади мали на меті загально-національну роботу, ширення національної свідомости серед інтелігентної молоді і освіти серед народу, оживлення письменства і науки, допомогову акцію, — але *деколи забирали голос і в політичних питаннях.* Антонович, в якого руках сходилися всі нитки цеї орґанізації, був фактичним керманичем і ідеольогом українства на Придніпрянщині, а своїми впливами сягав і за кордон, — в Галичину. Це мало місце 1887—1890 рр., як про це дізнаємося з наведених статтей д-ра М. Кордуби і акад. М. Грушевського.

В другій половині 1880-тих років загострилися відносини між Австрією та Росією та з обох сторін розпочато воєнні підготування. Тоді звернено теж увагу на становище українців по обох боках Збруча. Літом 1887 р. архикнязь Рудольф обїздив Галичину й Буковину, щоби пізнати ближче відносини і приєднати населення для династії. В берлінськім журналі **„Die Gegenwart"** на переломі 1887-1888 р. появилися сензаційні статті Едуарда Гартмана про утворення окремого Київського Князівства, як говорено, інспіровані німецьким урядом. Польська аристократія, що стояла у тісних звязках з Габсбурґами, думала використати европейський конфлікт для своїх державницьких плянів — і намагалася втягнути *також українців* до своеї акції.

Антонович в ті часи відбув кілька заграничних подорожей і побачився з своїми старими товаришами-поляками, що після повстання 1863 р. вийшли за кордон. Між іншим познайомився близько з **Валеріяном Калінкою,** визначним істориком, керманичем патріотичного ордену Змартвихвстанців, що мав великі впливи серед краківських консерватистів. „Ця стріча без сумніву відіграла велику ролю в плянах польсько-українського порозуміння", пише акад. Грушевський. „Скептичне становище Калінки супроти шляхетської Польщі мусіло підкупати Антоновича, а мрії про польсько-українське порозуміння, котрими був перейнятий цей монах історик в останніх роках його життя, і його впливи в найбільше впливових, рішаючих кругах польського громадянства, могли справді піддати Антоновичу і його однодумцям надію, що під протекторатом польських консерватистів українська національна культура, принаймні на якийсь момент, зможе знайти опорну точку для того, щоби дати відсіч „истребленію" українства в Росії, що повним ходом пішло після указу 1876 року".

Тайна цих переговорів досі в подробицях не відслонена. Але що була складена якась умова між гуртом Антоновича і поляками, на це вказують ріжні натяки, які збирає д-р М. Кордуба у своїй праці. Так Драгоманів у листі до Вас. Ковалевського запевняє рішучо: „Алеж не думайте, що все те („нова ера") спеціяльно галицька справа. **Угода була переведена й од імена російських українців,** а в ній прямо замішані найважніщі їх інтереси, а окрім того найважніщі інтереси загальні: політичні, соціяльні, культурні. Угода рішуче ренеґатство од усіх ліпших традицій українських, починаючи з Шевченкових"... На істнування ближчого порозуміння київської „Старої Громади" з поляками вказує й те, що галицьку угоду дуже живо підпирали визначні киянин, як Ол. Кониський, Хв. Вовк і сам Антонович. Олександер Барвінський, підчас побуту у Київі 1888 р. був свідком, як до Антоновича приходив відпоручник графині **Альфредової Потоцької,** розвідатися, яке буде становище українців на випадок австрійсько-російської війни... Ол. Барвінський бачив тоді в Київі настрої дуже прихильні для Австрії. Всюди обговорювали статті Гартмана і чекали нових звісток. Павло Житецький говорив Барвінському: „Скажіть вашому кайзеру, коли вже він до нас прийде?" І сам Антонович у розмові запевняв Барвінського, що якби австрійські війська появилися на Україні, українське населення не дасться ужити за топорище до російської сокири...

Рівночасно розпочали поляки заходи в Галичині. Про це оповідає д-р Кордуба на основі невиданої досі частини *споминів* Ол. Барвінського. При галицьких залізницях мав посаду Алойсій **Тележинський,** поляк-хлопоман з 1860-их років, колишній товариш Антоновича; він часто їздив у службових справах до Київа і сповняв ролю звязкового між львівськими народовцями та київською Старою Громадою. Тележинський 1887 р. познайомив Ол. Барвінського з Антоном **Хамцем,** головою краєвого виділу, також товаришем і приятелем Антоновича, якому Антонович навіть своєю інтервенцією врятував життя.

... р. Хамец знову звів Барвінського з кн. **Адамом Сапігою,** Михайлом **Бобжинським,** Станиславом і Казимиром **Баденіями.** Літом 1887 р. кн. Сапіга зїхався з Барвінським у Криниці, де обговорювали ріжні справи, — тоді Барвінський піддав проєкт запрохання Антоновича на катедру української історії у Львові, — цю думкою Сапіга дуже захопився. Незабаром серед

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Вступні кроки України до Берестейського мира.

(Продовження.)

Та в міжчасі, поки Ґенеральний Секретаріят одержав від мирових делеґацій держав почвірного союзу цю відповідь, вернув до Київа 14 27. грудня з Берестя третій делеґат Центральної Ради, М. Любинський. 15/28. грудня у вечері відбулося засідання Великої Центральної Ради, на якому М. Любинський зробив доклад про стан мирових переговорів у Берестю.

Вчора я вернувся з Берестя Литовського, — почав свій доклад М. Любинський, — куди я їздив, як делеґат Української Центральної Ради. Прибувши з паном Левитським до Двинська, ми від п. Розенфельда-Каменева, який уже був у Берестю, довідалися, що їхати до Берестя вже нема чого, але порадившися, ми все таки поїхали. На чолі німецької делеґації стоїть Кільман, а на чолі австрійської — ґраф Чернін. До російської делеґації належали: головою — Адольф Абрамович Йоффе, Розенфельд-Каменев, пані Біценко, проф. Покровський і Ціпер. (На ґалеріях сміх)".

„У складі російської делеґації я мусів лишитися для контролі. Я вимагав формального ведення справи, ведення протоколів і т. д., і вони, хоч неохочо, згодилися. До 9. грудня всі розмови мали лише приватний характер. У цих розмовах всі держави дуже цікавилися Україною, складом українського війська, економікою, урядуванням і іншим. І хоч дипльоматична тайна не дозволяла мені розповідати дечого, проте я був гордий, що мені не доводиться червоніти за мій край. Я відчував ту велику непереможну силу, якої останніми часами набирає Україна". (Оплески).

При закінченні свого докладу М. Любинський заявляє:

— *Я приїхав спитати вас: яку нам позицію занять в цих переговорах?*

Після цього почали вносити свої резолюції окремі фракції Центральної Ради. Ухвалено величезною більшістю голосів українських соціялістів-революціонерів, українських соціял-демократів, українських соціялістів-федералістів та жидівської партії Поалей-Ціон резолюцію, яку внесла фракція українських соціялістів-революціонерів, а до неї ще додаток, який внесла фракція Поалей-Ціон. Ухвалена резолюція у своєму кінцевому уступі звучала: „Центральна Рада постановляє взяти участь у мирових переговорах від імени Української Республики на рівні з іншими державами і потверджує постанову Ґенерального Секретаріяту про негайну посилку делеґації для участи в мирових переговорах". А додаток до цеї резолюції був такий: „Вважаючи, що для оборони інтересів усіх зачеплених війною націй необхідна участь їх представників у мирових переговорах, українська делеґація обстоюватиме притягнення до участи в них делеґацій усіх націй, як державних, так і недержавних".

Наслідком цього рішення Центральної Ради вислано до Берестя нову делеґацію від Української Народньої Республики з ґенеральним секретарем торгу і промисловости В. Голубовичем, як головою, М. Левитським, М. Любинським, М. Полозом, О. Севрюком, як членами і С. Остапенком як радником у справах економічних.

Ця українська делеґація доперва на третьому пленарному засіданні новорозпочатих мирових переговорів поставила справу про признання її окремою і незалежною мировою делеґацією Української Республики. А саме на цьому засіданні першим забрав голос провідник української делеґації В. Голубович і виголосив промову, в якій з початку підніс заслуги більшовицької Ради Народніх Комісарів у справі мирових переговорів, а потому прочитав і передав делеґатам інших держав текст ноти Ґенерального Секретаріяту, *про яку ми вже говорили вище,* і заявив, що Українська Народня Республика вступає тепер в міжнародні зносини в цілім обємі своїх прав. Він казав:

„Змучені і виснажені війною народи змагають до мира. В цьому змаганні до мира представники демократії Великоросії, не зважаючи на напади деякої частини російського громадянства та преси, сміливо переступили через стрілецькі окопи воюючих держав не для того, щоби на полі бою кровю та залізом, а щоби шляхом приязного порозуміння між народами, осягти загальний мир пожаданий для цілого світа. Після того, як почалися мирові переговори і оголошено засади мира, шановні панове, цілком справедливо призначили десять днів перерви, щоб дати можливість державам, які не брали участи в мирових переговорах пристати до них. Наша держава, Українська Народня Республика, нарід якої завжди схилявся до мира, перша відповіла на ваш поклик. Після того, як третім Універсалом Української Центральної Ради з 20. грудня зазначено її державне становище, Українська Народня Республика починає в теперішньому моменті своє міжнародне істнування, яке вона втратила більше ніж перед 250 роками і вступає в міжнародні зносини в цілому обємі своїх прав на цьому полі. На основі попереднього представлення *уважає правительство Української Народньої Республики правильним на теперішніх мирових переговорах зайняти самостійне становище* і передати правительствам заступлених тут держав отсю ноту (якої зміст ми подали вище).

У відповідь на прочитану ноту Ґенерального Секретаріяту Української Народньої Республики голова нарад, державний секретар Кільман, представник Німеччини, сказав таке:

(Продовження буде.)

народовців у Львові утворився гурток, що рішив вести галицьку політику „в найтіснішім порозумінні та звязку з київською Старою Громадою, кермуючись вказівками її головних представників Антоновича та Конисього та старатися „вихіснувати заграничне положення, котре впливало на необхідну зміну внутрішньої австрійської політики супроти українського народу в Галичині". До цього гуртка належали Ом. Барвінський, Дам. Гладилович, адвокат д-р Ділошак, канонік о. Іван Чапельський, Теоф. Грушкевич, Вас. Тисовський, о. Евг. Гузар, Кир. Кахникевич, Наталь Вахнянин і К. Телішевський. Наради відбувалися у Тележинського, *на ці наради звичайно приходив А. Хамец, деколи й князь Адам Сапіга...* В лютім 1888 р. Ол. Барвінський їздив до Київа, щоби ближче обговорити назріваючі пляни. Дальших перипетій цеї акції покищо не знаємо. Остаточно 25. листопада 1890 р. на соймовім засіданні посол Романчук зложив відому заяву і слідом за тим прийшло заключення угоди, проголошеної як „нова ера".

Проти угоди виступили москвофіли, радикали, університетська молодь, — почалася полеміка в часописах, віча, резолюції. Тоді, в січні 1891 р. приїхав до Галичини Антонович в ролі миротворця. Він привіз для Юл. Романчука письмо від Київської Громади з закликом, щоби народовці ішли дальше обраним шляхом, хоч „проти вас озвірилися темні сили обскурантизму і вкупі з ними накинулась на вас сила стихійна". Антонович старався своїм авторитетом підтримувати „нову еру", вів переговори з молодю у Львові, Кракові і Відні, в розмовах з Павликом і Франком без застережень одобрював угоду.

Дізнаємося дещо і про тодішні розмови Антоновича з поляками. Хамец повідомив Антоновича, що міністер для Галичини Залеський невдоволений угодою, заключеною між народовцями та галицьким намісником та висказує побоювання, що українські посли стануть в опозицію до віденського правління; Хамец дораджував, щоби українські посли в парляменті утворили свій клюб і в галицьких справах *порозумівалися з Польським Колом...*

Місія Антоновича в Галичині не повелася. „Загальне враження стрічі у мене дуже прикре", писав Павлик по розмові з Антоновичем. „Угода — рішуче ренеґатство од всіх ліпших традицій українських, починаючи з Шевченкових", осудив справи Драгоманів. А Лазаревський схарактеризував Антоновича різко: „невіру поляк!" І самі галицькі політики скоро відреклися „нової ери"...

Праці, присвячені Антоновичеві, не приносять документальних інформацій про те, якими мотивами руководився наш історик, коли розпочинав цю нещасливу галицьку угоду й уперто її боронив. Чи виходила вона справді з його переконань, чи тільки упав він жертвою польських махінацій? Булоб дуже інтересно, колиб живучі ще в Галичині сучасники „нової ери", що знали Антоновича або чули про цю його акцію, схотіли подати свої спомини до загального відома.

І. К.

Перед зміною статута „Рідної Школи".

В ч. 22 „Діла" з дня 31. І. 1929 на 4-ій стороні в статті: „Вісти з „Рідної Школи" стоїть: „На найближчому загальному зїзді делегатів „Р. Ш." прийде на дневний порядок зміна статута Т-ва. Загальний зїзд відбудеться мабуть 1. квітня цего року".

Отже — мабуть — за несповна два місяці зберуться умандатовані відпоручники Р. Ш. з цілої нашої західної волості на загальний зїзд „Рідної Школи" — рішати зміну дотеперішнього статута. Боїмося, що підготовка до тої преважної справи може кінчитися на наведених у горі чотирьох стрічках і виринути щойно день-два перед зїздом, або й тільки щойно на самому зїзді. В такому разі замісць направи — готова зійти довга дискусія, або й небажані для добра Р. Ш. рішення. Опісля те все відбивається лихо на моральній і матеріяльній стороні „Рідн. Школи". Щоби це оминути, ми рішилися вже тепер висловити кілька гадок під увагу й розвагу Головній Управі, Кружкам Р. Ш., учительству й батькам.

Як ми всі гаразд знаємо, зміна статута тягнеться від 1926 р. Для добра й розвитку Т-ва зміна конечна. Всі останні зїзди це признали. Головна Управа мала доручення підготовити диктовані життям зміни по думці ухвалених Заг. Зїздами резолюцій й вона певно це зробила. Я з цего місця дозволю собі запропонувати Головній Управі — всі намічені зміни передати на розгляд ширшому нашому загалові. Це буде мабуть також бажанням усіх зацікавлених у будучині нашого найважнішого товариства. В першу чергу слід було би переслати проект тих змін Кружкам Р. Ш. та й рідно-шкільним учительським зборам, і оголосити їх ще в першій половині місяця лютого на сторінках преси. Кружки Р. Ш. і вчительські збори шкіл Т-ва мали би на своїх сходинах по кінець лютого обговорити всі точки зміни й передати Головній Управі свої завваги, а своїм відпоручникам дати вказівки на загальний зїзд. Оголошені в пресі зміни дали би почин до обговорення тої справи на сторінках нашої преси.

З усіх цих голосів зможе Головна Управа й відпоручники на найближчий загальний зїзд вибрати ті здорові гадки, що їх піднесено було в дискусії. Це причиниться безперечно до скристалізування напрямних самої зміни та до остаточної кодифікації змін і цілого статута.

Всі з нас, що колибудь займалися зміною статута, знають прекрасно, як кожне слово муситься у таких випадках основно обдумати та всесторонно розважити. Без основної дискусії на сторінках преси, без серйозно обдуманих зауважень загалу Кружків Р. Ш. ми прийшли би на загальні збори і приступили би до діла зміни непідготовані і в наслідок того зміну могли би повести в небажаному для добра Р. Ш. напрямку. Це могло би викликати в „Рідній Школі" шкідливу під кожним оглядом крізу. Добро Т-ва лежить нам аж надто на серці, щоби ми — відпоручники могли рішати зміни от так — brevi manu. І голос батьків дітей мусить бути вислуханий через часописні статті, бо в справі цеї зміни повинні висловитися всі заінтересовані чинники.

У злуці зі зміною статута стоїть питання: як довго має тревати цьогорічний зїзд? Нашою радою конечно було би скликати його на дводневні наради, а сам порядок нарад уложити так, що першого дня переведеться дискусію й ухвалу зміни статута, до якої вимагана кваліфікована більшість, а на слідуючий день прийде звідомлення Г. Управи, вибори дискусія і внесення. На всякий випадок не є вказаним пересувати точку про зміну статута на кінець нарад з огляду на вагу справи і небезпеку, що при кінці зїзду не булоб кваліфікованої більшости.

Не маємо сумніву, що подані небавом Головною Управою до прилюдного відома зміни статута найдуть широке зацікавлення серед нашого громадянства, воно обговорить їх під кутом добра дорогої всім нам установи, а доцільна зміна статута стане зворотною точкою в кращому розвиткові „Рідної Школи".

Михайло Зубрей,
голова Кружка Р. Ш. в Лежайську.

Свято Духовної Семинарії.

Посвячення молитвенниці львівської Духовної Семинарії, розмальованої мистцем Петром Холодним.

В неділю 3. лютого ц. р. відбулося в само полудне у Львівській Духовній Семинарії рідке і, можна сказати, єдине в історії тієї установи свято, тісно звязане з нашим мистецтвом, точніше: з нашим церковним малярством. Це свято завершувало великий малярський подвиг, доконаний мистцем Петром Холодним у мальовилах іконостасу і всеї семинарійної молитвенниці (каплиці). У святі взяли участь, крім питомців і ректорату семинарії, члени греко-католицької митрополичої капітули, львівське духовенство і до двох сотень світських осіб. Акту посвячення молитвенниці довершив о. митрополит Андрей.

Само посвячення попередив концерт питомців Духовної Семинарії, що виконали: Шуберта „Бог защита моя" і Бортнянського „Господи, кто обитает". Подри те о. ректор д-р Сліпий витав о. митрополита і в привіті подав прегарне пояснення й аналізу символіки мистецьких мальовил каплиці.

У відповідь на привіт виголосив о. митрополит дуже цінне своїм змістом слово про візантійський стиль мальовил молитвенниці та про вагу традиції в житті і мистецтві.

Потім відбувся сам акт благословення молитвенниці, довершений о. митрополитом при асисті членів греко-католицької митрополичої капітули.

Мальовила мистця П. Холодного в молитвенниці зробили на всіх учасників незвичайно гарне враження і на них ми постараємось дати в найближчих днях фахову оцінку. Так само матимуть наші читачі змогу вже в найближчих днях прочитати на сторінках „Діла" слово о. митрополита, виголошене на святі і пояснення символіки мальовил о. д-ра Сліпого.

„Просвіта" — це єдинский найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

До ювилею поета О. Олеся.

(Допис з Праги.)

Прага, 29. січня 1929.

З нагоди замітки, поміщеної в „Ділі" з 17. січня ц. р. п. н.: „З приводу 50-ліття О. Олеся" дістаємо таке письмо:

Автор замітки, подаючи до відома, що в місяці грудні 1928 року сповнилось 50 літ життя нашого поета і що з приводу цього Український Клюб у Празі готується влаштувати святочну академію і піднести дар Ювиляту, торкнувся далі також обставин життя поета на еміграції, зазначаючи, що він терпить матеріяльно і морально і що, мовляв, взагалі на еміграції, без зіткнення з рідною стихією, творчість поета не має тих джерел натхнення, які були на рідній землі...

Маючи можливість припадково зустрічатись з п. О. Олесем, мушу зазначити, що замітка ця болюче вразила нашого поета, оскільки торкнулась інтімних сторін його життя і творчости, тим більше, що якраз в справі творчости поета міркування автора замітки не є вірні.

У всякому разі, оскільки в замітці зачеплені і уже винесені перед ширше громадянство де-які моменти із особистого життя поета, беру на себе сміливість — уважаючи це громадським обовязком — подати до замітки деякі вияснення, тим більше, що вияснення ці природи передовсім національно-громадської і може справді потрібно, щоби наше громадянство, навіть більше — українська нація — трохи зупинились над цілою справою.

Отже передовсім і саме найголовніше: поет О. Олесь „живий", творчість його не завмерла і натхнення його не покинуло. Він пише й тепер, правда, пише менше, але все, що зявляється з під його пера — його поезії — на думку людей, яким доводилося чути їх, — такі-ж сильні, барвисті й милозвучні, як і перші його твори, що стали перлинами української поезії, окрасою української літератури.

Але..., на жаль, далі починається те, в чім автор замітки має рацію і що, звичайно, не може не впливати — коли не тепер, то в ближчому чи дальшому майбутньому — на творчість поета.

Це — моральний і матеріяльний стан поета. Дійсно, моральний стан О. Олеся в останні роки, загально кажучи — пригнічений і в цім справді чи не найбільша небезпека кожного — а тим більше поетичного — натхнення й творчости. Причина-ж цього — наша стара, „національна", та причина, через яку українська нація втратила не одного видатного чоловіка: це байдужність нашого громадянства до своїх живих видатних людей і страшні жалі, коли вони вмруть. Так мається річ і в даному випадку. Поет О. Олесь має написаних і готових до друку три томи нових своїх поезій, приблизно десь поверх 25 друкованих аркушів. Окремі видавці, видавництва та громадські діячі дуже добре знають про те, але ніхто до поета не звернувся з пропозицією видати їх. Правда, вони бояться того, що взагалі відстрашує наших видавців, а саме, що книжка буде лежати, бо громадянство наше і народ наш книжки не купує... Може вони й мають рацію, але факт залишається фактом: твори найбільшого сучасного українського поета лежать недруковані. А натомісць то тут, то там у пресі зявляються замітки, що поет Олесь „умер", що творчість його заникла. Ясно, що при такій ситуації трудно не тільки поетові, що тонко відчуває, а й людині з найгрубшими нервами задержати спокійний і бадьорий настрій...

Правда, оскільки нам відомо, років три назад О. Олесь мав пропозицію від Державидаву України — перевидати його твори, при чім поет мав би дістати й грубий гонорар. Але в даному випадку, як звичайно у більшовиків, була „делікатна" пропозиція для поета запродати, що так скажу, і свою душу. Оскільки-ж поет на те не пішов, то й пропозицію відкликано...

Це все до видання творів О. Олеся. А тепер кілька слів з приводу уже виданих його творів, себ-то більше про сторону матеріяльну. Наш найбільший сучасний поет — це звучить для 40-міліонової нації трошки гірко — жиє зі скромної стипендії, яку дістає від культурного семиміліонового чеського народу. Але літ вісім назад, ще на початку еміграції, О. Олесь видав у Відні власним коштом тт. V. і VII. своїх поезій та скілька інших збірок, гадаючи, що це буде матеріяльною базою для будучої його праці й дальших видань. Одначе, що-ж вийшло? 50.000 примірників, як були видані, так і лежать, за виїмком дрібниці, в непорушній скількости й цілости до цеї пори! Але мало того, — поет ще мусить відривати щомісячно кошти зі своєї скромної стипендії і платити у Празі за склад! Бо, в противному випадку, як це й було не раз, власник складу загрожує продати твори на макулятуру. І це — можна сказати — на очах девятиміліонової української нації, що жиє „по цей бік Збруча". Отже — чи не правда — чудовий юви-

лейний вінок на пошану 50-ліття життя й 25-ліття літературної діяльности, „гордости“ Нації?! Цілком зрозуміло, що тяжко при подібному стані почувати себе добре морально й матеріяльно!

Але-ж може сам поет винен, що прекрасні його твори лежать на складі й ніхто їх не купує? Може про них не знають, може за мало реклямує? Так, треба признати, що тут трошки правди є. Але-ж поет О. Олесь — є передовсім поетом і трудно від нього вимагати, щоби він був до того ще й добрим торговцем чи мусів користуватись самореклямою. Одначе, було-б неправдою говорити, що ніхто не знає про істнування виданих творів. Знають, численні знають і наші просвітні установи, книгарні, ба, — більше того — кілька книгарень та інституцій навіть забрали трохи книжок (до Америки майже на 5 тисяч долярів), може де-що, а може й все продали, але минуло по кілька літ і, як то кажуть, — ні грошей, ні товару! Мало того, навіть на листи не відповідають.

А вимагати від поета, щоби він ще ходив по адвокатських та судових канцеляріях було-б хіба за багато. Ось так і складається той моральний стан, що мусить бути базою натхнення й творчости нашого поета.

Є, правда, єдина утіха для нього, а саме: його не забувають і дуже ретельно передруковують по збірничках, журналах, календарях по всіх Соборній Україні: на Наддніпрянщині, Наддністрянщині, Підкарпатті й за Океаном — в Америці. Але всюди, немов би змовились — ніхто не тільки не надішле гонорару, а навіть не запитає: чи можна.

Ось в такий спосіб використовують українці свого поета. Спосіб цей називають в науці екстензивний, в просторіччі ще гірше. Ясно, що при такім способі, нарід скоро не буде мати не тільки прекрасних творів, а й самого поета...

Щож маємо робити?

Ми — еміґранти — справі помогти не можемо. Слово — за краєм, за українськими територіями, де є українське населення, українські школи, „Просвіти“, книгарні, читальні, дитячі садки, — де деклямують Олесеві вірші, де співають його пісні...

І сьогодня, в день ювилею поета, нехай провідники української нації про це подумають.

Поет належить до народу і нарід повинен про це памятати...

Віктор Приходько.

Нові авантюри в польському соймі.

(Власні телефонограми)

Дальша бюджетова дебата.

(ікс) Сьогоднішне засідання сойму присвячене дальшій бюджетовій дебаті було свідком нових авантюр у звязку з обговорюванням української справи. Після закінчення дебати над бюджетом мін-ства праці й сусп. опіки приступлено до бюджету мін-ства внутр. справ. Перший промовець пос. Цішевський (ХД) заявив, що хаєцція годиться признати міністрові диспозиційний фонд в сумі 3 міл. зол. Пос. Березовський (НД) твердив, що уряд не розвязав справи нац. меншин. Жалівся, що уступки від уряду збільшують агресивність українців так, що нині вже польське населення подається українському теророві. Деяким східно-галицьким воєводам польська делеґація буцім-то заявила, що поляки почуваються нині далеко менше у себе дома, ніж за австрійських часів. У збаражському повіті польські хлопи мусіли буцім-то звозити матеріял на будови „Просвіт“, лякаючися українського терору. Промовець широко розводиться над потребою „сильної руки“ в уряд. політиці відносно українців. Сепаратистичний український рух мусить бути зломаний. „Так само як не віддамо ніколи Поморя і доступу до Балтику, не виречемося східних кресів“. Пос. Юхневич (білор.) наводить низку прикладів із шиканування самоуправних установ на землях з білоруським населенням. Пос. Соболевський (ББ) теж само торкається національної проблеми, однак бачить побіду уряду в тому, що українське населення звертається сьогодня більше до старостів, ніж до українських послів. До великого галасу доходить підчас промови пос. Бітнера (комун.). Пос. Сапега (ББ) бачить розвязку національної справи в полагоджуванні господ. потреб. Твердить знову, що національні аспірації меншостевих політиків є інші, як аспірації народів, яких вони хотять бути представниками. (Пос. Хруцький: Це стара байка). Після того приходить до слова пос. Целевич.

Промова пос. Целевича.

(ікс) На початку своєї промови пос. Целевич застерігається проти становища міністра внутр. справ, який на бюджетовій комісії не розглядаючи суті конкретних закидів пос. Целевича, з гори означив ці закиди як брехню. Стверджує, що цілий тон в нац. політиці уряду надає міністр внутрішних справ, а радше голова виділу п. Сухенек, який українську проблему розглядає під кутом погляду, чи не вдалося би діяльність якогось українського діяча чи установи підтягнути під карний кодекс. Нац. виділ мін-ства внутр. справ відмовляє між іншим українським госп. установам кредитів, які їм готові признати державні банки. Принцип правосуддя замінено у відношенні до українців принципом т. зв. доцільности. Дальше промовець подає цілу низку прикладів на нарушування свободи зборів, нарушування особистої власности (конфіската одностроїв луговиків і соколів), надужиття в справі посольських віч. Переповідає останні арештування після замахів на „Слово Польске“ і „Іл. Курер Цодзенни“ та історію конфіскат ілюструє останніми конфіскатами „Свободи“. Врешті переходить до справ самоврядування. Домагається реституції Краєвого Виділу у Львові і зголошує в справі самоврядування окремий широкий внесок.

Клясична промова пос. Ярузельського.

(ікс) Після промови пос. Целевича прийшов до слова пос. Ярузельський (ББ), який виключно нібито полемізував з пос. Целевичем. Появу його, мовляв, спровокувало становище українських послів, бо „м.рка брехні перебралася“. У східній „Малопольщі ми є автохтонами й від віків жили в згоді з „русінським“ народом, а гетьман Жулкевський рівночасно будував церкви і костели. Церква св. Юра так само збудована здебільш поляками. Щойно Австрія в імя принципу „дівіде ет імпера“ кинула український клич. Першим виступом українців було убийство намісника Потоцького, а другим здемолювання авлі львівського університету. У світовій війні 40.000 українців повисло на шибениці (голос серед українців: це зробили польські старости). Розпадаючися Австрія кинула клич боротьби з Польщею. Але „рускі люд“ не хотів цеї братовбийчої війни і длятого ви не побідили. Ви гнали „рускі люд“ до боротьби терором і палицями, та забирали корови селянам, які не хотіли йти воювати. Поляків ви тортурували та вязали в кільчасті дроти й живцем закопували. Заповідаємо, що від тепер не будемо в дефензиві, але переходимо до наступу та просимо п. міністра, щоби взяв в оборону спокійне населення, яке є провоковане. Підчас тої промови і після того прийшло до величезних авантюр на салі сойму. Крики й галас тривали так довго, аж поки маршалок не перервав засідання. Малим епільогом тих авантюр була заява пос. Валевського (ББ) на пополудневому засіданні, що пос. Хруцький хотів, мовляв, його образити. Однак тому, що пос. Хруцький вважає себе репрезентантом українського народу і виступає всупереч своєї присяги часто проти інтересів польської держави, тому промовець уважає за потрібне зареаґувати проти поведінки пос. Хруцького лише зі соймової трибуни. Цеї заяви урядуючий віцемарш. Возьніцький не приняв до відома, покликуючися на те, що посла Хруцького повинен був прикликати до порядку маршалок сойму тоді, колиб був уважав за відповідне.

Відповідь мін. Складковського.

(ікс) На пополудневому засіданні широку відповідь дає усім промовцям міністр внутр. справ ґен. Складковський. Цікаво, що на закиди пос. Целевича міністр не відповів ані словом. М. ін. боронив міністр диспозиційного фонду, якого йому счеркнула бюджет. комісія. Додав пояснення про орґанізацію комуністів у Польщі і потребу боротьби з ними. Дальше заявив: Істнує також Українська Військова Орґанізація, яка черпає фонди з багатих джерел та заграничних держав (з Берліна). Сьогодня можу сказати, що наші довгі невдачі при відкриванні цеї орґанізації і її звязку із закордоном походили з недостачі відповідних заходів для параліжування впливів чужого золота. З інших уступів заяви мін. Складковського на увагу заслугує його оборона поліції перед закидом, що поліція бє. Поліція, казав міністр, стріляє, забиває і шаржує, але не бє. Ця заява викликала великий галас. У дальшому сойм приступив до дебати над бюджетом мін-ства промислу й торговлі.

—o—

Зміна конституції.

Виб. право для військових?

Зачувати, що найдалі до 10 днів ББ. внесе проект зміни конституції. Над проектом працюють тепер посли того клюбу: проф. Маковський, суддя Ян Пілсудський і ґен. секр. ББ. Ячевський. Мін. Цар є в контакті з тими послами. Закинено проект введення принципу відповідальности міністрів перед президентом держави. Устрій Польщі й далі має бути республиканський, демократичний та парляментарний з відповідальністю міністрів перед соймом. Одначе мають увести зміни при ухвалюванні недовіря міністрам, як вимог кваліфікації більшости і т. д. Також виб. ординація має бути змінена. Є чутки, що воякам і старшинам у чинній службі мають признати виб. право.

—o—

Чи Троцький затонув чи є в Царгороді?

Льондонські часописи приносять чутку, нібито корабель „Красний“, на якім був Троцький, затонув на Чорнім Морі. Віденська „Ді Штунде“ повідомляє, що Троцький із жінкою та сином приїхав уже до Царгорода під контролею рос. тайної поліції.

—o—

Ліндберґ міністром летунства?

„Геральд Трібюн“ приносить вістку, що президент Гувер іменує мабуть Ліндберґа держ. підсекретарем для справ летунства.

—o—

Ватикан приступає до Ліги Націй?

Ватикан, передбачуючи закінчення переговорів із Квіринялом, переговорює в справі приступлення до Ліги Націй.

На мистецькі теми.

Розмалювання церкви в м. Стоянові.

До теперішнього часу мальовали наші церкви по більшій части некваліфіковані люди. Рідко можна було стрінути по наших місточках і селах розмалювання церкви правдивим артистом-малярем. Все те малювання було звичайно відбиткою з біблійних образів, у стилю, можна би сказати, ніякім. Колиж був у нашій церкві стиль, то очевидно стиль візантійський.

Нинішній дух часу й обставини інакші. Вони примушують нас дати людям справді артистичні розмалювання не тільки образів-ікон, які зрештою полишились нам дійсно вартісним набутком ще в XVI. і XVII. віку (бо інші части церкви не були мальовані ані тревало ані артистично), але церкву як цілість.

Розмалювання церкви св. пророка Іллі в Стоянові піднявся наш відомий артист-маляр і ґрафік, Павло Ковжун. Розмальовуючи церкву, держався чисто українського стилю (бароко). Зі своєї задачі вивязався якнайкраще, полишаючи на мурах церкви прегарну українську орнаментику, переткану нашими національними вишивками й гербами, так, що після викінчення виявилася правдива краса нашого національного стилю. З подивом і захопленням можна оглядати у нас величну красу малюнків, твори руки справжнього артиста.

Розмалювання церкви в м. Стоянові можна оглянути в знимках, поміщених в „Неділі“ (цьогорічне число). Хто цікавий нехай перегляне.

Не хочу ті знимки тут підносити ані поручати артиста-маляра Павла Ковжуна, хіба тільки покличуся на ексц. митрополита, котрий поручив нам цього артиста, знаючи його солідність і його талант. Від себе скажу тільки, що п. Ковжун вложив у розмалювання нашої церкви цілу свою артистичну душу. Його робота є наскрізь мистецьким твором.

о. Д. Березовський.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·87·75, канадійський доляр 8·82·00—8·82·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·00, румунська лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·25—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський червонець 17·50 18·50.

Золото. 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00 4·7·00.

Срібло. Австрійська корона 0·68·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·70·00 1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·48·00—1·52·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 46·25—47·25 пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 33·50—34·25, ячмінь галицький броварний 34·50—35·50, ячмінь на мливо 28·00—29·00, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 31·00—32·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, сараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 105·00—130·00, фасоля колірова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 51·00 55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 32·75—33·75, мішанка пост. з зерні 0·00—00·00, вика 38·00—40·00, сіно солодке краєне прасоване 18·00— 0·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 37·25—35·25, льон 72·00—74·00, лубінь синій 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—73·00, мука пшенична 65 прц. 70·00—71·00, мука житна 65 прц. 50·00—50·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 22·50—23·50 отруби пшеничні 25·00—25·00, крупи гречані 68·00—70·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 48·25—50·75, пшоно 48·50—50·00, просо краєне 43·50—44·50 макухи льняні 47·00—48·00, конюшина краєна 160·00—180·00, мак синій 115·00—125·00, мак синій 90·00—100·00. Міри на готові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ШЕСТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В понеділок 4. лютого ц. р. відчитано протокол ревізії у п-ства Вербицьких, опис інвіґіляції обох обвинувачених, а опісля продовжувано дальше переслухування свідків. На салі людей дещо більше, як у попередніх днях.

Зізнання св. Куцеля.

Св. *Володислав Куцель*, рим.-кат., 42 роки, заприсяжений (на попередній розправі, зізнає, що протоколував зізнання св. Гасмана, якого переслухував ком. Конарський у першім комісаріяті 4. листопада 1926. Подробиць його зізнань не пригадує собі та відкликується на протокол, де докладно записано зізнання св. Гасмана і на свої зізнання в суді. Цікаво, що зате собі пригадує дуже докладно означення св. Гасманом дня 19. X. 1926, коли то він нібито возив двох молодих людей на вул. Тарновського.

Обор. д-р Старосольський: Чи св. Гасмана закликано на поліцію під претекстом недозволеної, скорої їзди на вул. Тарновського?

Св. Куцель: Мабуть тому, але докладно не пригадую собі.

Зізнання св. Кудевича.

Св. *Здіслав Кудевич*, римо-кат. 31 літ, заприсяжений, є власником автолорожки, якою їздить шофер св. Гасман. Оповідає, що перед убивством кур. Собінського Гасман у нього ще не працював. З Гасманом розмовляв 2 дні перед польськими задушками або 2 дні по тих святах (перед 31. X. 1926 або 2. XI. 1926) і тоді довідався від Гасмана, що мабуть він возив своїм автом убийників куратора на вул. Тарновського.

Предс.: Чи Гасман означив день, в котрім возив молодих людей на вул. Тарновського?

Св. Кудевич: Так, возив 19. X. 1926, а довідався про те, що убийники послугувалися автом з „Ґазети Поранної" на другий день по убивстві („Ґаз. Поранна" писала про це щойно 24. X. 1926).

Обор. д-р Шухевич: Чи Гасман не оповідав, у котрій годині возив молодих людей?

Св. Кудевич: Так, говорив, що між 6 і 7 год. вечером.

Обор. д-р Шухевич просить це занотувати, що й запротоколовано.

Зізнання надком. Мітленера.

Св. *Станислав Мітленер*, римо-кат., 32 роки, заприсяжений, оповідає, що поліція мала інформації про атентат на кур. Собінського, міністра Станислава Ґрабського і Прушинського ще в 1925 р. Тому довгий час берегли згаданих осіб тайні аґенти, але перед убивством куратора занехано цієї обережности. Убивство куратора заскочило і занепокоїло поліцію. Для поліції було ясно, що куратора вбито з наказу УВО. Одначе поліція не мала в руках ніяких безпосередніх доказів і тому мусіла послугуватися тайними інформаціями своїх тайних аґентів. Довідалася, що аранжером убивства куратора Собінського був правдоподібно Мирослав Васильків. По довшім часі поліція ствердила на підставі світлини, що це Михайло Вербицький. З тої причини тайні аґенти почали інвіґілювати дім Вербицьких і інших осіб, з якими Вербицькі стрічалися.

По переслуханні жовнірів, які критичного вечера бачили авто на вул. Красінських, а якого двох молодих людей утікало через Яцкову гору, надкомісар Мітленер впевнився, що убийники послугувалися автом. По тайнім дослідї аґентів поліції між шоферами, завізвано шоф. Гасмана на поліцію на день 4. XI. 1926 під претекстом недозволеної скорої їзди вул. Тарновського. Гасман зізнав, що возив одного дня д-ра Цепельовського в 5. год. пополудні і того самого дня двох молодих людей на вул. Тарновського. По прочитанню „Ґазети Поранної" Гасман прийшов до переконання, що це було напевно 19. X. 1926.

Поліція арештувала Михайла Вербицького 17. I. 1927. По дорозі арештувала в Єзуїтськім городі також Івана Вербицького, який переходив туди з нареченою Яницькою. Опісля перевела ще того самого дня ревізію у п-ства Вербицьких і забрала кореспонденцію та ґазову маску. Арештовано також Яницьку.

Після того приказав свідок на поліції укритися Гасманові у сходовій клітці і попри нього переведено деяких арештованих. Тоді Гасман пізнав обв. Вербицького як одного зі своїх пасажирів, яких возив на вул. Тарновського. Тут св. підчеркує, що він старався зізнаннями Гасмана захитати, але Гасман опирався при своїм і нічого не зміняв з того, що сказав.

Дня 20. I. 1927 арештовано обв. Атаманчука. Тому, що при ревізії поліція нічого з цього не найшла і тому, що Гасман не прийшов на означений час на поліцію, ком. Олешкевич по переслуханні звільнив Атаманчука. Правда, аґенти його інвіґілювали, але обв. Атаманчук таки виїхав того дня зі Львова. При конфронтації дня 3. 4. 1927 р. Гасман пізнав Атаманчука як свого другого пасажира. Тоді обв. Атаманчук питався Гасмана, чому він не пізнав його тому 3 місяці.

Предс.: Чи ви, п. надком., знаєте, що аґент Будний показував Гасманові через віконце дверей келії Атаманчука?

Св. Мітленер: Не заперечую, що так могло бути, але я не бачу в тім нічого злого.

Обв. Атаманчук на питання предсідника відповідає, що при першім арештуванні в дні 20. I. 1927 р. Гасман приглядався йому через пів години в бюрі комісаря. Зазначує, що тоді надком. Мітленер був присутній і що вішав свій плащ. На доказ цього покликується на поліцая ч. 1336. Одначе надком. Мітленер це заперечує і каже, що він не відсилав Гасмана зі свого бюра.

Обор. д-р Шухевич: Де ви, п. надком., були дня 19. I. 1926 вечером?

Св. Мітленер: Дома.

Д-р Шух.: Хто повідомив вас про убивство куратора?

Св. Мітленер: Мабуть комісар Конарський.

Д-р Шух.: А в котрій годині?

Св. Мітленер: Мабуть по 6-ій.

Д-р Шух.: Ні, прошу докладно сказати!

Св. Мітленер: Не пригадую собі.

Д-р Шух.: На попередній розправі ви сказали, що в год. 6.20.

Св. Мітленер: На моїм годиннику було 6.20.

Д-р Шух.: Чи ви залишили адресу, куди їдете?

Свід. Мітленер: Ні, я негайно поїхав на місце убивства.

Д-р Шух.: Чи інші комісарі залишали свої адреси?

Св. Мітленер: Так.

Д-р Шух.: В котрій годині були ви вже на місці?

Св. Мітленер: На місці був я в год. 6.40.

Д-р Шух.: Чи після доручення акту обвинувачення обвинуваченим зголошувався ще хто на поліції і казав, що бачив як убийники втікали?

Св. Мітленер (по довшій надумі): Так, на поліції зголошувалося багато людей з донесеннями.

Д-р Шух.: Але чи був чоловік, який казав, що бачив утечу убийників?

Св. Мітленер: Так. Агент Морет, який бачив утікаючих на вул. Тарновського.

Д-р Шухевич: Чому цього не зголошено до суду?

Св. Мітленер: Перепрошую. Зголошено прокураторові.

Д-р Шухевич: А чому нема в актах?

Св. Мітленер: Не знаю.

Д-р Шух.: Чи це було вже підчас розправи?

Св. Мітленер: Можливо.

Д-р Шух.: Чи при переслуханню докладно запротоколовано зізнання Гасмана?

Св. Мітленер: Так, дословно.

Д-р Шух.: Чи при переслухуванню 20. I. 1927 міг Атаманчук набрати переконання що його підозрівають за вбивство?

Св. Мітленер: Ні. Хіба з того, що бачив Гасмана на коридорі.

Д-р Шух.: Чи всі акти подано судові?

Св. Мітленер: Застерігаюся, немов би я ховав які акти.

Д-р Шух.: А де акти св. Кудевича?

Св. Мітленер: Свідок Кудевич не бажав собі, щоб його імя розголошувано.

Д-р Старосольський: Ви кажете, що Гасман з лиця пізнав обв. Вербицького?

Св. Мітленер: Ні, але по конфронтації влетів до бюра і сказав: Так, це той нижчий.

Д-р Стар. перечитує акти зізнань Гасмана з 3. III. 1927, де Гасман сказав, що не пізнав обв. Вербицького з лиця. Таксамо зізнав знова тепер в суді.

Св. Мітленер: Ні, сказав, що пізнає.

Д-р Стар.: Гасмана конфронтовано з Маринаком і Голіяном і тоді він сказав, що це не вони, а проте поліція їх дальше держала.

Св. Мітленер: Так, але Гасман не був одиноким свідком у тій справі.

Д-р Стар.: Чи не вдаряє вас те, що Бахта і Соболтинський зізнавали, що вбийники були середнього росту, а Гасман казав, що один був вищий, а другий нижчий?

Свід. Мітленер не знає, що відповісти, а опісля старається переконати оборонця, що Гасман є малого росту і тому йому видавався один вищий, другий нижчий.

Д-р Стар.: Але Бахта і товариш також убийникам приглядалися, бо йшли за ними...

Предс.: Вони розмовляли зі собою. А зрештою до їх зізнань суд ставиться скептично.

Д-р Стар.: Тоді не можна одних зізнань уважати за зовсім певні, а до других не прикладати ніякої ваги. До зізнань Гасмана треба також ставитися скептично, бо його зізнання є розбіжні із зізнаннями інших свідків. Чи відомо вам з кримінальної практики, що справники злочину втікають у тім самім напрямі, звідкіля прийшли?

Свід. Мітленер: Льоґічно беручи, убийники мусілиб утікати тою дорогою, якою прийшли.

Д-р Стар.: Чи концепція, що убийники послугувалися автом, взялася по зізнаннях жовнірів, які бачили авто на вул. Красінських у тім часі, як убийники втікали?

Св. Мітленер не знає, що відповісти.

Д-р Стар.: Гасман їздив лише один раз на вул. Тарновського і то 24. жовтня.

Св. Мітленер: Міг їздити і тоді, але їздив також 19. X. 1926.

Д-р Стар.: Це вже автосуґестія. Предсідник перериває.

Д-р Шух.: Коли конфронтовано обв. Атаманчука 3. квітня 1927 р. з Гасманом: рано чи вечером?

Св. Мітленер: Пополудні.

Д-р Шух.: Як довго?

Св. Мітленер: Пів години.

Д-р Шухевич: Чи ви, пане надкомісар, знаєте, що Стецюкова займається проституцією?

Св. Мітленер: Професійно?

Д-р Шух.: Я там не знаю, чи професійно, чи ні. (*На салі гурагановий сміх.*)

Зізнання ком. Конарського.

Св. **Тадей Конарський**, рим.-кат., 46 років, заприсяжений, зізнає, що 15 мінут по вбивстві був уже на місці злочину. Про це повідомив дирекцію поліції. Оповідає про те, що перешукав околицю, куди втікли убийники, але без позитивних наслідків. Оповідає також, що переслухував перший св. Гасмана.

Предс.: Чи Гасман установив дату, коли возив молодих людей?

Св. Конарський: Гасман сказав таксамо, як це є занотовано в протоколі.

Д-р Шух.: Чи як вас п. Марек повідомив про вбивство куратора, то ви зараз туди поїхали, чи ще повідомили дирекцію поліції?

Св. Конарський: Повідомив поліцію?

На тім перервано розправу до завтра.

НОВИНКИ

— Ще про ревізії в Краківці. В доповненні до поміщеної в „Ділі" з 30. I. 1929 (ч. 21) новинки під заг. „Ревізії в Краківці" подаю до відома, що державна поліція перевела ревізію в присутности поліційного агента з Яворова дня 5. I. ц. р. не тільки у о. В. Матковського, але також у д-ра Павла Карпяка, Андрія Бачинського, Олекси Михаловича, Осипа Хоронжака і в домівці місцевої „Просвіти". Крім того була ще ревізія у голови читальні „Просвіти" в Будзині п. Миколи Ваня. Цьогож дня мала відбутись ревізія ще й у д-ра Семчишина і лише тому, що д-р С. виїхав до Перемишля, а мешкання його було замкнене, тої ревізії не переводжено. Ревізія відбулася в той спосіб, що на день 5. I. 1929 р. стягнено поліцію з околичних поліційних станиць до Краківця, а вона, поділена на групи, рівночасно переводила ревізії у названих вище громадян, шукаючи за зброєю, комуністичною літературою і за „Сурмою" з наказу вищої влади. Одначе того наказу, нікому з ревідованих, не зважаючи на домагання, не предложено. Ревідуючі поліцаї заявили, що такі ревізії переводять у всіх підозрілих у комунізмі. Переглядали і приватні листи. Вкінці сконфіскували крім вичислених уже у новинці річей у о. Матковського ще таке: у д-ра П. Карпяка (ревізія тревала 4 і пів години) одно число „Діла", котрого перша сторона світила білою плямою конфіскати і чорновик рекурсу у шкільній справі; у читальні „Просвіти" штучку: „Як ковбаса та чарка, то минеться сварка" та „Поминник поляглим"; у А. Бачинського: цеголки на будову „Народнього Дому" на Богданівці, нерозпродані. — **Міщанин.**

— Чим жиють польські економічні установи на Волині? З польських ґазет довідуємося, що волинський воєвідський уряд виасиґнував на днях такі субвенції для польських рільничих орґанізацій на Волині: для „Звйонзку Кулек Рольнічих" вол. воєвідства 3.500 зол. — на упосаження інструктора орґанізації дрібних господарств; для тогож „Зв. Кулек Рольнічих" на підтримку рільництва в м. січні — 7.273 зол.; для „Вол. Т-ва Рільничого" на м. січень — 7.125 зол., на досвідну стацію того самого Т-ва з 710 зол. Крім того „Звйонзек Кулек Рольнічих" дістав субвенцію в сумі 7.500 зол. на орґанізацію молочарсько-годівельних курсів у Вишневці і Білокриниці (пов. Кремянець). — На українські господарські орґанізації на Волині воєвідський уряд не асиґнував ні сотика.

— Скарби на дні моря. За останніх пять літ добув радянський уряд з глибини Чорного Моря 39 потоплених кораблів. 19 з них відновили настільки, що вони ввійшли в склад радянської фльоти. З інших кораблів витягнули на 5.000 металю вартости 33 міл. рублів. Кошти добування

їх вийшли на 2 міл. рубл. Працю веде чужинне підприємство і буде її продовжувати.

— **Ріжні вістки.** Льондонський суд рішив, що Висока Рада т. зв. „Армії спасення“ не має права подавати до димісії свого довголітнього провідника ген. Бута, поки сама не переконається про його теперішний фізичний і умовий стан після його недуги. — У Мюнхені помер у 72 р. життя проф. політехніки д-р Конрад Прессель, інжинір, що вславився будовою кількох великих тунелів в Австрії та Італії і залізничого шляху Батум-Тифліс. — Підчас вуличних розкопок у Римі найшли 300 золотих монет з римських часів, доби Нерона, Траяна й Тита. — В Ню Йорку розроблюють плян будови воздухоплава на 1000 пасажирів зі швидкістю лету 100 миль на годину. — У Будапешті повісився 14-літній хлопець Рубіо з остраху перед поганим свідоцтвом.

— **Берлін має великі шкоди.** Напротязі одного дня трапились у Берліні три події, що спричинили великі втрати сотням людей. Перша — це крадіж у скарбівні „Дисконтового Товариства“. Не тільки крадіж, але й мистецький влом непересічних спеціялістів. Замісць пробивати 34 дверей, що ведуть до „ненарушних“ кас банку в підземеллі, злодії зробили підкоп під вулицею на 3 м. завглибшки, через рури каналів, водопроводів і центрального огрівання. Цю працю мусіли вони вести яких 2 тижні. Нагородою за неї було кілька міліонів, не рахуючи невідомого нікому майна приватних власників, що складали його в „сейфах“. Віденська преса впевняє, що таким легким шляхом було би неможливо дістатись до віденських банків. Другий скандал — це втеча великого банкира Вільгельма Сакса, що проголосив фальшиве банкроцтво і надув ріжні фірми на 10 міл. марок. Крім цього згоріла філія великої крамниці Тіца вартости 15 міл. Дім перемінився у смолоскип, а від нього йшов такий жар, що вся вулиця, вкрита снігом, висохла від нього, а шиби зі сусідніх домів повилітали. Вся берлінська пожежна сторожа мусіла льокалізувати велику пожежу.

— **Без мікроб не можемо жити.** Французький біольог Жан Кіяніцин (імовірно словянин з походження) оголосив результат своїх 30-літніх досвідів, що викличуть серед учених якнайживішу дискусію. 30 літ цікавився він питанням: яку ролю відгривають міліярди мікроб у нашім організмі? Адже відомо, що ми втягаємо їх масами з воздухом і стравою до свого тіла. Кіяніцин робив свої спроби на кріликах, морських свинках і собаках, які тримав в ідеально чистій атмосфері, стерилізованій, вільній від мікроб. Виявилось, що вони приймаючи харч тратили на вазі, бо не пережовували його. Учений ствердив, що мікровикористати для організму білок. Білі тільця в би є необхідні при їжі, підчас якої домагаються організмі мають при зустрічі з мікробами витворювати корисний фермент і з мертвих тіл мікроб добувати матеріял необхідний до горіння. Організм поводиться нормально з мікробами так само як з малими інфекціями, які не лише не приносять недуги, а хоронять від неї. Нова теорія франц. біольога побудована на його відкриття згучить місцями мов парадокс.

— **Що коштувало відкриття Америки?** У звязку зі спущенням на воду корабля „Санта Марія“ еспанські ґазети подають цікаві цифри про те, скільки коштувала експедиція Колюмба до Америки. Отже ця експедиція коштувала, як на теперішні відносини, дуже мало, бо всього 36.000 франків. Сам Колюмб одержав наперед свою річну платню — 1.600 франків. Обидва капітани кораблів, які були під його командою, одержали кожний по 900 франків. Матросам виплачено наперед по 12 франків за місяць. Видатки на приготування експедиції виносили коло 14 тисяч франків, на запаси поживи видано 2.000 франків. Коли Колюмб вернув зі своєї подорожі, королівська скарбниця виплатила йому ще кілька тисяч, які він видав понад первісне обчислення. Таким чином відкриття Америки коштувало Еспанії 36.000 франків. Правда, це було в 1492 році. Тепер ціни зовсім інші. Подорож Бирда на південний бігун в 1929 р. буде коштувати прим. кілька міліонів долярів.

— **Чи найдемо посвоячення з малпою?** Англійська та американська преса повідомляли цими днями про звістку, яка прийшла від наукової експедиції американських археольогів, що досліджують околиці Евфрату. Ці вчені мали найти — не менше і не більше! — саме те, за яким шукають від літ усі правовірні учні Дарвіна: кістки пралюдини. Дарвін був тої думки, що між малпою і людиною був природний перехід шляхом довгої еволюції та що нам не вдалось досі найти кістяка тієї пралюдини, що довго перед нашим істнуванням була перехідним кільцем у цьому розвою. Це т. зв. „утрачене кільце“ мусіло бути і його, вірив Дарвін, треба відшукати. Вже кілька років тому счинили дарвіністи такий же шум, коли американські вчені привезли із передісторичний людський кістяк з південної Африки. Та згодом виявилось, що він був не людським, а звіринним. Тому нині вчені ставляться до цієї сензаційної звістки скептично. Чимало є таких, які взагалі не вірять у можливість найдення такого кістяка, просто тому, що не вважають дарвінівську теорію випраданою щодо цієї точки.

— **Австрійський Консулят у Львові** працює від 11 лютого ц. р. у своїх нових бюрах в домі при вул. Сикстуській 35/II і приймає всіх інтересентів в повседневних днях між 9 а 12 год. передпол. Тел. 897. 1354

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 5-го, г. 7·30 веч. „Бродвей“, американська штука.

Середа 6-го, г. 7·30 веч. „Намисто Мадонни“, опера (40% знижки).

Четвер 7-го, г. 7·30 веч. „Марія Стюарт“, трагедія.

Кіна.

„Аполльо“: „Анна Кареніна“.
„Лев“: „Хрена жаху“.
„Оаза“: „Шпигуни“.
„Паляс“: „В хайданах“.
„Фатаморгана“: „Тайна давнього роду“

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Михайло Барчко, конс. совітник І гр.-кат. парох в Щирци, помер по довшій недузі дня 1. лютого ц. р. Похорон відбувся в понеділок дня 4. лютого. Покійний був дуже ревним душпастирем і лишив по собі гарну книжку роздумувань для духовенства. — В. Н. П.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Місто повідомлень про своє вінчання, яке відбулося дня 2-го січня ц. р. в парохіяльній церкві в Цушлевцях (п. п. Жидачів) переносять на „Рідну Школу“ 20 зол. — **Надія з Скоробогатих і Михайло Мудрицюки.** 1401

Есперантисти, позір! По богатьох перешкодах удалося в дновяти знане зі своєї діяльности перед війною Т-во Українських Есперантистів „Progreso“ в Колонії. Т-во не видавало свого часу журнал „Ukraina Stelo“, який інформував широку заграницю про нашу долю й недолю. Заходом Т-ва вийшов підручник і українсько-есперантський словар. В есперантській мові видано „Катерину“ Шевченка, коротку історію України Грушевського, поміщувано статті і переклади творів наших письменників у закордонних часописях. Розійшлися також тисячі карток з мапою України, українськими письменниками і діячами. На еміґрації у Відні (в 1916 р.) видано календар. Т-во провадило в своїм заряді численні курси міжнародньої мови. Після відповідного справлення статута, приймаємо членів з цілої теритоpії польської держави, а саме українців есперантистів і симпатиків, що бажають нам помагати в нашій праці. В місцевостях, де зголоситься найменше 3 членів, отвирається для них Філія Т-ва. Річна вкладка 1 зол., вписове 1 зол. До всяких запитів проситься долучити почтову марку на відповідь. — Зголошуйтеся численно на адресу: „Progreso“, Т-во Українських Есперантистів, Колонія, вул. Нова ч. 4. проф. гім. О. Кузьма).

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи“ зложили ВП.: Евгенія Гвоздецька Львів 30 зол. замісць вінця на домовину бл. п. Іванни Пеленської; Осип і Марія Стефановичі Львів 20 зол. і Стефанія Козакова Львів 10 зол. замісць вінця на домовину бл. п. о. Михайла Баричка, пароха Щирця; Міляни з Кравова 10 зол. місто святочних і новорічних жедань кревним і знайомим. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1403 1-1

З Лещетарського Клюбу. Львівський Лещетарський Клюб влаштовує дня 12. ц. м. змагання для своїх членів за мистецтво Львова. Для переможців призначені цінні нагороди. Час і місце змагань будуть оголошені в найближчих днях.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

СЛУЖАЧИЙ до склепу, здоровий, письменний, вільного стану до 27 літ, що знає добре Львів — буде негайно принятий. — Зголошення в Торговельно-Промисловім Банку, Львів, вул. Бомбі ч. 4. між 9—1 і 4—7 год. 1389 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 138-7

ДОДАЄ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 9—15

ВГАРНІЙ гірській околиці над Прутом, при залізниці, не дуже потрібний совісний дентист, обзнакомлений з найновійшими здобутками зубної техники. Клієнтеля запевнена. — Близша відомість в Адміністрації „Діла“ під „Дентист“. 1391 3—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото срібло платчу найвисші ціни. 134-?

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінковського, Львів, Оссолиських ч. 6. 1984 3—10

РЕАЛЬНІСТЬ 39 моргів ґрунту орного і пасовиська в одним комплексі на передмістю міста Долини без будинків на продаж. — Інформації уділить адвокат Д-р Ільницький в Дрогобичі. 1400 1—3

НЕГАЙНО потрібний совісний інструктор, найрадше фільольоф, для двох учнів: з V. кл. ґімназіяльної і IV. вселюдної кляси. Услівя і відповідні рекомендації потрібні — Зголошення слати до Парохіяльного Уряду в Цепорові п. Яричів новий. 1395 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 2—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вирвання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновійшої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. Урядовцям і студентам значна знижка. 1374 Тел. 65 73. 6—6

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і годовна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 26—7

Загальні Збори

філії „Просвіти“ в Зборові

відбудуться дня 14. лютого 1929 о год. 1-ій з полудня в домі „Рідної Школи“ в Зборові з порядком нарад:

1. Відкриття зборів.
2. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
3. Звіт з діяльности Виділу.
4. Звіт Комісії контрольної і внесення на абсолюторію уступаючому Виділови.
5. Вибір Виділу.
6. Вибір делеґатів на Заг. Збір мат. Т-ва.
7. Внесення. 1404 1-1 Виділ.

СКОРО ЛЕГКО ДЕШЕВО

вивчує англійської мови абсольвент пенсильванського університету. Збірці поділені на: 1. курс для початкуючих; 2. курс конверсації; 3. курс торговельної кореспонденції. Кожний курс по 2 години тижнево. Початок курсів 15 лютого ц. р. Зголошення і інформації у Випозичальні книжок ІЗМАРАҐД 1405 вул. Косцюшки ч. 5. 1—

Від Управління Синодальної Ради Православної Чеської Церкви.

Сим повідомляється, що до нас вступило прохання від Олександри Чорнової-Карпюкової, з заходом про розвід її шлюбу з Олександром Олександровичем Карпюком, з причини його безвісного довголітнього перебування. Осіб знаючих місце його перебування, просять повідомити на адресу: Sinodalni Rada Pravoslavne Církve v Praze XII, Jahrebska 6. 1402 1—

Пошукується на різні місця **Osób** на директорів Філій. Спеціяльні знання, льокаю або грошевого капіталу не потрібно. Місячний дохід около 150—200 долярів. Зголошення:

„THE NOVELTY“ VALKENBURG

1390 **LIMBURG, HOLLAND.** 1—

Осторога!

Остерігаю перед набуттям у п. Миколая Цюпіна власника млина в Ступнів. Кавуш моїх векслів, якою видаваних в висувалених на квоти 1115 амер. дол., 33·35 амер. дол. і 55·50 амер. дол., бо він безправно задержує ті векслі у себе і в спіс проти нього почнуть о видачу тих векслів. — **Василь Піцо.** 1399 1—

Ширіть наш часопис!

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР

ґрамофонових плит „His Master Voice“ „Columbia“ „Polydor“ „Odeon“ „Brunswick“ і красних

1354 4—1

тільки

у найбільшій фірмі **„Мельодія“**

ЛЬВІВ, Коперника 5. Тел. 8—59.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 28 (11.369). Львів, четвер 7. лютого 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Год. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·10 зл., Австрії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Велика проблєма.

Львів, 6. лютого 1929.

Німецький міністер закорд. справ Штреземан доверши своє. Його заповідь на грудневій сесії Ради Ліги Націй в Лоґано винести на порядок нарад найблизшої сесії меншостеву проблєму — є фактом довершеним. Внаслідок письменного внесення мін. Штреземана на порядок нарад березневої сесії Ради Ліги Націй поставлено справу ґарантій Ліги для національних меншостей, про що вже сповістив комунікат Ґен. Секретаріяту Ліги.

Зовсім природно, що вже сама заповідь Штреземана викликала була в своїм часі відповідний відгомін у зобовязаних сиґнатарів меншостевого трактату. Тимбільше враження зробив недавній комунікат Ґен. Секретаріяту Ліги.

В політичних колах: офіціяльних і „меншостевих" повстав з того приводу досить живий рух, супроводжений палкими подіями й відповідними заявами. Перш усього бачимо вже заздалегідь підготовку березневої сесії Ліги Націй в „меншостевій" ділянці на парляментарному терені. Ґенер. бюджетова дебата в польському соймі та дискусія над бюджетом мін. внутр. справ дала багатий матеріял для березневої сесії Ради Ліги Націй, не зважаючи на твердження „Слова Польского", що Польща не лякається меншостевої дебати на терені Ліги Націй, бо „має чисту совість супроти власних меншостей, яким дає свободу розвитку у значно вищій мірі, ніж того вимагає трактат про меншости". Німецьке внесення найшло відгомін і в палаті французького парляменту, себто там, де ніколи не виринало національне питання. Довший час у французькому парляменті велася гав. альзаська дебата, яка дійшла до кульмінаційної точки в промові Поанкаре, що в автономічно-альзаському руху добачує німецьку інтриґу. Це справді дивовижа й невидальщина, що Альзація, яка на протязі 40 літ тужила за французькою республикою, раптом ставить автономічні вимоги і тим способом завдає удар усвяченому французькому централізмові.

Підготовка до березневої сесії Ради Ліги Націй відбувається й на іншому широкоторовому терені, про що свідчить з одного боку зїзд польських меншостей в Тешині (чеському), а з другого боку активність міжнародньої меншостевої організації під проводом д-ра Вільфана.

Як відомо, справа національних меншостей згідно з трактатами про охорону нац. меншостей є справою міжнародньою. В кожному трактаті про охорону нац. меншостей, заключеному між великими союзними і новоповсталими або поширеними державами (головно на руїнах Австро-Угорщини) находиться застереження, що справа нац. меншостей є справою міжнародного значіння. Це й спонукало Німеччину винести її на терен Ліги Націй.

Меншостевий трактат є дитиною свого часу, є теоретично вислоном національного руху, започаткованого французькою революцією, з метою забезпечити мінімальні права навіть малим, розсіяним національним дробам. Повстав він головним чином заходами жидівських кол, а тому й його постанови в першу чергу приноровлені до розсіяних у середущій і східній Европі жидівських меншостей. До тогож меншостевий трактат складано, стилізовано й підписувано тоді (в 1919 р.), коли величезні території на европейському Сході були сумнівні під оглядом свого державного обличча. Зовсім природно, що те minimum національних, релігійних і расових прав призначене для дрібних частин нетериторіяльних народів не може вдоволити великих частин територіяльних народів. Змагання цих останніх мусять сягати дальше, а на всякий випадок важко їх вмістити у вузенькі рамки меншостевого трактату. І то тим більше, що ще перед заістнуванням меншостевого трактату ті територіяльні народи користувалися далеко більшими правами, а тепер часто не користуються й мінімальними (атериторіяльно-меншостевими).

В якому напрямку будуть розвинені ґарантії для нац. меншостей і яких, можливо перебачити. Німеччина, яка майже не має помітніших меншостей певно підтримуватиме широку інтерпретацію меншостевих трактатів — вже хочби тому, що її власні національні меншости в показному числі є розкинені по цілій середущій Европі (в Польщі, Чехословаччині, Італії, Румунії, Литві, Латвії, Естонії, не згадуючи про Альзасію). Зате всі інші держави, з великою кількістю чужих меншостей, головно територіяльних, будуть протиставитися ґарантіям в користь нац. меншостей, а особливо ті, що — маючи в себе „меншости" — змагають до однородної національної держави. Ґарантії для „меншостей" є — зовсім природно — загрозою й небезпекою для цього змагання.

На чолі цих останніх стане Польща, про що свідчить внесення мін. Залеського, щоби досі обовязуючі трактати про охорону нац. меншостей уневажнити, а на їх місце ввести одностайні постанови для всіх членів Ліги Націй. Ясно, що це становище Польщі найде підтримку усіх тих, що в 1919 р. взяли на себе міжнародні зобовязання супроти „меншостей", хоч і трактували цю справу на протязі десяти літ не зі становища національно-меншостевого трактату, тільки по лінії вимог своєї внутрішньої політики. До них без сумніву приєднається й Франція, перелякана альзаським рухом.

Внесення Штреземана з вимогою ґарантій для нац. меншостей зустрінеться із твердим і завзятим спротивом на терені Ліги Націй і поза нею. Сподіватися розвязки національної проблєми з боку Ліги Націй — булоб даремною надією й самообманою. Ліга Націй за час свого десятилітнього істнування не розвязала ще позитивно ні одної великої проблєми. Тим менше здатна вона розвязати складну міжнаціональну проблєму. Великі проблєми розвязується на іншому терені й іншими способами. Але вже сам факт появи тієї проблєми на конференційному столі Ради Ліги Націй найвимовніше свідчить про її недостатну досьогочасну розвязку та вказує, що найблизші літа мусять бути присвячені полагоді цього гострого питання.

Від еміґрації до еміґрації.

Карієра Троцького і його упадок.

В політичному світі констернація. Троцький найшов „визволення" на революційного „контрреволюціонера" на еміґрації. Є в тім багато траґізму, але немало й іронії, словом траґікомізму. Перед одинацяти чи дванацяти літами Троцький був еміґрантом. Щойно революція дала йому змогу вернути до Росії. Нині по одинацяти літах своєї незвичайно інтензивної революційної праці він знов на еміґрації. Єдина і монопольна нині в СРСР політична партія, що викинула з Росії та України всі інші політичні партії на еміґрацію, або пустила її представників, оставших на місцях, „в розход", тоб-то винищила їх фізично, збогатила тепер ту еміґрацію ще й викидком зі свого середовища, а саме Троцьким.

Троцький! Всім, навіть не обізнаним з перипетіями політики компартії, відомо, що Троцький відіграв у більшовицькому перевороті і в більшовицькій революції провідну ролю. Після Леніна була це перша особа, з якою вязав світ тісно всі перипетії т. зв. жовтневої революції. Троцького знають як творця й організатора червоної армії, як першого червоного ґенералісімуса і як передову індивідуальність між керманичами революційного більшовицького руху. Але по смерти Леніна почала затемнюватись, спершу звільна, а потім чимраз нагальніше, яскрава звізда Троцького на більшовицькому революційному небосклоні.

Колись противник Леніна, Троцький, у часи революції зеднався з ним і став навіть радикальнішим від нього. Він був приклонником своєрідної мілітаризації партії, він був завзятим противником всякої опозиції в її нутрі, він накінець прилюдно оправдував страшний терор у часи военного комунізму. У своїй праці „Терор і комунізм" доказував, що тактика терору, хоч і є безнадійною супроти соціяльних і політичних груп, які мають перед собою будуччину, то зате є вона цілком доцільною і необхідною проти „вимираючих" елементів, бо вона їх добиває, помагає їм конати. Тільки лицеміри і еретики не можуть добачувати ріжниці між ґанебним насильством експльоататорів і оправданим насиллям пролетаріяту. І скоїлося так, що „трафила коса на камінь".

Найдословніше перенявся теорією Троцького Сталін і приноровив тепер супроти Троцького те оправдане „насилля пролетаріяту". І, о іроніє! Цей Троцький, що проповідував теорію перманентної революції, цей Троцький, що був за активізацією пролетаріяту в усіх капіталістичних державах і за безперервним натиском та пресією того пролетаріяту на капіталістичні уряди, цей Троцький, що хотів і хоче використати час диктатури комуністів у СРСР не на будову соціялістичної господарки (в те не вірить він при пануванні капіталізму в інших державах), але виключно на роблення світової революції, цей самий лівий Троцький, що не визнає в теперішньому переходовому часі компромісу між пролетаріятом і селянством і заявляється за виключною диктатурою пролетаріяту та за системою военного комунізму в СРСР, одним словом той найбільше принціпіяльний ворог всякого капіталізму в усіх його формах раптом опиняється по одинацяти літах праці в такому становищі, що азилем для нього перед будівничими соціялізму є, — подумайте! — капіталістичний світ, світ „капіталістичних акул" і „насильників". Ох, велика це іронія вередливої долі!

Та й ціла „карієра" Троцького по його деградації зі становища червоного командарма незвичайно дивоглядна. Насамперід стає він головою концесійного комітету для уділювання концесій закордонним капіталістам у СРСР, і в тому характері публікує навіть у впливових европейських органах преси пропаґандивні статті з заохотою для капіталістів льокувати свої капітали в СРСР. І це робить Троцький, що є найлютішим ворогом капіталізму. Потім стає він головою уряду для справ електрифікації. Одночасно веде завзяту пропаґанду в рядах партії проти тодішнього партійного проводу. Своїм організаційним хистом доводить до того, що світ має враження, що в СРСР скоро буде дві окремі компартії. Його підтримують в боротьбі проти Сталіна і політбюра партії такі комуністичні кити як Зіновєв, Каменєв, Раковський, Радек та інші. На партійному зїзді остаточно перемагає Сталін. Троцький і його товариші та союзники йдуть на заслання. Зіновєв і Каменєв каються, Троцький і з заслання веде далі боротьбу з керманичами компартії. Троцькісти організуються нелеґально. А в наслідках це доводить до останніх арештів і до висилки Троцького на еміґрацію до капіталістичних держав.

Але чи тим роля Троцького в більшовицькій революції закінчилася? Не думаємо. Досі ділав Троцький у СРСР на терені всесоюзної компартії а тепер буде він ділати на ширшому терені, бо на терені комінтерньських організацій у світі. Невже він в Туреччині чи в Німеччині, чи де схочете, не найде відповідного поля для боротьби зі Сталіном, невже ця його робота не поперекреслить всіх рахунків Сталіна на комуністичні партії поодиноких країв, партії, що є секціями теперішнього сталінського Комінтерну? Темперамент і вдача Троцького не позволять йому цілковито усунутись від усякої політичної діяльности. Він ще проявить багато творчої ініціятиви на те, щоби розправитись зі своїми партійними ворогами і насильниками. А все те разом взяте доказує, що російська компартія переживає важкі часи, може й часи повільної аґонії. А те знов не принесе нічого відрадного в теперішнє крайно невідрадне положення всього населення СРСР. Тепер тільки питання, хто піде за Троцьким? Бо нема сумніву, що багато інших еміґрантів зперед дванацяти літ, що стали в часи революції великими більшовицькими потентатами, тепер переходово скінчать політичні карієри в СРСР, щоби їх наново почати знов на еміґрації. А може ми помиляємося. Може це тільки Троцький має таке „щастя", інші може підуть слідами тих, що їх присуджувала тисячами „революційна пролетарська совість" до „найвищої міри соціяльного захисту". Все можливе.

Довкола „Народнього Дому“.

Наші „русскі“ між собою.

Полеміка в таборі наших „русских“, що розгорілася довкола справи Народнього Дому, не вгавае. На сторінках „Русск-ого Голос-у“ і „Голос-у Народа“ можна помічати постійно то статті, то замітки, то заяви ріжних людей, причасних так чи інакше до справ Народнього Дому. Не треба й казати, що в тих статтях і заявах є неодно пікантне місце, неодно „розоблачеиіе“.

В 9. ч. „Русск-ого Голос-у“ з 3. ц. м. находимо аж два такі цікаві „документи“. Перший „документ підлоти і нац. зради“ (по словам „Р. Г.“) — це характеристичне письмо-внесок голови „Русской Аграрной Партіи“ д-ра А. Лисяка до „Розємного уряду для справ найму“ у Львові в справі т-ва „Русское Касино“, яке має свои приміщення в Нар. Домі. Це письмо вніс д-р Лисяк саме в імени Нар. Дому. Другий документ — це письмо до редакції „Р. Г.“ б. комісаря Нар. Дому радн. Івана Сас-Лісковацького, в якому подана „блестящая“ характеристика д-ра А. Лисяка. Не можемо відмовити приємности нашим читачам і подаємо їм зміст обох „документів“.

I.

„Документ підлоти і національної зради“, себто письмо правного заступника Нар. Дому д-ра А. Лисяка з 28. I. ц. р. до „Розємного Уряду для справ найму“ у Львові написане з метою добитися більшого чиншу від т-ва „Русское Касино“. Це — як думає „Р. Г.“ — звичайнісінька собі помста комісарського управління Н. Д. за те, що „Русское Касино“ разом з іншими „русскими“ установами підписало протест проти дальшої господарки комісарів майном Нар. Дому. Та важне тут не само домагання підвишки чиншу, але зміст того письма-внеску, себто мотивування необхідности тої підвишки.

Подавши — пише „Р. Г.“ — коротку історію Н. Д. в „русинському освітленні“ і юридичну сторону справи, д-р Лисяк вказує на те, що Інститут Н. Д. є товариством русинів, тоді коли „Касино“ є „обществом русским“, яке по своїм завданням противоречить статуту Н. Д. А дальше продовжає:

„Przy tem i motyw polityczny odgrywa tutaj rolę. Tylko w kilku słowach wypada zaznaczyć tę sprawę, aby lepiej zrozumieć tło tego sporu. Oto zarząd „Narodnego Domu“ stoi ściśle na stanowisku statutów, że ruski Narodny Instytut pod nazwą „Narodny Dom“ jest stowarzyszeniem Rusinów i ogranicza swą działalność do ludności ruskiej na terenie b. Galicji wschodniej (obecnie wschodniej Małopolski) i nie bawi się w zagadnienia polityki światowej, gdyż to przechodzi siły i zakres działania Instytutu „Narodny Dom“. Natomiast strona przeciwna, a względnie jej główni prowodyrze zarzucają właśnie zarządowi „Narodnego Domu“, że członkowie tegoż zarządu są tylko zwyczajnymi, Rusinami a nie Russkimi, że Rusinstwo to jest nic bo to polonofilstwo i że „Narodny Dom“ powinien wypełniać wielkoświatowe zadanie Russkich. Prezes stowarzyszenia „Russkoje Kasyno“ jeździł nawet tego roku z b. posłem sejmowym p. Serebrjannikowym na kongres mniejszości narodowych do Genewy jako reprezentant „Russkich“. Na tem tle właśnie, że zarząd Instytutu „Narodny Dom“ nie chce się dać wciągnąć w wielkoświatową politykę i trzyma się ściśle statutu i zakresu działania w statucie naznaczonego, przychodzi do tarć i nieporozumień. Partja polityczna „Russkich“, bawiąca się w wielką światową politykę, występuje wrogo przeciw Rusinom, których główną podporą uważa członków zarządu „Narodnego Domu“, szkaluje Rusinów w niemożliwy sposób w swoich gazetach „Russkij Hołos“ i „Zemla i Wola“, wypisuje publicznie po gazetach protesty imieniem wszystkich russkich stowarzyszeń, istniejących we Lwowie, a kierowanych przez jedne i te same osoby i na takim proteście w gazecie było też podpisane „Russkoje Kasyno“.

В дальшому д-р Лисяк доказує, що „Русское Касино“ має повну змогу платити вищий чинш і закінчує своє внесення так:

„Nie jest żadnym prejudykatem okoliczność, że dawniej przed wojną zarząd „Narodny Dom“ oddawał pomieszczenie dla „Kasyna“ prawie za darmo. To były inne czasy i członkowie zarządu „Narodnego Domu“ rządzili też i „Kasynem“ i było ich rzeczą, że czynszu od „Kasyna“ nie pobierali. Obecnie atoli, gdy „Russkoje Kasyno“ ma przed sobą wielkie horyzonty i być może że przedstawiciele jego kiedyś zasiędą jako ambasadorzy, gdy dalej ma dość znaczne dochody i zamierza wciągnąć Instytut „Narodny Dom“ w wir polityki światowej, usiłując wpłynąć terrorem na członków jego zarządu, nie może zarząd „Narodnego Domu“ popierać tego stowarzyszenia, bo przekroczyłby swój zakres działania i wbrew statutom naraził majątek „Narodnego Domu“ na szkodę“.

Це письмо говорить само за себе і ближчих пояснень не потребує. Характеристичне тільки одно: теперішній ком'сар Н. Д. і його прибічники включно з цілою т. зв. „Русскою Аграрною Партією“ виступають перед „власть імущими“ (отже і в цім документі) як „русини“ і протиставляться виразно „русским“ з їх російською мовою і насаджуваним ними православям. А в своїм органі „Голосъ Народа“ придержуються не тільки послідовно назви „русскій“, пропаґують не тільки російську мову, вихованків бурси Н. Д. у Львові вчать не тільки по російськи, але пропаґують навіть православя через питомців бурси і їх батьків (прим. у Костеневі й Білці, що, як відомо, належать до Нар. Дому). Православна пропаґанда ведеться також в дописах „Голосу Народа“ (прим. ч. 4. з 3. лютого ц. р., допис із села Перегонина, горлицького повіту). Та все те не здивує нікого, хто знає, що між прибічниками ком. Бачинського є всякі б. денікінці, що директором бурси Н. Д. є відомий командант „добровольчеського отряда“ д-р А. Копистянський, що сам голова „Русской Аграрной Партії“ д-р А. Лисяк перейшов був у часі війни на православя. Все те очевидно для нас зрозуміле, але видно, що є якісь поважні причини, задля яких усі ті панове манифестуються перед поляками як „русини“.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РУШНІЕ | ОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі
ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Вмерлому кадило.

Спізнена сатисфакція для Тимч. Самовр. Виділу у Львові.

Після знесення галицького сойму та його виконавчого органу: Кр. Виділу законом з 30. січня 1920 перенесено всі аґенди Кр. Виділу на Тимчас. Самовр. Виділ до часу введення в Польщі одностайної адміністрації й *зорґанізування самоврядних установ вищого розряду.*

Згідно з § 6. того закону бюджет ТСВ мав затверджувати сойм. Текст закону вказував недвозначно, що ТСВ є самоврядною, а не адміністраційно-державною установою, що обсяг його діяльности може бути змінений тільки законодавним шляхом та що його ліквідація може наступити аж „після зорґанізування самоврядних установ вищого розряду“.

Тимчасом, не вважаючи на ці законні постанови, нейтральна державна влада по черзі то відбирала, то привертала деякі аґенди ТСВ, як управу краєвими шляхами, шпитальництво, рільничі школи то-що. ТСВ постійно протестував проти обмежування його діяльности і загарбування його аґенд, але даремно. Правним шляхом не можна було нічого осягнути ізза недостачі в Польщі Конст. Трибуналу.

В 1925 р. міністерство внутр. справ у порозумінні з мін. скарбу зменшило платні членів ТСВ. Це дало притоку членам ТСВ формально виступити проти поведінки ценітр. влади перед Адмін. Трибуналом. У внесеній жалобі члени ТСВ заквестіонували міністерський розпорядок, вказуючи, що міністерство переступило свій обсяг ділання, бо ТСВ як правний спадкоємець галицького сойму і Кр. Виділу згідно з постановами краєвого статуту — не підлягає варш. міністерству. Члени ТСВ не є державними урядовцями. Їх платні не означує міністерство скарбу, тільки сам ТСВ, а затверджує сойм при нагоді затвердження бюджету ТСВ. Щорічно ТСВ предкладав міністр. внутр. справ свій бюджет із метою предло-

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

4)

З великої доби.

Вступні кроки України до Берестейського мира.

(Докінчення.)

Мої панове! Ми вислухали з живим інтересом заяву голови української делеґації та приняли до відома зроблені нам повідомлення. *Я пропоную, щоб українську ноту, як важний історичний документ, залучено до актів конґресу.* Представники союзних держав витають прибувших згідно з їх телеґрамою з 26. грудня 1917 р. до Берестя українських представників. Представники союзних держав застерігають собі зайняти становище до поодиноких точок заяви українських делеґатів“.

У звязку з цим Кільман далі заявив, що він мусить зробити деякі запити, щоб сотворити основу для приняття рішень з боку союзних держав. Досі переговори велися з представниками петербурського уряду про всі справи, які дотикалися російської території. Отже треба запитати голову делеґації петербурського уряду, чи він та його делеґація і на далі мають намір заступати тут, як дипльомати, справи цілої Росії.

На це Троцький, голова більшовицької делеґації, зложив таку заяву:

„Беручи на увагу ноту Ґенерального Секретаріяту Української Народньої Республики, російська делеґація заявляє зі свого боку, що вона в цілковитій згоді з засадничим признанням права кожної нації на самоозначення аж до цілковитого відокремлення, не бачить жадної перешкоди для участи української делеґації в мирових переговорах“.

Таким чином у цій своїй відповіді Троцький нічого не сказав про те, чи більшовицька делеґація признає українську делеґацію за самостійну чи ні. Тому з приводу його заяви почалася довга дискусія, яка нарешті скінчилася питанням, чи українська делеґація є підвідділом російської делеґації, чи її в дипльоматичних зносинах треба уважати представництвом самостійної держави. На це питання Троцький відповів у тім дусі, що він уважає справу полагодженою, бо українська делеґація виступає тут як самостійна делеґація і такою признає його делеґація, а до того з жадної сторони не зроблено ніякої іншої пропозиції.

Голова української делеґації, ґенеральний секретар Голубович полякував тоді представникові російської делеґації за його заяву й за спосіб, яким її принято. Він висловив гадку, що тим самим означено також те самостійне становище, яке його делеґація має зайняти при мирових переговорах, а саме, що українська і російська делеґації є двома відокремленими самостійними делеґаціями тої самої партії.

В дальшім тягу засідання заявив державний секретар Кільман за згодою зборів, що прелімінарне питання про участь української делеґації, як самостійної делеґації в мирових переговорах, з початку повинно бути обговорено між делеґатами союзників, а потім передане на обговорення зборів.

На найближчому пленарному засіданні, яке відбулося 12. січня, ґраф Чернін зложив заяву в імени держав почвірного союзу, в якій українську делеґацію признано самостійним і уповажненим представництвом самостійної Української Народньої Республики. Ось текст цього дуже важного дипльоматичного документу:

„На пленарному засіданні 10. січня передав п. державний секретар Української Народньої Республики Голубович делеґаціям чотирьох союзних держав ноту Ґенерального Секретаріяту Української Народньої Республики з 11/24. грудня 1917 р. ч. 726. Ця нота містить у точці 7. заяву про те, що заступлена Ґенеральним Секретаріятом Українська Народня Республика виступає самостійно в міжнародніх справах та що вона, подібно як і інші держави, хоче брати участь у всіх мирових переговорах, конференціях і конґресах. У відповідь на це маю честь від імени делеґацій чотирьох союзних держав заявити таке: *Ми признаємо українську делеґацію самостійним і уповаженим представництвом самостійної Української Народньої Республики.* Формальне признання Української Народньої Республики самостійною державою застерігають собі чотири союзні держави до заключення мирового договору“.

Таким чином, хоч ця заява і признавала українську делеґацію самостійною, одначе дипльомати почвірного союза в цій початковій фазі мирових переговорів відмовилися формально признати самостійність Української Народньої Республики аж до заключення мирового договору. Цим вони хотіли зробити натиск на українську делеґацію, щоб вона була більше уступчивою підчас переговорів. Одначе, як показала історія дальших переговорів, це їм зовсім не вдалося. Українська делеґація не зловилася на цей дипльоматичний гачок, а як побачимо далі, твердо і рішучо поставила в дальших своїх переговорах з мировими делеґаціями почвірного союзу дві основні і найважніші з її погляду справи — справу Холмщини і справу східної Галичини та української частини Буковини. Та про ці *тайні переговори* буде мова окремо. А потому, використавши відповідно момент, українська делеґація змусила до

яти його соймові, однак міністерство зовсім не предкладало бюджету соймові.

В своїй жалобі члени ТСВ зазначили що їм про матеріяльний бік справи не йде, тільки про принципове вирішення правного відношення ТСВ до центр. влади.

Дня 25. жовтня 1925 розглядав цю жалобу Найв. Адмін. Трибунал і після переведеної розправи заскаржене оречення мін. внутр. справ і мін. скарбу як незгідне із законом.

У своїх мотивах ствердив Адм. Трибунал, що ТСВ, будучи сурогатом б. галицького сойму й Кр. Виділу є самостійним публично-правним органом, у своїй компетенції обмежений лише обовязком предкладати соймові до затвердження прелімінар своїх прибутків і видатків. Його члени не є державними урядовцями, тільки виборними (в даному випадку іменованими) представниками того тимчасового органу територіяльного самоврядування. Таким чином і платня членів ТСВ не є залежна від постанови центр. влади, тільки від ухвали самого ТСВ.

Але ця сатисфакція для ТСВ прийшла досить пізно. Бо в 1927 р. центр. влада зробила ще рішучіший крок і декретом з 4. квітня 1927 зовсім знесла ТСВ, переносячи його управнення на воєводів. Таким чином згадана сатисфакція є справді тільки кадилом для вмерлого.

Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові у 1928 р.

I. Відділ археольогічно-етнографічний.

Від часу поновного відкриття Музею Н. Т. Ш. після воєнної хуртовини дня 31. жовтня 1920 р. слідна є з року на рік поправа відносин в ньому як щодо опіки над його культурними скарбами, так і щодо їх розміщення, бо під тим знаком проходило й ціле життя у ньому підчас минувшого звітового року. Число виставових саль та загальне угрупування в них музейного добра заістнувало в незміненому стані вже поверх 7 літ, та наслідком недостаточної опіки лишало внутрішнє діловодство та розміщення предметів неодно до побажання. Головно явилась конечною потреба переведення основної контролі цілого інвентаря, аби можна було виявити, що з предметів підчас численних воєнних ревізій пропало. Її переведення стало з технічних причин можливим щойно після обняття управи музею автором цих стрічок і протягом літніх та осінних місяців минувшого року була переведена вже контроля цілого *відділу доісторичної та протоісторичної археольогії*. Рівночасно переінстальовано наново майже цілий цей відділ, означивши та розмістивши предмети по окремим археольогічним культурам. Найповніше заступленими є тепер культури камяної доби-неоліту, мальованої післянеолітичної кераміки та княжої доби X.—XIV. ст., хоч не менше інтересними є останки й інших доісторичних культур Східн. Галичини. Неможність виставити усего керамічного матеріялу перед його опрацьованням, на що потрібна окрема кімната на лябораторія, зродила потребу заложення магазину на неопрацьовані археольогічні матеріяли, головно із кераміки, на який призначено одну темнішу неуряджену кімнатку від подвіря при другому вході до музею.

В етнографічному відділі музею йшла попри звичайну протимолеву акцію головно біля систематичного відчищування, порядкування по повітам та зінвентаризування великої збірки писанок з цілої нашої західної землі. Попри те переінстальовано велику кімнату килимів з нагоди уряджування II на ювилейне свято голови НТШ проф. д-ра Студинського та зроблено стінну ґабльоту для приміщення артистичного деревляного промислу у відділі Гуцульщини. Відповідне розміщення того відділу розбивається об недостачу місця та ще декількох ґабльот. Велику збірку керамічних виробів фабрики Левинського вдорованих почасти на полтавськім гончарстві, перенесено із салі народньої кераміки, аби тим осягнути замкнений в собі та одноцільний характер цего гарного завязку збірки зразків усего українського гончарства.

Перенесення салі памяток по Іванови Франкови до новоуряженої бібліотеки НТШ уможливило відповідніше приміщення на тімже місці *модерної галерії образів*, яка містилась досі в темнім передсінку. Портрети українських діячів розміщено в репрезентаційній великій салі килимів. Пані Ярослава Муанкова, фахова консерваторка іконописи, відреставрувала портрет Костомарова кисти відомого маляря Ґе та Шевченкову могилу роботи І. Труша, ушкоджені кулями підчас листопадових боїв 1918 р., за що Управа музею складає їй отсим щиру подяку.

У відділі церковної археольогії упорядковано та нашито на картони цінну збірку деревляних ручних хрестів, в тім кільканацять датованих (найстарший з 1664 р.).

Канцелярія музею містилася з початком року в малій, темній кімнатці біля другого входу до музею. Неможність працювати в ній також ізза вохкости змусила Управу музею перенести її тимчасово до салі кераміки, а щойно пізною осіню, після перенесення воєнного льокатора до другої камениці, повернула вона на своє давне місце біля салі кераміки. Віззискану рівночасно побіч кімнатку з волотягом призначено на фотоґрафічну темну комору та консерваційну робітню.

Приріст збірок музею виносив за минувший рік 559 інвентарних чисел до ч. 18455 включно. По відділам прибуло: археольогія доісторична чч. 208, історична 52, церковна 13, етноґрафія 204, історія визвольної боротьби 2, фотоґрафії 31, репродукції 21, нумізматика 24, медалі 4.

Дуже відрадним явищем є зріст *фреквенції гостей* музею в порівнанні з попереднім роком майже удвоє, при чому осягнено число 954 відвідувачів проти 556 осіб попереднього року. В тім було 26 прогульок, а саме: богослови зі Львова і Перемишля, господарська школа з Милованя (2), ґімназисти з Волиня, Кремінця, Львова, Перемишля, Рогатина, Стрия і Яворова, ґімназистки зі Львова, Перемишля і Станиславова, Луговий курс зі Львова, пластуни німецькі зі Шлеська, промислова державна школа з Вишнівця, семинаристи Р. Ш. зі Львова, семинаристки зі Львова (2), Перемишля і Самбора, учительський педагогічний курс зі Львова і фахово-доповняюча жіноча школа Р. Ш. зі Львова. Росте, як видно, зрозуміння виховуючого впливу відвідування різних музеїв на поширення світогляду студіюючої молоді на розбудження пошани для памяток по дідах-прадідах та на обґрунтовання історичної і культурної традиції, без чого шануюча себе нація нині немислима.

Крім звичайних гостей відвідували музей також *наукові робітники* та аспіранти. І так д-р Ґустав Боїндер зі Штокгольму студіював нашу Гуцульщину в доповнення своїх етноґрафічних студій про гірські народи Европи, д-р Гоман з Берліна студіював доісторичні мікролітичні культури Галичини, консерватор шлеський д-р Б. Ріхтгофен з Ратібору культуру княжої доби, д-р Ян Брик, асистент катедри археольогії у Львові, останки скитської культури Поділля, Олег Кандиба, учень проф. В. Щербаківського з Праги, енеолітичну мальовану кераміку, Н. Смішко зі Львова памятки протоісторичної ґотської культури Східньої Галичини, Я. Розенівна з Варшави цікавилась лятенською кельтійською культурою, Ал. Моравська з Мільгавзен в Альзації українськими гафтами та вишивками, а І. Лянкошівна з Кракова килимами. Редакція „Нової Хати" відрисувала собі кілька полтавських ручників.

Урядові години музею щодня від 8—13 год., в неділю для гостей від 10—13 год. Адреса: Львів вул. Чарнецького ч. 24.

Д-р Яр. Пастернак

БЛІДНИЦЮ нетокровність усуває дійсно зміцнюючо, в дживляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малядзі. До набуття у всіх аптиках і дрогуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів 2.40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.**
774 32—?

Поле для всіх.

В справі протикоршемного плебісциту.

„Новий Час" з 18. січня ц. р. приносить в статті „Жидівська нахабність" таку вістку: „Минулої осені, коли наш край був огорнув досить поважний рух проти коршем, переведено плебісцити проти коршми і в Перегінську з вислідом: 1201 голосів за скасуванням коршми а 149 проти цього. Воля населення очевидна. Проти плебісциту вніс місцевий коршмар Айзіґ Рабінер протест, в якому — видко з браку річевих арґументів — денунціює український протиалькогольний рух взагалі як такий, що не руководиться засадами етики, а лишень має на меті боротьбу з польською державою, старається позбавити державу доходів і т. д. — Арґументація дійсно гідна жидівського коршмаря та його адвоката".

А що вже не один такий протест внесено і не одна коршма мимо переведеного плебісциту до нині не скасована, тому ця справа набирає характеру не відокремленого факту, лише має загальне значіння. Добру відповідь Рабінерові пропонує Н. Ч. — 1000 дальших плебісцитів. Але щож як по тих 1000 хочби й найскрупулятніше підготованих і переведених плебісцитах пійде 1000 таких протестів і зелений змій буде дальше масово поїдати жертви? — Який би то бідний був той Айзіґ і т. п. „культуртреґери" (по словам жид. „Морґену" коршма на селі є джерелом культури села), колиб тих 1201 і тисячі інших голосуючих по наших селах без огляду на протести коршмарів тих цілющих коршемних ліків виреклися, хочби в наслідок того усі коршми — ці „святині культури" — на читальні чи народні доми замінилися, а всі Айзіґи мусіли шукати інших способів до життя хочби і менше чесних як продавання горівки та ще й з вапном!

Тому крім здорового відруху (але всеж таки лишень відруху) на такі протести, до якого закликає нас Н. Ч., я уважав би ще доцільнішою таку відповідь: зорґанізована освідомлююча праця в протиалькогольному дусі аж до свідомої повної абстиненції.

Плебісцитовий рух уважаю явищем вправді дуже бажаним і корисним передовсім тому, що з місця усуває „нагоду до гріха", але дуже часто є він лишень хвилевим соломяним огнем і коли денебудь чи то не вдалося довести до плебісциту, чи внесено проти його висліду протест, якого полагода — як учить дотеперішний досвід — надто довго триває — село утихомирюється і вертає до давнього способу життя з тим, що набуває ще одно розчарування.

Тому не недоцінюючи плебісцитового руху як такого, що надає справі розгону і ста-

---

леґації почвірного союза признати Українську Народню Республику вже підчас переговорів самостійною, вільною і суверенною державою».

Після поданої заяви Черніна голос забрав голова більшовицької делеґації Троцький і зложив таку заяву:

„У звязку з питанням, порушеним тепер заявою делеґацій почвірного союзу, я уважаю необхідним для інформацій і для того, щоб запобігти можливим непорозумінням, зложити таку заяву: „Ті конфлікти, які повстали між російським правительством і Ґенеральним Секретаріятом, і яких фактичні основи більше менше відомі всім присутним, не мали й не мають жадного звязку зі справою самоозначення українського народу. Вони повстали через противенства між політикою Совітів, Народніх Комісарів і Ґенерального Секретаріяту, противенства, які виявилися на території України, як також поза її межами. Що торкається самоозначення України, яке фактично далі відбувається у формі Народньої Республики, ця справа не може бути причиною конфлікту між обома братніми республиками. З огляду на те, що на Україні нема жадних окупаційних військ, що політичне життя відбувається там вільно, що там нема ні середновічних станових орґанів, які могли би представляти країну, ні призначеного почвірного міністерства, яке ділає в межах, призначених йому згори, далі з огляду на те, що на Україні є скрізь вільно вибрані ради робітничих, салдатських і селянських депутатів та що при виборі всіх орґанів самоуправи додержано засади загального, рівного, безпосереднього виборчого права а таємним поданням голосів, — нема і не може бути жадного сумніву, що процес самоозначення України в її етноґрафічних межах та державних формах, які відповідають волі української нації, знайде своє закінчення. З огляду на попереднє і в згоді з заявою, зложеною 10. січня, *російська делеґація не бачить жадної перешкоди для самостійної участи делеґації Генерального Секретаріяту в мирових переговорах*".

Після цього голова української делеґації Голубович заявив, що декларацію чотирьох союзних держав принято до відома. На її основі українська делеґація братиме участь у мирових переговорах.

Таким чином друга мирова делеґація Української Народньої Республики, вислана на переговори до Берестя нарешті своїм зручним маневруванням осягла те, що всі учасники мирової конференції в Берестю, включно з більшовиками, признали її як самостійну і рівнорядну з іншими делеґаціями.

Це був без сумніву дуже великий її дипльоматичний успіх.

У дальших спільних нарадах ця друга делеґація Центральної Ради особливо не виступає. Її увага була занята чим іншим: вона розпочала і з успіхом підготувала дуже тяжку справу, а саме — про прилучення Холмщини до України і про утворення зі східної Галичини та української частини Буковини окремого коронного краю. Всі ці переговори української делеґації з Австро-Угорщиною та Німеччиною відбувалися в як найбільшій таємниці. Означе заховалися стеноґрафічні німецькі протоколи цих переговорів. На основі їх ми постараємося при нагоді висвітлити цю справу і подати уривки з цих переговорів, які досі ніде й ніколи, ні в українській, ні вимецькій або австрійській пресі не були опубліковані.

вить алькоголне питання перед очи мас, всеж таки уважаю, що більше реальної користи може принести орґанізована освідомляюча праця на тому полі. Праця та може бути тим більше видатна, що — сподіюся — можна би до неї притягнути і тоту частину нашої інтеліґенції, про яку часто говорять, що „навіть своєї тіни боїться". Бож працювати над тим, щоби в якомусь селі було якнайбільше в повнім значінню того слова тверезих людей, щоби через те підносився їх моральний рівень, добробут і т. д. — то лежить хіба в інтересі всіх і держави без огляду на наклепи етично здеґенерованих коршмарів. І відказуватися тій частині інтеліґенції навіть і від такої дуже важної і загально корисної праці свідчило би вже не про її байдужність але про цілковите філістерство і ледачість.

Товариство „Відродження" проголосило місяць лютий місяцем боротьби з алькоголем. І от для кождого, що дорожить не лише теперішнім але й будучим народу, отвирається нове широке поле до праці. Очевидно, слід би зачинати від себе, а далі старатися заложити протиалькогольний гурток в кождому освітно-культурному товаристві, зокремаж при читальнях. Не повинно бути ані одної читальні, при якій протягом місяця лютого не повстав би протиалькогольний гурток (подібно як напр. драматичний), що обєднував би членів, яким повне відродження народу лежить на серці; а коли такий гурток мав би вже поважнішу скількість членів (бодай 10), тоді треба заложити філію товариства „Відродження", яка вже на основі власного статута буде свою діяльність поширювати.

Для усіх цих гуртків, як і взагалі для усіх тих, що цікавляться протиалькогольним рухом, конечною є лучба і один спільний осередок, з якого діставали би вказівки, поради і потрібну літературу. Тим осередком є „Ми Молод !" орґан українського протиалькогольного руху, який виходить як двомісячник, покищо в Рогатині. І коли ми хочемо, щоби наші прот алькогольні починання не були хвилевими (і тому нікому не страшними і мало помічними), тільки щоби свідомість про шкідливість алькоголю проникала як найглибше між широкими масами, то конечно мусимо старатися про те, щоби цей дуже корисний журнальчик як найбільше поширився, а вже щоби обовязково найшовся в кожній читальні, у кожного священика й учителя і взагалі у кожної одиниці, що вже титулом свойого звання чи вищої освіти є покликана до того, щоби працювати над культурним піднесенням меншого брата і є за це відповідальна.

Ми повинні використати нагоду, бо знаю з досвіду, що предиспозиція для протиалькогольного руху на селі є. Тільки не прогавити нам тих настроїв, а покористуватися ними так, щоби їх на все опанувати і надати постійний напрям, а дійдемо з часом до того, що запінені протести Рабінерів будуть зовсім зайвими, бо й так не було би кому ходити до коршми по „вишу культуру". Г. Заморока.

Дальша бюджетова дебата.

(Власні телефонограми).

Промова посла Гр. Тершаківця.

(ікс) Сьогодня велася в соймі дальше бюдж. дебата. Скінчено розгляд бюджету мін-ства шляхів і земельних справ. Приступлено до бюджету мін-ства земельних реформ. При бюджеті мінства земельних справ довшу промову виголосив від імени Українського Клюбу *пос. Гриць Тершаковець*. Промова була дуже річева і богата у статистичні дані. Її короткий зміст такий: Бюджет мін-ства земельних справ не зростає в такому відношенні, що річний загальний бюджет, хоча саме від цього бюджету залежить добробут більшости населення держави, яке є населенням хліборобським. Тут промовець ілюструє статистичними даними, як опікуються розвитком хліборобства інші держави і який відсоток творить бюджет мін-стаа хліборобства в загальному бюджеті інших держав. Переходячи до подрібного розгляду стану хліборобства в Польщі, промовець зазначує, що коли мова про українського хлібороба, то він уже стратив надію, щоби дістати у руки кращий варстат праці, бо значна частина запасу землі, на яку ждали міліони родин, перейшла вже в руки осадників. Українське населення є упослідженє так само під оглядом меліорації, як щодо реґуляції рік та гірських потоків. Під оглядом рільничої освіти стан річи є такий, що українське населення в Польщі не має ані одної рільничої школи з українською викладовою мовою. Українське хліборобство не має дешевого довгоречинцевого кредиту, бо взагалі уділювання кредитів є узалежнюване від опінії старости або поліції, а коли йде про кооперативи то від мін-ства внутр. справ. Український хлібороб зрозумів, що лише власними силами може двигнутися і про це свідчить розвиток української сільсько-господарської кооперації, яка не отримує ніякої допомоги від державних фінансових установ. У нинішних умовинах земельної політики український селянин убожіє і лепи вегетує.

Ріжні інциденти.

(ікс) Сьогоднішній день у соймі був богатий на інциденти, які справді не мали бурливого характеру, але були в кульоарах досить живо коментовані. Одним з таких інцидентів була перепалка поміж міністром земельних справ Незабитовським і послами з „Визволення". Міністр заявив, що лише хліборобській культурі треба завдячувати цьогорічний урожай, „який вже видавався скомпромітованим". На це посол Лянґер: „Урожай не може скомпромітуватися". Міністр: „Коби ви не скомпромітувалися". Пос. Возьнїцький: „Компромітується той, хто не вміє говорити по польськи".

Богато шуму наробило становище справоздавця пос. Сапойци (ББ), який склав того рода звіт, що пос. Бирка, голова бюджетової комісії, теж з клюбу ББ зажадав від маршалка сойму завернути цей звіт і підождати на новий. Вкінці старий звіт переделаговано в той спосіб, що викинено деякі уступи звернені проти поміщиків. Пос. Сапойца заявив нині, що справді він згодився счеркнути ті уступи, однак своїх поглядів не зрікається. Коментовано цей інцидент як ще один доказ дисонансів унутрі ББ.

Заява пос. Хруцького.

(ікс) Як ми повідомляли, вчора підчас і після промови пос. Ярузельського (ББ) прийшло до дуже гострих суперечок поміж українськими послами й послами ББ. У звязку з цими суперечками пос. Валевський (ББ) зголосив із соймової трибуни заяву, звернену проти пос. Хруцького, як буцімто проти колишнього русифікатора. Пос. Хруцький склав після того заяву, в якій стверджує, що від року 1911—1915 справді був учителем у російській гімназії в Варшаві, однак не російської мови, а латинської, при чому покликується на кількох свідків, колишніх товаришів учителів. Пос. Хруцький звертає увагу на силу поляків, які колись були російськими урядовцями навіть на високих посадах, а нині займають теж поважні становища в польських установах. Протестує проти імпутовання якоїнебудь колишньої русифікаторської діяльности і стверджує рішуче, що ніколи не вважав себе росіянином, бо його рід від віків був і є український.

Земельна ком'сія.

(ікс) На сьогоднішньому засіданні земельної комісії обговорювано справу експорту отрубин. Пос. Тершаковець стояв за повною забороною вивозу отрубів, заступаючи погляд, що потреба знижки цін до норми 65 проц. збіжевих продуктів. Остаточно рішено підвищити вивозове мито з 5 на 10 зол. від 1 метр. сотнара ґрису.

Військова реєстрація послів і сенаторів.

(ікс) Півурядова аґенція Пат-а повідомляє, що мін-ство військових справ скермувало до канцелярії сойму і сенату листа з проханням надіслати до кабінету міністра список усіх послів і сенаторів, які служили в війську, в якомунебудь характері. Цей виказ, мовляв, є потрібний для командантів О. К., щоби команданти П. К. У. не потягали послів і сенаторів на випадок мобілізації.

Конституційний внесок Б. Б. готовий.

(ікс) Остаточно узгіднено внесок на зміну конституції, випрацьований послами з ББ Маковським, Пілсудським і Пясецьким та міністром справедливости Паром. Цей проект зміни конституції передбачує право вета для президента держави, обмежує відповідальність міністрів перед соймом і вимагає кваліфікованої більшости голосів при вотум недовіря для уряду або міністра. Проект підвищує виборчий ценз літ, а саме активне право голосування дістають військові. Цей проект підписували вчора як внесок клюбу ВВ посли з ББ, не знаючи навіть, що вони підписують. Щойно після того довідалися про текст внеску. Консерватисти невдоволені, що підписали внесок на затримання 5-типрикметникового виборчого права. Інші знова заскочені наданням права голосування активним військовим. Одночасно з внеском на зміну конституції має бути складений внесок на зміну виборчої ординації. В соймових кулюарах голошено, що такий внесок має мінімальні вигляди на позискання більшости.

—o—

Троцький ще в СРСР?

Аґ. Вск. повідомляє, будтьто би до Берліна прийшли вісти, що Троцький взагалі ще з Москви не виїхав. Сталін зажадав, щоби Троцького жінка і син остали в Москві, наче закладники на випадок, колиб Троцький за кордоном виступав проти СРСР. Троцький не зголився на це домагання і тому його виїзд припізнився.

—o—

Рум. посол їде у Москву.

На основі тел. порозуміння між Москвою, Варшавою і Букарештом румунський уряд уповажнив свого посла у Варшаві Давілу підписати в Москві додатковий протокол до Кельоґового пакту та поручив йому негайно виїхати у Москву. Давіла їде в середу з першим секретарем посольства.

—o—

„Союз офіцерів резерви" проти українського університету.

На засіданні управи окр. польського „Союзу офіцерів резерви" у Львові ухвалили 29. січня протест проти креування українського університету, проти ухвалення сойм. освітньою комісією 110.000 зол. на цей університет і візвали всі братні союзи й осв.-культ., сусп. і госп. орґанізації підперти повищу резолюцію.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

У вівторок переслухано дальше кількох таких свідків, які мимоволі кинули дещо світла на замотану справу. На салі було дещо більше людей, як на попередній розправі.

Зізнання маґістратських контрольорів.

Св. Евген Флешар, 40 років, рим.-кат., незаприсяжений, старший контрольор, зізнає, що критичного дня дійсно відбулася контроля білетів у кіні „Паляс" між 7.—9. год. вечером. Вже в кіні довідався від співвласника кіна „Паляс", що вбито куратора Собінського.

Д-р Шухевич: Чи не пригадуєте собі моменту, коли то повідомлено комісаря Райнлендера про убивство куратора у Вашій присутности?

Св. Флешар: Так, пригадую собі.

Інші свідки контрольори, як Залевський, Чик, Карпель і Хіровський зазначували, що прийшли до кіна щойно коло год. 8-ої, або навіть по 8. год. Тоді обв. Атаманчук вказує на св. Хіровського, який критичн. дня провірював його білет між 7—7.30 год. вечером. Пригадує собі свідка по тім, що цей був убраний у спортову маринарку.

Д-р Шух.: Чи ви мали спортову маринарку того вечора?

Св. Хіровський: Так, мав напевно. Обв. Атаманчук міг бачити, бо я був без плаща.

Зізнання св. Дзуля.

Св. В. Дзуль, гр.-кат., 24 р., абсольвент уч. семинарії, заприсяжений (на попередній розправі), зізнає, що мешкав у п-і Бенцакової ще від 1925 р. Перед матурою мешкав разом з ним також Остап Дерлиця з початком 1926 р., а по феріях Олекса Білас (Атаманчук). Рано ходив до школи, а обв. Атаманчук пополудні на матуральний курс, бо хотів зложити іспит зрілости. Дерлиця приїзджав по феріях два або три рази до Львова і тоді ночував у п-і Бенцакової. Критичного дня ходив обв. Атаманчук з Дерлицею (який приїхав 17. або 18. жовтня до Львова) пополудні коло 5. год. до кіна „Паляс". Кликали ще його зі собою до кіна, але свідок мав багато вчитися і лишився в хаті. Вернули домів коло 9. год. вечером, з тим, що обв. Атаманчук вернув перший. Другого дня, мабуть рано, поїхала п-і Бенцакова до Судової Вишні до родини, а обв. Атаманчук мабуть другого дня поїхав також до дому на село до матері. Не пригадує собі, хто скорше виїхав, Дерлиця чи Атаманчук, але памятає, що Атаманчук зараз вернув до Львова і вчився. Опісля 20. січня 1927 р. арештовано його і обв. Атаманчука, але вечером по переслуханню звільнено обох. Першого звільнила поліція обв. Атаманчука, а його пізніше. В дома застав заручену Атаманчука п. Королюкову і його товариша. Того самого вечора поїхав ще обв. Атаманчук домів і більше на помешкання вже не вертав. На питання предсідника відповідає, що ще сам відпровадив обв. Атаманчука на залізницю. Тоді обв. Атаманчук не віз зі собою більшого пакунку. Зазначує, що Михайла Вербицького не знає, а обв. Ів. Вербицького бачив на помешканні кілька разів.

Прок.: Чи ви оповідали в дома про те, що в школі довідалися про убивство куратора?

Св. Дзуль: Так.

Д-р Шух.: Чи при арештуванні 20. I. 1927 р. ви потайки перед комісарем Чаковським переміняли з обв. Атаманчуком свої шапки?

Св. Дзуль: Ні, цілком припадково. Але комісар це бачив.

Зізнання св. Дерлиці.

Св. Остап Дерлиця, гр.-кат., абсольвент гімназії, вийшов недавно з тюрми. Предс. хоче його

заприсягнути, але прок. противиться цьому. Тоді обор. д-р Шух. домагається заприсяження свідка на підставі § 170 а), що трибунал по нараді зробив, але прок. застеріг собі зажалення неважности. Свідок оповідає, що перед матурою в маю 1926 р. мешкав разом з Дзулем у п-і Бенцакової. По ферії приїзджав до Львова ще два або три рази, щоб записатися на університет, пізніше по неприняттю старався одержати пашпорт до Чехословаччини. Тоді пізнав обв. Біласа (Атаманчука). Останній раз приїхав до Львова 17. або 18. жовтня. Критичного дня ходив з обв. Атаманчуком до кіна „Паляс". З дому вийшли по пів до 5-ої пополудні. Білети мабуть сам купив. В кіні були на нецілім одним сеансі, а опісля ще на трьох д'ях другого сеансу. Вийшли з кіна по год. пів до 8-ої. До дому вернув перед 10 год. вечером, але вже застав обв. Атаманчука. Другого дня мабуть довідався про вбивство куратора, але не пригадує собі, чи в дома.

Обор. д-р Шух.: Чи по дорозі до кіна стрінули ви когось зі знакомих?

Св. Дерлиця: Так, д-ра вет. Будника.

Зізнання св. о. Дерлиці.

Св. о. Ярослав Дерлиця, катехит у Станиславові, незаприсяжений зізнає, що його брат, Остап, по повороті зі Львова, оповідав йому, що критичного дня був з товаришем Біласом у кіні саме в тій порі, як убито куратора.

Дальше предсідник відчитує зізнання св. Ф. Майора, який ходив з обв. Атаманчуком на матуральний курс. Цей свідок зізнав, що обв. Атаманчук ходив правильно на курс під своїм правдивим прізвищем. Він зізнав, що перед убивством нібито бачив револьвер у Атаманчука. Тому обв. Атаманчук рішучо заперечив.

На тім перервано розправу до завтра

По широкому світі.

Національна збірка в Англії на допомогу безробітним шахтярам дала досі 573.000 фунт. Таку-ж суму додав і уряд від себе.

Грецький парлямент рішив передати судові ген. Пангальоса і чотирьох бувших його міністрів за спекуляцію чужою валютою.

Горішньо-шлеські шахтярі погрожують страйком на 1. березня.

„Дейлі Експресс" приносить звістку, що ґенеральний секретар Ліги Націй Ерік Дрюмонд буде призначений британським послом в Америці.

За першу половину січня скількість безробітних у Німеччині зросла на нових 300.000, так, що є їх тепер 2 міліони.

Вдова Стефана Радіча почала видавати в Загребі щоденник „Свобідний Голос" на місце припиненого владою „Народнього Валу".

Американська фінансова ґрупа згодилась дати нанкінському урядові позичку 100 міл. долярів

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє 27. число „Діла" зайняло львівське Староство Ґродське за передову статтю п. н. „В соймовому зеркалі". Це четверта з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **На карти „Рідної Школи" звільняючі від алькогольних напитків** прислали далі: Олекса Чорній, Підзвіринець 10 зол., а далі слідуючі громадяни в Угнові: Михайло Гулян з нагоди хрестин 7.40 зол., Максим Пиріжок з нагоди весілля 7.05 зол., Ст. Хітрень з нагоди весілля 6.25 зол., Іван Скрипчук 3 зол., Лев Дорожинський, інж., 3 зол., Роман Дорожинський 3 зол., Ася Медвідівна 2.50 зол., Корнель Целевич, інж., 2 зол. — Хто слідуючий?

— **Морози.** Після кількаденних морозів, які взяли нас у свої кліщі від 12—20 степ. студені, прийшов сніг, а з ним полекша. У вівторок не було у Львові більше як 6 степенів. Не є виключене, що це тимчасове явище, бо одночасно в Чехословаччині є від 27 до 37 степ., а в Трентіно, куди люди з півночі може втікають від морозів, є 20 степенів. Навіть на франц. Рівієрі, в Монте Карльо, в Ментоні та в околиці впав цими днями сніг. В усій Австрії вважали 3-го ц. м. найхолоднішим днем цієї зими: мороз дійшов там до 30 степ. У Відні було 17 степ. У Берліні в центрі 18, в околиці 20—21. У Будапешті при 18 ст. замерз на кізлах візник і коні їхали з ним довго через місто, заки поліцай звернув увагу на дивного „сплячого" візника. На другім кінці світа в середнім Сибірі морози дійшли в околицях Красноярська та Іркутська до 43 степ. Були випадки, що в термометрах замерзало живе срібло.

— **Національний Музей** у Львові мав в місяці січні 113 чисел приросту до 21.172 включно, головно в бібліотеці та архіві, дорогою книгообміну, закупна та дарів. Жертводавцями були пп.: проф. Антонович Д. з Праги, Возняк М., д-р Горлинський Я., Заклинський Б., Ільницький Я., Лященко, проф. Мінцес Ц. з Берліна, Укр. Музей-Архів з Праги, проф. Огієнко з Варшави, Осінчук М., о. дек. Пастернак І., тов. „Просвіта" з Ужгороду, д-р Свєнціцький Іл., Укр. Наук. Інститут з Берліна та проф. Щербаківський В. з Праги. Усім їм складає за це Управа Музею щиру подяку.

— **Особисті вісти.** Дня 2. лютого відбулася в авлі грацького університету промоція канд. мед. Льонгина Мельника з Рогатина на доктора всіх лікарських наук.

— **Ріжні вісти.** Вільгельм II. дістав у день свого 70-ліття 11.000 побажань. — У звязку з розширенням московської трамвайної сітки, міська управа рішила необхідно провести під середною частиною Москви підземельний тунель, щоби влекшити комунікацію. — На совгах у Берліні за одну неділю було ранених 122 осіб, а 1 убитий. — Польські летуни Кубаля та Ідзіковський роблять знову проекти, щоби весною летіти через океан; на це треба їм міліона франків, на які ждуть від земляків з Америки. — У Буенос Айрес відкрили шайку фальшівників гроша, що фабрикували головно „5-фунтівки". — Гувер, що є тепер на Фльориді, запросив до себе в гості свого суперника при виборах А. Смита. — У Кадіксі спустили на море точну копію каравелі Колюмба, на якій він відкрив Америку.

— **Пожежі.** Майже одночасно з великою пожежою крамниць Тіца в Берліні приходять звістки з ріжних кінців землі про пожежі. Старинний франц. замок Марлі згорів від необережности злодіїв, що закрався до його пивниць і там перекинув свічку. — У Згежу згоріла частина прядильні вартости 100.000 зол. — Згоріла частина палати президента чехослов. республики Масарика. — В копальнях Манджурії, в Єнтаї, вибух засипав 103 робітників.—У півд. Вірджінії в Букганнон один дім загорівся так несподівано, що всі його мешканці (10 осіб) згоріли.

— **Тутанкгамон пригадує себе.** Люди, що вірять в окультні явища мають нову підтримку своєї віри. Жінка відкривника гробниці Тутанкгамона, леді Керневон померла в Льондоні від укусу комахи, зовсім так само як її муж. Люди пригадують собі все те, що казали та писали на тему позагробної помсти фараона. Як не як, а це вже четверта з черги особа, яка має відношення до відкритої гробниці єгипетського володаря. Всі ще тямлять, як льорд Керневон помер у менті, коли добивався до останнього сховища Тутанкгамона. Його наслідник і співробітник єгиптольоґ Картер мусів покинути свою працю в Єгипті по причині недуги. Коли в Англії шукали за вченими, щоби продовжували його працю, ніхто не зголошувався. Аж врешті згодився на це рентґенольоґ Ралей. Відфотографував мумію і вертався до Англії; в дорозі помер на кораблі. Одного з його помічників, фотографа, переїхало авто. Другий з остраху покинув працю і втік до Англії. Тепер прийшла черга на четверту жертву.

— **Контрабанда еміґрантської преси.** Читаємо в „Красній Газеті": Є таке місце, де еміґрантські російські часописи купують за радянські гроші. Це російсько-польський кордон, де контрабандисти торгують живо „білогвардейською пресою, приймаючи без застережень за неї радянські гроші".

— **Штукар від штучного золота.** У Берліні арештували мюнхенського афериста Франца Тавзенда, який буцім-то мав відкрити спосіб, як робити штучне золото і втягнув у свої комбінації ґен. Людендорфа. У слідстві вияснилось, що жертвою Тавзенда впав не лише Людендорф, але й відомий німецький промисловець і фінансіст Манесман, що зголосив при оснуванні підприємства „Хемічне т-во Тавзенда" пай на 100 тисяч марок. До цього інтересу він додав йому згодом ще 500.000 мар. Тавзенд понабирав від ріжних осіб, що вірили йому 7 міл. марок. Навіть мюнхенська державна карбівня згодилась відступити аферистові одну салю на його експерименти. Тавзенд був першорядним штукарем: він на очах публики вмів залізну штабу „перемінювати" в золоту. Тавзенд таки показав, як можна „робити" штучне золото.

— **Чудеса науки.** У париській Академії Наук показували цими днями кошик полуниць виплеканих при штучнім електричнім світлі. Треба було 40 днів (960 годин), щоби вони дозріли. Кошти такого виплекання їх чималі: одна полуниця коштує 125 франків. Сонце робить це дешевше.

— **Непересічна злодійка.** Після кількамісячних розшуків удалось французькій поліції переловити інтеліґентну злодійку, що від довшого часу працювала в ріжних великих крамницях як продавчиця. Вона зєднувала собі своєю інтеліґенцією та симпатичною поведінкою скрізь довіря. Розмовляла кількома мовами і мала якнайкращі службові посвідки. Знечевя одного дня щезала. А разом із нею найцінніші предмети з крамниці. Згодом переходила до іншої крамниці на такуж посаду, з такими-ж фальшивими посвідками, очевидячки зі зміненим прізвищем і переводила наново свій плян. Вистежити її не було легко, бо в Парижі приймають щодня на службу до крамниць сотні дівчат і ніхто не починає за ними цього-ж дня стежити як за підозрілими. Коли поліція зловила цю хитру злодійку, здивувалась чимало. Це була 30-літня дама з елеґантно влаштованим помешканням, що мала за собою неабиякі студії: скінчений університет в Оксфорді! В її хаті найшли накраденого добра на міліон франків. Покищо невідомо, чи мають до діла з уродженою клептоманкою, чи з непересічним прикладом „боротьби за істнування"

Дописи.

ЗБОРІВ. (Прощання громадського діяча.) Дня 1. лютого ц. р. гурток громадян і приятелів попращав урочисто свойого організатора і провідника адв. д-ра Володимира Левицького, що переніс свою адвокатську канцелярію зі Зборова до Глинян. Історична зборівська земля, політично і просвітно дуже занедбана, з густими острівцями москвофільства завдячує д-рові Левицькому своє пробудження, що позначилося за час його трилітнього побуту на кожній ділянці громадського життя. Занедбуючи власну канцелярію і сущні потреби своєї рідні д-р В. Левицький з рідким тепер запалом і невтомністю нищив темноту і байдужність селянства, відвідуючи по кілька разів кожне село в повіті. І хоч деколи демагогічна форма його ворогів, здавалось, перемагала його мягку і ліричну вдачу, то однак трівка і основна праця д-ра Левицького почала в повіті щораз більше проявляти свою вартість і живучість. З його відходом не стало в Зборові взірцевого патріота і політично-громадянського діяча на кожній ділянці життя, а приятелі стратили великої інтеліґенції і рідких чеснот правдиву, прекрасну людину. Вдячне громадянство бажає свойому заслуженому робітникові нових успіхів і багато ясних хвиль на новій стійці в Глинянах.

З театру.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника: „Циганська Любов", романтична оперета на 3 дії А. М. Вільмера і Р. Боданського. Музика Франца Легара.

Легенька, весела оперетка, з незвичайно мельодійною музикою майстра Легара. Одначе не зміст оперетки і не її музика рішають про її успіх, але гра і співи артистів. А виконання „Циганської Любови" в нашому театрі було дуже добре.

П-ні Орлян виконала ролю Зоріки, доньки боярина, незвичайно гарно. Її гра, рухи, міміка, погляди творили одну гармонійну цілість з мистецьким співом. Відтворила справді добре ролю палкої, закоханої дівчини, яка пішлаб за голосом свого серця на край світа. Голосово зовсім не уступав їй п. Никитин у ролі Йонеля, боярина аманта, закоханого по вуха у гарній Зоріці. Також п. Неделко був на свойому місці в ролі Йоші-музики, що своєю чарівною грою на скрипці захоплює молоді, поетичні душі та пориває закохані дівочі серця. На велике признання заслугує п-на Стадниківна. Ролю молоденької, повної темпераменту, закоханої Йолани відограла вона просто по мистецьки. Також п. Ярема створив тип несміливого, наївного молодця Кастена дуже вдатно. У другій дії бавив він у ролі нещасливого патинкового мужа публику до схочу. З інших виконавців слід назвати п. Бенцаля і п. Рубчака. Оба вони викресали стільки веселого, перлистого гумору зі своїх розь, що публика цілий час гуділа. Ільона (п-і Бенцалева) дуже добре віддала ролю кокетливої жінки, що підбиває серця мущин.

Загально вистава була як слід підготована. Балет у другій дії списався вдоволяючо. Тільки музика повинна б зробити більше проб. Публика знов не конче допсала. Та, що була, розходилася вдоволена. **Х.**

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

На студіях на чужині.

Студентське товариство в Леобен.

Леобен, лют. й.

Товариство українських гірничих студентів „Молот" у Леобен є від 1921 р. наслідником Українського гірничого Тов. „Чорногора", яке засновано ще в 1881 р. На жаль не можемо нічого ближче сказати про Тов. „Чорногора" та про його бувших членів, тому, що всі книги Товариства затратилися в часі світової війни в р. 1914—1921.

Товариство „Молот" мало при свойому заснуванні 10 членів. В 1924 році число членів

Замовлення приймає: Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 6—10

зросло на 35. Лише деякі товариші перенеслися на інші високі школи, позатим решта студіює та кінчить тут студії.

Від часу істнування нашого „Товариства покінчили студії такі товариші, що є нині на посадах у ріжних краях Европи, а саме:

В 1923 р. Ільницький Плятон гірництво і є в Кадіївці (Донбас).

В 1924 р. Крупа Омелян, гірництво і мірництво (два диплъоми) і є в Баженові — Ураль.

В 1925 році Кулик Роман, гірництво і мірництво (два диплъоми) і є в Голюбовці — (Югославія).

Козаневич Володимир — гірництво, і є в Варваропіллі, — Донбас.

В 1926 р. Кульчицький Теофіль, гірництво і є в Катовицях.

Хиляк Олександер, гірництво, і є в Брестовец (Югославія).

Онишкевич Роман, гірництво і є на Волині.

Данилко Михайло, гірництво і мірництво (два диплъоми) і є в Божек біля Ченстохови.

В 1927 році Савдик Петро, гірництво і є на Горішнім Шлеську.

Яців Юрко, гірництво, тепер служить при війську.

В 1928 р. Бойко Леонід, гірництво і є в Банаті — (Румунія).

Прималик Богдан, гірництво і є в Ґрабівниці біля Сянока.

Пугач Андрій, гірництво і є в Семяновицях, на Горішнім Шлеську.

Сірий Іван, гірництво, наразі без посади.

Янович Іван, мірництво, наразі в Леобен та робить іспит з гірництва.

Під цю пору Тов. „Молот" має 21 членів, з того 1 мірник, 1 гутник і 19 гірників.

І. Т.

На співацькі теми.

Кілька слів про Союз Українських Хорів.

Від двох літ дається у нас зауважити дещо живіший рух в ділянці нашого співацького життя. Появилося в пресі кілька закликів до організації співучих сил, до обєднання і до систематичної праці на цьому полі. Старанням „Львівського Бояна" скликано навіть анкету в тій справі у Львові, яка виділила із себе організаційний комітет. Він мав занятися полагодженням формальностей, звязаних із заснуванням „Союзу Українських Хорів" та урухомленням союзного апарату. Йому прислугувало право зробити це навіть перед затвердженням статутів.

Ці перші рухи для обновлення і зорганізування співацького життя будять безперечно деякі надії. Одначе хто займається ближче співацьким життям і хто пильно слідить за цими змаганнями до обнови й організації або бере в тих змаганнях чинну участь, той не може заперечити, що ці перші кроки йдуть на-потемки. Та як з одної сторони справа „Союзу Українських Хорів" є за велика і за важна, щоб її трактувати **per accidens**, так з другої сторони і люди, покликані до акції, думають надто серіозно про неї, щоб могли погодитися з темпом та ефектами дотеперішнього ходу справи. Ці люди заявилися за Союзом без застережень та запевнили всяку поміч і співпрацю. А треба додати, що були це представники всіх майже співочих організацій зі всіх наших земель, не виключаючи Волині й Холмщини.

Певна річ, що хор розвивається тоді, коли його провід держить руку на живчику свого хору. Точні, пляново розложені проби, вправи, часті продукції, рецензії про них — дають запоруку здорового життя хору. Часті перерви в студиях і відсутність продукцій ведуть товариство до розсипки. Чомуж малоб бути інакше зі „Союзом Українських Хорів", до якого мають увійти ті самі члени хорів? Співаки — це люди життя, ритму й темпераменту. Праця над ними і з ними мусить мати анальогічні прикмети, що має трапити до їх переконання. Провід майбутнього Союзу не повинен ні на хвилю про це забувати.

„Союз Українських Хорів" — велике діло. Цеж зорганізування тисячів одиниць, яких часто може й одинока вартість саме в їх співацькім таланті. „Союз Українських Хорів" — це участь українського імени у великих світових співацьких змаганнях, які нині (о сором!) відбуваються без нас.

„Союз Українських Хорів" і його масові продукції — цеж великий наш атут перед культурним світом. Цеж один з важніших етапів культурної боротьби за народні права й ідеали! А при наших великих, природних даруваннях — чи не повинен він бути найпевнішим відтинком нашого культурного боевого фронту?

Наші хори потребують конче переорганізації правильників, свого часопису. Їх репертуар вимагає контролі, а їх продукції — порівнання з продукціями інших, своїх і чужих хорів. Диригенти наших хорів (хоч може багато з них образиться) потребують конечно музичної освіти. А цілість разом взята потребує конечно імпульсу до праці, пляну й ініціятиви з гори.

Це все може, повинен і мусить зробити загально-краєвий „Союз Українських Хорів"! І то можливо якнайскорше. Нехай-жеж добре над цим застановляться всі ті, яких покликано до переведення цієї справи.

Диригент.

ОГОЛОШЕННЯ

дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім міліонів членів. Вкладка лише два золоті.

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 6-го, г. 7·30 веч. „Намисто Мадонни", опера (40 % знижки).

Четвер 7-го, г. 7·30 веч. „Марія Стюарт", трагедія.

Кіна.

„Аполльо": „Анна Каренина".
„Лев": „Виктор".
„Оаза": „Рамона".
„Палас": „Серце не слуга".
„Фатаморгана": „Тайна давнього роду"

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Ігнатій Щуровський, парох в Іванові пов. Борщів, помер скоропостижно й несподівано дня 4. лютого ц. р. в 52 р. життя і 23-ому році священства. З покійним зійшла в могилу людина, віддана цілим серцем своїому народові і душпастирському званню. Покійний полишив вдовою жінку і троє дітей, з яких тільки найстарша донька замужна (за д-ром Олексою Гарасимовим) а інші незаосмотрені. Недуга серця загнала Покійного передчасно в могилу. Нехай земля, на якій трудився, буде йому легкою. В. Й. П.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З нагоди жалень, зложених мені в день іменин членами Українського Клюбу міської Ради в Тустановичах складаю 50 зол. на фонд „Рідної Школи". — **Іван Мачер**, правитель копальні нафти. — Члени Читальні Просвіти в Гуковій Горі (Тустановичі) пересилають в колядн 30 зол. 1407 1—1

Основуючі Загальні Збори студентського Кружка „Рідної Школи" відбудуться дня 17-го лютого 1929 р., в 2-ій год. пополудни в залі Академічного Дому. — Порядок Зборів: 1) Відкриття. 2) Реферат. 3) Вибір Старшини. 4) Вибір відпоручників на Загальні Збори Союзу Кружків у Львові. 5) Вибір відпоручників на загальний зїзд „Рідної Школи" у Львові. 6) Внесни і запити — **Комітет основателя.** 1—1

Надзвичайні датки на потреби Рідної Школи зложили ВП.: Неонідля Терлецька 20 зол. місто цьвітів на могилу бл. п. Іванни з Гладишовських Пелеської; Михайло Баранник, Коломия 10 зол. замісць вінця на могилу бл. п. судді В. Барчинського — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1403 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю завсна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото срібло платчу найвисші ціни. 135-?

ПОШУКУЮ інтелігентної панни — асистентки (інструментарки) до дентистичного заведення. Пожадане гарне письмо й провадження книг й кореспонденції. — Згодошення письменні до Адміністрації „Діла" „Асистентка". 1409 1—1

ЦЕРКВА в добрім стані на продаж. — Зголошуватися в церковнім комітеті, село Ясеновець почта Рожнітів, повіт Долина. 1408 1—1

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Гозважевський, Львів, (Готель Ґорджа) — Догідні умови. 1336 34—9

КАНДИДАТ адвокат, а кільканайцятилітною практикою приймє посаду концепієнта під слідуючою адресою: В. П. Д-р Конюшик, адвокат в Товмачи для „Субститута". 1406 1—1

РЕАЛЬНІСТЬ 39 моргів ґрунту орного і пасовиська в одним комплексі на передмістю міста Долини без будинків на продаж. — Інформації уділить адвокат Д-р Ільницький в Дрогобичі. 1400 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 3—24

:: СКЛО :: ПОРЦЕЛЯНА КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

883 (рог Валової) 21—?

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безгранично найдешевшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських робіт. Відзначена на виставках в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 Скрізь по набуття. 55—

„ТРИЗУБ"

тижневик політичний, культурний, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить у Парижі що неділі.

Адреса Редакції: „Le Trident", bôte post. N 16, Paris XIII, France.

НОВІ УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На рік у Франції — 80 фр., в Чехії — 80 к. ч., в Польщі — 25 зол., в Румунії — 500 леїв, в Німеччині — 12 мар., в Сполуч. Штат. П. А. — 3 дол., в Канаді — 3 дол.

Річні передплатники „Тризуба", які внесуть повністю річну передплату за 1929 рік до 1. липня 1929 р. одержать в осени, як премію, до „Тризуба" — кишеньковий французько-український словник, зложений Наталією Коросовою, видання „Тризуб". — Ціна словника в окремому продажі має бути не менш як 5 зол. — Передплату на „Тризуб" в Польщі приймає:

J. Lewick, Warszawa, Polwale 16 m. 15. 1 1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 29 (11.370). Львів, пятниця 8. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 148.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Великобританії 2 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зот.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

За річеву працю.

Львів, 7. лютого 1929.

Кінець грудня м. р. розпочав у нас серію зїздів, зібрань і нарад найріжнородніших громадських установ й організацій загально-краєвого значіння. На латинське Різдво відбувся річний конгрес Українського Нац.-Демократичного Обєднання, а негайно опісля загальні збори Вид. Спілки „Діло". Підчас малих ферій відбувся конгрес соц.-радикальної партії, зїзд українських інжинірів та педагогічні наради вчителів „Рідної Школи".

На найближчий час призначені загальні збори отсих українських центральних установ й організацій: „Сільського Господаря" (на 14. лютого), Ревізійного Союзу Українських Кооператив (на 16. лютого), „Просвіти" (на 21. березня) й „Рідної Школи" (на 1. квітня). Одночасно з початком весни відбудуться загальні збори наших центральних економчіно-фінансових установ.

В дану хвилю найбільшу увагу нашого громадянства притягають до себе загальні збори двох освітніх організацій („Просвіти" й „Рідної Школи") та двох господарських („Сільського Господаря" й Ревіз. Союзу), що у великій мірі обіймають дві ділянки нашого суспільного життя. Згадані чотири освітньо-господарські установи є організаціями загально-національними, народніми, опертими на власних силах і матеріяльних та моральних засобах найширших мас. Ці установи є нашими гордощами й нашою журбою. Не диво, що долею цих установ цікавляться не лише наші відповідальні громадські кола, але й широкі народні маси.

Всі ті установи на протязі свого істнування, починаючи скромними зачатками від десяток літ, розвинули величезну діяльність, єднаючи в своїх рядах, у своїх організаційних лавах десятки й сотні тисяч членів, переорюючи освітньо-культурні перелоги й зміцнюючи наші господарські основи. Кожна зі згаданих установ має вже свою велику історію, свої зриви й застої.

Не маємо наміру на цьому місці спинюватися над ходом розвитку цих чотирьох освітньо-господарських організацій. В останніх літах працюють вони систематично на основі досить подрібно розроблених плянів, обіймаючи все ширшу площину даної ділянки. На жаль, в останніх літах загальні збори „Просвіти", „Рідної Школи" й частинно Ревіз. Союзу уявляли собою споваління гідну картину. Обструкційні промови, крики галаси заповнювали салю нарад, а вислови й часто особисті дотинки чергувалися зі собою, як вістря шпад. Денний порядок нарад відходив на задній плян, а на перший виступала світоглядово-партійна боротьба. Тзв. опозиція чіплялася дрібниць, проголошувала „програми", які в створених умовинах були фантазіями й утопіями, як не чимсь іншим.

Зовсім природно, що такий хаотичний, вічево-прозаїдистичний хід нарад впливав депримуючо й відштовхуючо на присутніх. Провід нарад, поборюючи безчисленні перепони, з природи річи мусів змагати в першу чергу до перевибору ради чи виділу за всяку ціну, щоби формально втримати нормалізацію діяльности установи, а програма тієї діяльности розвівалася в протилежностях загальних зборів, пересякнутих партійно-політичними й пропагандовими кличами. Завданням тзв. опозиції було в першу чергу і за всяку ціну скомпромітувати більшість, зовсім не думаючи про долю даної установи.

Правда, ворови тзв. опозиції зустрілись зі загальним осудом. Навіть деякі прихильники опозиції переконалися, що тут не йде боротьба про ті чи інші методи праці, про такий чи інший напрям діяльности, тільки про витворення хаосу, про перепинення розвитку даних організацій як української національної бази.

Кепські звичаї, які в останніх літах домінували на заг. зборах наших центральних установ поволі переводяться, однак все ще вдержуються пересуди партійно-політичної натури. Керманичі політичних партій вимагають пропорціонального, а часто непропорціонального заступництва у виділах чи радах для своїх однопартійців тільки тому, що вони носять на собі стемпель тієї чи іншої партії.

Тимчасом освітні й господарські установи не є й не повинні бути організаціями партійними чи міжпартійними, тільки організаціями національно-українськими. Зовсім природно, що їх виконуючі органи не повинні відбивати партійної структури нашого громадянства. Розуміється, це не значить, що перед партійцем чи політиком повинні бути зачинені двері до виконавчого органу даної установи. Навпаки, але не на основі його партійної приналежности, тільки на основі його фаховости, діяльности, спеціяльности й роботоздатности в освітній чи культурній ділянці. Це повинно бути єдиним мірилом для обсадження керуючих органів освітніх і культурних організацій.

Керманичі наших центральних установ мусять мати на увазі виключно загально-громадські інтереси, а не партійні, мусять бути не лише підготовані до даної ділянки праці, але й мусять їй виключно посвятитися, бо лише тоді праця в наших загально-національних організаціях може бути річевою, реальною, творчою.

Це повинні мати на увазі виборці-делегати, які в недалекому часі зїдуться на заг. збори чотирьох освітніх і господарських організацій.

Загальне добро нації мусить спиратися на трівких основах фаховости, роботоздатности, охочости до праці і почуттю відповідальности за неї у время люте.

Суперництво великих держав на Балкані.

Свого часу велика світова війна почалася з приводу суперництва великих держав на Балкані, головно Росії та Австро-Угорщини. Світова війна скінчилася та вона не розвязала задовольняючим способом відносин на Балкані. Найбільше потерпіла від цеї війни Болгарія, яку обкроєно з усіх боків — і на користь Сербії і на користь Румунії. Війна не довела там до витворення хочнякоїнебудь рівноваги сил. Наслідком цього на Балкані далі панують дуже непевні відносини. Та важнішим є що інше. Балкан як давніше, так і тепер, лишився тереном, на якому стикаються та ведуть між собою укриту й отверту дипльоматичну та економічну боротьбу ріжні великі держави. Тільки партнери в цій грі наслідком війни змінилися. Зникла Австро-Угорщина, зникла Росія. Та як давніше Італія вела укриту боротьбу на Балкані проти Австро-Угорщини, так тепер вона таку саму боротьбу веде проти Югославії. І ця боротьба в ґрунті річи є далеко небезпечніша, ніж колись боротьба між Австро-Угорщиною та Росією, бо відносини тепер далеко більше заплутані не лише на самому Балкані, але також між великими державами й цілим рядом малих.

І справді, Франції залежить на тому, щоби охороняти істнуючий стан річей, щоби не допустити до ревізії Версайського договору. А для цього треба не допускати також до ревізії всіх інших договорів. А тимчасом ці договори дуже кривдять Угорщину на користь Румунії, Болгарію на користь Румунії і Югославії. Англія, щоби знайти спосіб натиску на Францію, неофіціяльно, в особі льорда Ротерміра, підбальорує Угорщину. Італія, для якої велика Югославія є на Балкані далеко більшим ворогом, ніж бувша Австро-Угорщина, після цілого ряду зручних заходів дістала в свій цілковитий вплив політичний та економічний Альбанію. Та цього їй мало. Вона почала вести політику систематичного окруження Югославії. Для цього вона постаралася навязати приязні відносини з Угорщиною й це їй, як відомо, вдалося. Угорський міністр закордонних справ, Бетлен, їздив на особисті переговори з Мусоліні до Риму й там заключено між обома державами союз приязни. Подробиці договору досі тримають обидві сторони в як найбільшій таємниці, але вистарчає й те, що такий договір істнує.

В останніх часах Італія звернула свою увагу на третю силу на Балкані, яка хоч тепер і є слаба, але має велику вагу для справи окруження Югославії — на Болгарію.

Болгарія, цілковито розторощена по світовій війні матеріяльно, а ще більше територіяльно на користь головно Югославії, а в меншій мірі Румунії, загрожена ріжними внутрішніми кризами, досі весь час по війні не вела активної закордонної політики в тому розумінні, що відмовлялася від анґажовання по якомунебудь боці й трималася лише Ліґи Націй. Їй цього треба було, щоби мати час бодай до певної міри впорядкувати свої внутрішні відносини й вилікувати рани, завдані війною. Одначе довший час таке лявірування не могло тягнутися. Всі теперішні держави, а особливо слабі, не можуть триматися ізольовано. Мусять означувати своє становище сюди або туди. І в Болгарії від довшого часу ведеться серед партій та членів уряду укрита, але завзята боротьба за „орієнтацію". Теперішній болгарський міністер закордонних справ Буров разом з бувшим міністром-президентом і теперішнім президентом собрання Цанковим тримаються того погляду, що треба шукати порозуміння та добрих відносин до Югославії, бо цього бажають обидві великі держави, Англія та Франція. Буров, як фінансіст, бачить одиноку можливість відбудувати зруйноване господарство Болгарії у притягненні чужого капіталу, а капітал цей можна дістати лише у великих европейських фінансових осередках, Парижі та Льондоні. Розуміється, що така закордонна орієнтація на Білгород означає для Болгарії цілковиту відмову від ревізії мирових договорів, які так тяжко скривдили Болгарію. Є це політика цілковитої національної й державної резиґнації.

Вже у вересні минулого року повстала серед кабінету Лапчева криза, бо міністер закордонних справ Буров жадав уступлення міністра війни Вачкова тому, що цей підтримував звязки з македонськими революціонерами і цим способом перешкаджав зближенню до Югославії. Тут вмішався король і дав зрозуміти, що він скорше димісіонує кабінет, ніж попсує відносини з військовим міністром, який має довіря також інших військових. Так тоді полагоджено переходово цю кризу.

Та тепер відносини в Болгарії розвинулися далі. Підбальорюючі промови Мусоліні на користь Угорщини зробили велике враження в Болгарії. Тепер уже і міністер-президент Лапчев і міністер фінансів Молов починають рахувати на допомогу Італії в справі ревізії договору в Нелі.

Досі обидві ці суперечні орієнтації боролися в лоні самого уряду і не знаходили отвертого виразу на зверх. Та останніми днями вони вийшли вже на яву. І все вказує на те, що перемогу одержала та партія, що стоїть за зближенням з Італією. А саме, військовий міністер Волков димісіонував і його іменовано послом в Римі. Зроблено це проти волі міністра закордонних справ Бурова на виразний наказ короля й за згодою більшости кабінету. Таким чином це не є звичайне іменування для забезпечення бувшого високого достойника вигідною посадою. Це є перший отвертий прояв того, що Болгарія готується вступити в спеціяльні переговори з Італією. Це значить, що Італії вдалося здобути тепер на Балкані ще третю державу проти свого ворога, Югославії. Волков, як посол, їде до Риму очевидно зі спеціяльною місією підготовити й перевести відповідну умову з Італією.

Що Італія була в цій справі ініціятивною стороною, можна вивести з того факту, що недавно звязана з нею Угорщина несподівано звернулась до болгарського уряду через свого посла в Софії з пропозицією заключити договір приязни. І хоч досі болгарський уряд не дав своєї відповіди, однак не підлягає ніякому сумнівові, що він цю пропозицію прийме. Відносини між Римом та Будапештом відомі, й ясно, що Угорщина зробила цей крок за приятельською порадою з Риму.

Нарешті треба вказати на те, що як свого часу маярські парляментаристи вибралися на подорож до Італії, так тепер більше число послів болгарського собрання між ними також члени

опозиції, вибралися до Італії. Офіціяльна мета їх подорожі — познайомитися з італійською індустрією. Одначе цікаво, що перша колективна подорож болгарських послів, веде їх саме до Італії, хоч відомо, що італійська індустрія не належить до найбільше розвинених в Европі.

В звязку з цею орієнтацією Болгарії в закордонній політиці в Софії починають говорити про новий кабінет. Дотеперішній міністер закордонних справ Буров мав би стати міністром фінансів, а на його місце мав би прийти Молов, президент *італійсько-болгарського* товариства. Так зовнішня політика відбивається на внутрішній.

В кождому разі факт, що Італії вдалося притягнути на свій бік Болгарію, має дуже велике значіння для розвитку дальших подій. Хоч по війні замісць давнішої „балканської" проблеми повстало таких проблем далеко більше, особливо на Сході Европи, одначе стара балканська проблема є тепер для мира не менше небезпечною, ніж була давніше.

На парляментарній арені.

Внесок соймової земельної комісії в справі грису.

Два останні засідання соймової земельної комісії, 1-го і 5-го ц. м. були присвячені справі вивозу ґрису за границю. Ця справа надзвичайно важна для хліборобства із слідуючих причин: Головним джерелом прибутків дрібно-земельних селян є тепер годівля худоби. В цьому році панує велика недостача паші. Задля цього годівля худоби і молочність коров загрожені. Так важний засіб годівлі як грис втікає за кордон через низьку ставку мита. На протязі 1928 року вивезено коло 40.000 тон грису до Німеччини. Вивіз грису спричинив таку високу ціну грису (28 зол.), що розумнішим стало кормити худобу житньою разівкою. Це знову може потягнути за собою недостачу жита на переднівку. Давнішу митову ставку на вивіз грису в висоті 7.50 зол. зменшено в грудні м. р. на 5 зол. від метр. сотнера. До половини грудня м. р. міністерство скарбу видавало однак дозволи на вивіз грису без усякого мита і таким чином вивезено кругло 40.000 тон грису з краю. Такого безмитного вивозу домагаються власники млинів, особливо в Познанщині. Щоби ці, для хліборобства дуже шкідливі відносини, змінити на кращі, земельна комісія ухвалила нарешті 5. ц. м. під проводом голови комісії посла **Луцького** і по дуже оживленій дебаті, в якій брали участь представники міністерства рільництва і торговлі та промислу і посли, між іншими також посол Тершаковець, — виступити перед сойм із внеском, щоби: 1) піднести вивозове мито на грис з 5 зол. на 10 зол. від метр. сотнара; 2) щоби міністерство скарбу не мало надалі права дозволяти на вивіз грису без мита; 3) щоби залізничі тарифові оплати за перевіз збіжа і грису зрівнано.

Посол Остап Луцький.

Радянська Україна.

Мешканеві умовини по містах Радянської України.

В другій половині січня ц. р. відбулося засідання великої президії ВУЦВК-ту в Харкові, на якім обговорювано мешканеві відносини по містах Радянської України. Засіданням проводив Василенко, а реферат на ту тему виголосив Мінаєв. З того реферату довідуємося, що на одного міського мешканця припадає по українських містах по 5,8 квадр. метр. мешкального простору. Санітарна комісія передбачує 9 квадр. метрів на одного мешканця. Жадна з соціяльних груп міського населення не має санітарної норми. В дещо кращих умовах жиють особи вільних професій, що мають пересічно по 8,7 квадр. метр. мешкального простору на душу, урядовці мають по 7,2 кв. метр., безробітні 6,2, студенти всяких шкіл 5,7, а робітники 4,9 квадр. метрів на душу. Отже в найгірших мешкальних умовах живе студентство і міське робітництво. Зпоміж міст України найменше перенаселені: Херсон (8 кв. метр.), Одеса (7,4 кв. м.), Київ (7,2 кв. м.). Найгірші мешкальні умови в Макіївці (3,8 кв. м.) і в Харкові (5,7 кв. м. на душу). Якщо приняти за санітарну норму у мешкальних відносинах 9 кв. метрів, то вийде, що тепер недостає в українських містах 19 міліонів квадратових метрів мешкального простору. У ґрупі фабрично-промислових осередків ця недостача унаглядню-ється цифрою 4 міліонів квадратових метрів. Всі ці дані взяті зі статистичних дат з кінця 1926 р. Тепер, казали представники влади на засіданні, відносини значно поправилися, бо протягом двох літ вибудовано багато помешкань, які зменшують наведений дефіцит на 2 і пів міліона квадр. метрів.

Програма „Сільського Господаря" на 1929 рік.

У Харкові відбулося засідання Надзірної Ради „Сільського Господаря", на якому обговорювано плян діяльности цієї установи в 1929 р. Відповідний реферат на ту тему виголосив дир. Скалига. З того реферату довідуємося, що в слідуючому господарському році має „Сільський Господар" скооперувати 750 тисяч нових селянських господарств, в тім 500 тисяч бідняцьких і наймитських. Низова сільсько-господарська сітка має збільшитися на 30 відс. Сітка скотарсько-господарських товариств має поширитися до 1700 одиниць, бурякових товариств до 1500 одиниць, садівничо-огородничих до 1250 і т. п. Плян передбачує також реорганізацію паєвого Т-ва „Кооптах" на всеукраїнську спілку птахівничої кооперації і організацію центру меліораційної кооперації та спеціяльного осередку сільсько-господарських культур. В ділянці колективізації плян намічує цілу низку заходів, спрямованих до масового усуспільнення бідняцько-середняцьких селянських господарств, побільшення колективних господарств та розвинення виробничих процесів у них. Число колгоспів рішено довести: комун до 400, артілів до 3900 і товариств спільного оброблювання землі до 12.000.

У ділянці фінансово-кредитової кооперації плян намічує скріплення мобілізації селянських грошей при допомозі пайових і спеціяльних внесків і вкладок з тим, щоби допровадити основні капітали кредитових товариств до 32 міліонів карб., спеціяльних т-в до 13 міліонів, сільгосп. кредитових і універсальних спілок до 29 міліонів карб.

Жидівські паломники на Україну.

Харківський „Комуніст" з 25. січня приносить „радісну" вістку, що на Україну приїзджає спеціяльна делеґація жидівських робітників з Америки. Делеґація має складатися з представників професійних спілок. Ця делеґація пробуде на Україні кілька тижнів і „ознайомиться з роботою професійних, громадських та радянських організацій. Вона відвідає також жидівські сільсько-господарські кольонії на Херсонщині, Мелітопільщині і Криворіжжі". Іншими словами делеґація жидівських робітників з Америки приїде на Україну, щоби взяти практичну [illegible]цію того, як зробити в Америці таку комуну, від якої задихається тепер Україна.

Довкола „Народнього Дому".

Наші „русскі" між собою

II.

Лист б. комісаря Народнього Дому Івана Лас-Лісковацького до редакції „Русск-ого Голос-у" — це відповідь на відоме „інтервю" д-ра А. Лисяка, що появилося в польськім тижневику „Варшавска Пресова Агенція". В цьому „інтервю" голова „Русской Аграрной Партіи" поставив в одному місці на одну дошку радн. Лісковацького з послом сельробу Вальницьким, посуджуючи їх обох в „українофільстві" (Це „інтервю" наші читачі знають). Проти того „наклепу" звертається Ів. Лісковацький і в заплату за це „розоблачає" особу й діяльність д-ра А. Лисяка.

Зачинається цей лист пригадкою, що ще задовго до світової війни виключено д-ра А. Лисяка зпоміж членів Нар. Дому і Ставропігії за ведення процесу проти Нар. Дому. Виключений апелював тоді до загальних зборів і Лісковацький його боронив, хоч мав проти себе сильну опозицію. За це д-р Лисяк віддячився йому таким чином, що в процесі пок. о. Давидяка проти А. Шуста виступив проти Ліск-ого дуже нетактовно, аби тільки приподобатися тим д-рові В. Дудикевичеві. Одначе на тім вийшов найгірше він сам, бо по словам товариша Лисяка, адв. д-ра К. Черлюнчакевича, він провалив справу своїми безглуздими предложеннями.

Прийшла війна і російські війська заняли Галичину і Львів. Д-р Лисяк забажав знову грати ролю, але його політична карієра була тільки покришкою для матеріяльних користей. Він всю-

ЛЕВ ЯСІНЧУК.

У новий світ.

Зі Львова до Парижа.

Ще недавно людина позбавлена власної волі в імя якоїсь сильнішої, часто не своєї ідеї, почуваючи себе порошинкою у незримих руках, шибала по европейському континенті, з одного кінця на другий зі сходу на захід і з півночі на полудне. Хтось за неї думав, хтось нею пересував і підкидав, немов мячиком, яким грається дитина. Проминуло кілька років, а змінені умови життя приневолили неодного з нас вертітися на одному місці і відобрали всяку надію поглянути крізь вічинене вікно на захід, на світ.

Ведений долею, чи якоюсь невідомою силою, що кермує нашим життям, я нарешті вирвався; ідучи в невідоме, гнаний бажанням прислужитися чимось свойому народові. Що він бідний, що він потребує великої жертви: енерґії й сили всіх своїх одиниць, на яких становищах і в яких заняттях вони не були би, це відоме. Але це „відоме" почувається ще з більшою силою тоді, коли тільки з дрібочкою відкритого ока виглянути поза межі, які нас скували...

Їду. Вже перед Перемишлем бачу перед собою кремезного молодого мущину. Лице лагідне, погідне, не пригноблене, як усі наші у Львові. Трохи по вигляді, а дещо по одежі догадуюся, що це чужинець, не нашого городу квітка. Впевнююся про це і з його клунків, на яких поналіплювані рекламові картки париських і швайцарських готелів. Входжу з ним у розмову і дізнаюся, що це земляк зі Стрийщини. Вертається в „свою" цінезу Америку. Цікава вдача. Молодий сільський хлопчина зпід скільських гір, з оспіваної Тустольщини виїхав колись у далекий чужий світ несучи зі собою тугу в серці за зеленим чарівним Бескидом. Пробував усякої праці, щоб заробити дещо на прожиток для себе і своїх найближчих. Але є люде, яких вабить невідоме. А коли тільки його осягнуть, відчувають дальшу жагу, немов уста, спрагнені води.

Дихнув бойківський хлопчина на вольній американській землі воздухом волі і забаг знати, що є в книжках. Покінчив американську середню школу, покінчив американський університет і тепер учителює в середній школі в Дітройт. Учить *англійської мови*. Правдиво по американськи! От „голова", скажете. Але й воля — треба додати. Такі натури нам потрібні... На щастя, він ще не тільки з імені наш. Він ще почуває себе українцем, цікавиться нашим життям, студіює українську літературу, а на згадку, що після відвідин старих батьків, полишив убоге село, вбоге і беззахистне, — ронить сльози і питає безрадно як цьому зарадити?

Минаємо свіжо прибані залимлені польські вугляні терени і вечером заїзджаємо на граничну стацію Бойтен. Моментально інший світ. Сильнова чемність німецької граничної поліції та митних урядовців. Полагоджують формальність, нікому не докучають. Всі годовані, кожний з них на то прилично, але гарно вбраний; переняті спокоєм, рівновагою й певністю внутрішньої сили свойого народу. Так і видко, що знають свою ролю у сучасному крутіжі. Замісць переповненого залізничого вагону, до якого ми за цілий день їзди звикли — вигода. Минає небезпека, що хтонебудь роздавить вам ногу або клунок розібє голову, яка могла би ще послужити пару років. Кожний находить своє приличне місце, а одного гостя, якого *клунки* не влізали на полицю, переводять до дорожчої кляси без доплати. Питаю сусіда чому так мало людей їде до Берліна. Це не мало, — але для них складають відповідно довгий поїзд, так, що кожний мусить мати своє місце. Не-ж не війна. Дешо відмінне розуміння людини. Прикидаюсь, що для мене це самозрозуміле...

•

Легко колиханий засипляю. Аж повний спокій поза й лагідний людський шум будить мене. Це Бреслав. Навязується розмова зі сусідами. Один з них оповідає, якто він полонений французами у липні 1915 р., в серпні втік, а в жовтні вже був на російському фронті; як полонений у 1917 році при штурмі над Ізонцо, втік з Італії й воював у Румунії. Оповідає це без патосу, без самохвальби, якби щось самозрозумілого. Але треба зауважити блиск в очах сусідки та мало що теплий її погляд на оповідача і в мій бік, немов питаючи, чи я не подивляю німецького героя... Я подивляю, особливо, коли пригадаю собі такий недавній наш рідний вірлиний лет, у якому декому крила опали, а дехто мокрою куркою сів. Коли ми добудемо такого самозрозуміння геройських учинків?

...Берлін розжився, розрісся (кажуть на повний міліон мешканців) і немов... змужнів. Мало я мав часу, але зауважив, що всюди він ще давній. Не повикидали там ні статуй Фридрихів, ні Вільгельма. Тільки високий стовп з Гінденбурґом, що я його бачив ще в 1916 р. біля Памятника Побіди — щез.

Рух кольосальний, а порядок зразковий. Поліція чемна до переборщення. На питання, де почтова скринка, бере листи і сам відносить. Війська видко мало, але воно порядно вбране як і вся залізнича служба. Крамниці відкриті вже рано. Все звикло до праці і мабуть любить її. Замітають ранком улиці дротяними щітками і нема при цьому такого „любого" нам львівського пилу, що дряпає очі, бо тут вулиця полита водою; звичайною водою. Коли наші міста діждуться цього? А села?

(Продовження буде)

ли, де було треба і не треба, робив вірнопідданчі заяви. Інша річ, що йому ніхто не вірив. А коли Лісковацького арештовано, то радість Лисяка була безмежна, про що перший довідався, коли його по 3 і пів міс. російські власти випустили на волю.

З відступом російських військ утік на схід і д-р Лисяк, боячись кари за свої „дітвацькі виступи". По вісткам з Ростова він і там намагався робити карієру і тому „громогласно" перейшов на православ'я, очевидно також нещиро, про що свідчать теперішні прилюдні виступи його і його компанії. В Ростові він дуже хотів попасти в „Народний Совѣт", одначе тому перешкаджало його минуле. Не помогло й те, що Лисяк ліз із скіри, аби заслужити собі на ласку д-ра В. Дудикевича.

Весною 1918 р., коли Лисяк думав, що йому вже ніщо не грозить, вернув він до Львова. Одначе тут його конфіновано і проти нього зачалося слідство. І тоді на просьбу жінки д-ра Лисяка і пок. Я. Лепкого Лісковацький простив Лисякові і на основі даних пок. д-ра Короля взявся вдруге за його оборону. Він під присягою, зложеною разом з д-ром Величком (тепер у Харкові), ствердив перед військовим судом, що д-р Лисяк, будучи судовим адюнктом в Жовкві, раз (ок. 1892 р.) в часі судової розправи зійшов з розуму і засудив жида за якусь незначну провину на смерть. Після того Лисяк зателеграфував до президента Апеляційного Суду у Львові по ката для виконання екзекуції, а потім убрався в свій урядничий стрій, надів урядничий капелюх, припняв шпаду — забув тільки про штани. В такому виді став він проходжуватися по місті. Тоді староста, порозумівшись з начальником суду, вислав Лисяка при помочі маґістрату до дому божевільних в Кульпаркові, звідки його після довгого лічення випущено на волю як нешкідливого для окруження. Ясно, що на основі таких даних військовий суд оправдав Лисяка, уважаючи його невміняємим і невідповідальним за свої поступки.

З дальшої части листу довідуємося, що в часах української влади у Львові Лисяк в товаристві д-ра Величка прийшов до визначного українця, радн. Апел. Суду С., перед яким декларував себе як щирий українець і просив видати йому „свідоцтво благодійности". Це свідоцтво було йому потрібне — знову для карієри. По якомусь часі, коли українців не було вже у Львові, Лисяк стрінув випадково п. С. на вулиці і хотів з ним „полюбезничать". Одначе п. С. вилаяв його і відвернувся від нього з обуренням.

З початком 1920 року зявився у Львові Л. Черкавський, що привіз із собою гроші і шукав підхожих собі людей. І знову не найшов нікого, крім Лисяка, в якого помешканні відбувалися наради, на яких Черкавський разом з грішми сипав також обіцянками. Компанія ця задумала скликати віче на 29. червня 1920 р., але тодішний „Исполнительный Комитет", у склад якого входили Вальницький, Стефанович і ін., повів справу так, що ніхто з ініціяторів не мав відваги відкрити зборів. Пізніше, коли в ресторані Кафки д-р Лисяк відважився таки відкрити збори, прийшло до того, що він ледви спасся бігцем з тих „славних" зборів, скликаних Черкавським, ним і ще одною особою.

В дальшому Ліск. подає, що як він був комісарем Нар. Дому, то Лисяк нераз приходив до нього майже з плачем і жалувався, що йому дуже зле, що він мало не гине з голоду. Тоді Ліск. давав йому деякі судові справи Нар. Дому, але мусів це небавком залишити, бо Лисяк приходив на розправи неприготований.

Опрокидуючи те місце з „інтерню" д-ра Лисяка, в якому він назвав Лісковацького разом з Вальницьким, Ліск. закидує йому дальше, що він в судовій справі Черкавського проти нього (Ліск-ого) зложив перед судом майже цілком невірні, себто фальшиві зізнання. Зокрема неправдиве те місце в зізнаннях д-ра Лисяка, в якому він подав, що Ліск. привіз із Варшави посла Серебренникова і запросив його на засідання „Нар. Совѣта", піддаючи таким робом „Нар. Совѣт" під контролю цього посла.

При кінці Ліск. заявляє отсе: „Наконець скажу вам, що вся ваша діяльність зводиться до ось чого: Л. Черкавський в спілці з вами і ще з кількома „бувшими людьми" предкладає програми, старається творити партії, потихеньки кермує вами і Мих. Бачинським, але ніхто не вірить ні нікому з вас зокрема, ні всім вам разом. Бо це вже не таємниця, що всі ті аграрні партії, байрати, союзи, меморіяли, заяви і програми видумуються лише на те, аби довше протриматися при „Нар. Домі".

„На цей раз доволі. Додам іще тільки, що після всіх тих „інтерню", меморіялів і т. д. для мене стало ясно, звідки йшли на мене доноси у воєвідство, до б. дирекції поліції і т. д., що я нібито стою в тайному звязку з діячами сель-робу, тільки тому, що я з ними розмовляю"...

Як бачимо, характеристика д-ра Лисяка і його компанії з т. зв. „Русской Аграрной Партіи" нічого собі... А подав її не хто будь, а чоловік „свій", який знає своїх хіба дуже добре, знає всі їх ходи й виходи. До того не забуваймо, що характеристику цю підписав автор своїм повним іменем і назвищем і тимсамим бере за неї повну відповідальність.

Шляхами наклепництва.

Словопольські „ревеляції" про те, „звідки дістав „Земельний Банк" 700.000 долярів?"

Вчорашнє „Слово Польске" приносить „з руських, добре поінформованих сфер" вельми „ревеляційну" статейку про наше економічне життя, а особливо про те, „звідки дістав „Земельний Банк" 700.000 долярів?"

Отже орган несанованого „кресового" шовінізму інформує своїх читачів, що українці змінили свою орієнтацію. Давніше залицялися до Совітів і Рад. України, а тепер орієнтуються на Німеччину (дивно, що аж тепер, бо „Сл. Пол." твердило, що орієнтація на Берлін — це альфа й омега української політики. — Ред.). Для вдержання й поширення своїх впливів, підірваних „попередніми угодовими організаціями", українці потребують фондів. Правда, істнує сітка українських споживчих і молочарських кооператив, але вони не мають фондів, а приватний кредит дуже дорогий (як відомо, українським установам відмовлено державного кредиту. — Ред.). Лише молочарські кооперативи дають дохід, бо працюють без ризика, одержуючи товар у коміс. *„Тому-то Маслосоюз мов (sic!) бути в спроможности дати на останні вибори кілька тисяч долярів"*. Фінансовою інституцією українських кооператив був перед війною Кр. Союз Кредитовий (тепер Центро-Банк), який мав державні кредити. Тепер він дуже обмежив свою діяльність, а його ролю перейняв Зем. Банк. Розпорядок президента польської республіки, яким узалежнено важність концесії для акційних банків від виказання в дні 31. січня 1929 р. відповідного основного капіталу, загрозив українцям утратою концесії на Зем. Банк, який мав лише 500.000 зол. Більшовики хотіли інвестувати в Зем. Банк відповідний капітал, та українці не згодилися, бо налякалися уряду. Але вони найшли розвязку на іншій дорозі. *„В першій половині січня ц. р. Зем. Банк одержав значну суму, а саме 700.000 долярів, з чого частину около 200.000 дол. на основний капітал, а решту 500.000 дол. на вкладку на 4%" (?!).*

Поголоски немов то ті гроші походять з церковних маєтків, проданих в осени 1928, є неправдиві. Не походять вони і з українських джерел, бо серед українців немає таких багатіїв. *„Джерел таких високих фондів легко додуматися, за інтервенцією диктатора отримано їх з Берліна"*. Ті кредити дадуть спромогу при допомозі кооператив поширити діяльність серед мас, а крім того банк уже тепер робить заходи, щоби повернути до гіпотечних позичок (на основі заст. листів) і тим способом уневалежнитися від урядових впливів.

Ті фонди уділено українцям за політичні зобовязання і чинитьби, про що свідчить вибір кількох (?!) німців українськими голосами. Останнє зарядження УНДО до повітових організацій, щоби вони збирали інформації про кривди й переслідування, має на меті добути для дикт. Петрушевича матеріял, який Штреземан міг би використати на терені Ліги Націй. А це теж свідчить про залежність політики УНДО від Берліна.

Ось вичерпуючий зміст словопольських „сензацій" і „ревеляцій", які від початку до кінця є банальними й глупими видумками „з ворка Юлашовеґо" по лінії славної традиції „Слова Польского". Горбатого й могила не направить. Тому й ми не хочемо вступати з цим органом в якінебудь розмови. Зазначимо хіба, що Кр. Союз Кредитовий „Центро-Банк", будучи кредитовою централею українських кооператив, як перед війною, так і тепер акредитує наші кооперативи і в усе ширшому розмірі проводить свою діяльність, не вважаючи на відмову кредитів з державних банків. Таким чином Зем. Банк зовсім не заступив Центро-Банку, який має зовсім інший обсяг діяльности. Можемо впевнити слово-польських „ревеляційників" та їх „руських" інформаторів, що вимаганий президентським розпорядком основний капітал був доплачений (до істнуючого вже 1 міл. зол., а не 500 тисяч!) нашими краєвими чинниками вже в останніх днях грудня 1928 (а не в першій половині січня ц. р.). Поминаємо всю ревеляційно-політичну грязюку, а звернемо увагу на два основні твердження „Слова Пол.", а саме, 1) „що Маслосоюз мав бути в спроможности дати на останні вибори кілька тисяч долярів і

2) що Зем. Банк одержав із Берліна 700.000 долярів (з того 200 тис. на основний капітал, а 500 як вкладку на 4 проц.).

Без огляду на те, чи „ревеляції" є подані в позитивній формі (про Зем. Банк), чи здогадній (про „Маслосоюз"), *обі установи повинні негайно дати нагоду „Слов-у Пол." доказати їх перед судом.*

Це єдиний спосіб, при якого допомозі „Слово Пол." зможе устійнити свою репутацію чесного органу, а одночасно це єдиний спосіб, щоби дати научку всім клеветникам.

Преважна установа в занепаді.

Під увагу нашому громадянству.

Трицять літ минає від хвилі, коли гурток ідейних одиниць дав почин Українській Ремісничій Бурсі у Львові, яка нарівні з „Рідною Школою" виконує незвичайно важну та відповідальну ролю в нашому національному житті, виховуючи бідних і талановитих хлопців на широідейних українських ремісників. Численні з вихованих нею ремісників займають нині в нашому житті визначні становища в лавах народніх робітників і підтримують національного духа там, де його давніше недоставало.

Всі ми добре розуміємо вагу Української Ремісничої Бурси, та, на жаль, численні з нас звертають за мало уваги на її матеріяльну та моральну підтримку. Зовсім не так діється в інших народів, де подібними установами піклуються всі громадяни без ріжниці станів і переконань. Українська Ремісничa Бурса бореться нині з великими матеріяльними недостачами. І тому то наше громадянство повинно нею живіше та ширше заінтересуватися. Для неї необхідна зараз велика моральна і матеріяльна допомога. Бурса міститься у власній домівці при вул. Ходоровського ч. 3. З весною має початися перебудова її будинку, а при тій нагоді і поширення. Поширення цієї бурси необхідне, бо число бідної ремісничої молоді, що потребує допомоги, з року на рік росте. Коли та молодь не найде захисту й відповідної опіки в своїй бурсі, то заопікується нею хто інший так, що вона національно для нас пропаде. А до цього хіба ми допустити не можемо. Тому даймо тій установі негайну матеріяльну та моральну підтримку і зробімо її тим національним горнилом, в якому мусять гартуватися українські ремісники. Бож тільки вони зможуть привернути національний характер нашим містам. Про те не сміє ніхто з нас забувати ні на хвилину і кожний обовязаний пійти без застережень на те, щоби цю установу не тільки підтримати, але й широко розбудувати.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Відгуки дня.

„Міс... Тутешня".

Ідуть на міжнародній конкурс краси ріжні „міс": міс Франція, міс Німеччина, міс Чехія, міс Польща, — а мене аж досада бере. Чому нема між ними міс України!? Невжеж грубі ноги, барабольковатий ніс, низький стан і широкі уста не виключний тип української жінки?! Невжеж не знайшлась би між нашою жінотою одна-дві, що моглаб успішно конкурувати ногами, руками чи іншими частями тіла з тамтими міс-ами?!

Напевно є! Напевно скривається під стрікою, чи гонтами краса, яку сміло можна поставити поруч чужих красот і хто зна, як випав би осуд.

Я сам знаю кілька українок, які мають і личко прекрасне і ноги як виточені, а решту нехай би осудила комісія.

Требаб тільки було зорґанізувати вибір і зібрати гроші на виїзд.

Думка про вибір найкращої українки не моя і не нова. Лежала вона на серці (якщо думка загалом може лежати на серці!) неодного звеличника рідної, української, жіночої принади. Але щож, коли перевести такий вибір невимовно важко.

„Діло" не возьметься за те, бо моглоб стратити марку найповажнішої ґазети, „Новий Час" хоч і робить конкурси, не має чомусь успіху, „Неділя" не береться до того, бо оба редактори жонаті, „Світ" зразився до таких історій, „Гром. Голос" уважає це за пансько-попівські витребеньки, „Нова Зоря" тримається Роксоляни, а про інших і чути не хоче, а коровяча ґазета... Даруйте, але хіба коровячій ґазеті такі конкурси не по дорозі!

Хтож має перевести конкурс, — як преса не хоче?!

„Слово Польске" не вдержало, хоч як тримало, і на днях оголосило конкурс на „міс Леополію", римо-католицького обряду. Хто зна, чи за „Словом" не піде „Поранна" з „міс Малопольською", а „Век" не виступить з конкурсом на „міс Креси Всходне". Ми, як звичайно, знову лишимось позаду.

Звірився я зі своєю журою одному з наших визначних політиків і просив, щоби він своїм впливом поміг у тім напрямі.

— Неможливе, добродію! — відповів мені.

— Чому? Хібаж ми вже така погана порода?!

— Ні! Не тому. Але неможливо з огляду на цензуру.

— На цензуру?!... Адже фотографії не мусять бути в конкурсових строях!

— Не розумієте мене. З огляду на назву.

— ???!

— Ви мусілиб якось ту нашу „міс" назвати. Назвете „міс Україна" — займуть, назвете „міс Східна Галичина" — зроблять доходження, а назвете „міс Західна Україна" — підете з цілим жюрі до криміналу.

— То можна назвати її „Русалка Дністрова"!

— Теж не добре. Тоді малаб право ставати до конкурсу дочка рабіна з Галича і дочка екочома з Нижнева (обидві знаю особисто!). А це не є в нашім національнім інтересі.

— Щож, у такому разі, робити?

— На мою думку треба би у соймі внести інтерпеляцію. Незалежно від того, петицію до Ліги Народів, щоби нашому краєві привернули стару назву, а щойно потім... Зрештою і потім я не радив би вам побиватися в тій справі.

— Чому?!

— Бачите... я жонатий, ви жонатий... Щоби нас і жінки сказали, як би їх не вибрано?!

Я зблід, він зблід і ми попращалися.

Галактіон Чіпка.

По широкому світі.

У комуністичній партії Німеччини розлом: предсідник ком. орґанізації району в Ляйпціґу, Мардер, перейшов до соціялістів, а з ним численна група саксонських комуністів.

Міжсоюзна комісія в Рейнщині дозволила німцям вибудувати аеропорт в Екс-ля-Шапель (Аахен).

Конференція міжсоюзних держав у справі воєнних довгів буде скликана аж тоді, коли вони означать висоту всього воєнного довгу Німеччини і її річних сплат.

Грецький уряд висловився проти заходів Болгарії, щоби відложити їй чергові сплати довгу на рахунок воєнних відшкодувань.

В Единбурзі при доповняючих парляментських виборах виграв кандидат робітничої партії.

У Бельфасті арештували провідника ірляндських самостійників Де Валєру.

За тиждень зменшилось в Анґлії число безробітних на 10.000.

Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові у 1928 р.

2. Відділ природничий.

Природничий відділ Музею засновано по війні. Він є також почасти робучим станком для робітників матем.-прир.-лік. секції Товариства. Музей є тепер під опікою тієї Секції та її директора д-ра *Вол. Левицького.*

До розросту природничого відділу Музею причиняються принагідні дари прихильників та систематичні збори співробітників Музею. Головний натиск кладемо на збори спеців у терені. Завданням поодиноких дослідників є не лише зібрати сирі матеріяли в часі прогульок, але також їх означити, законсервувати і вкінці дослідн закріпити друкованою працею. В той спосіб Музей перестане бути зборищем принагідних знахідок, раритетів і куріозів, а стане живим варстатом праці і знаменитою школою для молодого наукового нарибку.

У нашім розпорядженні наразі є три досить простірні кімнати. Це приміщення безперечно за тісне і невигідне. Найболючіше відчувається брак кімнати, призначеної на робітню. Є надія, що Провід Товариства скоро зможе призначити природничому відділові ще 2—3 кімнати.

Збір мінералів і скалин та геольоґічні збірки і палеонтольоґічні займають найбільшу салю відділу. В останнім році вписано і означено 458 нових набутків; інвентар цього збору виказує 2756 позицій. В минулім році Музей зорґанізував кілька розвідочних і дослідних прогульок, з метою зібрання музейних матеріялів і розвязання важніших ґеольоґічних проблем. Співробітник Музею д. *Е. Чайковський* працював у флішевих Карпатах, а *Б. Кордюк* на кристалінікум в фереловицах Черемоша. Підписаний працював на Поділлі.

Збір зоольоґічний. Збірка випханих ссавців і птиць зросла на 52 назви, більший приріст виказує теж коллекція мякунів (збори *Ю. Полянського* і *Ратушняка*), які є саме в опрацьованні Загалом зоольоґічний збір нараховує не менше 4300 орґанізмів.

Гербарій. Відділ висилав на Чорногору канд. ботаніки п. *Г. Козія* для доповнення гербаря високогірськими і рідкими ростинами. Наші теки зросли на 162 форми, так, що гербар має не менше 1265 ростин. При гербарі заложено збірку насіння й овочів.

Збір ділювіяльної ґеольоґії, займає салю д-ра *Паньчишина,* у ній приміщено збори підписаного а саме: матеріяли ґеольоґічні, копальні фльори, кости ділювіяльних ссавців, кремінні і кістяні вироби палеолітичного чоловіка. В 1928 р. підписаний враз з п. *Б. Кордюком* перевів цілу серію систематичних прогульок, дослідів і розкопок на Поділлі і над Сяном, які доставили масу першорядних знахідок. Інвентар цього відділу щойно робиться.

Збір анатомічно-остеольоґічний, обіймає кістяки, таблиці і 32 препаратів, все дар д-ра *М. Паньчишина.*

Всім жертводавцям складаємо щиру подяку. Неменша подяка належить також всім Вп. громадянам за ласкаву допомогу і нічліги, уділені співробітникам Музею в часі їх теренових робіт.

*

Уряджения. В 1928 р. справив *д-р М. Паньчишин* для ділювіяльного відділу комплетну, нову обстановку, яка складається з 5 дубових ґабльот, крім цього перероблено і осклено 2 ґабльоти.

Виряд. Апаратура та скількість інструментів значно збільшилися. Відділ одержав від ліквідаційної комісії У. В. Ш. комплетну люпу на стативі і два мікроскопи. З підмог „Дністра", „Маслосоюза" і „Народної Торговлі" закуплено барометер Люфта для поміру висоти, а з фондів Т-ва подорожну 20х люпу, тасьму, відчинники хемічні і т. д. При робітні орґанізується підручна бібліотека.

Персонал. Управитель *Ю. Полянський,* крім чинностей адміністраційних, означував, консервував і катальоґував мякунів, ссавців та збори ледяної доби. Адюнкт *Е. Чайковський* вів кореспонденцію, інвентарі та означував нові набутки мінеральоґічні і петроґрафічні. Стипендист *Б. Кордюк* означував палеонтольоґічні збори. Пп. *Козій Г.* і *Фотинюк* катальоґували і консервували гербар.

Наразі збірки природничого відділу для ширших кол громадянства по причині тісноти недоступні. Для спеціялістів і наукових робітників відділ відчинений щодня крім неділь і свят між 9—1-ою год. В минулім році збірками нашими користувалися наші і чужі дослідники.

*

Не від речі буде пригадати про важну місію, яку в розвитку націй відіграють точні і технічні науки. Вони ні можда справдішня аристократія, являються кінцевою надбудовою нормального розвитку культури. Українська культура входить щойно в ню останню фазу, а природничий відділ Музею є на наших землях одним з важних і відповідальних постів. Відси пливуть теж певні зобовязання супроти нього. І так в будуччині до збори повинні дбати усі, а не лише тісний гурток інжинірів, природників і лікарів. Нам треба у всіх закутинах колекціонерів та приятелів, богато можуть зробити учителі і священство. Дальше маємо надію, що богатші громадяни та засібніші інституції підуть слідами д-ра *Паньчишина* і братів *Р.* і *Г. Терлецьких* з Борислава і випосажать природничий відділ в дальші ґабльоти, шафи та інструменти.

Ю. Полянський.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ОСЬМИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В середу дня 6. лютого ц. р. продовжувано дальше переслухання свідків. Зацікавлення розправою не збільшилося. Людей на салі небогато.

Зізнання св. Рупової.

Св. Марія Рупова, рим.-кат., 30 р., замужна, не заприсяжена. Зізнає, що мешкає при вул. Потоцького ч. 104. у тій самій каменици, де мешкав Білас. Бенцакову знає, бо вона навіть їй послугувала. Обв. Ів. Вербицького бачила 2—3 рази у Біласа. Знає також з вигляду наречену Біласа п-ю Королюкову. Оповідає, що дня 19. жовтня 1926 р. п-і Бенцакова поїхала на село і тому просила її приготовити обід для трьох панів. Пригадує собі, що дня 19. жовтня вони вибиралися до кіна, але в якім часі, не знає.

Обор. д-р Старосольський: Чи Білас носив бачки?

Св. Рупова: Ні.

Предс.: Чи Атаманчук (Білас) змінив свій вигляд по дні 19. жовтня?

Св. Рупова: Ні. Вчився дальше, як перед тим.

Зізнання свідка Тютьківної.

Св. Татіяна Тютьківна, гр.-кат., 19 літ, не заприсяжена. Зізнає, що до п-ства Вербицьких заходила дуже часто, бо разом з п. Олею Вербицькою ходили до учит. семінарія. Обв. Ів. Вербицького знає. На питання предс. відповідає, що лише деколи заставала дома п. Петра Вербицького (батька обв. Івана). Критичного дня була також у п-ства Вербицьких.

Предс.: В котрій годині ви туди прийшли?

Св. Тютьківна: Між 4—5 год. пополудні. Дома застала п-ну Олю Вербицьку і її маму. Пізніше прийшла ще товаришка (полька Байсаровичівна) та обв. Іван Вербицький. Одначе тому, що обв. Іван не жив зі свідком приязно, не входив зараз до кімнати і ввійшов туди, як зібралося більше товариство. Грали в карти або забавлялися фліртом.

Предс.: Хто увійшов скорше до кімнати?

Св. Тютьківна: Мабуть Бадівський,

Предсідник відчитує тут її зізнання, зложені перед слідчим суддею, які є дещо відмінні.

Дальше св. заперечує, що ніколи не бачила у п-ства Вербицьких обв. Атаманчука. Опісля ставлять питання радн. Зґурський, прис. суддя і прокуратор.

Зізнання св. Бадівського.

Св. Іван Бадівський, гр.-кат., студ. мед., не заприсяжений. Зізнає, що до п-ства Вербицьких заходив до молодого синка. Критичного дня, 19. X. 1926, прийшов до п-ства Вербицьких коло 5. год. пополудні. Застав товариство, яке забавлялося. Грали в карти, фліртували і розмовляли. Опісля в 6 год. хотів уже вертати домів, але в кухні стрінув обв. Ів. Вербицького, ще раз з ним вернувся до кімнати, де лишився до год. 7·45 вечером.

Предс.: Але ви у слідчого судді зізнали, що того дня не бачили обв. Ів. Вербицького.

Св. Бадівський: Ні, я добре собі пригадую.

Предс. відчитує його зізнання і вказує на деякі противенства. На питання радн. Зґурського св. відповідає, що свої заняття контролював після годинника. Як виходив від п-ства Вербицьких, дивився на годинник.

Прок.: Ви кажете, що ви побачили обв. Івана Вербицького в 6 год.?

Предс.: Ні, каже, що в год. 5·25.

Свід. Бадівський: Так.

Далі на питання прок-а відповідає, що п. Тютьківна лишилася в кімнаті, як об. Ів. Вербицький увійшов туди; але напевно не знає

Зізнання св. Охримовича.

Св. Степан Охримович, гр.-кат. студ. фільос., заприсяжений, зізнає, що мешкав у п-ства Вербицьких. Критичного дня вернув домів пів до семої вечером. В дома застав товариство, яке грало в карти і бавилося.

Зізнання св. Бенцакової.

Св. А. Бенцакова, 52 р., римо-кат., заприсяжена (на попередній розправі). Зізнає, що в неї мешкав обв. Атаманчук як Білас разом з Дзулем. За помешкання платив гроші точно з гори, які привозив для нього якийсь пан. Оповідає, що обв. Атаманчук рано вчився, а по полудні ходив на курс, але куди не знає. Вертав домів коло пів або в 9-тій вечером. До обв. Атаманчука приходив рано досить часто обв. Іван Вербицький і разом вчилися. На питання предс., чи був ще третий у неї, як виїзджала 20. X. 1926 р. на село, відповідає: так, але не знає напевно чи то був Дерлиця. Оповідає, що обв. Атаманчук вийшов критичного дня мабуть з Дерлицею по 4 год. з хати.

Предс.: Чи обв. Атаманчук ходив у темнім убранні такого кольору як та маринарка (зложена на столі)?

Св. Бенцакова: Так. Дальше зазначує, що обв. Атам. не носив бачок ані вусів, які цілком голив. По дні 19. жовтня ходив до школи як звичайно. Наречену обв. Атаманчука знає, бо була два рази в неї в помешканні. Вона була також вечером 20. I. 1927 р. як арештовано обв. Атаманчука. На питання предс. відповідає, що бачила, як обв. Атаманчук був у шапці Дзуля, тому, бо капелюх підчас ревізії закинувся. Пізніше сам Дзуль при помочі аґента віднайшов капелюх і сам пішов у нім на поліцію.

Обор. д-р Старосольський: Чи не пригадуєте собі, як виглядав шаль обв. Атаманчука?

Св. Бенцакова: Жовтавий або попелятий і мабуть був одного кольору.

Д-р Стар.: Чи 20. січня 1927 Атаманчук по повороті домів виглядав зденервований?

Св. Бенцакова: Ні, звичайно.

Опісля покликано родичів обв. Вербицького Петра і Марію, які користають з прислуговуючого їм права з § 152 і не зізнають.

Свідок Стефанія з Байсаровичів Бориславська не явилася на розправі і тому предс. відчитує звіт поліції з Люблина, яка повідомляє суд, що свідка в Люблині немає і що її адреса невідома. Прок. годиться на відчитання її зізнань, але обор. д-р Старосольський противиться цьому і обіцяє до двох днів подати її точну адресу.

Дальше відчитано зізнання військових знавців відносно ґаз. маски і протокол суд. лінарських оглядин обв. Івана Вербицького. Обв. Вербицький жаліється на те, що підчас переслухання мусів стояти 11 год. так, що аж йому ноги попухли та ще дістав кулаком у бік.

Опісля відчитано ще звіти з інвіґіляції Дзіся, Головінського, Атаманчука й інших, листи до Ольги Вербицької, статтю з „Українського Революціонера" п. з. „Значіння політичних атентатів" і зізнання сестри Вербицьких Марії Несторенко. Далі слідують зізнання засуджених у краківськім процесі Ґенґала і Колодія, зізнання Канюкової, що сиділа з Яницькою, управителя кіна „Паляс" і управителя матуральних курсів та деяких професорів і т. д.

На тім перервано розправу до завтра.

Продовження бюджетової дебати.

(Власні телефонограми)

Промова пос. В. Кохана.

(ікс) Вчора перемелено в соймі бюджет міністерства земельних реформ і публичних робіт, та приступлено до розгляду бюджету мін-ства освіти. При бюджеті мін-ства публ. робіт забрав між іншими слово пос. В. Кохан. У першій частині своєї промови говорив про справу державних доріг. Українське населення платить високі дорогові податки і дає безплатний шарварок, але в заміну майже нічого не дістає. З фондів, які йдуть на ці цілі, на українські етнографічні землі припадають дрібонькі гроші. Промовець доказує, що на 100 кв. км. у корінній Польщі є 29 км. дороги, в Галичині 26, а на північно-західних українських землях лише 1.7 км. Доказує це цифрами, що згідно з бюджетовим прелімінарем на слідуючий рік українське населення дістане в найкращому випадку 24 км. нових доріг. Так само українське населення є покривджене політикою мін-ства, щодо допомоги на самоврядування на публичні роботи. Тут промовець згадує між іншим історію дороги Косів-Жабє. Уряд не має належнього зрозуміння для потреб українського селянського населення. Наш рільник, їдучи до міста, мусить платити ріжні мита і колиткові. Тимчасом урядовці ресорту мін-ства, з малими виїмками, є з гори неприхильні а то ворожі для українського населення. В дальшому промовець обговорює політику реґуляції рік і гірських потоків, ілюструючи цю політику численними цифрами. Щодо розбудови краю, то торкається вона виключно української етнографічної території, бо головно на цих землях шаліє танок смерти. Ще 50.000 нашого населення живе по ліпянках і бараках. Промовець наводить подрібно найбільше знищені околиці. Полемізує з відповідю міністра публ. робіт, даною на комісії пос. Заваликутові, який твердив, що українські землі не користали з фондів на відбудову краю. Промовець твердить дальше, що з досить великих фондів асиґнованих на цю відбудову українські селяни користали мінімально, бо гроші йшли на відбудову фільварків, на розбудову кольоній та військових осад. Дальше щодо водної господарки промовець пригадує інтерпеляцію Українського Клюбу в справі катастрофальної водної господарки в повіті Рава Руська.

Відповідь міністра Морачевського.

(ікс) Міністр публ. робіт Морачевський полемізував подрібно із закидами пос. Кохана. Оправдувався, що може відповідати лише за державні шляхи, а не може брати відповідальности за господарку самоуправних установ. Це торкається напр. дороги Косів-Жабє. Міністр заявляє, що буде будуватися в косівському повіті дорога, але понижче і буде лучити дві румунські дороги. Міністр заперечує, начебто на державних дорогах примінювано шарварок. Це відноситься лише до повітових дор.г. Міністр застерігається також, що відбудова фільварків відноситься до попередніх років і що від 2 років не дається ніяких інших сум на відбудову, лише для тих, які мешкають у землянках. Щодо тенденційности при поділі або уморюванні пожичок на відбудову, то відповідальність за це беруть урядовці мін-ства внутрішніх справ.

Сенатська бюджетова комісія.

Промова сенатора Децикевича.

(ікс) Підчас нарад над бюджетом мін-ства хліборобства у сенатській бюдж. комісії сен. Децикевич виголосив довшу промову про земельну політику уряду, доказуючи нехтування урядом потреб хліборобства в Польщі взагалі, а українського спеціяльно. Бюджет мін-ства хліборобства яскраво перечить відомим словам п. премієра Бартеля, що, мовляв, допомога в земельній продукції є угольним каменем господарської політики уряду. Факт, що нема жадної хліборобської державної або самоуправної школи з українською викладовою мовою, доказує, що урядові не залежить на тім, щоби український селянин мав рільничу освіту. Промовець гостро виступає проти воєвідських і повітових рільних комісій, звертаючи увагу на їх сумнівну правну підставу і на те, що вони можуть бути лише знаряддям узалежнення самоврядування в рільничих справах від волі уряду. Промовець протестує теж проти надавання спеціяльних привілеїв „Малопольскому Товариству Рольнічому", наслідком чого це приватне товариство стає якимсь зверхним урядом для інших товариств, між іншим для сильної української сільсько-господарської організації „Сільський Господар".

Ратифікація пакту Кельоґа.

(ікс) На завтрішньому засіданні сойму буде на черзі дня ратифікація пакту Кельоґа.

Конституційний внесок Б Б.

(ікс) Сьогодня клюб ББ склав на руки маршалка проєкт зміни конституції. Проєкт ділиться на 12 відділів. Найяскравіші його риси такі: Президента республики вибирається загальним плебісцитом двох кандидатів, яких одного вибирає спільно сойм і сенат, а другого вказує уступаючий президент. Право вибору президента мають всі громадяни без ріжниці пола від 24 року життя. До атрибуцій президента належить іменування і відкликування голови ради міністрів та поодиноких міністрів. З інших атрибутів згадати слід право президента ратифікувати умови з іншими державами поза соймом. У відділі „сойм" проєкт зміни конституції залишає пятиприкметникове право голосування, підносить лише виборчий активний ценз до 24 літ життя. Про важність запротестованих виборів рішає президент, а не суд. Послів можна потягати до відповідальности і позбавляти посольського мандату через державний трибунал. Зрештою посольська недоторкаємість загарантована. Затримано таксамо в новому проєкті ґарантію свободи друку. ти звіти з явного засідання сойму. Під посольськими інтерпеляціями мусить підписуватися 1/5 всіх послів. Сенат збільшено до 150 сенаторів, з того 50 покликувати буде президент. Сильно загострено процедуру висловлювання вотум недовіря міністрам. Посольські внески з законопроєктами мусять бути підписані 1/6 всіх послів. Президент має право звернути соймові ухвалений ним закон. Коли сойм у друге його ухвалить президент мусить закон підписати або сойм розігнати. Дуже важною зміною в новому проєкті є уступ, який надає президентові право декретування законів не лише тоді, коли сойм є розвязаний, але й коли соймова сесія є зачинена, аж до часу нового зібрання сойму. Тому, що ніде не кажеться про вийняття військових зпід активного й пасивного голосування до законодатних палат, треба це розуміти так, що новий проєкт надає військовим це право. Цей проєкт є в соймових кульоарах дебатований дуже живо. Покищо трудно передбачити його успіх чи невдачу.

Всім, що поспішили зі словами співчуття в нашім горю з приводу смерти бл. п. Іванни Пеленської — складаємо щиру подяку.

Львів, 7. лютого 1929 р.

Родина Гладишовських.

Бунт в еспанській фльоті.

„Дейли Тел." повідомляє, що бунт в еспанській армії перенісся і на фльоту. В ріжних місцевостях прийшло до кровавих сутичок між збунтованими та вірними військами.

Перед упадком Прімо де Рівери?

Париский Ексцельсіор" повідомляє, що еспанський уряд не опанував іще положення. Основою нового бунту може послужити страйк, проголошений робітничими організаціями в цілій Еспанії. Арештовано ґен. Кастра, Джірона й Аіґуілєра. Ґен. Сан Джуріо приказав негайно вивезти Санча Гуеру в незнаним напрямі. Приказав теж арештувати ґен. Ліяну, бувш. мін. війни. Пініову, бувш. мін. сусп. робіт і Віляновy, бувш. предс. палати.

НОВИНКИ

— **Для вшанування А. Чайковського.** Громадянство Покуття влаштовує в Коломиї дня 23. лютого 1929 святочний концерт для вшанування 40-літньої письменницької і громадянської праці д-ра Андрія Чайковського. Привіти просять слати на адресу: „Рідна Школа", Коломия, Народний Дім. — Комітет.

— **Комітет Допомоги Політ. Вязням у Львові** прохає подати до відома жертву 50 зол., зібрану Діточим Аматорським Кружком у Васючині.

— **На карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напитків** зложили далі: Гриць Швалюк, промисловець, Броди 30 зол., Тов. „Луг", Борщів 27.36 зол., Тов. „Основа", Броди 16.90 зол., Тетяна Лаврукова, Борщів 10.74 зол., Іван Сеник, проф. уч. сем., Броди 10 зол., Василь Щудлюк, проф. гімн., Дубно 5 зол., Остап Чума, учит., Венґлів к. Варшави 3 зол., збірка на протиалькогольну карту між весільними гостями з нагоди вінчання Василя Глушівського і Марії Олійник у Фільварках Великих 22.87 зол. — Хто слідуючий?

— **Темна хроніка.** Львівські вломники не дармують; за одну ніч відвідали вони три місця: робітню білля на Шпитальній 70., звідки набрали добра на 2500 зол., приватне помешкання на вул. Пелчинській 39, звідки взяли 4500 зол. готівкою і склад меблів на вул. Коряктів 3, звідки пішли з порожніми руками, бо на дверях були міцні залізні штаби. — У Перемишлі арештували представника великих торговельних фірм Макса Льотрінґера, який ошукав їх на 100.000 зол.

— **Міжнародні лещетарські змагання.** У Закопанім відбулись міжнародні лещетарські змагання при великанськім зїзді чужинців. Аматори спорту платили нечувані суми за місце на нічліг в якімнебудь готелику, якійнебудь хатині. Вже перший день змагань при бігу на 50 км. приніс несподіваний вислідок. Переможцями вийшли, не як більшість сподівалася, норвежці, що підготовлялись до реванжу після минулорічної невдачі в Сен-Моріц, а фінляндці і великі суперники норвежців (як звичайно „сусіди"!) — шведи. Вислід бігу такий: 1-е місце фінляндець Кнуутціла в 3 год. 50 м. 1 сек., 2-е фінляндець Саарінен в 3 г. 53 м. 23 с., 3-е швед Гансон в 3 г. 53 м. 30 с., 4-е фінляндець Ліканен в 3 г. 56 м. 15 с., 5-е швед Джонсон в 3 г. 58 м. 7 с., 6-е швед Берґстром в 3 г. 59 м. 5 с. 7-е норвежець Скагнаес в 4 г. 2 м. 3 с., 8-е німець Донт, що тиждень тому здобув титул мистця Німеччини. На 32-ох змагунів аранжери змагань поляки здобули аж 13 і 14-те місце.

— **Памятки Пера Льоті.** У Парижі продали на ліцитації японську збірку П. Льоті, автора відомого „Ісляндського рибалки". Льоті, що був корабельним капітаном, привозив зі своїх подорожей чудесні дрібниці на спомин. На ліцитації явились здебільша письменники та друзі покійного, що розкупили між собою такі предмети, як престол китайського богдихана (6500 фр.), маску дракона (3000 фр.), бумеранги, кімона ткані золотом і сріблом — все разом за невисоку ціну 100.000 фр.

— Ріжні вістки. У Франції вийдуть 100-франкові банкноти з жіночою головою, що має модну „підстрижку". — Управа міста Женеви відступила Лізі Націй парк Аріяна у звязку з наміреною будовою палати для Ліги. — З даних поданих на зїзді в Москві для ліквідації неграмотних виходить, що в СРСР є 28 мілїонів неграмотних у віці від 15 до 35 літ. — У Льондоні категорично заперечують звістку, буцім-то король Джордж переслав кайзерові побажання в день його 70-ліття. — Відомий лист Гінденбурга, що реабілітує кайзера продали на ліцитації в Берліні за 860 м. для архіву „пруського королівського дому". — З Ростова на Дону повідомляють, що на Майкопських нафтових теренах появилась нафта, що дає 32 тон на добу. — Вільгельм II. продав за 10 міл. марок образи зі своєї колекції. — У Парижі панує сильна епідемія грипи, якої не було ще від 1918 року, але вона не кінчиться смертельно.

— „Лишенці" в Москві. З „Ізвестій" довідуємось, скільки в Москві є осіб, що не мають виборчого права. Є це дані адміністративного відділу місцевого совєту. 15-го січня було 57.160 т. зв. „лишенців", на 16.000 більше, як при минулих виборах. Найчисленіша група між ними це приватні купці: 19.422 осіб.

— Воздушний транспорт через Атлянтик. Нюйорське підприємство Вінчестер і Джібс звернулось до уряду Спол. Держав з пропозицією зорганізувати правильну воздушну комунікацію через Атлянтійський океан для перевоження вантажу. Воно хоче збудувати чорири диріжаблі по зразку тих, які має морське міністерство. Спершу ними возили би вантаж і листи, згодом пасажирів.

— Злодій-мудрець. У Байтені на Горішнім Шлеську судили цими днями оригінального злодія 42-літнього робітника з Хропачева, що сидів уже 24 разів у вязниці. Коли вийшов в останнє на волю, пішов просто до того ресторану, де його арештували за крадіж. Там побив він поліцая, що прийшов на допомогу рестораторові. На розправі завзятущий злодій відповідав на всі запити суддів з гумором. Коли його спитали, чи він має намір поправитись, відповів, що це даремна справа, бо він уродився під нещасливою звіздою. Коли його спитали, чому немає особистих документів, сказав: „Поділ Горішного Шлеська зробили підчас моєї неприсутности і тому я не признаю кордонів. Їду завсіди вперед, заки не надибаю... зачинених дверей". Почувши, що дістав 2 місяці вязниці, заявив, що це безумовно занадто низька кара. Врешті похвалив увесь суд, кажучи, що ще ніколи не бачив таких розумних і чемних правників. Ідучи до арешту крикнув усім бадьоро: „Глік авф!" Всі присутні щиро сміялись підчас цілої розправи.

— Небувалий здобуток. Львівська Публика, яка охочо попирає досконалі імпрези, ця музикальна і добре вишколена під зглядом оцінки артистичної вартости має тепер нагоду почути знаменитий український Наддніпрянський Хор з бувшого хору дир. Котка. Це самі бувші російські офіцири з жінками, що в цілім культурнім світі, зокрема у світових метрополіях, як Берлін, Париж і т. д. віднесли небувалий прямо сукцес. Ці продукції є фактично артистичною поговіркою під кожним зглядом. Вже давно, дуже давно, повоєнний Львів не чув так вибагливо зіграного і співучого ансамблю. Тому теж що вечора дрожить саля кабарету і каварні „Варшава" від оплесків. Дирекції каварні „Варшава" належиться найбільше признання, що не щадячи коштів і труду, спровадила на короткий час цей світової слави хор, який, поминувши вже цілу досконалу кабаретову програму, є найбільшою артистичною атракцією, яку варта побачити і почути. Цей хор дає щоденно чотири точки з високими артистичними вальорами, а то: 1) Російські бурлацькі пісні, 2) Пісні російських бродяг, 3) Українські народні пісні, 4) Думки, як також клясичні пісні (Колисанка Шуберта і т. п.), а як наддаток імітація дзвонів і птиць.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Олександер Богдан Кулачковський, бувший довголітній редактор „Вістника Державних Законів" в українській мові, міністеріяльний радник у Відні, помер в суботу 2. лютого 1929 у Відні в 64 р. життя. Похорони Покійного відбулися з каплиці центрального цвинтаря у Відні в середу 6. ц. м. в год. 3-ій пополудні.

Знов відійшов від нас один з визначних членів віденської української громади, постать знана кожному учасникові нашої еміграції у Відні. Покликаний давно перед війною на становище редактора „Вістника Державних Законів" у Відні, пок. Ол. Кулачковський працював у цій ділянці з запалом. Він заслужився дуже як редактор „В. Д. З.", бо переняши це видавництво в напів москвофільськім виді, зукраїнізував його негайно. При цьому старі, невідповідні терміни заступав чисто народніми і сам творив деякі слова на народній основі, причиняючись осьтак до збогачення української наукової термінольоґії. Двацять кілька річників „Вістника Державних Законів" — це поважна праця і великий вклад Покійного в скарбницю української наукової мови.

Позатим пок. Кулачковський працював в українських віденських товариствах, головнож у „Кружку Земляків", що вже по війні перетворився в „Українську Бесіду". Якийсь час, коли наше представництво у Відні вело найбільш оживлену акцію (рр. 1920—23), пок. Кулачковський був головою української христ.-суспільної ґрупи, що стояла в тісному звязку зі старокраєвою орґанізацією під проводом пок. Барвінського. Слід зазначити також, що Покійний вступивши в 1918 р. на службу Української Держави, стратив був право до платні в Австрії і щойно по тяжких переходах і важких заходах добився нарешті перед кількома роками забезпечення на свої старі літа. В. я. П.!

Михайло Шкраба. Дня 14. січня 1929 р. помер в загальній лічниці в Празі по довшій і тяжкій недузі Михайло Шкраба, член відділу Українського Всепрофесійного Союзу Ч. С. Р. в Нім. Яблиннім. Покійний уродився дня 20. IX 1894. в Чанинижах, пов. Камінка Струмилова, Сх. Галичина. До Чехії прийшов покійний з італійського полону, вступаючи в ряди Української Бриґади, а по її ліквідації перейшов на працю. Він брав живу участь в орґанізаційному житті. З ним українське орґанізоване робітництво тратить зразкового члена, доброго товариша та щирого приятеля. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 7-го, г. 7·30 веч. „Марія Стюарт", траґедія.

Пятниця 8-го, г. 7·30 веч. „Бродвей, американська штука.

Субота 9-го, г. 3·30 попол. „Пан Данаян" (для шкільної молоді).

Субота 9-го, г. 7·30 веч. „Таємна дама".

Кіна.

„Аполльо": „Анна Каренїна".
„Лев": „Бизор".
„Оаза": „Рамона".
„Палес": „Серце не слуга".
„Фатаморґана": „Тайна давнього роду"

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Український Народній Театр ім. Тобілевича" в Станиславові,

Дрогобич, саля „Сокола":
Четвер 7-го лютого, „Чар вальса", оперетка на 3 дії
Пятниця 8-го лютого, „Ревія".

Калуш, саля Народнього Дому":
Субота 9-го лютого, „Чар вальса".
Неділя 10-го лютого, „Ревія".

Коломия, саля Кси Ощадности.
Понеділок 11-го лютого, „Чар Вальса".
Вівторок 12-го лютого, „Ревія".
Середа 13-го лютого, „Долі".
Квітки раніше до набуття в „Учит. Спілці".

Снятин, саля „Сокола":
Четвер 14-го лютого, „Чар вальса".
Пятниця 15-го лютого, „Ревія".
Квітки раніше до набуття в „Народній Торговлі". 14 5 1—6

З нагоди імини Вп. Пана Олеляна Цісика, директора української учительської семинарії „Р. Школи" в Стрию, зложив учительський збір семинарії квоту 75 зол., учениці семинарії 71·45 зол. на річ Кружка „Рідної Школи" УНТ. в Стрию. — З нагоди імини свого катехита Впр. о. сот. Степана Хировського зложили учениці жіночої гімназії „Lux" в Стрию квоту 45 зол. на річ Кружка „Рідної Школи" в Стрию. За ті дитки Старшина Кружка складає Жертводавцям щире Спасибіг. 1410 1—1

Заходом Т-ва „Охорони Дітей і Опіки над Молодю" відбудеться в салях „Бесіди" дня 3. березня ц. р. попол. діточа костюмова забава для дітей в віці 4—12 літ. 1414 1—1

Надзвичайні датки на потреби Рідної Школи зложили ВП.: Стефанія з Фуртаків і Гриць Гречухи 50 зол. замість подяки за желання з нагоди вінчання: о. Александер Стефанович і Марта та Павло Дурбаки 40 зол., Стефанія і Ярослав Стефановичі 10 зол. замісць вінця на домовину бл. п. о. М. Баричка, пароха Щирця; проф. Іван Раковський 20 зол. замісць вінця на домовину бл. п. Д-ра М. Здерковського. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1418 1—1

Змагання Карпатського Лещетарського Клюбу відбудуться у вівторок дня 12. ц. м. на Погулянці. Збірка в год. 10. рано коло ресторану „Погулянка", доїзд трамваєм 3, 6, 7. Зголошення до змагань приймається в пятницю 8. ц. м. у власній домівці К. Л. К., Рутовського 52. („Українська Бесіда"), година 8. вечером і при старті. — **Виділ.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів пл. Марійська 5. — З провінції просимо ревпарації присилати почтою — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 6 128-?

РЕАЛЬНІСТЬ 39 моргів ґрунту орного і пасовиська в одним компаксі на передмістю міста Долини без будинків на продаж. — Інформації удїлять адвокат Д-р Ільницький в Дрогобичі. 14 8 3—3

ВСЯКІ годинникарсько-ювілярські роботи виконує найстаранніще Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 2481 в) 36—?

ГАЗДИНІ інтелігентної, самітної, солідної, спокійної і здорової до заряду домом пошукує самітний священик-вдовець. — Зголошення з поданням усіляких і даних про себе слати на адресу: о. Іван Донисович, Корнич коло Коломиї почта в місци. 1417 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46,

432 Пересвітлення Рентґеном. 4—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики

Д-р Роман Дольницький

орд. 3—6 попол., Глубока 10. партер.

Кварцева лямпа і діятермія. 1—1

ІНСПЕКТОРА

подорожуючого, енерґійного, меткого, добре репрезентуючогося, посідаючого звязки з в торговельних кругах, з ґарантією,

прийме до орґанізації збуту від зараз

фабрика цукорків „Фортуна Нова"

1416 **Львів, Кордецького 3.** 1 2

Рефлектується лише на першорядні сили.

Подяка.

Золочів 17.I. 1929.

Отсим висловлюю сердечну подяку Львівській Ґенеральній Репрезентації Товариства Убезпечень на життя „Фенікс" за дуже совісну і негайну виплату убезпеченевої суми по бл. п. моїм мужу Вікторові Барчинському. Також дуже дякую п. інс. Каймові Брауневові в Стрию за труди, які поніс при цій справі.

Іванна Барчиська,
1411 1-1 вдова по окружнім судді.

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ҐРАМОФОНИ
РОВЕРИ
МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ
ТА ЇХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА
І РУЧНИХ РОБІТ

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.

2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 31—?

СКОРО ЛЕГКО ДЕШЕВО

вивчує англійської мови абсольвента пенсильванського університету. Збірлекції поділені на: 1. курс для початкуючих; 2. курс конвесацій; 3. курс торговельної кореспонденції. Кожний курс по 2 години тижнево. Початок курсів 15 лютого ц. р. Зголошення і інформації у Випозичальні книжок „ІЗМАРАҐД" вул. Косцюшки ч. 5. 1405 2—1

Подяка.

Важка недуга прикувала підписаного до ліжка і держить вже семий місяць. У важкій цій недузі спішить на кожну мою просьбу лікар з Бучачовець п. Пан д-р Порецький. Він, Пан д-р Порецький 60-літній і сораціьований чоловік, спішить з лікарською помічю щоби ратувати життя чоловіка. Дорога тяжка, як звичайно, наддністрянської калуж. Нераз в колобах зломився дишель, нераз з наражени м життя переправлявся поромом через Дністер, нераз треба було злізати з фіри в болото, щоби поратувати фіру. Цей чоловік однак за сміно низький гонорар з правдивою любовю ближнього спішив до недужого. Вп. Пане Доктор! Я Вам віддячитися не в силі за Ваші труди. Нехай цею дорогою зложу Вам щиру подяку, щоби Ви мали силу йти з помічю на ратунок ближніх.

З правдивим поважанням
Волод. Мацех.
1412 1-1 управитель школи.

В Сяні войн., дня 2. лютого 1929.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10

Ч. 30 (11.371). Львів, субота 9. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. В кайзарії 5 нім. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Зміна конституції.

Львів, 8. лютого 1929.

Вчора урядовий ПАТ приніс бебістичний проект зміни конституції польської республіки. Не передає він вичерпуючо бебістичного новотвору, та вже загальний зміст проекту дає спромогу зорієнтуватися в напрямних проурядового бльоку і тих сил, що скриваються за ним.

Справа зміни конституції товчеться від довшого часу. Ще Хієно-Пяст, будучи при владі, носився з цею думкою в надії прикроїти нову конституцію й виборчу ординацію до своїх плянів а метою забезпечити національно-польський характер сучасної Польщі й позбавити якого-небудь голосу не-польські народи. Після травневого перевороту хієно-пястівську спадщину одержав санаційний, тепер бебістичний табор. Він то з таємничістю єгипетських жреців заговорив про ревізію конституції, висуваючи то одні зміни, то другі в широкому діяпазоні від зміцнення влади президента майже до фашистівського синдикалізму. Реформістично-конституційні вагання клюбу ББ були природним явищем з огляду на соціяльні й устроєві розбіжности проурядового табору.

Цю непевність припинило проголошення згаданого вгорі проекту зміни конституції, що вискочив з голови бебістичної верхівки, як Атена з голови громовладного Зевеса.

В дні 6. ц. м. відбулося засідання клюбу Б. Бльоку, на якому пос. Славек представив проект зміни конституції, який принято одноголосно, після чого голова клюбу заповів марш. Дашинському негайне його внесення в соймі.

Щож обіймає і постановляє зголошений проект?

Обовязуюча конституція з 17. березня 1921 ділиться на шість розділів: Річпосполита, Законодатна Влада, Виконавча Влада, Судівництво, Загальні горожанські обовязки і права та Загальні постанови — і на 126 артикулів. Зголошений проект має 12 розділів і 143 артикули.

Перший розділ під написом: „Польська Держава" постановляє, що „джерелом влади в польській республиці є Нарід (в політичному розумінні. — Ред.), а основним правом (?!) — добро держави". Найвищим представником державної влади є президент республики, якого вибирається на 7 літ в загальному голосуванні горожан зпоміж двох кандидатів, з яких одного призначує Нац. Зібрання (сойм і сенат), а другого уступаючий президент. Виборче право прислугує всім горожанам з укінченим 24 роком життя. Заступником президента в разі його смерти стає президент міністрів (досі був марш. сойму).

Атрибуції президента є дуже широкі. Він скликує, відчиняє й замикає законодатні установи, розвязує сойм і сенат (на протязі каденції тільки один раз з тої самої причини), іменує й відкликує премієра й поодиноких міністрів, дарує й злагіднює кари (за винятком міністрів, поставлених в стан обвинувачення), є зверхником збройних сил, призначує ґен. інспектора збройної сили та гол. вожда в часі війни, ратифікує умови (політичні) з іншими державами, лише подаючи їх до відома сойму (торговельні й митні умови та зміну границь держави ратифікують законодатні установи). Президент рішає про важність запротестованих виборів (досі Найв. Суд), затверджує або відкидає ухвалені закони, в часі розвязання сойму, а також на випадок державної конечности (коли сесія є закрита) має право декретації.

Вже з цього короткого зведування атрибутів президента держави видно, що „зверхню владу народу", якої органами — згідно з обовязуючою конституцією — є сойм і сенат (законодатна влада), президент республики з відповідальними міністрами (виконавча влада) і суди (в обсязі судівництва), — тут заступлено „джерелом влади Народу", а більшість атрибуцій перенесено на президента, який по новому проекту є справжнім сувереном (носієм зверхньої влади шляхом мандату, уділеного народом через загальний вибір). Таким чином тут зноситься окремі „органи влади" суверена — народу, заступаючи їх державними функціями, яких нитки збігаються в руках президента республики. Отже, не вважаючи на дотеперішні заперечення, система, обнята засуненим проектом зміни конституції, є фактично президентською системою з величезною перевагою виконавчої влади. Президент є фактичним паном ситуації. Правда, він може бути потягнений до відповідальности ухвалою Нац. Зібрання, винесеною більшістю 3/5 голосів у приявності щонайменше 2/3 законної кількости послів. Розуміється, ця постанова має чисто теоретичне значіння.

Сойм складається з послів, вибраних на 5 літ пятиприкметниковим виборчим правом. Ценз віку при активному виб. праві виносить 24 літ (досі 21 літ), а при пасивному 30 літ (досі 24 літ). Активне й пасивне виб. право мають всі горожани без обмежень, отже й військові (головним чином активні підстаршини і старшини). Посольська незайманість є обмежена в соймі і поза соймом. Вдержуючи в загальному дотеперішній 21 арт. конституції, проект постановляє, що посли за свої промови в *соймі, суперечні зі змістом посольського приречення*, відповідають перед державним трибуналом і можуть бути позбавлені мандату. Зновуж за свої виступи *поза соймом* відповідають вони перед істнуючими установами. *Судове, адміністраційне або дисциплінарне поступовання проти посла може бути тільки тоді застановлене, коли того вимагатиме сойм.* Іншими словами: адміністрація чи суд не потребуватиме домагатися від сойму вилачі посла, щоби повести проти нього слідство з усіми консеквенціями.

Право інтерпеляції є збережене, однак і обмежене. До важности інтерпеляції вимагається підписів пятої частини законної кількости послів (отже у відношенні до теперішньої кількости послів 89 підписів), а тим самим є воно реально *унеможливлене для представників непольських народів*".

Сенат складається зі 150 сенаторів, з того 100 виборних, а 50 іменованих президентом. Активне виб. право вимагає скінчення 30, а пасивне 40 року життя.

Як бачимо, то новий проект з одного боку обмежує атрибути законодатної влади в користь президента, а з другого обмежує й послів через поміщення в конституції своєрідних політичних постанов. Згадані обмеження послів є звернені головним чином проти представництва непольських народів. В рямках цього проекту, котрий він стане основним законом, голос і значіння „інородчеського" представництва будуть зведені до зера.

Уряд в зголошеному проекті теж набирає більшого значіння і стабілізується. Міністрів можна потягнути до відповідальности лише на основі окремого внесення а домаганням уступлення уряду або поодиноких міністрів. Те внесення мусить бути зголошене щонайменше четвертиною всіх послів. Ухвала, що ставить міністра в стан обвинувачення, мусить бути винесена 3/5 відданих голосів у приявності 2/3 законної кількости послів. Внесення на votum недовіря для уряду або міністра вимагає абсолютної більшости послів. Президент може не приноровитися до ухвали сойму і його розвязати. Право законодатної ініціятиви належить президентові держави, урядові й соймові. Однак посольські законодатні внесення мусять бути підписані 1/6 законної кількости послів, а їх зміст мусить бути відомий урядові перед поставленням на денний порядок. Зате законодатні внесення уряду не можуть бути відкинені соймом без попереднього розгляду в комісіях.

Ухвалений закон до 30 днів стверджує президент своїм підписом. Однак він може звернути непідписаний закон соймові з дорученням іще раз його розглянути. Коли сойм іще раз заявиться за ухваленим законом більшістю 2/3 законної кількости послів, то президент його тоді підпише, або розвяже сойм і сенат. Крім того, як уже було згадано, президент має право декретування підчас відсутности сойму (його розвязання або замкнення сесії).

Інші розділи не вносять сутніх змін, за винятком 9-того розділу, що обіймає постанови про місцеву й самоврядну адміністрацію. Він передбачує створення Головної Господарчої Палати синдикалістичним способом (через представництво суспільних інституцій польської держави). Та склад й устрій тієї інституції означать окремі закони.

Це були би провідні думки бебістичного проекту зміни конституції. Новий проект владу всіх родів переносить на виконавчі органи, не виключаючи й значної частини законодатної влади. Він не лише створює непорушність уряду, але й поширює його компетенції, одночасно наділюючи президента держави універсальними прерогативами й атрибутами. Сойм сходить до рівня слухняної й покірної овечки, якій залишено обмежене право бюджетування, а посли взагалі переходять на становище толерованих.

Перед представниками проурядової преси заявив голова Безп. Бльоку пос. Славек, що за бебістичним проектом зміни конституції є лише 30 проц. теперішнього сойму, а треба 60 проц. Здобуття недостаючих 30 проц. голосів можна осягнути тільки при допомозі натиску публичної опінії на суспільні з ББ посольські клюби. Обовязком проурядових журналістів є викликати відповідний фермент у громадянстві та примусити сойм приняти бебістичний проект.

Сумніваємося, чи навіть теперішній сойм, слухняний, покірний і безсилий, словом: чи навіть цей овечий сойм, схоче видати на себе такий важкий присуд ухваленням бебістичного проекту.

Дух з галицького сойму.

Варшава, 6. лютого 1929.

Галицький сойм належить до історії. Перед роком зліквідовано його останній видимий знак — Тимчасовий Виділ Самоуправний, а його будинок віддано на приміщення польського університету. Не замер однак дух, що царював у цьому соймі на протязі більше як півстоліття — від його створення 1861 р. до часу замкнення останньої сесії і розвязання останнього сойму в червні 1914 р. Це був дух шляхотської бути, нетерпимости супроти українського народу, а навіть заперечування прав на його істнування.

Всім нам, що брали участь в політичному житті нашого народу в Галичині перед світовою війною, надто добре відомо, що кермуючим чинником політичних відносин у Східній Галичині була діличівська ґрупа так званих подоляків, суспільно найбільше назадницька і нам найбільше ворожа разом з всепольською ґрупою міської інтеліґенції і духовенства. Волю їхню творили без спротиву кожночасні намісники (винятком до деякої міри був д-р М. Бобжинський) і старости, що вірно і пильно стерегли інтересів двірських обшарів і привілеїв їх власників. Політичною акцією в краю — передовсім при виборах — руководила Рада Народова у Львові. Цею Радою проводили довгі літа Талей Ценський, діяч з Пеняк в Бібрщині, один з покровителів галицького москвофільства, відданий в практиці без застережень гаслові ґр. Лєчка Боковського, що як посол ще в 60-тих роках м. стол. сказав у галицькому соймі памятні слова: „нема Русі, єст тилько Польска і Москва". Цей самий Ценський мав під своїм покровом і наше галицьке доморосле хрунівство, при помочі Витовта Демянчука видавав „Руского Селянина" за гроші Ради Народової, одним словом, був предтечею на цьому полі теперішнього санаційного табору з найвиднішою його установою — Безпартійним Бльоком, що у свою чергу розпростирали свій покров над УНС-ом з Даниловичем, Стовпюком і „Селянським Прапором".

І у другому нема ніякої зміни. Як Ценський з Радою Народовою видвигали проти українського народнього руху наше національне заперечення — нетипьке москвофільство і всіми засобами

хоронили цей боляк на нашому тілі, так само точка в точку робить це нині санація. Історія Ставропігії, Народнього Дому у Львові з їхньою комісарщиною і москвофільськими прибічними радами, зі запропащуванням нашого власного національного майна, дбайливе зберігання „пожондних старорусінув", творення з їх недобитків нових політичних ґруп і т. д. найкращим доказом, що тут не змінилося нічого мимо світової війни і великих історичних переворотів!

Як кореспондент „Діла" з галицького сойму вперед около чвертьстоліття мав я особисту нагоду бачити відносини у нутрі сойму. Величезну більшість цього законодавчого тіла творили польські великі землевласники, часто-густо з княжими і графськими титулами, що були глухі і сліпі на народні потреби і на зміняючіся господарсько-соціяльні і національні відносини. Супроти їхньої бути була безсилою горстка української опозиції в соймі, у якої шукали тоді і знаходили підмогу ще менше численні одиниці з польського людового табору, з яких не один є нині в теперішньому польському соймі, як пр. Якуб Бойко і Ян Станінський, що у наших послів брали свої політичні лекції. Часи змінилися і вони змінилися та нині засідають у таких кругах, що супроти нас переняли ролю колишньої Ради Народової, давно їхнього найбільшого політичного ворога.

Так було до часу вибуху світової війни з незначними змінами в двох чи трьох останніх роках. Світова воєнна завірюха змела з лиця землі деякі великі держави, розторошила цісарські престоли, на великому просторі сходу Европи цілковито знищила досі всевладну земельну шляхту та створила нові держави зі зміненим законопорядком. Повстала і наша українська держава, що однак у бурі не могла устоятися.

Ми опинилися в Польщі і недавно по раз перший вислали з Галицької Землі свою репрезентацію до польських законодавчих тіл.

У скромному будинку бувшого російського дівочого інституту при вул. Вейській у Варшаві стрінув я по довгих роках знаного мені добре духа галицького сойму — вже на першому засіданні. Переняла його в цілости скрайна правиця — вшехполяки, царює він неподільно і у центрі, що його знаменем дві букви Б. а „симпатії" його духа до нас, українських послів, є такі самі, як були до наших попередників у галицькому соймі.

Всеївся він хвилево підчас понеділкового засідання (4. п. м.) в особу одинокого посла з тернопільської округи Кеавного Ярузельського, дідича з Качанівки пов. Скалат, в часі дискусії над бюджетом міністерства внутрішніх справ. Про саму подію знають читачі з часописних депеш.

Не йде мені про особу п. Ярузельського, людини, що проспала великі історичні події і їх не розуміє. Своїх тяжких обвинувачень, що українці запроторили в Талергоф своїх противників москвофілів і мають на совісти 40.000 їх неповинних жертв трупів і що українська галицька армія закопувала живцем поляків, не підтримав ніякими фактами і доказами і як раз він, п. Ярузельський є таким, що навіть не в спромозі нас обидити. Мені ходить про що інше. Іде мені про ствердження, що так звана санація зі своїми Ярузельськими, Косиларськими й іншими йде до нас цею самою стежкою, що йшов колись в галицькому соймі граф Лешко Борковський, Тадей Цінський і їм подібні, шляхом національної нетерпимости, безчещення українського національного відродження і українського визвольного руху, деморалізації та штучного підтримування при житті завмираючого москвофільства, даючи йому навіть охорону на сторінках своєї преси — колись „Ґазети Народової" і „Слова Польского", а нині перемальованого тропки „Слова Польского" і „Дзєнніка Львовского".

Мовчать Бойко і Станінський, що бувало збиралися мостити дороги черепами тих, що з ними нині є у найкращій дружбі, забувши зовсім своїх колишніх союзників. Мовчить і ціла лівиця, яка в ряди-годи любить дещо продеклямувати під нашою адресою. Ця мовчанка зрозуміла. Серед польських політ. партій нема топравді суцільної ріжниці щодо розвязки українського питання в сучасній Польщі. Ріжниці є тільки в тактиці і в етапах. Нашого основного права ніхто з них нам не признає і не схоче признати, бо і польська лівиця у певній формі підпала під панування духа з галицького сойму. І під адресою обох польських таборів — атакуючого нас: правиці і санації — з одного і остаючого в резерві — лівиці — з другого боку пригадуються мені слова безсмертної сатири Гайнріха Гайнного „Der Mönch u. der Rabbi":

Welcher Recht hat von den beiden,
Das kann ich mir nicht bedinken,
Nur das eine weiss ich sicher,
Dass sie alle beide stinken!

Пос. д-р Степан Баран.

„Римська справа".

Перед порозумінням між італійським королем і папою.

Політичний світ заінтересований тепер чутками про недалеку розвязку т. зв. „римської справи", себто про заключення порозуміння між папою римським та італійським королем, яке попередить і завершить очевидно їх обопільне поєднання. Не треба й казати, що ця справа має велике політичне значіння.

Про зміст того порозуміння ходять найріжнородніші версії. Говориться про нове визнання суверенности папи італійською державою і про знесення односторонніх ґарантійних законів. Одночасно з тим буде визнана, розуміється, також суверенність папської території. Взагалі ціла „римська справа" малаб бути вирішена таким чином, що обі заінтересовані сторони заключать між собою конкордат. Ватикан мав би дістати міліярд лір відшкодування за ті области, що давніше належали до папської держави.

В цій справі переговорював на днях з папою сам Мусоліні.

Радянська Україна.

Електрифікація.

На українській Економічній Нараді в Харкові обговорювали справу електрифікації України. З неї довідуємося, що на найбільшій районній стації — Штерівській, могутність якої становить 44.000 клвт., провадиться роботи другої черги; закінчується будування корпусу, розпочато монтаж машин, які недавно прибули зпоза кордону. На жовтень цього року пустять там ще один агрегат у 22.000 клвт., а всередині 1930 р. другий агрегат такої самої могутности. Крім цього за кордон вислано замовлення на будування потрібних машин та апаратів для робіт третьої черги. Загалом, найближчими роками могутність Штербуду дійде 110 тис. клвт. На другій щодо могутности районній стації України — Харківській — на 90 відс. уже готовий головний корпус і розпочато монтаж першого турбогенератора на 22.000 клвт. Всеукр. Рада Нар. Госп. надіється, що на жовтень 1929 р. Есхар зможе дати першу енергію. Нарешті, на третій районній стації — Київській — вже готовий головний будинок і так само проводиться монтаж машин. Надіються, що на жовтень і ця стація буде пущена.

Зваживши, що районні електростації не можуть задовольнити істотну потребу промисловости в електроенергії, величезної ваги набуває будування й поширення фабрично-заводських електро-стацій. Економічна Нарада запропонувала ВРНГ розпочати в цьому році роботи щодо збільшення могутности заводських електростацій союзної й республиканської промисловости на 179.000 клвт. Основна робота в галузі електрифікації буде зосереджена в гірничій, металюргічній та хемічній промисловости Донбасу. Тут, крім поширення теперішніх стацій, почнуть будувати ряд нових електростацій. На Краматорському заводі будуватимуть електростацію на 25.000 клвт., на заводі Донсода (Хемвугілля) — на 29.000 клвт. Ухвалено також збудувати нову електростацію в Константиніваці. Одночасно скріплюється електрифікація Криворіжжа. Тут у залізо-рудному районі вже закінчується будування електростації на 20.000 клвт. Щодо комунального електробудівництва, то Економічна Нарада ухвалила асиґнувати з коштів держбюджету 2.200 тис. карб. на поширення й будування нових електростацій у містах: Зіновіївську, Миколаїві, Одесі, Житомирі, Чернігові, Конотопі, Умані, Проскурові, Полтаві, Першомайську, Дніпропетровському, Сумах, Білій Церкві, АМСРР. Крім цих коштів окрвиконкоми мають асиґнувати додаткові суми з місцевого бюджету. Пляну сільського електробудівництва Економічна Нарада покищо не затвердила. Акційне товариство „Електрика" має подати свій проєкт на розгляд уряду.

„Пресвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонячний шлях.

ЛЕВ ЯСІНЧУК.

У новий світ.

Зі Львова до Парижа.

(Продовження.)

Всідаємо в тісний ваґон експресу, що наліхав зі Столпців з Білоруси, чи пак з Польщі, і за хвилину покидаємо головну берлінську стацію. Ще з годину тягнуться ріжноіменні станійки, заки вже нарешті нема Берліна. Мигають нешироке нивки, гейби в рідному краю. Снопи стоять у невеличких купках і чекають молотівки в полі, парівки й парової. Пощо оббивати зерно на возі, в стіжку — можна відвезти готову солому. Околота й так не треба.

Дахи криті дахівкою чи бляхою. Денеде стоять на полі бетонові жолоби й керниця з помпою. Видно, німці є тої гадки, що хлобу можна поїти й волою без зеленого жабуриня. На диво — майже не зауважую „національного" дерева-верби, а коли де й є, то в місці, де її належиться: над мочаром. Мабуть німцям не оплачується горотити кожного року наново пліт. Мають іншу роботу. Рівні ряди овочевих дерев вказують битий шлях, а поважні вітраки на краї загороди витають подорожніх вимахуючи широкими крилами, немов великими рукавами. По полях червоніє пшениця, сіяна рядками та сріблиться овес, лягаючи як непишний у купки, куди переїздить косярка.

Робітниці в народніх домашніх убраннях вяжуть увихаючись, бо онде пільном доїжджом їде господиня наколісницею поглянути, що і як робиться. Декуди зпоміж зелені виглядає високий червоний комин місцевої цегольні. Звідти то беруть цеглу на червоні будинки окрашені нерідко емальованими на синьо ґанмсами з ґотицькими написами ріжних господарських правд і думок.

Мене займає завжди одна думка, а саме: чому тут збіжа таке гарне, коли он виорана земля виглядає сіро, як намул. Але на це питання, хай уже відповідають аґрономи.

Лишаємо поза собою Ганновер, губиться Гам, а дотеперішню рівнину заливають горби висоти наших Вороняків або Мелобонів, покриті лісом. На висуненому щиті чорніє від старости памятник давнього ґерманця, що боронив вступу на вестфальську землю. І мав чого боронити.

Вже численні розгалуження залізничого тору та кілька рівнобічних залізничих шляхів указує, що це країна промислу й добробуту. Фабрики й копальні тягнуться одностайним ланцюхом. Ціла околиця закурена сажею з коминів, міста чи оселі тільки невиразно сіріють. Зближаємося до багатого „Рургебіту", який донедавна держали в своїх руках у цілости, а сьогодні частинно війська „союзників", а радше французів та анґлійців. Кажуть, що є тут добрі шинки. Не маю зрештою підстави не вірити нашим ґеоґрафам, які стереотипно пишуть про це в шкільних підручниках. Але що правда, сам не мав приємности пробувати.

Смерком доїжджаємо до Кельни, де відбувається світова виставка преси. Великанська червона будівля з високою чотирокутною вежею в одному розі освітлена, а ріжнонаціональні прапори на високих стовпах вздовж вулиці вказують прихожим дорогу до павільонів. Глибокий Рейн, закутий у камінні береги, виблискує світлами, що падуть з пароходів. Стару горду німецьку пісню „Вахт ам Райн" певно співають по своєму анґлійці, яких залога пильнує сьогодні Кельну перед... німцями. А на це все дивиться спокійно світова преса.

На дворі ще настільки ясно, що біжимо на край величезного двірця (2-ий а черги в Німеччині) й оглядаємо болай здалека славний „Дом". Та признаюся (не знаю, чи це правда, бо я, на жаль, Бедекера ані не бачив ані не читав), що мені видався такою, як церква Максиміліяна у Відні, або св. Віта в Празі.

Вечером ставмо в Ахен. Нагадуємо собі вивчену колись за добрих часів велику полію: коронацію Карла в „Аквізґрані" (очевидно!), а за хвилину добігає поїзд до Гербесталь на бельґійській границі.

В одній секунді все змінене: земля, люде, звичаї; інший світ. Буфетний хлопчина возить по пероні перекуски, величезний темносиний риноград (якого в наших містах ніколи нема), папіроси та французькі часописи, а урядовці та поліційна служба, всі чорненькі, маленькі ростом, не випускають нікого з ваґону, бо має бути митна контроля, мимоходом кажучи, тільки формальна.

Дволенна їзда мене сильно втомила; я заснув і Бельгії не бачив. Не бачив того, над чим так світ розпинався, не бачив знищення, доконаного німцями. Але нагадуючи собі знищення наших земель, можу й без цього мати поняття. О 3-ій год. рано збудила мене вже в Жумон французька контроля, яку переведено „на виривки", а одночасно і в мене з усією граничною брутальністю і строгістю.

(Докінчення буде.)

Зміна в чсл. уряді.

Удржаль — наслідником Швеглі.

Довголітній премієр чсл. уряду Антін Швегля зголосив 1. ц. м. свою димісію. Його місце заняв як керманич уряду (а не премієр) дотеперішній міністр військових справ Фоантішек Удржаль.

Розмірні успіхи своєї політики завдячував Швегля не тільки тій обставині, що він знаменито орієнтувався у всіх складних політичних справах і вмів їх компромісово полагоджувати, але й своїй залізній волі й енергії, а якою прямував до поставленої собі мети. Не без значіння тут також те, що він був головою найбільшої політичної партії, яку мав у цілости за собою і що як голова уряду ніколи не висував своєї особи на перший плян.

Перед якими 15 місяцями Швегля занедужав і мусів піддатися довгому леченню. Але не зважаючи на те, „дух Швеглі" уносився дальше над чсл. державним життям, а традиція його політики була така сильна, що в Чехословаччині не було цілих 15 місяців — премієра. Стан майже немислимий в іншій державі!

Номінація нового премієра чсл. уряду заслугує з того погляду на увагу, що вона відбулася т. ск. шляхом політичного наслідства. А саме з тою номінацією ждали до часу, поки Швегля виздоровіє. А коли здоровля Швеглі поправилося настільки, що він міг занятися політичними справами, він повідомив своїх найближчих політичних приятелів, що його бажанням є мати своїм наслідником найближчого свого партійного співробітника, дотеперішнього міністра війни Франтішка Удржаля. Так і сталося і през. Масарик підписав номінацію Удржаля.

Щодо нового чсл. премієра, то він належить до популярних чеських політиків, граючи від яких 30 літ поважну ролю в політичному житті свого народу. Удржаль з професії рільник, абсольвент школи сільського господарства і Рільничої Академії в Таборі. В 1897 р. вибрано його послом до віденського парляменту, а в найближчім (1898) вислала його аграрна партія до краєвого сойму в Празі. Удржаль брав активну участь також в ріжних делеґаціях і анґажувався в т. зв. славянофільській політиці. Після створення незалежної Чехословаччини був він в Нац. Зібранні головою комісії для справ оборони держави, а у вересні 1921 р. іменовано його вперше міністром військових справ в уряді теперішнього міністра закорд. справ д-ра Бенеша. На цьому становищі видержав Удржаль з малою перервою аж до останніх днів.

Українська преса в Румунії.

З приводу ювилею „Часу".

В дні 2. лютого ц. р. появилося 100-е число черновецького щоденника „Час". З того приводу редакція „Часу" видала збільшене число, в якому подає перегляд своєї дотеперішньої праці і своїх досягнень.

У вступній статті свого першого числа з 2. жовтня 1928 р. „Час" спрецизував свої завдання так: 1) інформувати читача про всі події в світі, державі і краю; 2) стояти на сторожі прав українського народу; 3) через поширення й поглиблення національної думки обєднати духово всіх українців у Румунії.

Всі ці завдання старався „Час" виконати по можности своїх сил якнайкраще і безперечно, що за короткий час свого істнування зробив він у всіх тих справах дуже богато. Це явно найкраще по тім, яким живим живчиком забило українське життя в Румунії з часу появи української щоденної ґазети в Чернівцях. Пророчисто говорить про це масова акція громад за привернення вселюдному шкільництву українського характеру, боротьба за українську мову в громадах, церквах, судах і т. д., відновлювання читалень і філій „Української Бесіди", зачатки власної економічної організації і богато дечого іншого. Цей рух поширюється, головно завдяки пресі, також на Бесарабію та Мармарощину, про що свідчать хочби дописи з тих країв у „Часі".

Очевидно, все це тільки початок, але початок щасливий, що дає надію на дійсно поважні успіхи в найближчій будуччині. А львину заслугу в тому розбудженні українського життя в Румунії має українська преса: „Час" і три тижневики: „Рідний Край", „Хліборобська Правда" і „Боротьба".

З приводу ювилейного числа „Часу" прислав на адресу одного з видавців цього щоденника привітний лист проф. д-р Смаль-Стоцький з Праги, що богато літ трудився для розбудження української Буковини. В цьому листі є такі думки й побажання: „Молодше покоління нехай береться до добре зорґанізованої, солідної культурної праці, а я старий, що працею цілого життя не доробився навіть того, аби мати на старість матеріяльне забезпечення, що на старість мушу як еміґрант жити на чужині з ласкавого чеського хліба — я буду щиро тішитися вашими успіхами. Вигляди такої праці тим кращі, ніж були колись, що українського народу є там (в Румунії) тепер більше та що український нарід на Буковині вступає на шлях нового життя з такими культурними завдатками, що в своїм новім середовищі може стати атракцією для інших, може навіть поширювати свою культуру. Для того треба тільки захоплення і завзяття, треба все будувати на етичних і щиро демократичних основах. Якийнебудь аристократизм — окрім аристократизму духа — мусить зовсім щезнути в українській громаді. Сильна організація поставить нарід на ноги. Все мусить бути організоване, все поставлене на ґрунті модерного знання і технічного досвіду. У мене все ще давній оптимізм і я переконаний, що без оптимістичного настрою нічого великого не зродиться. Я зрештою мав нагоду спостерігати тутешнє життя і на власні очі бачити, як з нічого, дословно з нічого, при оптимістичнім захопленні одиниць чуда твориться".

Для порівнання подаємо при кінці дані про пресу інших національних меншостей в Румунії. Отже 1.200.000 мадяр'в мають: 21 дневників, 17 тижневників і 3 часописи, що виходять двічи на тиждень. 830.000 німців мають 12 щоденників, 13 тижневників і 1 часопис, що виходить 4 рази на тиждень. Не-цілих 250.000 москалів мають 5 щоденників. Жиди мають 1 жид. щоденник і 1 жид. тижневик, а зрештою мають до розпорядимости кілька щоденних газет в румунсько-мадярській і німецькій мовах.

З того порівняння виходить, що 1-міліонове українське населення в Румунії повинно мати десять разів більше своїх пресових органів, аби хоч сяк-так зрівнятися з німцями чи мадярами. На всякий випадок українці в Румунії спромоглися на свій щоденник і тим можуть гордитися. А скільки щоденників повинно мати в такому разі українське населення в Польщі?

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Без моральної леґітимації".

Під таким вимовним заголовком приносить урядова „Ґазета Львовска" з 7. лютого передову статтю про нашу парляментарну репрезентацію. Цей орган прийшов до переконання, що „тактика деяких руских послів, що доводить до гострих інцидентів і реплік", гідна того, щоби їй присвятити дещо уваги. І ту увагу ґазета тим послам присвячує.

Автор статті стверджує перш за все, що „обсяг виступів" деяких наших послів у соймі „виходить далеко поза соймові стеноґрами і ґалерії". І можнаб їх оцінювати всіляко, „можна би їм закинути низький рівень культури і жалувати, що виборча орднація не передбачує в імя поваги парад пенву доброго виховання". Щодо виховання, то дійсно можнаб висловити деякі побажання на адресу не одного і не двох зпоміж польських послів, але... але це краще лишити на боці.

„Можна би — читаємо далі в статті — також доказати, що тон критики, виконуваної Українським Клюбом, виходить поза межі річевости і правди, стаючи знаряддям найгіршої демаґоґії, можна би накінець спитати, наскільки спосіб розуміння посольських обовязків деякими членами Українського Клюбу є в згоді з конституцією і посольським приреченням. Бож те приречення звучить: „Приріканю врочисто, як посол до сойму польської Річипосполитої, згідно з найкращим моїм розумінням і згідно зі совістю, чесно працювати для добра польської держави як цілости". Для кого працюють рускі посли?"

Таким запитом кінчаться вступні розумування „Ґазети Львовскої", яка не хоче знати, для кого працюють українські посли. Коли не хоче то й нема потреби їй на це питання відповідати. На всякий випадок автор статті твердить, що українське населення не має в польських законодатних установах своєї репрезентації. На доказ, що так воно є, покликується він перш за все на відому заяву міністра Складковського у соймі з дня 27. листопада 1928 р. І навязуючи до неї робить такі цікаві спостереження і висновки:

„Випадки, які послідували два місяці пізніше, вказують, що та адмоніція (промова мін. Склад.! — Ред.) остала без наслідків. І ми теж не маємо наміру (що за скромність! — Ред.) апелювати до тих непоправних (тобто до українських послів). Більше вказаним видається нам запит до тих, що перед роком віддали свої голоси на членів Українського Клюбу: пощо ви їх вибрали? В якій цілі? Які обовязки ви на них вложили? Є льоґічною річю, що обовязком посла є заступати не тільки інтереси держави, але й виборців. Для руского селянина посідання власної репрезентації в соймі є питанням першорядної ваги... Росве населення — стверджуємо не категорично — далі не має в соймі своєї репрезентації. Бо люди, які його формально заступають, спроневірилися (слухайте! - Ред.) своїм обовязкам і дали себе пірвати справам, що не мають ніякого звязку з дійсністю, з добром тих, які їм дали мандат. Той могутний чинник інтервенції, яким є інтерпеляції звели вони до ряду демаґоґічних засобів і фабрикуючи їх протягом тижня по кількадесять, не можуть надіятися на відповідь. І тому-то кожна майже ініціятива, проведена за посередництвом Українського Клюбу, не видає овочів. Зриваючи з цілости з правдою і поміркованістю, зірвано з доцільною й успішною політикою. Коли майже кожний виступ є напастю (?!), майже кожний може надіятися на відпір. Найслушніша справа стає в руках руского націоналістичного посла затроєною стрілою. Відгородивши себе від уряду і польських посольських груп, Український Клюб є щільно ізольованим тілом, позбавленим впливу і значіння. І колиб нині уряд понад головами тих „репрезентантів" не інтересувався долею руского населення, то його положення булоб дуже тяжке. Ще тяжчим було би, колиб ідучи за заохотою Українського Клюбу робив те все, що він у своїх невідповідальних виступах підсуває. Колиб дійсно поступав як „окупаційний уряд", а населення вважав за те, за що його подає пос. Паліїв, за ворогів держави в її власних границях. *Уряд не може вважати руских послів за висловників волі населення, але в його власнім інтересі мусить їм відмовляти моральної леґітимації до того, що вони роблять самозванчо і зі шкодою для власної суспільности*".

Сказане все ясно і недвозначно. Отже „Ґ. Л." твердить, що уряд відмовляє Української Парляментарній Репрезентації морального права на заступництво українського населення. Це треба добре затямити і записати нестертими буквами в історії нашого народу. Бо в третьому десятилітті 20-го віку, в добі реалізації гасел про самоозначення народів така енунціяція урядового органу має особливий політичний посмак та містить у собі цілу програму політики теперішнього уряду супроти українського народу.

Крути, та не перекручуй...

З мантійств вшехпольської фільольоґії.

У варшавській „Епоці" з дня 6-го ц. м. находимо фейлетон відомого польського фільольоґа Генрика Улашина п. з. „У справі термінів руський — український". Привід до нього дала авторові стаття в „Слові Польскім" п. Йосифа Рудніцького п. з. „Справа державної ваги. Історична вага вирішення номенклятури „руський" чи „український".

Проф. Г. Улашин розкриває в своїй статті методу вшехпольського публіциста, який самоапевнено заявляє, що „з науково-язикового становища справа в дійсности вирішена понад усякий сумнів". — „Що значить фраза з „науково-язикового становища" — пише проф. Г. Улашин — не знаю, але здаю собі лише докладно справу, що як мій погляд п. Рудніцький відкинув, так один (!) з поглядів проф. Нітша приняв тому, що відповів він його політичним поглядам. Вільно це йому також... Але питаю, чи вільно боротись з двома статтями проф. Нітша так, як це зробив п. Рудніцький? Ось фактичний стан. Зазначивши авторитетність проф. Нітша і навівши докладно обі (!) його статті, кінчить главу, де дає зміст міркувань проф. Нітша такими словами: „Проф. Нітш стверджує, що остаточно істнує така термінольоґія, яка нас обовязує, згідно з традицією мови та історії: „національна: росіяни, російський, русини, руський (русинський); наукова, головно мовознавча: великороси, великоруський, малороси, малоруський". Має це бути формула „вирішення понад усякий сумнів". У дійсности — продовжує проф. Г. Улашин — у „вирішенні" формула ця виглядає дещо інакше. Бо кожний хто прочитає обі (!) статті проф. Нітша і прирівняє їх з цитатою у п. Рудніцького легко переконається, що формула передана п. Р. находиться не в останній (п. з. „зясовання") статті проф. Нітша, але в... першій!"

Іншими словами, як це доказує проф. Г. Улашин, проф. Нітш не хотів згодитись на виключне вживання термінів, які пропонував проф. Улашин: росіяни — російський, українці — український, означе голився на факт, що нині в польській мові істнують дві *рівноправні* назви: русини — руський, українці — український. Саме це признання проф. Нітша замазує і фальшує неточними цитатами публіцист „Слова Польского".

Проф. Г. Улашин, стверджуючи в своїй статті, що „проф. Нітш голився також на назву літературної мови русинів-українців — українська" кінчить свою статтю так:

„Чейже це виглядає інакше, ніж наведене п. Рудніцьким „вирішення" проф. Нітша п. Рудніцький маючи перед собою два „вирішення" подає

Д-р Жигмонд ПІЛЄЦКІ повернув і ординує у внутрішніх недугах, приймає електротерапію, рентґена, кварц, соллюкс, діятермію, ток гальван і фарадим.
1420 Львів, Льва Сапіги 89. 1—3

лише перше, те, що дало привід до полєміки; друге зі статті, що зясовує дискусію, хоча знає про нього, волів... не знати... Таку поведінку зуміє оцінити кожний читач... І назвати..."

І ми до цих слів не потребуємо нічого додавати.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ДЕВЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В четвер дня 7. лютого ц. р. переслухано знову кількох свідків. На салі публики небогато.

Зізнання св. Жвіра.

Св. Василь **Жвір**, гр.-кат., 32 р., шлюсар, заприсяжений (по польськи), зізнає, що відсиджував 2 роки за крадіж і разом з ним сидів Михайло Вербицький. Оповідає туманно, що зі... писав до обв. Івана Вербицького картку про те, як має зізнавати перед судом. Опісля спускав її на шнурку через вікно до нижчої келії, де сидів його брат. Деколи розмовляв через вікно з якимсь вязнем. Дальше Мих. Вербицький хвалився в келії, що слідчий суддя нічого від нього не довідався і що присуду не боїться. Сміявся, що Польща має 37 міліонів війська (Предс.: населення), а Україна 42 міліони і тому вона не боїться Польщі. Згадував про організацію, мабуть УВО. Бачив, як один дозорець приносив Михайлові В. картку.

Обор. д-р Старосольський: Ви сказали на попередній розправі, що в нижчій келії не сидів обв. Ів. Вербицький, брат Михайла.

Св. Жвір: Ні, я не кажу, що то брат.

Д-р Стар.: Управа тюрми ствердила, що нижче не сидів ніякий політичний вязень, а тим менше брат Михайла. Дальше зазначила, що зізнаням свідка не можна цілком вірити.

Св. Жвір: Прошу високого трибуналу!

Предс.: Прошу, що такого скажете?

(Всі з великим напруженням сподіються почути нові ревеляції.)

Св. Жвір: Прошу мені додати двох дозорців або двох поліціянтів, бо тут на салі (таємничо, затрівожено оглядається), на коридорі та на вулиці крутяться якісь люди, яких я дуже боюся.

(На салі гураґановий сміх).

Зізнання св. Качора.

Св. **Василь Качор**, 52 р., гр.-кат., бувш. поліційний функціонар (сидів за вбивство Венклера), незаприсяжений. Зізнає, що сидів разом з обв. Ів. Вербицьким, який хвалився, що не дістане більше як 3, 5, 7, або 15 літ тюрми. Оповідає, що вичитав у тюрмі з „Веку Нового" про вбивство куратора і про те, що вихованки грунвальдської бурси бачили, як два убийники втікали на Яцкову гору. Тоді обв. Ів. Вербицький нібито сказав: „Я йшов навіть за ним (куратором), я ліпше знаю"...

Обв. Ів. Вербицький: Це звичайна брехня, цього ніколи не було, цього я не міг говорити! Зате вязень Яйко сказав на проході, при чому і ви були, до мене таке: „Я думав, що ви скажете перед слідчим суддею: Я там був і я краще знаю".

Д-р Стар.: Чи це було ще перед переслуханням?

Св. Качор: Так.

Д-р Стар.: Прошу це запротоколувати.

Св. Качор: Ні, ні! Мені лише так здається...

Д-р Стар.: Але в Голіяна вмовляли ви також, що він є убийником куратора?

Св. Качор: Я не пригадую собі.

Д-р Стар.: Чи не пригадуєте собі, як політичні жалувалися, що з вами сидіти не можуть?

Св. Качор: Ні!

Д-р Стар.: Ви відгрожувалися, що на Вербицьких пімститеся.

Св. Качор: Ні, я їх не знаю.

Д-р Стар.: Чи вам давав хтось припоручення слідити співвязнів?

Св. Качор: Ні! Не давав.

Д-р Стар.: Прошу це запротоколувати.

Св. Качор: Ні, ні! Я добре не памятаю

Зізнання св. Яйка.

Св. **Петро Яйко**, рим.-кат., незаприсяжений (сидить за те, що отруїв жінку). Починає плакати і просить, щоб його звільнено від зізнань, бо вже має досить тієї справедливости. На вияснення предс., що мусить зізнавати, заявляє категорично, що не буде цілковито зізнавати. Предсідник відчитує його попередні зізнання перед слідчим суддею. Св. Яйко зазначує, що своїх попередніх зізнань не потверджує а дечого не памятає. Обоорна просить предс. перервати на 5 мінут розправу, щоби могла нарадитися. Предс. годиться. По перерві просить обор. Старосольський запротоколувати, що свідок відмовляється зізнавати. Це запротоколовано. Опісля предсідник питається ще раз чи свідок потверджує свої зізнання, на що св. Яйко відповідає по деяких ваганнях: так. Але зазначує, що до обв. Ів. Вербицького сам сказав такі слова: „Я думав, що ви скажете до предсідника, я краще знаю, бо я нібито там був".

Св. Качор заперечує тим словам і потверджує свої зізнання, але св. Яйко дальше обстає при своїм.

Зізнання св. Жукова.

Св. **Теодор Жуков**, православний, тесля (сидить за крадіж). Зізнає, що сидів в одній келії з обв. Ів. Вербицьким, якого поліція підозрівала за убивство якогось „високого пана". Подробиць розмови з обв. Ів. Вербицьким не пригадує собі. Оповідає, що обв. Вербицький по повороті з переслухання просив зимної води, бо йому попухли ноги, тому, що мусів довго стояти при переслуханню на поліції. Памятає, що обв. Верб. казав, що є невинний і до убивства не почувається та має на те свідків, але їх назвищ свідок нині не пригадує собі.

На всі відчитані тепер давніші зізнання каже, що нічого не тямить, бо вже минуло 2 роки, а в нього коротка память.

Предс.: Чи говорив обв. Вербицький, що куратора Собінського убито на вул. Королівській?

Св. Жуков: Я навіть не знаю, де є вул. Королівська.

Предс.: А те, що написано в зізнаннях, є правдиве.

Св. Жуков: Я так мало зізнав, а в зізнаннях так багато написано.

Предс.: Чи обв. Вербицький їздив авт м марки „Татра" в тім часі, як убито куратора.

Св. Жуков: Казав, що може їздив таким зьтом, але не в тім часі.

Предс.: Але ви зізнали, що їздив і це є записане тут в зізнаннях.

Св. Жуков: То є зле записане, бо я зле говорив тоді по польськи, а тепер вже краще говорю.

Предс.: Чи по конфронтації сказав обв. Вербицький такі слова: „Нехай то шляк трафить, той малий смаркач мене пізнав".

Св. Жуков: Ні! Дивувався, як на невинного чоловіка можна вказувати, що він виновник.

Предс.: А казав що про револьвер?

Св. Жуков: Так, оповідав, що йому підкинено револьвер.

Опісля предс. відчитує опінію слідчого судді, що св. Жуков заховувався підчас зізнань таємничо і давав до зрозуміння, що ще знає дещо. Чи се правда?

Св. Жуков: Те, що правда, я вже сказав, а що ні, сказав, що ні.

По півгодинній перерві відчитує предс. поліційні зізнання св. Жукова, але свідок їм рішучо заперечує.

Предс.: Але ви підписали свої поліційні зізнання?

Св. Жуков: Поліція що хотіла, те писала. Я тих зізнань не читав ані не підписував, бо не вмію ані читати, ані писати.

Предс.: Чи обв. Вербицький обіцяв вам за прихильні зізнання гроші?

Св. Жуков: Мені взагалі ніхто нічого не обіцював!

Радн. Зґурський: Ви знали, що обвинувачений називається Іван Вербицький?

Св. Жуков: Так, знав.

Радн. Зґурський: Тоді ви могли так добре затямити собі марку авта „Татра" і назву міста „Долина", куди їздив обв. Вербицький, як затямили собі його прізвище „Вербицький".

Св. Жуков: Але я не знаю, де лежить місто Долина і тому не міг собі затямити. Назву коня або корови міг би дуже легко.

Прок.: Чи ви були тут у тій салі на попередній розправі?

Св. Жуков: Не памятаю.

Предс.: Не памятаєте, що вас кликано на попередну розправу тут до суду?

Св. Жуков: Як „пан радца" каже, що я був, то може був.

Опісля відчитано ще лист до обв. Атаманчука і картки та листи обв. Ів. Вербицького до нареченої Яницької.

На тім перервано розправу до завтра.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Ще про школу в Галичі.

(Допис.)

На днях подало „Діло" вістку, що міністерство освіти переняло недавно засновану в Галичі польську приватну школу на свій кошт. Тому, що наші Галичани заховують в цій справі, що тягнеться вже довший час, повну мовчанку, то позволю собі, хоч і посторонній, подати про неї деякі інформації.

При останнім шкільнім плебісциті зголосило поважне число українців з Галича домагання за українською школою. Наслідком того признала львівська шкільна кураторія семикласову школу в Галичі, по думці закону, утраквістичною. Як відомо, всі утраквістичні школи є лиш позірно, теоретично двомовними, а в дійсности є польськими, бо всі найважніші предмети вчать у них по польськи. Але й це вразило деяких польських фанатиків у Галичі; вони не могли знести, щоби в тім місті полишилася на їх школі хочби якась тінь українська, і тому постановили не допустити до того ніяким чином. Цю справу піднято під проводом польського пароха, порушено ріжними способами польську й жидівську людність і намовлено її до відібрання дітей з утраквістичної школи та до отворення приватної чисто польської школи. Але мовляв „лекше піднести, як понести". Легко було перевести під пресою бойкот давньої школи, але важко приходило роздобувати гроші на удержання учительства і найти приміщення для школи в приватних домах. Тому місцеві фанатики ужили всіх зусиль, щоби добитися в уряду перебрання школи на державний етат. Розуміється, шкільні інспектори і вся повітова польонія підтримували горячо цю справу. Але противився цему бувший шкільний куратор д-р Рімер, що стояв у тому випадку на становищі закону. Але коли уступив д-р Рімер, польські фанатики з Галича добились таки свого. Замітне, що наші люди в Галичі вдоволились первісним рішенням кураторії про утраквістичну школу і, бажаючи оставати в згоді з кількома польськими фанатиками, не реаґували на їх затії та мовчали. І діждалися того, що мають.

Ми не завидували би полякам з Галича їх здобутку, але річ у тім, що справа відібється діймаючо і на українцях з Галича. В недостачі іншого приміщення на нову школу, переведуть її в давній шкільний будинок і тут стане вона повним господарем. Після того вредукуються, наслідком недостачі шкільних приміщень, утраквістичні відділи а далі їх і зовсім зліквідують. Ось і плоди дивної поведінки українців з Галича в цілій справі.

Посторонній.

Дивогляди.

Тверезий політик.

Югославянський премієр Жівкович урядовим декретом заборонив урядовцям пити в бюрах щонебудь, крім... води.

„Пережитки" старої культури.

Під таким заголовком черновецький „Час" поміщує таку новинку:

„На площі Австрії стояв жид перед великою купою довоєнних шкільних книжок і викрикував „далі, далі, бо зараз не буде!" Купуюча публика купчилася біля невпорядкованої купи й перекидувала книжки з одного місця на друге. Найбільше цікавилися наші люде книжками, бо між ними находилися добрі шкільні підручники довоєнної доби. Була там ґеоґрафія Кордуби, латинські вправи Кобилянського, читанка Поповича, підручник альґебри і фізики та інші. Один селянин вглубився в підручник рахунків для народніх шкіл. Здавалося, що він хотів пізнати методу, аби не купити якусь пусту книжку. Торг ішов незле, а жид заохочував своїм: „Далі, далі, бо зараз не буде!" Чи сподівалися автори цих книжок, що їх твори на фунти продаватимуть?

По широкому світі.

Кулідж передавши владу Гуверові має бути призначений суддею „Найвисшого суду".

Чічерін приїхав до Дрездена, де мешкатиме до кінця місяця в санаторії.

У Палестині та Трансйорданії відділ з 300 добровольців розганяє 36-ома машиновими крісами хмари саранчі, що налягла над Йорданом.

З Парижа вертається до Москви Аманулів син Ола, майбутній наслідник афганського престолу, що від 7 літ учився у Франції.

Югославянський премієр ґенерал Жівкович видав декрет, яким обмежив скількість свят, святкованих прилюдно до восьми на рік.

Дальша бюджетова дебата.

(Власні телефонограми).

Промова посла Великановича.

(ік) При дебаті над бюджетом мін-ства освіти забрав між іншими слово пос. *Великанович*. В обширній промові порушив він ось такі справи. На вступі подав промовець характеристику шкільної польської політики від початку істнування польської держави, при чому порівнював її з писаними конституційними гарантіями. Переходячи до дошкільного виховання і народніх шкіл, покликувався на низку великих педагогів, що вказували на значіння тих шкіл для виховання народу. Одночасно ілюстрував фактами, як на практиці виглядає шкільна політика в середніх школах на українській етнографічній території. М. І. подавав приклади про заборону молитви в школі рідною мовою. Опісля наводив статистику шкіл, істнуючих до року 1918, до року 1924, після плебісциту і від санаційного уряду. Окремий уступ посвятив характеристиці закону Грабського. Підкреслив, що коли в 1925 р. замісць 3662 народніх шкіл залишилося лише 1059 з українською викладовою мовою і 1685 утраквістичних то в р. 1927-28 маємо вже заледви 771 українських народніх шкіл, а з того ані одної на північно-західних землях. В біжучому році загальне число українських народніх шкіл у Польщі спаде мабуть ще нижче. Опісля говорив про утраквізм і його справжній характер. Дальше перейшов до спеціяльного препарування шкільних підручників, головно в науці історії України. Після того подавав статистику учительства і порушив справу переношення учителів. Дальше описував трудноші користування законом з 1924 р. себто боротьбу шляхом складання декларацій за рідну школу, коли одночасно польське населення може боротися перед утраквізмом надзвичайно легко. Дальше перейшов до справи шкільних будинків, істнуючих та нових і до розплянування шкільної сітки. Після того промовець зясовував справу учительських етатів, скількости українських учителів та способу обсаджування учительських посад. Потім цитував опінію польських політиків і педагогів наскільки Польща звязує науку з політикою. Після того промовець говорив про середні і професійні школи. Згадав про Господарську Академію в Полєбрадах, про вчительські семінарії, про українське приватне шкільництво, про мартирольогію в справі українського університету і врешті про інституцію „Рідної Школи" і „Просвіту". Вкінці говорив про справу научних установ, як бібліотеки й ін. Закінчив промову цитатом самого Стан. Грабського про це, що денаціоналізація народу навіть при припоровлюванні найбільш екстермінаційної політики є в нинішній добі не викональна.

Промова пос. о. д-ра Пеліха.

(ік) При дебаті над тимже бюджетом мін-ства освіти промовляв рівнож пос. о. д-р Пеліх, займаючися головно політикою в ділянці церковній. Застерігається, що знає про панування в соймі атмосфери, яка з гори не дає послуху всему тому, що говорять не-польські посли. Однак промовець є католицьким душпастирем і казатиме лише те, що наказує йому совість і почуття обовязку супроти церкви і народу. Українці, які живуть в границях польської держави належать до двох церков: до обряду греко-католицького та до православного віроісповідання. Великим і почесним завданням гр.-кат. церкви була і є розвязка справи унії Сходу з Заходом. Український народ православного віроісповідання хоча ріжниться в догмах і канонах від церкви католицької, та всетаки має глибоку віру в Бога. Наказом правди було залишити ту справу українському клирові, а не робити з неї предмету політичних торгів. Тимчасом ми бачили й бачимо, як польська політика використовує церкву для цілий „дівіде ет імпера". Промовець спиняється довше над методами цеї політики, окремо над творенням т. зв. римсько-католицького костела східно-славянського обряду. Після того наводить низку конкретних приклад на недопущення греко-кат. душпастирів поза Східну Галичину. Так само наводить приклади штучного допомагання адміністрацією в Галичині ріжних сект і православя на школу греко-кат. церкви. Нарід польський ставив до польського клиру в часах своєї неволі дуже високі вимоги. І ми студіюємо історію розвитку польської думки та участь в ній польських душпастирів і подивляємо їх громадську активність. Тимчасом від греко-кат. духовенства вимагається запереставання всякої громадської праці, включно з участю в читальнях, кооперативах, а навіть у курсах анальфабетів. Дальше промовець говорить про справу переходу з віри греко-кат. на римсько-кат., про спеціяльне шиканування українського духовенства, яке простягається навіть на вдови і сироти по священиках. Дальше промовець порушив справу катехитів і української мови в урядуванні парохіяльних урядів. Твердить, що всі ці методи боротьби не ведуть до цілі творців і наслідувачів цеї політики. Вірні українські церкви мають довіря до своїх душпастирів і вони його не заведуть, свідомі почесної ролі української церкви і її клиру для історії українського народу. Греко-католицьке духовенство не зречеться ніколи громадських обовязків і буде боротися за покращання долі своїх вірних в імя правди, яка є одинока і яка мусить побідити.

Полеміка мін. Сьвітальського.

(ік) Міністр освіти Сьвітальський у своїй промові при закінченні дебати над бюджетом міністерства освіти широко полемізував із закидами пос. Великановича. Міністр твердить, що навіть накладом державного видавництва видано читанки писані українцями, в яких є пієтизм до української культури. Застерігається, що „Трильогії" Сенкевича зі шкільних програмів усунути не може. Виявляє, що 500 українських учительських кандидатів не має номінації, що в Польщі взагалі 2500 кандидатів не має посад. Щодо переношення учителів, то мовляв, самі українці на власну просьбу подаються до польських околиць. Заперечує істнування контингенту для укр. учителів. Закида україн. законопроєктові про стосування закону з 1924 р. також справедливий характер. Протестує проти порівнання шкільної польської політики відносно українців з політикою займанських урядів відносно Польщі. Закон з 1924 р. обовязує і мін-ство його мусить триматися. Перехід до системи відрубних шкіл для кожної меншости міг би бути обмірковуваний, колиб відпала небезпека бути вогнищем націоналізму, який бажає знищити згідливе співжиття народів. Заяви деяких послів вказують, що ця небезпека не є усунена.

Культурна м'сія.

(ік) З інших промовців, які виступали в сьогоднішній дебаті, згадати треба посла Корнецького (ЗЛН), який вихвалював здобутки культурної місії Польщі на Сході. Статистика дітей по школах на Поліссю, Волині і Виленщині свідчить мовляв, про те, що Польща йде на схід з освітою, як це було в середніх віках. (Пос. Єреміч: ідете з польонізацією!). Закон з 1924 р. уреґулював справу „руского", білоруського й литовського шкільництва. (Пос. Єреміч: встидайтеся говорити такі річи). Навіть найбільший мудрець з тих лавок не зумів краще розвязати тих справ.

—o—

Промова пос. д-ра Загайкевича.

(ік) Пізно вечером при дебаті над бюджетом міністерства справедливости довшу промову виголосив пос. д-р В. Загайкевич. З технічних причин подамо її завтра.

—o—

Польща і нац. меншости.

Конференція м. антанти.

„Дейли Телеґреф" повідомляє, що Польща і держави малої антанти переговорюють у справі нац. меншостей. Є це в звязи з виступом Штреземана на Лізі Націй. Польща і держави малої антанти мають зревідувати своє відношення до клявзулі в справі меншостей, яку підписали 1919 р. На будуче ці держави хотіли би приноровити однакову процедуру до всіх меншостей, що живуть у даній державі.

Орґанізаційний рух.

Посол Г. Тершаковець відбув під кінець 1928 р. ряд віч у ліському і ярославському повіті. І так відбулося велике віче в Волі Міговій, повіт Ліско, у якому взяло участь понад 200 найсвідоміших громадян як місцевих так і з сусідних сіл під проводом о. Вареxи і о. Вітошинського. На вічу принято відповідні резолюції. Таке саме віче відбулося відтак у Смільнику, де мимо сильного морозу й сніговії зібралося на подвірю місцевого пароха о. Вітошинського понад 600 селян місцевих і з сусідних сіл. Дня 22-го грудня м. р. відбув посол Тершаковець справоздавче віче в Мякіши Новому під Ярославом. В великій салі на приходстві, яку місцевий орґанізатор села парох о. Іван Ліпинський відступає на представлення, зібралося кілька сот громадян з Мякіша Нового, з Мякіша Старого, Кореницї і інших сіл околиці. Дня 23-го грудня м. р. відбулося велике справоздавче віче в Порохнику в салі Захоронки від год. 12—3-ої попол. Саля була битком заповнена селянами і місцевою світською та духовною інтеліґенцією. Тогож самого дня від год. 6—10 вечером відбув посол Тершаковець справоздавче віче в Воли Розвинецькій. В трьох просторих кімнатах місцевого господаря Антона Брановського зібралося поверх 500 громадян з о. Кіцом на чолі. На всіх вічах ухвалено повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації та партійному проводові УНДО.

НОВИНКИ

— **Заходом Союза Українок** відбудеться 9-го лютого в год. 7. в чером на „Бесіді" виклад п. д-р С. Парфанович „Наші завдання в протиалькогольній боротьбі". По викладі чайний вечір з музикою. Вступ для старших 50 сот. для молоді 30 сот. До чисельної участи запрошує **Виділ.** 1413 1—2

— **Дирекція прив. мужеських учительських семинарійних курсів „Рідної Школи" у Львові** подає до відома, що приймає в першій половині лютого додатково учнів на I.—III. курси. Зголошуватися в дирекції при вул. Театинській ч. 10.

— **Остання неділя колядок і щедрівок.** Відомий Успенський Хор під управою пра Неділки співатиме в **Преображенській церкві у Львові в неділю дня 10. лютого ц. р.** в 12-ій год. в полудне новий репертуар колядок і щедрівок з доходом на „Рідну Школу". Між іншим виконає й величне Бортнянського „Слава во вишніх Богу". Хто був на попередніх колядках і захоплювався прегарним виконанням, той певно прийде, щоби почути новий репертуар, а хто ще не мав нагоди, то використає цю останню неділю колядок. Прохаємо прибути вчасніше і ставати в перші ряди, щоби не робити натовпу при входових дверях.

— **Зима натискає.** В середу прийшли до нас морози, яких ще теперішньої зими ми не бачили. Студінь починалась від 18 ст. і йшла вверх, так, що вечером доходила до 28 ст. У ночі в полі було й більше. У четвер мороз зміцнився. Морози супроводить прегарна погода. Небо кришталь-но-блакитне і сонце світить. Наші землі не є відокремлені у цій новій хвилі морозів. З усіх усюдів приходять звістки про студінь. У СРСР вона доходить до 40 ст. Найдошкульнішим наслідком цих морозів є в нас трудноші у залізничім довозі вугілля. Населення в численних містах, що не було в силі купити палива на всю зиму, мерзне. У середу у Львові 50 осіб відморозило собі вуха, руки або й ноги і шукало негайної лікарської помочі.

— **Дві замітні промоції.** Пишуть нам: Дня 30. січня ц. р. відбулася нострифікаційна промоція на д-ра медицини п. Евгена Дурдела. Д-р Дурдело скінчив гімназію і всі університетські студії з відзначенням. Як відомо, за часів австрійської влади нагороджувано такого відзначаючого ригорозанта підчас промоції спеціяльним цісарським признанням sub auspiciis imperatoris. Тому, що Чехословаччина задержала давні австрійські приписи в університетських студіях, промоція п. Дурдела відбулася в Празі з повним церемоніялом, при співучасти всіх професорів медичного факультету. Наш земляк відчитав при цьому свою знамениту дисертацію — хоча в Чехословаччині нема примусу виготовлювання наукових праць при складанні ригорозів. З уваги на те, що д-р Дурдело має намір вернутись до рідного краю, він рішився нострифікувати свій диплом на ягайлонському університеті в Кракові. Римоги до нострифікантів-українців ставлять у Кракові дуже великі, все таки — на вид усіх свідоцтв нашого земляка і дисертації, признано його праський диплом без обовязку здавання хочби одного іспиту. Це перший випадок того роду, приноровлений до українців. Годиться згадати, що д-р Дурдело приїздить на днях до Львова, де зачне лікарську практику з дерматольогії. Такого земляка повитає український Львів напевно щиро й зі зрозумілим довірям. — Цієї ж днини промувався на краківському університеті також п. Мирон Лятишевський на доктора фільософії. Д-р Лятишевський здобув собі серед місцевого українського громадянства щире признання за свою музичну діяльність підчас студій у Кракові. Маючи високу культуру музичну й фахову освіту, він вів від 1923 р. академічний хор, який відзначався своїми виступами на всіх національних святах, здебільша на Шевченківських концертах. Наше громадянство дало висказ своєї вдячности заслуженому робітникові ще в травні м. р., при його виїзді до Пулав, де він приняв місце в біольогічному інституті, посвячуючись тепер науковій праці.

— **Львівська хроніка.** Саме тоді, коли на дворі тріщить від морозу, у місті було аж шість пожеж, здебільша кімнатних. Замерзлі мешканці хотіли нагрітись і палили занадто сильно в своїх печах. — Злодії мають професійний нюх: коли інкасент „Союзу брутовців" на вул. Академічній 5 ніс при собі вечером 5000 зол., якісь „спеціялісти" від чужих кишень заранжували довкола нього „натовп" і витягнули йому всі гроші.

— **„Союз оборонців Львова" проти українського університету.** „Союз оборонців Львова" з листопада 1918 р. приєднався до становища управи „Окр. Союзу Офіцирів Резерви" у Львові в справі ухвали бюджетової комісії, яка призначує 200.000 зол. на український університет у Львові, протестує проти цієї ухвали та взиває всіх польських послів, щоби сойм не затвердив цієї ухвали бюдж. комісії.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. (Кооперативна нарада жінок). Кооперативний рух, який останніми часами розвивається у нас що-раз основніше — находить вже зрозуміння і серед широких кругів нашого жіноцтва. Наглядним доказом цього була кооперативна нарада жіноцтва в Бережанах, скликана Філією „Союза Українок" в Бережанах на день 26. січня ц. р. — Кооперативні збори жінок відкрила теплою промовою голова Філії „Союзу Українок" п. Юлія Кордубова, секретарювала п. Стефанія Кожушкова. Численно зібране жіноцтво заповнило салю Т-ва „Бесіда", даючи тим доказ свойого заінтересування кооперативною працею. Присутне було інтеліґентне і міщанське жіноцтво Бережан, Адамівки і Раю та сільське жіноцтво з Саранчук і Потутор, яке прибуло мимо снігових завій. — На запрошення Філії „Союза Українок" прибула з рефератом п. Блянка Баранова, яка в довшій промові обговорила ролю і діяльність жіноцтва в суспільному і громадянському житті. Особливу увагу звернула прелеґентка на значіння кооперативного руху для нашого дрібно-селянського народу — а з окрема на конечність співпраці загалу нашого жіноцтва в кооперативній ділянці. Після реферату голова Філії „С. У." п. Ю. Кордубова подала проєкт заснування жіночої продукційної кооперативи в Бережанах і робітні жіночих одягів, білля, ручних артистичних робіт і трикотарства, додаючи, що „Союз Українок", вже провадить курс крою і шиття та артистичних робіт, в якому бере участь 32 учениці. — Опісля вивязалася жива дискусія, в якій взяли участь п. Бережницька, п. Вознякова та інші. — Доказом заінтересування жіноцтва цею справою і потреби такої кооперативи було те, що присутне жіноцтво рішило приступити в найближчій будуччині до отворення жіночої кооперативи в Бережанах і вже на зборах закупило 50 уділів. — При кінці зборів п. Баранова заохотила жіноцтво Бережанщини до поширювання часопису „Жіноча Доля" і „Подільського Голосу", часопису призначеного суспільним, господарським і політичним справам Поділля й Опілля. — **Учасниця.**

САМБІРЩИНА. (Справоздавче віче о. сен. Татомира. — Сільсько-господарські наради і господарський курс). Дня 30-го грудня м. р. відбулося велике справоздавче віче в Блажові, самбірського повіту, на якому склав посольський звіт сенатор о. Юліян Татомир. У цьому вічу взяли поголовно участь як громадяни так і громадянки Блажова і Монастирця. Дня 31-го грудня м. р. скликано до Самбора повітову господарську нараду делеґатів кружків Сільського Господаря. На нараді виголосили реферати: про штучні погної на весну — інж. Погорецький, про шовківництво проф. Филипчак і п. Шенбель, про громадські бюджети — сенатор о Татомир. Справу заложення ткальні (реферат п. Чухрая) відложено до слідуючої наради. Подібна нарада кружків Сільського Господаря і Кооператив відбулася в Старому Самборі під проводом голови Філії о. декана Андрія Бенціна. Присутні на нараді в числі до 150 делеґатів вислухали рефератів інж. Погорецького і п. Шенбля зі Самбора. Дня 3-го січня покінчився в Самборі господарсько-кооперативний курс, уладжений Філією Сільського Господаря, роздачею свідоцтв і дарових книжок. Попереднього дня відбулися іспити з обсягу аґрономії, ветеринарії, теорії кооперації і книговодства під проводом голови Філії о. сенатора Татомира, інж. Кочергана і д-ра Кульчицького. 16 курсантів видержало іспит зі всіх предметів.

З еміґраційних справ.

Суспільна конечність.

За будову Еміґраційного Дому.

Львів це центр, через який рік-річно перевалюється ціла маса українських еміґрантів, що вибираються на чужину в пошуканці хліба і кращої долі. У Львові находиться Експозитура Еміґраційного Уряду, яка полагоджує всі документи, звязані з виїздом. Тут находяться всі без виїмку корабельні товариства, з якими кожний еміґрант мусить увійти в звязок, коли бажає виїхати. Приїзджаючи до Львова, еміґрант не всилі полагодити всіх формальностей, звязаних з виїздом за один день. Тому мусить він лишитися у Львові день, два або й більше.

У чужому великому місті стає еміґрант зовсім безрадний. Не маючи більшої готівки, не може він позволити собі на приміщення в готелі. Звичайно з наступленням ночи іде він на залізничий двірець, щоби там переспати ніч сидячки. Та це не все йому вдається. Часом серед ночи випрошують його, і він примушений йти блукати по місті. По дорозі мусить він бути приготований на напади підозрілих типів, що або силою від нього вимагають гріш, або обдурюють, лишаючи еміґранта без сотика при душі.

Поліційні хроніки часто нотують такі випадки обдурення еміґранта. Беззахистність еміґранта це велике суспільне лихо, якому можна зарадити лише шляхом здвигнення окремого дому, де він найшов би приміщення і харчі за дешевий гріш, як також опіку і поміч.

Суспільні товариства, яких завданням є опіка над еміґрантами, між ними „Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами", вже довший час застановлялися над потребою будови Еміґраційного Дому і минулого року покликали до життя окрему кооперативу під назвою „Будова Еміґраційного Дому у Львові".

Ця кооператива бажає в якнайкоротшому часі збудувати у Львові більших розмірів дім, в якому в першій мірі находили би приміщення еміґранти, що приїзджають полагоджувати формальности перед відїздом, як і ті, що вже зголосилися до виїзду. Крім того були би там приміщені інформаційні бюра всіх товариств опіки над еміґрантами, ординаційна саля для лікаря, читальні, купелі, окремі приміщення для дітей і жінок і т. і. Проєктований дім мав би відповідати всім вимогам гіґієни і новочасним уладжень.

Кооператива поробила вже всі заходи в справі будови дому, а що найважніше одержала запевнення кредиту і поміч Еміґраційного Уряду. Однак справа не могла прибрати реальних форм ізза недостачі відповідної площі під дім.

Такий дім мусить станути близько двірця, а це тому, щоби еміґрант не потребував блукати по місті, як також тому, що в тій околиці находяться бюра корабельних товариств. А що саме недалеко двірця находиться вільна площа, яка є власністю Дирекції Домен і Державних лісів, себ-то державного скарбу, управа кооперативи звернулася до дотичної влади з проханням відступити цю площу під будову Еміґраційного Дому. На жаль, прохання полагоджено відмовно.

В тій справі відбулися недавно у Львові збори членів кооперативи Будови Еміґраційного Дому, на яких після реферату директора Експозитури Еміґраційного Уряду д-ра Вишинського, постановлено вислати окрему делеґацію з протестом до Варшави в ціли позискання згоди на відступлення площі.

Чим скінчаться ті заходи, невідомо. Від вирішення справи площі є залежна будова Еміґраційного Дому, важної суспільної станиці для десяток тисяч людей, примушених іти в світ за очі.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Кирило Студинський: **Слідами Куліша.** (Відбитка з Записок Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові) ст. 66.

Полк. Евген Коновалець: **„Причинки до історії української революції".** Прага 1928. Накладом проводу українських націоналістів стор. 70.

С. Федорович: **Шалена молодичка,** комедія на 3 дії. Переклад Ф. Гай-Гаєвського Львів. В-во „Русалка", ст. 37.

О Задума: **„Прощання".** Оповідання Чернівці, ст. 16.

о. Лев Вань: **Катехизм до першого святого Причастя.**

І. Свенціцький: Звіт управи Національного Музею за 1928 рік. (Відбитка з „Діла") стор. 16.

Катальог Накладні М. Таранька. Львів стор. 36.

ЖУРНАЛИ:

Вікна, література - мистецтво-критика, ч. 11., грудень 1928.

Літопис українського друку, орґан державної бібліоґрафії УСРР. № 52., 29 грудня 1928 р.

Przegląd Społeczny, miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. Ч. 1. Львів, січень 1929.

ОГОЛОШЕННЯ

Громадяни! Поголовним членством даємо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця 8-го, г. 7·30 веч. „Бродвей, американська штука.

Субота 9-го, г. 3·30 попол. „Пан Давван" (для шкільної молоді).

Субота 9-го, г. 7·30 веч. „Таємна пама".

Неділя 10-го, г. 4. попол. „Ніжки на стіл".

Неділя 10-го, г. 7·30 веч. „Бродвей".

Кіна.

„Аполльо": „Анна Каренїна".

„Лев": „Королева Джезбенду".

„Оаза": „Ранона".

„Палас": „Серце не слуга".

„Фатаморгана": „Гетенна зрадженого мужа".

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Український Народній Театр ім. Тобілевича" в Станиславові,

Калуш, саля Народнього Дому":
Субота 9-го лютого, „Чар вальса".
Неділя 10-го лютого, „Ґевія".

Коломия, саля Каси Ощадности.
Понеділок 11-го лютого, „Чар Вальса".
Вівторок 12-го лютого, „Ґевія".
Середа 13-го лютого, „Долді".
Квітки раніше до набуття в „Учит. Спілці".

Снятин, саля „Сокола":
Четвер 14-го лютого, „Чар вальса".
Пятниця 15-го лютого, „Ґевія".
Квітки раніше до набуття в „Народній Торговлі". 14·5 2—6

Заходом Т-ва „Охорони Дітей і Опіки над Молодю" і І-ва „Бесіди" відбудеться дня 10. лютого ц. р. в год. 3-ій попол. в салі „Бесіди" відчит д-ра М. Дзеровича на тему „Чому марніє нинішнє людське покоління". 1422 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДОДАТНІЙ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 10-15

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 36 ?

ГОДИННИКИ тільки першорядних фабрик преціційні продає за готівку і на ґаті від десятків дт з найдешевшої сторони завсна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 139-?

ПОВІДОМЛЯЮ П. Т. Публику, що приймаю на нові роботи жіночих суконь від 20 зол. „Jolanda" Стрийска 8. II. пов. 1·21 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентґеном.** 5—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики 14·5 1—2

Д-р Роман Дольницький

орд. 3—6 поп., Глубока 10. партер.

Кварцова лямпа і діятермія.

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Прибиті безмежним горем по нагній втраті нашого найдорожшого сина Адріяна уч. VIII. кл. гім. складаємо на тім місци всім, котрі висказали нам співчування, або своєю присутністю похоронних відлали Йому останню прислугу, слова щирої і горячої подяки. В першу чергу дякуємо Впр. ОО. Духовним, а то о Мітратові д-рові Вас. Лавиньому, оо. Прелатам д-рові Романові Решетилові і Володимирові Гмитрасевичові, Впр. о. Віцеректорові Андрієві Перхачові, та Всеч. оо. Катех. Мягкому, Гашакові, Маселкові і Демянчикові за відправлення похоронних обрядів і відведення дорогих нам тлінних останків на місце вічного спочинку. Слова окремої горячої подяки висказуємо Впр. о. Прелатові Мринові, який не зважаючи на свій вік, прибув в люту негоду на хвилинце щоби в зворушливій правдивій проповіді принести нам слова потіхи. Св. Перкин. Сердечно дякуємо Впр. о. прелатам Мринові і Гмитрасевичеві та Всеч. оо Гашакові і Маселкові за відправлення Заупокійного Богослуження. Вкінці дякуємо щиро Вп. П. П. Михайлові Маркові, Юліяні Вахнянинові і Ш. вчительові, як також товаришам Поліцаї з української гімназії в Перемишлі і членам Хору Перемиського Дяківського Інституту за виконання співом сумного похоронного обряду. Нехай Вас за все Всевишній нагородить.

Кирил і Тереса Черлюнчаневичі
Перемишль, в січні 1929. 1424 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10

Ч. 31 (11.372). Львів, неділя 10. лютого 1929. Pocztowa opłata ryczałtowa uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щавн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 1·20 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Римське питання.

Львів, 9. лютого 1929.

Одною з найбільших подій найближчих днів буде розвязка тзв. римського питання, відносин між „Patrimonium Petri" й Італією, між Ватиканом і Квіриналом. В політичних колах сподіються, що вже 12. ц. м. папа Пій XI., підчас торжественного богослуження в роковини своєї коронації, проголосить енуніціяцію на тему значіння й можливости розвязки римського питання. Оптимісти йдуть ще дальше і висловлюють погляд, що в роковини своєї коронації папа повідомить світ про порозуміння, осягнене між всесвітньо-церковною владою Ватикану й світською Квіриналу.

Що всі сподівання не є безосновні, свідчить про те становище державного секретаря кард. Ґаспарі, який перед двома днями (7. ц. м.) повідомив зібраних у Ватикані представників держав, акредитованих при Апостольській Столиці, вступні переговори в римській справі довели до повного узгіднення поглядів і змісту підготовлюваного договору. Так само готовим до підпису є зміст конкордату. В святі з приводу роковин папської коронації мають взяти участь члени королівського роду, для яких у правій наві базиліки св. Петра будується окрему трибуну.

В останніх днях в римському журналістичному світі ширяла поголоска про відвідини Мусоліні у папи і відбуті конференції в справі згоди між Квіриналом і Ватиканом. По суті Мусоліні вів переговори з правним дорадником Ватикану бар. Пачеллі, а про їх висліди свідчить позитивна заява кард. Ґаспарі.

Найбільші труднощі щодо доведення устійненого в принципі порозуміння до бажаного висліду містилися у формулі, яку треба було винайти, щоби виминути ґарантійний пакт італійського уряду з травня 1871 р. Та видно, що ті труднощі щасливо переборено, і найближчі дні принесуть нам — як не договір, то щонайменше конкордат між Ватиканом і Квіриналом.

В жовтні ц. р. мине 50 літ від хвилі, як перестала істнувати церковна держава, яка була висловом світського панування папів. Фактично перестала вона істнувати кілька літ скорше. Історія церковної держави в середущій Італії є без сумніву багатша, цікавіша й більш займаюча, як багатьох чисто світських держав. Повстала вона нібито за папи Сильвестра І. на основі дарованя цісаря Константина Великого. Та це не відповідає історичній дійсности. Папська світська держава повстала самочинно, спершу підчинена візантійським цісарям, а опісля французьким королям та римсько-німецьким цісарям, усамостійнюючись в деяких історичних моментах. На папську державу постійно заїхали її сусіди: французи, еспанці, неаполітанці й австрійці, перед яких заїханням мусіли боронитися папи. Тому й область та простір церковної держави змінювалися дуже часто. В хвилях ослаблення папства в Римі, у „Вічному місті" та його околиці часто приходили до голосу всякі шибайголови та маленькі тирани зпоміж шляхти. Правда, в деяких історичних відступах (як напр. за Григорія VII. й Юлія II.) розцвітала церковна держава, але рідко коли вона була вільна від важких фінансових клопотів. Важкий удар папській державі завдала французька революція. На початку 1798 (після втечі папи Пія VI.) французи заняли Рим і проголосили римську республіку. Після переходового наладнання відносин у церковній державі, Наполеон І. знову на початку 1808 обсадив Рим і приєднав його до французького цісарства, примусивши схопленого папу Пія VII. зректися свого світського панування.

Після упадку Наполеона І. знову заістнувала церковна держава. Але тимчасом почали ширяти нові визвольні кличі. Папа Григорій XV. вдержувався при світському пануванні тільки при допомозі австрійських і французьких військ. Найважчим і трагічним для церковної держави був понтифікат папи Пія IX., вельми меткого, творчого, завзятого, розумного, але запальчивого. Його змаганням було вернути церковній державі передове значіння з часів середновіча. Він розпочав глибші реформи, в березні 1848 надав своїй державі конституційний лад. Та деякі невдачі й прикрі події, спричинили заворушення в Римі, які покінчилися в 1849 році проголошенням римської республіки. Змагання зєдинити Італію, осягнути й здійснити національний ідеал, діяльність Маццині й боротьба Ґарібальді діймаючо відбилися на церковній державі. Пій IX., що в 1850 р. повернув до Риму, при допомозі французьких військ завів гострий реакційний режім. Від папської держави відпадали одні провінції за другими, покликуючи до себе Віктора Емануеля, з яким у порозумінні ділав Ґарібальді, національний герой і борець за нову, обєднану Італію. В римську справу вмішався був Наполеон III. Після упадку другого цісарства у Франції, наступив також упадок церковної держави. Італійські патріоти вимагали обсади Риму. Коли у вересні 1870 р. Пій IX. відкинув добровільну злагоду, італійські війська вступили в области церковної держави. Дня 20. вересня папський ґен. Канцлер віддав Рим італійцям. Плебісцит, переведений 2. жовтня 1870 майже одноголосно (133.681 голосів за і 1507 проти) заявився за зєдиненням з Італією. Чотири дні пізніше появився в тій справі королівський декрет. Дня 6. жовтня 1870 перестала істнувати церковна держава.

Становище папи управильнив ґарантійний пакт італійського правління з травня 1871. Він залишив за папою посідання Ватикану, Латерану і віллі Кастель Ґандольфо, як також права й почести суверена з річною рентою 3,225.000 лірів. Та папа, який 1. листопада 1870 обложив клятвою всіх спричинників й учасників анексії церковної держави, відкинув усі змагання до порозуміння. Він зберіг становище суверена, як самозрозуміле, відкинув пропоновану дотацію, зачинився у Ватикані і проголосив себе вязнем. Він припинив якийнебудь звязок із „лідальпейським" урядом і не переставав ніколи зазначувати, що світське панування папства є невідклично потрібне для збереження незалежности й достоїнства папського становища і свободи церкви.

На тому самому становищі стояли наступники Пія IX.: Лев XIII., Пій X. і Венедикт XV. Положення змінилося основно за теперішнього папи Пія XI. Фашистівський переворот підніс значіння релігійного виховання й авторітету церкви. Становище боєвого Пія IX. в створених умовинах важко вдержати — тим більше, що всякі надії на реституцію церковної держави, а радше на реальне світське панування папства, вже давно стали нереальними. Позитивним виходом зі створеного положення могло бути тільки порозуміння, яке дасть більшу свободу рухів папам, велике відшкодування та збільшить вплив Ап. Столиці й римської курії не лише в Італії, але і в цілому світі.

Еспанські події.

Внутрішнє положення в Еспанії. — Еспанська недуга військових повстань. — Останнє невдатне повстання.

В широкому політичному світі якось не помітно великого заінтересування Еспанією та її внутрішними подіями. Тільки час від часу стрінете в пресі якусь телеграму або коротеньку замітку про диктатора Прімо де Рівера та про дивоглядні його „реформи" в роді таких, як та, що забороняє жінкам носити короткі сукні. На такі „реформи" реагує світ як на куріози. Але всеж таки бодай раз у рік реагує світ і на події іншої натури в Еспанії, а саме на т. зв. повстання. І так у 1926 р. було там військове повстання, з якого побідно вийшов ґен. Прімо де Рівера. Анальогічне повстання було і в 1927 р. Минулого тижня в Еспанії теж було повстання і теж невдатне. Всі ті повстання були військовими і всі були безкровними. І це є основною признакою тих частих еспанських повстань.

Сам Прімо де Рівера також прийшов до влади при допомозі безкровного військового повстання. Було це в часі, коли Еспанія вела невдалу війну з ріфами в Мароку. Причиною еспанських воєнних невдач була нікчемність та повна незадатність еспанських воєнних кол. Численним військовим достойникам грозив суд. Щоби до нього не допустити і ратувати „престіж" армії зробив Прімо де Рівера переворот і став диктатором Еспанії. Цей переворот не зробив у нутрі краю ніякого більшого враження і не потряс ним. Більше враження зробив він за кордоном, у широкому світі. Це свідчить про дивну апатію еспанського населення до державно-політичних справ. Таксамо всі „повстання" проти Прімо де Рівери не потрясали ні еспанською прилюдною опінією, ні тим менше масою.

Ставши диктатором ґен. Прімо де Рівера не мав ніякої політичної програми і проводив свою диктатуру під гаслом побідного закінчення мароканської війни. Під тим оглядом мав він щастя, бо еспанський противник Абд ель Крім, що бив еспанців, вмішався ще й у війну з Францією. Це його вбило. Французи повели війну енерґійно та Абд ель Кріма зліквідували. Вийшло це і на користь Еспанії, бо вона відзискала всю втрачену в Мароку територію, а Прімо де Рівера набув титул переможця і закріплення свого становища в Еспанії. І щойно тоді взявся він за внутрішні реформи. Створений ним режім є по своїй суті звичайною бюрократичною самодержавною диктатурою, з деяким, хоч що правда, дуже незначним посмаком фашизму. На місце воєнної директорії, яку створив Прімо де Рівера зараз по перевороті, прийшов т. зв. громадянський уряд разом з „національними зборами" (парляментом), утвореними фактично по призначенні та позбавленими всякого голосу. І цивільний уряд і національні збори — це тільки декорація диктатури. Але ця диктатура має ще одну підпору, а саме т. зв. національну унію, що має бути одинокою, монопольною політичною партією в Еспанії на зразок фашистів в Італії. В дійсности та „партія" не є ніякою партією, а якоюсь орґанізованою по наказу згори установою, чи краще збориськом еспанських гура-патріотів, що живуть з урядового жолоба.

Які там тепер відносини в політичному розумінні, видно найкраще з того найновішого повстання, про яке донесли недавно пресові аґенції. Прімо де Рівера хотів ввести в еспанській армії одну реформу, яка в усіх інших краях Европи не заслугує навіть на назву реформи, бо є самозрозумілою і природною річю. Щож це за реформа? Вона заключається в тому, що військова влада має право призначувати військових на всякі фахові становища і признавати військовим відповідні ранґи в залежности від особистих здібностей і заслуг. Це викликало невдоволення серед цілої армії, це й було причиною орґанізації повстання. В чім-же діло? Отже вся суть невдоволення в тому, що в еспанській армії панує від віків такий освячений традицією порядок, що всякі аванси відбуваються по порядку після віку. Еспанські військові кола переконані, що цей порядок є самообороною армії перед урядом, або іншими словами він зберігає „незалежність" армії від уряду.

Ось на якому тлі приходить там до повстань. В даному випадку армія зорґанізувала повстання, але в останній хвилі відложила його на два дні. Один гарматний полк у Сіудад Реалі не дістав на час повідомлення про відложення повстання і зробив його в первісному речинці. Коли зявилися урядові літаки над містом і розкинули урядові повідомлення про те, що в цілій Еспанії спокій, цілий полк відразу капітулював. Таким чином ціле повстання зліквідовано. Трьох його орґанізаторів засуджено на смерть, але присуду не виконано. Ціла історія не зробила в Еспанії ніякого помітного враження. Все громадянство ставиться до тієї події байдуже й апатично. У звязку з тим повстанням арештовано між іншими лідера консерватистів Санчес Гуера, що був на еміґрації. До Еспанії приїхав він у звязку з повстанням, щоби по успішному його переведенні обняти керму влади. Цей факт кидає незвичайно яскраве світло на еспанські політично-громадські відносини. Виходить, що найактивнішими є там консерватисти, що вважають Прімо де Рівеpу своїм ворогом. Коли так, то Еспанію треба вважати одною з найбільше зацофаних під громадянсько-політичним оглядом країн в Европі. А може й під тим оглядом слід таки їй віддати пальму першенства.

Поминаючи те, вся европейська преса чо-

мусь твердить, що становище „переможного" у таких „повстаннях" Прімо де Рівери захитане. Та вірити в те дуже не можна, бо й по „ліквідації" попередніх повстань цяж преса твердила те саме. Але диктатор править і досі та ні трохи не хитається.

З Румунії.

Справа української школи буде рішена.

„Хліборобська Правда", орган націонал-царанистичної партії, пише в числі 9 із 31. січня ц. року:

„Минулого тижня явилися у президента міністрів п. Юлія Маніва посли К. Кракалія, Гр. Андріящук, Никифір Заболотний і І. Якобан, які зажадали якнайскоршого залагодження справи українського шкільництва. Президент міністрів заявив, що він поінформований дуже добре про справу українського шкільництва і що вона буде залагоджена в короткому часі. Ці переговори наших послів будуть продовжувані на протязі цього тижня.

Справу залагодиться правдоподібно в той спосіб, що зміниться арт. 8 шкільного закону, який каже, що ті, що затратили матірну мову, обовязані посилати дітей до румунських шкіл. (Це відносилося до українців).

Про ці переговори наших послів розписалися широко демократичні букарештенські газети, які обговорюють справу українського шкільництва, кажучи, що українські посли заявили, що в разі некорисного залагодження питання українського шкільництва зложать свої посольські мандати.

На кожний спосіб справа українського шкільництва знаходиться в актуальній стадії і вже найближчий час принесе залагодження цього для нашого народу такого важного домагання".

До цієї інформації „Хліб. Правди" слід додати, що мова тут про аромунські цілковито українські школи на Буковині. За привернення їм давнього українського характеру йдуть саме змагання українського громадянства Буковини. Зате про заходи в справі української школи в Бесарабії і в Мармарощині майже нічого не чувати. Тільки деякі бесарабські посли думають добиватися для Бесарабії російських шкіл, а принайменше навчання в бесарабських школах російської мови як предмету.

Що діється з українцями в Добруджі?

По упадку ліберально-авересканських ланцюхів, які сковували всякий просвітний рух серед нашого народу, зачав жвавіше бити пульс українського життя в Румунії. Національне життя нашого народу, яке перед війною так гарно розвивалося, через останніх 10 літ було якби завмерло і лише сям-там блимали його вогники. Але як бачимо тепер, цей приспаний рух зачинає пробуджуватися, оживати. Найсильніше забив живчик народній на Буковині, зачався деякий рух відродження в Бесарабії, появилися ластівки пробудження народнього на Мармарощині, а нема тільки вістки від українців з Добруджі. А є їх там чимало і є вони нащадками славних запорожців, які по зруйнуванню Січи втекли від москаля, щоб під турком жити. Часть їх переселилася опісля на Кубань, а часть осталася у гирла Дунаю, де і сьогодня живуть. Найбільше є їх в повітах Тульча і Констанца. В повіті Тульча займають вони числом по румунах друге місце. Найбільші їх осередки находяться в селах Дунавеці, Моруґіол, Св. Ґеорґій, місто Тульча, дельта Дунаю і над ріками Теліца, Таїца та Циганка. Займаються вони переважно риболовством та хліборобством. В рто, аби наша академічна молодь, яка студіює в Букарешті і якій найближче до них, занялася освідомленням, просвітою та національною організацією між ними та подала нам образець про їхнє життя-буття, а наші проводирі з Чернівців, що заходяться коло організації загального просвітнього зїзду, щоб і про них не забули. („Час".)

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

З відчитової салі.

Організація наукової технічної праці та промислу на Радянській Україні.

Зїзд українських інжинірів та техніків, який відбувався у Львові в днях 2. і 3. лютого ц. р., найшов відгомін серед українських науково-технічних установ у Харкові. На цей зїзд виделеґували харківські інжиніри як своїх впоручників, ректора харківського технольоґічного інституту проф. Маєра та завідуючого палатою ваг і мір проф. Мазуренка. На жаль, делеґати, з причини важкої подорожі, на зїзд спізнилися і тому в честь гостей влаштувало Українське Технічне Товариство спеціяльні сходини в Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка в середу дня 6. лютого. На ці збори явилися майже всі українські інжиніри і богато запрошених громадян.

На зборах виголосили оба делеґати обширні реферати про стан українського промислу і про науково-технічну орґанізацію праці на Україні.

Перший референт проф. Мазуренко говорив про відродження промислу. Передавати всі ті цифрові дані, якими оперував референт, у ґазетній статті неможливо й недоцільно. Тому то подаємо з того реферату тільки деякі маркантніші місця.

Праця над відновленням промислу проходить там дуже живо на всіх ділянках. Коли взяти час тривання повного розвалу промислу в часі від 1917 до 1920 р. і порівняти тодішній його стан з теперішнім, то прийдеться ствердити значні досягнення у відбудові промислу. Особливо в ділянці видобування вугілля і в цукроварстві досягнено великих успіхів, бо, як запевняв референт, доведено в них продукцію до висоти передвоєнної норми (1913 р.). У відділі сільсько-господарського машинобудівництва продукція побільшилася в державних фабриках майже вдвоє, порівнюючи з передвоєнними нормами. Тут слід ще завважити, що побільшення виробництва не потягає за собою збільшення числа робітників з причини переведеної в високій степені раціоналізації праці. Старі заводи, як напр. сільсько-господарських машин бувш. Гельферіх Саза, а теперішний Серп і Молот в Харкові, побільшено майже вдвоє. І все те доконано після того, як революція 1917 р. і слідуючі роки змели з заводів та шахт Донбасу дуже велику скількість відповідальних і кермуючих підприємствами людей з технічною освітою.

Будова Дніпрельстану посувається бистро вперід, при річних витратах з боку держави біля 40 мілонів карбованців на ту ціль. По скінченій будові велика частина електричної енерґії піде на виробництво електросталі, а тим самим всі побоювання, що не буде споживачів для електричної енерґії відразу розсіваються. І для виробу алюмінія піде енерґія Дніпрельстану.

В ділянці електрифікації слід замітити велике розширення харківської електростації, сила якої доведена до 23 тисяч кіловат, т. є. поверх 30 тисяч коней. В Донбасі стає в першу чергу велика централя в Штерівці, якої

ЛЕВ ЯСІНЧУК. 5)

У новий світ.

Кілька париських вражінь.

(Докінчення.)

Париж! Чарівне слово для кожного інтеліґента всякої краски лиця й кожної національности. Цеж втілення краси, мистецтва, науки, богацтва, елеґанції, марнотравства, революції, джерело „права людини", один з варстатів світової політики. Бути в Парижі і бачити бодай якийнебудь бульвар, ввійшло в добрий тон.

І мені довелось тут побути. Зміняв трохи грошей, бо платити долярами тут не в моді, навіть для американця. На маленькі франки, у вільному часі, стараюся якнайбільше „охопити". І маю вже повні очі, мозок, а головно вуха й легені. Очевидно за коротко я тут був, щоб описувати вигляд Парижа, чи його характер, хоч як тиснеться дещо під перо. А всеж таки мені дивно, що я не наткнувся за весь час ніде на поліцая, хіба на того, що управильнює рух на вулиці, ані за весь час не бачив ні вояка ні офіцера.

Подумайте: в столиці Франції я не бачив офіцера, вояка, ні поліцая на вулиці. Турецького я тут бачив, а французького ні. І хто тут відбірає „золотого" від хлопа, що не знаючи заборони їде париською „руською" вулицею, хто його ганьбить, як нашого, коли заблукає з возом на „Марійську площу" у Львові? Бідна ця Франція. Ледви чи й устоїться!

Мушу зауважити, що французи часом проворні. От напр. у нас, у Львові, улаштовано виходки для псів... усюди, на кожному місці. Кожний може провірити цю правду, коли вийде рано на вулицю тоді, коли то львівські пані водять своїх песиків чи псиськів (часом і по двох) „на прохід". Зате, коли селюх не вміє вишукати потрібного місця і пристане десь у куті, де видруковано „Заречищене того мейсця", то плати кару.

В Парижі поуладжували що певну відлаль, навіть на найкращих бульварах, щось у роді парасолі на коломийському малому ринку: зробили довкола дерев залізну стінку, заввишки чоловіка, і за неї можуть заходити... мущини. Не знати тільки, як ралять собі жінки. Воно нам трохи смішно, але вигідно. А все таки приличніше, як в Італії, де тільки вижолоблена „фрамуґа" в мурі на одну особу й від прохожих нічим не закрита.

Я зауважив ще одну вигідну звичку, головно для молодих і залюблених. У Львові напр. мусять залюблені пари ховатися по стрийському парку чи товчися по жареному „кайзервальді", а в Парижі сідають собі на лавочку на широкому бульварі в білісінький день і цілуються, доки схочуть, нераз довше, як у театрі. Деякі роблять це саме витаючись, на вулиці. Мій товариш каже, що в Дітройт також так можна. А якийсь злобний американський судля — читав я в „Ділі" — засудив подружа за цілунок на місті. Недаром то подружа так рідко цілується.

На державних будинках і на давніх королівських у Парижі пишається прегарний напис: „За вашон і нашон..." агій бодай мене: „liberté egalité, fraternité". Якось ніяково згадувати при цьому Версай і Сен-Жермен.

Що й не казати, а бачите Лувр, один із найбільших музеїв світа, бачите Мільонську Венеру, Аполльона, прастару мозаїку, зразки культури від найстаршої до найновішої доби, оригінальні образи Леонардо да Вінчі, Рубенса, Рафаеля, Ботічеля і сотні модерної школи, це неодна година насолоди навіть для такого, що не є артистом, от якби непричком я. Мені зовсім не було дивно, коли я бачив, що з великим захопленням приглядається усьому тому, а головно малярству, чорноока жінка з вірлиним носом, у східній народній одежі з гарно гаптованим шалем, натягненим до половини кучерявого волося та в шовкових капчиках. Бо це саме робив би всякий. А скільки я тут бачив зразків такого малярства, яке призбирене в нашому національному музеї. Але наш музей навіть не має спромоги показати всього призбираного богацтва, бо нема місця.

Стоять ще в Парижі всі королі, стоїть ще великий імператор Наполеон та ознаки його тріюмфу, тріюмфу Франції, ворота на „Алеї Елізейських Піль", та зі своєї поваги показує всьому світові красу Парижа. Немов зоряні рамена розходиться звідси 11 довжезних алей, що обрамовують ті кути впорядкованого каміння й цегли, які разом творять Париж. А люди подобають звідси на маленькі мурашки в цьому муравлищі, мов одноглинки поруч тріюмфального „Лука" Наполеона. Їх не стане, а велич і слава Наполеона лишиться.

Цікавий Париж ще богато дечим. Але треба самому бачити. А щоб бачити, треба знати його мову. Це не правда, що з німецькою мовою світ перейдеш, як — переконуюся — неправда й те, що з анґлійською. Треба знати німецьку, французьку й анґлійську поруч одної зі славянських. Щойно тоді мабуть буде світ отворений. От, у театрі розмовляє індійка (яка була в Луврі), анґлійською мовою. Тому за всяку ціну треба дбати, щоби наші діти вчилися бодай у приватних середніх школах безумовно усіх трьох мов. І то мов, а не граматик; говорити, а не правил.

Пощастило мені побувати і в театрі; був я на Фавсті. На цьому, здається, знаному Фавсті. І треба сказати, що богато музичних, сценічних костюмових та інших подробиць, важко і повірити, можливі. Театр у середині і знадвору заслугує на особлившу увагу, орхестра велика, дуже зіграна, гуртові сцени живі, природні, з масою осіб, а Марґарета та особливо Мефісто знаменитий.

Театральна публика складена з усякої краски французів, а у великій частині з „янкі", що вертаються в Америку. Та хто знає, чи не було ще де й малороса. Та хоча як воно цікаво в Парижі, — але хай його оглядають ті, що мають час і гроші. А я — ні одного, ні другого. А зрештою вже й так терплю на болі голови від смороду з бензини. Бо фіякрів тут уже зовсім нема. Хоч одну „однокінку" бачив я на вулиці: фірман не у новому циліндрі, а кінь так виглядав, якби мав закінчити фякерську славу.

Їду на дворець св. Лазаря, а звідси до Нормандії. Дихну воздухом бодай через вікно.

(В поїзді до Шербурга).

поємність протягом двох найближчих років буде доведена до 100 тисяч кіловат. Опалювання кітлів буде вестися вуглевим порохом, отже наймодернішим способом.

Сілікатовий промисл (цемент, вироби з глини і т. п.) теж сильно піднявся, при чому в дотеперішніх віднадків при виплавці чавуна над Дніпром буде вироблятись жужлевий цемент.

Це піднесення промислу стало можливим тільки завдяки широкому освідомленню мас про потребу самооборони та орґанізації відповідного технічного шкільництва. А треба знати, що шкільництво на Радянщині, як ми довідалися з реферату проф. Маєра, поставлено зовсім відмінно від тутешнього. По обовязковій початковій школі, так званій, семирічці йдуть професійні школи, дво, трьох чи більше літні, які вже випускають відповідних техніків. По скінченій технічній школі йде наука в політехнічних інститутах, з програмою, зближеною до заграничних високих шкіл. Крім цього істнують окремі дослідні катедри для культивування науки. Є ще й так звані робітничі факультети, на які поступають робітники, по повній підготовці з математики, фізики, хемії і політосвіти. Робітничі факультети видають теж дипльоми.

Поміч для студентства в часі наук є дуже видатна. Більшість студентів одержує підмоги, починаючи від 30 карбованців місячно, залежно від курсу, при чому семейні (бо й такі бувають) одержують додаток 50 процент від основної підмоги.

Умови заробітку для інжинірів доволі корисні, бо початкова плата не буває нижча 150 карбованців в місяць. Цікаве є явище в перескакуванням інжинірів з одного підприємства в друге; красших інжинірів заводи просто переловлюють і перескасування затихає звичайно при платні 300—400 карбованців. Слід однак замітити, що професорські та асистентські платні не йдуть вище 260 карбованців. За те професори „дороблюють" за всякі експертизи, проєкти і т. п. і до тисячі карбованців в місяць. На загал однак інжинірів за мало і тому при відповідних кваліфікаціях заграничні інжиніри можуть одержати добрі заробітки.

І є ще одно дуже важне явище: інжиніри на Радянщині стали піонірами не тільки промислового, але й громадського руху.

По деяких поясненнях на завдані запити в боку присутніх, які торкалися головно навязання культурної співпраці, голова Технічного Товариства д-р Павлів замкнув сходини.

По сходинах відбулася спільна вечера.

П. В.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ДЕСЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В пятницю 8. лютого продовжувано розправу дальше. На салі ледви кілька осіб.

Ревеляції прокуратора.

На початку розправи прокуратор Ланевський повідомляє трибунал, що до прокуратури вплинуло донесення вязня Бернарда Секляра такого змісту: Вязень Секляр зізнав на поліції що він знає назвище правдивого убийника кур. Собінського, яким є **Теодор Гуменюк**, бувший студент духовної семинарії у Львові. Зараз по убивстві Теодор Гуменюк утік до Чехословаччини. Прок. заявляє, що зізнанням Секляра годі вірити тому, що він, мовляв, робив враження типового маняка підчас переслухання на поліції та в прокуратора і що він робив повідомлення вже в багатьох інших карних справах, які виявились опісля неправдивими

Де є св. Дм. Тисяк?

Покликаний свідок Дмитро Тисяк нині не явився і тому прокур. просить відчитати його попередні зізнання.

Обор. д-р Шух. противиться цьому і годиться до понеділка подати точну адресу цього свідка.

Внесення прокуратора.

Прокур. просить переслухати сл. суддю Янушевського на обставину, як заховувався підчас переслухання св. Жуков, який на попередній розправі симулював дурноватого, а вчора тут на розправі вдавав наївного.

Внесення оборонців.

Обор. д-р Шух. ставить внесення, щоб переведено місцеву візію при вул. Королівській і Тарновського і там на місці переслухано св. Гасмана тому, що з ситуаційного пляну годі унаглядити собі розположення та конфігурацію терену і що поліція обчислює час на секунди обом обвинуваченим, яких уважає убийниками куратора.

Треба знати, що вул. Тарновського веться серпентиною в гору і що пасажири Гасмана, йдучи вул. Тарновського в гору, як це зізнав св. Гасман, мусіли віддалюватися від вул. Королівської, де вбито куратора. Оборонці навіть зрікаються переслухання обох обвинувачених на місці, але прок. таки противиться тому внесенню.

Обор. д-р Старосольський просить приняти згадане внесення д-ра Шух. і мотивує тим, що зайшла основна зміна в концепції з автом. І так у першім вигляді цеї концепції поліція твердила, що убийники приїхали автом на вул. Королівську, а опісля втікали вул. Тарновського в гору. Опісля знову, що убийники прийшли на горішню часть вул. Тарновського і зійшли на вул. Королівську. Це є зовсім нельогічне, це просто абсурд. Неможливо, щоб убийників ніхто не запримітив на вул. Тарновського, як сходили в долину. Щодо переслухання св. Янушевського, то обор. д-р Стар. годиться на переслухання сл. судді, але при цьому зазначує, що оборона приймає нормальність св. Жукова, який не має тільки етичних підстав. Адже св. Жуков зложив перед слідчим суддею обтяжуючі зізнання лише тому, що обв. Вербицький перешкодив його садистичним ефектам до молодого сільського хлопця, **Івана Баса** з Гаїв, якого просить переслухати. Св. Жуков заявив у суді, що про убивство „високого пана" довідався з преси і дійсно його зізнання перед сл. суддею — це вірна парафраза статті з „Ґазети Поранної" п. з. „Як убито кур. Собінського", якої число обор. передає трибуналові.

Дальше оборонець просить покликати асистента Міліяна і вязничного сторожа Міґу на обставину, що св. Жвір — де недорозвинена людина і що доносив на інших співвязнів; його доноси показалися пізніше безосновними.

З черги оборонець просить переслухати кількох вязничних сторожів на обставину, що св. Качор нахвалявся пімститися на Вербицьких. Опісля просить переслухати п. Ф. **Аренґу**, емерит. розвідчика,, який бачив убийників куратора з лиця на вул. Тарновського і зробив донос про це до поліції.

Обор. д-р Шух. просить з черги переслухати д-ра Райнлєндера, бувш. директора поліції і д-ра Ляйстинера, власника кіна „Паляс", на обставину, коли повідемлено д-ра Райнлєндера про убивство куратора і на ту обставину, що контроля білетів у кіні „Паляс" відбувалася між год. 6.30 і 7.30 веч. Обор. просить дальше відчитати зізнання п. Трача на ту обставину, що обв. Атаманчук зараз по переслуханню 20. І. 1927 р. виїхав зі Львова за намовою своєї нареченої. Дальше оборонець ставить ще цілу низку інших внесень.

Прок. спротивився всім цим внесенням оборони, з виїмкою внесення на переслухання емер. аґента Аренги.

Трибунал по годинній нараді згодився на переслухання сл. судді Янушевського, відчитати

Зубний лікар і стоматольоґ

д-р Андрій Кокодинський

КОЛОМИЯ, вул. Крашевського 4.

Ординує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й кавчуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах.

1177 4-4

Свято Духовної Семинарії.

Промова о. ректора д-ра Йосифа Сліпого при посвяченні молитвенниці.

Від Ред.: Промова о. рект. д-ра Й. Сліпого, виголошена при посвяченні молитвенниці Духовної Семинарії в дні 3. ц. м. появляється у нас дещо спізнена, бо ми щойно відтворювали її на основі наших скорописних записок.

Ваша Ексцеленціє, Високопреосвященний Архієрею! Торічне благословення іконостасу, піднебесного і кивота в день світлих Ваших імянин було благодатним завдатком розмалювання цілої молитвенниці, що є — слава Богу! — одним з найкращих повоєнних мистецьких творів у городі Льва, а може й на всій Галицькій Україні. Ціле своє життя змагали Ви, Ексцеленціє, до того, щоб добути якнайглибший зміст у церковній і народній роботі і це змагання мусіло в першу чергу засягнути Духовну Семинарію.

Осередок, в якому виховується духовенство і приготовлюється до того, щоб нарід духово перетворювати, осередок, який має достарчувати щораз то нових животних соків для народнього організму, мусить сам в собі скупчити найглибші гадки і найвищі ідеї, мусить вдихати повними грудьми аромат Христового Духа і не лиш голошенним словом, але й образом підносити та ублагороднювати молоду душу. І саме тому вибрав мистець за Вашим одобренням і благословенням при розмалюванні цеї молитвенниці символи, які безупинно мають промовляти до умів і сердець глядачів, змушувати їх шукати щораз то глибшого змісту в незглибимих Христових правдах і плекати просту і ясну віру.

У всіх народів усіх часів була туга за символом і потреба уживання знаків та унаглядненьрелігійного і світського змісту. Ця туга стара, як людська природа. Сказане слово, утворене поняття легко стають поверховними і плиткими й попадають в забуття, тому розум шукає за середниками, щоби зберегти й закріпити внутрішній зміст. І осягає це при помочі наглядних форм, мистецьких образів, символів. Людська душа й тіло фізично звязані зі собою і тому людина при помочі змислів творить нові духові поняття, пригадує собі давні, висловлює свої гадки й бажання та передає їх наслідникам. Змисл лекше й певніше може задержати свій предмет, ніж ум свій. Тут лежить завязок і генеза символів.

Найвищий ступінь осягнула символіка, коли дала вислів Христовій релігії, бо тут вона звиала велич вічних гадок і премудрих діл Божих і темінь та марність людського серця, вагання й упадки людського духа. Символи спонукують людину призадуматися, збудити в собі віру, піднестися до Бога, а для Бога це догідний спосіб зблизитися з відвічними правдами до людини і дати себе зрозуміти. Тут суть християнських символів, мистецьких знаків Христової віри, тут основа алеґорій і притч, яких уживав Христос.

І ще одна причина, яка вплинула на розвій християнських символів: це переслідування і наклепи зі сторони поган. Щоб охоронитися від них, християни уживали символів як натяків на християнську правду і лиш той міг їх зрозуміти, хто знав Христову релігію. Тимто старохристіянські символи нам такі дорогі, що промовляють до нас таємничою і містичною мовою часів катакомб і кровавих переслідувань, мовою, яку перейняли старохристіянські базиліки і візантійські мозаїки. Це також спонукало і нашого мистця заговорити тою старовинною, могутньою і грандіозною мовою часів, коли Христова віра набирала розмаху до широкого лету і розвивала своє внутрішнє життя — часів, таких подібних до теперішнього стану нашої церкви і народу.

Розвинути життя духа, зажити ним в повній повні, поставити перед очі найголовніші творчі моменти Христової віри — це провідна ідея нашого мистця.

Про це свідчить ось імпозантний образ талантів, символ помноження всіх потенціяльних сил, вложених Богом в людську душу. Поважний, маєстатичний Господь в орієнтальній мальовничій ноші роздає щедро обома руками таланти: один, два, пять — молодцям, що на їх лицях пробивається духова вищість згл. недбальство. Незвичайно милий хлопчик-ангелик послугує Господеві. Роздача відбувається на березі голубого моря, на якім видніє корабель, знак, що Господь вибирається в далеку дорогу, лишаючи їм свобідну волю ділання. За той час вони мусять працювати й розвивати свої сили і спосібности, розійшовшися трьома шляхами: неробства (закопує свій талант), хліборобської роботи й умової праці. Це час життя, експанзії людських природних сил і надприродних дарів, час найвищої активности, якої Бог вимагає від кожної людини, а передовсім від священика.

На другім краю широкої картини представлений звіт з праці перед Господом по його повороті. Перед домом, як символом царства Божого, сидить Господь. Палата у старохитійськім стилю, з вирізьбленими старовинними, незвичайно цікавими орнаментами, в середині всевідуче Боже око. Господь держить в одній руці судейську булаву, опустивши другу руку на коліно як знак великої духової рівноваги і судейської безсторонности і приймає обрахунки з розданих талантів. Тумановатий недбалець відкопав один талант, звертає його Господеві, оправдуючись безуспішно. Другий приніс роскішні золотисті снопи пшениці як доробок фізичної сили, а третій, високоумний, книгу, як твір інтелектуальної праці. Буйна рослинність, високі акації, ріжноманітні цвіти додають картині погідности і великої життєвої жвавости. Це найбільший своїми розмірами образ молитвенниці, який замикає плечову (задню) стіну. Кожний богомолець Духовної Семинарії, виходячи, мимохіть спинює своє око на образі й думкою пригадує собі, що й він мусить помножувати дані Богом таланти, з котрих колись Господь зажадає від нього точного звіту.

(Продовження буде.)

статтю з „Ґазети Поранної“ і зізнання аспіранта Міліяна, переслухати Аренгу, д-ра Райнлендера і Ляйстинера та відчитати зізнання Трача.

Інші внесення оборони трибунал відкинув.

Опісля переслухано св. **Марію Стецюкову**, яка як істеричка плела несотворені річи та накидалася на оборонців, а й предсідникові не змовчала. Ціла саля аж гуділа від сміху в часі її зізнань.

Обор. д-р Шух. ставить внесення, щоби свідка піддати психіятричному обслідуванню і покликати кілька осіб, які ствердять, що свідок обвиняв їх безпідставно у ріжних злочинах. На тім перервано розправу до завтра.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Проби мови.

До одної з наших редакцій забіг пес. Загнали його сюди морози, що лютують на вулицях Львова, витискаючи сльози зі шкла і зітхання з мурів. Маленький, брудний фокстерієр, якого мама була доберманом а тато новофунляндцем. Так бодай каже представник Г. К. Ч. (Господ. Кооп. Часопис, не Галицька Чрезвичайка!) і ми мусимо йому вірити.

Маленький песик забіг і покірно сів собі коло порога. Присягну, що припускав, що це якийсь банк, бо побачив людей, похилених над бюрками, а в воздусі тільки тиша і дим з папіросів. Але швидко переконався про свою помилку.

Одна похилена голова піднеслася в гору а тишу пронив жалібний голос:

— Панове, як властиво писати: Навпаки чи противно?

Як на приказ піднеслися і другі голови. Грізний пан з чорною борідкою і ще чорнішими окулярами, розвинув ноги з пледа, встав і сказав:

— Ясно, що навпаки!

— Чому?

— Мій дорогий, треба бути неуком, щоби не знати.

— А мені здається — заговорив один із „статейних“ — що таки правильно буде навпаки і противно.

— І я так думаю.

Чорний пан почав сердитись.

— Нема що думати. Подивіться до наддніпрянських видань.

— Ти мені наддніпрянськими виданнями очей не вибивай. Вони чорт зна що пишуть. Читай часописи...

— Я не про часописи, а про книжки.

— В книжках, як хто хоче так пише. Один знає мову, то пише добре, а другий не знає, то пише зле.

— Але на кождий випадок ліпше як ти.

— Чому?

— Бо ти пишеш по галицьки.

— Я пишу так, щоб мене зрозуміли.

— Але пес, як би зїв, то напевно здох би.

Ображений скочив від свого столика, вхопив часопис зі своєю статтею, висмарував маслом і наставив псові. Песик уже на початку дискусії перестав боятися і вимахуючи хвостиком, обнюхував дискутуючих. Почувши запах масла, він кинувся на папір і вмить проковтнув його.

В редакції настала тиша, як перед виплатою святочного додатку. Всі ждали: буде чи не буде, здохне чи ні.

Песик хвильку кліпав очима, витягав шию і перебирав лапками. Далі підскочив, звертівся і жалібно завив.

— Бачиш! Ось-ось натягне ноги — зареготався чорний пан.

Але песик не здох. Болі мав, та до смерти було йому ще далеко. За хвилю вже бігав знову і моргав хвостиком. Видно мова не смакувала йому, але всеж таки не була смертельна.

Прийшла черга на другий експеримент. Той член редакції, що недавно тремтів за свою мову, побіг швидко до другої кімнати і вхопив першу з краю зазбручанську ґазету. „Комуніст“ з 29. січня 1929...

...„Але проводжувана досі робота ще недостатня... Відповідь на ці питання в цілому вдалося одержати...“

Ті два маленькі кусники часопису, добре помащені маслом, зїв песик з великим апетитом.

Але не минула й хвилька як він скрутився, мов від страшного болю, закламцав зубами і почав точити піну.

— Сказився! — заявив представник ГКЧ., і втік до другої кімнати.

— Ти певно здурив мене і дав шось із галицької передвоєнної преси! — крикнув чорний пан і вискочив на столик.

— Даю слово, що з „Комуніста“.

За той час песик почав викидати лапками, потім перевернувся горі черевом і видав з себе такий жалібний зойк, що всім сльози станули в очах. Ще хвилька муки і маленьке тіло знерухоміло.

Песик здох. **Галактіон Чіпка.**

Закінчення бюджевотої дебати.

(Власні телефонограми)

(ік) Сьогодня переведено дебату над бюджетом мін-ства скарбу, військових справ, закордонних та інвалідських рент. Завтра відбудеться голосування. Після того найближче засідання у вівторок, на якому буде переведене 3 читання бюджету. Після вівтірка у працях сойму послідує перерва до слідуючого вівтірка. В тім часі буде радити сенат.

—o—

Промова посла д-ра Волод. Загайкевича.

(ік) При дебаті над бюджетом мін-ства справедливости забрав м. ін. слово пос. д-р В. Загайкевич. В обширній промові заторкнув між іншими такі справи. На вступі звернув увагу на аномалію, що ресорт мін-ства справедливости, який повинен стояти поза всякою політикою, має на собі найбільш яскраві знамена політичного інструменту виконавчої влади. Таким робом є звихнення провідної засади конституції про рівнорядність влади законодатної, виконавчої і виміру справедливости. Говорячи про неуправильнені відносини в ділянці взаємин між законодатною та виконавчою владою промовець вказав на вічно ще неполагоджену справу ухилення соймом пресового декрету. Переходячи до спеціяльних справ судівництва промовець передовсім згадав розпорядок про устрій загальних судів і декрет про орґанізацію тюрмництва. Цей останній декрет позбавив судейський чинник впливів і надзору над тюрмництвом. Промовець гостро полемізує з декретом президента про нове карне поступовання, яке на практиці відкриває широко судові двері для органів поліції й інших адміністраційних чинників. Переходячи до відношення мін-ства справедливости до українського населення, промовець почав від політичних процесів, їх скількости і кар та способу їх переведення. Серед численних прикладів вказав м. ін. на арештування ґімназійних учеників у Яворові, яких щойно після 38-дневної слідчої вязниці випущено на волю, як цілком невинних, дальше на арештування селян у Тернопільщині і на випадки, які в яскравій суперечности стоять з приписами конституції і карного закона про слідчу й превенційну вязницю. Зокрема промовець присвятив багато уваги тенденції передавати українські справи присяжним судам, в яких не засідають судді української національности. Окремий уступ присвячує листопадовим подіям, після чого промовець перейшов до конфіскаційних справ. „Діло“ сконфісковано за буквальний текст промови голови Українського Клюбу д-ра Левицького Дм. дня 30. червня м. р., а недавно за буквальний текст, взятий з соймового діярія, промови пос. Паліїва. Тижневик „Свобода“ на 52 минулорічних чисел був 23 рази сконфіскований. Тепер вводиться спеціяльну процедуру конфіскування ґазет, щоби наложити на видавництва як найбільші матеріяльні страти. Промовець гостро виступає проти нехтування української мови в судівництві навіть у скромних рямцях т. зв. язикового закона. Тут висувається таксамо незнання української мови суддями на території з більшістю українського населення. На основі того права промовець стверджує, що відносини в судівництві від попереднього до теперішнього бюджету не підлягли найменшій поправі, а всі виводи пана міністра справедливости не заперечують оскарженням, які підносять українці.

—o—

Підписання протоколу.

„Тасс“ повідомляє, що Літвінов звернувся письмом до пос. Патека, предкладаючи йому підписати протокол 7. лютого. В комунікаті сказано, що протокол буде підписаний 8. лютого; політичні кола думають, що протокол буде підписаний 9-го. Дня 8. лютого румунський міністр Давіля і пос. Патек були в наркомінделі і конферували більше, як годину. Опісля оба міністри відвідали Кремль. Потім були на сніданні у фр. амбасадора. На сніданні були теж посли балтійських держав. Пополудні Літвінов ревізитував у польськім посольстві міністра Давілу. Дня 8-го лютого відвідав мін. Патека латвійський посол Озолс, який зараз потім відїхав до наркомінделя.

—o—

Амнестія в Югославії.

Югославянський король по нараді з міністром справедливости підписав декрет про заг. амнестію.

—o—

Троцький поселиться у Відні?

„Юнайтед Прес“ повідомляє, нібито Троцький задумує вибрати собі Відень за місце постійного осідку, бо поселення в Німеччині стрічається з ріжними труднощами.

—o—

Вугіль прийшов до Львова.

Завдяки інтервенції комісаря уряду д-ра Надольського прийшли до Львова перші транспорти вугля. Електрівня дістала 24 вагони, приватні відборці 25. Сподіються, що від нині транспорти приходитимуть правильно. Також маґістрат на своїх складах дешевого отоплювання не має вже лише дрова: сподіється одначе дістати 80 вагонів вугля з Явожна, а до понеділка 30 вагонів шлеського вугля, який ще є в Кракові. Маґістрат перестерігає населення, щоби за вугіль платило ціни, які обовязували перед морозами, а про кожне нарушення цін щоби повідомляло маґістрат.

—o—

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти“.

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 12-1

— **Курс для інструкторок кравецтва і управительок робітень** під проводом п. Ст. Монцібовичевої розпочинає з днем 20-го лютого кооператива „Труд“ у Львові. Зголошення: „Труд“, Львів, Ринок 39. Оплата 20 зол. місячно. По скінченню курсу посада запевнена. 1428 1-1

— **Вечір С. Стадникової** для вшанування 25-ліття акторської праці артистки відбудеться заходом „Кооперативи Український Театр“ у Львові дня 16-го лютого ц. р. у салі Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові в год. 7-ій вечером; театральна ювилейна вистава з участю п-і Софії Стадникової з такою програмою: І. дія „Запорожець за Дунаєм“, II. дія „Мірандоліна“, III. дія „Маруся Богуславка“. — Після вистави у салях „Бристолю“ комерс, на який зголошення приймає „Коопер. Український Театр“, Руська 18, І. пов. Привіти та телеграми слати на адресу Кооперативи.

— **В останню неділю колядок** співатиме відомий Успенський Хор новий репертуар колядок і щедрівок в **Преображенській церкві у Львові дня 10. лютого ц. р.** в 12-ій год. в полудне з доходом на „Рідну Школу“. Використовуйте добру нагоду, бо варта послухати в останнє цього року наших прегарних колядок і щедрівок у мистецькому виконанні.

— **Політичні процеси у Львові.** 18-го ц. м. почнеться у Львові розправа проти 22 мешканців Гребенного (серед них 9 жінок), обвинувачених у злочині „прилюдного насильства“. Буде це епільоґ відомих подій у Гребеннім, коли поліція стріляла до юрби. Одночасно почнеться перед судом присяжних розправа проти 23 осіб з Тернопільщини, обвинувачених у комуністичній пропаґанді.

— **Чому нема вугілля?** На цей запит кожний хотів би у Львові мати відповідь, а знає лише те, що пишуть: що краківська дирекція залізниць стримала транспорт вугілля, який мав іти до нас. Чому — невідомо. Чимало місцевих заведень не має чим палити, а до весни ще далеко. Ті, що торгують вугіллям, аж руки затирають з радощів; буде на чому заробити.

— **„Тарас Шевченко“ в Дрогобичі.** Від 14. лютого ц. р. буде висвітлювана в кінотеатрах в Дрогобичі найбільша українська фільма з життя нашого Генія п. з. „Тарас Шевченко“. Як нас інформують, підчас висвітлювання відспіває хор цілу низку українських пісень. Сподіваємося, що не буде ні одного українця, який не оглянув би цієї картини.

— **Бандити гріють собі руки.** Морози приневолюють львівських злочинців шукати собі захи-

Д-р Жиґмонд ПІЛЕЦКІ повернув і ординує у внутрішних недугах, приймає електротерапію, рентґена, кварц, соллюкс, діятермію, ток ґальван і фарадин. 1430 Львів, Льва Сапіги 89. 2—3

БЛІДНИЦЮ не окровн'сть усуває дїлає змінюючо, в джнальнючо, побуджує апетит, неоп нений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспадський малєдзі. До набутя у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів фл. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk, Tarnów.** 774 23—?

БАР „ВАРШАВА“ — вул. Міцкевича ч. 2. Завтра дня 1. лютого — five o clock з цілою кабаретовою програмою. Виступають: Наддніпрянський Хор (16 осіб). — Балет Котовських, Струнська — характеристична танцюристка. — Пілярськи — гуморист, трійо Бюмі і б. і. 1435

По широкому св'ті.

Болгарський цар Борис вибирається в подорож по Европі в товаристві премієр-міністра і міністра закордонних справ.

Німецький міністр комунікації Ґерард зголосив свою димісію.

У Німеччині почався страйк 200.000 текстильних робітників.

У Римі оголосили справоздання про діяльність спеціяльного римського трибуналу, що досліджував справи про протифашистівську пропаґанду. За 2 роки трибунал засудив на вязницю 939 осіб.

Югославянський король підписав декрет про політичну амнестію.

Дивогляди.

Квіти реторики.

У коломийській „Жіночій Долі" находимо поклик на тему „Єдности" з таким реченням: „Тільки одна рука, одна нога, одно серце, одна душа поведе нас до бажаного кінця". Нагадує це відому фазу вічевого красномовця: „Одною ногою скочив на барикаду, а другою гукнув: хай живе свобода!"

сту в ріжних льокалях. На Коперника 7 заглянули до ґалянтерійної крамниці, звідки забрали чимало вовняних предметів; на Ґазовій 16. накрали білля на 150 зол.; на Ґолуховських 11. забрали вино на 400 зол. Не оминули навіть парохіяльного дому при церкві св. Петра і Павла на Личаківській вул., де вкрали о. Ґалянтові чимало одіжі.

— За шкоди, спричинені війною. У Львові зорґанізувався „Центральний Союз Оборони вірительностей" на вул. Охоронок ч. 1., що має на меті спонукати сойм до зміни вальоризаційного закону, а уряд до сплати відшкодувань, признаних оцінковими комісіями тисячам осіб, пошкодованим війною і 10-літньою девалюацією. Союз скликає загальну нараду при співучасти всіх послів і сенаторів і трьох місцевих професорів університету.

— З морозу потріскали шини. Наслідком великих морозів, що доходять до 35 степенів, дня 7. лютого потріскали залізничі шини на шляху Скнилів-Глинна Наварія (Львів-Стрий). З тої причини на короткий час здержали залізничий рух на цьому шляху, так, що поспішний поїзд, що мав відійти зі Львова в год. 9.35, відійшов щойно в год. 14.15.

— Ватри на вул. Львова. Львівський маґістрат, за прикладом Варшави, вчора приказав розложити великі вогні зі стосових полін на вул. Львова. Вечером грілися прохожі при таких ватрах м. і. на Ринку та Гетманських Валах.

— З Наукового Українського Інституту у Берліні повідомляють нас, що дня 8-го ц. м. відбувся відчит інж. А. Батя п. з. „Характеристика місцевого самоврядування на Радянській Україні".

— „Міс Европа" — мадярка. Вибори „міс Европи" в Парижі відбулися 7. лютого в палаті „Журналю". Жюрі складалося з франц. артистів і письменників. Жюрі признало титул „міс Европи" мадярській кандидатці, 18-літній Єлисаветі Сімон. „Пат" впевняє, що найстрашнішими конкурентами „міс Гунгарії" були представниця Польщі, Франції та Греції.

— Катастрофи без кінця. У нафтовій шахті „Рудольф" в Уричі вибухла пожежа і наробила шкоди на 10.000 зол. — В Арґентині знищений вітром диріжабль „Ля Плята", куплений урядом від Італії 1920 р. — Підчас одної ліцитації в Льондоні завалилась долівка великої крамниці з порцеляною. 30 осіб упало до сутерин; 12 тяжко ранених. — В Японії в місті Масецу курієрський поїзд зударився зі снігаркою, яку не доглянув у темрямі; 4-ох убитих, 60 ранених. — У густій мряці трансатлянтійський пароплав „Амерікен Фармер" наїхав на підводні скелі. — У Римі підчас процесії стріляли з моздірів; одна іскра впала в амуніцію; вибух ранив кількадесять осіб. — Біля Ліону зударились два поїзди; 8 осіб тяжко ранених. — Підчас похорону матері есп. короля в Мадриті один з глядачів станув біля гармати, що стріляла сальву і згинув від напору воздуху при вистрілі. — У Гамбурзі впав підчас проб бальон; 4 особи ранені. — Біля еспанського побережа впав у море анґл. гидроплян; два летуни потонули. — В індійській пристані Рангбон згорів корабель з нафтою; 6 осіб згинуло.

— Доля артистки. У париськім міськім шпиталі померла стара забута жінка Люїза Вебер. Її імя можна найти в неодній книжці, але не дійсне; 40 літ тому всі знали її під псевдонімом Ґулю. Це була зірка „Мулен Ружу", танечниця, що створила „реалістичний кадриль", підкидаючи прозірчастими паньчішками. Це був на ті часи „верх неприличности". Коли мода прийшла на інші розривки, Ґулю купила двох львів і показувала їх під ярмарочними шатрами в костюмі приборкувачки. Пізніше вона продавала на вулиці помаранчі і відкрила фотоґрафію „а ля мінут". І так усе нижче та нижче. Ґулю знала інтимно колишнього наслідника анґлійського престола Едуарда VII., була приятелькою великого маляря Ренуара і неодного з великих... Тепер померла в нужді.

— Карієра ката. Старий урядовий кат Чехословаччини Вольшлеґер пішов на емеритуру. На його місце кандидувало 40 осіб. Вибір упав на 33-літнього Бр[illegible]ського, що спершу був фільмовим опера[illegible]ром, потім жандармом. Раз зустрів він випадково в літі на грибах Вольшлеґера, познайомився з ним, подружився і став його помічником. Не маючи багато праці він направляв образи. Чи довго буде він на посаді ката, це залежить від того, чи чехословацький уряд уважатиме потрібним оплачувати її, зваживши, що новий карний кодекс передбачує кару смерти лише у виїмкових випадках.

— Краса шкодить на мозок. У варшавській касі ощадности працювала скромна дівчина Владислава Костакувна. Неждано стала вона кандидаткою на міжнародню красуню, дістала титул „Міс Польонія". Приїхавши до Парижа дістала вона пропозицію від фотоґрафічної фірми „Мануель Фрер" стати моделькою за 200.000 фр. річно. Костакувна відкинула цю оферту, бо хоче вернутись до Варшави і вчитись... співати.

— Вислідок атлетичних змагань у Варшаві. Недавно передавали ми звістки з варшавської преси, а саме голос одного з бувших підприємців атлетичних змагань, який демаскував орґанізацію теперішньої боротьби атлетів у Варшаві, кажучи, що це боротьба пляново обдумана, з розділеними ролями між поодинокими борцями. Тепер читаємо про вислідок цих змагань. Зі справоздання останнього вечора виходить, що Гаркавенко вийшов переможцем над мистцем Польщі Штекером, божком публики, яка без огляду на першенство Гаркавенка домагалась передати йому велику срібну чашу. Виринає питання: якби ці змагання були заздалегідь умовлені, як пояснити собі перемогу Гаркавенка, що не має прихильників ні серед орґанізаторів змагань ні серед членів жюрі й серед публики?

— Ріжні вістки. В Лізабоні утворили в університеті першу катедру журналістики, яку викладатиме посол і денникар Орано. — У Ленінграді помер відомий директор театрів Сабуров. — Померла мати еспанського короля Марія Христина. — У Беіра, портуґальській кольонії схід. Африки, великий борвій знищив ціле місто, а на морі три кораблі. — Китайські бандити пірвали німецького місіонаря Шрама і випустили його на волю за 10.000 дол. викупу. — У Берліні помер німецький летун барон Гінефельд, герой трансатлянтійського перелету. — Ліки мають у Польщі подорожіти на 12 проц. — На Горішнім Шлеську відкрили великі контрабандні мантійства зі залізом.

— Світове кіно. Всеукраїнське кінове підприємство пускає фільму „Бенефіс кльовна Жоржа" з доби горожанської війни. — Мозжухін виступає в Берліні в фільмі „Манулеску король злодіїв" при співучасти Бриґіди Гельм, одночасно підготовляється до головної ролі в „Хаджі Мурат" Толстого. — У Ленінграді виходить фільма присвячена 100-літтю смерти Грибоєдова. — У Берліні вийде фільма присвячена Штравсу. — У Голівуді підготовляють фільму на підставі оперового лібретта Верді „Ріґолетто". — Ґрупа французьких послів, що складає „парляментський кіно-союз" звернулась до голови палати з проханням дозволити поставити в одній зі саль кіновий апарат. — За минулий рік Спол. Держави ввезли до себе 200 чужих фільм з чого 83 німецьких, 37 анґлійських, 30 французьких, 16 радянських, 6 шведських і 6 італійських. — У Чехословаччині є тепер 93 кін. Перед війною у Празі було 20 кін.

— Відчит о. д-ра Т. Галущинського про національно-політичні відносини в Палестині з узглядненням сіоністичного питання відбудеться заходом священичого Т-ва „Єдність" дня 12. ц. м. в 6-ій год. попол. в комнатах „Власної Допомоги" вул. Корняктів 1, II. пов. 1-1

— Австрійський Консулят у Львові урядує від 11 лютого ц. р. у своїх нових бюрах в домі при вул. Сикстуській 35/II і приймає всіх інтересентів в повседневних днях між 9·30 а 12 год. передпол. Тел. 897. 1354 4-4

— З днем 1. березня (марта) 1929 р. улаштовують СС. Василіянки 3-місячний курс крою і шиття білля і суконь. Також повідомляють, що всілякі замовлення, як шиття суконь, білля, церковні річи, вишивки, гафти і килимові вироби виконується солідно і дешево. Зголошення на курс і замовлення приймається устно і письменно в Управі СС. Василіянок при вул. Длуґоша 17. Учениці курсу можуть мати також приміщення при інституті. 1333 1-3

— Брокати Делька після нинішнього анонсу замовляти можна також письменно в найблизшій філії. Негайна висилка.

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 7—0

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвятнування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причиніймося всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Неділя 10-го, г. 3. попол. „Доллі", оперетка на 3 дії Г. Гірша.

Неділя 10 го. г. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй", опера на 3 дії Пуччініого.

Вівторок 12-го, г. 3. попол. „Хмара", нар. драма на 5 дій А. Л. Суходольського (відновлення).

Вівторок 12-го, г. 7·30 веч. „Орлов", оперетка на 3 дії Ґраніштедтена (відновлення).

Великий Міський Театр:

Субота 9-го, г. 3·30 попол. „Пан Данзи" (для шкільної молоді).

Субота 9-го, г. 7·30 веч. „Таємна лама".

Неділя 10-го, г. 4. попол. „Ніжки на стіл".

Неділя 10-го, г. 7·30 веч. „Бродвей".

Понеділок 11-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Тайний курер".
„Лев": „Королева джезбенду".
„Оаза": „Блакитні ночі".
„Палас": „Серце не слуга".
„Фатаморгана": „Гегенна зрадженого вужа".

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Український Народній Театр ім. Тобілевича" в Станиславові,
Калуш, саля Народнього Дому":
Субота 9-го лютого, „Чар вальса".
Неділя 10-го лютого, „Ревія".
Коломия, саля Каси Ощадности.
Понеділок 11-го лютого, „Чар Вальса".
Вівторок 12-го лютого, „Ревія".
Середа 13-го лютого, „Доллі".
Квітки раніше до набуття в „Учит. Спілці".
Снятин, саля „Сокола":
Четвер 14-го лютого, „Чар вальса".
Пятниця 15-го лютого, „Ревія".
Квітки раніше до набуття в „Народній Торговлі". 1415 3—6

Заходом Союза Українок відбудеться дня 9-го лютого н. р. в год. 7. вечером на „Бесіді" виклад п. д-ра С. Парфанович п. з. „Наші завдання в протиалькогольній боротьбі". По виладі чайний вечір з музикою. Вступ для старших 50 сот., для молоді 30 сот. До численної участи запрошує — Виділ. 1413 1—2

Конкурс. Громада українських та білоруських студентів лісової інжинерії (в Гуслі) в Празі оголошує конкурс на виконання проєкту відзнаки громади на слідуючих умовинах: 1) Розмір відзнаки 10×15 міл. Контур полишається ініціятиві проєктанта. 2) Відзнака мусить містити емблеми, символізуючі головні галузі лісової інженерії (лісовпрощення, лісовлаштування, лісоексплоатацію, лісомеліорацію тощо. Вибір їх та влучне розміщення полишається ініціятиві проєктанта. — 3) Проєкти з докладними поясненнями надсилати найпізніше до дня 15. березня 1929 р. на слідуючу адресу: Praha-Nusle II, ul. Trebizského c 56 u pi Dvorakové M. Malijiv. — 4) За виконання найкращих проєктів призначені нагороди: перша — 100 Кч., друга — 75 Кч., третя — 50 Кч. Нагороджені проєкти стануть власністю громади. — **М. Малій**, голова Громади. **Стороженко**, секретар Громади. 1—1

Акціонарі Акційної Спілки для будівельного промислу, давнійше Іван Левинський можуть підняти дивіденду по 1·25 зол. від акції за предложенням купону ч. 5 в Банку дисконтовім варшавськім, відділ у Львові при вул. 3 Мая ч. 14. почавши від 10. ц. м. 1433 1—3

Вислід збірки з нагоди коляди на „Рідну Школу". На бажання Воєвідств у Львові, Станиславові і Тернополі подаємо до загального відома, що по день 8 лютого 1 29 р. вплинуло до „Рідної Школи": 1) з львівського воєвідства. 2)·968·97 зол. і 161 амер. дол., 2) зі станиславівського Воєвідства 13.439·89 зол., 3) з тернопільського Воєвідства 19.0[illegible]·2 зол. — У Львові, дня 8. лютого 1929 р. — Головна Управа „Рідної Школи". 1434 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінковського, Львів, Оссолінських ч. 6. 1984 4—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 6—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики 2—2
1495
Д-р Роман Дольницький
орд. 3—6 поп., Глубока 10. партер.
Кварцева лямпа і діятермія.

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (Ріг валової) 22—?

Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка по переведеній колядиці складає сердечну подяку Впп. інж. Олександрові Пежанському (технічне бюро: вул. Печинська ч. 22), за солідну і точну обнову двох каменниць Товариства і за артистичне получення дотеперішніх одинайцяти бібліотечних саль з дальшими пяти кімнатами. — За Виділ: д-р К. Студинський, голова, д-р Роман Цегельський, секретар. 1427 1—1

Впр. ОО. ПАРОХІВ, що управляють у своїх парохіях місії, просять двох інвалід в УГА, що займаються продажю деволіоналів, щоби були ласкаві повідомити про реченець місії хоч тиждень наперед і цим способом дати змогу своїм людям заробити на прожиток. — Ласкаві зголошення: Л. Якіх, Запитів, п. Підліски малі. 2—3

СКОРО ЛЕГКО ДЕШЕВО
вивчує англійської мови абсольвентка педаґоґічного університету. Збірні лекції поділені на: 1. курс для початкуючих; 2. курс конверзації; 3. курс торговельної кореспонденції. Кожний курс по 2 години тижнево. Початок курсів 15 лютого н. р. Зголошення і інформації у Випозичальні книжок ІЗМАРАҐД", вул. Косцюшки ч. 5. 1409 3—4

Ширіть наш часопис!

ІНСПЕКТОРА
подорожуючого, енерґійного, меткого, добре репрезентуючогося, посідаючого звязки з в' торговельних кругах, з ґарантією,
прийме до орґанізації збуту від заряд фабрика цукорків „Фортуна Нова"
1416 Львів, Городецького 13. 2 2
Рефлектується лише на першорядні сили.

Загальні Збори

Спортового Товариства „Україна"
відбудуться
в дні 24. лютого 1929 р. о годині 9·30 рано в комнатах „Союза Українських Купців" у Львові, вул. Підвале ч. 9.
зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Звіт з діяльности і касовий Виділу
3) Звіт Контрольної Комісії.
4) Вибір нового Виділу.
5) Зміна статута Товариства.
6) Справа зорґанізовання копаного мяча в краю.
7) Внесення і запити. 1432 1—1

Активну участь в Загальних Зборах мають ті члени які не залягають в кладками §. 19. і 20. стат.

ЗА ВИДІЛ:
Голова: М. Лазорко. Секретар: В. Кудрик.

КОЛІНСЬКА ЦИКОРІЯ
і МІШАНКА
„КОЛІНКА"
Знак товаровий
СТАР
„СТАР"
ФАБРИКА ДОМІШОК ДО КАВИ
Судова Вишня
сп. акц.
Жадайте всюди!

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА,
одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.
Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна продажа.
АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
870 27—?

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ
В КАЛУШІ, ВУЛ. СІЧЕЦЬКА ч. 18.
В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.
відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ
При важнійших запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.
2525 34—52

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ МОНЕТИ продає за готівку і на рати від десятків літ у підім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Маріцька ч. 5. Купую брилянти, золото срібло, плачу найвищі ціни. 136-?

Спеціяліст з ділянки рільничих кооператив
має змогу здобути дуже інтратне становисько. Рефлектується тільки на працьовиту силу, як також особу працюючого, з небуденною інтеліґенцією, добрим вихованням, бездоганною минувшиною, здібним до продажі. — Емеритовані урядники рільничих кооператив або особи з політичного світа мають першенство. — Ми готові добре винагородити за поручення нам відповідного кандидата. — Повна дискреція запевнена словом чести. Ручно писані зголошення з поданням знання мов, як також з подрібною житеписсю приймати під „Lebensstellung 8182" Rudolf Mosse, Wien I. Seilerstätte 2. 1388 2—3

Меблеві транспорти
Місцеві перепровадження
Опакування меблів
Доміз залізничих пересилок
Спеціяльність: повози машин і нас
ГУСТАВ ЛЮФТ
СПЕДИЦІЙНИЙ ДІМ
Львів, вул. Жиґмонтівська 11.
Тел. 54—47
Транспорти товарів з закордону за ричалтовою ставкою.
Митні оплати закордонних товарів
Магазинування
Транспортове обезпечення
Рекламації і інформації митні і залізничі
1246 1—2

НА ГАРНІ і практичні дарунки надаються вироби української тканинарні О. Мельник Львів. вул. Косцюшка, ч. 3. 1429 1—1

ОСОБА солідна спокійна, до лагодного, з добрим вихованням, до малої родини, найде негайне зайняття. — Зголошуватися під Фірма Олекса, вул. Театральна ч. 3. між 2—4 пополудни. 1431 1—1

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти, перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 2481 39—

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 32 (11.373). Львів, вівторок 12. лютого 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana uiszczona Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11–12 год. перепполуднем
Рукописи не звертаються

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Австрії 2 шв. фр., Чехословаччині 30 к. к., Румунії 18 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 0·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Маленька гра.

Львів, 11. лютого 1929.

Справа „Народнього Дому" у Львові, справа розмірно великого (10-міліонового) майна, справа нашої всенародньої власности — фондації, — входить у нову фазу... взплутування.

Ще 30. січня н. р. в статейці „Любимці" на основі одержаних інформацій подали ми, що львівський воєвода гр. Ґолуховський запропонував Ставропигії поширення прибічної ради „Нар. Дому" шляхом делеґування до неї 15-ти своїх членів. Справа ця, як подає „Русскій Голос", представляється дечо інакше — не по суті, тільки в подробицях. Щож діється за кулісами „Нар. Дому" і польських правлячих чинників?

Акція теперішнього правит. комісаря „Нар. Дому" з метою поширити прибічну раду не дала висліду у сподіваному для нього напрямі. Польські правлячі кола зробили в кінці січня н. р. ненадійну диверзію, нехтуючи своїми вибранцями з гуртка „заслуженого" трія Черкавський-Бачинський-Лисяк, і звернулися з досить конкретними пропозиціями до їх „семейних" противників. Львівське воєвідство запропонувало „гал.-русской общественности в лицѣ Центральнаго Совѣта РСО и Правящаго Совѣта Ставропигійскаго Института" делеґувати по 50 кандидатів в члени комісарської ради, зазначуючи тимчасовий характер комісарського правління без пересудження кінцевого рішення справи „Нар. Дому".

Екзекутива РСО („Русской Селянской Орґанізації) і Совіт Ставропигії розглядали воєвідську пропозицію з участю „представителей 12-ти центральных русских культурно-просвітительных и економических обществ" і ствердили, що єдиною правильною розвязкою справи „Нар. Дому" є передача його майна його „статутарним властелям", себто правлінню, вибраному зпоміж б. членів „общества „Народный Дом". Отже „Гал.-русское общество" бажаючи видобути „Н. Д." з кігтів теперішнього комісаря та його ради *згоджується піти назустріч бажанням воєвідства в питанні покликання в склад комісарської ради руских людей*".

При тому висловлено побажання, щоби правит. комісарем „Нар. Дому" і членами його ради були виключно б. члени „общества Н. Д." Дотеперішнє комісарське управління було договором між урядовими органами й приватними особами. Воєвідська пропозиція робить один крок вперед, бо на місце приватних осіб ставить „русскую общественность", репрезентовану „Русск. Сел. Орґанізацією" (раніше: „Гал. Русск. Орґанізацією") і Ставр. Інститутом. А це дає нагоду „русским людям" увійти в безпосередній зв'язок з владою і повести працю по лінії передачі „Нар. Дому" б. статутарним власникам.

Такий оборот справи, а головно воєвідська пропозиція, дуже оптимістично настроює „руских людей". Покликання їх до комісарської ради є таким великим досягненням, що вони постановляють припинити якісьбудь кроки у справі „Нар. Дому" на широкій арені. Як відомо, б. члени „общества Н. Д." посвятили з думкою зверутися в справі „Нар. Дому" до Ліґи Націй. Тепер вони не лише закинули ту думку, але РСО категорично забороняє вступебудь акцію в загальній справі, бо вона була би „гнусным предательством народнаго дѣла" і розглядалась би, як „нарушеніе народной дисциплины". Дослівно читаємо в „Русскім Голосі" таке:

„Одновременно принятием тѣх членов Н. Д. и наших дѣятелей, которые, разуверившись в возможности нормальнаго рѣшенія дѣла Н. Д., намѣрены отстаивать его на международной почвѣ, воздержаться от всяких дѣйствій в том направленіи до тѣх пор, пока не станет извѣстным рѣшеніе правительства по дѣлу образованія нового комиссарскаго совѣта".

Справа „Нар. Дому", вже нераз порушувана і вичерпуючо висвітлювана на сторінках нашого органу, є достатньо відома нашому громадянству. „Нар. Дім" є загально-національною фондацією, захопленою тією невеличкою частиною нашого громадянства, що — зневірившись в міць власного народу — перейшла в чужий національний табор, а всенародне майно на протязі довгих десяток літ використовувала на ренеґатську роботу, на спинення розвитку гал.-українського народу. Довгі літа боролось українське представництво за поворот цієї всенародньої, національно-культурної установи до рук правного власника: галицько-українського народу. Справа перейшла всі інстанції і безпосередньо перед війною була рішена позитивно в напрямі введення в життя фондації: Національний Інститут „Народній Дім". З тією метою в 1915 р. покликано й окрему кураторію з метою ввести фондацію в життя. Та з інсталяцією польської влади в Сх. Галичині справа пішла на бездоріжжя. Польські урядові чинники усунули кураторію, а на її місце ввели комісаршину, яка держиться до нинішнього дня. Тій комісаршині патронували спершу ендеки, а тепер санатори. На протязі десяти літ „Нар. Дім" став мячем польських політичних чинників, а його величезне майно засобом для творення всяких політично-розкладових ефемерид. Господарка комісаршини має свою окрему сторінку, увіковічнену досить вичерпуючо навіть в судових актах.

Саме тепер на денному порядку Ліґи Націй найдеться так званий меншостева квестія. „Русскіе люди" погрожували, що справу „Нар. Дому" винесуть на терен Ліґи Націй. Бажаючи їх захитка-ти, урядові чинники запропонували їм місце в прибічній раді правит. комісаря „Нар. Дому". І це було вповні достаточне, щоби спинити протестаційний розгін наших „руских". Цікаво, що львівське воєвідство, розуміється по наказу згори, постановило покликати до комісарської ради 50 членів Ставропигії (культурної установи) і 50 членів „Русск. Нар. Організації" (політичної партії), хоч „Нар. Дім" по свому призначенні є культурно-освітньою й науковою інституцією.

Є це — очевидно — маленька гра, обрахована на те, щоби не допустити українського населення до його власної інституції, щоби припинювати розвиток української культури й науки; щоби збільшувати елементи заперечення і розкладу.

Але справа „Нар. Дому" не є справою „руских людей", справою „Русск. Нар. Орґанізації" і теперішніх володарів Ставропигії, тільки справою загальною, всенародньою, справою всього галицько-українського громадянства. Очевидно, українське громадянство не дасться втягнути в дрібну, маленьку гру якихнебудь політичних торгів, але — вичерпавши всі леґальні і правні засоби з метою ревіндикації всенародного майна (збори, віча, інтервенції у воєвідстві, представлення і меморіяли до воєвідства й міністерства та внесення у соймі), — мусить ту справу винести на ширшу арену.

За обєднання сил.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 4. лютого 1929.

I.

Хто уважно слідкував на наших землях за подіями останніх десяти років, той не міг не зауважити боротьби двох чинників, що переважували терезку цих подій то в цей, то в другий бік.

Ці чинники відогравали та й ще відограють у нашому національно-політичному житті чималу ролю. Колиж про них мало говориться, то хіба тому, що належать вони до групи понять абстрактного характеру. А такі поняття, не піддаючись сприйманню зовнішніх змислів завжди усуваються з поля зору ширшого загалу, що живе з дня на день конкретними категоріями.

Щож це за чинники?

Називають їх ріжно, в залежности від тла й обставин, а саме: теорія та практика, льоґіка й психольоґія, фантазія й реалізм, партикуляризм і громадськість, доктринерство й життєвість. Але все це — запозичена номенклятура.

Люди науки давно вже спостерегли, що в гамі духових явищ є ще такі, які не знайшли собі в людській мові окремих слів-назв. Через те трапляється плутанина понять, взаїмне нерозуміння, ріжні непорозуміння, такі вирази, як: „говорять однаковими словами, але ріжне", й нарешті — конфлікти, більші чи менші: персональні, групові — а то й всенародні нещастя.

Очевидно, й для тих чинників, про які тут говориться, наша мова теж не знайшла словесних означень. Не підлягає, одначе, сумніву, що в цих чинників є, з одного боку, щось від теорії, льоґіки, фантазії, утопії, партикуляризму й доктринерства, а з другого боку — від практики, психольоґії, реалізму, громадськости й життєвости.

Для означення цих чинників, здається, найближче підходять вирази: для першого — **доктринерство**, для другого **життєвість**, при узглядненні рис інших, зазначених вище, понять.

Ілюстрацією до цих двох абстрактних чинників можуть служити такі уявлення (образи) з нашого й чужого життя. Для першого (доктринерство): образ чину того соціялістичного діяча, який сказав: „Коли Україна не буде соціялістичною державою, то нехай не буде ніякої"; для другого чинника (життєвість) — конкретні заклики Шевченка й Франка до **єднання й братання**. Для наших великих поетів ці слова були не доктринами, а цілковито конкретними образами (бо поети й думають образами) всенародного обєднання й спільного чину — оборонного й офензивного. Прекрасною ілюстрацією до другого чинника може служити республиканець Ґарібальді, який, в імя життєвої ідеї соборности Італії, передавав обєднані землі в руки короля Віктора Емануїла. Цей чин виключив цілковито доктринерство. Не меншою ілюстрацією до чинника „життєвість" можуть служити й слова Драгоманова про боротьбу італійців за соборність: „Маццині, Ґарібальді, Кавур і Віктор Емануїл — хоч і належали, здавалося, до ворожих напрямків, то всеж таки разом дотягли Італію до самостійности".

Бо доктринерство республиканців і монархістів скорилося перед життєвістю. Ґарібальді не міг сказати: „Як не буде соборна Італія республиканською, то нехай її зовсім не буде".

І Італія стала самостійною й соборною.

II.

Ці обстрактні міркування викликала в мені стаття С. Жука „По девятьох роках" у ч. 4. „Громадського Голосу" за цей рік. У ній п. Жук пише:

„Зріст хруніяди на Волинському селі є болючим фактом; з нею повинні повести безоглядну боротьбу **всі політичні й громадські чинники, яким залежить на добрі народа.** Оздоровлення села можливе в процесі здорової творчої національної праці". (Підкреслення наше).

Прошу звернути увагу на те підкреслення. Хіба ці слова не є виявом оцього другого чинника, що його прагнули викликати до життя Шевченко, Франко й інші? Хібаж це не сама життєвість? Хіба словами автора не промовляє сама небезпечна дійсність: „Єднайтеся й працюйте, бо загинете"?

„І кожна одиниця, — каже далі автор, — може найти приміщення для своїх сил і здібностей", бо „праці є аж занадто багато".

Чуєте? **Кожна одиниця.**

Цеж голос оцього другого внутрішнього чинника, якого називаємо „життєвістю", а автор називає „обєктивними змовами життя". Хто вже тепер цих „обєктивних умов" не бачить? Хто не розуміє, що ставиться питання: бути чи не бути нам окремим народом? Хто не бачить, що гнилець хруніяди починає розїдати народній пень — маси? Хто через те не вимукне: „Правильно, п. С. Жук! Дуже на часі ви кличете „**всі політичні й громадські чинники**" до „безоглядної боротьби", до „творчої національної праці"; слушно кажете, що „**кожна одиниця** може (а очевидно й повинна) знайти приміщення для своїх сил".

Якщо автор С. Жук є послом С. Жуком, то я вірю, що його слова є глибоко щирі й вирвалися з наболілого українського серця. Й ви-

більше вірю, бо про його мозольну культурно-освітню роботу досить було чутно.

Але... Прошу знову звернути увагу. Оці слушні й життєві заклики находяться в середині статті й стоять у повній суперечности з початком і кінцем її. Очевидно, що п. С. Жук, починаючи писати статтю, памятав, що він радикал і що пише до партійного органу. Поволі жаклива дійсність так яскраво станула перед ним, що він забув, що є партійцем, а з душі вирвалося те, що пише й може вирватися з щирого українського серця: заклик до всіх „політичних і громадських чинників", до всіх „одиниць" ставати до праці.

Це викинув з душі отой другий чинник, що має щось і від практики, й від психольоґії, реалізму, громадськости та життєвости.

Але сказавши ці слова, п. С. Жук згадав, що він не просто українець, а радикал, соціяліст. І він відразу забувши про **всіх** українців і про **кожну одиницю**, заговорив у кінці статті по — „казьонному": до праці, мовляв, можуть обєднатися вже **не всі, а тільки** УСРП, сельроб-правиця й сельсоюз, себ-то соціялісти, натурально, виключаючи УНДО.

Чиж не ясно, що тут знов узяв гору перший внутрішній чинник, що має щось від: тефоії, льоґіки (а ми знаємо, що програмову чи паперову льоґіку часто побиває психольоґія мас), фантазії, доктринерства?

П. С. Жук каже, що нації загрожує небезпека. А якщо наш нарід не стане соціялістичним, то що тоді? Чи може тоді нехай і не буде його? А коли урятувати національну свідомість і окремішність українських мас доведеться не соціялістам, а УНДО-ві, то що тоді? — нехай все гине? А якщо можна осягнути це лише спільними силами, як це було в Італії — то що тоді? Не підете слідами Ґарібальді?

Ось воно, це доктринерство, яке в немалій мірі причинилося до того, що не маємо української держави, бо кожна політична група керувалася засадою: „як не буде по-нашому, то хай не буде нічого".

Автор у моменті щирости сказав, що **всі** (а не тільки соціялісти) політичні й громадські чинники та **всі** одиниці повинні станути до праці, щоб урятувати націю від загибелі. А коли ундівці з минулого року дійсно станули на Волині до такої праці й взяли на себе ввесь тягар боротьби з хруніядою, це вже п. Жукові (не як українцеві, а як партійцеві) не подобається. Він з цього приводу пише, — делікатно повторюючи котинські слова „Гром. Гол.", що ундівці „лізуть" у всі установи:

„УНДО свою діяльність обмежує до праці в установах, які механічно пересаджені на волинський ґрунт" і т. д. Нехай, значить, не буде цих українських установ, нехай буде пустеля, аби тільки не УНДО?

Роздвоєність автора статті на **українця і партійця** — очевидна. Українець пише одно, а партієць — друге. В нас, націоналістів, такого роздвоєння нема. Для нас, хтоб не освідомлював національно наші маси й не працював на користь національних ідеалів і цілей, ми завжди раді й завжди кличемо до співпраці: не тільки не перешкоджаємо, але й допомагаємо, бо для нас наші цілі не замикаються рямцями партії, а розширюються на цілий нарід. Хто не йде проти нації, хто працює для її існування й відродження, той наш брат, хоч би й мав інші соціяльні погляди.

Лише з такого становища ми оцінюємо те, що під цей час робиться на північно-західніх землях. Розгортається широкий фронт проти нашої національної окремішности: обєднуються проти нас люди ріжних національностей, затягаючи до себе й наших дезертирів-хрунів.

Згідно зі словами п. С. Жука всі політичні й громадські чинники (а не тільки соціялістичні), які стоять на національному ґрунті, повинні обєднатися в імя самого істнування нашого народу. Сам автор стверджує, що час для цього настав, а події не дозволяють на зволікання. Та хібаж і тепер не бачимо цеї спільної роботи то тут, то там, хоча вона й не декларована? І хіба користь від цеї тихої співпраці не є для кожного очевидною?

Нарешті, чи не ясно для кожного, яке велике значіння для нас, як нації, мав би під цей час спільний національний фронт з метою оборони національних прав?

Такий фронт у виборюванні належних прав для нашої мови, школи, культури є наглячо необхідним. Коли в життя переводиться метода „divide et impera", стає він уже обовязком цілого народу, незалежно від соціяльних поглядів окремих його груп.

Скажу більше. На мою особисту думку, життя вимагає від нас не тільки створення такого єдиного національного фронту, але й виділення з нього чогось у роді своєї верховної національної установи чи то в формі єдиної національної ради, чи то в якомусь іншому виді.

Я лише роблю життєвий висновок зі слів п. С. Жука, який кличе в моменті щирости **всіх** і кожну **одиницю** зокрема до обєднаної праці. Розумію, що соц.-рад. доктрина не дозволила йому льоґічно провести свою думку до кінця. Отже беру на себе сміливість її продовжити: єдиний національний фронт і єдиний зверхній національний орган.

Кажу це лише в відношенні до північно-західніх земель. А може хто й поширить його.

III.

Оцей чинник, який ми тут умовно назвали доктринерством та який наробив нам стільки шкоди, закоренився в усіх наших політичних угруповаттях. Скрізь програмова формула побиває сутність життя. Всюди — ідолопоклонство доктрині. Тут і на кожному місці наші соціялісти за програмою не бачать ні народа ні батьківщини.

Чи не час розпочати боротьбу з цим шкідливим явищем? Чи не належить нам **усім** і кожній одиниці зокрема приступити до культивовання в народній душі оцього другого чинника — почуття життєвости? Чи не слід широко покористуватися прикладом Ґарібальді й взагалі тогочасних італійців, яким признав слушність Драгоман'в?

Це в першу чергу відноситься до соціялістів, які мають приклад і ближче: непеесівців, для яких перше Польща й польський нарід, а потім уже партія й доктрина.

В. Островський.

Новий гість.

„Червіньско-руска Організация „Згода" переноситься до Львова.

Незабаром матимемо у Львові нового гостя, славну зі своїх фільольоґічно-історичних виступів і політичних дивоглядів „Червіньско-руску Організацию „Згоду". Як ми вже зазначували в статті „Підземним ходом" (з 1. лютого ц. р.) дотепер'шній (краківський) секретар тієї „організації" д-р Вл. Косс запов'в її перенесення до Львова, де крім В. Демянчука (б. редактора „Руского Селянина") постановлено втягнути до „організації" й Мих. Яцкова (б. редактора „Рідного Краю"). Правда, краківські „згідливці" мали деякі сумніви щодо останнього, як до заприсяженого „петлюрівця". Головно, не вірили вони, щоби Мих. Яцків згодився на усмертнення терміну „український" та на інші „червіньско-рускі" фікси-факси.

Але видно, що Мих. Яцків є неустрашимим борцем за „польско-руску згоду". Він все є там, де на першому пляні... „згода".

Як подає „Дзеннік Львовскі", згадана „організація", бажаючи здійснити свою широку „програму", переноситься до Львова. В половині лютого відбудуться у Львові перші загальні збори досі зголошених членів, на яких виберется виділ. Тимчасом в імени тимчасового краківського комітету веде у Львові діяльність Витовт Демянчук, який обійме редакцію органу „організації", що появлятиметься в польській і „рускій" мовах. На чолі „організації" має стати б. український письменник і б. редактор колишнього „Рідного Краю", Михайло Яцків.

По широкому світі.

Економічний комітет ради міністрів у Варшаві рішив дозволити вивіз жита на чужину. Перший вантаж (500 вагонів) поїде до Скандинавії.

На ню-йоркській біржі записали рекордовий день; за дві години люди втратили міліярд долярів.

У Тунісі перед італійським консулятом поклав хтось бомбу, що знищила стіну.

У Льондоні продали на ліцитації дім бувшої радянської торговельної місії.

Провідника ірляндських самостійників Де Валеру засудили на місяць вязниці за те, що він пробував на забороненій території. Валера почав голодівку.

Провідник еспанських революціонерів Санчес Ґуера стане перед судом у Мадриті

ЛЕВ ЯСІНЬЧУК

У новий світ.

3)

ШЕРБУРҐ.

Нарешті я вирвався з тих мурів, яких і так мав доволі. Скорий поїзд приходить поуз високі будівлі, перерізує кінці париських бульварів, аж вкінці входить між зелені салки з низькопенними деревами, зпоміж яких визирають маленькі, а високі камяні, або червоно-цеглянні домики вкриті заєдно червоною дахівкою, що виглядають, немов улики. Обніжа залізничого берегу вкриті спаленою від сонця травою. Нормандські поля то зеленіють від винограду, то блестять золотом від ярко насвітленої стерні, то біліють від гречки; декуди сіріють від піску, а декуди біліють від крейдяного каміння.

Терен стає щораз більше ріжноманітний; показуються горбки сям-там покриті лісом, а після двох години їзди стрічаю перші оселі, де дахи вкриті соломою. Дихнуло рідним селом. Селяни, мущини і жінки в широких соломяних капелюхах доживають або докошують овес. Широкі жіночі спідниці, счіплені при роботі поміж ногами й виглядають як широкі штани малярів з вушти. Сорокаті корови румиґають лінива, а якийсь „мамин синок"-пастушок доїть одну і пє молоко. Розумні й культурні французи мучать свої великі коні, впрягаючи їх до двоколових возів (таратайок) з наложеними снопами чи вязанками сіна. Де тягар більший, або може рільник богатший, там упряжено два коні, один попереду другого. Чотироконевих звичайних возів нема у Парижі, хіба часом ті, що розвозять у закритих будах крам.

Наближається гарний ясний вечір. Сонце сідає щораз нижче, обагрюючи краєвид. Десь недалеко на право — море, але його закриває невідомий терен. Чую тільки його подих, що злагіднює летний жар. Вижидаю його, тужу за ним. Не знаю тільки, як послужить мені. На стації, на годину їзди до Шербурґа, вскакують до поїзду готелеві агенти того перехідного міста. Це очевидно — жидки. Говорять усіми світовими мовами. Обіцюють „золоті гори". Подорожні всіх мов віддаються їм в опіку. Цілий поїзд зложений з ріжношерстої публики, але домінує американізм. Навіть оба японці, що перелімною — це теж американці й говорять між собою по англійськи, чи пак по „емерікен".

Смерком стаємо в Шербурґу. Готелеві автобуси відвозять нас на місце, до готелю дійсно гарного і... дорогого. Тут усі такі. Вони-ж побудовані головно для американських туристів. Місто 40-тисячне. Неширокі бруковані вулиці з вузькими хідниками, заповнені трамваями, автами та двоколовими возами, які тягне бігом або один кінь, або чоловік (під возом завжди біжить пес). Моряки, портові робітники, а серед тої ріжнородної маси купка богатих американців, що вертаються домів позолотивши трохи Европу.

Шербурські крамниці з великими виставами так як париські, а купці, або повиносили весь крам на хідник і здається не журяться ним, або поховане все в шуфлядах шаф, якими обставлена крамниця, а тоді крамниця виглядає, як яка контора. Шербурське жіноцтво в чорних сукнях, ушитих на подобу нашого т. зв. „костюму" в білих коронкових чепцях на голові приглядається то крамові, то чужинцям, а просто при березі головної вулиці (як у Ялті) димляться найріжноманітніші пароходи. В чекурних ресторанах позасідала переїзлна публика. Трішать кости білих великих раків розлавлюваних щипцями, яких у нас уживається до товчення горіхів, а американці запивають їх вином заки заїдуть до своєї любої Америки, де панує ґрізна „прогібішен" — яку одні борнять, а другі поборюють.

Чекає нас тут ґрізна формальність. Маємо піддатися лікарським оглядинам, від яких залежить, чи судилося нам виплисти на океан. Двох уже „відложили на бік". Вертають домів. Ще потвердження французької поліції на пашпорті і їдемо до порту.

Поділено подорожних на кляси (1., 2. і 3.) і кожну групу по клясам саджають на інший пароплів т. зв. „малий". А цей „малий" містить яких 1000 осіб. Нама „Беренґарія", що перевезе нас на другий бік океану, не може заїхати в цю вузьку морську „кишку", до якої зрештою замкнув дорогу великий воєнний корабель, станувши поперек. В 6. год. вечером відчалюємо, полишаючи за собою горбистий Шербурґ, камінні форти на скелях, мури пристані та громади цікавих на березі. Після півгодинної їзди бачимо в сірому лимі нашу „Беренґарію", яка з наближенням виглядає як справжня водна потвора. Наш пароплів підпливає під саму стіну велитня. Відкривається широка брама середнього покладу „Беренґарії", а подорожні переходять з меншого корабля по містку, якби коридором з одної кімнати до другої. Широчезний коридор упоперек корабля проглитає людей, клунки, скрині та безчисленні скринки з харчами. За дві години перевантажені три менші кораблі.

Ледви ми відшукали свої кабіни та упоралися з клунками, як розлягається голос „гонґа": кличуть на вечеру. Входимо до прегарної салі, якій рівної у Львові мабуть і нема, засідаємо на вибране місце і заїдаємо анґлійсько-американські ласощі по виборі з карти. Ледви доходить до нас голос корабельного гудка, а по легкому дрожанні під ногами чуємо, що відпливаємо. Субота, 10. година вечір. Освіжившись морським вітром на покладі, піано в ніч лягаю, щоб не підпасти морській хоробі.

Ратифікація пакту Кельоґа в соймі.

З промов пос. Левенгерца і мін. Залеського.

В дні 7. ц. м. варшавський сойм приняв у другім і третім читанні проєкт закону про ратифікацію пакту Кельоґа. Референтом цієї справи був пос. Левенгерц (ББ), що й виголосив при цій нагоді відповідну промову.

М. ін. пос. Левенгерц зазначив, що Польща ще у вересні 1927 р. виступила з внесенням заключити пакт, що осуджував би війну й устійнював спосіб полагоди спорів. Колиж деякі члени Ліги Націй не згодилися на пакт, що вязав би надто руки, Польща змодифікувала проєкт пакту, обмежуючи його до випадків війни зачіпної. Польське предложення ухвалено одноголосно.

Наслідком ухвали Ліги Націй (грудень 1927) держ. секретар Кельоґ запропонував загальний пакт, який і підписано в Парижі. Цей пакт майже ідентичний з мировою пропозицією Польщі і дуже зближений до резолюцій, ухвалених Лігою Націй. Пакт Кельоґа має більшу вагу тому, що вяже більше сторін. Можна йому закинути, що він не знає санкцій і не дає ґарантій безпеченства. Закид цей справедливий і сам Кельоґ не маниться щодо цього. Одначе цей пакт має велике моральне значіння і потягне за собою консеквенції. Рішаючою його прикметою є те, що його ініціювали і перевели Злуч. Держави. Хоч цей пакт не утревалює ще будови мира, то дивне поняття зичливої неутральности до напасника належатиме до минулого. Значіння пакту тим більше, що він обіймає також держави, які не належать до Ліги Націй.

В останній війні упало 13 міліонів людей. Гроза майбутньої війни ще більша. Польща входить отсим в ряди тих держав, що заключуючи пакт, зачинають новий етап на шляху до реалізації пацифікації світа.

Після того забрав слово міністр закордонних справ Залеський, що підносив значіння пакту як чиника консолідації істнуючих мирових відносин і вказував на ролю й змагання Польщі як чиника мира, що, мовляв, находить чимраз більше зрозуміння в світі. Після того мін. Залеський заявив:

„Уряд СРСР звернувся з предложенням, аби цей пакт увійшов у життя між Польщею і СРСР та евентуально й сусідами навіть вчасніше, ніж це може статися на основі париського пакту. Ми перевели переговори, яких метою було уможливити всім сусідам СРСР, а саме Румунії, Фінляндії Естонії і Латвії взяти участь у цій акції. Мету цю осягнено і ми є тепер напередодні підписання цього пакту в Москві разом з Румунією, при чому інші держави можуть зробити те саме.

„Годячись на радянські предложення, польський уряд хотів задокументувати, що до кожної акції, яка змагає до утревалення мира, буде ставитись прихильно. Зокрема тішить мене факт, що ми могли це задокументувати у відношенні до нашого східного сусіда, який таким чином дістав ще одну ґарантію, що посуджування Польщі в якихнебудь заборчих намірах супроти когобудь з її сусідів є зовсім безосновне. Маю надію, що цей пакт улекшить дальше поглиблення наших взаємин з СРСР. Дальші вияснення в цій справі подам палаті в хвилі представлення їй московського протоколу. А тепер прошу дати свою згоду на ратифікацію пакту".

УКРАЇНПРЕС.

Українська інформаційна служба за кордоном.

З Праги пишуть нам: Потреба в українській інформації за кордоном відчувається давно. Інформація інших країв і народів, якою старанно опікуються навіть великі державні нації, як важним двигуном міжнародньої політики, є тимбільше пекучою потребою для народу українського, що тільки почав ставляти перші кроки на ширшій політичній арені. Відчуває цю потребу всі українські закордонні державні чи громадські представництва, які свою діяльність мусіли звичайно починати з елементарної інформації про те, хто вони і кого вони заступають. Інформаційна діяльність тих установ носила з природи річи звичайно характер урядовий, бюрократичний і менше чи більше випадковий. Вона не залишила по собі значнішого сліду та не змогла зацікавити ширшого світа українською проблемою. Для цього потрібні літа щоденної невтомної, муравлиної, не дилетантської, а фахової праці. Тепер, коли ріжні події, звязані з політичною еманципацією українського народу, починають чим далі тим більше звертати увагу світа на українську справу, більше ніж колинебудь відчувається недостача української установи за кордоном, яка задовольнила би потребу правильної інформації чужого світа про українську справу та протиділала би фальшивій порожній інформації.

Відчуваючи цю потребу, гурток українських журналістів зорґанізував у Празі інформаційну службу: *„Українпрес"*. Із широко наміченої програми діяльности приступає в першу чергу до видавання звідомлень для вжитку щоденної преси, поки що в двох мовах: чеській і німецькій. Завданням тих звідомлень, які тимчасом будуть появлятися два рази на тиждень, є інформація із всіх царин національного життя українського народу всіх українських земель. Крім тієї основної загальної служби ґазетного характеру орґанізується обслуга важніших пресових орґанів у формі доставки статтей на політичні теми, оглядів культурного й господарського життя, фейлетонів, перекладів з української літератури, ілюстраційного матеріялу і т. п.

Одночасно приготовляється здійснення наміченого програмою поступового поширення діяльности інформаційної служби на важніші центри Европи й Америки. До співробітництва привернено визначні сили зпоміж прихильних до української справи чужоземних публіцистів.

Тимчасом підготовляється відкриття бюра „Українпрес" у Швайцарії з редакцією в мовах: французькій та італійській. Відомости про дальше поширення чи поглиблення діяльности підприємства будуть своєчасно подані в українській пресі.

Розвиток розпочатої нами справи повинен — надіємося — лежати в інтересі всіх українських політичних угруповань. Нашим завданням не є служба якійсь політичній ґрупі, а суто журналістична, обєктивна інформація чужого світа про українське питання. Наші співробітники обєднані ідеєю змагань всіх частин українського народу до втілення найвищого національного ідеалу, без огляду на їх окремі соціяльно-політичні погляди. Разом з тим ми уважаємо, що боротьба за впливи в краю може провалитись між окремими політичними ґрупами і їх пресовими орґанами, а нашим окремим завданням є інформувати світ про події і факти з українського життя так, як вони є, без тенденції реґулювати чи спрямовувати їх в той чи інший бік та давати їм однобічне освітлення.

Те наше становище дозволяє нам рахувати на довіря і підтримку всіх українських угруповань. Через те ми й уважаємо за можливе звернутись до всіх співчуваючих нашій праці українських представництв і окремих політичних груп і до всіх українських культурних та економічних установ, як також до окремих діячів з українського громадянства з закликом, підтримати нас у наших змаганнях. Просимо всіх, хто має зрозуміння для справи інформації чужого світа про українське питання, допомагати нам головно присилкою відомостей, оброблених чи необроблених матеріялів, документів, статистичних дат, оглядів зі всіх царин українського національного життя, ілюстрацій і взагалі всякого матеріялу, який може причинитися до віддзеркалювання становища, життя і змагань ріжних частин українського народу. Зокрема просимо шановні редакції і видавництва доставляти нам всякі свої видання, які повинні нам служити за джерело для черпання відомостей і взагалі публікаційного матеріялу. Прихильникам нашої праці будемо вдячні за поради і вказівки.

Адреса для почтових посилок: Ukrainpress, Praha-Hradcany. Tchécoslovaquie.

Адреса для телеґрам: Ukrainpress Praha.

Прага, 31. січня 1929. *УКРАЇНПРЕС.*

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ОДИНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В суботу 9. лютого закінчено переслухування свідків і тим самим закінчено доказове поступовання.

На початку розправи відчитано статтю з „Газ. Поранної" п. з. „Як убито куратора Собінського" і зізнання св. Міліяна, тюр. асистента, який потверджує анормальне заховання вязня Жвіра.

Зізнання сл. судді Янушевського.

Св. **Янушевський**, сл. суддя, незаприсяжений зізнає, що св. Жуков при переслуханні робив враження нормальної людини, бо навіть тямив подробиці з розмови з обв. Ів. Вербицьким. Зазначує, що *св. Жуков не міг про це*, що сказав, довідатися ні з преси ні з розмови из поліції, бо він був би це напевно зазначив у протоколі.

Опісля відчитано зізнання св. Казимира Добрянського, вихованка Грунвальдської бурси. Він то, гертаючи до бурси, стрінув на закруті вул. Зеленої до вул. Тарновського двох молодих людей, які розмовляли по українськи. Один з їх був вищий, другий нижчий, але оба середнього росту. Вже по убивстві побачив вищого коло бурси, який на вид свідка почав утікати на Яцкову гору, а за ним і нижчий. Заки свідок пустився за ними в погоню, оба вони повтікали.

Д-р Жиґмонд ПІЛЄЦКІ повернув і ординує у внутрішних недугах, приймає ослюк електротерапію, рентгена, кварц, соллюкс, діятермію, ток ґальван і фарадим.
1129 Львів, Льва Сапіги 89. 3—3

Зізнання св. Аренди.

Св. **Фридрих Аренда**, емерит. аґент політ. поліції зі Станиславова. Зізнає заприсяжений, що в дні 19. X. 1926 р. перебував у Львові на відпустці. Того дня вертав він з якоюсь підозрілою панею трамваєм з головного двірця в 5. год. пол. на вул. Тарновського. Та пані мешкала під числом 10. Тут він ждав на неї, щоб ще раз перейтися з нею до міста. На вул. Тарновського стояло авто і переходжувалася якась панна зі студентом. По 6-ій — 6.10 год. побачив він двох молодих людей, які прямували до нього і були дуже поденервовані, але перейшли попри нього якось спокійно. Говорили по українськи так, що свідок почув такі слова: „Ходи скорше, бо дощ". Оба були дрібні ростом, один трошки вищий, другий нижчий. Нижчий мав ґумовий, ясний плащ і кашкет та ковнір, зведений до гори. Заявляє, що оба обвинувачені напевно не були тими типами, бо тамті — це дрібні ростом і мали лиця молоді, без заросту. Вищий мав темний плащ. Про убивство куратора свідок довідався другого дня з „Ґазети Поранної", вже в потягу, яким вертав до Станиславова.

По двох днях вернув ще раз до Львова і написав докладно звіт *insp.* поліції Савицькому.

Обор. д-р Стеросольський: Чи ті молоді люди йшли з долини вул. Тарновського?

Св. Аренда: Так, з долини в гору.

Зізнання св. Райнлендера.

Св. Райнлендер, емерит. директор поліції, незаприсяжений, зізнає, що критичного дня був у кіні „Пляс", де його повідомлено про вбивство куратора. Не пригадує собі, чи була контроля білетів.

Д-р Шух.: Чи знали на поліції, що дир. Райнлендер у кіні?

Свідок: Так.

Далі відчитано зізнання жовнірів, що критичного вечора проходжувалися по горі Яцка і зізнання деяких питомців бурси. Тут заряджують перерву.

По перерві трибунал згодився відчитати акти з перемиського окр. суду відносно поведення Стецюкової. Далі відчитано зізнання Тисяка і переслухано адв. д-ра Арнольда Ляйстинера, співвласника кіна „Пляс" на обставину, коли повідомлено директора поліції про вбивство і коли в кіні була контроля білетів. Свідок нічого собі не пригадує, бо від того часу минуло два роки.

На тому замкнено доказове поступовання і перервано розправу до середи 13. лютого.

50-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Ювилей артистки.

25-ліття сценічної праці С. Стадникової.

Артистка, що святкуватиме в суботу 25-ліття своєї акторської праці, відома всьому нашому громадянству як донька нашого незабутнього артиста Андрія Стечинського та його дружини, двох артистичних душ, що присвятили все своє життя галицькому театрові. Софія Стадникова вступила на сцену ще молодою панночкою, під дівочим прізвищем. Перші прихильні рецензії для п-ни Стечинської ворожили їй безсумнівну акторську карієру.

Нелегка була це карієра. Всі ми знаємо добре умовини, в яких доводиться працювати від довгих літ нашим галицьким акторам без власного захисту, без ніякого матеріяльного забезпечення, без ніякої певности, чи матимуть що завтра їсти і де будуть ночувати. 25 літ невпинної блуканини по всіх галицьких містах і містечках, праці на малих, тісних сценках, вічної журби про гардеробу, обстановку, сякий-такий куток для гардероби — щоби це все видержати, для цього треба мати не тільки залізне здоровля, сталеві нерви, але й крицеву волю!

Софія Стадникова звязана безпосередньо з історією нашого театру за останнє чвертьстоліття. За весь цей час вона не розставалась з ним, не знеохотилась до праці серед найбільше несприятливих обставин, а навіть зміцнювала свою любов до улюбленої, хоча й якої невдячної професії. Історія цієї праці це здебільша весь репертуар нашого театру. У першій добі редер-

відгуки дня.

„Ґоре от ума".

Королівство тому, хто поласть факт, що два українці і один поляк говорили по українськи! Два королівства тому, хто докаже, що два поляки і один українець говорили по українськи!

Шафую королівствами, як старими черевиками, бо знаю, що ніхто не доставить мені доказу. А хочби й доставив, то не буде доказ непрадивий, а хочби й був правдивий, то я в нього не повірю. Адже це таке неймовірне, таке не до подумання, що шкода й труду на докази.

Ще малим хлопцем будучи питався я людей, тому в українській хаті, коли є один поляк, усі говорять по польськи?

— Це бачиш, хлопчику, право гостинности наказує вживати мови гостя.

Мені це було зрозуміле і я заспокоївся.

Але в домі поляка я знову помикитився. Всі українці говорили з господарями по польськи. Коли я спитав чому, мені відповіли:

— Це бачиш, синочку, завсіди треба вживати мови господаря.

— Чомуж поляки не тримаються цього?

— Бо не вміють по нашому.

— А чому ми вміємо по польськи?

— Бо ми здібніша нація.

Виліза нам боком та наша „здібність" і ще нераз вилізе.

Поїде наш простолюдин до Сполучених Держав, — за рік уміє вже по анґлійськи, за два не уміє вже по українськи, за три признається до анґлійців, а за чотири не признається до українців.

Те саме в Бразилії з портуґальщиною, в Мексико з еспанщиною. Всюди вінесить тріюмфи наша лінґвістична здібність і китайська уважливість.

А тимчасом анґлієць сидить у Бориславі десять літ і „ніже тієї комп" ні по українськи, ні по польськи. А тимчасом москаль звікує на українській землі, а вміє хіба „самостійность" і „люже ґарно". А тимчасом мазур вже вісім літ коло Боршева чи Городенки картоплельку садить і вміє хіба заклясти по українськи.

Чому?

Бо ми здібніша нація!

Коли це правда, то не все вірна пріповідка: Коли Бог хоче кого покарати, то йому розум відбере.

Галактіон Чіпка.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

туар драми й комедії, у другій оперетки й опери. Якби була змога перекинути всі річники „Діла" за цей довгий минулий час і виписати з нього самі заголовки пес, в яких виступала С. Стадникова то вже з них самих можна би скласти довжезну ювилейну статтю. Нині мусить нам вистарчити сама память. І в ній найдемо чималий реєстр пес, з яких кожна дала С. Стадниковій іншу нагоду виявити свій талант.

Ось песи, в яких кожний із нас, може й нераз, бачив С. Стадникову в найкращих ролях:

„Ой, не ходи Грицю", „Невольник", „Маруся Богуславка", „Хата за селом", „Нещасне кохання", „Гандзя", „Хазяїн", „Мартин Боруля", „Брехня", „Кара совісти", „Чоловік і сатана", „Кума Марта", „Попихач", „Шалапут", „Міреле Ефрос", „Гудзик", „Чорт-жінка", „Хвилі моря й любови", „Романтичні", „Вишневий сад", „Живий труп", „20 днів тюрми", „Діти Ванюшина", „Золоте руно", „Молода кров", „Сонце руїни", „Казка старого млина", „Огні Іванової ночі", „Скапаний світ", „Панна Штукарка", „Корисна посада", „Мірандоліна"...

До цього додаймо нову низку пес, граних С. Стадниковою підчас її побуту в Київі в 1915 до 1918 рр.: „Безталанна", „Наймичка", „Натусь", „Про що тирса шелестіла", „Сава Чалий", „Ревізор", „Украдене щастя", „Учитель", „Крути та не перекручуй". Підчас свого побуту в Київі артистка пройшла 3-річну співацьку школу і з цього часу виступала вже в оперетці та опері, дивуючи всіх своїм методійним, приємним голосом. Ось її репертуар у цій ділянці: „Запорожець за Дунаєм", „Катерина", „Вій", „Пісні в лицях", „Жидівка", „Галька", „Циганське кохання", „Барон циганів", „Лилик", „Циркізка", „Троянда Стамбулу", „Бяядера", „Орлов"...

С. Стадникова виїхала в 1927 р. до Київа, запрошена тамошнім театром ім. І. Франка і там виступала ще в нових песах, в яких зєднала собі загальну симпатію преси та публики („Бють пороги", „Вій", „Лісова пісня").

Сподіваємося, що артистка не думає ще кінчити своєї карієри ювилейним святом і що ще довго працюватиме на нашій сцені для її добра.

Голосування над бюджетом.

(ік) Сьогодня закінчено голосування в другому читанні над бюджетом. Згідно з вислідом голосування звичайні видатки на рік 1929-30 виносять 2.571.925.627 зол., а надзвичайні видатки 189.726.227 зол. разом з видатками державних підприємств 2.783.482.954. Прибутки з адм. держ. підприємств і монополів виносять разом 2.962.163.424 зол. Бюджетова надвижка виносить 178.680.470 зол.

Доля українських поправок.

(ік) Всі українські поправки зголошені до бюджету викинено без виїмку. Очевидно, що на самому вступі відкинено внесок пос. Целевича на відкинення в цілости бюджету. Опісля відкинено ось такі українські внески: при відділі ради міністрів на счеркнення диспозиційного фонду, при мін-стві закордонних справ на счеркнення диспозиційного фонду і на зменшення до половини суми на закордонну пропаганду — при мін-стві внутр. справ демонстраційний внесок на счеркнення 10.000 зол. з річної платні міністра, на счеркнення 57 міл. з бюджету Корпусу Охорони Пограниччя, на счеркнення 1 міл. адміністр. кар, 1.900.000 старих залегкостей громад на удержання поліції — при мін-стві справедливости демонстраційний внесок на счеркнення 10.000 зол. з річної платні міністра, те саме при мін-стві хліборобства, всі внески щодо допомоги „Сільському Господареві" (про це нижче) і внесок пос. Хруцького на збільшення бюджету православної церкви.

Фронт ендеції і Б. Б. проти української культури й економіки.

(ік) У висліді голосування над бюджетом, голосами ББ, ендеції та „Пяста" прийнято поправку ендецького посла Корнецького на счеркнення у рубриці „Допомога дрібному хліборобству" примітку яка призначала 158.000 зол. для товариства „Сільський Господар". Одночасно счеркнено анальоґічні уваги до параґрафів про допомогу рільній меліорації, допомогу на хліборобські досвіди і на рослинну продукцію, а також піднесення годівлі і риболовства та допомогу на ветеринарні цілі. В усіх тих параґрафах бюджетова комісія на внесок пос. Луцького призначила разом 219.000 зол. для „Сільського Господаря". Ендецько-бебістичний бльок ту ухвалу комісії скасував. Те саме відноситься до постанови комісії збільшити внесок уряду, який передбачував 90.000 зол. на український університет до суми 200.000 зол. Комісія на внесок ППС суму цю збільшила. Нині принято поправку уряду, яка домагалася зменшення принятої комісією суми до первісного вигляду. Залишилася однак формула призначення, по думці стилізації ППС, а саме „на український університет у Львові".

Інші важливі моменти голосування.

(ік) З інших важливих моментів голосування слід згадати такі: 174 гол. проти 158 відкинено поправку уряду на реституовання диспозиційного фонду мін-ства закорд. справ до первісної висоти. Найважнішою нинішньою ухвалою було відкинення поправки уряду на повернення назад диспозиційного фонду мін-ства внутр. справ у сумі 6 міл. зол. Таким робом удруге позбавлено мін-ство внутр. справ диспозиційного фонду, хіба що урядові вдасться перевести зміну цеї ухвали при третьому читанні, або після коректури сенатом. Коли мали голосувати над поправкою пос. Цішевського (ХД) про повернення диспозиційного фонду, але у зменшеному виді до 3 міл. зол., пос. Славек заявив, що ця справа не підлягає торгам і тому клюб ББ не візьме при голосуванні участи. Поправку цю відкинено. Перепала поправка на редукцію поліції 189 проти 154 гол. За голосували ліві польські партії й українці. Принято внесок пос. Каліновського (Визв.) на збільшення суми 10 міл. другими 10 міл. на будову народніх шкіл.

Промова сенатора М. Галущинського.

(ік) На засіданні сенатської бюджет. комісії при бюджеті мін-ства освіти понад годину промову виголосив сен. Галущинський. Вийшовши з самого бюджету, розбудови польського шкільництва та опіки над ним, порушив знова справу утраквізму, доказуючи безпідставність польської ідеї буцімто утраквізм має творити якийсь ґрунт для співжиття народів. Вказав на ворожий українству дух у школі, бравши приклади зі шкільної програми та підручників. Опісля зілюстрував політику шкільної адміністрації, головно львівської кураторії. При відділі фізичної культури вказав на давлення пластового руху серед молоді, на переслідування „Соколів" і „Лугів". У позашкільній ділянці подав до відома всі зловживання, як замикання освітних товариств і ін. З уваги на це, що голосування над бюджетом є заявою довіря чи недовіря до уряду і його політики українські сенатори будуть голосувати проти бюджету.

До набуття у всіх аптиках!

10-ліття польського парляментаризму.

(ік) 9. лютого ц. р. минуло якраз 10 літ від першого засідання першого польського сойму. З цеї нагоди марш. Дашинський виголосив сьогодня довшу промову, яка була знамення досить гострими зворотами проти затій на демократично-парляментаристичний устрій. Марш. Дашинський підкреслив дуже яскраво, що у Польщі одиноко можливий устрій — це республика і демократичний парляментаризм. Ані дідична монархія, ані цезаризм, ані диктатура навіть найповажнішої одиниці не могли стати в післявоєнній революційній метелиці фундаментом воскресшої держави. Це саме є актуальне й нині. Марш. Дашинський звернув увагу, що сойм ухвалив 1110 законів. Признав істнування в польському соймі демаґоґії, однак зазначив, що демаґоґія не була чужа ані Цезарям, ані диктаторам, ані дідичним королям. Польща не може вернути до правління одиниці, без огляду на урядову назву. Цю промову марш. Дашинського коментують, як ознаку затривоження його відомим конституційним проектом ББ.

—o—

Підписання Літвінового протоколу.

Дня 9. лютого підписали в Москві протокол Літвінова при участи представників Польщі, Румунії, Естонії, Латвії та СРСР. На промову Літвінова відповів пос. Патек. Вечером було прийняття в польському посольстві в Москві.

НОВИНКИ

— **Природа робить збитки.** Сподівання на полекшу морозів покищо не виправдались. Один день — пятниця — приніс легкий мороз, зате з гострим вітром, а на суботу тріскучий мороз вернувся. І так не лише в нас, а майже в усій Европі. Мороз іде зі сходу і віє справді сибірською студіню. Ця студінь дійшла аж до Ельби. У Кенігсберґу було минулої середи 27 степенів. Якби Кант там досі жив, задумався би над перспективою людства! Мав би над чим думати, якби вичитав звістку з Копенгагену, що в країні ледів Ґренляндії є тепер 10 степенів тепла і лід зі снігом щезли, а в країні вічного сонця на Рівієрі — сніги. З природою діється щось неприродного.

— **Львівська хроніка.** У лазні на вул. Котлярській отруїлась 45-літня вчителька Татархевич. Мирове бюро у мешканевих справах на пл. св. Духа загорілось і тим самим лишилось без хати. — Нова ідея львівських злодіїв така: кидають ненароком гроші на хідник перед купцем, що пильнує добра на возі, а коли цей ласий на гроші, відходить від воза, вони „стягають" звідти те, що їм впало в око.

— **Сміливий напад при вул. Бернштайна.** На співласника складу муки Горовіца напав якийсь бандит, коли він вертав додому і ніс у теці 1000 дол. і 1000 зол. Бандит ударив Горовіца в голову, зранив його та відібрав гроші. На крик нападеного збіглися люди. Бандит утікаючи посовгнувся і розсипав гроші. З цього скористав якийсь інший прохожий і забрав одну вязку долярів. Як підозрілого в нападі поліція арештувала Петра Бачуна (Джерельна 1.).

— **Другий міський театр.** „Малий Театр" ведений досі приватно дир. Чарновським перейшов під управу міста. Місто підписало контракт щодо винайму салі і окремий з дотеперішнім директором, який зр'кся своїх прав та інвентаря.

— **Шкоди в бориславському басейні наслідком морозів.** Цілий бориславський басейн скутий морозами, так, що рури замерзають. Тому продукція нафти значно менша, як минулого місяця. На нафтовім ринку, за виїмкою закупна кипячки для менших рафінерій 201—202 дол. за цистерну, не було ніяких трансакцій.

— Пожежа бровару. В Дикові Старім (пов. Любачів) з огню в машиновій галі згор'в цілий будинок разом із магазинами. Шкода 35 тисяч долярів.

— Десять циганів замерзло. В Чехії, в Райгерсдорфі, найшли серед поля трупи десятьох циганів. Виявилося, що це була родина мандрівних циган, що розложила шатро під голим небом, а перед шатром розпалила вогонь. Нещасні заснули при теплі ватри, а як вогонь погас — замерзли.

— Сконфіскована книжка. Пишуть нам: Дня 29. січня 1929 заняло коломийське староство книжку видану видавництвом „Рекорд" під заголовком „Згідлива семейка" неса в 3-ох діях Дениса Березовського. Наклад забрали вже від переплетника. Конфіскату мотивувало староство параграфом 302 к. з.

— Скандал. Польська преса передруковує прилюдний лист 15 польських письменників до міністра справедливости з приводу процесу, який ведеться тихцем проти виховавців поправчого заведення в Студзенцу. Слідство ствердило, що в цьому заведенні побивали і знущалися над малолітніми дітьми, заморювали їх, „мучили принижуючими карами і зважувались на такі жорстокі та рафінові вчинки, які може придумати лише найбільше звіряча уява". Письменники зважають своїм обовязком прохати міністра, щоби особисто розглянув ці справи, бо лякаються, чи „навіть інтервенція суду в силі покласти край системі, приноровлюваній у тому заведенні, що є радше пеклом на землі, ніж поправчою і виховавчою інституцією".

— Клопіт з красунями. „Слово Польске" поміщує окрему статтю п. з. „Після поразки міс Польонії", в якій болюче похитує головою над фактом, що варшавська Костакувна, яка наробила так багато враження в Парижі випустила зі своїх рук лавровий вінок европейської красуні в користь мадярки. Роздумуючи над причинами цієї національної катастрофи приходить „Сл. Польске" до висновку, що виною тут погана організація вибору кандидатки. Костакувна має право на титул „Місс Варсовії", а не „Польонії". Зле зробили в Варшаві, що забули про Львів і... Малопольщу східну. Тому-то „Сл. Польске" організує тепер... власний конкурс краси на найкращу львовянку. В умовах конкурсу не сказано, чи красуні мусять бути римо-католицькі. Скільки буде сміху, коли премію дістане нпр. жидівка.

— Ріжні вістки. Форд рішив почати у всьому світі енергійну пропаганду проти кари смерти в якійнебудь формі. — У Ленінграді помер член Академії архітект Ю. Ю. Бенуа. — У Софії помер проф. правничого факультету Богаєвський. — Німецька кінова артистка Фріда Бредов-Вайс кинулась з 5-го поверха на вулицю; причина — злидні. — Бувший кантерберійський епископ льорд Девідсон має бути вибраний суддею для полагоди конфлікту між „високою радою Армії Спасення" і ген. Бутом. — На радянськім кордоні в Колосові замерз на смерть радянський вояк на варті. — У Льондоні відкриють памятник відомій суфражетці Пенкгерст; премієр Болдуін згодився взяти участь у святі відкриття: досі зібрали на памятник 2500 фунтів. — У Будапешті помер публіцист і письменник Єно Ракоші, бувш. редактор „Будап. Гірляп". — Селянин біля Будапешту Іванче звернувся до поліції з проханням шукати за його 7-літнім хлопцем, якого хтось пірвав; хлопець мав виїмковий математичний талант і дивував ним усіх. — У Бресляв арештували відомого надрабіна д-ра Оскара Папо, д-ра фільольогії, який дістав невідомо яким способом цінний фільольогічний твір з університетської бібліотеки і хотів його продати.

— Мегальоманія. Муссоліні подбав за переклад великого твору німецького історика Освальда Шпенґлера „Занепад Заходу", беручи при перекладі безпосередню участь. У передмові до цієї книжки накликає італійський диктатор до ще завзятішої „оборони національного італійського істнування". А далі: „Я хочу добитись того, щоби Шпенґлер за 20 літ написав нову книжку п. з. „Відродження Заходу".

— Жінки і Академія. Неписаний закон закріплений віковою традицією забороняє жінкам бути членами Французької Академії. В 1911 р. група вчених поставила кандидатуру п-ні Кюрі до медичної академії. На пленарнім засіданні кандидатка дістала прихильну згадку, але над її кандидатурою не голосували. Тепер зробила другу таку спробу п-і Моль Вайс, завзята феміністка. Кандидує до „Академії Моральних і Політичних Наук". Вона авторка численних твор'в зі соціяльної гігієни, з яких деякі нагороджені Академією. А проте вигляди п-і Вайс, щоби дістатись під „баню безсмертних", невеличкі.

— Обєднування радянських видавництв. Совнарком РСФСР приняв проект організації шести державних видавництв. Всі істнуючі досі видання — а їх більше тисячі — будуть припинені.

Дописи.

ЛУЦЬК. *(Зі щоденного життя).* Дня 3. лютого в салі „Просвіти" відбулася конференція кооператорів луцького району, в якій взяли участь представники „Українського Рев. Союзу", „Народньої Торговлі", „Маслосоюзу", „Українбанку", „Сільського Господаря" й сільських споживчих кооператив. На конференції був присутній і забирав голос директор „Народньої Торговлі" п. Лазорко зі Львова. Після справоздання інспекторату Українського Рев. Союзу, виголошеного п. Олександровичем, забирали слово голова конференції дир. О. Ковалевський, інспектор Кобилянський, дир. Лазорко, п. Мацик і представники поодиноких кооператив. Виявилися деякі хиби й відємні сторони поодиноких кооператив. Підкреслено необхідність закупу всіх товарів у „Нар. Торговлі", курсів для секретарів, скорочення розбороювання товарів, боротьби з манком і т. д. Ухвалено відповідні резолюції. Окремою точкою конференції були справи філії „Сільського Господаря" в Луцьку. Реферат виголосив гол. філії В. Острогський, який висвітлив завдання „Сіл. Господаря" та необхідність співпраці з ним сільських кооператив, познайомив збори з працею філії і закликав кооперативи вступати в члени „Сіль. Госп." Конкретну резолюцію про обовязковий вступ усіх кооператив у члени „Сіль. Госп." вніс п. інспектор Кобилянський. Резолюцію ухвалено. — Рада філії „Сільського Господаря" в Луцьку ухвалила скликати в найблизчому часі конференцію українських пасічників, а 25. березня розпочати 10-денні сільсько-господарські курси. Філія веде інтензивну роботу в напрямі обняття робіт по меліорації і комасації. — Перед кількома днями закінчилася праця пленума луцького повітового соймику, що радив аж три дні. Справоздання ревізійної комісії за минулий рік виявило цілу низку дуже цікавих і „пікантних" фактів та численні порушення президентських декретів і урядових розпоряджень. Щото „співжиття", то його тут не знайшов би і найбільший утопівець. Усі члени соймику — поляки і жиди — стало й дружно виступали проти асигнувань для українців. Поміщик Г. не тільки внелімінував „Просвіту" (бачив усяку „штуку", але такої, як у „Просвіті", ще не бачив), а навіть позволив собі на такий висказ: „Просвіти" закривають за „більшовизм", а ми маємо допомагати їй?" Заяву одного з членів соймику — українця: „Ми не маємо своїх шкіл; їх ролю виконує „Просвіта" цей пан потрактував, як „протидержавність" і просив записати до протоколу". Не меншу опозицію з боку поляків зустріло асигнування на будову української гімназії 50.000 зол. Особливо протестував проти того соймиковець — жид. Одначе більшістю голосів „Просвіті" асиґновано 2 тисячі зол. і на будову гімназії 50 тисяч, але за ціну такогож асигнування на „Мацеж Школьну". Бюджет соймику з тогорічних 900 тисяч підвищено до 2 міл 600 тисяч. — Нгрешті утворено воєвідський самоврядний орґан — воєвідську раду. Складено її дуже „пропорціонально": по одному представникові від українців, поляків і жидів. „Щоб, значить, нікому не було кривди". На 80 відс. українців — 1 представник, а на решту 20 відс. — 2. Ясно, що тих двох завжди буде йти проти одного українця. Від українців введено б. губерніяльного комісаря Подільської губернії п. Колодяжного.

Луччанин.

З життя наших установ.

З нагоди зїзду українських інжинірів та техніків у Львові.

В днях 2. і 3. лютого п. р., з нагоди Загальних Зборів Українського Технічного Товариства, відбувся зїзд інжинірів. Українське Технічне Т-во має поверх двіста дійсних членів, але на збори приїхала ледви четвера частина і це свідчить про мале зацікавлення своїм т-вом. А чейже, інжиніри повинні бути піонірами промислу і цей клич повинен їх як найбільше зелектрувати. Коли такого обєднання нема, то слід би проаналізувати докладно причини такої байдужности.

Що правда, життя в Товаристві майже нема, та й не було, хоч як старався усунути це недомагання уступивший Виділ з інжинїром Корнеллею на чолі. Чи новий Виділ на чолі з відомим науковим робітником д-ром Павловим рушить цю справу, поки що не можна сказати, хоч і охота до праці велика і програма її добре придумана.

Цікаві були на їзді, з деякого боку, реферати про організацію, але не менше цікавою була дискусія, в якій переважав тон і зайняте становище інжинірів Вотосенки та Храпливого, а саме, що станова організація не дасть і дрібки того, що може дати вперта і неспинуча боротьба на полі промислу. Станова організація може забезпечувати тільки в меншій або в більшій мірі привілеї інжинірів, але це не має майже нічого спільного зі

Панахида
ІВАНА З ГЛАДИШОВСЬКИХ ПЕЛЕНСЬКОЇ
відправить у второк дня 12. лютого ц. р. о год. 12. в пол. в Православній Церкві при вул. Францішканській, на яке запрошує Українське Громадянство
1441 1 1 ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК.

злобуванням та закріплюванням промислових ділянок. Найбільше діяльні та найбільше рухливі показалися інжиніри агрономи, що покінчили свої студії за кордоном. Йдуть та працюють не відокремлено, а гуртом і це дає їм значну силу.

Поза агрономами ледви яких трьох-чотирьох інжинірів працює в своїх, хоч невеликих, але таки в своїх підприємствах. Сюди не враховані будівничі, які силою факту мусять самостійно, чи на спілку працювати. Яка велика міарія! Семиміліонний народ не має досі для заспокоєння своїх промислових потреб власних підприємств. Іронія чи бездарність!

В дискусії, підчас нарікання на недостачу посад для молодих інжинірів, кинув один з промовців крилате слово: „На Суматру, у світ", як дома нема де, чи не можна працювати. Певна річ, важко може покидати рідну землю, але у сто разів важчіше не знати світа, не знати чим люди воюють. На рідним загумінку так заносить недогинлим навозом, а поза межами так ділає фосген. А світ безпощадний і боротьбу за істнування перевотить зі всею строгістю законів природи.

Прикро дивитися на деяких інжинірів, які навіть покінчили студії за границею і безпомічно чекають на посади. А посад є дуже богато і в десять, або й пятьдесять разів більше поміститься їх серед нашого народу: треба тільки уміти їх творити та закріплювати. В кожнім повітовім містечку може повстати під проводом інжиніра машинова механічна мастерня, а на два три повіти може повстати фабрика взуття, а в іншому районі може повстати гарбарня і т. д. без кінця. Мала тільки перетумова — ініціятор мусить бути дуже добрим фахівцем та приходити з повним знанням. По дорозі на Суматру треба перейти в робітничій одежі відповідну практику не лякаючися найчорнішої роботи; з тайнами виробництва можна вже не їхати на Суматру добувати природні богацтва, бо дома майже певно є дві Суматри, але для тих з талантом в голові і працею в руках.

Та на зїзді вилно було ще тільки трохи почину у старших, а молоді тільки зітхали.

На зїзді ухвалено декілька резолюцій, які має здійснити виділ. А що будуть робити члени поза Виділу? Хіба чекати на посади. Обовязком Виділу давати напрям, а серед членів повинна йти в гуртках підготовча, муравлина праця для творення та злобування промислових ділянок. На першу чергу треба поставити будову середньої технічної школи, конечність якої порушив недавно інж. Волосенка. До переведення цеї роботи треба щонайменше десятьох інжинірів для збирання фондів, студій для організації і т. д. А як повстане школа то буде і велике самовловолення і забезпечений заробіток. Ані фільольоги, ані правники промисловою школою інтересуватися не будуть і як її інжиніри не збудують, то специ від аорістів та ґерундіїв і пальцем не ткнуть.

Отже... отже за молодими інжинірами слово і... діло.

Інжинір.

Загальні збори „Союзу Українських Купців".

Загальні збори „Союзу Українських Купців" відбулися при живому заінтересуванні членів 3. лютого ц. р. у власній домівці „С. У. К." при вул. Підвалля ч. 9. Нововибрана рада „СУК-а" дає запоруку, що праця тої установи піде ще живішим темпом вперед.

Головою „СУК." вибрано дотеперішнього голову Григорія Гануляка, заст. голови Осипа Стефановича, секретарем Дм. Конюха, скарбником Ор. Радловського, господарем Евг. Говиковича. Члени ради: Ол. Онисько, Ст. Лаврів, М. Лазорко, Ів. Дейнека, К. Мартиник, В. Паньків, Яр. Скопляк, Б. Пшепюрський. Заступники: Л. Гайвас, В. Гудз, Т. Пяка, М. Дуткевич. Пров. комісія: М. Ковалів, Ю. Ломага, А. Чайківський.

Нова рада рішила для притягнення ширшого гурту членів до праці створити окремі комісії, а саме: організаційну (реф. Дм. Конюх), бурси торг. (реф. як вище), опіки над торг. молодю (реф. Евг. Говикович), пресову (реф. Гр. Гануляк), імпрез. (реф. Ос. Стефанович).

В льокалі Т-ва відбуваються що-вечора тов. сходини членів, до ужитку котрих є ріжні часописи, буфет, намічені теж цікаві відчити. Вписове до „СУК." виносить 5 зол. для самостійних підприємців а 3 зол. для несамостійних. Мі-

сячна вкладка 2 зол. і 1 зол., а для торг. молоді 50 сот. „СУК.“ має кількасот членів, 4 філіяльні гуртки на провінції, а тепер намітив дальшу організацію українського купецтва по наших містах в межах цілої Польщі.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Василь Шурат: **В обороні Потієвої Унії.** Письмо о. Петра Камінського Ч. С. В. В., авдітора гр.-кат. митрополії 1685 р. Накладом „Власної Допомоги“ у Львові. Львів 1929, стор. 119, 8°.

Руски Календар за южно-славяньских русинох на прости рок 1929. Рок видання IX. Зложел у менез Руского Народного Просвитного Дружства *Дюр Бендер*, подпредседатель Р. Н. П. Д. Видатель и властитель: Руске Народне Просвитне Дружство, Руски-Керестур. Нови Сад 1928. Стор. XXVIII+159, вел. 8°.

Девятий вже річник цього календаря, що обслуговує 40.000-у масу нашого народу в Югославії, видаваний т. зв. бачванським говором, вложений дбайливо і з великим зрозумінням справи. Поміщено в ньому дуже богато цікавих і коротких статтей, віршів, оповідань, заміток на всі ті теми, що можуть цікавити українське населення в Югославії. Календар ілюстрований численними знимками з життя югославських українців, їх церков і їх установ.

ЖУРНАЛИ.

Кооперативна Республика. Рік видання II. Ч. 2. за лютий 1929 року. Зміст: О. Мицик: Ф. А. Щербина. — К. К.: Польща в р. 1928. — С. Герасимович: Перед Краєвим Кооп. Зїздом. — Г. Нянчур: Чергові завдання нашої кооперації. — Р. Раковський: Шляхи розбудови сільсько-господарської кооперації.— Дискусія про етатизм. — Ол. Кіцера: Кооперативна освіта. — Перед Заг. Зборами РСУК. — Конференції в справі збуту яєць і відмови кредитів на закупно погноїв. Кред. кооперативи службовиків П. С. К. у Станиславові і в Стрию. — Ювилей проф. А. Щербини. — С. Бородаєвський: Сільсько-госп. кооп. кредит в Ч. С. Р. як самовистарчальности. — З преси. — Всячина.

Світ, ілюстрований журнал. Рік видання V. Ч. 1. за січень 1929 р. Зміст: Вступ. — Х. Алчевська: На добру память з Криму. — П. Карманський: De profundis. — В. Райф: Берлін у січні. — М. Рудницький: З поезій прозою. — Д. К-й: Рефлексії. — Чорногора зимою. — П. Голота: Мати. — Три книжки.— А. Кияшка: А зірка манить. — В. Оркан: Ясна галява — Ф. Малицький: Сумнів. — І. Брітан: Загадка. — Трибунал історії. — М. Кічура: У полтавську ніч. — К. .: Ювилей сценічної праці. — М. Зо енко: Користи письменности. — Чи ластівки вигибають. — Тунель із дверима. Ю. Сльозкин: Батько і Вирута (фейлетон). Загадки. Веселий куток. — У числі поміщено 26 ілюстрацій. З новим роком „Світ“ появляється раз у місяць.

НОТИ.

Я. Ярославенко: **Просвітянський гимн** на мішаний хор. Слова В. Щурата. Видання „Торбана“, ч. 181. Партитура з подвійними голосами. Львів, 1929.

Я. Ярославенко: **Мужеські хори** (кожда річ видана окремо): Ставр. — Фінал. — Сокільський гимн. — Тихо гойдається... — Козак коня напував... — Марш Соколів. — Весільне „Многая літа“. — Ви хотілиб спинить... Музична накладня „Торбан“.

В. Безкоровайний: **Калина.** Сольоспів на контр-альта або баса до слів Шевченка. Тернопіль-Львів.

В. Безкоровайний: **„На городі пастирнак“.** Мужеський хор до слів Шевченка. Тернопіль-Львів.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр“ під дир. Й. Стадника.

Вівторок 12-го, г. 3. попол. „Хмара“, чар. драма на 5 дій А. Л. Суходольського (відновлення).

Вівторок 12-го, г. 7·30 веч. „Орлов“, оперетка на 3 дії Ґраніштедтена (відновлення).

Великий Міський Театр:

Понеділок 11-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч“ (40-а книжка).

Вівторок 12-го, г. 7·30 веч. „Бродвей“, американська штука.

Кіно.

„Аполльо“: „Тайний курер“.
„Лев“: „Королева джезбенду“.
„Оаза“: „Блаженні ночі“.
„Палас“: „Серце не слуга“.
„Фатаморґана“: „Гегевна зрадженого мужа“.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Український Народній Театр ім. Тобілевича“ в Станиславові.

Коломия, саля Каси Ощадности.
Вівторок 12-го лютого, „Ревія“.
Середа 13-го лютого, „Долі“.
Квітки раніше до набуття в „Учит. Спілці“.
Снятин, саля „Сокола“:
Четвер 14-го лютого, „Чар вальса“.
Пятниця 15-го лютого, „Ревія“.
Квітки раніше до набуття в „Народній Торговлі“. 1435 4—6

Акц онері Акційної Спілки для будівельного промислу, давнійше Іван Левинський можуть підвати дивіденду по 2·25 зол. від акції за пред ложенням купону ч. 5. в Банку дисконтовім варшавськім, в дня у Львові при вул. 3 Мая ч. 14. почавши від 11. лютого. 1433 2—3

Надзвичайні Загальні Збори Кружка „Рідної Школи“ ім. Ганни Барвінок відбудуться 15.II. 1929 р. в годині 4-тій попол. при вул. Мочнацького ч. 12. Якщо в год 4-тій не буде на салі статутом вимаганого числа делегатів то в год. 5-тій відбудуться Надзвичайні Загальні Збори. Порядок Зборів: 1) Вибір голови Кружка і доповнення виділу. 2) Вибір делегатів на Перші Установчі Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи“ у Львові. 3) Реферати 1443

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—99. 2181 32-2

ПОВІДОМЛЯЮ П. Т. Публику, що прийчаю на ново роботи жіночих сукон від 20 зол. „Jolanda“ Стешина 8. II. пов. 1421 2—4

ОСОБА солідна, спокійна, до всего, з добрим вареням, до малої родини, найде негайно зняття. — Зголошуватися під Фінк Олекса, вул. Театинська ч. 3. між 2—4 пополудни. 1412—2

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха.** Львів пл. Марійська 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні заньські годинники перероблюємо на ручні. 3 б 129-7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервові легеневі, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

430 Пересвітлення Ренгеном 7—24

УРОЛЬОГ

Д-р Маркил Ґраф

в недугах нирок і мозевих дорог приймає від 4—6 вул. Фредри 7. Тел. 66-55. 1431 1—2

Томасина
Суперфосфат
Азотняк
Потасові соли
Краєві і Страссфуртські
Сірчан Амону
Кістянні мучки
Салітра
Успулюн Зелло

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, Косцюшка 18.

Цінники і поучення висилаю безплатно.
:: **ДОГІДНІ КРЕДИТОВІ УСЛОВЯ.** ::
1·7 1—6

XI. ЗАГАЛЬНИЙ ЗБІР

Союза Українських Приватних Службовиків „СУПРУГА“ відбудеться у Львові дня 3. березня 1929 р. (неділя) о годині 9 ій рано в ломівці при вул. Коперника 26. з таким порядком нарад:

1) Відкриття Збору і вибір голови Збору; 2) Перефіґурування протоколу з попереднього Загального Збору; 3) Звіт Головної Ради: а) загальний огляд діяльности в 1928 році, б) касовий звіт за 1928 рік; 4) Звіт Провізорної Комісії з провірки діло- і книговодства за 1928 рік; 5) Дискусія над звітами і приняття внесення в справі абсолюторії для Головної Ради і Провізорної Комісії; 6) Предложення й усталення дальшої праці в Організації; 7) Вибір голови, 11 членів і 6 заступників членів Головної Ради та 5 членів Провізорної Комісії на ідовий рік 1929-ий; 8) Предложення й одобрення буджету на рік 1929-ий; 9) Справа суспільних обезпечень; 10) Усталення висоти членської вкладки на 1929 рік; 11) Внесення і запити; 12) Замкнення Загального Збору.

Якщо в означеному часі не явиться на Зборі 1/3 часть всіх членів, потрібна до правосильно ти нарад, відбудеться о годині 10-тій цього самого дня, в тій самій салі і з цим самим порядком нарад другий Загальний Збір, який рішатиме без огляду на число присутніх на Зборах членів. Право участи в Загальнім Зборі має кожний член, що вирівняв членські вкладки по кінець місяця листопада 1928 року (§ 10. статута). — Львів, дня 7. лютого 1929 року.

1440 1-1 Головна Рада „СУПРУГА“.

Підчас коли Rinso пере можна занятися цированням.

КОЖНА ґаздиня має стільки ріжних домашніх занять, що дійсно не вільно їй без потреби тратити час і марнувати здоровля пранням біля на давний хибний лад. Треба направляти убрання і рукавички, нарувати панчохи, варити їжу, одним словом — сповняти обовязки, які забирають дуже богато часу. Відколи істнує Rinso наступив радикальний та корисний переворот у тій ділянці, уступили труди получені давно з пранням — біль хребта і черевність рук — а крім цього лишається богато часу.

Rinso діє саме і успішно.

Біля переться МОКНАЧИ в розчині Rinso, а через цей час ґаздиня сповняє якісь пильні домашні заняття — не є задачею Rinso. Властивість пачки розпустити в кипячій воді і влити до балії наповненої до половини літною водою. Мочити біля через кілька годин, а відтак основно сполоскувати і... пранням скінчене.

Rinso до варення білля.

Хто завсіди варить білля, цей без Rinso не може обійтися — Rinso є певне, завсіди успішне і завсіди є на висоті своєї задачі. Rinso можна уживати як на студено так і на горячо та до варення.

Rinso продають тільки в пачках.

Rinso

ДАРОМ ПРІБКА

КУПОН. До фірми „Sonax“ Спілки Акц. Почтова Скринка 479. Головна Почта, Варшава — Прошу о безплатне вислання мені пробного пакетика, що вистане на пробне прання.

Імя і назвисько .....
Адреса .....
Т. 28. А. (Прочитати о читко письмо!)

II. Г. 26—

Семе чудо світа! Замовляйте!

Будову радіоапаратів, інсталяцію і всякі роботи, входячі в обсяг інсталяції, виконує солідно, скоро і дешево на догідних умовах перша українська радіотехнічна фірма

„Радіо“ Львів, Ґродецьких ч. 2/II.

Першорядні фахові сили! Користайте з небувалої нагоди! 1442 1—1

Звертатися письменно з означенням вимог.

Надзвичайний винахід Неі оіих.

Нафтові лямпи з охоронним пальником і неопускаючим циліндром та лямпи нафтово-газові жародові біло-ніжне світло від 9 — 2000 свічок, так само ліхтарні від 200—300 свічок, надаються на кождий воздух. До кождої старої лямпи надається пальник з редукційним перстенем. — До набуття ПАВЛО РІТТЕР, Шл. Цеш. Цешинська 24. — Генеральне представництво: М. ЦВОК, Львів, вул. Собіського ч. 8. 1439 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

Ч. 33 (11.374). Львів, четвер 14. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Год. Редактор приймає від 11—12 год. перепполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Данцигу 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 25-41. Друкарні: 29-26. В справі оголошень звертатися до адміністрації. Ціна одного примірника 25 сот.

Скреслили!

Львів, 12. лютого 1929.

Польський сойм за безпосередньою чи посередньою спонукою уряду скреслив з бюджетового прелімінара ухвалені бюджетовою комісією дотації на підтримку діяльности українських хліборобських установ та на підготовчі кроки в справі заснування українського університету. А саме голосами Бел. Бльоку (експонента уряду на соймовій арені), Нар. Клюбу й „Пяста" прийнято поправку ендецького посла Корнецького, якою скреслено позицію 219.000 зол., призначену для „Сільського Господаря" й інших українських хліборобських відгалужень на допомогу рільній меліорації, на досвідні поля, рослинну продукцію та ветеринарійні цілі. „Сільський Господар" не має ніяких політичних цілей. Є він організацією дрібного хліборобства на українській нац. території. З огляду на те, що держава не сповняє якслід своїх зобовязань супроти українського дрібного хліборобства, здебільшого подаючи помічну руку більшій посілости на українських землях та польському дрібному хліборобству — чи то безпосередньо, чи то визначно допомагаючи польським господарчим організаціям — „Сільський Господар" по суті самочинно здійснює заступчі функції держави.

В таких умовах допомога для „Сільського Господаря", до тогож допомога дуже невеличка (158.000 зол.), була не лише зрозумілою й оправданою, але була просто державним імперативом в імя і в користь піднесення хліборобства на українській нац. території під Польщею. Та сталося інакше. Все те, що є самозрозуміле, ясне само собою, що є аксіомом кожної розумної політики в кожній державі, — тут найшлося на лотоках каламутних хвиль політики і втопилося в них. Дотацію для „Сільського Господаря" й інших українських хліборобських відгалужень скреслено завдяки політикоманії й українофобству Бел. Бльоку, Нар. Клюбу й „Пяста" при відповідному маневруванні інших польських клюбів.

Та сама більшість, але вже на безпосереднє домагання уряду скреслила 200.000 зол., призначених на підготовчі праці біля українського університету, привертаючи первісну дотацію 90.000 зол. Очевидно, тут не зайшла ніяка несподіванка. Ще 20. січня негайно після винесеної ухвали бюджетової комісії, писали ми, що „ця ухвала розмірно дрібної, як не смішної квоти на підготовку українського університету на пленум сойму може розвіятися, як дим". І вона розвіялася — по лінії випробованої політики польського уряду, не нинішньої і не вчорашньої. Зрештою, між квотою 200.000 (комісійною) і 90.000 (урядовою) нема ніякої сутньої ріжниці, бо за 200.000 зол. можна перевести ту саму підготовку майбутнього українського університету, що й за 90.000 зол., себто ніяку. Для декорації може в бюджеті так само добре і в тим самим кінцевим успіхом фігурувати квота 10.000 чи 20.000 чи 100.000 чи 1 міл. зол., чи навіть більше. Дотеперішня поведінка польських чинників, як перед війною, так і тепер, шкільна політика польського уряду з переведеною ліквідацією українських надбань в шкільній ділянці, початковим шкільництвом починаючи й університетськими катедрами кінчаючи, наглядно переконує нас, що про реалізацію університетської справи в умовинах польської дійсности навіть мови не може бути. Зрештою, коли самочинний закон польського сойму з 26. вересня 1922 з остаточним речинцем реалізації до двох літ, закон, винесений sub specie здобуття згоди великих держав на приєднання Сх. Галичини, до нинішнього дня зберіг лише історично-паперову вартість, то зовсім природно, що чим більше віддалюємося від нездійсненого речинця його реалізації, тим самозрозумілішими мусять бути бюджетові скреслення.

З того приводу ми не є ані здивовані, ані розчаровані. Історичний досвід і політика реставрованої Польщі супроти нас викликувалиб хіба здивування, як би було інакше.

Правду кажучи, ми не повинні би навіть звертати уваги на такі природні, з льогікою й напрямними польської політики зазнані „несподіванки". Коли це робимо, то тільки тому, що п. Залеський по всьому світу говорить про толеранцію супроти „меншостей", а польська преса твердить, що у відношенні до „меншостей" Польща має „чисте сумління".

Одночасно вважаємо конечним іще раз звернути увагу нашого громадянства, що даремне було би сподіватися чогонебудь від тих чинників, що розпоряджають нашим податковим грошем. В умовах переживаної нами дійсности ми не можемо користуватися податками, складаними нашим народом. Вони мають інше призначення. Вони є інструментом проти нашого самостійного культурного й господарського розвитку. Ми здані виключно на наші власні, безпосередні сили і мусимо видобути зі себе maximum напруження, maximum зусиль, maximum моральних і матеріяльних сил, щоби вдержатися на поверхні життя, щоби зберігти себе як окрему національну одиницю, щоби не допустити до того, аби нас не скреслили, як нарід, декляматори вільности, рівности й братерства.

Проти українського університету.

Протест „Корпусу Вислужених Військових".

Після протесту проти українського університету у Львові, згл. проти ухвалення сойм. бюджетовою комісією 200.000 зол. на організаційні видатки для креування українського університету що його приняв однодушно „Звйонзек Подофіцеруф Резерви", а потім і „Звйонзек Оборонцуф Львова", прийшла черга на дальший протест. Цим разом протестує „Корпус Вислужених Войскових" полудневo-східних земель Річипосполитої. Ось той протест, принятий очевидно теж однодушно (подаємо його дословно як документ часу):

„Ухвала соймової бюджетової комісії, якою рішено счеркнути квоти, вставлені міністерством освіти на освітно-культурні цілі польські, а зате вставити на внесення ППС суму 110.000 зол. (має бути: 200.000 зол. — Ред.) на вступні організаційні видатки на український університет у Львові, є суперечна з інтересами держави.

Численні і щораз частіші протидержавні виступи українських партій у соймі, в пресі, дальше на закордоннім терені, наконець безконечний ланцюх чинних провокаційних виступів тих партій у краю, останньо в листопаді 1928 р., доказують аж надто ясно, що український університет минувся би з метою вищої школи, а став би кузнею і знаряддям сепаратистичної і тимсамим протидержавної агітації, а в ніякім випадку не створить умови для згідного співжиття і співпраці всіх горожан держави.

Корпус Вислужених Військових полудневo-східних земель Річипосполитої у Львові звертається до всіх польських послів з горячим проханням, аби вони не допустили до подібної ухвали також у соймі, бо тим вони підтримають змагання уряду, які прямують витревало й успішно до того, щоби зломити всяку сепаратистичну діяльність.

Корпус Вислужених Військових звертається до польської суспільности з горячим апелем підтримати доцільно його резолюцію, яка є безперечно висловом збірної опінії польської суспільности".

МОРОЗИ.

Львів відрізаний від світа. — Кілька тисяч випадків відморожень. — Поміч міста. — Здержання руху залізничих поїздів.

Филя морозів, що лютують у нас від кількох днів, навістила цілу Европу. Зі всіх країн приходять вісти про небувале зимно. Температура в ріжних краях ріжна і хитається між 25—40 степенів Цельзія. Не треба й казати, як від того зимна терплять широкі круги населення, особливо ті, що з тих чи інших причин не забезпечилися на час в опал.

Особливо даються в знаки теперішні морози населенню Східної Галичини. Найстарші люди не памятають у нас таких сильних морозів. У Львові нотовано в неділю 10. ц. м. — 28 ст. Ц. (в місті в полудне), на Ялівці нотовано в год. 5. рано — 32 ст. Ц., в Дублянах було в ночі — 39.7 ст. Ц., а рано вже „тільки" 30 ст. В понеділок 11. ц. м. температура у Львові поправилась на 1—2 степені, отже мінімально. Не диво, що всякий рух у місті завмер, спорожніли кіна, театри, каварні і всякі розривкові льокалі. Сам Львів наслідком здержання залізничого руху майже зовсім відрізаний від світа.

Наслідком небувалого зимна тисячі людей повідморожували собі руки, ноги, носи, вуха й інші части тіла. У Львові зголошуються щодня цілі легіони осіб на Рятунковій Стації, де їх заосмотрюють дижурні лікарі враз із помічним персоналом. В суботу, неділю і понеділок лікарі і їх помічники просто падали з сил, бо в кожному з тих днів заосмотрили вони до 2.000 осіб. Цифри рекордові! По тих школах, де відбувалася наука (звичайно при пустих лавках), мали багато праці шкільні лікарі, що також заосмотрювали молодь цілими десятками.

Безперечно, що морози потягнули за собою і жертви в людському життю. Кілька замерзлих осіб відставлено до шпиталів, але чи їх урятовано, не знати. Більше смертельних випадків буде очевидно на провінції, але про це нема покищо відомостей. Від зимна згинуло також немало худоби (коров, кіз) по дряглих стайнях-будах на периферіях Львова і в найближчих його околицях. Перемерзла пташня спадає масово з дерев на землю.

Відсутність опалу, зокрема вугілля, у Львові дається сильно відчувати. На щастя, нові транспорти вугілля вже в дорозі. Управа міських апровізаційних закладів повідомляє, що ці транспорти застрягли хвилево біля Перемишля і найпізніше у вівторок 12. ц. м. будуть вже у Львові.

Окремо слід відмітити зарядження комісаріяту м. Львова в справі безплатного роздавання убогому населенню горячого чаю. Від понеділка 11. ц. м. функціонують такі безплатні чайні: I. дільниця в комісаріяті — вул. св. Софії; дільниця II. — захоронка братів Альбертинів і міська захоронка при вул. Бема ч. 3; дільниця III. — при вул. Замарстинівській 30 і в народніх лазничках при вул. Замарстинівській 48; дільниця IV. в комісаріяті — Личаківська 101; дільниця V. — на Стрілецькій площі біля Рятункової Стації; дільниця VI. в комісаріяті — вул. Новий Світ.

Де здержано залізничий рух?

Дирекція залізниць у Львові здержала 10. лютого ц. р. до 13. лютого включно рух богатьох льокальних поїздів на шляхах: Львів-Стоянів, Львів-Рава Руська, Львів-Перемишль, Рава Руська-Сокаль і інші. На терені львівської дирекції

◆◆◆

залізниць рух поїздів далі неправильний з причини сніжних заметіль та тр'скання шин. Дня 10. лютого не відійшов до Кракова та Варшави ні один поїзд. На просторі Радимно-Журавиця лежать величезні сніжні заспи. Богато товарових поїздів стоїть у полі.

На терені станиславівської дирекції залізниць відносини не кращі. Зі Станиславова і до Станиславова не відійшов ні один поїзд. На шляху Станиславів-Ходор'в здержаний рух товарових поїздів на 48 год., особових на 24 год.

Взагалі рух залізничих поїздів майже цілковито здержаний, а ті нечисленні поїзди, що є в русі, приходять з величезним опізненням.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ ГОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

„Сільський Господар" в 1928 році.

За нашою хліборобською організацією „Сільський Господар" р'к праці, що стане скоро предметом нарад Загальних Збор'в. Хоч це вже 30. рік праці нашого хліборобського товариства, то всеж заслугує він на спеціяльну увагу тому, що він був тим першим повоєнним роком, який в цілу ширину поставив питання віднови нашої хліборобської орґанізації та цю справу перев'в у життя при помочи нашої кооперативної орґанізації. Повоєнні роки пройшли в товаристві „Сільський Господар" з малими вислідами праці і були присвячені створенню нових умов, створенню власних матер'яльних підвалин, що їх дала кооперація задля продовжування власними силами сільсько-господарської роботи. Товариство упорядковувало свої воєнні втрати, а всі активні сили, які були у нас до диспозиції в краю, станули в рядах тоді дуже нової і актуальної справи, кооперативного буд'вництва. Кооперативне будівництво заняло стільки свобідних тоді до праці рук, що не багато лишилося їх для другої і безумовно не менше важної для нас орґанізації — Товариства „Сільський Господар".

Та крім цеї, так сказатиб, фізичної неможливости віднови цілої сіти Товариства „Сільський Господар" в краю, була ще й друга, а це переконання деяких наших діячів, які в свойому першому запалі до кооперативної справи твердили, що ніяка інша хліборобська орґанізація поза кооперативною не має в нас рації істнування. Кілька літ праці в кооперативному будівництві доказало, що необхідною є друга, не менше сильна, а в майбутньости мабуть важніша і сильніша орґанізація на нашому селі, це якраз орґанізація селян-хліборобів для агросуспільної роботи та для оборони слушних прав українського селянства. Коли кооперативна орґанізація могла тут і там у дечому допомогти при аґротехнічній праці, то в агросуспільній і становій могла вона бути тільки допомічною, а ніколи головною. І отся конечність хліборобської орґанізації, що обєднувалаб найширші маси нашого селянства, була товчком до відродження і віднови Товариства „Сільський Господар" в минулому році, а конечність нових шляхів у нашій господарській праці зродила нові способи і відродила програму роботи, що її завдяки ініціятиві „Сільського Господаря" поставив Краєвий Комітет Орґанізації Кооператив 17. II. 1921 року.

В основу програми праці „Сільського Господаря" поставлено обєднання селянських мас у ньому. Недоцільно було притягати ці маси обіцянками р'жних дарових датків, як це було перед війною, коли „С. Г." був головно зданий у своїй праці на субвенції, тому головною прикметою цієї програми праці мусіла стати потреба станової хліборобської орґанізації*). Тому то першим і основним завданням „Сільського Господаря" при віднові його роботи було сильне підкреслення, що Товариство є обєднанням українського р'льництва, є оборонцем його інтерес'в і стає в першу чергу на послуги українського хліборобського стану. Це сильне підкреслення заступництва станових інтересів хліборобського стану, який майже в цілости виповнює селянство, є тепер отсим найважнішим, притягаючим звеном нашої програми, яке має заступити і в дійсности заступає цей чинник матер'яльних користей для селянства, що в довоєнних часах грав таку важну ролю в нашій орґанізації.

Другою неменше важною частиною програми „Сільського Господаря" була агросуспільна робота в найширшому розумінні того слова. Тут входила не тільки сама аґрономічна робота, себто навчання і аґротехніка, але також орґанізація поодиноких господарств, як господарських одиниць, та докладне слідкування за життям села, повіту та краю і наладнування до вимог отсего хліборобського суспільства нашої аґрополітичної програми і роботи. Тим самим ми маємо можність через дальше плянове переведення такої роботи бути не тільки предметом аґрарної політики, як це було досі, але стати її підметом на наших землях, випрацьовуючи в буденній роботі села чи повіту тверді основи нашої практичної аґрарної політики. Злучивши отсю суспільну частину праці для нашого села з аґротехнікою, ми могли заінтересувати селянство до сільського господарства не тільки як до джерела кращого доходу, але також як до одного зі звен всього нашого політичного і господарського життя.

Зрозуміло, що при такому поставленні справи, коли „Сільський Господар" має бути не тільки хліборобським товариством, але також має стати центром цілого господарського життя нашого селянства, мусить бути отся програма розложена на ряд літ і неможливо, щоби протягом коротного часу привести її велику частину до повної реалізації. Тому р'к 1928 присвячено віднові цілої низової сітки Кружків та Філій „Сільського Господаря", щоби дати основу в будучих роках, для можливости масового членства селян у нашій орґанізації. Позатим Товариство стреміло до того, щоб привернути собі давний авторитет у ділянці сільського господарства, та щоби відбудувати свою централю настільки, щоби товариство „Сільський Господар" могло стати одним з р'вних між нашими економічними централями. Згідно з своєю програмою, Товариство навязало тісний звязок з усіми нашими економічними, культурними та освітними орґанізаціями, а головно тими, яких праця переводиться в своїй більшости на нашому селі або спеціяльно узглядняє інтереси нашого селянства. До таких належали в першу чергу наші кооперативні установи, які дійсно співпрацювали з нашою орґанізацією не тільки у верхах, але також і на місцях — по повітах і на селах. Ця співпраця була можливою тільки тому, що всі справи, які мав переводити „Сільський Господар", були докладно зясовані з даними економічними установами, які приняли тезу „Сільського Господаря", що аґротехнічною, агросуспільною та становою хліборобською працею має займатися виключно „Сільський Господар". Ця робота „Сільського Господаря" не могла бути очевидно дуже інтензивною. Брак фондів, принципове відкинення всіх допомог зі сторони держави та не дуже сильна фінансова власна підбудова, яка щойно починала розвиватися, не дала змоги повести цеї роботи в цілу ширину. Та всеж таки в цій роботі відкрито багато нових галузей, що їх досі „Сільський Господар" не робив. Працювали відділи: агротехнічний, зоотехнічний, ветеринарний, пасічничий, шовківничий, риболовства, правної по-

*) Гляди Ю. Павликовський: „Під прапором самопомочи" — Львів, 1925.

ЛЕВ ЯСІНЧУК.

5)

У новий світ.

НА ОКЕАНІ.

В неділю раненько будить мене легкий стукіт машини підімною, голосний шум морських хвиль під моїм вікном та ясне сонце, що у вікно заглядає. Встаю швидко, почуваю себе свіжо, й біжу на поклад широкими коридорами, обширними сходами поміж поуставлюваними в кутах олеандрами. Один поклад вище від мене на 4 поверхи, другий на 5 поверхів, а третій на 6. Там уже й комини, що сіють попід хмари чорний дим з рота. Бігаю по покладі навколо, бо не знаю, звідки кращий вид. А є куди побігати: пароплав довгий на 330 метрів. Суші ані сліду.

Небо то прегарно синє, то сіріє, лишаючи фіолетну смужку на знак, де воно кінчиться, а де починається обрій. Океан виглядає спокійний, хоч густі хвилі підходять щораз ближче до пароходу й борються з тими, які він прорізав і відкинув геть від себе. Перевернена на другий бік морська вода то зеленіє, то синіє від ясного до чорного відтінку. Боками хвилі творяться білі колеса з піни, немов величезна пірвана коронкова тканина, а на гребені хвиль блищить кришталем біла шума, що, здається, розбризкується в пару. Корабель розрізує ті хвилі, а вони біжать від нього дальше в даль і зникають там, де зір не сягає, за обрієм. Дехто глядить через телескоп. Та все одно дальше обрія не добачить. Стрічаємо в коротких перервах три пароходи. Після 12 годин їзди бачимо ще чайки і зникає всякий слід живини. Невжеж? А що за світ криється у цій темній водяній безодні! Хто його збагне.

Як чудово на морі. Не мені описувати його красу. Горою над нами важкі оловяні хмари, а долом кучерява поверхня води, що міниться найріжнороднішими кольорами, від привабливої срібної до величної сірої хвилі, що-раз іншої.

На покладі рух. Повно людей. Одні проходжуються повагом, другі бігають, інші пообвивані ковдами, лежать чи дрімають або сплять, дехто читає. Маленьку дитину у візочку обступила жінота, а воно собі держить коротку „пипку" в ротику і всміхається вволоне. На вищому покладі ріжні забави. Цеж головно англьо-саксонська публика. Все розважається як може; розганяє грозячу морську хоробу. Починаю розмову з мадярським оперетковим артистом, що заанґажований до Шікаґо. Питаю — яка тепер Мадярщина і як почуває себе. „Добре; Мадярщина сильна. Ви думаєте, що Мадярщину побідили? Ніколи. Так, як Німеччини не побідили. Ми ще осягнемо своє". Я не питав його, що саме і як. Думаю собі: Ми вже знаємо такі апетити. Та всеж треба цінити ту віру у власний нарід.

Ще з Шербурґу я заознайомився з 56-літнім польським ксьондзом з Антони (в Америці). Посивів, але ще повний енерґії. Балакун. Зразу ми балакали по німецьки, а я мав його за пастора (по короткому сурдуті). Коли він пізнався, що я з Галичини, себто по його з Малопольські, почав говорити по польськи. Він „коха Польскен" і може верне на старі літа. Тепер ще хоче попрацювати для Польщі в Америці. Оповідає, як там усе на голові ксьондза в польській громаді: дбати за своє удержання, костела, прислуги та школи. Має бути в польській школі в Антоні 3 учительки. Все те удержує кольонія заходами ксьондза. Думаю собі: це придалося би і в нас. Такі целебси не шкідливі. І то не тільки в Америці, але й у краю. Такі целебси мають свою ціну.

Зачуваю чеську мову. Підступаю до молодого юнака з чванливою довгою чуприною чесаною до гори, яку тепер розвіяв морський вітер. Знайомимося. Це наш земляк з Підкарпатської Руси. Адепт мистецтва. Їде до Шікаґо: він маляр, бажає заробляти по 30 долярів денно. „У нас люблять мистецтво, але мало платять" — каже. Говорить досить добре по українськи. Ходив до ґімназії в Ужгороді. Професор С. (з Галичини) — каже — робив з мадярів українців. Добре його згадує. Інших галичан поникидали, а професора С. тільки перевели на інше місце, бо „добре робив свою службу". З учителями зносився дома. Не завадилоб це й у нас. Колись був у Станиславові такий професор Заклинський.

Коротко вбрані в шовки американські панянки і старші пані (здебільша у великих окулярах) фліртують з корабельними офіцерами. Багато їх облягає надавчу стацію радіотелеґрафу і надають депеші для „елеґанції" і тому, що тут нема де видати грошей. Хіба можуть їх витратити ті, що в сальоні в карти грають, або пють вино, заки ще не в Америці. Бо в Америці — кажуть — треба тайно пити. Мій спальний товариш лікар з Ню Йорку залюбки говорить до мене по німецьки, та все допитується, чи він краще говорить, як ті другі два жидки з давньої Росії, що мають у Ню Йорку свої „штори", перебираються що-дня від шовкової сорочки до убрання та чваняться „міт ейґенер мишіни" (автом).

Мій сусід від стола, литовський священик задумчиво сидить, хіба часом заговорить до мене по анґлійськи. Другий сусід, старий сивий, богач з Ню Йорку вихвалює будапештенські гарячі дівчата, а француа з жінкою стільки їдять, що мені аж лячно за тривкість їх шкіри. А який смішний той низький панок в окулярах, що кожного вечора вбирає „смокінґ" і в сірій туристичній шапочці проходжується з палочкою по покладі.

Ой, щось не довго трівае моя радість від виду моря. Захмарене небо затягнулося ще більше парою. Сонце скрилося. Їдкий, вогкий вітер дме щораз сильніше, котяться щораз більші хвилі в бік нашого корабля. Він хитається. Та всі мають для нього якнайбільше довіря.

Пропливаємо місце, де — як показують — затопився колись „Титанік". Пропав, а з ним усе богацтво. А скільки багацтва в подорожніх на нашому пароході? Певно на кілька міліонів долярів. Але у всіх довіря до нашого віяника. Не так дуже тому, що він увесь зі сталевих тафлів, але що його будували німці... Нагадую собі, як у Берліні носій узяв від мене мої клунки і побіг з ними. Я за ним, та й питаю, чи він поспіє до мойого поїзду. А він мені самолевно: „Sie haben doch dem Deutscher 1 gegeben".

ради, Технічне Бюро, видавничий, рахівництва, які несли в село господарську культуру та поступ. Тут треба відмітити видавничу діяльність Товариства, що має за собою в цім році коло 1,000.000 аркушів друку та 115.000 прим. книжок господарського змісту.

Для дальшої праці „Сільського Господаря" треба притягнення до його роботи найширших кол нашої суспільности. Як видно з вичислених поодиноких відділів, майже кожний український громадянин, якого інтересує українське село, може дати свою працю для добра нашої одинокої головної хліборобської установи. Облекшено це тим, що створено крім поодиноких відділів, обсаджених фахівцями-урядовцями, також поодинокі відповідаючі відділам секції, яких членами можуть бути всі громадяни, що їх спеціяльно одна чи друга справа займає. Найважнішою очевидно справою і обовязком нашої суспільности є втягнути до праці в „Сільському Господарі" найширші маси нашого селянства, для якого ця організація є якраз призначена.

Треба сподіватися, що детайльна дискусія над подробицями праці „Сільського Господаря" в 1928 році, що буде переведена на Загальних Зборах, дасть нагоду справити ці недомагання в практичній роботі Товариства, які могли виникнути при розбудові цеї нашої найважнішої для села організації.

Провід Товариства „Сільський Господар" є свідомий труднощів, які ставить перед ним широка і відповідальна програма його хліборобської праці, однак вірить у те, що ця програма конечна і необхідна для добра нашого села і селянства та що без неї прийшлось би нам ще довго кидатись доривочно на цю чи іншу ділянку без ніяких вислідів, коли вся ця робота не є плянова та зосереджена в одній тільки хліборобській організації.

З вірою, що все наше громадянство зацікавиться на будуче Товариством „Сільський Господар" та що правильний є шлях розвитку культури нашого села після програми цего Товариства, поведе „Сільський Господар" в будучих роках дальшу працю над повним завершенням наміченої програми. **Інж. Евген Храпливий.**

Помирення італ. уряду з Ватиканом.

Ап. Столиця не приступить до Ліги Націй.

Італійський делеґат Шіяльоя, який буде предсідником на найближчій сесії Ради Ліги Націй, подасть до відома Ліги факт помирення італійського уряду з Ватиканом. Італійський уряд і Апостольська Столиця зроблять реєстрацію заключених договорів у ґен. секретаріяті Ліги Націй у Женеві, але не слід сподіватися, щоби Ап. Столиця приступила до Ліги Націй. Здається, що італійський уряд буде виступати на будуче в Лізі як речник Ватикану.

Посипало густим дощем. Відкриту стіну палуби затягають моряки непромокальним полотном. Я все ще держуся, хоч почуваю деяку нудь. Нараз після 22 годин їди не можу вже встояти на покладі. Не помагає нічого швидке бігання навколо. Мушу скритися, щоб не стати посміховищем як інші, хоч це тут звичайна річ. Перегнеться через барієрку і готово. Мій сусід, що то все перебірається, вправді вчить мене і доктора, що „вертати" то здорово, „бо викидається весь бруд", але ані я, ані доктор не дуже то тому віримо.

Йду до ліжка. Памороки, нудота, цілковитий брак апетиту. Спиться багато перериваним сном. А сниться так багато днем і нічю, що дома нема стільки снів за два роки: як у горячці. Спокійне лежання помагає; болів не шкодить. На вівторок заповідають критичний день: будемо посеред океану. Я відчинив на хвильку вікно, під яким лежу, але сильна хвиля бризнула водою ще вище. Вже 36 годин нічого не їм. І не хочу.. Не треба й Тарнавського. Здається — чорно приросло до хребта, а поперек болить, як переломаний. Щойно на арґументи мойого сусіда доктора, я випив чарку чаю з цитриною. Нараз мені полекшало. Здається, був би я встав, але заходила ніч. Рано я пробудився здоровий і пішов на скромне снідання.

Небо все ще закрите хмарами, студений вітер провіває до шпику. Запах розігрітої оливи, смаровил, пасти, якою чистять металеві части та консервують деревляні, від часу до часу полих з кухні, хитання парохода хоч легке, знов наводить нудь. Зникла у всіх веселість. Лице кожного стало немов оловяне. Навіть у тих, які себе добре почувають. Наш пароход крає дальше морську воду як зелену мняку ґалярету. Везе свій крам: 2800 осіб подорожніх і 900 осіб корабельної прислуги. Цеж кольос: 53.000 тон помности! Це бувший німецький воєнний корабель, який забрали анґлійці підчас війни чи пізніше й перробили на пасажирський.

Діточі
ціни снігівці
значно знижені

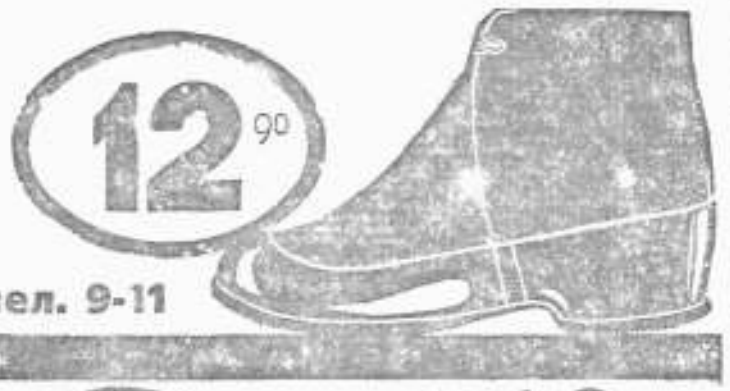

Del-Ka

По широкому світі.

„Матен" повідомляє, що йдуть переговори в справі поселення Троцького в ріднею десь на півдні Франції.

Американський сенат приняв проєкт будови нових кружляків.

За тиждень скількість безробітних в Анґлії зменшилась на 31.520 осіб.

Приготовлена господарська конференція Малої Антанти в Букарешті відкладена на яких 10 днів.

Сіоністи приготовляють 16-ий світовий конґрес на 28 липня в Цюріху.

У Мілано арештували за мантійство бувшого югославянського посла Алестіча.

Збори анґлійських промисловців, що мають інтерес вести торгівлю з СРСР, рішили вибрати окрему делеґацію, яка виїхала би 8 марта до СРСР.

—o—

Дивогляди.

„Дзєннік Львовскі" узяв поважно весь малий фейлетон Галактіона Інки п. з. „Місс... Тутешня" і помістив статтейку на тему „суму Ундівців" і „Діла", яке журиться, що на міжнароднім конкурсі краси нема „місс України". Погано з критичним хистом орґану, який не в силі розуміти вже дотепів.

Сойм ухвалив бюджет на 1929|30 рік.

Урядові внесення відкинені.

На засіданні сойму 12. лютого скінчили III. читання бюджету і скарб. закону. При третім читанні уряд зголосив поправки на привернення дисп. фонду міністра внутр. справ, у справі збільшення дисп. фонду міністра військових справ і про зменшення впливів із маєткового податку. Всі ці внесення сойм відкинув. Оконечно устійнені в III. читанні цифри бюджету виносять: доходи 2.962,595.941 зол., видатки 2,785.045.141 зол. Надвишка: 177,550.800 зол. Після відчитання цих цифр представники клюбів складали заяви. Пос. Недзялковський (ППС) сказав, що голосування над бюджетом не є для ППС плятформою ведення боротьби з урядом і теперішньою системою правління. Клюб бесідника заповідає боротьбу проти уряду при працях над зміною конституції. Представник Визволення Возніцький заповів внесення на потягнення до конст. відповідальности мін. скарбу Чеховича, себто, щоби його поставити перед держ. трибунал за переступлення скарб. закона і видання більше як 500 міл. зол. Визволенє звернеться до лівих партій за піддержанням цього внесення. Голосування проти бюджету заповіли: Строн. Хл., Пінст, Жид. Клюб. Голосування за бюджетом заповіли: ХД, НПР. Представник ЗЛН. пос. Звєжинський заповів, що його клюб здержиться від голосування. Клюб ББ не складав ніякої заяви.

По тих заявах приступили до голосування. Зголошене було внесення пос. *Целевича* на відкинення бюдж. прелімінаря і скарб. закона. Маршалок Дашинський зарядив так голосування, що візвав послів, які були проти цього внесення, встати з місць. Проти внесення голосували: ББ, ХД і Виволоґіне. Тоді маршалок заявив, що внесення відкинено більшістю голосів, потім бюдж. прелімінар і скарб. закон приняли в III. читанні.

—o—

Сенат.

Дня 13. січня відбудеться засідання сенату. На денному порядку справа вибору чотирьох членів держ. трибуналу, справоздання адм. комісії про нагле внесення сенаторів *Українського Клюбу в справі трагічних подій в Батятичах* (пос. Жовква) та пекутальне вже розглянення сойм. внесення про відтовження обовязуючої сили розпорядку президента держави про устійнення загальних судів.

—o—

Всі школи зачинені.

Кураторія шкільної львівської округи видала зарядження до всіх научних заведень і нар. шкіл, у якім повідомляє, що з причини морозів зачиняє всі ґімназії, семінарії та народні школи до часу аж температура виноситиме 18 степ. Ц. Того дня треба добре отопити шкільні салі, а науку зачати щойно на другий день після піднесення температури. Рівночасно кураторія пригадує обіжник мін-ства віроісповідань і освіти з 30. січня 1922 ч. 115/22 Г., на основі якого дирекції шкіл і учителі можуть оправдувати неприсутність учеників у школі підчас морозу, головно при температурі 20 ст. Ц. Коли школа не може отопити кляс до + 10 степ. Ц., може замкнути шкільні кляси або й цілу школу.

—o—

Приділ отоплення між населення Львова.

Управа м. Львова інтервеніювала в дирекції краківських залізниць і дирекції копальні вугля в Явожні, щоби якнайскорше відтранспортували належне для Львова вугілля. І вже прийшло до Львова 30 ваґонів вугля для апровізац. заведення, а 47 для приватних фірм. Значну часть вугля звезли до дільницевих складів, де можна купувати лише по 100 кґ. на особу. Маґістрат визначив максимальні детайлічні ціни: 100 кґ. вугля з доставою до дому 8.20 зол., 100 кґ. дров з доставою додому 7.20 зол. Хто нарушить ці ціни буде караний карою до 200 зол. або арештом до 14 днів. Власник складу, що не вивісить цінника, буде караний гривною до 10 тис. зол. зґл. арештом до 3 місяців.

—o—

Частинне урухомлення залізниць.

На терені львівської дирекції залізниць піднято частинно залізн. рух на шляхах: Львів-Станиславів, Львів-Рава Руська, Львів-Підгайці (денний рух поїздів), Львів-Яворів (веч. рух), Львів-Краків. Шлях до Стрия покищо замкнений. Дня 14. лютого будуть мабуть курсувати поїзди до Стрия. Дня 13. лютого відновлено рух поїздів на терені станиславівської дирекції. Ромунські залізниці відновили теж перерваний на кілька днів зал. рух.

—o—

За зліквідування угляної кр.зи на Ґор. Шлеську.

Дня 12. лютого в будинку шлеського воєвідства в Катовицях відбулася конференція представників проф. союзів і роботодавців під проводом воєводи Гражинського, в присутности предсідника спец. комісії для розглянення положення в углянім промислі дир. Яштшембського. Воєвода апелював до доброї волі обох сторін. Дир. Яштшембський зясував вислід праць спец. комісії. Праці ці потревають яких два тижні. Безпосередні переговори представників союзу праці та роботодавців зачнуться 13. лютого.

—o—

Договір між Ватиканом і італ. державою.

Дня 11. лютого в Литеранській палаті підписано договір між Ватиканом і італ. державою. В договорі м. і. є такі точки: 1) італійський король признає суверенність папи; 2) папа заявляє, що не зрікається своєї світської власти на території давньої папськ. держави, але оставляє виконання своїх суверенних прав італійському королеві. Акт підписали золотим пером, яке жертвував папа. Після підписання акту кард. Ґаспарі вручив це перо Мусолініему, як особистий дар папи.

—o—

Замах на президента Мексику.

„Юнайтед Прес" повідомляє, що на поїзд, яким їхав президент Мексику, революціонери виконали замах. У замаху брало участь 10 жінок. Підчас слідства на місці найшли трупа одного мущини; він згинув підчас вибуху. Він належав до змовників. Біля вбитого лежали вязки релігі. пропаґандових друків. Час. „Універсаль" повідомляє, що наслідком експльозії згинув механік поїзду і кількох подорожніх.

На господарські теми.

Експорт худоби і свиней.

Варшава, 9. лютого 1929.

В сьогорічнім першім числі „Господарсько-кооперативного Часопису" я обговорив докладніше справу утворення синдикату експортерів худоби та безріг у Варшаві. Цей синдикат утворено за почином державного експортового інституту при кінці мин. року. З огляду на склад членів, дотеперішніх експортерів, характер цього синдикату майже зовсім купецький. Закладовий капітал синдикату виносить тільки 150.000 зол. Для представників рільничих організацій, себто продуцентів худоби і безріг, синдикат залишив тільки 10 проц. уділу в закладовім капіталі. Задля цього хліборобська корпорація і кооперація не мали до цього синдикату багато довіря. Небезпека для продуцентів худоби і безріг (отже передовсім для малоземельного селянства) зросла з утворенням цього синдикату ще більше тому, що уряд маючи на увазі інтерес торговельного білянсу забезпечив для цього синдикату дуже значні кредити і такі митні пільги (при рівночаснім підвищенні мита на вивіз худоби і безріг), що цей купецький синдикат став монополістом в експорті худоби і безріг. В соймі зголошено внесок з цього приводу і цей внесок був предметом нарад на останньому засіданні Земельної Комісії, яке під проводом її голови, посла *Луцького*, відбулося в четвер 7. ц. м.

По всесторонньому освітленні справи, комісія одноголосно ухвалила в справі цього синдикату такий внесок на сойм:

„Сойм взиває уряд, щоби старався постепенно перетворити нинішний купецький синдикат експортерів худоби і безріг на синдикат продуцентів; заки це станеться, уряд повинен забезпечити в управі і Надзірній Раді синдикату відповідне представництво рільничим організаціям; обовязком уряду є подбати, щоби синдикат приняв усі рільничі і рільничо-кооперативні організації, які зголосяться в члени синдикату; уряд має подбати, щоби в своїй торговельній політиці синдикат мав у рівній мірі на увазі також інтереси продуцентів худоби і безріг". Останній уступ ухвали треба розуміти так, що уряд наділить кредитом та митними пільгами оцей синдикат тільки тоді, коли він на підставі окремої умови піддасться контролі не тільки правительственного комісаря, але й представників рільничого світа.

Така ухвала земельної комісії є компромісом між бажаннями рільничих кол і прикрою дійсністю в торговлі і експорті худобою та безрогами. З огляду на те, що монополістичний характер синдикату напевно удержиться, вже в найближчій будуччині будуть примушені застановитися над цею справою, так дуже важною для наших селян і для нашої кооперації, також українські господарські організації.

Остап Луцький.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60. 1258 12-?

— **Політичні вязні.** Тому, що тюремна управа відібрала деяким політичним вязням частину управнень, українські політичні вязні на знак протесту проголосили були на днях однодневну голодівку і її перевели. До тюремної управи поставили вони ряд домагань, як напр., щоби не держано їх у келіях разом із засудженими вже комуністами, бо ці їм дуже докучають, щоби дозволено всі українські часописи і брошури, які проходять цензуру в Польщі, приспішування слідства, яке звичайно проволікається, дальше пригрівання харчів, деякої свободи в переході з келії до келії, і т. п. В тій справі інтервеніював в понеділок дня 4-го ц. м. з рамени Української Парляментарної Репрезентації посол Іван Ліщинський і відбув нараду зі суддею п. Ояком і начальником тюрми п. Маєвським. Посол Ліщинський просидів між вязнями більш 2 і пів години.

— **Вугіль для Львова застряг в дорозі.** З дирекції міських апровізаційних заведень повідомляють, що більший транспорт вугілля для Львова, який є в дорозі, застряг у снігу біля Перемишля. Сніг усувають робітничі відділи та військо, тому вугілля приїде до Львова з опізненням.

— **Рідкий вид.** Рідкий вид маємо нині з вікон нашої редакції. Будний день, а на базарі, на Ринку, майже порожня площа, мов у свято. Завзятущі перекупки, що видержали не один мороз, таки рішили, що краще не рискувати частинами свого тіла, які легко відморозити. На базарі лишилось тільки кілька булочників і молочарок.

— **Вислід лещетарських змагань у Закопанім.** Щойно тепер відомі остаточні осяги в лещетарських міжнародніх змаганнях у Закопанім. Прогнози поставлені польською пресою в перших двох днях були передучасні. Норвежці, що дали випередити себе у бігу на віддаль, здобули таки мистецтво Польщі за 1929 р. Мистцем проголошений Вініяренґен, що мав найкращі висліди у складанім бігу. Також у скоках норвежці не мали суперників. Перше місце здобув у них норвежець Рууд.

— **Спорт чи безглуздя?** У Варшаві в неділю найшлося 12 спортовців, які підчас морозу 30 степ. плавали навипередки у Вислі у полонці вирубаній у леді на просторі 30 м. Змаганням приглядався невеличкий гурток осіб; імовірно були це довжники, які ждали, аж віритель не вийде з води живим.

— **Україніка.** У литовськім тижневику „Пшеґльонд Віленьскі", що виходить у Вильні в польській мові, поміщена в ч. 1. з 6. січня ц. р. більша стаття В. Липинського п. з. „Про гетьманський уряд і краєву ідею на Україні". Ця стаття є відповідю ґазеті „Мисьль Наполеґла", яка писала, що гетьмана Скоропадського Україна обходила дуже мало або й нічого.

— **Український тиждень в Москві.** З Москви повідомляють рижську пресу, що союз робітників пера СРСР орґанізує там т. зв. „Український тиждень", на який запрошують українських письменників. Чужа преса додає до цього факту пояснення, що метою таких відвідин є маніфестація єдности письменників СРСР, з огляду на деякі заяви українських письменників, що вони схиляються більше до західньої культури, ніж до московської.

— **Дітей запрягали в плуг.** Процес над вихователями у поправчім домі у Студзенцу доходить до кінця. Свідки одноголосно потверджують, що вчителі та адміністрація катували дітей. Один із свідків, що в молодих роках провів кілька літ у цьому захисті, оповідав, що садівник Нудовський запрягав по 4-ох хлопців у плуг і орав ними. Коли діти падали від виснаження, тоді били їх кнутом. Характеристичне явище, що одного з вихователів, Ґрохала, не хотів боронити на суді ніодин адвокат.

— **Ріжні вістки.** Мексиканський президент затвердив присуд смерти Тораля за вбивство Обрегона. — У Будапешті панує надалі грипа; від 1-го лютого перевезли до шпиталя 600 недужих, з яких 7 померло. — Другий син англ. короля виїзджає в Японію, щоби передати мікадові ордер підвязки. — На Борнео відкрили поклади раду; туди виїде голяндська урядова комісія. — Радянський союз воздухоплавства вибудує воздухоплав для мандрівок під бігуна. — У Берліні відкрили потайний клюб кокаїністів, що займають партер і 1-ий поверх; поліція застала 40 членів очманілих наркотиком. — Один англійський тижневик розписав анкету на питання: „Які прикмети цените найбільше у своєї жінки?". На 17.324 відповідей, 16.112 відповіло „прикмети доброї господині". — Загорівся китайський корабель „Фукін"; з 49 осіб, одні згоріли, одні потонули.

— **Міжнародній університет для політичних студій.** Проф. Барані з Упсалі, лавреат Нобля з 1915 р. подає в останнім числі франц. журналу „Нова Европа" проект, щоби утворити міжнародній університет, де студіювали би політичні діячі, дипльомати, професори права та соціольоґії. Такий університет мав би бути допомогою для Ліги Націй, яка потрібує людей, вихованих у міжнародній атмосфері, де можна би розглядати обєктивно проблеми співжиття народів. Виховання в рідних університетах ніколи не в силі дати обєктивного розуміння історії. Політик, каже проф. Барані, мусить знати всесвітню історію в такій перспективі, щоби міг оцінювати дані для розвитку свого народу зі загального становища. У такім міжнароднім університеті могли би доповнювати свою освіту члени урядів, парляментів і міністерства.

— **Цінний винахід.** Військовий Мондсен з Ню Йорку демонстрував перед комісією морських знавців винайдений ним апарат, що дає змогу залозі тонучої підводної лодки покинути її і знятись на поверхню води. Цей апарат є родом маски, що закриває все обличча, а одночасно плавником.

— **Неморальний 16-літній автор.** Написав колись 16-літній ґімназист праської ґімназії Оскар Кравз сатиричну шкільну епопею п. з. „Маєра-

БЛІДНИЦЮ не окровність усуває дає змінюючо, в дженляючо, пооуджує апетит, неоц нений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хімово-залізне на еспаньскій малязі. До набуття у всіх аптеках і дроґуеріях Ціна за фл. 4.25 зол., пів фл. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хімово-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mgr. M. Krzysztoń**
774 **Tarnów.** 33—?

Свято Духовної Семинарії.

Промова о. ректора д-ра Йосифа Сліпого при посвяченні молитвенниці.

(Продовження.)

В невсипущій роботі людини головна вага спочиває на чистім серці, правих замірах, на горячій любови, яка помагає побороти труднощі і поконати зло. Зразком тут *Серце Христове*. Два трикутники рож представляють світ добра і зла. В обсязі ділання любови зло тратить свою їдь як алющі рожі блїднуть під діланням серця. Се страшна боротьба між добром і злом, в яку втягнений священик цілим своїм єством. Палке і горіюче любовю серце терпить і страждає від терниня. Чувство смутку ізза невдяки й невірности віє з нього. Одначе за тернозим вінцем царює любов Бога і чистий мир над здавленим егоїзмом і світською радістю. Христове серце в такім унятті се найглибший символ, який змалював мистець.

Відгомоном боротьби царства Божого і царства тьми є притча *про сівача*. Сильна віра і спокійна певність пробивається з його лиця, коли кидає зерно — Христову науку в серця вірних. Мистець нарочно не змалював ріллі, щоби тло зробити більше абстрактним. За сівачем дізнол насіває кукіль, який по краях творить псевдогармонію. Мимо старань і зусиль зло втискається і в найкращі діла. Лишіть кукіль аж до Страшного Суду, щоби виривавши його не вирвали ви і пшеничних колосків — пригадується зазив Христа до терпеливости і витревалости у боротьбі зі злом.

У тій боротьбі находить чоловік опору в ласці Христа — „Аз есьм *лоза істинная*". Відлучені від Христа не можемо нічого доброго зробити. *Грозно*, як вказує на се вплотений в виноградину хрест, перемінюється в евхаристійну кров і гасить спрагу жаждущої душі, що рветься до небесних висот. Високолетні дві птиці, що кормляться виноградом, се образ тих душ, як знова крілики представляють байдужні, по земськи думаючі і вдоволені собою одиниці. Кріслата виноградина в прегарних колірах це дійсно приманююча картина.

Ласці Божій відповідає з боку чоловіка самопожертвування. Його символом *пелікан* — до глибини душі зворушуюча сцена... Роздираючи свою грудь пелікан оживлює повбивані писклята своєю кровю. На старих образах він звив своє гніздо на хресті. Наш мистець умістив його на семираменнім дереві життя, що є символом хреста, через що малюнок набрав природної сили і злився в одну орґанічну, проймаючу цілість. Як пелікан свої молоді, так Христос оживив рід людський своєю кровю. Ще друга гадка криється в тім символі. За крилатим пеліканом представлено сім сфер, себто всесвіт. Ніяке творче діло не довершиться в світі без саможертви, не довершить його і священик.

Над входом *розцвітший хрест*. У його стіп виростають прегарні квіти, що вються ритмічно над дверми. Зпід хреста випливають чотири джерела, райські ріки: Фізон, Ґигон, Тигр і Евфрат. Цілюща вода се наука про хрест, яка заспокоює жаждущі душі во віки. Прегарні, стрункі олені є образом тих спрагнених душ.

По середині молитвенниці домінують два українських евхарист. символи. З дивним серіозним і терпеливим виглядом лиця сидить Христос на престолі, застеленім полтавським, квітистим килимом, а йому з ребра виростає *виноградина*, яка вється через хрест. Обильні грозна звисають над престолом, а Христос витискає з них в чашу вино — свою Кров. Тіло подібне до пшеничного хліба. Уваги гідне, що як у всіх інших символах дійсність криється за ними, то тут навпаки, в неглибимий спосіб через хрестну смерть ховається дійсність за містичні види хліба і вина і стає ангельським кормом душі.

На противній стіні представлений молодий *Христос в чаші*. Він повний радости, окружений шестикрилими серафимами, благословить обома руками. Се евхаристія як джерело душевної втіхи, погідности і благословення.

Побіч змальоване *видіння св. Івана Евангелиста*, що бачив через відчинені двері небес замкнену 7-ма печатьми *книгу*, якої ніхто не міг отворити. Довкола четверо звірят. Одно подібне до чоловіка, друге до вола, третє до льва, а четверте до вірла. Вони символізують Евангелистів або після деяких теольоґів самого Христа, що при народженні являється як чоловік, при смерти як жертвенний віл, при воскресенні як лев, а при вознесенні як орел. Сім свічників горить перед престолом. Священик, наслідуючи Христа, має отвирати наукою і цілим своїм життям книгу мудрости Божого обявлення, яку мистець представив як семинарське Евангеліє в розкішній оправі XVII. стол.

(Докінчення буде.)

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника 48.

1445 1—2

да", взявши за зразок поважний стиль Гомера. Минуло багато літ і автор став професором фільософії у нім. університеті в Празі. Тепер дирекція поліції в Грацу заборонила поширювати його поему між читачами, що мають менше як 18 літ, з огляду на моральне добро молоді. Коли один з представників праської преси звернувся до проф. Краваа зі запитом, що це за його молодечий твір, цей відповів: „Прилюдна мораль зробила імовірно за останніх 40 літ, від коли вийшла моя книжка, величезний поступ, бо нині можуть ледви 18-літні особи читати те, що я написав, маючи 16 літ".

— **Небуденний випадок.** У німецькім містечку Лянґшайд святкував коршмар Фоґель з жінкою своє золоте весілля. Їх добрі сусіди хотіли зробити їм несподіванку і запросили орхестру пожежної сторожі під їх вікна. Ювилятка старушка схвильована нежданими згуками вмерла від удару серця, а її муж з розпуки помер день після неї.

— **Світове кіно.** Праський кінотеатр „Олімпік" дає тепер фільму ВУФКУ п. з. „Герої свободи" (Тарас Трясило). — Чергова фільма Мері Пікфорд „Кокетка" вийде в двох виданнях: німа і звукова. — Московське кіно підготовляє фільму на підставі повісти А. Барбюса „Марево, яке не вертається". — Париський комітет прочанок до Риму підготовляє організацію фільми „Відвідини у Ватикані", на якій можна би бачити папу. — У Берліні ставитимуть фільму на підставі повісти Достоєвського „Ідіот" з Марією Орською.

— **Заходом Союза Українок** відбудеться в пятницю 15. II. год. 5-та попол. відчит д-ра Маркіяна Дверовича під заг. Провідмолодження. Вступ для шкільної молоді заборонений. Проситься о участь. 1448 1-2

15 ц. м. здержуємо висилку нашого часопису всім Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою.

З судової салі.

За міліонові ошуканства*).

Сензаційний процес, де головним обвинуваченим є д-р Кольнік і товариші набирає щораз більше розголосу та притягає на салю розправи дуже богато людей, головно представників економічного і фінансового світа. Розправа протягнеться ще біля трьох тижнів. Переслухані свідки, урядовці з Банку Взаїмного Кредиту та з інших банків обтяжують своїми зізнаннями голосно обв. Кольніка.

Св. *Степан Мінський*, касієр і прокурент Банку Вз. Кредиту, признається, що не розумів „каблевого інтересу", який розаннув обв. д-р Кольнік, і просив його, щоби свідкові вияснив справу. Але на всі питання свідок дістав відповідь, що в Ню Йорку є покриття. Свої спостереження оповідав прокурентові Фенцові, але цей не звертав на них особливої уваги. Обв. Курцер виставляв асиґнати, але свідок не діставав грошей до каси. З оповідання інших людей знає, що обв. Кольнік ділився з обв. Курцером провізією. Про фіяційні конта свідок нічого не знав. Централя у Кракові мабуть знала про „каблевий інтерес" і була незадоволена.

Св. *Беньковський*, бувший прокурент Банку Вз. Кр. зізнає, що з початку провадив біржеревізорний відділ. Опісля прийшов йому до помочі обв. д-р Кольнік, але вже по кількох тижнях обв. Кольнік підписував кореспонденцію. Свідок інтервеніював тому в директора Левицького, але пізніше залишив це. Дальше свідок заявив, що при переїзді через Краків, у серпні 1925 р., просив його обв. Кольнік повідомити центрального директора Ґатія, що Банк Вз. Кр. у Львові вже не веде „каблевого інтересу". Досі зізнавали обвинувачені і свідки, що централю у Кракові повідомлено про це ще в лютім 1925 р. Це викликало сензацію і тому свідок Беньковський каже, що це могло бути ще в лютім, а не в серпні 1925 р.

Далі переслухано свідка д-ра *Фішера*, який завідує конкурсовою масою Б. Вз. Кр. Свідок зізнав, що лише 20 відсотків вірителів Б. Вз. Кр. заспокоєно досі з конкурсової маси. Дефіцит Б. Вз. Кр. виносить після акту обвинувачення аж 271.8777 зол. і 52 сот. Свідок не має надії, щоби вдалося стягнути довги „Мазаґи" і вирівнати претенсії Банку Господарства Краєвого.

*) Гляди число 28. „Діла" з 5-го лютого.

Опісля св. *Олександер Васілевський*, головний книговодець Банку Вз. Кр. зізнає, що дійсно були фікційні конта, але він не знав на що вони. Централя у Кракові знала з білянсів про те, що філія Банку Вз. Кр. у Львові провадить „каблевий інтерес".

Дещо світла на ведення рахункових заплутаних інтересів обв. Кольніком кинули зізнання св. *д-ра Ю. Савчака*, емер. прокурента „Б. Г. Кр." Свідок купував від обв. Кольніка листові доларові переказн на Ню Йорк. Оборот листовими переказами зріс незвичайно в 1925 р. Це видалося свідкові підозрілим і тому він запитався обв. Кольніка, яке покриття мають ці „листові переказн" в Ню Йорку. На це дістав відповідь від обв. Кольніка, що Банк Вз. Кр. має акредитиви в Америці. Одначе з хвилею заломання курсу золотого Банк Вз. Кр. не платив точно своїх зобовязань Банкові Г. Кр. і тому свідок зателеґрафував до Ню Йорку і тоді довідався, що листові переказн Б. Вз. Кр. не мають в Америці ніякого покриття. Це припечатало упадок Б. Вз. Кр.

Знову св. *Козловський*, дир. „Банку Польської Землі" обтяжує дуже своїми зізнаннями обв. Кольніка. Заявляє, що обв. Кольніка усунено з цего банку ізза його неправильних маніпуляцій акціями фірми „Цегельський" і „Польська Нафта". Велику сензацію викликав свідок своїми зізнаннями про те, що він сам старався дістати посаду в Банку Вз. Кред. лише тому, щоб освідомити обв. дир. Левицького про неправильні маніпуляції обв. д-ра Кольніка. Але обв. дир. Левицький заявив, що не пригадує собі, щоби свідок перестерігав його перед неправильним поступованням обв. Кольніка. Каже, що обв. Кольнік дуже прихильно висловлювався про свідка і не противився, щоби свідка заангажувати до Банку Вз. Кредиту.

Про дальший хід розправи подамо в слідуючих числах „Діла".

Літературний куток.

У Празі помер відомий німецький лірик Гуґо Салюс у 62 р. життя. Його перші поезії появились 30 літ тому і він був одним із тих „модерних" і „реалістів", що шукали в формі та сюжетах зовсім нових акордів і обидів, хоча би вони робили подекуди враження дивоглядне, чудернацьке. Салюс не зривав при цьому з клясичною формою різьбленої строфи ні з мельодійністю вірша, на яку був незвичайно вражливий. Він належав до поетів буденних, безпосередніх вражінь і хотів доказати, що ці зовсім „прозаїчні" враження можна також перетворити у лірику. Великоміське життя і поезія на лоні природи поза містом ось два бігуни, довкола яких кружляла його уява. Одною з перших його збірок була „Ліричні статуетки", а першим великим його успіхом була збірка поезій „Подружа весна". За ними пішли „Весільний хоровід", „Жниво", „Чистий звук", „Квітна чаша", „Книга розваги для бездітних". Салюс видав і неодну збірку новель „Новелі лірика", „Жіночка з моря", „Зелкало", „Історії, над якими можна думати", „Блакитне вікно", „Красуня Варвара", „Пудерничка", а також драматичні твори „Римська комедія", „Сузанна в купелі". Сотні поезій розкидав він від літ по журналах. Був одним із найплідніших співробітників славного сатиричного „Сімпліціссімуса" і „Юґенд". Салюс був з професії жіночим лікарем і вся його творчість мала багато ніжної жіночости та переливів пташиної бадьорости та безжурности. „Співаю як пташка та гиллі" — було його гаслом. Великий звеличник Моцарта і взагалі музики, належав він у німецькій поезії до тих, що за почином Ліленкрона і за прикладом Демеля пробували зблизити поезію до вимог нової музики. Не в одному напрямку нагадував він у чистій ліриці Р. М. Рільского.

Відозви й комунікати.

Заклик до всіх кредитових кооператив.

Маючи на меті перевірити дотеперішній стан всіх наших кредитових кооператив, без огляду на те, чи вони вже є членами Центрального Кооперативного Банку „Краєвого Союза Кредитового", як також негайно приступити до поширення і управильнення організації союзних кредитових кооператив по думці вказівок анкетного комітету та удержувати постійну статистику тих кооператив, Дирекція Центрального Кооперативного Банку звертається отсим вдруге з закликом до всіх кредитових кооператив, які досі не предложили ще своїх рахункових замкнень з сирими білянсами за 1928 р., щоби їх надіслали найдальше до кінця лютого ц. р. на адресу: Центральний Кооперативний Банк у Львові, Ринок ч. 10. I. пов.

До боротьби з алькоголізмом і пиянством.

Український Народе! Підписані центральні, культурно-освітні, економічні та гуманітарні установи звертаються отсим до Тебе в дуже важній справі. — Чи не бачиш, як паношиться пиянство між усіми верствами нашого громадянства й нищить родинне життя, основу суспільности? — Чи не бачиш, як тисячі наших братів і сестер через пиянство попадають у розпуку й недолю? — Чи не чуєш щодня про злочини, душогубства, розбої та крадіжі, що їх допускаються старі й молоді на підпитку? — Чи не знаєш, що батьки-пияниці приводять на світ тупоумних дітей, ідіотів, епілептиків та сухітників, або з вродженим нахилом до злочинства? — Чи не бачиш, якого страшного національного злочину допускаються всі верстви нашого громадянства, без ріжниці стану й полу, видаючи більше **пів міліярда золотих** на алькоголь і тютюн тоді, коли в цілому краю панує безробіття й недостаток, а наші культурні, освітні, економічні й гуманітарні установи нидіють із недостачі матеріяльних засобів?

Український Народе! Слушний іде час, схаменутись та глянути в вічі сумній дійсности. Треба вже раз пізнати цю невмолиму правду, що сила одиниці й народу лежить у тверезости, що коли хочемо діждатися кращого завтра, то мусимо виповісти безпощадну боротьбу алькогольним напиткам і їх розсадникам, себ-то коршмам.

В тій цілі проголошуємо цьогорічний місяць лютий місяцем боротьби з алькоголем і коршмами.

Нехай кожний зачне в цьогорічному місяці лютому від самого себе. Зречімся вживати цієї страшної отруї і перестаньмо до неї других силувати! Відвикаймо від поганих і згубних пияцьких звичок!

Виховуймо нашу молодь, квіт нашого народу, в повній повздержливости від алькоголю! Вчімся заступати шкідливі алькогольні напитки нешкідливими без алькоголю! Нехай у кожній громаді відбудеться плебісцит проти коршми!

Не відкривайте при Ваших кооперативах „дрібної продажі пляшкового пива", яке нарівні з горівкою є отруєю та спричинником деморалізації!

Нехай не буде в нас ні одної читальні, „Лугу", „Сокола", брацтва, Кружка „Рідної Школи" чи якого небудь іншого культурно-освітнього товариства, яке не відбуло би в місяці лютому бодай одних сходин, присвячених боротьбі з алькоголізмом! Нехай не буде в краю ні одної Філії „Просвіти", яка не причинилась би до скликання протиалькогольного віча!

Вступаймо масово в члени Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження" і засновуймо в кожній громаді його кружки та філії, в яких згуртувались би всі громадяни й громадянки, що словом і добрим прикладом хочуть ширити тверезість!

Не словом, а ділом докажім, що ми — живий, великий народ, який хоче кращого Завтра й уміє до нього змагати!

Про всі заходи й успіхи в боротьбі проти алькоголю просимо сповістити Редакцію журналу „Ми Молоді", органу українського протиалькогольного руху в Рогатині.

Львів-Рогатин, 1. лютого 1929.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта": Д-р Іван Брик, Василь Мудрий. — За Головну Управу Товариства „Рідна Школа": Ілля Кокоруда, Теодор Мартинець. — За Головний Виділ Товариства „Учительська Громада": Антін Крушельницький, о. Микола Галянт. — За „Взаїмну Поміч Українських Учителів": Михайло Таранько, Андрій Зелений. — За „Українське Товариство Допомоги Інвалідам": Д. Паліїв, Мартинець. — За Старшину „Сокола-Батька": Стахій Стеблецький, Степан Корецький. — За Редакцію часопису „Вісти з Лугу": Д-р Дашкевич, Мамчаківна. — За Товариство „Ощадність": Д-р Кость Левицький, Омелян Саєвич. — За Товариство „Сільський Господар": інж. Юліян Павликовський, інж. Евген Храпливий. — За Виділ Товариства українських ремісників, пром. і купців „Зоря": С. Гевак, Василь Хомин. — За Виділ Товариства „Союз Українок": Мілена Рудницька, Д-р Софія Парфанович. — За Виділ „Українського Лікарського Товариства": Д-р Тит Бурачинський, Д-р Леонтій Максимонько. — За Виділ „Українського Лікарського Товариства": Д-р Маріян Паньчишин, Василь Куцик. — За Виділ Товариства „Студентська Громада": Евген Пеленський, Володимир Калинович. — За Виділ Товариства „Медична Громада": Роман Кушнір, Роман Оренчук. — За Виділ Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження": Юліян Каменецький, Текля Мосорова. — За „Союз Протиалькогольних Гуртків Молоді": Д-р Микола Чайковський, Теодозій Ковальський.

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 7—0

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Український Народній Театр ім. Тобілевича" в Станиславові,
Сьвятки, саля „Сокола":
Четвер 14-го лютого, „Чар вальса".
Пятниця 15-го лютого, „Ревія".
Квитки раніше до набутя в „Народній Торговлі". 14 5 4—6

Акціонарі Акційної Спілки для будівельного промислу, давнійше Іван Левинський можуть підняти дивіденду по 2·25 зол. від акції за предложенням купону ч. 5 в Банку дисконтовім варшавськім, в дні у Львові при вул. 3 Мая ч. 14, почавши від 11. лютого. 1433 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Годинники тільки найлішних фабрик спеціяльні продає за готівку і на гати від десятків дет з найлішої сторони завсна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5
3 139—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст вени легнів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
532 Пересвітлення Рентгеном. 7—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики 14 9 1—1
Д-р Роман Дольницький
орд. 3—6 поп., Глубока 10. партер.
Кварцева лямпа і діятермія.

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.
Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна продажа.
АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
870 27—?

СКОРО ЛЕГКО ДЕШЕВО
вивчує англійської мови абсольвентка пенсильванського університету. Збірні лекції поділені на: 1. курс для початкуючих; 2. курс конверсації; 3. курс торговельної кореспонденції. Кожний курс по 2 години тижнево. Початок курсів 15 лютого п. р. Зголошення і інформації у Випозичальні книжок ІЗМАРАГД", вул. Косцюшки ч. 8. 1405 3—4

Присилайте передплату!

ЗБАНКИ, імбри и і взагалі всіляке кухонне начиння, повинно бути завсіди ідеально чисте і світяче.

Нічо дивного, що кожна ґаздиня хвалиться, взірцево одержув ною кухнею. Хто раз випробував Vim, цей без нього не може обійтися.

Терти предмети вогким платком посипаним Vim-ом, а відтак довести до полиску. мягкою стиркою.

Vim можна уживати не тільки до кухонного начиння, але також до всього дома, що тільки вимагає полірованого чищення.

Vim продається в малих пачках, як також і догідних пушках.

VIM

АКЦІЙНА СПІЛКА ДЛЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОМИСЛУ

ДАВНІЙШЕ ІВАН ЛЕВИНСЬКИЙ

У ЛЬВОВІ.

Рахунок білянсу з дня 31. грудня 1928 року.

АКТИВА			ПАССИВА		
1. Довжники	зл. 2.839,02		1. Акційний капітал		100.000,00 зл
2. „ в долярах амер.	„ 117.177,25		2. Резервовий фонд		21.945,56 „
3. Довжники у франк. швайц.	„ 700,43	120.208,70 зл.	3. Фонд спеціяльної резерви		1.100,00 „
4. Рімеси	„ 2.500,00		4. Еквівалент проданих ґрунтів		49.702,69 „
5. „ у франк. швайц.	„ 3.439,00	5.939,00 „	5. Вірителі	зл. 347,11	
6. Вартіс. папери		1.857,00 „	6. „ в дол. амер.	„ 20.853,81	21.200,92 „
7. Нерухомости		88.798,59 „	7. Непіднята дивіденда за р. 1927		21,00 „
8. Уладження машинове і інвентар		13.224,00 „	8. Зиск: за р. 1928	„ 34.427,49	
9. Уділи в чужих предприємствах		,01 „	остало ся з року 1927	„ 1.629,64	56.057,13 „
		230.027,30 зл.			230.027,30 зл.

Рахунок страт і зисків.

СТРАТИ			ЗИСКИ	
1. Торговельні кошта		8.261,16 зл.	1. Перенесення зиску з року 1927	1.629,64 зл.
2. Податки меньше перенесення з податкової резерви	зл. 4.557,79 „ 3.760,46	797,33 „	2. Доходи з найму фабрики	32.621,50 „
3. Ріжниці на курсах		37,94 „	3. Доходи з найму ґрунту	938,60 „
4. Зиск: за р. 1928	„ 34.427,49		4. Відсотки	9.963,82 „
остало ся з року 1927	„ 1.629,64	56.057,13 „		
		45.153,56 зл.		45.153,56 зл.

VII. Звичайні Загальні Збори, які відбулися дня 7. лютого 1929 р. затвердили сей білянс а також рахунок страт і зисків.

За Управляючу Раду:

Людвик Желенскі в. р. 1444 Ґустав Вайнтраб в. р.

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жорна) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 1366 28—?

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7.
1242 10-15

ФОТОҐРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінцковського, Львів, Оссолінських ч. 6. 1984 4—10

Меблеві транспорти
Місцеві перенощування
Опакування меблів
Довіз залізничих пересилок
Спеціяльність: довози машин і кас
ГУСТАВ ЛЮФТ
СПЕДИЦІЙНИЙ ДІМ
Львів, вул. Жиґмонтівська 11.
Тел. 54—47
Транспорти товарів з заграниці за ричалтовою ставкою.
Митні оплати закордонних товарів
Маґазинування
Транспортове обезпечення
Рекламації і інформації митні і залізничі
1246 1—2

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 34 (11.375). Львів, пятниця 15. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щерк. 143.522. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редакторі приймає від 11—12 год. переполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 30 фр. фр., Італії 6·50 зл., Німеччині 7·50 зл., в найбільш 2 нім. фн., Чехословаччині 35 ч. ч., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 2·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Перехід до наступу.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 9. лютого 1929.

Біжуча соймова тзв. звичайна сесія зближається до кінця. Формально закінчиться щойно за яких шість тижнів, рахуючи 30 днів, передбачених конституцією для бюджетових нарад сенату, й 15 днів для перегляду соймом сенатських поправок у бюджеті. Фактично відбудеться лише ще кілька засідань і мабуть не принесе вже ніяких несподіванок: усі найважніші її моменти вже позаду. До цих моментів належить безумовно: *дальше загострення польсько-українських відносин.* Невідомо, чи і як відіб'ється воно на краєвому ґрунті, однак на соймовому терені проявилося так яскраво, що трудно його не добачити і ще трудніше — промовчати.

До цих проявів належить без сумніву промова посла Ярузельського (передана в свій час у „Ділі" дуже докладно). Лунали вже з трибуни польського сойму ріжні промови, чували ми вже в неї ріжні проповіди, голошені під нашою адресою ріжними представниками польського громадянства чи влади, і привикли вже нічому не дивуватися. Тому теж можна би дивуватися хіба тоді, коли би пан Ярузельський, темпераментний д-р Скалатинин, типічний представник польського поміщицтва з Поділля, зайняв до українців і української справи інше становище, ніж те, яке зайняв у своїм виступі 4. лютого. Однак п. Ярузельський виступив як представник урядового ББ та й ще з промовою гейби декляративного характеру. Тому фіґура пана Ярузельського не грає тут безпосередньої ролі; знаменний є факт, що це саме його вислано на трибуну, як речника поглядів парляментарного урядового табору. Отже: злобно й ненависно рубав він: „рускі" і „руські", — брутально витягнув за волосся марева польсько-української війни й закінчив погрозою: переходимо до наступу!

А „Глос Правди", реферуючи перебіг соймового засідання, писав слідуючого дня з захопленням: „Атаки українських промовців на польську державність, які часто межували з безличністю і були суперечні з текстом посольського приречення, були нарешті вчора приборкані..." — і далі у тому самому буцлючному тоні, з глибоким реверансом перед паном Ярузельським і пястуком під ніс Української Репрезентації. Знаючи, ким був писаний цей коментар і як він технічно попав на сторінки „Ґлосу Правди", знаємо, що ніхто його „згори" не інспірував. Але знаємо теж, що ніколи його автор не був би зважився на такий тон, коли би не почував, що теперішні настрої „з гори" дозволяють лунати йому зі шпальт недавнього органу „польського радикалізму", підпорядкованого нині всеціло б. послові полк. Коцові й послові Томашкевичеві.

Мін'стр Складковський, відповідаючи всім опозиційним промовцям з дебати над бюджетом міністерства внутрішніх справ, не згадав ні словечком українських закидів. Та й що було говорити після того, з чим висипався п. Ярузельський? Адже п. Складковський заповідав недавно боротьбу з *двома* націоналізмами: не тільки українським але й польським. Можливо, що п. Складковського дещо збентежив вид тої ідеальної гармонії, в якій ті самісінькі вигуки викрикували пп. Ярузельський і Верчак, Валевський і Березовський — у той день порвалася остання ниточка, що в національному питанні розділювала ББ і НД.

Цей одностайний фронт існував давно. У біжучій соймовій сесії виступив проти українців на всіх ділянках: на внесок представника уряду голосами правиці і ББ відкинено постанову бюджетової комісії підвищити суму 90.000 зол. „на видатки, звязані з орґанізацією студій і наук в українській мові" до висоти 200.000 зол. „на український університет у Львові": знову на внесок посла Корнецького з НД голосами ББ і правиці відкинено постанову комісії про допомогу „Сільському Господареві". Ухвалений сьогодні у другому читанні бюджет ані на одну йоту не виявляє відхилення від дотеперішньої національної політики уряду. Інша річ, що на ділі нічого не змінилося: і промова п. Ярузельського і голосування над бюджетом були лише новими точками над старими „і".

Як собі уявляє п. Ярузельський „перехід до наступу" проти українців (досі, мовляв, уряд і польське громадянство було „у відступі") — ми не знаємо. Як задумав провести рекомендовану і ним і пос. Березовським в „Обозу Велькой Польскі" політику „сильної руки" — не знаємо цього, але знаємо напевне, що не завдавав він собі труду відповісти на питання: „і що далі?" Маємо враження, що не питання залишається нетонкане й у „вищих" колах, ніж п. Ярузельський з Березовським. Але з самим „наставленням на наступ" треба нам рахуватися. Це наставлення має чисто психічний, а не розумовий підклад. Воно має своє джерело у розпатуванні, яке в свою чергу випливає з підсвідомого розуміння — щораз гірше заплутаного положення. Почуваючи, що щораз темнішим і вужчим став слітний кут, у який завела дотеперішня політика національну проблему в Польщі, і не маючи відваги шукати виходу з нього іншими шляхами, ніж попередники цієї політики, — зростає в її виконавців нервозність і бродять вони у слітний кут щораз далі.

Таким продовжуванням мандрівки у сліпій і темній вулиці є проголошення гасла „наступу". І з черги одною із перших атак у тому „наступі" є зголошений клюбом ББ, узгіднений з нинішнім урядом, *внесок на зміну конституції.* Докладна його аналіза вимагає окремого місця. Однак тут уже слід зазначити, що правильно схарактеризував його у „Роботнику" пос. Незявітовський, стверджуючи, що прийняття того внеску є рівнозначне з дальшим загостренням національної проблеми в Польщі. Фактичне узалежнення кожного кроку членів кожної будучої української парляментарної репрезентації від хименної доброї та злої волі й охоти політично-адміністраційних чинників на краєвому терені, й фактичне позбавлення їх усякої свободи слова на соймовій трибуні та фактичне унеможливлення польської інтервенції (інтерпеляції) і законодатної ініціятиви, не тільки відсуває одну пяту частину населення держави геть від усякого впливу на державні справи, але не дає йому можности навіть голими протестами боронитися! Коли це один із пунктів пляну „наступу" — то він справді гарно подуманий. А те що далі?!

І. Кедрин.

Зміна конституції.

Як гриби по дощі родяться нові проекти.

Зроджений в бебістичних колах проект зміни конституції не вдоволив нікого — поза проєктантами й їх безсловесною ґвардією. Польська демократія добачує в ньому санкцію існуючої диктатури чи півдиктатури, зведення парляменту до ролі дорадчого органу при уряді й президенті, випосаженому у всі виконавчі й законодатні права. Польська правиця бачить в проголошеному проекті деякі „добрі сторони", однак лякає її захитання рівноваги між владою виконавчою й законодатною. Метою реформістичних заходів правиці є не так уговкання придавленого й приборканого сойму, як зведення в ньому на ніщо голосу не-польських народів.

Польська т. зв. лівиця й правиця, невдоволені бебістичним проектом, задумують виступити з власними проектами зміни конституції. ППС опрацьовує вже свій проект в напрямі „поширення прав люду" (згідно зі заповідю пос. Лібермана), яке малоб бути осягнене шляхом знесення сенату й більшого усамостійнення самоврядування. Подробиці свого проекту узгіднює ППС з іншими партіями польської парляментарної лівиці, після чого має він бути внесений у соймі.

Проект правиці (Нар. Клюбу) в загальному є зближений до проекту ББ. Передбачує він підсилення влади президента. Головну вагу правий проект кладе на виборчу ординацію, обмежуючи принцип пропорціональности. Сенат мав би бути зрівнаний в правах зі соймом. Складався би він з половини виборних сенаторів, а другої половини делегованих професійними й господарчими корпораціями.

Найближчі дні принесуть чим більше даних про обидва проекти. Тимчасом бебістичніватажки шукають недостаючих їм 30 проц. голосів для переведення в соймі свого проекту. Очевидно, найбільшу підтримку бебістичному проектові дає уряд і мари. Пілсудський. Дня 12. н. ст. марш. Пілсудський приняв у Бельведері президію клюбу ББ, щоби тим способом зазначити свою однозгідність з внесеним проектом і підкреслити його вагу для чодного творення й виконання правневого перевороту.

В найприкрішому становищі у звязку зі зміною конституції найшовся клюб т. зв. фраків. Він в загальному приєднався до бебістичного проекту, але з огляду на конкуренцію з ППС мусить назверх виявляти свою революційність і демократизм. Після деякої ніяковости посольський клюб Ревфракції виставив такі „принципи", яких мається боронити в дискусії над зміною конституції: 1) Сойм повинен походити зі загальних, рівних, тайних, безпосередніх і пропорціональних виборів. Має бути збережене виборче право для громадян обох полів (21 літ активне і 25 літ пасивне), 2) Парлямент повинен складатися лише зі сойму (сенат повинен бути знесений), 3) Уряд повинен нести парляментарну відповідальність перед соймом, 4) Президент повинен бути вибраний всіми горожанами в загальному голосуванні, 5) Конституція повинна забезпечити горожанам держави право референдума й законодатної ініціятиви, 6) Устрій держави повинен бути опертий на широкій територіяльній самоуправі, 7) Конституція повинна ввести в життя Гол. Палату Праці й Гол. Господарську Палату, 8) Конституція повинна забезпечити якнайширші горожанські права і вольности, 9) Конституція повинна забезпечити незалежність судівництва і 10) „Конституція Праці" повинна бути складовою частиною державної конституції.

Думаємо, що заки прийде до дебати над зміною конституції зродяться ще нові проекти й нові принципи, а все те — по всякій правдоподібности — закінчиться октроюванням нової конституції на основі бебістичного зразка.

В столиці Моравії.

Брно на Моравії, 10. II. 1929.

I.

Коли вперше приїздиш до якогенебудь міста, то завжди находиться один маркантний рис, що зразу кидається у вічі, якась питома заміна місцевости своєрідність. Перше, що вдарив у вигляді Брна, 250.000-ої столиці Моравії, не натуженна, горячкова будівельність. Я що ніде не бачив міста, яке в такою натугою — щоб не сказати: з пристрастю — будувалось. Скрізь мені показують знайомі: цей більш домів чи цілу таку вулицю вибудували за шість місяців, із цієї дільниці перед двома роками ще й сліду не було, на отім чи другім майдані за рік чи два має вирости стільки й стільки нових чи нових-перерховуючих домів. Чеські союзи, обєднання, кооперативи і товариства виганяють зпід землі тисячі будівель, їхній ґіперболічний, простокутний, тверезий стиль творить у моравськім краєвиді дивний мішанину американського з чехословацьким.

Допитуюся причин цього явища. Хіба поява сильна індустрія уравноважує ту будівельність, або може вигідне комунікаційно-політичне положення міста? Ні ті передпосилки Брну не відповідають. Принаймнішо не в тій мірі, щоб оправдувати такі поспішені вклади будівельного капіталу. Тут незвичайну будівельність можна прозуміти тільки зі суто моравського політичного правиду. За ото місто ще від десятків літ затягнена боротьба між чехами і німцями. І то в подвійній площині. Ще за небажи Великої Австрії Брно називалося попросту Брінн і було майже чисто німецьким містом. Називалось воно навіть передмістям Відня...

Будівельна політика чехів має ціні на меті сотворити передовсім передпосилки для остаточної етнічної чехізації міста. Можна цілісно вірити людям, коли твердять, що ще кільканацять років праці — і Брно до-решти стратить свій колишній німецький характер. Місто є вже нині основно счехізоване — за 10 років істнування чеської ве-

публики. Все це відбувається без крик'в, без націоналістичної буфонади і рветесу, до яких ми привикли в іншому місці.

Разом з тим у тій будівельности є окрім демократичної ще й економічно-політична сторінка питання. Брно жило дотепер засобами акумуляції капіталу в кількох міцних німецьких руках. Чеська боротьба з дотеперішньою економічною супрематією німців проводиться засобами національної господарської кооперації. Маючи в добавок ще й по своїм боці систему державного протекціонізму, чехи напевно матимуть в тих перегонах довший відтих. Одним із висновків цієї боротьби чеського колективного капіталу з німецьким індивідуальним є теж тутешня кооперативна будівельність, що вже нині виграла свою партію, не тільки завдяки чехізації міста, але й через сотворення чеської грошевої супрематії на будівельнім і чиншовім ринку. Дивлячись на Брно, бачиться до певної міри на Моравії те, що ми скоріше чи пізніше мусітимемо творити у відношенні до наших міст.

II.

Коли ви приїдете до Брна — вам покажуть передовсім Шпільберк, а потім Мачоху. Мачоха — це печера зі сталактитами і сталаґмітами. Її варто бачити. Але богато цікавіше оглядати печеру Шпільберку. Твердиня Шпільберк стоїть ще від 2. стол. по Христі. Тут теж скарпа із пластких стель вода. Поволи, Капля по каплі. Особливож в місцях, де до скали прикувано в глибоких льохах батьківщин'в і невірні жінки Шпільберк — це найстрашніша тюрма родинної Австрії. Петропавловська кріпость тому Габсбурґів, австрійський „алексійський равелін", призначений в останніх століттях передусім для політичних вязнів. Назвати хіба їх усіх, отих „небтаговальожних", що або повічили життя, або зламались фізично і психічно в жахливих норах Шпільберку? Вийде страшна ліста, повна імен, чекаючих золотими буквами, особливож в історії італійського, мадярського, чеського і польського національного визвольного руху. Вчиняє особливож трагічна історія одної італійської ґрабянки, молодої карбонарки, 18-літньої дівчинки, живцем замурованої до одної із шпільберкських нор. Снується скрізь по казаматах Шпільберку кервава, повна тортур, муки і сліз легенда про вечнину боротьбу людей за краще завтра. Боротьба, здається, побідна, бо нині Шпільберк є вже лиш темою монотонних пояснень чічероне. Зате назовні, на шпільберкській стрімкій скалі, наскрізь протертій вчорашнім терпінням, товпиться в сонці, снігу і морозі юрба радісних, здорових і ситих дітей, що за санчатами і сніговими боями заповнюють простір криком безтурботної життєвої радости. Невже вони раса нових людей, кращих і розумніших від шпільберкського кількасотлітнього вчора?

Зенон Пеленський.

Під прапором ненависти.

За вчорашніми „оборонцями" нинішні „оборонці".

Ще перед кількома днями підчас другого читання бюджетового прелімінаря на пленум сойму на внесення уряду ріжноверстна українське на більшість скреслила ухвалену комісією 200-тисячну дотацію на підготовку українського університету, привертаючи первісну вставку до 90 тис. зол., яка постійно від часів Ст. Ґрабського фіґурувала в бюджеті без ніякого наслідку.

Однак уже самий факт, що комісія ухвалила марних 200 тис. зол. на підготовку університету викликав широкий відрух серед „кресових культуртреґерів". Перший виступив з протестом під авспіцями „Слова Пол." і союзного „Часопис-ка Львовск." такий інтелектуально-науковий чинник, як „Зайонзек Подофіцируф Резерви" у Львові. За ним пішла не менше покликана до вирішування справ високого політичного установа, що фіґурує під назвою: „Зайонзек Оборонцуф Львова", а ці обидві підтримав „Корпус Висужених Військових" полудневo-східних земель Річипосполитої.

Всі вони заявляються проти підготовки українського університету. Очевидно, нічого в тому дивного. Дивне хіба те, що керманичі тих установ брали ту підготовку зовсім поважно, щонайменше про людське око.

З усіми тими підофіцерами, „оборонцями" й вислуженими вояками зсолідаризувався уряд і 200-тисячну дотацію на підготовку українського університету скреслено. Таким чином справу підготовки українського університету відсунено випробованими вже способами ad calendas graecas.

Здавалось би, що справа вбита, закінчена і шкода про неї понебудь говорити. Тимчасом уже після скреслення 200 тисячної дотації розкинено по Львові таку летючку, яку подаємо в оригіналі:

„Koleżanki i Koledzy! Polskości naszego miasta obecna większość Sejmu protegująca (sic!) na każdym kroku mniejszości narodowe, przygotowuje nowy bolesny cios. Oto w budżecie państwowym umieszczono pozycję na nową kuźnię antipaństwowej działalności wywrotowców „ukraińskich", na tak zwany „Uniwersytet Ukraiński" we Lwowie. Dla zaprotestowania przeciwko tej, tak godzącej w dobro Narodu i Państwa uchwale, zwołujemy Wiec ogólno-akademicki, który odbędzie się we środę dn a 13. lutego 1929 r. o godz. 18 (6 wieczorem) w sali „Sokoła-Macierzy" przy ul. Zimorowicza. Jawcie się wszyscy! — Lwowski Komitet Akademicki".

Cui bono — це все? Таж цей протест молодих „культуртреґерів", тих самих, що в листопадових днях м. р. боронили „польськости" Львова нападами на українські культурні і господарські установи та руйнуванням українського майна, — є прецінь муштардою по обіді. Вже сам уряд подбав про те, щоби навіть теоретично не принести шкоди „польськости" Львова та „добру Народу і держави". Дбайливість польських студентів є вже спізнена. А все таки вони протестують. А робиться це — очевидно — на те, щоби підвести „патріотичні" настрої, поглибити українофобствo „патріотичні" благородні почування та доказати наглядно, в якій згоді живуть два „братні народи".

Музичне життя в Харкові.

Розмова з диріґентом харківської Державної Академічної Опери п. Антоном Рудницьким.

Наш молодий музик Антін Рудницький, диріґент харківської Державної Академічної Опери, виїздив з Харкова до Берліна, де брав участь у концерті нових українських музичних творів дня 31. січня ц. р. Вертаючи з Берліна до Харкова затримався він один день у Львові. Цей його побут у Львові рішили ми використати на інформаційну розмову про теперішній стан музичного життя в Харкові. Шановний земляк згодився на таку розмову дуже радо і позволив її опублікувати на сторінках нашого органу.

Перше наше питання звучало: В якому стані находиться тепер українська опера в Харкові? На нього дістали ми таку відповідь:

Українська державна столична опера в Харкові кінчить тим сезоном четвертий рік свого істнування і у вересні вступає в пятий. Минулі роки були для харківської української опери роками спроб, роками шукання і в першу чергу: роками українізації, переміни старої російської опери на нову українську. Тепер, з кінцем четвертого року, можна сміло сказати, що цей період спроб і шукання вже минув: столична державна опера знайшла вже свій шлях дальшого розвитку, на якому зможе тепер з інтензивністю та успіхом посуватися. Щодо українізації, то і тут справа стоїть вже далеко краще, хоч деякі група працівників опери згл. окремі артисти ніяк-ще не можуть навчитися по українськи, російську мову все ще більше чути в театрі, як українську. Однак і тут помітна велика ріжниця на краще між попереднім роком і теперішнім. Це головно завдяки притягненню до стол. опери свіжих українських сил, як напр. диріґента Беріківського, режисерів Лопатинського і Каргальського. Можна надіятися, що найближчий сезон буде під оглядом українізації ще кращим і вже останнім. Стол. Держ. Опера в цьому сезоні може похвалитися великим успіхом: притягненням т. зв. „масового глядача" на свої вистави. На жаль не можу подати статистичних даних та цифр, але знаю, що більшість наших вистав закуповують професійні спілки та організації для своїх чле-

СПИРИДОН ЧЕРКАСЕНКО.

Світла згадка.

(З нагоди 25-літнього ювилею п. Софії Стадникової.)

Було се в Києві в ті страшні часи, коли огневі хвилі війни котилися Галичиною спочатку на захід, а потім назад — на схід.

Тринацять довгих літ минуло від тоді, й події тих часів уже давно відійшли в історію, а в памяті живих свідків занадто грубі контури їх або стерлися й стали маловиразними, або зовсім закрилися димовою завісою революції, воскресення України та непевного, турботного, злиденного перебування на еміґрації і хіба щось яскраве, світле, хороше ще часом хвилює спраглу, стужену за прекрасними переживаннями душу й підвіжає її згадкою про те.

Підчас великої війни і аж до революції авторові цих рядків довелося стояти дуже близько до театру М. К. Садовського в Києві. Тяжкі для инших сфер людської діяльности, ті часи були в Росії й на Україні блискучими для театрів: ніколи ще, певне, стіни театрів цих не вміщали в собі одиноко що-вечора такої кількости найріжнороднішої публики, військової й цивільної, як тоді. Серця антрепренерів від „биткових зборів" настроєні були великодушно й дістати ангажмент в ту хвилю було дуже легко. Через якийсь час по відібранні німцями від москалів Перемишля, між акторами театру М. Садовського пішла чутка, що „хазяїн" згодився приняти в свою трупу артистку львівського українського театру, Софію Стадникову, чоловік якої сидить у полоні десь у Московщині. Із галицьких земляків у трупі було двоє акторів з поважним стажем і становищем, — С. Паньківський і Є. Захарчук, але жінок з Галичини у нас на сцені ще не бачили, тому з тим більшим зацікавленням чекали всі нової товаришки звідти. Чекання було напів іронічне й досить скептичне (чого саме — я ще й тепер не можу здати собі справи), і хоч старий корифей дуже вихваляв артистку, але актори добре знали його слабку струнку — хвалити тих, кого він з власної ініціятиви ангажує, і то доти, доки вони в нього служать, тому тільки посміхалися, перезираючись.

Одного разу зайшов я в одній справі до ґардеробної „хазяїна" й застав там трохи не всю чоловічу половину трупи.

— Ви не знайомі? — звернувся Микола Карпович до молодої жінки, що сиділа проти нього за туалетовим столиком, — се Ч-ко... А се, — звернувся він до мене, — артистка Стадникова.

Привіталися сердечно, так ніби давно були знайомі, і ся чудова риска сердечности артистки була остільки несподіваною, що майже вразила, і я, вклонившись на кілька компліментів на адресу моєї „Казки старого млина", в котрій п. Стадникова вже грала головну ролю в себе в Галичині, відійшов до вікна й почав стежити за товаришами. Мені, очарованому відразу, цікаво було подивитись, яке враження справить нова товаришка на наших скептичних степовиків. Розпромінені обличча артистичної братії виразно показували, що ще до мого появлення артистка в товариській бесіді встигла кількома словами прогнати холодний скепсис майбутніх своїх співпрацьовників і розвіяти недовіря й зневажливу іронію наддніпрянського буйного чорнозему. Талант відчуває талант. Талановита простацька дружина (кажу — простацька, бож із усієї громади лише С. Паньківський мав вищу освіту та ще І. Ковалевський — середню, решта попали до театру трохи не від плуга), що так високо, як на той, тяжкий для української ідеї, час, несла прапор рідного мистецтва, — видно було по всьому, — щиро й сердечно приняла до своєї сімї нового талановитого члена.

Тяжка справа була на другій, жіночій, половині численної артистичної громади театру Садовського. Мені не довелось бути при першій зустрічі п. Стадникової з акторками; але по тому, як вони ставилися до нової товаришки впродовж її перебування й праці в театрі аж до повороту в Галичину, я знав, що й стрівання було перенято трохи ворожим холодком. І коли за ввесь час артистичної діяльности п. Стадникової в Києві не дійшло у неї до поважних (до дрібних доходило) конфліктів з товаришками, то се артистка завдячує своїй милій, злагіднюючій всякі різкости, вдачі, що так нагадує мені прекрасну вдачу небіжки тепер — Л. П. Ліницької. Треба сказати, що трохи не у всіх українських трупах жіноча половина їх — це сущі осині гнізда, в яких маткою або царицею завжди буває т. зв. „премерша", цей сущий бич божий для всіх, хто не потрафить догодити їй або відзначається талантом і — борони Боже — має часом у публики більший успіх, ніж сама премерша. На превеликий жаль, і театр, де п. Стадникова мала виявити ввесь свій артистичний хист, не був винятком щодо цього. Вивязатись усе-ж таки щасливо із такого загрожуючого становища допомогло артистці, по-перше, те, що вона приїхала, як дорога гостя, й не „слави добувати", а матеріяльних засобів, бо мала на своїм удержанні троє дітей, стареньку маму й чоловіка в полоні; по-друге, те, що з огляду на це вона не важила на такі чи інші ролі, а грала все, що давали без жадного протесту; по трете, лірично-драматичне амплюа артистки було трохи відмінне від амплюа премерші — драматичної героїні; а головне те, що старий корифей з першогож виступу п. Стадникової був задоволений цілком і не крився з цим перед трупою. Припис, який поставила собі артистка з перших кроків своєї праці в новім для неї театрі — бути з усіми однаково привітною, уникати панібратства, не брати участи в поширених завжди між театральним жіноцтвом інтригах, пльотках та пересудах, а робити лише своє діло й по скінченні його не засиджуватись із приятельками, а йти геть, — цей припис по-

нів. (Нпр. спілка „Металістів", „Транспортовців", „Торговельників" і т. д.). Цей новий глядач приймає опери дуже гарно; дирекція опери дістає часто листи від поодиноких глядачів, що в зворушливих словах дякують за враження, які на них зробила та чи інша опера. Щодо оперової справи на Україні взагалі, то Вам мабуть відомо, що тепер маємо вже **чотири** оперові театри: Харків, Київ, Одеса — а від вересня м. р. ще й „Державна Пересувна Опера". Вона почала свій сезон у Полтаві і кожного місяця грає в іншому місті. Отже: Полтава, Миколаїв, Луганськ, Артемівськ, Дніпропетровськ і т. д. Ця опера має незвичайний успіх. — Всі без виїмку вистави, в усіх містах — проходять при **випроданій салі!** Цей успіх „пересувної опери" викликав думку створити **ще одну таку оперу,** яка обслуговувала би **міста на правобережній Україні.** Вже приступлено до формування цеї другої пересувної опери; вона має почати працю вже весною ц. р. Так отже незабаром будемо мати на Україні **пять державних українських оперних театрів.**

— Який тепер репертуар в опері?

Репертуар нашої харківської опери — на жаль не такий, яким хотілось би його бачити — а зглядно: яким я його хотів би бачити. Він дуже обмежений; невеличка скількість 10—15 опер та кількох балетів — це безумовно не вистарчає для столичного оперного театру. А відсутність **нових** оперних творів зах.-европейських композиторів відбивається відємно на молодих українських композиторах, які не знають, як далеко зайшло вже оперне мистецтво на Заході, та на виконавцях, себ-то співаках, яких музично-мистецький світогляд не переходить меж Вагнера. Одинокою новою оперою в тім сезоні була в Харкові опера „Турандот" Пуччінія. Виставлено її справді прекрасно, як ледви де в Европі (я бачив виставу „Турандот" якраз два місяці перед харківською премієрою в корол. опері в Будапешті — і мушу признати, що наша вистава перевищає будапештенську). Заповіджений в репертуарі „Джоні награє" Кршенека — на жаль не міг пійти з причин від опери незалежних.

— Якими співацькими силами розпоряджає опера?

Виконавча сторона харківської опери — першорядна. На перше місце вибивається **Голинський,** який в „Турандот", „Аїді" і „Кармен" має все великі успіхи, а незабаром буде мати певно не менші як Герман у „Виновій кралі". Дальше, такі співаки як Литвиненко, Вольгемут, Сокіл, Будневич, Потержинський — всі українці — можуть бути прикрасою кожного великого оперного театру.

— Чи не моглиб Ви нам дати інформацій про Українську Фільгармонію?

— Українська Фільгармонія — або „Укрфіл" — почала свою діяльність в жовтні м. р. Концертовий сезон започатковано симфонічним концертом нових українських симфонічних творів під диригуванням головного диригента харк. опери А. Маргуляна та моїм. За весь сезон Укрфіл дасть 24 симфонічні концерти. Досі відбулося вже щось коло 10-ти. Завдяки Укрфілові Харків мав нагоду почути кілька незвичайно цікавих сольових згл. камерних концертів: наприклад композиторський концерт славного Беля Бартока (побіч Стравінського — найбільший сучасний композиторі), концерт квартету Гіндеміта і т. д. Також концерти наших земляків: Барвінського та Бережницького, яких на Україні дуже тепло приняли, відбулися заходами Укрфіла. Закинути можна Укрфілові м. і. за мале використовування українських музичних сил та пропагування чужих, російських. Велика шкода, що концертової части Укрфіла не веде наш відомий композиторі Пилип Козицький, формальний та офіціяльний керманич концертового відділу. Але він, перевантажений працею, ніяк цього робити не може.

— Що можете сказати загально про все музичне життя Харкова?

— Музичне життя в Харкові взагалі — в тому році переходить тяжку крізу. Це головно з причини непорозумінь, які виникли в найбільшім українськім муз. товаристві в Вуторзі („Всеукраїнське Товариство Революційних Музик"). Не знаючи точно справи, не хочу про це більше говорити. Богато є в Харкові хорів та духових орхестр. Важку роботу ведуть квартети Вільйоша та ім. Леонтовича.

— Чи можете сказати дещо про інші харківські театри?

З театрів на першому місці стоїть „Березіль". Якраз перед своїм виїздом з Харкова бачив я там премієру нової пєси. Це „веселе ревю" п. з. „Алло на филі 477!" На жаль воно не дуже веселе — і не дуже цікаве. Не має того, що повинно бути суттю ревю: т. зв. „перцю". Нема актуальних, веселих сцен та дотепів, які були би всім зрозумілі та на яких всі глядачі могли би рівно реаґувати. Постановка — як звичайно в „Березілі" — прекрасна.

З інших театрів хочу згадати оперету. А це тому, що та *російська* оперета має найбільше число глядачів з усіх театрів у Харкові. Що-тия повна саля (3000 місць!). А при тім ця оперета дає передпотопові річи, всякі „Веселі вдови" „Маріци" і т. д. — і до того виставляє їх в препоганий спосіб!

— А як Вам подобається теперішня Ваша праця і які маєте пляни на будуче?

— Питаєте про мою працю та пляни? Щодо першого — я нею не дуже вдоволений. А то тому тільки, що мені її за-мало. Я особисто привик до того, що чим більше маю праці, з тим більшою охотою до неї берусь і її виконую. В нашому оперному театрі праці небогато: малий репертуар, а для нього чотирьох диригентів. Крім „Кармен" і „Тараса Бульби" диригую „Турандот" (на переміну з головним диригентом), „Евгена Онєгіна", „Аїду" і т. д. В концертовій галузі диригував я — як це вже я зазначив — на концерті в часі відкриття Укрфіла, дальше на першому абонаментному симфонічному концерті 28-го жовтня. Зараз по приїзді маю свій слідуючий симфонічний концерт; дальше концерт в Дніпропетровську й Одесі (там солісткою мого концерту має бути Любка Колесса). Крім того їду з концертами в Москву і Ленінград. В березні влаштовує мені Укрфіл мій *композиторський концерт*, в якому перший раз виступлю як композиторі. Тепер, як знаєте, вертаю з Берліна, де був запрошений на концерт тамошнім радіо. (М. і. виконувано там і мій твір „Цикль китайських пісень"). У вересні маю чотири симфонічні концерти в Голяндії, на яких м. і. буду виконувати українські симфонічні твори.

А поміж тим — учениці в Консерваторії, дома — і десятки всяких плянів!

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

забавляв її навіть дрібних непорозумінь і уцціпливости, хоч обійти їх в кожнім театрі майже неможливо, не вважаючи на найкращі бажання: завжди хтось може причепитися до чогонебудь, або підвести якусь інтригу.

Прикладом можу навести такий випадок. Високоталановита артистка Б. (на ролях „старух"), граючи в „Безталанній" свекруху, не могла відмовити собі втіхи перекривити галицьку вимову своєї партнерки в ролі Софії, й на репліку — „чого ви, мамо..." відповіла: „Цого, цого!..." тим самим викликавши реґіт і в публиці й за лаштунками. Наддніпрянське вухо вражала мягка вимова „с", „ч", „ш" й „щ", яка рабила артистку білою вороною в одноманітній чорній зграї театрального гайвороння. Нещаслива артистка добродушно сміялася з сієї авантури заслуженої старої акторки й незабаром, працюючи над собою, досягла того, що вирівняла свою вимову й говорила далі, як правдива наддніпрянка, — на злість ворогам, сказав би я, коли-б то були вороги справді, а не просто малоінтелігентні й нерозважні товаришки.

Велика публика не знає й не цікавиться позалаштунковими відносинами й свій інстинкт театральности задовольняє безпосередно зі сцени, безпосереднім сприйманням художніх креацій артиста. Не допомогло артистці відразу-ж таки звернути на себе увагу талановитої завжди за талановиту гру публики й закріпити за собою її симпатії, чого не доконала ніколи премерша, не вважаючи на те, що була на перших ролях, мала всі зовнішні дані й блискучу ґардеробу: сердешна не мала того, що в великій мірі мала п. Стадникова — таланту, й найбільш намагалася брак його задекорувати блискучими костюмами.

В цьому статті дуже тяжко за браком місця розглянути докладно цілу ґалерію художніх образів, що створила за час перебування в Києві оригінальний талант нашої ювилятки. Тому обмежуся лише переліком тих, котрі й досі ще, як живі, стоять в уяві, а саме: Софія в „Безталанній", Харитина в „Наймичці", Зося в „Саві Чалому", Інга в „Молодій крові", Марія Антоновна в „Ревізорі", Анна в „Украденім щасті" та інші. Треба сказати, що в часи перебування п. Стадникової в Києві нових пєс в театрі М. К. Садовського ставилося мало з огляду на те, що головна маса публики міняласи що-два (військові), тому з погляду інтересів каси потреби в нових пєсах не було, цим і пояснюється обмежена кількість р. п., відограних нашою славною артисткою на київській сцені. Коли не рахувати двох-трьох дрібничок, поставлених з приїздом до Києва з Московщини п. О. Стадника („Шалапут" то-що), то визначною подією в тих часах на сцені театру Садовського була премера пєси „Про що тирса шелестіла". Згадую про це саме тепер лише тому, що тільки з постановкою цієї пєси наша артистка мала щасливу нагоду розгорнути ввесь свій хист у відповідній лірично-драматичній ролі Килини (образ, до речі кажучи, натхнутий авторові прекрасними креаціями п. Стадникової в згаданих вище ролях) і створити правдивий шедевр. Успіх артистки був кольосальний у публики, у преси, в товаришів і навіть в... осиним гнізді жіночої половини трупи. В колі знайомих і товаришів офіційне — п. Стадникова чи п. Зоня — обернулося в фамілярне, але з пошаною й радісним здивованням виголошуване — Килина. Не говорилося, нпр. де п. Стадникова? покличте п. Зоню, а — де Килина? покличте Килину й т. і.

Не вважаючи на досить високу платню, що одержували актори театру М. К. Садовського, страшна дорожнеча й родинні обставини були причиною того, що артистка ледви-ледви могла екзистувати. Але мужньо й навіть весело, з гумором, витерпювала свої злидні, сподіваючись на кращі часи, передчуттям яких жили тоді всі. Один випадок з тих часів дав мені змогу пізнати артистку з невідомого мені боку, а саме — як громадянку й патріотку.

В літі 15-го року, коли артисти мали вакації й платні не діставали (два місяці), п. Стадникова опинилася в дуже скрутному матеріяльному положенні. Де-хто з акторів, з ініціятиви І. Ковалевського й М. Вільшанського (тепер небіжчик), в своїм театрі організували для заробітку перший тоді ще т. зв. „театр мініятюр". Запрошено було до товариства й п. Стадникову. Її „гуцульські пісоньки" мали нечуваний успіх, тим паче, що виконувалося їх в ефектовнім гуцульськім строю і з чарівною грацією. Російські антрепренери давно вже позирали на артистку неситим оком, але дізнавшись, що московської мови вона не знає, давали їй спокій. Інша річ „театр мініятюр": свій „номер" артистка могла виконати якою хотіла мовою, хоч би то була й „малорасейская", аби успіх. Один з антрепренерів такого російського мініятюра запропонував артистці кольосальну навіть на ті часи гажу за виконання її „гуцульських пісеньок" в його театрі. Не вважаючи на те, що свій „мініятюр" проіснував лише два тижні й закрився за браком публики, п. Стадникова рішучо заявила москалеві, що в московському театрі співати не буде.

Не пишу тут характеристики артистичної творчости шановної ювилятки (це зроблять інші), а лише нашвидку й коротко занотовую те, що память зберегла мені з доби перебування її в київськім українськім театрі перед революцією. Нехай-же ця, трохи хаотично й наспіх написана, згадка нагадає нашій славній ювилятці про те, що й Велика Україна вміла цінити її прекрасний, свіжий талант і що, колиб не виключні обставини, то в хорі вітань в день її великого свята поважне місце занялиб представники звідти.

Нехай ця згадка буде разом і подякою славній ювилятці за ті чарівні переживання, яких довелось зазнати киянам в тяжкі часи великої війни.

Слава Ювилятці!

В оковах „білої смерти“.

Завмерло все життя. — В Польщі й на Україні. — Страждання сільського населення.

Небувалі від стокількадесять літ морози тримають далі у своїх міцних оковах цілу Европу. Температура в ріжних країнах хитається між 20—35 степенів Цельзія, наслідком чого ціле життя просто завмерло. Комунікаційний рух (залізниці, автобуси, літаки) сильно обмежений, а декуди зовсім припинений. Богато поїздів стануло в дорозі, а балканський експрес, що виїхав з Парижа до Константинополя, засипаний снігами у віддалі 60 км. від цього міста. За долю подорожних цього поїзду, між якими є й спеціяльний висланник англійського короля, робиться тому, що напротязі кількох днів не можна було навязати звязку з засипаними. На щастя, поїзд мав з собою поважну скількість поживи і воду, а також вугілля.

В Польщі й на Україні температура в двох останніх днях підняла дуже незначно, пересічно на 2—3 степені. На Україні термометр показував 9. і 10. ц. м. 32 степені Реамюра, 11. і 12. ц. м. було там ок. 30 ст. Р. Рух в портах над Чорним Морем завмер зовсім. Таксамо все життя і залізничий рух. В Польщі нотовано 12. ц. м. в год. 8 рано: у Варшаві 24 ст. Ц., в Пинську 20, в Кракові 27, у Познані 26, в Закопанім 26, в Тешині 31. Під вечір температура дещо піднялася. У Львові нотовано 12. ц. м. 22 ст. Ц., 13. ц. м. 20 степенів.

Наслідком небувалої знижки температури терпить неминовно ціле населення. Поминаючи відмороження, а навіть смертні випадки, тепплять усі головно через те, що при такому зимні годі огріти як слід свої помешкання. А що казати про дряхлі сільські хати-ліпянки, пошивані соломою, через які втискається зимно нестримно і яких ніяким чином огріти не можна, навіть якби було чим! Таксамо терпить сильно худоба і домашня (та всяка інша птиця). Взагалі терпіння й біда сільського населення, спричинені катастрофальними морозами, тяжко описати, бо їх тяжко й уявити собі. В місті населення має все таки якусь поміч від управи міста і від філянтропійних установ, а на селі люди-здані виключно на свої слабі сили, бо опіки й допомоги не дасть їм ніхто.

Морози не зашкодять озимині.

Знавці кажуть, що не треба боятися, щоби цьогорічні морози зашкодили засівам. Озимина забезпечена високою верхною верствою снігу.

Буде гарне літо?

Досі вважали найгострішою зимою р. 1917., коли то морози довший час держалися при 18—19 степенях. З огляду на довготревалість теперішніх морозів зиму 1928-29 зараховують до найгостріших у XX. столітті. В наукових колах кажуть, що цього року треба сподіватися гарної весни, а навіть дуже горячого літа. Це є факт, знаний з метеорольоґічних досвідів, що в році наступає вирівнання температур.

Побут жінок на Україні.

З харківського „Комуніста“ з дати 3-ого лютого довідуємося, що на засіданні комісії для підготовки міжнародного жіночого дня представник робітничо-селянської інспекції складав звіт з того, що зробили центральні радянські установи в справі поправлення побуту жіноцтва на Україні. З того звіту довідуємося, що систематичної роботи в тому напрямі центральні установи майже не виявляли.

Народній Комісаріят Освіти не зробив нічого в справі дошкільного виховання по клюбах. Не утворено досі також кольонії для соціяльно безпритульних жінок і дівчат. По школах за останні часи (5 останніх літ) число дівчат збільшилося на 10 відсотків. Збільшилось воно і по високих школах, за те на робітничих факультетах впало на два відсотки. Найбільше доброго для жінок зробив Народній Комісаріят Здоровля. Народній Комісаріят Праці перекваліфікував за минулий рік 232 тисячі жінок робітниць. Протягом року роздано 132 тисячам безробітних жінок працю.

Загально на засіданні стверджено, „що на Україні майже не має літератури в жіночому питанні, яка допомогла б місцевим організаціям поліпшити побутові умови трудящої жінки“. На засіданні рішено боротися з таким невідрадним станом.

Дивогляди.

Небезпечна заміна одягів.

У Мадриді спеціяльний декрет міської управи заборонив мужинам одягатись на весняний карнавал у жіночі костюми, а жінкам у мужеські.

Льондонський чудак.

У Льондоні помер 70-літній дивогляд Альберт Фокнер. Живучи в центрі міста він приняв за останніх 10 літ лише одного гостя, з яким розмовляв лише через двері. Від пяти літ не виходив ні разу з кімнати. Їжу підставляли йому під двері. Він мав у банку гроші, якими завідував його нотар, виплачуючи, що треба за нього.

Ексцентричний злочинець.

Суд у Ліверпулі засудив студента Джозефа Клярка на смерть за те, що він убив свою хазяйку Фонтен. Тепер Кларк передав прохання міністрові внутр. справ, щоби йому дозволили взяти шлюб з... донькою вбитої. Донька, до якої злетілись репортери, відмовилась сказати щонебудь у цій справі. Коли вона згодиться на цей шлюб, тоді її дадуть на психіятричні оглядини, чи вона не є під гіпнотичним впливом Клярка.

Влізливий бузько.

У віртемберґському містечку Каценталь трапилась цими днями така пригода молодій, що брала шлюб: Саме в тій самій хвилині, таки в церкві, відвідав її бузько. Малощо, а священик був би за одним заходом позбувся і хрестин...

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника 48.

1445 2—2

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ДВАНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Розправа проти обох обвинувачених добігає до кінця. Тому салю розправи в середу 13. ц. м. виповнила публика по береги.

На вступі розправи відчитано ще поліційні зізнання св. *Трача*, а на внесення обор. д-ра Шухевича відчитано також зізнання ком. *Чеховського*, який був при конфронтації обв. Атаманчука зі св. Гасманом дня 20. I. 1926. Опісля трибунал відкинув внесення обор. д-ра *Старосольського*, щоб переслухати особисто свідка *Борисловську* (кол. Байсаровичівну), яка ствердилаб алібі обв. Ів. Вербицького, бо була у п-ства Вербицьких дня 19. X. 1926 р. вечером. Відчитано лише її поліційні та судові зізнання.

Опісля предс. відчитав чотири питання, поставлені суддям присяглим щодо вини обох обвинувачених такого змісту:

Головні питання.

I. Чи винен обв. Василь Атаманчук, що в дні 19. X. 1926 у Львові в намірі позбавити життя кур. Станислава Собінського, віддавши стріл з остро набитого револьверу з заду, себто в підступний спосіб, ділав проти кур. Собінського так, що наслідком того прийшла смерть куратора?

II. Чи винен обв. Іван Вербицький, що..... (далі те саме).

Евентуальні питання.

На випадок заперечення головних питань поставлено такі два евентуальні питання:

III. Чи винен обв. В. Атаманчук, що в дні 19. X. 1926 у Львові справді не приложив безпосередньо рук до вбивства кур. Собінського, але, будучи в порозумінні з безпосереднім справником товаришив йому на місце злочину, свідомо йому помагав і тому причинився до того, що безпосередній убийник куратора Собінського поступив у підступний спосіб так, що з цього прийшла смерть куратора?

IV. Чи винен обв. Іван Вербицький, що..... (далі те саме).

Промова прокуратора.

По перерві промовляв прокуратор Ліневський більше як три години. В своїй промові намагався він піддати в сумнів і збити алібі обох обвинувачених у дні 19. жовтня 1926. Як на першого безпосереднього убийника прок. вказав на обв. Ів. Вербицького, кажучи до присяглих суддів: „Якби ви питалися мене, хто з обох обвинувачених був безпосереднім справником, я скажу: Був ним обв. Іван Вербицький“. Свою промову прок. закінчив високолетними патріотичними фразами, кажучи, що польський Львів вже цілих два роки жде нетерпеливо на вимір справедливос-

Свято Духовної Семинарії.

Промова о. ректора д-ра Йосифа Сліпого при посвяченні молитвенниці.

(Докінчення.)

Слідуючі символи то старохристіянські. *Добрий пастир*, що душу свою полагає за вівці. Високий, кремезний, повний життя і свіжости молодець, одягнений в туніку і підперезаний на бедрах, взутий в сандалики, зраджує своєю зверхністю велику охоту до помочі і жертви. На раменах несе блудну вівцю до отари. Ритмічно уложені квіти у його стіп показують, що ступає згори поборовши всі перепони. Радість бє з лиця, бо навернув грішника. Се постать повна духового чару і принади, великої мистецької цінности і глибокого незаперечного символізму. *Добрий пастир* то *воплочення християнської ідеї спасіння роду людського*. Чим добрий пастир для стада, тим добрий священик для громади.

Дальше представлений *Агнець-Христос поміж ягнятами*. Се евхаристія як жертва. Серед оливних галузок — символом поєднання і миру — стоїть обведений ореолом агнець на престолику, застеленім багряницею, зі знаком хреста, що насуває думку про криваву хрестну жертву. Хрест, то дерево життя. Сю гадку підкреслив іще мистець змалювавши впереду семирамення деревце, яке символізує смерть Христа на хресті, відкуплення і оживлення всього людського роду. Агнця окружають смирні ягнята, вправивши в нього свій зір. Ягнята, то символ вірних. На давніх візантійських мозаїках вони виходять з Вифлеєму і Єрусалиму немов представники жидівської і поганської церкви.

Як перший і найстарший символ, що являється вже в катакомбах, се *риба і міш з хлібами*. Вони зображують Христа і евхаристію. Замісць імени Христос мальовано рибу, яка по грецьки ἰχθύς містить всі початкові букви Спасителя Ἰησοῦς Χριστός θεοῦ υἱός σωτήρ. Пригадують вони і чудо насичення народу хлібами й рибами як прообраз евхаристії, яка в противенстві до матеріяльного хліба насичує не на день, але на життя вічне. По боках старовинні монограми Христа.

На противлежній стороні, менче освітленій, кидається в вічі *утрачений рай*, замкнений і стережений шестикрилим херувимом. Глядач мимохіть пригадує собі обовязок відзискати і отворяти вхід до него. Ізза муру, подібного до староукраїнського замку, видніють пишні райські дерева, а на пальмі стоїть сміло осяяний зубчастим німбом *Фенікс*, символ воскресіння. По давньому повірю, се птиця, яка жиє 500 літ і коли прочуває свій кінець, строїть собі гніздо з ливану, мира та пахучих дерев і спалюється на гнізді на те, щоби відмолодженим воскреснути з попелу знов до життя. І з кожної огненної смерти - поконання розпаленої пристрасти виходить християнин гарнішим і духово відмолодженим. У давних християн фенікс зображував смерть і воскресіння, завдаток відзискання утраченого раю і був уособленням їх покликання до життя вічного. Майже на кожній візантійській мозаїці не забував мистець, щоб унаглядити віряним правду про їх майбутнє воскресіння. Пальма, символ побіди, скріплює гадку побідоносного повстання до життя.

Низом обстелив мистець молитвенницю килимами на зразок княжих теремів, а над ними кружить земля як образ безвпинного руху. Над символами пливуть від іконостасу таємничі орнитальні хвилі, а над ними оптично достроєні підпорки, на які спирається криталева, мистецька стеля. Цілу молитвенницю переділюють чотири плястри, украшені якимись абстрактними, неунитними формами.

Перебігаючи оком ті пестрі, мистецькі килими, які зливаються в одну сильну, гармонійну гаму красок і мимохіть поривають вилця в царство духа, повстає в нас, Ваша Ексцеленціє, гадка, що розбуджена Вами мистецька свідомість перестала вже бути тільки предметом книжнього інтересу, але врізується до лна душі і стає не лише історичним та естетичним обявом, але й висловом глибокої релігійної підосновн. З тою гадкою лише до Вас наше щире побажання, якого на жаль ізза Вашої недуги не могли ми висловити прилюдно в день недавніх світлих Ваших Іменин, щоби в нинішним днем, коли Ваша Ексцеленція підносить святительську руку до благословення і передаємо нам великі цінности мистця, проф. Петра Холодного, щоби злилася з тими символами Ваша Високостойна особа в нашій і грядучих поколінь памяти як символ страждань і творчої праці католицької церкви в нашім народі за останнє століття, як символ її зриву і обнови до повного життя на Україні.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

ти в тій справі. Він сподіється, що присяжні суді видадуть справедливий приговір, бо мають у своїх серцях також зерно і серця Льва.

На тім перервано розправу до завтра. Завтра, в четвер, будуть промовляти вже оборонці. Приговір западе правдоподібно в пятницю.

По широкому світі.

У Льондоні під проводом Мекдональда почалась конференція соціялістів з представниками Анґлії, Франції, Німеччини та Бельгії. Темою нарад: репараційне питання і евакуація Рейнської провінції.

Австрійська „Гаймвера" (нелегальна військова націоналістична орґанізація) підготовляє на 24-го ц. м. велику маніфестацію в околиці Відня. Соціялісти відповідять контр-маніфестацією.

Бразилія та Арґентина не хотять підписати пакту Кельоґа; є це демонстрація проти Спол. Держав.

Суд у Каіро звільнив бувшого єгипетського премієра Нахас-башу обвинуваченого в темних ділах у ролі адвоката.

15 ц. м. здержуємо висилку нашого часопису всім Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою.

Сенат.

Марш. Шиманський атакує сойм. — Демонстрація лівиці.

Засідання сенату 13. лютого мало святочний характер з огляду на 10-ліття Палати. Марш. Шиманський виголосив промову, присвячену польському парляментаризмові. Увага маршалка під адресою сойму спричинила демонстрацію лівиці. Марш. сказав, що історія повторюється, коли йде про відношення сойму до президента. Як було за шляхотських часів, так і у відродженій Польщі сойм веде боротьбу з начальником держави, а пізніше з маршалом Польщі Пілсудським. На це сенатори Визволення і ППС демонстраційно вийшли зі салі. Коли марш. Шиманський скінчив промову, сен. Струґ (ППС) зложив заяву, в якій в імени лівих партій запротестував проти гострої критики сойму, котра тут не належить. Лівиця ображена увагою, що давній сойм присвячував свій час і сили боротьбі з маршалом Пілсудським. На цій половині марш. Пілсудський опирався як на фундаменті народу.

На цю заяву марш. Шиманський відповів, що не розуміє, чому лівиця образилася його словами. Марш. сенату не повинен торкатися справ сойму, але це є особлива хвиля. Марш. мусів ствердити, що боротьба була і є. Тимбільше мусів це сказати, що зближається хвиля зміни конституції.

З черги полагоджено кілька дрібних справ із денного порядку. Після реферату сен. Ґлівіца палата приняла проект ратифікаційного закона Кельоґового пакту через аклямацію. По рефераті сен. Пежинського (ББ) палата відкинула проект закона в справі відложення обовязуючої сили розпорядку президента про устрій загальних судів.

Відгомін подій в Батятичах.

Дня 13. лютого в сенаті м. і. йшла дискусія в справі кровавих подій в **Батятичах** (пов. Жовква). М. і. промовляв сен. **Макух** (рад.). Він ствердив, що дані, предложені сенатові, походять із поліц. джерел і що міністр повинен був узглядити судові акти тої справи. Є враження, що міністр зіґнорував цю подію. Суд вів слідство проти робітників, а не ведено слідства проти спричинників пролиту крови. Бесідник ставить внесення, щоби справу знову переказати комісії на висилання спец. урядовця до Батятич, щоби перевести точне слідство в справі подій. Сен. Грущинський (ППС) піддержав домагання передбесідника. Мін. Складковський заявив, що поліція робила, що до неї належало, але арештовані ставили спротив і це довело до сумних подій. Підчас промови мін. Складковського падали протести українських сенаторів.

Сенат вибрав членів держ. трибуналу.

Дня 13. лютого сенат вибрав 4 членів держ. трибуналу. Зголошено такі кандидатури: Йос. Бек, Люк. Желіґовський, Осв. Бальцер, Жиґ. Новіцький, Вол. Охримович, Лев Берензон, Стан. Стажинський. Сен. **Горбачевський** звернув увагу, що Український Клюб у сенаті є другий щодо величини та заявив, що українці домагаються вибору одного представника до держ. трибуналу і ставлять кандидатуру адв. д-ра **Охримовича** зі Львова. Кандидатура ця не перейшла. Впала також кандидатура проф. Стажинського зі Львова, поставлена сен. Гломбінським в імени НД. По обрахуванні висліду голосування марш. сенату повідомив, що зложено 68 карток, абсолютна більшість виносить 35 голосів. Одержали: Йос. Бек 49, Люк. Желіґовський 40, Осв. Бальцер 61, Жиґ. Новіцький 68, Вол. Охримович 20, Лев Берензон 20, Ст. Стажинський 6. Перші чотири вибрані до держ. трибуналу.

—o—

Ще кілька днів морозу.

Польський метеорольоґічний інститут передбачує, що великі морози потревають іще кілька днів. Причиною морозів у Польщі є сибірська струя високої температури, що залягла цілу Сибір і спричинила і там сильні морози, яких не потували від багатьох літ.

—o—

Телефони ушкоджені.

Телеграфічні лінії майже всюди направлені і тел. комунікація майже всюди правильна. Зате майже всюди ушкоджені телефонічні лінії. Вдалося усунути ушкодження лише в незначній степені.

—o—

Причини здержання в зал. русі.

Мін-ство комунікації повідомляє, що причина катастрофального стану залізниць лежить у цім, що паровози незабезпечені від такої низької температури, яку котують від кількох тижнів. Невідповідні уладження паровозів причинюються до ослаблення, а потім до перервання зал. руху. В середу очистили зал. шлях між Перемишлем і Ярославом і привернено комунікацію між Варшавою і Львовом. Крім того поліпшилася дещо ситуація і на терені станиславівської дирекції.

—o—

Школи зачинені аж до відкликання.

Згідно з розпорядком мін-ства освіти наука в школах має відбуватися при 18 ст. Ц. наступного дня по отопленні школи. У Львові апровіз. міське заведення не може школам доставити отоплення, тому шк. рада завісила аж до відкликання науку у львівських прилюдних народніх школах. Речинець розпочаття науки буде оголошений.

—o—

Здержання зал. руху до 16. ц. м.

Тому, що метелиця далі лютує на терені львівської залізн. дирекції, продовжено до 16. лютого розпорядок про замкнення богато зал. шляхів. Здержано рух деяких поїздів на шляхах: Львів-Ряшів, Розвадів-Переворськ, Ярослав-Рава Руська, Львів-Рава Руська, Львів-Яворів, Загіря-Самбір, Самбір-Дрогобич, Перемишль-Хирів, Львів-Лавочне, Нове Загіря-Лупків, Львів-Самбір, Львів-Підгайці. Здержано рух поїздів: Дубно-Камяниця Вол.-Кремянець, Львів-Рава Руська. Загальний рух здержано: Новий Лупків-Цісна, Борки Вел.-Грималів, Тернопіль-Збараж-Ланівці, Дрогобич-Трускавець, Львів-Стоянів, Сапіжанка-Сокаль-Володимир Вол., Рава Руська-Сокаль, Львів-Тернопіль, Красне-Здолбунів. Шляхи ці замкнені аж до відкликання.

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60.** 1258 1n-2

— **Ювилейний комерс С. Стадникової.** „Кооператива Український Театр" у Львові пригадує тим, що бажали би взяти участь у комерсі після ювилейного вечора С. Стадникової дня 16. ц. м., що зголошуватися треба найдальше до суботи вранці (вул. Руська 18, І. п.). Орґанізація вечора не зможе з огляду на обмежену скількість місць на комерсі приняти пізніших зголошень до відома.

— **Місто підчас морозу.** Львів збогатився кількома картинами давно невиданими. Люди ходять з обкутаними головами, мов серед поля або в подорожі підчас сніговиці. Навіть вичепурені дами, що зникли бодай „до половини" ходити в зимі так само як у літі, примирились з долею і понатягали на своє личко, аж під очі, теплі шалі або бодай серпанки. Маємо приблизну ілюзію як виглядають на вулиці східні жінки зі закритими обличчами. Одним з найбільше оживлених місць тепер у Львові місце на Леґіонів перед крамницею оптика Зільберштайна. Зранку до пізного вечора юрба облягає термометр, питаючи: „підскочив" чи „впав"? Деякі вперше за своє життя познайомились точніше з ріжницею між Цельзієм і Реомюром. Більшість попросту рахує температуру „по Зільберштайні". А одночасно менше веселе явище: довкола складів з вугіллям і дровами вистоюють люди затривожені звістками, що не буде палива. „Чи маєте вуголь?" одно з найчастіших питань при зустрічі знайомих. Міські ватри розкладені на кількох площах нагадують неодному воєнні часи.

1111 **ПАНАХИДА** 1—1

за душу бл. п.

ОЛЬГИ БАСАРАБ

в пяту річницю траґічної смерти

відправиться в неділю дня 17. ц. м. о год. 12. в полудне в Преображенській Церкві при вул. Краківській, на яке запрошує Українське Громадянство

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ „СОЮЗУ УКРАЇНОК".

— **Львівська хроніка.** Професійний злодій А. Хомин сполошений з пивниці ресторану на вул. Баторія 28., втік на дах і там просидів так довго, аж відморозив собі пальці. Тоді поліцай зловив його без труднощів. — 17-літній друкарський помічник А. Рибак з вул. Джерельної 2., посварившись з ріднею, перер'зав собі жили на руках. — Знали, що красти ті мистці злодійського фаху, що забрали передучора у морозисту ніч з крамниці футер на Леґіонів 29 кілька футер, 100 сельскінових шкурок і 80 з голяндських котиків.

— **Цікаве явище природи.** Пишуть нам зі Львова: У неділю 10. ц. м. приблизно в год. 3.45 попол. можна було запримітити, що сонце мало вид золотого хреста, подібного до монстранції з проміннями довкола себе. На півдні і півночі, по обох боках, у значнім віддаленні від сонця були дві дуги, такі довгі, як поздовжне рами хреста, спочатку з дуже яскравими колірами, які згодом поволі бліднли. Все це явище тривало яких 15 хвилин.

— **Пересторога перед „лікарем".** Львівська „Хвіля" перестерігає перед дентистичним техніком Генр. Райсом (родом із Чижок пов. Львів), що свого часу виступав у Познанщині як доктор Генр. Райс. Це налоговий ошуканець, що де попало займається недозволеним лікуванням, записує морфіну та наркотики. Своїм „лікуванням" спричинив він недуги у багатьох своїх „пацієнтів". Тепер Райс вирнув у тернопільськім і станиславівськім воєвідствах. Він є середнього росту, брунет, очі бронзові, зодягнений недбало, носить окуляри в чорній роговій оправі.

— **Особисті вісти.** На місце помершого нотаря в Щирці бл. п. Райнера призначений самостійним заступником нотаря наш земляк п. **Володимир Рудницький,** дотеперішній заст. нотаря в Бродах.

— **Пожежі.** Дня 12. лютого львівська вогнева сторожа мала працю при шістьох пожежах. Перша пожежа вибухла при вул. Потоцького ч. 58 у п. Левинського, над автомобілевим ґаражем, де спали шофери. Друга, грізна, пожежа була при вул. Сапіги 34 у великім будинку, де є кіно „Ґражина". Горіли магазини з ковдрами і постелею та в магазинах перевозового бюра Гартвіґ і С-ка. Коли розбили двері, горіло вже навіть дахове вязання. Рятункова акція була важка, бо вода мерзла при 23 степ. Огнева сторожа забезпечила магазин із бензиною, терпентиною, оливою і т. п., тому не прийшло до вибуху. Все-таки пожежа поширювалася, горіла солома, сіно, сукна та папері, взагалі товар, змагазинований там для львівських купців. Після двох годин завалився дах будинку. Втрат є на кілька тисяч зол. Третя пожежа була на зал. двірці у Клепарові. Горів будинок, де є бюра зал. стації, посторунок поліції та прив. мешкання. Вогонь погасили до двох годин. Менші пожежі були при вул. Сапіги 51., Зеленій 58., Ткацькій 27., Шпитальній 88. Як це не дивно, а разом з великими морозами прийшла ціла низка пожеж, мов пошесть. Берлін, Париж, Льондон, Каіро, Сідней, не рахуючи менших міст, скрізь пожежні катастрофи великих розмірів. Хто вірить у т. зв. „закон серії" поширений на ті самі явища в ріжних місцях нашої землі, має тепер чималий матеріял до роздумувань.

— **Засуд вихователів Студзєнца.** У Варшаві закінчився суд на директорами та вчителями поправчо-карної школи в Студзєнцу, де знущалися над малолітніми. Два директори дістали по 6 міс.; з учителів один 5 міс., один 3 роки (з амнестією на два роки), один півтора року (з амнестією на 9 місяців), інші по 3 і 6 міс.

— **Ріжні звістки.** У Мексику вбили бандити анґлійського маляря Джона Уайта. — Шахіст Альохін виїзджає 9-го березня в Спол. Держави на велике шахове турне. — По офіціяльним даним в Анґлії та Уельсі померло 1927 р. від рака 54.078 осіб. — За останній тиждень зареєстрували в Анґлії 652 смертельних випадків грипи; попереднього тижня було їх 321. — В околиці Владикавказу відчули землетрус; є щілини в скелях і хатах. — Гурток вояків вдерся до кіна „Палядіюм" у Ковні і підчас сеансу знищив фільму для демонстрації тому, що вона була польською. — Форд дав з нагоди дня уродин Едісона мілїон фунт. на музей його винаходів. — Одно із арґентинських товариств обезпечення завело таку нову премію: для жінок, що не вийдуть до 40

літ замуж. — Еспанський диктатор Прімо де Рівера обурений звістками чужинної преси про повстання в Валенсії і Сіюдад Реалі заявив від імені уряду, що дає 1000 фунт. шт. тому, хто докаже, що підчас останніх подій убили там або ранили бодай одну особу.

— **Як мандрують новинки.** Наш славний співак М. Менцінський присилає нам число „Кельнер Тагеблят" з дня 5-го лютого, де у відділі „Малі історії з життя" находимо фейлетончик п. з. „Йорданське свято". Є це у поетичній формі описана подія, подана нами в новинці з 29. січня п. з. „Йорданська пригода в Косові". У німецькім деннику починається вона так: „Ця подія була би справді гідна того, щоби її придумав Едгар Аллян По. Та тому, що він цього не зробив, сама доля вигадала його". І йде драматичний опис моменту, як золотий хрест підчас водохрещу щезає з рук священика під водою, а зібрані селяни забобонно шукають за ним очима. У німецькій редакції попрацювала вже уява: золотий хрест найшли після кількох годин у „затиснених зубах" злодія...

— **Фільма Луначарського.** Підчас свята, влаштованого в Москві для німецьких учених, комісар освіти Луначарський випустив власну фільму п. з. „Саламандра" — сатиру на німецьку науку. Пізніше він післав цю фільму до Німеччини. Тут фільму заборонили, як злобний пашквіль. Із цього приводу Луначарський написав в „Огоньку" статтю з розясненнями, що він не мав на думці німецьких учених, а „хотів змалювати боротьбу з темними силами, які щораз частіше душать живу науку своїми грубими пальцями. Німецькі прізвища в фільмі та убрання — зовсім прилядкові"...

— **Харта з 962 року.** У Льондоні в колекції старинних рукописів льорда Пітта віднайшли дуже рідкий історичний документ. Є це харта підписана королем Едгаром у 962 р. про даровизну грунтів у Девонширі одному з королівських міністрів. Імені міністра, затертого, не можна прочитати, але весь документ читкий.

— **На карти „Рідної Школи" звільняючі від алькогольних напитків** зложили далі: Ружицький Омелян, купець, Городенка 10 зол., о. Комаринський Роман, Городенка 5 зол., д-р Кассіян Василь, адв., Городенка 5 зол., Кухта Михайло, Хирів 3.20 зол., о. Шуплат Юліян, Ліско 2 зол., д-р Яшан Василь, Городенка 2 зол., д-р Матейків Теодор, Городенка 2 зол., Білинкевич Іван, студ. прав, Стрільче 2 зол., Пелех Микола, урядн., Городенка 2 зол., інж. Тарантюк Осип, Городенка 1 зол., Угрин Микола, урядн. ПСК, Городенка 1 зол., радн. Яросевич Маріян, Городенка 1 зол. — Хто слідуючий?

Дописи.

ТОВСТЕ пов. Скалат. (*Незгідна з законом зміна української школи на польську!*) Ще від 1852 р. до недавна істнувала в Товстім народня школа з українською мовою навчання, яка перед війною розвинулася до 4 клясової. Приміщена була на парц. буд. ч. кат. 631 громади Товсте, яка після ґрунтових книг становить виключну власність віроісповідної школи для греко-католицької людности громад Товсте, Кут і Перекалець, як закуплена нею з ґрунтів ерекціональних. По приході поляків повітовий шкільний інспектор визнав істнуючий досі стан за правний на дальше з тим, що змінив її на одноклясівку, а польську одноклясівку підвіс до 4 клясівки і до кінця шкільного року 1927/28 наука в тій одноклясівці велась в українській мові. На весну 1928 р. Рада Громадська в Товстім (к. Грималова), знаючи, що як площа будівельна так і шкільний будинок становлять виключну власність греко-кат. людности, майже одноголосно спротивилася зміні в тій школі української мови навчання на польську і злуці тої школи зі школою польською, хоч того дуже домагалася Рада Шкільна місцева, зложена з самих поляків без вибору, що згодилися на зміну більшістю голосів, бо представник греко-кат. людности о. декан Іван Іванчук заложив протест з мотивами, який вписано до протоколу засідань. — Не зважаючи на те, що І-а клясова (колись 4-клясова) школа положена на парц. буд. ч. кат. 631 під ч. д. 44 в Товстім становить виключну власність греко-кат. людности і інші народности до цеї школи найменшого права не мають і мати не можуть, мимотого, що повна Рада Громадська в Товстім, який-небудь зміні як мови навчання так і злуці її з польською школою рішучо спротивилася, мимотого, що ухвала Ради Шкільної місцевої щодо зміни мови і злуки не була одноголосна, а ухвала, яка на Раді Шкільній місцевій запала лише голосами тих членів, які українською школою не мають ніякого права диспонувати, Куратор Львівської Шкільної Округи розпорядженням з дня 21. грудня 1929 р. № І. 37756/28 получив з днем 1. лютого 1929 р. ту школу зі школою польською 4-ро клясовою, мотивуючи незгідно з фактичним станом, що лучить І кл. школу „польську" з 4-ро клясовою публичною школою польською, бо в дійсности та І клясова школа публична була досі школою українською. — Проти такої злуки і переміни української мови навчання на мову польську промовляють також і річеві згляди, бо до 1-клясової публичної школи в Товстім ходило в 1928-29 рр. на перші два степені 91 дітей греко-католицького віроісповідання, то є українців, котрих розговірною мовою є українська мова і які щойно мусять учитися польської мови, щоби її розуміти і тому не можуть користати зовсім зі шкільної науки та будуть непотрібно тратити час. Коли попри те як будівельна площа, так і шкільний будинок, де тепер містилася публична українська школа, становлять виключну власність тільки греко-католиків, то є українців, а 4-клясова школа з польською мовою навчання власність всіх 3-ох народностей, то злуці тих обох шкіл стоять крім мовних також і правні моменти на перепоні, які передовсім є міродайні, бо через таке получення українці були би просто експропрійовані зі своєї власности в користь інших народностей. Така експропрійація причиняться до ще більшого загострення відносин поміж народностями, замешкуючими громади Товсте, Кут і Перекалець, і може дати причину до довгого і тяжкого процесу за власність школи і тому всі громадяни українці внесли цегаємісту рекурс до міністерства освіти і віроісповідань в Варшаві, а цею дорогою звертаються до наших послів, щоби також через сойм або іншими шляхами не допустили до того роду зловласнення. — **Слідують підписи.**

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Карло Ванчицький, емерит. управ. народної школи, помер дня 15. січня 1929., знеможений трудами життя. Покійний користувався чималою пошаною задля свого великого педаґоґічного знання. Покійний був зразковим педаґоґом, теоретично і практично вишколеним. Його реферати на учит. конференції мали характер наукових праць. За своє знання і заслуги на полі садівництва і пасічництва діждався численних признань навіть від чужих. Був ініціятором та провідником українських орґанізацій у рогатинськім, потім скалатськім і накінець у збараськім повіті. Нарід находив у нього пораду в справах господарських і правних, бо і ця ділянка людського знання не була йому чужа. Коли перейшов на емеритуру, розвинув просвітну діяльність на великі розміри. Через 12 літ проводив філії „Просвіти" у Збаражі та власним коштом обїздив читальні навіть серед сніжних завій та морозів. Покійний виховав два покоління, бо по смерти свого сина о. Володимира, пароха Зарубинець, полевого духовника Української Гал. Армії удержував та виховував його дітей. Нехай легкою буде рідна земля — свому вірному Синови. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

✝

В 100 літню річницю Уродин а 27-річницю смерти бл. п.

Д-ра Ізидора Шараневича

професора Університету у Львові, члена Академії Наук у Кракові, почесного Доктора Університету св. Володимира в Київі, довголітнього Сенатора Ставропігійського Інституту, Історика і археольога Галицької Землі

відправиться

в неділю дня 17. лютого 1929 р. о год. 12. в полудне

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в Успенській Церкві (Волоській) у Львові, на яке запрошує

1452 1—1 **Родина.**

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Пятниця 15-го, г. 3. попол. „Графиня Маріца", оперетка на 3 дії Кальмана.

Пятниця 15-го, г. 7·30 веч. „Ясні Зорі", народній образ зі співами на 5 дій Б. Грінченка (відновлення). Дебют п-ни Тамари Гуманської в ролі Олени.

Субота 16-го, г. 7. веч. Ювилейна вистава в честь 25-літньої артист. праці С. Стадникової.

Неділя 17-го, г. 3. попол. „Ой не ходи Грицю", народній образ зі співами і танцями на 5 дій Старицького.

Неділя 17-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 дії Офенбаха (7-ий раз).

Великий Міський Театр:

Четвер 14-го, г. 7·30 веч. „Тільки тв..." (50 проц. знижки).

Пятниця 15 го. г. 7·30 веч. „Бродвей".

Субота 16 го, г. 3. попол. „Марія Стюарт" (для шкільної молоді).

Субота 16-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов" Мусорського (премієра).

Кіна.

„Аполльо": „Тайний курєр".
„Лев": „Королева джезбенду".
„Оаза": „Блаженні ночі".
„Палас": „Гробниця великого кохання".
„Фатаморгана": „Гегенна зрадженого мужа".

ОГОЛОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Український Народній Театр ім. Тобілевича" в Станиславові,

Святин, саля „Сокола":

Четвер 14-го лютого, „Чар вальса".

Пятниця 15-го лютого, „Ревія".

Квитки раніше до набуття в „Народній Торговлі". 14 5 6—6

Заходом Союза Українок відбудеться в пятницю дня 15. II. год. 5-та по пол. відчит д-ра Маркіяна Дзеровича під заг. „Про відмолодження". Вступ для шкільної молоді заборонений. Проситься о участь. 458 2—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 1256 35—7

ПЕНСІОНАТ п. Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня п. р. 1454 1—8

ПОШУКУЄТЬСЯ інструкторки до помочі в науці для двох дівчат, учащаючих до II. кл. клясичної гімназії. — Латина вимагана. — о. Ярослав Лучаківський, Мостище п. Калуш. 1453 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венер. лепів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 9—24

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦЬКОГО ч. 8.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лямпою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 1—12

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

ГРАМОФОНИ

РОВЕРИ

МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ

І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА

І ІНШІ І РУЧНИХ РОБІТ

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.

2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 32—?

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИН

є безгаранто найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських робіт. Відзначена на виставах в Боулонь, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 Скрізь по небуття. 57—

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (рог оперової) 23—?

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на сплати від десятків літ у цілім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото срібло платчу найвищі ціни. 3 137-?

Дешево до 25 ...

може кожний, також пані, через легку працю (навіть при бюрку) в 2—3 годинах поза звичайним заробити. — Пишіть негайно на адресу „Verlag Aufbau" Berlin N. 4. 1451 1—

За редакцію відповідає Василь Мудрий Видає Видавнича Спілка „Діло", В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 35 (11.376). Львів, неділя 17. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 49-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Два акти.

Львів, 16. лютого 1929.

Лютий ц. р. перейде до історії не лише як місяць великих морозів і звязаних із ними катастроф в цілій Европі, але як місяць, який приніс світові два далекосяглі історичні акти: згоду між Ватиканом і Квіриналом та московський пакт. Лютий є історичним місяцем, бо замикає в собі два дні, що розпочинають нову добу в Европі, а може в цілому світі. А є ними день 9. лютого (підписання московського протоколу) і день 11. лютого (підписання ліквідаційного акту в римській справі).

Майже одночасно на двох протилежних бігунах Европи: на полудневому-заході і північному-сході, в осередках двох інтернаціоналів чорного (фашистівського) і червоного (московського), в метрополіях двох культур і двох світоглядів заістнували акти, які своїм значінням і своєю далекосяглістю на довший час спричинять переоцінку чинностей під кожним оглядом.

Московський протокол, будучи відгалуженням париського (Келльогового) пакту про осуд війни на довший час усуває небезпеку війни на сході Европи. Є він без сумніву в даних умовах побідою радянської дипльоматії, але побідою тільки половинчастою. В останніх літах радянська дипльоматія, зрештою по лінії обгрунтувань своїх теоретиків, в своїй активности перескакувала від сходу до заходу і навпаки, то проявляючись в Азії, то в Европі, всюди зустрічаючись з контрпарою британської дипльоматії. Загострення відносин в англьо-саському світі (між Вел. Британією й Америкою) після франко-британського фльотового порозуміння влекшило в дечому важке становище Рад. Союзу, яке ставало все важчим, як у нутрі, так і назовні. Неврожай, економічне ослаблення, вороже становище селянства, боротьба в лоні монопольної правлячої партії, все частіші „ухили", а назовні заломання початкових успіхів на азійському терені і політична ізоляція Рад. Союзу — все те не причинялося до зросту престіжу СРСР. Навпаки подавало надію Англії приспішити остаточну розправу двох світів. Висунений Америкою пакт Келльога був тією дошкою рятунку, по якій з каламутних хвиль небезпек вибралася на сушу радянська дипльоматія. Приєднавшись до париського пакту, ще до його ратифікації заінтересованими державами, радянська дипльоматія повела зручне мирове маневрування, яке дня 9. ц. м. завершилося підписанням московського протоколу між СРСР з одного і Польщею, Румунією, Естонією й Латвією з другого боку.

В інтересі Рад. Союзу, в інтересі переборення небезпек, було якнайскорше вийти зі стану непевности, розвіяти примару війни та злобути інвестиційний капітал в Америці. Коли небезпека війни все ще могла бути сумнівною, то важке економічне становище Рад. Союзу було безсумнівним. Бажаючи зацікавити американський капітал радянським ринком, треба було перш усього встановити пригожі відносини спокою для нього. Це й було вихідною точкою ініціятиви Літвінова, якого підтримала американська дипльоматія, переводячи в сенаті ратифікацію пакту Келльога. Польська дипльоматія довший час метушилася, висуваючи ріжноманітні застереження, але притиснена до стіни з одного боку зручною й переконуючою аргументацією Літвінова та далекойдучою уступчивістю у відношенні до Румунії, Естонії й Латвії, а з другого боку дипльоматичним кроком Вашингтону, мусіла податися.

Московський протокол на довший час стабілізує відносини на сході Европи, а головно в смузі між Европою й Евразією, виключує в значній мірі можливість збройного конфлікту, утворює мирову атмосферу й дає спроможність розвинути нормальні економічні взаємини між СРСР та його західними сусідами. Для СРСР московський протокол є значним дипльоматичним досягненням, створюючи основу для притягнення американського капіталу й опанування економічної скрути та присвячення більшої уваги внутрішньому будівництву. Усунення несподіванок на західних границях дає СРСР більшу свободу рухів у міжнародній політиці.

Але, як ми зазначили, побіда радянської дипльоматії є лише половинчаста. Бо з московського протоколу великі користи віднесла й Польща. Через нього в значній мірі усунено можливі несподіванки на східних межах, а одночасно встановлено тісний звязок з балтійськими державами (Естонією й Латвією) та Румунією. Польща виступила як протектор цих держав, а тим самим і частинно піднесла свій престіж на Балтику і Чорному Морі (через Румунію).

Історичність московського протоколу виявиться — зовсім зрозуміло — аж пізніше.

Не менше історичне значіння, як не більше, має ліквідаційний пакт між Ватиканом і Квіриналом, підписаний з усею святочністю й бомбастикою, прикметною полудневій расі, дня 11. ц. м. в салі папів. Ватиканський договір, що ліквідує ґарантійний пакт з 1871 р., закінчує спір між світською і духовною владою в Італії, привертає в теорії церковну державу (на ватиканській території), шляхом конкордату вертає церкві всі права в суспільному житті, зносить самоувязнення пап і зміцнює фашистівський режім. Порозуміння з Ватиканом є одним з найбільших успіхів Муссолінія, який не лише покорив твердими засобами всі суспільні супротивні сили, але й зумів довести до бажаного компромісу з всесвітньою владою римської курії. Це порозуміння причинилося до зросту великодержавного становища Італії, до закріплення фашистівського режіму та підсилення монархічних тенденцій, яких виразником є римська церква, в цілому світі.

Cita Vaticana обіймає розмірно невеличку територію, на якій світська юрисдикція в деякій частині мандатарно буде передана італійській владі. Папська суверенність практично не буде повна. В міжнародньому розмірі Ватикан не буде брати участи в міждержавних непорозуміннях і міжнародніх конгресах, зберігаючи повну неатральність. Але в деяких випадках в імени Ватикану шляхом мандату виступатиме італійська дипльоматія.

Порозуміння між Ватиканом і Квіриналом викликало велику радість в Італії. І зовсім зрозуміло. Але не таким гармонійним відгомоном відбилося воно в Европі і в світі. Визнання папою фашистівської влади поширює її впливи поза Італію, тісно вяже духовну й світську владу Італії, створюючи основу для італійсько-фашистівського протекторату над католиками цілого світу. В інших католицьких державах, головно у Франції, лякаються, щоби авторітет і вплив Ап. Столиці не був використовуваний політично фашизмом і взагалі Італією. Та перспективність політики обох договірних сторін виразніше зазначиться аж після ратифікації (за 4 місяці) ліквідаційного пакту. Поки-що вистане вказати на його історичну далекосяглість, на ліквідацію майже 60-літнього спору, щоби підкреслити історичні дні й події 9 лютого ц. р.

БЛЯХУ ПОЦИНКОВАНУ і ВЕДРА МАРКИ „ЦКГ"
вироблу Польських Заведень Цинкового Промислу С. А. в Бендзіні (Bedzin)
доставляє Представництво:
КОНТІНЕНТАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО для ТОРГІВЛІ ЗАЛІЗОМ
ЛЬВІВ КОЛЕРНИКА 18 Тел. 259.
КЕРН і С-ка
БОРИСЛАВ ДРОГОБИЦЬКА Тел. 260.

:: :: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ :: ::
БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ
В КАЛУШІ ВУЛ. СІВЕЦЬКА ч. 18. :: В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.
відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 шт. готових дзвонів у вазі від 10—600 кг.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ. — СПЛАТА РАТАМИ.
При важніших запитаннях прохається письма до нас слати рекомендовано.

Новий напрям більшовицької політики на селі.

На початку цього місяця відбувся в Москві зїзд агрономів Радянського Союзу. На цьому зїзді виступив з великою промовою голова Ради Народніх Комісарів СРСР, Риков, який заповів, що мають бути заведені нові великі полекші щодо обтяження податками сільських господарств. З цього виходилоб, що Сталін та його прихильники ведучи рівночасно завзяту боротьбу проти лівого та правого „ухилів" у більшовицькій партії, рішили на разі виконувати програму правого ухилу, який вже від довшого часу критикував власне політику партії у її відношенні до селянства.

І справді, пригадаємо, які думки висловлював свого часу бувший офіціяльний теоретик більшовицької партії, Бухарін. Насамперед на останньому конгресі комуністичного інтернаціоналу Бухарін висловив безперечно нову і „праву" для комуністів думку: „Капіталізм не лише стабілізувався, але він розвиває також творчі сили і є ще здатним сприяти розвиткові господарського та технічного поступу". Ця думка безперечно була „ухилом" на право, бо офіціяльна комуністична теорія досі вважала за доведене, що капіталізм вже пережився, є старим та гниллим, і що хоч можливою є його тимчасова стабілізація, одначе він ні в якому разі не може викликати розвитку свіжих творчих сил.

Та Бухарін пішов ще далі. Минулої осени опублікував він свої „Замітки економіста", в яких скритикував господарську політику партії. Власне ці „Замітки" і дали нагоду до переслідування та боротьби проти правого ухилу в партії більшовиків.

В день річниці смерти Леніна Бухарін мав промову, в якій розвинув цілу нову програму. Він назвав її „політичним заповітом Леніна". Тут він зручно зіставив поруч себе цілий ряд цитат з творів Леніна. Основна думка була та, що доля революції залежить від належної сполуки пролетарських та селянських інтересів. Кожний прояв клясових суперечностей, кожна незгода між цими двома клясами має повести за собою загибіль радянської системи. Кожна оборонна боротьба проти капіталістичного світу, який є поза границями Радянського Союзу, мусить бути програна, коли Радянський Союз не матиме за собою підтримки селян. З цього Бухарін виводить свою програму: Мирна організована культурна праця, занехаяння всякої політики боротьб-

би з селянами. Ленін, — з притиском зазначує він, — взагалі нічого не говорить за куркулів. Таким чином Бухарін відкидає сучасну політику соціялізування сільського господарства. Він є проти великих дібр, ведених в державному заряді, є проти колективних господарств. І він наводить для доказу справедливости своїх думок таку цитату Леніна: „Треба посуватися наперед поволі, нічого не робити наспіх, відкинути самохвальбу, утопії та фантазії. Одиноким шляхом, який може ближче довести селян до соціялізму, є кооператива. Селян треба здобути через узглядення їх приватних інтересів. Не може бути жадної бюрократизації села. Не можна насильно прищіплювати селу комуністичні ідеї. Не можна вести політики насильства, політики гноблення. Селянина треба брати таким, яким він є, і шлях до нього веде через його інтереси. Індустріялізація не може відбуватися коштом резерв (золота, валюти), коштом нових емісій, які ведуть до інфляції, коштом надмірного оподаткування сільського господарства, а лише шляхом збільшення видатности праці".

Одначе нічого не помогли Бухарінові його цитати з Леніна. Як відомо, Бухаріна усунено з провідного місця в комуністичному інтернаціоналі і є лише справою часу його видалення з партійної управи. Так зроблено нешкідливим фактичного провідника правого ухилу в більшовицькій партії, що ще давніше важився був кинути між комуністів клич: збогачуйтеся!

Одначе після цього Сталін та його прихильники все таки уважали за краще в своїй практичній політиці піти за вказівками власне правих кол партії. Що так дійсно є, найкраще показує промова Рикова на конґресі агрономів. Риков заповів, що проект оподаткування сільського господарства в біжучому 1929—30 р. буде виносити 375 міліонів карб. супроти дотеперішніх 420—430 міліонів, отже на 45—55 міліонів менше. Між іншим Риков заповів, що новоздобуті під оранку ґрунти протягом двох літ будуть звільнені від податку. Далеко менший податок буде від молочних коров по тих областях, які виробляють масло. Новий закон має встановити заповіджену висоту оподаткування наперед на три роки, щоби дати можливість сільському господарству стабілізуватися. Таким чином уряд гадає осягнути поліпшення господарки середняків. Господарства незаможників, приблизно 35 відс. загального числа господарств, лишаться далі, як і досі, необложені податками. Нарешті закон забороняє податковим властям зачислювати до найвищої кляси оподаткування в кожній даній місцевости більше, як 3 відс. сільських господарств (досі до найвищої кляси зачислювано пересічно 12 відс.).

Так виглядають нові уступки більшовицького уряду на користь селянства, уступки, викликані тим фактом, що селянство не хоче при істнуючій системі надмірного оподаткування продукувати більше, ніж скільки йому самому конче потрібно. Ця пасивна боротьба селянства проти більшовицької системи дала в цьому році той результат, що і в минулому, а саме в місяці січні біжучого року більшовицька влада при найбільшому напруженні всього свого апарату зібрала збіжа на 800.000 тон менше супроти свого пляну. Особливо великим є недобір пшениці та жита.

Чи заповіджені Риковим полекші для сільського господарства дадуть які небудь реальні успіхи, це покаже нам будучність. На разі важно зазначити, що більшовицький уряд почув себе змушеним зменшити податкові обтяження селянства на цілих 55 міліонів рублів.

Цікавим в промові Рикова є також другий момент. Він з притиском зазначив, що держава не повинна всю свою увагу та допомогу давати лише соціялізованим та коллективним господарствам а мусить дбати також про розвиток індивідуальних господарств наскільки вони належать середнякам.

Все інше, що говорив Риков про боротьбу з куркулями, не має особливої ваги. Не має власне тому, що всі дотеперішні засоби боротьби більшовиків з заможнішими верствами селянства властиво ніяких добрих для більшовицької влади наслідків не дали. Можна сказати тільки одно. Відносини по селах уложилися для більшовиків кепсько у тому розумінні, що їх спроба розложити село на ворогуючі між собою групи і спертися на „незаможниках" не повелася. Так само не повелася їх проба боротьби проти заможнішого селянства і оперти на середняків. Селянство в цілости однаково терпить від усеї тамошньої економічної політики. Тому воно в цілости, за винятком лише дуже нечисленних елементів селянства, що полюють лише на державні допомоги, було і буде проти більшовицької системи.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАЧІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

В столиці Моравії.

Брно на Моравії, 10. II. 1929.

III.

Раса нових людей? Либонь так, бо цей другий і третій із наших тутешніх молодих людей заявляє мені в розмові, що не зважаючи на кілька років тутешньої високошкільної науки, на Шпільберку не був і його жахливих казаматів не бачив... Чому? Цеж як не як — цікаве історичне минуле, певище, що тісно зрослося з певним культурним, політичним і просто таки людським психічним краєвидом. Відповідь зазжди буває одна: „Та, бачите, нема коли. Шпільберк не втече, побачу колись іншим разом". Істотно-ж для тих річей наші люди не виявляють тут найменшого інтересу. Цікавита відсутність змислу. Весь їх змисл та інтерес скупчується на чомусь іншому.

Я чув розмови поміж тутешніми українськими студентами, приватно, на мензі чи в каварні, і признаюся з радістю, що такі розмови на українській еміґрації рідко коли можна почути. Раз двох „стиналося" за проблему реґіональної чи центральної електрифікації України, річево підпилюючи дебату технічною і числовою, наскрізь спеціялізованою аргументацією. Один з них комбінує можливости провести при співпраці з нашим „Сільським Господарем" широко закроєну організацію, монополізацію й українізацію купна і збуту сільсько-господарських машин. Знову таки і в цьому випадку дуже холодний, до чиста чеський комерційний підхід до справи. А далі: фабрика консерв, центральна українська ветеринарійна клініка у Львові, меліорації на Підкарпатті — і понад усім тим проблема для „кінчаючих": звідкіля добути інвестійний капітал для всіх плянованих підприємств? І понад усе те „zkouski a statnicy" — отжеж проблема ригорозів іспитів і шкільної абсольвенції.

По інформаціям тутешніх студентів академічна ситуація нашої бренської еміґрації виглядає більш-менш так: Із приблизного числа 200 українських студентів училося: на ветеринарії — 45, скінчило 30, кінчає ще 15; агрономи: вчилося 30, скінчило 20, кінчає 8—9; права: вчилося 4, скінчили всі 4; медицина: вчилося 25 і всі скінчили

60-літній ювилей „Просвіти" відсвятнуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі записуванням в члени, надсилайте вкладки й інших пригадуйте.

Свято Духовної Семинарії.

Слово Високопреосвященого о. митрополита Андрея Шептицького при посвяченні молитвенниці.

Від Редакції: Зложена на підставі наших скорописних записок промова Високопреосв. о. Митрополита може в деяких місцях і не надто точна, але весь хід думок переданий у ній вірно. Появляється вона аж тепер тому, що в своєрідним доповненням промови о. ректора д-ра Сліпого.

Коли хочу сказати кілька слів, то не на те, Отче Ректор, щоби Вашу промову доповнити, а з іншої причини. Ви представили значіння церковного мистецтва і християнських символів так, що до того я не мав би нічого додати. Але мені здається, що мушу за Вас і за себе відповісти на одно питання, яке запрошені Достойні Гості малиб право поставити, — на питання, яке їм природно мусить насуватися по вислуханні Вашої промови. Відповім на нього за Вас і за себе, бо думаю, що в нас одна у тій справі гадка, а й у практиці на те питання ми можемо і мусимо разом відповісти, маючи в Дух. Семинарії одну і ту саму працю та будучи у тій праці зовсім солідарними. А питання, яке Достойні Гості могли би поставити ось таке: Чи та молитвенниця з її іконостасом у візантійсько-старо-українськім стилю і з її символами є також символом? Чи є вона образом виховання, яке у тій Семинарії даємо нашій духовній молоді? Прегарний мистецький твір нашого так ціненого мистця, повний містики і символіки веде душу у якісь глибини, що недоступні буденному реалізмові життя. Чи таким самим є виховання, яке у тій семинарії й у тій Богословській Академії дістають діти нашого народу, що бажають посвятитися духовному званню? Чи їх впроваджуєте також у глибини містицизму і символізму віддаленого від потреб, вимогів і законів щоденного життя?

Таке питання мусять поставити Достойні Гості та мають право на відповідь з нашої сторони. А відповісти на нього є нашим обовязком. І саме тому я хочу відповісти.

З містицизму і символізму архаїчного мистецтва, яке проповідуємо у теорії і яке проповідує та молитвенниця — правильно можуть думати про такий самий характер виховання у семинарії. Їх думка буде остільки правильною, що в мистецтві як і в житті люди бувають все односторонні, бо всесторонних стилів нема. Ні у мистецтві, ні в житті нема стилю, який лучив би символізм і містицизм з реалізмом: між тими двома стилями є пропасти, що не дадуться засипати. Вони для себе зовсім суперечні. А й життя має свій стиль і своє мистецтво. І хоч стиль життя не все буває чистим, а частіше буває еклектизмом: якоюсь мішаниною кількох, не все дібраних стилів, — то всеж стиль, у якому хто жиє, буває односторонний і мусить таким бути, бо односторонно є й ограничена та тісна людська природа. Житієвий романтик наприклад не цінить клясицизму і легковажить його, а про реальні сторони життя має також романтичні поняття. Кількож у нас таких романтиків?! Знана річ, що глибока вченість виключає часто змисл практичного життя; напр. учений-математик не вміє зі своєю кухаркою зробити рахунку з того, що вона видала на торзі. З природи односторонні правильно приписуємо односторонність і нашим ближнім. Тому я не дивувавсяб, якщо запрошені Вами Гості, видячи той мистецький напрям, повний містицизму і символіки будуть думати, що в такім самім напрямі виховуємо питомців; що любов старинности і візантійський стиль та символіка перших віків християнства й архаїчні ікони, що все те виключає у вихованні питомців всякий змисл до реальних потреб життя. Так, як ті з Достойних Гостей, яких Ви, Отче Ректор, запросили на обід, моглиб очікувати потрав, приправлених у візантійському стилю без огляду на потреби і смак теперішности.

Тож мої Панство, так не є.

У вихованні питомців Семинарія узглядняє не лише всі вимоги й потреби життя, але й приготовляє питомців до практичного життя та старається з них виробити людей, що відчують кожний біль, кожну потребу свого народу й у всім до них зуміють приноровитися. І ось у моїй відповіді буду старатися пояснити, яким способом і через що звичайну у всіх людських постановах односторонність ямієм оминути; архаїзм і візантійство злучити з теперішніми потребами, з реалізмом та з поступом.

У мистецтві ми не признаємо реалізму. По нашому він повинен бути виключений передовсім зі всякого церковного мистецтва; не повинен ніколи переступити порога святині. Релігійне мистецтво, релігійне малярство має передовсім ту ціль, щоби якимись змислам приступними засобами представити те, що змислам вже не є приступне; прокладати дорогу до надприродного світа, давати душам щось не з цеї землі, підносити їх до відчування неприступного світла, впроваджувати їх у глибину молитви, містики, бо молитва і містика в суті річи одне, учити їх молитися, звертати їх ум до вічности, одним словом релігійне мистецтво має служити релігії. Бо вона має надприродну ціль і містичну глибінь, котрої око не може змірити. Тому-то й не признаємо реалізму в мистецтві релігійному, бо реалізм в мистецтві виключає все, що надприродне, все, що поза тим світом, не узнає того, чого око не може видіти й тим самим визнає цілковиту свою неміч до висказання того, чого ми від релігійного мистецтва вимагаємо. А у тім звороті до візантійського мистецтва і символізму ми не так чужі новому цілому напрямови мистецької думки, навіть тим, де не йде про релігійне мистецтво. Давно вже минули ті часи, де ідеалом маляря було якнайвірніше відтворювання природи. В міру того, як щораз совершеніші фотографічні апарати почали відтворювати природу з такою вірністю, що їм людське око і людська рука не могла дорівнати — артисти чимраз наглядніше зачали розуміти, що їх ціль сягає понад природу й поза природу, що невільниче віддавання природи, реалізм, буде й при знаменитім мистецтві чимсь плитким і марним. Звідси напрям шукати у відтворюванні пливо-

або є на найвищих семестрах і в цьому році кінчають. Ще найбільш некорисно виглядає справа з техніками. Вчилося спершу щось 60 осіб, скінчило 22—25, решта (35) тяжко кінчить. Богато либонь взагалі не скінчить, бо чехи скоро зліквідують допомогу. Крім цього яких 30 українських гімназ. абітурієнтів покінчило в перших роках еміграції т. зв. „текстильку", отже 1- або 2-річні текстильно-технічні курси. На курсах вишколено їх на фахових текстильних урядовців-майстрів і проф. робітників. Більшість з них найшла добре платні місця в самій таки Чехії.

Кваліітативно стоїть наш брненський інтелігентський доріст, на мою думку, вище від всього нашого доросту на еміграції. Тутешні люди богато й інтенсивно вчаться. Це може тому, що Брно лежить оподалік від широкої української еміграційної дороги по лінії Варшава-Берлін-Париж. Це й обусловило спокійність науки. Тому тут нині повне втягнення наших людей в ритм брненського дуже арівноваженого, автохтонного життя, а передовсім нема тут еміграційного взаїмного партійно-політичного розладдя і гризні. Наслідком цього всеньке українське студентське життя концентрується, як йому й слід — у школі. Більшість із кінчаючих вертає до Галичини. Богато находить фахову роботу в краєвій кооперації. В тому відношенні Брно представляється надзвичайно корисно.

IV.

Але... Не обходиться навіть в такій спокійній базі, як Брно, без цього нашого „але". Це „але" є політичне. Коли й не видно тут надто гострого партійно-політичного розитрення, то „ліференціація по лінії ідеольогічній" — є. І ще й яка! Прошу собі представити 70 молодих українських людей в такій „політичній" ситуації: Рахуючи з права до ліва, бачимо в Брні: 3 гетьманців, Українську Громаду (націоналісти, 42 чл.), Українську Студентську Спілку (соціялісти, 10—12 чл.), Українську Селянську Спілку (ес-ери). Далі йдуть: „громадяни УСРР", з чого є 5—6 „стопроцентових" комуністів, а решта „зміновіховці". Разом з тим істнує ще „потенціяльна" група УНР, „потенціяльна" тому, що вона істнуюча, але організаційно не оформлена. А далі т. зв. „ухили". В самій тутешній есерівщині, отже в Українській Селянській Спілці (щось 12—15 чл.), є їх аж три, а саме: „група" Шаповалівсько-Черновська, „ідеольогічно" обєднана на „позиціях" пражської „Соціялістіческой Ліґі Новаго Востока"; далі йде „група" Шрамченка-Коберського, що „тенде" в бік галицьких радикалів, а поміж тими обома групами тиняється раз в цей, раз в той бік ще й „групка" правих ес-ерів, що „орієнтується" — на себе. Але цьому ще далеко не конець. В соціялістичній Українській Студентській Спілці поборюють себе ановаж таки три течії: ес-ери, ес-деки і соціялісти-народники. В добавок до всього того в таборі брненських „лівих", або „студентської демократії", тиняється якась містично-ідеольогічна „Шевченківка", якої партійної приналежности я ніяк не вмів устійнити. „Партійно-політична" флюктуація в таборі тутешніх „лівих" є просто безпримірна і властиво ніхто з тутешніх „лівих" докладно не знає, длячого, куди і чому належить.

Найбільше спіпленою і здисциплінованою й обєктивно найбільш роботодатною є націоналістична Українська Громада. Зросла за 2 роки з 12 на 42 членів і то — силами симпатиків гетьманства, особливож серед галичан. На брненському ґрунті, в тій експериментальній клітині закордонного українства, ще раз потверджується старе зрештою спостереження, що гетьманство, занадто застигле в своїй ідеольогічній та організаційній схемі, відпихає від себе молодий доріст через те, що завдає молоді свободу індивідуального виявлення.

Одначе „партійна" ґротеска в брненській українській кольонії не перешкаджає цьому ні крихітки, що „гетьманці" сходяться при всякій нагоді з „есерами" і т. д., влаштовують дружно і спільно всі релігійні й національні свята і живуть в найкращих товариських взаєминах. Речі, незнані ні в Берліні, ні в Празі, ні в Парижі. Можна з повним оправданням сказати, що життя нашої брненської кольонії є експериментальною клітиною, в якій в малому можна прослідкувати наше політичне, особливож партійне минуле — і теж до певної міри політичне будуче. Це останнє остільки, що тут, в малих розмірах, політиканство і партійництво уступають перед продуктивною роботою буденности далеко на задній плян і вся тутешня партійність є що-лиш тільки реміпіснеціями, атавізмом, нанесеним з минулого. В тутешнім „партійнім" хаосі йде переоцінка минулого — і коли вже дивитись політично, то будучий розвиток зарисовується остільки, оскільки організований український націоналізм намагається довести до акумуляції політичних сил, таксамо коштом організаційно змертвілого гетьманства, як теж коштом цілком розбитих і розпорошених „лівих".

Зенон Пеленський.

БЛІДНИЦЮ нечокровність усуває ділає зміцнюючо, оживляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській маладі. До набуття у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів фл. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.**
774 35—?

Зїзд Української Соціялістично-Радикальної Партії.

Ще в днях 2. і 3. лютого ц. м. відбувся у Львові (XXXI конґрес) Української Соціялістично- Радикальної Партії. Орґан партії „Громадський Голос" (ч. 6) подає, що взяло в ньому участь 211 делеґатів і 33 гостей. На зїзді було заступлених 26 повітових орґанізацій. Проводили зїздом сен. д-р Макух, д-р Новодворський, А. Нивинський (Рівне), Боднарчук Василь і Гриничшин Гриць. Секретарювали О. Павлів і Маланчук Остап.

Першого дня нарад виголошували реферати М. Матчак (про політичне положення і політику УСРП), О. Навроцький (про діяльність Голови Управи і Секретаріяту УСРП) і пос. д-р Л. Бачинський (про діяльність радикальних послів). Другого дня промовляли д-р К. Коберський (про господарське положення українського народу та про завдання господарської політики), інж. Б. Білинський (про суспільну аґрономію), д-р М. Стахів (про завдання українського професійного руху), Павлів О. про культурно-освітні справи).

До нової Головної Управи партії вибрані: пос. д-р Лев Бачинський (головою), С. Жук і О. Навроцький (заступниками голови), д-р Матвій Стахів (секретарем), д-р І. Новодворський, Іванна Блажкевич, д-р Вол. Лисий, В. Боднарчук, інж. Богдан Білинський, д-р Ст. Рінецький, д-р Вол. Кіцула, Гриць Дувірак, Мик. Комишук, М. Нагорняк, Мих. Горбовий, Мик. Репен, Андр. Гривник, В. Домашевський, О. Маланчук, Мих. Матчак. О. Коберський, Ішук, О. Павлів, Микола Цюкенда, Ант. Нивинський, Степан Семенюк, Ів. Романюк, Сем. Солонина. Мик. Вакулович.

Маємо надію, що про цей зїзд та про його постанови матимемо нагоду ще писати на сторінках нашого орґану.

По широкому світі.

Німецька рада міністрів розбирала питання: чи дати візу Троцькому чи ні. Частина членів кабінету була тої думки, що його приїзд до Німеччини може причинитись до розкладу комуністичної партії, інші радили бути обережним. Рішення досі нема.

Помер бей Тунісу в 71 р. життя. Церемонія передачі влади його наслідникові відбудеться негайно.

У Катовицях арештували був. нім. шлеського посла Уліцка за те, що ховав у себе дезертира.

У Женеві збереться 27-го ц. м. міжнародня конференція у справах вуглевого промислу, в якій візьме участь кільканайцять держав і знавці відпоручники робітничих союзів.

метафізики, ліній, абстракцій глибини, таємниці того, що є поза й понад буденним життям. Річ ясна, що той напрям находить у нас християн сильніший і глибший відгомін як у когонебудь іншого.

В часах панування реалістичних шкіл мистецтва ми під суґестією того світового напряму були вже майже згодилися на те, що нам малярі малювали святих, в яких ми не спостерігали нічогісінько з того, що називаємо святістю і ми вже не гіршилися тим, коли у церкві виділи святого на подобу чоловіка, якого щодня ми могли стрічати на вулиці з циґаром в устах і в циліндрі. Коли і світські, стоячі поза церквою, артисти стали нам говорити про те, що є понад і поза природою, ми собі і нашим малярам сказали: „досить! — це не образ святого, що нам даєш, — ми вимагаємо, щоби в образі святого переважаючим характером і типом була святість. Ми стали вимагати, щоби той образ приносив нам щось зпоза гробу, щось з вічности, щось з неба, щось з цеї глибини, за якою серце тужить, хоч око її не бачить. І ми тоді віднайшли стару ікону, поломану, побиту, часом вже засуджену на спалення. Вона промовила до наших душ бесідою, якої ми від новочасних мистців не чули. Ми научилися розріжняти між тим, що могло бути рисунковим блудом, невлучною технікою сільського маляра, що сам в землі і листя тер собі краски і живою ще знаменитою, пречудною та препінною традицією того, що наші батьки любили, що поливляли і в чім любувалися. Аналізуючи твори тих неграмотних сільських іконописців ми знаходили у них нераз такі могутні прикмети великих мистців, що в наших очах чимраз більше блідли і прославлені твори великих артистів, зараженних реалізмом. Таким чином ми знайшли великих ґеніяльних, хоч безіменних і неграмотних мистців, котрих твори відповідали потребам релігійного малярства до тої міри, що ми собі сказали: „ми досі на блудній дорозі! Ось учителі, які нам допоможуть знайти те, чого нам потреба". Коли говорю „ми", то очевидно не про себе і мені по думкам найближчих, а про загальний і чимраз загальніший напрям який обіймає мало не всіх думаючих і в мистецтві любуючихся людей. До досвіду на мистецькім полі прилучився досвід, так сказати, суспільний. Усе християнство стоїть на переданні. На переданні опирає цілий поступ і з передання черпає життєву силу на будуче. Тому — природна річ — ми всі християни є людьми, що передання високо цінять. Сама Христова доктрина, що представляє письмо святе і устне передання як джерела непомильної правди, витворює природно в наших очах пошану до всього, що передане; очевидно розріжняємо доктринальне передання віри, подаване нам Церквою від усіх інших передань, що їх предметом не є доктрина, але коли в одному напрямку чоловік научиться завсіди оглядатись на те, що батьками передане, шукає мимоволі передання і в річах, сказати би людських. В добах інтензивної творчости й поступу люди залишені в майбутнє наражені часом на те, що забувають зовсім на минувшість. В таких добах традиція слабне, блідне, часом навіть її зовсім легковажиться, а часом і забувається. Ми пережили таку добу відносно до цілого церковного мистецтва, хоч вона, на жаль і не була добою великої мистецької творчости. Ми таку добу пережили й в численних інших напрямах релігійного й народнього життя, хоч та доба не була й у тих напрямах творчою. А може й тому не була творчою, бо надто зірвала з переданням, а може бути тому, що люди хоч з як найліпшою волею беруться до діла й хоч з як великою енерґією йдуть вперед, коли не оглядаються на те, що було зроблене перед ними й все наново зачинають від себе, може якраз тому вони неспосібні до творчих діл. Досить, що з численних оглядів наше покоління відчуває потребу живого звязку з живим ще переданням батьків. І той напрям знов каже нам з любовю зберігати всі памятники минувшини й у всім тім, що святого й доброго в передання батьків, виділи завдаток життя й трівкости на будуче. А коли часом стрічаються люди, які все, що старовинне й передане батьками звуть згірдливо мертвечиною, — то о диво! — є й такий стиль, лише не знати, яким іменем його назвати — стиль для якого все, що минуло мертве. Нам видається навпаки, що й порохи у гробах батьків не є мертві, коли нам дають науку й напрям і завдаток будучого життя.

Так то у вихованні питомців твердо тримаймося напряму, що ось у тій каплиці находить свій символ. Але той напрям то не напрям обовязности для всего, чим є життя. Наш візантинізм, наш архаїзм не є односторонний, а це не завдячуємо собі, а Церкві, що є нашою учителькою й провідницею. Чоловік з природи односторонний, але Церква — це твір не людей, а Христа Бога. Вона обіймає цілу природу людську і цілу Божу природу; Вона обіймає і небо й землю й так учить усім для всіх ставати, щоби не було одної хоч як малої сторони людського життя, до якого Церква не учила приноровлятися, — над яким не училаб працювати, якої не учила би обнимати широкою всесвітньою християнською любовю. А ми лише покликані науки Церкви передавати молоді, що у тій семинарії й у тій богословській Академії виховується. Кожний людський стиль і односторонний, як хочете є односторонним і той наш візантійський стиль у каплиці — але праця Церкви і стиль тої праці є синтезою усього, що гарне, благородне, взнесле і святе й коли у мистецтві держимося того односторонного стилю, то у церковній праці виховання питомців ми прямуємо до того вселюдського ідеалу і по можности — а з кождим з них тих молодих як з братьми говоримо і як з братьми порозуміваємося й у душу кождого з них ми раділ би вщіпити то почуття реального життя, що у любови ближнього, у любови свого народу обіймає кожду найменшу потребу кожного найменшого брата й не залишить одної сльози, якої не стерла би й одного болю, якого би не відчула й не поділила, ані одної потреби, якої би не старалася заспокоїти й ані одної каплі крови, якоїб не старалася змити бодай сльозами серця.

Ось такий то стиль обіймаючий всі слабости й усі нужди людської природи, який ми хотіли би передати вихованкам тої Семинарії.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ТРИНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В четвер, 14. лютого ц. р. промовляли оборонці. На салі дуже багато публики.

На початку розправи ще раз забрав слово прок. Ланевський і старався збити і піддати в сумнів зізнання св. Аренди, який критичного вечора бачив двох молодих людей на вул. Тарновського і то безпосередно по убивстві кур. Собінського, але вони не були цілком подібні до обох обвинувачених ні ростом ні виглядом лиця. Прокуратор старається пояснити це так, що ті люди були помічниками вбийників.

Опісля промовляв обор. д-р Шухевич і виказував у своїй промові невинність обв. Атаманчука. Далі почав промовляти обор. д-р Старосольський, але не скінчив ще нині своєї промови. Завтра, в пятницю 15. II. ц. м. скінчить свою промову обор. д-р Старосольський, почім наступить резюме предсідника і присуд на обох обвинувачених. Промови оборонців подамо в слідуючих числах „Діла".

ЧОТИРНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Присуд.

Іван Вербицький засуджений на кару смерти. Василь Атаманчук на 10 л т тяжкої тюрми!

В пятницю 15. лютого ц. р. закінчилася розправа поданим вгорі присудом. На салі було повнісько людей. Рідня засудженого на смерть Ів. Вербицького приняла цей присуд голосним риданням.

Хід розправи такий: Обор. д-р Старосольський закінчив свою знамениту промову в год. 11-ій.

Опісля по двогодинним резюме предсідника удалися присяглі судді на нараду. По 1-годинній нараді проголосив голова лави присяглих судців, проф. унів. Ганшинець, такі відповіди на поставлені питання:

I. Чи винен обв. Василь Атаманчук, що в дні 19. X. 1926 у Львові в намірі позбавити життя кур. Станислава Собінського, віддавши стріл з остро набитого револьверу з заду, себто в підступний спосіб, ділав проти кур. Собінського так, що наслідком того прийшла смерть куратора — 1 так, 11 ні.

II. Чи винен обв. Іван Вербицький, що . . . (далі те саме) — 9 так, 3 ні.

II. Чи винен обв. Василь Атаманчук, що в дні 19. X. 1926 у Львові справді не приложив безпосередньо рук до вбивства кур. Собінського, але будучи в порозумінні з безпосереднім справником товаришив йому на місце злочину, свідомо йому помагав, тому причинився до того, що безпосередній убийник куратора Собінського поступив у підступний спосіб так, що з цього прийшла смерть куратора — 11 так, 1 ні.

Четверте питання тимсамим відпало.

Після того впроваджено на салю обох обвинувачених, які зі спокоєм вислухали вердикт лави присяглих.

Піднявся прокуратор і домагався покарати обв. Вербицького по думці § 134 і 136 к. з., а обв. Атаманчука по думці § 5 і 137 к. з. Оборонці зріклися голосу.

Предсідник по нараді трибуналу проголосив в 4-ій год. такий присуд:

1. Обв. Івана Вербицького засуджено по думці §§ 58 ц, 59 б, 67, 134, 135, 136, 197 і 199 на кару смерти через повішення.

2. Обв. Василя Атаманчука засуджено по думці §§ 5, 58 ц, 59 б, 134, 135, 137 на 10 (десять) років тяжкої тюрми з вчисленням слідчого арешту. Крім цього поносять ще оба засуджені кошти процесу.

Оборонці зголосили зажалення неважности, до чого прилучилися оба засуджені.

Після того випроваджено обох засуджених зі салі під сильним конвоєм поліції. Публика розходилася ціла під враженням того присуду. Значна частина — це очевидно публика польська — з нетаєним вдоволенням.

Загальні Збори „Сільського Господаря" не відбулися.

Львів, 15. лютого 1929.

Заповіджені на день 14. лютого Загальні Збори „Сільського Господаря" не відбулися наслідком комунікаційних перешкод.

Заповіджені на день 16. ц. м. Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив правдоподібно теж не відбудуться, бо сьогодні не прийшов до Львова ні один поїзд.

Ганебний документ.

Протест „русских обществ" проти нашої національної назви.

Всі 10 „русских обществ" у Львові, з яких деякі не проявляють взагалі ніякої діяльности і в яких засідають одні і ті самі люди, видали летючку-протест проти внесення Українського Клюбу у варшавському соймі в справі введення законодатним шляхом назви „український" замісць „руський" (русинський). Протест цей, виданий у польській мові (мабуть для вжитку польських послів і взагалі для вжитку польського політичного світа), покликується на найдавніші торговельні договори старої Руси з Византією, на „Слово о полку Ігоревім", на т. зв. „руську трійцю" в Галичині (Шашкевича, Головацького і Вагилевича), на папські буллі, на польські державні декрети і польських хроністів та істориків від найдавніших часів, на практику в б. австро-угорській монархії, а навіть на М. Грушевського і Л. Цегельського, які признавали, що в Галичині назви „русин" і „руський" уживаються побіч назв: українець і український, які то слова означають одно і те саме.

Щодо назв: Україна, українець, український то автори протесту твердять, що ці назви введено в Польщі щойно в другій половині XVI. ст. (після Люблинської Унії), і то в значінні чисто географічнім. А кінчиться цей протест такою пречистою „арґументацією": „Своє ширше розповсюднення осягнула назва „Україна", „український" щойно в часі світової війни, коли то з одної сторони наслідком революції в Росії повстала на основі берестейського миру „Велика Україна", а з другої по упадку Австро-Угорщини проголошено на землях Галичини дня 1. XI. 1918 р. „Західну Україну". Таким чином давній географічний термін в останніх часах стався політичним, а не національним".

З уваги на те „русско-народні общества" у Львові просять залишити на означення „малоруського" населення в межах польської держави офіціяльні назви „Русь" і „руський", а терміну „український" уживати виключно в політичному значінні — на означення тої політичної партії, яка поставила собі за головну мету утворити „Самостійну Соборну Україну" від Карпат і Сяну до Кавказу і Дону...

Це нікчемне закінчення, що говорить само собою про моральну вартість авторів летючки, є гідним завершенням цілого того „протесту". А підписали цей ганебний документ такі установи: Ставропигійський Інститут, Общество Русских Дам, Краєвий Союз Кооператив „Дністросян", Русскій Пріют, Защита Земли, Галицко-Русская Матица, Общество Русских Студентов „Друг", Общество ім. М. Качковского, Русское Касино і Русскій Ревізійний Союз. — Запамятаймо це собі!

В березні надзвичайна сесія сойму.

Справа ревізії конституції.

В посольських колах зачувати, що бюджетова сесія сойму буде замкнена після полагоди бюджету законодатними установами. Буде це мабуть у перших днях березня. Справа ревізії конституції буде розглядана на надзв. соймовій сесії, що збереться в другій половині березня.

—o—

Польща бажає ґарантійного договору з Німеччиною.

Телеграма мін. Залеського в звязи з меморіялом ґен. Ґренера.

У звязи з довірочним меморіялом міністра райхсвери ґен. Ґренера, який недавно був поміщений в „Ревю оф Ревюз", польський міністр закорд. справ Залеський вислав телеграму до редактора згаданого часопису. Мін. Залеський впевняє, що Польща не має ніяких агресивних плянів у відношенні до Німеччини, бажає лише економічно та культурно розвиватися. Польща бажає вдержати і консолідувати свій теперішній територіяльний стан. Щоби усунути всякі підозріння про агресивність Польщі, мін. Залеський впевняє, що польський уряд готов заключити з Німеччиною договір про взаїмну ґарантію територіяльної незаймановости обох держав.

—o—

Як зареаґував марш. Дашинський на промову марш. Шиманського.

На чаю, уладженім марш. сенату Шиманським, марш. сойму Дашинський щоправда був, але весь час демонстраційно розмовляв лише з дир. сойм. канцелярії Поморським. Марш. сенату на чаю впевняв іще раз, що своєю промовою не хотів нікого обидити, бо поважає сенат і сойм, але мусів сказати, що відчуває та думає. Промова марш. Шиманського відібється і в соймі, бо посли польської лівиці зголосять інтерпеляції проти промови марш. сенату, а головно проти уступу, в якім він обидив сойм.

—o—

За поставлення мін. Чеховича перед держ. трибунал.

Доля внесення „Визволеня" в справі потягнення мін. скарбу Чеховича до конст. відповідальности за переступлення бюджету — ще нерішена. Віцемарш. сойму пос. Возніцький, що є головою клюбу „Визволеня" впевнив журналістів, що таке внесення поставить у соймі в найближчий вівторок. Таке внесення вимагає сто підписів. Колиб з причини комунікаційних труднощів „Визволене" не могло зібрати цих підписів серед польської лівиці, то звернеться за ними до інших клюбів, м. і. і до нац. меншостей. Треба зазначити, що і в самім „Визволеню" нема одноудушности в справі внесення пос. Возніцького.

—o—

Новий львівський заступник воєводи.

Заступник урядового комісаря м. Варшави звільнений зі свого становища і буде іменований львівським віцевоєводою. Теперішній львівський віцевоєвода Ґрондзевич займе таке саме становище в Познані.

—o—

Всі школи зачинені аж до відкликання.

З днем 15. лютого кураторія шк. львівського округа зарядила зачинити всі школи аж до відкликання. Є це в звязи з недостачею вугілля й дров.

—o—

Здержання залізничого руху.

Дирекція залізниць у Львові повідомляє, що з причини нової сніговиці здержано аж до відкликання заг. рух поїздів на шляху Львів-Рава Руська, Львів-Підгайці (за виїмкою підміських поїздів Львів-Личаків-Винники) та товаровий рух на шляху Львів-Лавочне. Дальше здержаний рух поїздів аж до відкликання на шляху Львів-Самбір (лінії Львів-Сянки) і на відтинку Янів-Яворів (лінії Львів-Яворів). Заг. рух здержано теж аж до відкликання на шляху Камяниця Вол.-Кремянець і на шляху Озеряни-Мізоч.

—o—

Залізниці мають 50 міл. шкід.

Мін-ство комунікації обрахувало провізорично втрати, які потерпіли залізниці у Польщі наслідком останніх морозів. Шкід тих є на 50 міліонів зол. І так 4 міл. денно втрат мали залізничі каси, тому, що товарові транспорти не доходили в пору. За десять днів дає це 40 міл. зол. Десять міл. зол. виносять шкоди у залізничім таборі. Найбільше потерпіли наслідком морозів паровози.

—o—

СРСР ратифікував протокол.

Президія центр. вик. комітету СРСР ратифікувала протокол у справі передречинцевої обовязуючої сили Кельоґового пакту, який в Москві 9. лютого підписали СРСР, Польща, Румунія, Естонія і Латвія.

—o—

Троцький вязнем консуляту СРСР у Царгороді?

Віденські часописи повідомляють, що Троцький під прибраним назвищем Зеіброва(?) приїхав до Царгороду з жінкою, сином і двома дочками. Його відставили до більшовицького консуляту. Там трактують Троцького як вязня. Заборонили йому комунікуватися з окруженням. Троцького відставлять до Ангори. „Н. Вр. Абендблят" пише, що Троцький взагалі не кидав Москви, а поїде до півд. Франції.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87 25—8·87 75, канадійський долар 8·81 00—8·82·00 чеська корона 0·26 33—0·26 50, австрійський шилінґ 1 25 00 1·25 50, румунська лея 0 05 00—0 05 50, французький франк 0·34 50 0 34 80, швайцарський франк 1 71 33—1 71 50 фунт штерлінґів 43 30 00—43·60 00, радянський червінець 17·50 18·50.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33 75 00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70 00—42 00·00, 10 російських рублів 46·50·00 4 7·.00.

Срібло: Австрійська корона 0 68·00—0 69·00, 5 австрійських корон 3 50·00—3·60 00, австрійський фльорен 1·70·00 1·80 00, російський рубель 2·95·00—3 05 00, копійки за рубель 1·48·00—1·52·00.

Збіжжа.

Пшениця двірська 44·50—45·50, пшениця селянська 43·00—44 00 жито галицьке 31·50—32·25, ячмінь галицький броварний 34·50—35·50, ячмінь на кашу 28·00—29·00, ячмінь пастішний 35·50—36·25 овес галицький 29 00—30·00, кукурудза румунська 35·50—36 50, барболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 105 00—130·00, фасоля колорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75 00, горох пів-Вікторія 51 00 55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 32 75—33·75, мішанка пост. з верці 10·00—00·00, вика 38·00—40·00 сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 37·25

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам ґаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 У — 0

Упосліджені.

Анкета, влаштована наприкінці минулого року „Новим Часом", дала вже сумні наслідки. Письменницька братія не вся відгукнулася. Чи це було причиною цього небажання втрити болючу рану? Але й крізь видруковані рядки теж чимало просочилося цього болю. Сказане в анкеті доповнила й різко підчеркнула стаття п. В. Приходька: „До ювилею поета О. Олеся" („Діло" ч. 27 ц. р.).

Найпопулярніший, найбільш улюблений, так би сказати, наш поет сидить на своїх нових творах і жде видавця... Н. Видавці його ждуть, але по свойому. Видати? З приємністю. А гонорар? Гм, у нас це того, не в практиці, и нові твори славетного поета не друкуються. А в той час скільки аркушів вийшло з друку великої нісенітниці й макулятури? А чому? Бо автори цього сміття готові ще доплатити, щоби побачити своє імя надрукованим. Щож, не злий інтерес! І наші дрібненькі видавництва (яких є рішуче вже забагато), друкують, наводнюють ринок і відстрашують покупця. Візьміть хочаб театральну літературу: сотні назв, а ніодного мистецького твору. Словом, письменник — це корова, яка повинна шукати, хтоб її видоїв.

А продавці книжок, особливо американські та наші волинські? Вони теж чекають на новини. Сидить собі в книгарні такий книгар і думає: „Твори „Х" все продав: добре було б, колиб хто ще видав — щонебудь з його нових творів. Чистий заробіток: продай, а обрахунок на тому світі!"

Таких видавців і книгарів витворив занадто „ідеалістичний" погляд українських письменників на свою працю. Мовляв, служення народові, рідній культурі, обовязкова жертва для загального добра й т. д.

Видавці й книгарі часто нарікають, що книжки не купують. Одначе макулятуру друкують і продають. Про книгарську справу требаб було більше сказати. Але про це іншим разом. Тут вистарчить зауважити, що товар треба вміти продавати. А наші книгарі цього не вміють.

Не на багато краще й доля наших журналістів. Видавці періодики так само дивляться на них, як і видавці книжок на письменників та поетів. Платити? Писати теж громадський обовязок, кожний повинен, чим може, допомагати друкованому слову. Складач слухає це й тихцем сміється: він теж допомагає друкованому слову, але якому з наших журналістів снилося заробляти стільки, скільки заробляє хобрий складач.

Нам кажуть: видання слабо розходиться, бідні. А чи не тому, що періодичні видання не мають добрих фахівців? Товар, випродукований кваліфікованим „спецом", завжди знаходить собі більший збут. Та й чи не бачимо, що часописи, які ведуться по фаховому, швидко знаходять собі більше поширення? Чи не тому такий малий наклад наших періодичних видань, що мають вони замало цих „спеців?" Особисто думаю, що власне тому.

Ми виробили собі фальшивий погляд на письменника й публіциста, не зараховуючи їх до таких самих професіоналів, як адвокат, лікар, ремісник і т. д. Для нього нема жадних норм, жадної уваги, чи він ситий чи голодний. Йому відмовляють навіть у моральному праві нагадувати, що він вмирає з голоду. Вмреш — другий наївний буде! Винні в цьому й самі працьовники пера, які не створили дійсної професійної організації та не оцінюють себе так, принаймі, як службовики наших кооператив і підприємств.

Письменство й публіцистика є зеркалом розуму й серця суспільства даного часу, леґітимацією на вхід у семю народів вільних, козирем у міжнародній грі. Чи можна порівняти значіння талановитого письменника та публіциста зі значінням також талановитого провінціонального лікаря чи адвоката? А порівняйте їхній добробут у нас!

Отже доки наші письменники, публіцисти й взагалі робітники пера будуть пасинками суспільства, доти в нас буде такий слабий рух на нашому книжковому та часописному ринкові.

Не можна тут ще раз не звернути уваги на страшний, ганебний, жорстокий визиск наших письменників, поетів і журналістів з боку наших братів — українських редакторів і видавців Америки. Передруковуються з дня на день не тільки наші статті, але й цілі повісти. Беруть книжку, що вийшла „в краю", й задруковують цілі ґазетні сторінки.

Це робиться в тій самій Америці, де так співчувають нам, жертвують на наші установи й т. д. Очевидно, там нема зрозуміння, в яких тяжких умовах живуть наші працьовники пера. Колиб у тих наших „бізнесівців" було хоч трошки уяви, вони зрозуміли би, що безплатно передруковуючи статті й письменницькі твори наших голодних працьовників пера, вони жорстоко підрізують пень нашої культури й громадської свідомости. І навпаки, колиб вони платили нашим голодним службовикам пера, якуб вони велику прислугу зробили цьому „старому краєві", про який так часто згадують.

В кожному разі наші громадські, культурно-освітні й наукові установи й т-ва повинніб виступити з колективним протестом проти безплатного передруковування статтей і письменницьких творів наших працьовників пера, а з другого боку й з просьбою до американських видавців — гонорувати цих працьовників і цим підтримати й підсилити розвиток нашого письменства й журналістики, що переживають такі тяжкі часи.

В. Островський.

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім міліонів членів. Вкладлиша два золоті.

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 11-7

— **Зайняття „Діла".** Останнє 34. ч. „Діла" зайняло львівське гродське староство. До хвилі, коли це пишемо, не відомо, за що це число підпало конфіскаті.

— **Привіти для С. Стадникової** прийшли з нагоди її ювилейного свята в останній мент з Києва, який зберіг її у вдячній памяти. Можливе, що останні морози та заметіль спинять у дорозі неодин привіт висланий з наших міст.

— **Вугілля для Львова.** Воєвідський уряд комунікує, що 13. лютого для Львова прийшло понад тисячу тон вугілля. Воєвідський уряд впевняє, що кріза вже поборена та коли не буде непередбачених атмосферичних перешкод, достава вугілля для Львова постепенно вертатиме до нормального стану. Воєвідський уряд у порозумінні з маґістратом і гродським старостом видали розпорядок, щоби бодай половину транспортів вугілля розпродувати в детайлічних складах, покищо не більше, як квінтал на раз.

— **Дитина згоріла живцем.** При вул. Лазаря ч. 18. в домі прачки Шахтової занялася від кухні суконка дволітньої дочки її Марії. Коли сусіди розбили двері, дитина вже не жила.

— **Безплатні кухні й асиґнати на дрова.** На доручення управи м. Львова уставлено польові кухні, в яких приготовлено для вбогого населення теплі страви, які роздають безплатно. Такі кухні є на пл. Краківській, з доїздом на пл. Теодора, друга на Ринку з доїздом на пл. св. Антонія, третя в околиці пл. Бема й Берестейської Унії. Мають урохомити ще більше кухонь. Управа міста поручила роздавати асиґнати на безплатне вугілля з міських складів. Асиґнати ці роздаватимуть убогому населенню опікуни вбогих.

— **Ріжні вістки.** Едісон подав до відома в день своїх уродин, що має для людства новий винахід: він винайшов рослину, якої сік заступає каучук. — У Берліні відповідав перед судом ошуканець Райнгарт Лібшер, що довершив 500 мантійства усякого роду. — У швайцарськім місті Ремпоз серед гірського провалля відкрили припадково 13 людських кістяків; є це сліди або гуртка спортовців з 1850 р., що загинув у горах або табору циган. — „Цепелін", що вибирався при кінці місяця до Єгипту, відклав свою подорож на березень. — Америк. міліонер Джон Лір Блек вибрався у воздушну подорож з Льондону до східної Африки, Індії та Китаю через Францію та Єгипет. — У Палермо вийшла замуж донька претендента на франц. престол князя Де Ґвіз, княжна Францішка, за грецького князя Христофора. — У Детройт напала на банк 18-літня дівчина; кинувши біля каси „слізну бомбу", вхопила гроші та втікла. — Поспішний поїзд з Берліна зударився з експресом з Мюнхена; 1 убитий, 15 ранених. Експрес з Відня зударився з експресом швайцарським; 5 тяжко ранених, 5 лекше.

Зубний лікар і стоматольог

д-р Андрій Кокодинський

КОЛОМ.Я, вул. Крашевського 4.

Ординує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й кавчуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах. 1177 5 6

— **Ґрипа в Европі.** Епідемія грипи шириться по всій Европі. Великі морози імовірно причиняються до цього. У Парижі, де вона слаба, все таки десятки тисяч людей сидить у хаті. Бюджетна комісія парляменту перервала свої засідання, тому, що бракує в ній кількох членів разом з головою і головним референтом. У телефонній централі 10 проц. телефоністок не прийшло на службу. У Сен Жермені занедужав індорський магараджа з жінкою, що гостить там у замку. У Франкфурті ґрипа зросла до таких розмірів, що міська управа покликала до помочі лікарів з інших міст, а великі крамниці зачинені по причині масової грипи серед продавчиць. У Будапешті число недужих грипою подвоїлось. У Льондоні товариство обезпечень Льойд оголосило правила нового обезпечення від грипи на 3 місяці. Кожний, хто обезпечить себе від грипи премією 2 шілінґів і 6 пенсів діставатиме по 5 фунт. шт. тижнево, коли його недуга тріватиме не довше 4 тижнів. Є це перша спроба обезпечень від недуги. Коли вона вдасться, Льойд поширить її і на інші недуги, що роблять людей непрацездатними.

— **Рамістам до відома.** З Берліна приходить звістка, що тамошній краєвий суд признав останню модну гру, поширену у всіх клюбах Европи зі швидкістю чарльстона, — „раммі" як азартну та недозволену. Прибиті грачі ждуть ще рішення вищої інстанції. Слово цієї Теміди не буде байдуже і для інших столиць. За ним може піти і Відень, де кожна каварня має свій клюб „рамістів", а за Віднем такі столиці як наша, що все таки ще має сякий-такий сентимент для наддунайського центру. Саме віденська преса підкреслює дивний факт, що досі ніодна влада не признала „рамі" азартною грою як напр. ферблю, зваживши, що в рамі сліпий випадок є усім. „Раммі" є символом сучасного нервового віку, в якому люди вірять найбільше сліпому випадкові і тому його популярність зрозуміла. Всі, що привязались за останній час до „джокера" і без нього не в силі жити, повинні вжити всіх заходів, щоби берлінський високий суд змінив свою думку в справі картяного азарту.

— **Роковини Лінкольна.** Спол. Держави святкували цими днями 120-літні роковини уродин одного із своїх великих діячів Абрагама Лінкольна, якого кожний знає бодай з долярових банкнотів. Лінкольн з рідні квакрів, з професії адвокат, великий оборонець поневолених рабів у вашинґтонському конгресі (парляменті). Був вибраний двічі преаидентом Спол. Держав у рр. 1860 і 1864. Його перший вибір став причиною домашньої війни у південних стейтах. У 1865 р. його вбили підступно в театрі фанатики.

— **Жінка Крассіна пише спомини.** Вдова по радянськім амбасадорі Крассіні відмовилась вернутись до Росії і за це втратила державну пенсію. Тепер вона живе в Льондоні, кажуть, у досить поганих матеріяльних обставинах, тому, що „Політбюро" взяло від Крассіна генеральне уповажнення на все його майно складене в чужин-

них банках. Тому жінка Крассіна рішила списати свої спомини і небавком вони вийдуть окремою книжкою в Льондоні. Одначе є мало виглядів, щоби ця книжка стала сензацією, бо Крассінова виїхала з Росії ще підчас війни, політикою ніколи не цікавилась і ледви, чи знала щонебудь про великі фінансові операції свого мужа. На кожний випадок із заповідженої нею книжки світ мало що довідається про складну та таємну психольогію Крассіна, що був зразковим буржуєм, а одночасно брав участь у соціяльній революції та дослужився такого великого становища при радянській владі.

— Вигода в радянських кінах. У радянських кінах подбали за публику, що нудьгує ждучи на сеанс, коли приходить занадто вчасно. Для дорослих в ріжних кінах Москви та Ленінграду влаштували читальні, шахові кімнати і столи для пінг-понґа. В інших зорганізовані виставки картин. У московськім кіні „Антей" улаштували дітячу кімнату. Відвідувачі, приходячі до кіна, віддають своїх дітей на час сеансу під опіку педаґогів, що дбають про розривку для них не менше як кіно для їхніх батьків.

— Титули в Італії та Німеччині. Урядовий журнал у Римі оголосив новий закон про родові титули італійців і чужинців, що живуть в Італії. Цей закон обмежує права користуватись шляхоцькими і іншими титулами, неперевіреними та випадковими (напр. титули признані папою у 1870 р. дозволені лише в деяких випадках італійською владою), а чужинцям дозволяє вживати закордонні титули, коли вони подадуть це до відома влади. Майже одночасно німецька конституція касує всі ордери та титули і забороняє їх надавати, з виїмком тих випадків, коли вони придбані підчас виконування якоїсь професії та діяльности. Тому, що Баварія ввела кілька літ тому у себе кілька титулів, загальнонімецький міністр внутрішніх справ подав до найвищого державного суду скаргу на уряд Баварії, що нарушує основи конституції.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році її членом.

Дописи.

ЗНЕСІННЯ. (*З діяльности аматорського гуртка при чит. „Просвіти"*). Аматорський гурток при чит. „Просвіта" на Знесінні, який розвиває дуже живу діяльність і майже кожної неділі дає амат. вистави, відограв у неділю 10. лютого 1929 р. „Безталанну", драму на 5 дій К. Карого. Сама вистава не грішила ні дуже солідною підготовкою ні щасливим підібранням осіб ні влучним розділенням роль і тому ефект випав пересічний. А проте годі не звернути уваги на гру Софії (п. Ірена Шкварківна, студ. фільос.). Її гра, рухи і міміка творили повну гармонію. Цілу гру її характеризувала безпосередня щирість так, що театральна удада мусіла тут зникнути. Кожний з присутніх мусів переживати цілу траґедію разом з нещасливим життям Софії, яку зрадив чоловік Гнат за погляд карих очей і палкі поцілунки Варки (п. Оля Лунівна). Інші аматорки грали свої ролі досить добре, хоч могли би ще краще (Варка, Ганна, старий батько Софії). Бажаємо цьому гуртові ще кращих успіхів, на їх має досі. Х.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 16-го, г. 7. веч. Ювилейна вистава в честь 25-літньої артист. праці С. Стадникової.

Неділя 17-го, г. 3. попол. „Ой не ходи Грицю", народний образ зі співами і танцями на 5 дій Старицького.

Неділя 17-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 дії Офенбаха (7-ий раз).

Великий Міський Театр:

Субота 16 го, г. 3. попол. „Марія Стюарт" (для шкільної молоді).

Субота 16-го, г. 7·30 веч. „Борис Ґодунов", Мусорського (премієра).

Кіна.

„Аполльо": „Тайний курер".
„Лев": „Роман панни Опольської".
„Оаза": „Блаженні ночі".
„Палас": „Гробниця великого кохання".
„Фатаморґана": „Жінки на ковзькій дорозі".

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Кирило Левицький, емеритований гр.-кат. парох ювілят, відзначений орд. відзнаками помер дня 13. лютого п. р. у Винниках коло Львова у 86. році життя а 60. році священства. Похорони відбудуть ся дня 16. лютого п. р. о 9. год. рано з парохіяльної церкви у Винниках. В. И. П.! 1458 1—1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Комітету Пань відбудеться в неділю дня 17. лютого ц. р. в салі Т-ва „Українська Бесіда" (вул. Гутовського ч. 22) о годині 5-ій пополудні відчит Д-ра Морачевського: Враження з подорожі по Стамбулі і Італії. 1—1

Загальний Збір Філії Т-ва „Просвіти" ім. Шевченка у Львові відбудеться дня 24-го лютого ц. р. о год. 5-ій вечером в салі Української Бесіди „Народний Дім" при вул. Гутовського з таким порядком нарад: 1) Відкриття Збору. 2) Відчитання протоколу з попереднього Загального Збору. 3) Звіт з діяльности Виділу. 4) Звіт провірної Комісії і внесення на уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 5) Вибір Виділу. 6) Вибір Відпоручників на Загальний Збір Мат. Товариства. 7) Внесення й запити. — При цьому пригадується, що по пониовласти на Загальний Збір члени можуть зголошуватися в канцелярії Т-ва „Просвіта", Ринок ч. 10. II. пов. 1457

На „Рідну Школу" зложили Бп.: Забавний Гуртож. Тов. „Зоря" — Львів 15 зол. з нагоди вінчання тов. Івана Рудницького, аранжера товариства; на руки ВП. Д-ра Івана Пшанецького в Гарнаві, Ч. С. Р. в кор. чеських ВП. II.: інж. Ярослав Дорош 70, Д-р Панько Лісецький 50, Д-р Василь Равлюк 50, Д-р Іван Пшанецький 50; радник Н. Суду у Брні Ч. С. Р. 3 ам. дол. місто вінця на могилу бл. п. Д-ра Олександра Кулчковського, був. редактора „Вістника державних законів" у Відні. — Усім ВП. Жертводавцям щиру подяку складає Головна Управа „Рідної Школи". 1460

Виказ жертв на фонд направи Українського Академічного Дому у Львові в золотих: Павликова Г., Львів 5, Татарський Т., Судова Вишня 5, о. Щербанюк Ів., Букачівці 5, Селине з Хшитівець 3·30, Литвин В., Тухолька 5, п. Йосифовичі, Хітар 1, А. Пристай 23, Вальнут Стреет, Гартфорт, Конн. 4 доляри, Ремісничa Молодь з Борислава і Мразинці через Т-во „Просвіта" 100, Грибовецький Ф., Мшин, пов. Дубно 8 (на харчівню) о. Гординський, Черниляці, збірка підчас свят 30, Кук С., Старяна к. Хирова, збірка в Громаді 17·40, Софія М. Львівська, Лужки 12, Данилів Мих., Стрий 1, 13 студентів в Празі через п. Кваса Осипа 21·25, Лушней Петро, Яблонів 1, Мазуґова А., Ґлуско 2, Морошик, Бабин від Косів 10, Мороз Микола, Львів 5, рад. Онишкевич Марія, Львів 5, Радловський О., Львів 5, Кишкевичова М. Стрижів 3, о. Логінський Йосиф, Струтин нижний 5, Пезенський А., Лисятичі 5, Кульчицький Д., Самбір 10, Василюк Василь, Михалин, гром. Рожищі пов. Луцьк 3, Савків І., Росільне 5, Стхолитний Касіян, Маткіні 2, Посацький М., Новиця 2, о. Карський Михайло, Устрики дол. 3, о. Корнова Стефан, Любовіч 5, Ганиський М., Заліщики 10, Василь Оходь, пов. Кремінецький, Волинь 2, Рудкова Н. Дубно 5, о. Мельник Антін, Сморже 10, Слободин Прокіп, Несторівці 5, Грек.-кат. церква, Берези дол. 2, Вовк Демко, Гаї коло Львова 1, о. Чорнега Михайло, Студінка 2, о. Шуровський Михайло, Маркова 2 Бадий П., Городниця 5, Зубрицький П., Пшехусько 2·50, д-р Лебедович О. Мостиська коло Перемишля 20, о. Гуньовський М., Махнівці 1·50, Ковалева М., Конюхи 2, о. Онишкевич Степан, Куниличі 5, Купинкова О., Порохта 5, Голубяк О., Горожанка 1·30, Абрагамовський М. О. Дубно 5, Слободяник Евдокія, Букачівці 5, Кочержук Р., Черниця 5, Чолій М., Калін 3, Багдин Карло, Боятківці 5, Д-р Пушкар М., Ланьцут 2·50, Букатова И., Гриналів 1, о. Фіоль М., Шультанівці 3. — ВП. Жертводавцям щиру подяку складає Т-во Прихильників Освіти.

(Дальший виказ буде).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСЛЯКІ годинникарсько-ювелерські роботи виконує найстараннійше Домбровскі-Розважевскі Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 а) 37—?

ПОВІДОМЛЯЮ П. Т. Публику, що приймаю на ново роботи жіночих суконь від 20 зол. „Jolanda" Сташіна 8. II. пов. 1421 3—4

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор, партитура з голосами 5 зол. „Торбан" Львів. вул. Оссолінських ч. 6. 1455 —3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 10—24

Впр. СО. ПАРОХІВ, що уладжують у своїх парохіях м. ся. просять двох інвалід в УГА, що займаються продажю девоціоналів, щоби були ласкаві повідомити про реченець місії хоч тиждень наперед і цим способом дати змогу своїм людям заробити на прожиток. Ласкаві зголошення: Л. Львів, Запитів, п. Підлісни мал. 3—3

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вилимування зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. і. Урядовцям і студентам значна знижка. 1459 Тел. 65 73. 1—5

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (при валовой) 24—7

Ширіть наш часопис!

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА,
одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
нольку з причини перестуди, на постріл, ішіас і т. п.
Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна льодяжа.
АПТИКА МІКОЛЯША
Львів, Коперника ч. 1.
870 19—?

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінниковського, Львів, Оссолінських ч. 6. 1984 6—10

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінґера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 12-15

Спеціяліст з ділянки рільничих кооператив

має змогу здобути дуже інтратне становисько. Рефлектується тільки на працьовиту силу, як також охоче працюючого, з небуденною інтелігенцією, добрим вихованням, безоганною минувшиною, здібним до продажі. — Емеритовані урядники рільничих кооператив або особи з політичного світа мають першенство. — Ми готові добре винагородити за получення нам відповідного кандидата. — Повна дискреція запевнена словом чести. Гуртожиті зголошення з подання знання мов, як також з подробною життєписею приймати п. д. „Lebensstellung 8132" Rudolf Mosse, Wien I. Seilerstätte 2. 1388 3—3

На підкарпаттю нафтовім басейні
ОДИНОКИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ БАНК
коопер. з відповідальністю уділами
БОРИСЛАВ
при вул. Панській, ч. 174.
Тел. 1—14.

Приймає вклади в золотих і в чужій валюті, опроцентовує по 10 і 9 р. річно, приймає інкаса векслі, уділяє пожички і виконує всякого рода банкові чинности на догідних услівях, за переняті зобовязання ручить власним майном (каменица вартости 20.000 долярів) урядові години від 9—2 попол. кождого дня з виїмком неділі і українських свят.

Попирайте власну інституцію через обильні вкладки, добре забезпечені з кличем свій капітал у свої руки.
1461 1—2

ПЕНСІОНАТ Лукашевської в Косові повідомляє що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1453 2—?

ПОШУКУЄТЬСЯ інструкторка на ночі в науці для двох дівчат, учащих до II. кл. гімназії. Латина вимагана. — о. Ярослав Лучківський, Мостиско, Калуш. 1453 2—?

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинниковій роботні Зельтенрайх Львів, пл. Марійський ч. 5. — З проханням просимо рекламувати почтою. Стародавні дамські годинники перебудовуємо на ... 3 6 14

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 36 (11.377). Львів, вівторок 19. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Ц. найварії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·40 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Світське й духовне рамя Риму.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 10. лютого 1929.

I.

З напруженою цікавістю жде тутешна преса й суспільність тексту угоди, заключеної між Папським Престолом й італійським урядом. З напруженою цікавістю? Так, тай ні з чимось: з цілорадністю, з несмаком, з пересерцям навіть. Є чого французови бути цікавим, є й чого бути занепокоєним.

Подія ця — найважніша з усього, що на полі міжнародньої політики доконалося в Европі від 1919 року.

Передовсім це — мировий догонір. Справи ці за загал сьогодні мало відомі. Час уміє очевидців і сучасників подій вперед 58 років є вже щораз менше, а ті, що ще живуть, вже дуже старі. Мало хто з нашого покоління дає собі справу, що недавня римська угода кладе кінець воєнному станови, який виявився був справжніми воєнними актами — кривавими битвами, облогами, наступами й обстрілами. Папська держава зброєю боронилася перед наступом італійського королівства. Була битва під Кастельфідардом, 18. вересня 1860; пригадує її памятник, виставлений поляглим борцям на полі бою. Ще кривавіша була битва під Ментоною, 3. листопада 1867; папським військом проводив ґенерал Шарет (нащадок відомого провідника вандейської контрреволюції) а наступаючі ґарібальдійці, встелювши трупами поле битви, подалися в розтіч під сальвами хлосканалених французьких рушниць („шасотів“) — тих самих, що ними три роки пізніше французька армія боролася з німцями. Була потім облога Риму, був обстріл гарматами, був вилім у мурах, біля Порта Пія — вилом цим королівські війська вперлися до Риму. Папа мусів уступити перед перевагою, але доконаного факту не признав.

II.

Протести папські проти доконаного факту були найдовші з усіх відомих в історії протестів — вони тривали майже 60 років. Були вони такі довгі, що зголом вони аж притихли: римським питанням, хоча воно теоретично все було отверте, в дійсности мало хто цікавився. Якби Святий Престіл був вдався в переговори з Італією зараз після здачі замку Святого Ангела, то по всій імовірности Европа булаб тут вмішалася. Відкидаючи т. зв. ґарантійний закон, себто умови італійського уряду, Святий Престіл не дав приводу жадній дипльоматичній інтервенції: засада його незалежности не була нарушена. Зміняється справа тільки тепер. Виринає тепер питання, яким чином незалежність ця буде збережена супроти італійської держави. Французька преса вимагає уряд мати погір на це питання. Є, мовляв, небезпека, що сила і вплив католицтва стануть у прислугу Італії, тобто може тепер статися те, чого побоювався Лев XIII, коли в завіщанні своєму остерігав римську курію перед „італіянізацією католицтва“.

III.

Пригадуються тепер призабуті, давні пророцтва Прудона. В противенстві до лівих партій свого часу, цей видатний соціялістичний полеміст і теоретик ані не стояв за здійсненням італійської соборности, ані за понівеченням світської влади папства. На його думку італійський нарід стремить не так до свободи, як до величі. Він заповідав для Італії „залізну руку“, яка здійснить великі національні ідеї, незабуті від упадку римського цісарства. Він передбачував будучу Італію одночасно „цісарську і священичу“. Прудон випророчив фашизм. Невже здійсняться й інші його пророцтва? — питаються французи. Чи після угоди між Ватиканом і Квіриналом, між Папою і Муссолінієм: не ложимо ще проголошення Віктора-Емануїла III. — імператором? Цісарська корона, яка бувала раз в Німеччині, другий раз у Франції, повертається знов до Риму?

Мрії, наче зехто. Світ бачив здійснення не таких навіть мрій відповідають інші, і закликають французьку суспільність пильно стежити за розвитком подій в Римі. Алярм є тим гарячіший, що італійське племя, скупчене на тісному й неродючому полуострові, множить і розплоджується — стремить до „ідеалу“ 60-міліонової нації, по природній неминучости голодної й ласої, а тимчасом французька нація нетільки припинилася на 40 міліонах, а ще й напитала собі дезанексією германської Альзасії — зародки внутрішніх племінних розкладів.

IV.

Такого безпосереднього значіння, як для Франції, можливість світсько-духовної імперії римської для українського громадянства немає. Одначе й не є без значіння для української справи розвиток італійського імперіялізму. На загально-українську справу, а зосібна на галицьке питання, римський уряд щораз то явніше дивиться очима — варшавськими. З найпевніших джерел знаємо, що в Римі розвивається тепер широка пропаґанда відомої еміґрантської інтервенційної ідеольогії. Пропаґанда ця має — запевняють — до розпорядимости великі фонди і стрічається, кажуть, з прихильністю італійського уряду. Якщо після римської угоди духовне рамя Риму відносилось би до української й галицької справи так само, як ставиться тепер до них світське рамя Риму, то змагання українського народу малиб на своєму шляху ще одну — і не зовсім маловажну — перешкоду.

В. П.

Заспів до... Женеви.

Активізація польської політики в західному напрямі. — Телеґрама до Стіда. — Поречинцеве чи передречинцеве розвязання гор.-шлеського сойму. — Арештування Уліца. — Відгомони й вияснення.

Польська політика, осягнувши деякі успіхи на міжнародньому терені через підписання спільно з Румунією, Естонією й Латвією московського протоколу, себто звільнившись на якийсь час від можливих несподіванок від сходу, негайно проявила значну активність в західному напрямі, не рахуючи внутрішнього наступу. Підсилення мирних настроїв і значне стабілізаційне досягнення на сході, натхнуло польського міністра закорд. справ розпочати стабілізаційну офензиву і в західному напрямі. Висловом цього змагання є телеґрама мін. Залеського до редактора „Реню оф Ревюс“ Стіда, з якій він на канві відомих рекламацій про меморіял міністра райхсвери Ґренера розвиває польські мирові тенденції у відношенні до Німеччини. Ядром тих тенденцій є посередня пропозиція заключити з Німеччиною договір про взаїмну забезпеку територіяльної незаймаости обох держав.

По суті є це поворот до ідеї східного Льокарна, що малоб забезпечити польський територіяльно-державний стан посідання на заході і виключити ревізію границь між Німеччиною і Польщею.

Очевидно, шлях до східного Льокарна чи тим трактату про взаїмну забезпеку територіяльної незаймаости є дуже важкий, а здійснення намічених плянів досить далеке. На всякий випадок не шкодить таку увертюру заграти перед Женевою. Але вже на самому вступі змагань до польсько-німецького порозуміння польська політика взяла занадто широку й ріжнородну тонацію. Одночасно з висилкою сензаційної телеґрами до ред. Стіда наступило розвязання шлеського сойму і негайно після того арештування головного керманича горішньо-шлеського „Фолькебунду“ пос. Уліца. Зовсім природно, що цей крок мусів внести різкий діссонанс у мирову тонацію мін. Залеського, що вказувалоб на незгармоніаування польської закордонної політики з внутрішньою або на специфічні методи й приймови польської політики взагалі.

Горішньо-шлеський сойм розвязано на основі постанови Ради міністрів дня 12. ц. м. тому, що він на цілий рік переступив свою каденцію, яка законно триває пять, а фактично переступила вже шість літ. Переступлення каденції на цілий рік наглядно доказує, що не було конечної потреби саме тепер розвязувати горішньо-шлеський сойм. Бо коли він переступив каденцію на рік, то міг так само переступити її на два роки. Розвязання гор.-шлеського сойму булоб більше оправдане, колиб негайно розписано нові вибори до нього. Тимчасом ухваленої в своїм часі гор.-шлеським соймом виб. ординації не затвердив ані начальник держави (маш. Пілсудський), ані президент Річипосполитої. Розписання виборів буде аж тоді можливе, коли наступить затвердження виб. ординації. Коли це станеться, важко передбачити. По звістках польської преси президент держави має ще 45 днів часу до розгляду ухваленого проєкту виб. ординації, бо — мовляв — аж на днях предложено його до затвердження. Коли виб. ординація буде затверджена, тоді уряд в 75-денному речинці розпише вибори, себто за яких 4 місяці.

А тимчасом Гор. Шлеськ буде без сойму. Годиться зазначити, що в польській пресі вже віддавна пілношено думку, щоби ліквідувати гор.-шлеський сойм, бо він стоїть на перепоні до повної уніфікації польської держави. Таким чином не лише над виб. ординацією, але й над гор.-шлеським соймом може зявитися знак запиту.

Негайно після розвязання гор.-шлеського сойму арештовано пос. Уліца, одного з німецько-шлеських діячів і керманича „Фолькебунду“, який постійно апелює до Ліґи Націй, головно в шкільних справах. З приводу діяльности пос. Уліца й активности „Фолькебунду“ вже нераз займала кумк польська преса. Колиж після розвязання сойму арештування Уліца стало довершеним фактом, заговорила про це не лише польська й німецька преса, але й европейські чинники. Особливо рішко загоноряли з нього приводу німецькі й польські органи в Катовицях, а опісля й вся преса Німеччини, що довело до рідкої на гор.-шлеському терені конфіскати катовицьких і берлінських органів.

З приводу арештування Уліца гор.-шлеський „Фолькебунд“ вніс нову скаргу до Ліґи Націй.

Який розголос і відгомін найшов цей крок польських чинників за кордоном, свідчить про те вияснення мін. Залеського, який твердить, що Уліца арештовано за фальшування документів, що улекшували втечу за кордон польським рекрутам. Мовляв, польський уряд тут ні при чому. Є це виключно справа суду. Уряд, респектуючи незалежність судівництва, не може навіть вмішуватися до цієї справи.

Вже сам факт, що в такій будь-що-будь мало-важній (з огляду на особу) справі мусить забирати голос міністр закорд. справ, доказує, що та справа має глибший підклад і далекосягле значіння. На всякий випадок розвязання гор.-шлеського сойму й арештування б. пос. Уліца не є в гармонії з телеґрамою мін. Залеського до ред. Стіда, а одночасно ці два факти є дещо дісгармонійним польським заспівом до... Женеви.

Українці в КП(б)У.

З найновіших статистичних обчислень, опублікованих на Рад. Україні про національний склад КП(б)У (Комуністичної Партії більшовиків України) довідуємося, що тепер є в ній 52 відсотки українців. При цій нагоді варто порівняти цей стан українців у партії зі станом з попередніх літ. Отже в 1924 р. було в КП(б)У — 33 відс. українців, у 1925 р. — 38 відс., у 1926 р. вже 49 відс., а з кінцем 1927 і по нинішній день — 52 відс.

В кермуючих органах КП(б)У, тобто партії, що виконує диктатуру на Україні, відсоток українців розвивався так: в 1924 р. було в них 33 відс. українців, у 1925 р. — 37 відс., у 1926 р. — 52 відс., з кінцем 1927 р. — 54 відс.

Національні меншости на Україні та їх ради і райони.

З днем 1. червня 1928 р. було на Україні 388 російських рад, 251 німецьких, 143 польських, 77 жидівських, 45 болгарських, 30 грецьких, 57 молдавських (поза межами Молдавської Автономної Республики), 13 чеських, 2 білоруських, 1 шведська. Разом усіх національних рад було по

1. червня 1928 р. 1007. Та ця цифра неповна, бо по нинішній день повстало декілька нових.

Крім того є на Україні, як відомо, ще окремі національні райони, як автономні адміністративні одиниці. Таких національних районів було з днем 1. червня 1928 р.: російських 9, німецьких 4, польських 1, жидівських 2, грецьких 4, грецько-татарських 2.

Попри те введено там національні суди. Досі є 88 судових національних камер, а саме: російських 30, жидівських 36, польських шість, німецьких 12, болгарських 4. Слідчих камер є 8, а саме: польських 1, німецьких 2, болгарських 1, жидівських 4.

Школи націон. меншостей представляються так: російських 1261, польських 354, німецьких 620, жидівських 369, болгарських 74, татарських 20, молдавських 17, грецьких 15.

Народній Комісаріят Освіти УСРР видав у господарському році 1927-28 1.055.029 карбов. на самі тільки культурні потреби національних меншостей.

Чисельність меншостей представляється на Україні в цифрах ось як: росіян 9.23 відсотків (2,677.200), жидів 5,43 відс. (1.574.400), поляків 1,64 відс. (476.400), німців 1,36 відс. (393.000), молдаван 0,89 відс. (257.800), греків 0,36 відс. (104.700). Українців є на Україні 80,01 відсотків.

„На сторожі".

Польське студентське віче в справі дотації на підготовку українського університету.

„Дзєнік Львовскі" подає, що на днях (в середу, 14. ц. м.) відбулося віче польської студентської молоді в справі признання бюджетовою комісією на внесення ППС квоти 110.000 зол. (було признано і потім скреслено 200.000 зол. — Ред.) на підготовку українського університету у Львові. Віче відбулося в „Соколі-Мацежи". Відкрив його студ. Ковальський, після чого виголосив реферат студ. Маріян Карпінський, зголошуючи резолюцію з протестом проти творення українського університету, який буде ядром націоналізму. „В дальшій частині — пише проурядовий орган — резолюція висловлює погорду тій частині громадянства, яка підтримує організування того університету, шкодить тим самій національній справі — і заповідає контракцію".

Від себе додає „Дз. Львовскі" таку замітку: „Подаємо обективно звіт із віча, щоби тим самим зілюструвати, як демагогічно, а тим самим непотрібно організується подібні протести, що є лише стрілами в порожнечу. Таж кожному відомо, що ту суму 110.000 зол. скреслено, отже не було проти чого протестувати".

Годиться ще пригадати, що проти ухваленої бюджетовою комісією дрібної квоти на підготовку українського університету протестували підофіцери резерви, оборонці Львова і вкінці „корпус вислужених військових", а всі ці протести залюбки без яких-небудь коментарів подавав „Дз. Львовскі". Останній протест появився на сторінках цього органу вже після скреслення соймом на внесення уряду бюджетової дотації. Ясно, що коли протестують вислужені військові й підофіцери, то не могла собі цеї приємности відмовити й польська студентська молодь. Дивує нас тільки попрікання тієї молоді за демагогію — так, немов би вона була під тим оглядом відокремленою. Польській молоді можна хіба зробити закид, що вона далася випередити іншим чинникам. А зрештою, вона стоїть „на сторожі", бож у бюджеті все-таки залишилося 90.000 зол. на підготовку українського університету з додатком: „у Львові".

За океаном.

Союз Українських Учителів Саскачевану.

При кінці грудня м. р. засновано в Саскатун, Саскачеван (Канада), Союз Українських Учителів Саскачевану. На перших офіціяльних нарадах, на яких було понад 50 учителів з усіх закутин провінції, вибрано управу, передискутовано богато важних справ та визначено певні цілі. Цілі С. У. У. С. були добре визначені і в свому часі будуть подані до загального відома. Сказати коротко, завданням Союзу є виробити ідеального вчителя і створити обставини, які були би більше сприяючі учительській професії в цій провінції. Союз має також на увазі плянову поміч декотрим округам, а також означує своє відношення до ріжних громадських справ. До заряду С. У. У. С. вибрані: І. Шклянча, голова; Ів. Данильчук, секр. і касієр; С. Микитюк, В. Сарчук, Анна Чепесюк, члени управи.

Рідна школа в Бразилії.

Три роки українська громада в Куритибі (провінція Парана, Бразилія, Південна Америка) обходилася без своєї школи. Аж цього року справу школи рушили з мертвої точки. Основано вечірню безплатну школу, а по кількох місяцях перемінено її в денну з двома платними учительськими силами (українською і бразилійською). Число учеників доходить до 40. Богато української молоді в Бразилії вже сьогодня ледви тільки розуміє українську мову, а зовсім мало такої, яка вживалаб рідної мови в щоденному житті, бо загал української дітвори вже переважно говорить по бразилійськи (португальськи). Щойно тепер батьки пізнали потребу рідної школи, аби їх діти не виреклись їх і їх рідної землі.

Москвофіли в Ню Йорку.

До Ню Йорку приїхало зі Львова двох москвофільських висланників: Зиновій Медицький і Михайло Цебринський. Оба вони приїхали з повновластями від „русских общества", аби навязати звязки з москвофілами в Америці і зорганізувати там грошеву підтримку для „русскаго движенія" в краю.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напоїв! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол., у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

Учительські Краєві Зїзди.

Цього року в днях 1—2. лютого відбулися у Львові краєві зїзди учительства середніх шкіл. Зогляду на вагу й значіння гуртових нарад і виступів українського середньошкільного учительства державних і приватних українських і польських шкіл подаємо хід нарад зїздів оцих організацій: 1) *Краєвого зїзду учителів історії й географії; 2) Педагогічно-наукового зїзду учительства „Рідної Школи"; 3) Зїзду організації учительства приватних шкіл при „Учительській Громаді"; 4) Загальних зборів Тов. „Учительська Громада"* у

I.

Перший Краєвий Зїзд учителів історії і географії.

Дня 2. лютого ц. р. відбувся у Львові заходом „Української Громади" перший Краєвий Зїзд учителів історії й географії державних і приватних шкіл — при участи 22 представників середніх шкіл зі Львова, Стрия, Рогатина, Яворова, Тернополя, Чорткова, Коломиї і Дрогобича, під головуванням проф. О. Терлецького і д-р О. Дашкевичової. Реферат про мову навчання історії й географії в гімназіях і семинаріях — державних і приватних виголосив дир. *Антін Крушельницький.* На підставі його реферату й дискусії зїзд ухвалив резолюції, в яких домагається скасування розпорядку Кураторії з 1923 р., яким наказано українським державним і приватним школам навчання історії й географії та науки про сучасну Польщу (в семинаріях ще й педагогічні предмети) польською мовою; знесення тзв. краєвого закону з 1924 р. про навчання історії й географії Польщі в українських гімназіях і семинаріях у польській мові; заки не наступить домагається зїзд приноровлювання в усіх середн. школах, гімназ. і вчитель. семинаріях того закону з 1924 р., що дозволяє навчання всіх історичних і географ. предметів з виїмком історії й географії Польщі та науки про сучасну Польщу в укр. школах, в українській мові; у звязку з тим домагає зїзд випущення історії Польщі (до хвилі знесення т. зв. краєвого закону) у всіх школах в окремий предмет. У самому вступі до тих постанов зїзд визнає утраквізм у навчанні за педагогічний абсурд.

Ці резолюції ухвалив зїзд передати: а) Соймові польської республики через маршалка сойму; б) Кураторії львівської шкільної округи; в) українським соймовим репрезентаціям.

Другий реферат про знання відносинників історії в середніх школах, про спосіб навчання історії України в середніх школах (державних і приватних) виголосив проф. *Олекса Терлецький.*

В звязку з його рефератом і дискусією зїзд прийняв цілу низку постанов: а) В справі шкільних підручників — зїзд доручив секції істориків при Тов. „Учительська Громада" занятися переглядом усіх підручників до всесвітньої історії й історії Польщі, дозволених до навчання в середніх школах, і внести через Тов. „Учительську Громаду" меморіял до міністерства освіти в справі усунення з усіх шкіл у Польщі підручників історії, які ображають національні почування українців. 2) Доручив цій-же секції: виготовити

Д-Р ЯРОСЛАВ ПАСТЕРНАК.

Ізидор Шараневич як археольоґ.

(В століття уродин.)

Головним товчком до поважнішого, фахового заінтересування мужів науки памятками доісторичних та просто історичних часів цілої Галичини взагалі, а східної її части зокрема, було без сумніву найдення перед 80 роками в Збручі біля Городниці каминої статуї Святовида, що викликало живу дискусію на археольоґічно-мітольоґічні теми в цілому краю. Від нас взяв у ній участь А. Петрушевич статтею: „Представляєть ли откритый истуканъ въ руслѣ рѣки Збруча божка Святовита или Хорса?" Та стаття, оголошена у віденському „Вѣстнику" в 1851 р., була мабуть першою новою спробою запити критично-фахове становище до археольоґічних памяток, в які ще й досі таке богате наше Поділля. Взялися за те опісля в першій мірі історики, бо не було тоді ще в цілій Галичині ані одного фахово вишколеного археольоґа. Тим треба пояснити собі чисто історично-теоретичний підхід до справи в пятьдесятих та шістьдесятих, ба ще й у сімдесятих роках минулого століття та велику охоту до не все щасливого стиольоґізування чи там до зазування поодиноких груп археольоґічних памяток з ріжними протоісторичними народами та племенами.

Ілюстрацією до того можуть послужити хочби ріжні кельтійські теорії Петрушевича у Львові та етрурські Сальовського у Кракові. Зворот до кращого настав у згуртованих біля краківської Академії Наук теоретиків-археольоґів щойно з приходом туди першого фахового практика-археольоґа та музеольоґа в особі А. Г. Кіркора з Вильна. Подібним піонером на полі західно-української практичної археольоґії та музеольоґії став д-р Ізидор Шараневич, професор середньовічної історії Галичини у львівському університеті.

Шараневич уродився 16. лютого 1829 р. в с. Козара, рогатинського повіту, як син місцевого пароха о. Івана Шараневича і Розалії з Іванковських. Середню школу покінчив він у Бережанах, а рішившись після повних богословських студій у Відні та у Львові посвятитися джерельним дослідам над історією рідного краю, мабуть чи не під впливом Якова Головацького, записався у Львові на фільольоґічний виділ і зложив 1855 р. професорський іспит з історії та географії. Учителював відтак один рік у Перемишлі, а потім перенісся до Львова, де вже залишився й осягнувши 1864 р. докторський диплом, посвятився всецило науці.

Перший період його наукової діяльности виповнений дослідами над середньовічною історією Галицько-Володимирської Держави. В 1860 р. появляється в „Зорі Галицькій" перша історично-археольоґічна його стаття про княжий Галич, якому він присвятив опісля переважну часть своєї праці в терені. Першою більшою працею з того обсягу є „Історія Галицько-Володимирської Руси до 1453 р." (1863), а друга була оголошена в „Літературно-Науковім Сборнику" Галицько-Руської Матиці в 1869 р. (моноґрафія про старожитні русько-угорські дороги через Карпати і русько-польські через Сян і Вислу). На тлі подібного огляду цілої історії Галицько-Володимирської Держави стежить там автор за дорогами, якими в княжу добу йшла у нас мирна міжнародня комунікація та воєнні походи. Не приходять йому тоді ще на думку проблеми доісторичної археольоґії, а саме здогад, що болотні дачі з висланими ним доріг через карпатські провали могли бути вживані вже в доісторичну добу. На педагогічному зїзді в Коломиї літом 1870 р. має Шараневич відчит про початки славян на збочах Карпат, опираючись при тім сильно на Шафарика, але пускається, на жаль, у фільольоґічно часто неможливе навязування нинішніх топоґрафічних назв до ріжних Птолемеєвих (170 по Хр.) та пізніших карпатських народів. Ту тему розробляє він подрібніше найближчого року, та вже без фільольоґічно-топоґрафічних екскурсів, у своїй таблиці-пійній праці про старожитні та ранньо середньовічні карпатські народи, попереджуючи її довшим вступом про клясичні джерела до їх історії. Різними джерелами до давньої, середньовічної історії північної полоси цих земель займається він слідуючого року в дуже добрій, строго критичній моноґрафії про Іватську хроніку, якої третьою складовою частиною є Галицько-волинська літопись, що обіймає події XIII. ст., головно в Галичі, Холмі та у Львові. В три роки опісля (1875) появилася обширніша розвідка Шараневича про бенефіції гр.-кат. церкви під Польщею, а цілий цей перший період діяльности Шараневича як історика й теоретика-археольоґа закінчився невеликою розвідкою про княжий Галич у звязку з питанням про його перенесення положення.

Другий період наукової діяльности Шараневича охопив поле, яке до того часу стояло облогом і на якому судилося йому стати першим піонером. Була це практична археольоґія, розвинена в терені, і то саме на західно-українській території, на місці давних княжих теремів та церков сто-

підручник всесвітньої історії в українській мові, або в разі неможливости — перекласти один з обовязуючих польських підручників на українську мову; вказати учителям історії, котрий з підручників історії Польщі надається до користування в українських середніх школах. 3) Пожвати всі середні школи, в яких є вже можливість навчання всесвітньої історії в українській мові, уживати тільки українських підручників і 4) Зїзд доручив секції істориків покінчити працю над підручниками до 1. червня та подати учителям історії до відома свої висновки, щоби вони могли на їх підставі повідомити молодь про підручники, що їх уживатиметься в найближчому шкільному році.

В справі навчання історії України зїзд став на становищі, що належить: класти натиск на значіння держави й виходити стало в навчанні історії України з того становища: звертати увагу на свою державу княжої, гетьманської та новочасної доби. Подавати історію України в світлі найновіших досягнень, перш усього української й чужинної безсто, иньої науки.

Щоб уможливити молоді нагоду до навчання історії України, зїзд візвав всіх управителів і власників українських приватних шкіл, щоби вони негайно запровадили у своїх школах обовязний предмет науки історії України у вимірі щонайменше 1 год. тижнево; рішив доручити секції істориків при „Уч. Гр." внести до міністерства освіти меморіял із домаганням введення предмету історії України (в 1 год. тижнево) в усіх українських державних середніх школах та в тих польських, де є попал 20 проц. української молоді; постановив запропонувати учителям історії України в середніх школах уживати до навчання історії України підручників д-ра Крипякевича й д-ра Барвінського (в нижчих клясах) і Д. Дорошенка (у вищих клясах); зїзд доручив секції істориків виготовлення нового підручника історії України з хрестоматією джерел до неї.

Врешті зїзд приняв оцю резолюцію прийняв на зїзді представників „Секції українських студентів істориків при Т-ві „Студентська Громада": 1) Зїзд взиває Головну Управу „Рідної Школи", щоб на майбутнє контрактувала тільки таких учителів історії, які зможуть виказатися оцінкою „Секції українських студентів істориків у Львові", що веде працю в напрямі поглиблення знання історії взагалі і перш усього історії України. 2) Доручає секції істориків застановитися, чи українські вчені історики не могли б допомогти українським студентам-історикам у поширенні знання історії України через створення правильного семінара і щорічного циклю викладів.

На основі реферату учит. *Павла Сиротюка* в справі навчання географії й спеціяльно географії України і дискусії над рефератом зїзд рішив візвати всіх управителів і власників українських приватних середніх шкіл впровадити предмет географії України у вимірі 1 год. тижнево на т'м ступіні, де навчається географії Польщі; доручити секції географів при „Учительській Громаді" внести меморіял до міністерства освіти з домаганням введення науки географії України в тих клясах, де вчиться географії Польщі, у всіх українських державних середніх школах та в тих польських, де є попал 20 проц. української молоді. До часу введення обовязкового предмету географії України в державних середніх школах зїзд доручив українським учителям географії в тих школах узглядняти географію України основно в тих клясах, де навчається регіональної географії Европи — при обговорюванні Союзу Радянських Республик і в тих клясах, де навчається географії Польщі. Далі зїзд доручив всім учителям географії України при навчанні географії України класти головний натиск на цілість України, як окремої під кожним оглядом географічної одиниці. Нарешті доручив секції географів при „Уч. Гр." виготовити шкільний підручник географії України для середніх шкіл і підручник географії Европи та позаевропейських частин світа для вищих кляс середніх шкіл, як також підручник географії Европи для нижчих кляс середніх шкіл та доручив учителям географії звертати при навчанні більшу увагу на господарську й торговельну географію.

При кінці нарад зїзд ухвалив зорганізування двох секцій при Т-ві „Учительська Громада", а саме „Секції істориків" і „Секції географів".

До проводу історичної секції вибрано: 1) проф. Омеляна Терлецького як голову, д-ра М. Терлецького, д-ра М. Чубатого, д-ра І. Крипякевича і проф. Барана.

До проводу географічної секції вибрано: 1) проф. д-ра Олену Дашкевичеву, як голову, 2) проф. Пашкевичівну, 3) д-ра Дрогомирецького, 4) проф. Козака, 5) проф. Ю. Полянського.

К.

По широкому світі.

Перський меджіліс приняв закон, згідно з яким раби, що дістануться на територію Персії або на її море стають свобідними.

По анґлійським звісткам у Китаю загрожує голод міліонам. 17.000 жінок, що приїхали з Суіяна в Шансі продає себе в рабство, щоби оминути голодової смерти.

Льойд Джордж ворожить анґлійському консервативному урядові невдачу при найближчих виборах.

У Берліні закінчився процес проти орґанізації „Завсіли вірні"; двох засудили на вязницю 5 і 10 міс.; інших виправдали.

Літвінов вислав Вальдемарасові запросини приїхати в Москву.

Наслідником кардинала Ґаспарі має бути мадяр Середі — від дуже довгого часу перший не-італієць на такому становищі.

Дивогляди.

Геніяльний винахід.

У львівській „Поранній Ґазеті" з 15-го ц. м. на ст. 9-й читаємо таку фразу: „Як відомо вже розкладається під впливом високої температури на водень і кисень". Мрія вчених довершена! Розклад елементів, на який досі не спромоглася наука, зроблений у редакції „Поранної Ґазети"!

В безконечній черзі...

Друга розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького.

З уваги на навал матеріялу в останніх днях не могли ми подати вчас промов обох оборонців, що піддали основній аналізі ціле прокураторське обвинувачення, промовляючи незвичайно льоґічно і з глибини переконання. Нині містимо в скороченні промову оборонця В. Атаманчука — д-ра С. Шухевича, а завтра подамо в скороченні промову оборонця Ів. Вербицького — д-ра В. Старосольського.

Промова оборонця д-ра Шухевича.

Вже два роки мунули від убивства кур. Собінського і вже два роки сидять підсудні на лаві обвинувачених та ждуть на вимір справедливости. Переведене слідство в тій справі дало нам дуже мало матеріялу. Воно не подало навіть точно години, коли то вбито куратора. Що моральним виновником убивства куратора була УВО, знаємо з її органу „Сурма". Прок виходить з того заложення, що обв. Атаманчук належав до УВО, отже тим самим мусів бути убийником. Але де на це докази?

Справа ця занадто заплутана, щоб бавитися в абстрактні виводи. Тут треба річевих доказів! Найвищий Суд зніс присуд попереднього суду присяглих з формальних причин. Мерітум самої справи він не торкався, бо не переведено багато доказів, які навела оборона в зажаленні неважности. Тому ви, присяглі судді, не можете опиратися на попередньому присуді і сказати, що ці оба обвинувачені є винними.

Як відомо, кур. Собінського вбито при вул. Королівській. Безпосереднім убийником був той, що йшов за кур. Собінським, себто по лівій стороні. Але хто з убийників, вищий чи нижчий, стріляв до куратора, цього не доказано. Акт обвинувачення закидає обв. Атаманчукові, що він є безпосереднім убийником. Зноваж прокуратор сказав учора зовсім інакше.

Хто є обв. Атаманчук? Це бідний сільський хлопець, що не зважає на ніякі труднощі і в холоді та голоді старається придбати собі вищу освіту, знання. Не зважає на ніякі перешкоди і щоб зложити іспит зрілости та звільнитися від візит поліції, яка вже невинно арештувала його в 1922 р. за Василя Атаманюка, мешкає у Львові під назвищем Біласа. Але чи цей факт, що обв. Атаманчук мешкає під фальшивим назвищем Біласа, доказує, що він вже в 1925 р. приготовляється до вбивства куратора?

Вже з краківського процесу знаємо, що фальшивих пашпортів можна було купити в Катовицях по 50 зол., скільки хто хоче. А те, що обв. Атаманчук студіював на матуріяльнім курсі під власним іменем, доказує, що він думав серіозно кінчити студії. Це значить, що він не міг затягатися до праці в конспіративаній орґанізації.

Зноваж те, що він, приловлений на чехословацькій границі, бороніться так наївно, свідчить лише про невинність і незіпсованість сільського хлопчини. Наївні зізнання обв. Атаманчука доказують його шляхотність і чесність, доказують що він не хотів втягати в біду тих людей, що йому помагали. На доказ цих своїх тверджень наводить обор. цілу низку думок славних учених і криміналістів світової слави.

Ніщо, лише та наївна оборона обв. Атаманчука позволяє прокураторові будувати акт обвинувачення проти нього. Одначе булоб лише великою глупотою уважати наївну оборону і поденервування обв. Атаманчука за доказ вини. Знаємо з криміналістики, що невинні дуже часто бороняться брехнею, бо бояться, щоб їх не засуджено зовсім невинно. Але прок. каже, що зізнання обвинувачених на поліції є правдиві, бо переслухання на поліції по його власним словам є страшне для обвинувачених. Одначе один незбитий факт каже, що навіть перший державний прокуратор у Німеччині, слуханий до того в суді, а не на поліції, і то в характері свідка, не обвинувачений, забув навіть своє правдиве назвище (обор. називає його).

Акт обвинувачення каже, що убийників було трьох. Нині вже прок. припускає, що було їх аж десятьох, а може й більше. Один з них повідомив нібито обох убийників, що кур. Собінський надходить — так каже прокуратор. Але те, що невідомий молодий чоловік приїхав з шофером Бертятинським на вул. Тарновського і за дві мінути вернув тим самим автом до міста, це нічого не доказує. Приїхав туди, міг не застати особи, до якої приїхав — і тому вернув назад до міста.

Свідки Бахта і Соболтинський зізнають, що один з убийників був вищий, як середнього росту, а другий нижчий. Вищий був в яснім убранні і шапці. Це стверджують оба жовніри, які безперечно бачили втікаючих убийників.

Заходить питання, чи св. Гасман возив убийників, чи інших пасажирів і чи їздив на вул. Тарновського в дні 19. X. 1926, чи в дні 24. X.

рого Галича. Що між тодішніми нашими любителями старовини, був він одинако до цього покликаний і найвідповідніший, виходить ясно з його дотеперішньої теоретично-наукової підготовки. На вакаціях 1879 р. приїхав він був у товаристві Петрушевича, д-ра Дельнєвича та кан. Малиновського перший раз в цій справі до Галича, де місцевий парох о. Лев Лавренський вже від кількох літ вів на власну руку менші пошукування та збирав памятки з княжих часів. Перші систематичні розкопки зачав він щойно з весною 1882 р. І коли вже на перший початок пощастило йому відкрити цілі фундаменти церкви св. Спаса, заняся дальшими розкопками Шараневич, вже як член-кореспондент центральної комісії для охорони памяток у Відні внісши до сойму подання про підмогу на ту ціль. Після прихильного полагодження справи уложив Шараневич плян дальших робіт і вів їх 9 літ, увесь час тревання розкопок у Крилосі, Залукві в Галичі. Праця увінчалась несподівано богатим успіхом, бо коштом неціли 900 ґульденів відкрито фундаменти шістьох церков та богато дрібніших цінних памяток, що було дуже великим кроком вперед у дослідах над топографією княжого Галича, продовжуваних кільканацять літ пізніше д-ром Пеленським. Самому Шараневичеві принесло це лібсне членство центральної комісії та уряд краєвого консерватора по доісторичному та старовинному мистецтву (1887).

В функції консерватора показався Шараневич надто великим бюрократом, нерозвіз школою для рідної науки та для музею Ставропігійського Інституту, якого сеніором був він-же сам від 1884 р. аж до смерти (1901 р.). Усі предмети, що походили з розкопок у Крилосі-Залукві, а відтак з розкопок на великім погребищі з початку залізної доби (650—500 пер. Хр.) в селах Чехи і Висоцько біля Бродів та з інших приналізних нахідок, посилав він постійно до Відня до розглядання і тому перед найкращі річи оставалися в цісарськім палаверім музею. Перед переходом на пенсію (1890 р.) передавав він свою дуже богату й цінну збірку археольоґічних предметів (біля 1500 штук) з розкопок в Чехах-Висоцьку до археольоґічного кабінету львівського університету і переслав другу велику археольоґічну збірку Обрембського, опікателя дібр графа Ляндкоронського, до цісарського музею у Відні. Вкінці його-ж заходами дісталася туди і третя подібна збірка львівського археольоґа й консерватора Шнайдра, автора знаної енциклопедії до краєзнавства Галичини. Свідомість громадянської повинности віддати ці цінні скарби культури до одного з своїх музеїв та залишити ці нефальшовані документи рідної історії в рідному краю не пробудилась, на жаль, у того авторитетного історика Галичини.

Хоч дуже совісний у своїх описах, не звертав Шараневич як археольоґ уваги на стратиграфії при розкопках і типольоґію предметів, чим поповняв ріжні промахи. Але на його оправдання слід пригадати, що на тих річах тоді ще ніхто у нас добре не розумівся. Всеж таки його видатна консерваторська діяльність заслугує на повне признання. А діяльність його як практичного дослідника та популяризатора рідних памяток, а також його праці як пропаґатора пошани для них запевнили йому почесне місце піонера між усіми археольоґами Східної Галичини, тимбільше, що він був також орґанізатором та витревало піддержував Ставропігійський Музей у Львові.

1926 р.? Приймім, що св. Гасман возив двох пасажирів 19. X. 1926. Знаємо із зізнань св. Гасмана в суді, що він не приглянувся своїм пасажирам. Лише на хвилину при плаченні глянув на вищого, отже не міг добре затямити собі рисів його лиця. Опісля оба пасажири пішли правою стороною вул. Тарновського в гору. Отже не могли скритися при вул. Карпатській і опісля вбити куратора. Одначе св. Гасман рішучо заявив, що возив двох людей того самого дня, коли їздив з д-ром Цепельовським на вул. Красінських 25 до хорого мужа п-і Гачевської. Це було, як зізнали св. Гачевська і св. д-р Цепельовський, дня 24. жовтня 1926. Св. Гасман заявив тут на розправі зирвано, що більше не їздив на вул. Красінських у жовтні з д-ром Цепельовським. Але як їзда двох молодих людей мала місце того самого дня, коли св. Гасман возив д-ра Цепельовського, тоді на якій підставі поліція і прокуратура обвинувачують обох підсудних? Св. Гасман не вміє нам подати дати тої їзди. Зате свідки п-і Гачевська і д-р Цепельовський рішучо ствердили ту дату, коли їздив св. Гасман, себ-то день 24. жовтня 1926. А обох цих свідків не можна хіба уважати сторонничими. Це не були свідки українці, яким прок. не вірить, бо вони, як він каже, складали вже одну присягу на життя і смерть в організації, а другу тут у суді...

В дальшому обор. заявляє: Суд не є крамницею. В суді не можна крутити, як це робить поліція, яка старається вмовити, що св. Гасман їздив на вул. Тарновського 19. X. 1926 і 24. X. 1926. Так не було.

Св. Гасман зізнав тут, що вищий пасажир мав бачки, темний плащ, оксамитний ковнір і студентську шапку. Зновуж при конфронтації св. Гасман зізнав, що пізнає вищого пасажира в особі обв. Атаманчука. Але пізнання на підставі хвилевої (перелетної) обсервації особи при плаченні грошей мусить бути дуже сумнівної вартости. Великі вчені уважають не лише помилки при агноскуванні за можливі, але навіть зізнання більшости свідків за помилкові. На це обор. наводить доказ з цікавого процесу в Мюнхені, де за Ґеорґа Віллє суджено цілком невинного Ґеорґа Келлера.

Св. Гасман зробив здогад, що возив 19. X. 1926 обох пасажирів щойно по прочитанні нотатки в „Ґаз. Поранній", яка появилася 24. X. 1926 перший раз. Після того він мусів дальше зізнавати на поліції так само, бо його поліція могла арештувати під замітом співвини в убивстві.

З черги обор. д-р Шухевич вказує на яркі суперечности в зізнаннях св. надком. Мітленера і св. ком. Конарського.

Вину обв. Атаманчука підтримує прок. зізнаннями св. Стецюкової і закидає мені навіть шиканування цього свідка. Одначе я лише наводив тут голоси ріжних посторонніх людей, які стверджують у неї манію говорити неправду, як і те, що вона є істеричкою, про що вже зрештою тут на салі розправи ви самі могли переконатися. Св. Стецюкова робила неправдиві доноси навіть на свойого чоловіка, як це стверджує св. майор Філіпович. Але ви бачили її поведення тут і тому витягнете консеквенції з віродостойности зізнань того свідка.

Доказом вини обв. Атаманчука уважає прок. і його втечу зі Львова. Але втеча не є доказом вини, лише саме його невинности. Обв. Атаманчук бачив по першім своїм арештуванні, що йому грозить. В суді також може зайти помилка щодо невинности і тому обв. Атаманчук утікає за кордон, тимбільше, що з краєм його ніщо не лучило, хіба переслідування на кожному кроці.

Обв. Атаманчук уже від першої хвилини зазначував, що був у кіні „Паляс". Прок. навіть не старається тепер тому перечити, але піддає в сумнів, чи це дійсно було 19. X. 1926. Одначе св. Дерлиця твердить, що це було того самого дня, коли він ходив до перекладчика чеської мови, щоб переложити свої шкільні свідоцтва. Сам перекладчик ствердив тут у суді, що це було 19. X. 1926 р. Кінові контрольори ствердили тут також, що були в дні 19. X. 1926 р. в кіні „Паляс" і переводили контролю.

Вкінці прок. уважає доказом вини обох обвинувачених ще й те, що вони оба є на одній світлині і що їх разом лучила приналежність до УВО. Ні, панове! П-на Янцька і п-і Королюкова — це тіточні сестри, значить: обох обвинувачених лучила симпатія, бо оба незадовго мали бути шваґрами.

Всі докази, які навів тут прокуратор, не є доказами, лише познаками, а на основі самих познак засудити обох обвинувачених хіба не можна. Тому, присяглі судді, як будете радитися над присудом, не звертайте особливої уваги на прилюдну опінію і на те, що писали про цей процес часописи. Бо

Jakby świni słowo dano,
To by rzekła świństwo też —

каже поет Збежховський.

Присяглі судді! Ствердіть своїм вердиктом, що мій клієнт, обв. Василь Атаманчук, є дійсно невинним!

На культурно-осітні теми.

Найважніше завдання „Просвіти" під теперішню пору.

Кличем сучасної доби стали освіта і свобода. В тих двох поняттях зосереджуються майже всі змагання і праці людського духа; вони мають вказати людству шлях до кращої долі, за якою шукають. А ті два поняття лучимо звичайно так, що лише через освіту бачимо шлях до свободи, якаб вона не була: національна, соціяльна чи моральна. І як що ми приглянемося ближче змаганню людства, то переконаємося, що це змагання через освіту стати свобідним і то під кождим оглядом є загальне. В парі з тим йде творення нових і перетворювання старих шкіл на ріжні типи, а також продовжується доцільно час тривання студій. Та таке, що так скажу, одностороннє образування до правдивої, повної, принайменше в моральному розумінні свободи не доведе, якщо не буде в парі з тим поступати образування людської волі, того другого дуже важного чинника людської душі. Мушу в тому місці з натиском підкреслити, що на це цілковито або дуже мало звертають уваги у вихованні молоді в школі чи поза нею.

Так виглядає оригінальне опакування знаних таблеток **ASPIRIN**, середника успокоюючого болі.

Вистерігайтеся безвартісних наслідувань в інших опакуваннях. До набуття у всіх аптеках.

В школі звертають увагу передовсім на те, щоби ученик вивчився згадану лекцію з ріжних предметів, отже звертають увагу на образування ума, поза школою звертають знова більше або менше уваги на поверховне — зовнішнє поведення ученика. Забувається при тім, що велике знання не є ще доказом правдивого образування людини. Змагати до правдивого образування значить старатися ставати досконалішим під кождим оглядом, розвивати всі спосібности свого духа, їх плекати, чистити і ушляхотнювати, а ніколи лиш односторонно образуватись, полишаючи занедбаними інші сторінки. В образуванні треба конечно глядіти і на свою волю: її треба ублагороднювати, щоби вона склонювалася завсіди до річей добрих і взнеслих, щоб одним словом людина була людиною в повнім цього слова значінні. Хто посів богато наук, а зелишився простаком в моральному розумінні, людиною без чуття і почуття, того ніяким чином не можна назвати людиною правдиво образованою. В щоденному житті маємо на жаль нагоду стрічати нераз того рода образованих людей, яких поведення і вчинки стоять у разючій суперечности до їх великого знання. Тут мимоволі насувається нам перед очі для прикладу такий син селянина, якого батько дав до шкіл, на якого удержання в школах тяжко працює, а тимчасом син росте вправді з літами розумом, але серцем відсувається від свойого батька тільки тому, що батько є селянином. Отже тут помітна дісгармонія в образуванні розуму і волі цего ученика. А таких прикладів богато: знання росте а чутя і почування малів-завмирає. І коли того рода людина, з великим вправді знанням, найдеться на високому становищі, то вона з цього не здає собі як слід справи, не вміє свойого становища як слід оцінити і виходить нераз на те, що сказав Турґенев: „Дай жабу на золотий трон, а вона заєдно скакатиме в болото". Такі люди

ЛЕВ ЯСІНЧУК. 6)

У новий світ.

РОЗРИВКИ НА КОРАБЛІ.

Обіцюють кращу погоду на четвер, коли наближаємося до американського берега. Елеґантні друковані повідомлення заповідають сьогодні вечером імпровізований концерт у т. зв. „довгій салі". Початок в 9. год. вечером.

Вже пів до 8-ої стигають до салі молодші і старші пані, понатягавши на себе що було найкращого. Блестить жіноцтво золотом й брилянтами. Навіть футряні ковніри бачу, хоч ми заїхали в „ґольф-штром" і духота нестерпна. Концерт на добродійні американські й анґлійські цілі. Я залишився на дворі, під відкритим вікном. Ніч ясна, звізди блимають, навіть видко кусень якоїсь молочної дороги, але не такої ясної як у нас у серпні. Може то від електрики на кораблі. Тільки місяць той самий, виліз рогатий, ясний, скупаний у солоному морю. Шукаю „воза", що дома заїздив що вечора на полвіря моєї камениці, але не находжу. Точок концерту було аж за багато. Виконання за виїмком корабельної орхестри звичайно — дилетантське. Після кожної точки довготревалі оплески, а найдужче оплескувала та пані з першого ряду, що в часі продукції поїхала. На рано вже писала корабельна ґазета „Дейли Мейл", що повлається у люксусовому виданні, щодня перед сніданком, що на „Беренгарії" зібрали 154 фунтів. Після концерту співали американські й анґлійські державні гимни. Коли то на нашому морю було гимнати наш корабель? Коли то по ньому понесеться морем гимн вольного народу...

Наліпшов заповіданий четвер. Заблисло сонце. А чогож то я так заспав? Ах, правда: сонце спізнюється тут що дня на годину, а нерозумний годинник (звичайно німина) показував би собі так, як на львівському ратуші. Я забув, що тут щодня посувається годинник на одну годину взад.

За 5 діб ми зробили 2563 анґл. миль (близько 3000 км.) Чуємо тепло, аж душно. Навіть вітрець злягіднів. Вода прегарна. Коло корабля ясно зелена, вкрита білою подертою коронкою, дальше темно-синя, якби в неї вилляв хто чорнило, а ще дальше сіра, сталева, аж виблискує сріблом. Знов обрій відзначений темною фіолетною смужкою. На морі спокій, якого я не бачив весь час їзди. На покладі рух, забави, спорт. Бавиться все: молоде і старе, а радше — бавляться старі, а їх наслідують молоді. А є гарні забави. Їх треба конечно завести в наших школах. Вправляють зручність і певність (про фізичне скріплення вже й не говорю). Напр. кидання і ловлення ґумовим обручиком через нитяну сітку, або закидання мотузяного обручика (з проміром до 15 цм.) на низький палик на підставі, або штовхання довгою кочергою деревляного кружка, щоби він трапив у другий і т. ін.

Коло комина заповідають меґафоном іншу забаву. Розставляють перехрестні деревляні кросна у віддалі до 4 м. від себе, а на них круглий бальок до 6 палів загрубшки. Під бальком вистелені матераци. На бальок сідають два охотники проти себе як на коня на віддаль довжини їх рук. Ліву руку дають поза себе, а в праву дістають подушину з довшою кошевкою, що виглядає як торба з пірям. На знак оба противники починають битися подушками. Що при цьому сміху, скільки комічних моментів, годі сказати. От, цей високий, певний себе, ще не замахнувся, а вже впав з „воза". А та гарна панночка ледви піднесла руку, вже дістала від противнички подушкою по голові і перевернулася потягаючи ногами й другу. І як усі рвуться до такої забави. Треба адекватити. Подорожні почіпалися на всіх вищих покладах, на човнах, на машини, лізуть на комини, на щоглу, пообліплювали пароход як ластівки. Все регочеться. Регочуться побідники й побіджені.

А тут на другому місці вже зовсім поважний професійний, брутальний бокс. Очевидно брутальний у понятті ляїка. На ділі судия не вмішувався ані разу. А вже незвичайно комічний був бокс трьох малих охотників, які билися з позавязуваними очима. Не треба й згадувати, що вся менша братія вже до вечора лиш штовхала себе взаємно.

Сьогодні знов ми бачили на обрію пароплав. Плив з полудня на північ, мабуть з Фльориди, але ми його випередили. На кораблі все заворушене, веселе. Надіються завтра бачити землю. Може навіть вийти на сушу. Все хвалить собі море, але тішиться сушею. Тільки духота страшна. Всі обтирають піт: „ґольф"... Корабельна ґазета пише, що в Ню Йорку було вчора 68—76 ст. тепла.

В четвер вечір дали як усе сине страв з многозначним написом „Farewell-dinner" („прощальний обід"). У всіх відразу вступив ще більший гумор. Після 9. год. на покладі аж дим „лансінґи". Поклад обслонений великими прапорами ріжних держав (великих), освітлений лямпіонами, а дика музика з ріжних баліоль, ґітар, саксофонів, клярнетів, трубок, пляш, скрипок, чели та ріжних „шлаґверсів" заглушує шум моря. Вмиті

часто для власних почестей чи користи поміжуть найвищими ідеалами і за миску сочевиці продасть все, що другому найсвятше і найдороже.

Правдиве образування проявляється не лише як знання, але передовсім як обяв любови і співчуття до людей, воно ідентичне з ублагороднюванням людини. Є воно тим евангельським квасом, який перетворює і виніжнює в усіх напрямах людську природу. Такого образування кождому потрібно.

„Просвіта" виконала досі першу частину свойого завдання: вона розбудила в загалу нашого народу національну свідомість. Тепер лишається їй друга частина до виконання: виховати чтенія нашої суспільности на добрих громадян, дати їм добре всесторонне образування, самозрозуміло, що в кожному випадку відповідно до рівня їх освіти. Це завдання богато тоудніше від першого. „Просвіта" у своїх виданнях повинна на будуче звернути пильну увагу не лише на сторінку національну, але й на етично моральну. Любов, правда, праця і т. д., які торкаються більше другої частини людської душі — волі повинні бути підставою виховання — образування одиниць і родин, з яких складається нація. Якщо родина здорова не лише фізично, але й морально, то і нація, яка складається з таких родин, мусить бути здоровою і здатною до життя. На це мусить звернути пильну увагу „Просвіта", якої завданням є виховувати громадян при допомозі засобів позашкільної освіти. Тут стрінеться „Просвіта" на одним шляху з наукою і з працею церкви. Тут будуть вони: церква і „Просвіта" себе взаїмно підтримувати а не виключати. І про те мусить подбати „Просвіта", якщо хоче, — а цього зрештою має право домагатися, — щоби духовенство йшло з нею в парі у праці для добра народу. Про те мусять подбати священики, які дійсно бажають добра своїй церкві і свому народові. Якщо на це будемо взаїмно звертати пильну увагу, то наша праця мусить увінчатись позитивними успіхами, не зважаючи на всякі ворожі заходи і ніхто не буде мати права сказати, що „освіта народу противиться добру церкви", бо й така балаканина, на жаль, буває, ані теж навпаки, що „церква противиться освіті народу". Лише малокультурні або злосливі, односторонно і тенденційно настроєні одиниці, яким цілковито не належить на добрі церкви і свого народу, можуть собі взаїмно робити такі заміти.

о. Григорій Музичка.

Договір Ватикану з Квіриналом увійде в життя в квітні.

З Риму повідомляють, що ратифікації договорів між Ватиканом і Квіриналом не слід сподіватися скорше як із кінцем квітня. Заки договір ратифікує італійський уряд, після він під рішення фашистівської ради, парляменту, потім підпише його король. Тому, що Ватикан не має таких інституцій, то папа перекаже лише абсолютні повновласти кардиналові держ. секретарові Ґаспаріому для ратифікації та підписання ратифікаційних документів. Тому, що договір ратифікують щойно в квітні, то всякі чутки про скору зміну на становищі держ. секретаря є неправдиві. Чутки про іменування кард. Середі щонайменше передчасні. Нові договори не матимуть перед трапнем обовязуючої сили, як ратифіковані.

Тепер появляються коментарі, що торкаються другого боку конкордату. З них виходить, що цивільні шлюби не будуть скасовані, а обовязують для інших віросповідань, ніж католицькі та для безвіросповідних. Ці горожани не підлягатимуть примусові церк. шлюбу. Евент. заходи на уневажнення подружжя у цих випадках рішатимуть такочинні власти.

„Фоє. Штґ." повідомляє з Риму, що дирекція італ. залізниць починає будувати спец. дірєський поїзд для папи, подібний до дірєського поїзду ін. короля. Рівночасно збудують зал. катеранську дірєнь, що буде готовий вже в квітні н. р. є теж проєкт видати спец. почт. марки для вшанування ювилею папи. На території Ватикану мають небаром побудувати нагальну „радіостанцію" для пропаґанди католицизму.

Мусолині їде до Анґори.

Білгородська „Правда" повідомляє з Царгорода, що з кінцем березня Мусолині, венізельос і болгарський міністр закорд. справ Буров приїдуть до Анґори як гості Кемаля баші. При цій нагоді підпишуть грецько-турецький договір приязни та болгарсько-турецький пакт про неаґресію.

Троцький хорий.

„Фоє. Штґ." повідомляє з Царгорода, що Троцький захорів тяжко на печінку. Є чутки, що Троцького нема вже в більшовицькім консуляті, а перенесли його до пристані в Муданіярі, а опісля до міста Бруси.

Міністерський поїзд убив робітника та застряг у снігу.

На шляху Львів-Перемишль лежать великі сніги, що затримали зовсім залізничий рух. Сніги засипали шлях Львів-Городок і Городок-Камінка-Бугська. В'їзд двох ліній стоїть у полі особовий поїзд ч. 426. Біля Мшани застряг міністерський ратунковий поїзд, який вислали центр. власти, щоби опанувати зал. положення в Галичині. З тим поїздом, у якім є мін. комісія з шефом департаменту Цехановським, застрягло шість машин, що приїхали тому поїздові на поміч. Ратунковому поїздові приключилася нещаслива пригода, бо віхав на робітника, що працював на стації Цунів. Робітник згинув на місці. На поміч поїздові вийшов зі Львова 26 і 40 чл. Часть війська спрямували до Мшани, а часть до Борщович.

Обмеження почтового руху.

З причини довшої перерви зал. комунікації здержано аж до відкликання приймання приватних пакетів, адресованих до почт. урядів на зал. шляхах Львів-Броди, Львів-Тернопіль і Тернопіль-Заліщики, за виїмкою м. Львова та на шляхах на схід від лінії Тернопіль-Заліщики, а також до почт. урядів, звязаних з тими шляхами.

Львів дістав угілля.

Дня 17. лютого прийшли до Львова дальші транспорти вугілля. Загалом прийшло 12 вагонів, переважно для приватних підприємств. Ці вже не повинно недостатати опалення.

Рум. міністр у Варшаві.

Румунський міністр закорд. справ Міронческу в четвер приїде до Варшави.

Вибух ґазу в Берліні.

Дня 17. лютого вибухнув у півн. дільниці Берліна Веддінґ ґазовий збірник, що мостив ґазом цілу дільницю. Розірвало і мур, що окружає збірник. В 60 домах вилетіли шиби, з дверей повирвало із завіс. Відломки збірника зачепили тяжко 6 прохожих. Пожежу гасило шість огневих сторожей. Загалом вибухнуло 20 тис. куб. метрів ґазу. Здогадуються, що збірник пастійком морозу став нешільний і тому вибухнув.

Сутички в Афґані.

З Кабула приходять вісти, що часть півн. сх. племен, які живуть між Кабулом, Кандахаром і Джалабадом проголосила свою незалежність від Кабуля і Кандахару. Біля Джалабаду йдуть сутички між племенами. В Кабулі панує бандитизм, нема харчів.

Тайний арсенал зброї у Відні.

Поліція у Відні викрила в льокалі робітничого розпущеного товариства склад зброї і 320 крісів, та 30 скорострілів, полеві телефони, складові части телефонів, скрині муніції. В льокалі тім є „Шуцбунд" і ред. „Арбайтерцайтунґ".

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·25—8·97·75, канадійський долар 8·81·00—8·82·00 чеська корона 0·26·33—0·26·50 австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50, ріґітська лева 0·16·00—0·16·50 французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·25—1·71·50 фунт штерлінґів 33·30·00—33·60·00, радянський червонець 17·50 18·50.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 16·50·00 4·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·65·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·0 3·60·00, австрійський фльорен 1·70·00 1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·0 копійки за рубель 1·48·00—1·52·00.

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла".** „Діло" ч. 34 заняло нам львівське Староство Гродське за статтю „Під прапором ненависти", що займалася летючкою польських студентів, яка скликала на протестаційне віче в справі українського університету. Ще б-а конфіската „Діла" в цьому році.

— **Нові політичні процеси.** В понеділок 18. лютого 1929 р. починаються знова три цікаві процеси у Львові: один проти 30-ох селян з Тернопільщини, обвинувачених за державну зраду (комуністична пропаганда), другий з соціяльно-економічною основою проти селян з с. Гребенне пов. Рава Руська, за страйк, третий за організацію мнимого нападу на консулят СРСР у Львові. Зі всіх трьох процесів подамо справоздання.

— **Закон про податок від видовищ,** прилюдних забав, вистав і розривок, який побирав досі маґістрат, змінений у статтях 7 і 10-ій. Зміну його тексту можуть інтересовані оглядати в маґістраті (ратуш, II. п., двері ч. 62) від 18. до 24. лютого від 11—12 год. Платники громадських данин можуть вносити свої застереження та закиди напротязі 7 днів, себто включно до 1-го березня.

— **Арештували грабіжника з ул. Бернштайна.** Недавно на співстанника фірми „Фрухт" Горовіца виконали смілий напад при вул. Бернштайна. Нападник пограбував тоді Горовіцові 900 дол. і 1640 зол. В суботу поліція арештувала 21-літнього Ем. Махнінського з Каменця Подільського, що тепер живе постійно в околиці Альбертинів у Львові. Горовіц пізнав у Махнінському справника нападу. Рівночасно у Махнінського поліція найшла при ревізії пралеві річи з крамниці Розвера при вул. Коперника ч. 7. Він із Ів. Куберанком, його також арештували, вкрав ґалантерії на 14.000 зол.

— **Бони на безплатний хліб.** Управа міста Львова вносить на 5.000 зол. на дальшу поміч для убогих. В'від понеділка 18. лютого убогі діставатимуть у дільничних комісаріятах бони на безплатний хліб. Хліб цей видаватимуть міські крамниці автовізаційного заведення. Чайні й залі є чинні, а польові кухні їдять улиці міста та роздають гарячу страву убогим.

найшлися ріжні прикраси на головах, найшлися людські і звірячі маски, посипалося „коріяндолі", а молоді пари подриґали тілом і ногами по цілому покладі.

Машина сопе, рве все дальше і дальше, а старий добряга-місяць тільки сліпим оком кліпає, не дивується. Не дивуюся і я: це-ж завтра вечером імовірно станемо ногою на суху землю, а на всякий випадок приплиємо до пристані. Дивуюся тільки як можна на довший час уживати такої дикої музики. Я розумів би це тоді, якби була якась особливо довготреваюча причина до втіхи...

Несамовитий рев машини в ночі не дав спокійно спати. Це ми підпливали щораз ближче до суші. На морі полибується більше кораблів, а що ніч була мрачна, — треба було остерігати. Встаю раніше як заждки. Що лиш сіріло. Сонце зійшло претарно, розвіяло мряку, освітлило морську і небесну блакить, а корабель плив по спокійній морській поверхні. Все, що живе, а не в службі — на покладі. Має показатися земля. Чи ви знаєте, що то за чарівне слово: земля? Яка-небудь: відома або ні, але земля... Топчемо по ній щодня, тому не вічуваємо. Треба аж кілька днів не бачити... Напружуємо зір у північну сторону. Нарешті була точно 11 год. перед полуднем, як можна було зауважити на обрію щось немов маленькі синяві хмарки. Це обриси суховему. Радість, утіха, жвавіша мова. Один одному показує те, що всі бачать, сміяк, сльози... самі течуть: дехто наближається до своїх дорогих, дехто лишив їх по іншому боці...

В год. 12.30 попол. зарисувалися вже перші хмародери, немов поперевертані скрині, вужчим боком до гори. Вода вже стратила свій колір: вже звичайна, водяна. Тільки здалека ще синя. І загалом море... це ніяке море, не великий стан, тільки шувару нема. Воно зовсім не страшне, ані й особливо гарне. Бо земля краща. Вже зеленіють береги від мурави і від дерев. Так, звичайних, твердих дерев. Вже літають чайки, ластівки, а незадовго, то й прості ворони.

Мало кораблів доїздить поволі до порту. Маневрують. Залізні на червоно помальовані маяки зі сірими дзвонами на верху, то поринають, то випливають рухані морськими хвилями. Немов танцюючі кльовни, що злегка танцюють і подзвонюють. Вже видко памятник свободи. Далі минаємо форт і в 2. год. попол. пароплав стає. Карантана 3 години. На трьох малих пароходах приїзджає лікарська і поліційна комісія. Переходимо лікарську візиту і йде контроля пашпортів. Чужинців відділюють. Для них окрема лікарська візита й окрема провірка їх особистих обставин. За той час минуло 3 години і пароплав незамітно підпливає на своє місце.

Док вузький. Велитень не міг би добре заїхати. Тому три малі пароплави, з пообиваними клаками дзюбками застручують його з одного боку, а з другого три пароплави тягнуть. Засувається на своє місце, кидають місток і вже сходимо до великанської ревізійної салі, де кожний стає під початкову букву свойого назвища і дожидає своїх клунків, які тимчасом викидають, висувають і виносять та складають під відповідну букву власника. Контроля і контрольна ревізія і... можете йти.

Нараз опиняюся в Ню Йорку серед моря світла, в довжезних вулицях, в безмежному гаморі й шумі. 10. година вечір.

— Доля нашого вчителя. Пишуть нам: У селі Тишківцях, пов. Городенка, живе на-пів сліпий і глухий, без зубів, учитель Василь Лонич. Він занедужав перед двома роками небезпечно на нирки та серце. Лікуючися у коломийського лікаря д-ра І. Ц. їздив він до нього більше як 16 разів. Кошти подорожі, гонорару аптики, нічлігів у чужім місті зїли весь його гроші. Коли-ж він звернувся до станиславівського воєвідства з проханням звернути йому кошти лікування воєвідство не признало йому ні сотика. Так виглядає доля нашого вчителя після 33 літ тяжкої служби!

— Життя за ріща. У Пирогівці біля Львова С. Зонбек вибрався до винницького ліса 13-го ц. м. у великий мороз, щоби назбирати трохи ріща на паливо. У лісі гаєвий не довго думаючи стрілив до Зонбека тричі з револьверу і вбив його на місці.

— Зміна прикрих прізвищ. Соймова адміністраційна підкомісія у Варшаві приняла проект закону, щоби зміняти без перепон прізвища, які осмішують громадян або понижуть людську гідність.

— Чи папа поїде до Англії? „Дейлі Експрес" подає звістку, що в дипльоматичних колах радять над можливістю, що папа Пій XI. виберетьcя в Льондон, щоби віддати візиту королеві Джорджеві. Взаємини Англії та Ватикану були за останній час дуже дружні. В 1923 р. король і королева відвідали Рим і були в гостях у папи. Пій XI. говорить по англійськи і перед своїм вибором на св. Престол бував нераз у Льондоні, а останнє у 1914 р., коли правив Службу Божу в Вестмінстерськім абатстві. Англ. преса є тої гадки, що папа вийшовши із меж Ватикану відвідає Льондон незалежно від того, чи буде здійснений проект католицьких кол, щоби папа вибрався в подорож по всіх католицьких країнах.

— Загартовані спортовці. У Відні морози доходили до —25 степ. Цельзія, а таки не відстрашили тамошнього лікаря д-ра Панеша і визнавців його теорії від купелі в Дунаю. Д-р Панеш, а з ним 62-літній лікар д-р Бардах і ще кілька мущин і жінок купалися цілих 15 хвилин у Дунаю при такім сильнім морозі. Коли виходили з води, волосся їх перемінилося у лід, а босі ноги примерзали до каміння. По купелі всі лише в купелевих одягах цілі дві години їздили на лещетах. Ця купіль і ця прогулька на лещетах зовсім не зашкодили цим оригінальним віденцям. Публика щодня йде на міст Франца Йосифа, щоби їм приглядатися.

— Ріжні вістки. Уінстон Черчіль закінчив нову книжку про сучасну Европу п. з. „Світова кріза"; виривки з неї почне друкувати „Таймс". — Останні слова розстріляного в Мексику вбийника Обрегона були „Нехай живе Христос, наш цар!". — За 10 днів від 21.—31. січня в Берліні померло по офіціяльним даним 380 осіб. — Чистий дохід імперського тютюневого товариства в Англії 9,595.176 фунт. шт. — Біля Вильни, у с. Уцани, впав у ночі з гуком великий метеорит. — 12-го ц. м. для вшанування памяти франц. композитора Кльода Дебюссі у Парижі в „Великій Опері" дали святочний веч'р і цього-ж дня відкрили два його памятники: один у Парижі, другий у Сан-Жермені. — Рада „Армії Спасення" в Льондоні таки ще раз вибрала на місце ген. Бута, шефа генерального штабу Гіггінса. — Агент від европ. репараційних справ Паркер Джільбер поважно недужий грипою. — Варшава розмовляла перше телеграфічно з Парижем. — У берлінській різні в пожежі згоріло 150 штук худоби. — На останнім засіданні нім. парляменту прийшло до бійки з комуністами, підчас їхньої обструкції. — Льойд Джордж остриг свою буйну чуприну; для англійського парляменту була це більша несподіванка, ніж його промова.

— Східчий експрес серед снігів. Доля пасажирів, що виїхали 29. січня з Парижа східним експресом була до останніх днів невідома. Експрес мав приїхати 1-го лютого пополудне до Константинополя, але застряг серед снігів у східній Тракії, біля Черкес-Кеї. Управа залізниць подала звістку, що вони мають досить харчів, води і вугілля, але на як довго, не сказала. Думали післати експресові підмогу. Та це не така проста справа. Всі поїзди з Парижа не доїзджають дальше як до Софії. Черкес-Кеї находиться у смузі, куди заборонений доступ чужинцям і їхати туди літаком небезпечно, а турецького відповідного літака немá. Турецькі залізниці не мають також сніговок при паровозах. Робітники, що очищують шлях руками посуваються вперед дуже поволі.

— Де Валера перед судом. 8-го ц. м. відвезли арештованого провідника ірляндських самостійників до Бельфасту, де він став перед Ульстерським судом. Суддя звернувся до нього англійською мовою, але Де Валера відповів йому гельською (староірляндською) мовою. Суддя сказав: „Ви можете відповісти мені з однаковим успіхом і грецькою мовою. Я також нічого не зрозумію". Де Валера всміхнувся, знизавши плечима. Суддя заявив, що коли він не розуміє англійської мови, тоді він покличе ірляндського перекладчика. Тоді прокуратор Мурхед запропонував перевести доказ, що Де Валера „прегарно говорить по англійськи, коли хоче". „Якою мовою розмовляв він з поліцаєм, що арештував його?" „Англійською". „Ну, отже..." Але Валера сидів далі мовчки з непорушним спокоєм. Суд, не маючи змоги приневолити його відповідати англ. мовою, рішив „судити його заочно, хоча в його присутности". Засуд відомий. За недозволений вїзд на територію Ульстера, Де Валера дістав місяць вязниці.

— Форд про ощадність. Недавно сказав був один із найбагатших у світі людей, Генрі Форд, що молодь не повинна щадити. Ця його заява викликала бурю думок у пресі, а також серед молоді. Організації студентів засипали його телеграмами, наприклад такого змісту: „Чи Ви думаєте, що можна досягти успіху в житті, не маючи приощадженого гроша бодай на початок? Чиж Ви могли добитися свого майна без ощадности на початок?" Форд побачив, що його не зрозуміли і видав довшу відповідь, в якій пояснив свою думку. Він каже так: Коли вмовити в дітей ідею ощадности, то вони будуть цією ідеєю жити. Вони будуть думати про ощадність і замалку стануть щадити. А з якою метою? Щоб і забезпечити собі безжурність у дозрілому житті. От і в цьому лежить ціла небезпека для народу. Молодь замісць вложити гроші в науку, знання, для якихсь осягів в житті, все те забуде, а буде тільки думати про забезпечення безжурности в старшому віці. Так зледачіє молодь, а відтак цілий нарід. „Я ніколи в житті не думав про самі гроші ані про те, щоб забезпечити собі безжурність. Власне журба, це чинник життя, руху, поступу". Тому я кажу: „Нехай молодь не щадить грошей! Нехай їх вкладає в освіту, знання для осягнення проводу в громадськім життю. Має ще час щадити. Але люди, яким минуло 40 літ, нехай вже щадять. Нехай думають про забезпечення, про безжурність на старі літа. Це їхнє завдання, а не молоді!"

— Міліони і мужі артистки. Польська співачка Ганна Вальська явилась перед митним судом у Ню Йорку, який має рішити, чи вона має платити мито від діямантів, вартости 1,000.000 дол., чи ні. Митовий уряд зажадав оплати, але вона відмовилась. Вона каже, що її місцем побуту Париж, а до Злуч. Держав лише приїздить у гості і тому як гостя вона не обовязана платити мита. Вправді вона має в Шікаґо чоловіка, старого міліонера Герольда Мек Корміка, але вона також постійно живе в Парижі і за 7 літ свого подружнього чоловіка відвідала лише тричі, коли гостила по два місяці в Америці. В Парижі вона має фабрику перфум, торговлю перфумами, велику камяницю, де міститься три театри і свою віллю під Парижем. На все те, каже вона, другий чоловік їй не дав нічого. Все те імовірно добула вона за гроші першого чоловіка міліонера Корема, з яким розвелась, щоби вийти замуж за Мек Корміка. Навіщо? — не вже секрет її артистичної примхи.

Від більше як 100 літ небувалі до тепер у Львові морози не змогли відстрашити музикальної публики від масової участи в **концерті і барі „Зарваза"** при вул. Міцкевича ч. 2. і подивляння знаменитого українського наддніпрянського хору, що складається з 16-ти осіб, з бувшого хору дир. Котка. Хор цей був атракцією найбільших европейських міст, та остає в кабареті кінарні „Варшава" тільки не короткий час, відтак виїздить на концертове турне. Поза кабаретовою програмою, цей хор здобуває правдиві трюмфи.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

М. Підгірянка: **Мати Страдниця,** Золота Бібліотека. Випуск третій. Львів 1929. Накл. М. Матвійчука. Стор. 42, ф. 8°.

О. З думи: **Різдвяний Дарунок,** оповідання, Чернівці 1928. Стор. 40. ф. 16°.

ЖУРНАЛИ.

Проти Хвиль! Ч. І. Р. II. Львів, січень 1929 р.

Літопис Українського Друку, орган державної бібліографії УСРР. Р. 5. № 5. Харків, 29. грудня 1928 р.

Статистика Книжкової Продукції УСРР. Бюлетень ч. 7, 8. Української Книжкової Палати. Харків, квітень-червень, липень-вересень 1928 р.

Вільне Козацтво, двотижневний політичний і літературний журнал. Р. II. Ч. 29. Прага 10. лютого 1929 р.

Сільський Господар, ч. 3, Львів лютий 1929. Р. XV.

Жіноча Доля, двотижневник для українського жіноцтва. Ч. 4. Р. V. Коломия, 15. лютого 1929 р.

Звідомлення з праці Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар" у Львові за рік 1928. Львів 1929 р.

Ilustrowany Kalendarz Ludowy na rok 1929. Warszawa. Wydawnictwo i nakład Ludowej Agencji Prasowej.

Slovansky Prehled. Sbornik pro rozhledy politickeho, hospoderskeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskych statu a narodu. C. 1. V Praze leden 1929. R. XXI.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок 8-го. т. 7:30 веч. „Борис Годунов", Мусоргського.

Кінэ.

„Аполльо": „Тайний курер".
„Лев": „Роман панни Опольської".
„Оаза": „Блакитні ночі".
„Палас": „Гробниця великого кохання".
„Фатаморгана": „Жінки на ховзькій горозі".

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Управа Торговельної Школи Т-ва „Просвіта" подає до відома, що наука в ній почнеться в понеділок дня 8. лютого 1929 р. в год. 8 рано.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Подяка. От ж складаю щиру подяку Хвальному Українському Комітетові допомоги політичним вязням у Дрогобичі за правдиво батьківську опіку в часі мого довгочасного побуту в дрогобицькій тюрмі. — Белеїв, в січні 1929. — **Матійців Прокіп.**

Загальні Збори „Українського Т-ва Допомоги Еміґрантам з України у Львові відбудуться в неділю дня 17-го березня 1929 р. в 9. год. перед полуднем в бібліотеці Т-ва „Просвіта", Ринок ч. 10. Коли в означеному часі не явилося вимагане статутом число членів, то, без огляду на скількість присутніх, відбудуться ті самі Збори годину пізніше з правом рішання й вибору. — Голова Управи **П. Холодний.** Секретар **Храпко.**

Осип і Ольга з Германів Станіміон складають з нагоди вінчання, яке відбулося у Львові дня 14.II. 1929. зов 50 на Українських Інвалідів. 1165 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу бижутерію купує по високій ціні **Домбровський-Розважевскі,** Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 37 2

ГОДИННИКИ тільки найлучших фабрик преціяйні продає за готівку і на гати від десятків літ з найдешевшої сторони завсна фірма **Іван Шельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5 3 1140-7

ПОШУКУЄТЬСЯ інструкторки до помочі в науці для двох дівчат, учащаючих до II. кл. клясичної гімназії. — Латина вимагана. — о. Ярослав Лучаківський, Мостище в. Калуш. 1453 3—3

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт пошукує посади. Зголошення приймає канц. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 1—5

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Ростислав Білас
орд. при вул. Коперника ч. 48.
1445

Спеціяліст венер. шкіряних, серця і нервів
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 11—0

Д-р Александер Мальчик
ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦКОГО ч. 8.
ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лампою і діятермією.
1450 Просвітлення Рентґеном. 8—

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 37 (11.37). Львів, середа 20. лютого 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щайн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Ц найнарії 3 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 49-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Бути чи не бути.

Львів, 19. лютого 1929.

Черговим питанням сучасної Польщі є зміна конституції. Давно заповідана, з ріжних вихідних точок розглядана і навіть польською правицею ще перед травневим переворотом дискутована, — сьогодня після появи проєкту Бел. Бльоку вона заняла примарою над суспільно-політичним життям Польщі. Конституційний проєкт ББ., не вважаючи на заповідь зміни конституції, все-таки був несподіванкою для польської демократії. Вона не вірила в „творчу силу бебістів, не вірила в спроможність зясування ріжнопестрим проурядовим табором, спільного проєкту, тому й його поява була ударом обуха по голові польської демократії. Розуміється, ліквідуючі парляментарну демократію тенденції проєкту ще збільшили силу того удару.

Не диво, що спершу польська демократія навіть не могла здобутися на глибший вздих. Вона була не лише приголомшена, але й заскочена. Та після першого враження, обі воюючі сторони почали приготовлятися до рішаючого бою: проурядовий табор в обороні свого проєкту, а демократичний до наступу проти нього. Після густої перестрілки в пресі перший більший удар наступив на ...парляментарній арені між маршалками сойму й сенату.

З нагоди 10-ти ліття польського парляментаризму висловилися на устроєву тему марш. сойму Дашинський і марш. сенату Шиманський. Перший з них у формі обережно-нюансовій виступив в обороні парляментарної демократії, на перший план висуваючи ідею компромісу і співпраці між урядом і парляментом. Польський парляментаризм має значні заслуги для будівництва польської держави, але й має свої недостачі, як: роздрібнення партій, недостачу вмілих компромісів між ними та вибуялість демагогії. Та ця остання недуга не є лише прикметою польських парляментаріїв, але й диктаторів, які находяться у важному положенні і в боротьбі з труднощами. Демагогія не є складовою частиною означеного устрою, тільки понурою тіню надмірного загострення громадянської боротьби. Демократичний парляментаризм є конечною фразою конституційного життя Польщі. Поворот до іншого устрою був би шкідливим для Польщі. Єдиним виходом є компроміс між законодатною й виконавчою владою, щоденна, льояльна, щира ідея публичного добра, перенесена співпрацею обох чинників влади.

Промова марш. Дашинського була справді незвичайно льояльна, як і вся діяльність цього політика на становищі провідника сойму. Цілий рік Ігн. Дашинський збивав собі капітал авторітету на становищі маршала сойму, намагався бути „mehr päpstlich, als der Papst selbst", все йшов на зустріч урядові, щоби могти виступити в характері медіятора між законодатною й виконавчою владою, між демократією й своєрідним фашистівським табором.

Ця спроба загалом все наростаючого напруження, спроба щонайменше продовження істнуючої устроєвої провізорії й толерування законодатної влади — повсім не повелася. Відпір прийшов негайно й нечаянно з боку, з якого його найменше можна було сподіватися, а саме з боку маршала сенату проф. Шиманського. Віддавши поклін марш. Пілсудському, який 10 літ тому в руки парляменту склав повноту влади, марш. Шиманський підкреслив, що парляментарний устрій *„є принципі є для Польщі відповідним державним устроєм, що випливає з історичних переживань й задоволює духову потребу вилядування і виміни політичних і суспільних думок, потребу, конечну для характеру полька. Є він теж у нас найвідповіднішим терном до вирівнання суперечних народностевих інтересів".*

Як бачимо, в розумінні марш. Шиманського парлямент є лише допомоговою установою, якимсь вічем чи зібранням, на якому переводиться „вилядування й виміну політичних і суспільних думок" та „вирівнується (?!) суперечні народностеві інтереси", а не законодатною інституцією, покликаною до вирішування цілости політичних, культурних і соціяльних питань. Проф. Шиманський з усею силою протиставиться тав. соймовладству, вказує на боротьбу з начальником держави, валення міністрів, що впливало на розпучливий стан фінансів й обнижування міжнародного становища Польщі. На голову сойму звалює марш. Шиманський всі сім головних гріхів, „привати і нечесности", осуджуючи парляментарно-демократичний устрій, дважаючи його засобом, що веде Польщу до розстрою й упадку. Оферта маршала сойму не найшла відгомону не лише в уряді і колах, що стоять поза ним, але навіть зустрілася з ріжким, рішучо негативним відношенням маршала сенату, себ-то представника, що стоїть на чолі другого, але однорядного зі соймом чинника законодатної влади.

Це все наглядно вказує, що про який-небудь компроміс і мови не може бути. Тут справу поставлено на вістрі меча, у всьому обсмі висуваючи перед польською демократією гамлетівське: бути чи не бути! Досі польська демократія вегетувала в повній пасивности, всякими засобами, а головно софістичною діялектикою й тактичною компромісовістю ухиляючись від рішучого розіграння важкої партії. Виминути боротьбу, зберігти хоч би істнуючий ненормальний стан, а щонайменше відкласти рішаючий удар на пізніше, до більш пригожих умовин — ось завдання ватажків тієї демократії, а між ними й завдання марш. Пілсудського. Але у відповідь почули вони важкі слова з висот проурядового табору: немає пощади для вас!

І польська демократія спожаління гідна мусить ладитися до боротьби, мусить стати в боєві ряди, мусить просто боронити свого істнування, якщо не хоче зійти з горизонту суспільного життя зі стемплем висортованого товару.

На парляментарній арені.

З СОЙМОВИХ КОМІСІЙ.

Справа закону про збори.

На конституційній комісії велася 14. ц. м. дальша дебата над законопроєктом про збори. *Пос. д-р І. Блажкевич* боронив принципу свободи всіляких зборів без дозволу і зголошення. (Представник уряду погодився теж аби відбуття зборів не вимагало спеціяльного дозволу адміністраційної влади). Дальше пос. д-р І. Блажкевич виступав проти ст. 7. законопроєкту, який дозволяє владі забороняти збори ще перед їх відкриттям з мотивів „публичної безпеки". Ця справа ще не рішена.

Справи інвалідів.

На засіданні інвалідської комісії д. 14. ц. м. *пос. о. Ганушевський* виступав в обороні інвалідів, позбавлених ренти лише тому, що короткий речинець для реєстрації і ріжні зовнішні умови не дозволили їм зголоситися при реєстрації. Дальше о. посол вимагав поширення закону на інвалідів, які воювали були по українській стороні в польсько-українській війні. У висліді дискусії рішено продовжити реєстрацію до кінця 1930 р., а щодо другої, порушеної о. Ганушевським справи, — відіслали внесок до підкомісії, яка взагалі займеться новелізацією закону.

Справа видачі послів.

Комісія регулямінова й посольської незайманности радила 15. ц. м. над домаганнями міністерства справедливости видати судові послів Бітнера і Варського (комун.) та К. Вальницького (сель-роб. лів.) за їх демонстрацію на процесі Білоруської Громади у Вильні; названі посли скористали тоді з короткої перерви в розправі й виголосили привіти для обвинувачених. Рефер. пос. Полоський (ББ.) поставив внесок по лінії вимоги уряду, себто на видачу. Спротився цьому представник Укр. Клюбу *посол д-р В. Загайкевич*, боронячи однаково принципу посольської незайманности, як і доказуючи безосновність урядової вимоги в даному випадку з мерторичного боку. Тому, що пропозиція референта на видачу послів не отримала більшости голосів, пос. Полоський зрікся реферату на пленумі, й передано його послові д-р Загайкевичеві.

З СЕНАТУ.

Справа Батятич.

На адміністраційній комісії сенату 13. ц. м. *сен. д-р А. Горбачевський* противився ставити справу кривавої поліції в Батятичах вже на найближче пленарне засідання сенату тому, що реферат сен. Домбського (Б.Б.) слід ще доповнити ріжними іншими даними. Цей внесок, як відомо, не найшов більшости, і справу Батятич мерщій перенесено крізь пленум (14. ц. м.), де її остаточно похоронено.

Ст. Ґломбінський про два націоналізми.

На сенатській бюджетовій комісії в дні 14. ц. м. сен. Ст. Ґломбінський (Н. Д.) накинувся на українців, які буцімто — протеґовані урядовою політикою (!) — тероризують поляків і т. д. Ґломбінський доказував, що польський ендецький націоналізм є будуючий, а український ундівський руйнуючий і тому мін. Складковський не повинен був ставити оба ці націоналізми один поруч другого. *Сен. А. Горбачевський* запротестував проти цькування на українців, доказав теж абсурдність твердження про „прихильність" політики теперішнього уряду до українців. Коли сен. Ґломбінський, кажучи про польсько-українську боротьбу за австр. часів, доказував, що поміж цими народами йшло до зближення, то цим твердженням він одночасно ствердив, що всетаки боротьба поміж українським і польським народами тривав не від нині. Цю боротьбу загострила світова війна з її наслідками, війна 1918/19 року і пізніша політика польських урядів. Українці станули на становищі права самовизначення, на якому стояли теж і поляки і це не є злочином. Тому й складена принципіяльна декларація при вступі до польських законодатних палат не управнює до репресій, до яких накликує сен. Ґломбінський.

За українські написи на залізницях.

На сенатській бюджетовій комісії 15. ц. м. при розгляді бюджету м-ства комунікації *сен. А. Горбачевський* пригадав утраквізацію надписів на залізничих шляхах у кол. Австрії і зголосив внесення на введення двомовних, польсько-українських зам. польсько-білоруських написів на українських, зам. білоруських землях у Польщі. Домагався теж відповідних розпоряджень респектувати українську мову в службових звязках на залізницях. — На тому самому засіданні сен. А. Горбачевський боронив внеску на признання у залізн. тарифах значних полекш для перевозу залізницями штучних навозів, насіння та рільничих приладів; боронив теж внеску на підвишку платні залізничникам.

Ще про вибір членів Державного Трибуналу.

На засіданні повного сенату 14. ц. м. доконано, як відомо, вибору членів Державного Трибуналу. Справу складу Держ. Трибуналу управильнює виразно закон з 1923 р. і соймовий (сенатський) регулямін, який каже, що вибори йдуть тайно з ключем, що обовязував при виборах членів до соймових (сенатських) комісій. На цій основі Український Сенатський Клюб, як найчисленніший після Б.Б., мав безумовне право досягнувати до Держ. Трибуналу свого кандидата. Самі вибори є процедурою формального характеру, призначеною для надання морального авторитету членам Трибуналу. Не дважаючи на це, сенат відкинув голосами Б.Б. і правиці українську кандидатуру д-ра Вол. Охримовича і перевів до Державного Трибуналу трьох поляків. Проти нарушування обовязуючого принципу, виразно визначеного законом і звичаєвим правом, промовляв сен. А. Горбачевський, однак — очевидно — без реального успіху.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Ювилей С. Стадникової.

Театральна вистава і привіти.

Саля Музичного Інституту давно вже не бачила такого збору: була налита вщерть добірною публикою, святочно одітою. Особа симпатичної артистки стягнула всіх цікавих, що віддавна не бачили її на сцені і тих, що вважали своїм громадянським обовязком явитись на її вечорі.

Вечір складався з двох старих, так сказати, „клясичних" пес нашого побутового репертуару: зі „Запорожця над Дунаєм" і „Марусі Богуславки" і одної чужинної, ще більше клясичної, італійської „Мірандоліни", що ввійшла на нашу сцену вперше, завдяки „Малому Театрові" Курбаса в Київі.

Як це не дивне, а той старий „Запорожець", з якого знаємо нині майже напамять кожну пісню, кожну фразу і жест, ожив ще раз перед нашими очима завдяки самій появі Рубчака і ювилятки. Те саме можна сказати і про „Марусю Богуславку". Роля „Мірандоліни" була для п. С. Стадникової, здається, найкраща, а може тільки подобалась найбільше авдиторії, що бажала чогось погідного та веселого.

Весь вечір мав піднесений настрій і навіть довгі перерви, — необхідні при повній переміні обстановки на сцені зовсім непригожій для таких змін, — не зіпсували цього настрою на салі, це гості давно вже не бачили стільки своїх знайомих. Після 1-ої дії „Запорожця за Дунаєм" на сцені зібралась уся театральна дружина і ювилятку окружили її товариші по професії та коші квітів. Від „Кооперативи Український Театр" промовляв М. Рудницький, якого промову передаємо в фейлетоні. Від театральної дружини витав ювилятку сеніор наших акторів п. **Рубчак**, який своїми простими, щирими від серця словами витиснув сльози не тільки з очей самої ювилятки і зі своїх власних, але і не одному зі слухачів. Одночасно передав він їй від артистів срібну тацю зі срібними чарками — справді щедрий дар, коли зважити матеріяльні умовини наших акторів.

Після цього дир. Кооперативи п. Б. Янів прочитав деякі з телеграм і привітів, що наспіли на вечір. Прочитати всі або бодай більшість цікавіших не було змоги. Не вважаючи на те, що Львів був минулого тижня відрізаний від світа і що почтова та телеграфічна комунікація і досі не вповні наладнана, п. С. Стадникова дістала гарний жмут привітів з усіх закутин української землі і від земляків на чужині.

З огляду на те, що ці привіти йшли на ріжні адреси і деякі з них прийшли (і приходять надалі) з великим опізненням, а наша редакція не могла їх досі дістати, список їх подамо в завтрішньому числі.

Після ювилейної вистави артисти театру та кількадесять гостей зібрались на вечеру у салях „Брістолю", де свято протяглось далеко поза північ. Товариська гутірка була переплітана поважними і веселими промовами, в яких віддавали присутні поклін талантові артистки від ріжних наших установ і у власнім імені та ділились своїми споминами, авязаними з карієрою ювилятки. Промовляли пп.: дир Б. Янів, дир. С. Федак, о. І. Туркевич, Ф. Федорців, В. Мудрий, А. Крушельницький, Л. Лепкий і П. Волосенка.

Учительські Краєві Зїзди.

II.

Педагогічно-науковий зїзд учителів середніх шкіл „Рідної Школи".

В днях 1. і 2. лютого радив зїзд учительства середніх шкіл „Рідної Школи" і то в одних справах як повний зїзд, у інших — поділений на секції. На повному зїзді виголошено три реферати й переведено над ними дискусію.

Директор **В. Кузьмович** виголосив основний теоретично-організаційний реферат: **„Мої помічення в справах організації навчання і виховання загально-образуючої середньої школи".** Опираючися на статистичному і цифровому матеріялі дрогобицької гімназії „Рідної Школи" за ввесь час її істнування, референт шукав рівноваги між вкладом громадянства у школу й між вислідом, який принесла гімназія за час свого істнування.

Референт дир. Кузьмович був дуже основний — якраз з огляду на цифрово-статистичний матеріял. Висновки — доволі песимістичні — хоч і оправдані статистикою, не зовсім певні для оцінки загальної праці шкіл Р. Ш. з огляду на те, що основувалися на матеріялі одної школи, в додатку такої, що тільки-що розвивалася, і з огляду на надзвичайно важкі післявоєнні відносини: матеріяльні й людського матеріялу.

Цей реферат — доказ самокритичного почуття референта, послужив у дискусії д-ру **І. Копачеві** до пороблення неприхильних висновків відносно шкільництва Р. Ш. Його висновки спростував з погляду становища „Рідної Школи" **д-р Макарушка**, заявляючи, що недопустимим булоб замикати якунебудь школу Р. Ш. через те, що вона не оплачується.

Другий реферат директора **Антона Крушельницького** був більш практично-організаційного характеру. Референт підготовлював своїм рефератом поставлення внесків у справі перестрою всіх староклясичних мужеських гімназій „Рідної Школи" **на гуманістичні і дві математично-природничі**, уважаючи, що західній вітці українського народу вистарчають староклясичні **державні** гімназії. Далі домагався референт заснування приватної **дволітньої педагогії** Р. Ш. для гімназійних абітурієнтів і врешті заснування **промислової школи** у Львові.

Референт зустрівся з деяким спротивом дискутантів, що противилися увільненню гімназій „Рідної Школи" від староклясичного вантажу (латини й греки із схолястичним способом навчання). На щастя треба зазначити, що у проводі „Рідної Школи" проявляється вже теж стремління до пристосування гімназії Р. Ш. до життя (реферат д-ра Макарушки і дискусія в комісії для перестрою шкільництва Р. Ш.) і можна сподіватися, що всі староклясичні гімназії Р. Ш. уступлять місця типам більш пристосованим до життя.

Таксамо важною є справа дволітніх вищих учительських курсів т. званої **педагогії**, в якій моглиб приготовлятися до учительської праці у вселюдних школах абітурієнти(-тки) ріжних українських гімназій. У звязку з переміною 8-кл. гімназій на 5-клясові (вищі) й приділення І.—ІІІ. кл. гімназій до вселюдних 7-клясових шкіл, справа фахової освіти вчителів вселюдних шкіл набирає великої ваги.

Справа-ж **промислової школи** має вже свою історію. Вона, здається, не уступить уже із сторінок преси й не припиниться серед деяких кол нашого громадянства, доки не дійдемо до її здійснення.

Третій реферат — проф. **Іл. Гриневецького** „Виховне значіння музики й співу" мав на меті вказати на потребу введення рівноваги між навчанням і вихованням, при чому це останнє повинно покористуватися таким важним засобом, як спів і музика.

Практичним доповненням цього реферату був реферат проф. **Я. Барнича** із Самбора, виголошений на зібранні **„Мистецької секції"** на тему: „Про шкільні підручники для навчання співу й гри на скрипці".

Взагалі дальша праця зїзду відбувалася в **секціях.**

В секції **історичній** виголосив **д-р Маркіян Терлецький** науковий реферат: „Навчання історії Старого Сходу і Греції в звязку з найновішими дослідами й розкопками". Цей реферат, незвичайно цікавий як інформація в сьогочасному стані питання про студії історії старинного Сходу, не задовольняв декого з учасників тому, що не займався методикою навчання старинної історії. Референт вказав у відповіді на інформаційно-науковий, не методольогічний характер свого реферату.

У **фільольогічній** секції виголосив реферат пр. **Антін Княжинський:** „Обовязкова і надобовязкова шкільна лектура". Референт подав при кінці реферату зразок канону шкільної й позашкільної української лектури, — при чому намагався матеріял шкільного й позашкільного читання зробити матеріялом досвідної праці молоді. Зустрівся він із спротивом прихильників староклясичного схолястицизму, для яких лектура є матеріялом для проведення **учителем** певних (обмежених) завдань (защіплення певних поглядів) — тим самим матеріял лектури не по-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Імпровізована роля артистки.

(Слово на ювилейній виставі з нагоди 25-ліття сценічної праці С. Стадникової.)

Високоповажана Ювилятко!

Припала мені несподівана честь — чи не краще сказати приємність? — передати Вам нині від „Кооперативи Український Театр" поклін і найкращі побажання з нагоди Вашого свята.

Ви знаєте прегарно ролю ювилейного промовця. А що до ролі належить звичайно і текст, Ви знаєте також і його майже на память, мов текст найкращих своїх роль.

Якби Ви були письменницею, тоді з офіціяльною промовою не було би ніяких труднощів. Дати Вашого життепису і видання Ваших творів, можна би перевести високолетною літературною характеристикою, а вона має ту дивну прикмету, що її мало хто перевірює, а ще менше хто слухає. Але біографія драматичної артистки це одна з тих закулісових тайн, про які важче довідатись, ніж про скількість її правдивих чи тільки добре заграних любовних драм і комедій.

Артистки не старіються для сучасників ніколи. Не лише тому, що вони мусять уже по домаганням своєї професії вічно відмолоджуватись на сцені. Артистка часто починає свою карієру так вчасно, що заки її ровесники-журналісти почнуть писати про неї, вона вже може святкувати свій 25-літній ювилей.

Пригадувати життя артистки? Навіщо торкатись такої неприємної теми в такий приємний день? Найясніші її моменти проведені на сцені, а її життя це життя створених нею креацій. Та і хто мав би сміливість оживляти словом ці креації? Кожний театральний глядач, що памятає Вас нині в якій небудь із роль за останніх 25 літ, не хоче, щоби йому псувати його безпосереднього живого враження.

Тому може найкраще було би нині сказати кілька слів про ту Вашу ролю, в якій Вас досі ще ніхто не бачив, до якої Ви не підготовлялись, в якій Ви не почуваєте себе зовсім добре — і хто зна, чи взагалі до неї надаєтесь. Це Ваша перша імпровізована роля ювилятки.

25-літні роковини, мов срібне весілля, домагаються бодай посрібленого волося. Ювилейне свято підходить особам, що відчувають на своїх раменах тягар літ, тягар своєї поваги і намагаються відограти ролю достойників. Куди Вам до такої ролі з Вашою скромністю, безпретенсіональністю і молодістю?!

Та що-ж? Український артист не може вибирати собі роль; він мусить грати все, що приносить йому гра обставин і часу; він мусить виявляти свій талант навіть у найбільше невідповідних для себе і несподіваних ролях. Мало хто знає, що одну з найкращих своїх роль Ви завдячуєте такій імпровізації. Коли покійна, незабутня Рубчакова виїхала раз підчас вистав нашого театру в Сокали неждано на відпустку, Ви мусіли заграти замісць неї „Марусю Богуславку" та Ярину в „Невольнику" і завдяки цьому випадкові придбали дві прегарні ролі.

Тому може і нині неодин вертаючись із Вашого свята до хати, скаже собі нишком, що Ви виконали свою ювилейну ролю куди краще, як ті, що підготовлялись до них довгими роками і вважали ювилей одним із найкращих виступів свого життєвого репертуару. Хто зна, чи не єдині, які повинні святкувати свої ювилеї — це артисти. Є в нас богато причин для цього. Письменники, вчені або діячі, що хотять припечатати свою працю ювилеєм і підводять голосно білянси свого життя, часто розбуджують прикре почування: спочування. Актори єдині можуть ставати ювилятами у розквіті сил, а що важніше це єдині ювиляти, які самі можуть виповнити свій вечір. Актори єдині можуть зробити свій вечір цікавим самі виступаючи, тому, що не приневолюють інших говорити про них офіціяльних промов і самі не потрібують багато говорити про себе.

Цього завдрять Вам, Пані, нині всі робітники пера, які хотіли би діждатись свого ювилею. А ті, що знають один найважніший момент Вашого життепису, а саме: що Ваші родичі передали Вам свій талант і свою любов до своєї невдячної та важкої професії, ті завдрять Вам нині ще чогось більше. Якби родичі наших робітників пера підготовляли своїх дітей до письменської праці так само як Ваші глядили на Вас змалку з думкою про сцену, то ми мали би нині письменників після 25-літньої їхньої праці з таким самим погідним і щасним обличчам, як Ваше, коли Ви починаєте говорити про свою працю.

Ми, театральні глядачі, рідко коли думаємо про одну з найосновніших рис акторської психольогії, якій актор після довгих літ праці завдячує свою молодість і чутливу вражливість: він має змогу бодай на сцені жити іншим життям, запозиченим з уяви поетів і в ньому находити забуття про своє власне. Ви, Пані, належите до тих рідких талантів, які не розмежовують свого життя на сіру буденщину і ілюзію мистецтва. Ви жили на сцені своєю дійсною вдачею, а серед скрутної буденщини жили сценою. І тому Ваша власна буденщина, що не мала навіть стільки прикрас, скільки має їх артистка в оплесках і квітах, коли сходить зі сцени, ця злиденна дійсність циганського мандрівного шатра залишила Вам у споминах запоморочуючий запах екзотичних невянучих квітів.

Нехай-же завдяки Вам залишиться і серед нас, театральної публики, бодай один із таких сильних споминів, який мають досі ті, що на гімназійній лавці продавали нишком шкільні книжки, щоби могли Вас бачити на сцені — — нехай і нині завдяки таким споминам навчимося кохати театр так як Ви за те, що навіть, коли він найбідніший, він у силі доповнювати та прикрашувати нашу ще біднішу буденщину!

тинен вириватися із шкільного варстату вчителя. Словом промовляли вони за обмеженням лектури до невеличкого числа книжок, які учні зможуть прочитати виключно тільки під проводом вчителя, забуваючи, що такий тісний провід учителя напр. при лектурі клясичної фільольоґії обмежується в більшости випадків до граматичного розбору тексту і не може знайти застосування при навчанні українського письменства — живого письменства живої нації.

Це вже буде завданням секції україністів устійнити добір української лектури, яка моглаб стати матеріялом до всесторонної творчої праці молоді, кермованої майже непомітно досвідною рукою вчителя, який зможе і схоче сам станути в тіні, щоби тим краще підпомагати спроби розвитку творчої думки молоді (розуміється відповідно до рівня її віку й спроможности).

В **математичній** секції праця йшла довкола реферату проф. **Юрія Левицького:** „Навчання фізики в учительських семинаріях". Референт бажав би поставити лябораторійну працю при навчанні фізики в основу навчання — правда: з рівномірним узглядненням теоретичної частини навчання. Рівночасно, числячися з неприготованістю наших шкіл до лябораторійної праці, намагався дати із власного спостереження вказівки, як повести лябораторійну працю й у наших відносинах. У своїх внесках він прямував до обмеження матеріялу, дуже цінного — що правда — для фізика, але менш вартного для молоді, щоби замісць обкроєного матеріялу сильніше узглядняти як предмет навчання найновіші здобутки фізики й техніки, між іншим проміні тіла, радіотехніку, повітреплавство, новітнє мореплавство (підводні судна й дредназти) і ін. Всі внески референта одобрено.

Крім того ухвалено домагатися зорганізування при „Учительській Громаді" секції математично-природничої, відбути зїзд математиків і природників підчас латинських Великодних свят та подбати про видання „Збірника фізично-хемічних вправ для семинарій і гімназій".

Врешті на зібранні **мистецької** секції виголошено два реферати: крім згаданого реферату Я. Барнича — реферат проф. **Ю. Буцманюка:** „Про виховання культурне й мистецько-естетичне".

В звязку з обома рефератами поставлено дезідерат до Головної Управи Р. Ш.: „Педаґоґічно-науковий зїзд Р. Ш. признає велике значіння у вихованні молоді предметам мистецько-технічної ґрупи та закликає Головну Управу Р. Ш., щоб поручила управам усіх своїх шкіл відповідно плекати ці предмети. В тій цілі навчання тих предметів Головна Управа буде поручати виключно кваліфікованим силам, а дирекції шкіл подбають про відповідні робітні і салі вправ та поділ молоді одної кляси, що числить понад 20 учнів(ниць) на дві ґрупи". Дальші дезідерати цієї секції були в справі шкільних підручників, курсу для вчителів вселюдних шкіл і в справі промислової (мистецько-промислової) школи.

Всієї програми зїзду не вичерпано: відпав реферат **д-ра Турянського:** „Ідейність у шкільному вихованні", як також у фільольоґічній секції реферат **д-ра Велигорського:** „Про навчання української граматики".

Загальне враження із зїзду — корисне. Зїзд, що мав бути педагогічно-науковим — був ним у всіх своїх секціях. На пленумі зїзду висунулися організаційні реферати, як відгомін шукання „Рідної Школи" за новими цінностями в шкільництві. Свої роздумування в цьому напрямку обґрунтував на цифровому матеріялі дир. Кузьмович, на йогож теоретичних міркуваннях побудував незалежно від цього реферату практичні висновки дир. А. Крушельницький.

Зїзд середньошкільного вчительства міг і повинен був сказати своє слово в організаційних справах — дальшу працю перестрою шкільництва повинно повести те саме вчительство в кружках, що удержують середні школи й на загальному зїзді „Рідної Школи", даючи напрямні Головній Управі Р. Ш.

Частина педагогічно-наукова мала доривочний характер. Замало із центра підготовано матеріял праці у секціях, щоби витворився суцільний образ зїзду. Таку працю на будуче повинна проводити „Рідна Школа" враз із „Учительською Громадою", — при якій творяться окремі фахові секції (є вже секція 1) україністів, 2) істориків, 3) географів. Намічені: мистецька і математично-природнича).

Другою слабою стороною зїзду було вплетення в зїзд загального зібрання „Учительської Громади", внаслідок чого станові справи перепиняли працю педагогічно-наукового зїзду. Такі два зїзди можна лучити, але требаб призначити два перші дні на педагогічно-науковий зїзд — третій на зібрання станової організації. Бо тільки в цей спосіб можна буде і добре підготовити педагогічно-науковий зїзд і перевести його по програмі.

Всеж таки й сьогорічний зїзд, передаючи висновки своєї праці з одного боку Головній Управі „Рідної Школи", з другого Секціям „Учительської Громади", причинився чимало до оживлення праці обох цих організацій.

К.

Французькі фільми.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, у лютім 1929.

I.

Тутешня поліція зробила облаву по нічних „льокалях" і данцінґах і посадила в тюрму цілу ватагу дансерів товариських „danseurs mondains", які побіч танців займалися сильно ще й шантажами, крадіжками й переховуванням краденого. Чимало жінок, переважно вже трохи зрілих, було жертвами цих гарних молодців. Попікшися, ці пані мабуть будуть на будуче трохи обережніші, одначе подібні їм таки далі будуть вдаватися в хореографічні ідиллі з незнайомими молодцями, які й далі, при нагоді, тої самої ночі братимуть їх стан, їх уста і їх ожерелля.

Поліційна облава дала привід до цікавого спостереження з ділянки психольоґії народів.

Всі товариські дансери, поведені в слідчу вязницю, — або „латинські брати", або балканці... Іншими словами, вони всі чорняві й смаглиі.

Американська письменниця Аніта Лус написала веселий і забавний роман під заголовком: „Чоловіки волять русявих", (Gentlemen prefer the blondes). Можливо, що жінки — особливо ті, що шукають розради в данцінґах — волять чорнявих. Наслідком чого переважна частина тутешніх професіональних дансерів наливає сюди з Італії, з Еспанії, з Румунії і з Сербії, навіть з Арґентини, тай з інших країв, які пишаються типом чоловіків, який любий західно-европейським і північно-американським повіям — дарма, що багатим і з добрих родин. Ніколи не чувано, щоби такий професіонал танців був голяндець або швед: русяві не мають успіху в цій круговоротній карієрі. Прикро воно, але воно так...

Кожна раса, навіть кожна країна має в цьому вселюдному Вавилоні свою спеціяльність у злому; можливо, що й в доброму. Читайте тутешні ґазети, а побачите, що в Парижі: наші сердечні други (і, коли-б вірити нашим „справжнім" націоналістам, то й наші „союзники" проти „спільного ворога") визначаються в грабежах збройною рукою; бельгійці в обманствах фінансових; американці — у видачах чеків без покриття; що анґлійки — клептоманки: німці розпущують молодих хлопців, то що, то що.

Очевидно, не вільно надуживати кримінальної статистики і робити несправедливі узагальнення. А все таки числа лишаються — числами.

II.

Тутешні судові розправи перед лавою присяглих в справах т. зв. пристрасних злочинів мають свою добре угрунтовану славу в світі: вони довгі, архибалакучі і доводять до вислідів абсурдних. Не так воно в Анґлії.

Минулого місяця перед присяглими в Ліверпулю став обвинений Кларк. Розправа не була довга.

Обвинений: — Буду боронитися як винуватий.

Президент: — Признаєте, що ви убили паню Сімпсон, вдову, і силкувалися вбити її дочку Ґледіс?

Обв.: — Так, пане.

През.: — Дуже добре. Час, це гроші. Така думка також панів суддів присяглих. Прочитаю вам засуд.

Пронеслися монотонні слова - формули: „Засуджений на головну кару... повішений аж поки не настане смерть... Нехай Бог вас має в своїй опіці..."

Обв.: — Гараал. Дуже дякую.

Все те тривало чотири хвилі і двацять сім секунд: так обчислили, своїми годинниками, ґазетні справоздавці. Це теж світовий рекорд, правда, дуже особливий.

Ніщо подібне тут неможливе. В Парижі карні розправи в пристрасних злочинах мають характер романтичних мельодрам, з безконечними тиралами, з театральними ефектами, трохи не з тенеровими сольоспівами: трошки крови і багато слини.

III.

Анґлійські сусіди французів куди швидші й прозаїчніші. В недавно виданих „Записках парляментарних" можна читати:

„З кінцем листопада 1916 р. адмірал Тітті був назначений командантом фльоти на місце адмірала Джеліко. Така зміна в самому розгарі війни мала велике значіння. Виведено її в Палату Громад в осьяхій дебаті:

„П. Ашлі: — Чи є інші зміни в бюрі адміраліції?

„П. Бальфур: — Так, будуть важні зміни.

„П. Белерс: — Чи будуть інші зміни у високому командуванні?

„П. Бальфур: — Так, певне, будуть інші зміни, які будуть оповіщені в свойому часі".

Це все! Про одно з найважніших рішень в британській воєнній управі! Якби така подія була сталася у Франції, то викликалаб вона цілу повінь промов і тривала би днями цілими.

Ось на днях була тут предовга дебата над альзаським питанням. Вона тяглася десять днів. Сам Пуанкаре говорив щось чотири дні. А всі ті безконечні, повторювані і суперечні промови дали у висліді резолюцію банальну й без змісту. Голосний тутешній гуморист і моралїст Вотель ось як уявляв собі ту саму дебату, переведену на анґлійський лад:

П. Пуанкаре: — Чи ви сепаратист?

Альзаський посол: — Так сказатиб...

П. Пуанкаре: — Відповідайте так чи ні?

Альзаський посол: — Ні.

П. Пуанкаре: — Це сущне!... Все інше можна полагодити. Зрештою Франція ні трохи не хоче вам дошкулювати; вона хоче берігти ваші права і вас задоволити. Хочете зберігти церковний конкордат? Хочете користуватися місцевою самоуправою і автономією в рамках французької держави? Хочете далі вчити дітей німецької мови? Буде по вашому.

Ні тутешні посли ні п. Пуанкаре так не говорили. Нема сумніву, що тутешні парляментарні дебати не доросли до рівня анґлійських парляментарних нарад. Одначе нема також сумніву, що з цих і подібних помічень не можна виводити загального висновку про „висшість анґльо-саксонської раси" — висновок, який був свого часу в моді навіть у деяких французьких колах. Бо є інші ділянки життя й національної діяльности, в яких француз на цілі гори перевисшають нетільки анґльо-саксонців, а й всі інші культурні народи. Наслідком того ці „узагальнювання", ці клясифікації у вищість і нижчість — кульгають на одну ногу.

В безконечній черзі...

Друга розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького.

Промова обор. д-ра В. Старосольського.

Якщо ми, оборонці, моглиб вибирати для наших підсудних орікаючий трибунал або лаву присяглих — ми вибралиб рішуче орікаючий трибунал, хоч він є звичайно більше строгий. Бо так, як ми є переконані про невинність обох обвинувачених, так був би про це переконаний і трибунал, що до того мусить мотивувати присуд, чого не робить лава присяглих, видаючи свій вердикт.

В цьому процесі заходить одна велика небезпека. Цей процес не є *політичним процесом*. Він не має навіть нічого спільного з ним. Чому? Політичний процес — це боротьба двох течій. Правдивий атентатчик не лише признається до своєї вини, але також мотивує свій вчинок політичними мотивами. Правда, обв. Іван Вербицький признався до шпіонажі, але за це засуджено його щев попередньому процесі. Тому нинішній процес є звичайним кримінальним процесом.

Ви, присяглі судді, знаєте вже також про те, що У. В. О. має ріжні реферати. Тому без сумніву можна твердити, що хто працює в однім рефераті, той не міг навіть анґажуватись у другому. А ми вже знаємо, що обв. Вербицький займався розвідкою, отже тимсамим він не міг бути атентатчиком. На це нема не лише ніяких доказів, але навіть найменших познак. А всеж таки Вербицький сидить на лаві обвинувачених.

Не буду аналізувати зізнань цілої великої плеяди свідків, хіба лише деяких, саме тих, які своїми зізнаннями обтяжують обв. І. Вербицького.

Зазначу, що всі зізнання св. Жукова у слідчого судді находяться в цілости в „Ґазеті Поранній". Це отже його репродукція.

Є один свідок, Качор, який твердить, що саме обв. Вербицький є вбийником, хоч тому рішуче перечить другий свідок Яйко. Хтож такий сь Качор? Це один з убийників бл. п. Венклера, який навіть не завагався сплямити тим ганебним учинком однострій поліціянта. Тому можна думати, що його зізнаннями міг кермувати мотив, щоб „викриттям злочину" перечеркнути цілу свою вину і вернутися знова в ряди поліції. А знаємо, що подібні методи, щоб викрити виконавців убиства кур. Собінського, приноровлював він також до Голіяна і Мариняка, які сиділи з ним під замітом убиства куратора. Зізнанням св. Яйка не можна не вірити і підозрівати його в прихильности до обв. Вербицького. Знаємо, що управа тюрми мусіла Яйка перенести з причи-

ни строгого поведення а політичними вязнями, українцями.

Прок. каже, що зізнанням св. Стецюкової треба повірити в цілости або зовсім відкинути їх. Але він у них таки повірив. Вона тут плела такі нісенітниці, що прим. власник цукорні Стецьків хотів її отруїти кавою. Якщо прок. їй повірив, то чому ще не потягнув Стецькова до відповідальности і не приказав його замкнути? Того прок. не зробив, бо не вірить таким сплетням. А чому іншим зізнанням св. Стецюкової вірить? Вона навіть підложила кілька вязничних листів (грипсів) Яницької. Я питаю, чому всі обтяжуючі докази зложила Стецюкова тут устно? Зробила це тому, що в тих грипсах не було абсолютно ніяких доказів вини обв. Вербицького.

Думаю, що про цих свідків більше не потребую говорити. Вони не можуть бути основою акту обвинувачення.

Супроти зізнань свідків п-і Гачевської і д-ра Цепельовського не можуть цілковито встоятися зізнання св. Гасмана. Але в дійсности Гасман сам навіть ніколи не казав, щоб возив двох молодих пасажирів дня 19. X. 1926 р. Ту дату їзди (19. X. 1926 р.) засуґестіоновано йому щойно при першім переслуханні на поліції, де стягнено Гасмана під замітом скорої їзди вул. Тарновського. Що воно так було, а не інакше, ствердив сам св. ком. Конарський. Про це свідчать найкраще самі вагання св. Гасмана при його конфронтації з обвинуваченими. І так коли обв. Вербицький при конфронтації з св. Гасманом дня 3. III. 1927 р. заявив, що не їздив дня 19. X. 1926 р. на вул. Тарновського — тоді св. Гасман вагався і не потвердив, що це було таки 19. X. 1926 р. Дальше неправдою є, щоб після прочитання нотатки в „Ґаз. Поранній" св. Гасман застановлявся, чи возив убийників. Бо тоді було йому льоґічно ясно, що він сам невинний і нікого не возив дня 19. X. 1926 р. Тут на розправі запитав один присяглий судця св. Гасмана, чи по повороті з тої їзди під віленську каварню не бачив він того вечера надзвичайних видань часописів, які повідомляли про вбивство кур. Собінського. Він відповів, що не бачив. А чи можливо, щоб у такому рухливому перехрестю вузлів і доріг, у тому живчику львівського життя, яким є площа біля „Віденки", міг св. Гасман не запримітити надзвичайного видання?! Св. Гасман вже тоді мусів би мати підозріння, що його пасажири вбили кур. Собінського. Тому я маю право твердити, що неправдою є, немовби св. Гасман возив 19. X. 1926 р. у критичне місце обох убийників.

Годі також не вірити зізнанням св. Аренди, який напевно бачив утікаючих убийників критичного вечера. Тому його зізнання є дуже важні. Хіба тільки глупа концепція з автом, яким нібито приїхали вбивники, не дозволяє прикладати ваги до зізнань цього свідка.

Алібі обв. Атаманчука є понад усякий сумнів доказане. Бо на основі зложених і відчитаних зізнань свідків нема найменшого сумніву, що обв. Іван Вербицький находився критичного вечера на другому кінці Львова, у себе дома. Якби зізнання свідків Бадівського, Тютьківної і інших уважали ви навіть за односторонні, то цього не можна сказати про зізнання польки, св. Бориславської (Байсаровичівної). Вона докладно зізнає, що обв. І. Вербицький був того самого вечера дома, як прийшов св. Бадівський. А св. Бадівського арештовано вже 20. X. 1926 р. Значить: вона мусіла бути у п-ства Вербицьких 19. X. 1926 р.

Доказом невинности обв. Вербицького свідчить знайдений у п-ства Вербицьких револьвер, який був іншого калібру, як цей, з якого стрільно вбило кур. Собінського. Якби обв. Вербицький був убийником, то хіба постарався би, аби дома не було ніякого *револьвера, або знайдено би той, яким убито куратора.* Вже цей факт вказує на те, що ні обв. Вербицький ні ніхто в домі Вербицьких не міг бути вбийником, що і льоґічно і психольоґічно є цілком ясне.

Про невинність обв. Вербицького свідчить дальше найкраще його душевний стан, який не змінився зовсім по дні 19. X. 1926 р. Це виходить з кореспонденції обв. Вербицького до нареченої Яницької, з якої поодинокі слова і вислови уважає прок. саме безпосереднім матеріяльним доказом вини обв. Вербицького в убивстві кур. Собінського. Але у відірвані слова може кожний вкладати такий зміст, який сам захоче. Тому ви, присяглі судді, не іґноруйте змісту цілої кореспонденції двох залюблених і без упереджень розглядайте ті відірвані слова разом з цілим змістом. Тоді переконаєтеся, що перші слова карточки з 19. X. 1926: „Не можу відважитися" не замикають в собі нічого страшного, тим менше плянування атентату на кур. Собінського. Бо те, що залюблений обв. Вербицький боїться починати *принятим* висловом поздоровлення любої дівчини — це стара пісонька боротьби в любові і любови в боротьбі. Знову ж слова листа з 17. X. 1926 р. („щоби було, якби я заїхав до Долини, а опісля на Стрий і Перемишль поїхав туди, де вже раз був (до Лодзі їздив у вересні), бо в противному випадку приїду до Тебе аж на фарії") — це не плян утечі, як думає прок. Бо чи можливе, щоби обв. Вербицький думав перед убивством куратора про те, що буде на феріях? Ні! Основа тієї переписки характеризується лише повною залежністю обв. Вербицького від Яницької. Про це свідчать найкраще слова листа обв. Верб-ого до Яницької з дня 22. II. 1926 р.: „Боюся зрадити найбільшу тайну", дальше... „Зраджу, але не скажи про це навіть Довгому" (Атаманчукові). Що булоб, якби той лист написав був обв. Вербицький 17. або 19. X. 1926 р.?! Прок. уважав би ці слова очевидно за признання до вбивства кур. Собінського.

Якщож переглянемо листи Яницької до обв. Вербицького, то переконаємося, що майже кожний з них носить не лише дату, але навіть означення години. Бо вони умовилися обоє навіть думати про себе в означених годинах. Тоді не буде хіба дивувати прокуратора, що дві картки обв. Вербицького з дня 19. X. мають означену навіть годину. А це хіба льоґічно і незбито доказує, що Яницька знала би про задумане убивство кур. Собінського. Але прок. навіть не підозріває її про це. Ціла переписка між цими обоїма людьми кричить до нас, що день 19. X. 1926 р. не міг бути переломовим днем у житті обоїх залюблених, а це доказує найкраще, що обв. Верб-ий не міг бути убийником.

Акт обвинувачення побудований так, що на його основі або оба обвинувачені були убийниками, або ніодин з них. Цілу ту концепцію акту обвинувачення перекреслює лист обв. Верб-ого з дня 17. X. 1926 р. до Яницької, де він жаліється на обв. Атаманчука за те, що він поїхав до Долини без нього. Чи так може писати атентатчик, який навіть не знає, чи обв. Атаманчук є 17. X. 1926 р. у Львові, хоч оба мають за два дні нібито виконати атентат на кур. Собінського?! Якщо ті листи не є писані пізніше (того прок. навіть не сперечить), щоб відтяжити вину обох обвинувачених — то це вже кричить голосно до неба, що вони оба є тут цілком невинні.

Також лист Михайла Вербицького до обв. Івана з листопада 1926 р. пророчисто говорить про невинність обв. Івана Вербицького. В нім брат Михайло подає обв. Іванові концепт листа до родичів Яницької до Америки, в якім обв. Вербицький думав просити руки їх доньки. Цей лист вказує хіба на те, що в житті обв. Вербицького абсолютно ніщо незмінилося. Зновож дальший зміст того листу вказує, що обв. Вербицький рішився навіть зірвати з орґанізацією і не займатися розвідкою, тому, що він стрінувся із закидом неробства від орґанізації. Чи можливо, щоб такий тяжкий закид стрінув убийника кур. Собінського, до якого вона (орґанізація) відноситься з тяжкими закидами, кажучи, що обв. Вербицький лінюхує і нічого не робить?

Тому обв. Вербицький не міг бути вбийником. Тому ви, присяглі судді, роздумайте добре над питанням вини, роздумайте без ніяких упереджень. Я на терезку ваги справедливости докидаю своє найглибше переконання, що обв. Вербицький невинний, невинний, невинний.

Сойм.

По тижневій перерві збирається дня 19. лютого сойм на наради. В звязи з цим скликали на 18. лютого 7 сойм. комісій. Крім того радитимуть клюби польської лівиці. Клюб ППС має постановити, чи підпише внесення „Визволеня" на потягнення мін. скарбу Чеховича до конст. відповідальности. Коли внесення здобуде вимагану скількість підписів, поставлять його в соймі.

—o—

Мін. Чехович подався до димісії.

Міністр скарбу Чехович зложив 18. лютого на руки прем. Бартеля просьбу в справі димісії в звязи із закидами, зробленими йому в соймі, де його обвинувачували, що переступив бюджет і не предложив соймові додаткових позицій. Прем. Бартель сказав, що просьба мін. Чеховича не може бути узгляднена, бо в цій справі є солідарні всі міністри разом із шефом.

—o—

Парцеляція.

У „Деннику Законів" поміщений розпорядок ради міністрів, який устійнює парцеляційний плян на 1930 р. На основі того пляну у львівськім воєвідстві спарцелюють 7000 га приватних ґрунтів, у станиславівськім воєвідстві 6000 га, а в тернопільськім 9.000 га. Від тих скількостей треба відрахувати ґрунти вже розпарцельовані.

—o—

Від 20. лютого наука.

З угілля, яке прийшло до Львова, приділили держ. школам отоплення, тому можливо є зачати науку наново. Кураторія шк. львівської округи зарядила, що наука в ґімназіях, семинаріях і фахових школах зачинається 20. лютого (середа). Отопити шк. салі мають уже у вівторок.

—o—

В четвер буде правильний залізничий рух.

Покищо залізничі власти опанували в части положення на завіяних снігами шляхах. При помочі війська можна буде зовсім опанувати положення. Сподіються, що до четверга привернуть уже правильну особову та товарову комунікацію.

—o—

Ліґа Націй в обороні нац. меншостей.

Бюро Вольфа повідомляє з Женеви, що ген. секретаріят Ліґи Націй видав брошуру „Оборона мовних, етнічних і релігійних меншостей Ліґою Націй", якої метою є влекшити дискусію над справою меншостей, передбачену на березневім засіданні Ради Ліґи. В брошурі є виїмки з засідань Ради Ліґи, 2) виїмки зі звітів із засідань Ради, 3) резолюції та звіти зборів Ліґи.

—o—

Литва, СРСР і Вильно.

Дня 18. лютого більшовицький посол Антонів-Овсієнко вручив президентові Литви свої повновласти. На авдієнції пос. Овсієнко в промові сказав м. і., що буде старатися закріпити приязні взаємини між СРСР і Литвою, оперті на договорах з 1920 і 1926 рр. Президент Сметона у відповіді згадав також названі договори та сказав, що Литва як і СРСР доцінюють добрі взаємини, витворені між обома країнами та пригадав, що ці договори означили литовський кордон із столицею Вильном.

—o—

Реконструкція кабінету ЧСР.

Є чутки, що небаром треба сподіватися частинної реконструкції чехословацького кабінету. Уступлять міністри: залізниць, справедливости й уніфікації. При цьому змінився би й склад урядової коаліції. Вістку цю потверджує лист мін. уніфікації Ґазіка до партії словацьких народовців, у якім сказано, що незадовго подасться до димісії.

—o—

Хто зрадив плян ген. Гренера?

З Берліна повідомляють, що там перевели домашню ревізію в п-і Валентін і переслухали її у поліції в звязи з тайним меморіялом міністра ген. Гренера, який помістив „Ревю оф Ревюз". П-і Валентін є польською горожанкою зі Львова. Вона була співробітницею Штреземана і секретаркою місячника „Норд унд Зід"

Троцький просить у Німеччини права азилю.

Більшовицька преса оголосила такий комунікат: Троцького виселили з СРСР за протибільшовицьку діяльність згідно з постановами спец. конференції при держ. політбюрі. Сімя Троцького, згідно із своїм бажанням, виїхала разом із ним.

Президент німецького парляменту Лебе дістав із Царгорода від Троцького телеграму, в якій покликуючися на святочну президентську промову, виголошену в райхстазі 6. лютого ц. р. звертається до царгородського німецького консуляту з проханням позволити йому приїхати у Німеччину. През. Лебе відіслав цю телеграму до нім. уряду. Промова, що на неї покликується Троцький, була виголошена з нагоди 10-их роковин ваймарської конституції. Є там уступ про лібералізм нім. уряду у відношенні до політичних партій. Відповідаючи комуністам през. Лебе сказав тоді, що може прийти хвиля, коли нім. уряд дасть Троцькому азиль.

—o—

Продовження відпустки Чічеріна.

Рада нар. комісарів постановила продовжити закордонну відпустку нар. комісаря закорд. справ Чічеріна аж до липня 1929 р.

—o—

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напоїв! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10

По широкому світі.

Анґорський парлямент приняв проект закону, згідно з яким турецьким урядовцям не вільно женитись з чужинками. Урядовці мін-ства закордонних справ, війни та маринарки, жонаті з чужинками, мусять зголосити свою димісію.

Анґлійський уряд має намір скликати конференцію в справі морського роззброєння.

Підчас міських виборів у Болгарії державні партії скрізь дістали більшість.

Президентом німецької Ліги Мира вибраний відомий пацифіст ґенерал Шенах.

У Вашингтоні приняли новий проект про іміграцію, який дозволяє вїзд усім спеціялістам, ученим, промисловцям і мистцям.

У робітничих анґлійських колах є звістки, що Болдуін має намір призначити вибори до парляменту на 2-го травня, щоби опозиція була до них непідготовлена.

Дивогляди.

Кухарки хотять правити.

В чужинній пресі бачимо фотоґрафію маніфестації влаштованої в однім із більших міст України кухарками. Юрба жінок несе великанський прапор-плякату з таким надписом: „Як казав Ленін, кухарка буде мати змогу навчитись керувати державою". Українські кухарки, які, як відомо, так чудесно вміють варити борщ, таки трохи переборщили погляди Леніна.

„Що це таке?"

У варшавськім „Пшедсвіті" появилась 16-го ц. м. стаття підписана інж. Морачевським п. з. „Весела дискусія", з якої подаємо дослівно таке місце:

„Пан Шапіра, співробітник „Роботніка", віддав святочно, щоби я покинув кабінет, тому, що на його думку п. міністр скарбу Чехович в імені всього уряду відпекається в соймі етатизму, як чорт свяченої води. Тому він гадає, що мої погляди на етатизм зустрілись з рішучим спротивом усього уряду, що я тому програв і тому я повинен з уряду виступити. Дуже люблю коханого жартуна Шапірку. А проте не беру трагічно його статті, хочу його переконати. Тому охотно порозмовляю з вами, пане, ось у такім діяльозі: „Чи Ви читали мої статті про „етатизм" у „Пшедсвіті"?" — Ні. „Чи знаєте соймову промову міністра торговлі та промислу з 4. лютого?" — Ні. „Чи Ви розуміли соймову промову п. міністра скарбу з 8. лютого?" — Ні. „Чи Ви робите висновки з невідомих Вам преміс?" — Так. — Отже полагоджусь з Вами так само, як Олександер Фредро дав собі раду з тим жартуном, що дав йому загадку „Що це таке? Сурмач і барабанщик пішли до кухні, оба спухли(!) другого, той того ганьбить, тамтому дає третього. Сурмач із барабанщиком! Що це таке?" А Фредро не надумуючись ляпнув: „Возьміть те все в купу, поцілуйте мене четвертого в д..." А під цією статтею є редакційна замітка, що коли автором статті в „Роботніку" підписаної таємними буквами С. К. не є п. Шапіро, а хтось інший, то і може зробити особисто те, що радить А. Фредро.

Як бачимо, рівень дискусії неабиякий. Над такою статтею можна би сміло дати заголовок „Що це таке?" і розписати конкурс на загадку між читачами

НОВИНКИ

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні.** Українське Академічне Товариство при Українському Науковому Інституті в Берліні влаштувало два дальші прилюдні виклади, а саме дня 14. грудня 1928 відбувся виклад д-ра К. Чеховича п. з. „Фільософія техніки". Актуальність теми та оригінальне її опрацьовання прелеґентом стали приводом живої дискусії, в якій вичерпуюче обговорено загально культурні проблеми ролі техніки в матеріяльному і духовому житті сучасности. Дня 7. лютого 1929 викладав д-р Д. Одинчин про „Поняття імперіялізму". Подавши короткий історичний перегляд імперіялістичних змагань ріжних епох і народів, прелеґент старався визначити ролю та місце імперіялізму на українському грунті.

— **Ріжні вістки.** Летун Ліндберґ, що дійшов в Америці до виїмкових почестей, жениться 21. травня з донькою американського посла в Мексику. — В Анґлії зростає постійно ґрипа; число смертельних випадків за тиждень подвоїлось. — Між Льондоном і Варшавою завели постійну телефонічну комунікацію. — У Москві почалась 15-го ц. м. кампанія за „двома тижнями ощадности". — У південних районах Австралії почались великі повені. — У Буенос Айрес згорів ґараж з 1000 автами. — У Дортмунді арештували банду злочинників з 22 особами, що має на совісти 235 злодійств і грабіжей. — На відділ держ. банку в Ленінграді напали бандити, застрілили касієра, зранили двох урядовців і забрали 100.000 рублів. — В околиці Лінцу найшли підчас водопроводних робіт золоті та срібні монети закопані в землю ще підчас 30-літньої війни; є там 19 дукатів з 1589 р. — У Кракові промувалась на „д-ра фільософії" одна черниця-фелісіянка.

— **Рідкий талант.** У Парижі помер на ґрипу в 59 р. життя небуденний талант. Ним був офіціяльний перекладчик франц. міністерства закордонних справ Камерлінк. Підчас дипльоматичних конференцій він умів перекладати цілі промови з чужинної мови на французьку і навпаки, не записуючи їх, а памятаючи. Він передавав не тільки слова, але й зміст з деякими нюансами, наслідуючи тон і міміку промовців. Камерлінк виступав як офіціяльний перекладчик на всіх конференціях амбасадорів і знав усі дипльоматичні тайни, які зберігав з виїмковою дискретністю.

— **Самогубство професора.** Застрілився професор оксфордського університету Невіль Форбс що 19 літ викладав російську літературу. У листі залишенім він каже, що причиною його вчинку була безвиглядна недуга.

— **Надто швидка слава.** Розпорядком московського Центрального Комуністичного Комітету місто Троцьк, Самарської округи, назване кілька літ тому в честь Троцького, тепер буде називатись Чапаєвськ. При масовім перехрещуванні міст у Радянськім Союзі іменами сучасних комуністичних діячів, ми висловлювали свій сумнів: що буде, коли вони одного дня стануть „неблаґонадьожними"?

— **Дрібні вістки з СРСР.** Секція наукових працьовників у Ленінграді рішила виключити академика Щербацького за „реакційність". — У Москві хвилюються від звістки, що є проєкт передати східно-китайську залізницю (Китаю) під контролю Японії. — У звязку з 50-літтям оснування партії „Народня Воля" в Петербурзі в Михайлівськім суді, недалеко місця, де вбили Олександра II., поставлять бронзовий бюст Желябова. — К. С. Станиславський видужав і їде на франц. Рівієру. — У Москві помер у 79 р. життя основник у 1875 р. великої театральної видавничої фірми та бібліотеки С. Ф. Разсохін. Він видав перші твори майже всіх драматурґів, починаючи від Островського. — 20-го березня у „Большом Театрі" святкуватимуть 40-ліття сценічної праці артистки „Малого Театру" А. А. Яблочкіної. На ювилейну виставу вибрали „Марію Стюарт". — Московський „Художественний Театр" припинив проби пєси „Бег" М. Булгакова, автора „Днів Турбіних", тому, що пєсу заборонила цензура.

— **Карнавал умирає.** 12-го лютого це славний для Парижа день т. зв. „Марді ґра", початок карнавалу. Що-ж стверджує цьогорічна преса? Не лише морози, але вже війна вбили старинний звичай вуличних карнавалових походів і забав. Нині „марді ґра" відріжняється на вулиці лише трохи живішим рухом. Дивоглядні маски щезли. Ті, що висять за виставками крамниць, ждуть даремне на покупців. Пять літ тому префект поліції з ґіґієнічних оглядів заборонив продажу конфетті і цим завдав смертельний удар карнавалові. В одному париському денникові находимо з цього приводу таку картинку: „у полудне, коли на „Ліонській" залізниці сунуть лавою пасажири, на пероні появився мальовничий капітан. На грудях воєнний хрест, ордер „почесної леґії", ріжні медалі. Всі зглядались на нього, але не мали часу затримуватись. Він зійшов до підземельної залізниці і там сів на лавочку, але не сідав на поїзди. Тоді двох поліцаїв попрохало його показати їм свої документи. Він утратив свою самовпевненість і заявив, що він безробітний і бездомний. „Як ви важились убрати ордери і військовий мундір?" „Нині-ж „марді ґра", а в цей день вільно, закон не забороняє". І справді, коли десятки тисячі переодягались, місто подобало на карнавалову салю; тепер, коли цього ніхто не робить, такого чудака мусіли відвезти в поліційний комісаріят.

— **З тайн науки.** Смертельну отруту вужа-кобри вживає тепер ню-йорський лікар Адольф Монелесер як екстракт для суровиці, щоби нею лікувати епілепсію. Монелесер уживав її вже кілька літ з великим успіхом при нервових недугах. Він спроваджує виїмково їдкі змії з Бразилії для своїх дослідів.

З театру.

Великий Міський Театр: „Борис Ґодунов", опера Мусоргського.

Опера Мусоргського „Борис Ґодунов", написана ще в р. 1874 і виставлена раз в Петербурзі, викликала вельми проблематичні, суперечні враження публики і на довший час відійшла з репертуару. Щойно по смерти автора, перероблена і переінструментована наново Рімським-Корсаковим, стала ця опера з поводженням виставлятися на російських, а навіть на заграничних сценах. В останніх роках в Зах. Европі (у Франції і в Німеччині) являлася навіть тенденція видати й виставити цей твір у первісній, оригінальній концепції композитора, одначе сильні протести проти перерібки Корсакова, яка, мовляв, скривила оригінальні риси музики Мусоргського, припинили реалізацію цієї думки. Квестія ця покищо не рішена й опера дається наразі далі в обробітці Рімського-Корсакова, якої інструментація все таки без порівнання краща, ніж інструментація оригіналу. (Перерібка сягає не так дуже то глибоко, обмежуючись більше до счеркнення деяких подробиць та до переставки деяких сцен, а навіть двох останніх дій). В такім виді вона виставлялася і у Львові на сцені міського театру перед війною і ось тепер як премієра в цім сезоні.

„Борис Ґодунов — це найбільше національна російська опера, в якій з одного боку найкраще відбилися всі найхарактеристичніші прикмети московської душі, а з другого боку найбільш натуралістичні, а навіть веристичні риси музики Мусоргського, які й зєднали йому сьогодні в західній Европі імя і славу першого европейського модерніста в музиці. Головна сила цеї опери у збірних народніх сценах, таких, як перед Кремлем із процесійно-колокольними ефектами, або як у передостанній (в оригіналі: останній) дії, де змальовані ґеніяльно дикі інстинкти товпи з різко контрастуючими ліричними моментами. Годі недоглянути в опері також впливу стилю Ваґнера, якого першим піоніром став саме в Росії Мусоргський своєю девізою: „Нема в музиці краси, коли нема виразу".

Оперу виставлено у Львові старанно — очевидно по силам. На жаль, Плонський як цар Борис ні голосово ні сценічно не дуже то доріс до трудного завдання. Те саме треба сказати теж про всі головні партії опери, які повинні визначуватися перш усього живловою силою і жестом, або натуралізмом. Під цим оглядом ще найкраще вийшов п. Цопот як бродяга-чернець і п. Плятівна у невеликій зрештою ролі Марини Мнішек.

Ч. В

З судової салі.

За організування нападу на консулят СРСР у Львові.

В понеділок дня 18. лютого ц р. відбулася цікава розправа проти 21-літнього токаря Володимира Чоловського, гр.-кат., обвинуваченого за заколочення публичного спокою (орґанізацію нападу на консулят СРСР у Львові). Розправі проводив радник Завістовський, обвинувачував прок. Яніш.

Обв. Чоловський не мав ніякого оборонця.

Акт обвинувачення каже, що обв. Чоловський, молодий токар, що скінчив IV-ту кл. ґімн., намовив двох хлопців, Карпа і Сою, розношників пакунків з головного двірця, і заплатив їм по 50 сотиків на те, аби вони вибили в консуляті СРСР при вул. Набєляка вікна, кажучи їм, що в тій віллі мешкає ненависний йому студент унів. Геллер. Але оба хлопці задзвонили до консуляту і довідалися від секретаря Павла Садовського, що там живе консуль, а не студ. Геллер. Тому оба хлопці втікли до сіней каменниці при вул. На Байках 9. Обв. Чоловський, який мав тоді на голові польську академічну шапку, натягнув під консулятом чорний кашкет і подався й собі за обома хлопцями до тої каменниці. В тім моменті надійшов з міста сторож Андрій Дейнека, який про все довідався від хлопців, замкнув входову браму і повідомив поліцію. Міжтим надійшов мешканець тої каменниці Ваґнер і тоді один хлопець утік, а обв. Чоловський старався також чкурнути і мимоволі вдарив ліктем у живіт сторожа.

За це відповідає нині обв. Чоловський по думці § 9, 85 б. і 98 перед трибуналом. Обв. Чоловський признався до вини і боронився тим, що він як яркий націоналіст, ненавидить большовиків за їх насильства і тому хотів [illegible] вікна в консуляті СРСР у Львові. (Як довідуємося, обв. Чоловський, будучи в ґімназії, кольпортував християнсько-католицькі журнали „Поступ" і „Наш Приятель").

Переслухані свідки, хлопець Карпо і сторож Дейнека, потвердили основу акту обвинувачення. Зізнання інших свідків перечитано. Цікаво, що ніхто з консуляту СРСР у Львові не явився на розправі. Навіть не прийшов свідок Павло Садовський, секретар консуляту, якого зізнання також відчитано.

По нараді трибуналу **засуджено обв. Чоловського на 3 місяці тяжкої тюрми** по думці §§ 9, 85 б. і 86, зачисляючи йому до кари слідчий арешт від 8/XII. 1928 року. Решту кари завісив йому трибунал на 3 роки. Обв. Володимира Чоловського випущено зараз на волю.

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові.

Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

1295 10—0

Два інші процеси, а саме проти 30-ох селян з Тернопільщини, обвинувачених за державну зраду (комуністична пропаґанда) і проти селян з с. Гребенне пов. Рава Руська, за страйк, відсунено аж до другої каденції, тому, що не явилися свідки з причини перерваної комунікації зі Львова.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Олександер Кулачковський.

В доповненні посмертної згадки про бл. п. **д-ра Олександра Богдана Кулачковського**, поміщеної в 29. ч. „Діла" з 8. лютого п. р., годиться подати ще точніші дані про життя й діяльність Покійника, хочби з огляду на великі його заслуги на віденськім терені, де пережив повних 35 літ.

Вже як слухач прав у віденськім університеті Кулачковський живо інтересувався народніми справами і брав дуже діяльну участь в житті студентського товариства „Січ". По скінченні прав та осягненні докторату посвятився первісно адвокатурі у Відні, а бачучи, що українська, досить численна громада не мала ніякої орґанізації, дав почин до заснування першої такої орґанізації, товариства „Родина". Колиж через непорозуміння з „рускими" членами „Родина" не розвивалась і занепала, був одним з основників „Кружка Земляків", який вже по війні перемінив назву на „Українську Бесіду". Покійний брав завсіди живу участь у цих товариствах аж до часу, поки не став западати на здоровлю. Якийсь час був також заступником сеніора Братства св. Варвари.

Одначе безперечно найбільшу заслугу положив він як редактор українського тексту австрійського „Вістника Державних Законів" від р. 1896 до 1918. Хоч Покійник, як людина чистого характеру, основного правничого вишколу й освіти, як добрий бесідник і знавець німецької мови міг заняти в адвокатурі дуже визначне і незалежне становище, хоч якийсь час усміхалась йому можність приняти предложення референта в міністерстві внутрішніх справ у Відні і скора урядича карієра, — він відказався від того, а пішов слідами свого старшого брата, бл. п. Ярослава, директора „Дністра", і посвятив своє життя на службу свому народові. Двацять двома томами українського тексту „В. З. Д." уплів він собі невянучий вінець слави, доказ невсипучої праці на ниві української правничої словні. З молодечим жаром забрався він до студіювання народньої мови і працював над тим ціле життя та довів до такого знавства, яким може почванитись мало хто з наших правників. Щоб оцінити велич праці Покійника, треба переглянути ті 22 томи його „Вістників" і порівняти з їхже німецьким текстом. Велика шкода, що не довелось Покійникові докінчити розпочате по розпаді Австрії діло і скласти словарець правничих висловів на основі своїх „Вістників".

Подібно і друга його праця з часів по розпаді Австрії не діждалась друку. Рукопис українського перекладу карного закону, який нині в Галичині обовязуючого, є в переховані дружини Покійного, Олени з Зубрицьких. Той переклад предложив був Покійний в р. 1922 кодифікаційній комісії ЗУНР., яка у Відні приготовляла проєкти законів для ЗУНР. і провела була дискусію над предложеним перекладом.

Вкінці годиться згадати ще про одну заслугу Покійника для народу. Інтересувався завсіди публичними справами, часто дописував до українських часописів про події парляментарні та про інші загальні справи, що дотикали нашого народу. А мав він нагоду до орієнтації в кождочасній політичній ситуації, бо безперервно стикався з послами з Українського Клюбу у Відні, яким, як знавець німецької мови, все радо помагав при укладанню всяких запитів (інтерпеляцій) і внесків, і навіть промов.

Нехай-же буде легкою Покійнику земля на чужині! А. Д.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Вівторок 19-го, г. 7·30 веч. „Таємнича дама", оперета (50 пр. знижки).
Середа 20-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", гостинний виступ Модзелевської.
Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера Мусорського.

Кіна.

„Аполльо": „Тайний курер".
„Лев": „Роман панни Опольської".
„Оаза": „Блакитні ночі".
„Палас": „Гробниця великого кохання".
„Фатаморгана": „Жінки на ховзькій дорозі".

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

— **Львів і Львівський повіт. Позір!** Пригадуємо, що І. Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи" на місто і повіт Львів відбудуться у вівторок дня 19. лютого 1929 року о год. 3. зглядно 4. пополудні в бібліотеці „Просвіти" у Львові, Ринок, ч. 10. II. поверх. — **Головна Управа „Рідної Школи"**. 1464 1—1

На високій школі вет. Брно на Мораві одержали в зимовім семестрі 19·8/29 шк. р. диплом ветер. лікаря Василь Зелений зі Львова, Василь Ожоган з Королівки пов. Заліщики. Дня 9. II. 1929 р. на тійже школі був промований на Д-ра вет. мед. Іван Левицький з Добротвора пов. Камінка Струмілова. 1—1

Комітет Допомоги Українським Політичним Вязням складає отсим щиру подяку Комітетові урядження концерту дня 22-го січня 1929 року в Золочеві за жертву на допомогу українським політичним вязням в сумі зол. 33·6), та Кружкові Української Молоді в Золочеві за жертву в сумі зол. 91·85. 1—2

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП. П.: Егзекутива Ради Службовників „Дністра" у Львові 25 зол. замісць вінця на домовину бл. п. Товариша емерита Болеслава Кушніревича; Українська Студентська Громада в Варшаві 25 зол. з нагоди вінчання членів громади п. Овсани Пирогової з п. Володимиром Бачинським; М. і С. Стефанівські Львів 10 зол. місто ґратуляційної телеграми в день вінчання п. Софії Охримович з п. Андрієм Севютою, яке відбулося в Бібрці дня 9. п. м.; Іван Харчишин, Миколаїв 10 зол., як збір на весілі Івана Гурецького з п. Марією Дубик в Жидачеві; Никифор і Марта Данишч, Станиславів 15 зол., Роман Стефанович Добромиль 10 зол., замісць вінця на домовину бл. п. о. Михайла Баричка, пароха Шипоти. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1472 1—1

На Студентську Харчівню" зложили ВП.: о. Ганкевич 8·55, п. Мицкова 2, п. Копистянська 5, п. Вітошинська 10, п. Шанковська 5, Взаїмна Поміч Учит., Перемишляни 25, п. Громницька 5, п. Ніжанковська 20, п. Морович 10, п. Михальчишин 10, п. Олексишин 15, п. Меленко 15, п. Чемеринська 10, п. Добровольський 5, п. Пушкар 10, п. Миклашевич 5, п. Морович 10, п. Пелевська 5, п. проф. Лишинський 10 шилінґів, п. Стольницька 7·45, п. Стахурський 20, Чит. Просвіти в Зашкові 24, Дрібні збірки у Львові 70. — В натуралях (вартість в золот.): Маслосоюз — 40, село Миколаїв — 40 село Малехів — 40, Н. Н. — 5, Народна Торговля — 45, село Зболіска — 20. село Миклашів — 50. 1468 1-1

Відчит д-ра Е. Бурачинського п. н. „Новійша хірургія селезінки" відбудеться дня 21.II. 1929 р. в год. 7. вечером в домівці Українського Лікарського Товариства, вул. Руська 3/II. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

РУТИНОВАНИЙ концішієнт пошукує посади. Зголошення приймає канц. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 —5

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 33—

ІНТЕЛІГЕНТНА особа, середніх літ середнього росту, совісна газдиня, роботяща доматорка. Уміє дуже добре і смачно варити, печи, прати і прасовати, пошукує місця до старшого пана або вдівця священика на виїзд. Може бути негайно. Платня невелика після умови. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „С. Н. пильна". 1473 1—2

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор, партитура з голосами 2 зол. „Торбан" Львів, вул. Осколінських ч. 6. 1455 2—5

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвищі ціни. 3 138-?

ОЛЕКСА МОСКАЛЬ з Волі Старяської пов. Яворів уроджений 12.III. 1901 р. уневажнює отсим згублену військову книжочку виставлену через П. К. У. в Городку. 1471 1—3

ФРАНЦУСЬКОГО і гри на фортепяні вчить диплькована професорка, евентуально за обід. Ласкаві листи до Адміністрації „Діла" під „Француженка". 1469 1—1

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Н. ГІРШШПРУНГА, Личаківська 34 приймають вписи на ново 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія і писання на машинах. 1475 1—4

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціаліст недуг легнів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 12—24

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника ч. 48.

1445 2—3

Спеціаліст скірних, венер. недуг і косметики 1478 1—1

Д-р Роман Дольницький

орд. 3—6 поп., Глубока 10. партер.

Кварцова лямпа і дінтермія.

ОСТОРОГА! Остерігаю, щоби хтонебудь не хотів побористуватися оригіналами вкрадених в жовтні м. р. документів Тимочка Евгена, уродж. 1901 р., а саме: свідоцтвом зрілости української гімназії в Перемишлі, метрикою і свідоцтвом польського горожанства. 1470 1—2

Дентист Яків Нас

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II.

Скріплювання хитаючихся зубів видбування й вимимання зуби без бо. Штучні зуби в канчуку і золоті по найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому ч. II. 1. Урядовцям і студентам знижка. 1459 Тел. 65-73. 3—

Від Управління Синодальної Ради Православної Чеської Церкви.

Сим повідомляється, що до всі вступ прохання від Олександри Чорасо Карпюкової, з заходом про розв шлюбу з Олександром Олександро Карпюком, з причини його безвід довготривого перебування. Осіб ма чих місце його перебування, просять відомити а адресу: Sinodalni Rada vosiavne Cirkve v Praze XII, Zahrebin 1462 1—

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ва „Сільський Господар" у ЛЬВОВІ,

відложено на день 1. берез (марта) 1929 року.

Вони відбудуться з оголошеним порядком нарад, у Львові, при Рутовського ч. 12. — „Українська Б да", Філії, Кружки „Сільського Го ри", Кооперативи, що є членами „С і Р. С. У. К. вишлють обовязково Збори своїх делеґатів. Всі прочі Т-ва запрошені з голосом дорадчим. 1467 1—1 Головна Рада

Подяка.

Високоповажаному д-рові Олександ ві Барвінському складаю на тій ро сердечну, дружню подяку за вн повний посвяти труд у весеннім ла ській помочі в часі недуги моєї Д гої Тети бл. п. Гедеони Сватов. Р часно почуваюсь до обовязку зложи також щиросердечну подяку Всім т що віддали Дорогій Покійниці послу прислугу та дали докази щирого сп вання.

Д-р Володимир Білозо з родиною.

1474 1—1

Присилайте передплату

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 38 (11.379). Львів, четвер 21. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Апетити на владу.

Львів, 20. лютого 1929.

В деяких польських колах ніщо так не є зненавиджене, як парлямент, як парляментарний устрій, як демократична форма правління. Можна зариакувати твердження, що ніяка форма абсолютизму не була так зненавиджена й осуджена, як тзв. соймовладство. В ньому добачується корінь лиха і всю скалю турбот, які лягли на Польщу. І не можна сказати, що в тих злобних твердженнях й нагромаджених обвинуваченнях немає великої долі правди. Бо польський парлямент на протязі свого 10-ти літнього істнування, а головно в добі „суверенности" не розязає ані одної капітальної проблеми, а деякі з них (як нпр. національне питання) ще більше заплутав.

Та це — розуміється — не є виною парляменту яко такого, тільки тих сил, що діяли в ньому і поза ним, а які сьогодня ще більше впливають на правлячі кола, пориваючи в свій круговіж уже й саму інституцію парляменту.

Безп. Бльок співпраці з урядом й його незорґанізовані попередники, повівши боротьбу за обмеження парляменту, від травневого перевороту старалися його на кожному кроці скомпромітувати й понизити. Після довшої підготовки, внесуено проєкт зміни конституції, який фактично перекреслює інституцію парляменту, а заводить своєрідний абсолютистично-президентський режім.

В справі зміни конституції розвинулася вже затяжна боротьба, в якій живу участь беруть всі воюючі сторони: оборонці й противники парляментаризму. Перші, як ми вже зазначили у вчерашній статті, довгий час виминали боротьби, бажаючи відсунути її до більш пригожого моменту. Та невблаганий противник у почутті своєї сили примусив оборонців парляментаризму вже тепер підняти кинену рукавицю і стати в боєві ряди.

Невдача виступу марш. Дашинського і безоглядне відкинення його компромісової пропозиції проурядовим табором (марш. Шиманським) примусили польську демократію перейти з відступу в орґанізовану дефензиву, бо на наступ вона ще не рішилася, не вважаючи на заповідь пепесівців, що устроєва боротьба вирішиться на вулиці.

В обороні демократії виступив на сторінках „Робітник-а" б. посол і б. лідер „Визволення" Ст. Туґут, без сумніву один із найширших і найпростолінійніших польських політиків, який свої думки висловлює ясно, досадно, ядерно, виминаючи крутійства і фальшу, таких прикметних великій більшости „елястичних" політиків з демократичного польського табору. Стаття Туґута: „Апетити на владу" найшла широкий відгомін у пресі. Годилось би й нам звернути увагу на цю цікаву статтю.

Майже від трьох літ — пише Туґут — є ми свідками прикромлення Польщі до волі, потреб і прихи одної людини. Все — право і конституція, бюджет, себ-то публичний гріш, квестія миру і війни, права інституцій і права чоловіка — все в Річипосполитій має бути залежне від таланту чи нездарности одиниці. Повалено всі правні принципи, робиться безнастанне, невідступаюче перед нічим зусилля для повалення останків опору, змагається вже не до розпорошення громадянства, але до розтоптання в ньому всякої орґанізації, всього, що є самостійне".

А ця система є реакцією, що викликує нові конфлікти, „дає до вибору невільниче піддання, або незорґанізовані вибухи бунту". Що станеться, коли тій системі забракне його творця і живого символу?

Яскравий спід світла на ту систему кидає проголошений проект зміни конституції, який всю владу в державі скупчує в руках одного чоловіка. Цей проект є намаганням залеґалізувати самовладство в користь марш. Пілсудського, одиниці, що на основі неписаного акту має повноту влади. Писаний акт нічого в даній хвилі не вияснив би, бо навіть абсолютистична конституція мусить бути висловом поділу праці, прав й обовязків між правлячими й управлюваними. Марш. Пілсудський є людиною з багатьома рідкими прикметами, але він має й одну величезну хибу: не хоче чи не вміє співпрацювати з людьми. Тому й кожний писаний акт мав би невелике значіння, бо по всій правдоподібности марш. Пілсудський небавом відійшов би від нього, як відійшов від президентури й премієрства.

Колиж проголошений проект хоче устійнити обсяг влади і спосіб ділання наступника Пілс., то він ставить його в незвичайно важке положення. Дає йому всесбіймаючу повноту влади, кладе на його плечі нечувано важкий тягар. Питання, чи він буде в силі тією владою розумно користуватися, чи зможе він двигнути той тягар. І тому постійно зявляється питання: хто ним буде? А відповідь на це питання незвичайно важка. Певним є тільки, що він не буде Пілсудський. А сам він не може правити. Мусить на кому-сь опертися і на кому саме: чи на старих родах, чи на поміщиках, чи на „середньому стані", чи на бюрократії, чи на війську, чи на „урядовому таборі"? Всі ці сили є господарчо слабі і нестійні, щоби на них можна опертися.

Таку повноту влади можна давати тільки ґенієві.

„Якщо майбутній президент буде ґенієм, то може вдалось би йому розвязати деякі труднощі, що сьогодня гноблять Польщу: безробіття, дорожнечу, лихі платні, національний спір, справу міжнародньої безпеки. Однак і в тому випадку польський нарід був би немовлятем, годованим пипкою і пошеним у хустці на плечах. А що, коли буде нездарою або дурнем? Як думаєте, чи Польща бачила ще катастрофи тих ґіґантських спроб? Урядовий табор вмовляє в нас, що все краще, як поворот до „огнищ соймовладства". Отже в тому соймовладстві нарід учився і не маємо ніякої основи допускати, що сам не найшов би шляху до виходу дешевшим коштом, як домашня війна. Польська демократія з тим диволядом, який названо проєктом зміни конституції, що має бути останнім ліком, а є лише фальшивим апетитом на владу, не має й не може мати нічого спільного. Як спроба самостійної правно-державної думки стоїть він нижче всякого рівня і Польщі, як цілости, просто приносить стид. Як практична розвязка є така від нас далека, від наших поглядів і наших інтересів, що не міг би бути навіть темою до дискусії. Той протидержавний проєкт повинен бути без подрібної дискусії відкинений в першому читанні".

Сказано ясно, досадно й переконувочо. Стаття Ст. Туґута є заповідю виходу з пасивности і переходом від дефензиви до частинного наступу, але по всій правдоподібности тільки на парляментарному терені. Заяв Ст. Туґута відкинути зголошений проєкт уже в першому читанні безумовно буде здійснений. Але що дальше? — ось питання, на яке не дає відповіди ніякий демократичний політик. Бо апетити на владу у теперішніх її носіїв є надто великі, — не лише у відношенні до теперішности, але головно у відношені до будуччини — щоби що-небудь могло їх зупинити на півдорозі. І один з помітніших членів Безп. Бльоку, виленський монархіст Мацькевич, теж не менше щирий і простолінійний, заявив без обиняків, що нову конституцію треба буде ввести, не зважаючи на волю сойму. Зразком для нього є modus procedendi, приноровлений югославянським королем Олександром.

„Після ствердження — каже Мацькевич — неспроможности ввести новий устрій при допомозі сойму, треба буде сойм розвязати і новий устрій проголосити декретом як обовязуючий".

Апетити на владу є справді великі, такі великі і безцеремонні, що зудар двох сил є неминучий.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Самоврядування.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 14. лютого 1929.

Хто памятає ідею й форму колишнього російського земства, тому й в голову не прийде ставити в одну площину з ним наше повітове й воєвідське самоврядування. Навіть так звані „куці" (обмежені) земства на наших землях тепер уявляються нам знаменитими у порівнанні з соймиками й воєвідськими радами.

Річ не в компетенції та формі, а в самій основі, на якій побудовані теперішні органи самоврядування. Під натиском певного ідейного руху сімдесятих років минулого століття царський поліційний абсолютизм змушений був піти на уступки: поставити земства по-за органами державно-політичної влади. Виборні земства з виборними головами були автономними територіяльними орґанами громадської господарки.

В Польщі всі орґани громадсько-суспільного життя поставлені під безпосередній вплив та керму політ. влади. Це кермування урядовою рукою всіма галузями й галузочками життя особливо яскраво виступає на екрані так званого самоврядування. Головою соймику є повітовий староста, головою воєвідської ради воєвода—представники політичної влади.

Гадаю, що є перебільшенням нова приповідка: „соймик називається самоврядуванням тому, що ним кермує сам староста". Але є фактом, усім відомим, що досі старости в ролі голов самоврядувань виконували завдання, покладені на них вищими органами політичної влади, уступаючи дрібні питання (не політичного значіння) свобідній волі соймикових зборів. Луцький соймик, наприклад, у минулому 1928 р. зовсім не використав 30-тисячного меліораційного асиґнування, в той час, коли видатки на шляхи далеко перетягнено за межі бюджету. Очевидно, що дороги на східних землях мають спеціяльне й значно більше значіння для влади, ніж про це думають члени соймику. Тому-то й суми на дорожні потреби в ц. р. в бюджеті непропорціонально зросли. Або: в той час, коли „не було засобів" на будування будинків для сільських шкіл, на „потреби" „Мацежи Школьної" ухвалювалися великі суми.

Правда, самоуправна ординація дає представникам населення можливість більшістю голосів спрямовувати свої засоби на дійсні життєві потреби місцевого населення. Тому сама собою вийшла потреба в „відповідній" більшости. І ця потреба на Волині при виборах до т. зв. ґмінних (волосних) рад і соймиків належно „задоволена". Кому припадково довелося бути на волинській урядовій виставці м. р., той, можливо, зауважив вимовну діяграму персонального складу радних і членів соймиків — по їх національности. Майже в усіх повітах разяча більшість радних-поляків хоча українське населення складає 80—90 відс. В деяких повітах, де гніздилася хрунїда, процент українців впав дуже низько (нижче 40). Для прикладу візьмемо вибори хочби в одній „ґміні" Піддубці. Перші вибори, які дали значну більшість українців, були уневажнені; зате другі вибори вже дали бажану меншість. Як це сталося? Це вже окрема справа, для якої тут замало місця...

В кожному випадку з 1927 р. північно-західні землі мають волосні й повітові самоврядування. Поминаючи будову цих самоврядувань, всеж треба сказати, що коли вони й не дали українському населенню того, що могли й повинні дати, то дали в кількох випадках докази деяких можливостей. З другого боку, півторарічна практика вже виявила ті наші хиби й занедбання, які є причиною малокорисної праці названих самоуправних установ.

Ці хиби й занедбання особливо унаглядняли збори волосних („ґмінних") рад і соймиків, які саме тепер закінчилися. Їм треба присвятити більше місця, а засоби до покращання праці наших радних і соймиковців вимагають ґрунтовного обговорення. На цьому місці подам лише деякі спостереження як з загального перебігу громадського життя, так і з двохденної присут-

ности в характері „публіки" на засіданнях луцького повітового соймику, а саме:

1. Українська інтелігенція замало цікавиться самоврядними справами, а ще менше знайомилася з ними: незнання у цьому відношенні просто наглядне.

2. Селяни-радні й соймиковці — цілковито непідготовлені до своєї ролі, недоцінюють її, не розуміють, що їх обовязком є не догоджувати комусь, а працювати для задоволення культурно-освітніх і економічних потреб населення.

3. Ніякої теоретично-освідомлюючої роботи в цьому напрямку не переводилося й не переводиться.

В такому непідготовленому стані застала нас нова подія: 31. січня утворено вищий, воєвідський орган самоврядування — воєвідську раду та її виконавчий орган — воєвідську управу. Таким чином будова самоврядування всіх трьох ступенів закінчена. А як закінчена, про це знов каже склад воєвідської ради й управи: на 12 членів ради (делегатів соймиків і міських самоврядувань) є 7 поляків, 4 українців і 1 жид). Отже 80 проц. українського населення має всього 33 відс. представництва. Управа складена по принципу „рівний з рівним": 1 поляк, 1 українець і 1 жид; українці й тут мають 33 відс. Хібаж не зрівняння?

Урядові органи преси захоплені таким „ідеальним" представленням ріжних національних груп. І ми їх цілковито розуміємо.

Для ілюстрації того пошанування прав та інтересів українського населення подамо хоча-б такі факти. Внесення члена ради Книша, щоби до рільничої комісії ввести інспектора Українського Ревіз. Союзу Кооператив відкинено. До неї комісії введено представників польських товариств: Волин. Рільничого Т-ва, Звйонзку Кулек Рільничих та Ревіз. Союзу польських рільничих кооператив. Про єдине українське сільсько-госп. т-во „Сільський Господар", звичайно, не могло бути й мови. До комісії суспільної опіки введено представників „Мацежи Школьної", польського т-ва літніх кольоній, луцького діецезіяльного рим.-кат. доброд. т-ва й т-ва опіки над жидівськими сиротами в Луцьку. Не найшлося ніще місце для „Просвіт", „Союза Українок" і Луцького Чеснохр. Брацтва, яке вже 310 років займається суспільною опікою та в якого недавно забрано будинок, що в ньому містився притулок для дітей і старців. Отже українські сирітки й нещасні діди та бабки остали без дому, де був притулок і без самого притулку та опіки.

До управи на згаданого одинокого члена від українців введено п. Колодяжного, бувш. подільського губернійського комісаря УНР. Таким чином „пошанування" прав та інтересів українського населення Волині (80 відс.), здається, не підлягає сумніву.

В. Островський.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі
ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

З Ромунії.

Просвітянський рух.

Перед війною мали майже всі наші громади на Буковині читальні „Української Бесіди". По війні ромунська олігархія вбила все українське освітне життя і з українських читалень не лишилося й сліду. Після приходу до влади в Ромунії нац.-націоналістичної партії повіяло трошки лекшим духом і ось українські громади на Буковині зачинають поволи відновлювати свої давні читальні. Досі відновило свою діяльність 21 читалень „Української Бесіди", а крім того українські емігранти в Джурджіу, які заробляють на хліб в тамошній фабриці, заходяться як перші заснувати нове товариство „Просвіта". Акція в справі основування, згл. відновлювання українських читалень ведеться дальше.

Український жіночий зїзд.

При доволі численній участи українських жінок — між присутніми були й заступниці селянок і міщанок — відбувся 2. ц. м. в Чернівцях перший по війні зїзд українського жіноцтва в Ромунії. Отворила зїзд заступниця голови „Жіночої Громади" п. О. Павлюх-Гузарева, що повитала присутню письменницю О. Кобилянську і всіх учасників. Повстанням з місць вшановано померших членів „Жіночої Громади" за останніх 14 літ, імена яких вичислила п-і Гузарева. Після того вибрано президію зїзду: почесною предсідателькою була п-і Кобилянська, проводила зїздові п-і Гузарева, секретарювала п-а А. Поповичівна. Після відчитання привітів виголосила добре обдуманий реферат про потребу розбудови „Жіночої Громади" п-і О. Гузарева, що дав притоку до оживленої дискусії. Другою референткою була п-і М. Левицька, що говорила про створення фонду „Жіночої Громади", який потрібний на збудування сирітського дому і бурси. Ця справа викликала теж живу дискусію. Одначе в дискусії по обох рефератах забирали голос головно мущини і це вказує на те, що українські жінки на Буковині ще надто слабо приготовані до ширшого громадського життя. При кінці ухвалено вислати привіти Українському Педагогічному Інститутові в Празі з приводу 5-ліття його істнування, а дальше д-рові С. Смаль-Стоцькому й інсп. Ом. Поповичеві. Замкнула зїзд п-і О. Гузарева, висказуючи віру, що небавком повстане в кожнім селі кружок „Жіночої Громади".

Відносини в Бесарабії.

Невимовно важке положення в Бесарабії характеризує лист селянина з Бесарабії до редакції „Часу". Ось уривок з того листу: „Коли мені принесено газету „Час" до хати, то я відказувався, бо боявся приняти, бо нагадав собі, як то 1924-го року в нашому селі переслідували нас за політику, а навіть 12 розстріляли, а що нам було, то бодай того й собака не діждала. Аж коли учитель розіклав мені, що тут нема нічого небезпечного, то приняв її. Здивувало мене, що редакція в Чернівцях дізналася про моє імя. Певно подала її якийсь земляк-інтелігент з нашого села, які тепер порозкидані по всій Европі. Наше село величезне, має около 2000 хат і 10.000 душ. Як узнали, що до мене приходять українські газети, то зачали приходити й слухати, що пишуть наші браття із Буковини, які мають газети у своїй мові, а ми тут у Бесарабії наче сироти живемо, нас покалічили раньше москалі, а тепер ромуни, й погана наша доля, щоби ви знали. Вибачте, що я так написав непонятно (дописувач мішає подекуди російські слова), бо я не вчився по українськи. Аж серце мене болить, що я і ціле наше село, яке числить 10.000 душ, всі ми українці, а не маємо української школи. Як ми довідалися через вашу газету, що у вас жадають скрізь української мови, то так і заговорило ціле село, якби то так і нам дали школу в українській рідній мові..."

Рим дня 12. лютого 1929 р.

(Допис з Риму.)

Сіренький день. Зранку все небо затягується хмарами. Час від часу валітають нестримані бурхливі подуви південного вітру, вогкого і теплого широкко, що віщує дощ. І тим не менше, з самого ранку місто приймає святочний вигляд. Забувши про небо, хмари, вітер — і помічаєш лише незвичайний рух на вулицях, трамваї прибрані маленькими прапорцями, а будинки громадських державних та приватних інституцій в великих прапорах і з явними приготуваннями до великої ілюмінації. Чим близше до Ватикану, тим народу більшає, — всі поспішають на площу св. Петра, — хто не може особисто, летить туди думкою.

Сьогодня папа має вийти на балькон Ватиканської базиліки і дати своє благословення Римові, цілій Італії і цілому світові. А головно Римові і новій Італії. З 1870 р. — від дня вступу італійських військ до Риму, що з Риму, столиці Папської Держави, зробили столицю італійського королівства, аж до вибору (сім років тому) теперішнього папи Пія XI. ні один папа не вийшов з Ватиканського палацу, ні один папа не благословив народу під кермою узурпаторів. Тим-

ОСИП ТУРЯНСЬКИЙ.

ГОЛОС НОЧІ.

I.

Стара богачка Хима, її донька й зять вечеряли на потемки. Що і як вони їли, як виглядали і що думали, — це годі було бачити і знати. Чути було тільки, як у темну мовчанку врізувалося одноманітне тикання годинника та сербання якоїсь ріденької страви, мабуть пісного борщу. Аж ось темряву прошиб такий голос:

— Можеб ви, баби, та світло засвітили?

Зараз ніч увілляла йому в уха старечий, беззубий, заржавілий голос:

— Господь милосерний засвітив свічки на небі, а тобі ще за мало?... А щож то з тебе дитина, чи що?... Чи я тебе маю вчити їсти?... А можеб тобі ще з матірньої груді молочка попіссати?... Що?... Не трапиш на потемки ложкою з миски в рот?... Хочеш пісний борщ по панськи їсти, ти, паничу...

— Ваше скупство та скнирство вже мені боком лізе... Жінко, засвіти світло!

Тоненький, боязливий голос:

— Та я... чомуб не засвітити?... Щож?... Мама не хочуть...

— Але я хочу, розумієш?...

Заки жінка відповіла, теща пустила в ніч ось які скреготливі слова:

— Хто тут у моїй хаті має право говорити „я хочу", — ти, чи я?... Ти тут у мене закадто собі розбираєш... ти, мій зятьку... ти, огірочку зелений!...

— Дай, Боже, щоб від тої мови вам язик не всох...

— Чуєш, доню, чого мені твій чоловік бажає?... Щоб мені язик не всох... Го-го! Я знаю... Ти хочеш, аби мій язик мені заціпило... поломило... покрутило!... О, ти, недоварений турочку! Недочекання твоє, щоб я тобі мій маєток записала!...

— Мамо, — обізвалася донька несміливо — таж мій чоловік вам нічого злого не хоче...

— Доню моя, я на тебе хухала, я тебе в люди вивела, я тобі статки й достатки придбала, а ти з ним одну руку тримаєш?...

Зять кинув до старої ось який жарт і досаду:

— Ей, коб той ваш язик так само світив, як він вам у роті вертиться!... Ото але було би світло в хаті!... Як на шабас... Ану, покажіть язик... Я вам його засвічу...

Вичеркав сірник і зблизив його до голови тещі. Стара миттю кріпким дмухом загасила сірник, а з її уст почали вилітати слова, неначе гайвороння:

— Ти шабаснику... ти зайдо... ти, приблудо... ти, мариотрате лукавий!... Ти мені все господарство прочеркаєш і просвітиш!... Я тебе з моєї хати прожену!...

Зять перестав їсти. Вичеркав знов сірник і хотів засвітити ліхтар, який зависав зі стелі. Одначе світло зараз згасло, бо не було в лямпі нафти. Шукав її всюди в хаті та між тим говорив:

— Я вам засвічу, бо якже ви мене на помацки з хати викинете?...

— О, я тебе мітлою намацаю, хочби ти мені й під землю сховався...

Не найшов нафти. Запалив папіроса, сів коло стола й курив задумані.

II.

Негайно після перемовки з зятем теща стала голосно молитися. При словах „Боже, милостив будь мені грішній" так сильно себе гатила в груди, неначеб хотіла виполошити та висіпшити відтіля всі свої прогрішення вольні й невольні. Коли вже була при сімох головних гріхах, пустилась у свою занчайну, вже здавна промощену дорогу між печею й ліжком на піддє на старі літа все гріла дряхлі кости і спала. Ішла на помацки й по дорозі глянула у вікно. Якраз тоді скінчила молитися:

— Четверте: обжирство; пяте: пиянство...

Далі крикнула несамовито:

— Шесте... Світло!... Ой! Світло!... Доню, ходи сюди... Хто це світить?...

Мати й донька вперли очі в одиноке світло, що з недалекої сусідньої хати капало в пітьму.

— Це, мамо, молода Дашониха...

Світло в сусідки збило тещу з пантелику та шпильками кололо її в очі. Вона позирала на це світло так, неначеб її очі хотіли його увіссати в себе, — не з любови, а з ненависти. В цій старій жінці обізвалася темна стихія, що всевладно царювала ще тоді, як не було ще ані світу ані світла. Навіть всемогутнє „Хай буде світло!" не вспіло прогнати тієї стихії й досі з душ багатьох простих і непростих людей народу, який через те, ще досі не виплив з моря темряви. Це первісна стихія — це одвічна тьма кромішня. Здавалося, що стара Хима стала уособленням, висловом, несвідомим післанником тієї одвічної тьми.

Голосом, подібним до сипання кремінистого піску, вона спитала:

— Чого вона світить?...

(Продовження буде.)

рішний папа Пій XI. негайно по свойому виборі, зробив у тому напрямі перший крок, і вийшовши на балькон базиліки св. Петра, благословив народ зібраний на площі. Те благословення пояснювали, як благословення нового папи, дане цілому світові. Сьогодня папа мав благословити італійський народ, на знак свого прощення й примирення.

Ватиканський Вязень виходив зі своєї добровільної вязниці. Таким чином стався найважніший акт в історії Ватикану і Нової Італії, — так зване „Римське питання" стало розвязане. Фашистівському урядові Мусолінія пощастило зробити те, що ще кілька років тому вважалося цілком неможливим. Один з найбільших державних мужів Італії, Крісні, казав колись, що той з міністрів Італії, який розвяже Римське питання, заслужить на назву найбільшого державного діяча. Можете собі уявити, як підноситься тепер авторитет і престіж Мусолінія. Фашистівський уряд відразу, через підписання конкордату з Ватиканом, зміцнює свої позиції в Італії і за її кордонами так, як не міг би їх скріпити ніяким іншим актом, чи навіть цілими низками актів.

Ще десять років тому, коли Мусоліні був лише звичайним журналістом і послом до парляменту, він звертав увагу уряду на „Римське питання": „Я стверджую, казав він, що латинська і імперська традиція Риму тепер представляється католицтвом. Як що, як казав Момзен, 25 чи 30 років тому, не можливо залишатися в Римі, не відчуваючи всесвітньої ідеї, то я думаю і стверджую, що єдина універсальна ідея, яка тепер істнує в Римі, це саме та, що розсівається з Ватикану. Розріст католицизму в цілому світі, збільшення до 400 міліонів людей, які в усіх частинах світу дивляться на Рим, може послужити обєктом зацікавлення й питання і для нас, італійців".

Дійсно, в наслідок перервання дипльоматичних зносин між Італією і Ватиканом, у випадках загроження інтересів католицизму в якихнебудь кольоніях цілого світу, Ватикан звертався за допомогою не до Італії, а до Франції, яка могла таким чином поширювати свої впливи і своє значіння в цілому світі, як оборонниця латинства і католицтва. З розвязкою Римського питання ця роля перейде зовсім природно до Італії і до Риму, що таким чином дійсно відразу займе в світі цілком інше становище, ніж займав, — в ньому знову заграє ідея світової ролі і світового значіння.

Не трудно собі уявити, що творитиметься в Римі, коли папа вперше вийде на його вулиці. Для римлян це буде день найбільшого свята. Вже й тепер всі чекають його з хвилюванням і цікавістю. І оповідають про нього цілі історії. Кажуть, що ніби папа коронуватиме теперішнього короля Італії. Для того мають привести ніби спеціяльну залізну корону Льонгобардів з Монци. Це булоб дійсно велике свято і акт величезної ваги. Останнім сувереном, якого коронував папа, був Наполеон I. Кажуть, що коронуванням короля Італії короною Льонгобардів, папа з одного боку має підкреслити своє спіритуальне значіння „короля королів", а з другого боку, піднести значіння того італійського королівства, якого так довго не визнавали його попередники.

З Ватиканського Вязня папа робиться ватиканським сувереном. Він відмовляється від своєї бувшої столиці — Риму, визнає доконаний факт, що Рим є столиця Італії і задовольняється невеличкою територією „Ватиканського міста", що матиме всі прерогативи незалежної суверенної держави. Держава невеличка, найменша в цілому світі, але сама розвага наказувала обмежуватися малим, щоби не збільшувати цілком непотрібних турбот і клопотів біля внутрішньої адміністрації і урядування на території нової держави. Замісць територіяльної влади, папа кольосально поширює свою духовну владу. Рим, як осередок католицького світа і місце перебування Христового Намісника, визнається Святим Містом, а італійський уряд зобовязується пильнувати, щоби в ньому не було нічого, що суперечилоб такому характерові Риму. Цей пункт може значно вплинути на характер нічних дансінґів та театральних вистав, не кажучи вже про поширення певних протестантських (спеціяльно методистських) установ. Влада папи поширюється і на всі установи, звязані з релігійним вихованням. Релігійний шлюб набере всіх прав і визнаватиметься цивільними установами, — тим часом, як раніше признавано лише цивільний шлюб. Таким чином, католицтво здобуває несподівано в Італії такі позиції, про які кілька років тому не могло й мріяти.

В цьому році папа святкує ювилей свого семилітнього перебування на папському престолі. В день самого ювилею 12. лютого, опубліковано звістку про конкордат і його короткий зміст. Рим прибирається в святочні барви, готує на вечір пишну ілюмінацію, і жде виходу папи, що править урочисту Службу Божу в церкві св. Петра. А папа тимчасом готує, як кажуть, нові великі події на свій ювилейний рік. Говорять про скликання Екуменичного Собору, перерваного подіями 1870 р.; говорять про неминучість проголошення єднання Церков, говорять про шлюб наслідного принца Італії з бельгійською принцессою Марією, який має перевести сам папа в базиліці св. Петра, говорять про коронацію самого італійського короля. Весь Рим повний розмовами, галками, спогадами і прощаннями. Ніхто не знає напевно, як що воно буде, але всі певні, що для Риму відкривається цілком нова і незвичайно цікава сторінка життя.

Вже іде дощ, але, по одиці і ґрупками, під парасольками і в непромокаємих одягах римляни прямують на площу св. Петра. І як його всидіти дома в такий урочистий час? Підемо й ми.

Евг. Онацький.

За океаном.

Конвенції обох союзів.

В травні цього року будуть конвенції Українського Народнього Союзу з Джерзи Сити, Н. Дж., й Українського Робітн. Союзу зі Скрентону, Па. Конвенція У. Н. Союзу буде в Нюарку, Н. Дж., а У. Р. Союзу в Скрентоні, Па.

„Українські Шкільні Вісти".

Товариство українських гр.-кат. дяко-учителів в Америці зачало торік видавати свій орган п. з. „Українські Шкільні Вісти", який цього року вступив уже в другий рік видавання. Це не звичайний інформаційний часопис організації. Це передовсім підручник для навчання українських дітей в Америці. Редакційний комітет, в якого склад входять Теодозій Каськів, Йосиф Буката й Андрій Ґела, дбає про те, щоб підручник подавав якнайпопулярніше потрібні розвідки і матеріяли з українознавства для вивчення української дітвори в Америці української мови, письменства, історії і географії. Щоби це подати якнайприступніше, редакційний комітет містить статті у формі розмов (питань і відповідей). Такі статті з розмовами були у виданнях минулого року і будуть далі цього року. Лише перше число цього року не має таких розмовних статтей. Часопис цей виходить місячними книжочками в окладинці і коштує річно 1 доляр.

Український радіо-концерт в Канаді.

Дня 7-го лютого відбувся український радіо-концерт в далекій Західній Канаді, в Едмонтоні, в провінції Алберта. Концерт уладив тамошній український хор Інституту ім. Михайла Грушевського і передав з розсилкової радіо-стації CKUA.

Виклад М. Січинського про Україну.

Дня 31. січня виголосив Мирослав Січинський перший свій виклад у Філядельфії по повороті з Рад. Союзу про теперішнє становище на Радянській Україні. Саля Народнього Дому при 6-ій вулиці була битком набита. М. Січинський зясував три сторони теперішнього життя на Радянській Україні, а саме: 1. господарство; 2. культурне життя; 3. політичне життя. На всіх тих трьох ділянках положення України тяжче, ніж було перед війною. Система господарства кривдить села. Культурне життя розвивається стихійно, дарма, що комуністична влада Москви ставиться до України неприхильно. Політичний центр Москви спирається на силі червоної армії і чрезвичайки та на пропаґанді комуністичних організацій. („Америка".)

Агітаційна поїздка Чернова.

До Злучених Держав приїхав на короткий побут з Европи провідник російських соціялістів-революціонерів Віктор М. Чернов, що був, як відомо, головою установчих зборів, які розігнали більшовики своїми штиками. В неділю 27. січня виголосив Чернов першу промову в Ню Йорку. На зібранні були теж і більшовики, які кричали, щоб не дати йому говорити. Тоді виступив старий редактор жидівського дневника „Форвертс", Арон Коган, і крикнув: — Негодяї, боїтеся правди?! Тут Ню Йорк, не Москва, де не вільно правди говорити! Більшовиків було мало, але коли вони не втихали, поліція їх випровадила. Чернов у своїй промові сказав, що більшовики не розвязали жадного питання в Радянському Союзі, а що вони руїнники, то нема надії, аби загалом ще розвязали яке питання. Він запевнював, що соціялісти-революціонери вспіють розвязати всі питання, з між ними й національні, на першому місці справу українську.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

Місяць зїздів.

Зїзди наших центральних установ у березні.

Місяць березень стане цього року місяцем зїздів наших центральних установ. І так невідбутий дня 14. лютого наслідком перерви залізничого руху зїзд (заг. збори) „Сільського Господаря" перенесено на день 1. березня ц. р. З тих самих причин невідбутий дня 16. лютого ц. р. зїзд (загальні збори) Ревізійного Союзу Українських Кооператив відложено на дні 13. і 14. березня ц. р. На день 15. березня ц. р. заповіджені загальні збори „Маслосоюза". Дня 21. березня відбудуться загальні збори „Просвіти". Крім того відбудеться в томуж місяці, а саме 2. березня, зїзд українських аґрономів, получений з загальними зборами „Спілки Українських Аґрономів". Та тим серія зїздів ще не вичерпується, бо на день 1. квітня заповіджені загальні збори „Рідної Школи". Хоч вони відбудуться в квітні, то підготовка до них буде відбуватись теж у березні.

Отже місяць березень стане місяцем дуже численних зїздів і зборів наших центральних установ. Всі збори розложені, як це бачимо з поданих в горі дат, досить рівномірно, так що до кожних з них можна належно підготовитися.

На всі ці зїзди звертаємо увагу широких кол нашого громадянства і надіємось, що воно ними як слід заінтересується та якнайкраще виконає всю підготовчу роботу до них. Далі ми певні, що солідно проведена підготовча праця дасть на всіх зборах цілком успішні наслідки для добра самих установ і тим самим для всього українського народу.

Учительські Краєві Зїзди.

III.

Загальне зібрання орґанізації учителів українських приватних шкіл.

Українське приватне середнє шкільництво, яке довший час уважалося за переходове явище, починає, чим далі, стабілізуватися. Впливають на цю стабілізацію два чинники: з одного боку польський закон передбачує творення нових державних середніх шкіл тільки польських або утраквістичних — тим самим (доки істнує цей закон) не має мови про творення нових українських середніх шкіл або про удержавлення приватних українських шкіл — коли вони не малиб стати утраквістичними! З другого боку українське громадянство виявляє що-раз сильніше бажання мати свою приватну українську школу, яка служилаб потребам нації.

Стабілізація українського приватного шкільництва потягає за собою необхідність стабілізації відносин серед учительства приватних шкіл. Українські приватні школи в Галичині — це або школи, що їх веде „Рідна Школа", або школи Василіянок. Відносини в одних і в других школах не вповні упорядковані — на всякий спосіб далекі від того, щоб можна назвати їх стабілізованими.

Коли напр. у всіх неукраїнських приватних школах матеріяльні відносини кращі (на 10 до 25 проц.) ніж у державних, то в українських приватних школах учителі побирають платню 25 проц. нижчу, ніж учителі державних шкіл (не виплачується їм 10 проц. додатку, вчисленого від січня 1928 до основної платні державних урядовців і не виплачується їм 15 проц. місячного додатку, виплачуваного державним урядовцям від 1928 р. в квартальних ратах, врешті не побирають вони мешканевого додатку.) Це тим більше дивно, що т. зв. працедавцями учительства приватних шкіл — членами старшин Кружків і Головної Управи „Рідної Школи" є у великій мірі державні урядовці (професори держ. шкіл, судді) або емерити, які самі користають з усіх матеріяльних управнень і *ні в однім випадку* не зреклися що-місячно 10% + 15% додатків в користь, скажім, „Рідної Школи" або інвалідів, але рівночасно не раз відмовляють приватному учительству права домагатися тих самих додатків і для себе!

З другого боку учительство приватних шкіл не має *ніякого* правного забезпечення. Молоді кандидати на учителів вступають на службу до приватних українських шкіл на підставі т. зв. декрету іменування учителем. В своїй несвідомості або ідеалізмі, або й примусовому становищі вони не призадумуються, що це не є *договір*, який обовязував би обидві сторони. З другого боку декрет іменування міг би мати вартість забезпеки тільки тоді, колиб за ним стояла праґматика, яка давалаб запоруку додержування всіх консеквенцій, взятих на себе декретом іменування.

Тимчасом у нас заступлено *договір* іменуванням (запозиченим від державного ладу) й не по-

ставлено за ним прагматики, як це має держава не вчительство!

Наслідок того такий, що чимало вчителів уважає свою працю в приватному шкільництві за тимчасову, переходову і таке їх становище доводить до несподіванок, як було цього року в львівській гімназії, звідки з початком цього шкільного року втікло чимало вчителів до державних гімназій. Коли такий плинний стан у наших приватних школах тріватиме далі, можуть пощезати небаром усі школи, бо кожного року можуть дістати державні посади вчителі що-раз то іншої приватної гімназії, гімназія-ж наслідком недостачі кваліфікованих сил втратить права державних шкіл і може розлетітися.

Цим ненормальним відносинам намагається зарадити учительство приватних шкіл. Вже перед роком повстала *„організація учителів українських приватних шкіл“*, як станова секція при *„Учительській Громаді“* і поставила собі на перший раз домагання прагматики. Зусилля цієї секції в першому році мали більш оборонний характер. Коли згідно із домаганням секції Головна Управа „Рідної Школи“ виготовила прагматику, секція мусіла ужити всіх сил, щоби не допустити до ухвалення її тому, що вона не відповідала вимогам хвилі.

Цьогорічний зїзд, який вибрав головою організації на найближчий рік директора *Антона Крушельницького*, вислухав його реферату про станові справи приватного вчительства і рішив домагатися: 1) введення в життя прагматики у *всіх* українських приватних школах і то прагматики у формі колективного договору, випрацьованого службодавцями (в першу чергу „Рідною Школою“) спільно з представниками організації приватного учительства середніх шкіл. Така спільно випрацьована прагматика, принята обома сторонами — працедавцями й учительством, обовязуватиме обидві сторони і, як з одного боку запевнюватиме учительству правове становище, так з другого боку забезпечуватиме школи перед такими несподіванками, як це було з львівською гімназією и. р. Учителі почують себе громадянами незагроженими в свойому істнуванні, забезпеченими перед усякими безпідставними зверешеннями, звільненнями, з другого боку не зможуть кожночасно покидати школи, бодай під загрозою великого матеріяльного відшкодування.

Ухвалено й доручено Раді секції подбати, щоби таку прагматику виготовлено до найближчого зїзду Р. Ш.

Далі займалася секція матеріяльним становищем учительства і поставила домагання, щоб учительство побирало службові побори державного учительства, далі щоб працедавці, згідно з законом, обезпечували всіх учителів в касі хорих і Пенсійному Інституті, бо необезпечування вчительства своєчасно, лягає тягарем на „Рідну Школу“, яка згодом за минулих цілих три роки мусить сама вплатити до Пенсійного Інституту за кожного вчителя премію працедавця і службовика! (Тимчасом деякі вчителі двох шкіл у Львові — під боком Головної Управи — досі не обезпечені!)

Врешті піднесено ще занедбання працедавців відносно кількох учителів необезпечених в Пенсійному Інституті в давніших літах і вложено на Раду секції обовязок подбати про полагодження тієї справи.

Зібране вчительство доручило голові секції зреферувати всі ці станові домагання на загальному зібранні „Учительської Громади“, яке мало відбутися найближчого дня.

Загальне враження із зібрання *організації учителів українських приватних шкіл* — корисне!

Перше всього велика саля зборів була виповнена по береги! Учительство майже всіх середніх шкіл взяло участь цього року в зібранні. Коли хто минулого року міг сумніватися в успіхи праці секції — цього року, бачучи велике зацікавлення учительства своїми становими справами, може як найвідрадніше дивитися в майбутнє організації. Замітне те, що в зібранні брали участь майже всі директори середніх шкіл, зазначуючи цим, свою єдність з учительством. Крім того привітав зїзд станової організації голова „Учительської Громади“ й містоголова „Рідної Школи“ проф. *Омелян Терлецький*, бажаючи організації успішної праці.

Наради велися дуже поважно. Зачіпали вони всі найбільш важливі справи приватного вчительства. На Раді секції лежить обовязок виконати постанови зїзду й довести їх до ареалізування. Реалізування постулятів учительства вложить і на Головну Управу „Рідної Школи“ й на її Кружки обовязок подбати про фонди для поправи матеріяльної долі вчительства, при чому вчительство запевняє свою допомогу й співпрацю в придбанні фондів, з другого боку і Головна Управа „Р. Ш.“ і Рада Секції приватного вчительства повинні вкласти якнайбільше енергії й доброї волі, щоби випрацювати й спільно приняти за службодавців і службовиків учительську прагматику, яку за „Рідною Школою“ повинні приняти всі інші українські приватні школи!

Українське приватне шкільництво виростає у велику силу — яка мусить дістати тверді, незахитані основи до свого розвитку! *К.*

Ювилей С. Стадникової.

Привіти.

С. Стадникова дістала з нагоди 25-ліття своєї сценічної праці цілу низку побажань від звеличників її таланту. Телеґрами та письменні привіти прислали такі орґанізації та установи: Товариство „Просвіта“, „Українське Національно-демократичне Обєднання“, „Консулят СРСР у Львові“, Головна Управа „Рідної Школи“, Театр „Березіль“ з Харкова, Київська державна опера, „Державний драматичний театр ім. І. Франка“ у Київі, „Т-во письменників і журналістів ім. І. Франка“ у Львові, Дирекція міських театрів у Львові, „Національний Музей“ у Львові, „Союз Українок“, „Музичне Товариство ім. Лисенка“, „Товариство прихильників освіти“, „Український Центральний Комітет“ у Варшаві, „Союз артистів польських сцен“ у Львові, Українська соціял.-радикальна парляментарна репрезентація, редакції „Діла“, „Нового Часу“, „Неділі“, „Громадського Голосу“, черновецького „Часу“, „Нової Хати“ і „Студентського Вістника“; старшина „Сокола III.“ у Львові, „Театр ім. Тобилевича“ у Станиславові, „Театр Монюшка“ у Станиславові, Товариство „Студентська Громада“ у Львові, „Чорноморе“ — Корпорація українських студентів, Товариство українських ремісників і промисловців „Зоря“ у Львові, Товариство „Медична Громада“ у Львові, „Союз українських приватних службовиків Супруга“ у Львові, Товариство українських студентів львівської політехніки „Основа“, Українське академічне Товариство „Січ“ у Відні, Товариство „Гольдфаден“ у Станиславові, Бережанський „Боян“, Кооперативна студ. мед. ветеринар. „Ватра“ у Львові, Громада студентів українців у Познані, Українське акад. козацтво „Чорноморе“ в Чернівцях, місцеві товариства в Бережанах, В-во „Русалка“ у Львові, Товариство „Бесіда“ у Косові, Мистецький гурток „Просвіти“ в Сокали, Філія „Просвіти“ в Борщеві, драматичний Кружок у Калуші і Громадянство Камінки Струмилової.

Крім цього такі приватні особи: Павло Скоропадський з Берліна, М. Менцінський зі Штокгольму, А. Чайковський з Коломиї, Д-р Окуневський з Городенки; з Київа: М. Вороний, Коваленки, Шевченко, Панківський, Барвінський, Терентій Юра, Шведенко, Юрський, Рубчаківна; з Харкова: Голинський, Крушельницький, Голіцинська і Федорцева; з Одесси: Бучма; з Ужгороду: С. Черкасенко, Е. Черкасенко і Ц. Іванова-Верес; д-р Р. Ясеницький з Чернівець, врешті місцеві і з краю: М. Галушинський, К. Гриневичева, Г. Збєжховський, М. Заячківський, А. Говикович, М. Волошин, С. Чарнецький, — д-р С. і Б. Барани, М. Гаврисевич, І. і Г. Ліщинські, родина Лаврівських з Бережан, Когутяк, Чугай, Гладкий, Блавацький, Я. Мандюкова, д-р Полохайло, Ваврик, Волинець, І. Василь, М. Скрипка, І. Зубенко... і не маємо певности, чи цей наоспіх складений нами, подекуди безладний список на підставі чималої скирти паперу є точний і повний...

Сойм.

Внесення „Визволення“ в справі конст. відповідальности мін. скарбу. — Заява прем. Бартеля. — Забезпечення робітників на старість. — Справа устрою судівництва. — Кріза з отопленням у Східній Галичині.

На засіданні сойму 19. лютого поставлено заповіджене внесення на потягнення до відповідальности перед держ. трибуналом мін. скарбу Чеховича за переступлення бюджету.

Внесення підписали посли Визволення, ППС і Стр. Хл. Внесення представить марш. Дашинський соймові за 8 днів.

У заяві з цим перед приступленням до нарад, зложив заяву прем. Бартель, у якій м. і. сказав, що бюджети переступали всі попередні уряди, з тою переважно ріжницею, що не вношено їх на раду мін., а порішувано виключно міністрами скарбу. Всетаки міністрів не потягали до конст. відповідальности. Додаткові кредити з 1927/28 р. були утворені не інакше як на основі ухвали ради мін. у кожнім випадку по стверджнні урядом держ. конечности. Узалежнювання речинця предкладання закона про додаткові кредити від укінчення рах. замкнень є суперечне зі становищем уряду як цілости, що зазначив уже нераз на бюдж. комісії. Тому прем. Бартель є думки, що внесення, звернене виключно проти міністра скарбу є несправедливе, бо може викликати небажані для фінансів держави коментарі в опінії краю та закордону. Коли сойм є думки, що такий стан умотивовує конст. відповідальність, то внесення повинно бути звернене проти цілого уряду.

Сойм по відіславні урял. проектів про мешканевий додаток для урядовців, заявлев внесенням соціялістів про обезпечення на старість у висліді сойм ухвалив резолюцію, яка домагається обезпечення взагалі всіх старих людей у Польщі. З черги сойм радив над справоздання правн. комісії про розпорядок президента держави про устрій судівництва. Пос. Ліберман (ППС.) виступив проти уст. 88. розпорядку, який отвирає широко двері судівництва великим урядовцям, і проти уст. 284, який говорить про усування та переношування суддів. Мін. справедливости Цар у відповіді сказав, що пос. Ліберман не дав ніодного конкретного доказу про захитання судейської незалежности наслідком декрету та не доказав, що декрет суперечить приписам конституції. Міністр каже, що це в Польщі вперше поставлено основу судейської незалежности.

Пос. Подоський (Б.Б.) докапував, що боротьба в звязи з декретом не має річевої основи, лише політичну. Партії зробили з декрету знаряддя для боротьби проти уряду, стараючися вмовити, що декрет є замахом на суд. незалежність. Як суддя, бесідник заявляє, що судді не потребують такої опіки, яку стрічають у соймі. Дальшу дискусію в цій справі відложено.

Після полагоди повелі до закона про інвалідів приступили до обговорення наг. внесення соціялістів у справі заосмотрювання населення в вугілля. Мін. вн. справ Складковський ствердив, що уряд мав великі трудноші з огляду на недостачу комунікації та з огляду на паніку, яка заволоділа заможнішим населенням, бо воно непотрібно закуповувало більші запаси отоплення. Тепер уже всі воєвідства мають досить вугілля. Лише Сх. Галичина є тут виїмком. Це спричинене комунікаційними труднощами, які, треба сподіватися, в найближчому часі будуть усунені. Наглість внесення соціялістів ухвалили одноголосно.

Найближче засідання сойму буде в пятницю. На денному порядку м. і. проект клюбу Б. Б. у справі зміни конституції.

—o—

Пілсудський і зміна конституції.

Зачувати, що марш. Пілсудський задумує в найближчих днях виступити в справі проекту ревізії конституції.

—o—

Вальдемарас дякує СРСР.

Аґ. Вох. повідомляє, що Вальдемарас, приймаючи повновласти нового більшовицького посла Овсієнка, в промові сказав, що Литва не забуде СРСР прихильного становища в справі непередавнених прав Литви до Вильна.

—o—

Зміна терит. самоврядування.

Пос. Полякевич і тов. з Б.Б. вголосили в соймі проект закона про частинну зміну приписів територіяльного самоврядування. Проект має на цілі уодностійнення самоврядного устрою. Марш відіслав проект до адм. комісії.

—o—

Аманула їде до Европи.

„Юнайтед Прес“ повідомляє, що положення Аманули погіршилося. Він кинув Канаахар і перенісся у підн.-зах. Афган. Кажуть, що Аманула виїде в Европу, бо бачить безцільність дальшої боротьби.

Біржа.

Збіжа.

Пшениця дворська 44·50—45·50, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 31·50—32·25, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на каші 28·00—29·00, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 19·00—20·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, борабола промислова 4·75—5·00, фасоля біла 135·00—140·00 фасоля колорова 50·00—55·00, фасоля краса 69·00—73·00 горох пів-Вікторія 51·00—55·50, горох польний 38·00—40·00, бобик 33·50—35·50, мішанка пастів. в зерні 19·00—20·00, вика 38·00—40·00 сіно солодке краєве прасоване 19·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 36·00—37·50, льон 74·00—75·00, дубінь сипій 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—74·00 мука пшенична 65 прц. 70·00—71·00, мука жита 65 прц.

БЛІДНИЦЮ нетокровність усуває додає змінюючо, відновлює, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хінно-залізне на есенції, малядзі. До набутя у всіх аптиках і дрогеріях. Ціна за фл. 4·25 зол., пів 2·40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хінно-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzyszto-forsk., Tarnów.** 36—?
774

По широкому світі.

Радянська аґентура „Тасс“ категорично опрокидує вістку, яку подала румунська преса про відновлення торговельних або навіть дипльоматичних звязків між Радянським Союзом і Румунією.

Московська торговельна фльота радянського союзу підписала умову з двома німецькими корабельними лініями в справі пасажирської комунікації.

Спол. Держави з Анґлією та 12 державами підписали умову про боротьбу з наркотиками.

З нагоди порозуміння Кіриналу з Ватиканом папська ґвардія дає приняття з дуже святочним характером. На приняттї мають бути всі кардинали; можливо, що прийде й папа.

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60. 1255 18-7

— **З нашого театру. Пишуть нам:** Дня 23-го, в суботу, вечором піде премієра театральної новинки, досі неграної на нашій сцені, „Злодушний день“ у 3 діях Г. Гаєрмана, автора відомої „Наші“. Пєсу ставить артист петроградського мистецького театру Соколовський.

— **Арештування українських студенток.** В неділю 17. ц. м. арештовано біля Преображенської церкви після панахиди по бл. п. О. Басарабовій студентки Наталку Юрчиньку, Надію Петрик, Надю Танасевич, Сеньківу і студ. Рака — під заміром недозволеної збірки. Всіх арештованих випущено по кількох годинах на волю. Слідство проти них ведеться.

— **Українські радянські письменники у Львові.** Недавно був у Львові письменник Марко Терещенко, що спинився тут на короткий час, вертаючи на Україну з поїздки по Німеччині. Тепер перебуває у Львові провідник „Нової Ґенерації“ Михайло Семенко, що вертає на Україну також з Німеччини.

— **Безахистні й безрадні.** Сніговії останніх днів, що довели до припинення залізничого руху, дались в знаки подорожнім, які мусіли переривати подорож і проводити важкі дні в голоді й холоді. Між іншим на головному двірці у Львові зупинилося багато подорожніх, безрадних серед комунікаційного розгардіяшу. Були між ними поляки, жиди й українці. Та коли першим (поляками й жидами) заопікувалися їхні гуманітарно-допомогові орґанізації, то українці проводили важкі дні, покинуті на ласку долі. Ніодна українська установа не зацікавилася цими нещасними. Але багато вини несуть на собі й самі подорожні, які пасивно зносили голод і холод, не стараючись найти який-небудь звязок з відповідними українськими установами. Аж вчора появилася в нашій редакції одна подорожна, яка зясувала нам стан річей. Негайно звернулися ми до д-ра К. Левицького, який з останків збережень Комітету допомоги жертвам повені асиґнував більшу квоту на допомогу подорожнім, якими займився „Союз Українок“. Уже з цього факту бачимо, якою слабкою є орґанізаційна сторона нашого життя та яка пасивність обхопила наших людей, які воліють голодувати й мерзнути, ніж шукати порятунку у своїх земляків.

— **Наслідки морозів не зліквідовані.** Великі морози, що натискали на нас десять днів тому, не минули в Европі. Від нас перейшли вони до Румунії, де майже 100 осіб померло від студені, де залізниці зупинились і школи зачинені так само як у нас. Якби не недостача вугілля та дров у нашім краю, люди передержали би останки зими без великих труднощів. Правда, що весь край живе в зовсім ненормальних обставинах. Комунікація між близькими містами і селами перервана; люди вертаються до первісних засобів взаємин ще перед винаходом залізниці і почти. Навіть поїзд, що виїхав сміливо до Варшави 17-го вечором, застряг біля Пшеворська і щойно 18-го о год. 13-ій приїхав до Розвадова вернувши назад. Тернопіль зовсім відрізаний від світа. До Бродів і Золочева поїхали вчора перші поїзди з вугіллям для мешканців цих міст. З усіх европейських столиць приходять звістки про ненормальні відносини в краю, спричинені морозами та снігами.

— **Вовки біля Львова.** Великі морози заподіяли великі шкоди й серед лісових звірів. Із Підкарпаття прийшли звістки, що богато серн згинуло на морозі. Заяці підходили до людських осель і давали себе ловити. Стадо вовків появилося в брюховицьких лісах. На днях напало шість вовків на різника, що їхав возом. Коні сполошилися, здомали лишель і втекли, а різника остали на возі. На щастя надїхав автобус фабрики „Меркуря“ і відстрашив вовків сиґналовою трубкою. Дня 18. лютого вовки заатакували авто на янівськім гостинці. В лісах біля Жовкви вовки пожерли побережника.

— **На Волині замерзло 9 людей.** На Волині мороз доходив до — 33 степ. За той час було чимало випадків замерзнення. В острогпільськім повіті замерзла одна особа, в горохівськім 1, а в Рівнім 7 мандрівних циганів.

— **Арештували „лікаря“ Райса.** Недавно появилася була в пресі пересторога, спрямована зі Станиславова, що ошуканець дент. технік Райс вирнув у станиславівськім воєвідстві і старається „лікувати“ наївних. Тому, що в Станиславові не вдалося Райсові вдержатися, він перенісся до Здолбунова, де й вивісив на дверях своєї квартири табличку з написом: „Д-р Данило Райс“. На поліції леґітимувався Райс сфальшованим лікарським дипльомом. Тому, що поліція в Познані розіслала за Райсом стежні листи, відставили його до познанської прокуратури.

— **Два Великодні у Румунії.** Синод румунської церкви вирішив справу цьогорічного Великодня так: Офіціяльно святкуватимуть Великдень у цілім краю 31. березня. В тих місцевостях, де вірующі будуть вимагати відправлення великодної Служби Божої 5. травня, не сміють робити їм труднощів ані священики, ані світська влада. Після цього засідання відмовилися владики дати журналістам якінебудь вияснення. Лише митрополит Гурій сказав: „Від учорашнього дня змінилося положення цілковито. Врешті прийшли ми сьогодня до порозуміння і весь мир буде задоволений“. На цьому засіданні арадійський владика доказував, що православна церква дезорґанізована і тому поширюється єресь і сектантство. На підставі цього відчиту вибрав синод комісію зі завданням розглянути питання реорґанізації синоду й православної церкви.

— **Морози — нормальне явище.** Директор метеорольоґічного інституту в Берліні д-р Фікер не погоджується з думкою, яку загально повторювала преса на тему великих морозів, передаючи погляд деяких учених: буцім-то температура наближується до ледяної доби. Морози, які панують в Европі, були нормальними від 1800 до 1870 р. В останніх 60 роках злагідніли вітри — ось і все. Над бігуном лежить велика скількість студені, немов би прикритої шапкою, що має течно означені „вентилятори“, через які надвишка йде до нас. Один з таких вентиляторів є при Новій Землі, звідки студінь доходить до середньої Московщини. Вітри спрямовували її в останніх роках на Сибір. Цього року натиск бігунової студені був більший і вона розлилась по всій середній Европі. Виною тут східні вітри. Звідки вони взялись і чому вони так довго зупинились у нас, це одна з тих тайн природи, яких наука не в силі ніколи вповні розяснити.

— **Що лишилось з православної церкви у Варшаві?** Із розібраного православного собору в Варшаві лишилось 38.000 шест. метрів матеріялу, який зужили на викладення передміських вулиць. 82.000 ш. метрів пішло на самі вулиці, 37.500 на хідники, 47.500 на парки, 1800 на мостові стовпи. 3.000 роздали ріжним державним і суспільним інституціям. Лишився тепер тільки граніт, який ужиють при якійсь більшій монументальній будівлі.

— **Хто знає Мексик?** Мексиканський часопис „Пренса де Мексико“ розписав у порозумінні з французькою пресою конкурс для европейських журналістів без огляду на національність за найкращу низку статтей про дійсний стан відносин у Мексику. Нагорода 100.000 фр. Вона, як упевняють, буде признана обективним жюрі, незалежним від урядових впливів.

— **Чи смокінґ щезне?** З Льондону наближується до нас революція... мужеської моди. Між анґлійцями щезає смокінґ. Туди, куди раніше „джентельмени“ скрізь приходили в смокінґу: до театру, до дорогого ресторану, до „танцюючого“ льокалю, тепер ходять у темно блакитнім піджаку. У такім одязі бачили навіть королівських синів і брата еспанського короля. Одним словом смокінґ, що був досі найгарнішим і найпрактичнішим святочним мужеським одягом хотять кравці заступити чимнебудь іншим, щоби тільки іншим. Бо мода не знає льоґіки, а знає лише інтерес.

— **З американської атлетики.** З нашої ню-йорської „Свободи“ виписуємо такі звістки про атлетичні змагання в Ню Йорку. Дня 9. січня були змагання між двома українськими силачами, моряком Кириленком з Радянської України і галичанином Заліняком (Миколою Гахом із Скалатщини). На салі було багато публики, особливо української, яка хотіла бачити обох українських силачів і видіти, хто побідить. Боротьба тривала майже 40 мінут і була завзята. Перевага Кириленка була помітна. Він кидав Заліняком немилосерно, вкінці викинув його поза загороду, так, що Заліняк таки добре потовкся. Тоді переможцем проголошено Кириленка і публика уладила йому овацію. 17-го боролись оба українські силачі Кириленко і Заліняк з двома італійськими силачами. Кириленко мав нового силача з Риму, Девіто, приятеля Муссолінія. Тому було на боротьбі багато італійської публики. Боротьба тривала 45 мінут. Кириленко виявив більшу силу, а Девіто більший вишкіл. Вкінці суд висудив, що ніхто не вийшов переможцем. Заліняк після дуже тяжкої боротьби зборов другого італійського борця Рокко. 24-го осягнув перемогу Кириленко над польським силачем Стахом Збишком. Боротьба була дуже завзята, але по 35 мінутах Кириленко поклав його на лопатки.

— **Справлення помилок.** У вчорашній рецензії про виставу „Бориса Годунова“ в міському театрі вийшло третє речення з початку наслідком пропущення одного слова незрозуміло. Це речення має звучати так: „В останніх роках в зах. Европі (у Франції і в Німеччині) являлася навіть тенденція видати й виставити цей твір у первісній, оригінальній концепції автора, були також сильні протести проти перерібки Корсакова, яка мовляв, скривила оригінальні риси музики Мусоргського. При кінці подано помилково, що партію бродяги-черця співав п. Цопот. Має бути: п. Тарнавський. — У вел. фейлетоні „Імпровізована роля артистки“ у 12 рядку згори має бути замісць „перевести“ — „переплести“

З життя наших установ.

Загальні Збори Товариства „Українська Захоронка“ у Львові.

Товариство від 27 літ удержує в кождій дільниці Львова захоронку, до якої приймається дітей у передшкільному віці. Діти під проводом учительки проводять вільний час на забаві й науці. Захоронки виховують дітей в національному дусі, а школи „Р. Ш.“ дістають дітей, головно з українських Захоронок.

Звичайні Загальні Збори Товариства відбулися дня 8. II. ц. р. при участи 50 членів, серед яких ми бачили визначних громадянок і громадян. Зборами проводив надр. Сосновський, секретаржвала І. Макух-Павликовська.

Зі звіту уступаючого Виділу видно, що Товариство поширило в останньому році свою діяльність, засновуючи нову Захоронку на Пасіках. Разом удержувано 10 Захоронок у всіх дільницях Львова — а фреквенція дітей виносила 450. Підчас побуту в Захоронці діти одержували 2 рази харчі. Крім того влаштовано заходом Т-ва Свято Миколая, на якім роздано дарунки й уладжено ялинку для дітей.

Кожна з Захоронок уладжувала представлення, пописи й концерти. Педаґоґічний нагляд над Захоронками має Інспектор Рідної Школи і інспекторка Кураторії. З адміністраційного боку наглядають Захоронки члени Виділу. (Кожда Захоронка має свою опікунку в особі члена Виділу). Тягар удержання Захоронок спочиває виключно на Виділі Товариства. В останніх роках „Рідна Школа“ оплачувала учительки. В минулому році половину платні учительок покривало Товариство. Видатки Товариства виносили в минулому році поверх 23.000 зол. На покриття цего складалися членські вкладки, датки американських земляків, датки інституцій, ординаріяту, доходи з імпрез Товариства і підмога маґістрату Львова (3.000). Членів Т-во має 400. Членська вкладка 1 зол. місячно. Т-во має власну каменицю при Жовківській дільниці і дім на Левандівці.

Збори уділили уступаючому Виділови абсолюторію враз з подякою за працю. Головою Товариства вибрано поновно п. Гординську. До нового виділу входять пп. Копачева як містоголова, Филиповичева писарка, Лончинова скарбничка, Федакова, Гвоздецька, Мудракова, Лукавецька, Ракова, Струмінська, Назарева, Кміцикевич, Кульчицька, о. Бучацький, Яцкевичівна, Маслянівна, Павликовська, Барановський.

Статут Т-ва дозволяє засновувати Захоронки в цілім краю. Однак наслідком браку фондів не могло воно поширити своєї діяльности. За те в краю істнують Захоронки, які є власністю інших Товариств: як „Союза Українок“, „Просвіти“, „Рідної Школи“ і т. д. Тому вже на ювилейнім Святі Т-ва, як і на тих Загальних Зборах виринула думка, щоби ті Захоронки звязати бодай орґанізаційно, стояти з ними в звязку, ширити пропаґанду заснування їх в цілім краю. Збори на внесення п. Малицької доручили занятися тою справою новому Виділови.

В справах Т-ва належить зголошуватися письменно й особисто в льокали Товариства, Львів, вул. Руська, ч. 3. Там відбуваються засідання в середу год. 6. вечером. — Товариство запрошує отсим широкі кола громадянства вступати в члени і тим самим допомогти Виділови в його праці над нашою дітворою.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас

З судової салі.

За міліонові ошуканства.

Хоч мороз все ще шипає за ніс і вуха то все таки досі на сензації мешканці Львова обсягають салю розправи проти обв. Кольніка і товаришів. Досі переслухано вже около 30 свідків, а ще біля 52-ох свідків буде зізнавати. З тої причини процес суд западе мабуть аж з кінцем березня 1929 р.

Ціла плеяда свідків, які зізнавали минулого тижня, це самі пошкодовані, які платили за позички, затягнені в „Банку Взаїмного Кредиту", лихварський відсоток, бо аж 10% на місяць. Своїми зізнаннями обтяжували ті переслухані свідки головно обв. Кольніка.

В понеділок дня 19. лютого ц. р. публика могла почути також одну пікантну сензацію. І так оборонець обв Кольніка д-р Аксер ставить внесення, щоб судового знавця книговодства Тадея Студницького не переслухувано з тої причини, що він при укладанні білянсу фірми „Мазаґа" послугувався крім матеріялів, доставлених урядом, також іншими вістками і що за саме виготовлення білянсу казав собі заплатити 1.800 долярів. Знову ж сам св. Студницький заявив, що виготовив білянс фірми „Мазаґа" з припоручення конкурсової маси „Банку Взаїмного Кредиту" і побрав за це лише 1.500 зол. Одначе обв. Пістинер заявляє, що св. Студницький побрав за виготовлення білянсу фірми „Мазаґа" понад 1.000 долярів і така квота є записана дійсно докладно в книгах тої фірми. Трибунал відкинув внесення оборони і св. Студницького переслухано. Він потвердив ріжні неправильности в книговодстві „Банку Взаїмного Кредиту" і „Мазаґи".

Зізнання дальших важніших свідків подамо в найблизчих числах „Діла".

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Олександер Петровський, примар при краєвім шпитали у Чернівцях (давніше в Кімполюнґу і Вижниці) упокоївся по довгій і тяжкій недузі 26. грудня ц. р. в 55 році життя. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Задушний день", пєса на 3 дії Г. Гаєрманса (премієра).

Великий Міський Театр:

Середа 20-го, г. 7·30 веч. „Броднєй", гостинний виступ Модзелевської.

Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера Мусоргського.

Кіно.

„Аполльо": „Тайний курєр".
„Лев": „Розкіш панни Опольської".
„Оаза": „Жагол влади".
„Палас": „З домом пожарним".
„Фатаморґана": „Жінки на ховзкій дорозі".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

†

В першу річницю смерти
бл. п. АННИ з ПЕТРИНЄВ ОЛЕКСИШИНОВОЇ
найдорожшої і нікли незабутої жінки, Мами і Бабці відправиться в пятницю дня 22. лютого ц. р. в год. 6·15 рано СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ у Волосянській церкві.
1486 1-1 Родина.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Українського Протиалькогольного 1-ва „Відродження" відбудуться у Львові в середу 13-го лютого ц. р. в год. 4-тій попол. в салі „Української Бесіди" (Народній Дім 1 пов.) з отсим денним порядком: 1) Відчитання протоколу 2) Справоздання. 3) Вибір нового Виділу. 4) Зміна статуту. 5) Внесеня й запити. — За Виділ Товариства: Гр. Шпетей, заст. голови, Ст. Личківський, секретар. 1484 1—1

Заява. Управа Товариства „Ощадність" для господарности і добробуту у Львові, Ринок ч. 10 І. звертається отсим по раз другий з горячим закликом до всіх повітових відділів Товариства Ощадність, як також до Повітових Кооператив, щоби негайно передложили їй докладні звіти: як вдержували день ощадности і як виконали останній правильник організаційний; в яких місцевостях заснували збірницю Ощадности і яку розпочали діяльність для поширення ідеї шкільної ощадности. — Д-р Кость Левицький, Сатвич.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ брилянти, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розкажевскі, Львів (Готель Жовкі). Тел. 7—22. 2348 33-7

ІНТЕЛІГЕНТНА особа, середніх літ, середнього росту, совісна ґаздиня, робітниця доматорка. Уміє дуже добре і смачно варити, печи, прати і прасовати, пошукує місця до старшого пана або вдівця священика на парох. Може бути негайно. Платня невелика після умови. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „С. Н. дивна". 1473 2—2

ОТЕКСА МОСКАЛЬ з Волі Старицької пов. Яворів уроджений 12.II. 1901 р. уневажнює отсим згублену військову книжочку виставлену через П. К. У. в Городку. 1471 2—3

РУТИНОВАНИЙ концепієнт пошукує посади. Зголошення приймає канц. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 3—5

ПОВІДОМЛЯЮ П. Т. Публику, що приймаю на нові роботи жіночих суконь від 20 зол. „Jolanda" Стшіна 8. II. пов. 1421 4—4

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінковського, Львів, Оссолиських ч. 6. 1984 7—10

ПЕНСІОНАТ в. Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1454 3—8

ГОДИННИК ВАПІ буде найкращим направлений у найбільшій годинникарській роботні Івана Зельтенрайха. Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою — Старомодні данські годинники перероблюємо на ручні. 3 б 141-2

НА рати МАТЕРАЦИ 3 подушки 30 зол. Волосяні 75. Вилади дротяні 26·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотелики розкладані 45 Гобелінові отомани 55. Ліжка сіткові 40. Вішала стоячі 25. Умивальки 5. Ліжко мосяжне 90. Ліжечі білі дикеровані 50. Фабрика ЗАКС Личаківська 142. 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Просвітлення Рентґеном. 13—21

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника ч. 43.

115 2—3

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОКЦЕВОГО ч. 8.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремнією ляменою і д-ториєю.

1350 Просвітлення Рентґеном. 3—12

ОСТОРОГА! Остерігаю, щоби хтонебудь не хотів по оперуватися оригіналами викрадених в жовтні м. р. документів Тиночка Евгена, уродж. 1901 р., в справі свідоцтвом зрілости української гімназії в Перемишлі, метрикою і свідоцтвом польського горожанства. 1470 2—2

Звідомлення.

1185 ФІРМА 1—1

Л. Тенненбаум і Синове

гуртівні склади заліза і металів перенесла свої бюра і склеп з днем 1. січня 1929 р.

до власного дому на вул. Газову ч. 5—7, ріг Слонечної.

:: Телефони 12-16 і 12-81. ::

ЛІЖКО полеве „Патент з матерацом, займає як найменше місця 30 зол. На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика ЗАКС Львів, вул. Личаківська ч. 13 І. 1183 1—4

НЕРВОЛЬ
Хемічна д-ра ФРАНЦОВА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.
Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна продажа.
АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
870 30—7

Поклик до священичих жінок львівської Архієпархії.

Дня 12. березня ц.р. відбудуться у Львові

І. Загальні Збори

„Комітету допомоги вдовам і сиротам по священиках"

Того дня відправиться в год. 9. рано в церкві Преображення Господнього (при вул. Краківській) СЛУЖБА БОЖА за упокій Членів і Добродіїв нашого Комітету. В год. 11 перед полуднем зберуться відпоручниці деканальних Комітетів в салі „Народнього Дому" (вул. Руговського 2·) для вислухання звіту Комітету з успіхів праці в 1928 році. В тій цілі Пані кожного деканату подбають о назначення своєї відпоручниці і повідомлять нас вчасно про докопаний вибір.

В год. 7. вечером відбудеться в салі „Народнього Дому"

ЧАЙНИЙ ВЕЧІР

получений з музикально-вокальними продукціями і фантовою льотерією.

Дохід з цего вечера призначений на збільшення фонда закупна дому для вдовиць і сиріт по священиках, тому звертаємося з горячою просьбою до всіх священичих Пань, щоби були ласкаві причинитися до сеї льотерії довільними фантами. Приймемо з вдячністю кожну жертву, як н. пр. книжка, вишивка, ручник, мука, крупи, солонина, сваленя масло, вудженина, дроб і т. п., евентуально жертви в готівці. — Фанти можна складати або в одної з Пань в деканаті і разом прислати до Львова, або просто висилати до Львова на адресу: Вп. Ольга Ловчинова, ж. пасока, вул. Жовківська 28.

Львів, дня 15. лютого 1929 р.

Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках, Львів, вул. Домініканська 11.

Наталя Дзеровичева, голова
Софія Лецюлимова, секретарка.

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ГРАМОФОНИ
РОВЕРИ
МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ
ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА
І І РУЧНИХ РОБІТ І І
ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ
Александер Малімон і С-ка
Спілка з обм. пор.
2496 Львів, вул. Валова 11 а. 33—?

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (ріг валової) 25—7

Від Управління Синодальної Ради Православної Чеської Церкви.

Сим повідомляється, що до неї вступило прохання від Олександри Чорнової-Карпюкової, з заходом про розвід її шлюбу з Олександром Олександровичем Карпюковим, з причини його безвісного довголітнього перебування. Осіб знаючих місце його перебування просять повідомити в адресу: Sinodalni Rada Pravoslavne Cirkve v Praze XII, Zahrebska 6
1492 2—3

ЗВИЧАЙНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗБІР ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ

відбудеться в четвер дня 21. березня 1929 р. в салі Музичного Товариства ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича ч. 5.

Початок Збору в год. 10. перед пол.

ДНЕВНИЙ ПОРЯДОК:

1) Відкриття Збору.
2) Прочитання протоколу з останнього звичайного Загального Збору.
3) Відчитання правильника Загальних Зборів Товариства „Просвіта".
4) Затвердження маєткової трансакції філії Товариства „Просвіта" в Сокалі.
5) Вибір Комісії-Матки.
6) Звіт Президії з діяльности Товариства за час від 1. VII. 1927. до 30. VI. 1928.
7) Звідомлення Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії Головному Виділови.
8) Вибір 5 членів Головного Виділу на 3 роки, 1 члена на рік, 6 заступників виділових і Ревізійної Комісії з 5 членів і 2 заступників.
9) Іменовання почесних членів.
10) Усталення членської вкладки на 1929 р.
11) Внесення і запити членів.

1480 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 39 (11.3°0). Львів, пятниця 22. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна кресен 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 ГРОШ.

Катастрофа.

Львів, 21. лютого 1929.

В повоєнних часах у невеликих відступах часу чергуються у нас елементарні катастрофи постійно й незмінно, лягаючи тягарем турбот і нещастя на виснаженій до краю країні.

Ще не скінчилися важкі повоєнні роки зі самочинною відбудовою знищених господарських будинків; ще не примерено поораній часто бетонованими окопами й дротяними засіками родючої сили; ще не відітхнуло населення від воєнного пустошення й тав реквізицій; ще не минули зовсім наслідки руйнуючих евакуацій; ще населення глибоко відчувало благодать девалюації й інфляції; ще поруйновані села й містечка та землянки над Стрипою й Стоходом в деякій мірі до нинішнього дня свідчать про гірку й незавидну долю б. воєнного, а тепер із інших мотивів занедбаного терену, — а вже в 1924 році навістив нашу країну цар-голод з усіми наслідками своєї появи: нуждою, пошестями, збільшеною смертельністю серед населення.

Важкими зусиллями всього українського громадянства без огляду на кордони й континенти повелося тоді в деякій частині опанувати катастрофу голоду й зменшити страшні його наслідки. Але тільки зменшити, обмежити, бо брак гроша в країні, замкнення сезоново-заробіткової еміґрації, недостача варстатів праці, наслідки кольонізації в літах всевлади Хієно-Пяста, економічні „ножиці" (розщіплення цін між промисловою й хліборобською продукцією), відсутність здорового кредиту й хиткість суспільно-економічних відносин, торговельна війна Польщі з Німеччиною й проґресивно-лихварське заловження українського дрібного хліборобства — не могло причинитися до скорого загоєння ран, завданих війною, повоєнною хуртовиною й економічною розпружністю та голодом.

Не вважаючи на всі важкі й непригожі умовини вегетування, населення щвидко почало зростати (звичайно населення швидше зростає або в умовинах добробуту, як в Америці, або в умовинах нужди, як у Китаю!), а хліборобський варстат праці почав усе більше звужувати й корчитися. В добі всевлади Хієно-Пяста український селянин взагалі був фактично позбавлений спроможности (не правом, але його практикою) набувати поміщицьку землю. В потравневому періоді дещо полекшало під тим оглядом, але наслідком обєднання земельного великовласництва зі самацією ціни землі так підскочили вгору а кредит став таким недоступним для українського селянина (розуміється, поза нечисленними випадками), що набуття землі, найсутнішого й найреальнішого варстату праці нашого селянства, перейшло просто в сферу утопії. Навіть там, де почалось селянам здобути деякий шматок землі, звязане з тим процесом обложення перепинило можливости ведення раціональної господарки.

І в таких, незвичайно важких і складних умовинах при постійно зростаючих податкових тягарах та при одночасному обмежуванні самодіяльности громадянства на всіх ділянках життя — приходить 1927 рік з нечуваною катастрофою повені, яка знищила десятки тисяч моргів управної землі, а якого пів міліона населення лишила в обіймах нужди й розпуки. І знову важкими зусиллями всього громадянства довелось гоїти безпосередні рани, але тим способом іще не усуваючи посередніх наслідків катастрофи.

Вже тоді всі авторітети й фахівці ствердили без обиняків, що головною причиною страшної повені була повоєнна девастація лісів та припинення реґуляції рік і потоків, розпочатих за австрійських часів. Значить, в напрямі раціонального заліснювання не лише зденудованих літніх просторів, але й неужитків та реґуляції гірських рік і потоків повинна була бути звернена вся діяльність покликаних до того чинників. І справді в минулорічному бюджеті фігурували невеличкі квоти на реґуляцію рік і потоків у Сх. Галичині, але позитивно та справа не поступила ані одним кроком вперед. Бюджетові квоти мабуть використано на теоретично-підготовчі кроки, а річки і потоки дальше бурлять собі широкими, а навіть часами дикими коритами, постійно погрожуючи новими катастрофами.

Сьогорічна, незвичайно снігова й сибірсько-морозна зима, яка зупинила весь комунікаційний і почтовий рух, вже важко відбилася на населенні. Знаємо, як вона далася в знаки містам, навіть великим осередкам, відрізуючи їх від світа, припиняючи довіз палива й поживи, спричинюючи пожари й школи в домах, а навіть смерть людей та увязненням комунікації спричинюючи розруху в економічному житті.

У звязку з катастрофою морозів внесли в соймі пепесівці й жиди наглі внесення, домагаючись випосаження міст і містечок у паливо. Жидівські посли, яких нагле внесення обхоплює головним чином Сх. Галичину, прецизують так свої домагання: 1) заосмотрити Сх. Галичину у вуголь, 2) для місцевостей позбавлених поживи, негайно її доставити, 3) виасиґнувати відповідні квоти для негайної допомоги *міському* населенню і віддати їх до диспозиції створеним уже громадянським комітетам у Сх. Галичині та 4) припинити екзекуційне стягання податків від дрібних купців і ремісників по містах, обнятих катастрофою.

Жидівське внесення обіймає тільки східно-галицькі міста, себ-то жидівське населення. Однак катастрофа морозів не обіймає тільки міст, де все-таки кращі й тепліші доми, та де мусіли бути сякі-такі запаси палива хоч на короткий час. Іще дошкульніше катастрофа морозів мусіла досягнути село, яке є беззахистне, нічим незабезпечене перед сибірською студіною. Сільські ліпянки, поганенькі, неприставчі двері й вікна, брак і дорожнеча палива, особливо на безлісному Поділлі, недостача взуття, дрантивенькі одяги — все те мусіло просто розторощуючо відбитися на селі, де морози були без порівнання більші й страшніші. Катастрофа морозів — очевидно — досягнула не лише людей, які внаслідок минулорічного недороду мусять відчувати недостачу поживи, але й худобу, позбавлену паші, костенїючу у провіяних і студених стайнях. Сьогодня, коли через припинення комунікації ми ще не маємо звісток із сіл, а головно зі степового й безлісного Поділля, нам навіть неможливо уявити собі розміри морозової катастрофи.

Та на цьому не кінець. Поля покрила груба, метрова й важка верства снігів. Ми ще не знаємо, чи під її натискаючим вантажем не виприла озимина. Наслідки багатосніжної зими побачимо аж тоді, коли в проміннях весняного сонця счорніє і стопиться сніг, а одночасно в селянські хати загляне щорічний грізний гість, невмолимий переднівок. А до людей, худоби й озимини приходить ще одна неминуча небезпека: розтопи і повінь.

Таким чином сьогорічна зима й весна погрожує вельми важкими ускладненнями на селі, важкими в сучасному, та може ще важчими й більш далекосяжними в будучому. Наше громадянство й головно його відповідальні чинники мусять мати на увазі цілість катастрофи з усіми її відгалуженнями в селі і місті. Очевидно, на першому місці, мусимо поставити село, бо воно є підбудовою міста.

Пора і нам звернути увагу на катастрофу. Наші посли повинні негайно домагатися від уряду не лише заосмотрення в паливо навіщених катастрофою просторів, не лише міст, але й сіл, не лише достарченням поживи там, де її немає, але й достарченням паші для худоби, забезпеченням населення перед переднівком, достарченням збіжжа на весняні засіви та забезпеченням великих просторів перед неминучою катастрофою весняної повені. Ясно, що й наші громадянські чинники не сміють сидіти зі заложеними руками, прибравши позу обсерваторів, але мусять вийти зі становища обсервації й безпорадности та стати до боротьби з універсальною катастрофою й її наслідками.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Культурне російсько-українське братання.

Зїзд російських і українських пролетарських письменників у Москві.

В Москві відбулася велика нарада російських і українських комуністичних письменників, присвячена справі культурного російсько-українського зближення.

Насамперід слід зазначити, що приїзд українських пролетарських письменників, артистів і композиторів обставлено в Москві великими парадами. На залізничому дворці ждали їх делеґації російських письменників, профсоюзів, уряду та армії. Була почесна сотня війська з орхестрою. Приїхали пролетарські письменники з України аж двома партіями.

Для прикладу, як це робилося, подамо перебіг „летучого мітінгу", що відбувся в залізничій почекальні Москви зараже після виходу українських пролетарських письменників з поїзду. Приїзжих витав від федерації радянських письменників Корженцов. „Ваш приїзд — казав він — допоможе зміцнити братерський звязок російської та української культури", очевидно на ґрунті „соціялістичного будівництва". Від війська витав приїзжих Дмитренко (невже малорос?), а від робітників заводу „АМО" Шаповаленко (мабуть українець). Від приїзжих промовляли на тому вічу Епік і критик Савченко. Цей останній заявив, що останніми часами „творчість українських письменників зростає вшир і вглиб".

Та вертаймо до самої наради. Першого дня промовляли на ній з українців А. Хвиля, Пилипенко, Кулик і Фалькевич, другого дня говорив про критику й літературу на Україні Десняк.

Щож говорили і як представляли теперішній стан культури на Україні комуністичні письменники? Андрій Хвиля, пресовий референт при ЦК КП(б)У казав, — як це довідуємося з рад. преси — що в пожовтневій українській літературі були сильні націоналістичні тенденції, що не щезли з неї подекуди ще й тепер. Піонірами правдивої рад. пролетарської літератури вважає він В. Блакитного (бувш. редактор „Вістей", вже померший), В. Чумака і Г. Михайличенка. „Творячи нову революційну літературу, — казав він дослівно — українські письменники поступово перемагали націоналістичні тенденції, але в тойже час деякі з них стали на шлях орієнтації на західну Европу та на зірвання з Москвою (Хвильовий та інші). Ця течія виявилася в обєктивно ворожій пролетаріятові політичній концепції, відомій під назвою „хвильовизм — шумськиам". Українська революційна література під кермою КП(б)У змогла проте перебороти націоналістичні тенденції і вступила на шлях здорової пролетарської творчости. З жорстокої дискусії група пролетарських письменників вийшла ще міцнішою і утворила Всеукраїнську Асоціяцію пролетарських письменників. Але клясова боротьба, що ведеться нині на Україні, безперечно, дає про себе знати і на фронті культури, і не виключена можливість рецедивів хвильовизму-шумськизму".

Таке говорив бувший боротьбіст, а нині ортодоксійний комуніст Хвиля. Пилипенко, редактор Держ. Видавн. України, говорив про організацію українсько-російських перекладів гарної літератури. Він вказав на те, що сучасний російський читач зовсім не обзнайомлений з українською літературою, дарма, що в ній було перед революцією і тепер є богато таких цінних творів, які перекладали на европейські мови, а російський читач про них не знає. В російській пресі нема ніяких інформацій про українську літературу, а російські видавництва не поширюють навіть тих нечисленних перекладів з української літератури на російську мову, які появилися на Україні заходами українських видавництв. Пилипенко радить переглянути плани видавництв і повставляти в них переклади з української літератури та промовляє за постійною інформацією про українське літературне і взагалі культурне життя в російській пресі. Накінець домагається поширення та збільшення українського

матеріялу в радянській літературній (російській) енциклопедії.

Кулик, уповноважений Комісаріяту Закордонних Справ СРСР на Україні та редактор „Червоного Шляху" каже, що українська література одна з найбогатших у всьому Рад. Союзі, бо в 1927 р. опубліковано на Україні 1.876 назв „художніх творів 735 авторів". Він пропонує в усіх органах російської преси постійні українські літературні відділи.

Про культурне обслугування українського населення в РСФРР говорив Фалькевич. Він ствердив, що українське населення в російській республиці не має достаточної обслуги в культурній ділянці, та що вона далеко позаду від того культурного обслугування російського населення, що живе в межах УСРР. У Казанстані, де є 836 тисяч українців, немає достаточної скількости українських шкіл, немає учителів, немає й українських підручників. В Саратівщині, де є 220 тисяч українського населення, є тільки 3 українські школи, нема там ні українських учителів ні українських підручників. Тамошнє Державне Видавництво не тільки не має української літератури, але не має навіть катальогу українських видань. Переводячи анальогію між кредитами Державного Видавництва РСФРР і Держвидаву України Фалькевич стверджує, що це останнє покриваджене як щодо грошових засобів, так і щодо паперу і щодо поліграфічних засобів. Про заспокоювання культурних потреб українського населення в межах російської республики кіном, радіом чи театрами в рідній мові нема й мови. Він радить заснувати мандрівний український театр та український кінотеатр для цього населення.

Десняк, редактор українського журналу „Критика", говорив про марксистську критику на Україні. Він заявив, що фактично на Україні марксистської літературної критики так якби не було. Вона тільки народжується. КП(б)У звернула увагу на ту ділянку недавно. І тому не дивно, що комуністи працювали досі на Україні в діянці літературної критики доривочно. До того деякі з тих випадкових критиків мало кваліфіковані. Тому то при харківськім інституті марксизму організують катедру марксистського літературознавства. Організують на Україні також окреме т-во критиків-марксистів, що обєднуються тепер біля журналу „Критика". Ті критики надіються — твердить Десняк — скоро обняти гегемонію в „українському таборі критиків і літературознавців". Попри те надіються вони на допомогу „найвидатніших російських теоретиків марксистського літературознавства".

Ось під такими гаслами йде братання та ідеольогічне єднання російських і українських пролетарських письменників. Воно було все наглядним та безперервним і без спільних зїздів, в роді того, про який пишемо. Очевидно, що тому братанню не стане на перешкоді нічого, навіть такі сумні факти культурного покривдження і занедбання культурних потреб українського населення в „братній російській республиці", про яке говорив Фалькевич. Такому братанню не може стати нічо на перешкоді тому, що його наказує московський Центральний Комітет і політбюро партії. Зрештою цей і йому подібні зїзди напевно не принесуть нічого потішаючого для поправи національно-культурного положення 6-ти міліонів українців поза межами УСРР на території Радянського Союзу. А взаїмне славословіє та затіснювання крім фактичних ідеольогічних ще й формальних, персональних звязків пролетарських комуністичних літератів нічим української навіть пролетарської культури ні не скріпить ні не оживить. Зрештою українська культура і література має свої природні шляхи, з яких її не зібють ні комуністичні асоціяції письменників, ні марксистських критиків, ні тим менше постанови російсько-українських зїздів

Охорона перед сподіваними повенями.

Що почули представники преси на конференції у львівському воєвідстві.

В дні 20. ц. м. відбулася у львівському воєвідстві конференція представників львівської преси, яку воєвідський уряд бажав поінформувати про всі ті міри, що їх уже підприняли офіціяльні чинники на випадок сподіваної з весною повени. Явилися представники всієї львівської преси. З української представники „Діла", „Нового Часу", „Нової Зорі" і „Народньої Справи", крім того заступники москвофільського „Русск-ого Голос-у" і „Землі і Волі".

Конференцію отворив воєвода Голуховський, що повитав зібраних, вказуючи на ролю преси в інформуванні й підготовленні широких кругів населення на випадок великої елементарної катастрофи. Страшні повені в 1927 році, до яких ми були зовсім непідготовані, навчили нас, що тільки збірними зусиллями всіх чинників можна буде запобігти повторенню подібного або ще більшого нещастя. Воєвода не скриває того, що ситуація з уваги на нагромаджені гори снігу і на грубі верстви леду на ріках дуже поважна, тому просив представників преси підтримати змагання й заходи урядових чинників і впливати в тому самому напрямі на населення.

Після того начальник виділу прилюдної безпеки при воєвідстві Роговський виголосив реферат про всі ті міри, які львівське воєвідство підприняло вже на свойому терені у звязку зі сподіваними під весну повенями. (Такі самі підготовлення роблять також інші воєвідства, зокрема найбільш загрожене: станиславівське). З того реферату ми довідалися, що воєвідство поробило вже всякі приготування натури чисто технічної, а також приготування в справі рятункової акції і в справі опіки над навіщеним повенним населенням. Так забезпечено собі заздалегідь поміч війська (саперських відділів), залізниці, літаків і т. д. Подбано або намічено ратункове приладдя, намічено обекти, які мусілиб бути перенесені, передбачено дельожування мешканців і їх дорібку із загрожених обектів, подумано про звязок між навіщеними катастрофою і т. д. Не забуто очевидно і про доставу їди, ліків, одіння, взагалі про опіку над жертвами повені. В справі коштів воєвідство звернулося до центрального уряду, а крім того мусять причинитися й від себе самоврядні установи та ціле громадянство.

Ситуація у львівському воєвідстві така, що найбільше загрожені повіти в порічу Дністра (Самбір, Дрогобич, Рудки і частинно Бібрка) та в порічу Сяну (Добромиль, Перемишль, Ніско, Ярослав і ін.). По обчисленням пересічна грубість леду виносить у нас 60 цм., а верства снігу лежить у нас на 60—70 цм. глибини, що при розтопах дасть 4 і пів міліярдів кубічних метрів води. Отже небезпека такої маси води, якщо відлига прийшлаб нечайно, справді дуже поважна.

При кінці референт подав ще до відома, що про дальший стан ратункової акції преса буде інформована при помочі прес. бюра при Старостві Ґродськім. Обіцяв також, що преса, зокрема щоденна, на випадок повені буде висилатися в навіщені околиці літаками, що теж заздалегідь передбачено.

По скінченні того реферату забрав голос ред. Фрилінґ, що висказався з признанням про всі ті зарядження і радив притягнути до акції передовсім духовенство, учительство й жіноцтво. Окремо звернув теж увагу, що тут може віддати великі прислуги „Червоний Хрест", який на випадок повені повинен розвинути таку саму акцію, як в часі війни. Промовець пригадує широкозакроєну акцію всього громадянства в часі повені 1927 р. і на весну 1928 р. і підносить спеціяльно живу й успішну працю в тому часі сен. Децикевича. При кінці просив воєвідство поробити всі можливі заходи для якнайскоршого переведення реґуляції наших рік, бо тільки це тревало забезпечить населення перед загрозою щорічних катастроф.

Закінчив конференцію короткою промовою воєвода Голуховський, що заповів притягнення до акції всіх охочих до праці чинників, у першу чергу очевидно організацію „Черв. Хреста". В найближчому часі — казав воєвода — оснуються вже за почином старости повітові й місцеві комітети опіки над загроженими повінню, де всі охочі знайдуть поле до праці. Щодо реґуляції рік, то це велика й тяжка проблема. На це не має потрібних фондів ні уряд, ні тимбільше воєвідство, яке в цій справі сильно заінтересоване, бо на його терені і на терені сусіднього станиславівського воєвідства є найбільше гірських рік і потоків, які конче потребують реґуляції. Воє-

---

ОСИП ТУРЯНСЬКИЙ.

ГОЛОС НОЧІ.

(Докінчення.)

— Або я знаю, мамо? Привіться ліпше...

Стара приклала обі сухі руки до свого чола, розораного морщинами життєвих дрібниць, які для її недорозвиненої свідомости були криницею важких турбот і гризот. Діткнулася носом до шибки віконця й насуплено вдивлялася у світло. Опісля зашипіла:

— Шиє?... Ні... Щось руками перевертає...

— Вона шиє, мамо.

— Господь милосерний дав нам чорну нічку і сказав: — Лягай і спи! Лягай і спи. А вона з ночі, день робить!... Вона добро марнує... Вона Бога ображає!... Вона шиє!... А, щоб ти панчохи жидинятам шила!...

— Не кленіть мамо... — кинула доньки.

— Вона не шиє!... Ох, падоньку ти мій!... Вона — книжку читає!... Бачиш доню?... Так...

— Так, так. Вона і в церкві все у книжку дивиться.

— Думаєш, доню, що вона має Бога в серці? Та де вона хоче всім людям сказати:

— О, дивіться, яка з мене вчена пані!...

Ух! Ти жеброто!... Або тепер?... Дивися: в жадній хаті не видно світла, тільки в неї. А, бодай тебе!... Ти святу нічку касуєш?!... А, щоб ти сьогодня останній раз світила!... Дивися, дивися!... Вона сміється!... Щось веселе вичитала... Ой!... Їй весело!... Бодай би ти забула сміятися, ти, друкована жебрачко!... Таж я моглаб таких десять світел засвітити, як ти, гольтіпачко!... Мене на те стати! А колиж бо я не засвічу! Не засвічу, бо мені не хочеться! Ти мені, богачці, стиду хочеш наробити?.. Не застидаєш!... Яж маю Бога в серці, а в голові якесь розміркування й розпартицію!... Ох бодай би те світло тобі ті вчені сліпаки осліпило!... Ну! Коб я так тебе тепер у свої очки дістала!.. Тьху на тебе!

Тут обізвався зять:

— Не сердьтеся так... От, сядьте на коцюбу, полетіть до неї, світло загасіть і будете спокійні...

Стара обернулася до нього й побачила в пітьмі розжарений кінець папіроса:

— І ти світиш?.. Куриш?... Мені господарство прокурюєш?... Їли собі до тої книжкової діловки!... Ви обоє собі дібрана пара...

Донька прийшла до чоловіка й шепнула йому:

— Прошу тебе, не зачіпай біди...

Стара знов лаяла сусідку, а тимчасом зять ухопив жінку за руку й до неї:

— Слухай! Сідай на постіль й не дивися у віконце! Чуєш? Сиди й не дивися, бо нещастя буде... Памятай! Я йду на двір. Незадовго вернуся... Тихо!... Не дивися у віконце!

III.

Зять пішов до стайні, взяв свічку з ліхтарні й пустився з нею в город. Там намацав гарбуза. Вийняв ножик, вибрав з гарбуза мякиш і вирізав у гарбузі три діри, з яких дві на горі мали уявляти собою очі, третя ніс, а під сполом зробив поперечний отвір на уста. Опісля засвітив свічку та устромив її разом із рукою в гарбуз і обернувши освітлені діри до себе, став нишком обережно підкрадатися вздовж стіни хати під віконце, за котрим теща аж розхолилася від кракання на світло сусідки. Почав під віконцем наслухувати й чув виразно:

— Ой, уже не витримаю... Не полізу на піч, доки те окаяне світло не згасне... Ти жидівко!... Ти доню марнотравна!... Тобі світла закортілося? А бодай би тобі пекельна смола світила!... Бодай би тобі на тому світі десять бісів по десять свічок під тобою засвітили!... Бодай би вони тебе тим твоїм світлом припікали та шкварили...

При останніх словах тещі зять несподіваним рухом обернув гарбуз і освітленими дірами приложив його до віконця.

В тійже хвилині темряву роздер жахливий голос „геех!" і зять почув, як теща звалилася на лаву під печею, а відтіля впала на землю.

Він кинув гарбуз, загасив свічку й миттю побіг у хату, де зараз засвітив світло.

Серед важких стогонів стара жінка підвелася на ноги й зойкнула:

— Вона відьма... Вона хоче мене життя збавити...

Зять казав:

— Відьма все робить на потемки... Це не вона... Це якась кара на вас за те, що ви проклинаєте добрих людей і світло...

IV.

Стара Хима від цього часу трошки змінилася. Щоб її не разило світло сусідки, вона все на ніч затикала віконце подушкою. Зятеві боялася шкодувати світла, бо знуж... може це правда, що він їй сказав про цю кару?..

Одначе вся її розмовність, балакучість і радість життя пропала. Як тільки в хаті засяло світло, вона лізла на піч і там оберталася лицем до стіни й лежала мовчки.

Аж одного вечора стара Хима обізвалася з печі:

— Дітоньки, хотіть до мене... Бувайте здорові... Згасіть світло!... Хай я лекше вмру...

Обернулася обличчам до стіни і застогнала, натягнулася та віддала свою безсмертну душу — гм... кому?... Чи Творцеві світляному, чи тьмі кромішній?...

Світло вбило її.

V.

Дуже добре старій Химі лежати тепер у темній могилі.

Ні сусідка їй там не засвітить, ані зять не буде насміхатися із неї, ні ніхто не покарає там її за те, що не злюбила світла.

Земля їй пером!

MYDŁO

ОЛЕНЬ ШІХТ
є безглядно чисте

Schicht Schicht

відство і в цій справі зробить свої представлення до централі, але що це проблема десяток літ, то покищо треба всю увагу спрямувати на те, як запобігти подібному нещастю, яке мало місце перед двома роками. Апелем до преси, щоб вона підпомогла воєвідський уряд у його змаганнях, які мають на оці тільки добро загалу, закінчив воєвода свою промову.

За океаном.

Нюарська українська громада поступає економічно вперед.

Українська громада в Нюарку, Н. Дж., може похвалитися по 20-ох роках свого істнування великими здобутками. Вона зорґанізувала церкву і школу, низку братств і товариств, а також співацьких та аматорських гуртків. Крім того заложила в лютім 1922 р. „Позичково-Будівельну Спілку", де українці вкладають свої ощадности і затягають позички в цілі будування і купна власних домів. Спілка розвивається гарно і вже тепер має близько пів міліона долярів майна. Основано в Нюарку також Горожанський Клюб, який помагає членам у здобуванні американського горожанства. Закуплено гарну й велику площу під будову Народнього Дому. Вкінці основано в Нюарку фінансову інституцію „Український Банк" із закладовим капіталом 125.000 долярів. Це акційний банк з двоякого роду акціями: одні акції по 25 дол., другі по 20 долярів. Власником банку стає кожний українець, що купить одну акцію (шер).

Орґанізація українських бізнесменів і професіоналістів у Шикаґо.

У м. Шикаґо оснували українські бізнесмени і професіоналісти свою орґанізацію. На перших загальних зборах товариства, які відбулися 11. листопада м. р., вибрано управу, зложену з таких осіб: К. Савяк, М. Белеґай, Б. Пелехович, Гвоздь, Карпа, Р. Смук, д-р Тарнавський, Риза і д-р Сіменович. Президентом вибрано К. Савяка, Н. Ризу касієром, а М. Белеґая секретарем. Метою товариства є уділювати інформації, піддержувати своїх бізнесменів і фінансово допомогати своїм членам.

Марки „Рідної Школи" в Америці.

Комітет „Рідної Школи" в Ню Йорку, Н. Й., порішив видати марки „Рідної Школи" з метою оподаткування всіх чужих купців, у яких українці купують товари. Тому комітет звернувся з закликом до українського громадянства в Америці, щоб воно стежило за появою марок „Рідної Школи" та домагалося їх у всіх крамницях, в яких українці купують, або з якими мають торговельні звязки.

Рим в дні 13. лютого 1929 р.

(Допис з Риму.)

Від одинацятої години ранку йшов дощ. Безперестанний, невблаганий... Але площа св. Петра була повна народу. Згідно з приблизними підсумками до 50.000 народу пройшло до середини базиліки, а 200.000 залишилося на площі. Правду кажучи, я ніколи не бачив ще такого натовпу, — тим більше цікавого і незвичайного, що майже над кожною головою сторчала парасолька, і ціла площа здалека представляла фантастичний вигляд величезної кольонії чорних грибів.

Всі мури вулиць, всі трамваї зовні і всередині вкрилися зранку картками, що запрошували римлян на площу св. Петра для віддання пошани папі. Та думаємо, що й без цих закликів кожному хотілося взяти участь у святі, не лише тому, що в цей історичний час, кожний правовірний католик почував себе зобовязаним висловити свою радість з приводу „звільнення" папи, але й тому, щоби бути учасником того незвичайного, що ось-ось, здавалося, мало виявитися в житті Італії й Риму.

А дещо нового дійсно відразу виявилося в вічі. За десять років життя в Римі, я ніколи не бачив папського прапору, — а тепер ось він біложовтий — має по вітру поруч з італійським трьохкольоровим.

— Зранку, — каже хтось коло мене, — папський прапор зявився на палаці Киджи, мін. зак. справ, поруч з італійським прапором, і після того потрохи прикрасилися ним і інші міністерства та державні будинки. Видно заготували заздалегідь. А в старих італійських палацах повідкаходили ще давні.

— А ви помітили, — каже хтось інший коло мене, он проходять до церкви якісь панове з орденами на грудях...

— А так, так! — відповів перший, — я сьогодня бачив навіть одного прелата, що мав на грудях італійську відзнаку. І подумати, що яких два-три дні тому це було-б цілком неможливо. Дійсно неможливо.

Від часів проголошення Риму столицею Італії, римське населення різко поділилося на два, правда сильно ріжні кількістю, але дійсно дуже ворожі табори — „білих" і „чорних". „Білі" — приклонники короля, „чорні" — приклонники папи, як суверена Риму. Чорні не визнавали білих. Забороняли всяке єднання з ними, не кажучи вже про шлюби чи приятелювання. Скільки драм відгравалося на цьому ґрунті! З часом, зрозуміло, таке становище робилося цілком анахронічним, і поволі загладжувалася ворожнеча, але принціповий поділ дотримувався до останніх днів. Деякі князівські родини, зачинивши в 1870 р. двері своїх палаців для принять, так ніколи їх більш і не відчиняли. До одних з таких палаців належав і найбільший та найбагатший палац князів Колонна, що саме цього вечора вперше за 59 років відкриває знову свої пишні салі для офіційного приняття.

Тимчасом дощ ллється та мочить усіх без милосердя, і чимало народу, зачувши вистріл гармати, що сповіщав південь, вважало за краще покинути місце чекання і поспішитися домів, щоби шклянкою доброго вина і тарілкою гарячих макаронів, попередити можливий напад інфлюенци чи ґрипи, що і в Римі, як де інде, щодня вкладає людей до ліжка. Та проте, порожні місця швидко заповнюються новими людьми.

В натовпі йдуть жваві дискусії з приводу „примирення", кожний підносить заслуги Мусолінія, і тільки одна якась бідна жінка, яку можна було приняти і за дрібну торговку, і за прачку, — або, як би сказали на Радянській Україні, взагалі за представницю дрібної буржуазії, — зауважила похмуро: „...А я вам кажу, що нема нічого тут доброго. Життя все дорожчає... І буде дорожчати!... Бач, плати йому тепер гроші!... А хто ці гроші дасть?... З нас-же візьмуть!..." І вона подивилась на всіх, ніби запитуючи. Але їй ніхто не відповів. Ніби всім зробилося ніяково... Дехто почав говорити про щось інше, а дехто пішов собі далі.

Тимчасом в останньому вікні зліва у папському палаці зявилася постать ґвардійця (швайцарця) в характеристичній формі жовтоблакитних кольорів (і чому Мікель Анджельо, малюючи цю форму, вибрав саме наші кольори?). Його поява видалася для всіх присутніх добрим знаком як поява білого димку по скінченні конклаве.

Але час біжить, а папа не зявляється. Тільки від часу до часу пробігає чутка, хто зна відки і від кого, що ось папа вже йде. І натовп негайно починає тиснутись до базиліки, в бажанні бачити краще, щоби схопити в усій своїй величі й незвичайності вигляд благословляючого папи. Аж ось нарешті в дванацятій і пів години, здіймається величезний, громогласний крик: „Папа! Папа! Хай живе папа!" Кричить вся площа. Кричать всі сусідні будинки. Кричить величезна кольонада Берніні. Кричить кожний камінь, кожний куточок, бо на кожному камені і в кожному куточку находиться чиясь горлаюча істота і вимахуючі хустками, капелюхами, палицями руки. „Хай живе папа!"

Декілька папських камердинерів відчиняє вікна середнього балькону на фасаді св. Петра і спиняються в кутках його; там, в глибині більше відчувається, ніж помічається рух кардиналів і достойників, що попереджують папу. І — наступає тиша. Велика несподівана тиша. Ніби всі серця спинилися в тужливій нетерплячці події. Здалеку доносяться приглушені звуки музики, яка грає папський гимн. Італійські війська, що тримають порядок, застигають на „струнко", і віддають честь зброєю. На бальконі зявляється папа.

Він в червоній мантилі і капелюсі. Спиняється хвилину і дивиться на розбурхане море людських голов і парасольок.

„Папа! Папа! Хай живе Папа!" — Семинаристи, священики, молоді католики, богато з простого народу схиляє коліна на мокрім від дощу камені. Папа простягає руки і зводить їх хрестом на груди в символічному, містичному обнятті, потім зводить руки до купи, здіймає очі до неба в короткій німій молитві, тричі повторює благословення, і потім ніби піддаючись непереможному, сердечному поривові, здіймає капелюха і вимахує ним в повітрі. Потім швидко зникає, ніби тікаючи від занадто сильних переживань. Тимчасом цей рух папи, це привітання капелюхом, в котрому нараз виявився в папі справжній італієць, викликало новий вибух ентузіязму, — і довго ще після того, як папа зник у темряві за вікнами, в натовпі жваво коментували цей вихід папи і ділилися своїми враженнями.

Дощ не переставав. У пятій годині мала відбутися маніфестація перед Квіриналським палацом короля, але певно майже ніхто з тих, що мок на площі св. Петра, не візьме в ній участи. Короля кожний мав нагоду стільки разів бачити і чути, і стільки разів вітати його в соняшний день, що в дощ можна пересидіти й вдома.

Евг. Онацький.

Учительські Краєві Зїзди.

IV.

Загальне зібрання Т-ва „Учительська Громада".

Виробилася в учительських колах опінія, що одним із найбільше нежиттєздатних товариств є Тов. *„Учительська Громада"*. Чому воно так, годі сказати. Але що такий погляд не відбігає від дійсности, цього заперечити годі. На останньому річному зібранні можна було заобсервувати два такі факти, що оправдують цей для товариства не дуже прихильний погляд. На річному зібранні, в якому кожний член мав право брати участь, згідно з постановами дотеперішнього статута, з львівських членів було ледви 10 проц. приявних і то в більшій частині учителі прив. шкіл! Державне учительство виявило вже другий рік дуже слабе заінтересування цим товариством. І коли ц. р. прийшло до вибору голови, треба було змарнувати найменше пів години, щоб *упросити* когось зпоміж намічених кандидатів на голову! Товариство, в якому пропоновані кандидати не хочуть приняти головування — виявляє великі признаки недуги.

Що тов. „Учительська Громада" (товариство учителів *вищих* шкіл) є хоре — це цілком зрозуміле. Перш усього зазначилося розходження між назвою й змістом т-ва. Товариство учителів *вищих* шкіл втратило рацію істнування з хвилею як не стало у Львові професорів вищих шкіл (університету то що). Учителіж середніх шкіл опинилися в повоєнних роках в таких невідрадних правових відносинах, що вистарчить учителеві вийти зі зборів на яких ображають його національні почування, щоб його перекинути, скажім, на Поморя. Словом, в учительських колах панує переконання, що учителеві державних середніх шкіл треба або заперестати всяку громадянську працю, або здобуватися на геройські жести (як М. Галущинський), з усіми консеквенціями (страта посади!) і відношенням громадянства до наслідків такого жесту чи вчинку (історія з М. Галущинським у „Просвіті").

Тимчасом погляд про нежиттєздатність „Учительської Громади" не є зовсім вірний. Товариство „Учительська Громада" може й повинно виявити максімум праці й енерґії в деяких ділянках, на яких ніхто не працює. Між іншим знаємо, що всякі реформи, вся майже перебудова польського шкільництва, розбудова польської книжкової продукції для школи і т. п. вийшла якраз від аналогічного товариства: „Tow. nauczycieli szkoł wyższych". Велитенська видавнича установа „Książnica-Atlas" — теж твір якраз такого товариства, як „Учительська Громада". Пляни перебудови шкільництва, пляни видань шкільних книжок — теж вислід праці окремих секцій і комісій при T. N. S. W.

Ініціятива на цьому полі може заставити до шкільно-письменської праці цілі гурти учительства, до видавничої — централю й окремо філії „Учительської Громади".

На перешкоді видавничої праці стоїть заява, що „Рідна Школа" займається видавництвом для школи! Цей погляд не є вірний. Видавництвами для школи займаються і „Рідна Школа" і „Державне вид-о шкільних книжок", видавництво Матвійчука і вид-о Таранька і Книгарні т-ва ім. Шевченка, Громницького, Бардаха, і цілий ряд інших видавництв. І всі вони мають чимало праці на цьому полі і кожне має право видавати, тільки не повинна робити цього „Учительська Громада". Та й колиб працювала на цьому полі інтензивно бодай „Рідна Школа"!... Але спільне зусилля „Рідної Школи" й „Учительської Громади" може приготовити бодай видавання всіх книжок, необхідних для шкільного читання з української літератури. Та й ще одно: треба порвати з поглядами філянтропійної праці на видавничому полі й перейти до ділової: філянтропіяж виявиться у прибутку, який нестимуть *добре* виготовлені (й відповідно оплачені) книжки!

Приготовлюватиж видавничу працю повинні окремі секції т-ва „Учительської Громади". Секція україністів, істориків і ґеографів то що... Кожна із цих секцій ставить собі завданням приготування відповідних шкільних книжок із свого фаху. Тепер требаб зорґанізувати ще інші секції (математично-природнича то що) та й окремо видавничо-адміністраційну секцію, якаб приготовлювані фаховими секціями книжки друкувала заходом філій і розповсюджувала по школах.

Поведення праці „Учительської Громади" оцими шляхами причинилось би дуже до оживлення діяльности товариства. Цілі гурти учительства моглиб знайти дуже цікаву працю — школа дісталаб книжки, без яких їй голі тепер обійтися.

Потребу переорґанізування „Учительської Громади" відчував уже попередній виділ під головуванням проф. *Ом. Терлецького* (на цих зборах головою т-ва вибрано проф. *В. Радзикевича*) і виготовив новий статут для товариства. Цей змінений статут реферував на загальному зібранні й обороняв в імени виділу дир. *Антін Крушельницький*. В новому статуті принято зміну в назві (тов. учителів *середніх* і вищих шкіл) в устроєвій системі: заведено в товаристві 3 роди членів звичайних — учителів, спомагаючих — людей, що цікавляться шкільництвом і почесних. В загальному зібранні заведено представництво філій. Участь у загальному зібранні матимуть делеґати філій один на 10 членів. Таким способом ініціятори зміненого статута сподіються оживити діяльність товариства й рівночасно піддати філіям з провінції відповідний голос в управі т-ва. З інших змін у статуті згадаємо: 1) висунення на перше місце професійного моменту, 2) вставлення в статут §§ про ведення приватних середніх і вищих шкіл (це останнє — на всякий випадок!) Врешті одна з найважніших постанов — це введення в статут уступу про *секції* (чого в дотеперішньому статуті не було). Вже тепер намічуються три категорії секцій: Перша: *станові* (секція приватного українського вчительства — вже зорґанізована: в слід за тим повинна зорґанізуватися станова секція державного учительства); друга: *наукові* (вже зорґанізовані українїстична, історична, ґеоґрафічна і й намічені: математично-природнича й мистецька), третя: фінансові (для будови домівки, якої фонд у цьому році завдяки заходам проф. *Сігницького* замітно збільшився, і видавничої).

Праця філій і секцій — це праця загалу вчительства зацікавленого шкільними питаннями, це одночасно духова праця вчительства й зусилля над піднесенням матеріяльного добробуту вчительських кол. Децентралізація праці „Учительської Громади" на філії і секції повинна оживити товариство.

Інша справа, що відносини доводять до перехрещування праці трьох учительсько-шкільних товариств: „Взаїмної Помочи народнього вчительства", „Рідної Школи" й „Учительської Громади". За довоєнних часів при послідовному розділі шкільництва на народнє й середнє, „Взаїмна Поміч" заступала станові інтереси народнього вчительства, „Учительська Громада" повинна була заступати такіж самі станові інтереси середнєшкільного вчительства.

Тепер при виділюванні трьох нижчих кляс ґімназій із середньої школи й приділюванні їх до 7-клясової вселюдної школи, затирається штучно витворювана в минулому ріжниця між обома катеґоріями вчительства (дволітні педаґоґії вселюдного вчительства будуть по-тасі екстрактом університетських студій середнєшкільного вчительства!) З природи річи обидва ці товариства повинні згодом обєднатися. *Станові справи всього вчительства* — вселюдного й середнєшкільного — моглаб вести „Взаїмна Поміч народнього й середнєшкільного вчительства", „Учительській Громаді" лишилаб у цеї духова праця — справа плянів шкіл, підготовка шкільних книжок і шкільного знаряддя і видавання того всього на спілку з „Рідною Школою".

„Учительська Громада", яка гуртувалаб усе вчительство вселюдних і середніх шкіл і то державних, як і приватних, повиннаб працею у своїх секціях (і філіях) обхопити ввесь комплекс шкільних справ і вести так сказатиб духовий провід серед учительства.

„Рідній Школі" осталоб дбати про приватне шкільництво — більш в орґанізаційному змислі — доклалоб передуманому, але й доведеному до останніх консеквенцій. А так орґанізування педаґоґічно-наукових зїздів, коли рівночасно не має часу на введення в життя учительської праґматики, виглядає на пересування властивої своєї діяльности на інші поля, щоби цим кинути заслону на недомагання в тій ділянці, котра є життєвою справою „Рідної Школи".

Краєві шкільні зїзди вказують, що в українському шкільництві й серед українського вчительства наростають нові питання, звязані з новими повоєнними відносинами. Дуже бажаний поділ праці на терені кількох учительсько-шкільних товариств, щоб таким способом перевести інтензифікацію праці, заставити до праці як найширший загал учительства, й при його помочі досягти найкращих успіхів для української школи, української молоді й українського вчительства.

К.

Нова трійця.

УНС відроджують в повітовому розмірі. — Чесна компанія під одним прапором.

Даниловичівсько-стовпюківський УНС, який — скомпромітувавшись у соймових виборах — помер скоропостижною смертю, покинений своїми протекторами, починає — як подає санаційний орган „Дзєннік Львовскі" — воскресати до нового життя під оживлюючо-чудотворними проміннями санаційної ласки.

Як подає „Дзєннік Львовскі", в Борщеві відбулася довірочна нарада недобитків УНС з участю якогось Івана Дмитрака, „діяча" тієї „партії" з доби виборів до сойму і сенату в 1928 р. У висліді тієї наради зголошено в старостві відновлення „партії", очевидно, поки-що в „реґіональному" обсязі, ухваливши ось які резолюції: 1) УНС приступає до відновлення діяльности „партії" в повіті, 2) висловлює льояльність і дає підтримку урядові та складає поклін марш. Пілсудському, заявляючи готовість причинитися до великодержавного становища Польщі, а за те домагається:

1) кредиту для рільників і ремісників, 2) опалового дерева для малоземельних селян з устійненням максимальної ціни і 3) прохає допомоги на ведення господарчих курсів по селах.

Отже УНС реставрують, щоби разом з витворяними уже: русскою аґрарною партією д-ра О. Лисяка і горстки „старорусинів" та „Черайньско-руской Орґанізацією „Згода" з ґалерії абуджених із летарґу передпотопових типажів „gente Rutheni, natione Poloni" вплести новий вінок до „уніфікаційної" політики санації і покликати до життя ріжношерстну ренеґатську трійцю. Школа, що нема якого нового Пл. Костецького, який заспівав би:

„Во імя Отца і Сина,
Най мине незгода,
Як санація єдина —
УНС — аґрари — „Згода".

Із закорд. комісії.

Промова пос. Паліева.

Дня 20. лютого на засіданні сойм. закорд. комісії закінчилася дискусія над експозе мін. закорд. справ Залеського. В дискусії промовляли посли славянських меншостей. Пос. **Паліїв** полемізував із становищем польських послів, начеб домагань і зажалень нац. меншостей у Польщі, а передовсім українців і білорусів, не трактували як справ міжнар. характеру. Не відграє ролі поміч і ініціятива чужих держав як це говорили польські посли. Бесідник стверджує, що політика Німеччини стоїть на становищі єдности рос. держави, а це виключає всяку прихильність для самостійницьких українських змагань. Вкінці пос. Паліїв торкнувся справи прискорення полагоди емеритур і заосмотрення бувш. австр. функціонарів, серед яких є чимало українців. Цю справу все відкладають. Пос. Єремич (біл.) ствердив, що справа нац. меншостей в Польщі найдеться на ден. порядку Ліґи Націй. З жалем підкреслив, що ролю оборонця народів на сході Европи, які були під російським ярмом, а яку мала виконувати Польща, виконуватиме на міжнародній арені Штреземан. Вкінці мін. Залеський у промові торкнувся між і. справ Дал. Сходу. Польща готова заключити з СРСР конціляційно-арб. договір. Опісля міністр відповідав на справи, що торкаються нац. меншостей. Щодо інтерпеляції пос. Навмана сказав, що мін-ство справедливости не має нічого проти цього, щоби процес Дайтшбунду відбувся в норм. бігу судових справ.

Від 1. лютого ц. р. відкрито в Станиславові при вул. Ґолуховського ч. 5,
ЛІКАРСЬКУ ЛЯБОРАТОРІЮ
Д-ра А. Лібесмана
спеціяліста
в хемічних, серольоґічних і бактеріольоґічних дослідах.
1489 1—1

—o—

Справа нац. меншостей.

Бріян працює над справою нац. меншостей.

„Берл. Тґт." повідомляє, що політичні фр. кола є думки, що одиноким успішним засобом для полагоди меншостевого питання може бути лише помирення між державами, до яких дані меншости належать політично чи культурно. Бріян працює над створенням такої нової евр. орґанізації, яка після полагоди реп. справи занялася би управильнюванням меншостевого питання, злагіднюючи противенства між державами. Коли Штреземан заявиться в Женеві в дусі цих франц. концепцій, то фр. кола признали би його виступ поважним кроком наперед на шляху до мира.

—o—

Зміна на становищі міністра промислу і торговлі?

Зачувати, що на становищі польського міністра промислу і торговлі наступить зміна. Міц. Квятковський займе становище нач. директора фабрики „Азот" в Хожові наслідком смерти дир. Звіслоцького.

—o—

Наука в нар. школах.

Львівська міська шкільна рада оголосила урядовий комунікат, на основі якого наука в народніх школах зачнеться в пятницю 22. лютого.

—o—

Поправа залізн. комунікації.

Положення на залізницях поправилося. З днем 22. лютого буде отворений шлях Львів-Самбір, а небаром шлях Львів-Стрий. На шляху до Бродів курсують три пари поїздів. На шляху Львів-Станиславів курсують уже всі поїзди, крім поїзду, що відходить зі Львова в год. 6.40 і в год. 16.55. Правильно курсують уже товарові поїзди. Піднято вже рух на шляху Станиславів-Гусятин і Ходорів-Стрий. Шлях Львів-Рава Руська ще замкнений наслідком снігів біля Завадова і Зашкова. Поїзди курсують лише до Брухович. Дня 20. лютого відновлено рух на шляху Львів-Підгайці з одним покищо поїздом, що зі Львова відходить в год. 8.20. На шляху Львів-Яворів поїзди курсують уже правильно.

Замкнені ще шляхи Львів-Стрий, Львів-Стоянів і Львів-Сапіжанка-Ковель.

—o—

Замах на польського консуля в Парижі.

ПАТ повідомляє з Парижа: Дня 19. лютого виконано на вулиці замах на польського консуля Кар. Познанського. Якийсь осібняк, правдоподібно поляк, кинувся з ножем на консуля, який щасливо виминув удару. Напасника арештували. Він признався до злочину. Ведуть слідство.

—o—

Три присуди смерти.

Мин. пятниці відбулася в окр. суді в Тернополі перед судом присяглих гол. розправа проти Дм. і Мик. Бідованців і Ан. Залізнякової з Березовиці Вел. пов. Тернопіль. Названі обвинувачені були за те, що в червні 1928 р. вбили чоловіка Анни Івана Залізко. Судді присяглі 12 гол. затвердили вину обвинувачених, а трибунал по нараді засудив усіх трое на кару смерти (шибеницю). Оборона внесла зажалення проти присуду.

—o—

Димісія чсл. міністра освіти.

Чехословацький міністр освіти Годжа подався з причини злого стану здоровля до димісії. Димісію принято. Його наслідником іменований пос. д-р Штефанек, також словак.

—o—

Земельна реформа.

Соймова підкомісія земельних реформ мала на засіданні 20. лютого вибрати за основу до дискусії на пленарному засіданні один із трьох проектів, зголошених Стр. Хл., ППС і Пястом у справі виконання зем. реформи. По дискусії підкомісія постановила взяти під наради всі три зголошені проекти.

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім міліонів членів. Вкладнице два золоті.

Жіночі міжнародні звязки.

З діяльности міжнародньої жіночої організації „Ліга Мира і Свободи".

Інтернаціональний коллективізм став синонімом 20-го століття. Він обіймає майже усі ділянки людського життя і його культури. Творяться коллективи праці, мистецтва, науки, політики і т. д.

Особливо пропаґанду за політикою т. зв. трівкого мира провадять інтернаціональні коллективи при допомозі всяких міжнародніх орґанізацій. Вони безумовно відкидують збройні війни, як середники полагоджування міждержавних та міжнародніх спорів чи взаїмовідносин, — а вимагають, щоби всякі конфлікти між поодинокими державами і народами були полагоджувані дорогою дипльоматії і взаїмного порозуміння. Переведення ревізії мирових договорів та полагоджування всяких спорів шляхом міжнародного розємчого суду — стало завданням сучасних політичних, міжнародніх орґанізацій, до яких належить така міжнародна жіноча орґанізація як Ліґа Мира і Свободи. Її девізою є боротьба за „мир і свободу".

Ліґа Мира і Свободи, якої постійний осідок є в Женеві — працює паралельно зі Союзом Народів на усіх пятьох континентах світа і обіймає в своїй орґанізації 59 ріжних народів. Під тим оглядом Жіноча Ліґа М. і Св. перевищає мабуть усі інші міжнародні орґанізації.

З усіх континентів найкраще розвивається діяльність Ліґи в Америці. В Европі діяльність Ліґи знайшла найсильніший відгомін в Анґлії, Німеччині (хоч як мілітаристичній державі), Франції та Чехії. Італія і Радянський Союз не допускають творення у себе ніяких міжнародніх орґанізацій. При поширюванні та реалізуванні своїх ідей Ліґа не вдоволяється пресовою пропаґандою, вона не жалує великих сум гроша (на що складаються обильні фінансові датки богатих американок, зокрема президентки Ліґи Miss Adams) на висилку своїх делеґаток до інших континентів, а саме Азії, Австралії та Африки, щоби на місцях провірити відносини серед поодиноких народів і поширювати там ідеї мира і свободи. Президентка Ліґи п-ні Адамс обїхала особисто майже всі континенти світа, а остання її поїздка була до Австралії, з якої винесла дуже корисне враження, особливо з суспільного становища тамошнього жіноцтва і його повної рівноправности. В 1928 р. Ліґа вислала дві делеґатки п. Drevet і п. Pye до Китаю, які перебуваючи там довший час студіювали положення тамошнього жіноцтва й особливу увагу звернули на політичні, суспільні та господарські відносини Китаю.

В своїй політичній діяльности Ліґа усильно підтримує самостійницький рух в Індо-Китаю і в тій цілі вислала відповідний меморіял до французького правительства з домаганням признати Індо-Китаєві свободу преси, зборів і засновування власних синдикатів. До китайського правительства Ліґа звернулася з проханням, щоби воно запевнило свойому населенню кращі політичні, соціяльні й економічні відносини.

В нутрі Ліґи утворено три комісії а саме. економічну, комісію для Сходу Европи і комісію для розоружень.

Економічна комісія Ліґи під проводом п. Герцкої (президентка австрійської Секції Ліґи) внесла до Міжнародного Уряду Праці при Союзі Народів резолюцію в справі 8 годинного дня праці. Ту резолюцію вислано майже до всіх держав Европи. Ліґа звернулася до всіх держав в справі ратифікування Вашінґтонського договору і в справі боротьби з безробіттям.

Комісія для Сходу Европи подбала про те, що Ліґа рішила скликати в 1929 р. конференцію жіноцтва Сходу Европи, в якій візьмуть участь по дві делеґатки від таких країв: Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Україна, Польща, Румунія, Болгарія, Югославія. Цю конференцію попередить підготовча праця Ліґи на Балкані, де Ліґа рішила вислати свою делеґатку п. Drevet, в цілі переведення студій над політичними відносинами на Балкані.

Третя комісія Ліґи для справи розоружень скликує з початком 1929 р. Міжнародню Конференцію в Франкфурті над Меном. Завданням конференції є накладання пляновоі кампанії проти війни такими середниками як ґази і всякі хемікалії. В тій конференції зголосили свою участь визначні політики і суспільні діячі світа.

(Докінчення буде.)

Блянка Баранова.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Ювилей проф. Ф. А. Щербини.

Дня 26. лютого 1929 року закінчить 80 років життя відомий український статистик, економіст та історик проф. Ф. А. Щербина. Ювилят народився 1849 р. на Кубані і походить з козацької родини. Вищу освіту здобув у Петровсько-Розумовській Академії у Москві та в одеському університеті. За свою культурно-освітню працю серед робітництва Ф. А. Щербина був адміністративно засланий до Вологодської губернії на пять років, після чого Вороніжське Земство запросило його стати на чолі Губерніяльного Статистичного Відділу, де він і пробув від 1883 р. до 1900 р. В 1900 році Ф. А. Щербину заслано вдруге, але вже на його батьківщину — Кубань, де він прожив аж до 1920 р., присвятивши рідному краєві багато наукової праці. В 1896 р. Ф. А. Щербина став на чолі експедиції для дослідження степових областей (Акмолінської, Семипалатинської та Тургайської). Матеріяли, здобуті цією експедицією, були видані в 10-ти томах. Ювилят написав понад 40 наукових праць з ділянки статистики, економіки, історії, звичаєвого права, соціольоґії, етноґрафії, робітничого і земельного питання. З найголовніших праць треба згадати: Селянські бюджети, „Очерки южно-русских артелей и общинно-артельных форм", „Історія Кубанського Козачого Війська", „Історія Вороніжського Земства" (автор одержав грошову премію Російської Академії Наук), „Історія статистики та статистичних установ", „Сільсько-господарська світова статистика" і багато інших. Проф. Ф. А. Щербина є членом кореспондентом Російської Академії Наук, членом б. „Імп. Вольно-Економического Общества" в Петербурзі, Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові та інших наукових установ.

На еміґрації Ф. А. Щербина працює як професор Української Господарської Академії в Подебрадах та Українського Університету в Празі.

З нагоди 80-ліття його народження комітет, зложений з представників українських наукових, культурно-освітних та громадських установ в Чехословаччині влаштовує урочисту Академію з участю шановного ювилята 26-го лютого 1929 р. в Празі II., Альбертов, на Слупі ч. 6.

По широкому світі.

„Дейлі Мейль" приносить звістку, що вибори до анґлійського парляменту почнуться дня 29-го травня.

Манджурський диктатор Чанґ-Сю-Лянґ поважно занедужав затроєний.

Анґлійський вуглевий промисл використав останні морози і вислав великі транспорти туди, де надаремне ждали на вугілля з Польщі.

Теперішній папський нунцій у Берліні Пачелі, має стати кардиналом і архиепископом у Міляно.

Посол Параґваю в Вашинґтоні повідомляє американський уряд, що відділ болівійської армії підготовляє нову офензиву на Параґвай.

З Мексику йдуть звістки про революцію проти тимчасового уряду Джіла. Проводить повстанцями ґен. Манно при співучасти кількох ґенералів.

НОВИНКИ

— **Примхи температури.** Мороз вернувся. Люди, що відчували в воздусі весну і тішились кришталево блакитним небом, а не мали в хаті чим палити, ще раз побачили, що важко бути метеорольогом у власнім краю. 19-го ц. м. температура з 6 степенів зросла до вечора на 18, а в околицях Львова було на кілька степенів більше. У тім самім часі у Парижі було 6 степ. холоду, а в Льондоні 4. Метеорольоги вспокоюють нас, що це явище тимчасове і що внедовзі потепліє. Щоби тільки на це „внедовзі" не треба за довго чекати.

— **Чи Львів має досить вугілля?** Воєвідський комунікат повідомляє, що до Львова приїхали значні припаси вугілля і що нормально приїзджатимуть нові, так, що розпорядок про обмеження продажі скасовано. „Дзеннік Людови" пише з цього приводу т. „Не вважаючи на офіцільні запевнення про поправу ситуації, вчора надалі не було вугілля майже в усіх складах палива. Мешканці середмістя були приневолені їхати до міського складу на вул. Львівських дітей, де видавали вугілля аптекарськими дозами. Навіть склади палива при вул. Шептицьких і суміжних з головною залізницею вулицях не дістали вугілля до продажі. Населення віддалене від залізниці в розпуці". Навіть ті, що можуть дістати порцію кількадесять кільо вугілля, мусять його тягнути самі на санчатах, бо довіз за нього рахують так само, як за великий вантаж.

— **„Свято української культури".** Пишуть нам: Дня 2-го березня ц. р. Українська Студентська Громада у Варшаві улаштовує „Свято української культури". В рефератах про українську культуру взагалі і зокрема про культуру технічну, в хорових виступах, мельодеклямаціях і деклямаціях намічено задемонструвати важливіші здобутки культурного руху українського народу.

— **Концерт щедрівок і колядок у Перемишлі.** Пишуть нам: Дня 15. лютого відбувся заходами учнів української державної гімназії в Перемишлі концерт щедрівок і колядок. На програму зложилися найкращі композиції Стеценка й Леонтовича на мішаний і мужеський хор. Враження після поодиноких точок хору було незвичайно глибоке, доказом чого невгаваючі оплески присутніх, що змушували хор повторювати дещо зі свого репертуару. Мимохіть пригадувались мистецькі продукції Котка. Наші молоді співаки не зриваючи з гарною традицією роблять з кожним роком щораз більший поступ.

— **Засуд редактора за образу марш. Пілсудського.** Варшавський окружний суд видав засуд у пресовій справі проти редактора „Шаньца" Р. Васілевського за те, що в одній статті назвав марш. Пілсудського необчислимим політиком, якому вояки не вірили і не повірять. Васілевський дістав рік вязниці.

— **Жидівка вихрестка.** Недавно пропала з батьківського дому молода дівчина Ханька Фрай із Волі Підмихайлівської (пов. Ліско). Тепер Ханька знайшлася у Старому Селі (пов. Березів). Вона вислала до начальника ґродського суду листа, де заявляє, що добровільно покинула батьківський дім і що арештовані в звязку з буцім-то її насильним вивезенням молоді люди невинні. Їх і випущено на волю. Рівночасно вона звернулася до батьків із проханням вибачити їй, що перейшла на католицизм.

— **Ріжні вістки.** У 1928 р. Анґлія вибудувала 53 проц. зі світової продукції кораблів: 1,445.920 тон; на другому місці стоять верфи німецькі, на третьому голяндські, а Спол. Держави аж на сьомім. — В Якутську морози „ослабли", а тамошня температура має таки ще 70 степ. — У Перу мав бути великий землетрус, що спричинив повені і зрушив скелі; є численні людські жертви. — Проф. Зайдель у Відні винищив бактерії у молоці, піддаючи його під вплив коротких хвиль; таке молоко може задержати свіжість у холодільні цілий місяць. — По Америці їздить тепер уже пятий раз московський режісер Микита Баліев зі своїм театром „Летучая Мишь" (Лилик). — При австралійськім побережі потонув великий корабель. — Управа південних анґлійських залізниць рішила перемінити вуглеві поїзди на електричні. — У Ню-Йорку помер Мельвіль Стон, основник великого пресового аґентства „Асошіейтед Прес", яким проводив 25 літ. — У Мюнхені інж. Валієр збудував сани, які вводять в рух вибухові ракети; сани, що важать 120 кільо їдуть 100 км. на годину. — Примо де Рівера мав дістати 50 кільо листів і телеграм з побажаннями, що здушив останню спробу повстання.

— **Ради проти ґрипи.** Член париської медичної академії Венсан подає на сторінках „Матена" такі замітки про ґрипу: Найсильнішим засобом поширення зарази ґрипи це особистий контакт з недужим. Коли він говорить, кашляє або пчихає, все довкола нього наповнюється мікробами. Тому підходити до нього треба зі закритими устами, а ніс треба заложити маскою з густої орґантини. Треба оминати місць, де зібралася більша скількість осіб, менше їздити трамваями і менше ходити до кін. Рано та вечір треба прочищувати ніздря дезинфекц. васеліною, а ніс однопроцентовим розпущеним протарголем, а горло полокати дезинфекційною рідиною. Підчас недуги треба сидіти в хаті, оминати продувів і виходити аж тоді, коли останні ознаки ґрипи щезли.

— **Нові марки.** Філятелісти ждуть нетерпляче на нові марки, які імовірно вийдуть у Римі з нагоди створення „папської держави". Такі марки істнували від 1852 і 1870 р. і є нині дуже рідкими зразками. — Голяндська кольонія Сурінам у півд. Америці видала цілу низку добродійних марок з образком сестри милосердя-европейки, що нахиляється над ліжком недужого індіянина.

— **Радіофотоґрафія на поліційній службі.** Ню-йорська поліція приноровила вперше здобутки радіофотоґрафії у здогоні за мешканцем Филипинів Квердіном, що надрав кільканацять тисяч дол. і утік на Гавайські острови. За ним вислали радіові знимки, які дійшли виразно до кількох місць, а також до пристані Гонолюлю, куди Квердін причалив. Поліція пізнала його негайно і могла арештувати його без помилки.

— **Чужинні туристи до СРСР.** У СРСР утворився спеціяльний офіціяльний комітет з участю представників ріжних комісаріятів, що ввійшов у порозуміння з чужинними аґентствами для туристики такими як Кук, Експрінтер і Беннет, щоби заохотити чужинців до подорожей на територію СРСР.

Дописи.

ПІДБУЖ. (*Гостина „Просвітянського Театру“*). Просвітянський театр під режисурою п. Сороки, — перебуваючи в дрогобицькім повіті, — загостив також до до Підбужа і в часі від 28 січня до 5. лютого дав тут девять вистав. Мистецька гра артистів, передовсім п-ства Блавацьких і Сороків, та старанна — до найменших подробиць постановка пєс, зєдинали загальне признання для театру як у нашої так і в чужої інтелігенції. Прийшлось подивляти, як артисти — не зважаючи на морози і невідрадні місцеві відносини, з правдивим пожертвуванням щодня від рана працювали на пробах і старались давати глядачам зразки правдивої мистецької гри. Театр зробив підбужанам гарну несподіванку і полишив приємний спомин. Солідна праця артистів ворожить цьому театрові будучність. Наше громадянство повинно його підтримати всіми силами у мистецьких змаганнях.

З СЯНОКА. (*„Луги“ і їх доля. Коляда на „Р. Ш.“ — Читальня „Просвіти“ в Трепчі. Склад „Нар. Торговлі. — Загальні збори філії „Просвіти“*). Ціла низка урядових розпорядків про розвязання „Лугів“ у станиславівському і львівському воєвідствах, найшла відгомін і на наших західних окраїнах. Першим розвязано там „Луг“ у Сяноці, який гуртував робітничу і ремісничу молодь та мав досить значний вплив на формування її національної душі. На пропозицію тут. староства розвязало воєвідство цю пожиточну культурну інституцію тому, що члени „Луга“ нібито не брали належитої участи у гашенні пожеж, хоч це не відповідає дійсности. — З особливою пильністю слідкувала поліція за цьогорічною колядою на „Рідну Школу“. Поліція списувала прізвища колядників та в цей спосіб відстрашувала від коляди (Пулави). Не зважаючи на те, ця збірка випала вдатно, при чому потішаючим є обставина, що збіркова квота з кожним роком збільшається. — Тутешні адміністраційні чинники не сплять та слідкують пильно за працею в українських установах. От у Сяноці не вподобали собі всякі чинники, що кацапська досі Трепча заснувала у себе читальню „Просвіти“. Хоч у Трепчі відбулися загальні збори читальні ще при кінці вересня 1928 та члени сходилися на читання і проби хору, тут. поліція стала на становищі, що читальня є нечинна. Постер. поліції відобрав від секретаря статут читальні, а староство відослало його до воєвідства з внесенням на розвязання читальні. Звертаємо на це увагу Голов. Виділові „Просвіти“ При цій нагоді розпитувала поліція в громаді, чи люди почувають себе русскими чи українцями. — Є у Сяноці склад „Народ. Торговлі“, який розвивається добре, але завдяки не-нашій клієнтелі. Наші, навіть визначні, громадяни оминають свою інституцію згідно з кличем „свій до свого лише тоді, коли має потребу“. Буває, що у торговельнім підприємстві є невідповідна обсада персоналу. Однак на це є раціональні способи. Управа „Народ. Торгов.“ у Львові безсумнівно такі питання має на увазі. Хотіли би ми, щоби не треба було колись поіменно називати осіб, які ставлять надмірні претенсії до рідної інституції. — Відбулися тут загальні збори філії місцевої читальні „Просвіти“, свято „Просвіти“ з відповідним рефератом адв. д-ра Остапа Жука з Буківська, який приняв також враз з о. Малком діяльну участь в заснуванні читальні „Просвіти“ у Волиці. Загальні збори Кружка „Рідної Школи“ викликали значне заінтересування серед громадянства. Культурно-організаційні відносини поправляються.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта“. Нехай ні одного не буде між нами, який не стане в ювилейному році її членом.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр“ під дир. п. Стадника.

Четвер 21-го, год. 5. попол. „Орфей у пеклі“, оперетка на 4 дії Оффенбаха (для молоді).

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Задушний день“, пєса на 3 дії Г. Гаєрманса в постановці арт. петроград. мистецького театру Ф. Соколовського (премієра).

Неділя 24-го, г. 3. попол. „Хазяїн“, народня картина зі співами і танцями на 4 дії Суходольського

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Ґрафиня Маріна“, оперетка на 3 дії Е. Кальмана.

Великий Міський Театр:

Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Ґодунов“, опера Мусоргського.

Кіна.

„Аполльо“: „Тайний курєр“.
„Лев“: „Дитина сиромашка“ і „Краса кохання“.
„Оаза“: „Янгол вулиці“.
„Палас“: „З дим пожарищ“.
„Фатаморґана“: „Жінки на ковзькій дорозі“.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти“ та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Лев Левицький, конс. совітник, гр.-кат. парох Печеніжина і декан, помер 18-го лютого в 64 році життя в 38 священства. Покійний був ревним душпастерем і щирим українським працьовником. В. Й. ІІІ. 1493 1-1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Партійний зїзд мужів довіря в Турці відбудеться в середу, дня 6. марта 1929 о годині 12. в сали „Просвіти“. Дневний порядок: 1) Політичний реферат посла Дмитра Великановича 2) Господарський стан тут. повіту. 3) Партійна організація Турчанщини. 4) Дискусія і ухвалення резолюцій. — За Повітовий Народ. Комітет: д-р М. Кондрат, о. І. Федевич, д-р Д. Марків.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

РУТИНОВАНИЙ концепіент пошукує посади. Зголошення прийняв канц. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 4—5

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІТШПРУНТА, Личаківська 34 приймають вписи на нове 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія і писання на машинах. 1475 2—5

ПРОСВІТЯНСЬКІ ГІМНИ на мішаний хор, партитура з голосами з вид. „Торбан“ Львів, вул. Оссолінських ч. 6. 1455 3—5

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на ґаті від десятків лат з найліпшої сторони звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 141-?

ОЛЕКСА МОСКАЛЬ з Воді Старицької пов. Яворів уродженний 12.II. 1901 р. уневажнює отсим згублену військову книжочку виставлену через П. К. У. в Городку. 1471 3—3

БІЖУТЕРІЮ, СРЕБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 1366 29—?

КАНДИДАТ адвокатури з судовою і повітовою практикою пошукує заняття. Ласкаві оферти враз з услівями проситься слати на адресу Мр. Кульчицький, канд. адв. Любачів (Lubaczów). 1492 1-1

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 1½ річною адвокатською практикою при повіт. суді шукає від 1. квітня ц. р. місця у адвоката. Зголошення з услівями до Адміністрації під Я. М. 3487 1—4

ІНТЕЛІГЕНТНА господиня середних літ потрібна від квітня у старшого самітного священика на селі. Зголошення до Уряду парох. в Михалевичах поч. Дрогобич. 1486 1-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервових, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 14—24

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безгляднo найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 **Скрізь до набуття.** 58—?

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Членів Союзу Українських Купців у Львові

відбудуться дня 16. марта (в суботу) о год. 7. веч. у власній домівці, вул. Підвалля, ч. 9, І. пов.

Дневний порядок:

Вибір Радника до Промислово-Торговельної Палати у Львові. (Розпорядок Міністерства Промислу і Торгівлі з дня 7. лютого 929 р. в справі вибору радників господарськими установами до Промислово Торговельної Палати у Львові Монітор Польскі з дня 24. лютого 1929 р. ч. 37. пол. 7:).

Наводно тогож дня не вийшлось на означену годину вимагане статутом число членів, то того самого дня о годині 8. веч. відбудуться в тому ж льокалі другі надзвичайні Загальні Збори при кождій скількости присутних членів, а ухвали тих Загальних Зборів будуть правосильні.

За „Союз Українських Купців“ у Львові

Григорій Ганулякар. Дмитро Кунюкра. Голова. 1491 1-1 Секретар.

Осторожно з вовною...
Вовняні одяги прати так само осторожно як шовк
Забезпечується їх мягкість, якщо уживається нового рода мила яке не корчить вовни

Вовну під ріжними постатями, як светери, шалі, вовняні ґа чохи, трикотові і вовняні сорочки конечні при зимових спортах, а також кашмірові пижами в пісталевих барвах, треба прати так само осторожно, а може навіть й ще більше осторожно, як делікатне шовкове білля. Одно одиноке зіткнення з кипячою водою нищить раз на все річи цего рода, — одно одиноке необачне прання робить вовну шорсткою і твердою яка також корчиться . . . Тільки нова система прання в Lux-і є раціональною і певною . . . бо мягкість і пушистість вовни можна заховати до кінця і по незчислених праннях . . . . Тільки Lux, усуваючи бруд цілом, не спричинює корчення вовни. Під ніяким зглядом не вільно уживати горячої води. Вовняні річи прати тільки в Lux-і а успіхи будуть подиву гідні.

ПРОБКА ДАРОМ

КУПОН До фірми „Лукс“ Акційної Спілки, Поштова Скринка 478, Головна Почта Варшава. — Прошу о безплатну пробку прібної почки Lux, що вистана на прібна прання.

Імя і назвиська . . . . . .
Адреса . . . . . .
Д. 4. (Проситься виразно писати.)

L. P. 54-1.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Кріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. . Урядовим і студентам значна знижка. 1459 Тел. 65 73. 3—3

Ширіть наш часопис!

В д Управління Синодальної Ради Православної Чеської Церкви.

Сим повідомляється, що до неї вступив прохання від Олександри Чорновиї-Карпюкової, з находом про розвід її шлюбу з Олександром Олександровичем Карпюком, з причини його безвісного довголітнього перебування. Осіб знаючих місце його перебування просять повідомити а адресу: Sinodalní Rada Pravoslavné Církve v Praze XII, Zahrebská 9 1402 3—3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавничо Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

Ч. 40 (11.371). Львів, субота 23. лютого 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шван. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Год. Редактор приймає від 11—12 год. перевполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 2·00 зл., Данії, Швеції 5 кор. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії [illegible] зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 49-41. Друкарні: 29-26. В справі оголошень звертатися до адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Шефство і видвиженство в УСРР.

Львів, 22. лютого 1929.

Шефство і видвиженство — це два поняття і рівночасно дві справи, про які в нас мало знають, а які відігравали і мабуть ще будуть відігравати велику ролю на Україні при тамошньому устроєві. Щоби про ці дві справи писати, треба перш за все пояснити, що це таке?

Отже під шефством розуміють комуністи опіку пролетаріяту, точніше: міського комуністичного робітництва над селянством, очевидно над тим селянством, що з ним має творити союз робітництво, тобто над селянством незаможницьким. Комуністичні робітничі організації творили окремі шефські товариства, що мали освідомляти село політично, підносити його культурно й господарсько, все при допомозі пропаганди комуністичного світогляду та партійної програми. Видвиженство — це систематичне висування звичайних робітників від варстату на найвідповідальніші навіть державні та партійні становища.

Обі ці справи і шефство і видвиженство останніми часами завели, дарма, що партії поручав їх у своїх заповітах сам Ленін. Шефство мало служити, по вказівкам Леніна, до „єднання між робітниками міста і працівниками села". В перших часах комуністичної революції це шефство було досить популярне та активне. До всяких комуністичних висланників міста, що були делегатами, і то частими, шефських товариств на село, горнулися та підмазувалися всякі найнепевніші елементи села, що бажали на братанні з комуністичними висланниками робити карієри та інтереси. Потім, по прочищенні радянської адміністрації по селах від авантюрничих і негативних елементів самими комуністами, охочих до братання з комуністичними висланниками шефських установ не стало. Впало також заінтересування шефською працею серед комуністичного робітництва міст і промислових осередків. З харківського „Комуніста" (передова з 30. січня ц. р.) довідуємося, що в сталінській окрузі, наприклад, за один рік число членів шефської організації впало з 15.000 до 5.000. Робітники, що зайняті силою теперішніх обставин важкою боротьбою за екзистенцію, не почувають ніякої потреби їхати на село для пропаганди ні не бачать для себе ніякого інтересу в тому, щоби робити зі селян комуністів.

Тільки в часи якихсь більших т. зв. ударних кампаній, напр. у часі перевиборів рад, праця шефських товариств нібито й оживлюється. А оживлюється тому, що в таких хвилях партія „оживлює" її при допомозі натиску згори. І саме в звязку з теперішньою перевиборчою кампанією стрічаємо в радянській пресі нарікання на те, що шефство завело на цілій лінії. Поміж тими наріканнями попадають і такі, в яких шукають за причинами того явища. Одною з найважніших причин занепаду шефської роботи має бути то, що само робітництво не визнається і не розуміється на багатьох справах, які треба порушувати і над якими треба працювати на селі, словом робітництво не опановує політичних завдань партії на селі. Далі між причинами занепаду шефської роботи бачимо ще й такі, як та, що організаційна будова шефства не відповідає масовому характерові робітничих організацій, і та, що професійні спілки просто бойкотували шефську роботу. (Гляди: „Комуніст" ч. [illegible] ц. р.). Партія намагається тепер знов відновити та оживити ту шефську працю. Та навряд, чи їй вдасться. Бо нині комуністична агітація, а праця серед селянства вже всім остогидла. І це зрозуміле, коли зважити, що по десяти літах сильної агітації на користь комунізму селянин від комуністичної практичної роботи й політики на селі нічого корисного для себе не виніс, а навпаки глибоко в них розчарувався. Від комуністичних агітаторів чув він „великих слів велику силу" про те, як то гарно заживе село під комуністами, а на практиці став жертвою невідрадного господарського положення і обектом усяких податкових драчок та визиску. Ось у тім то й секрет, чому селянин нерадий усяким делегатам шефських товариств і чому робітники нерадо йдуть до того уверджeного селянина для закріплювання „робітничо-селянської спілки".

Видвиженством займається на сторінках партійної преси пресовий референт ЦК КП(б)У А. Хвиля. Він стверджує, що й ця справа не вдалася. Видвиженство завело. А це для комуністів може бути дійсно немилим, бож при допомозі видвиженства бажали вони замінити всі непевні, бюрократичні та замасковані контрреволюційні елементи на відповідальних становищах своїми пролетарськими, певними людьми. „Хіба ми мало маємо прикладів, пише Хвиля, коли висунені прекрасні пролетарі від варстату розгублюються на роботі, бо не мають хочби невеличкої підтримки, а головно, **не мають потрібного запасу знань**". (Гляди: „Комуніст" ч. 29. ц. р.) Це останнє, а саме недостача знання є найсумнішою сторінкою в цілій справі видвиженства. Бо що з того, що відповідальним радянським достойником при державному апараті, чи в фабриці, чи в кооперації буде робітник від варстату, коли він не опанує ні предмету ні положення, словом, коли він не визнається в тому, чим має управляти і за що має відповідати? З того не тільки ніякої користи, але навпаки часто доволі таки шкоди. Хвиля закликає всіх, щоби з тим явищем боротися, передовсім таким чином: „Підвищувати спеціяльні знання видвиженців у ріжних галузях і ліквідувати технічну неписьменність". Нарешті раз і ортодоксійний комуніст Хвиля признав, що т. зв. політичної освіти, тобто комуністичної фразеольоґії, за мало на те, щоби робітники могли займати відповідальні кермуючі становища в радянському будівництві.

На обох наведених прикладах бачимо, що само життя вибиває комуністам богато сприх, найпевніших сприх, у колесах їхнього воза.

Парцеляційний плян.

Неполагоджена справа. — Крутійство зі земельною реформою. — Парц. плян на р. 1929—30.

До питань, які головним гріхом ваготіють на польському соймі й які є наскрізь негативним проявом тзв. соймовладства, належить земельна реформа, що була засобом нечуваних демаґоґічних перегонів польських партій, а по суті за десять літ не зробила важливішого кроку вперед.

В липні 1920 р. в добі більшовицької офензиви, ухвалено демократичний закон про земельну реформу. Та скоро тільки минула небезпека, справа земельної реформи пішла в кут по лінії проводництва Вітоса. Потім іще нераз виринала справа земельної реформи, вилившись у тзв. ланцкоронському пакті, а опісля в новому земельному законі. Однак по суті все те були лише паліятиви, обраховані на зведення в нівець земельної реформи, поки після травневого перевороту на основі угоди між великою земельною власністю й новими панами положення ця справа не перейшла фактично на добровільну парцеляцію. Від передвоєнної парцеляції ріжниться вона хіба тим, що її під покришкою доцільности обставлено всякими застереженнями й перепонами та надмірно підвисшено ціну землі при одночасній недостачі парцеляційного кредиту.

По суті справа земельної реформи ще й досі неполагоджена. Про це свідчить й засідання підкомісії земельної реформи з 20 ц. м. в справі виконання земельної реформи. Підкомісія мала вибрати один з проектів, зголошених Хл. Стронництвом, ППС і „Пястом", як основу до дискусії. Після розгляду зголошених проектів, підкомісія заявилася за поставленням на комісії земельних реформ усіх трьох проектів.

Вже сам факт зголошення проектів про виконання земельної реформи, а дальше поведінка підкомісії і довгий шлях, що стоїть перед зголошеними проектами, не рахуючи становища всесильного уряду, вказує, в якому стані находиться справа земельної реформи.

А тимчасом уряд обмежується парцеляційним пляном. В „Деннику Законів" з 13. ц.м. появився розпорядок Ради міністрів про устійнення парц. плану на р. 1929—30. А саме: у варшавській парцеляційній окрузі призначено на парцеляцію 18.500 га прив. ґрунтів, в піотрковській — 5000 га, в келецькій — 5.000 га, в люблинській — 13.000 га, в білостоцькій — 13.500 га, у виленській — 18.000 га, в гродненській — 17.000 га, в берестейській — 11.000 га, в *луцькій* — 20.000 (але включаючи в те вже розпарцельованих 12.778 га), в *тернопільській* — 9.000 га (включаючи в те вже розпарцельованих 5.258 га), в *станиславівській* — 6.000 га (включаючи вже розпарцельованих 2563 га), у *львівській* — 7.000 (включаючи вже розпарцельованих 2.731 га), в краківській — 2.500 (включаючи вже розпарцельованих 1.802 га), в познанській — 10.000 га і ґрудзьондзькій — 8.000 га.

Як бачимо, то розмірно найменше призначено на парцеляцію прив. ґрунтів на українській нац. території. Одночасно значне вичерпання парцеляційного контингенту наперед вказує наглядно, — який страшний земельний голод панує у нас.

СТАНИСЛАВІВ

Кіно „ВЕРШАДА" висвітлює від 23. лютого ц. р. на більшу українську фільму п. з.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Фільм у ілюструє х р і змішена орхестра.

Обовязком кожного українця, оглянути це, що йому 409 на дорожче. 1—1

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Царська" національна програма.

В Парижі істнує „Комітет Франції - Сходу" (Comité France - Orient), який займається справами Близького Сходу. Почесними предсідниками цього комітету є такі французькі діячі, як: Поль Думер, Жорж Леґ і Люї Марен. Серед основників Комітету зустрічаємо Спалайковича (югословянського посла в Парижі), Осуського чехослов. посла), Діямандi (румун. посла) і богато французьких, славянських (крім росіян), румунських, грецьких і музулманських імен, себ-то в першу чергу представників малої антанти, а дальше представників тих народів, що остають під впливами французької політики.

Комітет у деяких відступах часу видає свій бюлетень. В одному з останніх випусків редакція друкує протокол секції „Франс. Рюссі" (Франція-Росія), яке відбулося 16. листопада 1928 під проводом Пера Лєвай і в приявї ґен. Рішера, адм. Монре, Ж. Томаса, Аблона-Буассона, Діямандi й інш.

В протоколі засідання ось так зясовано завдання товариства:

Оборона економічних інтересів Франції й Росії, пропаґанда незалежности народів б. Росії, а саме „пригноблених народів України, Азербейджану, Північного Кавказу, Грузії, Туркестану, Вірменії й ін.".

„Бажаючи показати — говориться в протоколі — нашим приятелям України й Кавказу, що ми, які все відкрито підтримували їх у минулому, зовсім не думаємо покидати їх і на будуче, вважали ми конечним, установити демаркаційну лінію наших стратеґічних пунктів".

А що саме тоді перебував у Парижі вел. кн. Кирило „наступник і зберігач імператорського престолу", то представники секції поставили йому питання в справі „незалежности народів України і Кавказу".

У відповідь на поставлене питання вел. кн. Кирило перш усього зазначив, що він є єдиним законним претендентом до російського престолу, що його змаганням є реституувати в Росії „правління порядку, що відповідає вимогам сучасности".

„У відношенні до народностей (?!), що проголосили свою незалежність, а які є під ярмом совітчини, а саме: у відношенні до народностей: України, Грузії, Азербейджану, Північного Кавказу, Й. І. В. вел. кн. Кирило заявляє, що він признає їх незалежність і що він буде обстоювати (!) право тих народів на самоозначення".

Отже Франція, при допомозі „Комітету Франс-Орієнт“ й його секцій хотіла би поширити, очевидно — при допомозі своїх союзників (в першу чергу Польщі й Румунії) свій протекторат на народи Близького Сходу, вчисляючи до них і „народи (?!) України“. Одночасно „наступник і зберігач імператорського престолу“, перебуваючи на еміґрації заявляє готовість обстоювати право тих народів на самоозначення.

Чи не за пізно?

—o—

Що зробив би Ленін?

В лютневому випуску „Дер Кампф“, теоретичного орґану австрійської соціял. демократії, Фр. Аллер, секретар II. Інтернаціоналу, пробує відповісти на цікаве питання: Що зробив би Ленін, розуміється — якби жив, для вратування російської революції.

Підчас більшовицької революції 1907 р. Ленін глибоко помилявся щодо характеру російської революції і розвитку подій в Европі. Ленін підчас тодішньої неясної ситуації сподівався, що за російською революцією по черзі підуть революції на Мадярщині, в Баварії, Австрії, Німеччині, Італії, Китаю й ін. країнах.

Та все те не здійснилося. Колиб у 1917 р. в Росії не заведено диктатури і не спричинено розвалу й боротьби серед пролетаріяту, то сьогодні в 1929 р. робітничий рух в Европі значно пішов би вперед.

Троцький і його прихильники хотять вернути до ленінських заложень з 1917 р. Він каже нам вірити, що небавом вибухне революція, що стоїмо безпосередньо перед нею. Бо він відчуває, що робітничу диктатуру не дасться втримати, якщо Европа не піде слідами СРСР.

Колиб сьогодні жив Ленін, то він сказав би Троцькому, що вірно повторює його слова з 1917 р., але по суті є фантастом, бо тепер відносини укладаються зовсім інакше, як у р. 1917. Ленін був не лише людиною великої волі, але й великої ініціятиви. Коли в 1921 р. побачив він, що його первісні пляни не повелися, він не завагався звести-нов-у, себ-то вернути до капіталізму.

Щож зробив би він сьогодні?

Будучи людиною сміливою й відважною, Ленін ствердив би, що СРСР в сучасній добі зовсім не находиться в офензиві проти капіталістичного світа, але в дефензиві. Сьогодні питання для СРСР не представляється так, що він може здобути світ для комунізму, але так, що тепер треба думати про те, що реакція не здобула СРСР і не зробила з нього своєї фортеці.

СРСР зі своєю диктатурою, „ухилами“ й розломами відіграла фатальну історичну ролю, нпр. влекшуючи фашизмові ломити демократію. Але СРСР відіграє й позитивну ролю, бо в країнах, де робітничий рух є сильніший, збуджує страх перед контрреволюційними експериментами. Перед СРСР є два шляхи: Або він піде своїм старим шляхом, як Німеччина після Марни — і тоді буде знищений та здобутий реакцією, або змінить напрям своєї політики. Ленін зумів би той напрям змінити, ведучи щиру мирну політику і переводячи порозуміння з міжнародньою соціядемократією, резиґнуючи з політики розломів.

Чи тим шляхом, чи слідами Леніна, що мав відвагу вільвороту і компромісу, піде Сталін, виявить будуччина.

Жіночі міжнародні звязки.

З діяльности міжнародньої жіночої орґанізації „Ліґа Мира і Свободи“.

(Докінчення.)

Одною з важних проблем, на які Ліґа від часу віденського конґресу з 1921 р. звернула особливу увагу — це справа національних меншостей. В березні 1928 р. на зборах Екзекутивного Комітету Ліґи вислано до Союзу Народів резолюцію, в якій Ліґа стоїть на становищі, що положення національних меншостей в Европі веде до постійного напруження і загрожує загальному мирові та вимагає, щоби всім нац. меншостям признано повнотою належні їм права.

Крім цього Ліґа вислала меморіял до Союзу Народів у справі належного трактування політичних вязнів. Порішено заснувати в поодиноких державах комітети, які мають впливати на уряди в напрямі людського трактування політичних вязнів. З великим вдоволенням приняла Ліґа пакт Келльоґа і відозвалася до всіх урядів Европи з апелем, щоби його підписали.

Побіч вище згаданої політичної діяльности Ліґа Мира і Свободи підтримує тісний звязок з іншими міжнар. орґанізаціями і бере живу участь у всіх актуальних політичних подіях. Ліґа взяла участь у Міжнар. економічній конференції, скликаній Союзом Народів в осени 1927 р. Літом 1927 р. Ліґа взяла участь в інтернаціональнім Конґресі Праці. В серпні відбувся мировий конґрес Pan Pacific Union в Гонолюлю, в якому проводила п-ні Адамс, як почесна президентка цеї орґанізації. На конґресі мира в Варшаві в червні 1928 р. Ліґа т. ж. взяла участь висилаючи там свою делеґатку.

Українська Секція Ліґи М. і Св., принята в члени Ліґа на Віденському Конґресі в 1921 р. — бере активну участь у працях Ліґи і по можности висилає свої делеґатки на конґреси та інші збори Ліґи. На останній конґрес Ліґи, що відбувся літом 1926 року в Ірляндії в Дебліні — Українська Секція виделеґувала з краю підписану. Одначе вона не могла виїхати наслідком неотримання заграничного паспорту. Та всеж Українська Секція взяла участь у Конґресі письменною дорогою. До президії Конґресу вислано обширний меморіял, в якому обговорено всесторонно теперішнє положення українців у Польщі. Цей меморіял вислано рівночасно в копіях на адресу делеґаток ірляндської, анґлійської, шведської, німецької і швайцарської Секції, з проханням підтримати його на Конґресі. Крім цього вислано привітне письмо на руки президентки Ліґи п-ні Адамс з повідомленням про неможливість приїзду української делеґатки. Рівночасно вислано письмо, в якому Українська Секція заявляється за національним принціпом в Лізі, на основі якого кожда нація має право творити власні національні Секції внутрі Ліґи, висловлюючися рівночасно проти того, щоби тільки державні народи були там репрезентовані. Ця справа була предметом живої дискусії на Конґресі, в наслідку якої принято т. зв. національний принціп. Усі письма української Секції після ґенерального звіту Ліґи відчитано на зборах Конґресу і обговорювано в поодиноких Комісіях. У відповіди на письма і реферати української Секції — Ліґа рішила вислати цього року свою делеґатку до Польщі, щоби познайомитись на місці з положенням національних меншостей.

Літом 1927 року французька Секція влаштувала в цілях пропаґанди виставу інтернаціонального мистецтва і культури в Парижі, в якій взяла участь Українська Секція, висилаючи з краю експонати жіночого народнього мистецтва, а саме: ручні вишивки-сервети, рушники і т. п. Це був дарунок Української Секції для французької. Про цей — хоч не величкий український кутик на виставі — була згадка у французьких часописах. — В червні 1928 року відбувся в Варшаві Конґрес Мира, на якому українські делеґатки з краю не взяли офіціяльної участи з тієї причини, що не затверджено статутів Української Секції Ліґи. Вправді польська делеґатка виявила нібито своє здивування з причини неприсутности українських делеґаток на Конґресі, однак не постаралися навіть про те, щоби приватною дорогою переслати їм запрошення на Конґрес. Але не зважаючи на те чужі делеґатки постаралися за звязок з українськими жінками. П-ні Videgren, голова шведської Секції і делеґатка від шведського уряду в переїзді через Львів відвідала підписану та скомунікувалася з п-ею О. Залізняк, з якою відбула довшу конференцію, обговорюючи ріжні актуальні справи Ліґи і української Секції. Вернувши до Швеції п-і Videgren написала в одним зі шведських часописів довшу статтю про свою поїздку до Польщі, присвячуючи в ньому більше місця положенню українців під Польщею.

В вересні 1928 року підписана як делеґатка української Секції відбула в Берліні конференцію з німецькою Секцією Ліґи під проводом п-ні Lange, президентки берлінської ґрупи. На ній обговорювано ріжні справи, що входять в обсяг діяльности обох Секцій та Міжнародньої Ліґи, з окрема українська делеґатка подала обширні інформації про наше положення в Польщі. Німки приняли українську делеґатку з великою сердечністю. Згадана делеґатка ввійшла також в звязок з п-ею Зеленевською в Берліні, нашою визначною суспільною діячкою, яка виявила свою згоду для співпраці в Українській Секції Ліґи.

Українська Секція зайняла своє станови-

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

Наші завдання у протиалькогольній боротьбі.

(Реферат, виголошений з ініціятиви освітньої секції „Союзу Українок“.)

Від Ред.: Містимо цей реферат з уваги на його актуальність у місяці боротьби з алькоголізмом.

Майже сто літ бореться цілий світ з алькоголізмом. Боротьба завзята, тяжка і щойно по великих зусиллях, крок за кроком, світло й добро здобуває перевагу над одним з найтяжчих ворогів людства, його здоровля фізичного й душевного, його поступу й культури — алькоголем, укритим в підбадьорюючім соку винної лози та овочів, у палячім перетворі ячменю й картопель, у ферменті й дестилаті ріжних засобів відпливу. Дивним видається деколи: з усіх цих природних витворів орґанізм людини міг би мати велику користь, він міг би розвиватися та кріпшати і скорими кроками ступати до добробуту, щастя і здоровля. Міжтим, немов на підшепт райського вужа, шукаючи короткотревалої насолоди, оголомшення та забуття, людина будує величезні заводи, запрягає тисячі й міліони робітників та з їжі витворює — трутину. Малу часть з неї зуживає на промислові цілі, а решту випиває сама — затроюючи себе, свої діти а то й четверте покоління. Щож діється за це в обмін від того алькоголю?

Коли він гарно прирядженний, оставляє приємний смак в устах та переходить до шлунка, де розширює кровні судини та викликує почування тепла, а то й печення. Він дразнить шлунок до виділювання травлячих соків і через те їжа лекше травиться. При частішім уживанні, голозно на порожний шлунок, стан лоснення удержується — от і перший добуток: катар шлунка, горла та інших слизниць, з котрими стикається алькоголь. А це підставою несмаку, відсутности апетиту, блювання та болів у пиняків. Вони знова є тим фізичним червяком, котрого заливають алькоголіки. З кишок переходить алькоголь до печінки та нирок, ушкоджує їх, наслідком чого вони попадають у стан хронічних запалень, котрий кінчиться виповідженням служби цих важних для життя орґанів.

Перейшовши до крови, алькоголь розширює кровні судини скіри та викликає дразливе почування тепла. Правда, більше крови кружить у скірі та огріває її — алеж розширені судини віддають тепло тіла окружаючому воздухові й тіло остуджується. Відси часті простуди і катари пиняків та часте їхнє замерзання зимою. Несвідома людина тішиться тільки хвилевим теплом. Серце вже при такій зміні кровобігу мусить сильніше працювати, особливо, коли разом з алькоголем входить до орґанізму богато води, як це має місце при уживанні пива. Коли такий стан частіше повторюється, то він перетяжує серце і воно хворіє. Зокремаж воно стає менше справне, бо алькоголь, сам як такий, є для нього трутиною і під його впливом мяз — робоча машина серця — зміняється в ліпкий, нічого невартий жир. Отож і дальші наслідки нашої прихильности до цього приятеля. Найстрашніше, найсильніше та найбільш приманчиве є ділання алькоголю на нервову систему. Тому ділянню алькоголь завдячує своє відвічне панування над людиною та свій наскрізь руйнуючий вплив.

Алькоголь має спеціяльне хемічне споріднення (affinitas) до нервової системи. Протягом кількох мінут він входить у сполуку з нервовими клітинами, затроює їх спершу на коротко, а далі на постійне. Щож діється? Ото людина чується бальора, весела і залицькувата, набирає віри в себе і заразом все, що до тої пори здавалося їй тяжким, сумним чи гноблячим, стає лекшим, прислоненим мягкою, милою мрякою. Сумна та пригноблена людина регочеться радісно, розкидає руками, похвалюється і коли стан опоєння не дуже глибокий, вона справді, не оглядаючись на все, що її дотепер спинювало, виконує якесь намірене завдання.

Чому це так? Що сталося під впливом благодатнього чару алькоголю? Отож — як сказано — він затроїв мозок. У першу чергу зніс спинюючі урядження мозку і разом з тим відпало все вроджене і те, що построїла довговічна культура та співжиття з людьми — всякі правила, обмеження, етика, словом усе, що дотепер держало думання, чуття й ділання людини в певних межах.

В малім степени затроєння долучується до такого стану ще невеличке ослаблення памяти та відвічальности. От тому все зло видається далеким та забутим, а людина легкою і вільною. Завдяки такому ділянню, завдяки такому „равшові“, алькоголь має тільки приятелів і боротьба з ним тяжка. Та прихильники його не знають, або не хочуть знати, що вже сам „равш“ є станом хворобливим, є першою стадією загального затроєння орґанізму і першим кроком в страшні лабети налогу.

Більшість любителів алькоголю не без застанови далі — аж до пілковитого опоєння, до цілковитої безпамяти. Коли пияк вже лежить під столом чи в рові — от тоді блаженство: не чує і не бачить нічого, всі журби забуті, черевик залитий. Такий стан медицина називає наркозом, а її поглублення веде до смерти. На щастя, такі смертельні затроєння алькоголем тепер щораз рідші. Тай не вони такі страшні, а повільне, постійне, хронічне затроювання орґанізму.

Багато людей пє в міру, навіть мало, або

ще в справі зміни статутів Міжнародної Ліґи, висилаючи відповідні письма до Женеви. Ця справа буде обговорювана на майбутнім Конґресі Ліґи в Празі. Українська Секція піддержує національний принцип по думці анґлійської Секції, домагаючись, щоби Еґзекутивний Комітет Ліґи поширено постійною представницею від кождої національної Секції. — З початком 1929 року відбудеться в рамени Ліґи конференція народів Сходу Европи, на яку Українська Секція вишле свою делеґатку.

Українська Секція присвятила одно зібрання відомим листопадовим подіям у 1928 р. у Львові та рішила вислати відповідні письма до Женеви і поодиноких національних Секцій.

Майбутній Конґрес Ліґи М. і Св. відбудеться в серпни 1929 року в Празі — на який Українська Секція підготує відповідні матеріяли і вишле свою делеґацію.

В останніх кількох роках Ліґа М. і Св. поширила свої ідеї на усіх континентах світа, що в першій мірі є заслугою президентки Ліґи Miss Adams. Тому — оцінюючи належно її заслуги - члени Ліґи М. і Св. стараються за признання Miss Adams нагороди Нобля.

Блянка Баранова.

За народнє здоровля.

З діяльности Українського Гіґієнічного Т-ва.

Українське Гіґієнічне Т-во, про установчі збори якого писалося своєчасно в „Ділі", відбуло вже два чергові засідання, а саме в днях 28. січня й 12. лютого ц. р. В дні 28. січня прийшло до уконституовання Виділу і розділу праць по поодиноким Комісіям: пропаґандистично-орґанізаційній, диспансерній (з протитуберкулічною включно), протиалькогольній, статистичній та пресово-пропаґандивній. Цей розділ обґрунтований тим, що наше життя вимагає прикорювання в гіґієнічних досягненнях всіх засобів, якими розпоряджає наука й людське знання. Амбулятоійне лікування (в амбуляторіях, поратнях, тощо) як таке, не в силі усунути усього того лиха, що набрало вже всенародного характеру. Тут необхідно перше всього вести широко закроєну пропаґанду серед широких мас населення, нести світло санітарної та гіґієнічної освіти в безпросвітні сутерини по містах і задушні-непровітрювані хати та землянки на селі, де на жаль і досі живе богато безпомічного селянства.

Пекучою являється тут потреба вилирати тисячі дітей з огнищ туберкульози, розвести над ними моральну та матеріяльну опіку, піддати лікарській контролі нянь та служниць, що не рідко є розносниками сухіт і венеричних захорувань. А далі як прекрасне досягнення — усвідомлювання мас про причини та наслідки пошестних недуг, про їх вплив на суспільну економіку, на фізичний та духовий розвиток молодого покоління. Щоби розбудити зацікавлення порадами і довіря до них, слідно створити в них осідок дійсної моральної та матеріяльної опіки. Вислідом дискусії в повищому було прийняття внесення д-ра Паньчишина про негайне оголошення конкурсу на опрацювання вичерпуючої брошурки про туберкульозу. Підкреслено вагу пропаґанди і звязку У. Г. Т. з закордоном для підтримки контакту в анальоґічних працях і приноровлення звідтіля новітніх гіґієнічних здобутків до нашого побуту. У. Г. Т. збогатилося кількадесятьма мистецькими наглядними таблицями від консуля СРСР Лапчинського у Львові й стількиж таблицями від Укр. Лікарського Т-ва.

Чергове засідання Виділу У. Г. Т. в дні 12. лютого ц. р. присвячене було всеціло звітам референтів поодиноких комісій. Коли зважити короткий час істнування т-ва (від 28/I.—12/II.) то доволиться підчеркнути велику його життєздатність і активність. Видно, що в протиенстві до більшости наших товариств, — в У. Г. Т. увійшов благородний настрій дружньої співпраці над уздоровленням народу.

Голова, — як відпоручник Виділу в протитуберкулічній акції — комунікує про реоссилку соток протитуберкулічних поучень, про відбуті вже в дні 10. ц. м. наради наших інтерністів у справі влаштування диспансера й набуття рентґеоновапарату, як необхідного в поразні для грудно-хорих. Для обстоювання справи намічено покищо наших меликів.

Звіти: протиалькогольного, пропаґандистично-орґанізаційного, статистичного та пресового референтів, зайняли біля 3 години. Д-р Софія Парфанович — як протиалькогольний референт, виголосила вже виклад про поборювання алькоголізму у Львові і заповіла тризневний курс в тій справі в днях 25, 26 і 27 ц. м. в Українській Бесіді у Львові. Д-р Пямбалістий виголосив виклад на тему боротьби з туберкульозою і заповідає на день 15. ц. м. санітарний курс в підготовці пластунок, при співучасти оператора д-ра Тита Бурачинського, для викладу основ з „малої хірурґії".

Про дальший хід намічених праць У. Г. Т. будемо своєчасно ділитися з нашим громадянством. Зголошування в члени У. Г. Т. за надісланням 6 зол. річної вкладки враз із вписовим (згл. 2 зол. від селян і студентів) приймає покищо д-р Маріян Паньчишин, Львів (Lwów) вул. Клушинська 3.

Маріян Стахурський.

Вийшли на волю.

З тюрми при окружному суді в Бережанах вийшли на волю: Петро Сагайдачний, Василь Булик, вл. масарні та Дмитро Семчишин, книговодець кооперативи, як останні з тієї ґрупи, що були арештовані в листопаді м. р. під замітом злочину з §. §. 58 і 59.

—o—

Марш. Пілсудський виголосить промову.

В суботу марш. Пілсудський виступить із прилюдною промовою.

—o—

Проєкт самовряд. закона.

Приписи про східно-галицькі воєвідства.

Як відомо, Б. Б. вніс проєкт самоврядного закона. Проєкт стоїть на становищі збірної громади і складається з 4 частей. Перша часть управильнює активне і пасивне виб. право одностайно в цілій Польщі за виїмкою Шлеська. Друга часть торкається сільських громад у бувш. Конґресівці. Третя часть торкається воєвідств: краківського, львівського, станиславівського та тернопільського. Закон уніходить в життя з днем оголошення.

—o—

Проєкт конституції

ББ. входить під наради сойму.

На пятничнім засіданні сойму зачнеться велика дискусія над проєктом змін конституції, який вніс Б. Б. Це буде перше читання проєкту. Сподіються, що проєкт без уваги на спротив лівиці, відішлють до комісії.

Відозва ББ.

Безпарт. Бльок Співпраці з Урядом видав відозву, в якій каже, що в пятницю починає працю над зголошеним проєктом змін конституції Польщі. Конституцію з 17. березня 1921. ББ. уважає лихою, робив її „суверенний" сойм. Люди, що вміли почуватися свобідними, були в меншости. Тому на березневій конституції відбився надто сильно настрій неволі. За чотири роки ця конституція довела Польщу над оконечну пропасть. Б. Б. не хоче на будуче рятувати держави, коли вона буде вже над пропастю, а хоче правним шляхом виборости добре право для устрою Польщі. Одначе леґальний шлях не означає шляху компромісів, що спротивлюється основним принципам. Зверхна влада президента мусить бути скріплена в новій конституції.

—o—

Справа нац. меншостей.

Предложення Канади.

Ґен. секретаріят Ліґи Націй одержав ноту канадійського уряду, що торкається предложення кан. члена Ради Дан Дюранда, внесеного на денний порядок березневої сесії в справі зміни меншостевої процедури. Нота містить обширно умотивоване домагання Дюранда та предложення в справі обовязуючої тепер менш. процедури. Нота підкреслює конечність устійнення письм. правил, що зміряють до полагоди зажалень меншостей безпосередньо між петентом і заінтересованим урядом, щоби так відтяжити Раду. Найбільше значіння приписують тій части Дюрандового предложення, що торкається реорганізації Комітету 3-ох, який досі покликували кожний раз для розглядання менш. петицій, переказаних Раді секретаріятом. Дюранд предкладає, щоби відтепер усі члени Ради входили в склад комітету, який має розглядати важність і оконечне умотивування менш. зажалення перед внесенням до Ради. Члени цього комітету могли би брати участь у працях особисто або за посередництвом заступників.

—o—

Положення на залізницях кращає.

Положення на терені львівської дирекції залізниць буде небаром правильне. На гол. шляху не курсують іще два поїзди (жиренський) і льокальні до Перемишля й один поспішний. Підміські поїзди на цьому шляху (Городок, Мшана, Зимна Вода) курсують правильно. Вчора віддали до вжитку шлях Львів-Стрий. Не курсують на цьому шляху поїзди ч. 1713/1717 і 1714/16. Підміський рух (Скнилів-Миколаїв) уже відновлено. На самбірськім шляху не курсує поїзд 2115/212. До Рави Р. курсують усі підміські поїзди до Брюхович і з Брюхович. На шляху Львів-Тернопіль вилучений покищо поспішний поїзд ч. 201/202. До Яворова приходять усі поїзди. На шляху Львів-Станиславів не курсують поїзди 324/328 і 325/341. До Стоянова не йдуть ч. 2313/2314, до Підгаєць 1611/1612. На шляху Львів-Сокаль Вол. обмежений рух. Поїзд вилізить тоди в годині 10.25.

—o—

Мін. Міронеску приїздить до Варшави.

У неділю веч. приїздить до Варшави румунський міністр закордонних справ Юрій Міронеску. З ним приїде директор кабінету Ґріґореа. Мін. Міронеску побуде у Варшаві два дні.

—o—

Що є з Аманулою?

З Льондону повідомляють: Вісти з Афґану є суперечні. Тепер приходять вісти, що положення Аманули покращало. Він зорґанізував великий летунський табор і закупив багато літаків. Потверджуються чутки про повну невдачу Ал. Ахмета Хана, який мабуть на днях стане перед наглим судом. Заходи Габібули, щоби приєднати для себе племена, досі дали дуже малі успіхи. Інший претендент, Надір Хан, приїде в пятницю до Бомбаю.

—o—

Троцького не впустять у Німеччину?

Берлінські часописи повідомляють із Царгорода, що там потверджуються чутки, що Троцький вислав телеґраму до представника париських троцькістів Шубаріна, в якій просить посередничити, щоби франц. уряд позволив йому приїхати у Францію. Троцький тепер сам сумнівається, щоби нім. власти вгодилися на постійний його побут у Німеччині.

Французький консулят у Царгороді досі не одержав прохання Троцького в справі віздової візи.

—o—

Гувер визнає СРСР?

З Ню-Йорку повідомляють, нібито в державних колах вірять, що першим урядовим актом Гувера буде розпочати переговори в справі визнання СРСР.

„Н. Фр. Прессе" повідомляє з Ню-Йорку, що президент російського держ. банку Шайнман конферував у Вашінґтоні з директором фінансового департаменту. В офіціяльних колах кажуть, що до тої конференції не треба привязувати великої ваги.

—o—

Похід безробітних на Льондон.

Від трьох тижнів тревае вже похід безробітних із усієї Анґлії до Льондону, де 24. лютого буде велика демонстрація. Безробітні головно з углевих округів, де лютує страшна нужда. Безробітним дають по дорозі харчі місцеві робітники, ночують у роб. хатах, у заїздах і в спец. найманих трейд-юніонами льокалях.

чільки деколи. Такі хвалять алькоголь, і не вірять, щоб він міг шкодити. Отже шкодить.

Досвіди вчених Кремеліха, його учня Шміта, Рідта й інших висказали прецезійними експериментами на звірятах, хворих і вкінці на собі самих, що навіть малі давки алькоголю ушкоджують нервову систему, обнижують справність думання та асоціяції, зменшують скорість приймання вражінь та зміняють спосіб реаґування на них. Головне: вони ослаблюють волю людини, вчать її мило відчувати „приємности" уживання алькоголю та крок за кроком, нишком, непомітно втягають її в ряди рабів налогу.

Налогове пиянство страшне. Окрім постійного й послідовного нищення сил та здоровля фізичного алькоголь руйнує та деправує також психічну частину людського єства, зробивши людину своїм рабом; він убиває її волю, мораль і етику та стає першим і останнім законом і змаганням нещасного. Ради нього, а далі через нього людина в стані оголомшення допускається найпоганіших та найстрашніших проступків, тимбільше, що в неї гине почутти відвічальности, а часто й орієнтація і память в часі поповнювання проступку. В часі між одним і другим питтям людина така є асоціяльна, брутальна, аморальна, вона стає гнобителем своїх близьких, настрій в неї переважно поганий, пригноблений. Це й є той моральний черевик, котрого вкінці пияк мусить заплати. По хевській дорозі налогу людина паде щораз нижче і вкінці попадає в одну з умовних хворіб або кінчить якимсь нещасним випадком чи самогубством, нерідко поєднуючим з убивствами або підпалами своїх чи чужих. Добро і супокій родини зруйновані, пропитий останній гріш чи поле, нужда остає в спадку по нещасним.

(Продовження буде.)

ВІДГУКИ ДНЯ.

По повороті.

Нічого булоб не сталося, якби дотеперішній фейлетоніст „Діла“ був замерз. Напевно гестко, викривлене морозом, лице усміхнулось би, непевно неодні руки затерлись би з задоволення. Появився маленький некрольог від слів: „Подобалось Всевишньому...“ до слів: „Земля йому пером!“, хтось десь бомкнув би про тихого, а розумного робітника і — по всім.

А всеж таки знайшлись би люди, ба навіть товариства, що жалувалиб за ним.

В першу чергу горювалоб одно видавництво, яке вже давно виплатило йому гонорар за книжку, а манускрипту ще не дістало. Воно напевно скликалоб жалібне засідання і висказалоб родині з душі-серця плаваучі кондоленції.

Не менше щирий жаль обхопив би і всіх вірителів покійного, які легкодушно позичали йому перед морозами гроші. Тепер певно вже будуть більш осторожні і навіть серед літа не отворять кабзи з огляду на... мороз. Ануж, возьмім, у липні або серпні фейлетоніст замерзне...

Але фейлетоніст не замерз. Щасливо перебув навалу снігів і фиглі мороз'в та добився вкінці до коханого Львова. На злість усім, хто радів би, на радість усім, хто сумував би. Добився, здоровий як риба, з відмороженими ногами і з кольками в грудях, бодрий на дусі і з твердою постановою запалити добре в печі й загрілися нарешті.

Те, що перебув, направду могло звалити з ніг неодного. І колиб був директором, підчем, лихварем або якимсь іншим вибранцем долі, був би певно перестарався при помочі морозу на другий світ. Але він тільки український письменник, а ця порода тверда як кресолиць і не так легко прощається з життям. Адже цілий його вік має бути доказом на те, скільки людина може видержати, без ніякої шкоди для окруження, а з малою шкодою для себе.

Каламар у редакції замерзне, але редактор замерзнути не сміє. Коли не може жером свого серця розтопити деду в каламарі, то тоже горячої води і пише, і пише, і пише...

Зробив те саме і фейлетоніст. Доки сонце не переломить зимна, доки радість не влиється вікнами в редакційну кімнату, писатиме цим розводненим чорнилом на перестудженім папері.

Галектіон Чіпка.

В справі розбудови Національного Музею.

На початку XXV-го року діяльности Українського Національного Музею у Львові його Управа розсилає звіти за 1928 р. усім друзям, прихильникам, співробітникам, добродіям і довжникам музею, а також громадянським діячам і установам культурного світа, з якими лучать її якінебудь громадсько-культурні взаємини. Кому бажано булоб мати отсей історичний звіт, цей зволить звернутися за ним до Управи УНМ (вул. Мохнацького 42).

Всіх, що його одержали, просить Управа УНМ передати його зміст і повідомити можливо якнайширші громадянські круги про велику потребу розбудови приміщення скарбів української культури давніх діб і сучасности. У 25-ліття діяльности цієї всенародньої установи має бути начата велика розбудова музею.

Управа УНМ просить отсим всіх громадян і усі установи станути збірно до помочі грішми, матеріялом і роботою та великим громадянським зусиллям дати вияв творчому духові і волі до життя отсеї найменше заможної західної землі Українського Народу. В міру впливу жертв і зголошень імена жертводавців будуть оголошувані в часописах, а згодом будуть увіковічнені на камяних плитах стін нових будов.

Нехай друге чвертьстоліття своєї великої праці пічне УНМ в кращих умовинах власного життя і праці своїх наукових співробітників. Від вияву матеріяльної прихильности і діяльного зрозуміння для великих завдань розбудови варстатів культурної праці нації залежатиме в будуччині і наше значіння та вплив у світі.

Управа Українського Національного Музею у Львові.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи“, зазначаючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 сот. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи“, у Львові, Ринок ч. 10.

По широкому світі.

Югославянський король призначив декретом пенсію рідним убитих послів Ратіча і Бассаричека: вдови дістануть по 60.000 динар'в річно, а кожна дитина до повнолітя по 9000 динар'в.

Вашингтонська палата приняла закон про заострення кари для чужинців, що приїзджають до Спол. Держав не маючи там праці.

Спол. Держави годяться вийти до міжнародного трибуналу справедливости, але з деякими застереженнями щодо своєї свободи.

Прімо де Рівера розвязав увесь артилерійський корпус, в якому було найбільше ворогів його диктатури; всі старшини повернені до стану приватних осіб будуть приневолені наново робити школи, щоби дістатись до армії.

У Римі видали офіціяльний текст молитви за короля, яку згідно з конкордатом будуть відчитувати в усіх італ. церквах.

З Португалії повідомляють офіціяльно, що там відкрили нову протидержавну змову під проводом інжиніра Ліма.

Мекдональд має зріктися становища головч англ. партії праці наслідком недуги.

НОВИНКИ

— **Почтові складанки розсилаємо** з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на березень ц. р. виносить 5 зол. Одночасно повідомляємо, що на днях вислали ми Передплатникам пригадки в справі їх залеглостей з проханням **безумовно** вирівнати їх **до 1. березня**, бо з тим днем **здержимо висилку** нашого часопису.

— **Українські змагучи у Львові.** У відбутих у днях 16. і 17. ц. м. важкоатлетичних змаганнях (борбництво і підношення тягарів) за мистецтво львівської округи, влаштованих Львівським Окружним Атлетичним Союзом, брало участь 6 клюбів, що зголосили 58 учасників. З українських гімнастично-спортових товариств брав участь тільки львівський „Луг“, якого члени здобули кілька нагород (м. ін. Когут другу нагороду в І. клясі і Томіх другу нагороду в VI. клясі). Зрештою майже всі нагороди здобули члени І-го Львівського Клюбу ім. З. Циганевича. Титул мистця Львівської Округи (всіх ваг) здобув уже четвертий раз Маріян Ключник з тогож Клюбу.

— **З Українського Наукового Інституту в Берлині** повідомляють нас про відчит д-ра Д. Антоновича з Праги дня 22-го ц. м. на тему „Найважніші фази розвитку українського театру“.

— **Власники обезпеченевих передвоєнних поліс** збираються 24-го ц. м. в 11-ій год. передпол. у „Торговельній і промисловій палаті“ у Львові вул. Бурлярда ч. 5., де вислухають рефератів про заходи вжиті делегатами дотичного товариства, щоби добитись справедливої вальоризації цих передвоєнних поліс.

— **Учителів треба вчити.** Міністерство освіти в Варшаві видало обіжник, яким поручає організувати напротязі року і підчас вакацій окремі курси для гімназійних і семинарійних учителів під проводом професор'в університету. Мета курсів: піднести науковий рівень учителів.

— **За намагане вбивство священика.** До суду в Лопатині відставили селянина Івана Остапчука з Барилова (Радехівщина) обвинуваченого в двократнім намаганні вбити о. Нагурського. Причиною ненависти Остапчука мав бути якийсь процес за землю, ведений ще з іншими селянами з Барилова проти о. Нагурського. Остапчук після першої невдатної спроби вбивства ввійшов у порозуміння з бандитом Доманським, який мав убити священика. Доманського застрілила поліція підчас одної його втечі.

— **Україніка.** У грудневому числі журналу англ. консерватистів The National Review находимо дуже цікаву статтю D. Haubury про українську проблему. Ця стаття мала минулого місяця сильний відгомін у східно-европейській пресі. У головних твердженнях нагадує вона недавню статтю франц. журналіста R. Labon-а в „Le Correspondant“. Лябон твердить, що Україна це комплекс найактуальніших питань сучасної доби, бо це терен, на якому в недалекій майбутности зайдуть зміни далекосяжні для політичної констеляції Сх. Европи. — „Katowitzer Zeitung“ ч. 39. пише про настрої українського населення в Польщі у звязку з розвязанням польського сойму. — У „Neuer Züricher Ztg.“ ч. 227. зареєстрована коротко промова ред. Д. Паліїва в часі бюджетової дебати в польському соймі. — Тижневик „Danziger Rundfunk“ кн. 7. з 10-го ц. м. поміщує на першій стороні велику світлину Любки Колесси зі заміткою про її виступ у симфонічному концерті в опері в Кенісберґу.

— **Дрібні вістки з Польщі.** Уряд має порозумітись з церковною владою щодо означення висоти оплат для священиків за виконування поодиноких релігійних обовязків. — У Варшаві утворили окрему комісію, щоби вона розслідила, чи не було би вказане перебрати попрівчо-карне заведення в Студенцу під державну управу. — Австрія дістане з Польщі на підставі нової умови 556.000 свиней. — Міська рада в Замості дасть почин до загального голосування мешканців, чи не заборонити би продажу алькоголю.

— **Рівні вістки.** У Москві в музею Чехова відкрили виставу, що дає картину життя та творчости Короленка. — Константинопільська преса повідомляє, буцім-то Муссоліні і Венізельос мають намір в березні відвідати офіціяльно Кемаль Пашу. — У деяких містечках Долішньої Австрії відчули легке тремтіння землі. — Є вістки, що другий син англійського короля князь Йорку може бути призначений віцекоролем Індії на другий р.к. — У Будзейовичах мали мешканці бачити на овиді три сонячні щити зеднані веселкою, що йшла від правдивого сонця. — Проф. Одель з гавардського університету робить нову спробу, щоби вийти на шиль Евересту; він брав участь в експедиції 1924 р. — З Риму приходять вістки про дивне явище природи: подвоєне сонце якого оглядали мешканці міста; є це зорева омана. — В єгипетськім місті Загезіг згоріло 150 домів і 9 осіб. — Турецьку трупу акторів, що їхали автом, переїхав поїзд; трьох убитих і сім ранених.

— **Українські письменники виїзджають до Ленінграду.** Дня 14. лютого виїзджає у гості до російських письменників такий гурток українських письменників з Харкова: Тичина, Панч, Сосюра, Микитенко, Антоненко-Давидович, Бажан, Усенко, А. Любченко, О. Вишня і А. Головко.

— **Епідемія грипи.** Бюлетень гигієнічної секції Ліги Націй стверджує, що епідемія грипи зросла в останнім часі до виїмкових розм'рів. Великий її зріст у Шотляндії, північн. Ірляндії, Лянкашірі і півд. Уельсі. Епідемія ослабла в середній Німеччині та Скандинавії, але зросла в півн. Німеччині та Голяндії. Єдина країна, куди епідемія не зайшла — СРСР. Процент смертности зріс на 50 проц. у Шотляндії та Ірляндії і на 24 проц. у Льондоні.

— **Літнисько для німецьких драматургів.** Герман Судерман записав у заповіті свою віллю над озером Блянке на літнисько для німецьких драматургів. Тому, що його донька, яка мала застережені деякі права до цього майна, зрікласьцих прав, вілла перейшла безпосередно під управу союзу німецьких драматургів.

— **Казки життя.** Авдиторія одного кіна в Будапешті мала рідке видовище. Підчас вистави одної фільми з доби царського режіму один з глядачів зарядов, мов дитина, на весь голос. Був це бувший гвардейський офіцер Василь Мартинов, який побачив себе самого на фільмі, що була взята просто з життя. Він був комендантом військового шпиталя підчас війни до якого зайшов цар і цариця.

— **Зпоза куліс воєнної дипльоматії.** У паризькім місячнику „Revue de deux Mondes“ почав друкувати свої спомини Діямандi, бувш. румунський посол у Петербурзі, тепер у Парижі. Є там цікаві подробиці. Діямандi пише, що підчас останньої зустрічі зі Сазоновим дня 2-го серпня 1914 р. німецький посол граф Пурталес сказав російському міністрові закорд. справ такі пророчі слова: „Дуже боюсь, що за цю війну заплатить наш і ваш монарх — престолом“. Далі оповідає Діямандi, що Сазонов пропонував йому підписати воєнний договір, обіцюючи віддати Румунії австро-мадярські провінції з румунським населенням. Діямандi виїхав у Букарешт для переговорів. Там рішили підписати тайний договір, згідно з яким Румунія годиться зберігти прихильну невтральність для Росії, за що дістане як компензацію австро-мадярські провінції з румунами з виїмком Буковини. Братіяну мав підписати цей договір, хоча це було прерогативою короля. Братіяну пояснив, що згода короля на такий договір повинна залишитись у повній тайні і навіть російський уряд повинен бути такої думки, що договір підписаний без відома короля!

— **Як можна прогавити революцію.** „Кріз де Парі“ передає цікаву версію про те, чому військове еспанське повстання в Сіюдад Реалі, що закінчилось арештуванням його провідника Санчеса Гуерра, закінчилось невдачею. Санчес Гуерра спізнився і не міг приїхати на означений час. Змовники в Барсельоні рішили негайно повідомити товаришів, що приготовились до явного виступу і післали на адресу 20 міст таку телеграму: „Приїзд Петіти відкладений на два дні“. Урядовець, що дістав такий текст у 20 примірниках знюхав, що це неясна справа і виявив свої сумніви своїм зверхникам. Ці звернулись до губернатора, а той до міністра внутрішніх справ. Генерал Мартінес Амізо в ролі Шерльока Гольмса сказав: „Передайте 19 телеграм, а двайцяту, адресовану до Сіюдад Реаль затримайте“. Та-

ким робом уряд відложив повстання в 19 містах, в одному, Сіюлад Реалі, дозволив йому вибухнути, щоби його здушити без труднощів.

— **Заходом** Культурно-Освітньої Комісії при „Студентській Громаді" відбудеться дня 24. лютого ц. р. (неділя) в селі Академічного Дому відчит п. М. Голубця: „Останні дні княжого Львова" (Від смерти Болеслава-Юрія до 1253 р.). Початок в 5. год. пополудни.

З життя наших установ.

Загальні збори Українського Технічного Т-ва і зїзд українських інжинірів.

Від Редакції: Зараз-же по зїзді інжинірів помістили ми індивідуальні враження зі зїзду одного з його учасників. Нині, хоч і в спізненому речинці, подаємо звіт зі зїзду і зборів Українського Техн. Т-ва, доставлений нам Товариством.

З початком лютого відбувся у Львові III-ий зїзд українських інжинірів, получений зі загальними зборами Українського Технічного Товариства. В зїзді взяло участь понад 60 членів Техн. Т-ва як зі Львова, так і з провінції (Дрогобича, Борислава, Станиславова, Перегінська, Ковля, Коломиї, Перемишля). Більшому числу членів не довелося пробитись до Львова наслідком сніжних заметіль.

Зїзд відкрив голова Технічного Товариства інж. Андрій Корнелля, привитав гостей та висказав подяку інж. Гальці та інж. Лучкову за переслання Товариству на цїли технічного видавництва суми, яку були витратили на подорож до Львова. (Перший прислав 300 кч., другий 50 зол.) По відчитанні численних привітних письм та телеграм від українських краєвих і закордонних установ, товариств і поодиноких осіб, заявив секретар Товариства, що не може відчитати протоколу з останнього зїзду, бо книга протоколів знищена в льокалі Т-ва, що містився у „Просвіті", підчас листопадових подій. Відтак начеркнув голова короткими словами історію розвитку та діяльности Товариства від початку його істнування аж по нинішній день. Згадав заслужених, покійних вже, членів Товариства та візвав присутніх вшанувати їх память повстанням з місць.

Приступлено до вибору. До виділу вибрано: інж. д-ра Павлова Михайла, головою; інж. Дутку Володимира, І. містоголовою; інж. Васюту Осипа, II. містоголовою; членами виділу: інж. Берзінського, Василишина, Дурбака, Зарицького, Кендяка, Корнеллю, Пастернака, М. Пежанського, Пясецького і Т. Рижевського.

Новообраний голова д-р Павлов в програмовій промові представив, в який спосіб належить продовжати працю в Технічнім Товаристві. Розвинув плян поділу Товариства на секції після поодиноких фахів та вказав на пекучу потребу науково-дослідчої праці. На цьому зїзд перервано.

На пополудневому продовженні зїзду виголосив інж. Дурбак організаційний реферат, а інж. Т. Рижевський реферат на тему: „Можливість праці серед теперішніх обставин". Прелеґенти представили тяжкі відносини, мало сприятливі для праці українських інжинірів. Богато українських інжинірів не зрозуміло ще ваги фахової організації і не є членами Товариства. До Техн. Т-ва належить лише 220 інжинірів. Тут виділ повинен доложити всіх старань, щоби згуртувати всіх українських інжинірів — усіх фахів.

По обох рефератах розвинулася жива дискусія, що затягнулася до вечора та мала продовження ще й на слідуючий день. Голос забирали: інж. Дидинський, Кендяк, Корнелля, Волосечка, Рейтарівський, Храпливий, Герасимович, Дурбак, Кізюк, Павлов, Франко і Т. Рижевський. Всі бесідники годилися з провідними думками обох рефератів, а від себе додавали ради та замітки головно до справи організації. Підносили потребу утворення секцій, евіденції всіх інжинірів українців без огляду на те, чи вони є членами Т-ва, чи ні, популяризації техн. наук серед широких мас громадянства, помочі молодим інжинірам в одержуванні праці і т. п. В годині 20. перервано дискусію та відложено до слідуючого дня. Учасники зїзду засіли до спільної вечері уладженої паннями з Товариства Опіки над Молодю. Серед товариської гутірки минув вечір.

Дня 3. лютого по закінченні дискусії над попередніми рефератами, зроблено спільну фотографію, а потім зїзд вислухав реферату інж. Кендяка на тему: „Організація наукової праці серед українських інжинірів" і реферату інж. Стефановича про технічне видавництво. Інж. Кендяк намітив шлях, яким має поступати науково-дослідча праця, запропонував утворення окремої науково-дослідчої комісії і підчеркнув вагу популяризації технічних наук серед широких кругів громадянства відчитами і популярними видавництвами.

Інж. Стефанович представив розвиток технічного видавництва в Товаристві, його велике значіння, а заразом труднощі, з якими мусить боротися. Візвав всіх членів Т-ва до співпраці в „Технічних Вістях" — одинокім нашім технічнім журналі, що виходить на наших землях під Польщею.

По рефератах розвинулася дискусія. Забирали голос інж. Дидинський, Франко, Пастернак, Храпливий, Васюта, Стефанович, Кендяк, Левицький та інші. Всі вони годилися з думками прелеґентів, а вносили лише малі зміни до питання переведення в життя поставлених проєктів. Під кінець зїзду ухвалено одноголосно такі резолюції:

1. Зїзд, вислухавши організаційного реферату, доручує виділові УТТ виробити докладний регулямін, якому кожний член мусить піддатися; 2. Зїзд ухвалює візвати всіх інжинірів не членів Т-ва до вступлення в члени УТТ під загрозою приєднання до них ригорів, які випливають з регуляміну; 3. Зїзд рішає утворити в УТТ окремі фахові секції, що обєднували б інжинірів поодиноких фахів; 4. Зїзд постановляє дати ініціятиву до утворення технічної секції в Науковім Т-ві ім. Шевченка; 5. Зїзд взиває загал українських інжинірів до співпраці в „Технічних Вістях"; 6. Зїзд уважає, що обовязком УТТ є повести роботу в найширших кругах української суспільности для обяснення ваги техніки в житті народа і подавати відомости з поступів у всіх галузях техніки.

Дописи.

ЗБАРАЖИНА. *(Свято „Просвіти".)* 60 літний ювилей Т-ва „Просвіта" відзначувала Збаражина дня 27. січня 1929 величавим концертом. Після торжественного богослуження за померших членів „Просвіти" відправленого місцевим парохом О. Боліновським в воскресенській церкві — наповнилася велика, тільки що вибудована сала Українського Дому місцевим міщанством і лоскотичними селянами та інтеліґенцією. На великій естраді станули мішані хори читалень з Базаринець, Збаражка та Застружа і під диґтом хцарової пані Анни Герасимович Когутової — почали свято Заповітом Шевченка-Кошиця. По короткому рефераті про значіння свята та про майбутні шляхи і плани освітньої праці в повіті, пішли платні продукції хорів мішаних та самих мужеських. Всі хори співали з памяти без нот композиції Кошиця: Сй у лузі; Леонтовича: Ой за гори; Кудрицького: Заквітчали; Стеценка: колядки та Лисочка; Верховино. Перлиною вечора були колядки Стеценка виведені хором читальні з Базаринець. Всі хори були добре вишколені, а до того робили разом зі своєю диріґенткою прегарне враження на присутніх своїми народніми строями. Дуже живе заінтересування викликала орхестра 12-ти молодих мандолїністів, котрі під проводом п-ни Н. Будзінної, братанниці кавалїйського епископа Будзи, в двох точках дуже добре відіграли кілька народних пісень та за кожним разом збирали дуже гучні оплески, тим більше заслужені, що не зважаючи на великий мороз і страшенну завірюху, дотримали слова і приїхали в віддалення около 20 кільом. Отся саме завірюха не позволила взяти в святі участи читальняним хорам з Лубянок Вищих, зі Стрілки та Івачан, що приготовилися були з окремими точками виступити на естраді Українського Дому. На окрему згадку заслугує декламація молоденької п-ни Яремчукінної з Базаринець, що відтекламувала поему У. Кравченко: „О книго наша" з глубоке незатерте враження викликала інсценізована декламація „Камениярів" Франка, виведена п. Ф. Когутом при активній співучасти його самого та членів доскотичних Читалень. Загалом годиться зазначити, що Збаражська Філія „Просвіти" завдяки кількалітній, повній щирої посвяти, ідейній праці обоїх пп. Когутів спокійно нині дуже успішно свою культурно освітну та організаційну працю в нашому повіті. Весь чистий прихід зі свята відіслано матірному Товариству на його цїли. Жаль тільки, що ізза великої завірюхи не міг приїхати на концерт п. Л. Краснопера. *Міщанин.*

З ЧЕНСТОХОВИ. *(З життя української колонії.)* Дня 27. січня ц. р. відбулися тут Загальні Збори Українського Товариства допомоги еміґрантам з України. Т-во обєднує досі 15 членів зпоміж еміґрантів і галицьких заточенців. Хоч мале числом, зате сильне духом наше Т-во, є тут одиноким двигуном національного та культурно-освітнього життя еміґрантів і заточенців. Т-во наше удержує автокефальну церкву, допомагає бідним родинам, українським інвалідам, для членів удержує „Читальню", а тепер організує бібліотеку і касу Самодопомоги. Відколи Т-во позбулося кирилиці і сварунів, почалася в ньому краща праця, яка дає надію на ще кращий розвій життя. До нової Управи вибрали Збори: п. Тамарина Антона — головою, п. Палаційчука Степана — скарбником і п. Апостолова Івана — писарем. — *Управа Т-ва.*

На шляху до мистецьких успіхів.

Голоси львівської преси про дебют В. Тисяка у „Фаусті".

Про виступ В. Тисяка в опері „Фауст" появилася в польській пресі низка прихильних рецензій, з яких деякі наводимо.

Відомий мистецький критик Фр. Найгавзер пише в „Газ. Перанній":

„В дуже трудній і недоступній почасти для дебютантів ролі Фауста представився публиці в четвер 31. січня п. В. Тисяк-Юстіні, співак початкуючий, але очевидно талановитий і богато обіцюючий в будучности. Ці останні слова відношу до досить видатного тенорового голосу й музикальности, що відбивали симпатично з ненаганного опанування партії, отже до чинників і прикмет — як не як — підставових. Голос п. Тисяка веде кантилену з музикальним зрозумінням і відзначається — особливо в середніх своїх позиціях — доволі милим забарвленням ліричного характеру. У вищих позиціях і в міру драматичного напняття та зростаючого зусилля цей не зовсім ще вишколений голосовий матеріял звучить дещо крикливо. Сценічна гра дебютанта була старанно опрацьована. Після відспівання із захопленням арії Фауста — кращої як геройська, але менше щаслива співучасть п. Тисяка у сцені двобою — не щаджено дебютантові численних оплесків".

Про тойже виступ пише Софія Козловська в „Слові Польскім":

„Недавно мали ми дебют тенора п. Тисяка, учня піненого артиста-співака й педаґоґа п. Леліви з Варшави. Молодий цей адепт дався пізнати в головній ролі і вивязався, на загал беручи, добре з дуже трудної задачі. Партія Фауста не легка, вона вимагає спокійної і ніжної кантилени, а тим самим і певної співацької культури. П. Тисяк виявив нам голос милої барви, гнучкий, легкий в горі, менше видатний в долішному реєстрі. Арія в третій відслоні була відспівана поправно, високе Ц чисте і певно атаковане, одначе цілий голос за мало звучить у просторі, те, що в співацькій мові називають: „не досить несе". У дебютанта могло це бути наслідком відсутности орієнтації у великому просторі; в цьому треба набрати певної рутини, яку п. Тисяк певно здобуде частими виступами. В збірних сценах і грі виявилися деякі недомагання, але при недостачі тенорів треба сподіватися, що цей молодий співак матиме поле до праці й вироблення".

80-літній ювилей „Просвіти" відсвятнуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" стакемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте сю вдови й іншим пригадуйте.

Зі спортового життя.

Лещетарські змагання К. Л. К.

Дня 15. II. 1929 відбулись на Погулянці змагання КЛК. в лещетарських бігах пань і панів на 3 км., 6 км. і 18 км. Це вперше відбулись лещетарські змагання в такому імпозантному вигляді. Велика скількість учасників та публики свідчили про заінтересування цим гарним спортом. Рівнож наші установи, зацікавлені осягами наших спортовців, жертвували низку мандрівних та індивідуальних нагород, М. ін.: мандрівна нагорода для пань, дар „Маслосоюзу", мандрівна нагорода для панів на 18 км. КЛК., дар Вп. І. Левицької та мандрівна нагорода „Нового Часу" за скоки, а індивідуально дар „Червоної Калини", книгарні Наукового Тов. ім. Шевченка, дар інж. Шепаровича й ін. Протекторат над змаганнями обняв Вп. Растевецький.

Як перша точка програми відбувся біг пань на 3 км. Траса, як для початкуючих, не довга, але зате дуже ріжноманітна. До бігу зголосилось 8, стартувало 5. Першою прийшла в дуже добрій формі і не менш знаменитому часі Нуна Говникович — 19 мін. 42 с., 2. Оля Струмінська — 22 : 09, 3. Дарка Федак — 24 : 49, 4. Кука Гвоздецька — 26 : 25, 5. З. Сапстунівна — 31 : 18. Велике спортове завзяття пань свідчило про зрозуміння ваги змагань.

В бігу 3 км. для хлопців до 16 літ станув поза конкурсом маленький Мирон Левицький в часі 19 : 14. Гарна форма і направду спортовий розмах того змагуна віщують йому великі надії на будуче.

Біг 6 км. для хлопців 18 літ стягнув на старт 5 осіб. Перший прихопить Костюк — 30 мін. 50 сек., 2. Бричок 32 : 05, 3. Крохмальний — 32 : 05. Двох змагунів змилило трасу.

Найбільше стартувало до бігу 18 км. Є це перший український лещетарський біг на ту віддаль. Виказав він, що й ми маємо змагу-

нів, котрі не постидалисяб і на ширшій арені. Прибуття 6 змагунів на 11 стартуючих нижче двох годин на той простір свідчить про гарну їх працю. Коли ще додати, що траса була дуже тяжка й вимагала від кожного змагуна доброго опанування техніки лещет, — то змагуни здали добре іспит, виказуючи вповні опанування таємниці лещет. Від Погулянки через Медунку до Чортівської Скали і з поворотом, крізь зворотні серпентини вела траса. Побідником із неї вийшов Мриц І. у дуже доброму часі 1 год. 31 мін. 04 сек., 2. Мриц II. 1 : 40 : 02; 3. Рак 1 : 45 : 15; 4 Паньків 1 : 50 : 38; 5. Гнатейко 1 : 54 : 01; 6. Рожанковський Ст. 1 : 56 : 10; 7. Врецьона Е. 2 : 08 : 34; 8. Федак 2 : 12 : 02; 9. Качала 2 : 13 : 20. В поділі на кляси: кляса IIa. 1. Мриц І.; 2. Качала; в IIб. 1. Мриц II, 2. Рак, 3. Гнатейко. В клясі сеніорів: 1. дир. Паньків, котрий, як одинокий з усіх сеніорів-українців, тримався над подив добре.

Комісія суддів під проводом проф. Гайдучка, інж. Шепаровича, Макарушки, Старосольського, Врецьони й Жарського виповнила як слід свої завдання.

В суботу 16. II. 1929 р. відбулися в салях „Української Бесіди" товариські сходини КЛК., на котрих роздано нагороди і жетони побідникам. Сходини зібрали численну публику, котра оплескувала живо побідників. Нагороди за змагання передавав змагунам Вп. Раставецький, д-р Гнатевич, голова Українського Спортового Союзу й інж. Шепарович. Мандрівну нагороду за 1929 р. для пань „Маслосоюзу" й індивідуальну нагороду інж. Шепаровича одержала п-на Гоникович; за друге місце в бігу п-на Струмінська срібний жетон. За 18 км. мандрівну нагороду 1929 р. КЛК. добув Мриц І. та індив. лещета. В другій клясі 6. Мриц II. одержав золотий жетон, 2. Рак срібний. 3. Гнатейко бронзовий. В клясі сеніорів срібний жетон припав за добру форму дир. Панькову. Малому Миронові Левицькому припав за добру форму дар книг. Шевченка. По розтачі нагород п. Раставецький звернувся в теплих словах до змагунів і заохотив їх до дальшої витревалої праці над розвитком українського спорту.

В програмі сходин присутні могли подивляти мистецький спів нашого знаного співака д-ра Тисяка, який своїми піснями очаровував слухачів. Рясні оплески були доказом великого захоплення. Програму сходин доповнило кіно, котре виствітлило спортові фільми і комедії.

Цілий дохід з тов. сходин призначено на будову власної домівки в Славську, такої дуже потрібної під теперішню пору.

Ті змагання повинні заохотити наші провінціональні клюби до влаштування у себе подібних змагань, з метою вибору найкращих змагунів до красвих лещетарських змагань, котрі відбудуться незадовго при участи всіх змагунів краю. **Проф.**

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·75—8·87·75, канадійський долар 8·81·0—8·82·00 чеська корона 0·26·33—0·26·50 австрійський шілінг 1·25·00 1·25·50 румунська лея 0·[illegible]·00 0·[illegible]·50 французький франк 0·34·50 0·34·80 швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінгів 43·30·00 43·60·00, радянський червінець 17·50 18·5[illegible]

Золото: 20 корон 26·50·00—26·80·00, 20 франків 33·75·00 34·[illegible]·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·[illegible]·00, 10 російських рублів 46·50·00 4[illegible]·7[illegible]·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·00 5 австрійських корон 3·50·00 3·60·00, австрійський флорен 1·70·00 1·50·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00 копійки за рубель 1·48·00 1·52·00

Збіжа.

Пшениця двірська 44·50—45·50 пшениця селянська 43·00—43·00 жито галицьке 31·50—32·[illegible]5, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на меливо 28·00—2[illegible]·[illegible]0, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 29·00—30·00, кукурудза румунська 35·50—36·50.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олена Ковальська з дому Герасимович, вдова по колишнім президенті сенату і послі Василеві Ковальськім, померла у Відні в понеділок 18. лютого ц. р. після довгої і тяжкої недуги у 83. р. життя. Покійна полишила по собі доньку Олену зам. Стеффен і двох синів: д-ра Івана Ковальського, надрадника краєвого суду і Василя Ковальського, урядовця австр. бюра руху. Похорони Покійної відбулися 21. ц. м. з каплиці центрального цвинтаря до родинного гробівця на тому ж цвинтарі. В. Їй П.!

Осип Скрипа, бувш. посол до польського сойму і один з діяльних членів „Комуністичної партії Західної України" помер 12-го лютого в Празі після тяжкої недуги. Він уродився в 1894 р. в селі Седлиська, на Холмщині, скінчив учительську семинарію, вчителював на Холмщині і на Кавказі. Спершу „есер", потім член посольської фракції „УСДП", згодом (1924 р.) комуніст. Пок Скрипа був поставлений підчас останніх виборів на другому місці на комуністичній листі в Домбровській басейні. Головний кандидат з цієї листи Сохацький зрікся посольського мандату, наслідком чого на його місце мав увійти Скрипа. Але цього він вже не діждався.

ОГОЛОШЕННЯ

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Театри.

Кооперативна „Украінський Театр" під дир. м. Стадника.

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Задушний день", пьса на 3 дії Г. Гаєрманса в постановці арт. петроград. мистецького театру Ф. Соколовського (премієра).

Неділя 24-го, г. 3. попол. „Хмара", народня картина зі співами і танцями на 4 дії Суходольського.

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Графиня Маріца", оперетка на 3 дії Е. Кальмана.

Великий Міський Театр:

Пятниця 22-го, г. 7·30 веч. „Бродвей".

Субота 23-го, г. 3. попол. „Марія Стюарт".

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів", оперетка.

Неділя 24-го г. 3. попол „Марія Стюарт".

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", гостинний виступ Модзелевської.

Кіна.

„Аполльо": „Голгофта кохання".
„Лев": „Дитина сиромиць" і „Пятно кохання".
„Оаза": „Янгол вулиці".
„Палас": „З димом пожарищ".
„Фатаморгана": „Ніч у „...ошівері".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Станиславів. Місто алькогольних напитків в часі Різдва Христового по 5 зол. зложили: Д-р Іван Волянський, проф. Нинифор Данищ, о. посол Михайло Гавтшевський і о. Юстин Гірчак, як дар „Рідній Школі" в Станиславові. — З нагоди вінчання о. Миколи Зубаля з п. Мелесею Ростковим, яке відбувся дня 14. II. ц. р. в Станиславові, на ловлив проф. Д-ра Василя Баса зложили присутні гості 70 зол. і 25 сот. на „Рідну Школу". Всім ласкавим жертводавцям складає подяку — Старшина Кружка. 1498 1—1

За душу бл. п. Анатоля і Йосифи Вахнянинів відправить ся панахида дня 24. лютого в неділю о год. 12·0 в церкві Преображення при вул. Кравівській при участи хору рад. Купчинського. — Родина. 1504 1—1

Недзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили: Кружок українських студентів — Познань 100 зол.; інж. Максим Микитюк - Косів 3 зм. дол. з нагоди свого вінчання з п. Софією Кулик; д-р Ярослав Грушкевич, Станиславів 10 зол. місто вінця на домовину бл. п. Д-ра М. Зверковського; учениці української гімназії — Болохів 50 зол., інж. Миколай Єрмолаєв — Вершина 10 зол. замісць білету на студентський бал, якого в цім році не було; Ксеня Миклашевич, уч. II. кл. — Калуш 5 зол. замісць забави для товаришок в дни своїх іменин, Промислово-торговельна Спілка „Хрон" — Львів 100 зол. — Доповнення до оголошення в „Ділі" з дня 17. ц. м.: Радник Н. Суду у Брні, Михайло Лісьневич зложив 3 зм. дол. місто вінця на могилу бл. п. д-ра О. Кулачковського. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку — Головна Управа. 1503 1-1

Заходами Українського Гігієнічного Товариства у Львові та при співучасти Товариства „Відродження" в Рогатині відбудеться в днях 25, 26 і 27. лютня ц. р. в салі Української Бесіди, при вул. Рутовського ч. 22. протиалькогольний курс. Виклади атимуть: В понеділок, дня 25. II. від год. 6—7 вечером Роман Осіпчук: Фармакодинамічне діяння алькоголю. Від 7—8 веч. дир. Герасимович Іван: Суспільне значіння алькоголю. У вівторок дня 26 II. від год. 6—7 вечером д-р Цимбалістий Павло: Анатомопатольогічні зміни під впливом алькоголю, від 7—8 веч. д-р Микола Чайківський: Алькоголь та етика. В середу дня 27. II. від год. 6—7 вечером д-р Парфанович Софія: Вплив алькоголю на центр. нервну систему і дідичність, а від 7—8 веч. проф. Юрій Каменецький: Методи боротьби з алькоголізмом. — В год. 8. вечером закриття курсу. — Поодинокі відчити будуть поясновані відповідними образами, графіконами та статистичними даними. Виклади розпочинатимемо точно в означеній годині. Просимо за численну участь.

Карпатський Лещетарський Клюб запрошує отсим усіх українських лещетарів і лещетарок Львова (не тільки членів Клюбу) на спільну зимку. Збірка в неділю дня 24. лютого 1929 року в год. 11. рано на останнім перестанку „4" на Високім Замку. Після зимки спільна прогулька. Просимо до найчисленнішої участи! — **Виділ.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КАНДИДАТ адвокатський доктор прав, з укінченою судовою і початковою адвокатською практикою приймє посаду концепієнта. — Адреса: Д-р Тит Залуцький, Коршів ч. Коломи. 1501 1—3

РУТИНОВАНИЙ концепієнт з кількалітною провінціональною практикою обійме посаду від 1. квітня ц. р. евентуально пізніше. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „число 9". 1502 1—2

ПЕРЕРІБКИ на весняний сезон виконує скоро і дешево Гомінова вул. Тарновського ч. 86, партер. 1500 1—1

ПРИЙМУ негайно дві панночки на станцію. Гарна хата добрий харч, низька оплата. — Адміністрація „Діла" під „Станиця". 1500 а. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг чечини, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 15—21

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦКОГО ч. 8.

проти вулиці Шашкевича.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лямпою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентгеном. 4—12

Повітовий Союз Кооператив в Теребовлі

прийме негайно здібного організатора-люстратора з практикою і референціями Р. С. У. К.

Подання до П. С. К. у Теребовлі.

1497 1—3

Лічитація

дубини (336 штук), здалої на деревляний матеріял, в церковнім лісі в Юськовичах ad Олеско, близенько залізнича стація і тартак в Ожидові — відбудеться **5. марта 1929 в год. 10 рано в Уряді громадськім в Юськовичах.**

Конкурс

на управительку жіночих курсів „Сільського Господаря".

Кандидатка обійме місце управительки курсу домашнього господарства в школі „Сільського Господаря" в Боршові коло Коломиї в часі від 1. квітня до 30. червня 1929. — Крім того обовязком управительки є підготовити адміністраційну частину курсу і тому, обняття посади на начеться на день 20. березня ц. р. Кандидатки на управительку мусять виказатися знанням а) куховарства або б) хатнього господарства, і один з тих предметів мусять викладати на курсі.

Подання враз з відписами свідоцтв звертати до Головного Бюра Т-ва „Сільський Господар" у Львові вул. Зіморовича 20. Там можна довідатися теж про умови винагороди і праці.

Ю. Павликовський в. р. президент.
1496 Е. Храпливий в. р. директор. 1—1

Присилайте передплату!

На підкарпаттю нафтовім басейні

ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

„НАРОДНИЙ БАНК"

461 кооп. з відп. уділ. 2—2

БОРИСЛАВ

при вул. Панській, ч. 174.

Ч. телеф. 114.

Урядові години кожного дня від 9–2 по пол. крім неділь і українських свят.

Приймає вклади в золотих і в чужій валюті, опроцентовує по 10 і 9 р. чно, приймає інкаса векслі, уділяє пожички і виконує всякого рода банкові чинности на догідних услівях. За переняті зобовязання ручить власним майном (камениця вартости 20.000 долярів).

Попирайте власну інституцію через обильні вклади, добре забезпечені з кличем :: український капітал в українські руки. ::

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови. 1336 36—7

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на лати від десятків літ у підлім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, вул. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 139—7

РУТИНОВАНИЙ концепієнт пошукує посади. — Зголошення прийма канц. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 5-5

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 41 (11.3°2). Львів, неділя 24. лютого 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11 - 12 год. переполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 дольр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії [illegible] зл., Німеччині 7·00 зл., в найвари 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії [illegible] зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Самоврядна плутанина.

Львів, 23. лютого 1929.

До капітальних проблем, не лише нерозвязаних, але ще більше заплутаних польськими законодавцями, поруч земельного питання й національної квестії належить в першу чергу самоврядна ділянка, яка — особливо на українській території під Польщею уявляє собою одно велике побоєвище.

В статті „Здевастована ділянка" (з 2. ц. м.) висували ми всі щаблі девастаційного процесу в самоврядуванні. Та в останньому часі в призабутій самоврядній проблемі позначилася деяка активність на соймовому терені. Адміністраційна комісія, а радше витворена нею самоврядна підкомісія в інтервалах бюджетової дискусії присвятила помітнішу увагу самоврядним справам. Вона розпочала дискусію в справі самоврядних законів, зупиняючись головним чином над повітовим самоврядуванням, організаційним статутом для Львова й Кракова та виборчою ординацією до громадських, міських і повітових рад.

Польські демократичні клюби, ставши на становищі тзв. малих самоврядних законів, натискали, щоби самоврядну проблему вирішити в короткій дорозі, приноровлюючи до Галичини, в якій девастація самоврядування досягла кульмінаційної точки, виборчу ординацію, обовязуючу в б. Конґресівці. Бебісти спротивилися такому частинному вирішенню самоврядного законодавства, вимагаючи поставлення на порядок дня розгляд і полагоду цілости самоврядної ділянки в сучасній Польщі. Внесення бебістів не здобуло апробати комісії. Представник уряду не підтримав бебістичного становища. Навпаки, занявся за малим самоврядним законодавством.

Здавалось, що після того праця над самоврядним законодавством піде скорим темпом вперед та щонайменше буде залатаний галицький відтинок проломаного галицько-самоврядного фронту.

І справді самоврядна підкомісія розпочала працю, всюди йдучи на руку урядові через тісне зв'язання, а вірніше: підпорядковування самоврядної ділянки адміністраційно-політичному чинникові. Одночасно на основі порозуміння між польськими клюбами висунено на верх протидемократичні принципи, щоби обмежити вплив у самоврядуванні українського елементу на „мішаній" території. Свідчить про це наглядно й досадно дискусія в самоврядній підкомісії над проєктом закону про повітові ради в Галичині. Задержуючи давні правні постанови про устрій й обсяг діяльности органів повітового самоврядування, проєкт уводить деякі зміни. А саме виділює з повітового самоврядування (крім Львова і Кракова) міста: Новий Санч, Тарнів, Ряшів, Перемишль, Станиславів і Тернопіль, погоджується на те, щоби предсідником Пов. Виділу був з уряду староста з тим, що головою Пов. Ради буде виборний президент та встановлює кількість членів повітових рад на **minimum** 24 членів і **на maximum** 36 членів — залежно від кількости мешканців у повіті.

Виборча ординація має бути сконструована на основах *посередности* в той спосіб, що вибори до Пов. Ради переводитимуть громадські ради на спільному засіданні, а повіт буде поділений на багатомандатові виборчі округи при чому будуть творені окремі міські, а окремі сільські округи. Голосування й поділ мандатів спиратиметься на пропорціональности. Виключеними від пасивного виборчого права мають бути державні урядовці. Пов. Виділ складатиметься з виборних членів. Проєкт передбачує здійснення цього закону з днем 1. квітня.

Зайвим було би переводити аналізу цього проєкту повітового самоврядного законодавства. Видно, що польська демократія, репрезентована пепесівцями, визволенцями і навіть домбщаками, багато навчилася від Хієно-Пяста, коли йде про „мішану" територію. Посередність і пропорціональність, багато мандатові виборчі округи в повіті, окремішність міських і сільських виб. округ — все те має одно одиноке призначення: штучними способами спутати й обмежити українську більшість в користь польсько-жидівської меншости.

Однак і така постановка справи не вдоволила польських законодавців. Безп. Бльок, увійшовши в законодатній апарт, згідно зі своїм становищем про уніфікацію самоврядного законодавства в цілій Польщі, зголосив у соймі проєкт „універсального" самоврядного закону.

Бебістичний самоврядний проєкт управильнює активне й пасивне виборче право одностайно на терені всієї Польщі (за винятком Шлеська), піднимаючи вік для активного виборчого права на 24 літ і для пасивного виб. права на 30 літ, не виключаючи й вояків. В сільських громадах б. Конґресівки проєкт зносить громадські зібрання (сходи) та встановляє кількість радних на 12 членів, зберігаючи пятиприкметникове виборче право, при чому кожний виборець може голосувати лише на прізвища 3/4 радних. Виборчу ординацію до самоврядних установ у б. Конґресівці розтягається з поданими вгорі поправками на Галичину за винятком Львова і Кракова, в яких то містах обовязуватимуть окремі орґанізаційні статути. Кількість радних у місцевостях до 500 населення буде 8, до 1500 населення — 16 радних. Повітову репрезентацію вибирають члени громадських, міських і сільських рад, голосуючи на прізвища 3/4 членів Пов. Ради. Кількість членів Пов. Ради при 72.000 населення в повіті буде 24, на кожних дальших 12.000 населення — 4, але **maximum** — 36 членів. Вибори до повітових виділів є пропорціональні. Міста з населенням понад 25.000 будуть виділені з повітів, а нагляд над їх фінансами виконуватиме воєвода.

Бебістичний „одностайний" проєкт самоврядних законів крім посередности виборів до повітових рад чи там соймиків, крім обмеження вибору до 3/4 радних, (сільських і повітових), зберігає 1/4 для меншости навіть в 100 процентовій українській громаді. Очевидно, ніякої уніфікації самоврядного законодавства не вводить бебістичний проєкт. Навпаки, він іще більше заплутує справу. А найбільша плутанина вийде зі збірними й одиничними громадами. Бебістичний проєкт „розвязує" факультативно збірність й одиничність сільських громад. У принципі на всю територію сучасної Польщі поширюється принцип збірної громади (волости), але не створюється під тим оглядом примусу. Громади по своїй вподобі можуть обєднуватися в збірні громади (волости), як це є в б. Конґресівці, на Волині, Поліссі і Білоруси, а можуть також залишитися одиничними, як це є в Галичині й Познанщині. Ясно, що така „розвязка", поминаючи доцільність збірности й одиничности, може тільки отворити нечуваний хаос, колиб цей прихапцевий, непродуманий проєкт став законом.

Та думаємо, що всякі побоювання під тим оглядом є наскрізь безосновні. Бо бебістичний проєкт має зовсім інше завдання, а саме: ускладнити розвязку самоврядної проблеми й не допустити до відродження самоврядної ділянки в Галичині. По всій правдоподібности є це тільки підставлення ноги польським демократичним партіям, які хотіли би щось позитивне принести хоч частині своїх виборців. Зберігти стан хаосу в самоврядній ділянці взагалі, а стан девастації в Галичині, збільшити плутанину, не допустити навіть до частинної розвязки цеї проблеми, хоч би вона йшла по бебістичній лінії (бо сутніх ріжниць між бебістами і польською демократією у відношенні до „мішаних" теренів немає) — ось основне й найважніше завдання зголошеного проєкту. Плутаниною намагаються бебісти відсунути цю справу на неозначений час, щоби колись розвязати її по лінії свого конституційного проєкту.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільнюючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

На теми української політики.

Від Редакції: Не погоджуючись з усіми тезами нашого Шановного Кореспондента, містимо всеж таки його статтю без змін у надії, що вона викличе як не прилюдну дискусію, то бодай виміну думок у наших політичних колах.

Берлін, 19. лютого 1929.

I.

В політичних розмовах з нашими людьми приходиться дуже часто чути завваження, що нам ще не час думати категоріями великої світової політики, ще далеко не пора встрявати зі своїми українськими „двома крейцарами" у ритм політичних подій, що мідбуваються між сучасними великими державами. При таких завваженнях — і неначеб для їх підтвердження — мимоволі приходять на думку прегарні слова Івана Франка з „Мойсея", мовляв, — „строїмо пляни не в міру до сил, слова не в міру до актів, — а жартує завжди собі з них — хлопчик — льоґіка фактів". Особливож наші т. зв. „реальні політики" завжди мають під рукою „льоґіку українських фактів". Мовляв: кооперативи у нас ледви дишуть. Рідної Школи не можна міцно на ноги поставити. Сім міліонів українського населення в Польщі ледви спромагаються на втримання одного політичного щоденника. Бюджет нашого народнього господарства є жалюгідний і т. д., і т. д. Висновок: якже з тим всім пориватись на велику політику?

Нема сумніву, що все те гірка правда. Але тим не менше, в нашій національній справі є ще й друга правда, а саме, що розвязки української проблеми треба шукати не тільки в економічно-кооперативній роботі, не тільки в грандіозній постановці „Рідної Школи" і „Просвіти", не тільки в розвиткові преси і дужої національної свідомости і не тільки в суцільній монолітній орґанізації української суспільности. Для здійснювання нашого національного ідеалу всього цього замало. Навіть максимальна внутрішньо-національна автаркійність — хоч як дуже вона справу облекшує,— то всеж ще далеко не означає здійснювання нашого ідеалу на зовні. Це здійснення залежить не тільки від нас самих і нашої внутрішньої сили. Наша справа має ще й свій зовнішньо-політичний звязок і з цього треба заєдно здавати собі справу. Немає нині на цілому світі ні одної такої автаркійної державної чи національної сили, щоби була в найповнішім значінні цього слова — самовистарчальною і незалежною. Відноситься це в першу чергу до нас, і то передовсім з ґеополітичних і економічних причин. Істота справи нині в тому, що зовнішньо-політичне освідомлення нашої проблеми не дотримує кроку інтенсифікації та освідомленню внутрішньо-політичному. Щоби поширити так поставлену проблему, треба сказати, що замало є витворювати — навіть максимальні — орґанізаційні й економічні вартости внутрі нації, але потрібне рівночасно точно знати, на який зовнішньо-політичний фронт треба ті вартости у відповідний час спрямувати.

II.

Так ми станули по самій середині проблеми. Ми програли нашу визвольну боротьбу не так уже наслідком браку певних внутрішньо-державних творчих вартостей, скільки теж наслідком лихої постановки нашої справи у зовнішньо-політичній площині. Мало є казати, що нам не час на велику зовнішню політику. Рішучо замало також бачити українську справу виключно поміж Польщею і Румунією з одного і Росією з другого боку. Бачити оту нашу справу виключно в укладі східно-европейської політичної системи є одною з найбільших помилок нашого сучасного політичного думання. Треба собі усвідомити, що ця справа уложена в дійсности у значно ширші рямки, по суті поміж дві величезні системи і з цього треба вміти робити висновки.

І Польща і Румунія є по суті і покищо тільки доволі незначними частинами в цій широко накресленій системі версальсько-британського

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1810 1—10

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає: ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

панування над Европою та Азією. Центр тієї системи хитається заєдно поміж Льондоном і Парижем. Ціла та система, рішуче ворожа ідеї української соборности, є нині вже доволі виразно накреслена. Опорою і носієм тієї системи в Европі є у першу чергу Франція зі своїми найдалі на сході експонованими союзниками — Малою Антантою і Польщею. В нашому випадку, політика цієї системи спрямована до інтервенції на наші землі, як засобу, що веде до розбиття СРСР. Разом з тим, за ціну збройної інтервенції, визнавці тієї системи містять у своїй політичній програмі таке велике розчленування українського життєвого простору, що взагалі істнування такої системи може бути смертельною загрозою для цілої української справи. Вигляди-ж на переняття тієї протирадянської ролі, яку нині несе французько-малоантантська спілка, **але при гарантуванні нам суцільности українського життєвого простору**, є цілком ілюзоричні. Усвідомивши собі вороже відношення тієї системи до нашої справи, приходиться **робити діло.** Отжеж приходиться побивати не сліпий меч, але в першу чергу старатись обезвладнити руку, що тим мечем володіє. Без радикального переоформлення й навіть упадку тої системи **в цілости** — наші перспективи сумні.

(Докінчення буде.)

Зенон Пеленський.

Що діється з народнім добром?

В справі поверненого музейного майна Ставропігії і Народнього Дому.

Стара це історія. Писали ми про неї вже кілька разів, але приходиться про неї ще раз писати і то мабуть не останній. В чім-же діло?

Директор львівського Національного Музею д-р І. Свєнціцький їздив, як відомо, на весну м. р. до СРСР за вивезеним у часи російської окупації до Росії майном Національного Музею. При тій нагоді поробив він перед відповідними чинниками в СРСР заходи для повороту до Львова вивезеного тоді-ж самими галицькими москвофілами музейного та архівного майна Ставропігії і Народнього Дому. Це майно опинилося, як відомо, разом з галицькими москвофільськими еміґрантами у Ростові над Доном, де його сильно підскубали. Дир. д-р Свєнціцький старався про зворот цього майна на основі відповідних повновластей. Йому і вдалося добути в СРСР дозвіл для звороту, але під тією умовою, що це майно перейде на власність українського народу і як таке буде здепоновано у львівському Національному Музеєві, що є наскрізь українською національною установою у Львові, покликаною для перебрання цього майна.

Архівне майно Національного Музею було в повному порядку в російській Академії Наук і його було легко внекспедіювати до Львова. Натомісць дуже богато труду мав дир. д-р І. Свєнціцький з майном Ставропігії і Народнього Дому, що було в Ростові у дуже незавидному й оплаканому стані. Та вкінці й його внекспедіювано до Львова для Національного Музею. Одначе дорога сюди показалася дуже довгою та незвичайно крутою, бо досі того майна у Львові нема. Воно спочиває вже довгий час у Варшаві на Замку, де остає під опікою та доглядом міністерства закордонних справ. Чому-ж воно там так довго вилігується?

А ось чому. Галицькі москвофіли, теперішні посідачі Ставропігії та переходові адміністратори Народнього Дому заявилися у Варшаві не тільки проти передачі спроваджеcного майна Національному Музеєві, але й проти часового виставлення його в томуж Музеєві для ширшої публики, дарма, що на це згодилися були у серпні 1928 р. Вони домагаються тепер передачі того майна їм. Міністерство закорд. справ, видно, приняло цю заяву москвофілів до відома, та вважає її поважною перешкодою для передачі майна по адресі, тобто Національному Музеєві. Що більше, з отриманих нами інформацій виходить, що це майно булоб уже й опинилося в руках москвофілів, якби не те, що цьому рішуче протиниться уряд СРСР під натиском опінії на Україні, яка, як видно з української рад. преси, є рішучо проти того.

Уряд СРСР стоїть на становищі, що москвофіли вивезли це майно до Ростова над Доном добровільно і добровільно передали його там російському урядові, який знов віддав його у свою чергу під управу ростовських наукових установ. Таким чином уряд СРСР є фактично власником цього майна. А коли рішився тепер його передати львівському Національному Музеєві, то зробив це тому, щоби ним користувався український нарід, а не гурток галицьких москвофілів. Справа стоїть тепер так, що СРСР домагається звороту того майна, якщо воно не перейде в руки Нац. Музею. Так само ставить справу, як довідуємося, і управа Національного Музею.

Становище це цілком правильне, бож це майно буде ревіндиковане українським народом і тоді, коли воно опиниться в Українській Академії Наук, чи в Українському Всенародньому Музеєві в Київі. Не буде ревіндиковане народом тоді, коли опиниться в руках галицької національно-ренеґатської кліки. Та й доля його в такому випадку буде непевна. А наглядним доказом на те факт, що мав місце 1915 р., коли москвофіли вивезли його до Ростова і віддали в руки російського уряду. В будуччині вони зможуть поступити так само та передати народне добро не знати кому. Очевидно, що з тим ніхто з українців погодитись не може. Найкращий вихід з положення той, — а про нього ми писали ще тоді, коли майно не було в Варшаві — щоби все те майно перейшло до Київа, де напевно найдеться для нього відповідне і певне місце і де не буде з ним ніяких прикростей, ні тим менше політичних торгів та махінацій. Якщо воно не попалоб до Національного Музею у Львові, то шлях для нього тільки на Київ.

З викладової салі.

Організація місцевої влади на Україні.

З Берліна пишуть нам: В пятницю, дня 15. II. 1929. відбувся в Українському Науковому Інституті в Берліні прилюдний виклад інж. Олекси Батя на тему: „До політичної характеристики організації місцевої влади на Україні". — Виклад порушив одну з найбільше пекучих сторінок української державної проблематики, а саме справу форм теперішнього і будучого державного управління на Україні на місцях. Питання стояло так: радянська система, як вислів самоуправи найширших, продукуючих верств нації, чи система централізму, яка природно виростає з панування на Україні одної кляси чи партії? Сучасна псевдорадянська система більшовизму, диктована на практиці з московського комуністичного центра, мусілаб, на думку референта, уступити дійсній системі рад, і то в їх продукційно-синдикалістичнім оформленні, приноровленому до обставин і потреб українського національного ґрунту. Над викладом розвинулася жива дискусія.

По широкому світі.

У Букарешті почались підготовчі наради до господарської конференції Малої Антанти.

У Мадриті нема спокою. Є вістки про нову акцію проти уряду.

У Ковні литовські студенти счинили бучу з нагоди роковин оснування університету і побили чужинців: поляків і жидів.

В Афґаністані повне безладдя; Аманулла підготовляється до нових боїв, а Габібула боронитиме Кабулу за всяку ціну. Є й нові претенденти до престолу.

Чіле і Перу полагодили мирно спір за два міста, що тягнувся від 1883 р.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

Наші завдання у протиалькогольній боротьбі.

(Реферат, виголошений з ініціятиви освітньої секції „Союзу Українок".)

(Продовження.)

Алькоголь руйнує фізично і морально, руйнує матеріяльно. Наш нарід пє на загал „мірно"; все таки він видає на алькоголь пів міліярда зол. річно. За ці гроші він міг би розбогатіти, построїти школи та варстати праці, піднестися культурно й економічно.

Найтрагічніше для родини і народу є ще одно ділання алькоголю. Руйнуючий вплив на нервову систему не обмежується тільки до пияка. Він дідичиться з роду в рід, з покоління в покоління. Діти пияків приносять на світ звироднілу нервову систему. Вони мають нахил до пияцтва, котрий звичайно скріпляє приклад батьків. Вони стають тяжкими налоговцями. Богато пияків з природи є вже дідично обтяжені. Все таки в більшости наліг придбали пияки собі самі. Діти алькоголіків стають проступниками, волоцюгами, обманцями та психопатами, головно епілептиками, й виповняють тюрми і заведення для божевільних. Алькоголь і сифіліс — дві головні причини умових хворіб. Богато людей лихих, нервистих, асоціяльних, кривдників людей і звірят, проституток і всякого шумовиння — мали родичів алькоголіків і самі попали в цей наліг.

Дідичення (спадковість) ушкодженої алькоголем нервової системи є науково й експериментально доказане та знане ще в старовині. Мудрий був законодавець, що заказував сходитися жінці з мужиною в стані нетверезім: мовляв, з таких зносин родяться каліки, відміни та психопати. І справді вже 80 мін. до 2-х годин по вжиттю алькоголь являється в полових залозах, ушкоджує зародки, а з таких ушкоджених зародків родяться хворі діти. Очевидно, що потомки таких хворих дітей будуть далі хворі.

Поданий дітям алькоголь скорше та послідовніше руйнує їх податний організм, їх ще не зовсім витворений мозок. Такі діти підпадають туберкольозі та іншим заразливим хворобам. Глупий та шкідливий є звичай давати алькоголь матерям в часі кормлення. Їдь ця переходить з молоком матери до тіла немовляти та вже вчасно затроює його ніжний організм. Такі діти виростають на психопатів, ідіотів і кретинів.

Алькоголь обнижує відпорність проти заразливих і венеричних хворіб, а неувага та оголомшення алькоголем кидають людину в обійми розпусти, котра є розсадником венеричних хворіб. Алькоголь руйнує отже людину та цілі народи фізично й морально, спричинює їхній упадок та вимирання, тимбільше, що плідність алькоголіків значно обнижується та скоро вичерпується. Так повимирали численні племена американських індіян, так вимирають африканські негри, котрі враз з европейською культурою дістали венеричні недуги та алькоголь. Алькоголь руйнує людей матеріяльно, є причиною зубожіння та господарсько-економічного упадку, а в слід за тим також упадку політичного.

Всі ці погані наслідки вживання алькоголю є хіба доволі сильними арґументами проти нього. Свідомість шкідливости алькоголю є підставою до боротьби проти нього. І боротьбу таку веде нині цілий світ. Америка зачала цю боротьбу найскорше, а саме з хвилею заснування першого протиалькогольного абстинентського товариства 1862 р., та довела її майже до кінця, бо до загальної державної заборони або т. зв. прогібіційного закону. Такий самий закон є ще тільки в Норвеґії та Фінляндії, де його приноровлено щойно по довгій підготовці та праці над протиалькогольним вихованням суспільности. Але і в тих краях ця праця не спинюється і має до сповнення два завдання: 1) боротьбу з контрабандою, 2) педаґоґічно-освідомляючу працю над широкими кругами суспільности. Всі інші держави та частини світа є в стадії боротьби та ще далеко їм до її закінчення. Разом з іншими і нам слід станути в ряди абстинентів. Ми-ж маємо перед собою ще інші величезні завдання, які вимагають сили, здоровля, енерґії та гроша.

Якіж є наші завдання в протиалькогольній боротьбі? Державні народи борються за права та протиалькогольні закони тільки в собі самих. З ханлею, коли побідить свідомість лиха та воля його уникнути, держава йде тільки за бажанням горожан, видаючи відповідні закони. Тому й ті протиалькогольні закони та засоби є в ріжних державах ріжні. Боротьба йде в двох напрямах: 1) праця педаґоґічно-освітня, 2) боротьба проти продажі алькоголю, значить проти шинків, а слід за ним ідуть протиалькогольні закони. Застановімся над обома родами праці та можністю ведення її у нас.

Підставою протиалькогольної боротьби та передумовою успіху є загальна свідомість суспільности та її воля виректися вживання алькоголю. Без того закони остають на папері, насильне їхнє переведення в життя натрапляє на величезні труднощі, боротьба з несвідомістю та контрабандою забирає богато сил і гроша, а користь з того не надто велика.

(Продовження далі.)

Арештування в Тернополі.

Дня 29. січня ц. р. арештувала тернопільська поліція в домівці Т-ва Сокіл при вул. Коперника вібраних там учнів української ґімназії, — а між ними й одного учня учительської семинарії, — що прийшли на совганку, яка міститься на площі т-ва Сокіл. Тоді арештовано: 1) Феліка Кордубу, уч. 7-ої кл., 2) Івана Лобая, уч. 7-ої кл., 3) Володимира Рудика, уч. 7-ої кл., 4) Петра Джуса, уч. 7-ої кл., 5) Евгена Кравчука, уч. 6-ої кл. і 6) Романа Слівінського, уч 5-ої кл. уч. семинарії, а додатково слідуючого дня арештовано Осипа Слівінського, учня 8-ої кл. ґімн. Поліція перевела по мешканнях арештованих основні ревізії і в одного з них знайшла часопис „Сурма", а у другого бльочки на збірку членських вкладок для читальні учнів в ґімназії, котрої головою є учень 7-ої кл. Стецюк. Переведено ревізію також в бібліотеці для учнів в будинку української державної ґімназії в присутности проф. Дмитра Цебушника та проф. Павла Дякова з вислідом негативним, про що на місці списано окремий протокол.

Поліція держала арештованих два дні в поліційних арештах в маґістраті, переслухала арештованих і кількох учнів як свідків і дня 31. січня ц. р. відставила до слідчої вязниці в Тернополі учнів: 1) Феліка Кордубу, 2) Івана Лобая, 3) Осипа Слівінського і 4) Володимира Рудика разом з карним донесенням (акти прокуратури Ст. 291/29) про злочин державної зради з §. 58 і §. 59 з. к., якої донесені мали допуститися через приналежність до Укр. Військової Організації, чого доказом малоб бути знайдений примірник „Сурми" у одного з арештованих. Арештованих Романа Слівінського, Петра Джуса і Евгена Кравчука поліція випустила на волю, однак карних доходжень проти них не припинено. Слідство проти арештованих Феліка Кордуби і тов. до ч. Vr. 199/29 веде слідчий судиї д-р Коцюба (поляк) в напрямі злочину з §. 58 і §. 59 з. к. (У. В. О.) і на днях має бути переслуханий ряд свідків поданих поліцією і арештованими, котрих оборону обняв посол д-р Ст. Баран і інтервеніював вже в їх користь у компетентних чинників, готово в справі припинення слідства.

Сойм.

Дискусія над проектом ББ ревізії конституції.

В пятницю, 22-го, почалася в соймі дискусія над проектом ББ про ревізію конституції. Присутні були майже всі міністри з прем. Бартелем. Досі записалося 44 бесідників, з яких у пятницю промовляло 5. Дискусію заінавґурував голова ББ. полк. Славек, який мотивував проект ревізії конституції. Бесідник зясував ролю всіх трьох соймів у відродженій Польщі та зазначив, що до першого суверенного сойму ввійшли діячі з часів рев. боротьби, які у березневу конституцію внесли чимало заг.-дем. принципів. Пос. Недзялковський (ППС) заповів найгострішу боротьбу соціялістів проти проекту ББ, одначе не сказав виразно, що ППС є проти проекту а ліміне в перших читанні. В кульоарах говорили, що таке внесення поставить пос. Домбський (Стр. Хл.). Виявилося, що дещо правди було в тих чутках, але ініціяторів внесення переголосували в клюбі. Пос. Вінярський (НД) висловив вдоволення з приводу деяких змін, предложених у проекті, але м. і. жалівся, що надалі вдержується принцип пропорціональности. Ця велика язва дає деякі права нац. меншостям (!). Шкода, що проект не дає при виборах більшого впливу цим, що в більшій степені виконують обовязки супроти держави. Пос. Полякевич (ББ) впевняє, що ББ зробить усе, щоби поправити березневу конституцію та щоби сойм пізнав, що правда на боці ББ. Пос. Стапінський (Зв. Хл.) каже, що це, що погубило давню Польщу може погубити і теперішню, а саме недостача сильного уряду. Ділянка діяльности сойму є незмінена що торкається законодавства та контролі уряду.

На цьому відложили наради над проектом. Нема сумніву, що проект відішлють до конст. комісії. Доля проекту порішиться в літі. З настроїв у соймі можна набрати переконання, що не сойм рішатиме долю згад. проекту.

Опісля сойм приняв у третім читанні проект новелі до закона про заосмотрення воєн. інвалідів. При кінці засідання пос. Правсова (ППС) жалувалася з приводу заяви, яку марш. сенату помістив у часописах для доповнення своєї заяви. В доповненні цьому сказав він, що 5-прикметникове виб. право дало нагоду ввійти до сойму таким елементам, що крали ложки та коверти. Як посолка в законодатнім і теперішнім соймі висловлює жаль з приводу такої заяви маршалка сенату. Марш. Дашинський звернув увагу, що часописне інтерв'ю це не документ, на основі якого можна робити висновки в справі заяви маршалка сенату. Коли допустив до висловлення жалю то тому, що він торкається половини суспільности і думає, що може бути на місці не лише в соймі, але і в сенаті, який має рівні виб. права.

За конст. відповідальність мін. Чеховича.

На вівтірковім засіданні сойму є на денному порядку внесення на поставлення мін. скарбу Чеховича перед держ. трибунал.

—o—

В осени нові вибори?

„АВС" в статті п. з. „Нині початок — в осени нові вибори?", обговорюючи відозву ББ в справі реформи конституції, стверджує, що наскільки ББ схоче леґально перевести свій проект зміни конституції — а не зможе цього зробити при теперішнім складі сойму, мусітиме довести до розвязання сойму та розписання нових виборів на осінь ц. р.

—o—

Меморандум Канади в справі національних меншостей.

Ліґа Націй оголосила меморандум представника Канади Дан Дюранда про процедуру, яку треба приноровлювати до менш. петицій. Меморандум стверджує, що теперішня процедура не вдоволяє меншостей, які вважають себе жертвами безчинности та рівнодушности Ради Ліґи. Меншости вносять зажалення, та не знають, чи це дасть які успіхи. Дюранд предкладає: 1) Автори петицій на будуче повинні свої прохання предкладати безпосередньо своїм урядам, а щойно на випадок невдачі переговорів мають відсилати їх до Ліґи Націй, 2) теперішній Комітет 3-х повинна заступити Рада Ліґи.

—o—

Відновлення залізничого руху.

Львівська дирекція залізниць повідомляє: З днем 23. II. відновлюється рух пасажирських поїздів ч. 1713, 1714, 1716 і 1717 між Львовом і Стрием, поїзди ч. 1731 і 1732 між Львовом і Миколаєвом, 1742 і 1743 між Миколаєвом і Стрием, поїзд 1322 і 1323 між Стрием і Дрогобичем, 1211 і 1212 між Дрогобичем і Самбором, 1311 і 1312 між Самбором і Новим Загірям, поїзд 2115 і 2116 між Львовом і Самбором, 2011 і 2012 між Перемишлем і Хировом, 2312 і 2314 між Львовом і Радеховом і поїзди 2441, 2451 і 2452, 2442 між Сапіжанкою і Володимиром Вол. згл. Ковлем.

—o—

Франція не хоче Троцького.

„Форвертс" повідомляє з Парижа, що предс. комуністичної французької опозиції Борис Суварін повідомив Троцького, що французький уряд, а головно міністерство закордонних справ не годиться дати дозвіл Троцькому на вїзд до Франції. Тому Суварін порадив Троцькому не просити візи в франц. уряду, а звернутися до норвеського уряду, бо в Норвеґії мав би найбільше виглядів на успіх.

—o—

Чорний сніг.

З Букарешту повідомляють, що в місц. Леспезі впав у ночі 21. лютого чорний сніг. Це був мабуть вульканічний попіл. Подібне явище запримітили в Барладі та в Ясах. Серед населення з того приводу настала паніка

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—8·88·50, канадійський доляр 8·82·10—8·82·50 чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінґ 1·25·00—1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·50.

Золото: 20 корон 36·0·00—36·70·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00—47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·50, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·75·00—1·60·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·45·00—1·50·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 45·00—46·00, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 31·75—32·50, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на мливо 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 30·00—31·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, барабола промислова 4·75—5·00, фасоля біла 115·00—140·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-вікторія 51·00—55·50, горох підвний 38·00—40·00, бобик 33·50—34·50, мішанка пас. в зерні 60·00—00·00, вика 36·00—40·00, сіно солоне краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 36·50—37·50, льон 74·00—75·00, лубінь синий 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—74·00, мука пшенична 65 прц. 70·00—71·00, мука житна 65 прц. 50·00—50·00, трисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 22·50—23·50, отруби пшеничні 25·00—25·50, крупи гречані 68·00—70·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 48·25—50·75, пшенак 48·50—50·00, просо краєве 43·50—44·50 макухи льняні 47·00—48·00, конюшина краєва 150·00—170·00, мак синій 115·00—125·00, мак синий 90·00—100·00. Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42.

Милий і веселий!

Shampoo Elida є так лагідним середником до плекання волося, що навіть делікатне діточе робиться при його ужитю ще більше мягке і пушисте.

Shampoo Elida в голубім опакуванні — для всіх.

Shampoo Elida à la camomille в золотім опакуванні — для бльондинок.

SHAMPOO ELIDA

Зубний лікар і стоматольоґ
д-р Андрій Кокодинський
КОЛОМИЯ, вул. Крашевського 4.
Ординує в недугах устної ями і зубів. Штучні зуби в золоті й каучуку. Для шкільної молоді всі праці по знижених цінах. 6 6
1177

ВІДГУКИ ДНЯ.

За азиль для Троцького.

В мене все була велика доза симпатії до Троцького. Не тому, що я був і є фільосемітом, але тому, що він і я походимо з духовних кол, хоч і не одної віри. Син переяславського рабіна напевно заховав і досі сентимент до обряду, звичаїв та обичаїв, чого не можна сказати про першого ліпшого Апфельбаума, Собельзона чи Розенфельда, які з духовенством не мають нічого спільного.

Мої симпатії до Троцького ще збільшилися, коли Сталін шпурнув ним як зогнилим яблуком, запроторив десь у глухий кут і наказав мовчати.

Не маючи змоги поговорити з Троцьким, хочби й письменно, я ходив по кімнаті й остерігав його:

— Ей, Ляйбусь, дай спокій! Ей Ляйбусь, май розум! Нащо тобі задиратися зі Сталіном. Сталін грузин, не твоєї віри чоловік, завозьметься на тебе і готова біда.

На жаль, мої слова не долетіли до Троцького. Він на лад древніх пророків репетував на все горло: „Коли мене не послухаєте, буде плач і скреґіт зубів!" Його не послухали, та ще й викинули з Радянщини.

І поїхав бідний Троцький тією самою дорогою, якою їхали російські еміґранти, викинені ним у море. Поїхав Чорним Морем до Константинополя. А звідси висилає на весь світ депеші, пише листи до всіх держав, з просьбою приняти його на кватиру.

Але на диво, ніодна держава не хоче приняти його

Колись, коли він молодим юнаком, повним революційного запалу, товкся по Европі, — ніхто не боронив йому гостини. Нині, коли Лейба далеко не той, що колись, коли його оголосили контреволюціонером, ніхто не хоче мати його в себе. Невжеж не найдеться хоч одна держава, яка приняла б його?!

На мою думку не тільки є така держава, але є їх аж дві.

Одна з них, це Палестина. Там йому належиться місце, з огляду на рабінатське походження і на поміч, яку давав своїм одноплемінникам у Росії.

Колиж там його не приймуть, то остається ще одна Річпосполита.

Жидівський вплив тут не менший як у Палестині і майже такий як у СРСР, а життєві обставини куди кращі. Міг би собі Троцький, не мішаючись до політики, сісти денебудь і мирно та тихо шинкувати. Наприклад у Галичині ще є досить місць на шинки, хочби по таких селах, які проголосили проґібіцію. Тих проґібіцій адміністрація не бере собі до серця і є надія, що ще довго не буде брати. Врешті, якби це не підходило колишньому диктаторові Рад-Союзу, то може піти на двір белзького рабіна і спокійно дожити віку серед достатку і рідної атмосфери. Цадик з Белза і цадик з Кремлю — величини як не рівні, то майже рівні.

Галицькі українці напевно раділиб з такого гостя. Ручу, що дирекція залізниць мусілаб швидко збільшити число потягів на Белз, так як львівська дирекція трамваїв збільшила число возів № 4, відколи при Набеляка примістився радянський конзулят.

Галактіон Чіпка.

Українське віче в справі львівського самоврядування.

Заходом Народньої Організації українців міста Львова відбудеться в неділю дня 24-го лютого 1929 р. в год. 11.30 в пол. в салі ім. Лисенка при вул. Шашкевича 5 НАРОДНЄ ВІЧЕ В СПРАВІ ВИБОРЧОЇ ОРДИНАЦІЇ ДО РАДИ МІСТА ЛЬВОВА. Реферує посол д-р Степан Біляк. По рефераті дискусія.

Громадяни і Громадянки міста Львова! Стоїмо перед зміною виборчої ординації до міської ради у Львові. Важиться справа нашого положення і нашого значіння в городі Льва. Тому явіться численно! Саля буде огріта.

50-літній ювилей „Просвіти" відзначимо, найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Як будувати дешеві доми?

Комірне піде вверх.

Рада міністрів в Варшаві приняла проект нового закону про державний будівельний фонд. Цей фонд має сприяти будові дешевих домів для незаможних. Як його дістати? Треба підвищити комірне, що є досі під охороною закону. Ця підвишка має прийти від 1. квітня. За 2-кімнатне мешкання комірне зросте на 2 проц. на чвертьрічча, за 3-кімнатне — на 3 проц., за 4-кімнатне на 4 проц., за 5-кімнатне на 5 прц. і т. д. За мешкання 1-кімнатні або одної кімнати з кухнею підвишка приходить тоді, коли комірне дійшло до подвійної висоти „основного" комірного (півтора процент на чвертьрічча).

Підвишка зростатиме так довго, що вона дійде до 130 прц. основного комірного за одну кімнату, до 140 проц. за дві, до 160 проц. за три а до 180 проц. за чотири кімнати. Податок із цих підвишок стягатиме уряд від власників домів. Фонди призбирані таким способом підуть на „піддержку будівельної акції дешевих домів" під проводом державного будівельного фонду.

Одним словом: ідея виходу з будівельної кризи нагадує славне яйце Колюмба. Яйце можна поставити так, що треба вдарити по ньому пястуком. Ті, що вгинаються під тягарем комірного, яке часто зїдає половину їхньої місячної плати, будуть платити ще більше, щоби інші могли, мати — власну хату.

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1238 16-?

— **Ювилейний концерт у Коломиї для вшанування А. Чайківського** відкладений з причин від комітету незалежних на 2-го березня.

— **З нашого театру.** Пишуть нам: Дирекція театру пригадує усім, хто цікавиться новинками з европейського репертуару, що премієра пєси відомого автора Гаєрманса „Задушний день" у суботу 23. ц. м. **точно** в год. 7.30 вечером. Пєсу цю ставили усі столичні сцени з великим признанням. Наш театр подбав про те, щоби і на нашій сцені вона випала якнайкраще. Головні ролі в руках пп. Кривицької, Долинської, Посацької, Бенцаля, Неделка, Рубчака, Яреми і ін. — Кінець вистави буде непізніше год. 10.15. Білети в Союзнім Базарі.

— **На покриття шкід,** спричинених подіями 1. листопада 1928 р., зложила робітнича молодь Борислава і Мразниці 235 зол., з чого на Академічний Дім 100 зол., на редакцію „Діла" 50 зол., для політичних вязнів 50 зол., для „Просвіти" 35 зол.

— **Особисті вісти.** Дня 20. лютого відбулася в авлі грацького університету промоція канд. мед. Степана Голінатого з Репужинець (Буковина) на доктора всіх лікарських наук.

— **Примхи температури.** Морози нас не покидають. Учора мали ми в місті 17 степ. У Чехословаччині ще більші; у деяких містах 37 степ. Те саме на другім кінці світа: в Сполучених Державах, де температура доходить до 32 степ. Що більше — на лібійській пустині, де люди звикли до вічно всміхненого сонця, деякі оази вкриті ледами. Нічого дивного, що сувора зима дошкулює дуже гостро такій країні як Греція. Зате Рим і Льондон мали вже неждані перші дні весни. Метеорольоґи в клопоті. Їх останні прогнози про „потепління" не здійснились. Єдина метеорольоґічна стація в Ленінграді передбачувала поворот морозів. І це могло бути випадкове. Стан метеорольоґічних дослідів нині такий, що на добу вперед можна поставити прогнозу, яка лише в 80 проц. є певна. Передбачування погоди на тиждень при таких примхах температури як остання рівне вороженню на підставі зір.

— **Кільканацять днів відрізані від світа.** Великі морози, що майже безперервно тревають вже третій місяць і на отвертому полі в Тернопільщині доходили нераз до сорок кількох степенів Цельзія та часті заметілі відтяли Тернопіль і ціле Поділля цілковито від світа. Якийсь час не було навіть телеґрафічного й телефонічного получення і більше як тиждень ніякої почти ані вістей. Довіз до міста устав зовсім, а брак палива збільшував ще і так велику та небувалу катастрофу. Тижнями висиджувало на залізничій стації в Тернополі багато пасажирів, що не в силі дістатися домів і не скоро дістануться. Положення їх тимбільше критичне, що неодин з них видав вже всі гроші на прожиток у самому місті. Залізничі шляхи, на яких від морозів в богатьох місцях потріскали шини, очищували тисячі робітників і війська, при чому було кілька тисячів випадків відмороження і то тяжкого. Перша почта саньми прийшла зі Золочева в понеділок 18. ц. м., дня 19 ц. м. почту привіз літак, а перший потяг зі Львова прийшов в середу 20 ц. м. Зі Львовом получення наладнано. Залізниці Тернопіль-Збараж, Тернопіль-Підволочиська, Тернопіль-Грималів, Тернопіль-Копичинці і Тернопіль-Ходорів будуть унеруховлені ще довший час.

— **Заждемо на весну.** Всупереч офіціяльним запевненням, що Львів дістане вугілля вдовіль — досі його нема на щоденні скромні потреби населення. Особи, що мають „впливи", мають змогу роздобути тонну і дві, але пересічний смертник не в силі добитись одного сотнара. Вистоює перед ріжними складами, забігає до ріжних знайомих, прохає, молить, клацає зубами і — жде на весну. Чому нема вугілля? Досі неналаднений рух товарних вагонів. Зате почали їздити нормально пасажирські поїзди. Хто змерз, може вибратись у подорож.

— **Під увагу львівського українського робітництва.** Згідно з отриманими нами інформаціями центральна влада заборонила міським електричним заведенням, щоби їх функціонарі та робітники працювали понад законом приписаний час, хоч би й за окремою винагородою. У звязку з тим управа міських електричних заведень у Львові змушена приняти 100 до 150 людей нових робітників. Наше громадянство про те не довідається з ніяких комунікатів ні оголошення, бо таких нема. Тією дорогою звертаємо увагу інтересованих на цю справу і надіємося, що вони пороблять відповідні заходи для одержання праці в міських електричних заведеннях. Референтом цієї справи є, як довідуємося, інсп. Фурович (Вулецька 4). Туди й слід звертатися за інформаціями.

— **За викупно площі під „Український Город" у Львові.** Довідуємося, що в неділю дня 3. березня ц. р. від год. 10.30 відбудеться в домівці „Сокола-Батька" (вул. Руська ч. 20) нарада ширшого громадянства в справі викупна реальности при стрийському шляху під „Український Город" у Львові. На основі звіту буде заподано, що досі зроблено, що вже викуплено, а що ще лишається до викупна. Крім цього буде обговорена програма діяльности на рік 1929 та справа придбання потрібних фондів на викуп цеї землі. Щоб вислухати цього інтересного звіту, прибудуть мабуть не лише ті, що в останніх роках обновленої збірки (1926-28) не зложили ще своєї добровільної жертви на „Український Город", але також і всі прихильники того викупна, що в тих роках своїми більшими (деколи навіть дворазовими) жертвами сповнили великий громадянський обовязок. Хто не дістав би на час письменного запрошення, нехай зголоситься в тому дні перед год. 10.30 в домівці „С.-Б.". Підчас звіту і наради повинна виринути якась нова щаслива думка для успішного висліду цеї акції.

— **Один з богатомовних прикладів.** Довідуємося, що цими днями відбувалися у львівській кураторії іспити для абсольвентів т. зв. вищих учительських курсів. Зложення такого іспиту управнює до учительської посади в місті. Ясно, що в умовинах нашого життя мало хто з українського учительства може користати з таких підготовчих цілорічних курсів, а вже дійсно білими кругами є ті наші одиниці, що проходять через оті іспити. При цьогорічних іспитах у Львові попався якось між кандидатів один кандидат чи кандидатка гр.-кат. обряду (того точно не знаємо, бо інтересовані не зважають за відповідні

ЛІЧНИЧИМ СЕРЕДНИКОМ УСМИРЯЮЧИМ БОЛІ
від кільканадесяти літ
ASPIRIN
в таблетках і як такий поручають його лікарі цілого світа. Правдиві таблетки ASPIRIN продається виключно в оригінальнім опакуванні
Bayer
по 6 або 20 штук
(з чотирокутній плоскій текторовій коробці з червеною опаскою)
ASPIRIN
ASPIRIN 0.5
До набуття у всіх аптиках!

БЛІДНИЦЮ не окровність усуває ділає зміцнюючо, в дживляючо, побуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.
М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малядзі. До набуття у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4.25 зол., пів фл. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.**
774 37—9

інформувати про всі такі події свою станову організацію і свою пресу). І щож діється? Такого кандидата просто не допускають до іспиту — під якоюсь зовсім непереконуючою, смішною пригокою. І цілий рік праці та немало коштів іде нанармо тільки тому, що — як висказалися „по щирости" товариші пошкодованого (чи пошкодованої) — він (вона) є греко-кат. обряду...

— До відома авторів деяких дописів. У редакційній теці лежить у нас кільканацять дописів, яких редакція не в силі використати при найкращих бажаннях. Вони написані в такому тоні і підписані таким сосом, немов би їх автори бажали редактора післати просто до вязниці або не чули ніколи про пресовий закон. Як це не дивне, а неодин із дописувачів до нашої преси уявляє собі, що написані ним статті мають йому заступити приватний лист, де він може вилити всю свою злобу, обурення і жовч найсильнішими „нецензурними" словами. Не велика це штука бути таким сміливим, коли за зміст таких „документів" мусить відповідати не їх автор, а хтось інший!

— Невже „Український Філятеліст" небезпечний? У Відні виходить уже пятий рік місячник для маркознавства „Український Філятеліст" з додатком у німецькій мові для тих збирачів-німців, що цікавляться українськими марочними виданнями з рр. 1918-1920. „Український Філятеліст" придбав собі поважну скількість передплатників на всіх українських землях, в тому числі й на Рад. Україні. І ось з цим новим роком, як довідуємося, поставлено в УСРР цей орган на індексі, відбираючи йому не знати з якої причини почтовий дебіт. Не помогли й заходи та урґенси редакції у віденському посольстві СРСР, яке в цій справі не дає ясної відповіди і викручується... сіном. Невже марочний журнальчик (одинокий в українській мові на цілому світі) крие в собі небезпеки для цілости СРСР?

— Ріжні вістки. У Парижі відкрили великі зловживання при тютюневім монополі; від літ ішла контрабанда бельґійського та люксембурського тютюну до Франції. — На льондонській біржі дорогоцінностей продали два славні брилянти, що належали до Романових, вартости 60.000 фунт. шт. — Світовий летун Кост, виїхавши зпід Парижа на 12.000 км. лет зазнав катастрофи після 20 хвилин; літак розбитий, летун легко ранений. — Поанкаре та Бріян занедужали ґрипою. — Естонський премієр Тоніссон висловився в парляменті проти навчання німецької мови в школах, пропонуючи заступити її англійською. — У Вильчі ліцитували судово князя Евстахія Сапіґу за незаплачений довг 300.000 зол. — Між Рурорт і Гомберг (Німеччина) заломався лід на ріці і до води впало 150 осіб; ледви їх виратували. — Швайцарська влада дала дозвіл радянським підданим проф. Самойловичу і летунові Чухновському на приїзд з відчитом про експедицію „Крассіна". — У Берліні застрілилася гімназистка Ґізе, взявши собі до серця заборону батьків, що не вільно їй іти танцювати.

— Недуга процесовича. У Познани помер князь Александер Радзівіл наслідком схвилювання у звязку з процесом, веденим ним віддавна проти кн. Альберта Радзівіла за Несвеж, а саме, за зворот майорату і відшкодування на 100 міліонів золотих! Був це спір за спадщину, що сягав у 115 літ назад. Суд першої інстанції відкинув скаргу і князь не міг пережити такої програної.

— З кінцем лютого ц. р. безумовно здержуємо висилку нашого часопису всім передплатникам, яким вислали ми пригадки їх залеглостей та остали без відповіди.

— 5 дешевих серій приносить *ДельКа* як нинішнє оголошення. Знова рекорд дешевости. Серії зачинаються від зол. 12·90.

З судової салі.

Одна збірка та її судовий епільоґ.

Дня 20. лютого ц. р. відбулася в городському суді у Львові розправа проти пп. Наталії Юрчинської, Валі Танашевич (обі урядничкн „Центросоюза") і Наліі Петрик (урядничкн „Сільського Господаря"), обвинувачених за обманство. Щож це за обманство і чому їх у ньому обвинувачено? Ціла справа представляється в хронольоґічному порядку так:

В неділю, дня 17. лютого ц. р. по тихій Службі Божій у Преображенській церкві заряджено одним з членів Комітету Допомоги Політичним Вязням (сен. О. Черкавським) принагідну збірку на цілі Комітету. Цю збірку переводили наші пані. Заразже по панахиді, яку відправлено за душу бл. п. Ольги Басарабової, поліційні орґани арештували деяких з тих, що переводили збірку, а саме: Н. Юрчинську, В. Танашевич і Н. Петрик, як підозрілих у обманстві (збірка для власної користи). Зібрані ними гроші віднали конфіскаті. По переслуханні, арештованих випущено на волю.

Та зараз-же на другий день арештовано їх вдруге у канцеляріях, в яких вони працювали. В справі арештованих інтервенювали голова Комітету Допомоги Політ. Вязням д-р Ст. Федак і секретар М. Матчак, а крім того сен. О. Черкавський як ініціятор збірки. Всі вони запевняли відповідні чинники, що в даному випадку не може бути мови про обманство, бо арештовані особи їм добре відомі та нераз переводили такі збірки і віддавали зібрані гроші в повному порядку Комітетові.

Все те нічого не помогло. Арештовані мусіли просидіти серед незвичайно важких умовин між жінками-злочинцями в арештах, спершу поліційних, а потім судових аж до судової розправи. А судова розправа відбулася, як сказано, дня 20. лютого в львівському городському суді. Обвинувачених боронив успішно адвокат д-р О. Маріт-чак. Всіх їх суд звільнив від закидів про обманство, які показалися цілком безпідставними, та випустив їх на волю.

Історія, як бачимо, навіть на наші відносини, доволі дивовижна та незвичайна!

За міліонові ошуканства.

Як на срібнім екрані, пересувається в салі розправи цілий ряд свідків перед очима публики і притягає своїми зізнаннями все більше й більше її число до судової салі.

Св. А. Ґатті-Костіль, дир. централі „Банку Вз. Кр." у Кракові, зізнав, що про саму аферу обв. Кольніка довідався на півострові Гель дня 24. VIII. 1925 р. Зараз після того вернув до Кракова, а звідтіля на припоручення дирекції до Львова, щоб перебрати управу філії „Банку Вз. Кр." від дир. Левицького. По перевірці книговодства „Банку Вз. Кр." виявилося, що філія „Б. Вз. Кр." винна „Банкові Г. Кр." 1.050.000 долярів. Зате інші банки, „Мазаґа" і деякі інтересенти винні філії „Банку Вз. Кр." 950.000 долярів. Свідок оповідав дальше, що централя в Кракові не дозволяла продавати дирекції „Банку Вз. Кр." у Львові долярові перекази на Ню-Йорк без покриття. Обв. Кольніх вже інтуіційно не припав йому до вподоби.

Переслуханий св. Ф. Мойси, возьний „Банку Вз. Кр.", дуже перехвалював своїх панів: обвинувачених Кольніка, Левицького і Фенца та підносив їх добрі прикмети.

Переслухані свідки Г. Сорґа і П. Драбяк обтяжують своїми зізнаннями лише обв. Кольніка.

Позатим цікавіших моментів на розправі в останніх днях не було.

Програма радіо.

Неділя 24-го.

Харків (1680,477) 9.30 Діточий концерт, 11.00 Літерат. відчит. 12. Концерт. 16.00 Літер.-муз. концерт. 17.00 Народній концерт (хв. 1680). 18.30 Популярний концерт (хв. 477). Варшава (1385,7) 12.10 Концерт Фільгармонії: твори Чайковського. Краків (314,1) 19.45 Відчит про країну Аманулл. Льондон (358) 18.00 Концерт віольончелі Ґ. Кассадо. Ляйпціґ (361,9) 16.000 Смичковий концерт. Штутґарт (374,1) 15.30 Концерт. Гамбурґ (391,6) 16.00 Ораторія Моцарта в церкві. Франкфурт (421,3) 13.15 Брукнерівська симфонія VI. Рим (443,8) 20.45 Опера Масканія. Берлін (475,4) 16.30 Концерт на орґанах. 19.00 Відчит письменника Келермана: „Караваною в Персії". Відень (519,9) 11.00 Концерт Фільгармонії — російська музика.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. п. Стадника.

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Задушний день", пьса на 3 дії Г. Гаєрманса в постановці арт. петроград. мистецького театру Ф. Соколовського (премієра).

Неділя 24-го, г. 3. попол. „Хмара", народня картина зі співами і танцями на 4 дії Суходольського.

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Графиня Маріца", оперетта на 3 дії Е. Кальмана.

Великий Міський Театр:

Субота 23-го, г. 3. попол. „Марія Стюарт".

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів", оперетка.

Неділя 24-го г. 3. попол. „Марія Стюарт".

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", гостинний виступ Модзелевської.

Понеділок 25-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", виступ М. Модзелевської.

Кіна.

„Аполльо": „Голгофта кохання".
„Лев": „Дитина сиротинця" і „Потно кохання".
„Оаза": „Янгол вулиці".
„Палас": „З дикою пожарищ".
„Фатаморґана": „Ніч у ...шіварі".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвятнування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні збори Спорт Т-ва „Україна" відбудуться в неділю 24. ц. м. в год. 9·30 передпол. в льокалі Союзу Українських Купців (Підвальна). Тому, що на порядку нарад зборів є богато важних справ, а між іншими і зміна статуту Т-ва, просяться всіх членів обовязково явитися. — **Виділ.**

Українського Товариства Прихильників Освіти у Відні. Звичайні Загальні Збори Українського Т-ва Прихильників Освіти у Відні відбудуться в суботу дня 2. березня ц. р. в годині 5-тій після полудня в домівці Допомогового Комітету для українських емігрантів у Відні VII., Штропгасе 32/12, з отсим порядком дня: 1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів, 2) Звіт Виділу з діяльности Товариства за рік 1928, 3) Звіт ревізійної комісії, 4) Вибір Виділу Товариства по думці постанов §§: 24 і 25 статуту, 5) Вибір трьох ревізорів Товариства по думці постанов § 34 статуту, 6) Вибір пятьох членів мирового суду по думці постанов § 35 статуту, 7) Евентуалія. — За Виділ Українського Товариства Прихильників Освіти у Відні: д-р Іван Гурин, заст. голови; Сергій Ябзоновський, секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ІНТЕЛІГЕНТНА господиня середних літ потрібна від світня у старшого самітного священика на селі. Зголошення до Уряду парох. в Михалевичах поч. Дрогобич. 1458 2-3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старожитні данські годинники перероблюємо на ручні. 3 б 142-7

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінцковського, Львів, Оссолинських ч. 6. 1984 8—10

ПЕНСІОНАТ п. Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1454 4—8

НА рати МАТЕРАЦИ 3 подушки 30 зол. Волосяні 75. Вилади доотяні 26—. Канапки до розкладання тобеднові 55—. Фотельки розкладані 45 Тобеднові отомани 55. Ліжка сітові 40. Вішала стоячі 25. Умивальки 5. Ліжко мосяжне 90. Діточі білі лакеровані 50. Фабрика **ЗАКС** Личаківська 142. 2—3

КАНДИДАТ адвокатський доктор прав, з укінченою судовою і початковою адвокатською практикою прийме посаду концепіста. — Адреса: Д-р Тит Залуський, Коршів к. Коломиї. 1501 2—3

РУТИНОВАНИЙ концепіст з кількалітною провінціональною практикою обійме посаду від 1. квітня ц. р. евентуально швидше. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „число 9". 1501 2—2

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор, партитура з голосами 2 зол. „Торбан" Львів, вул. Оссолинських ч. 6. 1455 4—5

ВСЛЯКі годинникарсько-ювелирські роботи виконує найстараннійше Домбровскі-Позважельскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 ві 38—9

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 16—24

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦКОГО ч. 8.

проти вулиці Шашкевича.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лампою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 5—12

Адвокат і оборонець

Д-р Роман Перфецький

1509 **повернув** 1—2

і веде адвокатську канцелярію

ЛЬВІВ, вул. Бляхарська ч. 9, поверх II. (біля ринку).

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Запрівнювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Ц. ц. Урядовцям і студентам знижка.

1459 Тел. 65—73. 9—5

Повітовий Союз Кооператив в Теребовлі

прийме негайно здібного організатора-люстратора з практикою і референціями Р. С. У. К.

Подання до П. С. К. у Теребовлі.

497 2—3

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (при ґалоші) 26—?

ЖУРНАЛІ

ВЗОРИ

КРОЇ

МАНЕКІНИ

Р. ЛЯНДАУ

ЛЬВІВ, вул. Чарнецького ч. 3. 1513

Звідомлення.

Всім, що стараються о мешкання в домі Заведення Убезпечень Умових Працівників в Львові при вул. Стрийській подається до відома, що **з приводу перешкод в будові не залежних від Заведення, будинок буде міг бути відданий до замешкання щойно на протязі місяця травня (мая) 1929 р.,** а не як в попередним комунікаті, поданім в деннниках, від дня 1. квітня 1929 р.

Заведення Убезпечень Умових Працівників

1512 **у ЛЬВОВІ.** 1—1

ЛІЖКО полеве „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132.

1483 2—4

КОЛІНСЬКА ЦИКОРІЯ

і МІШАНКА

„КОЛІНКА"

Знак товаровий

„СТАР"

ФАБРИКА ДОМІШОК ДО КАВИ

СУДОВА ВИШНЯ

СП. АКЦ.

Жадайте всюди!

Загальні Збори

Кооперативи

„ГОСПОДАРСЬКИЙ СОЮЗ"

кооп. р. з обм. відп.

у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 3. марта 1929 р. 5 поп. в льокалі при вул. Сикстуській 12. І. п.

з дневним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Зміна статута.
3) Вибір Надзірної Ради.
4) Внесення і запити.

1514 1—1 УПРАВА.

ІНТЕЛІГЕНТНА панна, що уміє шити, пошукує місця при дітях як няні і помочі. Найрадше у священика. — Листи до Адміністрації „Діла" під „Сирота". 507 1—1

КРАВЕЦЬКЕ заведення. Виконує всякі мужеські роботи після найновійших моделів та з наймодніших матеріялів на догідні сплати. Кашак Іван, вул. Жовківська 117.

1508 1—1

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані жирардівські вироби як: полотна, обруси, ручники, капи, хустинки і т. п.

ФІРМА **ОСИП СТЕФАНОВИЧ** давніше **Роман Зубик**

ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.

1506 1—4

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жалати в аптиках. Жалати в аптиках.

Вибір і годовна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 31—?

Присилайте передплату!

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІЧЕВСЬКА ч. 18.

В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ

При важніших запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.

2525 36—52

Бережіть кожні сезонні

1 СЕРІЯ 12.90 16.90

Пантофельки сатинові, чорні на фр. обц.

Жіночі черевики високі чорні і бронзові, 35-37

Снігівці дітячі величина 9—11.

Жіночі пантофельки і півчеревики сіраві.

2 СЕРІЯ 18.90

Брокати золоті ріжних десенів.

Охорона проти морозів: Дітячі обуви мельтонова вел. 31-35.

Дітячі черевики цілі чорні, вел. 25-30.

Дітячі пантофельки ріжних барв, вел. 31-35.

3 СЕРІЯ 21.90

Жіночі світівці поносні і беж.

Охорона проти морозу Обуви мельтонова, величина 35-38.

Дітячі черевики цілі, чорні і бронзові поносно шиті величина 31-35.

Жіночі пантофельки сіраві на фр. і стовп. запят. ріжних барв.

4 СЕРІЯ 24.90

Жіночі пантофельки сіраві на фр. і стовп. запятих ріжних барв.

Прегарні брокати срібні і золоті.

Сіраві пантофельки на високім запятку ріжних барв вел. 36-39.

5 СЕРІЯ

Охорона проти морозу. Мужеська обуви мельтонова, вел. 39-42.

Жіночі пантофельки лакер. і сір. лайков. барв на фр. і стовп. запятах.

Пантофельки лакер. на високім шкірян. зап. вел. 35-39.

Вибагливі брокати модних барв.

До набуття у всіх філіях

Бата

За редакцію відповідає Василь Мудовий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 42 (11.3 3). Львів, вівторок 26. лютого 1929. Pocztowa opłata Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шекл. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., II найнарі 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Освіта на Україні.

Львів, дня 24. лютого 1929.

Рада народніх Комісарів УСРР затвердила т. зв. операційний плян Комісаріяту Освіти на цей рік у останніх днях січня. Предкладаючи цей плян Раді Нар. Комісарів народній комісар освіти Скрипник дав до нього пояснення та характеристику загального положення в освітній ділянці на Україні. Освіта, це справа найбільшої ваги для нашого народу і тому хочемо познайомити наших читачів з тим, що сказав про неї Скрипник.

На початку свого обширного реферату ствердив він, що Народній Комісаріят Освіти не виконав досі вповні того плану, який був намічений, наслідком недостачі фондів. Цього року на потреби народньої освіти фігурує в бюджеті позиція 195 міліонів карбованців, на 35 міліонів карб. більше ніж попереднього року. Одначе незважаючи на те, поширити праці комісаріяту в ділянці освіти не вдається, бо вся бюджетова надвишка піде не на капітальні вклади у розвиток шкільництва, а переважно на поправу істнуючого його стану, як на стипендії студентам, на підвишку платні учителям, професорам, аспірантам і т. п. Отже бюджет Нар. Комісаріяту Освіти на цей рік має чисто консумпційний характер. Тим самим асигнування на потреби освіти за малі. На саме успішне переведення ліквідації неписьменности у наміченому речинці требаб додаткового асигнування в сумі 12 міліонів карбованців.

Переходячи до характеристики поодиноких ділянок освіти Скрипник підкреслив перш за все, що в наслідку проводженої реорганізації вищих шкіл зліквідовано два торговельно-промислові технікуми, а саме в Одесі та Києві, що показалися нежиттєздатними. Натомісць відкрито нові факультети при деяких вищих школах, а саме: автомобільний факультет при вечірному робітничому технікумі в Харкові і факультет молочарства при харківському зоотехнікумі, а курси торфяництва в Києві реорганізовано в гірничий технікум, зновже херсонський сільсько-господарський технікум перетворено в інститут. Крім того *при польськім педагогічнім технікумі в Києві відкрито робітничий польський факультет*, а при житомирському педагогічному технікумі чеський відділ. Шкільна сітка по селах остала без змін, але число дітей у ній зросло на 5 тисяч.

Народ. комісар освіти спинився довше на справі піднесення наукових кваліфікацій студентів, що вступають до вищих шкіл. Він підкреслив, що особливо абсольвенти робфаків (робітничих факультетів), що вступають до високих шкіл, розпоряджають за малим знанням, а це потім відбивається дуже відємно на науці. На будуче будуть ставити більші вимоги до тих, що вступатимуть до високих шкіл. Рівночасно хоче Народній Комісаріят Освіти піднести на вищий рівень методольогію навчання в усіх вищих школах України. Особливож необхідний тісніший контакт і перманетний звязок технічних і господарських вищих шкіл з промислом і рільництвом.

Щодо українізації вищих шкіл, то Скрипник ствердив авторитетно, що в „царині українізації не все гаразд. В той час, коли в педагогічних вузах всю роботу зукраїнізовано цілком, то в індустріяльних і технічних вузах тільки 8 відсотків навчання ведеться українською мовою. Це неприпустимо". Таке сказав Скрипник і заявив, що „Наркомос буде найрішучіше добиватися перелому в цій справі".

Кепсько стоїть справа і з так званою науковою заміною. Підготовка аспірантів, тобто майбутніх професорів, ведеться „кустарно" і тому Наркомос мусить змінити та поліпшити систему підготовки аспірантів, отже будучих професорів. Далі Наркомос має провести в цьому році „пролетаризацію" професійної школи, не значить: збільшити число бідняцького і наймитського елементу в тих школах. Попри те намічається збільшення, чи краще продовження науки в усіх проф. школах на один рік з тим, що цей рік призначений для практичного вишколювання учнів у виробництві.

Накінець порушив Скрипник справу реорганізації Народнього Комісаріяту Освіти, сказавши між іншим, що „питання про реорганізацію Наркомосу в цілому буде, певно, розв'язане перед уніфікацією освітньої системи в УСРР і РСФРР". З того виходить, що в обох республиках підготовляється уніфікація цілої освітньої системи. Значить, черговий експеримент, який напевно введе сожажні пертурбації в освітню справу на Україні. Та не чекаючи на неї, всеж таки вже й тепер йде реорганізація Народнього Комісаріяту Освіти. Досі утворено вже головну управу в справах мистецтва, яка має виділитись від Наркомосу в окрему самостійну установу „Головне Управління мистецтв", про що ми вже писали. Підготовляється також справу утворення одного організаційного і господарського центру для ведення справи заочного навчання.

З наведеного виходить, що справа освіти не поставлена ще на Україні твердо. Вона має богато недомагань. А найбільшим з них — недостача фондів на розбудову шкіл та освітніх установ.

На теми української політики.

(Докінчення.)

Берлін, 19. лютого 1929.

III.

В сучасній стадії розвитку значно слабше зарисовується друга система, цілком протилежна потенціонально версайсько-британському пануванню. Назвім її — ситемою ревізіонізму. Та система має в собі богато гетерогенних елементів і простягається таксамо на европейські як також на азійські простори. В Европі вона є спрямована передовсім проти — Парижа. В передній Азії перш за все проти Льондону. Активним репрезентантом ревізіонізму є нині передовсім Італія, а пасивним Німеччина, Угорщина, Австрія, Болгарія, Литва й Україна. Цей европейський політичний ревізіонізм звязується в дуже оригінальних формах з іншим величезним політичним явищем зі *системою східних державницьких націоналізмів*, що починаючи з далекої північної Фінляндії, проходить через прибалтійські держави, через Білорусь і Україну, геть далеко вниз аж до ісламського світа.

Полишаючи на боці енклаву визвольвольницьких змагань туркестанських народів, на цьому місці приходиться звернути ще раз увагу на систему передноазійських держав, оту плиновану колись британську „державу Середнього Сходу", отже Єгипет, Туреччину, Арабію, Персію, Афганістан і бльок кавказьких націй. На цьому місці приходилось уже нераз підкреслювати початковість у розвитку тієї системи, іншими словами: її істнування тільки в потенції. Тим не менше процес повільного організаційного оформлювання системи ревізіонізму — як в Европі так і в ісламськім світі розпочався і розвивається, при чім, на найдальшому шляні тієї системи стоїть Америка і це з причини світовополітичного англьо-американського суперництва. Особливо сильно унаглядняється дійсність звязку американської політики зі системою ревізіонізму передовсім у завзято зростаючій офензиві Америки на передньоазійські простори, дальше в репараційній політиці Америки на европейськім просторі.

IV.

Цілком окреме становище займає в сучасним процесі політичного оформлення світа в дві системи — С. Р. С. Р. Загрожений в першу чергу версайсько-британською системою — Радянський Союз, не маючи доволі сил, щоби успішно протиставитись цьому натискові, шукає помічників. Таким помічником може бути, в першу чергу протибританськи настроєна Америка, а далі протибританськи орієнтована система ісламського світа і до певної міри також европейський ревізіонізм, особливо оскільки він звязаний з напрямними німецької політики. Одначе тут починається парадоксальність положення. Всі оті „природні" так сказатиб союзники С. Р. С. Р. — є по своїй внутрішній структурі найбільшими ворогами радянського устрою. Наслідком зовнішньо-політичних подій, комуністична система С. Р. С. Р. звязується політично з клясичною країною високого капіталізму, з Америкою. Наслідок з того може бути тільки такий, що американський капітал, який починає щораз ширшою струєю вливатись у артерії С. Р. С. Р. — скорше чи пізніше зломить і мусить зломати ідею соціялістичного будівництва в цій країні. Концесійні виломи в структурі тамошнього соціялістичного „будівництва" — і так уже виявили розкладові симптоми (як от розколи внутрі правлячої верхівки), які зростатимуть в міру закріплювання позицій американського капіталу.

Останні події з Троцьким виявили наглядно, до чого веде на практиці опущення хочби одної титли з комуністичного талмуду. Але зі зломанням ідеї соціялізму, на тім просторі вже немає нічого, ніякої такої ідеї в ролі російського єдиновластя, царизму чи православя, щоби могла і після упадку більшовизму втримати землі Івана Калити в купі. Навпаки, на тамошніх просторах, починаючи від Балтику, простягається велитенською південною дугою система державно-національного визвольництва, через Білорусь, Україну, Кавказ, передню Азію, туркестанський комплекс, ген аж до Китаю, — система доволі сильна, щоби до решти зломити більшовизм і завершити столітній уже процес внутрішнього переоформлювання імперії царів, в цілий ряд самостійних держав, але з можливостями і потребою їх співпраці проти наступів версайсько-британського імперіялізму. Це й є соціяльно-політичний змисл сучасної кризи більшовизму, отже повільне заломлювання соціялістичного московського єдиодержавія засобами як економічної так і національної боротьби. Таким чином, премісою для остаточного оформлювання системи ревізіонізму, як европейського, так і передноазійського з його зовнішньополітичною кооперцією з Вашінґтоном, — є нова революція внутрі Росії. Та революція йде і її припинити не вдасться.

V.

Тривало це несповна 30 літ, заки бісмарківська Европа оформилась завнішньополітично в системи трисоюзу і трипорозуміння. Як нині ми, так у свій час Польща стояла не тільки поміж Росією та ґермано-Австрією, але поміж двома величезними системами, двома протилежними бльоками. Р. Дмовський у своїй праці „Польська політика і відновлення держави" каже, що відбудова Польщі була можлива лише при розвалі німецької системи і разом з тим при переоформленні Росії на ряд *автономних держав*, звязаних в одним союзі. Ріжниця поміж їхнім і нашим положенням є передовсім та, що коли вони мали до діла з двома *европейськими* системами, то ми нині находимось поміж двома ґльобальними системами. Цей факт вимагає відповідного збільшення нашої закордонно-пропаґандивної роботи. Але є тут і одна чисто суттєва спільнота. Як тоді в їх, так теж нині в нашім випадку, наш всенаціональний політичний ренесанс можливий при передпосилках чергового розвалу Росії і розвалу версайсько-британської системи. Цей російський розвал розвивається нині в щораз швидшім темпі. Одначе нам треба глядіти, щоби на місці збанкротованої ідеї більшовизму, наша нація підняла ідею національного визвольництва на цілім тамошнім просторі. Тільки та місія дасть нам можливости збльокування всіх тамошніх сил для оборони перед західним імперіялізмом. Бо саме звідтіля — кажучи словами козацької пісні, на нас „наступає чорна хмара"...

Зенон Пеленський.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

З Ромунії.

Справа української мови в школах.

Навчання української мови в початкових школах на Буковині не тільки що не поступає вперед, а упадає з дня на день. Щодня доходить до нас вісти, що в тім та в тім селі, де досі ще вчили в отих мізерних двох годинах українського письма, вже й тої науки нема. Що це за обяв? Це те, що ми передбачили та в що нам на слово не вірили, бачучи в наших пророкуваннях одну злобу, недалекозорість у всіх починаннях. Ото справджуються, на наше національне лихо, наші слова пересторогн. Ми переживаємо тепер добу безтямних фраз, запалу до марноти, до нездійснимого, ті фаєрверки, бандерії, славословія, туманення словами, які так дуже подобалися колись нашим передвоєнним послам. І горе було тим, хто не причинявся чинно до тих великих слів великої сили! Ще є живі свідки отої посольської всемогучости, та й є ще й руїни непосольських здобутків. Уся благодать має прийти звідкись: не тихою, безупинною працею, а гучними викликами маємо ми створити народню свідомість, зорганізувати народнє життя. За прикладом жидів учім своїх дітей самі українського письма, ширім українське писане слово, щоб не загинути, не втопитися в чужонаціональнім морю. Нехай не буде української хати, де не булоб української газети і бодай малої української бібліотеки, книгозбірні. Це є патріотична робота, від якої не сміє бокувати ніякий щирий українець. Ворог не спить, а робить все, щоб заспати нашу чуйність. („Рідний Край").

Катальоґ преси в Ромунії.

Букарештенська філія великої німецької анонсової агенції Моссе видала „Катальоґ преси в Ромунії на 1929-ий рік". Своїм добрим укладом заслуговує ця показна книжка уваги торговельних і промислових кругів, даючи добрі вказівки для анонсування й реклями. Для журналістів і політиків важний цей катальоґ тим, що подає побіч ромунської преси також усі видання меншостей. З українських часописів у Ромунії вичисляє катальоґ денник „Час" і орґан ром. нац.-цар. партії „Хліб. Правду". Дальше цікаво для нас, що в Базарґіку (Добруджа) виходить 2—3 рази в тиждень болгарський часопис „Пощa". В тім-же місті виходить двічи в тиждень „Нова Добруджа" в болг. і ром. мовах. На Мармарощині виходять 2 мадярські й один ромунський тижневики. В Бесарабії виходять 4 російські й один жидівський денники, дальше один німецький двотижневик, три ромунські й один жидівський тижневик. З меншостевих часописів виходять по одному, у вірменській, альбанській, турецькій і грецькій мовах. Мадяри мають 21 денників, 17 тижневиків і 3 часописи, що виходять двічи в тиждень. Німецьку меншість обслуговують 12 денників, 13 тижневиків, один часопис, що виходить 4 рази в тиждень, два часописи, що виходять тричі і 6, що виходять двічи в тиждень. У російській мові виходить 5 денників. А жиди мають крім преси, яка виходить в інших мовах, один чисто жидівський денник, по одному часопису, що виходять 2, згл. 3 рази в тиждень і 7 тижневиків. Цей облік обнимає лищень політичні часописи; фахові видання з ріжних галузей знання, торговлі і промислу сюди не враховані. Катальоґ Моссе говорить до нас, українців, пречистою мовою. Коли порівняємо чисельність інших меншостей в Ромунії й часописи, які видають вони в своїх мовах, то це зіставлення виходить в нашу некористь. Щастя, що черновецькі українці спромоглися бодай на один щоденник, а то ромунські українці показалисяб перед світом в іще сумнішому стані.

„Придунайське Слово".

Під цим заголовком став виходити новий російський часопис в Ізмаїлі. Часопис цікавий тим, що приймає і поміщує статті „на любом языкѣ", що повинні використати тамошні українці. Вступна стаття в першому числі „Придунайск-ого Слов-а" поміщена в ромунській і в російській мовах.

Свято Федьковича в Букарешті.

Українське студ. т-во „Буковина" в Букарешті вшанувало при великій участи публики память 40-ліття смерти великого буковинського поета О. Ю. Федьковича дня 3. лютого 1929 р. в салі „Трансильванія" такою програмою: 1. Слово про значіння О. Ю. Федьковича — д-р Маєр-Михальський; 2. Реферат про життя і діяльність О. Ю. Федьковича — Лесь Сірецький; 3. Декламація — Е. Токарюк; 4. Прочитання одної новелі — Д. Стратийчук. Свято випало дуже добре. По святі уряджено збірку на викуплення дому О. Ю. Федьковича.

Посмертна згадка.

Андрій Кадайський, б. капітан австрійської армії і майор Української Галицької Армії, помер дня 6. ц. м. по короткій тяжкій недузі в 53 році життя. З Покійником зійшов у могилу один із тих тихих українських патріотів, які спокійно готові життя своє віддати, коли цього домагається від них Рідний Край. Це можна було побачити при відвороті УГА. Під Окопами-Козачівкою з саможертвуванням беріг він мосту через Збруч і рятував у той спосіб армію від заглади. Пізніше перебув він цілу Голгофту УГА на Україні, перебув також усі страхіття більшовизму і зі зломаним здоровлям вернув на Буковину, де його постигла передчасна смерть, якій він заглядав стільки разів без страху у вічі. — В. Й. П.!

По широкому світі.

Президент Спол. Держав Гувер покликав на секретаря маринарки Чарльза Адамса з Бостону; з цієї рідні двох були президентами Сп. Держав.

Московський професійний інтернаціонал приняв як свого члена південно-африканську федерацію тред-уніонів (чорних).

Совєт у Ленінграді та Москві рішив перебрати в державну управу всі пекарні.

У Льондоні помер бувш. перший льорд адміральства Френсіс Бріджмен.

Французький парлямент приняв проект закону про реформу судівництва.

Анґлія годиться на відновлення торговлі з СРСР зі застереженням, що радянські торговельні представники в Анґлії перестануть вести пропаґанду.

Як балакати — то балакати...

ІНАВҐУРАЦІЯ ДИСКУСІЇ НА ТЕМУ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ.

Підготовка до дискусії. — Стара й нова Польща та бебістичні реформатори. — Ендецька рівновага чинників влади. — Влада президента всевладою бюрократії й смертю демократії. — „Великий поляк" — Полякевич.

Дискусія над зміною конституції розпочата промовою голови Безп. Бльоку полк. Славка та зясуванням становища більших польських клюбів: за бебістичною зміною — Безп. Бльок, проти — ППС, а посереднє становище заняв Нар. Клюб.

Інавґурація дискусії над зміною конституції розпочалася з хвилею зголошення бебістичного проекту й зазиву пос. Славка до представників проурядової преси, щоби в своїх органах так настроїли публичну опінію, аби під її натиском бебістичний проект міг здобути в соймі потрібних 60 проц. голосів. Потім прийшов незвичайно цікавий двобій між маршалом сойму Дашинським і маршалом сенату Шиманським, а на канві самого проекту й зустрічі репрезентантів обох відгалужень законодатної влади заговорила преса. Серед голосів преси, серед відзивів політичних діячів на перше місце вибився дуже характеристичний, ядерний і досадний голос Ст. Туґута, який взивав відкинути зголошений проект без дискусії, як проект протидержавний.

Та цей голос не найшов відгомону в соймі. Як балакати — то балакати, відповіли пепесівці, до дискусії записалося до 50 бесідників, і в пятницю, 22. ц. м., розпочалися в соймі балачки на тему зміни конституції. Попередила їх відозва Безпартійного Бльоку співпраці з урядом з тієї самої дати, в якій стверджується, що польська конституція з 17. березня 1921 р. є кепська. Зродилася вона в душній атмосфері, коли йшла боротьба на всіх фронтах. А кепська була вона тому, що робив її „суверенний" сойм, в якому мало було вільних людей. На березневій конституції сильно відбилися настрої неволі. Нар. демократія хотіла дійти до неподільної влади. Вона ненавиділа Пілсудського і препарувала конституцію в той спосіб, щоби виконавчу владу перетворити у фікцію. Знову-ж лівиця своє недовіря, підозрливість й опозиційність до займанних держав перемінила на такіж почування до польського уряду. Борючись за „волю горожан", вона забула про забезпечення волі народу. Таким чином оба табори подали собі руки, щоби конституцію зробити якнайгіршою. А у висліді напротязі чотирьох літ Польщу доведено на край пропасти. Ніхто не може зі своєї памяти вимазати доби злочинної анархії і розпряжности держави. Бажаючи не допустити до повторення такого стану, треба виборотн добре право для устрою держави. „Та леґальний шлях не є для нас шляхом компромісів, що спроневірюються нашим основним принціпам". Мусить бути зміцнена верховна влада президента держави. Тому Безп. Бльок звертається до громадянства, щоби воно помогло йому здійснити свій проект, забезпечити внутрішню суцільність і силу Польщі доброю конституцією.

На терені сойму дискусію розпочав голова Безп. Бльоку пос. Славек вступною промовою.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

Наші завдання у протиалькогольній боротьбі.

(Реферат, виголошений з ініціятиви освітньої секції „Союзу Українок".)

(Продовження.)

Вагу загально-суспільного виховання зрозуміли ініціятори протиалькогольного руху та основники абстинентських товариств. І так в Америці повстало богато товариств, яких метою стала ця педагогічна праця; є це унія католицької і протестантської церкви, унія жінок абстиненток, Товариство Добрих Темплярів і інші. Вони старалися і стараються в першу чергу приєднати собі якнайбільше членів та зобовязати їх до цілковитої абстиненції. Свою працю поширювали і поширюють вони через організацію протиалькогольних товариств, уладжування курсів, вистав, видавання протиалькогольної літератури та картин. Ідучи за їх побажанням, введено в Америці науку алькогольоґії в шкільну програму. Виклади, відчити, поборювання інституцій та забав, де вживається алькоголь, поборювання шинків та пиянства — це засоби, якими ці товариства підготовили суспільність до приняття загального прогібіційного закону, що нині обовязує в Америці. Цей закон є найвищим та найкультурнішим витвором людської думки. На жаль, як кожний наркотик та наліг, алькоголь має і там ще богато прихильників, а темнота і зло ще сильно закорінені в людській натурі. Тому й у державах де обовязує загальна заборона вживання алькоголю, цвите контрабанда, з котрою вони мусять вести тяжку та послідовну боротьбу.

Такий закон, як в Америці, є ще тільки, як сказано, в Фінляндії та Норвеґії. Всі ці держави мусять і далі вести пропаґанду та освітню працю, щоби все нових людей навчати та пригадувати їм призабуте: яким злом для людства є алькоголь.

В інших державах світа йде освітня праця та підготовка й боротьба з коршмами. В Анґлії займається протиалькогольним вихованням „Ліга обєднаного королівства", Товариство добрих Темплярів та Ліга жінок: „Біла Лента" (тепер під енерґійним проводом місс Аґнес Слейк). Ірляндський протиалькогольний рух започаткував начеб яку релігію апостол Маттіюс: він проповідував абстиненцію, мандруючи з місця на місце та віддав цій праці своє життя. Нині його діло продовжують абстинентські товариства. Швеція — то зразковий край, що завдяки протиалькогольному рухові подвигнулася з упадку й руїни, з деґенерації та зубожіння і нині веде перед у протиалькогольній боротьбі. Там витворилася ціла низка систем та метод боротьби, до котрих ще поверну.

У всіх інших державах світа працюють численні товариства, поширюючи свідомість, зєднуючи собі членів та поборюючи пиянство. Вони удержують між собою звязки, котрі є потрібні головно в боротьбі з контрабандою. Нині є в підготовці справа переняття протиалькогольної акції Лігою Націй.

Окрім протиалькогольно-освідомляючої праці у всіх краях іде безпосередня боротьба з коршмами як найближчою причиною зла. Здавалосяб, що кількість коршем не впливає на кількість випитого алькоголю, бож хто хоче випити, піде і на друге село. Міжтим воно так не є. Покуса і „спрага" приходить дуже часто з привички і в товаристві. От робітники: йдуть по праці гуртом на чарку. І зручно їм вступити до коршми, вона при дорозі недалеко фабрики, економії чи варстатів. Не будь її там, — робітники розійшлисяб одинцем і більша частина їх розгубиласяб по дорозі. Не один любить випити в товаристві — самому не хочеться. Тому й коршми заводять в „стратеґічних місцях". Це лихо поборюють інші народи таким способом, що стараються влаштувати в цих місцях дешеві народні молочарні, каварні чи чайні, крамниці, де продають неалькогольні напитки: лімонади, шумлячі води, овочеві соки, дешеві та добрі овочі тощо. Населення швидко звикає до такого роду покріплення.

Протиалькогольні товариства ведуть пропаґанду проти льокалів, у яких панує протиалькогольний примус, закладають гостинниці та безалькогольні забавові кружки.

Поки є коршми, заводиться в них усякі обмеження: вони можуть приміститися за селом, є обтяжені великими податками (американська допрогібіційна система), кількість їх є розмірна до проценту населення (Швайцарія). Їх заборонено відчиняти скорше від крамниць, треба зачиняти разом з ними також у свято і в неділю і т. п.

(Докінчення буде.)

Устрій держави мусить бути приноровлений до психіки народу. В давніших часах Польща славилася своїми военними осягами. Вартість війська була вища у поляків, як у інших народів, але внутрішний лад був гірший і стояв у відворотному відношенні до зросту тзв. шляхетських вольностей. Польська вільність дуже часто перемінювалася в свавільність. Кожний патріот бажав сильної влади, але йому перепиняв свавільник. Потім Польща державно перестала істнувати, щоби збудитися до життя в змінених умовах, коли всі верстви почали грати активну участь в політичному житті.

З виборів 1919 р. вийшли в деякій кількости діячі з революційної доби. Але вони, необзнайомлені зі законодавством, внесли до конституції загально-демократичні принціпи тільки теоретично оправдані. Більшість першого сойму творили діячі, що не вірили в Польщу, що все оглядалися на ласку чужих держав і звідтіля черпали зразки, прикроювали конституцію на французький зразок, роблячи державу безсильною назовні і в нутрі. Не погорджували вони ніякими засобами, щоби владу підпорядкувати своїм впливам, в урядах підготовлюючи собі агітаційний апарат. Замахи в січні 1919 і в грудні 1922 чужими виконали руками. Вони поширювали свавільність і злочинність, а опісля їх ґльорифікували. В соймі найшли союзників і дійшли до влади. Скоро держава найшлася на похилій площині, що веде в пропасть, уряд зроблено слабим і залежним від партійних впливів, а громадянство найшлося в стані безрадного безсилля. Польське громадянство не має політичного вироблення, не може зорієнтуватися в складних проблемах правління, але воно має здоровий інстинкт. Воно вимагає ладу і справедливости, хоче сильної влади, опертої на авторитеті голови держави. З почуттям болючого приниження нарід приглядається, як у соймі за доляри і червінці дають Польщу.

Безп. Бльок бажає, щоби те, що є здорове в народі, виявило себе двома шляхами: вибором президента й виборами до сойму і сенату. В зголошеному проекті обмежено ролю парляменту. Але лише на переходовий час. Коли сойм буде більш здатним до відповідальности за державу, то його права будуть поширені. Сьогодні треба опанувати свавольо. Тому всі, яким журба за долю держави не є чужа, повинні підтримати бебістичний проект зміни конституції.

Представник Нар. Клюбу пос. Вінярський опрокидував твердження пос. Славка з доби творення березневої конституції. Нар. Клюб не виступає з власним проектом і буде голосувати за відіслання бебістичного до комісії для переведення ширшої дискусії. Нар. Клюб заявиться за приняттям всіх додатніх позицій проекту та за усуненням небезпечних його признак, що могли би потягнути за собою дальше ослаблення державного організму.

Бесідник стоїть на становищі неминучої направи устрою Польщі. Польське політичне представництво мусить бути активне, себ-то здатне до створення уряду, контролі над ним і законодатної праці. Немає раціонального представництва без двопалатности. Але творення сенату шляком іменування його частини не веде до мети. Підвищення віку виборців є оправдане і слушне. Жаль, що проект не передбачує зменшення кількости послів і не дає у виборах більшого впливу тим, що в більшій мірі сповняють свої обовязки супроти держави. Треба би теж обмежити пропорціональність. Головним завданням парляменту є законодатна праця. Тимчасом він має збіратись тільки на 4-місячну бюджетову сесію, поза якою законодатну працю має виконувати президент. У проекті найбільший натиск покладено на установу президента, втягаючи його особу в крутіж політичної боротьби. Також надання вояків виборчого права є шкідливе. В таких умовах не можна говорити про рівновагу чинників влади. Надмір реґляментації мусить шкідливо відбитися на силі держави. Абсолютизм ніколи не вироблював горожан. Горожанин повинен мати право, поза яким почувався би безпечним — навіть супроти державної влади. Зголошений проект спричинив би в державі безнастанне юдження, бо не дає ніяких засобів розвязувати внутрішні конфлікти.

З інавґураційним промовцем полемізував і пепесівець Недзялковський. Він вказує на велику ролю сойму, який обєднав сучасну Польщу. Перший сойм був устійненням факту, що Польща стала незалежна й обєднана. Сойм не був легкодушний, як йому приписують його противники. Тільки кабінети Слівінського й Сікорського повалено на основі недовіря парляменту. Інші заломлювалися під тягарем своєї власної нездарности або внаслідок кампаній капіталістичних сфер. Але треба також згадати, що уряд національної оборони доложив усіх зусиль, щоби спасти Польщу, що ствердив маршл. Пілсудський у публичній заяві.

Між зголошеним проектом і становищем ППС лежить величезна пропасть, над якою немає моста компромісу. Чим більша влада президента, тим більша сила бюрократії, а всевлада бюрократії є смертю демократії. Зголошений проект забезпечує перевагу посідаючих кляс, коли йде про суспільні реформи. Ініціятива суспільного законодавства буде припинена сенатом. Боротьба проти бебістичного проекту є боротьбою за демократію, яка буде вестися за те, щоби Польщу оперти о сутні змагання й потреби світа праці.

В обороні бебістичного проекту виступали ще посли Полякевич і Стапінський. Перший з них зазначує, що в історії народів зміни устроїв часто відбувалися після довгої боротьби, а книга прав часто була писана кровю. Зголошений проект має на меті забезпечити державу перед потрясеннями і дати їй спромогу мирного розвитку. Є два шляхи до цього: шлях боротьби й порозуміння. Безп. Бльок вибрав другий шлях. Коли ББ взяв на себе ініціятиву в справі зміни конституції, то тому, що відчуває конечність зміни устрою. Зголошений проект не є вислідом партійних доктрин і клясової боротьби, але „вислідом порозуміння і співділання послів ріжної національности (?!), представників ріжних кляс громадянства й ріжних інтересів". Коли стокількадесять послів ріжноманітної політичної думки підписало проект, то не є річю демократичною відкинути його без дискусії. Проект ББ стає на ґрунті парляментаризму, але відкидає соймовладство. „Стаємо перед панами з апелем, щоби ви зреклися частини узурпованих прав. Далі зберігаємо найдемократичніший виборчий закон. Не нарушуємо прав сойму, а лише бережемо Польщу від надужить й анархічних виступів поодиноких послів, яких можна назвати злочинними кривоприсяжниками".

Вкінці ця тирада кінчається апелем припинити партійну боротьбу і приступити до праці, щоби цей сойм зробити „соймом великих поляків".

Словом: як балакати — то балакати, але це лише початок великої і безплідної балачки.

Пятиліття Педаґоґічного Інституту в Празі.

Свято Українського Високого Педаґоґічного Інституту в Празі з нагоди пятиліття його істнування.

Численні привітання, що вже надійшли й надходять ще далі з ріжних місцевостей української землі, а також і з еміґрації з нагоди свята пятиліття істнування нашої модерної високої школи в Европі, чудові поезії й кантати студентів на славу своєї школи, теплі статті й замітки в українській пресі — ілюструють і доповняють свято української високої школи.

Відбулося свято 30-го січня ц. р. в салі Умелецької Беседи в Празі. На програму свята зложилися два відділи. До першого відділу входили: **Gaudeamus** — хор. Святочна промова ректора на тему — „Пять років Українського Високого Педаґоґічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі". Промова представника студества. Відчитання привітів. До другого відділу: В. Березовська, асист. Інст. — фортепянове сольо **Schuman-a „Kreisleriana"** ч. ч. 1, 2, 3, 5, 8. Ю. Кустисова, студ. — деклямація „Пять літ" вірш студ. О. Стефановича. Н. Дяченкова, лект. Інст. — сольоспів „І знов прийду", „Літо" музика Г. Дяченка на слова Ю. Дарагана. О. Кісяків, лект. Інст. — скрипкове сольо. Мішаний хор під орудою П. Щуровської-Роспневичевої, доцен. Інстит. „Кантата" музика З. Лиска, лект. Інст. на слова Б. Гомзина. Гимни: український, чеський і словацький.

Відкриваючи свято ректор Інституту проф. д-р В. Сімович привітав численних гостей, а зокрема представників Міністерства Освіти — проф. Урбана та проф. д-ра Лакомого — референта в Мін. Освіти в справах Педаґоґічного Інституту, Міністерства Закордонних Справ радника Ковнського, далі — представників високих шкіл, інституцій і орґанізацій, а також представників заприязнених з нами народностей.

У своєму рефераті ректор д-р В. Сімович накреслив історію й розвиток Пед. Інституту та сучасний його стан. Ми дозволимо собі тут навести деякі місця цього вельми цікавого реферату в цілях інформації громадянства про Педаґоґічний Інститут.

„Може ми з нашим святом трохи і спізнилися — казав він — але у такій установі як наша, що має за собою часи постійного розвитку, де хвиля орґанізаційної праці завершилася тотільки в березні 1928 р., коли Професорська Рада прийняла правила про докторські іспити наших педаґоґів — у такої установи воно й нелегко визначити час ювилею. В житті нашої школи було так богато важних хвилин, що не знати, котру з них уважати за найвизначнішу, таку, що від неї слід би починати рахувати час істнування Інституту, в теперішній стадії його розвитку; чи вважати такою датою 15 січня 1923 р., коли фундатор Інституту Український Громадський Комітет у Празі, а саме його Управа прийняла постановку про заснування такої школи; чи 1-го серпня тогож року, коли мали початися виклади, чи 9 листопада 1924 р., коли загальні збори тогож таки Громад. Комітету постановили відділити Інститут від громадської установи; чи може 21. лютого 1925 р. коли розпорядком Міністерства Закордонних Справ і Мін. Шкільництва — Інститут став цілком самостійною школою, що підлягає безпосередньо міністерствам і веде свої справи через виборну свою власну адміністрацію. Всі ці дні просто переломові, епохальні дні можна вважати за вихідні для святкування. Наш Інститут вибрав собі за вихідну точку для сьогоднішнього свята тільки рік 1923 без ближчого означення дня і зимовий семестр 1928/29 академічного року, себ-то II-гий семестр свого істнування визначив за час свого святкування. Пять літ! Пять літ, звичайно час невеликий і в орґанізованій відразу установі такого короткого часу не визначають окремими святкуваннями. Алеж у ненормальних часах, часах еміґрантського життя, це поліи знамення. Пять літ існування української високої школи поза межами пошматованої нашої рідної землі, де або покасовано всі дотеперішні зародки високого українського шкільництва, або зі знищеного храму високої школи побудовано лябораторії для ріжних експериментів сумнівної вартости, пять літ життя Україн. Педаґоґічного Інституту, серед наших умов, явище незвичне і наше сьогоднішнє свято — це свято цілого нашого народу. Повний огляд розвитку нашої школи буде поданий в докладному звіломленні, що незабаром вийде окремою книжкою в розмірі десяти аркушів.

Український Педаґоґічний Інститут не має подібної собі школи ні на заході ні на сході. Це фахова установа, що дає українській школі середньошкільного типу кваліфікованих учителів. Тим то вона сполучує в собі вимоги західньоевропейських фільософічних, природознавчих факультетів та вищих музичних шкіл із вимогами іспитових комісій для середніх шкіл при університетах. Орґанізацією своєю він зєднує почасти систему західноевропейських університетів із системою давніх університетів Росії та деяких південних славян, а тепер Польщі та Румунії, з додатком обовязкової практики в середній школі. Система в ній курсова — для університетів може мало вигідна, вузька, алеж для фахової школи, коли від учителя середньої школи сучасна педаґоґіка вимагає ситематичних відомостей свойого предмету, певної заокругленої й загальної освіти — річ необхідна.

Професорська Рада складається з представників поодиноких катедр; катедр в Інституті є 24 і 4 кляси на музичному відділі; катедри й кляси крім одної катедри й кляси всі обсаджені — разом 28 членів.

Студент, що відповість усім вимогам іспитовим дістає титул „педаґоґа середніх шкіл" і, маючи цей професорський іспит, має право набути собі науковий степень доктора наук відповідного відділу Інституту. Докторські іспити нормують окремі приписи, майже рівнозвучні з відповідними приписами докторатів університетських.

Українська Реформована ґімназія, як школа вправ Інституту, від часу свого утворення 1925/26 р. на основі §. 12. статуту ґімназії підлягає Сенатові. Сенат Пед. Інст. як її фундатор є ще й куратором ґімназії, а з тим до нього належить зверхній догляд над нею та загальне ведення її справ.

Не можу не згадати, зазначив далі ректор, теплим словом тих інститутських патріотів зпоміж професури та студентів, що їм доля не судила діжлати завершення орґанізаційної праці нашої школи, що їм не довелося дожити сьогоднішнього нашого свята...

У 1927 р. відійшов від нас на вічний спочинок колишній референт природничого виділу Ін-ту член Української Академії Наук професор біольоґії Арсен Старков, що брав дуже живу участь в будуванні Інституту. Зимою 1924 р. помер студент Іван Щерблюк; на весну 1925 р. — студ. Юрій Дараган (талановитий український поет); літом 1928 р. — студ. Шапулова. (На пропозицію ректора память померших вшановують повстанням з місць.)

Завданням Інституту піддержувати й виховувати молоді викладові й наукові сили, щоби з них вийшов кадр нових сіячів української науки.

У В-ві „Січ" (при Інституті), що має своїми членами професорів і студенство від 1923 до 1928 р. вийшло 38 наукових високошкільських підручників літоґрафованим способом, на 1058 аркуш., себто 16935 сторінок.

З нагоди пятиліття Ін-ту появиться незаба-

ром перший том Наукового Збірника Інституту. У Збірнику взяло участь 26 членів професорського збору Ін-ту.

Так само, але тільки літографованим способом появиться ще цього академічного року перший том праць про патрона нашої школи т. з. „Драгоманівський Збірник“ і може збірник чеської поезії XIX. в. в перекладах поетів із нашої професури та студентства.

Всіх професорських сил має Інститут 40+8 асистентів на ріжних відділах. З цього 19 професорів, 16 доцентів. В академічному році 1923-24 було 72 студентів-стипендистів; із них дійшло до IV. курсу 59, закінчило — 51. Академічний рік 1924-5 налічував 134 студентів, з цього 65 на першому курсі; з цих останніх дійшло до IV. курсу — 48, 4 вийшло ще з IV. курсу, залишилося на 1928-29 р. — 44.

Закінчуючи свій реферат ректор висловив подяку членам уряду і зокрема президентові проф. Масарикові за братню допомогу й підтримку Інституту та відчитав тексти телеграм до них.

Представник студентства п. Шляхтиченко в свойому рефераті підкреслив ролю українських високих шкіл в ЧСР, а зокрема Педагогічного Інституту у рятуванні української молоді, що опинилася за дротами в таборах.

Далі були відчитані ректором надіслані привіти. Серед привітів багато надзвичайно цікавих, деякі з них вартоб надрукувати, але за браком місця в статті зробити цього тут не можемо.

Між привітами були побажання від українських установ з усіх земель і еміграції, від чеських і деяких російських. Дуже гарно пройшов і другий відділ свята — концертовий. Але з огляду на те, що виконувано вперше нові музичні твори Г. Дученка „І знов прийду“, „Літо“ (на слова Ю. Дарагана) і З. Лиска „Кантата“ (на слова Б. Гомзина), то про них не беруся писати, бо вони вимагають фахової оцінки.

М. Обідний.

З діяльности наших „русских“.

Зїзд „Р. С. О.“ в Сяноці.

„Русск-ого Голосу“ довідуємося, що дня 2. ц. м. відбувся в Сяноці зїзд т. зв. „Русск-ої Сел. Орґанізації“, в якому взяло участь нібито аж 170 осіб з сяніцького, грибівського, горлицького й ін. повітів. Головою зїзду був д-р Е. Шатинський і селянин Вас. Роман та нот. секретар Лев Яворський. Реферували: делеґат центр. комітету „Р. С. О.“ ред. Ю. Юрчакевич та інж. Б. Грабець. З „докладами“ і предложеннями виступали ще д-р Шатинський, М. Музичка, В. Роман, д-р Дутковський, нот. Д. Ґенсьорський і ін. Ухвалено м. ін. протест проти назви „українець“, „український“ та рішено скликати до кінця березня ц. р. в Сяноці загальний лемківський зїзд. Позатим рішено основувати районні комітети „Р. С. О.“, де зайде в тому потреба.

Нові читальні й кооперативи.

За останні тижні наші „русскі“ оснували чи радше відновили знов кілька читалень Качковського і своїх кооператив. Так читальню Качковського основано в Болщівцях і в селі Грімне, пов. Рудки (під назвою „Наука“), а загальні збори відбули читальні Качковського в Городку, в Дроздовичах (пов. Перемишль) і в інших селах. Кооперативи на статутах „Р. Рев. Союзу“ основано в Молодовичах і в Сельці (пов. Перемишль), в Ліщинах (пов. Горлиці), в Підмихайлю (пов. Калуш), де крім того перенесено під контролю „Русского Рев. Союзу“ й українську кооперативу „Єдність“ (те саме мало місце ще в літі в Торжилові, тогож повіту). Як бачимо, москвофіли зачали рухатися не на жарт, на що звертаємо увагу українського громадянства.

Українське Народне віче

в справі львівського самоврядування.

В неділю, 24. лютого ц. р. відбулося в малій салі ім. Лисенка при вул. Шашкевича ч. 5. велике народне віче в справі виборчої ординації до ради міста Львова. Віче отворив точно в год. 11.30 проф. Березовський при виповненій салі по береги українським громадянством м. Львова. До президії війшли п. Ігнат і проф. Березовський, а секретарював п. Адамчук. Опісля посол д-р Степан Біляк у промові ясував присутнім вагу і значіння самоврядування як важного чинника в опануванні міст на нашій території. В соймі поспішно приготовляється новий самоврядний закон, який обмежить вплив українського народу в самоврядуванні. В тій цілі сконструовано виборчу ординацію на основах посередности. Тому українці мусять боронити пятиприкметникового права в виборчій ординації до самоврядування і обстоювати, щоб люди праці зловили належний вплив на міську господарку по містах.

Після того отворено дискусію. Тоді саме прийшов посол о. Л. Кунишький, якого присутні повитали бурею оплесків. Лише посол о. Кунишький почав говорити про вагу господарки народнім грошем — радник городського староства Бехметюк розвязав віче. Присутні відспівали національний гимн „Ще не вмерла“ і спокійно розійшлися домів.

На вічу поставлено дві резолюції:

I. Наредне віче, яке відбулося 24. лютого ц. р. в салі ім. Лисенка при вул. Шашкевича 5. домагається введення якнайскорше міської самоуправи в місті Львові опертої на загальнім, рівнім, тайнім, безпосереднім і пропорціональнім праві голосування, прислугуючім усім повнолітнім громадянам м. Львова без ріжниці пола.

II. Віче взиває Українську Парляментарну Репрезентацію і цілий український загал до енергійної боротьби за здійснення сего домагання.

На парляментарній арені.

Закон про збори.

Дня 22. ц. м. відбулося засідання соймової конституційної комісії, на якому йшла дальша дискусія над законом про збори. В дискусії забирали кількакратно голос посли д-р Блажкевич і І.Заваликут, виступаючи проти наложеного на т. зв. господаря зборів обовязку розвязувати неприлюдні збори (за запрошеннями) та проти спеціяльних трудноців для зїздів, в яких беруть участь учасники зпоза повітів, в яких ті зїзди відбуваються. Справа не рішена, бо голосування відбудеться щойно після закінчення дискусії над цілим законопроектом.

Закон про повітову самоуправу.

Від мин. вівтірка до пятниці вкл. радила двічі денно соймова підкомсія адміністраційна для справ самоврядування. Предметом нарад був тимчасовий закон про повітову самоуправу і виборчу ординацію до повіт. самоуправи для чотирьох галицьких воєвідств. Постанови про зміст повітової самоуправи спираються головно на обовязуючому доси старому галицькому законі. Основні зміни переведено щодо виборчої ординації. У підкомісії, зложеній з 9-ти членів, засідає від українців пос. В. Целевич. Зголошувані ним поправки змагають до того, щоби не допустити до упривілеювання польського населення у Сх. Галичині на некористь українського. Більшість цих поправок перейшла при підтримці лівиці.

Виборча ординація для Львова і Кракова.

Цього тижня сойм. адм. підкомісія має заняти пос. внесенням, яке признає президентові Польщі повновласти для введення шляхом розпорядку виб. ординації для Львова і Кракова. Крім того підкомісія має полагодити пос. внесення в справі виб. ординації для інших міст і містечок.

—o—

Нова ґрупа в ББ.

В клюбі Б. Б. зорґанізувалася нова ґрупа „Союз Рільників“, що має зєдинювати представників великих і малих зем. посілостей. Головою ґрупи є пос. Як. Бойко.

—o—

Мін. Міронеску у Варшаві.

Румунський мін. закорд. справ Міронеску виїхав у суботу до Варшави. На двірці пращали його: президент ради мін. Манів, держ. підсекретар Луґоціяну, ґен. секретар мін-ства закорд. справ Затенко, вищі урядовці мін-ства та персонал польського посольства.

Дня 24. лютого веч. приїхав мін. Міронеску до Варшави. На двірці витали його мін. закорд. справ Залеський, члени ром. посольства, ром. військовий аташе полк. Мікулеску, чехословацький посол Ґірса, фр. військовий аташе, югославянський шарже д'афер Антіч, вищі урядовці мініства закорд. справ із шефом дипл. протоколу Ромером, дир. кабінету Шумлиновським з нач. сх. виділу Голувком, комітет польсько-ром. порозуміння і ін. На двірці в рецепційній салі мін. Міронеску розмовляє з мін. Залеським, а потім із ром. пос. Давілею відїхав до посольства.

На львівськім двірці витали мін. Міронеску представники львівських цив. і військ. властей з воєводою Ґолуховським, члени польсько-ром. т-ва і журналісти.

—o—

Зїзд воєводів східних земель.

В неділю 24. лютого почався у Вильні в репрезентаційній палаті зїзд воєводів сх. земель під проводом воєводи Рачкевича. Взяли участь воєводи: Рачкевич, Бечкович, Юзефський, Корст і виленський віцевоєвода Кіртікліс. На конференцію приїхали з Варшави дир. політ. департаменту мін-ства вн. спр. Пацьорковський і нач. нац. виділу тогож мін-ства Сухецький. В понеділок прийде поліський воєвода Крагельський. На денному порядку госп. і самоврядні справи.

—o—

Затвердження присуду на офіцера-вбийника.

Найвищий суд затвердив присуд Львівського окружного суду на підпоручника Заленського, який 28. квітня м. р. зарубав на розі вул. Сакраментов і Пекарської свою наречену Ґнєвську. Військовий суд засудив був Заленського на пять літ тюрми. Завдяки амнестії й зарахуванню сл. арешту, Заленський має відсидіти лише около 30 місяців.

—o—

Вульканічний пил у Східній Галичині.

У квітні м. р. падав дощ із пилом вульканічного походження. Подібне явище повторилося. В середу около 17 год. від сходу із хмар падав у *городенськім* повіті сніг змішаний із темно-бурим пилом. Сніг цей покрив темною габою поля, городи та хати.

—o—

Троцький хотів би жити в Чехословаччині.

Праська преса повідомляє, що жінка Троцького звернулася до опозиційної комуністичної фракції в Моравськім Берні, щоби виклопотати у властей дозвіл для її чоловіка на побут в якійсь із чсл. санаторій.

—o—

Демонстрації у Відні.

Дня 24. лютого у Відні відбувалися маніфестації соц. дем. Шупбунду і Гаймвери. Комуністи старалися перешкодити походові Гаймвери, що йшов на збори до Дрегепарку. Поліція арештувала 40 комуністів за спротив і за це, що мали при собі зброю.

—o—

Повстання в Шангаю.

З Шанґаю повідомляють: Війська центр. китайського уряду звели 18-год. бій з повстанцями в Шантунзі. По обох боках було кількасот убитих і ранених. Повстанці були побиті. Урядові війська під проводом ґен. Мінґ-Сен-Кієн полонили 800 повстанців, якими проводив ґен. Чанґ-Чунґ- Цанґ. Ґен. Мінґ-Сен-Кієн повідомляє, що урядові війська опанували положення та що повстання треба вважати зліквідованим.

Дивогляди.

Які є посли?

На соймовім засіданні дня 22-го ц. м. посолка Балицька забираючи голос у справі інтервю маршалка Шиманського поміщеного в „Краківськім Курієрі Ілюстрованім“, наводить з нього таке місце: „Пятоприкметникове виборче право, що дає право голосування жіноцтву, дало змогу ввійти до сойму елементам, які обнизили той сойм щодо якости. З цієї-ж рації ввійшли до першого сойму сумної памяти посли, що крали ложки і коверти“.

Страшна річ.

У „Львівськім Курері Поранним“ з дня 22-го ц. м. находимо статтю п. з. „Де є Польща — у Львові чи в Ню-Йорку?“ на тему останньої вистави „Бориса Годунова“ в Міськім театрі. Автор статті є обурений, як режісерія опери могла допустити до того, щоб горда полька Мнішек у королівськім діядемі... — страшна річ! — падала на коліна перед Димитром Самозванцем. Той-же підписаний анонім упевняє, що він бачив ту оперу в нюйорській „Метрополітен“ і там „не забули про те, що полька не впала би на коліна, навіть перед царем...“ Історія — історією і в Ню-Йорку де інколи після вистави Ібсена показують досі живого автора, можуть знати про славянську історію не більше, як ми про Ню-Йорк... Але що шкодило дирекції львівського театру зробити так, щоби цар Самозванець падав на коліна перед Мнішківною?

Квіти стилю.

В одному з наших часописів находимо в останнім числі у статті про театр таку фразу: „публика просто шаліла з радости, кидаючи під ноги знаменитій парі бурхливі оплески“.

У Урядового протоколу.

У „Красній Газеті“ реєструють такий протокол міліціонера:

„Прийшовши на місце, я ствердив, що труп лежить без руху. Голова находиться в південно-західнім, а ноги в північно-східнім напрямку. Живіт перестрілений вижче пупка, куля вийшла у долішнім хребетнім стовпі, з чого треба прийти до висновку, що дотичний громадянин помер від розриву серця“.

НОВИНКИ

— ДО П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ. Повідомляємо, що дня 1. березня ц. р. безумовно здержимо висилку нашого часопису тим П. Т. Передплатникам, що не вирівнали своєї залеглости мимо нашої пригадки. Поновимо висилку нашого часопису щойно по одержанню передплати. Звертаємо при тім увагу, що гроші висилані почтовою складанкою доходять до наших рук найменше по 7 днях.

— Українська Реміснича Бурса. Пишуть нам: Стаття поміщена в „Ділі" з 8. ц. м. „Преважна установа в занепаді", викликала зацікавлення серед кол нашого громадянства і тому для інформації подаємо до відома, що „Реміснича Бурса" міститься у Львові при вул. Ходоровського ч. 3. Будинок потребує негайної реконструкції і поширення, а коштів на це нема. Від війни Виділ бурси не звертався до членів за вкладками. Але тепер примушений післати курзора, який уповажнений письмом від Товариства буде в перших днях березня ходити з книжкою по бувших членах і інших громадянах, які схотять датками причинитися до розбудови будинку. Ласкаві жертви можна присилати почтою на книжечку вкладкову „Дністра" ч. 12.861 II. або на книжочку Земельного Банку ч. 6743. Курзор буде ходити що місяця.

— „Орфей у пеклі". Пишуть нам зі Львова: На 21. лютого визначив був наш театр полудневу виставу „Орфея у пеклі". Це булаб одна з рекордових вистав, колиб артисти рішилися були грати, бо мусілиб виступати при цілком порожній залі. Вистава була призначена для шкільн. молоді. Та здається про це не знала ні молодь ні її вихователі. Це одно. А друге — коли вже дирекція нашого театру вибирає для шкільної молоді пєсу то повинна би раніше порозумітись з директорами шкіл, щоби вони через учителів заохотили її до такої вистави а навіть вибрались на неї гуртом. На жаль, „Орфей у пеклі" це мало педагогічна пєса. Правда, що ніхто не є так добре підготовлений до розуміння її символів як гімназисти, що знають мітольогію і можуть прирівняти Юпітера та Меркурія з оперетки з „клясичними" зразками. А проте є такі кращі зразки „сучасної" літератури, як стара оперетка Офенбаха!

— Бандитизм. Від двох місяців до двох літ дістала злодійська кумпанія: Антін Прощ, Гринько Царик, Софія Царик, Василь Маліцький і Юстин Бень, що мали на совісти крадіжі та вломи в Жовкві, Казінці та Гребенові.

— Жертви зими. У Хлещанові (Теребовельщина) вмерли в ночі від чаду Ф. Дудар і його жінка; двоє дітей і одну своячку ледви відратували. — У Тернополі зачадився на смерть купець М. Дівер. — У Бохні замерз у дорозі селянин Ратовський, що приїхав на ярмарок. — У Львові при відморожуванні водопроводів або наслідком надто сильного огрівання печей трапилось кілька пожеж.

— Катастрофи. Дня 18-го ц. м. у Берліні населення північних дільниць збудилось в 3 год. уночі від сильного вибуху. Це вилетів у воздух резервуар, що мав 27.000 кв. метрів світляного газу. З резервуару лишились лише останки цегли. Сусідній дім завалився весь; його комірникам, на щастя, не трапилось нічого. Якби вибухли ще недалекі 4 резервуари, все передмістя щезло би. А так є тільки 6 ранених. — У Берліні, в дільниці Шарльотенбург, пожежа знищила частину залізничого двірця. — Згоріла частина університету в Мюнхені. — У Каїрі згоріло 150 домів і 9 осіб. — У Ленінграді згоріла частина фабрики цвяхів Шмідта.

— Пожежі в Парижі. Париські пожежники давно вже не мали такої гарячої праці, як у великі морози. Щоденно в ріжних кінцях міста горять доми від сажі в димарях, склади дров і крамниці. Що дві хвилини чути електричні сигнали про якийсь новий огонь, що лякає неогрітих мешканців. Та як працювати? Вода замерзає в шкіряних рукавах, а одяг покривається ледом. Хоча пожежники чергуються що години, їх праця така важка, що їх голова дав розпорядок негайно після зміни заходити до найближчої каварні і там домагатись гарячого грогу на урядовий рахунок у... необмеженій скількости! Американські пожежники, коли читають це, мусять скреготати зубами зі заздрощів.

— Ріжні вістки. Секретаріят Ліги Націй стверджує статистикою, що минулого року пересічно денно було в світовій пресі 3000 згадок про Лігу; був навіть такий день, що було їх 5300. — Перший раз в історії Ватикану висвітлили кінову картину: акт підписання договору між Ватиканом і Квіринадом. — У Берліні скочив з 4-го поверха 7-літній хлопець на злість мамі, що поводилась з ним суворо. — Напротязі січня індекс дорожнечі в Англії зменшився на два пункти. — Бувш. австр. цісарева Ціта, що проживала досі в Еспанії переїхала до Франції. — На конкурсі архітектів у Ляйпціґу дістав другу нагороду 5000 марок якийсь інжинір, що підписався 000000 (шість нуль!) і не зголошується по нагороду, хоча його шукають у пресі. — Молодий кітляр у Штрасфурті зробив скрипку з 4000 патичків і вона чудово грає. — У Геркулянум іде оживлена праця над новими розкопками, що мають стати несподіванкою для археольогів.

— Дрібні вістки з СРСР. Московський совет рішив поставити на Стрітенськім (Чистопруднім) бульварі новий памятник Грибоєдову, роботи різьбара Луцького. — Академія Наук у Ленінграді теки вибрала „забальотованих" ученими комуністів: Деборіна, Фріче і Лукіна. Як це сталось, довідуємося з „Правди". На вибори з 79 академиків прийшло лише 54, щоби оминути конфлікту при голосуванні. — Городському господарству Арзамаса передали на господарські і культурні потреби 11 церков. — На білоруськобалтійській залізниці передали вагони урядовцям і робітникам на хату. У московськім повіті заняли 200 вагонів і передали їх „відповідальним робітникам" задурно з освітленням і паливом.

— За побажання кайзеру. Брунсвіцький міністр освіти зачинив приватну жіночу школу в Брунсвіку пані Лефтлер за те, що вчителі цієї школи та учениці збирали між собою масово підписи на привіт з нагоди 70-ліття уродин Вільгельма. Ті, що неохотно підписували були приневолені до цього погрозами.

— Поїзд для папи. Італійський урял рішив зробити папі дарунок з дворського поїзду, що буде зроблений згідно з найновішими домаганнями конфорту. В одному вагоні буде каплиця, а в ній ікона Богородиці кисти Рафаеля. Один вагон буде сальоном, інший спальнею, четвертий кабінет з бібліотекою. Зверху поїзд матиме папські герби, а в середині буде він викладений дамасковим оксамитом. В окрузі Ватикану збудують окремий дворець, який буде получений окремим шляхом з головним залізничим двірцем. Залізничий шлях ватиканський матиме 600 метрів. На папськім двірці буде окрема товарна стація.

— Пешт чи Буда? У мадярських урядових колах думають над тим, чи не слід би перехрестити Буданешт за прикладом Петрограду та Християнії. Мадярська і румунська почта постійно плутають схожі назви „Будапешт" і „Букарешт" і листи їдуть у протилежнім напрямку. Є внесок, щоби назву мадярської столиці перевернути на Пешт-Буда. Але „Пешт" (в дійсности: Пест) значить „зараза", тому є голоси, щоби такої поганої назви взагалі спекатись і заступити її попросту словом „Буда".

— Мавзолей Сун-Ят-Сена. 12-го березня, чотири роки після смерти тіло Сун-Ят-Сена перенесуть у мавзолей, який вибудували біля Нанкіна на вершинах „Пурпурових Гір". Сун-Ят-Сен помер у Пекіні, коли над китайською столицею панував покійний маршал Чанг-Тсо-Лін. Други Сун-Ят-Сена лякаючись, щоби його трупа після смерти не зневажили дикі вояки, викрали тіло і заховали в малій будійській каплиці за столицею. Коли націоналісти перемогли, тіло перевезли до святині „Лазуриних Хмар" заки не закінчать будови мавзолею. Мавзолей збудований на шпилі серед вічних сосон. У кількох кільометрах звідти стоїть стародавня могила першого богдихана з династії Мінгів. З вершини гори йдуть у низ мармурові сходи. На найвищій терасі — статуя Сун-Ят-Сена природної величини. Весь мавзолей з мармуру: на 200 стіп високий на 200 довгий і 180 широкий. Він коштував міліон фунтів. У підніжа гори збудовані тимчасові бараки для прочан, яких сподіваються з усього Китаю: поміститься там... пів міліона людей.

— На карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напитків зложили далі: Кружок „Рідної Школи", Угнів 27.40 зол., Теофіль Гриймa і Омелян Кравич, Отиневичі 10 зол., о. Микола Янович, Озірна 10 зол., Володимир Луцький, Янчин 5 зол., Агафія Кручакова, Підкамінь 5 зол., Бронислав Гелицінський, Лежайськ 5 зол., на руки д-ра Степана Буляка, адв. в Сколім зложили: д-р Ю. Соневицький 5 зол., Іван Гребеняк 5 зол., о. Микола Притуляк 4 зол., Катруся Заяцівна 3 зол., Іван Головінський 3 зол., Марія Панкевичева 2 зол., Михайло Гікавий 2 зол., о. Михайло Мосора 1 зол., Василь Роїк 1 зол., з Галича зложили: дир. Феношин Ілля 2 зол., Марет Грицько 2 зол., Скрентович Омелян 2 зол., Евстах Берзятко 1.50 зол.

— Марш УНДО. В розпродажі появилася нова композиція нашого талановитого і надійного композиста і музика Бориса Кудрика п. н. **Марш УНДО.** Є це композиція (марш) на фортепян. Знавці твердять, що композиція добра і вдатна. Твір можна набувати в Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка по ціні 1 зол. за примірник. (Адреса книгарні: Львів, Ринок 10.)

— Установчі збори сільсько-господарської кооперативи українських землевласників і священиків. Установчі збори сільсько-господарської кооперативи українських землевласників і священиків, які мали відбутися дня 14. лютого 1929, і наслідком комунікаційних перешкод не відбулися, відбудуться дня 1. березня 1929, в 6-ій год. веч. в салі „Української Бесіди" (Рутовського 22, Народній Дім). За Організаційний Комітет: Мирон Луцький, о. А. Пеленський, о. Ст. Онишкевич

Дописи.

ХОЛМ. *(Нещасливі кооперативні курси.)* 21. січня т-во „Рідна Хата" і господарсько-торговельно-книгарська спілка „Буг" (на підставі §. 5. свого статуту) звернулися до холмського староства за дозволом на кооперативні курси. 31. січня староство відповіло с-ці „Буг", що не може прийняти до відома заяви про курси, бо йому не є знаний статут спілки. Відповідь т-ву „Рідна Хата" була дещо ясніша а саме: староство „вважає цього роду курси за відступлення від статуту, за нарушення його, яке могло-б повести до припинення діяльности т-ва". Далі староство на підставі арт. 34. „взиває раду до занехання до 7 днів ведення курсів, у противному разі мусіло би виступити до воєвідського уряду з внеском про закриття т-ва". Треба тут зазначити, що такі самі курси влаштувала „Рідна Хата" в мин. 1928 р. (з 20 травня до 3 червня) й ніхто перешкод не ставив і т-ва не розвязав. Курси закінчило 35 слухачів, у тому числі 9 жінок, при чому більшість складали люди поважні (до 55 рок. віку). Ці люди, спрагнені знання, давали такі зворушливі відповіді на анкету, які просто просяться на сторінки історії: як випадково й з радістю довідувалися про курси, як на власні кошти виїздили, як прагнули знання й вдячні за науку... Варто згадати, що тепер є інший староста, емігрант з Великої України, „приятель" українців і уенерівців. Тому-то така зміна в відношенні до укр. кооперативних курсів стане краще зрозумілою. — *Холмщак.*

60-літній ювилей „Просвіти" відсвятнуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові.

Львів, дня 20. лютого 1929.

КОМУНІКАТ.

До всіх Філій Товариства Охорони Воєнних Могил.

Згідно з постановами §§. 11. і 13. статуту скликує Головна Рада Товариства Охорони Воєнних Могил *Звичайні Загальні Збори Товариства Охорони Воєнних Могил,* які відбудуться в неділю дня 31. березня 1929 року в год. 5-ій вечером у льокалі Товариства „Українська Бесіда", Львів, Рутовського 22, I. п. (вхід через ґанок на право) з таким порядком нарад: 1) Отворення Загальних Зборів, 2) Відчитання протоколу з установчих Загальних Зборів, 3) Звіт уступаючої Головної Ради: а) секретарський, б) касовий, 4) Звіт Ревізійної Комісії, 5) Уділення абсолюторії уступаючій Головній Раді, 6) Вибір голови Товариства, 9 членів Головної Ради і 3 заступників, 7) Вибір Ревізійної Комісії, 8) Іменування почесних членів, 9) Зміна статуту Товариства, а саме §§. 12, 13, 28 і 32, 10) Внески. Якби в год. 5-ій полудні не було на Зборах присутніх 50 осіб з правом голосу, то Збори зачнуться в год. 6-ій і рішатимуть при якомунебудь числі членів (§. 14.).

Право голосування на Загальних Зборах мають: а) почесні члени і члени опікуни, б) всі члени Головної Ради, голови Філій або їх заступники, а також члени Контрольної Комісії, в) відпоручники звичайних членів, вибрані на філіяльних зборах. Вибір відпоручників звичайних членів відбувається в той спосіб, що на філіяльних зборах вибирають члени зпоміж себе припадаюче на філіяльний округ число відпоручників, (на кожних 30 звичайних членів по одному відпоручникові). Неповне число (менше як 30 звичайних членів) дає також право до вибору одного відпоручника. Такі збори скликує філіяльний виділ. Відпоручники членів Товариства леґітимуються на Загальних Зборах грамотами вибору, підписаними головою філії. Голови філій або їх заступники леґітимуються на Загальних Зборах також своїми виказками.

Пригадуємо, що самостійні внесення членів і філій Товариства можуть лишень тоді бути предметом нарад і рішень Загальних Зборів, коли їх зголошено в Головній Раді на 14 днів перед речинцем Зборів, хіба, що більшість 2/3 голосуючих на Загальних Зборах заявиться за зголошеними пізніше або на Загальних Зборах внесками, як внесками нагличними.

У звязку зі [illegible] по день 31 березня

1929 звичайними Загальними Зборами нашого Товариства звертаємося до всіх наших філій з проханням відповісти на запити пересланого філіям квестіонаря. Виповнений як слід квестіонар прохаємо переслати нам найпізніше до дня 10. березня 1929, щоб Головна Рада вспіла на основі тих відповідей виготовити звідомлення з діяльности Товариства і його філій в цілому краю.

З огляду на вимоги постанов §. 6. статуту прохаємо наші філії предложити нам рівночасно спис своїх членів, щоб їх приняття перевела формальною ухвалою Головна Рада.

Місцевости, що взяли статут Товариства Охорони Воєнних Могил і не подали нам досі відомости навіть про установчі збори своїх філій, прохаємо подати нам точні звідомлення зі своєї діяльности. Ці місцевости такі: Сокаль, Золочів, Зборів, Нагірянка к. Бучача, Рудки, Тозстеньке, Іспас к. Коломиї, Теребовля, Збараж, Нове Село, Скалат, Старий Самбір, Богатківці, Семиківці, Надвірна, Перемишляни, Броди, Базар ад Чортків, Радехів і Немирів.

ГОЛОВНА РАДА ТОВАРИСТВА ОХОРОНИ ВОЄННИХ МОГИЛ:

Др. Янів, голова в. р. *д-р Ів. Німчук*, секр. в. р.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Ольга Кобилянська. АЛЬМАНАХ У ПАМЯТКУ ЇЇ СОРОКЛІТНЬОЇ ПИСЬМЕННИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ (1887—1927). Чернівці, 1928. Накладом Ювилейного Комітету в Чернівцях. Стор. 312, Ф. 8°. Зміст: Кравченко У.: „Жалоба за красою". Задума О.: Духові Ольги Кобилянської. Олесь О.: Ользі Кобилянській. Стефанович О.: О. Кобилянській. Дуда О.: Горючий Коч. М. Г. Дивний я мала сон. Дуда О.: Квітка. Дучимінська О. О.: Сумний Христос. Дучимінська О. О.: Співачка. Гриневичева К.: Ольга Кобилянська. Тижневник: „Рідний Край": „Привіт Ользі Кобилянській". Кобилянська О.: „Пресвятая Богородице, помилуй нас!" Кобилянська О.: Про себе саму. Ювилейні обходи: Купчанко К.: Черновецьке свято. Павлюх-Гузарева О.: Свято в Коломиї. Купчанко К.: Инші свята О. Кобилянської. Привіти Ользі Кобилянській: Дорошенко В.: Бібліографія творів Ольги Кобилянської (1887 до 1927). Устиянович О.: Високоповажана і люба Пані! Устиянович О.: Спомини. Бобикевич К. Мої спомини. Бобикевич М.: До ювилею Ользі Кобилянській. Павлюх-Гузарева О.: Очі. О. Г.: Двайцять і чотири години життя-буття Ольги Кобилянської. Галущинська Г.: Я Ольгу Кобилянську вже від давніх літ знаю і люблю. М. Г.: Знакомство в домі Ольги Кобилянської. Кордуба Е. а Цегельських: Мої спомини. Бурачинська З.: Мої спомини про Ольгу Кобилянську. о. Балицький К.: Моє знайомство з О. Кобилянською. Ощипко В.: З Черновець до... Шаповал М. Дорогий Друже Ольго Юліяновно! Д-р Сімович В.: Моє перше знайомство з творами О. Кобилянської. Никорович С.: Цвіти споминів. Грінченко Я. У письменниці. Кобилянська О.: Поляка. Д-р Смаль-Стоцький Ст.: Дорогій Земляки. Д-р Гонцай О.: „Valse melancolie ue". Буковинка В.: Привіт письменниці Ользі Кобилянській. Післяслово.

Г. Піддубний: **Буковина.** Її минуле й сучасне. Державне видавництво України 1928 р. Стор. 249, ф. 8°.

Д. Антонович: **Тимко Бойчук.** (1896-1922). Видавництво Української Молоді. Прага 1929. Стор. 16, ф. 16°.

ЖУРНАЛИ.

„БІЛЬШОВИК УКРАЇНИ", політично-економічний журнал Ц. К. КП(б)У. Рік видани 4. ч. 2. з 31. січня 1928. Державне Видавництво України. Харків 1929. Зміст: Перелова. В. Дубровін: Коріння правого ухилу в сільських партерганізаціях; Е. Гірчак: Ленін і українське питання: Я. Жук: Партія, планова робота і господарче будівництво; В. Адріянов: Важка і легка промисловість у плані індустріялізації; М. Левенштам: Проблема підвищення врожайности на Україні; І. Гехтман: До питання про соціяльні коріння українського націоналізму: Г. Віжніцер: Репараційне питання та „остаточне" його розвязання; Критика й бібліографія.

Бюлетень Державного Видавництва України. № 2. Харків, лютий 1929.

Нива, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Львів, лютий 1929, ч. 2. Р. XXIV. Зміст: о. д-р Г. Костельник: Засадничі ріжниці. о. Ю. Дзерович: Оживлення науки релігії. о. Мих. Ковальчик: Про доходовий податок. о. д-р Г. Костельник: Незвичайна книжка. о. Гадзевич: Справа організації слуг. о. Мих. Мосора: Чи новий декрет поможе. о. д-р Г. Костельник: Де ілюзії? Спостереження з шкільної окружної вистави у Львові. о. Ю. Дзерович: Довоєнна праця нашого духовенства. Поазбучний зміст річників Ниви. Нові книжки. Всячина. Проповіди.

Книголюб, Орган Українського Т-ва Прихильників Книги, Прага 1928. Кн. 1—2.

Молоде Життя, часопис українського пласту. Львів, 15 лютня, ч. 2.

Духовний Сіяч, церковно-народній ілюстрований журнал. Кременець на Вол. 10. лютого ч. 5.

Slavische Rundschau. Berichtende u. kritische Zeitschrift für das geistige Leben der slavischen Völker. Ч. 1—2. січень-лютень 1929. Берлін-Ляйпціґ-Прага. Ст. 152.

Slovansky Prehled. Прага. Ч. 2.

НОТИ.

Марш УНДО. На фортепян склав Борис Кудрик. Львів 1929. Ціна 1 золотий. Набувати в Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів. Ринок 10.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Дамян Гура, парох у Камінці Старім Селі, помер по довгій та важкій недузі в неділю 3. лютого 1929 р. в 62. році життя.

Покійний, як селянський син, відданий до „Змартвихвстанців", одержав стипендію і лише тому міг покінчити свої студії. Тяжкі життєві умовини, серед яких находився Покійний, сильно відбились на цілому пізнішому його житті. Гарт душі, сильна воля — це найкраща ціха його характеру.

Вже в перших роках священства визначається як щирий робітник на релігійному й національному полі. Як парох Нового Села, застає все в напів москвофільському виді та завдяки важким зусиллям, привертає його до народнього напряму. Серед селянства здобуває собі повне довіря і таку симпатію, що без конкуренції будує гарну церкву та всі парохіяльні будинки. В 1911 р. переноситься в равський повіт, до Старого Села. Тут вдруге попадає в табор рано-москвофільський та починає боротьбу, що тревав до самої смерти і загнала Покійного в могилу. Тут спершу закладає молочарню, касу Райфайзена, пізніше кружок „Сільського Господаря". Приготовляє також ґрунт до оснування чит. „Просвіти". Покійний на кожному кроці мусів зводити боротьбу з москвофільством і збаламученим селянством, що мало добрих опікунів в особах деяких священиків та учителів. На кожному кроці ставляли йому під ноги колоди, та Покійний не знеохочувався і думав вкінці дійти до цілі. Війна перечеркнула всі його плани. В часі московської інвазії ціле село приймає православя, домагається цього рівнож від покійного, а в противному разі має залишити село до 24 годин. Покійний відповідає: „Моя віра не рукавичка, я одному Богові служу, а не десятьом!" Лишає село, а сам криється у монастирі крехівських Василіян. Та й там віднайшли його місцеві русофіли і віддали в руки властей. Вивезли Покійного у Сибір, де в Томську просидів майже 4 роки.

З Сибіру вертає як старець, знищений морально і матеріяльно, та це ще не кінець його мук. Наслідком свіжих наклепів дістається під польський наглий суд, де лише випадково знакомий поляк ратує Покійного від кари смерти через повішення. Рік сидить у польській тюрмі, звідки вертає знова додому, та тут ще цілий рік знаходиться під поліційним доглядом. Обезсилений на тілі й душі, з усіх сил старається вирватися зпоміж цього окруження, де зазнає тільки прикростей, але це йому не вдається. Замикається в чотирьох стінах свойого дому, але й тут не дають йому спокою. Двічи нападають на Покійного бандити та забирають усе, що лише було.

Покійний, відчуваючи, що грудна недуга, яка у нього мабуть датувалася ще від сибірського заслання, поступає, задумує оставити по собі трівку памятку в місцевій церкві. Привезені малярі під директивою арт. Ю. Могилевського змальовують церкву у прекрасному українському стилі, та — на жаль — не докінчують. Селянство, знова підбурене інтеліґентними кацапами, відмовляє своєї помочі, тому, що це, мовляв, не „істинно-русске".

Вже на передодні своєї смерти вдається Покійному ареалізувати давно намірений плян, бо за помічю кількох людей засновує читальню „Просвіти" в цьому наскрізь москвофільському селі. Та не судилось Покійному довго тішитися цим, невмолима смерть забирає його передчасно в могилу. Українське громадянство тратить в особі Покійного взірцевого священика, як також щирого працьовника на рідній ниві. — В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 25-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", виступ М. Молдзелевської.

В второк 26-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів", оперетка.

Кіна.

„Аполльо": „Голгофта кохання".

„Лев": „Дитина сполиць" і „Пятно кохання".

„Оаза": „Янгол вулиці".

„Палас": „Карієра сучасного молодця".

„Фатаморгана": „Ніч у Лошіварі".

Програма радіо.

Вівторок 26-го.

Харків (477) 16.00 Концерт. 17.00 Камеральний концерт. 18.30 Опера.

Варшава (1385,7) 17.55 Концерт 19.50 опера з Познаня.

Познань (336,7) 19.50 „Масковий баль". 22.45 музика з кавярні.

Кенігсберг (250,1) 16.00—18.00 Легкий радіовий концерт.

Льондон (358) 14.00 Концерт. 17.00 Концерт. 22.40 Радіокабарет. 22.45 Музика до танцю з опери.

Ляйпціг (361,9) 18.05 Відчит: з жіночого світа.

Штутґарт (374,1) 16.15 Оперова музика. 20.15. Опера.

Гамбург (391,6) 16.15 Скандинавська музика. 19.00 Відчит: Ідеальне подружа.

Відень (519,9) 20.30 Весела музика.

Мюнхен (536,7) 15.15 Жіночий відчит. 17.30 Легка музика (тріо).

Москва (1450) 10.00 Норвеська музика. 16.00 клясичний концерт

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Видія Т-ва „Основа" подає до відома громадянства, що цього року замісць традиційного балю технік в уряджує збірку, з якої дохід призначений на „Рідну Школу". В тій цілі висилатиметься на знані адреси відповідні запрошення враз з чеками „Рід. Школи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ІНСТРУКТОРКА потрібна сейчас до поміч в науці для двох дівчат учащаючих до II. кл. клясичної гімназії. Латина винагіна. Зголошення: о. Ярослав Лучаківський Мостище п. Долина. 1515 1—3

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по висовій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1365 38—?

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 1½ річною адвокатською практикою при повт. суді шукає від 1. квітня н. р. місця у адвоката. Зголошення з услівями до Адміністрації під Я. М. 1487 2—4

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик преціційні продає на готівку і на сплати від десятка лт з найліпшої сторони заснована фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 1492—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Повітовий Союз Кооператив в Теребовлі

прийме негайно здібного організатора-люстратора з практикою і референціями Р. С. У. К.

Подання до П. С. К. у Теребовлі.

1497 3—3

Присилайте передплату!

Спеціяліст венер. легіміз. серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Ґентґеном. 17—24

Томасина
Суперфосфат
Азотняк
Потасові соли
Краєві і Страссфуртські
Сірчан Амону
Кістянні мучки
Салітра
Успулюн Зелло

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, Косцюшка 18.

Цінники і поучення висилаю безплатно.

„ДОГІДНІ КРЕДИТОВІ УСЛОВЯ."

1157 2—6

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 43 (11.394). Львів, середа 27. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів. Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Ц. вайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Мировий суддя.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 22. лютого 1929.

I.

В супокійному кварталі Парижа, в новому великому готелі „Юрія V-ого" працюють фінансово-економічні знавці, експерти, над оконечною полагодою пляну німецьких сплат репараційного довгу. Чи вийде щось з тієї праці? А як вийде, то чи результат буде справді оконечний, дефінітивний? Імовірно, що щось, якийсь новий плян репарацій і буде принятий, у заміну пляну Доза. Одначе більше ніж сумнівне, чи це буде справді оконечний плян. Союзники обовязані платити свої довги Америці протягом звиш 60 років, тай хотять, щоби німці бодай так само довго платили й їм. Німці проти таких домагань певне будуть боронитися, одначе коли не можна буде інакше, то мабуть приймуть його. Приймуть тай — розпічнуть платити. Будуть платити років кілька, може й кільканацять. Але шістьдесять років?! Правнуки мали би геть аж під кінець XX-го століття платити за те, що їх прадіди 1914—1918 програли війну? Ледви, чи хто цьому повірить. Прийде момент, коли довжникам буде доволі зносити ярмо міліярдових сплат і вони скажуть собі і своїм вірителям: Буде з нас і з вас! І перестануть платити.

Коли таке станеться? Очевидно щойно тоді, коли Німеччина зросте в силу, а противники її послабнуть і поміж собою розсваряться. Таке мусить прийти, бо таке приходило після всіх війн й усіх коаліцій. Нема причини, чому-б воно і після останньої війни так саме не сталося з останньою коаліцією.

Покищо Німеччині прийдеться платити; час працює, як то кажуть, на неї, — вона з кожним роком сильніша; їй треба поспекатися надренської окупації, приладити свою армію до нових відносин і ждати моменту. А тоді — побачимо.

II.

Покищо експерти працюють. Та „експертиза" ця прийняла особливий вигляд: а саме вигляд мирового суду між европейськими вірителями і німецьким довжником. А суддями мировими виступають американці. Вислухавши арґументів обоїх сторін, п. Юнґ і його присяжні видадуть присуд: скільки, як і як довго платити.

Можна сказати, що буде цей присуд комусь милий чи ні, а таки він буде принятий тому, що мирові судді є панами положення. Вони заступають і представляють інтереси тай фінансову й політичну могучість Зєдинених Держав, які є одночасно вірителями союзників (воєнні довги) і німців (дотеперішні репарації, плачені американськими позичками). Таким чином американці мають деякі резони бути безсторонніми; адже обі сторони винні їм гроші. Їх становище дуже кріпке. Небезпечним воно могло би виявитися тільки тоді, якби всі довжники нараз зворохобилися і звязалися в союз. Одначе покищо на це воно не йде, хоч, правда, воно й не зовсім виключене: дехто зпоміж поміркованіших політиків з того боку Атлянтику вже сьогодні побоюється такої можливости і остерігає перед нею американський уряд.

III.

По цьому боці Океану, в Европі, доволі важко освідомити собі, як справді ставляться американці до справ старого континенту. Утруднює і ускладнює це питання обставина, що Америка вдалася була у війну і що боролася проти Німеччини. Ми схильні булиб думати, що Америка й далі тай, так сказати, з принципу держиться на тому протинімецькому й за-антантському становищі. Добрі знавці американської політики впевняють, що нічого подібного. Ось напр. один з найблескучіший і найкраще освідомлених американських публіцистів, Франк Сімонс, впевняє в останніх днях: що хибувало на волосок, щоб Америка була вступила у війну по стороні Німеччини і проти союзників.

Неймовірна річ, скаже дехто. А проте воно правда, і то правда льоґічна й очевидна. Яка є тверда й непохитна доктрина Зєдинених Держав на випадок міжнародного спору? Доктрина „свободи морей". А доктрина анґлійська? Доктрина права бльокади. Таке було перед 1914 р., таке осталося й досі.

Вибухає 1914 р. війна. Анґлія бльокує Німеччину і конфіскує нейтральні кораблі, які везуть Німеччині товар. Зєдинені Держави протестують проти цього, тобто проти перешкод, ставлених їх торговлі. Ці жалоби й протести проти Анґлії загострюються щораз більше і були би покінчили ся виповідженням війни антанті, якби Німеччина на анґлійську бльокаду не була відповіла безоглядною підводною війною, в якій американці доглянулися, мабуть не без резону, нового нарушення дорогої їм свободи морей, ще небезпечнішого від анґлійської бльокади.

IV.

Не треба забувати, що 1812 року Зєдинені Держави видали були війну Анґлії — якраз з тої самої причини: задля анґлійської бльокади, спрямованої проти Наполеона та немилої Америці. Тоді Америка так само не заявилася за Наполеоном, як в останній війні вона не була би заявилася за Вільгельмом II. Ріжниця тільки та, що 1812 року Америка не була великою потугою. Її інтервенція не вратувала Наполеона перед розгромом. Не так воно було 1917 року...

Одначе — щоб повернутися до праці експертів: воно не зле знати, на якому степені безсторонности (коли й не байдужности) стоять американські мирові судді, коли вони розсуджують справи між Німеччиною і союзниками, серед яких — не забуваймо — є й головна соперниця сьогоднішньої Америки, Анґлія.

Натомісць ані так байдуже, ані так неприхильно не ставиться Америка до держав Східної Европи — по мірі того, чи і як вони звязані з Евразійським союзом, імперією, що розтягається аж до Тихого Океану тай на ріжних точках своїх границь здатний шахувати британську потугу. А в звязку з тим буде розвиватись таке чи інше становище Америки і до нашої справи.

В. Панейко.

В свічаді парляментариста.

Розмова представника „Варш. Інформації Прасової" з головою Української Парл. Репрезентації д-ром Дм. Левицьким.

У тижневику „Варшавска Інформація Прасова" („Вшистке Стронництва"), присвяченому життю політичних партій, головним чином непольських, зустрічаємо розмову з головою Української Парл. Репрезентації й Українського Нац.-Дем. Обєднання д-ром Дмитром Левицьким на біжучі політичні теми.

Запитаний про враження з останнього конґресу Обєднання і відношення партії до поодиноких ідейно-політичних питань, зазначив д-р Дм. Левицький, що настрій на останньому зїзді Обєднання був незвичайно поважний. В поодиноких справах, обговорюваних на зїзді, панувала одноцільність делеґатів. Як свідчать ухвалені резолюції, не зайшли ніякі ідейно-політичні чи тактичні зміни. Годиться хіба зазначити, що в резолюціях ясніше зясовано відношення до російсько-комуністичних володарів Рад. України, одночасно рішуче заявляючись проти збройної інтервенції чужих держав на Рад. Україні.

До інших українських угрупувань, що стоять на виразній національній плятформі, Обєднання займе прихильне становище. Торкається це головним чином української соц.-радикальної партії й української соц.-демократичної. Відновлення й реорґанізацію цеї останньої партії прихильно приняло Обєднання до відома, хоч велике здивування серед українського громадянства викликав замір УСДП залишити українських робітників у спільних професійних орґанізаціях, які — як відомо — є доменою П. П. С. Те пробування під спільним дахом уже перед війною вийшло на некористь українському пролетаріятові. З соц.-радикалами співпрацює Обєднання на парляментарному терені. Спільна національна плятформа є тією основою, на якій сходяться обі українські партії в соймі. З комуністами Обєднання не має й не може мати нічого спільного. Діяльність українських комунізуючих (в оригіналі мабуть через помилку сказано: комуністичних) партій, а головно Сель-Робу Єдности, що в більшости складається з б. москвофілів, більше шкодить українським соціялістичним партіям, як Обєднанню. Для Обєднання є більш актуальною справа штучного підтримування урядом москвофілізму, що — як виявила історія — веде до політичного русофілізму, а полекуди й комунізму.

Опісля д-р Дмитро Левицький перейшов до загально-парляментарних справ. Він зазначив, що парляменту в Польщі по суті немає. Тимсамим усякі бльоки лівиці чи правиці не мають сутнього значіння. Збльокована польська лівиця, головно ППС, заповітає рішаючу боротьбу за парляментаризм. Однак під теперішню хвилю ані лівиця, ані взагалі ніхто не вірить не лише в побіду, але і в охоту перевести рішаючу боротьбу. В соймі в богатьох випадках Український Клюб голосує з польською лівицею.

Запитаний про становище до бебістичного проєкту зміни конституції, відповів д-р Дм. Левицький, що хоч самою справою зміни конституції Укр. Клюб не займався, то реакційний проєкт Безп. Бльоку українці будуть безоглядно поборювати. Бебістичний проєкт має два головні завдання: нечуване, майже середньовічне підсилення влади голови держави та формальне замкнення уст не-польським народам навіть на парляментарній трибуні. Фактичне замкнення уст представникам не-польських народів уже тепер істнує, проявляючись в тому, що всі промови українських послів конфіскує поліція й прокуратура. Український Клюб боронитиме найбільш демократичних основ конституції, хоч ніхто з українських послів не вірить, що при теперішній системі правління була здійснена конституція у відношенні до українців.

Етатизм, що головним чином обіймає великий промисл, менше цікавить український нарід який не має великого промислу. Однак із принципового становища українці є проти етатизму. Зате дуже шкідливою і зверненою проти українців треба вважати державну монополізацію в деяких ділянках хліборобства й кооперативного життя. Доказом того є хоч би синдикат експорту худоби й безрог, державна монополізація асекураційних установ та обезпечення умових робітників.

Теперішнє політичне й господарче положення Польщі є досить складне. На тему закордонної політики бесідник не висловлюється, бо не знає тайн польської закордонної політики. Внутрішню політику визначує непевність. Мало є таких активних польських політиків, які в створеному умовинах моглиб передбачувати майбутність, навіть один місяць наперед. На підкладі господарчого положення відчувається пригноблення, яке ще поглиблює політична непевність. Важке господарче положення ще більше відчувають українці — як малоземельний нарід. Політика теперішнього правління йде в напрямі погіршення сучасного лихого господарського стану українського населення. Вистане згадати, що з 2 міліярдів 800 міліонів зол. держ. бюджету відкинено в соймі одну-однірку позицію 158 тисяч зол., вставлену на цілі „Сільського Господаря" в бюджетовій комісії на внесення польської лівиці. А годиться додати, що праця „Сільського Госпо-

Pr. 47/29. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927. poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 14. lutego 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Diło" Nr. 34. z dnia 15. lutego 1929 z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuł pt. „Pid praporom nenawysty" zawiera w sobie znamiona występku z § 3 1 uk. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów. dnia 22. lutego 1929 r.

Hawel.

даря" в ділянці піднесення хліборобства перевищує діяльність анальогічних польських установ, щедро субвенціонованих урядом. У внутрішній політиці дається відчувати сильний гнет у всіх ділянках українського національного життя. Головно відчувається нечувані утиски української преси, про що свідчить хоч би передрук змісту промови пос. Палієва з проурядової „Епохи" в „Ділі" або конфіскати „Свободи". До тогож українські часописи конфіскуються аж після видрукування цілого накладу, наражуючи їх на величезні матеріяльні втрати.

Під кінець запитав іще представник „Інфор. Прасової" д-ра Дм. Левицького про його погляд на конфлікт у жидівському клюбі (між пос. Ґрінбавмом і пос. Райхом). Принципової ріжниці — сказав п. голова — між напрямом Райха і Ґрінбавма не бачу. Вони борються за мінімальні права жидівського народу. Ріжниця є у виборі тактики, бо Ґрінбавм є прихильником боротьби, а Райх — наймитівства. Та на дальшу мету слушність на боці Ґрінбавма.

На парляментарній арені.

В справі вугля потерпівшим від повені.

Дня 19. лютого 1929 р. відбулося засідання соймової комунікаційної комісії, в якій від Українського Клюбу взяли участь посли М. Струтинський і д-р В. Загайкевич. На денному порядку було обговорення ділових екскурзій цієї комісії, а також реферат посла д-ра Загайкевича в справі його внеску на відписання тарифових оплат за перевіз вугілля, достарченого населенню потерпівшому від повені в р. 1927. Ґенеза цієї справи така: ведучи рятункову акцію потерпівшим від повені в осени 1927 р. міжміністеріяльний рятунковий комітет та повітові рятункові комітети достарчили вугілля тим, яких мешкання знищила повінь. Всі рятункові середники як бульба, одіж, а також і вугілля були тоді звільнені від залізничої оплати на перевіз. Достава цих артикулів на місце відбувалася під адресою чи то кооперативи, чи „рільничого кулка", громадської зверхности, місцевого пароха або когось з місцевих громадян, які займалися відбором цих річей з залізничої стації та їх розділом. Минув рік і ось міністерство комунікації зажадало через поодинокі стаційні уряди від адресатів звороту тарифової оплати за перевіз вугля, на суму кількасот золотих на кожне село, мотивуючи своє домагання тим, що перевіз вугля не був тоді звільнений від транспортової тарифової оплати, та що воєвідський уряд і повітові рятункові комітети, а за ними і залізниця неслушно не жадали вже тоді оплати за перевіз вугля. Після того всі стаційні управи в окрузі перемиського і ярославського старости подолучували тим, на яких адресу було висилане запомогове вугілля, візвання на заплату коштів трансперту в сумі по кількасот золотих на кожну громаду.

В цій справі пос. д-р Загайкевич зголосив від імени Українського Клюбу внесок з резолюцією, яка домагається від мін-ства комунікації не стягати цих належностей і цілком счеркнути їх. Це внесення було комунікаційною комісією дня 19. лютого 1929 р. по рефераті посла д-ра Загайкевича одноголосно приняте, при чому відпоручник міністерства комунікації заявив, що на підставі цього внесення міністерство покищо вже здержало примусову екзекуцію згаданих платничих наказів.

Години торгування кооперативних крамниць.

Дня 22. ц. м. на соймовій торговельно-промисловій комісії обмірковувано внесок Українського Клюбу про видачу виконавчого розпорядку до декрету Президента про години праці в торговельних підприємствах. Референт посол С. Кузик домагався урегулювання годин праці в кооперативних сільсько-господарських установах в тому напрямку, щоби кооперативні підприємства по селах могли бути відкриті від 1. квітня до 30. вересня до год. 9. вечером. Звернув увагу комісії на практики адміністраційних властей і поліції, які нехтують обовязуючий закон з 22. березня 1928 р., що дозволяє на отворення споживчих крамниць по селах до год. 9-ої, і карають кооперативи, які отворені по 7-ій год. вечером, та жадав, щоби міністерство торгу і промислу та внутрішніх справ видало розпорядок до підвладних собі органів влади, аби вони шанували постанови декрету. — Комісія ухвалила внесення Українського Клюбу — а після засідання комісії референт міністерства торгу і промислу заявив, що міністерство опрацьовує виконавчий розпорядок, на основі якого буде дозволено торговельним підприємствам по селах на отворення сьлепів від год. 5 рано до 11. перед полуднем і від 3 попол. до 9 вечером. Від 1. квітня ц. р. буде виданий обіжник міністерства в цій справі.

СЕНАТ.

Сен. Децикевич про судівництво.

На засіданні сенатської бюджетової комісії 21. ц. м. при розгляді міністерства судівництва, сенатор Децикевич промовляв про відносини в судівництві на українських етнографічних землях у Польщі. Супроти українського населення суди поводяться далеко гостріше, ніж відносно інших громадян. У звязку з листопадовими подіями арештовано цілий ряд осіб української національности, з чого кільканацять студентів перебуває до нині в слідчій вязниці, тимчасом проти польських студентів, які без сумніву доконали діл, що підпадають під карний закон, не розпочато ніяких судово-карних доходжень. Поміж суворістю відносно українських студентів і лагідністю відносно польських, є надто велика диспропорція, яку можна пояснити лише політичним напрямком судівництва. У персональних справах виявляється та саме нерівна мірка. Дістатися українцеві на службу є дуже важко, а на вищих судейських посадах українців постійно поминають.

Радянська Україна.

Новий статут Академії Наук.

Окрема комісія опрацювала новий статут для Української Академії Наук, який вже розглядала і президія Академії. Президент ВУАН акад. Заболотний висловився про новий статут перед представниками радянської преси більше менше так: Новий статут вводиться тому, щоби направити помилки старого академічного статуту, які доводили до таких неприємних випадків, як ті, що мали місце в Академії перед і по останніх виборах нової академічної управи (справа Кримського, Єфремова). Комісія зложила статут так, щоби Академія мала змогу наладнати тісніший звязок між нею і життєвими потребами населення. Нові кандидатури академиків будуть на основі нового статуту намічувати насамперід спеціялісти з уваги на наукові кваліфікації кандидатів і на громадську їх працю, а затверджувати їх будуть загальні збори членів Академії. Попри те передбачує статут ще й прилюдне обговорювання поодиноких кандидатур на академиків на громадських зборах. З наведеного виходилоб, що новий статут Академії аж занадто змодернізований і що немалий голос у справах оцінки наукових та громадських даних поодиноких кандидатів на академиків матиме вулиця. Самозрозуміло, що це не зможе мати доброго впливу на науку.

Всеукраїнський Інститут радянського будівництва.

В Харкові йдуть підготовчі праці для заснування окремого інституту радянського будівництва. Досі є тільки один такий інститут на всій території Радянського Союзу, а саме при ЦВК-теті СРСР у Москві. Одначе він у своїй праці не звертав уваги на окремішности життя й обставин на Україні і тому саме в Харкові приступають тепер до заснування анальогічного інституту при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті. Інститут має мати характер науково-дослідної установи над дослідом і практикою радянського будівництва. Новий інститут буде працювати у близькому звязку з всесоюзним інститутом у Москві, з комуністичною Академією в Москві та з харківським інститутом марксизму-ленінізму. На чолі інституту буде стояти окрема президія і загальні збори дійсних його членів. Він матиме чотири секції: 1) вивчування процесів будівництва радянської державности на Україні; 2) будівництва рад. влади на місцях; 3) актуальних проблем рад. будівництва і 4) наукової раціоналізації „управління", тобто державної адміністрації.

Присилайте негайно колядку та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

Наші завдання у протиалькогольній боротьбі.

(Реферат, виголошений з ініціятиви освітньої секції „Союзу Українок".)

(Докінчення.)

В самих коршмах заводять ґотембурську систему. Назва ця походить від шведського міста Ґотембурґ, яке перше її завело. Коли продавцем алькоголю є власник шинку, в його інтересі є якнайбільша розпродажа, без огляду на стан та рід своїх покупців. Ґотембурська система віддає коршми в заряд окремих умірковaних товариств, які установляють продавцеви свого урядовця. Його обовязує низка правил та заказів, напр.: не вільно продавати алькоголю вже підпитим, дітям та недоріткам, примус держати дешеві напої безалькогольні та їжу. Вони ведуть книги кількости і якости проданих напитків. Цю систему приноровлено з користю в Швеції, Німеччині та в деяких кантонах Швайцарії.

Продажу алькоголю до домів нормує система Братта, яка вводить „горівчану книжку", на котру можна видати тільки невелику кількість напитків і то тільки людям, знаним з тверезости.

Всі ці засоби та системи боротьби не є ідеальними та рішучими. Вони в найліпшому разі обмежують кількість, але не хоронять людства від уживання алькоголю. Вони є тільки етапами в боротьбі, є підготовкою до введення протиалькогольних законів. Тільки такі закони є успішні та ведуть до мети: оздоровлення людства з численних хворіб, піддвигнення з морального та матеріяльного занепаду.

Коли була мова про американський протиалькогольний рух, я підчеркнула доцільність та значіння загального пвогібіційного закону. Його можуть ухвалити кермуючі державні чинники, та довго ще доведеться нам цього дожидати. Все таки дожидання це не повинно бути безділне; в руках народів право самим рішати про себе і для себе: є це закон льокальної опції. Значить: громадська власть сама або на підставі загального голосування може видати у себе заказ продажі алькоголю і тим самим знести коршми. Можна сказати, що це навіть доцільніша метода боротьби, ніж загальний, згори накинений, прогібіційний закон. Тут нарід сам висказує свою волю, проганяє коршми та береже ненарушимости свого рішення. Всі держави працюють під цю хвилю над підготовкою народів до переведення льокальної опції.

Щож робимо ми? Чи є у нас які змагання й товариства та системи? Які наші завдання?

Широкий загал нашого народу пив і пє на загал помірковано. Все таки у нас слідно всі наслідки вживання цеї отрути і ми рішучо не уступаємо в злі іншим народам. Зате в протиалькогольній боротьбі ми мабуть чи не найслабші, наймолодші. Свідомість шкідливости алькоголю мало поширена серед інтеліґентів, ще менше серед робітників; познаки кращого є тільки на селі. До боротьби станули у нас тільки одиниці. Наше передвоєнне товариство „Відродження" не виявляє ні сліду життя. В Рогатині засновано по війні т-во „Відродження" та видавництво „Ми молоді", де найшовся гурток людей, що станув до нерівної боротьби. Тут і там декілька свідомих одиниць, тут і там опроба заложити протиалькогольний гурток, один-два голоси в пресі й читальні — от і все.

Та ні, не все! Ми таки стрепенулися та станули в ряди борців за добро, за подвигнення нас самих. Ми будемо всіми силами поборювати темноту та несвідомість, будемо щадити гріш, будувати школи, доми, фабрики, піддержувати наші культурні й господарські установи. Хто стинниць, розведе пропаґанду проти шинків, проти продажі алькоголю в кооперативах та крамницях. Дома заведемо протиалькогольні курси „Рідної Школи", приступимо до т-ва „Відродження", живим прикладом і словом будемо зєднувати протиалькогольні часописи, читати й ширити відповідну літературу. Набудемо самі освіти та знання і понесемо їх низам, будемо вчити села про потребу й вагу скасувати коршми.

Миж, жінки, проженемо з наших домів ворога, станемо в ряди наших сестер, що по всіх країнах дуже успішно борються з алькоголізмом. Наші змагання освідомлять нарід. Тоді він лавою приступить до голосування і сам добровільно скористає з протиалькогольного закону, виданого в Польщі 23. квітня 1920 р. На підставі цього закону громади можуть ухвалити заказ продажі алькоголю на своїх територіях. Така ухвала повинна запасти шляхом загального голосування на підставі останніх виборчих ліст до сойму та перейти більшістю голосів. Якщо більшість громад (2/3 загального числа), що входять в обсяг повіту, ухвалить заказ, тоді повітова комунальна влада розширить цей заказ на цілий повіт. Повіт за повітом — і скинемо з себе ярмо, що нищить наші духові й фізичні сили, що руйнує наш добробут та робить нас ще більшими рабами, ніж ми є з ласки інших народів.

Ця плебісцитова секція у нас вже зачалася. Вже й маємо кільканацять громад, що звільнилися від коршем, а між ними така велика громада як Жабє. Не пропадають тяжкі змагання одиниць. Їх зусилля і їх працю оцінить ціла нація.

„Царський“ відступ.

„Цар“ Кирило проти незалежности і парляментаризму.

Недавно подали ми за російською еміґрантською пресою національну програму „царя“ Кирила, заховану в спеціяльному протоколі комітету „Франс-Оріян“. Очевидно, „царська“ національна програма, навіть в „захоплюючому“ тексті комітету „Франс-Оріян“, є лише гірчицею по обіді і хіба може бути причинком до спізнених еміґрантських настроїв. Однак і ця безвартна програма викликала велике заворушення в „царському“ окруженні, чого доказом спростування Г. Ґрафа, начальника „царської“ канцелярії.

Спростування признає, що вел. кн. Кирило Володимирович зясував в комітеті „Франс-Оріян“ свої погляди про устрій будучої Росії, однак, у відношенні до народностей, що заселюють Росію він сказав, що признає *їх право на самовизначення в розумінні внутрішньої самоуправи, а зовсім не „незалежности“*, себ-то відділення від Росії, яке перш усього булоб некорисним для тих народностей“.

Щож торкається управи державою, то „цар“ підтвердив, що він „уважає конечним допущення всього населення Росії до справжньої управи“ в ній, але та участь ніяким чином *не повинна вилитися у форми західно-европейського парляментаризму*“.

Ну, й справді, чиж не може зворушити те „царське“ піклування „народностями Росії“?

З Українського Наукового Інституту в Берліні.

Заходами Українського Наукового Інституту в Берліні відбувся дня 22. лютого ц. р. на берлінському університеті прилюдний німецький виклад проф. Д. Антоновича на тему: „Найважніші періоди розвитку українського театру“. В підставу викладу лягли наукові досліди проф. Антоновича над історією українського театру. Як відомо книжка проф. Антоновича видана в Празі п. з. „Історія українського театру“ була заначена „Комітетом для інтелектуальної співпраці“ при Лізі Націй у річнім списку найцікавіших праць з европейської видавничої продукції в р. 1926. Цілий виклад уложено вже зі самого початку виразно в площину його специфічно українського національного значіння, хоч разом з тим скрізь підчеркнуто впливи споріднення і подібности українського театру з народніми театрами та взагалі з народнім драматичним мистецтвом інших націй, особливож західних. Головна мета викладу була в підкресленні цього великого значіння українського театру, яке висловилось поперше у відношенні до збереження українських культурно-світоглядових вартостей, а по друге у відношенні до розбуджування та підбудови української національної свідомости в 19. ст., як необхідної доби для підбудови сучасної української політичної свідомости. Особливе зацікавлення розбудив ще розгляд усталених правил і структури старих українських інтермедій та інтерлюдій, що сягають своїми елементами єдности, часу і місця далеко в історичну глибину та виводяться генетично від структури грецького театру. Щойно з модернізацією правил драматичного мистецтва (Лессінг) починається переоформлення українського театру в модерний театр, спочатку етнографічно-фолькльорного характеру (Котляревський), а потім у сучасний модерний театр в повному цього слова значінні. В часі реферату подано короткими штрихами імена й твори цілого ряду визначних історичних українських драматичних авторів і артистів.

(З. П.)

По широкому світі.

В анґлійськім кабінеті виринула мала кріза у звязку з питанням про признання відшкодування ірляндцям, які підчас громадянської війни зазнали втрат, обороняючи анґл. династію. Деякі члени кабінету протестували проти занадто низького відшкодування.

До Москви приїхав американський спеціяліст від господарських справ Тома Кемпбел, що буде фаховим дорадником радянського уряду.

У Мельбурн (Австралія) на тлі деревного страйку прийшло до бунту робітників, які напали на одну фабрику і побили працюючих.

„Ню-Йорк Геральд“ повідомляє, що ґенеральним прокуратором у кабінеті Гувера буде сенатор Борар.

Із Кабула евакуовані всі французькі піддані.

Між румунським премієром і представниками жидів ідуть переговори про утворення нового департаменту жидівських справ.

З еміґраційних справ.

Еміґрація до Німеччини.

В січні цього року зголосила Німеччина запотребування на 63 тисячів робітників і робітниць з Польщі. Мають вони виїхати від березня до квітня цього року. Це запотребування поділено на кілька воєвідств, а між іншими приділено на львівське воєвідство 4.200 місць, а саме: Яворів 200, Рава Руська 200, Любачів 200, Ярослав 500, Самбір 200, Ланцут 300, Переворск 100, Тарнобжеґ 900, Ряшів 300, Ніско 400 і Кольбушова 90; на станиславівське воєвідство 2.400 місць, а саме: Калуш 500, Долина 300, Станиславів 500, Стрий 300, Жидачів 500 і Товмач 300. Запотребування на травень і червень буде оголошене пізніше.

З воєвідства тернопільського і з повітів львівського та станиславівського воєвідства, які не одержали приділу, могтимуть їхати лише ті, котрі вже минулого року були на роботах при ріллі в Німеччині й ті, які одержать контракти від давніх німецьких роботодавців. Такі контракти мусять висилати німецькі роботодавці через німецьку Робітничу Централю в Берліні до Урядів Посередництва Праці, до яких обсягу належать повіти тих робітників, що дістали контракт. Такий контракт по одержанні доручує Державний Уряд Посередництва Праці робітникові.

Хто дістав би контракт безпосередньо до рук, мусить знати, що такий контракт неважний і він на цей контракт не поїде.

Громадські уряди в повітах, для яких призначено якесь число еміґрантів, мають про це публично оголосити. Кожний, хто хоче виїхати, має записатися в громадському уряді й одержати від війта чергове число, під яким його зареєстровано.

Після переведення реєстрації, мається оголосити речинці рекрутації. Цю рекрутацію будуть переводити Державні Уряди Посередництва Праці в присутности делеґатів Німецької Робітничої Централі. При цьому кандидати будуть піддані лікарським оглядинам. Зарекрутовані робітники і робітниці мусять підписати контракт праці. Законтрактовані робітники одержать по кількох днях зі свого староства пашпорти і в означених днях відїдуть до Німеччини. Першенство до виїзду мають ті робітники, які в попередніх роках працювали вже в Німеччині, потім безземельні робітники і малоземельні взагалі. Доказом, що хтось минулого року працював у Німеччині, служить леґітимаційна карта Німецької Робітничої Централі. Уряди громадські мають обовязок по правді подавати маєтковий стан бажаючих виїхати, так, щоб допраці в Німеччині пішли найбідніші.

Ці контракти, які одержали робітники від давніх німецьких працьодавців, мусять бути зареєстровані і провірені в Державних Урядах Посередництва Праці.

Зарекрутовані до праці в Німеччині робітники й робітниці одержать при комісії робітничі леґітимації і на підставі цих леґітимацій при транспортах мають право до половини залізничого білету на польських залізницях, з місця замешкання до німецької граничної стації.

Виїзд до Канади.

Реєстрація рільних робітників і служниць до Канади вже є майже на укінченні, одначе з цієї причини, що з призначеного континґенту на воєвідства: львівське, тернопільське і станиславівське — є ще около 500 невикористаних місць, є надія, що Еміґраційний Уряд у Варшаві зарядить додаткову реєстрацію у всіх трьох воєвідствах, для виповнення вільних місць. Місця ці тому дотепер не виповнені, бо богатьох з тих, що їх зареєстровано, корабельні лікарі признали нездібними до їзди. Уряди Посередництва Праці приймають тепер лише реєстраційні подання, які треба вислати поштою за рецепісом, щоб подання не пропали в дорозі. На випадок отворення додаткової реєстрації кожний буде повідомлений своїм Урядом Посередництва Праці, в котрому дні має зголоситися до реєстрації і які має привезти зі собою документи.

Обмеження еміґрації до Канади.

Міністр іміґрації Роберт Форк в переїзді через Вінніпеґ на зїзд зелінених фармерів Манітоби заповів дня 7. січня, що іміґрація із середньої Европи буде вже обмежена цього року. Він сказав, що уряд числиться з тим, що публична опінія в Канаді є проти допускання великого проценту іміґрантів з країн середньої Европи. З цеї причини цього року зменшив канадійський уряд число малорільних робітників і служниць, які виїдуть в тім році з Польщі до Канади. Є мало виглядів на підвисшення цього числа в цьому році.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510 3—10

На міжнародні теми.

ТЕОРЕТИЧНІ МІРКУВАННЯ Й ФАКТИ.

Берлін, 23. II. 1929.

1. Система політики.

Орґанічне розуміння сучасних світових політичних подій є постулятом хвилі. Спеціяльно в питаннях зовнішньої політики треба завше мати перед очима розгорнену карту земського ґльобу, бо з повною слушністю можна твердити, що нічого такого не діється в нашу добу в Мексіко, що не малоб більше чи менше виразних звязків з політичним розвитком Китаю і нічого такого не стається нині в Римі, що не впливалоб посередньо так чи інакше, в більшій чи меншій мірі на наші політичні справи. Політика стала нині орґанічною єдністю і то єдністю в ґльобальних розмірах. У всіх сучасних політичних явищах є свій звязок і взаїмозалежність — в своїй сумі це робить орґанічну *суспільну політичну систему*. Хоч як на перший погляд не повязані всі вісти, які нам щоденно приносить політ. преса, хоч як на перший погляд не мають вони зі собою нічого спільного, то всеж, вони є тільки дрібними камінчиками в *одній* великій мозаїці, що на ній в цілости зарисовуються напрямки й тенденції сучасного розвитку світа. Тільки зі знання, і з глибокого проникання в суцільність даної системи можна будувати шляхи якоїсь доцільної окремішньої зовнішньої політики.

Коли прослідити явища і політичні події тільки останніх трьох тижнів, то звалиться на нас ціла юрба фактів. Назватиб побіжно хоч би найважніші: Слідкуємо передовсім за розвитком дебат в америк. сенаті над ратифікацією пакту Келльоґа та за законопроєктом про великі америк. морські зброєння. З черги розвивається перед нами траґікомічна афганістанська королівсько-реформаторська фільма. Довідуємось, що Болдуін почав британську виборчу кампанію, що німецький уряд має турботи з мілітарними орґанізаціями німецької націоналістичної молоді, що французький уряд є весь час в стані постійної, хоч і скриваної кризи. Довідуємось далі про відкриття репараційної конференції, обчислюємо політичні можливости, звязані з безугоріним станом поміж Італією та Югославією. Слідкуємо за турботами і крізами нанкінського уряду, ждемо зі зацікавленням як польський закорд. уряд вивяжеться з келльоґівської офензиви Літвінова. Потім приходить мілітарна револьта в Еспанії, потім велика пресова „бомба“: Троцького прогнано з С. Р. С. Р. Болгарія вже цілковито втягнена в курс італійської політики, уступив шеф литовського ген. штабу Плехавіціюс, дотеперішня мілітарна опора диктатури Вальдемараса. Довідуємось далі про затушовану кризу німецького уряду, криваві заворушення в Бомбаю, кабінетні турботи нового президента Гувера, воєнні почини Ібн-Сауда в Арабії, потім нова велика „бомба“ і разом з тим, справжній пир для журналістів „історичного авторамету“: відбулося замирення поміж Ватиканом і Квіринадом.

Цей реєстр політичних подій можнаб продовжувати ще далі, цілими стовпцями.

2. Завдання публіциста.

Орґанічний звязок у всіх тих явищах, що завершується в суцільній системі? В чому він? Де починається червона нитка, що звязує все те в одну цілість і що найважніше: куди вона веде? Саме тут починається велике завдання політичної публіцистики.

Є два типи публіцистики. Передовсім та публіцистика, що реєструє голі факти, усталює їх точний хід і ґенетику. Але є й друга публіцистика, яка факти інтерпретує, ставить їх у взаїмний звязок, істнування цього звязку доказує і на підставі певного ряду подій старається виснувати прогнози на будуче. Оскільки легким є завдання цього першого типу публіциста, остільки трудним є завдання інтерпретатора. Тимчасом тільки він є плідний для певної, свідомо кермованої політичної роботи. Він не може *накидати* змислу подіям, він повинен змисл подій відчути таким, яким він в дійсності є і щойно тоді приноровлювати і управильнювати в міру до цього систему власних політичних бажань. Уся його робота зводиться ось так до того, щоби виявляти й освідомлювати якісь політичні події в допомогу чинній політиці своєї держави чи нації. Щойно з цеї вихідної точки можна вдовити оту червону нит-

ку політичної генетики, що пронизує цілу дану систему. Так та першому плані стоїть для публіциста-інтерпретатора обєктивна *точка оцінки*.

3. Точка зовнішньо-політичної оцінки.

Вона може бути в нашому випадку тільки одна: здійснення нашого національного ідеалу і всі основні, звязані з нею *можливости*, які до цього здійснення моглиб довести. Щойно з тих аспектів починають усі події, які заєдно творяться в політичнім світі, набірати для нас ваги і значіння. Без такої точки оцінки, всякі зовнішньополітичні міркування є чистим і зрештою зовсім зайвим словословієм. Зовнішньополітична публіцистика починає у нас мати свою ціль, коли бачити її з такої точки погляду. І тільки в цьому випадку, усі в попередньому вичислені політичні факти набірають життя, починають зацікавлювати, будять навіть місцями сильний неспокій чи радість. Питання треба ставити так: оскільки вони прихильні, оскільки противні нашій справі?

4. Анґльо-американська контроверза.

В тих перспективах на перше місце вибивається для нас проблема загострених анґльо-британських відносин. Це тому, що саме з тієї точки вилонюється максімум можливостей для активізації нашої справи в рямцях нової великої війни. Коли ту можливість ставлю на перше місце, то це тому, що тільки нова велика війна *може поставити українську справу на весь її ріст*, може витворити обставини для її повного вирішення, в тойчас, коли — скажім — евент. переворот в С. Р. С. Р. навіть при корисним для нас висліді, тієї проблеми в цілости не вирішить. І саме у проблемі Анґлія—Америка лежать нині найбільші потенціяльні можливости для такої нової війни. Розуміється, вона не буде нині, ні завтра. Тим неменьше, нам слід звертати на ту точку найбільше уваги. Та контроверза, що мусілаб у випадку збройного конфлікту кинути на себе цілі континенти, — бо нині льокальна війна вже віде не можлива — лежить, як сказав би німець **im Zuge der Geschichte**". Беручи справу історично:

Сполучені Держави навесли британській імперії пять непомірно важких політичних ударів. Поперше: встановлюючи свою державність, американці вперше розірвали ідею політичної єдности анґльосаської раси. Подруге: осаджуючись політично і мілітарно на помості Антилів, американці відтяли Анґлію від середнеамериканського простору, отже від Панами і доступу до Пацифіку від заходу. Потретє: політичні наслідки доктрини Монро витіснили британців майже цілковито з Південної Америки. Почетверте: внаслідок великої війни американці опанували майже цілковито Пацифік (Вашинґтонська Конференція 1922 р.) підважуючи британців в Австралії, в Індонезійському просторі і в Китаю. Попяте: Америка пробиває в новіших часах політично та мілітарно індонезійський простір й осаджується щораз міцніше в переднеазійських просторах в Персії, в Арабії і в Єгипті передовсім. Зокремаж нафтова і фінансова політика на тому просторі є найкращим показчиком цього змагання.

Тільки з такого становища можна зрозуміти все те, що реєструє хроніст: Анґлія заключає договір з Францією. У відповідь на те Америка насамперід проводить пакт Келльоґа, а потім приймає закон про будову 15 тяжких кружляків і то на протязі трьох років. Потім Анґлія старається втягнути в свою комбінацію союзницький комплекс Італії (дивись: Люґано). У відповідь на те помічуємо сильне зближення Америки до С. Р. С. Р. Поволі, цілком поволі розвивається ціла справа, заточує щораз ширші круги, перекидається на Европу і С. Р. С. Р. а в ній, як один із богатьох її складників виринає теж наша справа.

5. Зовнішньо-політична сторінка римського мира.

І далі, деб не заторкнути явища нинішньої великої політики, вони через свою орґанічну звязаність, втягають і нас у свій ритм. Коли справу папсько-римського замирення нині скрізь трактується в площині історизму, то тим більше має вона свій змисл і в розвитку політичної буденности. Що спонукало папу до договору? Ганс Цеґрер, зовнішньополітичний референт з берлінської „Vossische Zeitung"слушно каже, що політика Курії, звикла до розмірів двох тисяч літ, мусить бути міряна *sub speciae aeternitatis*. Але за те Кардинал, отже Мусоліні має перед очима цілком вловимі ціли. Цей конкордат треба розглядати перш за все з погляду франко-італійської контроверзи. Коли вже й мовчати про те, що „визволення папи", приводить внутрішньополітично до санкції фашифму з боку цілої всесвітньої католицької потуги, то разом з тим закінчення війни поміж папою і італійською державою, вибиває французів з їх дотеперішньої позиції „політичного оборонця папи і католицизму". Це має перш за все ті зовнішньополітичні наслідки, що італійські духовні ордени щораз міцніше вибивають французів з їх переднеазійських позицій, отих клітин, розкиданих скрізь від Сирії аж до Абісинії, що на них в першу чергу опиралась міць західньоевропейського, особливож французького панування.

Це зрозумів Поанкаре і тому кинувсь ратувати загрожені позиції, приймаючи закон про реституцію французьких орденів. Але з цього почалась і продовжується кріза його кабінету. Разом з тим, Мусоліні звязує ще в отій точці свою ревізіоністичну політику з ближчим орієнтом і тут знова цілий розвиток стикається зі справою українською. Ми вже раніше вказували на споріднення української справи з політичною проблематикою ближчого орієнту. Політика Італії, спрямована проти системи французького панування в Европі і на ближчому орієнті дивно добре сходиться з повстанням Ібн-Саудових ваґабітів, а з відтіля — нині ще покищо *потенціяльно* і з визвольницькою проблематикою української справи.

Зенон Пеленський.

Дивогляди.

Хто кому чого бажає

Львівський „Русскій Голос" найшов нагоду забрати голос у преважній міжнародній справі при якій важиться слава російського імені. 7-го ц. м. вибрали в Парижі росіяни свою представницю до міжнародного конкурсу краси. „Русскій Голос" заявляє: „Зовнішні дані „місс Росії" також (!!) дають їй повне право на представництво на всесвітнім конкурсі краси. Редакція нашої ґазети пересилає щирі побажання гідній представниці російської жінки. Нехай живе „місс Росія"! Довідавшись про таку моральну піддержку 18-літня Ірина Левицька напевне почервоніє і від цього стане ще гарніша.

Велике в малім.

Нехай наші читачі не гадають, що ми стежимо злобно лише за іншими часописами, а не бачимо дивоглядів під власним носом. У вчорашнім звіті п. з. „Українське народне віче в справі львівського самоврядування" присланім до нашої редакції, находимо пропущений через недогляд такий дивогляд: „В неділю 24. лютого ц. р. відбулося в **малій** салі ім. Лисенка **велике** народне віче...".

Антимілітаристи з принципу.

Французька комуністична партія взяла під свій патронат 1-у дивізію червоних проскурівських козаків. У париськім її орґані „Юманіте" видрукований текст телеґрами висланий до Проскурова з нагоди 11-ліття оснування червоної армії.

М'н. Міронеску в Варшаві.

В понеділок мін. Міореску відвідав мін. Залеського та мін. військових справ у Бельведері марш. Пілсудського. В полудне зложив вінець на могилі Незнаного Вояка. Опісля відвідав прем. Бартеля, потім було снідання в президії ради міністрів. Пополудні мін. Залеський ревізитував мін. Міореску в румун. посольстві. В год. 5.30 мін. Міореску приняв през. Мосціцький у замку. Мін. Міореску вручив президентові ланцюх Карлового ордеру. Вечером на обіді, уладженім мін. Залеським, були мін. Міореску, марш. Дашинський, віцемарш. сойму Четвертинський, голова комісії закорд. справ сенату Любомірський, амб. Хлаповський, польський пос. у Букарешті Шембек, рум. посол у Варшаві Давіла з цілим персоналом рум. посольства, особи, що товаришили мін. Міореску та вищі урядовці мін-ства закорд. справ.

—o—

Візита мін. Міронеску і справа нац. меншостей.

Півуряд. букарештенська „Ля Націон Румен" обговорюючи гостину мін. Міореску у Варшаві, пише м. і., що евр. преса певно лучитиме її з недалекою женевською сесією Л. Н., на якій румунський представник має заявитися в справі меншостей. В цій справі, в якій Румунія заінтересована як суддя і як сторона, зясувала вона недавно свій погляд. Рум. уряд гадає, що ґарантії, признані меншостям у трактатах, є вистарчаючі та що цю справу можна лекше розвязати в порозумінні між менш. угрупуваннями та державами, ніж закорд. інтервенцією, яка легко може вразити поодинокі держави або довести до пробудження претенсій, що противляться справі охорони нац. інтересів.

—o—

Резолюція ППС в справі проєкту ББ.

Нач. рада ППС оголосила резолюцію, ухвалену 24. лютого в звязи з проєктом ББ зміни конституції. Резолюція називає проєкт замахом на права народу, заміною дем.-парл. устрою на устрій, опертий на самовладність цивільної і військової бюрократії. Нач. рада стверджує, що польський робітничий світ приймає кинений йому визов, а нач. рада взиває роб. маси відперти реакційний замах.

—o—

Арештування за фальшування свідоцтв Касі Хорих.

Дня 25. лютого повідомили львівський слідчий виділ про мальверзації в Касі Хорих при вул. Браєрівській. Ствердили, що гурток фальшівників виставляв сфінґовані свідоцтва недуги членам Каси Хорих, на основі яких діставали гроші. Загалом вибрали так 2.000 зол. Як виновників арештували моторового львівських трамваїв Куровського й Прайса. Куровський уживав фальшивих печаток і друків. Підчас арештування забрали в арештованих богато обтяжуючого матеріялу. Ведуть слідство.

—o—

Вовки біля Львова.

В ночі на 25. лютого появилося в Рясні Польській стадо вовків і облягло тамошню лісничівку львівського маґістрату, в якій живе побережник Чопан. Побережник стріляв до вовків, але щойно як на подвірі розпалили вогонь, вовки забрались до бруховицьких лісів.

—o—

Арештування на Волині.

Поліція переводила 24. лютого в Ковлі ліквідацію пов. комітету комун. партії Зах. України. Взагалі в повіті арештували більше як 60 людей, переважно українців, яким закидають комунізм. Слідство веде на місці начальник виділу безпеки Керн і нач. воєвідського виділу слідч. поліції ком. Недзялковський.

—o—

Дипльомати втікають із Кабулу.

З Пешавару повідомляють, що всі члени французького, італійського та кількох членів анґлійського посольства в Кабулі приїхало до Пешавару. До Кабулу приїхав літаком ген. німецький консуль фон Плесен, щоби обняти керовництво німецького посольства в заступстві хорого посла Файґеля. Новий консуль має порозумітися з теперішньою владою Кабулу в справі виїзду тих 8 нім. горожан, яким Габібула заборонив був покинути Кабул.

—o—

Димісія Бухаріна.

Аґ. Вск. повідомляє з Москви: Голова Комінтерну і нач. ред. „Правди" Бухарін зголосив у Політбюрі просьбу, щоби його звільнили від обовязків керовника більшовицького орґану. Димісію постановили приняти.

—o—

Що каже Троцький?

Аґ. Вск. повідомляє з Царгорода, нібито Троцький сказав представникам преси, що гадає, що мусітиме жити за кордоном найвище два роки. СРСР буде тереном небувалих вн.-політ. подій, а обставини так зложаться, що Троцького покличуть назад до СРСР.

—o—

Італійський король—цісарем!

У римських фашистівських колах збирають масово підписи на петицію до Мусолінія, щоби намовив короля Віктора Емануеля, аби приняв титул цісаря італійсько-римської імперії.

—o—

Більш. революція в Кантоні.

Льондонські часописи повідомляють, що в давнішій столиці Китаю Кантоні вибухла революція більшовицького характеру. Робітники демонструють по вулицях, грабують крамниці і приватні доми. Всі консуляти позачинювані, персонал забарикадувався в середині. Урядові війська не могли досі оволодіти положення.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—5·88·50, канадійський доляр 8·82·00—5·82·50, чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінг 1·25·00 - 1·25·50, румунська лея 0·03·00—0·03·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50, фунт штерлінгів 43·50·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·50.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·70·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00—46·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·50, 5 австрійських корон 3·50·00 - 3·60·00, австрійський фльорен 1·75·00—1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·45·00—1·50·00

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вклади й іншим пригадуйте

ВІДГУКИ ДНЯ.

Завіяний потяг.

Потяг виїхав з двогодинним опізненням з Підзамча. Що він робив через ці дві години на Головнім Двірці — цього здається ніхто докладно не знає. Може не було ваґонів, може торовик не мав гальми, може машиніст мав хрестини — хто там знає.

Але по війні люди до ріжного вже привикли, то й таке опізнення не робить на нікого враження. Опріч фіри проклять, які вже також на нікого враження не роблять, подорожні спокійно втиснулися до ваґонів, розмістили клунки на плечах, а себе на мозолях і колінах сусідів, і потяг рушив.

Рушив у темну даль завіяних піль, непевний кожного кроку, як сліпець на львівськім тротуарі.

Наш ваґон був від долу до гори забитий людьми і клунками, а решту вільного місця виповнювала східно-галицька атмосфера. Ваґон обережно посувався за паровиком, раз-у-раз спинюючись, коли приходилось брати більшу перешкоду: горбок, рівчак чи ямку. Збита лямпа блимала присліпкуватим оком, оси пищали як львівська прімадонна, а підльвівські молочниці додавали собі і другим відваги.

— Дай, Боже, — зітхала одна — щоб ми минули скрут коло Підборець.

— Пані Юзефова, не згадуйте про скрут, бо ще вречете.

— Вречу не вречу, але то таки правда.

— Що то за скрут такий? — інформувався якийсь народній учитель (баранкова шапка, пальто і чоботи).

— Скрут?! Бодай їх світ не знав з таким скрутом. Там все завіває.

По такім точнім поясненні свинар (груба палка, куртка, „прічези" і червоне, товсте лице) почав хухати на шибу і дивився крізь дірку на двір.

Потяг доїзджав до нещасного скруту і цілий ваґон завмер у трівожнім дожиданні.

— Стане, не стане, стане, не стане — бив у пальці якийсь старший пан у цвікері.

Здається вийшло, що стане, бо під колесами потягу заскварчало, загуркотіло і потяг спинився.

— А що? Я не казала?! — обізвалася молочниця.

— Ет! треба було викликувати вовка з ліса! — промовила друга.

Свинар подивився крізь розхухану дірку і авторитативно заявив:

— Станув, як свиня! І не скоро рушить.

— Рушить, рушить! — обурився в імени залізниці якийсь возьний з маґістрату (рогата шапка і шляхетський вус).

— Рушилоб їх сумління! — закляла молочниця. — Гроші беруть, службу редукують, а сніг писком не відгорнеш.

— А могли би. Нівроку писки... Зачіпи когрого, то як розпустить, хоч тікай!

— Но, но, най пані свого занадто не розпускає — знову обрушився возьний.

— А вам може прикро? — запитав свинар і прижмурив око.

Возьний поправив урядову шапку, підкрутив енерґічно вус і... стих.

А потяг стояв і стояв.

Спершу трубів, потім свистав, а вкінці нахав на амбіцію і примкнувши очі завмер. Вітер кидав на нього оберемками снігу і мало-помало заріднував і його і залізничий шлях.

Коли минула година, маґістратський возьний знову забрав голос:

— Ручу, що вже їде поміч зі Львова. Адже недалеко: десять кільометрів.

І справді.

За пять годин прийшла машина зі Львова, а по годині вернула собі назад.

Через пять годин подорожні трохи клали, трохи потішали себе. Далі стихли і хиталися дрімаючи.

А коли за вісім годин надїхав другий потяг і казали пересістися до нього, возьний не забув узяти відповідальні чинники в оборону:

— Я казав, що поміч мусить прийти. Шляк би то все трафив.

Галактіон Чіпка.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільнюючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60. 1258 17-?

— **На залізницях знову гірше.** Сніги останніх днів знову погіршили залізничу комунікацію. Праця над прочищенням шляхів посувається дуже пиняво, а здебільша йде напропадиме. На катовицькій лінії деякі її відрізки зовсім засипані. 23-го застрягли в снігах у ночі 3 вантажні поїзди і один особовий. На лінії Данціг ситуація тяжка: там застрягли три особові поїзди. На лінії Вильно — заметіль. На львівській поїзди приходять зі спізненням, якого не можна передбачити.

— **На чий млин вода?** Нас повідомляють з провінції, що анонімні одиниці прибивають на двері місцевої церкви список „неблагонадійних" українців, в цім числі учителів і учеників, які брали участь у шкільній забаві. У даному випадкові ні учителі тут ні при чому, бо вони з уряду сповняють обовязки дижурних на шкільній забаві, а учні користають з таких товариських забав, де вчаться товариських форм. Становище наших учителів і нашої молоді, ще й не в своїй школі нині дуже важке. Коли-ж свої земляки з приводу якихнебудь формальних дрібниць починають ще проти своїх виступати і „викидати" їх поза рямці громадянства, тоді атмосфера праці стає нестерпна.

— **Невірна звістка.** Передучора передала львівська преса звістку про арештування за зловживання при продажі вугілля п. Калитяка. Звістка ця виявилась неправдивою, бо хоча п. Калитяка придержали і відвели на поліцію, підозріваючи його в незаконних махінаціях, то по вияснені справи відпустили його зараз-же на волю, бо з вугляною спекуляцією він нічого спільного не має.

— **Темна хроніка.** У Львові застрілився купець з Дрогобича, Клінґгофер, в „Анґлійськім" готелі. — Агент текстильної львівської фабрики Леон Фрех з Дубна заінкасував 26.000 зол. і втік із ними у світ. — Арештували якогось Ізака Шварца, що пробував „переперти на шварц" при дентистичних іспитах кандидатів, від яких брав по 100 дол. за те, що забравши гроші спокійно ждав на вислід іспитів.

— **Композиторський вечір у Тернополі.** Пишуть нам: Заходом тов. „Тернопільський Боян" влаштовується в суботу 9. березня ц. р. Композиторський Вечір Василя Безкоровайного з нагоди 20-ліття його композиторської творчости. Привіти для ювилята з цієї нагоди просимо слати на адресу: „Тернопільський Боян", Тернопіль, вул. Міцкевича 3.

— **Особисті вісти.** Дипльомований абсольвент Вищої Школи Світової Торговлі у Відні, Володимир Теофіль Несторович, Катовиці, осягнув дипльом комерц. інжиніра в „Institut Superiéur Technique & Colonial" у Ліежі (Бельгія) на основі дісертації „Значіння доступу до моря для екон. життя Польщі".

— **Відгомін виправи „Італії".** Радянський проф. Самойлович, провідник рятункової акції „Красіна", що зупинився в Берні, заявив журналістам, що на його думку щодо смерти Амундсена нема найменшого сумніву і що нема ніяких надій віднайти інших загинених членів виправи Нобіле. Щойно в літі можна почати розшуки за їхніми тілами на північний захід від землі Франца Йосифа при помочі двох легких літаків, моторової лодки і собак.

— **Ріжні вістки.** 20-го ц. м. вернулись у Берліні такі морози, що міська рада рішила зачинити на тиждень усі школи. 3000 домів лишились без води, бо водопроводи замерзли. — Англійський уряд рішив очистити Льондон від усіх небажаних чужинців; у першу чергу вишлють силоміць усіх, що приложили руку до домів розпусти та нічних потайних клюбів. — У китайських провінціях Шансі та Шенсі поширюється чума спричинена голодом; за останні дні вмерло 240 осіб. — У нім. містечку Найкельнер лікарі ствердили, що малолітні дівчата мають полові недуги; ведеться урядове слідство. — На німецькому морі вигинула наслідком морозів велика сила риб. — У Бресляв відкрили тайне бюро, що посередничило у „виробленні" почесних титулів. — У м. Сендерібад провінції Калькута впала на поле з неба ціла хмара каміння; досліджує їх геольогічний музей. — В Італії засудили бандита Даттесті на 20 літ за грабіж і намагання знасилування голяндської туристки Янсен, доньки письменника.

— **Замужня учениця.** Цими днями трапилась у Відні дрібна подія, що дала привід пресі до принципіяльних статейок. Одна 17-літня гімназистка вийшла замуж за згодою своїх родичів, а ці прохали дирекцію гімназії дозволити їй ходити далі до школи. Конференція всього вчительського збору прийшла до висновку, що нема перепон, чому молода замужня жінка, яка вела себе дуже прилично, не могла ходити до школи. Законодавство не робить ріжниць між дівчатами і замужніми ученицями. Вчителі пішли навіть далі у своїм розумінні життєвих справ і дали панні Мімі Н. шлюбну „відпустку", якої вона прохала. За той час рішення гімназії має затвердити міністерство освіти. Дотичний референт буде напевне чіхатись, прочитуючи документи такої справи: наслідком подружа учениця стає повнолітною і виходить зпід батьківської опіки. Тимсамим родичі не потрібують потверджувати її нот і свідоцтв і давати посвідок про її неприсутність у школі. Цього не має права робити і її муж. Коли вона напр. погано вчиться або зле поводиться, найменшою карою за це є тоді викинути її зі школи. Хіба, що вона згодиться брати замісць від родичів у „шкіру" від... мужа.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому числі „Діла", в замітці „З діяльности наших „русских", село **Тужилів,** у якому перенесено молочарську кооперативу під контролю „Русского Рев. Союзу", перекручено на „Торжилів". — У посмертній згадці про бл. п. о. Дамяна Гуру назвище арт. маляря **Ю. Магалевського** перекручено на Могилевського.

Дописи.

ЧОРТКІВ. *(В справі будови ґімназії Р. Шк.).* Від кількох років громадянство Чорткова живо інтересується будовою ґімназії Р. Шк. Ґімназія істнує від 1911 р., має 6 кляс, а не може розвинутись в повну наслідком недостачі приміщення. До цього й чужий дотеперішний будинок при гамірній, порошистій вулиці мало надається на школу. З огляду на це місцеві громадяни присвячують чимало енерґії та заходів справі будови ґімназії. Комітет будови як секція Кружка Р. Шк., від липня 25 року переводить систематичні збірки в місті, розсилає збіркові листи по селах. В минулім році розіслав 16.000 чеків при помочі преси, недавно постарався про 20 сотикові цеголки для поширення їх між народом. 12. лютого відбулися сходини місцевого громадянства, на яких подано звіт з діяльности Комітету. Що праця Комітету не була марна, хай свідчать отсі дати. Комітет зібрав від 29. червня 1925 р. до 30. січня 1929 р. т. є за три і пів року 3.145 дол. (з того 340 дол. з Америки), т. є місячно збирав пересічно 76 дол. Громадянство Чорткова добровільно оподаткувалося і складає місячні датки, селянство з повіту складає дрібні жертви на листи і розкуповує 20 сотикові цеголки на будову. За зібрані гроші куплено в найкращій і найздоровішій частині міста площу під будову 3.612 м² за ціну 1831 дол. (з цеї суми Кружок дав 191 дол. з продажі поля в Калинівщині, решту т. є 1.640 1640 дол. заплатив Комітет зі зібраних грошей). В касі Комітету є кругло 800 дол., які переховується на будову та за які з весною почнеться звозити будівельний матеріял. Інжинір-архитект Роман Грицай зладив плян ґімназії; кошторис будови виносить 15.000 дол. Будинок має бути одноповерховий, 40 м. фронту і відповідає всім вимогам модерної школи. Кружок Р. Шк. в Чорткові має дві площі на продаж і за гроші з продажі думає вести будову. Зрештою невдовзі Кружок скликує нараду відпоручників освітніх орґанізацій Чортківщини та сусідних повітів, щоби обдумати ширшу одностайну та орґанічну акцію будови. Ця справа повинна заінтересувати й сумежні повіти, які в ґімназії досі користали і певно в майбутности будуть користати.

З театру.

Кооператива Український Театр під дир. Й. Стадника: „Задушний день", пєса на 3. дії Г. Гаєрманса, в перекладі Й. Стадника.

Дві паралельні траґедії: молодої матері та молодого священика. Молода матір має сміливість уродити дитину не взявши з її батьком шлюбу; молодий священик має сміливість саме тоді приняти самотну до себе на час недуги, найшовши її охлялою перед порогом своєї хати. Цих двох траґедій не було би, якби молоді „герої" не жили в малій приморській оселі, де панує мораль „побілених гробів" і де є ще другий священик, приятель першого, який став його першим ворогом, тому, що він розуміє любов ближнього на підставі св. Письма зовсім інакше. Священик оборонець знеславленої в селі матері пробує її надаремне навернути на свій широко-християнський шлях, так само як його-же надаремне силкується навернути другий фанатичний священик на шлях суворої доґми і „церковної букви".

Ця двацять-кількалітня пєса не втратить своєї „актуальности", як довго не щезли села та містечка, де мешканці поводитимуться супроти молодого священика, в такій ситуації, зовсім так само.

Вона не втратила би на своїй силі, якби діяльоґи на теми релігійного і людського обовязку були в ній звязкіші. Треба добре ввійти в психольоґію духовних зачитаних у св. Письмі, щоби ця наскрізь життєва драма, добре

змальована, не видалась трохи неприродною, занадто діялектичною. Її закінчення непотрібно ослаблене епізодом повороту молодого моряка і без завершуючого сильного акорду.

Головну, невдячну ролю мала в ній п-ні О. Кривицька. Треба мати в собі стільки безпосереднього, щирого захоплення життям, що має ця артистка, щоби можна його з такою силою передати на сцені, а свій настрій передати іншим. Та чи багато було на салі таких, що розуміли, скільки нервів коштує така гра, не тільки на сцені? П. М. Бенцаль гідно дотримував п-ні Кривицькій товариства. Третім між ними був п. Неделко зразковий суворий священик у тоні та вигляді. Не було погано обсаджених роль; п. Рубчак, п-ні Посацька, п-ні Н. Цісикова, п-ні М. Долинська, В. Королик, С. Крижановський і Я. Ярема створили типи достроєні до цілости пєси. Поставлена вона артистом Соколовським інтеліґентно та дбайливо і зваживши умовини нашої сцени, не можна ставити до вистави більших претенсій. Переклад дир. Стадника чистий, літературний. Якби лише артисти мали більше часу на вивчення роль! (Крім п. Кривицької ніхто не знав своєї ролі як слід).

На закінчення хіба один запит: чому дирекція нашого театру вибрала таку похмуру, таку „серцекольну" пєсу? **М. Р.**

„Княжна долярів", оперетка в 3 актах Л. Фалля.

Відновлена в цілком новій обсаді в Міському Театрі „Княжна долярів" популярного віденського опереткового музика Льва Фалля пройшла, як і можна було надіятися, з повним успіхом при виповненій до останнього місця салі. Це найкращий показчик, за чим гонить нинішня публика і що її притягає до театру. Не поважна драма поважного автора чи клясична траґедія хочби найґеніяльнішого поета, а пуста, плитка, банальна оперетка, остаточно й весела, дотепна комедія чи ревія, особливо коли вона „в американському стилі". Такий смак теперішньої театральної публики — і з тим мусить рахуватися кожне театральне підприємство.

Виставлено „Княжну долярів" доволі дбайливо, хоч не так виставно, як інші оперетки в цьому сезоні. Про успіх її рішає легка, мельодійна музика, добра гра головних дієвих осіб і богаті балетові вставки. Якби не те, то оперетка не робилаб найменшого враження: дотепів у ній, як кіт наплакав, а про зміст краще не говорити.

З виконавців вибилася на перше місце Я. Кульчицька, що дала прегарну креацію доньки президента вуглевого тресту. Голосово вона безперечно найкраща сила в цілій оперетковій дружині. З інших жінок слід назвати Камінську, Полеську й архикомічну Льорчинську. З мужин грав під смак публики Ковальський, що збирав рясні оплески, хоч голосово він не дописує. Партнер Кульчицької — Куліґовський, як завсіди поправний у грі і добрий голосово. З інших виконавців заслугує на увагу ще Совінський. **І. Н.**

За поширення „Українського Городу" у Львові.

Апель до дальшої жертвенности.

Добровільні одноразові жертви в двох останніх роках на закупно „Українського Городу" у Львові, себто цілої великої реальности при стрийському шляху, яка межує з міським парком, принесли до кінця 1928 р. около 2'700 долярів. Жертви ці зложили переважно члени львівського громадянства, хоч потреба такої реальности не лише на грище для руханкових-спортових товариств, для молоді шкільної чи позашкільної, а також на національний парк у великому місті — це не льокальна потреба, а загальна краєва справа.

По думці не лише цілого сокільства, а й громадянства цілого краю, взявся „Сокіл-Батько" до тяжкої праці зібрати при помочі таких жерт фонд закупна тої реальности, яка по загальному переконанню конче нам усім потрібна. За два роки тої обновленої збірки прийшла на викупно тої землі ледви одна третина потрібної суми, а бракує більше як двічи стільки (ок. 6.000 долярів). Слід зазначити, що справу викупна землі мусимо покінчити найпізніше в цім році (до півроку), бо власники землі довше ждати не хочуть. Дехто навіть погрожує, що деякі невикуплені на час паї з тої великої реальности, де тимчасом „Сокіл-Батько" тримає (як співвласник) запарканене грище, можуть перейти в чужі руки, як будемо з викупном довше гаїтися. А тоді для нас не буде вже місця у Львові. Отже останній час, справді крайня пора, щоби врятувати найкращу, для цілої нації необхідно потрібну землю!

Аж лячно подумати — а було би й соромно для всіх нас, якби та земля вихопилася з українських рук — вона якби вимріяна для нашої культурної праці у великому місті. Бо й деж тоді буде гартувати своє здоровлє, сили і мязи наше молоде покоління, де відбувалисяб великі, краєві здвиги, змагові виступи, чи навіть українські господарські або промислові вистави?

Усе залежне тільки від того, чи українці — денебудь вони живуть — здобудуться на викупно „Українського Городу" (парку), себто на сплату ціни купна, і чи всі зрозуміють велику вагу та значіння започаткованого ще в 1911 році, а через воєнні події досі непокінченого купна тої преважної української станиці у Львові. До цього зрозуміння, до жертвенности на згадану ціль взиваємо весь наш загал!

Зі спортового життя.

(Загальні Збори спорт. Т-ва „Україна".)

Звичайні Загальні Збори спорт. Т-ва „Україна" відбулися в неділю 24. ц. м. серед небувалого в нас заінтересовання членів і громадянства, при битком набитій салі Союзу Українських Купців. Зборами проводив дир. Яр. Колтунюк. Річеві, совісно опрацьовані звідомлення поодиноких членів Виділу витали учасники Зборів довго невгаваючими оплесками, чим дали свій вислів одобрення і признання уступаючому Виділови за його корисну і повну самопожертви працю для добра Т-ва і українського спорту. Після однодушного уділення абсолюторії уступаючому Виділови, приступлено до вибору нового, який вибрано через аклямацію в слідуючім складі: Голова дир. Мих. Лазорко, заст. гол. Е. Чучман, секретар Богдан Рак, скарбник проф. Антін Ковалисько, господар Омелян Верхола, члени Виділу: Теодор Мартинець, Орест Радловський, Іван Грешак, Ревіз. комісія: дир. Яр. Колтунюк, Олекс. Онисько, Юліян Цісик.

По переведенні деяких змін в статуті і вислуханні звідомлення п. Е. Чучмана про невідрадний, просто катастрофічний стан нашого спортового життя, а зокрема ділянки копаного мяча в краю, Збори висловили одноцушно побажання до нового Виділу, щоби Він в міру своїх сил допоміг орґанізаційно занепавшим товариствам і побудив їх до нового життя та праці над розвитком українського спорту.

Учасник.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

В второк 26-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів". оперетка.

Середа 27-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера.

Кіна.

„Аполльо": „Голгофта кохання".

„Лев": „Дитина сполиць" і „Пятно кохання".

„Оаза": „Янгол вулиці".

„Палас": „Карієра сучасного молодця".

„Фатаморґана": „Ніч у ґошівері".

Програма радіо.

Четвер 28-го.

Париж (1744) 12·00. Концерт оркестри. 15·45. Симфонічна орхестра. 20·30. Концерт.

Льондон (358) 17·00. Секстет. 20·45. Радіокабарет. 21·20. Музика до танців.

Берлін (475,4). 16·30. Концерт. 19·30. Відчит письм. Кедермана про Бенарес, святе місто.

Відень (519,9) 11·00. Музичний квартет. 19·30. Арії з опер і оперетов.

Мюнхен (536,7) 17·30. Легка музика. 20·00. Симфонічний концерт.

Гамбурґ (391,6). 16.15. Веселі пісоньки. 21·15. Балади та рапсоді.

Варшава (1385,7) 17·55—18·30. Камеральний концерт 22·30—23·30. Дансінґова музика.

Краків (955). 21·15. Пісоньки Фредра.

Познань (336,3). 20·30. Вагнерівський концерт 20·45 Російські пісні та романси. 21·05. Концерт балядайок.

Кенігсберґ 280,4). 20·05. Віольончели.

Москва (1450). 19·00 Симфонічний концерт.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Повідомляється П. Т. Товаришок, що Щирці Сходини „Сестрі Студенток" при Т-ві „Студентська Громада" у Львові відбудуться в неділю дня 3. березня 1929 р. о 10. год. рано в залі Академічного Дому. — Проситься всіх Товаришок обовязково явитися. — **Виділ.** 1521

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ІНСТРУКТОРКА потрібна сейчас до помочі в науці для двох дівчат учащаючих до II. кл. клясичної ґімназії. Латина вимагана. Зголошення: о. Ярослав Лучаківський Мостище п. Долина. 1515 2—3

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 34—

ФОТОҐРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінцковського, Львів, Оссолинських ч. 6. 1984 9—10

ІНТЕЛІҐЕНТНА господиня середних літ потрібна від квітня у старшого самітного священика на селі. Зголошення до Уряду парох. в Михалевичах поч. Дрогобич. 1488 3-3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ҐІРШШПРУНҐА, Личаківська 34 приймають записи на ново 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія і писання на машинах. Наука розпочинається 1. березня ц. р. 1472 3—4

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт доктор прав шукає посади конціпієнта від дня 1. квітня ц. р. — Зголошення приймає канц. Д-ра Лещія у Львові, вул. Баденіх ч. 1. 1523 1—3

КОНЦІПІЄНТ адвокат з 2½ річною практикою пошукує посади від 1. IV. 1929 р. Малинин, Винники. 1516 1—1

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор, партитура з голосами з вол. „Торбан" Львів. вул. Оссолінських ч. 6. 1455 5—5

КАНДИДАТ адвокатський доктор прав, з укінченою судовою і початковою адвокатською практикою прийме посаду конціпієнта. — Адреса: Д-р Тит Задуцький, Коршів к. Коломиї. 1501 3—3

БЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на лати від десятків літ у цілім краю звісна фірма Іван Зечлтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвищі ціни. 3 140-?

КАВАЛЕР літ 32, з університетським образованням, з власним майном, бажає познакомитися з панною або вдовою. — Неаноніхні зголошення для Агрономі до Адміністрації „Діла". 1522 1—2

ПОШУКУЄТЬСЯ кухарки або кухара з добрими свідоцтвами. — Зголошення та услівя місячної винагороди подати письменно. — Гриць Шпадюк, Броди. 1518 1—1

ПОТРІБНИЙ негайно вправний, совісний інструктор до уч. II. кл. гімн. Услівя враз з рекомендаціями слати до Уряду парохіяльного в Красноїлці п. Ясенів горішний. 1517 1—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст вепуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 18—24

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦКОГО ч. 8.

проти вулиці Шашкевича.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лямпою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 6—12

Подяка.

Прибиті важким горем, яке навістило нас по причині втрати нашого Невідмолованого Батька о. Михайла Баричка пароха Щирця, складаємо щиру подяку на тім місци всім тим, котрі в часі важкої недуги відвідували Покійного, несли Йому слова розради, а відтак віддали послідню послугу і висказували нам устно і письменно свої спочування. В першу чергу дякуємо Впр. оо., що мимо сильного морозу поспішили на похорон. А то: Впр. о. А. Баюкови, мітратови зі Львова за провід в похоронах і соборну службу Божу, о. В. Стерпюкови щирецькому деканови, та кондеканальним оо. Д. Романовському, П. Кордюб, Н. Стрільбицькому, М. Крутякови, М. Коверкови, І. Березюкови, Е. Возьмановн, Ст. Мандзикови деканови, В. Федусевичеви з Миколаєва, лат. священикам Г. Завадзі зі Семенівки і Кристиняковн зі Щирця. З окрема дякуємо оо. І. Михайлову за поміч в першій хвилі, М. Сеневи за щиру прощальну проповідь при винесеню тлінних останків з дому, А. Сабатови за чутливу проповідь в церкві, а п. д-р Савчакови за прощальне нагробне слово від всіх українських установ. Оркестрі тов. „Луг" хорові дівчат і церковних півців за гарний спів в часі похорону. Вп. пп. Сехови і Мокрому за провід „Лугами" і вдержання порядку в часі похоронного походу. — За прегарні вінці: тов. „Луг" в Острові, Лавах, Пісках, братствам церковним зі Щирця і Пісків, дівчатам з Острова, Лавів, Пісків, тов. коон. в Пісках, чит. Просьвіти в Лавах, Філії Просьвіти в Щирці, Королюк-Воланьським і тов. У. П. Т. в Щирці за терновий вінець. — П. п. Кашіреви, Віблому, Мокрому і всім парохіянам, що прибули і служили помочею і радою в тій тяжкій хвилі. П. бурмістрови д-р Флейшерови, за прибрання міста в жалобу. Всім місцевим і позамісцевим, що прибули громадно на той сумний обряд ВП. п. д-р Е. Тресневському за стараннну опіку в часі важкої довготривалої недуги. — Ми не в силі віддячитись, нехай Бог Вам за се нагородить. 1520 1—1

Щирець, в лютім 1929 р.

Марія жена, Ольга, Ірена і Василь діти, о. Ст. Сенишин зять і вся родина.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Чарнецької ч. 12

Ч. 44 (11.3°5). Львів, четвер 28. лютого 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Год. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., в найвари 5 шв. фр., Чехословаччині 70 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Чи стало ясніше?

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 24. лютого 1929.

Ціла парляментарна опозиція, від правиці до лівиці з національними меншинами включно, одноголосно признає одно добре у внеску Б. Б. на зміну конституції: що цей внесок взагалі врешті появився і що таким робом є уже якась відома величина, яка ввійшла на місце сплетень і поголосок. Прояснилася, мовляв, ситуація, і то не тільки щодо фізіономії самого внеску, але й загального політичного положення, бо поява конкретного внеску на зміну конституції мусить потягти за собою певні неминучі — такі або сякі — послідочні наслідки. Здається, що під цим оглядом є не лише опозиція вдоволена (якщо тут може бути взагалі мова про якесь вдоволення!), але й сама бідна бебістична братія, яка до останного менту ходила гірше, ніж усі інші, спантеличена конституційно-реформістичними містеріями і, підписавши чистий папір, чекала з більшою, ніж хтонебудь, нетерплячкою оголошення таємного тексту.

В аналізу цього тексту тут не вдаємося, бо це вимагає ще окремого й далеко ширшого місця. Хочемо тільки зазначити, що коли конституційний внесок ББ справді кинув смужку світла на темінь нинішньої внутрішньо-політичної ситуації в Польщі, то проте темряви цієї далеко не розпорошив. Припинилися тільки одні сплетні — на тему змісту майбутнього внеску — й розпочалися інші — на тему саме тих послідовностей, які внесок ББ за собою потягне. Від цих поголосок аж кишить, а певного ніхто нічого не знає.

Отже: чи урядові залежить на форсуванні ревізії конституції мерщій, чи він воліє відкладати момент „розгривки"? В першому випадку треба рахуватися зі скликанням надзвичайної літньої „конституційної" соймової сесії, в другому — з зачиненням сойму в другій половині березня аж до осени, себто слідуючої бюджетової сесії. Дальше: чи уряд (клюб ББ) справді стоїть на становищі заяви п. Славека, складеної в дні оголошення внеску представникам санаційної преси, і з деякими змінами повтореної у розклеєній від двох днів по місті відозві та у виголошеній позавчора його соймовій промові, а саме, що внесок той має бути або прийнятий бо відкинений, але не може стати предметом жадних „торгів" і не може бути викреслена з нього ані одна протинка?! Введення таких ультимативних метод законодатної праці ББ булоб, що правда, прийомом надзвичайно оригінальним, однак не в оригінальності річ: адже ми до дивоглядів і так уже звикли. Річ в тім, що на прийняття зголошеного внеску „en bloc" нема в нинішньому соймі найменшого, але то найменшого, вигляду: це справа пропаща. Але що в такому випадку? Розвязання сойму — та „октроювання" конституції з усіми її „противниками", чи ще одно розписання виборів по старій конституції й виборчій ординації? В першому випадку невідомо, чи уряд буде спішитися із скликанням нового псевдо-парляменту, вірний дотеперішній тактиці заховування „позоруф" парляментарного правопорядку, чи радше воскресне концепція п. Цара — правити 2—3 роки виключно декретами. Знову проти евент. ще одних виборів „по старому" — промовляє острах, чи не вирине тоді сумніа, що будучий сойм не матиме вже взагалі права переводити ревізії конституції, бо право збережене 125-ою ст. конституційного закону з 1921 року лише за „другим з черги на основі цієї конституції вибраним соймом". Колиж мова доходить до комбінацій на тему того загального стану, який запанує у Польщі після евент. „октроювання" конституції в тому виді, як її нині пропонує ББ., або навіть після переведення зголошеного внеску крізь нинішній сойм, — хоч і в дещо злагідненому виді, а проте з найбільш суттєвими змінами, які можуть найти підтримку цілого колишнього хієно-пласта плюс ББ і його сателіти, — коли люди починають запускатися у комбінації на тему практичних наслідків нового устрою — тоді вже нема кінця-краю здогадам і всякі „що" та „чи" так і залишаються без відповіди.

Як бачимо — то трудно справді сотворити цю „ясну" ситуацію. В усякому разі, що торкається спеціяльно долі сойму, то його ситуація значно „затемнилася". Коли розмови ведуться у площині „зачинення", „розвязання", „замаху" і т. д. — то акції сойму на політичній біржі мусять летіти коміть головою. Так воно теж і діється і тому можна говорити про всякий настрій в соймових кульоарах, тільки не про — рожевий. Пригнічення, яке запанувало в парляментарних варшавських колах як вплив свідомости, що парляментові кажуть підписувати смерть парляментаризмові і що народне представництво має власноручно звести ідею демократії на рівень фарси чи карикатури, — це пригнічення ще дужче скріплює враження ситуації зовсім непевної.

Але будь-що-будь на варшавському овиді видніє нині сильвета посла Славека, приклонника „сильних діл" (про слова й не казати) і вирішування проблемів ультимативними „або — або". Це сильвета бойовика і з її появою автоматично виринає перспектива всіляких страхіть: розвязання, розігнання і т. д. В тінь пішла сильвета п. Бартеля, що — о іроніє! — на тлі тутешніх відносин зискав собі марку лагідного миротворця, що чудесно лле оливу на розбурхані хвилі урядово-соймових конфліктів. Ці два польські діячі — це гейби Ариман і Ормузд і то один з них бере верх, то другий! Нині Ариман потряс мечем — вибачайте: говорить пламенні промови і над соймом справді гейби легенько забреніла шабелька. Однак з того не виходить, щоби ми були свідками останньої вже фігури кадриля, що не інтервеніюватиме п. Бартель і що ситуація знову не „злагідніє". Але що „яснішою" вона тоді теж не стане — це певно.

Для нас, українців, усі ті варшавські здогади, комбінації й пермутації, не мають значіння. Для української політики ситуація, справді прояснішa, — в розумінні усунення сумнівів, якщо вони ще в декого були. А саме: без огляду на той чи інший оборот справи започаткованої ревізії конституції — кожний з них буде означати для нас *погіршення* відносин. І тут ось починається площина під найповажнішу виміну думок у нашому політичному таборі.

І. Кедрин.

На педагогічні теми.

Як провадиться підготовка шкільної реформи в ЧСР.

Школа в Чехословаччині до цього часу ґрунтується на тих підставах, які вона одержала в спадщину з часів австрійського панування. Зрозуміло, що сучасна шкільна система в ЧСР мало відповідає тому демократичному духові, під знаком якого йде перебудова усього політичного й громадського життя в цій молодій республиці.

Згідно з сучасною шкільною системою, після народньої школи (з 5-и літнім курсом) спільної для дітей всіх верств громадянства, йде вже поділ дітей на дві касти: для одних дітей є міщанські школи (з 3—4 річним курсом), для інших дітей — нижчі середні школи, з яких стелиться прямий шлях до вищих середніх шкіл, а далі — до високих шкіл.

Ознаку міщанської школи зовсім не слід вбачати в наділенні учнів цеї школи меншими здібностями в порівнанні з учнями середніх шкіл, а скорше в нижчім соціяльнім і економічнім стані їхніх батьків.

Цей неприродний поділ дітей на дві касти, розуміється, тяжко погодити з справедливим домаганням демократії: рівне право на освіту для дітей усього громадянства.

Демократія деяких країн вже прийшла до думки, що лише єдина школа є правдивий тип школи, який може забезпечити кожній дитині належитий розвиток її здібностей, її інтересів і потреб.

На цей шлях стає тепер і громадянство ЧСР, оскільки про це можуть свідчити несчисленні збори ріжних громадських і політичних організацій, а також преса всіх напрямів — у звязку з тою кампанією, яку розпочало само учительство в боротьбі за єдину школу. Ініціятиву в цій кампанії взяла на себе Учительська Спілка разом з двома школами високих педагогічних студій в Празі та в Брні — в днях урочистого святкування 10-ліття чехословацької республики.

Головним пропагатором єдиної школи в ЧСР є доцент Карлового університету в Празі Dr. V. Prihoda який невпинно виступає в ріжних місцях ЧСР з доповідями про єдину школу та вміщує по ріжних педагогічних і загальних часописах статті на туж тему. Він-же був і головним референтом на зборах „Педагогічного тижня" в Празі, влаштованого ініціяторами кампанії за такими гаслами: „єдина школа для дітей" і „висока педагогічна освіта для учителів".

Не буду тут наводити тих рефератів і дебат, які пройшли на цьому „Педагогічному тижню" з участю 700 учителів і учительок зі всіх кінців ЧСР, обмежуся лише наведенням резолюцій у справі тих питань, ради яких влаштовано „Педагогічний тиждень".

„Ми, учасники „Педагогічного тижня", скликаного під протекторатом міністра шкільництва й народньої освіти д-ра М. Годжи в дні 10-ліття самостійности Чехословаччини, в кількості більш 700 учителів і учительок зі всіх кінців республіки, висловлюємося за єдину диференційну школу, обовязкову для всієї шкільної молоді до 15 років. Ідейного обєднання усіх шкіл можливо досягнути лише послідовним відділенням школи від церкви, обєднанням учительської корпорації шляхом підготовки усього учительства у високих школах та органічною будовою вищих ступнів школи на її нижчих ступнях, починаючи від дитячих садків. Єдина диференційна школа має складатися з двох ступнів. Перший ступінь утворюють перші пять років консолідованої народньої школи. Консолідацію школи розуміємо, як сполучення малоклясових шкіл у школи з багатьома клясами. Другий ступінь сполучує й перетворює сучасні міщанські школи та нижчі середні школи в новий тип диференційної єдиної школи. Диференція розуміється, як приноровлювання методи навчання та шкільного матеріялу відповідно до індивідуальних особливостей учнів, їхніх розумових здібностей, інтересів і потреб. Ця диференція сприятиме кожному учневі здобути освіту в необхідному для нього обсягу. Добір учнів за цією системою відбуватиметься зі всієї народньої маси на основі психольоґії. Єдину диференційну школу ми уявляємо собі, як школу сумісного навчання, де диференція приверне більшу увагу й щодо виховних потреб молоді обох станів. Єдина диференційна школа, за яку висловлюємося, ґрунтується на висновках педагогіки, соціольоґії та наукового школознавства. Тільки єдина школа відповідає культурним і соціяльним потребам нашого народу, а також тим культурним та ідеольоґічним передумовам, на яких збудована наша держава".

„Вирішення питання про вищу освіту учительства стає невідкладною справою нашої республіки, бо в сучасний момент це є питання міжнародного значіння... Отже ми висловлюємося за загальну середню освіту та двохлітню високу фахову педагогічну освіту для всього учительства народніх шкіл, яка має подаватися у високих школах, університетах чи політехніках. Необхідність повного закінчення середньої школи для всього учительства користується тепер загальним признанням, також не викликає заперечень і право на високу підготову для кожного, хто скінчив повний курс середньої школи. Отже в початку другого десятиліття республіки звертаємося до уряду й законодавчих органів: „Дайте народнім школам, молоді та республиці учителя з високою освітою, за прикладом сусідніх держав".

Однак учительство ЧСР добре розуміє, що реформа школи не є монополією учительства, — це є справа всього громадянства, а тому учительство визнало за необхідне притягнути до обговорення питання про шкільну реформу як батьків, так всіляки громадські організації й політичні партії. З часу „Педагогічного тижня" й по цей день відбуваються в ріжних місцях ЧСР збори батьків, на яких виступають педагоги з доповідями про єдину школу. Особливо величні

були збори батьків у Празі підчас „Педагогічного тижня", на яких прочитав свій реферат про єдину школу в надзвичайно приступній формі все тойже V. Prihoda.

Немає майже ні одного дня, щоби в столиці й на провінції не відбувалися збори й навіть конференції з дискусіями в справі реформи школи в ЧСР. Нема ні одної ґазети, якаб не відгукнулася низкою статтей на тему шкільної реформи. Про спеціяльну педагогічну пресу нема чого вже й казати.

Ідею про єдину школу та високу педагогічну освіту для всього учительства усвідомили найширші кола громадянства, а ця обставина в демократичній державі відіграє немаловажну ролю. Отже можна думати, що на зїзді, який має намір скликати міністерство шкільництва й народньої освіти в березні ц. р. ця ідея знайде повне признання. Бодай сам міністр нар. освіти в своїй промові на зборах „Педагогічного тижня" визнав найважнішою проблемою шкільної реформи роздроблення єдиного типу школи, бо „школі припадає завдання довершити обєднуючий процес звільненої держави... Школа в демократичній державі повинна виховувати сильні характери, бо в тяжкім суперництві народів середньої Европи ми можемо перемогти лише якістю, а не кількістю".

Наведені тут дані про засоби підготовки шкільної реформи в ЧСР, може, стануть в пригоді й нашому учительству, що тепер працює над реформою рідного шкільництва в Галичині.

Ст. Сірополко.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНИ на СУКНІ і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, у великому виборі
ШОВКИ, СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ.

Радянська Україна.

Правляча партія про українську книжку.

Центральний Комітет Комуністичної Партії більшовиків України (КП(б)У) приняв обширну постанову про видавання української книжки. Постанова ця незвичайно вимовна та характеристична для тамошніх видавничих відносин. Подаємо з неї найважніші місця.

„Оцінюючи роботу видавництв на Україні — читаємо в ній — в справі видавання української книги, ЦК КП(б)У констатує, що на сьогоднішній день більша частина продукції видавництв припадає на підручники. Хоч це є великий чинник піднесення культури широких мас, але він також виявляє, що ми досі: а) не охопили широких робітничих і селянських мас масовою українською популярною соціяльно-економічною та науковою літературою; б) видали мало фундаментальної марксо-ленінської літератури українською мовою (з „Літопису українського друку", що виходить у Харкові, видно, що саме найбільше книжок в українській мові друкують українські видавництва на марксо-ленінські агітаційні теми. — Ред.); в) наукову та технічну літературу тільки що починають видавати. **Великою перешкодою щодо поширення української літератури була незадовільна організація роботи самих видавництв та висока ціна на книжку**".

Про мале поширення української книжки та про занадто високу її ціну говорив свого часу і секретар КП(б)У Косіор на київській партійній конференції. Про те саме довідуємося і з численних дописів з місць, опублікованих в радянській пресі. Української книжки нема і по бібліотеках робітничих клюбів та по читальнях червоної армії. На Україні має повну перевагу російська книжка. Посередньо це стверджує і ЦК КП(б)У в наведеній постанові.

Перевибори рад.

З радянської преси довідуємося, що по день 20. лютого ц. р. перевибрано на Україні 9.200 сільських рад. Іншими словами перевибори вже на покінченні. Взяло в них участь 6 і пів міліона управненого до виборів населення. До нових рад вибрано 313 тисяч делегатів. Відсоток жінок між вибраними збільшився у порівнанні з попереднім роком на 17 відсотків. Членів і кандидатів КП(б)У ввійшло до тих рад 16,6 відсотків, членів комітетів незаможних селян 45 відсотків. Активність виборців унаглядняється цифрою 64,5 відс., а по деяких селах сягає вона і 95—100 відс. Виходилоб, що були місцевости, де всі управнені до виборів взяли в них поголовну участь.

Проф. Герасимович нагороджений у Ню Йорку.

Старший астроном харківської астрономічної обсерваторії проф. Герасимович дістав на міжнародньому конкурсі в Ню Йорку найвищу нагороду за наукову працю про джерела сонячної енергії.

Українці на Далекому Сході.

Скрізь по безкраїх, незмірних просторах Далекого Сходу та Сибіри, куди, здавалося, тільки птах може залетіти чи хижак-звір забрести, скрізь тут розпорошені українці-переселенці з Полтавщини, Київщини, Дніпропетровщини й інших місць України. Цілими селами й хуторами осіли українці на безмежних просторах: господарюють, борються за життя з суворою, непривітною, дикою природою, насаджують культуру. Здавалося, що за щоденною працею можна забути і про свій край, про свої звичаї, побут, забути рідну мову, пісню. Але ні.

Їдучи потягом, подибуєш села чи хутори, які є живим зразком, копією сіл України. Можеш відразу пізнати, що тут живуть полтавці, чи київці. Загальний зверхній вигляд будівель зберігся включно до журавля у дворі, не кажучи вже про побілку, фарбування то-що.

Все населення кохається в усьому українському. Та, на жаль, ніяких ґазет, книжок, ні шкіл, нічого нема. Не ведеться ніяка культурно-освітня робота серед українців. І лишилася їм тільки сама пісня та мова, з якими вони не розлучаються ніколи.

В останніх роках відносини дещо покращали. По богатьох селах та в деяких містах, як от Благовіщенське, Новосибірське й інших, працюють українські школи. Треба богато вчителів, та їх на місці нема. Надіються на Україну, що вона поможе літературою і ґазетами.

Вже чотири роки велику культурну роботу переводить тут український театр під управою Бунчука. Скрізь, де лиш театр виступає, його приймають з великою радістю. Мандруючи з міста до міста, з села до села, театр відвідав майже всі місцевости, де живуть українці. (У. Е.)

Відмолоджена партія.

Розмова представника „Варш. Інформації Прасової" з гол. секретарем української соц.-радикальної партії д-ром М. Стаховим.

„Варш. Інформація Прасова" („Вшистке Стронництва") в останньому випуску містить розмову з гол. секретарем соц.-радикальної партії д-ром М. Стаховим, навязуючи до останнього (31-го) партійного конґресу, що відбувся у Львові в днях 2 і 3 ц. м. На поставлені питання про враження з останнього конґресу партії, про відносини до УСДП, про становище до зміни конституції й етатизму, про відношення до польської держави, про порозуміння з іншими українськими партіями, про становище до польської лівиці і про спільність професійного руху — відповів д-р М. Стахів ось що:

Останній конґрес УСРП переконав партійних керманичів, що соц.-рад. партія сильно зросла в останніх літах і то під оглядом територіяльним і кількостевим. Під теперішню пору має вона 5 тисяч членів, а в тому 80 проц. сільських пролетарів (?!). Останній конґрес відбувався під прапором опанування партією всього руху українського пролетаріяту, яке то змагання проявилося в соц.-рад. партії в останніх трьох літах шляхом приєднування до партії промислових робітників, шляхом участи й підтримки страйкової акції, передвиборчою акцією, участю у виборах до касохорих то-що. Провід змагає до зрівноваження в партії організованих сил працюючого люду в місті й на селі.

Змагаючи до опанування всього руху українського пролетаріяту та стоячи на ґрунті рівнорядности промислових робітників і селянства, УСРП бажає шляхом порозуміння створити великий український соціялістичний картель чи бльок, поза яким найшлись би тільки комуністи.

На останньому конґресі — по словам д-ра

АДА НЕГРІ.

ШРАМ.

Як Марта вже була зовсім виздоровіла, що й лікарі сказали, приїхала до неї з Міляно її донька Петра, щоб забрати матір із лічниці.

Петра була вдягнута в теж убрання з накидкою — дуже довге, блакитно-сіраве, крій звичайніський, в якому мама бачила її тричі, чи й чотири рази в часі своєї недуги біля свого ліжка, як вона приходила відвідати її. Мала ту саму поставу, як тоді, при відвідинах, супокійну, шорстку; той самий погляд очей — дуже далекий, або дуже приникаючий, блакитно-сіравий, як вигляд одягу.

Щож робити? Мусіла здатись на ласку доньки й разом жити з нею. А вжеж: їсти-ж бо треба.

Малиб їхати отсе поїздом до Міляно. Там Петра приготовила їй кімнатку у свойому маленькому помешканні, яке в короткому часі вспіла придбати собі, геть поза брамою Монфорте. Стара хата в Больонії, знищена, проклята — і щоб була згоріла до самих підвалин! — сплямлена кровю. Чоловік її самовбийник, із розтріскаиим лобом похований у Чертозі. Вона, Марта, чудом урятована та по довгих місяцях терпінь у лічниці виздоровіла від рани на обличі. Адже по такій ганебній притичині вона, зі сорому, таки не могла, не повинна більше й показатись у Больонії.

Її чоловік захотів було неодмінно вбити її, а потім і себе. Покінчити вже раз із отим осоружним життям скажених собак, яке так довго тягнеться в сімі. Петра (з малою звали її Петруся) виростала в цій метушні. І як у хаті все йшло уверх дном, як батько гидко юшивсь заразливим ремством до матері, — вона, мала дитина, зовсім інстинктовно затулювала очі й вуха. Ремство — трійливий овоч надто палкого кохання. Ремство до всіх і до всього. Мовчанка, розмова, погляд, рух, сміх, плач — усе викликало ремство: позбавлене справжніх причин і підстав, а все тільки тіни, фантазми, підозріння, лють. Згодом дійшло до того, що жінка, віддихаючи, лякалась, чи своїм віддихом не зраджує чоловіка, чи не злочинить перед ним. Це божевілля приглушувало в ній материнське почуття. І дитина це розуміла. Розуміла і блідла-блідла, ставала якоюсь постатю худо-довгою, сливе чужою батькам. Її блакитно-сіраві, довгі, завсіди прижмурені очі були схожі до батькових, тільки без тих його відблесків шалу. Ними Петра дивилась у своє нутро, все глибше-глибше поринала туди, наче шукала в собі оборони проти батька, матери. І таки справді — вона, Петра, узброювалась в охололість та безсоромязливість доньки. У вісімнацятому році життя вона скінчила вищу технічну школу й курс стеноґрафії та вистарала собі місце праці в Міляно. І подалась туди жити, самотно: обезцінюючи кохання, маючи жах перед подружам, тільки з рішучою волею: пробивати свій шлях власними силами і трудом.

У той-же час там у Больонії діла між двома нещасними, як ніколи, йшли до гіршого. Одначе Марта не знала, не могла зрозуміти іншого життя від того, яким животіла. Побиття, жах, сльози, притуплення душі, ці удари, за якими слідували вже дуже остогидлі, згіркнілі втихомирювання, стали для неї необхідними. Вона була отроєна і, врешті, покохала свою отрую. Ніколи не зрадила чоловіка. Та з роками самі його підозріння побуджували її й вона своїми жартами, недоговорюваннями, залицяннями, що підсичували в ньому лють, викликала у нього ще жорстокіше ремство. Колись, як дівувала, була гарною, а й тепер була такою. Але чула необхідність упевнитись у цьому його заздрістю. Не вміла інакше жити, як тільки зі своїм розлюченим володарем та його налигачем. Навіть вона була першою, що підюдила його, щоб він убив її: „А вжеж, що так! Убий мене, тай годі!" Він, сліпий, стрілив до її горла. Тільки жінка, як побачила холодну безодню дула, яка сугульнула зненацька перед її очима, стратила весь свій одчай і мерщій скочила в бік. Куля пройшла лівим щелепом. Він, бачучи, що вона паде, стрілив собі в ухо. Був певнісінький, що забрав її з собою у вічність, щоб разом терпіла з ним і для нього.

*

Оцеж і був той шрам, якому Марта, як була певна, що не приловить її донька, невтомно приглядалась у маленькому зеркалі. Рана гоючись, полишила білий шрам, біліший від самого лиця, трішки долинковатий. Це вглиблення шраму на обличі не молодому, а все таки пристрасному, надавало йому проймаючого сяйва молодости, життя. Всі придивлялись отому шрамові. Він був ключем до її мученичого життя, кохання. Бо хоч воно було й розпучливе і кріваве, а все таки було коханням. Жінки зависно впялювались у шрам своїми зіницями. Мущини приглядались йому з цікавістю; приглядались у очі, що під важкими повіками горіли потрохи всіми колірами, а там приглядались ясному волоссю. Приглядались у-

М. Стахова — можна було замітити цікаве явище. Коли в попередніх конґресах брали участь головним чином старші, вікові делеґати, то на останньому мав перевагу молодший елемент: делеґати від 25—30 літ, що дає запоруку скорого розвитку партії в будуччині. Також рівень дискусії був високий.

На українській національній области під Польщею УСРП є найсильнішою соціялістичною партією. Змагаючи до створення українського соціялістичного картелю чи бльоку соц.-радикали бажають притягнути до нього УСДП, Сел. Союз і Сель-Роб (правицю). Остання з названих партій мусілаб прояснити свою політичну платформу і стати на становищі політичної самостійности українського народу. Що торкається УСДП, то причиною ріжниць між нею й соц.-радикалами є якийсь дивний консерватизм соц.-демократів, який проявляється в інтерпретації й приноровлюванні ними принципів марксизму й історичного матеріялізму.

Професійний рух на українській нац. території під Польщею мусить бути окремішний для українських і польських робітників. Зате бажаною була би співпраця й порозуміння професійних польських й українських організацій в обороні інтересів праці проти капіталу.

Конґрес УСРП в ухвалених резолюціях апробував в цілости дотеперішню політику партійних органів, себ-то парляментарного представництва й Головної Управи та висловився згідно за продовженням дотеперішньої політичної лінії.

На запит про відношення до польської держави, д-р Стахів приводить головні точки декларації парляментарної репрезентації УСРП, зложеної при відкритті польського сойму, додаючи:

„В тому своєму змаганні до повного національно-політичного і соціяльно-господарчого визволення український нарід є готовий ввійти з іншими народами не лише в приязні відносини, але й у відносини братерської взаїмности, наскільки ті народи будуть солідаризуватися з його змаганнями й закинуть думку про збройну інтервенцію на українських землях".

У відношенні до поодиноких польських питань, як нпр. зміна конституції або етатизм, розмовець зазначив, що під тим оглядом не наступила ніяка зміна. До справи державного етатизму УСРП відноситься неґативно, бо кожне державно-етатичне підприємство утримується податками й данинами населення. В заміну за тягарі, яке воно несе на собі, тратить право до господарчої ініціятиви. Взагалі УСРП є противником монополізування державою господарчого життя, висуваючи при будові нового устрою ідею кооперативізму, а не етатизації.

Відношення УСРП до польської лівиці є залежне від останньої. На жаль, про позитивне відношення до польського лівицького картелю немає мови, як довго справу розвязки українських і білоруських еманціпаційних проблем польська лівиця розглядатиме несоціялістично і на ті питання буде дивитися під кутом погляду народової демократії.

За океаном.

Нове українське товариство в Бразилії.

Бразилійський український тижневик „Праця", що виходить у Прудентополіс, в Парані, подає, що з кінцем 1928 р. засновано в Куритибі нове освітньо-організаційне товариство під назвою „Український Центр" в Куритибі. Товариство зареєструвало свій статут, у якому між іншими постановами находяться застереження, що на випадок розвязання майно товариства переходить на товариство „Просвіта" у Львові.

Українсько-бразилійська колеґія.

В днях 14. і 16. листопада м. р. відбулися з приводу закінчення року іспити в українсько-бразилійській колеґії в Порта Уніон. Протягом 1928-го року ходило до колеґії 47 учнів. До іспиту сідало 25, з того з початкового курсу 4, підготовчого 6, з першого року 10, з другого 6. Після переведеного іспиту признано здібними до вищої кляси: з початкового курсу з достаточним поступом 3, з підготовчого курсу з достаточним поступом 5, з першого року з добрим поступом 2, з достаточним 8, з другого року з відзначенням 2, з добрим поступом 4. Признані нездібними: один з початкового курсу і один і підготовчого.

З життя українського студентства в Канаді.

При Інституті ім. Петра Могили у Вінніпеґу істнує студентський кружок „Прометей". Завданням кружка гуртувати українських студентів, уладжувати дискусії, концерти та забави. При кружку істнує теж орхестра під проводом п. Крипякевича. Протягом 1928 р. відбулося кілька дискусійних вечорів. Один з них на тему „Чи українці в Північній Америці засимілюються?" викликав довгі суперечки і був дуже оживлений. Кружок мав намір видавати свій постійний орган під наголовком „Прометей", одначе вийшло лише одно число. Відбуваються теж деколи концерти й забави. Сходини кружка відбуваються що-суботи.

Як живуть українці в Карвел, Канада.

Околиця Карвел находиться 32 милі на захід від Едмонтону при Сіпеарській залізниці. Це майже остання українська оселя на заході. Околиця заселена здебільша самими українцями з Галичини. Займаються вони мішаним фармерством. Українці заїхали в цю околицю перед 20 роками й не зле їм живеться. Є тут дещо й інших національностей, що займаються фармерством, але вони вже поза осередком цієї околиці та на гірших землях, бо українці позаймали кращі. Землі тут трохи горбуваті, але щодо урожаю, то вони досить відповідні. Урожай минулого року не був дуже добрий, а то з причини посухи, котра панувала майже до жнив, а ще до того прийшов мороз за скоро і майже половина збіжа вимерзла. Є тут два елеватори, котрі побудовано тому два роки назад і тепер вже нема тих невигідностей щодо збуту свойого збіжжа, як було попередньо. Богатих фармерів тут ще нема, хоч є такі, що поприїздили сюди ще перед двацяти роками. А причина цього є та, що тут землі були дуже ліснисті і треба було богато часу на їх вироблення. Але в більшій частині земля вже вироблена. Культурне життя цілої околиці зосередковується в товаристві ім. Шашкевича, якого членами є всі українці. Товариство має власний дім, в ньому відбуваються зібрання та аматорські вистави. Товариство істнує вже тринацять років

БЛІДНИЦЮ нетокровність усуває ділає зміцнюючо, оживляючо, пооуджує апетит, неоцінений середник для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорского, вино хіново-залізне на еспанській малядзі. До набуття у всіх аптиках і дроґуеріях. Ціна за фл. 4·25 зол., пів 2·40. У власнім інтересі жадати виразно М-ра Кшиштофорского вино хіново-залізне. Laboratorjum chem.-farm. **Mr. M. Krzysztoforsk., Tarnów.**
774 38—?

Нові українські музичні видання.

Українська музична література в Америці збільшилася свіжо трьома музичними випусками. Український скрипковий артист, проф. Роман Придаткевич з Ню Йорку, уложив на ноти для скрипки три українські народні пісні, а саме: „Козачок", „Янічок" та „З буйним вітром та розморонька". До всіх трьох доданий фортепяновий акомпаніямент. Отсі пісні появились накладом світової накладні Едварда Туберта, що має свої склади в Ню Йорку, Льондоні і Ляйпціґу. Пісні можна набувати по ціні 50 ц. за випуск в Січовім Базарі — „Сурма Бук енд Мюзик Ко", 103 Евеню А, Ню Йорк.

Авраменко приїхав до Ню Йорку.

Василь Авраменко, відомий український артист-балетмайстер, приїхав недавно з Шикаґо до Ню Йорку. Думає він отворити там школу танців, щоби підучити артистичного танцю українців та українок. У Злучених Державах та в Канаді мав Авраменко кілька курсів українського танцю і випустив цілий ряд здібних учеників та учениць

Журналісти і журналістика.

Обовязки громадянства супроти журналістів

Від якогось часу в Польщі думають про управильнення відносин в журналістичній ділянці та про створення основ соціяльного забезпечення журналістів. Довгий ще шлях, заки ріжні проєкти про управильнення й забезпечення життя й умов праці журналістів у Польщі завершаться обовязуючим законом.

У чехословацькому парляменті саме тепер ведеться дискусію над проєктом закону про суспільне обезпечення журналістів. З того приводу голова чехословацького журналістичного синдикату сен. Піхль на засіданні виголосив промову, з якої головними уступами слід познайомити й наше громадянство.

Без журналістики — говорив сен. Піхль — не булиб ми там, де ми сьогодні находимося, без журналістики не моглаб республика ніколи так сильно зміцнити своїх позицій в краю і за кордоном. *За свою працю платить журналіст своїм здоровлям, своїми нервами, своєю передчасною нездатністю до виконування своєї професії.* Пересічний вік журналіста є на 10—20 літ коротший,

---

стам, які часто, дуже сильно, широко сміялись і, сміючись, показували зуби-сікачі, переложені один на одному, як у осіб траґічного призначення. Слідкували мущини за несупокійною палкою постатю жінки, яка ще й не думала покидати втіх життя.

Петра не могла, не знала інакше дивитись на шрам матері, тільки з відразою. Її погляд втилався у шрам, як вістря ножа — митю і швидко відтіль утікав. Убогу жінку, яка остала без засобів прожитку, постановила забрати до себе. Либонь десь там глибоко в серці ховала надію, що врешті в ній, у цій самотниці, удові, найде маму, за якою тужила, якої недостачу відчувала завсіди. Хтож інший міг би був забрати її, саме тепер? Аж ні! Ділив їх шрам, який відмолоджував обличя Марти, насильно робив його кращим, таємнішим, був неначе печаткою на любовному листі. Хібаж це матір? Та ніколи! Чиж можливо, щоб ті очі, уста, шрам, минуле могли злитись із виразом облич інших, правдивих старих матерей?

Хатою — Марта піклувалася дуже мало. Моральний безлад, у якому вона проживала, нелад нервів у наслідку траґедії, робили її непригожою до ладу в господарсько-хатній роботі та в інших обовязках, які повірювала їй донька. Марнувала час у доставців, у сусідок, яким тисячний раз оповідала, як то колись „ті діла". Слухачі в той час не відривали очей від білішого, як лице, шраму під лівим щелепом.

Самоти жахалась. Повертала думкою до чоловіка. За спиною вчувала його важкий віддих, його погрози, його кохання, яке палало ненавистю і жалобою. Одначе цей жах у ній був чисто фізичний, без ніяких докорів, і йому товаришили тремтіння, що не були їй немилими. Хай йому всячина! Ще раз пожитиб отим зіпсутим життям, тільки, щоб мати ще свого чоловіка! Чиєю-ж вона була тепер? Чиж оцю доньку, можна назвати своєю? Дивно, як ті діти родяться й виростають зовсім іншими, нічим не вдаються в батьків, наче походять з іншої раси...

І в цьому не слід винити нікого. Навіть того, кого вже не було. Є такий мотуз, що тягне нас, мов телят до різні. І ми йдемо! Йдемо туди, куди мотуз тягне нас. В один чудовий момент ми засліплені втелющуємо в засідку, що зветься: смерть. І все те, що скоїлось, либонь вина її, смерти?

Петра не шанувала Марти. Навпаки! Своїм суворим поведенням, мов педаґоґ у школі, своєю холодною незгідністю з ділами матери, вимаганням рахунків до останнього шеляга з видатків, зроблених для хати, всім цим понижувала її. Здавалося, що вони помінялись ролями. Бо щоб вона покохала кого, віддалась... Одного вечора хотіла сказати доньці про це, хотіла з нею розмовитись по душі, що так далі самотній, молодій жити не гаразд. Та зовсім несподівано побачила перед собою Петру іншою, як вона хіхікала лихим, охриплим сміхом, мов схлипувала. Довгий її вказуючий палець невмолимо стремів проти неї, проти її шраму. Сама-ж глумом жбурляла: Я? Покохати? Віддатись? Мати в хаті пекло і плодити діти, щоб і вони терпіли? А в один прегарний день, у шалі кохання, дірвати гостинець отой під лівим щелепом? О — ні! Цього ніколи — ніколи не буде!...

Марта, запалена в обличі, схопилась на ноги. Очі блиснули сльозами. Щось свідоме перемінювало, ушляхотнювало її. Хоч була нижчої постати, але в цій хвилині була вищою, молодшою від своєї доньки.

— Нещасна ти! Можеж мені докоряти, але ти є нещасною, бо всіх ненавидиш. Твій батько, хоч який був, а все таки кохав мене на свій лад. Так! І ти не смійся! Знаю добре: ти не можеш дивитись на мій шрам під лівим щелепом. Аджеж ти з усією твоєю байдужністю, з твоєю вільністю є нужденніша за мене. Ти є холодний кусок леду, що даремно шукалаб чоловіка чи коханка, бо не знайдеш такого. Тебе ніхто не кохатиме аж так палко, щоб із кохання до тебе ранити тебе. Не сміятись, а плакати — плакати тобі!...

Почули обі, що сказали собі у вічі те, чого між донькою та матірю не сміє говоритись. Засоромились, замовчали, вдали, що втихомирились. Проминула ніч, якої тиша була напоєна важким болем. Тиша, в якій той, хто не спить, чує, що в сусідній кімнаті так, як і він, той другий, має очі отворені, поринуті в темінь ночи. В день по сварці, як Петра пішла до праці, Марта зібрала свої речі в маленький клуночок, забрала свої — небагато їх було — гроші тай подалась...

Утікла далеченько, бо Петра більше ніколи й нічого про неї не чула. Хто зна, куди вона подалась! Хто зна, кого вона собі найшла, що, співчуваючи, забрав її до себе. А може, побачивши шрам, у якому є стільки дивного минулого, який ізтомленому обличу надає стільки таємности й молодости, яка ніколи не вмірає, й покохав її.

З італійської мови переклав
Михайло Островерха.

як людей, діяльних у інших професіях. Журналістична професія не знає відпочинку, знає лише хопіх, вічну погоню за інформаціями і *максімум* напруження нервів. Ясно, що суспільна опіка у відношенні до людей, діяльних у тій професії, мусить бути трохи інша, ніж у відношенні до осіб, що працюють в інших ділянках людської праці. Не тому мусить бути інша, немов би журналісти бажали привілеїв, бож і закон про суспільне обезпечення не дає привілеїв, але тому, що треба респектувати окруження, в якому вони живуть й виконують свою працю. *Журналісти були теж одинокою суспільною верствою, про яку все мало дбали.* Зацікавлення було лише тоді, коли йшло про інтереси інших.

Завдання журналістики зростають постійно. Журналісти мусять збільшувати свою працю, якістю й кількістю. Забезпечити їх матеріяльно значить: уможливити пресі дальший розвиток, звільнити її від матеріяльної журби і дозволити журналістам присвятити всю свою енергію лише продуктивній праці й науці.

Важко подумати собі демократію без доброї журналістики, парляментаризм, конституційне життя, державну й громадянську контролю без гармонії між політикою й пресою.

Тому справа суспільного обезпечення журналістів має таке далекосягле значіння. Здається, що не зроблю помилки, коли скажу, що в тій справі далеко більше повинна бути зацікавлена публична опінія, як самі журналісти. Публична опінія мусить бути заінтересована в тій справі, бо їй повинно залежати на тому, щоби рівень преси був якнайвищий, вона мусить пресі помагати, мусить дати журналістам спромогу в цілости посвятитися праці, що творить основу, на якій спочиває певність, лад і високий рівень усього нашого життя. Суспільне обезпечення журналістів є лише дрібною сплатою довгу, яким обтяжені є законодатні установи й уряд супроти журналістики.

Нова ділянка.

Ще кілька слів у справі заснування спілки для розбудови й експльоатації мінеральної місцевости Черче.

Справа Черча є вже досить відома нашому громадянству. Фактом є, що у віддалі 5 км. від Рогатина і 2 км. від стації Потік (на шляху Холорів-Підвисоке) находиться високоцінна під мінеральним (купальним і питним) оглядом місцевість Черче. Фактом є, що дотеперішні дослідн цеї місцевости ґеольоґами, гідрольоґами, хеміками й лікарями дали наскрізь додатні вислідн. Фактом є, що й дотеперішня практика навіть в дикому й напівдикому стані дали якнайкращі лічничі наслідки. Фактом є, що по мінеральні скарби Черча витягають свої загребущі руки чужі чинники.

Дотеперішні власники (місцеві селяни) мінерально-купелевого заведення Черче, непідготовані до ведення такого, досить складного підприємства ані під матеріяльно-фінансовим, ані під технічним оглядом, готові віддати його в руки ширших українських громадянських кол для доцільної експльоатації й широкої розбудови. З метою здійснити це завдання та створити хоч одну українську купелеву місцевість за ініціятивою Українського Лікарського Т-ва у Львові завязався у Львові Ініціятивний Комітет під проводом през. д-ра Костя Левицького як голови й д-ра Остапа Прийми — як секретаря. В Ініціятивному Комітеті взяли участь представники наших центральних економічно-фінансових установ, як Земельний Банк Гіпотечний (дир. М. Гаврисевич), Т-во вз. обезпечень і Кооп. Банк „Дністер" (дир. Ярослав Колтунюк), Центр. Кооп. Банк (дир. д-р К. Левицький) й інші. Особливо зацікавився справою Черча Зем. Банк Гіпотечний, який вже й передтим фінансував досьогочасну селянську спілку. В останньому часі, як довідуємося, зацікавився Черчем й митр. о. А. Шептицький, все готовий йти з підтримкою гуманітарно-здоровним змаганням.

В розмірно короткому часі Ініц. Комітет виконав велику працю й приготовив ґрунт до перетворення дотеперішньої цивільної (селянської) спілки в спілку з обмеженою порукою на широких громадських основах. На день 5. лютого ц. р. призначено перші (установчі) заг. збори спілки: Мінеральний живець „Черче", які однак не могли вилитися в позитивне завершення з огляду на пануючі тоді морози й сніговії та спричинені ними комунікаційні труднощі. Відсутність багатьох зголошених членів на тому зібранні примусила ініціяторів — після прояснення правного стану наміченої спілки — відложити заг. збори до більше пригожого часу. Вичекавши до привернення нормального залізничого руху Ініц. Комітет назначив *загальні збори спілки на день 1. березня* ц. р. (в 5. год. попол. в салі Центро-Банку Ринок 10). Треба сподіватися, що тепер ніщо не буде стояти на перешкоді завершенню спілки та що після підписання нотаріяльного договору спілки й вибору відповідних органів (Надз. Ради й Управи) розпічнуться праці біля розбудови Черча, нашої одинокої загально-громадської купелево-лічничої місцевости.

Треба сподіватися, що на цих перших заг. зборах не бракуватиме нікого, хто має зрозуміння для розбудови нової ділянки нашого промислового, а одночасно й гуманітарно-здоровного життя. Треба сподіватися, що під проводом наших центральних установ обєднаються, всі чинники, яким дорогі мінеральні скарби нашої землі.

Свята „Просвіти".

ЛЮТОВИСЬКА (ф. Самбір) — відбули 22. січня ц. р. у виповнених по береги 3-ох салях місцевої читальні свято 60-ліття „Просвіти". Богату програму виповнили сили читальняних членів при участи о. І. Чичули та п. Менцінського (вишкіл хору). Мешканці села відсвяткували ювилей дуже врочисто та навіть здержалися від тяжких робіт, а вікна своїх мешкань удекорували наліпками, з яких дохід призначений для „Просвіти". — **ЛІЩОВАТЕ (ф. Сянік)** — відбуло це свято 10. II. ц. р. при діяльній участи оо. П. Андрейчика та Й. Дороцького. Тогож дня відбула читальня загальний збір. — **ЯЙКІВЦІ І ЖИРАВА (ф. Журавно)** — святкували спільно ювилей „Просвіти" 22. І. ц. р. Всі вікна були прибрані наліпками. Свято зачалося Службою Божою, по якій слідувала академія. В церкві та з наліпок зібрано 51.25 зол. Це свято мало додатній вплив на дооколичні села, які й у себе задумують улаштувати таке свято.

Бурливе засідання сойму.

За відповідальність мін. Чеховича

На засіданні сойму 26. лютого пос. Возніцький (Визв.) мотивував внесення на потягнення до відповідальности мін. скарбу Чеховича за переступлення бюджету. Коли трибунал прийде до переконання, що вину за переступлення бюджету поносить хтось більше, то безсумніву сойм витягне з того відповідні висновки. Коли внесення відішлють до комісії, найдуть засоби, щоби там його скоро полагодили. Рішатиме третій чинник, уповажнений до того й обовязаний найв. правом. Внесколавці жадають відіслання внесення до комісії, а до якої це установить маршалок сойму. Марш. сказав, що згідно з уст. 5. зак. про держ. трибунал дискусія може мати лише два виходи: 1) внесення на приступлення до денного порядку, 2) внесення на відіслання справи до комісії. Що торкається комісії, то покликується на прецеденс, яким було обвинувачення мін. Кухарського в 1924 р. Опісля віцемарш. Домбський дав голос пос. Рибарському (Кл. Нар.). Клюб ББ. счинив великий галас, кричали „Жирардів"! Вкінці марш. зарядив перерву. Після перерви маршалок заапелював до палати, щоби в інтересі парляментаризму і краю шанувала свободу слова. Пос. Рибарський знову виступив на трибуну і ББ. знову счинив великий галас. Пос. Санойца кричав: це ендецька провокація, це безсоромність! Пос. Санойцу прикликують до порядку вдруге й утретє з записанням до протоколу. Галас змагається а бесідник диктує свою промову стенографам, кінчаючи: Голосуватимемо за відісланням внесення до комісії. Санойца кричить без упину: Ганьба! Пос. Вижиковський: Чому п. Складковський не закличе поліції на тих панів.

Приходить до слова прем. Бартель. Він сказав, що пос. Возьніцький закинув йому, що підписав внесення на поставлення перед держ. трибунал мін. Кухарського. Колиж подібна справа зайшлаб тепер, я підписав би також таке внесення. Уряд під політ. і форм. оглядом довів до направи скарбового та фінансового положення (голос на лівиці: Самообман!) Факти переступлення бюджету є в нашій господарці зовсім не новим, бували досі. Щойно з устійненням нових умовин праці ці бюджет. переступлення будуть маліти та з часом обмежуватися до мінімум. Виключені не будуть ніколи. Повстане бюдж. закон, який під форм. оглядом ці справи управильнить. Цей закон є в стадії творення. Тактика партій, що борються з урядом, основується на виминанні фронтових ударів і на завдаванні ударів поодиноким мін. патрулям. Тепер вдарили на відтинок дуже сильний і старалися вжити й трійливих ґазів. (Голос: Ви не хемік.) Овшім, знаюся на цьому. Хочете, панове, щоби хмари витвореного тут політ. іперриту зіпсували атмосферу в Польщі. „Уряд не знає рахунків з публ. грошей!" з таким кличем хочете пійти в країну та побідити нелюбий вам уряд. Стверджую, що держ. рахунки за мин. рік не є тайною, найв. держ. контр. палата може здати звіт із господарки уряду. Переступлення бюджету за рр. 1927/28. уряд предложить парляментові півночасно з замкненням рахунків за цей час після затвердження цих останніх найв. палатою держ. контролі. Не раджу панам шукати успіхів на заатакованім відтинку (голос: не журіться!) На цьому скінчено дискусію.

На внесення пос. Возьніцького голосували поіменно. Зголосили два внесення: 1) пос. Возьніцького, щоби внесення на поставлення мін. скарбу Чеховича перед держ. трибунал відіслати до комісії, 2) внесення пос. Кшижановського, щоби над справою перейти до денного порядку. За відісланням до комісії заявилося *219*, проти *132*, шість карток віддали чистих. Марш. оголосив вислід голосування та предложив відіслати внесення до бюджетової комісії. Предложенню цьому спротивився пос. Ліберман (ППС) і зажадав, щоби справу розглядала спец. комісія. Марш. щераз запитав, чи приймають його предложення. В голосуванні витворилося цікаве положення, бо навіть соціялісти з цілою палатою голосували за предложенням марш. Дашинського, проти якого передтим виступав пос. Ліберман.

Дальші наради перервано. Найближче засідання в середу попол. На денн. порядку неполагоджені справи нинішн. засідання.

Предсідником бюдж. комісії є пос. Бирка, та він тепер на відпустці для поратування здоровля. Його заступає пос. Вижиковський (Визв.) Яка буде дальша доля справи мін. Чеховича тоді покищо передбачити.

Після оголошення голосування прем. Бартель виїхав до Бельведеру, де конферував з марш. Пілсудським.

—o—

Марш. Пілсудський і мін. Залеський їдуть у Румунію.

Мін. Міронеску сказав на пресовій конференції у Варшаві, що взаємини між Польщею та Румунією стають щораз щиріші, чого доказом є остання заява марш. Пілсудського, що продовжатиме відпустку в Румунії та факт, що мін. Залеський їде в травні ц. р. з офіц. візитою у Букарешт.

Обід у честь мін. Міронеску.

Мін. Залеський уладив обід у честь рум. мін. закорд. справ Міронеску. Мін. Залеський виголосив промову на тему польсько-рум. приязни. Йому відповідав мін. Міронеску. На обіді був і марш. Пілсудський.

—o—

Вибух ґазу в Німеччині.

В азотових заведеннях у Тростберґі (біля Травнштайну) вибухли ґази. Завалилася 30 метрова вежа і засипала кільканацятьох робітників. Видобули досі двох убитих, 6 дуже тяжко ранених і кільканацятьох легко. Ціле місто окутали хмари чорного диму.

—o—

ЧСР. не хоче Троцького.

„Лідове Новіни" повідомляють, що колиб Троцький просив чсл. власти позволити йому приїхати до Чехословаччини, то його просьби не узглядняють.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—8·88·50, канадійський доляр 8·82·00—8·82·50, чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінг 1·25·00 1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·35—1·71·50 фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50 - 18·50.

Золото: 20 корон 36·00·00—36·70·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00 10 російських рублів 46·50·00—43·70·00.

Так виглядає оригінальне опакування знаних таблеток **ASPIRIN**, середника успокоюючого болі.

Вистерігайтеся безвартісних наслідувань в інших опакуваннях. До набутя у всіх аптиках.

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла“.** Вчорашнє число „Діла“ заняло нам Староство Гродське. В хвилі, коли даємо про це замітку до друку, не знаємо ще, що в тому числі підпало конфіскаті. Це 6-те заняття нашого органу в цьому році.

— **Чи буде неврожай?** У звязку з довготревалою та сильною зимою побоюються, що в більшости земель зах. Европи вимерзне озима пшениця. Це тому, що англійська порода пшениці, яку засівають у цих країнах, є мало відпорна на морози. Нпр. у Німеччині вже тепер заповідають неврожай пшениці. Польські хліборобські кола інформують, що зерно пшениці, яку засівають у Польщі, є дуже видержане на мороз, тому не треба боятися неврожаю. Одначе власної пшениці в Польщі ніколи не вистарчало, навіть на власні потреби. Її все спроваджували із чужини. Тому то на випадок европейського неврожаю на польських ринках відчують прикро дорожнечу пшениці. Довготревалі морози заподіяли вже великі шкоди в овочевих садах. Потерпіли передовсім бресквн на півдні (Заліщики) і черешні майже в цілій державі; мороз відбився також на яблунях і грушах, бо богато з них, коли не були забезпечені, потріскали від морозу.

— **І урядовці будуть учитись.** Кілька днів тому передавали ми звістку про урядовий проєкт, щоби для вчителів зорґанізувати спеціяльні курси, за яких професори університету будуть довчати їх метод педагогіки. Тепер міністерство внутрішніх справ у Варшаві задумує створити окремий науковий інститут для підготовлювання державних урядовців І-ої категорії. Буде це адміністраційна академія.

— **Ріжні вістки.** Померли: анґлійський підбігуновий дослідник д-р Лестер Аткінсон у 46 р. життя у Льондоні; в Єні проф. Вільгельм Райн, автор „Енциклопедичного підручника педагогіки“ і „Нарису системи педагогіки“. — Донька бельгійського короля Марія Джозе давала цими днями фортепяновий концерт на добродійні цілі. — Анґл. летун Кемпбел побив рекорд перелету з Наіробі (східн. Африка) до Льондону в 8 днях. — Побережа Чорного Моря вкриті таким снігом, що населення відрізане від деяких міст голодує. — Син відомого анґлійського „поета лавреата“ льорда Теннісона дістав у спадщині по батькові 146.338 фунт. шт. — У Білгороді застрілився радник мін-ства фінансів Дуліч, у менті, коли його арештували за зловживання. — Урядова статистика Австралії каже, що минулого року було там 36.700 жидів. — В Югославії зударився „Оріент-Експрес“ з товарним поїздом. — Між Ню Йорком і островами Бермуда вибудують плаваюче літнище.

— **Льоґіка фанатиків.** У „Комуністі“ з дня 14. ц. м. находимо статейку п. з. „Антирадянський виступ ученого Галанта. Наслідувач академика Єфремова“. Галант — голова гербаїстської комісії при Академії Наук. Його головний злочин, що він „цілком буржуазна постать“ і що „свої праці присвячені історії евреїв на Україні, комісія не післала на рецензію ніодному органу радянської преси, а в той-же час післала їх за кордон до Палестини органам еврейських фашистів, до палестинської буржуазної газети і до сіоністського орґану в Лондоні. Далі: одна лондонська сіоністська газета оцінює деякі місця цієї роботи як матеріял проти радянського уряду і як газета буржуазна дуже вітає цей матеріял і самого Галанта“. Що-ж цей Галант має спільного з Єфремовим? Послухайте: „У цих вигуках буржуазної преси ми бачимо цілковиту аналогію до того, як українська буржуазна преса зустрічала виступ академика Єфремова“. Одним словом: цензори правовірного комунізму оцінюють „правовірність“ письменника та вченого не на підставі того, що він пише, а на підставі того, що про нього пише — буржуазна преса. Як бачите — наша похвала рівна присудові смерти.

— **Анґлійські вибори.** Найближчі анґлійські вибори коштуватимуть усі три партії грубі міліони. Вже нині на підставі приблизних обчислень подають кошта виборчої кампанії кожної партії: 80 міліонів зол. Консервативна урядова партія покористується вже тепер радіовими апаратами. Кіна будуть ужиті також для політичної пропаґанди. Вже тепер починається в Анґлії війна міліонів голосів і міліонів фунтів штерлінґів.

— **Рекорди.** Бувший кат славної ню-йорської вязниці Сінґ-Сінґ, Джон Гульберт, застрілився в своїй хаті двома кулями. Він мав 60 літ і за останніх 12 літ своєї служби посадив на електричнім кріслі 141 осіб. Він покинув свою професію в 1926 р. і жив самотником у своїй громаді, де ніхто не піддержував з ним ніяких зносин. Він попав у нервовий розстрій. — У Портсмуті померла в 81 р. життя жінка Іванна Ребека Гвол, що була сім разів замужня, останнє вийшла замуж у 74 р. життя. Вона носила на пальцях усі свої шлюбні перстені.

— **Дрібні вістки з СРСР.** У Ленінграді викрили зловживання „хлібними книжечками“, роблені по безсмертнім зразку Гоголя: управи ріжних домів записували як комірників „мертві душі“. — Всеукраїнський Центр. Викон. Комітет скасував обовязок масового вставання на судовій салі у мент, коли кличуть „суд іде!“ і коли оголошують присуд. — Артисти жидівської „Габіми“ з Москви, що вернулись у Москву з чужини, прохали дотичні органи влади, щоби „Габімі“ дозволили вернутись назад до СРСР. Дарма, що за ними інтервеніював Луначарський, дозволу не дали. — На святочнім річнім засіданні Академії Наук досмертній секретар Ольденбург, торкаючись питання взаємин між настроями радянської опінії і Академії, сказав: „Ми не можемо заперечити, що в соціяльній критиці є чимало правди. Але одночасно маємо не менше право заявити, що в ній є і дещо невірного, основаного на неповній знайомости нашої праці. Нове життя широко реорґанізоване Академією покаже, що її праця минула і за останні роки була корисна та важна“. Від нових академиків-комуністів промовляв програмово Крижановський, заявивши, що комуністи-академики входять до Академії зорґанізованим фронтом матеріялістів-діялектів і що їх праці будуть для Академії значною піддержкою.

— **Маци до СРСР.** Радянський посол у Берліні повідомив урядово берлінський хуситський комітет, що радянський уряд дав дозвіл на привіз до СРСР 50 вагонів маци для російських жидів.

— **Бурлацька доля.** У Парижі є захист для бездомних на вулиці Токвіль. Цими днями 11 з них отруїлось у ночі світляним газом. З них пізнали лише одного старця шевця Блеза. Інших 10 виставили у прилюдній мертвецькій „морґ“ на показ, може хто зголоситься і пізнасть їх. Той, хто заходить до захисту на Токвіль не має обовязку казати свого прізвища ні показувати ніяких паперів. Кожний входячи називає себе як хоче і так його записують. З десяти траґічно померших не пізнали нікого і ніхто не прийшов за ними до „морґи“, щоби їх пізнавати.

— **Лік на довговічність.** Американська преса присвячує статейки з фотографією [illegible]тонської громадянки Вільгельміни Робінсон, заслуженої тим, що дожила здорова до 100 літ. На запит репортерів, чому вона завдячує свій гарний вік, вона відповіла: „Своє довге та щасьле життя завдячую тій обставині, що ненавиджу мужчин і що я не була така дурна, щоби виходити замуж“.

— **Зріст числа вязнів у Злучених Державах.** Спеціяльна комісія вашинґтонської палати, яка покінчила розслідн над вязницями в Злуч. Державах, доручила, щоби федеральну тюрму побудувати в Філядельфії. У звідомленні комісії подано таке пояснення: У недалекій будуччині побудується нові вязниці і доми праці для федеральних вязнів в осередках з багатолюдним населенням. Перший крок зроблений через побудовання вязниці в Ню Йорку, де міська влада вже не могла примістити вязнів. Крім Філядельфії, каже комісія, федеральна влада має побудувати вязниці в Бальтімор, Бостон, Клівленд, Сінеті, Шікаго, Ст. Люіс і Сан Франціско. Тюремне питання стає гострішим в Америці з кожним днем, бо число вязнів зростає щороку на 10 процентів. Навіть приспішена будова вязниць не порадить на приріст злочинців. Усі вязниці в Америці переповнені, бо число осіб арештованих, обвинувачених і засуджених зростає постійно дуже хутко. Комісія каже, що переконалась, що всі вязниці й арешти, не лише федеральні, але й навіть повітові та громадські, переповнені і вязні сидять без роботи.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи“, звільняючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи“, у Львові, Ринок ч. 10

З життя наших установ.

Загальні збори філії „Просвіти ім. Т. Шевченка“ на місто Львів.

Дня 24. лютого ц. р. відбулися в салі Т-ва „Українська Бесіда“ у Львові загальні збори львівської філії „Просвіти ім. Т. Шевченка“. Взяло в них участь 248 членів. Зборами проводив дотеперішній голова філії д-р Цимбалістий. По звіті секретаря з діяльности Виділу розвинулася дискусія, що оберталася біля звіту, але нічого замітного та корисного, що вартоб було взяти на увагу в майбутній діяльности філії, вона не дала. По дискусії принято внесення Контрольної Комісії на уділення абсолюторії уступаючому Виділові та приступлено до виборів нового Виділу.

Вибори дали такий вислід: головою філії став п. Петрик Петро, а членами Виділу: пп. С. Похмурський, І. Павлик, Е. Макарушкова, М. Дужий, Ф. Волчук, А. Березовський, М. Лизунець. На заступників виділових вибрані: д-р О. Прийма, М. Юрійчук і Г. Ганулях. До Контрольної Комісії ввійшли: дир. Б. Янів, проф. Терлецький Омелян і о. Каштанюк.

Нововибраний Виділ рішив на першому свому засіданні зайнятися між іншим підготовчою працею до урохомлення Народнього Університету. В такій важній і далекосяглій справі заслугує він безумовно на повну підтримку всього громадянства.

„Гаркун Задунайський“ на пописах в Катовицях.

(Допис.)

Закидують нам недостачу підприємчивости. Цей закид можна було ґенералізувати, але не тепер. Між нами находяться вже такі комерсанти, що як комерснуть, то вже перебирають усі міри, а в результаті повстає скандал.

Дня 8. ц. м. появилася в „Kattowitzer Ztg.“ реклама, якою заповідано, що 11. лютого виступить в катовицькім театрі український народній балет, який по дорозі на світову виставу в Барцельоні, по дуже успішних виступах в цілій Польщі, останньо в Кракові, дасть одинокий раз також у Катовицях виставку з богатим, в Катовицях ніколи небаченим репертуаром пречудових сольових і ін. українських нар. „танців“. Катовицька німецька публика з виробленим артистичним смаком і жаждою побачити щось оригінального, явилась численно, тимбільше, що у програмі було вичислених аж 14 точок.

11. лютого, 10. год. вечер. Саля набита переважно інтеліґенцією, богато вуглевих баронів і т. д. Всі очікують піднесення куртини. Куртина нарешті підноситься, а рівночасно різнула „симфонічна орхестра“, зложена з фортепяну і скрипки. Музика вигравала несотворені речі, правда, дещо подібні до українських нар. мельодій. Головно скрипак знущався над нервами слухачів, але пізніше підібрав охоти і грав цікаво, наче музика в Дземброні, над раном на весіллі. І так мужно переграли музиканти понад дві години... Треба просто подивляти холоднокровність нім. публики, котра хіба тільки з огляду на привязнь до українців спокійно перенесла правдиві танталеві муки.

Під звуки такої то „орхестра“ виступив балет під проводом Івана Микитеюка ґрупами від 1 до 4 пар. По кількох точках публика мусіла щиро співчувати з „балетниками“: настрій, міміка і рухи „балетників“ були дійсно пожалування гідні. Було то радше „хожденіє по мукам“, а не танці. Без дрібки життя, без темпераменту мішались танцюристи, як телята, призначені на заріз. Кілька зле і штивно виконаних коломийкових кроків і підскоків та шабльонових, по школярському виконаних вимахів рукавами послужили їм на виведення 14 ріжних танців! Одначе „clou“ виступів доморослих „балетників“, які вискочили на пару днів зі шкільної лавки і попробували щастя в світі, до того перед незвичайно культурною публикою, становив аркан, підчас якого одному з „балетників“ шаравари почали спадати і відслонили брудну сорочку... Одначе „балетники“ завзято продовжали своє „мистецтво“ і додрупцювали до кінця...

Чи можете собі уявити, українські читачі і читачки, яку муку і стид перенесли українці, присутні на салі?! Хорий на серце був би не пережив отсього балету!

Всім українцям було зараз ясним, що тут мається до діла з якимсь „гохштаплерством“. Чужа публика лише здвигала плечима й оглядались одно на одного. Можна собі уявити, що вона собі думала. Ці „балетники“ богато пошкодили всім будучим нашим виступам на Шлеську.

Треба зазначити, що „балетники“ — це були діти і робили враження, начеб вони під якимсь примусом, просто з квасними мінами, малощо не з плачем виконували свої „точки“. Ясно, що публика була розчарована й уважала себе ошуканою, але була настільки культурна, що не висвистала „балетників“ відразу. Це можна приписати лише й виключно прихильности німців до нашої справи, чого найліпшим доказом була більше як поблажливa рецензія найближчого дня в „Kattow. Ztg.“ Додати ще треба, що строї були дуже бідненькі, цілий час ті самі, а дівчата виступали одночасно в чорних, білих і жовтих мештах...

Словом — „балет“ був скандалом. Вину поносить безумовно „орґанізатор“, що зібрав кількоро дітей і пустився на легкий заробіток, компромітуючи й осмішуючи наше імя і цілий нарід. Цей „балет“ пошкодив сильно всім будучим українським виступам на Шлеську, де наш нарід і його мистецтво по численних виступах хору Котка мали найкращу опінію.

Присутні українці.

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 27-го, г. 7·30 веч. „Борис Ґодунов", опера.

Четвер 28-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів", оперетка.

Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Юліян Станиславович", пєса на 3 дії А. Цвіковського (премієра).

Кіна.

„Аполльо": „Голгофта кохання".

„Лев": „Дитина сильномець" і „Пятно кохання".

„Оаза": „Янгол вулиці".

„Палас": „Карієра сучасного молодця".

„Фатаморгана": „Атлантида".

Програма радіо.

Четвер 28-го.

Париж (1744) 12·00. Концерт оохестри. 15·45. Симфонічна орхестра. 20·30. Концерт.

Льондон (358) 17·00. Секстет. 20·45. Радіокабарет. 22·20. Музика до танців.

Берлін (475,1). 16·30. Концерт. 9·30. Відчит письм. Келермана про Бенарес, святе місто.

Відень (519,9) 11·00. Музичний квартет 19·30. Арії з опер і оперетов.

Мюнхен (536,7) 17·30. Легка музика. 20·00. Симфонічний концерт.

Гамбурґ (391,6). 16.15. Веселі пісоньки. 21·15. Балади та рапсодії.

Варшава (1385,7). 17·55—18·50. Камеральний концерт 22·30—23·30. Дансінґова музика.

Краків (955). 21.15. Пісоньки Фреґера.

Познань (336,3). 20·30. Вагнерівський концерт 20·45 Російські пісні та романси. 1·05. Концерт балайок.

Кенігсберґ (280,1). 20·05. Віольончели.

Москва (1450). 19·00 Симфонічний концерт.

Пятниця 1-го.

Париж (1744). 12·30. Концерт. 15·45. Концерт. 20·30 Радіоконцерт.

Льондон (358). 13·40. Органи. 21·00. Симфонічний концерт. 23·45. Фортепян. концерт.

Берлін (475·4). 16·30—18·00. Орхестра 20·00. Легка музика.

Ляйпціґ (361·9). 16·30. Німецька камеральна музика 18 п. 20·00. Симфонічний концерт.

Гамбурґ (391·6). 16·15. Орхестра пятристів. 20·00. Симфонії Моцарта.

Франкфурт (421,3). 19·30. Радіоорхестра.

Мюнхен (536·7). 16·30. Легка музика. 21·05. Радіоорхестра.

Відень (519,9). 11·00 Легка музика. 20·05. „Земля" комедія і джезбенд.

Варшава (1385,7). 17·55—18·55. Орхестра з „Морського ока". 20·15. Концерт Фільгармонії.

Краків (955). 18·50—19·10. Всячина.

Познань (336,3). 17·55—18·50. Музика П. Чайковського

Москва (1450). 10·10. Опера. 20·00. Літературна пятниця.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Катря Стерпюківна і д-р Володимир Карпович складають 50 зол. на „Рідну Школу" замість повідомлень про своє вінчання, яке відбулося 13. лютого 1929. в Успенській церкві у Львові. 1—1

Замісць повідомлень про вінчання інж. Стефана Левинського і п. Ірени Наталії Шарилле, абс. філософії, яке відбудеться дня 2. III. ц. р. зложено 50 зол. на руки Т-ва „Жіноча Громада" в Чернівцях. 1530 1—1

Піврічний попис елевів Висшого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, відбудеться в четвер дня 28. лютого о год. 7-мій вечером в великій салі Муз. Тов-а. Вступ вільний за програмою в ціні 30 сот. 1529 1—2

Українське Лікарське Товариство подає до відома своїх членів, що є до обсади дві вільні посади лікарів; одна державна, друга в Кас. Хорих. По заяві дані звертатися на адресу Д-р Максимонько, Львів, вул. Каденька ч. 4. II. пов. 1—1

Загальні Збори Філії Українського Краєвого Товариства Допомоги Інвалідам в Тернополі відбудуться зі звичайним порядком нарад дня 10. березня 1929 р. в годині 4-ій по пол. в домівці Читальні Просвіти в Тернополі при вул. Міцкевича ч. 11. Проситься за численну участь. — **Виділ Філії „УКіОД" в Тернополі.**

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили в золотих: Замісць святочних і новорічних побажань: ВП. Юрій Сасик, Борислав 20, Стефан Левицький, нотар в Підгайцях 10, о. Степан Кинш, Станиславчик 10, Медиція і о. Жибчин з Брустур 5, о. Теодор Матейко, Опришківці 5, Володимир Кульмович, управ. української гімназії в Дрогобичи 5, Денис Щербацький, Серни на Подісю 5 і в день іменин Д-ра Василя Дмитрюка і Мецената Василя Кониницького 10, Учениці гімназії СС. Василіянок, Львів 61, з нагоди іменин директора Д-ра Василя Щурата; Іза Волошак, Старий Самбір 18·65, як збірку на Маланчиному вечері і просить усіх Панів і Пань, що не мали змоги бути на „Маланці", зложили теж свою лепту на „Р. Ш."; Богословни гр.-кат. Семінарія, Перемишль 50, з нагоди іменин Всеч. і Впо. о. Мітрата Ректора д-ра Василя Пилипи; Союз Українок, Жидачів 100, Кружок українських студентів, Вильно 30, Осип Гембарівський, Белз 10, як збірку з нагоди хрестин у п. Атрея в Витковї: Дамян Олійник, Нестанині 6·30, як збірку на весілі; Д-р В. Петриця, Токи 50·25, як збірку на весіллі у Гр. Парвіцького з Анною Скрипитулівною; Гулейчук Іван, Новий Тоєт 10, місто вінця на домовину бл. п. о. М. Баричка. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1526 1—1

Пригадка. XI. Загальний Збір „СУПЛУГА" відбудеться в неділю дня 3. березня 1929 р. о годині 10-тій рано в домівці при вул. Коперника ч. 16. 1527

З Українського Філятелістичного Товариства у Львові. Виділ Українського Філятелістичного Товариства у Львові, вул. Зморовича ч. 20, подає всім членам і українським філятелістам до відома що сходини відбуваються тепер двічи в місяць, а саме в суботу по 1. і 15. кожного місяця, в год. 6-ій вечером.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БУВШИЙ активний австрійський капітан, а опісля майор Української Армії, пошукує якоговебудь, найпадше бюрового заняття. — Зголошення до греко-катол. Уряду парохіяльного в Коровині п. Lubaczów. 1519 1—1

ФРАНЦУСКОГО і фортепян вчить диплькована професорка. Листи до Адміністрації „Діла" під „Француженка". 1531 1—1

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Ґозважевскі, Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—29. 366 33-?

ІНСТРУКТОРКА потрібна зейчас до помочі в науці для двох дівчат учащаючих до II. кл. клясичної гімназії. Латина вимагана. Зголошення: о. Ярослав Лучаківський Мостище п. Долина. 15·5 3—3

НА рати МАТЕРАЦИ 3 подушки 30 зол. Волосіні 75. Вклади дротяні 26·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотельки розкладані 45. Гобелінові отомани 55. Ліжка сітяні 40. Вішала стоячі 25. Умивальки 5. Ліжко мосяжне 90. Дітячі білі лякеровані 50. Фабрика **ЗАКС** Личаківська 152. 3—4

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 б 143-?

ПЕНСІОНАТ п. Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1454 5—8

ДО ВИНАЙМУ комната з осібним входом, урядженем, світлом — опалом услугою — для одної або двох осіб. — Відомість вул. Длугоша ч. 21. Дозорець вкаже. 1528 1—2

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжочку на імя Василь Ґерич, син Івана, уродж. 1904 р., видану через П. К. У. Самбір.

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжочку на імя Стефан Бучкович, син Павла, ур. 1899 р. видану через П. К. У. Самбір 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервів легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 19—24

УРОЛЬОГ

Д-р Маркил Ґраф

в недугах нирок і мочевих дорог ординує від 4—6 вул. Фредри 7. тел. 66-55.

1428 2—2

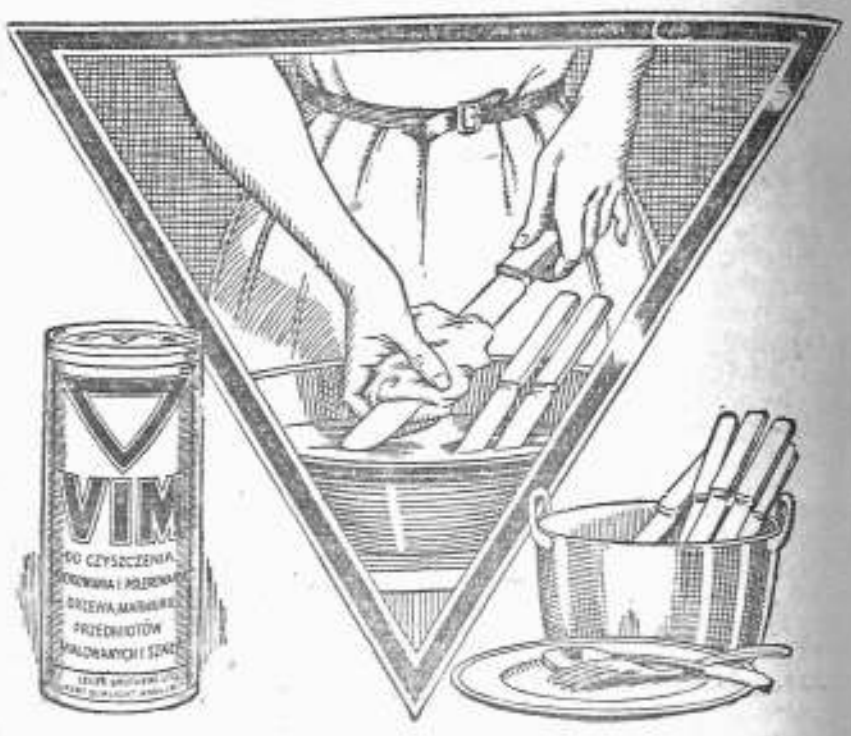

НАВІТЬ з гіршої сталі зроблені ножі можуть мати гарний вигляд, о скільки чиститься їх Vim-ом. Перед обмиттям треба витерти ножі вогким платком посипаним малою кількістю Vim-у, — всілякі плями і ржавости негайно зникнуть. Відтак сполокати, довести до полиску чистим платком, а ножі будуть прегарні. Vim продають в практичних пушках, що улекшує ощадне ужиття. Кожда пушка Vim-у має бляшане дно, яке є забезпекою перед вохкістю.

VIM

V. P. 13—1.

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

ҐРАМОФОНИ

РОВЕРИ

МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ

І ЇХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА І РУЧНИХ РОБІТ

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.

2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 34—?

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 (Рог Валової) 27—?

ЛІЖКО полеве „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1183 3—4

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОВА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 32—?

Подяка.

Отсею дорогою складаємо щиру подяку всім О. О. Духовним, що взяли участь в похоронах бл. п. о. Володимира Коноровського, шамбеляна Н. С. і пароха в Городниці, а то: Отцю деканови Богачевському з Говцлова, о. Йосифові Гоцькому, совітникові з Боров, о. пароховї В. Павлиньови з Постолівки, о. Малиновському з Чабарівки, о. Лемницькому з Трибуховець, А. Сливинському, о. Ракраченькови з Гусятина, о. Великови, о. Сінгалевичеві зі Сорік, як також латинським о. о. духовним, а то о. канонікови Матусови з Гусятина, о. Дроздовському, а з особна о. деканови Богачевському, який сердечною промовою попрощав Покійного з парохіянами і родиною, о. Йосифові Гоцькому, що дуже сердечно занявся від першої хвилі нашого нещастя і о. пароховї В. Павлиньови, що як сусід занявся похороном. Нехай Бог сторицею винагородить. — **Родина.** 1525 1—1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Руська ч. 10

Ч. 45 (11.3^6). Львів, пятниця 1. березня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перевполуднем
Рукописи не звертаються

ПЕРЕДПЛАТА
М. сячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Ліхтенштайн 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Новий устрій Польщі.

Внесок ББ на зміну конституції.

Варшава, 22. лютого 1929.

Щойно вчора, 21. лютого ц. р., роздано послам соймовий друк ч. 444 з повним текстом внеску Безпартійного Бльоку в справі зміни конституції. Отже щойно від вчора відомий повний офіціяльний зміст того оригінального законопроєкту, який досі появився у часописах лише у короткому або довгому переповіданні. Тому щойно нині ми в силі підкреслити найважніші його основні моменти. Наразі обмежуємся до суто річевої оцінки, не вдаючися поки що у висновки політичного характеру.

Проєкт Б. Б. вносить такі основні зміни до конституції з 17. березня 1921 р., доповненої новелею з 2. серпня 1926 р.:

дає повноту влади президентові Річипосполитої, обмежує права законодатних палат, особливо сойму, зводить до мінімуму посольську (сенаторську) недоторканість та обмежує значіння заступництва непольського населення до мінімальних границь.

Новий законопроєкт подає 70 нових статтей (артикулів), які вводять у теперішню конституцію (126 ст.) зміни. Після переведення тих змін нова конституція складалась би з 12 уступів, разом 143 ст. Очевидно, що будемо брати під увагу лише найбільш суттєві пропоновані зміни.

I. Президент Річипосполитої.

Ст. II. проєкту каже, що найвищим представником влади в державі є президент Річипосполитої. По думці обовязуючої конституції (також ст. 2) президент є лише головою (шефом виконавчої влади, законодатна влада належить до сойму і сенату, а судейська до незалежних судів. Усі ті чинники влади в дотеперішній конституції є рівнорядні. Новий проєкт зриває з принципом поділу і рівнорядности тих 3-ох чинників влади і переносить повноту влади на особу президента, обличи його таким робом чинником, так сказати, супрематичним. Щоби оправдати повноту влади й авторитет президента, проєкт вводить, як новину, вибір президента загальним голосуванням населення (плебісцитом), однак одночасно обмежує свободу волі населення двома обовязковими кандидатами, з яких одного встановляє уступаючий президент, а другого представляє Національне Зібрання, себто сойм і сенат на спільному засіданні (на якому по обовязуючій конституції вибирають президента).

У випадку опорожнення уряду президента або неможности виконування його обовязків, заступає його голова ради міністрів, а не маршалок сойму, як досі. Президент скликує, отвирає, відкладає і замикає сойм і сенат та має право перед скінченням каденції (5 літ) сойм і сенат розвязати, однак лише раз з тої самої причини. Подібні постанови обовязують і тепер, з тою основною ріжницею, що по думці проєкту у всіх тих справах розпорядки президента не вимагають контрасиґнатури (підпису) голови ради міністрів, себто президент не потрібує на це пропозиції ради міністрів — як досі. Такого права розвязування законодатних палат без контрасиґнатури міністрів — не має навіть монарх у конституційній державі.

Президент має право замикати сесію сойму і сенату, а лише бюджетової сесії, що починається найпізніше в листопаді (тепер в жовтні), від зголошення в соймі бюджетового законопроєкту, не має права зачинити перед полагодженням бюджету, чи то перед упливом речинців на його полагоду.

Президент іменує голову ради міністрів (теж без контрасиґнатури) та всіх членів кабінету. Компетенцію ради міністрів та поодиноких міністрів, число міністрів і їх взаємини — визначує президент Річипосполитої своїм розпорядком; тепер потрібний для цього окремий закон (ст. 63 конст.). Рада міністрів і поодинокі міністри відповідальні за свою діяльність перед президентом, незалежно від їх відповідальности перед соймом (про що нижче). Президент іменує голову державного трибуналу (триб. стану) і 4-ох його членів (на всіх 13; 4-ох членів вибирає сойм — замісць теперішніх 8, і 4-ох сенат). Президент рішає про важність опротестованих виборів (мандатів) сойму і сенату, а не Найвищий Суд, як досі. Це останнє право президента є нечуваною прерогативою голови держави! Президент має також законодатну власть, і то більшу, ніж колишній австр. монарх на основі оставленого § 14. По думці 53 ст. нового проєкту, президент має право в часі, коли сойм розвязаний, і в випадку „державних конечностей" (поняття дуже розпливчате) також в часі зачинення сесії (зачинення сесії, як сказано вище, залежить також від волі президента) видавати декрети з силою законів. Що правда, деякі справи вилучені зпід права декретувати їх, нпр. зміна конституції (тоді вже більше неактуальна!), зміна виборчої ординації, бюджет, грошева система, позбування і обтяжування державного майна, накладання нових податків і підвищування істнуючих поза 10 проц. (до 10 проц. можна!), затягання позичок (однак „інвестиційні" можна!) і т. д. Обставина, що державний бюджет вийнятий зпід права декретування не має значіння, бо коли бюджет не ухвалений а сойм розвязаний, уряд може робити видатки й побирати доходи в межах минулорічного бюджету (як тепер на основі новелі конст. з 2.VIII. 1926.). Декрети президента можуть бути виданні лише за підписом (крім самого президента) голови ради міністрів і міністра справедливости, себто під декретами не треба підписів усіх міністрів, як досі. Декрети тратять силу, якщо не будуть предложені соймові після 14-ти днів по його скликанні. Колиж їх предложено в тому часі соймові, то не вимагають затвердження соймом і не можуть бути ухилені самою ухвалою сойму, як досі бо всякі зміни або ухилення декрету вимагають окремого закона. Новим і суттєвим правом президента є (у проєкті) „право вета". Президент не мусить підписати ухваленого соймом і сенатом законопроєкту (як згідно з обовязуючою конституцією), лише може звернути ухвалений законопроєкт соймові з домаганням нового його розгляду, а цей розгляд може відбутися найшвидше щойно в слідуючій звичайній сесії (себто слідуючого року). Лише коли сойм і сенат вдруге даний законопроєкт абсолютною більшістю законного числа голосів (223 в соймі і 76 в сенаті — при повному числі сенаторів) приймуть, або сам сойм прийме вдруге даний законопроєкт більшістю 2/3 всіх послів (296 гол.), тоді президент має закон підписати й оголосити. Ба, але й і тут він має ще вихід: розвязати сойм і сенат і на ділі уневажнити їх двократну ухвалу. Таким чином право вета є абсолютне.

Президент наказує щорічний побір (набір) рекрута в рямках останнього устійненого контингенту (отже не треба щороку окремого закона). Зменшений контингент може бути ухвалений в законодатній дорозі лише на внесок уряду (навіть одноголосна постанова сойму без ініціятиви уряду остала би без значіння). На ділі віддає це президентові повноту влади в ділянці військовій: слід додати, що президент іменує старшин усіх ступенів, ґенерального інспектора армії, начального вожда і т. д. Таксамо в закордонній ділянці нове право президента не лише заключати, але й ратифікувати умови (договори) з чужими державами (крім торговельних і митних) дає президентові цілком вільну руку в царині закордонної політики. Нове право президента припинення всякого карного поступування перед правосильністю присуду, дає йому широку інґеренцію у вимір справедливости.

Про загальні зміни — в слідуючому числі.

Пос. д-р І. Блажкевич.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільняючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

Культурне єднання чи асиміляція?

На маргінесі зїзду російських і українських пролетарських письменників у Москві.

В першій половині лютого ц. р. відбувся в Москві, як це ми вже згадували, спільний зїзд українських і російських пролетарських письменників. Зїзд цей мав за завдання зближити до себе одних і других письменників, наладнати культурні звязки між Україною і Російською Республикою та закріпити їх при допомозі видавництв: українських літературних творів у російських перекладах в РСФРР і навпаки: російських в УСРР. (Ці останні, тоб-то російські, і без того заливають Україну). Приїзд пролетарських письменників з України до Москви був обставлений відповідною парадною формою та був широко розреклямований.

Одначе сам зїзд не мав би вже такого великого значіння, якщо він носив би формальний характер товариського конвенансу. Та річ у тім, що він перетворився у своєрідний літературний, що так скажемо, плебісцит пролетарських письменників над справою завдань літератури і зокрема над справою завдань української літератури, самозрозуміло, пролетарської.

На зїзді проголосили російські й українські комуністичні письменники — а вони, як відомо, монополізують тепер не тільки літературу, але й її розуміння, її зміст і шляхи — спеціяльні ідеольогічні декларації. І саме ці декларації кажуть що московський зїзд не був випливом товариського конвенансу, а пекучою потребою комуністів. Словом, комуністи потребували того зїзду на те, щоби на ньому закріпити та заманіфестувати перед світом єдність шляхів, змісту та завдань пролетарської літератури без огляду на те, яку вона має зовнішню форму, то значить, без огляду на те, в якій мові вона виходить на світ.

Пригляньмося тим деклараціям. **Луначарський,** не тільки російський пролетарський письменник, але й впливовий комуніст і народній комісар освіти РСФРР, сказав між іншим, що вже минули ті важкі для української культури часи, коли вона відчувала на собі важкий гнет царського режіму і могла дихати вільніше тільки поза межами царської імперії. „Тепер — казав він дослівно — центр ваги та тяжіння перенесено на Радянську Україну й тепер закордонні українці дивляться з тугою на УСРР, бачучи її відродження". Російському царатові пощастило затримати розвиток культурного обличча України і перекрутити те обличча, „лишаючи щілинки тільки для прояву цього обличча в блазенстві, в т. зв. малоросійщині". Тепер справа стоїть зовсім інакше. Українська література переживає розквіт. На доказ цього подає Луначарський цифрові дані про книжкову продукцію, яка, як це видно з надрукованої у нас вчора постанови ЦК КП(б)У, стоїть досить кепсько. Далі каже, що на російську мову з української майже нічого не переложено, бо росіяни більше цікавляться анґлійською буржуазною літературою ніж українською пролетарською та стверджує: „Між нами **все ще лишається рів і тепер через нього вперше прокладається міст. Ми тепер серіозно обмірковуємо ті заходи, що привелиб до взаїмного зближення культури України та РСФРР".**

Отже комуністи серіозно продумують тепер над засобами зєдинення української і російської пролетарської культури та зведення їх під один внутрішньо-ідейний знаменник. Цього не сказав виразно Луначарський, але це підкреслив дуже яскраво український літературний мурин, пролетарський письменник **Епік,** в імени всіх українських пролетарських письменників. „Сьогоднішня зустріч — казав Епік (у своїй, затвердженій політбюром компартії, промові) — письменників двох визволених жовтневою революцією народів, двох рівноправних(?) культур — **потверджує наші спільні завдання щодо утворення пролетарської інтернаціональної культури".** („Комуніст" з 13. II. 1929).

Крім того появилася в пресі з нагоди того зїзду ще й окрема декларація українських пролетарських письменників, в якій читаємо: „Делеґація з радістю стверджує, що завдяки утворенню

російськими товаришами обстановці братерського контакту та співробітництва, **особливож завдяки глибокій увазі, приділеній делегації** (україн. пролетарських письменників — Ред.) **провідними партійними та радянськими органами СРСР,** приїзд українських письменників до Москви набув значіння **найбільшої епохальної події,** що відібється на всьому подальшому ході культурного і революційно-літературного будівництва і України і РСФРР, і всіх націй і народів СРСР, раніше пригнічених російським царатом та буржуазією, **а тепер тих, що налагоджують братерський контакт та обєднують зусилля у процесі утворення щодо змісту і щодо соціяльного напрямку одної культури. Хай живе єдина радянська соціялістична культура! Хай живе комуністична партія, проводир на шляхах культурної революції!“**

Ось правдиві завдання того „епохального зїзду“. Коли пригадаємо собі велику літературну дискусію, що тягнулася на Україні біля двох літ, коли візьмемо на увагу кинене перед двома роками гасло Хвильового: „геть від Москви“ і „орієнтація на психольогічну Европу“ — то зрозуміємо, чому комуністи зорґанізували московський зїзд і чому українські пролетарські письменники визнали в своїй декларації провідником у своїй літературній праці **політичне бюро політичної партії** (ніде більше в світі не стрінете такого явища, щоби політична партія посягала на провід у літературній творчости!).

Цей зїзд дійсно епохальний, але не для інтенсифікації вільної, національної української літературної творчости, але навпаки: він епохальний в історії нашого народу як ще одна спроба опанування і підчинення Москві українських культурних процесів, він епохальний тим, що викривлює шляхи свобідного вияву українського творчого духа, епохальний тим, що витискає на українські культурні змагання московське пятно та під плащиком інтернаціоналізму натягає їх насильно на московське копито. Декларація недвозначно каже, що українські та московські і які хочете письменники і мистці мають творити **одну пролетарську культуру як щодо змісту, так і щодо соціяльного її напряму.** А те, що література, наприклад, буде в ріжних мовах, як зовнішних шатах, не має для комуністів істотного значіння, бо для них найважніше зміст і тенденція, які мусять бути комуністичні. Це є звичайна культурна асиміляція, це хитро придуманий замах на творчі сили української нації, це спроба звести їх унівець. Бо не можна забувати, що правдиві непроминаючі культурні цінности родяться тільки тоді, коли нема ніяких штучних перешкод для вияву творчої сили людського духа, коли нема насильства над творчими процесами. В випадках їх наявности всяка творчість є скривленою, випаченою і тим самим скороминаючою. В даному випадку на українські культурні змагання наложено комуністичний каганець, що без сумніву творчі змагання нашого народу припізнить, а бодай викривить.

Закарпаття.

Чехізація поступає!

Із найновіших закарпатських пресових органів виходить, що наступ чехізації на шкільному полі в останніх часах на Закарпатті сильно скріпився. І „Свобода“, і „Русскій Вѣстникъ“, і інші ґазети переповнені дописами-протестами проти чеських шкіл, які ростуть як гриби по дощі по закарпатських селах — звичайно для дітей жидівських крамарів і чеських урядовців та тих наших людей, що від них так чи інакше залежні. Між іншим „Свобода“ протестує дуже рішучо проти неправного перенесення молодого учителя Шимановського з Ужгороду на далеке село, яке, як каже, сталося тому, що він вів хор у селі Доманинцях біля Ужгороду, яке на днях обновило в себе чит. „Просвіти“. Згаданого учителя перенесено без ніякого слідства, розділюючи його ось так від жінки, яку перенесено теж до якогось села на глухій провінції. Таких фактів, доказів „братерського“ відношення чехів до освітніх змагань нашого народу, є очевидно богато.

Як підтримують нашу культуру.

На відбутому 26. січня ц. р. в Ужгороді освітньому зїзді при участи 37 делегатів від ріжних культурних та культурно-освітніх товариств і установ вибрано виконавчий комітет, а при ньому потворено комісії: літературну, відчитову, мистецьку, то-що. Цей виконавчий комітет має займатися керуванням цілої культурно-освітньої роботи на Закарпатті. Цей зїзд ухвалив дати на театрально-просвітню діяльність допомоги, а саме: по 30.000 чеських корон товариствам: „Просвіті“, ім. Духновича, східно-словацькій театральній трупі та 10.000 чеських корон Польґарову товариству (мадяронн), тому, що цей мадярський театр дістав уже на цей рік субвенцію. Тут слід зазначити, що театр „Просвіти“ дістав у 1927 р. 170.000 ч. к. субвенції, в 1928 р. двічи по 30.000 ч. к. (вже лиш наслідком політичної інтервенції), а на цей рік добився ледви 30.000 ч. к. Варто ще замітити, що русофільське „Общество ім. Духновича“ дістало теж 30.000 ч. к. на театрально-освітні цілі, хоч ніякого театру воно не веде.

Ужгород модернізується.

В Ужгороді мають бути вибудовані вже в найближчому часі водопроводи. — Одночасно пражська фірма Коблем і Данек закупила ужгородську електрівню, яку хоче розбудувати так, аби вона могла обслуговувати Ужгород, Мукачево, Севлюш і Берегово з околицями. Переведення тої електрифікації малоб коштувати 70 міліонів ч. к.

Присилайте негайно колядну та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу“, щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

1334 **СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ** 1—1

в 11-ліття смерти **Д-р І. Пулюя** відбудеться дня 1. березня ц. р. в салі ім. М. Лисенка в год. 12. в полудне.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Французько-бельґійський воєнний договір.

Ще не затерлося враження, викликане ревеляціями Стіда в „Ревю оф Ревюс“ про меморіял Ґренера, а вже сколихує всю світову пресу нова сензація воєнно-договірного посмаку. Голяндський „Утрехт Даґеблят“ оголосив текст французько-бельґійського воєнного договору, заключеного в літі 1927 р. між Францією й Бельґією. Не вважаючи на льокарненський пакт, обі договірні сторони беруть на увагу можливість війни на заході й тайним договором зобовязуються поступати спільно.

На випадок війни Франції з Німеччиною або з якоюнебудь державою, підтримуваною в якийнебудь спосіб, Бельґія зобовязується віддати до розпорядимости Франції всю свою воєнну силу. Договір розтягається не лише на рейнську границю, але й на всяку іншу. Бельґія зобовязується виставити армію щонайменше в кількости 600 тисяч людей. Колиб війна велася на бельґійській території, то Франція спішить з допомогою з 1.200.000 армією. Мобілізація відбувається негайно без попереднього порозуміння. Ґенеральні штаби обох армій піддержують постійні звязки і щонайменше раз у рік відбувають спільну конференцію. Договір обовязує 25 літ. Коли не буде виповіджений на рік перед скінченням договірного речинця, автоматично продовжується на дальших 25 літ. Договір є — очевидно — тайний.

В поясненні до заключеного договору заявлено, що під противниками Бельґії треба розуміти Німеччину й Голяндію, а під противниками Франції — Німеччину, Італію й евентуально Еспанію. В інші подробиці оголошених пояснень до договору не вдаємося.

Враження цих ревеляцій було досить велике, хоч — зовсім природно — договірники й їх союзники та симпатики стараються всіми силами відібрати їм признаки правдоподібности. Французький й бельґійський офіційний комунікат якнайрішучіше дементує правдивість голяндських ревеляцій. Також льондонське бюро Райтера зазначує, що британському урядові нічого невідомо про французько-бельґійський воєнний договір.

В Америці тільки висловлюють надію, що відомість про цей договір не відповідає дійсности. Французькі кола зазначують, що крім французько-бельґійської військової конвенції з р. 1920, зареєстрованої в Союзі Народів, не істнує ніякий інший договір між Францією й Бельґією.

Очевидно, офіційні чинники є на те, щоби дементувати *тайні* договори, однак ті заперечення не мають переконуючої сили. На всякий випадок

МИХАЙЛО ДРАҐАН.

Мистецький подвиг.

Серед помітного заінтересування справами економічними і просвітними проходять в нашім громадянстві мистецькі події зовсім непомітно. Громадянство наше стоїть на тому степені розвою, що не відчуває ще потреби мистецького корму, через те події ті бувають у нас так рідко. Все таки находяться люди, що їм мистецтво не є зовсім чуже і наслідком того час до часу приходиться занотувати події й факти, що свідчать про деякі наші досягнення і на тому полі. Останньою мистецькою подією і то подією незвичайною, є іконостас і стінна декорація в молитвенниці Духовної Семинарії кисти Петра Холодного і долота А. Коверка.

I.

Хто знає, як малюються у нас останніми часами іконостаси і церковні стіни, той мусить признати, що поява нових мальовил П. Холодного є небуденною подією. Девятнацятий вік ще дотепер у нашім церковнім мистецтві є з малими виїмками майже порожньою картою. Поза перемальовуванням на ріжні лади ріжними мазунами солодко-бездушних монахійських взорів, а в останніх часах мізерних копій з Васнецова та ріжних плитких вишиково-рушниково-полтавсько-малоросійських декорацій (свого роду побутовщина в мистецтві) — нічого замітного у нас не повстало. Перервались традиції високого византійсько-українського стилю на початку XVII. в. західними впливами, що лишили декілька дійсно інтересних іконостасів і Богородчанським закінчивши та ще у XVIII. віці дещо трохи інтересного видавши, в XIX. віці стали зовсім плиткими формою і порожними змістом. На заміну мистецтву прийшло грубе ремесло. І аж Модест Сосенко потрапив оживити забуті, присипані порохом віків мистецькі досягнення часів, що своїми традиціями сягали ще княжого періоду державної України, — той Сосенко, що лишив по собі таку перлу, як церкву в Славську (Скільщина). До тої висоти в церковнім мистецтві у нас від тоді ніхто вже не сягнув. Черговим досягненням того покрою треба вважати останні мальовила П. Холодного.

Ролю придніпрянської еміґрації у нашому галицькому мистецькому житті нераз уже підчеркувано і почесне місце в тій ролі П. Холодного було відзначене. Не маю я наміру в нинішній короткій часописній нотатці з приводу останніх мальовил П. Холодного давати характеристику його творчости, а хочу лише відзначити те, в чому лежить вага і значіння оцих його мальовил для артиста і для нас

II.

На кожній з виставок, улаштовуваних Гуртком Діячів Українського Мистецтва, в іконах і вітражах Волоської церкви бачили ми щораз то кращі спроби у П. Холодного повороту до старих византійсько-українських традицій. Вже з завдатком пошукувань в тім напрямі приїхав він до Галичини з Вел. України, намалювавши в 1916 р. „Дівчину і паву“. Натрапивши в Національнім Музею на неоцінені скарби ікон XV.—XVI. віків, під їх впливом рішучо пішов дорогою, на яку схилялся. Віднині ніякий мистець до якого напрямку чи школи він належав би, не може пройти мимо збірок Нац. Музею, бо в тих на око дуже скромних і обірваних іконах міститься так богато творчих потенцій, що кожний артист знайде там своє і богато дечого такого досконалого, що нелегко йому буде на ту висоту піднестись*).

Іконостас в молитвенниці Духовної Семинарії є доказом того, як глибоко зумів П. Холодний відчути красу нашої старої ікони і заговорити по свойому до нас її формою. Одначе мальовила П. Холодного лише формою византійські, змістом вони зовсім нові, новочасні. Під цею византійською стилізацією криється сучасне змагання до виразу експресіоністичних течій европейського мистецтва. Тим для нас і важний його іконостас, що артист у нашій рідній одежі потрапив подати глядачеві нові змагання сучасних часів.

Досьогочасні наші „византіністи“ в мистецтві були звичайними копістами византійських взорів, від себе не вносили вони майже нічого. В противенстві до них стоять М. Сосенко і П. Холодний. Для них византійський стиль є лише засобом, формою, якими вони стараються виявити і сконкретизувати своє власне сучасне світоприймання. Не так легко можна знайти синтезу таких віддалених двох мистецьких стилів. До яких вислідів дійшов М. Сосенко, не місце тут ближче

*) До речі: По наших селах нищиться і пропадає богато ще чудових старовинних ікон, що становилиб мистецько-культурну місію і сталиб доступні для науки, будучи в Нац. Музею. Щораз-то частіше попадають вони тепер в невідповідні приватні, деколи навіть ворожі руки, або при невідповідній „реставрації“ тратять всяку вартість. Зволуміння діла є лише в нечисленних одиниць.

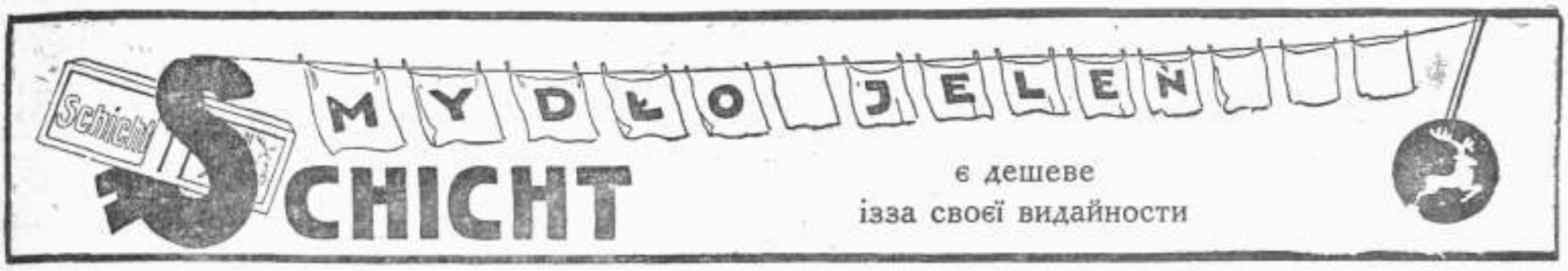

важко усунути підозріння, що в добі пропаґанди роззброєння й льокарненського пакту все-таки істнують тайні воєнні договори.

—o—

Ромунські відвідини.

Ромунський міністр закорд. справ Міронеску провів кілька днів у Варшаві, розглядаючи з польськими державними мужами низку питань, що цікавлять обі союзні держави. Член демократичного уряду Маніра спрямовує у першу чергу свої кроки до польської столиці, щоби після підписання протоколу Літвінова й ратифікації пакту Келльоґа перед світом заманіфестувати ромунсько-польську дружбу.

Не дасться заперечити, що Польща підчас переговорів з Москвою віддала Ромунії велику прислугу. Тому й зрозумілою є ромунська влачність для Польщі. Посідання Бесарабії є на довший час забезпечене, а трівога з того приводу усунена. За цю поміч для свого союзника Польща вимагає еквіваленту. Розмір цих вимог є досить широкий. В першу чергу Ромунія мусить повести протекційну політику супроти дрібної польської меншости на Буковині, ставлячи її в упривілеєне становище. Опісля мусить „утемперувати" свою внутрішню національну політику, не перевищуючи польських зразків, запозичуваних в ряди-годи від „ліберального курсу" Братіяну. Польща головним чином вимагатиме безоглядної ромунської піддержки в національній квестії на терені Ліґи Націй. Що під тим оглядом прийшло до повного порозуміння, це ясне. Перед представниками преси заявив Міронеску, що в справі нац. меншостей він є того погляду, щоби нічого не змінювати в дотеперішній меншостевій практиці Ліґи Націй. Мовляв, досьогочасна опіка нац. меншостей в Союзі Народів є вповні достаточна. Найкраще було би, колиб меншости управильнювали свої відносини безпосередньо із заінтересованими урядами чи державами.

Крім цього Ромунія мусить дати Польщі якусь реальну відплату за дипльоматичну допомогу, а нею може бути в першу чергу поширення польських впливів на Чорне Море. В тому напрямку буде тепер підсилена польська господарча експанзія. Розуміється, тим чином хоче Польща усунути, а щонайменше зменшити німецькі впливи, заінстальовані в Ромунії у висліді останньої закордонної позички й визначної участи в ній Німеччини.

Польща бажалаб також довести до ромунсько-мадярського порозуміння, маючи на меті втиснути Ромунію через Будапешт в орбіту італійських впливів і причинитися до створення цілкого ланцюга від Адріятика до Балтику.

Поза маніфестацією польсько-ромунської приязни, якої свідками були ми напротязі останніх днів, скривається ціла низка важливих питань, актуальних для польської політики.

—o—

Еволюція польської східної політики?

Колишній пепесівський журналіст, а тепер начальник східнього відділу в міністерстві закорд. справ Т. Голуско — по реляціям жидівського „Наш-ого Пшеґльонд-у" — виступив у Варшаві з доповідю на тему московського протоколу. Як відомо, цей польський дипльомат належить до „стопроцентових пілсудчиків". Отже висловлені ним погляди є не лише його особистими поглядами. З його доповіді, як реляціонує „Наш Пшеґльонд":

„довідалися ми вкінці, що „орієнтаційна" ідеольоґія того табору в останніх літах перейшла глибоку еволюцію. Прелеґент сказав без обиняків, що з точки погляду державних інтересів Польщі радянський уряд є найвідповіднішим для неї російським урядом. Кожний інший уряд, який повстав би на руковищах більшовизму, мусів би розпочати з Польщею територіяльні спори, як на виленському відтинку, так і на фронті „Всходней Малопольскі". Таким чином п. Голуско вкінець повернув фантастичні перспективи „розлупування" радянської держави на низку нових незалежних держав, а головно закинув плян відірвання від Москви України, яка на думку деяких утопістів могла би перетворитися в „національну" державу, залишаючись в границях, устійнених рижським трактатом.

Таким чином зліквідовано орієнтаційні спори, які повстали підчас війни і продовжувалися також після заключення рижського трактату. В таборі пілсудчиків, що проголошували „федерацію", остаточно побідила ендецько-вшехпольська концепція, розвинена й уґрунтована Ст. Ґрабським про порозуміння зі Совітами. Бебістичний табор, який у внутрішній політиці: національній, , соціяльно-економічній, культурно-уніфікаційній і всякій іншій в 90 проц. здійснює ендецьку програму, під деяким оглядом у практиці її навіть перевисшуючи, приймив ту програму й відносно східного фронту закордонної політики. Бо з територіяльної точки погляду більшовицький уряд творець рижського трактату й московського протоколу, є справді найвідповіднішим для сучасної Польщі урядом.

Антисемітизм в СРСР.

Російська еміґрантська преса, яка полює на прихильність жидівської фінансієри, від якогось часу приводить менші й більші докази на арієт антисемітизму в СРСР. Зовсім природно, що ці антисемітські квітки залюбки вибирує жидівська преса, розкидуючи їх по всьому світу. В чому ж проявляється той антисемітизм?

Еміґрантський „Соц. Вєстнік" подає, що в краснопріснєнському районі істнує, як — зрештою всюди, комсомол, а в ньому панує не лише хуліґанство, але й антисемітизм. В комсомольських клюбах ведуть дебати на тему створення окремих чарунок (ячейок) і клюбів для жидів, бо „вони (себ-то жиди) нас, руських уважають дурнями: нехай вони всі розумні збіраються разом". Є й комсомольці, які по вулицях виспівують антисемітські „частушки" як нпр.:

„Електрічеська конка
Переєхала жідьонка,
Палучілася маца,
Лямца-дріца, гоп-ца-ца"!

Буває, й що учні в піонірському віці йдуть вулицями з червоним прапором, викрикуючи: „Далой, далой пархатих, далой, далой жідов"! У школах заснують кружки „без політики", до яких не приймають жидівських учнів.

Антисемітизм проявляється і серед верхів. У розгарі боротьби Сталіна з троцькістами, коли робітники не могли зрозуміти, в чому річ, їм пояснювали: „Таж опозиція — це жиди: Троцький, Зіновєв, Каменєв, Радек, Белєнький. Вони хотять викинути всіх русских, і Рикова, і Калініна". І тоді робітники голосували проти опозиції. Часто траплялося, що навіть на прилюдних зібраннях докладчики виступали проти жидів: Троцького, Зіновєва й Каменєва. А найцікавіше, що в президіях таких зібрань сиділи теж жиди і мовчали. А починали протестувати й обурюватися, аж виходячи із зібрання.

Що такі прояви антисемітизму є можливі, це ясне, але що їх малюнком російська еміґрація не придбає симпатій жидівської фінансієри, — це певне.

Комерціялізація німецьких репарацій.

Одним з головних і найважніших питань світової господарської політики після великої війни є без сумніву питання дефінітивного управильнення німецьких репарацій, себто воєнного відшкодування, що його покорена Німеччина має заплатити побідним союзникам. Як важне це питання та як тяжке до вирішення, бачимо хоч би з того, що вже десять повоєнних літ воно тягнеться червоною ниткою в міжнарод. господ. політиці, було предметом нарад чи не кожної більшої господ. конференції після війни, але й досі остаточно не вирішене.

Версайський договір-диктат означив це відшкодування прямо астрономічним числом 132 міліярдів золот. марок, а вже в короткім часі після підписання договору кожному було ясно, що виснажена і господарсько знищена Німеччина ніколи не зможе таких сум заплатити. Самозрозуміле, що довжник, тобто Німеччина, старався при кожній нагоді подиктоване відшкодування обминати а з другої сторони союзники старалися довжника примусити респектувати їх диктат і витиснути з него що лише дасться.

Плян Доза, на який міжнарод. господ. круги і правительство союзників покладали надії, що остаточно вирішив скомпліковане питання репарацій, предвиджує їхнє оплачення в 62 літах в ануїтах по 2.5 міліярда зол. мрк., що представляє само собою відсотки і амортизацію 41 міліярдів зол. мрк. Плян цей Німеччина акцептувала, а після звітів генер. аґента репарацій Паркера Джільберта виповнила досі точно всі зобовязання, які взяла на себе приняттям того пляну. Всежтаки будуччина для союзників непевна. Зручною і доцільною політикою стараються німці переконати союзників, що їхнє народне господарство не знесе в теперішніх обставинах таких фінансових тягарів, та що лише в тім випадку моглиб і на дальше повнити свої зобовязання колиб союзники позволили їм на дальші і дальші

тим займатися. Холодний не завершив ще своїх пошукувань на шляху византійського стилю і не устійнив ще своїх мистецьких катеґорій. В його творчости нема ще одностайно видержаної стилевої єдности. Боротьбу двох світів, двох стилів, можна прослідити в його церковнім і, що так скажу, „світськім" мистецтві. В церковнім держиться він византійського стилю, а у світськім належить по більшій части до постімпресіонізму, що схиляється до експресіонізму. Цим я зовсім не хочу принижувати цю чи ту сторону медалі творчости П. Холодного. Талант великого мистця і тут і там не дозволяє нам один рід його мистецтва ставити понад другий. Навпаки. Це значить, що П. Холодний — жива людина, яка хоче знайти свою власну дорогу, свою власну форму і свій зміст у свойому мистецтві. Дорога пошукувань ніколи не йде простою лінією. А що артист стоїть одною ногою в східній, а другою в західній культурі, — то тим більше він український мистець, бо від віків українське мистецтво — це творча синтеза двох культур. І саме найкращими картинами й іконами П. Холодного є ті, де він дає свою власну синтезу у згоді з віковими традиціями українського мистецтва. Тим Холодний для нас великий мистець. Не став він, як одні з наших мистців, простим копістом византійських взорів неоживленого, але лише відігрітого мистецтва, і не потонув, як інші, в могучих хвилях моря сучасного західно-европейського мистецтва. Його творчість — це вислів духа української культури. Творчість П. Холодного навязує розірвану нитку традиції українського мистецтва і визначує плятформу і шляхи для майбутньої нашої мистецької творчости. Лише те мистецтво має позитивну вартість, що пливе з глибин духа народу. Такими були всі відомі великі мистецтва західно-европейських народів, — таким мусить бути і наше, коли хоче бути великим.

III.

Невеличкі розміри молитвенниці не дозволили на будову високого іконостасу, але це зовсім не перешкодило арт.-різьбареві А. Коверкові дати прекрасну в пропорціях і формах архитектуру. Як Холодний, так і Коверко черпав із матеріялів Нац. Музею. Можна сміло сказати, що такої стилевої, солідно і з великим артистичним смаком викінченої різьби не має ні один з наших нових іконостасів, хоч їх в останні часи немало збудовано по всіх усюдах Західної України. З чистого, немальованого кедрового дерева, зі скромним золоченням лише капітелів і баз колюмн і деяких плетінкових орнаментів у видержанім византійсько-романськім стилю, робить він якнайкраще враження. Царські діяконські ворота на взір наших старих взорів є невеличкі на тлі більших дверних отворів, подумані чисто декоративно, без натуралістичних тенденцій в наших барокових і сецесійно-еклектичних іконостасах, де наслідується справжні двері і закривається весь прохідний простір. Відповідно до згаданих отворів може не треба було заповнювати верх іконостасу декоративною ажуровою різьбою виноградної лози із дещо тяжкою, попід стелею рівною листвою. Порожний отвір був би давав більше легкости й воздуху, як цього й вимагає цілість іконостасу. В плетінкові орнаменти вміло вплетені тризуби і герби Шептицьких.

Стильову єдність з іконостасом має рівнож піднебесне з чудовими головками колюмн.

(Докінчення буде.)

полевші і вигоди як на економічнім так і на політичнім полі. Однак союзники, а головно Франція не мають великої охоти до дальших уступок в користь Німеччини і тому шукають способів, щоби паралізувати німецьку репараційну політику. В тій цїли зібралася 11. ц. м. в Парижі комісія експертів-знатоків репараційного питання, на якій є заступлені всі заінтересовані держави, тобто Франція, Анґлія, Німеччина, Італія, Японія, Бельґія і Спол. Держави. Праці цеї комісії, яка поставила собі за ціль остаточне і дефінітивне вирішення проблему репарацій, продовжаться через два місяці, а хід її нарад має характер строго довірочний. Навіть заступники найподливовішої світової преси не були туди допущені. Ясне чому — хід нарад і становище поодиноких держав, заступлених на конференції моглиб часто мати небажаний вплив на їх фінансове і грошеве господарство.

З нагоди цеї конференції виринуло на сторінках світової преси знов давне питання комерціялізації німецьких репарацій. Що під тим треба розуміти, і які наслідки малаб така фінансова операція для союзників як вірителів, а для Німеччини як довжника?

Комерціялізацією німецького довгу малаб бути осягнена переміна довгу держави супроти держав, тобто Німеччини супроти союзників, в довг Німеччини поодиноким приватним особам без огляду на їх народність і державну приналежність. Після плану Дооа дала Німеччина союзникам на забезпечення правильного уморювання довгу і відсоткової служби т. зв. промислові облігації, за які ручить німецький промисл, а т. зв. залізничі облігації, за які ручать німецькі союзні залізниці. В дійсности ті облігації не були ще емітовані ані пущені на світовий торг, вони представляють собою під цю пору довг німецької держави державам союзників як наслідок програної війни. У випадку комерціялізації воєнного віршкодування емісія згаданих облігацій мусілаб бути таки дійсно перевелена, а кожна з держав вірительок перебрала би замісць сплачення довгу якусь скількість тих облігацій, які відтак кинулаб на торг і розпродала на біржах. В той спосіб довжник остав би той сам, але в особі вірителя зайшлаб основна зміна. На місце кількох держав-вірительок прийшлиб сотні і тисячі приватних одиниць-вірителів, які викупилиб ті облігації на біржах. Держави-вірительки забезпечили би собі таким чином ту часть репарацій, яка була їм признана, а Німеччина як і перед тим мусілаб повнити відсоткову службу та рік річно після принятого пляну означену скількість облігацій вильосувати і сплатити готовими грішми, з тою ріжницею, що замісць державам платилаб приватним капіталістам. Таким чином політичний довг змінився би на звичайний торговельний довг. Отже така розвязка має деякі слабі сторони. Яке становище зайнялиби світові біржі, колиб на торзі появилися згадані облігації? Чи знайшлиб вони досить охочих купців на ті облігації, що мають на собі знамя політичного характеру? З черги приходить питання, чи капіталова потенція континентальних бірж є така сильна, щоби могла абсорбувати в нинішніх обставинах, при перевантаженні торгу, такі суми навіть тоді, колиб емісія була перевелена постепенно?

Становище Німеччини як довжника є відносно комерціялізації репарацій — самозрозуміло — неґативне. Політичний довг як такий, не має так точно означеного поняття як торговельний довг. Політичний довг може бути змінений. Заінтересовані держави, довжник і віритель, можуть погодитися, речинці сплатности поодиноких рат можуть бути продовжені, а навіть на якийсь час здержані. Довжник має можність переговорювати, торгуватися, вимагати і осягнути всякі як економічні так і політичні полекші, може виєднати частинне скреслення довгу, а в найкращім випадку навіть його анулювання. Все те є можливе, коли мова про довг політичний, при чім на господарське життя і кредит держави-довжника не має воно майменшого впливу. З хвилею, коли дійшло до комерціялізації, ситуація зовсім зміняється. Торговельний довг не може бути змінений, він точно зафіксований і закріплений. Держава-довжник не має більше можности в тім напрямі переговорювати або щонебудь змінювати ні з державою-вірителем ні з приватними особами власниками облігацій. Приватний капіталіст, який свої грошові средства інвестував в ті облігації, зробив це в довірі до довжника, що він буде платити йому щорічно якийсь дохід у формі відсотків а при евентуальнім вильосуванні заплатить йому повну ціну облігації. Держава-довжник мусить точно повнити свої зобовязання, бо інакше прийшло би неминуче державне банкротство.

Становище, яке відносно комерціялізації заняли союзники, що не зовсім ясне. Після всякої правдоподібности вони згодились би на комерціялізацію тоді, колиб їм була забезпечена в репарацій така сума, яка вистарчила би на амортизацію їхніх політичних довгів в Америці. Інакше знайшлись би союзники в скрутнім положенні в хвилі, колиб Унія зажадала такої самої фінансової операції для себе, а вже з моральних мотивів не могли би вони відкинути того, чого самі домагались і одержали від Німеччини.

Дефінітивне вирішення тієї проблеми є в руках Півн. Амер. Унії, а саме: чи згодиться вона вмістити на своїм торзі бодай частину німецьких облігацій і чи знижить свої вимоги супроти союзників так, щоби німецькі репарації зрівноважилися з воєнними довгами, що їх союзники мають в Америці? Від цего союзники відступити не можуть, а колиб Унія на це не згодилася, висліл паризької конференції був би дуже проблематичний.

А яке становище займе Америка? Досі Унія не хотіла счеркнути з воєнного довгу союзників ні одного цента, а вперто і рішучо обстоювала його повне сплачення разом з відсотками. Можливе, що Америка займе тепер інше становище. Вже факт, що іменувала одним із своїх заступників на згадану конференцію І. П. Морґана, шефа найсильнішої банкової орґанізації світа і чоловіка, якого думці і голосови прислухуються не лише всемогучі фінансові круги Америки, але й сам амер. уряд, дає до думання, що тим разом Унія задумує виступити зі своєї резерви і рішучо сягнути до проблему воєнних довгів.

Інж. М. Колтунюк.

Землеміра Михайла Ващенко прошу відозватись. m. Augustów, ul. Kopernika 26 Кость Курило. 1331 1—1

По широкому світі.

Гувер закінчує склад свого кабінету. Державним секретарем Сполучених Держав буде Стімсон, секретарем внутрішніх справ Уільбер, а Мельон від фінансових справ.

Німецький уряд заборонив державним урядовцям бути членами орґанізації „Сталевий шолом".

Аманула погрожує, що наступатиме на Кабул.

В анґльо-східній Африці панує голод, спричинений наїздом саранчі.

У Штетині арештували 7 німців і одного поляка, обвинувачених у шпигунстві.

Мін. Міронеску відїхав.

Дня 27. лютого відїхав із Варшави румун. мін. закорд. справ Міноеску. На двірці працював його мін. Залеський і вищі урядовці мін-ства. З мін. Міноеску поїхав ром. пос. Давіла і польський пос. у Букарешті Шембек

—o—

Конституційна дебата в соймі.

На вступі засідання сойму 27. лютого маршалок відчитав склад бюдж. комісії, до якої на попереднім засіданні відіслано внесення в справі потягнення міністра скарбу перед держ. трибунал. Марш. сказав, що згідно з 6. уст. закона про держ. трибунал комісія має зложити соймові внесення або про ухвалення постанови, що ставить міністра в стан обвинувачення або про відкинення внесення. Комісія повинна дати міністрові нагоду подати пояснення устно або на письмі, а крім того може переслухувати свідків і знавців і розглядати документи, що торкаються справи.

З черги палата приступила до дальшої дебати над внесенням ББ в справі зміни конституції. Пос. Багінський (Визв.) каже, що проект відсуває населення від впливу на уряд. Признання влади бюрократії ложить рівновагу права та зміряє до здобуття слухняного парляменту. В теперішніх межах Польща не вдержиться, коли населення від неї усунеться. Позитивні предложення клюбу бесідник поставить за кільканацять днів. Основою їх буде оборона невязаного парляментаризму, можливість контролі уряду та відповідальність керму чих чинників. Колиб боротьба перенеслася поза парлямент, то Визволене цю боротьбу приймає і вірить, що побідить. Пос. Радзівіл (ББ), навязуючи до слів передбесідника, сподіється, що боротьба розіграється в парляменті і буде це боротьба ідей. Живемо в часах, коли богато говорять про пацифікацію і любов народів. Це є радше зі страху перед поразкою, ніж з братньої любови народів. Маємо сусіда, що явно каже, що хоче відібрати нам мирними засобами часть території. Тому мусимо призадуматися над вн. умовинами, в яких має йти ця боротьба. Проект ББ передбачує жертву з боку парляменту та партій. Цієї жертви жадаємо для добра загалу. Одинокий спосіб для забезпеки інтересів держави бачимо в признанні великих уповажнень і прав вибраному плебісцитом президентові держави. Всі критики трактують проект відірвано від польської дійсности. Щодо підписів на проекті то будучий історик скаже, що це велика сила приневолила тих людей поставити їх там, а саме добро держави. І нині теж сойм не піде за тими, що накликують відкинути проект у 1-ім читанні, але разом із бесідником голосуватимуть за відісланням проекту до комісії.

В імени **Українського Клюбу пос. д-р Дм. Левицький** зложив таку заяву:

Висока Палато! В імени Українського Клюбу маю честь заявити отсе: До стилізації конституції польської Річипосполитої надто великої ваги взагалі не привязуємо, бо з досвіду знаємо, що найбільш істотні ліберальні постанови теперішньої конституції в практиці не були супроти горожан-українців принорювані або й були явно насилувані. Конст. закон з 17. березня 1921 р. приняв за основу держ. організації принціп нац. держави, заперечуючи справжній етнічний характер польської Річипосполитої в теперішніх її кордонах. Та, приймаючи систему парл. демократії, закон цей бодай теоретично давав нагоду українському населенню боротися за свої права й інтереси на парл. терені. Внесення на зміну конституції, зголошені клюбом ББ, має дві головні цїли: непомірно збільшити владу президента й унеможливити раз на все боротьбу нац. меншостей за свої найістотніші права, при чому ще більше підкреслює незгідний з дійсністю виключно польський характер польської держави. Проект ББ — це спроба повернути до системи автократії, це перекреслення всяких принціпів демократії та парл. здобутків цивілізації в сусп. житті. Це спроба закріпити теперішній анормальний фактичний стан і спроба зовсім заткнебльовати уста представникам українського населення навіть у законодатних палатах. Тому голосуватимемо за відкиненням цього проекту.

Пос. Ліберман (ППС) сказав, що проект ББ проголошує владу одиниці над народом і відповідальність нар. заступників перед урядом, бо на бажання міністра справедливости мусить бути посол поставлений перед держ. трибунал, а цей може відібрати йому мандат. Від першої хвилі свого відродження польський парляментаризм стрічається лише з ненавистю, не давали йому спокійно працювати. Бесідник думав, що погорда для сойму скінчиться, коли цю трибуну пошанують. Поляки мають право протиставитися проектові, бо він хоче з Польщі зробити військову сатрапію, а свій модель бере від Бісмарка. Бісмарк говорив, що міністри відповідальні перед цісарем, а цісар перед Богом. Проект ББ каже, що міністри відповідальні перед президентом, а президент пред Богом, а все інше мусить мовчати, слухати, платити податки і не противитися. Тому народні маси зроблять усе, щоби цей проект не став законом. Пос. Врона (Стр. Хл.) заявив, що його клюб ставить внесення на відкинення цілого проекту.

На цьому відложено дискусію над проектом ББ до найближчого засідання і приступлено до дискусії над новелізацією декрету про устрій судів. Після дискусії, мін. справедливости Цар спротивився внесенню, яке переносить право іменування ґродських суддів на президента держави. На цьому перервано наради. Найближче засідання в пятницю.

—o—

Експозе марш. Пілсудського.

Сенатська скарб.-бюджетова комісія приступає 28. лютого до дискусії над бюджетом міністерства військових справ. У тих працях візьме участь марш. Пілсудський та при цій нагоді виголосить експозе в справі ресорту мін-ства військових справ.

Мін. Залеський іде у Женеву.

Дня 1. березня їде до Женеви на березневу сесію Ради Ліги Націй мін. Залеський. З ним їде шеф секретаріяту Шумляковський, нач. виділу міжнародніх устроїв Тарновський, шеф. прес виділу Літавер і керовник **меншостевого** виділу Дембіцький.

Склад держ. трибуналу проти мін. Чеховича.

До держ. трибуналу, який евент. має розглянути справу мін. Чеховича, складається з 12 членів (8 із сойму і 4 з сенату). Із сойму: Бедявський (нар. дем.), Богуцький (ББ), Рачинський (конс.), Шуманський (Визв.), Томашевський (ППС), Любович (ББ), Олесницький (укр.) і Ледніцький. З сенату ґен. Желіґовський, б. віцемін. Бек, проф. ун. Бальцер і б. сен. Новіцький.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Місс Европа“ — жидівка!

Богато галасу наробила свого часу справа вибору „Місс Европи“ — себто найкращої жінки в Европі. Кожний нарід мав претенсії до шастя, деякий вислав свою кандидатку, але тільки один — мадяри, був вибранцем долі. Дочка палкого чардаша і соняшної пушти вийшла побідницею на міжнародніх змаганнях, покриваючи свою батьківщину славою, а чужі батьківщини сумом.

На кілька днів перед вирішенням конкурсу, польська преса, безсторонно як завсіди, вирішила, що найкращою є місс Польща. Чому?!... Бо була полькою і походила просто з Варшави, а таких прикмет не мала ніодна з учасниць.

Але чи жюрі переочило це при оглядании кандидатки, чи може стояло під впливом заграничної українсько-пруської пропаґанди, досить, що не признало варшавянці пальми першенства.

Почесний титул дістався мадярці. За титулом пішла слава, а тепер ще підуть і гроші. Сотки фотоґрафів, кінооператорів і торговців живим товаром напевно товпиться під дверми вродливої мадярки, а листоноси двигають цілі оберемки любовних листів від міліонерів, поетів і інших варятів з женихальними пропозиціями.

А „місс Европа“ сидить собі в розкішнім будуарику, всміхається до всіх і — як пише „Слово Польске“ — колишеться як пальма.

Це порівнання з пальмою видалося підозрілим „Нашому Пшеґльондові“, який, як відомо, по польськи пише, а по жидівськи думає. Адже пальми ростуть і в Палестині! Ануж ця пальма теж звідтам перешеплена...

Кореспондент тієї ґазети дістався по тяжких трудах до мадярської пальми і на свою радість і на вдоволення „Нашого Пшеґльонду“ і на шастя цілого вибраного народу довідався, що „місс Европа“ — „тиж од нашей вяри“.

— Чи було відомо на Мадярщині перед вашим вибором, що ви жидівка? — спитав пальму кореспондент.

— Думаю що ні! — відповіла білява дочка чорнявого Ізраїля.

(Я особисто, також так думаю і уявляю собі дурні міни мадярів!)

— Що думаєте робити в будуччині? — питав далі кореспондент.

— Хочу вийти замуж!

— Чи за жида?

— Так! Тільки за жида. І то за гарного і... богатого.

Після такої відповіди кореспондент не мав уже сумніву, що перед ним сидить автентична жидівка. Глянув на себе в зеркалі, пощупав портфель, зітхнув і попращався. Нічим не підходив на мужа „місс Европи“.

Що „місс Европою“ виберуть жидівку, це не було знову таке несподіване, якби на око видавалося. Нинішні такі часи, що „хрестіянинові“ тяжко виграти з жидом. Чи це буде справа коршми, кооперативи, концесії чи конкурс краси. На це складаються ріжні причини, з яких найважніші є три: 1) гроші, 2) гроші, 3) гроші.

Але якби там з тією імпрезою не було, думаю, що тепер усі держави, які брали участь у конкурсі, певно дуже вдоволені.

Раз, що Мадярщина не може бути занадто горда, а друге, що в них самих родиться сумнів. Ануж їхні вибранки теж мойсеєвої віри?! Ніяким способом не можна цього пізнати, хіба що красуня сама признається.

Колиб був конкурс на „містера Европа“,— така помилка булаб абсолютно неможлива.

Галактіон Чіпка.

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти“ в ювилейному II році сім міліонів членів. Вкладлише два золоті.

З Румунії.

Чи поширення прав української мови?

„Час“ довідується, що румунський проєкт адміністративної реформи передбачує, що при ґубернаторові кожної провінції будуть істнувати провінціональні ради, які будуть вибрані на 4 роки. Офіціяльною мовою нарад провінціональної ради буде румунська мова. Членам цеї ради, які належать до одної з національних меншостей, дозволено буде виголошувати промови в матірній мові. Рада буде сходитися двічи в рік, в надзвичайних випадках може ґубернатор скликати раду на надзвичайну сесію.

Шевченківське свято в Чернівцях.

Шевченківське свято в Чернівцях відбудеться цього року в неділю дня 10. березня ц. р. в 12. год. вполудне в „Музичній Салі“. Свято має мати такий характер, як це було перед війною. Промову виголосить сенатор д-р Володимир Залозецький. Хор „Кобзаря“, зміцнений новими силами до числа 60 співаків, виконає між іншим великий твір Лисенка до слів Шевченка „Бють пороги“. Оба наші академічні товариства „Чорноморе“ і „Запороже“ рівнож беруть активну участь у святі. Згадатиб ще про співучасть п-і Г. Василашко, яка в минувшім році укінчила з відзначенням музичну академію у Відні і яка виступить на святі з повним сольовим репертуаром.

Український концерт в Кишиневі.

В суботу 23. лютого відбувся в Кишиневі другий концерт українського хору під батутою композитора Н. Бойченка. Дохід з цього концерту призначений на допомогу голодуючим бесарабцям. Перший концерт, що відбувся 3. м. м., мав щодо музикально-мистецьких вимог найкращий успіх, який можна зареєструвати за останні роки в Кишиневі. Н. Бойченко, автор опери „Україна“, вміє надати навіть слабшим композиціям такі модерні музикальні відтінки, які не лише підносять їх вартість, але й роблять оригінальними. Н. Бойченко прибув до Кишинева з Італії, де тішився великим успіхом. Кишинівські українці переговорюють з ним, аби він лишився на довший час в Кишиневі. Коли Бойченко дасть свою згоду на це, тоді влаштований буде й Шевченківський концерт у Кишиневі.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти“.

НОВИНКИ

— **Барометр скаче.** У вівторок відвідала нас відлига. Люди поважно ждали на весну. З дахів капало, а хто не мав кальош, відчув добре, що під ногами не сніг, а вода. У полудне було 4 степ. тепла. Під вечір накрапав дощик, а пізніше сніжок. Через ніч прийшов мороз і в середу вранці було 7 степ. морозу. Дрібненький сніжок паде від кількох годин рівномірно та густо, вкриваючи все білим рядном. Учорашня праця сторожів, що очищували хідники, пішла надаремне. Все починається наново: праця очищування трамвайних шин, залізничих шляхів і клопоти з комунікацією та вугіллям.

— **З Наукового Інституту в Берліні** повідомляють нас, що 1-го ц. м. відбувся там відчит д-ра К. Чеховича п. з. „Погляди Потебні на національність“.

— **У Львові крадуть.** Львівські вломники не дармують; за одну ніч забрали зі складу шкір на вул. Собіського 12 краму на 3.000 зол., а з ткальні „Волокнополь“ матерій на 9000 зол. — Арештували бувшого управителя маєтку в Сушині Вел. Романа Левицького, який набирав від ріжних землевласників позички на вексель або гроші на вирівнання їх рахунків і з цього жив хитромудро.

— **Двірець у Брюховичах.** Пишуть нам: Невеличкий будинок стації в Брюховичах поділений на дві частині: одну займають бюра, друга — виарендована під ресторан. Власник ресторану всіх, які не приходять їсти або пити, викидає зі салі. На великій веранді, що імовірно належить до нього, він помістив свій магазин зі столами та кріслами і іншим господарським майном і зачинив її на ключ. Для пасажирів лишається невеличка веранда в три метри ширини і сім довжини. У такі морози, як цьогорічні, велика сила народу, що жде годинами на поїзд, мусить тиснутися у цій кімнатці, а решта, що туди не влізає просто стояти на дворі.

— **Ріжні вістки.** Наслідник анґл. престола Уельський князь продає на ліцитації свою конюшню, бажаючи більше уваги присвятити державним справам. — Найбільший вулькан Гавайських Островів Кіляуза почав вибухати. — Над Буенос Айрес пройшла велика буря, що знищила телефонічну та телеґрафічну комунікацію між Монтевідео і Ріо де Джанейро; кілька домів завалилось. — У Льондоні померла мати відомого французького фільософа Берґсона, лавреата Нобля. — Помер франц. композитор Андре Мессаже, бувш. директор опери, автор численних балетів, опереток і опер. — Чарлі Чаплін затроївся поважно мясом. — У Гаврі пропали з музею три образи, обезпечені на 100.000 дол.: „Жебрак“ Муріля, „Імператор“ і „Цісарева“ Тінторета. — Париська поліція подає таку статистику: в 1928 р. згинуло на вулицях від нещасливих випадків 278 осіб у центрі, а 241 на передмістях; 68 проц. — піші, 18 проц. — шофери, 43 проц. — жертви власної необережности.

— **Овочі освіти.** У Чорткові Старім учень 6 кл. Адам К. стріляв до себе з револьверу під серце, знеохочений шкільною наукою.

— **Буковинський директор.** У черновецькій „Хліборобській Правді“ ч. 10. находимо допис з Бергомету над Серетом про тамошнього директора школи Степана Брагу. Місцеві пишуть, що цей жонатий педаґоґ використовує своє становище супроти учениць, яких кличе до своєї канцелярії і там використовує їх невинність. Дівчат, що вкриваються соромом звільняє зі школи. Його апетити сягають і поза школу і „неодна сільська молодиця та дівка знає про нього оповісти цікаві річи“.

— **Шведи з України вертаються до Швеції.** 800 шведських селян, яких предки осіли на Україні 250 літ тому, ще в добі взаємин Швеції з Україною, рішили аж тепер вернутись на батьківщину. Вони жили досі над Дніпром у селі Ґамаль Свенскбі, яке оснували тоді, коли з царського наказу мали право там осісти. Вони заховали досі свою віру та мову і завели зразкове господарство. Нові умовини радянського устрою не дають їм змоги продовжувати своєї праці і після довгих заходів вони дістали дозвіл повороту до Швеції на перехідний час, щоби звідти переїхати в Канаду, бо в Швеції землі обмаль.

— **Карієра Ліндберґа.** Американська преса повела останніми часами кампанію за тим, щоби Ліндберґа призначили міністром воздухоплавства. Кулідж якби у відповіді на ці голоси підписав декрет з призначенням Ліндберґа членом ради міністерства торговлі для справ воздухоплавства. Рідко коли який молодець, завдяки своїй сміливости дійшов до такого високого державного становища, яке не має нічого спільного зі сміливістю і спортом, а домагається фахової освіти та досвіду.

— **Страшний пакет.** Директор шпиталю Ґрасія в Барцельоні дістав почтою добре зачинений пакет. Відчинивши його, найшов там дві відрізані голови двох немовлят. Поліція не в силі попасти на слід, звідки і ким пакет висланий з Мадриду.

— **Православний комуніст.** Читаємо в „Рабочей Москві“ з 17. лютого ось що: Кондратєв, кондуктор трамваю в Москві — партійник. А все-ж свою новонароджену дитину він, як не сам особисто, то через підставні особи, носив хрестити до церкви. Вибрався буцім-то в гостину на Воробіїві гори, а при воротах дому передав сина на руки хрестного батька (комсомольця) і хрестної мами (учениця совітської „сьомилітньої школи“). — Ти партійний, а хрестиш дітей? — дивувались сусіди. — Нічого не знаю. Це бабська справа. Жінка хрестила. А коли добре випив і осмілився, заявив щиро: „Чейже не лишу сина бісурманом, нехристом... Православні ми, чи ні?“

— **Англійці і злочини.** У Льондоні радили загальні збори товариства „Національна рада громадян“, які звернулись до міністра гігієни з цікавою пропозицією. А саме: уряд повинен нарадитись над питанням, чи не слід було би ввести в Англії закону, що вроджених злочинців, безнадійно недужих і божевільних треба каструвати, щоби цим охоронити англійський нарід від виродження, а суспільність від здичіння обичаїв. Цю заяву підписали визначні вчені, лікарі і три епископи.

— **Примхи моди.** Американське жіноцтво починає заводити на вулицях Ню Йорку нову моду. До доброго тону належить, коли жінка вміє прилюдно скрутити собі папіроску. У крамницях появились спеціяльні дамські паперці, навіть окремі машинки, що допомагають у цьому мистецтві, жіночі папіросниці, а навіть торбинки з тютюневим капшуком. Яких проявів жіночого руху діждемось ми ще перед своєю смертю?

— **Не забудьте** перед загальними зборами чи зїздами запросити фотографа Янушевича, Львів, Вінц. Поля 1, партер, (бічна Зеленої), тел. 59-60, щоб утревалити культурну подію. 1540

Громадяни! Памятайте, що скріпленням основ „Просвіти“ скріплюємо належитий розвиток народнього життя. А зробимо це як члени „Просвіти“.

Дописи.

ЛУЦЬК. *(З культурно-освітнього поля.* В останньому часі в Луцьку троха заворушилися. При участи місцевих пань-українок переведено збірку в користь незаможних учнів місцевої української ґімназії. Гурток артистів й аматорів поставив на дохід цих-же учнів у міському театрі пєсу „Чумаки“, яка як на Луцьк, пройшла дуже добре. Ґімназія одержала 400 зол. Не обійшлося без деяких луцьких особливостей. Сталося так, що батьківський комітет ґімназії опинився в руках реґіоналістів, яким якось не вдає: до чого ні прикладуть рук, усе під ними завмирає. Гурток артистів мав намір дати виставу на користь батьківського комітету, та той виявився таким бездіяльним і мертвим, що артисти кинули його, взяли ініціятиву в свої руки й виставили пєсу „Чумаки“ безпосередньо на користь ґімназії.

Таксамо завмерло й церковне братство. Одного голову усунуто, другий, як кажуть, сам усувається. Обіцяного реґіоналістами затвердження статуту все нема та нема. А тимчасом є цікава квітка. Цими днями наказано держ. адміністрацією дикові й диригентові братської церкви й затеві б. голови негайно виїхати за межі Волині з забороною оселитися в деяких інших прикордонних воєвідствах (він азилянт). Це викликало загальне здивування. Більш безбарвної в політичному відношенні людини, як цей дяк, здається, й не знайти. Якаж причина його виселення? Ніхто не знає. Почали збірати підписи, ходити до представників влади, та, здається, дяк таки мусить виїхати. На просвітянському полі теж деякий рух. Утворилася бібліотечна секція, на користь якої д-р М. Левицький прочитав цікаву лекцію на тему: „Анабіоза (не життя й не смерт“). Підсекція фізичного виховання 23. лютого влаштувала вечірку. З ініціятиви ради „Просвіти“ утворився комітет до влаштування Шевченкового свята; комітет склався з представників усіх місцевих освітніх і господарських інституцій. — Але найбільш помітною подією в житті „Просвіти“ є зїзд представників її філій, який відбувся 24 лютого. Це якби прелюдія до близьких загальних річних зборів, спроба ґрунту й настроїв села. З 80 філій прислали своїх представників усього 26. Але зїзд був характерним і непозбавленим інтересу. Програма складалася з трьох точок: справозлання з діяльности ради за минулий рік, справозлання про стан філій і плян праці. В першій точці дано справозлання про загальну працю „Просвіти“ та про атаки на неї збоку преси й ініціяторів клюбу „Рідна Хата“, яка має намір виконувати всі функції „Просвіти“ плюс (через сільські філії) вчити селян грати в лото, біліярд і карти і т. д. Цю нібито „Рідну Хату“ схарактеризовано, як інституцію, що має завданням розбити просвітянську роботу й збільшити народню темряву за гроші невідомого походження (за саме помешкання заплатила 6 тисяч зол.). До цієї-же точки відносяться інформації члена ради п. посла Власовського про шкільне питання на місці і на парляментарному ґрунті. Несмак викликала характеристика шкільного законопроєкту Укр. Парляментом. Репрезентації, як невдалого, що його „представник міністр. освіти легко розбив“. Це вже було трохи від несмачної „політики“, домішки до освітнього питання. — Найбільш гострим моментом був виступ голови й одного з членів ради (докладчика) проти дописів про луцьку „Просвіту“. В цій справі принято резолюцію одного з членів зборів досить рішучого й широкого характеру. А перед цим ухвалено резолюцію загального характеру, запропоновану радою, яка акцентує діяльність ради в цілому й в деталях. Вона також складається з закликів до дисципліни, улаштовання курсів для неграмотних, ширення кооперативного знання й співпраці з кооперацією, до провадження ідеї поступового сільського господарства й т. д. Почаємо тут лише голі факти, не роблячи з них жадних висновків. — *Лучанин.*

ДРОГОБИЧЧИНА. *(З просвітного й кооперативного руху).* Читальня „Просвіти“ і Кооператива в селі Раневичах виарендували в 1928 р. площу від громади Раневичі за річним чиншом найму по 5 зол. під будову дому і, не вижидаючи затвердження цього контракту Повітовою Радою, вибудували собі спільний дім. Повітова Рада в Дрогобичі відмовила ухвалою з 5/10 1928 ч. 6472 затвердження повищого контракту. Староство в Дрогобичі приказало 12/10 1928 до чч. А 16620 державній поліції здержати будову й донести, хто її без будівельного консензу виконував. А коли дістало від неї повідомлення, що докінчували по ночах цю будову робітники Іван Мішко, Іван Михаць, Михайло Юзефів, Стефан Сподарь і Осип Гладкий, але на приказ начальника громади Яця Крайчика остаточно запестали докінчення, то на основі § 11 розп. з 20/4 1854 староство засудило їх 18/1 1929 до ч. К 12360 на кари по 20 зол. за непослух війтові — без його переслухання. Від тої кари відкликалися засуджені до окружного суду в Самборі, боронячися тим, що приказові повинувались. Повищі товариства і досі не дістали на письмі дотичної ухвали Повітової Ради в Дрогобичі, щоби могли дім розібрати або внести рекурс до Воєвідства від ухвали Повітової Ради.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

Поступ, вістник літератури й життя, Львів, лютень 1929. Ч. 2. Р. IX. Зміст: Б. Гомзин: Негідь, Г. фон Ле Форт: Гимни до Церкви. В. Матісен: Годинник. В. Лімниченко: За віщо? А. М. Поезії. О. Бать: Травневі польські події в історичній перспективі. Р. Зубик: 500-літній ювилей заснови львівської почти. І. Гладилович: Ідея і тактика. Католицька діяльність Сіґрід Ундсет. Б. Монкевич: Бій під крутами. Місячна хроніка. Бібліоґрафія. Літературні замітки. З природи й техніки. Посмертна згадка.

Учительське Слово, орґан „Взаїмної Помочи Українського Учительства“. Львів, марець 1929 р. Ч. 3. Р. XVII. Зміст: Завернімо з лихої дороги. В обороні українського учительства. Вісти Окр. Відділів. Оживім оселю. Оголошення.

Світло, популярно-науковий літературний журнал. Нє-Йорк, лютий, 1929. Ч. 2. Р. II.

Sprawy Narodowościowe. Czasopismo poświęcone badaniu spraw narodowościowych. Warszawa grudzień 1928 r. Nr. 6. Rok II. Treść numeru: 1) Tadeusz Walek-Czernecki: Czynnik narodowy w starożytności. 2) Dr. A. Krysiński: Liczba i rozmieszczenie Ukraińców w Polsce. J. Bornstein: O działalności żydowskich gmin wyznaniowych w Polsce. Kronika. Mniejszości narodowe w Polsce. Kwestje narodowościowe na terenie międzynarodowym. Z Instytutu Badań Spraw Narodowościowych. Recenzje.

60-літній ювилей „Просвіти“ відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика“ станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 28 го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів“, оперетка.

Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Юліян Станиславович“, пєса на 3 дії А. Цвіковського (премієра).

Субота 2-го, год. 3. попол. „Марія Стюарт“.

Субота 2-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів“.

Кіна.

„Аполльо“: „Голгофта кохання“.

„Лев“: „Адютант“ (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза“: „Янгол вулиці“.

„Палас“: „Карієра сучасного молодця“.

„Фатаморгана“: „Атлянтида“ Бенуа.

Програма радіо.

Пятниця 1-го.

Париж (1765). 12·30. Концерт. 15·45. Концерт. 20·30 Радіоконцерт.

Льондон (358). 13·30. Органи. 21·00. Симфонічний концерт. 23·45. Фортепян. концерт.

Берлін (475·4). 16·30—18·00. Орхестра 20·05. Легка музика.

Ляйпціґ (361.9). 16·30. Німецька камеральна музика 18 в. 20·00. Симфонічний концерт.

Гамбурґ (391.6). 16·15. Орхестра цитристів. 20·00. Симфонії Моцарта.

Франкфурт (421,3). 19·30. Радіоорхестра.

Мюнхен (536.7). 16·30. Легка музика. 21·05. Радіоорхестра.

Відень (519.9) 11·00. Легка музика. 20·05. „Земля“ комедія і джезбенд.

Варшава (1356,7). 17·55—18·55. Орхестра з „Морського ока“. 20·15. Концерт Фільгармонії.

Краків (955). 18·50—19·10. Всячина.

Познань (336,3). 17·55—18·50. Музика П. Чайковського

Москва (1450). 10·10. Опера. 20·00. Літературна пятниця.

Субота 2-го.

Льондон (358). 21·10. Смичкова орхестра. 23·30. Музика до танців.

Берлін (475,4). 15·30. Відчит про Ніцшого і Вагнера. 21·00. Радіокабарет.

Відень (519,9) 11·00. Музичний квартет 17·35. Легка музика. 19·50. „Брати Страубінгер“ оперетка.

Мюнхен (536,7) 16·00. Тріо. 19·3 . Фортепяновий концерт. 20·05. Веселий вечір.

Париж (1744) 18·30. Пате. 21·00. Музика до танцю.

Москва (1450). 10·10. Російська музика. 19·00 Популярний концерт.

Ляйпціґ (361,9). 20·00. Опера „Дон Жуан“.

Варшава (1385,7). 15·50—16·45. Грамофонова музика. 21·00. Легка музика.

Познань (336,3). 19·15. Інтерлюдія музична. 22·30—23·30. Орхестра балалайок.

Вильно (455,9). 19·00. Веселий фейлетон.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Львівський Співацький Гурток „Сурма“ при материнськім Товаристві „Просвіта“ у Львові повідомляє членів про Загальні Збори, які відбудуться в суботу, дня 2. березня 1929 р. о год. 7. вечером в салі Бібліотеки Т-ва „Просвіта“ у Львові. Ринок ч. 10. II. пов. з слідуючим порядком денним: Вибір диріґента і старшини Гуртка. — **М. Коцко**, голова. **Д. Довганик**, секретар. 1—1

Звичайні Загальні Збори Т-ва „Сила“ відбудуться в неділю дня 3. марта 1929 р. о год. 3 пов. у власній домівці при вул. Краківській ч. 17. Порядок нарад звичайний. — **о. Каштанюк**, голова. 1532 1—1

З Товариства „Каменяр“ в Пшібрамі

В лоні Кружка українських гірничих і гутничих студентів „Каменярі“ у Пшібрамі Ч. С. Р., виникла думка створити професійне обєднання українських гірничо-гутничих організацій та вже починаючих студій з цих фахів, себто українських інжинірів гірників та гутників. Мета такої організації повинна бути зрозуміла кожному українському громадянинові, тимбільше інжинірові. Такі фахові організації мають усі народи, тільки у нас нема такого обєднання і через те наші фахові сили розпорошені в цілому світі. На думку ініціяторів осідок цеї організації повинен бути у краю, найкраще при українськім Технічнім Т-ві у Львові. Для переведення в життя цеї справи вирнає потреба скликати установчий зїзд, що виробив би статут, вибрав управу та намітив плян праці на найближчу мету. Просимо товаришів у краю, що покінчили студії в Пшібрамі, занятися дальшим веденням започаткованої справи.

Надзвичайні Загальні Збори „Союзу Українок“ у Рівному відбудуться 17-го березня в год. 4. попол. в помешканні Союзу.

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 1½ річною адвокатською практикою при повіт. суді шукає від 1. квітня ц. р. місця у адвоката. Зголошення з услівями до Адміністрації під Я. М. 3487 3—4

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт доктор прав шукає посади конціпієнта від дня 1. квітня ц. р. — Зголошення приймає канц. Д-ра Лещія у Львові, вул. Баденіх ч. 1°. 1525 2—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІГІШШПРУНГА, Личаківська 34 приймають вписи на ново 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія і писання на машинах. Наука розпочинається 1. березня ц. р. 1475 4—4

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на гати від десятків д т з найліпшої сторони вісна фірма Іван Бельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 143-7

УКРАЇНСЬКА УСТАНОВА пошукує від зараз мужів довіри в судових повітах в цілі співпраці. Заробіток запевнений. — Зголошуватися письменно під „Праця“ до Адміністрації „Діла“. 1537 1—2

ПЛАТИМО високо ціни за золото, брилянти і „перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 7. Оцінка безплатно. 13 6 35—г

УНЕВАЖНЮЮ згублену військову книжочку, виставлену через П. К. У. Самбір на назвисько Іван Горбаньо. 1538 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венер. легіня, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 20—24

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОЦЦКОГО ч. 8.

проти вулиці Шашкевича.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінкою лямпою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 7—12

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безгаянно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, ванн і малярських шлей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 **Скрізь до набуття.** 60—1

Поляка.

Складаю щиру подяку Вп. п. Дентистові Якову Нассові у Львові (вул. Сикстуська ч. 17) за вельми дбайливе і безболісне лікування і пльомбування зубів.

1539 1—1 **Марія Паславська.**

Дешеві книжки!

Протягом одного місяця, не є від 1—31 березня (марта) 1929 великий вибір книжок **по знижених** майже **о половину цінах** лише на цей місяць продають:

Книгарня Наук. Товариства ім. Шевченка ЛЬВІВ, Ринок ч. 10.

Канцелярія Товариства „Просвіта“ ЛЬВІВ, Ринок ч. 10.

Українська Книгарня й Антикварня Львів, Руговського 22.

Кожда з тих книгарень висилає докладний список книжок з цінами зниженими (а також звичайними для порівнання), кождому даром і оплатно.

УВАГА: Звертаємо увагу шановного громадянства, що кількости деяких книжок по тих знижених цінах є невеликі — та може їх бракнути — тож просимо поспішити зі замовленнями. Від дня 1. квітня обовязують давні незниженні ціни, тому замовлення на книжки по знижених цінах, спізнені хочби о один день, не будуть виконані. 1536 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 46 (11.3-7). Львів, субота 2. березня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 148.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 зол. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Новий устрій Польщі.

Внесок ББ на зміну конституції.

II. Уряд.

Уряд складається з голови ради міністрів і міністрів, іменованих президентом. Підчас війни в склад уряду входить також начальний вожд (це постанова нова). Міністри відповідають подвійно: перед президентом (чого досі не було) і перед сойзом. Відповідальність уряду перед соймом теоретично та сама, що тепер, з тією ріжницею, що згідно з новим проєктом уряд (міністр) відповідає також за акти ним не контрасиґновані! Однак на практиці покликання міністрів до відповідальности соймом є надзвичайно утруднене. Внесок на уступлення уряду чи поодиноких міністрів вимагає 111 підписів (досі у конституції не було мови про число підписів, а регулямін сойму вимагав звичайну скількість 15-ти підписів). Ухвала сойму з домаганням димісії уряду (міністра) мусить перейти більшістю щонайменше 223 голосів. Однак президент може не згодитися димісіонувати уряд (міністра), розвязуючи сойм. Поставити міністра перед Державний Трибунал може сойм лише більшістю 3/5 голосів при присутності щонайменше 2/3 сойму (досі досить було половини присутних). Уряд має право законодатної ініціятиви, як тепер, з тою зміною, що його законопроєкти не можуть бути відкинені перед розглядом відповідною комісією (себто в першому читанні, як це досіль трапилось напр. при податкових законопроєктах на весну 1928).

III. Сойм і сенат.

Компетенція (права) законодатних палат є значно обмежена на користь поширеної влади президента (про що вище була мова). Склад сойму остає без зміни (444 послів); виборча ординація на загал також незмінена, з виїмком: підвищення границі віку для активного виборчого права до сойму з 21 літ до 24 і пасивного з 25 літ до 30. Активне виборче право стає поширене на всі військові особи (в практиці — підстаршини і старшини, з огляду на підвищений ценз віку). Є це експеримент втягнути армію до чинної виборчої акції!

Зате склад сенату основно змінений. Сенат складається замісць з 111 — із 150-ти сенаторів, з яких 100 є вибраних, а 50 є іменованих президентом, по його думці (без жадної контрасиґнатури) і без жадних обмежень щодо кваліфікацій на іменованого сенатора! Розподіл 100 виборних сенаторів поміж виборчі округи (воєвідства) буде вимагати зміни сенатської виборчої ординації. Право іменувати 1/3 сенаторів дає президентові фактично (приймаючи, що на 100 сенаторів буде вибраних 26 з урядової партії) більшість в сенаті. Сенат надалі не має законодатної ініціятиви. Зате дістає її (крім уряду і сойму) ще й президент. Однак посольська законодатна ініціятива є надзвичайно утруднена, бо посольські внески з проєктами законів вимагають підпису 1/6 частини усіх послів (себто 74, замісць — як досі на основі соймового регуляміну — лише 15 послів). **На практиці це означає відібрання усякої законодатної ініціятиви непольським послам.** Зміст посольських внесків мусить бути поданий до відома урядові щонайменше на 2 тижні перед поставленням їх на дневному порядкові сойму. Ще дивнішою є постанова, що вимагає також щонайменше 74 підписів під звичайну інтерпеляцію. **У випадку зачинення сесії автоматично погасають усі внески, ба навіть інтерпеляції і при слідуючій сесії треба їх вносити наново!** В справі законодатної процедури між соймом і сенатом введена та зміна, що сойм може відкинути поправки сенату і оставити ухвалений собою текст більшістю не 11/20 голосів, лише 3/5. Коли сойм пропонованих сенатом поправок не прийме, але й при відкиненні не збере більшости 3/5 голосів — тоді цілий законопроєкт паде! Спеціяльні постанови про бюджетові предложення є в основі незмінені. Обмежено лише час цілої бюджетової сесії з 5-ти місяців на 4, з чого для сойму призначено для першого розгляду (ухвали) бюджету не 3 і пів лише 2 і пів місяця. Тому, що збереігається постанову з 2. серпня 1926., яка надає урядовому бюджетовому законопроєктові силу закона автоматично, коли ані сойм ані сенат не додержали приписаних речинців для полагодження бюджету, то при скороченні цих речинців уможливлюється лекше перемичування урядових бюджетів. Новинкою є теж, що предметом ухвал сойму і сенату в бюджетових справах можуть бути лише такі внески, які були предметом нарад і звіту бюджетової комісії (досі вільно вносити поправки до бюджету в 2-му і 3-му читанні аж на самому пленумі). Всі закони вимагають підпису президента і контрасиґнатури гол. ради міністрів та міністра справедливости. Президент має до 30-ти днів від дня одержання законопроєкту — підписати його і оголосити, або скористати з права вета (про що була мова вище). Введення цього 30-тиднєвого речинця є корисною зміною, бо досіль конституція такого обмеження не знала.

Надзвичайно глибокі зміни вводить проєкт у справі особистої **недоторканости** послів і сенаторів. Дотеперішні приписи ст. 21 конституції дають послам (сенаторам) безвідповідальність за їх діяльність в соймі і поза соймом, яка входить в обсяг виконування посольського мандату. За промови й маніфестації у соймі відповідають тепер посли лише перед соймом і їм грозять за це щонайвище регуляміновi кари, а ніколи втрата мандату. В часі трівання мандату тепер не можна тягати посла до карно-судової чи карно-адміністраційної або дисциплінарної відповідальности ані їх арештувати без згоди сойму. Нині треба на те „видачі" посла (сенатора). Проєкт ББ вводить сюди такі зміни: за всяку діяльність **поза** соймом посли відповідають на рівні зі звичайними громадянами. За діяльність у соймі не відповідають лише тоді, якщо вона міститься у границях регуляміну. За виступи послів, які „суперечать змістові посольського приречення або нарушують авторитет і повагу сойму" — **можна посла на вимогу маршалка сойму, міністра справедливости або 111 послів поставити перед Державний Трибунал і його присудом позбавити посольського мандату!** Вправді в часі трівання сесії (не мандату) послів не можна **арештувати** інакше, як за дозволом сойму, однак не треба дозволу на ведення самого карно-судового (адміністраційного чи дисциплінарного) поступовання; таке поступовання припиняється лише на виразне домагання сойму на час в даній ухвалі зазначений. Отже на практиці відвертається процедуру: не судові власти просять сойм на видачу, лише сойм звертається до властей. Тому, що нормальна сесія має трівати лише 4 місяці в році та президент має право сесію взагалі замикати, **посол (сенатор) у міжчасі може бути завсіди арештований і суджений!** Але навіть в часі сесії посол може бути заарештований, „коли його зловлено на гарячім учинку провини, за яку грозить кара вязниці": тепер можна арештувати посла у випадку приловлення його на гарячім учинку звичайного кримінального злочину. Про таке арештування мають власти повідомити маршалка сойму для осягнення дозволу сойму на арешт. Однак згідно з нинішньою конституцією на домагання маршалка сойму арештований мусить бути негайно звільнений, а згідно з новим проєктом — щойно на домагання сойму (отже треба ждати сесії чи засідання сойму і цілої процедури в соймі).

Змінено також постанову ст. 31 конституції про свободу оголошування друком згідних з правдою звітів з явних засідань сойму (сенату) і комісії. Внесок ББ постановляє, що ніхто не може бути потягнений до особистої відповідальности за згідні з правдою звіти з явного засідання лише сойму: отже звіти з комісій не користають з цего привілею і вможливлюється на будуче „річеву" відповідальність, себто конфіскату преси, як це практикується вже тепер.

Це **найбільше** суттєві зміни, які вводить в конституцію проєкт ББ. Зі сказаного видно, що евентуальне введення в життя — якоюб це не сталось дорогою — цього конституційного проєкту, спричинилоб далекосяглі зміни в цілому державному житті, зокремаж важким каменем лягло б на наше національне життя.

Пос. д-р І. Блажкевич

Т-во Українських Студентів Політехніки Основа улаштовує Святочну Академію в 11-ліття смерти д-ра Івана Пулюя дня 3 березня ц. р. в год. 12 впол.

Женева і наші справи.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 22. лютого 1929.

I.

Ще ніколи так журливо й так пильно, як тепер французькі газети не цікавилися справами національних меншостей: статті за статтями, телеґрами закордонних кореспондентів, особливе берлінських, за телеґрамами. Причини цеї наглої цікавости відомі. Одна: альзаські труднощі. Друга: побоювання за східню французьку союзницю.

„Дезанектуючи" Альзасію, Франція напитала собі — так бодай тепер здається — клопотів мабуть іще більших ніж ті, які узяла була на свою голову Німеччина, коли 1871 року анектувала була цю країну, яку два століття приналежности до Франції звязали були моральними й чуттєвими путами з державою подвигів, Наполеона і Революції. Альзасія, із своїм ґерманським автономізмом і федералізмом, — справжнє „чуже тіло" у французькому державному й національному орґанізмі, з його невмолимою централізацією адміністративною і з його могучою культурно-мовною одностайністю. Провідники альзаського автономізму проголосили непростиму з традиційного французького погляду єресь: їх земляки й виборці — це, мовляв, національна меншість, яка готовиться через Женеву доходити своїх меншостевих прав. Виринула небезпека, що альзаським прикладом моглиб заразитися інші племінні складники французької нації: баски, бретонці, фляманди, провансальці, катальонці, корсиканці, — та й собі домагатися автономій... Річ не виключена, що до такої крайности на прийде і що традиційна централізація й культурна одностайність вдержаться у Франції. Одначе як не як, а марево меншостевої небезпеки виринуло й перед Францією.

II.

Друга причина журливої уваги тутешньої преси до питання меншостей: побоювання за Польщу. Франція, як усім відомо, хотіла би мати в союзній Річипосполитій потугу як найбільшу, кріпку військовою силою, дужу одностайним запалом 30-міліонової (а незабаром і 40-міліонової) „нації польської" скласти свої голови й кістки і пролити до останньої каплі свою кров за — велич і силу тієї Річипосполитої і за безпеченство її західної союзниці. Знаєте, як собі Франція уявляє ідеальну розвязку меншестевого питання в Польщі? Послухайте що один з теперішніх польських міністрів — і то зпоміж „українофілів"! — недавно заявив французькому громадянству за посередництвом книжки, розкиненої тут сотнями тисяч примірників, під пророчистим заголовком „Наша Сестра Польща":

„...Дрібні меншости можуть своїм союзом налягати на долі Польщі, щонайменше протягом четвертини століття. Потім вони або погаснуть, або польська раса їх засиміляє: це неминуче..."

Дослівно! Слід записати собі добре в пам'ять ці програмові слова. Цеж програма не тільки для сучасників, але й для їх дітей, та й — підкреслюємо це — програма українофільського крила польського, того самого, до якого так чуло завертають очі деякі чинники натиціпрянської еміґрації, та й на яке потиху числять усі псевдонаціоналістичні ідеольоги України, сотворені під варшавським протекторатом і під кличем: **Mein Vaterland muss kleines sein!**

Такими програмами й пророченнями „освідомлює" коштовна польська пропаґанда тутешнє громадянство, тож і не треба занадто брати йому „во вину", коли воно так прикро вражене „забагами" меншостей „польських".

III.

Стане питання меншостей на найближчому порядку нарад женевського Союза Народів. Деякі газети, очевидно, не без відомих впливів, вже

заздалегідь силкуються обезброїти Штреземана: коли він оправді захоче поставити справу у весь ріст, то мовляв, пригадають йому колишні пруські зловживання супроти поляків. Німецькому представникови наших порад не треба. І що він відповість на спроби вимушення, не знаємо. Натомість знаємо, що навіть найбільші безправства, доконувані перед війною на пруських поляках, ні крихітки не виправдають усього того, що діється тепер довкола нас.

Та щоб воно в Женеві і не сталося, якіб там рішення й не запали, а безсумнівне одно: що ніякої сутньої помочи нам відти не надіятися. Нетільки тому, що нашого голосу там не почують: всі підяремні народи, з виїмком нашого (тай ще білолашного білоруського) мають у складі Союзу своїх земляків і оборонців — Штреземана, Апонія, Вальдемараса, то що — ми не маємо там нікого. Але навіть якби і був там наш речник, то справи воно радикально не змінилоби. Відомі держави й народи не на те проливали море крови, здобуваючи чужі землі, щоби потім слухати женевських проповідей, а то може ще й давати комусь „автономію" і так підготовляти собі неминучу втрату. А на те, щоб добичею поживити свій питомий національний організм, одним словом — щоб виконати програму, якої клясичну формулу ми читали вище.

IV.

Коли вже мова про Женеву, то не від річи буде признатися, що наша тактика супроти тієї інституції не все була дуже розумна й доцільна. Правду сказати, то й бувала вона просто нерозумна, і то в найкритичніших часах нашого лихоліття й безголовя, після поневечення нашого єдиного політичного арґументу — Української Галицької Армії. Час пливе, а події швидко забуваються — память людини коротка, а память народня ще коротша. А все таки мабуть дехто ще пригадує собі, як то наша братія трюмфально хвалилася була свого часу кожною з безчисленних своїх петицій, висиланих до Женеви, з жалобами, що ось-то державна приналежність Галичини оконечно ще не вирішена, тай з домаганнями, щоб рішення це нарешті запало... Памятаєте ці ноти, жалоби, авдієнції й суплики?

Особисто ми грішні, читаючи ті жалоби і слухаючи самохвальби ізза цих „успіхів" наших, бралися за голову — з одчаю: чого ці люде настають так пильно на приспішення вирішення, коли нема найменшого вигляду, щоб це вирішення в даному укладі міжнародніх відносин випало корисно для нашої справи? Коли наставали на прискорення вирішення приналежности Галичини — поляки, то це було розумно, доцільно і самозрозуміло: всі атути були в їх руках і всі вигляди на рішення в їх вмислі теж були за ними. Але ми?! Елементарний політичний розум, крихітка політичного нюху наказували нам сидіти тихо — в той час і в цьому питанні. Бо як невідрадно і не стояла наша справа, то таки краще було нам остатися в провізорії, навіть на довший час, якщо не було найменших виглядів, щоби провізорія, в даних відносинах, могла бути замінена корисним для нас рішенням — оконечним.

Ми скромно звертали на цю обставину увагу декого з відповідальних діячів: то був горох об стіну. Піддурювані рапортами, присиланими з ріжних столиць, (між ін. особливо з Риму), раз свідомо брехливими, другий раз неправдивими з нетямучої голови, — наші провідники думали, що вони буцім-то добре й доцільно роблять, настаючи на приспішення оконечного рішення про приналежність нашої тіснішої Батьківщини...

Що далі, самі знаєте. А коли пригадуємо ці недавні історії, то не тому, щоби докоряти комусь або по дітвацьки чванитися, що ось то, мовляв, вийшло „по нашому", а тому, що й у пізнішій нашій т. зв. закордонній політиці творилося деколи неодно — так сказатиб — на виворіт.

В. Панейко.

Австрія на передодні фашизму?

(Від нашого кореспондента.)

Відень, 25. лютого 1929.

День 24. лютого, на котрий заповіджено рівночасні демонстраційні маніфестації двох найбільших півмілітарних формацій в Австрії— „Гаймвер-и" і „Шуцбунд-у" — минув так, як і усі того ожидали, в спокою. Дисципліна з обох сторін, як і зусилля державної поліції не допустили більших сутичок, хоч комуністи намагалися спровокувати такі сутички всіми силами. В „Роте Фане" в останніх днях явно й отверто накликувано весь пролетаріят Відня до зброї і до боротьби проти „гаймверівців", як і проти правительства. „Jagt die Faschisten zum Teufel!" „Nieder mit der Seipelregierung!" „Der Heimwehraufmarsch in Meidling muss verhindert werden!" Так звучали перші поклики сконфіскованого зрештою поліцією числа „Rote Fahne" з 24. лютого. Але шкода було по правді конфіскувати, бо у Відні й так ніхто не читає цього лівобільшовицького органу.

Щодо самих походів, то участь у них не була надто велика. Замісць заповіджених 8.000 „гаймверівців" машерувало ледви 5.000, а замісць 12.000 „шуцбундівців" — яких 9.000. Признати треба, що віденська публика значно більше цікавилася походом „Гаймвер-и". Її похід ішов майже все біля лави глядачів з обох політичних таборів. Раз публика відгукувалася у привіт витаючим „Heil", деінде голосні були оклики „Pfui". Зате при поході „Шуцбунд-у" публики майже не було. Навіть партійний клич „Freundschaft" чути було тільки дуже рідко. Так — якби симпатиків „Шуцбунд-у" там не було... Самі походи, дефіляди та промови провідників всеж таки менше цікаві для загалу, як висліди того дня, чи пак перспективи, що отвираються через нього для дальшого розвитку політичного життя в Австрії.

Не можна не признати, що для „Гаймвер-и", а з тим і для несоціялістичних партій Австрії, похід саме через такі повіти Відня, де мешкають переважно робітники, — доволі великий моральний успіх. Ще перед роком булаб це річ неможлива. Успіх тим більший, бо таки показалося, що ріжноманітні військові організації громадянства Відня — з провінції не брали участи ніякі формації! — в потребі дадуться злучити в одну одностайну масу, хоч з яких конґльомератів вони складаються. (Істнують у Відні 2 ріжні союзи „Гаймвер-и", потім піввійськові організації нац. соціялістів христ. робітників „турнерів" та „фронткемпферів"). Але не слід спускати з ока й того, що соціялістичний „Шуцбунд", особливо у Відні, дуже міцний (коло 30.000 членів) та знаменито вишколений і здисциплінований. Як відомо, недавно поліція сконфіскувала саме в редакції соц.-дем. „Arbeiterzeitung" більше число крісів та скорострілів, що були власністю „Шуцбунд-у". Це й було неостанньою причиною демонстраційного походу „Шуцбунд-у", аби показати, що він, не зважаючи на ту конфіскату, у Відні ще дуже сильний, значно сильніший, як „Гаймвер". І доказ того — і цього годі не признати — йому вповні повівся.

Стоїмо отже перед фактом істнування в Австрії двох сильних піввійськових організацій. Одна „Шуцбунд" — розповсюднена головно у Відні, менше на провінції і стоїть на услугах одної політичної партії, соц. демократії. Друга — „Гаймвер" — слабша у Відні, зате сильна на провінції між селянами; вона чисто громадянська й антимарксистська — міжпартійна. Бо хоч належать до неї і християнсько-соціяльні і німецько-національні формації, та хоч і признаються до цілей „Гаймвер-и" такі визначні політики, як сам канцлер д-р Зайпель, — то таки „Гаймвер" не підлягає команді ніякої політичної партії.

В цьому криється найважніша проблема політичного життя Австрії. На однім боці партія, на другім держава. Мета соціялістів: установити правління партії в державі, в потребі й революцією; мета „Гаймвер-и" і її прихильників, себто всіх майже антисоціялістичних партій без ріжниці, установити державу без партійного терору, без господарського натиску та без вічної демаґоґії.

Шлях до тої мети тяжкий і ніяк не можна оминути на ньому боротьби. Занадто сильна соціялістична партія в Австрії, взірцева її орґанізація, знамениті аґітатори, що стоять до її розпорядимости, а крім того має вона вишколених партійних преторіянів у „Шуцбунді". Громадянство та селянство далеко не так одностайно зорґанізоване, як марксісти. „Гаймвер", як ми бачили, щойно у стані розбудови особливо в містах, але зате тепер вже вона в офензиві. Правда, ця офензива відбувалась доси леґальною дорогою, але відома річ, що по богатьох маневрах — а поглядові походи обох військ були безперечно маневрами — невминуча отверта війна.

Теперішній політичний стан в австрійській республиці такий, що до оконечної боротьби прийти мусить. Коаліції між християнськими соціялами та соціялістами майже ніхто собі не бажає, вона нині менше можлива, як коли. Ситуація в парляменті, де в безконечність радять над такими важними справами, як знесення охорони льокаторів та заведення обезпечення на старість для робітників, хронічно напружена, а нові вибори не принеслиб ніякої важнішої зміни в партійному складі парляменту. Тож не дивно, що чимраз голосніше чути

МИХАЙЛО ДРАҐАН.

Мистецький подвиг.

(Докінчення.)

IV.

В рамах знаменитої різьби іконостасу находяться ще кращі ікони П. Холодного в традиційнім розділі на три поверхи: це апостольський ряд з Моленням (Деісус) по середині, празники і намісні ікони. Само собою на перше місце висувається Моління. Було воно на останній виставі Г. Д. У. М. в Нац. Музею. Півколиста симетрична композиція Христа на престолі в окруженні Архангелів, Богородиці й Івана Предтечі. Це найкраща ікона в іконостасі. Зразок використання площі умілим перспективічним і декоративним уложенням осіб. Чудова ритміка ліній і згармонізованих красок. Про цю одну ікону можнаб писати довшу статтю. Разом з Моленням при помочі ліній ґрунту і симетрично-ритмічним уставленням ніг злучені в одну цілість ікони Апостолів так, що здається, вони намальовані на одній дошці, по старому звичаю наших XV—XVII „вічних Моленій"; переложені вони лише архітектурою іконостасу.

На другому місці поклав би я храмові ікони Хрещення України-Руси і Сошествіє Св. Духа. Оба ті образи — це саме ті ікони, які попри Моління найкраще характеризують творчість П. Холодного. Щоби в такий ріжний і глибокий, чисто експресіоністичний уже спосіб передати византійською формою і технікою один і той сам душевний стан Апостолів, натхнених Св. Духом — на це треба дійсно небуденного мистця. Чудова, замкнена в собі композиція з двома сильними, противажними акцептами: вгорі розвіяної вітром заслони з Голубом-Духом і Космосом в долині. Анальоґічна до цеї ікони композиція Хрещення України-Руси. Тут уже артист не мав византійського взору і дав тимсамим більше себе. Це рівнож суцільно замкнена, симетрична, з двох прямовісних концентричних еліпс зложена композиція. Богату режисерію осіб можна поливляти. Монументальний настрій викликують вертикальні лінійні акцепти і маєстатична постать св. Володимира по самій середині.

Зовсім не уступають обговореним іконам намістні Богородиця і Христос. Одностайне тло обох ікон лучить їх ще більше ідейно в одну цілість. Чудова передовсім Богородиця, може за солодка, але незвичайно тонко і глибоко одухотворена, в прекрасній одежі.

З празників найкращі Благовіщення, Преображення, Воскресення, Вознесення і Серце Христове. Передовсім Преображення і останнє повні глибокого містичного настрою. Під стиль цілости не підходить лише Рождество Христове, мало маючи в собі византійських форм.

Знаменні рівнож 4 старозавітні ікони низом намісних ікон. Це: Потоп, Жертва Авраама, Жертва Мелхиседека і Сотворення Світу. Завершують іконостас 6 медальонів з характеристичними натхненими головами пророків.

Не маю змоги задержуватись довше на поодиноких іконах, хоч вони безперечно варті того. Іконостас Холодного визначує нові напрямні для церковного мистецтва і повинен стати взором для всіх, що мають намір строїти нові іконостаси се своїх церквах. Найвища пора зірвати із нудним, безвартісним мазунством, що розпаношилось по наших церквах і псує артистичний смак цілих поколінь! Якщо ми хочемо бути нацією, що має внести щось в скарбницю вселюдської культури, мусимо здобуватись на подвиг, як його зробила Духовна Семинарія, а не котитись по лінії найменшого опору.

V.

Лишається ще кілька слів сказати про стінопись молитвенниці. Довга, не конче відповідна саля з плоскою стелею, зі стіною, пробитою 8 вікнами, просто не надається під поліхромію. Перевести одноцільно-системну декорацію — на взір византійських храмів із певно означеною символікою кожної стіни — є зовсім неможливо. Одинокий вихід — це той, що його вибрав артист. Прийшлось розділити стіни на площі, які допускала будова салі і дати поодинокі декорації получені із собою лише ідеєю і тонацією кольорів. Перечисляти і давати іконоґрафічні описи мені не приходиться. Відсилаю читачів до промови ректора о. Й. Сліпого, друкованої недавно в „Ділі".

Стишена мельодика згармонізованих кольорів у парі з виразним, ґрафічно понятим рисунком і обчисленими на ділання сильветою композиціями декорація робить те враження, що його мав у замислі артист. Немов китиці квітів, розкинені ніжною жіночою рукою, викликують ті символи застанову над глибшим сенсом представлених зображень. Завданням релігійного мистецтва є в першій мірі ділати не лиш на око, але й розбуджувати певні етичні порухи душі. І дійсно, щось незвичайно серіозне і глибоке збуджує у глядача атмосфера, витворена артистом. Ніякої динаміки лише чиста спокійна, плоска декора-

голоси-домагання розправи поза парляментом. А акторами цеї розправи можуть бути тільки „Гаймвер“ і „Шуцбунд“. Теперішній стан може тревати ще рік, два, але хіба тільки чудо Боже або саморезиґнація одної з тих двох партій в силі оминути цю розправу. На чию користь при таких рівномірних силах вона може випасти, годі нині пророкувати. Але недалека вже будучність мусить нам показати, чи Австрія буде соціялістичною республикою, чи запанує в ній „демократичний фашизм“, що його репрезентує „Гаймвер“.

Віденець.

Радянська Україна.

Відгомін культурного братання в Москві.

В київській „Пролетарській Правді“ з 21. лютого стрічаємо великий фейлетон С. Щупака про московську гостину українських пролетарських письменників. А в ньому подані такі куріозні моменти з того гостювання: Зараз-же по приїзді українських письменників до Москви, влаштовано на залізничому двірці т. зв. летучий мітінґ. На ньому витали приїзжих з України письменників представники всяких установ, а між ними і робітник заводу АМО. „Характерно, — пише Щупак — що останній, зазначивши, що витає від імени чотирьох тисяч робітників, проговляв українською мовою. В самому привітанні почувалися елементи малоросійщини, від яких у Москві через специфічні обставини відриву від сучасної України й її культури не позбавлені часом навіть найпередовіші робітники. Досить того, що цей робітник у своїй промові закликав **українських письменників іти за „наукою“... Тараса Григоровича Шевченка.** Сам цей робітник зробив деяку павзу після слів „за наукою“ (мабуть боявся сказати те, що сказав і тому збирав відвагу! — Ред.), і кожний із нас був певний, що слідом за цим скаже слово „Ленін“. Та ми помилились. Товариш, що стояв біля мене зауважив: Цей робітник, мабуть, уважає, що Ленін це для росіян, а Шевченко для Українців“. По тому поясненні Щупака читач уже зрозуміє, чому він приписав промові того робітника елементи „малоросійщини“. Малоросійщина, як бачите, в тому, що робітник радив українським письменникам вчитись від Т. Шевченка, а не від Леніна.

Далеко куріознішою була інша пригода Щупака на „культурному братанні“ з „братніми російськими письменниками“, а саме: В часі бенкету на честь гостей з України промовляв українською мовою письменник Йогансен. По промові звернувся сусід Щупака, російський письменник, до нього (Щупака) з такою сентенцією: „Та яж все зрозумів. **Отже мова однаковісінька. Хай би вже українські письменники писали російською мовою, а підписували „український письменник“.** Самозрозуміло, що Щупак обурився на такі слова. А щож скажеш ти, читачу, на таке братання?

Тиждень памяти М. Коцюбинського.

Колеґія Народнього Комісаріяту Освіти УСРР постановила встановити для всіх шкіл тиждень, присвячений памяти Мих. Коцюбинського. Цей тиждень тріватиме від 18. до 25-го квітня.

Зїзд українського студенства.

На день 18. березня ц. р. назначено зїзд українського студенства в Харкові. Зїзд буде розглядати такі справи: 1) підсумки зїздів профспілок; 2) звіт центрального бюра пролетарського студентства при Всеукр. Центр. Раді Професійних спілок ;3) справа українізації вищих шкіл; 4) готування молодих фахівців.

Ліквідація церков.

Київський залізнодорожний клюб „Червоний Залізничник“ рішив на своїх зборах з 20. лютого ц. р. вимагати від нововибраної міської ради Київа негайного закриття Соломянської та Ілінської церков та перетворення їх у „культурні установи“ (т. зн. клюби). На тих-же зборах рішено закрити також одну жидівську синаґоґу.

Сель-робівські риболови.

Хотіли би в каламутній воді ловити рибку.

Останній „Сель-Роб“, орґан партії „Сель-Роб-Єдність“, переповнений відозвами й боєвими покликами до здобування ...українських національних установ. „Перед кооперативним зїздом“, „Здобуваймо Просвіту“, „Перед Загальними Зборами Т-ва Просвіта у Львові“, — ось такими статейками і заявами переповнений останній „Сель-Роб.“

Нинішні єдностеві сель-робівці, колишні москвофіли і ще недавні двоєдушники, які з легким серцем відпустили старорежімним кацапам „общество Качковського“ й інші „староруські“ установи, щоби — Боже борони! — не пропали єдинонеділимці, від кількох літ примусають наступ на українські культурні й економічні установи, бажаючи як не загарбати чуже добро, то щонайменше довести його до знищення.

Всі ті відозви й поклики мають за завдання повторити ті анархічні спроби, яких свідками ми були в останніх роках на загальних зборах „Просвіти“, „Рідної Школи“, Ревіз. Союзу Укр. Кооператив то-що.

Ненависть до українських установ й охота їх прибрати до своїх рук, а щонайменше підточити — є зовсім зрозуміла в б. русофілів. Про ніяке врозуміння єдностевих сель-робівців не може бути мови. Але важко зрозуміти, чому єдностевці користуються брехнею.

„Це скандал — читаємо в „Сель-Робі“, — щоби до нині Гол. Виділ „Просвіти“ не подав до публичного відома точної дати загальних річних зборів. Та це не вперше так поступають непрошені ундо-радикало-ухівські опікуни „Просвіти“. Так роблять вони рік-річно. Замісць проголосити в часописах поклик на збори принайменше на пару місяців (?!) наперед, щоби так дати можність читальням „Просвіти“ належно підготовитись до зборів, передискутувати усі питання освітньої роботи та внести відповідні постанови, націоналістично-клерикальний Гол. Виділ з розмислом поступає якраз противно. Є в тім певна ціль. Гол. Виділ боїться критики селянсько-робітничих мас і числячи на те, щоби на зїзд прибуло якнайменше справжніх (?!) представників селянства і робітництва, держить дату зїзду в тайні можливо якнайдовше“.

Очевидно, все те є „правда“, але тільки сель-робівсько-москвофільська. Гол. Виділ „Просвіти“ ще перед кількома місяцями видав обіжник до читалень, взиваючи їх перевести вибори делеґатів на Заг. Збори „Просвіти“. Таксамо вже давніше оголошено в часописах речинець заг. зборів (21. березня). Сумніваємося, щоби цей речинець „просліпили“ сель-робівські ватажки. Ясно, що вони, не маючи до чого придертися, свідомо воюють неправдою, щоби в каламутній воді ловити рибку.

Дивогляди.

Християнські богослуження в синагозі.

У Ню-Йорку згоріла церква баптистів, які мають між своїми вірними такого потентата як Рокфелер. Заки церкву відбудують баптисти правлять своє богослуження в реформованій синагозі.

Цікавий і щирий.

Посол Багінський на однім засіданні варшавського сойму дійшов у своїй промові до такого реторичного питання: „А як приготовили весь цей проект конституції ?!“ А на це посол Санойца з партії Б. Б. „Добрий він собі ! — ми не знаємо, а він хоче знати !“

Парлямент і дім божевільних.

У німецькій пресі і в самім парляменті повторили в останньому часі кілька разів порівнання, що парлямент стає подібний до дому божевільних. На це союз лікарів-психіятрів виступив у пресі з протестом проти такого порівнання, кажучи, що воно ображує доми божевільних, де панує зразкова тиша і лад.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Оригінал чи апокриф?

Опублікування французько-бельґійського воєнного договору викликало незвичайний відгомін у Німеччині в Голяндії. В Берліні ще вагаються щодо правдивости цього цікавого воєнного договору. „Берлінер Тагеблят“, подавши текст французько-бельґійського таємного пакту, зверненого своїм вістрям проти Німеччини й Голяндії, та зупинившись над його додатковими подробицями (відношення воєнних штабів обох договірників, величина армій, рід і кількість зброї, напрям наступу то-що), зазначує, що німецьке становище до цього протильокарненського пакту буде зясоване пізніше, після перевірки правдивости опублікованих ревеляцій. Все-таки спішне паризьке й брюсельське дементі підсилює правдоподібність ревеляцій. Треба вичекати на хід дебат в бельґійському парляменті і аж після того німецьке міністерство закордонних справ мусить заняти становище й повести відповідну акцію.

Коли в Німеччині істнують сумніви щодо оригінальности чи апокрифічности французько-бельґійського тайного договору, то таких сумнівів не має Голяндія. Доказом цього є демарш голяндського посла в Парижі, який з доручення свого уряду явився в міністерстві закорд. справ, із запитом про воєнний договір. Зовсім природно, що Бріян заперечив істнування такого пакту.

Справою договору занявся також бельґійський парлямент, апробуючи заперечуюче становище уряду. Гіманс називає опублікований документ фальсифікатом, а Вандервельде — великим гумбуґом. Єдиним автентичним документом є франко-бельґійська мілітарна конвенція з 1920 р., зареєстрована в Союзі Народів і згідно з вимогами Льокарна з огляду на свій оборонний характер. Поза нею не істнує ніякий інший договір. Брюсельська преса починає пускати свої власні „ревеляції“ про фальшівництво тайного договору. Його автором має бути натуралізований бельґієць, з походження німець, віддавна підозрілий в германофільстві. Одначе влада не може його схопити, бо пропав без сліду.

Цікаво, що бельґійська преса зовсім не подає прізвища фальшівника пакту, тільки признає безсилість влади в його схопленні. Очевидно, це ще більше заплутує справу і зовсім не промовляє за апокрифічністю опублікованого документу. Ясно, що на тому не покінчиться. Її відгомони ще довго відбиватимуться в західно-европейській політиці.

—o—

Без батьківщини.

„Пролетар не має батьківщини“ — проголосили батьки соціялізму. Правда, іншої думки був Жорес, який в своїм творі „Батьківщина і робітництво“ перевів протилежний погляд. Та Жорес був французьким патріотом, і колиб він сьогодня жив, то певно належав би до таких „угодовців“, як Вандервельде чи Мюллер.

„Пролетар не має батьківщини“ — повторювали за великими вчителями соціялізму їх менші й більші наступники. А тепер на прикладі Льва Троцького бачимо здійснення того твердження. Є це справді нечувана іронія долі, що творець червоної армії, організатор її побід над внутрішніми й зовнішніми ворогами, співтворець великої „пролетарської держави“, булівничий „батьківщини пролетаріяту“, захисту всіх переслідуваних (очевидно — комуністів), сьогодні після 11 літ від побіди жовтневої революції своєю особою підтверджує крилату фразу про те, що „пролетар не має батьківщини“.

Депортований з Рад. Союзу своїми вчорашніми товаришами долі й недолі, боротьби і страждань, викинений над Босфором, він сьогодні подібний до „королів на вигнанні“. З Константинополя розсилає він прохання до своїх однодумців у цілій Европі, благаючи їх, щоби у буржуазних урядах добули для нього дозвіл на вїзд і право на перебування в буржуазних країнах. І ні Німеччина, ні Франція, ні Чехословаччина не хоче приняти на свою територію Троцького, підтверджуючи колись проголошений комунал, що „пролетар не має батьківщини“. Коли „пролетарська держава“ прогнала свого вожда і співтворця, то чому турботи за його особу, за його безпеку й за його діяльність має брати на себе буржуазний уряд. З „королями на вигнанні“ все були турботи. Тим більші турботи мусять спричинювати „червоні царі“ на вигнанні, які голосно мріють про свій тріюмфальний поворот до невдячної країни.

Справа з депортацією Троцького може бути незвичайно цікавою темою для всестороннього оброблення теми під написом: „Пролетар не має батьківщини“.

—o—

дія. На першім місці Причта про талант на протилежній стіні іконостасу, найбогатша композиція зі всіх декорацій; всі прикмети стилю артиста згущені у мальовилі, може лише дещо за тяжкі кольори в порівнанні з іншими декораціями молитвенниці.

Найкращі побіч Причти про таланти — це: Добрий Пастир, Фенікс, Агнець-Христос поміж апостолами і Видіння Євангелиста Івана. У Христа-виноградаря бурачкове тло дещо заглушує гарну композицію, подібно як у Причті про талант. У Сівача непотрібно убраний злий чоловік, що підсіває кукіль, в одежу фавстівського Мефістофеля.

Незвичайно влучно і вміло розвязана поліхромія стелі при помочі схрещень легких, рожевих, лучистих полос; через те повстає деяка оптична злуда, загалом маючи одностайну плоску стелю. Всяка інша декорація булаб тяжіле на головах глядачів.

Вівтарна частина молитвенниці саме тепер розмальовується.

Управа Духовної Семинарії злобулася на велике діло, вложивши до надбань української культури великий мистецький твір. За це належиться їй від нашої суспільности подяка. І дуже жаль, що Холодному й Коверкови не дано було змоги виказати свого великого індивідуального, творчого духа серед більше сприятливих умовин між заокеанськими українцями. Пора, щоби в нашому громадянстві пробудилося зрозуміння для дійсно мистецьких творів.

Львів, 15. лютого 1929.

На протиалькогольному фронті.

Український протиалькогольний курс у Львові.

В середу 27. лютого ц. р. закінчився перший український протиалькогольний курс у Львові, який тревав три дні. Правда, тревав він дуже коротко, але моральний здобуток з того курсу дуже великий. Цей перший протиалькогольний курс у нас викликав дійсно велике зацікавлення між українським громадянством Львова, головно між українською шкільною молодю. Велика саля Т-ва „Бесіда" в „Народнім Домі" не могла помістити всіх цікавих слухачів і тому багато з них мусіло відходити домів. А проте кожного дня було понад 500 слухачів (передовсім молодь середніх шкіл, студенти богословія, жмінка студентів університету і кількох учителів).

Дивно, що так мало було українських учителів з народніх і середніх шкіл. Невже справа відродження української нації та перевиховання української молоді для них байдужа? Польське учительство з дир. Духовичем на чолі уладжує не лише протиалькогольні курси у Львові, але дає також виклади в неділі і свята на ту тему для ширшої публики й видає поважну наукову літературу про шкідливість алькоголю. Ми не можемо лишатися позаду в боротьбі з алькоголем, хіба, що думаємо вже спускатися зовсім на дно.

З незвичайним зацікавленням вислухали присутні обширних рефератів кількох прелеґентів, які змалювали всі ті страхіття алькоголізму, що потягають за собою фізичну й духову деґенерацію цілого людства, а в першу чергу спричинили великий занепад українського народу. Присутні нагороджували щиру працю прелеґентів бурею оплесків, у першу чергу піонірів протиалькогольного руху між українською молодю: дир. Чайковського, проф. Каменецького і д-ру Парфанович. При кінці подякував дир. Чайковський голові У. Г. Т. д-рові Паньчишинові і присутнім за участь на курсі та закликав до дальшої невтомної боротьби з алькоголем в імя кращого майбутнього української нації. П-і д-р Парфанович подякувала обом невтомним працьовникам з Рогатина і всім тим, що причинилися до уладження того курсу.

Такі курси не завадилоб уладити небавком знова у Львові. Ту працю виконає без сумніву вже новий виділ філії Т-ва „Відродження" у Львові, який вибрано на загальних зборах в середу 27. лютого ц. р. До виділу увійшли вправді молоді люди, але вони з ентузіязмом і сильною вірою в перемогу у тій нерівній боротьбі з алькоголем сповнять совісно вложені на них обовязки і започаткують нову еру в національному відродженні нашого народу. Головою „Відродження" вибрано одноголосно проф. д-ра Раковського. Вписове і річна вкладка виносить 2 зол. Хто заплатить 4 зол., дістає вже цілий рік протиалькогольний журнал „Ми Молоді".

ПРОМОВА марш. ПІЛСУДСЬКОГО.

Сенатська військова комісія.

Марш. Пілсудський явився у сенаті з шефом каб. полк. Беком і пішов просто до комісії, яка відбувала засідання у вел. сен. салі. Марш. Пілсудського привитав марш. Шиманський, а присутні посли та сенатори встали з місць і грімко викликнули: „Хай жиє!"

Марш. Шиманський у промові сказав, що праліди повставали, коли на салю нарал входив Косцюшко. Члени тої сен. палати повитают. маршалка повстанням, бо це війшов не лише звич. міністр, але в цім мін. однострої ввійшов марш. Пілсудський.

Опісля марш. Пілсудський виголосив годинну промову, в якій м. і. сказав, що передовсім мусить вияснити чому промовляє в сенаті, а не в соймі. Ще заки в соймі прийшов під нарали бюджет, приготований урядом, маршалок упередив шефа кабінету, що не зголиться з таким соймом, який ставить міністра, наче референта свого бюджету перед соймом. Така система дає лиху та марну працю. Така сойм. система пережилася вже і дає в висліді глупоту ведення праці. Референт і найліпший не дає ґарантії, що знається на предметі. Ще заки сойм народився в Польщі, маршалок призадумувався скільки там нонсенсів і наче нарочного ведення праці такої, щоби була лиха й марна.

Другою причиною є військова честь. Честь не позволяє слухати слів у відношенні до себе обидливих. Офіцер мусить виступити чинно і то негайно, коли не хоче бути здискваліфікованим. З огляду на розховстану правду п. послів, котрі про це не дбають, тяжкою є для офіцерів якаебудь праця в соймі. Положення стає ще незавиднїше з огляду на служб. честь. Службова честь у війську доводить нераз до конфліктів, що кінчаться смертю. Може бути, що це недобре, але так воно є. Бо служб. честь приказує боронити свого начальника і тому така тяжка мабуть військ. служба. А що я є начальником, не можу здобутися на це, щоби до сойму вислати когось, крім себе самого. Все боюся вн. конфліктів у моїх підчинених, яких поставлено би в положення можливої для себе дискваліфікації як офіцерів. Тяжкі занадто ці служб. муки в умовинах, які створюють нездержливі язики послів. Тому марш. не говорив у соймі, тому теж не може говорити й тут так, як говорив би про цілість військ. бюджету, бо тоді мусів би поминути гол. завдання, звязане з відпертям тих поправок, які сойм зробив на марш. бюджеті.

Опісля марш. подав зіставлення військ. бюджетів. Давніші бюджети маршалок називає все „веселими", бо сумна історія бюджетів основується не на чім іншім як *на виразній крадежі військ. бюджетів і на можливо далеко посуненій дефравдації*. Це веселі бюджети, бо марш. знає випадки, що *з військ. бюджетів видавали на обильні пири з дівчатами з публичних домів, роблені для п. п. послів міністрами*. Веселі бюджети є веселими часами для п. п. послів. З бюджетів удержувано не лише їх любовниці, але й партії, а бюджету крали найбезсоромніше в світі. Точки, бюджету, зачеплені соймом, а є їх шість, називає маршалок горох із капустою, бо чіпаються того, що є побічне. Сойм поскреслював поодинокі позиції, а пощадив голову лише служб. подорожам і перенесенням. Там, де трапилася нагода скорочити повсеко навіть на голову, не зробили цього, а там де ходить про військ. науку й вишколення, там найшли місце до скорочення та сказали виразно, що саме ця позиція має бути скорочена, що в війську має бути науки менше на міліон. З дисп. фонхів не складається рахунків. Так каже закон. Дисп. фонд мусить бути, як фонд репрезентації, а часто видатки ці не терплять явности, тому, що тоді тратиться істоту і сенс правди. Що репрез. видатки мін-ства військ. справ зменшилися, то військо завдячує маршалкові, який взагалі не терпить репрезентації та усувається від неї якнайрадше. Одначе годі сказати, що військо може бути нерепрезентоване в державі сяк чи так. Не можемо вирватися з того звичаю та накинути світові інші звичаї. Друга часть фонду призначена на оборону Польщі перед шпіонажею. Маршалок у Польщі працює на оборону від шпіонажі відколи Польща істнує. Як начальник держави, нач. вожд і пізніший міністр стверджує зі смутком, що немає хвилі в його житті, коли не був шпіонований особисто. Завдяки своїй давно випробленій праці очей відчуває це знаменито. Нема хвилини в житті маршалка, хоч жиє у незалежній Польщі, щоби життя його виглядало інакше, ніж так як виглядало давно, коли його гонили ріжні шпіони наче заяця. *Шпіонажа є Польщі така густа і сильна, що називає Польщу раєм шпіонів, бо ніде так легко і так докладно не опрацювали шп. праці в цілому світі, як у Польщі*. Тому ці два міліони, скреслені з бюджету, мусять уважати влекшенням шпіонажі в Польщі. Маршалок стверджує, що вийшов поза норму звичайних окреслень, звязаних з критикою праці сойму. Та робить це нарочно й спокійно, бо коли він має вислухувати і мати за страву горох із капустою, то з цього мусить мати нестравність. Тому теж стверджує цю нестравність.

Коли марш. Пілсудський скінчив промову, віцемарш. сенату й голова сен. скарб.-бюджет. комісії Ґлівіц ствердив, що сенат мав усе зрозуміння для потреб армії і впевнив, що ці суми, які сойм скреслив у сенаті напевно будуть реституовані.

Марш. Пілсудський: Буду вам дуже вдячний. При дискусії не буду. Для вияснень оставляє ґен. Конажевського і полк. Бека, шефа кабінету. На запит сен. Ґашинського, рефента бюджету мін-ства військ. справ, як марш. Пілсудський дивиться на збільшення військ. платень, сказав, що проти збільшення військ. бюджету не може і не буде виступати. Це справа мін. скарбу і премієра. По тих словах марш. Пілсудський вийшов зі салі.

По дискусії комісія приступила до голосування над бюджетом і ухвалила всі, скреслені соймом, позиції та затвердила бюджет згідно з уряд. проектом у сумі 838.012.062 зол., а бюджет ухвалений соймом виносив 832,302.897 зол.

Після виходу марш. Пілсудського сен. Струґ (ППС) навязуючи до промови марш. Пілсудського, сказав, що привілей, якого зазнала комісія, що марш. Пілсудський був на ній присутній, є, на його думку, незаслужений. Марш. Пілсудський дав комісії ще інший привілей, бо подав коментарі щодо своєї неласки для сойму. Бесідник виступає проти понижування і насміхів з нар. представництва офіцерським корпусом, головно молодими офіцерами. У відношенні до сойму та сенату побоюється шаблею і кажеться, що військо зробить порядок із цим усім. Бесідник апелює до цих, які хочуть впроваджувати політику до війська. Хай проектодав, з ББ памятають, що признаючи виб. чинне й пасивне право військовим, нарушили нейтральність війська у внутр. політ. конфліктах. До заяви сен. Струґа прилучився в імени Визволення сен. Янушевський.

Сесія Ліґи Націй не відбудеться в Мадриді.

З Женеви повідомляють, що ц. р. червнева сесія Ліґи Націй не відбудеться в Мадриді, хоч Еспанія запросила Ліґу. Думають, що есп. уряд відкличе запрошення.

Туреччина підписує протокол.

Аґ. Тасс повідомляє, що в відповіді на запрошення уряду СРСР. турецький уряд заголосив приступлення Туреччини до Літвінового протоколу.

ВІДГУКИ ДНЯ.

За „Український Город".

Українець, який оглядає Львів, має переважно сумну міну. Який більший будинок упаде йому в око, то це або польське або жидівське. А з українських, поминувши церкви, ніодин не викликує подиву. Дім „Просвіти" криється в вузенькій вулиці і добре, що криється, бо нема защо відновити його. „Народний Дім" більше виглядає на казарму „національної ґвардії" в 1848 р., „Дністер", що не має порядного входу, а за те має парадний вїзд, щоби було де волами заїхати. Дім Лисенка сховався так, що його тяжко віднайти і в тім ціле його щастя. Ще найбільше подобавсяб „Національний Музей", але його треба довго шукати на мапі... Одним словом досить сумно робиться тому, хто хоче оглянути український Львів.

Всеж таки є одно місце, де українець гордо підносить чоло і вдоволено шепче:

— Перша кляса! (коли галичанин).

— Хорошо, значить! (коли „нетутешній").

Це місце, то „Український Город", „Площа Сокола-Батька", або просто — „Українська Площа".

Йдеш поза Стрийський Парк і зразу спиняється твоє око на великій, опарканеній площі.

— Що це? — питаєш.

— Наше! — відповідає той, хто тебе опроваджує.

Не потребуєш дивитися в тім моменті на свого товариша. Його око напевно виблискує гордістю, так само, як і твоє.

Вернувши з поїздки до дому, розказуватимеш тим, які ще не були у Львові:

Будинків наших не буде багато і не занадто вони мудрі, дещо старе, дещо спартачене... Але Город! От краса!! Кажу вам, краса город! Поляки ані вмилися зі своїми...

Слухачі розійдуться по домах і розкажуть другим, ті знову третім, а треті всім, всім, всім.

В той спосіб повстає леґенда, казка, або історичний підручник.

Тимчасом це все звичайнісінька оптична злуда. Не відносно українських будинків, а відносно українського городу.

Цілими роками, ба — десятками літ, дуримо себе і на опарканену площу кажемо: „Наше!". Дехто з нас дуже добре знає, що дурить себе і других — але що це шкодить. Могли нас дурити „що справа Галичини добре стоїть", „що на Україні не встоїться жаден наїздник", що там „маються ґрандіозні повстання", то чому ми не маємо дурити себе і других, показуючи на опарканену площу: „Наше!"?

А тимчасом...

Щораз ідуть у світ заклики, поклики, виклики і оклики „Сокола-Батька": „Складайте жертви на викупно решти Українського Городу!" Йдуть ці заклики, стукають до сердець, до кишень, до скарбниці і... знеможені падають.

— Я сам бачив: „Український Город" уже цілий наш — каже галичанин.

— Даже обведений барканом! — додає „нетутешній"...

А американець пускає дуже часто це все попри вухо.

— Знову якась старокраєва драчка! Не знаєте, якої це партії город?!

„Український Город" стоїть собі як стояв, навіть назви не зміняє. Але від цього користи мало. Одного дня власники паїв утратять терпець і облетить паркан і облетить назва, а лишиться малий клаптик землі, який викупила досі велика нація.

Тоді навіть за Стрийським Парком не зміниться міна українця, який оглядає Львів...

Галактіон Чіпка.

P. S. Тим разом прошу американські часописи передрукувати цей фейлетон!

НОВИНКИ

— **Конфіската ч. 43. „Діла“.** Дня 26-го лютого Ґродське Староство заняло наш часопис в 2-ій год. по полудні за статтю п. з. „У свічаді парляментариста“ від слів „Запитання про становище“ до слів „українського населення“ і від слів „У внутрішній політиці“ до слів „матеріяльні втрати“; крім цього за статтю „На парляментарній арені“ від слів „Тимчасом проти“ до слів „постійно поминають“.

— **Ревізії.** Дня 28. лютого ц. р. перевела поліція ревізію в помешканні Романа Руденського, студ. політехніки, при вул. Б. Гловацького ч. 14.

— **Арештування.** Ще перед двома тижнями арештовано п. Агатона Добрянського на Знесінні на домагання золочівської прокуратури та відставлено його до слідчої вязниці в Золочеві. А. Добрянському закидують злочин з § 58 к. з., якого він мав допуститися виголошенням промови в часі свята на Підлиській Горі.

— **У боротьбі з повінню.** Великі сніги, що повторились цими днями налякали ще більше, ніж досі, населення імовірністю великої повені, що прийде з першими теплими весняними днями. У Варшаві уряд затривожений можливістю економічної катастрофи створив окремий комітет, що має відвернути повінь і призначив на цю ціль міліон зол. Військо буде притягнене до праці над розбиванням криг на ріках при помочі бомб.

— **„Якої вони співають“.** До заміток на цю тему, поміщених в „Ділі“, дістаємо велике письмо-вияснення від диригента хору українських студентів з Варшави Петра Доманчука й адміністратора хору Олександра Новицького, з якого вибираємо отсе: Група студентів, які походять з Волині, Холмщини, Полісся і Підляша та є членами Української Студентської Громади у Варшаві, підчас Різдвяних Свят власними силами влаштувала низку концертів-балів майже по всіх більших містах Волині, дохід з яких призначено для незаможних студентів — членів Громади. По всіх містах, окрім Луцька, українське громадянство пішло назустріч студентству і підтримувало щиро цей перший зорганізований виступ українського студентства на рідному терені. В Луцьку було дещо інакше. На вислані листи до ріжних громадян і до Ради „Просвіти“, в яких комітет просив допомоги в організації концерт-балю на місці, не прийшла ні одна відповідь. Комітет не переговорював взагалі з пос. Сегейдою, тільки його брат, член Громади, помагав технічно на передодні і в день концерту. Щож до того, що концерт-баль відбувся в салі польських товариств, то сам голова луцької „Просвіти“ радив адміністраторові хору влаштувати вечір саме в цій салі. До цього причинилось головно старше громадянство в Луцьку, яке своїми розбіжними поглядами щодо салі й довело до того, що концерт не відбувся в помешканні „Просвіти“. Вкінці автори листу зазначують, що за салю на концерт-баль заплатили не 150 зол., а лиш 50 зол.

— **Хто хоче оглядати бюджет м. Львова** принятий на 1929-30 рік може його оглядати до 7-го ц. м. від 9-ої до 13-ої в маґістраті, двері 62. Ті, що платять громадські податки, мають право до 14-го ц. м. вносити свої застереження щодо цього бюджету.

— **Державний податок** від нерухомостей за IV. чвертьріча 1928 і податок комірний за I. чвертьріча 1929 треба було платити до 28. лютого. Хто спізнив їх, нехай бережеться коштів екзекуції.

— **Нова українська ґазета на провінції.** В Яворові став виходити провінціональний двотижневик „Українське Слово“.

— **Шануймо права нашої мови!** Один український часопис повідомляє, що лікар д-р Юрій Маковський в Жабю уміщує на приватних рецептах для гуцулів приписи в польській мові (прим.: „тши рази дзенне прошек“ або „зажиць в разе потшеби“). У Львові є ще краще: ось лікар д-р Роман Дольницький (мабуть „русскій“), що рекламується в українській пресі, не вважав за вказане помістити біля свого помешкання при вул. Глибокій вивіски в нашій мові, а вдоволився тільки польською...

— **Заборона „Українського Хлібороба“.** Урядовий „Монітор Польскі“ повідомляє, що українському тижневикові в Бразилії п. з. „Український Хлібороб“ відібрано почтовий дебіт на території цілої Польщі. — Слід зазначити, що й ті заокеанські українські пресові органи, яким не відібрано почтового дебіту в Польщі, не доходять до рук галицьких читачів. Що більше: навіть до українських редакцій у Львові приходять українські ґазети з Америки дуже рідко, або з великими перервами. Так прим. „Діло“ дістає з тих американських ґазет, які є з нами в обміні, пересічно що трете-четверте число, згл. що третю-четверту посилку.

— **Ревізія в домівці „Студ. Громади“.** В ночі з вівтірка на середу перевела поліція ревізію в домівці „Студентської Громади“, яка міститься в Академічнім Домі при вул. Супінського. Поліція шукала за портретами пок. О. Басарабової.

— **Львівська темна хроніка.** Два львівські золотарі „Рудий і Львівський діставали дорогоцінности з чужини в пакетах з надписом „зразки без вартости“; в їх крамниці найшла поліція товару, що оминув мита на яких 50.000 зол. — Одночасно поліція перетрусила деякі сховища перепроданих річей львівськими злодіями до рук „посередників“; зібрала колекцію на кільканацять тисяч зол.

— **Ріжні вістки.** Вийшли добродійні почтові марки з портретом папи і еспанського короля; вони призначені на відбудову катакомб у Толедо. — Другий брат мікада, князь Такамацу, оженившись, вибирається у подорож по Европі на цілий рік; він буде знайомитись головно з поступом морської техніки. — У Вітебську засудили двох фабричних робітників, а в Мінську двох міліціонерів за те, що знущались над жидами. — Ліґа бувших учасників війни 26-ої американської дивізії вибирається літом у подорож до Франції і запрошує Куліджа супроводити її. — На відділ альбанських новобранців, що не мали зброї напали вовки; 11 вояк згинуло. — У Мексику бандити піраали з копалень Ґустос двох американських інжинірів, домагаючись викупу до 3-х днів; коли викуп не прийшов, вони вбили інжинірів. — Шаляпін згодився виступити у голосній фільмі америк. фірми „Парамавнт“ за гонорар 200.000 дол. — В Америці є зареєстрованих 24.000 бувших учасників війни, що лікуються в шпиталях і санаторіях від — божевілля.

— **Катастрофи й нещастя.** На стації Болонів вийшов із шин товарний поїзд, що їхав з Катовиць; вагони вилізли на себе як поверхи; є ранені. — У Берліні вибух збірник бензини у нім.-америк. нафтовім товаристві; будинок знищений; дивним дивом людських жертв немає. — У Спол. Державах шалів борвій, що вбив багато осіб; в однім місті Дункан (Міссісіпі) є 15 людських жертв. — В америк. місті Джексонвіль загорівся дівочий інститут; наслідком паніки одна дівчина вбита і багато ранених.

— **Фанатик мистецтва.** В Атенах арештували антикваря Антоніопульоса, що вбив потайки кілька осіб. Причиною його злочинів був жаль за цінними зразками мистецтва, які він мусів їм продати. Антиквар привязався так сильно до своєї збірки, що не міг з нею розстатись і вбивав особи, від яких не міг інакше дістати назад проданих предметів.

— **Айнштайн і американці.** Америка, що доганяє Европу своїми машинами та долярами, вважає своїм обовязком стежити за останніми здобутками европейського поступу. В останньому часі ню-йорські журналісти, що зїхали до Берліна, присвятили широкі статті новому творові Айнштайна, про який хотіли довідатись щось ближчого з устної розмови з великим фізиком. Імя Айнштайна займає в американській пресі місце зараз поруч другої німецької величини Макса Шмелінґа. Ви не чули про Шмелінґа? Це чемпіон боксу. Отож журналіст Кнікер-Гокер з „Ню-Йорк Івнінґ Пост“ порадив собі з новою працею Айнштайна так: тому, що вона займає всього півшоста сторінок, він переслав її в цілости телефотографією до Ню Йорку і цим побив рекорд. Співробітник другого часопису „Ню-Йорк Геральд Трібюн“ Еліот спробував доконати ще більшого рекорду: він переклав усі рівнання, коріні, потенції і інші математичні символи на популярну мову. Одночасно вся брошура була передана телеграфічно при помочі спеціяльних знаків з допомогою двох спеціялістів учених з Берліна до Ню Йорку. „Ню Йорк Геральд“ передавши працю Айнштайна в часописі заявив, що „приспішив поступ науки на тиждень!“ А одночасно читачі кліпають над цими справозданнями сонними очима і крутять головою з дива, що наука це така дивна річ, з якої нічого не можна зрозуміти!

— **Журналіст — неохибним.** Один мадярський журналіст Сірмай відповідав цими днями перед судом в Будапешті за те, що в одній новинці зробив помилку. Подаючи звістку про якогось панка Беля Данер, про зовсім маловажну справу, він був певний, що це йде про Беля Данер, провідника правих радикалів і підлив цю новинку відповідним сосом. На другий день уранці зміркувавши помилку, помістив спростування. Але ображений ним не вдоволився і подав журналіста в суд за образу чести. Сірмай виголосив на суді сам таку промову в своїй обороні, передруковану всією пресою: „Я признаюся, що я помилився. Я впав жертвою переплутання прізвищ у поспіху, з якого складається все життя журналіста. І за це мене судять? Кожний може помилятися, з виїмком папи та журналіста. Лікар ставить фальшиву діягнозу і пацієнт умирає. Хто його карає за це? Ніхто. Поліція арештує невинного. Трибунал обвинувачує, суддя засуджує — а згодом виявляється, що засуджений невинний. Хто карає їх за помилку? Ніхто. Вони люди і можуть помилятись. Усім вільно помилятись, тільки журналістові ні; він мусить бути неохибний“. Промова не переконала суддів, які засудили журналіста, правда, на невелику кару. Суддям вільно помилятись.

— **Чудацький заповіт.** Перед льондонським апеляційним трибуналом скінчився цікавий процес за спадщину. Якась пані Ґроа записала все своє велике майно 200.000 фунт. на „санктуарій“ для звірят, птах і риб, куди люди не мали би права вступу. Спадкоємці подали скаргу проти заповіту, домагаючись його скасування. Суд прихилився до їх прохання, дарма, що заповіт був списаний згідно з усіми правилами закону. Анґлійський суд, що визначувався завсіди здоровим розумом, став на тому становищі, що цього роду охорона звірят є зовсім недоцільна і не причинилась би ні для добра звірят ні людей.

— **Концерт В. Тисяка.** Із Самбора повідомляють нас, що дня 3. березня 1929 р. відбудеться в салі тамошнього „Сокола“ концерт д-ра В. Тисяка. Початок концерту в 8-ій год. веч.

— **Концерт Любки Колесси у Львові.** Музичне Т-во ім. М. Лисенка упросило нашу піяністку, яка їде в березні на Україну, дати й у Львові один концерт, який відбудеться дня 7. березня. Ближчі відомости про концерт подамо в слідуючім числі.

Дописи.

ЖУРАВНО. (Загальні Збори Філії „Просвіти“, справа захисту). Дня 20. лютого 1929 р. відбулися в Журавні Загальні Збори Філії „Просвіти“. З відчитаного на зборах звіту, освітний стан округа за час від дня 5. червня 1928 р. представляється, як слідує: Всіх читалень було в окрузі 26. В останньому часі засновано 2 читальні. Внесено подання на заснування 5 читалень нових. Коли повстануть ці читальні — не буде вже в окрузі ні одного села, яке не малоб власної читальні. Членів Матірного Товариства є 116. В останньому році прибуло 74 нових членів, одначе фактичне число членів є значно більше, бо багато членів посилає вкладки прямо до Львова. Від літа минулого року влаштувала Філія дві освітньо-орґанізаційні анкети. На анкетах поділено округ на райони, визначено районових, а понадто 3 інспекторів, котрим віддано під нагляд поодинокі читальні. Досі влаштувала Філія 5 свят „Просвіти“. В решті сіл відбудуться весною і літом свята ц. р., бо не всі села мають ще власні читальняні будинки, а зимовою порою годі влаштовувати свята по стодолах. На кожнім святі була вистава книжки, а крім цього Філія висилала кольпортера до поодиноких читалень. На Дар Просвіти зібрано суму 588·47 зол. Понадто вплинуло з наліпок 51·23 зол. зі збірок по церквах в часі свят 40·77 зол., з відзнак 56·28 зол., зі вступів на академії 12·98 зол. Свята мають на ціли підготовити терен під просвітню працю на нових підставах і розвинути ударну кампанію за масовим приєднуванням членів до Матірного Товариства. При Філії є постійний урядовець. Майже всі читальні були в справоздавчому часі люстровані, деякі кілька разів. На кожних читальняних зборах приймав участь делеґат Філії. Збори однодушно приняли звіт з діяльности уступаючого виділу й дали йому абсолюторію. Головою однозгідно вибрано дотеперішнього голову о. Григорія Музичку, а до виділу увійшли: д-р Павло Лисяк, о. дек. Василь Пилипчук, Ярослав Олексюк, Григорій Мисак, Яків Куцик і Семен Брич. Заступниками вибрані: Онуфрій Цукорник, Юрій Семчишин і Іван Мудрий; а до контрольної комісії: о. Юрій Боднар, Володимир Садовський і Семен Лаврись. З нових завдань, які ставить собі в своїй майбутній діяльности Філія, слід відмітити такі справи: влаштування в літі великого просвітньо-кооперативного свята; заснування власної дутої орхестри, до чого вже пороблені всі потрібні заходи і збірка на будову власного дому. В оживленій дискусії численні промовці, головно селяни, висловлювали ріжні побажання до нового виділу щодо майбутньої просвітньої праці в окрузі а також порушували ріжні болючі справи, котрі хвилюють тут. громадянство. Найважнішою такою справою під цю пору є справа захисту С. С. Василянок у Журавні. Захист цей повстав з добровільних жертв, збираних в окрузі підчас війни Філією Краєвого Товариства Спілки над воєнними сиротами і молодю в Журавні. Зібрані гроші обернено на закупно відповідної реальности, в котрій згодом примістився Захист С. С. Василянок. Тепер, ізза того, що Захист не може як слід розбудуватися й С. С. Василянки вже закупили ґрунт під будову монастиря в селі Потік, рогатинського повіту — в міродатних церковних сферах запало рішення: реальність в Журавні продати, а гроші, добуті з цеї продажі, обернути на сплату

решта ціни купна за ґрунт у Потоці. Ціле тутешнє громадянство стоїть на однозгідному становищі, що церковні чинники не можуть і не повинні продавати реальности в Журавні, бо приймаючи даровизну — приняли на себе правно і морально зобовязання вести захист в Журавні, а не деінде. В додатку: Заходить дуже поважна небезпека, що будинок, де міститься тепер Захист, де правиться Служба Божа і т. ч., перейде в руки іновірців, котрі влаштують у нім крамницю, шинк чи щонебудь подібне і так профануватимуть релігійні почування нашого населення. Збори поклали тому на нововибраний виділ обовязок припильнувати цеї справи, в надії, що міродатні церковні чинники не допустять, аби згадана церковно-народня установа, котра повстала в Журавні жертвенністю округа, перейшла в чужі руки.

Спростування.

З канцелярії одного нашого львівського адвоката як правного заступника п. Лисецького дістаємо таке спростування: Високоповажаний Пане Редакторе! У Вашому орґані „Діло" з дня 3. листопада 1928 р. була поміщена стаття п. М. Струтинського п. н. „Перед загальним зїздом Рідної Школи", в якій поміщено незгідні з правдою твердження відносно моєї особи.

На основі пресового закону прохаю Вас помістити отсе спростування: 1) Неправдою є, що я перед соймовими виборами, як посольський кандидат з рамени Селянсько-Робітничого Соціялістичного Обєднання (Сель-Роб) без відома та дозволу влади покидав школу. Та правдою є, що я відбував все науку в призначених мені годинах на підставі затвердженого Головною Управою Р. Ш. поділу годин, про що повідомлено Головну Управу 16. березня 1928 р. 2. Неправдою є, що я вперто ігнорував письма Г. У. Р. Ш. не відповідаючи на їх запитання. Правдою є, що я відповідав усе на письма Головної Управи. 3. Неправдою є, що я прилюдно зневажив укр. нац. прапор — за те правдою є, що я в свойому письмі до Гол. Управи Р. Ш. на отой закид домагався виявлення імени донощика, домагався дисциплінарного слідства проти мене, чого домагалася також шкільна комісія при Рідній Школі, батьки шкільних дітей на Личакові, народнє учительство Р. Ш. у свойому масовому протесті проти мойого безпідставного звільнення — та ті домагання остали без відповіди. 4. Неправдою є, що я вів серед молоді небезпечну для школи пропаґанду — за те правдою є, що моя праця як вчителя і виховника йшла все по лінії інтересів українських працюючих мас. 5. Неправдою є, що я виписував на теперішню Головну Управу Р. Ш. несотворені речі, натомість правдою є, що я в часописі „Наше Слово" в цілому ряді статтей, спираючися на матеріяли Ревізійної Комісії Рідної Школи, на касові артикули, на протоколи Головної Управи та Загального Зїзду Р. Ш. наводив цифри й факти та прізвища шкільників. 6. Неправдою є, що я сидів довго зі своїми „ревеляціями" — а правдою є, що я на шкідливу господарку в Рідній Школі звертав все увагу на засіданнях Головної Управи Р. Ш. та вдвигнув з проф. Яворівським 14 питань на Загальному Зїзді Р. Ш. 1925 р. 25 грудня і саме на підставі отих питань вибрано спеціяльну комісію для провірення діловодства і господарки в Р. Ш. Будучи членом Гол. Управи в 1927 р. я знов за теж саме зводив боротьбу на засіданнях Гол. Управи і знова виступив, як член тієї Управи на Зїзді Р. Ш. 24. грудня 1927 р. критикуючи прилюдно Гол. Управу за її господарку та її шкільну політику. 7. Неправдою є, що я не згадував нічого про комісії, які провірювали закиди підняті мною в 1927 р. на Зїзді Р. Ш. Зате правдою є, що я у моїх виступах спирався якраз на оригінальних протоколах 29 осіб, в тім члени Гол. Управи, переслуханих Ревізійною Комісією Р. Ш., на виводах і протоколах попередніх Контрольних Комісій і цілому ряді зізнань, що їх зібрала спеціяльна Контрольна Комісія. 8. Неправдою є, що я обвинувачую теперішню Головну Управу Р. Ш. за господарку попередніх Гол. Управ. 9. Вкінці неправдою є, що я „зі своїми однодумцями, як довголітній член Гол. Управи поношу відповідальність за господарку", а правдою є, що я був членом Гол. Управи не цілих 3 роки (1924, 5, 7) і саме тоді виступав з закидами. З моїх однодумців не було в 1924 р. і 1927 р. ні одного в Гол. Управі. В 1925 р. був пок. тов. Іван Калинович і то на 24 членів Головної Управи. Дня 22. лютого 1929 р. — З пошаною Пилип Лисецький.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Юліян Станиславович", пєса на 3 дії А. Цвіковського (премієра).

Субота 2-го, год. 3. попол. „Марія Стюарт".

Субота 2-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів".

Неділя 3-го, г. 3. попол. „Марія Стюарт".

Неділя 3-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера.

Кіна.

„Аполльо": „Голгофта кохання".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза": „Янгол вулиці".

„Палас": „Дама під маскою".

„Фатаморґана": „Атлянтида" Бенуа

Програма радіо.

Субота 2-го.

Льондон (358). 21·10. Скрипкова орхестра 23·30. Музика до танців.

Берлін (475,1). 16·30. Відчит про Ніцшого і Вагнера. 21·00. Радіокаба ет.

Відень (519,9) 11·00. Музичний квартет 17·45. Легка музика. 19·50. „Брати Стравбінгер" оперетка.

Мюнхен (536,7) 16·00. Тріо. 19·3 . Фортепяновий концерт. 20·05. Веселий вечір"

Париж (1744) 18·30. Пате. 2·00. Музика до танцю.

Москва (1450). 10·10. Російська музика. 19·00 Популярний концерт.

Ляйпціґ (361,9). 20·00. Опера „Дон Жуан".

Варшава (1385,7) 15·50—16·45. Ґрамофонова музика. 21·0. Легка музика.

Познань (336,8). 19·15. Інтерлюдія музична. 22·30—23·30. Орхестра балалайок.

Вильно (483,9). 19·00. Веселий фейлетон.

Неділя 3-го.

Париж (1744). 12·45. Концерт орхестри. 19·45 Радіоконцерт.

Льондон (3.8). 16·0. Концерт військової орхестри. 18·45-19·15 Церковна кантата. 22·05 Концерт смичкової орхестри.

Ляйпціґ (361·9). 8·30 Органи. 15·30 Весела Муз. 17·00 Радіо-орхестра. 18·0 Відчит: Британська імперія.

Штутґарт (274,1) 15·00 Відчит: Лясаль і жінки. 17·15 Радіоконцерт. 20·00 Арії з опери (Лянне), (Мньон), Гамлета), (Перла Бразилії).

Тулюза 12·35 Концерт. 13·25 Органи 20·20 Вибори з опери. 21·45 Музика до танцю.

Штокгольм (458) 16·0 Фортепянове тріо Бетовена. 20·00 Концерт хору й орхестри.

Кив 11·00 Військовий концерт. 13·00 Концерт для дітей. 18·30 Трансмісія з опери.

Харків 12·00 Ґрамофонова музика. 16·0 Літературний радіодневник. 17·00 Музика.

Москва (1150). 19·00 Музика. 22·55 Музика танців.

Варшава (1358,7). 15·15 Концерт Фільгармонії. 22·30 Музика з опери.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Анатоль Кордасевич, вислужений декан і совітник епископської консисторії, парох Лісковатого упокоївся дня 23.II. 1929 в 70 році життя а 33 році священства. В. Й. П. 1543 1—1

Осипа з Шухевичів Романиовська, вдова по радникові суду й адвокаті в Золочеві померла дня 16. лютого 1929 р. в 89 р. життя. Похорон відбувся дня 1. березня 1929 р. в Золочеві. В. І. П.

Д-р Омелян Борис, шкільний лікар в Тернополі, помер по довгій і важкій недузі дня 24. лютого ц. р. в 33 р. життя у Львові. Похорон його молодого і надійного лікаря відбувся у вівторок 26. лютого ц. р. Покійний лишив жінку, доньку радника Дрималика, голови Музичного Т-ва ім. Лисенка. Передчасна смерть Покійного зробила на всіх його знайомих і товаришів дуже прикре враження. В. Й. П.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Українська вистава в Кракові. Заходом драматичної секції Т-ва „Просвіта" в Кракові влаштовується дня 3.III. ц. р. в салі робітничого дому (вул. Дембевського) „Вечер сміху". Початок в год. 7-ій вечером 1—1

В д „Сокола-Батька" (секція „Український Город") повідомляють, що з причини непередбаченої перепони заповджена на день 7. березня ц. р. громадянська нарада в справі „Українського Городу" відбудеться щойно в неділю дня 10. березня в салі „Сокола-Батька", вул. Руська ч. 10, в год. 10·30 рано. Хто не дістав би на час письменного запрошення, зволить зголоситися в день наради в год. 10-ій в домівці „С-Б".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БИЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ і СРІБНУ ВІТРОБІ продає за готівку і на лати від десятки лат у цілій ґрамофірма Іван Зельтенрайх Львів пл. Марійська ч. 5. Купує брилянти, золото, срібло платить найвищі ціни 3 141—

УЛЕ АЖНЮЮ згублену військову книжочку, виставлену через П. К. У. Самбір на назвисько Іван Горбатьо. 1538 —3

УКРАЇНСЬКА УСТАНОВА пошукує від зараз нужн. довірн. в судових позвах в цілі співпраці. Заробіток запевнений. — Зголошуватися письменно під „Праця" до Адміністрації „Діла". 1537 2—2

АДВОКАТ Кляфтен, Мости Великі, негайно або в д 1. квітня пошукує рутинованого концепіста 1542 1—3

ПАН Н. БАЧИНСЬКИЙ, бувший сотник Української Галицької Армії і комендант стаційної команди в Грушці за Камянцем Подільським зволить ласкаво подати свою адресу. Д-р Вовчук Степан, судля в Сколяті. 154 1—1

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови 1536 37—?

ДВІ панночки шукають мешкання ексклюзивно з харчем в околиці костела св. Елисавети. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Дві панночки". 1—2

АВТОРИ зволять подати свою адресу в цілі заслування висилкової складниці для кольпортажі власних видань. „Торбан" Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1547 1—5

ВПРАВНИЙ солцитатор, що самостійно виготовляє ріжного рода позви і контракти, та скоро пише на машині, пошукує посади у адвоката. Ласкаві зголошення приймає Василь Пойлянський, Львів, вул. Королевої Ядвиги ч. 22, І. пов. дв. 8 1546 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 21—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики 15.8 1—1

Д-р Роман Дольницький

орд. 3—6 попол., Глубока 10. партер.

Кварцева лямпа і дітермія.

Томасина
Суперфосфат
Азотняк
Потасові соли
Краєві і Страссфуртські
Сірчан Амону
Кістянні мучки
Салітра
Успулюн Зелло

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, Косцюшка 18.

Цінники і поучення висилаю безплатно.

„ДОГІДНІ КРЕДИТОВІ УСЛОВЯ." 1537 2—6

Комплетні накриття

столові з правд. хінського срібла, срібла і вальчаки по найнизших цінах тільки у ГРИНБЕРГА, Львів, Сикстуська 4.

Вповажаного Пана Якова Нассе, дентиста у Львові, прошу прийняти сердечну подяку за цілковите вилечення і прегарну направу зубів моєї жінки. Солідна робота приноровлення найновіші здобутків дент. техніки і зарозуміння для хорого, ось прикмети, які оправдують розголос Шановного Дентиста серед громадянства і залишають вдячність серед пацієнтів. — Львів, дня 27.II. 1929. 1—1 **Роман Купчинський.**

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам Найдорожшого Батька і Дідуня о. Анатоля Корсасевича. Почуваємо своїм обовязком подякувати всім тим, що причинилися до звеличання Його похорону. В першій мірі дякуємо Вс. о. Колодкові з Ковеня, що не зважаючи на свій старенький вік здвоїлися і особливо в останніх днях Його життя, а по смерти Його, не пожалів опечаленій родині і відправляв щоденно молитви при тих останках Покійного. Дякуємо Вс. о. Вербенцеві, устраховому деканові, о. Кадужницькому о. Ольшанському, Шепанському і Пасічинському за участь в похоронах і зворушуючі бесіди при тих останках Покійного, як також і всім прочим священикам за участь в похороні. Дякуємо рипоканам похорон о. Колодкові з Ясіня і о. Сеньковському з Новоселень за відправлення похоронних молитов і участь в похороні. Таку саму подяку складаємо Вп. Пастеу Клюцьким і всьому учительству з Лісковатого за участь в похоронах і вінки, як рівнож всім тим, що телеграфічно чи письменно надіслали годині вислови співчуття. Вкінці складаємо подяку всім парохіянам Покійного, що численною участю в похоронах причинилися до звеличання Покійного.

Лісковате, дня 26.II. 1929. р.

1543 1-1 **Діти і внуки.**

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 47 (11.3°8). Львів, неділя 3. березня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щаж. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА. Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 70 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ

в 11-ліття смерти **Д-р І. Пулюя** відбудеться дня 3. березня ц. р. в салі ім. М. Лисенка в год. 12. в полудне. 1534 1—1

:: :: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ :: ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ ВУЛ. СІЧЕВСЬКА Ч. 18. :: В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО Ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 шт. готових дзвонів у вазі від 10—600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ. — СПЛАТА РАТАМИ.

При важніших запитаннях прохається письма до нас слати рекомендовано.

Совітський антисемітизм.

Львів, 2. березня 1929.

Не дасться заперечити, що у великій революції Европейського Сходу, тісніше: в більшовицькій революції передову ролю відіграли жиди. Революційна хвиля винесла їх на чоло революційних дій, дала їм у руки таку могутність, про яку не могли мріяти найбільші диктатори й самодержавці. Імена Троцького-Бронштайна, Радка-Собельзона, Каменева-Розенфельда, Зінов'єва-Апфельбавма, Йоффе, Евгенії Бош і цілої плеяди більшовицьких потентатів надають специфічний характер російській революції. І не лише на верхах, але й у низах жиди грали першу ролю, особливо в добі военного комунізму.

І зовсім природно. Бо жиди вважалися найбільш пригнобленою царатом нацією, вірніше: расою, обмеженою в скупих горожанських правах, скованою чертою осілости, тровленою згори й переслідованою. Цілими десятиліттями, а то й століттями скупчувалася в жидівській душі величезна скаля ненависти, бажання відплати, пімсти. Жидівський темперамент, незвичайна рухливість, віками плекана інтеліґенція, скупченість жидівського елементу в містах, осередках революційних дій, — все те мусіло висунути жидів у передні ряди революції.

Історія зясує колись участь жидів у російській революції і піддасть безпристрастній оцінці їх ролю. Фактом є, що та участь була дуже велика, а в багатьох випадках їх роля рішаюча. Фактом є, що в жидівській участи й акції не все на перше місце вибивалася чисто революційна ідеольоґія, але й чинник особисто-расовий, пройнятий ненавистю і пімстою. Фактом є, що з більшовицькою революцією, особливо на Україні, симпатизувала, а то й активно спомагала її жидівська буржуазія.

І очевидно — в революції найбільші користи осягнули жиди, хоч — розуміється — не в повному обемі. Жидівська буржуазія та дрібно-міщанський торговельно-крамарський й ремісничий світ, якого всеціло не могли примістити нові державно-господарчі установи, найшовся в прикрому, навіть безвихідному становищі. Неп і хлібробська кольонізація дещо злагіднили положення жидівського міського елементу, але не зовсім. Найбільше злагіднило те положення знесення черти осілости. З українсько-білоруського резервуару розлилася жидівська хвиля по широких просторах Росії, яка в передвоєнних і передреволюційних часах не відчувала на собі гнету складного жидівського питання, бож жиди масово були скупчені на Україні, Білоруси й Польщі, де вони ще й грали ролю носіїв і представників російської культури.

З хвилею, коли революція знесла всі виняткові права, звернені проти жидів, розпочалася велика мандрівка жидів з українських і білоруських ґет на російську північ, заливаючи менші й більші осередки, стаючи до конкуренції й боротьби з колишнім упривілеєним російським елементом. І ясно, що в тих конкуренційних перегонах інтеліґентний, темпераментний, зручний і рухливий жидівський елемент, такий заслужений для революції, а тимсамим частинно й протегований новими володарями (в значній мірі одноплемінниками) мусів виходити переможцем з позбавленим специфічних привілеїв, культурно відсталим, важким й менше рухливим російським елементом. Це була перша причина поширення антисемітизму в російських низах, бо перед війною антисемітизм захоплював здебільшого верхи. А друга — це характер жидівської нації й семітської раси: всюди грати першу ролю, займати передове місце, проводити й приказувати.

І цікаво, що антисемітизм поширюється тепер головним чином у Росії. Саме годі, коли він слабне на Україні й Білоруси, де обєктивно антисемітизм має більш пригожий грунт з огляду на поведення жидів в революційному хаосі і тоталітарне негативне становище до українських і білоруських змагань, — зростає він у Росії. Не лише жидівські пресові аґенції, які нотують кожний найдрібніший факт зневажливого відношення до жида, але й радянські органи все частіше подають просто звірські факти знущань над жидами: докучливости, побої, а то й убивства.

Проблема антисемітизму в Росії, не в СРСР, а саме в Росії, звільна стає універсальною проблемою. Хоч з антисемітизмом послідовно й систематично борються радянські чинники (уряд і компартія), хоч ведеться широку розяснюючу кампанію, навіть в ударному порядку, то пошесть антисемітизму не лише не вигасає, але навпаки зростає й поглиблюється. Очевидно, на зріст антисемітизму вплинула ще й та обставина, що комуністична опозиція в більшости складається з жидів та що в боротьбі з нею правляча більшість — може проти чи мимо волі — причинилася до викликання антисемітських настроїв.

Зріст антисемітизму в Росії чи навіть в СРСР є сьогодні фактом. Є це важлива проблема, якою займаються не лише урядові й партійні (комуністичні) чинники, не лише жиди всього світу, але позарадянські кола в широкому розмірі.

Проблемою антисемітизму займився й провідник російської буржуазної демократії П. Мілюков, який намагається це сумне й трівожне явище тісно звязати зі совітським режімом. Передвоєнний антисемітизм — по його твердженням — розвивався згори, а тепер він виростає з низів. Взагалі диктатура творить пригожий грунт для розвитку хворобливих психоз, з яких одною є й антисемітизм. Розкладаючи громадянство, проводячи клясовість, тимсамим збуджується й розвивається ненависні почуття. „Є дуже важко вбити в мозок російської маси клясову ідеольоґію, але тим лекше вдається сіяти почуття ненависти серед низьких верств населення, почуття, які тим сильніше поширюються, чим до більшого політичного напруження приєднується важке господарче положення". Із загостренням господарчої кризи загострюється й антисемітизм. Відстале культурно населення все мусить мати жертвенного козла. Кермуючі московські кола думають, що антисемітизм є спадщиною передреволюційної Росії, праві кола дошукуються його в активній ролі жидів підчас революції. Мілюков твердить, що обі інтерпретації є невірні. Бо сучасний антисемітизм не має офіційного характеру, а обняв він ті частини населення, які давніше були вільні від тієї пошести. Зновуж державні, а частинно і партійні органи тепер значно прочищені від жидів. Тому розквіт антисемітизму приписує Мілюков не передреволюційній спадщині і не визначній участи жидів у революційній акції, але умовам радянського режіму. Провідник російського лібералізму передбачує ще дальший розвиток антисемітизму, не виключаючи можливости, що навіть влада буде змушена ним користуватися. Розвязки цеї незвичайно складної й важливої проблеми можна сподіватися тільки від утвердження в СРСР демократизму, бо „доля російського жидівства є тісно звязана з долею демократії в Росії".

Очевидно, погляд Мілюкова є односторонний. На зріст антисемітизму складаються не тільки умови сучасного радянського режіму, але й спадщина царату та майже ґреміяльна участь жидів у революційній акції. Що-небудь передбачувати в теперішній ситуації на тему розвязки ростаючого антисемітизму, — було би надто сміливо, та ясно, що положення жидів у СРСР ускладнюється все більше й невиключене, що їм прийдеться важко платити за чужі й свої гріхи.

На економічні теми.

За українську кредитову організацію міжнародного характеру.

(Допис з Америки.)

I.

Розвій народнього господарства. — Господарство родинне, міське, народне, міжнародне, виміннє, грошеве, кредитове. — Міжнародня торговля, участь Анґлії, протиамериканські настрої, українська кредитова установа.

1917 рік видвигнув уперше перед провідні українські кола питання про народне господарство, про господарську державну політику. Ріжні ґрупи, ріжні політичні партії висували свої господарські кличі, а дійсність, не зважаючи на їх теоретичні балачки — йшла своїм невмолимим шляхом.

Цю дійсність вказують нам вчені економісти а саме, що кожний нарід проходить одну і ту саму дорогу в своїм господарсько-державнім розвою. З огляду на територію, — на якій відбувається виміна господарських продуктів, — спершу маємо господарство родинне, де члени родини виробляють все потрібне до життя сімї. В другій стадії — господарства міського — територія виміни поширюється, бо господарство міське вже в великій мірі залежне від дооколичних сіл, які доставляють містам поживу в заміну за мануфактуру міст.

З поширенням почуття національної свідомости і з творенням модерних націй-держав, залежність стає чимраз більша і все господарське життя нації підчиняється одному державному законови, на великім просторі. Це господарство народне, яке в дальшому розвою переходить в стадію господарства міжнародного, де залежність народу від інших національних територій стає чимраз більша. Сьогодня ні одна модерна нація не може замкнутися в собі, бо життя її горожан залежить в більшій або меншій мірі від того, що виробляють і як живуть другі народи а пасивний платничий білянс грозить їй повною господарською руїною.

Друга прикметна риса народнього господарства — це його поділ з уваги на средства виміни. Знову вчені кажуть нам, що спершу було примітивне господарство виміннє, де вимінювано продукт за продукт. Колиж гроші стали спільним вимінним середником, маємо господарство грошеве, яке в новому часі уступає місця господарці кредитовій. До яких розмірів дійшла кредитова господарка свідчить факт, що в 1926 р. виміна продуктів між 72 народами виносила суму 58 дол.

Сьогодня живемо в добі міжнародного кредитового господарства, в добі сильної міжнародньої конкуренції, де всякі здобутки науки і техніки негайно приноровлюються до потреб життя.

Ставлячи собі за ціль господарську відбудову нашої країни, ми повинні здати собі справу: 1. Яка частина з неї 60 міліярдової міжнародньої виміни продуктів припадає на наш нарід; 2. В якій стадії розвою находиться наше господарство; 3. Які установи створив наш нарід для міжнародніх кредитових зносин. Відповідь на ці питання повинні дати наші економісти числами, та вказати і пригадати нашому загалови, яке місце займає наш нарід у житті народів світа.

Недавно довелось мені читати статтю в нашій пресі, повну страху і напасти на американський плютократизм, на охоту Америки захопити все в свої руки. Мені пригадався при цьому вислів славного англійського економіста Джеф Пейдж, який на засіданні Американської Академії для Політичних і Соціяльних Наук, застановляючись над сплатою міжнародніх довгів, сказав: Не є це тайною, що всі війни, які від чотирьох століть велися на европейськім континенті і поза ним, були фінансовані Англією. Англія навіть не думала вимагати звороту цих грошей. Натомість вимагала делікатно але рішучо господарських привілеїв — і ставала добродієм даної країни. Вислід цеї політики був успішний, бо крім великанської власної торговлі Англія одержала в 1927 р. 270 міліонів фунтів штерлінгів з заграничних інвестицій, 124 міліони за корабельні оплати, 60 міліонів за комісове і 15 міліонів за інше або в цілости за услуги іншим народам Англія одержала від них заплату в сумі 469 міліонів фунтів штерлінгів або 2 і чверть міліярда долярів. Додаймо до цього доходи Америки. Німеччини і Франції а будемо мати поняття, в чиїх руках находиться все господарське життя світа.

Для нас не важним є питання, котра нація візьме верх, і не є це випливом державного розуму витворювати ненависть чи погорду для даної держави. Важнішим питанням для нас є: Який відсоток цего міжнародного життя припадає на наш нарід, скільки платимо за привіз і вивіз наших продуктів, в чиїх руках находиться верх усего господарського життя — кредит.

Відповідь на це проста. Все це в чужих руках. Беручися до відбудови господарського життя, збудуймо її головну підставу в формі української міжнародньої кредитової установи.

Д-р Володимир Галан.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі,
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

Радянська Україна.

Декілька інформаційних даних про українську автокефальну церкву.

Українська автокефальна церква має під нинішну пору 1500 парохій. В самому Києві є їх кілька. Київський Собор є в руках автокефалістів. Автокефальна церква має тепер 30 епископів. Принята в ній норма, що на кожних 50 парохій має бути один епископ. Це в тій цілі, щоби епископ міг стояти в якнайтіснішому контакті з вірними та щоби міг бути протягом року в кожній парохії своєї діецезії.

На чолі церкви стоїть митрополит і Головна Рада Української Автокефальної Церкви. Рада має свій орган п. н. „Церква і Життя", що повинен появлятися що місяця, але з цензурних причин виходить неперіодично. Діється це тому, що цензура перетримує нераз текст одного числа того органу цілими місяцями. Митрополитом української автокефальної церкви є тепер Борецький. Попередник його митрополит Василь Липківський не виконує своїх митрополичих обовязків. Його усунення від управи справами церкви вимагали більшовики. Головна Церковна Рада згодилася на те з опортуністичних оглядів, дарма, що заслуги митр. Липківського для автокефальної церкви дуже великі. Він-же був фактичним її основателем та пробоєвим мужем, особливо в часах більшовицького правління. І саме тому більшовики домагалися його усунення від управи. За ціну його усунення обіцяли вони автокефалістам деякі полекші та уступки. Першим з членів Головної Церковної Ради, що пішов на ці уступки для більшовиків був Чехівський. Він фактично й рішив справу усунення митр. Липківського від управи церквою. Недовго по тім більшовики цілком забули за його прислугу і примусили Чехівського зложити в ДПУ (Державне Політичне Управління) письменне зобовязання, що справами церкви більше займатися не буде. Таким чином більшовики, діпнявши свого, тоб-то усунення митрополита від управи церквою, своїх обіцянок не тільки не дотримали, але навпаки почали цілий ряд репресій проти української автокефальної церкви.

Якже ця церква утримується взагалі? Нема сумніву, що в українській автокефальній церкві є люди незвичайно загартовані та повні посвяти. Бо поминаючи обставину, що радянський уряд і комуністична партія веде завзяту кампанію проти всякої релігії та церкви взагалі, то проти автокефальної церкви веде ще й окрему наскрізь політичну боротьбу, вважаючи її чомусь забороном українського шовіністичного націоналізму. Наслідком того українська автокефальна церква перебуває в перманентній боротьбі на двох фронтах: на загальнім фронті більшовицької протирелігійної боротьби і на спеціяльному фронті більшовицької протиукраїнської боротьби. Митрополит Липківський витримував гідно цю боротьбу на обох фронтах і надавав їй деколи навіть офензивний характер. І тому більшовики постарались про його усунення. Тепер автокеф. церква займає тільки оборонні позиції. Боротьбу витримує завдяки високій моральній якости і небуденному гартові свого духовенства.

Організаційно автокефальна церква є на Україні під теперішню хвилю найсильніша. Стара православна церква, хоч має формально найбільше парохій і духовенства, то фактично вона далеко слабша, бо цілком пасивна. Так зв. жива церква, що її підтримують більшовики, цілком слаба та немічна, а внутрішньо занархізована. Це одинока церква, що має духовну школу. Ні в автокефальній ні в старій православній (тихонівській) духовних шкіл нема. Якже без них виховуються кандидати на священиків? Хто хоче бути священиком мусить виказатися покінченим бодай середньої школи і перейти практичний духовний курс в одного зі священиків. По такім курсі складає він відповідний іспит перед епископом чи митрополитом і щойно по іспиті дістає свячення.

Церкви і священиків утримують релігійні громади. Є це правні одиниці зареєстровані у влади. Вони обкладають своїх членів церковним податком, який щомісячно збирають і з призбираних грошей утримують священика і церкву. Церкви обложені високими податками. Київський Собор автокефалістів платить наприклад понад 2.000 карб. річного податку, на який складаються вірні. Взагалі утримання міських великих церков дуже коштовне.

Урядова протирелігійна пропаганда має без сумніву успіх серед молоді, особливож по містах. Та пропаганда ослаблює вплив церкви та поширює безвірство. І це дуже відємне явище в сучасному житті нашого народу на Україні, бо на місце християнської моралі більшовики не дають масі ніякої іншої. Таким чином, особливо молодь, позбавлена всякої моралі дичів та поринає в петри розпусти і тим самим підпадає спустошенню. На те в нинішніх умовинах нема ради. Бо й вплив батьків на ту молодь в нинішніх обставинах ніякий, а бодай дуже мінімальний. Церква не має ні з дітворою ні з доростаючою молодю ніякого контакту, бо навчання релігії заборонене навіть по приватних домах.

При кожній автокефальній церкві мусить бути хор. Найкращий хор на всю Україну є при київському автокефальному Соборі. Він співає все в часі літургії та стягає цілі маси народу, в тім навіть безвірників, що йдуть до собору слухати його співу.

Щож до самого духовенства, то воно там не

І. КАЛІЧАК.

Вечір під Купала.

Карантана минула. Перетомлене, болем ізоране стрілецьке лице вийшло за дроти на свіжий воздух. Виходило одно за одним скрипучими воротами й переходило біля таборової трупарні.

Ріжно дивилися очі в цю сторону. Одні зі страхом, інші спокійно і з погордою дивилися на деревляні мари. Вони стояли в куті під облупленою стіною і були байдужі, чи на них покладуть знова свіжу домовину.

Від частого уживання ці мари витерлися й розтеліпалися, а припалені сонцем і собі ринули. Тепер стояли припорошені в куті і не вигиналися під домовиною, бо до чиста обстриженої стрілецької голови тиф більше не чіплявся...

Однаково сумні були всі лиця, що проходили воротами. Щойно за ними трохи відживали, а тоді дрібною течійкою пролирався лицем скритий промінь. Очі підносилися з перегнилих кругляків і жадібно ловили красу, що перед ними простягалася й мінилася в стократних барвах.

Поля безмежні. Филююче море збіжа. Тут і там горбок. Далі знову широкі лани аж під узгіря і темний ліcок у синіючій мряці. За ним і село, і долина. Густий темний ліс, а над ним вершки і гори. Гохвальд. Границя Саксонії.

Вечоріло. Лискучо-червоне, розтоплене сонце звільна ховалося за високий обрій і поринало за гори. Розжарений кружок почав потапати у вечірнє сіріюче море і лишав по собі ясні проміння, що горіли ще довгими стрілами й запалювали небо. Як з ним почали прощатися, то набирали блідо-жовтої барви, потім збіліли цілком, а за хвилю злилися з небом і лягли спати. За ними простягнулася синя занавіса, що покрила цілий небозвід і злилась з велике погідне чебо.

Із близьких лісів неслися шепоти. Блестіла як сталь і легко шуміла холодна вода у ставку під лісом тоді, як у бараках стихало життя.

Полями лінивою ходою тягнувся вітець і таксамо тихо пошкандибав до табору. Війшов із зелених піль легким холодом, розсівся по дахах і щілинами вдирався до темних бараків.

Розглядався. Обережно чалапав по замурзаній долівці і пересувався по деревляних причах, від одної сплячої постати до другої.

Холодив розкриті стрілецькі груди й ніжно гладив. Обережно віддував із чола космики волосся, а з чорними головами пестився найдовше. Висушував з поту худощаві лиця, високі чола обкладав цілунками і прикладав їх до сну обильними пахощами трав, мяти та рути.

Стрільці спали. Снили про далеку, урожайну, рідну землю, повну дозріваючого збіжа, що його чужинці мали зжати. Твердо хрупотів у їх головах чужий серп, а нежаліюча коса безладом клала покоси... Неспокійно ворушилися сплячі, руки стулювалися в пястук, а в декого і груди зітхали.

Над бараками ясніло небо темним блакитом. На Гохвальді виднівся чорний стовп і всувався в глубоке небо.

На широкі лани вискакував з ліса вітер, набирав розгону та з шумом котився до низу. Дозріваюче колосся кланялося йому на стрічу, вигиналося за ним на здогін і прощаючись, шуміло. Росказувало казку вічного життя.

Кругом пахла материнка, мішався з її пахощами любисток і розхідник, а чорнобіль із липовим цвітом доливав і собі свойого чару.

Вечір давно завмер, як сплинула ніч під Купала. Сивіли в мраці хвилюючі збіжем поля, темнівся на овиді ліс, дрімав у видолинку табор. Вгорі над ним розтягалася синява скатерть, що її густо засіяли зорі. Дивилися зі своїх вижин і до самого ранку мерехтіли.

Із гір сходив Купало і заглядав усюди. Втискався таборитам до грудей радістю і приказував святкувати

Куди в ночі не глянуло око, мерехтіли по полях червоні світла. Дрожали по вершках гір, на лісних проталинах, по пільних дорогах і під муром міського цвинтаря. Рухалися, скакали наче живі, тут то там довго ясніли.

Пахучими чарами блестіли огні Іванової ночи. Хто їх бачив, той переживав неодно горе і в придане неодну журу мав зі собою нести. У неодного з тих, в кого в груди відзивалися колись дзвоном, вони спорохнявіли і мусіли відпочати під Ляденом*).

За трупарнею на пільній дорозі крутилися люди довкола огнища. Поприбігали сюди з містечка з сухими березовими віниками, запалювали їх біля ватри, розмахували ними й кидали, а при цьому вигукували і співали. Скакали через вогонь одні за одними, бралися за руки, гойдалися і крутилися так, що аж мерехтіло. Як перестали танцювати, то позапалювали віники знову і наче з свічками бігали по межах. Не сміли погаснути. В кого віник погас би, в того об поріг стукне домовина.

Кругом горіли огні, блестіли як ясні очі, а горіючі віники обіцяли довгим життям жити.

В долині спав табор. По бараках покотом лежали помарнілі люди. Охкали з просоння й войкали болісно, так, начеб ворожий багнет пробивав їх у живі груди.

Молодому стрільцеві верзлися дива в цю ніч. Далека, роскішна, золотом і квітками умаєна соломяна стріха в рідному селі. Люди прибирають хати вітками зеленої липи й широкими лопухами. А потім інший образ. При дорогах клониться на загонах позастромлювана ліщина, а березові галузки німо повисли над деревляними хрестами, які розсіялися по полях.

Гей, де чекає його такий хрест? Чи тут, чи на рідній землі?...

Берно, 15. VII. 1927.

*) Стрілецький цвинтар біля Нім. Ліпнико

живе, але ледви веґетує. Священик, як і кожний, по більшовицькій термінольоґії, служитель культів, позбавлений всяких громадських прав. Він при тамошніх правних відносинах просто не є людиною, а якимсь непотрібом у суспільному житті, якому крім погорди, нічого не належиться.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Звірячий антисемітизм.

Жидівська Тел. Аґенція все частіше подає тепер факти про прояви антисемітизму в СРСР, а вірніше в РСФСР. Один із таких фактів справді стинає кров у жилах. У Пскові комсомолець Трофімов, який жив в одній кімнаті з комсомолцем Большемініковим (жидом), кількома ударами сокири розторощив череп свому співжильцеві. Після довершення вбивства Трофімов явився на зібранні робітників фабрики „Металіст", де велася дискусія на тему „ненормальних явищ серед робітників". Арештований Трофімов заявив, що він убив Большемінікова, бо той був жидом. З того приводу на фабриках у Пскові відбулися робітничі зібрання, на яких вчинок Трофімова схарактеризовано, як злочин на політично-антисемітському підкладі.

Є це справді нечуване звірство, коли робітник убиває робітника тільки тому, що той є жидом. Але цікаво, що цього й подібних фактів зовсім не коментує жидівська преса, не дошукуючися причин цих варварських вчинків. Чому така майже байдужна здержливість? Як інакше виглядала би справа, колиб це сталося на терчторії України і колиб убивцем був не росіянин, а українець! Пробку цього ми бачили підчас процесу Шварцбарда. Ну, але жидівська преса все набирає води в рот, коли доводиться мати діло з сильніщим противником.

ТЕМРЯВА.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 27. лютого 1929.

Анальфабетизм на північно-західніх землях зростає й має тенденцію з кожним роком зростати все більше.

Запобігти цьому лихові, як побачимо нижче, не в силі ні держава ні самоврядування. Навіть громадянські чинники нічого не роблять, щоби відігнати від мас цю страшну хмару темряви.

Обраховано, що для переведення обовязкового навчання до 1940 року, необхідно в Польщі вибудувати шкільні приміщення для півтора міліона дітей. На цю ціль держава мусіла би-річно асиґнувати по 200 міліон. зол., чого зробити не в силі; до бюджету на цей рік внесено всього 20 міліон. Не під силу підняти цю будівничу акцію й самоврядуванням. На цю ціль вони наразі мусілиб віддавати 60 відс. свого бюджету, а чим далі, тим більше.

Щоби ввести загальне обовязкове навчання на Волині, необхідно під цей час мати 3112 нових шкільних будинків. Ізза браку приміщень 49 відс. дітей на Волині остає по-за школою, а в луцькому повіті ще більше — 57 відсотк.

Отже є фактом: половина майбутніх наших громадян будуть анальфабетами.

Але цим лихо не вичерпується. Відсоток українських дітей, які не вчаться, в дійсности є вищий за урядовий. Частина дітей, вписаних до школи, не відвідує її з ріжних причин. Найголовніших дві: наші діти, спробувавши науки чужою мовою, тікають від школи, хоч уже й зійшли в урядову статистику; ті діти, яким доводиться ходити в сусідні села, науку з ріжних причин пропускають або і зовсім не ходять до школи.

До цього треба додати, що нові школи закладають в першу чергу для польських колоністів і осадників. Іноді зникають вони у тих українських селах, де раніше істнували, щоби бути перенесеними до чужих сіл.

Все це разом узяте створює дуже сумні перспективи на майбутнє. Вже й тепер страшна темна потвора анальфабетизму ставить нам непоборні перепони на шляхах просвітянському, кооперативному й аґрікультурному. Він, цей анальфабетизм, є не тільки колодою на цьому шляху, але й явним ворогом усякого поступу. Власне цього нашого внутрішнього ворога й використовують ріжні темні сили, щоби спинити наше національне відродження та господарчу відбудову.

Самі цифри ясно доказують, що нема іншої надії на поборення анальфабетизму, як тільки надія на власні сили. Але одночасно ясно кажуть, що боротьба з народньою темрявою на наших землях є боротьбою, гідною велитнів. Хто уважав би її легкою, той виявив би повне незнання грізної дійсности. А очевидно так і є, бо не чуємо алярму й не бачимо жадних заходів до боротьби з лихом.

Чи в силах ми побороти анальфабетизм має — це інша справа. Але приступити до цеї роботи вже час. Перш за все необхідно пробудити свідомість небезпеки, викликати почуття національного сорому й жаху за завтрішній день та добру волю.

Хто це повинен зробити? Всі укр. організації та інституції, спільно, обєднано. Протианальфабетна акція мусить бути ділом усіх, бо народня темрява й бє однаково всіх: і шкільництво, й кооперацію, й Просвіти, й часописи і т. д.

Але ця акція мусить бути організованою, поставленою міцно й фахово. Її повинна обняти спеціяльна організація, як „Рідна Школа" в Галичині. Хай не здивуються читачі: досі на всіх північно-західніх землях такої організації нема.

В травні минулого року в Луцьку відбулися збори місцевої інтелігенції, на яких ухвалено статут т-ва „Українська Школа" з воєвідським тереном діяльности. Спеціяльна комісія мала поробити необхідні заходи до затвердження статута. Пройшло девять місяців з гаком, а статут усе лежить у когось в шуфляді. Чому? Видно ще не вирішено, як з цим статутом поступити.

І це в цей час, коли сама влада стверджує, що ні вона, ні самоврядування не в силах підняти цеї акції. Отже ясно, що мусить станути до роботи само громадянство. А робота ця не яка інша, а тільки освітня, необхідна, як сонце.

Для координації роботи та фахового веденя її зазначені вище українські організації повинні вжити заходів, щоб т-во „Українська Школа" якнайшвидше повстало та щоб знайшло засоби для започаткування святого діла поборювання темряви.

Не входячи в подробиці пляну праці, звернув би я увагу лише на одну занедбану у нас річ: спеціяльні книги для анальфабетів — дорослих. Як педаґоґ, категорично мусів би ствердити, що одною з причин того, що дорослі не беруться за науку читання, є брак підручників. Дорослим підсовують дитячого букваря та дитячу читанку. Дорослий „ученик" почуває себе ніяково, а іноді пусті дитячі фрази ображають його.

На Великій Україні цю психольоґічну сторону навчання дорослих уже давно зрозуміли. Для вусатих анальфабетів там є спеціяльні підручники, зміст яких відповідає вікові учнів і дає їм щось нове, практичне: з громадського життя, самоврядування, сільського господарства й т. д. Правда, тепер там ці підручники мають специфічний зміст і мету.

Оскільки мені відомо, один з наших педаґоґів, автор інших підручників, опрацьовує такий букварь для дорослих учнів і самоуків. Дуже на часі. Таксамо є потрібна й спеціяльна читанка для дорослих (після букваря). Зміст, букваря, який би відповідав інтересам дорослого анальфабета й міг би викликати в ньому зацікавлення, значно полекшив би велику й важку справу боротьби з анальфабетизмом.

В. Островський.

Головка дитини

є тоді найкращою, як її волося є делікатне і пушисте.

Shampoo Elida надає волосю мягкість, блеск і пуховатість шовку.

Shampoo Elida є найліпшим середником до плекання волося і не містить цілком соди.

Shampoo Elida в голубім опакуванні — для всіх.

Shampoo Elida à la camomille в золотім опакуванні — для бльондинок.

SHAMPOO ELIDA

Тунель під Ляманшем.

Справа тунелю під Ляманшем обговорювалась нераз французькою й англійською пресою. Нераз вона набирала актуального значіння, але завсіди находились якісь перешкоди (здебільш політичного характеру), щоби знову занехати її на кількадесять літ.

У цьому році це питання стало цілком актуальним. Богато місця уділила йому світова преса, обговорювали його також в англійськ. парляменті. Зявились конкретні пропозиції англійських і французьких будівельних фірм, щодо зреалізування цього пляну, але і на цей раз щось гальмує хід справи...

Від давних давен тунель під Ляманшем — це була мрія французів, але ця мрія, залишилась покищо мрією, бо зреалізувати її було за тяжко, приймаючи під увагу давню ізоляційну політику Англії. Ще в 1882 році англійська опінія була проти цього. Навіть такий великий і поважний щоденник як „Таймс" виступив проти цього пляну. Англія вбачала в цьому якусь шкоду, а може навіть небезпеку для англійського острову. Даремно старалась французька преса доказати, що тунель під Ляманшем не зменшить вартости могутности англійської фльоти, а навпаки таке сполучення збільшить товарообмін і продукцію

Великої Британії і цілого европейського континенту.

Справа ляманшського тунелю для деяких прибрала немов би релігійного значіння і вона має своїх батьків, своїх докторів, свої догми, своїх вірних, своїх проповідників і пророків, а також свою історію і традицію. Одним із таких проповідників був інжинір Томе де Гамон. Він присвятив цій справі своє життя і свій маєток. Від 1833 до 1875 року він працював над проектом цього пляну при допомозі відомого інжиніра Альберта Сартіо. Перший проект був утопічний і задорогий. Він полягав у тому, щоби в Ляманш спустити величезні металеві труби і потім заповнити їх цементом і камінням, щоби таким чином збудувати величезний міст. Другий проєкт — це великий плаваючий на баках міст з автоматичними ворітьми для пропускання пароплавів. Але й цей проект відпав як дуже непевний. Нарешті Томе де Гамон прийшов до думки про будівлю підземної дороги під Ляманш. Його проект предбачав зєднання Фолькстон з Кап Грі-Не тунелем, що проходив би попід маленький острівець. На острівці треба збудувати стацію і таким чином уможливити обміну товарами. Потяг спіральною лінією буде виходити на острів, навантажуватися і таким-же чином спускатися. Стація буде називатися: „Міжнародня морська стація"... Цей проект був досить реальний і він мав багато прихильників, наслідком цього 1. лютого 1875 р. повстало „Французьке товариство тунелю під Ляманшем". Томі де Гамон не довелось попрацювати в цьому товаристві, бо на другий день його заснування він помер у 68 році життя...

Дальші студії над проектами Гамона вели інжиніри Саріто і Жавері, які змодернізували його і зробили його більш реальним. Не зміняючи нічого англійський інжинір Віліям Колярд зробив новий проект, доказуючи можливість получення Парижа і Льондону в 2 годинах 45 хвилинах при подвійнім шляху, що дало би можливість перевозити річно 12 і пів міліонів пасажирів. Така будівля мала би коштувати 25 міліярдів франків...

„Французьке товариство тунелю під Ляманшем" у свій час зробило також геольогічні досліди. Найдено, що сеноманичні шари завгрубшки 50 метрів тягнуться від берега Франції до берега Англії. Ці досліди зробили геольоги Потіє і Де Ляпарен у 1875 і 1876 рр. і вони разом з підготовчою працею коштували 2 міліони франків. Таким чином провізорична праця була закінчена і товариство ждало на дозвіл і затвердження.

Щодо остаточних подробиць конструкції тунелю, то вони такі: 1) Тунель буде мати 5 метрів у діяметрі, а в обсягу 50 метрів. Його витривалість буде цілком забезпечена. 2) Тунель буде проходити в глибині 100 метрів під рівнем моря. 3) Довжина його буде 55 кільометрів. Будівля його розпічнеться одночасно в Англії коло Дувр і в Франції коло села Віссо. Льокомотиви будуть електричні, щоби зберегти чистоту повітря у тунелю. Робота буде йти зі швидкістю прокопування 20 метрів денно і таким чином на закінчення тунелю буде треба 5 років.

Отже ждім, до цього сензаційного і історичного дня Европи — дня сполучення Англії з европейським суходолом.

Брюссель. **Я. Олексюк.**

Сойм і промова марш. Пілсудського.

За арештування злодіїв військового бюджету. — Марш. Дашинський піддержує внесення. — Проти п'ядвишки комірного. — Обезпечення на старість. — Дискусія над проектом ББ. — Справа м. н. Чеховича.

Дня 1. березня перед приступленням до денного порядку сойму пос. Жулавський (ППС) навязуючи до промови марш. Пілсудського, а передовсім до уступу про крадіж військового бюджету, сказав, що сойм не має іншої спроможности контролювати господарку держ. грішми, за яку почувається відповідальним, як лише рах. замкнення найв. контр. палати. Рахунки ці за мин. роки про ніякі крадежі бюджету не говорять, тому бесідник заявляє, що сойм не може позволити на безкарність виновників, чи то посли чи то сенатори. Тому в імени лівиці, а сподіється, що і в імени цілої палати просить маршалка сойму звернутися до президента найв. контр. палати та міністра військ. справ за вияснениям щодо крадежей військового бюджету. Внесення це піддержав марш. Дашинський. Він сказав, що поправки до військ. бюджету, ухвалені вчора сенатом, мусять за 14 днів вернути до сойму. Тоді маршалок перекаже поправки, при нагоді яких виринули закиди, соймовій комісії. Президент найв. контр. палати є органом сойму, тому обовязком бюдж. комісії є прийти до сойму та візвати розглянути закиди, зроблені міністром військових справ. Можна бути спокійним, що щодо найв. контр. палати буде зроблене все, що можливе в межах права. Марш. сподіється, що міністр військових справ потягне до суд. відповідальности злодія чи злодіїв, якими ніби то були міністри військових справ у минулих роках. Тими міністрами не були цивільні, лише військові люди. Військових міністр військ. справ і досі має право арештувати навіть без дозволу військ. суду. Марш. сподіється, що злодії, вказані вчора безіменно міністром військових справ, не втечуть перед заслуженою карою.

Крім польської лівиці вніс інтерпеляцію в справі крадежей бюджету також Кл. Нар.

Потім сойм приступив до денного порядку.

При першім читанні проекту закону в справі ратифікації московського протоколу пос. Стипула (ком.) поставив внесення, щоби над тою справою перейти до денного порядку. Внесення його відкинули. Опісля сойм радив над проектом закона про підмогу для будови дешевих мешкань. Пос. Праґер (ППС) вказує, що не ціла підвишка комірного пішла би на буд. фонд, бо 25 проц. задержать каменичники. Замісць обтяжувати незаможне населення краще брати фонди на розбудову з двох джерел: фонди, нагромаджувані інституціями сусп. обезпечень і фонди на розбудову, які держава щороку тратить тому, що не веде ніякої плянової мешканевої акції. Урядовий проект відіслано до комісії публ. робіт. Опісля приступили до обговорювання закона про обезпечення на старість. Мін. праці Юркевич зазначив, що закон дає 4 міліонам робітників і їх сімям матеріяльну забезпеку й опіку на випадок старости, інвалідства та заосмотрення на випадок смерти батька родини. Пос. Жулавський (ППС) каже, що зголошення такого закона це елементарний обовязок уряду, а не дарунок для робітничої кляси. Польща остання країна, що ввела в себе цей закон. Закон відіслали до комісії. Опісля покінчили наради над законом про новелізацію декрету в судівництві. Поправки уряду та ББ відкинули.

Вкінці сойм приступив до дальшої дискусії над проектом ББ про зміну конституції. Пос. Кернік (Пяст) заявив, що його клюб не буде голосувати за відкиненням проекту а ліміне, бо не хоче збільшувати легенди, що сойм боронить своїх привілеїв. Пос. Карав (нім.) займає до проекту негативне становище. Пос. Мільчинський (НПР) займає також негативне становище до проекту, але є за відісланням його до комісії. Пос. Хмелевський (НПР-лівиця) голосуватиме за відісланням проекту до комісії. Пос. Кронік (нім. соц.) каже, що проект відсуває від впливу на державу головно робітничу клясу.

На цьому перервано дальшу дискусію. Маршалок повідомив, що бюджетова комісія, як слідча для справи мін. скарбу Чеховича, збереться в суботу рано. Опісля відчитали інтерпеляції ППС, Стр. Хл. і Визволеня в справі покарання міністрів і послів, котрі, по словам марш. Пілсудського, крали державні гроші. Найближче засідання в понеділок попол.

Рада Ліґи Націй.

Справа нац. меншостей.

До Женеви зїхалися вже делеґати на березневу сесію Ліґи Націй, що зачинається в понеділок. Чемберлен, хоч хорий, поїде в неділю. Найбільше зацікавлення зі справ денного порядку викликають національні справи. Є чутки, що на сесії Ради Л. Н. будуть також керм. політики балканських держав. Женевський кореспондент „Пополо ді Рома" передбачує гостру виміну думок між мін. Штреземаном і мін. Залеським на явнім і тайнім засіданні Ради. Кореспондент зазначує, що від тої дискусії не слід сподіватися великих подій, щонайбільше якогось покликання комісії для розгляду менш. процедури, але ніякої постанови.

„Курер Червони" повідомляє, що до Женеви їде бувш. держ. підсекретар мін-ства закорд. справ Моравський, як знавець менш. справ на Гор. Шлеську. Поїде також Корфанти як справоздавець свого катовицького органу „Польонія".

„Журналь" пише, що ініціятива Штреземана в справі нац. меншостей це засіб до дальшої ревізіоністичної пропаґанди, це скриня пороху. Одначе більшість держав не допустить до вибуху.

—o—

Папа приїде до Польщі

„Кур. Червони" повідомляє з Риму: З колах близьких до Ватикану зачувати, що папа Пій XI. поза подорожею до Медіоляну, Асісі, Монте Касіно, Люрду поїде також до Австрії та Польщі (передовсім до Ченстохови).

—o—

Ромунія хоче угоди з СРСР.

Мін. Мінореску в інтерві з варш. кореспондентом „Н. Фр. Пр." сказав, що його відвідини в Варшаві не були звич. куртуазією, з метою їх було поглиблення польсько-ромунських взаємин. Підписання пакту в Москві потверджує теж мирний стан між СРСР і Ромунією. Пакт містить теж зобовязання не торкати нац. справ. Для Ромунії Бесарабія є такою справою. Ромунія готова шляхом угоди полагодити всі спірні справи з СРСР.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510 3—10

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—8·88·50, канадійський доляр 8·82·00—8·82·50 чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50 румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·60, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50 18·50.

Золото: 20 корон 36·0·00—36·70·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00—46·70·00

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 18-1

— **Морози вернулись.** Від останньої звижки після відлиги: від 6 степенів мороз зріс у четвер вечір у Львові до 18 степенів. Приблизну таку-же температуру мала Варшава і Краків. У пятницю вранці мороз ослаб на 12 степ., одначе нема ніяких ознак на дальшу звижку. Краєві метеорольоґи кажуть, що такий стан протягнеться ще тиждень, десять днів.

— **З темної хроніки.** Наскрізь мексиканський спосіб приноровили львівські ошуканці до землевласника Теодоровича з Жукова, домагаючися від нього в листах з погрозами викупу за життя. Та були вони настільки наївні, що визначили місце викупу, де прийшли особисто, щоби попасти в руки поліції. — Просто з манастиря на вул. Сенявській поліція забрала до вязниці „графиню Іжиковську", яка була звичайною Анелею Холева і мала „модерну" професію: запоморочувала в поїздах пасажирів наркотичними папіросами та обкрадала їх. У відповідний мент вступила до манастиря.

— **Ріжні вістки.** Італійський король призначив нових 23 сенаторів. — У Грацу появились фальшиві нові шилінґи з портретом Шуберта. — У Відні перевели спробу перелету на літаку без мотору з Каленберґу над Дунай. — В Загребі зловили ватажка громади бандитів і ствердили, що це була жінка; вона видала всіх своїх спільників. — У Відні відкрили в центрі міста підземельний коридор на 1.40 м. висоти. — У франц. місті Аміен виконали смертний присуд на 19-літньому злочинцеві, що вбив 70-літню жінку. — Карнеґі Інститут у Пітсбурґу призначив 2000 дол. як нагороду за найкращу картину европейського маляря в найближчому сезоні. — У Брюсселі переловили міжнародного злодія дорогоцінностей Маріо Джурні. — У Ню Йорку боровся український силач Кириленко з Волод. Збишком (Циґаневичем молодшим) — боротьба скінчилась розіграною.

— **Рідке озеро.** На Мурманськім побережі на острові Кільдені є єдине в своєму роді озеро „Могильне", яке радянський уряд має намір ужити до наукових дослідів. У ньому верхній шар води — прісний з прісноводними організмами, нижчий солений з морськими звірятами, а найнижчий затроєний сіркою. Найнижча смуга ізольована від горішньої бактеріями, що вбивають сірку. Озеро завглибшки на 17 метрів.

— **Загартований посол.** У Білгороді щодня з 8. год. вранці збирається гурток прохожих, що придивляються зі зацікавленням, як у Саві купається грецький посол Поліхронідос. До недавна він мав ще товаришів цієї купелі, але згодом, як морози зростали, його товариство меншало. Коли студінь дійшла до 30 степ., він лишився сам один. Поліхронідос є імовірно нащадком спартанців; він не дивиться на погоду, а щодня в 7. год. висилає над ріку свого льокая, щоби цей підготовив і очистив йому полонку. В год. 8-ій він їде туди в авті, — голий, але в добрім кожусі. Над берегом скидає зі себе кожух і поринає на хвилину в ледяну воду. Льокай витирає його густим рушником і вдягає його в кожух.

— **500-ліття Жанни Д'Арк.** У ночі з 23. на 24 лютого 1429 р. Жанна Д'Арк віхала до містечка Сент-Урбен, що був першим етапом її геройського шляху. Ніч провела вона в абатстві, з якого тепер лишились руїни, а досвітком виїхала далі. У згадані дні лютого, 500 літ пізніше, у Сент-Урбен відправили святочну Службу Божу. Церковця, що проіснувала пів тисячеліття, була

прибрана сорокатими перами, приладженими місцевим населенням. На богослуженні були присутні кревняки-нащадки французької національної святої. Від містечка Вокулер, звідки почала свій воєнний похід Жанна Д'Арк, до Шініон, поставлять 200 гранітових стовпів на тих місцях, де геройська дівчина зупинялась на відпочинок.

— **Форд і Едісон.** З нагоди дня 82-літніх уродин Томи Едісона, „автомобільний король" Генрі Форд прислав славному винахідчикові листа з побажаннями і з одним проєктом. Найбогатший чоловік в Америці пропонує зєднати колекції Форда і Едісона і збудувати окремий музей для них. Витрати на таку будову Форд бере на себе, рахуючи, що вона коштуватиме 5 міл. дол. У музею Форд пропонує виставити всі моделі винаходів Едісона: фонограф, кінематограф, електричний трамвай і сотні інших. Тут буде находитись також перше авто зроблене в фабриках Форда. Едісон переслав листа Форда до управи своїх великих підприємств, дописавши на ньому: „Я прочитав цю пропозицію і принціпіяльно годжуся з ідеєю містера Форда".

— **Наші свободи й обмеження.** „Берлінер Тагеблят" подає низку свобод і заборон в Америці та Европі для характеру двох культур. Вільно в Америці, а не вільно в нас: „Брати зі собою палиці та парасолі до театральної салі. Мати собак досхочу без податку за них. Мешкати денебудь без повідомлення поліції. Носити довільні титули та засвоювати собі професії, не маючи на це кваліфікацій ні документів. Зміняти по вподобі своє імя та прізвище. Ходити по залізничих шляхах. Продавати предмети вироблені вязнями. Вступати в університет без іспиту зрілости". Зате вільно в Европі, а не вільно в Америці: „Фабрикувати та продавати алькоголь. Дочіпляти до трамвів вагони (в Америці вони є небезпечні для життя). Входити на залізничі перони, провожаючи подорожніх. Друкувати подружі оголошення в пресі. Вживати національного прапору для буденних цілей (реклама, яканебудь прикраса приватна). Фотографувати в пресі банкноти. Давати театральні вистави в неділі та свята. Давати до преси оголошення сумнівного змісту, що дають змогу обдурювати легковірних".

— **Симпатичний двоєженець.** Париські присяглі судді судили цими днями Марселя Піоле. Він оженився в 1920 р. з п. Вандебош, яка хутко після шлюбу збожеволіла. Минуло кілька літ. Лікарі заявили, що його жінка не має надій на виздоровлення. За той час Піоле закохався в Марії Плезанс і хотів з нею женитись. Але французькі закони не дають розводу мужеві на тій підставі, що його жінка божевільна. Тоді Піоле підробив документи і оженився вдруге, без розводу з першою жінкою. На судовій салі він оповідав зі слізми в очах своє минуле життя, чесне, а безнадійне. Лікарі навіть заборонили йому відвідувати його жінку, яка на його вид діставала приступ шалу. Предсідник суду так зворушився історією обвинуваченого, що не міг стриматись від оклику: „Ви справді симпатичний двоєженець! Тепер стільки мужів убиває своїх жінок лише на те, щоби вдруге оженитись..." Присяжні судді звільнили Піоле.

— **З країни рекордів.** В америк. місті Есбері Парк (Ню Джерсі) скінчив самогубством місцевий лікар Оскар Осбальдстон у 96 р. життя. Багато літ тому він заявив, що побє рекорд і доживе в здоровлю до 100 літ. У липні минулого року він заявив святочно в пресі, що рекорд осягнув, бо скінчив уже 100 літ і цим здійснив мету свого життя. Поруч була фотографічна знимка його метрики. Тимчасом якийсь скептик не повірив навіть такому очевидному доказові і заглянув до реєстраційного бюра. Виявилось, що д-р Осбальдстон сфальшував метрику на 4 роки. Він уродився не в 1928 р. а в 1832 р. Коли ця звістка дійшла до преси, лікар так схвилювався, що занедужав. Ствердивши, що йому до кінця життя лишились вже не роки, а дні, він застрілився.

— **До Передплатників „Нової Хати".** Повідомляємо, що Гродське Староство у Львові заняло зергове 3-те число журналу „Нова Хата" за статтю-спомин про бл. п. О. Басараб. Просимо того числа не рекламувати. Друкуємо нове число, яке буде розіслане в найближчих днях. — **Адміністрація „Нової Хати".** 1555 1-1

З життя наших установ.

Загальні Збори Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар".

В пятницю, 1. березня ц. р. відбулися чергові Загальні Збори Т-ва „Сільський Господар" при великім зацікавленні і дуже великій чисельности делеґатів кружків т-ва „Сільський Господар" з краю у салі т-ва „Бесіда". Загальні Збори відкрив інж. Ю. Павликовський, президент Головної Ради т-ва „Сільський Господар" і теплим словом згадав ініціяторів т-ва та інших активних діячів, як покійний д-р Олесницький, память яких присутні вшанували повстанням з місць. Опісля дир. Лисий відчитав протокол з минулорічних Загальних Зборів, який одноголосно принято. Далі інж. Храпливий доповнив надрукований звіт з діяльности т-ва „Сільський Господар" за діловий рік 1928. З того звідомлення довідуємося, що з днем 25 січня ц. р. є 74 філій, 540 кружків по селах і 38 агрономів, які працюють по повітах. Їх знова піддержують матеріяльно Повітові Союзи Кооператив. Притім заявив присутнім, що зараз є аж сім вільних місць для агрономів. Далі зазначив, що „Малопольське Т-во Рільниче" і „Заводови Звйонзек Рольнікуф" повели акцію проти т-ва „Сільський Господар", закладанням мішаних селянських кружків по селах, але ця акція не вдалася лише тому, що по селах поведено вбоку „Сіль. Госп." живу протиакцію. Проте небезпека не минула і нині приготовляється новий наступ на т-во „Сільський Господар".

Після того відчитав інсп. Капуста звіт контрольної комісії і поставив внесення на уділення абсолюторії уступаючій Головній Раді за її діяльність у діловім році 1928., та замкнення рахунків.

На цим звідомленням розвинулася річева й оживлена дискусія. Бесідники одобрили діяльність Головної Ради т-ва „Сільський Господар" і подавали ради на дальше поширення його діяльности.

Посол Луцький говорив про наступ польських установ і підкреслив, що одинокою зрілою відповідю розумної нації на те буде тільки те, що поширимо орґанізацію „С. Госп." і з масових членських вкладок українського селянства осягнемо більші фонди ніж ті, які сойм скреслив у своїм бюджеті, як допомогу для т-ва „Сільський Господар". І хоч останніми часами Банк Рольни замкнув для укр. кооперації навіть навозові кредити, то не зважаючи на те, ми мусимо набувати штучні погної лише в українських кооперативах і не купувати їх поза кооперацією. Посол Луцький звернув увагу, що вже незадовго ввійде в життя закон про хліборобські палати, на основі якого кожний селянин мусить належати до польської професійної селянської орґанізації, — якщо до цеї хвилі не зорґанізуються українські селяни в т-ві „Сільський Господар".

Бесідникам відповів інж. Павликовський. По дискусії одноголосно уділено уступаючій Головній Раді абсолюторію і принято до відома замкнення рахунків і білянс за рк 1927/28. Тоді розвинув інж. Храпливий пляи праці на діловий рік 1928 і пояснив поодинокі позиції проєкту бюджету на цей діловий рік. По наміченім пляні т-во „Сільський Господар" з великим розмахом приступає до його зреалізування, щоб підвести добробут українського селянина.

Плян праці і бюджет на діловий рік 1929 у висоті 509.476 зл. з недобором 13.198 зл. принято одноголосно. Потім на пропозицію дир. Филиповича, голови комісії матки, приступлено до виборів. До Ради ввійшли такі нові члени: 1) інж. Охрим, 2) інж. Хроновят, 3) інж. Остапяк і 4) п. Островський В. з Волиня. Заступниками стали: 1) посол Тершаковець і сел. Терпеляк. До контрольної комісії увійшли: 1) інж. Капуста, 2) д-р Охримович і інж. Скоропада.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Дописи.

ГОРОДОК. (Свято „Просвіти"). В суботу дня 2-го лютого ц. р. городецька Філія „Просвіти" торжественно святкувала 60-літній ювилей Матірного Товариства. Свято розпочалося в год. 9. рано співаною Службою Божою в Св. Благовіщенській Церкві, котру відправив о. Теодозій Цар, голова читальні „Просвіти" в Малковичах, в асисті о. Івана Крука з Керниці й о. Осипа Проця з Городка. По Службі Божій відправлено панахиду за померших членів „Просвіти" і читалень з участю 8 священиків з повіту. В годині 10. рано мав відбутися орґанізований похід з церкви до салі Т-ва „Поміч" з участю представників усіх українських товариств з повіту і з Городка, одначе в останній хвилі польська влада похід заборонила. В год. 12. відбулася святочна академія. Не зважаючи на страшний мороз і сніг, на свято прибула така маса народу, що велика саля Товариства „Поміч" не могла вмістити всіх учасників. Звертали на себе увагу зорґанізовані делеґації читалень з найдальших закутин повіту, як також делеґації майже всіх місцевих товариств. Прибув також урядуючий голова Матірного Т-ва д-р Іван Брик. Академія розпочалась торжественним гимном „Учіться, брати мої", що його відспівав хор Філії „Просвіти" під управою п. Осадчого, після чого голова Філії пос. д-р Степан Бляк виголосив святочну промову. Дальша часть академії відбулася з дуже богатою програмою. Опісля представники ріжних товариств зложили привіти і побажання Матірному Т-ву „Просвіта". Привіти відобрав д-р Іван Брик, що потім подякував усім учасникам за привіти й участь у святі. Голова Філії д-р Бляк в імени всіх присутніх подякував голові „Просвіти" за прибуття на свято й оголосив свято скінченим. Потім злучені хори читалень і Філії відспівали національний гимн і учасники з великим задоволенням та святочним настроєм розійшлися домів.

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, знищує чорні ділає, побуджує апетит, одинокий середник для рекональесцент в тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów.

З Союзу Українських Купців.

Інформації та вказівки.

Вибори до Промислово-Торговельної Палати вже на укінченні. В міс. березні будуть переводитись вибори радників по госп. установам у Львові і на провінції, а з початком квітня наступить уконституовання Палати. З приділу мандатів ріжним установам бачимо, що чим сильніша дана орґанізація, тим більше одержує мандатів. І не лише центральні господарські установи наділені мандатами, але й провінціональні, з чого для нас наука, що наші купці, де вони не булиб, в межах цілої Польщі, повинні гуртуватись у своїй становій орґанізації, Союзі Українських Купців у Львові, бо лише тоді ми можемо рахувати на те, що з нами компетентні чинники мусять рахуватись. Зараз признало Міністерство Промислу і Торговлі — Союзови Українських Купців у Львові один мандат, а коли матимемо в кожній пров. місцевости сильно зорґанізовані місцеві гуртки СУК., тоді зможемо рахувати на більше мандатів в Пром. Торг. Палаті, які розділені будуть по місц. гурткам.

В справі торговлі мануфактурою. Полотна і ріжні матерії на одяги — це товар, який попри хліб насущний найбільше потрібний кожній людині. Досі ми купували цей товар виключно у чужих, бо наших торговців цієї бранжі не було. Від року маємо у Львові власну Гуртівню Текстильну, кооперативу, засновану СУК., яка достарчує гуртово всякі мануфактурні товари для села, тому всі наші купці, що торгують текстиліями, як також всі кооперативи повинні цей товар брати лише у своїй одинокій кооперативі, де і ціни фабричні і догідні кредитові умови (векслевий кредит). Кооператива наша ставить лише одну умовину, щоби кожний покупець, який хоче користати з кредиту у нашій гуртівні, став її членом і зложив щонайменче один уділ, (який виносить 20 зол.) За інформаціями звертатись до: Торг. Пром. Банку, Львів, Боїмів ч. 4.

Надзвичайні загальні збори членів Союза Українських Купців відбудуться дня 16. березня в год. 7 (евент. в год. 8) веч. у власному льокалі (Підвалля 9). Дневний порядок: Вибори радника до Пром. Торг. Палати. (Розпорядком Міністерства Пром. і Торг. признане Союзові Українських Купців один мандат). Обовязком всіх членів СУК. є явитися того дня на Заг. Збори і віддати солідарно голос на кандидата, наміченого Радою СУК. Місцеві Гуртки повинні прислати своїх делеґатів на Заг. Збори.

Фонд Бурси для Торг. Молоді. Заходом СУК. створено при Т-ві Фонд Бурси для торг. молоді, яка часто густо задля браку приміщення у Львові примушена переривати свою практику, або находиться в таких безвідрадних обставинах, що не може якслід сповняти своїх обовязків. Щоби дати такій молоді змогу істнування і продовжування науки СУК. започаткував збірку добровільних датків на „Фонд Бурси для торг. молоді" і сотворив окрему комісію, яка має цю збірку далі продовжувати. Курсори Комісії матимуть бльочки з печаткою СУК. і на ці бльочки збиратимуть дрібні грошеві датки. Обовязком кождого українського громадянина буде не відмовитись від малої грошевої (від 10 50 сотиків) пожертви на згад. ціль. Всі ми повинні співчувати нашій торг. молоді, бо це наша будучність, це майбутні купці і промисловці, підвалини нашого економічного биту. Місцеві Гуртки обовязані пійти Гол. Виділові на зустріч в його знаганнях та при кожній нагоді такі збірки між своїми членами влаштовувати і зібрані квоти щомісячно до СУК. у Львові відсилати. Це нікого не обтяжить, бо хіба кожний може дати раз в місяць 10—50 грошів, а коли громада скине по нитці, то голому сорочка.

Орґанізаційна Комісія СУК. розсилає по

всіх госп. установ і прив. людей обіжник-квестіонар з проханням виповнити його адресами наших купців у даній місцевости й околиці. Цею дорогою СУК. прохає ще всіх, хто співчуває розвиткові нашого господарського життя, присилати нам адреси таких людей, які займаються торговлею чи промислом. Річ у тому, що СУК. хоче орґанізувати на провінції місцеві Гуртки. В першу чергу мова про наше купецтво на Волині і Поліссю та Холмщині, де по постанові нашого статуту можуть теж творитись наші зорґанізовані Гуртки. В кожній місцевости, де знайдеться що найменше 10 купців, які підписалиб статут, може повстати наш Гурток. По статути треба звертатись до СУК. (Львів, Підвалля 9).

Нові книжки й журнали.

„Вільне Козацтво", двотижневий літературний і політичний журнал під ред. І. А. Білого. Виходить на двох мовах: по російськи й українськи. Ч. 30., з 25 лютого 1929. Прага.

Д-р Колодницький Володимир: „Демократія чи автократі ?" Накладом Української Книгарні в Чікаґо. Стор. 40., форм. 8°.

D-r Marek Buczwa-Czapliński: Poradnik Prawniczy. Zbiór ustaw oraz pism w sprawach administracyjnych, karnych, cywilnych, wojskowych, podatkowych, szkolnych i t. p. Nakład czwarty. Wydawnictwo „Wiadomości Gminnych" pod kier. M. Daniluka. Lwów—Warszawa—Poznań 1929. Str. 682+XVI. Форм. 8°.

„Pracownik Drzewny", organ Związku zawodowego urzędników przemysłu drzewnego. R II. Nr. 1. za luty 1929. Warszawa.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Веселовський Остап, радник суду, помер дня 1. березня ц. р. в Стрию. Покійний був великим українським патріотом і зразковим громадянином, був членом усіх наших установ та все життя приймав активну участь у їхньому житті. Похорони відбудуться в неділю. В. П. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський театр:

Субота 2-го, год. 3. попол. „Марія Стюарт".

Субота 2-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів".

Неділя 3-го, г. 3. попол. „Марія Стюарт".

Неділя 3-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера.

Понеділок 4-го, г. 7·30 веч. „Оповісти Гофмана", опера. Виступ А. Шлемінської.

Кіно.

„Аполльо": „Голгофта кохання".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза": „Янгол втлині".

„Паляс": „Дама під маскою".

„Фатаморґана": „Атлянтида" Бенуа.

Програма радіо.

Неділя 3-го.

Париж (1714). 12·45. Концерт орхестри. 19·45 Радіоконцерт.

Льондон (3·8). 16·0. Концерт військової орхестри. 18·45-19·15 Церковна кантата. 22·05 Концерт смичкової орхестри.

Ляйпціґ (361,9). 8·30 Органи. 15·30 Весела Муза. 17·00 Радіо-орхестра. 18·20 Відчит: Британійська імперія.

Штутґарт (374,1) 15·00 Вдачі: Лясаль і жінки. 1·15 Радіоконцерт. 2·00 Арії з опери (Ляме), (Міньон), (Гамлета), (Перла Бразилії).

Тулюза 12·35 Концерт. 13·25 Органи 20·0 Вміман з опери. 21·45 Музика до танцю.

Штокгольм (1·8) 16·0 Фортепянове тріо Бетовена. 2·00 Концерт хору й орхестри.

Київ 11·00 Військовий концерт. 13·00 Концерт для дітей. 18·30 Трансмісія з опери.

Харків 12·00 Ґрамофонова музика. 16·0 Літературний радіодневник. 17·00 Музика.

Москва (1450). 19·00 Музика. 22·55 Музика дзвонів.

Варшава (1357). 15·15 Концерт Фільгармонії. 22·30 Музика з опери.

Понеділок 4-го.

Парчж (174). 2·30 Концерт орхестри. 15·45 Симфонічна музика.

Льондон (358). 1·00 Музика з готелю Пікаділі. 21·0 Сучасна музика. 22·0 Новітній джезбенд.

Берлін (475,1). 16·30 Концерт орхестри і скрипка.

Відень (519,9) 20·30 Міжнародній концерт з Праги

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Веселий вечір. 22·0 Легка музика.

Мюнхен (536,7) 20·50 Камеральна музика.

Харків (1680). 19·30 Концерт під дир. Ліпинського.

Москва (1450). 16·00 Популярний концерт.

Варшава (1385,7) 17·55 – 18·50 Кавярняний концерт. 22·30—23·30 Музика до до танців.

Краків (955) 20·30 Міжнародній концерт.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювілею „Просвіти" та причиніймося всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

Ширіть наш часопис!

На рати МАТЕРАЦИ з подушки 30 зол. Волосяні 75. Вязані дротяні 26·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотеляки розкладані 45. Гобелінові отоманки 55. Ліжка сіткові 40. Вішала стоячі 25. Умивальники 5. Ліжко мосяжне 210. Дітячі білі лакеровані 4—40. Фабрика **ЗАКС** Личаківська 122.
1506

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані жирардівські вироби як: полотна, обруси, ручники, капи, хустинки і т. п.

ФІРМА **ОСИП СТЕФАНОВИЧ** давніше **Роман Зубик**

ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.

1506 2—4

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Пригадується, що діточа забава, яку уладжує Товариство Охорони дітей і Опіки над молоддю сьогодня з Товариством „Бесіда", ві будеться невідкладно дня 3. п. м. о год. 4. пополудні в комнатах „Бесіди". 1549 1—1

Повідомляємо членів Секції Правників У. С. Г. в Кракові, що 4-ого і 5-ого березня є додатковий речинець складання оплат в Квестурі. Хто з товаришів хотів би ще заплатити другу рату, то просимо пересилати гроші на адресу: Саницький Юрій, Краків, Університет — Управа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

УНЕ АЖНЮЮ згублену військову книжочку, виставлену через П. К. У. Самбір на назвиско Іван Горбачьо. 1538 3—3

АДВОКАТ Канфтен, Мости Великі, нетайно або в д 1. квітня пошукує рутинованого конципієнта 1542 2—3

ДВІ панночки шукають мешкання евентуально з харчем в околиці костела св. Елисавети. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Дві панночки". 2—2

РУТИНОВАНИЙ конципієнт доктор прав шукає посади конципієнта від дня 1. квітня ц. р. Зголошення приймає канц. Д-ра Лещія у Львові, вул. Вавеніх ч. 1. 1527 3—3

ПЕНСІОНАТ в Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1454 6—8

КАВАЛЕР літ 32, з університетським образованням, з власним майном, бажає познакомитися з панною або вдовою. — Незвоніні зголошення для Анонсів до Адміністрації „Діла". 1522 2—2

ГОДИННИКИ ВАЛЕ буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо реперацію присилати почтою — Старомодні заяські годинники переробляємо на ручні 1 6 44—7

ІНЖЕНЕРИ ХЕМІКИ! Зголошуйте свої точні адреси і адреси знаних Вам товаришів до Секції Інженерів-Хемиків, при Українськім Технічнім Товаристві у Львові, Ринок ч. 10. II. пов. — Виділ Секції. 1550 1—3

Присилайте передплату!

Традиційний ДЕШЕВИЙ ТАЖДЕНЬ ЖІНОЧОГО БІЛЛЯ
від найкремнішого до найбільше вибаганого
1556 улаштовує від дня 4. березня 1—9
по цінах **значно знижених**
Ф-а: ПІПЕС — ЛЬВІВ — Бойків ч. 7.
При закупні від зол. 20·—, кождий одержить дарунок.

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювелірські роботи виконує найстараннійше — Домбровські, Розважевські Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 а) 39—

ФОТОҐРАФІЧНЕ Заведення Ю. Вінцковського, Львів, Оссолиньских ч. 6. 1984 10—10х

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя
Д-р Софія Парфанович
ординує у внутрішніх і жіночих недугах від 2—4
1552 **при вул. Домаґалічів 2.** 1—5

Спеціяліст недуг нервів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 23—25

Д-р Александер Мальчик
ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦЬКОГО ч. 8.
проти вулиці Шашкевича
ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лампою і диатермією.
1450 Просвітлення Рентґеном. 8—12

Адвокат і оборонець
Д-р Роман Перфецький
1509 **повернув** 2—2
і веде адвокатську канцелярію
ЛЬВІВ, вул. Бляхарська ч. 9, поверх II. (біля ринку).

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вилиманя зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. і. Урядовим і студентам значна знижка. 1554 Тел. 65 73. 1—5

ЛІЖКО полеве „Патент з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1483 4—4

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 Тел. 69 75 (Ріг Валової) 28—?

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА,
одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
кольку з причини перестуди, на постріли, ішіяс і т. п.
Жалати в аптиках. Жалати в аптиках.
Вибір і головна продажа.
АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
870 33—?

зол. 6·50 | ГОДИННИКИ АНСЕЛЬ | зол. 6·50
Швайцарські з ґарантією тільки у
Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, Сикстуська 4.

ЖУРНАЛІ
ВЗОРИ
КРОЇ
МАНЕКІНИ
Р. ЛЯНДАУ
ЛЬВІВ, вул. ЧАРНЕЦЬКОГО ч. 3.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 48 (11.3.29). Львів, вівторок 5. березня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana zapłacona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Год. Редактор приймає від 11–12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найповажніша проблема.

Львів, 4. березня 1929.

Сьогодні збирається в Женеві Рада Ліґи Націй на свою чергову сесію. На її денному порядку поставлено тзв. меншостеву проблему. Ще на люґанській сесії Ради після промови польського міністра закорд. справ Залеського, в якій він заповів акцію проти гор.-шлеського „Фолькебунду" за його „нелеґальну діяльність", зазначив німецький мін. закорд. справ Штреземан: „Я заявляю вже тепер, що буду домагатися, щоби цілість меншостевої проблеми була поставлена на порядок дня Ради Ліґи Націй". І справді мін. Штреземан додержав слова, вимагаючи розгляду цієї проблеми. Крім німецького внесення в тій справі є ще також внесення канадійського делеґата Дандюранда, що торкається упрощення процедури при розгляді меншостевих жалоб й обвинувачень.

В минулому році в дебаті над меншостевою проблемою зазначив Бріян, що етнічні ґрупи (себ-то народи), які жалілися на своє гірке життя, обіймали перед війною кругло сто міліонів людей, а сьогодні та цифра висловлюється лише сумою двацяти міліонів. Очевидно, ту суму требаб щонайменше подвоїти, але не в тому річ. Французький міністр забув додати, що та сума упоблїджених політично, переслідуваних і гноблених зменшилася тільки наслідком приноровлення принципу самоозначення народів, який не виконано в повному обємі. Очевидно, і тепер у значній мірі приноровлення того принципу є єдиним шляхом і засобом, що веде до вирішення тзв. меншостевого питання.

Трактат про охорону нац. меншостей є дуже загальний. Він не робить найменшої ріжниці між справжніми меншостями (атериторіяльними) і ґеріторіяльними народами чи їх територіяльними частинами. Цей трактат однаково ставиться й „обороняє" нпр. 100-тисячну росіяну меншість в якійсь державі, як і територіяльно-компактну, а щонайменше більшостеву кілька міліонову національну масу. Творцями а головно ініціяторами охоронно-меншостевого законодавства були жиди, які в той спосіб бажали в першу чергу забезпечити діяспорну, расово й віроісповідно-окремішну жидівську меншість в поотійних державах середущої й східної Европи. Трактат про охорону нац. меншостей є їх твором.

Крім того охоронно-меншостеві трактати (по одному трафаретному зразку) творилися й підписувалися тоді, коли границі у східній Европі ще не були не лише вирішені, але навіть закріплені, себ-то коли думалося тільки про справжні меншости, а не про народи чи їх частини, що є більшістю на своїй національній території. Наладбавок охоронно-меншостеві трактати не все підписувано в добрій вірі, себ-то з метою їх додержати й здійснити — навіть в їх скромному обємі.

А наслідок того такий, що охорона меншостей, а особливо територіяльних народів чи їх частин сьогодні не лише є недостатня, але навіть не стоїть на тому рівені, на якому та справа находилася перед війною, коли меншостева квестія була внутрішньою справою кожної держави, коли вона не була міжнародньою справою.

Найгостріше виступає меншостева проблема в полудневo-східній Европі. На жаль, і творці охоронно-меншостевого законодавства, і сторожі меншостевих трактатів не мають для неї найменшого зрозуміння. Вони є наставлені на первісний тон меншостевої проблеми (себ-то на тон справжніх меншостей — так, як справа була подумана в 1919 р.). Бо тільки тим наставленням або крайною іґноранцією можна пояснити національно-асиміляторські тенденції, які досі так виразно пробивалися в Союзі Народів. Мелльо-Франко, бразилійський делеґат і справозданець меншостевих справ у Союзі Народів, в грудні 1925 р. ось як сформулував напрямні політики Ліґи Націй:

„Автори системи (охоронно-меншостевої) зовсім не мали наміру в лоні деяких держав творити якоїсь ґрупи мешканців, яка постійно почувалась би чужою загальному організмові держави. Вони хотіли створити статут національної охорони, що був би здатний забезпечити пошану особистої ненарушимости і ступнево підготовити передумови, які є конечні до створення повної державної єдности".

Асиміляційні (навіть не державно-уніфікаційні) ідеї й тенденції Мелльо-Франка підхопив Чемберлен, додаючи: „Метою Ради є забезпечити меншостям такий ступінь охорони й справедливости, який їм уможливить поволі зєднатися (стопитися) з державним громадянством, до якого вони належать".

В таких умовах, під прапором такої ідеольоґії Ліґа Націй не могла й не хотіла нічого зробити для охорони національностей, що попали в межі інших держав. Навпаки, теперішня процедура Ліґи Націй в меншестевих справах доказує, що ця міжнародня установа сходить зі становища охорони меншостей, стаючи на ґрунті охорони обвинувачених держав та їх урядів перед переслідуваними меншостями. Процедура з петиціями й обвинуваченнями меншостей є така складна, довга й формалістична, наставлена в користь держав, а звернена проти петиціонерів, що на ділі вся та охорона разом з трактатом сходить на якусь мандаринську фарсу. Задалеко завелоб нас подавати всі формалістичні ступні тієї процедури. Першим і часто останнім завданням „Комітету Трьох", чи його справозданця, є прослідкувати, чи внесена петиція **по формі** не стоїть в суперечности з духом охоронно-меншостевого законодавства. А який є той дух, ми вже зясовували вгорі. На тому звичайно кінчається справа. Колиж якась петиція перейде через барієру формальностей і вирветься із закулісових загумінків Ліґи Націй (себ-то приналежних до не неї держав, безпосередньо або посередньо обвинувачених), то в найкращому випадку завершується вона загальною, гнучкою й малозмістовою резолюцією Ради, яка в дійсности не має найменшого реального значіння.

Правда, тим способом Ліґа Націй осягає свою мету. До неї починає впливати все менше петицій, але це не значить, що на „Шипке все спокойно", що меншостева проблема налагоджується, або що гноблені миряться зі своїм положенням і находяться на шляху здійснення ідеольоґії Мелльо-Франка чи сера Чемберлена. Навпаки, кожний бистріший обсерватор, а тим більше знавець меншостевої проблеми знає й відчуває, що міжнаціональне питання з кожним роком загострюється і входить у фазу дуже поважних небезпек. Не лише варшавський кореспондент „Берл. Таґебляту", пишучи про меншости Польщі, бачить дуже погані наслідки дотеперішньої меншостевої політики, називаючи її Ахілевою пятою европейського мира, але й відомий приятель Польщі Жюль Савервайн твердить, що це найповажніша проблема сучасности, яка криє в собі найповажніші воєнні причини, найповажніші з усіх, які є в світі. Та чи цю повагу положення й важливість найповажнішої сучасної проблеми зрозуміють в Женеві, треба дуже сумніватися.

Справа Збірок Ставропигії і Народнього Дому.

Львів, 2. березня 1929.

З Управи Національного Музею дістаємо такі інформації: Директор Національного Музею проф. д-р І. Свенціцький дістав нині від Ставропигійського Інституту і від Народнього Дому два однозвучні письма з 1. III. 1929, писані російською мовою, в яких повідомляють, що Ставропигійський Інститут і Народний Дім анулюють видані ними повновласти для підняття збірок обох тих установ з Ростова і перевезення їх до Львова. Виходить, що обі установи хочуть таким чином перехитрити урядові чинники СРСР і примусити їх погодитись на те, щоби польський уряд передав перебуваюче тепер у Варшаві майно просто до рук Ставропигії та Народн. Дому, поминаючи цілком Національний Музей і його управу. Одначе таке вирішення справи, здається, неможливе. Вирішення її не може обійтися без згоди відповідних чинників СРСР.

На економічні теми.

За українську кредитову організацію міжнародного характеру.

(Допис з Америки.)

II.

Вуйко з Америки. — Перестаріла меркантильна теорія. — Міжнародня українська кредитова організація. — Пересилка капіталу. — Висновки.

Клич збудувати власну міжнародню кредитову організацію може видатися надто фантастичним, нереальним. Пригляньмося ближче цій справі.

Коли у нас говорять про кредит, зокрема про заграничний кредит, — то більшість наших громадян представляє собі справу дуже просто: приїде якийсь панок з добрим „куферком" долярів, зайде по черзі до наших інституцій і буде „роздавати" кредити потребуючим. Загально розуміють у нас справу кредитів як справу посилки грошей до краю. Доводилось мені читати в американській нашій пресі заклик відомого нашого діяча, котрий радив висилати гроші до краю на депозити, бо, мовляв, „злоти" стабілізований і нема ніякого ризика. Через дві неділі стабілізований злоти поховзнувся і впав на половину.

Очевидно, всі ці думки про кредит і гроші це перестарілі теорії меркантилізму, після яких край був тим богатший, чим більше було в ньому грошей. При цьому звичайно забуваємо, що гріш є тільки середником виміни продуктів і коли нема чого вимінювати, тоді сама нація є господарським банкротом. Друге це те, що в новім кредитовім господарстві гроші майже не входять у рахубу, бо їх заступають торговельні папери, які представляють собою вартість вимінюваних продуктів.

Після війни залунав у нас клич господарської самовистарчальности. Кличі гарні, але їх основа — кредит — зовсім слабкі.

Як довго ми є недержавним народом, без власних фінансів і без власної фінансової політики, так довго створення власної міжнародньої кредитової інституції є конечне. В історії людства не найдете прикладу, де завойовники не нищилиб підбитого народу. В тому ми не є виїмком. Денікін ненавидів українців, але видав українські гроші, щоби нищити Україну під господарським оглядом. Відомо теж, що в господарському житті держав, а навіть цілих континентів приходять господарські кризи і в таких випадках вказаним є перенесення капіталів з одного місця в друге.

Ми мали розмірно великий фонд вдів і сиріт, фонд на будову театру, і т. п., і все те пропало тільки тому, що не було в нас своєї кредитової організації, яка перенеслаб ці фонди на іншу територію. Навіть тоді, коли цісарі і ґенерали австрійської держави вивозили все поза границі, наші американські еміґранти — за порадою краєвих громадян — купували австрійські корони. Очевидно, з такою фінансовою політикою і такою кредитовою організацією ми все будемо господарським гноєм інших народів.

Коли давніше власна міжнародня кредитова організація була потрібна, то сьогодня вона конечна, коли ми дійсно думаємо про розбудову нашого господарського життя.

Уявіть собі, що наші інституції одержали позичку 1 міліон долярів. За саму пересилку цеї суми до краю (крім всяких інших оплат) ми мусілиб заплатити не менше як 70.000 дол. після теперішньої процедури. Гроші ці ми заплатилиб якомунебудь чужому банкові, який переслав би ці гроші до польського банку, а цей передав би їх до нашої установи. Але це не фантазія, але дійсність, бож кожного року пересилає американська еміґрація до краю не менше одного міліона дол. Почисліть, що оплата самої пересилки виносить 3 до 4 проц., страта в відсотках найменше три чотири місяці дає 30.000 дол. Ось ту суму вже тепер платимо чужим банкам кожного року.

Згадана пересилка грошей є одним з менших завдань міжнародньої кредитової організа-

ції. Головне її завдання це пересилка кредитових капіталів, збереження краєвих фінансів перед крізами і створиня незалежної бази для наших господарських установ.

Не треба згадувати, що психольогічний стан недовіря до держави і її господарки є головною причиною недовіря публики до кредитових установ, здержання від депонування заощадженого гроша. Створення власної інституції, опертої на здоровім заграничнім економічнім звязку, можливість перенесення капіталів в хвилі потреби, матиме три головні наслідки:

1. Великі суми гроша, які вже тепер платимо кожного року чужим банкам остануть у нас, на наші господарські потреби. 2. Кредит наших установ буде усталений і їм дасться можність повного розвою: 3. Серед нашого громадянства виробиться довіря до наших кредитованих установ і прийде більше зацікавлення господарськими справами краю і заграниці.

Технічне переведення цеї справи не важке, не вимагає капіталів крім доброї волі і зрозуміння справи тими чинниками, які покликані до ведення нашої господарської політики. Без власної міжнародньої кредитової установи — не збудуємо власного господарського життя. Це мусять тямити наші економісти й вся суспільність.

Д-р Володимир Галан.

Реституція двох українських шкіл.

Розпорядком львівської Кураторії з дня 21. травня 1928 р. зутраквізовано українську народню школу в с. Чесниках, рогатинського повіту, ніби тому, що зголошено 22 декларації з вимогою введення польської мови навчання. Тимчасом у с. Чесниках було тоді на 136 дітей у шкільному віці — 126 дітей українських, 5 жидівських і 5 римо-кат. обряду, при чому 1 дитина з Чесник, а 4 з інших сіл, які до шкільної округи Чесники навіть не належали. Тому проти розпорядку Кураторії зголошено відклик. 26. жовтня м. року повітова шкільна рада в Рогатині покликала до переслухання тих 16 громадян, які мали підписати польські декларації; між ними було 10 українців, з яких один бездітний і один — від 20 літ небіщик! Переслухано теж 5 жидів. Всі вони заявили, що ніяких декларацій за польську школу не підписували і що їх підписи на декларація є сфальшовані. Не вважаючи на вислід того слідства школа в біжучому шкільному році остала утраквістичною.

Подібна історія трапилася з українською народньою школою у о. Обельниця, рогатинського повіту, яку зутраквізовано розпорядком Кураторії з дня 20. червня 1928 р. з таких мотивів, що крім відданих 43 декларацій за українською школою, зголошено теж нібито 22 декларації за польською школою. Однак на ділі в цілому селі було тоді взагалі лише 43 дітей у шкільному віці і село чисто українське. Теж зголошено до Кураторії відклик, однак шкільний рік розпочато і теж відповідь на нього не наспіла.

В обох цих справах посол **Степан Кузик** і тов. з Українського Клюбу зголосили з кінцем жовтня мин. року інтерпеляції до міністра освіти. На ці інтерпеляції наспіла саме за посередництвом маршалка сойму відповідь, в якій сказано, що Львівська Кураторія ствердила, що справді в обох цих випадках не було по 20 декларацій за польською школою і тому **міністерство освіти скасувало попередні розпорядки про утраквізацію шкіл в с. Чесниках і с. Обельниці** і повернуло у школах в названих селах **українську** мову навчання.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Троцького мають убити?

Лідер німецьких троцькістів Урбанс заявив кореспондентові одного французького щоденника, що німецькі троцькісти постійно підтримували звязки з Троцьким і тоді як він був на засланні і тепер підтримують, дарма, що радянський уряд приймав усі можливі заходи, щоби Троцького ізолювати. Від Троцького привозили спеціяльні курієри що тижня один лист із заслання до Берліна. Курієри перевозили ці листи в одінні. Перевозили вони також статті в такий самий спосіб. І статті і листи були писані машинкою на шовку. На 60 таких посилок переловили кремлівські вороги тільки дві. Від часу, коли Троцький приїхав до Константинополя взаємини з ним лекші, хоч він все таки є під дуже сторожким і пильним доглядом. Троцький тепер хорий, але не думає покидати політичної діяльности. Урбанс не вірить в те, щоби Троцький дістав візу до Німеччини, бо союзний радянський уряд дав у Берліні до пізнання, що приняття Троцького до Німеччини Москва вважалаб неприязним актом. Троцького — казав дослівно Урбанс — вислали за границю на те, щоби його убити. Ми знаємо навіть прізвища тих, кому доручено переведення вбийства. Але наші приятелі пильнують Троцького.

Отже колишньому червоному диктаторові і потентатові якось дуже вже не ведеться, хоч з другої сторони коштом свого терпіння робиться він тепер найінтереснішою особою в світі, а в поважної частини комуністів набирає всіх признак мученика і страдальця за ідею. Це йому без сумніву може помогти в дальшій „політичній карієрі", якщо вона ще колинебудь усміхнеться. Зрештою дехто твердить, що саме тепер на вигнанні Троцький робить найбільшу карієру.

—o—

Опозиція в червоній армії.

Кореспондент „Берлінер Таґеблят-у" Шеффер доносить з Москви, що з нагоди річниці червоної армії Ворошилов опублікував статтю, в якій признає, що в 1928 р. червона армія пережила поважні політичні процеси. Мова про опозиційні настрої в армії. Вони були не тільки серед червоноармійців, але й серед командного складу. На тому тлі дійшло було до поважних терть у нутрі армії. Ворошилов натякає на якусь „білоруську резолюцію", в якій з особливою яскравістю зарисовувались труднощі, які переживала армія. В тому документі надавалося перебільшену вагу деяким фактам, з яких роблено неправильні висновки. Ворошилов стверджує, що всі підписавші цю резолюцію „признали свою помилку". Деякі представники командування заявили, що при продовжуванні теперішньої політики на селі, важко рахувати на відданість армії, що в 66 відсотках є селянською. З численних осередків команданти частин висилали до Сталіна листи, в яких висловлювали такі побоювання. Ворошилов вважає, що найважнішим завданням політичної керми в армії є під теперішню хвилю ліквідація внутрішніх терть та політичних непорозумінь у ній в імя збереження її боєздатности. Червона армія нараховує тепер 522.000 в чім 100.000 має бути комуністів.

З того бачимо, що опозиція ослаблює в СРСР не тільки партію, розхитує не тільки державний апарат, але деморалізує й армію в мировому часі. А щож булоб у часі війни в тій на 66 відсотковій селянській армії?

За океаном.

Другий відчит Мирослава Січинського в Нюйорку.

Другий відчит Мирослава Січинського, що щойно вернув з поїздки по В. Україні до Америки, пройшов знова при великому зацікавленні. Присутніх на відчиті, який відбувся 31. січня, було знова около 500 людей. М. Січинський говорив про економічне, культурне і політичне положення українського народу під більшовицькою владою, при чому на примірах з життя і статистичних даних виказав, що Україна не є зовсім самостійною державою, як це голосять більшовики і їх агенти в Америці, та що її визискує московський уряд, який неподільно править Україною. Присутні на салі більшовики, не маючи спромоги опрокинути твердження М. Січинського, старалися звести дискусію до того, що Америка, ухваливши „пакт Келльоґа", хоче ще будувати 15 воєнних кораблів. Ці зусилля комуністів викликали у більшости присутніх веселість, тому, що їх балачки не мали ніякого відношення до того, як селяни й робітники живуть на Україні. („Нар. Воля".)

Товариство Горожан у Філядельфії.

В неділю 27. січня відбулись річні загальні збори Українського Товариства Американських Горожан у Філядельфі. Зборам проводив Володимир Левицький; заступлених голосів було 105.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

Жерці Краси.

Про павійську Чертозу.

I.

Certosa di Pavia на всю Льомбардію найкраще, найбогатше містечко, в якому артисти-малярі, різьбарі, архітекти — навіть із синами та внуками віками приносили в жертву Красі твори своїх молодих літ, а то й усього життя.

Це недалеко — яких 30 км. від Міляно, понад ріку Тічіно, в сторону міста Павія, серед льомбардської рівнини, в самітному затиші. Серед піль, поперетинаних водяними каналами, над якими весною коливається жайворонок, як у нас. Межами — кипариси, туї, які на фоні чистої блакиті своїми густо-зеленими колірами рисують свій-же смуток, той добрий смуток, який спрагнено приходить до вас, а й ви його з жадобою стрічаєте...

II.

Катерина — жінка Джяна Ґалеацца Вісконтого, прирекла дня 8. січня 1390 р., що серед піль, на скраю їхнього парку, має бути побудована церква та монастир для дванацятьох черців Чертозанів[1]).

І це стало догідною нагодою для її чоловіка, щоб чотири роки пізніше після розпочаття робіт над будовою „Іль Дуомо" в Міляно отворити нове огнище мистецтва, біля якого моглиб згуртуватись молоді, нові, тільки італійські артисти. Легко догадатися, що Дж. Ґ. Вісконті хотів бачити змагання артистів півночи біля „Дуомо" в Міляно, своїх — біля павійської Чертози; хотів бачити вже в перших роках праці перші познаки двох культур.

В списі артистів, що працювали біля Чертози, не стрічається ні одного чужинця.

Перший архітект, якому поручено ґенеральний провід над будовою, є Бернардо да Венеція.

Стиль церкви ґотицький із сильними мотивами льомбардського. Тибурій та горішні арки — по боках тибурія — це ніжні вінки ґраціозного ренесансу при ґотику.

Хоч в основі, в пляні було заховати чистість ґотицького стилю, що бачиться з двох плоскорізьб у фасаді, то італійські артисти таки наче закосичили ґотик у мотиви льомбардські і прибрали чудовими стрічками ренесансу[2]). І серед рівнини в самотині піль ці меляхолійні тони льомбардського стилю злагіднюють порив ґотику в простори.

Фасада вся з мармору. Це обличе храму, при побаченні якого дивується й відпочиває думка сучасної людини.

Від саміського низу рільєви-медальони римських імператорів, патриціїв, усяких гербів. Дальше — вгору плоскорізьби: історія біблії, то фондації Чертози, зложення угольного каменя та інші. Все це різьблене терпеливим долотом артиста, що своєю посвятою, запалом, відданістю виріжьбив у марморі, в алябастрі та в інших шляхотних каменях свої могутні почування, форми своєї сильної душі.

Де-де ці тендітні маненькі різьблені постаті остались без голов. Були тут і такі відвідувачі, що захоплені досконалістю цих істот холодних, але дихаючих таємним, — скручували їм ці головки й ховали на памятку, як амулети.

Плян і рисунок фасади виконаний малярем Амвросієм да Фоссано назв. Бербоньоне та Я. Ан. Дольчебуоном. Половину фасади, долішню часть, виконали Іван Антоній Амадео, Христофор Мантеґацца та Венедикт Бріоско. Горішню часть, другу половину, Христофор Льомбардо. В 1473 до 1530 рр.

І вже в цій фасаді бачиться нестійність, несупокій людської думки, спраги, бажання. Здавалосяб, що в такому короткому часі, в якому тривали праці над різбленням фасади (бо тільки 57 літ), стиль повинен би був бути видержаний в одному тоні, в тій-же гармонії, докладности, досконалости. Аж ні! Долішня половина — це мозольна, терпелива, тиха праця навіть над кожним манесеньким листочком і нервом його, хоч він творить тут тільки декоративний бік. А вже цілі, богаті сцени з людьми, розставлення їх, живість їх — приглядаєтесь тому і завсіди чуєте ненаситність! — просто щиро викінчено. Кожна постава постаті — це поезія, лінія — це принада!

Артист у своїй фантазії, яку переповів нам долотом у марморі, горів усім своїм життям і те горіння залишив нам.

Та горішня половина фасади — це вже простіша, більше поодинока. Романський стиль переважає. Де-де постать якогось святого, що наче ремствує до своїх друзів, онтих із низу, бо вони таки чванливо набундючились, стремлячи з білого алябастру та мармору. Артист, наслідник, неначе сказав собі: простіше, простіше, бо забогато серця й душі не личить показувати людям!..

III.

Увіхольмож до середини храму.

Хоч це чистий, зарозумілий, гордий і певний себе ґотик — тут нема холоду, який звичайно, в таких храмах буває. Цієї могутности не треба огортати, огрівати своєю душею на те, щоб олітхнути, бути ближчим холодному марморові.

Тут увійдеш із найреальнішого сучасного середовища, в якому йдеш назипередки з залізом, електрикою, — і побачиш, що живі колірн образів, фресків, ясні лінії різьби линуть довкруги тебе й пізнають у тобі приятеля, товариша.

[1]) Luca Beltrami: La Certosa di Pavia.

[2]) Правда, тибурій, у плосковізьбі заховує романський стиль.

На цей рік вибрано такий уряд: Іван Пеленський, голова; Степан Слободян, заст. голови; Михайло Дубас, секретар; Ілько Мамчур, касієр. Крім того вибрано ще 6 осіб до дирекції. До контрольної комісії вибрані: Петро Кирилюк, Володимир Левицький, Степан Слободян (молодший). Збори рішили, щоб управа піддержувала культурну працю, особливо серед української молоді в Філядельфії.

Новий український лікар.

В Клівленд, Огайо, відкрив лікарський офіс молодий українець, д-р Микола Гнатишин. Він приїхав з Галичини молодим хлопчиною до Канади. Свої лікарські студії покінчив у Шикаго.

На парляментарній арені.

Інтерпеляції, внесені Українським Клюбом за місяць лютий 1929 р.

191. В справі неприймання ПКУ в Тернополі оголошень в українських ґазетах, потрібних до уневажнення загублених військових документів та видачі на їх місце дуплікатів; 192. в справі надужить, поповнених жовнірами та підофіцерами I. комп. 14 бвону КОП в Шидлівцях, пов. Копичинці, терноп. воєвідства; 193. в справі військової служби Василя Галеми в 3 комп. 6 пп.; 194. в справі надужиття підгаєцького старости при стосуванні кар на підставі парагр. 11. цісарського патенту з 20. квітня 1854 р.; 195. в справі нетактовної і незгідної з засадами педагогії поведінки вчителя народньої школи Левовіцького в Товстобабах, пов. Підгайці, воєв. Тернопіль; 196. в справі відмови признання інвалідської ренти Ст. Витвицькому з Лапшина, пов. Бережани; 197. в справі заборони ученицям української народности в учительській семинарії в Бродах молитися по українськи; 198. в справі будови залізничого двірця в Ямниці, Станиславівської Дирекції; 200. в справі невідповідного розпорядження старости пов. Чортків пильнувати придорожні дерева; 201. в справі викладової мови в 2-клясовій народній школі в гр. Гниловоди, пов. Підгайці, воєв. Тернопіль; 202. в справі уневажнення українських виборчих листів урядом каси хорих в Рогатині та нелеґального перепроваджения виборів; 203. в справі побирання високих цін купна землі підчас парцеляції маєтку Загіря Княгинецьке, рогатинського пов.; 204. в справі безправного оречення Поліської Кураторії з дня 15. X. 1928 ч. 1-9002/28 в справі 5-клясової школи в Любиковичах, Сарн. пов.; 205. в справі безправного поступування управителя 5-кляс. школи в Любиковичах, сарн. пов., п. Томаша Куровського; 206. в справі невиконання плебісцитової протиалькогольної ухвали мешк. Пробужна, пов. Копичинці; 207. в справі урядової допомоги на поправу повітової дороги Жабе-Яворник, пов. Косів; 208. в справі несправедливого і нерівномірного виміру доходового податку з боку скарбового уряду в Калуші згл. скарбової палати у Львові; 209. в справі задержування Виділом Повіт. в Добромилі податкових сум, належних громадянам цього повіту; 210. в справі безправного уневажнення укр. виб. лист управою каси хорих в Косові та нелеґального перепроваджених виборів; 211. в справі відмовлення концесії на тютюневий склеп для рільничої кооперативи „Надія" в Підгородцях, пов. Сколе; 212. в справі неоправданого усунення з уряду начальника громади Велдіж, пов. Долина; 213. в справі конфіскати державною поліцією дерева в Болехові. 214. в справі занадто повільного полагоджування подань на підмоги для родин по поляглих на війні Скарбовою Палатою у Кракові. 215. в справі припинення у службових обовязках управителя школи в Рановцях, пов. Дрогобич, воєв. Львів; 216. в справі нічим неоправданого сплування робітників-українців до праці в великі гр.-кат. свята в сільній жупі у Косові. 217. в справі відмовлювання концесії на дрібну продажу тютюну кооперативі „Єдність" в селі Дуба, пов. Долина, воєв. Станиславів.

Внески, зголошені Українським Клюбом за місяць лютий 1929 р.

53. В справі відписання оплати за перевіз вугля для людности, яка потерпіла від неврожаю в 1927 р.; 54. в справі заборони урядом збирати в часі урядування або в урядових льокалях, як також при помочі гром. урядів на цілі громадські і добровільні від приватних сторін; 55. в справі доповнення арт. 73. розпорядку Президента з дня 10. травня 1927 р. Д. У. Р. П. ч. 45 поз. 398; 56. в справі ухвалення додатків з державного скарбу для церковної служби; 57. в справі ухвалення забезпечення вдів і сиріт по гр.-кат. священиках; 58. в справі переказання з поворотом гродським судам на території судів апел. Львова і Кракова і суду окружного в Цешині перепроваджувати спадкове поступовання замісць нотарів; 59. в справі видання закону про винагороди за воєнні школи; 60. в справі ухвалення закону про наукові програми для шкіл з українською викладовою мовою; 61. в справі зміни розпорядку п. Президента з дн. 24. XI. 1927 р. про забезпеку умових робітників. 62. в справі негайної допомоги уряду для рільничого населення, яке потерпіло підчас небувалих морозів; 63. в справі випадків в с. Жабчу, луцького повіту.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Хвиля літературного пацифізму.

Берлін, 27. II. 1929.

I.

Еріх Марія Ремарк мав 18 літ, коли його спочатку 1917 р. позвали під зброю. Акуратно і з пруським почуттям порядку він поклав Гораца і підручник тригонометрії на своїй книжковій полиці і після шістьох тижнів військового вишколу його відіслано — начеб просто з ґімназійної лавки — на західний фронт, до Фляндрії. Був два рази ранений. Раз в ногу, а другий раз в живіт. Ледви визлоровів, його знов вислано на фронт. Його таксамо як сотні тисяч і міліони йому подібних. Потім прийшло заломання німецького фронту. А далі революція та інфляція. Еріх Марія Ремарк, сірий жовнір, в сталевому шеломі, повернув з фронту разом з міліонами йому подібних. Потім прийшла стабілізація і життя поволі знова уложилось в більше-менше спокійний врівноважений ритм. Еріх Марія Ремарк, чоловік маси, жив далі життям тієї маси, серед своїх буденних радощів і турбот.

Минуло десять літ. Війна поволі почала немов би занурюватись у сутінки забуття, засновуватись невиразною імлою спомину. Оскільки брати белетристичну літературу за мірило осуду, і то літературу, що йде в маси і в масах справді читається, то велика війна не находила — особливож в Німеччині — ані попиту, ані якогонебудь мистецького літературного вислову. Літературна критика пояснювала собі це явище двояко. Раз, що віддаль часу є ще за близька, щоби пережиття великої війни можна було вже тепер по мистецьки оформити. Подруге, висловлювалась критика, що маса не хоче цеї літератури. Маса хоче забути і найтись серед нових обставин життя. І маса начеб справді почала забувати. Аж раптом після цілого десятка літ, посеред глибокого мира, через Німеччину прокотилась несподівана хвиля воєнної літератури. І що тут найцікавіше— так про війну висловлювалась сама маса. Заговорив він, Еріх Марія Ремарк, кров від крови і кість від кости, чоловік, голос, думка, представник цієї маси. Його книжка на тему великої війни пішла оце тими днями в масу накладом першого міліона примірників. Перед тим, його воєнну книжку друкувала у фейлетоні берлінська „Vossische Zeitung", що теж має міліоновий тіраж. Маса...

II.

Богато з нас пережило і богато з нас все це знає, про що оповідає та книжка. (Erich Maria Remarque: „Im Westen nichts neues". Berlin 1929, Propyläenverlag).

Вона говорить про військовий вишкіл і всевладність капралів, про фронт і етап, про рани і шпиталь, про голод, бруд, воші, смерть, про ге-

---

Праворуч у четвертій каплиці образ маляря Амвросія да Фоссано назв. Берґоньоне „Розпяття" (з 1490 р.), в якому біль Христа, Матери, Івана та Марії Магдалини єднається з простором, із блакитю, де мало того земського болю. І в кожному обличі самотників, святих, мучеників цього великого маляря, що лишив найбільше своїх праць у цій самотині піль, бачиться мало земського. Бачиться далеке життя, до якого треба було дуже тужити, щоб у роки ренесансу в італійському малярстві та архітектурі відчувати його так самотньо, так інакше. Про нього говорить Лука Бельтрамі: „Старий мілянський маляр, несвідомий могутнього поступу в мистецтві, що відбувався довкруги нього, поринав у собі, в рефлексіях свого-ж мистецтва, яке можна було уважати вже пригаслим".

Краще доповнює цю думку про Берґоньоне Франческо Маляґуцці Валері, кажучи: „У квітучому періоді ренесансу льомбардського мистецтва — ґрація та найніжніший християнський сантимент є представлені маєстром, який... у пятисотих роках заховав душу з чотирьохсотніх років. Ним є Амвросій да Фоссано назв. Берґоньоне... Завсіди зберігаючи примітивну силу релігійних почувань, простолушність та минулі відгуки містицизму, слушно заслужив собі на назву: Беато Анджеліко Льомбардії"[1]).

Переходячи від головного престола бічним, правим від входу раменем до бічних каплиць, бачиться над дверима тиху, добру Мадонну з дитиною: фресок, на якому затримуються очі навіть найвибагливішого скептика. Це знову праця перед хвилею названого славного маляря.

Ліворуч у другій каплиці є образ Петра Перуджіно „Всевишній", що окружений вінком ангелячих голівок, немов забуває, що має благословити світ аґнців, немов ангели для Всевишнього дорожчі, як терпляний люд.

[1]) „L' arte italiana — Milano" — Francesco Maleduzzi Valeri.

І тут Мадонна — фресок Бернардіна Люїні, найплодовитішого маляря Льомбардії в початках XVI. в. Ця Мадонна має в собі стільки людсько-ідеального, краси, ніжности, сили, материнства... Усміх її — це подих спілої днини, яку в житті кожний із нас переживає хоч раз.

Багацтво образів і фресків Бернардіна Люїнього, які стрінете в усіх музеях столиць Европи, а яких найбільше має Міляно в музеях і церквах, є дуже певним доказом, що цей артист без своїх Мадон, без їх усміхів у лагідних, мрійливо-ясних колірах, без щирости ангелів та дітей — не прожив ні хвилини.

В рефектарі є одинока Мадонна, праця одного з братів Цаваттарі з першої пол. XV. в., які фрескували цю церкву перед Вінченцом Фоппою. Фресок, добутий із під виправи, заховує свіжі краски. Мадонна, хоч із похиленою головою, таки немов чваниться: в нашій передренесансовій простоті таки ми кращі!...

Світло весняного сонця впивається у вітражі, яких колірі наповні льомбардською школою містицизму, солодкости. На одному знизу під Михайлом Архангелом написано: Antonius de Pandino me fecit. На іншому, де бачиться Бернарда з демоном, читається: opus Cristofori de Motis 1477...

IV.

Сотки літ працювали-творили тут артисти. В списку їх прізвищ нараховуєте їх стосороклевять. Між ними, опріч згаданих уже, є імена славних малярів, а саме: Філіпо Ліппі (син фра Філіпа), Вінченцо Фоппа, батько мальярської школи в Льомбардії, три брати Цаватарі, двох Креспі.

З архітектів поруч Бернардіна да Венеція, найславнішими є родина Солярі. З них один, Ґвініфорте Солярі прийшов сюди на службу, маючи 23 роки. І посвятив Чертозі найкращі роки своєї артистичної плодовитости, працюючи віддано, безперервно 12 літ. Іван Антоній Амадео жениться з дочкою Ґвініфорта і продовжує працю родини.

Був він, І. А. Амадео, одинокий, що в скульптурі й архітектурі творив перехід до ренесансу (Браманте). Дуже плодовитий, сильно індівідуальний. „Яку симпатію стрінула його школа навіть і по його смерти, є доказом довгі й уперті повторювання його мотивів. Найбільше це помічається в артистів павійської Чертози, де стиль Мантеґаців та Амадеа побрались і стали одним, нерозлучним стилем".[1])

V.

Голі в цих скупих стрічках вилущити все про всі ті невичерпані богацтва краси та поезії, а для реалістів — богацтва матеріяльного.

Переходячи бічними каплицями, яких — опріч гол. престола і двох бічних — є чотирнацять, бачиться престоли алябастрові, мармурові: стовпи з мармору індійського, грецького, агатові. Престоли викладані ізмараґдами, камеліями, топазами, рубінами та іншими богатими каменями.

Переходячи монастирями малим і великим, бачиться велику загороду — двір. Довкруги портики, мов тихі рефлекси ніжного ренесансу. Арки, капітелі виконані з теракота. На кожному капітелі фіґурка святого теж із теракота.

Як мине полудне і сонце хилиться, то дуже раденько розтягається у водограї. То своїм теплом голубить до втоми квіти. То слухає мовчаливої задуми портиків. Придивіться! Прислухайтесь! Скільки тут мельодій і самоти!...

Колись тут молились самотники-черці. Їхні міркування були як псалом безсмертнім творам жерців Краси, як „Господи воззвах" вечірніх рос!

Це були давні часи.

Аж прийшов наш час, що ненавидить самоту і її коханців, монастир замкнено. Замкнений він і до-сьогодня.

[1]) F. M. Veleri: Italia artistica.

роїв і зупаків, про шкільні діти в окопах і полковий публичний дім, про чотири лобі, переждані під жахливим обстрілом в лійці від ґранати і про касарняну лятрину, про кантину і про дивну самовідречну товариську посяту, про кількатижневі транспорти в товаровім ваґоні, ночі переспані в залізничих почекальнях, про ліс в кількадесять гектарів, знесений барабанним вогнем на протязі двох годин, про щурів, що водяться тисячами в окопах і живуть з людських трупів, про... Ту листу можнаб продовжувати ще дуже довго. Зрештою, вистарчить, щоби зійшлось яких будь двох-трьох учасників великої війни і почали про неї балакати так, як воно дійсно було і як вони її переживали.

Колиб це списати, просто і без роблених слів, без поетичного патосу і метафор, без підтягання тих річей під „літературну форму" — то в результаті вийде ніщо інше, тільки книжка Еріха Марія Ремарк, та сама, що її нині читає німецька маса в сотнях тисяч примірників. Це не „літературний твір" в звичайнім розумінні цього слова, а просто сухий, може аж надто сухий, тверезий, річевий, безпристрасний звіт з війни, так як вона дійсно представлялася, як її бачив і переживав зі своєї перспективи, він, міліоновий чоловік, незнаний жовнір, маса...

В тій книжці є парадокс. Вона писана без якоїнебудь політичної тенденції. Писана просто так як воно було. І разом з тим ціла ота книжка, це один страшний тенденційний пристрастний протест проти війни. В тій книжці обєднюється на кількасот сторінках все те, що сучасний пацифізм взагалі закидує війні. Ту книжку слід далі цінити як цікаве німецьке соціольоґічне явище. Передовсім: вона має своїх предтеч. Як вона, так теж всі інші німецькі пацифістичні літературні твори виросли і пішли в масу стотисячними накладами щойно в останнім році. Осьтак для прикладу знаменитий роман Арнольда Цвайґа: „Боротьба за унтера Ґрішу". Тема: Ґрішка Папроткін втік з німецького полону і під прибраним іменем Бюшева старався пробратись до дому. Під Вильном його зловили нім. польові жандарми. Полевий суд. Один із суддів, жид Познанський старається вирвати Ґрішу з обіймів смерти. Воєнна бюрократична машина виявляється сильнішою. Ґрішу розстрілюють. Кожне слово Цвайґа сноване кругом тієї канви це протест, один жагучий протест проти війни. Або наприклад прегарний роман „Einster" (Berlin, S. Fischer Verlag) це неґація війни. Тут в ходу думок випливає, що війна як вислів людських відносин, стратила в нових часах свій змисл через те, що їй бракує нині найглибша, потрібна для цього духова людська передпосилка: можливість героїзму. Де проти себе стають машини, там людина сама по собі тратить змисл буття.

Цілком іншу сторінку зачіпає Ернст Ґлезер в своїм романі, теж з 1928 р. п. з.: „Річник 1902". Є це звіт про ці душевні спустошення, що їх поробила війна особливо в душах молоді, не тільки молоді фронтової, але передовсім тієї, що підростала дома без опіки батьків, звіт про „великий час" і про враження з нього, що міцно втиснулись в душу підростаючої, особливож шкільної ґенерації. І саме до того навязує Еріх Марія Ремарк. Це одна з проблем його книжки. Та молодь, що пішла на війну зі школи чи з професійної науки, нічого не вміє, у своїм фаху ще не була, суспільно ще не усталилась і після війни відпихнула її або стара ґенерація, що повернула до варстатів, або цілком нова молодь, що війни не знає і нині має в боротьбі за хліб міцніші нерви і мязи. Що нам робити — питає Ремарк — що робити всім тим, що йдучи до зброї, відложили недовчений підручник триґонометрії на полицю, всім тим, що покинули долото чи який інший інструмент на варстаті, а нині, нічого не знаючи, збиті з ніг війною, ніде не можемо пристати, ніде собі найти місця?...

IV.

Як сказано: ту хвилю літературного пацифізму треба цінити передовсім як цікаве соціольоґічне явище. Передовсім: чим собі пояснити зріст цеї хвилі саме в останнім році? І чим її пацифістичний характер? Перш за все, твердження начебто для мистецького опанування великої війни потрібно було деякого відступу часу і що цей час уже пройдений — це твердження не стійне. У Франції, наприклад, воєнне пережиття оформилось вже давно, от назвати хочби два відносно найчільніші твори: **Henri Barbusse: Le feu** (Огонь) і **Dorgelès: Les croix de bois** (Деревляні хрести.) Характеристичне тут, що воєнної белетристичної мистецької літератури не мали досі німці і не мають цей досі італійці та цілий Схід Европи. Коли решта народів перейшла безпосередньо від війни до розбудови мирного життя, то саме в Німеччині повоєнні лиха, суспільні, економічні й культурні труднощі молодої нім. республіки, не дали висловитись, відтиснули неначе воєнне пережиття на задній плян. Таксамо в Італії, війна не покінчилась безпосереднім переходом до мирного стану, але повстання і розбудова фашизму абсорбували всі думки і сили, сливе ніякого місця ні часу для літерат. оформлення воєнного пережиття не лишаючи. Теж саме відноситься і до Сходу Европи, де серед кривавої революції і визвольних воєн люди начеб забули світову війну.

Звідкіляж *пацифізм* саме в німецьких романах?

Довгий час було невідомо, кудою піде повоєнна Німеччина. Вона довгий час хиталась поміж фашифмом і комунізмом. Дальший політичний розвиток завів її і поставив по боці країн високого капіталізму, по боці країн типово демократичних устроїв. Але тимсамим Німеччина знова найшлась у сфері воєнної небезпеки. Не місце тут зясовувати природу, якість, політичні дані для тієї небезпеки. Особливож останній рік приніс ряд подій, які недвозначно показують ті воєнні можливости, що зарисовуються на овидах. Тут вистарчить вказати на загострення анґльо-американської чи франко-італійської чи якої ще іншої контроверзи. Німеччина є настільки звязана економічно і політично з даними країнами, що її невтральність булаб в разі чого неможливою. Але нині, Німеччина війни не може і не хоче провадити. І тому то, як один із висловів цього небажання — хвиля літературного пацифізму. Літературне віддзеркалення певного соціольоґічно-політичного стану, література як манометер воєнної можливости і небезпеки.

V.

І ще одно. Нічогоб так не треба бажати, як тільки того, щоби книжка Еріха Ремарка дісталась в руки спеціяльно української молоді. Не тому, що вона — пацифістична. Нам, в нашім нинішнім положенні з пацифізмом не подорозі. Із тим треба зжитись. Треба бути готовим і треба знати, що війна не танець, не тільки шоломи виляскуючі в сонці, але й тяжке жорстоке діло. Війна це те, про що пише в своїй книжці Ремарк. Тому наша молодь повинна знайомитись з Ремарком.

Ремарк?

Де є той український стрілець, що напише без патосу і поезій про все те, що він бачив і пережив від початку аж до кінця великої світової та української визвольної війни? Тоді не потрібно булоб тривожної книжки Ремарка.

Зенон Пеленський.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільнюючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

Тепер це музей.

VI.

Ось така коротка згадка про павійську Чергозу. Віки проминали, поки артист висказувався тут далеко від міста, від життя навіть тодішнього, сьогодні ще більш далекого: жив, горів літами для неї!

Кожний старався, заходився, щоб могти прийти сюди і зложити в тіні піль свою жертву коліром, золотом, думкою.

Скільки віків у цій святині артист прожив, переголубив свої мрії!

Малонни лагідними, вогкими очима — мов тихий жаль, чи радість ластівки — пестились у душі його й у грудях запалювали нестримний вогонь творчости святої.

А він, артист, передав цей вогонь для Віків — нам!

У цій Святині Краси живуть найкращі, найпалкіші, квітучі в найчистіші пориви роки, передавані з батька на сина, з сина на внука. Неначе невтишима спрага, невгасима снага були їх силою, єднали їх із роду в рід: Красі!

Чертоза ді Павія — це туга артиста, що горить у самоті.

Горінням самоти є жертвоприношення абсолютній Красі, якій служити можуть і мусять тільки самотники, вибранці її!

Вона — незбагнутість туги!

Красу — сотворили самотники!

— — — — — — — — — — —

Чертоза ді Павія — тепер: музеєм...

Certosa di Pavia, весна 1928 р.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Любка Колесса.

Найновіші голоси берлінської преси про Любку Колессу.

Нашим читачам цікаво буде прочитати кілька виїмків з найновіших рецензій берлінських щоденників і фахових музичних журналів про мистецтво Любки Колесси. Наводимо кілька таких ентузіястичних голосів.

В „Der Tag" з 5/XII 1928 р. пише Карло Кребс: Отсі прикмети (музикальність — техніка — почуття форми), ще в більшій мірі виступають у Любки Колесси, яку уважаю взагалі одною з найбільш талановитих і тонких у почуванні пяністок. Все, що вона подає, є не тільки переняте наскрізь темпераментом, але при тому все сформуване рішучим, сильним та теплим чуттям і тому ділає так безпосередньо й захоплюючо. Знова раз могли ми до-сита впоїтися цею ґеніяльною грою.

В „Börsen Courier" з 15/XII читаємо: Любка Колесса належить до тих мистців з Божої ласки, які, відтворюючи даний твір, вглиблюються в нього цілим своїм єством, поконуючи при тому позірно без ніякого напруження всі технічні труднощі. Вона є справді мистцем того, що не дається означити, „rubat-a", при строго видержанім ритмі. Все треба їй вірити: і в строгого — немов реєстрами — степенованого Баха (італійський концерт), і в сильно пережиті карнавалові сцени Шумана, і в тонко тіньованого Шопена.

„Signale" з 12/XII подає рецензію Ганса Паше: Любка Колесса грає з темпераментом та пристрастю артистки, яка розпоряджає всіми реєстрами віртуозного розмаху. Її спосібности як у технічному, так і в музикальному напрямі є такі визначні, що ми їх в тім степені ледви чи найдемо у пяністів у тому віці. Вона зі своїми прикметами є покликана перняти та відновити блеск і славу такої Каренйо. Не зважаючи на таку вчасну зрілість, може вона в цілости віддатися тій скалі почувань, яка корениться в переживанні і для якої техніка є тільки „забавкою". Вона має в собі щось із демонічности Д' Альбера.

„Der Jungdeutsche" з 16. XII. приносить таку оцінку пера Карла Ґустава Ґрабса: Знова стріча з Любкою Колессою! Ця знаменита молода пяністка від останнього року значно розвинулася — як людина — музикально й технічно. Прислухуватися її виконуванню Шопена значило віддатися нічим непорушеній насолоді. Тут дозріває пяністка, яка є покликана стати спадкоємцем Кляри Шуман або Тереси Каренйо.

В „Allgemeine Musikzeitung" з 14. XII. находимо таку замітку Адольфа Дістервеґа: „Карнавал" Шумана шалів та іскрився під гнучкими пальцями Любки Колесси. Це було торжество побідоносної — силою виразу перемагаючої віртуозности, що змогло осягнути тільки імпонуюче знання.

Вкінці „Berliner Localanzeiger" з 12. XII. пише: Технічно побідоносне, нестримним темпераментом переняте виконання „Карнавалу" Шумана і низки творів Шопена виявило Любку Колессу знова як мистця фортепяну.

Дивогляди.

Великі досягнення.

„Рада", орґан „незалежної" думки, приносить повну ентузіязму статтю п. з. „Український тиждень в Москві", якої автор Р. С. надає великанського значіння відвідинам українських пролетарських письменників у Москві і пише:

„Ще вчора М. Ґоркий скривився (подумайте!) коли його попрошено про дозвіл переложити його твори на українську мову, а вже сьогодні українські і руські письменники шукають звязків (!), як рівні з рівними" (?).

Ця подія в уяві п. Р. С. свідчить ні менше, ні більше, а „про ліквідацію руського шовінізму у відношенні до українців". Бог би з вас говорив, п. Р. С., але покищо ми втягаємо ваше писання до рубрики „Дивогляди", де йому й місце.

На іншому місці та сама „Рада" цвірінькає на нашу адресу: „А про обрання акад. Грушевського до Всесоюзної Академії „Діло" вперто мовчить...

Подумайте, що це за досягнення й відзначення для акад. Грушевського! Що це за здобуток для української нації! Член Всесоюзної Академії — і ми мовчимо... Ми вже зайдемо краще до часу, коли членом Всесоюзної Академії стане п. Р. С. за заслуги для української і всесоюзної культури на сторінках „Ради". Це буде безперечно велике досягнення і цього ми певно не замовчимо.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Бюдж. Комісія зажадала рахунків в д м.н. Чеховича.

В суботу зібралася сойм. бюджетова комісія під проводом пос. Бирки, щоби полагодити внесення в справі потягнення мін. скарбу Чеховича до відповідальности за переступлення бюджету. Пос. Бирка отвираючи засідання сказав, що комісія має поручені їй палатою спец. повновласти. Їх окреслив марш. сойму, а що справа важна, то бажаний є поспіх. Пос. Ліберман предложив із огляду на надзв. характер бюдж. комісії затвердити президію як президію надзв. комісії. Пос. Бирка сказав, що того внесення не може піддати під голосування з огляду на ухвалу сойму, на основі якої бюдж. комісія як така має вести слідство. Присутній на засіданні марш. Дашинський піддержав становище пос. Лібермана і внесення на затвердження президії приняли. Референтом внесення комісія вибрала пос. Лібермана. Референт ансовуючи справу сказав, що найв. контр. палата в звіті за 1927 р закидає міністрові скарбу, що з оборотових фондів признав позички незгідно із скарб. законом і що деяких із тих позичок не звернено, хоч речинець минув. Комісія ставить три внесення: 1) Посилає міністрові скарбу внесення на потягнення його до відповідальности перед держ. трибуналом, щоби дав внесення найдалі до 8. березня ц. р., 2) щоби міністр із поясненням предложив ухвалу ради мін., на основі якої пороблено видатки, що переступають бюджет, 3) щоби предложив комісії виказ позичок.

В дискусії проф. Кшижановський (ББ) спротивився 2. і 3-му внесенню. Мінст-во скарбу й уряд признали, що були переступлення, тому справа є ясна, дальших матеріялів не треба. Пос. Полякевич (ББ) згодився зі становищем проф. Кшижановського, колиб звертатися до уряду та найв. контр. палати, то проволічеться справу. Пос. Довнарович (Рев. фр.) думає, що над внесенням треба буде перейти до порядку, бо сойм своєю ухвалою приняв до відома заяву уряду, що проєкт закона про затвердження кредитів буде предложений. Пос. Косцялковський (ББ) вважає справу політичною, а не правною. Лівиця хоче повалити уряд, а не має до того сили та відваги, тож веде скриту боротьбу. Треба перейти над внесенням до порядку. В голосуванні ухвалили всі внесення референта, перше одноголосно, два інші більшістю голосів. Найближче засідання 8. березня. Письмо до міністра скарбу з підписом маршалка сойму вислали в суботу вечером.

—o—

Лист ґен. Шептицького.

Відгомін промови марш. Пілсудського.

Бувший мін. військових справ ґен. Шептицький вислав листа до ґен. Сосновського, Сікорського та Желіґовського як до бувш. міністрів із запитом, як думають реаґувати на обвинувачення, зроблені марш. Пілсудським на засіданні ґен. бюдж. комісії проти бувш міністрів військ. справ.

„Хвіля" повідомляє, що бувш. мін. військ. справ ґен. Шептицький зажадав від марш. Пілсудського, щоби назвав по імени міністрів, яким закидає крадіж, бо інакше мусітиме виступити з тою справою на суд. дорогу згл. виправдатися перед держ. трибуналом. Ґен. Ш. є думки, що так повинен поступити ґенерал, який дорожить честю, за виїмкою тих, що померли та не можуть боронитися, нпр. ґен. Лесневський.

—o—

Мін. Квятковський уступає?

Є чутки про недалеке уступлення мін. Квятковського. Мін. Квятковський на бажання през. Мосціцького має обняти становище ґен. директора хожовських фабрик, яке опорожнилося наслідком смерти дир. Звіслоцького. Зк наслідників мін. Квятковського називають дир. заг. департаменту і мін-стві скарбу Стажинського і Твардовського, бувш. австрійського міністра.

—o—

Меншостева дебата в Женеві.

Справу відложать до червня?

У звязи з сесією Ради Ліґи Націй, приїхало вже богато делеґатів ріжних держав, м. і. держ. секретар Рог із управи Рузвелта. Приїзд його є в звязи з переговорами в справі приступлення Зл. Держав до Гаґського Трибуналу. „Кур. Варш." повідомляє з Парижа, що там розійшлися чутки, будьто би дискусію в справі нац. меншостей в Раді Л. Н. відложать до червневої сесії Ради. Віденські часописи повідомляють із Атен, що Греція, Румунія та Югославія порозумілися, що в Женеві займуть спільне становище в дебатах над справою меншостей. Вони думають, що істнуючі постанови в справі охорони нац. менкостей вистарчають та відкидають предложення Канади. — В політ. колах Анґлії передбачують, що Ліґа полагодить справу меншостей, покликуючи комісію або комітет знавців для розгляду справи, та що щойно з кінцем ц. р. ухвалить постанову.

Сесії головуватиме італ. дел. Шіяльоя. Потреває вона а тиждень. Гол. предметом нарад буде справа охорони мовних, етнічних і релігійних меншостей. Внесення дел. Канади та Штреземана ввійдуть під наради на явнім засіданні Ради в половині тижня. Справа нац. меншостей те правдоподібно насамперед предметом почв. нарад між делеґатами заінтересованих держав: Штреземаном, Залеським, Тітулеску, Куманудім і Каталамосом та представниками вел. держав: Штреземаном, Бріяном і Шіяльоя.

—o—

Сніги, повені, бурі.

60 і 76 степ. морозу.

З Москви повідомляють: Морози на Сибірі тревають далі. Найнижча температура є у північ.-схід. околицях — 76 ст. У Мінську було — 60 степ. Ц. Люди стали говорити про недалекий кінець світа.

В Чехословаччині зал. комунікація наслідком снігів представляється катастрофально. Поїзди поїзди їдуть сніжними відкритими тунелями, високими на 15 м. — На Мадярщині сніг засипав 8 авт; доля подорожних тих авт невідома. Поїзд „Орієнт Експрес" із Атен застряг між Ларісою й Солунем наслідком повені. В цілій гр. Македонії повінь наслідком таяння снігів. — Борвій заподіяв великі шкоди в околиці Марсилії. В Арльс знищив баню театру, позривав богато дахів. В околиці Ролану заподіяв борвій великі шкоди. Борвій лютував в середущій і північній Італії, попереривав телеф. і телеґ. комунікацію, пошкоджував трамваї. На богато дорогах комунікація утруднена, бо лежать там великі дерева, поломані бурею.

—o—

Провізоричний кабінет В тикану.

„Юнайтед Прес"" повідомляє з Риму, що іменовано провізоричний кабінет для виконування адм. функцій на території Ватикану. В склад кабінету входять монс. Боргондіні, монс. Пістардо та проф. Пагелі. Кабінет буде урядувати аж до офіціяльного ратифікування лятеранського трактату. Потім папа іменує ґубернатора, правдоподібно духовного. Новоіменований провізор. кабінет порозуміється з іт. властями в справі обняття їх дотеперішніх функцій в м. Ватикані.

—o—

Комун. напад на редакцію „Руля".

Гурток комуністів напав на льокаль еміґр. орґану „Руль" у Берліні. Обидливими словами накинулись на секретарку, а потім побили ґумовими палицями нач. редактора, порозкидали машини до писання, стіни обхляпали чорнилом, знищили акти та папері. Втекли заки ще прийшла поліція.

—o—

Арештували автора бельґійського документу.

Брюксельські часописи повідомляють, що поліція арештувала автора сфальшованого тайного бельґійського договору, який був поміщений в „Утрехтше Даґеблят". Є це Франк Гейне. Він признався до фальшівництва та сказав, що послугувався текстом якогось давного трактату, заключеного ще перед війною між двома державами, але не були це ні Бельґія ні Голяндія. Гейне хотів продати документ німцям, але пізніше надумався, що корисніше буде продати гол. часоп. Продав документ фляманському журналістові, документ якомусь фляманському журналістові, а цей доручив час. „Утр. Діґ." Гейне має здаватися спільників.

Берлінський „Дер Монтаґ" підозріває, що арештування Фр. Гейне це комедія, заінсценізована бельґ. властями. Вони могли підплатити Гейного, щоби признався до фальшівництва, якого навіть не допустився, щоби бельґ. власти могли вийти з прикрого положення.

—o—

Альбанець Вуцітерна стріляє.

З Білгороду повідомляють: Альбанець Вуцітерна, який тому кілька місяців застрілив у Празі альбанського посла, у залізн. ваґоні в півд. Сербії застрілив трьох людей. Один із убитих це шеф секції мін-ства вн. справ Югославії Савічіч. Передше Вуцітерну увільнили на основі оречення лікарів, що він убив був посла в стані повної непочитальности.

По широкому світі.

Становище японського міністерства ускладнене тим, що уряд не здобув у вищій палаті більшости голосів.

Невідомі пробували висадити в воздух поїзд, яким їхав Фенґ-Ю-Сіянґ; син ґенерала і двох адютантів убитих, Фенґ здоровий.

У Римі зібралася „Головна рада" фашистівської партії, скликаної на те, щоби підготовити список кандидатів до найближчих виборів.

Недуга франц. маршала Фоша погіршилася.

З Кабула виїхали майже всі члени чужинних дипльоматичних представництв.

На острові Куба відкрили змову проти президента, якого хотіли скинути збройним повстанням.

Французький парлямент ратифікував пакт Келльоґа.

Прусія має підписати конкордат з Ватиканом.

В Будапешті арештували 60 комуністів обвинувачених в орґанізації протидержавної змови.

У Берліні дійшло до бійки безробітних з поліцією підчас виплати допомоги; 136 ранених.

НОВИНКИ

— **Наддніпрянський Хор співаків** з хору Котка улаштовує концерт дня 5-го березня ц. р. в салі „Народнього Дому" в год. 7.30 вечором. Хор доповнений ще і новими співаками, з давнього хору Котка, які на цей концерт спеціяльно приїхали. Білети продаються в „Народній Торговлі".

— **Львівська темна хроніка.** Постійне щастя при грі в карти мали чотири мистці цієї гри, львівські небесні птахи брати Шмаленберг, Влад. Зверніцький і Ян Яцький; вони їздили залізницями і починали грати з пасажирами, буцім-то не знаючи себе, а обігравши наївних ділились виграною. Тепер будуть грати самі зі собою в вязниці. — У місті появились фальшиві 2-золотівки і 20-золотівки.

— **Союз телефонних абонентів у Львові** урядує щодня на вул. Фридрихів 10 ч. тел. 66—34, від год. 11. до 13. і дає в цій справі всякі інформації та приймає скарги.

— **Ріжні вістки.** Помер визначний англійський соціяліст Аскю, приятель і співробітник Маркса і Енґельса. — Небавком мають призначити нових папських кардиналів: 9 місць є вільних. — Князь Сикст Бурбонський вибрався 27. січня з Альжиру автом через Сагару, яку переїхав за 20 днів. — У Варшаві бракує 71.480 кімнат, коли брати за підставу передвоєнну норму, на підставі якої на одну кімнату припадало 1.34 особи. — У Харкові застрілила робітниця Олійникова управителя тарифного уряду Пироґова з мотивів політичних. — Ідуть переговори про продовження міжнародного поїзду від Парижа до Владивостоку. — У Ленінграді померла 76-літня акторка Олександрівського театру Немірова-Ральф. — Ліндберґ упав з літаком їдучи зі своєю нареченою; нічого їм не трапилось. — У Монтреалі помер один із найбагатших канадійців Вінсент Мередіт. — Поза Америкою живе постійно 392.668 америк. підданих.

— **Рекорди.** У німецькім селі Ерлен, біля Кельна, святкували цими днями небуденну подію. Живе там 15 братів і сестер Мілерів, які разом мають 1000 літ, — усі здорові. — Англійський автомобіліст Зеґрейв, що приїхав до Міямі, щоби встановити новий рекорд, підчас першої пробної їзди їхав зі швидкістю 290 км. на годину. Авто підскочило в одному місці на 12 м. угору і впало знову на колеса не розбите. — В Амштетен уродила 13-літня учениця дитину, якої батьком є 17-літній робітник.

— **Морози в давнину.** Відомий російський метеорольоґ Святський помістив у „Красній Газеті" статтю про гострі зими за останніх 50 літ. Він наводить погляд проф. Воейкова, що на підставі ріжних дослідів про зміну температури в Росії, гострою зимою слід уважати у Ленінграді таку зиму, якої пересічна температура має 20 степ. Цельзія напротязі 12 днів. Таких зим було в півн.-східній Европі від 1750 до 1890 р. — 19. Найбільші морози були в рр. 1861, 1862, 1868, 1878 і 1883. У 1740 р. панували у Росії такі морози, що на приказ химерної Анни Івановни вибудували на Неві ледяний замок, що тримався на леді довший час. Святський заглянув аж до старих хронік від 12-го до 18-го століття. Він твердить, що в р. 1524 тривали морози аж до 25. травня, а снігу нападало стільки, що ще в червні поля були засніжені, а селяни починали весняну працю аж у липні. Із скандинавських хронік довідуємось, що в 1573 р. можна було їхати зі Швеції до Ревеля через замерзле море ще в травні. Отже нинішні морози — це забавка!

— **Світове кіно.** Франц. підприємство „Сінероман" розписує конкурс на сценарій; перша премія — 30.000 фр.; сюжет „Парижанка"; автори мають вихвалити прикмети та приваби паризької жінки. — У Ню Йорку йде вже рік радянська фільма „Царська нагайка", на підставі оповідання Андреєва „Губернатор"; у Москві вона називається „Білий орел". — В Америці відвідує тижнево кіно 100 міліонів осіб; вони дають кінам два міліони дол. доходу денно. — Ліяна Ґіш дістала надзвичайну пропозицію: написати статтю про кіно до „Британської енциклопедії". — Поля Негрі вернулась до Голівуд, де була на премієрі своєї останньої фільми „Трьох винуватців". — Артистка „Московського Художественного Театру", що грає тепер у Голівуд, О. Бакламо-

ва, виходить замуж за кіно-актора М. Сусаніна; з першим мужем адвокатом Цоппі у Москві, вона розвелась. — У Голівуді помер від запалення легенів визначний кіно-артист Віліям Рессель.

— **Мешканеві хитрощі.** Недостача помешкань зродила у нас безліч хитрощів, яких уживають ті, що платять і дістають „відступне". У Москві, де мешканева кріза є ще більша, ніж у нас, найшли один спосіб, якого в нас приноровити не можна. Коли хтось дістав кращу кімнату як член професійної спілки і свою покидає, тоді хоче дістати за неї „відступне". А що спровадитись туди постороннього без офіціяльної контролі нелегко, тому власник кімнати підшукує жінку, з якою робить умову, що вони обоє заявлять про своє подружа. Ця жінка переїзджає на яких два-три тижні раніше до кімнати, яку її „формальний муж" має опорожнити, мешкає там разом (імовірно за парарваном), а коли він виїзжає, тоді обоє заявляють, що вони розійшлись.

— **Епідемія розводів.** В останньому часі у Берліні поширилась скількість розводів з такою швидкістю, що пять судових секцій, які займаються виключно розводовими справами, не можуть дати собі ради. Тепер міністерство справедливости рішило при берлінськім суді збільшити це число до 10 секцій.

— **Справлення похибок.** У великому фейлетоні п. М. Драгана п. н. „Мистецький подвиг", поміщеному в 46. ч. „Діла" закралися такі похибки: у розділі IV. замісць „по старому звичаю наших XV—XVII-ти „вічних моленій"; переложені вони лише" — має бути „по старому звичаю наших XV—XVI-ти вічних моленій і переложені лише архитектурою"; у V розділі замісць „оптична злуда, загалом маючи одностайну плоску стелю" — має бути: „оптична злуда, заломлююча одностайну"—

З театру.

Великий Міський Театр. „Юліян Станиславович" пєса на 4 дії А. Цвіковського.

Сюжет — психічна еволюція поляка, що в ідеї став большевиком, дійшов до становища большевицького харчевого комісаря в малім містечку на Україні в 1920 р. і вертається до своїх, до національної ідеї. Пєса написана зручно; проблема конфлікту між ідеєю міжнародньої революції і ідеєю націоналізму не поставлена в площині фільософії, а змальована наскрізь анекдотично. Комісар Юліян Станиславович переходить свою еволюцію головно під впливом серця, яке належить до його нареченої польки. Всі дальші спонуки до його еволюції є вже наслідком його кохання.

Люди, які оцінюють вартість твору на підставі його тези будуть у більшости іншої думки. Для них пєса А. Цвіковського буде головно патріотичним твором, тим більше, що автор ударив у неодну сентиментальну струну. Інакше й бути не могло, коли автор замісць поставити питання як це робив нпр. Ібсен, хотів дати глядачеві його готову розвязку. Перехід від світогляду революціонера до патріота було для автора змалювати так важко, що в 3-ій дії він уважав доцільним додати до чисто реалістичної пєси дві символічні постаті — марева докорів совісти. Є це найслабший пункт пєси і зовсім наївний і зайвий причіпок до неї. Пєса сильно нагадує „Між двох сил" Винниченка, але сценічно зручніша, багатша „фабулою". Вона кінчиться таким самим дешевим сентиментом.

М. Р.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

З життя наших установ.

Заснування спілки: Мінеральний живець „Черче".

Підготовча праця для заснування установи для експльоатації й розбудови Черча під назвою: Мінеральний живець „Черче", спілка з обмеженою порукою у Львові завершилася дня 1. ц. м. відбуттям перших (установчих) загальних зборів, на яких підписано нотаріяльний договір спілки та покликано до життя її провідні органи.

На заг. зборах явилося до 50 спільників, які декларували основний капітал у висоті 15 тисяч долярів. Наша широка провінція (крім дрогобицько-бориславського басейну) була дуже слабо заступлена, виявляючи подиву гідну байдужність до цеї преважної під кожним оглядом управи. Торкається це головно Станиславова й станиславівського воєвідства, на якого території находиться Черче, що в першу чергу був покликаний занятися справою Черча, а опісля Тернополя. Оба ці осередки покутсько-підгірський й подільський — в особах своїх передових діячів і заможніших людей були глухі на всі поклики й запросини до участи в спілці Ініціятивного Комітету. Найбільше зацікавлення справою Черча виявив Львів, його економічні установи, правні й фізичні особи. Другою з черги ґрупою, що виявила небуденне зацікавлення нашим живцем була дрогобицько-бориславська ґрупа, а третьою — *черчанські селяни*. Крім дотеперішніх власників й основників черчанського заведення явилося на зборах іще пять селян (всіх разом десять), і то селян-середняків (в більшости 4—5 морґових), які в зрозумінні ваги справи самочинно з уділами приступили до нової спілки.

Заг. збори відкрив голова Ініціят. Комітету д-р Кость Левицький, вияснюючи правний бік справи та зясовуючи підготовчу працю Комітету. Після короткої дискусії й устійнення основного капіталу на 15 тис. долярів нотар відчитав договір Спілки, який всі присутні підписали. З черги приступлено до вибору Надз. Ради, яка складається з 7-ох членів і 2-ох заступників. До Надзірної Ради спілки вибрано одноголосно: членами д-ра Костя Левицького, д-ра Альфреда Говиковича, дир. Ярослава Колтунюка, д-ра Маріяна Панчишина, о. крил. Василя Томовича, о. Івана Літинського (з Борислава) і Василя Гладуна (нач. громади Черча), а заступниками членів: д-ра Олексу Гарасимова і п. Іванну Левицьку. Надзірна Рада уконституувалася, вибираючи головою д-ра М. Панчишина, а заст. голова д-ра К. Левицького. До Контр. Комісії вибрано: дир. Я. Колтунюка, д-ра А. Говиковича й п. В. Гладуна. Надз. Рада на своїм першім засіданні іменувала Управу спілки у складі: інж. Антона Короля, д-ра Тита Бурачинського й ред. Льва Лепкого.

Таким чином з днем 1. березня спілка розпочинає свою діяльність. Після полагодженя правних перелумов, Управа негайно приступить до праці над ступневою розбудовою Черча і підготовкою цьогорічного сезону. Є всі дані сподіватися, що при дбайливости Управи й Надз. Ради та зростаючому зацікавленню нашого громадянства новооснована спілка розвинеться в могутню інституцію.

ОГОЛОШЕННЯ

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 4-го, г. 7·30 веч. „Оповісти Гофмана", опера. Виступ А. Шлемінської (50 прц. знижки).

Вівторок 5-го, г. 7·30 веч. „Юліян Станиславович", пєса А. Цвіковського.

Кіна.

„Аполльо": „Маска сміху".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухиним.

„Оаза": „Неосвідомлені дівчата".

„Паляс": „Дама під маскою".

„Фатаморгана": „Поворот з неволі".

Програма радіо.

Середа 6-го.

Париж (1740). 15·45 Концерт. 20·00 „Сон літньої ночі" Шекспіра.

Льондон (328). 16·45 Смичковий клясичний квартет. 17·45 Органи. 20·45 Органи в ліверпульського собору. 24·00 Музика до танців.

Берлін (475,4). 20·00 Мадярська музика.

Відень (519,9) 16·00 Легкий концерт.

Мюнхен (536,7) 20·50 „Останній вальс", оперетка Штравса.

Ляйпціг (261,9). 21·00 Камеральний смичковий квартет.

Гамбург (391,). 17·30 Танці.

Варшава (1356,7). 17·55 Концерт оркестра 0·10 Камеральний концерт. 21·35 Літературний вечір.

Четвер 7-го.

Париж (1741). 15·45 Симфонічна музика. 20·30 Концерт

Льондон (358). 22·40 військова оркестра. 22·35 Музика до танців.

Берлін (475,4). 16·30 Пісні. 20·00 „Гімельскляйд" опера Вольф-Феррарі.

Відень (519,9). 16·10 Віденські оперетки. 20·05 „Домік трьох дівчат" оперетка.

Мюнхен (536,7). 17·30 Легка музика.

Штутгарт (374,1). 20·00 Камеральна музика.

Харків (1680). 17·00 Камерний концерт.

Москва (1450). 19·00 Музичні поеми.

Варшава (1385,7). 17·55 Сучасна музика (концерт). 20·30 Орхестра. 22·30 Дансінґ.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причиніся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Йосифа з Шухевичів Рожанковська влова по вмсл Радинку суд. і Адвокаті в Золочеві померла дня 26. лютого 1929 року в 89. році життя. Похорони відбулися дня 1. марта 1929 року в Золочеві В. І. П.! 1559 1—1

Йосиф Сахрин, радник Скарбової Палати, член „Просвіти", „Рідної школи", громадський радник Самарстинова, упокоївся по короткій а тяжкій недузі переживши 55 літ, дня 1. березня 1929 р. осиротивши жінку і двоє дітий. Похорон відбувся в неділю дня 3. III. 1929 р. — В. Н. П.! 1557 1—1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Оголошення Дня 17. марта 1929 р. о 5-ій год. по пол. відбудуться в Гвіздци 1-ші Загальні Збори товариства „Народний Дім в Гвіздци" з отсим денним порядком: 1. Отворення зборів. 2. Вибір провідника зборів і ще двох 2 секретарів 3. Відчитання протоколу основуючих зборів. 4. Вибір голови, 8 членів Виділу і 4 заступників. 5. Вибір 3 членів і 2 заступників надзірчої комісії. 6. Уставлення часописи, в якій мають бути поміщувані оголошення товариства. 7. Внески і запити. — Наколиби на тих зборах не явилося вимагане статутом число членів, тоді в тім самім льокали і того самого дня о 3-ій год. відбудуться з тим самим денним порядком другі Загальні Збори, яких рішення будуть правосильні без огляду на число присутніх членів. Зголошення в члени за заплатою 1 зол. вписового і 2 зол. вкладки, приймається до дня зборів перед 1°. год. Вступ на збори мають лише члени. — За комітет основателів: Михайло Микетюк, управитель школи в Винограді. 1—1

Загальні Збори Філії „Сільського Господаря" в Сяноці відбудуться дня 15. березня 1929 р. о год. 10. рано в домівці читальні „Просвіти". Проситься ці. Т. членів о численну участь. — Виділ.

Традиційний ДЕШЕВИЙ ТИЖДЕНЬ ЖІНОЧОГО БІЛЯ
від найскромнішого до найбільше вибагливого
1556 улаштовує від дня 4. березня 2—9
по цінах **значно знижених**
ф-а: ПІПЕС — ЛЬВІВ — Боїмів ч. 7.
При закупні від зол. 20 —, кождий одержить дарунок.

АДВОКАТ Кляфтен, Мости Великі, негайно або в д. 1. квітня пошукує рутинованого конципієнта. 1542 3 3

ВИПАДУ заміж за старшого поважного мущину, котрий не шукає майна лише доброї солдиної жінки і господині. Неанонимні зголошення з фотографією за зворот котрої ручиться, до Адміністрації „Діла" п-д „Поміч". 1561 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервових, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 24—24

Управнений Дентист

Роман Давидович

Львів, вул. Потоцького ч. 24.

Лічення, пльомбування і виймання зубів без болю. Штучні зуби в золоті і кавчуку, регуляція й скріплювання зубів. — Пацієнтів з провінції полагоджується як найскорше. 1561 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевський, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 39 7

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 1½ річною адвокатською практикою при повіт. суді шукає від 1. квітня н. р. місця у адвоката. Зголошення з услівями до Адміністрації під Я. М. 1487 4—4

ГОДИННИКИ тільки найлішних фабрик продаємо за готівку і на ґати від десятків літ з найдешевшою стопою звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 141-7

ВПРАВНА машиністка обійме якнебудь посаду. Зголошення прошу слати до Адм. під Машиністка. 1562 1-1

1000 — Посад дасть весна кваліфікованим шоферам
ПЕРШІ ЛЬВІВСЬКІ КУРСИ САМОХОДОВІ
Міцкевича 28.
завдяки спеціяльним самоходом шкільним пат. (І. А. Д.) і одиноким шкільним варстатом вивчують найлішних шоферів.
Оплата 100 або 180 зол. в ратах тижневих. Заміспевним мешкання від 15 зол. місячно.
1560 Пишіть о проспекти. 1 1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 49 (11.390). Львів, середа 6. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА.
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 1·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Що далі?

Львів, 5. березня 1929.

Обсерватор і дослідник польського політичного життя, дивлючись на змагання і зудари двох сил, двох таборів: парляментарно-демократичного і травнево-переворотового, мусить поставити собі питання: Що далі?

Політичні відносини в Польщі не є нормальні. Це твердження обективно є аксіомою, яка не вимагає ніякого доказу. Як у передтравневому періоді над сучасною Польщею ваготіла перевага супротивних елементів, відомих під назвою: соймовладства, яка дуже мало мала спільного з демократією, — так у післятравневій добі ваготить над цілістю життя сучасної Польщі перевага елементів, відомих під назвою: табору Пілсудського.

В боротьбі зі „соймовладством" і „партійництвом" цей табор дійшов до Геркулевих стовпів. Травнева побіда і пізніші здобутки, видерті стероризованому і приниженому соймові, як: вибір нового президента, поширення його влади шляхом самообмеження прав народнього представництва, повновласти, забезпечення правлячих і зближених до них чинників широким привоpленням пресового розпорядку, розбудова підставових організацій нової влади, деякі початкові успіхи в економічній ділянці, вибори „побіда" Безп. Бльоку співпраці з урядом, перетягнення на свій бік деяких хитких елементів, замішання, викликане в польських партіях, та ослаблення тих партій — все те настроїло післятравневий табор на високий тон самодержавства. Створивши і в значній мірі закріпивши за собою владу **de facto**, цей табор постановив її закріпити й **de iure**. З тією метою Безп. Бльок вголосив у соймі проект зміни конституції, який є далекосяглою спробою повного перестрою польської держави.

Польські демократичні партії донедавна були в дефензиві чи то через свою пригніченість, непорадність і безсилість, чи то з огляду на закорінені, може навіть підсвідомі симпатії до особи марш. Пілсудського. Вони фактично погоджувалися на самодержавство під проводом чи під фірмою марш. Пілсудського, уважаючи диктаторські зявища в Польщі переходовими. Вони не сподівалися, щоби широко-діяпазонний під кожним оглядом, а по суті інтелектуально слабий і розбіжний у своїх інтересах Безп. Бльок був здатний виступити зі своєю власною конституцією. Та коли це сталося, коли зявився бебістичний проект зміни конституції, польські демократичні партії вийшли з дотеперішньої резерви, а частинно й приниженості. І то тим більше, що Безп. Бльок виразно відкинув всяку можливість компромісів, відступаючи від досьогочасної тактики. Aut Caesar, aut nihil! — заявив полк. Славек. Демократичні польські партії мусіли підняти кинену їм рукавицю і стати до боротьби. Таж вони не могли самочинно завдати собі останнього удару.

В тих умовах ясним стало, що бебістичний проект зміни конституції не перелізе через сойм, не стане обовязуючим законом. Щож далі? Хто уступить: чи табор марш. Пілсудського, чи табор парляментарної демократії. Від травня 1926 р. постійно уступав останній табор, але межа його уступств є вже крайна. Зновуж післятравневий табор, будучи в розгоновій офензиві, не в силі зробити відвороту. Хто-небудь тепер уступив би, — виписав би на себе засуд смерти, перевів би самоліквідацію, виконав би на собі невідкличне таракірі. Єдиний вихід був би ще в октроюванні нової конституції, себ-то шляхом нового перевороту. Але цей шлях дуже небезпечний. Часте повторювання переворотів може небажано відбитися і в нутрі держави і поза її кордонами, що було би дуже неґативним причинком до стабілізаційного періоду. До тогож дотеперішня тактика табору марш. Пілсудського все розбивалася по лінії санкції законодатними установами. В тому містилося й maximum сатисфакції. А що теперішній сойм органічно не може дати санкції устроєвим проектам післятравневого табору, то треба шукати такого сойму, який дав би бажану санкцію. Все те льоґічно веде до розвязання теперішнього сойму і розписання нових виборів. Проурядовий табор може сподіватися побіди в будучих виборах, маючи в своїх руках повноту влади і всі ресурси, спомагаючі виборчі сподівання й користи, а головно небувалу практику, винесену з минулорічної виборчої стратеґії.

Ми й бачимо, що з обох сторін розвивається вже підготовка до нових виборів. Польський демократичний табор використовує в тому напрямку конституційну дискусію, наступаючи на післятравневців на кожному кроці і вдаряючи в їх найслабші місця. Він же виступає оборонцем народовластя, що всетаки мусить находити значний відгомін у масах. Підготовка самоврядного законодавства, занедбаного соймом на протязі довгих літ, та зголошення деяких інших внесень в користь населення вказують, що вибори за плечима. Але ініціятива все ще находиться в руках урядового й проурядового табору. Законопроект про будову дешевих помешкань (коштом широких мас комірників), а головно законопроект про суспільне обезпечення між іншим має на меті приєднати проурядовому таборові якнайширші маси виборців, що досі майже неподільно находилися під впливами „еретичних" у відношенні до уряду пепесівців і „переворотових" елементів. Поява марш. Пілсудського в сенаті і переведена ним критика й клясифікація діяльности сойму з оригінальним підходом до „марної й лихої праці" сойму — є теж достаточною увертюрою до нових виборів.

Дні третього сойму Річипосполитої вже почислені. Питання може бути ставлене тільки в тому напрямку: коли саме наступить розвязання теперішнього сойму? На це питання термінового характеру важко відповісти, бо рішення залежне від тих, в чиїх руках ініціятива й влада, коли вигідно буде державцям влади розвязати сойм. На всякий випадок час розвязання сойму й апелю до громадянства, як медіятора, вже недалекий.

Закордонний політичний огляд.

Берлін, 1. березня 1929.

Французько-бельгійський договір.

„Утрехт Даґбляд" оголосив тими днями текст тайного мілітарного договору поміж Францією і Бельгією, що його заключено ще 7. жовтня 1920 р. Про істнування цього договору знав зрештою весь світ. Але не знав ніхто, що в 1927 р. його доповнено цілим рядом постанов. Зміст і змисл договору? Передовсім **зміст:** Франція і Бельгія звязуються мілітарно просто на смерть і життя. Обі держави ставлять собі до розпорядимости цілу свою збройну силу, бельгійська армія організується цілковито по французькій системі; а система бельгійських укріплень і твердинь звязується органічно в одну нерозривну цілість зі системою французьких твердинь. Обі держави приймають собі всяку можливу поміч на випадок збройних конфліктів. Істота договору? — Він є по суті тільки одним, порівнюючо дрібним вязанням у велитенській спілці франко-версайського панування над Европою. Договір звернений в першу чергу проти Німеччини, а далі — проти Голяндії та Італії. Предбачується в ньому можливість майбутнього італійсько-німецького збльокування. Як це завжди в таких випадках буває, річей по імені, розуміється, не названо. Але їх можна тільки так і не інакше розуміти.

Пакт цей, особливож додаткові постанови з 1927 р., мають не так оборонний, як радше агресивний характер і саме ця остання обставина спричинила, що довкруги його почалась низка демаршів, інтерпеляцій, піднялась гостра пресова кампанія. Де далі, початкові сумніви щодо правдивости опублікованих в „Утрехті" тайних документів, щораз більше зникають. Французи і бельгійці, що спочатку з усіх сил відпекувались і інкримінували редакції „Даґбляду" фальшівництво, нині тільки ще коментують і пояснюють. Але все це не помагає. (Найновіші телеграми з Брюсселю доносять, що там зловлено навіть фальшівника опублікованого договору, що малоб остаточно потвердити, що цей додатковий договір є фальсифікатом і провокацією. Одначе не виключене, що арештований фальшівник разом з його признанням до фальшування це один великий гумбуґ).

І діється все те в три роки після мирових ґарантійних льокарненських договорів, в часі гарячих пацифістичних дебат кругом пакту Келльога. Помимо всіх Льокарн, арбітражних договорів, Ліги Націй та усяких інших пацифістичних фарс, в критих ходах европейської політики йде невпинна кертична робота, навязуються союзи і договори, творяться угруповання, виринають можливости, що скорше чи пізніше мусять покінчитися новим вибухом. Щож відноситься зокрема до Франції, то в „Утрехті" відкрито тільки малий рубець заслони, що прикриває дійсний характер системи франко-версайського панування в Европі. Ні на хвилину не треба забувати при всяких політичних міркуваннях, що Франція не сама. В її систему входить крім Бельгії ще й Польща, Румунія, Чехія, Югославія і до деякої міри прибалтійські держави. Маємо до діла не тільки з Францією й Бельгією, але з цілою, тісно звязаною, системою. В ній все нерозривно повязане. Проте: скільки таких тайних договорів всякого рода криється по щільно замкнутих скриттях інших ґенеральних штабів? Вони є, ті договори. Що вони готовлять Европі й світу? Що плянують всі ті ґенерали Ляронди і т. д., що роз їздять по Европі — і головно, **що вони готують нам? Одно є певне: це не є мир**, що його готують тайком ґенералштабовці. Це є війна. Але заки згворяться вояки, перед тим і разом з тим йде політичне маневрування. Компромітуючі публікації в „Утрехті" — це ще одно чергове мементо також для політичної постановки нашої справи.

Англія й Італія.

Ревеляції „Утрехт-у Даґбляд-у" втягнули в круговорот загального европейського занепокоєння також Англію. Англія є в якийсь дуже невиразний спосіб замішана в цілу історію. Чогось „чорного на білім", чогось вловимого немає. Є тільки те, що в критичному часі в 1927 р. **проектовано** англьо-бельгійський мілітарний договір, паралельний до франко-бельгійського, що договір власне зложено, але ні один з урядів його остаточно не приняв. Формально немає отже нічого. Але фактично?... Співучасть Англії в тих справах стоїть в найтіснішім звязку з потаємним відновленням франко-британської антанти в 1928 р. Тому-то не формальна, але дійсна сторінка пакту викликала запити й інтерпеляції в англійськім парляменті. Уряд вирікся всякої співучасти але на запити відповідав не Чемберлен особисто тільки вислав свого секретаря. Це — після викриття франко-британської антанти — нова „неприличність". І новий козир в руки виборчої опозиції. Одначе це ще не таке страшне. Гірше є ось що: Завдяки утрехтській публікації ще більше щезають для Льондону можливости втягнути Італію в свою систему европейського мілітарного збльокування. А власне ніде інакше, а в Італії треба шукати, що думає про все те противна сторона. Власне тут, в Італії, є точка зачіпу для політичних формацій орієнтованих протилежне до системи Пуанкаре. Є нині незвичайно трудно ставити якінебудь дальше йдучі прогнози на будуче і вже нині намагатись окреслити ті протилежні формації. Вони є покищо in statu nascendi. Але вони є разом з тим тільки питанням часу. Через зручне сформулування тайного пакту Італія не має найменшої можливости зачіпитись за щонебудь і по формі французам відповісти. Одначе та відповідь таки буде. Дійсна, реальна, так само реальна, як пакт з Ватиканом, як італійські морські і воздушні зброєння і передовсім систематично розбудовувана **ревізіоністична система італійської закордонної політики,** зокремаж на Балкані, в передній Азії, на сході Европи, з її дальшими потенціяльними звязками і передовсім з Америкою. І саме в тих перспективах українська справа щораз виразніше починає бути

чинником, що так чи інакше зміг би заняти впливове становище при розвитку підготовлюваних подій.

Переломові дні.

Европа переживає важливі хвилини. І не тільки вона одна. Політичний розвиток світа нібито приспішується, набирає швидшого темпа. Оформлюється далекойдучі пляни та можливости. Відновлення франко-британської антанти є дуже знаменне для цих процесів. Політична диференціяція світа у щораз виразніші силово-політичні комплекси є істотним процесом часу. Одначе в даній хвилині переживаємо щось неначе коротку передишку, бо цей розвиток піде значно скорше щойно після порішення трьох проблем, а саме: справи репарацій, фактичного перейняття влади Гувером в Америці і після анґлійських виборів. До цього часу кабінети і політичні центри наче стримуються з далекойдучими рішеннями і кроками. Політична лінія Гувера, незовсім ще нині ясна, і вислід анґлійських виборів усталять передовсім дальший розвиток анґльо-американських відносин. Вони є нині центральні для розвитку світової політики. Вирішення справи репарацій усталить перш за все дальший міжнародній курс Німеччини. Щойно від тих обох моментів залежить дальше політичне оформлювання Европи.

Зенон Пеленський.

Економіка й політика.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 2. березня 1929.

Господарська ситуація Польщі займала увагу сойму і цілої т. зв. публичної польської опінії лише в перші дні-тижні бюджетової дебати. Тоді господарські моменти справді переважували у дискусії, яка велася над цілістю бюджету і тому мусіла торкатися загальної економічної політики уряду. Признання важкого господарського стану головним референтом бюджету проф. Кшижановським і проголошення ним тези, що слід радше приспішити господарську крізу, ніж відволікати її підтримкою штучної конюнктури — було правдивою ревеляцією для оптимістично настроєного урядового табору. Знаємо, що це щире й сміливе становище проф. Кшижановського довело до певного конфлікту поміж ним і міністром фінансів і що в наслідку — п. Кшижановський зрікся головного бюджетового реферату, який автоматично перейшов до рук голови бюджетової комісії посла Бирки (теж Б. Б.). Однак перейшовши до подрібного розгляду поодиноких ресортів бюджету і пірнувши в море дрібних цифр, посли природно втратили з очей цілість економічної справи. З другого боку ціла низка подій політичного характеру, які знову загостриди перманентний конфлікт поміж сеймом і урядом чи пак сеймовим ББ і опозицією, усунула взагалі економіку в тінь і висунула на чоло політичного дня політику. Таким робом первісна бюджетова дискусія проминула безслідно: не відбилася вона нічим ані на урядовому законопроєкті про бюджет слідуючого року, ані на напрямку цілої дотеперішньої урядової економічної політики. Обоє вони — і 3-міліярдовий бюджет (з того поверх мілярда на військові цілі, рахуючи туди відповідні позиції з ресортів м-ства внутрішнього та торгу й промислу) і етатистична нинішня політика Польщі носять на собі печатку тієї „радісної творчости" санаційного табору, того широкого розмаху й буйного оптимізму, неоправданого ніякими реальними даними.

Ось січень місяць приніс знову 78 міліонів золот. торговельного дефіциту. 1927-ий рік у торговельному білянсі зазначився недобором 350-ти міліонів зол.; 1928-ий рік — дав того недобору на поверх 850 міліонів (найвищий дефіцит був у березні, бо 163 міл., найнижчий у листопаді, бо 5 міл.), отже разом із січнем ц. р. маємо кругло *один міліярд триста міліонів золотих*, які відійшли з Польщі за *надвижку* імпортованого краму! Не вважаючи на мирну війну з Німеччиною, на реґляментацію і вальоризацію мит, польський експорт у 1928. році не перевищив суми 210 міліонів зол., коли одночасно імпорт виносить щорічно пересічно 270 міл. (у березні м. р. дійшов навіть до 372 міл., у грудні впав до 238). Цікаво, що серед причин нового зросту закордонного імпорту до Польщі вказують польські економісти на внутрішню кредитову скруту: польський купець хапається за закордонний крам з конечности, бо в краю він уже не дістає довшого кредиту, якого уділюють йому ще за кордоном! Очевидно, що до всіх аномалій господарського життя Польщі — це ще одна аномалія, яка довго не може трівати. Бо вигляди щораз гірші. Кошти продукції щораз вищі, а грошей щораз менше. Люта зима вже вдарила по хліборобству і хто-зна, які ще будуть наслідки лиха. Невідомо теж, чи небезпека повеней не завдасть народньому господарству нового удару. Росте нужда, росте безробіття, яке цієї весни-літа не зменшить будівельний рух, бо він майже завмерлий (нині в Польщі около 180.000 безробітних по даним урядовим). А про позичку ані чичирк.

І ось у цій господарській скруті розвязка тайни: чому не надходить розвязка соймово-урядового конфлікту. Уряд є спутаний важкою господарською ситуацією і не може дозволити собі на „сильні діла", які так радо повів би за сильними словами. Тому теж сховав він до кишені безумовну демонстрацію, поведену збірною соймовою опозицією проти цілого уряду у відомій справі міністра Чеховича (внесок на поставлення у стан обвинувачення за переступлення бюджету на 1927/8 рік) і тому останній виступ п. Радзівілла у конституційній дебаті мав на меті розпорошити трівогу, що ось-ось на порозі новий державний замах. Господарська ситуація не дозволяє на люксус будь-яких нових внутрішних політичних потрясень. Господарська ситуація заважила теж немало на поквапному прийнятті совітської пропозиції підписати ще один „мировий" договір, бо сама тінь сумніву у миролюбність держави, яка переживає господарську крізу, цю крізу непомірно поглиблює. Інша річ, що господарську крізу використовує для політичної боротьби однаково сойм, що й уряд: сойм знає нинішню безсилість уряду і бє у найболючіші місця (справа додаткових кредитів, справа нових податків, демонстраційні інтерпеляції у відповідь на відому останню заяву марш. Пілсудського в сенаті), уряд знову лякає сойм страшаком погного враження серед закордонної фінансієри й вічно оперує термінольоґією „державних конечностей".

Тому однак, що від такої гри не покращає ані господарська ситуація, ані політична і що, навпаки, і господарський і політичний овид, сповиті щораз густішими хмарами — будучність досить невесела.

І. Кедрин.

За океаном.

Зріст Українського Робітничого Союзу.

Друга з черги по силі українська асекурацій-но-допомогова орґанізація наших земляків у Злучених Державах, Український Робітничий Союз, повела в місяці січні т. зв. „золоту кампанію" за приєднуванням нових членів, призначаючи тим, що придбають найбільше членів, ріжні нагороди. З „Народньої Волі" (ч. 14. з 5. лютого) довідуємося, що ця „золота кампанія" дала Українському Робітничому Союзові поверх 2.000 нових членів (дорослих і дітей). Позатим зорганізовано й кілька нових відділів У. Р. Союзу (відділ 272 ім. Г. Чупринки в Гемтремк, відділ 181 ім. М. Січинського у Вункасет, відділ 184 ім. св. Михаїла в Лузерн, відділ 276 ім. Ів. Франка в Норвич). Таким чином Український Робітничий Союз має тепер понад 16.000 обезпечених членів у двох департаментах: для дорослих і для малолітніх. Майно його перейшло вже з кінцем 1928 року суму одного міліона долярів.

При цій нагоді варто зазначити, що Український Народній Союз, найбільша асек.-допомогова українська організація в Злучених Державах, має ок. 34.000 членів і понад два міліони долярів власного майна. За несповна два роки зібрав У. Н. Союз по своїх відділах понад 40.000 долярів (по кінець листопада м. р. 41.700 дол.) на будову дому-сиротинця і це хіба найкраще говорить про його силу і впливи серед заокеанської еміґрації.

Третя по силі і значінню асек.-допомогова організація наших людей в Америці, католицьке „Провидіння", від довшого часу не виказує більшого розмаху в праці. „Провидіння" під оглядом скількости членів і під оглядом маєтковим стоїть від двох літ майже на місці: число його членів доходить до 10.000, а майно його не доходить навіть до пів міліона долярів.

З нагоди протиалькогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи", звільнюючі від алькогольних напитків! — Можна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи", у Львові, Ринок ч. 10.

о. д-р Г. КОСТЕЛЬНИК.

Недоля великого автора.

З приводу книжки: „Василь Шурат. В обороні Потієвої Унії. Письмо о. Петра Камінського Ч. С. В. В. валітора гр. кат. митрополії 1685 р." (Накладом „Власної Допомоги" у Львові. Львів, 1929. Стр. VIII+119.)*)

І цей старинний наш автор і його книжка, що її д-р Шурат в 1909 р. відкрив (дістав від пок. о. Царевича, пароха Кобиловолок), не мають щастя. Книжка написана перед 240 роками, книжка й своїм змістом і стилем першорядної вартости, а наша література про неї не знала. Від весни 1914 р. досі лежала видрукована в друкарні, тільки „причинки" до неї були недокінчені, й не могла вийти в світ. Аж „Власна Допомога". (священича кооператива у Львові) перебрала на себе наклад, і книжка по 14-ти роках своєї неволі-недолі в друкарні стала приступною для загалу.

Та вмить одна ґрупа духовенства поставила її в „стан обжалування" — і її і її автора і „Власну Допомогу"... „Памфлет! Пашквіль! „Брилянт" огиди й чорної клевети! Супроти того наголовок брошури це очевидний глум або маскування якогось недоброго наміру видавців. Опублікування тієї книжки заходом катол. священичого товариства є ділом публичного згіршення..." Мабуть і Рим матиме роботу з тією книжкою, цінною, мудрою й повчаючою книжкою, яка однак не має щастя, бо її нарід не має щастя, а вона це стверджує палкими словами: *„тій бідній Руси йде, як з каменя"* (стр. 48). Не надаремне сказав Спаситель: „від того, хто не має, й те, що здається мати, відбереться від нього".

Замісць тішитися з відкриття, що ми в минувшині, саме в найкритичніших часах для нашої нації, мали висококультурних, духово зрілих людей, що своїх сучасників переросли за 200 літ майбутньости, замісць брати собі науку з їх досвідів і просто „пророчих" поглядів, замісць того — судороги страху й невдоволення, інкримінації...

Щось зломаного й хиткого полишила історична формація в нашій психіці, що то в цій, то в тій ґрупі при сякій чи такій наголі проявляється. В усякому, певному себе народі по 240 роках кожному історичному документові *воля*. Так і Рим поступає. Який старинний, історичний документ може пошкодити народові чи церкві, коли є самопевна свідомість? Ставити в стан обжалування видання історичного документу, й то *перше* видання, з якого світ щойно довідується, що такий документ істнує, це в нинішніх часах заносить своєрідним — культурним — скандалом. „Маскування якогось недоброго наміру"? Досить буде згадати, що книжка видана перед 14-ти роками д-ром В. Щуратом, котрий власне в тих роках вславився як приятель і оборонець оо. Василіян. Його ціль не могла бути якась інакша, як тільки *наукова*. Д-р Щурат зовсім не крився з наголовком оригіналу: **„Manuscripta W. Ojca Kamińskiego pisane do pewnego Uniata Litewskiego przeciwko Uniatom, ale nie dokończone"** (оригінал написаний в польській мові). „Далеко" ми зайшли, коли виданню історичного документу імпутується „маскований намір"! „Власна Допомога" ні в чому не змінила змісту публікації, ані навіть титулу для неї не придумала. Її „провина" тільки в тому, що виратувала книжку о. Камінського від сумної долі, бо книжка вже була призначена до крамниці „на масло". А якщо „Власна Допомога" й мала при тім також свою побічну ціль, то — адже ж знаємо своїх людей — оця ціль могла бути тільки така, щоби наш інтеліґентний загал, передовсім духовенство, довідалися: *на які маніпуці зведено унію в давній Польщі, та щоби оминати похибки предків*. Ціль гідна всяких студій, бо ми й знов опинилися в Польщі, в тій самій атмосфері... А ніяка книжка досі так яскраво, систематично, бистро й приступно не змалювала нам тих маніпуцій, як книжка о. Камінського. В інших авторів находимо фраґменти, сильветки, а тут „фільмова цілість".

Заголовок „В обороні Потієвої Унії" безпосередньо не вяжеться із змістом книжки. (Хіба тільки в дальшій консеквенції: о. Камінський хотів би бачити унію такою, як собі її Потій був задумав.)

До самої квестії унії о. Камінський *не мішається*. Він з темпераментом *критикує конкретні висліди унії* в 90-их роках її істнування. Доходить скрізь до сумних підсумків, а всетаки ніодним словом не ставиться проти доґматичної й ідеальної сторони унії або проти католицизму загалом. Про папу завсіди з пошаною говорить, називаючи його „св. Отець".

Якщо уважно вслухатися в мову о. Камінського, то стає ясно, що він *заняв національне становище*. Його „ми" має ріжні значіння: то треба під ним розуміти Василіян, то „руську" партію Василіян, то православних (дуже часто), то знов цілу Русь: як уніятів, так і православних.

Напр.: „А що ми тепер маємо трохи свободи

*) По появі цієї книжки витворилась біля неї доволі тушева і терпка атмосфера. Публікуючи цю статтю, ми маємо надію, що нею справи книжки та її змісту на сторінках нашого органу не вичерпуємо. Вона ще буде мати мабуть і інші відгомони. — **Ред.**

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510 4—10

З Румунії.

Українське краєве віче.

Дня 10. березня ц. р. відбудеться в год. 2.30 пополудні, безпосередньо після Шевченківського свята в Чернівцях, українське краєве віче в освітньо-економічних справах українського народу в Румунії. На віче, до якого почин дало українське студентство, закликають українські пресові органи весь український загал.

Пастирський лист по українськи.

Архиепископ і митрополит Нектарій видав з нагоди початку посту пастирський лист до „клеру й усіх православних християн епархії", в якому пояснює справлення юліянського календаря і справедливе назначення святкування Великодня на 31. березня. Піднести мусимо тут, що це вперше від десятьох літ появився пастирський лист і в українській мові, що правда, тільки в перекладі д-ра Касіяна Бриндзана. Прецінь здогадався Преосвящений Владика, що в його епархії живе як не більша половина православних вірних українців і що його послання, коли вони мають бути зрозумілі, мусять бути для вірних-українців в українській мові. В свойому листі говорить Преосвящений Владика також про відступлення від православної церкви, про впливи протестантів, адвентистів та інших сект, а також про фальшивих пророків, які ходять поміж нарід та „зводять нарід у своїх агітаціях".

(„Час".)

Справа української школи на Повітовій Раді в Чернівцях.

Дня 1. березня ц. р. на засіданні черновецької Повітової Ради радні-українці зложили устами радника Леонтія Івасюка заяву, що з огляду на те, що досі не заведено української викладової мови у народніх школах, як цього жадає населення, й тому, що цеї обітниці не сповнило правительство, радні-українці не мають довіря до урядової господарки й тому будуть голосувати проти бюджету й не будуть брати дальшої участи в нарадах бюджету. У слід за цією заявою голосували проти бюджету українські радники: д-р Іван Стрийський, д-р Кирилів, Данилюк, Леонтій Івасюк і Онуфрейчук. Ця заява викликала велике враження. Радні-неукраїнці й заступники правительства старалися переконати українців, щоб відступили від свого внесення, та радні-українці не відступили від свойого становища. Слава їм!

(„Час").

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти" в ювилейному II році сім міліонів членів. Вкладлише два золоті.

На практичні теми.

Дещо про звання присяжних землемірів.

I.

З нагоди зїзду українських інжинірів та техніків, який відбувся в днях 2. і 3. лютого ц. р. і на якім були нарікання на недостачу „посад" та впали слова „в світ за очі", треба звернути увагу на вільне звання ґеометра-землеміра, нині званого „присяжним мірничим". Умови його праці може не є достаточно знані ширшому загалові наших техніків. І взагалі „вільно-професійні" не зазначили як слід своєї присутности на зїзді.

II.

В Австрії був законом унормований стан авторизованих ґеометрів з академічною освітою. На б. російських землях, після інсталяції польської державности, панував у тій ділянці хаос. Ухвалена земельна реформа, утворення земських урядів вимагали богато технічних сил і до міреня кинулися всі, хто лише почував себе на силах. Тоді міністерство земельних реформ видавало уповажнення до виконування помірів, звязаних з земельною реформою, під технічним надзором окр. земських урядів.

В 1925 р. вийшов закон „про присяжних мірничих" (Д. З. Р. П. ч. 97 реч. 682), а до нього в 1926 р. прийшов ще розпорядок М. Р. П. (Д. З. Р. П. ч. 33. реч. 203). Законом цим надано управнення й унормовано справу виконування звання „присяжного мірничого". „Присяжним мірничим" признано *виключне* право переводити поміри публичного характеру в межах *цілої* держави, право свобідного вибору осідку урядування (за що адвокатський стан для свого звання донині безуспішно бореться), право видавання урядових документів, уживання круглої печатки з „голлєм паньства" і т. д.

По думці цього закону титул і право до виконування прис. мірничого може дістати кожний горожанин польської держави, який укінчив мірничий виділ у політехніці (3 роки) і відбув двоїтню, реєстровану у воєвідстві, практику, або укінчив середню мірничу школу і відбув 5-місячну практику, або той, хто ще в 1924 р. дістав уповажнення з міністерства земельних реформ. Мусів ще зложити практичний іспит перед комісією у Львові або у Варшаві і зложити службову присягу.

III.

Закон впровадив також переходовий період до кінця 1930 р., який має бути призначений на еволюційний перехід від хаосу в мірництві до правно унормуваних приписів. У тім часі особи, які працюють в мірництві 10—15 літ, мають змогу дістати титул на облекшених умовинах. І тут вийшов розпорядок М. В. Р. і О. П. з дня 8. лютого 1928 (див. „Пшеґльонд Мерніче" ч. 6—7 з 1928 р., стор. 43) „w celu przyjścia z pomocą długoletnim pracownikom na polu miernictwa", на основі якого в Держ. Мірничій Школі в Варшаві, в часі переходовім, впроваджено в червні і липні іспити для екстернів на мірничих. Такса 150 зол. і вимагане як мінімум укінчення 4—6 клс середньої школи!

IV.

Ці відомости повинні не одного з наших техніків заінтересувати. Маємо богато старших самостійних робітників по технічних бюрах, недокінчених інжинірів, які може стратили надію на самостійну працю. Другої такої нагоди не буде. Не вимагається тут свідоцтво реєстрованої практики, а вистане свідоцтво б. авторизованого ґеометра.

Кружок („коло") мірничих у Варшаві уладить ц. р. з весною приготовляючі курси, так, що по кількамісячних додаткових студіях інтересовані зможуть дістати право зареєструвати себе у воєвідстві як кандидати на присяжних мірничих, а після зложення в осени практичного іспиту, одержати право до самостійного виконування того звання.

V.

Звання цивільного землеміра не легке і може не таке рентовне, однак дає можливість працювати для своїх і жити між своїми, що при теперішніх обставинах має величезну вагу. При кожнім судовім повіті є місце для бюра цивільного ґеометра-землеміра, а при повітах, де істнують евіденції катастру ґрунтового податку, умовини для цив. землеміра просто знамениті. Поминувши більші парцеляційні роботи, яких тепер небогато, приходять поділи селянських ґрунтів, добровільні й еґзекуційні, при участи судових комісій, усталювання границь на підставі мапи і т. п. Треба лиш сидіти на місці і пильнувати бюра.

VI.

Останній виказ (виданий М. Р. П. в літі 1928) уповажнених до виконування мірничих робіт, по думці обовязуючого закону, подає таке число присяжних землемірів:

		з того	українців	поляків	жидів
у Львові		48	6	38	4
у львів. воєвідстві		70	6	42	22
у стан.	„	21	4	13	4
у терн.	„	29	1	12	16
у волин.	„	5	—	5	—
у поліськім	„	2	—	2	—

Повище зіставлення подає докладно стан, який панує в тій професії. З тих цифр бачимо, яка в цьому фаху слаба участь українців. На ціле воєвідство тернопільське є лиш одно українське бюро, а на Волині й Поліссю отже на великанських просторах, ані одного.

В трьох галицьких воєвідствах є богато міст, в яких є евіденційні уряди, а цілком *нема жодного*, ані польського ані українського бюра цивільного ґеометра. Міста ті є: Богородчани, Бірча, Копичинці, Яворів, Бракoвець, Камінка Струм., Буськ, Дукля, Устрики Дол., Балигород, Судова Вишня, Надвірна, Делятин, Печеніжин, Радехів, Бурштин, Буківсько, Риманів, Сколе, Галич, Товмач, Тисьменниця, Турка, Житачів.

в обряді і в церемоніях, так це лиш тінь свободи" (стр. 15). Русь тоді опреділялась головно *обрядом*, тому автор найбільшу вагу кладе саме на обряд: „*котрий зберегти ліпше, ніж заживати всіх роскошів цілого світа, а не зберегти рівняється загибелі (36)*.

Автор не нарікає на те, що Русь заключила унію, тільки на те, що „*панове уніяти*", як він їх постійно називає, між якими „*старшина майже вся з римського обряду*" (94), ненавидять грецький обряд (49) і безоглядно латинізують його, бридяться руською мовою (92), девастують церковне майно, безнастанно ворогують з собою — словом: доводять Русь до загибелі. Найбільше дісталось Василіянам, котрі „приймають до себе німців, чехів, жмудинів, литовців, поляків, мазурів" (81), і навіть добивалися в Римі, щоби їм дозволено відправляти богослуження по латині (72).

Очевидно, були між Василіянами й виїмки, до яких належав і сам автор, бо не тільки що представляє себе Василіянином-уніятом, що навіть бував у Римі та Венеції, але подрібно знає всякі інтимности з життя Василіян. Одначе ті виїмки — „руська партія" — були в меншині, а всю власть у церкві захопили „панове уніяти", й вони то надавали тон у церковному житті.

Якщо правдиві факти, що їх о. Кам. наводить, то хто з нас нині не поставиться до них тамсамо, як о. Камінський?! Хто з нас може одобрювати цю фазу унії, в якій унія опинилася в часах о. Камінського?

Але чи факти правдиві? Чи це не памфлет, не пашквіль? Хто підходить до книжки о. Камінського без упередження, цей радше згодиться на противну скрайність: що це не памфлет, але біль і плач Єремії пророка, котрий глядів на руїни Єрусалима...

Найглибша повага, задума й болісні чуття віхують психіку автора. А це не є пригожою почвою для памфлету. „Свідчуся Богом неба й землі: стогне Христос в особах своїх служителів!" (це про бідне уніятське духовенство). „Гей, мій Боже! не ліпше то тисяч раз умерти, ніж глядіти на таку огиду!" (97). „З того прикладу можна пізнати, що добродіям римським (зн. польським) ксьондзам не треба єдности, але заглади грецького обряду" (21). І так скрізь. Невжеж так виглядають пашквілі?!

Важніші факти, що їх автор наводить, стверджені й іншими, й польськими авторами. Чи ті всі автори також памфлетисти? Для нас особливо цінні ті *інтимні* факти, що їх о. Кам. густо-часто наводить, бо саме вони дають відомим історичним фактам органічну, життєву цілість. Чи й ті факти правдиві? Відома річ, що майже в усіх родинах і товариствах є подвійна сторона: „домашна або інтимна" тай „явна". Неодна річ виглядає з інтимної сторони зовсім інакше, як з явної своєї сторони, де вона замаскована після вимог людського „ока". о. Камінський сам бачив всі ті інтимности, які згадує, цілий дух його книжки свідчить, що вони правдиві, а по 240 роках хіба вже безпечно можуть люди про них довідатися...

Соблазнюватися тією стороною тодішніх діячів унії — це ознака або наївности, або тенденційности, або непевности себе. Авжеж в унії могли бувати „недобрі часи", коли бували і в цілій кат. церкві, на папському престолі... Наглий розрив з традицією, нагальна латинізація, наплив чужого елементу на вищі церковні становища — цеж була свого роду революція в нашій церкві. А в революції, як при кожному кисненні, шумовиння находить свій „час".

Автор книжки був людиною не тільки глибоко освіченою, але й з природи незвичайно талановитою. Його психольоґічна ґама дорівнює ґамі нинішніх письменників, з нього чудовий публіцист: його стиль блискучий, легкий, афоризмовий, підправлений бистроумною іронією. І тому його книжка не подібна до книжок з тих давних часів, але до нинішніх книжок. Хоч одно місце для ілюстрації: „Всі доходи (з кобринської архимандрії) відбирає володимирський епископ. Його Милість о. Заленський, бо треба йому великого кошту на незмірну громаду псів. Сам добродій з трубкою їздить; знать вичитав десь духовний пожиток, що св. Василій, Атаназій та інші святі з еретиками воювали" (42).

Ось так виглядають його „напасти" на „унію". Не на унію, як таку, тільки на „панів уніятів". Якщоб автор був православний, то його полеміка цілком інакше виглядала би. Годі собі й подумати, щоб він не нападав унії з догматичної сторони, а православія не хвалив — на взір усіх православних полемістів з тих часів. А може автор був уніятом тільки формально, а в душі православним? Деякі місця в книжці могли би *позірно* за цим промовляти. Про „панів уніятів" автор говорить: „Вони то нас переслідують і до них то ми маємо приставати" (56). „Якже тут приставати до тих людей тай з яким чолом вони нас до себе притягають і ваблять, коли в самих нема згоди й самі душу й тіло гублять?" (76). „До них то нам приставати і з ними лучитися; з тими, з якими ото митрополити їх мають невиносимий клопіт від девятьдесяти літ" (87). Це місця, які найтяжче зрозуміти.

Хтож криється під цими „ми"? Консервативна уніятська василіянська партія? І це не виключене, бо розлор між двома партіями уніятських Василіян мусів бути дуже великий, що можна пізнати хочби з тих кількох слів: „в мона-

Коїм того є ціла низка судових повітів, які рівнож не мають бюра цивільного ґеометра.

На ціле волинське воєвідство є лиш в Ковлі 3 бюра і в Рівнім 2 бюра, а вже в Луцьку нема ані одного! На Поліссі є лиш по одному бюрі в Берестю і Пинську, хоч там є найбільший парцеляційний рух. (Перепроваджують парцеляції замісцеві канцелярії, а місцеві мають по 50 робітників!).

З того видно, яке запотребування сил до праці в цій професії. Тому не дивно, що у Варшаві, аби випродукувати в якнайкоротшому часі якнайбільше число самостійних робітників, так обнижено науковий пенз ґеометра, що перед війною мусів мати безумовно академічний степень. Проти цього не здався на ніщо і протест галицьких інжинірів, членів львівської інжинірської палати.

Само звання землеміра вимагає орґанізації і в найкоротшому часі повинна повстати при Українськім Технічнім Товаристві з намічених секцій в першій мірі секція мірнича для оборони професійних інтересів. У часах виконування на наших землях земельної реформи, парцеляції, комасації, реґуляції і т. п. така секція конче потрібна.

Інж. К. Целевич.

За національну назву.

Спростування „Руху Словянського".

Від редакції „Руху Словянського" у Львові дістаємо такого листа:

„Львів, 26. лютого 1929.

Хвальна Редакціє! На підставі обовязуючого пресового законодавства прохаємо помістити на сторінках „Діла" таке спростування:

„У звязку зі статейкою, поміщеною в ч. 10. „Діла" з дня 16-го ц. м. під заголовком „За національну назву", „Рух Словяньскі" і українці, в якій пп. д-р І. Свєнціцький і д-р М. Рудницький пишуть, що „передали ми до другого числа дві статейки з виразним застереженням, що годимося на їх поміщення тільки тоді, коли редакція залишить для нашої національности, мови та літератури назву „українська". Редакція дала на це згоду". Далі-же закидують редакції нарушення „основного принціпу вшанування авторського права, висловленого одним з нас ще й в коректі", стверджуємо, що:

1) ніяких зобовязань щодо термінольоґії, суперечної з принятими в нашім журналі фільольоґічними принціпами, ми не приймали, ані взагалі з авторами на цю тему ми не розмовляли і з ними не листувалися;

2) ніодному з обох згаданих авторів ми не посилали друкарської коректи їхніх статтей, отже автори не мали нагоди зазначити в коректі свого бажання.

З висловами побажання
за редакцію „Словянського Руху"
Проф. д-р Т. Лер-Сплавінський".

*

На марґінесі „спростування".

З нагоди цього спростування дістаємо такі пояснення:

I.

„1) Правдою є, що редакція „Руху Словянського" не розмовляла зі мною і не листувалась у справі поміщеної мною статті, бо вона звернулась до мене з проханням співробітництва через одного з основників „Руху Словянського" проф. Б. Чурука, якому я заявив, що як conditio sine qua non свого співробітництва вважаю умовину, що редакція залишить термін „український". Проф. Б. Чурук, після розмови з відповідальним редактором журналу передав мені відповідь, щоби я написав статтю.

2) Редакція „Руху Словянського" спершу приняла мою статтю, а аж після цього „вирішила" справу термінольоґії на означення української національности;

3) Коли я побачив змінені в своїй статті терміни „український" на „руський", я пішов за вияснениями в цій справі особисто до редакції „Руху Словянського". Там підчас дискусії з присутніми членами редакції заявив я, що мені вистарчає чисто формальне застереження, яке я зробив передаючи цю статтю, щоби редакція не зміняла її тексту без мого відома. Коли присутній відповідальний редактор п. Віслоцький заявив, що він, на жаль, забув прислати мені коректу, проф. Лер-Сплавінський сказав на це, що коли це так, то він готов дати мені навіть у найближчому числі „Руху Словянського" — „сатисфакцію" заміткою від редакції".

Мих. Рудницький.

II.

Заявляю отсим, що я дістав перед друком відбитку своєї згаданої статті „Руху Словянського" і, побачивши в ній змінені терміни „український" на „руський", у коректі ще раз їх переправив. Доказом — рукопис моєї статті, який маю в своїх руках, а який звернено мені як прилогу до коректи.

Д-р І. Свєнціцький.

Від Редакції: Зі зясованого ясно, що в редакції „Руху Слов." в деяких справах і питаннях панує повний хаос, а правиця не знає, що робить лівиця, себ-то гол. редактор проф. Лер-Сплавінський не знає, що робить виконуючий редакційні обовязки й відп. редактор кустос Віслоцький. На всякий випадок поведення редакції „Руху Слов." є наскрізь нельояльне і без сумніву ніде непрактиковане. Таких сутніх річей, як національна назва, не перемінюється без порозуміння з авторами.

Присилайте негайно колядну та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Коли прийде „День Ледняка".

Над Европою нависла страшна будучина. Вчені впевняють, що вернеться ледяна доба, що все життя, разом з культурою і конституцією, замре в холодних обіймах білої смерти.

Коли подумати про те, то навіть такі події, як недавна промова марш. Пілсудського про бюджетових злодіїв, „Місяць запорошеної книжки", чи банкові історії з тисяч і одної агентури, не роблять на нікого враження, буденніють і відходять у тінь.

Ледяна доба в Европі! Що за жах, що за знищення!

Формально і наша Галичина належить ще до Европи і — на жаль — поділить з нею незавидну долю.

З загумінкової точки погляду може це нам бути прикре, але з загально-національного становища великої шкоди не буде. Зазбручанська Україна позбудеться раз на все політично-фільольоґічної болячки, якою є для неї наша країна. Уявляю собі і радість більшовиків. Не вдалося їм зробити революції в Европі, то нехай-же ця Европа гине, разом з еміґрацією, яка їм стільки нашкодила із комуністичними партіями, які їх стільки коштують. Коли величезний ледняк насуне з півночі здовж Збруча, СССР відітхне: „Нарешті спокій від заходу!"

Але добре то собі жартувати, коли небезпека ще за горами... Який то буде плач і лемент, коли вона стане перед очима, в усій своїй жахливости і грозі!

Наприклад:

З Високого Замку зсувається на Львів страшна ледяна крига. Вона лізе помало, але зате певно, невблагано і нестримно. Ось досягла перших домів і навіть не спиняючись погребала їх під собою. Далі крига ковтнула будки на Краківськім, перевернула Преображенку і посунула на Ринок і на Руську. Тут напевно застане кільканацять українських засідань, нарад чи конференцій і зробить з тим усім нарешті кінець, тільки — на жаль — не буде кому з того радіти.

Засипавши Львів, з провінцією упорається вже дуже скоро. Наша провінція, коли довідається про загладу фортів українського Львова, не буде навіть ставити опору. Що ми — мовляв — можемо, коли Львів не може!...

Так воно бувало в буденнім житті, так буде і в святочний день, „День Ледняка".

Мине якийсь час і над Галичиною простягнуться сніжні пустарі, по яких гулятиме підбігуновий вітер.

А потім минуть віки і віки і колись на санках, запряжених у пси, приїде сюди полярна експедиція з Африки. Якийсь другий Нансен, Амундсен чи Кук почне розкопувати холодний гріб і витаскувати знайдене до музеїв.

Подумайте: скільки мамутів, мастодонтів, іхтіозаврів знайде він серед ледів країни, яка десь, колись, чомусь — називалася Галичиною.

Галактіон Чіпка.

стирі в Лещі жировицькі черці, напавши о півночі з чималою ватагою гільтайства, о. Камінського зранили, потім спіймали й звязаного завели на саме римське Різдво до Жирович" (67).

Одначе є й такі місця, котрі виразно кажуть, що під „ми" треба розуміти православну Русь: „особливо митрополит їх о. Жоховський, котрий навертає нас до віри, покликуючись на приманчиві обітниці многих привілеїв, виданих св. Отцем" (8). Автор, хоч сам уніят, тут ставиться на становище православних. Значить: він ворог унії? *Не ворог, тільки критик.*

Він бачив, що унія для нашої церкви й народу не принесла політичних полекшень. Папи видавали корисні декрети для нашої церкви, але „в Польщі на такі булі зовсім не реаґовано" (36). Зате в унії, як її „панове уніяти" понимали, виявилася нова небезпека для цілости нашої церкви й народу. Наступив *пролом обряду*, що був виразником нашої церкви й заразом народу. „Панове уніяти" (чи „донове" від італ. „дон" зн. лан) оце нищення обряду й традиції, нові порядки, котрі автор називає „пекольним неладом", оправдували „унією". Очевидно під тим словом вони розуміли щось нового, що веде до кращого. Та автор бачив, що це „краще" є тільки пустим словом, а на ділі руїна поступає. Тому він раз-у-раз іронізує: „все те ніщо, бо унія свята". „Тим *словом* вони все загладять" (47).

Автор мав свій хід думок: „якщо одним задля унії, другим задля дизунії відбирають церкви, одно лихо" (55). Значить: ні унія, ні дизунія (православ) не ратують руської церкви. Щож отже? *„Тож порадніше воно не вибріхуватися з неприязни, залишити пусті обітниці, а розмовитися просто в очі й поговорити про спільну свободи церковни* бо нема нічого незвичного, як те, що орач оре волами, непомірно поділивши їх" (36).

Це *точка тяжкости* в цілій книжці. Все інше це тільки ілюстрації до тої точки. Автор говорить дискретно, одначе доволі ясно. Уніяти й православні це наче ті „непомірно поділені воли, котрими орач оре". Надіятися на обітниці, що — мовляв — полекші прийдуть „свище", пусте. (Надія на такі „обітниці" атавістична в нашому народі, а завсіди вона нас завела.) Передовсім треба, щоби всі *сини Руси найшлися в спільному таборі.*

Чи тим табором має бути унія, чи дизунія, чи може тільки якийсь союз, автор не пересуджує справи. Не відкидав він унії в „доброму" значінні: *„Щоб не здавалося, що ми погорджуємо всім, що веде до унії"* (8). Одначе рішучо противився такій унії, яка мала би знищити наш обряд і довести Русь до загибелі.

Книжка має форму листу, адресована до „Вашої Милости". Та по ствердженні її цілі стає ясно, що вона не писана до якоїсь спеціяльної особи, а тільки призначена, щоб у відписах курсувала між людьми й робила настрій, як це нині часописи роблять. Автором таки дійсно мусів бути о. П. Камінський, визначніша духовна особа, яка мала доволі рацій, щоби явно не видавати такої книжки.

Як собі пригадаємо, що це були часи, коли велися переговори, щоби й решту православних у Польщі приєднати до унії, то ціла книжка стане для нас вповні зрозумілою. *Автор розкриває перед православними конкретний стан годішньої уніятської церкви.* Він дуже уважливий на свої слова. Не каже православним отверто й катеґорично, щоби не приступали до *унії*, а тільки ставить їм дискретні питання, щоб вони самі відповіли собі на них.

Уніятам не каже покидати унії. Та одним і другим каже берегти обряду й традиції, бо тим Русь стоїть.

Церковна унія в нашому народі це скомплікована проблєма, звязана з проблємою обряду, традиції, асиміляції, національности, політики... Поставмо питання, й відповіджмо на них: Чи унія, як її розуміли й виконували сучасники о. П. Камінського, унія безоглядної асиміляції з латин. обрядом і польщиною, була *добре понятою* унією? Чи о. Камінський без розбору мав захвалювати перед православними *таку* унію?

Замісць відповіди, позволю собі навести факт.

В новій Польщі ми опинилися в подібних відносинах, в яких доводилося жити о. Камінському. За галицьким церковним кордоном є *польська унія* (wschodnio-sławiański obrządek), яку ціла наша суспільність уважає за пониження нашої унії тай за денаціоналізаційний середник.

Книжка о. Камінського мала сповняти функцію нинішніх часописів. А тепер анальоґія: *Котрий з наших часописів захвалює перед нашими православними братами оцю „польську унію"?* Навіть „Нова Зоря" підчеркує, що та унія дискредитує ідеал унії.

Якжеж отже осуджувати становище о. Камінського, коли той о. Камінський redivivus у цілій нашій нинішній суспільности?! А воно й не може бути інакше, бо *не вільно — ні своїм ні чужим — унії надуживати для нищення обряду й народности.*

о. П. Камінський великий передовсім тому, що він у тих давних часах зумів осудити „панів уніятів", не осуджуючи самої унії, як такої.

Сесія Ради Ліґи Націй.

Справа участи литовського делеґата. — Дебата в справі національних меншостей.

У понеділок передполуднем зібралася Рада Ліґи Націй під проводом італійського делеґата Шіяльої. На першім довірочнім засіданні устійнили денний порядок. Рада на внесення мадярського та румунського уряду постановила пересунути справу оптантів до червня. Мін. закорд. справ Фінляндії Прокопе здав звіт із праці 14-ої сесії мандатової комісії. Чемберлен повідомив, що анґлійський уряд міг би предложити новий трактат між Анґлією й Іраком щойно на найбл. сесії, бо ще йдуть переговори, що торкаються ревізії фінансових і військових справ трактату. Звіт мін. Прокопе приняли. На внесення мін. Штреземана Рада постановила на 6. травня скликати до Женеви сесію господарської ради Ліґи. Вкінці Рада іменувала комітет 5-ох, що складається з правників, якого завданням є розглянути справу, чи слід узглядпити просьбу Литви до допущення її представника до участи в нарадах над справою охорони національних меншостей. Рада постановила відбути найближче засідання у вівторок.

ПАТ повідомляє, нібито комісія правників заявилася відмовно в справі допущення делеґата Литви. Останнє слово в тій справі скаже Рада на вівторковім тайнім засіданні.

Велика дебата над справами національних меншостей починається у вівторок пополудні. У колах Ліґи ждуть тої дебати з напруженням. ПАТ повідомляє з Берліна, будьто би півофіц. комунікат заявляє, що Німеччина не предкладатиме Раді якогонебудь меморіялу в меншостевих справах.

—o—

Сойм.

Другий проєкт зміни конституції.

У понеділок сойм радив далі над зміною конституції. Строн. Хл. зголосило було внесення на відкинення проєкту ББ в першому читанні. Це внесення не піддавали взагалі під голосування. В понеділок вплинуло до сойму внесення в справі зміни конституції, опрацьоване польською лівицею. Правиця не може зложити власного проєкту, бо не має для підпису потрібних 111 гол. Тому НД постановила свій проєкт оголосити в партійній пресі.

Сойм приняв у 3-ім читанні проєкт новелі до розпорядку президента держави про устрій судівництва, а відкинув усі мериторичні поправки, зголошені до 3-го читання. Приняли резолюцію, яка взиває уряд предложити до 3-х місяців проєкт закона про платні суддів і прокураторів та резолюцію, щоби уряд при укладанні лісти присяглих придержувався принципу, на основі якого на територіях, на яких обовязує мовний закон, слід установляти присяглими суддями по можности людей, які знають також відповідну мову, передбачену в цьому законі.

Опісля сойм приступив до конституційної дебати. Пос. Косцялковський (ББ) полемізував з постановами ППС, ухваленими в звязи з промовою марш. Пілсудського, та називає їх шкідливими для держави. Лівиця завелася на травневім перевороті, бо марш. Пілсудський станув понад партіями. Пос. Смола (Визв.): Створив партію, яка є горохом з капустою. (Веселість). Марш. Пілсудський — каже далі пос. Косцялковський — не ввів диктатури, бо вважає, що вона викликала би шкідливу зміну в умах. Далі бесідник покликується на брошуру проф. Моца, яка доказує потребу скріпити владу президента. Пос. Прагер (ППС): Проф. Моц це спеціяліст від шкірних недуг і досліджує щось інше. Пос. Хацінський (ХД) боронить давньої конституції. В проєкті ББ бачить багато теорій, а принціп, що найбільшим правом є добро держави просто поганський, хоч на проєкті підписалося 2-ох католицьких священиків. Пос. Комарніцький (Кл. Н.) скінчив свою промову словами, що джерелом усяких недомагань не є конституція, а виборча ординація, яку треба змінити. Треба скасувати пропорціональність. Заявляється за рівноуправненням сенату зі соймом щодо законодатної ініціятиви. Пос. Ян Пілсудський (ББ) полемізує з противниками уділення права голосування військовим. Каже, що на „приказ" голосують не лише військові, клир і ріжні орґанізації залежні від клиру, голосують теж на приказ напр.: Союз домашньої служби св. Зити. Також члени професійних союзів.

Підчас конституційної дискусії промовляли теж жид. посли Ґрінбавм і Райх. Пос. Ґрінбавм сказав, що проєкт ББ не направляє помилок конституції, а все спроваджує до скріплення виконуючої влади. Конче треба усунути точку тяжкости, а саме в справі соціяльних і національних відносин. ББ розуміє в проєкті як нарід загал горожан, але й він безсилий в справі нац. меншостей. Усувається від полагоди тої справи та зміряє до такого скріплення виконавчої влади, щоби вона не потребувала рахуватися з домаганнями непольських народів. Жиди довели до створення трактатів про нац. меншости, але трактати остали на папері. Держави, що підписали ці трактати, хотілиб анулювати ці підписи. Це не вдасться їм. Пос. Райх говорив, що саме внесення проєктів причинилося до вияснення положення, одначе проєкт не має напрямної. Проєкт трактує горожан як розпорошені атоми, які тільки вища сила може злучити.

На цьому дискусію перервали, а сам проєкт відіслали до конституційної комісії.

—o—

Розвязання сойму вже постановлене?

„АВС" в статті „На закруті" пише, що найрозумніше булоб розвязати сойм і розписати нові вибори або октроювати конституцію на основі проєкту ББ. На думку часопису доля сойму в рішаючих колах уже постановлена і нитки співпраці перервані. Відложення речинця оконечного порішення спричинене лише справою конечности ухвалення бюджету.

—o—

Ще один документ.

„Еко д' Парі" оголосило ревеляційний документ, що Голяндія не була невтральна і в 1918 р. віддала до диспозиції Німеччини для перевозу війська гол. залізниці: Дальгайм-Рермонде-Гамонт і Ванльо-Ромондо. На документі тім написано: „Вел. ціс. кватира, 5. червня 1918. В справі користання з гол. залізниць. Строго довірочне. Шефи штабів особисто відповідальні за додержання тайни документу".

—o—

60-літній ювилей „Просвіти" відсвятиуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

По широкому світі.

Чергова конференція держав Малої Антанти призначена на 15. червня в Ілджі біля Сараєво.

Військовий бюджет Анґлії на найближчий фінансовий рік — 40,545.000 фунт. шт. на 505.000 менший як минулого року.

Еспанії загрожує нова революція. У Барцельоні бунтується військо.

У Пекіні збунтувався один полк війська і спонукав велику стрілянину на вулицях.

Райхстаґ відкинув великою більшістю голосів резолюцію комуністів, щоби висловити недовіря кабінетові.

4-го ц. м. Гувер почав виконувати обовязки президента Спол. Держав.

Паризький денник „Юманіте" твердить що останніми днями в Польщі арештували яких 200 комуністів.

НОВИНКИ

— **Протест проти підвишки комірного.** У Кракові сама міська рада приняла одноголосну протестаційну резолюцію проти урядового проєкту, який хоче будувати доми фондом від нової підвишки комірного.

— **Залізничий рух наладжується.** На більшости залізничих шляхів сніг очищений. Дирекції залізниць мають на доручення міністерства вжити заходів, щоби наладити нормальну комунікацію. Тільки в дирекції станиславівській і виленській праця протягнеться ще довший час.

— **Втрати спричинені морозами.** З Союзу Українських Купців дістаємо таке повідомлення: Промислово-Торговельна Палата у Львові приготовляє статистику матеріяльних втрат, спричинених катастрофою метелиць і морозів. Союз Українських Купців у Львові взиває всіх своїх членів, щоб негайно подали до відома СУК, яких шкід зазнали внаслідок морозів і перерваної почтово-залізничої комунікації, як також, що втратило наше купецтво і промисл через те, що по причині морозів не могло випродукувати або збути такої скількости товару, яку можна було випродукувати або збути в нормальних обставинах. З огляду на те, що втрати купецтва матимуть рішаючий вплив при вимірі податків, Союз Українських Купців (Львів, Підвалля 9) взиває українське купецтво і промисловців, щоб точні дати щодо матер. втрат присилано негайно в контору СУК, а найдалі до 16. марта ц. р.

— **Порадня для кандидатів подружа.** Міський відділ здоровля оснував на вул. Хоружчини 22. у товаристві „Міська стація опіки над матірю та дитиною" порадню для всіх, що маючи намір

Так виглядає оригінальне опакування знаних таблеток **ASPIRIN**, середника успокоюючого болі.

Вистерігайтеся безвартісних наслідувань в інших опакуваннях. До набуття у всіх аптиках.

женитись чи вийти замуж, хотіли би мати інформації про своє здоровля та про справи, якими досі не займається в нас школа, не цікавляться родичі супроти дітей, а книжки (часто сумнівної вартости) не в силі дати вичерпуючих відповідей. Така інституція, що має на меті дбати про здорові подружа осягне свою повну мету аж тоді, коли наречені домагатисьмуть від себе крім присяг вірности ще й урядового свідоцтва здоровля.

— **Особисті вісти.** Дня 7. лютого ц. р. відбулась у віденському університеті промоція на докторів всіх наук лікарських — студ. мед. Мирослава Комарянського і Степана Стека.

— **З Високої Земельної Школи у Відні.** Пишуть нам: В суботу дня 23. лютого ц. р. перед полуднем відбулось святочне відкриття пропамятної таблиці в память тих, що згинули в світовій війні. Сама таблиця вмурована між першим і другим поверхом, артистично виконана; на самій горі є напис: „1914 — Нашим героям! — 1918", під написом викутий меч, обведений терновим вінком і лавровими листками. Перед мечем клячить молодець, який держить в обох руках посуду з жертвою. По обох сторонах меча вирізані по абетці імена впавших у бою, між якими находимо і імена пятьох українців, а саме: Дмитро Колісняк, Василь Лукач, Петро Кузевич, Евген Саєвечи і Іван Заставний. Ці імена виковані заходами секції на В. З. Ш. „Земля". На жаль, не можна було розвідатись, хто ще, окрім згаданих пятьох, з колишніх слухачів тутешньої школи згинув на війні. — **Я. І.**

— **Син і мати — вбийниками.** В селі Щепанівці (пов. Підгайці) вбито підчас сну господаря Івана Венгжина кількома ударами сокири. Слідство виявило, що вбили його 17-літній син Станіслав і жінка вбитого Марія. Причина: родинна незгода.

— **Крадіж у станиславівськім маґістраті.** Слідчий виділ у Станиславові повідомили, що в тамошнім маґістраті з залізної каси вкрадено 5.200 зол. Слідство встановило, що крадежі допустився екзекуторський помічник Юзеф Томашевський з Варшави, що від кількох літ був занятий у місцевому маґістраті. Томашевський втік, полишаючи жінку та двоє дітей без засобів до життя.

— **Жінка суддею в Варшаві.** При варшавськім суді для малолітніх призначили першу жінку Ванду Ґрабовську на становище асесорки.

— **Ріжні вістки.** Директор радіольоґічного інституту в Дувер проф. Бартон Скеммель зробив велике наукове відкриття: він ствердив, що при лікуванні рака хром дає такі самі висліди як радій. — З нагоди покинення Куліджем становища президента, його друзі зробили його жінці дарунок з брошки, яка має великий бриліянт в середині, а 200 малих довкола. — Над Тексасом пройшов борвій, який понищив багато домів, поранив багато мешканців і вбив 7 осіб. — У Скандинавії великі морози, що на півночі Швеції доходять до 50 степ. — На передмісті Каіра згоріло 65 домів. — Якийсь американський міліонер призначує 50.000 дол. нагороди за лет довкола землі без зупинки; за такі гроші вмре неодин сміливець! — У Будапешті скочив з мосту до замерзлого Дунаю невідомий мущина і заледенів серед криг.

— **Дешевий експеримент.** Перед берлінським судом стануло цими днями трьох комуністів обвинувачених у тому, що вони пірвали редактора соціялістичного „Форвертсу" безпосередньо перед тим, як він мав виголосити відчит у радіостації. Вони заступили його і сказали свою пропаґандову промову. Суд засудив їх на півтретя місяця вязниці, приймаючи мотив, що вони зро-

били це з ідеї. Судді зробили після засуду квасну міну, коли засуджені заявили, що при першій нагоді повторять свій експеримент, коли він так небагато коштує.

— Смерть ученого. У Відні згинув від вуглевого чаду проф. Пірке зі своєю жінкою. Слідство досі не встановило, чи це випадок чи плянове самогубство. Проф. Пірке був заслуженим дослідником і славою віденського університету. Він є автором студій про нову методу щіплення і нову теорію заразливих недуг. Пірке найшов новий спосіб годування немовлят, відомий під назвою „нем-системи". Його ставили від довшого часу як кандидата на нагороду Нобля.

— Контроля московської преси. Центр. комітет комуністичної партії рішив дослідити фінансово-господарську діяльність „Правди", „Рабочої Газети" і „Крестянської Газети". Видавництвам доручили: збільшити дохідність своїх органів, завести дисципліну, підвищити працездатність і ощаджувати папір.

— Дівчина з крокодилевими слізми. Професор мінського університету Богораз демонстрував у мінській нервовій клініці недужу 15-літню дівчину, що має дивну недугу. Вона плаче „слізми крокодиля". Ця фраза, яку вживаємо так часто в ріжних значіннях має такий точний підклад. Крокодиль лле сльози, коли проглитає свою жертву. Процес пережвякування страви розбуджує відруховий рефлекс, рух мязів челюсти впливає на желези, які виділяють сльози і тому крокодиль мусить при їжі плакати. Це саме робить мінська дівчина. Вона має параліж нервів на правій лицівці. Сльози капають тільки з її правого ока, коли вона їсть; зате з болю плаче тільки ліве око, а праве зовсім не реагує на духові переживання. Лікарі досі не розяснили вповні цього явища.

— Білети на концерт Любки Колесси на 7-го ц. м. продаються в „Союзнім Базарі", Руська 20. Для членів Муз. Т-ва, що вплатили вкладку, 50 проц. знижки. — У слідуючому числі подамо програму концерту.

З судової салі.

Евген Скицький та Іван Штокало перед судом.

В понеділок 4. березня ц. р. почалася нова розправа проти обох цих обвинувачених за невдалий напад на почту при вул. Глибокій у дні 3. липня 1928 р. Розправу проти них, як відомо, перервано перед кількома тижнями, бо тоді наслідком сніговій не явилися були важні свідки.

Розправі проводить предс. Антоневич, як вотанти засідають радн. Байорек і радн. Ліндерт. Обвинувачує прок. Сивуляк. Боронить обв. Евгена Скицького д-р Л. Ганкевич, а обв. Ів. Штокала — д-р Л. Глушкевич.

На салі в першому дні розправи публики доволі богато.

Обох обвинувачених судив уже в липні 1928 р. наглий суд разом з чотирьома учасниками того невдалого нападу на почту і тоді обох обвинувачених передано судові присяглих по думці § 443 карного поступовання. Акт обвинувачення каже, що обв. Евген Скицький є безпосереднім учасником нападу на почту і тому допустився злочину по думці §§ 190, 192 і 194 к. з. Зноваж обв. Штокало є лише співвиним у нападі та відповідає по думці §§ 5 і 214 к. з.

Переслуханий як перший обв. Евген Скицький зізнає, що до вини не почувається і до У. В. О. не належав. На питання предсідника Антоневича, чому свої попередні зізнання зміняє, каже, що його зізнання на поліції вимушені биттям. Били його ком. поліції Чеховський і Федунішин при конфронтації з Ординцем 7 липня 1928 р. Били також аґенти поліції, але їх назвищ він не знає. Зате може їх пізнати з лиця.

Після перерви переслухано ще обв. Івана Штокала, який також до вини не почувається.

На тім перервано розправу до завтра, 9 год. рано. Завтра у вівторок, будуть уже зізнавати свідки.

✠ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Стефан Юрків, купець у Заліщиках, помер по тяжкій недузі дня 28. лютого 1929 року в 51. році життя. Покійний одержав купецьке вишколення в „Народній Торговлі" як торговельний помічник, а відтак як начальник складу „Народної Торговлі" в Борщеві. Потім осів Покійний як самостійний купець у Заліщиках перед 20-кількома роками, де як член всіх українських Товариств і установ брав живу участь у народнім житті заліщицького повіту. Тому смерть Покійного викликала загальний жаль серед нашого громадянства. — В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Вівторок 5-го, г. 7·30 веч. „Задушний день", пєса на 3 дії Г. Германсa.

Великий Міський Театр:

Вівторок 5-го, г. 7·30 веч. „Юліян Станіславович", пєса А. Цвіковського.

Кіна.

„Аполльо": „Маска сміху".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза": „Неосвідомлені дівчата".

„Палас": „Дама під маскою".

„Фатаморґана": „Поворот з неволі".

Програма радіо.

Четвер 7-го.

Париж (1741). 15·45 Симфонічна музика. 20·30 Концерт.

Льондон (358). 22·40 військова орхестра. 22·55 Музика до танців.

Берлін (475,4). 16·30 Пісні. 20·00 „Гімельсклайд" опера Вольф-Феррарі.

Відень (519,9). 16·10 Віденські оперетки. 20·05 „Домик трьох дівчат" оперетка.

Мюнхен (536,7). 17·30 Легка музика.

Штутгарт (374,1). 20·00 Камеральна музика.

Харків (1680). 17·00 Камерний концерт.

Москва (1450). 19·00 Музичні поеми.

Варшава (1385,7). 17·55 Сучасна музика (концерт). 20·30 Орхестра. 22·30 Дансінг.

Пятниця 8-го.

Льондон (358). 22·34 Симфонічний концерт: Римський-Корсаков, Лядов, Чайковський.

Париж (1714). 12·30 Орхестра. 15·45 Концерт. 18·45 „Пате".

Берлін (475,4). 20·30 Симфонічний концерт.

Відень (519,9) 17·20 Концерт співачки Краєв. 19·30 Білі Бурнестр.

Мюнхен (536,7) 12·55 Легкий квартет. 20·00 Симфонічна рад оорхестра.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Концерт фортепиновий. 1·15— 3·00 Радіокабарет.

Кенігсберг (28 ,4). 20·00 Концерт орґанів.

Штутгарт (374,1). 16·15 Російська музика.

Харків (1680) 18·30 Концерт.

Москва (1450). 16·00 Російська музика. 20·00 Літературна пятниця.

Варшава (1385,7). 17·55 Орхестра мандолістів. 20·15 Симфонічний концерт.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Місто спеціяльно кондоленц. з причини смерти бл.п. Іванни Гладишовської-Пеленської вложила Ліна Войтович-Волошакова 30 ч. к. на „Рідну Школу". 1—1

Надзвичайні Загальні Збори Філії Просвіти в Новому Санчі відбудуться дня 10. березня (марта) 1929 року в комнатах Філії при вул. Кунегунди ч. 8. На порядку дня вибір нового Виділу і вибір відпоручника на Загальні Збори Просвіти у Львові. Початок о год. 5 по пол. Рівночасно по зборах відбудеться Свято Просвіти при співучасти кількох читалень з округа Філії. 1—1

Сьогодня (дня 5. марта, вівторок проба „Бояна" почнеться о 7. годині. — Проситься членів точно явитися. 1—1

„Ґетайльте Фрайде іст ейне допельте Фрайде" — слова з листа іратуляційного о. Ізидора Бобикевича, пароха Саджавки. — В справі новинки в „Ділі" ч. 30. з дня 9 II. 1929 року під заголовком: „Дві замітні промоції" одержав підписаний щасливець, батько відзначаючого ригориянта дуже численні і щирі желання та заяви радости, так письменні як і устні. — Дякуючи найперше Всемогучому Богу за Його ласку і помічь для мого доброго сина, що використав і подвоїв даний йому талант — складаю також отсею дорогою сердечну подяку всім Високопреподобним і Дорогим Отцям Товаришам, та Високоповажаним і Дорогим Панам Цивілям за їх ласкаві і щирі желання, а місто письменних подяк кожному з о.бна посилаю рівночасно 50 зол. на „Рідну Школу". — Білі Ослави, дня 26 II. 1929 року свящ. Михаїл Курделло, парох. 1565 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили в золотих Вп.: Колеґія Ревізорів Ревізійного Союза 53·50 з нагоди вінчання п. Софії Федаківної; Корпорація „Чорноморе" Краків 30; Українські установи і громадяни Щирці 50 місто вінця на домовину бл. п. о. Михайла Баричка, як рівнож 48·90 на український шпиталь; Іванна і Михайло Туркевичі Буськ 10 місто вінця на домовину бл. п. Йосифа Сахрина; збірка на весілю д-ра Соневицького Юрія по промові д-ра Ільницького з Дрогобича 151·20; д-р Василь Маковський нотар в Печеніжині 10, замісць вінка на домовину бл. п. о. декана Льва Левицького, пароха Печеніжина, о. Андрій Дубинський, Ольга з Борисів Дубицька і Теодор Борис, емер. упр. школи 40 місто вінця на домовину бл. п. д-ра Омеляна Бориса, лікаря в Тернополи; питомці Українського Повіт. Бурси в Бродах 46·68 як частину підвечірку, який зреклися в користь „Рідної Школи", „Лісові Чорти" Львів 25 місто вінця на домовину бл. п. радника Остапа Весоловського в Стрию.

ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.

КНИЖОЧКУ військову Йосифа Гнатишина ур. в Чашині 1891 р. загублену, уневажнюю. 1567 1—1

Традиційний ДЕШЕВИЙ ТИЖДЕНЬ ЖІНОЧОГО БІЛЯ
від найскромнішого до найбільше вибагливого
1556 улаштовує від дня 4. березня 3—9
по цінах **значно знижених**
Ф-а: ПІПЕС — ЛЬВІВ — Ринок ч. 7.
При закупні від зол. 20 —, кождий одержить дарунок.

Від „Сокола Батька" (Збіркова Секція на викупно Українського Городу у Львові) повідомляють, що заповіджена на день 9. III. громадянська нарада в справі вилучення прегарної реальности під Український Город — відбудеться 10. III. від год. 10·30 в домівці „С.-Б." вул. Руська ч. 20 партер. Хто не дістав запрошення може ще згодоситися в день наради до год. 10. в домівці „Сокола-Батька". — **Збіркова Секція „Сокола-Батька".**

Подяка. Не маючи змоги висловити подяки кожній зокрема тим численним інституціям, організаціям та поодиноким особам, що надіслали свої ласкаві привітання з нагоди Свята 5-літнього ювилею Українського Високого Педаґоґічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі, Ректорат Інституту цим шляхом висловлює всім їм в імені Інституту найсердечнішу подяку за щирі привітання й ласкаві побажання, звернені до нашої Школи в урочистий день її ювилейного Свята 30. січня ц. р. — **Ректорат Інституту.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч 4. Оцінка безплатно 13 6 36—

АВТОРИ зволять подати свою адресу в цїли заснування висилкової складнині для кольпортажі власних видань. „Торбан" Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1547 2—3

ІНЖЕНЕРИ ХЕМІКИ! Зголошуйте свої точні адреси і адреси знаних Вам Товаришів до Секції Інженерів-Хеміків, при Українськім Технічнім Товаристві у Львові, Ринок ч. 10. II. пов. — **Вид. Секції.** 1550 2—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ МОНЕТИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвисші ціни. 3 142-г

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 1—24

Лікар Загального Шпиталя
Д-р Софія Парфанович
ординує у всіх тріщних і жіночих недугах від 3—4
1552 **при вул. Домагалічів 2.** 2—5

Д-р Александер Мальчик
ЛЬВІВ, вул. Лонцкого ч. 8.
проти вулиці Шашкевича.
ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лямпою і діятермією.
1450 Просвітлення Рентґеном. 9—18

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. і. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65-73. 1554 2—1

Позви до Суду за книжки Вид. „ЖУРАВЛІ"

йдуть невідклично дня 10. марта 1929 року.

Адвок. канцелярія
1566 1—2 **Д-ра С. ГЛАДКОГО.**

9 зол. ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ 9 зол.
з 14-карат. золота, від 9 зол. тільки у
Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.
1444 1—1

„Сокіл" в Станиславові оголошує отсим конкурс на посаду вчителя руханки і організатора сокільських гнізд. Вимагання іспит, або покінчений факультет фізичного виховання. Першенство мати-муть кандидати зі знанням бухгальтерії. До подань належить долучити: метрику, свідоцтва і евентуальні поручення. Платня після умови. Подання вносити на руки голови тов. Володимира Дутки, дирекція зал. державних в Станиславові. 1564 1—3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 50 (11.391). Львів, четвер 7. березня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Релігійна боротьба.

Події в селі Жабчу на Волині.

З моменту, коли до Польщі були приєднані величезні простори з українським православним населенням (Волинь, Полісся, Холмщина та Підляшя), церковна політика стала одною із найважніших ділянок загальної національної політики уряду. Очевидно, що обовязували у цій новій ділянці відомі напрямні загальної політики. Були створені цілі товариства, які мали на меті боротьбу з православям. Головою фігурою у тій боротьбі став римо-катол. епископ з Підляша Пшездецький. Він задумав скористати з розладу між православним українським населенням то відірваною від народу вищою православною єрархією у Польщі і з факту, що на укр. землях ще не затерлась у народі память про недавню церковну унію з Римом. Не хотячи допустити на православні українські землі греко-католицьке національне українське духовенство з Галичини, епископ Пшездецький добився фактичної заборони діяльности того духовенства на Волині, Поліссі, Холмщині і Підляшу, зафіксованої у конкордаті, а натомість занявся створенням нової т. зв. *„унії сходнего обжондку"*. Розпочалася орґанізована ловля душ, ведена головно серед волинської інтелігенції безробітних. Охочих посилали на деякий час до люблинського римо-католицького теольоґічного університету, де засновано для них спеціяльні курси, а незабаром висвячували їх в „священики" і прилілювали до таких сіл, де православні церкви були замкнені. Само собою, що для нових „священиків" церкви відмикались, в них відправлялись торжественні богослуження, а „священики" задармо вінчали, ховали, хрестили. Православне населення, яке сильно відчувало відсутність близької церкви, а крім цього страшенно бідне, не бачучи ніякої ріжниці в богослуженні та зовнішньому виді „духовенства" (відправа такаж, як у православних а „священики" всі з бородами тай жонаті), помаленько почало ходити до відкритої церкви. Знайшлись православні дяки, священики, а навіть один архимандрит (Морозов), які в честолюбія чи то матеріяльних користей попереходили на новий обряд, перетягаючи зі собою подекуди і парохіян.

Мало-помалу число таких „парафій" росло, а обсяг діяльности „унії сход. обжондку" поширився і на Волинь.

Яких способів вживала нова, як її звуть на Волині, „жондова унія" для поширення себе серед православних українців, яскраво видно з історії церкви в с. Жабчу, Луцького повіту на Волині.

В тому селі був дуже поганий православний священник; парохіяни не хотіли його, кілька разів писали до консисторії, щоби забрали його, — але церковна влада не вдоволила парохіян. Аж враз найшлися людці, які почали збирати масово підписи буцімто для усунення зненавидженого священника. Через деякий час розійшлась чутка, що до них призначено нового священика. І тому, коли приїхав священник у рясі та з бородою, селяни думали, що це православний священник, і з радістю його приняли. Коли ж вияснилася правда, то було вже запізно: показалося, що не були збирані підписи не під проханням до Консисторії про усунення священика, а під заявою про перехід на „жондову унію", і влада на підставі тих підписів затвердила „уніятську" парафію та віддала „уніятам" православну церкву!

14. жовтня, в день Покрови (Храмове свято в церкві с. Жабче), православні парохіяни заняли церкву, де й відправлено Службу Божу, у переповненім народом храмі. „Уніяти", котрих тоді в парохії залишилося родин 7, не посміли нарушити порядку Служби Божої. Після відправи православні замкнули церкву своєю колодкою. На другий день, 15. жовтня, „уніяти" відігнали православну сторожу від церкви, розбили колодки і церкву знову захопили. Поліція, присутня при цьому, заховувалася пасивно. „Уніяти" почали правити Богослуження; прийшли до церкви православні, котрі по скінченні відправи заявили, що з церкви не вийдуть, бо церква збудована їхніми батьками і їм належить, а не „уніятам". Тоді їх замкнули на колодку в церкві, де вони пробули цілу ніч і ранок. Рано 16-го до Луцька влалася делеґація. Делеґація та була принята волинським воєводою п. Юзефським. По вислуханні справи воєвода заявив делеґації, що заразже пішле до с. Жабча представника влади, котрий переведе слідство про поведінку поліції, кількість парохіян у Жабчу: парохіян православних і „уніятів", після чого церква, з котрої православні мають вийти, буде урядово запечатана. Так і сталося: церква була запечатана.

Дальше сталися події, які змусили Український Соймовий Клюб зголосити 27. лютого т. р. такий *внесок:* „С. Жабче замешкує 179 родин православної релігії, власністю котрих є православна церква і парохіяльні будинки, як також 7 родин т. зв. „унії сходнего обжондку". В осені 1928 р. в наслідок спору поміж православними і т. зв. „уніятами" адміністративна влада признала церкву і будинки власністю нечисленної ґрупи визнавців „унії", не вважаючи на те, що церква й будинки ті побудовані за гроші православного населення. Завдяки неправильній, по думці тамошнього православного населення, поведінки адміністративної влади, могли повстати поміж православними і „уніятами" поважні випадки на релігійному тлі і тому влада запечатала церкву і взяла її під свою опіку. Дня 21. лютого ц. р. православне населення зауважило, що колодка і печатки зірвані з дверей церкви. Тоді православні ввійшли до церкви і сконстатували, що церковна скарбона розбита і нема деяких церковних риз. З уваги на таку профанацію церкви вірні запросили православного священника, щоби він знову посвятив спрофановану церкву. Після відбуття того церемоніялу вірні разом зі священиком залишились у середині церкви, мотивуючи свою поведінку тим, що бояться нового *спрофанування церкви.* На місце приїхав староста з відділом поліції і завізвав вірних, щоби вони вийшли з церкви. Вірні не послухали і вже *сім днів окружені кордоном поліції, день і ніч відправляють богослуження, сидячи в церкві.* Вищезгадані події, нечувані в XX. віці, є наслідком невідповідної політики державної адміністрації, яка мішається навіть у релігійні справи українського населення і допроваджує до таких драстичних подій, як у Жабчу. На підставі вищесказаного Високий Сойм зволить ухвалити: Сойм вибирає комісію, яка складатиметься з 5 членів, для всестороннього розслідування релігійних подій у Жабчу".

Тимчасом в ночі на імя Митрополита прийшла така депеша: „В Жабчу положення критичне. Більше 100 людей, є женщини і діти, разом з клиром від дня 21. лютого до нинішнього дня сидять в церкві, розмовляти з ними можна через шпару, розміром 20 цм.; поліція не допускає до церкви. Закликав розійтись, вичікуючи рішення уряду. Відмовились катеґорично: „нема церкви, не треба жити; вмирав нарід за віру — вмремо і ми". Настрій твердий. Голод і спрага загрожують смертю, критичний момент зближається. На колінах плачуть і просять справедливости: повернути православну церкву, відкликати поліцію. Ночую тут, завтра — рапорт. Огибовський" (делеґат митрополита).

Зазнайомившись з тою депешою Український Клюб негайно виделеґував на місце до Жабча посла Вислоцького для всестороннього вияснення траґічних подій, а одночасно вирішив домагатися від сойму, щоби він зайнявся тією справою негайно на пленарному засіданні у пятницю. Віцемаршалок сойму д-р В. Загайкевич в імени Українського Клюбу перед початком засідання сойму забрав голос і в коротких, але сильних словах зажадав поставлення справи траґедії в Жабчу на порядок дня. Маршалок сойму заявив, що внесення Клюбу в цій справі вже відіслано до адміністраційної Комісії і єдине, що він може зробити, зажадає як найскоршого скликання Комісії в цій справі.

Ввечері в пятницю 1-го березня надійшла депеша від делеґата Українського Клюбу посла Вислоцького такого змісту: „В Жабчу поліція силою опорожнює церкву: кілька виснажених православних конають; священик закутий в кайдани".

В міжчасі до митрополита приїхали волинський воєвода п. Юзефський і директор департаменту віроісповідань ґраф Потоцький, які домагалися від митрополита, щоби він телеґрафічно приказав священикові і православним в Жабчу вийти з церкви. Переговори митрополита з воєводою і начальником департаменту не увінчались успіхом: митрополит спершу не погодився вислати такої депеші, але відвідавши міністра Освіти й Віроісповідань п. Світальського, наказав телеґрафічно благочинному в Луцьку поїхати до Жабча і зажадати від священика і людей, щоб вийшли з церкви.

Так досі (2-го березня) виглядає справа.

За справедливість для меншостей.

Голос французького вченого.

В „Нає Фрає Прессе" поміщена розмова з професором Сорбонни і віцепрезидентом „Інституту міжнародного права" А. Ляпраделем на тему незавидного положення меншостей в ріжних державах і потреби забезпечити їх охорону. Наводимо основні думки цього визначного французького правника, які заслуговують на увагу вже хочби тому, що справа меншостей набрала тепер особливої актуальности з уваги на недалеку вже сесію Ліґи Націй, на якій найважнішою точкою нарад буде саме справа положення й охорони меншостей.

На заміт кореспондента „Н. Фр. Прессе", що думає проф. Ляпрадель про увагу Бріяна, яку він кинув на засіданні Ліґи Націй в часі контроверзи між Штреземаном і Залеським, що мовляв „мир важніший, як справедливість", проф. Ляпрадель заявив: Не може бути тревалого миру без справедливости. Мир без справедливости не може бути ніколи й ніяк тревалий. Годитися на тезу Бріяна значить: не цінити зовсім великих ідеалів свободи, справедливости і права, за які зведено стільки боїв в Европі, а передовсім у Франції, у девятнаптім столітті, і які є ще й нині основою і честю нашої цивілізації. Це значилоб начхати на всі ідеали. А чиж ідеали не є тим зерятком соли, без якого життя не малоб інтересу, правда? Ця теза означає також, що насильство йде перед правом.

В дійсности вислів Бріяна викривлює відомі слова Вільсона: „Світовий мир є важніший, як якесь там пограничне питання". Проф. Ляпрадель думає, що ці слова Вільсона слушні, бож в інтересі світового мира треба нераз обмежити великий принцип права народів на самовизначення. Адже відомо, що в деяких випадках стояли проти себе національні ґрупи, що мали однакове право на незалежність, якою їх не можна було в рівній мірі обдарити обох. Бо одна ґрупа могла бути незалежна тільки тоді, коли втягнула другу в свої границі (?!). Тут проф. Ляпрадель наводить як примір чехів, які могли — на його думку — створити незалежну державу тільки тоді, коли дістали під своє володіння 3 і пів міл. німців — твердження, яке, розуміється, не видержує критики. В цьому випадку треба було рішитися за численнішими чехами, тимбільше, що німецька раса вже давно оформилася в державу, підчас коли чехи не мали майже чотириста літ можливости створити свою незалежну державу.

В дальшому проф. Ляпрадель каже, що меншости жертвували, правда, своєю незалежністю, одначе під тією умовою, що їх окремішність буде не тільки збережена, але матиме й можність розвитку. З цією метою створено закон про охорону меншостей, аби ті народи мали забезпечену свободу плекати й розвивати свою релігію, мову, свій характер і свою питому культуру.

На жаль, закон про охорону меншостей не всюди респектується. Що більше. В ріжних державах, особливож у державах середупої Европи, цей закон ломлять. До того деякі меншости, підтримувані своїми коннаціоналами в сусідніх великих державах, виказували злу волю (?) і робили труднощі тим державам, до яких вони належали. Французький учений осуджує, природна річ, всяку аґітацію меншостей „під поверхнею"

проти тих держав, до яких їх правно й політично прилучено.

Якжеж думає проф. Ляпрадель управильнити положення меншостей і забезпечити їм охорону їх прав?

Перше, що повинно бути зроблене в цій справі, це переведення анкети про положення всіх без виїмки меншостей в Европі. Солідно, чесно і в цілому обємі переведена анкета далаб обильний матеріял, що не допустив би до повторювання тих помилок у меншостевій проблемі, які роблено до цього часу.

Опісля французький учений правник радить відібрати від Ліґи Націй справу меншостей, яка, як він каже, не є політичною справою (!). Дуже але, що меншости без підтримки одного чи більше членів Ради Ліґи не можуть бути вислухані. Така метода є джерелом ріжних несправедливостей і викликує небезпечні міжнародні забурення. Найважніша задача — не допустити до того, щоб держави, які мають у себе нац. меншости, були одночасно суддями і партією в одній особі. Це суперечне з найелементарнішими принціпами всякої правовости і має дуже далекосяглі консеквенції.

На думку Ляпраделя слід створити міжнародній розємний трибунал, що був би компетентний і зобовязаний переводити слідство у справі всіх жалоб меншостей через своїх делеґатів на місцях. Меншости повинні бути так зорґанізовані, щоб їх жалоби подавали особи знані, компетентні і до того уповажнені. В деяких виїмкових випадках меншости повинні мати право звертатися з апелем до міжнародного касаційного трибуналу, що повинен бути утворений як найвища й остання інстанція для жалоб і відкликів меншостей.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Інсталяція Гувера.

Нововибраний президент Зєдинених Держав Г. Гувер в дні 4. ц. м. зложив в сенаті присягу перед найвищим суддею Тафтом. Опісля виголосив він промову на тему внутрішньої й закордонної політики. В першу чергу зазначив він конечність реформи судівництва та перевірення справи прогібіції. Видно, що на американському терені ці справи мають тісний звязок. Під впливом замішання на прогібіційному підкладі зростає непошанування права. З черги президент звернув увагу на відношення уряду до бізнесу та конечність його реґуляції, при чому сам уряд не повинен вести ніяких підприємств, усе лишаючи приватній ініціятиві. Президент заявився теж за підтримкою кооперації та за піднесенням рівня всіх суспільних верств.

Переходячи до справи світового мира, зазначив, Гувер, що найбільшим його ворогом є міжнародня підозрливість. Америка — на думку Гувера є імперіялістичною, бо імперіялізм є противенством американських ідеалів про людську свободу. Америка будує нову цивілізацію, нову економічну, суспільну й політичну систему, бажаючи виключити силу з міжнародніх відносин. Коли Америка не вступила до Ліґи Націй, то тільки тому, що не хотіла вмішуватися в ріжні конфлікти між народами. Однак вона все була сторонником Міжнар. Трибуналу, а коли її висувала деякі застереження в тій справі, то не з метою вимагати спеціяльних привілеїв для себе, але з метою прояснення підрядних квестій в інтересі головної мети.

Вкінці Гувер порушив відносини Зєдинених Держав до Полудневої Америки, вказуючи на покращання тих відносин та заповів скликання окремої сесії конґресу (парляменту), щоби прийти з допомогою хліборобству та перевести потрібні зміни в дипльоматії.

Інавґураційна промова Гувера, якої дуже короткий зміст подаємо за ПАТ-ом, започаткувала добу Гувера, яка по всій правдоподібности обійме дві каденції (себ-то 8 літ). Ця доба розпочинається під кличем загального добробуту всіх громадян Зєд. Держав.

Як відомо, згідно з конституцією Зєдин. Держав, президент республики є головою уряду, перед яким є відповідальні всі члени уряду. Довший час Гувер підготовляв склад свого кабінету, до якого ввійшли: Г. Стімсон — як державний секретар (мін. закорд. справ), А. Меллон — міністер скарбу, Р. Лямонт — мін. торговлі, адвокат Гуд — мін. війни, адв. Мічель — мін. справедливости, адв. Бравн — мін. почти, робітник-металевець Дейвіс — мін. праці, проф. Вільбур — мін. внутр. справ і А. Гайд — мін. хліборобства.

З членів Гуверового кабінету найбільш відомими є Стімсон і Меллон. Перший з них, з професії адвокат, за президентури Тафта був мін. війни. В останніх часах був ґубернатором Філіпін. Як делеґат Зєд. Держав заключив він спеціяльне порозуміння з державами середущої й полудневої Америки. Старий, 75-літній Меллон є одним із найбогатших людей Америки. Приняття ним цього становища вказувало би на незмінність американської фінансової політики у відношенні до Европи. Кабінет Гувера можна назвати „старим". Його члени є здебільшого 60-літніми, найстарший Меллон має 75 літ, а наймолодший Гайд — 51 літ.

—o—

Совіти в освітленні Альбера Тома.

Директор Міжнародного Бюра Праці при Союзі Народів Альбер Тома з кінцем минулого року відбув довшу подорож на Далекий Схід. По дорозі завитав він і до Рад. Союзу. Недавно зявився він у Парижі, де перед представником „Ле Популяр" (орґан французької соціялістичної партії) ось як зясував свої враження з Рад. Союзу:

„Впевняю вас, що ніколи (через увесь час побуту в радянській державі) я не мав враження що я є під оком ДПУ. Всюди і всі приймали мене з поправністю без закиду і з майдалі посуненою куртуазією. Я відбув довгі розмови з відповідальними мужами російської політики. Були то розмови загальні з такими чи іншими зпоміж них про розвиток російської господарки і розмови більші тісніші з таким чи іншим народнім комісарем, звязані з темою його спеціяльних функцій. Були то розмови корисні й конкретні. В соціяльній ділянці і поза нею, коли приступається до тих конкретних проблем, знання є понад границями, устроями й партіями".

Про життя й положення в СРСР говорив А. Тома ось що:

„Поїзди виїзджають і приїзджають точно. Автобуси, трамваї, таксівки, готелі, ресторани, театри — переповнені. Музеї й інститути відвідують громадно. Я бачив там гурти селян, яких обводили більшовики фанатичні, але світлі. На вулицях гамірні товпи. Немає комфорту, немає тоалет. Але всюди люди чисті, прилично одягнені, чесна пересічність".

Оповідаючи про дефіляду з нагоди десятиліття радянського устрою, А. Тома виявляє небуденне захоплення:

„Я мав враження могутнє й незатерте, враження ревії народу. Я бачив, як дефілювала червона армія, знаменито виекзипована, з якої росіяни є такі горді. Опісля безперервний марш. Цілими годинами переливався людський потік соток тисяч робітників, група за групою, корпорація за корпорацією з прапорами, плякатами, музикою. З тієї товпи могутньо промінювало ствердження привязання до устрою, що спирається на пересвідченні, що то є їх устрій, що вони є панами і що є вільні... Що торкається їх привязання до устрою, не може бути сумніву. Є до тієї міри привязані, що готові є терпіти, працювати понад сили і нераз резиґнувати з відповідної платні. В тій чесній пересічности почувається, як увесь нарід є напружений у величезному зусиллі, щоби перетримати, відбудувати руїни, перебороти господарчі й соціяльні труднощі, збільшити продукцію... А уряд працює. Його посвята для праці є виняткова. Всупереч усяким поголоскам вони працюють з найбільш безсумнівним самовідреченням... Знаєте моє становище. Як республиканець і незломний соціяліст, а також і перш усього як европеєць, вважаю, що Рад. Союз зі своїми 150 міліонами населення є конечний для европейської господарки... Ніяке зусилля без його участи не може бути ані поважне, ані трівке. Чи то в ділянці роззброєння, чи в ділянці господарчій і фінансовій, або навіть в соціяльному законодавстві неможливо є не взяти на увагу місця, яке

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ПОРУЧАЄ:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ
у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

I.

Ой затявся Грицько і був лютий, як ще ніколи. І — скажім правду — мав чого.

Ще ґімназистом закохався в ній, горячо, палко, як кохають усі ґімназисти, та ще й молоді поети. Але вона його не хотіла. Це запалювало його ще більше, бо байдужість дівчини, або розлука з нею — як вітер: гасить мале кохання, велике роздуває в пожежу. Днями ходив, як тінь, біля її дому, зітхаючи, її визираючи. Ночами писав вірші. Ці вірші переписував чистенько на біленькому папері й пересилав їй. Та вона однаково його не хотіла. Тоді почав друкувати ці вірші. Представляв себе самогубцем, що із словами на устах: „Однаково люблю тебе, Ксене" — вбивав кулю в свої груди... на папері. Читала ці поезії, чи не читала — не знати, але однаково його не хотіла.

За цей час скінчив ґімназію і став студентом медицини. Стрінувся з нею раз чи два, та знов нічого не вийшло. Поетові перебралася мірка, не вбив кулі в свої груди, а кинувся до інших. Але й ті інші не западали глибоко в його душу, не ранили її, не забирали сну з його очей; але назбитки першій, нездобутій, він писав до них вірші і друкував їх — назбитки, щоб їх читала й злостилася. Чи вона їх читала — не знати, чи злостилася — також тяжко знати, досить, що якось перед роком дістав Грицько звістку, що вона заручилася з іншим, із суддею там якимсь. Ходив, як строєний, кілька днів, а потім знову став до неї співати пісні. Тепер були вони короткі, повні запалу й туги. Звеличував її красу, різьбив свою тугу. Друкував їх, як друкує кожний молодий поет усе, що напише. Печатав, думав — прочитає... А потім став у поезіях глузувати з неї. Кіточкою називав її, що колись ранила його серце, але нині безпечний він уже! Нехай інший зазнає тепер цього щастя!...

— Тепер я безпечний! — говорив своєму товаришеві Стецькові, студентові фільософії, з яким жив дружно. — Тепер я вже роздумався і бачу, що сталося добре, що Бог охоронив мене від тої малпи. Ось такий суддя, філістер, що тільки знає пити і грати в карти, заімпонував їй! Аж тепер я пізнав її характер! Ну, спасибі — хай той уживає щастя! Нехай і вдавиться ним!

Аж ось прийшла недавно вістка, пустенька сама по собі, та безмежно важна для поета: Ксеня розійшлася із своїм нареченим. Він пив забагато, забагато грав у карти.

— Ось то мені й дівчина! Я все те казав, що перший з краю дурень не заімпонує їй! — промовив Грицько до Стецька, перед яким, здається, й не мав ніякої таємниці.

— А щож це тебе ще обходить? — запитав товариш, легенько прижмурюючи очі.

— Що мене це обходить? Нічого! І кінець! Я вже раз сказав, що я безпечний, вільний від неї. Але ось так мені сказали... Перший з краю дурень не заімпонує їй! Я так відразу думав, як тільки й довідався, що вона заручилася з ним. Де він їй до пари? Вона..

— Ха-ха-ха! — починав сміятися Стецько.

— Чогож регочешся? — питав поет, нахмаривши брови.

— Вчуся до іспиту, а тут, у граматиці, такі смішні речі. Ха-ха-ха! Що ти казав перше?

Але поет уже замовк. І він з кінцем університетського року мав свої іспити. І перед ним лежали розложені скрипти і книжки. І він брався до роботи, але букви й дивовижні образки частин людського тіла щезали зперед його очей, а його думка летіла туди, в маленьке містечко... Вона вже вільна...!

II.

Кілька днів ходив Грицько глибоко задуманий. То брови над його очима захмарювалися і його чоло морщилося, то знов випогоджувалося чоло й по лиці стелився лагідний усміх.

Кінець академічного року зближався. Й ось одного дня каже Грицько до свого товариша:

— Добрий плян я придумав, хочу тобі подати. Цілий рік ми вчимося, працюємо, тепер ще позбудемося своїх іспитів і нуж погуляти! Нині стрінув мене Ромко Постригач і просив, щоб ми конче заїхали до нього. У мене хата вам отвором, — каже — сидіть, пишіть, працюйте хоч би й цілі ферії. Це він просив за те, що ми обидва ходили за нього на права і брали підписи професорів. Просив мене й тебе. Я й згодився, за себе й за тебе. Поїдеш, правда, що поїдеш?

— Просив мене і тебе — продовжав Грицько далі. — Я згоднася й ось прийшло мені на думку, що там в околиці я маю кількох знайомих священиків; ось зараз у Березівці — в сусідстві Ромка Постригача — я був на лекції в 7-ій клясі-

він (Рад. Союз) займає в Европі і в світі. Нпр. в Женеві держави, які умовляються зі собою, не вимагають від себе взаїмних рахунків із форми своїх устроїв... Тепер устрій СРСР є фактом, що може бути трівким. Можна з того радіти, можна жаліти над тим або його поборювати, але треба на тому будувати".

„Пшедсвіт", орган бебістично-соціялістичної Рев. Фракції, подаючи отсі думки авторітетного соціялістичного діяча, додає від себе:

„Та декларація (А. Тома) заслугує на дуже поважне зацікавлення — як із соціялістичної точки погляду, так і зі загально-політичних оглядів. Зявляючись зараз після заяви провідника австрійського соціялізму, що відкрито й гаряче запрошував III. Інтернаціонал до союзу з II. Інтернаціоналом, — декларація Тома є ще одним яскравим і незвичайно алярмуючим доказом деяких грізних тенденцій в міжнародньому соціялізмі".

Радянська Україна.

Новий секретаріят ВУЦВК-ту.

Ми вже повідомляли, що головним секретарем Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету на місце Буценка став **Василенко.** Нині подаємо в доповненні дальших членів секретаріяту, затверджених президією ВУЦВК-ту. Заступником Василенка є **Горлинський,** а членами секретаріяту **Поляков** і **Буценко.** Головою ВУЦВК-ту є, як відомо, **Петровський.**

Петровський про недостачу хліба і антисемітизм на Україні.

На всеукраїнській військовій комсомольській конференції 22-го лютого виголосив голова ВУЦВК-ту Петровський велику промову, в якій присвятив увагу і деяким теперішнім господарським труднощам рад. влади. Він зазначив, що промислова техніка Радянського Союзу зокремаж Рад. України стоїть ще дуже позаду техніки капіталістичних держав і тому радянська влада зосереджує всю свою увагу „на видобуванні металю, вугілля та виробництві машин". „Нам потрібно — казав він дослівно — прикласти сил, щоби позбутися залежности від капіталістичних держав. Труднощі нашого будівництва ускладнюються цього року недородом у деяких районах (ті райони, як ми вже подавали, обіймають мало що не цілу давну катеринославську губернію. — Ред.). **Імовірно, найближчим часом ми перейдемо на постачання людности хліба на заборні книжки** (карткова система при продажі хліба. — Ред.). **Треба особливо ощаджувати хліб".**

Іншими словами, Петровський заповів, що недостача хліба або голод, що панує тепер у районах, де був недорід, поширюється поволи на всю Україну. Карткова система при продажі хліба панувала вже деякий час минулої осени по більших містах, нині панує вона в навіщених голодом районах, а скоро запанує всюди.

Далі говорив Петровський про заходи влади біля піднесення врожайности піль. „Уряд — казав він — вживає всіх заходів, щоби допомогти **індивідуальному** селянському господарству. Але головний наш шлях є колективізація й оперування сільського господарства. Глитай на селі і непман у місті намагаються поставити нам у цій справі опір. Його ми повинні зломити. Останніми часами колективізація зросла більше як на 100 відсотків. Кооперування селянства також проходить успішно. Ось чому тепер попи, ксьондзи, рабіни, пастори, мули, керманичі сектантів разом з глитаями і непманами намагаються втягти малосвідомі елементи в своє річище боротьби проти радянської влади. **На цьому ґрунті у нас трохи гостріше накреслився антисемітизм".**

В наведених щойно словах Петровський ствердив авторитетно дві річи, а саме: факт істнування критої боротьби проти радвлади і факт істнування антисемітизму в гострій формі. Вину за одно і друге спихає Петровський, згідно з комуністичним звичаєм, на попів, ксьондзів, мулів, рабінів, куркулів і непманів. Інших причин тих явищ він не бачить. Зокремаж не хоче ніяк увійти глибше в причини антисемітизму, який, як це читаємо в радянській пресі, в найгострішій формі виступає серед робітництва і навіть серед комуністів. Найважнішою причиною такого антисемітизму, є на нашу думку, факт, що жиди переважають в усіх державних установах на найвідповідальніших і найінтратніших становищах. Це, очевидно, викликує невдоволення і фермент не тільки серед робітників і селян, але й серед членів партії.

„Осадництво".

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 26. лютого 1929.

Від деякого часу польська преса бє в великий дзвін про втечу так званих „осадників" зі східніх, себ-то: українських земель.

Дійсно в свій час зауважено це на Дубенщині. В минулому році „Пшеґльонд Волиньскі" стверджував такі факти на Кремянеччині. А тепер „Ілюстр. Курєр Цодзенни" алярмує польське суспільство про подібні явища на Рівенщині.

Осадники, буцім-то, одержуючи документи на право власности, збувають землю місцевим українським селянам. З огляду на те, що перед 25 роками продавати землю їм забороняється, вони цю продаж переводять у формі довгоречинцевої аренди.

Чи ці факти масові? Зовсім ні. А що про те кричить бруковий „курєрок", то це звичайна річ: така вже вдача цих органів преси. Одначе, кричить він щось занадто перелякано. Кличе на ратунок усіх: суспільство і владу. Значить — щось дійсно є...

Через те, що цей страшний „страх" зявився на нашій землі, то варто й нам ближче до нього приглянутися. Чи дійсно діється щось особливого? Ні. Найзвичайніше явище, вже знане в чужій і нашій історії.

Військове осадництво чи військові оселі — це дуже старомодня річ. Такасама, як колишні військові сторожі в наших степах, що запалювали вогні, коли наближалися татари. Військові оселі залишали на завойованих землях араби, посуваючись на захід берегом Середземного моря. Такі оселі творили на північному корлоні римляни. Військові „посьолки" насаджували в нашій степовій смузі росіяни за часів Катерини II. Щось подібного уявляло собою й військо польських маґнатів-феодалів на наших землях.

І шож? Навіть слідів по них не залишилося. Військові поселенці завжди мали перед собою дилему: або тікати від ворожого оточення, або асимілюватися. Цеж не купці, не люди ремесла чи інших свобідних професій, проти яких місцеве населення нічого не могло мати.

Нарешті військові поселенці, осідаючи на якомусь місці після воєнного труду, прагнули відпочинку й спокійного особистого життя. Нічого подібного їм не могло дати їхнє положення, імя й роля. Вони завжди мусіли вважати себе за жертви якоїсь сторонньої ідеї, згори їм накинутої. Вихід: або тікати до рідного середовища, або наблизитися до місцевого населення, підробитися під нього, а навіть і асимілюватися. „Курєрок" краківський, очевидно, хоч і не розуміє, але відчуває оцю природу річей.

Зауважено, що й найменше відпорні національні організми мають у собі деяку асимілятійну здібність і силу, а особливо у місцях тісніших скупчень. Не брак цеї здібности та сили і нам. Ми мали кольонізаційну політику й за королівських часів, та вона не повелася, бо тоді шні кольоністи зукраїнізувалися. Біля Луцька нині є українське село Німецьке. Не знаю історії цеї назви, але тип селян цього села міг би дати деяку підставу до гіпотези, що є вони нащадками німців-кольоністів.

Очевидно, треба ствердити, що оскільки наші одиниці, а особливо міщанські й інтеліґентські піддаються денаціоналізації, остільки наші компактні маси мають асимілюючу силу. Не тільки мають цю силу, але за її допомогою несвідомо роблять певну роботу.

А шо булоб, колиб ця сила й здібність були кермовані та вживані свідомою орґанізованою рукою? Колиб наша етнічна маса в своїй обороні поставила собі завдання: хто приходить до нас із лихим наміром нас денаціоналізувати — мусить бути нами засимільований і цим унешкідливлений? Колиб наші маси в зносинах з чужинцями не вживали ні одного чужого слова?

Колиб краківський „Курєрок" власне цього боявся, то повинен би раділи, що осадники тікають від загрози денаціоналізації. Але ні. Він, а з ним і тисячі однодумців, журяться, що не буде кому перейняти денаціоналізаційної роботи польських дворів, які раніше чи пізніше мусять зникнути. Отже він припускає, що осадники можуть виконувати ролю асиміляторів. З поданого вище ясно, що ці надії безпідставні. Це підтверджує саме життя: осадники продають — як пише „Курєрок" — землі й тікають.

Другий вихід, як сказано вище, — щоб не бути серед чужих чужим, то треба стати своїм, себ-то асимілюватися.

Все сказане, звичайно, є лише теоретичним

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 40—?

в в Смерекові я був знов по матурі; гарні люди тут і там, отже поступимо й до них.

— Добре! — відповів Стецько. — Завтра я готовий уже із своїми іспитами, отже вже й позавтра можу їхати.

— Ще одно прийшло мені на думку, — промовив Грицько по хвилі, хитро всміхаючись. — По дорозі моглиб ми вступити ще й до Цапівки...

Стецько глянув на товариша, широко розкривши очі.

— Ну, так... Ти зараз думаєш собі певно... що я там залюблений?! Минулося, брате, не вернеться. Що у воду — те й пропало! Я-ж уже казав тобі, вільний я проти неї й кінець!

— Чогож хочеш туди повертати?

— Тому саме, що я вже вільний від неї, тому саме й хочу повернути — як вільний птах! Повернути і з гори поглянути на неї, як колись вона на мене! Ще й хочу подратувати кіточку, що колись мене дратувала. „Панно Ксеню, як там ваш наречений?" Го-го-го, я вже знаю, як промовити до неї! А ти що? — ти думав певно, що я розкисну, як на сонці віск? О, не з тих я, брате, родом!

— І я не з тих, брате, родом, щоб вірив усім твоїм дурницям!

— Дурницям?

— Уся твоя постава, ціла твоя одежа вже кричить, що ти залюблений у ній по уха — а мені плетеш оце дурниці, що ти вільний! Ідеш поглузувати з неї. Ну, добре буде це глузування!

— Не віриш?

— Не вірю.

— То й побачиш.

— То й побачу! Я вже бачу: всі твої вірші...

— Мотивом була вона для моїх віршів і як мотив трактую я її. А коли ти думаєш, що я ще понижуся перед нею, то мало ще мене знаєш. Вона все дивилася на мене з гори. Як я був бідним ґімназистом, обдертим сиротою — дерла носа до гори. Дозволь, що нині й я — коли власними силами дібюся ось-ось уже до пристані, — що нині й я подивлюся з гори! Ну, певно, тепер вона може й ласкаво погляне на мене, тимбільше, як розійшлася з тим ідіотом, але нині вже настільки знаю я життя, щоб як слід оцінити її ласку й любов! Тому й поїду, щоб подратувати, відплатити за все! А її батьки! Батько — старий судовий радник, ходячий параграф! Як не маєш хліба в руці — не смій і слова до доньки!... Нині і він уже інакший буде до мене! Го-го, знаю я вже цю панську ласку. Блазні, низькі креатури, що не шукають душі в людині, але дивляться на гріш у її кишені й на платню. Кажи-ж: не варто з таких глузувати?

— Нехай буде по твойому! — відповів Стецько. — Але пощо й я маю при тому бути?

— Пощо тебе при тому? Коли приїду сам один — впадає зараз в очі. А так ми їдемо до Постригача, а властиво найперше в Березівку, а там якось ніби заблукаємося і дві стації перед Березівкою ніби через помилку ми й висіли; припадково, нехотячи зайдемо ми до них... Правда, я лагоджу тепер збірку поезій до друку, а в них іронії досить. Вийдуть ті поезії, то вже й не бути мені в їх домі... Поїдемо обидва. Старий перше був, як змій, — ти баантимеш його... Я-ж на неї глянну, як на свій мотив... може знову наскочить яка думка... Але щодо неї, як до дівчини — між нами все скінчилось. Післязавтра й поїдемо.

— Добре! — відповів Стецько. — Одно скажи мені: гарна вона?

— Пощож тобі знати?

— Не можна запитати про дівчину, на якій тобі вже нічого не залежить, щодо якої ти вже вільний?

— Сміятися хочеш із мене?... Ти завсіди з усього зробиш гумореску.

— Питаюся, чи гарна вона?

— Ну, та...

— Приємна, люба?

— Ну, та...

— Бо ось прийшло мені на думку: ти вже вільний, на ній тобі нічого вже не залежить, значиться — я подивлюся! І ти — я певний цього, друже, — нічого не будеш мати проти того, як я зближуся до неї...

— Бачу, що ти мені не віриш. Та нехай буде, жартуй. Поїдемо й побачиш! А, правда, в Березівці, де я був на лекції, є чудова дівчина... Я певний, що вона сподобається тобі.

— Заговорюєш? Я питав тебе про Ксеню. Ідеш поглузувати, розпращатися із своїм мотивом; а зробиш це — яке тобі до неї діло? Вонаж така нелюдяна, з гори дивилася на тебе... якеж тобі до того діло, що може я почну дбати про її приязнь і ласкавий усміх? Чиж тобі на тому може ще залежати? Чиж ти міг би бути ще задрісний? Я певний, що ніколи, бо й щож уже залежить тобі на ній?...

Поет мовчав, нахмаривши чоло.

(Продовження буде.)

висновком з природи річей. Залежить він від багатьох умов, а між іншим — від національної свідомости й сили мас.

Одно ясно розкриває польська преса — польонізаційні завдання осадництва. З цим вона вже не криється. І хвилюється, коли осадники не хочуть чи не можуть виконувати цього завдання й рятуючись від самітности серед чужого моря, тікають у рідні осередки.

Загальна відповідь може бути одна. Всі подібні заходи марні. Коли протягом сотень років ніщо (а в тому числі й сильні польські двори) не могло винародовити наші маси, то тим більше не зможуть осягнути цього такі чинники, як осадники. Даремне повторювання колишніх марних спроб.

Одначе, нам не вільно випускати з поля свого зору того процесу, що відбувається на наших землях та який змушує до алярму польську пресу.

В. Островський.

На теми української політики.

На маргінесі статті п. З. Пеленського.

(З кругів нашої акад. молоді).

I.

Схоплювати під певним кутом політичні події, відповідно їх оцінювати й з цього виводити ряд гіпотез — це річ добра, але при тім індивідуальна, субєктивна. За те увагу нашого загалу, а зокрема наших політичних кол требаб звернути ще на щось інше.

Наша політика мала й має досі специфічну теоретичну закраску. А щоби робити зовнішну політику — треба мати передовсім кадри фахових, політично-вишколених людей.

І тому: чи не добре булоб, якби українські політичні чинники притягнули до себе й зорґанізували молодь. І так: 1) щоби здібних зпоміж тієї української молоді висилати за кордон до відповідних шкіл; 2) щоби решту, якої не вдасться вислати за кордон, зорґанізувати біля себе та вчити її політичного ремесла. А чимало моглаб навчитися наша молодь шляхом особистого й сталого контакту з дійсними політиками, поглиблюючи свої політичні відомости відповідною політичною літературою (такої молодь з браку гроша не зсилі роздобути), поїздками за кордон, тощо. Передовсім українські політичні партії, що хочуть робити велику політику, а в своїй програмі мають — реалізацію українського національного ідеалу, повинніб намічений проект зреалізувати. Бо навіть ґеніяльні політичні творці потребують всетаки фахового вишколення і ще раз вишколення.

Говорити про користи з реалізації отсього проекту, здається, зайве. Можнаб тільки завважати, що де немає гармонії в силах, там не може бути побіди в чинах.

І чимало інших спеціялістів потреба українській нації, щоби охопити цілість нашого майбутнього національного життя, бо в противному випадку може повторитися те, що ми вже раз траґічно переживали.

II.

Але є ще й друга справа, над якою варто спинитись, а саме: наша соборницька національна ідеольоґія та українські маси. Це питання повинноб бути для національно творчих політиків головним завданням праці. Глибоке вкорінення цеї ідеальоґії в маси повинноб нашим політикам стати в пригоді і на зовнішній політичній арені. Бо великої політики не можна робити, не маючи за собою національно суспільної, ідейно зіграної, тобто одною ідеєю внутрішньо споєної маси. Кожна політика потребує маси так, як мистець потребує матеріялу, щоби з нього створити архитвір.

На жаль у нас за мало звертають уваги на цю преважну ділянку нашого життя. Не цікавиться нею молодь, не інтересується нею інтеліґенція, словом, мало переймаємося всі ми. Крайна пора цією справою щиро занятися.

III.

Політично вишколена еліта (вона рекрутується не з еміґрації) та національно вироблена українська маса — ось найважніше завдання практичної праці українських політиків. Придумування політичних „ґльобальних систем" нас політично не двигне, а навпаки прибє, коли не будемо в силі розвязати двох порушених вище справ. Тільки позитивне їх розвязання дасть нам силу та стане джерелом наших творчих починів на всіх ділянках життя, а в тім і на фронті нашої зовнішньої політики, де воно може стати й успішним засобом для притуплення меча версайсько-британської міжнародньої системи.

Я. Ш

Ювилей Ф. А. Щербини.

26. лютого б. р. в Празі в ґеольоґічному інституті Карлового університету відбулася урочиста Академія на пошану проф. Ф. А. Щербини з нагоди 80-ліття від дня його народження. Академію влаштував Комітет із представників 12 українських наукових установ та громадських орґанізацій, що заклався в Празі з ініціятиви Громади Кубанців.

В 10 год. ранку Голова Комітету проф. Л. Бич відчинив Академію вступною промовою, після якої Український Академічний Хор проспівав кантату чеського композитора Сметани „Слава Тобі".

Після цього йшли такі відчити: доц. Шрамченко прочитав життєпис Ф. А. Щербини та схарактеризував його, як ученого статистика та економіста.

Проф. Л. Бич характеризував ювилята, політичного і громадського діяча та історика.

Проф. Бородаєвський характеризував його як кооператора.

Після цього витали ювилята: проф. М. Галущинський від себе та від Т-ва „Просвіта" у Львові, ректор Української Господарської Академії в Подєбрадах проф. Іваницький витав ювилята від себе особисто та в імені У. Г. А. та її професорської Ради, Укр. Педаґоґічний Інститут ім. Мих. Драгоманова в Празі, проф. Гармашів, факультет права і суспільних наук У. В. Університету в Празі — проф. Лоський, Економічно-Кооперативний факультет У. Г. А. — проф. Бородаєвський, Укр. правниче т-во в Празі — проф. Р. Лашенко, Громада грузин-еміґрантів у Чехословаччині — Г. Аіолло, Громада кубанців в Чехословаччині — П. Макаренко, Укр. Громада в ЧСР. — М. Лорченко, Академічна Громада при У. Г. А., Т-во Кубанців ім. Отамана Я. Кухаренка при У. Г. А. — С. Сьомак.

Надіслали писемні привітання: Канцелярія Президента Чехословацької Республики, Ректорат Карлового Університету в Празі, Ректорат Праської Високої Політехніки, Ректорат університету ім. Коменського в Братиславі, Ректорат Високої Хліборобської Школи у Брно, Державне статистичне управління в Празі, Заступник Президента Державного статистичного управління в Празі, Гласний міста Прага проф. д-р Капраса, Президія Ради і Маґістрату міста Прага, „Славянско-Дружство в Болгария" — проф. Бобчев, Укр. Академічний Комітет в Празі, Укр. Вільний Університет в Празі, Деканат фільософічного факультету У. В. Університету, Деканат Агрономічно-Лісового факультету У. Г. А., Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, Укр. Науковий Інститут в Берліні, Історично-Фільософічна Секція Наук. Т-ва ім. Шевченка, Т-во „Просвіта" у Львові, „Русская Академическая Группа" в Чехословаччині, Укр. історично-фільольоґічне т-во в Празі, Укр. реф. реальна ґімназія в Ржевницях, Центральний Союз Українського Студенства, Укр. Академічна Громада в Варшаві, Студенти-статистики У. Г. А., Студенти економічно-кооперативного факультету У. Г. А., Сільський Господар у Львові, Ревізійний Союз укр. кооператив у Львові, Ред. ґазети „Діло", Редактор ґазети „Вперед" в Ужгороді, Ред. журналу „Кооперативна Республика" у Львові, Союз Селянських Спілок у Львові, Укр. Обєднання в ЧСР., Укр. Жіночий Союз в ЧСР., Укр. Республиканско-Демократичний Клюб в Празі, Укр. культурне обєднання в Болгарії, Правленіе казачьяго Союза у Франції, Варненський гурток у Болгарії, Т-во укр. кооператорів при У. Г. А., Т-во укр. економістів в ЧСР., Агрономічне т-во при У. Г. А., Руханкове т-во „Український Сокіл" в Подєбрадах, „Наша Хата" — т-во з обмеженою порукою в Подєбрадах, Подєбрадська філія укр. селянської спілки на еміґрації в ЧСР., Учебне і Споживче Т-во „Відродження в Подєбрадах, Громада студентів У. Г. А., Громада укр. робітників у Великім Герцоґстві Люксембурґськім.

Надіслали привітання приватні особи: проф. Відло, проф. Дм. Антонович, проф.-академик Горбачевський, проф. д-р В. Сімович, проф. О. Ейхельман, адвокат д-р Бращайко Мих., Голова Кубанської делеґації по охороні Кубанських військових реґалій в Югославії ґенерального штабу ґенерал-ляйтнант П. І. Кокунько, проф. д-р В. Старосольський, інж. В. Гуснік, інж. Ф. Конечкович, інж. А. Шиллу, інж. О. Отава-Погребенко, проф. І. Бочковський, Ев. Вировий, доц. д-р К. Ашер, інж. М. Штанько, мудр. Ян Еліс, д-р Долгополов, С. Пайко, проф. інж. М. Косюра.

Після промови ювилята, хор відспівав гимни чехословацький та український.

Меншостева дебата Ради Л. Н.

У вівторок пополудни почалася в Раді Л. Н. меншостева дебата. Відбувалися розмови між членами Ради для вияснення меншостевого питання. На деннім порядку є два внесення: 1) в справі процедури, яку слід приноровити до петицій меншостей, внесене канад. дел. Дан Дюрандом, 2) в справі ґарантій виконування охорони меншостей Радою Л. на основі обовязуючих міжнар. трактатів, зголошене Штреземаном. Мала антанта піддержує становище Польщі, а саме, що Рада не може без згоди держав накинути їм які-небудь зміни в справі процедури і ґарантій охорони меншостей.

Справоздавцем Ради Ліґи в справі зажалень меншостей є японський делеґат. Японці на тій сесії виявляють дуже живу діяльність у тій справі.

Канадійський делеґат предложив Раді зревідований текст свого меморандума в справі процедури при розглядання петицій нац. меншостей. Новий текст має три доповнення до первісного предложення: 1) Представники меншостей, які живуть поза кордонами даної країни, матимуть право, так як арештою було допустиме досі, вносити петиції, 2) передбачується в наглих випадках спец. поступовання, що теж було досі в звичаю. В таких випадках ґен. секретар Ліґи буде, як досі, мати право видавати зарядження без засягнення опінії комітету Ради Л. Н., 3) Комітет Ради Л. Н. у випадку коли не визначить черги петиціям, котрі так не можуть бути представлені Раді Л. Н., має постановити в яких випадках і під якими умовинами має відбутися прилюдне поінформування про справу.

Женевський кореспондент „Н. Фр. Пр." повідомляє, що Штреземанове внесення має за мету викликати основну дискусію в Лізі. Внесення не звертається проти якоїсь одної держави та не хоче нарушувати істнуючих договорів. Як практичну розвязку справи предкладає Німеччина утворити комісію, яка розглянула би питання нац. меншостей.

Поодинокі менш. комітети т. зв. комітети 3-х, що при участи Німеч. почали в понеділок розглядати поодинокі менш. внесення, досі займалися майже виключно справами балканських меншостей.

Дискусію в справах меншостей відложили до завтра. Зробили це тому, щоби перед розпочаттям публ. дискусії доповнити в прив. розмовах інформації, які мають поодинокі члени.

—o—

Ґанді арештований

і випущений на волю за кавцією.

У Калькуті відбувалося велике віче націоналістів, скликане Ґандієм під кличем бойкоту закорд. товарів. Після промов учасники хотіли спалити на стосах, розпалених на вулицях міста, богато закорд. краму, хоч до цього не допускала поліція й огнева сторожа, яка прийшла гасити огонь. Счинилася метушня, що перемінилася в переполох. Кількох людей, у цьому 4 анґл. поліменів було ранених. Провідника націоналістів Ґандія арештували. По найновішим вісткам, його випустили за кавцією на волю; він виїхав у Бірму

—o—

Проєкт лівиці про зміну конституції.

Проєкт зміни конституції, внесений польською лівицею, предбачує м. і. скасування сенату та скріплення становища сойму. Президент держави не може замкнути надзв. сесії перед вичерпанням предмету її нарад або перед 30 днями. Право отвирання сесії переносить проєкт з президента держави на маршалка сойму. Відпадає право президента на відкладання сесії. Сойм мають скликати щороку на зв. сесію найпізніше в вересні (досі в жовтні). Колиб президент не скликав звич. чи надзв. сесії у відповідним речинці, має це зробити маршалок до 7 днів. Пос. мандати вигасають щойно з отворенням найбл. сойму. Речинець виборів визначено на першу неділю липня. Інтерпеляції не можуть бути конфіскувані. Надзв. сойм. комісії мають право розглядати всі держ. акти й увільнювати урядовців від уряд. тайни. Президента найв. контр. палати може іменувати президент держави лише спомі з кандидатів, предложених соймом. Президент контр. палати, коли викриє надужиття, може віддати справу безпосередньо судові. Право законодатної ініціятиви поширюється на найв. госп. палату і на ново пропоновану палату праці. Це саме право прислугує горожанам, коли зберуть 100.000 підписів. Президента держави вибирає Нац. Зібрання. Внесення на заяву недовіря урядові мусять мати болий 25 пос. підписів.

На мішаних територіях проєкт вводить автономію спец. законом, який мають устійнити.

—o—

Документ „Утрехт Даґблят-у", правдивий.

„Утрехт-Даґблят" помістив заяву нач. редактора в справі бельґ.-франц. трактату. Редакція інформувалася в справі автентичности підписів на згаданих документах. Урядові органи ґарантували автентичність підписів і ґарантують і далі навіть по революціях Фр. Гейне.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул.** Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 19-?

— **Нове оповідання В. Бірчака.** З нинішним числом починаємо друкувати довше оповідання відомого автора історичної повісти „Василько Ростиславич" Володимира Бірчака.

— **Йде до відлиги.** Львівська метеорольоґічна стація сподівається в найближчому часі великих снігів при слабих приморозках. Це доведе до відлиги. Атмосфера потепліла, так, що ось-ось почне над нашими головами рясними краплями литись із домів і стріх. Хто зна, чи після нарікань на сибірську студінь не жде нас доба ще прикріших несподіванок від надміру води.

— **Загроза повені.** В околиці Перемишля йде вже підготовка евакуації місць, яким грозить небезпека повені, на т. зв. Побережі. Мешканці цих місць уже переїзджають до спеціяльно підготовлених бараків.

— **Скарб у Зашкові.** У листопаді минулого року найшла в Зашкові біля Львова Анна Бобова горнець уполі зі золотими та срібними монетами. Частину цього скарбу вона дарувала Михайлові Шпитальному. Цей приїхав цими днями до Львова і продавав деякі монети з 14-го і 17-го століття прохожим на вулиці. Він звернув на себе увагу поліції і вона перевела в Зашкові у хатах Бобової та Шпитального ревізію і найшла 463 штук старих монет великої історичної вартости.

— **Люксусовий податок за мешкання.** Львівський маґістрат пригадує, що статут про громадський люксусовий податок від мешкань лежить у бюрі ч. 62 у ратуші і його можна оглядати до 12. березня щодня від 11-ої до 13-ої год. До 19. березня можна буде вносити свої застереження щодо цього податку.

— **Україніка.** Загребський „Obzor" ч. 58. з 1. березня помістив великий фейлетон п. з. „Portreti ukrajinskih knjizevnika" — Vasilj Stefanik — psiholog seljacke duse" (Портрети українських письменників. — Вас. Стефаник — психольоґ селянської душі.) Автор фейлетону — Іван Ecix (Esih).

— **Бараболя замерзла.** Великі морози мали знищити в ріжних місцях нашого краю переховану на зиму бараболю в ямах, пивницях і кіпцях. У деяких випадках бараболя зігнила під надто великим покривалом снігу, що витворив за багато тепла. Досі нема ніяких даних, які є розміри цих шкід.

— **Пожежа палати.** Дня 3-го ц. м. загорілась у Журавні палата Чарториських. Пожежа опанувала всю будівлю. Великий мороз не давав змоги гасити вогонь, бо в сусідній ріці замерзла вода. Покрівля і половина І. поверху завалились. Цінна бібліотека врятована, але багато предметів знищених. Причина пожежі невідома.

— **Українці в Болгарії.** З приватного листу до одного члена редакції довідуємось, що в столиці Болгарії, Софії, орґанізується „Українська Громада", якої статути подано до затвердження влади. Головою „Української Громади" намічений полк. Борис Цибульський. — Той самий інформатор повідомляє, що просвітно-культурний гурток (філія) українського гуртка ім. Драгоманова в Пернику розвязалася, бо члени його порозїздилися в ріжні сторони.

— **Розяснення смерти Піркета.** Траґічна смерть віденського вченого проф. Піркета розяснена. Він отруївся зі своєю жінкою — ціянкалі. Причиною смерти була сильна нервова недуга професора і його жінки, що мабуть нездужала ще чимсь. Обоє вони не мали дітей і це також їх пригноблювало. Піркет лишив заповіт, де призначує своїм наслідником свого адоптованого сина, що тепер студіює в Америці, а в частині його сестру, також в Америці.

— **Злочини невідповідального.** Праський суд звільнив недавно альбанця Вучітерна, що вбив альбанського посла в Празі, тому, що лікарі признали його невідповідальним за свої вчинки. Вучітерна вернувся до Югославії і цими днями в поїзді на шляху до Дяковиці застрілив три особи, а три ранив. Причина: контроля паперів у поїзді через директора департаменту внутрішніх справ Савичича, якого Вучітерна вбив першого.

— **Маніфестації Де Валери.** Провідник ірляндських самостійників Де Валера волів піти до вязниці, ніж підписати зобовязання, що не перейде кордонів Ульстеру. Вийшовши на волю він імовірно ще раз повторить свій експеримент для демонстрації. Валера, „президент ірляндської республики", веде свою революційну боротьбу від 1916 р. У цьому часі він як провідник невеличкого відділу повстанців опанував Деблін і виявив виїмковий хист у вуличних боях. Проти 160 його вояк анґлійці мусіли вислати 6000-ний відділ, щоби відобрати столицю Ірляндії. Валера був останнім, що тоді піддався. Анґлійському старшині він заявив тоді: „Я їхній полководець. Мене можете розстріляти, але не робіть нічого тим, які тільки виконували мої прикази". Валера не пропустив нагоди до маніфестацій і в вязниці. Коли підчас проходу на подвіря вивели голову комітету повстанців Мек-Нейля, Валера крикнув: „позір!", а тоді 40 вязнів-повстанців віддало честь їхньому полководцеві. Ясно, що за таку маніфестацію їм збільшили кару.

— **Син султана.** Мадярська преса повідомляє, що в Будапешті дістав професійне свідоцтво на право бути каварняним музикою син бувшого султана Абдуль Гаміда. Бувший князь Абдуль Кадір, що має нині вже 50 літ і живе від довгих літ у Будапешті, попав у таку нужду, що мусів пошукати собі якогось практичного заняття. Він пішов за духом часу і зможе розважувати свою долю музикою.

— **Нобіле осуджений.** Слідча комісія створена в Римі для розсліду обставин, підчас яких загинула „Італія", закінчила свою працю. Муссоліні дістав справоздання від неї. Комісія рішила, що катастрофа літака була спричинена поганим кермуванням, а це вина невідповідного добору людей. Винен тут командант. Поведінка Маріяно та Цаппі заслуговує більше на признання, ніж на догану. Поведінку Нобіле, якої не можна виправдати, можна хіба розяснити його великим фізичним і моральним пригнобленням. Нобіле лишається винуватцем невдач. Коли офіціяльна виправа під опікою італійського уряду закінчилася такими висновками, можна уявити собі, який обтяжуючий матеріял проти Нобіле мала комісія в своїх руках.

— **Скитання Троцького.** Рішаючі причини, які приневолили Троцького покинути столицю Каракістану, Альму Ата, де він жив на засланні, досі вкриті мрякою здогадів. Чому Сталін уважав його побут небезпечним у цій пустині — невідомо. Є вістки що найбільше лякались можливости смерти Троцького. Тоді могла би на теперішній більшовицький уряд упасти відповідальність, що це він спричинив його смерть. Тому воліли, щоби він помер на чужині. Троцький дістав приказ до виїзду неждано. Йому доручили листи від анонімних приятелів з 1000 рубл. на дорогу. Кажуть, що він тоді заридав зі зворушення. Спершу збунтувався і сказав, що не виїде. Та коли прийшли погрози, що його вивезуть силою і дозволять поїхати також його жінці, синові і двом приятелям, він спакував прихапцем свої рукописи, книжки та білля і виїхав автом та саньми. Троцький не знав, куди їде і щойно в Актюбінську дістав телеґраму, що його везуть до Константинополя. Троцький запротестував. Буланов, що його супроводив від імені уряду, мусів телеґрафувати до Москви: що робити. Ніхто не сподівався, що Троцький не схоче виїхати на чужину. За той час і Кемаль Паша вагався, чи може його впустити до Туреччини. Троцький ждав на відповідь 13 днів у вагоні, що їздив з місця на місце по ріжних стаціях, щоби задержати в тайні місце побуту Троцького. Врешті дістав Троцький візу. Підчас великої бурі на Чорнім Морі перейшов він тяжку морську недугу. Тепер сидить він у Константинополі і жде... знаєте на що. На нові візи. Ні Франція, ні Німеччина його не хотять. Ходить по місті, оглядає книгарні, купує книжки і коли його питають, що він гадає робити зі собою, відповідає: „Нічого не знаю". І ніхто не знає, хто про це має знати.

— **Ледяна гора на морі.** На Чорнім Морі утворилась велитенська ледяна гора, яку з віддалі оглядають кораблі між Констанцою і Константинополем. Вона пливе в напрямку Босфору. Лякаються, що коли вона ввійде туди, тоді зачинить доступ до Босфору.

— **Правничий відчит.** В четвер дня 7. березня ц. р. в год. 6.30 вечером відбудеться в льокалі „Української Бесіди" у Львові відчит адв. д-ра Володимира Старосольського: „Про свобідне приноровлювання закону через суддів".

КАБ. РЕСТ. І БАР LOUVRE! Атракційна березнева програма. Не шадячи великих коштів, вдалося дирекції заангажувати на березень першоклясну атракційну програму. 5. **ВЕНҐЛЬОВСЬКІ,** славна на земельній кулі акробатична трупа. — **НЕЛЛІ УРБАНСЬКА,** клясична танцерка, премійована краса. — **НЕЙ КАРКОВСЬКІ,** таночний дует, відзначений на конкурсі в Monte Carlo. — **SOREL ZILI,** співо-таночна точка. **ЯДЗЯ СТАНЬСЬКА,** славна субретка. **EDITH ZEISLER,** Балерина з Аполльо у Відні. **На загальне бажання MIL-MILLA прольонґована.** 1569

Дописи.

КРАКОВЕЦЬ. (*Дзвоне свято „Просвіти"*). Дня 3. лютого ц. р. зложили привіт Матірному Т-ву „Просвіта" шкільні діти місточка Краківця святочним вечером. На дуже богату програму зложилися співи, декламації, вправи і сценічна картина „Тарас у дяка". Закінчилося свято живим образом, що представляв „Просвіту". Це свято зробило на всіх незатерте враження. Програма його була незвичайно богата. Кожна точка, виконана солідно і зі зрозумінням, свідчила про працю, вложену коло влаштування цього свята. Патріотичний зміст підніс слухачів дуже на дусі. Міщанство було просто захоплене. За влаштування цього симпатичного вечера треба подякувати п. Стефанії Матковській, а також п. Михайлевичеві (за живий образ). Чистий дохід в сумі 36'60 зол. вислано на дар „Просвіти". Гість.

З судової салі.

Евген Скицький та Іван Штокало перед судом.

У вівторок 5. березня ц. р. переслухано цілу низку свідків, які нічого не внесли своїми зізнаннями до справи. Салю виповнила цікава публика по береги.

І так клясичні свідки, почтові уряднички, завзято обстоювали, що до бюра влетіло лише двох напасників, а св. Вайнштох, інкасент торговельної фірми, обстоював при тому, що напасників було чотирьох. Зазначує, що свідки, почтові уряднички, стратили в першу чергу холоднокровність та панування над собою і лише він заховав холоднокровність, притомність ума, вибив вікно і почав кричати. Тому напасники перестрашилися і втікли з бюра. Щойно тоді свідки, почтові уряднички, почали кричати і кликати помочі, щоб нібито боронити себе та касу перед напасниками. Одна з цих почтових урядничок Добростанська аґноскувала обв. Скицького, як одного з напасників у бюрі по рості і ґранатовім убранні. Переслухано кількох мешканців камениці при вул. Снядецьких ч. 6., які бачили втікаючих напасників. Втікало 5—7 напасників. Деякі з них мали на собі ясні ґумові плащі і студентські шапки, подібні до тих, що носять польські техніки. Св. *Ольберт* Анна зізнає, що один з утікаючих був дійсно в ґранатовім убранні, але мав на собі ще ясний літний плащ.

Переслухано також родичів обв. Скицького, Івана й Юлію, які під присягою ствердили, що їх син ходив у ґранатовім темнім убранні, але не мав ніякого літнього плаща. Критичного дня пішов як звичайно рано до праці і вернув домів між 6—7 г. вечером. Був спокійний і заховувався цілком нормально. Того нещасного дня мав обв. Скицький крім згаданого темно-ґранатового убрання, ще й білу сорочку.

По перерві переслухано ще св. *Емілія Чеховського*, ком. поліції, який переслухував обох обвинувачених по їх арештуванні. Свідок рішучо заперечує, щоби когонебудь бито на поліції. Каже, що ніколи не бив обв. Скицького. Тоді обв. Скицький заявив, що свідок *Чеховський* і ком. *Федунішин* били його напевно при конфронтації з Ординцем 7. липня 1928 р. Далі зізнає свідок, що поліційні протоколи зізнань обох обвинувачених є правдиві, бо написаний протокол завсіди перечитувано обвинуваченим або вони самі його читали. Обв. Скицький перечить тому. Каже, що його примушено лише підписати протокол. Св. *Тадей Смольніцький* зізнає як його товариш.

Вкінці відчитано зізнання свідка Федунішина, який особисто не міг явитися на розправі тому, що тепер перебуває у Відні на вищім поліційнім курсі.

На тім перервано розправу до завтра до 9. год. рано. Завтра, в середу будуть зізнавати засуджені наглим судом Ординець, Плахтина, Мирош і Качмарський.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Осип Дуда: **„Поезії"**, Бібліотека „Хліборобської Правди" ч. 1. Чернівці, 1929 р. Стор. 16. форм. 16°.

ЖУРНАЛИ.

Записки Наукового Т-ва ім. Шевченка Том CXLVIII. Праці Історично-фільольоґічної Секції під редакцією Кирила Студинського. Львів 1928. Накладом Т-ва. Зміст. CXLVIII. тому: М. Возняка „Куліш як редактор „Причепи" Левицького; Яр. Гординського „Кулішеві переклади драм Шекспіра"; М. Возняка „Останні зносини П. Куліша з Галичанами" (з додатком його листування з М. Павликом); Кир. Студинського „Слідами п. Куліша"; Вол. Дорошенка „Найновіша література про М. Куліша (Інформативний огляд видань і розвідок за останніх 15 літ).

„Літературно-Науковий Вістник". Річник XXVIII. Том XCLIII. Книжка III. За березень 1929 р. Зміст: О. Бабій: Полудне; М. Чирський: Дон-Кіхот; М. Ковальський: * * *; Г. Мазуренко: Наслідування; Ул. Самчук: Образа; Ар. Кара: Статечність; Дж. Гержісгеймер: Хліб; гр. М. Тишкевич: Уривки зі спогадів; Е. Маланюк: * * *; Я. Дуб: Большевицька революція та визволення України; М. Сольський: Творча критика: Фр. Шальза; Ґ. К. Спенсер: Срібний ювилей авіяції; І. Гончаренко: Динамізм Анрі Берґзона: А. Кара: Проводи; О. Мицюк: Акад. М. Туган-Барановський, акад. Ф. Щербина; А. Коломиєць: Memento; Галя Мазуренко: Прага; Нарц. Лукіянович: * * *; Д. Донцов: Переяславська леґенда: Бібліоґрафія.

„Проти хвиль“, місячник політики і громадського життя. Рік вид. II. Ч. 2. За лютий 1929 р Зміст: С. Меч: Мечі в огні куються; А. Грім: З циклю: Пісня життя. Побідженим; І. Терновий: Як сумно; А. Грім: Ніч; А. Іванівський: Культурне обслугування села на Великій Україні; К. Пушкар: На громадські теми: 1) Статика й динаміка, 2) На стрічу новій добі; Е. Шрейдер: Фашизм, еволюція власности і праця; О. Когут: Непевність положення (уваги до польської дійсности); Замітки; З преси і життя.

Жіноча Доля, однотижневик для українського жіноцтва. Коломия, дня 1. березня 1929. Ч. 5. Р. V.

„Нова Хата“, журнал для плекання домашньої культури. Рік V. Ч. 3. Львів, березень 1929 р. Зміст: О. О.: Фраґменти; С.: З життя цілої людини; А. Свєнціцка: Про порцеляну; О. Мочульська: Участь жінок у виставці в Київі; М. Ф.: Ювилейний вечір С. Стадникової; Кир. Міхнеліс: Батьки й діти; Ріжні вісти; Жінка і спорт; На дозвіллі; Моди; Ручні роботи; Загальні Збори Т-ва „Українська Захоронка“; М. Ф.: Нові книжки; д-р С. Парфанович: Гіґієна жінки; Лікарські поради; Інструкція; Приписи; Поради; Н. Ґарін: Діточі літа Тьоми; Ілюстрації.

Світ дитини. Львів, березень 1929. Ч. 3.

Сільський Господар. Львів, лютий-березень 1929 р. Ч. 4—5. Р. XV.

Przegląd Społeczny. Miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. Lwów, luty 1929. N-o II. R. III.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8 88 00—8 88 50, канадійський доляр 8 82 00—8 82 50 чеська корона 0 26 40—0 26 70, австрійський шілінґ 1 25 00 1 25 50 румунська лея 0 03 00 0 03 50 французький франк 0 34 50 0 34 80, швайцарський франк 1 71 33—1 71 50 фунт штерлінґів 43 30 00—43 60 00, радянський червінець 17 50 18 50.

Золото: 20 корон 36 00 00 36 70 00, 20 франків 33 75 00—34 40 00, 20 німецьких марок 41 70 00—42 10 00, 10 російських рублів 46 50 00—47 00 00.

Срібло: Австрійська корона 0 68 00—0 69 50 5 австрійських корон 3 50 00—3 60 00, австрійський фльорен 1 75 00—1 80 00, російський рубель 2 95 00—3 05 00 копійки за рубель 1 45 00—1 50 00

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Лопух Олекса з Протес пов. Жидачів, інвалід Української Галицької Армії, помер дня 4. березня ц. р. в Захисті для інвалідів-сухітників у Винниках. Покійний як вісімнятилітній юнак вступив до Українського Війська, де служив у Гірській Бриґаді, з якою в часі відступу перейшов до Чехословаччини. Серед негод війни й таборового життя набавився туберкульози, з якою повернув до рідного краю. Тут дало йому притулок Українське Товариство Допомоги Інвалідам, але підточений орґанізм не довго вже змагався з хоробою і невблагана смерть забрала цього вірного й чесного стрільця. Похорон відбудеться в середу, дня 6. березня в год. 4·30 з Захисту Інвалідів у Винниках на винницький цвинтар. Покійний не мав уже рідні і вмираючи записав свою спадщину, біля одного морґа поля, на Українських Інвалідів. Честь його памяти!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 6-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів“.

Четвер 7-го г. 7·30 веч. „Лакме“, виступ Л. Шлемінської.

Кіно.

„Аполльо“: „Маска сміху“.

„Лев“: „Адютант“ (Занах на царя) з Можухіним.

„Оаза“: „Неосвідомлені дівчата“.

„Палас“: „Гріхи розведеної жінки“.

„Фатаморґана“: „Поворот з неволі“.

Програма радіо.

Пятниця 8-го.

Льондон (356) 22·35 Симфонічний концерт: Римський-Корсаков, Лядов, Чайковський.

Париж (1714). 12·30 Орхестра. 15·45 Концерт. 18·45 „Пате“.

Берлін (475,4). 20·30 Симфонічний концерт.

Відень (519,9) 17·20 Концерт співачки Краєв. 19·30 Опера Бурґестр.

Мюнхен (536,7) 16·55 Легкий квартет. 20·00 Симфонічна радіоорхестра.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Концерт фортепяновий. 1·15— 3·00 Ґрад окабарет.

Кенігсберґ (28 ,4). 20·00 Концерт орґанів.

Штутґарт (374,1). 16·15 Російська музика.

Харків (1680) 18·30 Концерт.

Москва (1450). 16·00 Російська музика. 20·00 Літературна пятниця.

Варшава (1356,7). 17·55 Орхестра мандоліністів. 20·15 Симфонічний концерт.

Субота 9-го.

Льондон (356). 16·30 Концерт орхестри. 22·35 Радіокабарет. 23·35 Музика до танців.

Париж (1714). 18·45 Пате. 20·15 Пісні. 21·00 Танці

Берлін (475,4). 16·00 Відчит про гроші. 16·30 Популярна музика. 20·00. Веселий вечір.

Мюнхен (536,7). 18·00 Концерт. 20·00 Рад оорхестра.

Відень (519,9). 15·15 Концерт „Музікферайну“. 19·25 Камеральний концерт

Штутґарт (374,1). 15·00 Концерт Моцарта. 21·30 Радіокабарет.

Ляйпціґ (361,9). 19·00 „Баль в опері“ оперетка.

Штокгольм (438) 18·45. Кабарет.

Москва (1450). 16·00 Орхестра. 19·00 Музично-літературний вечір

Харків (1680). 18·30 Концерт. 21·00 Музика до танців.

Варшава (1385,7). 15·30—16·30 Концерт. 20·30 „Паґаніні“. 22·30—23·30 Музика до танців.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта“?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Інж. Гнідець зволить зложити в можливо найкоротшому часі виповнену ще в 19 8 р. квоту 10·2 S. (австрійських шілінґів) з каси Тов. укр. гірн. студентів „Молот“ у Леобен на „Рідну Школу“. — Тов. Укр. Гірн Студ „Молот“ Леобен.

Всіх Товаришів, абсольвентів ґімназійних, які в шкільному році 1916/17 були учениками VI. кл. Філії акад. ґімназії у Львові проситься подати свої адреси в піли зорґанізування 10-літнього товариського зїзду Негайні зголошення проситься слати на адресу: Іван Теслюк, Львів, вул. Косцюшка ч. 1 а. „Маґосоюз“. — За ініціяторів: **Гулало Володимир, Смішко Маркіян, Флис Михайло, Теслюк Іван.** 1571 1—3

В Програму концерту Любки Колесси, що відбудеться дня 7. ц. м в салі Тов-а Лисенка входять: 1) Beethoven Соната op. 2. N. 2. A-dur; 2) Ліст: Соната h moll; 3. Шопен: а) Вальс Cis-moll і Des dur; б) Andante spianato і Польонез es-dur. — Білети продаються в Союзнім Базарі, вул. Руська ч. 20. 1568 1 1

З входом Культурно Освітної Комісії й гуртка „Прихильників Книжки“ при тов „Укр. Студентська Громада“ у Львові відбудеться в днях: 10 III-14.III. в салі Акад. Дому“ при вул Стшілського 21. **виставка укр. книжки.** Програма: 10. III. — неділя — год. 12 та в полудне. 1. Святочне відкриття виставки. 2. „Укр. друковане слово“ реферат т. Шпиганського. 11. III. — четвер — год. 14-а (2 по пол.). 1. „Культ книжки“ реферат т. Е. Ю Пеленського 2. Закінчення виставки. Вистава відчинена щодня тід годинн 12—18 (6 год. вечером). В часі виставки дешева розпродажа книжок. Вступ для молоді 20 сот. для старших 50 сот

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево **Дом бровскі-Розважевскі**, Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—99. 1366 34-?

ІНЖЕНІРИ ХЕМІКИ! Зголошуйте свої точні адреси і адреси знаних Вам Товаришів до Секції Інженірів-Хеміків, при Українській Технічнім Товаристві у Львові, Ринок ч. 10. II. пов — **Від л Секції.** 1550 3—3

ГОДИННИК ВАШІ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів вл. Марійська ч. 5. — З провінції прослю репарації присилати почтою — Старомодні данські годинники перероблюємо на ручні 8 б 145-?

ІНТЕЛІГЕНТНА жінка середніх літ пошукує заняття кухарки або господині. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Господиня“ 1570 1 1

АКАДЕМІК, матура з відзначенням, математик і сильний в мовах, прийме лекцію на селі. Зголошення: — Адміністрація „Діла“ для „Передмішка“. 1572 1-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Управнений Дентист

Роман Давидович

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 24.

Лічення, пльомбовання і виймання зубів без болю. Штучні зуби в золоті каучуку. Сгуляцяя й скріплювання зубів. — Пацієнтів з провінції полагоджується як найскорше. 1563 2—6

Присилайте передплату!

ПЕНСІОНАТ в Лужшевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1454 7—8

Традиційний
ДЕШЕВИЙ ТОВАР ЖІНОЧОГО БІЛЯ
від найскромнішого до найбільше вибагливого
1556 улаштовує від дня 4. березня 4—4
по цінах значно знижених
ф-а: ПІПЕС — ЛЬВІВ — Боімів ч. 7.
При закупні від зол. 20 —, кождий одержить дарунок.

Спеціяліст нервових легінів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 2—24

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
ПОРУЧАЄ
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 Тел. 69 75 (Рір валової) 29—?

Кадзвичайний винахід Helioluxа.
Нафтові лямпи з охоронним пальником і непухаючим циліндром та лямпи нафтово-газові жаровлові, біло-сніжне світло від 90—1000 свічок, так само ліхтарні від 200—300 свічок, надаються на кождий воздух. До кождої старої лямпи надається пальник з редукційним перстенем — До набуття **ПАВЛО РІТТЕР, Шлеськ Цеш., вул Пешинська ч. 24.** Генеральне представництво: М. ЦРОК, Львів, вул. Сольського ч. 28. 1439 1 1

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!
МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ҐРАМОФОНИ
РОВЕРИ
МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ
І ІХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ
ПРИБОРИ ДО КРАЄЦТВА
:: :: І РУЧНИХ РОБІТ :: ::
ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ
Александер Малімон і С-ка
Спілка з обм. пор.
2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 3—?

„Сокіл“ в Станиславові оголошує отсим конкурс на посаду вчителя руханки і орґанізатора соціяльних ґрупп. Вимаганий іспит, або покінчений факультет фізичного виховання. Першенство мати-муть кандидати зі знанням бухгальтерії. До подань належить долучити: метрику, свідоцтва і евентуальні поручення. Платня по сл умови. Подання вносити на руки голови інж. Володимира Дутки, дирекція зал. державних в Станиславові. 1564 2—3

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра ФРАНЦОВА,
одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
кольчу з причини перестуди, на постріли, іскрас і т. п.
Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна продажа.
АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
870 33—?

Позви до Суду за книжки Вид.
„ЖУРАВЛІ“
йдуть невідклично дня 10. марта 1929 року.
Адвок. канцелярія
1566 2 2 Д-ра С. ГЛАДКОГО

Подяка.

Отсею дорогою складаю щиру подяку В. Поважаному Панови Д-р Ярославови Гинилевичеви, лікареви з Левандівки за вилічення мене з тяжкої і довготривалої хвороби печінки „Новаліно“ і В. Поважаному Панови Д-р М. Паньчишинови лікареви, за безінтересовну участь в конзиліі. 1573 1—1

Ю. Лозинський.
учит. шк. нар.

Подяка.

У моїм невимовнім болю і страшнім нещастю по втраті мого найдорожшого мужа бл. п. д-ра Олександра Богдана Кулачковського, з яким пережила я у найбільшому щастю 33 літ, дізнала я від наших приятелів і добрих знайомих тільки доказів щирого спочування в моїм горем, що уважаю моїм сердечним обовязком щиру і горячу подяку, заложити Всім, що у найтяжчих для мене хвилях не лишали мене самої, що завдяки полагодженням стжних похоронних формальностей, що висказали мені чи устно чи письменно щирі і сердечні слова потіхи і розради та Всім, що своєю присутністю в похоронах віддали мому незабутньому Мужеві останню прислугу, а окрема Високоповажаним Родинам Серочковських, Вітошинських і Дольницьких, П. Докторці Еві Ґін, а П. Олесі Серочковській і П. Вітошинському за заняття цим похороном. Рівнож дякую сердечно Впр. О д-ру М. Гогиневичу за відправлення похоронних обрядів та Заупокійного Богослуження, голові У. А. Г. „Січ“ у Відні, п. Я. Іванусеви за сердечні слова, якими поважав Покійного як бодрого члена „Січи“ і народнього діяча, та всім співаком за те, що мимо великої студени прибули численно на кладовище, щоб звеличати свого претерпіли сумним співом похоронний обряд і віддати Покійному останню прислугу.

Олена зі Зубрицьких Кулачковська.

Відень, у лютім 1929. 1574 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок 9. 10

Ч. 51 (11.392). Львів, пятниця 8. березня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щазн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11–12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА
М. сячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 1·50 зл., Данцигу 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Історія повторяється.

На марґінесі подій в Жабчу на Волині.

Вершиня, 5. березня 1929.

Події, що в останніх днях мали місце в невеликому українському селі Жабче чаруківської волости луцького повіту на Волині, потрясуть без сумніву своєю небуденною трагічністю душею кожного українця без огляду на його релігійну приналежність і політичний світогляд, привадуючи живо часи релігійного фанатизму і боротьби двох церков на наших землях — західної і східної — в 17. віці. Подібність тим більша, що дієвими підметами — дві церкви і держава — є ті самі чинники тільки у змінених відносинах під впливом трьох століть та тих перемін, що вони зі собою принесли. Кажуть, що історія є учителькою життя та вона мабуть мало кого навчила, між іншим і нас та наших сусідів.

Наші західні землі були здавна площиною, на якій перехрещувалися не лише державно-політичні та суспільно-господарські інтереси польсько-українські, але не менше, коли не значно більше, інтереси культурно-релігійні. Це і зрозуміле, бо активна форма тодішнього національного життя проявлялася передовсім у культурно-релігійній ділянці, а наша церква була тоді головною метою наступу зі заходу і оборони з нашого боку.

Наступ і оборона трівали до хвилі розвалу історичної Польщі і церковна справа та нерозвязання справи т. зв. дисидентів, в першу чергу православної, а опісля в деякій мірі і уніятської церкви, були також одною з головних причин цього розвалу. Принята берестейським собором унія православної церкви з Апостольською Столицею була диктована політичними причинами і так розуміли її тоді обі договірні сторони. Ще більше з політичної сторони дивилася на цю унію Польща, вважаючи унію за тимчасове явище, що мало послужити помостом для поширення виключного панування римо-католицької церкви у парі з поширенням і скріпленням культурно-національного і політично-державного трізалого підбою Польщею українських земель. Настала у нас ривалізація двох наших церков — старого благочестя і нової унії, — що у своїх вислідах дала благонадійні наслідки в царині культурно-освітній (полемічна література і взагалі письменницький рух) та організації церковних брацтв і початків нашого вищого шкільництва, починаючи від церковних і братських греко-славянських шкіл до острожської, а зокрема київо-могилянської академії включно. Оживилася передовсім сама православна церква і на протязі 17. і 18. віків була дійсним українським національним подвижником подібно, як на протязі 19-го віку була у нас в Галичині церква греко-католицька, хоч остання у більшій мірі.

У боротьбу, чи опісля вже у більше мирну ривалізацію двох наших церков, вмішалася тодішня польська державна адміністрація та допомогла до побіди унії над благочестям на західних наших землях. Польща тим не осягнула зовсім своєї політично-національної мети. Цеї мети не вдалося їй осягнути, хіба аж на початку 20. століття на частині Холмщини і Підляша наче для іронії вже за царських часів по проголошенні толеранційного указу і то з причини відємного відношення російського уряду до українського народу і його релігійної організації у формі греко-католицької церкви. Зникло насаджене з поворотом обрусителями православя, на місце якого прийшла римо-католицька церква у польському національному одязі. І сьогодня стоїть там Польща твердою ногою.

Цей останній надсподіваний успіх заохотив і теперішні польські чинники до нових підбоїв на релігійно-національному полі, при чому першу ролю в цій справі відграє „кресове" польське громадянство з римо-кат. польським духовенством на чолі. Події на Холмщині і Підляшу, а в деякій частині і на Волині та Поліссі, з масовим відбиранням православних церков і передачі їх римо-католикам, або їх запечатування, що йшло у сотки — і то в асисті органів державної влади — усім нам у свіжій памяти.

Заборонено доступ на північно-західні наші области греко-католицькому духовенству з Галичини, що могло там відограти велику творчу і організаційну ролю серед українського населення, у якого ще не затерлися традиції унії. Заборону видано з політично-національних причин. З тих самих причин дуже утруднений туди доступ і культурно-освітним нашим установам з Галичини. З черги появилися проекти створення нового „помосту". Взявши у своє виключне володіння православну церкву, чи пак її церковну єрархію, узалежнивши матеріяльно нижче православне духовенство, у своїй масі малоосвічене та у великій мірі переняте обрусительним духом, творці того „помосту" не знаходили здебільша повимніших перепон з боку цього чинника, що силою свого уряду покликаний до оборони, себто у масі православного духовенства і його російської старорежімної єрархії.

Придумано нові форми цього „помосту". Першим була ідея архієпископа о. Роппа з насадженням на східних „кресах" римо-католицьких священиків, що мали би право відправляти богослуження у двох обрядах, а властиво мовах — у цьому і в церковно-славянській. Цей проект і перші спроби його здійснювання скоро впали. Прийшов другий, пропонований нині підляським епископом о. Пшездзецьким, люблинським о. Фульманом і луцьким Шельонжком — та здійснюваний сьогодня на більші розміри у формі своєрідної католицької церкви східного обряду — так званої „державної унії" — зовнішно схожої з православям, а підчиненої в цілости польським римо-католицьким епископам.

Від впливу і участи відпала галицька греко-кат. церква зі самостійною єрархією, що її нині репрезентує постать о. митрополита Андрія Шептицького, чоловіка найбільш заслуженого на полі унійної діяльности зєднання східної церкви, духового, а нераз і дійсного керманича відомих велеградських зїздів та знаного католицького подвижника у цілому католицькому світі. Політичні мотиви польської національної і державної рації відсунули від практичної унійної праці цю без сумніву найбільше авторитетну особу.

Організація католицької церкви східного обряду йде своїм окремим шляхом, що вповні находиться в руках польського римо-кат. епископату. При приватному польському кат. університеті в Люблині на богословському його виділі створено окремі коротко-тріваючі курси для кандидатів на священиків нової церкви. Кандидатів набирається серед численної на сході Польщі півінтелігентної безробітної верстви, з морального боку часто безвартісної, нераз з темною минувшиною, що ради хліба і становища йде на згадані курси, а опісля в католицькі священики східного обряду та служить знаряддям у руках тих, що нині мають владу в своїх руках. Тут і там бувають переходи православних священиків на новий обряд, але диктовані майже без виїмку низькими особистими шкурними інтересами. Велика унійна ідея для них зовсім чужа!

Для священиків новозаснованої церкви треба, очевидно, парохій і вірних. І їх находять, а в який спосіб, клясичним прикладом цього село Жабче на Волині і описані в нас вчорашнього дня трагічні події в ньому. Ті події свідчать, що історія повторяється аж до подробиць. Та вартоб при тім декому застановитися ще й над тим, чи доцільно доводити історичні анальоґії та повторення аж до самого кінця.

Пос. д-р Ст. Баран.

Трагедія Жабча.

Опис подій пос. Вислоцького.

Від Українського Парляментарного Клюбу я виїхав дня 28-го II. 1929 р. до села Жабче повіт Луцьк на Волині, щоби розслідити трагічні події, які зайшли там на релігійнім тлі, і зібрав такі фактичні дані про них:

В селі Жабче вже від року тягнеться релігійна боротьба між католиками східного обряду і православними. Боротьба йде за церкву. Вже Українська Громада писала про авантюру, яка мала місце по святі Покрови в тому селі. Тоді тамошні т. зв. уніяти замкнули православних у церкві і держали їх через три дні аж доки їх влада не випустила а церкву опечатала. Парохіяльні будинки віддала влада уніятам, де вони влаштували собі церкву. Так було до дня 20. II. 1929 р. Уніяти мали собі свою церкву в хаті і православні також свою у хаті, а сама церква була опечатана. Того дня православні завважали зрана, що печать на церкві знята, а колодки розбиті, і тому ввійшли зі своїм священиком о. Сагайдаковським до церкви. Коли побачили, що там бракує золотої чаші та богато церковних річей, постановили собі, що церкви не опустять, доки влада не забезпечить за ними власности.

Прибула поліція і хотіла усунути православних силою, одначе це не вдалося, бо православних около 300 людей зачинилися в церкві і стали правити Богослуження. Був там і місцевий священик і два псаломщики. По кількох днях перебування в церкві, вислали телеґраму до православного митрополита. На телеґраму митрополит відповів, щоби видержати до його розпорядження, а сам вілісся в тій справі до Міністерства. Український Клюб зголосив у соймі внесок і мене вислав на місце подій. Я забрав зі собою п. Вишнівського, секретаря УНДО у Луцьку і виїхав до Жабча 40 км. від Луцька. На місці я вже застав саме кінець усування православних з церкви поліцією. На місці був уже староста, комісар поліції, 38 жандармів, 4 агенти і лікар з Луцька. Православні оповідають страшні річи і так від 20. II. православні замкнулися в церкві. Хто вийшов, того вже поліція не пускала назад. Були там священик, жінки, діти понад 8 літ і мужчини до дня 1. III., то є до усунення силою. В момент усування було в церкві ще понад 150 людей. Ні харчів, ні води урядова охорона до церкви не допускала. Тому сиділи в холоді, морозі та в голоді 8 день. Дня 28. II. поліція усунула двері від церкви, щоби морозом православних змусити вийти з церкви. Та це не помогло, тоді до церкви ввійшло двох уніятів, дуже непочесно знані в селі, і вони почали православних бити. Тоді вже поліція ввійшла до церкви. Православні, всі вже хворі, лежали без руху на долівці, а священик, не могучи стояти, на колінах відправляв Службу Божу. Всі присягли вмерти за свою віру. Поліція очистила силою церкву і опечатала її опять. 7 людей недужих з голоду і побиття арештовано, в тім і священика. Закутих у кайдани підставлено їх до тюрми до Луцька. По дорозі у поїзді, в якім я їхав з ними, арештовані вмлівали.

Вигляд тих людей, які витримали 8 днів у голоді на молитві, страшний. Вони почорніли як вуголь і всі лежать без сил. Коли я прибув, дуже втішилися, православні цілували мене по руках і ногах, дякуючи мені як послови, що в такій біді їх відвідав. Зверталися вони до посла Власовського (радикал), але без успіху. В селі є 58 уніятів, а православних 500. По опорожненні церкви прийшла телеґрама від митрополита такого змісту:

Телеґрама від митрополита до священика в Луцьку. 28. II. Варшава. Беручи під увагу повагу виниклів у Жабчі, маючи на увазі високі почутти релігійні, привязання до святої православної церкви, виявлене священиком і парохіянами Жабча, особисто говорив з міністром Віроісповідань. Предприняті кроки не принесли успіху. Міністерство категорично відмовило прохання православних парохіян Жабча, щоби залишити в їх посіданні церкву, перебування парохіян у церкві і відправлювання Богослужень. Міністерство уважає користування церквою безправним до часу окончечного рішення справи приналежности. Міністерство вимагає добровільного покинення церкви священиком і парохіянами, щоби не стягнути на себе обвинувачення за опір владі.

Прошу це вияснити парохіянам, вказати на шкідливість опору супроти скорого сподіваного і корисного полагодження справи. Взиваю благословенства божого для священика, парохіян, благаю зіслання їм сили в покорі і терпеливости знести спроби відібрання їм церкви. — Митрополит Діонізій.

*

Українська Парляментарна Репрезентація і події в Жабчу.

Українська Парл. Репрезентація (посли і сенатори) відбула в справі Жабча в понеділок 4. ц. м. надзвичайне засідання під проводом заст. голови пос. Целевича і по обговоренні справи вибрала окрему комісію зі сен. д-ра Горбачевського та послів д-ра Барана і Кузика для виготовлення наглячого внеску в справі трагічних подій в Жабчу, в дні 1. березня ц. р. Для дальшого розсліду справи вислано тогож дня на місце послів д-ра Біляка і Заваликута, що мають зібрати дальший матеріял і прийти з порадою і допомогою православній людности в Жабчу. Комісія виготовила наглячий внесок з точним представленням справи, зібрала понад 40 підписів і його в понеділок зголошено в соймі, так, що на другий тиждень прийде він під наради сойму.

На парляментарній арені.

СОЙМ.

Справа удержавлення лісів.

У соймовій земельній комісії ведеться дискусію над внеском „Стронництва Хлопского" про удержавлення приватних лісів. Проєкт передбачує м. і., що ліси, які є власністю приватних і правних осіб в рік після оголошення того закону переходять на власність держави автоматично. Не підлягають удержавленню ліси дрібних хліборобів, отримані за серітути, ліси сільських громад і лісові терени нижче 50-ти гектарів, а також підміські, здатні під уладження у них міських садів.

Становище Українського Клюбу до цієї справи вияснив *пос. Тершаковець*, домагаючися спершу остаточної реґуляції лісових сервітутів, які є ще вічно болячкою нашого села, бо при останній їх реґуляції скривджено наші громади настільки, що в цій справі прийшло до 3200 процесів. Коли держава перейме на власність ліси, то господарка ними не покращає, а виграють хіба тільки підприємці. Наше засадниче становище таке, що ліси повинні перейти на власність громад.

За українську мову в суді.

Поміж справами, які були предметом нарад останніх засідань соймової правничої комісії було також внесення Українського Клюбу на доповнення ст. 82 розп. Президента Польщі з 6-го лютого 1928 про устрій судів, постановою, щоби на територіях, де обовязують т. зв. язикові закони з 31. 7. 1924. і з дня 31. 3. 1925. (згідно з якими в урядуванні судів і прокуратур поруч з польською мовою є уживана мова українська, білоруська, литовська, зглядно німецька) могли бути іменовані суддями і прокураторами тільки кандидати, які володіють в мові і письмі згаданими мовами. Становище Українського Клюбу заступав на тих засіданнях пос. д-р *Загайкевич*, який теж був автором цього внеску. Представники Клюбів ББ., НД., ХД. і відпоручники Міністерства Справедливости спротивилися українському внескові принципіяльно. Члени інших Клюбів признавали „теоретично" правду внескові, однак уважали, що його ухвалення є скомпліковане бо стоїть у звязку з цілістю питання про права національних меншин і його точне виконування не далося би перевести. Не зважаючи на виводи д-р Загайкевича, який стійність і потребу такої постанови мотивував вимогами практичного життя в ділянці судівництва та льоґічним звязком цього внеску з хоч якими дрібними постановами т. зв. язикових законів, внесення Укр. Клюбу перепало. Ухвалено натомість резолюцію — плятонічного значіння, — яку поставить Правнича Комісія на пленум сойму, а якою сойм взиває уряд, щоби в „міру можности" іменував на етноґрафічно „мішаних" територіях на становище суддів і прокураторів таких кандидатів, які володіють мовами, прелбаченими у повищих законах. Д-р Загайкевич застеріг своє внесення на пленум, як внесення меншости. Ця справа буде поставлена як друге читання цієї новелізації на найближчому засіданні сойму.

„Нумерус клявзус"

На одному з останніх засідань Соймової Освітньої Комісії розглядався внесок Жидівського Клюбу в справі § 86 закону з 13. 7. 1920 р. про академічні школи. Цей параґраф, признаючи Виділовим Радам право обмежувати число студентів на факультетах, був фірткою для введення на університетах ославленого „нумерус клявзус".

У дискусії забрала голос м. і. пос. *М. Рудницька*, доказуючи, що дотична постанова звертається головно проти української молоді, якій робиться усякі найгірші перешкоди при приймані на вищі школи в Польщі. Культурні потреби українського населення можуть заспокоїти лише власні українські вищі школи, в першу чергу університет. Однак влада не тільки не заспокоює цього домагання, але зачиняє ворота й польських університетів перед українськими студентами, яких подання відкидається щорічно і сотки наших студентів мусять або вирікатися вищих студій або виїздити за кордон. Відсоткова норма на основі національного принципу, на яку жаліються жиди, українцям ще болючіше дається в знаки, ніж жидам. Бесідниця поручає внесок, а колиб його відкинено, пропонує додатковий внесок, щоби міністерство освіти устійнило принципи, якими мають руководитися факультети, приймаючи студентів на обмежене число місць. Оба внески комісія відкинула, приймаючи лише резолюцію з побажанням до уряду, щоби уможливив вищі студії усій управненій до цих молоді.

СЕНАТ.

Бюджетова дискусія.

Дня 5. березня сенат почав наради над бюджетовим прелімінарем на 1929/30 р. Наради потревають шість днів. Ґенеральний реферат виголосив сен. Шарський (ББ.). Аналізуючи бюджет, він ствердив, що розвиток видатків більший від розвитку приходів. Вказана є ощадність, а не сліпе обтинання видатків і поборювання таких, які є конче потрібні. Що торкається змін, зроблених у бюджеті соймом, то вони значніші, все-таки соймовий проєкт реальний і бюджет зрівноважений. Бюджетово-скарбова комісія сенату оцінює надвишку приходів понад прелімінарні на більше як 400 міл. зол. По узглядненні сен. комісії приходи винесуть загалом 2,910.470.000 зол., видатки 2,750.309.006 зол. Отже остає надвишка 159.605.703 зол. Надвишка по обрахунках сойму виносила 177,550.800 зол. Комісія сенату обнизила приходи загалом на 52.591.232 зол., видатки на 34.646.135 зол., тимсамим і надвишку на 17,945.095 зол. Тому, що з тої надвишки призначується 148 міл. зол. на виплату 15-проц. додатку для урядовців і інвалідів, то справжня надвишка виносить на основі ухвали сен. комісії 11.603.703. У справі урядовців сенат внесе ще резолюцію, яка стверджуватиме, що підвишка платень держ. працьовників бодай до реальної висоти платень із кінця 1926 р. є найпильнішим обовязком держави.

Далі референт каже, що державна господарка без переступлювання бюджету неможлива. Сенатська комісія в уст. 2. арт. 6. ухвалила, що уряд може робити надзвичайні видатки не тоді, коли є елементарна катастрофа або якийсь інший наглячий випадок, але коли заходить неминуча потреба, що має характер держ. конечности а яку годі було передбачити.

Сен. *Троян* підкреслив, що Польща бориться перед тим, щоби пізнати правду про національні відносини, і не хоче позбутися омани в цій ділянці. Ніхто не вандає собі труду пізнати українську справу. Цілу справу береться так, як це робить мін. Складковський, який безперемонно заявляє представникам українського народу, що не мають права репрезентувати українського народу. Українське представництво протестує проти квестіонування його права заступати український нарід. Клюб ББ. здійснює недецьку програму в національних справах. Вкінці бесідник виступає проти штучного поділу українського народу на „потульни людек руски"

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. [2]

(Продовження.)

III.

Кілька днів пізніше виїхали обидва товариші. Висіли на маленькій стації — Цапівці. Поет і його товариш були одягнені досить прилично, особливо поет пристроївся — як це кажуть — на останній гузик. Широкий капелюх красувався на його голові, широка краватка повівала на вітрі. Його товариш був одягнений скромніше — та всеж не буденно. Не диво, що до них прибіг зараз на стації місцевий візник — один-одинокий на ввесь город — і просив, щоб сідали, завезе до міста.

— Ми пішки! — відповів, нахмаривши чоло, поет.

— Наші коні зараз виїдуть по нас, а ми йдемо проти них! — поправив Стецько й обидва пішли вуличкою, що вела до малого галицького містечка.

Грицько йшов задуманий, його товариш розглядався довкруги й думав.

Колиб хто дав мені завдання, щоб я коротко й ярко змалював оце містечко, то я порівняв би його до писаря в нашому селі, який скінчив народню школу, був при війську й вернувся „пачом" у село, але до панства недостають йому ще два цалі. Бо щоб він як одягнувся по паньски, то на ньому або чоботи з гноєм, або солома сторчить з волосся, або зпід ковнірця висунеться брудна, замарана сорочка. Так і цьому містечку недоставали ще два цалі, щоб воно стало містом. Правда: вулиці мають по боках телеграфічні й телефонічні стовпи, що свідчить про культуру, та біля тих стовпів біжуть рови із смердячим гноєм. Аж ось нова картина: висока мурована церква й годинник на вежі — показує точно десяту, хоч є вже під вечір. Колиж обидва товариші увійшли вже в ту частину містечка, де були камінні хідники, Стецько побачив новий образ: високий дім, написано „Аптека". На дверях аптеки розмальована на чорному лискучому полі золота богиня, що душить в руках гадюку. На хіднику, майже біля ніг богині лежить здохлий кіт, що його вже здалеку чути.

Грицько не розглядався, як його товариш, тільки похилив голову й думав. Ще вчора говорив, що їде до неї, щоб згори глянути на неї, поглузувати. Поглузувати! — але хоч як він і не думав, якбито глузувати з неї, нічого не видумав.

...Три роки не бачив її, затявся й не бачив!... Шіснацять літ тоді мала, нині виросла, розцвіла, як рожа...

— Далеко ще? — перебив Стецько Грицькові думки.

— Небаром уже

Перейшли базар, на якому тепер під вечір було тихо, пройшли й малий місток і переходили на передмістя по другому боці містечка. Грицько не йшов, — а біг.

— А вот, це тут! Скажемо, що ми приїхали припадково...

Посеред подвіря стояв партеровий дім з рундуком. Перед домом по одному боці високий журавель при студні, по другому цвітник. Тепер, під вечір, нісся з городця запах гвоздиків і резед. Коли обидва товариші входили у ворота, з дому вийшла саме у тій хвилі Ксеня. Несла коновочку підливати цвіти. Грицько уклонився. Станула, вдивлялася. Коновочку поставила на сходи, що аж вода розприскалася, й сама втікла.

— Вона! — прошепотав Грицько, але таким схвильованим голосом, що Стецько не видержав і запитав:

— Хто — вона?

— Ксеня!

— Чогож ти такий схвильований? Що тут надзвичайного? Дівчина, ну — як дівчина, коновочка, ну — як коновочка і вода, ну — як вода, дивися: тече в долину, не в гору.

— Ідіот!... Тільки памятай, що ми припадково...

IV.

Грицько оспівував свою любку, малював її надземними красками. На ввесь світ була найгарніша. І рожа, вмита раньою росою при сходячому сонці — була нічим проти неї. І ясні зорі і преясне сонце — не були такі ясні, як вона. І краса ранку й заходу сонця над широким морем не могла рівнятися з нею. Й усі високі ідеї поетів, фільософів — чим вони проти її усміху, проти її одніського слова?!

Одна була біда, що вона — як це часто оповідав Грицько товаришеві, дивилася на нього й на всіх людей згори. І от Стецько уявляв собі, що оце втілення найвищої краси, найвищих чеснот і ідей — звичайній людині недоступне, тримає смертних у далекій віддалі від себе.

А вже її батько — о, той виходив найгірше в поезіях Грицька! Він був тим злочинцем, що зломив щастя рідної дитини. Й у кількох своїх поезіях малював Грицько плач і жаль своєї любки, яка дорікає батькові, що „перестарілим конвенансом розбив її долю й тепер вмуровує її в домовину". Й ось Стецько уявляв собі Ксениного батька не інакше, як зміем із казки, який полонив царівну. Стецько мав буйну фантазію і коли товариш попрохав його, щоб їхав з ним, він рішився їхати, певний, що йому прийдеться біля товариша битися проти семиголового змія. Це делікатно казав товариш: „Їдь зо мною і будеш старих забавляти, а я тимчасом..." Та Стецько добре розумів, що то в цих обставинах значить старих забавляти! Тут треба було розбити семиголового змія!

Увійшли вони через рундук у першу кімнату. Хвильку не було нікого, але вже вийшла старша пані, видно щой-но встала від шиття, бо ще на

і бунтарських провідників. Цитуючи приповідку: „Пережили ми панщину, переживемо й конституцію“ бесідник складає заяву, що уряд не має морального права вимагати від українців, щоби голосували за держ. конечностями.

Сен. Познер (ППС) заявив, що його клюб не бере відповідальности за бюджет і здержиться від голосування. Сен. Янушевський (Визв.) ствердив, що його клюб голосуватиме за бюджетом. Сен. Кернер (Жид. Клюб) закинув властям антисемітизм і сказав, що його клюб голосуватиме проти бюджету.

На цьому наради перервано.

*

Закон про контролю обороту землею.

Мін-ство скарбу та земельних реформ опрацьовує проєкт закона про контролю обороту землею. Дотеперішні приписи з передвоєнних часів або з 1919 р. віддавали земським урядам контролю, коли розходилося про продажу ґрунтів великої зем. посілости, а то з огляду на земельну реформу.

Проєктований закон впроваджує держ. контролю при великих трансакціях, при купні та продажі землі. Приписи мають бути так сконструовані, щоби земські уряди утруднювали трансакції купна і продажі землі.

Проєкт цей розглядатиме міжміністеріяльна комісія, а потім перешлють його Раді Міністрів для розгляду й апробати.

Пекуча справа.

Неминуча потреба Інституту Українознавства.

Від Редакції: Стаття, яку далі містимо як дискусійну, походить з наших студентських кол. Звертаємо увагу наших наукових установ на її зміст і надіємося, що вона найде в них відповідний відгук. Порушена в ній справа дійсно пекуча.

Сім міліонів населення без високої школи — явище над міру ненормальне. Та не про те тут мова, бо це аж надто кожному ясне. Є деякі школи, без яких можна переходово обійтися, як от без ветеринарійних наук, без своєї техніки, особливо, коли певний контингент молоді студіює ці дисципліни на чужих школах, але без вишколу хочаб дуже невеличкої частини студентства в українознавстві і то у *рідній школі*, годі уявити собі правильний розвиток національного життя.

I.

Чекати аж польська влада заложить український університет, означалоб повну резиґнацію з численних можливостей певного національного культурного розвитку. Лишається — по моєму — лише одна можливість: *побудувати власними силами відповідну свою високу школу.*

Поворот до акції Укр. Високих Шкіл з перших літ цього десятиліття? — Ні! Тоді справу поставлено надто широко, рішуче зашироко в порівнанні з нашою спроможністю і реальними можливостями. Бож наприкл. на вивінування і удержування технічних чи лікарських факультетів не може спромогтися навіть неодна держава. Другий, навіть поважніший момент, що підкошував цілу справу, лежав у тому, що тайні школи не запевняли студентам можливостей прожитку. Коли зважити, що більшість із цих студентів була без засобів до життя, що богато літ стратила на війні, що не мала ніяких надій на скорий заробіток наслідком усяких законних обмежень, то й не дивним буде, що діло впало, не дивлячись на великанський ідеалізм і самопосвяту молоді й старших.

Зрештою, само життя стало критикою — на жаль, найсуровішою, із можливих. Для нас дуже важне, щоби недопустити в будуччині до цього роду недоглядів.

Здається мені, що евентуальні будучі основники приватної укр. високої школи, повинні взяти під увагу такі моменти в звязку з давнішою акцією: 1) школа мусить бути *скромно* поставлена, 2) по змозі, повинна запевняти абсольвентам можливості на прожиток.

II.

„Скромно“ це зовсім не значить зле. В скромних розмірах можна дуже богато зробити. Отже передовсім те, чого не дають нашим студентам чужі школи: *українознавство*, що конечно нам потрібне.

На львівському університеті є, що правда, катедра української фільольоґії, але поза граматику мало тут виходиться, найдалі хіба до старої доби укр. літератури. Позатим часом може студент вислухати курс укр. етноґрафії. Викладів з історії, чи нової літератури нема. Можливість наукової праці майже ніяка. Мала ілюстрація: про семінар укр. фільольоґії дбає вправді професор (Я. Янів), але що може зробити тут одиниця без засобів? В результаті бібліотека семінара поставлена так, що в ній нема навіть бібліоґрафії Левицького! Чи можливо є написати якунебудь наукову працю без таких примітивних засобів — про те не треба й казати. Друге явище ще менше відрадне. Тепер студіюється після т. зв. маґістерій. Маґістерії укр. фільольоґії нема, студенти користуються маґістерією славянської фільольоґії. З уваги на виклади більшість вибирає т. зв. граматичну ґрупу. Та тут нема ніодного іспиту з обсягу укр. літератури, буквально, ніодного! І маґістер славянської фільольоґії опісля вчить у ґімназії укр. літературу як головний предмет!

Які будуть учителі укр. літератури, яка їхня підготовка, це справа першорядної ваги. Це саме відноситься до вчителів укр. історії. Я вже не згадую, що нема тут можливостей виховати науковий доріст.

III.

Ідемо з життям. Воно домагається розбудови господарського життя, домагається плекання економічних і правничих дисциплін. Нещодавно писала „Кооперативна Республика“ про конечність заснувати науково- дослідчу катедру укр. господарства. (Гл. статтю доц. К. Коберського і передрук в „Новому Часі“).

Позатим конечно треба підховати молодих дослідників укр. права, чого теж очевидно не зробить польський університет.

IV.

Конкретно, піддаю під дискусію такий проєкт:

Центральні наукові й студентські установи та *інші заінтересовані чинники повинні застановитися* над можливостями заснування Інституту Українознавства у Львові.

Думаю, що покищо требаб обмежитися до двох виділів: Історично-літературного і Правничо-економічного. В першому мусілиб бути отворені отсі катедри: 1) українська історія, 2) українська література, 3) українська і слов. фільольоґія, які можнаб опісля доповнити ще такими катедрами або лоцентурами: 4) українська і всесвітня фільософія, 5) нова українська література враз із новішими літ. течіями Зах. Европи, 6) українська етноґрафія, 7) українська бібліольоґія. На правничо-економічному виділі булиб слідуючі катедри: 1) українське право, 2) українське народне господарство, що згодом булиб поповнені катедрами: 3) політично-господарська ґеоґрафія, 4) економічна політика. До цього построєноб декілька лекторатів чужих мов, слав. літератур, книговодства і т. п.

Про концесію і дозвіл на ведення такого Інституту повинні подбати відповідні наші чинники.

V.

Фонди? При такому поставленні справи удержання Інституту не коштувалоб більше як удержання двох-трьох ґімназій.

Українське громадянство, що виявило стільки жертвенности, напевно й тут не заведе. Тимбільше, що тут можна рахувати і на наші економічні установи, що в тому спеціяльно заінтересовані. Не малу пайку внеслиб оплати студентів. Покищо вистане тих кілька слів. *Є. П.*

Присилайте негайно колядну та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу“, щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

персток мала на пальцях. Усміхнулася привітно до гостей і кутики уст у неї затремтіли.

— А-а-а-а! — промовила здивовано. — Рідкі гості! Пан Грицько!

Грицько звитався, представив товариша і промовив зворушено:

— Ми їхали до Ромка Постригача... враз із товаришем і по дорозі вступили до високоповажаного панства зложити своє глибоке поважання і...

— Будь ласка, сідайте, мій чоловік ще в бюрі, небаром вернеться; тепер інші судді виїхали на відпустки й у нього багацько роботи. Будь ласка, сідайте! Панове обидва певно курять? Ксеню, подай папіроски!

В тій хвилі увійшла в рожевій, легенькій літній суконці круглолиця бльондинка — та сама, що перед хвилиною опустила коновочку з руки. Увійшла вся червона, як сонце при заході.

— Добрий вечір! — витався Грицько.

— Добрий вечір! — відповіла, подаючи руку. Другою в поспіху поправляла волосся на чолі.

— Ми обидва їхали з товаришем до Постригача, заговорилися й висіли... такий припадок...

— І в мене такий смішний припадок... — відповіла, сміючися. — Виляла коновочку, аж самій мені дивно...

— І ми вступили до панства, щоб зложити своє глибоке поважання... — кінчив Грицько.

— Татко ще в бюрі, зараз прийдуть. Прошу курити, я зараз служу! — й вибігла на ґанок, мабуть: піднести кинену коновку.

Колиж вернула, Стецько глянув на неї зпід ока... Невжеж це та, якої красу оспівував поет? Невжеж це той ідеал, перед яким меркли зорі?... Була середнього росту, мовляв: при високих низька, а при низьких висока. Лице кругленьке і дрібненьке, волосся ясняве, вся якась дрібна, ніжна. Коли усміхалася, блестіли її очі і — як в її мами — тремтіли кутики уст

— Аджеж це цілком звичайна дівчина, а той дурень так задурився! — подумав Стецько. — Звичайненька собі дівчина, а він до неї такі вірші! Високий ідеал! — і знову подумав по хвилині. — Невжеж це всі ті „високі ідеали“ так дуже ріжняться від того, що про них пишуть? Невжеж і Беатріче і Ґретхен і Оксана були собі звичайненькі дівчата з носиками, задертими вгору — як ось і в цеї?!

— Чую, що в нас гості! — заговорив уже в передпокою чоловічий голос. — А, це пан Грицько, поет і його товариш! — І в кімнату увійшов лисий панок, похилений від актів, що витався й питав Стецька, коли той представився:

— Як прошу на імя? Як? Пан Стецько... Красно, красно. А з котрих околиць? Студент фільософії? Добре, добре — говорив, як колиб списував судовий протокол. Стецькові здавалося, що він ще запитає: коли і де роджений... чи був уже караний?...

... Це той змій! — подумав Стецько. Але на лютого змія пан радник цілком не виглядав і ні злости, ні гніву, ні лютого завзяття не можна було вичитати з його лиця. В кімнату увійшов грубенький, майже кругленький чоловік, з кругленькою, вже лисою головою і кругленьким, маленьким носиком на лиці. Чоло мав низьке, а уста товсті. Вже на перший погляд можна було пізнати в ньому людину, яка добре їсть, добре спить, поволі працює й завсіди вдоволена собою. Хоч ні, одно було нещастя, що його схвилювало і що-хвилі виводило з рівноваги, злило. В його склах, що були на носі, була мабуть попсована пружина й ті скла йому злітали. Він підсував їх двома пальцями що-хвилі, але що-хвилі вони, якби пяні, подавалися раз на ліво, то знову на право. Оце одно нещастя, здається, виводило його з рівноваги...

— І хтоб то подумав, що п. Грицько завитає в нашу хату! Дивіть, як він вирік, споважнів. Не дурно вчора й нині випало мені два рази перо з руки і вбилося в підлогу.

— Ми їхали до товариша Постригача, я з моїм товаришем... почав Грицько.

— На це нема ніякого параґрафу ні в цивільному, ні в карному законі, щоб не можна було до кого поступити. Навпаки, ми дякуємо сердечно, що панове не поминули нашої хати. Мамо, давай каву й ті добрі тісточка, що ти спекла нині...

—Кажіть, що чувати? — спитав далі пан радник молодих. Ви з великого світа. А, правда, не чували ви, як там з нашою службовою прагматикою? Зменшили нам роки служби?

— Не знаю, — відповів Грицько. — Колиб був знав, що це цікавить пана радника...

— І ви нічого не чули? — спитав пан радник і Стецька.

— І я нічого.

— Ну, так, ну, так... — промовив пан радник і став перебирати пальцями по столі. Здавалося, що гості не були вже йому цікаві...

А тимчасом Ксенина мати, Ксеня і Грицько розговорилися на добре. Кільканацять літ були в містечку С., де Грицько кінчив ґімназію, отже тепер пригадували собі давнину. І місця, де жили і людей, з котрими жили. Найперше випитували Грицька про всю його рідню, бо нині він був тут найважнішою особою, довкруги котрої крутився увесь світ... А що робить його брат? А сестри? А тітки? А вуйки? А багацько у брата дітей? А здорові всі? Вчаться добре в школі? Слава тобі, Боже...

Грицько не любив такої пустої філістерської родинної розмови, але нині відповідав радо й обширно, ставив свої питання і небаром широким руслом поплила розмова.

Пан радник перепросив і встав від стола; мав у себе купу актів на завтрішню розправу і йшов їх читати. Мати Ксені вийшла до кухні, а Грицько і Ксеня пригадували собі далі сотки дрібничок. Ті всі дрібнички видавалися Стецькові пусті, дрібні, а їм такі милі, дорогі!

(Продовження буде.)

На здобуття шостої частини землі.

У другій половині лютого ц. р. принесли часописи коротку вістку, що сер Ґуберт Вількінс вернувся зі своєї виправи на полудневий бігун на свою головну кватиру на острові Дісепшен, та що його досліди з літака, — як казали радіові оповіщення — мали великий успіх, бо принесли фотоґрафічні знимки суходолу т. зв. землі Ґреґама.

Щоб зрозуміти ту коротку вістку слід короткими словами пригадати історію того підприємства.

Американські маґнати уважали за свій обовязок чести, а може меґальоманії доказати того, що не вдалось всім попередникам, дослідникам Антаркти, не виключаючи Роальда Амундсена та нещасного Скота, а саме докладно розслідити положення та величину того шостого континенту. Бо факт, що на полудневім бігуні і довкола нього положений велитенський масив високоплощини навіть з вульканами, ще вибухаючими, відкрив ще в першій половині минулого віку Джемс Кларк Росс, а пізніші дослідники находили в камінні Антаркти відтиски великанських тропічних ростин. Це був знак, що наша земля колись, перед міліонами літ, займала таке положення до сонця, що полудневий бігун лежав у смузі тропічного підсоня.

Що дотепер нікому не повелось розглянути розслідами цілість шостого континенту, то чомуж би цього не мали доказати американці своїми долярами, користуючись найновішими технічними здобутками, літаками, моторовими саньми, радіом і т. д. І посипались долярики так густо, що не одно, але два окремі підприємства, добре підготовані вирушили на здобуття шостого континенту; одно під проводом Вількінса ,а друге під проводом Бирда, відомого героя океанського перелету.

Вількінс заложив собі головну кватиру на острові Дісепшен, положеному на полудне від найдальше на полудне висуненого кінчика Полудневої Америки і звідти зробив виправу в осени і на початку зими по нашому календарі, а в пізну весну і літо як рахувати на підставі полудневого підсоння. Мав він настілько щастя, що погода сприяла йому і товаришеві його, Ейсльсонови, себто, що такі звичайні в підбігунових околицях мряки не закривали овиду на тому шматку землі Ґреґама висуненому найбільше на північ себто до рівника, який він рішився докладніше розслідити. Тому міг він з літака зфотоґрафувати простір приблизно на 1000 квадр. кільометрів, і ствердити, що земля Ґреґама це острів, відділений від решти суші, що має гори, які сягають до 2500 метрів, але осісти з літаком не міг ніде, бо не було до цього пригожої площі; скрізь лише ледівці, гори снігів, а води перемішані з кригами. Тому Вількінс рішився мабуть в своїй кватирі на Дісепшен дожидати літа полудневого підсоння.

Про виправу Бирда мало що світ знає. Мав він на своїм кораблі доїхати до т. зв. ледової барієри, що наче китайський мур висоти від 50 до 100 метрів окружає Антарктику і ледве де є приступна. Поза нею простягаються непроглядні сніжні поля, попереріязувані щілинами, сніжними горами та високорівнями. Бирд мабуть пливе задовж тієї барієри і шукає підхожого місця, де міг би заложити собі операційну підставу і звідти здобути шестий континент серед можливих, сприяючих обставин, бо взагалі атмосферичні зміни, студінь і бурі унеможливлюють там усякі наукові розсліди. Бирд — чоловік сильної волі, він перелетів уже північний бігун на літаку, хоч, правда, без значніших вислідів.

По широкому світі.

Болдуін заявив у Менчестері, що СРСР не може ждати на вклад більших капіталів Анґлії в його підприємства, навчений досвідом, на що ці капітали вживали большевики.

У Болгарії святкували 51-і роковини визволення Болгарії.

Закінчились кількамісячні переговори між радянськими і анґлійськими нафтовими товариствами. Товариства підписали договір щодо доставки російської нафти та ґазоліни для анґлійських фірм.

Меншостева дебата в Женеві.

Комісія для студій справ меншостей.

На вступі засідання Ради Ліґи в середу предс. Шіяльоя повідомив про постанову довірочного засідання Ради, що Рада порішила, що буде обговорювати меншостеву справу в дотеперішнім своїм складі, без допускання до участи в нарадах держав, які підписали меншостеві трактати.

З черги при великім напливі публики і заст. преси Рада приступила до загальної дискусії над справою меншостей. На деннім порядку була справа процедури полагоджування меншостевих петицій та ґарантій Л. Н. для постанов у справі охорони меншостей. Цю другу точку поставили на денний порядок на домагання Німеччини. Дел Дан Дюранд (Канада) в звязи з першою точкою мотивував своє внесення в справі ревізії й уліпшення процедури полагоди менш. петицій. Він сказав, що почуття солідарности та відповідальности перед Лігою веліло йому поставити ці внесення. Л. Н. зробила вже багато доброго для справ меншостей, одначе мовчанка та таємничість, які окутують наради в менш. справах, викликають підозріння, що Л. Н. не сповняє своїх обовязків як ялося. Щоби оминути затушування й усунути підставу всяким побоюванням меншостей, Канада присвятила спеціяльну увагу цьому завданню та зголосила своє внесення. Мінімум того, чого меншости ждуть від Ліґи, мусить бути таке, щоби всі члени мали засоби й шляхи, які позволяли би їм інформуватися про положення меншостей, коли вплине яке зажалення від даної меншости.

Мін. Штреземан критикував дотеперішню процедуру при полагоді меншостевих петицій. Між теорією охорони меншостей і виконуваною практикою є велика ріжниця. Всякі асимілляційні тенденції у відноше. і до меншостей треба поборювати, бо цілий сенс охорони меншостей основується на цьому, що тут розходиться про постійні права. Бесідник домагається поліпшення форм. процедури при розгляданні та полагоджуванні петицій і допущення представників заінтересованих народів до участи в розгляданні справи, як Ліґа могла би краще сповнити зобовязання ґарантій у відношенні до меншостей. Вкінці бесідник домагається пояснень цілого принц. боку справи охорони меншостей. Промову закінчив поставленням внесення в справі утворення комісії студій, якої завданням було би опрацювати звіт, який опісля доручено би сесії Ради. На основі того звіту можна би пізніше ухвалити оконечні постанови.

На пополудневому засіданні Ради мін. Залеський ствердив, що процедура в своїй теперішній формі не є передбачена в менш. трактатах. Це процедура безтрактатова, опрацьована з чемности в інтересі меншостей при щирій співучасти Ради і держав-сиґнатарів менш. трактатів. Без згоди держав, що підписали менш. трактати, процедура ця не могла би і не була в спроможности функціонувати.

Мін. Чемберлен сказав м. і., що все старався ввести успокоєння і довести до безпосередньої полагоди між урядом і меншостею. Годі всіх задоволити, все таки комітет 3-ох зробив богато. Заявляється проти оголошування змісту петицій та змісту нарад комітету. Явність була би небезпечна, бо охорону меншостей введено задля прискорення процесу, що зміряє до осягнення повної нац. єдности. Анґлійці не думають винародовлювати шотляндців, а шотляндці не мають таких намірів у відношенні до анґлійців. Одні й другі задержують свою окремішність, всетаки творять гармонійну державну цілість. Охорона меншостей це привілей, наданий їм за ціну їх льояльности.

Мін. Бріян зазначив, що справи меншостей святі і треба передовсім думати про пошанування нац. суверенности. Осуджує цих, які в державах, що повстали по війні і боролися з труднощами, а вихісновували сумні сторони їх життя уразами та непорозуміннями закаламучували громадську думку широких мас. Коли справа меншостей має бути підоймою, при помочі якої держава, що розвивається, має придбати собі якнайбільше незадоволення, то це не буде полекшою для справи мира. Меншости повинні заховати свої віроісповідні, мовні та культурні окремішности, але повинні мати характер малої родини серед великої, згармонізованої сімї.

На довірочнім засіданні Ради, яке полагодило відмовно просьбу Литви, щоби її допустити до нарад над меншостевими справами, представник Румунії Тітулеску (піддержаний мін. Залеським) сказав, що без згоди держав, які мають у себе національні меншости, не може наступити яканебудь зміна в устійненій Радою Л. Н. процедурі розглядання меншостевих петицій, наскільки ці петиції не виходять поза межі істнуючих менш. трактатів.

—o—

Чічерін у Берліні.

Нар. комісар закорд. справ Чічерін приїхав до Берліна і замешкав у санаторії на Курфірстендамі. Подорож до Царгороду й Анґори відложив аж до порішення справи Троцького. Приїзд Чічеріна не має політичних цілей. Він не відвідає навіть представників більшовицького посольства в Берліні та не конферує. Стан його здоровля далі поважний.

—o—

Кровавий напад на грошевого листаря.

В середу в год. 11. переполуднем Львів довідався про напад на грошевого листаря в мешканні при вул. Городецькій ч. 89. на першім поверсі, де живе родина Майблюмів. Мин. пятниці Майблюми винаймили кімнату якійсь молодій жінці. До тої жінки заходило двох мущин, але ними Майблюми не цікавилися. Один із тих, що наймали мешкання для тої жінки, сказав, що це його сестра Брафман Поля, студентка фільософії. Вона спровадилася без ніяких річей, постіль винаймила їй Майблюмова, бо субльокаторка мала дістати річи щойно за кілька днів з дому. Кажуть, що ця Поля Брафман висилала сама до себе гроші. Листар, що приносив гроші, заставав у кімнаті все тих самих двох людей, які й уплянували напад. Підчас того як листар виплачував останній раз гроші, один із присутніх, Мицюк, мав душити листаря, а другий мав звязати листареві ноги й руки приготованими шнурами. Коли листар доручив цій жінці 20 зол., оба згадані мущини встали і нібито хотіли вийти до кухні. В цій хвилі один схопив листаря за горло, а другий прикладом револьверу бив по голові. Льокаторка старалася внеможливити листареві кликати рятунку. Листар одною рукою схопив за торбу, в якій було більше грошей, а другою рукою боронився та кричав. Напасники покинули листаря. Тепер листар вибив кріслом вікно, щоби заалярмувати поліцію, вибіг за напасниками, одного з них схопив за полу плаща, але він вирвався йому та вибіг на вулицю. Напасники втікали як до костела св. Єлисавети. За ними пустилися прохожі та поліцаї Панкевич і Бобак. Напасники стріляли з револьверів і зранили поліцая Бобака в ногу, а моторового трамваю Гавліка в шию. Одного з утікаючих зловили на вул. Городецькій, другий втікав далі як на вул. Шептицьких. За ним пустився поліцай Панкевич і він поцілив утікаючого в живіт. Ранений втікав далі вул. Шептицьких. Там вбіг у браму під ч. 41, опісля до пивниці. Там упав на землю й помер.

Згадана льокаторка після невдалого нападу вибігла без капелюха й утекла мабуть автом. Її шукають. Ідентичности вбитого покищо не ствердили, не найшли при ньому ніяких документів, лише шнурок 3-метровий, два револьвери вел. калібру Штаєр і Ортґес. Ствердили, що арештований називається Роман Мицюк (із Синевідська Вижного) студент прав другого року. Вбитий виглядає так: лице овальне, ніс видовжений, волосся ясне, одяг сірий, у раґляні, зелений мягкий капелюх, на підшевці пальта український моноґрам Я. Л., на білі буква Л. Спільничка виглядає так: около 24-літня, шатинка, струнка, висока, в американських окулярах, ніс широкий, лице овальне, очі підбиті.

Арештований відповідатиме за грабіжницький напад, намагане вбивство і чинний спротив уряд. особам із зброєю в руці. Зачувати, що він стане перед наглим судом.

—o—

НОВИНКИ

— **Ревізія в Академічному Домі** відбулася в середу 6. ц. м. між год. 1—2.30 попол. Перешукано всі помешкання студентів-льокаторів. Ревізію переводили аґенти поліції в супроводі цілого відділу поліцаїв.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні** пишуть нам: Дня 7. ц. м. відбудеться в Інституті відчит проф. д-ра І. Мірчука українською мовою п. з.: „Думки з приводу праці В. Липинського: „Релігія та церква в історії України", а 8. ц. м. відчит доц. д-ра П. Н. Савицького німецькою мовою: „Проблематика українського будівельного мистецтва з погляду історії мистецтва".

— **Композиторський Вечір.** Заходом товариства „Тернопільський Боян" влаштовується в суботу 9. березня ц. р. в 8-ій год. вечером Композиторський Вечір Василя Безкоровайного, відомого нашого композитора, з нагоди його 20-літньої композиторської діяльности. Привіти для ювилята з цієї нагоди слати на адресу: „Тернопільський Боян", Тернопіль, вул. Міцкевича 3.

— **100.000 зол. на будову чортківської ґімназії.** Дістаємо такого листа: Дам 100 (сто) зол. на будову чортківської ґімназії під умовою, що інші доповнять ту суму до 100.000 зол. Взиваю охочих жертвувати надсилати свої заяви до українських часописів і надіюся, що на 7 міліона українців під Польщею знайдеться 1000 людей, позичкових кас та інших установ, які схочуть жертвувати на ту ціль по 100 зол. Можливо, що деякі схочуть зголоситися з більшою квотою як 100 зол., а тоді число охочих жертвувати може бути менше. Гроші будуть вложені сім днів після того, як сума зголошень в українських часописах на ту ціль дійде до 100.000 зол. — **Ярослав Стефанович.** — Рогатин, 3. березня 1929.

— **Темна львівська хроніка.** Арештували товариство вломників не за крадіжі, а за вбивство

одного зі своїх товаришів. Владислав Лопушанський мав любовні порахунки зі Станиславом Черемхою і 27-го лютого зорґанізував на нього напад при допомозі Владислава Шмаґали та Стефана Деркача в ресторані „Оаза". Бійка перенеслася в ночі на вул. Кохановського, де Черемху вбили. — Два гості з провінції, один багатий купець з Пшеворська, другий бідний селюх зпід Сокаля дали себе „взяти" на дешеві „золоті" перстені, які продають на вулицях ошуканці; за продане залізо, замісць золота, оба ошуканці пішли за залізні крати. — Одно вуглеве підприємство обкрадали систематично перевізники вугілля; арештовані, що крали вугілля з возів, призначене для приватних осіб, твердять, що робили це за порозумінням з власником своєї фірми.

— Вістки з Польщі. Варшавський статистичний уряд стверджує, що кошти утримання зросли минулого місяця на 2.6 проц. — У Вильні відкрили тайні склади кокаїни, морфія та опія. — У квітні спустять на море три воєнні кораблі замовлені у Франції. — Варшавська шкільна кураторія заборонила учням ходити за збірками від якихнебудь товариств. — Товариства комірників з поодиноких міст скликують у порозумінні з таким-же товариством у Варшаві спільний зїзд на 10. ц. м., щоби запротестувати проти проєкту підвишки комірного, з якого уряд хоче почати будівельну акцію. — У Познані почали польські кольпортери бойкотувати німецьку пресу, що „нападає на Польщу", а саме всі великі німецькі денники і журнали. Цікаво, що вони будуть продавати.

— Журналіст, що не виходить з процесів і недуг. Перед судовим трибуналом у Львові мали переводити вчора розправу в справі образи варшавським письменником і журналістом А. Новачинським заподіяної редакторові „Дзенніка Львовского" д-рові О. Гурці. 26-го червня 1928 суд засудив Новачинського на 4 міс. арешту. Новачинський прислав лікарську посвідку, що є недужий і Найвищий Трибунал доручив перевести нову розправу. На вчорашню розправу Новачинський прислав нове лікарське свідоцтво, що має грипу. Одночасно його заступник пропонував, що Новачинський може скласти декларацію, якою прохатиме вибачення д-ра Ґурки. Д-р Ґурка на це не згодився, заявивши, що Новачинський є „здисквалїфікований". Розправу знову відклали, тому, що трибунал признав достаточним доказом недуги Новачинського — приватне лікарське свідоцтво.

— Завзятий антисеміт. В однім з першорядних ресторанів Варшави „Польонія" були 5. березня товариські сходини. В товаристві тім був і редактор часопису „Розвуй", що виходить у Лодзі, Бартошек. Коли до кабінету ввійшов кельнер, ред. Бартошек у переконанні, що це жид, вистрілив до нього тричі з револьверу, але не вцілив. Стріляючого редактора роззброїли і випросили з льокалю.

— Ріжні вістки. При кінці цього місяця вийдуть з варшавської карбівні перші 5-золотові монети. — Не вдався лет китайця Венліна і данця Йогансена, що вибрались минулої суботи з Льондону в Шанхай; вже в Довер зіпсувався їм пропелер. — Теперішня столиця Китаю називається Пейкінґ, а не Пекін; такий є новий приказ нового уряду. — У Празі обірвалась від надмірного снігу на даху панорама битви під Ліпанами, кисти чеського маляря Марольда; картина імовірно вся пропала. — Помер бувш. адмірал англ. фльоти Едвард Сеймур у 89 р. життя. — Клемансо передав до історичного музею „Карнавале" і „Золоту Книгу", яку дістав у дарунку від міста Ліеж. — Вдова по Леніні Крупська має дістати в день свого 60-ліття ордер червоного прапору. — У Парижі здобув у боксерських змаганнях ваги „муха" чемпіонат француз Пляндер проти американця Женаро. — У Відні фантують відомого мадярського коміка-актора Рота, що виїхав з Будапешту вже з фантованими річами і наробив багато нових довгів у Відні.

— Смерть кооператора. Віліям Максвель, шотляндець, що помер минулого місяця, був одним з провідників англійської та міжнародньої кооперації. Був він селянським сином і почав свою карієру від лякерування поволів. Кооперативну працю почав в Единбурзі і вже як молода людина звернув на себе увагу великим організаційним хистом. У 39 р. життя в 1880 р. його вибирають головою шотляндської кооперативної гуртівні і він проводить нею до 1908 р. Ця гуртівня збільшила за цей час свій оборот з 800.000 фунт. на 7,500.000 фунт. завдяки тому, що зорґанізувала власні фабрики. У 1902 р. Максвеля вибирають до екзекутиви міжнароднього кооперативного союзу, а пять літ пізніше роблять його головою. Аж 1921 р. Максвель по причині слабого здоровля зрікається свого становища і його вибирають почесним членом міжнароднього союзу на конґресі в Базель.

— Дрібні вістки з СРСР. У Москві померла в 94-ому р. М. А. Січенова, одна з перших російських лікарок, жінка відомого фізіольоґа. Її постать послужила Чернишовському як матеріял до портрету Віри Лопухової у відомім його романі „Що робити?". — „Економіческая Жизнь" обчислює, що у всьому Союзі можна за пять літ підготовити від 300 до 350 тисяч технічних фахівців, а промисл потрібуватиме більш 800.000 спеціялістів. — Представник будівельного американського товариства Джордж Томас підписав у Москві умову з урядом на 5 літ для будови ріжних будівель у Москві. Кошти будови покриватиме радянський уряд, а американці дають машини і провід у праці. — У Москві відкрили тимчасовий памятник Ґрібоєдову; він зроблений з рожевого граніту і стоїть на плиті з чорного граніту.

— Найбільше читаний журналіст. Уперше в історії людства в Антарктику поселився американський репортер; на ледяній землі застукала писальна машинка. Щодня в 3. год. член експедиції Бирда, журналіст Руссель Овен йде в будку радіооператора „міста Ню Йорку" і мінуту пізніше його статтю відчитують у редакції „Ню-Йорк Таймса". Кілька літ тому на такий допис треба би ждати аж до... повороту всієї експедиції, себто роками. Тепер вона за годину готова. Коли Роберт Овен підписує свою статтю, в „Китовім заливі" — 3 година пополудне і світить сонце. У Ню Йорку його стаття готова годину пізніше, себто опівночі, коли публика виходить з театрів. Перше слово Овена долітає до Ню Йорку за одну шістьнацяту секунди. Телеграма переходить із підбігунового літа в американську зиму. В 3 год. вранці в Новій Зеляндії виходить анґлійський часопис, що приносить уже повний реферат Овена. Одночасно з Ню Йорку йде вона десяти телеграфічними дротами у всі кінці світа. Її дістають 17 часописів у Сиднею, Антверпені, Парижі, Льондоні, Міляно, Осакі, Ротердамі, Мексику, Ослю, Копенгагені, Штокгольмі, Гельсінґфорсі, Буенос-Айрес, Празі, Ля Пазі, Болівії та Колюмбії. З тих 17 часописів іде вона в інших 60, що вимінюють свій матеріял. 24 години після написаня статті Овеном її читає щонайменше 50 міліонів людей у всіх мовах світа. Якжеж пише її найбільше читаний нинішний журналіст? Він сам каже про це: — Тему *найти легко*: Досить лише вийти зі шатра і поглянути довкола. Зате трудніше описати її. Де поставити машинку? Як зосередитись, коли в кімнаті грає ґрамофон, одні товариші грають бріджа, інші оповідають голосно анекдоти, моряки обсипують себе лайками, а лікар перевязує рани?

— „Місс Европа" в жалобі? Після нареченого, якого не могла найти, згідно зі своїми високими домаганнями? Ні. Мадярські патріоти звернулись до Єлисавети Сімон з домаганням, щоби вона їхала на міжнародній конкурс до Ґальвестон у чорній сукні. Таким способом хотять вони ще раз пригадати Сполученим Державам, що Мадярщина є досі несправедливою жертвою договору в Тріянон. Деякі патріоти хотять, щоби їхня землячка на знак протесту пришила на своїй сукні карту сучасної Мадярщини з надписом: „Ні, ні, ніколи!" Мадяри, як бачимо, хотять наслідувати старі методи французької дипльоматії, що часто вживала до політичних справ жіноцтва. Ріжниця тільки в тім, що французи роблять таку пропаганди нишком, за кулісами.

— З пошани для письменника. Париський „Котідієн" оповідає таку історію: Донька Толстого, що живе в околиці Парижа не заплатила своєчасно податків і їй грозила ліцитація. Вона звернулась в останній мент з листом до Пуанкаре з проханням стримати ліцитацію, пояснюючи свою матеріяльну скруту. За кілька днів вона дістала у відповіді білет Пуанкаре і посвідку на заплачений податковий довг.

— Світове кіно. У Будапешті 400 кінових директорів підписало протест проти надто гострої цензури. Мадярський уряд звернувся до кіносиндикату з домаганням створити на власний кошт національну фільму, а тоді йому дозволять за те... спровадити 20 чужих фільм. Синдикат рішуче відмовився від такої умови. — У Голівуді святкували 21-ші роковини першої кінової картини „Через хребет". Із артистів, що брали в ній участь досі живе лише один Том Санчі, що грає другорядні ролі. — У Мадриті утворили національне кіно-товариство з капіталом 8 міл. пезетів. — Винахідчик телевізіона д-р Герберт Айвс з Ню Йорку повідомив одно американське оптичне товариство, що йому вдалось найти спосіб, як на екрані всі предмети виглядатимуть з трьома вимірами, а не як плоскі фотографії. Для трьохвимірної фільми треба буде вжити 60 обєктивів з 15 фотографічних апаратів, які треба поставити в півкола і здіймати ними до 80 знимок у секунду. Відтак всі ці знимки конденсуються в одну стяжку, яку кидають на екран не зпереду як досі, а ззаду. Для цього екран мусить бути прозірчастий. Таким робом фільми Айвса роблять враження не картин, а живих осіб.

З судової салі.

Евген Скицький та Іван Штокало перед судом.

В середу дня 6. березня ц. р. переслухано в характері свідків чотирьох учасників нападу на почту при вул. Глибокій, які рішучо заперечили, начеби обв. Евген Скицький брав безпосередню участь у нападі на почту і начеб обв. Іван Штокало був втаємничений заздалегідь у плянований напад на почту і тому на основі уложеного пляну втечі, відвіз автом утікаючих учасників нападу.

На салі дуже богато людей. Богато цікавих мусіло відійти домів тому, що поліція не хотіла більше людей впускати.

Зізнання засуджених наглим судом.

Св. Володимир Ординець, засуджений наглим судом на кару смерти, яку йому замінено опісля на 12 літ тяжкої тюрми (відсиджує свою кару в Равічу), зізнає незаприсяжений, що належав до УВО і брав участь у нападі на почту. Критичного дня замовив свідок авто в обв. Штокала, заплатив завдаток в сумі одного доляра і записав чуже, не своє, назвище до книги замовлень. Обв. Скицький приїхав з автом на вул. Снядецьких ч. 6 і тут мусів уважати, щоб мотор був увесь час під ґазом. Заперечує рішучо, начеб обв. Скицький був у бюрі в середині та брав безпосередно участь у нападі на почту. При конфронтації бачив, як обв. Скицький плакав. Пізніше обв. Скицький жалувався йому, що його били. Критичного дня обв. Скицький був у ґранатовім убранні і білій спортовій сорочці з червоним пасочком. Кілько було напасників, свідок не знає. Прок. застерігає собі потягнення свідка до відповідальности за фальшиві зізнання, нібито тому, що вони є дещо відмінні від попередніх зізнань у суді.

Св. Володимир Мирош, засуджений на 7 літ тяжкої тюрми, яку відсиджує в Дрогобичі, зізнає незаприсяжений, що належав до УВО і брав участь у нападі на почту на приказ команданта УВО. Обв. Скицького не було в середині бюра. Всіх напасників в середині бюра було чотирьох. Прокур. застерігає собі також право потягнути свідка до відповідальности за його нинішні зізнання перед судом.

Св. Евген Качмарський, засуджений на 5 літ тяжкої тюрми, яку відсиджує в Равічу, зізнає незаприсяжений, що обв. Скицький не брав участи в нападі в бюрі. Він мусів уважати, щоб шофер не втік з автом, якби зорієнтувався, в чому тут річ.

Св. Іван Плахтина, засуджений на смерть і помилуваний на 10 літ тяжкої тюрми, яку відсиджує в Равічу. Зізнає незаприсяжений, що обв. Скицького рішучо не було в середині в бюрі та заявляє, що Скицький жалувався йому, що поліція його била.

По перерві оборонці поставили цілу низку (10) внесень, яким спротивився прокуратор. Не помогла репліка оборонців, бо трибунал відкинув усі десять внесень, як неістотні та маловажні для справи. Після того предс. відчитав суддям присяглим три питання такого змісту:

Головні питання.

I) Чи винен обв. Евген Скицький, що в дні 3. липня 1928 р. у Львові разом з іншими напасниками як спільник грабунку зі зброєю в руці в цілі присвоєння собі готівки, яка є власністю скарбу держави і була в філії почтового уряду ч. 13, загрозивши урядовцям того почтового уряду, а саме М. Тустановській, К. Добростанській, В. Любінецькій, В. Ковальчуківній і П. Червінському, допустився насилля, після чого доконано грабунку?

II) Чи винен обв. Іван Штокало, що дня 3. липня 1928 р. був помічником у тому, що В. Ординець, В. Мирош, Е. Качмарський та Ів. Плахтина як спільники грабунку...?

Питання евентуальне.

III) Чи винен обв. Евген Скицький, що дня 3. липня 1928 р. був *помічником* у тому, що... (далі як попереднє).

На тому замкнено доказове поступовання. Завтра зачнуться промови прокуратора й оборонців

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

З концертової салі.

Виступ Українського Придніпрянського Хору.

З виїздом Дм. Котка до Німеччини залишилися члени його хору без артистичного провідника. Якийсь час виступали вони меншим

або більшим гуртком по читальнях львівських передмість, потім на сцені каварні-кабарету „Варшава", а на днях дали свій концерт в салі Народного Дому для широкого загалу.

Хор у нинішньому виді складається всього з 16 осіб: 6 жінок і 10 мужин. Диригентом його є В. Хвостов, що намагається йти слідами свого попередника.

Програма хору складається, зрозуміла річ, в більшости зі старого, добре відомого репертуару хору Котка, в якому є і колядки і щедрівки, і церковні гимни, і збірка стрілецьких пісень в гармонізації Гайворонського, і всякі веселі народні пісні до „Дзвонів", і „Гандзі" включно. З нового репертуару чули ми кілька народніх пісень в гармонізації ріжних авторів.

Про виконання цілого концерту можна писати такі самі похвали, як і тоді, коли хор стояв під мистецьким проводом Котка. Адже це вишколені ним співаки і репертуар їх у львиній части старий. Співали таксамо прецизно й певно і з таким самим захопленням, к давніше. Ріжниця тільки та, що тепер сила й експресія хору не така видатна і що з репертуару усунено — цілком слушно — річи трудніші, які невеличкому хорові не під силу. Якби хор доповнив свій склад ще одним добрим першим тенором і одною сопраністкою, то не уступатиме в нічому давньому хорові Дм. Котка.

Публика, що явилася доволі численно, оплескувала горячо виконавців і при кінці вимусила пару наддатків.

І. М.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Лука Демчук, довголітний парох Кального помер дня 6 ц. м. Перенесення тлінних останків до церкви відбудеться в пятницю 6. ц. м. а похорон в суботу в год. 9 рано в Кальнім п. Поморяни.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Украінський Театр" під дир. Й. Стадника.

Пятниця 8-го. г. 5. попол. „Хмара", нар. драма на 5 дій Суходольського. Вистава по знижених цінах для учнів.

Великий Міський Театр:

Четвер 7-го г. 7·30 веч. „Лякме", виступ А. Шлемінської.

Кіна.

„Апозльо": „Маска сміху".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза": „Граф Данішев".

„Палас": „Гріхи розведеної жінки".

„Фатаморгана": „Поворот з неволі".

Програма радіо.

Субота 9-го.

Льондон (358). 16·30 Концерт орхестри. 22·35 Радіокабарет. 23·35 Музика до танців.

Париж (174,1). 18·45 Пате. 20·15 Пісні. 21·00 Танці.

Берлин (475,4). 16·00 Відчит про гроші. 16·30 Популярна музика. 20·00. Веселий вечір.

Мюнхен (536,7). 16·00 Концерт. 20·00 Радіоорхестра.

Відень (519,9). 15·15 Концерт „Музікферайну". 19·25 Камеральний концерт.

Штутгарт (374,1). 15·00 Концерт Моцарта. 21·30 Радіокабарет.

Ляйпціг (361,9). 19·00 „Баль в опері" оперетка.

Штокгольм (138) 18·45. Кабарет.

Москва (1450). 16·00 Орхестра. 19·00 Музично-літературний вечір.

Харків (1680). 18·30 Концерт. 21·00 Музика до танців.

Варшава (1385,7). 15·50—16·30 Концерт. 20·30 „Паганіні". 22·30—23·30 Музика до танців.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Союза Украінок в Львові відбудеться дня 9. березня н. р. на Бесіді відчит Вп. Пасторової Бичинської п. з. „Побутове життя Украінських Емігрантів в Америці". Початок о год. 7. вечером. По відчиті о год 8-ій „Чайний Вечір", в програму котрого входять: 1 музика (джесбенд). 2) хорові продукції, 3) артистичні сольові танці, 4) почта coriandolli. 1577 1—2

Комітет Допомоги Вдовам і Сиротам по Священиках у Львові улаштовує дня 12. березня н. р. о год 7. вечером в салі руського касина в Народнім Домі (вул. Рутовського ч. 22. І. поверх) Концерт при ласкавій участи оперової співачки Вп. П. Ів. Шмериковської Приймової, оперового співака Вп. П. Д-р В. Юстіні-Тисяка і мішаного хору Вп. радника Р. Купчинського. Фортепяновий дострій обняли: Вп. П. проф. Марія Віханська і Вп. П. Дарія Гординська. — По концерті Чайний Вечір з конкурсом краси і ріжними несподіванками. Добірний буфет у власнім заряді. Білети можна набути дня 9. і 11. березня по полудни в Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка (Ґнонок ч. 10), а в день концерту при вході. — Перед концертом Загальні Збори комітету в тій самій салі о год. 11. рано з порядком вже в „Ділі" поданім в о 9-ій год. рано Служба Божа в Преображенській Церкві. 1580 1—3

До християнських серець звертається з просьбою о поміч бідна селянська родина. Мати, що заробляла на хліб для цілої родини, померла в січні н. р., лишився батько без право руки, який не може нічого заробити і троє маленьких босих і голодних сиріт які просять всіх, в яких є добре серце і які є в щасливішим положенню — о поміч. Всевишній Бог цего не забуде і сторицею нагородить. — Датки проситься присилати на адресу: о. Володимир Свистун, парох, Церківна, п. Болехів. 1—3

Підчас мойого перебування на очній клініці в Кракові, гурток моїх симпатиків у Станиславові, почувши про моє клопотливе матеріяльне положення, уладив для мене грошеву збірку серед громадян Станиславова. На мої руки переслано 150 золотих. — Хоч яка дорога й цінна мені симпатія та прихильність цього гуртка, а проте збірка ним уладжена є для мене болючим непорозумінням. Я рішив гроші повернути, але не хотячи більше займати своєю особою тих, що брали участь у збірці, ці жертводавці, складаю оним щиру подяку одним і другим, а надіслані мені 150 золотих передаю на „Рідну Школу". Станиславів, дня 4. березня 1929 року. **Григорій Мінченко - Сіятовський.** — Вповн. Жертводавцеві складає щиру подяку **Старшина Кружка в Станиславові.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 37—

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на ґати від десятків лет з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5** 3 145-?

АВТОРИ зволять подати свою адресу в цілі засування висилкової складниці для кольпортажі власних видань „Торбан", Львів, Осолінських ч. 6. 3—3

БУВШИЙ активний австрійський капітан, а опісля майор Украінської Армії, пошукує якогонебудь, найрадше бюрового заняття. — Зголошення до греко-катол. Уряду парохіяльного в Коровині, п. Lubaczów. 1519 2—3

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукують в кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 1—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 3—24

Д-р Александер Мальчик

Львів, вул. Лонцкого ч. 8.

проти вулиці Шашкевича.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лямпою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 10—12

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випиляння зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65 73. 3—5

„Сокіл" в Станиславові оголошує отсим конкурс на посаду вчителя руханки і організатора соціяльних гнізд. Вимагаючий іспит, або покінчений факультет фізичного виховання. Першенство мати-муть кандидати зі знанням бухгальтерії. До подань належить долучити: метрику, свідоцтва і евентуальні поручення. Платня і ся умови. Подання вносити на руки голови пож. Володимира Дутки, дирекція зал. державних в Станиславові. 1564 3—3

Панчохи вовняні, ниткові, легкі вовни і кашміри

Носяться дуже довго -- заховуючи до кінця новий вигляд, як що переся їх старанно, осторожно і без варення

ПАНЧОХИ всілякого рода і якости — грубі і тонкі, гладкі і в десені, теплі трикоти, вовняні сорочки потрібні до зимових спортів, і т. п. одяги, як часто нищаться не через ношення але прямо через хибне прання! . . . Нитки прядива ослаблюються, вовна набирає штивної шорсткости а барви спираються — тим більше, як її вариться, що дійсно є варварством, на яке не вільно собі дозволяти . . . як також на прасовання горячим залізком . . . Це річи в цілім цего слова значінню недопускаємі . . . Тільки уживаючи Lux до до прання уникається знищення тканин, одним словом треба раціонально прати і відповідним середником. Прати через жмякання в долонях — ніколи не терти і не викручувати.

Вовняні панчохи, шалі, светри і т. п. як що є брудні прати тільки в піні Lux-у, а осягнеться подиву гідні наслідки, бо убрання будуть носитися дуже довго, зберігаючи до кінця новий вигляд.

L. P. 55-1.

Тримісячний курс

домашнього і дрібного сільського господарства в КОРШОВІ

коло Коломиї, для сільських дівчат і жінок. — Курс улаштовується заходами „Союзу Украінок" у Львові, і Тов-а „Сільський Господар". 1576 1—1

Початок курсу 1. квітня 1929 р. до 30. червня 1929 р.

Умови принятя: курсантки мусять виказатися укінченням 16-ти л-т. та покінченим вселюдної школи. Оплата за утримання виносить 90 зол. місячно. Подання о принятя повинні бути зголошені або Філією „Союзу Украінок", або Філією „Сільського Господаря".

Зголошення о принятя слати до Бюра Т-ва „Сільський Господар", Львів, вул. Зіморовича ч. 20. до дня 20. марта 1929 р.

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безгаздно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями.

1302 Скрізь до набуття. 61—?

Подяка.

Нетолима смерть забрала нам дня 8. лютого 1929 р. найдорожого батька, емеритованого учителя в Лужнім, калуського повіту Прокопа Копана. Горем прибиті висказуємо щиру подяку Всп. О., місцевому парохови В. Бабієви за приготовання на вічну дорогу і уділення Св. Тайн Єлеопомазання і безинтересоване відправлення похорону враз з зворушаючою проповідю над домовиною покійного. Мимо непамятного морозу і снігово заметілі прибув також сусідний парох Всч. О. Чапиш з Каміня, котрому рівнож висказуємо щиру подяку, що своєю присутністю звеличив сумний похорон. Дякуємо також Вп. П. Пацівському, управителеви школи в Рівні і місцевій учительці А. Федюшківній за участь в похороні. Місцевим дякам за читання псалтири через 2 ночи. Всі цих дякуємо і всім місцевим селянам, що численно прибули та відпровадили Покійного, свого улюбленого Дядзя, на Ниву в селі знали, на місце вічного відпочинку. — Сини: **Володимир, Остап, Микола і Петро.** Доньки: **Е. Стебельська, А. Івасевичева** і внуки 1575 1-1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 52 (11.397). Львів, субота 9. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА
М. річно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Німецькій 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Конституційний контрпроєкт.

Львів, 8. березня 1929.

Польський парляментарно-демократичний табор (ППС, „Визволенє" і Хлопське Стронництво) в боротьбі за устрій польської республики вийшов з дотеперішньої резерви, не лише словно виступаючи проти бебістичного проєкту зміни конституції, але й висуваючи свій власний. Зголошений в соймі в дні 4. ц. м. конституційний контрпроєкт поміркованої лівиці основно ріжниться від бебістичного проєкту саме поширенням прав парляменту і забезпеченням горожанських прав населення, протиставлячись диктаторським намаганням табору марш. Пілсудського.

Контрпроєкт парляментарно-демократичного табору складається з 46 статтей (артикулів). З дотеперішньої (березневої) конституції, що має 126 статтей, проєкт незмінними залишає 81 ст., частинно змінює 39 ст., а зовсім усуває 6 ст., вводячи на їх місце нові.

З обсягу законодатної влади найважнішою зміною є усунення сенату і зміцнення становища сойму. Замість сенату вводиться кодифікаційну комісію, якої завданням перевірювати проєкти законів під оглядом їх правного сформолування перед остаточним ухваленням їх соймом. За президентом залишається право скликувати й замикати сесію сойму та розвязувати сойм, однак із тим обмеженням, що надзвичайна соймова сесія не може бути замкнена перед вичерпанням порядку нарад або перед упливом 30 днів від дня її скликання. Право відкладати сесію не прислугує президентові. Право відчинити сесію переноситься з президента на маршала сойму. Звичайна сесія повинна бути скликана у вересні. Колиб цього не зробив в означеному часі президент держави, то напротязі 7-ох днів скликати сойм може маршал. Після розвязання сойму посольські мандати не вигасають аж до хвилі відкриття нововибраного парляменту. Основним речинцем виборів є перша неділя липня кожного року. У виборчій агітації не вільно брати участи урядовцям державної адміністрації й духовникам з їх парохіях. Заборону кандидувати урядовцям в їх округах проєкт поширює й на суддів.

Соймовий регулямін має стати законом. Інтерпеляції не можуть бути конфісковані. Сойм має право покликати надзвичайні комісії для перевірки і розсліду поодиноких справ. Надзв. Комісії мають право розглядати всі державні акти й звільняти урядовців від присяги. Переступлення бюджету має бути до 3-х днів оголошене в „Моніторі Польскім", після чого напротязі 8-х днів автоматично збирається сойм для розгляду причин переступлення бюджету. Рахункові замкнення після перевірки їх Найв. Контр. Палатою, щорічно мається предкладати соймові до дня 1. жовтня, себ-то перед початком бюджетової дискусії. Президент Найв. Контр. Палати, іменований през. держави зпоміж 3-х кандидатів, предложених соймом, має право безпосередньо повертати справу на судову дорогу на випадок викриття зловживань. Право законодатної ініціятиви (крім сойму й уряду) прислугує ще Найв. Господарчій Палаті, Палаті Праці та горожанам держави, якщо ініціятори зберуть 100 тисяч підписів. Президента держави вибирає Нац. Зібрання, що складається з подвійної кількости — в порівнанні зі соймом — електорів, вибраних на основі 5-типрикметникового виборчого права.

Ухвалений соймом закон президент мусить оголосити напротязі 30-ти днів. Право видавати декрети після розвязання сойму не прислугує президентові. Сойм може надати президентові закордонні повновласти більшістю 11/20 голосів у приявності половини загальної кількости послів. Однак вид декретування виключується: справу зміни виборчої ординації, пришивовання конституції й оголошення мобілізації.

Уряд є відповідальний перед парляментом. Внесення на недовіря урядові мусить мати 25 підписів. Це внесення може розглядати сойм після 8-ох днів у приявності половини всіх послів, хіба що проти уряду заявиться 3/5 парляменту. Проєкт вдержує судейську незалежність і вичислює випадки, коли судія може бути перенесений.

В ділянці права власности проєкт передбачує приноровлення форми власности до потреб держави і громадянства, вводячи контролю держави над продукцією, комунікацією й виміною. Є це ступневе усуспільнення зрілих до того ділянок продукції. Земельну власність (індивідуальну) обмежується до 60 га, а в підміських і промислових округах до 30 га. Земельну надвишку мається повернути на поправу земельного устрою, при чому вивласнення може бути переведене без відшкодування.

Проєкт вводить свободу сумління для всіх мешканців. Ніхто не є обовязаний виявляти своїх релігійних переконань. Держава й самоврядування не можуть бути обтяжені видатками на віроісповідні цілі. Наука релігії в школах не є примусова, але може бути ведена на домагання батьків.

На „мішаних" територіях проєкт вводить територіяльну автономію, яку має устійнити окремий закон.

Ось зміст зголошеного контрпроєкту зміни конституції, який вводить:

1) рівновагу між законодатною й виконавчою владою, усуваючи перестарілу інституцію сенату та нормуючи права сойму й президента;

2) контролю й усуспільнення зрілих до того ділянок продукції, обмежуючи право земельної власности (до 60 і 30 га) при приноровленні в деяких випадках принципу безвіплатности;

3) посередній розділ церкви від держави і

4) конституційне признання права територіяльних „нац. меншостей" до територіяльної автономії.

Без сумніву, проєкт зміни конституції парляментарно-демократичного табору є значним кроком вперед у порівнанні з обовязуючою (теоретично) конституцією, а величезним скоком у порівнанні з дійсністю й бебістичним проєктом. Та в створених умовах він не має найменших виглядів, як і бебістичний проєкт, стати обовязуючим основним законом. Проти нього стоїть змобілізована вся суспільна й політична реакція. В істнуючих умовинах він є тільки епізодичним причинком до польської устроєвої „симфонії" й заспівом до нових виборів.

Трагедія Жабча.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

„Глос Правди".

У польській варшавській пресі найшли події в Жабчу малий відгомін. Тільки один „Глос Правди" з 3. ц. м. приніс обширний допис з Луцька, в якому крім тенденційного представлення подій підкреслене маркантно становище польських чинників до них. В тому дописі між іншим читаємо: „27. черваня мин. року жабчанська церква перейшла фактично на лоно унії. Дня 6. липня до села прибув уніятський священик Рудницький, а двацять днів пізніше, уніяти опанували всім церковним майном. Від тієї хвилі починається історія".

„Обставина, що прозеліти дістали від свящ. Рудницького 40 гектарів церковної землі в аренду, спричинила взаїмну ненависть. Напружені відносини загрожували вибухом своєрідної релігійної війни. Зрезуміло, що таке положення стягнуло на себе увагу влади, бо боротьба двох клерів ставала на перешкоді для примирюючої політики влади".

„В осени 1928 р. прийшов дальший розвиток подій. Православні парохіяни з Жабча, Смикова і Козакової Долини, завдяки агітації клеру, відмовились від методів пасивного опору і виступили агресивно, занявши в ночи з 13-го на 14. жовтня парохіяльну церкву, де пробули, де виходячи, три доби. Цей, дав би Бог, „останній напад" на Волині спричинив вмішання в справу волинського воєводи, який на прохання православного населення, в особах двох парохіян, тамошнього-православного декана (благочинного) і посла Власовського (україн. радик.) рішив дня 15. жовтня запечатати церкву на час до вирішення юридичної сторінки спору. Та на тому не кінець епопеї. По чотирьох місяцях відносного індеферентизму уніятів і православних до справи жабчанської парохії, нагло прийшло вирішення цього питання у виді зірвання урядової печатки, а опісля заняття церкви православними. Сталося це дня 21. лютого ц. р. Парохіяни Жабча, при допомозі мешканців Смикова і Козакової Долини, забарикадувались у церкві в числі около 150 людей, і приступили до відправи Богослуження, яке відправляли без перерви, по черзі, ініціяторами заняття священиками Клубоком, Сагайдаковським і Яновським. Уніятське населення не реагувало, що дало деяку ґарантію спокою".

„Одначе сам факт ушкодження печаток і опанування церкви не могли не спричинити реакції з боку влади. Тому то 23. лютого, коли вияснилось, що „окупація" церкви і безперервні богослуження не обіцюють скорого кінця, до села вислано великий відділ поліції в розпорядження старости луцького повіту, що був на місці. Одначе нічого страшного не сталося, що бодай в мінімальній мірі моглоб зробити багатшим політичний репертуар „ґранґіньолів". (Ґран-ґіньол — це французький театрик жахливих пес. — Ред.). Поліція просто не пускала до церкви „нових мучеників за віру" і цікавих. Хто бажав міг виходити з церкви на Божий світ, щоби подихати свіжим воздухом, і — вернутись до дому".

„Тому, що запаси поживи, принесені до церкви „окупантами", виходили, а також з уваги на присутність „поліційної бльокади", найбільше „малодушні" почали виходити з добровільного полону. Біля сто людей (разом з провідниками) витримали все таки до... нинішнього дня (т. е. до 1. березня. — Ред.). Мухи, голоду і холоду ніхто не терпів (?!), бо луцький староста позволив перебуваючим у релігійній екстазі фанатикам забезпечити себе свіжою водою, припасами і паливом (в церкві влаштували піч?!). Рівночасно з розпорядження влади на місце приїхав лікар з санітарним персоналом для подання лікарської допомоги „обложеним", якщо такої буде треба". (Якщо замкнені в церкві мали воду, поживу і навіть опал, то пощо було спроваджувати лікаря? — Ред.).

„Сьогодня православні парохіяни добровільно (?!) залишили церкву, яку знов опечатано з розпорядження старости. Хронікареві слід згадати ще про одну, дуже характеристичну подробицю: не зважаючи на стан фанатичної екстази, що супроводила, як все, безперервні мольби, **в церкві роздавались оклики на честь Польщі і марш. Пілсудського.** Ось і вся правда про події в Жабчу".

Починається цей допис таким вимовним вступом: „Літом 1928 р. населення Жабча, висловлюючись стилем католицької пресової агенції, в своїй більшости навернулось (на „урядову унію" — Ред.). Притягаюча сила католицької організації, її сила й авторитет вплинули на переконання більшої частини мешканців, розчарованих у діяльности православного клеру. Історія унії доповнилась новою сторінкою, доказуючою, якби там не було, поважний успіх: католицкам опанував осередком парохії, що був у руках православія".

А кінчиться допис такими вимовними висновками: „Та все таки ті події сумні. Населення виявило свої глибокі моральні цінности: що почування привязання до своєї віри і до свого традиційного обряду для неї святі. Інакше важко булоб зрозуміти його вибачливість до агітації духовенства, нелюбленого населенням і часто ним зненавидженого, духовенства, яке в цілій тій драмі відіграло ролю підбурювачів, підпаливших призбираний вибуховий матеріял. Проступок знищення державних печаток і опанування церкви мабуть будуть прощені населенню. До відповідальности належить притягнути перш за все провідників із клеру: священиків Клубока, Сагайдаковського і Яновського. Вони повинні понести сувору кару, передбачену карним законодавством".

Ось як „вірно і безсторонно" представив справу „Глос Правди". Цей допис віддає без сумніву точку погляду волинських урядових чинників у цій справі та настрої волинської польщі. Тим він і цікавий для нас.

Російська „За Свободу" про події.

Орган російської еміграції в Польщі, варшавський російський щоденник „За Свободу", став в обороні православних парохіян Жабча в окремій статті з 27. лютого. Вдруге повернув цей орган до тієї справи в 59. ч. з 4. березня, передруковуючи цитований нами в горі допис про жабчанські події з „Глосу Правди" та даючи до нього коментарі. А в 60. ч. того щоденника стрічаємо передову статтю Д. В. Філософова, присвячену подіям у Жабчу. Він пише: „З уваги на те, що події у Жабчу применшувати не годиться, бо вони можуть бути богатими в наслідки, з уваги на те, що народня релігійна стихія проявляється на основі зовсім окремих ірраціональних законів, і накінець з уваги на те, що подібні явища заразливі, треба віднестися до трагедії церкви з великою увагою і незвичайно обережно. В інтересах усіх трьох віткнувшихся, в даному випадку, сторін лежить не тільки можливо безболісна ліквідація події, але й приняття серіозних профілактичних засобів, щоби вони знов не повторялися. Католицьким місіонарям цілковито не вказано розбуджувати проти себе таку ненависть. — Для православної церкви недоцільний прояв такого фанатизму. — Для світської державної влади недоцільне загострення взаємин між двома церквами і таке різке нарушення мирного сільського життя. — Приймаючи все те на увагу, мені здається, що перш за все побажано вияснити фактичну сторінку справи і виразно зясувати ті обставини, в яких розвивалися події в Жабчу". Далі Філософов конкретизує шість питань, від задоволення яких узалежнює щасливий вихід з положення. Деякі з тих питань мають чисто формальний характер. Зате відповідь на інші моглаб дійсно прояснити багато дечого з того, що відноситься до защіплювання т. зв. урядової унії на наших північних землях.

Всього того, що сталося, Філософов у своїй статті ні не осуджує, ні не критикує. До справи підходить академічно, щоби не наразитись тим, від кого залежить у великій мірі доля його органу та російської еміграції.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Ендеція підносить голову.

Розбита в останніх виборах ендеція після втрати „Сл. Пол.""., — по суті не змінюючи „ніже титли" в свойому ідеольогічному, головно українжерному світогляді — перейшла в бебістичний табор із розвиненими прапорами, — звільна починає підносити голову і реституувати свої впливи на „полудневo-східних кресах". Одною з найбільших недостач львівської ендеції була відсутність свого власного органу. Та при допомозі „добрих людей", а між ними й *деяких українців*, вшехполяки прийшли до свого щоденника у Львові.

Наші читачі певне здивуються і не повірять в це. Як це можливе, щоби який-небудь українець підготовлював нову станицю для вшехполяків. А однак це сумна дійсність

В минулому році кількох львівських міщан, підготовляючись до передбачуваних міських виборів, заснувало поганенький щоденник під назвою: „Львовскі Курер Поранни" (незалежни дзєнник сполечни). Здається, що він не виходив поза-львівські рогачки, ведучи сухітниче життя — тимбільше, що сподівані вибори до міської ради відтягалися в безконечність, і ще сьогодні ніхто не знає, коли вони відбудуться. В невеличкому гурті основників цього „незалежного" органу найшовся між іншим один заможніший українець, а саме власник переплетні Мик. Кривецький, мабуть кандидат до радницького крісла в ратуші. Редакцію цього міщанського органу повірено якомусь д-рові Зелінському.

З огляду на участь українців у видаванчій спілці „Львовскі Курер Поранни" постійно лишався в антиукраїножерному хвості львівської польської преси, що не могло йому дати бажаних успіхів серед польської публики. Сухітниче життя цього органу завело його видавців у борги, які досягнули значних сум. У скрутному положенні на виручку прийшли вшехполяки, купивши половину уділів цього щоденника за 70 тисяч зол. В судовому реєстрі як власник цеї половини в імени своїх однопартійців фігурує львівський ендецький посол д-р Перацький. А з ним в одному товаристві засідає п. Кривецький. Хто знає, або чув про „патріотичні", настрої п. Кривецького в літах 1919—1922, той — беручи на увагу його метаморфозу — мусить прийти до переконання, що живемо в часі розвитку летунства й отруйних газів.

Очевидно, не в тому вся суть, що п. Кривецький видає з д-ром Перацьким і тов. спільний орган у польській мові, а в тому, як він ставиться до українців. Візьміть до рук хочби останнє число (ч. 252 з 8. ц. м.) і читайте лише статті: „На маргінесі лівицевого проєкту зміни конституції", „Замах лівиці на незалежність Польщі". „ППС у хвості національних меншостей", а матимете виразну картину становища цього органу, виданого між іншим й українцями, до українського народу.

В першій статті „Львовскі Курер Поранни" лірично дорікає бебістам, що вони поборювали (в часі виборів)

„найпевніший і безоглядно державний чинник, яким є все табор народовий. Крім того переконався він (Безп. Бльок), що з народовцями можна боротися за принціпи, але не вільно їх поборювати як народовців під загрозою найбільшої державної шкоди, не вільно ніяким чином підтримувати (?) чи *толерувати розвиток націоналізму серед розпаношених (?!) національних меншостей*".

А дальше нарікає цей орган на ППС, немов то вона, не маючи відваги обєднатися з комуністами „*витягнула руку до національних меншостей, протидержавних, зрадницьких і завдяки політичній конюнктурі — ультранаціоналістичних*".

Безп. Бльок копнув ендеків, себ-то тих, що „репрезентують з крови і кости елемент польськости, котрі своєю працею і кровю мучеників за волю і незалежність Польщі підтримували Польського Духа підчас неволі і тепер, коли прийшла потреба післали би свої орлята до окопів, складаючи все найдорожче на вівтарі свободної і все для інших толерантної (?!) Польщі".

Закидаючи теперішньому міністрові освіти др-ові Світальському (в статті „Замах лівиці на незалежність Польщі"), переведення виборів проти ендеції, нарікає „Львовскі Кур. Поранни" на проєкт конституції польської лівиці, який признає конституційне право територіяльних нац. меншостей до терит. автономії, а це є ніщо інше, як

„леґалізація всіх протидержавних тенденцій, оплачуваних німцями й Большевією українсько-білорусько-литовсько-німецьких партій, себ-то це рівналось би прилученню тимчасом духовому, а в майбутности політичному Львова до Києва, Вильна до Ковна, Берестя і Луцька (?!) до Мінська, Катовиць і Торуня до Берліна".

І в тому напрямку в безконечність.

І скажіть: чи не хитрий „русін" п. М. Кривецький?

На парляментарній арені.

За виконання земельної реформи.

В середу дня 6. ц. м. відбулося засідання *комісії земельних реформ* в присутности міністра земельних реформ д-ра Станевича. На денному порядку нарад була дискусія над зголошеними проєктами П.П.С., Пяста і Хлопського Стронництва в справі закона про виконання земельної реформи. З трьох зголошених проєктів — проєкти П.П.С. і Пяста (перший обширний і доволі радикальний, другий себто Пяста значно менший і менше радикальний) йдуть шляхом новелізації обовязуючого закона про виконання земельної реформи з 28 грудня 1925 і вводять у ньому більші або менші зміни, натомісць проєкт Хлоп. Строн. є зовсім новим законом, дуже радикальним (проєкт переймає на власність держави всі обшари управної землі — без лісів — понад 60 гектарів за розмірно невеликим відшкодуванням і то найпізніше до року від дня оголошення закону) і для українського народу дуже небезпечним. Комісія свого часу вибрала субкомісію для усталення, котрий зі зголошених проєктів має бути основою комісійних нарад. Субкомісія цього не вирішила і за субстрат до дискусії на повній комісії взяла всі три проєкти, хоч проєкт Хлоп. Строн. йде в розріз з двома першими проєктами.

Референтом обрали пос. Максиміліяна Малиновського (Визволенє) і він 6. ц. м. на повному засіданні комісії предложив від себе новий частинний проєкт новелі, беручи за головну основу проєкт П.П.С., але в дечому засадничо від нього відбігає. По рефераті пос. Макс. Малиновського промовляли речники поодиноких соймових угрупувань, між ними і *пос. д-р Степан Барч* від Українського Клюбу.

Пос. д-р Баран поставив передовсім формальний внесок на відрочення дальшої дискусії в комісії над зголошеними проєктами і відіслання їх до субкомісії з тим, щоби вона поновно пе-

---

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

5)

Оповідання.

(Продовження.)

V.

Грицько горів. Під попелом давніх спогадів тліло ще жарке вугілля, яке тепер жарилося, підпалювалося. Писав до неї вірші, давні спомини вбирав у кришталеві образи, заковував у мельодійну пісню. Виписав усі давні спогади, що колись ранили душу і — здавалося — вони завмерли. Вмерло те із життя, що ожило в мистецтві. Аж нині! Ожили давні спогади, розжевріли пригаслі вуглики, спалахнув новий вогонь.

Її очі такі живі, палкі, запалювали в його душі нові пожежі, її слова долітали до його ушей, а потім якось так дивно стелилися усім його теплом, розніжуючи кожний його атом. Згадував ураз із нею давнє, всякі давні дрібнички і кожна ця дрібничка, кожний спогад малою ниточкою вязали його з нею. Почував якусь благість і ніжність у свойому тілі.

Коли прийшла ніч і обидва други йшли спати, запитав Стецько:

— Грицьку, коли їдемо?

— Якто? — запитав Грицько, як збуджений із сну.

— Тиж казав мені, що їдеш тільки розпрощатися, вона-ж усе дивилася на тебе згори, вона...

— Друже мій! — відповів Грицько мягким голосом, у якому звучало чуття з пооханням. — Сідай і слухай. Бачиш, ...якби це тобі сказати... Бачиш... у моїй голові все перевернулося... це нераз так діється в житті. Ми розумом могучі і цей наш розум — як зима — все заморозить, викує кришталі сніжинок, збудованих правильно, льогічно. Та повіє теплий вітер — і пропало все збудоване льогічно, розумово! То правда, що я приїхав сюди, щоб пімститися, поглузувати з неї, але — ну, бачиш сам! Я став з нею говорити і слово по слові, слово по слові й усе перевернулося мені в голові. Я був несправедливий! Я гнівався на неї, що вона обійшлася колись так зі мною, але нині, нині говорю я з нею й усе, все мені ясне! І от бачу нині, що вона невинна. Ти-ж чув сам на свої власні уха, як вона памятає кожну хвильку, коли я її стрінув, вона памятає й місце, де я її стрінув! І що говорив і як говорив, був веселий, чи сумний! Усе памятає! А це багацько мені каже! Сотки нових думок, можливостей зародилися в моїй душі. Ну, й кажи-ж тепер сам, як я можу це все тепер топтати, кидати?!

— А я не казав? — перебив Стецько.

—Що ти казав?

— Що ти готов спалити й усі свої вірші, що писав проти неї. Вона невинна — а ти пали свої вірші, або ретушуй, ретушуй!

— Що то — то вже ні! І ти, друже, не по щирости це говориш, а тільки, щоб мене вколоти. Але скажи мені, по щирости: як вона тобі? Правда, яка вона ніжна? Як гарно, як образово вона говорить! „Давні спомини покотилися", або „нудьга мене гніте"... Ну, кажи, не правда-ж, що кожне її слово — це ціла поема?! А яка повага в її постаті, яка гордість, самопевність, який стиль!

— Правда, це все щира правда! — відповів Стецько, — але тому саме ми завтра й відїздимо. Ти їхав розпращатись...

— Алеж, друже, ти не говориш цього щиро...

— Їй Богу, що щиро, ти обіцяв поглузувати...

— Дай мені спокій із своїми дурницями! Одно й одно по сто разів плете! Дай мені спокій!

— Кажу: завтра їдемо!

— Їдь собі до сто чортів, хочби й зараз! Провалися ще й тепер! Тебе я не тримаю! А то зайди собі з таким! Щойно почав, ні, ще й не почав я з нею говорити, а його вже напосіло! Їдь, їдь — таки зараз!

— Як так, то власне не поїду! — відповів Стецько. — А от подам тобі свої спостереження, як німий свідок з боку. Ти закоханий по уха, але й вона не є тобі противна. Я сидів і підглядав, ловив дрібниці, які все найбільш характеризують людину. Отже перше, що я бачив, було те, що Ксеня тобі рада. Це бачив я з того, що — мене вона не бачила цілком. Колиб була забавляла тебе тільки як гостя, булаб однаково відносилася й до мене — як до гостя. Та ні, вона потонула вся у споминах, що лучили її з тобою, забуваючи, що я сиджу з боку й підглядаю. О, як горіли тоді її очі! Мені й під присягою тоді булоб сказати певно, чиї горіли більше: твої, чи її? В тих її очах я вичитав, що вона вже давно чекала тебе. Її очі шептали: „Дурненький ти, поете, пишеш поезії, а кохання — це кохання, ні поезій до того не треба, ні трагедій, списаних на папері. Кохання — це: кохати!"

— Що? Ти вичитав таке з її очей? — спитав Грицько жваво.

Але поки Стецько відповів, у тій хвилині застукав хтось у двері. Ізза дверей показався розягнений уже пан радник, вихилив голову і, прикладаючи до рота палець, пошептав:

редискутувала зголошені проєкти і усталила їх головні провідні тези, що мають опісля послужити основою до дальших нарад на повній комісії. В мотивуванні свого внеску д-р Баран підчеркнув, що дальша дискусія в комісії над проєктами, що є зі собою розбіжні і при відсутности усталення основних засад проєктованої земельної реформи є цілком безцільною блуканиною серед темної ночі і пустою стратою часу та супроти цього заявив, що не зазначує на разі становища Українського Клюбу до мерторичної сторони зголошених проєктів. Після пос. д-ра Барана забрав голос мін. д-р Станевич, заявляючи, що він не може взяти відповідальности за переведення в життя котрогонебудь зі зголошених проєктів, бо богато є там річей, що їх не буде можна виконати. Рівночасно зазначив, що він приготовляє власну новелізацію до закона про виконання земельної реформи з 28 грудня 1925 р. і готовий проєкт зложить в соймі найпізніше є половині травня ц. р., супроти чого просив відложити наради в комісії над зголошеними вже проєктами аж до хвилі, коли він урядовий проєкт зголосить у соймі. По думці цеї заяви міністра поставив пос. Пшеднельський (Б.Б.) внесок відрочуючий дальшу дискусію аж до внесення в соймі урядового проєкту. Проти цього внеску заявився пос. Квапінський (П.П.С.), автор проєкту П.П.С., а також пос. Маріян Маліновський, котрий поставив внесок, щоби за основу до дальших комісійних нарад взяти виключно проєкт Хлопс. Стронництва. При голосуванні перейшов найдальше ідучий внесок Б. Б., супроти чого відрочено дальші наради комісії над справою закону про виконання земельної реформи аж до хвилі, коли в травні ц. р. після заяви міністра Станевича уряд зложить власний проєкт у соймі.

Перед Загальними Зборами Ревізійного Союза.

Відємне і додатнє в нашій кооперації.

(Стаття надіслана.)

Наша кооперація в останніх кількох роках розрослася буйно. — В ній виявилася енергія села. Село хоче жити.

До війни села були промережані всякими товариствами й установами. Повоєнний час перемінив село. — Воно стало під знаком відбудови. Війна й повоєнні літа випустили на світло дня тисячі лихварів, які добивали недобитих. Акція проти лихварських павуків виявилася в кооперації. Цілком природно, що провід в кооперативі попав у руки активних одиниць. А що активність може проявлятися в двох протилежних напрямах, не дивно, що поруч чесних, попадають там, на жаль, також люди, які шукають легкого заробітку й яким ідея кооперації не лежить дуже на серці.

Перші роки були для кооперації корисні, — бо в протиставленні з лихварами, могли легко виказати свою корисну працю. Та з часом обставини змінилися. Стабілізація гроша ступила лихварські, надто гострі пазурі, а далі купці проти грозн кооперації села повели наступ, — кредитом і конкуренцією. Наша кооператива остала на старих позиціях, а додатком відсунення на другий плян ідеї...

Що було вчора живе, нині стало пригожим до музеїв. Крім природного противника кооперативи повстав новий і ще більше небезпечний. Він вилягся у самій кооперативі. Се „манко". — Всяко можна пояснити його повстання. Досить, що він жиє, розростається і стає грізним. Операція його, це бути або не бути кооперації. Дві головні причини його спричинюють: місцевий апарат і дорогий товар.

Спробую проаналізувати життя проводу кооперативи.

Управа і Надз. Рада є завеликим, а тимсамим важким і неповоротним апаратом. Це доказує практика. На ділі весь тягар праці спадає на одного члена Управи, — книговодця і склепаря. Всі інші члени є звичайно фігури, що творять статутове число. Чи серед такої „управи" важко за зловживання? Життя її залежить виключно від доброї волі єдиниці і обставин. Є випадки, що й найкращі наміри і зусилля остануть знівечені, якщо найдуться дві протилежні сили. До творчої праці у селі не знаходимо ще нині людей. Їх треба виховати. Само село їх не витворить. — Вікова неволя не дозволила нам творити. У односельчан важко витворити організаційний апарат, бо природжена мягкість і щирість не дозволяє їм бути безсторонними супроти своїх братів, і споріднених з ними. Цілком інакше буде, коли у виділі, чи раді засядуть ріжні та чужі собі люди.

Родова спорідненість села є на перешкоді активности. Державний апарат держиться лише чужим собі елементом. Де запанує „фамілія", — там гаразду годі надіятись.

Кооператива вимагає праці для загалу, самопосвяти і відповідальности, — а село не може дати ні Управи ні Надз. Ради зі „своїх" людей.

Друга причина, — це дорогий товар. Дорогий товар не видержує конкуренції, а тимсамим зменшує винагороду службовиків. Посередництво мусить обмежитись до мінімума. Крамниця кооперативи мусить побирати свій товар з гуртових складів, де ціна на яких пять відсотків нижча.

Повітові Союзи не здійснили надій. Повітовий автономізм цілком не надається до здисциплінування цілої сітки кооперації.

На „нині" найкращою булаб система двостепенна: Центросоюз і районові кооперативи. Осідок районової кооперативи повинен бути в природних центрах, де відбуваються ярмарки, де зосереджені культурні осідки. Ними є всі міста, місточка і більші села, довкруги яких осіли поменші села, де сходяться дороги. Район займав би 10—20 громад. Всі районові громади творилиб одну районову кооперативу. Управа кооперативи складалась би із представників від усіх кооперативних громад. В кооперативі мусів би бути службовик-книговодець і управитель складу. Обох призначував би Ревізійний Союз, згідно „Центросоюз". Кооператива побиралаб товар просто зі складів Центросоюзу. У кожнім селі районова кооператива відкриваласб свої крамниці,— для яких доставлялаб товар і склепаря. Догляд над крамницею виконував би член Ради Надзірної, — з даного села. Замісць адмініструвати 10 до 20 кооператив, малиб ми до діла з одною кооперативою. Всі члени дотеперішніх кооператив сталиб членами районової кооперативи. Нових членів зєднувалаб кооператива через товарові звороти. Кожний покупець дістав би книжку, на якій крамар вписував би закупно обовязково.

Якщо кооператива хоче стати на твердих основах, мусить пляново вести свою акцію. На мою думку влаштовування курсів Повітовими Союзами не кладе основ під витворення кадрів склепарів. На них попадають принагідні склепарі, які звичайно по кількох місяцях кидають службу або їх викидають через манко.

Скільки то у нас беззахистної молоді? Спрямуватиб їх до Народної Торговлі, більших кооператив, до наших купців, а тоді дісталиб ми справжніх склепарів. Коли склепар буде винагороджений як слід, тоді молодь самочинно кинеться до купецького ремесла. Час вже і нам скінчити з тим понижаючим використовуванням службовиків. Кооператива мусить стати трівкою, поважною інституцією, а не якимсь дряхлим, патріотичним вогником.

Розбудова нашого промислу не може знайти зрозуміння в теперішніх управах кооператив, які є виразником виключности села.

Цілком інакше булоб у районових кооп., колиб там біля себе засіли чужі люди. Тоді булоб і більше зрозуміння для загально-народніх потреб, бо добро кооперативи стоялоб ширше, дальше від егоїзму села. Краще мати менше кооператив добрих щодо якости ніж вдоволятись самою скількістю.

Вол. Чолій.

По широкому світі.

Бріян виїхав з Парижа до Женеви на сесію Ради Ліги Націй.

В Ірляндії арештували 40 осіб як політично небезпечних.

Президент Чехословаччини Масарик поважно недужий.

Прімо де Рівера віддав під суд свого сестрінка за поширювання неправдивих звісток про теперішню владу; сестрінка засудили на 50.000 пезетів кари.

Латиський посол у Москві передав радянському урядові акт ратифікації московського протоколу, який так само як пакт Келльога ратифікований Латвією і СРСР увійшов у свою силу.

Єгипетський уряд видав закон, згідно з яким кожний, що намовлятиме студентів до участи в політичних маніфестаціях дістане 6 місяців вязниці.

У Ковні помер основник союзу „шавлісів" і їхній ідейний провідник Путвінскас.

У Таврогах на Литві закінчене слідство в справі протидержавної змови. Справу розбиратиме військовий суд; перед ним стане 120 осіб.

— Прошу гасити! У нас в 10 годині поліційний час!

— І в приватних домах? — запитав Стецько.

— У приватних ні, але порядний горожанин усе робить більше, як держава вимагає. Добраніч, панове!

— Добраніч, пане раднику!

Грицько почав придушено сміятися, та Стецько промовив:

— Грицьку, не смійся. Тисячка лицарів і тисячка таких, що роблять більше, як того держава вимагає, збудують нам державу!

VI.

Найближчого дня горів Грицько далі. Поет, що не знав середньої дороги, а обертався в крайностях... Писав революційні вірші, в яких взивав до бунту проти тиранів і одночасно баляди, в яких малював життя королів. Симпатизував з усіми найлівішими партіями — одночасно з тим обожав фільософа Ніцше й кожну сильну одиницю і сам про це мрів, щоб стати сильною одиницею і своїми думками панувати над сірою юрбою...

Такий був і в любові.

Вчорашня ненависть перемінилася в палке кохання, при якому тратив своє „я", — як до якого Бога до неї молячися.

Другого дня пан радник вийшов до бюра, мати поралася коло кухні, а Грицько сидів біля Ксені й читав свої вірші. Рукою підгортає своє довге волосся й читає, читає — очевидна річ: тільки деякі свої вірші. Як цей сподобався? А цей? А можеб тут дещо ще змінити? Їй усі сподобалися дуже й нічого не треба було в них змінити... Зрештою — чи вона не знала?

Стецько тинявся тимчасом від кутка в куток, переглянув уже всю бібліотеку пана радника, що не було так важко, бо в дома не було взагалі ніякої бібліотеки крім кількох позичених ще перед роками й не відданих книжок... Стецько пройшов уже всі стежечки в городі і скучав. Колиж часом мати покликала Ксеню до кухні, виходив Грицько до свого друга.

— Бідний ти!

— Чому я бідний?

— Ти сам...

— Волію бути сам, ніж...

— Ніж що?

— Ніж бути послідовним, як ти!

— Не маєш чого сердитися. Я спитав її нині рано, чого вона гнівалася на мене. Її здивувало моє питання й вона відповіла, що ніколи й не думала гніватися на мене. Це видно — я сам у себе вмовив. Я замовк і не міг із зворушення промовити й слова... А як вона любить цвіти, живе разом з ними, знає історію кожніської квітки... Цьому всьому винен я, що вмовив у себе її гнів. Але перепрошую, вона вже йде, я маю до неї кілька слів...

І Грицько біг. Ходив, говорив, та одночасно з тим і відчував, що нині була вона не та, що вчора. Нині вже холодна, здержлива, якби важила кожніське слово. Грицько догадувався, що у вечір вона мусіла довго розмовляти з мамою. Вона мусіла все міркувати й розмірковувати. Вона мусіла важити й розважувати.

Так: Грицько любив її, писав до неї вірші, горячі і палкі, але такі самі виписував і до інших — це вона знала і це мусіло її боліти. Чогож писав до інших? А коли вже писав до інших, чого писав і до неї? Цілий світ читав його поезії, — думала, — цілий світ і знає, що Грицько, поет, любив її і — кинув... Цілий світ — це страшне!... Пощо того всього? Любить щиро — заручини й весілля, а не любить — дурні його вірші!... Бути його жінкою — нічого не мала проти цього, але бути його „високим ідеалом", до котрого він виписує тільки вірші — цеж дурне!

Отаке передумувала Ксеня вчора й нині — була здержлива, обережна. Грицько відчував оцю її обережність. Відчував її прихильність до себе і її тепло, і його очі горіли й він був готов припасти до неї й цілувати її руки за одно ласкаве слово. Але вже по хвилі віяло холодом від неї. Вона була не така, як інші, що були ласі на його слова, яким міг без надуми плести всякі бакаляси й баляндряси — ні, вона була інша, понад усі! Така поважна, неприступна, дорожить кожним словом. Такої недоступної він і хотів! Любив стрімкі гори, любив розбурхані хвилі, любив її опір.

Грицько відчував, що між ним і нею стоїть якась стіна й хотів її розбити. Хотів розвіяти те недовіря з її чола, прогнати неспокій, успокоїти її, запевнити, присягнути їй на все святе, все найдорожче, що він у житті любив її одну. Про неї одну він снив свої сни і мріяв свої мрії, та тільки часом, коли вона від нього відвернулася — він з глибокого жалю, з надмірного до неї кохання, попадав у розпуку. Дивився тоді за іншими, думав, знайде таку, як вона, але дарма. Лише розчаровувався, бо другої такої немає на всьому світі. Й ось вертався знову до неї, з тим більшим до неї коханням, бо вже знав, що другої такої нема в цілому світі!

(Продовження буде.)

ВІДГУКИ ДНЯ.

Страшна пошесть.

Коли приїдете до Львова, а побачите людей (в каварні, дома, в касині), що сидять за столом, непорушно, з блідими обличами, з витріщеними очима — ради Бога! — не приступайте до них!! Скорше, чим можете сподіватися, заразитеся від них найстрашнішою хоробою наших днів і ратунку для вас не буде.

До колекції чуми, холери, менеґітіс, африканської сплячки, жовтої малярії і інших раків, прибула отсе одна з найгірших, найзлосливіших... Яка її назва, ніхто напевно не знає. Мало хто в нас вміє по англійськи і тому не знає, як її вимовляти, а ті, що вміють... також не знають.

Одні кажуть: ремі, другі: румі, треті: ромі, четверті: рімі, пяті: рамі, а шесті, семі, восьмі і іксті уживають котроїсь із повищих назв тому, що в українській азбуці нема вже більше самозвуків (голосівок).

Хороба ця прийшла не знати звідки, але по всякій імовірности з анґльо-саксонських країв, на що вказує її назва. Бациля її ще не відкрито, але стверджено, що він ховається в двох колодах карт. Хорують на цю хоробу малі і великі, але найчастіше заражуються жінки.

Хороба: рамі (ромі, ремі, рімі, румі) має три стадії.

І. стадія: Заражена особа задумується, кліпає очима, тре руки і обкусує нігті.

І. стадія: Хорого морозить, його очі червоніють, вибалушуються, долішня губа звисає сентиментально в діл, руки заєдно трясуться.

III. стадія: Хорий тратить память і довбає в носі.

В першій стадії є випадки цілковитого вилічення, в другій рідко коли можна пацієнта вратувати, в третій пацієнт не приймає ніяких ліків і дуже легко може ще побити лікаря.

Колиб хто завдав собі труду і перевів статистику тієї хороби, то напевно всі ахнулиб зі страху і дива. Ручу, що 90 проц. українців у Галичині хорі на цю страшну, руйнуючу недугу.

Читачу! Коли не віриш, завдай собі труду, перейдися по каварнях і приватних мешканнях та переконайся! Ти напевно не погодишся зі мною, бо... сам граєш „рамі".

А колиб ти не грав, то перейшовшись поміж столиками грачів, напевно заразишся і за деньдва вже будеш знати всі тайни гри: як збирати до флеша, як іти на дами, а як на секвенси, як випереджувати противника „стукненням" і... як викрутитися від плачення...

Це останнє спеціяльно дуже важне. Хто цього не навчиться, напевно програватиме до більше здібних партнерів.

Галактіон Чіпка.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвятнуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладни й іншим пригадуйте.

З Національного Музею у Львові.

Національний Музей у Львові мав в місяці лютім завдяки дарам та закупнам 42 числа (71 предметів) приросту, головно з історії народнього та церковного мистецтва, при чому найціннішим надбанням є чотири пакети актів Секретаріяту Освіти і Віроісповідань ЗУНР з 1919 р. зі Станиславова. Жертводавцями були пп.: д-р Кисілевський Ю., Константинович Я., д-р Макошмонько Ю., о. Ольшанський І., інж. д-р Павлов М., о. Пилипець, о. Проць Й. Сивенький Л., о. Стефанович А., Тарнавський Ом. і Турчманович. Управа музею складає їм отсим щиру подяку.

Внутрішня праця музейна йде головно біля заснування листкового, ілюстрованого рисунками катальоґу збірок і працює в тому напрямі над відділом церковно-історичної археольоґії та фотоґрафії церковної архітектури. Звіт за 1928 р. розіслано у всі країни, де тільки находяться поселенці з галицької України і через П. К. О. зачинають напливати вже жертви на розбудову музею. Досі прислали: о. Михайло Лада зол. 50, Строцький Ізидор 25, Ліна Малицька 10, д-р Мих. Волошин 10, д-р І. Маковський 10, проф. Никиф. Данин 5, о. д-р І. Бучко 5, Теод. Будзиновський 5, В. Диків 4, М. Галібей 0.50 зол. п.

До управи Н. М. зголосився був п. Гофман від „Messager Polonais" з предложенням помістити в ньому на кошт музею статтю про збірки Національного Музею і представлені ними частини українського мистецтва. Наукова фундація Національний Музей рішилася не користати із цієї пропозиції, бо за готівку вона може перевести під власною редакцією таке видання, яке буде для неї найвідповідніше і найпотрібніше, тимбільше, що вже приступлено до підготовки ювилейного збірника музею у двох мовах.

На педаґоґічні теми.

В справі реформи шкільництва.

(Закінчення надіслане.)

Не зїзді учителів середніх шкіл „Рідної Школи" порушено між іншим також справу перестрою шкільництва. Хоча точний обсяг виголошених рефератів мені не відомий, хочу подати кілька загальних думок на цю тему.

Правдою є, що нинішнє шкільництво у формі старокласичних ґімназій не відповідає духові і потребам часу. Між школою, яка своїм обсягом способом навчання пригадує середновіча, і дійсним життям та його потребами виринає пропасть. Бачимо це на кожнім кроці, а на доказ цього можемо навести й численні висказа визначних педаґоґів, як Штерна, Монтесорі, Дюї, Голля, Торнлайка і т. д.

В наслідок цього в цілому культурному світі працюють горячково над реформою шкільництва. Відбуваються наради фахівців, улаштовуються анкети, пишеться в часописах. Тут і там змінюють основи навчання, заводять нові предмети, нові способи, повстають нові школи. Вистане згадати школу у Вікерсдорфі, школу Монтесоріової, заведення Дюї, плян батавський, дальтонський, нюйорський і богато інших.

Шкільництво, його зміни й реформи мусять бути побудовані на знанню дитини. Знання дитини стає гаслом наших днів. Впливають на це три основні моменти: народньо-господарський, моральний і педаґоґічний. Народньо-господарський момент випливає з пізнання, що молодь — це будучність народу, джерело новонаростаючих сил. Обовязком суспільности є занятися молодю, пізнати її й повести до витворення сильних, шляхотних одиниць, а тимсамим і кращої будуччини народу. З морального становища пізнання дитини і відповідне поступовання з нею зменшить деморалізацію, число злочинців, самогубств і т. п. З педаґоґічного погляду домагаємося практичного виховання дитини, виховання для життя. Неправдиве є твердження, що ум дитини є табуля раза, навпаки: є певне: що дитина приносить зі собою зародки здібностей, які добре виховання має розвинути до повної зрілости й сили. Мусимо ясно здати собі справу, що дитина є для себе світом; це тип суі ґенеріс, зі своїм спеціяльним тілесним і душевним розвоєм, з окремою психольоґією й льоґікою. В середніх школах мусимо мати на увазі психольоґію шкільного віку, з його критичним періодом полового дозрівання. Є це період наглої тілесної і душевної зміни, що вимагає якнайбільшої обережности і розуміння з боку школи. В тім часі родяться у молоді ріжні нахили, замилування в ріжних предметах науки, мистецтва, спорту і т. д. Тому при орґанізації шкільництва як обсяг, так і спосіб навчання мусить бути приноровлений до тілесного й душевного розвою молоді. Кличем нашим повинно бути: „Не діти для школи, але школа для дітей"!

Другим важним чинником, що паде на вагу при роздумуванні над перестроєм шкільництва, є сама ціль виховання, іншими словами: що хочемо вихованням осягнути. В історії педоґоґіки найдемо найріжнородніші цілі виховання, як побожність, моральність, приготовлення до практичного життя, розвій всіх здібностей, виховання народне, індивідуальне, соціяльне і т. п. Ясно поставлена ціль освітить і додасть змісту виховній праці вчителя. Не лише в загальнім вихованню, але і в поодиноких предметах навчання мусимо відповісти на це питання; прим., що хочемо осягнути навчанням греки, латини, історії, природних наук, співу по середніх школах? По високих школах питання ці стають ясніше; щож до середніх шкіл, то погляди тут розходяться, хоч від цього залежить поступ і метода навчання, як також першенство поодиноких предметів. Головно анґлійські педаґоґи ставлять собі часто питання, яке знання має більшу вартість.

З того становища значіння клясичних мов упадає. Поширюються школи реальні, торговельні, промислові, що відповідають краще потребам життя. І там, де клясичні мови є конечно потрібні, обмежується їх на мале число годин. Зате підчеркується значіння природних наук (передовсім анґлійськими педаґоґами). Г. Спенсер, великий фільософ XIX. в., на перших сторінках свого педаґоґічного твору (Education intellectual, moral and physical) підчеркує значіння природничих наук. Подібно і твір Бейна (Alex. Bain Education as a science) можемо назвати співом хвали природничим наукам. Станлі Голь (G. St. Hall: The Love and Study of Nature: A Part of Education) вказує, що основою всього навчання є природа, що мова, поезія, малярство, спів, взагалі все знання — є витвором природи і своїм корінням спочиває в природі.

Важним питанням є також переведення теорії в практичне життя. Коли теорія поступає скоро вперід, то практика кульгає далеко позаду. Суспільности та уряди не раді змінам і придержуються довго старих звичаїв, тимбільше, що не мають розуміння для тих справ та відповідного знання. При реформі шкільництва в деяких випадках змінюємо давній обсяг, опускаємо деякі части, або додаємо нові. В деяких випадках творимо нові школи з новим обсягом навчання. В комісії, яка випрацьовує новий плян навчання, мусять бути заступлені фахівці поодиноких предметів, як також фахові педаґоґи, обзнайомлені з новішими подібними заведеннями і з фаховою літературою. Ухвалений плян практикується в одній школі, а коли він покажеться корисним, то поширюється на дальші школи.

Окремого обговорення вимагає справа освіти учителів та педаґоґічних академій, але про це іншим разом.

Д-р Степан Фігура.

З Бесарабії.

Свято української пісні в Кишеневі.

Питання про український хор в Кишеневі вже давно стоїть на деннім порядку у місцевій українській громаді. Стоялоб воно мабуть ще довго, якби не енерґія п. Миколи Павловича, який запросив до Кишенева п. Миколу Бойченка, що приїхав з Італії до Букарешту й якось разом обидва не взялися за цю справу. Протягом одного місяця зорґанізовано хор з 54 осіб та влаштовано перший концерт 3. лютого, а другий 23. лютого. В склад хору входить 16 сопраністок, 12 альтів, 10 тенорів та 16 басів. Між співачками є 10 найліпших вихованців місцевої консерваторії, а між басами є чудовий голос Петра Туголіса, якому подібного не тільки в Румунії, але й далеко поза межами її трудно знайти. Диріґентський талант Бойченка, голосові якости хористів та окремих солістів роблять те, що хор зможе в недалекому майбутньому боротися за передове місце між хорами, що співають нині в Европі. М. Бойченко є вихованцем київської консерваторії, був співробітником хору Кошиця, а потім мешкав у Римі, де працював у ділянці композиції. Обидва концерти пройшли з великим мистецьким успіхом. Бойченко, чудесний технік-диріґент, робив з хором, що хотів, а хор без ніякої напруги, мов загіпнотизований, виконував найтрудніші річи. Саля напружена, бо річи, що їх співає хор, цілком для неї невідомі. Може це й не на користь хорові та диріґентові, алеж останні йдуть своїм шляхом і мистецьким виконанням ніби приглушують публику. Крім творів Лисенка, Леонтовича, Стеценка та Кошиця у програму увійшли також твори самого Бойченка, від яких віє чимсь новим та оригінальним.

Дивогляди.

Адреса віршом.

Російський денник „Сегодня" наводить як доказ великої культури в Латвії факт, що там почта доручила листівку написану всупереч усім правилам. 1-о вона була писана російською мовою; 2-о крилатим віршом. Листар мусів бути дуже інтеліґентний і розумів дотеп, коли відчитав адресу менш-більше такого змісту:

„Там де Риська є затока, — У краю лісистих дюн — Де зима така глибока — Де в рибалок є тютюн — Де Майоренгоф зупинка— На Тукумському шляху — Й кінь біжить, немов пилинка — Без підков, бо по піску — Вулицю найди там Риську — І пятьдесять восьмий дім — Гей, почтарю! він же близько — Майже в центрику самім — Приятелю невідомий — Запитай, як ти зайшов, Чи живе у цьому домі пані Любов Ф. Ремньов — А вона як лише дістане — Цей листочок, брате, знай— То зворушена погляне — Й щедро дасть тобі на чай".

Невідомо, чи листаря зворушила в цій адресі більше поезія, чи цей обіцяний чай.

З судової салі.

Евген Скицький та Іван Штокало перед судом.

В четвер 7. березня ц. р. скінчили промовляти прокуратор та оба оборонці. Зацікавлення між публикою не зменшилося. Салю виповнили цікаві по береги, як і вчора.

Промова прокуратора.

Прокуратор Сивуляк підтримував у цілій основі акт обвинувачення і рішучо обстоював свої тези, чи радше гіпотези, що обв. Скицький є одним з учасників нападу на почту. Твердив, що обв. Скицький перший увійшов до середини бюра і тероризував управительку каси, п. Тустановську. Зате обв. Штокало був

утаємничений у все і знав про цей напад на почту. Тому-то прок. просить відповідної кари для обох обвинувачених.

Промови оборонців.

Оба оборонці збивали у своїх промовах тези акту обвинувачення.

І так обор. д-р Ганкевич доказував на основі самих зізнань клясичних свідків, урядовців почти, що обв. Скицький не був і не міг бути в середині бюра і тимсамим не брав безпосередньої участи в нападі. Зате він приїхав з обв. Штокалом автом на вул. Снядецьких ч. 6 і тут залишився вже з цікавости на тій вулиці, сподіючись побачити свого товариша Ординця в товаристві гарних дівчат, з якими мали вибратися на романтичну прогульку за місто.

Зноваж обор. д-р Глушкевич безмилосердно збивав т. зв. познаки і здогади прокуратора, на основі яких прок. посадив бідного шофера на лаву обвинувачених, не даючи абсолютно ніякого доказу, щоб підтримати свої льоґічні розумування.

Опісля слідувало коротке резюме предсідника Антоневича, який також підтримував акт обвинувачення.

На тому розправу перервано до год. 3. пополудні.

Присуд.

Евген Скицький та Іван Штокало засуджені по 4 роки тяжкої тюрми.

По одногодинній нараді присяглих судів відчитав їх провідник д-р Мезузе, проф. унів., вердикт такого змісту:

І. Чи винен обв. Евген Скицький, що в дні 3. липня 1928 р. у Львові разом з іншими напасниками як спільник грабунку зі зброєю в руці в цілі присвоєння собі готівки, яка є власністю державного скарбу і була в філії почтового уряду ч. 13, загрозивши урядовцям того почтового уряду, а саме М. Тустановській, К. Добростанській, В. Любінецькій, В. Ковальчуківній і П. Червінському, допустився насилля, після чого доконано грабунку — *5* так, 7 ні.

II. Чи винен обв. Іван Штокало, що дня 3. липня 1928 р. був помічником у тому, що В. Ординець, В. Мирош, Е. Качмарський та Ів. Плахтина як спільники грабунку *9* так, а *3* також так але з пропущенням слів, що Іван Штокало наперід порозумівався з товаришами, щоби помогти їм в утечі.

III. Чи винен обв. Скицький, що дня 3. липня 1928 р. був помічником у тому, що... (далі як попереднє) *12* так.

Опісля прочитано щераз вердикт обом обвинуваченим. Після того прокур. каже покарати обох обвинувачених по думці §§ 5, 190, 192 і 194 к. з.

По десять мінутовій нараді трибуналу предс. *Антоневич* оголосив такий присуд:

Евгена Скицького і Івана Штокала засуджено по думці §§ 5, 190, 192, 194 к. з. і 335 к. п. по 4 (чотири) роки тяжкої тюрми, загостреної постом і твердим ложем раз на місяць. До обох засуджених приморовлено злагіднення з §§ 46 а, б, ц. і 47 а, ц, к. з. а Іванові Штокалови також узглядненo як лагодячу обставину те, що він видав своїх спільників поліції.

Оборонці внесли зажалення неважности ізза високого виміру кари.

—o—

Комітет у червні займеться менш. справою.

Дня 7. березня йшли далі розмови між делеґатами Ради Ліґи над устійненням тексту резолюції, яку на основі ухвали вчор. засідання мав зясувати менш. референт Ради Адатсі.

Рада Л. Н. приняла на попол. засіданні без дискусії резолюцію справоздання Адатсі. В резолюції м. і. сказано, що Рада Ліґи поручає свому справоздавцеві предложити собі на червневій сесії звіт внесень, якими заняли Раду канадійський та німецький делеґат, при чому мають бути узглядненi уваги, які поставили члени Ради в дискусії над згад. внесеннями. Рада просить представників В. Британії й Еспанії, щоби помогли справоздавцеві при приготуванні згад. звіту. Справоздавець і його товариші можуть приймати від урядів країв, які прийняли на себе постанови про охорону меншостей, всякі уваги, які ці уряди схотіли би їм присилати. Також кожна держава, що належить до Ліґи, може предложити свої уваги. Утворений так комітет 3-х може приймати інформації і приступати до таких консультацій, які вважатиме конечними для виконання свого завдання. Рада, що радитиме як комітет, перша розглине цей звіт. Задля цього збереться Рада в відповідним часі і то перед речинцем визначеним для найбл. сесії Ради. Ген. секретар повідомить уряди держав, які приняли постанову про охорону меншостей, та уряди всіх держав, які належать до Ліґи про теперішну ухвалу, додавши до неї протокол засідання Ради Ліґи з 6. березня 1929.

Червнева сесія Ради Ліґи відбудеться в Мадриді.

—o—

Після нападу на листаря.

Трамваєвий кондуктор, Лев Ґавлік, якого поцілила куля підчас погоні за учасниками нападу на грошевого листаря при вул. Городецькій, помер учора попол. Куля поцілила Ґавліка в шию повище лівої лопатки. Ґавлік мав 56 літ, осиротив жінку та двоє дітей. Дочка помершого є студенткою університету.

Вчора устійнили назвище вбитого справника нападу. Є це 25-літній *Ярослав Любович студент IV. року прав.* Він жив із своїм братом, студентом медицини при вул. Пястів ч. 10.

В кімнаті молодої жінки, де виконано напад на листаря Кохановського, найшли 25 дек. паприки, якою хотіли засипати очи листареві.

Справники нападу хотіли, мабуть, звязати листаря. Коли Любович сягнув у кишеню за шнуром і тоді пустив листареві горло, листар став кричати рятунку, схопив крісло та вибив вікно. Крик листаря збентежив напасників. Любович утік зверми льокаторки, двома кімнатами до кухні, потрутив Майблюмову і вибіг на сходи. Льокаторка, студентка вибігла без капелюха й кричала: „Баллити!" За нею побіг Мицук. У дверях вистрілив він до листаря, але не вцілив Листар, хоч кров із ран на голові заливала йому очи біг за Мицуком і схопив його за полу плаща. Втікаючий тягнув його по сходах, вкінці вирвався листареві. Тоді вертав льокатор тої камяниці Яхимецький. Він поспішив на поміч листареві, вдарив утікаючого палицею по голові. Сусід Майблюмів Гамерлінґ, як почув крики, також пустився в погоню аж до аптики Лазовського. До погоні прилучилися прохожі та поліцаї Панкевич і Бобак. Гамерлінґ і поліцай Ляхович придержали Мицука. Втікаючого Любовича здогнали далі поліцаї та кондуктор Ґавлік. Любович скрився у брамі при вул. Більчевського 3, а що там не було переходу, подався назад. У цій хвилі придержав його Ґавлік. Любович моментально вистрілив до Ґавліка, перескочив раненого, утікав на вул. Шептицьких і стріляв до тих, що здогоняли його. Один вистріл зранив пол. Бобака в ногу. Любович, пострілений пол. Панкевичем, утік у браму дому при вул. Шептицьких 41. Там перескочив балюстраду, перебіг круті камяні сходи і два довгі сутер. коридорі до маґазину. Там упав і помер наслідком вн. упливу крови. Дверник камяниці Дикий, як побачив умираючого, поспішив йому з поміччю. Зараз прийшли поліцаї та ствердили вже смерть Любовича. В кишені його, крім шнура, найшли програму концерту Любки Колесси, а біля нього лежали два бравнінґи. В слідстві устійнили, що Любович вистрілив 12 разів до погоні, і Мицук двічи.

Арештований Мицук спочатку не хотів нічого зізнати. По довшій надумі сказав, що напад уплянували на *приказ УВО*, а гроші, коли вдалося булоб забрати, були би пішли на політ. вязнів. Мицук сказав, що не знав Любовича ні молодої жінки, яка втекла. Дістав лише приказ піти до її мешкання та сказати клич „серус Юзька", на це мав дістати відповідь: „Сідай Олек". Уперше зійшовся з ними в суботу 2. березня. Напад мали виконати у вівторок. Та їх завела відвага і здержалися в останній хвилі. Щойно на другий день рішилися на напад. Здається, що напасники не знали, скільки грошей мав листар Кохановський, бо у дні нападу мав він при собі на половину меньше, ніж звичайно.

Молодої жінки, спільнички нападу, поліція шукає. Полю Бронфман, якій вкрали унів леґітимацію, а якою послугувалася згад. спільничка нападу, візвали до слід. виділу, де її сконфронтували з листарем. Устійнили, що вона не мав нічого спільного з тамтою жінкою, до якої лист. Кохановський приносив гроші. Її оставили на волі. Бронфманівна, дочка рос. еміґранта, її брат є студ. університету в Празі. Устійнили, що спільничка нападу надавала гроші під фальшиву адресою свого мешкання, а саме ул. Пекарська. Поліція перевела ревізію в домі Мицукового батька в Синевідську, але нічого підозрілого не найшла.

Батько Мицука приїхав до Львова та зголосився у поліції, щоби йому позволили бачитися зі сином.

Студ. Мицук скінчить 9. квітня двацятий рік життя. Батько Мицука богатий господар, має 80 морґ. поля, дім і госп. будинки в Синевідську. За удержання сина платив 120 зол. місячно.

—o—

Відповідь мін. Складковського на украінс. інтерпеляцію.

Засідання сенату 7. березня було присвячене бюдж. дискусії. Підчас диск. мін. Складковський говорив про дисп. фонд, потрібний на поборювання 3 ворогів держави: комуністів, шпіонів і УВО. Коли хто відмовляє державі цих фондів, не дає їй боронитися. У Львові щойно напали на держ. працьовника. З приводу батятицьких подій виголошено такі промови, що з них можна би робити висновки, що над кождим польським горожанином чигає озброєний поліцай, який може його кожної хвилі застрілити. Міністрові відмовляють дисп. фонду. Про фонд цей відомо, що йде на боротьбу проти комунізму й орґанізацій, які дістають гроші з закордону, як УВО, та на поборювання шпіонажі. Боротьба за цілість держави йде не лише в соймі. І там на терені йде боротьба і то дослівно, а не переносно. В тійсамій хвилі може йдуть нові суми на знищення цілости держави.

НОВИНКИ

— **Зима затягається.** Хто як хто, а метеорольоги втратили за останні дні всякий терпець. Одночасно і наше довіря до їхньої науки. Від кількох днів ждемо на відлигу, а тимчасом мороз і сніг відвідують нас, немов би вони нічого не знали про те, що ми пишемо про температуру. У дні, коли мало потепліти і сніг повинен був танути — 6-го ц. м. — вранці було 12,6 ст. Цельзія, а в 1-ій годині 5 степ. Пополудне падав справжній сніг, в 7-го вранці температура була нуль. Чи буде до вечора знову сніг, мороз чи дощ? — досі з нас ніхто не знає.

— **Проти підвишки комірного.** Дня 17-го ц. м. відбудуться по містах усієї Польщі масові протестаційні віча населення проти урядового проєкту, щоби підвищити дотеперішнє комірне. Резолюції цих віч підуть до сойму та до членів уряду. Міська прибічна рада у Львові радитиме над своїм становищем до згаданого проєкту дня 9-го ц. м.

— **Доплата до громадського податку.** Львівський маґістрат подає до відома, що згідно зі законом побиратиме і цього року 50 проц. доплати до громадського податку від люксусових перевозових предметів.

— **У Відні інакше.** Міська рада Відня перевела неабияку трансакцію. При помочі 8 банків вона закупила ґрунтів на півчверта міліона шилінґів, з тим, щоби вибудувати 10.000 нових помешкань для 50.000 осіб. Крім цього утворить вона зовсім нову дільницю зі садами над Дунаєм.

— **Лікар засуджений на іспити.** У краківськім окружнім суді скінчилась розправа проти двох лікарів д-ра Свєжавського і д-ра Ґогульського, що мали на совісти смерть своєї пацієнтки. Знав-

Повідомляємо отсим всіх інтересованих, що інжінер Іван Литвинець, бувший директор П. С. К. в Калуші і Долині не є заступником нашого Товариства і як такий не має права перебирати внесків та інкасувати гроші для Товариства.

„КАРПАТІЯ"
Товариство взаїмних обезпечень на життя і ренти
1583 1—2 у Львові.

ЧОМУ КОЖНА УКРАЇНСЬКА РОДИНА ПОВИННА ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ

„ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС"?

1) Бо це часопис **дуже добрий,** а притім і **дешевий.**
2) Бо його зміст є **дуже різнородний, цікавий і приступний** для кождого читача.
3) Бо він має **не тільки добрий зміст,** але і **богато добрих, цікавих ілюстрацій.**
4) Бо він дає читачеві **науку, практичні поради і розраду,** все поб'ч себе.
5) Бо він **пропаґуючи** у своїх статтях **ідею кооперації, веде український нарід до кращого майбутнього.**
6) Бо він відносить читача понад жтру нашого буднє, додає йому сил до життєвої боротьби.
7) Бо він містить у кожному числі **популярно наукові, ілюстровані статті** на загально освітні теми **і віддає належне місце** також **гумору письменству, гуморові** і т. п.

Бо він є популярним, ілюстрованим тижневиком для кооперативної української родини, є орґаном Ревізійного Союзу Українських Кооператив, отже кожний член кожної кооперативи і кожний, хто сприяє українській кооперації, повинен бути його передплатником.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ: квартально 3·— зол. півр.чно 6·— „ річно 12·— „ в краю враз з почтовою пересилкою.

Для всіх заграничних країв **річно** 2 ам. дол. або їх рівновартість в іншій валюті.

Одно число коштує 25 гр. (подвійне: 50 гр.).

Адреса: „Господарсько-Кооперативний Часопис"
Львів, вул. Словацького ч. 14.

1584

цем виступав медичний виділ краківського університету, який ствердив, що операція переведена д-ром Гогульським була доказом повної неграмотности. Наслідком цієї оцінки суд відобрав д-рові Гогульському право виконувати лікарську практику аж до часу, коли він не здасть наново своїх іспитів. На жаль, саме цей сумний приклад пригадує, що зданий іспит не завсіди є доказом необхідного практичного знання в якійсь професії.

— Ріжні вістки. У Фастові розвязали полк червоної армії ім. Шевченка за — „національну агітацію". — Льойд Джордж рішився написати спомини своєї політичної карієри; працю почне аж після виборів. — За тиждень в Англії зменшилось безробіття на 66.000; всеж таки безробітних є нині ще більше як минулого року. — У Москві завели хлібні книжечки для всіх членів дипльоматичних місій і чужинних кореспондентів. — У стейті Тексас відкрили великі запаси гелія газу, що досі був дуже дорогий, а може дуже подешевіти. — Минулого року зїло віденське населення 116.000 волів, 24.000 телят, 288.000 свинь, 11.000 овець, 377 ягнят і... 30.000 коней. Ось де коні не пропадають збияк. — Відомий німецький письменник Еміль Людвіг був на авдієнції у папи. — 20. ц. м. виїзджає до Москви англійська промислова делегація. — В Атенах і на Коринті відчули сильне тремтіння землі; людських жертв нема. — У Будапешті відкрили виставки сучасного французького мистецтва.

— Диктатор і преса. Еспанський диктатор Прімо де Рівера у приступі великої щирости та гордости сказав, що він має проти себе 90 проц. еспанської преси. Після цього зміркував, що ляпнув дурницю і пояснив, що мав на думці тільки пресу у Мадриті, бо на провінції є чимало безпартійних, справедливих часописів, які є за ним. Лихо у тому, що столична преса скрізь надає тон у політиці і висловлює настрої громадянства, що має вплив на політику. Погано стоїть справа еспанської диктатури!

— Чи правдиві перли щезнуть? Париська поліція ломить собі голову над справою, до якої буде приневолена притягнути ще неодного вченого спеціяліста. Відкрила вона потайну лябораторію одного індуса, що виробляв перли рідкої краси та продавав їх за правдиві. Не помогла аналіза при помочі промінів Рентгена: фальшиві перли світились так само як правдиві. Найбільші знавці перел розглянувши фальсифікати рішили, що вони не ріжняться нічим від правдивих ні блеском, ні матеріялом. Одним словом індус Рагам Абгуляд зробив великий винахід, а не хоче досі зрадити його тайни. Він виробляв ці перли щойно від трьох місяців і мав на банковім конті вже міліон франків. Не є виключене, що коли він згодиться поділитися своєю тайною, французький суд покарає його дуже лагідно, зваживши, що відтак ця тайна залишиться в руках французів. Від волі одної людини залежить тепер, щоби перестали істнувати правдиві перли.

— Справлення похибки. У статті „Пекуча справа", поміщеній на сторінках вчорашнього „Діла" закралася така похибка: в розділі III. у скобках замісць надрукованого там має бути: (гл. статтю п. Мих. Корчинського і передрук у „Новому Часі").

„Гаркун Задунайський" у Кракові.

(Лист до Редакції.)

У звязку зі статтею, яка появилася в „Ділі про скандалічний виступ „українського балету" Микитеюка в Катовицях, просимо доповнити її отсим голосом з Кракова:

Згаданий „український балет" заїхав був 6. лютого ц. р. також до Кракова, попередивши свій виступ шумною рекламою, яка стягнула добірну публику, свою й чужу, до салі „Старого Театру". Одначе сам виступ „балету" розчарував до крайности публику. Танцюристи (стки) з малими виїмками виказали цілковите незнання основ цієї штуки, яку так преціозно опрацював наш мистець В. Авраменко. Не диво, що своя публика була огірчена, а чужа іронічно усміхалася.

Ми, члени Корпорації Українських Студентів „Сян" у Кракові, покищо отсим шляхом пятнуємо виступ недовчених учнів великого мистця, що полюючи на безкарність, вибачливість і добросердність нашого громадянства, позволяють собі компромітувати українське імя серед чужинців такими чи подібними імпрезами, чим на будуче замикають дорогу дійсно вартісним українським виступам.

ЗА КОРПОРАЦІЮ „СЯН":

Володимир Ничай, І. зл. Управи. **Роман Антонович,** секретар.

Відозви й комунікати.

На могилі творця українського національного гимну нема памятника!

(Поклик „Бандуриста".)

Вшанування памяти визначних людей є доказом належного зрозуміння їх праці й оцінки їх заслуг. На жаль, у нас память багатьох заслужених людей припадає порохом забуття, хоч з іменами їх стрічаємося на кожному кроці.

До таких людей належить наш визначний композитор о. Михайло Вербицький, творець „Заповіту" і нашого національного гимну. Останні свої роки провів він у селі Млинах, яворівського повіту, де його похоронено. На його могилі нема навіть звичайного хреста.

Академічний хор „Бандурист", оцінюючи заслуги о. М. Вербицького на полі нашої музичної культури, приступає до збірки жертв на будову памятника, що має станути на могилі композитора. З тою метою звертається „Бандурист" до всього українського громадянства, а в першу чергу до нашого духовенства і до наших музичних та співацьких товариств з горячим зазивом причинитися своїми жертвами до звеличання памяти композитора й дати тим доказ, що його память нам все дорога.

Просимо кожне наше музичне і співацьке товариство взяти цю важну справу на своєму найближчому засіданні під розвагу й ухвалити внасиґнувати якусь квоту на будову памятника, або уладити концерт, з якого весь дохід буде призначений на вище згадану ціль.

Жертви, які оголосимо в пресі, просимо пересилати на адресу: **Краєве Т-во Кредитове, Львів, Домініканська 11.** — на вкладкову книжечку ч. 2050. (Фонд будови памятника о. Мих. Вербицького).

Виділ Т-ва „Бандурист".

Нові книжки й журнали.

„Світ", ілюстрований журнал. Ч. 2. за лютий 1929 р. Рік V. Зміст: Д-р Д. К.: За здоровля нації; В. Пачовський: Розгублені звізди; В. Некрашевич: Праця; Подорож Бирда; А. Д-ка: Панас Мирний; П. Карманський: De profundis (докінчення); М. Семенко: Чорний Берлін; Зза океану; М. Рудницький: З поезій прозою; Сніг; І. Камінський: Невдачна спроба; Ювилей С. Стадникової; Д-р В. Пачовський: Василь Петрук; Замкова гора в Косові; Прикладні науки в 1928 р.; Феміністки в старих часах; Памятки П. Льоті; Ю. Сльозкін: Батько Викрута; Ілюстрації.

„Narodopisny Vestnik Ceskoslovansky". Rocnik XXI. C. 4. Praha 1928. Rediguje J. Polivka.

„Przegląd polityczny". Tom. X. Zeszyt 1. za styczeń 1929. Treść: Hip. Gliwic: Przyczyny przewagi republikanów; L. Berenson: Perspektywy polityki zagranicznej Hoovera; A. Lednicki Herbert Hoover; J Makowski: Pakt Kelloggi Kronika.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Пятниця 8-го, г 5. попол. „Хмара", нар. драма на 5 дій Суходольського. Вистава по знижених цінах для учнів.

Субота 9-го, г. 7 30 веч. „Любов — книга золота", комедія на 3 дії гр. Л. Н. Толстого, в перекладі М. Морської (премієра).

Неділя 10 го, г. 3·30 попол. „Невольник", образ з давніх часів зі співами і танцями на 5 дій М. Старицького.

Неділя 10-го, г. 7 30 веч. „Любка з Пушти", оперетка на 3 дії Кравса.

Великий Міський Театр:

Пятниця 8-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів".

Субота 9-го, г. 3 попол. „Марія Стюарт".

Субота 9-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера.

Кіна.

„Аполльо": „Маска сміху".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухиним.

„Оаза": „Граф Данішев".

„Палас": „Гріхи розведеної жінки".

„Фатаморгана": „Поворот з неволі".

Програма радіо.

Неділя 10-го.

Льондон (358). 18·00. Фортепяновий концерт: Чайковський, Рахманінов.

Париж (1744). 2·45. Легка музика. 18·45. Симфонічна музика.

Берлін (475,4). 11·30 Капеля. 21·00 Сучасна музика.

Мюнхен (536,7). 11·45. Камеральний концерт. 15·00 Цитристи. 20·00 Радіоорхестра.

Відень (519,9). 16·00 Симфонічна орхестра. 19·10 Квінтет і квартет. 19·45 Стар італійські пісні.

Ляйпціґ (361,9). 8·30 Органи. 19·30. Веселий вечір.

Штутґарт (374,1). 11·30 Камерна музика.

Москва (1450). Концерт консерваторії.

Харків (1680). 9·30 Діточий концерт. 16·00 Література. 17·00 Народній концерт. 20·00 Концерт радіо.

Варшава (1385,7) 15·15 Концерт Фільгармонії. 19·20 „З арабської пустині" відчит.

Краків (955). 20·30 Концерт.

Понеділок 1-го.

Льондон (358). 20·45 Шотляндський концерт. 22·35. Камерна орхестра.

Париж (1744). 15·45. Симфонічна музика. 19.45. Пате.

Берлін (475,4). 20·00. Опера „Моана Ліза".

Мюнхен (536,7) 19·35. Симфонічний концерт.

Відень (519,9) 11·00. Квартет. 20·05. Орхестра мандолін.

Гамбург (391,6). 17·00. Хор 19·55. Симфонічний концерт.

Москва (1450). 10·10. Російська музика. 19 ст.

Варшава (1358,7). 17·55. Легка музика.

Краків (955) 22·30, Канарняна музика.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. Т. Карабіневича

Нове Село 8 III Казка Старого Млина.
9 III Вій.
10/III Про що Тирса шелестіла.
Підволочиська 11/III Маруся Богуслав.
12/III Вій.

Театр обїхавши цілу Волинь, повернувся до Галичини і завітає до більших міст з репертуаром „Базар" і „Сорочинський ярмарок". — Склад Театру 15 осіб при власних декораціях і орхестрою. — Режісером Театру далі В. Левитський, арт. Т-ру Садовського і Ужгородського Т-ру. 1582 1—?

Відчит д-ра Дм. Донцова, уряджений „Т-вом допомоги еміґрантам з Великої України" на тему: „Кількість чи Якість (загадка демократії)", відбудеться в неділю дня 10 марта о год. 6. попол, в салі „Бесіди" вул. Рутовського ч. 22.

До християнських серець звертається з просьбою о поміч бідна селянська родина. Мати, що заробляла на хліб для цілої родини, померла в січні ц. р., лишився батько без правої руки, який не може нічого заробити і троє маленьких босих і голодних сиріт які просять всіх, в яких є добре серце і які є в щасливішим положенню — о поміч. Всевишній Бог цего не забуде і сторицею нагородить. — Дятки проситься присилати на адресу: о. Володимир Свистун, парох, Церківна, п Болехів. 2 - 3

З Карпатського Лещетарського Клюбу. На ширших сходинах Карпатського Лещетарського Клюбу, що відбудуться в пятницю дня 8/III в год. пів до 8 веч. у пластовій домівці при вул. Бонхарській ч. 11., відбудеться відчит проф. Ст. Гайдучка про Лещетарство. Після того буде висвітлення фільми з лещетарських змагань, прогульок і інш. — Проситься членів К. Л. К. і прихильників спорту до численної участи.

Всіх Товаришів, абсольвентів гімназійних, які в шкільному році 1916/17 були учениками VI. кл. Філії акад. гімназії у Львові, проситься подати свої адреси в цілі зорганізування 10-літнього товариського зїзду. Негайні зголошення проситься слати на адресу: Іван Теслюк, Львів, вул. Косцюшка ч. 1 в. „Маслосоюз". — За ініціяторів: **Гунало Володимир, Смішко Маркіян, Флис Михайло, Теслюк Іван.** 1571 2 3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВЕКСЕЛЬ на 400 зол. без дати виставлений з підписом Александер Кравців уневажнюється. 1565 1 1

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", товар біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жорж) — Догідні умови 1556 38—1

БУВШИЙ активний австрійський капітан, а опісля майор Української Армії, пошукує якогонебудь найрядне бюрового заняття. — Зголошення до ґенерал-капітол. Уряду парохіяльного в Коропині, п. Lubaczów. 1519 3—1

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ґарантію від десятків літ у цілім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійський ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плату найвищі ціни 3 143-7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервові хвороби, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 4—24

Управнений Дентист

Роман Давидович

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 24.

Лічення, пльомбовання і виймання зубів без болю. Штучні зуби в золоті і кавчуку, еґуляція й скріплювання зубів. — Пацієнтів з провінції поладжується як найскорше. 1561 3—0

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 53 (11.394). Львів, неділя 10. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Лякаються світла.

Львів, дня 9. березня 1929.

I.

Мабуть Маккіявелі висловився про дипльомата в той спосіб, що у нього слова істнують на те, щоби закрити свої думки. Те сформулювання ролі дипльомата ще з більшим правом можна приворовити до міжнародньої, наскрізь і виключно дипльоматичної установи, відомої під назвою: Союзу Народів чи Ліги Націй. Помиляємо те, що ця установа не є ніяким союзом народів, тільки лігою більшої частини держав з поділом на упривілеєних (великі держави) і толерованих (малі й середні держави) — наскільки вони не йдуть у хвості великодержав.

Союз Народів повстав в добі проголошення явности дипльоматії, і тому найважніші постанови цеї установи є вислідом позакулісових розмов і тайних порозумінь. За десять літ свого істнування Ліга Націй не розвязала ані одної проблеми більшого розміру. Справа Льокарна, репарацій, пакту Келльоґа, розвязка римського питання — словом: усі важливіші акти міжнародного значіння повоєнної доби були довершені в цілому обємі або в значній мірі поза Лігою Націй. По суті Союз Народів є нічим іншим, тільки з деякими змінами продовженням воєнної антанти, в якому інші держави (нейтральні й Німеччина) по суті є лише обсерваторами. В тому характері Ліга Націй є заздрим сторожем воєнних здобутків антанти, накинених побідниками мирових трактатів і витворених ними граничних стовпів. В тому розумінні, в розумінні трактатового насилля Ліга Націй стоїть на сторожі мира, себ-то на сторожі егоістичних здобутків своїх і своїх підлеглих. На тому починається й кінчається сумна роля Ліги Націй. Сесії й органів (Ради й Заг. Зібрання) служать тільки покришкою, під якою скривається тайна, закулісова дипльоматія в своїх власних, егоістичних справах. Крилаті слова й шліфовані думки, перетикані — часом роздрібною ідеалістичною фразеольоґією, а часом великопанським цинізмом, — є тільки піском, киданим у вічі наївних. Бо Ліга Націй є нічим іншим, тільки тим збірним, себ-то сконцентрованим макіявельським дипльоматом, який за гарними й нібито щирими словами скриває інші думки й інші наміри.

Цій то установі віддано дбайливість, офіційно: охорону національних меншостей. Вірніше кажучи: не віддано, а самі творці трактату на спілку з державцями нац. меншостей, сб-то з постійно обвинувачуваними, віддали собі „охорону" нац. меншостей. Є це справжній, наявний і глумливий дивогляд, що фактично обвинувачувані і візвані на спілку зі своїми протекторами розглядають справу позовників і рішають про своє обвинувачування, себ-то переходять до денного порядку над справою гноблених народів чи їх частин. Така процедура в міжнародньому „судівництві" є перекресленням і цинічним викривленням самих основ судівництва.

Представник Канали Дандюран і репрезентант Німеччини мін. Штреземан постановили були витягнути справу меншостей з трясовиння дотеперішньої процедури та на основі дійсного положення гноблених дати їм належну охорону. Бо й справді незрозумілим мусить бути для кожного визнавця принципів правди й справедливости, чому одні народи чи їх частини у висліді світової війни (як от чехи зі словаками, хорвати, словінці, литовці, естонці, латвійці, фінляндці, румуни і т. і.) мають купатися в сонці повної свободи й державної незалежности, а інші (українці, білоруси, частинно німці, македонці) мусять резиґнувати навіть з останків тих прав, які вони вже здобули були перед війною? Цікаво, що ця проблема не має доступу до закаменілої свідомости „сторожів меншостевих прав".

В своїй знаменитій промові мін. Штреземан звернув увагу на національну (т. зв. меншостеву) проблему, ставлячи питання, чи взагалі охорона меншостей є виконувана Лігою Націй?

„Меншостеві трактати — говорив він — згодом змагали до того, щоби населенню, приєднуваному до держав з іншою національною більшістю, дати певність, що воно буде забезпечене й боронене перед всякими небажаними несправедливого трактування й утиску та тим чином улекшити йому зжиття з новим положенням".

Так ставлено справу в 1920 р., в добі підписування меншостевих трактатів. Пять літ пізніше зявилася нова теорія, теорія асиміляційна Меллье-Франка, щоби постанови про охорону меншостей трактувати як перехідну систему на час, заки ті меншости проковтнуть більшости. З появою такого погляду не можна погодитися.

У висліді своїх обоснований мін. Штреземан і Дандюран виставили тези, щоби створити постійну меншостеву комісію, зложену з усіх членів Ради та щоби її праця була явною. Колиб збережено дотеперішній Комітет Трьох, то слід перевести явність його праць шляхом предкладання їх його звідомлень пленумові Ліги та оголошування їх в урядовому органі Ліги. Праця комісії чи Комітету Трьох не лише повинна бути явною, але й всесторонньою шляхом засягання інформацій і пояснень в справі жалоб від представників заінтересованих меншостей. Вкінці в полагоді меншостевих жалоб повинні брати участь також представники тих країн, що остають у звязках з відповідними меншостями, себ-то одноплемінці. Правда, теперішні пани положення, ті самі, які вводи підтримували ірреденту, лякаються, щоби звязки з державними одноплемінцями не пізнили ірреденттистичних настроїв зі зовні. „Не думаю, — говорив Штреземан — щоби стан, у якому живемо, устійнив на вічні часи істнуючий порядок річей, а виразне підтвердження того добачую в статуті Ліги".

На парляментарній арені.

Управильнення гіпотечного стану нерухомостей набутих при парцеляції.

В четвер 7. ц. м. відбулося засідання *комісії земельних реформ в справі* урядового проекту закона про управильнення гіпотечного стану нерухомостей відданих при парцеляції в посідання набувців на обшарі повітів: краківського, львівського, станиславівського і тернопільського перед днем 9. січня 1926 р. Реферував пос. Камінський (Б.Б.). В загальній дискусії промовляв пос. *д-р Степан Баран*, освітлюючи цілість предложеного проекту з правної точки і з точки інтересів селянської людности, застерігаючи собі внесення подрібних поправок при спеціяльній дискусії. Метою закона є допомогти в якнайкоротшому часі набувцям парцеляційних наділів, щоби вони стали гіпотечними власниками набутих наділів і то з правила без обтяження, яке тяжіло на розпарцельованій більшій власности. У великій скількости випадків парцелянти в Галичині (закон відноситься тільки до Галичини), що набули землю при парцеляції ще в р. р. 1920 до 1926, не є табулярними власниками набутих наділів з великою для себе шкодою, а давні властителі з ріжних причин не хотять перенести власности на набувців. Головно жадають вони часто доплати або вальоризації — нераз протизаконно — і селяни є безрадні. Не рідко приходять нові обтяження, бо набутих парцель не виділено з первісної табулі при окружному суді і вірителі давного властителя обтяжували і ґрунти, що їх давно набули, заплатили і взяли в посідання селяни парцелянти. Тепер те все мається скінчити. На внесення інтересованих — отже і парцелянтів — окр. уряд земельний ставить внесок в суді (окружному або повітовому) у тому, що веде книги ґрунтові набутих парцель і суд цей внесок сейчас апробує на поділ парцель, їх евентуальне перенесення з великої до малої табулі, утворення з них при повітовому суді нового виказу гіпотечного, або дописання їх до старого виказу набувця і заінтабульовання його як власника. Справу переводить суд (окружний або повітовий й відповідно до цього, де знаходиться куплена парцеля) в поступованні подібному до неспірного і від ухвал суду гіпотечного є тільки одна інстанція, усталює річеві тягарі і вірительности, по можности набуті парцелі від них звільняє, коли остала ще частина непродана давної власности, або означує їх висоту і викуп а усталює рештуючу ціну купна і евентуально вальоризацію окремою судовою ухвалою. Також дуже важне, що від хвилі, коли війде в життя згаданий закон, давні властителі не зможуть шляхом судового процесу, що тепер часто лучалося, жадати розвязання умови і віддання посідання, коли парцелянт не заплатив цілої ціни купна. Взагалі доброю стороною проекту є те, що ухиляє адміністраційне поступовання (земельні уряди) в повищій справі, віддаючи всі рішення судови і стараючися про те, щоби набувець одержав свій наділ по можности зовсім чистий від тягарів і то як найскорше на гіпотечну власність.

Належить також згадати постанову арт. 13, уст. 3. проекту про усталення вартости і викуп примусовий чинштьб і дацин на річ монастирів, церков і священиків (право побору дров в натурі, вільне мливо, метне, проскурне і т. д.), яке декуди побирають і наші священики, особливо в перемиській епархії, а також і декуди в інших. Цю справу управильнює галицький краєвий закон з 27 травня 1873 В. з. кр. ч. 253, що передбачує примусовий викуп після пересічної ціни від р. 1859 до 1870. На основі проекту на домагання кожної інтересованої сторони висоту викупу усталює суд після пересічної ціни до року від 1917 до 1928 р.

Ті всі важніші для нашого населення постанови обговорив і освітлив у своїй промові пос. д-р Баран, зазначуючи, що на загал проект є добрий, що належить до рідких випадків у польському законодавстві і в інтересі селянської людности повинен вскорі як закон війти в життя.

Безпосередньо після промови пос. д-ра Барана забрав голос делеґат уряду директор правного виділу мін. земельних реформ д-р Лозинський, вияснюючи у довшому виводі деякі правні сумніви і застереження відносно проекту у промові пос. д-ра Барана. Дальша дискусія тревала вже коротко, бо порішено перевести дискусію спеціяльну і полагодити рішення на спільному засіданні комісії земельних реформ і комісії правничої, що відбудеться мабуть вже у слідуючому тижні по порозумінні предсідників обох комісій.

Слідуюче засідання повного сойму відбудеться в середу 13. ц. м. в 4 год. попол.

Українські професори на польських університетах.

Дві нові катедри у Варшаві.

В останньому місяці відбулися на варшавськім університеті інавґураційні виклади двох нових професорів-українців.

Дня 30. січня була інавґурація *д-ра Мирона Кордуби*, покликаного (зі Львова) до викладання історії України на гуманістичному факультеті. Нового професора привітав декан факультету Марцелі Гандельсман. Він зазначив, що факультет покликав отсе другу наукову силу для українознавства, зовсім не бажаючи цим пересуджувати питання про місце осідку майбутнього українського університету в Польщі; відтак підкреслив дотеперішні наукові заслуги проф. Кордуби, особливо у дослідах над Хмельниччиною, історичною ґеоґрафією і топоґрафічною номенклятурою. Проф. Кордуба подякував за привіт, зазначаючи з притиском, що варшавський університет, перший із польських університетів відчув потребу втягнути у сферу своїх дисциплін також і українську історію, без знання котрої, як це висказав Длуґош, неможливе ґрунтовне зрозуміння польської історії. Опісля виголосив виклад п. н. „Найновіші теорії про початок Руси". Тут обговорив праці, які на цю тему появилися за останні роки, а саме акад. Ростовцева, проф. Пархоменка, Вол. Мошіна, П. Смірнова, д-ра Карла Фріцлєра і Г. М. Баранца; особливо основно проаналізував студію проф. Смірнова „Волжський шлях і стародавні Руси", що мин. року появилася у виданнях Укр. Акад. Наук, відкидаючи його теау про істнування руського характеру над середуньою Волгою в VIII і початках IX ст.

Дня 1. березня ц. р. відбулася на тому варшавському університеті інавґурація *проф. Василя Біднова*, покликаного (з Праги) до викладання історії східної церкви на православному теольоґічному факультеті. Його витав ректор університету проф. Ґуст. Пшихоцький, котрий є заразом деканом правосл. теольоґії, подаючи докладний життєпис нового професора й його наукові праці. Вже перед війною спершу Київський Університет, опісля Харківський вибирали п. В. Біднова своїм доцентом, але царський уряд оба рази відмовив затвердження вибору з політичних причин, так, що проф. В. Біднов аж після розпаду Росії діждався катедри на університеті в Камянці Подільському, де зголом став теж деканом. Проф Біднов викладав про розвій історіоґрафії східньої зокрема української церкви, котрому численно зібрана публика (серед неї й митрополит Діонізій) прислухувалася з увагою. На жаль, мусів викладати у мові (польській), яка досіль була йому зовсім чужа й незнайома; це спутувало прелеґента по ногах і руках і робило його виклад місцями важко зрозумілим. Це будьщобудь неабияка аномалія вести виклади у польській мові на факультеті православної теольоґії, звідки мають виходити священики для українського населення; цю аномалію використовують деякі чорносотенні московські професори того факультету, викладаючи дітям українського села, які мають вернути духовниками між український люд, теольоґію по — московськи!

Тепер перебувають при Варшавському Університеті такі професори-українці: а) на гуманістичному факультеті: 1) д-р Степан Балей до психольоґії виховування; 2) д-р Мирон Кордуба — до історії України, 3) д-р Роман Смаль-Стоцький — до української фільольоґії; б) на правосл. теольоґічному факультеті: 4) Василь Біднов — до історії східної церкви, 5) Олександер Лотоцький — до історії славянських церков; 6) Іван Огієнко — до церковно-славянської мови, і 7) лектор Павло Зайцев — до української мови.

Крім цього *у Кракові* викладають: 1) д-р Іван Зілинський українську діялектольоґію, 2) Богдан Лепкий — історію українського письменства, 3) д-р Степан Томашівський — історію і 4) д-р Кубійович — ґеоґрафію Східньої Европи. У краківській Гірничій Акад.: проф. Фещенко-Чопівський. На університеті у *Вильні:* д-р Панейко з доцентом політичного права, — загалом дванацять українських учених є зайнятих при трьох польських університетах поза українською етноґрафічною територією. Цілий ряд колишніх професорів і доцентів львівського та черновецького університетів або скитається за кордоном (О. Колесса, Ст. Смаль-Стоцький, Сімович) або сидить у Львові (Студинський, Свєнціцький, Верґановський); у Науковому Товаристві Шевченка, у Праському Університеті, Подєбрадській Господарській Академії, берлінському Науковому Інституті — не рахуючи наукових установ на Рад. Україні.

З науковими працями виступили вчені, які булиб першорядними силами у будь-якому фахово-европейському університеті — однак *львівський* університет не має приміщення ані для одного з них, а „справа українського університету в Польщі все ще не дозріла"...

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
Поручує:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ
ДЛЯ ПАНЬ
на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ
у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ
на мужеські одіння.

Т. Ґ. Масарик.

Свято президента Чехословаччини.

В дні 7. ц. м. святкував президент чехословацької республики Т. Ґ. Масарик, один з найбільших жиючих европейських і світових політиків-фільософів, тричі по черзі вибираний президентом чсл. держави, якого нарід називає слушно своїм освободителем і батьком, 79-і роковини своїх уродин. Роковини ці святкував він у повнім здоровлю своїх фізичних і умових сил — серед ентузіязму найширших кругів населення, що окружає його особу не тільки найглибшою пошаною, але й справді щирою любовю.

Проф. Тома Масарик був не тільки основоположником чеського реалістичного напряму в науці, фільософії й політиці, але також провідником чеського революційного руху проти давньої австро-угорської монархії. Він нераз повторяв, що Австрія, якщо не буде справедлива, не вдержиться і мусить розвалитися. Його пророчі слова здійснилися доволі скоро в цілій основі. Австрія розлетілася у наслідку програної світової війни. Причинилася до того й широка акція проф. Масарика в часі війни.

Масарик як посол до австрійського парляменту виступав кілька разів в обороні галицьких українців і їх прав. Відома з того часу є його довша промова у віденському парляменті проти польської шляхти і її екстермінаційної політики супроти нашого народу в Галичині. Був він теж одним з головних бесідників на вічу поступового студентства в Празі перед війною, де промовляв за заснуванням українського університету у Львові. Розумів він добре також еманципаційні змагання нашого народу в б. російській імперії, будучи рішучим противником царату і його політики. Цьому свому розумінню дав він вислів у своїй великій праці про Росію і в своїх споминах з часу світової війни.

В короткій замітці нема місця на характеристику Масарика як людини й політика, тимбільше на характеристику його як ученого-фільософа. Зазначимо тільки, що він завсіди й послідовно стояв на становищі, що держава не сміє мати інших, як тільки моральні цілі і старатися їх осягнути тільки моральними засобами. Цей високо-моральний принцип у політиці присвічує йому й досьогодня, і коли щось у Чехословаччині (прим. на Закарпатті) не йде впарі з цим принціпом, то це не його вина, а вина органів місцевої влади.

През. Масарик високоморальний як людина, як фільософ і як політик. Ця його мораль і величезний авторитет довели до збудування чехословацької держави, на цих принціпах і базується розвиток незалежної Чехословаччини під його розумною кермою. Цим принціпам народи Чехословаччини завдячують свій розвиток, поступ і добробут.

На переломі.

„Союз Підкарпатських Українських Студентів" про національне питання на Закарпатті.

Ми дістали з Праги звіт із загальних зборів „Союзу Підкарпатських Українських Студентів" разом з принятими на тих зборах постановами про національне питання на Закарпатті із проханням, щоби їх опублікувати в нашому щоденнику. З технічних причин не можемо опублікувати надісланих постанов у цілости. Та всеж постараємося бодай у скороченому виді познайомити з ними наш широкий загал, бо постанови ці з уваги на зміст вважаємо переломовими. Українське студентство Закарпаття ставить у них національне питання дуже ясно та прямолінійно. Воно протиставиться там гостро всім тим чинникам та групам, що не бачать в нашому народі на Закарпатті нічого іншого над пригожий і придатний для денаціоналізаційних експериментів матеріял.

Загальні збори Т-ва відбулися в Празі 10. лютого ц. р. По рефераті студ. Павла Дубровського про національне питання приняли збори цілий ряд постанов, в яких стверджують між іншим, що „українське населення Закарпаття є в тяжкому національному, культурному й економічному поневоленні" завдяки неволенню його пануючою нацією ЧСР. На Закарпатті йде насильна денаціоналізація українського населення при допомозі чехізації, русифікації та т. зв. русинізації. Попри безпосередню чехізацію та попри підтримку русифікації урядовий апарат Закарпаття намагається ще витворити із закарпатського українського населення окремий т. зв. русинський народець, щось в роді ні то українського, ні російського, ні словацького народу та зробити потім з нього складову частину чеського народу. В тому криється причина і того великого

Д-р ЛУКА ЛУЦІВ.

Ф. Корш про Т. Шевченка.

(З нагоди Шевченківських роковин).

Багато чужинців писало про Т. Шевченка, та мало хто з них вніс щось нового в розуміння творчости автора „Кобзаря". І нічого тут дивного, бо чужинний критик дуже часто сповняє тільки інформативно-пропаґандистичне завдання і за це йому належиться дяка, якщо тільки висновки його праці не відбігають далеко від обєктивности. Автор найбільшої праці про Шевченка, шведський професор А. Єнзен, таки просто заявив на вступі до своєї книги про „Кобзаря", що для українців не багато нового знайдеться в цій праці.

Не з такого заложення виходив Ол. Дорошкевич у своїй розвідці в „Червоному Шляху", Харків 1924, під заголовком „Шевченко й критика". Ми не думаємо спинятися над тією, досить хаотичною, як це оцінила критика, розвідкою Дорошкевича. Нас зацікавило тільки те місце названої розвідки, де говориться про статтю Федора Корша, відомого Московського академика, прихильника українців, який у 1905 році був головою „Комісії в справі зміни утисків українського друкованого слова". Стаття ця — це промова академика на святі 50-ліття смерти Т. Шевченка, яке влаштувала для українського поета білокамінна Москва. (В столиці України не вільно було згадувати імени найбільшого її сина!). Промова ця друкувалася в ювилейному збірнику під заг. „Шевченко серед поетів славянства"; Б. Лепкий передрукував її в І. т. „Повного видання творів Т. Шевченка", Київ-Ляйпціґ, ст. 496—513, звідки й ми нею користуємося.

Автор на вступі заявляє, що йому „випало вияснити місце Шевченка в ряді славянських поетів". Тому, що український поет „змалював у своїх творах українців, думки, спочуття і сподівання свойого народу", треба згадати, „що таке цей народ". Автор бачить ось такі „видатні риси українців", які, „вкупі взяті", можуть бути використувані для характеристики Шевченка: 1) „посильне шукання ідеалу", 2) романтизм і 3) індивідуалізм. Автор „Кобзаря" „являється неначе вістником внутрішнього життя свого народу".

Щож торкається головної тези назначеної автором, то „Шевченка, пише Корш з підкресленням, досить трудно порівняти з іншими поетами через те, що він уявляє собою обєднання з одного боку, рівняючи, убогої освіти і недостатність розвитку розумового, а другого боку, безумовної ґеніяльности". І пізніше, замість говорити про відношення Шевченка до інших славянських поетів, Корш, як це вірно витикав йому Дорошкевич, розписався про те, що „Шевченкова освіта була вельми невелика", що те знання, яке український поет здобув на загально-освітніх курсах в академії, було „досить поверхове"; од його віршів, повторяє за Белінським, „оддає дьоґтем". Одним словом, це „поет селянства", який у сюжетах не відступив майже ніколи від українського ґрунту*).

„До форми, по думці акад. Корша, ставився Шевченко досить недбало", „хоч мовою орудував не тільки як гарний знавець її, але і як ґеніяльний письменник".

По думці автора можна порівнювати Шевченка, з застереженням, з Міцкевичем, Пушкином і Прешерном. В дійсности спиняється Корш тільки над порівнанням з Пушкином, та й воно „може здаватися переборщене", бо автор „Онеґіна" „змальовує найбільш істотне своєї народности **зверху**, а Шевченко **знизу**". Хоч Пушкин „вітав по Анґлії, Франції, Еспанії, то все задержав руський склад ума". Шевченко 1) ніколи не виходив з рямок українського життя, 2) „він ніколи у своїх поезіях не малював інтеліґенції і тому між ними двома „мусить бути величезна ріжниця".

Спільне між Шевченком і Пушкином на гадку Корша є те, що вони обидва є „русскі люде" і що вони обидва ґенії. Московський академик повторяє змодифіковану метафору Словацького, що „Шевченко є також Божество, як і Пушкин, але пробуваюче на свойому особливому сонці".

*

Певно, що ті погляди Корша можуть викликувати негодування в українця, як це сталося з Дорошкевичем. Сьогодні після спеціяльних праць, ми знаємо, що невірна є думка московського академика про Шевченкову освіту (назватиб праці Айзенштока і В. Дорошенка) і форму в „Кобзарі" (студії акад. Ст. Смаль-Стоцького та Якубського). Неправда й те, що Шевченко не виходив у своїх творах поза межі України і не малював інтеліґентів (Гус, Сон, Неофіти, Марія, Посланіє). Ми й не ставили собі цілю виказувати невірности поглядів Корша, ми хочемо вказати, з якого джерела черпав свої відомости московський академик. Він хоч і дав своїй статті оригінальну назву, то одначе покористувався поглядами Кулішевого „Історичного оповідання", друкованого в „Хуторній поезії", Львів, 1882 р. (передрук VI. т. творів Куліша, Львів 1910).

Ми бачили, що Корш порівнував Шевченка тільки з Пушкином і то з застереженням. Куліш, пишучи „Історичне оповідання", був захоплений

*) При тім незрозумілим для нас, після повищого, є отсе речення Корша: „Шевченко писав по великоруськи прегарно, так літературно, як людина, що одержала систематичну освіту".

старання урядових чинників, щоби перешкодити природній ґравітації нашого народу на Закарпатті до національно-культурного єднання з іншими українськими землями.

Втіх тих зпоміж закарпатських українців, що свідомо допомагають денаціоналізації українського населення на Закарпатті вважають збори зрадниками народу. Найвищим своїм завданням вважають вони працю над повною національною емаципацією українського населення на Закарпатті. Українське населення Закарпаття є, стверджують постанови, складовою частиною великого українського народу, що заселює Радянську Україну, Галичину, Волинь, Холмщину, Полісся, Підляшя і Лемківщину, Буковину і Бесарабію та великі простори в межах Російської Федер. Рад. Республики. Населення цих територій має одну й ту саму мову, спільну історичну традицію, одну літературу й одну національну культуру. Закарпаття і східну частину Словаччини заселює абсолютна більшість українського населення, а тому й ця етнографічна територія є українською національною територією. Це признали компетентні в цих справах Академії Наук, і між ними й чеська.

Усім денаціоналізаторам, отже чехізаторам, русифікаторам, русинізаторам і словакізаторам виповідають резолюції безперервну й послідовну боротьбу, бо всі вони є ворогами не тільки нац. культ. відродження українського населення на Закарпатті, але й відродження господарського. Зібрані студенти признаються, що й вони досі не виконували як слід обовязків супроти свого неволеного і прибитого нуждою народу на Закарпатті, бо не протиставилися денаціоналізаційному походові ворогів. Тепер, зірвавши ідейно з „русинством", постановляють усунути навіть всі зверхні його признаки, наприклад, у правописі та мові. Вони будуть придержуватися в письмі фонетики і правопису, ухваленого УАН. Всі свідомі та живі сили закарпатського українського населення закликають вони до співпраці над відродженням неволеного народу.

Крім того приняли ті самі збори протест проти заборони політичною владою Закарпаття видавати український журнал „Наша Земля". Коли німці, мадяри й поляки, що є національними меншостями на Закарпатті, мають змогу видавати свої журнали в рідній мові, то тільки українцям цього права відмовлено. Є це найяскравіший доказ тих практик гнету та неволення, якими послугуються на Закарпатті правлячі чинники навіюючої нації, що недавно сама була неволеною. Протестуючи проти заборони видавати український літературний журнал, збори закликають все українське громадянство Ч. С. Р. і всіх українських земель, зокремаж студенство, щоби вони підтримали закарпатських студентів у початій боротьбі з національним гнетом на Закарпатті.

Накінець на внесення студ. Августина Шерегія загальні збори висунули домагання: а) введення української мови як обовязкового предмету до всіх (неукраїнських) середніх та вищих шкіл на Закарпатті; б) введення до всіх українських шкіл українських підручників, видавання яких треба доручити Педагогічному Т-ву Закарпаття; в) введення української мови до всіх урядів.

Збори звертаються з покликом до всіх культурних товариств і до т-ва „Просвіта" в Ужгороді, щоби зорганізували український культурно-національний конгрес Закарпаття, на якому все Закарпаття заманіфестувало би „свою свідому національно-культурну єдність та силу". „Союз Підкарпатських Українських Студентів" вже тепер зголошує своє приступлення до співпраці над скликанням такого конґресу.

Пушкином. Щастям для нього було гостити в близького друга Пушкина, Плетньова, бо ніде так виразно і так любо не пахло Пушкином, як у господі в його найближчого друга". „Великим щастям для Куліша було й те, що він їхав просісінько до учителя і друга Пушкина, В. А. Жуковського". („Твори Куліша", т. VI, ст. 380, 382, 384). Куліш рівнож згадував про „такого-же великого генія слова, як і сам Шевченко".

Є в Куліша і те, що могло піддати заголовок Коршевої статті. Гарячий Куліш кличе до Шевченка:

„Зробишся, зробишся певно звіздою первої величини, і возсіяєш на кругозорі України, Росії, Польщі, цілої Славянщини, та й усього культурного світу". Куліш в „Історичному оповіданні" підкреслював, що катастрофа 1847 р. мала фатальний вплив на Шевченкове життя. Колиб не те, що „Шевченко, дорогою науки, зєднавсяб з Пушкином і те **руське єдинство**... покріпилосьби Шевченком іще більше, ніж самим Пушкином". Тому то, продовжає Куліш, **„перевага буде в Пушкина, а не в Шевченка"**. Є в Куліша і те, що „тепер ся мужича дитина стоїть **поруч дитини панської, поруч Пушкина**". „Усе чесне, усе благородне і високе умом у Росії іде слідом за Пушкином, так усе, що є істинно людського на Вкраїні, іде за стягом Шевченка", хоч обидва вони змалювали не однаково передовиків і велитнів руського духа".

Гадаємо, що повищого досить того, щоби переконатися, що Корш писав свою промову на основі Кулішевого „Історичного оповідання". Тією залежністю належить пояснити похибки московського академика та її треба мати на увазі при оцінці статті „Шевченко серед поетів славянства".

Світова вистава в Шикаго.

Приготування до гігантської вистави. — Співучасть українців.

Шикаґо святкуватиме в 1933 р. 100-ліття свого істнування і з цього приводу відбудеться в ньому світова вистава, яка образово покаже столітній розвиток і поступ цього великанського американського центра. Шикаґо приготовляється вже від тепер до того, щоб ця вистава була дійсним показчиком сучасної культури й поступу на всіх ділянках людського життя.

Вже шикаґовська світова вистава з 1893 р. була великим, епохальним ділом; виставу цю описано як „ніколи незабутній образ". Одначе за той час Шикаґо зросло незвичайно і його вистава в 1933 р. буде очевидно без порівнання більша, імпозантніша. Ініціятори її хочуть, щоб вона була тріюмфом не тільки самого Шикаґа, але й цілого світа, і щоб користь з неї мав цілий світ.

Вистава ця відбудеться на островах озера Мічіґен, що будуть злучені з містом валом, довгим на 6 анґлійських миль і широким на 500 стіп. Робота біля цього великанського валу вже в повному ході. Здовж того валу і на островах будуть здвигнені сотні виставових будинків, що творитимуть повну симфонію архітектури. Ці будівлі будуть виявом нових сил життя промислового, нових соціяльних відносин, нового, подивугідного розвитку в ділянці науки, винаходів, мистецтва і т. д.

Канали, що лучитимуть усі будинки з собою: три рухомі хідники для піших на вулиці і на верхах будинків; окремі широкі дахи, на які злітатимуть гості, що приїдуть на виставу літаками; вульканічне освітлення цілої вистави; амфітеатр на кількасот тисяч осіб — все те передбачене в плянах виставового комітету. Крім того в часі вистави відбудуться олімпійські ігрища, ріжні зїзди, імпрези і т. д.

На шикаґовській виставі буде уладжений також спеціяльний український відділ, в якій то справі приїздив уже до старого краю шикаґовський адвокат Смук. Дуже бажано, щоб цей відділ був можливо повний і гідно репрезентував український нарід на цій світовій виставі.

При перечуленню, болях голови, безсонности, пригнобленню, почуттю страху, маємо в природній воді гіркій Franciszka Józefa певний домашний середник до усуву на всіляких за уреньнормового проводу на кожнім його відтінку. Лікарські поваги признають, що навіть у людий в старім віці вода **Franciszka Józefa** діяє певно. Жадати скрізь. 1—1

Нова установа.

Кооператива українських землевласників, власників середньої посілости і хліборобів-священиків: „Союз Українських Хліборобів".

Дня 1. березня ц. р. відбулися установчі збори кооперативи „Союз Українських Хліборобів". В розбудові нашої хліборобської і кооперативної організації заснування цеї кооперативи має поважне значіння.

Поліпшення хліборобської продукції — це під цю пору питання, яким найбільше цікавиться загал нашого селянства. Дотеперішня праця Т-ва „Сільський Господар" та кооперативних організацій можуть під тим оглядом похвалитися великими успіхами. Село перебуває до певної міри революцію в розумінні інтензивности хліборобської продукції. Кожна нова ланка з царини хліборобства находить величезний попит, кожне нове питання находить велике заінтересування. Село надзвичайно бистро реаґує на всяку ініціятивну думку про піднесення хліборобства. В цьому напрямі *домагання села більші* ніж організаційна і матеріяльна спромога наших установ *заспокоїти ці потреби.*

Постачання дрібного насіння, овочевих дерев, дорідної худоби, дробу і т. д., це ділянка, в якій наші організації здані майже виключно на чужі джерела. Нема у нас зорганізованих власних розсадників хліборобської культури, які є першою умовою піднесення хліборобства. Цю недостачу дуже зручно використовують чужі хліборобські організації, маючи до розпорядимости численні інтензивні господарства великої і середньої посілости, які таким чином стають фактичними доставцями запотребування села в цій ділянці. Дрібна селянська посілість, своїм розміром, способом господарювання та можливістю рентовности в доглядній добі не в силі заповнити цеї недостачі хліборобської продукції.

Виповнити цю *люку* — це завдання, яке поставила собі за ціль новозаснована кооператива. Українська велика і середня власність не надто численна, та все таки число їх, як подав інж. Павликовський в своїй промові на зборах цеї кооперативи, виносить 252.

Зокрема ерекціональні господарства могли би при відповідній організації стати чинником піднесення хліборобської культури. Перебудова ерекціональних господарств стає особливо актуальною з огляду на постанови конкордату та парцеляцію частини ерекціональних земель.

На зборах явилися заступники землевласників, священства та селян. Зборами проводив о. Онишкевич. П. Мирон Луцький зясував дотеперішні заходи ініціяторів та ціль організації. Цілий ряд бесідників виказав потребу організації економічно найсильніших господарств та зясовував завдання і значіння такої організації. Особливо з кругів духовенства вказано на потребу ратування ерекціональних господарств з повоєнного занепаду та конечність раціональної і упорядкованої господарки на ерекціональних землях, як підстави матеріяльного істнування духовенства.

П. М. Малицький зі Шляхтинець звернув увагу на ролю, яку відіграє польський двір у сільському хліборобському житті українського села. Натомісць верства українських землевласників стоїть осторонь від праці над піднесенням хліборобства серед селянських мас, а ерекціональні господарства в своїм занепаді перестають бути тим, чим вони по части були в минувшині і чим вони повинні бути на будуче — практичними розсадниками новітньої хліборобської науки.

Інж. Павликовський на підставі статистичного матеріялу доказував вагу середньої посілости для нашого хліборобства вказуючи на розвиток інтензивности середніх господарств у інших народів. Подаючи напрямні, по яким повинна йти праця кооперативи, зясував її ролю і відношення до праці Т-ва „Сільський Господар" та кооперативних установ. Посол О. Луцький зупинився над питанням земельної реформи і потреби інтензивної та раціональної господарки на ерекціональних землях і над значінням практичної хліборобської праці землевласників і священиків.

По прочитанні й ухваленні статута вибрано Надзірну Раду, до якої ввійшли: п. Мирон Луцький з Янчина як голова, о. Іван Щербанюк як заступник голови і о. Стефан Онишкевич (Купновичі), п. Малицький Микола (Шляхтинці), інж. Остапяк Іван, дир. Терпиляк Андрій і п. Терлецький.

Нова обрана Надзірна Рада має за завдання перевести відповідну акцію в тому напрямі, щоби в кооперативі зорганізувати в короткому часі весь загал землевласників і священиків-хліборобів та середню посілість для проведення наміченої мети.

Канцелярія „Союзу Українських Хліборобів" міститься тепер у Львові при вул. Зіморовича ч. 20 і там можна засягати інформацій відносно впису в члени та праці кооперативи.

По широкому світі.

В Америці ввійшов у силу закон, що всіх чужинців, які нарушать „сухий режім" будуть висилати зі Спол. Держав.

Арештованого в Брюсселі Франка Гайне, що є фальшівником документу з „Утрехтше Даґбляд" випустили на волю тому, що бельгійські закони не знають сліхчого арешту.

Франц. уряд відмовив Троцькому офіціяльно права візду до Франції.

Аташе японської амбасади в Москві Коматсі зробив собі „гаракірі", пригноблений гострою особистою статтею проти нього в московській пресі.

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 41—7

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ВІДГУКИ ДНЯ.

Лист до ***

Ти пишеш: Сніг довкола,
Що й світа не видить,
А в хаті піч і книжка —
Єдина благодать.

Годинник машерує
(Яка далека путь!)
І хвилі монотонно
За хвилями пливуть.

На вікнах квіти дивні
Засіяв їх мороз:
Там папороть, там пальма
А там розкішний боз.

Ні почти, ні відвідин...
Хто нині шлях пробє!?
А свист вітрів на стриху,
То радіо твоє...

І кажеш: Поміж нами
Нема і десять миль,
Приїдь, приїдь, приїдь-же
Бодай на кілька хвиль!

Поїхав би я, мила
До тебе на село,
На жаль — на твоїм листі
Адреси не було...

Галактіон Чіпка.

Димісія мін. Чеховича.

Міністр скарбу Чехович подався до димісії. Димісію принято. Провізоричним керовником міністерства скарбу іменований віцеміністр Гродинський.

Димісія мін. Чеховича є в звязи з ухвалою сойму, яка віддає справу поставлення його перед державний трибунал — до бюджетової комісії, яка поставить відповідне внесення на пленумі сойму. Зачувати, що мін. Чехович бажає відповідати перед держ. трибуналом не як міністр. б. мін. Чехович має посольський мандат із Лодзі.

Хто буде наслідником?

„Кур. Варш." вказує як будучих кандидатів на становище міністра скарбу: дир. Банку Господарства Краєвого ґен. Горецького, дир. департаменту Стажинського, бувш. міністра Клярнера та віцемарш. сенату Глівіца.

Дальші зміни в уряді?

У звязи з димісією мін. Чеховича виринають ріжні комбінації на тему евент. змін в уряді. Кажуть, що уступлять міністри Квятковський, Станевич і Юркевич. Як евент. кандидатів на опорожнені становища називають сен. Глівіца на місце Квятковського і полк. Пристора на місце Юркевича. Поінформовані кола кажуть, що в кабінеті прем. Бартеля нема мови про якінебудь зміни.

—o—

Наради бюджетової комісії в справі мін. скарбу.

На засіданні соймової бюджетової комісії предсідник Бирка дав голос мін. Чеховичеві, який зазначив, що є в стані димісії, тому не може сповнити жадань комісії та предложити поодинокі ухвали ради мін., на основі яких переступлено бюджет. У заяві мін. Чехович сказав, що його обвинувачують у переступленні бюджету в 1927-28 р. без попередньої згоди законодатних установ. Стверджує, що вважав би свою працю як міністра влекшеною, колиб можливо йому було діставати попередню санкцію парляменту. Та не треба забувати, що він працював у виїмкових обставинах, що в 1927-28 р. сойм був майже нечинний і міністр скарбу мав дорогу до сойму замкнену. Попередники його також переступали бюджети, хоч працювали в інших обставинах і мали все дорогу до сойму отворену. Посли були для них вирозумілі, хоч тоді бюдж. переступлення збільшували дефіцити. Чомуж хочуть тепер бути безоглядними, коли він замкнув 1927-8 рік надвишкою 214 міл., а за час свого урядування виказав 550 міл. бюдж. ощадностей без збільшування податків, а майно держави збільшив на 2 міліярди зол. Не розуміє, як можна під загрозою поставлення в стан обвинувачення вимагати від міністра скарбу, щоби допустився нельояльности в відношенні до уряду та вніс проект закона про додаткові кредити у власнім імени, [illegible] минаючи премієра, який це предложення зр[illegible] залежним від замкнення рахунків. Коли сойм ухвалив з 5. грудня 1928 р. приняв до відома заяву прем. Бартеля в цій справі, мін. Чехович мусів уважати евентуальний конфлікт виключеним і не міг як член уряду заняти в тій справі більш непримиримого становища, ніж заняв сойм. Мін. Чехович прискорив праці над рах. замкненням та зложив уже їх найвищій контрольній палаті.

Після зложення цієї заяви мін. Чехович вийшов із салі.

Опісля промовляв пос. Ліберман (ППС), який сказав, що заява мін. Чеховича зробила на послів враження та що кожний з людського становища мусить співчувати з міністром. Одначе це не звільняє послів від обовязку вглянути в справу річево та в інтересі державич На запит найв. контр. палати мін. Чехович відповів був, що кожне переступлення бюджету зроблено на основі ухвали ради міністрів та що опрацьовує проект закона про додаткові кредити, щоби предложити його соймові. Чому міністр не зробив цього, що заповів? Оправдання, що шлях до сойму був для нього замкнений, не вистарчає. Бесідник ставить внесення, щоби мін. Чехович виявив комісії конкретні факти, обставини та перешкоди, які не позволили йому предложити соймові проекту закона про додаткові кредити на 1927-28 р., хоч уже рік минув від того часу. Міністр має предложити письмо найв. контр. палати, яким вона вперше зажадала предложення закона про додаткові кредити. На найближче засідання сойм. бюджетової комісії запрошується президента найв. контрольної палати Врублевського, як свідка, щоби переслухати його в справі сум, видаваних поза бюджетом. През. найв. контрольної палати має предложити комісії всі місячні звіти міністерства скарбу за згаданий бюджетовий час разом із відповідними ухвалами ради мін., на основі яких пороблено видатки.

Предс. пос. Бирка заявляється проти внесень референта та вважає їх зайвими. Пос. Косцялковський (ББ) прилучується до заяви предсідника та каже, що справа дозріла вже до оконечної полагоди. Реф. пос. Ліберман каже, що не йде йому тут про приловлювання міністрів, лише про вияснення справи в інтересі правди й держави. Ніхто не зрозуміє домагання пос. Косцялковського, щоби відразу приступити до ухвали, самособою до ухвали, яка признала би мін. Чеховича невинним. Досі є лише внесення обвинувачуючих і заява мін. Чеховича, а в тій справі повинен іще промовити хтось третій, хто обєктивно устійнив би факти. До цього найбільш покликаний президент найв. контр. палати.

На попол. засіданні промовляли посли Чапінський (ППС), Ратай (Пяст), Рибарський (Кл. Нар.), Полякевич (ББ), Довнарович (ББ), а як ген. бесідники Возніцький (Визв.) і Санойца (ББ). Наприкінці промови пос. Санойца сказав, що він певен, що держ. трибунал признає мін. Чеховича невинним, бо він лише в комісії має більшість проти себе. Тому дивується, що пос. Ліберман ступив на непевний грунт і веде небезпечну гру. Пос. Ліберман відповів, що розуміє повищі слова пос. Санойци, але погроз не боїться.

Приступили до голосування. Внесення пос. Довнаровича, щоби над внесенням „Визволеня" перейти до денного порядку відкинули 18 гол. проти 9. Внесення пос. Лібермана здобуло 19 голосів проти 9. Найближче засідання у вівторок.

—o—

Відповідь ґен. Сікорського на лист ґен. Шептицького.

Ґен. Сікорський відповів приватним листом на лист ґен. Шептицького, поміщений в „Роботніку" в звязи із енунціяціями марш. Пілсудського в справі крадежі міністрами держ. гроша. Ген. Сікорський каже, що як вояк у чинній службі не має права прилюдно виступати в згад. справі, але сподіється, що покликані держ. чинники зроблять усе для вияснення справи та потягнення винуватців до передбаченої відповідальности.

—o—

Склад комісії національних меншостей.

„Еко де Парі" повідомляє, що в склад пропонованої комісії для справ національних меншостей ввійдуть Чемберлен і Шіяльоя, а евент. і делеґат Канади.

Комітет трьох збереться на перше засідання дня 15. квітня в Льондоні.

—o—

Бандитський напад у Катовицях.

Дня 8. березня в Катовицях на вул. Міцкевича бандит напав на касієрку фірми „Роса", Ґертруду Даніель, коли вона входила до ПКО. В уста втромив їй кулю снігу та кинув її на землю і вирвав теку, в якій було 3.481 зол. Злодій утік у напрямі ринку. Прохожі пустилися здоганяти злодія, але він відстрілювався і зник у темряві плянтацій.

—o—

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510 5—10

Найновіші вироби в вовнах і шовках на плащі і сукні, поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
у ЛЬВОВІ, РИНОК ч. 32. 1590

Напоминають Троцького.

Берлінські часописи повідомляють із Москви, що Політбюро візвало Троцького понехати всяку пропаганду проти теперішнього уряду СРСР. Є це в звязи зі статтями Троцького в анґлійській і французькій пресі.

—o—

У Варшаві арештували 150 анархістів.

У Варшаві в льокалі при вул. Лешно 49 поліція арештувала 150 членів варшавської польської анархістичної федерації. У льокалі мав відбутися відчит про Крапоткіна.

—o—

Після нападу на листаря.

Слідство в справі нападу на листаря Кохановського ведуть далі, але подробиці слідства держуть у тайні. Польські часописи повідомляють, що назагал є переконання, що напад мав політ. підклад. Колиб так було то крім знаних трьох учасників нападу, треба би шукати ще більше спільників. Деякі польські часописи повідомляють, що є здогади, нібито спільничка нападу на листаря це Стефанія Гіжицька, студентка університету, відома з св.-юрського процесу. Гіжицька жила при пл. св. Юра ч. 12, а від хвилі нападу пропада десь у загадочний спосіб. Тіж часописи повідомляють, що листар Кохановський з роду українець і що цей факт доказував би, що напард виконано не на приказ УВО, лише задля звич. грабежі.

Похорон трамв. кондуктора Гакліка відбудеться в неділю при участи поліції та почтовців. Пострілений поліцай Бобак є далі в шпиталі після переведеної операції. Йоми виняли кулю з кости, але стан його здоровля небезпечний з причини дальших комплікацій.

Дивогляди.

У палі красномовства.

С. Каменецький у своїй останній промові в сенаті сказав дослівно: „Порівняйте те, що діється за кордоном і те, що діється в південно-східних воєвідствах нашої держави; це досить для кожного, хто хоче бачити дійсність. Органам польської влади завдячує українське населення свій теперішній розвиток.."

Кухарка „предсельсовєта".

Головою тугайлинського сільського совєту в Евпаторійськім районі (Крим) вибрала кухарку Марію Бурхгард.

Біржа.

Гроші.

Американський доллр 8·88·00—8·88·50, канадійський доллр 8·82·00—8·82·50, чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінг 1·25·00 1·25·50, румунська лея 0·05·00 – 0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50 фунт штерлінгів 43·30·00 – 43·60·00, радянський червінець 17·50 – 18·50.

Золото: 20 корон 36·10·00 – 36·70·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00 – 47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00 – 0·69·50, 5 австрійських корон 3·50·00 3·60·00, австрійський фльорен 1·75·00 - 1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·45·00 – 1·50·00

Збіжа.

Пшениця двірська 45·00—46·00, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 31·75—32·50, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на пливо 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 34·00—35·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, барабола промислова 4·75—5·00, фасоля біла 115·00—140·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 51·00 – 55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 33·50—34·50, мішанка пост. в верні 00·00—00·00, вика 38·00—40·00, сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 36·50—37·50, льон 74·00—75·00, лубін синій 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—74·00, мука пшенична 65 прц. 70·00—71·00, мука житна 65 прц. 50·00—50·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 22·50—23·50 отруби пшеничні 25·00—25·50, крупи гречані 68·00—70·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 48·25—50·75, пшоно 48·50—50·00, просо краєве 43·50—44·50, макухи льняні 47·00—48·00, конюшина краєва 150·00—170·00, мак синій 115·00—125·00, мак синій 90·00—100·00. Мішки готові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 20-?

— **Весняна підвишка.** Не платень, а цін на муку та хліб. Львівський маґістрат увів її від 8-го ц. м. Кільо пшеничної муки (60 проц.) коштуватиме на 3 сот. більше — 81 сот., а хліба з темної житньої муки на 2 сот. більше — 39 сот.

— **Мідяне золото.** Від тижня повторюються у Львові випадки, що вуличні ошуканці продають гостям з провінції мідяні перстені та ланцюшки як золоті і беруть за це по кілька долярів. А. Заяць з Жовківщини заплатив за ці фальсифікати 6 долярів, а Павло Бережний з Сяніччини аж... 38 долярів. Одного з мідяних мантіїв Бернарда Ванґа арештували вчора при якійсь іншій спробі такої трансакції.

— **Оглядини львівських готелів.** Розпорядок міністра внутрішніх справ Складковського, що як лікар звертає увагу головно на гиґієну, приневолив спеціяльну санітарну комісію у Львові перевірити чистоту готелів.

— **Україніка.** У місяцях січні—лютім ц. р. щоденник „Прагер Прессе" видрукував слідуючі замітки й статті з українського культурного життя: 5. I. — „Мазепа" Словацького по українськи; 10. I. — Образ Луки Кранаха в Київі; 12. I. — Огляд славістичних журналів з особливою увагою для україніки; 19. I. — „Первісне громадянство та його пережитки на Україні" й „Науковий Збірник УАН за 1928 рік"; 20. I. — Твори Я. Гашка українською мовою; 27. I. — Огляд українських журналів; 29. I. — Українські наукові видання; 5. II. — „Дніпрові пороги"; 6. II. — Новий культурний осередок (про публікації Одеської центр. наук. бібліотеки); 15. II. — „Марко Черемшина"; 17. II. — „Іконопись Галицької України 15—16 вв." (німецьке видання); 19. II. — „Провідники по східнославянських літературах" (з приводу енциклопедії „Десять років української літератури"); 21. II. „Памяти В. Б. Антоновича" („Україна", 1928, кн. 5). Окрім того повідомлення про ювилей проф. Щербини, про обрання проф. О. Колесси членом-кореспондентом Школи Славянських Студій у Льондоні й про нові українські книги з обсягу красного письменства.

— **З водою плили і гроші.** Від двох літ тягнеться у Варшаві слідство в справі зловживань в управі міських водопроводів. Як обвинувачені стануть три урядовці цієї управи: Лятавец, Роніш і Адель. Маґістрат зголосив свою претенсію на 250.000 зол. Більшість доказів у цьому процесі буде основана на книгах дирекції водопроводів.

— **Американська карієра.** Сенатор Чарльз Куртіс, що став заступником президента Спол. Держав почав свою карієру від джокея. Має він у собі кров індіянина.

— **Не знає про своє щастя.** Льос, що виграв у Варшаві 40.000 долярів дня 1-го травня 1928 р. досі жде, щоби його власник зголосився. Невідомий щасниця нічого про це не знає.

— **Нащо придались морози.** Преса з Копенгагену подає звістку про небуденне спортове досягнення двох молодців. Використавши факт, що море замерзло, вибрались вони ледом з Лиляндії на острів Фегмарн пішки і наколісницями. Цю дорогу 22 км. перейшли вони та переїхали в 13 годинах. Від 100 літ ніхто цього не робив у Данії.

— **Осторога.** Пишуть нам: У звязку з управильненням вивозу безріг і вепрового мяса (гл. В. З. Р. П. ч. 8. поз. 73 ех 1929 і „Монітор Польскі" ч. 50 з 1. березня 1929) повідомляємо всі Філії і Кружки „Сільського Господаря" і всі кооперативи, обєднані в Ревізійнім Союзі Українських Кооператив, що в справі вивозу безріг і вепрового мяса належить звертатися до **Центросоюзу, Союзу Кооперативних Союзів у Львові, Зіморовича 20, як до одиноко до заступства продуцентів леґітимованої установи.** Остерігаємо перед видаванням комунебудь іншому повновластей. — Краєве Т-во госп. „Сільський Господар" у Львові. — Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові.

— **Ріжні вістки.** У Берліні прийшло до бійки безробітних з поліцією. — Виявилось, що провідником льондонських фашистів на імя Паркер була жінка, австралійська піддана, переодягнена за мущину від довгих літ. — В Осакі (Японія) вмирало минулого місяця від ґрипи щодня 50 осіб. — На Кубі чотирьох рибалок ловлючи рибу найшли в землі на березі скриню зі золотими еспанськими дубльонами з датою: 1637 рік; скриня варта 50.000 дол. — Уперше від війни приїхав у Константинопіль німецький кружляк „Емден". — Бувш. німецький кронпрінц нездужає ґрипою. — Грецька палата призначила вдові короля Олександра місячну пенсію 30.000 драхм. — Археольоґічна експедиція пенсильванського музею найшла в Палестині старинний жертвенник у честь бога Мекала зперед 3500 літ. — Розвелась відома кінова артистка Віоля Дана зі своїм мужем велитнем-ковбоєм; суд дав розвід з мотивом, що Лефт Флін непоправний пияка. — У Льондоні продали на ліцитації перстень, який, як каже леґенда, мала носити Жанна Д'Арк.

— **Вільгельм II. борониться перед мамою.** Вільгельм II. ужив усіх заходів, щоби перешкодити у Німеччині виданню спомнинів його мами, імператриці Фридерихи. У цих споминах, що вийшли спершу англійською мовою, мати не дуже добре висловлюється про сина. Бувшому кайзерові вдалось лише одно: видавець заступить дотеперішню англійську передмову сера Понсобі передмовою самого Вільгельма. У передмові Вільгельм буде старатися змягчити свою характеристику подану його мамою.

— **Карієра президента.** Кулідж, що закінчив своє урядування в „Білому Домі" дістав гарну пропозицію: стати редактором „Денвер Пост" з з такою-же платнею, яку мав як президент. Відповіди досі він не дав.

— **Карієра стрижія.** Майже одночасно з цією звісткою передає американська преса іншу: „на пенсію" пішов найбагатший в Америці власник голярні міліонер Люіс Морген. Почав він свою працю як 10-літній хлопець чисткою черевиків на вулиці. Згодом вступив до голярні як хлопець до послуг. Зі ступіня на ступінь доходив він у цій професії до щораз більших успіхів і став власником голярні в одному з найбільших готелів, куди заїзджали міліонери. Між його клієнтами були майже всі президенти Спол. Держав за 25 літ.

— **Памятник для Айфеля.** 29-го квітня відкриють у Парижі у підніжа Айфлевої башти памятник її творцеві. Айфель мав 26 літ, коли як інжинір проводив будовою великого моста в Бордо через Ґаронну. Він перший піддав ідею „висячих мостів", що поширились по всьому світі. На париську міжнародню виставку у 1899 р. він вибудував металеву башту, яку назвали восьмим чудом світа. Після виставки рішили її не нищити і вона залишилась досі як одна з найбільших париських атракцій. Айфель помер у 1923 р. у 90 році життя.

— **Траґедія актора.** Дня 16. лютого виступав славний німецький актор А. Моіссі у Ню Йорку в „Примарах" Ібсена. Він ждав за сценою на завісу перед останньою дією, коли йому принесли телеґраму. Він прочитав її, поклав у кишеню і вийшов на сцену. Критика і публика признавала, що ніколи він ще не грав ролі Освальда так щиро і з таким захопленням. Авдиторія просто була вся схвильована його грою. Аж після вистави товариші Моіссі довідались від нього, що в телеґрамі була звістка про смерть його мами, яку він так кохав. Директор театру заявив йому на це, що був би перервав виставу, якби був знав про це. На це Моіссі відповів: „Якби моя мама довідалась про це, то вона ніколи не вибачила би мені, що я не закінчив вистави".

Повідомляємо отсим всіх інтересованих, що інжінер Іван Літвиненко, бувший директор П. С. К. в Калуші і Долині не є заступником нашого Товариства і як такий не має права перебирати внесків та інкасувати гроші для Товариства.

„КАРПАТІЯ"
Товариство взаїмних обезпечень на життя і ренти
у Львові.
1583 2—2

Дописи.

РОГАТИН. *(Дрібні вісти.)* Вісім дрібних українських купців з Рогатина заложили між собою братську касу і зобовязалися складати до неї по 5 зол. тижнево. — В той спосіб мають собі дружно помагати при викупні векслів. Пізніше задумують збудувати дім українських купців, де в партері були б склепи — а на поверсі мешкання для них. — Досі українських камяниць в Рогатині є 5, з того 2 двоповерхові власністю товариств, а 3 одноповерхові власністю приватних людей. — В Рогатині дається відчувати брак української мануфактурної крамниці для сільських потреб. Жидівських мануфактурних крамниць більших і дрібних є кільканацять і всім добре ведеться. — Недавно отворено в Рогатині крамницю української спілки: І. Чайковський і М. Дронь з товарами споживчими, скляними річами і кухонним начинням. — Фабрика шварцу Укр. Пов. Союзу Кооператив — заснована перед пів роком — виробляє дуже добрий і дешевий шварц. Треба сподіватися, що всі українці в Польщі будуть уживати шварцу лише з цеї одинокої укр. фабрики, бо інакше фабрика не зможе добре розвиватися. — Перед двома роками були вибори до ради міста Рогатина; вибрано третю частину українців. За ці два роки ухвалив маґістрат на українські цілі аж 300 (триста) золотих, — які признано українській прив. народній школі. — Була чутка, що всі написи вулиць мають бути також в українській мові, — але та чутка досі не справдилася. Додаю, що в Рогатині є 40 проц. українців (селян), 39 проц. жидів, а 21 проц. поляків. — Маґістрат міста Рогатина збудував міську електрівню і продає електрику по 1.20 зол. за 1 кільоватгодину так, що електричне освітлення виходить далеко дорожче як нафтове. — Українська каса в Рогатині звертає увагу, що львівські українські інституції не все присилають її рогатинські векслі до інкаса. — Т. С. Л. збудувало в Рогатині величаву камяницю, в якій тепер міститься польська ґімназія. — Товариство польських ремісників „Ґвязда" докінчує поверховий дім, в якім буде саля для кіна. — На ґімназійній площі в Рогатині є руїни якогось старого монастиря, які треба би якнайскорше розібрати. Вже кілька разів зверталися місцеві громадяни до архіваря д-ра Чоловського у Львові щоби позволив ці мури розібрати, а він вимагає плянів. Тимчасом пляни годі зробити, бо ніхто не хоче лізти до пивниці, де повно нечистоти і сміття.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Теофіль Бобикевич, крилошанин греко-катол. Митрополичої Капітули, Віцеофіціял Апел. Цив. Суду, синодальний іспитователь, член Епархіяльної Ради, Радник і Референт Митроп. Капітули, член численних українських громадських і гуманітарних установ, помер, заосмотрений Н. Тайнами, 8. березня ц. р. в 65 р. життя і 38 р. священства. Похорон в понеділок 11. березня ц. р. з забудовань св. Юра на Личаківський цвинтар. В. Л. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 9-го, г. 7·30 веч. „Любов — книга золота", комедія на 3 дії Алексія Толстого, в перекладі М. Морської (премієра).

Неділя 10-го, г. 3·30 попол. „Невольник", образ з давніх часів зі співами і танцями на 5 дій М. Старицького.

Неділя 10-го, г. 7·30 веч. „Любка з Пушти", оперетка на 3 дії Кравса.

Великий Міський Театр:

Субота 9-го, г. 3. попол. „Марія Стюарт".

Субота 9-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера.

Неділя 10-го г. 4·00 попол. „Ніжки на стіл".

Неділя 10-го, г. 7·30 веч. „Книжка долярів".

Понеділок 11-го, г. 5·00 попол. „Поворот Батька", для дітей.

Понеділок 11-го, г. 8·00 веч. „Одна одинока ніч", оперетка (50% знижки).

Кіна.

„Аполльо": „Маска сміху".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза": „Ґраф Данішен".

„Палас": „Гріхи розведеної жінки".

„Фатаморґана": „Жінка це гріх".

Програма радіо.

Понеділок 1-го.

Льондон (358). 20·45 Шотляндський концерт. 22·35 Камерна орхестра

Париж (1744). 15·45 Симфонічна музика. 19.45. Пате.

Берлін (475,4). 20·00. Опера „Моана Ліза".

Мюнхен (536,7) 19·35. Симфонічний концерт.

Відень (519,9) 11·00. Квартет. 20·05 Орхестра мандолін.

Гамбург (391,6). 17·00. Хор 19·55. Симфонічний концерт.

Москва (1450). 10·10. Російська музика. 19 ст.

Варшава (1355,7). 17·55. Легка музика.

Краків (955) 22·30, Кавярняна музика.

Вівторок 12-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю „Сесіль". 20·45 Уельська народня орхестра. 23·40—1·00 Музика до танців.

Париж (1744). 15·45 Радіоконцерт. 18·45 Пате. 20·30 „Біла дама" опера.

Берлін (475,4). 16·30—18·00 Концерт капелі.

Мюнхен (536,7) 17·30. Квартет. 21·31 Камерний концерт.

Відень (519,9). 16·00 Легкий концерт капелі.

Гамбург (391,6). 18·15 Музика до танці. 18·30 Кавярняна музика.

Ляйпціґ (361,9). 168·30 Камерний концерт. 20·00 Пісні Шуберта.

Москва (1450). 16·00 Російська музика.

Харків (1680). 10·00 Робітничий концерт. 18·30 Військовий концерт.

Київ 15·30 Опера.

Варшава (1385,7). 17·55 Концерт орхестри. 18·35 Веселі вірші

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Союза Українок в дбудеться дня 9. березня ц. р. на Бесіді відчит Вп. Пасторової Бичинської п. з. „Побутове життя Українських Еміґрантів в Америці". Початок о год. 7. вечером. По відчиті о год. 8-ій „Чайний Вечір", в програму котрого входять: 1) музика (джесбенд), 2) хорові продукції, 3) артистичні сольові танці, 4) почта coriandolli. 1577 2—2

Новий Український Театр дир. Т. Карабіневича

Нове Село

9 III. Вій.

10/III Про що Тирса шелестіла.

Підволочиська 11/III Маруся Богуслав.

12/III Вій.

Театр обїхавши цілу Волинь, повернувся до Галичини і завітає до більших міст з репертуаром „Базар" і „Сорочинський ярмарок". — Склад Театру 25 осіб зи власних декораціях і орхестрою. — Режісером Театру далі В. Левитський, арт. Т-ру Садовського і Ужгородського Т-ру. 1582 2—?

До християнських сердець звертається з просьбою о поміч бідна селянська родина. Мати, що заробляла на хліб для цілої родини, померла в січні ц. р., лишився батько без правої руки, який не може нічого заробити і троє маленьких босих і голодних сиріт, які просять всіх, в яких є добре серце і які є в щасливішім положенню — о поміч. Всевишній Бог него не забуде і сторицею нагородить. — Датки проситься присилати на адресу: о. Володимир Євистун, парох, Церківна, п. Болехів. 3—3

Комітет Допомоги Вдовам і Сиротам по Священиках у Львові улаштовує дня 12. березня ц. р. о год. 7. вечером в салі руського касина в Народнім Домі (вул. Рутовського ч. 22. 1. поверх) Концерт при ласкавій участи оперової співачки Вп. П. Ів. Шмериковської Приймової, оперового співака Вп. П. Д-ра В. Юстіні-Тисяка і мішаного хору Вп. радника Р. Купчинського. Фортепяновий дострій обняли: Вп. П. проф. Марія Віханська і Вп. П. Дарія Гординська. — По концерті Чайний Вечір з конкурсом краси і ріжними несподіванками. Добірний буфет у власнім заряді. Білети можна набути дня 9. і 11. березня по полудни в Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка (Ринок ч. 10), а в день концерту при вході. — Перед концертом Загальні Збори комітету в тій самій салі о год. 11. рано з порядком вже в „Ділі" поданім а о 9-ій год. рано Служба Божа в Преображенській Церкві. 1580 2—3

Загальні Збори Краєвого Пасічничого Обєднання „Рій" у Львові, відбудуться дня 22. березня ц. р. о год. 5. пополудні в Народньому Домі в салі „Українська Бесіда" вул. Рутовського ч. 22. — Просимо П. Т. Членів на збори прибути численно. — **Управа.** 1586 1—1

Маруся з Грабовичів і Іван В. Голубовичі повідомляють про своє вінчання яке відбулося дня 22. січня 1929 року в Успенській Церкві у Львові. 1591 1-1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили в золотих ВП.: радник Бурачинський, Хойниці 10, з громади Тчев: інспектор Х. 5, Д-р Зенон Русин 25, Місько Русин 25, Міна Штернберг 10, Д-р Ліпчук 5, Петро Гліпчук 20, Товариство „Українських Жінок", Станиславів 50, зібраних від громадянства з нагоді прощання Панства Кисілевських, Ролина у Львові, місто вінця на на могилу бл. п. Иосифи з Шухевичів Рожанковської 50 зол. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1592 1—1

З „Просвіти". Всі установи й особи які отримали запрошення до виготовлення рефератів для Освітнього Конгресу, проситься негайно подати докладний наголовок рефесату Закордонні часописи просимо не позвання передрукувати. Ювилейний Комітет при Т-ві „Просвіта" у Львові.

В справі Українського Городу". Пригадуємо, що в неділю 10. III. від год 10:30 рано буде в домівці „Сокола Батька" нарада в справі викупна землі під „Український Город". Вс., що цікавляться цею справою, повинні обовязково явитися, бо справа дуже важна й пекуча.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПАННОЧКА літ 24, гарна, богата пізнає урядника на добрій урядовій посаді до літ 30. — Зголошення до Адміністрації „Діла" для „Ольги". 1591 1-1

КОНЦІПІЄНТ адвокат. з 2 і пів річною практикою пошукує посади від дня 1. IV. 1929 р. — Малинин, Винники. 1516 1 2

Присилайте передплату!

ВСІЛЯКІ годинникарсько-зегармарські роботи виконує найстараннійше — Домбровскі-Розважевскі Львів Готель Жорна) вул. Академічна ч. 2. 1566 а) 10—?

ПЕНСІОНАТ п. Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня ц. р. 1454 8—8

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані жирардівські вироби

як: полотна, обруси, ручники, капи, хустинки і т. п.

ФІРМА ОСИП СТЕФАНОВИЧ давніше Роман Зубик

ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.

1506 3—4

ПАРОХІЯЛЬНИЙ Уряд в Дулібах, почта Стрілисьна нині пошукує господині до заряду хати і малого господарства. Нагорода після умови. Першенство мають вдови по священиках. 1587

ГОДИННИК ВАШ буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 146-?

МОНЮШКО, вул. Зіморовича ч. 10. Тел. 35—54. Фортепяни Пяніна в ріжних цінах на догідні сплати, виключне заступництво світової слави фабрики **Schweighofera**. 1598 1—3

ПЕТРО ВІШИВАННИ уродж. 1905 р. в Ліпині, пов. Перемишляни упереджую згублену військову книжечку, видану через ПКУ. Золочів. 1596 1—1

ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує в жіночих і діточих недугах від 2—4

1558 **при вул. Домагалічів 2.** 3—5

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46,

832 Пересвітлення Рентґеном. 5—9

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОЦКОГО ч. 8.

проти вулиці Шашкевича.

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лямпою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 11—12

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики

1579 1—1

д-р Роман Дольницький

орд. 3—6 попол., Глубока 10. партер.

Кварцева лямпа і діятермія.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65 73. 4—5

1554

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА,

одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

нольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 34—?

зол. 3 ЦУКОРНИЦЯ зол. 3

з хінського срібла тільки у

Б. Ґринберга, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

МІСС ЕВРОПА здобула 1-шу нагороду краси, тільки завдяки щоденним масажам славною французькою водкою

— **„BRAZAY"** —

1589 **Жадайте скрізь!** 1—1

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 Тел. 69-75 (Ріг Валової) 30—?

Томасина

Суперфосфат

Азотняк

Потасові соли

Краєві і Страссфуртські

Сірчан Амону

Кістянні мучки

Салітра

Успулюн Зелло

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, Косцюшка 18.

Цінники і поучення висилаю безплатно.

:: ДОГІДНІ КРЕДИТОВІ УСЛ.ВЯ. ::

1457 4—6

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Союзу українських брутовців і власників нафтових теренів

„Підойма"

в Дрогобичі,

відбудуться дня 18. березня ц. р. о год. 11. в полудни в салі Народнього Дому в Дрогобичі з таким дневним порядком:

I. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.

II. Звіт дирекції і контрольної комісії за рік діловий 1928 і уділення абсолюторії.

III Вибір 4 членів Надзірної Ради.

IV. Право льокати надвижки доходів Союзу.

V. Внески і запити.

На випадок браку комплету передбаченого статутом, Загальні Збори в дбудуться того самого дня, в тім самім льокалі о годину пізніше, то є о год. 12. в полудни без огляду на кількість учасників, з тим самим порядком дневним.

1588 1—1 **Надзірна Рада.**

Звичайні Загальні Збори Львівської Філії Товариства Охорони Воєнних Могил відбудуться в четвер дня 15. березня ц. р. о год. 5 (17) попол. в домівці Т-ва „Сила" при вул. Краєвій ч. 17. I. поверх з таким порядком дневним: 1. Відчитання протоколу з попередніх Зборів. 2. Звіт Управи з діяльности Філії. 3. Звіт Провірної Комісії. 4. Уділення абсолюторії уступаючим Виділови. 5. Вибір голови, Виділу і Провірної Комісії. 6. Вибір відпоручників на Загальні Збори Краєвого Товариства Охорони Воєнних Могил в дни 31. III. 1929. 7. Внески і запити. — За Виділ: **о. Антін Каштанюк**, голова. **Богдан Скрентович**, секретар. 1593 1—1

Подяка.

По невіджалованій тяжкій втраті Найдорожшої Мами Бабці і Прабабці бл. п. Иосифи з Шухевичів Рожанковської відчуваємо потребу сердця вложити отсю дорогою щиру подяку усім тим, що з обовязку свойого звання, та з щирожичливого серця несли поміч та розраду у тяжких послідних хвилях Дорогої Покійниці, та по смерти звеличали її память участию у похоронах. Тому дякуємо щиро Вп. О. Директорови Хмельовському за духовну розраду і благословення на вічну путь; — ВПП. ОО. Шамбелянови Д-ру Юринови за прощ. у похоронах та теплі слова прощання, Впп. ОО. Сов. Підсонському, Мазому, Хмельовському, Мазікевичові, Боговлови і о. Побігушці та його хорови за участь у похоронах. З окрема складаємо щиру подяку Вп. Д-р. Залужному за довголітну сталу опіку лікарську. — а за приязну розраду старости, та відвідини Вп. Паням Вариводовій, Гавриловій, Геслевій, Мойковій, Маркевичевій, Олесницькій Скобельській, Струсевичевій, Хмельовській, — та усім знайомим незнакомим, що докинули грудку на Дорогу нам сніжу могилу передаємо щире Спасибіг! — Мирон і Иосиф Кальновичі, Ольга і о. Володимир Чайковські, Ірена і Теодор Рожанковські, Евгенія і Д-р Володимир Нергановські — діти — і Д-р Іван Панкевичі Д-р Богдан Каренсвич, Анна і о. Михайло Чайковські, Стефанія і о. Иосиф Чайковські, Маруся Меляміна, Ярослав, Одарка, — Иосифа, Володимир, Ярослав і Стефа Рожанковські, Марія, Анна, Олена, Ярослав, Одарка, Софія і Іванна Вергановські внуки — Туся Панкевичівна, Володимир, Наталя і Марія Чайковські правнуки. 1595

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА ч. 18.

В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ

При важнішних запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.

2525 38—52

За редакцію відповідає Василь Мулюй. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 54 (11.395). Львів, вівторок 12. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Лякаються світла.

Львів, 9. березня 1929.

II.

За збереженням тайної й фактично ліквідуючої всі жалоби меншостей процедури — по лінії асиміляційної системи — висловився мін. Залеський, підтриманий представниками малої антанти. Очевидно, такого становища не треба було навіть передбачувати. Воно було наскрізь зрозуміле й ясне, римуючись з польською внутрішньо-меншестевою політикою.

У відношенні до свого загального наставлення, також виступи Чемберлена й Бріяна не були нічим непередбаченим. Несподіванкою під деяким оглядом були тільки „програмові" тези обох представників великої антанти, головно Чемберлена. Британський міністр, виразник імперії, яка орґанізує одну домінію за другою, щоби наділенням повнотою свобід дискредитувати заіснування проблем, анальоґічних до меншостевих, заявився проти процедуральної явности, головно проти публікації змісту петицій та ходу нарад комітету. Мовляв, явність праць комітету пошкодилаб наміченій цілі, себ-то гармонійному співжиттю (до речі: неістнуючому) горожан одної держави.

„Явність — говорив Чемберлен — тут була би небезпечна, бо *охорону меншостей введено з метою приспішити процес, що змагає до осягнення повної національної єдности*". Очевидно, „національна єдність" має тут у першу чергу значіння „державної єдности", але в західно-европейському розумінні „державна єдність" тісно зливається з „національною єдністю", себ-то йде по лінії асиміляційного процесу під кожним оглядом. Другою „золотою думкою" Чемберлена є твердження, що *„охорона, уділена меншостям, є привілеєм, наданим їм за ціну їх льояльної співпраці з державою"*.

Також великим міністрам трапляється щастя сказати нісенітницю. Вся історія народів, весь шлях їх відродження доказує, що діялось навпаки. Ірляндці не боролися „льояльною співпрацею" з Анґлією, бо вона була ідентична з їх смертю. Теперішня „вільна ірляндська держава" не є вислідом і наслідком ірляндської льояльности, тільки боротьби. Зрештою, односторонна льояльність булаб тільки рабством і самозапереченням. Льояльність є можлива і природна тільки як почуття і система обосторонна. Льояльність меншости є відгомоном льояльности більшости. Коли ж вимагається тільки льояльности від меншости, то значить: засуджується її на неминучу загибіль, а така вимога є щонайменше дивоглядною. Зрештою, в часах творення меншостевих трактатів не висувано таких передумов і не готовлено таких „привілеїв", бо „меншостеві права" були тільки тим мінімум, до яких були зобовязані новоповсталі і побільшувані чужонаціональними й мішаними територіями держави. За привілей державної незалежности більшости, „нагороджено" унешасливлені меншости мінімумом самозрозумілих релігійних, расових і національних ґарантій. Однак, як виявляється на практиці, навіть те мінімум не є здійснюване, а Ліґа Націй, ґварантка „прав меншостей", докінчує діла їх руїни.

На ту саму тему, але з меншою дозою легковаження, говорив і Бріян, нарікаючи на політиків, які безнастанно підюджують меншости, замісць їх заспокоювати. Тим способом витворюється бльок невдоволених. А завданням Ліґи Націй є змагати до того, щоби прокласти шлях до помирення більшости з нац. меншостями, які повинні творити рід малої сімї у нутрі великої родини. А основним завданням малої сімї є зміцнити державу, до якої вона в дану хвилю належить.

Ось такою є „меншостева програма" епіґона великої французької революції. Найвище змагання гноблених народів чи їх частин може бути хіба провансальство (в племінно-діялектольоґічному розумінні). Зрештою, а головно політично, гноблені мають всецїло підчинитися цїлям і змаганням більшости. Радикально-республиканська Франція, роблячи великі поступи в своїй рентієнській декаденції, перед війною підтримувала царську тюрму народів, а сьогодні підтримує дрібних, але тому ще більш ненаситних — спадкоємців парату. І тому Бріян, після реторичних вихилясів, приєднався до становища мін. Залеського.

Меншостева дебата на терені Ліґи Націй виявила, що в розумінні Чемберлена і Бріяна трактати про т. зв. охорону нац. меншостей є привілеєм більшости, яка тепер безконтрольно й безвідповідально може на „меншостевих" теренах переводити свої найдивоглядніші експерименти, але вже за апробатою Чемберлена і Бріяна, які є фактичною „Ліґою Націй".

На терені Ліґи Націй національну проблему, звану тепер проблемою нац. меншостей, погребано. Гнобленим народам фактично відмовлено оборони, не говорячи вже про охорону, віддаючи їх на ласку й неласку імперіялістичних більшостей. А той похорон переведено при допомозі резолюції японця Алатсі, якою доручено справоздавцеві прийти на червневу сесію Ради зі зглядом про внесення Дандюранда й Штреземана, ріжні точки погляду й застереження, висунені членами Ради. Помічниками справоздавця Алатсі мають стати представники Вел. Британії й Еспанії. Ця трійця (Японія, Вел. Британія й Еспанія), якій справа нац. меншостей є наскрізь чужа й сутньо незрозуміла, має приймати від урядів держав, обнятих трактатами про охорону нац. меншостей, всякі уваги. З цього права можуть скористати й інші члени Ліґи Націй. Зрештою, комісія має повну свободу діяльности.

Переведена дебата в меншостевій квестії доказує наглядно, що женевські анґури ані не визнаються в цій складній матерії, ані не є здатні зрозуміти важливість меншостевої проблеми (коли приняти їх добру волю), ані не схильні шукати шляхів і засобів до її правильного вирішення. Та про добру волю тут навіть не доводиться говорити. Відкидаючи всяку явність, вони лякаються денного світла, вони не хотять бачити тих страшних ран, які гнобленим народам завдала безоглядна асиміляційна політика вчорашніх рабів. А лишаючи справу гноблених їх власній долі й апробуючи експериментальність пануючих більшостей, вони беруть на себе відповідальність за всі наслідки свого цинічного відношення до одної з найважливіших проблем нашого часу.

Димісія міністра Чеховича.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 8. березня 1929.

Димісія міністра фінансів Чеховича стала першорядною сензацією дня. В моменті писання цих рядків відомий лише є сам факт зголошення і приняття цієї димісії та широка декларація, складена особисто п. Чеховичем перед бюджетовою комісією, яка у характері слідчої комісії зібралася нині для дальших нарад над внеском соймової опозиції про поставлення міністра фінансів в стан обвинувачення за переступлення бюджету за рік 1927-28 (про самі наради комісії — поміщений звіт на іншому місці. — Прим. Ред.). Сензаційність цієї димісії випливає із кількох моментів: 1) уряд заявляв кількакратно устами свого премієра Бартеля, що цілком **солідаризується з мін. Чеховичем** і що вважає згаданий внесок опозиції маневром суто політичного характеру, звернеим проти цілого уряду; 2) зголошену сьогодні димісію Чеховича попередила вчорашня вечірня **кабінетова рада**, про яку відомо тільки те, що тривала аж сім годин, — усе інше про неї окутане повною тайною. Вже з тих двох точок видно, що уступлення Чеховича є подією досить скомплікованою, бо з погляду дотеперішнього становища уряду нельоґічною, і що не сталася вона без звязку з якимись ухвалами нинішніх правителів, ухвалами ширшого й глибшого значіння, сягаючими **поза** сферу справ чисто фінансових. Покищо нема ще жадного офіційного комунікату з президії ради міністрів як щодо самої димісії п. Чеховича, так і щодо вчорашньої кабінетової ради. Тому нечисленні посли (у соймі пустки, бо всі комісії, крім бюджетової, нечинні), сенатори (саме йдуть пленарні засідання сенату) і журналісти (ці останні юрбою збіглися до сойму на першу вістку про неждану подію) так і губляться у здогадах: що спонукало уряд кинути мін. Чеховича на поталу соймові? Адже нема сумніву, що ця димісія означає певну **поразку цілого уряду**. Арґумент, що — мовляв — уряд хоче запевнити собі свобідну руку для розвязання сойму, аби ліві й праві партії не могли потім кричати, що ось послів розігнано за те, що вони викрили нечисті грошеві історії і домагались контролі та суду, — такий арґумент не дуже промовляє до розуму. Бо демаґоґія опозиції може чейже „перекрутити кота хвостом" і тепер щойно кричати: бачите, сам уряд признав, що мусить димісіонувати міністра фінансів, але колиб не ми, опозиційний сойм, тоді він досі ще урядував би й далі зложивав би публичним грошем! Здається, що правильніший є погляд, що уряд посвятив особу мін. Чеховича і змінив у його справі тактику у звязку з перемогою (бодай тимчасовою!) поглядів про потребу таки більшого респектування голосу парляменту й про шкідливість підсичування соймово-урядового конфлікту. (Мимоходом кажучи, історії з пп. Млодзяновським і Суйковським, Ромоцьким чи Добруцьким, доказували вже раньше, що кожний польський міністр із післятравневих урядів може в кожній хвилині пересвідчитися про чорну людську невдячність!). Коли цей здогад правдивий, тоді у війні поміж виконавчою й законодатною владою у Польщі, кажучи вірніше — поміж творцями травневого перевороту з автократичними нахилами та оборонцями парляментарної системи прийшло би знову до коротшої чи довшої „**передишки**" і животіння нинішнього сойму знову дещо продовжилось би!

Однак у самій декларації п. Чеховича є деякі звороти, які його димісії надають спеціяльно сензаційний посмак: є там деякі звороти, які посередньо звертаються **проти** уряду чи пак проти нинішньої системи правління, проти атмосфери, серед якої приходиться міністрам працювати. Пан Чехович виступає уже не в характері члена уряду, лише як людина, що боронить своєї особистої чести. Вправді він ані не перечить самого факту переступлення бюджету ані не негує потреби зроблених видатків. Однак він очищує **себе**, вказуючи немов на „алагідняючі обставини", серед яких він, як міністр фінансів, допустив до видаткування незатверджених соймом сум. Отже: він не мав — мовляв — „відритої дороги до сойму", він „працював в атмосфері політичного напруження" і, врешті, він був залежний від чинника, якому не міг протиставитися. „Як ви могли вимагати від мене, щоби я виступив з вотумом недовіря проти марш. Пілсудського, коли вам, моїм обвинувателям не дозволила зробити цього ваша совість?" Це буквальні слова мін. Чеховича, які треба читати інакше: як ви можете вимагати від мене, щоби я протиставився маршалкові, якому протиставитися ви, ціла соймова опозиційна більшість, не маєте **відваги?** Адже знаєте, що коли рада міністрів уповноважила мене до видаткування отого позабюджетового пів міліярда золотих, то це сталося з відома і волі людини, якої голос є рішаючий і що таке уповноваження мало для мене, одного з міністрів, імперативне значіння!

Pr 59-29 Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 75-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927 poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 26 lutego 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Diło" Nr. 43, z dnia 17. lutego 1929 z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuły pt. 1) „W swi zadi parlamentarysta" od słów „Zapytanyj pro stanowyszcze" do słów „ukraińskoho naselennia" i od słów „U wnutrisznij politici" do słów „materjalnoi wtraty". 2) „Na parlamentarnij areni senat" od słów „Tymczasom proto" do słów „prawdopodobno pomynsjut" zawierają w sobie znamiona zbrodni z § 65 a) uk. I występku z art. 1 rozporządzenia Prezydent Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 poz. 399 Dzpp. Nr. 45. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 80 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 6. marca 1929 r.

Hewel

Із таких зворотів п. Чеховича можна вимірковати, що його димісія не лише була рішена вгори, але що наляг на неї сам мін. Чехович, чкий уважав далі для себе річю неможливою працювати серед даних умовин — та ще й з перспективою ходити до кінця життя з причепленим до його імени запідозрінням грошевих зловживань. Коли взяти ще під увагу величезне збентеження, яке викликала димісія мін. Чеховича серед соймових послів ББ, можна догадуватися, що вгорі, серед нинішніх кермуючих урядових кол, панує далеко неповна гармонія. У звязку-ж з онодішнім „бунтом" посла Кшижановського з ББ, який у справі трансакції „Польміну" промовляв і голосував **проти** урядового внеску та проти решти членів свого клюбу, остання димісія міністра фінансів пригадує стару правду, що найважче завести „залізну дисципліну" серед — економістів. Ще дальший висновок: правильні були давніші наші твердження, що саме на тлі господарської політики післятравневої влади прийде до найгострішого конфлікту, конфлікту, який перенесеться у нутро самого санаційного табору.

Про практичні наслідки димісії п. Чеховича трудно говорити, бо так, як ця димісія була несподіванкою, як щось, що суперечило всім недавнім офіціяльнім заявам самого голови уряду, так само й усі найближчі події й кожна з них зокрема може бути несподіваною. Бо здавалось би напр., що нині повинен димісіонувати теж п. Бартель — — але хто може відати, як довго житиме ще його кабінет? Адже льогіка фактів серед умовин нинішнього політичного життя обовязує мало.

І. Кедрин.

Революція в Мексику.

Війна ґенералів з президентом.

Більшовицька діячка й письменниця п-і Колонтай висловилася про Мексик так: „Країна, що має життєві умовини й духове облича шіснацятого століття, з мусить бути кермована в стилю модерного часу". Добрі знавці мексиканських відносин годяться на цю характеристику без застережень. І справді: нема другої країни в світі, що виявляла би стільки противенств, розбіжних змагань, дивоглядностей, як нинішній Мексик.

Від кількох днів боротьба в Мексику ведеться з новою силою. Цим разом виступили проти нового президента Портеза Гіля, що є ставлеником б. президента Каллеса, який усунувся в тінь, ґенерали Манцо, Аґнірра й Ескобар. Повстанчі ґенерали заняли найстарше портове місто Веракруз, потім місто Монтерей на границі Тексасу, опісля цілу провінцію Сонору, що межує з Каліфорнією, а дальше цілий ряд інших міст і країн. Вони посуваються постійно вперед і погрожують поважно урядові нинішнього президента Гіля.

Революція є в Мексику постійним гостем від довгих століть. З виїмкою короткого періоду диктатури Порфірія Діяца не минуло в Мексику ніколи й кількох літ без проливу крови, без більших чи менших внутрішніх потрясень. За всю історію цієї країни не було там ні одного уряду, якого істнування не булоб поставлене під знак запиту, якому не погрожував би переворот. Багато з тих урядів усунено насильно, при чому нерідко текла дуже обильно людська кров...

Теперішня революція в Мексику — вислід ненормальних умовин внутрі краю. Після убивства ген. Обрегона, що займав під соціяльним оглядом дуже радикальну позицію і змагав до переведення широкої земельної реформи, аби заспокоїти земельний голод найбідніших кругів населення, прийшло до кризи уряду. Президент Каллес, що вів довший час безпощадну, просто фанатичну боротьбу з церковними кругами, а опісля під натиском Злучених Держав, які інтервеніювали в користь власників копалень нафти, схилявся вже більше до консервативних елементів, після деякого вагання уступив зі свого становища. Його наслідником став „його чоловік" — Еміліо Портез Гіль, що був до цього часу міністром внутрішніх справ і, не зважаючи на свій вік (має 73 роки), визначився незвичайно при здавлюванні повстання проти Каллеса.

Одначе залізна енергія й безоглядність Гіля не здалися на ніщо. І йому не повелося впоратися з небувалими внутрішніми противенствами, і він не був у силі відвернути всього того лиха, що впало на Мексик з хвилею кинення на країну інтердикту, який до нинішнього дня не відкликаний. Коли до цього додати, що більші землевласники там все ще не певні, чи їм не відберуть землі, потрібної для малоземельних, коли пригадати, що вулиці, залізниці й самоходи там ніколи не вільні від нападів бандитів, — то ненормальні умовини життя в Мексику аж надто очевидні.

Як скінчаться теперішні бої в Мексику, до яких прикладають своїх рук також Злучені Держави, заінтересовані в перемозі Гіля, що разом з Каллесом пішов їм у нафтових справах назустріч, — ніхто не знає. Одначе такий чи інший вислід теперішньої революції в Мексику не замкне ще крівавих сторінок його історії: там ще буде довго кипіти, поки нарешті змучена й виснажена країна заживе мирним життям.

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім міліонів членів. Вклад лише два золоті.

По широкому світі.

У звязку зі зміною президента Спол. Держав дня 4-го ц. м. буде змінених на чужині з 54 американських дипльоматів 20 осіб. Така зміна високих урядовців коштуватиме американський скарб великі гроші.

У Гольштайні прийшло до крівавих сутичок між націоналістами і комуністами; двох убитих, кільканацять ранених.

Студенти в Мадриді погрожують, що підпалять університет, коли уряд признаватиме рівноважними дипльоми католицьких університетів.

Є неперевірені чутки, що Спол. Держави хотять узяти на себе посередництво полагоди дотеперішніх довгів СРСР.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Слон -- і консеквенція потравневого правління.

Відома є анекдота про слона і становище представників поодиноких націй до цеї „проблеми". Німець говорив про слона яко такого, англієць — про слона і кольоніяльну політику, француз — про слона і любов, а поляк — про слона і справу польську. Читаючи передовицю проурядового „Глос-у Правди", органу пос. Косцялковського, мужа довіря марш. Пілсудського, під написом: „Дебати і проекти, а... стріли „меншостеві", — можемо сміло говорити про слона і консеквенцію потравневого правління у відношенні до українців.

В тій передовиці є все, справжній горох з капустою, підлитий чаркою горілки. Там говориться і про меншостеву дебату в Женеві, і про українські партії та їх впливи, і про УВО й її конспіративну діяльність, і про „обуз народови", і про партії лівиці, а кінчається все те „консеквенцією потравневого правління", визначену державною рацією.

„Обзнайомлення з руською чи українською проблемою у відродженій Польщі не є широко поширеним знанням. Головно на підкладі виборчих чи соймових відгомонів польська опінія не схоплює синтетично сутнього ядра справи. Територіяльну сторону проблеми вирішила доля в користь польської держави. З тією хвилею політичне життя руської маси замкнулося в собі. Українська квестія почала в польській опінії від часу до часу пригадуватися лише яскравими терористичними фактами, як замах на начальника держави, замах на президента республики, вбивство куратора Собінського, напади на амбуляси і почту у Львові, — щоби вкінці в останніх часах виявити просто нікчемну декаденцію тієї акції в таких формах, як спроба ушкодити памятник львівських вірлят, або просто бандитські намагання згладити листаря для змістовности його торби.

„Руське політичне життя в б. Галичині виявлялося в акціях українців і москвофілів, при слабенькому соціялістичному струмочку. Після знищення москвофілів австрійським урядом у часі війни та після переходу частини їх сил у комунізуючий „Сель-Роб" в післявоєнній добі, вкінці після фактичного устійнення границі Збруча, руське політичне життя висловлюється головно в націоналістичному „УНДО" та слабше в суспільно-радикальному „Сель-Робі", які то групи розтягнули свою акцію також на Волинь. Недобитки москвофілізму після довшої інерції починають відживати в останньому часі, шукаючи приноровлення в позитивній праці. Однак ті риси політичних змін не вичерпують життя руської маси, колись глибоко австрофільської і монархічної, а сьогодні головно спрагненої нормального укладу річей і відносин, що орієнтується на основі господарчої конюнктури. Та маса, політично зовсім залишена і віддана на аґітацію „УНДО" і „Сель-Робу", думає власними категоріями і підчиняється власним настроям. Внаслідок зміни (?!) адміністраційної системи в Мало-

ВОЛОДИМИР БІРЧАК

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

4)

Оповідання.

(Продовження.)

Це все хотів їй розповісти, вияснити. Під вечір вийшли всі на прохід. Грицько йшов з Ксенею попереду, а Стецько йшов з її батьками позаду. Вийшли за містечко і йшли околицею, дуже невдячною для закоханих. Рівнина, як на долоні, жнива вже почалися, ниви стояли вже пусті. Йдеш із кимнебудь і на два кільометри видно, з ким ідеш. Грицько прискорював хід, хотів як найдалі втекти, віддалитися від останнього товариства. Ксеня йшла біля нього, але, відбившися від товариства на десять кроків, оглядалася, приставала і знову займала приличну віддаль. Грицько горів у таких хвилях, ставав нетерпеливий і своїми очима кричав до неї, благав її: „Ходи, я маю тобі стільки важного сказати! Вже десять літ ті речі палять мої груди!" Але вона якби з розмислом чекала на всіх.

Коли йшли далі, запитала ось так жартом, що роблять усі ці Галі, Олі, Марусі, до яких він виписував свої вірші...

— Ет, що там вірші! Любовні вірші! — відповів. — Любовні вірші можна писати до соток дівчат. Щож? Подобається чоловікові гарна квітка й до неї пишеш вірш. Так писав і до тих усіх. Але коли приглянувся їм ближче, коли ближче їх пізнав, то в ніодної не знайшов того, що найцінніше в людині. Не знайшов серця, не знайшов душі! Ах, щоб ви знали, панно Ксеню, як мало душі є в людей! Душі горячої, спосібної до приязни, до посвяти й любови, якої не в силі ніщо й ніхто розбити! Я поет і все віддавав приятелеві чи другові всю свою душу, цілого себе! Але як мало знаходив я взаїмности! Часом уже здавалося, що знайшов я таку душу, любив її, обожав... Приглядаюся ближче — а це лід, конвенанс, вимушена чемність без тепла, без душі. І щож я мав тоді робити іншого — як не йти далі? Ви, панно Ксеню, може не знаєте того, сами не пережили того, не розумієте мене й осудите. Але вдумайтеся! А моя душа, вразлива, сто разів болючіше відчуває це все.

— То правда! — відповіла Ксеня. — То правда, що в наших часах конвенанс і погоня за грішми всесильно над світом панують. І я думала про це нераз. А... правда, я читала ваші поезії до якоїсь Марусі, що це за одна?

Відповів живо:

— Конвенанс! Ах, як я величав її, як був захоплений її словом, її поведінкою! Скільки поезій не написав я до неї, обожаючи її — та щож?! Пізнав її ближче — марний пух! Душі, душі не знайшов я там!

Кілька хвилин ішли мовчки.

— Дівчину з душею, неприступну, горду, як царівна, що одна-одинока понад усіми на ввесь світ, — я знав одну тільки на ввесь світ!

Схилився, щоб зірвати синій блават при стежці і знов зачекала, аж дійшло до них ціле товариство.

— Друже, коли їдемо? — питав Стецько Грицька вечером.

— Завтра під вечір, — відповів Грицько. — Я думав уже про це. Їдемо в Березівку, там побудемо день або два, доки не приїде по нас Постригач, як це ми умовилися. Друже, тяжко мені звідси їхати, бо тут розігралася моя душа, як гірські потоки, коли на весну гріє сонце, розспівалася, як луг на весну соловіями. Тут знайшов я свою молодість, знайшов свою ціль, знайшов себе! Які пребогаті скарби відкрив я в її душі тепер! Але поїду. Як на перший раз — досить довго вже сиджу! До того бачу, що між мною і нею стоїть ще недовіря — на її довіря я мушу собі заслужити, а до цього треба часу. Отже поїдемо завтра, вертаючи від Постригача, я знов думаю сюди поступити.

Стецько хитнув раменами.

— Чого хитаєш раменами? Скажи: ти бачив, ти приглянувся її очам? Ні, ти їх не бачив, ти нічого не бачиш — ти сліпий!

— Ти може вже виявив їй свою любов?

— Ет, теж щось таке говориш! Чого мені спішитися? Я знаю, я певний цього, що вона моя, чогож мені спішитися?

— Певно, що нема чого тобі спішитися — з пімстою, що її ти задумав. Чудова пімста!... Коли так далі будеш мститися — небаром заграють тут музики!

VII.

Другого дня під вечір вони й виїхали.

— Куди це ми їдемо? До кого? — питав уже в залізниці Стецько Грицька, що був сумний та задуманий.

— Яж казав уже тобі, там, у Березівці є піп Підгорецький, я був на лекції в нього, вчив його сина. Гарна людина. І донька в них чудова, ростом висока, чорноока, як грекиня.

польщі Східній, яка передтим, перед травневим переворотом, ту масу лише безцільно дразнила, або навіть нераз упокорювала, починає вона прихильніше відноситися до польського правління, устійнювати своє відношення до польської влади, а що характеристичніше, переносити свою, з конечности зіндивідуалізовану, симпатію для теперішнього стану на особу марш. Пілсудського (порівнай вислів француза: „слон і любов"! — Ред.).

„Однак поза питанням політиків і руської маси істнує ще третій чинник, военна спадщина, т. зв. тайна, знаменито законспірована, хоч безоглядно слабіюча, „Українська Військова Організація", оперта виключно на інтеліґентській молоді, що не має ніякого відчуття чи симпатії в селянських масах. Її тенденцією є: повторюваними терористичними замахами створювати вигляди стану безнастанного кипіння на терені Малопольщі Східної. Частинний свій політичний вислів має „УВО" в націоналістичному „УНДО", хоч сьогодні сміло вже можна сказати, що політики „УНДО" не мають у своїх руках „УВО" і не можуть в жадній мірі ґарантувати за скупчені там терористичні елементи. Судячи на основі останніх виборів до управи „УНДО", в яких верх взяли непримиренні чинники, можна би радше сказати, що „УВО" поширює свої впливи в політичній репрезентації. З польського становища у відношенні до тієї української конфіґурації основними труднощами є факт, що навіть ті чинники з „УНДО", які виявляють менший ступінь непримиренности, не хочуть, хочби теоретично, признати засади польської державности і не мають відваги навіть настільки, щоби злезавувати культ нельояльности супроти Польщі свого голови Дмитра Левицького.

„Ще конечнішим є пригадати сутній напрямок української справи, щоби осудити почини під тим оглядом польських опозиційних партій, зправа і зліва. Народова демократія або т. зв. „народова партія" всіми засобами ховає в могилу польські інтереси в Малопольщі Східній, домагаючись шовіністичного курсу і репресій з польського боку, які ту масу тримали б у напруженні, та на соймовому терені позбавляючи урядові чинники реальних засобів до поборювання ірреденти й терористичних організацій. Зате партії лівиці в меншостевій справі оперують виключно хомуналами, не маючи безпосереднього звязку з українською проблемою, чого найкращим доказом, що з усього польсько-українського терену не провели ані одного посла. Блукають в теоріях, проєктах автономії, „уступок", і т. і. — без позитивного пляну діяльности, а головно без свідомости, чи когось тим приєднається, щось поправиться або зміниться.

„Отже лишається тільки польська державна рація, репрезентована свідомо у вчинках і способах поведінки потравневим правлінням. У відношенні до руської маси основується вона на здецидованій зміні адміністраційного курсу з попередніх часів, на приноровленні принципу справедливости і признаванні русинів рівноправними горожанами, при одночасному винищуванні терористичних організацій й ірреденти. Результат того, понад дволітнього курсу, є відомий: тим вислідом є зміна настрою серед руського населення і спокійно, до гори піднесена голова нашої репрезентації в Женеві. На тому підкладі річю недвозначно зрозумілою є, яку мету мають нагальні заходи терористичної ірреденти, що намагаються темпо того укладу польсько-руських відносин штучно й кріваво забурити, — заходи зрештою вже тепер нікчемно малі і постійно нездарні.

„З польською державною рацією можемо сміло вернути до вступу: Женева, проєкт автономії, чи стріли на вулицях Львова, мусять лишитися без впливу на тісно консеквентну лінію поведінки потравневого правління, визначену саме тією державною рацією. Як проєкти територіяльної автономії, так і вуличні стріли, мусять перейти без впливу, бо ядро меншостевої справи — по словам мін. Залеського в Женеві — в тому, щоби „гармонізувати й брати на увагу входячі в гру інтереси" держави і меншостей".

Про деякі речі, а особливо про реклямовану зміну курсу, справедливість і рівноправність „русинів" та зміну настроїв серед „руських мас" — довідуємося вперше. Але це річ байдужа. „Глос Правди" у відтворюванні дійсности на українських землях під Польщею користується поліційними джерелами, які є тільки кривим зеркалом тієї дійсности. Стаття „Глос-у Правди", з якою не хочемо зі зрозумілих причин полемізувати (зрештою це до нічого не довелоб), зайвий раз доказує, що „обзнайомлення з руською чи українською проблемою у відродженій Польщі не є широко поширеним знанням".

Український Державний Інститут Сільсько-госп. Економіки.

В листопаді 1928 р. урухомлено в Харкові Держ. Інститут сільсько-госп. економіки. Завданням Інституту є класти наукові підстави під плянований розвиток сільського господарства. Інститут є в початковій стадії організації, та всеж успів уже придбати визначні наукові сили. При Інституті є покищо такі катедри: сільсько-господарської економіки й організації сільського господарства. Перша катедра працює над методольоґією плянування сільського господарства та прослідкує процеси діференціації села. Друга аналізує проблеми районування сільського господарства, селянських господарських бюджетів і прослідкує справу технічних культур. При цій катедрі організується окремий кабінет для студій над агрономічними роботами й аґрікультурним рухом на селі. Крім того є ще катедри: індустріялізації сільського господарства й усуспільнення сільського господарства. При цій останній є кабінети кооперації та великих радянських господарств. Накінець є катедра аґрарної політики, що досліджує фінансово-кредитові справи сільського господарства.

Це теоретичні знання. Практичні справи обслуговує, покищо, одна катедра, а саме катедра меліорації та землепорядкування.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Що діється в Німеччині?

Берлін, 6. березня 1929.

Німеччина знова переживає дні гострої політичної скрути. На причину найновішої кризи складаються як зовнішні так і внутрішні моменти, при чому перевагу треба віддати внутрішньо-політичним справам. Щоби з місця означити істоту кризи, треба сказати, що сучасна система німецького державного устрою — отже теперішній парляментаризм — не всилі охопити й опанувати всеї дійсности німецького життя. Сумніви щодо державотворчих і державозберігаючих здібностей німецького парляментаризму не є нові. Нинішня криза є тільки новою рецидивою, чергоям загостренням доволі уже старої німецької демократично-державної недуги. Усі початкові недомагання нового устрою залюбки називано „літочою недугою німецького республиканства". Але та „літоча недуга" тягнеться вже більше як десять літ і замісць лагідніти, вона заєдно аростає і загострюється. Останні вибори до німецького парляменту, в літі 1928 р. маркантно виявили державну нездатність і політичну безпомічність німецької республиканської системи. Взагаліж, приходиться дивуватись, що правлячий нині уряд Мюллера (до речі, 17 уряд від часу переходу Німеччини на республиканський лад) вспів протриматись аж цілих — 8 місяців! Обговорюючи в „Ділі", з 16 червня 1928 р. німецьку післявиборчу ситуацію, поставили ми прогнозу, що вже в недалекому часі треба буде ждати в Німеччині: або нових парляментарних виборів, або встановлення диктатури і заведення системи фашизму. Минуло вісім місяців і поставлена прогноза виявляється по суті правильною. Німеччина стоїть на переломі глибоких змін. В чомуж річ?

Всяка система парляментаризму має в своєму заложенні одно: витворення такої парляментарної більшости, що моглаб бути трівкою базою для істнування і праці уряду і то на протязі цілого ряду літ. Тільки забезпечення довготрівалости уряду є передумовою для його раціональної плянової політики на довший протяг часу. Німецький парляментаризм не був у силі витворити трівку більшість для уряду. Німеччина має девять впливових партій. Отже з ліва до права: комуністи, соціялдемократи, демократи, центрум (католики), господарська партія, баварська партія, народня партія (зі дойче Фольксспартай), національно-народня партія, (зі дойчнаціональ Партай) і фашисти. Ні одна з тих партій не всилі здобути при виборах таку більшість, яка булаб вистарчаючою на те, щоби створити уряд годен на протяг чотирьох років німецької парляментарної леґістратури. Таким чином залишається тільки одна можливість: складання коаліційних урядів. Але саме тут починається все нинішнє німецьке лихо. Дух партійности є нині в Німеччині настільки вибуялий, а змисл для необхідностей парляментарного компромісу настільки слабкий, що звести німецькі партії, для утворення більшости на якусь одну спільну платформу, є звичайно безвиглядним.

Ніякий політик на світі не має причин завидувати кожночасному німецькому канцлерові,

---

— Ага! Ага!

— Що ага?

— Ага, розумію! — відповів Стецько. — Я сварю на тебе, що ти розкис коло Ксені, що ти приїхав мститися на ній і — пімстився, а ти й мене хочеш опутати в сильце. Злодій усе хоче, щоб і інші були, як і він, злодіями. Але ти перерахувався, я не такий похопний до дівчат, як ти.

— Чи я сказав що тобі?

— Словом ти не сказав нічого, та я відчув це в тоні своїх слів. Ні, брате, нічого не вийде з того.

— То нехай і не виходить! Не перебивай моїх думок.

— А та друга справді така гарна? — спитав Стецько по хвилі.

— Побачиш сам, дай мені спокій.

— А як називається?

— Ксеня, так самісінько, як і ця.

— Гм! — і Стецько замовк.

Переїхали товариші кілька залізничих стацій, вискакують з поїзду, як уже Грицько знайшов між подорожніми якусь знайому й витається. Нашвидку представив і свого товариша, але так, що жадна з обох сторін не знала, з ким саме має честь.

— Ми обидва приїхали, а ви вийшли проти вас! О, це хвалиться вам! — молов Грицько скоро язиком.

— Ні, ні! — засміялася знайома, при чому Стецько побачив її чудові, білі зуби й великі, гарні очі.

— Я не проти вас, я відпроваджувала тітоню сестру, що була у нас. І вона стала махати білою хустинкою за поїздом, що мчався далі.

— Алеж не стидайдеся, панно Ксеню, не стидайтеся, в тому нічого злого. Ми до вас, от і ведіть тепер ви нас.

— Зараз, іще десь тут моя сестричка Галя.

— Це хто? — сіпнув Стецько свого товариша за рукав. — Хто це?

— Це саме та, що ми їдемо до неї, Ксеня.

Село було недалеко від залізничої стації. Пішли стежками, коротшою дорогою. Жнива вже почалися й на полі розсипалися женці, збираючи хліб. Тут ще колосисті ниви — побіч них уже зжаті, а там уже й зложено хліб у копи. Денна спека минулася під вечір, женці, хоч змучені, набирали тим більшої охоти до праці. Дівчина, що зносила снопи й подавала батькові, який їх складав у копу, затягнула пісню. Грицько пристанув, щоб послухати.

А Стецько — вже був закоханий по уха! Він, що так докоряв товаришеві! Він глянув і вже очарували його її великі чорні очі... Колиж товариш сказав, що це та, про котру говорили вчора, то Стецькові живіше забилося серце: він тайком мріяв вже про неї, хоч ще її не бачив... Тепер ішов поруч неї, зпід ока поглядав і любувався нею. Була високого росту. Волосся в неї чорне, чудово чорне, як вугілля, як у крука, у чорного крука. І ніс — як міг він відразу цього не спостерегти?! — чудовий грецький ніс! І очі! І прийшов йому на думку Франковий вірш:

Твої очі — мов те море
Супокійне, світляне:
Серця мого давнє горе,
Моє пизнина, в них тоне

Її голос був дзвінкий, свіжий здавалося: родився з тих нив, серед яких жила. Йому, що хоч і походив із села, але виростав у місті, так і видалося, що вона втілення всіх великих, животворних, чудодійних сил природи. Здоровля і свіжість весняних нив, і природна краса лугів та сіножатей, і сільська чемність, природність та невимушеність. І її голос — не був-жеж він дзвінкий і свіжий, як голос птиць?! І Стецькові вчувалися в її голосі трелі соловія і щебіт жайворонка. Їх веселість і безжурність.

Це все побачив він в одній хвилині. Йшов нивами побіч неї і уявляв собі, що йде з царівною піль в її дивному фантастичному царстві. Лагідний вечір і тихий захід сонця надавали ще більшого чару цій хвилі і — їй.

І вже не знати, чи це тому, що Ксеня була така гарна, чи може тому, що Стецько бачив її вперше поміж нивами, на тлі природи, що додало їй ще більшого чару, чи може вкінці тому, що останніх кілька днів перебував з Грицьком і зарезнився від нього — досить, що поки дійшли тих парусот кроків із стації до попівства, Стецько по уха закохався в Ксені. Правда, його любов не була така пристрасна й вибухова, як у Грицька, але більш тиха, супокійна, та не менше сильна. Від першої хвилини стиснуло його щось за серце. І видавалося йому, що він знає її вже давно-предавно, й тільки був її загубив, утратив, а нині знайшов її знов. Його серце огортала радість та втіха.

(Продовження буде.)

коли йому приходиться творити уряд. Людина ходить від партій до партій, які йому ставлять умови: будемо співпрацювати з урядом лише тоді, коли матимемо в ньому стільки то й стільки своїх міністрів, коли буде проводжена така й така програма, ухвалені такі й такі закони. Тимчасом політичні програми усіх девятьох німецьких партій настільки розбіжні, що найти поміж ними якийсь розумний компроміс є майже неможливо. Нинішній канцлер Мюллер ослгнув у тому відношенні рекорд: зужив аж цілих сім тижнів, щоби переговорювати з партіями про умови їх вступу до урядової коаліції. Одначе не зважаючи на втрату аж сімох тижнів, не зважаючи на безконечні конференції, одної програмової бази для всіх контрагентів йому найти таки не пощастило. Уряд Мюллера був і є досі, на протязі всіх 8 місяців свого господарювання парляментарно „нелеґальний", бо не був побудований на більшости, зв'язаній одною коаліційною програмою.

З уваги на те, що затяжне творення післявиборчого німецького уряду почало поволі перероджуватись у страшну недугу, відносні партії, соціялдемократами починаючи і народньою партією кінчаючи, були примушені під натиском Гінденбурґа і пресової опінії поголитись на уряд Мюллера і так довго його підтримувати, аж доки не прийде можливість найти для всіх відносних партій одну спільну політичну базу. При такій ситуації уряд Мюллера не міг провадити якоїнебудь основнішої політики, не міг провести ані одної поважнішої міри чи закону. Тимчасом, як зовнішнє так і внутрішнє положення Німеччини (внутрішнє: господарські труднощі, застрашаючий аріст безробіття, конституційний примус приняти бюджет на 1929 р. найдалі до 1. квітня ц. р. — і зовнішнє: справа репараційної конференції і сесія Ліґи Націй) — вимагають міцного рішучого уряду.

Осьтак прийшов момент, де Мюллер станув перед імперативом: оперти уряд на трівку працездатну більшість. Тому то він знова відновив і вів на протязі останніх двох неділь переговори з фракціями в справі сотворення парляментарної більшости. Було це продовженням його невдалих переговорів з червня і липня минулого року. Необхідної більшости Мюллер не найшов. Тай якже її можна було найти? От для прикладу: католицький центр соціяльно доволі близький соціялдемократії, розходиться зате з нею в справах культурної політики, передовсім в справі конфесійної школи. А соціялдемократи, що йдуть у справах зовнішньої політики цілком паралельно з народньою партією, не погоджуються з нею в справах соціяльної політики. Центрум, що погоджується з націоналістами (дойч націонале Фолькспартаї) в справах культурної політики, йде з ними у розріз в справах політики зовнішньої і соціяльної І так до безконечности. В тисячних комбінаціях і варіянтах.

Історія останніх фракційних переговорів Мюллера є незвичайно повчаюча. Кожне слово, кожний постулят, кожне домагання фракцій у відношенні до уряду є ніщо інше як черговий цвях у домовину німецького парляментаризму. Парляментаризм як інституція тут ніпричому. Всяка інституція є тільки тим, що з неї зроблять реальні люди. А ті люди, що про них тут мова — зачерствіли. Несимпатичний торг за міністерські портфелі і цілком підрядні партійнополітичні вимоги будять у кожного більше-менше обєктивного глядача тільки почуття несмаку. Над Німеччиною нависли чорні політичні хмари. На зовні, конференція репараційних знатоків вирішає в Парижі питання мало що не в такій площині: бути Німеччині чи не бути? В Голяндії публікується цілий ряд тайних документів, що наглядно доказують, наскільки Німеччина ще й досі находиться у сталевих кліщах мілітарної системи европейського панування французів. В Німеччині самій сидить 2 міліони людей без роботи і хліба і на тім підложу більшовизм щораз більше розїдає підстави німецького державного і культурного істнування. В тих умовах сильний уряд є найважнішою передумовою державної оборони та порятунку. Тимчасом замість сильного уряду, бачимо в Райхстаґу справжній фракційний спектакль, позакулісову гризню за посади й дрібниці. Законодатна машина стоїть, державне життя розпряжується. І не треба дивуватися, коли в Німеччині щораз вище здіймається і щораз далі розкочується хвиля обурення. Загальнож німецьку ментальність опановує упередження до парляментаризму.

Теперішнє положення представляється більше-менше так: завдяки домаганням нім. народньої партії (Фолькспартаї) і також завдяки міністерській політиці католицького центра, Мюллер не міг утворити більшости. Висновок з того може бути тільки один: податись до димісії. Але й та димісія не є до переведення з кількох причин. На основі конституції бюджет мусить бути принятий найдалі до 1. квітня. Через спізнену пору новий уряд творити неможливо і таким чином бюджет мусить бути внесений старим урядом. Але що Фолькспартаї є проти бюджету Мюллера, то цей бюджет не матиме більшости. Проте Мюллер внесе т. зв. „Нот етат" на найближчі тижні. Уряд не може теж демісіонувати також з огляду на репараційну конференцію і сесію Ліґи Націй. Полагодивши осьтак питання нинішнього дня уряд піде. Але щож далі? Створення якоїнебудь більшости є при сучаснім складі нім. парляменту цілком неможливе. Отжеж нові вибори? Окрім незначних пересунень у співвідношенні фракцій нові вибори парляментарної ситуації не змінять. Неминуче, зі залізною послідовністю повториться тільки стара німецька парляментарна ґротеска.

Щож в такім разі? Фашизм? Обєктивно, Німеччина є вже нині вповні зрілою для фашизму. Але німецькому фашизмові бракує одно, що є у всякому фашизмі найважніше: вожда! Гінденбурґ, одинокий чоловік, що перед ним клониться з глибоким довірям і пошаною вся Німеччина для диктатури вже за старий. Гуґенберґ? Самого фанатизму на те, щоби бути диктатором, ще замало. Ґренер? Особисті враження щодо особи Ґренера дають мені сміливість твердити, що Ґренер не є тим чоловіком, що міг би й захотів би взяти на себе тягар диктатури, — а в додатку диктатури в побідженій Німеччині. Цього чоловіка, того *одного* мужа, що нині на нього жде фашистівська Німеччина покищо не видно. Політичні авґури, що сидять по німецьких редакціях, не знають його теж. Але щось статись мусить. Німецький політичний віз, що поверх коліс застряг у фракційне трясовиння мусить бути витягнутий. Як це станеться? Відповідь на те важка, але життя найде її напевно.

Зенон Пеленський.

На парляментарній арені.

Слідство проти б. мін. скарбу Чеховича.

В доповненні нашого звідомлення з засідання соймової бюджетової комісії з пятниці 8. ц. м. що ми його подали в останньому числі, подаємо нині ще деякі інтересні подробиці.

В засіданні цеї комісії, що має характер конституційного слідчого орґану в справі обвинувачення міністра і якої особистого складу тепер не можна більше міняти аж до покінчення справи, взяли участь всі члени комісії числом 29 під проводом посла Бирки (Б.Б.) як тринятого члена. Річ характеристична, що впала всім присутним в очі, була відсутність обох членів Німецького Клюбу, що формально оправдали свою відсутність в окремому письмі, адресованому до пос. Бирки. Всі в соймі знають, що німці зробили це нарочно, щоби не утруднювати становища правительства згідно арештою зі своєю дотеперішньою тактикою в соймі. З українців взяли участь у цьому засіданні посли: д-р *Степан Баран і Остап Луцький* з Укр. Клюбу Соймового та д-р *Лев Бачинський від* Укр. Соц.-Рад. Репрезентації.

Цікаво дальше, що від початку до самого кінця був присутній на салі (нечлен комісії) голова Клюбу Б. Б. пос. Славек, що безпосередньо по скінченні засідання в год. 9 вечер виїхав з рапортом до Бельведеру. Крім нього прислухувалося нарадам дуже богато послів з ріжних політичних уґруповань, а найбільше з Б. Б. Полк. Славек — один з найінтимніших співробітників марш. Пілсудського — дуже живо інтересувався перебігом дискусії, зміняв часто місце і конферував з ріжними послами з Б. Б.

Найбільше характеристичною однак була заява першого бесідника з Б. Б. б. майора ґенерального штабу і керманича орґану пілсудчиків „Глос Правди" та особистого приятеля марш. Пілсудського пос. Косцялковського, який ще до недавна мав марку „ліберала" настроєного мирово відносно соймової лівої опозиції; нині мабуть належить уже теж до т. зв. полковницької ґрупи. Заявляючися проти обвинувачення мін. Чеховича і підчеркуючи його заслуги, зазначив під адресою польської більшости в комісії, що своїм нинішнім поступком працює для вулиці і причиняється до цього, що кухарки і робітники по містах та хлопи по селах набирають переконання про величезні зловживання міністрів в господарці публичним грошем, підкопує авторитет уряду в краю та довіря заграниці до Польщі. Свою незвичайно бундючну промову закінчив пос. Косцялковський недвозначною погрозою, що за кілька тижнів готово бути інакше. Присутні зрозуміли це як заповідь скорого розвязання сойму з тими всіми послідовностями, що про них явно пишуть близькі до теперішнього уряду пресові орґани.

Рішення комісії відомі. За внеском референта пос. д-ра Лібермана (ППС) голосували відпоручники всіх партій в комісії — разом 18 (між ними всі три українці), проти було тільки Б. Б. і його одинока філія ППС (Фракція Революційна) — разом 9. По думці рішення бюджетова комісія зажадала прибуття на слідуюче засідання комісії (буде воно вівторок 12 або в середу 13 ц. м.) теперішнього керманича мін. скарбу віцем'н. Ґродинського, президента Найвищої Палати Державної Контролі з тим, що правительство має на це засідання предложити всі акти, що відносяться до видаткованих без ухвали сойму грошевих позицій за р. 1927/28.

Невідомо, що буде з останнім домаганням комісії, бо правительство не відповідало зовсім на подібне домагання президента Найв. Палати Державної Контролі.

П. Н. Мілюков.

З нагоди 70-ліття уродин.

В Парижі на еміґрації обходив на днях визначний російський діяч, учений і політик 70-ти-ліття свого життя. Павло Миколаєвич Мілюков є визначним істориком, зокрема знатоком словянської історії, а попри те й впливовим російським політиком. Він був одним з основників і довголітнім лідером російської конституційно-демократичної партії (кадети), що відіграла свого часу велику ролю в політичному і громадському житті передреволюційної Росії.

В старі, передреволюційні часи був переслідуваний царською владою, жив деякий час на засланні, а потім виїхав на еміґрацію та обняв у Софії, опорожнену по М. Драгоманові, катедру історії на тамошньому університеті. Було це в 1896 р. Одначе довго на тому становищі не пробув, бо вже в грудні 1898 р. мусів його покинути. Потім відбув він для студій подорож по Балкані і по Туреччині. До Росії вернув 1899 р. та займався там наукою і журналістикою. За причасність в орґанізації студентського ліберального руху був арештований і сидів у тюрмі.

Потім опинився знов за границею. Був у Франції, Анґлії та в Америці, де викладав на університеті в Чікаґо про Росію.

Вернув до Росії знов аж у 1905 р. по першій революції. Тепер став займатися інтензивно політикою. До третьої думи вибрано його депутатом. В ній стояв на чолі кадетської фракції. На тому становищі кілька разів забирав голос в обороні українського друкованого слова і українського національно-культурного руху. Членом думи був аж до революції в 1917 р. В першому революційному т. зв. тимчасовому уряді був міністром закордонних справ. По більшовицькому перевороті опинився за гетьманських часів у Києві, де орґанізував кадетів і робив єдинонеділимську політику всупереч інтересам української держави. Тоді зносився він із представниками антанти та обробляв їх проти України і настроював за єдиною неділимою. Коли на Україні прийшов час Директорії, Мілюков був уже серед російських інтервенційних діячів при армії Денікіна.

В 1920 р. опинився у Льондоні, а в 1921 р. переноситься до Парижа, де став редактором щоденника „Последнія Новості". В 1921 і 1922 році їздить до Америки та викладає там про будучину Росії. Повернувшись з Америки оголошує друком кілька історичних праць, а в 1925 р. видає історію російської революції по анґлійськи і по німецьки. Попри те редаґує по нинішній день „Последнія Новості". Мілюков перейшов у часі еміґрації деяку політичну еволюцію на ліво, коли його колишній товариш Струве став ультраправим монархістом.

Тепер є Мілюков на чолі еміґрантської політичної ґрупи, що стоїть на плятформі демократичного республиканізму. Ця ґрупа й зветься республикансько-демократичним обєднанням. В українському питанні Мілюков теж „еволюціонував" і признає для українців у межах „єдиної неділимої" російської республики право на національно-культурну автономію. Зрештою, про ці його погляди ми нераз писали.

Одначе полишаючи все те на боці, слід ствердити, що Мілюков це одна з наймаркантніших і найвпливовіших постатей російських діячів на еміґрації. Для російської культури, науки, політики й громадськости має він величезні заслуги. Білянс його праці величезний. Ініціятивність і рухливість не опустили його досі. Він є за боротьбою з більшовиками, але є противником чужої інтервенції.

Дивогляди.

Спосіб на читачів.

У львівській „Новій Зорі" з дня 10-го ц. м. находимо після 103-го фейлетону повісти О. Назарука „Роксоляна" таку примітку: „Докінчення повісти про „Роксоляну" буде в окремій книжці, котра вийде перед Великоднем". Читали люде цю повчаючу проповідь 15 місяців, аж нараз автор каже: „Гов, брате! хочеш знати як вона кінчиться, купуй книжку!"

Видко, що автор добре заінтерпретував притчу про талани, які не треба закопувати в землю.

Процесович.

2-го грудня 1927 р. торговець молоком у франц. містечку Сен-Мішель Баріне, замовив ваґон сіна. Баріне повідомили про приїзд ваґону, а залізнича адміністрація прислала йому ще окреме повідомлення порученим листом. Коли Баріне викупив сіно, від нього домагались ще 1 франка 50 с. за поручений лист. — Я не прохав вас повідомляти мене, ще й порученим; я не заплачу 1 фр. 50 с. Управа залізниць подала його в суд. Його засудили на заплату. Баріне вніс рекурс один і другий, аж до апеляційного суду в Нансі, який потвердив попередні присуди. Баріне рішив звернутись до ради міністрів. Досі кошти його процесу зросли до 10.000 фр.

Після нападу на листаря.

Похорон студ. Любовича.

В суботу в 3. год. попол. мав відбутися з анатомії при вул. Пекарській похорон застріленого студ. Ярослава Любовича. Похорон, як пишуть польські часописи, на бажання родини покійного перенесено на год. 12.30 в пол. В тій год. прийшов до будинку анатомії гр.-кат. священик із святоюрської парохії та відслужив похоронну відправу, а потім похорон вирушив на Личаківський цвинтар. На домовині покійника завісили вінець із жовто-синіми лентами з написом „Товаришеві — Товариші і Товаришки". За домовиною йшла найближча родина покійника, а саме батько священик із Жидачівщини, мати та сестра. Похорон провожав відділ поліції.

Тимчасом в 3. год. зібралося богато українців перед анатомією, бо думали, що тепер відбудеться похорон пок. Яр. Любовича, тому що плякати заповіли похорон на 3. годину. Коли довідалися, що похорон вже відбувся, хотіли йти на цвинтар, на свіжу могилу. Поліційні відділи на приказ ґродського староства не пускали на цвинтар і візвали присутніх розійтися. Тих, що все-таки передісталися на цвинтар, де хотіли відспівати пісні, поліція розігнала, а кільканацятьох арештувала. Їх— як повідомляють польські часописи — передадуть судові „за спротив властям і за ґльорифікування вчинків бандита".

Спільничка нападу на листаря — мущина?

Слідство в справі нападу на листаря Кохановського власти ведуть далі. Польські часописи повідомляють, що деякі познаки позволили впасти властям на слід спільнички нападу, яка жила в Майблюмів під іменем студентки Полі Бронфманівни. Поліція — по запевненням тих-же часописів — зібрала богато матеріялу, з якого довідалася, хто з українців є в близьких взаєминах із УВО і хто є чинним членом тої орґанізації. Висліди поліційного слідства пішли так далеко, що вже можна говорити, що цим разом властям удасться зліквідувати гол. управу УВО в Східн. Галичині.

Незалежно від повищого появилася чутка, що ця Бронфманівна (чи то Стефанія Ґіжицька або Ямінська) це був переодягнений мущина. Цей здогад потверджувало би нібито це, що як „Бронфманівна" винаймила мешкання в Майблюмів, не привела зі собою ніяких річей, лише невеличку шкіряну валізку. Волосся мала підстрижене, капелюха ніколи не здіймала (чомуж утікла без капелюха?), куртка була мужеського крою, рухи її не були жіночі. Можливо, що в валізці мала мужеський одяг.

Емеритура і фонд для родини пок. Гакліка.

На суботнішньому засіданні львівської міської ради рад. Літвінович предложив резолюцію „Господарського Клюбу" та „Зесполу Сту", щоби вдові та сиротам по трамв. кондукторі Ґаклікові, який згинув від кулі підчас погоні за учасниками нападу на листаря при вул. Городецькій, підвищити емеритуру до висоти останньої платні покійного.

„Слово Польске" розписало було фонд заосмотрення вдови і сиріт по Ґаклікові. Ініціятори тої акції, видавництво та співробітники „Сл. П." перші зложили 500 зол. Одначе дочки пок. Ґакліка зголосилися в редакції „Сл. П." і вручили лист, у якім дякують за співчуття, а рівночасно не хочуть приняти помочі, бо, як кажуть, вони повнолітні, можуть працювати самі, а фонд призначують на Ліґу Повітряної Оборони та на вдови і сироти по оборонцях Львова.

Маніфестаційний похорон Гакліка.

У неділю відбувся похорон трамваєвого кондуктора Ґакліка, який згинув від кулі підчас погоні за учасниками нападу на листаря при вул. Городецькій. За караваном ішла родина (жінка та дві дочки); потім воєвода Ґолуховський, уряд. комісар Надольський, ґрод. староста Кльоц, інсп. Ґрабовський, дир. Дзєвонський та вищі урядовці маґістрату й трамваїв. Похоронний похід стягала орхестра трамваєвиків, опісля йшли делеґації держ. поліції з вінцями. Союз Оборонців Львова, почтова орхестра, більший відділ почтовців із двома прапорами і вінцями та стрілецька чета із прапором.

Бурливе засідання львівської приб. ради.

В суботу 9. березня відбулося засідання прибічної ради урядового комісаря м. Львова у відновленій салі. Радн. д-р Домашевич вніс в імени Клюбу Держ.-Народового і Б.Б. (господарського) нагле внесення, яке з огляду на проєкт зміни конституції, зголошений польською лівицею, взиває прибічну раду до „здинення при заініційованій ББ. акції зміни держ. устрою". Проти голосування в раді над тим внесенням виступили: д-р Говикович, д-р Горшталь і д-р Шморак, вважаючи невідповідним, щоби іменована установа, яка завдячує своє істнування ласці уряду, а яка не віддзеркалює поглядів суспільности, зачинала якунебудь акцію в цій справі, та щоби вводила політику до приб. ради. В голосуванні приняли цю ухвалу проти голосів українців, ППС і Жидівського Клюбу Нар. (сіон.) Тому, що соціялістам не позволили зложити заяву, згадані вище радні вийшли зі салі.

—o—

Штреземан уступає?

Бюро Вольфа повідомляє, що відпочинкова відпустка мін. Штреземана, який після женевської сесії їде на іт. Рівєру, потреває три тижні. Верне щойно по Великодні.

„Вельт ам Монтаг" приносить чутку про уступлення мін. Штреземана, та що в колах нім. нар. партії називають як кандидата на становище міністра закорд. справ другого представника тої партії в кабінеті, теперішнього міністра господарства Курціюса.

—o—

Арештовані на Личаківськім цвинтарі.

Після похорону студ. Яр. Любовича поліція арештувала за спротив властям і нарушення публ. спокою і т. д.: Івана Козачка з Серафинець (Городенщина), Степ. Халуса зі Львова, Мих. Мазура (Назара?), Івана Шебеня зі Сушна (Радехів), Вол. Федака, Пилипа Когута з Майдану (Калуш), Анатоля Качмарського з Волі Якубової (Дрогобич), Ром. Мулика (приїхав із Америки) з всі студенти вищих шкіл і університету.

Крім тих арештовані: Ольга Мальчик з Яблінця, Ольга Попович, Марія Лесько з Винник, Янина Коваль, Іван Вол. Кобзар (Корбас?), Яр. Михайлович з Боянова студ мед., Вол. Гук, Ром. Скоздра, Мих. Шалавій з Мокротина, Іван Рудакевич із Закомаря (Золочів), Олександер Ярош (Юраш?), Ром. Мусій з Сільця (Сокаль), Мих. Яр. Салевич з Тисьмениці та Марія Попович.

Цій другій ґрупі арештованих закидають, що над могилою пок. Яр. Любовича співали протидержавні пісні („Ґаз. Поранна" пише, що на жалібну ноту) та не зважаючи на трикратний приказ поліції ставили спротив і підносили оклики проти уряду та поліції.

—o—

Самовбивство офіцера в „Баґателі".

В суботу застрілився в льокалі „Баґателі" ротмістр 4. див. кінної артилерії Маріян Маєвський. Він застрілився з револьверу капітана Юнка, офіцера спец. поручень при мін-стві військових справ. Маєвський приїхав із Варшави з Юнком і ротм. Домбровським та двома панами, щоби забавитися у Львові. З ними був власник вел. зем. посілости Розбужа (Ярослав) рез. кап. Вольський.

Є підозріння, що це був америк. двобій або убивство.

НОВИНКИ

— **Арештування.** В суботу вранці між год. 4. і 6. перевела поліційна влада ревізію в усіх мешканців українського „Академічного Дому" та по всіх його кімнатах. По переведечні ревізії арештовано таких студентів: 1) Плахтину Івана, 2) Витвицького Івана, 3) Ткачука Степана, 4) Колодзінського Михайла — всі студенти прав і 5) Ногайського Василя, студ. техніки та 6) Климкевича Остапа, студента фільософії.

— **Вийшли на волю.** По чотиромісячній тюрмі випущені на волю: 1) Кравців Богдан, ст. прав і б. голова „Акад. Громади", 2) Сенниця Володимир, студ. ветер., 3) Драган Роман, ст. філь. і 4) Басовець Олександер, ст. прав. Всі вони були арештовані свого часу в звязку з листопадовими подіями з 1928 р.

— **Сніги і залізниця.** Надії на повне прочищення залізничих шляхів не виправдались. Нові сильні морози зі снігом не дали змоги завести нормальної комунікації. Навіть на головних лініях поїзди сильно спізняються. На лінії Стрий-Дрогобич деякі застрягли в дорозі. Після 16 ст. морозу вранці 8-го ц. м. на вечір прийшов теплий бурхливий вітер, ранком 9-го було 2 степ. тепла і після цього прийшла метелиця. Та заки ця новинка піде до друкарні, небо напевно розпогодиться, а заки її будуть читати, вулиці можуть литись уже потічками.

— **Особисті вісти.** У львівському університеті відбулася дня 9-го ц. м. промоція на доктора медицини п. Володимири Крушельницької, доньки письменника Антона Крушельницького.

— **Катастрофи без кінця.** У поїзді із Бидгощі вибухнув котел на стації Остроменько; машиніст і палій убиті. — У Варшаві згорів склад дерева. — У Варшаві на залізниці у підземеллі трапився таємний вибух, що утворив яму на 30 м. і повибивав шиби. — На острові Малері повені підмулили узгіря, що звалились на населення; є 100 убитих, багато ранених. — У Льос Анджельос згоріло на виставці 300 авт і чимало літаків.

— **Учитель долярівнем.** Головна виграна останньої долярівки ч. 33.186 припала ґімназійному вчителеві у Львові д-рові Стефанові Юнському.

— **Повені у Тракії та Македонії.** Вардар, Стрімон і Маріца вийшли з берегів уже два тижні тому. У Стрімонській долині є залитих водою 20 сіл. У Сересі повінь забрала шпихлірі зі збіжам, військові склади, змела залізничий міст і підорвала звичайні мости на шляхах. У цій Стрімонській долині є залитих 10.000 гектарів піль. Втрати дуже великі. Місто Кавала залите, а з ним великі склади товарів. Шкоди міліонові. Ще гірше в долині Маріци. Частина сіл залита, частина ізольована, а населення голодує. Дібратись до цих сіл не можна ні дарабами ні лодками. Згинуло маса домашніх звірят. Населення втікає залякане, що з повною весною повені розіллються ще ширше.

— **Українка.** У французькім мистецькім журналі „Мелітеранеа", що виходить у Ніцці, находимо в числі за жовтень 1928 р. репродукцію двох образів нашого маляря Сергія Мако і дуже прихильну оцінку його праці. — У римськім журналі „Cronache di arte educatrice" в ч. 1.—2. січень-лютий 1929 находимо замітку п. з. „Італія і Україна" з нагоди книжки М. Єреміїва італійською мовою „Українське питання в добі італійського відродження" вид. „Інститутом Східної Европи" в Римі.

— **Ріжні вістки.** Міжнародній союз денникарів утворить окрему комісію, що має вистилізувати протест проти фальшування політичних документів. — Америка поставила офіціяльно кандидатуру Кельоґа на Ноблівську мирову премію за 1928 р. — При кінці лютого за один тиждень було в більших містах Анґлії 1243 смертельних випадків ґрипи. — У Польщі займається постійно спортом (у спортових товариствах) 1 проц. населення; у Німеччині 20 проц. — Два великі американські банки „Національний торговельний" і „Ґаранті Трест Комп." злились в один з капіталом 400 міл дол.; це буде найбільший банк у світі. — Відомий анґлійський повістяр Едгар Уолес, автор численних сензаційних повістей, хоче підчас найближчих виборів кандидувати від робітничої партії. — В Югославії має уряд зорґанізувати небавком пресовий урядовий відділ під проводом якогось визначного політика.

— **Сліпа Темідa.** В 1916 р. французький воєнний полевий суд засудив бувшого стрижія Бельона на досмертну каторгу за зраду. Його заслали на т. зв. „Чортовий острів". Після 11-літнього побуту на ньому Бельон доказав свою невинність і його реґабілітували. Як відшкодування за зазнані втрати йому признали... 5000 франків. Бельон має жінку і сина, що жили з ним на каторзі. Реґабілітований хотів вернутись у Францію, але адміністраційні закони признають право безплатного переїзду лише йому одному. Жінка і син мусять їхати на власний кошт. А білет від Ґвіяни до Франції коштує більше як 5000 франків. Бельон звернувся до Поанкаре з проханням дати доручення для видачі безплатного білету його рідні, но і... якось надолужити йому невинно втрачені літа заслання.

— **Парляментські рекорди.** До недавнього часу найдовшу промову у французькім парляменті виголосив бувш. міністр пенсій Люі Марен. У лютім 1926 р. він говорив про Льокарно сім годин. Це, скажуть, не є ніякий рекорд, бо в австрійськім парляменті були випадки, коли посли підчас обструкції говорили, здається, вдвоє стільки. Та, коли не помиляємось, таких промов тоді ніхто не стенографував і вони не належали до теми. Тепер у Парижі записали як справжній рекорд останню 10-годинну промову Поанкаре про Альзацію. Ця промова написана ним заздалегідь заняла в „Журналь Офіціель" 110 шпальт. Її хотіли перекласти на німецьку мову, щоби видати її брошурою, але згодом вияснилось, що вона займе щонайменше 300 сторін книжки!

— **Контрабанда людьми.** Офіціяльні дані Спол. Держав стверджують, що від закону з 1921 р. про обмеження іміґрації до Півн. Америки річна

дістається туди приблизно 100.000 осіб контрабандою. Цією перевозкою займається конспіративний синдикат, що має своїх агентів у Канаді, Мексику, Півд. Америці, на Кубі і в Европі. За перепачкування особи беруть від 100 до 500 дол. Чужинців перевозять через канадійський кордон і мексиканський у домовинах, у вагонах зі сіном, у всякім вантажі, що йде товарними вагонами, в задних сидженнях авт, а навіть бочках, на яких пишається напис „газоліна" або інший небезпечний матеріял, з яким треба поводитись обережно.

— Чи багато є помилок у часописі? Один швайцарський часопис дає відповідь на таке питання, яке цікавить кожного редактора і неодного читача: „Коли газета може вийти без друкарських помилок?" Для цього треба таких умовин: 1. Автор статті не повинен помилятись. 2. Складач повинен ударити в точну клявішу. 3. З машини повинна вийти добра матриця. 4. Матриця мусить попасти на своє місце. 5. Коректор не може пропустити ніодної помилки. 6. Зазначені коректором помилки повинні бути поправлені. 7. При поправці помилки в рядку складач не повинен зробити на її місце нової. 8. Друга коректа повинна бути без помилки. 9. Помилки з другої коректи повинні бути поправлені без помилки. 10. При поправці помилок другої коректи складач не повинен зробити нових. 11. У поспіху перед виданням часопису треба бути обережним. 12. Інші обставини праці повинні бути сприятливі. Коли в газеті є 300.000 букв, тоді кожна з цих сприятливих обставин повинна повторитись 300.000 разів. Тому треба дивуватись, як мало є помилок у газетах". Так кажуть ті журналісти, що працюють в ідеальних обставинах. У нас читач і журналіст повинні дивуватись, що часопис — взагалі виходить.

З судової салі.

За мілїонові ошуканства.

На днях западе присуд на замішаних у великій ошуканчій афері обв. Кольніка і товаришів, яка була сензацією цілого зимового сезону і притягала до салі розправи товпи цікавої публики.

Ще дня 5. березня ц. р. замкнено доказове поступовання. При кінці доказового поступовання оборонці обв. Кольніка поставили цілу низку сензаційних внесків на обставину, що Почтова Каса Ощадности й управитель конкурсової маси „Банку Взаїмного Кредиту" займалися лихвою. Прок. Гриневецький не спротивився цим внесениям оборони, але трибунал їх таки відкинув.

Після того почав дня 7. березня ц. р. промовляти прокуратор, що у своїй довгій промові піддержував акт обвинувачення в цілій основі. Обв. Кольнікові закидає прокуратор таких шість гріхів: обман, присвоєння, спроневірення, лихву, легкодушну криду і видавання без заплати товарів львівським торговельним фірмам. Ті самі гріхи і ще інші закинув він іншим обвинуваченим. Прокуратор уважає обв. Кольніка ініціятором і справником цілої афери і каже, що обв. дир. Левицький був під гіпнозою обв. Кольніка.

Акт обвинувачення доповнив обор. д-р Дверніцький, заступник „Банку Господарства Краєвого", який домагався від обв. Кольніка, Курцера, Фенца і Левицького відшкодування у висоті 659.000 долярів. Обор. д-р Дверніцький боронив обв. дир. Левицького дуже завзято. Зате не менше завзято обвинувачував Кольніка.

В пятницю дня 8. березня ц. р. промовляли вже оборонці обв. Кольніка. Обор. д-р Аксер піддав докладній аналізі акт обвинувачення. У своїй промові доказував, що не жадоба придбання собі майна характеризує обв. Кольніка, але його „geistige Unruhe", яка була джерелом його підприємчивости. Зновав обор. д-р Вайнзафт виказував безосновність акту обвинувачення щодо обв. Кольніка, кажучи, що обв. Кольнік тішився дуже великим довірям у всіх львівських банків лише завдяки своїй точности.

В суботу промовляли вже оборонці інших обвинувачених, доказуючи також їх невинність і непричасність до ошуканств.

Присуд у цій справі подамо

Присилайте негайно колядку та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить по почуку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Нові книжки й журнали.

„Життя і Знання", ч. 6. березень. Зміст: С. Русова: Суспільні питання виховання. — Л. Гульвіґ: Чи наука буде розвиватися вічно? З франц. переклав М. Р. (8 рисунків). — М. Гавдяк: Про цікаві форми поверхні землі в Галичині (5 рисунків). — М. Рудницький: З льокальних музеїв (7 рисунків). — К. Кисілевський: Дещо про деклямацію. — С. Парфанович: Прикмети і завдання людської шкіри (7 рисунків). — О. Вергановська: Музика (9 рисунків) — К: Зима в давні часи. — В. Коро ів-Старий: Невикористана ростина 2 рисунки). М. Присташ: Шахи (1 рисунок). — Діти камяної доби. Переказав М. Залізняк (8 рисунків). — Після статті В. Короліва-Старого графіка Св. Гординського.

Більшовик України. Ч. 3. 15-го лютого. Зміст: Перші підсумки перевиборів сільрад. С. Гопнер: Боротьба проти правих і примиренців у комуністичній партії Німеччини. К. Григорєв: Досвід двох трактових колон. Е. Бурштейн: До питання про характер капітальних вкладів і методи визначати ефективність їх. Д. Батуров: Енергетика як чинник господарчої реконструкції. А. Сміт: Комуністична партія Америки й вибори. Л. Цукерман: Боротьба імперіялістичних держав у Китаї.

Кооперативна Республіка, економічно-суспільний місячник. Ч. 3. Зміст: В. Татомінц: Створення сільської цивілізації і кооп. організації. К. Коберський: Щоб слово не пропало марно. Е. Давід: Кооператизація сіл. господарства. В. Доманицький: Пекучі питання. О. Охрим: Участь української кооперації в постачанні вбрання і взуття для села. Р. Раковський: Шляхи розбудови сільсько-господарської кооперації. К. К.: До методики соймування зах.-української кооперації. О. Дяків: Невикористаний спосіб пропаґанди. З життя української кооперації. З кооперативного світа.

Вікна, література, мистецтво, критика. Ч. 1—2.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 11-го, г. 5·00 попол. „Поворот Батька", для дітей.

Понеділок 11-го, г. 8·00 веч. „Одна однова ніч", оперетка (50% знижки).

Вівторок 12-го, г. 7·30 веч. „Намисто Мадонни.

Кіна.

„Аполльо": „Любовна ніч засудженого".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухиним.

„Оаза": „Ґраф Данішев".

„Палас": „Останній монарх".

„Фатаморгана": „Жінка це гріх".

„Хімера": „Царський курер".

Програма радіо.

Вівторок 12-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю „Сесіль". 20·45 Уельська народня оркестра. 23·40—1·00 Музика до танців.

Париж (174,4). 19·45 Радіоконцерт. 18·45 Пате. 20·30 „Біла дама" опера.

Берлін (475,4). 16·30—18·00 Концерт капелі.

Мюнхен (536,7) 17·30. Квартет. 21·51 Камерний концерт.

Відень (519,9). 16·00 Легкий концерт капелі.

Гамбург (391,6). 18·15 Музика до танці. 18·20 Канарияна музика.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Камерний концерт. 20·00 Пісні Шуберта

Москва (1450). 16·00 Російська музика.

Харків (680). 10·00 Робітничий концерт. 18·30 Військовий концерт.

Київ 18·30 Опера.

Варшава (1385,7) 17·55 Концерт орхестри. 18·35 Веселі вірші.

Середа 13-го.

Льондон (3[illegible]8) 19·45 Легкий клясичний концерт. 17·15 Орґани.

Париж (174). 15·45 Концерт. 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 17·00—18·00 Орхестра.

Мюнхен (536,7) 16·00 Легка музика. 20·00—21·00 Військова орхестра.

Гамбург (391,6). 19·25 Опера „Дон Карльос".

Штутґарт (321,2). Композиторський концерт.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Радіоорхестра.

Відень (519,9) 20·15 Концерт Франца Шмідта.

Штокгольм (438). 20·00 Опера „Ромео і Джулієта".

Москва (1450). 20·00. Симфонічний концерт.

Харків (477). 10.00—12·00 Робітничий концерт. 17·30—18·00 Дошкільне виховання.

(1·80). 17·00—18·00 Курс укр. мови. 20·00 Піднесення врожайности.

Варшава (1357). 17·55 Оперова музика. 20·10 Концерт солістів.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Копровський Антін, ек. суд. радник і адвокат у Солотвині помер дня 5. ц. м. В. Й. П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. Т. Карабіневича

Підволочиська 11/III Маруся Богуслав. 12/III Вій.

Театр обїхавши цілу Волинь, повернувся до Галичини і завітає до більших міст з репертуаром „Базар" і „Сорочинський ярмарок". — Склад Театру 35 осіб при власних декораціях і орхестрою. — Режисерок Театру дані В. Левитський, арт. Т-ру Садовського і Ужгородського Т-ру. 1562 3—?

Всі Товаришів, абсольвентів ґімназійних, які в шкільному році 1916/17 були учениками VI. кл. Філії акад. ґімназії у Львові, проситься подати свої адреси в цілі зорґанізування 10-ліття товариського зїзду. Негайні зголошення проситься слати на адресу: Іван Теслюк, Львів, вул. Косюшка ч. 1 а. „Маслосоюз". — За ініціятори: **Гулало Володимир, Смішко Маркіян, Флис Михайло, Теслюк Іван.** 1571 2 3

Комітет опомоги Вдовам і Сиротам по Священиках у Львові улаштовує дня 12. березня н. р. о год. 7 вечером в салі руського касина в Народнім Домі (вул. Рутовського ч. 22, І. поверх) **Концерт** при ласкавій участи Вп. П. Ів. Шмериховської Приймової, оперового співака Вп. П. Д-ра В. Юстіні-Тисяка і мішаного хору Вп. Гадзика Тадея Кунчинського. Фортепяновий дослідій обняли: Вп. П. проф. Марія Віханська і Вп. П. Дарія Гординська. — По концерті **Чайний Вечір** з конкурсом краси і різними несподіванками. Добірний буфет у власнім заряді. Білети можна набути дня 9. і 11. березня по полудни в Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка (Ринок ч. 10), а в день концерту при вході. — Перед концертом Загальні Збори комітету в тій самій салі о год. 11. рано з порядком вже в „Ділі" поданім а о 9-ій год. рано Служба Божа в Преображенській Церкві. 1580 3—3

Партійний Зїзд Мужів Говіля в неділю, дня 31. марта 1929 р. о годині 10. в салі „Просвіти" в Борині. Дневний порядок: 1) Політичний реферат посла Дмитра Реликановича. 2) Партійна орґанізація Турчанщини. 3) Дискусія і ухвалення резолюцій. — Просимо безумовно прибути! — За Повітовий Народній Комітет: **Д-р М. Кондрат, о. І. Фадевич, Д-р Д. Марців.** 1—1

Рідка нагода научитися вишивання низом! Кооп. Українське Мистецтво у Львові устроює однотижневий курс вишивання низом під проводом учительки з Косова. Наука відбуватися буде в вечірних годинах. Початок курсу второк 12/III. — Зголошення приймає дня 11-го і 12-го ц. м. Адміністрація „Нової Хати", Львів, Ринок ч. 39 І. 1601 1 2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 0 ?

ФІНЕЛІЄНТКА ґаздиня середних літ, прийме посаду у старшого пана або у священика вдівця. Варить і пече дуже добре. Посаду обійме негайно на вихід. — Зголошення в „Ділі" під „Працьовита". 15.9 1—1

ГОДИННИКИ тільки найлїпших фабрик преціційні продає за готівку і на лати від десятка дн. в найдешевшій сторонні заклад фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 3 1146-?

КОНЦИПІЄНТ адвокат. з 2 і пів річною практикою пошукує посади від дня 1. IV. 1929 р. Маднник, Винники. 1516 2 ?

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукують я кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 —10

СТАРШЕ ПОДРУЖЕ пошукує до товариства інтеліґентну жінку, вдову, середнього віку, що могла би читати голосно українські і польські книжки. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „енерит". 1602 1—2

СТЕФАН ГУЧ з Радошиць, пов. Сянік уневажнює згублену військову книжечку, видану через П. К. У. Сянік. 1600 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервові легіня, серце і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Ренґеном. 6—?

Управнений Дентист

Роман Давидович

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 24.

Лічення, пльомбовання і виймання зубів без болю. Штучні зуби в золоті і каучуку. Ґуляш я й скріплювання зубів. — Пацієнтів з провінції полагоджується як найскорше. 1563 4—6

5 ЗОЛ **ПЕРСТЕНЕЦЬ** **5 ЗОЛ**

з 14-карат. золота з рубіном тільки у

Б. ҐРИНБЕРГ, Сикстуська 4 Т. 59-22

1422 1 ?

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10.

Ч. 55 (11.396). Львів, середа 13. березня 1929. Pocztowa opłata zaryczałtowana uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перевполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Наступ на національні установи.

Львів, 12. березня 1929.

Наші ліві, комуністичні й комунізуючі чинники завзялися опанувати всі українські національні установи. До тієї цілі йдуть вони всякими шляхами і не погорджують при тім ніякими засобами. Очевидно, що ніхто не може їм заборонити їхнього бажання посісти весь наш національний здобуток, бо від самого бажання до його здійснення дуже далека дорога. Одначе не можна не розкривати на це очей українського зорганізованого громадянства, що стоїть на національній плятформі та дорожить українськими установами, що є здобутком праці цілих поколінь, як цінностями. При розгляді заборчих аспірацій наших інтернаціоналістів на національне добро, не слід нікоди забувати на те, що здійснення тих аспірацій було б при нинішніх обставинах рівнозначним з цілковитим провалом усіх тих установ. Інтернаціоналісти свідомо того хочуть, бо ставлять справу так, що або вони будуть у наших установах панами, або нехай тих установ зовсім таки не буде.

Для приспішення реалізації своїх цілей наші ліві використовують всяку нагоду, а найрадше загальні збори тих установ. Там займаються вони передовсім переводженням таких засобів як підривання авторитету теперішніх провідників установ, як штучне насаджування галасливої опозиції на зборах і накінець як демонстрування своїх політичних гасел. Учасники загальних зборів „Просвіти" двох останніх літ мали нагоду це оглядати і переживати. Та вживають вони також інших засобів, а саме: дуже частенько натягають на себе плащик т. зв. безпартійности і пропагують усування немилих для них людей з управ поодиноких установ нібито тому, що вони є членами політичних партій. На їх місце вишукують звичайно нефахових ділетантів, які мають інтернаціоналістам промощувати шлях до цілковитого опанування тих установ. Та про те доволі.

Нині хочемо познайомити наших читачів з плянами і програмою „Сель-Роб-у Єдности", які він має щодо „Ревізійного Союзу Українських Кооператив" і „Просвіти". Перед загальними зборами обох тих установ розіслав Центральний Комітет тієї, ще до недавна не комінтернофільської а москвофільської (воленародівської) групи окремі інструкції до своїх „окружних, повітових і районових організацій", в яких поставив справу дуже ясно. Він хоче опанувати „Ревізійний Союз" і „Просвіту". Не забуваймо, що в Ц. К. тієї групи чи партії сидять всі ті бувші москвофіли, що скапітулювали зовсім з боротьби за опанування „Общества ім. Качковского", до якого належали і залишивши його цілковито діячам зпід знаку „Русского Голосу", перенесли свою „діяльність" на терен українських національних установ. В одній з названих інструкцій читаємо, що кожна організація „Сель-Робу-єдности) має подбати про те, щоби на загальні збори „Ревіз. Союзу" вибрати своїх делегатів, які по приїзді до Львова мають зголоситися відразу до канцелярії „Сель-Робу-єдности", а що, но звідси підуть на збори.

„Гроші — читаємо в інструкції — не повинні бути перешкодою у приїзді делегата. Делегат мусить приїхати".

Спиняючись над завданням кооперації інструкція формулує його так:

„Завданням кооперації, як організації селянсько-робітничих мас, є не лише давати своїм членам можність негайних користей в якомунебудь виді, а в першій мірі служити як знаряддя для усвідомлення й організування селянсько-робітничих мас до боротьби за повне соціяльне і національне визволення, за селянсько-робітничий уряд, за соціялізм. Загальні збори Українських Кооператив, устами селянсько-робітничих делегатів, повинні ствердити, що цих завдань українська кооперація нині не сповняє".

Дійсно українська кооперація намічених сельробівською інструкцією завдань ніколи не сповняла і віримо, що й сповняти не буде, бо її завданням економічне піднесення та господарське унезалежнення народу, а не боротьба „за селянсько-робітничий уряд і соціялізм".

В іншій інструкції тієї самої партійної управи вичитуємо відносно „Просвіти" завдання для партійних діячів „Сель-робу-єдности" на місцях:

„Всі члени нашої партії повинні негайно на терені читалень „Просвіти" приступити до сотворення сельробівських фракцій з метою вести свою сельробівську працю по читальнях зорганізовано. Для тої цілі належить усім партійним комітетам скликати довірочну нараду всіх партійних членів, які є членами „Просвіти" (в іншому місці закликають вони своїх партійців до масового впису в члени „Просвіти". — Ред.), вибрати провід, який стане їм на чолі сельробівської фракції в „Просвіті" і кермував працею. Ударним завданням сельробівських фракцій з проводу буде підготовити загальні збори місцевих „Просвіт", які будуть вибирати делегатів на загальний збір „Просвіти" у Львові. Місцеві парт. організації мусять доложити всіх старань, щоби делегатами на заг. зб. „Просвіти" були вибрані наші свідомі активні товариші."

Далі довідуємося з інструкції, що на загальних зборах „Просвіти" у Львові представники „Сель-Робу-єдн." мають виступити з безпощадною критикою всеї організаційної і видавничої діяльности, доказуючи, що вона

„має на меті поширити в масах націоналістичну і клерикальну дурійку і закріпити впливи ундорадикалів та фашизму" а не служити *інтересам українського селянства та робітництва".*

Про домагання „Сель-Робу-єдности" до „Просвіти" читаємо в інструкції таке:

„Рівночасно з критикою діяльности мусять бути висунені сельроб-фракцією конкретні домагання, а саме: реорганізації Матірного Т-ва „Просвіта" згідно з клясовими інтересами широких селян. і робітничих мас відносно видавничої діяльности і очищення її від всяких націоналістичних і клерикальних пересудів і т. п."

Буквально такі самі вказівки подані в тійже інструкції і щодо кооператив. Але найцікавішим є означення завдань „Просвіти" в ще іншій інструкції „Сель-Робу-єдности". Отже згідно з інструкцією „Просвіта" повинна служити

„лише інтересам селян і робітників, повинна ширити освіту, побудовану на соціялістичному світогляді, що є єдиною правильною науковою зброєю трудящих мас у їхній боротьбі за соціяльне і національне (?) визволення".

З уваги на те, на заг. зборах „Просвіти" треба приняти постанову про видавання просвітньої літератури в дусі „ідеольогії трудящих мас", тобто в більшовицькій ідеольогії і т. д.

Хто все те уважно перечитає, той зрозуміє до чого хочуть довести „Просвіту" й усю українську кооперацію наші інтернаціоналісти. Рівночасно кожний зрозуміє також те, що тут треба братися до праці та брати активну участь у боротьбі за опанування душі народу, у боротьбі, яку накидують нам інтернаціоналісти в усяких формах, а в тім і в формі боротьби за опанування національних установ.

Пепесівська активність.

Шкільний законопроект ППС., його зміст, мотиви внесення та його безвиглядність в теперішньому моменті.

Парляментарний клюб ППС зголосив у соймі в дні 28. м. м. проєкт закону, що управильнює питання шкільництва національних меншостей в Польщі. Згідно зі зголошеним законопроектом основним типом державної школи для дітей національности української, білоруської, німецької й литовської є школа з матірньою мовою навчання, себ-то школа, в якій навчання та внутрішнє й зовнішнє урядування відбувається в рідній мові та якої програма бере на увагу своєрідні прикмети культури даного народу. Справами шкільництва для національних меншостей управляють спеціяльні національні державні підсекретаріяти міністерства освіти. В шкільних кураторіях покликується до життя для цеї справи виділи з окремими візитаторами для шкільництва кожної національної меншости. Для шкільництва кожної національности покликується до життя окремі органи шкільного самоврядування всіх ступнів. Члени тих самоврядувань — чи то з номінації шкільної і церковної влади, чи з вибору територіяльних самоврядувань, чи з кооптації повинні належати до тієї національности, для якої покликаний є даний орган шкільного самоврядування. Шкільну мережу твориться окремо для кожної національности згідно із загальними основами шкільної сітки. Основою до творення шкільної мережи є шкільна метрика, що обіймати-ме й рубрику національности. Шкільну метрику вестимуть органи територіяльного самоврядування. Ті органи не мають права квестіонувати національности дітей, поданих батьками чи опікунами.

Середні загально-освітні й професійні школи та учительські семинарії основується виключно з рідною мовою дітей. У Львові буде оснований університет з українською викладовою мовою з правами інших високих академічних шкіл.

На теренах, на яких дана меншість творить значніший відсоток населення, вводить в польських школах навчання мови тієї меншости.

Ось в загальному основні постанови пепесівського проєкту.

З того приводу помістив „Роботнік" передовицю пос. А. Прухніка під написом „Перший крок", в якій між іншим читаємо:

„Десятиліття нашої держави було десятиліттям занедбання в тому напрямку (себ-то в напрямку розвязки національного питання — Ред.). десятиліттям фальшивих кроків, десятиліттям помилок, десятиліттям пасивности й безрадности в розвязуванні тієї проблеми... Була спроба управильнити справу меншостевого шкільництва, що найшла вислів у законі, який ввів „утраквізм". Той принцип, хибний у свойому заложенні, введено в життя в той спосіб, що він викликав загальну ненависть навіть серед поляків. Там, де „утраквізм" був для національної меншости кроком назад, ввели його поквапно, де був кроком вперед — повелися якраз навпаки. У висліді тзв. закон Грабського позбавив національні меншости соток (понад дві тисячі! — Ред.) шкіл, даючи їм в заміну дуже небогато (не даючи їм нічого! — Ред.). Сьогодні не може той закон бути основою управильнення тієї проблеми.

„Не вирікаючись думки про боротьбу за територіяльно-національну автономію, в теперішній хвилі виступаємо з ініціятивою закону, що управильнює одну ділянку, одну сторону проблеми. Трактуємо її як складову й організаційну частину загальної автономії, частину, яка з огляду на своє величезне значіння попередить, а може й підготує цілість.

„Першою й головною засадою, на якій ми оперли подрібну конструкцію нашого проєкту, є повна рівноправність, відкинення всякого шкільного привілею для якої-небудь національности. Коли в нашому проєкті недостає якогось права, якого могли би бажати національні меншости, то недостає його й для польського населення. Коли одержить його польське населення, то одержать його й національні меншости. Бо наш проєкт вийшов з точки погляду обовязуючого шкільного устрою.

„Другою головною основою нашого проєкту є принцип національної школи, кожного типу й кожного ступня, для кожної національности.

„Думаємо теж, що кожний нарід повинен мати вплив на розвиток своєї школи. Звідсіль випливає принцип окремої шкільної адміністрації й окремого шкільно-національного самоврядування, який ми вповні взяли на увагу в нашому проєкті".

Тільки говорять коментарі „Роботніка" до пепесівського законопроєкту. Ми з розмислом досі не займали становища до зголошеного законопроєкту, вижидаючи на становище польської преси. Не займали ми становища ще й то-

му, що це є проєкт маневрово-політичного характеру. Цікаво напр. чому пепесівці, які нераз були при владі, які мали величезні впливи і які могли при слабому натиску перевести неодин закон у соймі, нагадалися аж тепер, коли вони є на черствому хлібі, часом навіть безнадійної опозиції, зробити „перший крок". Уже це одно звільняє нас від потреби займати становище до законопроєкту, який не має вигляду стати обовязуючим законом і за який не поведе боротьби ППС.

Поява шкільного проєкту ППС є все-таки помітною парляментарною подією. Здавалосьби, що цей проєкт викличе живу дискусію в польській пресі. Тимчасом не помітно в польській пресі більшого зацікавлення. Т. зв. державна, народово-бебістична преса або промовчує справу внесення цього законопроєкту, або збуває його короткими іронічними увагами. Деяку увагу зголошеному законопроєктові присвятив тільки „Курер Віленьскі" (демократичний орган з бебістичними симпатіями) і краківський „Час".

„Без сумніву одною з найбільших болячок у внутрішньому житті польської держави є неуправильнення досі справи шкільництва національних меншостей. На ту тему писано багато, але зроблено дуже небагато (навпаки, але в протилежньому напрямку! — Ред.)".

няється на наслідках закону Грабського-Тугута і на апробуючому той закон відношенні потравневого правління. „Не входимо в побуди, які кермували тим виступом (ППС), не обманюємо себе також, щоби проєкт, вироблений ППС, міг бути зреалізований в усій повноті, а навіть щоби в близькій будуччині ввійшов на порядок нарад сойму. Важним є зроблення першого кроку, проломання дотеперішньої пасивности рішаючих чинників, які не зможуть вже перейти до денного порядку над внесеннями ППС".

Ми дозволимо собі бути іншої думки. Рішаючі чинники, особливо тепер, після переходу на позиції „народового табору", перейдуть і над цим проєктом до денного порядку, респектуючи й дальше ліквідуючий українське шкільництво закон Грабського-Тугута.

Краківський „Час", який давніше, коли займав опозиційно-менторське становище, любив від часу до часу сказати слово правди „рішаючим чинникам", тепер — находячись серед рішаючих чинників — зазначує, що зголошений проєкт „культивує й розвиває національний сепаратизм" меншостей.

Це було би все, що досі в тій справі появилося на сторінках польської преси. Правда, в справі цього проєкту забирав іще голос і жидівський „Наш Пшеґльонд", висловлюючи здивування, чому справу жидівського шкільництва відложено до окремого трактування. „Роботнік"

Після такого вступу виленьский орган зупи- розправляється з жидівським закидом у той спосіб, що — мовляв — жидівський орган не признає ніяких реформ, коли вони не обіймають жидів.

Пепесівський проєкт в справі національного шкільництва є тільки доказом, що ППС находиться в досить скрутному положенні. Інакше не моглоб бути мови про зголошення проєкту. А адійснення того проєкту — і то лише у формі теоретичного закону, який ніколи не був би введений в життя, булоб можливе тільки тоді, колиб скрутність обняла більшу частину польського сойму, колиб наступили випадки під прапором: бути чи не бути!

За океаном.

Америка на „Рідну Школу"

За американською українською пресою подаємо виказ значніших сум, що їх зложили поодинокі церкви, громади й установи на старокраєву „Рідну Школу" при нагоді обїздки делеґата Р. Ш. Льва Ясінчука по амер. українських громадах. Зложили в долярах: Укр. кат. церква, Джерзи Сити, Н. Дж. 50, Чорноморська Січ, Ню Йорк 50, У. Н. Поміч, Питсбурґ 50, Тов. ім. І. Франка, Питсбурґ 18.50, Збірка в церкві в Ню Йорку 51.08, Тов. Дністер, Н. Й. 50, Укр. Клюб, Шикаго 169, Т-во Укр. Жінок, Шикаго 80.50, Горож. Клюб, Шикаго 50, Т-во „Бандурист", Гартфорд 50, Т-во „Боян", Мек Кізпорт 50, Церк. громада, Ривергед, Л. Ай. 27.50, Комітет Рідної Школи, Ню Йорк 408.18, Комітет Рідної Школи, Батлер, Па. 94.20, Громада Вилмердинґ, Па. 54, Гр.-кат. громада, Шикаго (Саут) 89, Віч. комітет, Шикаго 893.30, Віч. ком., Миннеаполис 134.01, Церк. громада, Боффало (Іст) 11.75, Укр. громада, Боффало (Блек Рак) 26.75, Укр. церква, Ленкестер 23.25, Церк. ком., Бруклин 211.80, Ком. Р. Школи, Питсбурґ 200, Українці з Нюарку 700, Громади Ню Кенсингтон і Арнолд, Па. 202, Віч. комітет Карнеґі і Мек Кіз Какс, Па. 270, Ком. Р. Школи, Ембридж, Па. 250, Ком. Вілинґ, В. Ва. 100, Ком. Янгстаун, О. 102, Ком. Гемтремк, Мин. (в готівці і деклярациях) 1.379, Ком. Дітройт (в готівці і деклярациях) 1.303.18, Ком. Клівленд 250.

Діточий концерт у Филаделфії.

В неділю 17. І. уладила українська школа ім. Івана Франка (в Січовому Домі) гарний діточий концерт. Велика й ріжнородна програма концерту дала нагоду зібраній публиці познайомитися з працею в цій школі і з тим матеріялом, що є між нашими малими школярями. Кілька десяток менших і більших дітей деклямувало українські вірші. Більшість з них віддавали слова українських поетів чистою і складною мовою. По других видно було, що їм трудно приходиться вимовляти рідне слово, бо рідко чують його поза своєю школою. Особливо богата була музична частина програми. Дванацять малих співачок виступало з сольовими співами, виконуючи головно українські народні пісні. Їх гарний спів показав ще раз, що між нашою дітворою є богато музикальних талантів, яких родичі не повинні занедбати. Діточий хор відспівав складно низку українських народніх пісень. Зібрана численно публика витала сердечно малих учасників попису і нагороджувала оплесками їх продукції.

(„Америка").

Виклади Василя Авраменка.

В неділю, 17. лютого ц. р. вперше загостив до українців у Филаделфії український балетмайстер і вчитель танків Василь Авраменко. Він мав перший виклад у великій салі Товариства Горожан. Виклад був живий, цікавий, повний прикладів з історії, із щоденного життя, а також і веселих моментів та жартів. До того виклад був виголошений гарною мовою і тому публика слухала вельми радо і з великим заінтересуванням. Авраменко говорив про історію й культуру українського народу і відтак виказав, що український танок — це частина культурного дорібку українського народу. Українці повинні цінити і розвивати — казав він — все своє, рідне, всі свої культурні дорібки, передовсім тому, що вони наші рідні цінности, а також і тому, що вони дійсно великі культурні цінности, якими можемо задивувати світ. По правді, то аж чужинці нам сказали і признали, яка краса в нашій пісні, музиці і танках, а тепер вже пора і нам самим пізнати й цінити наші великі народні скарби. — Другий виклад Авраменка відбувся в неділю 24. лютого теж у великій салі Товариства Горожан. Авраменко розказував про свої артистичні обїздки по Галичині, хо Гуцульщині, в Західній Европі і в Канаді та представляв красу українських танків

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Щасливі" й „нещасливі" славянські меншости.

„Слово Польске" в статті „Славянські меншости" вказує на значіння меншостей для консолідації даної держави. Зближення між славянськими державами можливе тільки тоді, коли меншости, що живуть в їх границях, а які належать до іншого славянського народу, користуватимуться повнотою свобідного розвитку. По державній приналежности славянські меншости діляться на дві ґрупи: на славянські меншости в славянських державах і на славянські меншости в чужоплемінних державах. Крім того слід розріжнювати в практиці меншости, що живуть суцільною масою на просторах, які прилягають до державної території свого народу, і меншостями розсипаними.

Післявоєнна розвязка проблеми славянської незалежности дала такий наслідок, що кількість славян, які живуть в несвоїх, але славянських державах є значно більша, як кількість славянських меншостей під чужоплемінним пануванням. Славянські меншости живуть в таких чужоплемінних державах: в Німеччині, Австрії, Мадярщині, Литві, Латвії, Італії, Греції і Румунії. В Німеччині живуть поляки, чехи і лужицькі серби. В Австрії маємо словінців і чехів, в Італії — словінців і хорватів, в Румунії — українці, болгари, москалі і поляки, в Греції — македонці (болгари), в Литві й Латвії — поляки й білоруси.

„Славянські держави, що мають в своїх межах славянські меншости, вкінці зуміють погодитися з ними і між собою. Завданням заграничної політики славянських держав мусить бути м і. і обайливість за поліпшення долі своїх меншостей в неславянських державах через відповідне міжнародне управильнення тієї проблеми".

З цього ясно, що нещасливими є лише дрібні славянські меншости в чужоплемінних держа-

---

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

5)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

— Пане Грицьку, дозвольте вас спитати: відки ви взялися? Так нагло та нечайно... — запитала Ксеня.

— Відки? Зі Львова! Просто їдемо до вас! — відповів Грицько.

— Зі Львова ми виїхали ще в понеділок, а нині вже середа! — поправив Стецько. Йому хотілося вколоти — як завсіди — свого приятеля, коли він говорив неправду, й рівночасно з тим і бажалося сказати щось веселого і жартівливого. — Отже ми просто їдемо зі Львова від понеділка до нині.

— Деж ви були?

— Ніде! — перебив Грицько

— По дорозі вступили до Цапівки. — відповів Стецько.

— Ага! Ага! — засміялася Ксеня і Стецько побачив як заблищали її чудові білі зуби. — Ви їздили, пане Грицьку, до Ксені. Ага! І що там було, кажіть, кажіть! — просила, звертаючись до Стецька.

— О, цікава, як кожна жінка на любовні справи! — промовив Грицько.

— Грицько видає саме свої любовні поезії, тож перед виданням їздив розпрощатися з нею. Раз на завсіди! Та прощався три дні і — слухайте, панно Ксеню! Там починають уже музики грати на весілля! Чуєте?

— Неправда, це все неправда! — обрушився Грицько. Але Стецька огортала радість і веселощі, і він розказував, який то тепер Грицько войовничий, гордий — а який маленький був біля Ксені, як розпливався, щебетав... Грицько відгризався зпочатку, як знав та вмів, але нині не був у веселому настрою. В противенстві до нього Стецько попав у веселий настрій. Крім Стецька почала атакувати Грицька також Ксеня, що чомусь відразу станула по стороні Стецька.

І так дійшли вони до попівства, що стояло на краю села.

Просторий, біленько вибілений дім стояв край села серед розлогого вишневого саду. Від дому надбіг високий кудлатий пес, прибіг і став ласитися до Ксені, а потім до Стецька.

Сад дрімав під вечір. Вишні угиналися під тягарем червоних рясних овочів. Ближче хати росли розлогі яблуні й високі товстолисті горіхи, сподом при висічених у мураві стежках бігли рядки агресту й винничок. Стежки були висипані свіжим жовтеньким піском. Перед самою хатою красувалися грудки квітів. У глибині саду стояла альтана, оброслa диким виноградом, жмутками хмелю й червоною фасолею.

— Татко мабуть у альтанці.

І справді пан-отця застали вони в альтанці Провірював рахунки місцевої кооперативи.

— Ось і гості! — втішився пан-отець. — Молоді приїхали із столиці, привезли напевно купу новин.

Ксеня пішла тимчасом стежкою поміж агрестами й винничками до дому. Погляд Стецька стежив за нею і любувався її рівним, супокійним ходом і високою поставою. По хвилі вертала вже без капелюха, на рамені несла білу скатерть і стала застелювати стіл. Кілька хвилин пізніше вийшла і пані-матка в довгому, білому, чисто випраному фартусі, що сягав їй від шиї аж по кістки. Йшла поважно, як сестра милосердя, несучи на підносі підвечірок. Уже здалеку всміхалося її товсте лице до Грицька. Підійшла ближче і ніби спльовувала:

— Тьфу, тьфу! Щоб не наврочити! Пан Грицько — рідкий гість, а прибраний якби на весілля! Тьфу, тьфу, щоб не наврочити!

Грицько витався з панею-маткою, як з рідною мамою й оправдувався, що не міг приїхати, в нього-ж усе виклади, лябораторії і боротьба за хліб. Та пані-матка й не зважала на його слова, тільки оглянула його як сина, що вертає із чужини, і промовила:

— Добре виглядаєте на лиці, пане Грицьку: видно, що й біда нічого вам не зробить!

— Нехай мамця його так не жалують, не тішаться так ним. Якби не Цапівка — він певно не приїхав би до нас.

— Цапівка? — хто-ж там є? — питала пані-матка ,вдаючи, що нічого й не знає.

— Там-жеж Ксеня!

— Яка Ксеня?

— Ніби мамця не знають... Та, що до неї пише пан Грицько поезії.

— Ага, ага! Ви там були? І що? Як там? Старий, — говорила до чоловіка, — лагодь гроші, їдемо на весілля!

— До того ще далеко — боронився Грицько, хоч його очі світили радісно.

Стецько сидів уже біля Ксені, якось так... ніби випадково.

вах, а великі частини славянських народів повинні почуватися щасливими вже тому, що вони входять у склад славянських держав, які колись порозуміються зі своїми славянськими меншостями і між собою щодо їх долі. Тимчасом положення великих славянських меншостей в славянських державах мало чим ріжниться від положення дрібних меншостей в чужоплемінних державних орґанізмах. Зрештою, чи „щастя" має міститися в тому, що дану славянську меншість зїсть славянська держава, а не чужоплемінна? Навпаки, передумовою вирішення проблеми славянських меншостей в чужоплемінних державах мусить бути справедливе вирішення деї справи у славянських державах. Бо тільки полагода справи великих меншостей може бути моральною леґітимацією до оборони дрібних меншостей в чужоплемінних державах.

Ще про Жабче.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 9. березня 1929.

Подаю деякі подробиці до того, що вже було сказане про події в с. Жабчу на Волині в ч. 50 „Діла".

В парохії Жабче нараховується понад 800 душ православних: у Жабчу 308, решта в прилученому с. Смикові. По підрахунку „уніятів" є їх віби-то 160 душ.

Ця „уніятська" меншість находиться в усіх відношеннях в упривілеєному становищі та користає з опіки й допомоги. Ще в той час, коли уніятських родин було всього 7, їм передано церкву і всі парохіяльні будинки: дім пароха й господарські забудовання. В домі мешкають уніятський священик Селецький (б. православний священик; першим був Рудницький) та дяк, а також відправляють там богослуження. Парохіяльну шопу Селецький розбирає на паливо, решта будинків руйнується. Свящ. Селецький, як також інші уніяти мають для оборони пальну зброю.

Православні позбавлені тепер всього, хоч як церкву, так і парохіяльні будинки вибудовано коштом православного населення. Від місяця православним парохом є свящ. Сагайдаківський, молодий, енерґійний, якого парохіяни дуже люблять, — Служби Божі править він у приватному помешканні.

20. лютого православні селяни побачили, що печать на церкві зірвана й двері відчинені. Миттю зібралося біля 200 селян, які разом із свящ. Сагайдаківським ввійшли до церкви. Бракувало чаші та інших річей. Спрофановану церкву наново освячено. Парохіяни разом із священиком, очікуючи нової профанації, вирішили не залишати церкви до того часу, поки їм її не повернуть.

Вечером тогож 20. лютого прибуло двох поліціянтів, які поставили біля церкви охорону. Другого дня прибуло з Луцька й ближчих постерунків аж 32 поліціятів та двох аґентів на чолі з комісарем Кулешою. Церква була окружена з усіх боків. Заборонено сходитися. Одну жінку, що несла їсти рідним, які сиділи в церкві, потурбовано. Селянам прийшлося прокормлювати поліцію й давати підводи. Щодня з села виходило 7—10 підвод. Від неділі (24. лютого) зносини з зовнішнім світом припинилися. Поліція зайняла церкву. Частина селян завагалася, й вийшла. Одначе біля сотні парохіян із свящ. Сагайдаківським і дяками Кескою й Березієм ввійшли до вівтаря, де перебули до 5. березня, не отримуючи ні їди, ні води й страшенно терплячи від морозів.

Хто в стані описати, що пережили ці добровільні вязні в ці довгі дні голоду й морозів! Щоби злагіднити спрагу, вони збирали сніг і лід з замерзлих вікон і ділилися ним так, щоб кожному дещо припало на спрагнений язик. Щоби змусити вязнів здатися холодом, з церкви усунено залізну грубку. Дівчина Параня Улянчуківна забула в притворі тепле одіння. Селяни просили надаремно віддати його. Вона мерзла тільки в легкому одінні.

На 6-ий день, не будучи в силах дивитися на муки парохіян, о. Сагайдаківський у ризах навколішках благав дати хоч трошки води для дітей. Води не допущено. Єдину втіху нещасні знаходили в молитві: кілька разів на день, а навіть і в ночі (в вівтарі) відправлялися богослуження, а поліція в той час у середущій церкві вартувала. На 7-ий день 20 селян уже не в силах були переносити холод і голод, бо були цілковито хворі, й священик упросив їх йти додому. В церкві залишилося ще біля 90 люда, які терпеливо перемучились до пятниці (1. березня). Цього дня заступник старости з поліцаями ввійшли до вівтаря й силою усунули селян. Священика в церковному одязі потурбовано, ризи знищено. Його зімлілого й непритомного кинуто на сани. Потурбовано дяка П. Кеску й селян Йосипа Кравчука та Кузьму Цісара. Всі, що боронили священика, теж подіставали якісь „памятки". Треба знати, що майже всі, „звільнені" з церкви, були краю виснажені й недужі. В багатьох був вигляд страшний: лиця счорнілі, опухлі, очі завпалі. Температура сильно підвищена. Тяжко хворих і перестуджених нараховано понад 10, легко хорих біля 50. Звичайно, всі лягли, деяких треба було переносити. Уявіть собі: вісім днів у холодній церкві без їди й води!

Церква була знову запечатана й біля неї поставлено варту. Частину поліції залишено на місці. Негайно почалися допити, що не припиняються досі. Арештовано й відставлено до Луцька в розпорядження прокуратора б. учительку п. Ксеню Дембицьку (обвинувачують її за комунізм), побитого й хворого дяка Кеску й селян Йосипа, Гриця та Миколу Кравчуків. До краю виснаженого й хворого свящ. Сагайдаківського теж вивезено до Луцька, де наказано йому зголоситися до воєводи, а потім арештовано.

Дня 1. березня с. Жабче відвідав п. посол Вислоцький, а 5 березня п.п. посли Біляк і Заваликут, які зібрали матеріяли, що відносяться до описаних подій. Коли вивозили о. Сагайдаківського, селяни, забувши про себе, благали посла Вислоцького заопікуватися ним, щоби йому не сталося що в дорозі.

Очевидно, православних будуть судити.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510 6—10

В пекучій справі.

(З приводу статті Е. П.: „Неминуча потреба Інституту Українознавства", „Діло", ч. 51.)

(Голос студента.)

Справу студій українознавства підносили вже нераз в ріжній формі одиниці зпоміж студентства, що відчували прогалину у тій ділянці своїх університетських студій. Чому наші наукові установи не пішли досі назустріч тим бажанням, видається дивним хіба тому, хто не знає нашого студентства; бо не винні тут українські наукові установи, тільки сам загал студентства через свою байдужність до тієї справи. Наші студенти кажуть, що не мають змоги вчитися рідної історії та літератури. Одначе, коли з весною 1926 р. зголосили свої виклади з українознавства деякі наші вчені, то з найбільшою байдужністю поставилося до цього студентство, яке поза дискусією про „праві" й „ліві" напрямки божого світа не бачать.... Тільки одиниці, завдяки яким животіють при „Студ. Громаді" научні секції студентів-істориків та україністів, стараються ріжними способами заповнити болючу прогалину у своїм знанні. Який вислід має їхня заохота поміж товаришами по фаху, нехай послужить факт, що коли на виклади історії у львівському університеті ходить до 150 (як не більше) студентів-українців, то на реферат з обсягу рідної історії в домівці „Секції українських студентів-істориків" приходить ледви 15 осіб. З уваги на таке мале число заінтересованих годі турбувати перетяжених науковою працею та заробітком наших вчених, які все таки по можности дуже рало подають вказівки тим студентам, що до них звертаються.

На жаль, останніх на таке велике число студентів, яке маємо у Львові, дуже мало. Загал звик нарікати, що хотів би, а не може науково працювати, немов би то наукова праця полягала на вивчуванні цієї або тієї партії української історії чи літератури. Складаючи вину на обставини, студенти не працюють ні трохи поза тим, що подається в університетських програмах. Доходить до того, що напр. студент, який на студентських вічах чваниться своїм патріотизмом, компромітується перед професором славянської фільольоґії незнанням найпримітивніших, основних справ з цієї ділянки. Подібних фактів можна навести богато. Більшого сорому перед чужими для українського інтеліґента не може хіба бути!

Я не думаю піддавати в сумнів доброї гадки шан. автора про пекучу потребу заснування Інституту Українознавства, одначе не можу погодитися з його думками дотично наукової праці. Хто пише наукову працю, той не може обмежитися до самої семинарійної бібліотеки. Хто хоче досліджувати українську мову, літературу й історію, мусить у першу чергу пізнати методу дослідів над мовою, літературою та історією. А на-

---

— Грицько вже заручився? — питала Ксеня тихцем Стецька.

— Ще ні, та вже мабуть близько до того сумного факту! — і став розказувати тепер вже основно як то Грицько їздив мститися. Ксеня сміялася, її це бавило.

— А щож ви там робили?

— Що я там робив? Мене просив Грицько, щоб я поїхав і забавляв її батьків, коли він буде... прощатися з нею. І я поїхав, щоб їх забавляти, — відповів Стецько. Але в тій хвилині прийшло йому на думку: я мав забавляти її батьків, як ось Грицько тепер забавляє твоїх... І Стецько глянув у бік Грицька, що розмовляв з пан-отцем і панею-маткою і... якось дивно змішався, збентежився. Його збентеження мабуть зрозуміла Ксеня. На хвилю замовкла. По хвилі-ж Стецько і Ксеня вибухнули рівночасно сміхом. Це звернуло увагу всіх. Пані-матка глянула на доньку й нахмарила брови. Казала очима: перший раз бачиш хлопця і вже регочешся до нього? А Грицько не мав чистого сумління і спитав:

— Ви обоє певно смієтеся з мене? Ой ти, Стецьку вже певно видумуєш на мене!

Але Стецько відповів поважно:

— Вір мені, друже, що ми не сміялися з тебе.

А те саме повторила і Ксеня:

— Ми, пане Грицьку, не сміємося з вас! — І знову спитала Стецька: — Якжеж це забавляли ви старих?

Відповів очима: я забавляв їх таксамо, як ось тепер забавляє Грицько твоїх, бо становище було подібне... Якіж чудові, безмежно глибокі твої очі!

Увечері, коли обидва були вже самі й мали лягати спати, промовив Стецько до друга:

— Знаєш, вона досить приємна, мила дівчина, має великі гарні очі, весела...

— Хто вона? — спитав Грицько.

— Та хто? Ксеня

— Котра?

— Як то: котра? Та, що ми в неї

Грицько став дразнити товариша.

— Ого! Стецьку, бачу, що ти вже пропав! За пару хвилин залюбився ти на смерть!

— Я залюбився? Чого зараз залюбився? Це кожний судить по собі! Думаєш, що коли ти сам пропав і залюбився на смерть, то вже й я мушу пропасти...

— О, перепрошую тебе, друже, я не пропав! Що пишу до неї вірші? Так, пишу, пишу як поет, але як людина я раз сказав, що її не хочу і так буде раз на все.

— Ага, буде! О, в те я вірю! Вірю! Тепер їздив ти прощатися та, їй Богу, що ти не скінчив того прощання! Я бачу добре, що за тиждень, а може і скорше ти знову поїдеш до неї, на... останнє прощання і знов і знов... але тільки ти так прощаєшся, бо з нею ти не зійдешся ніколи, ніколи! О, в те я вірю!

— І мусиш вірити, бо так воно буде! По собі не суди мене! Не думай, що я, як ти — побачив раз і вже залюблений по уха!

— Кажу-ж тобі щиро, по приятельськи, що я не залюбився, — відповів Стецько. — Не мав би в кім! Того зілля повно по божому світу! А що я говорю, що вона така мила, має такі гарні, великі очі — цеж прецінь ще нічого!

— Розуміється, що нічого, — промовив Грицько вже спокійніше і спитав: А ти звернув увагу на той її дзвінкий, милий усміх?

— Ось на те саме і я хотів тобі звернути увагу.

— А голос? Як сміється, то здається, що це не сміх, тільки щире золото сиплеться!

Стецько знов потакнув і докинув:

— А очі, очі! Чудові, великі, чорні...

— Вона-ж має ясні! — перебив Грицько.

— Ти-ж про кого?

— Про Ксеню.

— Ага, про свою, бо я думав, що про цю.

— Ага!

І так до пізна вночі вони шептали між собою. Вже давно погасили світло, в кімнату заглянув місяць і спостеріг, як на однім ліжку лежав Стецько, підперся на руку, звернувся до товариша й шептав. На другій постелі сидів напів роздягнений Грицько, підгорнув під себе ноги, скулився вдвоє і собі шептав до товариша. Шептали один до одного якісь дивні таємниці, а час до часу вибухали обидва придушеним сміхом, — бо не розумілися. Бо ось говорить Грицько, що вона така добра, добра і ласкава, а Стецько потакує і потакує в одно, та все розуміє він під словом „вона" кого іншого... То знов говорить Стецько, що вона має такі чудові кучері — і Грицько потакує і потакує. Аж згадав Стецько, що червоний цвіт фасолі чудово відбивався від її чорних кучерів, як Грицько починає реготатися і замічає, що вона не має чорних кучерів, тільки ясні.

— Ага, ти про ту, бо я думав увесь час про цю!

(Продовження буде.)

ші вчені, що бажають виховати наукогий дорість серед молодої ґенерації і дивуються завсіди, чому так мало студентів береться до наукової праці, дуже радо подадуть вказівки в цім напрямі кожному.

Я думаю, що поданий автором під дискусію проект є доволі влучний. Застанова над цією справою відповідних наших чинників покаже, що вдасться виконати в цьому напрямі. Одначе, якби наслідком недостачі фондів або яких інших причин ця справа затягалася, то не треба ще з тої причини попадати в песимізм. Бо цьому лихові зможе дещо зарадити таки само студентство, коли більше як досі попрацює над поширенням та поглибленням свого знання в ділянці українознавства. А тоді з певністю вийде зпоміж нього значний відсоток добрих учителів педаґоґів, як і наукових сил. *М. А.*

На новий шлях.

Установчі збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи" у Львові.

В останніх роках діяльности „Рідної Школи" щораз сильніше відчувалася потреба оживлення і скріплення рідно-шкільних позицій у Львові і львівському повіті.

В тій цілі Головна Управа „Рідної Школи" заініціювала заснування Повітового Союза Кружків Рідної Школи" у Львові, якого І. Установчі Збори відбулися дня 19. лютого 1929 в салі Бібліотеки „Просвіта" у Львові, Ринок 10.

Зборами проводив голова „Рідної Школи", радн. Ілля Кокоруда. У привітному слові зясував провідник пекучу потребу заснування Повітового Союза Кружків „Рідної Школи" у Львові, який оживив би і поширив би рідно-шкільну акцію у Львові й повіті.

Стан львівського повіту і напрямні діяльности Пов. Союза Кружків у Львові подав Іван Герасимович. Висвітлені у рефераті статистичні матеріяли про стан населення Львова й повіту виказують яскраву диспропорцію поміж цифрами гр. кат. душ населення і числом українців. Урядова статистика з 1. IX. 1928 виказує:

а) у Львові гр.-кат.	27.860	а українців	19.866
б) в повіті „	64.177	„	51.752
разом	92.037	„	71.816

(ріжниця біля 20.000 на некористь українців).

Натомісць рим.-кат. у Львові й повіті є 197.964, а поляків 223.738. (Ріжниця біля 26.000 на користь поляків).

При цьому слід зазначити, що ті офіціяльні дані не відповідають фактичному станові річи. Є громади, в яких по офіціяльній статистиці зовсім нема або є тільки один українець, а при голосуванні до останніх виборів впало там чимало голосів на українську листу. Напр. по офіціяльній статистиці є в Зарудцях тільки 1 українець, а при виборах до сенату впало на 18-ку 121, на 19-ку 101 голосів, отже разом 222. У Зимній Воді по офіціяльній статистиці нема ні одного українця, а всеж таки найшлося 10 осіб, що віддало голоси на 18-ку і т. д.

Подаючи подібно число гр.-кат. дітей по українських приватних і державних школах та окремо по польських школах у Львові, доходить референт до висновку, що поверх 400 гр.-кат. дітей є записаних у польських школах як греко-католики, а крім того є поверх 600 таких гр.-кат. дітей, що їх затягнено вже як римо католиків.

Ту тисячку українських дітей мусимо врятувати від національної заглади.

До 1. грудня 1925 було у львівському повіті на 143 народніх шкіл тільки 26 українських, які до нині стопніли майже безслідно. Новим ударом на народне шкільництво взагалі, а на українське зокрема буде постепенне переведення комасації шкіл, вже зі слідуючим шкільним роком. Цей проект передбачує, що на місце 143 шкіл на 134 громад львівського повіту стане тільки 74 шкіл на кілька громад кожна. Тоді, очевидно, не остане ні одної чисто української державної школи в повіті. Цю справу повинен мати Повітовий Союз Кружків „Р. Ш." на увазі й заздалегідь розпочати акцію оборони укр. державного шкільництва.

Пов. Союз Кружків „Р. Ш." переводив би рідношкільну акцію в повіті у порозумінні зі всіма культурними й економічними установами на місцях, зважаючи в першу чергу на громади найбільше національно загрожені.

Завданням Повітового Союза Кружків „Р. Ш." на найближче майбутнє буде притягнення всіх українців під прапор „Рідної Школи", матеріяльна допомога школам і захоронкам „Рідної Школи" у Львові і повіті, створення оціночних комісій для усталення і проц. датків та припильнування, щоби їх екзекувати, узгіднення й поширення діяльности всіх Кружків Львова й повіту та ріжні імпрези в користь „Рідної Школи".

Голоси й домагання в часі дискусії були: за поширенням сітки захоронок „Рідної Школи", за створенням залізного фонду „Рідної Школи", за видатнішою працею української інтеліґенції, а зокремаж українського вчительства приватних і державних шкіл та за опікою й вихованням численної ремісничої молоді у Львові. Всі ці домагання ухвалено передати як дезідерати під розвагу Ради Пов. Союза Кружків „Рідної Школи" у Львові.

Одноголосно вибрана Рада Пов. Союза уконституовалася так: Д-р Володимир Ревюк — голова, Антін Крушельницький — м. голова, Августин Домбровський — секретар, о. Антін Каштавюк — скарбник, Охримович Степан, Скрентович Марія, Степан Копач, Михайло Воробець, Катря Лотоцька, Володимир Полянський і Ярослав Ґнип — члени. Іван Олійник, д-р Карло Коберський й Іван Сенів заступники.

Орґанізаційний рух.

Турчанщина.

Дня 6-го березня ц. р. відбувся в Турці н. Стр. Повітовий Народній Зїзд мужів довіря Національного Обєднання. На зїзді явилося 354 уповноважнених делеґатів з 38 громад з турчанського судового повіту (в цьому було 336 селян, 4 селянки, 8 священиків та інших). Не зважаючи на велике зимно і погані дороги, зїзд випав незвичайно гарно. Нарадам енерґійно проводив голова Пов. Нар. Комітету д-р Мирон Кондрат, адвокат з Турки. Прегарний популярний реферат про політичне положення українського народу та про працю Української Парляментарної Репрезентації виголосив посол Дмитро Великанович. Відтак вивязалася річева дискусія, в якій забирали слово численні делеґати як пп. О. Сандович, А. Горечко, о. дек. Гр. Мороз, В. Кричківський, д-р М. Кондрат і ін. Зїзд одноголосно ухвалив повне довіря як Українській Парляментарній Репрезентації так послови Дмитрові Великановичеві за дотеперішню діяльність. Ухвалено дальше ряд резолюцій, між іншим з протестом проти проекту перебрання державою лісів і обговорено всі актуальні справи.

По широкому світі.

Т. зв. „Комітет трьох" — представників Ліґи Націй, складений з Чемберлена, Квіноноса Де Леон і Адатчі радитиме в Льондоні після 15-го квітня.

Італійський уряд скасував візи для американських підданих, щоби тим способом мати більше туристів.

Турецька преса заперечує, буцім-то Кемаль Паша недужий.

Розвязка воєнних німецьких відшкодувань, над якою радять фінансові знавці в Парижі, має бути основана на двох прінципах: 1. щоби справа довгу не мала характеру політичного, 2. щоби Німеччина не зазнала знижки марки при більших сплатах.

Сенат.

Признання дисп. фонду мін. Складковського.

Дня 11. березня на засіданні сенату голосували над бюдж. прелімінарем на 1929-30 р. Маршалок сказав, що ті части бюджету, до яких на сен. комісії не внесли ніяких змін, уважатиме принятими в сойм. стилізації. Сен. Янушевський (Визв.) поставив внесення приняти весь бюджет у сойм. стилізації. Внесення це відкинули 48 гол. проти 44. При голосуванні над бюджетом міністерства військових справ над внесеннями комісії про збільшення дисп. фонду того мін-ства на близько 2 міл. зол., скресленого соймом, внесення комісії впало (46 гол. за, 49 проти). Вислід цей викликав счудування, бо сенатори ББ мають у сенаті більшість, а саме 49 сенаторів на загальне число 111. В голосуванні над бюджетом міністерства внутрішніх справ на привернення дисп. фонду 6 міл. зол. мін. Складковському, також скресленого соймом, на 96 присутніх сенаторів голосувало за внесенням на привернення фонду 46, проти 42, а 8 карток було білих. Тож внесення комісії на привернення фонду перейшло. Цих 8 білих карток, завдяки яким привернено мін. Складковському дисп. фонд, віддало 6 сенаторів із НД, а 2 з НПР.

При кінці засідання сен. Пежинський у формальному внесенні домагався перевести щераз голоусвання над внесенням бюдж. комісії на збільшення дисп. фондів мін-ства військових справ, бо вислід голосування не відповідає укладові сил у сенаті. Проти цього домагання звернувся представник лівиці сен. Янушевський, кажучи, що таке внесення неумотивоване реґуляміном. Ухвалення резолюції сен. Пежинського могло би спричинити, що сенат ніколи не могтиме перевести ніякої ухвали, коли все буде реґламувати. Зі становищем сен. Янушевського згодився урядуючий віцемарш. Ґлявіц і не піддав внесення Пежинського під голосування. Опісля сенат уповажнив маршалка вставити до скарб. закона цифри, які вийдуть із сен. ухвал. Квоту для тяжко пошкодованих інвалідів збільшили з 3 на 4 міл. зол. Приняли внесення Нар. Кл., яке уповажнює міністра скарбу підвищити з евент. бюджетових надвижок додаток до платень державних функціонарів, суддів і прокураторів до загальної висоти 30 проц. дотеперішніх платень. Опісля приняли цілий скарбовий закон зі змінами, предложеними комісією. Голосування над резолюціями відложили до найближчого засідання сенату, якого речинець визначать пізніше.

Закон про судівництво у сенаті.

Дня 11. березня радила сен. правнича комісія в справі вибору референта для ухваленого соймом проекту закона, що змінює деякі постанови розп. президента держави про устрій заг. судів. Клюб ББ предложив на референта сен. Пежинського. Сен. д-р Шрайбер (жид) зазначив, що справа ця викликала в соймі та в гром. думці боротьбу та конфлікти і прибрала політ. характер. Тому требаб призадуматися, чи ялося цей реферат віддати представникові проурядової партії, який згори має визначену мету, виходячи зі становища зовсім інакшого ніж ухвала сойму. Над тими замітками розвинулася довша дискусія, в якій сенатори ББ боронили свого становища. Сен. Макаревич (ХД) предложив, щоби крім референта вибрати й кореферента, який боронив би становища сойму. Внесення це відкинули і референтом вибрали сен. Пежинського.

—o—

Засідання сойму.

Марш. Дашинський скликав засідання сойму на середу. На денному порядку є 22 точки, але нема звіту слідч. комісії про поставлення мін. Чеховича перед держ. трибуналом. Одначе денний порядок може бути доповнений, коли комісія зуміє покінчити свою працю. Крім того на денному порядку є проект закона про побір рекрута, звіт правничої комісії, про скасування вимог про конечність докторату для виконування адв. практики на терені апел. судів у Кракові та Львові і окр. суд. в Цешині, звіт комісії пос. незайманости в справі домагання міністра справедливости на видачу судам ком. послів Варського та Бітнера і пос. Сель-робу Вальницького.

—o—

Справа 8-годинного дня праці.

Дня 11. березня отворили в Женеві сесію адміністраційної ради міжнародного бюра праці. Анґлійський міністр праці Стіл Майтленд мотивував внесення англ. уряду на ревізію міжнар. договору, заключеного в Вашінґтоні в справі 8-годинного дня праці. Міністр сказав, що ріжні позиції вашингтонського договору є двозначні та що приноровлення їх натрапляє на труднощі. Бесідник домагався точнішого означення постанов, що торкаються тижня праці, надчисельних годин і т. д. Представник анґл. робітників Павлтен жаліється, що анґл. уряд ждав 8 і пів років із поставленням внесення про ревізію договору.

—o—

Троцький зв'льнений з інтернування.

Між Троцьким і послом СРСР у Царгороді Сурожем прийшло до порозуміння, на основі якого Троцький вийшов у неділю з будинку більшовицького консуляту та поселився у турецькім готелі. Сторожа, що пильнувала Троцького, відїде до СРСР. Троцький вислав до уряду СРСР просьбу, щоби його другому синові позволили приїхати до нього.

—o—

Нагороди для поліцаїв і відзначення листаря.

Воєвідська команда держ. поліції признала нагороди поліцаям Панкевичеві та Бобакові. Перший з них одержав 500, другий 300 зол. Крім того обох предложили гол. команді до відзначення. Листаря Кохановського, який оборонився перед напасниками, представили до відзначення срібним хрестом заслуги. Стан здоровля раненого поліцая Бобака, який ще є в шпиталі, значно поправився.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—8·88·50, канадійський доляр 8·82·60—8·82·50, чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50, фунт штерлінґів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·50.

НОВИНКИ

— Свято української культури у Варшаві. Дня 2-го ц. м. з ініціятиви й під протекторатом проф. І. Огієнка відбувся у Варшаві, у прегарній салі „Т-ва Техніків", вечір, присвячений українській культурі. Головною точкою вечора був реферат проф. І. Огієнка на тему „Терністий шлях української культури", — реферат дуже цікавий і виголошений з питомим ш. прелеґентові темпераментом, дарма, що може дещо односторонній (про мартирольогію української культури на інших землях поза російською займанщиною і про розвиток культури не було мови). Другий реферат виголосив п. А. Коломнець (студент) про значіння Шевченка для поневоленої нації. Решту дуже довгої програми виповнювали точки концертового, музично-вокального, характеру, з яких до справді мистецьких продукцій належить зарахувати виступ струнної орхестри, що відіграла цілу оперету „Запорожець за Дунаєм". Підкреслюючи з признанням ініціятивність та активність української варшавської громади в уладжуванні таких вечорів, у даному випадку не можна стриматись від уваги, що слід було порвати з традицією старих галицьких провінціональних концертів, уладжуваних по принціпі: „чим більше — тим краще". З уваги теж на скромні сили виконавців-студентів, може краще — кажучи мимоходом — було би, колиб отой вечір названо теж скромніше, а не „концертом-академією" і „Святом Української Культури". — (ВП.)

— Краєвий зїзд кожухарів і білоскірників уладжує в короткому часі Краєве Товариство господарське „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. Товариство просить всіх кожухарів та білоскірників, а також тих, що знають їх адреси, щоби подали їх списки по поодиноким білоскірничо-кожухарським гніздам (місцевостям), щоби можна вислати їм запрошення на цей зїзд. Завданням зїзду буде підготовити краєву українську організацію кожухарів та білоскірників, тому присутність якнайбільшого числа заінтересованих є конечною.

— Шкоди на залізницях. Цьогорічні морози спричинили на залізничих шляхах такі великі шкоди, що їх не можна навіть приблизно означити. У першій мірі пішли великанські кошти на очищування шляхів від снігу, що вкривав їх кілька разів. Далі в неодному місці треба було направляти шини. Залізничі каси втратили багато гроша наслідком ослабленого товарового руху, а навіть особового. Непевність, чи вантаж і людина доїде на означений час на означене місце, стримувала багато осіб від висилок і подорожі. Досі багато поїздів застрягло в дорозі і жде аж сонце дасть собі раду з горами снігу.

— Особисті вісти. Дня 4. березня ц. р. відбулась у великій салі університету в Відні промоція на доктора всіх лікарських наук — студ. мед. Василя Стефурака.

— Ріжні вістки. Мадярський уряд має звільнити всі нові будівлі від податку на 35 літ, щоби цим способом причинитись до оживлення будівельного руху. — Льорд Ротермір жертвував 100 тисяч пенго на будову памятника відомому мадярському патріотові Ракочому в Будапешті. — У мексиканській вязниці в Тамліко вязнична сторожа застрілила 7 вязнів, що хотіли втікати. — У Парижі арештували панка Ляфіта, в якого найшли крадені три образи італійських мистців, вартости кількох міл. — У Берліні на ліцитації купила нім. фірма Бреслявера рукопис Шопена „Польонез Ас-дур" за 9.050 марок. — У Зербсті 9-літній хлопець застрілив свою маму, граючись револьвером батька. — Померла мати франц. фільософа Берґсона в 99 р. життя в Льондоні. — У Сорібнен (стейт Небраска) вибухли скрині з динамітом призначені для проколювання криг на ріці; є 4-ох убитих і 30 ранених. — Згорів славний історичний замок з XIII. ст. у Німеччині: лімбурський; згоріло 4500 рідких книжок. — Два учасники експедиції „Крассіна" Самойлович і Чухновський, що їхали ратувати Нобіле, дають відчити про свою виправу в Парижі.

— Зріст уродин і подруж. „Вядомосці статистичне" передають цифри про зріст населення за III-те чвертьрічча 1928 р. У цьому часі було у всіх Польщі 58.904 подруж, себ-то 7,8 проц. на 1000 осіб, уродин 243.891 (32,3 проц. на 1000 осіб), а випадків смерти 113.975 (15,1 проц. на 1000). Отже природний зріст є 199.916 осіб (17,2 проц. на 1000). Скількість подруж є також великим зростом у порівнанні з 1927 р.: вона збільшилась на 20 проц.

— Заворушення в Бордо. У великій французькій пристані, місті славнім вином, портові вантажники почали виявляти своє невдоволення демонстраціями. Двох із них арештували. Тоді 2-тисячна юрба, співаючи „Інтернаціонал" з червоними прапорами пішла під вязницю. 300 маніфестантів пробувало виважити ворота і освободити вязнів. Для розпорошення юрби приїхала поліція та жандарми. У бійці кілька осіб було ранених. Маніфестанти обкидали поліцію камінням і пляшками. Ця сутичка трівала більш години. 8 робітників арештували. У відповідь на це синдикат портових вантажників проголосив загальний страйк. Праця у пристані припинена.

— Предки Гувера німці. Американське геральдичне т-во ствердило на підставі генеальоґічних дослідів, що американськ. президент Гувер виводить свій рід у простій лінії від Андрія Губера, що уродився у Баден-Баден і звідти виміґрував до Америки у 1740 р.

— Кулідж приватною особою. Бувший американський президент Кулідж, передавши офіціяльно свій уряд Гуверові, виїхав на невеличкій хуторець в Нордгемптон. Після королівського життя в „Білому Домі" він вернеться знову до простого, скромного життя. За дім у Нордгемптоні він платить 40 дол. комірного; його жінка має там лише одну служницю. Кулідж любить таке життя. За час свого президентства він заощадив таки... з 3 міл. золотих. Крім ріжних пропозицій, над якими він може думати на селі, йому пропонують редакцію політично-економічної частини в „Американській Енциклопедії", де йому обіцяють по 1 долярові за слово!

— Двійник Форда. У 58 р. життя помер в Америці фотограф Вальтер Едвардс, якого знали там усі, завдяки незвичайній схожости з Фордом. Він мав не тільки вигляд Форда, але і його голос, рухи та манери. Едвардс мав фотоґрафічно-інформаційне бюро для часописів, яким постачав денні сензації. Його карієра почалась також від сензаційного дня. У 1916 р. він поїхав зі своїм апаратом, щоби зняти весільний хоровід еспанського короля Альфонса. Надїхала королівська карита. Апарати всіх фотоґрафів затріщали. В цю-же мить анархіст кинув на кариту бомбу. Едвардс мав не менше щастя, що й король: його єдиний апарат зняв оцю сцену замаху. Американські газети платили за цю знимку великі гроші. Едвардс нераз був приневолений давати інтервю впертим журналістам, які не вірили, що він не Форд, а після цього спростовувати їх.

— Ідеальна вязниця. Німецька преса повідомляє, що в Вестфалії, в Герд, відкрили „ідеальні" обставини в тамошній вязниці. Що ночі арештанти виходили з неї до міста, а управа вязниці сама давала їм „світський" одяг, навіть смокінґи, чорні краватки і крохмалені сорочки на забаву. Над ранком вязні вертались до своїх келій і спали до вечора. Така ідилля трівала кілька місяців і тяглась би може роками, якби один із вязнів не злегковажив собі вибачливости та чемности своїх „настоятелів" і не вибрав справжньої свободи, замісць ідеальної вязниці. Пішовши вечером на забаву, він більше не вернувся. Управа вязниці не могла затаїти неприсутности арештанта. Почалося урядове слідство і воно ствердило, що не тільки вязничні сторожі, але й сам директор вязниці брали постійні хабарі. Всі вони стануть перед судом.

Громадяни! Псголовним членством даємо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

З судової салі.

Під замітом кольпортажі летючок У. В. О.

В понеділок дня 11. березня ц. р. почалася розправа проти Костя Огородника, 23-літнього селянина і двох студентів львівської техніки: Юліяна Гошовського і Степана Новицького, обвинувачених за кольпортажу летючок У. В. О. Саля виповнена по береги цікавою публикою.

Розправі проводить радн. Анґельський, а як вотанти засідають радн. Міхальський і радн. Згуральський. Обвинувачує прокуратор Ланевський. Боронять всіх трьох обвинувачених оборонці д-р Ганкевич і д-р Старосольський.

Акт обвинувачення каже, що обв. К. Огородник, голова „Сокола" в Фалиші, пов. Стрий, кольпортував летючки У. В. О. між сільською молодю в своїм селі, бо в нього при ревізії дня 9. XI. 1928 р. знайдено 19 летючок. Обв. Огородник признався, що згадані летючки У. В. О. одержав від обв. Ю. Гошовського, студ. техніки, який боронився знов тим, що одержав їх від обв. С. Новицького, також студ. техніки. Обв. С. Новицький зізнав, що ті летючки одержав від незнакомої йому особи на головнім залізничім двірці у Львові та передав їх обв. Гошовському. За те прокуратор підозріває його, що він був у контакті з У. В. О. Тому прокуратура обвинувачує всіх трьох за злочини: головної зради по думці §§. 58 ц., 59 ц. к. з. і нарушення публичного спокою по думці § 65 а, к. з. з приноровленням § 34 к. з.

Переслуханий свідок Ган, комісар поліції у Стрию, підпержав своїми зізнаннями акт обвинувачення в цілій його основі. Тому, що другий прокураторський свідок Ожґович, не явився на розправі, трибунал відложив розправу на 18. березня ц. р. На тому й перервано понеділкову розправу.

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника 48.

1.06 1—2

З театру.

Кооператива Український Театр під дир. И. Стадника. А. Толстой: „Любов — книга золота"; пєса в 3. діях.

Ідея пєси майже Молієрівська; це змодернізована сатира у роді „Смішних чепурух" — сатира на версайську моду перешіплену на російський ґрунт у добі Катерини Великої. Молода княгиня, що вийшла за старого, ще й старосвітського князя нудьгує страшенне серед своїх самотних хоромів на селі. Безсильна — жалується на свою долю листом до цариці. Тоді цариця пересилає їй модну книжку всю надихану манерами французького зіпсованого двору, закоханого в пастораліях і буколіках перелицьованих на свій лад. Золота книжка про кохання, що є підручником доброго тону та порадником у всіх нюансах любовних справ, стає кодексом молодої княгині. Навіть її муж, що бунтується проти неї, мусить піддатися її законам.

Якої катавасії натворила ця книга еротичних мудрощів у голові 18-літньої княгині і в її середовищі — на це варт поглянути. У нашім театрі давно вже публика не сміялась так щиро на поважній пєсі як у 1-ій дії після лектури деяких „золотих думок" зі „Золотої Книги". Нелегко передати на нашій сцені обстановку та настрій такої пєси. Треба навіть дивуватись, що дирекція нашого театру зважилась на виставу такого наскрізь французького твору, що домагається вибагливих одягів, манер і перш за все — нюансів. Якщо зважити матеріяльні засоби такого театру та повну технічну непригожість нашої сцени, треба признати, що вистава була приємною несподіванкою для дуже нечисленної публики.

Театр, що мусить ставити одну премієру за другою не може домагатись від своїх перетомлених акторів, щоби вони знали ролю вже на першій виставі. Зате треба подивляти живість і всесторонність таких акторів, що одного дня грають козаків у „Невольнику", другого вигопкують в оперетці, третього грають російських версальців.

Пєса дуже дбайливо вирежісерована арт. Соколовським, який дав знамениту постать затурканого старого князя. П. Тамара Гаманська, що виступала гостинно, була в тоні та рухах дуже доброю, а як на дебютантку кращою, ніж можна було сподіватись. Незрівнаним був п. Рубчак; сцена відчитування книги в дяківськім тоні викликала бурю оплесків. П. О. Кривицька в ролі цариці Катерини мала нелегке завдання; її повна робила зрозумілою боротьбу адютанта, що мусів вибирати між царицею і княгинею. П. Бенцаль у цій ролі почував себе як досвідчений актор. Другорядні ролі обсаджені так само добре.

Всій пєсі бракувало лише прискореного темпа: гра в 2-ій і 3-ій дії повинна була перейти в тон ґротески, щоби авдиторія не могла брати лірично-траґічних місць занадто поважно.

М. Р.

Нові книжки й журнали.

Юлиян Бачинський: **„Більшовицька революція і українці".** Критичні замітки. Друге доповнене видання, Берлін 1928. Накладом автора. Стор. 135., форм. 16°.

„Войовничий Матеріяліст", Збірник І. під редакцією Берковича В., Ґенеса С., Гірчака Е., Демчука П., Поликова І. (природознавство), Слуцкіна А. (природознавство), Степового Г. і Юринця В. Видання „Українського Інституту Марксизму-Ленінізму" Фільософсько-Наукове Т-во „Войовничий Матеріяліст" України. Накладом Державного Видавництва України. Харків 1929, Стор. 388. Форм. 4°.

Dziennik Urzędowy" Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenie Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej. Rok XII. Nr. 3. Warszawa, 29. lutego 1929.

Присилайте негайно колядку та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 12-го, г. 7·30 веч. „Наннсто Мадонни.

Кіна.

„Аполльо": „Любовна ніч засудженого".

„Лев": „Адютант" (Замах на царя) з Можухіним.

„Оаза": „Ґраф Данітеа".

„Палас": „Останній монарх".

„Фатаморгана": „Жінка це гріх".

„Химера": „Царський курер".

Програма радіо.

Середа 13-го.

Льондон (369). 19·45 Легкий клясичний концерт. 17·45 Органи.

Париж (1744). 15·45 Концерт. 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 17·00—18·00 Орхестра.

Мюнхен (536,7) 16·00 Легка музика. 20·00—21·00 Військова орхестра.

Гамбург (391,6). 19·25 Опера „Дон Карльос".

Штутгарт (321,2). Композиторський концерт.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Радіоорхестра.

Відень (519,9) 20·45 Концерт Франца Шмідта.

Штокгольм (438). 20·00 Опера „Ромео і Джулієта".

Москва (1450). 20·00. Симфонічний концерт.

Харків (477). 10.00—12.00 Робітничий концерт. 17·30—18·00 Дошкільне виховання.

(1·80). 17·00—18·00 Курс укр. мови. 20·00 Підвищення врожайности.

Варшава (1356,7). 17·35 Оперова музика. 20·10 Концерт солістів.

Четвер 14-го.

Льондон (358). 17·00 Тріо. 20·45 Військова музика.

Париж (1744). 15·45 Симфонічна музика. 18·45 Пате. 20·30 Симфонічний концерт.

Берлін (475.4). 16·30 Концерт: віольончеля, фортепян, спів.

Мюнхен (536,7). 15·20 Концерт цитристів. 19·30 Опера.

Ляйпціґ (361,9). 21·00 Камерна музика.

Гамбург (391,6). 16·15 Форт. концерт.

Відень (519,9). 16·00 Легкий квартет. 20·40 Ріжні серенади.

Москва (1450). 18·30 Симфонічний концерт.

Харків (1680). 17·00 Музична самодіяльність. „Духова орхестра". 18·20 Камерний концерт.

(1680). 18·00 Камерний концерт. 23·00 Музична трансляція.

Варшава (1385,7). 12·55 Концерт Фільгармонії. 17·55 Камерний концерт. 22·30 Ганкова музика.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Всі Товариші, абсольвенти гімназійних, які в шкільному році 1916/17 були учениками VI. кл. Дін. акад. гімназії у Львові, проситься подати свої адреси в ціли зорганізування 10-літнього товариського зїзду. Негайні оголошення проситься слати на адресу: Іван Теслюк, Львів, вул. Косовська ч. 1 в. „Маслосоюз". — За ініціятори: **Гуцало Володимир, Смішко Маркіян, Флис Михайло, Теслюк Іван.** 1571 3—3

Рідка нагода научитися вишивання низом! Кооп. Українське Молоде Мистецтво у Львові устроює однотижневий курс вишивання низом під проводом учительки з Косова. Наука відбуватися буде в вечірних годинах. Початок курсу второк 12/III. — Зголошення приймає дня 11-го і 12-го п. м. Адміністрація „Нової Хати", Львів, Ринок ч. 39/I. 1601 2—2

Надзвичайні Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" УПТ. в Чорткові відбудуться в понеділок дня 25 березня п. р. о год. 11-ій перед полуднем, в салі „Народнього Дому", зі слідуючим порядком нарад: 1) Справа будови дому „Рідної Школи" УПТ. в Чорткові 2) Справа Бурси „Рідної Школи" УПТ. в Чорткові. 3) Перевибір Старшини Кружка. 4) Внесви і заявити. — Представники українських установ в сусідних повітах будуть вислані окремі запрошення. 1—1

Рухаковий Вечір „Сокола Батька" відбудеться в пятницю дня 15. березня 1929 р. в салі Механічного Тов-а ім. Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5. Початок 7·30 вечером. Програму Вечера подасться завтра. — **Старшина „С.-Б.".** 1605

Сокільський Вечір! Руханкове Т-во „Сокіл-Батько" у Львові уладжує в пятницю дня 15. березня 1929 р. в год. 7·30 вечером в салі Лисенка при вул. Шашкевича Сокільський Вечір з нагоди 25-літнього ювилею „Сокола-Батька". Програма: 1. Вступне слово. 2. Вправа палицями. 3. „Катарина" (танок). 4. Вправи хустинами. 5. Вежі. 6. Вправи вільноруч. 7. Вежі на коні. 8. Вправи шабель ами. 9. Вежі — образи. 10. Вправи на коні. 11. Вправи на поручах. 12. Вежі. — Початок точно в год. 7·30 вечером. Вправи відбуватимуться при звуках орхестри. — Білети в ціні від 1—3 зол можна вже набувати в канцелярії „Сокола-Батька", вул. Руська ч. 20, а в дні Сокільського Вечера від год. 6. веч. при касі.

Позір Бориняшщина! В неділю дня 31-го березня (марта) 1929 року відбудеться в год. 12-ій в полудне в салі „Просвіти" в Бориині Партійний Зїзд мужів довіря Українського Нар.-Дем. Обєднання з усіх сіл судового повіту Борини. Зїзд відбудеться на основі §. 7. закона про збори, на розісланими запрошеннями які проситься делеґатів принести зі собою. На порядку нарад політичний реферат і звіт з діяльности Української Парляментарної репрезентації посла Дмитра Великановича, а також справи організаційні Турчаншини, а зокрема Бориняшщини.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. . Оцінка безплатно 13 6 38—

СТАРШЕ ПОДРУЖЕ пошукує до товариства інтелігентну жінку, милої вдачі, середнього віку, що могла би читати голосно українські і польські книжки. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „емеритт". 1602 2—2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків лат у підприємстві звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло платчу найвищі ціни 3 144-2

ЛЕКЦІЇ російської мови може уділяти тільки групами. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „російська мова". 1603 1—1

ЯРОСЛАВ ДОРОЖИНСЬКИЙ студ. прав, уневажнює згублену студентську леґітимацію Dowód sobosty), видану Деканатом правничого виділу У. Я. К. у Львові. 1609 1—1

НА рати Матераци 3 подушки 30 зол. Волосяна 75·—. Вилиди дротяні 26·—. Канапки до розкладання тобелінові 55·—. Фотелики розкладані 45·—. Тобелінові отомани 55·—. Ліжка сіткові 40·—. Вішала стоячі 25·—. Умивальки 5·—. Ліжко мосяжне 200·—. Дитячі білі лякеронані 50·—. Фабрика З А К С, вул. Личаківська ч. 132. 1611 1—4

ІНТЕЛІГЕНТНОГО хлопця практиканта до склепу мануф. і обуви, приймє „Родоган", Львів, Ринок ч. 43. 1604 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Л.к.р Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує в жіночих і діточих недугах від 2—4

1552 **при вул. Домагалічів 2.** 4—5

Д-р Александер Мальчик

ЛЬВІВ, вул. ЛОНЦЬКОГО ч. 8.

проти вулиці Шашкевича

ординує у внутрішніх і жіночих недугах, лічить кремінною лампою і діятермією.

1450 Просвітлення Рентґеном. 12—12

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вишивання зубів без болю. Штучні зуби з каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі II. . Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65 73. 1554 5—5

Підчас коли Rinso пере можна занятися цированням.

КОЖНА газдиня має стільки ріжних домашніх занять, що дійсно не вільно їй без потреби тратити час і нервувати здоровля пранням білля на давний хибний лад. Треба направляти убрання і рукавички, цирувати панчохи, варити їжу, одним словом — сповняти обовязки, які забирають дуже богато часу. Відколи істнує Rinso наступив радикальний та корисний переворот у тій ділянці, уступили труди получені давно з пранням — біль хребта і червеність рук — а крім цього лишається богато часу.

Rinso робить само і успішно.

Білля переться МОКНУЧИ в розчині Rinso, а через цей час газдиня сповняє якісь пильні домашні заняття — це є задачею Rinso. Вмістність пачки розпустити в кипячій воді і влити до балії наповненої до половини літною водою. Мочити білля через кілька годин, а відтак основно сполікувати і..., прання скінчене.

Rinso до варення білля.

Хто завсідн варить білля, цей без Rinso не може обійтися — Rinso є певне, завсідн успішне і завсідн є на висоті своєї задачі. Rinso можна уживати як на студено так і на горячо та до варення.

Rinso

Rinso продають тільки в пачках.

ДАРОМ ПРІБКА

КУПОН. До фірми „Унілевер" Спілка Акц. Почтова Скринка 470. Головна Почта, Варшава — прошу о безплатне присилання мені пробного пакету мило, що вистане на пробне прання.

Ім'я і назвисько .....

Адреса .....

Ч. 55. 5. (Проситься о чітке письмо.)

R. P. 26—

Спеціяліст нервових, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 7—2

В будуарі кожної **елеґантної жінки** царює славна **французька водка**

„BKAZAY"

1589 a) **Жадайте скрізь!** 1—4

24 зол. **СТОЛОВЕ НАКРИТТЯ** **24 зол.**

з хінського срібла: 6 ложок, 6 вилок, 6 ножів і 6 ложочок тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА, ЛЬВІВ,

ул. Сикстуська ч. 4 Те. 59—2

1444 1—2

ЛІЖКО полеве „Патент з матерією, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1610 1—4

Особисте. У справі чести, що виникла між п. Миколою Двулітом і п. Евстахом Йосифом Васильовським на тлі образи українського народу дня 4. березня п. р., заявляємо, що на реакцію п. Двуліта спір полагоджено судом чести дня 9. березня 1929 р. — **Станислав Шмідт, Павел Бр. Домішевскі, Володимир Гірняк (junior), Петро Синьский.** 1607 1—1

Подяка.

По невіджалованій тяжкій утраті Найдорожшої Мами, Бабці і Прабабці бл. п. Й. сифи з Шухевичів Рожанковської відчуваємо потребу серця зложити отсею дорогою щиру подяку усім тим, що з обовязку свойого звання, та щирожичливого серця несли поміч та розраду у тяжких послідних хвилях Дорогої Покійниці, та по смерти звеличили її память участию у похоронах. Тому дякуємо щиро Вп. Директорови Хмельовському за духовну розраду і благословення на вічну путь; — ВПП. ОО. Шимбелянови Д-ру Юрикови за провід у похоронах та теплі слова пращання. Впп. ОО. Сов. Підсонському, Малому, Хмельовському Мазінкевичові, Богонькови і о. Побігушці та його хорови за участь у похоронах. З окрема складаємо щиру подяку пп. Д-ру Залужному за довголітну сталу опіку лікарську, — а за приязну розраду старости та відвідини пп. Паням Гервиодовій, Ганрилюковій, Гесленій, Пойковій, Маркевичевій, Олесницькій, Скобельській, Струсевичевій, Хмельовській, — та усім жичливим незнакомим, що докинули грудку на Дорогу вам сніжу могилу передаємо щире Спасибіг! — *Мар'я і Йосиф Малиновичі, Ольга і о. Володимир Чайковські, Ірена і д-р Маркіян Гожан овські, Ірена і Теодор Рожанковські, Евгенія і д-р Володимир Нергановські* — діти. *Софія і д-р Іван Паньевичі, Д-р Богдан Кароновичі, Анна і о. Михайло Чайковські, Стефанія і о. Йосиф Чайковські, Маруся Мелянія, Ярослав, Одарка,* — *Йосифа, Володимир, Ярослав і Стефанія Рожанковські, Мар'я, Анна, Олена, Ярослав, Олена, Софія і Іванна Вергановські* внуки. — *Туся Ганкевичівна, Володимир, Наталя і Марія Чайковські* правнуки. 1599

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 56 (11.397). Львів, четвер 14. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Закріплюймо позиції.

Львів, 13. березня 1929.

На тому місці ми присвятили вчора дещо уваги вимовним інструкціям інтернаціоналістичного „Сель-Робу-Єдности". Ці інструкції не є для нас ніякою ревеляцією, бож ми знаємо не від нині, що всі ближчі й дальші сателіти кремлівського Комінтерну змагають у нас до одного і того самого, а саме до розвалу й цілковитої ліквідації всього нашого національного табору. Вони переконані, — і цілком слушно — що доки український національний табор сконсолідований, доки він є кермуючим і провідним чинником у всестороньому житті нашого народу, доти їм, усяким комуністам та інтернаціоналістам, нема тут поля до праці, нема терену для роблення того капіталу, якого вимагають від них „пославші" їх на здобувчу і одночасно розкладову працю. І тому то всі вони, оті інтернаціоналістичні аґітатори й демаґоги, так завзято шлють свої руїнницькі інструкції, так енерґійно беруться за „критику" всего того, що збудувала спільним зусиллям поколінь українська нація, і що в сучасну хвилю є фундаментом національного життя.

Щоби когось фізично зліквідувати, на те треба або терористичного акту, або цілковитого позбавлення когось підстав для істнування. Інтернаціоналісти і хочуть і прагнуть цілковитої ліквідації національного українського табору, бо він стоїть їм на перешкоді при здійснюванні їхньої демаґоґії та завзято протиставиться їхній деморалізаційній, руїнницькій роботі! Вони мають за короткі руки, щоби цей національний табор усмертити, але за те мають доволі засобів на те, щоби пробувати підривати та руйнувати підстави для істнування тієї моральної сили і того впливу, якими розпоряджає цей табор у народі. Сила і впливи національного українського табору проявляється в масах при допомозі з важким трудом та величезною посвятою здвигнених установ як „Просвіта", „Сільський Господар", кооперація і т. д. Позбавити національний табор усіх тих установ, значить підірвати не тільки його моральну силу, не тільки вплив, але й само його істнування як позитивного, провідного і конструктивного чинника в національному житті.

Інтернаціоналістична демаґоґія подає своїм нечисленним прихильникам до вірування, що „Просвіта" й кооперація не дають нічого для українських робітників і селян. Насувається мимоволі питання: а для когож працювала „Просвіта" шістьдесять літ і серед кого найбільше приймалася її праця? Самозрозуміло, що працювала тільки і виключно для українських селян і робітників. А хто перетворив українську темну, етноґрафічну масу в свідомий національно український елемент. Невже зробили це недавні москвофіли з „Сель-Робу-Єдности"? Виключно завдяки інтензивній праці кількох національно віруючих та відданих народові ґенерацій дійшли ми до того, чим нині розпоряджаємо. Якщо не було тієї праці, то напевно не малиб нині на що зазіхати й наші інтернаціоналісти та й не малиб куди вилаповувати своєї, наказаної ворожими українському національному рухові чинниками, демаґоґії.

Вони не дають нашому народові ніякої позитивної праці крім руїнницьких кличів. Але не можна нам закривати очей і на те, що саме неґативні кличі та взагалі всяку неґацію, в ролі руйнуючої критики, найлекше сіяти серед темної, безкритичної маси. На те й рахують наші інтернаціоналісти. Вони прямують покищо передовсім до того, щоби защіпити недовіря в народі до національних провідників і діячів. Тією своєю роботою наші інтернаціоналісти йдуть на руку тим польським кругам, що беруться реалізувати гасло: „до українських мас („рускеґо люду") підходити та зєднувати їх понад голови української інтеліґенції". В тому відношенні є наші комунофіли природніми союзниками таких польських кол. І одним і другим на перешкоді українська національно свідома інтеліґенція, і тому одні й другі намагаються її знищити та підірвати її вплив в українському населенню.

Нема сумніву, що в своїх рахунках вони помиляються, бо наше селянство в своїй великій більшости не є вже темною безкритичною масою, що не визнається в тому, хто його ворог, а хто приятель. Та всеж є між нашим селянством ще невеличка частина таких, що дають себе потягати несовісним демаґоґам, що даються ловити на їх руїнницькі кличі. І саме з уваги на тих незорієнтованих і несвідомих, треба нам вести боротьбу з всякими інтернаціоналістичними посяганнями на їх душу. Бо їх вони намагаються використати для своїх руїнницьких, розкладових цілей.

Самозрозуміло, що стан нашого теперішнього національного життя вимагає від національних українських сил не тільки інтензивної праці та масової участи в ній нашої інтеліґенції, але й великої боєздатности у боротьбі не лише за збереження національних здобутків виключно у своїх руках, але ще більше за відмежування їх від розкладових, руїнницьких, протинаціональних чинників і їх гасел. Переживаємо часи не тільки фронтового наступу на нас збоку польських чинників, але й часи, в яких, як ніколи досі, найшлося доволі своїх руїнницьких інтернаціоналістичних елементів, що хочуть розложити нас з нутра. В таких часах не може бути в наших рядах ні одної свідомої одиниці, якаб не дала своєї праці та сил на боротьбу за збереження народу від тієї руїни, яка йому може грозити. Ця боротьба не має бути галасливою та шумною, але спокійною, продуманою та успішною. Та й не буде це фактично боротьба, а буденна, мозольна і важка, але зате успішна і будуюча орґанічна праця.

Цю працю наших національних робітників, що тепер уваглядняється всюди, в просвітніх установах, кооперативах, господарських і інших товариствах треба нам з уваги на вороже зазіхання подвоїти і потроїти. Бо тільки нею можна найкраще і найуспішніще бити всяку демаґоґію та руїнництво. На руїну все найкращою відповідю була позитивна, конструктивна робота. Нею ми все побіджували в громадському житті, нею ми виривали нарід вже нераз з усяких ворожих кігтів, нею не дамо навіть доступу до народу і його установ для тих, що єдиним завданням поставили собі посів руїни під кличем боротьби за комунізм.

Противенства.

Чемберлен проти пакту Кельоґа?

Немало шуму наробила в світі недавня заява Чемберлена перед кореспондентом „Ню Йорк Ворльд" у Женеві про те, що Кельоґів пакт не дає в дійсности ніякої забезпеки знесиленому й виснаженому людству перед війнами і не спинює зброєнь. Вашинґтонські штуки — казав він — не можуть мати ніякого впливу на роззброєння Европи; пакт Кельоґа — це тільки американський жест, призначений виключно для американців. На запит американського кореспондента, чи ратифікація пакту не прискорить усеж таки обмеження зброєнь, відповів Чемберлен іронічно: Адже американці мають пятнацять кружляків, неправда-ж?

Ясно, що такі слова Чемберлена не могли прогомоніти безслідно. На них зареаґовано негайно, в першу чергу очевидно в Америці. І те, що сказано в Америці з приводу поданих вище слів Чемберлена, заслуговує на таку саму увагу, як і його заява. Бо з одного і другого боку відхилено рубець заслони, якою прикрито дійсні наміри і пляни цих двох споріднених, зданих на себе економічно й політично, світових потуг.

Не хто інший, а голова комісії для закордонних справ в американському сенаті, відомий сенатор Бораг, виступив з прилюдною відповідю Чемберленові. Бораг зазначив, що заява Чемберлена, в якій він виступає проти пакту Кельоґа, не повинна нікого дивувати. Бож загально відомо, що він мав увесь час ріжні сумніви й застереження щодо того пакту і саме тими застереженнями він торпедував той пакт так, як свого часу льокарненський договір. Зрештою про становище Чемберлена до пакту Кельоґа і взагалі до справи забезпеки світового мира свідчить найкраще анґлійсько-французький фльотовий договір, заключений під його омофором.

А закінчив сен. Бораг свою відповідь так: Нехай в Анґлії дуже не дивуються, що американці будують кружляки. Це конечне, коли такий дипльомат, як Чемберлен, кепкує собі з усіх тих заходів, які змагають до забезпеки світового мира й обмеження зброєнь. На щастя, каже Бораг, для осолодження своїх гірких уваг, анґлійський нарід не думає так, як його міністр закордонних справ, тому можна надіятися, що його смертельний удар не буде смертельним.

Наведені уривки з голосів двох визначних політиків вказують недвозначно на великі противенства між Анґлією й Америкою. Як і можна було надіятися, Чемберлен після опублікування його заяви заперечив її автентичність і в оголошеній у пресі окремій статті старається пояснити своє становище та говорить багато про потребу добрих взаємин між Анґлією й Америкою і про своє довіря до Ліґи Націй. Його стаття настроєна взагалі на дуже миролюбивий тон і він пише немало про необхідність довести до створення в цілому світі мирової атмосфери. Одначе все те не повинно нікого вводити в блуд. Заява Чемберлена, висказана безпосередньо перед американським журналістом, є така симптоматична і говорить так богато про противенства між американським та анґлійським кольосами, а з тим і про непевне положення в світі взагалі, що її варто завсіди мати перед очима. На всякий випадок до мирової атмосфери в світі ще дуже далеко.

На парляментарній арені.

З діяльности Сенатського Клюбу.

З виступів пп. сенаторів Українського Клюбу на *бюджетовій комісії* слід пригадати ще раз велику промову сен. М. Галущинського при розгляді бюджету міністерства освіти (була в цілости друкована в „Новому Часі") і промову *сен. В. Децикевича* при бюджеті міністерства справедливости (за виїмки з цієї промови було сконфісковане 43. число „Діла"). Крім того сен. Децикевич (постійний член Українського Клюбу у бюджетовій сенатській комісії) та сен. *А. Горбачевський* забирали голос майже при кожному ресорті бюджету при нагоді дискусії над поодинокими позиціями.

На пленарних засіданнях сенату протягом останніх десяти днів бюджетової сесії (від 5.—11 ц. м.) від імени Українського Клюбу промовляли: *сен. д-р К. Троян* (5. ц. м.) при ґенеральній дискусії, *сен. М. Кузьмин (6. ц. м.)* при бюджеті міністерства земельних справ, *сен. В. Баранник* (7і ц. м. при бюджеті міністерства внутрішніх справ, *сен. О. Кисілевська* (9. ц. м. при міністерстві освіти і *сен. А. Горбачевський* (9. ц. м.) при міністерстві судівництва.

Промова сен. К. Трояна.

Головною тезою, покладеною в основу промови сен. Трояна було твердження, що польська політика легковажить собі національну проблему взагалі й українську з окрема, а не маючи можливости зовсім її поминати, вибирає найбільш „упрощені" способи спекуватися її. Ширше промовець спинився над одною із консеквенцій цієї системи, „упрощення" післятравневого уряду, а саме над перейняттям на практиці програми ендеції, при чому промовець дав гостру відповідь відомому виступові пос. Ярузельського (Б.Б.) у соймі. Ось кілька виїмків цієї промови:

„...Забираючи голос іменем Українського Клюбу здаю собі справу, серед якої важкої й задушливої атмосфери мусимо тут висловлювати наші вимоги, яких або зовсім не слухають, або які не находять жадного зрозуміння. Я певний, що мої виводи і моїх товаришів будуть тут ще одною жменею гороху, що одібється об ґранітну скелю повної байдужности так польських державних діячів, як і польських політиків, байдужности до всього, що відноситься до націон. проблеми... Маю враження, що колись у будуччині історія польсько-українських взаємин зверне увагу на куріоз, як оце представники одної па-

тої частини мешканців держави у двох центральних законодатніх установах постійно говорили, а решта їх постійно не слухала. Це буде для нас перед історією оправданням, а для вас важким обвинуваченням. Справді, дивна річ, з якою впертістю сойм, сенат, уряд, польська преса і величезна більшість цілого польського громадянства бороніться перед правдою, бороніться перед освідомленням собі тої гіркої правди про національні відносини і не хоче позбутися брехонь і легенд, яких вперто тримається і на яких ділає. Здається нам, що незнання національної проблеми і нехіть пізнання її у світлі правди є головною причиною дотеперішнього курсу польської національної політики.

Десять літ минає, як українська проблема у польській державі є трактована як якась екзотика, як щось істнуюче дуже далеко, але щось неприємне і влізливе. Виходячи з того погляду, панове польські політики не завдають собі праці пізнання української проблеми, пізнання історії українського народу, історії його суспільних рухів, його культури, його економічного розвитку, його справжньої нинішньої сили, його сили потенціяльної і його можливостей у будучому. Тому однак, що — як я казав — українська проблема є влізлива і постійно пригадує себе, то позбуваються її як влізливця, себто так, аби можливо якнайшвидше і якнайскорше її позбутися. А тимчасом випадки накидування себе українською проблемою панам польським політикам повторяються щораз частіше і щораз яскравіше. Отже гніває це панів і дратує їх і замісць спонукати їх вглянути у суть справи, спонукує їх щораз брутальніше поводитися із влізливим інтрузом".

Дальше промовець стверджує ще нехіть розглядати українську справу по суті. Міродайні урядові чинники створили цілу своєрідну „систему упрощення" відносно всього українського. Арґументує прикладами: у відповідь на низку конкретних закидів збоку українського посла під адресою польського внутрішнього міністерства, міністр або відмовляє послові права взагалі промовляти від імени українського народу, або згори називає його закиди брехнею. Дальше згадує промовець подібний випадок із відповідю міністра хліборобства Незабітовського. Промовець гостро протестує проти такого ставлення справи одним та другим міністром і добачує у цих усіх трьох випадках доказ на істнування певної системи, системи струсиної політики, яка хоче лише влекшити собі ситуацію, аби взагалі не розглядати порушених справ по суті. „Панове дозволяєте собі цілу національну проблему зводити до рівня штучного твору, істнуючого лише завдяки закордонній затії та цілий національний рух ідентифікуєте з якоюсь платною аґенцією ворога". Опісля переходить промовець до виступу Ярузельського, в якому добачує доказ на величезне роздратування і анервування польських урядових політиків одним фактом, що їх примушують займатися українською справою. Пригадує усі ті конкретні закиди, які наводив український посол, що нібито спонукав п. Ярузельського до заяви про „українські брехні", яких „перебралася мірка" і які спонукують польську політику до „переходу до наступу" на українців. Довго спиняється над можливостями, значінням і евент. наслідками того наступу. В звязку з цим заторкує новий урядовий проект зміни конституції і при цій нагоді пригадує стару українську поговірку: „пережили ми панщину, переживемо й конституцію". Переходячи до методів залякування, заторкує ще один прояв „упрощення" ситуації, а саме відомий поділ українського народу на „бунтарів-провідників" і „почціви людек рускі" та теорію зелнювання собі того „людку" „понад головами провідників". Тут перечислює усе те, що той „людек" отримав у Польщі за останніх 10 літ. З окрема ширше зупиняється на кредитовій політиці і при цій нагоді докладно оповідає історію заходів одної української економ. інституції, яка мала й якій вілібрано кредити, і розмову, яку директор тої установи мав у Варшаві з начальником нац. виділу в мін. внутр. справ п. Сухенком. „...Навіть цілі потяги тих буцім то платних берлінських аґітаторів не зробили би сотньої частини тої роботи, яку робить така коротка розмова з п. Сухенком, або промова п. Ярузельського з соймової трибуни. Запевняю вас, панове, що ніщо так чудово не підбурює українських мас, як офіціяльна польська політика". Тут промовець підводить білянс останньої сесії у соймі, яким є нове загострення українсько-польських взаємин.

„Не думаю бавитися у пророцтва, обмежуся лише до заяви, що коли панове думаєте, що переходом до наступу одностайним ендецько-бебістичним фронтом зумієте болай зачинити уста українцям, щоби перестали ширити ці „брехні", на які так обурюєтеся і які так вас дратують, то панове грубо помиляєтеся. Декотрі речі з нинішніх національних відносин у Польщі можуть справді підлягати дискусії, але не підлягає дискусії ця обставина, що українцям живеться у Польщі аж так добре, щоби вони не мали приводу до крику, протестів і вимог. Є цілком ясною річчю, що кожний крик — чим довше тріває тим гостріші й неприємніші приймає тони. Коли кричить одиниця, то можна сподіватися, що таки втомиться і колись замовкне, захрипне або знудиться їй кричати. Однак цього годі сподіватися по українцях. Бо занадто богато нас є, занадто далеко дійшли ми вже у нашій націон. свідомості, занадто швидке темпо приняв від часу війни процес кристалізації націон. рухів і занадто добре знаємо правдиве, а не фіктивне значіння української проблеми у звязку з подіями світового значіння".

Кінчить промовець: „З якогонебудь погляду ми старались би підійти до польсько-українських взаємин, всетаки поза всяким сумнівом є одна правда, а саме, що польський уряд не має морального права навіть думати, щоби ми могли голосувати за державною конечністю, якою є бюджет".

(У дальших числах подамо по черзі зміст усіх інших згаданих на вступі промов пп. сенаторів.)

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одінки.

Роля жінки в компартії СРСР.

На основі найновіших статистичних даних.

З нагоди міжнародного дня жінки-робітниці появилося в радянській пресі богато даних про те, яке є відношення жінки до нового т. зв. соціялістичного будівництва в СРСР, зокрема яке становище займає та яку ролю відграє жінка в кермуючій новим будівництвом СРСР партії.

На основі останньої статистики населення СРСР з кінця 1926 р. на кожну 1000 мужчин випадає в СРСР 1069 жінок. У комуністичній партії є жінок всемеро менше ніж мужчин, не зважаючи на те, що серед населення жінки мають значну перевагу над мужчинами. У половині 1928 р. на сто комуністів припадало 87 мужчин і 13 жінок. Під кінець 1928 р. відсоток жінок у партії ще зменшився. На всіх 1,360.469 членів і кандидатів комун. партії жінок було 177.589, тобто 13 відсотків.

Коли взяти під увагу національну приналежність жінок, членів компартії, то прийдеться ствердити, що вони репрезентують у ВКП(б)У аж 93 національности тоді, коли у тій партії є репрезентовані аж 132 національности. Виходить, що не всі національности СРСР мають у партії свою жіночу репрезентацію. Найбільше є в партії росіянок, бо аж 71 відс, українок є там 8,7 відс., жидівок 8 (отже пропорціонально до числа жидівського населення найбільше), від 0,3 відс. до 1 відс. дають у партії жінки вірменські, грузинські та узбекські.

Дуже вимовним є соціяльний стан жінок-членів партії або одним словом комуністок. Отже на всю скількість комуністок 177.589 було 56,6 відс. робітниць, 12,9 відс. селянок, 25,4 відс. урядничок, та 5,1 відс. інших. Щодо репрезентації сільського жіноцтва в партії то вона дуже слаба. На 62 міліони сільського жіночого населення, на 546.757 сільських залюднених пунктів у СРСР

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 6)

Оповідання.

(Продовження.)

IX.

На другий день рано вийшла попівська наймичка, станула під самим вікном, де спав Стецько і як не защебече своїм дзвінким голосом на ввесь двір: тютенька, тю, тю, тю!... Сипала зерно і в-одно щебетала: тютенько, тю, тю, тю!...

Стецько прокинувся вмить. — Де це я? Ага! — І перед його очима станула: Ксеня. Усміхнувся й у напівсні став мріяти про неї. На серці ставало йому легко, якесь благо оволоділо все його єство і йому видавалося, що її ніжна, йому привітна, ласкава душа біля нього.

— Тютенько, тю, тю, тю! — пронеслося знову по дворі під самим вікном і Грицько також прокинувся. Він глянув на товариша, поздоровив з добрим днем і спитав поважно:

— Товаришу, друже мій єдиний скажи-ж мені, серденько, коли ми їдемо вже раз відси?

— Їдь собі, серденько, і нині, і зараз, яке мені діло до того? — відповів Стецько поважно.

— Так воно не є, разом ми приїхали, разом і відїдемо. Так воно, друже!

— А ти вже забув, мій друже єдиний, — дразнив Стецько, — що в твоєї Ксені сидів я через тебе три дні? А ти не можеш, мій друже єдиний, через мене посидіти хочби два?

— Е, то знов що іншого! — відповів Грицько; —я був там, посидів, поговорив, але вийшов цілий, як хлопець, що не розкис відразу при бабі, а ти, друже мій єдиний, уже пропав! Ти лягаєш спати і думка в тебе йде про неї й у сні в-одно зітхаєш за нею, і тепер — я певний цього — ти про неї мрів. Так воно не йде! Ти ще готов мені нині заручитися!

Стецько обрушився аж тепер.

— Мовляв, ти, Грицьку, любиш свою Ксеню, або не любиш! Любиш її, то яким правом ти мені дорікаєш, коли ти ще й не знаєш, чи я свою люблю?! А не любиш ти своєї, то ще гірше, бо їздиш, завертаєш дівчині голову й — не любиш. Чи сюди, чи туди, ти Грицьку (мій друже єдиний!) робиш зле!

— Це знов що іншого! Я казав тобі вже не раз і не два, що я шукаю одних мотивів. Я...

— Добре! — перебив Стецько і вже підскочив на ліжку й усів. — Добре, та знай, що я таки нині напишу до неї листа. Напишу: „Панно Ксеню, я був у вас з моїм другом, він вам і це, він вам і те, він вам і читав поезії, він і завертав вам голову, але знайте, що ви для нього не є нічим іншим, як тільки мотивом! — Їй Богу, Грицьку, ще нині це напишу!

— Мій друже єдиний, ти цього не зробиш!

— Кленуся тобі живим Богом, що це зроблю! В імя правди, справедливости! Їй Богу, що зроблю.

— Але-ж ти не будеш такий! Хто-ж бачив таке, щоб друг на друга...

— Писав правду? Цеж звичайна річ, це мій обовязок. Чи-ж не кажеш ти сам, що вона...

— Друже мій єдиний, чого ти на мене нині від ранньої години вже такий недобрий!?

— Бо й ти не даєш мені жити від самого ранку, мій друже єдиний!

— То нехай буде вже на твоїм, я ще посиджу з тобою два дні, доки не приїде по нас Постригач.

...Стрінув її при сніданні. Вчора була одягнена по буденному, нині на ній ясно-рожева шовкова блюзка, запнята високо під шию, про котру вона знала, що вона їй найбільше до лиця. І свіжо зірваний червоний гвоздик у волосі. Сама весела й рада, як дівчина, що має вісімнацять літ. Без життєвих турбот, без жури, розмріяна й певна, що цілий світ тільки й тому крутиться довкруги сонця і сонце тільки тому світить із синього неба, щоб усі її мрії сповнилися. А мрії? Мрії дівчини вісімнацятьлітньої, якої личко, як то кажуть, „до людей": що ось-ось прийде коли вже не короленко, то князенко, полюбить щиро й поведе шляхами щастя, вистеленими самими рожами — без терня. Вчора пізнала Стецька; правда, він не був ні короленко, ні князенко, а так таки собі Стецько, але він припав їй якось так до вподоби!... Був поважний, хоч і жартував, був рослий, пристойний, був... І вона — здавалось їй — не була йому байдужа; це чуло її серце. Тому нині прибралася у все, що мала найгарніше, тому нині ще рано-вранці спитала паніматку, що будуть вони варити на обід і піддавала якнайгарніші страви, тому нині піддала батькові думку, що булоб добре післати кого в місто, щоб купити вина й іншого краму, „бо того всего треба вдома". Тому й тепер вона вийшла рада, усміхнена.

Стецько стрінувся рано-вранці з нею і йому видалося, що нині вона сто разів гарніша і любіша, як учора. Рівночасно з тим огортала його якась несміливість. Його відвага й охота жартувати кудись щезли, а все його єство опанувала одна думка, щоб не сказати перед нею якоїсь дурниці, якою осмішив би сам себе. І поки він промовив до неї яке слово, сам цензурував його і тим бентежив сам себе ще більше. Перші питання, які їй поставив, були:

(Продовження буде.)

та на 24.000 сільських партійних осередків уполовині 1928 р. було в партії заледви 2 і пів тисячки членів партії — сільських робітниць і наймичок. У професійних спілках є вже сільських жінок більше, бо кругло 2000 тисяч.

В кермуючих органах партії відсоток теж дуже малий. В губерніяльних органах менший ніж 10 відс., в окружних 7, в повітових близько 9, у міських біля 11.

З'наведеного видно, що жіноцтво не відіграє в партійному житті комуністичної партії майже ніякої ролі. Ще менша його роля в державному будівництві СРСР.

Давно пора!

Каз. Сосніцький перенесений в стан спочинку!

Як довідуємося з достовірного джерела, на днях перенесено в стан спочинку начальника середнього шкільництва — д-ра Каз. Сосніцького.

Довгі роки тряс п. Сосніцький Львівською Кураторією. Хитрий, зручний, докладно обзнайомлений з тереном своєї діяльности — вмів п. Сосніцький опанувати кожного куратора і нагинати його для своїх цілей. А одною з них було: нищення українського шкільництва. Пристосувавшись легко і скоро до „помаєвої" конюнктури, п. Сосніцький продовжував в цім напрямі лінію, започатковану колишнім „диктатором" Львівської Кураторії — ославленим М. Прушинським.

А що кураторами були звичайно одиниці, необзнайомлені з східньо-галицькими відносинами і персональним складом достойників Львівської Кураторії, то не тяжко було п. Сосніцькому зберігати своє домінуюче становище. Зм'нялися куратори, одначе оставав п. Сосніцький. Не дивниця, що його голос, зокрема в справах українського шкільництва, завжди був рішаючим.

Яка причина, що врешті таки заломився ґрунт під п. Сосніцьким?

По нашим інформаціям: особистий конфлікт з теперішнім куратором. Значить, підтверджується приповідка: носив вовк, повесли й вовка.

В історії українського шкільництва здобув п. Сосніцький свою окрему сторінку поруч п. Прушинського. Для нього давно належався „заслужений" спочинок. І хоч він прийшов аж так пізно, то всеж на нього він „заслужив" уповні, бо своє зробив. Тепер уже кожний його наслідник зможе в ділянці українського шкільництва спочивати на підготованих п. Сосніцьким пустелях. Ріжниця тільки та, що п. Сосніцький буде спочивати поза Кураторією, а його наслідник в Кураторії.

Присилайте негайно колядy та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

На протиалькогольному фронті.

Загальні Збори Т-ва „Відродження" у Львові.

В дні 27. лютого відбулися загальні збори львівського „Відродження" в салі т-ва „Українська Бесіда". Збори відкрив д-р М. Чайковський, що опісля проволив їм. Секретар уступаючого виділу, п. Кость Личківський, подав коротке звідомлення з діяльности за попередні роки.

З черги вибрано новий виділ у такому складі: голова — проф. д-р Іван Раковський, заст. голови — д-р Володимира Крушельницька, секретар — студ. прав Михайло Хомяк, скарбник — студ. богосл. Антін Пиріг, організаційний і пресовий референт — дир. Іван Герасимович, звязковий — студ. богосл. Іван Гриньох, господар — студ. мед. Тадей Сай. Заступники виділових: Кость Личківський, студ. богосл. М. Шулим, студ. прав Люба Яцкевичівна. Контрольна комісія: д-р Софія Парфанович, студ. богосл. Іван Коліда.

Вже на загальних зборах накреслено плян праці на найближчу мету. І так нововибраному виділові доручено перш за все справу зміни статуту й організацію протиалькогольних гуртків по львівських освітніх установах та львівському повіті. За інформаціями і порадами у всіх цих справах слід звертатися до голови т-ва „Відродження", проф. Івана Раковського, вул. Листопада 31, партер на ліво, поки виділ не роздобуде власного льокалю і не стане урядувати у своїй домівці.

З життя наших установ

Звідомлення з діяльности Виділу С. У. А.

У березні 1929 р. кінчить Союз Українських Адвокатів у Львові шестий рік свого істнування і своєї діяльности. Виділ С. У. А. присвятив у діловому році, який тревае від 31. березня 1928 р. до 31. березня ц. р., найбільше часу організаційним справам. Протягом ділового року відбув виділ 20 засідань.

Виділ пілнаняв льокаль у Кооперативному Банку „Земля", приняв урядовця і заложив правничу бібліотеку С. У. А., яку доповнено новими виданнями з Великої України з ділянки правовідання.

С. У. А. приступив з днем 1. липня 1928 р. до видавання чвертьрічного журналу „Життя і Право", що його редаґує редакційна колеґія, зложена з д-ра Костя Левицького, д-ра Володимира Старосольського, д-ра Маріяна Глушкевича, д-ра Олександра Надраґи і д-ра Романа Домбчевського. На днях вийшло вже третє число журналу „Життя і Право".

Варто зазначити теж, що виділ навязав ближчі звязки з секцією студентів-правників у Львові.

Орґанізацією делеґатур С. У. А. зайвався д-р Роман Домбчевський. Відбулося також спільне засідання виділу з делеґатами в цїли оживлення і підсилення орґанізаційної праці С. У. А. Виділ навязав ближчі звязки з українськими адвокатами Волині, Полісся і Підляша, але звязки ці ще дуже слабі, бо число українських адвокатів не перевищає там 10 (десятьох).

В дні 29 вересня 1928 р відбулися річні сходини львівської делеґатури С. У. А. під проводом д-ра Евгена Щуровського, з викладами: д-ра В. Старосольського „До проблеми правовости держави" і д-ра Р. Домбчевського „Про відносини громадянства до української адвокатури". Такі сходини відбулися також заходами наших делеґатів у Стрию і в Самборі.

Виділ живо цікавився справами, що відносяться до станових справ. Тому-то взяв він активну участь у пятім загальнім зїзді Адвокатських Палат, що відбувся у Львові в дні 20. жовтня 1928 р. у справі вільнопереселення. Від С. У. А. засідав у президії зїзду сенатор д-р Антін Горбачевський, в комітеті засідав голова С. У. А. д-р К. Левицький, а на зборах промовляв д-р Лев Ганкевич. С. У. А. взяв участь також у II. зїзді кандидатів адвокатури, що відбувся у Львові в днях 18. і 19. листопада 1928 р. Від С. У. А. витав цей зїзд д-р Альфред Говикович, а в комерсі взяли участь члени С. У. А. з сеніором д-ром Степаном Федаком на чолі.

Виділ С. У. А. підготовив також справу нашої участи у виборах до Адвокатської Палати у Львові та поставив кандидата на віцепрезидента Палати від українських адвокатів.

Позатим уже переведено вступні конференції та вибрано комісію, яка займається справою вакаційної оселі, де члени С. У. А. у власній хаті моглиб літом відпочати й порятувати своє здоровля.

З інших справ виділ занявся ще справою участи українських адвокатів у парцеляції ерекціональних ґрунтів і тому віднісся до всіх трьох Ординаріятів в тій справі. Одержав прихильну відповідь від Митрополичого Ординаріяту у Львові, що духовенству поручено передавати ведення парцеляційних справ українським адвокатам. Дальше виділ порушив справу несправедливого розділу львівських синдикатів лише між кількох адвокатів; крім того полагодив 14 особистих справ на своїх засіданнях (з приводу непорозумінь між членами).

Окремо слід зазначити, що виділ С. У. А. стежив пильно за зберіганням прав української мови і в тій справі кілька разів інтервеніював. Виділ висказав також рішучу опінію в справі вживання української мови перед судами присяглих. Інтервенціями й оборонами в карних справах займалася, як і попередніми роками, колеґія українських оборонців.

До Союзу Українських Адвокатів належало з кінцем 1928 р. лише 179 членів (ледви 75 відсотків). Маєток Товариства з кінцем 1928 р. виносив 786.36 долярів і 486.11 зол.

Цьогорічні загальні збори С. У. А. відбудуться 23. березня ц. р. в салі Т-ва „Українська Бесіда" при вул. Рутовського ч. 22. Початок в 10. год. рано. Програма загальних зборів буде оголошена окремо.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З літературної критики.

Роля рецензента.

Недавно один із наших часописів нарікав, що наша преса не приносить систематичних інформацій про нові книжки і тому не дає змоги зорієнтуватись ширшому загалові, що треба читати (а може й купувати).

Чому цього не робить наша преса, включно з усіма літературно-науковими і літературно-моралізуючими журналами, невідомо. Імовірно тому, що лекше їй у літературі вести політику і нарікати, чому цього не робимо ми, політичний денник.

Та коли деякі видавці та автори мають уже віддавна виправданий жаль, що про їхні книжки досі не було тут фейлетону, дарма, що були фейлетони про зовсім далеких чужинців, — слід перед ними виправдатись. Бачите: нема нічого лекшого як бути критиком. Підхоплюєте з літературного твору якунебудь його найслабшу рису, роздуваєте її до розмірів карикатури і питаєте: „і це має бути твір?!". Або ще простіше: „на мене він не зробив найменшого враження... коли на вас зробив — то читайте". Возьмім навіть випадок, що правдою є те, у чому з піною на устах (від молока під носом) докоряють вам кандидати на письменників: що ви патентований критик. Скажім, що ви втратили 20 літ на студії над кількома літературами та мовами, знаєте теорії та методи критики і щось там ще потрібне на те, щоби вміти відріжнити літературу від публіцистики, талант від ґрафоманства і стиль від малпячих вихилясів... Є чим чванитись! Адже кожний у своїй професії в 40 р. життя має за собою таку-же двацятьлітню підготовку.

Додати до міркувань з нагоди якогонебудь рідного твору порівнання з анальогічними чужинними творами, дати аналізу його провідної ідеї, розібрати його технічні засоби, вказати на ріжниці між намірами автора і їх виконанням — усе це звичайна функція критика, проста та легка в порівнанні зі завданнями часописного рецензента. Рецензент не має перед своїми очима одного предмету як критик: твору. Твір — це останній предмет, з чотирьох (коли не більше), про який мусить думати рецензент; перед ним стоять — особа автора, орган в якому він пише, читач для якого призначений цей орган і видавець.

Ніодна з цих чотирьох інстанцій не цікавиться найцікавішою проблемою критики: якого роду талант проявляється в творі, які перспективи його розвитку, які його теперішні засоби: мова, стиль, уява, інтеліґенція... і потенціяльні можливости. Більшість із них жде на оцінку, яку роздають конкурсові жюрі. Коли рецензент похвалить твір, тоді пересічний загал включно з автором не входить у тон і застереження цієї похвали. Здебільша й нема змоги на застереження — тон мусить вистачити. А що оцінка без порівнань не має ніяких пропорцій, тому найбанальніший комплімент заступає критику і стає похвальною медалею, а найскромніше застереження — довбнею.

Роля критика є смішно легкою в порівнанні з ролею рецензента, який мусить знати всі хитрощі своєрідної дипльоматії: не казати ні правди ні брехні і виступаючи в ролі критика зєднувати собі замісць ворогів — приятелів. Коли він навіть пише правду, ніхто йому не повірить. На рецензію про твір своїх приятелів або добрих знайомих скажуть йому, що він написав її з товариських оглядів. Коли висловиться неприхильно про твір свого ворога, скажуть, що це помста; коли прихильно, скажуть, що робить першу спробу примирення з ним. Коли йому не до вподоби книжка молодого автора, скажуть, що він душить у розквіті молоді таланти; коли скаже скептичне слово про автора з іменем, скажуть, що він наважується на признані таланти, а навіть нарушує національні святощі.

А проте всупереч усім цим труднощам і несподіванкам, які ждуть рецензента, рецензентів є у світі щораз більше. Вони виконують на чужині таку же ролю як репортери. Видавництва часописів або книжок платять їм за чисто реферуючу працю інформаторів: передачу змісту книжки з кількома наскрізь загальними рефлексіями, які не шкодять ні книжці, ні авторові, а публиці не кажуть нічого про вартість твору. У нас покищо (на щастя чи на жаль, невідомо) нема професійних рецензентів, бо ніяке видавництво не в силі заплатити їм за час потрібний на обовязкову (не завсіди приємну) лектуру. Тому-то оцінка книжок іде, як неодна в нас праця, випадковим „товариським" шляхом.

Ось ділянка, якої не використали в нас досі, що хотять мати багато приятелів і загальну симпатію. Рецензент, що хоче задовольнити всіх, не потрібує, а навіть не повинен думати про якінебудь домагання літератури та критики. Чим менше в його рецензії буде цих елементів, тим більше він матиме читачів, що його розуміють. Він навіть не потрібує витрачати часу на прочитання цілої книжки про яку пише; істнують загальні фрази придатні для кожного твору, а степень вартости твору найкраще оцінювати на підставі вражінь зібраних між якиминебудь знайомими: чим вони пересічніші і більше „характеристичні" для загалу, що цікавиться літературою так само випадково як закордонною політикою — тим краще.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Голова за баняк.

(Казка.)

Був собі один король. І було в нього війська, як листя в лісі, як трави на степу, як піску а морі. Але мав він одну чету — Чету Відважних — яку найбільше любив, якою дуже піклувався. У тій четі служили хлопці самі дібрані, — здорові як дуби, відважні як льви, а гарні як боги. А старшим над четою був лицар, що вже неодин турнір відбув, неодин бій звів, неодного ворога на спису настромив.

Такий то був король, така то була чета, такий то був четовий...

Одного разу підійшов ворог під мури міста. Військо короля рушило на ворога, а попереду всіх Чета Відважних.

Від раннього ранку до пізного вечора дзвонили мечі об шоломи, свистали стріли смертоносні, а кров багрила щедро поле. Аж як сонце сховалося за обрій, затих поволі гамір битви.

Чета Відважних першою пішла до бою, останньою вернулася назад.

Весь день ішла вперед як буря, лишаючи позад себе тільки звалища ворожих рядів.

Але й Чети Відважних не милувало вістря списа, не минало лезо меча, не пропускали хмари стріл. Богато лицарів полягло, богато ранами покрилось...

Але бій ішов за святу справу і ніяка жертва не була за велика.

Вечером, коли погас останній згук боротьби, а заблисли обозні ватри, призвав король до себе четового і сказав:

— Ви сповнили свій обовязок. Слава Четі Відважних і її четовому!

Слова короля підхопила дружина королівська, а за нею і все військо.

І раділа Чета Відважних і наповнилось гордістю серце четового.

Минула ніч. Останні тіни зповзли з поля, втікаючи перед сонцем. А як перші проміні розбіглись по землі, то засяла зброя на лицарях, як великі каплі роси. Але найдужче блестів куховарський баняк у ворожому таборі.

— Лицарі! — сказав четовий до Чети Відважних. — Відберемо ворогові цей баняк.

І рушив з четою як вихор.

Прорубались лицарі в саму середину воротів, забрали баняк і вернули щасливо назад.

Тільки один-єдиний лицар згинув при цьому.

Пішов четовий до короля.

— Королю наш! Чета прорубалась у саму середину ворожого війська!...

А король мовчав.

— Ми билися, як льви!...

А король мовчав.

— Здобули баняк і тільки одного лицаря стратили.

А король промовив:

— Не варт баняк одної спряжки на панцирі, а не то одного життя.

І казав повісити четового...

Галактіон Чіпка.

Наглий суд у Львові.

Оконечно порішено наглий суд над Мициком, виконавцем нападу на грошевого листаря. Дня 10 березня покінчили слідство в цій справі й акти доручили прокуратурі.

Розправа зачнеться в четвер 14. березня в 9. год. рано. Обвинувачує прок. Ґіртлер.

—o—

Епільоґ замаху на польського консуля в Празі.

Пазюк засуджений на півтора року тюрми.

Дня 12. березня відбулася в Празі розправа проти Миколи Пазюка, виконавця замаху на польського консуля в Празі Любачевського. Обвинувачувала лише прокураторія. Обвинуваченого боронив адв. д-р Прохаска. Акт обвинувачення закидає Пазюкові, що 31. жовтня 1928 р. запалив перед дверми польського консуляту фляшку з бензиною, наслідком чого могла повстати пожежа, та стріляв до конс. Любачевського. За це Пазюк обвинувачений у злочині публ. насильства, недоконаного тяжкого ушкодження тіла та за злочин незаконного ношення пальної зброї. Обв. Пазюк зізнав, що не хотів ані спричинювати пожежі, при чому був би наніс шкоду й іншим людям, ані не хотів убити консуля. Як свідки виступали конс. Любачевський, возний Клімек і робітник Тіхи. Після 3-год. суд. поступовання оголосили присуд. на основі якого Пазюка засудили на півтора року тюрми, загостреної постом що 3 місяці з зарахуванням сл. вязниці та на видалення з Чехословаччини. Проти присуду оборонець вніс зажалення неважности і відклик. Промови оборонця та прокуратора тревали по кілька хвиль.

—o—

За міліонові ошуканства.

Присуд на Кольніка і тов.

У вівторок 12. березня предсідник трибунал, оголосив присуд у справі д-ра Кольніка і тов. На основі того присуду трибунал признав винним дир. Бол. Левіцького, д-ра Ад. Кольніка проступку легкодушної кривди, Ад. Кольніка і Марка Курцера злочину спроневірення на шкоду Банку Вз. Кредиту 10.000 зол. і за це засудив Левіцького та Яна Фенца по 3 міс. строгого арешту, яку то кару на основі амнестії їм даровано, д-ра Ад. Кольніка на півтора року тяжкої вязниці, загостреної відокремленням і твердим ліжком на 24 год. що чвертьрічча, а Марка Курцера на 8 міс. тяжкої вязниці з такимиж загостреннями. Курцерові признав суд кару відбутою сл. арештом, д-рові Кольнікові не зарахували сл. арешту. Зате подарували йому на основі амнестії третю часть кари. Пістинера та Векера увільнили від вини і кари. Засуджені дир. Левіцький та Фенц застерегли собі 3 дни до надуми, оборонці д-ра Кольніка та Курцера зголосили зажалення неважности. Прокуратор Гриневецький зголосив зажалення неважности щодо точок (лихви), від яких трибунал увільнив усіх обвинувачених.

—o—

Справа переступлення бюджету.

Дня 12. березня відбулося засідання сойм. бюдж. комісії під проводом пос. Бирки. Референт пос. Ліберман відчитав письмо яке вислав бувш. мін. скарбу Чехович у відповіді на висланий до нього запит комісії в справі перешкод, які не позволили йому предложити соймові проєкту закона про додаткові кредити. В письмі цьому (копії листа до прем. Бартеля) повідомляє Чехович бюдж. комісію, що його просьба про димісію з 12. лютого и. р. є доказом його відношення до справи леґалізації додатк. кредитів за 1927/28 р. Згадана в листі просьба про димісію внесена була 16. листопада 1928 р. наслідком ріжниці думок. Коли прем. Бартель узалежнив речинець предложення закона про додат. кредити від рах. замкнень за 1927/8 р., Чехович із свого боку як міністр скарбу вважав прискорення леґалізації доконаних видатків конечним незалежно від праць над рах. замкненнями. Колиб бюдж. комісія і сойм не приняли до відома заяви премієра, то постанова Чеховича в справі димісії булаб невідклична. Компромісове становище сойму не могло би вплинути на відношення Чеховича до справи, тимбільше, що в гру входили поважні причини госп. натури.

Опісля переслухали президента найв. контр. палати Врублевського. Врублевський предложив м. і. кореспонденцію між найв. контр. палатою і міністром скарбу, що торкалася комунікування найв. контра палати кожного видатку переступлення бюджету, суми і розпорядку, на основі якого переступлено бюджет. Всіх бюдж. переступлень нарахувала найв. контр. палата на 562 міл. Найв. контр. палата розглядала поодинокі позиції переступлень, а свої спостереження та висліди доходжень описала в трьох протоколах, які свідок предкладає комісії.

Опісля през. Врублевський давав відповіди на запити референта та послів. Після переслухання Врублевського референт сказав, що просить визначити засідання на найбл. четвер попол. і що на цьому засіданні хоче поставити оконечні річеві внесення в справі обвинувачення. Предкладає 1) попросити, щоби бувш. міністр скарбу подав іще комісії своє письмо про димісію з 16. XI. 1928, 2) просити, щоби през. ради мін. Бартель дав комісії копії ухвал ради мін., на основі яких переступлено бюджети, названі в звіті найв. контр. палати за 1927/8 в сумі 562,755.799 зол.

Найближче засідання 14. березня.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87 50—8·87 50, канадійський долар 8·79 75—8·80·00 чеська корона 0·26 33—0·26 50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50, румунська лея 0·05·00 0·05·25 французький франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·20—1·71·50 фунт штеерлінґів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 17·50 18·00.

Золото: 20 корон 36·70·00—36·70·00 20 франків 33·20·00—33·60·00, 20 німецьких марок 41·20·00—41·60·00, 10 російських рубаїв 46·50·00—47·80·00.

Срібло: Австрійська корона 0·67·00—0·67·50, 5 австрійських корон 3·45·00 3·50·00, австрійський фльорен 1·72·00 1·75·00, російський рубель 2·80·00—2·90·00 копійки за рубель 1·40·00—1·45·00

Збіжа.

Пшениця двірська 45·00—46·00, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 31·75—32·50, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на пашо 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 30·00—31·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, барабола промислова 4·75—5·00, фасоля біла 115·00—140·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Нікторія 51·00—55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 33·50—34·50, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 38·00—40·00, сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00 солома прасована 8·00—9·00, гречка 36·50—

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, зміцнюючи ділає, пробуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 42—?

По широкому світі.

Звістки з Афганістану кажуть про повну перемогу Аманули. Збунтовані племена мали перейти на його бік і він має тепер найбільшу армію. Тому, що він обіцяв святочно виріктися усіх попередніх реформ, має вигляди, що сяде знову на престолі.

Віденська преса повідомляє, що уряд СРСР готов призначити свого амбасадора при Ватикані.

Наради комісії економічних знавців над розвязкою воєнних німецьких відшкодувань у Парижі перервались. Представник Німеччини виїхав до Берліна за інформаціями. Нема великих надій, щоби основні питання були вирішені цих разом.

Банки в Ризі платять за червонець утричі менше, як він варта по офіціяльнім курсі.

Є звістка, що англійського короля заступить на пів року регенційна рада, з огляду на його затяжну реконвалесценцію.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60.** 1258 21-?

— **Вийшли на волю.** Арештованих в суботу 9. березня в „Академічному Домі" студентів: Плахтину Ів., Витвицького Івана, Ткачука Степана, Колодзінського Михайла, Ногайського Василя і Климкевича Остапа випущено на волю в суботу вечором (9. березня). У неділю 10-го випущено вечором на волю всіх дівчат, арештованих попереднього дня на Личаківськім цвинтарі.

— **Америка на „Рідну Школу".** На запити дотично нашої нотатки у 55. ч. „Діла" додатково пояснюємо, що поданий в ньому за американськими часописами виказ жертв, зложених в Америці на „Рідну Школу" при нагоді обїздки делеґата „Рідної Школи" п. Льва Ясінчука, був уже частинно оголошений в нашому орґані. — Від Головної Управи „Рідної Школи" довідуємося, що частина тих жертв вже надійшла, а решта становить ще тільки декляровані квоти.

— **Концерт колядок і щедрівок у Дрогобичі.** Пишуть нам: Згаданий концерт учеників української ґімназії відбувся дня 10. березня 1929 в салі нового будинку ґімназії. В програму увійшли твори Стеценка, Леонтовича, Кошиця і Річинського. Виконання програми було поправне. Можна би тільки поставити побажання щодо укладу програми. Її слід було поділити на ґрупи, на які діляться колядки, щоби вона дійсно стала ілюстрацією попереджуючого концерт реферату, і щоби лишила поза хвилевою насолодою тривкіший слід на слухачах у формі, хоча би частинного фактичного пізнання бодай деякої ґрупи наших колядок і щедрівок. Хор чисельний і здисциплінований. Диріґував з відомою енерґією п. Мих. Іваненко. Слідне зацікавлення громадян; велика саля нової ґімназії „Рідної Школи" була майже виповнена. — **о. С. С.**

— **Жертви скаженої собаки.** Вчора на подвірі загального шпиталя у Львові скажена собака „вовк" напала по черзі на 12 осіб і всіх покусала. Діялося це досвіта під до 4-ої, коли один із нічних дозорців Климко Біленький вийшов уперше на подвіря. Дарма, що він мав на свою оборону дві інші собаки, які боронили його перед скаженою, скажена кинулась на інших дозорців, що мусіли з нею боротись. У бійці зі собакою взяло участь кілька осіб і майже всі вони є покусані; з 12-ти осіб три є небезпечно недужі. Також дві шпитальні собаки є покусані. Скаженого „вовка" врешті застрілили.

— **Хто при пожежі гріє руки?** Від якогось часу невідомі хитруни користають з пожеж у місті і зголошуються до власників дому та комірників за платою в імені пожежної сторожі. Загал не знає, що рятункова праця пожежної сторожі є безплатна і неодин, що звик платити за все, платить і за цю поміч.

— **Катастрофи.** У Коросні згоріла фабрика ґумових виробів вартости міліона зол. — Берлінський поїзд-експрес наїхав на стації в Гам на вантажний поїзд з худобою, з якого потерощив 8 вагонів. 9 осіб і 60 волів ранених. — Анальоґічна катастрофа трапилась одночасно біля Кельн: особовий поїзд наїхав на вантажний; сім осіб ранених. — У Батавії обсипалась скеля під впливом повені і вбила 17 осіб. — У Гонг-Конг у пожежі готелю згоріло 9 осіб. — У турецькім місті Адебазар скеля впала на поїзд, що їхав; три особи вбиті, 13 ранених.

— **Ріжні вістки.** У Голівуд помер відомий американський актор Франк Кінан, один із найкра-

щих виконавців Шекспірівських героїв. — У Варшаві сконфіскували російську газету „За Свободу“ за статтю, що гостро критикувала протокол Літвінова. — Внедовзі чехословацька корона буде стабілізована по курсі 1 доляр — 33 кор. і 75 сот. — У Константинополі арештували турецького старшину на пенсії Ебуль Казіма, якого підозрівали в шпигунстві на користь чужої держави. Рідня польських селян біля Ченстохови в Каменниці Поль. мала дістати спадщину з Америки 5 міліонів дол.; кандидатів до міліонів багато. — Помер відомий італійський артист-маляр Франческо Паольо Мікетті. — Англ. король дав ордер королівського „Червоного Хреста“ сестрі милосердя, що піклувалась ним від першого дня недуги. — Британський леґіон вибирається і цього року на театр воєнних подій до Франції; виїде туди 11.000 бувших учасників війни.

— Ювилейні марки М. Коцюбинського. Відбулося засідання жюрі радянського конкурсу на проект ювилейної марки Михайла Коцюбинського. Цей конкурс — це один із заходів на вшанування памяти видатного українського письменника, що 15-ліття з дня його смерти нещодавно відзначала ціла Україна. На конкурс надіслано кілька проектів. Жюрі вирішило преміювати чотири проекти. Першу премію дістав харківський артист Падалка, другу теж харківський артист Маренков; третіх премій було дві. Дістали їх проекти В. Кричевського (з Київа) і Середи (теж з Київа). Перша премія становить 300 карб., друга — 200, треті по 100. Будуть випущені марки ріжної вартости: на проект Кричевського марки будуть ціною в 5 коп., на проект Середи — в 10 коп., Падалки — 20 коп. і Маренкова — 50 коп. Центральна комісія для вшанування памяти М. Коцюбинського, що утворена при Наркомосі, хоче ці ювилейні марки випустити до жовтня ц. р. Дохід з розпродажі цих марок піде на фонд спорудження памятника Коцюбинському у Винниці.

— Америка продала свою торговельну фльоту. Корабельна Рада з Вашингтону постановила продати всю свою торговельну фльоту, себто кораблі ліній „Юнайтед Стейтс Ляйн“ і „Амерікен Мерчент Ляйн“. Цю постанову потвердила торговельна комісія сенату. Тоді Корабельна Рада рішила продати усю торговельну фльоту за 16,300.000 дол. П. В. Чепменові і Сп. з Ню Йорку і Шікаґо. Тепер підносять докори, що продано її занадто дешево і що якби Чепмен перепродав кораблі анґлійському товариству, то одержить богато більше і т. д. Та найважніше, що американський уряд зрікся свого привілею мати і вести свою власну торговельну фльоту. Це показує, що для цього Америка ще далеко не підготована.

— Нагорода 10.000 долярів для філядельфійця. В 1921 р. оснував філядельфійський видавець Едвард В. Бок фонд щорічної нагороди золотим медалем і даром в сумі 10 тисяч долярів для людини, що в минулому році найбільше заслужилася для громадянства міста Філядельфії. Таких нагород досі вже роздано 7, а дня 13. лютня мала комісія надати восьму нагороду. Для цієї мети зібрались у вечір того дня запрошені гості в філядельфійській Музичній Академії. Між запрошеними був теж голова Мистецького Музею і заступник голови комісії Фермавнт Парку, Іляй Керк Прайс. Власне йому вручив бувший сенатор Джордж Вортон Пеппер гарну дорогоцінну скарбонку а в ній золотий медаль і чек на 10.000 дол. Прайс одержав це відзначення і нагороду як признання за працю при поставленню філядельфійського величного Музею Мистецтв та впорядкуванню і прикрашенню великого і гарного Фермавнт Парку. Прайс має 68 літ, але з вигляду подобає на 40-літнього. Він має 4 повнолітніх дітей і 5 внуків. Його предки були еміґранти з Валії (Уейлс) в Англії.

— Американські капітали в Анґлії. Американське електричне товариство „Ютілітіз Павер“ закупило всі паї анґлійського електричного товариства „Ґрейтер Льондон“. Ціна купна 150 міліонів долярів. Американське товариство доложить ще на уліпшення 50,000.000 дол. і сподіється тоді загального річного приходу у висоті до 43,000.000 дол. Електрівні товариства доставляють світло і силу в Льондоні і 94 інших містах. Це перший випадок в історії, що американці викупили таке велике підприємство для громадських вигід за кордоном.

— Світове кіно. Німецька преса і французька сильно здивовані, що льондонська цензура заборонила німецьку фільму „Космос“, зроблену під управою анґлійського вченого Ю. Гаклея; фільма дає картину еволюції людства від звіриного стану до цього часу. — Виріб голосних фільм в Індії зустрівся з труднощами підсоння: при високій температурі не можна працювати в будинку сильно зачиненім, ще й без вентилятора. — В Еспанії є 2000 кін, з чого в Мадриті є 37, в Барсельоні 60. За останній рік Еспанія приготовила всього 19 власних фільм. — Один із найбільших організаторів фільмового підприємства Ґрифіт так оповідає про свою каріеру: Я почав писати вірші і мене навіть друкували. Після цього я написав пєсу, за яку дістав 1000 дол. За ці гроші можна було в той час прожити пять літ. Критика докоряла мені за зайвий реалізм і я перейшов до кіна. Тоді я діставав за малі сценарії по 10 і 15 дол. Тепер мене критикують, що мої фільми занадто романтичні. Коли я приготовив свою першу фільму на 1000 метрів, всі заявили, що я зійшов з глузду. Але ця картина „Наш трест“ мала великанський успіх. Ґрифіт став директором кінового підприємства „Біограф“, що стало над берегом банкроцтва; за рік заробив на ньому 1700 проц. Він заанґажував тоді таких акторів, як Мері Пікфорд, що стали як стій славними і зробили себе та його міліонерами.

— Правничий відчит адв. д-ра Володимира Старосольського, заповіджений на 7. березня, не відбувся з причини концерту Любки Колесси, а відбудеться в четвер дня 14. березня ц. р. в год. 6.30 вечером в льокалі „Української Бесіди“ у Львові.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти“.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. *(Застій на політично-організаційному полі. — Праця на інших ділянках. — „Рідна Школа“. — Зацікавлення нею. — Будова школи. — Аматорський гурток при „Р. Ш.“)* На політично-організаційному полі у нас ось уже цілий рік цілковитий застій. Усі, кому слід би занятись організаційною працею в низах, якось цею справою не інтересуються. — Зате на інших ділянках нашого громадського життя не можна не замітити деякої рухливости і позитивної, успішної праці. Для прикладу — „Рідна Школа“. Поширено сітку кружків „Р. Ш.“ в повіті. Протягом зими поїздки на села з відповідними рефератами як загального так і пропаґандистичного (для справи нашого шкільництва) змісту. Що праця та не остала без успіху — свідчить про це вислід цьогорічної коляди на „Рідну Школу“. А це найкращий показчик зрозуміння нашими широкими масами на селах завдання та ролі нашого приватного шкільництва. — Більше маркантним виявом зацікавлення селянства нашою приватньою школою та зрозуміння значіння її — це велика фреквенція дітвори з поблизьких сіл (головно Лісник та Раю) у школі „Р. Ш.“ в Бережанах. Приємно дивитись, коли ранком заїздить перед будинок школи декілька саней, а з них висипається дітвора. А по навчанні треба по неї знов приїхати. Бо дорога далека для такого зробу. Бачимо, що це з боку селян небуденна посвята. А це свідчить про зрозуміння ними ваги нашого шкільництва та про те, що для нього не злякаються вони ніяких жертв і трудів. Ми дуже вдоволені нашою школою. Тут не тільки навчають але й виховують. Не те, що в чужій школі. Ми не пізнаємо наших дітей. В слідуючому році усі діти нашого села підуть до „Р. Школи“ — говорив мені громадянин з Лісник, що приїхав по дітвору. Вміла та ідейна праця управителя та вчительства школи приносить плоди. В останньому році фреквенція в школі збільшилась на 100 проц. Та цей відрадний прояв поставив рівночасно провід школи перед важким але й необхідним завданням поширення школи і піднесення її до 7-ми клясової. А це в дальшу чергу вимагає негайної будови дому, виключно для потреб школи. Де взяти фондів на це? Сподіємось, що найближчі надзвичайні загальні збори, скликані для вирішення цієї важної справи зрозуміють вагу її та найдуть вихід. В підмогу прийде усе громадянство як міста так і повіту, свідоме ролі школи для нашого майбутнього. — При кружку „Р. Ш.“ зорганізовано аматорський гурток, який під умілим проводом управителя школи п. Петра Будза від листопада м. р. дає постійно вистави, передовсім у місті а час від часу і на провінції. А саме: 21. XI. „Трьох до вибору“ — в Бережанах, 25. XI. в Козовій, 30. XII. вдруге в Бережанах, 3. II. ц. р. оперету „Чорноморці“ в Курлянах, 10. II. в Бережанах, 2. III. теж в Бережанах (на загальне бажання) а 3. III. „Трьох до вибору“ в Бережанах. — З усіх цих вистав винесли учасники повне вдоволення. Зупинюсь на останній виставі „Чорноморців“ (2. III.), що була зразком мистецької постановки пєси аматорським гуртком. Хто був на цій виставі, був захоплений справді мистецькою грою як окремих осіб так і цілого ансамблю. Грою своєю показали вони, на якому мистецькому рівні повинні і можуть стояти наші аматорські гуртки. І, колиб у нас була відповідна саля, сцена та обстановка (та про це іншим разом), що давалаб хоч приблизно ілюзію храму Мельпомени — ми малиб враження, що перед нами не звичайні аматори а справжні артисти. З подібним успіхом пройшла й вистава „Трьох до вибору“ 3. III. Цілому аматорському гурткові та його провідникові належиться повне признання. Від нас бажання — щоб гурток вибрався в поїздку на села та, дав нашим сільським аматорським гурткам практичну лекцію доброї сценічної гри. Цим сповнив би висококультурчу місію. — *о —й.*

З судової салі.

Епільоґ одного нападу польських корпорантів на українського студента.

В дні 5. листопада 1928 р. напало сімох польських корпорантів на спокійно йдучого Ігора Старосольського, студ. техніки, на вул. Сикстуській і хотіли зірвати йому пластову відзнаку. Нападений не хотів на це позволити. Тоді один з корпорантів, Станіслав Рихловський, студ. прав, ударив Ігора Старосольського з цілої сили палицею по голові і його залила кров. У цю справу вмішалася поліція і зробила донесення до суду, внаслідок чого відбулася розправа в дні 8. березня ц. р. На тій розправі св. Марек Спіннер, студ. фільос., під присягою потвердив у цілій основі цей фактичний стан.

Після того студ. Ігор Старосольський, син відомого оборонця д-ра Вол. Старосольського, заявив, що коли обв. Рихловський признає, що поступив з ним некультурно і перепросить його, то він не прилучиться до карного поступовання і не буде домагатися його укарання. Обв. Рихловський, видимо зворушений, перепросив студ. Ігора Старосольського і заявив, що свого вчинку жалує. Після того суддя оголосив увільняючий присуд.

Політичний процес у Самборі.

В понеділок 4. березня ц. р. відбулася перед судом присяглих в Самборі розправа проти обв. Ілька Тисовського, абс. гімн., обвинуваченого за злочин головної зради. Акт обвинувачення каже, що в ночі з 16. на 17. листопада 1928 р. появилися українські написи на мурах домів Старого Самбора протидержавного змісту писані ропою. Поліція перевела ревізії в богатьох підозрілих, але без ніякого результату. Зате при ревізії в обв. Тисовського запримітила поліція на його сподиях на самій долині пляму з ропи. Хемічна експертиза ствердила нібито ідентичність субстанції на сподиях і якогось плину в мисочці, що її найдено в корчах біля церкви. На тій основі прокуратура обвинувачувала обв. Тисовського за злочин головної зради по думці §§ 58 і 59 кар. закону.

Обвинувачений Тисовський до вини не признався. Оповідав, що служив при УГА. Ранений попав до польської неволі, але скоро втік на Чехословаччину і там покінчив ґімназію.

Радн. Венґжин: Чому ви, ранений, утікали зі шпиталю, хоч могли там вилікуватися з ран?

Обв. Тисовський: На тиф умирало щодня 70—80 осіб. До того лиха пожива, гнилі оселедці і лихе поведення з нами приспішили мою втечу на Чехословаччину.

Після того переслухано свідків. Трибунал поставив питання лише по лінії злочину головної зради. Оборона домагалася побічного питання з приноровленням § 305 к. з., але трибунал його відкинув. Одначе на домагання присяглих суддів по довгій нараді трибунал згодився на це питання.

По нараді присяглих суддів проголошено вердикт, яким заперечено оба питання. Обв. Тисовський вийшов таким чином на волю.

В інтересі правди.

У відповідь на „спростуватня“ п. П. Лисецького.

Після довгої надуми зареаґував п. П. Лисецький на мою статтю в „Ділі“ з 3. листопада 1928 р., в якій подав я його поведінку, як приклад для характеристики методів боротьби з проводом „Рідної Школи“, і написав „спростування“ (диви „Діло“ з 2. березня ц. р.).

Підчас писання „спростування“ п. Лисецький мабуть вже не тямив змісту і цілі своїх статтей в „Нашому Слові“ після усунення його з посади в „Рідній Школі“. На ці статті, безпосередньо після їх появи, реаґувала Головна Управа „Рідної Школи“ в окремому Комунікаті (див. „Діло“ з 19. травня 19 8 р.), в якому насвітлено „ревеляції“ п. Лисецького, сконструовані під кутом боротьби з теперішньою Головною Управою „Р. Ш.“ В згаданому комунікаті (п. Лисецький проковтнув його мовчки!) сказано:

„Хоч закиди (п. Лисецького в „Нашому Слові“) не дотикають нинішньої Гол. Управи, вибраної 2. XI. 1927, і вона за господар-

ку в рр. 1921—23 не відповідає, то однак, щоби не ширилося баламуцтво, публично констатує, що подані в статтях заміти були як на Надзвичайних Заг. Зборах „Р. Ш.“ дня 5. IV. 1926, так і на засіданні президії Гол. Управи дня 27. IV. 1926 і на засіданні Гол. Управи дня 18. XII. 1926 трактовані і оконечно поладнані, а то на підставі звіту Ревізійної Комісії, вибраної спеціяльно для тих справ на Загальному Зїзді УПТ. дня 2. XI. 1925, а зложеної з пп. Калиновича Івана, Капусти Миколи, Панчишина Гната, д-ра Саїка Григорія і Чубатого Петра, і на підставі звіту Комісії, спеціяльно вибраної для провірення тих справ на засіданні президії Гол. Управи дня 27. IV. 1926 р., а зложеної з пп. К. Левицького, Д. Коренця, Дм. Колісника і Ан. Гаврилка“.

Факти та імена, подані в комунікаті, достаточно підтверджують подану мною характеристику методів боротьби п. Лисецького з теперішнім проводом „Р. Ш.“.

Відносно ж справи звільнення п. Лисецького з посади, ще раз стверджую: Головна Управа звільнила його з посади з чисто річевих оглядів, поданих в моїй статті з 3. листопада 1928 р.

Львів, 9. березня 1929.

Мих. Струтинський.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 13-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів“.

Четвер 14-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов“.

Кіна.

„Аполльо“: „Любовна ніч засудженого“.
„Лев“: „Божеська жінка“, Ґрета Ґарбо.
„Оаза“: „Ґрафиня Данішев“.
„Паляс“: „Останній монарх“.
„Фатаморгана“: „Жінка це гріх“.
„Химера“: „Царський курер“.

Програма радіо.

Четвер 14-го.

Льондон (358). 17·00 Тріо. 20·45 Військова музика.

Париж (1741). 15·45 Симфонічна музика 18·45 Пате. 20·30 Симфонічний концерт.

Берлин (475,4). 16·30 Концерт: віольончеля, фортепян, спів.

Мюнхен (536,7). 15·20 Концерт цитристів. 19·30 Опера.

Ляйпціґ (361,9). 21·00 Камерна музика.

Гамбурґ (391,6). 16·15 Форт. концерт.

Відень (519,9). 16·00 Легкий квартет. 20·40 Ріжні серенади.

Москва (1450). 18·30 Симфонічний концерт.

Харків (1680). 17·00 Музична самодіяльність. „Духова орхестра“. 18·20 Камерний концерт.

(1680). 18·00 Камерний концерт. 23·00 Музична трансляція.

Варшава (1385,7). 12·55 Концерт Фільгармонії. 17·55 Камерний концерт. 22·30 Танкова музика.

Пятниця 15-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю „Мейфер“. 17·30 Музика з „Плейгаза“. 20·45 Народні пісні.

Париж (1744). 15·45 Радіоконцерт. 18·45 Пате. 0·30 Симфонічна програма.

Берлін (475,1). 20·50 Симфонічний концерт.

Мюнхен (536,7). 20·00 Радіоорхестра. 21·30 Популярна музика.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Легк музика. 20·00 Орхестра фільгармонії.

Лянґенберґ (462,2). 17·45 Вагнер. 21·00 Концерт І. Еберта.

Відень (519,9) 16·00 Легка капела. 19·30 Опера.

Москва (1450). 16·00 Европейська музика.

Харків (477). 23·30 Музична трансляція. (1·80). 18·00 Курс української мови. 20·00 і 21·00 Концерт для національних меншин.

Варшава (1358,7). 17·55 Концерт 20·15 Симфонічний концерт Фільгармонії.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Підволочиська:
14.III. Казка Старого Млина.
15.III. Вій.

Скалат:
16.III. Маруся Богуславка.
17.III. Казка Старого Млина.
18.III. Два злодії.
19.III. Вій.

Гримаїлів:
20.III. Маруся Богуславка.
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

Закінчена постановка штуки Винниченка „Базар“. Театр заїздає з нею штукою до найбільших міст Галичини: Тернопіль, Львів, Станиславів і Перемишль.

Місто вінця на домовину бл. п. Віктора Барчинського, окружного судді в Золочеві, зложила Вп. П. Стефанія Охримовичева з Мукачева 26 зол. на „Рідну Школу“ в Стрию. 1612 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи“ зложили в золотих ВП.: Михайло Гакало господар в Скнилові 100, в доказ вдячности місцевому хорові за гарний спів на похороні дочки теж користи; Д-р Володимир Гамерський — Бучач 15 місто желань з нагоди вінчання п. Марії Нусковської з п. Милевичом; фірма „Атросільва“, Львів 10 ам. дол. з нагоди заключення контракту купна дубини в Митрополичих лісах; Кружок „Рідної Школи“ в Задушниках 59, замість вінця на могилу бл. п. Стефана Юркова. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1616 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—29. 1366 35-?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 б 147-?

СТАРІШЕ ПОДРУЖЕ пошукує до товариства інтелігентну жінку, милої вдачі, середнього віку, що могла би читати голосно українські і польські книжки. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „емеритт“. 1602 2—2

ІНТЕЛІГЕНТНОГО хлопця практиканта до склепу мануф. і обуви, прийме „Родоган“, Львів, Ринок ч. 43. 1604 2—2

ПРОДАМ машину до писання „Hammond“ українсько-польську, стан добрий 70 дол. — вул. Висинського ч. 12. сутерен, оглядати від 2—5 год. 1614 1-1

РУТИНОВАНИЙ концепієнт пошукує посади. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Самостійно-працюючий“. 1617 1—2

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН Я. Ярославенка на мішаний хор в легкому укладі, партитура з подвійними голосами за 2·— зол. висилає кожна книгарня. — „Торбан“, Львів, вул. Осолінських ч. 6 1615 1—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 8—24

Управнений Дентист

Роман Давидович

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 24.

Лічення, пльомбовання і виймання зубів без болю. Штучні зуби в золоті і кавчуку. Регуляція й скріплювання зубів. — Пацієнтів з провінції полагоджується як найскорше. 5—6

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безгляднo найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями.

1362 **Скрізь до набуття.** 62—7

ЗБАНКИ, імбрики і взагалі всіляке кухонне начиння, повинно бути завсди ідеально чисте і світяче.

Нічо дивного, що кожна ґаздиня хвалиться, взірцево одержуваною кухнею. Хто раз випробував Vim, цей без нього не може обійтися. Терти предмети вогким платком посипаним Vim-ом, а відтак довести до полиску мягкою стиркою.

Vim можна уживати не тільки до кухонного начиння, але також до всього дома, що тільки вимагає полірованого чищення.

Vim продається в малих пачках, як також і догідних пушках.

VIM

V. P. 12.

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жалати в аптеках. Жалати в аптеках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 35—?

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

ГРАМОФОНИ

РОВЕРИ

МОЛОЧНІ КРУЖЛІВКИ

І ЇХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА І РУЧНИХ РОБІТ

ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ

Александер Малімон і С-ка

Спілка з обм. пор.

2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 36—?

(Справляємо вчорашню оповістку, видруковану з помилками).

Особисте. У справі чести, що виникла між п. Миколою Двулітом і п. Евстахим Юзефом Васильковским на тлі образи українського народу дня 4. березня ц. р., заявляємо, що на реакцію п. Двуліта спір полагоджено згідно з вимогами чести дня 9. березня 1929 р. — **Станислав Шмідт, Павел Бр. Домішевскі, Володимир Гірняк (junior), Петро Синенький.** 1607 1—1

Комплетні накриття

столові з прав. хінського срібла, срібла і альпаки по найнизших цінах тільки у **ГРІНБЕРГА, Львів, Сикстуська 4.**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Ліло“. З друкарні Видавничої Спілки „Ліло“, Львів, Ринок ч. 10

Ч. 57 (11.398). Львів, пятниця 15. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Боротьба за темпо.

Львів, 14. березня 1929.

Більшовицькі верхи стараються все скривати те, що між ними діється і що моглоб якнебудь виявити на вовні їхні слабі сторони. А найслабшою сторінкою теперішніх диктаторів СРСР є внутрішня гризня, внутрішні непорозуміння, що повстають наслідком розходжень у розумінні теорії та практики державного будівництва. Ті непорозуміння були все, але світ довідувався про них аж тоді, коли вони розросталися до величезних розмірів і коли між спорячими сторонами ставала в усю величину боротьба за керму і владу. Найбільшою такою партійною кризою, що виросла останніми літами з внутрішніх непорозумінь був троцькізм. З принціпіяльних ріжниць у поглядах на методи правління та шляхи державного будівництва розрісся він у велику внутрішньопартійну боротьбу, у партійну фракційність, поки не найшов своєї розвязки у ліквідації Троцького на терені СРСР, що знов не є рівнозначне з ліквідацією „троцькізму".

Одначе з ліквідацією Троцького і частинним придушенням троцькізму партійні непорозуміння не припинилися. По „троцькізмі", що був лівим ухилом партії, прийшов „фрумкінізм", названий правлячою ґрупою комуністів правим ухилом. Цей правий ухил (не перший з черги) досі не тільки не ліквідований, але навпаки, доволі поширений. На його чолі стоять такі постаті як Риков, Калінін, а останніми часами ще й Бухарін. Цей останній був до недавна приклонником політики центра, тобто політики правлячої тепер у партії ґрупи зі Сталіном на чолі. Защож йде спір між Сталіном і правими ухильниками? Доведавна важко було спрецизувати всі ріжниці обох ґруп, дарма, що були опубліковані відомі теза Фрумкіна про політику партії на селі. Та чим далі затягається спір, тим більше унаглядняються ріжниці і тим більше прориваються на вовні, поза межі партії, вся істота внутрішньої партійної боротьби. Ця боротьба, як і кожна попередня, сильно ослаблює партію.

Як у попередніх випадках всяких ухилів, так і в теперішньому, попри принціпіяльні розходження немалу ролю відіграють у боротьбі й особисті справи. Сталінові закидують Риков, Калінін, Бухарін і Ворошилов між іншим те, що він скасував у партії навіть тінь внутрішньопартійної демократії, що скасував виборність партійних секретарів, ввів їх номінацію і що править автократично. Цей автократизм особливо болючий у самому центрі партії, в її політичному бюрі. Але не те є сутньою причиною боротьби. Це є радше її наслідок. Нині Сталін править автократично, щоби не допустити до голосу „ухильників", які звелиб у нівець всі здобутки революції — твердять сторонники Сталіна. Інакше й не може правити, коли мова про спасення революції та збереження її здобутків.

Зовсім інакше думають „праві" противники Сталіна. Вони теж мають найкращу волю і найкращі наміри зберігати здобутки революції і прямують до тієї самої мети, але вони рахуються з дійсними обставинами життя. Вони хочуть тому вияснювати всякі справи господарської політики в партії колеґіяльно, а не при допомозі наказів одної людини. Одначе їх позиція і арґументація при тім дещо слабші, бо Сталін подбав про те, що в його руках весь державний і особливо поліційний апарат.

Та приглянімося самим принціпіяльним розходженням обох тих ґруп. В чім вони заключаються? Московський кореспондент „Берлінер Тагеблату" дуже влучно ствердив, що ті розходження відносяться до тактики, а саме обі ґрупи не можуть погодитися *на темпо* соціялістичного будівництва. Отже цілий спір зводиться до питання про *темпо* індустріялізації та соціялізації краю. Бухарін, Риков і тов. твердять, що темпо господарської політики Сталіна заскоре і може довести до катастрофи. Бо, щоби індустріялізувати край, на те треба великаньских засобів і резерв, а ними СРСР не розпоряджає. Весь СРСР жиє нині після правила: *з руки та в губи*. А нині такий стан, що та рука буває порожня. Наприклад Сталін повів дуже інтензивну працю в тому напрямі, щоби цілковито зліквідувати приватну селянську власність. Наслідки того стали відразу такі, що селяни засіяли менше посівної площі, а зимою, з тої причини, не дописали хлібозаготівлі. Збіжа зібрано далеко менше. Коли так далі піде, то перед СРСР стане марево голоду. Селян, приватних власників нищено величезними податками і насильним гоненням до колективів, а вони відповіли посівним саботажем. Отже ту політику треба злагіднити, бо вона може довести до знищення самих основ господарства.

Дещо інакше ставить справу Сталін і його ґрупа. Він твердить, що вимоги правих зміряють до того, щоби соціялістичний розвиток господарства затримати в найнебезпечнішому місці. Тепер є в СРСР такий момент, коли приватна власність находиться в стадії передсмертних судорогів, а соціялізація ще недостаточно защіплена. Йти на уступки кулакам і непманам в таку пору, означувалоб капітулювати перед ними і давати їм змогу зростати в силу. А їх саме треба нищити, памятаючи, що радянська держава призначена не для них, але для когось і чогось зовсім іншого. Теперішній момент у житті СРСР є такий, що його треба побідно пройти в імя інтересів революції. Чим борше його пройдеться, тим краще для соціялізму. В боротьбі треба бути твердим і треба ризикувати, бо без того не можна взагалі вести ніякої боротьби. Своє завдання сталінці формулюють коротко: перетворити державу неп в державу соціялізму. І доконати цего без компромісів та без ніяких зупинок, бо вони можуть бути катастрофальними.

Отже вся ріжниця між обома ґрупами заключається в темпі реалізації ленінської програми. Праві є за повільним темпом, сталінці за скорим і безоглядним. Але обидві ґрупи йдуть до одної і тої самої цілі. Котра з них має більше рації з комуністичного становища, не нам судити. Ми знаємо тільки одно, що надто розмахова політика Сталіна бє дуже болючо по господарстві, особливо сільському на Україні, та що вона може його довести до руїни.

На парляментарній арені.

Зміст промови сен. В. Бараника, виголошеної дня 7. ц. м. на пленарному засіданні сенату до бюджету мін-ства внутр. справ.

На самому вступі промовець покликується на слова віцемаршалка сойму Возніцького, що нинішній уряд уважає всі закони, ухвалювані законодатними палатами, за обовязуючі для громадян, але ніколи або дуже рідко для себе. Ця максима правдива особливо тоді, коли мова про відношення міністерства внутрішніх справ до українського населення. Тут промовець пояснює що саме міністерство внутрішніх справ є єдиним польським офіціяльним реґулятором усякого українського життя у Польщі, як політичного так і культурного й господарського, і тому українці утотожнюють поняття того міністерства з поняттям цілого уряду. Це міністерство звело на нівець заповіджене у конституції самоврядування, підпорядкувавши його своїм орґанам. Промовець широко розводиться над цією справою, даючи докладний образ пануючих у ділянці т. зв. самоврядування відносин та наводить на доказ велику скількість конкретних прикладів: на що йдуть комунальні фонди і хто має вплив на комунальні бюджети, в який спосіб твориться протекційні посади по самоврядних установах і для кого, як унеможливлюється громадським радам призначати й мінімальні суми на якінебудь українські культурні чи гуманітарні цілі і як, навпаки, українські сільські громади є примушувані субсидіювати польські приватні школи, як то управа громадських рад на ділі ніколи не може бути українською та незалежною від старости і т. д. і т. д. Та й оце фіктивне самоврядування істнує не всюди, бо сама офіціяльна статистика подає двісті кількадесять громад, де правлять ще комісарі, а фактично таких громад є втроє більше. Говорячи про зловживання збоку нижчих адміністраційних чинників, промовець вказує на повну безкарність цих чинників наслідком фальшивої системи полагоджування посольських інтерпеляцій міністерством внутр. справ: рішаючим для мін-ства є голос у цій справі самого підсудного, того, кого в інтерпеляції обвинувачується. Окремий уступ промови присвячений протиалькогольному рухові, який спирається на законі, та який проте не то, що не находить підтримки збоку адміністр. влади, але є фактично поборюваний; на доказ промовець наводить силу прикладів. Не допускається також до грошевих збірок на українські культурні, освітні й гуманітарні цілі.

У досить гостру перепалку з присутнім на салі міністром внутр. справ п. Складковським попадає сен. Бараник при порушенні відомої заяви міністра, що — мовляв — поліція шаржує і стріляє, але ніколи не бє. У звязку з цим промовець зупинився ще раз на листопадових подіях (про які досі в сенаті не було мови) та перейшов до подій у Батятичах і у Жабчу. Випадки у Жабчу доказали ще раз, що м-ство внутр. справ, спираючися на політику м-ства освіти й віроісповідань, втягнуло в обсяг своєї компетенції також церковні й релігійні справи. Покликуючися на відому останню заяву марш. Пілсудського, що Польща є раєм для шпигунів, промовець твердить, що це торкається у першій мірі системи внутрішнього правління. У звязку з боротьбою у соймі і сенаті за диспозиційний фонд м-ства внутр. справ і заявою мін. Складковського, що цей фонд потрібний м. і. на поборювання таких орґанізацій, як УВО (Українська Військова Орґанізація), промовець заявляє: „Істнування тої орґанізації є дійсно ствердженим фактом, який признали самі члени цієї орґанізації на політ. процесах і в своєму конспіративному орґані „Сурма", тому абсурдом було би це заперечувати. Ніхто теж з українського громадянства не стає на становище, що польські власти не мають терористичної орґанізації поборювати. Якщо однак уряд стоїть на становищі, що впливи УВО огортають ціле українське населення, тоді треба би прийняти, що всі українці перейшли до метод терористичної боротьби. Але і тоді, маю враження, цілий диспозиційний фонд мін-ства у рямцях 6-ти міліонів зол. був би замалий, бо вернули би часи з 1918 року, які вимагали би великої армії. Або теж УВО треба вважати за орґанізацію, яка стоїть поза орґанізованим суспільно-політичним життям українців і тоді в оперуванні назвою цієї орґанізації слід би бути обережнішим, ніж це нині діється. (Тут лунають на салі ріжні оклики.) Говорю це тому, бо під плащиком боротьби з УВО ведеться боротьбу з тим українським рухом, який з теростичною діяльністю цієї орґанізації нічого спільного не має.

Дальша широка частина промови сенатора присвячена пресовим конфіскатам, при чому наведено докладно найяскравіші приклади з конфіскат „Діла", „Свободи", „Нового Часу", „Громадського Голосу" і „Подільського Голосу" (про розмову пресового референта з львівського ґродського староства з представником „Громадського Голосу", про конфіскату пропущених передтим статтей у різдвяному числі „Свободи", про конфіскату промови сен. Децикевича в „Ділі" — при чому промовець посвятив кілька слів самій особі п. Децикевича і його строго діловим виступам на парлям. арені, — врешті про поведінку п. Кулеревича у тернопільській цензурі). З окрема промовець порушив справу конфіскати істор. повісти А. Чайковського „До слави".

Солідну відправу дав сен. Бараник сен. Ґломбінському, який день тому знову бідкав про „стероризоване українцями польське населення на кресах". Того рода нарікання, твердив промовець, є від певного часу свідомим тактичним маневром польської ендеції, тактики, яка полягає на провокуванні й підлюджуванні влади ще гірше проти українців. На ділі жалі п. Ґломбінського й подібні статті просанаційного краківського „Курєрка" є одною великою облудою, одним великим фальшом. Мериторичне нібито покривдження польського населення у користь українського, є абсурдом, і коли краківському „Курєркові" лишою підносити абсурд до рівня своїх огид-

ливих статтей, з яких майже кожна носить у собі знамена наригідного вчинку, то такому поважному сенаторові, як п. Ґломбінський, кол. кількакратному австрійському й польському міністрові, повторяти такі небилиці не лицює. Навязуючи до згадки Ґломбінського про польсько-українську боротьбу в австрійській монархії, промовець перечислює усі ті здобутки, які тоді осягнули українці і які втратили у відродженій Польщі. Кінчає запевненням, що з нинішньої молотільні, в якій найшовся український наріт, може й відпаде богато полови, але залишиться чисте зерно вільне від невольничої вдачі.

В пятиліття фашизму.

З промови Мусолінія на фашистівському конґресі.

В минулу неділю відбувся в королівській опері в Римі фашистівський конґрес, що його отворив сам Мусоліні. Він промовляв з підвищення на сцені, після чого заняв місце на позолоченому кріслі. Біля нього стояв розвинений перший боєвий прапор фашистівських союзів. За ним сиділи члени уряду і великої фашистівської ради. Авдиторія на салі вислухала промови Мусолінія стоячи. Вона складалася: з 400 кандидатів на послів (т. зв. плебісцитова ліста), з італійських журналістів, з 927 заступників конфедерацій і синдикатів, з 90 голов провінціональних спортових союзів, з 26 представників унів. професорів, з 26 представників студентства, з 20 учителів середніх шкіл, з 576 представників національних союзів. У льожах стояли високі військові всіх родів зброї, судді, сенатори, префекти й заступники закордонної преси. В амфітеатрі були делеґатки фашистівських жіночих союзів, а на ґалеріях представники почтовиків, залізничників, учителів і працьовників у ріжних державних установах.

Серед такої обстановки став Мусоліні, повитаний невмовкаючими оплесками й окликами, виголошувати свою заповіджену промову. На самім вступі він підчеркнув, що фашизм хоче мира, одначе він готов кожної хвилини до оборони інтересів держави. В дальшому Мусоліні подав перегляд усього того, чого доконав фашизм за останніх пять літ, підносячи всі його здобутки для Італії.

Про сам фашизм висказався Мусоліні так: Це не державний соціялізм, ані також ніякий інший соціялізм, як твердять деякі іґноранти. Адже фашистівський устрій шанує і примушує шанувати приватну власність, він визнає приватну ініціятиву і відкидає соціялістичні експерименти, які деінде ведуть до катастрофи. Не є це також лібералізм, обоятний при колізії інтересів, які, якщо не булиб гамовані, моглиб погрожувати добробутові, а навіть істнуванню народу.

З черги Мусоліні говорив про трибунал оборони держави, який, всупереч твердженням ворогів фашизму, не є суворий. В порівнянні з терором давніших часів, а навіть в порівнянні з сучасним терором, терор фашистів є лагідний. Виїмкові закони будуть знесені, як тільки антифашисти в Італії погодяться з доконаними фактами.

Опісля Мусоліні підчеркнув вагу сильної, здорової армії і добре уфундованого фінансового положення держави і сказав: Італія тепер цілком заабсорбована економічною розбудовою. Кермуємося політикою порозуміння, всі наші зусилля спрямовані на створення нових установ, нового типу цивілізації, що має згармонізувати традицію й сучасність, поступ і міру, машини і духа. Новий тип цивілізації, що має бути синтезою думки і здобутків двох століть.

Велике значіння має заява Мусолінія про недавне порозуміння Італії з Ватиканом, про що він висказався так:

Італія є віруюча, вона є католицька. Італія має виїмкові привілеї, бо на її території є релігійний центр від 2.000 літ. Це не припадок, що ця релігія поширилася в світі з Риму. Римська імперія є історичною основою передовсім християнства, а потім католицизму. Після сумних, довгих віків війн і неволі Рим мусів стати столицею відродженої Італії, бо ніяке інше місто не могло і не може бути столицею краю. Довголітній спір покінчили ми справедливим порозумінням з 11. лютого, яке й створило поміж Італією й Апостольською Столицею ситуацію, оперту не на льояльности. Тільки при істнуванні конкордату може бути в нормальний спосіб переведений поділ між церквою і державою із користю для обох сторін. Тільки на цій основі може бути в деяких ділянках зреалізована співпраця двох суверенностей. Тільки дитина моглаб тут говорити про переможців і переможених.

Порозуміння — казав Мусоліні дальше — є завсіди ліпше від спору, добре сусідство — від війни. Наше порозуміння з Ватиканом — це подія великої ваги не тільки для Італії, але й для цілого світа. Ми визнали льояльно суверенність Апостольської Столиці не тому, що вона істнувала фактично, але з уваги на переконання, що голова вселенської церкви не може підлягати ніякій державі. Ми визнали католицьку церкву за свою, але це не значить, що інші релігії, досі толеровані, будуть відтепер у нас переслідувані або поборювані.

При кінці Мусоліні заявив, що мораль і дисципліна італійської армії стоять нині вище, як денебудь у світі, що присутні приняли ураґановими оплесками. Ми надіємося — кінчив Мусоліні, — що найближчий наш конґрес в 1934 р. виявить ще більші наші успіхи і цілий світ переконається, що Італія — це фашизм, а фашизм — це Італія.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Квітки демаґоґії.

„Слово Польске" у передовій статті „Львів аванґардою" ликує з того приводу, що „листопадовий Львів ухвалив перший катеґоричний у формі і змісті протест проти антидержавного проєкту зміни конституції, внесеного ліберальною лівицею". Так, мовляв, пристало на листопадовий і завсіди „фронтовий" Львів... Про протести представників українців, соціялістів і сіоністів проти ухвали міської ради в цій справі „Слово Польске" пише іронічно:

„Наперед рушили до атаки два одновірці, один в імени пепесівських цекавістів (Герштальі), другий в імени сіоністів (Шморак); до них прилучився представник партії Любовичів і Мицнів (д-р Говикович); а все те піддержав зі слівоз заулка б. „Звйонзек Людово-Народови". Демольберальний комплет, що продукувався досі тільки на соймовій арені у Варшаві, розвинув шатра також у Львові"...

Щож, неперебірчиві це квітки демаґоґії підцитадельного органу, що звів під одно знамя представників усіх тих ґруп львівського населення, які з найріжнородніших причин виступали проти відомої резолюції нинішньої більшости у прибічній раді.

Робітничі факультети в УСРР.

Робітничі факультети — це свого рода курси середньої освіти, що підготовляють молодих робітників до студій у вищих школах. Не так давно передавали ми на сторінках „Діла" голоси радянської преси і видатних радянських керманичів освіти про те, що з так званих робітничих факультетів виходить замало підготований до вищих студій елемент. А недавно нарком. освіти УСРР Скрипник виразно сказав, що взагалі всі теперішні кандидати на студентів вищих шкіл замало підготовані до вищих студій. Незважаючи на те, саме тепер, з нагоди святкування 10-их роковин істнування робфаків у СРСР (на Україні вони появилися щойно в 1920 р.), появляються в радянській пресі голоси, що вихвалюють саму інституцію робфаків з уваги на її цілі і призначення.

Ось київська „Пролетарська Правда" пише з тої нагоди таке: „У стінах вищих шкіл панували ще традиції старої школи, займали місце ще переважно студенти білої кости, академісти, просто обивателі тощо. І тільки перші випуски робфаків влили нові революційні струмені в радянську вищу школу та зробили цілий переворот у її стінах, відповідно впливаючи і на студентське оточення, і на професуру". Далі нарікає „Пр. Пр.", що робфаки пройшли важкий „шлях повзіряння", бо не мали ні достаточного вивінуван-

---

ВОЛОДИМИР БІРЧАК. 7)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

— Як вам спалося, панно Ксеню, що снилося, як всталося? — І сам почув у тій хвилі, що питає її про дурниці, великі, пусті і смішні дурниці; питає не хто інший, а він, Стецько, питає не кого іншого, а її — Ксеню, яку бачив оце другий раз у житті!

Але вона усміхнулася й відповіла, що спала дуже добре і що не снилося їй нічого і — спитала й його про те саме. Стецько відітхнув тепер свобідніше й уже хотів дальше навязати розмову, як загув церковний дзвін.

— Що це?

— Нині-ж свято, підемо до церкви. Татко стають уже на службу й ми підемо зараз.

Небаром вони й вийшли до церкви. Було недалеко, через город і шматок вуличкою до роздоріжа, а там на горбі серед густих сосон стояла стара деревляна церква з початку XVIII., а може й кінця XVII. віку.

— Стецьку, поглянь на ту церкву і на дзвіницю, — промовив Грицько. — Не розуміюся на стилю, але ця церква, а головно дзвінниця, все робили на мене враження... щось старовинного віє від неї. З котрого віку вона може бути?!

— І я не спеціяліст від цього, — відповів Стецько, — але здається мені, що це буде XVII—XVIII вік. Але хоч її ставили й у XVIII. віці, то мабуть ставили на взір попередньої. Отже хоч матеріял і з XVIII. віку, то її вид може бути давніший. Ось диви на дзвіницю: від землі вона звужується на яких вісім метрів угору, а там має нові основи й розширюється у дійсну давінницю з отворами, щоб голос ішов по селі. Але приглянься ближче, а побачиш, що вона пригадує давні деревляні оборонні вежі, які стояли довкруги міста. Й отвори на голос, — назвім їх голосильниці, — це в дійсности не голосильниці, а отвори, з яких кидано каміння, гострі стріли. І покрівля, — диви, — цеж розпяте шатро, останок давнього життя, як сказав би Коцюбинський: тінь забутих предків... Я певний у тому, що коли вона постаріється й будуть будувати нову, то знов задержать давню форму, хіба що знайдеться який знавець мистецтва і поставить нову форму. А церква, ось дивися: своєю покрівлею пригадує живцем, ну, таки живцем, індійську пагоду.

X.

Вийшли наші з церкви, як ось наче зпід землі зявились якісь дві панночки, прибрані претенсіонально і крикливо. Вони з криком і гамором припали до Ксені та стали цілуватися й витатися з нею, як колиб десять літ не бачилися, або приїхали десь з Америки.

— Хто це? — спитав Стецько Грицька.

— Місцеві учительки, вони ніколи не заходять до церкви, але певно перевідалися, що ми приїхали й тому зайшли нині. О, вони вже цілий день будуть лопотати своїми язиками...

— А, пан Грицько! — виталася старша з Грицьком. — Що чувати нового в світі? А як ви змужніли!... Мило мені пізнати! — виталася вже із Стецьком.

На Стецька повіяло від них холодом, його дразнили їх строї, їх гамір, крик і їх сміх. А ще якби вони мали так цілий день лопотати!

— Ходім! — промовила молодша. — Ми тебе, Ксеню, проведемо.

— Пане Грицьку, ви на медецині? — питала панна Міся. — О, як я дуже люблю медицину! Я життя віддалаб за неї! Але два нещасливі припадки сталися в моїм житті. Один, що я не уродилася мущиною і не могла посвятитися наукам, а другий, що я — хоч і жінка — не можу сидіти у Львові, тільки в пустій Березівці і тут нидію... — А ви що студіюєте? — питала вже Стецька. — Ви фільософію! О, й фільософію люблю над життя! Знаєте, тої зими спровадила я собі самих фільософічних книжок за 50 корон! Половину своєї платні я дала, щоб тільки не остати далеко від освіти.

— Якіж то ви книжки собі спровадили? — спитав Стецько й підморгнув до Грицька.

— Які? Ріжні, ріжні, о дуже ріжні. Я, знаєте, не повинна цього говорити вам і сама хвалитись, але знаєте — і вона завертала очима, якби мала 18 літ, хоч вона вже мала чи не вдвоє стільки — знаєте, я дописую до ріжних журналів на теми фільософічні, психольоґічні, педаґоґічні... О, я дуже багато дописую, і тепер мене всі редакції завалили проханнями, щоб до них писати. Але як тут писати, як тут працювати, коли чоловік нидіє, марнує свій талант на селі! Тільки люди дуже обмежені можуть бути задоволені селом. Не правда-ж, Вандзю?

— Правда! — повторила сестра. — Село — це загибіль інтелігентній людині. Щоб як вирватися з нього!

Грицько, поет, тільки підсміхався, бо знав їх уже давно, а Стецько думав собі:

— Волію я вже мати дурну жінку, ніж ось таку мудру!

І так вони дійшли до парохії.

Пані-матка була не довго в церкві, вибігла, щоб приладити обід. Побачила вона крізь вікно, що з Ксенею вертають і учительки, й тільки зітхнула.

— О, Господи!

Підійшла до стола, де були вже покрані курчата і стала рахувати кусники: раз, два, три...

— О, Господи! О, Господи! — бо дуже не любила їх, і знала, що вони вже напевно будуть на обіді.

(Продовження буде.)

Д-р Ростислав Білас
ОРД. при вул. Коперника 48.
1.06 2—2

ні, ні добрих приміщень, ні професорів. Крім того ставились до них неуважно навіть такі установи як професійні спілки. Але незважаючи на все те, робфаки становлять нині „поважну силу і є одним із серіозніших чинників зростання пролетарської освіти й культури".

На Україні було в шкільному році 1920—21 шість робітничих факультетів, а в них 850 слухачів. Тепер, тобто у шк. році 1928-9 є аж 47 робітничих факультетів, в яких учиться 9.843 слухачів. Через робфаки перейшла вже поважна кількість молодих робітників і немало їх вспіло повінчати вже й вищі школи. „Прол. Правда" твердить, що з робфаків вийшли вже „не тільки тисячі й десятки тисяч практичних освічених робітників, а й сотні аспірантів (кандидати на професорів), учених, які створюють нове покоління комуністичних наукових сил".

З наведеного бачимо, що робітничі факультети мають достарчити комуністам певних і відданих робітників на всіх ділянках життя, зокрема на культурній і науковій ділянці. Важко сльи погодити все те славословіє для робфаків і робфаківців з тими застереженнями щодо їхніх кваліфікацій, про які ми згадали на початку.

За океаном.

Недуга делеґата „Рідної Школи".

Делеґат старокраєвої „Рідної Школи" п. Лев Лісічук перестудився в часі безперервних обідок і захорів у Вотерваліт, Н. Й. Там він мусів спинитися і тимчасово відкликав усі заповіджені віча в справі допомоги „Рідній Школі". Після виздоровіння делеґат краю обїздитиме далі українські кольонії в Злучених Державах.

Українські курси у Вінніпеґу.

У Вінніпеґу, Канада, відбуваються тепер вищі українські курси при Українськім Народнім Домі. Викладають історію українського письменства — Е. Козловський та І. Чайка; українську історіографію — д-р М. Мандрика; основи політичних наук — С. Озеро; українську музику і теорію музики — Е. Турула; історію Канади — Д. Якіміщак; історію української еміґрації — С. Чобель; основи політичної економії — М. Вавраків; комерційні знання — д-р І. Гуляй; історію українського театру — Д. Гунькевич; робітничі справи — С. Савула; граматика української мови — Е. Ситник. На курси зголосилося 58 схучачів.

Нова українська ґазета.

Від нового року виходить у Вінніпеґу новий український тижневик п. з. „Правда і Воля". Це орган Українського Народнього Дому у Вінніпеґу та союзних з ним народніх організацій у Канаді. Новий часопис, призначений „для робітників, фармерів і всіх працюючих", видає Українська Кооперативна Спілка у Вінніпеґу, якої управу творять: Н. Баран — голова, Д. Гунькевич — заст. голови, С. Ковбель — касієр, М. Онофреїв —секретар. Один уділ в Українській Кооперативній Спілці виносить 25 долярів. З двох чисел (6. і 7.) „Правди і Волі", що до нас наспіли, виходилоб, що новий орган стоїть під ідейним впливом ґрупи наших пражських соц.-революціонерів. Особливо різко неґативне становище нового органу до комуністичної партії і її влади на Україні.

Чужинецькі ґазети в Ню Йорку.

В Ню Йорку є такі чужинецькі ґазети: італійських 13, жидівських 12, арабських 5, німецьких 4, китайські 3, російські 3, сербські 3, чеські 2, мадярські 2, хорватські 2, грецькі 2, японські 2, словацькі 2, шведські 2, польські 2, французька 1, литовська 1, **українська 1**, словінська 1, норвеська 1. Разом 64; з того 31 дневників і 33 тижневики.

Проти підвишки комірного.

У Варшаві радив зїзд союзів комірників з усієї Польщі з участю 38 делеґатів у справі урядового проєкту: підвишки комірного. Цей зїзд приняв таку резолюцію:

„Зїзд комірничих союзів з усієї Річипосполитої стверджує, що внесений урядом проєкт утворити „державний будівельний фонд" як звернений виключно проти міського населення, мусить у наслідках потрясти усім господарським життям.

„Зїзд стверджує, що підвишка комірного передбачена у проєкті, не є нічим іншим як скритим податком, який має обтяжити страшенно мешканців міст.

„Зїзд стверджує, що проєкт Ради міністрів містить у собі досить виразні прикмети етатизму і не дає ґарантії, що фонди будуть ужиті як слід на розбудову, тим більше, що досвід минулих літ щодо способу використання фондів на розбудову відбіг далеко від загальних сподівань.

„Зїзд комірницьких союзів стверджує, що в інтересі населення і всієї країни треба розпочати в широких розмірах розбудову і що уряд має спромогу найти фінанси на розбудову: 1) введеною примусовою внутрішньою позичкою, 2) звишкою цін на державні монополі, 3) оподаткуванням незабудованих площ, 4) одноразовою маєтковою чинитьбою від нерухомостей, 5) спеціяльними закордонними позичками на розбудову.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Хто ми нарешті?!

Свого часу застановлявся я над тим, що ми, галичани, за народ, до кого нам признаватися і де наша праотчина. Тоді разом з Вп. П. Шелухіном, чи там на підставі його доказів, дійшов я до переконання, що галичани, це білі хорвати з чорним піднебінням. Боліла мене зразу думка, що я не українець, що всі отсі атрибути українства: вишивки, писанки, серцещипні шумки і розгульні коломийки, гопак, козак і метелиця — все отсе крадене від правдивих українців. Але час — найліпший лікар. Помало засклепив рану і я погодився з долею. Українцями ми не є, але все таки до великої сімї, до славян, належимо, а це вже також щось значить.

Але один маленький фактик зрушив з основ і цю мою „славянську" будівлю.

Я син свого народу (хтоб він не був!) і мені — як і моїм землякам — не богато треба до зміни переконань. Вистане нераз один арґумент, не дуже то й сильний, а ми здаємо позиції і остаємо тоді без своєї думки.

В моїм випадку арґументом було кіно.

Нічого не прочуваючи, пішов я вчора на фільму „Останній монарх". Поминувши все інше, маю спеціяльну слабість до б. монархів б. Австрії і завсіди радо йду до кіна, де їх показують.

Перед моїми очима пересувалися знані з читанок і портретів особи: Франц-Йосифа, Єлисавети, Рудольфа, Фердинанда, Карла... Як не як, а пригадують вони нам конституцію, парлямент, десь колись субсидії для товариств.

Сиджу і дивлюся.

Старий Франц-Йосиф — залізна воля і камінне серце, Єлисавета з порахованим волоссям на голові, Рудольф з Вечерою, Фердинанд з Сараєвом, Карло з тузином дітей... Накінець революція, голодні віденці здобувають „бурґ", Карло втікає, Австрія розлітається а на її звалищах... Тут саме починається властива річ.

На екрані вже не образи, а напис.

„І на звалищах австро-угорської монархії встали вольні народи, придушені досі німецьким чоботом. Всі славяни відвоювали волю".

Не чекаючи вже на кінець, себто на світло в салі, я вискочив прожогом на вулицю.

Всі славяни... Ми славяни також... Значить...

Біжу під трафіку, де виставлені часописні сензації. Шукаю, що є про нас...

Є всяка всячина. Від кольонізації до асиміляції, від сильної руки до кримінальів. Але про те, що було в кіні, ніже титли.

Якже це? Славяни ми чи не славяни?!...

Виходить, що ні!

Галактіон Чіпка.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З літературної критики.

Між автором і читачем.

Коли критик є настільки свобідний, що може висловлювати свої думки незалежно від домагань органу, де пише і від впливів видавництв, про які пише, він мусить здебільша думати про дві немаловажні величини: автора та читача. Чим автор є менший, тимбільше треба з ним рахуватись. Творові письменника з іменем і талантом можна відмовити всього і накинутись на нього з обуренням, яке нераз стає природною реакцією, коли ми стали розчаровані там, де сподівались бути очаровані. Справжній письменник розуміє мотиви найбільше роаторощуючої критики і передумає їх, щоби з них скористати. Кандидат на письменника зведе арену боротьби до помийної ями.

Авторська вражливість нагадує в неодному вражливість акторську. Літературний критик, що хоче думати про домагання літератури рідко коли може мати приятелів між письменниками. Більшість письменників завдячує свою творчу силу повній відсутности критичного хисту; — відоме психольоґічне явище. Тому-то критик рідко коли пише для автора, який ще рідше може користати з його рефлексій на тему його таланту. Лишається читач. Замісць одної особи з означеним індивідуальним обличчам — тисячеголова тиндра, якої не можна собі уявити. Адже є якась ріжниця з одного боку між підготовкою професорів літератури та її неофіціяльних знавців і почитувачів (що не тільки почитають її, але й почитують!) і з другого боку між підготовкою якоїсь пані радникової або студента, що мають нпр. нині багато більше впливу на творення т. зв. громадської опінії, ніж ті, що думають над деякими проблемами і про них пишуть.

Для кого-ж пише критик? Для відомого або невідомого йому гуртка осіб, що думають на такому самому рівні як він. Та його праця можлива лише в чисто літературних органах, які звертаються до читачів з виробленим літературним смаком, вихованих на найкращих зразках не тільки одного, рідного письменства. Критика для буденного вжитку часописних читачів сходить на рівень таких популярних балачок, як ось ця, з метою розяснити зовсім наївні питання, що стоять перед порогом літератури.

Читач, для якого література стає рятунком на нудьгу за недостачею кіна, танців або радіо вважає в першій мірі критикою такі інформаційні огляди, які влекшують йому умові лінощі. Коли автор жде здебільша від критика доказів на свій талант, читач хоче таких доказів на свої погляди. Література в таких країнах як наша зазнає долі педагогії. Тому, що кожний може мати діти (Мультатулі написав давно на цю тему чудесну притчу!), кожний уважає себе підготованим їх виховувати. Наслідок такий, що найсильніші погляди у дітей творяться як реакція на невпинні, до зануди одноманітні ради та докори батьків.

Можете обурюватись, читачі, разом з усіма нашими авторами, але правдою є те, що пересічний рівень освіти наших письменників не є такий, щоби вони могли розбудити якісь нові ідеї або відкрити нові овиди. Може це і не їх вина, що ви і ми, пресові робітники, зробили неодного з них письменником. Загал громадянства, що ставиться так само до літератури як ми до каналів на Марсі, повторяє нам заєдно устами суспільних оборонців літературної творчости, щоби піддержувати таланти за їхнім прикладом: добрим словом.

Смішною буває гра обставин: ви, читачі, впливаєте більше на талант письменника, ніж уся світова творчість з її критиками. Завдяки вам письменник вибирає такий рівень праці, такі сюжети, такий стиль і такі ідеї, щоби все це припало вам до вподоби і... видавцеві, який без надій на вас, не видрукує книжки. Ви родите таланти, бо неодин, який роками не мав сміливости стати автором, одного дня з пересердя хапає за перо, щоби доказати, що і він ушкварить не гірше від тих, що попали з книгарського катальоґу просто в історію літератури.

Критик у таких обставинах не може мати багато гумору. А коли ще й він не в силі сміятись то краще мовчав би. Його головна роля нагадує професію лікаря, коли він має поставити діяґнозу. Здається, що при деяких недугах у пізній стадії пацієнти почувають себе краще, ніж здорові; їхня висока температура пронизує їх виїмковою бадьорістю. При такій температурі критик, як і лікар, не може висловити всієї своєї думки. Ця думка стає навіть інколи зайвою, бо спізненою в відношенні до автора і пацієнта. Читач, який спочуває з автором — немов член рідні, що прийшов з пацієнтом — не завсіди є тим, якому можна сказати всю правду.

Дуже поширеним є в нас погляд, що критик мусить сам показати власним прикладом, як має виглядати критикований ним твір. Небагато було таких критиків, хоча великих було багато, а нариси неодного мають досі більшу вартість, ніж твори, що спонукали його до цих нарисів. Лікар може мати рака, а в силі одночасно ствердити, що його пацієнт недужий на серце.

Між критиком і автором, далі: критиком і читачем панують нормальні взаємини, коли розмова на літературні теми починається на якомусь спільному рівні з метою розяснити спільними зусиллями одну з проблем духового життя, не загальну, що торкається нашого сусіда, а наскрізь особисту, що хвилює нас тому, бо є одним з моментів нашого духового розвитку. Для цього треба таких-же взаємин між автором і читачем. Далі: взаємин автора з літературними явищами поза буденним овидом, з явищами всієї рідної та чужинної творчости.

VI. Краєвий кооперативний зїзд.

За організацію кредитових кооператив.

В середу 13. березня ц. р. відбувся шестий краєвий кооперативний зїзд у салі Т-ва ім. Лисенка у Львові. Зїзд відкрив в год. 11-ій перед полуднем президент Ради РСУК інж. Павликовський при виповненій по береги салі делеґатами.

Опісля виголошувано реферати, які вислухали делеґати з великим зацікавленням. Перший референт д-р К. Коберський в рефераті на тему: „Орґанізація щадничо-позичкових кооператив" зясував докладно вагу та значіння українських райфайзенок для піднесення народнього господарства. Референт обговорив в рефераті такі основні тези:

I. Схема будівництва.

Українська кредитова кооперація на західно-українських землях має бути основана на засаді двостепенности (кооператива I. ступня і центральна каса). Місцеві райфайзенки і каси з ширшим районом діяльности зяжуться у діловому кредитовому обороті з Центробанком. Краєвим орґанізаційним центром є РСУК, якому допомагає центральна каса. Дальше зясував основну мету українських райфайзенок, яких головним завданням є подешевлення кредиту.

Після того д-р М. Корчинський у рефераті: „Орґанізація українських кооперативних банків" обговорив головні їх завдання. Найважнішою цілю кооперативних банків має стати обєднання, скріплення і розбудова українського промислу, звязаного в першу чергу з хліборобством.

Вкінці д-р Кость Левицький у рефераті „Орґанізація центральної каси української кооперації" представив делеґатам головну мету такої центральної каси. Вона мусить сповняти обовязки центральної каси і фахового союзу кредитових кооператив. Центробанк одночасно виконує всі банкові функції для заспокоєння потреб цілого кооперативного обороту. Зокрема він служить перемішуванню капіталу між кооперативами, наладнуванню грошевого вирівняння між кооперативами, виконуванню обовязків посередництва та удержуванню звязків зі зовнішнім грошевим ринком.

Над виголошеними рефератами розвинулася цілком річева дискусія, яка внесла деякі поправки і зміни до усталених тез у тих рефератах. По дискусії ухвалили делеґати більшість тез, з малими змінами, одноголосно, деякі з них більшістю голосів. Вже вечером по 8-ій год. замкнено зїзд.

Сойм.

Заява пос. Васинчука. — Перепалка з марш. Дашинським. — Заява марш. Дашинського.

В середу 13. березня на плен. засіданні сойму пос. Гралінський (Визв.) реферував закон про ратифікацію московського протоколу. Опісля йшла дискусія. Пос. **Васинчук** відчитував заяву в імени українських незалежницьких партій. Підчас відчитування цеї заяви дійшло між ним і марш. Дашинським до гострої перепалки в звязи з текстом заяви.

Пос. Васинчук говорив: Не прилучуємося до ратифікації Літвінового протоколу, бо він виходить із нинішнього фактичного стану, який основується на поділі українських земель між підписані держави, а головно СРСР, Польщу та Румунію, а посередно санкціонує цей поділ земель, який повстав проти волі українського народу на основі насилля завойовників після довгої боротьби за свою незалежність і зєдинення та проти принципу про самовизначення народів. Ніякої з держав, які підписали протокол, не вважаємо управненою промовляти в імени українських земель, тож і московський уряд, який відібрав політичну свободу територіям Рад. України. Заявляємо, що ніяка акція завойовників українських земель, яка зміряє до закріплення нинішнього фактичного стану, зовсім нас не обовязує та не може звязати нестримних стремлінь для відбудови незалежної України.

Марш. Дашинський: Прошу пояснити, як ви це розумієте, що ці акти зовсім вас не обовязують? Чи це може заповідження війни з польською державою? Пос. Васинчук: Як пан маршалок уважає. Марш. Дашинський: Коли позволяєте мені здогадуватися, то я мусів би відібрати вам голос. Що це значить, що вас не зобовязують договори? Голос на салі: А посольське приречення? Пос. Вас.: Я вважаю, що заява, яку складаю в імени українських незалежницьких партій не містить у собі нічого крім того, що є допустиме в заявах. Марш. Даш.: Коли так, то як можете сказати, що будете вбивати та ламати закони? Пос. Вас.: Я цього не кажу. Марш. Даш.: Перепрошую пана посла, але не можу позволити на заяву з цієї трибуни, що закони вас не обовязуватимуть. Коли промовлятимете в цьому дусі, то вам зараз відберу голос. Усіх нас обовязують закони, вас також. Пос. Вас.: Протокол Літвінова не є висловом ідеї. Він основується на розборі українських земель між контрагентів. Він не може теж бути засобом для пацифікації Сх. Европи, доли в сімї вольних народів не засяде незалежний український нарід у власній вільній державі.

Сходячи з трибуни каже пос. Вас. під адресою марш. Дашинського: „І це маршалок із ППС може робити такі замітки!" За цей виклик пос. Васинчука візвано до порядку із записанням до протоколу, при чому маршалок загрозив йому видаленням. Пос. Пужак (ППС): А не було видалювання в гіршому положенні, коли шалів Санойца.

В дальшій дискусії марш. Дашинський щераз вернув до справи прикликання до порядку пос. Васинчука. Він сказав, що не хотів би, щоби його становище критикували без пояснення цього становища. Здається, що величезна більшість поляків благословила би хвилю, в якій дали би їй заг. співжиття з нац. меншостями в Польщі. Я до тої більшости належу з усього серця. Мабуть і нац. меншости булиб задоволені, колиб між ними та польською більшістю запанував стан не війни, а мирної співпраці. Розумію дуже добре, що в цьому процесі є надзвичайні труднощі, але що ті труднощі не можуть послугуватися війною, як знаряддям, зверненим проти кордонів польської держави. Також не можна дати розгрішення горожанам за закиди, коли заявляють, що законні акти, на яких основуються кордони держави, не обовязують їх зовсім. Розумію, що нац. меншости мають право домагатися від держави уступок і реформ, умовин культурного та національного життя, але розумію теж, що держава має право домагатися від них, щоби рахувалися з її істнуванням і з її життєвими інтересами. Пригадуються мені Чемберленові слова, який жадав від нац. меншостей, щоби супроти держави станули з чистими руками. Тому мушу домагатися з цієї трибуни пошанування законів і кордонів держави.

Опісля промовляли ще посли Левенгерц і Каруза (біл.), після чого сойм приняв у 2. і 3. читанні проект, що ратифікує протокол.

Посли видані судам.

На засіданні сойму 13. березня пос. **Загайкевич** реферував справу видачі послів Варського та Бітнера (ком. фракція) і Вальницького (Сельроб-лівиця) за те, що на суд. розправі у Вильні проти бувш. послів Білоруської Громади на перерві висловлювали признання для них в імени своїх груп. Референт в імени комісії заявився проти видачі цих послів. Пос. Подоський (ББ) каже, що його клюб голосуватиме за видачею. В голосуванні внесення комісії 135 гол. проти 121 відкинули і тимсамим сойм постановив видати цих трьох послів. Опісля ухвалили не видавати судам пос. Савіцького й Сохн. На цьому закінчили наради. Найбл. засідання в пятницю.

—o—

Троцький їде до Берліна.

Царгородський час. „Ікдам" повідомляє, що Троцький дістав уже дозвіл поселитися в Берліні. Поїде туди з кінцем березня.

—o—

Розправа студ. Мицака.

Гапій Петро, студ. техніки, що сидів з Мициком Романом (його арештували під замітом, що позичив був Мицикові одяг), вийшов на волю. — Наглий суд над Мициком відбудеться у пятницю 15. березня ц. р.

—o—

По широкому світі.

Анґлійський парлямент мають розвязати на Зелені Свята, а нові вибори призначити на 29. і 30. травня.

Є звістки буцім-то Гінденбурґ має намір після Великодня звільнити теперішній уряд, щоби створити новий „правий" кабінет.

Австрії загрожують нові вибори до „Національної Ради", тому, що між урядовою більшістю і сильною опозицією панує гострий конфлікт у справі мешканевих законів.

Мексиканський уряд заявляє, що повстання в Мексику здушене.

Штреземан має зустрітись з анґл. канцлером скарбу Черчілем на Рівієрі, де розмовлятимуть на тему репараційного банку. Анґлійські сфери є проти такого банку.

Присилайте негайно колядну та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ

— **Відлига.** Перші прояви відлиги найкраще можна оглядати у місті. 12-го ц. м. уполудні, коли сонце глянуло одним оком зпоза хмар, з дахів почало литись на голови прохожих, а ще вірніше... падати великими клаптями снігу. Це сторожі скидали сніг з дахів на хідники. Трамваї і машини перемінялись у потічки. Хоча морозець ще не покинув, можна сподіватись кожної хвилини справжньої відлиги. Урядові органи обчислюють, що в самім львівськім воєвідстві треба буде виселити 5000 домівок, яким загрожують муть ріки. На деяких з цих місць уже стоять військові патрулі, щоби розбивати криги і помагати загроженим.

— **Пекарі страйкують.** Вчора львівські пекарі зробили протестаційне віче проти розпорядку маґістрату, який відвищив за мало ціни на хліб. Вони рішили застрайкувати. Кажуть, що пшенична мука підскочила на 16 сот. від кіля і тому вони не в силі продавати хліба за ціну встановлену маґістратом.

— **Легко сказати, важче зробити.** Городське староство видало розпорядок, щоби власники домів звільнили дахи від снігу та ледяних скалок, що загрожують головам прохожих. Тому, що робітники, які мають робити це на поверхових каменицях можуть легко заплатити за таку працю — життям, треба їх як слід поприв'язувати, придержувати то-що. Та звідки взяти у Львові нараз стільки акробатів? Саме вчора автор цієї новинки бачив таке видовище: діти вертаючи з школи реготались на вид одного предмету, що летів з даху стрімголов униз. Це був кіт, який вийшов на дах поглянути на март, а не був у силі вдержатись на ховзькім даху. Правда, що він не був привязаний.

— **З „Української Ремісничої Бурси" у Львові.** Пишуть нам: В неділю дня 10. березня пройшла „Українська Ремісника Бурса" свого довголітнього голову о. сов. Евзевія Бачинського, перенесеного на парохію в Бережанах. В святочно прибраній салі в домівці при вул. Ходоровського 3 зібралися члени, прихильники і вихованці бурси, щоби виявити уступаючому голові шанування за його совісну і успішну працю в бурсі. Заст. голови п. Михайло Стефанівський, майор Іван Бачинський, Амврозій Березовський і речник ремісничої молоді висказали йому подяку за труди для добра бурси та бажання успіхів у дальшій праці. Дякуючи за це признання о. Е. Бачинський заохочував молодь, щоби вона здобула кращу долю і висловив пошану за труди працю п. Івана Бачинського, одного з основників бурси, що від трицяти літ піклується нею. Вечір закінчився хоровими співами бурсаків і загальною фотографією. — **М. М.**

— **Ріжні вістки.** Недалеко Пірею грецькі органи влади затримали єгипетський пароплав „Дніпріяц" з вантажем опію та гашишу. — Учасник експедиції Нобіле Цаппі оженився. — Чужинецка преса передає звістку, буцім-то в Варшаві арештували дня 9-го ц. м. 200 анархістів. — Відомий англійський автомобіліст майор Сіґрейв установив новий рекорд швидкости їзди на автомобілі. Фльоріді переїхав він 375 км. у годині, себто на 41 км. більше, як його попередник. — У Відні помер у 56-ім році життя Етієн Ріше, проф. школи суспільних наук у Парижі, учений мандрівник, не треба його мішати з Шарлем Ріше, психольоґом. — Папа відвідає ріжні европейські країни 1930 р. — У Празі помер 76-літній журналіст Йосиф Голечек. — В Антверпені засудили журналіста Франка Гайного на 1000 фр. за плягіят повісти Конана Дойля.

— **Чи ми бідні?** На цю тему яворівське „Українське Слово" містить такий допис: „Що по наших селах видно біду — це правда, але щоби ми були бідні — це вже незгідне з правдою. Я переглянув коопер. книги в двох кооперативах: в Поруденку і Порудні. Це найбідніші села Яворівщини. В Поруденку прокурюють люди місячно 500 зол., а село має 450 душ. В Порудні ще більше прокурюють. Яворівський повіт прокурює місячно найменше 60.000 зол., річно 720.000 зол. За ці гроші ми купилиб 20.571 сотнарів жита! А скільки наш нарід пропиває? — Даймо собі слово, що від сьогодні перестанемо курити і пити. Хто не має вже стільки сили волі, нехай обмежиться до половини! Заощаджені гроші складаймо на щадничі книжочки по наших фінансових інституціях — і не признаваймося, що ми бідні".

— **Також заповіт.** Черновецький „Час" дає таку новинку: Один господар в селі на Закарпатській Україні, вмираючи, написав заповіт, на підставі якого все добро мало перейти спадкоємцям у рівній частині. Одначе цей заповіт набирав сили тільки тоді, коли спадкоємці день похорону умерлого зроблять святом для цілої громади. Підчас похорону має грати музика, всі дзвони мають дзвонити, люди мають з пістолетів стріляти. Після похорону має бути обід для цілої громади. До цього обіду має бути лагодо

лено: 500 кільоґрамів мяса, 500 літрів вина та досить горілки, щоб у день похорону, як це вимагав заповіт, усе село було пяне. Останню волю померлого люди рало виконали.

— **Підхмарний герой.** Всі вже про це знають: герой модерної Америки, Ліндберґ, що оминув стільки катастроф між небом і землею — женить-ся. Він заручився з донькою американського амбасадора в Мексику, Маррова, а його шлюб призначений на червень у Мексику або в Ню Йорку. Американська преса каже, що він освідчився місс Анні, коли торік літав з нею понад мексиканські гори. Цими днями літаючи з нею мало що не скрутив собі голови і їй, нещасливо впавши. Місс Анна Марров, що скінчила вищу школу в Нортгемптоні — поетка. Ще в школі писала вона поезії до журналів, які признавали її помітний поетичний талант. З приводу проголошення, що вона наречена славного летуна, вся преса в Америці друкує її поезії. Анна має тепер 22 роки і живе з батьками в Мексику. Кажуть про неї, що вона дуже скромна щодо одягів і забав. Аж тепер має вона сила матеріялу до поезії, коли може літати з Ліндберґом попід хмари!

— **Король інкоґніто.** На побережа французької Рівієри, в Каннах, заїхала недавно міжнародня реґата. З неї висів худощавий мущина незвичайного росту, але звичайного вигляду; добре одягнений, може не такий елеґантний як треба було би справжнього „світовика", а проте з усіма маєрами самовпевненого аристократа при всій своїй скромности, природній у великих панів. Цього-ж дня він зайшов до місцевого касина гри. Сів і почав шукати по кишенях. Спершу у камізольці, відтак у портфелі, аж нарешті найшов 20-франковий банкнот. Імовірно найменшу монету, яку мав при собі. Помняв її, вагався, і звернувся чемно до крупієра, щоби розміняв йому 20 фр. на дрібні, бо він — хоче грати. Крупіє — елеґантний великосвітський панок, що щодня розмовляє з міліонерами за панібрат, глянув зависока на цього поважного новика і звернув йому увагу, що коли хоче грати дрібними, то міг би краще заграти в карти з яким кельнером. Старший пан не образився, подякував чемно за раду, встав і пішов. Коли він вернувся до готелю, його жінка зустріла його з окликом: „Мій Боже, Христіяне! невже-ж ти програв уже всі гроші". Муж усміхнувся: „Ні, Олександринко, я мав грати в карти з кельнером, але таки стримався. Ану-ж був би я програв цих 20 фр. Правда, що французькі франки це не данські корони, але таки програвати їх так легко — було би легкодушно. Не можна давати поганого прикладу свому народові. Ану-ж попадемо ще в шкільні читанки". Після цього подружа пара склала свої дрібниці в торбину, де були вирізані латинські букви C і X і — вернулась на північ. Вони їздили інкоґніто як усі володарі, що хотять мандрувати для приємности. А проте про їхню пригоду довідався весь світ.

— **Вечір східньої музики та пісні** відбудеться в суботу 16. березня заходом львівського відділу есперантистів і заходом тегеранського т-ва есперантистів у салі львівського Міського Касина при Академічній вулиці. На вечорі буде співати між іншими і наша співачка п-і Іванна Гиннлевичева. Початок в год. 7. веч.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Музика й театр у Станиславові.

8 столітні роковини смерти Фр. Шуберта. — З вистав театру ім. Тобілевича.

Станиславів, 10. березня 1929 р.

Музичне Т-во ім. Лисенка і „Станиславівський Боян" відсвяткували столітні роковини смерти Ф. Шуберта концертом, що відбувся дня 21. лютого ц. р. Програму концерту виповнили: хоральні твори Шуберта (хор стрільців і хор пастушків із Розамунди та кантата „Весняний ранок") у виконанні „Станиславівського Бояна" під управою проф. Недільського, фортеп. тріо (es-dur), відігране учителями Муз. Інституту п. Минкевич-Крижановською (форт.), Вислоцьким (скрипка) і Недільським (челло) та квартет d-mol (Вислоцький, Андрусяк, Гайнц і Недільський). Крім цього виступила на концерті запрошена зі Львова співачка п-ні Шмериковська-Приймова, що відспівала кілька пісень Шуберта, виявляючи при цьому не тільки свої голосові прикмети, але також музикальну культуру та знання й розуміння Шубертового мистецтва. Хоральні точки виконав „Стан. Боян" зовсім добре; побажатиб тільки, щоби число його членів збільшилося, бо як на Станиславів — хор безумовно за малий. Новістю були тріо та квартет, які по довшій праці та зіграню дадуть станиславівському Муз. Т-ву цінний набуток. Про творчість Шуберта говорив дир. Муз. Інституту Залеський, заступаючи д-ра Людкевича, який наслідком перешкоди не міг приїхати на концерт. Фортепяновий дострій хорам грала п-на Поврозник, солістці — д-р Ґінсберґ, що відіграв ще надпрограмово Шуберта: „Військовий марш" та „Музичну хвилину".

Театр Тобілевича, пробившись раз на добрий шлях, не сходить на манівці. Рішився він на всесильну тепер оперету, яка притягає публику і вчить її глядіти на театр як на життєву конечність, а з другої сторони дає матеріяльну підставу театрові та можливість праці також в іншому напрямі як не тепер, то на будуче. Останньою новістю була у нас оперета Леґара „Дротар", тепер іде „Вій" в перерібці Кропивницького. Обговорювати кожну оперету зокрема забрало би за богато місця. Скажу тільки, що порівнюючи вистави оперет у більших містах з нашими, не бачу на сцені станиславівського театру більшої ріжниці. Декорації та убрання не полишають у нас нічого до бажання. А гра артистів? Треба побачити Ленську як наївну дівчинку-Зузю або нездарну служницю у „Дротарі", чи як бублейницю у „Вію"; Смиринську як Маню (Дротар) або як принадну залюблену, але грізну сотниківну-відьму (Вій); Кемпову як хлопця Янка або Ґізу (Дротар), чи як дійсно знамениту Хайку (Вій). Не можна також поминути хоч і маленької ролі циганки у „Вію" (Пеліхівна). Мушини нехай вибачать, про них іншим разом; а для цікавих назву головних: Боровика, Данчака, Кемпу, Величковського та Чорнобіля. Збірні сцени виходять місцями трохи замрачені, за мало теж природної гри; мужеському хорові придалисяб сильніші тенори, а орхестрі ще кілька музикантів. Позатим вистави стоять дійсно на непересічному рівені. Відмічені недостачі в хорі та в орхестрі певно небавком вирівняє п. Сарамаґа, талановитий та солідний музичний провідник театру. П. Й.

Дописи.

БІРЧА *(Заснування філії „Сільського Господаря". — Справа філії „Просвіти". — Кооперативні справи.)* По довшій сплячці та бездіяльности і на Бірчанщину прийшло живіше життя. Дня 1-го січня ц. р. з почину місцевого адвоката д-ра Михайла Ільницького відбулася перша організаційна анкета, в якій взяли участь громадяни, що зрозумівши вагу хвилі признали, що треба спільної плянової і орґанізованої праці, та що тільки така праця зможе увінчатися успіхами. По довшій оживленій дискусії всі присутні одноздідно рішили: 1) щоби піднести господарську культуру і поширити аґрономічну освіту, порішено заснувати в Бірчі філію Сільського Господаря; 2) з уваги на велике віддалення філії „Просвіти" в Добромилі, яка через те не сповняє як слід люстрації читалень Бірчанщини, заснувати в Бірчі окрему філію Просвіти; 3) постаратися про постійного референта в економічних і просвітніх справах, а для забезпечення його прожитку оподаткувати сталим датком всю повітову інтеліґенцію. Комітет з пятьох має ці ухвали перевести в життя. Перша ухвала вже здійснена. Дня 30-го січня ц. р. відбулися конституюючі збори філії „Сільського Господаря". Філіяльна рада під проводом о. Івана Лебедовича як голови вже почала пропаґандову й орґанізаційну працю засновуванням кружків „Сільського Господаря" по селах. Перші кружки засновано в громадах Явірник Руський і Липа. Філія „Сільського Господаря" вже має постійного орґанізатора інж. аґр. п. Миколу Бурого, який обїзджає села та живим словом ширить господарську освіту. Поліція робить тій орґанізаційній праці перешкоди, не допускаючи декуди до зборів і викладів нібито тому, що будинок не надається на сходини більше людей, як це мало місце в громадах Котів і Рудавка. Від двох літ існує в Бірчі кооператива, якої завдання як такої, що лежить в осередку Бірчанщини є особливо велике, бо від її розвитку й істнування залежить взагалі справа поширювання кооперативної ідеї по інших громадах. Одначе на встид нашої повітової „патріотичної" інтеліґенції число членів і уділів кооперативи є смішно мале, а багацько з тієї інтеліґенції навіть не хоче знати де вона находиться, і всі свої покупки полагоджує виключно у всяких чужинців, які і без того вже досить богаті. І якщо наша кооператива і впаде, то моральна відповідальність за це буде важким каменем лежати на совісти тих наших інтеліґентів, що позабули на клич „свій до свого", і таким поступованням не дозволять українським кооператорам позбутися вже раз чужих і нам ворожих національно і політично купців лихварів. Нехайже цей голос не буде голосом вопіющого в пустині, бо тоді ми на жаль — булиб змушені деякі імена оголосити прилюдно в пресі. *Свій.*

З судової салі.

Епільоґ забави хлопців-пастухів перед судом присяглих у Львові.

В середу 13. березня ц. р. відбулася у Львові розправа проти сімох сільських хлопців-пастухів, яких прокуратор обвинувачував за злочин грабунку. Саля була виповнена по береги цікавою публикою. Розправі проводив предс. Антоневич, а як вотанти засідали ради. Анґельський і Зґуральський. Обвинувачував прок. Огоновський. Боронив у заступстві д-ра Ганкевича обор. д-р Старосольський.

Акт обвинувачення каже, що сімох хлопців зі села Домашева, пов. Рава Руська, а саме: Михайло Сенівський, гр.-кат., 17 літ, Василь Лис, гр.-кат., 18 літ, Роман Тригуба, гр.-кат., 17 літ, Василь Яремчук, гр. кат., 18 літ, Андрій Білоус, гр.-кат., 16 літ, Станислав Кордашевський, рим.-кат. 17 літ та Андрій Сенівський, гр.-кат. 16 літ, напали на переїжджаючого через пасовисько Арона Мойсея Кіка в дні 28. жовтня 1928 р. і забрали йому 60·30 зол. Тому прокуратура обвинувачувала всіх тих хлопців за злочин грабунку по думці §§ 190, 192, 193 і 194 к. з.

Обвинувачені боронилися тим, що війт заборонив переїздити через пасовисько і тому вони хотіли настрашити жида Кіка. Вони прискочили до фіри і за кару жид дав їм на папіроски 0·40—0·50 зол. Але того дня вертав ще раз через пасовисько Арон Кік. Тоді ті самі хлопці посідали на віз і хотіли їхати з ним до війта. Заявляють, що жидові Кікові не грозили ножем, ані не били його палицями по руках, як каже акт обвинувачення. Пошкодований і рівночасно головний св. Кік зізнає, що йому пропало в тому часі 60·30 зол., але він напевно не знає, чи ті гроші забрали обвинувачені. Цікаво, що пошкодований Кік щойно по одному місяці зголосив поліції про цей напад на нього і доконаний грабунок.

Прок. Огоновський підтримував акт обвинувачення і домагався укарання хлопців. Обор. д-р Старосольський збивав тези акту обвинувачення. Обвинувачені протягом промови прокуратора й оборонця плакали ревними сльозами. На запит предс. Антоневича, чи будуть ще нападати, відповіли з плачем, що вже ніколи не будуть так поступати і напевно покаються.

По нараді присяглих суддів проголошено вердикт, яким заперечено всі сім головних питань щодо злочину грабунку. Тому увільнено всіх молодих хлопців від вини і кари та випущено їх на волю, бо вже й так посиділи за кару своєї нерозваги аж по 4 (чотири) місяці у слідчому арешті.

За що судили?

Дня 20. лютого ц. р. покінчилася в Яворові карна справа, що в ній як обвинувачені станули Федір Кунанець, Микола Панчишин та пок. Ілько Хомик, усі з Наконечного, обвинувачені за ширення ложних і грізних вістей. Предметом явної карної розправи був донос Повіт. Команди П. П. такого змісту: „Федора Кунанця та Миколу Панчишина обвинувачується, що 20. мая 1928 р. в читальні „Просвіти" № 1. в Наконечнім підчас відчиту проголосили публично в присутности зібраних приблизно 20 осіб трівожні ложні вісти, а саме, що 25. мая 1928 р. мають відбутися вибори, до котрих приступлять поляки з жидами, бо марш. Пілсудського засуджено за українського посла на 6 місяців тюрми і що він уже втік з Варшави „верхом" за границю". Дальше донос звучить: „Покликуючись на закон про поширювання ложних вістей, доноситься, що обвинувачені є знаними українськими діячами і ведені ненавистю до польськости та до всього що польське, а також до особи марш. Пілсудського, з приводу спорів при отворенні сойму, викликаних українськими послами, намагаються розсівати ложні вісти про вищих представників держави та форму їх урядування". По переведенім слідстві і розправі обвинувачених увільнено.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Додаткова реєстрація інвалідів.

Після довголітніх і безконечних заходів і скарг, вичерпавши міру терпіння воєнного інваліда, сойм остато но ухвалив додаткову реєстрацію воєнних інвалідів у речинці від 1-го липня 1929 до 31-го грудня 1930 року.

Відносний закон про цю реєстрацію входить у життя з днем 1. липня ц. р. Від того дня протягом півтора року зможуть зареєструватися в своїх ПКУ. ті інваліди, що не встигли зареєструватися в попередно усталенім речинці до дня 30. квітня 1922 р. Право до реєстрації мають інваліди б. австрійської. старої

російської армії, армії Української Народньої Республики (от. Петлюри) та польської армії, в тім і ті, що стали інвалідами в польськім війську в повоєнних роках, згідно з статтею зновелізованого закону, що постановляє: „Особи, що мають право до забезпечення з титулу хороби, каліцтва або смерти, яка мала місце перед 1 липня 1929 р. можуть доходити своїх прав аж до 31. грудня 1930 р. включно".

Щодо інвалідів армії УНР. (от. Петлюри), то право до ренти мають тільки ті, що стали інвалідами в часі союзу УНР. з Польщею, або вже к інваліди продовжували в тім часі свою службу в армії УНР.

Інваліди Української Галицької Армії виключені від державного забезпечення внаслідок фальшивої інтерпретації закону, що підводить їх під поняття тих, „котрі боролися проти цілости Річипосполитої Польської".

Наскільки реєстрація інваліда відбудеться згідно з вимогами закону, управнення до побирання ренти починається з першим днем місяця, що слідує після реєстрації.

Звертаємо увагу інвалідів-українців на цю реєстрацію. Тисячі наших інвалідів з Галичини, Волині, Холмщини, Полісся й Підляша не користуються інвалідськими правами, хоч до того дає їм повне право їх терпіння, спричинене військовою службою. Для виконання реєстрації треба предложити військові інвалідські документи з армії, в якій інвалід служив. На випадок браку документів і коли ц й брак оправданий (н. пр. інвалід не одержав документів через розвал Австрії, або в якийнебудь спосіб затратив) треба покликатися на свідків.

Всякі поради в справі реєстрації, як також адвокатську інтервенцію дає „Українське Товариство Допомоги Інвалідам" у Львові, вул. Руська ч. 3|II. Поради дають тільки тим, що вплатять до Товариства річну членську вкладку в висоті 6 зол. На відповідь залучувати почтову марку за 25 сот.

За „Український Город" у Львові.

Анкета „Сокола-Батька".

Справа „Українського Городу" у Львові увійшла на днях в стадію оконечного розвязання. „Сокіл-Батько", не зважаючи на 17-літні старання, не вспів до тепер викупити цілої площі від приватних співвласників. Відсутність масових збірок на купно решти майдану спиняє поступ діла не лише зі шкодою українського населення цілого краю, але й тих українських діячів, що для уможливлення набуття майдану для народу виложили великі гроші на заплату цілої посілости.

Над способом запевнення українському громадянству набуття решти майдану радила в минулу неділю окрема анкета, скликана „С.-Б." у Львові. Предметом нарад було вишукання способу сплати всіх співвласників, щоби вкінці цілий, около 11-морґовий майдан став неподільною власністю загалу. Всі присутні ствердили безумовну доконечність набуття цілого простору, як одинокого місця, де всякі руханкові, спортові, просвітні, кооперативні і взагалі культурні установи цілого краю могли б гідно виступати з публичними показами вислідів своєї праці. Доконечність посідання цілої площі визнано справою чести цілого народу й доказом стану українського посідання у Львові.

До переведення дальшої акції вибрано комітет, зложений з дд. В. Андрейчина, Грещака, проф. А. Березовського, М. Мельничука, І. Олексина і Т. Пісар вського. Завдання Комітету буде зорґанізувати повітові і льокальні збіркові комітети й установити мужів довіря в цілому краю, з метою прискорення збіркової акції і закінчення своєї діяльности викупном решти майдану. Цього вимагає наша честь і пекуча потреба.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Роман Гуль, роджений 1912 р. помер дня 12. березня траґічною смертю. З Винник доїздив він до Львова щодня, де був занятий у перевидавні „Просвіти" як практикант. Дня 12. березня вертав зі Львова до Винник вечірним поїздом і впав із плятформи між ваґони та згинув на місці. Покійний, син свідомого громадянина, покінчив II. кл. у філії української ґімназії. В. П. П.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 14-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов".

Пятниця 15-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.", комедія Генара (премієра).

Субота 16-го, г. 3·30 попол. „Поворот гата", для молоді.

Субота 16-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.", комедія.

Кіна.

„Аполльо": „Любовник ніч засудженого".

„Лев": „Божеська жінка", Ґрета Ґарбо.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Останній монарх".

„Фатаморґана": „Карієра нинішного молодця".

„Химіра": „Царський курер".

Програма радіо.

Пятниця 15-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю „Мейфер". 17·30 Музика з „Плейгаус". 20·45 Народні пісні.

Париж (174). 15·45 Радіоконцерт. 18·45 Пате. 0·30 Симфонічна програма.

Берлін (475,4). 20·50 Симфонічний концерт.

Мюнхен (536,7) 20·10 Радіоорхестра. 21·30 Популярна музика.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Легк музика. 20·00 Орхестра фільармонії.

Лянґенберґ (462,2). 17·45 Вагнер. 21·00 Концерт І. Еберта

Відень (519,9) 16·00 Легка капеля 19·30 Опера.

Москва (1450). 16·00 Европейська музика

Харків (477). 23·30 Музична трансляція.

(1680). 18·00 Курс української мови. 20·00 і 21·00 Концерт для національних меншин.

Варшава (1339,7). 17·55 Концерт 20·15 Симфонічний концерт Фільгармонії.

Субота 16-го.

Льондон (358). 14·00 Октет з готелю „Карльтон". 17·30 Балади.

Париж (174). 20·45 Концерт. 21·00 Маріо Казес.

Берлін (475.4). 21·00 Капеля Сінос.

Мюнхен (536,7) 16·00 Квартет. 20·30 Популярна музика.

Відень (519,9). 17·00 Вечір сонат. 20·05 Вечір Штравсів і легкий квартет.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Веселий вечір і оперетка „Раттельбіндер" Лєгара.

Штутґарт (374,1). 2. 00. Концерт спів. Академії.

Будапешт (554,5). 12·05 Циганська музика з готелю „Брітанія".

Москва (1450). 19.00 Популярний концерт. Танкова музика.

Харків (1680). 18·00 Камерний концерт. 19·30 Музична трансляція.

(1680) 19·30 Вечір розваги. 21·30 Вечір розваги.

Варшава (1385,7). 20·00 Оперетка з Поляния. 22·30 Музика з „Брістоль".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Підволочиська:
15.III. Вій.

Скалат:
16.III. Маруся Богуславка.
17.III. Казка Старого Млина.
18.III. Два злодії.
19.III. Вій.

Грималів:
20.III. Маруся Богуславка.
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

Закінчена постановка штуки Винниченка „Базар". Театр завітає з цею штукою до найбільших міст Галичини: Тернопіль, Львів, Станиславів і Перемишль.

З Т-ва Охорони Воєнних Могил. Головна Рада Товариства Охорони Воєнних Могил у Львові взиває всі свої Філії присилати негайно на адресу Т-ва (вул. Руська ч. 18, I пов.) відповіди на квестіонар і спис своїх членів. Посвідство домагається від централі звідомлення з діяльности і виказу жертв з цілого краю, тому обовязком філій Т. О. в. М. прислати як найскорше докладне звідомлення з діяльности (на висланім їм квестіонарі) і оіменний спис своїх членів. Дати ці потрібні нам також для виготовлення звіту на річні загальні збори Т-ва. — **Головна Рада.**

Поклик! Українські Громадянки! Наша визвольна війна і післяпосне лихоліття навчило нас що дуже важним чинником у національнім і економічнім житті народу є ідейна жінка-мати, свідома і енерґійна громадянка-робітниця. В останніх часах дається запримітити у вихованні жінки додатній проєв. По більших містах основуються школи і курси, до яких горнеться богато дівчат з міст, містечок і сіл. Богато з них учиться ремесла у приватних підприємців та практикує у торговців. Це здорове змагання наших дівчат до фахових занять надибує труднощі, а саме: брак дешевого гіґієнічного та під національним і моральним оглядом доброго приміщення. Велика частина тих дівчат нидіє фізично і морально. Тіж знову, що працюють у чужих підприємців, денаціоналізуються і пропадають для нас раз на все. Зарадити тут лихові може негайне заснування Ремісничої Бурси для дівчат. В цім переведенню цього заміру у діло, повстав при ж ночій кооперативі „Труд" у Львові комітет оснування Бурси. В імени цього комітету звертаємося до Вас, Українські Громадянки, з горячим закликом допомогти нам у цьому важному діл. Причиніться до виховання здорової, метко, підприємчивої, трудящої і свідомої свого завдання жінки матери-громадянки, що піднесе добробут свій і свого народу та відмінює нам наші міста. — У Львові, дня 10. березня 1929 р. — **Е. Макарушкова, М. Морозова, О. Залізнякова, І. Левицька.** — Гроші слати на адресу: Львів, вул. Піґвалле ч. 7. Земельний Банк фонд: Д. Р. Б.

ВСІ УКРАЇНЦІ СТРІЧАЮТЬСЯ НА
16·0
ОБІДІ і ВЕЧЕРІ
в Ресторані
ФЛІСЕРОВОЇ
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська ч. 11.
В день Зїзду тепла кухня через цілий день до першої в ночі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха, Львів пл. Марійська ч. 5. — З проси просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 б 48-7

РУТИНОВАНИЙ концепієнт пошукує посади. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Самостійно-працюючий". 1617 3—3

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукують з кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 3—10

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриляни і перли Доморовскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 39—

КРЕДЕНС ясеневий ясний продасть Хоркавий, вул. Жовківська ч. 28. 1619 1—1

ГОДИННИКИ тільки найлучших фабрик прецизійні продає за готівку і на ґати від десятих дт з відкладної сторони звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 147-7

ПРОДАМ під хаменицю, комфорт нижчий поміщ. Красінського 29. Два ми, огороди, дві парцелі будівельні, 10 морґів поля, луки, інвентар молотіння Schuttelwortha, комплетна ручна молотілка, млинок, сівник 15 рядковий, ґребарка, плуги, плужки, вози, аспіратор, трибі Коноські, меблі. Відомість Мик. Сафран, Браєрівська 12 або стація Заяків. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентґеном. 9—3

ЗОЛ. 3 ЦУКОРНИЦЯ ЗОЛ. 3
з хінського срібла тільки у
Б. Гринберґа, Сикстуська 4. Тел. 38-22.

VII. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Українського Товариства Допомоги Інвалідам відбудуться в суботу дня 30. березня 1929 р. о год. 16. в салі Тов. Українська Бесіда у Львові (вул. Рутовського ч. 22. I. пов.).

ПОРЯДОК НАРАД:

1) Відчитання протоколу з попередніх зборів.
2) Звіт з діяльности Товариства.
3) Звіт ревізійної комісії.
4) Уділення абсолюторії уступаючій Головній Раді.
5) Вибір голови Тов-а, 10 членів Гол. Ради і 3 заступників.
6) Вибір ревізійної комісії.
7) Усталення буджету Товариства на дідовний рік.
8) Внески і запити. 1618 1—1

На випадок, коли на означену годину не явиться достаточне число членів Т-ва, збори відбудуться о годину пізніше з тим самим порядком нарад і важністю рішень.

Гол. Рада УКТОДІ у Львові

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

ч. 58 (11.399). Львів, субота 16. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гувер перебрав владу.

Берлін, 10. березня 1929.

Коли в тих днях велика преса на першому місці розглядає зміну американської президентури, то діється це тому, що нині саме в Америці, у вашінґтонськім Білім Домі находиться центральна точка, довкруги якої повертається сучасна велика світова політика. І тому то цілий світ дивиться з великим зацікавленням на інавґураційну промову нового президента.

В інавґураційних промовах кождочасний американський президент накреслював свое політичне „кредо", намічував ті політичні дороги, якими буде йти в майбутньому. В даному випадку якихсь революційних заяв, якоїсь радикальної зміни політичного курсу від Гувера чекати не треба.

Гувер означив ще у виборчій кампанії напрямні своєї політики. Його інавґураційна промова тільки потвердила старі заяви. Розуміється, було там богато слів про бажання мира, про добро світа і добро американської нації, про спасенність принципів демократизму, про орґанізацію світового замирення і роззброєння, то-що...

Та проте, в промові Гувера були також речі, що примушують оцінювати його президентуру не так уже зі становища міркувань нинішнього дня, як радше кажуть бачити його особу в найтіснішому звязку з традиційною лінією американської, особливож *зовнішньої* політики. Та лінія має свої етапи й Америка прохолить під сучасну хвилину *третій етап свого політичного самоздійснення.*

Першим етапом було побідне вікірвання Сполучених Держав від британської державної спільноти. Другий етап, це висунення доктрини Монро і опанування колишніх британських середньоамериканських просторів. Третій етап — нинішній — це процес силовополітичного й економічного освоювання і закріплювання Сполучених Держав у латинській Америці.

Програмова бесіда Гувера зовсім виразно підкреслює латино-американський характер його майбутньої політики. Його подорож на воєнним кораблю „Мерілєнд" довкруги Південної Америки, розпочата безпосередно після його вибору на президента, символізує це намагання. Але також підбір його міністрів виразно позначує потенціяльну лінію будучої американської зовнішньої політики. Міністром для закордонних справ у кабінеті Гувера є Стімзон, досі кольоніяльний губернатор Філіпін, людина дуже мало обзнайомлена з европейськими справами, зате тим краще з дійсністю американської кольоніяльної і латино-американської політики.

Опанувати Південну Америку! Ось чергове завдання Вашінґтону. Велитенська по свойому типі, в першу чергу експанзивна енерґія молоді американської нації потребує теренів для самовияву.

Потім, як тією енерґією виповнено спершу самі Сполучені Держави, а потім середню Америку, тепер приходить черга на Америку Південну. Заповнивши своїми політичним й господарськими субстанціями і цей простір, Америка повернеться до четвертого етапу свого закордонно-політичного шляху, отже в сторону Пацифіку. Мек-Мюрей покликаний Гувером на пост заступника міністра для закордонних справ. Досі він був американським послом в Китаю. Преса це коментує, як познаку американської закордонно-політичної будуччини.

Слід підкреслити в тих перспективах он що. Цей зовнішньо-політичний розвиток Америки щораз більше втягає її у сферу живлових інтересів Британської Імперії. Щораз більше починають стиратись площини їх ґльобального політичного досягання. В тих перспективах незвичайно знаменним є те, що уступаючий президент приніс своєму наслідникові, неначеб у ґратуляційному подарунку ухвалений вже сенатом закон про широку розбудову воєнної американської фльоти. Вона, щоправда, ані нині, ані теж завтра ще не буде потрібна. Навіть при автомобільнім темпі, яким тепер життя, політичний розвиток таких великих розмірів потребує десятків літ, щоб остаточно оформитись. І тому то, новий президент може покинно цілком спокійно говорити до радіового мікрофона свої пацифістичні дітірамби.

Зенон Пеленський.

На парляментарній арені.

Зміст промови сенатора М. Кузьмина, виголошеної на пленарному засіданні сенату при розгляді бюджету міністерства хліборобства.

Ціла промова сен. Кузьмина була присвячена доказові, що з одного боку українське населення вгинається під усякими непомірними тягарами, які перевищують його платничу силу, з другого боку за свої чинитьби нічого не отримує. Перша частина його промови була присвячена *податкам і екзекуціям;* в дальшому перейшов до *політики збіжевої.* „Вже сам факт, що Польща, будучи визначно рільничим краєм спроваджує зза кордону збіжа на дохарчування міського населення та що сільське населення голодує і часто кормиться хабаззям, мусить бути великою пересторогою для уряду. З усіх країв на цілій земській кулі, праця українського хлібороба в Польщі є найменше видатною". Торкаючися самого бюджету Міністерства Хліборобства промовець зазначив, що з практики знає, що перед 3-ма роками навіть дрібні *позички, призначені* урядом для голодуючого населення, ішли в деяких місцевостях на будову польських людових домів, тому промовця найбільше цікавить питання, скільки гроша дійде до українського населення з отих бідних 2.2 проц. цілого бюджету, призначених на бюджет хліборобства. Перехоячи до справ *відбудови,* промовець м. і. наводить офіціяльну статистику з грудня 1928 р., згідно з якою в одному зборівському повіті було тоді 2.358 родин зовсім без даху над головою і 9.461 родин без жадних господарських будинків; невідбудованих і знищених було в цьому повіті 23 церков і 23 народніх шкіл. „Це населення 10 літ уже ходить майже щомісяця, часто по кількадесять кільометрів, до канцелярії старости в надії дістати хоч найменшу допомогу на відбудову і вже 10 літ відходить з нічим". Дальші виводи промовця присвячені питанням: чому це так діється, які наслідки має така політика і на які інші цілі йдуть *податкові гроші.* Тут промовець вираховує детально, що перед війною нпр. одна громада зборівського повіту, рахуюча біля 6 тисяч мешканців, платила річно около 18 тисяч корон себто 1.285 кірців жита, а сьогодня та сама громада оплачує 109.143 зол. себто 3,100 кірців жита, отже 2 і пів разів більше. До того доходять *примусові оплати,* стягані громадою або поліційними орґанами на ЛОП („Ліґа Оборони Повєтшнєй"), „Дім поліціянта", „Дім дитини", примусову асекурацію і т. д., та адміністраційні кари, — за пса, гноївку, виходок, комин, табличку на возі, куріння папіроски на полі, тамування руху, на комінаря, за базар і т. д. і т. д. Додати ще добровільні, однак необхідні оплати на будову церкви чи читальняного дому, (бо на це нема жадної допомоги від уряду), а дістанемо образ справжнього пекла нинішнього села. Окрему картину творять справи *екзекуцій.* Кожна установа має свого екзекутора: повітовий виділ свого, каса хорих свого, заклад забезпек (асекурація) свого, скарбовий інспекторат свого і суд теж свого. Іноді буває на село находить ціла череда екзекуторів і робить одним фронтом великий наступ. Одному з тих лих промовець присвячує більше місця, а саме примусові *асекурації* в польському Закладі Обезпечень, причому поведінку цього закладу ілюструє кількома яскравими прикладами. Ширше говорить теж про правдиву язву для знесиленого українського села, якою є *каси хорих.* В наслідку такого стану українське село стоїть все *на порозі голоду,* який нині грозить більше ніж колинебудь.

„Панове міністри кажуть, що все те, що тут говоримо минається з правдою, бо колиб так було на ділі, то ціле населення чи поодинокі громади, які несуть такі великі тягарі, протестували би, а тих протестів зовсім нема. Однак я спитаю, хто має протестувати? На чолі тої громади, про яку я згадував, стоїть до нинішнього дня державний комісар, а на чолі повітового виділу стоїть теж державний комісар-староста. Вони мають між собою умову про неаґресію, своєрідний пакт Келльоґа. А населення за 10 літ мало час пересвідчитися, яке значіння мають рекурси і протести"....

Зміст промови сенаторки Кисілевської, виголошеної в дні 9. ц. м. на пленарному засіданні сенату при розгляді бюджету міністерства освіти.

Ціла промова сен. О. Кисілевської збудована *з погляду жінки і матері* і присвячена *маргиролоґії української дитини* від років дошкільного виховання аж до часу, коли має йти на вищі студії. Раньше ще бесідниця наводить цифри нашого стану посідання в культурній ділянці за австрійських часів і тепер, в часах ґарантування недержавним народам їхніх культурних прав міжнародніми актами і державними конституціями. Найбільше болить бесідницю, як українську матір, *проганяння української мови зі шкіл* в таких околицях, в яких дітвора не чула навіть польської мови, для якої польська мова чужа, як напр. сербська або болгарська (у далеких карпатських горах). Те саме торкається викривлювання діточих душ примусовими *чужо-національними святами.* Сенаторка оповідає, як це до неї приходять селянки і просять зробити щось там у Варшаві, аби селові повернули українську школу, яку забрано, дарма, що село чисто українське. Перечислює села на Покутті, які утримують собі приватного вчителя для своїх дітей, аби вони могли вчитися на рідній мові. П. Квецінський з Львівської Шкільної Кураторії заявив отверто сенаторці, що є виключене, щоби вчителі зі *семинарій УПТ* могли дістати посаду, яка, мовляв, належить передовсім абсольвентам державних семинарій. Тимчасом на Волині, отже на найбільш українській землі, є тепер до 600 вчителів без ніяких кваліфікацій, не то без семинарій, але й без учительської матури. Вчителі мусять хапатися інших професій, але це теж дуже важко, бо українці не мають ані одної державної *фахової школи.* Дальше бесідниця вказує на великий упадок фреквенції дітей в українських *середніх школах,* як на наслідок урядової політики. Переходячи до справ *вищої школи* звертає увагу на велику скількість українських *учених,* признаних цілим науковим світом, а які не мають власного варстату праці.

„В справі освіти для народу рішаючий голос має не тільки держава, не тільки уряд, але передовсім матір, яка є першою виховательлою. І ми кажемо вам нині, що так, як колись ваші матері у важких хвилинах служили вашій батьківщині, таксамо нині українська жінка стає до тої самої служби, до боротьби за право і душу своєї дитини, свого народу. І так, як ваші поетки поучали вас, щоби пильнувати і боронити землі, відкіль ваш рід, того самого ми вчимо сьогодня наших дітей, щоби знали і боронили цю землю, відкіль їх рід походить..."

По широкому світі.

2000 еспанських студентів маніфестувало перед міністерством освіти в Мадриді. Повибивали шиби в редакції денника „А. Б. Ц." Мусіла інтервеніювати поліція; є ранені.

У Константинополі відкрили нову змову проти Кемаля Паші. Арештовані дві особи, з яких одна призналась.

Є звістка, що відомий економічний „реформатор" Европи Дов має бути у найближчому часі амбасадором Спол. Держав у Льондоні.

Кельоґ попрощався офіціяльно з дипльоматичними представниками в Вашинґтоні і вертається до давньої своєї скромної професії юриста.

Берлінські часописи повідомляють із Царгорода, що уряд СРСР звернувся до турецького уряду, щоби позволив приїхати у Туреччину 60 „троцькістам". Уряд СРСР. обовязується покрити кошти побуту вселених троцькістів, що поселилися би в Синопі.

З Буковини.

Свято Шевченка в Чернівцях.

В неділю 10. ц. м. відбулося в салі Музичного Т-ва в Чернівцях величаве свято в память нашого мученика Тараса Шевченка. Не зважаючи на те, що концерт повторено того дня ще ввечері, бо перший концерт почався в год. пів до 12-ої, саля була настільки переповнена як місцевою інтеліґенцією, так і околичними селянами, що понад 300 душ мусіли піти до дому, не діставши квитків. Свято випало надзвичайно величаво.

Одначе хочемо зробити деякі зауваження в надії, що на майбутнє будуть усунені деякі дрібні хиби, які не дозволяють славному Т-ву „Кобзар" підняти свій хор на ступінь ідеальної краси.

Перш за все кидалася у вічі незрівноваженість окремих партій хору. Для тої сили мужеських голосів, якою розпоряджав хор, жінок було забагато. Треба було би принаймні вдвоє менше жіночих голосів. Найліпше була заступлена партія сопранова, далі басова; за слаба була альтова партія, а найслабше звучали тенори. Через це відчувалася недостача гармонії, без якої ніякий хор не досягне найвищого ефекту. Треба лише дивуватись, що диригент при такій ситуації міг усе таки блискуче вивязатись зі свого завдання, тимбільше, що репертуар підібрано занадто тяжкий для виконування і для вивчування.

Боєвими точками були на нашу думку дві: *І.* Фр. Ліст — „Похорони", фортепянове сольо, яке майстерно виконала п-ні з Тиминських Галя Василашко і 2. „Гамалія", муз. Біликовського, що її виконав мужеський хор з деклямацією п. Загородного. П. Загородний має без сумніву великий хист до деклямації, але полінувався обробити як слід свою деклямацію, хоч треба признати на загал, що деклямував добре.

Краще враження зробило булоб також, якби панове, замісць читати, виголосили були реферати устним, а не писаним словом.

Що торкається орхестри, то не зважаючи на великий числом склад її і підбір добрих музикантів, відчувалася її незіграність.

Орхестрації п. Подзімка — цікаві своєю гармонійністю й оригінальністю.

Взагалі свято випало дуже гарно, за що треба скласти горячу подяку впорядчикам і диригентові заслуженого Т-ва „Буковинський Кобзар".

Народній концерт, улаштований тогож дня вечером в салі „Нар. Дому", зібрав велику кількість слухачів, головно з міщанських кругів. Факт, що богато осіб, які не могли дістатися на головний концерт з причини недостачі місць, прибули на вечірній концерт, вказує на поширення культу Шевченка на Буковині. Велика заслуга „Буковинського Кобзаря", що він повторив концерт, який і вечером задоволив уповні присутніх. *(За „Часом").*

„Партія українських працюючих Ромунії „Визволення".

Наша редакція одержала комунікат партії під поданою вище назвою, в якім говориться, що на конференції 17. лютого 1929 р. постановила українська соц.-дем. організація, яка при останніх виборах відорвалася була від соц.-дем. партії Ромунії, перетворитися в окрему політичну партію під назвою: Партія Українських Працюючих Ромунії „Визволення".

Конференція приняла тепер нову програму і статут для нової партії та вибрала Центральний Комітет партії з 21 членів. Партія стоїть на становищі наукового соціялізму, як його учив Маркс, а не приняла цього в свою назву з тих причин, щоби з одного боку відмежуватися від соціяльної демократії, яка є зрадницею(?!) робітничої кляси і прислужницею буржуазії, а з другого боку, щоби вибити зброю з рук усім тим, які свідомо ширять баламуцтво, називаючи партію комуністичною.

Конференція ухвалила ще видати маніфест, в якому зноується політичну ситуацію в Ромунії взагалі й українських працюючих зокрема та поінформує про партію „Визволення". Партія видасть небаром свій орган.

Цю нову партію створили ті наші люди, які свого часу виступили з соц.-демократичної партії і злучилися з комуністами. Цікаво відмітити факт, що нова партія відрікається тепер комунізму. Не знати тільки, чи по щирости.

Урядова кріза у Франції?

Непевне положення уряду Поанкаре. — Причиною справа католицьких конґреґацій.

Французький уряд Поанкаре находиться в перманентній — що так скажемо — крізі. Ще не так давно здавалось, що він цілий уступить. Скінчилося тоді тим, що з кабінету уступило двох міністрів радикалів, а в тім і Ерріо. Причиною останньої кризи була справа католицьких конґреґацій. Тепер стоїть французький уряд знов перед маревом кризи, а її причиною знов та сама справа, а саме справа законопроєкту про католицькі конґреґації. „Бути або не бути" теперішнього французького уряду вирішується саме нині, в четвер, коли це пишемо.

В чім-же діло? Яким чином дійшло знов до захитання уряду? Під наради парляменту має прийти згадана вже і нині широко знана справа католицьких конґреґацій у Франції. Згідно з законопроєктом вони дісталиб у Франції — що так скажемо — знов право горожанства, та малиб змогу розвивати свою педагог. і місійну працю Справа конґреґацій зачіпає тепер найістотніші інтереси французької політики особливо на близькому сході і в Полудневій Америці, де французькі впливи можуть бути значно скріплені саме при допомозі французьких католицьких місійних чинів. Поважних уступок для католицької церкви домагається в тому напрямі передовсім міністр закордонних справ Бріян, що тепер дуже болючо відчуває конкуренцію Італії (по заключенні Муссолінім останнього договору з Ватиканом) і в Сирії і в Америці. Тому, що ця справа звязана з поважними видатками, то уряд свого часу висунув цю справу при бюджеті, вносячи до нього відповідні грошові суми, необхідні для здійснення урядових намірів щодо конґреґацій. Та це тоді спричинило уступлення радикалів з уряду, а справи не полагоджено. Бюджетова комісія стала на становищі, що уряд повинен внести в тій справі окремий законопроєкт. Уряд це й зробив.

Минулої пятниці Поанкаре просив президента парляменту, щоби він казав внести до протоколу, що уряд вніс до парляменту законопроєкт у справі конґреґацій, хоч фактично законопроєкт не був внесений і міг наспіти до парляменту аж в суботу.

В суботу 9. березня опозиція використала цей факт проти уряду, дарма, що уряд поступав так уже не раз з іншими законопроєктами і з того приводу ніяких неприємностей не було. Палата більшістю голосів не затвердила протоколу з попереднього засідання. На тому тлі прийшло до великанської завірюхи в парляменті та до гострої перепалки між лівими послами і Поанкаре. Поанкаре назвав поведінку послів „бандитською зачіпкою" і заповів, що в четвер, тобто нині, 14. березня законопроєкт всеодно прийде під наради парляменту і тоді він поставить перед палатою також справу про довіря для уряду.

Отже завтра можемо мати з Парижа вже вістки про те, що Поанкаре подався до димісії. Та мабуть до цього не прийде. З уваги на всякі політичні труднощі в закордонній політиці, зокремаж у звязку з репараційними нарадами в Парижі Поанкаре — здається — далі остане при владі. Але довго правити вже напевно не буде.

Рівноправність жінок у Франції.

Чому її там досі нема? — Поанкаре про виборче право жінок.

Франція належить до найдемократичніших країн в Европі. Франція, країна революцій і поступових кличів, Франція колиска демократичних кличів про рівність, братерство і волю. І не зважаючи на все те, у Франції жінки досі не користуються політичною рівноправністю з мужчинами. Французькі жінки ще й досі не користуються наприклад ніяким, ні активним ні пасивним виборчим правом. Чомуж це так? Чому мають таке право анґлійки, німки і навіть заприязнені до французанок польки, а не мають його французанки?

Складна це доволі справа і рівночасно дуже

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

8)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

Не любила їх за їх неприродність. Вона була з давнього попівського роду, що до Галичини зайшов колись з Вел. України. Її рід на Україні був шляхтою. Вона щось і бачила в свойому житті і знала кожному віддати честь — але оці учительки все викликали в неї гнів. Дерли носа до гори, якби Бог зна чим були! А то доньки судового писаря! Хотіли бути їй рівними, а то ще й вищими від неї. Голі, обдерті! І яка освіта в них! Язиком мелють, що часто й сами не розуміють, що! І пані-матка любила часто переловлювати їх на неправді й самохвальбі. А вже найбільше її злостило, що вони часто заходили до неї, сідали, говорили й говорили і чекали й чекали, щоб їм позатикати рот. Давай їсти! І вона, попадя, мала мучитися в кухні в горяче літо, мала обтирати їдкий піт із чола, щоб їх нагодувати! Часто огортала пані-матку така лють, що вона казала дітям і чоловікові йти їсти в кухню, а сама сідала в кімнаті з ними, бавила їх, — та їсти не дала. Але вони сиділи далі і коли не обід — то підвечірок не обійшовся без них.

— Нині побачили, що з комина куриться! О, Господи! — зітхнула пані-матка. Її злість була тепер тим більша, що нині в неї і так гості й вона мусіла вже й їх приняти! Мусіла! Оце мусіла — найбільше її дратувало.

— В школі вчать зле, в селі нічого не роблять, а ти ще їм виварюй! — думала пані-матка, підносячи проти них заміти, які часто підносив проти них пан-отець. — Культуру в нас ширять, а за хлопцями бігають, як...

Глянула пані-матка через вікно, бачить — за молодими шкандибає під парасолькою і стара Пшепюровська. Одною рукою тримає чорну сукню, щоб її не запорошити, а другою тримає парасольку, щоб не обгоріти. Пані-матка плюнула з досади на землю, зітхнула ще раз: — О, Господи! — і наново стала рахувати кусники покраяних курчат...

Засіли за столом, та ледве тільки почали їсти, як крізь двері заглянула стара наймичка і прошептала:

— Прошу, єгомосця, приїхав якийсь молодий ксьондз, чекає на ґанку.

— Який ксьондз? — спитав пан-отець, відкладаючи ложку. — І зїсти не дадуть, — воркнув під носом, встаючи, бо завсіди в неділю був недобрий.

На ґанку стояв хованець духовної семинарії. Від стіп до голови одягнений у чорний одяг. Коли пан-отець надійшов, він обтирав саме платком спітніле лице, потім витер ним шию, стріпав скоро черевики і знову сховав його в кишеню. Побачив пан-отця, закинув скоро на рамя свій чорний верхник, у руки взяв малий клунок і представився:

— Микола Багрій, укінчений теольоґ.

— Мило мені пізнати! — відповів фразою пан-отець і просив у кімнату. — Давно вже скінчили духовну семинарію?

— Перед роком, — відповів Багрій. — Я був саме в отця Демчука, мав з ним приїхати нині по обіді до панства, щоб зложити своє глибоке поважання, та пані добродійка Демчукова щось захворіла і нині рано, як отець Демчук їхав до прилученої, підвезли мене його коні.

— То ви приїхали? А деж коні? Що пані Демчуковій? — спитав пан-отець уже в кімнаті.

— Коні вже вернули, а пані Демчукова... — і додав тихо: — може син — а може донька, не знаю, бо я скоро виїхав... — І заглянув, що в другій кімнаті вже обідають. — О, якого я клопоту наробив! Панство вже обідають, а я турбую. Якби я був знав, по правді... — зложив свої речі у кутку, ще раз пригладив своє волосся й увійшов з пан-отцем у їдальню.

— Пан Микола Багрій, укінчений теольоґ, — представив пан-отець. — Багрій вимахував широко своїми руками й довгими полами і знайомився з усіми, потім усів, виняв хусточку з кишені, обтер ще раз піт із чола і став скоро їсти зупу, яку подала йому пані-матка. Їв і назирцем поглядав на товариство при столі. І рахував: пан-отець і пані-матка, і три панни, і двох якихсь світських студентів і якась старша пані (хто вона?) і якийсь ґімназист і двоє дітей і він... І знову: три якісь панни, та котра з них Ксеня? Бо, що тут є Ксеня, це він знав. Приїхав женитися.

Появиться часом нечайно комета на небі, та вона не викличе стільки здивування й заінтересування на світі, як поява укінченого теольоґа на селі у священика, який має молоденьку доньку на відданні. Поминутиб здивування й заінтересування домашніх, але по цілім селі йде зараз глухий відгомін. — Приїхав! — Та хто? — Та жених до паннунці нашого попа. — А який він? — питають між собою баби, — а чи богатий, якого роду? Чи красний? Скільки має літ, а коли весілля? І т. д. і т. д. А коли потім рахують на селі літа, то кажуть: Це було тоді, коли в нашого попа віддавалася донька — так, що поява жениха стає історичною подією. І всі сусіди, священики з поблизьких сіл, і урядовці й підурядовці з поблизького містечка, і Рухля, в якої все купують мясо, і Беньо Шор, у якого купують усю дамську ґардеробу, і той, що продає дріжджі, і той, що нафту, і Ізак Ґартенберґ, що торгує вином, — коротко ввесь повіт про ніщо інше тепер не говорить, як про те, що до того й того священика заїхав теольоґ, що донька того то й того священика — буде віддаватися. А сусідки, що сами мають доні, — що то вони тепер не переговорять! Які хиби не познаходять вони тепер на тій попадянці! Її бабка любила часом заглянути до склянки, а її дід посварився аж з епископом, а батько програв раз у карти, а вона сама! І це й те, — що аж дивно, як може молодий чоловік бути сліпий, як може й не бачити тих усіх хиб!

(Продовження буде.)

ростя. Складна, бо хоч усі соціялістичні та радикально-соціялістичні партії мають у своїх програмах точки про боротьбу за жіночу громадянсько-політичну рівноправність, то всеж досі ніхто не зробили в законодатній дорозі на те, щоб ту рівноправність здійснити. Що більше: вони в численних випадках справу жіночої рівноправности на парляментарній арені навіть дуже хитро провалювали. Та це не перешкаджало їм далі виносити перед французьким жіноцтвом свої пурсамові кличі про боротьбу за стовідсоткову жіночу рівноправність. Отже скомплікована це річ у Франції — ця жіноча рівноправність! Але з другої сторони вона дуже проста. Всі соціялістичні і радикальні французькі партії не хочуть допустити до здійснення жіночої рівноправности у Франції, бо французькі жінки на загал є консервативні та остають під впливом католицьких священиків. Отже страх, щоби жінки не „склеикалізували" французького парляменту, накажує соціялістам і радикалам бути під тим оглядом нечесними демагогами та приклонниками мурінської моралі.

Замітне, що останніми часами Поанкаре написав листа до конґресу французьких феміністок, в якім заявив, що його уряд підтримає законопроект про активне і пасивне виборче право жінок, але тільки д о міських громадських рад і то з одним обмеженням, а саме: без права участи в виборах сенаторів (тих вибирають представники орґанів самоврядування). Ось і бачите, — цей правий, на французькі відносини, Поанкаре є, виходить, більше за жіночим виборчим правом ніж французькі стопроцентові соціялісти, що не хочуть пійти навіть на таку уступку для жінок, як виборче право до міських муніципальних рад. Ось вам, громадянки і демократична Франція.

Дивогляди.

Лисячі хвости.

„Ґазета Поранна" в числі з 15-го ц. м. присвятила майже повні дві сторінки друку статутові української молодечої орґанізації п. з. „Лісові Чорти", III. курінь Українського У. С. Пласта". Весь цей статут складений з Люциферів, чортів, чортенят, таємних радників і лисячих хвостів, зі співами та танцями, мов деякі наші народні оперетки, є твором доброго гумору хлопців, що ще більше будуть реготатись читаючи статтю ласої на сензації брукової ґазети п. з. „Тайни сабату українських Лісових Чортів". Ці тайни є для „Ґазети Поранної" „доказом, якими крутими стежками ходить психіка молодого українського покоління". Цікаво як назвати ті стежки, якими ходить психіка редакторів „Ґазети Поранної", що щодня розмазують довгими стрічками убивства, злочини, розпусту та сензаційні пригоди.

Непевне положення в Німеччині.

Проти політики Штреземана.

Нелегка позиція Штреземана в Женеві і взагалі ціла його політика, викликують в Німеччині богато невдоволення. Менше й більше різка критика і їдкі спротиви проти нього підносяться не тільки на сторінках преси, але й на прилюдних зібраннях. Проти його надто поміркованої політики зачинає демонструвати й вулиця. А це вже погрожує поважною небезпекою для внутрішнього мира, для безпеки держави взагалі.

Невдоволені з політики Штреземана не тільки ліві, але може ще більше — праві. Ситуація теперішнього кабінету канцлера Мюллера взагалі дуже непевна. З уваги на розбіжности між поодинокими правительственними партіями може легко прийти до розбиття основ нинішнього уряду, в якому найважнішою фіґурою є Шреземан. А таке розбиття може привести до поважної кризи, а то й до ріжних несподіванок.

Мірилом напруженого положення може бути обставина, що сам президент Гінденбурґ, затривожений ріжними чутками про діяльність „Штальгельм-у", приняв у себе минулого тижня керманичів цієї могутньої орґанізації і відбув з ними довшу конференцію на тему їх теперішніх заходів. Правда, провідники „Штальгельм-у" заспокоїли Гінденбурґа, що вони не думають робити перевороту, але остаточно хто може заручити, чи одного гарного дня ця, поширена в цілій державі й добре вдисциплінована орґанізація не схоче спробувати своїх сил і не сягне по владу?

Як не як, а продовжування урядової кризи в Німеччині криє в собі ріжні небезпеки. Нинішній парляментарний хаос і розбіжности в самому німецькому уряді є толеровані тільки тому, що тепер ведуться в Парижі переговори фахівців над справою воєнних довгів Німеччини. Димісія уряду і звязана з тим ще більша криза булиб в теперішніх умовинах непростимою легкодушністю. З другого боку таке положення, яке витворилося тепер, є на довшу мету не до вдержання. Ситуація майже без виходу, а тимчасом „штальгельмівці" пропаґують явно необхідність скинути теперішній уряд, розігнати німецький парлямент і проголосити диктатуру...

Положення в Німеччині непевне. Напруження серед ріжних кругів населення зростає. А що буде, як париська конференція не принесе Німеччині ніяких полекш, як покінчиться невдачно?!

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо П членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Недоля православної церкви.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 14. березня 1929 р.

I.

Драма жабчанських православних українців і відгомін її в пресі знову притягли увагу українського суспільства до православної церкви на північно-західніх землях. Важкі пережиття і лементи селян цього глухого, забутого Богом і людьми волинського села сколихнули українське серце, незалежно від приналежности до тої чи іншої церкви. Посли уніяти (греко-католики) станули в обороні братів православних проти „уніятів", тільки — нових, т. зв. „урядових". Добровільне голодне затворництво сотні селян у своїй дорогій, батьківській церкві, скутій страшними морозами, і тверде рішення віддати за неї життя — розбурхали пригноблене наше громадянство. Вони-ж вилобули зпід пороху віків і гір „безбожницької" літератури вічну проблему віри й церкви на наших північно-західніх землях.

Все це вже саме собою свідчить, що жабчанська подія не є якимсь дрібним, льокальним, вузько психольоґічним, вілірваним від цілости життя фактом. Не є вона й ділом одиниць, як це твердить проурядовий „Глос Правди", накидаючи на жабчанську подію серпанок індивідуального фанатизму й вкладаючи в уста напів замерзлих, напів живих селян, яких на руках чи під руки виносили чи виводили з церкви, патріотичні вигуки.

Жабчанська подія може стати зрозумілою лише на тлі цілої картини сучасної православної церкви під Польщею, якої вона є лише маленькою, хоч і дуже яскравою складовою частиною. Лише в ряді попередніх подібних подій вона набирає належного змісту й великого історичного значіння. І дійсно, чи подія в Жабчу є першою й цілковито відірваною, льокальною?

Ні, вона є лише черговим кільцем у довгому ланцюзі оборонної акції православних на українських землях післявоєнного часу. Пригадаймо хоч би деякі яскравіші факти, що стали предметом судових розправ. У с. Дубі на Холмщині латинський ксьондз зібрав юрбу своїх вірних, накинувся на православну церкву й майже всю розібрав її. Справу розглядали в окружнім суді в Замості. В селі Стужиці, Красноставського повіту на Холмщині православних селянок витягали з церкви за волосся, про що голосно і широко писала преса. В одному селі на Грубешівщині латинський ксьондз з цілою процесією пішов відбирати від православних церкву; дійшло до бійки й зневаження образа. Справа опинилася в окружному суді; судили, звичайно, православних українців, при чому суд усіх виправдав за винятком одного хлопця, що нібито зневажив

Е. ЧИКАЛЕНКО.

До ювилею П. Мілюкова.

(Уривок зі щоденника.)

16. лютого 1914 р.

Готувалась Україна по всіх великих і малих містах, містечках та селах відсвяткувати 100-літній ювилей Тараса Григоровича так гучно, як дозволять місцеві сили. В Київі, Харкові, Чернигові, Полтаві, Камянці міські думи взялися орґанізувати свята: повибирали для того комісії, асиґнували гроші. Київська дума, наприклад, визначила на це свято, майже одноголосно, 5 тисяч рублів. Маленькі міста певно обмежились би вечерами, виставами, а села вдебільшого самими панахидами. Але не так склалось, як гадалось.

Київська права преса: націоналістичний „Кіевлянинъ" та чорносотенний „Кіевъ", підняли страшенний галас, а за ними і вся права преса по всій Росії. Чого тільки вони не наговорили! Шевченко — безбожник, богохульник, сепаратист, ворог російської державности. І от мазепинці хотять такому злочинцеві ставити памятник в „святомъ Кіевѣ" та святкувати його 100-літній ювилей. Мазепинці, мовляв, знають добре, що Шевченко нездара, що вірші йому писав Куліш, що він пяниця та аморальна людина, але вони хотять покористуватись його популярним іменем, щоби зробити гучну політичну, сепаратистичну демонстрацію.

Від націоналістичних та чорносотенних клюбів посипались телеграми всім міністрам, щоби не дозволяли цих свят, щоби звертали пильну увагу на „мазепинський" рух, бо він найнебезпечніший за всі політичні рухи, бо посягає на цілість держави, намагається розєднати „двѣ вѣтви единаго русскаго народа" і т. д., і т. д. Як водиться найбільше старалися землячки: А. Стороженко, А. Стороженко, проф. Армашевський, Постний. Першим на це відізвався Попечитель Київської Шкільної Округи Деревицький, який циркуляром заборонив учителям і учням брати якунебудь участь у святах.

Потім пішла чутка, що міністр внутрішніх справ „посовѣтовалъ" губернаторам не дозволяти ювилейних свят. Нарешті й Синод заборонив служити „торжественныя" панахиди по Шевченкові, а проти „скромныхъ" панахид він нічого не має, бо православна церква, мовляв, молиться і за грішників. От, фарисеї!

Ми*) звернулись до кадетів та трудовиків, щоби вони негайно подали урядові „запросъ" (інтерпеляцію) в думі з приводу цих заборон, а самі умовились добиватись скрізь дозволу на свята, а коли офіціяльним інституціям, як от міським думам, не дозволять святкувати, то відмовитись від усякого святкування і таким робом влаштувати Тарасові в день століття з дня його народження „німий ювилей".

Кадети й трудовики, справді, негайно внесли в думі інтерпеляцію, через що це уряд забороняє святкувати ювилей Шевченка, а згодом і ес-деки внесли ширшу інтерпеляцію взагалі про утиски українського руху в усіх його проявах.

Коли почалися в думі промови по цьому „запросу", то П. Н. Мілюков, лідер кадетської партії, сповістив київських кадетів, що він має приїхати до Київа, щоби на місці познайомитись з українським рухом, який знає тільки з літератури, та щоби набрати матеріялу для своєї промови в думі.

Треба сказати, що київська кадетська ґрупа, яка складається переважно з українців родом, давно вже докоряє кадетському комітетові, що він не рахується з українським рухом, не зважає на нього, а тимчасом рух цей росте і все ширше й ширше розпросторюється, і коли кадети не будуть виступати в думі в його обороні, то при будучих виборах до державної думи кадети на Україні ризикують провалитись, бо тоді українці, де не зможуть провести своїх кандидатів, там подаватимуть голоси за трудовиків, які ближче до серця приймають національне питання.

На кадетських конференціях дякуючи київським кадетам, а особливо Іванові Миколаєвичу Полторацькому, людині вельми талановитій, кадетська думська фракція взяла на себе обовязок допоминатися української мови в народніх школах, як викладової, і в середніх школах виучування української мови, літератури та історії та заснування в університетах на Україні катедр по українознавству на російській мові: катедр мови, літератури, історії України, її права звичаєвого і т. д., а також заведення в судах на Україні української мови.

П. Н. Мілюков, як реальний політик, зважаючи на пресію київських кадетів, вирішив сам, своїми очима побачити той рух і, коли він дійсно має якусь силу і будучність, то піти з ним у контакті, щоби не придбати своїй партії дужого ворога, який може побільшити сили трудовиків.

Коли кадети сповістили нас, в який день має прибути Мілюков, то ми зібрались і ухвалили, що в розмовах з ним треба освітлити наш рух з усіх боків і яко мога повніше, хоч, на жаль, дуже коротко, бо Мілюков приїздить тільки на один день, а йому-ж треба ввечері відбути нараду з кадетами; таким робом нараду з українцями призначено в день — від 12. до обіду до 6-ої години найпізніше.

Ролі розподілили так: М. С. Грушевський взяв на себе загальну тему — про завдання та ідеали українців; Л. О. Яновська — про Шевченківський ювилей; Л. М. Жебуньов — про книжку на селі і відношення до неї народу; В. М. Леонтович — про свідомість українського громадянства; Д. І. Дорошенко — про „Просвіти" і їх значіння; А. В. Ніковський — про недопущення у-

*) Рада „Товариства Українських Поступовців" т. зв. ТУП.

образ. Подібного роду фактів можна подати цілу низку. В результаті — сотні українських церков опинилися в чужих руках, або досі стоять запечатані.

Рівнобіжно йде гірка доля церковних братств. В першу чергу зліквідовано Холмське братство, при чому частина його історичного майна, не вивезеного підчас евакуації, опинилася в Люблині. Одночасно зліквідовано й знане в історії Замостське братство (одного віку з колишнім Львівським) разом зі стародавнім музеєм, у якому в свій час Богдан Хмельницький залишив свій оригінальний бердиш, та з красою-собором, переробленим на костел. Під цей час, здається, остаточно ліквідується Остріжське братство. Залишається ще Луцьке. Не диво, що воно досі не може добитися затвердження статута, хоч це йому вже богато разів обіцяли впливові урядові особи. І дивно, що воно досі ще істнує, хоч і без статута. В руках цього братства зберіглося занадто богато історичних правних документів, які й дали йому змогу досі проістнувати. Але під цей час стан його дуже сумний. Під впливом певних чинників у раді счинено розкол, голови нема, деякі члени повтікали, а акти перебрала влада. Ті, що залишилися в розваленій раді, ще вірять, що статут буде затверджений і акти будуть передані новій раді. Радо приєдналися би ми до цеї віри, коли би стан, у якому опинилося братство, більше не нагадував ліквідації, ніж реставрації.

Візьміть монастирі з їх майном, церковні будинки, як у Дермані, що був збудований з жертв духовенства під жіночу епархіяльну школу й т. д. — скрізь ліквідація.

II.

Станіслав Ґрабський зрозумів, що безпосереднє перебирання православних церков латинниками з неминучими судовими процесами є в деякій мірі невручним. І приняв вигадку нової унії (католицької церкви східнього обряду), яка значно упрощує справу. Прихильники ілеї Ґрабського й тепер не полишають нагоди користуватися його методами. Ось риска з історії Жабча, яка цілковито підтверджує, що Ґрабський мав рацію. Один з селян зібрав підписи до подання на імя православної консисторії, але не додав їх до прохання, адресованого куди слід про „прилучення" до „урядової унії". Кількоро селян, незадоволених б. священиком, стало по стороні присланого священика, вважаючи його за православного, й цим кільком передано майно парохії разом з церквою. Чи не може таксамо статися з кожною іншою парохією? Хіба-ж так трудно знайти в кожній парохії одного-двох, що підпишуть, що хочете? Чи, нарешті, не можна ввести в ту чи іншу православну орґанізацію, як наприклад, у братство, пару осіб, а потім оголосити його уніяцьким і перебрати майно?

Ось чому жабчанська подія викликала такий відрух серед православних згаданої парохії та всього українського громадянства. Це відрух проти духа „грабщини", яка відкидає всі скрупули, та йде на схід „на перелім".

Але що дає цій безоглядній „грабщині" можливість робити цю страшну роботу? Правно неокреслене становище православної церкви та проголошення майна церкви майном державним — проголошення, яке не бачило парляментарної арени.

Йде одинацятий рік, а ні конкордату між державою й церквою, ні якогобудь статуту церкви все нема та нема: все „узгіднюється" й коли скінчиться це „узгіднювання", одному Богові відомо. Та й взагалі, чи потрібне воно виконавцям ідеї Ґрабського? Щож торкається церковного майна, то вже є і правничі розвідки, які доказують, що церковне майно ніколи не було майном російського уряду, а тому, як приватне майно церковних громад, не може бути перейняте на власність польською державою. В кожному випадку нема законодатного акту, який би вирішував цю справу в той чи інший бік.

Оцей безправний чи позаправний стан православної церкви в Польщі є головною причиною того, що спадкоємці „грабщини" захоплюють православні церкви й доводять до таких нечуваних у XX. столітті драм, яка недавно мала місце в Жабчу.

Проти православних селян ведеться слідство. Їх будуть судити. За що? За те, що вони не виконали наказу адміністрації і не залишили церкви, що її вважають за свою власність. Так, це факт, що селяне не виконали цього наказу. Але чи цей наказ випливав із закону про майно православної церкви чи може статуту церкви? Чи має такий наказ обовязуючу силу для громадянина? Цим прийдеться зайнятися оборонцям власників жабчанської церкви.

Тут ми хотілиб сказати два слова про етичний дух подібних явищ „грабщини". Звідки він знову зявився на українських землях? Російський уряд, який до смерти переслідував Шевченка, в одному згоджувався з ним, що винуватцями таких страшних подій, як уманська, були, як сказав Шевченко, „ксьондзи-езуїти". Російський уряд, як і уряд французький, не терпів їх у межах своєї держави. До війни їх не було на наших північно-західніх землях. По відбудуванні польської держави езуїтам зараз-же розкрито ворота. З першого-ж кроку їм віддано Данилову „горку" в Холмі й фортецю православія на Холмщині, собор, що веде свою історію від св. Володимира. Вони були й є керманичами релігійної акції на Холмщині. Потрохи цю акцію вони поширюють на схід, йдучи старими історичними слідами й послуговуючись їм одним властивими методами й засобами.

Жабчанський підступ з поданням і всі інші періпетії цеї сумної історії носять усі признаки своєрідної езуїтської етики.

Ті, кого Шевченко вважав моральними винуватцями страшних крівавих подій на наших землях, знову виступають на арену життя.

В. Островський.

української преси на село; Л. М. Черняхівська — про репресії на театр та клюби; В. К. Прокопович — про народню школу; М. С. Грушевський — про катедри по українознавству; М. П. Василенко — про відношення кадетської преси до українського питання.

Всі інформації мусіли довести, що український рух не є штучне явище, яке захоплює тільки невеличку купку інтелігенції, а випливає з потреб широких мас українського народу і народ сам виступає в оборону своїх національних інтересів, коли стає хоч трохи свідомий.

В призначений день Мілюков дійсно приїхав і в просторій кватирі Ф. Р. Штейнгеля, кадета-українця, зібралося нас*) українців 10 душ та 10 душ кадетів, з яких сім були українці, один жид і тільки два общероси, а „великороса" власне й жадного не було.

Треба завважити, що жид, коли побачив, що тут мова йде не взагалі про національне питання, а тільки про українське, пішов собі, як мені видалося, ображений тим, що тут не згадують про жидівське питання.

Нараду відкрив голова київської кадетської групи Е. Г. Шольп, привітавши Мілюкова і зазначивши, що київські кадети давно йдуть в контакті з українцями: спільно вони проводили депутатів у думу, разом вели земські і міські вибори у місті Київі та губернії, а тепер приїхав лідер кадетської партії, щоб ближче познайомитись з українським рухом і закріпити союз українців з усією кадетською партією, а далі прочитав список докладів, які мають зробити українці. От після цієї вступної промови голови київської кадетської групи — кадет-жид встав і вийшов тихенько зі салі.

(Продовження буде.)

*) Членів ТУП.

З життя еміґрації.

Спілка Українських Лісівників в ЧСР.

Спілка Українських Лісівників у Ч. С. Р. є орґанізацією, що обєднує і репрезентує українських лісівників в чехословацькій республиці. Своє життя та працю Спілка розпочала з 30 травня 1928 року, коли на установчих Зборах був принятий і затверджений чеською владою статут. . .

Спілка має такі завдання: а) обєднувати українців: професорів та студентів високих лісових шкіл та інжинірів лісівників, що бажають працювати на користь рідної лісової справи; б) допомагати своїм членам поширювати й поглиблювати знання в лісових науках, полекшувати знайомство з лісовим господарством за кордоном Батьківщини, зокрема в ЧСР., досліджувати стан лісового господарства на Україні та способи його відбудови; в) задовольняти духові та культурні потреби членів Спілки шляхом творення бібліотек, читалень, лекцій, концертів та забав; г) підтримувати розвиток української лісової культури шляхом видавання оригінальних і перекладних творів з лісової науки, а також журналів і часописів; д) допомагати матеріяльним потребам членів Спілки шляхом посередництва у підшукуванні праці, або приміщення у власних підприємствах; е) помагати недужим або хронічнохорим членам Спілки приміщенням їх до санаторій, шпиталів та інше; ж) турбуватися за приміщення своїх членів-студентів на практичні праці у ріжних країнах.

З дня заснування Спілки скоро минає рік. За цей короткий час Спілка, з огляду на обмеження матеріяльних засобів, не змогла ще розвинути належної діяльности, але всеж таки в праці її можна констатувати швидкий і певний поступ. Так з метою удосконалення та поглиблення фахових знань та ширшого знайомства з лісовим господарством в ріжних державах при Спілці засновано лісовий семинар під проводом проф. М. Косюри. До співпраці в семинарі запрошено цілий ряд українських професорів, фаховців у ріжних галузях лісової науки та споріднених галузях технічних наук. За цей час відбулося 4 засідання семинара, на яких були відчитані слідуючі реферати: проф. М. Косюра: Лісове господарство та лісове шкільництво у Франції (замітки з наукової подорожі до Франції в літі 1928 року); інж. В. Прохода: Переведення низького та середнього лісу у високий в ждановських ревірах на Моравії; проф. М. Косюра: Лісові займища Лівобережної України; інж. К. Подоляк: Методи влаштування лісу в державних лісах ЧСР.

Далі з метою підшукування праці та приміщення на ній своїх членів, а також — підшукування місць для літньої практики, при Спілці засновано бюро праці. Тепер бюро праці має вже богато зібраних матеріялів про умови праці в ріжних країнах Европи, Африки, Америки та про можливости примішення членів Спілки.

Спілка має також свою бібліотеку, яка нараховує 140 назв та передплачує ряд фахових часописів і журналів.

Дня 19. січня 1929 року відбулися річні Загальні Збори Спілки, на яких переведено перевибори Управи і Ревізійної Комісії, а також відчитано та прийнято звіти Управи та плян діяльности на майбутнє. До нової Управи вибрані: голова інж. К. Подоляк, заступник голови інж. Колубаїв, секретар студ. В. Стефанович, скарбник інж. М. Гуща, культурно-освітній референт студ. В. Ткаченко.

З огляду на дуже тяжкий матеріяльний стан деяких членів Спілки, Загальні Збори приняли одноголосно внесок уступаючої Управи про обложення членів Спілки, що мають сталу працю, 2% датком з заробітньої плати на користь незаможних членів Спілки. — Спілка Українських Лісівників нараховує тепер 89 дійсних членів, з яких багато находиться поза межами Ч. С. Р. на праці. — Місце осідку Спілки є Подєбради.

Новий Нютон.

50-ліття Альберта Айнштайна.

Вся европейська преса присвячує статті, спомини та інтерв'ю з нагоди 50-ліття від дня уродин одного з найбільших сучасних учених, Альберта Айнштайна. Зі статті німецького професора Павла Кірхбергера наводимо найцікавіші дані з життя та діяльности великого фізика.

А. Айнштайн уродився в 1879 р. в Ульм на Дунаєм; його батько був купцем. Діточі роки провів у Швайцарії, шкільні в Аарав, студіював у Цюріху. Ніхто з його професорів університету не мав впливу на його самостійну вдачу, згідно з якою він не створив ніякої окремої школи, як це зробили інші природники. Якийсь час працював він у патентовім бюрі в Берні, оброблюючи практично важні фізичні питання. Там видав в 1905 р. першу свою працю „До електродинаміки ворушких тіл"; за це покликують його в університет до Цюріху.

Навіть така революційна теорія як теорія умовности має своїх попередників. Айнштайн продовжує в дечому працю недавно помершого нідерляндського фізика Г. А. Льоренца. Льоренц звернув перший увагу на дивні явища передачі світла, але приймав у всесвітньому просторі — незмінний етер і твердиа, що всі тіла зменшуються при швидкому русі. Цей погляд заступив Айнштайн фільософічною думкою. Він казав, що простолінійний рух, що йде вперед з однаковою швидкістю (напр. поїзду на рівнім шляху з рівною швидкістю) коли його брати сам у собі, без порівняння з предметами, що є в супочинку, не може бути запримічений. Після цього прийшла велика ідея Айнштайна, що всяке мірення простору та часу не має необхідно-обовязуючого значіння, а є залежне тільки від стану руху, в якому є обсерватор.

Аж у 1908 р. зясував прилюдно погляди Айнштайна пок. математик Мінковський, з Гетінґен, у викладі на зїзді німецьких природників і лікарів у Кельні. Теорія умовности вийшла тоді переможно, піддержана математиками. Айнштайн завернув згодом до головної ідеї Нютона, що напротязі 200 літ лишилась у науці незміненою, обяснюючи силу притягання зовсім у новий спосіб. Фізичні та астрономічні досвіди потвердили його зовсім загальні ідеї (напр. при затьміненні сонця в 1919 р. відхил світла зір).

Повстав зовсім новий світогляд, що нищить наші найзвичайніші поняття про простір і час. Паралельно з цим світоглядом працював Айнштайн над чисто фізичними досвідами (напр. електромагнетизмом), до яких скрізь докладав

свої нові ідеї. Славні є його праці про теорію квантів Плянка, про своєрідне тепло, — теорія, якою розяснив уповні твердження французів Дюльонса та Пті зперед 100 літ. З дальших праць відомі є його математичні досліди над молекульними рухами Бравна (скорчування малих пилинок примітне через мікроскоп).

Все-ж таки Айнштайн чистий теоретик. Він доказав, що одна ідея може змінити всі наші поняття про світ. Він не видумував експериментів і не переводив багато нових, а приклав до відомих фактів зовсім інший погляд.

З життя наших установ.

XVIII. Загальні Збори Т-ва Р. С. У. К.

В четвер, 14. березня ц. р. відбулися загальні збори Т-ва „Ревізійного Союзу Українських Кооператив" у салі Т-ва ім. Лисенка при виповненій по береги салі делеґатами кооператив. На загальні збори прибуло 9 (девять) представників української ріжношерстної преси, а саме від: „Свободи" Джері Сити з Америки, „Діла", „Г. К. Ч.", „Кооперативної Республики", „Кооперативного Вістника", „Сельроба", „Нашого Слова", „Нашого Життя", „Культури", „Світу", „Нового Часу" і „Громадського Голосу".

Загальні збори відкрив президент Ради Р. С. У. К-а інж. Павликовський і ствердив їх правильність. Провід загальними зборами віддано президії в складі: інж. Павликовський, посол О. Лушвий і д-р В. Кіцула. На секретарів покликано д-ра Горина і дир. Митовича.

Тоді делеґат Ольховий зпід стягу „Сельробіности" забрав слово і відчитав зміст телеґр., що пропонував вислати — як привіт — від нинішнього зїзду до Кооперативного Інституту в Харкові. Після того принято внесення дир. Пашкевича і покликано мандатову комісію в складі д-ра Ладики, д-ра Заваликута і дир. Левицького, щоб вона перевірила повновласти делеґатів. Далі відчитано і принято протокол минулорічних загальних зборів з дня 28. грудня 1927 р.

Опісля вибрано комсію матку з девяти осіб в складі:

Дир. Мудрика, о. Пеленського, дир. Шахновича, д-ра Кіцули, п. Семкова, п. Базилевича, п-ні Блажкевичевої, п. Горина і п. Породька.

Знова дир. Пашкевич відчитав звідомлення з діяльности і рахунків Т-ва за минулорічний діловий рік і поставив внесення на замкнення бізнесу і уділення абсолюторії уступаючій Раді. Загальні збори приняли одноголосно без дискусії внесення дир. Пашкевича.

Тоді дир. Филипович зреферував проекти прелімінарів за час від 1. січня 1929 до 30. червня 1929 і від 1. липня 1929 ро 30. червня 1930 р. і поклав поодинокі позиції прелімінарів бюджету. Розходи першого піврічного прелімінаря виносять 351.938 зол., приходи 358.075 зол., а недобір 23.363 зол. Розходи другого річного прелімінаря виносять 878.199.15 зол., приходи 832.300 а недобір 45.899.15 зол. Недобір думає покрити управа РСУК з ощадностей. Референт поставив внесення, щоби Раді Союза признано право виключати з членів Союза такі кооперативи, які не вплатять до шість місяців належитостей до Ревізійного Союза без удокументованого оправдання.

Над проектами прелімінарів бюджетів розвинулася широка дискусія, яка тягнулася понад три години. Деякі бесідники, як Ольховий старалися звести дискусію на манівці, виступаючи головно проти такого редаґування Г. К. Ч. як є тепер і демонстративно заявився за відкиненням цілого бюджету.

Міжтим на салі зявився ред. „Свободи" з Америки Омелян Ревюк, якого повитав президент Ради інж. Павликовський від загального зїзду теплими словами, а присутні делеґати бурею невмовкаючих оплесків. Президент Павликовський подякував голові Т-ва „Обєднання" О. Ревюкові за допомогову акцію для наших установ у старому краю. Протись на далі не спинювати цеї акції для краю від „Обєднання", але вкладання зібраного капіталу на інвестиційні, продуктивні цілі, щоб піднести наше народне господарство.

П. Омелян Ревюк подякував зі зворушенням за висловлені йому поляки загальним зїздом. Бесідник заявив, що по своїй десятидневній поїздці по краю побачив відбудову народнього господарства лише при помочі величезних зусиль цілого українського народу. Він побачив, що у Галичині творится нове життя з притягненням власних творчих сил українського народу. Ці відрадні прояви, які побачив на наших землях, передасть братам у Америці та докладно про це напише в найбільше поширеному українському часописові „Свобода" у Америці, яку він сам редаґує.

Опісля промовляли ще записані бесідники в справі бюджету. Бесідникам відповіли президент інж. Павликовський і дир. Филипович та дали вичерпуючі пояснення.

З черги приступлено до голосування над прелімінарем бюджету РСУК за час від 1. І. до 30. VI. 1929, який принято без ніяких змін. Таксамо принято другий піврічний прелімінар бюджету РСУК за час від 1. VII. 1929 до 30. VI. 1930 р. без найменших змін.

Посол д-р Ладика в імени мандатової комісії, яка переглянула повновласти делеґатів заявив, що 388 повновластей признано важними. Вони репрезентують 983 голосів. Зате уневажнено 48 повновластей.

Голова комісії-матки о. Пеленський відчитав список таких кандидатів: на голову Ради РСУК інж. Ю. *Павликовського*, якого вибрали загальні збори через аклямацію. На членів Ради: посла О. Луцького, посла д-р Ладику, А. Палія, д-ра В. Кіцулу, Ів. Пашкевича, Ів. Мартюка, М. Шахновича, Ст. Кузика, М. Косара, інж. Ев. Храпливого, Ів. Семкова, о. М. Мелянича, п. Ф. Глума, Ів. Кузіва, О. Базилевича, С. Жука, Ю. Шепаровича і О. Рочняка.

На заступників членів Ради: Т. Горина, А. Грушкевича, Ів. Баглая, Ів. Харамбуру, П. Миговича і О. Трача. На членів Контрольної Комісії: дир. С. Герасимовича, д-ра М. Волошина та М. Заячківського. На їх заступників: д-р Я. Селезінку і д-р М. Пирогова.

На членів скрутаційної комісії вибрано членів мандатової комісії. По перечисленню голосів посол д-р Ладика ствердив, що на листу комісії-матки віддано 656 голосів, знова на другу листу дир. В. Остапа з Товмача віддано лише 171 голосів, 3 голоси уневажнено, а 24 голоси на ріжні

Перед замкненням загальних зборів бесідники ставили цілий ряд домагань і побажань, які повинна нова Рада перевести в життя. Між іншим домагалася п-ні Блажкевичева зорґанізувати жіноцтво, притягнути його до співпраці в кооперації та перевиховувати сільську молодь. Здержатися від пиття алькогольних напитків і куреня тютюну, а так заощаджені гроші передати до кредитової кооперації.

Вкінці в год. 9. веч. замкнув през. Ради інж. Павликовський загальні збори Т-ва РСУК і завізвав делеґатів до інтензивної праці на місцях.

Був. мін. Чеховича видадуть держ. трибуналові.

Дня 14. березня на засіданні бюдж. комісії, що відбувалося під проводом пос. Бирки, ред. Ліберман відчитав письмо бувш. мін. скарбу Чеховича, в якім він каже, що не може предложити комісії листа, який 15. XI. 1928 вислав прем. Бартелеві, бо в цьому листі крім становища Чеховича в справі леґалізації додатк. кредитів, були теж приватні справи. Без повновласти премієра не може предложити листа і просить комісію узглядпити цю обставину. Референт вносить узглядпити просьбу Ч-ча. Внесення це приняли.

Опісля пос. Ліберман відчитав лист Бартеля, висланий до комісії за посередництвом маршалка сойму. В листі цьому прем. Бартель каже, що уряд не може предложити копій поодиноких ухвал ради міністрів, бо це рівнялося би предложенню закона про додаткові кредити, щоправда не соймові, а сойм. комісії та перекреслювало би становище уряду в цій справі. За кілька тижнів найв. контр. палата виготовить рах. замкнення за 1927/8 р. і уряд предложить соймові ці замкнення а також проект закона про додат. кредити на 1927/8 р. на найбл. сесії. На цій сесії предложить теж проект закона про додатк кредити на 1928/9 р. Колиб справу бувш. мін. Чеховича переказали держ. трибуналові, то уряд предложить кожного часу цій інституції всякі матеріяли, яких вона зажадає.

Референт вніс, щоби не приняти до відома заяви прем. Бартеля, що проект закона уряд предложить на найбл. сесії. Комісія не обовязана приймати політ. заяви уряду, бо вона є лише слідчою комісією з означеною метою. Комісія не звертається до ради мін. за копіями ухвал, лише до премієра, який силою свого уряду переховує їх. Нема закона, який боронив би премієрові предкладати копії ухвал ради мін. для комісії, яка має право домагатися цих документів.

Внесення референта приняли більшістю голосів. Опісля референт зясував висліди сл. комісії. Переконався, що закиди, зроблені лівицею, є правдиві. Бесідник постановив сформулувати обвинувачення в напрямі нарушення скарб. закона. Міністр при отвиранні кредитів для себе або для інших міністрів обовязаний розслідити, чи для кожного вилатку є правна основа. Коли нема тої основи, не повинен видавати грошей зі скарбу. Мін. Чехович занедбав цей обовязок. Опісля реф. Ліберман поставив внесення, яке має бути предложене соймові до ухвалення як акт обвинувачення. В акті обвинувачення подані по черзі всі переступлені суми.

Після перерви пос. Косцялковський (ББ) заявив, що внесення на потягнення б. мін. Чеховича до відповідальности є виявом політ. боротьби і змаганням відвернути увагу суспільности від найбільшого боляка Польщі, себто від фальшиво приноровленого парляментаризму. Пос. Довнарович (ББС) мотивував своє внесення, щоби над внесенням лівиці перейти до порядку. Пос. Чапінський (ППС) напятнував ролю ББ, який обороняє таку фінансову господарку. За внесенням референта заявилися пос. Домбський (Стр. Хл.), Куснеж (ХД), Хондзинський (НПР), Возніцький (Визв.) і Рибарський (Кл. Нар.).

У голосуванні внесення Довнаровича відкинули 18 гол. проти 9, внесення референта на потягнення мін. Чеховича до відповідальности приняли такоюж більшістю.

Кандидати обвинувачуючі перед державним трибуналом.

Реф. Ліберман запропонував, щоби комісія предложила соймові кандидатів на трьох обвинувачуючих, що перед держ. трибуналом мають репрезентувати сойм і піддержувати обвинувачення. В голосуванні картками вибрано пос. Ліберман (ППС), Перацького (Кл. Нар.) 18 гол. і Виживковського (Визв.) 17 гол.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

НОВИНКИ

— **Новини української музики.** В середу дня 20. ц. м. відбудеться в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка концерт-вечір, присвячений „новинам української музики". В його програму увійдуть самі нові невиконувані досі у нас хорові твори наших композиторів: Леонтовича, Н. Нижанківського, Ревуцького, Козицького і Кишакевича у виконанні „Львівського Бояна" та серія фортепянових новин українських композиторів у виконанні молодих наших пяністок п. Д. Гординської і Д. Герасимовичівної. Нова цікава програма, яка дає образ нашого культурно-музичного поступу, повинна звернути увагу всієї нашої музикальної громади та запевнити концертові успіх. Білети вступу в ціні 4, 3, 2.50 і 2 зол. в книгарні Шевченка, Ринок 10. Подрібну програму подадуть афіші.

— **З життя еміґрантів у Львові.** Дня 3. березня ц. р. відбулися у Львові загальні збори членів Українського Т-ва Допомоги Еміґрантам з Вел. України, на яких вибрано нову управу Т-ва в складі таких осіб: голова Ю. Магалевський, заступник голови М. Донцова, скарбник М. Матюшенко, секретар В. Храпко і члени: А. Петренко, Ф. Дудко, В. Левицький, Л. Янушевич та А. Гребінник. Товариство, що істнує вже 8-ий рік, напротязі всього часу давало і дає матеріяльну і моральну допомогу еміґрантам з України і їх родинам, черпаючи свої засоби головно з членських вкладок, з прилюдних відчитів, з календаря „Дніпро" та ін. Канцелярія Т-ва міститься при вул. Руській ч. 3, III. пов. Секретар Т-ва приймає зголошення нових членів та дає інформації щодня від 6—8 год. вечора крім неділь і свят.

— **Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові** мав у місяці лютім 49 чисел (186 предметів) до ч. 18.529 включно, головно у відділі нумізматики та фотографій з часів визвольної боротьби і чеської еміґрації. Жертводавцями були пп.: Береза Я., Вінцковський Я., Дорош А., Дорошенко В., Дудко Ф., Оглій Ю., інж. д-р Павлов М., Українське Технічне Товариство у Львові та Филипович З. Усім складає управа музею отсим щиру подяку. — Я. Т.

— **Адвокатура без докторату.** Сойм приняв у другім і третім читанні проект закону в справі скасування дотеперішніх вимог, що треба було мати докторат для виконування адвокатури в бувш. австрійській займанщині. Закон передбачує, що становище суддів і прокураторів, заняте дванацять літ, заступає докторат, практику й адвокатський іспит.

— **Акти спатимуть 10 літ.** Міністерство внутр. справ у Варшаві видало розпорядок своїм урядам, щоби вони переховували всі прохання внесені клієнтами 10 літ в архіві. Аж після цього часу це шпарґалля можна викинути.

— **Вшехпольська умовність.** Вшехпольський „Львовскі Курєр Поранни" передає в числі з 16. ц. м. новинку п. з. „Ідіть співати до своєї громади бандитів": „Незвичайна (!) подія (!) трапилась вівторок 12. ц. м. у кіні „Кольосеум" підчас висвітлювання фільми „Кохання з перепонами". Підчас перерв продукував свої співи „Наддніпрянський хор" Котка, співаючи українські пісні. Підчас цього один із присутніх на виставі встав і гукнув голосно: „Ми не потребуємо слухати українських пісень, ідіть собі співати до своєї громади бандитів". Наступило легко зрозуміле збентеження. Публика почала вставати з місць. Посипались ріжні вигуки. Хор мусів перервати спів і зійти з естради. Тимчасом на заклик оцього панка публика почала виходити масово зі салі. Виставу мусіли природно (!) перервати". З цього ясно, що досить голосу одного крикуна,

щоби зробити демонстрацію під гаслом „ні пришив, ні прилатав“. Може завтра вшехпольські патріоти перестануть ще купувати від наших селян яйця і курки.

— Чи це виховуюче? Дня 4. березня ц. р. помер у Солотвині адвокат, емерит. радник суду Антін Копровський. Дня 7. ц. м. українське громадянство Солотвинщини влаштувало для незабутнього громадянина величаві похорони. На внесення і просьбу вдовиці обняв субституцію канцелярії її покійного мужа адвокат жидівської народности, хоча в місці є адвокат-українець! Який-же то вплив буде мати на ширші маси, коли неодин з клієнтів, ідучи за покликом „Свій до свого!“, пішов до канцелярії адвоката-українця й опинився тепер у чужій канцелярії? Чи це виховуючий приклад? Чи це гідне наслідування? Нехай суспільність розсудить! — Громадянин.

— Ріжні вістки. У Парижі страйкують шофери в деяких дільницях; одні кажуть, що є їх 700, другі, що є їх 2000. Вони домагаються від автових підприємців підвишки з 40 проц. на 50 проц. — Болгарський король Борис зі сестрою є в переїзді у Відні; їде він до Риму як кандидат до руки княжни Джіованни, що має вже двох претендентів: Ахмеда Зогу і бувш. австр. архикнязя Альбрехта. — За останній тиждень було в Льондоні і в інших містах Англії 2183 смертельних випадків від грипи, на 500 більше як попереднього тижня. — Офіціяльна статистика стверджує, що багацтво Канади висловлене в 1927 р. у сумі 26,,691,482.000 дол. — Починають будувати палату Ліги Націй у Женеві; першу нагороду за проєкт дістав француз Ненст, другу швайцарець-жид Флегенгаймер; у будові візьме участь пятьох архітектів — ще один француз, італієць і мадяр. — На 1-го січня ц. р. зареєстрували у всьому світі приблизно 32 міліонів авт; на 2 і пів міл. більше, як рік тому. З цього припадає на Спол. Держави 24 і пів міл. авт, а на Европу 4 міліони.

— Морози в Італії. Італійська преса з 9-го ц. м. повідомляє, що в Італії вернулась студінь. В Умбрії вже шестий раз падав цього року сніг. У деяких селах покрівлі заломились під тягарем снігу. У Мессині зупинилась вулична комунікація наслідком надмірної скількости снігу. В околиці Неаполя гуляє хуртовина. Поля та виноградники знищені.

— Гроші папської держави. Римська „Расеня Нумізматіка“ повідомляє, що папа хоче ввести спеціяльну монету для папської держави. Карбуватимуть золоті, срібні та мідяні гроші. Двічі до року видаватимуть емісії. Гроші ці мають бути дорогим спомином для всіх католиків, які виберуться як прочани до Риму.

— Карієра княжни. Окружний суд у нім. місті проголосив ліцитацію майна сестри Вільгельма, княжної Вікторії Шавмбург-Ліппе, що в пізнім віці вийшла замуж за молодого російського авантюриста Зубкова. Ґаспажа Зубкова заявила про свою невиплатність.

— Великий жест. Паризький „Журналь офісіель“ оголошує декрет, який уповноважнює міністра освіти приняти дар 300.000 фр. від Фернанда Бюіссона, який зрікся одержаної мирної нагороди Нобля за 1927 р. у користь фонду для пропаганди ідей Ліги Націй.

— Сміливий твір. Вдова по Леніні Крупська видає житепис Леніна в 4-ох томах, над яким працювала пять літ. Твір жінки про свого мужа в тоні апотеози — смілива річ.

Дописи.

ДОБРОМИЛЬ. (З документів часу). 1) Добромильське Староство взиває українців в українські свята на переслухання, доказом чого ось який документ: Starostwo w Dobromilu L. 11034/3 Dobromil 31. XII. 1928. r. Do Pana Atanazego Nalepy w Jaworniku ruskim. Wzywam Pana, by w celu przesłuchania jawił się dnia 14 stycznia 1929 (український Новий Рік) w Starostwie w Dobromilu biuro Nr. 7. o godz. 10 przed poł. Na wypadek niejawienia się zostan e Pan ukarany grzywną 100 zł. Starosta Kassala.— 2) За урядування українською мовою карають грошевою карою або арештом, як видно з слідуючого документу: Starostwo w Dobromilu L. 73/335. Do ks. Michała Zaworotiuka w Jaworniku ruskim. Nakaz karny. Sąd grodzki w Birczy doniósł dnia 10. I. 1929, że ks. zamieszkały w Jaworniku ruskim dopuścił się przekroczenia z art. 1. ustawy z dnia 31/7 1924 Dz. 73 poz. 724 popełnionego dnia 10. I. 1929 przez sporządzenie wykazu zmarłych i nieślub. urodzonych wbrew przepisom w języku ruskim. Przyjmując powyższe za udowodnione zasądza się na zasadzie art. p. w. na grzywnę w kwocie 20 zł. z zamianą w razie nieściągalności na areszt. Grzywnę należy uiścić Kasa skarb. fund. Min. Spr. wew. i pokwitowanie przedłożyć Starostwu pod rygorem egzykucji. Zasądzonemu, jeżeli czuje się tym nakazem pokrzywdzony, wolno wnieść sprzeciw do tut. Starostwa w ciągu 7-miu dni licząc od dnia następnego po doręczeniu. Sprzeciw ten można wnieść pisemnie lub ustnie, poczem przeprowadzona zostanie rozprawa karna. W razie niewniesienia sprzeciwu w powyższym terminie nakaz karny staje się prawomocny. Starosta powiatowy підпис нечиткий.

З судової салі.

Політичні процеси в Самборі.

В дні 11. ц. м. відбулася перед судом присяглих у Самборі розправа проти Евфрозини Шемердяківної, 21-літньої абсольвентки учительської семинарії, обвинуваченої за злочин з § 65 а) к. з. Обвинувачена, незвичайно інтеліґентна дівчина, уроджена з Америці (в стейті Пенсильвенія), здала семна. матуру з відзначенням у Самборі. Вона відповідала з вільної стопи за те, що дня 28. жовтня 1928 року мала в домівці українського т-ва „Сокіл“ у Старім Самборі відчит про могили українських стрільців з 1918/19 рр. і в ньому, по зізнанням аґента поліції Ґіля, намагалася викликати погорду й ненависть до польської держави, згадуючи м. ін. передвоєнну пісню Франка „Не пора“. Аґент Ґіль, присутній на тому відчиті, перебив був цю згадку референтки і загрозив, що як вона буде далі в такому тоні говорити, то він розвяже сходини.

На розправі обвинувачена призналася до авторства реферату і до його виголошення але заперечила, немовби він був спрямований проти польської держави. Його вістря було спрямоване більше проти Росії... Оборона обвинуваченої зробила дуже добре враження.

Після річевої оборонної промови адв. д-ра Гординського присяжні судді 9 голосами проти 3 заперечили вину обв. Шемердяківної і її увільнено від вини і кари.

На марґінесі цієї розправи слід зазначити, що Палата Радних окружного суду в Самборі ухвалила була застановити слідство проти обв. Шемердяківної. Щойно наслідком відклику прокуратора, апеляційний суд у Львові приказав перевести в цій справі судову розправу. Обв. Шемердяківна сиділа довший час у слідчім арешті і лиш завдяки кавції, яку зложив був за неї один добродій, відповідала з вільної стопи.

Старосамбірське староство розвязало небавком по тім відчиті згадане руханково-пожарне товариство „Сокіл“, як попередно і „Луг“, які дуже гарно розвивалися і гуртували в своїх рядах найсвідомішу молодь Старого Самбора.

*

Обв. Ілька Тисовського, що відповідав дня 8. ц. м. перед тим самим судом за злочин з §. 58 (евент. з §. 305) к. з. (див. „Діло“, ч. 56), боронив адв. д-р Роґуцький. Тисовського увільнено 8 голосами проти 4. Між присяглими суддями було 11 поляків.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця 15-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.“, комедія Гемара (премієра).

Субота 16-го, г. 3·30 попол. „Поворот тата“, для молоді.

Субота 16-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.“, комедія.

Неділя 17-го, г. 3·30 попол. „Бродвей“.

Неділя 17го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів“.

Кіна.

„Аполльо“: „Любовна ніч засудженого“.

„Лев“: „Божеська жінка“, Ґрета Ґарбо.

„Оаза“: „Останній приказ“.

„Палас“: „Останній монарх“.

„Пан“: „Залив смерти“ (радянська фільма на основі повісти Леонідова).

„Фатаморгана“: „Карієра нинішного молодця“.

„Химера“: „Царський курер“.

Програма радіо.

Субота 16-го.

Льондон (358). 14·00 Октет з готелю „Карльтон“. 17·30 Балади.

Париж (1741). 20·15 Концерт. 21·00 Маріо Казес.

Берлін (475,4). 21·00 Капеля Сіпос.

Мюнхен (536,7). 16·00 Квартет. 20·30 Популярна музика.

Відень (519,9). 17·00 Вечір сонат. 20·05 Вечір Штравсів і легкий квартет.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Веселий вечір і оперетка „Раттельбіндер“ Легара.

Штутґарт (374,1). 21·00 Концерт спів. Академії.

Будапешт (554,5). 12·05 Циганська музика з готелю „Брітавія“.

Москва (1450). 19.00 Популярний концерт. Танкова музика.

Харків (1680). 18·00 Камерний концерт. 19·30 Музична трансляція.

(1680) 19·30 Вечір розваги. 21·30 Вечір розваги.

Варшава (1385,7). 20·00 Оперетка з Познаня. 22·30 Музика з „Брістоль“.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта“. Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Скалат:
16.III. Маруся Богуславка.
17.III. Казка Старого Млина.
18.III. Два злодії.
19·III. Вій.

Грималіа:
20.III. Маруся Богуславка.
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
7.IV. Базар.

Тернопіль:
7.IV. Базар.
3 VI. Воскресення.

Закінчена постановка штуки Винниченка „Базар“. Театр завітає з цею штукою до найбільших міст Галичини: Тернопіль, Львів, Станиславів і Перемишль.

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи“ зложили в золотих ВП. П.: Українська Бурса Тернопіль 20 місто вінця на домовину бл. п. д-ра Омеляна Бориса, лікаря бурси; Стефанія і Прокіп Тихі — Цьвітова 15 та 1. Сенишин — Львів 30 замісць цьвітів на домовину бл. п. о. Крих. Теофіля Бобикевича; о. Стефан Онишкевич — Купновичі 11, Ольга Стефанович — Підбуж 25, як виграну в преферанса; Стрийський Пласт. Курінь 30; Осип і Марія Сілепські Стрий 20. місто вінця на домовину бл. п. радника Остапа Весоловського. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1622 1—1

До ВП. П. ветеринарних лікарів. Виділ кооп. студ. вет. мед. „Ватра“ у Львові просить ВП. П. ветеринарних лікарів приняти до себе на літну практику студентів Акад. вет. мед. з вищих років. Охочих просимо звернутися на адресу: „Ватра“, вул. Супінського ч. 21 Львів. — За Виділ: Іван Білоскурський голова. Осип Лех, секретар. 1621 1—1

Сокільський Вечір! Руханкове Т-во „Сокіл-Батько“ у Львові уладжує в пятницю дня 15. березня 1929 р. в год. 7·30 вечером в салі Лисенка при вул. Шашкевича, Сокільський Вечір з нагоди 35-літнього ювилею „Сокола-Батька“. Програма: 1. Вступне слово 2. Вправи палицями. 3. „Катарина“ (танок). 4. Вправи хустинами. 5. Вежі. 6. Вправи рушницями. 7. Вежі на коні. 8. Вправи шабельками. 9. Вежі — образи. 10. Вправи на коні. 11. Вправи на поручах 12. Вежі. — Початок точно в год. 7·30 вечером. — Вправи відбуватимуться при звуках орхестри. Білети в ціні від 1—3 зол. можна вже набувати в канцелярії „Сокола Батька“, вул. Руська ч. 20, а в дні Сокільського Вечера від год. 6. веч. при касі.

Позір! Ходорівщина! Дня 24. березня ц. м. в год. 1. з полудня, відбудеться в салі „Народнього Дому“ в Ходорові „Святочна Академія“ в честь Тараса Шевченка. Вся інтеліґенція, як духовна так і світська і селянство повинно зявитися масово на Академії, щоби зложити поклін апостолови правди. — **Комітет.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith“, „Longines“ також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови 1336 39—

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТУ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на сплати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**. Львів. пл. Марійський ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвисші ціни 3 185-1

ЗДІБНИЙ ДЕРЖЕНТ хорів, надзвичайно шукає заняття від зараз. — Зголошуватися: о. Боднар, Яйківці, Дрогобиччина.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервових, серця і молодих

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

1132 Пересвітлення Рентґеном. 10—11

Управнений Дентист

Роман Давидович

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 24.

Лічення, пльомбовання і виймання зубів без болю. Штучні зуби в золоті і кавчуку. Реґуляція й скріплювання зубів. — Пацієнтів з провінції полагоджується як найскорше. 6—4 1563

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 59 (11.400). Львів, нед'ля 17. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 148.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРІТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Дух Пілсудчини не знає відступу"...

Львів, дня 16. березня 1929.

Те, що діється тепер на варшавській політичній арені, можнаб назвати змаганнями, очевидно політичними, між соймом і урядом, можнаб назвати також ігрищами, можнаб назвати комедією, але можнаб допукатись там і завязків траґедії. Та чи не найкраще буде назвати це двобоєм між урядом і парляментом. Двобій цей тим оригінальний, що він, хоч і нерівний, то затяжний. Нерівний тому, що уряд розпоряджає цілим державним апаратом і армією, отже силою, а сойм нічим крім трибуни, з якої має змогу розливати потоки слів.

Уряд робить своє, не рахуючись з парляментом та іґноруючи його. Сойм в очевидному подразненні реаґує на те демонстративним счерканням диспозиційних фондів не тільки міністрові внутрішніх справ, але й самому марш. Пілсудському. (Коли говоримо про сойм, то все маємо на увазі теперішню його опозиційну більшість.) У відповідь на те марш. Пілсудський дає соймові „пощочину" та виголошує своє експозе в сенаті, виголошує з питомим собі посмаком ревеляції про „веселі бюджети" його попередників на становищах військових міністрів. Ображується тим сойм, ображуються і ґенерали, бож вони були міністрами. А результат цілого виступу марш. Пілсудського перед сенатом? — Він такий, що сенат привертає диспозиційний фонд міністрові Складковському, а зате приймає постанову сойму про скреслення диспозиційного фонду марш. Пілсудському. Виходить, що марш. Пілсудський не мав даних на більше довіря до сенату ніж до сойму.

Але на тім не кінець. Сойм ставить міністра скарбу в стан обвинувачення за переступлення бюджету. Уряд бере міністра в оборону, але не зважаючи на те, міністр скарбу йде до димісії і стає як обвинувачений перед соймовою слідчою (бюджетовою) комісією. Уряд, що брав міністра в оборону, годиться на це. Міністр перед комісією оправдується. Здавалось би, що уряд пішов на уступки для сойму, видаючи міністра на суд. Але показується, що ні. Ось комісія зажадала по переслуханні міністра і керманича державної контролі ще й деяких документів і вияснень від голови уряду. Голова уряду відмовив видачі документів. Значить: напруження знов загострилось, або іншими словами: двобій не перервався. Комісія рішила поставити міністра як обвинуваченого перед державний трибунал.

А які наслідки цілого двобою і поставлення міністра перед державний трибунал? — Вони такі, що „вчорашня біржа — пише проурядовий „Глос Правди" з 14. березня — вже занотувала знижку польських паперів на закордонних рипках". Такі висліди двобою! А уряд веде далі свою політику і не робить собі нічого зі скреслень диспозиційних фондів. Парлямент „бореться", не маючи змоги того уряду побороти. Виходить, що двобій ніби безвиглядний. Та невже?

Ні! Бо ось проурядовий „Глос Правди" в цитованій статті пише, що все те, що діється, є траґічною наукою". „Є це болюча лекція, — пише дослівно — виховання при допомозі чистилищного вогню. Одначе коли інакше не може бути, коли столітня неволя занадто богатьома отруями заправила польську кров, коли десять літ незалежности, а значно більше боїв за волю, не відслонили нам правдивого сонця нашої весни — то чистилищний вогонь мусить довершити процесу відродження. Гора зібраних проступків і промахів підіймається чимраз вище. *В її вогні мусить бути стоплений всякий староевнний баласт, щоби віддїлити шляхотний метал від ржі та домішок. Мусить прийти час, коли шляхотний метал позбудеться гризучих його квасів*".

З того висновок, що двобій повинен таки скоро припинитись. Тай „уряд премієра Бартеля — каже проурядовий „Дзєннік Львовскі" з 16 ц. м. — дав дуже виразний доказ, що не має наміру приноровлюватися в своїй тактиці та рішеннях до соймових штучок, обрахованих на підриванні авторитету уряду і викликуванні в масах фоль-

:: :: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ :: ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 18. :: В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО Ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 шт. готових дзвонів у вазі від 10—600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ. — СПЛАТА РАТАМИ.

При важніших запитаннях прохається письма до нас слати реконендовано.

шивих опінїй... Дециізія уряду і становище, заняте супроти вимог, зголошених бюджетовою комісією, є для маршалківського табору *радісною в тих днях признакою, що леґіоновий дух, дух „Пілсудчини", не знає відступу*".

Цей „леґіоновий дух" звуть у соймі „політикою полковників", що рветься розтинати шаблюкою всякі намотані політикою вузли, а в тім і вузол двобою між соймом та урядом. Одначе горяч і енерґію „полковників" стримували досі — як кажуть — польські господарські кола, які не вірять, щоби евентуальний розпуск сойму, чи новий державний переворот, не потрясли економічно Польщею до самих основ та не віддали на поталу важкої праці над розбудовою господарського життя за останніх 10 літ. І тому то, кажуть, нинішній польський парлямент ще жиє та обвинувачує міністрів. І тому то „дух полковників" та їх розмах так довго не виладовується.

З наведених голосів двох проурядових органів виходилоб, що саме зближається момент, коли вузол таки зважаться перетяти та піти вперед, бо дух „Пілсудчини не знає відступу".

Національні меншости в Женеві.

Берлін, 14. березня 1929.

Ми всі пригадуємо собі цей широкий розмах, з яким міністр Штреземан зажадав на минулій сесії Ради Ліґи Націй в Люґано ґрунтовного полагодження меншостевої проблеми. Минуло чверть року. Дебата прийшла і пройшла, люди перебалакали, відбулись там, як і слід було, промови, репліки дупліки і т. п. В результаті створено комісію і в тій комісії справа, розуміється, покищо мирно упокоїлась.

Як бачимо, Ліґа Націй має в тому відношенні свої міцні традиції, ґрунтовно вироблену практику, якої нарушувати не слід. Але разом з тим, черговий раз виявляється, наскільки інститут Ліґи Націй є отою добре „ватованою коміркою для поривчистих", де безболізно і в джентельменських формах придушується всякий зрив, всяка ініціятива в напрямку мирної зміни усього нинішнього, безглуздого, европейського, політичного положення.

Сорок міліонів европейських людей живе нині у положенні національних меншостей? Хіба так виглядає практика, щодо принципу „самоопзначення націй", отжеж того принципу, що за його допомогою аліянти побідили у війні, розсаджуючи знутра систему центральних держав. Бріян це знає. І знає теж і тому цілком правильно говорить, що тих 40 міліонів людей змогло би при спільнім порозумінні представляти поважну небезпеку „системі сучасного мира", отжеж системі французького панування в Европі. То теж заявив у Женеві дослівно, що „*не можна допустити, щоб отих 40 міліонів сотворили колинебудь бльок незадоволених*". Є тільки дві можливости, і тільки два методи, щоби до цього збльокування не допустити. Перший і найбільше чесний метод — це задовольнити бажання національних меншостей і то в повнім обємі! Другий метод? Тримати ті меншости у послусі та в покорі засобами брутальної фізичної сили. Вибрано на практиці той другий метод і в афері тайного франко-бельґійського мілітарного пакту ми бачили ту практику в повнім обємі.

Коли Рада Ліґи вже ніяк не могла отверто станути на своїй останній сесії на безоглядну, щирою точку погляду Меллье-Франка, що мовляв *культурна охорона національних меншостей представляє собою покищо лише переходовий період для їх повної асиміляції*, то всеж точка погляду, на якій Рада Ліґи станула, залишилась і після дебати така як і була: всі культурні й релігійні домагання національних меншостей не *повинні стояти у суперечности до „своїх" держав. Абсолютна льояльність супроти „своєї держави", але зате меншостева свобода мови віри і звичаю*, формула, що в її рямці Рада Ліґи Націй бажалаб втиснути меншостеву проблему. Чи в тісні рямці цеї формули вміщується на ділі меншостеве питання — особливож українське? Тут навіть не приходиться про те широко говорити, що ні. Також усі ті дрібні зміни в юридичнім порядку вношення і вирішування меншостевих жалоб перед Ліґою Націй, запропоновані делеґатом Дандюрандом ні крихітки не змінюють самої суті справи. Бо суть справи є проста і ясна: національні меншости або бажають злучитись зі своїми материками, на яких є національні держави або, якщо тих нема, то хочуть самі оформитись державно.

Меншостеве питання, що виросло у великих часах і на підложу великої ідеї самовизначення, вимагає не менше великих людей і чинів. Ті засоби, якими це питання може бути вирішене, мусять бути не менші, як і той великий переворотовий час, в якому це питання повстало. Але ті засоби є інші від звичайної дипльоматичної позакулісової шахерки. Бо саме в площину такої шахерки поставлено в Женеві останнім разом цілу справу. Коли Штреземан поставив у Люґано своє катеґоричне домагання, щоби негайно вирішувати справу національних меншостей, то цей його крок був — як це було сказано свого часу в „Ділі" — зрозумілий тільки з політичної ситуації даного дня, отжеж з почуття повної ізоляції німців, в повному дипльоматичному франко-британському окруженні. В той час Поанкаре виставив свою тезу щодо полагодження репарацій в справі Райнляндy. Німців не підтримав ніхто

Не маючи ніяких дальших козирів у руці, або простіше кажучи, ніяких дальших засобів дипльоматичної пресії, Штреземан рішив перебрати на себе ролю меншостевого адвоката і кинути в гру ще й меншостеве питання. Дальший розвиток справи був знаменний. Як відомо, меншостева *дебата мала відбутись у Женеві 5. березня ц. р.* Але що делеґати позїздились доволі пізно і передтим не могли зі собою порозумітись, то дебату пересунено під дрібним юридичним претекстом на слідуючий день. Тимчасом почались позакулісові переговори. Штреземан виголосив пізніше свою промову, але найперше порозумівся ґрунтовно з Чемберлєном і Бріяном, годинами з ними конферуючи. До яких висновків, до якого спільного порозуміння прийшли ті дипльомати — нам невідомо. Але на другий день всі були дуже здивовані, що промова Штреземана, заповідана з таким широким розмахом, була того рода, що як висловився один з польських журналістів у Женеві: „*ту промову міг таксамо добре сказати і Залеський*".

По тім прийшло, що мусіло прийти. Вибрано комісію, заповіджено продовження дебати, принято постанову про „студіювання проблеми" — і годі. А короною всього того дивачний склад меншостевої комісії: голова японець Адачі а члени: Чемберлєн і еспанець Квіноес де Леон. Весь наш респект перед особою екзотичного японця — але чи компетентний і здібний є цей чоловік, що зріс і виховався у цілком іншій політичній атмосфері і серед цілком іншої від европейської політичної проблематики середовища, вирішувати незвичай-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ
ДЛЯ ПАНЬ
на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ
у великому вибо...
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ
на мужеські одіння.

но складне меншостеве питання? Ми в це не віримо. Потім: Квіонес де Леон. Відіграв найбільше визначну ролю в справі приділення Горішнього Шлеська полякам. Чи чоловік, що свідомо творив у повоєнній Европі національні меншости, здібний позитивно і справедливо їх справи тепер вирішувати? Мабуть ні. І накінець Чемберлен, чоловік аж за добре знаний зі свойого політичного франкофільства. Він ніколи нічого такого не зробить, що йшло би всупереч інтересам французів.

Вирішити позитивно меншостеве питання, це значить, ґрунтовно перебудувати цілу Европу. Але коли ґрунтовно перебудувати цілу Европу, це значить — зломити систему французької суприматії над Европою. Чемберлен, що за ціну французького панування в Европі здобув собі у Франції мілітарного союзника у перспективах організації британського спротиву передовсім проти Америки, той Чемберлен інакше як по французьки меншостевого питання вирішувати не буде. А французьке вирішення цього питання є: **Nihil novi!** Усе має бути як було!

Так виглядає женевська меншостева комісія. Вона має на слідуючій сесії Ради Ліги предложити певні пропозиції щодо полекш у юридичнім порядку полагоджування меншостевих проблем. Проте не комісії Ради Ліги, не позакулісові шахрайства і не плятонічні заяви Бріяна про „святість меншостевих прав" оту меншостеву справу вирішать. Вона буде вирішена аж тоді, коли зрушиться нарешті з місця цілий сучасний політичний уклад в Европі. Але тут приходиться зазначити, що крім зростаючого загострення меншостевого питання множаться також і інші познаки, які кажуть вірити, що оте загальне зрушення у підставах сьогоднішнього укладу Европи — не таке вже далеке. Передовсім зростаюча хвиля европейських диктатур позначує ту тенденцію до зміни нинішньої европейської системи. Але зі зростаючою хвилею диктатур зростають теж можливости активної політики ревізіонізму.

Зенон Пеленський.

При терпіннях жовчевого мішочка і печінки, жовчевих камінних і жовтачці, природна гірка вода Franciszka Józefa улекшує травлення. Клінічні досвіди стверджують, що домашне лікування пиття води Franciszka Józefa завсіди успішно діяє, як що уживається її рано надщо з доданням горячої води. Жадати в аптиках і дрогеріях.

Постійний зріст.

Маслосоюз в 1928 р.

Перед нами звідомлення з діяльности і замкнення рахунків Маслосоюзу за 1928 рік. Для інформації наших читачів подаємо з того звідомлення найважніші дати й цифри, щоб ось так унаглядити постійний розвиток і зріст цієї надійної установи.

Краєвий Молочарський Союз (Маслосоюз), що відбув учора свої XVII. звичайні загальні збори, виказує в діловому 1928-му році 36,482.283.82 зол. загального обороту. Зиски Маслосоюзу в м. р. винесли: за набіл, яйця і под. 467.016.05 зол., за приладдя 62.498.50 зол., разом 529.514.55 зол. Видатки були такі: відсотки 9.016.11 зол., кошти завідування 461.966.45 зол., кошти завідування недвиж. 2.777.94 зол., уморення недвижимостей 1.270.20 зол., уморення движимостей 22.671.74 зол. Таким чином зиск до рахункового білянсу виносить **31.812.11 зол.**

Минулий рік був для нашого кооперативного молочарства під оглядом природних умов невідрадний. Катастрофальна повінь на Підкарпатті в осени 1927 р. виявилася у своїх шкідливих наслідках для молочарства щойно в перших місяцях, а головно на передновку, звітового року. А після того прийшла посуха, що теж відбилася відємно (відсутність паші) на розвитку нашого молочарства. Наслідком тих умовин зріст українського кооперативного молочарства в м. р. дещо спинився, а в деяких околицях навіть підупав. Тут слід зазначити, що державні банки і в цьому році, не зважаючи на інтервенції, не уділили українській кооперації ніякої помочи у формі кредитів.

Загально продукція молока, зорганізована в Маслосоюзі, піднеслася в порівнянні з продукцією 1927 р. всеж таки **на 23.8 проц.** — наслідком поширення діяльности на дальші простори. Достава масла до Маслосоюзу піднеслася загалом **на 31.2 проц.** в порівнянні з попереднім роком.

Дуже потішаючим є **зріст дисципліни** серед молочарських кооператив. Коли в 1927 р. було тільки 95 таких кооператив, що доставляли до Маслосоюзу поверх 80 проц. усієї своєї продукції масла, то в м. р. було їх вже 118 (зріст на 24 проц.). Загально Маслосоюз мав у 1928 р. **233 доставців,** а саме 164 членів і 69 нечленів. Одначе доставці-нечлени (себто кооперативи слабі, яких саме тому не приймають у члени) доставили ледви 6.83 проц. загальної достави масла до Маслосоюзу. **Вся достава масла до Маслосоюзу в 1928 р. винесла 969.198.60 кг. масла, себто кругло 97 вагонів.** У порівнянні з 1927 роком (738.458.24 кг.) достава зросла, як уже вище сказано, на 31.2 проц.

Усі дотеперішні округи діяльности Маслосоюзу — є їх 11 — виказують більший або менший зріст, за виїмкою двох, навіщених повінню. А саме стрийська округа виказує упадок достави масла на 26.1 проц., а станиславівська на 7.4 проц., беручи за основу доставу з попереднього року. **Всіх членів-кооператив обєднував Маслосоюз з кінцем м. р. 201** (з кінцем 1927 р. 173). У цьому числі є 11 кооперативних установ інших видів та дві освітньо-хліборобські установи, так, що чисто молочарських кооператив було з кінцем м. р. 188. Зріст усіх членів у порівнянні з 1927 р. висловлюється цифрою **16.18 проц.,** а самих молочарських кооператив цифрою **17.5 проц.** Інтенсивна організація, яку в м. р. переводжено з великою енергією, дала в наслідках поважний зріст кооператив, які мають можливість виробляти експортове масло. Районових молочарень було 32 (з того 4 нечлени), мішаних молочарських кооператив 160, сметанкових стацій 299 (прибуло 135, або 82.3 проц.), кооп. нечленів і інших 69.

Дальше слід зазначити, що в минулому році відчинено черговий організаційно-торговельний відділ у Луцьку на Волині (покищо не виповнив покладаних на нього надій) і відчинено 4 нові склепи дрібної продажі, а саме: 1 в Луцьку, 2 нові у Львові та 1 сезоновий у Трускавці (літниську). Позатим перенесено склепи дрібної продажі у Стрию і в Коломиї до нових, більш пригожих льокалів, а в Станиславові перебудовано давній склеп К. М. С., що був у пивниці, на гарний і просторий склеп у партері.

Загальні білянсові торги Маслосоюзу виносили в м. р. **9,010.282.23 зол.** (в 1927 р. 6,804.674.21 зол.). Отже їх зріст піднісся на **32.41 проц.** Гуртові торги виносили 5,865.170.65 зол., дрібна продажа 2,636.063.33 зол. У гуртових торгах міститься також експорт, з якого уторговано в м. р. 397.423.63 зол. Протягом м. р. вивезено за границі держави всього 64.646.65 кг. масла (на половину менше як у 1927 р.).

Для повного образу руху в склепах Маслосоюзу варто навести, що в 1928 р. продано (крім масла): 470.256 літрів молока (з того у Львові 233.785 літрів), 54.195 літрів сметани, 17.546 літрів творогу, 9.664 кг. шляхотних сирів, 1.416 великих скринь яєць і 6.171 вел. скринь меду. В м. р. звернено належну увагу на справу збуту сирого молока, передовсім у Львові. Є надія на дальшу розбудову цієї ділянки. Окремо слід згадати, що за молочарське приладдя уторговано 509.048.25 зол., себто 5.65 проц. загальних торгів.

Число службовників Маслосоюзу виносить 92 (в 1927 р. було 71). На платні службовиків видав Маслосоюз 207.135.76 зол. (в 1927 р. 131.600.30 зол.). Таким чином матеріяльне положення службовиків Маслосоюзу дещо поправилося. Оборо-

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

9)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

Словом: такою подією переймається цілий повіт, а ще під осінь, або в зимі, коли й так довгі вечори й нема що мудрішого робити...

Укінчений теольог Багрій заїдав з дороги досить смачно і розглядався. Він знав, що тепер він найважніша особа в цілому товаристві.

Стецько нахмурив з пересердя брови. Найбільше злостило його те, як Багрій представлявся всім „укінчений теольог", „укінчений теольог"! Тим словом він кричав „во все услишаніе": „Я вже укінчив! Я вже маю хліб у руці! Я таки нині, таки зараз, можу женитися! Котра йде за мене? Я вже укінчений!" — А, це провокація, це нечемність, це грубість! — думав Стецько. — Як укінчений, то й будь собі укінчений не раз, — навіть двічі, та кому це треба знати?! Не подобалося йому і поведення того укінченого. Йдучи, він хитався, як зле натерханий віз сіна, розмахував своїми полами, як жид полами халата в суботу, й у кінці — що найважніше — він приїздив до Ксені, а Ксеня вже так якби була занята. Правда, він, Стецько, з нею ще не зговорився, але це було вже напів певно, він уже її пізнав (від учора...) й вона його — чогож глядів, чого шукав тут той „укінчений"? Хіба прийшов по те одно, щоб йому, Стецькові, перебивати в розмові з Ксенею! Це одна хіба мета його приходу.

Пан-отець пригадав собі вмить той час, коли він сам їздив женихатися. Це було якби вчора, якби перед хвилею! — Ой, старий я вже, старий, коли вже до моєї доньки зїздяться хлопці. — По хвилі-ж подумав: за рік можу бути дідом, правдивим дідом! — і посумнів. Пані-матка глянула думкою назад, коли й вона була молоденька, гарненька, коли й коло неї надскакували хлопці, коли вона не мала ніяких турбот, ніякої журби. Котрого вона булаб воліла? Але відповіди на те питання в ту мить не могла дати. Стецька пізнала вчора, подобався їй — але й не знати, що сидить у Багрію. Багрій був трохи неповоротний — та що це значить у житті?! Ми всі маємо свої хиби, і коли він працьовитий, чесний, добрий, правдомовний, що проти того значить, що йшов за скоро і вимахував за дуже своїми полами?...

І пані Пшепюровська думала свою думу. Вона сиділа при столі, як вожд над мапами й укладала свою кампанію. Три дівчини — три хлопці. Але Грицько не входив у рахубу. Поет, а поет, як той метелик, від квітки до квітки, вітрогон, шибай-голова, вітрохап, з таких ніколи не виходять добрі мужі. Стецько мабуть добрий хлопець, та ще не укінчений і, видно, дурний, коли так присівся коло дурної, неосвіченої попадянки. Отож його лишім попадянці. І Ксеня мабуть уже щось чує до нього, бо все зиркає в той бік, все щось до нього шепче. Отже вволім волю тим обоїм і оставмо їх разом. Перед Ксенею і попадею й усіми нині треба буде хвалити Стецька, перед Стецьком знов їх... Лишається укінчений теольог Багрій. Оцей уже щось представляє! Фільософ може найскорше женитися за рік! Рік, — а що за той час ще може статися? Скільки то наречених розходиться — за рік. І чим то він буде за той рік! А цей уже укінчений — хоч зараз іди до шлюбу!

— Превелебний отець, — спитала стара й усміхнулася до Багрія, — вже давно укінчили?

— Перед роком.

— І певно так довго шукають жіночки? Не пригодилася своя? Так, так, жіночка від Бога і своєї жіночки ніхто й конем не обіде.

— Так, так. — повторив він. — досі не мав я ще щастя. Ті, що я їх хотів, мене не хотіли, що мене знов хотіли, — я їх не хотів.

— Певно за великі домагання превелебний ставлять до дівчат, — продовжала стара. — А нині дуже тяжкі, о, тяжкі часи! Яж знаю по собі! — І зітхнула. — Як умер мій покійний чоловік, що був судовим радником, я лишилася з обома доньками, скільки то не коштувала мене їх освіта! А то ще обидві хотіли йти в університет, та ледве я їх стримала. Ще який там гріш остався, та годі увесь видати; непевний час і чоловік не знає, що його чекає.

Пані-матка мало не підскочила на кріслі, так жалила її брехня старої Пшепюровської. Судовий радник, що був писарем! Її доньки — в університет! Вона має гроші? — і то перед ким вона таке бреше? (Перепрошую ясне сонечко і вас усіх чесних...). Безсоромно бреше! Перед тим, що приїхав до моєї доньки — а не до її старих дримб!

О, пані-матка ненавиділа стару і її доньки. Ненавиділа щиро, але одночасно з тим і ніколи не мала сміливости сказати їм це до очей. — „Не випадає"! — оце була заповідь, що приказувала їй слухати дурниць і брехні старої і — притакувати. Так велів добрий тон, що перейшов від польської загумінкової шляхти ще в феодальних часах на галицькі попівства, де живе він і досі. Ви чули-ж нераз, як там знайдеться свій чи чужий, що бреше в живі очі, обманює всіх і всі — хоч і не вірять йому — притакують та усміхаються. А розійдуться і щойно тоді кажуть: „Усе, що він говорив, це брехня, підлота!" — „Чомуж ви в очі йому не сказали?" — „Не випадало!" — І злодія, про котрого всі знають, що він злодій, і донощика, про котрого всі знають, що він донощик, там витають тільки тому, що „не випадалоб" сказати йому цього просто в очі, що не випадалоб замкнути перед ним двері.

(Продовження буде.)

тові фонди Маслосоюзу, в порівнянні до загальних торгів, незначні. На це складаються: власні фонди у висоті 139.221.43 зол. і чужі фонди (банкові кредити в українських установах) 388.928.98 зол. Як бачимо, оборотові фонди Маслосоюзу абсолютно за низькі і далеко невистарчаючі. В напрямі придбання фондів на розбудову молочарських кооператив зверне провід Маслосоюзу пильну увагу в цьому році.

При кінці слід іще подати, що при Маслосоюзі працювало **16 організаторів.** Між ними було: 1 агрономів, 6 техніків і 3 люстраторів. Вони обслужили в м. р. 272 кооперативи (в 1927 р. 185 кооператив). Всіх поїздок було 646, з того технічних 338, організаційних 210, люстраційних 31, торговельних 27, інших 40. В деяких кооперативах були люстратори і по кілька разів.

На парляментарній арені.

ІЗ СОЙМОВИХ КОМІСІЙ.

Справа Жабча.

На Адміністраційній Комісії радили 13. ц. м. над вибором референта першого внеску Українського Клюбу в справі подій у Жабчу. *Посол Целевич* ставить в тій справі слідуючі внески: 1) вибрати референтом цеї справи посла Заваликуча, який на місці переводив точні досліди; 2) доручити референтові ще цього тижня реферувати цю справу тому, що для українського громадянства має вона велике значіння і надзвичайно його схвилювала; 3) справу Жабча поставити на порядку нарад Комісії ще цього тижня. Пос. Стронський (ББ) пропонує вибрати референтом справи Жабча „русина" Сегейду з ББ, тому, що він — мовляв — як волиняк краще знає волинські справи. При голосуванні оба пропоновані посли отримали рівну скількість голосів (9 на 9) справу полагоджено так, що референтом буде пос. Сегейда, а корреферентом пос. Заваликут. Голова комісії пос. Полякевич запевнив, що ще в цьому тижні поставить справу Жабча на порядку нарад комісії. Зачуваємо, що після протверезіння з першого захоплення своїм тріюмфом пос. Сегейда почуває себе дуже неприємно в ролі майбутнього референта справи Жабча, бо навіть він почуває, що реферат тої справи, який ішов би по лінії бажань уряду (його Клюбу ББ) не принесе йому великої „вдячности і любови" його фіктивних виборців).

Адміністраційні справи.

Адміністраційна Комісія приняла остаточно законопроєкт про зміну декрету з дн. 19. січня 1928 р. про орґанізацію і круг ділання властей загальної адміністрації в тому напрямку, щоби вчителів і шкільну адміністрацію дещо унезалежнити від старостів і воєводів. — На тому самому засіданні розпочалася дискусія над внеском „Виявлення" про зміну галицького закону в справі т. зв. церковної конкуренції.

Нотаріяльні справи.

Правнича Комісія радила в дні 13. ц. м. над справою нотаріяльних тариф. *Пос. д-р Біляк* виступив проти видачі міністрові справедливости повновластей нормувати нотаріяльні тарифи розпорядками, які повинні переходити законодатним шляхом, та домагався перевести на території Східньої Галичини реґуляцію дуже нерівномірних нотаріяльних такс, бо це лежить однаково в інтересі нотарів і населення.

ББ в обороні москвофілів.

На сьогоднішньому засіданні освітної комісії (13 ц. м.) розглядали білоруський внесок в справі переслідування „Товариста Білоруської Школи". *Пос. Великанович* гарячо підтримав цей внесок, мотивуючи становище Українського Клюбу лихоліттям нашої „Просвіти" (до якої т-во Білоруської Школи є в дечому подібне). При цій нагоді пос. Великанович перечислив найяскравіші акти переслідування „Просвіти" й взагалі українського культурно-освітнього руху, як: відмовлювання залізничих знижок на просвітянські зїзди, жадання остемпльовування просвітянських заяв, жадання змісту наукових рефератів (навіть від віцемаршалка сенату п. Галущинського), переслідування аматорських вистав, відмовлювання концесій на приватні школи „Просвіті", недопускання на Волинь просвітянських орґанізаторів з Галичини, зачинювання філій „Просвіти" (Дубно, Рівно, Ковель), врешті передавання загально-національних культурних установ штучно підтримуваним ренеґатським ґрупам (справа „Народнього Дому" і Ставропігії). В звязку з цим останнім уступом промови пос. Великановича посолка Яворська (ББ) зголосила протест: передовсім взагалі проти використання українським послом нагоди для порушення справ, які нібито не мають звязку з даним білоруським внеском, а дальше проти „ображування" москвофілів, „які не є жадними зрадниками руского народу, а є до того приятелями Польщі". Пос. Великанович щераз забрав слово, обстоюючи попередню свою заяву, а саме, що нинішні посідачі „Народнього Дому", галицькі москвофіли, є національними ренеґатами, гіршими ніж колишні польські ренеґати з Тарговиці; щодо їх приязни до Польщі, то диктує її москвофілам тимчасова політична „конюнктура". Посолка Яворська більше вже москвофілів не „боронила".

Еміґраційні справи.

В четвер 14. ц. м. відбулося засідання соймової *еміґраційної комісії*, перше ділове засідання цеї комісії теперішнього сойму. На денному порядку було *експозе* міністра праці і суспільної опіки д-ра *Юркевича* про дотеперішню еміґраційну політику Польщі і про її наміри у цій справі на будуче. Зазначити належить, що ця комісія досі не працювала і її навіть не скликувано і що був це перший виступ міністра д-ра Юркевича і перше його обширне експозе на парляментарній арені, в якому обговорив цілість цього дуже важного суспільного питання. Дальше треба згадати, що в еміґраційній комісії стратили ми одно місце (досі Український Клюб Соймовий мав два місця в комісії на всіх 15) на користь німців в наслідок нового ключа поділу комісійних місць між клюби по причині повстання в соймі нового Клюбу Револ. Фракції ППС і нині українці мають там тільки одно місце. Мін. д-р Юркевич обговорив континентальну еміґрацію Польщі до Франції і Німеччини за час від 1919 до 1928 р., ілюструючи її цифрово, опісля перейшов до еміґрації заморської, а іменно еміґрації до Канади, Бразилії й Арґентини, згадуючи накінець і про Перу, де Польща тільки покищо для експерименту започаткувала у малих розмірах еміґрацію поселенчу. Як одинокий великий і поємний поселенчий терен для еміґрантів з Польщі означив д-р Юркевич тільки одну Бразилію, де ще досі нема ніяких еміґраційн. обмежень і ніяких контингентів, які вже істнують відносно Канади й Арґентини. Еміґрація до Зединених Держав Півн. Америки припинилася майже зовсім і в еміґраційній політиці не відіграє вона ніякої більшої ролі. З Бразилією заключила Польща деякі еміґраційні умови, при допомозі Польського Тов. Еміґр. бере еміґрацію у свої руки і поселенчу акцію до Бразилії хоче розвинути на більші розміри. Важне і рівночасно дуже небезпечне для нас є те, про що згадав міністр у своєму експозе, що польський уряд творить при Державнім Банку Рільнім окремий еміґраційний виділ з метою: 1) допомогти еміґрантам при ліквідації їх господарств у краю, зглядно в уділенні їм відповідних кредитів на дорогу, 2) допомагати еміґрантам на місці за морем в набутті теренів, 3) орґанізувати реемігрантів і давати їм поміч при участи Держ. Банку Рільного в набутті для них господарств в краю і 4) орґанізувати капітали за морем та льокувати їх в краю. В експозе обговорено також діяльність державного уряду еміґраційного і його експозитур (монополізація руху еміґраційного) та акцію правительства в охороні еміґрантів перед аґентами корабельних ліній і в часі транспорту на кораблях. Комісія рішила нараз не переводити подрібної дискусії над рефератом міністра, а відложити її до хвилі, коли реферат буде видрукований на машині і розданий членам комісії, що має бути на слідуючому засіданні в середу або в четвер слідуючого тижня. Нараз обмежено лише до запитів, на які відповість міністр на слідуючому засіданні. Запитів було кілька, між іншим і з українського боку. А іменно пос. д-р *Степан Баран* поставив два засадничі питання під адресою міністра: 1) щоби він подав національну статистику (бо таку ведеться) континентальної еміґрації з Польщі до Франції і Німеччини і такуж саму статистику відносно до поодиноких заморських держав за останніх кілька літ і 2) щоби подав статистику еміґраційну, континентальну і заморську, після воєвідств зглядно після означень: східні воєвідства, полудневo-східні, центральні і західні. На ці запити пос. д-ра Барана відповів міністр д-р Юркевич, що хвилево під рукою відповідних матеріялів не має і постарається відповісти на запити пос. д-ра Барана щойно на слідуючому засіданні комісії, почім засідання відрочено до слідуючого тижня.

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 43—?

Е. ЧИКАЛЕНКО.

2)

До ювилею П. Мілюкова.

(Уривок зі щоденника.)

(Продовження.)

Через недостачу часу доклади обмежили 15 хвилинами кожний.

М. Грушевський в своїй вступній промові перше всього застеріг, що ми з своїх відносин з кадетами не робимо монополії для них, а такі-ж відносини маємо й з трудовиками. Далі він сказав, що ми від своїх союзників кадетів не будемо критись і таїтись, а отверто говоримо, що ми, свідомі українці, за незначними виїмками, обєднуємося на принципі парляментаризму, автономії України і федеративного устрою російської держави: з цього вже ясно видно, що ми не сепаратисти, не маємо ніяких замірів відділятись від російської держави і всякі запевнювання правої преси, що ми в тайні маємо сепаратистичні заміри і користуємося германськими марками та австрійськими коронами є суща клевета. Навпаки, досі ми підпомагаємо російськими рублями львівське Наукове Товариство ім. Шевченка.

Коли М. С. Грушевський скінчив, то виринуло питання, чи Мілюков зараз має говорити або ставити запити, чи вже тоді, коли скінчаться всі доклади. Мілюков висловився, що краще він уже візьме слово тоді, коли скінчаться всі доклади, а тільки чого не дочує, або не зрозуміє, то буде ставити питання.

Далі Л. О. Яновська розповіла коротенько історію будування памятника Шевченкові, які в тому адміністрація ставить перепони і закінчила тим, що справа будови памятника Шевченкові не є справа купки інтеліґенції, а всеукраїнська, що видно з кількости дрібних жертводавців, переважно селян.

Л. М. Жебуньов говорив за себе і за А. В. Ніковського, який не мав змоги прибути на нараду. Він почав з того, що розповів про діяльність харківського „Общества Грамотности", яке видавало виключно російські книжки. Виявилоося, що 82 проц. тих книжок йшло поза межі України, і тільки 18 проц. лишалось на Україні і то по містах, а на села майже й не попадало. Ніхто з селян і не знав про те „Общество Грамотности", ніколи до нього за книжками й не звертався. Коли-ж відкрилась у Києві „Просвіта" і почала видавати книжки, то маса селян почала звертатись до неї, просячи вислати книжок свого видання або за гроші або дурно. Декілька уривків з тих листів Л. Жебуньов прочитав. Потім прочитав кілька відзивів про українські книжки з листів селян, учнів нижчих шкіл та салдатів, з яких видно, з яким захопленням селяни ставляться до книжок на своїй мові. Таксамо вони ставляться і до преси на своїй мові, але, на жаль, „лекше верблюдові пролізти крізь вушко голки", ніж українській пресі — в село. І почта від свого начальства, а волость від земських начальників та мирових посередників мають накази як лише можна гальмувати ширення української преси на селі. Інспектори забороняють учителям передплачувати українські ґазети; благочинні — попам, попи — дякам, і всім підвладним собі навіть парохіянам і т. д. і т. д. Проте асетаки українська преса, а ще більше книжка проходять на село через людей незалежних від інспекторів, земських начальників, духовного начальства та земських управ, які, на диво, теж забороняють своїм служащим передплачувати українську пресу. Наприклад предсідатель Черкаської Земської Управи, Давидов, звільнив двох лікарок виключно тільки за те, що вони передплачували „Раду".

Мілюков видимо дуже цікавився усякими фактами про поширення українського руху, бо часто перепитував докладчиків, щоби вірніше записати собі. Треба сказати, що він вивчився стенографії і записував усе, що говорилось. Особливо він допитувався про поширення української свідомости в армії.

В. М. Леонтович у своїм докладі доводив, що у всіх шарах і станах української людности виявляється великий інтерес до національного питання, руху й ілюстрував це влучно цілим рядом фактів. Коли на святах Котляревського у Полтаві в 1903 році губернатор заборонив читати привітання по українськи, то вся численна публика, що складалась переважно з усяких полтавських нотаблів, демонстративно вийшла з театру. Вибори в першу і другу думи проходили не під національними гаслами, а тимчасом в обох думах зараз-же зорґанізувалися українські фракції, переважно з селян, яких, здавалось, найбільше цікавило земельне питання, а не національне. На кожному масовому зібранні, як от всякі зїзди, зараз-же випливає національне питання і проводяться відповідні резолюції; так було на зїздах кооперативному, сільсько-господарському підчас київської виставки, так було і отсе тепер на учительському зїзді в Петербурзі, так буває на всіх районних кооперативних учительських та

Сойм.

Справа переступлень бюджету. — Наглість внесення в справі Жабча ухвалена. — Перепалка пос. Західного з марш. Дашинським. — Відповідь марш. Дашинського.

Засідання сойму 15. березня було присвячене в більшости звітам комісій, що торкалися господарських пос. внесень. Підчас дискусії над внесенням Стр. Хл. у справі синдикату для експорту худоби пос. Санойца сказав: „Сів Врона (Стр. Хл.) на свиню тай їде на уряд. Кіннота опозиції, що вибрала собі свиню за верхівця, щоби шаржувати уряд, не здобуде назви лицаріа". Без мотивування ухвалили наглість внесення в справі господарського положення краю та конечність зарадити йому. Внесення відіслали до комісії. В звязи з цим внесенням промовлятиме на однім із найбл. засідань прем. Бартель, який зясує господарське положення в Польщі.

Нагле внесення лівих клюбів про переступлення бюджету на 1928-29 р. мотивував пос. Чапінський (ППС), який сказав, що внескодавцям розходиться про це, щоби сумний факт переступлення бюджету не став у Польщі системою. За 10 міс. бюджетового року є вже переступлень на 92 проц., а з надзвичайними видатками 130 проц. Прем. Бартель заповів предложити ці переступлення на найближчій сесії, але не сказав, коли вона відбудеться. Та що рівночасно вплинуло внесення ББ, щоби конст. комісія могла радити в перервах між сойм. нарадами, то виглядає, начеб у найближчій будуччині не думали відбути сойм. сесії. Внескодавці звертаються до президента найв. контрольної палати в справі переступлень і питаються, чи вона звернула увагу на ці переступлення та чому не звернулася в цій справі до сойму. Внескодавцям іде про забезпеку інтересів держави, а не про політику.

Наглість внесення ухвалили.

При кінці засідання обговорювали наглі внесення, переважно українські. М. і. Український Клюб зголосив внесення в справі подій у Жабчу яке домагається вибрати комісію з 7 членів для розглянення тої справи.

Директор департаменту Потоцький пригадав перебіг справи, що вже віддавна велика більшість православного населення в Жабчу перейшла на греко-кат. обряд. Тоді зачалися конфлікти за церкву, яку запечатано і замкнено. Дня 19. лютого зірвали печатки і товпа православних із священиком замкнулася в церкві. Щойно 1. березня обляжені уступили, що відбулося зовсім спокійно завдяки тактовному поведенню властей. Тепер знову є повний спокій. Держ. печатки знову покладено на церкву.

Проти наглости українського внесення промовляв пос. Сапега (ББ). Казав, що ухвалення наглости рівнялося би признанню соймом безкарно користуватися пос. привілеями. Ці слова пос. Сапеги викликали бурю на лавках українських послів і ППС. Чути було оклики: Ви вийшли безкарно в звязи з державним переворотом! Переворотовець!

Наглість внесення приняли проти голосів ББ і Кл. Нар.

При самім кінці засідання пос. Західний (Партія Праці) зложив заяву, протестуючу проти цього, що в стенографічному звіті з його попередньої промови змінили, в части, а деякі уступи, що мали політичне значіння зовсім скреслили. Бесідник ствердуже, що ані конституція, ані регулямін не управнюють маршалка сойму змінювати посольські промови. Тому зголошує внесення, щоби сойм висловив заяву недовіря марш. сойму Дашинському.

Марш. сойму Дашинський відповів, що внесення на заяву недовіря поставить на 1-ому місці денного порядку найближчого засідання. Пос Західний — говорив марш. Даш. — стверджує, що маршалок цензурує слова в цій одинокій, конституцією забезпеченій соймовій твердині. Я роблю все, щоби послам уможливити справжню свободу слова і час до часу стрічаюся із закидами з ріжних боків, залежно від того, чи вможливлюю свободу слова цій чи тій стороні. Тому, що в нашім парляменті нема постійної більшости, тому вважаю себе виразником свободи кожної з партій. Та свобода цеї трибуни мусить бути справжньою горожанською свободою, а ніколи надужиттям свободи та викликати назовні враження, що тут ніхто не запановує над собою. Більшість закидів є така, що парлямент не вміє запанувати над собою та що тут усякі сусп. суперечности знаходять собі нестримний вислів. Хто хоче вдержати повагу парляменту, мусить бути за цим, щоби на цій трибуні не надуживали свободи. Вже на попереднім засіданні сказав я, що марш. не може мовчати, коли посли холоднокровно кажуть: закони цеї держави не обовязують мене, кордони цеї держави теж мене не обовязують. Коли нині приходять з цим посли з меншости, завтра прийде член іншої якоїсь партії тай скаже: „мене закони не обовязують". Чи панове хочете, щоби це була країна без кордонів, без законів, без пошанівку для своїх законів і своїх кордонів? Пос. Бачинський (рад.): В австрійській державі ви також не признавали кордонів! Марш. Д.: Я звернув увагу на практику тих послів, які промови виголошують для стенографів тихцем, щоби їх змісту не чули на салі. Я казав уже, що ця тактика не доведе до нічого, бо я сказав предкладати собі стенограми та заявив, що скреслюватиму все, що незгідне з регуляміном і законами. Можете мені признати заяву недовіря, але я ніколи не приняв би її так спокійно, як при таких обставинах.

—o—

Б. міністр Чехович перед державним трибуналом.

Склад трибуналу, перед яким евент. відповідатиме бувш. мін. скарбу Чехович складається з 8 членів, вибраних соймом і 4 членів, вибраних сенатом. Вибрані не можуть бути членами зак. установ. Від сойму: Белевський (НД), Богуцький (ББ), Ледніцький (ББ), Олесницький (УНДО), Рачинський (конс.), Шуманський (Визв.), Томашевський (ППС) і Зубович (ББ). Від сенату: ген Желіговський, бувш. віцемін. Бек і проф. Бальцер. Четвертий мандат не обсаджений з причини резиґнації Новіцького.

Найновіші вироби в вовнах і шовках на плащі і сукні поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
1590 **у ЛЬВОВІ, РИНОК ч. 32.** 2—1

Наглий суд у Львові,

Роман Мицик на лаві обвинувачених.

В пятницю 15. березня ц. р. відбувся наглий суд над Романом Мициком, студ. прав, за співучасть у нападі на листаря Францішка Кохановського в дні 6. березня ц. р. Саля виповнена цікавою публикою по береги.

В склад трибуналу входять як предс. радн. Завістовський, як вотанти: радн. Згурський, радн. Міхалі та заступник вотантів д-р Петер.

Обвинувачує прок. Гіртлер. Боронять з уряду обор. д-р Старосольський і обор. д-р Шухевич.

По стягненні ґенералій від обв. Романа Мицика прок. Гіртлер виголосив акт обвинувачення. Прок. обвинувачував Мицика у злочині грабунку по думці §§ 190, 192, 193 і 194 к. а. тому, що обв. Мицик напав з двома напасниками на листаря Францішка Кохановського в дні 6. березня ц. р.

Опісля переслухано обв. Романа Мицика, який заявив, що до вини почувається. При тому зазначив, що ніколи не зробив би чогось подібного, якби не дістав наказу від УВО. До УВО належав від весни 1928 р., до якої затягнув його товариш, але не подає його прізвища. Опісля зложив присягу біля церкви Юра одного дня вечором. На запит предсідника, яка є ціль організації УВО — обв. Мицик відповідає, що головною цілю УВО є збудувати українську незалежну державу. Після зложення присяги він нічого не виконував. Щойно в грудні 1928 р. прийшов до нього на помешкання один товариш Брила (псевдонім) і заявив йому, що він мусить виконати якусь „роботу". По тім знов ніхто не приходив через два місяці. При кінці лютого поїхав домів, щоби привезти собі чисте білля і гроші. До Львова вернув у дні 2. березня ц. р. Вечером того дня зявився знова тов. Брила і приказав йому зайти до помешкання Полі Бронфман та сказав йому, що має там робити, а саме: він має обезвладнити листаря, не вживаючи при тому зброї. Тому обв. Мицик зайшов до помешкання Полі Бронфман у понеділок 4. березня ц. р. Тут одержав револьвер від товариша Любовича, якого передтим не знав. Як прийшов туди, сказав гасло „сервус Юзька", на що Поля відповіла „сервус, прошен сядаць". Говорили по польськи тому, щоби не викликати підозріння у Майбутньомової, яка віднайняла для Полі покій. Говорили на тему грабунку. Обв. Мицик мав заткати листареві уста, Любович повинен був йому звязати руки, а Поля мала забрати гроші лише з торби листаря.

Зазначує, що мав убрання спортове, яке позичив від Гапія Осипа, студ. техніки, і взяв його ще окуляри. Того дня не прийшов листар. Тому обв. віддав револьвер Любовичеві і вернув до дому. Вівторок 5. березня зайшов знова до Полі. Тут застав Любовича і одержав револьвер. Листар прийшов коло пів до десятої години. Однак обв. Мицика опустила рівновага духа і він не зачинав нападу. Того вечора Брила робив йому тяжкі закиди і загрозив, що в середу мусить виконати напад.

Тому Брила вислав у вівторок гроші до Полі. В середу 6. березня прийшов листар коло 10 год. Вони вже на нього ждали всі троє. Як листар давав переказ Полі, Любович встав і сказав, що йде домів. Міжтим він замкнув входові двері на коридор на закрутку і дав рукою знак обв. Мицикові, щоби він зачинав. Обв. Мицик притиснув правим раменем горло листаря, а лівою рукою заткав уста. Любович ударив два рази рукою револьверу. Як обв. Мицик побачив на своїй руці кров і запримітив, що листар упав на землю, тоді кинувся до втечі. Моментально відкрутив закрутку від дверей і побіг сходами на діл. Що діялося по тім у помешканні Полі — не знає. На розі вул. Дзялинських і площі Унії Берестейської приарештував його поліцай. Привів його щераз до помешкання Полі, та забрав від нього револьвер. Обв. заявляє, що на його прохання поліцай вилудував маґазинок куль і ствердив, що обв. Мицик не стріляв з револьвера. Дальше на питання предсідника каже, що наприкою думали посипати сліди, щоби змилити поліційного пса. Приготовали шнур, щоби звязати руки листаря, батистову хустку, щоби нею заткати уста і чорний платок матерії, щоби завязати йому очі.

Зізнання свідків.

Св. Францішек Кохановський 42 роки, рим. кат. заприсяжений зізнає, що до Полі Бронфман приносив гроші у вівторок 5. березня ц. р. Застав двох молодих мужчин, але тоді не запримітив ніяких підозрілих рухів. В середу 6. березня ц. р.

інших зїздах. Це свідчить про те, що український рух глибоко-життєвий, а не штучно вигаданий.

Д. І. Дорошенко розповів історію „Просвіт" на Україні. Коли зявилась змога то повстало богато „Просвіт" не тільки в кожному губерніяльному місті, а й по багатьох повітових, по містечках та селах. Але згодом почалися утиски і майже всі „Просвіти" позакривали. Осталась тільки „Просвіта" в Катеринославі та ще скілька її філій на Катеринославщині. Д. І. Дорошенко підкреслив, що філії по селах засновуються по ініціятиві самих селян і діяльність в них провадиться самими селянами. Наскільки вони захоплюються своїми „Просвітами" видно з того, що вони заставляють свої наділи в банках, аби добути грошей на збудування свого власного будинку „Просвіти".

В цих „Просвітах" селяни позасновували бібліотеки, читальні, роблять там всякі читання рефератів, ставлять спектаклі і все це власними силами.

Л. М. Черняхівська розповіла коротеньку історію нашого театру, який, починаючи з інтермедій та інтерлюдій, розвинувся у сучасний театр, що стоїть нарівні з европейським театром. І все це зробилося не дивлячись на утиски театру, які почалися ще від самого Петра І. і з перервами тяглися до 1905 року; це знов свідчить, що це не штучне явище, а життєве. Театр на Україні не є тільки розвага для міщан, для інтеліґенції, він тут грає освітню ролю для всіх станів людности. Це єдиний покищо спосіб, яким людність задовольняє своє національне почуття, де вона проявляє свою національну фізіономію. Тим то й українських труп така сила, що мабуть ні в одного народу нема такого їх числа. Крім того по селах сама селянська людність ставить спектаклі, на які сходиться дивитись усе село.

Українці не мають ніяких своїх інституцій, деб вони прилюдно чули свою мову, деб до них ставились поважно. Школи своєї нема, преса до селян майже не доходить, єдине своє місце — то свій театр, до якого й тягнеться стихійно всякий українець. Але, на жаль, адміністрація вже звернула і на селянський театр свою увагу і всякими способами намагається ставити перепони постановці українських спектаклів на селі.

До 1905 року, як відомо, українському театрові і в великих містах ставили всякі перепони: вимагали в один вечір ставити однакове число дій, як українських так і російських; не дозволяли пєс історичних, з життя інтеліґенції, а в пєсах з селянського побуту не дозволяли торкатись економічних, соціяльних тем, лишалося розробляти виключно „кохання".

(Але обмеження селянським побутом, додам уже від себе, послужило українському театрові тільки на користь, бо, дякуючи репертуарові з селянського життя селяни охочо ставлять ці пєси по селах. А якби український репертуар був такий як російський, тобто виключно інтеліґентський, то селяни ним не цікавилисяб. Таких пєс, як „Брехня", „Натусь" Винниченка, „Дон Жуан" Лесі Українки, „Крила" Старицької селяни не поставлять. — Правду сказав якось М. Грушевський, що всякі утиски виходять українському народові на добре здоровля. — Е. Ч.).

(Докінчення буде.)

...ївна приніс гроші. Тоді молоді мужчини встали і нібито на прощання говорили: „сервус Юзя або Стефа". Нагло кинулися ззаду на нього. Хто дусив його, не знає. По голові бив його обв. Мицик. Ще і уста затикала йому Поля. Як пустилася йому кров з чола він зісунувся на землю і тоді почав кричати. Це сполохало напасників. Тоді сідок вибив кріслом вікно і кликав людей з вулиці на поміч. Зізнає, що обв. Мицик з Полею вибігли через помешкання Майблюмової на сходи і що обв. Мицик душив його за горло рукою не раменем. При собі мав долярів на 7,500 зол. і 6000 зол. Домагається відшкодування за біль і кошта лікування у сумі 2000 зол.

Св. Францішек Ляхович, рим.-кат. 30 літ, заприсяжний зізнає, що біг за утікаючим Мициком і його приарештував. Опісля лікар д-р Хойнацький відчитав оречення лікарів про рану лицаря Кохановського. Стверджено у нього лише легке ушкодження тіла.

Св. Петро Панкевич, поліцай, 30 літ, рим.-кат., заприсяжений — зізнає, що біг за утікаючим Любовичем і до нього віддав пять стрілів. Опісля знайшов його вже неживого у пивниці при вул. Шептицьких ч. 41.

Св. Григорій Яхніцький, 53 літ, римо-кат., заприсяжений зізнає, що бачив утікаючого напасника по сходах і за ним кинув гачком та вдарив його ним по голові.

Св. Фердинанд Гамерлінґ, 61 літ, римо-кат., заприсяжений, зізнає, що біг за утікаючим Любовичем.

Інші свідки, як поліцай Марцін Каспарек, Станислав Дума і Амалія Майблюмова нічого нового до розправи не внесли.

Відчитано зізнання пок. Ґакліка, Р. Мішеля і лікарське свідоцтво про побиття обв. Романа Мицика на поліції.

Опісля *обор. Шухевич* поставив цілий ряд внесень на обставину, що обв. Мицика дуже легко можна засуґестіонувати і просив, щоби трибунал признав себе некомпетентним у тому випадкові. *Прок. Гірґлер* спротивився тим внесенням. Тоді *обор. Старосольський* щераз мотивував внесення обор. д-ра Шухевича.

Трибунал по нараді відкинув всі внесення оборони, навіть щодо компетенції. Потім прок. Гірґлер у дуже короткій промові просить трибунал признати обв. Мицика винним злочину грабежу по думці §§ 190, 192, 193 і 194 к. з.

Обор. д-р *Старосольський* в довшій промові казував на лагодячі обставини і просив, щоби обвинуваченому вимірити таку кару, яка не зломилаб його молодого життя.

ПРИСУД.

По нараді трибуналу предсідник трибуналу проголосив такий присуд:

Наглий суд засудив обв. Мицика Романа на 7 літ тяжкої тюрми,

загостреної що квартал один раз темницею кожного року в дні 6. березня, по думці §§ 190, 192, 193 і 195 к. з. і 442 п. к. Наглий суд засудив обв. Мицика також на зворот коштів поступовання і зворот 10 зол. Кохановському, як коштів лічення. Кохановський може правною дорогою доходити відшкодування за терпіння у висоті 2000 зол.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

По широкому світі.

Поанкаре, як це ми вчора передбачували вийшов з важкої ситуації побідно. Французький парлямент приняв більшістю голосів (323 проти 254) наглий внесок Поанкаре, щоби перевести негайно дискусію над справою католицьких конґреґацій. Парлямент піддержав Поанкаре, висловивши йому тимсамим довіря. Отже кріза уряду минула.

Папська консисторія має призначити при кінці квітня 6-ох нових кардиналів.

Французький сенат приняв проєкт будови нового кружляка, 6 контрторпед, 7 підводних човнів і двох стежчих лодок, все це з огляду на зріст фльоти німецької та італійської.

Чемберлен заявив у парляменті, що другу смугу в Надрейнщині звільнять окупаційні війська 9 січня 1930 р.

Нобіле зголосив свою димісію наслідком неприхильного осуду комісії в справі підбігунової виправи.

Австрії загрожує страйк 40.000 металевих робітників.

Маршал Франції, Фош, знову почуває себе гірше.

Сенат південно-африканської домінії відкинув 20 голосами проти 15 торговельний договір з Німеччиною.

НОВИНКИ

— **Місяць дешевої книжки.** Тому, що кількости деяких книжок по знижених цінах є невеликі — а наплив замовлень, головно з провінції, є дуже великий — підписані прохають вибачення, якщо якоїсь книжки вже нестане, зглядно, коли виконання буде дещо припізнене. При тім зазначують, що виконування замовлення слідуватиме чергою, длятого поспіх у висиланню замовлення на ці книжки лежить в інтересі покупців. — Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10; Канцелярія Т-ва „Просвіта", Львів, Ринок 10; Українська Книгарня й Антиквариня, Львів, Рутовського 22. 1631

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1, (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 22-7

— **Сніг нас не покидає.** 15-го ц. м. після наскрізь березневого дня, що плакав рясними сльозами, оглядали ми знову зимовий сніг. Морозу нема, але дахи вкрились новим білим рядном. Праця сторожів, що попереднього дня почистили деякі хідники, пішла надурно. Зрештою відлига продовжується нормально і сприятливо. Коли так піде далі, небезпеки великих повеней нема.

— **Дві міри чистоти.** У „Дзеннік-у Людов-ім" находимо такі влучні актуальні замітки: „Поліція часто стягає в ночі сторожа з ліжка, щоби він позмітав сніг, що впав перед хвилиною. Та з другого боку купи цегол і будівельних матеріялів лежать на хідниках усю зиму перед будованими домами і перешкоджують мешканцям цих вулиць. Коли йде про охорону чистоти, виїмків не повинно бути. Тимчасом виходить інакше. Найбільше неохайні хідники находяться перед новими будівлями, манастирями, школами та інституціями... Хідники довкола ратуша вкриті ледом, якого не посипають піском, люди падають і зі спожалінням глядять на маґістратські порядки".

— **Особисті вісти.** Дня 16. березня ц. р. відбулась в університеті в Інсбруку промоція на доктора св. богословія о. Василя Кушніра. О. Кушнір родом з Вікна пов. Скалат, після короткого відпочинку у своїх родичів, виїзджає до своєї дієцезії в Канаді на місійно-душпастирську працю між наших земляків.

— **За українські вивіски.** Пишуть нам: Дня 15. листопада 1928 р. перенесла кооператива дім торг.-пром. „Достава" у Львові свою філію в Тернополі з вул. Перля на ріг вул. Пілсудського і вул. Коперника. І, розуміється, виставила в тій новій крамниці з трьох сторін вивіски в українській мові. Та зараз одержала анонім з погрозою, що якщо „Достава" не дасть ні одної польської вивіски, то тернопільська боївка повибиває їй виставові шиби. Цей анонім зложила „Достава" в тернопільській поліції, додаючи, що якщо дійсно вибили би шиби, то шкоду покрило би товариство, де „Достава" заасекурована. За якийсь час наказало староство устно начальникові складу „Достава" в Тернополі змінити українські вивіски на польські під ригором заарештування начальника і опечатання складу „Достава". Та на інтервенцію посла д-ра Барана у воєвідстві в Тернополі цей наказ відкликано тому, що ніякий закон не забороняє виставити вивіску в українській мові, тому наказ староства був незаконний. Цікаво, хто має стояти на сторожі законів, коли само староство поводиться з ним по своїм примхам?

— **Союз Українських Мистців у Парижі.** Пишуть нам: 20. лютого 1929 р. з ініціятиви вільного артиста Володимира Палісадіва, актора української драми Василя Боброва, диріґента Олекси Чеховського, маляря і артиста київського театру О. Саксаганського-Третяківа-Сосницького та херографіста Івана Поповича засновано Товариство Аматорів Українського Мистецтва. Ціль Товариства — пропаґувати українське національне мистецтво серед чужинців, відновити старий український театр, популяризація українського танку, малярство, різьбарство й інші галузі мистецтва; далі улаштовувати українські театральні вистави, малярські виставки, обзнайомлювати французів з нашим мистецтвом і творчістю. Членом названої орґанізації може бути кожний українець національних партій без ріжниці політичних переконань. Членський внесок добровільний. Зголошення особисто в **Café Dôme**, Бульвар Монпарнас, що четверга від 9 години до 11.

— **Легкосерді птахи.** Виїмково розсійним був львівський злодій Юлій Паар, бувший кельнер, що у молочарні „заміняв" своє старе пальто на футро, але забув витягнути із свого пальта вязничну посвідку зі своїм прізвищем. Злодійська професія таки надриває нерви. — 2 міс. вязниці дістав обивач Йосиф Чайковський за те, що пропив 1600 зол., не власних, а на своє виправдання мав лише те, що його тягне непереможно до склянки.

— **Ріжні вістки.** Представник радянського „Центросоюзу" приїхав до Лодзі, щоби у та-

ЖАДАЙТЕ французьких паперців **ДО КУРЕННЯ.** **JOB**
1510 7—10

мошніх промисловців замовити краму на міліон дол. — Муссоліні дістав від ордену „Лицарів св. Гробу" великий хрест заслуги, який раніше дістав король Віктор Емануїл. — Помер серед страшних мук париський учений д-р Туркіні, що при дослідах над Рентґенівським промінням мусів піддатися ампутації рук і іншим операціям. — Цієї неділі папа дає бенкет у честь дипльоматичного корпусу; на бенкеті заступить його кардинал Ґаспарі. — Італійська преса повідомляє, що весною відчинять у Фльоренції „Національну виставку історії науки". — Найбільшу електрівню в світі матиме місто Поґан у Канаді; вона буде сильнішою від електрівні над Ніягарою. — Відомий російський письменник Осип Димов, що проживає у Берліні, після довшого побуту в Америці, оженився з А. Амфітеатровою. — Молодший Рокфелер має намір вибудувати в Єрусалимі археольоґічний музей. — Айнштайн дістане від Берліна дарунок на іменини: віллю на досмертний ужиток.

— **Проти віз.** У Парижі радив міжнародній туристичний конґрес з участю представників 20 народів. Він приняв одноголосну резолюцію, щоби звернутись до всіх урядів з пропозицією скасувати нарешті невигідне обмеження, залишене в спадщині після війни: обовязок видавати і діставати візи. Якби всі труднощі виїзду були в візі! Скажім, що всі держави скасують візи, а деякі на їх місце заведуть (чи задержуть) інші обмеження щодо виїзду...

— **Шов і політика.** Від якогось часу преса передавала звістки, буцім-то Бернард Шов, найзлобніший анґлійський письменник, має дістати почесний титул „пера". Появились списки нових шляхоцьких достойників, але, річ ясна, імені Шова не було між ними. Питають його: що він думає про це. Шов відповів: „Зовсім не дивуюсь. Анґлійський уряд взагалі не має великого поняття про літературу. Найкращим доказом цього є факт, що багато членів уряду пише, а навіть друкує свої твори".

— **Оживителі трупів.** Московський професор Андреєв у розмові з американською „Юнайтед Прес" поділився подробицями своїх спроб над „оживленням трупів". Андреєв і його помічник Кулябко пересвідчені, що розвязка проблєми воскресення з мертвих це питання... найближчого часу. Умовиною оживлення людини є ненарушність серця і решти важних орґанів людського тіла. Недавно в присутности гуртка студентів проф. Андреєв робив такий експеримент: у серце покійного він влив деяку скількість розтвору Рінґер Льока і адреналіни. Серце нагло забилось і з уст покійного почули зітхання. Налякані студенти вибігли з аудиторії, але Андреєв продовжував експеримент і ствердив, що оживлене серце билось ще 20 хвилин. Такі експерименти роблені на собаках дали несподівані висліди. Одній оживленій собаці зробили операцію і вона прожила після неї більше тижня. Андреєв має другу собаку, яку вбивав отрутою і оживляв уже сім разів. Андреєв і Кулябко заявляють, що таким експериментам не можна придавати надмірного значіння. У більшости випадків людська смерть звязана з фактом, що важніші орґани знищені і тому наука не в силі воскресити таких трупів. Але, вони вірять, що в випадках, коли людський орґанізм зовсім незнищений, тоді можна в нього влити життєву енерґію.

— **Скільки варта імператор після смерти?** На це питання дасть відповідь ліцитація в Льондоні, на якій продаватимуть римську урну, що зберігає останки (попіл) римського імператора Севера. Урна є власністю князя Портленда. Ліцитація почнеться від суми 100.000 фунт. шт. — себ-то такої, за яку, хто зна, чи не можна би купити цілого живого короля, нпр. альбанського.

— **Зайняття „Неділі".** Останнє (11) число тижневика „Неділя" зайняло гродське староство за статтю про події в с. Жабчу на Волині та одну новинку. Супроти пізного доручення наказу зайняття, видавництво „Неділі" не було в спромозі випустити негайно другого накладу і тому просить нас повідомити читачів, що чергове число „Неділі" появиться на другий тиждень.

— **Вечір східної музики та пісні** відбудеться в суботу 16. березня заходом львівського відділу есперантистів і заходом тегеранського Т-ва есперантистів у салі львівського Міського Касина при Академічній вул. На вечорі буде співати між іншими і наша співачка п-і Іванна Гинилевичева. Початок **в год. 8-ій**, а не в 7-ій, як в нас було помилково подано.

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Неділя 17-го, г. 3·00 попол. „Ой не ходи Грицю", народня драма на 5 дій. В ролі Хоми виступить п. Соколовський.

Неділя 17-го, г. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй", опера на 3 дії Дж. Пучінія.

Великий Міський Театр:

Субота 16-го г. 3·30 попол. „Поворот тата", для молоді.

Субота 16-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.", комедія.

Неділя 17-го, г. 3·30 попол. „Бродвей".

Неділя 17го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів".

Понеділок 18-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.".

Кіна.

„Аполльо": „Любовна ніч засудженого".

„Лев": „Божеська жінка", Ґрета Ґарбо.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Йошівара — нхт розкошей", Бриґ да Гельм і „Через гріх до щастя", Л. Гарвей.

„Пан": „Задля смерти" (радянська фільма на основі повести Леонідова).

„Фатаморгана": „Карієра нинішного молодця".

„Химера": „Студентський фліртъ" або „Героїка арени".

Програма радіо.

Неділя 17-го.

Льондон (358). 13·30–18·00. Військова орхестра. 18·45 Церковна кантата Баха.

Париж (1744). 12·45 Легкий концерт орхестри Льователі. 18·45 Пате. 20·30 Каварняний концерт.

Берлін (475,4). 16·00—18·00 Концерт муз. школи.

Мюнхен (536,7). 15·00 Нюрнберський хор; народні пісні. 20·10 Популярний концерт.

Відень (519,9). 11·00 Симфонічна орхестра. 16·00 Легкий концерт.

Лянгенберг (462,2). 20·00—22·30 Музика Штравса.

Будапешт (554,5). 17·25 Старі мадярські композитори (спів). 22·30 Вечірний концерт.

Москва (1450). 19.00 Концерт з „Дому праці".

Харків (1680). 17·00 Літературно-мистецький журнал. 19·30—23·00 Музична трансляція.

(1680) 17·00 Сільсько-господ. тиждень. 20·30 Початки лірики на Україні (відчит).

Міляно (504,2). 21·10 Опера з „Ля Скала".

Варшава (1385,7). 13·15 Симфонічний концерт Фільгармонії. 2·30 Популярний концерт. 22·30 Дансінґ „Оаза".

Понеділок 18-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю Пікаділі. 20·45 Радіокабарет. 23·35 Китайський рестаурант на флейтї.

Париж (1744). Концерт 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт (спів).

Мюнхен (536,7). 16·30 Квартет. 19·30 Легке тріо.

Відень (519,9) 19·30 Опера „Зачарована флейта" Моцарта.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Камерний концерт.

Гамбурґ (391,). 19·25 Оперетка „Мікадо".

Лянгенберг (462,2). 20·00 „Ріголєтто".

Будапешт (554,5). 19·30 Концерт Фільгармонії. Циганська капеля.

Москва (1450). 16·00 Оперова музика.

Харків (477). 20·30-23·30 Музична трансляція.

(1680), 20·00 Підвищення врожайности.

Варшава (1385,7). 12·10. Музика грамофонит.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Лідуся, донька Д-ра Ярослава і Лесі Дудикевичів з Бібрки, померла дня 12. березня ц. р. в Калуші. 1626 1–1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Скалат:
17.III. Казка Старого Млина.
18.III. Два злодії.
19.III. Вій.

Грималів:
20.III. Маруся Богуславка.
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

Заходом Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молодю відбудеться дня 17. марта о год. 5-ій по пол. в салі „Бесіди" відчит п. Д-ра Дзеровича на тему „Артеріосклероза". 1—1

Місто вірця на домовину бл. п. Андрія Кадайського, отамана Української Галицької Армії, що помер дня 6 лютого ц. р. в Чернівцях, зложила Емілія Кадайська 30 зол. для українських інвалідів. 1624 1—1

4-ї Звичайні Загальні Збори Тов-а українських рем., пром. і торговців „ЗОРЯ" у Львові, відбудуться в неділю дня 24. III. 1929 р. о год. 10-ій рано, у власній салі при вул. Вірменській ч. 25. Порядок нарад: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 3) Звіт з діяльности: а) Виділу, б) скарбника. в) адміністратора, г) бібліотекаря. 4) Звіт Контрольної Комісії з внесенням на уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 5) Вибір нового Виділу. 6) Справа інвалідської ренти бувшому дійсному членові тов. П. Тиблючинському в Бродах. 7) Внесення й запити. — Коли о означеній годині не явиться достаточне число членів вимагане статутом, відбудуться другі Заг. Збори в тій самій салі і з тим самим порядком нарад о годині пізніше з правом правосильности. — Виділ. 1627 1—2

З нагоди вінчання п. Вол. Казновського з п. Мар. Дяківською зложили гості на „Р. Ш." 50 зол. на руки п. Нат. Казновської. 1630 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП.: Д-р Михайло і Олена Волошини 20 зол. місто ґратуляційної депеші п. Катрусі з Стернюків Карановичевій з приводу вінчання; І. Пластовий Курінь ім. Сагайдачного, Львів 20 зол.; Львівський Пластовий Кіш 30 зол. з почроданої прикраси на ялинку. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1628

До Адміністрації „Діла" вплинули слідуючі жертви:

Академічний Дім. Богдана Тарнавська, Улашківці, замість желань на іменини п. П. Лепкому і П. Л. Темницькому на школи зол. 5·—. Філія Союза Українок, Старий Самбір, дохід з чайних вечерів на школи зол. 20·—. Анда з Рогозинських Байракова, Арґентина зол. 10·—. Союз Українок, Чортків зол. 50·—. Осип Максимюк, Катовиці зол. 11·50. Т. Б., Львів зол. 8·—. Алєсандер Банало, Варшава зол. 10.

Українські інваліди. Кружок Українських Студентів, Вільно зол. 50·—. Союз Українок, Пукїв зол. 15·—. Читальня Просвіти, Пукїв зол. 70·—. о. Н. Величковський, Базар зол. 5·—. Адвокат Черняньский, Коломия зол. 10·—. Анда з Рогозинських Байракова Арґентина зол. 10·—. Михайло Ребрик, Калуш зол. 5.

Політичні вязні. М. Бланик, Вронів зол. 5·—. Анна Дембіцька, Заліщики зол. 10·—. Подільський Голос від Н. Н. зол. 7·—. Вол. Волинський Самбір зол. 10·—. Секція Українських Студентів, Бучач, збірка на Маланч. чайнім вечері зол. 58·04. Д-р Михайло Фільц, Яворів зол. 3·50. Антін і Олена з Клішів Максимовичі, Варшава, з нагоди вінчання зол. 100. Збірка в Українськім Касині в Дрогобичи на Маланчиним вечері зол. 36·—. Анна Дембіцька, Заліщики зол. 10·—.

Просвіта. Повіт. Союз кооп., Борщів, Ювилейний Дар зол. 20·—. Ян Сорока, Ляшки королівські зол. 0·50. Інж. В. Дутка, Станиславів на школи зол. 5·—. о. Н. Величковський, Базар зол. 5·—. Д-р А. Гарасимів, Стрий, замість святочних і новорічних желань зол. 5·—. Адвокат Черняньский, Коломия зол. 10·—. Філія Союза Українок, Старий Самбір, дохід з чайних вечерів на школи зол. 10·—. Анда з Рогозинських Байракова, Арґентина зол. 10·—. о. Ст. Весоловський, Теребовля на школи зол. 2·—. о. Чичлович, Кобильниця руська зол. 5·—. Дар Просвіті, Я. Бурачинський, Хойниці, Поможе зол. 20·—.

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстараннійше — Домбровскі-Розважевскі Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 a) 41—7

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукуєть и кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 4—10

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані жирардівські вироби як: полотна, обруси, ручники, капи, хустинки і т. п.

ФІРМА ОСИП СТЕФАНОВИЧ давніше Роман Зубик

ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.

1506 4—

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МОНЮШКО, вул. Зіморовича ч. 10. Тел. 35—54. Фортепяни. Піяніна в ріжних цінах на догідні сплати, виключне заступництво світової слави фабрики Schweighofera. 1598 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській роботні Івана Зельтенрайха Львів пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 148-?

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН Я. Ярославенка на мішаний хор в легкому укладі, партитура з подвійними голосами за 2·— зол., висилає кожна книгарня. — „Торбан", Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1615 2—10

МЕШКАННЯ — найменше 2 покої — найрадше центр міста пошукую. Вичерпуючі оферти слати до Адміністрації під „Негайно". 1633 1-1

ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Лікар Загального Шпиталя

Д-р Софія Парфанович

ординує в жіночих і діточих недугах від 2—4

1552 при вул. Домагалічів 2. 5—5

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 11—24

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника ч. 48.

1600 1—3

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики

1632 1—1

Д-р Роман Долькицький

орд. 3—6 попол., Глубока 10. партер.

Кварцева лямпа і діятермія.

ЖУРНАЛІ ВЗОРИ КРОЇ МАНЕКІНИ Р. ЛЯНДА

ЛЬВІВ, вул. ЧАРНЕЦЬКОГО ч. 3.

:: СКЛО :: ПОРЦЕЛЯНА КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 Тел. 69-75 (Ріг Валової) 31—?

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальне і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на пострілі, ішіяс і т. п.

Жадати в аптеках. Жадати в аптеках.

Вибір і головна продаж.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 36—?

зол. 6·50 ГОДИННИКИ АВСНЕ зол. 6·50

швайцарські з ґарантією тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, Сикстуска 4

Концесіоноване Львів. Посвідчення

Бюро Правної Поради

в скарбових справах

емер. Радника скарбу ІЗИДОРА ТРІЛЬ

Львів, вул. Турецька 3 партер. Тел. 51-36. полагоджує всілякі справи з сплати промислового і доходового податку, податку від спадку і даровизни, належности стемплевих оплат, рядових і нотаріяльних оплат, як також справи скарбові. Години урядові від 9—12 і 1—4

1635 1—1

Конкурс

на посади учит з кваліфікаціями на навчання: 1. природи (з фізикою), 2. математики, 3 української і нім. м., 4. польської м., 5. рахунки 6. фізики (з мат.) від 1. вересня ц. р. в Прив. жін. гімн. Українського Інституту для дівчат з повним правом приладности в Перемишлі. Побори після державних норм. Речинець вношення подань до 15 травня 1929.

1634

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі, вул. Татарська 4.

ТОМАСИНА

марки звізда під марки звізда

весняні засіви

ТОМАСИНА є довготревалим, найуспішніше діяючим, тому і найдешевшим, фосфоровим навозом

ТОМАСИНА містить в собі фосфоровий квас в розпушенім виді і негайно успішно діяє.

ТОМАСИНА містить в собі крім фосфорового квасу також 40—50 % успішного вапна — безплатно

ТОМАСИНУ сиплеться перед сійбою або при сіянню зерна, а також поголовно

ТОМАСИНА є незрівнаною на весну і одинокою на луки, пасовиська і пастевні ростини.

ЙОСИФ КАРРАХ Львів,

16.3 вул. КОСЦЮШКА ч. 18. 1—5

Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

ПРОМИСЛОВЕЦЬ що перебуває в західному воєводстві, пошукує письменну вимогливу кравчиню поглядів і т. п. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Наддніпрянка". 1625 1—1

ПОШУКУЮ ПІДСТРУКТОРА (-ки) до 2-ї дітей 3. і 4. кл. народньої школи під дня 1 квітня ц. р. — о. Пр... вло Джушинський Ярославичі, п. Ярославль р.в. 1629 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 60 (11.401). Львів, вівторок 19. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Справа репарацій.

Кріза конференції знавців у справі німецьких репарацій.

Наради знавців у Парижі, які мають своїм завданням означити, скільки може й має платити репарації Німеччина, вступили в критичну стадію. Досі обговорювано головно технічні питання, а тепер мали перейти до самої суті справи, а саме до того, які річні квоти й яку загальну суму довгу треба наложити на Німеччину.

Ґазета „Еко де Парі" говорить про суми, які нім. представник, д-р Шахт назвав іншим знавцям, означивши їх, як найбільші які може витримати Німеччина. Правда, „Берлінер Таґеблят" повідомляє з Парижа, що д-р Шахт ще не зробив жадної офіціяльної пропозиції, одначе в приватних розмовах з ріжними делеґатами він назвав спочатку суму 700 міліонів золотих марок. Одначе йому катеґорично відповіли, що ця сума неможлива до приняття, і тоді він дав до зрозуміння, що німецькі річні виплати при певних умовах можна буде евентуально підвищити до 1,2 міліярда золотих марок. „Еко де Парі" пише з приводу цеї суми, що вона ще дуже далека від домагань союзних знавців.

Остання уступка, на яку згодилася французька делеґація, полягає в тому, що Франція мусить одержати стільки, скільки сама платить Анґлії й Америці, а крім того ще половину того, що вона видала на відбудову знищених війною областей. З цього повідомлення виходило би, що домагання Франції трохи зменшилися, бо давніше вона домагалася цілої суми, яку видано на відбудову знищених областей. Французька делеґація утрунтовує цю свою уступку тим, що на основі умови Франції з Америкою та Анґлією, ці дві держави відмовилися від половини своїх претенсій щодо воєнних довгів, які має платити Франція, і що тому вона теж може піти на зустріч Німеччині й дарувати їй половину сум, виданих на відбудову знищених областей.

Поки знавці перейшли до обговорення цеї тяжкої справи, вони розглядали питання, як можна усунути трудноші теперішнього способу виплати та переказу довжних зобовязань, так званих „трансферів". Повстала думка про заснування „Банку для інтернаціональних сплат", який мав би розвязати ці трудноші. Цей банк мав би поволі розвязати більшу частину орґанізацій, які походять ще з воєнних часів і приймають німецькі виплати, та перетворити їх у постійні мирові орґанізації.

Показалося, що нова орґанізація конче потрібна, щоби реґулювати великі нові інтернаціональні рухи грошевих вартостей, що відбуваються в звязку з репараціями та воєнними довгами. В офіціяльному комунікаті наради — ми читаємо з приводу цього: „що торкається заміни політичних орґанізацій фінансовими, то полагодження зовнішніх зобовязань Німеччини треба перенести з области політики в область звичайного ділового порозуміння, яке характеризує нормальний мировий стан".

Проєктований банк мав би складатися з трьох відділів. Перший мав би приймати та розділювати німецькі вплати. Другий був би інтернаціональним клірінґом для річевих чинитьб. Нарешті третій відділ займавсяб кредитовими справами. Ця частина орґанізації покищо найменше вияснена й оброблена, хоч викликає до себе найбільший інтерес, бо тут входять у гру великі зиски, які з цього кредитового інтересу мали би вірителі Німеччини. Головним завданням цього відділу банку було би здобуття нових кредитів. Цей відділ мав би служити до того, щоб збільшити кредитову здібність цілого світового господарства.

Ґазети повідомляють, що нарада знавців дійшла до порозуміння в тому напрямі, що коли репараційні сплати Німеччини мають бути уреґульовані якось інакше, ніж це було досі, то передумовою до цього має бути утворення такого банку. Одначе французька преса з великою резервою обговорює цей проєкт, а анґлійська взагалі покищо зовсім не висловлюється про нього.

Відомий французький журналіст Зауервайн у „Матені" пише, що нарада знавців має скінчитися цілковитим неуспіхом. Знавці будуть ще радити три тижні, а потому в найкращому випадку предложать урядам плян практичного переведення репараційної проблеми, одначе лишать нерозвязаною головну справу, а саме встановлення загальної висоти німецького довгу, а також числа та висоти річних сплат. Тому треба передбачити, що найпізніше в квітні має відбутися нова репараційна конференція, яка цим разом буде складатися вже з делеґатів від урядів.

Зауервайн будує свої передбачення на тому, що знавці ніяк не могли погодитися між собою щодо висоти суми німецького довгу. Правда, німецький делеґат, д-р Шахт був змушений збільшити на цілого пів міліярда суму річних зобовязань Німеччини, одначе це є лише половиною тої найменшої суми, якої домагаються союзники. Рівночасно Зауервайн висловлює здогад, що д-р Шахт воліє опустити париську конференцію і передати свій уряд кому іншому, ніж робити дальші уступки.

І справді д-р Шахт виїхав до Берліна, де його негайно прийняв президент Гінденбурґ, щоби вислухати його справоздання про париські наради.

Цікаво, що рівночасно відїхав до Риму також італійський делеґат на париську нараду, Пірелі, якого теж прийняв Мусоліні.

З усього цього видко, що наради знавців дійшли до рішаючого моменту, і тому німецький делеґат приїхав до Берліна на останні наради з міродатними урядовими чинниками, щоб одержати відповідні директиви, поки скаже своє останнє слово в Парижі.

„Сокіл-Батько".

В 35-ліття його істнування.

Руханковий показ вправ устроїв у минулу пятницю „Сокіл-Батько" з нагоди 35-літнього ювилею істнування Товариства. Точно в заповідженій годині вийшли всі учасники вправ на естраду в салі Музичного Т-ва ім. Лисенка у Львові, де перед дуже численно зібраною публикою перейшли дефілядою серед звуків маршу соколів. Після уставлення руховиків і руховичок густою лавою в глибині естради виступив перед них заст. голови „С.-Б." п. Альфред *Будзиновський*, щоб в заступстві недужого голови, дир. Заячківського Миколи, привитати присутніх і дати короткий образ праці „С.-Б." за цілий час його істнування. Звіт цей був доволі короткий, не переповнений подробицями, а дав присутнім доволі точний образ праці українського сокільства протягом 35 літ.

Бесідник поділив історію українського Сокола на пять етапів, подаючи характеристику кожного етапу зокрема. Перший етап від 1892 до 1900 року був часом кристалізування української національної думки, серед безнастанних терть з прихильниками „обєдиненія". Безперервні, нераз дуже прикрі інциденти спинювали всякий поступ. Всеж-таки цей час не проминув безслідно, бо серед тих терть скріплювався народній гурт, національна думка зростала і ставала чимраз твердше в душах молоді. Кріпшала також щораз більше наша активність.

Надійшов рік 1900, рік рішучого перелому. На загальних зборах „С.-Б." побідили прихильники української ідеольоґії, вибираючи до старшини виключно свідомих українців. Зачався другий етап, що відзначався інтензивною орґанізаційною працею. Вправи членів, члениць, учеників і учениць, ремісничої молоді та сокільського доросту відбувалися тоді безперервно цілий день в маленькій салі в неістнуючій вже каменици при вул. Підвалля (тепер стоїть там дім Т-ва „Дністер"). Руханкові та пожарничі філії „С.-Б." засівалися по цілій Галичині по містах і селах. До 1908 р. було вже 425 філій по селах і 20 філій по містах. Орґанізовано областні здвиги по провінції. Численні курси інструкторів вишколювали провідників руханки й пожарництва. Крім цього „С.-Б." дав почин і перевів орґанізацію кількох інших товариств та установ. За ініціятивою „С.-Б." основано у Львові „Вищий Музичний Інститут ім. Лисенка", торговельний „Союзний (чи Народній) Базар" у Львові, Станиславові і Стрию, що започаткували цілий ряд таких Базарів у цілому краю, основано початки нинішньої української накладні нот „Торбан" і ін. Крім того „С.-Б." помагав інтензивно до оснування банкової кооперативи „Товариство кредитове урядників і священиків". У цім часі дав „С.-Б." українському народові перших чотирьох іспитованих учителів руханки для середніх шкіл.

В 1908 р. зачався третій період праці „С.-Б." Орґанізаційна праця йшла, як і передше, невпинно вперед, а рівночасно піднято зусилля до устроєння всесокільського свята. На перешкоді була недостача відповідної, власної, української площі у Львові. Тоді за почином голови „С.-Б." проф. Івана Боберського піднявся „С.-Б." дійти до власного майдану, де міг би почислити сили зорґанізованого громадянства: інтеліґенції, міщанства й селянства під одним прапором „сили духа й тіла". Закипіла праця. Нарід відгукнувся прихильно до цеї, здавалося, нездійснимої гадки. А по кількох роках при великій помочи кількох видніших українських діячів та завдяки складкам загалу повстав великий „Український Город" при Стрийському шляху. На тім городі відбувся перший здвиг в 1911 р., а вже в 1914 році мали ми всеукраїнський здвиг українського сокільства при співучасти Січової Орґанізації, що також доволі густою сітею покрила була наш край. Сімнадцять тисяч зорґанізованого народу в поході і при вправах полишили незатерте враження в памяти учасників і видців, між якими були також прихильні нам чужинці.

Кінець цього великого свята належить уже до четвертого періоду. Дві чети українських стрільців в одностроях і озброєних на воєнний лад виступили на майдан, щоби запродукувати атаку на воєнний спосіб. Ніхто з маси глядачів і навіть самі учасники не знали того, що в цім самім моменті вбито австрійського престолонаслідника Франца Фердинанда в Сараєві. Цей мент був уже, можна сказати, початком великої різні народів. Пішли ці дві чети в огонь. За ними йшли дальші й дальші непроглядними масами. Кров соколів і січовиків, цих дітей „С.-Б.", лилася рікою. Українські Стрільці перейшли цілу Україну у всіх напрямах. Ті, що чудом лишилися, дожили щастя бачити вільну Україну по кількасотлітній неволі в блесках свободи. Та, видно, не судилося їм довго тішитися волею. Зоря нашої свободи зайшла за небосклін. Так скінчився четвертий період.

Пятий період переживаємо від 1920 року і він тревае по нинішній день. „С.-Б.", вірний своїй програмі, взявся наново до плекання фізичного виховання, до духового школення характерів синів і доньок української нації. Далекий від всякої політики, дбає лише про те, щоб його вихованці були здорові й сильні тілом і духом, щоб з них виросли добрі громадяни, корисні й охочі до праці, яку собі самі по власній уподобі виберуть.

Ось короткий перегляд праці й заслуг „С.-Б." в його 35-літній ювилей.

По широкому світі.

Цими днями приїздить до Німеччини президент одного з найбільших автомобілевих підприємств, ще більшого від підприємства Форда, „Дженерал-моторс", щоб підписати договір з великою німецькою автомобілевою фірмою Опеля. Ґазети пишуть, що Дженерал моторс хоче закупити також велитенську французьку фірму для виробу дешевих автомобілів Сітроен.

Персія має допомагати своїми військовими відділами Аманулі, який вертається в своєси не без трудноців.

Японія є досі єдиною державою з 15-ти, яка не дала відповіди, чи ратифікує пакт Келльоґа.

Німеччина прийме від 1-го квітня 40.000 хліборобських робітників з Польщі.

На парляментарній арені.

Справа Жабча на пленарному засіданні сойму.

На пленарному засіданні сойму дня 15. березня ц. р. на порядку нарад поставлено м. ін. нагле внесення Українського Соймового Клюбу в справі подій в Жабчу. Наглість внесення мотивував від Української Парл. Репрезентації посол **д-р Ст. Біляк**. Бесідник представив коротко хід подій на основі матеріялів, зібраних ним на місці в Жабчу та підчеркнув, що події ті вказують на те, що урядові чинники потурають розогнюванню релігійної боротьби серед українського населення на Волині, та що адміністраційні чинники своїм поведенням у даному випадку причинилися в великій мірі до витворення ситуації, яка може загрожувати публичному ладові і правовости.

Від Безп. Бльоку виступив проти наглости внесення православний посол Сегейда, ніби українець, якого українські посли привитали окликами „хрунь", „ганьба". Сегейда намагався доказати, що справа Жабча — це дрібний інцидент, який дякуючи тактові адміністраційної влади вже зліквідовано, та що УНДО події в Жабчу роздуває в агітаційних цілях.

Директор департаменту міністерства освіти Потоцький, як представник уряду, старався у своїй промові звалити всю вину за події на православних та заявив, що православні добровільно вийшли з церкви завдяки тактові поліції. Хід подій в Жабчу представив дир. Потоцький так невірно, що треба дивуватися, як можуть відповідальні урядові чинники до тої міри хибно інформувати своїх про події своїх зверхників.

При голосуванні ухвалено подавляючою більшістю наглість внеску, що домагається покликання соймової комісії для провірення подій у Жабчу і притягнення винних до відповідальности. Проти наглости голосували лише клюби ББ, ендеків і їх дрібні сателіти.

*

У звязку з подіями в Жабчу відбув православний митрополит Діонізій, як довідуємося, інформаційну конференцію з послами Українського соймового Клюбу В. Целевичем і д-ром С. Біляком. Конференція відбулася перед розглядом наглости внесення на пленумі сойму і тривала понад годину.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Радянська Україна.

Кабінет для дослідження життя Шевченка

Культурно-освітні установи Київа відсвяткували цього року Шевченківські роковини вечорами, викладами, концертами й академіями. А київська філія Інституту ім. Шевченка відкрила кабінет для дослідження життя Шевченка, його доби і літератури другої половини XIX. віку. Та сама філія організує архів, де будуть зосереджені важні документи з життя і творчости Т. Шевченка та з історії нової української літератури. — З нагоди Шевченківських роковин архів стародавніх актів виставляє богато цінних документів про Т. Шевченка, зокрема про його роботу в комісії, що опрацьовувала старовинні акти в 1847 р., коли Шевченко був у ній мистцем-малярем і малював старі памятки будівництва на Україні.

Електрифікація України.

Дня 8. березня почався у Москві зїзд представників державних плянових комісій з цілого Радянського Союза. На тому зїзді промовляв між іншим Гринько, колись нарком освіти УСРР. Він між іншим заявив, що протягом найближчих 5 літ найзначнішим центром електричного будівництва стане Україна. Вже тепер загальна сила електричних стацій на Україні виносить біля 20 тисяч кільоватів. Під кінець найближчого пятиліття буде вона виносити близько 600 тисяч кільоватів разом з Дніпрельстаном. Сила електричних стацій Донецької Кітловини збільшиться за пять літ з теперішніх 190 до мінімум 380 тисяч кільоватів.

Українське вугілля і залізо

Тойже Гринько сказав, що в паливному білянсі СРСР донецьке вугілля відграватиме найбільшу та рішаючу ролю. Добування того вугілля має в найближчих 5-ти літах збільшитися з 27 міліонів тон на 48—52 міліонів тон. Щоби осягнути таку скількість, треба на це зужити 800 міліонів карбованців. В тім часі треба зреконструвати 21 великих копалень та вивінувати і побудувати 13 нових. Що року треба переробляти 10 до 12 великих копалень на копальні американського типу, що моглиб продукувати до 6 міліонів тон вугілля.

Про металюргію сказав Гринько те, що основним районом, який забезпечує СРСР залізом є Україна, що дає більше як половину всього чавуну в СРСР. Україна потребує на розбудову металюргійного промислу дуже багато вкладів. З одного міліярда карб. призначених на ту ціль у цілому Рад. Союзі Україна повинна дістати 750 міліонів карб. Чи дістане — це інша справа, але того Гринько не говорив.

ПИВА „CRISTAL" знамениті, консервовані „CLARO" апарати поручає ЛЬВІВ — вул. Леґіонів 1. 1638 Тел. 35-37.

Чи нові вибори в Австрії?

Австрійський парлямент вже від довшого часу нечинний наслідком обструкції соціял-демократичної фракції, яка не хоче згодитися на зміну закону про охорону льокаторів та повільно розложення на роки підвищення чиншу до нормального передвоєнного стану, чого домагається більшість парляменту й уряд. Справа ця має для Австрії та її дальшого розвитку дуже велике значіння, бо тепер наслідком смішно малих чиншів (наприклад каварні, що платили перед війною по 30 тисяч долярів квартального чиншу платять тепер всього 2 доляри) стратили вартість камениці (у Відні їх продажна вартість виносить тепер 5—10 проц. передвоєнної вартости), а це не дає можливости користати для промислових цілей з гіпотекарного кредиту й тим способом позбавляє австрійський промисл можливости за дешевий процент одержати міліярдові позички. З другого боку цілком нема приватної будівельної діяльности, бо не оплачується вкладати капітали, якщо вони не можуть давати жадного опроцентування. Правда, громада міста Відня, в якій панують соціял-демократи, будує дуже богато, одначе кошти цих будівель, одержувані за допомогою окремого, дуже великого мешканевого податку, великим тягаром лягають головно на середній стан і без того зубожілий наслідком війни та повоєнної політики.

Тепер соціял-демократична фракція, яка мотивувала свою обструкцію в парляменті тим, що він не має права рішати про таку важну справу, видала комунікат, в якому домагається переведення нових виборів до парляменту, а також видання закону про плебісцит, щоби цю справу можна було передати евентуально на всенародне голосування.

Вся австрійська преса, за винятком, розуміється, соціял-демократичної, дуже різко виступає проти цього комунікату і вказує на те, що нові вибори з їх величезними коштами та відірванням населення наслідком передвиборчої агітації від спокійної праці дуже погіршили би і так лише економічне становище Австрії.

Полемізуючи з соціял-демократами, віденська „Нає Фрає Пресе" подає між іншим цікаві цифри про будівельний рух в Німеччині після привернення там нормальних чиншів. В 1928 р. видано в Німеччині на нові будови 3,3 міліярда золотих марок і збудовано 290 тисяч нових помешкань. З того 75 проц. припадає на приватну будівельну діяльність.

ВОЛОДИМИР БІРЧАК

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 10)

Оповідання.

(Продовження.)

— Не випадає! — це страшний закон. Ось і тепер пані-матку аж підкинуло, аж свербів її язик, щоб крикнути, що це все брехня, — але ні, це не випадало! Щоб урвати розмову, пані-матка моргнула на чоловіка і встала від стола. За нею встали всі. І коли стара Пшепюровська їй дякувала за обід — пані-матка зітхнула перед старою.

— Я така змучена, що мушу положитися; може й ви, пані, положитеся і спічнете?

— О, ні, ні! — майже підскочила старенька. — Тут у хаті дуже гарячо і душно, ми підемо тепер у сад. Гей, молодь, тепер у сад, бо пані-матка бажає спочити по трудах.

Пані-матка закусила уста і прохала пан-отця:

— Йди з ними в сад! Що тільки той приїхав, ще й не розгостився, а вона вже присілася до нього. Йди!

—Добре, добре, — каже пан-отець. — Але що я маю робити? Тож не моє діло...

Пані-матка заломила руки.

— Теоретики ви всі, мущини! Вчиться то шіснацять літ у школі, щоб жити для правди, а неправду щоб побіджати! Потім ще двацять літ проповідає те саме з проповідальниці народові, і коли прийде така Пшепюровська в його дім і тут сіє неправду — він безборонний, не знає, що робити! І то називається наука й мужеська відвага! Йду я сама!

Вийшла пані-матка в сад.

Грицько нудився серед того товариства, тому вийшов у сад, знайшов свою похилу яблінку, через якої галуззя продиралося легко проміння сонця і, як довгий, простягнувся. Очі впялив у синє небо, по якому плили легенькі облаки й почав дрімати.

— Пане Грицьку! — промовила пані-матка, проходячи біля нього. — Чого ви положилися в такий невідповідний час? Там стара, простіть мені за слово, бреше, бреше й нема кому виступити проти тої брехні, а виж її знаєте, нераз дотяли ви їй добре. Йдіть і тепер!

— Нехай собі бреше! — відповів Грицько, обертаючись на другий бік. — Чудово світить сонечко і небо таке красне! Нехай бреше! Мене вже знудило це все, я потім поговорю з Багрієм, відбрешу йому все. Дивіться, пані добродійко, яке чудове небо!

— Поет!

— Поет — не поет, а чого ви живете з ними? Йдіть і скажіть: вон, забирайся раз на все!

Пані-матка тільки махнула рукою і побігла далі.

На довгій стежці, що вела через увесь сад до альтанки, стояла Ксеня зі Стецьком. Він говорив щось до неї живо, а вона зривала рукою листки з винничок, приглядалася їм... В альтанці сиділи всі три Пшепюровські і Багрій з ними. — Ось вже ловлять його! — подумала пані-матка і промовила до доньки:

— Доню, перепроси на хвилину пана й ходи мені до кухні помогти.

А коли були самі, мати навчала доньку. Питає:

— Про що ви говорите обоє?

— Про нішо, він розказував саме про свою сестру, мамцю.

— А не освідчився він ще тобі? — спитала мати, дивлячись пильно донці в очі.

— О, мамця зараз також щось...

— Отже, — продовжала мати, — коли він тобі ще не освідчився, то чого ти вистоюєш з ним сама одна? Я вже нераз тобі казала, що доки дівчина ще вільна, то має бути до всіх однаково чемна, однаково привітлива. Чогож ти кинула Багрія?

— Він такий якийсь, такі довгі, замашисті в нього поли...

— Поли — не поли, замашисті — не замашисті! А й він чоловік. Ще не знаєш, котрий твій суджений, чи може і жаден з них. Стецько, видно, добрий хлопець, але де йому ще до хліба, а той може й завтра до вінця, тому до обидвох однаково чемно! Це одно. А друге: чого ти лишила самого Багрія з „тими во"? Ти-ж чула, як „та во" вже розбрехалася, вона далі молотиме язиком.

— Овва, нехай собі й меле, що мені до того?

— А як вона вихвалить себе, а тебе очорнить і нас усіх? Очорнить перед Багрієм, а він повірить і подасть далі і скаже, ну, скаже і Стецькові? Га?

Донька мовчала.

— Отже не відлучуйся від них, але тримайся всіх разом, там зараз прийде батько і я прийду туди небаром. І памятай: незаручена дівчина до всіх однаково чемна!

— Добре, прошу мамці, — відповіла, відходячи.

А тимчасом тоді саме, коли пані-матка покликала доньку, пані Пшепюровська зловилася руками за голову й мало не розплакалася:

— Вандзю! — каже до доньки, — біжи мені як стій до дому! Я спішилася й забула замкнути шафу, а там наше срібло, наша біжутерія! І вікно — о, Господи! — забула я заперти! Як хто влізе в хату! О, Господи! Біжи-ж, моя доню, і позачиняй усе!

Донці приходило це мабуть уже не вперше почути таке слово.

— Як мамця тепер усе забувають! Там прецінь наші золоті годинники й перстені з брилянтами. Йду! Йду! — і вона щезла в тінях дерев.

Коли Ксеня вернула, говорила далі зі Стецьком та, говорячи, все більше й більше наближалася до альтанки, аж поки не увійшла до неї і не сіла біля Місі.

Грицько захропів на ввесь сад.

(Продовження буде.)

Фальшівник політичних документів.

Сензаційний скандал серед російської еміграції.

Цими днями в Берліні арештовано московського емігранта Володимира Орлова. В 1917-18 р. він служив у більшовиків у чека, а потім втік до Одеси і став начальником розвідки Врангеля в Берліні, далі займався підроблюванням ріжних нібито урядових документів Радянського Союзу і Комінтерну, які і продавав Америці. В 1922 р. він брав діяльну участь у підготуванні замахів на Чичеріна, Крассіна, Раковського та інших діячів радянської дипльоматії. Разом з бувшим московським соціял-революціонером терористом, Борисом Савінковим, полковником Ельвенгреном та англійським шпіоном капітаном Сіднеєм Рейлі Орлов організував замах на радянську делегацію в Берліні. Пізніше Орлов стояв у тісному звязку з бувшим начальником відділу для чужинців при берлінській дирекції поліції, Бартельсом.

Тепер Орлова арештовано з наказу берлінської поліції власне за підроблювання документів, які мали компромітувати більшовиків. Слідство, яке веде берлінська поліція, встановило, що відомі підроблені листи Андрія Лівицького з Варшави, які свого часу опублікував у Відні „Абенд", в Парижі „Українські Вісти", а в Харкові „Комуніст", підробив власне Орлов. Є також познаки, що в підроблюванні цих листів замішаний один з вищих урядників берлінського більшовицького політичного представництва. Виходилоб, що Орлов підробляв документи на два боки: для капіталістів і для комуністів.

Німецький уряд збирається після закінчення слідства видалити Орлова з Німеччини.

За опанування нафти.

Намірена злука двох найбільших нафтових товариств в Америці.

В біржевих кругах Ню-Йорку обговорюють справу недалекої злуки двох найбільших американських нафтових товариств — Стандард Ойл і Вакуум Ойл. Таким чином, коли ця злука буде переведена, вся нафтова продукція Америки буде сконцентрована в одному величезному підприємстві. Та цього мало. Досі ці дві компанії у своєму змаганні до опанування всяких нафтових теренів по чужих країнах нераз ворожо виступали проти себе. Тому намірена злука обох товариств буде означати незвичайне скріплення становища Америки на світовому нафтовому ринку. Можливо, що ця злука була подиктована також мотивами закордонної політики, бо досі найбільшим конкурентом Америки в справі опанування світових нафтових теренів була Англія. Американські ґазети пишуть, що між обома товариствами вже осягнено порозуміння в справі використання нафтових теренів у Венецуелі, а також в справі зужиття радянської нафти.

На рідношкільні теми.

Міліон членів „Рідної Школи".

Коли літом минулого року „Рідна Школа" найшлася в безвихідному фінансовому положенні, тоді появилися в наших часописах статті про санацію товариства ріжного змісту й настрою. Ліва преса ворожила „Рідній Школі" неминучий розвал, спихаючи всю вину на теперішню Головну Управу.

Але „Рідна Школа" не впала, навпаки, перейшовши тяжку фінансову кризу, змогла завдяки збільшеній жертвенности нашого патріотичного громадянства, а особливо духовенства, не тільки вирівнати біжучі залеглости, але й сплатити значну пайку довгів з попередніх літ.

А всетаки спитаємо, що буде дальше? Чи знову в літі наші часописи будуть переповнені розпучливими відозвами Головної Управи про негайну поміч і санаційними статтями громадян доброї й злої волі, чи може життя „Рідної Школи" поплине вже спокійно, без фінансових клопотів? На жаль, ті самі клопоти, що мучили Головну Управу минулого літа, вернуть і в цьому році, якщо справи організації товариства не поставиться інакше.

На найближчому Загальному Зїзді „Рідної Школи" буде ухвалений новий статут, по якому обсяг діяльности товариства має обіймати всі землі польської держави. Після затвердження цього нового статута товариство зможе поширити свою роботу й на волинські, холмські та поліські землі, розуміється, оскільки влада цей новий статут затвердить.

Першим старанням товариства буде тоді придбання як найбільшого числа членів. Чи міліон членів „Рідної Школи" — це утопія? Ні, це справа цілком можлива й навіть не так важка до переведення! Якщо кожний член дасть річно два золоті вкладки, то товариство матиме на рік два міліони золотих, якими зможе без журби покривати всі свої шкільні, захоронкові, бурсові, видавничі й адміністраційні видатки.

Отже придбання якнайбільшої кількости членів — це найпильніше і найважніше завдання теперішньої й найближчої управи „Рідної Школи". Але такої далекосяглої організації сама Головна Управа зі свого центрального осідку втинити не може, навіть якби мала дуже великий адміністраційний апарат. Це можуть і повинні виконати в першій мірі станиці Кружків товариства, повітові Союзи Кружків чи то Кружки, наділені правами повітових Союзів Кружків, службовики, заняті в Кружках і повітових Союзах, вілтак кооперативні відповідними поученнями, патріотична академічна молодь, а вже найкраще й найуспішніше наші духовні, які мають завдяки нагоду безпосередніх зносин з народом.

Кожний свідомий український громадянин повинен вважати своїм обовязком, впоїти в кров і кости всім нашим людям без ріжниці пола, стану й віку, що приналежність до „Рідної Школи" й точне плачення річних вкладок по 2 зол. — це необхідний народній обовязок кожної нашої людини, що хоче рятувати свій нарід від національної й релігійної загибелі.

Нехайже ніхто не спічне в роботі для придбання членів „Рідній Школі" доти, доки не побачить на убранні кожного українця й українки почесної металевої членської відзнаки „Рідної Школи", яку „Рідна Школа" небавом заведе і нею кожного свого члена наділить.

Справним способом можнаб використати тепер й алтиалькогольну пропаґанду для згаданої цілі: переконати людей, що половина гроша, марнованого досі на алькоґ. напитки, здвигнулаб й удержалаб нам всі захоронки, школи, бурси а навіть проектовану українську промислову школу у Львові.

Покищо постараймося про те, щоби ще до літа „Рідна Школа" могла нараховувати бодай *сто тисяч* членів, а тоді не верне знову та дуже прикра минулорічна фінансова скрута!

А сто тисяч членів придбати — це хіба вже не так тяжко! Тільки сильної й доброї волі та твердої віри в успіх! Чехи ще недавно робили таксамо.

Відгомін 1914 р.

Цікаві документи про сербську закордонну політику.

Недавно в Берліні вийшов перший том великої трьохтомової праці сербського леґаційного секретаря, Богішевича, який протягом сімох років перед війною був у Берліні, про закордонну політику Сербії від 1903 до 1914 р. Цей перший том містить акти з сербських архівів головно донесення сербських дипльоматів, а також інструкції президента міністрів Пашіча та телеґрами російського царя.

Опублікований тепер офіціяльний матеріял потверджує те, що відомо було досі про сербську політику та її боротьбу проти Австро-Угорщини. Одначе його цікавість полягає в тому, що він дуже гарно змальовує роботу зручних сербських дипльоматів в Европі.

Таксамо цікавою й богатою матеріялом є книга бувшого сербського міністра Йовановича „Кров словян", в якій він висловлює між іншим твердження, що сербський уряд кілька тижнів наперед одержав відомости про плянований замах на архикнязя Франца Фердинанда.

Сербський уряд оголосив обох цих авторів зрадниками, що працюють на користь Німеччини й користають з копій актів, які свого часу, підчас окупації забрав німецький уряд в Білгороді та заповідає оголошення офіціяльних актів у тих справах, що мають появитися в так званій блакитній книзі.

Е. ЧИКАЛЕНКО.

3)

До ювилею П. Мілюкова.

(Уривок зі щоденника.)

(Докінчення.)

Про народню школу зробив доклад В. К. Прокопович, який був на учительському зїзді в Петербурзі. Він спинився на тих висловах про школу, з українською викладовою мовою, які чути було в думі: „вони не просять", „вони не хотять". Навпаки, в „Раді" у 1906, 1907 роках друковано заяви робітників, селян, підписані тисячами душ, про потребу своєї школи, своїх катедр по університетах. Коли голова державної думи Родзянко заявив у думі, що селяни „не понимаютъ и не хотятъ украинскаго языка", то земляки Родзянка, катеринославські селяни надрукували протест проти цієї заяви, підписаний 1800 душами. Несвідомі селяни дійсно не просять і не хотять, але не тільки української школи, а й до всякої їм байдуже, а тільки ворухнеться свідомість селян, то вони зараз вимагають своєї школи. Це заявлялось і в пресі, і на всяких зїздах, а до 1905 року навіть земства деяких ґуберній вимагали української школи. Виходить, що і просили і хотіли і визнають потребу в ній і вимагають.

М. С. Грушевський про катедри сказав у скороченні те, про що він писав нераз і зазважив, що торік він склав для кадетів пояснюючу записку для законопроекту про катедри, якої досі кадетська фракція не використала, хоч перед виборами у четверту думу кадети врочисто обіцяли внести законопроект цей у думу.

Нарешті М. П. Василенко сказав, що підчас ювилею „Русскихъ Вѣдомостей" в адресі від української преси справедливо підкреслено, що ця ліберальна ґазета за все своє 50-літнє істнування майже ніколи не звертала уваги на національні питання в російській державі взагалі, а на українське зокрема. Це саме можна сказати про всю поступову російську пресу, крім хіба польського питання. Вона просто „прогавила" питання, які хвилюють більшу частину населення Росії і які вже так значно виросли, що не помічати їх стало неможливим. Але й досі кадетська преса не ставить українського питання, не дебатує його, не полемізує, а наче не помічає, наче ігнорує його і це подає привід думати, що вона до нього ставиться негативно.

По скінченні докладів Мілюков завважив, що з приводу інформаційних докладів він нічого не має сказати — чого він не розібрав, то перепитував, але програмова промова М. С. Грушевського потребує обговорення.

Він цілком згоджується з українською програмою мінімум, яку кадетська партія взялась боронити, коли умовлялася з українцями перед виборами в 4-ту думу: народня школа на рідній мові, вивчування української мови в середніх і в педаґоґічних школах, катедри по українознавству по університетах, мова в суді — це він все раз у раз визнавав і визнає, але з автономією України, особливо з федеративним устроєм Росії, він згодитись не може. Кадетська програма визнає автономію для Фінляндії та Польщі, бо там за це говорить історія і сучасний стан, в українців цього не було в історії і нема тепер. Щодо федеративного устрою, то він рішучо проти цього, бо це приведе до її розпаду. Та, взагалі кажучи, українці зовсім не так розуміють федерацію, як повинні. Федерація є стремління до обєднання, а не розєднання. Американські штати, або германські королівства та герцоґства були зовсім самостійні, а потім увійшли в федерацію, тобто обєднались. Українці-ж з одного державного тіла хотять утворити федерацію, яка складалась би з окремих суверенітетів. Він боїться, що ці думки пошкодять українцям, бо обурять проти них навіть і поступове російське громадянство.

М. С. Грушевський в гарячій промові відповів йому, що вся історія українського народу свідчить про його боротьбу за автономію, а в наші часи ця ідея, починаючи від „соединенныхъ славянъ", іде через Кирило-Методіївське братство, через Драгоманова, „Кіевскую Старину" до наших днів. Ще недавно „Рада" в ч. 14 зовсім отверто в передовиці заявила, що ми автономісти-федералісти і з цим ми ніколи не крились.

Ми зовсім не наважуємося на розпад Росії, навпаки, думаємо, що забезпечення національних прав кожного народу, з яких складається Росія, тільки зміцнить її цілість.

Треба завважити, що ця полемічна промова Грушевського була яскрава, кольоритна і дуже гарна, тоді, як перша програмова — суха, книжна, наче лекція, але звичайно, дуже змістовна, остання-ж — і змістовна і переконуюча.

Мілюков видимо був вражений і не зміг її збити, а обмежився тільки сказати, що при такому розумінні українцями федерації, кадети напевно порозуміються з ними, але тепер, на жаль, він не може дебатувати цього питання, бо вже пізно і йому час на нараду з кадетами.

А тимчасом було записаних ще кілька душ, що мали говорити. Тоді на пропозицію голови Е. Г. Шольпа, промови обмежено пятьма хвилинами.

Ф. П. Матушевський встиг тільки сказати Мілюкову, що напевне кадети прийдуть до думки про федеративний устрій Росії як прийшли до думки про потребу народньої школи та катедр для українців, що перше відкидали. Сам Мілюков, коли був на археольоґічному зїзді в Київі 1899 року, то не хотів визнати насущних потреб українців. Що-ж до потреби автономії, то українці завсіди про неї дбали. Навіть предок теперішнього Капніста їздив у XVIII. віці до Берліна шукати піддержки для України в Прусії.

І. М. Полторацький, в гарній і гарячій промові, висловив думку, що аграрне питання, яке було

відгуки дня.

Від Кавказу...

Десь там, далеко-далеко де синій овид об землю черкає, — стоїть Кавказ, високий та гремучий.

Чували ми про нього богато. З обовязкової і приватної лектури в ґімназії, з промов і декламацій на вічах і концертах.

Кавказ!...

На ньому справедливі боги прикували до скали добродія Прометея, зате, що показав людям як робити вогонь, коли є дрова. Люди так захопилися тим, що почали винищувати ліси, випродуючи всякі Карпати, чи Біловежі заграничним фірмам.

Кавказ!

Від нього аж по одну річку коло Перемишля тягнеться один лан, а його власником... хто хоче і не хоче. На цім лані здавен-давна жив один нарід, який давав їсти кожному, хто до нього заблукав. Давав їсти, потім почав слухати, а вкінці затягнув на сумну нуту: „Біда тій чайці небозі“...

Кавказ!

Так називається і одна поема Шевченка, через яку в школі стільки посипалося двійок, а на концертах тільки збешталося декляматорів.

Отой саме Кавказ, далекий, високий, романтичний прийшов мені на думку, коли я дістав журнал „Хвилі Кубані“. Журнал виданий у Празі, гуртком еміґрантів, яких доля прогнала з їх прекрасної батьківщини.

„Ми рішили видати всі твори Якова Кухаренка, батька-отамана кубанського війська і приятеля Шевченка“.

Так пише мені редакторка журналу.

А далі:

„Черкніть 2—3 слова про видання творів, може хто з Галичини відгукнеться і пришле передплату (10 к. ч.)“.

Черкнув я тих 2—3 слова, додавши до цього історично-ґеоґрафічний вступ, але чи що буде з цього мойого черкнення?!

Дай Боже, щоби після нинішнього фейлетону засипала мене наша читаюча публика запитами про адресу в-ва, величину книжки, ілюстрації, папір і оклалинку. Я радо послужив би для доброї справи, не жадаючи навіть опусту для себе.

Але Шановна Редакторко! Я не впав з місяця, а родився, живу і не хочу жити в Галичині.

Не перечу. Ми любимо Кавказ (сідоглавий, високий, гремучий, рідний), вживаємо його дуже часто як риму до: наказ, образ, перелаз, а навіть до: нас, час, мас, окрас... Любимо геройське плем'я кубанців, знаємо про Кухаренка, а навіть любимо про це все читати... Цього всього не перечу, а ще й де можу, видвигаю, але що до купівлі книжок, то ми... якби це сказати... вважаєте... ну... розумієте... бачите... не дуже... тее.

Галактіон Чіпка.

„гвоздем“ за перших дум, вже повинно у кадетів замінитись національним питанням і коли кадетська партія не хоче стати тільки великоруською, вона повинна рахуватись з стремлінням українців, як з ними рахується київський кадетський комітет, та він і не може не рахуватись, бо ось тут — з десяти кадетів, що зібрались у цій салі — сім свідомих українців.

Мілюков знов відповів, що він власне ніколи не був противником українського самоозначення (самоопредѣленія), а тепер, після вислуханих інформацій, тим більше, а ідеали українські такі далекі, що про них реальним політикам нема чого сперечатись.

Але Мілюкову трудно вірити. Він, наприклад, запевняв, що разураз визнавав за українцями право на самоозначення, але це неправда, бо на зїзді журналістів 1905 року в Петербурзі він, правда, неофіціяльно, а в приватній розмові з нами — „інородцями“, висловлювався виразно, як централіст-нівелятор. Правда, тоді він не бачив українського руху, не вірив в його життєву силу, а тепер, здається, вже переконався, що з цим рухом треба рахуватись.

Коли закінчилась нарада, то ми, сміючись, говорили один одному, що Мілюкова начинили так, що він не знать, як і в думські двері просунеться.

23. лютого 1914 р.

Дійсно, промова Мілюкова в думі 19-го лютого найбільше змістовна, найбільше обґрунтована. Коли читаєш її, то так і бачиш виразно, що оцей факт він узяв з докладу такого, а цей уступ від такого і вся промова складена на основі докладів, зроблених йому в Київі. Ця промова, перекладена з стеноґрафічного думського звіту, надрукована в ч. 49 „Ради“ за 1914 рік.

Занедбана справа.

За опіку над ремісничою молоддю.

Заходом тов. „Зоря“ відбулися в четвер 14. ц. м. сходини в домівці тогож товариства під проводом директора Таччаковського, на яких виголошив обширний реферат в справі опіки над ремісничою молоддю о. Малиновський. Референт обзнайомлений добре зі справою опіки, бо відбув навіть спеціяльну поїздку до Німеччини для вивчення тої справи. Провідною ідеєю в холі думок референта було гідобути ремісничу молодь з темного підвалля як фізичного так і духового та витворення з неї здорових морально і фізично а рівночасно свідомих національно громадян. На програму опіки повинно складатися два елементи: 1) максимальний плян, що обіймав би справу ремісничих домів і палаток з викладовими салями, бібліотеками та площами для спортових забав і приміщеннями для проводження часу по скінченій щоденній роботі; 2) мінімальний плян згуртування покищо якнайбільшого числа молоді під відповідною опікою поза варстатами праці.

В ширшій дискусії, яка розвинулася, забирали голос о. Лишиняк, о. Бучацький і пп. Гевак, Галібей, Чума, Кандяк, Стефанівський, Карпяк, Березовський, Белеґай, Волосенко та Преторіус. Як головну точку балачок усталено справу відповідного добору людей, які мають занятися опікою та вишуканням, зглядно будовою відповідної домівки для ремісничої молоді. Істнуюча домівка в тов. „Зоря“ може помістити найвище 50 хлопців, а всіх термінаторів українців у Львові є біля двох тисяч; їх радо приймають до польських товариств, де вони поволи денаціоналізуються і відпадають від нашого народу.

Сходини покінчилися вибором ініціятивного комітету в складі оо. Малиновського та Бучацького і пп. Стефанівського, Гевака та Волосенки, який має в найкоротшому часі в порозумінні з іншими українськими установами опрацювати програму праці. *Учасник.*

Ограбили почтовий ваґон.

Забрали 105 тисяч зол.

В пятницю в год. 7. вечером на почтовий амбулянс особового поїзду (що виїхав із Розвадова) біля Дембіци підчас руху напало двоє людей, один в однострої залізничого ревідента, другий в цив. одязі. Під загрозою револьверів звязали шнурами почтового урядовця Букалу та возного й обох підчас руху поїзду викинули на залізн. шлях. З ваґону забрали готівкою 105 тисяч зол. і богато грошевих листів і вартостевих посилок. Поліція веде слідство.

—o—

Апел. присуд на членів біл. „Громади“.

Виленський апеляційний суд видав присуд у справі членів білоруської „Громади“, засуджених за протидержавну діяльність. Апел. суд злагіднив присуд І. інстанції настільки, що бувш. послам Тарашкевичеві, Рак-Михайловському, Мятлі та Волошинові, що були засуджені на 12. літ тюрми, зменшив кару на 6 літ вязниці для кожного. Трьох засуджених по 5 літ і 4 по чотири кори суд увільнив.

—o—

Побічні платні не можуть перевищати держ. платні.

У президії польської ради міністрів опрацювали проект розпорядку, на основі якого держ. урядовці, які займають становища в надзірних і контрольних радах, у комісіях банків, держ. підприємств і монополів, мають одержувати винагороду з того титулу лише до якоїсь висоти, яка не перевищала би їх платні. Проект цей ввійде під наради ради міністрів.

—o—

Диктатура в Німеччині?

Є чутки, що президент Німеччини по Великодні покличе на диктатора ґен. Ґренера, на осн. 48 уст. конституції Кабінет зреформують зовсім. Канцлером буде Лютер, міністром закорд. справ Кас (центр.), а мін. скарбу дир. Держ. Банку д-р Шахт.

—o—

Німеччина відмовила візи Троцькому.

З Москви повідомляють, що німецький посол при більшовицькім посольстві Діркзен, який тепер є в Берліні, на просьбу Літвінова дав до зрозуміння німецьким правлячим колам, що уряд СРСР. був би невдоволений, колиб німецький уряд дав Троцькому візу на вїзд у Німеччину. „Вечерная Москва“ повідомляє, що нім. уряд оконечно відмовився дати візу Троцькому.

—o—

Солідарний Чічерін.

Берлінський центр. орган „Германія“ повідомляє з Москви, що рада нар. комісарів продовжила комісареві закорд. справ Чічерінові його відпустку для порятування здоровля до 1. травня н. р. Чічерін вислав до гол. управи партії письмо, в якім заявляє, що солідаризується з закорд. політикою уряду та заповідає, що хоче остати в партії. Далі заповідає Чічерін, що 1. травня хоче вернути у Москву й обняти керівництво закорд. політики.

—o—

Чічерін буде послом у Римі!

З московських дипл. кол зачувати, що Чічерін не верне на становище комісаря закорд. справ. З огляду на стан здоровля буде він іменований більшовицьким послом у Римі.

Тугачевський арештований?

„Кур. Варш.“ повідомляє, що в Москві розійшлася чутка, що Тугачевського арештували. Кілька днів тому арештували його адютанта Крамарчука.

—o—

Монархістично-більшовицький маніфест.

„Н. Вр. Тіт.“ повідомляє з Берліна, що вел. кн. Кирило видав як одинокий претендент до рос. престола маніфест, у якім заповідає, що хоче російську політику повести на відповідний шлях. Вел. кн. Кирило хоче вдержати більшовицький устрій та запевнити народнім представникам постійний вплив на законодавство. Головною підпорою нової монархістичної системи була би більшовицька система. Далі заповідає маніфест введення 8-годинного дня праці, свободи виборів і преси. Вкінці заявляє кн. Кирило, що вірить у свій недалекий поворот до Росії для виконання царських обовязків.

—o—

Колиб у СРСР. прийшло до контрреволюції...

„Н. Фр. Пр.“ повідомляє з Царгорода: Троцький сказав, що колиб йому не позволили на побут у Німеччині, тоді постарається про дозвіл на побут у Норвеґії або Голяндії. Далі сказав Троцький: Сталін вірить у можливість істнування комун. держави між капіталістичними державами. Троцький каже, що не можливе є істнування такої відокремленої комун. держави. Надії деяких рос. ґруп на скорий упадок більшовицького правління не здійсняться. Колиб прийшло до контрреволюції, то вона матиме фашистівський характер. Із теперішніх більшовицьких реформ удержиться напевно управильнення справи земельної реформи.

—o—

Мадридський університет зачинений.

Карні санкції.

Мадридський університет зачинений на основі королівського декрету до жовтня 1930 р. Ректора, деканів поодиноких виділів і адм. секретарів завісили в урядуванні. Їх функції обняв іменований властями комісаріят. Рівночасно король підписав шість декретів про карні санкції, як пересунення речинця іспитів, утрату відбутих семестрів і т. д. Санкції ці торкаються всіх есп. вищих шкіл і університетів, за виїмкою пятьох. На вулицях Мадриду сильні поліційні відділи й товпи публики. Около 20 професорів мадр. університету заявило, що не беруть відповідальности за евент. консеквенції зарядженьь, виданих властями в звязи з подіями в вищих школах.

—o—

Габібула капітулює.

Габібула вислав до Аманули парляментаристів і просив здержати на кілька днів воєнну акцію, щоби опрацювати умовини, на яких Габібула міг би піддатися. Заняття Кабула Аманулою є справою кількох днів.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта“?

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·87·50, канадійський доляр 8·79·75—8·80·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·20—1·71·50, фунт штерлінґів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·70·00, 20 франків 33·20·00—33·60·00, 20 німецьких марок 41·20·00—41·60·00, 10 російських рублів 46·50·00—46·80·00.

Срібло: Австрійська корона 0·67·00—0·67·50, 5 австрійських корон 3·45·00—3·50·00, австрійський фльорен 1·72·00—1·75·00, російський рубель 2·80·00—2·90·00, копійки за рубель 1·40·00—1·45·00.

З життя наших установ.

Загальні Збори „Маслосоюзу“.

В пятницю 15. п. м. відбулися у Львові XVII. звичайні загальні збори Краєвого Молочарського Союзу („Маслосоюзу“). На 201 членів (молочарських кооператив) явилося 74 відпоручників і 44 гостей. Між гістьми був теж ред. американської „Свободи“ п. Ом. Ревюк, якого повитано на зборах дуже сердечно.

Після приняття звіту дирекції з діяльности й рахунків за діловий рік 1928 на внесення контрольної комісії уділено абсолюторію надзірній раді й дирекції та затверджено білянс за 1928 рік. По оживленій дискусії, що стояла на високому фаховому рівені, вибрано на місце трьох вильосованих членів надзірної ради нових, а саме: Сілецького Степана, учителя з Лютовиськ, Миколу Дурбака, мішанина з Войнилова (обох поновно) і Семена Вітика, справника кооперативи з Потличч.

Таким чином склад надзірної ради Маслосоюзу тепер такий: інж. Юл. Павликовський — голова, о. Константин Петрушевич, парох в Конюхові — заст. голови, д-р Микола Рибак, адв. в Перемишлі — секретар, інж. Іван Мирон, емерит. над. радник і б. секретар шляхів, Генрик Коваль, управитель школи в Перекосах, Федь Глум, господар у Викторові, Степан Сілецький, учитель в Лютовиськах, Микола Дурбак, господар у Войнилові, Семен Вітик, справник кооперативи в Потличах — члени.

Збори Маслосоюзу, що мали симпатичний, наскрізь діловий характер, заявилися за продовжуванням роботи в централі і на місцях в дотеперішних напрямах

На господарські теми.

Як рятувати озимину.

З „Сільського Господаря“ подають нам у цій справі такі інформації: В Німеччині перевів один господар дуже вдачну пробу з рятуванням озимини.

Було це в 1924 р., коли озимині грозила такажсма катастрофа як того року. Великі маси снігу з нічними приморозками можуть і в нас створити ледяну поволоку і збіжжа, яке вже тепер зачинає будитися, може просто вдуситися. (Як нас повідомляють, земля під снігом вже тепер розмерзається).

Згаданий господар виїхав був на провесні в поле з бороною і волочив озимину. Докладніше кажучи, то він волочив не озимину а сніг на озимині. Потім, тобто по волоченні він запримітив, що сніг, кожного дня зменшувався на 4 до 5 центиметрів. На заволоченім полі згинув він за 8 днів, підчас коли на незаволоченім лежав ще 3 тижні!

На цей досвід німця требаб звернути пильну увагу наших рільників цього року. Бо на полях лежить велика верства снігу, що безсумнівно вплине дуже зле на озимину. Чи не пора вже поволочити снігу, щоби таким чином звільнити озимину зі снігових оков.

Нетерпимість.

У вересні м. р. обходила станиславівська гімназія 200-літні роковини свого істнування. Ювилейний Комітет, куди входили дуже поважні особи (архієреї, деякі міністри і інші люди на високих становищах), запросив на це свято всіх давних учнів школи, а заразом вінував їх надсилати спомини з давніх шкільних літ для видання пропамятної книги. На тому святі зібралося більш 300 давніх учнів, приналежних до трьох народностей краю і до ріжних партій. І всі вони провели два дні в найкращій товариській гармонії, згадуючи минулі часи та виголошуючи промови та пісні в українській і польській мові. Нічого не заколотило їх миру і всі відїзджали зі свята вдоволені.

Але відтак іншого духа внесли деякі професори гімназії, що занялись редакцією пропамятної книги. А саме коли один з найстарших учнів гімназії, о. А. Стефанович зі Львова, прислав свої ширші спомини в рідній мові, прохаючи помістити їх в оригіналі, редакція заявила йому, що для одностійности видання рукопис мусить бути перекладений на польську мову. А коли автор на це не згодився, звернено йому ту працю.

Не знаємо, чи таке становище редакції покривається з інтенціями Ювилейного Комітету і чи воно взагалі йому відоме.

Цікаво, як поставляться до такого рішення й інші наші земляки, що мали намір узяти участь у згаданім альманаху.

НОВИНКИ

— **Не розуміють української мови.** Останніми часами дуже часто відмовляються трамваєві кондуктори у Львові обслугувати тих пасажирів, що звертаються до них українською мовою. Вони вдають, що її не розуміють. І нині трапився такий випадок у трамваю ч. 4. До воза всіли при вул. Потоцького українські школярки і просили білетів з пересідкою. Кондуктор ч. 450 не хотів дати білетів, кажучи, що по українськи не розуміє. Своєю впертістю довів до галабурди та спричинив на найближчій зупинці інтервенцію поліції. Українське населення Львова, що оплачує великі податки на місто й міські підприємства і що користується трамваєвою залізницею має хіба право вимагати, щоби трамваєва служба розуміла й українську мову.

— **Вийшли на волю.** В пятницю 16. ц. м. в год. 4.30 попол. випущено на волю всіх тих, що були арештовані на Личаківському цвинтарі у звязку з похоронами застріленого студента Любовича. Разом вийшло на волю 10 осіб. Слідство проти них ведеться дальше.

— **Невдатний страйк.** Львівські пекарі почали страйк на знак протесту проти цін на печиво, встановлених маґістратом. Тимчасом міська апровізаційна управа заявила пекарям, що якщо вони не можуть дістати муки по ціні означеній маґістратом, тоді маґістрат може постачати їм такої муки. Пекарі на це не згодились. Тоді міська апровізація почала випікати хліб сама при помочі фабрики „Меркурія“ і добровільних учасників, власників пекарень. Пекарі страйкують, але хліба в місті є досить. 1 кґ. пшеничної муки (65 проц.) коштує 88 сот., житньої темної (70 проц.) 70 сот.

— **Перші кошти морозів і снігів.** Рада міністрів у Варшаві рішила, щоби державний скарб виплатив управам державних залізниць 25 міліонів як відшкодування за заподіяні шкоди суворою та химерною зимою.

— **Нещасливий проект.** Урядовий проект про підвишку комірного зєднує собі щораз ширші протести. Протестують міські ради Львова, Кракова, Лодзі та Тарнова, промислово-торговельні палати, союзи купців і крамарів, організації комірників, адвокатів, власників домів, усе це зливається в один голос проти проекту.

— **Мідь на Волині.** На просторі парохії Мидзько відкрили місцеві люди грубі шари міди. Міністерство торгівлі вислало з Варшави знавців, щоби перевірили ширину та вартість цього земного добра.

— **Жертви вогню та води.** На північ від Льокарна горять ліси. Населення Льокарна стривожене небезпекою. — У шахтах в Забжі вода залила 5 робітників. — У Льондоні над Темзою згоріли великі склади паперу, збіжа та консервів; шкоди в міліонах фунтів. — В японськім місті Ішіока згоріло 12.000 домів. — Американське місто Ельба (стейт Алябама) залите повінею від ріки Теа, що прорвала велику гать; є небезпека, що при руїні домів згине багато осіб. — У болгарських містах Чирпан і Борисовогород землетрус завалив багато домів; є й людські жертви. Одночасно Дунай вийшов з берегів.

— **Ріжні вістки.** У поспішнім поїзді з Парижа до Нансі найшли на стації Еперне застріленого головного машиніста; хто його вбив і з якою метою — невідомо. — У Берліні напали два бандити на касієра одного кіна, забрали йому всю касу і щезли. — Добування вугілля в анґлійських копальнях поправляється; за останній тиждень добули його більше ніж в якийнебудь день за 2 роки; шахтярів є 917.500 осіб. — Румунська рада міністрів рішила звеличати 10-ліття „Великої Румунії“ трансатлянтійським перелетом 10-го травня; з Букарешту вибереться капітан Бурдульні через Париж до Ріо де Джанейро, Ню Йорку і назад. — Перший раз від війни зупинився член анґлійської королівської рідні у Берліні: князь Йорк у переїзді до Осльо. — В югославянському селі Гутово 15-літній пастух убив великанського вовка (170 цм. довжини) ручною катапулькою, в яку вложив камінь. — 62.000 марок виграв на льотерії у Німеччині якийсь сліпий жебрак. — Поліція в Будапешті відкрила, що старшина Бознай, який застрілився два тижні тому, зробив це наслідком американського поєдинку з ґімназистом, який кохався в тій самій дівчині; ґімназист стане перед судом. — У Ню Йорку помер Давид Бунк, що мав колись велику фабрику авт; два останні роки був він учителем; помер у нужді.

— **Документи про причини війни.** Міністерства закордонних справ поодиноких держав видають один по одному документи зі своїх архівів у звязку з останньою війною. У 1917 р. перші були видані російські документи, завдяки революції. У 1919 р. за прикладом Росії пішла Німеччина та Австрія. При кінці 1926 р. вийшов перший том анґлійських актів. Історики працюють досі над італійськими архівами. Франція видає тепер перші три томи. Вся французька колекція матиме 50 томів, яких матеріяли будуть основані на архівах міністерства закорд. справ, військового та морського.

— **Галілей не заперся своєї ідеї.** Між ученими вже давно висловлювались здогади, що акти збережені досі в справі Ґалілея — сфальшовані. В актах судового процесу римської інквізиції находимо документ, яким Ґалілей відрікається своїх ідей. До цього часу не розяснили питання, чи це було відречення добровільне, чи воно було наслідком жорстоких мук, яких зазнав він перед смертною карою. „Обєднання німецьких учених“ вислало 1926 р. до Риму проф. Лемеля, щоби він піддав документи звязані зі справою Ґалілея новим технічним методам. Проф. Лемель провів на цих студіях два роки і рішив, що документи — сфальшовані. У найближчих днях він видасть книжку, де докаже свої твердження.

— **Краса і моральність.** Ірляндська влада не дозволила ірляндському жіноцтву вислати своєї представниці-красуні на міжнародній конкурс краси до Америки. Мотив: „цей конкурс це неморальна виставка, якій не можуть потурати люди, що шанують себе“.

— **Жертва рекорду.** Американський автомобіліст Ляй Байбль хотів на Фльориді побити останній рекорд швидкости їзди майора Сіґрейва. Дійшовши до темпа 325 км. на годину, Байбль зачіпив у гоні за якийсь вибалок і вбився, розторощивши авто на гамуз.

— **Перша стаття Куліджа.** У квітневій книзі американського журналу „Космополітен Маґазін“ буде видрукована перша стаття Куліджа: „Моє життя в Білім Домі“. У ній він писатиме про своє особисте нещастя, яке затроїло йому його карієру президента. 7-го липня 1924 р. помер його 16-літній син. Про це каже Кулідж так: „Якби мене не вибрали президентом і я не жив у Білім Домі, мій синок може ще жив би. Він мав намір працювати на плянтаціях тютюну, але ми йому відрадили; він вів би там здорове життя серед праці, а в Білому Домі він нудьгував і весь день грав у теніс. Підчас цієї гри скалічив собі ногу і дістав закаження крови. Я не знав, що такою дорогою ціною мені доведеться заплатити за побут у Білім Домі“.

— **Цікаві цифри.** Нова статистика стверджує, що найбільше даних, щоби вийти замуж має жінка нині на Кореї. Там на 1000 жінок є 1420 мущин, а в Китаї 1250 мущин. Взагалі в азійських країнах скількість мущин значно перевищає число жінок. Боротьба за жінку є там нелегка. В Европі навпаки — тут панує боротьба за мущину. Найгірше почуває себе анґлійське жіноцтво: в Анґлії на 1000 жінок є 935 мущин, так само як у Франції, Італії та Німеччині.

— **До делеґатів членів філій і читалень Т-ва „Просвіта“.** Пригадуємо, що Загальні Збори Т-ва „Просвіта“ відбудуться в четвер, дня 21. марта ц. р. в год. 10-ій передпол. в салі Т-ва ім. Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5. Щоби Збори могли початися точно в год. 10-ій вказаним є, щоби делеґати вже від год. 8-ої зголошувалися зі своїми уповноваженнями при вході на салю.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

З театру.

Великий Міський Театр: „Двох панів Б.“ комедія на 3. дії М. Гемара.

Відомий гуморист, що від літ щедро постачає матеріял до кабаретового репертуару і сатиричних журналів, один з найдіяльніших співробітників мистецького варшавського кабарету „Кві про Кво“ зважився ввійти в літературу. Не ввійти, а показати професійним письменникам, як можна „зробити“ песу при „дрібці“ сценічного хисту та дотепній вигадці. З чого можна зробити песу — з технічного ознайомлення зі сценою чи з самої вигадки?— саме про це веде дискусію сам М. Гемар у своїй песі, показуючи з іронічною усмішкою всі закулісові шнурки своєї роботи і переплутуючи її з моментами поетичної уяви.

На дні такого твору лежить техніка засвоєна собі з метод театру Піранделя та Євреїнова: переплутати межі дійсности та театру так, щоби навіть у менті відсутности поетичної омани добути нове несподіване враження. Зрештою вся ця сатира переходить у деяких сценах у типову легку французьку комедію кращого зразка, не бульварно-сезонового. Сам автор написав собі в песі менше-більше рецензію на свій твір стилем відомого перекладчика Боя. У всій комедії почувається в ряди-годи його вагання: чи може він дати повну волю свому темпераментові та дотепові, чи може краще триматись скептичного тону супроти власної праці. Це вагання заважило, здається, на самій розвязці песи, яка була би багато глибша, якби кінчилась тим, чим починається: часитна „муза“ Лявра і поет Ґожень могли

лочинати свій роман точно так же як їхні „попередники".

М. Гемар робить враження, що міг би піти слідами плідних французьких легких комедієписців. Публика мала з чого сміятись.

М. Р.

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ. (З театру ім. І. Тобілевича). Дня 9. березня ц. р. пройшла в театрі ім. І. Тобілевича премієра „Вія" в постановці тимчасового режисера Боровика. Ця постановка далеко відбігає від втертих шабльонів песи Кропивницького, які ми колинебудь бачили в Галичині. Своєю інтерпретацією вона майже покривається із повістю Гоголя. Повість Гоголя збудована на основі народніх переказів. Одна є страшлива фантастика народніх переказів стала у Гоголя кошмарно-жахливою. Фантастичні подоби „Вія" стали виявом та втіленням того невимовного жаху життя автора. Жах, що переживали, мабуть, сучасні Гоголеві читачі його повісти, переживе хіба тільки дітвора. Вже за часів Кропивницького психольоґія читача та глядача стала зовсім інша. І в песі Кропивницького немає вже тієї кошмарної фантастики. Кропивницький сподівався зацікавити свого глядача більше побутовими сценами старо-українського життя та співочими й танковими номерами, ніж усяким чортовинням. Песа Кропивницького в інтерпретації арт. Боровика стала неначе ілюстрацією повісти Гоголя. Мотив невимовного жаху стає основним мотивом песи. І цей жах, якого вже не може переживати сучасний Гоголівський читач, переживають сотні глядачів під впливом плястичного зображення. Світ фантастичних привидів зображений так реалістично, що висувається на перший плян, а всі побутові сцени тільки легко начеркнені. Режісер зачарувався в Гоголівській казці та казковім світі мавок, лоскотарок, берегинь і цей мальовничий світ здався йому найкращою знадобою для декораційного, музичного та плястичного театрального видовища. І тому нераз підчас вистави глядач мав враження, що бачить якусь нову Беклінівську картину, де світ дійсности і світ уяви так тісно сплітається. Декорації кисти Боровика, мальовані з великим знанням перспективи й плястики, були прегарними рамами для тієї песи. Хата чарівниці в II. дії, каплиця в IV. — це вже мистецькі твори. Декоративній сторінці дорівнювала гра артистів. На перше місце вибився п. Боровик. Його три креації: селянина в I. дії, відьми в II. дії і жида в III. дії були відтворені з великим талантом. Дуже добрим був п. Кемпе в ролі Халяви, який дуже дбайливим опрацюванням ролі та грою повною експресії зєднав собі загальне признання. П. Даньчак, як Хома Брут, дещо неприродний, одначе голосово опанував свою ролю. Слабо вийшов Тиберій Горобець, хорунжий і козакиняця. З жінок незрівняною була п. Кемпова, як жидівка, доброю п. Ленська в ролі перекупки. Хори старанно вишколені п. Сарамаґою. Цілість робила незатерте враження. Театрові ім. Тобілевича належало би побажати, щоб і на далі удержався на цьому рівні, на якому тепер станув.

М. К.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Петро Перевіш: **Кумис**, збірка оповідань. Накладом Спілки Українських Журналістів і Письменників у Празі. Стор. 106, ф. 8.

Звіт з діяльности Товариства „Просвіта" за час від 26. грудня 1927 р. до 31. грудня 1928 р. Львів, 1929. Накладом Товариства „Просвіта".

Звіт з діяльности і замкнення рахунків Краєвого Молочарського Союзу, кооп. з обм. відп. „Маслосоюз" в Стрию за 1928 р. Львів, 1929. Накладом Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз" в Стрию.

ЖУРНАЛИ.

Поступ, вістник літератури й життя. Львів, березень 1929. ч. 3. Р. IX. Зміст: Мой трезор: Ця будет... В. Лімниченко: Трю. Ір. Назарко: Не тудою. М. Гнатишак: Осіння. С. Ляґерлеф: Різдвяні троянди. Стаття В. Липинського в часописі „Przegląd Wileński". О. Бать: Травневі польські події в історичній перспективі. О. Дністровський: Галицькі соборинки. Л. Нигрицький: Роскладовий елемент літератури сучасности. Я. Бохенський: Срібні тіни. Зі світа. З природи й техніки. Всячина. Бібліоґрафія. Літературні замітки. Преса й правда. Криве дзеркало.

Студентський Вісник. Прага, листопад-грудень 1928. р. Ч. 11—12. Р. VI.

Вільне Козацтво, двотижневий журнал літератури й політики. Прага, 10-го березня 1929 р. Ч. 31. Р. II.

Ми Молоді, орґан українського протиалькогольного руху. Рогатин, березень-квітень 1929 р. Ч. 3—4. Р. II.

НОТИ.

В. Безкоровайний: **Музичні твори**: 1) Країно Дива — на жіночий хор. 2 Плотіє уснув — на жіночий і мужеський хор. 3) Садок вишневий, на жіночий і мужеський хор. 4) Піду в садок, на мішаний хор. 5) Треба всіди приятеля мати. Сольосців з фортепяном. Тернопіль—Львів 1929 р.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 18-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.".

Вівторок 19-го, г. 3·00 попол. „Пан Дамаш", комедія.

Вівторок 19-го, г. 7·30 веч. „Ксьондз Марек" Словацького.

Кіна.

„Аполльо": „Райський огород".

„Лев": „Божеська жінка", Ґрета Ґарбо.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Йошівара — яхт розкошей", Бриґда Гельм і „Через гріх до щастя", Л. Гарвей.

„Пан": „Залив смерти" (радянська фільма на основі повісти Леонідова).

„Фатіморгана": „Каріера нинішного молодця".

„Химера": „Студентський фліртъ" або „Героїка арени".

Програма радіо.

Вівторок 19-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю „Сесіл". 17·00 Музика з Шаґгед Буш. 20·45 Військова орхестра. 22·40 Концерт Шіґеті і Голодшмат.

Париж (174,1). 15·45 Концерт. 18·45 Пате. 20·30 Орхестра ресторану „Пре о Клер".

Берлін (475,4). 16·30 Музика і поезія.

Мюнхен (536,7). 18·00 Камерний концерт.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Симфонічний концерт.

Відень (519,9). 16·00 Орхестра Досталь. Оперова музика. 20·15 Веселий вечір.

Будапешт (550,5). 17·05 Циганська музика. 17·35 Оперова орхестра.

Москва (1450). 16.00 Оперова музика.

Харків (1680). 18·00 Камерний концерт. 19·30 Музична трансляція.

(1680) 17·00 Історія України. 20·00 Підвищення врожайности.

Познань (336,3). 23·15—24·00 Легка музика.

Середа 20-го.

Льондон (358). 16·45 Класичний концерт. 20·45 Камерний концерт. 24·00 Музика до танців з „Клюбу Амбасадорів".

Париж (174,1). 15·45 Концерт. 18·45 Пате.

Давентр. (482,3). 2·00 Вечір Страв нського.

Відень (519,9). 16·00 Ірляндська музика.

Мюнхен (536,7). 16·00 Легкий квартет.

Брюссель (319,7). 20·30 Концерт хорольського Т-ва Зоольоґічного.

Будапешт (550,5). 17·35 Циганська музика. 22·35 Військова музика.

Харків (1680). 17·30 Курс української мови. 20·00 Підвищення врожайности.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Скалат:
19.III. Вій.

Грималів:
20.III. Маруся Богуславка.
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два світи.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Гребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили з нагоди вінчання п. Романа Волощука фін. концепіянта в Братиславі з п. Оленою Чермаковою, редакторкою ВП.: Д-р Малик, фін. Прокуратор Братислава 30 ч. кор. місто ґратуляційно депеші; Д-р Яремя фін. концепіянт Тренчін 100 ч. кор. місто весільного дарунку; Олена Волощук з дому Чернакова, редакторка Банска, Бистриця 100 ч. кор. з нагоди свого вінчання. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1637 1—1

Поз р Поавники Ягайлонського Університету! Секція Поавників У. С. Г. в Кракові повідомляє, що правничі іспити у Краківськім Університеті відбуватимуться тільки перед вакаціями. Одначе хто з товаришів не міг би згодоситися в означеному речинці до іспиту і хотів би здавати по вакаціях, мусить внести подання до Ради Виділу. Подання мусить бути піддержане: 1) свідоцтвом лікарським, яке стверджує, що петент а) заслаб по 15-ім травня, б) недуга хороби є такий, що не позволяє петентови згодоситися до іспиту в приписаному речинці. 2) Свідоцтво та є мусить виставити повітовий фізик, або інший лікар, одначе фізик мусить потвердити в цілій основі зміст свідоцтва, а головно щодо точки б). 3) Крім цього Рада Виділу братиме на увагу пізнання з документами про відбуті військові вправи в приписаному часі після 1-го березня.

Загальні Збори Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил на місто і повіт Львів відбудуться вдруге в неділю 24. березня 1929 в год. 11·30 в полудне в салі Т-ва „Українська Бесіда" при вул. Рутовського 29/I (Народній Дім) з такими дневним порядком: 1. Відчитання протоколу. 2. Звіт Управи з діяльности Філії. 3. Звіт Провірної Комісії. 4. Уділення абсолюторії уступаючому Виділові. 5. Вибір голови, Виділу і Просвітної Комісії. 6. Вибір відпоручників Філії на Загальні Збори Матірного Т-ва. 7. Внески і запити. — **Виділ Філії.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровський-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 1366 41—7

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на гати від десятків дт з найдешевшої сторони давна фірма **Іван Фельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 148—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервових, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 12—24

9 зол. | **ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ** | 9 зол.

з 14-карат. золота, від 9 зол. тільки

Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

1444 2—1

Томасина
Суперфосфат
Азотняк
Потасові соли
Краєві і Страссфуртські
Сірчан Амону
Кістяні мучки
Салітра
Успулюн Зелло

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, Косцюшка 18.

Цінники і поучення висилає безплатно

ДОГІДНІ КРЕДИТОВІ УСЛОВИ.

1437 5—1

Присилайте передплату!

Надзірна Рада Центрального Кооперативного Банку „КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ" з відповідальністю уділами у Львові

скликує на основі §. 45. і 47. статуту

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

на день 25. березня 1929 р. в год. 4-тій пополудні в домівці „Центробанку" у Львові, Ринок ч. 10. з отсим порядком нарад (§. 52. статуту):

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2. Звіт з діяльности за діловий рік 1928 з замкненням рахунків, білянсом і рахунком зисків і страт за 1928 рік. 3. Звіт Контрольний з провірки білянсу і рахунку зисків і страт за 1928 рік. 4. Внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску (§. 43 і 45. а статуту). 5. Вибір 4-ох членів Надзірної Ради на місце уступаючих. 6. Вибір трьох членів Контрольної Комісії (§. 52. і) статуту).

Право участи в Загальних Зборах мають всі члени „Центробанку", що допилили свої зобовязання в дносно вплати уділів по думці постанов статуту (§. 15 і 60. статуту). Кождий член має лиш один голос, незалежно від більности поданих ним уділів. За дитиною служить уділова книжочка (§. 50. статуту). На Загальних Зборах беруть участь члени особисто. Правні особи заступають їх повновласники. Повновласником кооперативи і іншої правної особи може бути член Дирекції або Надзірної Ради, дотичної кооперативи, згідно член Управи дотичної правної особи, або в обох случаях фізична особа, яка є вписана в реєстр членів „Центробанку" (§. 51. статуту).

Річний звіт і замкнення рахунків виложені в льокалі „Центробанку" (Ринок ч. 10. I. поверх) до перегляду членів.

Львів дня 8. березня 1929 року.

За Надзірну Раду Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" з відповідальними уділами у Львові.

Д-р Михайло Волошин пр. предсідник. 1636 1—1 **Денис Корекець** пр. секретар.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 61 (11.402). Львів, середа 20. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LVXII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. середполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КООПЕРАТИВА „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР" Дирекція Й. Стадника.
1654 1—4

В ВЕЛИКІМ МІСЬКІМ ТЕАТРІ
Понеділок, дня 25. III. — год. 7·30 веч.
Білети продають вже Каси Великого Міського Театру.

ВІЙ

Проект нового закона про збори.

Варшава, 17. березня 1929.

Конституційна Комісія Сойму ухвалила вже в III-му читанні проект нового закона про збори, який має обовязувати на цілій території Польщі і змінити всі дотеперішні ріжнородні приписи в цій справі.

По думці нового закона право *скликувати збори* мають лише повнолітні громадяни польської держави. Брати *участь у зборах* мають право всі мешканці, себто і чужинці (напр. наші емігранти з Вел. України).

Новий закон розріжняє збори *публичні* (себто загально доступні) і *непубличні* (доступні лише для запрошених або особисто знайомих осіб).

Публичні збори, без огляду на те, чи відбуваються в замкнених льокалях чи під голим небом, вимагають лише письменного зголошення до відповідного староства, або найближчого постерунку поліції, найпізніше на 24 год. перед зборами. Збори, яких час і місце подано до прилюдної відомости (напр. оголошено в часописах) не вимагають окремого попереднього зголошення.

Всілякі *збори селян*, робітників фізичних чи умовних, збори, яких предметом нарад є справи підвесення господарського положення, добуття кращих умовин праці чи підвишки платні, — не вимагають навіть зголошення, хоч би відбувалися під голим небом.

Дозволу влади на відбуття зборів ніколи не треба; однак влада має право зголошені публичні збори згори заборонити, а то в випадках, коли збори скликано: 1) з порушенням приписів закона про збори; 2) з нарушенням карного закона; або 3) коли збори під голим небом загрожували би — очевидно з технічних оглядів — публичній безпеці і порядкові. Таку заборону з мотивами належить доручити тому, хто збори скликує.

Зголошення зборів має обіймати: 1) Імя і прізвище щонайменше одної особи, що скликує збори; 2) її адресу в місцевості, де збори мають відбутися, (хоч би скликуючий сам там не мешкав; подана адреса потрібна на те, щоби на ту адресу вислано посвідку зголошення, ев. заборону); 3) предмет нарад зборів та мову нарад (якщо наради будуть вестися також в мові непольській); однак мова нарад не може творити причини заборони зборів; 4) час і місце нарад. Господар зборів (поняття господаря буде нижче вияснене) може змінити час і місце зборів у тій самій місцевості, однак має донести про це перед зборами.

Непубличні збори у замкнених льокалях не вимагають жадного зголошення. З цієї постанови користають: 1) збори, яких учасники знані є особисто скликуючим, або мають поіменні запрошення; 2) збори і засідання всіляких органів леґальних товариств, яких статути передбачують засідання чи збори (напр. засідання виділів чи загальні збори товариств); 3) збори членів політичних орґанізацій. Представник влади має лише право сконтролювати, чи скликані збори відповідають повищим вимогам, а коли би цих вимог не виконано і хиби не дались зараз усунути — має право збори розвязати.

Не вимагають далі зголошення всілякі *релігійні збрання чи обходи* та зібрання в товариських цілях.

Новиною в проекті є інституція т. зв. *господаря зборів. Кожні збори* (отже і непубличні) мусять мати господаря. Господарем є в першій мірі цей, хто збори скликує, а як більше осіб збори скликує, то господарем є перший підписаний. Господар має право свої функції відступити іншій особі на зборах; збори можуть вибрати провідника (голову) лише за згодою господаря. На голову зборів, чи то на особу господарем деспоновану, переходять права й обовязки господаря. За господаря на зборах статутових товариств уважається особи, покликані статутом до ведення зборів. Господарем може бути лише особа, що має право громадянства (отже чужинці є виключені).

Господар зборів має обовязок дбати про удержання спокою і порядку та має право збори розвязати. (Внесок уряду ішов в тім напрямку, щоби на господаря наложити *обовязок* розвязати збори в деяких випадках, якщо нема представника влади; іншими словами, щоби господар зборів був відповідальний перед владою за спокій і порядок на зборах. Однак дотичний внесок уряду перепав).

Господар має право *видалити зі зборів:* 1) особи, що не мають права брати участи в зборах (напр. особи узброєні, а на політичних зборах особи нижче 18 літ); якщо збори скликано для точно означених ґруп, напр. для членів якоїсь політичної партії, то господар має право видалити непокликані особи; 2) особи, що своєю поведінкою унеможливлюють наради або силою хочуть нарадам перешкодити. Особи, візвані господарем зборів до залишення зборів, — мають збори покинути, а присутній представник влади має господареві в цім напрямку допомогти.

Адміністраційна влада має право вислати на публичні збори одного або двох (не більше) представників, яким треба призначити відповідне місце на зборах. Представник влади має право розвязати збори, якщо вони відбувалися з нарушенням постанов закона про збори, коли перебіг зборів загрожує очевидно і безпосередньо публичній безпеці, або порядкові. та коли на зборах прийде до такого замішання, яке не дасться усунути без розвязання зборів. Поки представник влади збори розвяже, має звернутися до господаря зборів з увагою про конечність усунення причин, які викличуть розвязання і щойно у випадку безуспішности поновної уваги може збори розвязати. На домагання господаря зборів, яке треба зголосити до 3 днів, влада має протягом дальших 3 днів подати на письмі причини розвязання зборів.

Спеціяльні постанови обовязують всілякі *збори академічної молоді* в межах академічних шкіл.

Утруднення передбачує постанова про зїзди *(з виїмком політичних зїздів,* які є вільні від зголошення). Про зїзди треба повідомляти 3 дні наперед і то: 1) староство, якщо зїзд обіймає лише терен одного повіту; 2) воєвідство, якщо зїзд обіймає лише терен одного воєвідства; та 3) міністерство внутрішніх справ у всіх інших випадках.

Натомісць з привілеїв користають *справоздавчі віча послів і сенаторів,* які не вимагають зголошення і не можуть бути згори заборонені, а розвязані можуть бути лише на випадок очевидного і безпосереднього загроження публичної безпеки. — Не вимагають також зголошення і не можуть бути згори заборонені збори передвиборчі (в справі виборів до сойму, сенату і самоврядних установ).

Всякі *повідомлення* і письма в справі зборів є вільні від стемпля. *Відклики* в справах зборів мають бути до 24 год. предложені вищій інстанції і нею за 5 днів полагоджені, а рішення до дальших 3 днів доручене стороні. За переступство закона грозить кара до 300 зол., або арешт до 2 тижнів; орікає повітовий суд (ґродський).

Проектований закон є великим поступом в порівнанні до обовязуючих тепер законних приписів про збори. Є він поступом у порівнанні з обовязуючим у Східній Галичині австрійським законом про збори з 15. II. 1867, а незвичайно важним кроком вперед на Волині, де цей закон ухвалить обовязуючий там досі розпорядок Ґенерального Комісаря Східних Земель з 25. V. 1919 р., що на ділі всякі збори унеможливлює. Нинішній уклад сил у Соймі каже сподіватися, що принятий конституційною комісією і зреферований вище проект того закона найде більшість.

На конституційній комісії представниками *Українського Клюбу* були: д-р І. Блажкевич і в заступництві недужого посла С. Хруцького — І. Заваликут, які поставили низку поправок, із котрих деякі були приняті.

Пос. д-р І. Блажкевич.

Льойд Джордж про версайський договір.

Його замітки на маргінесі мемуарів Черчіля.

Цими днями в Льондоні появився останній, четвертий том споминів одного з найвизначніших анґлійських державних мужів, Уінстона Черчіля. Цей том має особливий інтерес, бо автор обговорює в ньому справу мира у Версалю, справу репарацій, обезброєння, мілітарного забезпечення Франції і нарешті більшовизму, коротко кажучи, справи, які ще й досі мають пекучий інтерес.

Льойд Джордж обговорює на сторінках „Нає Фрає Пресе" цей том споминів Черчіля, а при цій нагоді дає деякі свої дуже цікаві замітки про мировий договір у Версалю. Ці замітки тим цікавіші, що походять від одного з тим, що належали до славетної і страшної „ради чотирьох" у Парижі.

Насамперед Льойд Джордж звертає увагу на трудність їх становища: війна тільки що скінчилася, вони мали виробляти умови мира з Німеччиною, але Франція стратила у війні півтора міліона, британська держава майже міліон, а Італія пів міліона своїх молодих людей. І він твердить що Клемансо при всій своїй твердости супроть німців був ще дуже здержливий, бо Поанкаре і ґенерал Фош домагалися безоглядної анексії всіх німецьких земель на лівому березі Райну.

Та ще цікавіші його уваги про Вільсона. цього славетного американського ідеольоґа міжнародньої справедливости й прав усіх народів на самоозначення. Він твердить, що власне Вільсон домагався, щоби весь Шлеськ віддано Польщі, а це на його думку мусіло би довести неминучо до повстання і проголошення нової війни Німеччині. Взагалі Вільсон ніяк не міг помиритися з фактом, що Німеччина має далеко більше населення ніж Франція, і всякими способами старався зменшити обсяг німецької держави. Тільки на рішуче домагання британської делеґації „вимушено", як висловився Льойд Джордж, від союзників, що вони згодилися взяти справу Шлеська на плебісцит.

Не менше цікавими є міркування Льойда Джорджа про те, чому не встановлено в мир. договорі суми репарацій з боку Нім. На його думку, якби тоді встановлено цю справу, вона була би такою високою, що Німеччина при найліпшій волі не могла би сплачувати її, а це могло би повести до нових конфліктів. Відкинення Америкою мирового договору дуже ускладнило справу репарацій, бо в репараційній комісії, зложеній без участи Америки, одинокої безпосередньо незаінтересованої держави, перевагу здобули Французи. І доперва утворення комітету Доза поліпшило справу й поставило її на діловий ґрунт.

Розвязання „Союзу Українок" у Львові.

В останній хвилі довідуємося, що львівське Ґродське Староство розвязало українську жіночу організацію „Союз Українок" за те, що вона мала займатися політичною діяльністю. Безпосереднім мотивом розвязання Т-ва має бути участь деяких членів Союзу у збірці жертв на політичних вязнів у часі панахиди за душу бл. п. Ольги Басарабової. Про подробиці розвязання подамо завтра. Нині зазначуємо ще тільки те, що книги і шафи з майном Т-ва адміністраційна влада опечатала.

На парляментарній арені.

СПРАВА СУДУ В НОВІМ СЕЛІ.

Зміст реферату посла д-ра В. Загайкевича і промови посла д-ра С. Барана на засіданні сойму дня 15. ц. м.

Від імени правничої комісії *пос. д-р В. Загайгайкевич* реферував внесок Українського Клюбу в справі заснування гродського суду в Новому Селі, тернопільського пов. та поручив соймові прийняти ухвалу комісії, яка пішла по лінії українського внеску.

Референт зясував, що мова тут радше про реактивування стану, який істнував без перерви від 1854 р. до кінця 1928 р., коли-то розпорядком міністра справедливости з д. 28. XI. 1928 повітовий суд у Новому Селі скасовано, а громади, які до нього належали, розділено поміж повітові суди в Збаражі і Підволочисках. Тому, що на основі 2. ст. декрету про загальні суди для заснування суду треба тепер окремого закону, внесколавці зголосили відповідний законопроєкт і правнича комісія цей проєкт ухвалила. Промовець покликується на сам факт істнування суду у тій місцевости від 1854 р. і тому обмежується лише до найважливіших арґументів, які промовляють за втриманням суду. Отже пригадує, що належало туди 25 громад з 32.000 мешканців, що раньше віддаль від тих громад до суду в Новому Селі виносила від 1 до 14 кільометрів, а нині — до суду в Збаражі чи Підволочиськах — виносить від 8 до 24 км., і врешті, що нині, після поділу громад, громади опинилися при іншій окрузі судовій та іншій адміністраційній, чим створено яскраву аномалію. Тому швидкий вимір справедливости, який є головною цілею судівництва, і вигода громадян вимагають реституування у Н. Селі суду.

Пос. Подоський (ББ) зголосив внесок на відіслання справи назад до комісії, бо вона, мовляв, не розглянула меморіялів, надісланих ріжними місцевими орґанізаціями (голос: „це певно виборчі комітети одинки!"). Тоді забрав слово посол *д-р С. Баран*, як той, що від ряду літ живе на терені того суду і прегарно знає місцеві умови. Він підкреслив, що пов. суд у Новому Селі був найбільшим судом по скількости справ з усіх дооколичних судів, на доказ чого відчитав детальну статистику. Звернув увагу, що на терені апеляційних судів краківського і львівського на дністі кількадесять судів скасовано чомусь-то лише один-єдиний у Н. Селі, коли тимчасом у богатьох повітах Галичини є по 4 або по 3 суди, і то повітах менших та бідніших, ніж новосільський повіт. Послові Подоському промовець відповів указуючи на факт, що на 25 громад, приналежних раньше до суду в Н. Селі всі громадські ради, та ще й одноголосно, рішили просити реституції суду, та що 17. грудня 1928 р. відбулося у цій справі віче, на якому були всі начальники дотичних громад і понад 1000 громадян усіх трьох національностей, і де ухвалено резолюції, вислані з широким умотивуванням до всіх соймових клюбів. Вкінці промовець заявив, що особисто зібрав інформації, що провідники окружних судів у Тернополі і Львові офіціяльно заявилися за втриманням суду в Новому Селі.

Після того, як пос. Ярузельський (ББ) таки опрокидував потребу суду в Н. Селі, з якого — мовляв — населення не має жадної користи і після анальоґічно висловленого погляду представника уряду, референт справи пос. д-р *Загайкевич* застерігся від імени комісії проти закиду посла Подоського, що нібито комісія недокладно розглядала справу, і проти натяку пос. Ярузельського, буцімто внескодавцям залежить у цій справі на чому іншому, ніж виключно на добрі місцевих мешканців. Промовець пригадав велику депутацію, яка паломничала в цій справі до міністра справедливости, складену бюджетовому референтові його ресорту, що не буде скасований ані один суд у Галичині. Арґумент бюджетової ощадности не витримує критики, бо будинок суду в Н. Селі і так законтрактований згори на 2 роки, а судові „роки" і виїздові сесії коштують теж гроші. Таксамо не є правдою, що будинок у Н. Селі є для суду неприлатний. Доказує теж промовець, що в такій справі, в якій є зацікавлених понад 30.000 населення, найбільш авторитетний і остаточно рішаючий голос має законодатна палата.

У висліді принято внесок Укр. Клюбу у 2-му читанні, відкладаючи 3 читання до слідуючого засідання.

СПРАВА ЕКСПОРТУ СВИНЕЙ.

Промова посла О. Луцького на засіданні сойму в дні 15. ц. м.

Промовець зазначує, що вже у своїй промові в ґенеральній дискусії над бюджетом яскраво висказався проти так численних картелів і торговельних синдикатів. В останньому часі само правительство знову утворило новий синдикат, цим разом для експорту безріг і наділило його такими митними пільтами, що в дійсности він є новим монополем. Поза цим синдикатом вже ніхто не матиме змоги вивозити свині поза межі держави. І дотеперішня торгівля свиньми була великим нещастям для головного продуцента свиней, дрібного селянства. Ніде воно не почувалося так безрадним і визискуваним, як на торговицях худоби, особливо свиней. Всежтаки вільна торгівля давала принайменше в теорії змогу конкуренції поміж торгівцями. Монополістичний характер синдикату для експорту свиней не останеться без впливу і на внутрішній ринок і безумовно поменшить на нім можливости дотеперішньої конкуренції торговців, що готово дуже болючо відбитися на продуценті свиней, на дрібнім хліборобі. Внесок Земельної Комісії предложений на нинішне засідання сойму, підкреслює цю небезпеку і осуджує утворений правительством синдикат у двох напрямках: 1) тому, що він є орґанізацією дотеперішніх купців, а не продуцентів і 2) що правительство, надаючи синдикатові монополістичний характер, не забезпечило в вистарчаючій мірі вплиу господарським орґанізаціям дрібного селянства на діяльність цього синдикату. Земельна комісія слушно домагається у своїм внеску, щоби правительство перетворило згодом цей купецький синдикат на синдикат продуцентів, що має статися через примусове приймання до синдикату усіх рільничо-торговельних кооператив, які зголосяться в члени синдикату. Тимчасом, має правительство забезпечити господарським орґанізаціям контролю над діяльністю синдикату побіч контролі державного комісаря. Рахуючися з дійсністю, себто з кволістю істнуючих господарсько-торговельних, суспільних орґанізацій, комісія приняла вище згаданий компромісовий внесок і предкладає його соймові і в цім переконанні, що домагання комісії в напрямку контролі уряду і хліборобських орґанізацій над цим синдикатом, та постепенне перемінювання його в орґанізацію продуцентів, буде дійсно проведене. На жаль, уже перші кроки синдикату зраджують, що він не бажає такого ходу справи. Союз українських хліборобсько-торговельних спілок „Центросоюз" у Львові, який обєднує кругло 2.000 сільсько-господарських кооператив і на території своєї діяльности є єдиною хліборобською орґанізацією, яка дійсно може збирати безпосередньо від селян і масово їх безроги на експорт, зголосив перед двома неділями в синдикаті бажання стати його членом. На це одержав з синдикату відповідь, що приняття „Центросоюзу" в члени синдикату залежить від опінії централі польських господарських товариств у Варшаві. Не до речі ставити нам такі умови і ми на це не підемо. Бесідник звертається до присутного міністра рільництва і домагається, щоби міністерство звернуло увагу синдикатові, що його обовязком є приймати в члени кожну дійсну хліборобсько-торговельну орґанізацію без ніяких зайвих, чужих опінії.

В голосуванні принято резолюцію комісії яка каже про реорґанізацію синдикату для експорту безроги через прийняття туди також продуцентів.

Троцький про Сталіна.

Кореспонденти німецьких ґазет в Константинополі мали розмову з Троцьким на ріжні теми радянської політики. Троцький мав зазначити, що радянська державність стоїть дуже твердо, одначе він не вірить, щоби Радянський Союз у тому ізольованому становищу, в якому він опинився, міг осягнути своє завдання. Що токреться суперечностей між ним і Сталіном, то вони полягають у тому, що Сталін **„націоналіст"**, а він, Троцький, **інтернаціоналіст**. Як видко, Троцький не міг усвойому розумінні вигадати більшої лайки на Сталіна, як назвати його „націоналістом".

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 11)

Оповідання.

(Продовження.)

XI.

Погасли світла у всіх хатах, заснуло все село. Ще тільки блимає лямпа в тій кімнаті на полівстві, що від подвіря. Тут мали спати Грицько, Стецько і Багрій. Багрій і Стецько лежали вже давно, Грицько сидів при столі і, схилившися, писав.

Уже кілька днів ходив задуманий. Нахмарив чоло і втікав від товариства. Повінь почувань і думок обхоплювала, огортала, заливала його, та він не міг ще знайти форми, щоб вилити ті всі почування й мучився.

Огонь кохання до тої, що так довго вже її любив, тужив за нею і снив про неї. Огонь, а в ньому горить його серце... Але ні, не це, не це! Образ огню не віддавав того всього, що діялося в його душі... Й уже в найближчій хвилині ставав перед ним інший образ... Її очі — глибоке безмежне море — криють у собі тисячі таємниць, чадять... І перед ним з давніх спогадів будилося море й він шукав подібностей... Здавалося, вже знайшов: один образ моря в силі віддати частину краси й усіх таємниць її очей... Її голос, щебет соловейка, — її слово, ласкаве, привітне, падає бальсамом на його душу... росою, що канула на сонцем спражену билину... Була його зорею, його щастям, його горем...

Але образи ще плуталися, ще не віддавали всього його чуття, ще не викінчені, один побивав в уяві другий, випирав його... Аж нині увечері заливала його знов хвиля настрою... Малював її красу, красу молодої дівчини, яку полюбив юнак. Повінь почувань виливалася в образах, ті образи малював не фарбами, тільки словом, але те слово не всюди гнулося. Почування виливалося, як збурхані ріки на весну, коли загріє сонце... Слово, форма, були гатею на тій ріці, що не пускала повени почувань, тамувала, і коли й пускала, то не в те русло.

Але почування підносилося вище гати, опановувало її, розривало... І колиб хтось з боку дивився на Грицька в такій хвилі, побачив би, як він, впяливши очі в папір, якого, здається, й не бачив, писав скоро, нервозно. Але вже по хвилі він черкав, черкав уже написане. Не це, не це! І він писав наново. І знову черкав, черкав, черкав і — знов писав. Розвалена одна гать гірського розбурханого потоку — а тут виростала друга...

Стецько лежав у постелі. Бачив, як томився його друг, як бився з формою, як борикався з нею, наче Кирило Кожумяка зі змієм. Але мовчав. З приятелем любив нераз сваритися і дрочитися, але коли той тверив, ходив біля нього на пальцях і запирав у собі віддих. Зрештою і він мав нині свою грижу та свій сум.

За римським імператором міг сказати: „Perdidi diem" — я втратив день! Рано думав, що нині, нині поговорить, розмовиться з нею — а тут, якби всі напосілися на нього! Довге богослуження, потім ті крикливі Пшепюровські, потім „той во" Багрій, а потім у саді вже був разом з нею, вже став з нею розмовляти, як чогось вийшла мати й усе пропало. Пшепюровські мололи ввесь час язиками, мололи з криком і гамором, як млиновий камінь розмелює пісок. Потім прийшла вистава „Наталки Полтавки" в сільській читальні. Сидів побіч Ксені, та вже був без гумору. Маленька, вузенька саля, в якій дусилися люди... Сиділи в лавках, а над їх головами товпилися глядачі, що одушевлялися, реготалися, плакали, робили акторам уваги...

Як міг у такій ситуації розмовляти з нею...?

Але завтра... завтра! Але що... завтра мав їй сказати? — питав сам себе Стецько і відповідав сам собі: Нічого! Нічого! Він тільки хотів з нею говорити, слухати її мови, любуватися її виглядом... Пізнати її, бо кожне її слово, кожна її мова ловила його за серце... Хотів бути близько неї, дивитися їй в очі... слухати її поважної мови, коли розказувала про своє життя на селі зі сотками дрібничок, пустих, маловажних, та таких принадних, гарних... І він сам розказував їй сотки дрібничок... З боку міг хто думати, що це діти двоє розказують собі казку...

Він хотів би розказати їй усі свої журби і клопоти й усі свої втіхи. Хоч поправді — які журби в нього? Був сином поневоленого народу, що натужував усі свої сили, щоб скинути ярмо чужинця. І він натужував усі сили й працював. Учився, щоб якнайскорше станути в ряди активних борців. І пробував своїх сил у белетристиці і знову вчився. Задумав у довгім циклі повістей змалювати давнину поневоленого народу. Та як тяжко це йшло! Приходилося починати роботу від самих початків, від давніх літописів. А літописці яку мають зброю, як не слово, що не в силі віддати всіх обявів життя! Слово засушує подію, як зілляр засушує рослину. І скільки треба знання й буйної уяви, щоб із засушеної і приліпленої до паперу троянди відтворити собі образ живої, свіжої троянди, гордої своєю красою, розцвілою між зеленим листям, серед інших цвітів! Ця троянда цвіте на свіжому ранньому сонці що грається барвами й тінями, на ранній росі, що скрилася перед сонцем між червоні пластинки, до цієї троянди прилітає бжілка, зваблена пахом, і по довгому штовбурі лізе пильна мурашка по свою поживу...

(Продовження буде.)

Радянська Україна.

Зїзд пролетарського студентства в Харкові.

На зїзді пролетарського студентства в Харкові, що відбувся там у половині березня ц. р., обговорювали між іншим соціяльні відносини серед студентства. На зїзді ствердили, що вищі школи „засмічені чужими, антипролетарськими елементами". Наприклад в Одесі серед аспірантів (кандидатів на професорів) є 31 відс. колишніх поміщиків. Зїзд висунув домагання, щоби вищі школи звільнити вже раз від синів глитайства, непманства та поміщицтва, бо вони „прищіплюють школі такі настрої як антисемітизм і хуліганство". Таксамо рішено домагатися перевірки професури, бо часто буває, що професор, який викладає соціяльно-економічні дисципліни, має протирадянські погляди.

На зїзді промовляв представник народнього комісаріяту освіти Приходько про українізацію вищих шкіл. Він зазначив, що українізація вищих шкіл йде повільно та мляво. Не зважаючи на те, що для вивчення української мови було повних пять літ часу, то деякі професори просто відмовилися вивчити українську мову. Таксамо і велика частина студентства стоїть чомусь на примиренській позиції щодо українізації вищих шкіл, бо ще й досі за 5 літ не було випадку, щоби самі студенти виступили проти професора, що саботує українізацію.

Один із секретарів КП(б)У Любченко виголосив на зїзді промову про завдання вищих шкіл у партійному розумінні. На думку партії вищі школи мають виховувати та підготовляти кваліфікованих кандидатів для праці біля радянського будівництва, гідних борців за клясове визволення працюючих і певних будівничих пролетарської культури.

За обєднання Китаю.

Конґрес китайського Гоміндану.

В лютому відбувся третій конґрес Гоміндану (національно-революційної китайської партії) в Нанкіні. Цей конґрес мав своїм завданням усунути небезпеку нової горожанської війни. А небезпека ця й досі дуже велика, особливо з огляду на те, що деякі провінції, в яких мілітарно панують ліво настроєні ґенерали, не прислали своїх представників на конґрес. Крім того кілька ліволіберальних членів виконавчого комітету видали з приводу конґресу відозву, в якій заявляють, що Гоміндан зрадив інтереси працюючих мас китайського народу.

Голова конґресу, Гуганмін, у своїй промові заявив, що головним завданням конґресу є переведення цілковитого обєднання Китаю, бо тільки тоді він може приступити до розвязання ріжних актуальних проблем китайського життя. Центральний виконавчий комітет Гоміндану виробив для зїзду меморандум в справі обєднання партії й держави.

Буковина й Бесарабія.

Буковина щезне з карти.

Законопроєкт про адміністративну реформу в Румунії вже остаточно зредагований. На підставі цього проєкту буде Румунія поділена на 8 областей. Автори законопроєкту кермувалися при укладанні його не політичними, а економічними й географічними мотивами. До одної з тих 8 областей будуть належати Буковина й північна Бесарабія як окрема провінція. Решта Бесарабії з північною частиною Молдавії будуть творити дальшу провінцію. На чолі кожної провінції буде стояти особа з правами державного секретаря і правом участи на нарадах ради міністрів. Він буде називатися верховний генеральний комісар або генеральний адміністратор. Префекти будуть лише представниками центрального правительства, а повітами будуть управляти предсідники повітової ради. Політичні партії мали вже згодитися на цю адміністративну реформу і є надія, що вона буде введена в життя з деякими дрібними змінами. („Час".)

Народне віче в Чернівцях.

Дня 10. березня відбулося в Народнім Домі в Чернівцях віче, скликане комітетом українського студентства. Тому, що віче було заповіджене майже безпосередньо по Шевченківськім концерті, не явилося на ньому велике число учасників, котрі в інший день булиб певно переповнили простору салю Народнього Дому. Отворяючи віче, привитав п. Леонід Алиськевич присутніх і запропонував на предсідателя віча о. Драчинського. Це внесення приняли зібрані оплесками. Предсідатель подякував за вибір і звернув увагу присутніх на заслуги нашого пророка Шевченка. Секретарями вибрано пп. Романівського й Циганюка. До слова зголосився п. Райлян, який підчеркнув у своїй промові вагу рідної школи. На його внесення постановили присутні вислати до Високої Регенції, президента міністрів Маніва й міністра Савчука таке домагання: „Зібрані на вічу дня 10. березня 1929 р. домагаються від правительства негайного заведення навчання у всіх народніх школах Буковини, Бесарабії і Мармарощини українською викладовою мовою, відновлення учительського мужеського і жіночого семинаря, середніх шкіл і катедри української мови та славістики в черновецькім університеті. Віче домагається введення української мови в богослуженнях і проповідях. Посол Андріящук сказав: міністр Костакеску сказав послам у справі викладової мови, що ухвали громадських рад йому не вистарчають і що родичі дітей мусять подати подання до міністерства, в якім просятимуть заведення української викладової мови. Такі подання виготовила вже нац.-цар. організація і роздала по селах. Д-р Суховерський подав у рефераті плян господарської організації. В справі господарської організації говорили ще п. Тарновецький, д-р Радиш, п. Задума, п-і О. Павлюх-Гузарева і ін. Гарне враження зробила промова селянина Андр. Данилюка, який сказав, що тільки тоді нарід зможе щонебудь осягнути, коли буде горнутися до своєї національної організації.

Свято Шевченка в Ясах.

В неділю 10-го березня ц. р. святкувало українське культурно-спортове т-во „Громада" в Ясах память Тараса Шевченка такою програмою: 1. Слово до присутніх — Пенюк, 2. „Заповіт", 3. Шевченко, його життя та творчість, святочний реферат — Дебрич М., 4. „Гамалія", відчитав Квасницький, 5. „Утоплена", відчитала п-на Данилюк. 6. „Посланіє", відчитав Бережан. В святі взяли участь окрім членів т-ва батьки: Пенюк з жінкою, Дуда з жінкою та Печерський з жінкою, як також студенти-українці з Бесарабії. На зазив п. Корниляка зложили присутні 500 леїв на допомогу голодуючим студентам у Подебрадах.

З життя українців в Югославії.

Вистава „Невольника" в Білгороді.

Білгород, 15. III. 1929.

Українське Т-во „Просвіта" у Білгороді виступило в суботу 2. ц. м. перед ширшу сербську публику вперш з серіозною виставою „Невольника" і тим дало нагоду переконатися русофільському в загальному Білгородові, що український нарід стоїть на високому ступені своєї питомої культури. Вистава сама по собі випала надсподівано вдатно. Коваль був знаменитий, а Ярина, молода дівчина, в траґічних моментах так була природно захоплена грою, що справді не удавала театрального болю серця, а сльози їй самі лилися з очей. Степан, гарний козак, в деяких моментах був дещо незрівноважений і занадто — як на козака — ліричний. На загал гра йшла справно від початку до кінця вистави. Найбільшу увагу публики звернули на себе IV. і V. дії. Кожна пісня — „эта краса и гордость каждой украинской пьесы" (замітка російської критики) — викликала бурю оплесків. Дума сліпого Степана, відспівана з чуттям прекрасним барітоновим голосом, стріча з Яриною і кінцева молитва — витискали сльози в очах публики. Напричуд гарні декорації дали нашому „Невольникові" якнайкраще театральне заокруглення.

Помічник міністра внутрішніх справ ґратулював голові Т-ва п. Іванові Будзові на вдатній виставі, кажучи, що мав нагоду переконатися, наскільки то сербський нарід близький українському. Це саме підчеркнули і сербські денники, як „Време" і „Новости", які між іншим домагаються повторення „Невольника". Знаменна річ, що рос. білгородське „Новое Время" помістило (ч. 2351 з 5. III.) основну, дуже прихильну оцінку вистави пера Н. Рибинського. Ця велика, фахово написана оцінка в органі, що не дуже то досі церемонився з українцями, має очевидно своє значіння. Не менше прихильна оцінка нашої вистави появилася в українському тижневику „Руски Новини", що виходить в Новому Саді. Громади на-

---

BLUE BOY.

Лещатами довкруги Львова.

Вперше обїхав лещетами Львів довкруги ще в 1912 р. проф. Ів. Боберський. Це й дало товчок К. Л. К. уладити дня 3. III. лещетарську мандрівку довкруги Львова.

Сніг і мороз дописали й нас 10 рушило зпід гори Льва під проводом І. Мрица в ери Знесіння в напрямі личаківської рогачки. Маємо враження, що ми не коло Львова, а десь на терені Карпат. Пнемося на стрімкі збоча „чатиною" і „ступенем", аби зїзджати стрілою вниз. Переходимо залізничий шлях, на хвилину стримуємося, оглядаємося. На північ лежить славна „Кістярня", перед нами і Кривчичі і Лисиничі і Чортівська Скала. Скільки міг би про них оповісти X. і XII. курінь 4-ої бригади УГА?... Біжимо дальше, минаємо личаківську рогачку, несемося в личаківський парк, пнемося на запущений і призабутий „Хлм Слави" (а всеж людське геройство треба як слід шанувати!) і рівниною підбігаємо до ріка Погулянки. Там зїздимо над ставок.

Хвиля відпочинку. Дехто поправляє вязання. Обсерваємо змагання польської середньої школи і пнемося вже дальше в напрямі Зеленої рогачки. Сніг прегарний! Одностайність його скрав бальсамом ділає на нерви. Не чуєте ні автомобілевих сирен, ні дзвінків трамваїв, ні гамору осоружної товпи. Що хвилі новий лагідний образ в морі сонячного світла... А я що хвилі лишаюся позаду: чи тому, що вже на 40 проц. старший фізично від моїх співтоваришів прогульки, чи може тому, що маю занадто багато враження, що їх усі хотів би забрати з дороги з собою. Підтягає мене провідник за себе і диво! І тут система Тайльора має своє приноровлення. Ритм праці додає нових сил. Як воно легко йдеться в крок другого! А застановімся, якби воно легко прийшлося йти 40-міліоновій нації, колиб держали всі рівний крок... Колиб усі йшли до такту! Тільки тут пригадується мені одно застереження І. Франка:

> Коб у нас в голові був той такт, що в ногах,
> Щаслива була би вже Русь вся!

Зїзджаємо дорогою понад яр Снопкова й опинюємося на Залізній Воді. Відпочиваємо пів години під осніженими смереками і стрічаємось з другою прогулькою К. Л. К., що дійшла сюди від Вулецької рогачки. Маленьке постояння (бо засіданням цього не можна назвати: всі стояли на лещетах) під проводом дир. Панькова. Маленький попис в „млинках", „проскоках", „телемарках", „християніях" і „бічняках" і, що найважніше, попис у тому, хто найскорше зїсть друге снідання. А потім відхід у дальшу дорогу на край Зофіївки і до площі Сокола-Батька.

— Сніги, що навіть степениці на площі не видно, — завважив хтось з дотепніших. І пригадалася недавня гірка дійсність.

Владаємо на Вульку. Довгий Славко Р. робить пробний скок на імпровізованій „скічні" і тягнемо дальше здовж станиславівського залізничого шляху. Лишаємо праворуч імпозантний будинок СС. Василіянок, ліворуч за нами вулецькі оболоня. Там в 1910 р. відбувалися перші українські легкоатлетичні змагання. Там метав Федь Черник ратищем і там познайомлювалися з европейською технікою копаного мяча, бо своєї площі ще не було. А тренер з пражської „Слявії" вмів навіть на оболоню богато нас навчити!

Відсіль монотонна рівнина аж до Кортумівки. Тільки праворуч від нас, катедра св. Юра, що домінує над Львовом і притягає око. Минаємо Кульпарків (ніхто з нас у ньому не задержався!). Сигнівку, Богданівку і переходимо понад паркани цілком завіяної Левандівки аж на клепарівський дворець. Якісь два громадяни поспішно віддалюються від товарових ваґонів... Біжимо навперейми з паровою машиною, що сопе й покашлює астматично, а потім зачинаємо підлазити на Кортумівку.

Враження гірського краєвиду. А тепер яких 400 метрів у низ і то доволі стрімко. В глибокій присіді мчимо в долину. Окуляри заходять парою, скупчуєте всю силу нервів, та дарма. Напотемки вибиваєте собою яму в снігу, як 15-цм граната, а сніг тільки куриться (очевидно не під кожним). Обтріпуюся і завважую, що скільки разів я тут не був, не обійшлося без зломаної лещети. І дійсно: молодий лещетар оглядає свої і таки одна бодай здовж надкололася.

Понад Клепарів біля військової стрільниці зїздимо до залізничого шляху, перелазимо понад паркан (прохожі мають з того величезну радість) і кількома вуличками дістаємося у підніжа Високого Замку, а потім біля Папарівки зїздимо до дороги Кісельки. Тут робить нам наш провідник несподіванку на сам кінець. Найтяжчий (яких 80 метрів) підхід треба брати чатиною ступенем і що хвилі навертати.

Мав рацію! Навіть така тяжка перепона перед кінцем не сміла нас відстрашити. Ми мусіли знайти силу волі її взяти. І взяли. Бо спорт — це боротьба, це змаг, це напруження! І тому мандрівництво зачислюють теж до спорту, з не меншим правом, як і копаний мяч.

Ми змогли в нашій мандрівці-боротьбі довкруги Львова 24 км. у плоській лінії, 11 підходів і стількиж зїздів. Разом зробили ми 30 км. км. дороги, якщо не більше, від год. 10. рано до пів до 4-ої пополудні.

ших людей, що істнують у Загребі, Новому Саді, Вел. Бечкереку, Шиду й ін., вислали на виставу офіціяльно своїх делеґатів. Між публикою помітно було богато секційних шефів ріжних міністерств, а головно мін-ства освіти, директорів і професорів білгородських ґімназій, вищих офіцерів, делеґатів „Народної Одбрани" і бюра праці Ліґи Націй. Взагалі саля була виповнена, публика розходилась вдоволена.

Українське Т-во „Просвіта" виконало цим велику культурну і пропаґандистичну задачу. Цей успіх повинен заохотити до дальшої інтенсивної праці. Б.

По широкому світі.

Адміністраційна рада „Міжнародного Бюра Праці" в Женеві відкинула проект розглянути вашинґтонську конвенцію про 7-годинний робучий день.

Анґлійський парлямент буде розвязаний 10. травня.

У Кенігсберґу оскували литовсько-німецьке товариство для зміцнювання дружніх взаємин Литви з Німеччиною.

Китайська статистика стверджує офіціяльно, що в Китаю голодує 14 міліонів осіб.

Законодатні збори Індії приняли резолюцію домагатись, щоби Індія дістала статут домінії.

Шведський парлямент ратифікував пакт Кельоґа.

Між Бразилією і Параґваєм почались сутички по причині спірних претенсій до острову Марґеріти.

Про чистоту ідеї.

Лист Вячеслава Липинського.

Від Редакції: На виразне бажання Шановного Автора містимо цей лист без ніяких змін і скорочень.

Хвальна Редакціє!

Звертаюсь до Вас, як до Редакції одинокого на наших Західних Землях дневника, з уклінним проханням помістити оцих кілька слів у справі, може не зовсім байдужій для ширших кол українського громадянства.

В ч. 18 „Нової Зорі" з д. 10 ц. м. уміщена збірна заява ґрупи гр.-кат. духовенства, в якій підписані висловлюють побоювання, що перемиський „Український Голос" „компромітує гетьманську ідею і вдоптує її в брукове болото".

Такі самі побоювання висловлювали нижчепідписаному деякі українські громадяни, в тім числі дуже поважні священики гр.-кат. Церкви, тоді, коли свого часу пропаґував гетьманську ідею теперішній Редактор „Нової Зорі". Але-ж і тоді, і тепер я цих побоювань не поділяв. Правда, в сучасних умовах української дійсности гетьманська орґанізація не має засобів примусити когонебудь до послуху і дисципліни. Кожний може писати про гетьманську ідею як хоче, і робити з нею що схоче. Все залежить від його власної волі. Пізнати, чи ця воля добра чи зла, в початках ніхто не є в стані. Бо помилятись може і найліпша людина. Єдиним суддею в цих справах є ч а с. Хто при всіх обставинах останеться до смерти вірним ідеї, і хто цю ідею не використовує для цілей, з якими вона нічого спільного не має, той має добру волю. Хто її покине, намагавшись використати її для цілей своїх, особистих, цей мав волю злу. Але навіть при найгіршій волі одиниці, чи навіть часописі, не думаю, як вищезгадані Всечестніші Отці, щоб можна було ідею нашу „втоптати в болото".

Бо люди злої волі пограються, покричать і, побачивши, що користи з цього їм нема ніякої, відійдуть. А люди доброї волі видержать найтяжчі удари, нерозривно звязані з початковими стадіями кожної творчої ідеї, остануться при ній вірно до кінця життя і як помилки свої власні, так і хвилеве зло, зроблене сезоновими „гетьманцями", з Божою допомогою виправлять.

Прошу прийняти вислови високого поважання. **Вячеслав Липинський.**

Бадеґ в Австрії, 12 березня 1929 р.

Війна в Мексику.

З Мексику прийшли вісти, що повстанці побили урядові війська біля Сан Педра; згинуло 200 вояків урядової армії, а 300 полонили. В Монтереї розстріляли редактора одного часопису і кількох співробітників іншого часопису за висловлювання спочувань повстанцям. Кажуть, що повстанці відступають із Тореона. Міністр війни Калес повідомив президента держави, що заатакував місто Тореон великими відділами війська та сподіється до 24 год. заняти це місто.

—o—

В Америці не вірять Девеєві.

„Берлінер Таґеблят" повідомляє, що становище американського фінансового дорадника в Польщі захитане, бо в Америці не вірять в оптимістичні Девеєві рапорти про економічне положення в Польщі.

—o—

Стоміліонова внутрішня позичка.

Соймова бюджетова комісія приняла проект закона, який уповажнює міністра скарбу випустити внутрішню держ. позичку до висоти 100 міліонів у золоті з застереженням, що позичку мають зужити виключно на будівельні цілі та буде видавана серіями.

—o—

Збірка на дисп. фонд мін-ства військових справ.

Управа Гол. Федерації Польських Союзів Оборони Батьківщини (до якої належить 22 федеровані союзи) у Варшаві видала відозву в звязи із скресленням із бюджету мін-ства військових справ на 1929-30 р. около 2 міл. зол. з диспозиційного фонду головного штабу польських військ. У відозві сказано, що бувш. військові розуміють, які нещастя спроваджує шпіонажа для війська й армії. Засоби для поборювання шпіонажі мусять бути, тому зложать убогі вояцькі сотики та вручать марш. Пілсудському на скреслений фонд. Вкінці відкликаються до серць усіх горожан, що лучаться з ними у журбі за безпеку держави.

—o—

Уступки Франції для Німеччини.

Французькі часописи повідомляють, що ще цього тижня западе постанова в справі висоти річних сплат. „Пті Журналь" пише, що Франція поробила в тій справі великі уступки, щоби показати свою добру волю. Щодо реп. банку, то капітали дадуть приватні банки і фінансісти, а не офіц. емісійні банки. Банк цей буде в Брюсселі.

Справа посла Туки.

З Братислави повідовляють, що слідство в справі словацького посла Туки вже закінчене. Небаром відбудуться дві розправи. Спільно відповідатимуть пос. Тука, редактор „Сльовака" Снаський, секретар словацької нар. партії Мач і секретарка пос. Туки, Голеньова. В другій справі відповідатимуть секретар мадярської клерикальної партії д-р Фляхбарт і його спільники, обвинувачені в шпіонажі.

—o—

Троцький дістане візу до Німеччини?

Берлінська преса повідомляє, що в німецькому уряді замітна прихильна тенденція для полагоди просьби Троцького, так, що німецький уряд потрактує її як таку, що належить до компетенцій пруського уряду. А що пруський міністр внутр. справ заявився прилюдно за признанням Троцькому дозволу на вїзд і побут та сказав, що не боїться присутности Троцького в Прусії, тож роля німецького уряду обмежиться до уділення в порозумінні з пруським урядом візи Троцькому. Преса заповідає, що Троцький спочатку дістане дозвіл лише на 3-місячний побут для лікування.

—o—

Бухарін погодився зі Сталіном.

Московська „Правда" заперечує вістку закордонних часописів про виступ Бухаріна з політбюра і комінтерну. Появу цього заперечення в центральному органі компартії вважають доказом повного порозуміння між Бухаріном і Сталіном.

—o—

В Еспанії все в порядку...

Прімо де Рівера сказав представникам преси, що цілий день дементував фальшиві вісти ріжних закордонних часописів про заворушення в Еспанії. Заповів, що виступить на судову дорогу проти тих часописів перед трибуналами країн, де появилися фальшиві вісти. В Мадриді не діється нічого, що переступало би межі правильного життя і нічого такого не буде діятися. Громадська думка в 99 проц. є на боці уряду.

—o—

Завалилося 20 домів наслідком вибуху.

У Клейртоні (Канада) завалилося двацять домів наслідком вибуху динаміту. Дві родини засипані звалищами. Кажуть, що після вибуху бачили 6 людей, що спішно вскочили до авта та від'їхали дуже скоро. Вибух був біля банку.

—o—

На економічні теми.

Чим стоїть краще заграничний хлібороб від нашого.

На кожному кроці приходиться нам стверджувати факт, що заграничний хлібороб уміє конкурувати з нашим своїми продуктами на нашім таки ринку, перескочивши навіть польську тарифову барієру. Ось наприклад німецьке насіння буряків чи городнини є нині на нашім ринку таньше, незважаючи на те, що за 100 кґ. треба платити аж 71 зол. мита. Очевидно, що це викликує непоплатність наших господарств.

Яка тому причина? Комунікація для достави є за границею найкраще до того приноровлена, а в нас вона є так утяжлива й дорога, що заграничний товар приходить до наших міст скоріше з Анґлії чи Данії, чим з нашого окруженого болотами села.

Але як може бути така ріжниця в ціні, коли у нас і земля і робітник таньший ніж там?

У відповідь на ці питання ви готові вичислити усі прикмети заграничного селянина, які вам лиш на гадку прийдуть, а злих сторін про нашого і на усіх пальцях не помістите: недовірчивий, невдячний і т. д.

Але хто жив хочби навіть в чеському селі, той може вам вираховувати таксамо, скільки злих сторін має чеський селянин. А вже в Німеччині міста так виссали зі сіл найкращі сили, що просто не вмилися тамошні селяни до наших. Хто мав до діла з німецьким селянином, не кажучи вже про швайцарського чи італійського, той напевно завважив, що наш селянин інтеліґенції не то їм не уступає, але навіть їх перевищає. Бо що більше, між нашими хліборобами можна знайти самоуків, що мають краще фахове образування чим заграничні. Вони докладають усіх зусиль до піднесення рентовности, та це їм не йде так, як заграничному селянинові.

Скажете, що наш селянин надто консервативний, так, що найкращі наміри одиниць розбиваються об консерватизм інших.

Та чи це направду лише наша питома риса? Коли будете читати старі німецькі фахові газети, то там будете мати ті самі нарікання на німецьких селян. Це є риса загально людська, не наша питома. А всеж нині тих нарікань в Німеччині нема. В чімже лежить те, що заграничний рільник стоїть вище, що він є нашим конкурентом, а навіть має ту перевагу, що його господарка рентовна?

Хто мав нагоду приглядатися тому, як відбувається в Німеччині збут сільсько-господарських продуктів, той мусів завважати, що майже продукти приходять до села і відходять лише кооперативним шляхом. Заграничне хліборобство бере над нашим верх тим, що *вміє розв'язувати питання достави і збуту кооперативною орґанізацією. Зорґанізованість заграничного хліборобства для перерібки продуктів на купецький товар і для збуту, допровадила його просто до мистецтва.*

Кооперативні орґанізації стали для там. хлібороба практичною школою. Спровадженний кооперативою до села трієр, сіялка чи моторова молотілка сталися першими учителями уліпшеної хліборобської штуки. В слід за цими початковими школами прийшли школи вищого ступіня, а саме кооперативи для збуту с.-г. продуктів. Дякуючи їм повстали в Голяндії славні ярмині господарства, в Данії господарства оперті на голій рогатої худоби та дробу на місце збіжевих. Господарства зросли до високої інтензивности і рентовности. Кооперативи збудили у там. селянина зрозуміння конечности взаїмної співпраці, ідею, що в його власному інтересі лежить раціональне індивідуальне живлення худоби, добір пород, будова модерних гноївень, спільних маґазинів, поправа доріг. Кооперативи навчили, що таність транспорту лежить у масовости збуту, та що лише добірний товар може побити усі інші, бо не перехитриш нікого, коли раз тобі вдасться продати підступно злий товар за добрий.

Там вже дійшло до того розуміння, що коли хлібороб не продукує товару так, як цього вимагає кооператива, то є допасованого до ринкових вимог, то й не має для них ні далекого ні близького ринку збуту, він мусить тратити. Він голиться на те, що кооператива втручується в його приватно-господарське життя, а цей тягар цілком не є для нього обмеженням свободи. Він погоджується на пропоновану зміну системи в господарстві, усувати непоплатні галузі. Кооперація викинула з його душі збудовану колись на торзі конкуренцією взаїмну зависть, неприхильність, підозрілість, повільність.

А в нас? Наш селянин до цього зрозуміння не дійшов. Живучи століттями під чужим гнетом, витворив в собі рису вибуялого індивідуалізму так далеко, що зорґанізована акція виглядає в його уяві замахом на свободу. Усі знаємо прислів-

ти, що нераз уже кінчився намір відводити багнисті сіножати розвалюванням голов лише тому, що хтось посмів вмішуватися в приватну, байдуже, що безвартісну власність. Тому тяжко приходиться йому ділати зорґанізовано. Ось в чому стоїть він нище від зорґанізованого.

Та цю хибу треба безумовно у нашого хлібороба викорінити і впоїти в нього зрозуміння ваги орґанізованої праці. Наш селянин, позбавлений покищо можности набувати землю. Кличі про землю без викупу чи з викупом є нині для нього пустим звуком супроти твердої правди, що земля усувається йому з рук, бо дрібніє ізза густоти населення, недостачі заробітків, замкненої еміґрації, що ціна землі росте, та вартість її розходиться з ціною, як ножиці, бо продукція, а тим самим і рентовність лишилася у нас позаду. Наші господарства стають нерентовними! Гроза ще більша в тому, що та продукція не в силі виживляти нашого щораз густішого населення.

Тому найвища пора направити усі сили до зорґанізованої продукції і збуту. Таке практичне вишколювання в кооперативних орґанізаціях буде найкращим підготованням до нових господарських течій, до господарського солідаризму, що вже нині починають заскакувати нас непідготованими, подібно як по 1848 році в часі переходу з панщизняного господарства до індивідуального.

Накінець ще одно. Читаючи давніші німецькі звіти з їх кооперативних нарад ми видимо, що в них брали участь не лише хлібороби, але також всілякі „королівські величности", „ексцеленції" та всі дикастерії інтеліґенції. А в нас серед кругів інтеліґенції ще й нині так мало зрозуміння для ідеї кооперації і її значіння для українського народу.

М. Творидло.

Вибори до Торговельно-Промислової Палати.

Участь Союза Українських Купців у виборах.

На відбутих 16. березня загальних зборах членів Союза Українських Купців під проводом радника воєвідства і начальника Торговельно-Промислового Виділу при цьомуж воєвідстві у Львові, п. Каштелевича, якому повірено переведення виборів до Пром.-Торг. Палати, вибрано радником Пром.-Торг. Палати п. Григорія Гануляка, голову „Союза Українських Купців". Це перший український радник в Пром.-Торг. Палаті у Львові. Досі ми не мали свого представництва в цій важній господарській установі, аж оце заходами С. У. К. признано нам три мандати. Опріч вибраного вже п. Гануляка Гр. ввійде туди ще двох українців в дорозі кооптації.

—o—

НОВИНКИ

— **Делеґатам на Загальні Збори Товариства „Просвіта" до відома.** Хто не одержав карти вступу на Збори „Просвіти", може її дістати в день Зборів в канцелярії Товариства, Ринок 10. від год. 6.30 рано. При вході на салю карт вступу безумовно видаватись не буде.

— **„Вій" у Великім Міськім Театрі.** Дня 25-го ц. м. дає трупа „Кооперативи Український Театр" у Львові під дир. Й. Стадника фантастичну оперету „Вія" у Великім Міськім Театрі. Білети можна вже купувати від середи 20-го в касах міського театру. Звертаємо головно увагу на це осіб з провінці, щоби подбали заздалегідь про білети, тому, що минулого року при виставі „Ой, не ходи Грицю" чимало осіб приїхавши в останній хвилині до Львова не могли бути на виставі.

— **Вечір хорових і фортепянових новин.** В програму „Вечора українських хорових і фортепянових новин", що відбудеться дня 20. ц. м. (в середу) в салі Т-ва Лисенка, увійдуть нові невиконувані досі хорові твори: Козицького: „Нова Атлянтида" (фуга), Кишакевича: „Сосна", Леонтовича: „Літні тони" і „Льодолом". На особлившу увагу заслуговують Н. Нижанківського „Галочка" (твір нагороджений премією „Львівського Бояна" в р. 1927) і дві хорові мініятури до слів Шевченка вельми талановитого київського композитора Л. Ревуцького: „Ой, чого ти почорніло" і „У перетику ходила". Із літератури фортепяну маємо в програмі між іншими тогож Ревуцького два прелюди Ес-дур і Б-моль, Костенка „Поему" Ес-моль і „Меляхолійний Етюд" Б-моль та В. Барвінського: „Імпровізацію", які будуть виконані в двох точках пяністками п. Д. Гординською і п. Д. Герасимовичівною. Білети продаються в книгарні Шевченка.

— **Лід тане поволі.** Погідне небо в останніх днях іде в парі з приморозками, що не дають танути кригам з весняною швидкістю. Все ще маємо зиму. Сніг тане між 10-ою год. зранку і 5 год. пополудни, а під вечір знову замерзає. Сильні вітри висушили всі калабані. На ріках криги ще не рушились з місця. Якщо температура настане постепенно, тоді є надія, що оминемо катастрофи повені.

— **Нахабний адвокат.** Пишуть нам: Д-р Сальо Авербах, адвокат у Сокалі, назвав адвокатів українців „хами". Заскаржений до суду за обиду чести боронився д-р Сальо Авербах тим, що слова „хам" не відносив він до адвокатів українців, а до селян. Наші селяни повинні знати про це і ніодин із них не повинен переступити порога його хати.

— **Нема хліба, їджте булки.** Більшість приватних пекарень у Львові продовжує страйк, домагаючись підвишки маґістратської тарифи. Власники млинів не хотять продавати муки по офіціяльній таксі (54 сот.), лише по 56 сот. за кільо житньої муки. А органи влади не мають змоги примусити їх до продажі. Тому в місті почувається недостача хліба; зате булок є доволі.

— **Проєкт на зразок „дешевих домів".** Варшавська міська рада найшла таку нову ідею для піддержки громадських фінансів: особи, що входять до ресторанів і каварень мають купувати білет вступу. Багато краще було би, якби такі білети продавали гостям при виході. Тоді можна би підвищити їх ціни, бо вийти з льокалю важче, ніж увійти до нього.

— **Уряд на допомогу літературі.** Міністерство освіти у Варшаві утворило окрему інформаційно-оцінкову комісію для літературних справ, до якої має війти 15 найвизначніших письменників і інших робітників пера. Перше засідання цієї комісії збереться 20-го ц. м., а першою зі справ денного порядку буде утворення „Академії літератури". Справа польської Академії на зразок париської чи берлінської дала від кількох літ привід до гострої дискусії в пресі. Найслабший її пункт у цьому, що в останніх роках померли великі польські письменники, які могли би бути стовпами цієї Академії: Жеромський, Пшибишевський, Каспрович, Раймонт. Якщо така академія матиме 30—40 членів, не обійдеться вона імовірно без участи наймолодшого покоління поетів, які могли би на таку почесть заждати добрих 20 літ. Наймолодший французький академик має 60 літ!

— **Катастрофи.** У Парижі згоріла деревляна закристія церкви Сакре-Кер на Монмартрі вартости 150.000 фр. — В японськім місті Саніо вийшов зі шин поїзд; є 20 жертв. — У норвеській пристані Ставангер згоріло 6 великих складів.

— **Ріжні вістки.** Радянський уряд не дозволив синові Троцького виїхати з Москви, щоби відвідати свою рідню на чужині. — Бувш. румунська королева Марія зустрілась у Парижі зі своїм сином Карлом, бувш. наслідником престолу. — Мадярський князь Віндішгрец засуджений на 4 роки тяжких робіт за фальшування франків, згодом звільнений амнестійним законом, почав акцію для реґабілітації своєї особи. — В еспанськім місті Хересі відкриють памятник диктаторові Прімо де Рівера, в присутности короля. — Штокгольм дає в дарунку княжні Марті, що виходить за норвеського наслідника престолу, діядем з 956 бриліянтами. — Один американський колекціонер з Ню Йорку купив портрет Юліяни Медічі кисти Рафаеля за 15 міл. франків. — Париська артистка Мод Льоті обезпечила свого улюбленого гончого пса на 1 міліон фр. від небезпечного випадку; пса переїхало авто і артистка дістане міліон. — Фабрика літаків у Дюсельдорфі підготовляє найменший і найдешевший зразок літака на двох пасажирів у розмірі площин на 8 метрів за 4000 марок.

— **З дошу під ринву.** Львівський „Дзеннік Людови" передає таку новинку: У Кракові знали кілька літ тому молодого фанатичного комуніста, робітника Павла Серанкевича, ідейну людину. За комуністичну пропаґанду присудили йому 10 літ вязниці. Вийшовши з вязниці він виїхав до Москви. Тепер прийшла звідти звістка, що його розстріляли як троцькіста.

— **Пів міліона за Шекспіра.** У Льондоні купив цими днями якийсь ню-йорський книголюб комплет збірних творів Шекспіра в 1-ім виданні. Цікаво, що про істнування такого примірника майже ніхто не знав, бо він був збережений у приватній бібліотеці одного анґлійського пера, а відкрили його аж після смерти цього пера. Американець заплатив за цю рідкість 450.000 золотих і кожної хвилини дістане за неї більше, зважавши, що Шекспірівські перші видання є „білими круками".

— **Честь для Жанни Д'Арк в Анґлії.** У ґрафстві Саррей мають збудувати костел присвячений імені невинно спаленої французької національної геройки, „Орлеанської Діви". „Дейлі Нюс" кинув цю думку, а між католиками в Анґлії йде складка на цю ціль. Забули анґлійці, а може хотять затерти свою провину, що вони самі спалили Жанну Д'Арк.

— **На основі** ухвали Виділу скликується **Звичайні Загальні Збори „Союза Українських Адвокатів** у Львові на суботу **23. березня 1929 р.** год. 10. перед полуднем, у великій салі „Української Бесіди" у Львові, при вул. Рутовського ч. 22., І. пов. з отсим предметом нарад: 1. Привіт, виголосить президент товариства. 2. Відчитання протоколу останніх загальних зборів. 3. Звідомлення Виділу товариства: а) загальне тов. секретаря д-ра Льва Ганкевича; б) реф. делеґатур тов. д-ра Р. Домбчевського; в) реф. Колеґії редакційної тов. д-ра М. Глушкевича; г) скарбника тов. д-ра Мих. Терлецького; д) референта фонду підмоги тов. д-ра А. Говиковича. 4. Звідомлення Контрольної Комісії. 5. Вибори президента і віцепрезидента зпоміж членів адвокатів, стало замешкалих у Львові і 10 членів Виділу; вибір 3 членів Контрольної Комісії і вибір одного делеґата для береження інтересів кандидатів адвокатури. 6. Внески членів, які на 6 днів перед Загальними Зборами зголошено Виділові на письмі. 7. Запити і пояснення. — Львів, 2. березня 1929. — **Д-р Кость Левицький,** президент, **Д-р Лев Ганкевич,** секретар. 1645 1-1

З судової салі.

Під замітом кольпортування летючок.

В понеділок 18. березня ц. р. відбувалася дальше розправа перервана в понеділок 11. ц. м. проти трьох обвинувачених, а саме: Костя Огородника, молодого селянина, Юліяна Гошовського і Степана Новицького, обох студентів техніки у Львові, яких прокуратор обвинувачував за злочин головної зради по думці §§ 58 ц. і 59 ц. к. з. і нарушення публичного спокою по думці § 65 а. к. з. тому, що вони кольпортували летючки УВО протидержавного змісту в листопаді 1928 р. у Фалиші пов. Стрий. На салі досить богато цікавої публики. Розправою проводив радн. Анґельський, як вотанти засідали радн. Зґуральський і Міхалі. Обвинувачував прок. Ґіртлер. Обв. Огородника і обв. Гошовського боронив обор. д-р Старосольський а обв. Новицького обор. д-р Ганкевич.

Переслуханий нині головний свідок Ожґович, поліцай з Морштина своїми зізнаннями до розправи нічого нового не вніс. Зізнав, що підчас ревізії в Огородника знайдено в кишені його куртки 19 летючок, себто стілько, скілько одержав обв. Огородник від обв. Гошовського.

Опісля провідн. Анґельський відчитав шість головних питань, по два відносно кожного обвинуваченого в тому напрямі, що обвинувачені кольпортували летючки УВО., якими накликували до домашньої війни в державі, ширили ненависть і погорду до польської держави.

Оборона поставила внесення, щоби трибунал поставив ще три побічні (евентуальні) питання з узглядненням § 56 пресового декрету і § 302 к. з. тому, що обвинувачені лише кольпортували летючки, не знаючи їх змісту і тимсамим не могли допуститися злочину головної зради ані нарушення публичного спокою.

Трибунал по нараді приняв три евентуальні питання з приноровленням § 56 пресового декрету. Зате відкинув другу частину внесення оборони.

Після того промовляв прокуратор Ґіртлер і піддержував тези акту обвинувачення.

Промови оборонців.

Обор. д-р Старосольський збивав у своїй промові тези акту обвинувачення. Доказував, що в тому випадку не може бути навіть мови про злочин головної зради, хіба в крайному випадку може заходити злочин нарушення публичного спокою. Тут не заходить навіть виступ словний, який є ще дуже далекий від злочину головної зради, бо обвинувачені не поширювали тих летючок між окруженням.

Обор. д-р Ганкевич підніс у своїй промові ще інші обєктивні докази на те, що в тому випадку не заходить злочин головної зради і нарушення публичного спокою, хіба переступлення §§ 54 і 56 пресового декрету. Бо в дні 1. листопада кожного року, як у дні українського національного свята, кожний українець згадує про недавнє минуле та може при тій нагоді подумати і помріяти про радісну хвилину національної свободи, може прочитати навіть летючку, яких видається дуже богато. Але тоді може зайти лише переступлення приписів §§ 54 і 56 пресового декрету. Так було з обвинуваченими, які одержали летючки, але ніде їх не поширювали і навіть не знали їх змісту.

Предс. Анґельський виголосив резюме і тоді судді присяглі пішли на нараду. По пів годинній нараді відчитано вердикт, який потвердив відносно обв. Гошовського і обв. Новицького лише нарушення публичного спокою, а відносно обв. Огородника переступлення приписів § 56 пресового декрету.

Опісля прок. Ґіртлер домагався покарати обв. Новицького і обв. Гошовського по думці § 65 а к. з. і обв Огородника по думці § 56 прес. дек.

Присуд

По нараді трибуналу оголосив предс. Анґельський такий присуд: обв. Новицького засуджено

на 1 (один) рік а обв. Гошовського на 10 (десять) місяців тяжкої вязниці, загостреної твердим ложем два рази протягом часу кари. Обв. Огородника засуджено на 3 (три) місяці тяжкої тюрми. Всім трьом почислено слідчий арешт. Тому обв. Огородник вийде вже на волю.

——o——

Селяни зі села Гребенне перед судом.

В понеділок 18. березня ц. р. почалася розправа перед трибуналом проти 22-ох селян зі села Гребенне пов. Рава Руська, яких прокуратор обвинувачує за злочин нарушення публичного спокою.

Розправою проводить радн. Бендашевський, а як вотанти засідають радн. Макух і Тертіль. Обвинувачує прок. Ліпт. Боронять обор. д-р Глушкевич, д-р Павенцький і д-р Заяць.

Акт обвинувачення каже, що обвинувачені підчас страйку в дні 12, 13, і 14 жовтня 1928 р., побили страйколомів і ставили опір поліції тим, що не хотіли розійтися до дому на її домагання. Тому допустилися злочину нарушення публичного спокою по думці §§ 81 і 87 к. з.

Переслухано всіх обвинувачених, з яких 11 відповідає з вільної стопи, а 11 сидить у тюрмі. Обвинувачені до вини не почуваються. На тому перервано розправу до середи. 20 березня ц. р. до 9 год. рано. З розправи подамо докладний звіт.

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ. (Проскура в т-ві „Зоря". — Анкета. — Пращання проф. Кисілевського). Заходом рем. т-ва „Зоря" відбулося у нас дня 10. ц. м. свято проскури. Було воно в Станиславові небуденною подією. Не зважаючи на тріскучі морози, зібралося на цьому святі велике число громадян ріжних кругів і станів, жінок, мущин, молоді. Звеличав це свято своєю присутністю Преосв. Григорій Хомишин, що прибув в окруженні майже цілої капітули й духовенства та посвятив проскуру. Владика своєю появою в гурті передових громадян викликав щиру радість, що малювалася на лицях зібраних. Здавалося, що до стола засіла народня рідня, сильна кріпкою вірою й однодушністю, безпечна під крилами свого пастиря. Владика не опускав своїх вірних до кінця свята. Розмовляв зі всіми, цікавився ріжними справами, словом: присутні мали враження, що зявився між ними саме в хвилі, коли громадянство якнайбільше потребує його помочи й поради. Т-во „Зоря" має велику заслугу, що вміло уладити таке гарне свято й задоволити всіх. В часі свята повстало багато ріжних проектів, що ждуть виконання. Та найважнішим з них є будова ремісничої бурси в Станиславові. Ремісничі бурси, що мають обняти опіку над молодю, яка рік-річно припливає зі сіл до міст і тут винародовлюється, є конечні. Без бурс нема мови про забезпечення нашого елементу по містах. — Того самого переконання набрали присутні на анкеті, що відбулася заходом ріжних товариств дня 10. ц. м. Зібрані на анкеті громадяни рішили приступити до будови ремісничої бурси в Станиславові. З тою метою вибрано комітет, що має займатися збиранням гроша й переведенням будови. В часі дискусії витворився загальний погляд, що з будовою ремісничої бурси тісно вяжеться реалізація клича „Свій до свого". Без його переведення в практиці не може устоятись наш купець-ремісник ані промисловець. Тому ухвалено солідарно піддержувати своїх людей, бо в противному разі вони або перейдуть в чужий табор або покинуть міста, а тоді наш труд над будовою й вихованням молодого нарибку буде даремний. Рівнож підчас анкети виявилося, що багато наших людей, іноді й передових патріотів, поміщує свої гроші в чужих банках і касах, а міжтим наші власні каси не можуть заспокоїти грошевих потреб сільського населення, що в біді не діставши позички у своїх, іде до чужих і там підпадає під їх вплив. Порушено в часі анкети також незвичайно важну справу переведення поголовної ощадности. Скликана анкета була дуже на часі; вона довела до того, що деякі проекти переведено в діло. Добре було б такі анкети скликувати частіше. — Дня 3. ц. м. прощало станиславське громадянство свого доброго члена й робітника на суспільній ниві, проф. д-ра Костя Кисілевського. Проф. Кисілевський належав до рідких одиниць на нашому ґрунті. Знаменитий педаґоґ, щирий опікун і прихильник шкільної молоді, посвячував весь час для неї. А позатим брався заєдно з запалом до всякої громадянської праці, до якої його анґажовано. Рідкий оптиміст, заєдно вносив охоту до праці в ті круги, серед яких доводилося йому працювати. З жалем прощаємо заслуженого молодого громадянина й бажаємо йому тієї симпатії у Львові, якою тішився у нас.

Нові книжки й журнали.

„Український Купець", місячник українських купців і промисловців. Видає Вид-во „Рекорд" у Коломиї. Рік І. Ч. 1. Коломия, за березень 1929. Місячник робить симпатичне враження. У програмовій статті редакція заповідає працю над розробленням ідеольоґії нашого купецького стану. Крім того приносить це число богато практичних вказівок і теоретичних міркувань на торговельні теми, що без сумніву заінтересують широкий загал нашого купецтва.

„Жіноча Доля", двотижневик для українського жіноцтва. Рік V. Ч. 6. Коломия, 15. березня 1929 р.

„Чорноморе", журнал українських студентських братніх корпорацій. Рік вид. 2. Ч. 2 (5). За січень-лютий 1929. Варшава.

„Вісти" спілки інженерів та техніків українців еміґрантів у Польщі. Виходить у Варшаві у літоґрафованому виданню. Рік вид. 1. ч. 2. За січень-лютий 1929.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 19-го, г. 3·00 попол. „Пан Дамази", комедія.

Вівторок 19-го, г. 7·30 веч. „Ксьонда Марея" Словацького.

Середа 20-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.".

Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов" (40% знижки).

Кіна.

„Аполльо": „Райський огород".

„Лев": „Божеська жінка", Ґрета Ґарбо.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Йошівара — яхт розкошей", Бриґ да Гельм і „Через гріх до щастя", Я. Гарвей.

„Пан": „Залив смерти" (радянська фільма на основі повісти Леонідова).

„Фатаморґана": „Карієра нинішного молодця".

„Химера": „Студентський флірт" або „Геройка арени".

Програма радіо.

Середа 20-го.

Льондон (358). 16·45 Класичний концерт. 20·45 Камерний концерт. 24·00 Музика до танців з „Клюбу Амбасадорів".

Париж (174,4). 15·45 Концерт 18·45 Пате.

Давентри (482,3). 22·00 Вечір Стравинського.

Відень (519,9) 16·00 Ірляндська музика.

Мюнхен (536,7) 16·00 Легкий квартет.

Брюссель (319,7). 20·30 Концерт королівського Т-ва Зоольоґічного.

Будапешт (554,5). 17·35 Циганська музика. 22·35 Військова музика.

Харків (1680). 17·30 Курс української мови. 20·00 Підвищення врожайности.

Четвер 21-го.

Льондон (358). 20·45 Концерт орхестри.

Париж (174,4). 19·30 Концерт орхестри Льокателі. 18·45 Пате. 20·30 Концерт.

Берлин (475,4). 20·00 Концерт в саді Райхстагу.

Мюнхен (536,7) 19·30 Концерт М. Бравса.

Відень (519,9). 16·00 Квартет. 20·00 Симфонічний концерт.

Штутґарт (321,2). 22·30 Камерний концерт.

Ляйпціґ (361,9). 21·25 Концерт радіо-орхестри.

Будапешт (554,5). 17·45 Російські балалайки. 19·05 Мадярські пісні з циганською капелою. 22·30 Джезбенд.

Москва (1450). 16.00 Симфонічний концерт.

Харків (477). 16·30 Наша сонячна система" в дчит. 17·10 „Про гіпнозу". 18·00 Камерний концерт. 18·30 Опера.

Варшава (1357). 17·55 Камерний концерт. 22·30 Дансінґ.

Листування редакції.

о. М. О. Вікно. Програм радіо з Риму та Міляно не можемо подавати, бо їх здебільша не подає журнал „Радіові програми", яким користуємось.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Грималіє:
20.III. Маруся Богуславка.
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
2.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

Матуристи Академічної гімназії у Львові з року 1929 Товариський З'їзд відбудеться дня 30. травня ц. р. Близчі інформації подасться пізніше. Участь в Зїзді зголошувати на адресу п. Д. Вахнянина, Львів, Ринок ч. 10/II пов. („Рідна Школа"). — За Комітет: **Д-р Ст. Блюк, Д. Вахнянин, М. Климкевич, М. Струтинський, В. Целевич.** 1643 1—3

Вийшовши на волю, уважаємо нашим обовязком зложити подяку за всі труди та заходи в нашій справі Вп. П.: Д-р Володимирові Бенкові, Д-р Василеві Возникові, Д-р Михайлові Західному та послові Володимирові Целевичеві, як рівнож Вп. Меценасові Марії Возниковій та усім, що в часі нашого побуту в тюрмі піклувались нами та не забували нас. — Бережани, в березні 1929 р. — Петро Сагайдачний, Василь Булик, Дмитро Семчишин, Михайло Штепований, Федь Вятик, Микола Тикайло, Іван Яцишин, Федь Бакович, Василь Колодницький, Володимир Душник, Ярослав Кальба, Сед р Комаринський, Богдан Будник, Степан Борис, Василь Галій, Михайло Шмуговський, Федір Якимець.

Управа Товариства вояків Армії УНР. подає до відома пп. Членів Товариства, що дня 7. квітня ц. р. в годині 14-ій в Українській Станиці при м. Калиші в помешканні Клюбу Товариства відбудуться Загальні чергові Збори Товариства. Порядок денний: 1. Вибори Президії Зборів. 2. Справоздання Управи й Ревізійної Комісії за відчитний рік. 3. Вибори Управи, Ревізійної Комісії і Гонорового Суду. — Коли у призначену годину не прибуде одна трета всіх членів Товариства, то наступні Збори призначаються на год. 15. тогож дня й рахуватимуться дійсними при всякій кількости зявившихся. — Примітка: П. П. Членів Товариства, що мають заяви до розгляду на Загальними Зборами, проситься надіслати їх до Управи не пізніше 1-го квітня. — **Управа Товариства.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 40—

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукуються кольпортерів. Ноти і катальоґи висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 5—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвисші ціни. 5 146-1

ГРИБИ Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибрані грибки (найменше 5 кг) по 36 зол. за кільо, також повна в чистих сливок з цукрой, бочілочка 5 кг. 12 зол.; правдива овеча бриндза в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 18 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер, Косів коло Коломиї.** 1640 1—10

КНИЖЕЧКУ військову, видану через П. К. У. в Рівному на імя Степана Пінчука с. Йовдокима з річника 1896, що згоріла в 1925 році, уневажнюється. 1642 1—3

НЕГАЙНО до заміни парохія Кулаш. п. Большівці 1600 душ, 75 морґів доброго ґрунту, будинки нові. — Зголошення на місці. 1639 1—3

ШОВКИ на сукні та білизну та інші матеріяли. БЛЯУШТАЙН ВАЛОВА 11. 1646 1—3

ЗДІБНИЙ диригент хорів Наддніпрянець, шукає негайно заняття — зголошуватись о. Гарасимович, Ляхвичі зарічні Журавно. 1—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст вепуг легенів, серця і нервів

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 13—

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника ч. 48.

1660 9—1

Свіжість і красу тіла можна добути тільки раціональним натиранням **французькою горівкою „BRAZAV"**

1589 a) **Жадайте скрізь.** 1—1

Подяка.

По невіджалованій, тяжкій для нас втраті Мужа і Батька бл. п. Остапа Соловського, судді окружного суду в Стрию, — складаємо сердечну подяку усім його щирим Другам, які в часі тяжкої недуги Покійника відвідували, а потім взяли участь в похоронах. З окремо дякуємо о. Мітратові Базюкові за ласкавий провід в похоронних обрядах, о. Д-ру Лятишевському, о. деканові Гошовському та всему духовенству Стрийщини за ласкаву участь, делеґатам усіх стрийських товариств і представникам Пласту зі Львова пп. Пасецькому і Маршеві за віддання послідної прислуги Покійникові, а Д-ру Герасимови, п. Устиновичеві, п. Бієрові і Д-ру Лукенькому за прощальні промови. Рівнож дякуємо Д-ру Місінському за повні посвяти заходи при ратованню життя Покійниковi.

1641 1 1 **Жінка і сини**

За редакцію відповідає Василь Мудний. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 62 (11.403). Львів, четвер 21. березня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LVXII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„ПРОСВІТА" в 1928 Р.

Львів, 20. березня 1929.

Завтра відбудуться Звичайні Загальні Збори Т-ва „Просвіта, на яких будуть обговорювати між іншим і підсумки праці Т-ва за останній рік. Ці збори матимуть характер ювилейних, бо відбуваються в ювилейному році (60-ліття) „Просвіти". З уваги на такий їх характер ми побажалиб Т-ву, щоби вони відбулися гідно та спокійно. Бо на основі практики двох останніх літ можнаб робити висновки, що й ці збори будуть позбавлені спокою та належної поваги. В ювилейному році Т-ва це булоб щонайменше небажане.

Та приглянься тому, яких успіхів досягнуло Т-во за минулий рік? З друкованого звіту про діяльність Головного Виділу за останній рік довідуємося, що Т-во присвятило найбільше уваги освітньо-організаційній праці. Протягом останнього року засновано 216 нових читалень, так, що число їх зросло до 2934. По читальнях є 1923 бібліотеки, 1358 аматорських гуртків, 490 хорів, 64 самоосвітніх гуртків і 48 орхестр. Організаційно-освітні потреби читалень заспокоювало крім центра в окружних осередках і на місцях 86 філій „Просвіти". За останній рік відбулося в читальнях 2.588 викладів, 5.910 театральних вистав, 529 концертів, а крім того 85 районових анкет в освітніх справах і 5 вищих курсів для освітніх робітників. Т-во мало в тому році 42 комплети мандрівних бібліостек, що були урухомлені та сповнили дуже гарно свою освітню ролю. Це без сумніву великанський вклад праці й труду в освітній рух за один рік.

Та нема сумніву, що праця представлялась би в тій ділянці ще краще, якби всі філії виконували свій обовязок супроти читалень і супроти централі. На 86 філій не прислало звітів з діяльности аж 25, а на всіх 2934 читалень не доставило звіту з діяльности аж 1564, тобто майже 53 відсотки. Таким чином подані в горі дані про освітню працю відносяться тільки до нецілої половини читалень. Аж 25 філій не прислало звітів, треба додумуватись, тому, що не мало за собою такої діяльности, що вартоб було нею похвалитися. Наслідком бездіяльности таких філій нема ні в них ні в централі контакту з читальнями з їх районів і тим самим нема образу діяльности та життя цілих соток читалень. А вони якесь життя всетаки проявляють, а деякі з них напевно й дуже гарне.

Попри те слід занотувати ще такий сумний факт в освітньо-організаційній ділянці Т-ва, як розвязання 28 читалень. За причину розвязання подала влада мотиви (в кожному окремому випадку інші), які загально можна спрецизувати в таких точках: 1) видавання в деяких читальнях стінної газети з партійною закраскою; 2) читання членами читалень політичних часописей; 3) участь членів читальні в передвиборчій акції до громадських установ, а також до сойму і сенату; 4) часті сходини членів читалень у вечірних годинах; 5) обговорювання політичних справ у читальні і 6) уладжування національних свят в осідку читалень. Одна читальня (в Янківцях) підпала розвязанню за те, що її виділ був у руках комунізуючої партії „Сель-Роб". Загрозу розвязання дістала читальня „Просвіти" в Івачові Долішнім (терноп. філія) за те, що деякі її члени мали займатися „комуністичною пропагандою".

Число членів Т-ва (не читалень!) виносило в минулому році 12.888. На такі великі міліонові маси українського населення ця цифра членів страшно мала. З Америки було в тому році 380 членів. На „Дар Просвіті" (8. грудня) вплинуло мин. року до 30. VI. 42.490 зол., а до 31. XII. ще 31.043 зол. З Америки вплинуло за той рік 354 долярів.

Видала „Просвіта" в 1928 р. 22 книжочки, а в тім і календар на 1929 рік. Між виданими книжочками є два зразкові реферати на ювилейні свята „Просвіти" (В. Мудрого і П. Петрика) та 12 відбиток з популярно-наукового журналу „Життя і Знання". Отже видавнича діяльність Т-ва не була велика. Та іншою вона й не могла бути, коли зважити важкі матеріяльні відносини Т-ва, що всю свою організаційну і видавничу працю веде тільки з тих фондів, які отримує з вкладок, з видавництв і з „Дару Просвіти" (8. грудня). Прибутки з майна Т-ва мінімальні, а попри те призначені вони на господарські інвестиції.

Цей рік був для Т-ва щасливий в економічному відношенні. Т-во не зробило ніякого нового довгу та перейшло в своїй грошовій господарці на шлях, що веде до фінансової рівноваги в Т-ві. Найбільше коштовним є в Т-ві все організаційний відділ, бо він вимагає найбільше вкладів, що можуть оплатитися для Т-ва щойно по літах.

Загально беручи Головний Виділ стає перед цьогорічні ювилейні Загальні Збори з додатнім білянсом, особливо в організаційній ділянці. Зі звіту видно, що праця в Т-ві кипить та розростається з дня на день. Вона є успішною і буде ще успішнішою тоді, коли її підтримає весь український загал, свідомий ваги освіти для народу.

Закордонний політичний огляд.

Берлін, 16. березня 1929.

I. Конференція репараційних знатоків.

Вже минає 5-ий тиждень від розпочаття нарад репараційної конференції. За тих пять тижнів тільки час до часу продирались крізь щільно замкнуті двері конференційної салі у париському готелі відомости про хід нарад. Панове репараційні знатоки є занадто недоступні, занадто себе чують суверенними панами положення, щоб вважати за потрібне повідомляти світ про хід їхньої роботи. Хоч мова про долю чи недолю тих широких мас населення, то всеж ті маси, ця „товпа" мусить задовольнятись покищо тими одробинами вісток, що їх журналістам і репортерам вдається підслухати під конференційними дверима.

Живемо в часах, де економіка йде перед політикою і нинішній політик є по суті лише виконавцем волі економістів. Всякий нинішній міністр нічого не каже і нічого не робить, що перед тим не вирішили фінансісти. Тому, коли радять фінансісти — світ затримує віддих. Публична опінія? Преса? Яке їм діло до них? Суверени не люблять, коли їм перешкаджати і преса мусить ждати в передпокоях. Бо суверенами світа почуваються нині власне *вони*, фінансові маґнати, міліярдери і мультиміліонери, ті, що позаймали всі міністерські місця в уряді Гувера, а на репараційну конференцію післали найсильнішого зпоміж себе, Дж. П. Моргана. Ліверпульські великі промисловці і банковці вислали до Парижа Стампа, марсейські фабриканти, торговці шовку і мануфактури мають своїм заступником президента французького держ. банку Моро, тяжка рурська індустрія заступлена президентом нім. держ. банку Шахтом і т. д. і т. д.

І справді, начеб почуваючи в собі силу суверенітету над цілим світом, репараційна конференція ніби забула, що її найближче завдання це — управильнити німецькі контрибуції, усталити висоту рат, техніку транферу і скількість платіжних років. Зійшовшись уже раз до купи міжнародня фінансієра начеб наявно унаглядняла собі всю свою силу й ось так накреслила собі значно ширші рямці ділання, ніж це було спочатку передбачено. Початкові дебати справді йшли на тіснішу тему самих тільки німецьких репарацій. Відчитувано цілий ряд рефератів, зясовувано ситуацію — але ніхто не хотів робити конкретних пропозицій. Американці спершу тільки прислухувались. Не могучи добалакатись до нічого на пленумах, конференція розбилась на три комісії, щоб „студіювати матеріяли". Але й в комісіях ніхто не хотів приходити до конкретних висновків.

Французи приняли таку точку погляду: „не ми бажали собі конференції а німці і тому нехай вони ставлять пропозиції". Анґлійці ідентифікувалися до певної міри з французами. Італійці трималися невтрально. А німці співали свою стару мельодію: бажаємо від конференції передовсім усталення нашої платоздатности, бо без цього не можемо робити ніяких пропозицій. А платити ми можемо лише стільки, скільки ми є справді в силі платити. Тоді знов французи ставили справу в політичну площину, мовляв, ми цілком задоволені старим пляном Доза і нам конференція остільки важна, оскільки вона має вияснити, як комерціялізувати нім. борги і хто і скільки має Німеччині позичити, щоби задовольнити наші бажання. Так витворилось блудне коло, конференція почала сходити на методи европейської політики старого типу, де один противник старається схопити за живе другого засобами юридичних формулок і скомплікованої мережки дипльоматичних комбінацій, щоби зрештою прикрити нею противника. Одначе конференція почала разом зі своєю дипльоматією поволі застрягати.

Зенон Пеленський.

Блудне колесо.

Загострення господарської кризи в Рад. Союзі.

Як відомо, на початку минулого року пережив весь Радянський Союз тяжку збіжеву кризу. Щоби забезпечити містам реґулярну доставу хліба, мусіла комуніст. партія взятися до забутих уже способів добування збіжа від селян, яких уживано за часів військового комунізму, — до примусового відбирання його від „куркулів" та взагалі від краще загосподарених селян. Ці заходи, що правда, дали урядові можливість забезпечити робітництво хлібом, але викликали дуже небезпечний настрій на селах, а крім того повстала нова, ще поважніша небезпека, що селянство почне занадто зменшувати засівну площу зернових культур.

Селянство віддавна веде завзяту боротьбу з більшовицьким ладом на економічному ґрунті і тепер воно перемогло. Уряд рішив радикально підвищити закупні ціни на збіжа, щоби бодай ним способом одержати його від селян і забезпечити його продукцію на біжучий рік. Одначе величезне збільшення грошевої сили селянства наслідком цього рішення означувало новий зріст небезпеки для уряду, і тому він рішив з подвоєною силою повести боротьбу проти „куркулів" і спробувати, не знати котрий вже раз, знову внести на село елемент внутрішнього розкладу та боротьби. Через це відносини між селянством та більшов. владою не могли покращати, і наслідок проявився знову на початку цього року — в Радянському Союзі знову бракує збіжа для міст. Бракує його в Москві, бракує його також у Харкові.

Наслідком цього — як подає кореспондент „Нає Фрає Пресе" інж. Бассехес з Москви — заведено по містах хлібові книжки, це значить, що уряд числиться з можливістю завести розподіл хліба. Покищо на ці хлібові книжки можна купувати хліб без обмеження. При тім лише „працююче" населення одержало хлібові книжки, всі інші можуть купувати хліб, одначе мусять платити за нього два рази більше. А робітники одержали зовсім окремі книжки, — вони стали найбільше упривілейованою клясою.

Таким чином більшовицькому урядові не пощастило усунути або злагіднити аґрарну кризу. Вона розвивається далі. Розвиток сільського господарства, як це сконстатовано офіціяльно, фатально відстає від розвитку індустрії, але в цьому нема жадного дива, коли взяти на увагу цілість господарської політики більшовиків.

Одначе не краще стоїть справа також з промисловістю в Радянському Союзі. Тут теж помічаються явища кризи. Коли кілька літ тому більшовицький уряд виробив плян індустріяльної політики і почав переводити його в життя, він не подумав про те, що індустрія протягом ряду літ, поки вона зможе як слід покривати потреби населення, мусить бути диктаторським споживачем. Більшовицька влада може системою хлібових книжок реґулювати споживання хліба населенням. Та інакше стоїть справа з забезпеченням індустрії. Уряд не може ризикувати, щоби через недостатнє забезпечення індустрії сировиною стали ріжні підприємства. Тому він мусить мобілізувати всі сили населення на користь індустрії. Крім того при нових вкладах в індустрію

допущено ряд помилок. Одною з цих помилок була — на думку Бассехеса — передчасна будова силових електричних централь, без рівночасної будови індустріяльних підприємств, які могли би раціонально використовувати електричну енергію. Наприклад транскавказька силова централя коло Тифлісу не має жадних виглядів на те, що зможе колинебудь збувати свою електрику комусь, хто зможе за неї платити. Тепер переводиться будова одної з найбільших водних централь Европи „Дніпрельстану", і тут тепер повстає те саме питання: кому буде він давати свою енергію. А будова й удержання цих централь коштує величезні суми.

Таким чином ситуація витворилася така, що протягом найближчих пяти-шести літ уряд мусить докладати всіх сил і напружувати фінансові сили населення до крайности, щоби довести до кінця розпочате, щоб не пішли на марно видані вже досі гроші.

Найголовнішою журбою уряду стає удержання на дотеперішньому рівені своєї валюти. Тут мусить уряд за всяку ціну не допустити до зменшення покупної сили червінця бодай для робітників. І це він осягає засобами, які дуже добре характеризує саму суть його господарської політики. Карбованець у руках робітника має зовсім іншу покупну силу, ніж в руках інших верств населення. Робітники інакше платять за мешкання, інакше платять за всякий крам, інакше платять за хліб. Так повстає „мешканевий карбованець", „товаровий", а тепер ще й „хлібовий". А грошеві засоби, які держава мусіла дати селянам, підвищивши їм ціни за збіжа, вона відбирає славетними „ножицями", цеб-то ріжницею між цінами на сільсько-господарські вироби й на вироби індустріяльні. Карбованець в кишені селянина не сміє під більшовиками мати тої самої покупної сили, що в кишені робітника.

Так більшовицький уряд мусить відбирати одною рукою те, що дає друга, мусить хитатися на всі боки. Вся його політика тепер характеризується станом несталої рівноваги та кризи.

Подвиги еспанського диктатора.

Димісія професорів мадритського університету.

Наслідком розпорядження диктатора Еспанії, Прімо де Рівери, про замкнення вищих шкіл та видалення зі столиці всіх студентів у звязку зі студентськими протиурядовими демонстраціями тих останніх, подалися до димісії всі професори медичного та правничого виділів. Уряд димісію професорів правничого виділу приняв, а професорів медичного факультету не приняв. Тепер уряд підготовляє плян масового арештування студентів.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ і КРАВЦІ на мужеські одіння.

На парляментарній арені.

Промова посла д-ра С. Біляка при мотивуванні негайности внеску Українського Клюбу в справі подій у Жабчу на пленарному засіданні сойму дня 15. III. 1929 р.

„Висока Палато!

Події, які в останніх днях лютого ц. р. зайшли в Жабчу, пов. Луцьк на Волині, безумовно потрясли своїм трагізмом душу кожного українця, без огляду на його релігійне віроісповідання і політичні погляди, бо вони живо пригадують часи релігійного фанатизму і боротьби двох церков на українських землях, — західної і східньої — в XVII. ст.

Ось можливо найкоротше зіставлення цих подій:

Перед 2—3 роками виринули поміж населенням с. Жабче, луцького пов. і тамошнім православним парохом о. Турянським непорозуміння на матеріяльному ґрунті. Ці непорозуміння використали деякі кола для пропаганди східнього обряду католицької релігії, наслідком чого 7 родин перейшло з православя на католицизм східнього обряду, який залишається під ерархією рим.-кат. епископа Шельонжка в Луцьку. Під проводом т. зв. уніятських священиків Пилипенка т. зв. уніяти зайняли підступом, а радше насильством в дні 7. VII. 1928 р. частину парохіяльного будинку, а добувши підступно церковні ключі зайняли церкву в Жабчу і відправляли в ній свої богослуження до дня 14. X. 1928 р. Нарікання і скарги православних залишилися без позитивної відповіди, а волинський воєвода обіцяв лише перевести в селі плебісцит, щоби устійнити, по чийому боці більшість вірних. Православні, терпеливо ждучи висліду своїх скарг, правили богослуження чи то на дворі, чи по приватних хатах. Дня 14. жовтня 1928 р., котрий був урочистим днем патронки церкви, православні ввійшли до церкви, відправили урочисту Службу і потім зачинили двері церкви своєю колодкою. На слідуючий день „уніяти", користаючи з поновного відкриття церкви, зачинили православних на колодку і силою придержали їх в церкві цілий день 15. X., цілу ніч і слідуючий день 16. X. Піздного вечора поліція випустила православних з церкви і одночасно церкву запечатала.

Такий стан тривав до 20. лютого ц. р. Того дня зауважили як православні так уніяти, що печатки зірвані і церква відчинена ключем. У церкві запримічено брак одної чаші і церковних риз. На вістку про це православні, в числі около 200 осіб, пішли до церкви з нинішнім їх священиком о. Сагайдаківським і наново посвятили спрофановану святотатством церкву. Парохіяни рішили разом із священиком залишитися в церкві так довго, аж повернуть їм церкву. Слідуючого дня, себто 21. лютого, прибуло до села 32 поліціянтів з аґентами і заступником повітового команданта поліції Кулешою. Поліціянти окружили церкву зі всіх сторін, а в селі заведено стан, який живо нагадував виїмковий. Населення було змушене безплатно прокормлювати поліціянтів і достарчати їм підводи по 7—10 денно. Від неділі 24. лютого відрізано церкву від зовнішнього світа і одночасно поліція ввійшла до середини церкви. Частина парохіян вийшла з церкви, в середині залишилося яких 100 осіб, а між ними старці, жінки і діти від 10 літ вгору. 7 днів не допускали до середини церкви ні води, ні харчів, поліція забрала навіть з церкви малу залізну піч, а в ночі з 27. лютого виняла входові двері, щоби присутніх примусити морозом вийти з церкви. Такий стан тривав до 1. березня 1929 р. В тому дні поліція, яка перебувала в середній частині церкви, — ввійшла і до тієї частини церкви біля вівтаря, і усунула звідтам вірних не перебираючи в засобах при усуванні; не пощадили навіть священика, на якому при усуванні знищили церковні ризи. Мліючого священика вложено на санки та перевезено до хати солтиса, де поліційний аґент зняв з нього подерті ризи. Негайно після опорожнення церкви арештовано 6 осіб, а між ними священика, церковну службу і б. учительку Дембицьку та скутих відставлено до суду в Луцьку. Церква по нинішний день запечатана.

На жаль, цей трагічний факт є не лише проявом нинішньої фатальної системи церковної політики на Волині, але що більше є нарушенням підставових принципів приватної власности, отже ладу і правного порядку, ґарантованого обовязуючою досі конституцією.

З вище описаного факту, ствердженого цілим

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

12)

Оповідання.

(Продовження.)

Зілляр зірвав з тієї троянди один цвіт і два листки, засушив їх дбайливо, приліпив до паперу й підписав...

До цих пожовклих, засушених троянд подібні й літописні вістки. І тут за кожним засушеним темно-жовтим листком стоїть давне свіже життя, його кров, його сміх, його завзяття, його горе.

— „Коли князь Святослав виріс і змужнів, почав збирати численних і хоробрих воїнів і легко ходячи, як леопард, творив багацько воєн", — пригадував собі з літопису... Кожне речення — довгі роки праці! Нераз порівнював труднощі, на які натрапляв, з будуванням дому на пустому острові. Він сам мусів бути будівничим і сам випалювати цеглу, з якої мав ставити дім, і сам обтісувати дерево й сам мурувати, ставити стіни й покрівлю, й сам виправляти стіни й розмальовувати їх. Усю роботу, яку в інших народів виконували сотки спеціялістів, він мусів робити сам від початку до кінця. Та нехай буде! Ці всі труднощі він переможе, але перед ним ставав новий вал: Що він пережив? Який мав життєвий досвід? У яких краях був? У „Невольнику" каже старий Степанові:

. . . . . треба буде
І на чужі люди
подивитись, як там живуть:
Чи орють,
чи на неораному сіють,
і просто жнуть,
І немолоченеє віють
та так і мелють і їдять —
все треба знать!

А де він був? Що він бачив?

І вкінці, коли — здавалося — він уже всі ті труднощі пройшов, коли зібрав уже стоси матеріялу і коли приходилося з нього творити, — той матеріял ставив опір. З отсього матеріялу треба було сотворити одно ціле, живе, гарне. Це легко сказати! Які муки переходив він при цьому! Як часто перетоплював у душі щире золото — а до нього вмішувалася глина і залізо, мідь. Як часто вже ось-ось усе було перетоплене — як життя, життя поневоленого народу поривало і його із собою й відривало від його праці, якій посвячував дні й ночі. Часом уже виляв із свого золота нове життя, та воно було не те, не те... Не віддавало тієї ідеї, яка зродила ввесь труд, усю працю. Тоді було йому жаль, але він уже так сильно вмів панувати над собою, що одна хвиля болю і він — нищив усе за одним замахом. Розбивав усе на дрібонькі шматки і знов зачинав наново працювати. І знову виливав своє золото у форму, — як бачив, що ідея вже виллялася. А потім знову відсував усю працю, щоб по якомусь часі зачинати її наново...

Оце було, чим жив, чим радувався і чим сумував. Чи мав це все їй розказувати? Мав її втаємничувати у свою скриту, таємну робітню? А хочби й так — чи була вона в силі його зрозуміти? Здається, ні... Один Грицько його розумів, бо сам боровся таксамо з матеріялом, з формою. Він один, — тому й приятелювали, знали таємниці один другого.

Ксеня... можливо, що тому саме вона й подобалася так йому, що була так далеко від того всього. До неї приїхав оце як борець, що по бою заїде в село і сяде й любується малими котятами, які граються... який підчас бою любується голосом сопілки, що несеться із села. Так і тих кілька хвилин, що пережив тут, були йому затишним спочинком. Тому й сподобалася так йому, в тому розкішному саді, на тлі нив, серед безтурботного сільською спокою...

Не любив, ненавидів тих дуже мудрих дівчат, що розмовляли, як от Міся, тільки про психольоґію і фільософію... А який та Міся має смішний гостий ніс!... І той ніс йому ввижався, ставав ще гостріший, став видовжатися — і Стецько захропів...

— — — — — — — — — —

— Тютенька, тю-тю!... Тютенька, тю-тю! — почув Стецько і прокинувся. Вже був день. Глянув, а Грицько сидить при столі.

— Ти не спав?

Але Грицько махнув тільки рукою в його бік. Стецько замовк. Грицько вже тільки вигладжував своє слово. Як добрий столяр по скінченій роботі згрубша відійде від неї на пару кроків і приглядається, а потім ще тут і там потягне гиблем, і потім знову відійде й коли вже видасться йому, що все вже добре, приступить знов і стає аж тепер вигладжувати рівно й гладко, — так і Грицько вигладжував тепер свій вірш. Ще тут якесь зайве слово, а там не досить мельодійне, а це не відбиває добре змісту...

Стецько стежив пильно очима за Грицьком. Минуло кілька хвилин, як Грицько встав, усміхнувся й каже:

— Слухай!

І став читати коротенький вірш. Оспівував її красу й молився до неї.

Стецько кивнув головою, ще задуманий.

— Ах, це чудове, чудове! — обізвався Багрій. Він підвівся на постелі і протирав очі. — Я все чув, я все чув! Поет, ну, поет, та й годі. Диви, диви, яке то він вміє! Чудове, ну, чудове! А ще колиб таку знайти в житті! Ось я вже рік шукаю і такої ще не бачив! А ще до такої з пять тисяч приданого! — і він сам став реготатися.

Зареготалися й вони обидва.

— Ви мене зле не розумійте! — боронився Багрій. — Що поезія — то поезія, це я розумію, але що придане — то придане! Без приданого — якжеж тут женитися?! Але що поезія — то поезія. Щиро й сердечно ґратулюю вам. Ви певно небавком видаєте свою книжку? Не забудьте й мені одну прислати, оправлену і з посвятою як знайомому... розуміється, даром. А придане — це таки придане!

(Продовження буде.)

рядом міродостойних свідків, виходить, що адміністраційна влада не лише не взяла в оборону права власности православної церкви і не потягла до карної відповідальности осіб, які ці права нарушили, або нарушення спричинили, але навіть наслідком опечатання церкви і кількамісячного позбавлення православних можливости з користування церквою, станула по стороні неправного захоплення приватної власности. Виходить, що влада потурає релігійній боротьбі на Волині, боротьбі, яка в наслідку потягає за собою анархію і злочинні діла: що поведінкою поліційних органів ображено релігійні почування українського населення і позбавлено його підставової релігійної свободи та що в цей спосіб робиться з релігії знаряддя небезпечної політичної гри, дискредитуючи таким робом принципи католицької церкви. З наведених причин просимо рішити негайність зголошеного нами внеску".

Голоси представника уряду і представника ББ про Жабче.

Після промови посла д-ра Біляка, представник уряду директор Департаменту Віроісповідань гр. Францішек Потоцький освітлив зі свого боку події в Жабчу, запевняючи, що в мин. році на східньо-католицький обряд перейшла більшість мешканців Жабча, що церква була запечатана на домагання самих православних, що адміністраційні власти поводилися дуже тактовно і що арештовано („затримано") лише 4 світські особи за підбурювання села та за зірвання печатки. О. Сагайдаківський, мовляв, не був і не є арештований.

Урядового погляду боронив теж делеґат Клюбу ББ посол Сегейда (волинський „русин"), який запевняв, що справа не є зовсім пильна, бо нема потреби жадного рятунку. П. Сегейда став на становищі, що церква належить до т. зв. уніятів, бо православні с. Жабче перейшли до унії. (Не дивно, що підчас такої його промови лунали оклики: „ви продали вже своє православя"!). Сегейда боронив теж органи поліції, які, по його словам, поводилися дуже спокійно. (Характерно, що посол Сегейда, накидуючися на Український Клюб за його внесок в справі Жабча, ані разу не сказав, що мова про унію „всходнєго обжондку", лише промовляв так, начеби в Жабчу йшла боротьба поміж православною та греко-католицькою церквою і що, мовляв, тепер уніятські посли з „демаґоґічних причин" боронять православя проти унії! Таке ставлення справи є ще одним причинком до характеристики п. Сегейди, який нині в імя чола „відроблює" свій мандат).

*

Негайність внеску прийнято голосами лівиці і „меншостей", проти ББ і правиці.

Розвязання Союзу Українок.

Урядова постанова про розвязання.

Виділ львівського товариства „Союз Українок" дістав в понеділок, дня 18. березня такий урядовий акт:

„Львівське Староство Ґродське. У Львові, дня 16. березня 1929. Ч. 164/29 пф. До Управи Товариства „Союз Українок" на руки голови пані Ксьолки Рудницької Мілени у Львові, вул. Верьова 6. — Доходження, переведені адміністраційною і судовою владою виказали, що дня 17. лютого 1929 р. члени Товариства „Союз Українок" у Львові з нагоди уряджуваної „Союзом" панахиди за душу Ольги Басарабової в Преображенській церкві влаштували нелеґальну грошеву збірку і маніфестаційну продаж кокардок нібито на цілі комітету допомоги політичним вязням, наслідком чого Товариство допустилося переступлення своєї статутової діяльности, беручи участь в акції різко політичного характеру. — З уваги на повищий стан Львівське Староство Ґродське на основі § 25. уст. 2. закону з дня 15. XI. 1867 ч. 134 Дпп. завішує діяльність Товариства „Союз Українок" у Львові з нинішнім днем. — Від цеї децизії прислугує право відклику, який можна внести до 14-ти днів, рахуючи від слідуючого по дорученні децизії дня до Уряду Воєвідського у Львові через Львівське Староство Ґродське. — Відклик не має здержуючої сили для виконання цієї децизії. — Ґродський староста **Кльоц**".

Таким чином „Союз Українок" з вчорашнім днем правно перестав істнувати. Як бачимо, то його ліквідація прийшла для дотичних урядових чинників доволі легко. Не сумніваємося, що проти постанови Ґродського Староства внесе Виділ „Союзу Українок" відклик до Воєвідства у приписаному речинці. Але не хочеться вірити, щоби цей відклик мав якийнебудь успіх і щоби він спричинив реіндикацію прав для розвязаного Товариства.

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцент в тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski. Tarnów. 774 44—?

На Балкані.

Заключення умови між Югославією й Грецією.

Минулої неділі в Женеві підписано дуже важну умову між Югославією та Грецією. А саме, грецький міністр закордонних справ Карапанос та югославянський міністр закорд. справ Кумануді підписали шість протоколів, що регулюють справу утворення в Солуні югославянського порту, а також справу комунікації товарової, портової, митної, почтової і т. д. Весь югославянський привіз і вивіз через Солунь, крім звичайних санітарних формальностей, не буде підлягати жадній контролі грецьких властей.

Таким чином Югославія зробила дуже важний крок наперед в справі забезпечення собі можливостей свобідного економічного розвитку, бо забезпечила собі цею умовою з Грецією свобідний і догідний морський порт.

Переговори в справі заключення договору про приязнь та арбітражний (мировий) суд, ведені рівночасно в Женеві та Парижі, ще не покінчено й рішено продовжувати їх у Білгороді.

З життя українців в Югославії.

Загальні збори Українського Товариства „Просвіта" в Білгороді.

Дня 3. ц. м. відбулися IV. звичайні загальні збори Українського Т-ва „Просвіта" в Білгороді (С. Х. С.) у власній салі „Велики Грантовац", Негушева вул. ч. 59. Збори були настільки цікаві, що подаємо їх хід.

Збори отворив голова Т-ва п. Іван Будз і здав вичерпуючий звіт з праці Т-ва за минулий рік як в ділянці просвітній (12 відчитів у Білгороді і 2 в Новому Саді), так в ділянці театральній та хоровій. Слід зазначити, що в Т-ві, після виходу незадоволених „більш свідомих елементів", почалася без сварок живіша праця й діяльність, а спеціяльно велика активність театральної та хорової секції. Неожиданий успіх драми „Невольник" є найкращим доказом, що українці в Білгороді перейшли на ширший терен праці, а чим стали рахуватися вже й тутешні російські еміґранти, бо прихильність сербів стала вже повертатися в бік українців.

Секретар Т-ва п. Тумір відкоповся з незадоволеними, тож секретарський і бібліотекарський звіт відчитав п. Федір Сивак, жалуючися, що книжок в Т-ві мало. Радить звернутися до просвітніх товариств у краю, Америці й Канаді, а також до приватних людей, по книжкові допомоги. Підносить щедрий дар у книжках (комплети „Літ.-Наук. Вістника") д-ра Василя Полянського, полковника-лікаря в Білгороді.

Скарбник Т-ва п. Іван Школьник жалується, що каса порожна. Члени по більшій части бідні і не могли платити своїх членських вкладок. Ледви вистарчало на заплачення помешкання для Т-ва, а не можна було купити ні книжок ні висилати передплати на часописи. Т-во рішилося в останній хвилі фінансувати виставу „Невольника", яка пройшла так гарно, тільки завдяки підмозі кількох ідейних, заможніших членів білгородської „Просвіти".

Володимир Вільковський, як голова ревізійної комісії, здав короткий звіт про взірцеве ведення касових книг та поставив внесення уділити абсолюторію уступаючому виділові, яку й уділено одноголосно.

Після того вибрано новий виділ Т-ва в такому складі: голова: Іван Будз, шеф комерц. служби Т-ва „Путник"; заст. голови: Евсебій Черський, представник закорд. фабрик.; техн. помічник голови в театральних справах: М. Маиґлер, урядовець ген. дир. держ. залізниць; секретар: Володимир Вільковський, ґімн. професор; скарбник: Федір Скуратівський, шеф відділу урядн. спілки; бібліотекар: Н. Федота, студент прав; заступники виділових: Федір Сивак, зал. урядовець, В. Хрипак, комерсант, І. Борисполець, студ. техніки. Голова ревізійної комісії: Павло Шура-Павлович, шеф організації „Утона"; члени: І. Щербак, урядовець мін-ства війни, І. Школьник, шеф книговодства т-ва „Путник".

Новий виділ у своїм теперішнім складі дає запоруку, що життя в „Просвіті" піде бистрішим темпом. Тимсамим і українська справа в Югославії повинна в цьому році найти богато зрозуміння, а навіть симпатії серед усіх кол тутешнього громадянства.

Б.

Жертвенність і бізнес.

На Загальни Зборах „Ревізійного Союза Українських Кооператив", що відбулися у Львові дня 14. березня ц. р., явився голова американського „ОБЄДНАННЯ" ред. Ревюк. Провідник зборів інж. Павликовський, витаючи дорогого гостя зза океану, подякував за дотеперішню поміч старому краєві та підніс між іншим ось яку справу: Три роки тому витали ми б. голову тогож „Обєднання" о. Сполітакевича і при цій нагоді предкладали, щоби американські „бізнесмени" вкладали свої капітали в краєві українські кооперативи і підприємства до обороту на добрий відсоток. Таким чином доливалиб вони до цього здорового організму необхідної крови, себто давалиб нам матеріяльну змогу поширити кооперативну організацію й на інші її ділянки, чим уможливилиб нашу економічну незалежність і з того й вони малиб певні користи. Досі не прийшло до реалізації цього корисного для обох сторін пляну. З тоюсамою пропозицією звернувся провідник зборів до теперішнього голови. Свою привітну промову закінчив менше більше так: — Досі американське „Обєднання" розвивало тільки допомогову й філянтропійну акцію, пересилаючи її ріжним старокраєвим установам. Від тепер повинні наші американські земляки вкладати свої гроші в наші підприємства на інтерес-бізнес. Це буде здорова акція, побудована на життєздатних моральних основах, бо кожна підмога ослаблює віру у власні сили і тому є деморалізуюча.

Інж. Павликовський має повну слушність, якщо мав на увазі економічно-фінансові установи. Одначе є установи культурно-освітні і виховні, які своєю працею якраз підготовляють ґрунт під економічно-фінансову акцію. Їхнього істнування не можна будувати на бізнесовій основі, а тільки або в великій части на жертвенности. Та жертвенність і бізнес, це дві справи, які собі не суперечать, себе не виключають, а відповідно використані можуть себе тільки взаїмно доповнити на обопільну користь.

Розуміється, як взагалі кожна справа на світі, таксамо і жертвенність чи допомога має свою темну і ясну сторінку. Конкретно: загально беручи — має вона практично-освідомляюче і високе національно-педагоґічне значіння і тільки невідповідно уділена чи ужита може бути дійсно причиною деморалізації, а особливож як її уділяється у виді милостині.

Давати милостиню сильній, працездатній одиниці, давати милостиню кооперативі чи якому підприємству — це очевидно рівнозначне з убиванням ініціятиви і віри у власні сили в даної одиниці чи організації, — це безумовно деморалізуюче. Одначе даток на українських інвалідів, на освітню працю, а особливо на „Рідну Школу" не можна назвати милостинею. Це радше сповнення обовязку, це належне признання для героїв, що потерпіли за святу справу, — це якраз вливання тої животворної крови в установу, яка має на меті удержання при житті і відродження нації через допільне виховання її молодого покоління для злобуття ясної, світляної майбутности.

Киньмо оком крутом себе, як представляється приватне шкільництво у наших сусідів під Польщею, а як у нас.

Офіціяльна статистика з 1. грудня 1925 р. виказує ось який стан приватних народніх шкіл в Польщі:

німецьких приватних народніх шкіл	460
польських „ „ „	451
жидівських „ „ „	316
литовських „ „ „	86

В 1927/28 шк. році було білоруських приватних народніх шкіл 9, а стінний календар „Рідної Школи" на р. 1929 виказує 45 українських народніх шкіл і збірних лекцій „Рідної Школи". Крім того „Рідна Школа" удержує 10 ґімназій, 5 учительських семінарій, 23 захоронки і літочі садки, 8 фахових шкіл, 4 постійні ремісничі курси, 7 бурс, уладжує ріжнородні курси: фахові і освітні, для неграмотних та українознавства.

Звідки черпають ті приватні школи засоби на своє удержання?

На польські приватні школи окрім численних збірок з нагоди щорічних свят: 3. травня, ґрунвальдських, річниці відродження Польщі і т. п. та обовязкової „данини" на „Товариство Школи Людової" — головним засобом удержання є державна підмога. — Тут мушу зробити ось яку замітку: Зі загального числа населення Польщі на самих поляків в найліпшому разі припадає дві треті себто 67 проц. а на інші народи щонайменше 1 трета себто 33 проц. Та на загальне число всіх державних народніх шкіл у Польщі є польських 92.4 проц. а непольських тільки 7.6 проц. І такий стан для поляків, видно, не вдоволяючий. У своїй експанзивній, асиміляційній діяльности уважають конечним попри дуже дбайливі та енерґійні заходи в тому напрямі всіх шкільних урядових чинників — притягну-

ти й приватну ініціятиву, що й проводять з великим успіхом.

На німецькі приватні школи крім оподаткування німецького населення під Польщею йде підмога від німецького народу зпоза Польщі, яку оцінюється на 3 міліони нім. марок в золоті річно.

На жидівські приватні школи вистарчають датки будь-що-будь фінансово дуже сильного жидівського населення Польщі тільки в одній шестині, а пять шестин складають американські жиди й американські жидівські організації, з яких один тільки „Мітет" має давати по 25.000 долярів місячно.

Що литовські школи не утримуються найбіднішим у Польщі литовським населенням і що на ту ціль дістають підмоги від литовського народу зпоза Польщі — це самозрозуміле.

Тільки українці і білоруссини є майже всеціло здані на власні сили. Тому в порівнанні з іншими народами число наших приватних народніх шкіл розмірно ще невелике та й їх важко приходиться удержувати. Всеж таки датки наших американських братів, надіслані до Головної Управи „Рідної Школи" становили поважну суму а саме: Без тих датків наше приватне шкільництво найшлось би було в дуже важкому ба навіть катастрофальному положенні.

(Докінчення буде.)

Іван Герасимович.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Одна з порад.

Як воно не дивно, але так є. Звертаються до мене люди за ріжними порадами, так начеб я був автором книжки: „Як жити і що робити?" Один просить порадити, що робити з недоброю тещею, другий питає, чи у Львові жінки також зраджують мужів, третій радиться, які образи купувати, а четвертий, які образи вимагають поєдинку. Переважно звертаються до мене мужчини, але буває, в ряди-годи шукає в мене поради і жіноцтво.

Ось передімною лист із далекої провінції:

„Вп... і т. д.

Ми хотілиб уладити вечір на дохід вдів і сиріт по воєнних кавалерах. Попередній вечір на дохід вдів і сиріт по політичних трупах не вдався тому, що був зле зорґанізований і не мав цікавої програми. Будь ласка, порадьте нам, як такий вечір уладжується, чого на ньому треба і чим найбільше розбавляться учасники.

Остаємо... і т. д.

(слідують підписи)".

Не люблю відповідати на листи, але цей останній зачіпає таку важну квестію, що мушу дати пораду. Адже з досвіду знаю, які нераз наші „вечорі", „андреї", чи „маланки" скучні та безмістовні. Щоби не видавати на марку, пишу в часописі:

„Вп. Пані!

Питаєте мене, як уладити вечір на дохід... когось там. Признаюся, що абсолютно не знаю, як уладжується такий вечір, щоби він приніс дохід. В нас, у Львові, це така рідкість, що за останніх десять літ на пальцях можна почислити. Але, я думаю, річ не в доході.

Питаєте, чого на такім вечорі треба...

В першу чергу треба комітету. Без нього ніякий вечір немислимий, так як життя українця немислиме без засідань. Вибраний комітет повинен складатися з людей, які між собою не сваряться. Певна річ, що це в малому місточку тяжке завдання, але зробити можна.

Щож до самого вечора, то справа ускладнюється через національну жалобу. Танці, ця перша, друга, третя і т. д. точка програми відпадають. Хіба, що обійдете жалобу виступами сольотанцерів, але тоді всі танцюючі схочуть бути тими солістами і може вийти авантюра.

Чим найбільше розбавляться учасники?...

Дотеперішній звичай був такий, що учасники найбільше бавилися самі собою: обмовою, сваркою, заливанням непорозумінь і т. п. Але коли щиро хочете розбавити до сліз публику, то зорґанізуйте фантову льотерію. Очевидно, не таку звичайну, але льотерію веселу.

До цього треба богато фантів і то добрих. Наприклад: кури, гуси, індики, килими, порцеляна... На таку патріотичну ціль напевно легко зберете їх.

Коли прийде до льосування, постарайтеся, щоби комітет повигравав що найліпші фанти. Побачите, яка буде веселість, скільки жартів і реготу не тільки серед учасників, але й серед загалу.

Ручу Вам, що Ваш вечір остане на довго в памяти, а на другий рік вибори до комітету будуть уже відбуватися так, як вибори до сойму, при чому ніколи не забракне кандидатів.

Остаю з пошаною

Галактіон Чіпка.

По широкому світі.

У Данії здобули більшість при міських виборах соціялісти.

У найближчім тижні відбудуться в Англії доповняючі вибори до парляменту на 9 місць опорожнених у парляменті наслідком смерти 9 послів.

При берлінських виборах до рад, що мали вибрати представників комунікаційних підприємств (підземельні залізниці, автобуси, трамваї) більшість голосів дістали комуністи.

Звістки з Мексику майже щодня заперечують учорашні факти: телеґрама з Тореону каже про перемогу повстанців; телеґрама уряду про перемогу державної армії.

Здоровля анґлійського короля покращало настільки, що є можливість його повороту до влади.

Зміни в польськім уряді?

Марш. Пілсудський премієром?

У звязи із недалеким замкненням бюдж. сесії сойму сподіються реконструкції кабінету Бартеля. Зачувати, що в правлячім таборі є сильна тенденція утворити одностайний уряд, на чолі якого станув би марш. Пілсудський. Далі деякі кола домагаються розвязання сойму, октроювання конституції й опертя політ. життя на повищих основах. Та є чутки, що марш. Пілсудський противний таким комбінаціям.

—o—

За висловлення заяви недовіря марш. Дашинському.

На першому місці засідання сойму з 20. березня є внесення пос. Західного на висловлення заяви недовіря марш. Дашинському в звязи із знаними вже енунціяціями марш. Дашинського в останніх тижнях після виступів і заяви з сойм. трибуни послів славянської меншости. Внесення це є висловом невдоволення з приводу становища, яке заняв марш. Дашинський супроти українців і білорусів. Голосування це викликає зацікавлення, бо всі памятають іще, що марш. Дашинського вибрали ліві партії, центр і клюби непольських народів, а ББ. голосував за кандидатурою Бартеля. Тепер ББ. голосуватиме мабуть за Дашинським.

—o—

Справа бувш. мін. Чеховича.

На засідання сойму 20. березня прийде внесення соймової бюдж. комісії як слідчої в справі відповідальности бувш. мін. скарбу Чеховича перед держ. трибуналом. На основі конституції до ухвалення такого внесення соймом потрібна кваліфікована більшість 3/5 голосів при присутности бодай половини зак. числа послів. Кажуть, що ББ. голосуватиме за внесенням лівих партій, бо стоїть на становищі, що держ. трибунал зовсім реґабілітує бувш. мін. Чеховича.

Пос. Вальницький в Берліні?

А. Вох. повідомляє: В звязи з постановою сойму про видачу пос. Бітнера, Варського та Вальницького за виступ їх підчас процесу білоруської „Громади" в травні м. р. поліційні власти ствердили, що посол Сельробу Вальницький від кількох днів є в Берліні.

—o—

—o—

Перед виборами в Італії.

Приготовна акція до виборів в Італії, що відбудуться в найбл. неділю, не має ніяких познак передвиборчої боротьби. Стараються зєднати лише якнайбільше горожан, що взяли би участь 24. березня в голосуванні, віддаючи голоси на листу 400 урядових кандидатів. Кандидати розїхалися у рідні місцевости, а передтим візвали населення взяти участь у голосуванні

—o—

Стан облоги в Еспанії?

Французькі часописи повідомляють, що положення в Еспанії дуже критичне. Загальне обурення викликало зачинення на $1^1/_2$ року мадридського університету. Є чутки, нібито уряд Прімо де Рівери задумує завести стан облоги в цілій Еспанії.

—o—

Повінь у Бесарабії.

Тому, що сніг скоро топиться, повінь у Румунії прибирає страшні розміри. В Бесарабії вода залила величезні полоси та заподіяла значні шкоди. Деякі дільниці Кишенева під водою, комунікація відбувається човнами. На деяких залізн. шляхах, залитих водою, комунікація перервана.

—o—

Кельоґ вибирається в Европу.

З Вашинґтону повідомляють, що бувш. держ. секретар Келльоґ вибирається в подорож по Европі, як лише урядування передасть своєму наслідникові Стімсонові.

ЖАДАЙТЕ
французьких паперців
ДО КУРЕННЯ.
JOB
1510 8—10

Ювилейний вечір „Сокола-Батька".

Фахова оцінка.

Перший вхід усіх учасників і учасничок на естраду отворили члени „Сокола" і старші учениці в руханкових одностроях, знаних нашій публиці зперед війни. Новість в одностроях запродукували старші учениці, які на місце давніх шведських штанів і блюзок, що гамували свободу рухів, виступили в коротких півштанцях та білих бавовняних трикотових сорочках. Інші відділи, кожний зокрема, мали однострої відмінні від національного однострою аж до легкоатлетичного. Вхід гусаком дав спромогу підчас переходу берегом естради обсервувати кожного руховика зокрема. На загал похід презентувався добре, так, що лише декотрі учасники не змогли на такім короткім просторі вложитися в темпо маршу.

Після привітної промови зачалися вправи. Вправи палицями укладу Т. Білостоцького, не дуже скомплікованi, виконало задля недостачі місця лише 6 членів без ошибки. Новістю був ритмічний танок 6 малих дівчат в народніх одностроях, що випав дуже добре при великім заінтересуванні глядачів. Вправи жіночого відділу служниць в числі 16 вправляючих під проводом І. Левицької відзначалися простотою. На лишні учасничок першого в історії сокільства виступу такого відділу видно було напруження уваги, щоби своє завдання сповнити якнайкраще. Та трема не дала деяким учасничкам спромоги точно опанувати рухи і їх темпо. Вежі молодших учеників у числі 12 випали дуже складно; не дивно, що кожна вежа укл. М. Тріля стрічалася з грімкими оплесками публики. З цих хлопців виростуть добрі Соколи. Потім молодші учениці запродукували вежі на коні укл. проф. С. Гайдучка знаменито. Сензацію викликало витягнення малими ручками тяжкого коня з кута й установлення його на естраді та відставлення його по вправах назад. Слідно, що праця „С.-Б." дає і наймолодшим розвій фізичної сили.

По перерві виступив відділ старших учениць в чорних спортових одягах у вільних вправах мужеських (наслідування двигання тягарів і метання диском). Показ тих вправ, уложених проф. С. Гайдучком для мужчин, доказав, що того роду вправи не можуть становити відповідної теми для жінок. Усі рухи, хоча дуже складні й гарні, були по жіночому заокруглені, подобаючи на балетову пантоміну, підчас коли тема вимагає різких, наглих і твердих рухів мужчин. Легкі вправи шабельками найменшого сокільського доросту і укладом М. Тріля і прецизним виконанням викликали у глядачів заінтересування та признання. Старші учениці у спортових строях із тарними моноґрамами, вишитими на переді руханкових сорочок, запродукували комбінацію ритмічного походу в будові трудних веж без приладів та образових еволюцій в укладі тіла при ритмічному танці і скомбінованих оборотах укладу п. О. Суховерської. Ця точка, як своїм укладом, так і виконанням становила прикрасу всіх жіночих вправ цього вечора. З вправ на приладах бачили ми вправи старших учеників на коні та членів на поручах. Одні і другі виказували велику справність, а заразом і значну фізичну силу. Численно зібрана публика могла бачити на напружених мязах вправляючих, що зручність, сила і відвага не приходять так легко: їх треба добувати тяжким трудом, але вони дають за то красу і здоровля тіла й гартують волю та здоровля людини. Вечір замкнено зручними і дуже трудними вежами, виконаними під проводом Т. Білостоцького.

Всі точки приймала публика безнастанними оплесками, які свідчили про чимраз більше заінтересування українського громадянства пекучою справою фізичного й духового виховання нації. З нашого боку звертаємо увагу настоятелів вправ на те, що більше уваги в поході на додержування кроку та більше веселости й бадьорости на лицях вправляючих значно збільшилиб гарне враження подібних пописів. Також вказано було, щоби на сокільських виступах грала краща музика.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який подасть до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10

На оселю для робітників пера.

„Т-во письменників і журналістів ім. І. Франка“ у Львові зважилось на сміливий крок: воно купило площу з готовою мурованою хатою в Ямнім (біля зал. зупинки Камінь Довбуша) з метою створити там літню (і зимову) оселю для робітників пера, що потрібують піддержки для свого здоровля. Хата з 6 кімнатами і 1600 сяжневою площею коштуватиме до 3.500 дол. Товариство підписало вступний контракт, заплативши частину цієї суми, а решту ціни купна має заплатити на протязі квітня 1929.

Вам, здається, відомий стан сучасного українського письменства та доля наших робітників пера. Ні наші письменники, ні журналісти не в силі жити зі своїх гонорарів.

Те єдине, що залишиться колись майбутнім поколінням, як слід нашої сучасности — друковане слово, нині у нас знехтоване і родиться в дуже важких умовинах. Ніхто не думає нині над поправою долі робітників пера.

„Товариство письменників і журналістів ім. І. Франка“ хоче дати їм бодай скромний захист, де вони раз у рік могли би відпочати та зміцнити свої сили й нерви.

Може ця оселя стане засновком нового осередка, який обєднає письменників і журналістів ріжних напрямків і світоглядів і причиниться до розбудження живішого культурного руху в Галичині.

Почин зроблений. Наші інституції склали поважніші жертви на купно згаданої оселі. Звертаємось оцим до Вас Громадяни, яким не байдужа наша література та преса, з проханням, причинитись яким більшим датком на згадану ціль.

Жертви пересилати на книжечку ч. 1141. „Земельний Банк Гіпотечний“ у Львові, вул. Підвале ч. 7., або до адміністрації „Діла“ Ринок ч. 10.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 2?-?

— **Наказ до всіх Соколів!** При надходячій повені мають усі Соколи безумовно взяти діяльну участь у рятунку загроженого населення та його майна. Соколи в незагрожених місцевостях мають вислати рятункові чети до сусідніх або й дальших осель наражених на небезпеку виливу рік. Ближчі подробиці акції подають „Сокільські Вісти“. — Старшина „Сокола-Батька“.

— **Весняні повені.** Надмірні цьогорічні сніги вже розлились у повінь у ріжних частинах світа. Прийшли вже перші звістки, що на правобережній Україні ріки вийшли з берегів. Дніпро ще не розлився, але відомо, що навіть при трохи несподіваній весні, він заливає постійно деякі села та побережа міст. Наддунайські міста лякаються за Дунай. Околиця Будапешту вже загрожена водою в деяких пунктах. Маріца спричинила в Болгарії великанські шкоди. У Канаді, в стейті Онтеріо — повінь приняла великі розміри. У стейті Георгія вже є людські жертви повені. У стейті Алябама заведений у деяких містах стан облоги, щоби карати немилосерно грабіж, яка повторяється серед населення при стихійній паніці.

— **Виїзд хору зі Львова.** Як довідуємось, Наддніпрянський Хор (бувша частина хору Д. Котка), який виступав у кіні „Кольосеум“ після інциденту описаного нами цими днями, виїхав із Львова на провінцію з концертами, покищо в напрямку Поділля.

— **Трагедії без кінця.** У Львові на Личаківській 40 помер неждано 14-літній гімназист А. Поврозчік від мізкової поразки; причиною смерти мало бути його побиття мамою залізним прутом у люті, що приніс лихе свідоцтво. — В Угнові 24-літній Саломон Віцер підрізав собі горло у приступі шалу, тому, що його наречена, львівська дівчина, поводилась з ним дуже холодно. — У Мразниці Іван Гнатковський розрубав сокирою голову Петрові Деннсові за те, що той звів його малолітню доньку.

— **Ріжні вістки.** Американська фірма „Фрейн“ у Шікаго підписала договір у Ленінграді щодо висилки туди 16 американських інжинірів для праці при будовах „чорної“ металюргії. — Прусський уряд рішив вибудувати памятник Айнштайнові в Потсдамі. — 11-го ц. м. минуло 227 літ від дня виходу в світ першого денника в Англії „Дейлі Карент“. — У Вашингтоні переловили дипльоматичне авто з кількома скринями лікерів, призначеними для одного зі закордонних представників. — Між Льондоном і Парижем пропав цінний пакет, в якому були смаради та сафіри вартости 600.000 фр. — Статистика льондонської поліції стверджує, що за останній рік згинуло на вулицях 1177 осіб; у 1927 р. — 1065, в 1926 — 1033, в 1925 р. — 804 осіб; себто, що разом зі зростом числа авт, росте і скількість смертельних випадків. — У Парижі дістав ордер „Почесної легії“ поліцай Емаер, ще молодий, що за короткий час своєї служби переловив 1000 злодіїв і злочинців. — З ню-йорської прилюдної бібліотеки вкрали копію картини Леонарда да Вінчі „Джіоконда“.

— **Смерть письменника.** У Варшаві помер у 66 р. життя відомий польський поет і критик Антін Лянґе. Лянґе належав до рідких енциклопедичних умів і невтомних перекладчиків з усіх світових літератур. Знаючи кільканацять мов перекладав він Шекспіра та Шелі, Бодлера, Кардуччі, Зоріля, одним словом не тільки визначних поетів з усіх західно-европейських літератур, але й великі епопеї Азії. У добі модерністичного „Життя“ виявив він себе талановитим поетом, згодом писав повісти та новелі („Тризна“, „Четвертий вимір“, „Ельфрида“), що визначувались непересічними ідеями, але не мали власного індивідуального тону. Постійна принагідна праця для заробітку і надто широкий обсяг праці не дали йому зосередитись в одному напрямку і залишити творн тривкішої вартости.

— **Чудак осмішив королівство.** У Словаччині найшовся чудак, Вінцо Михалюс, що одного дня проголосив у Тренчині самостійність Словаччини, а себе головою її державної ради. Зробивши це, виїхав до Відня, а ріжні уряди повідомив документами про нову державу. Міська управа Тренчина дістала за якийсь час пакет від королівства Сіяму, яке, як личить в офіціяльній формі, висловлює своє вдоволення, що Словаччина стала самостійною. Під цим документом підписаний міністр закорд. справ Сіяму. Документ находиться тепер у міністерстві закорд. справ у Празі, де урядовці певно щиро з нього сміються.

— **Чи Дарвін мав рацію?** Французький антропольоґ професор Бувіо виїхав до південної Америки і там у лісах Ріо Кататумбо вбив дивну малпу, досі невідомої породи. Голова її нагадує своєю будовою людський череп, а кадовб — ґіббона. Руки та ноги подібні до рук і ніг орангутанґа, хоча є між ними деяка ріжниця. Хвіст малпи на півтора метра. Бувіо вважає цю знахідку сензаційною: тим „кільцем“ між переходом в еволюції від малпи до людини, про який писав Дарвін, а якого досі надаремне шукали.

— **Примхи великого князя.** Наслідник анґлійського престолу придбав своїм останнім виступом знову кільканацять рядків у рідній та закордонній пресі. Уельський князь явився на святі бой-скавтів у смокінґу, мягкім ковнірці і ясно-сірім... светері замісць камізольки. Льондонські чепурухи відчули в воздусі подув паніки. Коли князь падав на перегонах з коня, не було більшого схвилювання. Репортери звернулись негайно до кравців за інтерв'ю. Всі вони одноздідно погодились з думкою такого одного кравецького короля: „Ми звикли до княжих примх, але катеґорично протестуємо проти комбінації смокінґа зі светером. Уельський князь може вдягнути під фрак навіть вовняну домодільну камізольку і цим не підірве своєї поваги. Але кожний інший джентельмен не може дозволити собі на таку свободу без ризика осмішення себе“.

— **Стрижії і докторат.** Стейт Небраска (Півн. Америка) готов приняти сенатський внесок, щоби встановити для стрижиїв високий ценз освіти — скінчену середню школу. А ті, що вчать цього фаху і викладають на фризієрських курсах повинні мати університет з докторатом. Невідомо, які причини таких високих домагань: чи університетська освіта таки розвиває хист стриження та голення, чи може ця освіта потрібна мистцям гребеня та ножиць до інтелігентної розмови з клієнтами, які нудяться сидячи бездільно. На кожний випадок з такої ідеї міг би скористати в нас неодин з докторатом, якби міг стати єдиним і безконкуренційним власником першої української „чепурні“ у Львові.

— **Кінова марнотратниця.** У найвищім суді в Ню Йорку ведеться процес про крах банку Джон Льок і Спілка. Головний директор цієї інституції Льок обвинувачений у розтраті скромної суми 8 міліонів долярів. Як він зумів „пустити“ такі гроші? На це він дав просту відповідь: на кінову артистку Педжі Джойс. Він кохався в ній рік і цей час вистачив, щоби міліони обернулись у крах. Педжі Джойс має манію видавати гроші, а Льок пробував цю манію заспокоїти. Він купив для неї авто з радіятором з чистої плятини та золотими ручками, бриліянтовий нашийник, рукавички з бриліянтовими ґудзиками, щодня нову сукню і оплачував 25 осіб служби довкола цієї кінової зорі. Джойс має 27 літ і розвелась досі вже з 5 мужами, з яких кожного зруйнувала. Має з чого на старість писати спомини!

60-літній ювилей „Просвіти“ відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика“ станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Дописи.

ТЕРНОПІЛЬ. (Композиторський Вечір Василя Безкоровайного). Заходом Тернопільського „Бояна“ відбувся дня 9. березня ц. р. композиторський вечір В. Безкоровайного. Ріжнородна програма вечора, виключно з творів ювилята, виконана силами членів „Бояна“ вповні вдоволяючо. Солісти: п-ні М. Гірнякова і п. О. Клодзінський збирали заслужені оплески. Сам композитор знаний піяніст, виконав фортепянове сольо. Хори, хоч переважно з нових сил, виказали значні успіхи та оправдують надію на відзискання „Боянови“ колишньої слави. Жіночому хорови проводила п-і О. Соневицька, а мішаним хором в заступстві диріґента, п. О. Сіяк. Фортепяновий супровід виконав п. Д-р М. Соневицький. Від місцевих товариств і співацьких гуртків обох наших ґімназій зложено устні привіти, а з цілого краю наспіли привіти від усіх співацьких і музичних товариств та визначних осіб музичного світа. У першому привіті, від тернопільського „Бояна“, голова Товариства п. Остап Сіяк подав коротку біоґрафію ювилята, плоди його творчости та характеристику його творів. Ми довідались, що композитор, який власними силами добув собі музичне знання, творить дуже богато для нашої музичної культури. Друком видано вже його 74 твори, а около 40 має він ще в рукописах. Це неабияке богацтво для музичної літератури, обіймаюче всі галузи, як з вокальної так і з інструментальної ділянки. Під оглядом мельодичним і змістовим мають його твори характер виразно національний і в тому їх велике значіння для нашої національної музичної культури. По виконанні програми вечера п. В. Безкоровайний у сердечних словах подякував за щирі привіти та участь громадянства у святі, радіючи, що цей вечір є доказом не лише признання для його праці, але й громадним проявом зрозуміння ваги музичної культури для нашої нації, яка вслухуючись у гармонію співу і музики засвоїть цю гармонію і в громадянському житті. Загальне враження цього вечера прегарне. Воно дало нам нагоду забути злобу дня та збудило бажання чогось вищого та кращого. **Учасник.**

Зі спортового життя.

Терміни розгривок „України“ за мистецтво львівської А і Б кляси.

Не ласкава в цьому році весна для наших спортовців. Коли в західній Европі, а навіть в корінній Польщі, вже від двох неділь відбуваються змагання, Львів усе ще окутаний горами снігу і скоріше можна мріяти про лещета, як про копаний мяч.

А всетаки, як добрий господар знає, що за день-два таки прийдеться вийти в поле з плугом і лагодиться до цього, так і спортовці вже заздалегідь обмірковують і укладають плян своєї праці на будучий сезон.

Спортове Т-во „Україна“ задумує вести цього літа три секції: копаного мяча, легкоатлетичну і пливацьку. Секція копаного мяча висилає цього року три дружини до змагань за мистецтво львівської А, Б і Ц кляси. Терміни змагань А і Б кляси вже вильосовані і подаємо їх ось тут до відома загалу.

А кляса: 7. 4. Україна—АЗС., 14. 4. Україна—Погонь І Б, 21. 4. Україна—Польонія (Перемишль), 28. 4. Україна—Гасмонея, 3. 5. Яніна (Золочів)—Україна, 5. 5. Лехія—Україна, 9. 5. Ревера (Станиславів)—Україна, 19. 5. Гакоаг (Станиславів)—Україна, 20. 5. Погонь (Стрий)—Україна, 26. 5. Україна—Чорні І Б, 30. 5. Україна—Ресовія (Ряшів).

Б кляса: 21. 4. Україна II.—Чорні III., 28. 4. Погонь III.—Україна II., 3. 5. Лехія II.—Україна II., 5. 5. Гасмонея II.—Україна II., 9. 5. АЗС II.—Україна II. Другу частину розгривок в А і Б клясі і цілої Ц кляси подамо пізніше. Де Україна подана на першому місці, тоді є господарем змагань.

Як бачимо, змагання А кляси відбудуться цього року в одній групі. Правда, розіграти в одному сезоні 22 змагання за мистецтво — це річ не легка, одначе ті, що вирішували цю справу, кермувалися тим, що це є більше справедливо, бо сліпий жереб може рішити, що найсильніший в одній групі буде слабший від найслабшого в другій групі. Не богато до цього бракувало в минулому році, коли Україна, яка була в своїй групі на другому місці з кінця, перемогла легко АЗС, претендента до мистецтва другої групи в тій самій клясі. В 1929 році спадуть до Б кляси три клюби. Маймо надію, що Україна, скріплена в цьому році кількома новими грачами, буде гідно боронити своїх барв і репрезентувати як слід український спорт.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 20-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.“.

Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Ґодунов“ (40 % знижки).

Пятниця 21-го, г. 7·30 веч. „Два пани Б“.

Кіна.

„Аполльо“: „Райський огород“.

„Лев“: „У крутіжі Парижа“ з Ліль Даговер.

„Оаза“: „Останній приказ“.

„Палас“: „Йошівара — яхт розношей“, Бриґ да Гельм і „Через гріх до щастя“, Л. Гарвей.

„Пан“: „Уланські любощі“.

„Фатаморґана“: „Сторожі чесноти“.

„Химера“: „Студентський фаірт“ або „Геройка арени“.

Програма радіо.

Четвер 21-го.

Льондон (358). 20·45 Концерт орхестри.

Париж (1741). 19·30 Концерт орхестри Льокателі. 18·45 Пате. 0·30 Концерт.

Берлін (475,4). 20·00 Концерт в саді Райхстаґу.

Мюнхен (536,7). 19·30 Концерт М. Кравса.

Відень (519,9). 16·00 Квартет. 20·00 Симфонічний концерт.

Штутґарт (321,2). 22·30 Камерний концерт.

Ляйпціґ (361,9). 21·25 Концерт радіо-орхестри.

Будапешт (554,5). 17·45 Російські балайки. 19·05 Мадярські пісні з циганською капелою. 22·30 Джезбенд.

Москва (1450). 16.00 Симфонічний концерт.

Харків (477). 16·30 Наша сонячна система“ в дчит. 17·00 „Про гіпнозу“. 18·00 Камерний концерт. 18·30 Опера.

Варшава (1356,7). 17·35 Камерний концерт. 22·30 Дансінґ.

Пятниця 22-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю Мей-фер. 20·45 Радіокабарет. 23·20 Анґлійські пісні (співа). 0·15—1·00 Музика до танців.

Париж (1741). 12·30 Концерт орхестри Ґаїна. 15·45 Концерт.

Берлін (475,4). 20·20 Старонімецькі народні пісні

Мюнхен (536,7) 20·00 Концерт мандоністів і ґітаристів. 21·0 Концерт ім. Гаєса.

Відень (519,9) 17·30 Сучасна музика. 20·15 Оперетка Цігера „Три бажання“.

Ляйпціґ (361,9). 20·00. Вечір віденських вальсів.

Будапешт (554,5). 17·25 Концерт.

Москва (1450). 16·00 Етноґрафічний концерт. 20·00 Літературна пятниця.

Харків (477). 19·30 Музична трансляція.

(1680) 17.00 Курс української мови. 19·30 і 20·30 Концерт для націон. меншостей.

Варшава (1385,7) 20·30 „Весілля при ліхтарні“ оперетка Офенбаха. 22·30 Музика з Брістолю.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти“ та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Ґримадів:
21.III. Казка Старого Млина.
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

В четвер, дня 21. III. 1929 р. о год. 7. вечером відбудеться в лябораторії Наукового Товариства ім. Шевченка вул. Чарнецького ч. 24/I пов. відчит Д-р Музики п. н. Сьогоднішний стан бактеріольоґії і серольоґії Люсс. 1—1

Оголошення. Старшина „Сокола-Батька“ подає отсим до відома всім заінтересованим Т-вам і школам, що бажають користати з площі „Сокола-Батька“ в 1929 р., що в цій справі треба вносити подання до канцелярії „Сокола-Батька“, вул. Руська ч. 20. до дня 14. квітня ц. р. Всі Товариства, що внесуть подання, вишлють управнених відпоручників на день 16. квітня ц. р. в год. 7. вечером на спільне засідання в канц. „С.-Б.“ в цілях розділу площі — **Старшина „С-Б“.** 1654 1—1

Зі спортового Т-ва „Україна“. В суботу 23. ц. м. відбудеться в домівці Союзу Українських Купців (Підвальна 9) дискусійний вечір на спортові теми. Започаткує дискусію тов. Е. Чучман. Вступ вільний. Початок в 7. год. вечером. — **Виділ.**

На політичних вязнів прислав на адресу ред. „Діла“ 30 бельг. франків п. Мульвенна з Ліжу в Бельгії. Це збірка між робітниками Seraing-у в перших загальних зборах „Української Громади“.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ брандолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—99. 1366 36-?

НЕГАЙНО до заміни парохія Купашів. п. Болшівці 16·0 дум, 25 морґів доброго ґрунту, будинки нові. — Зголошення на місці. 1639 2—3

КНИЖЕЧКУ військову, видану через П. К. У. в Рівному на ім'я Степана Пинчука с. Йолдокима з річника 1898, що згоріла в 1925 році, уневажнюється. 1642 2—3

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН Я. Ярославенка на мішаний хор в легкому укладі, партитура з подвійними голосами за 2·— зол. висилає кожна книгарня. — „Торбан“, Львів, вул. Осолінських ч. 6 1615 3—0

ГОДИННИК ВАШІ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській роботи **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні ланцові годинники переробляємо на ручні 3 б 149-?

УНЕВАЖНЯЮ свідоцтво зрілости видане в 1924 році. — Іван Покладок, уродж. в Поповичах, пов. Перемишль. 1654 1—2

АДВОКАТСЬКИЙ конціпієнт шукає посади. — Зголошення: адв. М. Балтарович, Золочів — для Д-ра К. Т. 1650 1—3

ЗДІБНОГО (у) інструктора (ку) на кілька місяців негайно потрібно підготовити дівчата до IV. кл. ґімназійної. — о. Юрій Боднар, Яйківці, п. Жураво. 1649 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг нетрів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 14—24

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безгаядно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і маляцьких цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 **Скрізь до набуття.** 63—?

Піднаєм буфету на площі **„С-Б“.**

Старшина „С-Б“ піднайме посторонним особам перекусню (буфет) на рік 1929 на площі „С.-Б“. Подання належить вносити до дня 14. квітня 1929 р. до канц. „С.-Б.“. Пізнійше внесені подання не будуть узгляднені. 1654 а)

Старшина „С-Б“.

Ширіть наш часопис!

Осторожно з вовною... Вовняні одяги прати так само осторожно як шовк.

Забезпечується їх мягкість, якщо уживається нового рода мила, яке не корчить вовни

ВОВНУ під ріжними постатями, як светери, шалі, вовняні ганчохи, трикотові і вовняні сорочки, конечні при зимових спортах, а також кашмірові пижами в пастелевих барвах, треба прати так само осторожно, а може навіть й ще більше осторожно, як делікатне шовкове білля. Одно одинске зіткнення з кипячою водою, нищить раз на все річи цего рода, — одно одиноке необачне прання робить вовну шорсткою і твердою, яка також корчиться . . . Тільки нова система прання в Lux-і є раціональною і певною . . . бо мягкість і пушистість вовни можна заховати до кінця і по незчислених праннях . . . . Тільки Lux, усуваючи бруд цілком, не спричинює корчення вовни. Під ніяким зглядом не вільно уживати горячої води. Вовняні річи прати тільки в Lux-і, а успіхи будуть подиву гідні.

ПРІБКА ДАРОМ

КУПОН До відня „Sun A.“ Акційної Спілки, Почтова Скринка 475, Головна Почта Варшава. — Прошу о безплатну висилку пробної пачки Lux, що містить 10 пробних прань.

Імя і назвиско . . . . . .

Адреса . . . . . .

Д. 54 А. (Проситься виразно писати.)

L. P. 54-1.

За інформаціями в справі лікування сірчаними і боровиновими купелями та питними мінеральними водами в ньогорічному сезоні в ЧЕРЧІ, належить звертатися до канцелярії Управи Купелевого Заведення

„МІНЕРАЛЬНИЙ ЖИВЕЦЬ ЧЕРЧЕ“

Львів, вул. Косьцюшка ч. 5.

1653 **Ізмараґд.** 1—3

ПЯНІНА

ревоюваних фабрик поручаємо

КАІМ і СИН

ЛЬВІВ, вул. Коперника 16.

1648 1—3

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натуральний) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріли, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа:

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

670 37—?

ПОВІДОМЛЯЮ п. Адековича, перебуваючого в Дрогобичі, що його брат Йосиф Адекович, стрілець Української Гал. Армії помер дня 30. листопада 1928 р. Похорон його відбувся дня 2. грудня т. р. в селі Ґавганець округ Стропків Словаччина.

Карло Федорович. 1—1

СТАРШИЙ канцелярист з торговельною практикою, пошукує пашни, котра допоможе відкрити торгівлю. — Листи до Адміністрації „Діла“ під 1651 „купець“. 1—1

ТОМАСИНА

марки звізда **весняні засіви** марки звізда

ТОМАСИНА є довготревалим, найуспішніше діючим, тому і найдешевшим, фосфоровим навозом

ТОМАСИНА містить в собі фосфоровий квас в розпущеним виді і негайно успішно діває.

ТОМАСИНА містить в собі крім фосфорового квасу також 40—50% успішного вапна — безплатно

ТОМАСИНУ сиплеться перед сійбою або при сіянню зерна, а також поголовно

ТОМАСИНА є незрівнаною на весну і одинокою на луки, пасовиська і пастевні ростини.

ЙОСИФ КАРРАХ Львів,

1623 **вул. КОСЦЮШКА ч. 18.** 2—?

Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

ч. 63 (11.404). Львів, пятниця 22. березня 1929. Р. К. XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КООПЕРАТИВА „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР" Дирекція Й. Стадника.
1614 2—4

В ВЕЛИКІМ МІСЬКІМ ТЕАТРІ
Понеділок, дня 25. III. — год. 7·30 веч.
Білети продають вже Каси Великого Міського Театру.

ВІЙ

Початок кінця?

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 18. березня 1929.

Аж дивно і лячно стає, коли згадати, як чудово намазаний був несновна три роки тому санаційний віз і з яким буйним розгоном покотився він по битому широкому шляху польського політичного життя, — і як він ось нині несамовито скрипить, як він чогось на всі боки розгойдався і на круту, стежку влетів, з якої вже так легко можна всунутись — у пропасть! Але що там казати про три роки! Адже ще три тижні тому писали ми про войовничий настрій бебістичного табору, що цілим фронтом повів атаку на конституційному фронті, атаку, яка справді всіх противників надзвичайно пригнобила. Нині образ основно змінений! Коли казати про пригнічений настрій у соймі, то хіба торкається це виключно ББ. і його сателітів; наступ веде нині опозиція, веде його справді надзвичайно успішно і — без огляду на його останній вислід — він уже не може остати без поважних наслідків на дальший хід подій у Польщі. Так, як справи стоять нині, означають вони не лише епізодичну, тимчасову перевагу сойму у затяжній грі „сойм—уряд", але — початок кінця одного цілого політичного табору, що стоїть ще при кермі влади, початок кінця цілої, зродженої з крівавого травневого перевороту, системи правління.

Про конституцію та всякі вівісекції над нею нині ніхто у Варшаві й словечком не згадує. А проте гуде варшавська вулиця, гуде про — гроші. Он-тут саме побіда опозиції і програна санації: арґумент потреби устроєвих реформ не став популярним, не дійшов і ніколи не дійде до мас, бо він надто абстрактний, надто теоретичний; зате арґумент, що сойм мусить переводити контролю державних фінансів, якими господарює уряд, арґумент, підтриманий конкретними прикладами „ад окульос" і практичними доказами — такий арґумент мусить промовити до розуму, душі й серця кожного смертника, бо такий уже світ. Як довго післятравневий уряд воював гаслом „моральної санації" у розумінні боротьби з корупцією, злодійством і зловживанням, так довго мав шалену популярність. З ментом, коли це гасло тратило щораз більше первісне практичне значіння, це гасло тратило теж свій німб, — аж геть його втратило. Залишився ще певний моральний капітал, зліплений послідовною нагінкою на сойм, як джерело всього лиха. Методи переведення виборів і цей капітал загирили. Зате первісне гасло — оздоровлення господарських відносин у найширшому розумінні — перехопила для себе опозиція. І покищо міцно його тримає.

Не підлягає жадному сумніву, що сама лівиця не сподівалася *таких* наслідків її внеску на покликання до конституційної відповідальности міністра фінансів за переступлення бюджету. Тоді був це внесок справді чисто демаґогічний. Зголосило його „Визволене", яке хотіло таким внеском очистити свою опозиційну совість, заплямлену голосуванням попереднього дня за бюджетом (мимоходом кажучи, те голосування було класичним прикладом крутійства опозиційного „льоку" лівиці: „Стронніцтво Хлопске" голосувало проти бюджету, ППС стрималося, а „Визволене" — „за"!) Панував тоді загальний погляд, що той внесок дальше комісії світа божого не побачить, бо там замаринує його комісійна президія, потім сесія буде зачинена, а в міжчасі уряд таки зголосить законопроект про додаткові кредити і внесок „Визволення" стане безпредметовий. Але вийшло інакше. Лівиця отримала найменше сподіваного союзника — в особі обвинуваченого міністра Чеховича. Ян Чехович проти волі більшости уряду (нині це всім відомо) зголосив свою димісію і виступив прилюдно з ревеляціями. Себе очистив, бо показалося, що відлавна стояв і стоїть на становищі своїх обвинувателів (соймової опозиції), але тимсамим страшенне обтяжив уряд, головно нинішнього його голову. Справа зразу дістала розмаху і розголосу, пішла аналіза її мерітум (незаконно видаткованих сум), виліяна на верх невідома чи призабута історія „додаткових" 8-ми міліонів на диспозиційний фонд президії ради міністрів, видаткованих якраз тоді, коли йшли вибори до сойму й сенату, оливи до вогню долила жалісліва промова голови Найвищої Палати Контролі п. Врублевського, — словом, внесок демонстраційно-демаґогічного характеру розрісся нежданно для самих авторів у цілу політичну аферу, якою не може не бути процес міністра фінансів перед Державним Трибуналом!

Але на цій одній злощасній афері не кінець. Прийшли ревеляції „Ґазети Варшавскої" про господарку Центрального Бюра Будови при м-стві почт і телеґрафів, наслідком яких було арештування його голови, інсп. Ґущевського, того самого, якого ще місяць тому міністр почт і телеґр. п. Медзінський гаряче на бюджетовій комісії боронив, і який є президентом санаційної робітничої орґанізації „Федерація Праці". Міністр Медзінський старався на спеціяльній пресовій конференції стушувати враження скандалу, але негайно після того оголошення у „Ґаз. Варш." дальша ревеляційна стаття доказала, що це йому не вдалося. Клюби лівиці зголосили наглий внесок на розгляд цілости господарки міністерства почт і телеґрафів; одночасно, на основі виказок „Статистичних Вістей", ці самі клюби зголосили внесок у справі переступлення бюджету на рік 1928/9; одночасно „Визволене" оголосило резолюції, небувалі досіль своїм опозиційним тоном, а серед них окремий уступ звертається проти розгульного життя певної касти людей сучасної Польщі.

Рефлексом настроїв у витвореній ситуації є польська преса. Просанаційні часописи поділилися на дві ґрупи: одні з них (краківський „Час", лодзький „Глос Поранни") не в силі скрити свого збентеження, признаючи вперше, що існують *плями на сонці*, якому досіль сліпо поклонялися. Інші знову, на чолі з „Ґлосом Правди", дістали якусь атаку скаженини, порвали всі греблі публіцистичної форми і змісту та ллють щоденно цілими ведрами помиї на голови всіх і вся, дарма, що з цієї процедури й самі виходять мокрі. До найбільше характеристичної для санаційної преси питоменности: ексцентричної меґальоманії, долучилася ще одна манія — переслідування. Статті „Глосу Правди" роблять нині враження істеричного крику людини, якою заволодів смертний страх — за своє існування. Зате опозиційна польська преса набрала справді великого „тупету". Фейлетони ендецького „АВЦ" переливаються від злорадної іронії і сарказму, такий — собі „ликий" п. Гофмокль-Островський у своєму „Форумі" без стриму поривається на престіж недоторканих досіль божищ, а передовиці „Роботніка" малощо не складені у формі маніфестів завтрашніх правителів.

Чим воно скінчиться? І коли? Чи залатає прорубану у „моральному" фронті санації діру частинна зміна кабінету з залишенням старої системи правління? Чи буде розвязаний сойм та розписані вибори по старій конституції (й виб. ординації) з наміром перевести до сойму бодай 225 бебеків (на 444 всіх послів)? Чи може побідить концепція найрадикальнішого способу рятування ситуації — державний замах? А може уряд рахує, що нинішня недуга „розійдеться по костях", що уложиться усе і тому слід грати на проволоку? Щоправда, серед повені сплетень і комбінацій не брак навіть таких, що — мовляв — на чолі уряду стане людина приємніша для лівиці, буде розвязаний сойм і будуть розписані нові „справедливі" вибори, з яких побідницею вийде „демократія", яка теж тоді віддасть владу у руки парляментарного уряду лівиці...

Нам здається, що так швидко кінця цій історії ще не буде. Але що початок кінця таки вже настав. Безпосередня причина розпочаття цього „процесу кінця" має зрештою другорядне значіння. Сутні причини далеко глибші й поважніші — ми вже нераз про них писали та при цій нагоді варта їх ще раз навести — що теж найближчим разом зробимо.

І. Кедрин.

Закордонний політичний огляд.

II. Перші вловимі проєкти.

Оце нарешті заговорили американці. І то по — американськи. Цілком зрештою несподівано на поверхню виплинув проєкт т. зв. „World Clearing House", отже не проєкт, щоби сотворити світовий центральний банк, що в ньому булаб в одній точці зосереджена і на практиці проводжена розвязка питання репарацій і світових воєнних боргів. Цей банк мав би виконувати таких пять функцій:

1) Приймати від німців їх репараційні плати. Їх висота і розподіл на цілий ряд літ ще мають бути усталені. Центральний репараційний банк трансферує ці рати вірителям; 2) Репараційний банк переймає на себе всі функції, звязані зі справою передачі репараційних довгів відносним вірителям. Отже на будуче Німеччина не малаб до діла з кільканацять окремими контрагентами а тільки з одною інституцією. Це означалоб для Німеччини велику полекшу, бо на випадок, якщо Німеччина не булаб у силі і в свій час якоїсь рати заплатити, не моглиб повторитись збоку вірителів всякі репресійні міри, як от скажемо — своєчасна окупація Руури. При заснуванні такого міжнародного банку гарантованого всіми контрагентами і для всіх обовязуючого, можливість всяких індивідуальних репресій булаб виключена; 3) Репараційний банк переймає на себе орґанізацію річевих репарацій. (Як відомо, німці зобовязались платити таксамо готівкою як і річами, отже своїми сировцями пів- і цілими фабрикатами, виконуванням всяких робіт, заснуванням індустрійних, залізничих, корабельних заведень, тощо...) Річеві репарації малиб бути зорґанізовані значно живіше чим до цього часу і при їх звязанні зі системою міжнародньої фінансової співпраці, малиб бути вжиті до господарської інтенсифікації відсталих країн; 4) Репараційний банк мобілізує і здобуває ті суми, що їх бракуватиме німцям для точного сплачування усталених рат. Та точка має особливий інтерес для даних вірителів, бо від тепер, не сама Німеччина, але міжнародній репараційний банк і всі його акціонери (розуміється включно з Америкою) булиб ґарантами точної виплати рат; 5) Репараційний банк переймає на себе здобуття й управу тих сум, що не моглиб бути з огляду на передаточні (трансферові) труднощі заразже бути перемінені в девізи.

Ті пять точок проєкту треба перш за все як слід „розжувати", щоби зрозуміти, які велитенські переворотові можливости цей плян в собі скриває. При його практичнім переведенні, цілий світ станув би на базу цілком нових, радикально змінених політичних й економічних відносин. Важлива в тому відношенні особливо друга точка проєкту про те, що репараційний банк переймає на себе всі функції, звязані з трансфером репар. боргів. Це є скрита формула для звязання справи нім. репарацій зі системою воєнного задовоєння взагалі, через те, що переймаючи на себе всі функції звязані з нім. трансфером, цей банк перейняв би теж автоматично управильнення відно-

син поміж самими аліянтами з одного та поміж аліянтами й Америкою з другого боку.

Колиб хотіти начеркнути цілий проєкт в якнайбільше пластичний спосіб, то плян є власне той, щоби всі оті десятки міліярдів, які має Німеччина платити аліянтам, Франція Англії і Америці, Англія Америці, Італія Англії і Америці і т. д., щоби все це депонувати в репараційному банку. Така постановка справи малаб для заловжених поміж собою аліянтів ту величезну користь, що депонуючи свої воєнні борги в репараційному банку, аліянти ті борги значно зменшувалиб, бо від тепер відпадалиб майже цілком ті міліярдові суми, що їх приходилось би платити поміж собою на протязі довгих десятків літ як і дисконти і проґресивні довжні відсотки. Ціла справа — як і взагалі всяка велика справа — є в основі дуже проста. Мовляв: ми, панове, між собою воювали, ми страшно поміж собою позадовжувались, тому давайте зложимо всі ті борги до одної спільної каси, в той спосіб збереться до купи цілком приличний акційний капітал, і от, тим спільним капіталом будемо робити ґешефти.

Репараційний банк вживав би всі оті фантастичні попросту міліярдові суми в міру комерційних потреб. Він передовсім вжив би їх як закладовий капітал для господарської інтенсифікації відсталих країн, отже Балкану, Азії, СРСР., Африки, і т. д. Велитенські барыші і заробітки, що спливалиб до цього банку із господарського отворення тих країв виходилиб на користь усім акціонерам. При такій постановці справи проломленоб передовсім індустрійну стаґнацію західньої Европи і до певної міри також Америки. Так усуненоб основну причину нинішніх соціяльних неспокоїв, хронічне західньоевропейське безробіття.

В тих перспективах навіть не приходиться говорити про всі ті радикальні соціяльні наслідки, які потягнулоб за собою практичне переведення проєкту. Викорінено в Европі передовсім більшовизм і то як перший етап на дорозі до його повного заломання, бо зрештою СРСР. не міг би протиставитись велитенській ударній силі цього сконцентрованого капіталу. Ідея соціялізму, що нині ще одиноко втримує СРСР. в купі, мусілаб заломитись — але тоді прийшлаб і наша велика голина. Це переходить по просту межі людської уяви, колиб хотіти унаглядити собі всю оту фінансову потуту, що булаб акумульована в репараційному банку.

Таксамо як колись проєктовано створити Лігу Націй як світовий парлямент, а Раду Ліги як центральний уряд всего світа, так також париський проєкт творить щось анальоґічне у фінансовій площині. Коли собі дальше зясувати нерозривне звязання справи воєнних боргів з трибом сучасного світового господарства взагалі, то через сотворення цього монструального банку, усе світове господарство булоб практично сцентралізоване в одній точці, цілий світ зробивсяб одним ґіґантичним фінансовим підприємством з центральним управлінням і з верхівкою, складеною з кількох людей, що булиб справжніми панами світа. Особливож, всі національні згл. державні нотові банки мусілиб підпорядкуватись цьому надбанкові, а лявіна міжнароднього гроша мусілаб затерти у своїм остаточнім висліді всі державні і політичні границі. — І до того в протилежности ідеї зорґанізованого інтернаціоналу праці, так, як це пробував провести більшовизм, був би зорґанізований і міцно сцентралізований інтернаціонал капіталу. Але разом з тим ми станулиб на порозі нової історичної епохи і питомої їй нової культури.

III. Роля Америки.

Проєкт репараційного банку, що вийшов з американських кол, дає нам вгляд у ті розміри і поняття, якими думає Америка. Слова Гувера з його інавґураційної промови про молодий американський ідеалізм мають остільки вагу, що нині окрім більшовиків, Америка є єдиною на світі потугою, що почуває себе носієм певної ідеї і ту ідею намагається практично здійснити. Не місце тут входити в квалітативну вартість цеї ідеї. Але вона дає людям зпоза океану романтичний розмах, витворює величезну волю, накреслює пляни, на які вже не здатна сама Европа. Америка почуває себе в праві і почуває, що сповнює свою місію, коли щораз більше отверто посягає по свою виключну власть над світом і вживає для того методів досі невживаних у таких розмірах у всесвітній історії.

Репараційний банк є тільки складовою частиною велитенської американської світовополітичної програми. Ціль того банку є проста: припинити непродуктивний оборот репараційних капіталів внутрі замкнутого кола учасників великої війни та спрямувати всі ті увязнені фінансові сили на нові поля. Поробити вчорашніх ворогів спільниками одного діла, поробити їх мандаторами і виконавцями волі „міжнароднього", а по суті передовсім американського капіталу. Ось завдання! Річ у тому, щоби спроста і в буквальному значінні цього слова *купити собі Европу*, підпорядкувати і вжити її орґанізаційні та культурні сили як помічників у власнім підбою світа. Бо остаточна ціль цеї політики не є Европа — а цілий світ.

Гувер починає своє правління з проєкту ґіґантичного репараційного банку, але його перша і ще важніша ціль це — південна Америка, а потім СРСР. і Пацифік. Ось розміри!... А що все те не фантасмаґорії, а наявна дійсність, показує той знаменний факт, що вже на самім початку американської офензиви на радянські ринки, Англія починає щораз більше непокоїтись і місцями заломлюватись на своїх позиціях. Не перестають множитись познаки щодо можливої зміни англійського фронту супроти СРСР. Як останню з тих познак приходиться зазначити понехання нафтового бойкоту супроти СРСР — досі послідовно проводженого сір Детердінґом. Чи в тій ситуації Англія не захоче погодитись на американські ґіґантичні фінансові проєкти і грати в дальшому ролю другою поміж великими — не знати.

Зенон Пеленський.

Зміна конституції.

Проєкт народової демократії на зміну конституції.

Львівський орган польської ендеції, яка тепер іменує себе „стронництвом народовим", „Львовскі Курєр Поранни", опублікував комунікат так званого політичного комітету цеї партії, в якому критикує проєкти зміни конституції як Безпартійного Бльоку, так і соймової лівиці і подає основні принціпи свого власного проєкту зміни польської конституції.

Як і треба було сподіватися, цей проєкт має головною своєю метою позбавити всякого голосу національні меншости в Польщі й надати цій сильно мішаній під національним оглядом державі на зверх всі познаки польськости. Це має бути осягнене двома шляхами. Щодо палати послів тим, що нова виборча ординація дуже зменшує число послів, творить ріжні щодо величини та числа мандатів виборчі округи, а нарешті в областях з непольським населенням просто „забезпечує належне представництво польського народу". Щодо сенату, то тут представництво непольських народів теж зводиться до мінімума тим способом, що лише половина сенаторів мала би бути вибирана і лише тут могли би перейти сенатори не поляки; одну четвертину вибирали би „групи, утворені на основі вищої та середньої освіти", а одну четвертину „публично-правні союзи". Права сенату мали би бути дуже поширені й цілковито зрівнані з правами сойму.

Щоби забезпечити будучий польський сойм від усяких виступів представників непольських народів, проєкт постановляє, що зломання присяги, зложеної послом і сенатором, стверджене найвищим судом, який покликає до життя маршалок сенату або посольської палати, потягає за собою утрату мандату. Таким чином представники непольських народів мусіли би або мовчати або автоматично позбутися своїх мандатів.

Нарешті перший, головний артикул конституції мав би постановляти, що „польська держава є республикою єдиною і неподільною". „Цей припис, — читаємо в комунікаті, — рішучо протиставиться змаганням до поділу держави на автономічно-територіяльні одиниці". З таким самим успіхом автори проєкту могли би поставити першим артикулом свого проєкту конституції, що в польській республиці живуть і користуються правами лише поляки.

Не будемо спинятися над дальшими точками цього проєкту, бо всі вони мають одну прикмету — завести в Польщі панування реакційних кругів

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 13)

Оповідання.

(Продовження.)

XII.

Того дня приспішила пані-матка обід на цілу годину скорше, щоб припадково не зайшли „ті во"... Але в часі обіду їх не було. Зате незабаром по обіді почулися їх крикливі голоси в саді. Приходила Міся й Вандзя до Ксені з проєктом, який „випадково прийшов їм на думку". А саме, щоб нинішнє пополудне провести на проході.

Підемо в лісок, там ростуть сумовиті берези й могутні дуби. А долом серед вільх тече потічок. Той гайок усе наводить на мене задуму, тугу й мелянхолію. Ах, як там чудово! Наш пан поет знайде там настрій і ще нині обдарує нас не одною поезією...

Це була офіціяльна часть; про неофіціяльну панна Міся не згадувала. Неофіціяльна мала бути, що вони вертатимуть біля школи, тоді випадково вийде їх мати й попрохає всіх до середини. Багрій згадував учора, що дуже любить квасне молоко зі сметаною...

Проти прогульки в лісок Ксеня нічого не мала. — „Але, що мамця на це скажуть?" Мати не мала нічого проти того, наказала доньці, як має поводитися, але додала: „Зрештою спитай татка, що тато на це скажуть". Батько відповів: „Я нічого не маю проти того, коли панове підуть з вами — йдіть собі, про мене". — А панове, себто Стецько, Грицько й Багрій, також не мали нічого проти того. Отже пішли.

Але що-тільки вони вийшли на подвіря, як у ворота заїхав Ромко Постригач. Вїхав у двір і, побачивши Грицька і Стецька, станув у візку та промовив:

— Я чекаю вас і чекаю й дочекатися не можу! У Львові сказали мені, що ви обидва вже поїхали. Я за ними до Цапівки, а там каже мені панна Ксеня, що ви поїхали сюди. Я до-дому, а з дому сюди. Їдемо!... А, цілую ручки... Моє глибоке поважання!... — зліз помалу з воза і став витатися з усіми.

— Їдемо! — промовив знов до Грицька. — А де Стецько?

Стецько був ще в кімнаті, але зачувши здалека, вже знав, чий це голосок. Правда, я не розказав вам іще того, бо й не мав нагоди, що Постригач мав уже від природи такий самісенький захриплий голос, як когут в господарстві моєї мами. Але правда: богацько з вас не бачило того когута у моєї мами, не чуло його голосу. Нині воно й неможливо, бо в часи великої війни і тому славному захриплому когутові скрутили відважні війська голову. Велика шкода, якої ніщо не в силі направити! Та думаю, що кожний з вас бодай раз у житті чув голос якогонебудь іншого захриплого когута, такого захриплого, що як заспіяв досвіта, то всі пси в селі починали лаяти, а коли який пяниця вертав домів і його почув, то ставав хреститися і шептав: Свят, свят, свят! Але й той голос (який ви може чули!) не дорівнював голосові захриплого когута моєї мами. Бо голос нашого когута дома був такий проймаючий, що командант одної великої хороброї армії, почувши його, уважав, що це знаки, давані ворожій армії, і казав того когута застрілити як державного зрадника. Такий страшний був його голос! Після того всього може хоч приблизно зрозумієте мене, коли скажу, що голос когута у моєї мами і голос Постригача — був один.

— І порога нашого дому не переступите? — спитав пан-отець.

— Три милі дороги перед нами, а тут уже вечір.

— І за вами три милі, нехай спочинуть коні. Прошу!

— Стецьку! Їдемо!

Постригач думав, що своїм приїздом справить усім велику радість. В дійсности всі були невдоволені з його прибуття: обі Пшепюровські що не пішли на прохід і не затягнули до себе Багрія, пані-матка, що „ті во" остануть на попівстві, а вже найбільше був невдоволений Стецько.

— Їдемо! — наглив Роман.

— Знаєш, скажу тобі по правді, я не маю охоти їхати до тебе; не гнівайся, але в мене так мало часу! — зачав Стецько.

— Як-то мало часу? — питав захриплим голосом Роман.

— Я посидів би тут ще день, а потім верну до батьків. У мене богацько роботи.

— Ха-ха-ха! — зареготався Грицько.

— Чогож смієшся, як дурний? — запитав Стецько.

— З твоєї богацької роботи — відповів Грицько. — Знаєш, Романе, Стецько боїться, щоб Багрій не відбив йому дівчини.

— Не те! Не те! — боронився Стецько. — Зараз все по собі судиш! Сам-жеж знаєш, який дорогий наш час! Ми далі тиждень вже згайнували! Що будемо робити в тебе, Ромку?

— Що будете робити в мене? Богато добра ви мені зробили, беручи підписи для мене в моїх професорів; за добро і я добром відплачу. Обширна в нас хата і тобі, Стецьку, даю одну кімнату, і тобі, Грицьку, даю кімнату другу. Схочеш один з другим працювати, працюй, як у Бога за дверми. Ти, Грицьку, пиши поезії і драми, а ти, Стецьку, оповідання, повісти. Однаково нарікають у нас, що в нас нема меценатів, які підтримували б літературу... Нехай я буду вашим меценатом!

Грицько і Стецько, хоч часто не годилися своїми думками, тепер обидва зайшлися сміхом.

(Продовження буде.)

Радянська Україна.

Кольонізація чужинців на Україні.

З харківському „Комуністі" з 9. березня ц. р. вичитуємо, що цього року будуть переселювати на Дніпропетровщину, Мелітопільщину й Херсонщину тільки національні меншости. На вільні землі в тих округах поселять 382 родини чехословаків, німців, поляків, циган і асирійців. Крім того поселиться там ще 100 самих циганських і 36 асирійських родин, що бажають вести осіле (не мандрівне) життя за займатися хліборобством.

Епільоґ одних перевиборів.

З радянської преси довідуємося, що винницький суд розглядав справу вбийства комуністичної аґітаторки Насті Мельничук у селі Новій Крапівні. В часі перевиборів до місцевої ради мала вона виступити завзято проти куркулів та домагалася позбавлення їх виборчих прав. Місцеві куркулі мали тероризувати бідноту і партійний сільський актив та арендували в бідноти нібито неправно землю, хоч на аренду землі радянський земельний закон дозволяє. В селі мали місце навіть випадки продажі і купна землі, чому теж винні були куркулі. Провідниками куркулів мали бути селянин-куркуль Зинич і б. петлюрівський старшина Ломака. Колись нібито хотіли вони вбити голову місцевого комітету незаможників. Вони мали також спричинити вбийство Насті Мельничук. Ніяких доказів на те преса не подає. А подає тільки, що суд засудив Ломаку й Зинича на „найвищу міру соціяльного захисту", тобто на розстріл, а інших обвинувачених на тюрму — двох на 8, а одного на 10 літ.

Не одному буде здаватись, що таким льокальним справам не слід би й уваги присвячувати. Та ми робимо це тому, що описаний випадок є типічним для соціяльних відносин в українському селі. Він не є самотний і відокремлений. Таких випадків є там богато. Вони тільки доказують, що відносини в українському селі завдяки політиці теперішньої влади є дуже нездорові. На їх тлі кипить там боротьба між комуністичними і некомуністичними елементами. Розстріл двох людей за вбийство Насті Мельничук — це між іншим також засіб вирівнування рахунків влади з активнішим, некомуністичним елементом, — зокремаж рахунків за їхню участь і живу діяльність у часі перевиборів.

З Буковини й Бесарабії.

Орґанізація греко-кат. церкви в Румунії.

„Уніря", орган румунських греко-католиків, містить у своїм 8. числі текст конкордату між Румунією й Ватиканом. Цей конкордат передбачує для греко-кат. церкви митрополію в Блажі, якій підлягатимуть 4 суфраґани, а саме в Орадії, Лугожі і Герлі; нова, четверта дієцезія буде установлена на півночі, осідок владики цеї дієцезії буде установлений в порозумінні з румунським правительством і Ватиканом. У склад цеї дієцезії увійдуть греко-кат. українці з власною адміністрацією. — „Чи це означає звуження прав апостольського адміністратора в Сереті"? — питає черновецький „Час".

Невикористані права греко-кат. українців у Румунії.

Під цим заголовком читаємо в „Часі": 19. стаття конкордату передбачує, що греко-католики можуть удержувати на власні кошти народні та середні школи, котрі підлягатимуть дотичним ерархіям під контролею міністерства освіти. Під такими самими умовами зберігає греко-катол. церква всі теперішні учительські семинарії. Всі церковні школи мають повне право означити мову навчання; заразом всі повище згадані школи мають право прилюдности. — Українська греко-катол. церква на Буковині і в Мармарощині повинна використати запоручені їй конкордатом права і приступити до основування українських приватних шкіл для дітей своїх вірних.

Грають води...

Скоре топлення снігів спричинює в цілому краю катастрофу. В Кишеневі затоплені вже передмістя, а в головних вулицях можна перейти з одного тротуару на другий лише через мости, збудовані маґістратом. З нижче положеної части міста випровадилося населення при помочі човнів. У полудневій Бесарабії розлилися ріки і затопили багато сіл. У Ясах добирається вода до хат. Огнева сторожа евакуує мешканців. Залізн. лінія Гура-Васи-Турн-Северина затоплена. Прибуваючі з гір бистрі води грозять знищити цю лінію цілковито на довжині 300 м. Поспішні поїзди ідуть через Арад в Предял. Товаровий рух на цій лінії застановлений цілком. Рівнож перервана лінія Корабія-Пятра Ольт. Нашим надпрутським селам грозить катастрофа. Береги Пруту усуваються з кожним днем.

Цар-голод у Бесарабії.

В Бесарабії, що має 3 міліони населення, з приходом передновку грозить голод поважній його частині. Загроза голоду нависла в однаковій мірі над селами й містами. Причина голоду — неврожай в попередніх роках і велика студінь цієї зими. Вже тепер голодує дуже багато людей, які примушені постити цілими днями. Цей примусовий піст відбивається особливо фатально на малих дітях і школярях. Голодуючому жидівському населенню, що творить яких 10 проц. загалу мешканців Бесарабії (голодуючих жидів обчислено на 40.000 душ) спішать з допомогою жидівські філянтропійні організації в цілому світі. Населенням інших національностей, що голодує не менше жидівського, не цікавиться ніхто. Не опікується також ніхто українським населенням в Бесарабії, що числить поверх пів міліона душ і живе в крайно невідрадних політичних та економічних умовинах.

На що йдуть гроші наших громад.

Дещо про ріжні старостинські „полєценя".

Громадські управи (зверхности по наших селах і містах перетяжені ріжними драчками на всякі можливі цілі. Майже всі наші громади обтяжені дуже сильно і борються з величезними недоборами, не знаючи взагалі, звідки набрати фондів на заспокоєння прелімінованих конечностей.

Одначе не зважаючи на небувале досі задовження наших громад і непосильне перетяження громадських бюджетів, не проходить і одного тижня, щоб до громад не прийшло якесь „полєценє" на заплату більших чи менших сум на цілі, що не мають ніякого відношення ні до громади, ні до її мешканців. І хоч ухвалені бюджети на 1928/29 рік на громадські потреби обтяжено вже на одну третину, яку признано повітовим виділам, то такі „полєценя" все одно треба виконати, бож вони приходять не від кого іншого, а від — староства.

На доказ вище сказаного наводимо два такі „полєценя" повітового виділу в Копичинцях.

I.

Wydział powiatowy w Kopyczyńcach L. 624/29. Subwencja na szkolnictwo. Kopyczyńce, dnia 4. lutego 1929 r. Do Wszystkich Zarządów Gminnych w powiecie. Po myśli zawiadomien a Urzędu Wojewódzkiego z dnia 21/I 1928 L. S. O. P. S. O. 541/29 szkolnictwo polskie w Prusach ma obecnie widoki rozwoju, brak mu jednak na ten cel odpowiednic funduszów, ponieważ i Rząd nie rozporządza również potrzebnymi zasobami. W podobnych okolicznościach jest obowiązkiem społeczeństwa wszelkimi siłami poprzeć materjalnie tę ważną sprawę, — zwłaszcza tam, gdzie chodzi o szkolnictwo powszechne. W szeregu instytucyj, które mogą i powinne przyjść tej akcji z pomocą, stanąć powinne w pierwszym rzędzie Rady gminne i Rady miejskie. Ponieważ posiedzenia budżetowe już się odbyły, należy przeto dodatkowo na najbliższem posiedzeniu w bieżącym miesiącu uchwalić subwencję na cel powzższy w kwocie 100 zł., którą przy badaniu budżetów wstawie się w dział wydatków nadzwyczajnych. Mogą być uchwalane i kwoty wyższe. Dodatkową uchwałę przedłożyć należy najpóźniej do końca lutego 1929 r. — Komisarz Rządowy dla rozwiązanej Rady powiatowej Władysław Janowski mp. (Starosta).

II.

Wydział powiatowy w Kopyczyńcach L. 293/29. Sprawa kalendarza p. t. Rolnik Polski na rok 1929. Kopyczyńce, dnia 14. lutego 1929 r. Do wszystkich gmin w powiecie. Urząd wojewódzki w Tarnopolu pismem z dnia 5. stycznia b. r. L. 13183 wydał polecenie aby wszystkie gminy nabyły obowiązkowo kalendarz p. t. Rolnik Polski na rok 1929 wydany przez Centralne Biuro Porad Rolnych fabryka nawozów sztucznych w Warszawie ul. Widok 3. Celem kalendarza jest szerzenie wśród najszerszych warstw ludności wiejskiej wiedzy rolniczej, a więc cel, do którego zmierzają usiłowania Władz administracji państwowej, związków samorządowych i organizacyj rolniczych. Chcąc, by ta popularna forma wydawnictwa mogła oddać usługi nie tylko w dziedzinie rolnictwa, ale dostarczyła także pożytecznych wiadomości o Państwie, jego ustroju i organizacji oraz aktualnych zagadnieniach, umieściła Redakcja w tym kalendarzu dział XIV. p. t. „Co obywatel o Państwie wiedzić powinien". Biorąc pod uwagę, że cel tego kalendarza przedstawia faktyczną wartość dla wiedzy rolniczej, polecam poszczególnym gminom, aby kalendarz ten nabyły. Komisarz Rządowy dla rozwiązanej Rady powiatowej W. Janowski. (Władysław Janowski) Starosta.

Невже нема способу на те, щоб наші громади увільнилися від цих і подібних їм драчок? Невже наші громади будуть засипувані дальше подібними „полєценями"?

Жертвенність і бізнес.

(Докінчення.)

Ми не можемо обмежитися теперішнім станом. Наші втрати на полі національного народнього шкільництва найбільші з усіх національних меншин у Польщі. Ми втратили кругло 3.000 українських шкіл у користь польських утраквістичних. Цю втрату мусимо покрити-надолужити нашими приватними школами під загрозою найтяжчих консеквенцій для української нації. Мусимо передовсім розбудувати наше народне і промислове та взагалі фахове шкільництво. — І в тій великанській праці мусимо не тільки до найвищого ступня напружити всі свої сили тут у краю, але й маємо право числити на відповідно збільшену підмогу й наших заокеанських братів. Не як жебранину-милостиню, а як почесний і необхідний інвестиційний вклад для добра нації та її великого майбутнього.

Справа ця й для української кооперації першорядної ваги. Бо подумаймо, хто вщіпить у наше молоде покоління любов до тої нашої кооперації? Чи ті польські школи і польські учителі, що через 7 літ день-у-день працюють над полонізацією української дітвори й молоді? Очевидно, не всіх вони нараз перетягнуть. Але частину, а бодай декого всеж таки удасться їм відірвати від нашої національної сімї. Але що буде за десять, двайцять літ, що буде пізніше, якщо не матимемо свойого рідного приватного шкільництва? — Наші національні страти ростимуть у приспішеному темпі — це самозрозуміле.

А „Рідна Школа" вже й тепер постійно пропаґує ідею своєї кооперативи та ощадности і практично реалізує її по своїх школах і виховних заведеннях усіх типів. Вона закладає також кооперативні курси і творить нові кооперативні сили (напр. Кружок „Рідної Школи" в Косові) та удержує добре поставлену і вивіновану торговельну школу у Львові при вул. Корняктів ч. 1., в якій на чільному місці стоїть якраз і справа кооперації. Отже своєю діяльністю стоїть „Рідна Школа" природно найближче саме до кооперації.

З великою приємністю приходиться мені тут ствердити, що якраз службовики нашої кооперації оцінюють як слід працю „Рідної Школи" і вони не тільки вплачують кожного місяця 1проц. своїх повних місячних поборів, але також від часу до часу дають крім того на цілі „Рідної Школи" свої одноднeвні заробітки.

І наші економічні Централі як такі, рівнож підпомагають „Рідну Школу". Одначе — на мою думку — назва створеного ними „Добродійного Комітету", яка вповні відповідає для вдів і сиріт, для уломних старців або навіть для інвалідів — зовсім не надається у відношенні до „Рідної Школи". Це для життя і майбутнього нації необхідна установа, не менша важна як кожна кооператива чи фінансова інституція. Тому не годиться трактувати її на рівні з якимнебудь „сиротинцем" чи „приютом", хоча також дуже потрібним, — а слід трактувати її зовсім окремо, як це зрештою роблять всі народи і окремо давати на неї припадаючі на кожну інституцію датки, подібно як це роблять правильно їх службовики.

Міг би хтось піднести, що найдоцільніше булоб, якщо наше приватне шкільництво удержувалось би з доходів наших фінансових, торговельних і продукційних інституцій, підприємств та кооператив. Така концепція добра і доцільна покищо тільки як один із засобів. Як виключний засіб можлива вона тільки тоді, якщо ці установи і підприємства обертали-б такими великанськими капіталами, що зі самих відсотків могли-б постійно по кілька міліонів давати на удержання нашого приватного народнього і фахового шкільництва. Одначе це навіть при найкращих обставинах булоб на великий ба непередбачений навіть протяг часу утопією. Отже нема іншої ради тільки власними силами: по змозі поголовними обовязковими правильними на разі 1 проц. датками від брутто доходів усіх фізичних і правних осіб, збірками, жертвами, імпрезами й іншими засобами удержувати й поширювати наше приватне шкільництво, особливож всенародне і фахове, яке вимагає найбільше вкладів а саме собою не приносить доходів. І в цій загальній всенародній, рятунковій акції нашого молодого покоління повинні взяти участь безумовно всі українці в краю, за кордонами і за широкими океанами. Бо як цього не допильнуємо, як не збережемо нашого молодого покоління для нації і не виховаємо його в нестримному бажанні до осягнення наших найвищих ідеалів, то із зматеріялізованих „бізнесменів", хочаб українських, не богато буде користи для українського народу, а бували й такі випадки, що придбані ними богацтва попереходили в чужі руки (напр. велике приватне майно пок. Зубика у Львові).

Для цієї високої цілі ми повинні також до мінімум обнижити, а по змозі й зовсім заперестати куреня та уживання алькоголю. Бо якраз видатки на такі зайві, ба шкідливі річи, можна з

чистою совістю назвати люксусовими. І коли говоримо вже про мораль взагалі, то чи не краще і не моральніше булоб міліонові видатки замісць на ці шкідливі два налоги обернути на „Рідну Школу"? — Гадаю, що цьому ніхто не матиме відваги заперечити.

Треба тільки великого зрозуміння підставового значіння рідної національної школи, такого зрозуміння, як це висказав був польський посол Романович в галицькому соймі ще в 1886 році:

„Ми ту засаду (принціп рідної школи) уважаємо за так кардинальну і найважнішу, що уявляю собі: якби нині хтонебудь з двох ворожих нам урядів, з яких один нас ґерманізує а другий русифікує, став перед нами і одною рукою давав нам широкі конституційні свободи й інші горожанські права, а другою давав національну школу і сказав, що тільки одно з двоїх можна мати, то всі ми вхопили би за національну школу, оставляючи решту історичній справедливости".

Вже пів століття минає від часу, коли пролунали ці памятні слова, а вони й нині такі актуальні і відповідають особливо відносинам української нації, що можемо і повинні взяти їх за свої. Дійсно найвищий вже час і нам, всім українцям перейнятися цією правдою до глибини душі і признати не тільки в теорії, але й у практиці, що рідна школа завсіди, а особливо у найтяжчі періоди життя нації була і є найважнішою справою з усіх і кожна підмога, кожна жертва на її цілі рішучо не ослаблює віри у власні сили, а навпаки підносить її і являється високо моральним ділом.

Іван Герасимович.

Доповнення: У вчорашній статті ВП. п. Герасимовича пропущено в останньому уступі кілька рядків, що подають у цифрах жертви Америки на „Рідну Школу" в трьох останніх роках. З уваги на те подаємо ці дати на цьому місці. Отже в шк. р. 1926/27 вплинуло з Америки *8.329.31* дол., у 1927/28 — *6.244.88* дол. а за перший піврік 1928/29 — *7.099.37 долярів*

З країни гри.

Піддані князя Монака погрожують революцією.

Національна рада найменшої в Европі держави — Монака та міська рада подались до димісії на знак протесту проти свого володаря, князя Петра, бо він, на їх думку, занадто солідаризується з інтересами славетного банку до гри в Монте Карльо, а зовсім не дбає про інтереси своїх підданих. Аж до розписання нових виборів установлено комісію, яка має правити державою. Та зогляду на те, що князь знову відложив термін виборів, більшість цеї комісії теж подалася до димісії. Тоді мешканці „столиці" — Монте Карльо, яка заразом є також державою, відбули віче, на якому домагалися негайного розписання виборів, погрожуючи в противному випадку здеґронізуванням свого князя. Одначе князь покищо нічого собі не робить з „революційного руху" серед своїх підданих і спокійно сидить у... Парижі.

По широкому світі.

У Льондоні радитиме цими днями міжнародня конференція національних меншостей.

У фабриках скла в Бельгії почався страйк 6 тисяч робітників.

Ромунія має дістати від Німеччини 36 міл. марок военного відшкодування.

Між литовським урядом і епископами дійшло до непорозумінь.

Чічерін лишається на відпустці у Берліні до кінця квітня.

Уряд СРСР має намір виступити з процесом проти фальшівників дипльоматичних документів у Берліні.

У Ганкав (Китай) прийшло до крівавих сутичок між японськими моряками і китайським населенням на тлі бойкоту японських товарів.

Дивогляди.

Спосіб на переклад.

„Львовскі Курер Поранни" передрукував у числі з 21-го ц. м. майже дослівно нашу передовицю з дня 17-го ц. м. п. з. „Дух Пілсудчини не знає відступу..." Перекладчик дійшовши до фрази: „У відповідь на те марш. Пілсудський дає соймові „пощочину"..." не зрозумів слова „пощочина" (по польськи „policzek" панове редактори в Курера Поранного"!) і вийшов із клопоту просто: „W odpowiedzi na to marszałek Piłsudski daje sejmowi „p o s z c z c n y m"..." Яку страшну річ уявляв собі при цьому перекладчик і читачі „Л. Курера Поранного" — не хочемо догадуватись.

Заява проф. д-ра І. Свєнціцького.

Високоповажаному Панові Редакторові „Діла" у Львові.

Прочитавши тільки в цій хвилі у ґазеті „Русскій Голос" ч. 17. з 3. березня 1929 р. статтю п. з. „Очередное хулиганство", де редакція цього тижневика без подання джерела своїх інформацій твердить: що в справі відзискання музейних збірок Ставропігії і Народнього Дому: „Г. Свѣнцицкій согласился и обѣщал помочь — (за изрядную сумму! — прим. наборщика)" і дещо дальше говорить про те, що: „имущество гал.-русской институции должна получить банда галицких ренегатов" — я прошу Вас помістити у найближчому числі шоденника „Діло" слідуючу мою заяву:

Я ніколи ні з ким не говорив про якінебудь винагороди собі за „поміч" у справі відзискання цих збірок. Натомісць на основі власного досвіду після осінньої поїздки 1926 р. у Київ, Харків, Москву, Ленінград, Мінск — я в розмові із сеніором Ставропігії п. Н. Третяком у присутности незнаного мені громадянина на бажання сеніора і для його інформації дав був приблизний образ майбутніх коштів дороги і прожитку їх майбутнього відпоручника за кордоном. Що сі кошти, розчислені на час одного місяця прожитку в гостинницях, по ресторанам, та на дорогу могли показатися дуже високими для людей, необізнаних з доріжнею життя на Радянщині, — у цему немає моєї вини. Винен я лише в тому, що мав смілість піднятися праці, від якої — на основі, як сьогодня з жалем бачу, дійсного знання людей — відраджували мені члени ріжних суспільних кол моєї нації, а в першу чергу члени Кураторії Національного Музею, які стояли на становищі можливости виключно одної моральної допомоги у цій справі. Справжні кошти мої, звязані зі справою відзискання обох згаданих збірок, обіймають видаток 37 робочих днів, дороги, гостинниць, харчу по ресторанах і видатків на робітників та опакування 49 скринь у висоті долярів 544·55. Подрібний рахунок, провірений книговодом Управи Національного Музею був предложений Ставропігії і Народньому Домові зі звітом дня 18. вересня 1928 р. На це зажадала Ставропігія письмом з дня 24. вересня, а Народний Дім — дня 1. жовтня нотаріяльних копій актів переняття, по одержанні і на основі яких мали бути поладнані предложені Національним Музеєм рахунки. На рахунок же цієї належитости виплатила Ставропігія дня 24 серпня до Москви 100 долярів і дня 18. жовтня у Львові до каси Музею 100 долярів, а решта мала бути вирівнана по словам сеніора Ставропігії п. Н. Третяка: „як тільки минуть видатки по реставрації Волоської церкви і її подвіря". — Решта дійсних видатків Музею на перевезення до краю збірок із Ростова Д у квоті 344·55 долярів ще не вирівнана і по сьогодні.

В справі вислову „банда галицких ренеґатів" — я прошу подати слідуючу мою заяву до відома: „Як член української нації та свідомий своїх обовязків і прав громадянин я не реаґую на цего рода недостойний і каригідний — в інших умовинах життя — випад ані дрібкою якого-небудь гніву і подразнення, що моглоб підірвати і найспокійніщу та вповні зрівноважену людину до такоїж негідної словної відплати за обиду, бо немає обиди там, де говорить пристрасть, незнання, хороба, брак добропорядочности...

Львів, дня 19. марта 1929 р.

Іляріон Свєнціцький.

Замах на ґімн. учителя.

Стріл до кімнати проф. Яцкевича в Стрию. — Арештування серед ґімназистів.

З польської преси довідуємося, що 15. ц. м. стрілив хтось через вікно до кімнати проф. Ізана Яцкевича в Стрию. На щастя, куля не поцілила присутнього в кімнаті проф. Яцкевича, пролетівши біля його голови.

Зрозуміла річ, що ця справа викликала в Стрию велике зацікавлення. Компетентні круги розпочали слідство, поліція днем і нічю переводила інтенсивні доходження. Вкінці по кількох днях арештовано під замітом того замаху на проф. Яцкевича уч. VIII. кл. ґімн. Романа Зенона Петиша з Волоського Села біля Болехова. В арештованого знайдено револьвер і він, притиснений до муру, мав признатися до замаху.

Майже одночасно арештовано ще ґімн. учнів: Семена Масного, Гната Струганика й Івана Мицика (брата недавно засудженого студ. унів. Романа у Львові), всіх зі Синевідська Вижного, які по зізнанням Петиша намовили його до того замаху. Всіх арештованих віддано до розпорядимости стрийської прокуратури.

Польська преса пише, що цей замах мав політичну основу (?)

Черговий монополь.

Поширення асекураційного примусу.

Ще не прогомоніли по наших селах нарікання з приводу впроваджування через „Загальний (повшехни) Заклад Взаїмних Обезпечень" (ПЗУВ) примусу обезпечень від огню, а вже знова маємо до занотування новий розпорядок міністра скарбу з 31. січня ц. р., який входить у життя з днем 8. квітня 1929 р. в справі примусу обезпечення від огню движимостей, примусу обезпечення живого інвентаря від помору і примусу обезпечення земних плодів від граду. Опираючись на розпорядок Президента РП. з 27. 5. 1927 подає міністеріяльний розпорядок норми, після яких має бути введений знова новий прихуд і монополь обезпечення всего хліборобського майна в ПЗУВ. Цей новий розпорядок наляже на наше населення знова важким тягарем. Бо коли від нашого населення збирає вже тепер ПЗУВ за обезпечення около 15 міліонів золотих, то по впровадженні нових родів обезпечення ПЗУВ стягати буде від нашого населення знова щонайменше яких 30,000.000 золотих, не даючи йому в заміну нічого більше, крім відшкодувань, а затеуживаючи всіх надвижок виключно тільки на польські цілі.

Тому, що новий розпорядок після його переведення наляже великим тягарем на наше населення, уважаємо вказаним подати бодай найважніші його постанови.

Предмет примусу обезпечення **від огню** є все движиме майно в рільних господарствах, отже збіже, солома й паша, весь живий інвентар (коні, корови, хлівна череда) з виключенням дрібних звірят, як крілики, птахи і бжоли, а дальше весь мертвий інвентар, як молотільні, січкарні, вози, упряж і т. п.

Предметом примусу обезпечення від **помору** є живий інвентар, а саме: коні, рогата худоба і безроги, причім відшкодування не розтягатиметься на випадки спричинені заразливими звірячими хоробами.

Предмет примусу обезпечення **від граду** обіймає пільні рослини, причім від примусу виключена є огородовина, як шпараги, огірки, цибуля, овочеві дерева, квіти і т. п.

Примус обезпечення движимостей від огню і живого інвентаря від помору може бути впроваджений на терені поодиноких повітів доперва тоді, коли його ухвалять поодинокі повітові соймики зглядно повітові ради. Натомісць примус обезпечення земних плодів від граду може бути впроваджений лише на терені цілих воєвідств тоді, коли це ухвалить воєвідський соймик.

Ухвала соймику згл. повітової ради, яка впроваджуватиме примус обезпечення, може обіймати всі господарства на терені даного самоуправного союзу, або всі господарства тільки на обмеженім розмірі терену.

Після ухвалення примусу, будуть обовязані громадські уряди перевести в громадах реєстрацію майна, підлягаючого примусові обезпечення, в реченці і в спосіб вказаний через соймик згл. повітову раду. Громадські уряди мають побирати від власників майна підлягаючого примусові обезпечення оплати за обезпечення на підставі поборових реєстрів, а на випадок незаплати, розпочинати екзекуційні кроки. Громадські уряди будуть дальше обовязані приймати зголошення до обезпечення, повідомляти Заклад Обезпечень про шкоди й переводжувати контролю обезпечень, заключених з іншими закладами обезпечення.

Оплати за обезпечення мають характер публичних оплат, при чім від залеглостей треба буде оплачувати відсотки проволоки у такій висоті, в якій побирає їх держава від залеглостей ґрунтових податків, як також екзекуційні кошти по засадам обовязуючим при поборі державних податків. За свій труд мають побирати уряди громадські винагороду у висоті 3 проц. зібраних премій і 1 до 2 проц. на ремунерації для тих функціонарів громадських, які викажуться виїмковою ревністю при виконуванні примусу обезпечення.

Внесок на переведення примусу обезпечення майна, яке находиться на терені самоуправного союзу, має бути зголошений на письмі через виконний орґан соймику згл. повітової ради, або через найменше 1/3 часть членів соймику згл. повітової ради. Внесок має означувати рід обезпечень і катеґорії майна, які мають бути піддані примусові обезпечення. Ухвали соймику згл. повітової ради в справі примусу обезпечення випадають звичайною більшістю голосів.

Виконання ухвали про примус обезпечення переводить на терені цілої Польщі з виключенням т. зв. бувшого пруського забору виключно тільки „Повшехни Заклад Убезпечень Взаємних" (ПЗУВ).

На підставі ухвали про впровадження примусу обезпечення, виконний орґан соймику згл. ради повітової заключає з ПЗУВ умову, при чім

КІНО „ПРОМІНЬ“ при Жовківській рогачці біля фабрики Бачевського.

Нині, четвер т. є. 20. березня ц. р.

„ГОЛГОФТА“ несмертельна містерія з життя і мук ХРИСТА

Початок в повсякденні дні о годині 4-ій, — в неділю о годині 3-ій.

1655 1—1

для кожного роду обезпечень має бути заключена осібна умова.

Примус обезпечення впроваджується в засаді на час необмежений, однак соймик згл. рада повітова має право звичайною більшістю голосів перевести ухвалу в справі знесення примусу обезпечення. В тім випадку соймик згл. рада повітова буде обовязана виповісти ПЗУВ умову обезпечення найпізніше на два місяці перед упливом року, почім примус обезпечення перестане істнувати з хвилею погаснення умови.

З хвилею ухвалення через соймик згл. раду повітову примусу обезпечення, майно, підлягаюче примусови обезпечення може бути обезпечене в часі правосильности примусу тільки в ПЗУВ. Натомісць договір обезпечення майна підлягаючого примусови обезпечення, заключений з іншим обезпеченевим товариством перед ухвалою примусу, остає в силі аж до часу розвязання цього договору згідно з умовинами обезпечення дотичного товариства. В тім випадку є однак обовязаний власник майна предкладати щорічно в уряді громадськім у речинцях усталених в ухвалі соймику згл. ради повітової доказ обезпечення (полісу). Уряд громадський після винотування з предложеної полісу усіх потрібних даних, перешле їх протягом 14 днів до ПЗУВ: Як довго тріває обезпечення в іншім товаристві обезпечень ПЗУВ обезпечає у себе лише евентуальну ріжницю між оцінкою, усталеною на підставі норм ухвалених через соймик згл. раду повітову, і сумою обезпечення в іншім товаристві. Якщо власник майна, підлягаючого примусові обезпечення затаїв при реєстрації факт заключеної умови з іншим товариством обезпечень, тоді у випадку шкоди тратить право до відшкодовання від ПЗУВ.

Отсе найголовніші постанови нового розпорядку. А яке становище має заняти до него українська суспільність? Тому, що нема майже ні одного товариства обезпечень живого інвентара від помору, яке могло би свою діяльність виконувати без державних чи краєвих субвенцій, а дальше тому, що товариства обезпечень від граду можуть виконувати з успіхом свою діяльність лише тоді, коли оперують на великих теренах, отже можуть виконувати успішно свою діяльність лише ці товариства, котрі ділають на теренах або одної великої держави або кількох держав, тому і нема ніякої причини, щоби противитися вводжуванню примусу обезпечення живого інвентаря від помору, а землеплодів від градобиття колиб цего бажало населення тим більше, що сама структура тих обезпечень на малих теренах є цего рода, що переведення їх можливе лише при переведенні загального примусу. В тих родах обезпечень поробила ПЗУВ досі лише сумні досвіди. Суспільність наша повинна однак домагатися, щоби все урядування для неї, всі друки і формулярі були в її матірній мові, та щоби всі надвижки були зужиті на її культурні й економічні потреби.

Натомісць відносно введення примусу обезпечення від огню движимого майна, повинні ми домагати до того, щоби примус обезпечення в ПЗУВ не був через соймики переведений, бо маємо своє Товариство взаїмних обезпечень „Дністер“, яке своєю 37-літньою працею дає повну ґарантію, що воно і без примусу може перевести у себе обезпечення усего движимого майна українського населення. Старанням нашим повинно бути, щоби вже тепер спонукати людність до масового обезпечення від огню в „Дністрі“ її движимого майна, щоби, коли мимо нашої волі введено примус в поодиноких повітах, населення наше спираючись на постанови § 17. розпорядження міністра скарбу, мало можність обезпечити це майно дальше тільки в Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“, а не було примушене обезпечувати його в ПЗУВ

Сойм.

МІН. ЧЕХОВИЧ ВИДАНИЙ ДЕРЖАВНОМУ ТРИБУНАЛОВІ.

Дня 20. березня сойм приступив до розглядання внесення слідчої комісії в справі поставлення мін. скарбу Чеховича перед державний трибунал. Соймові партії стягнули майже всіх своїх членів на це засідання. ППС навіть хорих візвала явитися в соймі. В комплеті був і клюб ББ. Присутні були всі міністри з прем. Бартелем за виїмкою марш. Пілсудського. Заняті були й сенаторські льожі. Справу реферував пос. Ліберман, обмежуючися лише до матеріялів, які одержала соймова слідча комісія. Зачав від квітня 1927 р., коли то вперше переступлено бюджет аж до 11. лютого 1929, коли то пос. Возніцький заповів був у соймі, що поставить внесення на поставлення мін. Чеховича в стан обвинувачення, коли закон про додаткові кредити не буде предложений. Бесідник пригадує епізод із часів Австрії, коли то цісар Франц Йосиф раз зажадав кредитів поза бюджетом. Тоді мін. скарбу Брік сказав: „Боже буди покровитель цісарю, але я далі не можу бути його покровителем“ і відмовив цісареві кредитів. Опісля референт доказує, що ніодин із попередніх міністрів не переступив бюджету на таку велику суму, як мін. Чехович. Поширюється думка, що соймові ходить лише про формальности, одначе обвинувачення торкається не лише цього, що не предложено соймові закона про додаткові кредити, але воно звертається і проти самих видатків, як незаконних. Мін. Чехович видавав гроші без закона, а навіть без ухвали ради міністрів. Головно звертає референт увагу на видаток 8 міл., який назвали видатком до диспозиції президента ради міністрів. Референтові закинуть, що коли торкається цього, то таки йому ходить про політичну боротьбу, та нехай це буде політика чи не політика, тут розходиться про 8 міліонів зол. і ніхто не має права класти печатку на якусь часть державних доходів і сказати: це моя власність! Податкових грошей не вільно усувати зпід контролі парляменту. Можна це робити лише за згодою парляменту, але уряд не має до того права. Боротьба, яку зачав сойм, зводиться до одного: до контролі сойму над урядом. Обвинувачуємо мін. Чеховича тому, що зумів бути вірним приказові закона та не мав доволі сили, щоби наклонити інших міністрів, аби піддалися цьому приказові. Складаючи обвинувачення, стверджуємо крицеве право бюджету. Сойм мусить бути в цій справі твердий. Треба пригадати, що сойм цей, без огляду на опозиційну більшість супроти уряду ухвалив бюджетову провізорію та бюджети. Цей сойм, осмішуваний та обдираний з чести і достоїнства, знає, що проти нього стоїть виконуюча влада, а за нею стоїть леґенда з машиновими крісами, гарматами та могутньою пресою. Соймові не остало нині нічого, лише його бюджетове право та право контролювати бюджет. Цього одинокого права не випустимо з рук і будемо поротися за нього до останнього. Хай 12 незалежних людей дасть країні відповідь, хто стоїть на основах закона, а хто його обиджує.

Опісля пос. Довнарович (рев. фракція ППС) мотивував внесення меншости, щоби відкинути внесення на поставлення мін. Чеховича в стан обвинувачення. Підчас промови пос. Довнаровича приходило до гострої перепалки з колишніми його товаришами з ППС. Потім президент найв. контрольної палати проф. Врублевський вияснював становище найв. контрольної палати. Найв. контр. палата ствердила богато видатків і перенесень, незгідних із скарбовим законом, тож без сумніву нелеґальних. Про леґалізацію повинен був постаратися уряд законним способом. Найв. контрольна палата домагалася цеї леґалізації. Пос. Кшижановський каже, що внесення називає виновником мін. Чеховича, а поправді ставлять перед державний трибунал політичну ідею травневого перевороту, який в даних умовинах був спасінням Польщі. Підчас промови пос. Чапінського (ППС) прийшло до перепалки між урядуючим віцемарш. Домбським (Стр. Хл.) і послами ББ. Віцемарш. Домбський приноровив реґулямінові санкції до двох послів ББ, а пос. Полякевича прикликав до порядку. На це пос. Полякевич сказав: Прикличте до порядку Товарніцького та Міклашевського. За це пос. Полякевича записали до протоколу. Наслідком того була велика авантюра на лавках ББ. До віцемаршалка Домбського кричали: Це провокація, а не провідництво! Сховайтеся за завісу! Катон моральности! Не маємо довіря до вас! Зійдіть із трибуни! На цьому не кінчилися авантюри, чим більше наради зближалися до кінця, тим більше зростало схвилювання. Пос. Ярузельський (ББ) сказав, що пос. Ліберман не має права обвинувачувати польського міністра, тому, що боронив шпіонів Фольксбунду. Пос. Коц (ББ), закинув, що між обвинувачуючими є пос. Ян Перацький, який боронив інтересів Фридриха Габсбурського, отже інтересів чужих Польщі держав.

На цьому покінчили дискусію. Марш. зарядив поіменне голосування (послів викликували з листи, а кожний викликаний посол складав голос до урни). В год. 1.30 марш. Дашинський оголосив вислід: **Голосів віддали 371, з того 5 карток білих, отже 366 гол. було важних. Кваліфікована більшість 3.5 голосів виносила 220. За внесенням сойм. слідчої комісії на поставлення мін. Чеховича в стан обвинувачення голосувало 240 послів проти 126.** Так сойм поставив бувш. мін. Чеховича в стан обвинувачення. Після оголошення висліду голосування посли ББ демонстраційно вийшли зі салі. Сойм вибрав трьох своїх представників, які перед державним трибуналом будуть заступати обвинувачення. Вибрано пос.: Лібермана, Перацького та Вижиковського.

—o—

Український Клюб і справа довіря марш. Дашинському.

Президія Українського Клюбу вислала до марш. сойму Дашинського письмо, в якім наводить причини піддержування Українським Клюбом внесення на висловлення заяви недовіря маршалкові.

Український Клюб заявляє, що коли голосував свого часу на марш. Дашинського, то сподівався, що він як старий боєвик за волю свого народу і демократію стоятиме на сторожі прав сойму як його маршалок. На жаль по році мусимо ствердити, що так не є. Марш. Д. не станув в обороні насилуваних прав, коли в часописах конфіскували промови українських послів, виголошувані в соймі, зате закинув українським послам, що вони насилують закони. Насилуванням законів і сваволею називає маршалок напр. коли українські посли вживають терміну „зах.-український“, чого не квестіонував досі навіть ніякий адм. орган. Сваволею називає марш. ствердження факту, що „польська окупація прогнала з Галичини сувер. през. української республики д-ра Петрушевича“. Цей факт безсумнівний і за 10 літ кожен обєктивний іст. підручник означить так цей факт. Маршалок сойму не має права скреслювати якунебудь сойм. промову, бо конституція гарантує свободу слова, що є інтеґральною частиною пос. імунітету. Крім того Український Клюб закидає маршалкові, що не конфіскував промов ані не карав послів, коли польські посли дуже нарушували реґулямін, коли з сойм. трибуни кидали погрози нагальної зміни конституції, коли заповідали державні перевороти і т. д. Маршалок відноситься інакше до більшости, а інакше до українських послів, при чому є далекий від обєктивности.

Внесення на заяву недовіря марш. Дашинському впало.

Дня 20. березня відбулося голосування над внесенням на висловлення заяви недовіря марш. сойму Дашинському. За внесенням голосували лише посли славянських меншостей, тому його відкинули.

—o—

Помер маршалок Фош.

Дня 20. березня помер французький маршалок Фош. Перші зложили кондоленції през. Думерґ і міністри. Коли наприкінці засідання парляменту Поанкаре повідомив, що марш. Фош помер, усі посли, за виїмкою комуністів, повстали. Рада міністрів постановила уладити покійникові народній похорон.

Присилайте негайно коляду та описки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу“, щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ

— **Почтові складанки розсилаємо** з нинішнім числом і просимо ВП. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на квітень виносить 5 зол. Одночасно повідомляємо, що вислали ми Передплатникам пригадки в справі їх залеглостей і просимо їх безумовно вирівнати до дня 1. квітня, бо з тим днем **здержуємо висилку** нашого часопису.

— **Рідка нагода.** До гарної бібліотеки може прийти кожний в місяці березні, коли то багато гарних книжок продається по знижених майже до половини цінах. Жадайте катальоґів — шліть замовлення на адресу: Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10; Канцелярія Т-ва „Просвіти“, Львів, Ринок 10; Українська Книгарня й Антикварня, Львів, Рутовського 22.

— **Особисті вісти.** Дня 8-го ц. м. промувалася в Празі у Карловім університеті п. С. Панькевич на д-ра медицини.

— **Вістки з усієї Польщі.** Міжміністерська конференція у Варшаві рішила вжити заходів, щоби всі міста мали на майбутнє більші запаси вугілля і цим оминули цьогорічної кризи. — У Люблині страйкують пекарі у відповіді на надто

низьку для них таксу міської ради. — Педагогічна рада Академії Мистецтв у Кракові вибрала більшістю голосів на вільне місце своїм професором львівського визначного маляря К. Сіхульського, але частина професорів склала свій протест. Рішатиме міністр освіти у Варшаві. — Варшавська преса приносить звістку буцім-то з американських джерел, що відомий американський фінансіст Дільон, що переводив позичку для ріжних европейських держав — з походження поляк, син еміґранта Лаповського, який у 1882 р. приняв американське прізвище та підданство.

— Відродження латини? Римська преса пригадує, що Ватикан уживатиме як офіціяльної дипльоматичної мови латини. При цьому висловлюють надію, що латина вживана постійно при полагоді всіх актуальних справ відродиться і стане живою. Народи романської культури, яких мова взяла почин з латини не матимуть великих труднощів у листуванні латиною, але що зроблять нпр. славяни? — Якунебудь живу чужинну мову можна вивчити добре за 4—5 років; наші теольоги — не ображуючи цим фільольогів і виїмків! — які вчаться латини кільканацять літ таки не в силі скласти прохання до Ватикану латиною без грубих похибок.

— Ріжні вістки. Директор союзного банку в Цюріху втік за кордон з 162.000 шв. франк. — Бувший князь бурбонський Сикст мандрує автом удовж Африки. — У густій мряці на каналі Ля Манш анґлійський корабель зударився з пароплавом „Сіті оф Йорк". — У деяких частинах Німеччини морози винищили половину дикої звірини по лісах. — Наймолодший син анґлійського короля Юрій покидає з доручення лікарів службу в маринарці; він перейде до міністерства закорд. справ, щоби ознайомитися з державною адміністрацією. — У Ліверпулі повісили 20-літнього Клерка, відомого під назвою „чоловіка зі 100 нареченими". Клерк мав гіпнотичну силу і зводив дівчата, відбираючи від них усі гроші; його засудили на смерть за вбиство матері одної зі своїх наречених. — Голова жидівської віроісповідної громади в Будапешті філянтроп Касаб, умираючи записав 300.000 пенго на Академію наук і товариство письменників.

— „Вій" у Вел. Міськім Театрі. Дирекція „Кооперативи Український Театр" у Львові пригадує, що дня 25-го ц. м. йде вистава „Вія" у Великім Міськім Театрі у Львові і що білети на цю виставу вже можна замовляти в касах міського театру.

З судової салі.

Селяни зі села Гребенне перед судом.

В середу 20. березня ц. р. відбувалася далі розправа проти 22-ох селян (ок), а саме обвинувачених: 1) Таньки Павлик, 63 літ, гр.-кат.,2) Михайла Павлика, 30 літ, гр.-кат. жонатого, 3) Івана Малисняка, 28 літ, гр.-кат., 4) Степана Малисняка 26 літ, гр.-кат., 5) Марії Малисняк, 23 літ. гр.-кат., 6) Василя Юрчака, 20 літ. гр.-кат., 7) Івана Гуменного 23 літ, гр.-кат., 8) Василя Демка, 27 літ, гр.-кат., 9) Миколи Божика 27 літ гр.-кат., 10) Ольги Солодух 21 літ, гр.-кат., 11) Пазі Погорілко, 20 літ, гр.-кат., 12) Семена Демка 23 літ. гр.-кат., 13) Миколи Дуркевича 21 літ, гр.-кат. 14) Михайла Дуркевича 37 літ, гр.-кат., 15) Пазі Олексів 19 літ, гр.-кат., 16) Йохіля Металя мойс. віроісп., 20 літ, з Рави Руської, 17) Якова Блята мойс. віроісп. 19 літ, з Рави Руської, 18)Параньки Козак 41 літ, гр.-кат., 19) Пазі Чорнобай 26 літ, гр.-кат., 20) Петра Юрчака 21 літ, гр.-кат., 21) Михайла Барана 23 літ, гр.-кат., 22) Ксені Байли 26 літ, гр.-кат., яких прокуратор Ліпш обвинувачує за злочин нарушення публичного спокою по думці §§ 81, 87, 88 і проступку з § 283 к. з.

Акт обвинувачення каже, що страйк започаткував Професійний Союз Рільних Робітників в селі Гребенне пов. Рава Руська в дні 10 жовтня 1928 р., хоч кн. Сапіга нібито годився підписати з делеґацією Союза контракт, який делеґати мали уложити. Делеґація контракту не уложила, але проголосила страйк, домагаючися підвишки платні до 2.50 зол., бо до того дня платив кн. Сапіга лише 1.20 зол. мужчинам за цілий день праці, а жінкам 0.80 зол. В пятницю 12. жовтня 1928 р. намовляли Степан і Дмитро Малисняк та Дмитро Демко робітників зі села Корніва перервати також працю на ланах кн. Сапіги і прилучитися до страйкуючих. Робітники з сусіднього села і форналі зі села Гребенне залишили працювати. Тоді староста Евген Моліцький з Рави Руської вислав в дні 13. жовтня м. р. поліцаїв з Деревлем на чолі до села Гребенне і поручив йому арештувати кількох селян, які нібито заколочували в селі спокій. Дійсно арештовано в кооперативі трьох селян коло год. 18.30 вечером, Степана Малисьняка, Івана Лепчака й Івана Юрчака, яких хотіла поліція завезти до Рави Руської. По дорозі зібралося більше людей. Міжтим Таньки Павлик кинулася до арештованих, бо думала, що між ними находиться її син і кричала „ґвалт, рятуйте". Тоді деякі з громади людей мали кидати до поліції камінням і кричати „нам не треба уряду". Поліція почала стріляти до людей і кількох поранила. В тім замішанні арештовані повтікали. В неділю 14. жовтня м. р. зявилося в селі біля 50 поліцаїв і ком. пол. Мітлєнер зі Львова. Також надійшли до села Гребенне вічевики з послом Хамом (Сель-роб-єдність) і тут на вічу посол Хам мав підбурювати селян. Але в моменті як люди таки почали розходитися спокійно домів, тоді зявився обв. Іван Малисняк між людьми і кричав, що йому поліція зломила вчора ногу, а брата застрілила. Поліція його арештувала і кинула до самоходу. Люди почали атакувати самохід і поліція щераз почала стріляти до людей. І так на економічному підкладі прийшло до проливу крови на селі.

Переслухані свідки, староста Моліцький з Рави Руської, ком. поліції Дублевський також з Рави Руської, Йосиф Борковський і Францішек Худзік, бувші поліцаї зі села Гребенне підтримували своїми зізнаннями акт обвинувачення.

Св. Моліцький зізнав, що видав приказ арештувати селян зі села Гребенне на прохання економа Моравського з дібр кн. Сапіги в селі Гребенне.

Знова св. Борковський зізнав, що підчас страйку розкидано в селі летючки протидержавного змісту. На питання обор. д-ра Павенцького, чому не задержав бодай одної летючки у архіві поліції, або не передав слідчому судді, відповів що йому їх не треба було. Не обійшлось також без куріозів підчас зізнань св. Худзіка. Цей свідок вказав на справоздавця „Діла", що це обв. Микола Дуркевич. На салі повстав реґіт і свідок завстидавшись вже не вказував більше на осіб.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Ґодунов" (40% знижки).

Пятниця 21-го, г. 7·30 веч. „Два пани Б".

Кіна.

„Аполльо": „Райський огород".

„Лев": „У крутіжі Парижа" з Ліль Даговер.

„Оаза": „Останній приказ".

„Паляс": „Йошівара — яхт розношей", Бриґда Гельм і „Через гріх до щастя", Л. Гарвей.

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесінню: „Голгофта".

„Фатаморгана": „Сторожі чесноти".

„Химера": „Золотий магніт".

Програма радіо.

Пятниця 22-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю Мей-фер. 20·45 Радіокабарет. 23·20 Анґлійські пісні (сп в). 0·15—1·00 Музика до танців.

Париж (1714). 12·30 Концерт орхестри Ґаіна. 15·45 Концерт.

Берлін (475,4). 20·20 Старонімецькі народні пісні

Мюнхен (536,7) 20·00 Концерт мандоліністів і ґітаристів. 21·0 Концерт ім. Гааса.

Відень (519,9) 17·30 Сучасна музика. 20·15 Оперетка Цігера „Три бажання".

Ляйпціґ (361,9). 20·00. Вечір віденських вальсів.

Будапешт (554,5). 17·25 Концерт.

Москва (1450). 16·00 Етноґрафічний концерт. 20·00 Літературна пятниця.

Харків (477). 19·30 Музична трансляція.

(1680) 17·00 Курс української мови. 19·30 і 20·30 Концерт для нашон. меншостей.

Варшава (1385,7) 20·30 „Весілля при ліхтарні" оперетка Офенбаха. 22·30 Музика з Брістолю.

Субота 24-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю Карльтон. 22·35 Радіокабарет. 23·35—1·00 Музика до танців.

Париж (1714). 19·30 Джезбенд з ресторану „Ґран Ватель". 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 16·30 18 Концерт капелі.

Мюнхен (536,7) 18·00 Цитрова орхестр. 19·30 Фортепяновий концерт. 21·00 Веселий вечір.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Легкий концерт радіоорхестри.

Відень (519,9). 17·20 Камерний концерт.

Будапешт (554,5). 12·05 Військова орхестра. 17·25 Циганська музика. 0·40 Легкий концерт і циганська музика.

Москва (1450). 10·20 Російська опера 16·00 Концерт і музика до танців. 19·20 Концерт Музич. Академії.

Харків (477). 18·00 Камерний концерт. 19·30 Музична трансляція.

(1680) 19·30 Вечір розваги.

Варшава (1385,7). 20·33 „Подружа при ліхтарні" Офенбаха 22·30 Музика з „Брістолю"

Помнальне Богослуження

за душу бл. п.

Ольги Рудовичевої

відбудеться в церкві св. ЮРА в суботу, дня 23. марта о год. 8½ рано, на яке запрошують Родину й Знакомих.

1660 МУЖ І СИН.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Гримаців:
22.III. Два злодії.
23.III. Вихрест.
24.III. Ой не ходи Грицю.

Товсте:
24.III. год. 3. попол. Маруся Богуславка.

Хоростків:
25.III. Маруся Богуславка.
26.III. Вій.
27.III. Казка Старого Млина.

Будзанів:
28.III. Маруся Богуславка.
29.III. Вій.
30.III. Вихрест.
31.III. Казка Старого Млина.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.VI. Воскресення.

Матуристи Академічної ґімназії у Львові з року 1909! Товариський Зїзд відбудеться дня 10. травня ц. р. Близчі інформації подасться пізніше. Участь в Зїзді зголошувати на адресу п. Д. Вахнянина, Львів, Ринок ч. 10/II пов. („Рідна Школа"). — За Комітет: **Д-р Ст. Бляк, Д. Вахнянин, М. Климкевич, М. Струтинський, В. Целевич** 1643 2—3

Пригадка. Загальні Збори Кредитової Спілки „Супруга" відбудуться в пятницю дня 22. березня ц. р. в домівці кооперативи, вул. Коперника ч. 26. о год. 4 попол. 1632 1—1

„Союз Українських Адвокатів" уладжує з нагоди своїх Загальних Зборів в суботу, дня 23. березня 1929 р. о год. 10. вечером, в салях Товариства Українська Бесіда" у Львові, вул. Рутовського ч. 22. І. пов. традиційні товариські сходини правників при ласкавій співучасти співачки Вп. Д. Левицької, професорів муз. Вп. П. Д-ра Кристальського, Кудрика і Пшенички та хору під дирігентурою Вп. Д-ра Неділки. — Весь дохід на фонд для вдів і сиріт по українських адвокатах. Стрій звичайний. — Добірний буфет у ласкавому нараді ВП. П. Меценасових. Хто через недогляд не дістав би запрошення, зволить його підняти в днях 21. і 22. ц. м. між год 5—6 веч. в канцелярії адв. Д-ра Ол. Надраґа, вул. Домініканська ч. 11. І. пов. 1657 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 41—

ЗДІБНОГО (у) інструктора (ку) на кілька місяців негайно потрібно підготовити дівчата до IV. кл. ґімназійної. — о. Юрій Боднар, Янківці, п. Журавно. 1649 2—2

ПРИЙМУ негайно рутинованого адвокатського кандидата. Неуглядненні оферти останутъ без відповіди. — Зголошення з заподанням услівий слати на адресу: Д-р Евген Ловицький, адвокат в Підгайцях. 1636 1—3

НЕГАЙНО до заміни парохія Кунашів — п. Большівці 1600 дум. 75 моргів доброго грунту, будинки нові. — Зголошення на місці. 1639 1—

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають деяких. Пошукується кольпортерів. Ціни і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 6—

ГОДИННИКИ тільки найліпші фабрик прецизійні продає за ціну і на гати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 3 1491

УНЕВАЖНЯЮ свідоцтво зрілости видане в 1924 році. — Іван Поклад, уродж. в Поповичах, пов. Перемишль 1634 2—1

АДВОКАТСЬКИЙ концішент шукає посади. — Зголошення: адв. У. Балтарович, Золочів — для Д-ра К. Т. 1630 2—1

АГЕНТІВ до продажі рільничих машин шукаємо. — Зголошення: Рільничі Заведення, Львів, Почтова скринка 174. 1639 1—1

КНИЖЕЧКУ військову, видану через П. К. У. в Рівному на імя Степана Гінчука с. Повдокима з річника 1898, що згоріла в 1925 році, уневажнюється. 1642 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 15—24

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника ч. 48.

1600 1—1

ПІДЛОЖА ДЛЯ КУЛЬОК і КУЛЬКИ

цілий склад перенесено з фірми „Sair" до фірми **ШУМАН, Городецка 2 б** Телеф. 41—47, де треба звертатися з всілякими замовленнями був. ф-ки „Sair". 1646

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

ч. 64 (11.405). Львів, субота 23. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КООПЕРАТИВА „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР" Дирекція Й. Стадника.
В ВЕЛИКІМ МІСЬКІМ ТЕАТРІ
Понеділок, дня 25. III. — год. 7·30 веч
Білети продають вже Каси Великого Міського Театру.
ВІЙ

Фляманд сьна проблема.

Львів, 22. березня 1929.

Останніми часами европейська публична опінія починає чимраз то більше зацікавлюватися фляманд ською проблемою у звязи з ревеляціями про військовий союз між Бельгією і Францією, направлений проти Голяндії і Німеччини.

Як відомо, фляманців у Бельгії є на кілька сот тисяч більше ніж тих бельгійців, що говорять по французьки, себто французів, одначе вони ще й досі не вибороли собі рівноправности. Перед війною їх мова була допущена лише до сільських шкіл та до деяких середніх. Мова державного урядування, війська, суду, всеї середньої та вищої освіти була виключно французька.

І треба сказати, що таке становище завинили в значній мірі самі провідники фляманд ського руху, бо вони боролися виключно за національно-культурні права свого народу, лишивши на боці боротьбу за своє політичне відокремлення та за належний їм політичний вплив у державі. Тому й вийшло так, що весь час бельгійською державою правили і її зовнішню політику означували бельгійські французи. А їх метою було якнайбільше зближення до Франції, спочатку національно культурне, дальше якнайбільша асиміляція фляманців, а потім також політична злука з Францією.

В часі світової війни фляманці льояльно бились по боці Франції. Одначе підчас окупації Бельгії Німеччиною фляманці скористали з цього й завели скрізь в урядуванні свою рідну мову замісць дотеперішньої французької. Тоді ж перевели вони в життя свою давню мрію, за здійснення якої проляли їх студенти богато молодої крови, а саме перемінили французький університет в Генті на фляманд ський. Та після скінчення війни бельгійські патріоти — французи, яким скріплення фляманського руху було сіллю в очах, почали кричати про „німецьку інтригу", про державну зраду і т. п., а соціялістичний бельгійський уряд, зложений з французів, не завагався наповнити бельгійські вязниці тисячами активних діячів фляманд ського руху, обвинувачуючи їх за „співпрацю з німцями" в часі окупації.

Це розуміється, не могло причинитися до злагіднення відносин, тимбільше, що фляманд ський університет розвязано й заведено наново французький. Репресії не могли вже зломити фляманд ського руху і він почав набирати все більшої сили. Та що найважніше: він почав проявляти себе також на політичному полі. Поруч трьох давніх партій бельгійського парляменту — клерикалів, лібералів і соціял-демократів, які складалися з представників обох національностей цієї країни, повстала тепер нова, четверта партія, до якої належали виключно фляманці — так звана фронтова партія. Національний рух набрав такої сили, що фляманд ські представники в старих бельгійських партіях, щоб не втратити своїх фляманд ських виборців, почали звертатися до них по фляманд ськи, а навіть говорити в парляменті по фляманд ськи, а не по французьки, як це було перед війною.

Між фляманд ськими селянами почався великий національно-організаційний рух. Вони витворили свою власну політично-економічну організацію — „Селянську Спілку", яка тепер має майже пів міліона членів.

Нарешті в кінці 1928 року прийшло до отвертої політичної боротьби. Бельгійський уряд свого часу засудив був на смерть відомого провідника фляманців, д-ра Бормса, за „державну зраду", якої він допустився був нібито підчас німецької окупації. Кару смерти замінено йому на доживотну вязницю, і він уже десять літ сидів у вязниці в Лувені. Та при додаткових виборах в Антверпії Бормс одержав 83.000 голосів, а бельгійсько-ліберальний кандидат лише 44.000; 58.000 виборців віддали білі картки. Таким чином вибрано Бормса й бельгійський уряд мусів нарешті видати закон про амнестію для своїх горожан, яку зобовязався був дати ще мировим договором, а якої не давав повних десять літ. Бормса випущено на волю і він у Голяндії виголосив промову, в якій між іншим зазначив, що *на випадок війни між Бельгією та якоюнебудь германською державою* (він мав на думці або Голяндію або Німеччину) *фляманці не будуть битися проти своїх одноплемінників.*

Коли взяти під увагу тісний військовий союз між Бельгією та Францією, будову стратегічних залізниць на фляманд ському побережі, будову нових фабрик амуніції та закладання великих арсеналів зброї, то ця заява Бормса набирає особливої ваги. Фляманд ська проблема починає набирати інтернаціонального значіння. Фляманці вже не хотять другий раз служити як гарматне мясо на користь Франції. Бельгія вже не зможе вести нової війни по боці Франції, не наражуючи на небезпеку істнування самої держави; вона вже не буде певною свого власного війська. І в цьому полягає без сумніву велике значіння фляманд ського руху для справи европейського мира. Звідси й зацікавлення цим рухом серед европейської публичної опінії в останніх часах.

Еспанія і Україна.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 16. березня 1929.

I.

Тутешні ґазети, майже всі, від лівих, комуністичних і соціялістичних, до правих, великокапіталістичних, ставляться до теперішнього еспанського уряду неприхильно — одні явно ворожо, другі з неприхильністю тільки легко прислоненою. Виїмок із цієї однозгідности супроти еспанської диктатури представляють всього тільки два щоденники, тай то з не дуже поширених. Уся решта ґазет не криється взагалі, або криється тільки недбайливо, із своїми побажаннями швидкого кінця — теперішньому еспанському режімови.

Що ліві ґазети ворожі еспанській диктатурі, це кінець кінців легко зрозуміти. Натомісць ворожість правих, суто-капіталістичних орґанів на перший погляд менше зрозуміла. Одначе — тільки на перший погляд. Бо коли ближче приглянутися розвиткови подій в Еспанії, то ворогування капіталістичних орґанів супроти теперішнього еспанського режіму виявляється ще більше самозрозумілим, льогічним і навіть неминучим, ніж ворожість орґанів лівих — соціялістичних і т. зв. народніх.

Ще менше французької потурає еспанській диктатурі анґлійська преса, однаково соціялістична як буржуазна. Ця неприхильність анґлійських ґазет — розмірно свіжої дати. Спершу, тому кілька років, анґлійці приняли були еспанську диктатуру доволі прихильно; дехто навіть не таївся з привітами на адресу диктатора: що нарешті прийде край еспанській парляментарній корупції, яка своїми розмірами перейшла була навіть французьку парляментарну попсованість — відслонила-ж „афера Ано" один (але тільки один!) рубець тієї заялозеної заслони, яка прикриває тутешню парляментарну дійсність. Від деякого часу ця анґлійська прихильність еспанському урядові — розвіялася, а такий „Таймс" — важка гармата! — присвятив недавно еспанській диктатурі одну з тих статтей, які рівняються римському pollice verso, що засуджував на смерть ґлядіятора.

Чим саме так наразився французьким і анґлійським — про бельгійських і не згадуючи — капіталістам ґенерал Прімо де Рівера? Тай чим — він зразився еспанському великому капіталови і еспанській великій земельній аристократії?

II.

Він уже нарушив їх інтереси, і він ще дужче загрожує їх інтересам на будуче.

Його соціяльне законодавство дуже не по нутру великому промислови і земельній аристократії. Не припадком-же ватажок останньої ворохобні, Ґерра, що вернувся з еміґрації, щоби повалити диктатора, — завзятий і твердий консерватист. Тай артилерійські офіцири, які змовилися проти диктатора, трохи не всі належать до родин богатих або засібних. Нема сумніву, що Прімо де Рівера має ворогів у високих колах господарських і фінансових, які і ставлять йому опір — між іншим також шляхом грошевого страйку: пониження курсу пезети — знак цього. Плютократія не здається і таксамо не прощає сьогоднішній монархії Альфонса XIII і диктатурі Пріма їх реформ, як свого часу австрійська февдальна аристократія не могла дарувати Йосифови II-тому його реформ підданщини і панщини. Висока еспанська аристократія бойкотує ґенерала Пріма, наче клясового зрадника; недавно померша королева-мати не могла дивитися на нього. Він спирається на короля і на елементах народніх — до недавна занедбаних в Еспанії гірше ніж в якій-небудь іншій культурній державі.

Таке в середині країни. Не краще й за границями.

III.

За кордонами еспанська диктатура викликала спершу немилу несподіванку, а далі просто безпощадну ворожість в колах інтернаціонального фінансового капіталу.

Прімо де Рівера взявся за велике й важке завдання: визволити свою країну від визиску чужинецького капіталу, який від давен давна призвичаївся був дивитися на Еспанію наче на свою кольонію. Еспанські земельні богацтва й великі промислові підприємства від давна в кліщах інтернаціонального фінансового капіталу: мідь у Ріо-Тінті — анґлійська, олово в Пенарої — французьке, трамваї — наче колись „на нашій славній Україні" — бельгійські. Нафта була в руках британських — наче справжній монополь Шеля і Рояль-Дача, і т. д... Диктатор узявся націоналізувати промисл і монополізувати закордонну торговлю. В останній ділянці він радянською нафтою випер з Еспанії всемогучого Детердінґа і комп. Inde ira! Саме в останніх днях засипує диктатора протестами представник французького уряду, який рука в руку з анґлійським силкується припинити націоналізацію еспанського промислу. Супроти цього дуже підозрілою являється одночасність офіцирських і студентських розрухів з чужими дипльоматичними інтервенціями.

Зрештою треба сказати, що в опорі студентських і інтеліґентських кол не є без вини і сам Прімо де Рівера: він занедбав ідеольоґічну сторону своєї політики. А саме ця ідеольоґічна сторона і найважніша в означенні становища інтеліґентських кол: зрозуміли це прекрасно Муссоліні і Ленін, фашисти й більшовики. Не зрозумів цього гаразд еспанський ґенерал, а користуються цим внутрішні й закордонні противники еспанських реформ і еспанського поступу.

IV.

Коли вже мова про Еспанію, то як не зупинитися на відгомонах, які в Еспанії викликують українські справи?

Очевидно, смішна річ булоб думати, що в Еспанії „загал" буцім-то „цікавиться" Україною. Цього нема і не може бути. Але цікавляться нею ті, котрі з професії політичної обовязані стежити за розвитком політичних подій на цілому світі, орієнтуватися серед них, витягати з них практич-

ні досвіди, передбачувати можливости їх впливу на інші краї Европи.

Такою „фаховою“ особою в міжнародніх політичних питаннях є Альфонсо XIII. Він так держиться в курсі всього, що в світі твориться, як фаховий письменник держиться в курсі чужих літератур, фаховий спортовець в курсі спортів: без пристрасти, але з живою цікавістю. Цікавість ця має й далеку практичну підставу: адже Еспанія лежить над тимсамим Середземним морем, яке своїм Чорноморським заливом ополоскує й українські береги. А море, як відомо, не віддалює, а наближує до себе народи...

Крім того: еспанський король — кровно звязаний з габсбурґським домом; нещасна цісарева Зита із своїми 7 дітьми знайшла була притулок тільки в Еспанії. Цим шляхом міг король зацікавитись до певної міри також галицькою і українською спадщиною колишньої Австрії. Одним словом: Мадрид краще орієнтується в питаннях про Україну, про соборність, про Київ, Харків і Львів, ніж напр. орієнтується в цих справах Рим, в якому без конкуренції царить „українська“ ідеольоґія варшавської масти.

Не значить воно, неначеб то й згадана „українська“ пропаґанда не силкувалася всунутися і в Мадрид. Були спроби, одначе вони не увінчалися успіхом.

V.

Колись розкриються дипльоматичні архіви в епохи критичної для нашої тіснішої й ширшої батьківщини після 1919 р. до наших днів; тоді і зачудуються наші діти, дізнаючись, як реально й твердо оцінював у ці часи галицькі й загально-українські справи далекий нам Мадрид. Мало цього! Наші діти широко розкриють очі, коли довідаються, що був у найкритичніших часах, після катастрофи У. Г. А., момент, коли Мадрид готовий був дати нашій справі всю можливу особисту й політичну поміч — і то якраз у тих антантських колах (і, коли хочете, кулісах), куди не було нам доступу, а в яких мадридське слово тоді важило дуже богато, більше ніж тепер. То були, пригадуємо, часи, коли Еспанія була єдиною з більших европейських держав, яка виходила з воєнної метушні неутральною, розбогатілою, з доброю валютою, з випочатою армією, тай коли слово Мадриду в Парижі й Брукселі, а то й у Льондоні, було словом не довжника, а вірителя — вірителя морального, політичного і фінансового.

Подробиць про той критичний момент ще не маємо права подати; нехай покищо вистарчить сказане.

Коли наші історичні вороги і противники в той час порушували скрізь небо й пекло, щоби перехилити терези на свою користь, — то ми протиділали цій роботі тільки нездарними заявами (через перекладчиків) в передпокоях ріжних урядів і пустими але писаними „нотами“ й протестами. Натомість напр. мадридську спроможність ми відкинули зовсім.

В. Панейко.

Справа самоврядування.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОВІТОВУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ І ПОВІТОВУ ВИБОРЧУ ОРДИНАЦІЮ В КРАКІВСЬКОМУ, ЛЬВІВСЬКОМУ, СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ І ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВАХ.

І. Історія законопроєкту.

Дня 31. жовтня 1928 р. внесли три польські сеймові клюби лівиці, а саме: ППС, Визволене і Партія Хлопска, у формі наглого внеску законопроєкт про зміну виборчої ординації до громадських рад і до повітових рад на території 4-х галицьких воєвідств. Внесений законопроєкт змінює галицькі куріяльні виборчі ординації до сільських громадських рад, до міських громадських рад і до повітових рад. Сойм ухвалив наглість внеску і самоврядний законопроєкт відіслано до адміністраційної комісії.

Сам законопроєкт лівиці в своїм первіснім виді був дуже простий і короткий та обіймав лише 6 артикулів.

А саме цей законопроєкт:

1) у справі виборчої ординації до міських громадських рад у Галичині розтягає на 4 галицькі воєвідства обовязуючу силу декрету Начальника Держави з дня 13. грудня 1918 р. про вибори до міських рад на терені б. конґресового королівства разом з усіми пізнішими змінами декрету і виконавчими розпорядками.

2) У виборчій ординації до галицьких сільських громадських рад розтягає законопроєкт на територію Галичини обовязуючу силу розпорядку міністра б. пруської дільниці з дня 25. березня 1920 р.

3) У виборчій ординації до повітових рад в Галичині розтягає обовязуючу силу розпорядку міністра б. пруської дільниці з дня 12. серпня 1921 р. про вибори до повітових соймиків у пруській дільниці з тою зміною, що в передбачених у розпорядку виборчих округах вибирають членів повітової ради громадські ради на спільному засіданні в пропорціональному голосуванні, при чому вибори мають бути тайними.

Партії соймової лівиці, що внесли законопроєкт, мали в одному повну слушність, а саме: що справа виборчої ординації до самоврядних установ у Галичині є справою наглою і негайною, зокрема в ділянці повітової самоуправи. Державна влада між іншим оправдує скасування в Галичині повітової самоуправи і призначування старостів наказними комісарями повітових рад тим арґументом, що вибори до повітових рад не можуть бути переведені на основі перестарілої куріяльної галицької виборчої ординації з 12. серпня 1866 р., а нової виборчої ординації нема готової.

Зате на спосіб розвязки справи, пропонований лівицею, а саме, щоби пруські і конґресові виборчі ординації перещіпити механічно на галицький грунт, не могли погодитися українські посли. В додатку пропоновані ординації є мало демократичні й мало поступові і такі складні, що дають змогу властям при виборах зловживати своєю владою.

Адміністраційна комісія вибрала спеціяльну підкомісію, щоби розглянути чи пак випрацювати самоврядні законопроєкти. Підкомісія складалася з 9 членів і лише я один з непольських послів увійшов у її склад.

Вже при вступних дискусіях на підкомісії виявилося, що справи не можна полагодити в такий простий спосіб, як це спершу пропонували посли лівиці в свойому законопроєкті. Навіть між самими клюбами, що внесли законопроєкт, не було згоди щодо змісту законопроєктів, а в додатку клюби лівиці мусіли рахуватися з голосами непольських послів. Відношення сил у соймі в справі самоврядних законів є того роду, що клюби лівиці не можуть рахувати на ухвалення сяк-так поступових самоврядних законів проти голосу непольських послів. Так воно є тому, що посли з „одинки“ взагалі не бажають собі скорого ухвалення виборчої ординації до галицьких самоврядних установ, а польські праві партії котіли би, щоби нові виборчі ординації запевнювали безоглядну перевагу польському елементові на українських землях.

Самоврядна підкомісія, не розглядаючи внесеного лівицею законопроєкту, вибрала інший шлях, а саме почала праці над окремою виборчою ординацією до повітових рад і окремої виборчої ординації до міських та сільських громадських рад. Посол Путек з „Визволення“ предложив підкомісії свій законопроєкт про повітову ординацію для 4-ох галицьких воєвідств. Над цим законопроєктом пос. Путека радила самоврядна підкомісія на 10-х цілоденних засіданнях і після довгих дискусій та численних змін приняла його у 3-х читаннях.

II. Загальні примітки до законопроєкту.

Принятий у третьому читанні підкомісією законопроєкт носить назву „Закон про повітову репрезентацію і повітову виборчу ординацію в краківському, львівському, станиславівському і тернопільському воєвідствах“. Як видно, він має зовсім тимчасовий характер. Усі польські партії без огляду на партійну приналежність, є того погляду, що сойм повинен у можливо короткому часі ухвалити один закон про повітову самоуправу для цілої польської держави, а тоді перестали б обовязувати окремі закони для поодиноких частин держави.

Законопроєкт, ухвалений підкомісією, містить у собі постанови не лише про виборчу ординацію до повітових рад, але й постанови про повітову репрезентацію. Значить: коли він містить матеріяльні постанови про повітову самоуправу і колиб польські законод. установи ухвалили цей законопроєкт, то перестав би обовязувати галицький закон з дня 12. серпня 1866 р. про повітову репрезентацію і повітову виборчу ординацію з усіми пізнішими додатковими законами.

Коли порівняємо постанови галицького закону про повітову репрезентацію (себто про круг ділання, завдання, права й обовязки пові-

---

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 14)

Оповідання.

(Продовження.)

— Ти — меценат! Правник, що вже чотири роки студіює право, а ще не має ні одного іспиту!

— Ну, ну, побачите! Посидете в мене, то й побачите. А купіль, яка купіль у мене! Я певний, що ви обидва пересидите в мене цілі ферії.

Стецько ще вагався, йому було жаль покидати Березівку, але успокоїв його Грицько.

— Їдемо, за Багрія ти не бійся. Ти сам чув, що він шукає грошей, а тут їх не знайде, не возьме тобі. Зрештою ми посидимо пару днів і вернемо сюди. І я вертаю з тобою.

Під вечір вони й поїхали.

Виїхали з села в рівне поле, монотонне, жовте, жовте, жовте.

— Не те мої гори! Зелені, все зелені гори! — думав Стецько і думками втікав у свої любі гори, звідки походив. Вийдеш весною на верх — довкруги зелено, вийдеш у літі — зелено, тут і там жовтіється на пригорі нива збіжа, та вона так і губиться в морі зелені. А в осени яка чудова скаля барв! Шпилькові дерева однаково зелені, але між ними тут і там заблукалася дика груша і яблуня і бук і граб і черешня. В кожної з отсих зайд на свій лад жовкне під осінь листя. Сотки відмін, переходів від темно-зеленого до ясно-жовтого, до мідяного, червоного, огнистого. А все те вимішано, все те розкинено по горах і розмальовано у фантастичні килими між зеленими ялицями, соснами, смереками. Але все те можна оглядати тільки короткий час. Бо повіє зимний вітер, стрясе пожовкле листя із зайдів, що влізли у це зелене царство — і знов зелені гори закутані в мряку, застелені, засипані снігом... І тільки з білого снігу видніють вічно зелені сосни, ялиці та смереки.

А тут? Ще літо, щойно почалися жнива — а вже завмирає все поле. Не завмерла тільки людина, все жива, роботяща. Ось ґрупа женців... І прийшло йому на думку: колиб малював, описував гори, розмалював би дикість гірських потоків і зелень гір; якбиж малював доли, вивів би людей, що панують своїми жилястими руками над цими нивами... Там малював би красу, — а тут хіба силу.

Та недовго порівнював у своїй уяві гори з долами. Оглянувся позад себе і його думка побігла туди, звідки саме їхав.

Ксеня!...

Почував її недостачу біля себе. Коротко був ураз з нею. Говорив із нею і не наговорився, сміявся й тішився і не натішився! Сказавши правду ні він їй, ні вона йому не сказали нічого такого, що моглоб їх вязати, а проте чомусь уважав її близькою, прихильною, рідною.

По полях стелився вечірний сумерк, а в його душі будилася туга. Поволі, поволі зачинав відчувати, що її нема біля нього, що ось тепер не може промовити до неї слова, не може її слова вчути, налюбуватися її дзвінким голосом та веселим сміхом. Та чи міг лишитися у них?! Сам один, коли Грицько — як завсіди йому на перекір — наважився їхати? Чи годилося залишатись самому? І пощо? Не був-жеж укінченим теольоґом, що нині запізнався, завтра освідчився, позавтраж уже весілля... Воно булоб і смішне, якби був став говорити про свою любов... Вона ще й не мала нагоди його пізнати, ні він її... Відїздив, стиснув її руку і промовив: — „До побачення!“ Дивився в її очі і вже очима доповів їй решту. І вона глянула таксамо в його очі і таксамо відповіла: — „До побачення!“ Та чи думала вона те саме, що й він?

Тимчасом переїхали вони через якесь село і знов виїхали на дорогу між розлогими полями. По цім боці ниви і по тім, десь вдалі миготів у вечірнім півсумерку лісок — мабуть сосновий. І знов село, і знов вузенька доріжка. Через маленький місток і виїхали на битий шлях.

— Ще задело до твого Болотища?

— Ще пять кільометрів битим шляхом, а потім ми знов поїдемо доріжками тринацять кільометрів. Уже недалеко.

І на душу Грицька наводив цей вечірний сум задуму. Перед кількома днями був такий самий вечір, коли проходжувався в городці з Ксенею — і полинули спомини...

І Грицькові пригадався вірш, що його нині рано він скінчив. Образ за образом. І якось непомітно він отворив уста і на ввесь голос став його співати.

Стецько заткав собі уха.

— Чуєш, Романе?! Чуєш, який неможливий козячо-баранячий в нього голос! Коли він напише вірш, у нього така ніжна, мельодійна мова, а от почне співати — то зовсім, як баран. Мовчи, Грицьку, а то кричатиму!

Та Грицько й не чув того всього і своїм баранячим голосом співав свою поправді мельодійну пісню. Співав і любувався піснею і своїм голосом. При кінці строф вигукував: Гей-гей! Гей-гей!, так, що вони сміялися до безтями. Одначе Грицько не зважав і не чув їх сміху й далі виводив своє: Гей-гей! Гей-гей!...

Вїхали в якесь село. Роман казав, що це вже Болотнище. Але села Стецько не бачив і мав враження, що вїхали в якийсь лісок, стільки садів та дерев було при дорозі. Друге спостереження

тової самоуправи) з анальогічними постановами законопроекту, то нема найменшого сумніву, що старий галицький закон давав повітовій самоуправі куди більшу незалежність від впливів політичної влади і куди більші права, як цей новий законопроект. Коротко кажучи, новий законопроект обмежує зміст повітової самоуправи. Зате нова виборча ординація є в порівнянні з давньою далеко більше поступова, а в додатку дає змогу українському населенню ввійти в значнішій скількости в склад повітових рад.

Наскільки діло в самій конструкції законопроекту, то він, подібно як галицький закон з 1866 р., складається з двох окремих частин: І. закон про повітову репрезентацію, II. закон про повітову виборчу ординацію.

Пос. Володимир Целевич.

Смерть полководця Франції.

Помер один із найбільших героїв останньої війни у Франції маршал Фош, один із переможців битви над Марною і орґанізатор великої офензиви над Соммою. Фошові, не менше як Клемансові, Франція завдячує виграну війну.

Фердинанд Фош уродився в 1851 р. у Тарбес (Горішні Піренеї). Молодиком брав участь як доброволець у війні 1870 р., а після неї почав виключно фахові студії. Переходить незвичайно хутко всі військові ранґи, а не покидаючи військової академії стає там у молодім віці (у 1886 р.) — професором. Фош викладає теорію военної тактики.

Я 1907 стає ґенералом бриґади і директором академії. У 1914. призначений ґенералом дивізії, а рік пізніше ґенералом корпусу. Підчас одної з найбільше завзятих битв в історії, над Марною, він проводить 9-ою армією.

Від 1917 р. на становищі шефа ґенерального штабу в міністерстві війни переводить Фош реорганізацію всієї французької армії у звязку з пляном вступу на німецьку армію. 24-го квітня 1918 р. сам перейнмає активний провід над усією збройною силою у Франції. Якби не велика війна, Фош лишився би тільки автором численних обемистих теоретичних творів про війну, таких як „Основи военного мистецтва", „Як вести війну" і нове покоління сказало би напевно, що вони сильно перестарілі та в практиці не дають приноровитись. Остання війна дала змогу Фошові доказати, що великий теоретик, справжній знавець свого діла, може також виявити в практиці свій талант, а навіть іскру ґеніяльности.

Наскільки не помиляємось, призначення Фоша на провідне становище в останній війні було засугою Клемансо, який як великий знавець людий, умів відкривати таланти і ставити їх на відповідне місце у відповідний мент.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

Загальні Збори „Просвіти".

Відкриття. — Звіти. — Вибір комісії-матки. — Дискусія.

Загальні Збори почалися точно в 10. год. ранку. Саля виповнена по береги. Присутні члени Головного Виділу і делеґати філій та читалень у числі 469.

На сцені за великим столом сидить повна президія Головного Виділу. За нею при двох столах представники всеї львівської української преси. При окремому столику на боці засів представник Ґродського Староства надрадник Ґудик.

Збори відкрив урядуючий голова Т-ва **д-р Іван Брик.** У свому слові віддав він поклін усім тим тисячам освітніх діячів, що за останніх 60 літ вкладали свою працю в освітне діло. Далі згадав всіх померших у минулому році членів Т-ва в числі 96, память яких вшановують присутні повстанням з місць. Потім перейшов до обговорення великих цілей і завдань Т-ва в звязку з його 60-літнім ювилеєм.

З черги прийшло відчитування протоколу з останніх загальних зборів, якого доконав дир. С. Маґаляс. Протокол принято. Безпосередньо потім відчитав теж дир. Маґаляс правильник Загальних Зборів, принятий минулорічними Загальними Зборами. По відчитанні правильника вибрано резолюційну комісію з трьох членів, згідно з вимогою правильника. До цеї комісії ввійшли: д-р Чировський, С. Шах і М. Творидло.

Д-р Богдан Чайківський зі Сокаля зреферував справу затвердження маєткової трансакції сокальської філії „Просвіти". Збори трансакцію затвердили. На чергу прийшов вибір комісії-матки.

Д-р Чировський запропонував таку листу: 1) Д-р Іван Раковський, 2) о. Музичка (Журавно), 3) Левицький Володимир (Винники), 4) Галібей Михайло (Львів), 5) Іван Доманський (селянин), 6) д-р Юліян Олесницький (Станиславів), 7) Лехман Петро. — Делеґат Рогатинщини **Кривоус** поставив внесення, щоби ту листу доповнити ще такими **8-и** членами: 1) Мурин Ів., 2) інж. Білинський (Городенка), 3) М. Вихулович (Яворів), 4) д-р Ст. Ріпецький (Сокаль), 5) Ів. Волошин (Борщів), 6) Ірина Павликовська (Львів), 7) Марцинюк (Збараж) і 8) д-р Онуферко (Тернопіль).

П-і Олеськова (Чортків) запропонувала вибрати до комісії-матки конче представницю жіноцтва. На таку запропонувала п. Ірину Павликовську.

Т. зв. „селянсько-робітничі" делеґати поставили свою окрему листу з Винниковим і Стецевим на чолі.

При голосуванні вибрано комісію-матку, яку запропонував д-р Чировський. Додатково вибрано до комісії п-ню Ір. Павликовську. Всі інші внески перепали.

З черги дав пояснення до друкованого звіту з діяльности Т-ва секретар Т-ва **В. Мудрий.** Він-же відчитав і писаний звіт Контр. Комісії з пропозицією уділення абсолюторії уступаючому Виділові.

По звітах почалася дискусія, в якій забирали слово: селянин Чучман Марко (Золочів); Винників (Скільщина) почав відчитувати декларацію від „селянсько-робітничих мас" про завдання „Просвіти", але не докінчив, бо представник влади зажадав відібрати йому слово; селянин Матусякевич Михайло (Сколе); п-і Богачевська ((Теребовельщина); Мартюк (Скала); Марчук (Заболотів); Ясеницький (Станиславів); Замощак (Бережани); Стеців Мих. (відчитував між іншим одну з відомих інструкцій „Сель-Робу-Єдности"); Костей Василь; д-р Лисий (Тернопіль) поставив між іншим внесення, щоби Гол. Виділ ще цего року скликав надзвичайні загальні збори в ціли зміни статута, побудованого на системі пропорціональности представництва і з розділом чинностей на адміністраційно-фінансові для Виділу й освітні для Освітньої Ради; селянин Павлюк; Ґерич; д-р Брик привитав у тому місці появившогося на салі голову „Національного Обєднання" з Америки і редактора американської „Свободи" Омеляна Ривюка; Ом. Ривюк відповів д-ру Брикові на привіт та підкреслив, що бачить у краю те, чого не надіявся, а саме дійсно велику творчу працю, яка безсумніву є запорукою кращої будуччини; Соловчук Дмитро (Молодилів); Пеленський Мих. (Комарно); Семчишин Василь; сел. Паливода Іван в справі виховання доростаючої молоді; Никифорчук Василь (селянин); Липкалюк (селянин).

Вибір шести членів Головного Виділу, їх заступників і Контрольної Комісії.

На внесення д-ра Волод. Ривюка перервано дискусію, щоби допустити до слова комісію-матку та перевести вибори. Перед виборами піддала президія під голосування внесення контрольної комісії на уділення абсолюторії уступаючому Виділови. Внесення принято.

Потім прийшов до слова представник комісії-матки і запропонував листу кандидатів на членів Виділу, їх заступників і на членів Контрольної Комісії.

Делеґат Рогатинщини *Гривнак Андрій* заявив, що його ґрупа (соціяльно-радикальна) стримується від голосування над цею листою.

Те саме заявив дел. *Стеців* в імени своєї ґрупи (Сель-Роб-Єдність).

До Головного Виділу вибрані величезною, подавляючою більшістю голосів: 1) інж. *Творидло Микола;* 2) ред. *Мудрий Василь;* 3) о. *Хомин Петро;* 4) *Таранько Михайло:* 5) інж. *Пежанський Олександер* — усі на три роки і 6) *Тишинська Евстахія* на один рік. — Заступниками виділових стали: 1) *Павликовська Ірина;* 2) інж. *Храпливий Евген;* 3) *Стефанівський Михайло;* 4) *Турчин Лука;* 5) *Маґаляс Семен* і 6) *Шиманський Іван* (студент.)

До Ревізійної Комісії ввійшли: 1) д-р *Левицький Кость;* 2) д-р *Охримович Володимир;* 3) дир. *Филипович Іван;* 4) *дир. Лазорко Михайло;* 5) інж. *Охрим Олекса.* — Заступниками членів Контр. Комісії стали: *Кисілевський Маркіян* і *Павлюк Мануїл.*

Стецька було те, що дорога була страшна; щохвилі здавалося, що візок вивернеться, так віз загинався і скрипів і стогнав.

— Що це?

— То наше славне болото — відповів Роман.

— Адже ж дощу не було вже довго.

— Все те ще від попереднього дощу, у нас воно й рідко коли висихає. Миколо, ліворуч, ліворуч, бо вивернемося! — кричав Роман до візника. Так, так, а тепер праворуч, праворуч, гоя! Ось ми вже й дома!

— Вже?

— Злазіть!

В хаті вже не світилося.

— У нас, видно, вже всі сплять. Товариші, тихо на пальцях, ми увійдемо до своєї кімнати. Тихо... знаєте, жнива, скоро йдуть спати. По правді сказати, батько ледве дав коні по вас.. Пс... тихо, щоб ми їх не збудили...

XIII.

Другого дня рано-вранці Грицько і Стецько прокинулися рівночасно і стривожені посідали на постелі. Стецькові здавалося в першій хвилі, що це ударив грім в його постіль, а Грицькові, що це на морі топиться корабель і всі подорожні кричать: Пробіт Рятуйте! — зірвалися обидва й рівночасно крикнули.

— Що це?

На подвірі хтось страшно кричав. Їх товариш Роман тільки порушився на постелі й не підводячи голови, промовив:

— Спіть, спіть! Це мій батько господарює! Це кожного дня!

З подвіря неслися голосні крики. Стецько вискочив з постелі й підбіг до вікна. На подвірі кричав пан-отець:

— Злодії! Обкрадаєте, ґрабите мене! Сонце вже зійшло, а ви ще спите! Іване, жени вже худобу! Лотре, за що тебе годую?! Що? Що? Кася не дала тобі іще їсти? Мене їдж! Злодії, лотри, вженете мене в гріб і хтож вас, дармоїдів, буде тоді годувати?!...

— Кажу вам, ідіть спати, це що-дня мій батько так починає — промовив знов Роман.

Воно й не лишалося нічого іншого, як знову кластися спати, тимбільше, що батько Романа щез із подвіря, а годинник вказував четверту.

Коли Грицько і Стецько зайшли рано в їдальню, застали там уже пані-матку, біля якої вешталися дві доньки — сестри Романа. Одна чорнявка, друга білявка, обі нічого собі дівчата. Оба хлопці що тільки звиталися, а вже стали помагати дівчатам розкладати склянки. Сміючись, не хотіли дівчата дати склянок з рук, казали, що це їх робота. Сміючись хотіли хлопці однаково помогти. Пані-матка поглянула на молодь не без утіхи й тихо зітхнула в душі:

— Коли порядні хлопці, щоб так і Бог дав!

Грицько стояв коло Галі, Стецько коло Марійки. Обі пари представлялися добре.

— Щоб так і Бог дав...!

В кімнату увійшов пан-отець, як кажуть: хлоп як дуб.

— Міські сплюхи! — промовив, витаючись, а при тому стиснув Стецька за руку, що той аж зойкнув. — Но-но-но, я вас іще не стиснув, а тільки сердечно подав руку. Ну, що там нового? Що знаєте? Ще довго панське та жидівське ярмо будемо нести на своїх карках? Що там у столиці? Коли?

— Думають думку — відповів Стецько.

— Думають думку, а це вже треба бити кулаком міжвіч!

— Пс! — перебила пані-матка — ще хто вчує!

— Ой, ще не так він вчує, як уже дістане. Про це ми ще поговоримо. Але ось привезли снопи, мушу при них бути, а то вивернуть, або яку іншу зроблять мені пакість — і по хвилі його крик лунав уже по дворі.

Між молодю знов сміхи, реґіт, радість, як на малому весіллі. Раді дівчата, раді хлопці, рада пані-матка. Вони всі й не запримітили, як над їх головами нависла грізна буря.

Коли всі сиділи при сніданні, через сад перебігла якась пані із хусткою, закиненою на плечі. Це була жінка місцевого сотрудника; як що ранку, бігла до пані-матки на ранні сплітки.

— Дома? — спитала служницю в кухні.

—Дома, але там є якісь два паничі, мабуть до наших панночок. Приїхали в ночі, один чорнявий, а другий такий. Пс, слухайте, як вони говорять... — відповіла служниця.

— Грицько! — мало не крикнула молода сотрудникова, почувши Грицьків голос. — Грицько! Облудний, невірний! Писав до неї вірші, називав її високим духом, а потім зрадив, назвав марним пухом. А тепер сміявся, реготався, облудний, невірний! Скільки супокою забрав він їй! Скільки недіспаних ночей, скільки жалю, скільки сліз... А тепер — якби й ніщо не сталося — він до інших! Чекай, знайшла я тебе!

І молода сотрудникова, що в першій хвилі думала побігти до дому й переодягтися, вже не побігла, а сіла біля дверей і чекала на пані-матку. А зрадник там, за дверми, сміявся наче з розмислом, грався її найсвятішими почуваннями, визивав її своїм сміхом, реготом!

Коли небавком вийшла пані-матка до кухні, молода сотрудникова привиталася і вся червона прошептала:

(Продовження буде.)

Вибір почесних членів.

З нагоди ювилею „Просвіти" Головний Виділ запропонував Загальним Зборам вибір вісьмох заслужених для нашого народу й української культури громадян на почесних членів Т-ва. Через аклямацію вибрані почесними членами такі громадяни: 1) о. Митрополит *Андрей Шептицький;* 2) д-р *Врик Іван;* 3) проф. *Галущинський Михайло;* 4) о. *Стефанович Олександер;* 5) д-р *Щурат Василь;* 6) д-р *Янович Володимир* (Станиславів); 7) д-р *Коцюба Михайло;* 8) *Сірополко Степан* (Прага).

Дальший хід загальної дискусії над звітом.

По виборі почесних членів продовжувано дискусію над звітом, в якій забирали слово делегати філій і читалень: Кернога, о. шамб. Цегельський (Камінка Струмілова), Шот Гриць, Сайовський Осип, о. Прийма, Панасюк, Когут (Збараж), сенаторка Кисілевська (Коломия), Харамбура і Чех.

На побажання одного з делеґатів доручено президії вислати привіт для сеніора наших освітніх і громадських діячів, колишнього голови „Просвіти" і найстаршого її почесного члена *Юліяна Романчука.*

•

З черги прийшла на порядок дневний справа членської вкладки, а далі точка внесків і запитів. В хвилині, коли це пишемо, збори ще не скінчені.

Кооперативний Музей у Харкові.

Здавна вже підготовлялися кооперативні установи Радянської України до створення Кооперативного Музею. Над його урухомленням працюють дуже інтензивно останніми часами. З радянської преси довідуємося, що невідхличний речинець його відкриття усталено вже на день 28. квітня ц. р. Відкриття має відбутися дуже торжественно, між іншим при співучасти делеґацій закордонної кооперації.

Нечувані злодійства в париському торгпредстві.

Головою париського торгпредства в Парижі довший час був відомий у Києві ще з часів Центральної Ради більшовик Пятаков, син великого купця й нафтового підприємця. Тепер показалося, що за часів його головування розпаношилося таке злодійство, що Москва мусіла прислати на його місце нового торгпреда, Туманова, з наказом скоротити видатки париського торгпредства на трицять процентів. Новий торгпред після місяця праці звільнив 85 службовиків і зліквідував цілу низку витворених торгпредством фіктивних „французьких" торговельних підприємств.

Скинено з уряду начальника концесійного відділу, начальника фінансового відділу, начальника комісії для закупна автомобілів, начальника відділу для продажі дорогоцінних каменів і т. д. Скинено з уряду також редактора субвенціонованої торгпредством економічної ґазети у французькій мові. Загальна сума дефравдацій має доходити до 4 міліонів долярів. При ліквідації „товариства для зовнішньої торговлі" вияснено, що воно дало величезні страти. Бухгальтера торгпредства Богомолова звільнено за те, що він не помітив 8-міліонової дефравдації в цьому товаристві.

Справа фальшівника документів Орлова.

З наказу німецьких властей, які ведуть справу фальшівника радянських документів, Орлова, арештовано в Берліні українського еміґранта, Косаренка-Косаревича. Його обвинувачують у тому, що він підроблював листи Андрія Лівицького.

По широкому світі.

Прибічна королівська рада в Югославії як *єдиний законодатний орган підготовляє проект* закону про зловживання урядовців. Урядовці, проти яких піднесуть якінебудь закиди, втратять автоматично своє становище. Цей суворий закон може легко дати нагоду до нових зловживань доносами.

Наради знавців міжнародньої репараційної комісії в Парижі покищо не дали ніяких вислідків. Можливе, що голова комісії Юнґ поставить сам проект розвязки, коли вислухає всіх делеґатів.

Анґлійська поліція арештувала в ріжних індійських містах, головно в Бомбаю та Калькуті, організаторів революції проти Анґлії. Між арештованими є також члени анґлійської робітничої партії.

З польського сойму.

Сойм на засіданні 20. березня приняв у 2. і 3. читанні проект закона в справі затвердження зголошеного польським урядом приступлення Польщі до гаґської конвенції про мирову полагоду міжнародніх спорів. Без дискусії відіслали до конституційної комісії внесення ППС, Визволеня і Стр. Хл. у справі ревізії конституції. Опісля пос. Бирка реферував урядовий проект про повновласти для міністра скарбу в справі емісії внутрішньої державної позички у висоті 100 міл. золотих. Розходиться тут про скріплення державних фондів, призначених для будови дешевих домів. У голосуванні проект закона приняли, зате відкинули проект меншости, щоби половину позички зужито на будову домів по селах.

—o—

Самогубство сен. Міклашевського.

Після горячого дня в соймі настала вчора в будинку при вул. Вейській повна тиша, яку перервала в полудне сензаційна вістка про наглу смерть сен. д-ра Юрія Міклашевського зі „Стронництва Хлопского". Сен. Міклашевський поповнив самогубство в своїм приватнім мешканні при вул. Сенкевича 10. Як відомо, сен. Мікл. ставав перед марш. судом у справі знаної нафтової афери. Саме вчора пополудні мала відбутися перед тим судом конфротація між. сен. Міклашевським і посл. Товарніцьким.

Варшавські щоденники повідомляють, що лікарські оглядини ствердили смерть сен. Міклашевського у наслідку самогубства. Він застрикнув собі трутину. Перед смертю написав він лист до жінки, яка перебуває тепер на Рівері, в якому просить, аби його найближчі виступили в його обороні.

—o—

Коли збереться Державний Трибунал?

В соймових кульоарах думають, що Державний Трибунал збереться для розгляду справи б. мін. Чеховича зараз в перших днях після лат. Великодних Свят, а може навіть іще у великому тижні.

—o—

Справа шкільництва для меншостей.

На засіданні освітньої комісії розглядано внесення ППС про проект закону в справі шкільництва для меншостей, а також внесення Нім. Клюбу в справі шкільництва з нім. викл. мовою. Перше внесення реферував пос. Прухнік, друге пос. Утта. Дискусія над цими внесеннями відбудеться одночасно з дискусією над внесенням Українського Клюбу в справі програми навчання в школах з українською викл. мовою і в українськім університеті. Всі ці справи поміщені на дневнім порядку засідання комісії, що назначене на завтра (пятницю).

—o—

Італійський пос. відкликаний з Польщі.

В міродатних кругах зачувати, що б. італійський посол у Варшаві Майоні буде в найближчих днях піднесений до ранґи амбасадора. Він виїде в перших днях квітня до Варшави, аби вручити президентові відкликуючі його листи. Серед наслідників Майоні у Варшаві називають амбасадора Мартіна Франкліна (тепер в Арґентині), що мав би приїхати до Польщі по 21. квітня ц. р.

—o—

По смерти Фоша.

Смерть Фоша покрила жалобою цілу Францію. Похорони його відбудуться в суботу або в неділю, аби таким робом могли взяти в них участь і делеґати закордонні. Похорони Фоша відбудуться на кошт держави. „Ле Журналь" подає, що тіло марш. Фоша буде виставлене на прилюдний вид під Трімфальним Луком. Церковні церемонії, звязані з похоронами, мають відбутися в катедрі Нотр Дам, тіло Фоша буде зложене в Палаті Інвалідів.

—o—

Розстріл провідника повстання в Мексику.

Провідника здавленого повстання в стейті Вера Круз, ґен. Аґуірре, розстріляно в середу, подібно як передше його брата. Його зловлено в лісі разом з кількома прихильниками, більшість яких згинула в його обороні. На основі розпорядку, що тепер обовязує в Мексику, ген. Аґуірре розстріляно без суду.

—o—

Вибух повстання в Сирії.

З Константинополя повідомляють, що в Сирії вибухло нове повстання. Команда французьких військ у Сирії вислала всі відділи, які мала до диспозиції, на терен боїв. Відділи ті мають також 15 танків і 6 панцирних самоходів. Ходять чутки, що повстанці заняли вже Алепо.

—o—

3. травня вибори в Анґлії.

Аґенція Райтера потверджує вістку, що загальні вибори до анґл. парляменту відбудуться 30. травня ц. р.

Бурливе засідання Прибічної Ради.

Львів, 22. березня 1929.

Вчорашнє засідання львівської Прибічної Ради мало дуже бурливий характер. Уже на початку засідання було відомо, що клюб соціялістичних послів приготовляє декларацію-протест проти ухвалення на попередньому засіданні резолюції в справі зміни конституції. Мабуть тому зібралися в дуже поважному числі члени Приб. Ради, а ґалерії виповнила вщерть цікава публика.

Після поладнання кількох менше важних справ і відповіди ком. Надольського, згл. віцевоєв. Франковського на інтерпеляції (в справі чищення міста з снігу, в справі страйку пекарів) забрав слово представник клюбу ППС. *Скляк,* який відчитав довгу декларацію-протест проти резолюції Приб. Ради в справі зміни конституції, що, як відомо, заявляється за проектом Б. Б. Після відчитання тої декларації радні з клюбу ППС покинули салю нарад, а ґалерія після ріжних окликів заінтонувала „Червоний Прапор".

Демонстрація ґалерії тревала доволі довго, так, що ком. Надольський велів вкінці опорожнити її силою. Після того публика з ґалерії, злучившися з робітниками, що чекали на вулиці, демонструвала ще довго під ратушем, а потім під памятником Міцкевича, звідки демонстрантів розігнала поліція. Розпорошені поліцією демонстранти зібралися потім у льокалі Союзу гр. працьовників при вул. Вірменській, де вже могли спокійно докінчити своє віче.

Після опорожнення ґалерії ком. Надольський отворив знову засідання Приб. Ради і відав голос представникові Українського Клюбу, сен. *Децикевичеві,* який заявив: Дотеперішня діяльність Приб. Ради спиралася на засаді річевої праці в межах, начеркнених міському самоврядуванню. Конечність обмежитись до такої праці голосили дуже рішучо саме ті угрупування Ради, які поносять відповідальність за її ухвалу в р. ц. м. в справі проекту зміни конституції. Цим ухвалою Приб. Рада спроневірилася засаді річевости і доконала політичного акту, який є незгідний у своїх тенденціях з прямуваннями й поглядами українського населення. Стверджуючи це, не витягаємо з цього консеквенцій в напрямі своєї зміни нашого поступовання в Приб. Раді. Хочемо дальше брати участь у річевій праці для добра міста і його мешканців у надії, що дальше поступовання більшости Ради не зробить нам цієї праці неможливою. Одначе ми не в силі обігнатися від страху, що без участи ґрупи, яка в першу чергу заступає інтереси робітничих кругів, дальша праця Приб. Ради може натрапити на поважні труднощі.

Після чого складали ще декларації: д-р Шмурак ім. нац. жидівського клюбу і сен. Закшевський ім. клюбу републиканьско-демократичного.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·00—8·88·50, канадійський доляр 8·80·50—8·81·00, чеська корона 0·26·33—0·26·58, австрійський шілінґ 1·25·00—1·25·50, румунська лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·20—1·71·50, фунт штерлінґів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·10·00—36·70·00, 20 франків 33·20·00—33·60·00, 20 німецьких марок 41·20·00—41·60·00, 10 російських рублів 46·50·00—45·80·00.

Срібло: Австрійська корона 0·67·00—0·67·50, 5 австрійських корон 3·45·00—3·50·00, австрійський фльорен 1·72·00—1·75·00, російський рубель 2·80·00—2·90·00, копійки на рубель 1·40·00—1·45·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 45·00—46·00, пшениця сезонська 43·00—44·00, жито галицьке 31·75—32·50, ячмінь галицький броварний 34·50—35·50, ячмінь на кашу 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 30·00—31·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 115·00—140·00, фасоля колорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 51·00—55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 33·50—34·50, мішанка пост. в лерні 10·00—00·00, вика 38·00—40·00, сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 36·50—37·50, льон 74·00—75·00, хлібець синій 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—74·00, мука пшенична 65 прц. 70·00—71·00, мука житня 65 прц. 50·00—50·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 22·50—23·50, отруби пшеничні 25·00—25·50, крупи гречані 68·00—70·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 48·25—50·75, пшоно 48·50—50·00, просо краєве 43·50—44·50, макухи льняні 47·00—48·00, конюшина краєва 150·00—170·00, мак синій 115·00—125·00, мак синий 90·00—100·00. Мішки згодні виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані кобі 1·38—1·42.

НОВИНКИ

— **Знижки на „Вія“.** На виставу фантастичної оперетки „Вій“, яку ставить дир. Й. Стадник дня 26. ц. м. у Великім Міськім Театрі, важні 20 проц. знижки на всі місця.

— **Особисті вісти.** Дня 16-го січня ц. р. відбулася в великій авлі університету в Грацу промоція на д-рів лікарських наук Михайла Зленка і Ярослава Шадаути.

— **4 міліони долярів** має позичити львівська міська рада на те, щоби зрівноважити свій бюджет і перевести всі праці потрібні для впорядкування міста.

— **Поліція і студенти.** Міністр внутрішніх справ вислав обіжник воєвідствам у справі компетенції поліції при арештуванні студентів університету. Цей обіжник каже, що коли студент зробив адміністраційний проступок, від нього треба домагатись університетської леґітимації, записати прізвище і число та повідомити про це ректорат. Арештувати можна студента тоді, коли він не має леґітимації і нарушить прилюдний спокій. Поліція повинна поводитись зі студентами спокійно і тактовно, не може їм відбирати леґітимації і повинна оминати того, щоби держати їх у келіях зі звичайними злочинцями.

— **Любовні пристрасти.** На вул. Травгута 1 а у Львові служниця Францішка Вербицька, любка шевця Йос. Скульського, облила його в ночі сільним квасом і скочила смертельно з II. поверха. Причиною траґедії позичені Вербицькою гроші Скульському, який не міг їх віддати. — У механічній пекарні „Сніп“ за стрийською рогачкою челядник Григорій Дудок убив у ночі в стайні залізним дрючком свого суперника І. Тіжея. Причина: Тіжей „відбив“ йому одну з дівчат-робітниць у цій фабриці. — У селі Зазулинці (Золочівщина) 58-літня господиня Анастазія Сухенська вбила в ночі свого мужа; причина — родинні непорозуміння. — У Дроздовицях (Городок Яг.) 27-літній парубок Григорій Мельник убив 35-літню молодицю Анну Мессінґер з Буоґенталю з помсти за зірвані любовні зносини. Перед війною одна така траґедія траплялась не частіше як раз на кілька місяців!

— **Смерть міжнародного юриста.** У Льондоні помер відомий юрист льорд Вальтер Філімор у 84 р. життя. Він був головою міжнародного союзу правників і проводив численними конґресами. Філімор був спершу спеціялістом торговельного і морського права і як такий почав робити свою правничу карієру. Він був особистим приятелем великого Ґледстона і мав великий орґанізаційний хист. Не вважаючи на свій вік, він підготовляв до всіх конґресів великанський матеріял і власні реферати. Одно йому влекшувало цю працю: це був міліонер, один з найбільших в Анґлії, і в Льондоні був власником ріжних підприємств.

— **Потоп у місті.** На стейт Алябама впав хмаролім ніколи ще небачений. Околиця залита справжнім потопом. Місто Ельба над ріками Уайт, Біґ Крік і Пі є центром катастрофи. 48-годинний дощ відрізав місто від решти світа; всі мости та телеграфічні стовпи зірвані, а шляхи під водою. Вода глибока від 3-ох стіп до 12-ти. Мешканці міста сидять на дахах або на поверхах мурованих міцних будівель. В одній школі сидить 300 дітей, що не має змоги вийти звідти і жде на човни. Військо помагає рятувати всіх загрожених. Пять сусідніх містечок також залитих, хоча не в такій катастрофальній формі.

— **Вулиця з муки.** У Бельську завалилась стіна шпихліра заввишки на 20 метрів, сумежна з вулицею. На вулицю висипалось 15 ваґонів муки та пшениці. Всі прохожі та хідники були побілені в одну мить. Місцева преса не подає інформації, скільки з цієї муки врятували на хліб і на який: чорний чи білий.

— **Ріжні вістки.** Редактор париського денника „Ентрансіжан“ Леон Бальбі жертвував союзові журналістів у Парижі 500.000 фр. і дім. — У Москві почалась розправа проти бандитської шайки Кузнецова „Пашки Цигана“, складеної з 30 осіб; Кузнецов признався, що вбив 15 осіб, між іншим свою жінку, доньку та вуйка. — Син анґлійського короля, князь Йоркський, підчас переїзду через Берлін залишив свій білет у Гінденбурґа. — Король американських авт Форд виїхав до Анґлії. — У Шанхаю завели кару смерти для державних урядовців, яких переловлять підчас куріння опію. — Перший прилюдний виступ Гувера як президента буде нині на річнім обіді американської преси. — У норвеськім місті Ставангер згорів ратуш, будинок поліції і кілька домів з міськими архівами. — В Анґлії помер визначний діяч Стіфен Уолш, бувш. військовий міністр у кобінеті Мекдональда. — Остання американська статистика каже, що дня 1-го січня ц. р. було у Зл. Державах 14.000 міліонерів. У Франції було минулого року всього 651 міліонерів. — В Ірляндії ухвалили новий закон про зведення своїх грошей, на яких замісць королівської голови має стояти герб Ірляндії: риби та бик. Анґлійські гроші мають цілком стягнути з обігу і ріжницю в курсі — 500.000 фунтів має ще анґлійський банк доплатити ірляндському державному банкові.

— **Слідами Дездемони.** У Будапешті всі зацікавлені подружам доньки відомого мадярського маґната Ґрейнера з мурином Шетльґандом. Молода пара познайомилась кілька місяців тому в Парижі, в університеті, де ходили на ті самі виклади. Між мадярською красунею і мурином почалася любов. Батько дізнавшись про намір своєї доньки вийти замуж за мурина, заявив рішуче, що не дасть на це своєї згоди і відречеться її. Тоді донька пробувала вмерти; не наслідувала самогубство, а таки хотіла направду його виконати, але незручно. Коли батько переконався, що говорити до неї так само даремно як до Дездемони, згодився на шлюб. Може аж це вилічить засліплену дівчину.

— **Примхи щастя.** Бувший ню-йорський банкир Джордж Блюменталь приїхав на франц. Рівієру до Канн і зайшов до касина гри. До салі ввійшов він у хвилині, коли при столі гри в бакарата, крупіє мішав карти. Блюменталь запропонував відступити йому місце при столі грекові Миколі Зоґрафосу, предсідникові „синдикату грачів“, що грав увесь сезон без щастя. Зоґрафос відступив своє фатальне місце. Блюменталь „тримав“ банк. При бакараті, якого грають трьома колодами карт, роздають 18 разів. З цього Блюменталь виграв 8 разів, діставши півтретя міліона. Зоґрафос стояв за ним і не поклав ні разу ні франка. Пізніше він признався Блюменталеві, що програв величезні гроші в Канн, а тримав банк тільки тому, що приїхав сюди з великою сумою, виграною в касині Довіль від „короля авт“ Сітроена.

— **Муринські школи в Злучених Державах.** Міністерство освіти Зл. Держав перевірило недавно стан муринського шкільництва в Зл. Державах і переконалось, що за останніх десять літ число вищих шкіл подвоїлось, а студентів пошестерилось. В 1917 році було всього 31 наукових інституцій, що рівнялись ґімназіям, з 2.132 студентами. Десять літ пізніше, 1927 року, нараховувалось уже 77 муринських ґімназій і університетів, де записано 13.680 студентів. З останньої статистики видно, що мурини мають яких 48.000 своїх учителів в Зл. Державах. З того більше тисячки це вчителі ґімназій та університетів, а решта це вчителі початкових шкіл, на яких лежить обовязок вчити і виховувати 5,000.000 муринської молоді до вісімнацятого року життя. Економічне скріплення муринської раси залежить у великій мірі від збільшення її степеня освіти в хліборобстві, механіці, техніці і мистецтві. Недостача такої освіти показується хочби на тому, що тільки 56.000 чорних робітників знають якесь ремесло, а 1,371.000 їх працює як некваліфіковані денні робітники. Тоді, як міліон муринів мають свої власні фарми або господарять на чужих, 1,178.000 робітників працюють як прості фармерські наймити без знання рільничого господарства. Всі стейти мають тепер „каледжі“ для муринів, де ведуться курси хліборобства, механіки, економії то-що. З тих „каледжів“ не тільки виходять рік-річно дипльомовані вчителі для фахових шкіл, але вони дають нагоду муринським студентам дістати вищу спеціяльну освіту. В Зл. Державах є всього 3.500 лікарів муринів, себто один лікар на 3.343 душ. Біле населення має одного лікаря на 533 душ. Очевидна велика недостача муринських зубних лікарів, — один на 10.540 муринів. Ще більша недостача техніків. В Зл. Державах є всього 50 архітектів муринів, 184 інжинірів, 145 винахідників і рисівників, 207 хеміків. Найбільше мають мурини пасторів: 19.000, але не всі вони мають теольоґічну освіту.

— **Діяч, що врятував лужичан.** Цими днями скінчив 75 літ проф. Арношт Мука, діяч найменшої галузі між славянськими народами: лужицьких сербів, яких побут студіював він усе життя. У великій мірі, завдяки його праці, цей нарід не знімчився остаточно. В 1911 р. Академія Наук у Петербурзі почала друкувати словник долішньолужицької мови проф. Муки, але воєнні події припинили друк цієї праці, яку продовжила чеська Академія Наук. Останній том цього великого словника вийшов минулого року.

— **Жіночий рекорд.** Анґлійка Ліліяна Сміт може почванитися неабияким рекордом: 6 літ виступала вона як мущина „сер Віктор Бейкер, полковник британської армії“. Тепер здемасована вона друкує свої спомини в „Сандей Діспетч“. Думка стати „полковником“ прийшла їй у голову тоді, коли вона, роблячи знимки для фільми, вперше вбрала на себе військовий мундір. При кінці 1926 р. у тому домі, де вона жила вже як „полковник Бейкер“ мешкав член партії італійських фашистів. Коли він побачив, що вона має на грудях ріжні військові відзнаки, почав її намовляти, щоби вона вступила до його партії. Грошей я не мала — каже Ліліяна. Я вступила до фашистів як секретар. Кілька разів брала я участь у бійках студентів з комуністами, одягаючись в чорну сорочку і берет. Не прибільшу, коли скажу, що в Гайд-парку знала мене кожна собака. Ми там бились кілька разів із червоними. Я приймала участь у цих бійках і сміливо можу сказати, що повелась не гірше мущини“. Ліліяна ставши фашистом з „професії“ почала брати лекції боксу, шерми і стріляння з револьверу. На аматорських змаганнях вона часто виходила переможцем і придбала собі між товаришами великий авторитет. За рік анґлійські фашисти вибрали її більшістю голосів своїм „дуче“.

ПАВЛИНА з сельських

ВЕРГАНОВСЬКА

вдова по гр.-кат. пароху упокоїлася в Бозі по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Св. Тайнами дня 20. березня 1929 р. в 79 р. життя.

Похорони з криптн (ОО. Бернардинів на Личаківське кладовище відбудуться в пятницю дня 22. березня 1929 р. о год. 5. по полудни, на які запрошують опечалені

Діти і Внуки.

З судової салі.

Селяни зі села Гребенне перед судом.

В четвер 21. березня ц. р. відбувалася далі розправа проти 22-ох селян (ок) із Гребенного. Нині переслухувано дальших свідків.

Зізнання свідків.

Св. князь Павло Сапіга, заприсяжений, зізнає, що він признавав Професійний Союз Рільних Робітників за контрагента лише щодо його форналів, а не до дневних і принагідних робітників зі села Гребенне, бо уважав його некомпетентним займатися справою дневних робітників. Далі каже, що при переговорах з ним делеґати Союзу нібито радикально не ставили тої справи із робітниками як найважнішого їх постуляту, бо ікби лише тому мали були розбитися переговори, то свідок нібито був би на те згодився. Делеґатами від Союзу були замісцеві люди і він не хотів, щоб вони здобували вплив на робітників його села. На інші пропозиції делеґатів, а саме на обезпечення рільних робітників у Касі Хорих і обезпечення їх на старість та підвишку платень, свідок нібито годився. Каже, що в літі платив робітникам 1.50—2 зол. денно і вони працювали від 8., а навіть від 9. год. рано лише до 1. год. вполудне. Опісля від 2-ої пополудні до 6 або 7-ої год. вечером. (Обвинувачені іронічно усміхаються. Одна обвинувачена селянка починає говорити, але свідок перебиває їй своїми зізнаннями). Молоді робітники (від 14—16 літ) заробляли по 1.25 до 1.50 зол. денно, а діти в зимі заробляли денно по 0.60—0.80 зол. Зрештою висоти платні свідок не уважає за засадничу справу, лише за побічний „шчеґул“. Запевнював, що він найбільше платив робітникам, хоч зараз таки виявилося, що в сусідньому селі Любичі плачено робітникам по 2.50—3 зол. денно у дворі. Заперечував, щоби до селян хтонебудь стріляв з двора у днях 13. і 14. жовтня м. р. і щоби свідок називав їх „бандою“ і „мотлохом“. Рішучо перечив також, що його батько їздив дня 12. жовтня м. р. спеціяльно до воєвідства у Львові в справі страйку і щоб він висилав свого економа Моравського в цій справі до старости в Раві Руській.

Св. Ярослав Моравський, економ заприсяжений, зізнав, що кн. Сапіга поручив йому поїхати до старости Моліцького в Раві Руській. Це діялося в пятницю 12. жовтня м. р. зараз, як робітники покинули працю на полі за намовою кількох страйкуючих селян. Про це свідок повідомив команданта поліції в селі Гребенне Борковського, а сам на припоручення кн. Сапіги поїхав негайно до старости. Там порадив йому арештувати пятьох селян, на його думку провідників страйку, які нібито підбурювали селян і нарушували публичний спокій. Ком. поліції Дублевський в Раві Руській, по одержанню приказу від старости арештувати пятьох селян, радив старості наперед розслідити справу і не полягати виключно на тому, що сказав йому Моравський. Але староста в присутности свідка заявив Дублевському, що такий наказ одержано з воєвідства і що вже раз влада зле вийшла зі страйком в селі Диби, пов. Рава Руська, тому, що тоді не арештовано страйкуючих селян.

Інші свідки, як *Дерендаль*, аґент поліції в Рави Руській, і *Король Баран*, настанник зі села Гребенне, підтримували своїми зізнаннями акт обвинувачення. Зате св. *Іван Печінка*, б. війт зі села Гребенне, кинув промінчик світла на акт обвинувачення своїми цікавими зізнаннями. Він заявив, що не бачив, як поліція стріляла в суботу 13. жовтня м. р. до селян, але зате бачив це в неділю. Тоді то по скінченні віча, де посол Хам взивав людей, щоби вони спокійно розійшлися додому, люди дійсно вже розходилися домів. Саме тоді надійшов обв. селянин Малисняк і почав

щось кричати. Поліція перша почала бити одну цивільну особу на матеріялі (дубах) біля громадського дому. Щойно потім люди обурилися на позицію і не хотіли розходитися та почали кричати до поліції. Але поліція стала бити прикладами крісів селян. Селяни почали кидати на неї патиками і капустою. Малисняка поліція арештувала і хотіла відвезти самоходом до Рави Руської. Люди почали тоді тиснутися до нього, а у відповіль на це поліція почала стріляти до них. Свідок просив ком. Роговського, щоб поліція заперестала людей бити. Але нічого з того не вийшло. Дальше цей свідок заявив, що якби поліція не била людей, то вони напевно спокійно розійшлисяб були додому. Каже, що громада має велику шкоду від ставу і горальні кн. Сапіги, бо брудна вода заливає городи і занечищує воду в ріці. Про це вже кілька разів повідомлювано староство в Раві Руській, але нічого не полагоджено ще донині. Село Ґребенне має з форналями 300 хат, але поля має лише 1.800 морґів. Зате у кн. Сапіги є 2.000 га землі. Селяни мусять працювати за дуже низьку плату в дворі. Місцеві господарі платили робітникам 2—2.50 зол. денно і давали також свій харч. В дворі плачено далеко менше і без харчу.

На тому перервано розправу до завтра, 9 год. рано. Конець розправи мабуть в суботу.

На суспільні теми.

Еміґраційний Дім у Львові.

Справа створення у Львові захисту для еміґрантів у виді Еміґраційного Дому найшлася на передодні свойого зайснення. Заходи суспільних орґанізацій опіки над еміґрантами в напрямі прихильного віднесення до цієї справи Еміґраційного Уряду й одержання від нього підтримки у формі кредитів, покінчилися повним успіхом.

Зайшла лише одна зміна. Коли в першому плані проектовано збудувати дім недалеко залізничого двірця на площі Управи домен і державних лісів, то тепер по відмові цієї установи відступити згадану площу Кооперативі Будови Еміґраційного Дому, рішено закупити майже готовий дім при вул. Потоцького. Дім цей майже на викінченні і своєю конструкцією надається на дім для еміґрантів. Тому Кооператива Будови Еміґраційного Дому рішила його закупити, викінчити будову й уладити відповідно до потреб приміщення в ньому еміґрантів.

Ходило лише про згоду Еміґраційного Уряду.

У цій справі заїхав до Львова дня 11 березня дир. Еміґраційного Уряду Наконечніков, щоби справу порушити на зїзді воєводів. По розгляненні справи зїзд воєводів вирішив, що справа будови Еміґраційного Дому не терпить проволоки і що належить приступити негайно до її зреалізовання. Ініціятиву передано львівському воєводі в напрямі набуття наміченого кооперативою готового дому.

Згода Міністерства Праці і Суспільної Опіки запевнена і вже є десиґновані відповідні кредити. Коли не зайдуть ніякі перепони, то осіню цього року Еміґраційний Дім у Львові стане фактом.

ОГОЛОШЕННЯ

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Саля Великого Міського Театру:

Понеділок 25-го, г. 7·30 веч. Вій, фантастична опера на 3 дії Гоголя-Кропивницького.

Великий Міський Театр:

Пятниця 22-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б".

Субота 23-го, г. 3·30 попол. „Отець Марек" (вистава для молоді).

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б".

Неділя 24-го, г. 3·30 попол. „Княжна долярів".

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б".

Кіна.

„Аполльо": „Безгрішниця" Ляара Ля Плянте.

„Лев": „У крутіжі Парижа" з Ліль Даговер.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Полонена оканного".

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесінню: „Голгофта".

„Фатаморґана": „Сторожі чесноти".

„Химера": „Золотий магніт".

Програма радіо.

Субота 24-го.

Льондон (365). 14·00 Музика з готелю Кардьтон. 22·35 Радіокабарет. 23·35—1·00 Музика до танців.

Париж (1741). 18·30 Джезбенд з ресторану „Ґран Ватель". 18·45 Пате.

Берлин (475,4). 16·30 18 Концерт капелі.

Мюнхен (536,7). 18·00 Цитрова орхестр. 19·30 Фортепяновий концерт. 21·00 Веселий вечір.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Легкий концерт радіоорхестри.

Відень (519,9). 17·20 Камерний концерт.

Будапешт (554,5). 12·05 Військова орхестра. 17·35 Циганська музика. 19·40 Легкий концерт і циганська музика.

Москва (1450). 10·20 Російська опера. 16·00 Концерт і музика до танців. 19·20 Концерт Музич. Академії.

Харків (477). 18·00 Камерний концерт. 19·30 Музична трансляція.

(1680) 19·30 Вечір розваги.

Варшава (1356,7). 20·33 „Подружа при ліхтарні" Офенбаха. 22·30 Музика з „Брістолю".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Товсте:
23.III. Ґейша.
24.III. Казка Старого Млина.

Хоростків:
25.III. Вій.
26.III. Маруся Богуславка.

Копичинці:
27.III. Маруся Богуславка.
28.III. Вій.
29.III. Казка Старого Млина.
30.III. Сирітка Хася.
31.III. Базар.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.

Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казка Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.

Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка.

Увага! Автор проєкту на просвітянський гимн під криптонімом „Осно нел", хоче негайно зголоситися особисто в Президії Ювилейного Комітету в канцелярії „Просвіти". 1664 1—1

Надзвичайні дати на потреби „Рідної Школи" зложили в золотих Вп.: Комітет Личаківських Установ 83·15 з нагоди проєфори. Стефанія і Юрій Нападієвич Посіч 10 замісць цвітів на домовину бл. п. д-ра Олександра Б. Кулачковського і 10 замісць цвітів на домовину бл. п. Іванни з Гладишовських Пеленської; о. Василь Кидринський Підлипці 10 замісць цвітів на домовину бл. п. о. Льва Левицького, декана в Печеніжині; Степан Легкий Клепарів 10, Кирило Легкий Клепарів 1 ан. дол.; Теодор Півак 10.

Через Адміністрацію „Діла" в злотих Вп.: Іванна Барчинська Золочів 20 замісць оголошення і подяки за спів участь на похороні бл. п. Віктора Барчинського, судді окр. в Золочеві; д-р Валеріян Банах, Надвірна 20 замісць вінця на домовину бл. п. д-ра М. Здерковського з Перемишля, Михайло Ребрик Калуш 10, о. Чичилович Кобильниця руська 5, інж. Павликовський Львів 10, Е. Ропіцка Перемишль 3 замісць святочних желань, д-р А. Гарасимів Стрий 5 замісць святочних желань і ґратуляцій д-рови А. Чайківському; адв. Чернявський Коломия 15. Ольга і Микола Стефановичі 5 замісць вінця на домовину бл. п. Сергія Бутенка, Українська Студ. Корпорація „Галич" Данціґ 5 замісць святочних і новорічних желань, о. Іван Коник Шитівці 10 замісць продовної подяки для учасників в похоронах; Філія Союза Українок Ст. Самбір 20 як дохід з чайних вечерів на покриття шкід; Анда з Рогозинських Байракова Арґентина 10; Іван Онуферко і Петро Майка Тернопіль 20 замісць новорічних бажань; Клим Смулка Утинів 26, зібраних на іменинах 8/12. 1928; Іван і Леонтина Вертипорохи Сілець-Бенькін 10 замісць святочних желань; Ол. Колодій Перемишль 5 як неприйнятий о. Ол. Капустинським в Медиці гонорар за виставлення метрики; о. Н. Величковський Базар 5; Антін і Олена з Кліїв Максимович Варша 100 з нагоди вінчання; Кл. Катерина Перегінсько 10 замісць напитків в час свят; Болюхи Куківці 10 замісць желань на іменини дир. М. Заячківському, інж. Райнарович Омелян і п. Стефа Пенкальська 10 з нагоди вінчання.

Через Адміністрацію „Діла" в чеських коронах: Д-р Гнат Бетей лікар в Львовах 50; інж. Стан. Скалій Зділна 40; інж. Петро Яремкевич Ужгород 20; Мер. Сальомонова Свалява 100; інж. Степан Макар Вітра 70; Іван Лупів Літомежиці 50; інж. П. Василюк Трніче 20; проф. І. Калічак Берно 50; Іван Ватран Ліпи 30; д-р Іван Волошак Тячево 10; д-р Осип Цюпка, повіт. судя в Богумині 900 як збірку межи членами „Просвіти" в Мор. Острані; То-во Українських Ветер. Медиців 150; С. Риндак Ревніце 10; Ліна Войтовичева-Волощакова Тячево 30.

Вп. Жертводавцям складає щирі подяку Головна Управа. 1667 1—1

Старшина Кружка Р. Ш. ім. Гачни Барвінок у Львові складає усім жертводавцям на передсвяточну ярмарку, іменно українським жінкам, львівським фірмам і склепам щиру подяку за їх щедрі дари в грошах і натураліях. Чистий прихід: 709 зол. 1666 1—1

Позір, Турчанщина! Кооперативний Окружний Комітет в Турці над Стр. уладжує І. кооперативно-господарський курс в Турці над Стр. в домі „Просвіти" в часі від 15. до 28. квітня 1929 р. — Навчання безплатне. Учасники курсу мають подбати за приміщення і харч. Зголошення приймає канцелярія д-ра М. Кондрата, адвоката в Турці. — За Управу курсу: **Д-р М. Кондрат, о. І. Тимчук, О. Сандович.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає.

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови 1336 10—?

ГРИБИ Висилаю почтою за послиплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг) по 26 зол. за кільо, також повила з чистих сливок з цукром, бочівочка 5 кг. 12 зол.; прадивна овеча бриндзя в 5 кг. бочівочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 18 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер, Косів коло Коломиї.** 1640 2—10

ДОБРА станція для ґімназиста у Львові при вул. Міцковського або в околиці — потрібна від 1. IV. п. р. Окрема. сонячна, здорова кімната, добрий вікт, совісна опіка. — Адміністрація „Діла", — для о. Сіренького. 1663 1—2

ПРИЙМУ негайно рутинованого адвокатського кандидата. Неугляднені оферти остануть без відповіли. — Зголошення з заподанням услівій слати на адресу: Д-р Евген Ловицький, адвокат в Підгайцях. 1656 2—3

АДВОКАТСЬКИЙ конціпієнт шукає посади. — Зголошення: адв. М. Балтарович, Золочів — для Д-ра К. Т. 1650 3—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ґати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**. Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвищі ціни. 3 147-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 16—21

$ зол. **ПЕРСТЕНЕЦЬ** $ зол.

з 14-карат. золота з рубіном тільки у

Б. ГРИНБЕРҐ, Сикстуська 4 Т. 59-72

1444 2—1

ПЯНІНА

реноновані фабрик поручає

КАІМ і СИН

ЛЬВІВ, вул. Коперника 16.

1648 2-1

Подяка.

Волею Всевишнього покликаний на вічну нагороду заслужений громадянин бл. п. Антін Копровський, бувший радник краєвого суду, сотник У. Г. А., впосліднє адвокат в Солотвині — відійшов в Засвіти дня 4. березня 1929 р. полишаючи своїх найблизших в тяжкім жалю. Одинокою відрадою для них — це певність, що труд і посвята їх добра загалу не остають без признання та нагороди. До тої відради причинилось у великій мірі громадянство і околиці та цілої близької і дальшої околиці вельми торжественним відданням Покійникови послідної прислуги. Найщирше буде йому честь і дяка. З окрема шлю сердечну подяку складаю о. Деканові Гриневи за поспішення серед глупої ночі в релігійною потіхою і СС. Тайнами до умираючого, також обом Вп. лікарям за лікарську поміч, Всечестнійшому Духовенству Солотвинщини, що під проводом о. Декана віднесло останки на місце вічного спочинку, вібравшися почисельно мимо трудів подорожі серед тяжкої зими і з найдальших гірських закутин особливо Всч. о. о. Протопресв. Кейвану Кончиновському, Николаєви, Покрипському, Кончинському, Лазореву, Бачинському і Кс. Пр. Вальчаку, що не тільки взяли участь в Соборній Службі Божій і похоронним обряді, але вже в середень у відправі Парастаса, Всч. о. Деканові за зворушаючу проповідь в церкві з прощанням Покійника. Світлий інтеліґенції що під проводом Вп. п. Кондраських зложили окремий комітет для уладження похорону та ще й в старовинній, традиційній національній формі дібраними волами на чудово прибраних санях. Дякую за чисельну участь і тягаючі заяви співчуття Товаришам Покійника по званню: Вп. Начальнику Городського Суду і Суддям, Вп. Адвокатам і Канд. адв., Вп. Нотареви Медведеви, Представникам Урядів громадянських, почтового, Державної Поліції і Хвальному Зарядови Доменів, а вельми горячо Високоповажаному Учительству цілої околиці, що не жаліло труду мимо тяжких комунікаційних условин, явилось в Вп. п. Інспектором, а ще й прегарним хоровим співом звеличали сумне торжество. Дякую щиро Церковним Братствам, представникам публичних Інституцій і Товариств, широким кругам горожан Солотвини, Заріча, Старуні і інших околичних місцевостей, що зволили вступити вінці, Вп. Директорові Давшевій та всім за віддання послідної прислуги і почести для мого незабутнього мужа. Дякую теж всім численним Другам Покійника, особливо Всч. О. Д-ру Фіголеви і Вп. Добоодійці, Всч. О. проф. Лукачеви зі Станиславова, котрих великі труднощі комунікації примусили перервати подорож, та взагалі всім що не могли прибути на похорон. Виділам Українських Товариств Станиславівських і Самбірських, взагалі всім, що надіслали многочисленні телеґрафічні і письменні заяви співчуття. — **Стефанія Копровська, Ортинські і Ковшевичі.** 1665 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 65 (11.406). Львів, неділя 24. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КООПЕРАТИВА „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР" Дирекція Й. Стадника.

В ВЕЛИКІМ МІСЬКІМ ТЕАТРІ

Понеділок, дня 25. III. — год. 7·30 веч.

Білети продають вже Каси Великого Міського Театру.

ВІЙ

Рефлєксії.

По Зборах „Просвіти".

Львів, 23. березня 1929.

Передвчорашні Загальні Збори „Просвіти" різнилися додатньо від загальних зборів двох останніх літ. Перш за все вони були спокійніші, а атмосфера була на них у деяких моментах так далеко посунена, що великанська більшість зборів спокійно слухала, як представник вложеної з кільканацяти одиниць ґрупки т зв. „селянсько-робітничих представників" відчитував „програмову" декларацію про те, що „силою обставин" „Просвіта" опинилася в руках фашизму й буржуазії", а далі про те, як то вона має ширити „політичну освіту" в клясовому комуністичному дусі, доки представник влади не зажадав відібрання слова речникові такої „програми" в освітній праці. Таксамо спокійно прохалили присутні голосуванням одноцушно демонстраційний наглий внесок (Стецева) на висилку привіту для головполітосвіти в Харкові, поставлений на самому початку зборів.

Збори заховувалися в тих випадках гідно та культурно, а президія відбирала слово тим своїм вечисленних „селянсько-робітничих" (так вони себе називають!), а в дійсности читальняних делегатів, що ображували чимнебудь національні чи станові почування присутніх. Зате „селянсько-робітничі делегати" в своїх виступах були неперебірчивими в словах і засобах. Так і видно було, що вони хочуть спровокувати галабурду та спричинити розвязання зборів. Це була правдива ціль їх нахабних і провокаційних „енунціацій", які в двох випадках були відчитувані з інструкцій „Сель-Робу-Єдности", про які ми писали перед лат. зборами на тому ж місці.

Ті люди спричинили своєю „освітньою працею" розвязання не одної вже читальні і далі напевно „працюватимуть" у тому самому напрямі. Одначе на те є Головний Виділ і філії „Просвіти", щоби таку „позитивну роботу" інтернаціоналістичних діячів уже раз спаралїжувати та положити кінець руїні! В ділянці нашої культурно-освітньої праці не треба демагогії, там треба правдивої просвітньої роботи та організації. Гуртування й консолідація потрібні для нас, а не розвал і гризня. „Подвиги" тієї інтернаціоналістичної клічки найшли і свій сумний епільоґ по зборах, про що пишемо на іншому місці. Своїм поведенням вони його спровокували і вони поносять за нього всю відповідальність.

Поза тими немилими інцидентами збори мали діловий поважний характер, що свідчить також про добру їх підготовку. В загальній дискусії над звітом промовляло богато селян. Деякі з них видали дуже гарні думки про організацію самоосвітніх гуртків при читальнях, давали дуже влучні уваги про популярно-науковий журнал „Життя і Знання" та піддавали й деякі проекти. Ми не маємо місця на те, щоби все те докладно обговорити та розробляти. Але з радістю можемо констатувати, що наше селянство освітньою працею дуже живо заінтересоване та щиро нею переймається. Воно хоче знання. І те знання треба йому давати в приступній та легкій формі при допомозі надійними людьми ведених самоосвітних гуртків, систематичних викладів по читальнях та при допомозі відповідних видавництв.

Один з делеґатів поставив справу так, що „Просвіта" не повинна рахуватися з матеріяльними труднощами і повинна навіть за позичені гроші побільшити свою видавничу діяльність в ділянці популярних видань, бо це оплатиться скоро і під матеріяльним і ще більше під моральним оглядом. Інший делеґат пропонував, щоби частину видавничих коштів покривали філії, з яких деякі є богаті та могли б прислужити в тій ділянці значну поміч Гол. Виділови. Самозрозуміло, що над усіми тими справами буде Головний Виділ основно застановлятися та побачить, котрий з висунених на зборах проектів реальний і можливий до переведення, а котрий ні.

Замітним було ще одно внесення, а саме, щоби висказати повне довіря за працю Головному Виділови, а недовіря „низам", тобто провінціональним освітнім установам, які замало працювали.

Загально треба зазначити, що за останні три роки вчорашні збори творять перелім в сторону кращого. Віримо, що слідуючі загальні збори будуть ще більше діловими та напевно ще поважнішими і спокійнішими. Коли тут ще була помітна в деяких моментах горячка боротьби, то на слідуючих зборах на чоло вибється напевно діловитість. Річ тільки в організації та ізоляції руїнників.

Розвязання Союзу Українок.

Наглий внесок Українського Клюбу.

В середу 20. ц. м. Український Клюб зголосив слідуючий внесок в справі припинення діяльности Товариства „Союз Українок" у Львові:

„Високий Сойм зволить рішити: „Сойм взиває уряд негайно скасувати розпорядок Львівського Ґродського Староства з дня 16. березня ц. р. Ч. 164/29, на основі якого припинено діяльність Товариства „Союз Українок" у Львові. З формального боку внесколавці просять розглядати цей внесок як негайний".

Мотиви внеску: 17. лютого ц. р. уладило Товариство „Союз Українок" у Львові Службу Божу за душу бл. п. Ольги Басарабової, довголітнього члена Управи Товариства. Таке Богослуження відбувалося рік-річно в роковини смерти бл. п. Ольги Басарабової без ніяких перешкод з боку влади. Цього року кілька днів після Богослуження Ґродське Староство завізвало заступницю голови „Союза Українок" п-ню Шепарович і зажадало від неї вияснення у справі збірки, яку підчас Богослуження переводили якісь пані на ціли Комітету допомоги політичним вязням. П. Шепарович заявила, що Управа (Виділ) „Союза Українок" ніякої збірки не уладжувала і взагалі вперше від Ґродського Староства про збірку довідується. Одночасно п-ні Шепарович ствердила, що 3 пані, яким поліція закидає нелеґальну збірку грошевих пожертв підчас Богослуження, взагалі не є членами Товариства „Союз Українок". Не вважаючи на те 18. березня ц. р. закликано п-ню Шепарович вдруге до Ґродського Староства і доручено їй, як заступниці голови „Союза Українок" у Львові, слідуючого листа: (тут слідує текст розпорядку про закриття „С. У.", який ми в цілости навели в 62 числі „Діла".). Повищий розпорядок п. Ґродського Старости не має ніякої правної підстави. Як уже видно з самого тексту розпорядку, діяльність „Союза Українок" припинено за те, що підчас Богослуження в церкві нібито члени товариства уладили „нелеґально грошеву збірку і маніфестаційну розпродаж кокардок". Стверджуємо рішуче, що обвинувачені у нелеґальній збірці і розпродажі кокардок 3 пані не є членами товариства, мусимо проте зазначити ще, що мотивування розпорядку Ґродського Староства не витримує жадної критики, бо законно управа товариства не може відповідати за поведінку своїх членів поза обсягом діяльности товариства. Переступлення статутової діяльности має значіння перед законом тоді, коли допускається його лише управа товариства, або його члени тоді, коли виконують виразне доручення управи.

Таким робом без ніякої правної підстави Львівське Ґродське Староство припинило діяльність української жіночої організації, яка від літ розвиває живу і корисну діяльність на терені Східньої Галичини. Зазначуємо, що „Союз Українок" є товариством феміністичного характеру, яке має на меті громадське освідомлювання українських жінок та піднесення їхньої освіти й економічного добробуту. Рахує кількадесять філій у повітових містах і цілий ряд сільських гуртків, утримує захоронки, уладжує господарські і просвітні курси для селян і т. д. Діяльність того товариства не мала і не має політичного характеру".

Українці в Азії в світлі найновішої статистики.

I.

Українці і росіяни — це одинокі народи Европи, які від соток літ по сьогоднішний день збільшують свою національну територію шляхом кольонізації. Цю щасливу можливість завдячують оба ці народи географічному положенні — на пограничі Европи й Азії. Це „окраїнне" положення на пограничі останньої відноги Середземного Моря і нерозчленованої маси Східньої Европи, на пограничі лісів на півночі й заході та степів на півд. сході, а рівночасно на пограничі Европи й Азії, було і є причиною долі й недолі української території й українського народу. Пояс степів, що тягнеться довгим півостровом з Азії аловж Чорного Моря аж у серце Европи, був азійським півостровом і під оглядом культурним і під оглядом політичним; він відтягав на довгі століття нашу територію від її природних границь на півдні — від Чорного Моря, а через те від течії середземноморської культури. Напрям територіяльної еволюції українців був звернений в цю південну сторону, напрям азійський — на захід та північ і від сили політичної організації на українських землях з одної сторони й азійської з другої залежало, який напрям візьме верх.

Звідсіля флюктуація української національної території, яка то обмежувалась до самих майже лісів, то посувалась вперід. Українська територія розвивалась не еволюційно, а революційно. Збільшується вона в другій половині XVI. ст., займаючи лісостеп Правобережа; в першій половині XVII. ст. збільшує український нарід свою територію вдвоє на Лівобережі і від цього часу посувається постійно на схід і південь; з кінцем XVIII. ст. доходить по віковій перерві знова до берегів Чорного Моря. В першій половині XIX. ст. степовий чорноморський простір виповнюється українським населенням і надвишка населення мусить знайти собі вихід в іншій стороні.

І тут показується вповні вага й добра сторона ґеографічного положення України. Коли інші народи віддавали надвишку свого населення до чужих держав, то українці, з виїмком їх західньої вітки, заселювали цею надвишкою сусідні землі, слабо досі заселені кочівничими азійськими народами. В другій половині XIX. ст. українські виселенці заселюють півн. Кавказ від Азівського та Чорного Моря по Каспійське та становлять нині більшість в західній частині Підкавказя, а 30—40 проц. у східній. Одначе поволи переселювався і цей простір. Українська кольонізація йде ще дальше на схід — за Урал, в Азію. Коли прим. з Полтавщини на 100 виселенців ішло перед 1876 р. 89 на півн. Кавказ і південну Україну, то в рр. 1877—93 вже лише 65, а 15 в Азію; а в роках 1894—1900 лише 13 осіб в першому напрямі, а 87 за Урал.

З яких околиць були родом українські виселенці, що йшли в Азію? Головно з Лівобережа, себто з Полтавщини, Київщини, Чернигівщини, Харківщини, Курщини й Вороніжчини. Еміґрація зростала головно по революції 1905 р., коли російський уряд перестав робити виселенцям перешкоди, а надія на поділ поміщицької землі завела. Тоді досягла вона 1/2 природного приросту населення. Виселення з земель, що творять ни-

нішню Радянську Україну, представляється в числах ось як:

Дата виселення:	Число виселенців
рр. 1889—1895	100 тис.
1895—1900	200 „
1900—1905	140 „
1905—1910	820 „
1910—1915	350 „
Разом	1610 тис.

До того треба ще додати 200 тисяч виселенців з Курщини та Вороніжчини, кругло 100 тис. виселенців перед 1889 р. і такеж саме число з часу до р. 1926. Разом одержимо число 2,000.000 виселенців українців в Азії. Правда, дрібний відсоток виселенців з України творили люди неукраїнської народности, але цей убуток вирівнаний українськими виселенцями з інших частей давньої Росії, а також тими, що вибирались до Азії не суходолом, а морем. Щоби одержати число українців в Азії в р. 1926, треба це число (два міліони) збільшити ще природним приростом; тим способом збільшуємо число 2,000.000 ще на 19 проц. і одержимо число українців в Азії в 1926 р. — 2,360.000. Українська еміграція до Азії в роках 1889—1915 становила більше третини загальної еміграції за Урал зі земель бувшої Росії, бо 36 проц. і виказувала тенденцію зросту, творячи по 1900 році майже половину загального числа виселенців.

Всесоюзний спис, переведений в С. Р. С. Р. 17. XII. 1926 р., виказує число українців в Азії 2,144.000, отже число мало що менше (на 11 проц.) від того, яке ми одержали на основі дат еміграції. З того бачимо, що в наших часах відбувається нова велика українська кольонізація. По заселенні Правобережа в XVI. ст., Лівобережа в XVII. ст., степу в першій половині XIX. ст. та Підкавказя в другій виступає з кінцем XIX. ст. і в XX. ст. кольонізація азійська.

Д-р Володимир Кубійович,
доцент Ягайлон. університету.

Опікуни національних меншостей радять.

Югославянський міністр закордонних справ д-р Мунануді по повороті з Давосу до Білгороду заявив представникам преси, що представники Югославії, Польщі, Чехословаччини, Румунії та Греції зберуться на початку квітня в Парижі, щоби передискутувати справу національних меншостей. Кожна з цих держав має подати матеріяли про становище національних меншостей в своїх границях. На основі цих матеріялів грецький міністр закордонних справ Політіс має виробити меморіял, який буде пересланий Чемберленові.

Нема що й казати, добрий матеріял дістане Чемберлен. Було би все це смішне, якби не було таке сумне...

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОЙНИ АНГЛІЙСЬКІ і КРАЄВІ на мужеські одіння.

На парляментарній арені.

Справа устрою непольського шкільництва.

Дня 20. ц. м. відбулося засідання Соймової Освітньої Комісії, на якій розпочалася дискусія над законопроектами про устрій шкільництва для національних меншин у Польщі. Вплинули три проекти: від Українського Соймового Клюбу ще в осені, від ППС і від німців. Жиди заповіли, що свій проект внесуть у найкоротшому часі. Тому, що український проект вже реферовано давніше, — нині обмежеиося лише до вислухання реферату двох інших внесків, а дискусію на всіми трьома проектами відложено на 22. ц. м.

Вперше мали ми нагоду почути голос польських соціялістів в справі розвязки шкільної проблеми для національних меншин у Польщі. Референт проекту ППС посол д-р Прухнік весь свій проект опер на повній культурній автономії, — з деякими лише ухилами, які обіцяв справити. Проект обіймає лише українців, білорусинів, німців і литовців, — а для жидів заповідає окремий проект, приноровлений до їх положення в Польщі.

Референт відважно скритикував дотеперішню політику Польщі на освітній ниві, спеціяльно у відношенні до українців і білорусинів, закинув повну іґноранцію центральних урядових чинників у тій справі і нетолерантність правлячих кол у Польщі від десяти літ, та послугуючися нашими цифрами і урядовою статистикою виказав, що українське і білоруське шкільництво на протязі 10 літ зовсім знищено. На заміти міністра Світальського з бюджетової дебати заявляє, що польський уряд не повинен провадити столипінської політики, який (як п. Світальський) ставляв за принціп: „наперед успокоєння, а потім реформи". Польський уряд не має права наслідувати Столипіна, лише обовязаний наперед дати своїм громадянам права, а відтак домагатися льояльности. „Часто з сторони польської правиці і урядових чинників чується голоси, — говорить дальше д-р Прухнік, — що український нарід спокійний, а ворохобню викликують лише аґітатори; і поляки колись таке чували. А прецінь той „спокойни людек" вибрав до законодатних палат поважне число своїх, а не чужих людей репрезентантами, які таки мають право домагатися прав для свого народу". Бесідник дальше стверджує, що боротьба за права свого народу ще не є нельояльністю до держави, і уряд повинен раз закинути струсячу політику та станути на отвертий шлях: або по рецепті ріжних Дмовських, Грабських і Корнецьких і т. п. змагати явно до винародовлення національних меншин, або згідно з маніфестом Косьцюшки, нац. уряду з р. 1863, т. зв. золотої грамоти та Пілсудського з р. 1921, дати всім народам змогу плекати їх питому культуру. Боротьба уряду з меншинами лише ослаблює державу. Нині годі покликуватися навіть на міжнародні трактати, які не є вдоволяючі і повні.

З повною рішучістю поборює референт утраквізм. Поборює його як витвір непедаґоґічний і утруднюючий навчання з повною енерґією і само польське громадянство, але доперва тоді, коли він загрожує польській школі. Статистикою дітей доказує промовець, що утраквізм вводиться виключно до меншостевих шкіл. Свій проект будує бесідник на національній школі для всіх народів, на реформі адміністрації в тому напрямі, щоби для меншостевих шкіл потворити окремі секретаріяти при міністерстві, та окремий надзір при Кураторії і інспекторатах.

Згідно з соціялістичним проектом мають повстати при промислово-торговельних школах українські паралельки, — а там, де є змога, творити окремі фахові школи для меншин. Проект передбачує також заложення в найближчому шкільному році українського університету у Львові. При нагоді обговорювання осідку університету зазначує референт, що становище львівських шовіністичних польських кол є неоправдане, бо за границею цю справу розуміють так: „але мусить стояти польськість Львова, коли поляки бояться, щоби одна школа з кількома тисячами молоді цієї польськости не підірвала".

Німецький проект, який реферував посол Утта — опирається знова на національній автономії. Проектує він шкільні громади по 3000 душ — які мають собі самі творити школи, іменувати вчителів та їх надзорувати як під матеріяльним оглядом так педаґоґічним, а уряд має ті школи субвенціонувати. Німецький проект має богато хиб з нашого погляду. Є він можливий до прийняття лише для такого народу як німці, котрі є народом богатим та в кожній хвилі знайдуть підмогу від земляків своїх зза кордону. Очевидно, українці свого проекту не завернули ані його не зреклися, лише згодилися на спільну дебату, до якої долучиться теж наш реферат про шкільні програми навчання.

ВОЛОДИМИР БІРЧАК

БЕЗЖУРНІ ДНІ. [15)]

Оповідання.

(Продовження.)

— Пані добродійко! Я мушу вам отворити очі. Сідаймо тут, щоб нас ніхто не чув, тільки прошу дати мені слово чести, що не скажете нікому!

— Що сталося? — спитала затрівожена пані-матка.

— Сідайте, прошу!

За кілька хвилин сиділи вже обі на лавці. Молода сотрудникова нахилилася до пані-матки й шептала їй щось до уха. Шептала тихо, тільки час до часу опановував її такий гнів, що з її уст виривалося голосне: Обдурює невинні...! Заручений двічи! Цілує... подумайте собі...! Поезії...! Покидає...! Содома й Гомора!

Пані-матка спершу охкала, а потім її лице видовжилося ще більше, як було. Згодом вона поблідла й заломила руки, і так уже сиділа бліда із заломаними руками.

— Мої дівчата добре виховані, порядні! — промовила вкінці пані-матка.

— Обмовить, в поезіях висміє, оголосить на ввесь світ! Священичий дім! Я до нічого не мішаюся, нічого я й не раджу, але я — і знов нахилилася і щось шептала пані-матці. — Не тільки дівчатам псує він добру славу, але й панові Ромкові! Це ганьба, що пристає з такими! І його посудять у неморальности! Я не мішаюся до того, але я зараз би...

— І я не стерплю! — відповіла пані-матка.

Коли по хвилі, все ще бліда, увійшла в кімнату до дітей і гостей, побачила, що Грицько сидів біля Галі і мов сатана завертав до неї очима. Той другий сміявся знов чогось до Марійки. Пані-матка поглянула і те саме, що перед хвилиною її так тішило, видалося їй тепер Содомою і Гоморою. Вся закипіла.

Хлопці тимчасом поснідали й вийшли в городець перед хатою, засаджений високими трояндами і всякими цвітами. Дівчата хвалилися своєю працею, як якось непомітно закликала їх мати й вони щезли.

— Ходім у сад! — промовив Роман і повів своїх товаришів у сад та став розказувати історію кожного дерева, котре садив з батьком. На високій черешні красувалися ще тут і там останні овочі.

— Ходім далі! — казав Роман — за нашим городом тече малий потічок. Я люблю ранню купіль. Вертаючи з купелі, вступимо на черешні.

— Ходім! — промовив Стецько, що виріс над рікою і любив купатися. І хлопці вийшли з саду в город, та нараз почули за собою голос. Оглянулися: панна Галя кликала Ромка, щоб зараз вертався, бо мати має до нього якесь дуже пильне діло.

— Скупаюся і зараз вернемо!

— Але-ж ні, мала просили таки зараз! Дуже пильне діло!

Роман перепросив товаришів, показав, куди йти до річки, яку і з городу було вже видно, і сам вернув домів.

Уже давно були обидва скупалися і добре грілися до сонця, а Романа ще не було. Колиж нарешті вернув, був якийсь збентежений та змішаний, усміх щез з його лиця.

— Що тобі, Ромку? — спитав Стецько.

— Мені? Нічого...

— Ей, щось тобі є, ти якийсь змінений, збентежений.

— Ні — відповіа. — Голова мене болить трохи...

— Як ішов купатися, не боліла... Що сталося тепер? Щож там мама?...

— Пусте... Нічого. Не варто й говорити. От такі собі родинні клопоти... Вже скупалися? Одягайтеся, йдемо до обіду.

Одягалися, а він, не дивлячись на них, казав:

— Голова мене болить... То так нудно сидіть без діла на селі! Знаєте, що я придумав? По обіді спічнемо собі трошки й поїдемо на прохід.

— Кудиж поїдемо?

— Сюди — й показав недбало рукою перед себе.

— Кудиж то?

— Оттак сюди... трохи переїхатися... Побачимо...

XIV.

По обіді запряжено коні до старої повозки, що свою молодість проїздила в польськім дворі і в середніх літах свого віку дісталася на попівство в Болотинці. Це пані-матка, що все покликувалася на свій славний рід, конче бажала повозки, а що нової не було за що купити, то куплено стару у дідича з сусіднього села. Кілька літ їздили нею до міста та на празники до сусідів іще без направ, але після того рік-річно її направляли. Як прийшла на попівство, була ясно-жовта, але небавком перемальовано її на чорно. Одначе місцями облетіла від дощу і сонця нова чорна фарба і давніша ясно-жовта виринала як цятки на сокоратій фасолі. Потім ще раз наложено на неї нову чорну фарбу, але робив це вже якийсь домашній маляр, по правді сказати: сам пан-отець. А що він не знав тайн малярської штуки, то розмалював грубо й нерівномірно, що крила повозки виглядами, як поле, порите безрогими божими сотворіннями. Одначе сидження мала ця стара повозка дуже вигідні. Грицько і Стецько розсілися вигідно, проти них сів Роман.

Коні рушили.

— Щасливої дороги! — крикнула за ними пані-матка і в повітрі зробила рукою знак хреста

(Продовження буде.)

Найновіші вироби в вовнах і шовках на плащі і сукні поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
1300 **у ЛЬВОВІ, РИНОК ч. 32.** 3—8

Дискусія і ухвали над ними проєктами виявить нам вже остаточно ту високо реклямовану „толеранцію“ і „зичливість“ поляків для „руского люду“.

Закарпаття.

„Общество А. Духновича“ і партія чеських соціялістів подружилися...

Під цим заголовком приносить цікаву замітку ужгородська „Свобода“, а якої довідуємося, що члени „Овщества А. Духновича“, яке істнує за допомогою чеських офіціяльних кругів для противаги „Просвіті“, мають велику поміч у своїй акції проти народовців від чеських нац.-соціялістів. Чеські соціялісти-народники, як відомо, одиниці ставляться вороже до українських еманципаційних змагань, а на Закарпатті підтримують для розбиття нашого народу — русофільські елементи, згуртовані саме в згаданому „обществі“ Духновича. На доказ тої співпраці „Свобода наводить один конкретний факт, який кидає дивне світло на звязки закарпатських москвофілів (у тому числі й духовників гр.-кат. церкви) з чеською соціялістичною партією.

Смерть д-ра С. Сабова.

В Ужгороді помер гр.-кат прелат, ректор семинарії і продиректор Богословського Ліцея, д-р Семен Сабов. Він залишив по собі завіщання, в якому записав 140.000 ч. к. на стипендії для студентської молоді, з тим застереженням, що з них можуть користати тільки студенти „русских убеждений“. Це перше того роду завіщання на Закарпатті.

Науковий рух серед еміграції.

Виклади Українського Академічного Товариства при Українськім Науковім Інституті в Берліні.

Товариство продовжує свою викладову акцію, поглиблюючи її щодо якости та поширюючи щодо скількости. В останніх тижнях відбулися слідуючі публичні виклади:

Дня 18. лютого реферував п. М. Мілько про фінансові взаємовідносини між УСРР і СРСР. Референт ствердив у свойому вартісному викладі, на підставі докладних даних, що т. зв. український державний бюджет має чисто льокальне значіння та ніяк не може служити доказом економічної незалежности УСРР.

На день 24. лютого запросило Товариство, як прелегента, Ректора Українського Університету в Празі, проф. Д. Антоновича. У свойому надзвичайно змістовному і темпераментному виході про український мистецький стиль подав шановний гість строго наукову критику трактування українського стилю як етнографічного провінціялізму. Українське мистецтво переживало у свойому історичному розвиткові усі західно-европейські мистецькі стилі, пристосовуючи їх все до українських обставин та надаючи їм сильної національної зокраски — і тому наука повинна говорити не про якийнебудь один, загальний український стиль, а про українські варіянти усіх західно-европейських стилів.

Дня 28. лютого відбувся виклад д-ра М. Гнатишака про театральне життя в Берліні. Критичний огляд сучасного берлінського репертуару, режисерської штуки та акторських креацій був підкладом для загальних висновків про життєвість і високу мистецьку вартість модерного німецького театру. Виклад був поданий у белетристично-есеїстичній формі та напятновував своїм сатиричним тоном сліпе захоплення українців виключно лише московською культурою і повне незнання серед нашого громадянства культурного життя західно-европейського.

Дня 4. березня виступив п. З. Пеленський із своїм солідно обгрунтованим викладом про підставі зовнішньої політики. Прелегент аплікував свої теоретичні міркування на українські обставини та подав певні директиви для розбудови української політики. Виклад був приводом до живої дискусії на актуальні, політичні теми.

Загалом треба ствердити, що виклади Академічного Товариства починають тішитися чимраз більшим заінтересуванням зі сторони українського громадянства в Берліні.

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти“ в ювилейному її році сім міліонів членів. Вкладлише два золоті

Справа самоврядування.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОВІТОВУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ І ПОВІТОВУ ВИБОРЧУ ОРДИНАЦІЮ В КРАКІВСЬКОМУ, ЛЬВІВСЬКОМУ, СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ І ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВАХ.

III. Законопроєкт про повітову репрезентацію.

На загал законопроєкт про повітову репрезентацію спирається на постановах старого галицького закону. Більшість постанов живцем взято з галицького закона з 1866 р. А зокрема заховують обовязуючу силу §§ I. уст. 2, 4, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24. 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, з тією зміною, що в законопроєкті одержують вони іншу нумерацію і що в кількох з тих параграфів переведено хрібні стилістичні зміни.

Найважніші зміни є слідуючі:

1) Після старого галицького закону повітова рада вибирає зпоміж себе провідника (голову), який є рівночасно головою повітового виділу. Законопроєкт постановляє, що провідника ради повітової вибирає повітова рада зпоміж своїх членів (арт. 17), а головою повітового виділу з уряду є повітовий староста (арт. 30). Віддання проводу в повітовому виділі старості, представникови повітової політичної влади, є дуже далеко сягаючим обмеженням змісту повітової самоуправи. Повітовий староста, маючи в своїх руках провід повітового виділу, який є в справах повіту управляючим і виконавчим органом, може в дуже значній мірі впливати на цілу діяльність повітової репрезентації в бажаному для політичної влади напрямку.

Довкруги цієї постанови велася в підкомісії завзята боротьба, з двох сторін. Посли з одинки і представники уряду домагалися такої зміни законопроєкту, щоби староста був головою і повітової ради і повітового виділу. Я домагався, щоби вибраний зпоміж членів повітової ради провідник повітової ради був заразом головою повітового виділу.

Посли приналежні до польської соймової лівиці відповідали ось так на мої домагання: „Ми признаємо, що встановлення старости головою повітового виділу є сущним обмеженням змісту повітової самоуправи, ми теж є проти такого поставлення справи, одначе тепер не можемо нічого порадити супроти виразної постанови арт. 67. конституції польської держави, який постановляє: „Виконавчі чинности воєвідської і повітової самоуправи належать до органів вибраних репрезентаційними тілами з представниками державної адміністраційної влади і під їх проводом“. Не помогли мої вказування, що арт. 67. конституції стоїть у суперечности з арт. 3. конституції, який постановляє, що устрій Річипосполитої спирається на основах широкої територіяльної самоуправи, і з рішенням Конференції Амбасадорів з дня 23. березня 1923 р. в справі границь Польщі. Ніхто з польських послів не голосував за моїм внеском.

Але перепав також протилежний внесок послів з одинки і це є головною причиною, для якої посли з одинки стараються недопустити до ухвалення в соймі законопроєкту.

З цього факту, що староста має бути головою повітового виділу, слідують дальші консеквенції, а саме, обмеження в користь старости компетенцій провідника повітової ради.

2) Законопроєкт постановляє, що границі самоуправного повіту покриваються з границями політичного повіту. Досі було більше політичних ніж самоуправних повітів, які не мали своєї ради, напр. пов. Радехів. Цю зміну вважаю корисною.

3) На основі старого закону галицький сойм через краєвий виділ наглядає, щоби закладове майно повіту і повітових заведень не зменшувалося, щоби рахунковість і касовість були правильно ведені щоби повітова репрезентація виконувала успішний нагляд над маєтком громад, громадських заведень і над урядованням громадських зверхностей в обсягу власного круга діланя. Новий законопроєкт, супроти того, що польський сойм зніс краєвий виділ, а розпорядок президента Річипосполитої також тимчасовий самоуправний виділ, передає вгорі представлене право нагляду воєвідським виділам. Таким чином непомірно збільшується вплив державної влади на повітову самоуправу, бож членів воєвідських виділів іменує державна влада і воєвідські виділи є на ділі лише дорадчим органом воєводи. Але навіть таке поставлення справи не вдоволило уряду і послів з одинки і вони ставили внесок, щоби право нагляду над господаркою повіту виконував не воєвідський виділ, а воєвода. Ці внески перепали і за ними не голосували навіть представники польських правих партій.

4) Законопроєкт постановляє, що староста, як голова повітового виділу є безпосереднім зверхником всіх функціонарів і працівників самоуправного повіту і в тому характері виконує над ними безпосередний службовий нагляд. Старий закон признає це право вибраному зпоміж членів повітової ради провідникові повітової ради, який є рівночасно головою повітового виділу.

Уряд і посли з одинки прямували ще до дальшого обмеження прав повітової самоуправи і в тій цілі ставили ще слідуючі внески: 1) щоби державна влада мала нагляд не лише над правовністю, але й доцільністю діяльности повітової репрезентації: 2) щоби повітовим старостам признано право іменувати та усувати урядників і службовиків повітової самоуправи; 3) щоби обмежено, а навіть відібрано повітовій раді право нагляду над господаркою громад; 4) щоби повітовий виділ не відповідав перед повітовою радою за спосіб виконування нагляду над громадською самоуправою; 5) щоби в склад повітової репрезентації, себто в склад повітової ради і повітового виділу могли входити особи, яких не вибрано членами повітової ради. Всіх цих внесків підкомісія не приняла. На випадок їх приняття кожний староста міг би зовсім сміло сказати „повітова самоуправа — то я“ і українським послам нічого булоб побиватися за ухвалення в соймі закону про повітову репрезентацію.

Є ще одна важна справа, якої ізза розбіжности думок не вирішила підкомісія, а про яку рішатиме пленум сойму. Соціялістичні посли і посли представники міст поставили внесок, щоби цілий ряд більших міст, а з міст, де живе українське населення Перемишль, Станиславів і Тернопіль, подібно як це досі було з Львовом і Краковом, виділити з самоуправних повітів. Міським органом в тих виділених містах мали би прислугувати і ті права, які на основі постанов законопроєкту прислугують органам повітової репрезентації, а надзірною владою для тих міст були би воєвідські виділи.

пос. Волод. Целевич.

БЛІДНИЦЮ **НЕДОКРОВНІСТЬ** усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 45—?

Загальні Збори „Просвіти“.

Їх сумний епільоґ.

Вчорашнього звіту з Загальних Зборів „Просвіти“ ми не вспіли докінчити з технічних причин. Тому подаємо нині доповнення до нього.

Вкладка до Т-ва остала така, як була. Це значить, що звичайні члени „Просвіти“ платять по **2 (два)** зол. річно і 1 зол. на членську грамоту (коли хто такої бажає), а читальні „Просвіти“ і всі українські установи платять обовязково по 25 зол. річної вкладки, дістаючи за те популярно-науковий журнал „Життя і Знання“ і орган Т-ва „Народню Просвіту“.

Всі внесення, які поставлено в часі дискусії над загальним звітом, передано Головному Виділові в формі побажань для розгляду і евентуального їх полагодження, якщо це буде в межах спроможности.

Біля 6-ої години вечором голова М. Галущинський проголосив, що Загальні Збори закінчені. Всі присутні встали і почали співати національний гимн. Ґрупка (з 8—10 людей) т. зв. „селянсько-робітничих делеґатів“ (вони самі так себе іменують!), тобто ґрупка комуністів і членів „Сель-Робу-Єдности“ почала спів комуністичного гимну т. зв. інтернаціоналу. Коли присутні скінчили національний гимн, комуністи продовжували далі спів інтернаціоналу. Заклики, щоби вони припинили спів, не мали успіху. Навпаки та ґрупка почала заховуватись визиваючо супроти всіх присутніх на салі. Толі горячіші споміж присутніх, виведені з рівноваги зневагою українського національного гимну, розігнали моментально „селянсько-робітничих делеґатів“, при чім декотрих з них потурбовано. Інші втікли. Цей факт, що по закінченні Загальних Зборів прийшло на салі аж до бійки, є сумний і треба дуже жалувати, що він взагалі міг мати місце. На будуче слід ужити всіх старань, щоби до таких немилих інцидентів не допустити. Вони повторчитися не сміють.

По широкому світі.

Є неперевірена звістка, що Румунія пробує навязати дипльоматичні взаємини з СРСР при помочі свого представника в Берліні.

У деяких провінціях Китаю (напр. Шактсі Канцу) такий голод, що денно вмирає по 1000 осіб. У провінції Кіянгсі дійшло до комуністичних заворушень, підчас яких підпалили будинки католицьких місій.

Є звістка, що льорд Ґрей, який відійшов від політики, має намір вернутись до неї і взяти поруч Льойд Джорджа участь у виборчій кампанії

Сойм.

Нагле внесення в справі розвязання Союзу Українок.

Денний порядок засідання сойму, що відбулося в пятницю, обіймав цілу низку справ, одначе головну увагу стягнула на себе дискусія над посольським внеском у справі господарського положення краю і конечности підняти відповідні зарадчі средства.

Пос. внесення реферував пос. Діяманд в широкій промові. Він висунув тезу, що тільки політика високих платень може бути реальною для державної і суспільної господарки, бо вона створює консументів і розбудовує внутрішній ринок праці. В закінченні своєї промови пос. Діяманд заявив, що уряд можна буде тільки тоді визнати за правовий, коли він стане на грунті права.

Після промови пос. Діяманда забрав слово голова ради міністрів Бартель.

Промова премієра Бартеля.

На вчорашньому (пятниця) засіданні сойму виголосив тригодинну промову премієр Бартель. Говорив виключно на господарські теми. Промову ілюстрував цифрами, графіконами та виказами. Особливо підкреслював зріст продукції вугілля. В тій ділянці промислу має заняття 120.000 робітників. Далі говорив про безробіття. В 1927 р. було в Польщі 218.000 безробітних (очевидно зареєстрованих), а частинно безробітних 67.000. В грудні 1928 р. було безробітних 182.000, отже більше ніж на 1000 менше. На ринку деревляного промислу ситуація погіршилася наслідком кепської конюнктури. Завданням уряду є в цьому році дати заняття всім безробітним. Це зможе статися при скріпленні будівельного руху. З інвестиційного бюджету та з бюджетів поодиноких міністерств мається зужити на державне будівництво 798,621.000 зол.

Щодо мешканевого питання то анкетна комісія обрахувала, що в містах 14,8 відс. населення мешкає так, що в одній кімнаті спить понад 5 осіб. Найгірше стоїть під тим оглядом справа у Варшаві та Лодзі. Згідно з обчисленнями протягом 20 літ можнаб заспокоїти мешканевий голод вибудуванням 1,900.000 до 2,000.000 кімнат. Приватна ініціятива цего не зробить, бо на це потрібно 14 міліярдів золотих. Колиж би й достарчила, то помешкання булиб дуже дорогі. З уваги на те справою мусить занятися уряд. Проєкт уряду зміряє до того, щоби через підвишку чиншів зібрати будівельний капітал. Підвишка йшлаб на т. зв. будівельний податок. Податок не є великий, бо пересічний чинш мав би через те зрости у відношенні до чиншу з 1914 р. на 151 відс. Сама держава не буде будувати нових помешкань, вона буде тільки достарчати фондів на будову і буде наглядати, щоби будуючі раціонально його використовували.

Хто захоче будувати мале і дешеве помешкання, зможе користати з того фонду. Закид етатизму та гальмування приватної ініціятиви в тій ділянці безпідставний. Тому, що преміова позичка, призначена на підтримку будівель, які розпочаті, не зможе бути випущена в першій половині цього року з уваги на стан грошового ринку і покищо не зможе переступити суми 50 міліонів золотих, то уряд звернувся до сойму з внесенням, щоби його уповажнив до ульокування дальших сум з касових запасів у заставних листах будівельних Банку Господарства Краєвого, щоби такою дорогою звільнити відповідні суми для продовжування будівельної акції. Тут зроблено десятимінутову перерву.

По перерві говорив премієр про втрати залізниць, що переходять 80 міліонів золотих. В січні і лютім потріскало 1237 шин, а були дні, де тріскало по 111 шин. Водотяги на стаціях позамерзали, залізничий парк псувся, а при чищенні шляхів зі снігу було занятих 85 тисяч людей, що пропрацювали разом 4 міліони днів. Минулого року в тім часі зужито на ту саму роботу 850.000 робочих днів. — Щож до фінансової ситуації та положення Польського Банку — то тут прояви на загал додатні. А зменшення запасу валют у січні повстало наслідком покриття зобовязань за річне ультімо. На загальне поліпшення ситуації має додатній вплив приплив заграничних кредитів для приватних банків. Курс стабілізаційної позички, що спричинив від кількох тижнів знижкові вагання на ню-йорськім ринку, від кількох днів проявляє знижкову тенденцію. Є вигляди на добру льокату польських рільничих паперів на заграничних ринках. Так само помітне відпруження ситуації в ділянці надмірного обігу векслів. Велике число векслевих протестів пояснюється тим, що комунікаційні трудноші спричинили перешкоди в трансакціях. Білянс торговельний пасивний, але треба надіятись, що він поправиться. В бюджетовій ситуації премієр бачить теж поправу. Далі говорив ще про млини та хліб. В хлібній акції уряд відніс повний успіх.

Промова ця на одних зробила добре враження (на бебістів), на інших дуже кепське. В соймових колах поширюється погляд, що та промова була лебединою піснею премієра Бартеля.

Після вислухання промови прем. Бартеля сойм приняв проєкт новелі до закону про емерит. заосмотрення держ. функціонарів разом з резолюціями, з котрих одна взиває до зрівнання поборів емеритів з часів займанщини з поборами емеритів польських. Друга резолюція домагається предложення до 3 місяців проєкту закону про емерит. забезпечення функціонарів б. австрійської займанщини для узгіднення емерит. закону з віденською конвенцією. Третя резолюція домагається новелізації емерит. закону з р. 1923. Опісля принято проєкт закону про нотаріяльну таксу.

Окремо слід згадати, що **сойм приняв наглість внеску Українського Клюбу,** реферованого головою „С. У." пос. М. Рудницькою, **щоб візвати уряд взяти назад зарядження львів. гродського старости, на основі якого припинено діяльність „Союзу Українок" у Львові.**

Фабрика фальшивих пашпортів у Відні.

Віденська поліція заарештувала в одному з віденських готелів сімох італійців та одного німецького громадянина за ведення фабрики фальшивих пашпортів. Слідство виказало, що вони мали намір пустити в обіг 3.000 фальшивих пашпортів, які у першу чергу були призначені для італійських емігрантів, оселених у Франції. Серед арештованих є бувший італійський консуль Альфонс Русо, який в 1927 р. був начальником італійського консуляту в Фельдкірхені, а потому віце-консулем у Франкфурті над Майном.

Катастрофальний білянс.

Статистика американського міністерства летництва подає, що в м. р. було на летн. лініях у Злуч. Державах 1063 катастрофи. В тих катастрофах згинуло 348 осіб, з чого 340 відразу на місці. Позатим були 322 особи тяжко ранені і 329 лекше. Літаки пасажирської служби зробили загалом 125 міліонів км. дороги.

—o—

Смерть 114 осіб у кіні.

В часі пожежі, що вибухла підчас кінової вистави в одному селі володимирської губ., згинуло 114 осіб. Крім того 11 осіб тяжко попарилося, а 6 лекше. Огонь з горіючої фільми перекинувся з нечуваною скорістю на деревляний будинок, спричинюючи страшну паніку серед присутніх, які кинулися товпою до виходу. З метою перевести слідство і прийти з допомогою жертвам катастрофи визначено спеціяльну комісію.

—o—

300 шахтярів засипаних.

Агенція Райтера повідомляє з Парнасу в Пенсилвенії, що в копальні вугля, яка належить до т-ва „Уваллей Комп. Коул", прийшло до вибуху, наслідком якого засипало 300 шахтярів. Вони відтяті від світа цілком і ледви, чи їх вспіють урятувати.

—o—

Анґлійські католики вибираються до Польщі.

В липні ц. р. має приїхати до Польщі прогулька англійських католиків у числі 500 душ під проводом кард. Борна. Прогульковці задумують оглянути Варшаву, Вильно і Ченстохову.

—o—

Едісон в Европі.

Повідомляють з Берліна, що разом з Фордом має відбути довшу подорож по Европі славний амер. винахідник Едісон.

—o—

Напад на почтовий віз під Розвадовом — містифікація?

Перед кількома днями появилися були в пресі вістки про сензаційний напад на почт. віз між Розвадовом і Дембіцою, при чому бандити мали забрати 105.000 зол., а почт. функціонаря Ів. Букалу викинули з вагону. Тепер показується, що той Букала мав уже як листар у Перемишлі перед кількома роками доходження перед судом за крадіж долярів з американських листів. В компетентних кругах думають, що недавній „напад" на себе Букала сфінґував сам, аби легким способом дійти до майна.

—o—

Доповнення до звіту з Заг. Збору „Просвіти".

У вчорашньому звіті з Заг. Зборів „Просвіти" пропущені у загальній дискусії такі промовці: о. Пришляк Василь, Костей Василь і о. Кузьма (Теребовля).

—o—

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510

НОВИНКИ

— **Фотоґраф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1048 [illegible]

— **Спізнена весна.** Німецькі фаховці стверджують, що в Німеччині спізнилась цього року весна на 6 тижнів. Студінь і повінь відбилась погано на торгівлі та деяких галузях промислу, у першій мірі вже відчули втрати торговці одіжі. Великі запаси весняних костюмів лежать нетакані. Будівельні фірми і їх доставці: дерева, цегол, заліза, працюють дуже слабо. Та найбільш шкоди зазнало хліборобство. Час на полеві роботи сильно скорочений і хлібороби мусять квапитися, щоби дігнати природу. Здається, що у нас ситуація багато краща, бо не було повені і катастроф звязаних з ними. Останні дні були дуже сприятливі і відлига приходила поволі та дуже нормально.

— **Боротьба за хліб.** Більшість пекарів продовжує у Львові страйк. Апровізація міста притягнула до праці крім міських пекарень кілька інших на допомогу і впевняє, що хліба є досить. Сам „Меркурій" пече денно 45.000 бохонців. Проте хліба, кажуть, не вистачає для всіх. Булки є більше, а цукорні навіть повні тісточок. Вчора страйкуючі пекарі рішили на один день вернутись до праці, з тим застереженням, що пімнинкова комісія маґістрату таки згодиться на підвишку.

— **У добі фальшувань.** У Катовицях арештували ошуканця з підробленим бразилійським пашпортом Тімберга, що перевозив з Німеччини до Польщі контрабандою шовк і коронки. — У Варшаві відкрили підчас контролі аптик цілу низку фальшивих ліків, роблених у краю, під фірмою чужинною.

— **До Канади.** Число еміґрантів з Польщі, що можуть виїхати до Канади, підвищене на нових 250 місць для робітників і 700 місць для посельчанських родин.

— **Перша подорож папи** поза межі Ватикану призначена на липень до Монте Касіно, на святе монастиря бенедиктинів. На цей час буде імовірно готовий папський поїзд замовлений італійським урядом у фабриках. Поїзд збудують на зразок королівського.

— **Ріжні вістки.** Альбанський король Зогу І вибирається за кордон шукати жінки. — Німецькі лікарі видали посвідку призначену для уряду, що Троцький справді потрібує лікуватись у Берліні у них, як лікувався 1926 р. — Три 12-літні дівчинки, з цього одна донька директора Шіла в Берліні, забрали з дому гроші і поїхали в світ з наміром почати кінову карієру. — В одній французькім селі святкувала цими днями 100-ліття уродин селянка Мусікай, що прожила 100 літ у тій самій хаті. — Румунська княжна Ілеана має заручитись з італійським князем Астурії. — В Парижі впав до мешкання, пробивши дах, літак, що хотів наслідувати ластівку; летун Лебор, легко ранений, утратить право керманича. — Відомий італійський композитор Маскані вибраний членом італійської Академії. — У Брукліні прийшло цими днями до вуличної боротьби з двома ватагами контрабандистів алькоголю; вбито 2 особи; поліція зловила при цій нагоді кілька контрабандистів.

— **Українська музика в Парижі.** У паризьких „Куріє Мюзікаль і Театраль" ч. 1. і „Комедія" ч. 5868 находимо прихильні згадки про виступи нашого відомого бандуриста Василя Ємця та п. Соню Вербицьку. „Комедія" пише: ...П. Василь Ємець, український віртуоз, добув з бандури такі чарівні згуки, такі зворушуючі ритми, що, здавалося, не були це вібруючі струни, — яких пальці так ніжно торкалися, — лише сама душа України, що прилетіла до нас в ніжних, гармонійних перезвонах кришталевих дзвіночків". А „Куріє Мюзікаль і Театраль": ...Це п. Василь Ємець має заслугу, що прославлює бандуру — український народній інструмент, з яким він не розлучається від дитячих років, і став незвичайним віртуозом, не зважаючи на трудність гри на такім многострунним інструменті, як бандура. У всіх мельодіях, які відограв, п. Ємець дав доказ поражаючої віртуозности й глибокого музичного чуття, чим і можна пояснити його величезний успіх. Він сам аранжував всі ці мельодії, треба сказати, дуже добре. Поруч нього пані Соня Левицька після премилого відчиту про Україну, якої душу передала вона тим краще, що сама там виросла, відспівала нам чудовим голосом ріжні пісні, овіяні сумом пригніченого народу".

— **Проти державної служби.** У Софії студенти фільософії демонстрували перед будинком пар

НА СВЯТА поручає: Коняки, вина, водки, лікери, вудженини і всілякі делікатеси
„CRISTAL" **ЛЬВІВ, Леґіонів ч. 1.** Телеф. 35—37. 1638 1—1

ляменту проти нового розпорядку, що студенти мусять іти після скінчених студій на рік на державну службу. Дійшло до крівавих сутичок з поліцією; є багато ранених.

— **Бояться нового мистецтва.** Макс Райнгардт вніс прохання, щоби на літо відступили йому в Мюнхені державний театр на гостинні виступи. Після порозуміння щодо фінансових і технічних справ, остаточно не дістав він дозволу від баварського міністерства освіти. Мотив відмови: у державних театрах не може допускати продовження особистого мистецького напрямку.

— **Боротьба з раком.** В осени відчинять у Відні перший інститут для дослідів над раком. Його збудували коштом американського філянтропа Чільдса і в ньому працюватимуть лікарі з усього світа. Перші спроби переведуть там над раком, що живе на рослинах, споріднених у вимані матерії з людським організмом. Спонуку до цих дослідів дав проф. д-р Густав Кляйн.

— **Сектанти в Москві.** „Рабочая Москва" пише, що в Москві є 20 сектантських громад евангеликів, баптистів, адвентистів і тверезників. Вони мають просторі та гарні світлиці для молебнів і релігійних сходин у ріжних кінцях міста. На вулиці Велика Якиманка 26 вони мають великий поверховий дім з великою салею.

— **Тунель під Ляманшем.** Англійський премієр призначив комісію із представників уряду та лідерів опозиції, щоби всесторонно розглянула питання, чи тунель під Ляманшем економічно доцільний. Комісія потрібує кілька місяців на вирішення цієї справи. Чи тунель під Ляманшем буде збудований у найближчому часі — це залежатиме від оцінки цієї комісії.

— **Потоп не є фантазією.** Американський професор Вуллей вернувся з Мезопотамії і заповідає в „Географічнім науковім товаристві" відчит на тему біблійного потопу. Він переводив розкопки в халдейськім Урі і в ріжних геольогічних шарах ствердив безсумнівні сліди страшної повені спричиненої Евфратом. 6000 літ тому Евфрат залив усю мезопотамську долину. Ця подія лягла імовірно в основу біблійного оповідання.

— **Голівудський султан.** У Голівуді живе кіноний статист, який між товаришами має скромну назву „Петра Великого". Він зветься Пер Перар і видрукував на пропозицію ню-йорських денників свої спомини. Перар мав 22 жінок, з 11 національностей, а 14 його синів брало участь в останній війні під пяти ріжними прапорами. Він уродився в Брюсселі, а жив в усіх містах Европи та Америки. Важить 358 фунтів і високий на 6 і пів стіп. Тайна його успіхів — колишня борода. Жінки пропадали за нею, закохувались у ньому, виходили за нього замуж, але й хутко його покидали. Чому? він не знає. Вперше оженився він у 18 р. життя; 22-гий раз 20 літ пізніше. 7 його жінок було рудих. „З чаром рудого волосся я ніколи не мав сил боротися" — каже Перар. Перша його жінка руда красуня бельгійка Леоні Філіпс зрадила його хутко, але в невідповідний момент, тоді коли він був змагуном у цирку. Він викинув свого суперника через вікно з 5-го поверха, а жінка вискочила за ним услід. Але брюсельський суд звільнив його. Нарешті — у 22-ім подружі — він щасливий; як личить „Петрові Великому" він має жінку росіянку, а вона, впевняє він покищо — ідеальна жінка.

— **На карти „Рідної Школи" звільняючі від алькогольних напитків зложили далі в золотих:** Кружок „Рідної Школи", Устрики Долішні (за продані карти) 25; Кружок „Рідної Школи" Мости Великі (за продані карти) 21; Михайло Саляк, Ходорів 10; І. І. О., Німеччина (через Адм. „Діла") 10; Кл. Патрило, Перегінсько (через Адм. „Діла") 10; Цимбалко Марія, учит., Підліски (пов. Мостиська) 5; Ніжанковський, суддя, Ходорів 3; Дмитро Жук, Майдан Сенявський (пов. Ярослав) 2; Романишин Микола, Дашава 2.

— **Подяка.** Всім ВПов. Громадянкам і Громадянам за їхні привіти і побажання, надіслані на мій композиторський вечір дня 9. березня 1929 року, складаю отсею дорогою найщирішу з глибини мойого серця подяку. — **Василь Безкоровайний.** 1673

Дописи.

НЕМИРІВ. (Радісне і сумне). Розбудова українського національного життя поступає в немирівськім судовім повіті чимраз краще. Ростуть і розвиваються кооперативи, головно молочарські, йде праця по читальнях, по кружках „Рідої Школи"... Саме місточко завдяки ініціятиві о. Микуловича заложило собі орхестру на дутих інструментах, яка пильно вправляє під орудою п. Кипріяна. З весною розпічне працю захоронка, а на успіхи тієї праці жде вже нині з запертим віддихом ціле громадянство. Є теж надія, що небавом найдеться український адвокат, що схоче звязати з повітом свою долю й увільнити населення від особи адв. д-ра Розенберґа, що вміє з цього населення жити, але не вміє його шанувати. — Та „з журбою радість обнялась". Не брак і в нас обивів невідрадних, фактів дуже, дуже прикрих. Ось з Сокаля прийшов сюди осіню мин. року на гіпотечного комісаря суддя п. Богдан Грабовенський. Зареклямував себе п. суддя відразу як б. старшина УГА. і здобув довіря українського громадянства. В рекомандуванні себе, дещо, що правда, разило. Широкі оповідання про те, що Самбір держався довгенько тільки завдяки п. судді, в парі з тим, що свідоцтво благонадійности для здобуття реституції на становищі судді виставив йому якийсь поль. ґен. в признані його заслуг для держави; оповідання про те, що всі сокальські українські інституції держались його особою, в парі з тим, що нікого ще з таким жалем не пращали сокальські поляки і жиди, як саме його, все те казало заразже відноситись до його особи скептично. Але ми народ вирозумілий; багато дечого прощаємо і кладемо на рахунок зрозумілого людського пороку: за всяку ціну блиснути, хочаб дещо й не римувалось. — Та небавом показалось, що ціле українське громадянство стало жертвою великих слів п. судді. Показалось, що довіря громадянства потрібне було п. судді, щоби похвалитись ним перед польською суспільністю і виявитись перед нею як першорядна величина, з якою належить числитись. Бо пішли одні за другими діла, а всі вони вказують, що п. суддя якось тільки заблукався між нашу суспільність. Отже перш усього вступлення в характері члена до польських товариств, як „Товариство школи людової" і т. п. тай участь у польських парадах. Відтак намагання склеїти „польсько-руске" касино. Тут одначе виявилась була мала перешкода. Між самим польським громадянством найшлася глибока прірва; одна частина стояла по стороні „Сокола", друга „Стшельца". Треба було наперед погодити членів обох ґруп. В цій цілі заараньжовано під протекторатом старости в Раві Руській в „Домі Польськім" в Немирові забаву на 9. лютого ц. р. На цій забаві п. суддя довів до згоди між обома сторонами; бігав від одного загніваного до другого, зводив обох разом і примушував в імя спільних інтересів до подавання собі рук і запиття згоди. Поплило широким руслом старо-польське „кохайми сен". П. суддя був, як кажуть, учасником тієї забави, душею товариства. Бо, щоби забава не розбилась, тому що замовлена музика ізза морозів не приїхала, то п. суддя, дібравши собі якогось „стшельца" на переміну з цим останнім цілу ніч грав погодженим до танцю. Захоплення поляків особою п. судді не має меж. Деж пак! Такого миротворця на немирівськім сміттю ще не було! З вдяки за це на запусти запросили до себе п. суддю тутешні постерункові. Відбулась знова широка забава, а її душею був між поліціянтами і їх жінками знов п. суддя. Тепер після переведення згоди у польськім таборі прийде певно на чергу справа „польсько-руского касина"... Членів п. суддя мабуть і між нами найде, бо народ ми без „пуття і чести". Чомуж ми пишемо про цю темну хмарку на овиді нашого національного життя? Отже певне не тому, щоби нам жаль було таких одиниць, як п. суддя. Ні, пишемо щоби баламуцтво не ширилось, пишемо на осторогу всім людям доброї волі і хочемо, щоби новітні Кисілі чим скорше покинули наші окопи, тай явно перекочували в противний табор. Буде нам лекше. **Громадянин.**

ТАРНАВА НИЖНА, пов. ТУРКА. (Посольський звіт і читальняні збори). В неділю дня 17. III. ц. р. відбулося у нас під голим небом велике віче, на якому посол Дмитро Великанович зложив звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації. Після реферату д-ра М. Кондрата з Турки на тему партійної орґанізації і після промови А. Горечка в справі боротьби з алькоголізмом, вічевики одобрили одноголосно дотеперішні виступи послів УНДО на соймовій арені і з піснею „Ще не вмерла" розійшлися домів. — Цеї самої днини в годині 17. відбулися загальні збори місцевої читальні „Просвіти" під проводом о. І. Іваня. На них після полагодження статутових формальностей, реферував пос. Д. Великанович дуже популярно про молочарство, д-р М. Кондрат і А. Горечко про вагу освіти, О. Сандович про кооперацію, а М. Тимінський з Дидьови про вагу будови власної хати.

Присилайте негайно коляду та описки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який падить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

†

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
з панахидою
за померших членів дирекції Центробанку бл. п.:
Григорія Врецьону,
о. Олександра Темницького,
Костя Паньківського,
Антона Гладишовського
і за службовичку, бл. п.
Ольгу Рудавську
та всіх Покійних Членів Центробанку відбудеться в дні Загальних Зборів в понеділок дня 25. березня 1929 р. о год. 8-ій рано в Успенській (Волоській) церкві у Львові.
1675 1—1 **Надзірна Рада**
Центр. Коон. Банку „Краєвий Союз Кред." у Львові.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооперативна „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Саля Великого Міського Театру:

Понеділок 25-го, г. 7·30 веч. Вій, фантастична опера на 3 дії Гоголя-Кропивницького.

Великий Міський Театр:

Субота 23-го, г. 3·30 попол. „Отець Марек" (вистава для молоді).

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б".

Неділя 24-го, г. 3·30 попол. „Княжна золотих".

Неділя 24-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б".

Кіна.

„Аполльо": „Безгрішниця" Ліврa Ля Планте.

„Лев": „У крутіжі Парижа" з Ліль Дагофер.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палис": „Половина оканного".

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесінню: „Голгофта".

„Фатаморґана": „Сторожі чесноти".

„Химера": „Золотий магніт".

Програма радіо.

Неділя 24-го.

Льондон (358). 18·00 Концерт сольовий. 18·45 Церковна кантата Баха.

Париж (1714). 12·45 Джезбенд з ресторану „Гран Вотель". 19·45 Радіоцирк. 20·15 Симфонічний концерт.

Берлін (475,4). 20·20 Дуета орхестра. 20·45 Релігійний концерт.

Мюнхен (536,7) 12·05 Орхестра Франк. 15·00 Терцет. 16·00 Квартет. 21·45 Капеля Сандор.

Відень (519,9) 11·00 Симфонічна орхестра. 18·35 Камерний концерт.

Гамбурґ (391,). 12·15 Релігійний концерт. 21·00 Вагнерівський концерт. 23·00 Концерт орхестри Скарпа.

Ляйпціґ (361,9). 12·00. Концерт мандолін. 18·00 Великдень у народній пісні.

Будапешт (554,5). 17·20 Мадярські пісні 21·15 Військова орхестра і циганська музика.

Прага (343,2) 19·30 Симфонічний концерт Фільгармонії.

Москва (825). 17.20 Легка музика. 18·30 Опера.

(1442,3). 19·00 Концерт і гумор.

Харків (477). 10·30 Концерт для дітей. 13·00 Музична трансляція. 17·00 Літературно-мистецький журнал.

(1680) 18·00 Концерт для селян. 20·30 Історія української літератури.

Варшава (1395,1). 12·00 Симфонічний концерт. 15·15 Концерт Фільгармонії. 20·30 Вечірний концерт.

Понеділок 25-го.

Льондон (358). 14·00 Орґани з собору. 20·45 Військова орхестра. 24·00 Музика до танців.

Париж (1714). 12·30 Радіоконцерт. 15·45 Симфонічна музика.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт Ганс Фрайдберґ. 20·00 Музика з готелю Кайзерґоф.

Мюнхен (536,7). 19·35 „Казки Гофмана".

Брюссель (511,9). 17·00 Музика з Дансінґу.

Відень (519,9). 11·00 Музичний квартет. 20·05 Легка музика.

Рим (443,8). 17·30 Релігійний концерт. 20·45 Староіталійська камерна музика (квартет).

Міляно (504,2). 20·30 Оперетка.

Москва (1450). 10·12 Концерт на гармоніках. 19·10 Оперетка.

Харків (477). 20·30 Музична трансляція. (1680) 20·00 Підвищення вражайности виклад.

Варшава (1395,1). 16·00. Концерт ґрамоф. 20·00 Про Рівєру. 20·30 Концерт.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Тоське:
24.III. Казка Старого Млина.
Хоростків:
25.III. Вій.
26.III. Маруся Богуславка.
Копичинці:
27.III. Маруся Богуславка.
28.III. Вій.
29.III. Казка Старого Млина.
30.III. Сирітка Хася.
31.III. Базар.
Теребовля:
1.IV. Базар.
Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.
Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казка Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.
Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 2-2

40. Звичайні Загальні Збори Тов-а українських рем., пром. і торговців „ЗОРЯ" у Львові, відбудуться в неділю дня 24. III. 1929 р. о год. 10-ій рано, у власній салі при вул. Вірменській ч. 25. Порядок нарад: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 3) Звіт з діяльности: а) Виділу б) скарбника. в) адміністратора, г) ізби отекаря. 4) Звіт Контрольної Комісії з внесенням на уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 5) Вибір нового Виділу. 6) Справа інвалідської ренти бувшому діяльному членові тов. П. Тиблочинському в Бродах. 7) Внесення й запити. — Колиб о означеній годині не явилося достаточне число членів визначене статутом, відбудуться другі Заг. Збори в тій самій салі і з тим самим порядком нарад о годині пізніше з правом правосильности. — **Виділ.** 1627 2—2

Матуристи Академічної гімназії у Львові з року 1909! Товариський Зїзд відбудеться дня 20. травня ц. р. Близші інформації подасться пізніше. Участь в Зїзді зголошувати на адресу п. Д. Вахнянина, Львів, Ринок ч. 10/II пов. („Рідна Школа"). — За Комітет: **Д-р Ст. Біляк, Д. Вахнянин, М. Климкевич, М. Струтинський, В. Целевич.** 1645 3—3

Реколекції для всіх станів в Церкві св. О. Николая у Львові відбуваються в днях від 24—31 березня 1929 р. **порядок: Неділя I.** св. Вел. Поста дня 4 марта 1929 о год. 4 попол. Постна Вечерня. О год. 5 попол. Реколекційна наука, благальна Пісня, Благословення, Претерпінний і цілування св. Мощей. Від 25-29 березня то є в Понеділок, Второк, Середу, Четвер, Пятницю і Суботу: О год. 5:30 рано Служба Божа читана, о год. 6 рано Наука реколекц., Претерпінний, о год. 7 рано Служба Божа читана друга, о год. 6:30 вечер Акафист Страстям Христовим, о год. 7 вечер Проповідь, Претерпінний і цілування св. Мощей. Субота 30 березня: Слухання св. Сповіди від години 4 пополудни і 31 березня в Неділю до полудня. **Неділя II** св. Вел. Поста дня 31 березня 1929 р.: О год. 6 рано Утреня велика, о год. 7 8 і 9 рано читані Служби Божі, о год. 10 рано співана торжественна Служба Божа, послідна Реколекційна проповідь, Загальне св. Причастє вірних, Благословення Найсв. Тайнами і Закінчення Реколекцій. — Свящ. Василій Лончина, душпастир при Церкви св. О. Николая у Львові. 1672 1-1

Пригадка. Загальні Збори Центрального кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові відбудуться в понеділок дня 25 марта 1929 о год. 4. пополудне в домівці Центробанку (Ринок ч. 10). 1673а 1-1

Управа української гімн. „Рідної Школи" в Дрогобичі складає отсим прилюдну подяку Впов. п. дир. С. Федині за щедрий дар 19 вартісних і дорогих книжок до учительської бібліотеки гімназії. — Управа. 1678

Загальні Збори Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові відбудуться в неділю дня 24. н. м. в салі „Української Бесіди", вул. Рутовського ч. 12. — Початок в год. 11:30 перепол.

З Спортового Т-ва „Україна". Дискусійний вечір на спортові теми відбудеться в суботу дня 23. ц. м. в домівці Союзу Українських Купців (Підвалля, ч. 9). Початок в 7. год вечером. Вступ вільний. — **Виділ.**

Подяка. Не маючи фізичної змоги відповісти усім тим товаришам і особам, які привітали мене своїм привітанням у день мого 80-ти річного ювилею, користаю зі сторінок „Діла", щоби висловити щиру подяку усім хто не залив мене в цей урочистий для мене день. — **Ф. Щ.рбина.**

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювелирські роботи виконує найстараннійше — Домбровскі-Розважевскі Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 а) 12—?

КАНДИДАТ адвокатури з судовою і адвокатською практикою пошукує заняття. Ласкаві зголошення проситься слати на адресу: Мр. Кульчицький Богдан канд. адв. Любачів, п. в місцю. 1671 1-1

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані жирардівські вироби як: полотна, обруси, ручники, капи, хустинки і т. п.

ФІРМА **ОСИП СТЕФАНОВИЧ** давніше **Роман Зубик**

ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.

1506 5-6

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВЕСНЯННІ легкі гарсонки, пульовери, плащі і інші волічкові річи гладкі і взористі виконує **Українська Трикотарня** Львів, Костюшка 3/I. 1576 1-2

КУРИ ОРПІНКТОНИ — великі, жовті, — яйце 75 гр., продає Бурдон Стефанія, Brachówka p. Sokołówka k. Użydowa. 1679 1-2

КОРОНКИ, гафти, тюлі і додатки до до кравецтва. **Бляуштайн, Валова 11.** 1670 1-3

ПРОДАМ реальність зложену з двох домів і пивоварового города, Колонія Євангельська 19 1669 1-2

НОВІ НОТИ В. Безкоровайний: Піду в садок, Думи мої — міш. хор. Плотію усиню, Садок вишневий — хор жін. і муж., Треба всюди приятеля — сольоспів. 1674 1—3

МЕШКАННЯ — найменше 2 покої кухня — найкрасше центр міста Вичерпуючі оферти слати до Адміністрації під „Негайно". 1633 1—1

ДОБРА станція для гімназіста у Львові при вул. Міцковського або в околиці — потрібна від 1. IV. ц. р. Окрема, сонячна, здорова кімната, добрий вікт, совісна опіка. — Адміністрація „Ліля", — для о. Сіренького. 1632 2—2

АГЕНТІВ до продажі рільничих знарядів шукаємо. — Зголошення: Рільничі Заведення, Львів, Почтова скритка 174. 1659 2—3

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукується кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6 1579 7—10

ГОДИННИК БАТА буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники перероблюємо на ручні. 3 б 50-7

НА РАТИ Матераци 3 подушки 30 зол. Волосіння 75 . Вилади дротяні 6 . Канапки до розкладання гобеленові 55 . Фотелики розкладані 45 . Гобеленові отомани 55 —. **Ліжка** сіткові 40 . Вішала стоячі 25—. Умивальки 5 . Ліжко мосяжне 20 . Дитячі білі лакеровані 50 . Фабрика ЗАКС, вул. Личаківська ч. 132. 1611 2—4

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН Я. Ярославенка на мішаний хор в дегкому укладі, партитура з подвійними голосами за 2— зол. висилає книгарня „Торбан", Львів, вул. Осолінських ч. 6 1615 4—10

ГРИБИ Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кг) по 16 зол. за кільо, також повила з чистих сливок з цукром, бочілочка 5 кг. 12 зол.; праздник овеча бринзи в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 18 зол. та великі сушені груші 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер, Косів коло Коломиї.** 1640 5—10

ПОШУКУЮ негайно рутинованого адвокатського кандидата. Незаглядненні оферти останутъ без відповіди. — Зголошення з заподанням услівій слати на адресу: Д-р Евген Ловицький, адвокат в Підгайцях. 1656 3 3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 45.

43 Перебуває Ген. ...ен... 17 2

зол. 6·50	ГОДИННИКИ	зол. 6·50

швайцарські з гарантією тільки у **Б. ГРИНБЕРГА** ЛЬВІВ, Сикстуська 4.

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

Львів, Галицька ч. 20.

885 Тел. 69-75 (Ріг валової) 12—?

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на пострілі, іскіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
370 38—?

Ревматизм, іскіяс і всіляні нервоболі усуне тільки **„BRAZAY" французька горівка,** знана в цілій Европі, жадайте скрізь. 1580 б) 1—2

Представництво

найбільшої фабрики европейських **самоходів** пошукує **спільника** з капіталом. 1677 1 1

Зголошення: Бюро Оголошень „СХІД" Львів, Льва Сапіги 51. під: „Самоходи".

Впр. ОО. ПАРОХІВ, що уладжують у своїх парохіях місії, просять двох інвалідів в УГА, що займаються продажю денонціоналів, щоби були ласкаві повідомити про речинець місії хоч тиждень наперед і цим способом дати змогу своїм людям заробити на прожиток. — Ласкаві зголошення: Л. Яків, Запитів, п. Підлиски мал. 2 3

ПЯНІНА

реноновані фабрик поручаємо.

КАЇМ І СИН

ЛЬВІВ, вул. Коперника 16.

1648 3 3

Присилайте передплату!

ЛІЖКО полеве „Патент" з матерацом, займає найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаємо одержавши задаток. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1610 2—4

За інформаціями в справі лікування сірчаними і боровиновими купелями та питними мінеральними водами в цьогорічному сезоні в ЧЕРВІ належить звертатися до канцелярії Управи Купелевого Заведення

„МІНЕРАЛЬНИЙ ЖИВЕЦЬ ЧЕРВІ"
Львів, вул. Косьцюшка ч. 5.
1653 **Ізмарагд.** 2-?

ЖУРНАЛІ
ВЗОРИ
КРОЇ
МАНЕКІНИ
Р. ЛЯНДАУ

ЛЬВІВ, вул. ЧАРНЕЦЬКОГО ч. 3

Томасина
Суперфосфат
Азотняк
Потасові соли
Краєві і Страссфуртські
Сірчан Амону
Кістяні мучки
Салітра
Успулюн Зелло

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, Косцюшка 18.

Цінники і поучення висилаю безплатно

:: ДОГІДНІ КРЕДИТОВІ УСЛОВЯ. ::

1437 6—6

Конкурс

на посади учит. з кваліфікаціями на навчання: 1. природи (з фізикою), 2. історії, 3 української і нім. м., 4. польської м., 5. рахунки 6. фізики (з мат.) на 1. вересня ц. р. в Прив. жін. гімн. Українського Інститута для дівчат в Перемишлі. Поборні після державних норм. Речинець вношення подань до 15 травня 1929.

1634 Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі, вул. Татарська ч. 4

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА ч. 18.
В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 штук готових дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ

При важніших запитаннях прохається письма до нас висилати рекомендовано.

15.3 40—52

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 66 (11.40)7. Львів, второк 26. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шекл. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Польська еміграційна політика.

Варшава, дня 21. березня 1929.

I.

На соймовій еміграційній комісії дня 14. ц. м. обговорив мін. праці і суспільної опіки д-р Жіркевич польську еміграційну політику зі становища інтересів польської держави і польського народу і щойно вчора присутні члени комісії одержали відбитку цеї промови, якою і я нині хочу покористуватися.

Початок істнування самостійної Польщі зазначував величезний репатріяційний рух, а також жива виміна людських мас зі Зединеними Державами. Зміна наступила доперва в 1924 р. і це є перший нормальний рік, що не має признак горячкової повоєнної мандрівки. Тоді і закінчено репатріяцію, що в цифрах від 11. XI. 1918 по кінець 1924 дала 1.264, 731, найбільше в р. 1919 — 286,350, 1921 — 482,320 і 1922 — —278,750. Виміна людности зі Зединеними Державами в тім самім часі (до кінця 1924) представляється так, що з Польщі виїхало там около 225.000, вернуло около 151.000, інакше виїхало около 74.000 осіб більше, як вернуло до краю.

Відносно країв Европи — то цей період зазначився поворотом около пів міліона польських робітників з Німеччини, що їх в часі війни нераз силою звербовано. Еміграція до інших країв Европи була зовсім незначна і в цифрах представляється так, що слідно зріст від 1922 р.: 31.474; 1923 р. 72.113; 1924 р. 52.082. Була це здебільша еміграця до Франції, на що вказують цифри з тих літ: 29.840, 70.898 і 48.912.

Понадто від 1922 р. почалася „дика" еміграція тільки польського робітника до Німеччини на час полевих робіт, що до 1925 р. включно виносила около 50.000 річно. Цю справу управильнено договором з Німеччиною з 1926 р. і від цього часу щорічно визначується контингент, що виносив: 1926 р. — 43.700; 1927 р. — 67.779; 1928 р. — 85.379. Останню цифру усталено і на рік 1929 (85.000), але вона з додатковим контингентом на жнива осягне число около 100.000 душ.

Почавши від р. 1924 характеристичними прикметами польської еміграції є слідуючі: 1) Сталий зріст заморської еміграції (до Канади, Арґентини і Бразилії), при цілковитому занепаді еміграції до Палестини в 1927 р., так що від 24270 еміґрантів заморських в 1924 р. ця цифра підвелася до 64.581 в 1928 р.; 2) заморська реемиґрація удержується на одній цифрі около 6.000 річно; 3) сталий зріст еміґрації до Німеччини і 4) заломання еміґрації до Франції в 1927 р., що в останніх роках виносила: в 1925 р. — 40.880; в 1926 р. — 68.704; в 1927 р. — 16.211 і в 1928 р. 32.145.

Як сказано, найважнішою з господарського боку для Польщі є сезонова еміґрація до Німеччини, що тепер є законно устаблізована конвенцією з 24 листопада 1927 р. і двома додатковими технічними порозуміннями. Згадані договори розвязують засадниче питання сезонової еміґрації, а крім цього управильнюють: 1) справу рент еміґрантів; 2) техніку вербунку, контрактовання і переїзду на місце праці і вкінці 3) управильнення справи польських рільних робітників, що перше осіли в Німеччині. Все те зміряє до того, щоби польського робітника зрівнати з німецьким від оглядом умовин праці, платні і соціяльних забезпечень.

Технічні порозуміння передали державі монополь у вербунку і контрактуванні робітників при помочі державних урядів посередництва праці та інспекторів еміґраційного уряду, що для нас українців має поважну відємну сторінку — свідоме, майже цілковите усунення українського робітника від еміґрації в Німеччині, найбільшій і найбільше поплатній, бо нині сезоновий рільний робітник в Німеччині за сезон від весни до осени (9 місяців) може зложити і привезти до краю около сто долярів. На еміґрацію до Німеччини Польща кладе велику вагу. Охороною польського робітника на місці займається еміґраційний радник при польському посольстві в Берліні, численні повнулати, ще численніші польські товариські організації, передовсім Союз польських робітників з осідком у Кольонії з численними філіями на терені цілої Німеччини й інші товариства в Берліні, Липську і т. д. До еміґрації до Німеччини уряд привязує дуже велику вагу, передовсім для зменшення безробіття і економічного піднесення села, — не треба тут додавати — виключно польського.

З еміґрації до Німеччини, з якої до війни користало около 400.000 українців з Галичини, наш елемент майже зовсім виключений. В 1928 р. було занятих в Німеччині 85.000 сезонових робітників з Польщі. Для воєвідств заселених українцями, а саме з тернопільського, волинського і поліського держава не дала ніякого контингенту, для львівського дала 2014 осіб, станиславівського 625 осіб і для люблинського 392 — разом зі всіх трьох воєвідств 4.031 осіб. З львівського воєвідства узгляднено повіти: Ярослав — 576, Любачів — 357, Добромиль — 54, Мостиська — 2 — разом 1008 осіб; решта припадає на повіти чисто мазурські. Коли возьмемо на увагу повіт Ярослав, у більшости польський та узгляднимо політику польського уряду в поодиноких українських повітах, де вербовано майже самих поляків, то число українців, що виїхали до Німеччини в 1928 р. з львівського воєвідства дасть цифру 230. Така сама політика була при приділі контингенту в станиславівському воєвідстві, де з 625 осіб зарекрутовано несповна 300 українців, з люблинського воєвідства, до якого належить Холмщина, не звербовано ні одного українця так, що цифра всіх українців, що в 1928 р. виїхали на сезонові роботи до Німеччини на всіх 85.000 винесе не цілих 500 осіб, або приблизно пів процент загального числа.

Пос. д-р Ст. Баран.

Українці в Азії в світлі найновішої статистики.

II.

Приходимо до дуже важного питання: як розміщені українці в Азії? Чи творять вони острови серед чужого національного моря? Чи може компактну масу? А якщо так, то чи вона злучиться колись з українською національною територією в Европі? Ті питання важні, бо від відповіди на них залежить проблема, чи наші земляки в Азії — це заточенці, загрожені в майбутньому денаціоналізацією, чи може вони збільшуть нашу суцільну національну територію? І тут офіціяльна статистика дає нам такі цифри:

Назва краю	українці у тисячах	українці у відсотках	росіяни у відсотках	інші у відсотках
Казакстан	861	13	19	68
Кірґізстан	110	11	11	78
Західна Сибір	826	8	64	28
Далекий Схід	315	17	62	21
Східна Сибір	4	1/4	38	62
Середньо-Азійські Републики	28	1/2	5	94

Українці виказують в Азії два сильніші скупчення: одно — це південна частина Далекого Сходу, себто Зелений Клин: друге — це пограниче південно-зах. Сибіру і т. зв. Казакстану й Кірґізстану, давньої Середньої Азії. Зелений Клин є по офіційній статистиці в 25 проц. український, а в 50 проц. російський; та він віддалений великими просторами від матірнього краю. Інакше представляється річ в зах. Сибірі. В тамошніх степах поселилось півтора міліона українців, сягаючи на захід по гори й ріку Урал, на схід по пограниче Монґолії та китайського Туркестану, на північ по тайґу Сибіру, на південь по туркестанські пустині. На вузькій, але довгій смузі, що тягнеться від Уралу через Кустанай, Петропавловськ недалеко на полудне від Омська по Славгород, становлять українці вже релятивну більшість; і так в славгородській окрузі українці становлять 47 проц., росіяни 40 проц., в кустанайській 41 проц. (росіяни 21 проц.), в округах положених більше на південь, творять українці справді меншість; але в порівнянні з цілим населенням є їх більше ніж росіян (Актюбинськ 19 проц. українців, 9 проц. росіян) Тургай (13 проц. і 18 проц.), Кірґізстан (11 проц. і 71 проц.), а в кількох округах творять поважні меншости (Акмолинськ українці 19 проц., росіяни 31 проц. Джетіарійськ 10 і 14 проц., Семипалатинськ 10 і 26 проц.). Вся ця територія займає північну частину Казакстану, тільки славгородська округа лежить в сумежній частині Сибіру. Ця остання має також великі відсотки українського населення (Омськ 19 проц., Рубцовськ 15 проц., Барнаул 16 проц., Манусинськ 9 проц. і т. д.), але всюди сильну перевагу мають росіяни.

З вище сказаного бачимо, що територія, на котрій живуть в більшім числі українці, є суцільна. Поділити її можна на таку, де українці мають зглядну перевагу (кругло 180000 км², і 41 проц. українців) і на територію, де українці є в меншости, але де є їх більше від росіян (1.200.000 км², 23 проц. українців, 19 проц. росіян); вкінці на територію, де українці є в меншости також в порівнянні до самих росіян, при чому ці останні слабо переважають на півдні, а сильно на півночі, себто на Сибірі.

На представленій території виступають українці не лише у великому числі, але ця територія має рівночасно тенденцію до сильної українізації. І так за час від першого до другого спису населення, себто в часі 1897—1926 р., відсоток українців в Середній Азії зріс з 1 проц. до 13 проц. або їх приріст виносив 820 проц., коли міжтим приріст росіян виносив тільки 150 проц., а головно місцевого народу казаків лише 6 проц. Місцеве населення (казаки, кірґізи) виказує сильний відсотковий упадок, населенці росіяни звертались більше на Сибір, а українці найбільше в цю сторону. Поважна тенденція до українізації цього простору істнує дальше.

Під природничим і господарським оглядом українська територія в Азії є продовженням південної української території в Европі. Це в більшій части степи з малими атмосферичними опадами і лісостепи, що надаються під хліборобську культуру, а також до плекання скотарства. В горах богаті поклади мідяної і залізної руди, а на пограниче Сибіру виступає славний кузнецький вуглевий басейн, значно богатший від Донецького Басейну. Спеціяльну вагу має цей простір під комунікаційним оглядом. Лежить він на сухопутному шляху з західньої Европи до Індій. Для українців головна вага цієї території як простору лежить у тому, що туди можна висилати свій природний приріст населення, який виносив перед війною для самого терену У. С. Р. Р. 600.000, а по війні навіть більше (в рр. 1924, 1925, 1926 і 1927 — 671 тисяч, 660, 689 і 650 тисяч). При перенаселенні українського села і слабій індустріялізації ця надвишка мусить у більшій мірі еміґрувати. Сьогодня цей простір Середньої Азії дуже рідко заселений (2—5 людей на 1 км²) і може принятв ще міліони населення.

Чи ці терени української кольонізації мають лучність з українською національною територією в Европі? Европейська українська територія доходить майже до Каспійського Моря; звідти по Аральське озеро і по простір, заселений українцями, тягнуться великі пустинні простори, де густота населення менша як 1 особа на 1 км², отже терени майже пусті. Таким чином через Каспійське Море і ці пустині лучиться европейсько-українська територія зі своїми азійськими кольоніями.

З наведеного бачимо ясно, що є значна тенденція до розширення української національної території на великих просторах вже не по Кавказ, як то звичайно говоримо, але по Алтай і по границі Монґолії та по піски Турану. Ці азійські простори можуть і повинні увійти в склад Української Держави. Основу цеї можливости дає нам факт істнування на цихже просторах півтора міліона українців, динаміка населення, що виказує зріст українізації цих просторів; вкінці потреба нових теренів для України з оглядів кольонізаційних, господарських і комунікаційних. Це є можливости — можливости дуже великі, але лише можливости! Перевести ці можливости в дійсність буде можна при майбутнім розвалі Росії в її сьогоднішній комуністичній формі. Тоді претенсії наші не повинні обмежитися лише до сьогоднішньої території Радянської України (У. С. Р. Р.) і до сусідніх частин Росії, заселених українцями (Південна Курщина і Вороніжчина. Коли

і Півн. Кавказ), але мусимо сягнути також до тої частини Азії, яку кольонізували як росіяни, так і українці, а котрої великі полоси є вже українські. Вони є для України в кольонізаційних і господарських оглядів конче потрібні.

Положення „окраїне", що принесло нам тільки лиха, може бути для нас джерелом великої можливости: сотворення не лише незалежної держави, але держави могутньої своїм простором, населенням і перспективами. В наших руках: перемінити можливість на дійсність.

Д-р Володимир Кубійович.
доцент Ягайл. університету.

Справа самоврядування.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОВІТОВУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ І ПОВІТОВУ ВИБОРЧУ ОРДИНАЦІЮ В КРАКІВСЬКОМУ, ЛЬВІВСЬКОМУ, СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ І ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВАХ.

III. Законопроєкт про повітову репрезентацію.

Українська Парляментарна Репрезентація не устійнила ще остаточно свого погляду на цю справу. Деякі господарські огляди веліли би противитися виділенню тих міст. Міське населення користає в рівній або в більшій мірі як сільське з повітових доріг і тому повинні і міста причинюватися до покриття коштів, звязаних з будовою і удержанням повітових доріг. Крім цього міста як сильніші економічно помагали би повітам у поношенні повітових тягарів.

З другої сторони не можна заперечити, що представники так богатих у населення міст як Перемишль чи Станиславів могли би вибрати до повітових рад стільки членів, що дістали б у повітовій раді більшість і велиб господарку повіту так, щоби вона виходила на шкоду селянського населення. Я особисто думаю, що більше оглядів промовляє за тим, щоби українські посли голосували за виділенням міст. Булоб дуже побажаним, щоби в тій справі висказали свою думку громадські діячі з повітів Перемишль, Станиславів, Тернопіль, зокрема такі, що або самі перед війною були членами повітових рад, або про тодішні відносини в повітових радах є точно поінформовані. Їх голос в тій справі причинивсяб до висвітлення справи.

Ухвалений у підкомісії законопроєкт про повітову репрезентацію є таким, яким може бути при істнуючім законодавстві польської держави. Доки польські законодатні установи не змінять арт. 67 конституції, не дасться оминути, щоби староста не був головою повітового виділу. Доки сойм не знесе розпорядку Президента про скасування Тимчасового Самоврядного Виділу, неможливо кому іншому віддати нагляду над господаркою повітів, як лише воєвідському виділові. При теперішньому складі законодатних тіл нема найменшого вигляду на переведення вказаних мною змін. Всеж таки законопроєкт старається оборонити зміст повітової самоуправи. Коли вже староста мусить бути головою повітового виділу, то законопроєкт творить окремого провідника повітової ради, вибраного зпоміж членів ради. Воєводі признає законопроєкт право нагляду над повітовою репрезентацією, однак лише в тому напрямку, чи повітова рада не переступає свого обсягу ділання і чи не нарушує обовязуючих законів. Уряд і посли з одинки стараються всіми можливими засобами не допустити до ухвалення в соймі ухваленого в підкомісії законопроєкту.

Я в підкомісії обороняв відповідними внесками нашого засадничого становища, противився, щоби староста був головою повітового виділу, домагався привернення Тимчасового Самоуправного Виділу і віддання йому нагляду над господаркою повітів, коли однак мої внески перепали і, як я в горі виказав, мусіли перепасти, я дбав про те, щоби староста, як голова повітового виділу мав якнайменші права.

IV. Законопроєкт про повітову виборчу ординацію.

Вибори до повітових рад на основі обовязуючої тепер виборчої ординації з 1866 р. були куріяльні. Окремо вибиралося членів повітової ради в групі великої посілости, — окремо в групі найвище оподаткованих з категорії промислу і торговлі, — окремо в групі сільських громад. В групі сільських громад право вибирання мали начальники громад і відпоручники, вибрані громадською радою зпоміж її членів. Число відпоручників залежало від скількости населення громади. З цього бачимо, що стара виборча ординація давала в повітових радах рішучу перевагу великій земельній власности, промислові і торговлі, а українське населення не мало навіть змоги вибрати всіх своїх членів повітової ради в групі сільських громад.

Новий законопроєкт ріжниться основно від старого, опирається на зовсім інших основах, є куди кращий для українського населення, хоч, що правда, не може нас вдоволяти.

Переповімо коротко зміст законопроєкту.

1. **Хто вибирає членів повітової ради?** Членів повітової ради і їх заступників вибирають радні громад, що входять в склад повіту.

Зі сказаного слідує, що вибори до повітових рад є посередні. Я в імени Українського Клюбу домагався, щоби вибори були безпосередні, щоби право вибирання прислугувало всім тим мешканцям повіту, які мають право вибирання до сойму на засаді загального, безпосереднього, рівного, тайного і пропорціонального права голосування. Мій внесок у тому напрямку перепав. Польський сойм в теперішньому складі не в силі ухвалити при спротиві уряду і польських правих партій такої поступової виборчої ординації.

2. ***Хто може бути вибраним до повітової ради?*** Право виборности до повітової ради має кожний горожанин, який покінчив 24 рік життя і має право виборности до громадської ради в одній з громад, що входять в склад дотичного самоуправного повіту.

Не можуть бути вибрані членами повітової ради: а) члени і заступники членів воєвідського виділу, які виконують нагляд над повітовою репрезентацією; б) урядники і службовики державних установ загальної адміністрації; в) урядники і службовики державної поліції і граничної сторожі. Службовики повітової самоуправи і службовики її заведень і підприємств вибрані членами повітової ради — коли приймуть вибір — одержують безплатну відпустку на час справовання мандату.

Пос. Вол. Целевич.

Папа Пій XI. і унійні змагання.

Нинішній папа підтримує енергійно наближення католиків до православних.

З приводу золотого ювилею священства папи Пія XI. появилося богато розвідок і праць присвячених ріжним сторінкам діяльности нинішнього голови католицької церкви. Одна така праця, якої автором є Фридрих Ляма, появилася нещодавно в Авгсбургу („Папа Пій XI", в нім. мові). Наводимо з неї одно місце, в якому представлене становище теперішнього папи до унійних змагань на сході Европи.

Унійні конгреси — каже автор —, що відбуваються у Велеграді на Моравії і мають служити обопільному пізнанню й зближенню, мали завсіди якнайбільшу підтримку папи Пія XI. Таксамо піддержує він Орієнтальний Інститут у Римі, заснований папою Венедиктом XV., що працює в союзі з конгреґацією для церков Сходу. З доручення папи ректор Орієнтального Інституту, єпископ Д'Ербіні (езуїт), старається при помочі поїздок до Радянської Росії, в Сербію, а в минулому році до православних патріярхів на Сході, поширити думку про потребу наближення православних до католицької церкви.

В парі з тим іде в Римі й переоцінка відношення до православних, намагання зрозуміти їх і наблизитися теж до них, в чому папа виявляє безпосередню ініціятиву. Ще за папи Пія X, впливові круги вміли не допустити до богослуження східного обряду в церкві св. Петра. А в століття нікейського собору сам папа взяв участь у торжественному богослуженні в церкві св. Петра, відправленому по греко-кат. обряду представниками всіх унійних церков. Сьогодні орієнтальних мірять у Римі такою самою міркою і є немало нагод, при яких папа Пій XI. збирає їх біля себе як спільний батько всіх вірних.

Тяжкі переговори.

Польща старається одержати довготерміновий кредит у Франції.

В Парижі вже від довшого часу ведуться переговори над утворенням Центрального Банку в Польщі, який був би головною установою для уділювання довготермінового кредиту. В переговорах зі сторони Польщі беруть участь між іншим начальний директор державного Банку Рольного Станішевський, бувш. міністр Мейштович, як представник Банку Виленського, Пшибиславський від львівського товариства кредитового земського та інші. Одначе ці переговори покищо не довели до бажаних результатів.

ІВАН НІМЧУК.

Шлях до катастрофи.

Д-р Степан Шухевич: СПОМИНИ З УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (1918—1920). Частина І. Від листопада 1918 до квітня 1919. Частина II. Від квітня 1919 до липня 1919. Видавнича Кооператива „Червона Калина". Львів 1929. Часть І.: сторін 176, 16°; часть II.: сторін 176, 16°.

Так, це шлях до катастрофи і такий заголовок був би зовсім оправданий для споминів д-ра С. Шухевича, що отсе появилися в двох томиках (цілість обійматиме 4 томи). Бо їх автор, не скриваючи нічого, мужно, отверто й по жовнірськи твердо подає нашому загалові причини, що довели до нашої катастрофи, так як він усе те бачив і переживав. Подає просто і завзято, не прикрашуючи свого стилю крилатими фразами, не бавлячись у ніяке моралізаторство. У нього говорять тільки факти й події — своєю залізною льоґікою.

Десять літ минуло або саме минає від описаних автором подій, від часу, коли кожний день у нас творив історію. Наслідки тих подій — переживаємо всі на своїй скірі, вони на довго припечатали нашу долю. Мужним і зрілим людям пора глянути з перспективи того десятиліття мужно цілій правді у вічі, хочби вона була найболючіша. Поможуть нам пізнати цю, інколи справді дуже гірку правду саме спомини д-ра С. Шухевича.

Автор, б. старшина австро-угорської армії, якого розвал центральних держав застав в Одесі. Звідти він негайно вертає в Галичину, де вступає в ряди Української Галицької Армії, з якою перебув цілу її долю й недолю до кінця. І все те, що він пережив як старшина (отаман) УГА, списав він за свіжої памяти (літом і осінню 1920 р.), а щойно тепер витягнув з архіву й передав широкій громаді. Тимто його спомини мають немалу вагу, бож це писала людина авторитетна, старшина, що добре визнавався в ріжних справах і в багатьох брав безпосередню участь, а в дечому відіграв таки визначну або й головну ролю.

В перших двох книжках, що отсе перед нами, малює д-р Шухевич події від листопада 1918 до липня 1919 р., себто часи української влади в Галичині й подвиги УГА аж до її переходу за Збруч. Будучи в самому осередку подій (спершу при Начальній Команді, потім на фронті як комендант IV. бриґади, а вкінці як персональний референт знову при Нач. Ком.), автор подає богато такого, що міг заобсервувати тільки він, що було доступне тільки йому або дуже небогатьом одиницям. Тому в його споминах є й немало матеріялу просто ревеляційного. А взагалі більшість усього того, що подає нам автор, є нашому загалові невідома, бо у нас про ці часи й події появилось друком дуже мало матеріялів. Суцільного образу тих подій ми досі не мали, бо коли у нас що про ті часи й друковано, то були це тільки короткі уривки або самі по собі незначні епізоди, які не могли мати претенсій на повноту. Спомини д-ра Шухевича — це перша спроба дати по можности повний образ тих подій, вияснити причини нашої невдачі, як він їх бачив, що в інтересі правди і для науки нам і нашим нащадкам слід щиро повитати.

Наче в калейдоскопі пересуваються перед нами події: розвал Австрії і відгук того розвалу в Одесі, виїзд австрійських військ з Вел. України і звязані з тим пригоди, праця українських установ у Підволочиськах, де спершу приділено автора, побут Галицького Уряду в Тернополі й тодішні настрої, праця Начальної Команди і її установ, відносини в IV. бриґаді і її організація, наш фронт в часі облоги Львова, завішення зброї, приїзд антантської місії, весняні бої (І том). А в другому томі маємо плястичний опис дальших боїв під Львовом, опісля автор малює нам відносини в Нач. Команді, де він мав уже постійний приділ, а потім наш перший відворот, іменування ґен. Грекова начальним вождом і звязані з тим надії, пролом під Чортковом, офензиву УГА і другий відворот аж до переходу на Вел. Україну, усунення ґен. Грекова і його причини, іменування ґен. Тарнавського комендантом УГА, висилку автора з місією до команди польських військ і його поворот до Камянця — з нічим. Кінчиться цей том розділом (стор. 171—176), в якому змальовані перші хвилі УГА на Вел. Україні. (Розділ цей належить уже хронольоґічно до III. тому).

В усіх цих розділах розкинено масу більше й менше влучних характеристик людей і відносин, подано також богато фактів, що характеризують ту велику, переломову добу нашої історії і її духа. Не місце тут вичисляти хочби імена зачеплених автором осіб чи подавати характеристику тодішніх відносин. Це завелоб нас за далеко. Але всеж таки слід ствердити, що автор старався бути завсіди щирим, обєктивним і справедливим і не щадив нікого, хто на його погляд допускався зловживань, не виконав свого обовязку, або не доріс до принятих на себе завдань. Автор різко осуджує наш примітивізм і нерозуміння ваги переживаного моменту, наш наївний спосіб думання, з чого ми не освободилися до

На комуністичних верхах.

Кооптація голови чека до Політбюра всесоюзної комуністичної партії.

Політичне бюро всесоюзної комуністичної партії, ця її найвища інстанція і фактичний уряд Радянського Союзу складалася досі з таких осіб: Сталіна, Бухаріна, Рикова, Томського, Калініна, Молотова, Рудзутака, Ворошилова й Куйбишева. Та в звязку з появою в партії „троцькізму", а потім „правого ухилу" Томський, Риков, Калінін та Бухарін стали „неблагонадійними". Тому Бухаріна усунено від праці в Комінтерні й від редагування „Правди", центрального органу партії. Тяжчою була справа з Томським, що стоїть на чолі професійних союзів. Рикова та неосвіченого Калініна Сталін не потрібував особливо боятися. Всі інші були вірними сторонниками Сталіна. Та тепер становище змінилося, бо Бухарін, боячися піти слідом за Радеком та Раковським, показався. Навчений досвідом і боячися неприємностей з боку Томського та Ворошилова (комісаря військових справ), Сталін подбав, щоби до політбюра вибрати голову ДПУ (державного політичного управління) Менжинського, який є вірним сторонником Сталіна. Таким чином Сталінові нараз вдалося привернути „єдність" та згоду в політбюрі, хоч і способом досить драстичним.

Санатор моральности.

Редакція „Нової Зорі" наслідує щораз частіше сектантську, пуританську пресу деяких американських стейтів. Вона хоче силоміць санувати нашу політичну атмосферу і при кожній нагоді пускає моральні уваги на адресу нашої редакції, не може спати спокійно на думку про „Т-во письменників і журналістів", імовірно тому, що до його управи не ввійшов теперішній редактор „Нової Зорі" і має інші цього рода „моральні клопоти".

Заки в приступі доброго гумору будемо мати час, щоби присвятити кілька слів особі головного редактора „Нової Зорі" д-ра Осипа Назарука, нині, замісць відповіди на його „проповіди", скажемо коротко ось-шо: Вся дотеперішня політична еволюція д-ра О. Назарука занадто нагадує кінову фільму, щоби він мав право виступати як санатор нашої політики. Чи в те, що проповідує нині довголітній соціяліст і завзятущий атеїст, вірять власники та читачі „Нової Зорі" — це їхня внутрішня справа. Але ми не маємо ніяких даних, щоби брати поважно д-ра О. Назарука в його черговій ролі „покаяного" грішника. Д-р О. Назарук розділює професійно „моральні науки" не тільки нам, світським людям, але навіть загалові духовенства, яке встиг уже розбити на ворогуючі між собою табори.

В інтересі його власного ще недавнього минулого, яке знає неодин з нас прегарно, лежить те, щоби він не занадто часто нагадував моральні принципи. Хіба, що він проповідує таку заповідь, сформульовану одним сатириком: „Робіть те, що я кажу, а не кажіть того, що я роблю".

Шевченківська Академія в Берліні.

Берлін 20. березня 1929.

Молода українська інтеліґенція Берліна, яка вже попереднього року подала у тісному свойому гуртку спробу нового підходу до святкування Шевченкових роковин, виступила тим разом уже перед ширшим громадянством із Шевченківською Академією, влаштованою заходами Українського Академічного Товариства при Українськім Наук. Інституті в Берліні. Цілковите пірвання з традиціями поверховних, порожніми фразами воюючих „святочних концертів" виявилося у строго науковому, модерно-річевому характері Академії. Відбулася вона дня 15. березня у викладовій салі Українського Наукового Інституту, в поважній атмосфері, без традиційного портрету чи погруди Шевченка та без якихнебудь інших святочних реквізитів.

Голова Товариства д-р Д. Олянчин привітав усіх численно зібраних на Академії гостей і вказав на велике значіння ідеольогії Шевченка як сили, обєднуючої всіх українців та обороняючої їх від шкідливих впливів ріжних посторонних теорій.

Після того д-р К. Чехович — інтерпретуючи поезію „Розрита могила" — зясував у загальних рисах Шевченкові погляди на історичний факт злуки України з Мословщиною в р. 1654 та на випливаючі з тієї злуки фатальні наслідки для України, виказуючи вкінці, що тільки моральною обновою українського громадянства на ґрунті давних визвольних традицій вважав Шевченко можливим рятувати українську справу від остаточного занепаду. Шлях рятунку від повної руїни, на який вказує Шевченко, мусить бути і в сучасному менті принятий усіми „добрими дітьми" України, усіми носіями українських державницьких змагань.

Слідував реферат д-ра М. Гнатишака про „Ренесанс Шевченківської романтики". Прелеґент сконстатував внутрішню фальшивість та поверховність відношення сучасної української інтеліґенції до особи і творчости Шевченка та вказав на головну причину цього сумного стану, а саме на відчуження модерної людини від літературної спадщини ґеніяльного поета. Приблизити Шевченка до нашої доби потрафить не дальше натягання його творів на ріжнородні політичні копита, а звернення головної уваги на внутрішню форму Шевченкової поезії, виявлену в духовости романтизму, та на мистецько-фармальну сторінку його творчости. В цих елементах чистої поетичної краси криється сила, котра зможе знова зробити Шевченка любимцем по своїй суті глибоко романтичної людини технічного віку — людини, яка бажає від поезії не ідеольогій, а чистої, формальної краси. Щож до національно-політичного світогляду Шевченка, котрий ще й досі своєї життєвости і огненної сили не втратив — то він повинен перейти із духової ляборатории літературного критика в робітню вченого політика та набрати там практичних, пристосованих до сучасних метод національної боротьби за волю, форм.

При кінці, у свойому рефераті про „Ритміку Шевченкової поезії" зібрав д-р К. Чехович найновіші здобутки української науки на полі досліджування форми Шевченкової поезії. Референт виказав, що в основі Шевченкових віршів не лежить система клясичних метрів (ямбів, хореїв і т. п.), лише музично-ритмічна система українських народніх пісень, по мистецьки використана для цілей поетичного малюнку. Із цього формально-етичного боку Шевченко був незрівнаним мистцем слова. Ілюструючи ріжні види української народньої ритміки прикладами з „Кобзаря" та зясовуючи можливости дальшої наукової праці в цьому напрямі, референт познайомив присутніх також з деякими своїми власними дослідами на цьому полі.

Закінчилася Академія відспіванням „Заповіту".

Волинські барометри.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 21. березня 1929 р.

Українське життя на північно-західніх землях увесь час протікає під моральною пресією. Під тисненням ріжних „сфер" настроєвий барометр громадянства то падає, то підскакує. Ролю „стрілок" у цьому барометрі відограють деякі особи, близькі до вищих сфер. На їхньому обличчі публіка читає: ясна погода (українцям же „дадуть"), перемінно (зміна курсу), негода (невдоволення українцями), вітер (посторонні впливи, доноси), буря (репресії) і т. д.

Під впливом заповіджень цього барометра витворюються — або: радість, надії, мрії, або: поденервовання, зловіщі чутки, плітки, а навіть і гра деяких осіб на боягузтві громадянства.

Звичайно, не всі мають можливість власними очима побачити, що віщує барометр. Більшости залишається брати на віру все, що розносить стоуста поголоска. Найчастіше буває, що громадяни й не знають, де зродиться вона й з чиєї ласки йде по світу. Досить, що йде: барометр вказує те-то й те-то.

Якось у минулому році пройшла чутка, що українська кооперація мусить одружитися з польською й привести на світ утраквістенятко. Мусить, а як ні — згине, „аки обри". І споживча? — Так! — І кредитова? — Еге! — Скільки-то було переполоху серед полохливих!

Через де-який час нова чутка: барометр падає. Якщо українські „Просвіти" не приймуть урядового статуту, всі будуть зачинені. Звідки пішла ця чутка? — та хто його знає. Але вона пішла й робила якийсь час моральну пресію.

Був момент — пролунало: ясна погода, українці одержать усе: брацтва-статути, школи — українських інспекторів і учителів, бібліотеки — українські книжки. Навіть один письменник повірив, що дадуть гроші на видання творів українських письменників в оригінальній мові й у перекладі на братську мову.

Прийшло в осени українське кооперативне

нішнього дня; він клеймить корупціонізм і називає поіменно корупціоністів, хочби вони сиділи в самому уряді! З такою самою відвагою говорить про злий підбір людей в Нач. Команді, зокрема про от. Павленка, що розповідав свому окруженню про найбільші тайни мілітарного характеру і взагалі не відповідав на становище команданта армії. Не диво, що пізніше майор польського ґен. штабу ґр. К. (Козебродзкі?) говорив авторові: „Чому ви не брали Львова в дні експльозії? Ви мали двічи нагоду заволодіти містом без вистрілу. Висталаб одна компанія піхоти. Раз у часі експльозії, коли наша залога з жахом покинула позиції, думаючи, що неприятель уже здобув місто, другий раз в часі вашої офензиви коло Вовчухів. Тоді ціла залога Львова вийшла була під Городок, а на фронті довкола Львова залишилися тільки нечисленні міліціянти. Взагалі нас дивувала тактика вашої команди; здається, гірше не можна було війни вести! У нас сміялися, що ваша команда веде війну для нас і що Павленкові й цілому його штабові належиться за те від нас найвищий польський ордер"...

Добре схарактеризована і в належнім світлі представлена в споминах поміч Придніпрянщини в наших змаганнях. Починаючи від людей в Нач. Команді, скінчивши на тих придніпрянських відділах, що прийшли нам на поміч під Львів — усе те відбилося тільки відємно на нашій акції. Ці відділи спричинили обездоленій Галичині тільки богато нових клопотів і започаткували небезпечну агітацію на фронті за киданням зброї і втечею домів, себто за дезерцією.

Окремо слід звернути увагу на „страшенну віспінтицю" (слова автора), якою був плян Н. К. пропустити десь з початком квітня 1919 р. більшовицькі відділи на Львів, отворивши перед тим з цією метою наш фронт. Приказу в цій справі не виконали самі частини, тимбільше, що більшовицькі відділи (незнаної нікому сили, на всякий випадок нечисленні і з боєвого погляду маловартні) були десь далеко за Збручем... Теж причинок до наївности нашого військового проводу!

Зате з нетаєною симпатією характеризує автор військо на фронті. З признанням підносить він в ріжних місцях своїх споминів геройство й відданість великій справі фронту (старшин і простих стрільців), що змагався з противником серед найтяжчих умовин, підчас коли запілля приглядалося всьому майже байдуже і... критикувало. Особливо різко клеймить автор тих людей у запіллі, що відтягнувшись (при помочі протекції) від фронтової служби, гуляли й бешкетували тоді, коли фронт кервавився... Таксамо осуджує поступовання лівих партій, що для приподобання некритичним масам послугувалися демаґоґією і тим вносили в наші карні ряди тільки дезорієнтацію й розвал, а на фронті доводили до непотрібних, нічим неоправданих конфліктів і деморалізації.

Позатим є ще в обох томах неолна цікава характеристика, неолна незнана досі подробиця, неолно здорове помічення автора. З того боку II. том цікавіший може, як перший, бо в ньому для протиставлення ріжним відємним, темним сторінкам нашого тодішнього життя підкреслено як слід і немало ясних моментів, характеристичних для постави нашої армії і нашого населення, зокрема сільського, в тому часі. Жмуток світла кинено тут також на поставу населення польського й жидівського, а при тому в кількох місцях на прикладах виказано незавиність нашого розвідчого апарату.

Безпристрасну оцінку цих споминів, оскільки така взагалі можлива, можна буде подати по появі всіх чотирьох томів. Те, що маємо досі, управнює до надії, що й друга половина споминів д-ра Шухевича буде не менше цікава, як перша. На всякий випадок книжку д-ра Шухевича повинен прочитати кожний український громадянин, прочитати і призадуматися — а тоді пізнає, в чому лежать причини нашої невдачі і чому той шлях, яким ми ішли, довів нас до катастрофи. З тих споминів ми повинні навчитися, як не слід нам поступати і яких хиб нам треба конче позбутися. Бо ніколи не запізно пізнати правду, хочби вона була найсумніша, якщо тільки з того пізнання зуміємо витягнути відповідні висновки. А хто почувається автором покривдженим, кого він осудив може за різко, — той має змогу боронитися і спростувати те, що на його думку невірне чи несправедливе. Споминів з того часу у нас як кіт наплакав, тому появу вияснень чи причинків до подій тої доби можна буде тільки повитати. Спомини — це ще не історія, тільки субстрат, матеріял для істориків, які на їх основі і на основі богатьох інших джерел мають відтворити колись цілу ту добу **sine ira et studio.**

При кінці замітимо, що мова і правопис в першому томі лишають богато до бажання; в другому вони вже значно кращі. З технічних недоглядів відмітимо ще помилкову нумерацію розділів II. тому. Але все те не має остаточно більшого значіння і книжку д-ра С. Шухевича можна поручити нашій читаючій громаді з чистою совістю.

Свято й зявилася нова чутка: це останнє свято, — буде воно відсвятковане ще раз з умовою, що надалі буде святкуватись у братерських обіймах, а не на самоті. Настрій почав падати, в серцях витворювалося передчуття, що так вирішила сама доля й амінь — станеться.

То знову пішло на погоду. Ніби хтось твердо заявив, що поставить на карту особисту карієру, а Луцьке брацтво таки мусить одержати й статут і все інше. Всміхнулося „віруючим" сонце. В осінньому вихрі почулося радісне тьохкання соловейка (замість кракання ворон). Одночасно поширилося апокаліптичне одкровення: щоб була українізація богослуження й всілякі благодати для церкви, треба лише добре посваритися з Епископатом... І за це — і те, і се, і Жабче...

Була на барометрі й буря — після ювилею „Просвіти". „Стовпи" громадянства тремтіли. Один з переляку на місяць став „нігілістом": я — не я й голова не моя. А невгомонна чутка верещала: закриють! закриють і рідну хату відкриють. Звідки принесло її? На якій підставі вона верещала? — цього ніхто не знав.

В січні цього року барометр знов віщував „ясну погоду": будуть українці старостами, вищими достойниками; вже такому-то пролоновано, з таким то розмовляли, такий-то, здається, згодиться. Щасливі оці віруючі! Завжди знайдуть собі щось, щоби порадіти.

„Ясні" хвилини останнього часу знову змінилися на бурю. Зашуміла зловіща чутка: треба сподіватись репресій проти української кооперації, її будуть нищити, зачиняти! Хто пустив цю чутку, — звичайно, про це не питаються.

А ось останні трівожні хвилювання стрілок настроєвого барометру: якщо нова рада „Просвіти" не буде обрана з бажаних осіб, то „Просвіту" зачинять. І знов невідомо, звідки вийшла ця чутка.

Значна більшість громадян вірить, що ці чутки злітають на землю дійсно з вищих сфер. Можливо, що ці сфери й справді впливають на „скакання" настроєвого барометру.

Але не виключене, що ці чутки є роботою деяких осіб, які зручно пущеними „страшними" відомостями мають на меті витворити необхідний їм настрій і цим уможливити собі осягнення тої чи іншої мети. Є навіть на це де-які докази.

В кожному випадку, звідки-б подібні чутки не виходили, способи реаґування на них є негідними свідомого громадянства. Громадянство, коли воно є дійсно громадянством, яке знає свої права й мету, до якої прямує, хіба може піддаватися чуткам невідомого походження, про те, що комусь щось не подобається чи подобається? Хібаж богатомілїоновий нарід живе на те, щоби комусь догоджати та уприємнювати настрій? Хібаж, нарешті, істнуючі законні приписи, а не якісь позазаконні чужі погляди повинні давати напрям на нашому важкому шляху...

Колиб, зрештою, де-які чутки й не були тактичною вигадкою поодиноких осіб, то хіба-ж це повинно пригнічувати духа, а не підіймати його? І чи не підійшлаб до цих випадків новітня приповідка: „Ґрунт — не перейматись"?

Щож до таких тактичних засобів поодиноких осіб, як застрашування громадян чиїмсь невдоволенням та громами й блискавками, то чим швидче вони будуть здемасковані і знайдуть собі належний осуд громадянства, тим краще.

В. Островський.

Можливість нової горожанської війни в Китаю.

Радянська преса, спираючися на японських та китайських джерелах, передбачує вибух нової горожанської війни в Китаю між китайським урядом в Наккіні і февдальними ґенералами, які займають середню та полудневу частину Китаю. На думку московських ґазет теперішнє становище в Китаю стоїть у звязку з напруженням, яке істнує між Америкою з одного та Анґлією й Японією з другого боку. Америка, яка отверто підтримує уряд у Наккіні, запропонувала йому позичку, одначе до її зреалізування не хотять допустити Анґлія і Японія. Тому обидві ці держави змагають до викликання горожанської війни в Китаю.

Ці звістки радянської преси потверджують також телеґрами кореспондентів німецької преси з Шангаю. Новоіменований китайським Гомінданом диктатор Чанґ-Кай-Чек видав декларацію, в якій остро виступає проти деяких ґенералів і заповідає, що уряд не завагається вжити проти них збройної сили.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Добродійна Зузанна або Дорогою ціною.

Є таке оповідання Коцюбинського, в якім двоє кріпаків окуплює волю за ціну свойого життя і щастя.

Пригадалось воно мені вчора, коли я прочитав історію одної польської артистки.

Вона (артистка, не історія!) окупила свою популярність також дорогою ціною, так, що не знати, чи виплатиться шкіра за виправу.

А було це так:

До артистки підлабузнювався якийсь богатий директор банку, людина старша, але як видно з його замислів, повний сил і енерґії. Довший час токував він біля вибраної серця і не міг похвалитися найменшим успіхом. Горда артистка була глуха на всі його любовні закляття, присяги і т. подібні жести.

Його горячі слова, таксамо як і його горячі напої, не розтоплювали її холодного серця.

Бідний директор був у розпуці. Стративши вже всяку надію, рішився на останній, очайдушний крок: запропонував артистці 3000 зол. підмоги.

І сталося чудо. Серце артистки розмякло як віск, очі прислонились довгими віями, чарівна головка схилилася на бік, а вишневі уста прошептали: „може...", що переложене на мужеську мову значить: „напевно так!"

Після того ціла та, так сказатиб — любовна трансакція, — не представляла спеціяльних труднощів. Алже не трудно було артистці ошукати свого мужа міґреною, а директорові здурити свою жінку засіданням.

Ясна річ, що досі ціла історія є настільки буденна, що про неї ніхто і не згадував би.

Але в тім місці зачинається небуденщина.

Артистка повідомила про все чоловіка, чоловік узяв собі до помочі тайного аґента і оба станули в означеній порі на сторожі.

Директор прийшов точно і зник у апартаментах артистки. „Законспірований" муж почав уже нетерпеливитись, але не робив авантюри тільки завдяки холоднокровности аґента, який запевнив його, що „все буде добре".

І справді. Не минуло й пів години, як директор перемчав вихром через коридор, а в дверах станула усміхнена артистка.

— Коханий мій — сказала до чоловіка — знаменито вдалося. 3.000 зол. стоїть на моїм столику.

— Ну... так... але директор? — замнявся муж.

— Піймав облизня

Муж заспокоївся і тепер почалася нарада, що зробити з грішми. Вирішили роздати ці гроші на ріжні патріотичні цілі, а цілу історію оголосити в пресі.

— Побачиш, яка я буду популярна! — сказала жінка.

І оголосила, а капітал роздала... на добродійні цілі.

А муж ходить надутий як індик і розповідає всім, як можна і „капітал придбати і невинність зберегти".

Одно йому неясне.

Чи треба аж пів години, щоби піймати облизня?!...

Галактіон Чіпка.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвятнуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Кріза німецької книжки в Австрії.

Недавно в Академії Наук у Відні проф. Льотар мав виклад про виховне значіння книжок і подав дуже цікаві статистичні відомости про теперішню книжкову і читацьку крізу в Австрії. В році 1913 з Німеччини до Австрії привезено 71.774 сотнарів книжок, а в р. 1927 привезено до Австрії та новоповсталих держав лише 28.449 сотнарів, отже зменшення виносить 60 проц. У Відні в 1913 р. в одній великій книгарні було 27.459 покупців, а в 1928 р. лише 18.866. А загальна продаж книжок у Відні виносить тепер ледви 58 проц. довоєнної.

Варто, щоби наші книгарні подали статистичні дані про книжковий торговельний рух та щоби їх відповідно покваліфікували, а саме: які книжки мали найбільший попит і збут, а які менше поширювались. Бо зачуваємо, що в нас йде протилежний процес до того, що в Австрії, а саме, що продаж книжок і книжковий рух взагалі тепер значно зросли в порівнанні до передвоєнного часу.

З судової салі.

СЕЛЯНИ З ГРЕБЕННОГО ПЕРЕД СУДОМ.

В пятницю 22. березня ц. р. відбувалася далі розправа проти 22-ох селян(ок) з Гребенного, при чому вже закінчено переслухувати дальших свідків.

Зізнання свідків.

Цілий ряд свідків, як Антоні Глодович, Войтіх Колодзей, Гнат Сорока, Францішек Фронковський, Йосиф Маслянка, Володислав Мітеч, Станислав Пивоварчик і Станислав Нездара, всі поліцаї зі Львова та теперішній командант поліції з Гребенного Антоні Урбанік піддержували своїми зізнаннями акт обвинувачення.

Св. **Кость і Маланка Сень** з Мостів Малих зізнали під присягою, що обв. Михайло Дуркевич був у неділю 14. жовтня м. р. у них на празнику та відійшов до дому до Гребенного щойно в понеділок 15. жовтня м. р.

Св. **Анна Дуркевич**, жінка обв. Михайла Дуркевича, запевнює, що її чоловік ходив у неділю на празник до села Мости Малі. З дому вийшов на празник по обіді, коло 12. год. в полудне, а вернув другого дня кого 11. год. передполуднем. До обіду не виходив з хати зовсім.

Св. **Дмитро Гуменний**, 28. літ, заприсяжений, селянин з Гребенного, зізнав, що командант поліції Урбанік при арештуванні обв. Михайла Божика в грудні м. р. тяжко побив обвинуваченого Божика прикладом кріса й душив його за карк так, що він упав до ріки у воду. Обв. Божик сказав тоді до команданта: „Чого хочете від мене?" Св. Урбанік тому заперечував. Признався, що бив обв. Божика, як він виліз з ріки, тому, що обв. Б. не хотів іти на постерунок.

Св. **Станислав Мітленер**, бувший комісар поліції у Львові, незаприсяжений, зізнавав, що до Гребенного приїхав у неділю 14. жовтня м. р. рано на припоручення львівського воєводи. Тут довідався, що в суботу попереднього дня поліція стріляла до громади людей, яка старалася відбити кількох арештованих селян. Заявив, що адміністраційна влада обсервувала підготовку до страйку в Гребеннім від довшого часу. Каже, що Повітовий Професійний Союз Рільних Робітників у Раві Руській був під еґідою КПЗУ. Головну акцію в повіті провадив Іван Юрчак, абсольвент семинарії та Войтіх Стипка зі села Любичі того повіту. В неділю в полудне прийшов посол Хам з вічевиками з Рави Руської до Гребенного і тут відбув віче. Свідок каже, що посол Хам промовляв підбурюючим тоном до селян, але при кінці візвав людей розійтися домів. Люди почали вже повільно розходитися. Саме тоді надїхав обв. Іван Малисняк і почав кричати, що його поліція поранила попереднього дня. Люди скупчувалися щораз більше біля нього. Обв. Малисняка тоді арештовано, тому, що він не хотів перейтися з аґентом поліції до судово-лікарської комісії, яка урядувала вже в місцевім постерунку. Тоді люди почали тиснутися до арештованого обв. Малисняка, аби його увільнити з рук поліції. Вони кидали на поліцію патиками і камінями. Щойно тоді поліція почала до людей стріляти. Свідок заявляє, що обв. Малисняк мусів уже згори уложити собі такий плян.

Обор. д-р Заяць: На якій підставі кажете, що ціла страйкова акція стояла під еґідою К. П. З. У.?

Св. Мітленер: Я черпав відомости з довірочного джерела, якого не можу виявити тут на розправі.

Обор. д-р Заяць: Чи сама приналежність до КПЗУ не є вже злочином головної зради?

Св. Мітленер: Так, бо КПЗУ є нелеґальною орґанізацією.

Обор. д-р Заяць: Тому таких діячів КПЗУ, як Юрчака і Стипку, можна було арештувати.

В тій хвилині піднявся прок. Ліпш і заявив, що сама приналежність до КПЗУ не є ще злочином головної зради держави, але щойно діяльність в тому напрямі, тому він думає, що свідок не повинен вияснювати більше нічого оборонцеві.

Обор. д-р Заяць поставив ще одно питання свідкові, але предс. Бендашевський заборонив на нього відповідати.

Вкінці св. Лаба, поліцай зі Львова, заявив, що обв. Михайло Дуркевич був біля обвинуваченого Малисняка і старався нібито відобрати поліцаям кріс та перешкодити їм у сповнюванні їх функцій. З тої то причини прок. Ліпш поставив внесення на поширення акту обвинувачення проти обв. Мих. Дуркевича ще за злочин з § 81 к. з. Внесенню прокуратора спротивився обор. д-р Павенцький, але трибунал таки прихилився до внеску прокуратора. Обв. Михайло Дуркевич заявив, що в неділю не був цілком на вічу і св. Лаби ніколи не бачив на свої очі і його не знав.

На тому перервано розправу до 3 год. пополудни.

В пятницю, 22. березня ц. р. о 5 год. пополудні продовжувано розправу далі. Оборона поставила цілий ряд внесків, щоби трибунал переслухав нових свідків, між іншими посла Хаму, але трибунал всі ті внески відкинув. На тому замкнено доказове поступовання.

Опісля промовляв прокуратор **Ліпш,** який піддержував тези акту обвинувачення і домагався покарання всіх обвинувачених, бо їх покарання буде мати для інших педагогічне значення.

Промови оборонців.

Обор. д-р **Заяць** висвітлив докладно економічне і соціяльне підложе, на якому вибухнув страйк у селі Гребеннім.

В суботу, 23. березня ц. р. промовляв обор. д-р **Павенцький,** який збивав тези акту обвинувачення. Знова обор. д-р М. **Глушкевич** вияснив на основі зізнань свідків, що адміністраційні власти завинили в тому, що страйк закінчився кровавo і обвинувачені селяни знайшлися на лаві обвинувачених. Збивав зізнання свідків, на основі яких побудовано цілий акт обвинувачення. Виказував суперечности в зізнаннях св., які доказували, що ціла страйкова акція в повіті Рава Руська стояла під егідою К. П. З. У. Якщо так справа стояла, то чому прокуратор не обвинувачував тих селян по думці § 58 і 59 к. з. і цілого ряду подібних приписів карного закону, але обвинувачує селян (ок) по думці §§ 81, 87, 88 і 283 к. з.?

В 1. год. пополудні закінчив промовляти обор. д-р Глушкевич. На тому перервано розправу до 6. год. пополудні.

ПРИСУД.

По 6. год. пополудні проголосив предс. Бендашевський такий присуд трибуналу: 1) Миколу Божика засуджено на 6 місяців тяжкої тюрми. Ще три місяці буде сидіти, а 3 місяці відсидів уже перед розправою в слідчім арешті. 2) Таньку Павлик 3) Івана Малисняка, 4) Марію Малисняк, 5) Івана Гуменного, 6) Олексу Демка, 7) Ольгу Солодух і 8) Пазю Погорілко по 5 місяців тяжкої вязниці з почисленням слідчого арешту. Всі ті засуджені вже відсиділи більше як по 5 місяців у слідчому арешті і тому їх зараз увільнено. 9) Семена Демка на 1 (один) місяць з завішенням кари на два роки. 10) Миколу Дуркевича, 11) Пазю Олексів і 12) Михайла Борана по 14 днів тяжкої тюрми з завішенням кари на один рік. 13) Параньку Козак, 14) Пазю Чорнобай, 15) Ксеню Байло, 16) Йохіля Металя і 17) Якова Блята по 14 днів тяжкої тюрми, яку ті засуджені вже відсиділи в слідчому арешті. Увільнено від вини і кари 18) Михайла Павлика, 19) Василя Юрчака, 20) Петра Юрчака, 21) Дмитра Божика і 22) Михайла Дуркевича.

СОЙМ.

Соймова бюджетова комісія відкинула бюджетові поправки сенату.

В суботу радила соймова бюджетова комісія над поправками сенату до ухваленого соймом бюджету. Довша дискусія винязалася над поправкою сенату, що привернула диспозиційний фонд мін. внутр. справ Складковському. Посол Тромпчинський (Н. Д.) заявив, що його Клюб (Народови) не може ухвалити мін. Складковському диспозиційного фонду, хіба, що цей фонд остав би під управої окремої, покликаної до того соймом, комісії. Проти такої пропозиції виступив гостро посол Полякевич (Б. Б.). В наслідках комісія відкинула поправку сенату про признання мін. внутр. справ Складковському диспозиційного фонду в сумі 6 міл. золотих. Всі інші поправки сенату відкинено теж майже в цілости.

Обвинувачення марш. Пілсудського на бюдж. комісії.

По тім приступила комісія до дискусії над внесенням ендецького клюбу в справі обвинувачень маршалка Пілсудського, які він поробив у бюджетовій комісії сенату про крадіжі з бюджету міністерства військових справ за його попередників. По рефераті посла Рибарського (Клюб Народови) пос. Косцялковський поставив внесення, щоби голова комісії звернувся до маршалка сойму з проханням приспішити відповідь уряду на інтерпеляцію в тій справі, яку внесло кілька посольських клюбів. Комісія рішила запропонувати соймові ухвалу, яка взивалаб уряд до негайного подрібного вияснення всіх справ, звязаних зі закидами марш. Пілсудського про крадіж і дефравдацію, пороблених на сенатській бюджетовій комісії на адресу деяких неназваних військових міністрів і послів попереднього сойму. Ці вияснення потрібні для притягнення винних до відповідальности.

Адміністраційна комісія.

На адміністраційній комісії прийшло до гострих сутичок між представниками лівиці і головою комісії пос. Полякевичем (ББ.). Пос. Прагер заявив від лівиці, що голова унеможливлює комісії поладнання деяких справ, як от справу самоврядних законопроєктів. Пос. Павловський (Ст. Хл.) поставив внесок, щоби на порядок нарад поставити самоврядні законопроєкти та заявив, що голова комісії, не ставлячи їх на порядок нарад тим самим саботує працю над ними. Цим образився пос. Полякевич і хоч внесення Павловського перейшло, то він замкнув засідання і пішов до марш. Дашинського зі скаргою про те, що лівиця унеможливлює йому виконування доручень марш. сойму. Марш. Дашинський, вислухавши і аргументів лівиці, полагодив справу компромісово таким чином, що засідання комісії призначено на понеділок 25. III. з тим, що на другому місці денного порядку буде справа самоврядних законопроєктів.

—o—

СЕНАТ.

Нові члени Державного Трибуналу.

Тугут членом Держ. Трибуналу. — Кандидатура українця перепала.

На вчорашньому (суботнішньому) засіданні сенату переведено доповняючі вибори двох членів Державного Трибуналу на місце проф. Бальцера і проф. Новіцького, що зрезиґнували з мандатів. — Перед виборами забрав слово представник Українського Клюбу сенатор **Троян** і заявив, що вибір членів Трибуналу повинен відбуватися на основі такого самого ключа як вибір членів сенатських комісій. Від Українського Клюбу висунув він кандидатуру д-ра Володимира Охримовича до Державного Трибуналу. У відповідь сенаторові Троянові заявив сен. Пежинський (Б.Б.), що Українському Клюбові прислугує право виставити кандидатуру, але вибору кандидата нікому не можна накинути. — Всіх кандидатур зголошено 6. При голосуванні дістали: Суліговський 45 голосів, б. премієр Слівінський — 41, Тугут — 41, Здаровський — 31, В. Охримович — 12, д-р Рінґель — 1 гол. Таким чином при першому голосуванні вибрано тільки Суліговського. При другому голосуванні проведено тісніший вибір між Слівінським і Тугутом. Тугут дістав 45 голосів, а Слівінський 35 гол. Вийшов Тугут.

—o—

Вибори до італійського парляменту.

Урядова Агенція Стефані повідомляє: Вибори в цілому королівстві відбулися серед великого ентузіязму. Особи всіх суспільних кляс, в тому числі кн. наслідник престолу, Мусоліні, секретар фашистівської партії Туратті, кардинали, епископи, б. комбатанти, воєнні інваліди і т. д. віддавали свої голоси у виборчих бюрах. Залоги кораблів з повного моря поприсилали радіотелеґрами, у яких виповідаються за фашистівським урядом. В 4. год. попол. число осіб, що вже віддали свої голоси, доходило до 95 проц. управлених до голосування. Цілу низку виборчих бюр замкнено вже зараз пополудні. В богатьох місцевостях виборці селяни й робітники приходили до виборчих бюр з прапорами й орхестрами. В деяких громадах голови комісій були примушені отворити реєстри, в яких особи, неуправнені до голосування, бажали вписатися, аби заманіфестувати свою симпатію для устрою.

—o—

Нові іміграційні обмеження Америки.

Берлінська преса принесла інформації з Вашинґтону про офіціяльне оголошення президента Гувера в справі іміграції. В ньому новий президент заявляє, що всупереч своїм інтенціям обовязаний ввести з днем 1. липня ц. р. нові іміграційні обмеження. Далі заявляє він, що тільки Конґрес міг би на своїй весняній сесії припинити виконання цих нових обмежень. Ці обмеження зменшилиб іміграцію кругло на 50 відсотків.

—o—

Нова подорож Цеппеліна.

Воздушний корабель Цеппелін, що відбув подорож до Америки, почав в ночі 23. березня новий лет, тим разом понад Середземне Море. З Німеччини полетить через Францію, понад Родан до Марсилії, звідси на Рівеpу, далі через Рим, Корсику, Сардинію, Крету до Єрусалиму. З Єрусалиму полетить понад Малу Азію, Константинополь, Букарешт або Солунь до Будапешту і Відня, а звідси назад до Німеччини. Цепеліном поїдуть як пасажири між іншим президент німецького райхстаґу Лебе, б. міністр Ґерард, віртемберський премієр Больц, президент віртемберського парляменту, представники кількох інших німецьких країв і одинока донька ґр. Цеппеліна ґрафиня Бранденштайн-Цеппелін.

НОВИНКИ

— Православні парохії на Волині. З „Ниви" довідуємося, що на Волині є тепер усього 740 православних парохій. По українськи (в народній мові) відправляють у 50—60 церквах, а таке саме число буде й тих церков, де священик відправляє по церковному, а нарід відповідає по українськи. Виговір церковно-славянської мови майже у всіх церквах — російський. На церковний зїзд у Луцьку в 1927 р. були вплинули заяви з 527 парохій з домаганням української богослужебної мови. Єрархія і духовенство православної церкви — майже самі „русскі" і вони ставлять великі перешкоди українізації православної церкви.

— М. Голинський у Москві. Московський Великий Театр запросив премієра харківської Державної Опери М. Голинського виступити 22. і 26. березня в операх „Аїда" і „Кармен". Обидві партії відспіває М. Голинський українською мовою. Це перший випадок, що у Москві виступатиме артист в опері по українськи. З Москви Голинський виїздить до Грузії, а на літо приїде до Львова.

— Боротьба з жебраками. Не всі ті, що живуть жебраниною, це особи в нужді. Про це знають усі, які приневолені нераз „для відчіпного" давати підмогу ріжним непевним людцям — пяницям і ошуканцям. Львівський маґістрат хоче покласти край зловживанням милостинею і має намір завести контролю над жебраками. Ця контроля піде у двох напрямках: маґістрат видрукує таблиці для ріжних фірм, інституцій і підприємств з надписом „жебракам входити не вільно", а окремо зшитки з бонами по 5 сот. Хто вивісить у себе таблицю, зложить у маґістраті загальну суму, яка звільнить його від милостинь; інші видаватимуть жебракам паперові бони, які жебраки зможуть вимінювати на харчі в міських крамницях. Таким робом справжні жебраки були би реєстровані. Правду кажучи: така реєстрація звільнить тисячі осіб від обовязку милостині, але небагато поможе справжнім бідакам. Як довго місто не має для калік, бездомних і старців власних захистів — усі таблиці та картки є лише Пилатовим обмиванням рук.

— З темної хроніки. Відповідатиме перед судом лікар, фільмовий артист і скрипач в одній особі львовянин Семенсід, за те, що злакомився на гроші якоїсь дами Ф. Й., що вірила в його любов. Набравши 4500 зол. утік до Відня, „де кіна", а коли був певний, що час затер оцей довг, вернувся до Львова. — Невідомі злодії з добрим нюхом вкрали в ночі з приватного помешкання Тавби Тіґерман на Фурманській 1. перли вартости 3.000 зол.

— Ріжні вістки. Турецький уряд предложив парляментові проєкт закону щодо підвишки податку на нежонатих на 100 процент. — У чехословацькій громаді Веселі один гайовий дістав міліонову спадщину від свого дядька з Америки. — З Афганістану виїхали всі дипльоматичні представники. — У Будапешті повісили архітекта та поета Павла Ференчі, який з любови для одної жінки вбив власну жінку і троє своїх дітей. — Зубков і його жінка, сестра Вільгельма, мали дістати пропозицію участи в якімсь париськім театрику як... актори. — Покоївка аташе еспанського посольства в Парижі вкрала йому дорогоцінности на 1 міл. фр. разом з дипльоматичним пашпортом і втікла.

— Театральний скандал. Популярна, загально люблена в Варшаві акторка „Літнього Театру" п. М. Ґорчинська мала сміливу ідею. Вона рішила здобути 3000 зол. легким і приємним способом від якогось „невідомого" їй звеличника, богатого панка, який заявив через свого посередника, що дасть ці гроші артистці за дискретну зустріч. Зустріч була дискретна, але за нею пішла реклама дуже недискретна „Червоним Курерком". 3000 зол., які дістала п. М. Ґорчинська, пішли на добродійні цілі, в першій мірі на „Дім актора". Згаданий „Курерок" вихвалив жертвенність акторки і зробив їй медвежу прислугу. Загал після надуми зрозумів, що в дуже нескладній авантюрі пані Ґорчинської нема ніякої добродійности та жертвенности. „Союз артистів польських сцен" призначив комісію для розсліду цієї історії. Ще перед працею комісії вийшли наверх подробиці, які підорвали імя акторки в прилюдній опінії. Не є виключене, що ця її „добродійність" буде коштувати її ціну дотеперішньої посади.

— Латинська азбука. У „Берлінер Таґеблятї" находимо статейку московського комісаря освіти Луначарського на актуальну тему: чи можливе завести на просторах СРСР латинську азбуку. З менту, коли Туреччина довершила епохальної еволюції і після довгих століть приняла замісць дуже складної арабської азбуки — латинську, фільольоги з орієнтального інституту в Москві поставили собі питання: чи не слід би зробити такої спроби для татарських, туркоманських і фінсько-монґольських племен. Луначар

ський пригадує, що радянський уряд пішов уже крок наперед у напрямку европеїзації, ввівши у себе григоріянський календар. Зміна метричної системи ще не переведена. Введення латинської азбуки надибує покищо на великі теоретичні трудноші. Важко зірвати з усім культурним надбанням минулого, передруковуючи всю старшу літературу наново. Введення латинської азбуки, каже Луначарський, дуже зупинило би поширення грамотности між широкими масами населення. А проте він вірить у те, що весь культурний світ перейде згодом, хоч не швидко, на латинську азбуку.

— Сила підморських струй. На побережі Франції виловили пляшку, кинену 20. липня 1927 на середині Атлянтійського Океану з метою перевірити, як довго пливе вона до берега. Таких пляшок кинув метеорольоґічний інститут 40 для дослідів швидкости підморських струй. Дві з них доплили. Виходить, що їх подорож трівала дуже довго: 20 місяців.

— Спосіб на землетрус. У Токіо виринула ідея вибудувати підземельну будівлю на 80 поверхів високу, яка на випадок землетрусу лишилась би непорушною. Така будівля мала би коштувати 500 міліонів єн. Здається, що певніше було би для мешканців міста, яке навідує щороку землетрус, жити на „Цепеліні", високо над землею.

— Примхи красуні. „Місс Европа" чи пак мадярка Єлисавета Сімон, вернувшись до Будапешту, мала намір поглянути на парлямент у середині. Її становище дозволило їй попросту повідомити про це квестуру зі заявою, що вона явиться на ґалерії в 11-ій год. Посли дізнавшись про це, зібрались виїмково численно в салі. Одні хотіли поглянути на найкращу жінку Европи, інші хотіли, щоби вона бодай зупинила свій погляд на них. Та ждали надаремне. Портієр телефонував аж до готелю, де мешкала панна Сімон, та звідти відповіли, що вона була дуже втомлена і виїхала на село, до рідні.

Присилайте негайно колядку та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Любка Колесса на Великій Україні.

Перший концерт нашої пяністки в Київі.

В „Пролетарській Правді" з 15. ц. м. находимо таку оцінку першого виступу Любки Колессівної в Київі пера Я. Юрмаса:

„Як відомо, на світі нема нічого абсолютного і людина найкраще обізнається з речами й явищами тоді, коли їх порівнює. Але порівнювати Любку Колессу нема з ким: на широкій концертовій естраді київській видатних пяністок нам не доводилося чути. Отже пяністка Колесса — явище цілком осібне й виняткове.

Хоч величезна більшість публики, що-до країв наповнила велику салю Будкомосу, була дуже вдоволена з виконання Колессиного, але знайшлися одиниці, що лишилися незадоволені: призвичаєні до рекордів Сиротової могутньої динаміки, звукового блиску Петрі, глибокої емоційности й темпераменту Цеккі, то-шо, ці одиниці були розчаровані, — Колесса, мовляв, не дбає сперечатися за ці рекорди. Це має мабуть значити, що Л. К. не думає добиватися цих рекордів. — Ред.).

Любка Колесса — цілком своєрідний тип пяністки. Ми навіть сказалиб, що це не так пяністка, як скорше клявесиністка з її найтоншими, ніби „міліметровими", нюансами ритмовими, динамічними й тембровими (проте, мусимо відзначити, що не першорядної, легко кажучи, якости рояль не давав Колессі змоги до кінця виявити це своє чудове ажурне богацтво). І може справді варто булоб їй спробувати виконувати на клявесині.

Л. Колесса — це музична стихія в найтендітніших її проявах. Простота, безпосередність, щирість — ось властивости цієї музичности. Її гра — це сама поезія: відчували було, як виконавиця з таким замилуванням проймається звуками, що ніби сама, усією своєю істотою, звучить. Її навдивовижу легка рука видобувала звуки, що ніби легенький подив вітерця овівали слухача.

Не завжди можна було погодитися в тлумаченні творів та в доборі річей, виконуваних поза програмою. Але все виконання було сущільно-стильне, лагідно-привабливе й виявляло тонкий, музичний смак. Пяністка, видно, знає оптимальні межі своєї інтерпретаційної влади й не б реться виконувати інших, „чужих" для неї творів. У програмі були ріжні твори Шопена, Скарлятті, Вівальді та присвячені Любці Колессі „Варіяції на українську народню пісню" українського композитора Нестора Нижанківського, що їх із великим успіхом Колесса виконувала по багатьох країнах Західньої Европи й оце виконала їх у Київі вперше (тему композитор узяв чудову, і деякі варіяції в нього вийшли прекрасні, яскраві, хоч подекуди він надто зловживає технічними труднощами). Отже найкраще вийшли в Колесси деякі з творів Шопена та три „Каприсі" Скарлятті.

Безперечно, ця видатна артистка завжди буде для київ бажаною гостею на нашій концертовій естраді".

В тій-же „Пролет. Правді" з попереднього дня помішена знимка Л. Колессівної і коротка інформаційна замітка про неї.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Д-р Степан Шухевич: **Спомини. Частина II. Від квітня 1919 до липня 1919 р.** Зміст: Дальші бої під Львовом. Відносини в Начальній Команді. Перший відворот. Ген. Греків начальним вождом. Пролом під Чортковом. Офензива У. Гал. Армії. Другий відворот. Ген. Тарнавський командантом У. Г. Армії. Ріжні місії. Перехід за Збруч.

ЖУРНАЛИ.

Вісти з Лугу. Письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Львів рік IV., ч. 2. за лютий 1929.

Polska Gazeta Introligatorska. Рік II. Ч. 2—3 за лютий-березень 1929.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Сала Великого Міського Театру:

Понеділок 25-го, г. 7·30 веч. Вій, фантастична опера на 3 дії Гоголя-Кропивницького.

Кіна.

„Аполльо": „Безгрішниця" Лявра Ля Плянте.

„Лев": „У вруті́жі Парижа" з Ліль Даговер.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Подовена окаянного".

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесіння: „Голгофта".

„Фатаморгана": „Сторожі чесноти".

„Химера": „Золотий магніт".

Програма радіо.

Вівторок 26-го.

Льондон (358). 14·00 Музика з готелю Сесіль. 23·45. 20·45 Квінтет. 23·45. Музика до танців.

Париж (1714). 12·30 Концерт орхестри Льокателі. 15.45. Концерт. 20·30 Концерт.

Мюнхен (536,7) 17·00 Квартет Розенберґа. 19·45 Концерт черкесів.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт орх. Рооша.

Ляйпціґ (361,9). 20·00. Уельські, ірляндські та шотляндські пісні.

Відень (519,9) 21·35 Легкий вечірний концерт.

Мілянно (504,2). 12·30 Квартет. 16·30 Квінтет. 23·00 Джезбенд.

Копенгаген (339,8). 21·30 Вечір Бетовена.

Москва (823). 17·20. Концерт для молоді.

(1442,3) 16·00 Опера.

Київ (775) 19·30 Концерт. Фортепян.

Харків (477). 18·00 Камерний концерт. (1680) 20·00 Піднесення врожайности виклад.

Варшава (1395,1). 17·55. Концерт орхестри.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Хоростків:
26.III. Маруся Богуславка.
Копичинці:
27.III. Маруся Богуславка.
28.III. Вій.
29.III. Казка Старого Млина.
30.III. Сирітка Хася.
31.III. Базар.
Теребовля:
1.IV. Базар.
Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.
Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казка Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.
Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 3—?

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар" у Львові ним оголошує впис на Однорічний Курс Садівництва і Городництва, що відбудеться в часі від дня 15. квітня 1929 р. до дня 30. березня 1930 р. в Задуківі коло Галича, в Садівничому Заведенню п. А. Терпиляка, що є співосновательем курсу. Курс відкривається як перший річник будучої трьохлітньої Садівничо-Городничої Школи „Сільського Господаря", програму та орґанізаційну основу котрої подано на затвердження компетентних урядових чинників. Навчання розпадається на двоє півріч — шкільне в місяці зимові, та практичне в часі від 15. IV. до 1. X. і має на меті виховати фахівців, що могли би закладати і вести садові плянтації, торговельні городи, овочеві шкілки, городничо-насідені господарства, а також обняти посади повітових інструкторів садівництва та городництва. На курс можуть бути приняті кандидати не молодші від 15-ти літ, що разом зі зголошенням надішлють не пізніше 5. квітня до Управи „Сільського Господаря", Львів, вул. Зіморовича ч. 20: 1) метрику, 2) свідоцтво лікарське, 3) свідоцтво про укінчення 7-ми клясової школи вселюдної, або нижчої гімназії. (Здібніші ученики з народньої школи можуть бути приняті по зложенні вступного іспиту), 4) писане зобовязання родичів чи опікунів, що правильно будуть платити належитости за удержання учеників. - Наука в школі є безплатна. За удержання в інтернаті, а саме за мешкання, опал, світло, прання і харч, ученики платять по 8 долярів місячно. За виконані в час практичної роботи Садівниче Заведення А. Терпиляка буде платити ученикам після місцевих цін — 2—3 зол. денно (в другім і третім році більше). — Деякі сироти і діти неспроможних родичів можуть бути приняті на кошт Т-ва „Сільський Господар".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВЕСНЯННІ легкі гарсонки, пульовери, плащі і інші волічкові річи гладкі і взористі виконує **Українська Трикотарня** Львів, Костюшка 3/Д. 1576 2-2

КУРИ ОРПІНКТОНИ — великі, жовті, — яйце 75 гр., продає Бурдон Стефанія, Brachówka p. Sokołówka k. Ożydowa. 1679 2-2

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 42—?

ПРОДАМ реальність зложену з двох домів і півморгового города, Коломия Евангелицька 19 1669 2-2

АГЕНТІВ до продажі рільничих знарядів шукаємо. — Зголошення: Рільничі Заведення, Львів, Почтова скритка 174. 1659 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на ґати від десятки літ в найдешевшій стороні звісна фірма **Іван Дельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 3 150-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентґеном.** 18—?

Подяка.

Для бідної селянської родини — для безрукого батька і троє маленьких сиротак перші свої жертви прислали: ВП. о. Д-р И. Маркевич Ч. С. В. В. від Управи Марійського Тов-а Молоді книжочок за 37 зол. до розпродажі на сю ціль від „Нашого приятеля" 10, о. декан В. Сухий, Волоське село 2, Д-р М. Возвшин, Львів 10 інж. А. Ліськевич, Львів 15, Д-р А. Чайковський, Коломия 5, інж. М. Чорний Радом 10, о. А. Задорожний, Озерянка 5, о. К. Базилевич, Кимполуна 5, М. Левицька, Варшава 10, Скоробогата, Станиславів 10, Д-р М. Чубатий, Львів 2·10, І. Раковська, Хриплин 1, о. М. Коритко, Холо'в 2·50, В. Зарембський управитель школи, Устє руське 5, В. Левицький упр школи, Сущин 5, О. Козьринський суддя, Балигород 5, о. Г. Дякон, Кропивник 10, Ф. Вотерка, Львів 5, Товариство Доброї Смерти, Жовква 10, С. Семко, Перегінсько 5, О. Мартинець Гаущі 5, І. Менцінська, Фельштин 2, С. Д. Л. Бахталовські, Городенка 5, о. І. Олянович, Лисиничі 5, М. Гоцька, Колодниці 10, Р. Ґлінський уч. IV. кл. Тернопіль 9, Д. Балакін, Біла 5, Е. Бойко Верблани 10, Уряд Парохіяльний, Ланів 10, Урядник почтовий, Медика 1, Д. Хтеївна, Доброгостів 3, Н. Мартинюк Медимичі 5, С. Яворська, Підгайці 5, Д. Желехівський, Битків 10, Я. Кречковська, Львів 10, О. Мельникова, Сокаль 5, М. Карманська, Добромиль 5, М. Гадзука, Львів 5, Ю. Чумова, Львів 5, проф. А. Березовський, Львів 5, С. Севуля Ліско 5, О. Баранник, Львів 3. — Отсею дорогою складаю Всім ВП. Жертводавцям за надіслані жертви і Хв. Видавництву „Діла" за безкорисне тиражове оголошення просьби щиру подяку і прошу о дальші жертви. За здоровля всіх В. П. Жертводавців дня 11. квітня буде відправлена Служба Божа. — **о. Володимир Свистун, парох Церківна, п. Болехів.**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 67 (11.408). Львів, середа 27. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Польська еміграційна політика.

Варшава, 21. березня 1929.

II.

Для повної ілюстрації подаю, що з одного повіту велюнського виїхало в тім році до Німеччини 23,721 осіб на сезонові роботи. Коли порівняємо цю цифру хоч би з велюнського повіту з цифрою несповна 500 українських робітників з цілої Польщі, то це дасть нам картину польської еміграційної політики відносно нашого народу, що не потребує ближчих пояснень. Те саме явище бачимо і цього року, де кільком українським повітам львівського і станиславівського воєвідства призначено контингент не вищий як мин. року, а в додатку вербується тільки поляків. Приміром для самбірського повіту призначено 200 осіб, з чого для українських громад приділено всего 30, а коли і ця трицятка зголосилася до реєстрації, то не одержала реєстраційних карт, хоч на них зголосилася 18 ц. м., а на їх місце зареєстровано поляків. Можна приняти, що в цьому році на 100.000 сезонових робітників до Німеччини число українців винесе всего около чверть процент. Українського робітника на заробітки до Німеччини не пускають мимо великого безробіття у нашому краї і мимо пануючої там нужди.

Положення сезонового робітника або й сталого у Франції є гірше як в Німеччині. Зрештою, тамошній ринок є мало поємний і може заняти і займає тепер около 30.000 робітників у Польщі — головно в рільництві. Польська держава і польські товариства інтересуються долею робітників, для яких вислано священиків і учителів. Між тими робітниками є кілька тисяч українських робітників і робітниць (около три тисячі річно) зі Східної Галичини, яким вдалося дістати до Франції, але ними ніхто не опікується. Що більше, не допускають там навіть наших священиків. Коли мин. року кількох наших священиків подало прохання на видачу пашпортів на виїзд до Франції для заспокоєння релігійних потреб греко-кат. вірних, то влада відмовила їм видачі пашпортів!

Еміграція з Польщі до інших европейських країв (Бельгія, Данія і Румунія) є дуже маленька і не грає ніякої ролі в еміграційній політиці польського уряду.

Натомісць велику ролю має еміграція заморська, передовсім до Арґентини і до Канади. До Арґентини є слідний безперервний зріст — від 2.407 в 1921 р. до 22.007 в 1928 р. Ця еміграція має переважно характер сезоновий, на місці є неуправильнена і кожний робітник є аданий на власні сили і долю, яка часто робітника заводить. Між робітниками є значне число українців. Так само є замітний зріст еміграції до Канади — з 7,571 в 1921 р. до 27,036 в 1928 р. Виїзджали туди родини в цїли поселення і поодинокі особи в зарібкових цїлях.

Канадійське правительство старається обмежити іміграцію словянського елементу (українського, бо цей був домінуючий) до Канади на користь еміґрантів анґльосаксонських і взагалі германських. Число робітників сконтингентовано і недавно видано значні еміґрантські обмеження. Тому, що українських фармерів у Канаді є чотири рази більше як польських, канадійський уряд признав в 1928 р. з контингенту для Польщі українцям чотири рази більше число як полякам, бо українські фармери не хотять займати у себе польського робітника. І тут польський еміґраційний уряд робить нашим еміґрантам перепони у виїзді і добився того, що канадійський уряд уневажнив поіменні візвання (ефідей віти), що їх прислали їм наші фармери. В цей спосіб замикається для нашого населення еміґрацію до Канади, що мала у нас велике господарське значіння, в користь польського елементу. Еміґрація до Зєдинених Держав припинилася майже зовсім.

Натомісць польський уряд спрямовує українських еміґрантів до Бразилії як поселенців, щоби нас у краю ослабити. Йде аґітація за стейтом Есперіто Санто, а навіть в останніх часах за Перу. Є це підтропікальні краї, непригожі зовсім для наших поселенців. Еміґрація до Бразилії також цифрово зростає (з 653 в 1921 р. на 4.402 в 1928 р.) і очевидно буде зростати задля браку інших відповідних еміґраційних теренів.

Дуже небезпечною є для нас еміґрація до напівдикого Перу. Там польський уряд вислав експедицію і член цієї експедиції п. Вархаловський одержав від перуанського правительства два міліони гектарів на кольонізацію і відпродав їх Банкові Господ. Краєвого за сто тисячів долярів. Другий учасник експедиції п. Реда одержав також значні кольонізаційні простори і концесію з просторами в Перу продав Синдикатові Рільничому з п. Серватовським на чолі. Обі ці інституції мають приступити до виконання своїх кольонізаційних плянів, головно коштом наших поселенців. Роботу вже розпочали і по краю аґенти вербують людей — хоч закон це забороняє — для еміґрації до Перу.

Польський уряд маючи еміґраційний монополь, не дуже то дбає про долю поселенців навіть в часі дороги. Корабельні концесії одержали ріжні маленькі лінії — передовсім італійські, французькі і голяндські — що не мають відповідних кораблів і в дорозі не дуже то дбають про свого клієнта. Польський уряд не виміг зовсім на корабельних лініях, щоби вони платили окремі датки на удержання еміґраційних комісарів (на кожному кораблі, яким їдуть еміґранти з Польщі, як це роблять Італія та Еспанія зі своїми еміґрантами є так звані конвоєнти, що їх часом висилає еміґраційний уряд, не приносять ніякої користи, бо їх оплачує корабельна лінія і вони свою поїздку трактують радше як розривку чи прогульку, а не як обовязок допомоги еміґрантам.

Одним словом, польський еміґраційний уряд є ще одним звеном в політиці відносно нашого народу, якого діяльність відчувають наші найширші народні верстви і яка врізується болючо у наші економічні відносини.

Пос. д-р Ст. Баран.

Фош.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 21. березня 1929.

I.

Вчора вечером, в год. ½ 6. закрив очі маршал Фош, а одна частина вечірних ґазет ще того самого вечора випустила в світ окремі видання з довго вже раніше приготованими посмертними статтями. Такими-ж статтями переповнені й всі сьогоднішні ґазети. Нездужав пок. маршал уже від кількох тижнів і уже кілька разів лікарські бюлетини бували песимістичні й віщували небезпеку. Одначе в кількох останніх днях — неначе з приходом тепла й весни після довгої й небувало холодної зими — надія відроджувалася. Лікарі думали, що дужий орґанізм цього 78-літнього старця, знаменито збережений, переможе слабість, яка його пожирала. Вчора рано маршал уперве після довгого часу піднявся з ліжка; одначе незабаром він знов туди поклався — цим разом на завсіди.

Похорон буде — очевидно — величавий. А ляже пок. маршал на вічний сон у тій самій церкві Інвалідів, де лежить Наполеон I. і де спочивають цісарські маршали.

II.

Особу пок. маршала вже за життя окутувала леґенда. Нема сумніву, що смерть його тільки розвине і розширить цю леґенду. Леґенда ця має всі формальні резони: це-ж начальний вожд усіх антантських армій в останньому періоді великої війни — побідному. Те, що не вдалося ні Уофрові, ні Нівелеві, ні Френчові, ні Кіченерові: повести союзні армії до перемоги — припало на долю Фоша. Ає хто інший, а саме він, і він один стояв на чолі союзних армій в хвилі капітуляції Німеччини. Чи крім цього формального резону славної леґенди є ще й резон матеріяльний, себто чи пок. маршал справді був родини найбільших воєнних орлів, з сімї Ганнібалів і Наполеонів, — таке питання навіть не виринає перед свідомістю пересічного обивателя, кольпортера леґенд. Йому ясно: Фош поклав навколішки небезпечного ворога, і він тимсамим пара Наполеонам. А проте питання таке вже ставили і вже на нього відповідали деякі учасники війни; — в будуччину те питання буде очевидно ще гостріше виринати. З історичної перспективи будуть будучі дослідники шукати місця Фошовому талантови чи Фошовому ґеніеви в історії воєнного мистецтва.

III.

Старий командант з першої битви над Марною (майже сучасної з битвою під Яворовом-Городком) з початку вересня 1914 року, маршал Уофр, котрому 1915 року відобрано командування над французькими військами, і якого блеск подекуди прихмарений леґендою ґен. Ґалієнія, осьяк, кажуть, висказався про оконечні битви й операції, в яких німці лягли переможеними:

— Так, так! Але якби мати в четвертому році війни три міліони свіжих американських яковірів супроти виснаженого й здеморалізованого противника, то й перемога не така то вже важка. Вона навіть просто самозрозуміла, і перший-ліпший ґенерал, французький або чужий, осягнув би її, не маючи ні трохи Чаполеонівської ґеніяльности...

Можливо, що ці слова — теж леґенда, і що тільки вложено їх в уста відсуненого на бік маршала. А проте таки вони безперечно відповідають правді. Не будь трьох міліонів свіжого американського вояцтва, яке кинулося на втомленого противника, то про капітуляцію з 11. листопада 1918 року не могло бути й мови. А в приведенні американської армії на поля битви заслуги Фошевої не могло бути ніякої. Отже...

IV.

Отже... невже правда є — в приложенні до пок. Фоша — за автором голосної книги „Плютарх збрехав", якої автор, п. Перфе, після чотирьох років щоденного приставання з начальними вождами (він редаґував щоденні воєнні комунікати) втратив усяку віру в ґеніяльність великих воєнних жреців, маршалів, ґенералів? Не конче. Бо пок. маршал таки міг бути воєнним ґенієм, хоча й до перемоги в осени 1918 року вже особливої ґеніяльности не було треба. Можливо, що дивна іронія долі дала безсмертні лаври пок. маршалові за діло оконечного покорення Німеччини, яке в даних відносинах сил уже було самозрозуміле, безсумнівне і розмірно легке, а натомісць відмовила йому можливости виявити в повному блеску свій талант чи свою ґеніяльність у відносинах важких, сумнівних, небезпечних. Можливо, що будь Фош на місці Уофра після Марни 1914 року, — то й німці булиб викинені з Франції і війна була би покінчилася ще 1414 року... Можливо, але доказу на це нема і не буде ніякого.

V.

Був пок. маршал і політиком — на щастя, тільки теоретичним. Старий Клемансо, котрий висадив був Фоша на маршалківське становище і накинув його на команданта всіх союзних сил, — твердою рукою припинив пок. маршала, коли він після 11. листопада і в часі мирової конференції силкувався накинути країні свою політичну розвязку французько-німецької справи. „Розвязка" ця полягала на тому, що Франція мала анектувати цілий лівий беріг Рену і таким чином на віки (буцім-то) забезпечитися перед німецькою небезпекою. Клемансо розумів, що така „розвязка" — ніяка розвязка, а тільки нова війна в швидкому речинці, і — при цілій своїй ненависти до німців — на плян Фоша не пішов.

Натомісць Мілеран послухав порад Фоша, щоби післати ґен. Веґана з цілим штабом французьких офіцирів на поміч Варшаві перед червоною армією, котра гнала польських гостей зпід Київа і знад Дністра аж під Варшаву і над Вислу. Таким чином, пок. маршал причинився до забезпечення і розбудування такої Річипосполитої, яку тепер бачите — з кордонами Збруча і Риґи.

Взагалі цей маршал, віруючий і практикуючий католик, твердо вірив у Польщу. Так твердо, що не вагався одобрити виправу Желіговського на Вильно, а щодо Східньої Галичини — то не вагався туди поїхати, з парадами, наче до істинно-польської країни, ні трохи не турбуючись тим, яке враження така гостина викличе в корінній українській людности. На виправдання пок. маршала можна хіба сказати, що всякі емісарі відомих установ, всякі варшавські діячі „україн-

ського" роду не вгавали впирати в пок. генерала, що Польща „Заборола пацифікації, і протекторка Україн... і що, мовляв, „Україна" „радо" зреклася Галичини за варшавську поміч.

Після таких „інформацій", годі й занадто чудуватися пок. маршалові за його погляд на Польщу, Україну і Галичину.

На парляментарній арені.

Справа „Союзу Українок" на пленумі сойму.

Внесок Українського Клюбу в справі припинення львівським ґродським старостом діяльности „Союзу Українок" прийшов — як негайний — на чергу нарад сойму вже в пятницю 22. ц. м. Негайність внеску мотивувала *пос. Мілена Рудницька*. На початку промови бесідниця поінформувала, що це таке „Союз Українок", який характер тієї організації і який обсяг ділання. „Союз Українок" — казала пос. Рудницька — має феміністичний характер і метою його організації є громадське освідомлення жінок та призначення їх до громадської праці. Товариство вчить жінок користати з належної їм рівноправности та, з другого боку, впоює в них свідомість відповідальности, звязаної з громадянськими правами. Т-во веде теж ріжнородню культурну, гуманітарну й економічну аполітичну роботу, уладжує відчити й курси, втримує захоронки й бурси для дівчат, допомагає розвиткові жіночого домашнього промислу і т. д. — В слідуючій частині своєї промови посолка Рудницька представила відомий фактичний стан справи. Мотиви, які спонукали староство до розвязання „Союзу Українок", не витримують критики, а то з трьох причин: поперше „Союз Українок" не уладжував взагалі ніякої збірки, чого зрештою Союзові і само ґродське староство ясно не закидає; подруге, ці три пані, які збирали гроші, не є членами Союза; потретє, навіть колиб вони були членами Союза, то ніколи жадна організація не відповідає перед законом за поведінку своїх членів, ведену на власну руку й власну відповідальність. Можливостям, які викликав би прецеденс зі „Союзом Українок", присвячено в промові довший уступ. Наприкінці звертається увагу на значіння „Союзу Українок" для нас і за кордоном, де „С. У." для „Міжнародного Союза Жінок" і „Міжнародньої Жіночої Ліґи" є репрезентантом українського жіночого руху. Яке теж враження викличе факт розвязання „Союза Українок" серед тисячних мас українських жінок!

Негайність внеску була ухвалена всіма голосами проти ББ і НД (як звичайно!). Підчас промови пос. Рудницької лунали на польській лівиці ріжні оклики під адресою нинішнього львівського ґродського старости, якого з місця боронив посол Стронський (ББ.). Негайність ухвалено, однак у звязку з кінцем соймової сесії, під неприсутність якої не радять теж і комісії, на парляментарній арені справа мусить ждати аж до слідуючої сесії, себто до червня, або навіть — осени, якщо до того часу не розвяжуть взагалі сойму...

Справа допомоги потерпівшим від морозів.

Дня 22. березня ц. р. промовляв на *Бюджетовій Комісії пос. С. Кузик* в справі негайної допомоги малоземельному населенню, потерпівшому наслідком морозів; у цій справі Український Клюб зголосив був наглий внесок. Промовець представив важке положення українського малоземельного селянства, котре сьогорічні тяжкі морози цілком знищили. Знищено молоді сади, пасіки, вимерзла бараболя, цей одинокий споживчий продукт нашого селянства, згинула у великій скількости худоба, і селянство стоїть перед маревом голоду в осені, бо не має чим обсіяти своїх ґрунтів. Сподівана повінь ще більше збільшить катастрофу. Деякі оптимісти кажуть, що повені не буде, однак вона певне буде там, де неуреґульовані ріки і потоки і де ця повінь кожного року повторяється, себто в гірських околицях, де вже одинокий добуток рільництва, худоба, в великій части вигинула наслідком морозу. Дотеперішня практика уряду вчить, що допомога уряду в хвилинах елементарних нещасть завжди замала. Промовець подав примір несення допомоги селянству рогатинського повіту, в якому в минулому році град знищив майже цілковито рільні плоди в 17-ти селах. Уряд признав аж 20.000 зол., як процентову позичку для потерпівшого населення, котру староство приділило Комунальній Касі, що дає векслеві зворотні позички до 1 року на 12 проц. річно. Така 12 проц. векслева позичка є для господарів, яким град знищив рільні плоди некорисна, бо селянин не може не тільки сплатити до одного року самої позички, але навіть і відсотків. Селяни потерпівших околиць внесли подання на відложення залеглих податків до осени і на відписання ґрунтового податку, що є передбачене законом. Однак екзекутори безоглядно стягають податки, хоча населення в тих селах не тільки не має з чого платити податків, але само вже голодує. Тому промовець взиває до ухвалення внеску Українського Клюбу, який взиває уряд зорґанізувати в порозумінні з рільними організаціями негайно допомогу у формі низькопроцентових кредитів. Крім того ставить внесок, щоби для малоземельного населення відписано на біжучий рік ґрунтовий податок, чи щоби відложено до осени платність весняної частини ґрунтового податку і платність залеглих податків. Голосування над внеском Українського Клюбу і внесками інших клюбів в цій справі відложено до слідуючого засідання Комісі.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10

Радянська Україна.

Нове наукове Т-во в Київі.

В Київі заснували філію Української Асоціяції Фізиків. До неї належатимуть фізики, що ведуть наукову й педаґоґічну роботу. Орґаном Асоціяції є „Українські Фізичні Записки", які видає Науково-Дослідчий Інститут у Київі. Асоціяція має філії в Харкові, Київі, Одесі й Дніпропетровську.

Всеукраїнська театральна вистава.

Головна Управа Мистецтва т. зв. головмистецтво рішило зорґанізувати в січні 1930 р. всеукраїнську театральну виставу в Київі. У звязку з виставою театральний Музей Академії Наук звернувся до головмистецтва з предложенням виготовити для неї макети поодиноких постановок українських театрів.

Недостача паперу на Україні.

Недостачу паперу на Україні під теперішню пору пояснює радянська українська преса тим, що всесоюзний паперовий синдикат не виконав своїх зобовязань при доставі паперу для України. Цей синдикат цілковито не виконав пляну доставки. І так у першім кварталі господарського року цей трест доставив на Україну замісць 1800 тон тільки 1450 тон паперу для друку, а замісць 1900 тон паперу до писання прислав тільки 1750 тон. За перші чотири місяці цього господарського року не дістала Україна 30 відс. належного їй паперу. Державне Видавництво України, одержавши за мало паперу, не може видати необхідних підручників, що вже повинні були бути в продажі. Колеґія харківського Нар. Комісаріяту торговлі ухвалила поробити в Москві заходи, щоби для УСРР виділяв паперовий трест що-року 20 відс. всеї паперової продукції Союзу.

Педаґоґічний Музей у Київі.

В Київі був перед революцією Педаґоґічний Музей, що мав навіть гарний власний будинок, в якому свого часу містилася Центральна Рада. В часи революції експонати музею найшли приміщення в інших установах, а сам музей фактично перестав істнувати. Тепер довідуємося з радянської преси, що київський окружний відділ народньої освіти приступив до підготовчої роботи над отворенням педаґоґічного музею в Київі. Музей мав би два завдання: зберігати педаґоґічні досягнення та висвітлювати фактичний стан освіти і утримувати досвідну педаґоґічну лябораторію. Ділився він на пять відділів, а саме: 1) засобів і методів освітньої праці; 2) підсумовування стану освіти; 3) організації набування трудових звичок; 4) громадсько-корисної праці і 5) мистецького виховання. Музей не матиме загально-українського, а більше льокальний характер.

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

17)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

Вимнувши болото у воротах і переїхавши болото в селі, повозка неслася легко й вигідно. Грицько і Стецько почали дрімати, тимбільше, що на дворі була спека.

Роман не дрімав, але обтираючи піт з чола, думав свої думи. Думав і роздумував, що тут йому робити. Мама казала їх вивезти як погань, деморалізацію... Найпростіше булоб завезти їх назад у Березівку, звідки привіз їх вчора, але як він міг? Як мав їм це сказати?! Просив-жеж їх на цілі ферії! І що сказали би в Березівці?... Добра думка не родилася. Казав їхати до найближчого містечка і був певний, що до того часу, поки туди доїдуть, чей прийде йому щось путнє на думку.

Отже їхали так годину, дві і три, аж перед ними виринув залізничий шлях із телеграфічними стовпами і біля шляху мале містечко.

— Де ми? — спитав, прокинувшися, Стецько.

— Це мале містечко, таке то й таке — відповів Роман. — Гарне містечко, красне містечко й кожному воно подобається.

Переїхали вони ще парусот метрів і вїхали в містечко. Роман був розхвильований, піднявся, оглянувся сюди-туди, хотів щось сказати, та знов замовк. По хвилі знов піднявся і знов розглянувся. І промовив голосом, якби сам до себе:

— Ось тут о, зараз ліворуч, о, о, дивіться, є залізнича стація... Ми все виїздимо звідси, бо дуже вигідно їхати. Ось приміром тепер, пята заходить, за пів години йде поїзд. Це дуже вигідно!...

Але ні Грицько ні Стецько, що до нічого не почувалися, не здогадалися, до чого він оце говорить. Вони й не звернули уваги на його слова, розглядаючись довкруги по малому містечку. Стецько побачив, що опис, який він недавно зладив у думках про Цапівку, вповні годився й до цього містечка.

Роман замовк, а по хвилі не вдержав і тяжко зітхнув:

— О, Господи!

— Чогож тобі так тяженько на серденьку? — запитав Грицько.

— Ой, так! — відповів Роман. — Кожна людина має свої гризоти й турботи. І я їх маю! Ой, так, так!

— Якіж це гризоти в тебе? — питав Грицько далі. — Скажи, друже, а лекше стане тобі на серці. Любиш нещасливо? Ну, кажи, не стидайся, це по людях ходить.

— Ні, не те!

— Тебе гризе совість, що нічого не робиш, нічого не вчишся! — промовив знов Стецько. — На твойому місці я урвавсяб! Сидить на селі чотири роки і пальцем не кивне за книжкою. А роки йдуть, безслідно втікають, — а ти що?! Ну, кажи, що ти є?! Який інтелектуальний капітал, яку моральну силу представляєш ти?! Не диво, що час до часу гризе тебе совість — і далі Стецько став говорити Романові проповідь проти неробства, ліни. Говорив так гостро і був такий певний себе, що Роман звісив голову і вже мовчав.

— Куди їдемо? — спитав тимчасом візник, оглядаючись.

— Їдь далі! — відповів Роман.

І знов покотилася повозка вулицями, на яких того дня, в суботу, проходжувалися під вечір жиди, жидівки. Роман нахмарив чоло і все ще думав, кудиб то повести своїх милих гостей... Довго, довго він думав.

— Ага! — і нахилившись до візника, крикнув:

— Їдемо в Калинівку!

— А що в Калинівці? — спитав Грицько.

— Знайомий священик, вступимо до нього — відповів Роман, потираючи себе рукою по чолі.

— А дівчата там які? — спитав Грицько далі.

— Ет, дав би ти собі раз спокій з тими дівчатами! Все дівчата й дівчата! А потім, щоб ти знав, люди виговорюють на те!

— Такі самі розумні, як і ти! Пощож дівчата й є на світі, як не на те, аби їх любити? Ми любимо їх, вони люблять нас — цеж таке ясне й таке — таємниче.

— Але щоб ти потім чув, що люди про тебе говорять!

— Такі розумні, як і ти! — відповів Грицько.

Роман замовк.

А тимчасом вони переїхали малий кусник дороги й доїздили вже в Калинівку.

— Романе, до кого ми їдемо? — спитав Стецько.

— До священика. Дуже гостинні люди, він і вона. Нераз просив мене до себе, гостинні дуже люди... А ось і попівство!

В тіни дерев майже на початку села, стояла деревляна церква, а біля неї недавно збудоване нове ще приходство. Микола затяв коні, щоб з розгоном заїхати перед хатні двері. Станули. З хати ніхто не виходив. Гості увійшли самі. В сінях мила наймичка підлогу, розлила воду на цілі сіни, шурувала щіткою і до такту співала коломійку. Очевидна річ, що серед тої музики вона й не чула, як гості заїхали і як увійшли. Нагла побачила, кинула все і в двері.

— Гості! Гості! — кричала десь у кімнатах.

Гості перейшли через сіни. Роман застукав у двері.

Справа самоврядування.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОВІТОВУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ І ПОВІТОВУ ВИБОРЧУ ОРДИНАЦІЮ В КРАКІВСЬКОМУ, ЛЬВІВСЬКОМУ, СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ І ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВАХ.

IV. Законопроєкт про повітову виборчу ординацію.

3) **Поділ території повіту на виборчі округи.** Щоби перевести вибори до повітової ради територію кожного самоуправного повіту ділиться перед розписанням виборів на виборчі округи. Поділ з означенням скількости округів та їх границь переводить воєвода по засягненні опінії заінтересованого повітового і воєвідського виділу.

При творенні виборчих округів слід держатися слідуючих правил: а) кожна громада в цілости має входити в склад одного округа; б) сільські громади лучиться в округи від пяти до осьми мандатових; в) округи сільських громад мають творити одну неперервну територіяльну цілість; г) міські громади, які мають достаточну скількість населення до приділення їм щонайменше трьох мандатів становлять самостійні виборчі округи; д) міські громади, що не відповідають вимогам уст. г), лучиться з іншими міськими громадами, а лише на випадок виїмкової конечности з підміськими сільськими громадами в один виборчий щонайменше трьохмандатовий округ.

Поділу мандатів між виборчі округи мається довершити в такий спосіб, щоби відношення мандатів округи до загальної скількости членів повітової ради в одному повіті відповідало відношенню скількости цивільного населення відповідної виборчої округи до скількости цивільного населення всіх громад, що входять в склад самоуправного повіту. Щодо скількости населення рішає останній урядовий загальний перепис населення.

Зі сказаного бачимо, що кожна виборча округа вибирає певну скількість радних, відповідну до скількости населення. Міські округи вибирають щонайменше трьох радних, сільські від 5—8 радних. Ця постанова має свою історію. Первісний законопроєкт посла Путка установляв для сільських громад, в яких живе мішане щодо національности населення в дво і три мандатові округи, а крім того сільські громади мали приділювати до округ з узглядненням національного складу їх населення. Такі постанови давали би політичній владі змогу при визначуванні округ так штудерно приділювати громади до поодиноких округ, щоби це вийшло на шкоду українського населення.

Підписаний поставив внесок, щоби цілий самоуправний повіт становив один виборчий округ, а лише голосування відбувалося в кількох чи кільканацяти обводах. Коли я не удержався з цим внеском, поставив новий внесок, щоби кожний самоуправний повіт ділився на стільки виборчих округ у відношенні до сільських громад, скільки є повітових судів. І цей мій внесок перепав, але підкомісія пішла остільки на зустріч моїм бажанням, що в місце дво-і тримандатових виборчих округів заведено пять до восьми мандатові.

Більше мандатові округи утруднюють зловживання при визначуванні округ і улекшують контролю та зорґанізування голосування.

4) **Чисельний склад повітової ради.** Повітова рада складається з 24—40 членів, залежно від скількости мешканців, громад, що належать до повіту на основі послідного урядового загального перепису населення.

Устійнення чисельного складу повітової ради відбувається на основі слідуючих правил: а) в повітах, що нараховують до 72.000 мешканців, повітова рада складається з 24 членів; б) на кожні дальші 3.000 мешканців припадає по одному дальшому членові повітової ради з тим обмеженням, що загальна скількість радних не може переступати числа 40; в) при устійнюванні скількости членів ради на основі уст. б) рештки більші як 1500 береться в рахубу, менші ні.

Пос. Волод. Целевич.

„Плебісцит" Мусоліні.

Як відомо, Мусоліні і фашисти здобули собі державну владу силою, а після того „очистили" парлямент, звели його до ролі дорадчого чинника, повисилали на вигнання або до вязниці на Ліпарських островах всіх своїх політичних противників, скасували свободу преси, зборів і обсадили всі уряди, починаючи від найнижчих по селах і аж до найвищих виключно своїми партійними членами. Таким чином з політичного боку режім фашизму цілковито нічим не ріжниться від режіму комуністичного.

Тепер Мусоліні хоче надати своїй владі характер леґальний й уряджує „плебісцити"! Та помилявся би той, хто гадав би, що тут справді йде мова про свобідне всенародне голосування. Всяка передвиборча аґітація заборонена, аґітація в пресі неможлива, бо істнує лише фашистівська преса. Крім того є лише одна ліста кандидатів — та, яку встановила фашистівська „велика рада". При „плебісциті" виборці мають подавати голос лише „за" або „проти". При уживанні фашистами системи партійного терору, нема сумніву, що ця ліста матиме бажану для Мусоліні-я більшість. Таким чином, він зможе казати про себе, що панує з волі народу". Нововибраний плебісцитом парлямент не матиме жадних прав. Він мусітиме лише приймати до відома та без дебат затверджувати законопроєкти уряду.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

Подяка.

Не маючи змоги подякувати всім особисто — дякуємо цею дорогою ВПов. Духовенству, Установам Знайомим за виявлення нам співчуття та за віддання послідної прислуги бл. п. о. крид. П. Бобикевичові.

1680 1—1 **Родина.**

Сумерк більшовицької ґвардії.

Чічерін також на вигнанні?

Впадає в вічі, що комісар закордонних справ Радянського Союзу Чічерін ось уже пів року перебуває в Німеччині, куди він свого часу поїхав на лікування. Відомо, що Чічерін слабує на жолудок, цукрицю й боляки на ногах. Відомо, що він дуже перетомлений працею, яку він безнастанно протягом одинацяти літ, як головний керманич закордонної політики Радянського Союзу. Тому не дивним було би, що йому треба було і полікуватися і відпочити. Одначе його неприсутність в Радянському Союзі тягнеться занадто довго, і повстає питання, чи причиною цього його недуга, чи може тут якісь політичні мотиви. Деякі моменти вказували би на те, що тут головну ролю відограють саме політичні моменти.

Для зрозуміння цього треба насамперед зазначити, що Чічерін є одним з останніх зі старої ґвардії Леніна, якого Сталін досі ще терпів при владі. Одні з цеї ґвардії, як наприклад Троцький, Раковський, Радек, Преображенський, Пятаков є на вигнанні, Інші, як Зіновєв та Каменєв, які покаялися, одержали від Сталіна „помилування" й мусять задовольнятися маленькими урядами під гострим доглядом аґентів Сталіна. Нарешті треті, як Калінін, Бухарін, Риков та Томський, на яких паде підозріння, що вони симпатизують з правим проти-сталінським крилом партії, є на найкращій дорозі до цього, що й їх усуне від влади всесильний диктатор. Таким чином зі старих співробітників Леніна в раді народніх комісарів задержалися до останнього часу лише Луначарський та Чічерін, бо вони відгравали в партійно-політ. боротьбі зовсім другорядну ролю і старалися триматись по можности здалека від усяких внутрішніх суперечок. Одначе вся „малоросійська" хитрість та влізливість Луначарського не могла вратувати його від того, що останніми часами богато партійних впливових членів розпочали проти нього завзяту боротьбу. Поборюють його, як і Чічеріна зброєю, якою вони свого часу поборювали інших. Обидва вони належать до *інтеліґенції* й не вийшли з робітничої кляси. А це є в Радянському Союзі при певних обставинах дуже небезпечною річю. А Чічерін є не лише інтеліґентом, але ще й „дворянином" та бувшим царським урядником.

Юрій Василевич Чічерін походить зі старої дворянської родини. Його предком був італієць Чічері, який в 1472 році був у почоті грецької царівни Софії Палеольоґ, небоги останнього візантійського цісаря, яка вийшла замуж за мо-

---

— Прошу!

Увійшли, але в кімнаті не було нікого. Кімната була перед хвилиною вимита, долівка ще мокра, всі річи заложені в один кут, на відчинених вікнах провітрювано одежу, постіль. Гості увійшли і станули при дверях, щоб не робити слідів по кімнаті. В третій кімнаті кричала ще служниця, в другій хтось шептав до когось.

По добрій хвилі увійшов молодий пан-отець. Поправляв на собі одежу, видно, щойно вбрався в неї. В руці тримав книжку проповідей, загнену на тому місці, де читав. На лиці був збентежений, навіть перестрашений. Воно було й зрозуміле: молодий учився на завтра, на неділю, проповіди, а ті люди впали, перебили. Але всеж таки промовив чемно:

— Дуже мені мило, дуже мило! — і запинав похапцем свою одежу. — Але чим можу служити? Вибачте, в мене нині, як кожної суботи, заведення божевільних. Жінка заводить лад від самого досвітку, що нема й де подітися... Я переглядав саме проповідь на завтра... Чим можу служити?

Гості станули ні в цих, ні в тих. Чим він міг їм служити? Вони його не знали, не мали до нього ніякого діла. Чим він міг їм служити? На це питання повинен був відповісти Роман, але він в тій хвилі сховав хвіст під себе і сховався за плечі товаришів.

— Ца наш товариш Роман привіз нас до вас, всечесніший отче, щоб ми мали честь познайомитися з вами і *зложили свое* глибоке поважання, — відповів Стецько, рятуючи дурну ситуацію.

— Ага, то ви — гості! Гості в суботу! Це цілком що іншого! Прошу, будь ласка сідати! — Але сідати не було на що, отже пан-отець кинувся здіймати стільці зі стола, потім гості і господар пересунули стіл на середину кімнати і засіли біля нього. Сли й одночасно з тим почули всі ніяковість хвилі. Грицько і Стецько глянули на Романа, Роман сидів скупчений; мав вивезти своїх товаришів і позбутися їх, та приїхав сюди і — що далі? В другій кімнаті почали також скоро заводити лад. Крізь двері було чути, як стільці спадали на землю, як тягнено стіл, як хтось вибивав подушки і скоро кидав їх на постіль. Двері — мабуть до кухні — рипіли і скрипіли, хтось вбігав і вибігав...

Гості засіли. Пан-отець ще раз поправив свій сурдут і ще раз глянув у книжку, немов пригадуючи собі, на чому він станув. Потім відложив і промовив.

— Щож! Фербля!

— Добре! — втішився Роман. — Граємо!

— Я не вмію! — промовив Стецько.

— І я на тім не розуміюся — докинув Грицько.

— Що-о-о? Ви оба не вмієте фербля — спитав здивований пан-отець. — І ви студенти університету!? Ви — інтеліґентні люди? О, за моїх часів інакше виховувалися студенти, а про теольоґів уже й не згадую! Не на марне зійшов час на святій теольоґії, чоловік бодай *того одного* навчився, що може придатися в житті! А щож ви? Щож ви вмієте практичного для життя?

— Вони оба письменники, цей пише вірші, а той оповідання, оба не мають ніколи часу — вияснював Роман.

Пан-отець махнув тільки рукою.

— Вірші, поезії, оповідання читають ґімназисти й молоденькі панни, коли їм в голові іще фі-фі! А іншим яка з того користь? А фербель — то ясна, благородна гра, то мистецтво! То не вистане по папері мах та мах з гори на долину, а то треба думати, комбінувати, висилювати ум. Ну, а може ви вмієте яку іншу благородну гру?

— Я граю щось трохи преферанса й дурака — промовив Стецько.

— І свинки! — сміявся пан-отець. — Господи Боже! — і це студенти, інтеліґентні люди?! Мій паламар, як робить в ночі службу коло церкви, то з іншими вартівниками грає фербля, а преферанса, дурака — то й він би вже не грав! І щож мені робити з вами? — спитав пан-отець і сам здвигнув раменами. Запалив папіроску і став думати, що з такими гістьми робити?

— До того треба мати вже вроджений талант, а потім то треба і студіювати. Скоро ви досі не вмієте тієї штуки — ви вже й не будете її вміти! Але от що, я навчу вас грати кобанк. То легка гра і найбільший дурень зрозуміє гру. Отже це так... — і він замішав карти, роздав і почав їх учити.

Вся та розмова тревала всього кілька хвилин. Стецькові і Грицькові стало дивно: увійшли перший раз у хату до незнайомої людини і по пятьох мінутах уже грають в карти... — Гра була по правді легка, полягала на не знанні і не на комбінаціях, а на пустім припадку, який грачі називають щастям. Показав пан-отець раз і другий і вони вже знали нову гру. Добре, але до тої гри треба було крім щастя мати ще й гроші... Грицько і Стецько, обидва рівночасно, зловилися за кишені й обидва пригадали собі в той сам мент історію від самого початку. А той початок був завсіди один і той самий: вони не мали грошей, а виїзджаючи, заставили годинник за 5 корон і поділилися тою великою сумою по половині. Їхали до Цапівки, а звідти до другої Ксені — і *тепер не було в них майже нічого*. З тим сідати до гри, якої вони й не вміли, було годі. Але знов, що *було робити*, коли в тому домі не знали ніякої іншої забави, як карти? В найгіршому разі грозило їм, що можуть програти ввесь свій маєток, який увесь, злучений разом, виносив не цілих дві корони...

(Продовження буде.)

ськовського великого князя Іван III., праліда царя Івана Грізного. З покоління в покоління рід Чічеріних давав визначних державних мужів, учених та ґенералів. Сам Чічерін, якого матірю була прибалтійська баронеса Маєндорф, володіє чудово в слові й письмі німецькою, французькою, анґлійською й італійською мовою. Маючи великі родинні звязки та протекцію, він вступив на дипльоматичну службу царського уряду й почав робити швидку карієру. Та в 1907 р., маючи 35 літ, він пристав до соціял-демократів, його позбавлено служби й він мусів тікати за кордон. Тут він довший час жив у берлінському передмістю Целендорфі, а війна захопила його в Анґлії, де його, як інтернаціоналіста та більшовика посадили до вязниці. Після більшовицького перевороту в Петербурзі Ленін доложив усіх заходів, щоби анґлійський уряд виміняв його за кількох арештованих урядників анґлійського посольства. Анґлія пристала на це, і в кінці 1917 року Чічерін через Швецію вернув до Петербурга. Якби анґлійці тоді знали, що вони випускають з рук одного з найнебезпечніших ворогів британської імперії, вони напевно не спішили би так з його виміною.

Вернувши до Росії, Чічерін відразу пристав до Леніна і через кілька місяців по повороті вже став комісарем закордонних справ, як наступник Троцького(який став комісарем військових справ). Тут розвинув він нечувано інтензивну, політики та підміновування буржуазних та соціялістичних урядів цілого світа. Працював цілими днями й ночами, бо спав звичайно в будинку комісаріяту, від 10 рано до 2 години пополудні. Всі ноти до чужих держав писав він особисто й тут виказав себе незрівняним діялектиком та майстром дипльоматичної штуки.

Та тепер прийшла черга й на нього, як прийшла вона на інших. Чи тільки на який час, чи на завсіди? Йому тяжко було служити під проводом Сталіна, який нічого не тямить на закордонній політиці й не знає обставин життя в чужих країнах. Так його місце тимчасом заняв жид Літвінов, як „заступник комісаря закордонних справ", який не є такою індивідуальністю, якою без сумніву є Чічерін, і тому може лекше утримувати відповідні відносини до нового диктатора в Москві.

Убийство редактора в Загребі.

В Загребі невідомі особи вбили Тоні Шлеґеля, редактора ґазети „Новості" і президента „Югославянської Стампи". Шлеґель був дорадником теперішнього югославянського премієра, ґенерала Живковича. Крім того він був кандидатом на становище югославянського посла в Берліні або на державного пресового референта. Він був шурином віденського актора „Бурґтеатру" Гартмана. Мотиви убивства й виконавці покищо не викриті. Призначено 200.000 динарів нагороди за викриття вбийників. Поліція арештувала в звязку з цим убийством редакторів хорватської ґазети „Хрват". Цісльра та Персіца і політичних хорватських діячів Трумбича, Махека та Прибицевича. Загально панує погляд, що убійство мало політичний підклад.

Збори Адвокатської Палати у Львові.

В суботу 23. ц. м. в год. 4. попол. відбулися Загальні Збори Палати Адвокатів у Львові, які відкрив президент Палати д-р Грек. Віцепрезидент Палати д-р Зомерштайн представив у своїм рефераті діяльність Виділу за мин. рік. Над його звітом вивязалася дискусія, при чому Збори величезною більшістю ухвалили поургувати в міністерстві судівництва в справі затвердження статуту Палати, що м. ін. передбачує не двох, а трьох віцепрезидентів (третім буде українець). Після дискусії переведено вибір президії Палати і членів Виділу. Президентом Палати вибрано знова д-ра Ґрека. До Виділу вибрано з українців д-ра Я. Олесницького і д-ра М. Глушкевича. До дисциплінарної ради д-ра Евг. Давидяка, д-ра М. Волошина і д-ра Льва Ганкевича. До іспитової комісії для адвокатів вибрано зпоміж українців д-ра К. Левицького, д-ра Ф. Евина, д-ра Ол. Надрагу і д-ра Вол. Старосольського. До іспитової комісії для суддів вибрано з українців д-ра Ю. Кміцикевича, д-ра М. Левицького і д-ра Вол. Охримовича. До ініціятивної комісії увійшли м. ін.: д-р Ю. Кміцикевич і д-р Волод. Охримович. До ревізійної комісії адміністраційного фонду вибрано з українців д-ра Ст. Федака, до ревізійної комісії допомогового фонду — д-ра Степана Шухевича. До управи фонду вдів і сиріт ім. д-ра Каменського вибрано з українців д-ра Ст. Федака.

У справі музейних збірок Ставропігії і Народнього Дому.

У 20 ч. тижневича „Русскій Голос" з 14. березня 1929 р. ст. 3—5. і осібною відбиткою появилася стаття „В защиту гал. русских музеев" за підписом Николая Третяка сеніора Став. Інститута. Стаття ся має „согласно действительности" подати історію вивезення у Росію і відзискання назад до краю обох музейних збірок Ставропігії і Народнього Дому у Львові. І так починає п. сеніор Третяк: „По просьбе членов правления Ставроп. Института и Народного Дома русскія военныя власти, покидая Львов, вывезли музеи техже обществ из Львова..."

Які се були члени правлення свідчить про те протокол 95-ого засідання „Русского Народного Совета" з 16. березня 1915, за підписами д-ра Івана Добрянського і д-ра Сохацького. В цему протоколі сказано: „Н. Г. Третяк обращается К. Р. Н. Совету с просьбой сделать предложенія насчет выбора сеніора, 2 товарищей сеніора и 12 членов совета Ставроп. Института. К. И. Тыховский высказывается против мненія Н. Г. Третяка. Председатель (Дудикевич) возражает К. И. Тыховскому, указывая на то, что Р. Н. Совет в силу установившихся традицій имеет право делать предложенія относительно личностей намечаемых в члены правленія наших обществ и учрежденій. Решено было поручить составить комисіи в составе пять членов (д-ра И. А. Добрянского, о. Костецкого, Н. Г. Третяка, Цероха, Мальца) список кандидатам в члены правленія Ставропиг. Ин-та....". У 96. засіданні д-р Добрянський іменем вибраної комісії говорив про кандидатів і після „продолжительных прений" одобрено предложений комісією особовий склад членів старшини і контрольної комісії числом 17 осіб, а вже в 97. засіданні з 2. квітня 1915 р. предсідник Дудикевич „приветствует новаго члена Р. Н. Совета в лице Ивана Онуфріевича Цыбика, новонзбраннаго сеніора Ставр. Ин-ста, *котораго обязывает честным словом хранить в тайне все происходящее в заседаніях Р. Н. Совета*".

Чия просьба? У 109. засіданні Р. Н. С. 9. травня 1915 р. предсідник Дудикевич „затронул дело эвакуаціи Музея Ставр. Инс-та. Причем заявил, что несмотря на громадный труд соединенный с опаковкой вещей Музея и *некоторого рода опасности их порчи* во время перевозки, председатель все же таки *предпочел распорядиться насчет евакуаціи*, чем подвергнуть опасности евентуальнаго разгрома „культурными германскими варварами. Все меры приняты председателем были вполне одобрены и единодушно приняты к сведенню". У 111. засіданні Р. Н. С. 9. червня 1915 р. вже в Київі тойже предсідник Дудикевич, (а не присутна старшина Ставр. Інс-та) між іншим „доложил затем, что перевезены в Киев из Львова музеи Ставр. Инс-та и Р. Народ. Дома рукописи и старопечатныя книги из бібліотеки Р. Н. Дома и помещены пока что в комнатах первой гимназіи в Киеве" (та закінчено друк календаря О-ва им. Качков. — рівноважне з попереднім!). Наконець у 105. засіданні 9. вересня 1915 р. предсідник Дудикевич повідомляє зібраних, що через брак ваґонів доведеться завтра з воєнної пристані Дніпра на пароході „Ольга" виїхати з Київа на Ростов н. Д. членам Н. Совіта, селянам з контрактової дому (дійсне пекло — І. С.) і „весь груз и кажется музеи Н. Дома и Ставропигіи", против чого, як дійсно погубного для музейних збірок ніхто із присутної старшини Ставроп. Ін-ста і Нар. Дома не протестував.

Средства. Дальше твердить п. сеніор Третяк, що „деньги на содержаніе музея имелось из средств, вывезенных из Львова. Затем на эту цель реализировались купоны от ценных бумаг Ставроп. Инс-та. (Австрійські купони в часі війни на ворожій території!?) Однако реализація купонов оказалась скоро невозможной... У 166 засіданні Р. Н. С. 17. вересня 1915. р. вже в Ростові є вияснення про отсі суми у словах: „Ввиду того, что правительством (російським — І. С.) отпускаются непосредственно Н. Р. Совету значительныя средства на содержаніе г.-рус. беженцев и что фактически Р. Н. С. в настоящее время один ведает всеми делами по их призренію". Дотого у 184 засіданні 23. жовтня 1915. р. в присутности відпоручника рос. міністерства заграничних справ В. В. Олферьева і членів старшини Ставропігії предсідник Дудикевич пригадує Р. Н. Совіту, що зараз після виповідження війни і заняття Галичини російськими військами, „была им исходатайствована в М-стве иностр. дел субсидія в 5.000 рублей для возовновленія официальных органов русской народной организаціи... начиная с сентября 1914 г..., (а до цеї організації офіціяльно належала і Ставропігія — І. С.)... Р. Н. С. постановляет возобновить свое ходатайство о выдаче в распоряжение председателя Р. Н. Совета пособій, необходимых на расходы по деятельности Р. Н. Совета".

По сціпах,

прости пухнення ніг, проти жилахів, необхідною є перевязка і шин сеті. **Фармацевта пишоха без гуми** „Бинокна пропаска з мастевої пароксиних ґаленіки". — Виробна пропаска з мастевої пароксиних „МАЛЮКАТА" у ЛЬВОВІ, вул. Батория, 1667 1—1 п. п. поверх.

У 192. засіданні за листопада 1915. р. сеніор Ставропігії Цибик піддержує старання двох громадян про зачислення їх до вищої кляси побори із сих фондів, „мотивируя тем, что они оба являются членами Ставр. Инс-та, куда они были приняты за пособыя заслуги и вследствіе особаго к ним доверія". Мало того, у 194 засіданні 5. падолиста 1915 р. вінже противиться предложенню з...сти діети („суточныя"), що їх одержують члени Р. Н. С. в додатку до „пайка", бо поденне є винагородою за труди, з чим годиться і бібліотекар „Народнього Дому" Ф. И. Савстун, який додає: „что члены всех парламентов, сеймов, и всех политических и культурных заведеній получают за труды вознагражденіе". Отсе болюче питання безгріша виявилося і у 198 засіданні 14. падолиста 1915. р. в заяві Н. Г. Третяка: „как ему продлинно известно в польских комитетах, хотя на содержаніе и получают все одинаковый паек, каждый интиллигентный поляк получает пособія в общей суме свыше 150 рублей в месяц". Протокол сей принято в присутности п. Третяка на 199 засіданні 15. падолиста. У 226. засіданні 12. лютого 1916. р. принято до відома у присутности членів старшини Ставр. Інс-та доповідь предсідника Дудикевича про вплату чеком рублів 15.993.60 від галицького ґенерал-ґубернатора з Київа титулом „пособія для Р. Н. Организаціи по 4.000 Рб. в месяц начиная с м. сентября 1915 р., по следующим нормам: Содержаніе Н. Совета, нужды Н. Совета и пособія лицам по избранію Н. Совета". Прелімінар видатків Р. Н. С. затверджує М-во внутр. справ у Петербурзі (засідання 14. листопада 1916 р.). В засіданні 14. січня 1917. р. було принято до відома передачу з „ґенерал-ґубернаторства занятых по праву войны областей Австро-Венгрии" 8.000 рублів „пособія за м. ноябрь и декабрь 1916 г. на деятельность (зачеркнуто „членов"). Н. Совета". Тільки 4. березня 1917. р. після перевороту „Р. Н. Совіт русскої народної організації Прикарпатскої Руси" мусів ствердити, що нема ні звідки дістати гроша на його потреби, та що нема кому перевести внутрішню ліквідацію рахунків його діловодства і на цему закінчити записи в 6. томі свого протоколу.

(Докінчення буде)

І. Свєнціцкий.

Конференція для справ Сходу Европи.

В днях 26—28 березня б. р. відбудеться у Відні заходами „Міжнародньої Жіночої Ліґи Мира і Свободи" конференція, присвячена політичним питанням Сходу Европи. На порядку нарад конференції поставлені ось які справи: I) Загальне політичне положення, головно в Східній Европі. II) Питання закордонної політики: кордони; договори; зброєння. III) Питання внутрішньої політики: меншини; преса; виховання; громадська думка; моральне розоруження. В конференції візьмуть участь члени Виконавчого Комітету Міжнародньої Жіночої Ліґи і представниці слідуючих країв: Німеччини, Австрії, Чехословаччини, Мадярщини, Болгарії, Югославії, Румунії, України, Польщі, Литви, Латвії, Естонії і Фінляндії. Виконний Комітет звернувся до п-ні пос. *Мілени Рудницької* з проханням виголосити на конференції головний реферат про політичне положення в Східній Европі. Пос. Рудницька приняла запрошення і вже виїхала до Відня.

По широкому світі.

Міссісіпі прорвала знову цього року ґаті в деяких місцях. Місто Квіней загрожене повінню.

Льондонський кореспондент „Берлінер Таґеблятт" повідомляє, що намірена породож анґлійських промисловців до Москви імовірно не відбудеться.

У Парижі були комуністичні маніфестації; 20 арештованих.

Анґлійський економіст сер Джордж Пеш передбачує в недалекому часі гостру фінансову кризу у всьому світі. Вона буде наслідком політики митових барієр і протекціоналізму, політики, що є, на його думку, рівнозначна зі самогубством народів.

В Ульстері скасували пропорціональну систему виборів. Парляментські вибори у травні будуть переведені на підставі „більшостевої" системи.

При додаткових виборах до анґлійського парляменту консервативна партія, яка має дотеперішньо більшість, стратила 15 місць. Ліберали здобули три місця, а робітнича партія дванацять.

Сойм.

Бюджетова сесія сойму і сенату замкнена.

Дуже жива дебата розвинулася вчора в соймі над звідомленням бюджетової комісії про внесок, що взиває Найвищу Контролю Палати поінформувати сойм, чи господарка уряду в мин. бюджетовому році оберталася в рямках ухваленого соймом бюджету.

Референт цієї справи пос. Чапінський (ППС) висказав жаль, що в часі нарад комісії над цією справою не був присутній голова Найв. Контролі Палати, наслідком чого комісія не мала можности вислухати його вияснень. При цій нагоді промовець підніс з вдоволенням, що мін. Ґродинський предложив уже соймові закон про додаткові кредити за рік 1929-30 у звязку з коштами вистави в Познані. Опісля пос. Чапінський критикував Н. К. П., діяльність якої викликує в суспільности неспокій.

З черги забрав слово голова Найв. Контролі Палати проф. Врублевський, що подавав вияснення соймові. Ці вияснення були оперті на обчисленнях цілорічного переступлювання прелімінарн. (загальних касових оборотів і додаткових кред. в), які можна передбачити.

При кінці проф. Врублевський заявив, що не всі внесення сойму були як слід уаргументовані. Це він уважає за свій обовязок подати до відома сойму. Колиж сойм не прийме його заяви до відома і не дасть йому апробати, то він витягне з того консеквенції.

Після того промовляв ще у тій справі марш. сойму Дашинський.

На самім початку засідання відбулася дискусія над внесеннями кількох клюбів у справі господарської ситуації. Промовляло кількох послів, м. ін. пос. **Луцький.** Дискусію перервано. Зле передтим ухвалено резолюцію, в якій стверджено, що сойм підтримає всі заходи уряду в господарських справах.

Дальші точки денного порядку викликали вже ширшу дискусію. Внесення, щоби знести пашпортові оплати, після запевнення управителя міністерства скарбу Ґродинського, що уряд є скильний піти на обниження тих оплат, відіслано до бюджетової комісії.

Після поданих на вступі промов про господарку в мин. бюджетовому році і про Найв. Контролю Палати реферував пос. Багінський (Визв.) внесення в справі ходу праць в конституційній комісії над ревізією конституції. Клюб ББ пропонував, аби конст. комісія могла працювати над зміною конституції також у часі між сесіями. Комісія з мотивів правних, звичаєвих, практичних і політичних спротивилася тому і внесення відкинула. Після промови мін. Царя внесення клюбу ББ відкинено.

Опісля сойм приняв резолюцію, в якій візвано уряд, аби в б. австр. займанщині ведення спадкового переводу переказано знову судам, а не нотарям. З черги принято резолюцію в справі помочі для населення, що потерпіло від елементарних нещасть. Зате відкинено внесення уряду, щоби продовжити на рік речинець стабілізації.

По павзі приступлено до голосування над поправками сенату до бюджету. В остаточних цифрах бюджет виносить: у видатках 2.787,787.731 зол. в доходах 2.954,967.414 зол. Бюдж. надвишка, з якої мають бути покриті 10-проц. додатки для урядовців, виносить 167,179.683 зол.

Після оголошення висліду голосування над поправками сенату відчитав мін. Складковський письмо Президента Річипосп., яким бюджетову сесію сойму замкнено. Марш. Дашинський побажав послам „Веселих Свят" і дякував їм за 5-місячну важку працю. Дякував теж міністрам і представникові уряду, що працювали з соймом цілих пять місяців.

Одночасно майже доручено канцелярії сенату письмо, яким замкнено бюджет. сесію сенату.

Перші кроки до зближення між Анґлією і СРСР.

З Льондону повідомляють, що вчора виїхала до Москви анґлійська делеґація, зложена із 130 представників найбільших анґлійських фірм, щоб докладно розслідити на місці господарку більшовиків та ствердити можливість навязання нових торговельних взаємин між Анґлією і СРСР.

—o—

Америка хоче навязати контакт з СРСР.

В Ню Йорку кружляють поголоски, що представники американського гірничого й електричного промислу, які бажають навязати контакт з СРСР, звернулися до Ювена Юнга, провідника репараційної комісії в Парижі, щоб він опрацював плян Доза також для СРСР, яким можна буде зліквідувати заграничні довги Росії, за що Злуч. Держави готові визнати уряд СРСР навіть де юре. „Женераль Електрі Компані", якої президентом є саме Юнг, не заперечує ні не потверджує цих поголосок. Зате провідник більшовицького торг. представництва Павло Брон заявив, що над справою російського довгу в Америці більшовицький уряд нераз уже застановлявся.

—o—

Напруження відносин між Анґлією й Америкою.

Затоплення анґлійського корабля.

На американських водах американський корабель „Абальон" затопив анґлійський „Імальон", тому, що на тому кораблі вже від трьох літ перевожувано алькоголь до Америки. Анґлійський амбасадор у Вашингтоні домагався від американського уряду вияснення у тій справі. Американський уряд відповів, що не має офіціяльних, точних звідомлень з корабля про той випадок і тому не може нічого вияснити.

—o—

Літвінов і Сталін перемучені.

Повідомляють з Москви, що в найближчих днях виїзджає з Москви на лічення за границю заступник нар. ком. закордонних справ Літвінов. Літвінов у переїзді через Польщу мабуть задержиться у Варшаві та відбуде конференцію в актуальних політичних справах з мін. закорд. спр. Залеським.

Перед кількома днями Сталін піддався оглядинам лікарів, які ствердили в нього нервове перемучення і поручили йому усунутися на два місяці з політичного життя. Сталін мусітиме виїхати на відпочинок.

—o—

Лід на ріках рушив.

Зірвані мости на Вислі.

Під натиском леду зірвані два мости на Вислі на шляху Осьвєнцім-Хшанів і на ріці Вислоці в Лабузю біля Пільзна. Це спричинило перерванння комунікації в обох місцевостях. Леди пливуть дуже скоро, що зменшує небезпеку більших повіней. Правдоподібно нинішня ніч буде переломовою для ледів на Вислі під Варшавою. В неділю рано рушив лід на Сяні від Ослави до Загіря. Рівень води піднісся на 1.15 м. понад звичайний рівень ріки. Рівень води на Млечці (доплив Вислока) піднісся на 4 метри і залив передмістя Переворська. В понеділок вода вже вилила. Повторилися небезпечні ледові запори. На гірських ріках Вяр, Вирва, Стрвяж і Ступниця вода піднеслася на 70 цм. до 1 м. Також рушив лід на Дністрі в горішнім його бігу. Заходить небезпека, що й на Дністрі потворяться ледові запори.

—o—

Арештування четвертого справника нападу на листаря.

Роман Мицик, засуджений на 7 літ тяжкої тюрми за напад на листаря Кохановського, зізнав на розправі, що ділав на приказ „Брили" (псевдонім). У слідстві устійнено, що „Брилою" був **Зиновій Книш**, студ. IV. року прав, який мешкав в Акад. Домі при вул. Супінського, котрого й отсе арештовано. Підчас ревізії мали знайти при ньому почтові посвідки на вислані квоти до Бронфманівної. Книш ждав у дні нападу біля костела св. Анни на напасників, щоб відобрати від них заграблені гроші. Слідство ведеться далі.

З життя наших установ.

Загальні Збори С. У. А.

В суботу 23. березня ц. р. відбулися Загальні Збори Союзу Українських Адвокатів у салі Т-ва „Українська Бесіда" при численній участи членів. Збори відкрив президент СУА д-р Кость Левицький. Опісля відчитано протокол з попередніх Загальних Зборів, який принято. Слідували звідомлення з діяльности Виділу СУА, з яких виявилося, що Виділ розвинув у м. р. живу організаційну працю між українськими адвокатами. Виділ піднявся видавати свій журнал „Життя і Право" та воронив станових інтересів своїх членів.

Після уділення уступаючому Виділові абсолюторії приступлено до вибору нового Виділу. Президентом СУА вибрано через аклямацію знова д-ра Костя Левицького, віцепрезидентом д-ра Михайла Волошина. Членами Виділу стали: 1. д-р Лев Ганкевич, 2. д-р Маріян Глушкевич, 3. Альфред Говикович, 4. д-р Евген Давидяк, 5. д-р Роман Перфецький, 6. д-р Володимир Константинович, 7. д-р Володимир Старосольський, 8. д-р Олександер Надрага, 9. д-р Михайло Терлецький і 10. д-р Евген Шуровський. До контрольної комісії увійшли: 1. д-р Володимир Охримович, 2. д-р Іван Кміцикевич і 3. д-р Богдан Савчак.

НОВИНКИ

— **Українка.** Сербський щоденник „Новости" в ч. 2473 з дня 17. березня приносить чималу статтю п. М. Тумира під заг.: „Ювилей Великого Славянина — Пророка України. Життя Тараса Григоровича Шевченка". Стаття написана в українському патріотичному дусі і вже завдяки цьому одному є рідким випадком у сербській пресі.

— **Фош поруч Наполеона.** Похорони Фоша у Парижі були маніфестацією всього французького народу і нагадували „свято перемоги" після війни. Фоша рішили похоронити в соборі Інвалідів, де спочиває Наполеон. Уся світова преса присвячує обширні статті на тему стратегічного генія Фоша. Деякі французи йдуть навіть так далеко, що не вагаються прирівнювати Фоша з Наполеоном. У патріотичному запалі вони забувають, що цим таки обнижують величину Наполеона.

— **За Фошем Сарай.** Помер у Парижі генерал Сарай, один із полководців у великій війні. Мав він 72 роки. У 1914 р. проводив третьою армією і відограв чималу ролю у битві над Марною. У 1915 р. був призначений головнокомандуючим союзних військ на Сході. Він організував воєнну базу у Сальоніках і проводив офензивою, що відобрала Манастир. У 1918 р. покинув військову службу наслідком ріжних непорозумінь у звязку з лінією політики Франції на Сході. У 1924 р. його призначили знову командантом французьких військ у Сирії.

— **Львівська темна хроніка.** Застрілився 60-літній тесля Іван Лось, що мав славу великого „бабія" і зводника. Не вважаючи на свій вік він робив вічно нові знайомства з молодими дівчатами та молодицями і виступав у ролі землевласника, який має женитись, ошукуючи їх при цьому. — Напротязі одної неділі львівські злодії відвідали кілька приватних мешкань і крамниць у ріжних кінцях міста і позабирали на вул. Сикстуській і Длуґоша футра, на Боїмів сила матерій, на Лелевеля білля і футро.

— **Повінь у Львові.** Мешканці Львова знають, що єдина повінь, яка може їм загрожувати, може прийти хіба з хмароломом. Полтва при помочі всієї води, що йде водопроводами не стала би, здається, небезпечною рікою. Зате на вул. Снопківській є „ставки", радше сажавки, для вжитку сусідніх цеголень. Вони пригадали про своє істнування виливом, який без труднощів досягнув до домів на вул. Снопківській, що вся лежить нижче ставків.

— **Пожежа у Львові.** Сьогодні коло 9. год. вранці повстала пожежа в льокалі пральні при вул. Академічній ч. 26. При рятуванню один з персоналу ранений у голову. Заалярмована пожежна сторожа вгасила вогонь. Великих шкід нема.

— **Ріжні вістки.** Бувша румунська королева Марія погодилась при зустрічі у Франції зі своїм сином Карлом. — Відомий німецький диріґент Бруно Вальтер покинув становище диріґента в державній опері в Берліні; його димісія спричинена конфліктом з адміністраційною радою опери. — Бельгійський уряд асиґнував 25 міл. фр. на організацію свят з нагоди 100-ліття незалежности Бельгії у слідуючім році. — У Ленінграді помер театральний діяч Б. І. Бентовін. — На Шлеську в Вел. Гайдуках ґранат покладений перед стацією невідомо ким ранив чотирьох школярів. — У Берліні згоріла фабрика з 15 автобусами. — Син російського тенора Смірнова 17-літній молодець кинувся з вежі Айфля вниз у розпуці, що батько не прислав йому грошей. — „Білий Дім" у Вашингтоні, резиденція президента Спол. Держав, варта 19,685.975 дол., без приналежних до нього ґрунтів, а річне комірне 650.000 долярів.

— **Кінові химерниці.** Відома кінова артистка Констанс Тальмедж виходить утретє замуж у Голівуді 8-го травня. Її муж — молодий міліонер з Шікаґо, Товзенд Нечер. Весілля відбудеться в палаті славного коміка Бастер Кітона. Тальмедж розвелась у 1922 р. з першим мужем греком Пальоґлю. У 1926 р. вийшла замуж удруге за льондонського капітана Мекінтоша. Не минуло й року, як муж утік від неї до рідної Шотляндії. Артистка має 29 літ, а почала свою карієру ще дівчинкою в 1914 р. і хутко стала одною з найбільших фільмових акторок. У Голівуді її міліонові заробітки стоять на третім місці.

— **Доми без вікон.** „Дейлі Мейль" приносить звістку про нову ідею американських архітектів. Вони мають намір побудувати кілька великих домів без вікон. Мета — створити помешкання ідеально тихі і без продувів. Ці „модерністи" в архітектурі — як вони самі себе називають — заявляють, що богато вигідніше освічувати доми штучним світлом, ніж природним. Крім цього вікна спонукують мешканців зазирати через них і через це люди тратять забагато часу, а навіть нарушують свою моральну рівновагу. Доми т. зв.

сліпі матимуть крім штучного світла, ще й ультрафіолетне проміння. Одним словом: поворот до печер вивінуваних модерним комфортом і модерними... ідеями.

— **Автомати замісць крамниць.** Хто з нас не відчуває вряди-годи невигоди наслідком примусово зачинених крамниць у місті? У неділю нпр. — саме тоді, коли найбільше осіб пригадує собі, що треба обстригтись і оголитись — крамниці стрижіїв зачинені. Від 7-ої год. вечора щодня всі неполаднані орудки мусять ждати до другого дня. В Англії починають радити собі з законом зачинювання крамниць — автоматами. Є вже там автомати з папіросами, марками, а тепер прийшла черга на корінні товари; за дрібні гроші можна добути з автомату всю ніч цукор, чай, каву, сало, ковбасу, масло...

— **В торгівлі** стрічається дуже богато фальшивої і шкідливої для здоровля цикорії. Щоби не набути фальсифікатів, треба купувати тільки вироби солідної, що дає повну ґарантію добірного товару, фабрики „СТАР" в Судовій Вишні. Фабрика ця виробляє крім цикорії, знану зі своєї доброти намістку кави „Колінка".

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти".

З судової салі.

Політичний процес у Коломиї.

Дня 20. березня ц. р. відбулася перед лавою присяглих в Коломиї тайна розправа проти студ. прав Дмитра Печенюка зі Стецеви за злочин з § 58 ц, поповнений через те, що в листопаді мин. року одержав від незнайомої йому особи більшу скількість летючок УВО. і нелеґального часопису „Сурма", які поліція у нього при переведенні домашньої ревізії сконфіскувала. Обвинувачував прокуратор Герц, трибуналові проводив віцепрезидент Саганек, боронив адвокат д-р Ів. Новодворський. Суддям присяглим поставлено 5 питань, а то в напрямі злочину з § 59 ц, § 65 а, § 300, § 302 і арт. 58 пресового декрету. Ці питання судді присяглі по промові оборони 12 голосами заперечили, так що обвинувачений по 4 і пів місячній слідчій тюрмі вийшов на волю.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. *(З діяльности Союзу Українок).* Дня 16. ц. м. в переїзді до Підгаєць задержалася в Бережанах сенаторка О. Кисілевська, що виголосила дуже інтересну промову про завдання українського жіноцтва під нинішню хвилю. Поважна скількість слухачок була просто захоплена. Після реферату богато наших пань і дівчат зголосило охоту до праці серед міщанок і селянок, яка є без сумніву найважнішим завданням інтеліґентного жіноцтва. Відїзджаючу сенаторку пращав з вдячністю великий гурт українського жіноцтва ще й на зал. двірці. — Дня 17. ц. м. відіграв амат. гурток при „Союзі Українок" комедію в 4 діях „За двома заяцями". Вистава пройшла гладко, численна публика не щадила оплесків виконавцям. Філія „Союзу Українок" у Бережанах складає отсим шляхом щиру подяку о. Володимирові Соломці за його ревну режисерську працю.

БУСЬК. (З організаційного життя). Дня 26. лютого ц. р. відбувся Повітовий Народній Зїзд судового повіту Буськ, у якому взяли участь делеґати з 16 сіл повіту, вся місцева інтеліґенція і кількох священиків. Нарадами проводив місцевий адвокат д-р Процик. Посол о. д-р Пелліх здав звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації і говорив про потребу та способи політичної орґанізації на селі. По рефераті розвинулася жива дискусія на актуальні політичні теми, в якій брали участь селяни делеґати, п. Ваньо, д-р Процик, Кость Пятниця з Буська й інші. По дискусії приступлено до вибору Повітового Народнього Комітету, якого головою вибрано одноголосно п. Вороновського, знаного діяча з Буська, заст. голови о. Васильківського з Острова і 10 членів зі судового повіту. Жива дискусія на Зїзді і видиме заінтересування широких селянських кругів політичними справами каже надіятися, що і в буському повіті почнеться тепер систематична і совісна робота.

Зі спортового життя.

Краєві змагання у важкій атлєтиці та боксі

Український Спортовий Союз у Львові уладжує в днях 20. і 21. квітня ц. р. краєві змагання у важкій атлєтиці та боксі. До участи в цих змаганнях УСС. запрошує всі спортово-руханкові орґанізації краю, як також усіх окремих важко-атлєтичних аматорів та аматорів боксу.

Зголошення змагунів приймає УСС. до дня 15. квітня ц. р. Пізніші зголошення будуть неважні.

Важення учасників і поділ на ваги відбудуться дня 20. квітня в годині 9-ій перед полуднем.

Подорож і прожиток змагунам мають оплатити товариства або самі учасники. Нічліг придбає УСС.

Аматорів, що не є членами ніякого з наших спортово-руханкових товариств, прохаємо зголосити своє участництво через одну з місцевих спортово-руханкових орґанізацій (клюби УСС., Сокіл, Луг) або, коли такої в місцевости нема, просто до УСС. Адреса: Український Спортовий Союз на руки д-ра Б. Гнатевича, Львів, Зіморовича 20.

Спортова Рада УСС.

ОГОЛОШЕННЯ

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 26-го, г. 7·30 веч. „Царевич", оперетка Леґара (премієра).

Середа 27-го, г. 3·30 попол. „Поворот тата" для молоді.

Середа 27-го, г. 7·30 веч. „Царевич", оперетка Леґара.

Четвер 28., пятниця 29. і субота 30. березня театр замкнений.

Кіна.

„Аполльо": „Безгрішниця" Ляара Ля Пляте.

„Лев": „У крутіжі Парижа" з Ліль Даґовер.

„Оаза": „Останній приказ".

„Паляс": „Полонена окаяного".

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесіню: „Голгофта".

„Фатаморґана": „Сторожі чесноти".

„Химера": „Золотий магніт".

Програма радіо.

Середа 27-го.

Льондон (358). 16·45 Легкий вляснчний концерт. 17·45 Органи. 21·00 Опера „Іванчу".

Париж (1744): 12·30 Камерний концерт. 15.45 Концерт. 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт орхестри. 20·30 Камерний концерт.

Мілано (504,2). 12·30 Квартет. 20·30 Легка музика.

Ляйпціґ (361,9). 21·00—1·00 Нічна музика.

Штутгарт (321,2) 20·15. Вечір Моцарта.

Гамбурґ (391,6). 20·00 Данська музика.

Рим (443,8). 17·30 Вокально-музичний концерт.

Відень (519,9) 19·00 Оратор'я Гендля.

Будапешт (554,5). 17·40 Циганська музика і мадярські пісні 20·30 Віольончеля.

Москва (1442,3). Російська музика.

Харків (477). 10·00 Робітничий концерт. (1680) 20·00 Підвищення врожайности виклад.

Варшава (1395,1). 17·55 Орхестра. 19·50 Опера з Познани.

Четвер 28-го.

Льондон (358). 19·45 Фортепянові сонати. 23·35 Концерт композиції.

Париж (1744). 1·30 Концерт Льокателі. 15·45 Симфонічний концерт.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт сліпих артистів.

Мюнхен (536,7) 16·30 Концер Анни Ґрес-Станґ. 19·00 Стара камерна музика.

Гамбурґ (391,). 21·40 Старі німецькі мистці.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Чеська музика.

Мілано (504,2). 20·30 „Джіоліно" опера Зондові.

Відень (519,9). 17·30 „Парсіфаль з опери.

Москва (1442,3). 19·00 Симфонічна орхестра.

Харків (477). 18·00 Камерний концерт. (1680) 19·30 Камерний концерт.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Копичинці:
27.III. Маруся Богуславка.
28.III. Вій.
29.III. Казка Старого Млина.
30.III. Спрітна Хася.
31.III. Базар.
Теребовля:
1.IV. Базар.
Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.
Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казка Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.
Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 4—?

Головний Виділ Українського Технічного Товариства повідомляє отсим Товаришів, Членів Т-ва, що в середу дня 27. березня ц. р. о год. 18-тій відбудеться в домівці Т-ва відчит тов. Інж. Андрія Корнеллі на тему: „Торфовиська і їх користування". — З огляду на цікаву тему цього відчиту, Виділ сподіється як найчисленнійшої участи Товаришів. 1682 1-2

Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові пригадує, що звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться в неділю дня 31. ц. м. в салі „Української Бесіди" (вул. Рутовського ч. 22) в 5. год. попол. Право голосування мають усі члени-опікуни, члени Головної Ради, голови Філій або їх заступники, члени контрольної комісії і відпоручники звичайних членів, вибрані на філіяльних зборах. Просимо в останнє наші Філії прислати нам відомодення з діяльности, себто виповнений квестіонар. 1—3

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 8. Оцінка безплатно. 13 6 42—

НОВІ НОТИ. В. Безкоровайний: Піду в садок, Думи мої — міш. хор, Плотію уснув, Садок вишневий — хор жін. і муж., Треба всюди приятеля — сольоспів. 1674 2—3

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукується кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 8—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає на готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло плачу найвищі ціни. 3 148-?

УПЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжечку, видану через ПКУ в Рані руській на ім'я Стефан Молоко син Гриня, ур. 1904 р. 1683 1 3

ПИСАРА, евентуально солїцитатора, що бігло пише на машині, прийме адвокат Степан Мудренький в Тлустім. 1681 в) 1-3

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ потрібний в адвокатській канцелярії. — Зголошення з поданням умови і референцій до Адміністрації „Діла" під: „Адвокат на Поділю". 1681 1 3

РАТУЙТЕ своє здоровля і з весною починайте лічення водами мінеральними фабрики „Здоровля" (вул. Здрове ч. 9, тел. 14—72). — Води ці продуковані і під директивою визначного хемика удосконалені, перевисшають в успіхах всі інші. 1684 1—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 19—24

За інформаціями в справі лікування сірчаними і боровиновими купелями та питними мінеральними водами в цьогорічному сезоні в ЧЕРЧІ, належить звертатися до канцелярії Управи Купелевого Заведення

„МІНЕРАЛЬНИЙ ЖИВЕЦЬ ЧЕРЧЕ"

Львів, вул. Косьцюшка ч. 5.

1653 **Ізмараґд.** 1—3

24 зол. СТОЛОВЕ НАКРИТТЯ **24 зол.**

з хінського срібла: 6 дожок, 6 вилок, 6 ножів і 6 дожочок тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА, ЛЬВІВ,

вул. Сикстуська ч. 4 Тел. 59—2

1644 2—1

В будуарі кожної **елеґантної жінки** царює славна **французька водка**

„B K A Z A Y"

1589 а) **Жадайте скрізь!** 2—1

Подяка.

Щиру подяку складаємо сею дорогою Вп. Д-р Осипові Бородчакові за сердечне пожертвованнєся і виряжання з обіди страшної смерти нашої недужої дорогої донечки Оді.

1686 1—1 **Марія і Семен Дубіяни.**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

ч. 68 (11.409). Львів, четвер 28. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Важке положення.

Львів, 27. березня 1929.

Бюджетова сесія сойму і сенату закінчилась. І до того закінчилась у моменті найбільшого напруження між соймом і урядом та серед доволі несприятливих перспектив на господарському фронті. Не скриває цього і польська преса, навіть та, що підтримувала теперішній уряд.

Ось краківський „Час" пише ясно і недвозначно: „І господарська і політична ситуація представляє в тій хвилі поважні труднощі. Нема сумніву, що під господарським оглядом принесли останні тижні богато признак, які наказують ревізію дотеперішньої господарської політики і **якнайбільшу осторожність в реалізації деяких намірів уряду.** Суспільність перетяжена податками і даннинами, рільництво ледви дихає, торговля в застою, промислова продукція бореться зі злою конюнктурою в переважаючій частині або з етатизмом, а заграничні кредити приходять щораз важче. Премієр уряду Бартель виголосив у соймі успокоюючу промову, в якій пояснював ці відємні прояви як переходові".

Здається, важко вимагати від краківського „Часу" наглядніщої та яркішої характеристики теперішнього положення. З останньої соймової сесії моральною переможницею у змаганнях з урядом вийшла без сумніву соймова опозиція. Вона й готовиться тепер далі до боротьби з урядом і поза соймом. Дійшло до того, що теперішня опозиція стала навіть агресивною супроти уряду. Вона вже не в дефензиві, а в наступі. „Перед двома роками — пише „Час" — а навіть перед роком булиб приняли октроювання конституції та виборчої ординації без ніякого шемрання. Нині будуть старатися за всяку ціну не допустити до того, а колиб це грозило, то заповідають сильний опір, що означає у соціялістів проголошення ґенерального страйку. Начальна Рада партії рішила приготовитися до нього на цей випадок без огляду на те, що це спричинить велику внутрішню крізу в державі. Також інші радикальні партії (Визволене) приготовляються перейти до гострої форми опозиції".

З наведених ревеляцій „Часу" виходить, що гра йде не на жарти, що може прийти момент великої державної скрути. Якеж становище теперішнього уряду до всіх тих перспектив непевности положення в найближчій будуччині? Цього ніхто не знає, але вже й у пресі появилися поголоски про неминучу реконструкцію кабінету, а навіть про уступлення теперішнього премієра Бартеля. Прем. Бартель стояв усе на становищі мирної співпраці зі соймом, на становищі нерозогнювання конфліктів між урядом і соймом і не зважаючи на те, мирної співпраці з законодатними установами наладнати не вспів. Ґрупа т. зв. полковників все була через те в опозиції до прем. Бартеля і тепер напирає на його уступлення. Якщо вона малаб рішати всеціло про дальший хід подій у Польщі, тоді напевно булиб ми свідками численних несподіванок, з октроюванням конституції включно. Але велике питання, чи при теперішній ситуації та при теперішній діяльности соймової опозиції т. зв. лівих польських партій, це вдалось би їй зреалізувати.

Деякі політичні кола лянсують тепер думку, що одиноким виходом з витвореного важкого положення може бути тільки поворот марш. Пілсудського на становище голови Ради Міністрів, бо тільки його авторитет може ще причинитися до збереження, зглядно привернення належного авторитету урядові та необхідного довіря до його політики. Такий вихід з положення підсуває і краківський „Час".

А такий вихід — це без сумніву остання дошка ратунку для теперішнього т. зв. санаційного табору. Він найшовся в тупіку, опинився в сліпій вулиці, з якої успішний і переможний вихід щонайменше дуже важкий, а при маленькій навіть тактичній похибці незвичайно небезпечний. На цю тему можнаб богато дечого писати та краще бути скупим на слова, передовсім з цензурних оглядів. Сказаного доволі, щоби собі виробити погляд на теперішнє внутрішнє положення Польщі. Очевидно, що до нього мусять заняти відповідне становище й наші політичні чинники як з уваги на те, що вже є, так і з уваги на те, що може бути.

Закордонний політичний огляд.

Берлін, 24. березня 1929.

Весняні бурі.

Не тільки в природі, але також і в політиці переживаємо оце дні перших весняних хуртовин. Вони піднімаються в кількох місцях зразу і то неначеб без взаїмного причинового звязку поміж собою. Весняні бурі?

Починаючи з Еспанії, бачимо, що там скрита затяжна революція раз-у-раз сколихує цілу тамтешню державну будівлю. Недавно ми слідили за розвитком артилерійської офіцирської револьти в Сеґовії. Прімо де Рівера „задушив бунт" доволі скоро. Та ледви заспокоїлась країна, коли „бунт" піднявся знова, тим разом у Мадриді, у високошкільних і студентських кругах. Та не може бути найменших сумнівів, що Рівера черговий раз вийде побідником в цьому нерівному змаганні. Це йому не першина. Одначе нам в даний момент неважно, як це Рівера зробить. Богато цікавіше є питати за причинами неспокоїв. В чому-ж річ? Названі події виявляють наглядно, що всі засоби диктатури зєдинені в руках Рівери, не є в стані загнуздати всі оті скриті покищо сили, що тут і там, щораз частіше і щораз із більшим розмахом бють об застиглу систему його диктаторських порядків. Над Піринеями стоїть атмосфера глухого, політичного неспокою, наладована всякими можливостями.

Такий самий глухий неспокій стоїть і над Югославією. Зареєструємо випадки найсвіжішої дати: уряд відмовив провідним хорватським політикам паспортів і заборонив їм всякі виїзди за границі держави. Це знова довело загребські настрої до точки кипіння. Щож це? Продовження старого сербсько-хорватського конфлікту? Адже диктатуру короля Олександра реклямовано з усіх сил і взагалі оправдувано тим, що вона мала бути останнім можливим засобом усунення конфлікту. Виявляється, що цей конфлікт істнує помимо диктатури далі і при такій поведінці з хорватами є щораз трудніше не вірити хорватським запевненням, що королівська диктатура це зовсім не спроба безпартійного поладнання конфлікту, але один з чергових екстермінаційних сербських засобів, щоби хорватську справу „зліквідувати". Ті самі познаки старої сербської нетерпимости виявляє теж гострий курс диктаторського уряду супроти словінської і німецької меншости. Недавно арештовано і відібрано спроможність прожитку провідникові німецької меншости в Югославії лікареві д-р Камільо Морокуті, цілком подібно, як це недавно зробили поляки з провідником горішньо-шлеських німців Уліцом. Зрештою, югославянська диктатура, принята з доволі великою дозою симпатії за кордоном, починає — розчаровувати.

Санація югославянських відносин. Декрети диктатури, що систематично розбивають малощо не всі форми дотеперішнього югославянського політичного життя, щораз більше починають носити на собі признаки партійности, щораз більше починає знова особи короля-диктатора висувати голову певна, означена кліка і диктатура, що начебто була подумана всенаціонально і передовсім *вседержавно*, виявляється щораз виразніше як засіб чисто партійної боротьби.

В одному з останніх чисел „Діла" звернено увагу на тритомову документальну публікацію колишнього сербського посла в Німеччині Богічевича. В ній Богічевич вияснює богато справ щодо вибуху великої війни, додає до дискусії про вину у вибуху війни теж обективний сербський голос. Крім згаданих документів Богічевич опублікував в Берліні недавно цікаву брошуру під заголовком: „Mord und Justizmord". В ній він відкриває ті найглибші звязки і дійсний політичний підклад, на якому виросла нинішня югославянська диктатура. Автор приходить до висновку, що у випадку югослав. державного перевороту про спробу безпартійного полагодження конфлікту не може бути навіть мови, але що йде там тільки про зміну в тактиці цілком старого сербського утиску і гноблення, цей досі сконцентрованого в „Обрані", яка колись виросла на підложу історичної контроверси поміж Обреновичами і Караґеорґевичами. Ця контроверса перекинулась у змінених формах на нинішні відносини і югославянська диктатура є заложена значно глибше як тільки в сербсько-хорватськім конфлікті. Цей конфлікт є тільки частиною значно ширшою внутрішньо-державного змагання, яке диктатурою ще не припинилось. Ось так у Загребі — і не тільки в ньому, але й у цілій Югославії проти диктатури зростає той сам ненависний ресентимент, що він зростав вчора сповидно проти парляментаризму. Політичне завтра Югославії темне. Над країною дрожить той сам неспокій що й над Еспанією, тут і там зявляються перші симптоми неминучої бурі.

Еспанія? — Югославія? — Чи тільки вони? Цей неспокій налягає таксамо на Німеччину. Диктатура чи парляментаризм — ось та найзагальніша формула, до якої зводиться проблематика нинішнього німецького життя. Усім, що живуть у Німеччині вже давно стало ясно, що теперішній парляментаризм не є в силі опанувати і позитивно оформити усю дійсність німецького життя. Ненависть до републиканства запускає в Німеччині щораз глибше коріння. Диктатура є вже нині в Німеччині цілком можлива. Але всім є ясно, що й німецька диктатура таксамо не буде в стані позитивно розвязати усю проблематику нім. політичного життя. Одно є також усім ясне: так далі бути не може. Алеж — як далі? Нині скрізь чути в Німеччині: парлямент винен. Але також винен спротив націоналістів, що вставляють палки в колеса республиканського воза і тому він рушитись як слід не може. Хто винен? — Навіть вповні обективна відповідь на це питання самої дійсности не зміниїть. Країна живе в важкій атмосфері.

Велике атмосферичне тиснення виказує і політичний барометр у Польщі. Чому? — Всі знають.

Еспанія, Югославія, Німеччина, Польща... Ще хто? У Болгарії повстала і зростає з неймовірною швидкістю фашистівська „Народня Защита"; слово диктатура вірвалось і там у дискусію. Це слово починає там втискатись у масу, починає находити відгук, бо й там усе державне життя затинається щораз частіше, бо й там той самий неспокій, що й скрізь. Диктатура також в Болгарії? Чи можлива? І взагалі, що є з тим поняттям „диктатура", що воно осадовлюється скрізь, в Італії, в Угорщині, фактично в Греції, в Туреччині — і в Москві? В одному місці її зважують, в другому стараються з усіх сил її встановити і осьтак проблема: диктатура чи парляментаризм — робиться щораз то більше центральною точкою европейської політичної проблематики. Щож властиво означає та диктаторська хвиля, що нині щораз вище знімається в Европі. Чим пояснити собі це явище, *якраз в Европі*, тій самій, що перейшла школу французької революції, тяжку школу національного і соціяльного визволення, що століттями виковувала в собі ідеали свободи. Виходить, що та Европа XX. століття впадає в якесь нове середновіччя, в епоху нової деспотії і монократії? Що це значить, що вкупі з диктатурою скрізь виступають глибокі політичні потрясення, і особливож, що значить, що якраз цей весни ті потрясення набирають тут і там признак неминучої близької хуртовини?

Зенон Пеленський.

Перед виборами в Анґлії.

Хоч вибори в Анґлії мають початися доперва через два з половиною місяців, то виборча боротьба там вже розпочалася. По всій країні уладжують щоденно сотні зборів, віч та банкетів, ширять сотні тисяч відозв, памфлетів та брошур, міліони примірників ґазет з інтерв'ю, промовами та статтями політичних діячів. І чим ближче буде до виборів, тим цей потік друкованого паперу буде збільшуватися.

Покищо, годі передбачати, який буде вислід виборів. Становище ще зовсім невияснене. Ще ніхто не знає, яку штуку може викрутити перед виборами та чи інша партія. Історія з „листом Зіновєва", яка позбавила Робітничу Партію пятидесяти мандатів, може повторитися. Тимчасом і

Робітнича Партія і ліберали стараються здобути собі симпатії загалу виборців, обіцяючи подбати про розвязання проблеми безробіття. Та той факт, що за цю проблему вхопилися обидві ворогуючі партії, робить його мало придатним, як боєве гасло передвиборчої боротьби. Обидві партії взаїмно критикують себе і виборці переконуються, що на ділі жадна партія не має практичного розвязання цеї справи.

Одначе на загал в Англії відчувається велике незадоволення консервативним урядом Болдвіна. Консерватисти чотири з половиною року були при владі. Вони перевели закон про пенсії вдовам та старим, жінок зрівняли в політичних правах з мужчинами, курс англійської валюти остався сталим. Та загальне становище остало далі тяжке. Податки не зменшаються, торговля не поліпшується, дорожнеча не зменшується, безробіття зростає. Широкі круги виборців, які не належать до жадних партій, розчарувалися в консерватистах, і хоч вони не мають особливих симпатій до Робітничої Партії, одначе не виключене, що вона може знову здобути перемогу. Натомісць шанси лібералів і Льойд Джорджа по давньому невеликі. Одначе до виборів ще далеко, і ніхто не може сказати, в якій політичній обстанові вони будуть відбуватися. А від цього богато залежить.

Цеппелін.

Подорож ново-збудованого „Графа Цеппеліна" над Середземним морем.

Новозбудований повітряний корабель „Ґраф Цеппелін" розпочав у ночі з понеділка на вівторок свою подорож. Корабель виїхав з Фрідріхсгафену в напрямі до Базеля, а у вівторок зранці перелетів Марсилію. На кораблі між пасажирами їде між іншим — як це ми вже писали — президент німецького парляменту Лєбе, деякі посли й посолки, представники ріжних міністерств і дочка ґрафа Цеппеліна. Д-р Екенер, капітан корабля заявив представникам преси, що він має зробити подорож, не спиняючися, на 8.000 кільометрів, хоч корабель міг би летіти далеко довше. Корабель має 11.000 кільоґр. мішанини бензолю з бензиною та 22.000 кубічних метрів порушуючого ґазу. Цей ґаз є зовсім новим винаходом, а його особливість полягає в тому, що він важить майже так само, як звичайне повітря і тому його зужиття мало впливає на вагу корабля. Корабель наповнений 90.000 кубічних метрів водня. Загальна вага машинерії загалом і пасажирів виносить 45.000 кільоґрамів.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ і КРАЄВІ на мужеські одіни.

„Наближування".

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 22. березня 1929.

I.

В швайцарській гірській стації Давос зорґанізовано 3-тижневі курси, на яких видатні професори французькі й німецькі викладають, що вважають відповідним про методи і висновки своїх дослідів. За три тижні, річ ясна, багато виложити ні вивчитися не можна, і не своєю науковою вартістю ці курси цікаві. Цікаві вони тим, що французький уряд вислав туди кілька десятків французьких студентів і студенток, за стипендіями очевидно — „задля французько-німецького наближення". Німецький уряд певне те саме зробив з німецькими студентами, і таким чином у верховинному Давосі „наближаються" оце між собою молоді німецькі й французькі інтелігенти.

Це зрештою не перша, за останні часи, спроба французько-німецького замирення. Зусиль у цій діяльці вже було чимало. Слід поспитатися, який наслідок дали ці зусилля.

II.

Можна би відповісти, що вже багато й того, що взагалі їх робили і роблять. Так само зрештою можна би сказати, що воно сумно, що аж треба було до них силкуватися. На всякий випадок це замирення не наспіває само з себе, швидко й гладко. Хоча в Женеві п. Бріян і солодку пісню співав про взаїмну симпатію між колишніми противниками і навіть про зєдинені держави Европи, то таки цієї симпатії французів до німців небагато тут помічаєте. Спогади війни і — це ще більше — воєнних руїн занадто ще живі на французькому боці, щоб могла закільчити тут така симпатія, яка часто зароджувалася після війн і поєдинків, що присилували були противників взаїмно себе цінити і шанувати. А з німецького боку? Замало знаємо післявоєнну Німеччину, а все таки мабуть не помиляємося, коли думаємо, що версальський „диктат" з усіми приниженнями й жертвами, з окупаціями, контрибуціями, коридорами, то-що, ще не вспів запастися в забуття німецького народу. Тай: чи взагалі він може там призабутися, перед ревізією?

Ставите таке питання, то — значить — і відповідь маєте готову і самозрозумілу. Неначеб хто нас питався, чи ми вже забули, чи забуваємо або чи колинебудь зможемо або схочемо забути напр. те амбасадорське „рішення", якому 16. цього місяця припали ще одні, сумні роковини...

III.

А наближення економічне? Сказати, що політичного значіння воно не має ніякого, булаб очевидно неправда. Але рівно, або ще більше, неправда, що економічне наближення, навіть співробітництво, оконечно рішає про політику взагалі, міждержавну політику зосібна. Економічних взаємин не хибувало і не хибує між народами. Та вони більше спорів і війн наплодили ніж полагодили або перепинили. Перед 1914 р. було зорґанізоване тісне співробітництво між німецьким вугіллям і французькою рудою. Зайво й пригадувати, що війни воно не припинило. А Льойд Джордж теж грубо помилявся, коли з 1910-их років ось як означував меркантильний інтернаціоналізм:

„Ми продаємо німцям товару за міліон фунтів штерлінгів. Чого вони видавалиб нам війну? Ми купуємо в них товару за міліони. Чомуб нам їх убивати?"

Пять років пізніше той самий Льойд Джордж уже не говорив про німців інакше, як про гунів, а про цісаря Вільгельма наче про нового Аттилю, якого неминуче, мовляв, треба повісити на Льондонській Вежі.

IV.

Трохи інший характер зусиль духового зближення. Невже можуть вони вдатися на замовлення? Оборот і виміна ідей у високій мірі самочинні, іноді просто непоборимі. Франкфуртський мир і анексія Альзасії не перешкодили ні моді на Шопенгавера, ні захопленні Ніцшим у Франції. Більше цього! Одни з найвидатніших французьких ґенералів на німецькому фронті і один з найзавзятіших визнавців розбору Німеччини й розбиття німецької єдности, пок. Манжен, так захоплювався Ваґнером, що висловив бажання, щоби на його похороні грали марш Зіґфріда.

Чого вам ще більше треба?

В Давосі кількадесять, чи кількасот, молодих французів і німців, може навіть у найліпшій вірі, „наближаються" взаїмно, а в той-же час у Парижі, в новому готелі Юрія V-го французькі „знавці" силкуються витиснути найбільшу скількість соток міліонів золотих марок з Німеччини.

Чи треба вам ще чогось більше?

В. П.

ВОЛОДИМИР БІРЧАК. 18)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

Отже заризикували і сіли грати. І диво: їм сприяло щастя! Засади гри вони скоро пізнали і стали бити й бити молодого пан-отця. Найважнішою причиною, чому вони його били, було те, що вони не мали грошей і не вміли добре грати, тому грали дуже обережно, боячися, щоби не програти всього свого закладного капіталу. А молоденький пан-отець був свого певний, не рахувався з нічим, грав дуже відважно і — програвав. Це його денервувало, він грав ще відважніше і — знов програвав. Їх закладний капітал небавком подвоївся, потроївся і почетверився...

— Неуки мають усе в картах щастя! Агій на вас, агій! — договорював усе пан-отець та витягав щораз свіжі корони.

— Агій! І знов програв я десять корон! Неуки мають щастя!

Програвав і Роман. Правда, звичайно він грав дуже добре, бо й мав досить часу на селі навчитися, грав узагалі з любовю, навіть з пристрастю. І нині він запалювався, але серед найбільшого напруження йому приходило на думку: а що далі? Я привіз їх, але як я їх тут залишу?!... Тут і нема місця, деб вони могли спати... І як тепер вийти з того?! — і знову програвав.

XV.

Вже було пізно ввечір, як у кімнату увійшла пані-матка. Висока, струнка, маломовна. „Ходяча мелянхолія" — подумав Грицько, а Стецько пригадав собі вірш з поезій Грицька: „Ти, високий мій ідеале..."

Звиталася з гістьми і стояла мовчки. Муж, занятий грою, не звертав на неї уваги. Вона стояла і стояла. По добрих пятьох хвилинах промовила нарешті поволі, поважно, підчи через повільні зуби пісні-слова:

— Прошу — панів — до — підвечірка, бо — він — уже вистиг.

Стояла проти Стецька. Бачучи її повільність, подумав він собі: підвечірок дає вона нам у часі вечері, вечеру дасть нам рано, а снідання на обід... (Оця думка ще й тому прийшла йому до голови, бо був дуже голодний, переїхавши пару годин, а тепер уже чи не третю годину граючи.)

Пан-отець роздавав наново карти й не звертав на неї уваги. Вона стояла далі мовчки. Коли карти обійшли довкруги стола, вона повторила:

— Прошу — панів — до — підвечірка, він — давно — вже вистиг...

— Ет, усе приходиш не в пору! — відповів живо муж. — Бачиш, граємо!

— Панове — їхали — з — далека, панове — може — голодні... Зрештою — і по каві — можна — буде — знов — грати — відповіла, а при тому стояла неподвижна, як статуя, викована з каменя. Хоч ні! І статуя, викована з каменя, не моглаб повільніше говорити!

— Прошу — до — підвечірка. Він — уже — давно — вистиг. І по каві — можна — буде — грати — повторила ще раз.

— Отже скоро! Скоро! — горячився пан-отець. — Моя жінка не має нервів і не вступиться нам, поки не випємо нещасної кави.

Засіли до стола. Пан-отець випив одним душком каву, закусив кусником хліба і наглив:

— Скорше, скорше, шкода часу! Це вже девята година, я мушу ще відбитися! Бож це для мене ганьба, щоб неуки, цивілі, що навіть не мають поняття про карти, мене, ще так недавно найліпшого грача на всю семинарію — набили! Скорше!

— Алеж, Михасю! — зітхнула молода попадя, що ще й не була замішала кави, коли вони вже випили. — Алеж, Михасю! Дай панам посидіти, поговорити! І ти сидів би, поговорив, розвідався, де і що чувати в світі, між людьми, чогож так спішитися? І так граєш цілими днями з учителем. Я не розумію, яка це приємність...

— І вже не зрозумієш!

— Алеж, Михасю!

— Алеж, Олюсю! — передразнював пан-отець її голос повільно, розтяжно, на її лад.

— Алеж, Михасю!

— Алеж, Олюсю!... Панове, прошу! А ти, Олюсю, хочеш з панами говорити, сідай коло нас і мовчи, а ми будемо грати.

— Яка твоя льоґіка, Михасю?! — питала повільно пані-матка: хочеш говорити, то сідай і мовчи. Якжеж це розуміти?

— Панове, граємо!

І вони грали знов.

— Мушу відбитися! — почав наш господар. Але він уже не відбився і по підвечірку програвав далі. І так минали години за годинами. Коли вкінці пан-отець глянув на годинник, скочив як опарений.

— Друга по півночі! Конець! В шестій рано утреня! Проповідь! Конець!

А потім він встав, кинув картами до стола і з гнівом крикнув:

— Обманці! Причаїлися! З такими грав я раз у залізниці, оббили до білої нитки! Панове, це нечесно!

— Ій Богу, ми не вміли грати, це ви навчилили нас.

— Слово чесного чоловіка?

Дали слово.

(Продовження буде.)

На парляментарній арені.

Справа зльокавтованих службовиків. Промова посла Целевича на пленумі сойму 20. ц. м.

Польські законодатні тіла ухвалили ратифікацію віденського і римського договору. Здавалось, що в слід за тим буде скоро змінений польський емеритальний закон і більшість українських зльокавтованих службовиків одержить нікінці емеритальне забезпечення. Пос. Геллер вніс у порозумінні з українськими послами законопроект про зміну емеритального закону відповідно до постанов віденського договору. На комісії представник уряду заповів, що уряд приготовляє обширну новелю до емеритального закону і тому недоцільним внесення пос. Геллера. Більшість комісії ухвалила візвати уряд до предложення законопроекту. У звязку з тим виголосив пос. Целевич на пленумі сойму таку промову:

По упадку австр.-угор. монархії поділено її територію між сукцесійні держави. М. і. остала неполагодженою справа службовиків б. австрійської монархії. В імя гуманности і соціяльної справедливости треба було заопікуватися їх долею. Отже цю справу полагоджують сукцесійні держави окремими конвенціями, а саме римською і віденською. Ті конвенції підписала і польська держава. Але дивна річ. Не оглядаючися на те, що віденську конвенцію заключено дня 30. листопада 1923 р., польський емеритальний закон з 11-го грудня тогож самого року містить постанови зовсім суперечні з конвенцією. Віденська конвенція постановляла виразно, що кожний службовик б. австрійської монархії має одержати або службу, або емеритуру. Тимчасом арт. 28. і 95. емеритального закону містять в собі інші умови, під якими службовики б. австрійської монархії одержують емеритуру а саме: 1) коли службовик стане постійно нездібним до служби; 2) коли покінчив 60 рік життя або 3) коли набув право повних службових поборів. На основі тих постанов закону не принято до служби і не виплачено емеритури около 5.000 службовиків б. австрійської монархії української національности. Найбільше є між ними залізничників, офіцирів і заводових підстаршин, вязничої служби, скарбової сторожі і т. п. Не принято їх до служби буцімто тому, що вони в часі польсько-української війни відмовилися від зложення службового приречення. Це не може бути ніякою законною причиною і не стоїть у суперечности з постановами віденської конвенції, тому, що тоді підчас війни аж до березня 1923 р. правно-державна приналежність Східньої Галичини не була ще вирішена. Длятого службовики, що відмовилися в тому часі зложити приречення, не можуть бути покарані відібранням емеритального забезпечення. Належить направити кривду заподіяну їм, належить узгіднити постанову емеритального закону з постановами віденської і римської конвенції.

Дивне диво. Конвенції в справі австрійських службовиків заключено в 1922 і 1923 р., а проте уряд зволікав з їх ратифікацією. Зволікано, мабуть тому, щоби це вийшло на шкоду зльокавтованих службовиків української національности. Тепер ми думали, що коли сойм ратифікував віденську і римську умову, справа буде кінець-кінців полагоджена і службовики австрійської монархії, згідно з постановами згаданих умов, таки одержать емеритуру. Тимчасом з великим здивуванням слухали ми заяви підсекретаря стану в міністерстві скарбу п. Гродинського, — нині керманича міністра скарбу, — зложеної в соймі на засіданні з дня 15. січня ц. р. Він заявив: „Тепер іде ратифікація віденської конвенції, причім ратифікаційні грамоти перешлеться австрійському правительству, а умова увійде в життя згідно з арт. 22. конвенції щойно після довершення ратифікації всіми державами, що заключили умову, і то в дні зложення австрійському правительству останньої ратифікації, а то тому, щоби запевнити собі взаїмність при виконанні умови".

Зазначую з притиском, що всі сукцесійні держави, не глядючи на те, що тільки польська держава не ратифікувала конвенцій, вже ввели в життя постанови віденської і римської конвенції, а саме Австрія, Румунія, Чехословаччина, Італія та Югославія. Їм і на думку не прийшло приноровлювати засаду взаїмности до власних громадян! Ті наші зльокавтовані, що стараються, щоби до них приноровлено постанови віденської конвенції, є громадянами польської держави і до них приноровлює польське правительство засаду взаїмности! Така інтерпретація принципу взаїмности є унікатом у міжнародніх відносинах! Зазначую далі, що положення зльокавтованих службовиків б. австрійської монархії української національности є розпучливе. Між ними є випадки самогубств, умових недуг і голодової смерти. Прошу панів взяти під увагу, що та людина, яка повинна має робить службу в бюрі, часто-густо поза тією службою не годиться до ніякої іншої служби чи праці та позбавлена джерела зарібку — вона поволі нидіє, примираючи з голоду.

Тому то ставлю резолюцію в тому напрямку, щоби уряд не проволікав справи, щоби вкінці наступило узгіднення поміж конвенцією віденською й емеритальним законом, щоби вкінці урядові дати речинець, до якого це узгіднення має наступити. З уваги на те моя поправлена друга резолюція звучатиме:

„Сойм взиває правительство, щоби воно в речинці 3-ох місяців предложило законопроект у справі емеритального забезпечення державних службовиків і професійних військових б. австрійсько-угорської монархії, польських громадян, в цілі узгіднення постанов емеритального закона з дн. 11. грудня 1923 р. з віденською конвенцією з дня 30. листопада 1923 р., ратифіковану соймом Річипосполитої".

Щодо емеритур службовиків австрійської монархії слід також ствердити, що вимір 75 проц. емеритури є суперечний з віденською конвенцією. Такий вимір є суперечний з вимогами слушности. Пекучою справою є зрівнання висоти емеритального забезпечення австрійських і польських емеритів. Австрійські емерити мають завелике забезпечення, щоби вмерти з голоду, замале щоби жити людським життям, щоби заспокоювати навіть примітивні потреби. Думаю, що і ту справу належить поладнати в приспішеному порядку. Прошу приняти мою резолюцію з речинцем 3-х місяців, бо така резолюція відповідає вимогам слушности, щоби вже раз одержали емеритуру ті, що від 1918 р. остають без емеритури, щоби вони не потребували дальше вичікувати її в голоді і холоді".

З Міської Ради у Львові.

Промова члена Ради о. Дамяна Лопатинського про потреби українського населення м. Львова.

В понеділок 25. ц. м. у бюджетовій дебаті на пленумі Міської Ради Львова виголосив довшу промову представник Українського Клюбу о. Дамян Лопатинський. Наводимо з тої промови найважніші місця.

Бюджетовий прелімінар на рік 1929-30 — казав промовець — виказує в порівнянні з бюджетом минулого року значну підвишку. Ця підвишка виносить майже 5 міліонів зол. Генеральний референт бюджету немов на оправдання цеї підвишки підносить у своєму рефераті, що міська господарка є ощадна й осторожна. І справді хоча Прибічна Рада в приспішеному темпі переводила й переводить богато робіт та інвестицій, одначе всеж таки була і є ощадна й обережна. Тож коли й підношено з деяких сторін сумніви щодо самого темпа, то не роблено нізвідки закиду, немов би Рада робила ці видатки з легким серцем. Одначе потреби міста ростуть, а з тим росте й обовязок управи міста відповісти цим потребам. Крім того на місто наложено ріжні нові тягарі без відповідного нового покриття, а це все разом причинюється до зросту цьогорічного бюджету. Але про ощадну й осторожну міську господарку не говорять так цифри загальних бюджетових видатків, як більше цифри видатків у поодиноких розділах бюджету, а ще більше їх доцільність. Беручи під увагу процентове зіставлення видатків бюджету на рік 1929-30 і видатків з минулого року, мушу ствердити, що в порівнянні з бюджетом попереднього року видатки зменшилися в розділі VI. на 0.5 проц. в VII. на 0.8 проц., в VIII. на 2.45 проц., все те в розділах освіти, культури й мистецтва і публичного здоровля. Правда, зменшення видатків у цих розділах є незначне, одначе думаю, що саме в цих розділах, при загальному зрості бюджету, не повинно мати місця й найдрібніше поменшення видатків. У розділі IX. (суспільна опіка) видатки зросли на 0.19 проц. Є це зріст такий дрібний, що, зваживши це широке поле, яке суспільна опіка повинна обіймати своєю діяльністю, вказує він, що й цей розділ бюджету не був трактований так, як на це заслугує. Коли отже візьмемо під увагу ці чотири розділи бюджету на рік 1929-30, то мусимо ствердити, що ощадність у видатках, які обіймають саме ці розділи, не є на місці і не є доцільною. Найбільше пекучі потреби мешканців міста, бо потреби освіти, культури, публичного здоровля й суспільної опіки, які управа міста повинна якнайстаранніше заспокоювати, не найшли в цім бюджеті заспокоєння в такій мірі, в якій повинні були найти.

А тимпаче не найшли в ньому заспокоєння потреби мешканців українців. На українські цілі находимо в цьогорічному бюджеті всього дві позиції, а це в розділі суспільної опіки 5.000 зол. на Українську Захоронку і в розділі публичного здоровля 5.000 зол. на Народню Лічницю. Колиб хтось посторонній, що не знає чисельних відносин мешканців нашого міста взяв до рук прелімінар бюджету Львова на р. 1929-30 і побачив у ньому лише дві позиції, що відносяться до потреб українського населення, то прийшов би до висновку, що або число українського населення в цьому місті є таке мале й незначне, що заспокоювати потреби його на полі освіти, культури, суспільної опіки й публичного здоровля вищими бюджетовими цифрами й численнішими позиціями не слід, або що це населення, хоч і становить якусь поважнішу частину мешканців міста, не має майже ніяких установ та інституцій, які працювалиб на цих ділянках та заслугували на поміч у своїй праці з громадських фондів. Що так воно не є, не потребую про це нікого переконувати. І число українського населення у Львові і численні українські установи й інституції на полі освіти, культури, суспільної опіки і публичного здоровля, що розвивають дуже благородну й корисну діяльність як серед українського населення, так і серед загалу мешканців міста Львова, ясно і виразно говорять, що потреби українського населення м. Львова не найшли в цьогорічному бюджеті такого узглядненння, на яке заслугують, навіть коли мати на оці ощадність та обережність управи в видатках.

Для ствердження цього факту позволю собі навести кілька дат. І так: для Української Захоронки вставлено в бюджеті 5.000 зол. Це товариство удержує в місті і на передмістях десять захоронок. В минулому році мало в цих захоронках під проводом фахових учительок 405 дітей опіку і дворазовий харч що-дня. А що діти в цих захоронках — це діти найбіднішого населення, то ввесь тягар удержання їх паде на це товариство. При тих коштах, яких треба на удержання й ведення десятьох захоронок, субвенція в сумі 5.000 зол. не стоїть у ніякому відношенні до них.

Другою українською інституцією, що найшлася в цьогорічному бюджеті, є Народня Лічниця. Їй також призначено 5.000 зол. субвенції. Це є інституція, основана українським громадянством і вдержувана його жертвами. Є вона характеру більше загального. В минулому році уділено хорим 20.435 лікарських порад, переведено 385 операцій, закуплено кремінну лямпу й замовлено апарт Рентгена. Між хорими, що шукали помочі у своїх недугах в Н. Л. було 61 проц. українців, 28 проц. поляків, 9 і пів проц. жидів і 1 і пів інших народностей. Досі Н. Л. вела амбуляторійне лічення, одначе має намір поширити свою діяльність і розпочати будову шпиталю. Пляни шпиталю на поміщення 50 хорих внесено вже до міського будівельного уряду до затвердження. Числа й факти про діяльність Н. Л. не кажуть самі собою, що ця субвенція, яку поставлено в бюджеті, є рішуче за низька.

Українське населення, що своєю жертвенністю удержує, крім цих двох узгляднених у бюджеті установ, ще богато інших товариств та інституцій, що на терені міста й серед його мешканців розвивають живу й корисну діяльність, має право домагатися, аби потреби бодай цих двох установ були узгляднені у вищій мірі.

(Докінчення буде.)

БЛІДНИЦЮ **НЕДОКРОВНІСТЬ** усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 46—?

У справі музейних збірок Ставропігії і Народнього Дому.

(Докінчення.)

Про цей стан річи знав докладно п. сеніор Ставропігії Н. Третяк, бо був членом Р. Н. Совіта до хвилі подання ним своєї заяви про вихід із совіту 16. січня 1917. р. Знав він також про рішення Р. Н. Совіту 31. жовтня 1916 р. в справі доконечної потреби обовязкової контролі протягом найближчих двох тижнів з рамени Р. Н. Совіту між іншими і всего вивезеного Музейного добра Народнього Дому і Ставропігійського Інститута: „Р. Н. Совет обращается к о. М. Заяцу с предложеніем, чтоб он осведомившись у лица, указавшаго ему на слухи, распространяемые галичанами о затратах Галицко-Русских Обществ, назвал фамилии техже галичан".

Знав п. Третяк також про діймаючо болюче питання для всіх членів Р. Н. С., що — від першого дня появи російських військ у Львові аж до останнього дня побуту цих членів русько-народньої організації у Росії — до них ставилися навіть офіціяльні круги через свої офіціяльні видання нпр. „Львовское Военное Слово" як до „дезертиров своей народности", як до „русинов" або „галичан", але не як до „русских". Нетільки знав, але сам ділом признався в часі найтяжчого переслідування в Австрії на всіх т. з. „русских" у приналежности до конституційно в Австрії при-

знаної народности сьогодні так ненавистних йому „русинов“ чи там „галичан“ (Рутене, Украінер, а не Руссе), коли вважав своїм законним правом побирати від консуля невтральної держави зачети на свою законно йому, австрійському урядникови належну платню. Свідоцтвом своїм і чужих людей обороняли свою приналежність до русинів і інші члени Р. Н. С....

Також знав він і знає певно, що збіркам музейним не грозила ніяка небезпека від „культурних германских варваров“, як союзників його австрійського уряду, що найкраще було засвідчено цілістю дорогоцінної так виразно „русской“ (русіш) щодо свого складу книгозбірні Народнього Дому і дійсно величавої збірки монет сьогож товариства, що перетрівала окупацію російську, страшну нагінку на русофілів з боку Австрії і час короткої української влади у Львові. Вінже був свідком, що самі справжні „сепаратистические и мазепинские собранія“ музею і книгозбірні Наукового Товариства ім. Шевченка і Наукової Фундації увязненого „злейшаго врага Россіи уніатского Митрополита“ Національного Музею зовсім не потерпіли від побідних військ царя Миколи, уряд якого так щиро нищив усе українське у Галичині. — Але навпаки Український Національний Музей у Львові побідив побідників своїм невиданим і незнаним для пришелців змістом з давен особлившої культури української національної території Галицької Землі. Мало того в Національний Музей явилася на початку травня 1915 р. комісія в особах князя Петра Долгорукова, художника Мілліоті, відомого знавця мистецтва С. Крачковського і пяти спеціялістів по евакуації з предложенням від імени ґенерал губернатора евакувати музей. Одначе на заяву підписаного, що се непотрібне — „бож приходить своя первісна влада“ і „що се булоб могилою зібраних памяток“, вони орекли перед своїм начальством про зайвість евакуації!! Так, бо Національний Музей за час окупації удержувався виключно зі вступів по 30 копійок від особи, а не на „пособія“ А були вони Нац. Музеєви предложені навіть з титулом „Императорського“...

Памятки культури, та дійсно культурна праця народів і їх культурних робітників обороняються скрізь і все — не писаними законами, не параґрафами — лише загально людським почуттям пошани і розумінням цінн свідків давньої давнини і праці творців нових шляхів життя.

Тому то підписаний від першої хвилі свого знакомства з музеєм Ставропігії ще юнаком у 1889 р. полюбив отсю старину і по сьогодні не тільки любить її, але навіть дечим успів причинитися для зрозуміння її широкими колами громадянства і представниками міжнародньої науки. Тимто він уважав за свій обовязок слідкувати за долею сих збірок навіть на чужині, та тепер невпинними заходами від жовтня 1926 р. остаточно видіставати їх назад на умовах можливо найлекших для тих власників, що не вміли цего дорогоцінного добра пошанувати і в цілости зберегти для світа. І тимто підписаний мусить настоювати на оконечному виконанні умови запорученої йому грамотою повновласти обох інститутів з 24. серпня 1928. р.

Не може бути в будуччині ніяких сумнівів у тому, — що було добуте підписаним, а що було вивезене із Львова. Тимто усе музейне добро, як дорогоцінні памятки національної культури української вітки галицької землі мусить бути докладно списане, щодо стану описане і у відповідній частині виставлене, та за відповідними публичними актами віддане правним власникам, діти яких певно з почуттям сорому будуть згадувати недостойне поведення своїх батьків супроти того, кому належалася за виконане діло повороту сих збірок на рідну землю хочби крихітка подяки, коли вже не признання. А покищо п. сеніор Ставропігії Н. Третяк у величезній частині своєї статті намагається доказати інтриґанство, хитрощі, користолюбя, неправдомовність і підозріле з державного становища поведення підписаного.

Про сі наклепи, що виникли зо свідомого перекручення і тенденційного освітлення актів і фактів, буде сказано осібно згодом.

Львів, дня 21. марта 1929.

І. Свєнціцкий.

По широкому світі.

У південних стейтах Спол. Держав почались великі повені.

Вже нині відомий остаточний вислідок виборів в Італії; завдяки урядовій їх орґанізації 89 прц. відданих голосів пішло на фашистів.

У Данціґу урядувало від довшого часу бюро, що влекшувало виїзд до Америки при помочі фальшивих пашпортів усім, що втікали від військової служби з Польщі.

Справа самоврядування.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОВІТОВУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ І ПОВІТОВУ ВИБОРЧУ ОРДИНАЦІЮ В КРАКІВСЬКОМУ, ЛЬВІВСЬКОМУ, СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ І ТЕРНОПІЛЬСКОМУ ВОЄВІДСТВАХ.

IV. Законопроєкт про повітову виборчу ординацію.

5) *Як переводиться вибори у виборчих округах?* В громаді, яка становить самостійну виборчу округу доконує вибору членів повітової ради міська рада на скликанім для цеї цілі засіданні в приявї щонайменше половини загальної скількости міських радних.

Якщо в тій громаді розвязано міську раду в речинці щонайменше дволітнім перед розписанням виборів до повітової ради і якщо нова міська рада була ще неуконституована, тоді члени розвязаної міської ради одержують силою цего закону право перевести вибір членів повітової ради. Вибір переводиться на засіданні, яке скликує повітовий староста, без огляду на скількість присутних виборців під проводом найстаршого віком члена міської ради. Коли не мають місця наведені умовини, доповняючий вибір членів повітової ради слідує на першому засіданні нововибраної міської ради.

У збірних виборчих округах доконують виборів радні з поодиноких громад, що входять до виборчого округа, на спільному засіданні, яке відбувається в місті, визначенім старостою. Тим місцем має бути громада, яка має найбільше мешканців, або є найкраще положена під оглядом комунікації.

Розвязання громадської ради одної або більше громад, що входять до збірного виборчого округа не перешкаджає радним з інших громад перевести вибір членів повітової ради. Однак тоді, коли розвязання громадської ради наступило у щонайменше дволітнім речинці перед розписанням виборів до повітової ради і колиб нова громадська рада не була ще уконституована, тоді члени розвязаної громадської ради одержують силою цего закону право вибрати членів повітової ради.

В первісному законопроєкті посла Путка не було постанов про те, що діється в тому випадку, коли розвязано міську чи сільську громадську раду. Політична влада мала тоді змогу впливати на склад повітових рад, виключаючи через розвязання громадських рад немилі собі громадські ради від вибору членів повітової ради. Зусиллю послів з лівиці і моєму вдалося ввести до законопроєкту постанови, що забезпечуть частинно перед впливом влади на склад повітових рад.

6) *Хто розписує вибори до повітових рад?* Воєвода розписує вибори до повітових рад. Староста повідомляє через начальників громад (посадників) громадські ради про розписання виборів щонайменше 4 тижні перед днем виборів, визначуючи день і місце виборів, годину голосування та скількість членів повітової ради, що припадає на даний виборчий округ, а рівночасно пересилає голові виборчої комісії номінаційну грамоту.

В усіх виборчих округах даного повіту відбуваються вибори одного і того самого дня. Днем тим має бути неділя.

7) *Виборчі комісії.* Вибори переводить виборча комісія. В міських громадах, що становлять самостійні виборчі округи, виборча комісія складається з посадника міста як голови та двох членів, вибраних міською радою зпоміж радних звичайною більшістю голосів. У збірних виборчих округах виборча комісія складається з начальника тієї громади, де є місце виборів, як голови та з чотирьох членів. Чотирьох членів виборчої комісії вибирають радні даного виборчого округа зпоміж радних чотирьох громад, що мають найбільшу скількість мешканців в цей спосіб, щоби по можности кожний член виборчої комісії походив з іншої громади.

Згідно з первісним законопроєктом посла Путка голову іменував староста по своїй волі зпоміж радних даної виборчої округи, а інших членів комісії начальники громад, що входять до округи. Як видно зі сказаного, то вдалося проти волі уряду і послів з одинки поправити вкорисному для нас напрямку первісний законопроєкт.

8) *Початок виборів.* Голова отвирає в означеному дні, місці та годині виборче засідання, стверджує скількість присутних радних, управнених до голосування, а опісля переводить вибір виборчої комісії. Постанови відносно стола, урни та виборчих коперт є майже ті самі що при соймових виборах.

Опісля на візвання голови виборчої комісії зголошується листи кандидатів. Кожний управнений до голосування має право зголосити одну листу кандидатів. Листи кандидатів розглядає виборча комісія і означує їх порядковими числами. Голова оголошує радним виборчі листи і їх порядкові числа, а по півгодинній перерві зарядже голосування.

Півгодинну перерву встановлено на моє домагання, щоби виборці мали час на картках до голосування виписати число тої листи, на яку голосують.

Пос. Волод. Целевич.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1510 10—10

Перед реконструкцією кабінету.

„Пшеґльонд Вечорни“, орґан зближений до уряду подає такі інформації на тему змін в уряді: Вже від довшого часу кружляють у політичних колах та в пресі, поголоски про зміни в уряді. В урядових кругах обговорювано можливість змін в кабінеті, а навіть реконструкцію цілого кабінету, зараз по димісії мін. скарбу Чеховича. На це вказує також іменування Ґродинського заступником мін. скарбу. В господарських кругах говориться голосно про димісію мін. торг. і пром. Квятковського нібито з особистих причин. Але перед святами годі сподіватися засадничих змін, хочби з приводу ледиспозиції прем. Бартеля. В політичних кругах сподіються взагалі змін щойно по святах. Можливо, що реконструкція матиме глибший і засадничий характер. Цей новий кабінет мав би бути більше склонний до співпраці з парляментом і приступив би до розвязання замотаного проблєму національних меншин. Тимуто оповідають про креовання при міністерстві внутрішніх справ нового реферату для справ національних меншин.

—o—

Анґлійсько-американський конфлікт.

Американські кораблі, що борються з пачкуванням алькоголю до Америки, затопили анґлійський корабель „Імальоне“, що займався пачкарством. Проти того запротестував анґлійський уряд. У відповідь на те американський секретар скарбу Меллон опублікував меморандум, в якім стверджує, що згаданий анґлійський корабель здавна займався пачкарством і спричинив богато клопоту не тільки Зединеним Державам, але й Анґлії. Корабель візвали американські прибережні охоронні кораблі до здачі, колиж він не здавався, його затопили. Все сталося згідно з приписами міжнародн. права. В льондонських дипльоматичних кругах — як повідомляють — затоплення „Імальоне“ викликало дуже прикре враження. Уряд покищо зберігає становище резерви і жде на вислід доходжень. Загально панує погляд, що справа найде свій епільоґ перед міжнародним трибуналом.

—o—

Сталін занедужав.

З Москви наспіли вісти, що теперішний фактичний диктатор СРСР Сталін поважно занедужав на нервовий розстрій і на серце. Тепер має він перебувати в тій самій санаторії, де свого часу лікувався Ленін. Лікарі радять йому поїздку на Кавказ для лікування. Одначе Сталін не хоче туди їхати тому, щоби не тратити контакту і впливу на хід політичних подій у Москві.

—o—

Цеппелін над Палестиною.

Вчора пополудні перелетів німецький бальон ґр. Цеппелін понад Палестину. Довший час кружляв понад жидівським містом Тел-Авів. Зібрана публика витала бальон окликами. Після того бальон полетів у дальшу дорогу.

—o—

Арештування справників нападу на почтовий амбулянс.

Преса повідомляє, що познанська поліція арештувала справників нападу на почтовий амбулянс між Розвадовом і Дембіцою в дні 16 п. м., а то Едварда Беделека, 26 літ і Чеслава Старосольського, 24 літ. Бандити по зробованні 100.000 зол. виїхали до Познання і тут під прибраними прізвищами ґр. Юрія Потоцького і Здзіслава Сташевського замешкали в першорядному готелі, почали виставно жити, купили собі два самоходи і взагалі заходили до першорядних розривкових льокалів.

Такий спосіб їх життя звернув на них увагу поліції, яка обох арештувала, а вони признались до нападу.

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

З життя наших установ.

Загальні Збори Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові.

В неділю 24. ц. м. відбулися в салі „Української Бесіди" Загальні Збори Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові. На жаль, збори були дуже нечисленні, бо явилося на них ледви коло 20 осіб, хоч про них повідомлено заздалегідь львівських членів почтою і шляхом преси. Видно, що у нас все ще не доцінюють ваги цього Т-ва, спеціяльно-ж у Львові.

Збори отворив голова Філії о. Каштанюк, після чого секретар п. Скрентович зложив короткий звіт з діяльности Філії і звіт секретарський. По вислуханню звіту касієра п. Гладія контрольна комісія устами п. Сербина поставила внесення уділити виділові абсолюторію.

Після оживленої дискусії про причини надто слабкої діяльности Філії, в якій забирали голос м. ін. п-і Малицька, голова ТОВМ дир. Янів, п. Микитович, п. Сербин і представники виділу Філії, уділено виділові абсолюторію і приступлено до вибору нового виділу, якого склад тепер такий: о. Антін Каштанюк — голова, Любомир Самойка — заст. голови, Михайлина Воробцева, Неоніля Балицька, Петро Гладій і Богдан Скрентович — члени; Осип Микитович та Іван Сидорів — заступники. Контрольна комісія: Березовський Амброзій, Тисовичева Софія і Сербин Андрій.

З черги вибрано 3 делегатів Філії на Загальні Збори Матірнього Товариства (Львівська Філія має всього 86 членів!) і порушено кілька інших справ, м. ін. потребу постійного урядовця при Філії і централі. Треба висказати бажання, щоб Філія в цьому році забралася енерґічніше до праці і виконувала справніше свої завдання. А тих завдань дуже богато!

Загальні Збори Т-ва „Зоря" у Львові.

В неділю 24. березня ц. р. відбулися Загальні Збори Т-ва „Зоря", які відкрив голова п. Степан Гевак. Протокол з попередніх Загальних Зборів принято без відчитування. Далі бібліотекар п. Дропа виголосив звіт зі своєї діяльности, тому, що звідомлення з діяльности виділу, скарбника й адміністратора дому роздано присутнім надруковані. Над тими звітами розвинулася оживлена дискусія, після якої на внесок п. Мусія, члена контрольної комісії, уділено уступаючому виділові абсолюторію. На внесок члена комісії-чтки п. Карпяка вибрано одноголосно головою Т-ва „Зоря" знову п. Степана Гевака. До виділу вибрано: 1. Олексу Беряка, 2. Петра Карпяка, 3. Дмитра Коновку, 4. Петра Костюка, 5. Олексу Кушика, 6. Дмитра Дружбяка, 7. Степана Микитку, 8. Семена Телеґу, 9. Осипа Фединського і 10. Михайла Штаєра. На заступників вибрано: 1. Богдана Абрагамовського, 2. Івана Дропу і 3. Дмитра Сачинського. До контрольної комісії увійшли: 1. Остап Бикалович, 2. Іван Мусій і 3. Володимир Парандовський. З черги п. Тиблючинському в Бродах, бувшому діяльному членові Т-ва „Зоря", признали загальні збори інвалідську ренту в сумі 30 зол. місячно. Далі загальні збори вибрали почесним членом Т-ва „Зоря" п. Карабіна. На тому Збори покінчилися.

НОВИНКИ

— **Михайло Островерха,** молодий співак-тенор, після покінчення своїх студій у Міляні вертає, як довідуємось, у квітні до краю і виступить з власним концертом у Львові, а потім і в ріжних містах краю.

— **Сян підносить голову.** Покищо Сян не загрожує повінею численним селам, які від кількох тижнів живуть під загрозою можливої катастрофи. Все-ж таки в кількох місцях криги призбирані в великі зломи спричинили вилив ріки. У Руськім Селі залиті деякі хати. У 21 км. від Перемишля йде праця, щоби звільнити річище від криг.

— **Зима і залізниці.** Цьогорічна зима спричинила велитенські шкоди на залізницях у Польщі. Крім коштів витрачених на направу шляхів, треба буде направляти 21 проц. паровозів і 17 проц. особових поїздів.

— **Адвокат самооборонець.** Пять днів тріватиме перед III. львівським сенатом розправа проти славного вже в часописних хроніках адвоката Ґжешчинського, який від кількох літ не виходить з процесів за обманство. Кілька разів арештований і знову випущений на волю, тепер він виясновуватиме 19 випадків, в яких його клієнти втратили гроші в дуже складний спосіб. Ґжешчинський мав попросту продавати парцелі своїх клієнтів і виймати гроші з кас в їх заступстві.. для себе. Тепер бодай не може нарікати: має боронити доброго клієнта — себе самого.

— **Відчитовий успіх.** Відомий антропольоґ, проф. Кречмер, оголосив у Відні відчит на тему про зв'язок між формою тіла й характером. На відчит прийшло стільки слухачів, що саля не могла вмістити й невеликої їх частини. Публика густою лавою облягла всі входи до салі, стараючись ліктями й пястуками добитись вступу. Коли проф. Кречмер з орґанізатором відчиту проф. Фрідюнгом хотів ввійти до салі, то йому не повірили, що він є лектором і також його не пустили. Щоб покласти край скандальним сценам оголошено, що відчит відкладається. Але публика цьому не повірила й до 10. години вечора держала порожню салю під облогою. Коли в нас буде таке зацікавлення відчитами?

— **Азбука фільмою.** Одна вчителька з Будапешту здобула собі патент на новий винахід: фільмову азбуку. Вона радить учити дітей читати при помочі фільми, яка має показувати дітям поодинокі букви так, що вони мусять на них звернути увагу. Нпр. коли треба показати букву „М", тоді випускають зпід підлоги цілу громаду мишей. Над ними показується голова кітки. Миші затрівожені починають бігати по кімнаті, маліють щораз більше, аж стають плоскими і перемінюються в букви „м". Анальоґічно показують інші букви. Нпр. яблука падають з дерев і перетворюються в цілу низку „я", „я", „я"...

— **Фармер у ролі льорда.** Після 50-літнього побуту в Канаді, богатий фармер Еґмонд приїхав до Анґлії, щоби заняти місце, одержане в спадщині в палаті льордів, ще й замок Урінґвуд. Титул і майно полишив йому його тіточний брат, з яким він зустрівся єдиний раз у житті. Еґмонд покинув свою рідну фарму і виїхав у Льондон. Новоспеченого ґрафа Еґмонда і його 15-літнього сина, що дістав титул віконта Парсеваля зустрічала на залізниці хмара репортерів. „Нічого не можу вам сказати", відповів шорстко фармер-льорд. „Дуже мені прикро, що я мусів покинути свій ранч (хутір) і мусів перемінити товариство коней на людей. Не люблю людей і вашу европейську цивілізацію. Я приїхав сюди, щоби вступити в права спадщини". На другий день льорд виїхав до замку в Рінґвуд. Довідавшись на залізниці, що там приготовляють йому святочну зустріч, він казав віднести свій баґаж до єдиного місцевого заїздного дому і там переночував зі сином. Вранці прислали за ним ґрафське авто. Він оглянув увесь замок, здвигнув плечима і вернувся невдоволений до заїздного дому, де рішив мешкати весь час свого побуту в своїм „родовім" маєтку.

— **Американці меценатами.** Анґлійська преса звертає увагу на зростаюче зацікавлення американців не тільки архитворами мистецтва, але й рідкими зразками книжок. Америка має щораз більше міліонерів, аматорів мистецтва, а навіть чудаків, які платять фантастичні суми за один примірник твору славного автора, рукопис або приватні листи. В останніх тижнях продали там на ліцитації за фантастичні суми не тільки „Приборкану Гоструху" Шекспіра, „Царівну Фей" Шелі, „Подорож Ґулівера" Свіфта, але навіть рукописи Кіплінґа та Шова. Хоча в Анґлії, Франції та Німеччині є також чимало багатих бібліофілів, проте ціни долярових маґнатів перевищають усе те, що в Европі платять за „білих круків".

— **Революція в шахах.** У нинішній добі революцій прийшла черга і на таке невинне та консервативне царство як шахи. У колах професійних шахістів повторяється щораз частіше дискусія на тему: чи не слід би ввести в шахову гру деякі радикальні зміни, які дали би мистцям-шахістам нове поле для доказів свого мистецтва. Бувший мистець світа Капаблянка впевняє, що шахові партії світових шахістів мусять кінчатись розіграною. Теорія та практика шахової гри пішли нині так далеко, що перемога одного над другим є радше справою припадку. Шахи загибають від безвихідної „розіграної". Тому Капаблянка пропонує поширити шахівницю до 100 піль і додати на ній дві нові фіґури „старшин", що єднали би в собі ходи біґуна та коня. Вони мали би стояти поруч короля та королевої. Теперішній мистець Альохін протестує проти такої ідеї, кажучи, що скількість комбінацій у шахах усе ще невичерпана для людської голови. Деякі пропонують рятувати шахові змагання внеском, щоби ніхто не діставав ніяких нагород за розіграні партії. Таким робом кожний буде приневолений наступати, а не лише боронитись. Віденський шаховий журнал розписав уже анкету з цілою низкою питань: кого вважають найкращим кандидатом на шахового мистця світа, чия гра є найцікавіша, тощо. Міліони голов похилених над шахівницею може й не прочувають, що королевій шахового мистецтва Каїссі погрожують уже революцією.

— **Ґеніяльна ідея.** Один анґлійський підприємець звернувся до багатого анґлійського купця за кредитом на таку ідею: закласти котячу фарму, де годувалося би на шкіри 12,000.000. Щоби їх прогодувати, треба закласти годівлю щурів, які помножуються й ростуть значно скорше, ніж коти. На кожного кота треба би було денно 4 щурів. Щурів можна би згодом годувати мясом з порізаних котів; один кіт на 4 щурів денно. Таким чином підприємство само себе годувало би. Підприємець обчислив, що якби фарму заснували в пропонованім розмірі, то вона давалаб денно 3500 фунтів чистого прибутку.

— **Друкарські чортики.** У вчорашній статті п. н. „Фош" нашого париського кореспондента друкарський чортик у кількох місцях зробив із відомого франц. полководця „Жофра" — „Уофра".

— **Пригадка „Просвіти".** Всіх, кому вислано запрошення до ділової участи в освітньому Конґресі, просимо зголосити до 10. квітня ц. р. свою участь з рівночасним поданням наголовка реферату під адресою Ювилейного Комітету при Т-ві „Просвіта" у Львові.

З театру.

„Кооператива Український Театр" під дир. М. Стадника: „Вій", фант. оперета на 4 дії Гоголя-Кропивницького.

У той час, коли французи та анґлійці перекладають усього Гоголя і видають його з ілюстраціями першорядних малярів, як наскрізь модерного письменника, „Вій" іде на нашій сцені все ще як побутова чудасія. Кропивницький позичив із „Вія" найбільше ковбаси та чарки. Те, що є найглибшою основою цього твору: народня демонольоґія, використана Гоголем для наскрізь мистецької проблеми, зійшло у Кропивницького на другий плян.

Добре є не бачити такої песи десять літ, а навіть двацять, щоби час показав нам наглядно, наскільки вона перестарілась. Її драматична техніка — майже ніяка. Її музичні вставки тримаються на найпростішій пружині нашого побутового театру: „Ану, хлопці, заспіваймо собі щось"... Соля та монольоґи можна, а навіть необхідно, скоротити нині бодай на половину, щоби розсіяти зростаючу нудьгу. У тій формі, як ставлять „Вія" для пополудневого „недільного" простолюддя, він є для публики з літературним смаком примітивним пережитком. За те „Вій" Гоголя є на стільки багатим сюжетом, що з нього можна добути неодин момент для оживлення цієї нескладної песи. Те, що в ньому може найти сучасна критика з мотивів ґеніяльних німецьких романтиків і таких творців, як Е. По, повинно найти свій вислів і на сцені. Бодай для виправдання заголовку та підзаголовку.

Підчас і після вистави можна було чути здивовані запити глядачів, що значить ця назва „Вій"? Дехто міг виводити її від слова „віяти" у звязку з фактом, як буря „завіяла" бурсаків. В останній сцені були дітваки в сорочках замісць відьм, дракони, іхтіозаври і сама смерть, але не було „Вія". Що вже й казати про назву „оперетки", в якій є два трупи і правдива домовина з мерцем. Своєрідний у нас гумор, правда?

Ґеніяльний Гоголівський мотив метаморфози панночки у відьму ледви блимає в песі і затирається такою нісенітницею, як уся 3 дія, що вся є справжньою „інтермедією". Хто не читав оповідання Гоголя, небагато розчоломкає в цих „деусах екс махіна". У сценах страхіть нагадувалась фраза, здається, Чехова: „Він нас лякає, а нам ні трохи не лячно".

Переводити подрібну критику постановки може й зайве. Люди, які роками не бачили песи з „правдивими" декораціями, могли тішитись, мов діти, на вид хатини на курячих лапках, верби з повнолицим місяцем, справжньої кобзи та подоби ярмарку. На сцені був навіть живий кінь, автентична коза, такі-же курки, і звої ковбас, які були такі подібні до правдивих, що в дальших рядах сперечалися, що чують їх запах... Що з цього всього, коли вся постановка була майже імпровізацією? Авдиторія не знала, що артисти цього-ж дня приїхали просто з провінції, не зробивши на сцені великого театру ніодної проби. Йдучи на „ґенеральну" пробу до великого театру, деякі з них довідались уперше з афішів, що вони грають.

З цього ясно, що все те, що вони дали, було виключною заслугою кожного з них зокрема. Збірні сцени мали майже аматорський характер; гуртки не грали й не рухались; чи не більшість членів хору — запрошені співаки, неактори. Хор під орудою радн. Купчинського, підготований ним окремо, був єдиною частиною вистави, нескладеною наоспіх; його виконання було зразкове. П. Нікитин у ролі Хоми Брута не мав змоги звернути увагу на гру, весь занятий співом, заслуханий в орхестру. П. О. Криванська, як відомо, не є співачкою і співала з конечности, тому, що не було кому її виручити; лише її великий сценічний хист помагав їй вийти з такої ролі з повним успіхом. П. Рубчак (Тит Холява) здобуває собі

публику своєю природністю та гумором; його надзвичайна дикція передає авдиторії кожніське слово. Саме цієї дикції бракувало вчора дуже доброму в ролях батьків, п. Бенцалеві (сотник), якого майже не було чути. Мистецьким був жидівський дует п-ні Козакової та п. Боровика, які створили не лише сценку, але навіть креацію. Знавці музики звернули увагу на небуденний голос п-ни Денисівної. Зовсім удатними були малі ролі, деякі дуже вдячні, як п. Яреми (Тиберій Горобець) та п. Кривицького (дівчина) і інші невдячні як роля старої баби. Зпоміж них тип селянина із возом (Боровик) зріс до мистецького зразка. Всіх інших можна згадати „не злим, тихим словом"...

Але цілість, загальне враження? Ніодного зусилля, щоб вийти понад пересічний рівень старої вистави, яку неодин із нас бачив уже кращою (нпр. у театрі Садовського). Вистава була тільки пересічна, а подекуди й банальна.

М. Р.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЬ. (Шевченківський концерт в українській державній ґімназії). Молодь тутешньої державної ґімназії вшанувала Шевченкову память традиційним концертом, що відбувся дня 18. березня ц. р. в салі Народнього Дому. Вранці відбувся концерт для учнів нижчих кляс, а ввечері для вищих кляс і для запрошених місцевих громадян та батьків учеників. Оба концерти розпочалися вступним словом учнів вищих кляс, при чому учень VII. кл. Стахів обробив і виголосив свою промову зовсім удатно. На програму концерту склалися крім цього дві декламації з творів Шевченка (До Основяненка і Муза), виголошені зовсім добре, а далі виступи двох ґімназійних хорів (мужеського й мішаного), музичний терцет, „Вечерниці" Нішинського і святочна промова директора ґімназії Д. Лукіяновича. Виступи обох хорів були бездоганні і могли вдоволити навіть найбільше вибагливих знавців-мельоманів. Перш усього вдатний добір кусників укладу наших найвизначніших композиторів до слів Шевченка і з народнього репертуару, а далі знамените вишколення і здисциплінування наших молодих співаків, що треба безумовно признати заслугою незвичайно совісного ґімназійного диріґента проф. П. Волянського, що ніколи не жаліє свойого труду і з великою посвятою віддається своїй улюбленій праці. Мужеським хором диріґував зовсім справно учень Михальчишин, котрий подає добрі надії на будуче. — Милою несподіванкою для публики було виставлення так добре знаних старшому поколінню „Вечерниць" Нішинського. Тут виявили учні ґімназії й учениці державної жіночої семинарії, що помогли в улаштованні вистави, подиву гідну дбайливість у вивченні співів і гри при орхестрі. Хвилями забували видці, що це грають молоді аматори, так дуже живо і природно все вони вивели. Свято закінчила святочна промова директора ґімназії, що в своїй поетичній і оригінальній промові представив алеґорично значіння Шевченка в ролі пробудителя з мертвих цілої нашої нації. Взагалі цілий концерт зробив помітне враження на молодь і публику. Слід піднести щирий запал молоді й розуміння свойого завдання.

Г. і К.

Загальні збори Центробанку

Загальні збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" з відповідальністю уділами у Львові відбулися дня 25. березня ц. р. під проводом Голови Надз. Ради д-ра Михайла Волошина і його заступника дир. Миколи Заячківського.

Звіт з діяльности за 1928 рік і білянс Центробанку за цей рік предложив дир. д-р Кость Левицький.

Загальні Збори приняли звіт з діяльности за 1928 рік, затвердили предложений білянс, рахунок страт і зисків — та порішили 10% річних дивіденду від уділів, а решту зиску приділити до резервових фондів.

По переведенні виборів на місце уступаючих — до Надзірної Ради входять тепер: д-р Михайло Волошин, дир. Заячківський Микола, д-р Електорович Володимир, дир. Герасимович Сильвестер, д-р Кульчицький Александер, дир. Коренець Денис, д-р Кунців Іван, дир. Мудрий Андрій, д-р Охримович Володимир, інж. Павликовський Юліян, дир. Пашкевич Іван і д-р Соловій Віктор.

До Контрольної Комісії увійшли: д-р Куровець Іван, о. Лопатинський Дамян і д-р Савчак Юлій.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вклади й іншим пригадуйте.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 27-го, г. 3·30 попол. „Поворот гата" для молоді.

Середа 27-го, г. 7·30 веч. „Царевич", оперетка Лєгара

Четвер 28., пятниця 29. і субота 30. березня театр замкнений.

Кіна.

„Аполльо": „Безгрішниця" Лявра Ля Плянте.

„Лев": „У крутіжі Парижа" з Ліль Даговер.

„Оаза": „Останній приказ".

„Паляс": „Полонена окаяного".

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесінню: „Голгофта".

„Фатаморгана": „Сторожі чесноти"

„Хімера": „Золотий магніт".

Програма радіо.

Четвер 28-го.

Льондон (356). 19·45 Фортепянові сонати. 22·35 Концерт композиції.

Париж (1744). 19·30 Концерт Льокателі. 15·45 Симфонічний концерт.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт сліпих артистів.

Мюнхен (536,7). 16·30 Концер Анни Ґрес-Станґ. 19·00 Стара камерна музика.

Гамбург (391,6). 21·40 Старі німецькі мистці.

Ляйпціґ (361,9). 16·30 Чеська музика.

Міляно (504,2). 20·30 „Джіоліяно" опера Зондоні.

Відень (519,9). 17·30 „Парсіфаль з опери.

Москва (1442,3). 19·00 Симфонічна орхестра.

Харків (477). 18·00 Камерний концерт. (1680) 19·30 Камерний концерт.

Пятниця 29-го.

Льондон (356). 18·45 Камерний концерт. 21·00 Симфонічний концерт.

Париж (1744). 15·45 Концерт. 20·30 Концерт.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт орхестри Штайнер.

Рим (443,8). 20·45 Релігійна музика.

Міляно (504,2). 12·30 Радіоквартет. 16·30 Джезбенд.

Ляйпціґ (361,9). 21·30 Гимни та релігійні пісні.

Гамбурґ (391,6). 20·00 „Бідний Генрик", музична драма.

Відень (519,9) 20·25 Смичковий квартет Гайдна.

Москва (363,7). 14·00 Діточа програма. (1442,3). 16·00 Европейська музика.

Харків (477). 19·30 Музична трансляція. (1680) 19·30 і 20·30 Концерт для національних меншостей.

Варшава (1395,1). 19·30 Великодна містерія.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Копичинці:
28.III. Вій.
29.III. Казка Старого Манна.
30.III. Сирітка Хася.
31.III. Базар.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.

Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казка Старого Манна.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.

Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 5—?

Головний Виділ Українського Технічного Товариства повідомляє отсим Товаришів, Членів Т-ва, що в середу дня 27. березня ц. р. о год. 18-тій відбудеться в домовці Т-ва відчит тов. Інж. Андрія Корнеллі на тему: „Торфовиська і їх користування". — З огляду на цікаву тему цього відчиту, Виділ сподіється як найчисленнійшої участи Товаришів. 1682 2 2

З Спортового Т-ва „Україна". Вислад д-ра Олекси Саламанчука на тему „Спортові типи серед мужчин і жінок" відбудеться в суботу 30. ц м в салі Союзу Українських Купців (Підвалля 9). Початок: 7. год. вечером. Гостям раді!

Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові пригадує, що звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться в неділю дня 31. ц. м. в салі „Української Бесіди" (вул. Рутовського ч. 22) в 3. год. попол. Право голосування мають усі членинопікуни, члени Головної Ради, голови Філій або їх заступники, члени контрольної комісії і відпоручники звичайних членів вибрані на філіяльних зборах. Просимо в останнє наші Філії прислати нам звідомлення з діяльности, себто виповнений квестіонар. 2 3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа). Тел. 57—29. 1366 37-7

ДОДАТКОВО ще прийму добре грамотних хлопців і дівчат до науки. Фотограф Янушевич, Львів, Вінц. Поля 1. Тел. 59 60. 1690 1—1

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинниварській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 151-?

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН Я. Ярославенка на мішаний хор в легкому укладі, партитура з подвійними голосами за 2·— зол. висилає кожна книгарня. — „Торбан", Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1615 5—10

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжечку, видану через ПКУ в Раві руській на імя Стефан Молоко син Гриня, ур. 1904 р. 1683 2—3

ШУКАЮ 3—5 покоїв з кухнею з повним комфортом близько середмістя. Посередництво виключене. Зголошення з поданням услівя прийме з чемности: Онисько, склад порцеляни, Галицька 10. 1693 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентгеном.** 20—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. і. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65-73. 1—10

ПІНА що знайшов по представленню дня 25 III. у Великім Театрі мій портфель, записки і особисті документи прошу ласкаво затримати все, а звернути лише записки і особисті документи до Центросоюзу, Зиморовича 20/22.

ДР ОЛІЙНИК адвокат в Грималові прийме початкуючого (рутинованого) концепієнта, вимагане також знання музики і співу до ведення хору і аматорських вистав. 1692 1—1

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безглядно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, папа і малярських клей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями. 1302 **Скрізь до набуття.** 6—

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОВА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріл, ішіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.

870 98—?

Подяка.

У невимовному горю після втрати нашої найдорожшої Галі Лукасевич, ученя IV. кл. дівочої ґімназії в Станиславові дня 2. березня 1929, складаємо цею дорогою щиру подяку: О. д-р Фіголеві за безкорисну посьвяту, о. катехиті Тимкові за нагробне слово та поминальне Богослуження і о. о. Вальницькому і Гонкові, ВШановному Учительському Зборові, Товаришкам та пластовим курінам щире Спасибіг за останню прислугу для Покійної; зокрема п. п. Гарасевичам та Никифорукевичі за слова прощання над домовиною. Передусім прохаємо в радикову Костецьку приняти висловлю найсердечнішої подяки за повну посьвяту поміч в часі недуги та похоронів.

1688 1-1 **Опечалені Мати і Бабця.**

ТОМАСИНА

марка звізда **весняні засіви** марка звізда

під

ТОМАСИНА є довготревалим, найуспішніше діючим, тому і найдешевшим, фосфоровим навозом

ТОМАСИНА містить в собі фосфоровий квас в розпущеним виді і негайно успішно діває.

ТОМАСИНА містить в собі крім фосфорового квасу також 40—50% успішного вапна — безплатно

ТОМАСИНУ сиплеться перед сійбою або при сіянню зерна, а також поголовно

ТОМАСИНА є незрівнаною на весну і одинокою на лугах, пасовиська і пастевні ростини.

ИОСИФ КАРРАХ Львів,

1623 **вул. КОСЦЮШКА ч. 18.** 1—5

Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 69 (11.410). Львів, пятниця 29. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хто винен?

Львів, 28. березня 1929.

По замкненні соймової бюджетової сесії вся польська преса переповнена оцінками її підсумків і в звязку з тим оцінками теперішньої політичної ситуації в Польщі взагалі. Санаційна преса стоїть на становищі, що причиною сучасного господарського й політичного лиха в Польщі є сойм. Опозиційна преса твердить навпаки, що саме весь табор т. зв. санації поносить відповідальність за те, що діється нині в Польщі на всіх ділянках життя. Та не зважаючи на те і всі санаційні і всі опозиційні органи преси стверджують посередньо чи безпосередньо одно, а саме, що в Польщі тепер кепсько і на господарському і на політичному полі.

Який вихід з положення? На те нема ясної відповіди від санаторів, нема її і від опозиції. Читаючи ріжнородні голоси преси на ту тему, приходиш до пересвідчення, що в Польщі тепер польські політичні партії та ґрупи не думають над конкретними засобами рятування положення, а готовляться завзято до зведення ґенерального бою за владу. Щойно тоді, щойно посівши владу, стануть вони мабуть розробляти конкретний плян санації відносин на господарському і політичному фронтах. Бо в такій і не іншій площині стоїть тепер справа. Все готовиться до боротьби за владу. Готовиться до неї навіть т. зв. санація, дарма, що вона нині при владі. Але, але тут треба зробити одно маленьке пояснення. До опанування влади готовиться тепер та частина санації, що була досі в опозиції до політики нинішнього уряду, точніше до політики премієра Бартеля. Є це радикальне крило санації, що не хоче визнавати ніяких компромісів з парляментаризмом, що пре всіми силами до явної диктатури по зразкам фашизму. Бо те крило санації, що нині при владі, треба вважати засудженим — тут ужиємо образового вислову — на детронізацію.

Для докладнішої орієнтації в оцінці теперішнього положення позволимо собі навести деякі наймаркантніші голоси преси. І так варшавський „Глос Правди", обвинувачивши т. зв. соймократію в усіх головних гріхах пише:

„Сойм виставив собі фатальне свідоцтво на свою творчу нездарність і будучі польські покоління ніколи не простять йому його провин. А ми, сучасні поляки, у невмолимій боротьбі з брехнею публичного життя в Польщі, ніколи не дамо себе звести зі слушної дороги, а сперті на широкі ряди державно думаючих громадян, вибсремо нашій державі і нашому народові ті права та устрій, які запевнять Польщі дорогу до закріплення її істнування, а народові дадуть змогу творчої праці на всіх полях життя".

Ці слова бебістичного органу можна вважати „заповідю" боротьби так само, як обниженням свого крикливого патосу щонайменше на кілька степенів.

Львівський бебістичний „Дзєннік Львовскі" формулує провини сойму в чотирьох точках: 1) сойм позбавив державу засобів оборони перед зовнішними ворогами і 2) перед внутрішніми ворогами; 3) сойм (його опоз. більшість) підірвав авторитет Польщі та підірвав довіря до її фінансів і 4) унеможливив працю над направою устрою. До додатніх позицій у соймовому білянсі враховує цей орган тільки недопущення завдяки клюбові ББ „до реалізації" т. зв. „малого закону про самоврядування". У висновках стверджує цей орган, що „сойм успішно зашкодив Батьківщині" і більше нічого. Над направою цих шкід автор статті не спиняється.

Львівське „Слово Польське", тепер теж просанаційне, вважає причиною всього лиха те, що „програмова лінія правління табору потравневої революції, переказана від літа м. р. в руки премієра Бартеля і його кабінету, підпала виразному викривленню та відхиленню від тієї ідеольогії, яка одинока робить зрозумілим і морально може усанкціонувати травневий переворот". Далі вимагає цей орган в імя рятування того, що дасться, ще й таких засобів: усунення з „табору травневої революції" безідейних, опортуністичних елементів: концентрації всіх живих і творчих сил того табору, здатних до безоглядної, консеквентної реалізації програмових вказівок тогож табору (яких?), зокремаж здатних до розвязання устроєвої проблеми; перемоги всіх тих трудощів, що повстали і ще можуть повстати в господарсько-фінансовій ділянці. „Слово Польске" вказує при тім недвозначно на зразки італійських фашистівських експериментів, як на такі, які треба наслідувати і вірить, що їх приноровлення в Польщі дасть скорше позитивні наслідки „ніж в Італії". — Щож? Блаженні віруючі!

У львівському ендецькому органі „Львовскі Курер Поранни" д-р Ст. Ґломбінський оцінює останню сесію сойму зовсім протилежно і пише: „Закриття сесії сойму заслугує на те, щоб її посвятити прихильну згадку. Бо були в ній моменти, які вказують на те, що польський парлямент, понижений і приглушений від часу травневих випадків, починає вертати до здоровля, що відізвалося в нім почуття гідности та відповідальности за долю держави і народу. Була це не тільки бюджетова, але й конституційна сесія... Конституційною була вона тому, що вперше після травневого перевороту знайшлася соймова більшість, яка мала відвагу впімнутися в конституційний спосіб за права парляменту, загварантовані конституцією і відважилася в правній дорозі доходити своїх прав на контролю уряду".

Всего наведеного хіба досить, щоби зрозуміти, в якій мірі згущеною та пересиченою завдатками всяких несподіванок є політична атмосфера в Польщі. При всяких скрутних ситуаціях інтродукцією до назріваючих, нераз дуже важних, подій все були спори на тему: хто винен? Хто винен, що на горизонті теперішнього життя в Польщі скупчилося аж так багато труднощів? Хто винен, що усунути їх безсилий і уряд і весь йому відданий табор? Ось питання, яке тепер займає польську політичну еліту і польську прилюдну опінію. Самозрозуміло, що дискусія над тим питанням, може протягатися дуже і дуже довго, а тимчасом самі політичні обставини заставлять життя викинути якусь таку штуку, якої т. зв. професійні політики найменше надіються. Це треба мати на увазі й нам та відповідно готовитись до всяких несподіванок

Американсько-анґлійське напруження.

Ще про затоплення анґлійського корабля американцями.

Затоплення анґлійського корабля „Імальоне", американською митною охороною, загрожує поважним непорозумінням між Анґлією та Америкою. Анґлійські ґазети публікують справоздання капітана анґлійського корабля, яке він зложив під присягою анґлійському конзулеві. З цього справоздання виходить, що американці затопили корабель на отвертому морі, цеб-то поза межами 12 милевої прибережної смуги, в якій вони після договору з Анґлією мали право затопити корабель, якщо він не послухав наказу американської митної сторожі. Та цього мало. Капітан затопленого корабля твердить, що коли американці затопили корабель, то стріляли до рятункових човнів, на які сіла його залога й потопили також ці човни. У свойому справозданні капітан пише: „це найпідліший і найнікчемніший злочин, який від часу війни заподіяно на отвертому морі". Це справоздання зробило величезне враження в Анґлії. Уряд наказав свому послові якнайдокладніше розслідити всю справу й прислати справоздання. Анґлійський посол у Вашінґтоні теж вислав урядників посольства до Ню-Йорку для розсліду справи, бо американський уряд спершу відмовився давати відомости, покликаючися на те, що подія сталася на американських водах і тому є чисто американською внутрішньою справою.

З найновіщих відомостей видно, що американський уряд заперечує зізнання капітана затопленого корабля та твердить, що корабель затоплено близько берега, в такому віддаленні від нього, коли митна охорона мала на це право при спротиві пачкуючого корабля піддатися девіації

На господарські теми.

Будівельна скрута на селі.

Серед калейдоскопу господарських недомагань у Польщі висувається нині на перше місце мешканева скрута в містах. В останніх часах набрала вона аж богато розголосу. І не диво. Число населення зростає на около 15 відс. річно, а число міських будівель ледви на 4 відс. А будуються переважно державні чи комунальні будинки, більше для спинення безробіття ніж для потреб держави, зате приватні доми б[illegible]ються хіба лише тоді, коли їх власники мо[illegible] спиратися на державних кредитах, бо приватний кредит не рентується. Крім того його майже немає. Навіть Брез. Бартель не міг закрити в своїй останній оптимістично настроєній промові правди, що на заспокоєння мешканевих потреб міста треба около 14 міліярдів золотих, та що приватна ініціятива не дасть цьому ради. А державна? Уряд видить розвязку в створенні будівляного фонду при допомові підвишки міських мешканевих податків. Але, знаючи настрої міського населення, може й сам уряд в таку розвязку не вірить саме тепер, коли місто задихується вже під дотеперішніми тягарами.

Так стоїть справа розбудови міст. А села? Про село прем. Бартель ні словом не згадав при точці розбудови, про нього й не пишеться. Зате вже підносяться голоси, що й село повинно причинитися податками до розбудови міст. Не пишеться вже й неговориться в офіціяльних кругах про те, що село ще досі не загоїло ран, завданих війнами, що воно ще досі не відбудоване, та що ізза дорожнечі будівельного матеріялу та неоплатности хліборобства, яку завдячує воно офіціяльній господарській політиці, майже ніхто на селі не в силі будувати ні мешкань, ні господарських будинків згідно з раціональними вимогами господарки. А не казати вже про будівлі потрібні для упромисловлення хліборобства. Може й байдужним для деяких чинників те, що нині на селі живуть по дві, а то й по три родини, в одній курній негігієнічній кімнаті, що здоровий стан є просто невідрадний, що свари та процеси, повсталі саме з тих причин, затроюють життя. Але вже не повинно бути для нікого байдужним те, що ізза браку належних стаєн підупадає годівля худоби, тобто саме та ділянка сіль. господарства, яка в наших часах одинока дає експортовий с. г. матеріял, що ізза недостачі стоділ, шпихлірів та пивниць марнуються зем. плоди, падає рентовність господарська. Компетентні чинники не повинні забувати й на те, що лише ростом села росте місто, та що не має для міста добра й розвитку з упадком села, тому доля розбудови села повинна бути першою їх журбою.

А тимчасом ті чинники не то що не дбають за розбудову села, але навпаки, позбавляють його будівляного матеріялу. Фаховці лісники твердять від давна, що лісова політика наносить краєві, головно хліборобству, великанські шкоди дозволами на надмір вирубу лісів і то не на заспокоєння опалових та будівляних потреб краю, але на заграничний експорт. Ось наприклад в 1926 році вирубано в Польщі 30 міл. куб. метрів, тоді як після вимог раціональної лісової господарки можна було вирубати 18 до 20 міліонів, бо стільки виносить річний приріст, а з вирубаного зужито в краю ледви 25 відс., решта пішла за границю. Стан з 1926 р. є образом усіх інших років. Якщо Польща булаб богатою в ліси, то цей люксус можнаб зрозуміти. Але вона стоїть щодо лісів аж на 14 місці в Европі, а вирубує так, немов би стояла на пятому. А чому так робиться? Бо вивозу треба на зрівноваження пасивного торг. білянсу, на здобуття чужої валюти для заграничних зобовязань, бо треба заробити на вивозових митах. Тут очевидне, що інтерес влади зовсім не покривається з найконечнішими потребами села. І вийшло таке, що сільське населення, маючи під боком ліси, не може нині навіть докупитися опалового, не то будівляного матеріялу, і мусить спроваджувати з заходу камінне вугілля на опал тоді, як дерево мандрує зпід боку на захід.

Не дивуємося, що в Німеччині запанувало вдоволення, коли Польща з нею при кінці мин.

року заключила так зв. деревну провізорію на 1929 рік, бо Німеччина, цінячи культурне, господарське, гігієнічне й охоронне значіння власних лісів, дістала можність зберігати їх, а і свій деревний промисл одночасно підтримувати довезеним сирівцем. Але дивною мусить бути з цего приводу радість деяких польських кол, що маючи у себе цей великанський запас потенціяльних сил соняшної енерґії, визбуваються її з так великими стратами для власного населення, для власного господарства. При продовжуванні такої лісової політики скоро може прийти час, що на Поліссі та в Карпатах не стане лісів. Тоді прийдеться там населенню, яке при теперішній господарці має ще заробітки, хіба вимандрувати з обнажених гір, бо не буде з чого жити, а всему населенню Польщі прийдеться купувати деревний будівлиний матеріял хіба за границею.

Тому, коли говориться нині про розбудову міста, а навіть підносяться голоси, щоби частину податків на ту ціль покривали села, то ще важнішою справою є питання відбудови і розбудови села, а тоді щойно розбудується місто, збогачене селом і то без ніяких штучних інекцій.

М. Творидло.

Загроза повені.

Грізний похід води й леду.

З ріжних сторін краю повідомляють про те, що повінь вже розпочалася. Рушили ріки, рушили леди, а денеде виступає вже вода з берегів. Покищо не чути нічого про більші небезпеки, якими погрожувалаб цьогорічна повінь, бо виливи мають наразі характер льокальний. Одначе сила води й леду зростає з години на годину, тому загроза повені дуже значна.

Великі ріки, а саме Сян і Дністер, покищо не вийшли з берегів так далеко, щоб загрожували катастрофою. Зате менші, з малими берегами, не в силі вдержати наступу криг і почали виливати.

В Рудеччині води зросли з 2-ох метрів висоти на 4.70 м. Верещиця залила вже левади на кілька кільометрів. Тисьмениця і Поверхова розливаються по полях щораз більше. В Самбірщині, біля Черниховa, загрожені вже й хати. Між Черниховом і Коничиками перерваний шлях і міст. Навіть біля Борщович вилила така річка, як... Полтва!

Вислід „плєбісциту“ в Італії.

Вислід урядженого фашистівським урядом плєбісциту, як і треба було сподіватися, дав бажаний для Мусоліні-я вислід. З 9.650.570 вписачих на листи виборців, узяло участь у виборах 8.650.740, або 89.63 відс. За предложеною листою голосувало 8.506.576 виборців, проти — 136.198. Римський клер узяв демонстраційну участь у виборах. Священики й єпископи ішли з парадою до виборчих льокалів. Мир між Квіриналом та Ватиканом дає свої наслідки.

Закордонний політичний огляд.

Наслідки версайського „замирення“.

Змальовані вчора у статті під тією самою назвою напружені відносини в Еспанії, Югославії, Німеччині, Польщі та Болгарії мають одно й те саме джерело, хоч на перший погляд такого враження не набирається. Одначе прослідивши справи ближче, слід ствердити, що всі ті непокої, від Еспанії починаючи, а на Болгарії кінчаючи, мають один глибокий причиновий звязок. Еспанська диктатура виросла на економічнім підложу, в ситуації, де старий державний лад не міг більш опановувати всеї дійсности життя. Звалено тому парляментаризм. Нині в Еспанії починається наступ на диктатуру, бо й вона не виконує і не може виконати завдання. Щож прийде? Знова парляментаризм? Він знова не усуне тих джерел, з яких пливе нинішнє еспанське — передовсім економічне — лихо. Це лихо не лежить в парляментаризмі чи диктатурі.

В Барцельоні приготовлюється велитенська світова виставка. Еспанці богато ждуть від неї. Але хіба виставка, типовий господарський паліятив нашої доби — щось зарадить тому, що лихо Еспанії лежить в системі і то не в еспанській, але тільки і передовсім в загально европейській?! Бо джерело усього лиха тут, тільки тут, тільки в сучасній европейській, версайській політичній системі.

Югославянська й інші диктатури виросли в немалій мірі з т. зв. меншостевої проблеми, але та проблема виросла теж з версайського укладу Европи. Те саме відноситься до інших держав, хоч і з ріжних причин, до Італії, Угорщини, Німеччини, Литви, Болгарії. Хіба виявляти на цьому місці всі ті звязки, які істнують поміж версайською системою й повенею европейських диктатур? Версайська система витворила цілком безглузді відносини у всіх площинах европ. політичного життя, від економічної починаючи і демолітичною кінчаючи.

Тимчасом ті, що нині мають диктатуру або з усіх сил поборюють парляментаризм, — роблять помилку в думанні, бо беруть наслідки за причину, в той час, коли лікування Европи потрібно починати від джерела, від найглибшої причини лиха. Версайський уклад Европи пригадує краєвид, скований лютою зимою. Цей краєвид носить на собі застиглі риси поанкаризму. В тім краєвиді сковано життя в таку політичну систему, в якій воно не вміщується. Політичні неспокої по цілій Европі є вістунами неминучої відлиги. Ґрандіозний плян репараційного банку, кинутий на дискусію в Парижі, той сам, що був би в стані розвалити істнуючий европейський порядок є теж знаменною познакою цеї майбутньої відлиги. Вона прийде. Мусить прийти, бо ще нікому не пощастило на віки скувати певний природний краєвид, а тим менше політичний горизонт.

Зенон Пеленський.

На парляментарній арені.

Справа гіпотек на розпарцельовані ґрунти.

На останньому спільному засіданні Комісій Правничої і Земельних Реформ у справі законопроєкту про управильнення гіпотечного стану нерухомостей, прилбаних при парцеляції (про цю важну справу була вже подана вістка в ч. 68 „Діла“) від Українського Клюбу промовляв пос. д-р Загайкевич. Він запропонував, щоби не лише Окружному Земському Урядові, але також інтересованому, себто парцелянтові, можна було жадати в суді перевести постутовання, унормоване цим законом. Пос. д-р Загайкевич виходив із становища, що можуть трапитися випадки, в яких земський уряд, стоючи на ґрунті інтересів парцелюючого власника, не виступить перед суд з внесенням на управильнення гіпотечного стану парцельованих нерухомостей, і тоді цілий закон міг би не найти приноровлення. Томуто д-р Загайкевич домагався, щоби в випадках, коли земський уряд протягом речинця, означеного законом, не поставить у суді відповідного внеску, міг з таким домаганням виступити парцелянт. З цією поправкою пос. д-ра Загайкевича погодилися також інші селянські посли з Комісії Правничої і Земельних Реформ. Однак представники міністерств Справедливости і Зем. Реформ цим поправкам рішуче спротивилися, добачуючи в них небезпеку для реґуляції аґрарних справ земельними управами, і тому ці поправки перепали. Принято натомісць поправку д-ра Загайкевича, щоби не лише зміна особи гіпотечного власника, але також особи посідача розпарцельованих ґрунтів не стояла на перепоні до приноровлення цього закону.

Справа спадкових переводів.

Дня 22. ц. м. радила соймова Правнича Комісія над внесенням Українського Клюбу в справі привернення повітовим судам на територіях апеляційних судів у Львові, Кракові та на території окружного суду в Цешині спадкових переводів, які тепер в заступництві судів переводять нотарі, як судові комісарі. Реферував справу *пос. д-р Загайкевич*. В основному рефераті він виказав аномалію цього стану, бо спадкові переводи не є обняті нотаріяльним законом з 25. липня 1871 р., а наладнання спадкових відносин входить у сферу загального виміру справедливости і як таке повинно бути ведене судами безплатно. Виразні § 29. неспірного патенту з 9. серпня 1854 р. передбачує поміч нотарів в тих справах, однак генеральна делеґація нотарів до зладжування всіх спадкових актів пішла задалеко й обтяжує в непотрібний спосіб населення. Тому то вже австр. міністерство справедливости рескриптом з дн. 5. березня 1900 р. ч. 2620 розпорядило відкликання цієї загальної делеґації. Однак рескрипт цей не був перед війною всюди виконаний, а в часі війни президія апеляційного суду у Львові обіжником 6. X. 1919 р. відкликала його та наказала всім сільським повітовим судам віддавати нотарям на далі спадкові переводи. Тому попередній сойм

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. [19]

Оповідання.

(Продовження.)

— Таке мені ще не пригодилося! Значить: у вас обох укриті таланти! Не їдьте, переспитеся в мене, а завтра по відправі в церкві граємо! Граємо, браття, далі! Цілий день! Часу маю я доволі! І фербля навчу вас, бо вроджені у вас таланти!

— Так, так! Залишайтеся! — підхопив і Ромко, що тепер якби прокинувся. Він все собі пригадав. — Залишайтеся! Вам буде тут чудесно!

— А ти, Романе? — спитав Грицько.

— Я мушу їхати, бо дома конечно коней. Ну, по вас я приїду. Слово чести... — Підійшов до Стецька і шепнув йому до уха: — Лишайтеся, ви ще раз стільки виграєте!

— Справді!? — захоплювався поет.

— А як програємо все? — спитав практичніший Стецько. І він сіпнув Грицька за рукав і вже були на тарантасі.

— Грицьку, ти хотів лишитися, а зі щастям не слід гратися. Не все в середу Петра! — вчив Стецько Грицька.

Коні гналися скоро до дому. Роман похнюпився й мовчав.

— І що я скажу дома?...

XVI.

Приїхали в Болотнище, переспали і знов вийшли купатися. І знов Грицько лежав на сонці, вдивлений в синє небо і мрів свої мрії, і знов Стецько купався і любувався сонцем. Роман перепросив їх на кілька хвилин і вернув аж по довшому часі. Вернув і втішений промовив:

— Чудовий маю плян! Чудову прогульку зробимо знов нині! Не так далеко, як учора, а близесенько. Поїдемо до Левицького, знаєте, того правника, він давно вже просив мене до себе.

— Ти здурів, що так що-дня возишся? — спитав Стецько з води.

— А ти зле вчора вийшов? Левицький конче прохав мене і вас до себе. Я казав йому недавно, що ви будете в мене, отже конче прохав мене, щоб я і вас привіз до нього. Дуже добрий хлопець! А його батько, письменник, фільософ, з вашої „бранжі“. З ним варто поговорити, ось там буде душевний пир.

— Письменник? Котрий це? Що писав?

—Ну, що писав, цього я не знаю, але всі кажуть, що він мудрий, пише. Поїдемо, поговоримо, побачите самі.

— Їдь собі! Мені й не сниться кудись їхати — промовив Грицько. — Котру то ніч я не сплю вже?

— А що будеш робити? — спитав Роман і відповів уже згори придуманою відповідю: батько, мати й сестри їдуть зараз по обіді до сусідів у гості. Я з вами до Сорок, бо вже обіцявся, а хату замикаємо...

— А який чорт тебе носить знов? — питав Грицько далі.

— Яж кажу, що обіцяв молодому Левицькому, що приїду з вами. До того фільософ! Фільософ думає, що він один робить громадянську працю, а ми, правники, не робимо нічого. Я мушу нині бути в Сороках в одному важному громадському ділі. Я мушу їхати, а ви чейже не лишитеся самі, як усі виїдуть?

— Добре, добре, їду вже, їду! — відповів нерадо Грицько і знов потонув у думках.

Роман пішов купатися, а Грицько вдивився в синє небо, по якому тут і там мчалися хмарки.

...Ще в столиці задумав поему про Прометея. Вдивлявся тепер у синє небо з хмарами і виявився йому старий Зевес і рій богів та богинь, що линули на хмарах на вершки Олімпу.

...Зелені верхи Карпат, зарослі густими, все зеленими лісами, а понад усіми верхами підноситься в гору Чорногора. Тут ясніли колись до сонця палати українського Зевеса — Дажбога. Довкруги палат саме пахуче зілля, що одурить людину, колиб хотіла перейти заборонені межі...

...Гремить Перун, від сходу до заходу, від півдня до півночі темними хмарами бовдуриться все небо. Над хмарами ясне сонце світить, по хмарах ходять боги...

...Із землі спішиться Прометей. Іде з дому від народу, що тільки пролив своєї крови, тільки переніс терпінь на своїх плечах через ріку життя, із цього на той бік. Боги сліпі, глухі на зойк і бряск кайдан.

— Грицьку, купайся, а то вже йдемо!

— Дай мені спокій! Чого від мене хочеш? — крикнув Грицько, як опарений.

— Щож тобі такого? Кажу, йди купатися, а то вже кличуть на обід.

— Забирайся до сто чортів із твоїм обідом! Дай мені спокій — і він знов ляг і прижмурив очі. Стецько замовк.

— Що йому такого? — реготався трохи здивований Роман. — Це таке його натхнення? Ха-ха-ха! Як божевільний — тай годі! Але ми ходім їсти, а він нехай далі мріє, може й вимріє щонебудь!

Небавком по обіді заїхав перед ґанок візок і вони всі три влізли в нього. Пані-матка вийшла знов на прощання і знов у дусі благословила, щоб більше не вернули...

(Продовження буде.)

резолюціями з 18. VII. 1924 і 22. III. 1927. взивав міністерство справедливости передати спадкові переводи назад повітовим судам. Рескриптом з 10. березня 1925 р. оправдувало міністерство справедливости цей стан вменшенням судових етатів, які не можуть виконувати як слід дотеперішніх своїх обовязків і тому не були би в силі переводити без шкоди для інтересованих нової праці. Покликуючися на загальне домагання селянства, яке нарікає на непотрібне обтяження їх нотаріяльними коштами за переведення спадкових переговорів, пос. д-р Загайкевич домагався ухвалити вище згадане внесення Українського Клюбу: воно прийнято значною більшістю голосів, проти голосів ББ. і НД.

Важну поправку приняли Комісії, усталюючи, що коли ціна за розпарцельований ґрунт не була в цілости сплачена, тоді суд на внесення гіпотечного власника або набувців має право перерахувати залеглу ціну, як особисту претенсію по думці вальоризаційного розпорядження Президента з 14. травня 1924 р., назначити її висоту в капіталі та відсотках і подати речинець її сплати.

Належить врешті згадати ще про одну важну постанову, а саме, що коли на розпарцельованій ґрунти перейшли табулярні довги, які обтяжали велику власність, то стягати їх з розпарцельованих ґрунтів не буде можна, заки не буде переведена екзекуція осталої, ще нерозпарцельованої, великої власности.

Перевівши спеціяльну дискусію принято відтак цілий законопроект і в третьому читанні.

Стримання податкових залеглостей.

При справі допомоги населенню, потерпівшому від елементарної катастрофи морозів забрав слово м. і. *посол д-р Ст. Біляк*. Представивши трагічне положення сільського населення, в першу чергу дрібнорільничого, вказав, що в теперішню хвилю погіршує його положення брак готівки, брак можности заробітку — та найбільше — енергійне й немилосерне стягання податків з високими відсотками і карами за проволоку. Коли господарське положення селянства хоче уряд ліпше рятувати перед катастрофою — обовязково повинен здержати примусове стягання податкових залеглостий до осені цього року — і то без почислення відсотків і кар проволоки. Згідно з тим домаганням поставив посол д-р Біляк внесення на ухвалення резолюції: „Сойм взиває уряд здержати примусове стягання податкових залеглостий від дрібнорільничого населення та перенукути їх платність до осени ц. р. без почислення відсотків і кар проволоки". Пропоновану д-ром Біляком резолюцію ухвалив сойм подавляючою більшістю, бо проти неї голосували лише посли ББ.

„Великий Борислав".

Протести широких кругів населення проти пляну кількох одиниць.

Борислав 22. III. 1929.

Від кількох літ непокоїть мешканців сусідуючих з Бориславом громад зловіща вістка, що ці громади мають бути прилучені до Борислава, щоб таким чином створити „великий Борислав". До Борислава малиб бути прилучені: місточко Тустановичі і села Мразниця, Баня Котівська і Губичі. В той спосіб маєтками таких богатих громад, як Тустановичі і Мразниця, мав би рятуватись Борислав від „смерти".

Треба знати, що Борислав хилиться від якогось часу до упадку. Нафтовий рух завмирає тут з дня на день. Колись, як Борислав був у повній стадії розвитку і найбогатшим нафтовим осередком, тоді ніхто не цікавився бідними бойківськими селами і не потребував до нічого ні Мразниці ні Тустанович. Нині відносини основно змінилися і тому найшлися люди, які хотілиб санувати Борислав при помочі прилучених до нього українських громад.

Для інформації читачів варто подати, що бориславські громадські комісарі затягнули довг на громаду в сумі ок. 180.000 долярів, а таку суму в нинішніх умовинах сплатити нелегко. Отже нехай платять ці довги прилучені громади, а громадські комісарі нехай господарюють дальше! Особливо Мразницю — другий Борислав! — варто би прилучити, а попри те ще й інші, теж не бідні громади...

Проєктодавцем цеї оригінальної злуки є б. славний комісар інж. Кобак, що господарив вигідно 10 літ в Тустановичах, а як, про це загально відомо. Він хотів би стати колись посадником великого Борислава, рахуючи на своїх червоних товаришів (він соціяліст), які в більшому місті грималиб першу скрипку. Ідею злуки пропагують також деякі панове зпід стягу одинки, в першу чергу пос. Войцеховський, якого інструкції виконують усі бурмістри й комісарі і який зачав видавати для пропаґанди тої злуки навіть свою ґазетку „Ехо". Ніхто не питає заінтересовані громади, чи вони бажають собі злуки, а зате бурмістри з Борислава й Тустанович і комісар з Мразниці їздять до Варшави, де стараються добитись прилучення згаданих вище громад до Борислава.

Проти тої злуки відбулося протестаційне віче в Мразниці ще 25. листопад. 1928, на якому були громадяни без ріжниці народности. На цьому вічу промовляли посли п. Максимович і д-р Блажкевич. Ухвалено однодушний протест проти злуки й вибрано депутацію, яка запротестувала у старостві і має виїхати в тій справі на днях до Варшави.

Друге віче відбулося в тій справі 18. ц. м. На ньому ухвалено такі резолюції:

I. Громадяни Мразниці, Тустанович, Губич і Бані Котівської, зібрані на вічу дня 18. III. 19 9 р. в салі Нар. Дому в Мразниці, одноздідно протестують проти всіх заходів і зарядженьурядових кругів, що змагають до втілення і прилучення громад Мразниці, Тустанович, Губич і Бані Котівської до Борислава в цілі створення одної громади, т. зв. „Великого Борислава", як також до злучення громад для спільного завідування громадськими справами.

II. Зібрані взивають і доручають членам прибічної ради в гром. Мразниці і радним інших заінтересованих громад, щоби при дотичних ухвалах запротестували проти прилучення, а щодо гром. Мразниці, щоб запротестували також проти компетенції гром. комісаря підприймати ухвалу або видавати опінію в справі прилучення гром. Мразниці.

III. Вибирають делеґацію (Іван Лейбт, Олекса Андрушко і Микола Янів), яка передасть той протест правительственним кругам у Варшаві, воєвідству у Львові і старостству у Дрогобичі.

IV. В цілі переведення тої акції вибирають комітет, у склад котрого входять: Іван Лейбт, Олекса Андрушко, Микола Янів, Теодозій Бундзяк, Гринь Іванчук, Андрусь Добош і Анна Чушакова. Комітетові прислугує право кооптувати собі дальших членів інших народностей.

З Міської Ради у Львові.

Промова члена Ради о. Дамяна Лопатинського про потреби українського населення м. Львова.

(Докінчення.)

Поза тими двома позиціями, що відносяться до потреб українського населення, нема в бюджеті ні одної більше! А чейже повинноб їх бути значно більше! Не піднеслоб це поважно видатків у бюджеті і не булоб ніяким тягарем для міста, а зате булоб доказом що й потреби українського населення найшли як у Вис. Ради, так і в управі міста більше зрозуміння.

Для прикладу вкажу, що для воєвідського комітету помочи для польської академічної молоді признано 15.000 зол. субвенції. А що дістало українське студентство? Є у нас Т-во „Прихильників Освіти", яке ведуть передові й найповажніші одиниці нашої суспільности, що має на цілі нести поміч академічній молоді. На жаль його потреб не узгляднено зовсім у бюджеті, хоч число української академічної молоді у Львові є значне і хоч є богато таких українських студентів, що потребують конче помочи. Подібних прикладів міг би я навести значно більше.

В цьогорічнім бюджеті вставлено квоту на три нагороди міста Львова, а саме на літературну, наукову і природничу, по 7.500 зол. Не обтяжилоб це певно міського бюджету, як місто визначилоб якусь квоту на нагороду за працю в українській мові, прим. з історії старинного Львова, або за найкращу українську літературну річ.

Хотячи бути справедливим, мушу піднести і цю обставину, що з субвенцій і дотацій, призначених бюджетом загально комісіям для освіти й культури та суспільної опіки до розділу, комісії ці признають і українським установам ріжні підмоги. Одначе з огляду на те, що число всіх установ, польських, українських і жидівських, є у Львові дуже високе, підмоги, признавані українським установам, є дрібні, просто мінімальні. Українське населення, яке поносить немалі міські тягарі, платить податки, бере участь у розвою міста й у заспокоєнні його потреб, повинно мати те почування, що його культурно-освітні й соціяльні потреби заспокоюють нарівні з потребами горожан інших народностей. А вислів цьому має дати саме міський бюджет,

Доказом легкого, побіжного і поверховного розуміння обовязку щодо заспокоєння потреб українського населення, В. Радою є справа, яка вправді не має свого цифрового висказу у бюджеті, але яка є мовби ілюстрацією цього розуміння. Вже рік минає, як наш Український Клюб поставив у цій Раді внесення допустити вживання української мови до нарад у Раді. Це внесення звернено на реґуляміновy дорогу і воно спочиває в дотичній комісії до-нині. Коли один з наших попередників у давній Раді ставив те саме домагання, питав його один з визначних членів тодішньої Ради і член теперішньої Ради: „Чому не поставите відповідного внесення"? Ми внесення поставили і чекаємо вже хіба аж надто довго на його полагоду. Тому звертаюсь отсим ще раз до п. комісаря, щоб звелів видобути це наше внесення зпід пороху маґістратських актів. Дальшу проволоку у полагодженні нашого внесення і домагань, в ньому зголошених, ми булиб приневолені вважати легковаженням цеї важної для нас справи й актом непримирости супроти українського населення міста.

Також бажалиб ми, щоби всі урядовці й функціонарі міських заведень поводились з українськими сторонами поправно і вічливо. Дійшов до нашого відома в останні дні один з богатьох фактів, що один кондуктор електричної міської залізниці на домагання учениць в українській мові видати їм пересідку, заявив, що не розуміє. І хоч приявний тоді у возі професор державного заведення переповів кондукторові по польськи, чого собі бажають ці учениці, кондуктор велів ученицям висідати, а коли вони цього не могли зробити, бож спішилися до школи на годину, закликав поліцая і той списав на домагання кондуктора протокол з ними. Вже стоячи на становищі інтересу цього міського підприємства, не можна толерувати таких ненормальних явищ. А тимпаче не можна допустити, щоб міський функціонар поводився так грубо супроти сторін української народности.

Ще мушу кількома словами торкнутися справи театру. Наш Клюб голосував за виарендуванням міських театрів головно з тих мотивів, що вважав аренду одиноким способом на обмеження, зглядно на устійнення квоти видатків на театри. Колиж п. референт заявляє, що треба буде квоту 854.000 зол., яку тепер заряд міста має видавати на театр, значно збільшити, то ми думаємо, що треба стерегтися переступлення квоти, означеної в бюджеті. А при цій справі мушу ще піднести цю прикру для нас обставину, що коли В. Рада має на польський театр до річної розпорядимости один міліон золотих, то прохання нашої театральної кооперативи уділити українському театрові у Львові допомогу у висоті 20.000 зол. не найшло ніякого послуху! А чейже при добрій волі можна було це дуже легко зробити — без обтяження міського бюджету.

Іменем Українського Клюбу заявляю, що ми, члени тогож Клюбу, голосуватимемо всеж таки за бюджетом, бо маємо надію, що в слідуючім бюджеті наші оправдані домагання й потреби будуть узгляднені у видатнішій і більшій мірі. Не ставлю поправок, бо не хочу тепер, після уложення бюджету, захитувати його рівновагу. Одначе застерігаю собі, що колиб яканебудь поправка у видатках була принята і зроблена в цьому бюджеті, то я іменем нашого Клюбу зголошу відповідні поправки щодо поставлених в ньому квот на українські цілі, як також поставлю внесення ухвалити деякі нові позиції на заспокоєння найпекучіших потреб українського населення міста Львова.

*

В дня 25. і 26. ц. м. перевела міська рада у Львові дискусію в справі міського бюджету, що на р. 1929-30 виносить у видатках і приходах 25,831.734 зол. (в попередньому році 23,589.191 зол., отже звишка на 8.88 проц.). Подрібно бюджет представляється так: I. Загальна адміністрація 6,505.771 зол. II. Комунальне майно 697.183 зол. III. Комунальні підприємства 818.804 зол. IV. Сплата довгів 4,689.445 зол. V. Шляхи і прилюдні площі 2,643.798 зол. VI. Освіта 1,690.361 зол. VII. Культура й мистецтво 1,267.591 зол. VIII. Публичне здоровля 2,383.589 зол. IX. Суспільна опіка 2,153.355 зол. X. Підтримка рільництва 30.600 зол. XI. Підтримка промислу й торговлі 763.089 зол. XII. Публична безпека 1,430.691 зол. XIII. Ріжні 757.457 зол.

На понеділковому засіданні Ради промовляла перша п. Смуліковська, що слідом за своїм чоловіком, пос. Смуліковським, виступила з ППС і вступила до т. зв. револ. фракції ППС. Її промова-декларація була спрямована проти офіціяльної ППС. З черги промовляли: п. Шморак, що представив постуляти жидівського населення, д-р Домашевич іменем „Зесполу Сту", о. Д. Лопатинський, що його промову наводимо вище, проф. Килінський і д-р Ротфельд, що доповнював промову п. Шморака.

На вторковому засіданні Ради промовляв перший кс. д-р Шидельський (ХД), що м. ін. присвятив один уступ промові о. Лопатинського і ба-

жав би бачити взагалі ширші відносини між громадянствами польським і українським. По нім промовляв теперішній редактор „Слова Польского“ Мейбавм, що виступав різко проти українців і жидів, які мовляв, боронять демократичного і ліберального принципу і тимсамим (!) вдаряють в інтереси держави як цілости. З черги зголосився до слова п. Мих. Бачинський, нинішній комісар Нар. Дому, що разом з другим „старорусином“, д-ром Ол. Лисяком, причіпився до польського господарського клюбу в Раді. Він протестував проти промови о. Д. Лопатинського, бо, мовляв, Український Клюб не репрезентує цілої „рускої“ суспільности. Є ще такі інституції, як Нар. Дім, Ставропигійський Інститут і „общество Качковського“, що про них о. Лоп. забув, а їм належиться підмога... По промовах дальших промовців (Максимовича, д-р Кляфтенової і ком. Надольського) принято в голосуванні цілий звичайний бюджет.

В четвер 28. ц. м. реферуватиме сен. Дещинич на пленумі Ради надзвичайний бюджет, в якому є м. ін. позиція на викінчення школи Шашкевича. Від нового шк. року діти тої школи ходитимуть уже до нового будинку, який лежить серед городів, що притикають до площі св. Юра від вул. Городецької.

Справа самоврядування.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОВІТОВУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ І ПОВІТОВУ ВИБОРЧУ ОРДИНАЦІЮ В КРАКІВСЬКОМУ, ЛЬВІВСЬКОМУ, СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ І ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВАХ.

IV. Законопроєкт про повітову виборчу ординацію.

9) **Сполука виборчих лист.** Дозволяється на злуку лист кандидатів. Сполучені листи кандидатів уважається одною листою. Одержують вони разом таку скількість мандатів, яка відповідає сумі голосів, відданих на всі злучені листи. Ця постанова може бути для нас дуже корисною, бо у нас зголошують звичайно велику скількість лист і ми тратимо звичайно через те значну скількість мандатів.

10) **Явність виборів.** Вибори членів і заступників членів повітової ради переводиться в цей спосіб, що кожний виборець може бути присутним при цілім виборчім акті (то значить і при виборі комісії і при зголошенні лист кандидатів і означенні їх числами і при голосуванні і при обчисленні голосів та проголошенні висліду виборів. Цю постанову ухвалила підкомісія на моє домагання тоді, коли відкинено мій внесок про установлення мужів довіря. Саме голосування і обчислення голосів відбувається подібно як при соймових виборах.

11) **Проголошення висліду і виборчі протести.** Вислід виборів подає повітовий староста до прилюдного відома. В речинці 14 днів, рахуючи від слідуючого дня по оголошенні висліду виборів, кожний виборець може внести на руки голови виборчої комісії протест проти важности виборів. Внесені протести предкладає голова в речинці 3-ох днів воєвідському виділові, який вирішує справу протягом 6 тижнів, рахуючи від дня виборів. Це вирішення є оконечне.

12) **Переходові і кінцеві постанови.** Перші повітові репрезентації, вибрані на основі отсего закону мають обовязок у речинці двох місяців, по уконституованні повітової ради, вибрати ради і управи повітових комунальних кас ощадности, які зорганізовано на основі розпорядку Президента Річипосполитої з дня 13. квітня 1927 р. про комунальні щадничі каси. Перші вибори до повітових рад мають бути розписані на основі отсего закону в три місяці від хвилі, коли закон увійде в життя.

13) **Загальна характеристика законопроєкту про повітову виборчу ординацію.** Не дасться заперечити, що обговорений мною законопроєкт про повітову виборчу ординацію має численні недостачі. Всі ми добре знаємо, як переводжено вибори до громадських рад і що вислід тих виборів не дає українському населенню належного йому впливу на громадську самоуправу, в першу чергу тому, що вибори відбувалися на основі виборчої ординації, побудованої на куріяльній системі. Тому ми на основі представленого законопроєкту не одержимо належної нам скількости членів в повітових радах. Всетаки проєкт нової виборчої ординації, вже хочби тому, що не признає курій є значно кращий від старої ординації. Є він також кращий від тих проєктів, над якими радив попередній сойм, головно тим, що не признає він спеціяльних привілеїв польському населенню. Нема сумніву, що при виборах, переведених на основі нового законопроєкту, українське населення здобуло би досить значний вплив на повітову самоуправу.

V. Які вигляди має новий законопроєкт?

Годі напевно сказати, чи ухвалений в підкомісії законопроєкт про повітову репрезентацію і повітову виборчу ординацію в чотирьох галицьких воєвідствах стане законом і в якому приблизно часі. Подавляюча більшість сойму хоче за всяку ціну ухвалити його. Зновже уряд і посли з одинки докладають всіх зусиль, щоби його не ухвалено в теперішньому виді і стараються ріжними засобами проволічи справу. Відомий загально провідник адміністраційної комісії посол Полякевич просто не хотів скликати адміністраційної комісії для нарад над тією справою.

Дня 15. березня ц. р. всі посольські клюби за виїмком одинки й ендеків поставили наглий внесок, щоби законопроєкт про повітову репрезентацію і повітову виборчу ординацію для Галичини, як також законопроєкт про виборчу ординацію для галицьких міських громадських рад і кілька дрібніших самоуправних законопроєктів поставлено під наради сойму з поминенням адміністраційної комісії. В цей спосіб зголошений внесок хоче унеможливити урядові і послам з одинки проволікання справи і довести в короткому часі в приспішенім порядку нарад до ухвалення законопроєктів в законодавчих тілах.

Український Клюб докладатиме всіх зусиль, щоби не тільки скоро ухвалено самоуправні законопроєкти, але також, щоби пороблено відповідні зміни у кориснім для нашого народу напряжку. Для повноти самоврядного законодавства слід би ще обговорити проєкт про виборчу ординацію до міських громадських рад в Галичині. Та про нього іншим разом.

Пос. Волод. Целевич.

Нова реєстрація чужинців в Польщі.

Польська преса подає подробиці про нову реєстрацію всіх чужинців, які живуть в Польщі. Ця реєстрація, відповідно до розпорядку міністра внутрішніх справ, почнеться 1. квітня б. р. і буде трівати до 30. червня. В місцевостях, положених далеко від повітових осередків, реєстрацію переведуть окремі урядовці, вислані повітовими старостами. В усіх інших місцевостях, чужинці, в віці повад 16 літ, мусітимуть обовязково зявлятися до реєстрації особисто в повітових та громадських староствах. Реєстрації підлягають також горожане вільного міста Данціґу, які живуть у Польщі. За ухилення від реєстрації чужинцям загрожує кара: 3000 золотих карн, 6 тижнів арешту і виселення за межі Польщі. Всі чужинці, які бажають жити в Польщі після реєстрації довше, ніж два роки, будуть приневолені при реєстрації подати прохання дати їм право поселення в Польщі на підставі законів про чужинців.

Засідання ради міністрів.

Вчора відбулося звичайне засідання ради міністрів, останнє перед святами, під проводом мін. Складковського, бо прем. Бартель занедужав. Поладнано тільки кілька біжучих справ.

—o—

За скликання сойм. сесії по святах.

„Ґаз. Варшавска“ повідомляє, що т. зв. ліві партії зголосять по святах внесення скликати надзвичайну соймову сесію для переведення ревізії конституції.

—o—

Перед знижкою оплат за пашпорти в Польщі?

В найближчому часі сподіються зниження оплат за пашпорти. Саме тепер ведеться на ту тему розмова між мін. скарбу і мін. внутрішніх справ у Варшаві. Віцеміністр Ґродинський, ідучи назустріч бажанням сойму, задумує знизити вкінці оплати за пашпорти. Правдоподібно оплати за пашпорти вагатимуться між 150 і 125 зол.

—o—

Знижка курсу польської стабіл. позички в Ню Йорку.

З Ню Йорку повідомляють, що курс польської стабілізаційної позички підлягає значним ваганням. Останніми днями курс цієї позички виносив 85.25 до 85.50. На днях цей курс упав до 84.5. Фінансові круги приписують зміну курсу позички лише нинішній ситуації в Польщі.

—o—

Повінь зближається.

Вода на Бузі збільшилася. Лід ще не пливе. Біля с. Сільця ледові запори загрожують мостові. Військо намагається розбивати ті запори. Підчас рятування мосту на Сяні біля Улянова один робітник тяжко ранений. Міст частинно ушкоджений. На ріці Бистриці повстали ледові запори біля Добрівляк і Грушова. Дністер у горішнім бігу виливає. Томуто постановлено виселити 45 родин зі села Липки, Савки, Ставчани ад Криниця і Заріче ад Більче. Дністер вилив між Пинявами і Черниховом і залив біля 1000 моргів поля. В Сільцях на Вярі води зірвали міст.

—o—

ІНЖ. БУДІВНИЦТВА
КОЖЕНЬОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР
виготовляє проєкти і коштосписи всякого рода будов, як: церков, світських будинків, млинів, каналізації. — Проєкти і обчислення залізнобетонових конструкцій. Бере в підприємство всякого рода будови. Обіймає технічний нагляд при будовах. 1698 1-3
ПЕРЕМИШЛЬ, вул. Коперника, ч. 36.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Дві чи одна?

До мене підійшов один шанований історик літератури і мало не зі сльозами в очах сказав:

— Слухайте. Робіть що. На наших очах криється дві українські народности.

— Бракує тільки другого Костомароза, щоби написав про це розвідку.

— Не жартуйте. Це просто трагічне.

— Трагічне?... Не думаю.

— Як то? І ви за тим?!

— Я ні за тим, ні проти цього. Нехай собі воно розвивається, як хоче.

Історик подивився на мене з докором, а далі замахав руками, мов би відганяв мухи.

— Не сміємо так казати. Ви, саме ви! Не хочу цього й слухати.

— Власне я можу це сказати, бо маю вроджену чи набуту хибу, — що пишу. І коли перестану писати, признаю вам рацію, коли не перестану, — мусите признати ви мені.

— Алеж... Алеж... Даруйте, але ви говорите дурниці.

— Не обиджуюся, бо привик до такого осуджування моїх думок. Мені бачите вже набридло за кожним словом лізти в словник Грінченка. Врешті, коли я признав Грінченка за авторитет, — сказали мені, що він не є ніяким авторитетом.

— Мої кохані. Навіть словник академії треба в міти читати.

— Тут річ не в словнику, а в словах. Скажіть мені, як буде по щиро-українськи „вода“!

— Вода?!... Якже інакше? — Вода!

— А не є це польонізм, або русизм?! Ручаю вам, що дуже легко може на днях виринути ця квестія і слово „вода“ буде проскрибоване.

— Переборщуєте!

— Маєте щастя, що не сказали „пересаджуєте“.

— Пересаджувати можна капусту, дерева...

— ...Слова — докінчив я.

— Як то слова?

— От наприклад слово: „зараз“. Галичани пересадили його на свій ґрунт, бо „тепер“ було їм за мало українське. За цим словом пішло „мається“, „доповідь“, „заслухавши доклада“, „в нашому вікові“, „листопаду“ і інші зазбручаних щепи.

— Ви не маєте слушности. Нація є одна.

— Але дві мови.

— Одна мова!

— Але десять правописей.

— До речі: правописів.

— Я говорю так, як будуть на Великій Україні писати за десять літ.

— Чому будуть?

— Бо тому пять років „та правопись“ пхнула в Галичині пол на „той правопис“. А я обчислив, що рівно пятнацять літ іде слово з Галичини на В. Україну. Очевидно тільки таке слово там приймається, яке пропадає в Галичині.

— Видумуєте, або жартуєте — всміхнувся вибачливо історик.

— Зовсім не видумую. Прошу, возьміть слово „позаяк“. Воно доти не приймалося на В. Україні, доки держалося в Галичині. Тепер там полюбки вживають його, як знаменитого новотвору. Те саме і зі „значінням“. Коли в Галичині перестали писати „значення“, там усі перекинулися на „е“.

Історик махнув легковажно рукою.

— Це не другорядні річі. Головна річ тут складня.

— Складня?! Прошу дуже: В ч. 61 „Пролетарської Правди“ з дня 15. березня 1929 р. красується таке: „Портной пропонує садити перемиздрою в низ, чим досягнути винищення браку, поліпшення якости“.

Історик не дослухав уже до кінця реченця і почав тікати мов від вовка.

— Чекайте! Заждіть! — Кричав я за ним. — Є там ще друге речення: „Треба прикріпити монтерів до певних машин на фабриці!“

Але мій співрозмовець був уже далеко. На скруті ще раз обернувся і показав мені два пальці.

Маю враження, що це значило: Дві українські народности.

Галактіон Чіпка.

Успіх Пуанкаре.

Палата приняла 325 голосами проти 255 цілу низку статтей законопроєкту про конґреґації. З цією справою була звязана квестія довіря. На кожною статтею палата голосувала окремо.

По широкому світі.

Зовнішній білянс Німеччини за лютий закінчений дефіцитом 44 міл. марок.

Французька преса повідомляє, що димісія еспанського диктатора Прімо де Рівери це справа найближчої будучности.

Є непоперевірені чутки, що в Німеччині підготовляють ґрунт під націоналістичну диктатуру.

У Софії пробував покінчити самогубством один із комуністичних провідників Мляден Стоянов.

Всупереч звісткам буцім-то Троцький рішив залишитись на постійне у Константинополі і не просити в ніякої держави дозволу на побут, а Відня повідомляють, що він звернувся до бувш. австрійського канцлера Реннера з товариським проханням виєднати йому право вїзду до Австрії.

В Китаю знову розпочалася горожанська війна між урядовими військами та відділами провінції Гонкав. Боротьба ведеться здовж границі на північний схід від Гупев та на південь від ріки Янґ-Тсе, на границі провінції Гонан та Кіянґсі. Маршал нанкінського уряду Чан-Кай-Шек іде зі своїм штабом до Кукіату

Димісія Прімо де Рівери?

В европейській пресі поширюються, не знати який з черги раз, поголоски про димісію еспанського диктатора Прімо де Рівери. За димісією має заявитись сам король Альфонс. Париський „Журналь" твердить навіть, що димісія прийде зараз по відкритті виставу у Севіллі та Барцельоні.

НОВИНКИ

— Перші Загальні Збори „Українського Товариства Бібліофілів" відбудуться в суботу дня 30. березня в 5. годині пополудні в Бібліотеці Товариства „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10. Члени-основателі запрошують до участи в тих зборах всіх українських бібліофілів. 1695 1-3

— Брудні цукорні та пекарні. На терені познанського воєвідства перевів делеґат мін-ства внутр. справ люстрацію млинів і пекарень. Пекарні були такі чисті, що аж одну четверту їх частину у самім Познані довелося замкнути, а половину пекарень покарали гривною за „чистоту" і хробацтво. Також зачинили найбільшу цукорню в Познані „Варшавянку" також за велику чистоту і хробацтво. Може би таку несподіванку зробив цей делеґат у Львові?

— Пожежа велитня-корабля. Вчора згорів до тла в пристані в Гамбурзі пасажирський корабель північно-німецького Льойду „Европа". Величезні шкоди. Кружляють поголоски, що маємо тут до діла зі саботажем. Корабель „Европа" мав 46.000 тон поємности і був третім велитнем північно-німецького Льойду для комунікації з Америкою. Кошта його будови були 50 міліонів нім. марок. Шкода була обезпечена на 44 міл. марок.

— Ріжні вістки. Сенат стейту Оклягома рішив більшістю голосів 39 проти 5 звільнити ґубернатора Джонтона за розтрати державного гроша. — У Білгороді російський монархіст Селякін хотів виконати атентат на відомого поета Константина Бальмонта за те, що він відійшов від монархістів і перехилився своїми симпатіями до соціялістів. — Італійський інжинір Альбертіні приїхав до Осльо з метою нарадитися зі знавцями як зорґанізувати підбігунову виправу для розшуків останків „Італії". — У Бразилії панує епідемія жовтої пропасниці. — Підчас боксерських змагань у Шікаґо дійшло до бійок між „білими" і муринами; сто осіб ранених.

— Прихи температури. У Парижі виїмкова спека, що доходить до 22-ох степенів. У березні не памятають такого тепла від кількадесяти років.

— Смерть великого поета. Помер у 61. р. житя найвизначніший сучасний чеський лірик Отокар Бжезіна, державний лавреат. Він був учителем у Ярмеріці і називався „приватно" В. Єбави. Бжезіна походив з робітничої рідні. У перших початках під впливом реалістичного напрямку, згодом імпресіоністом, заки власною фільософічною працею не придбав окремої творчої фізіоґномії. Першою його збіркою були поезії п. н. „Руки", другою „Музика джерела". Залишив пять томів поезії. Останні його твори сильно закрашені містицизмом, а навіть окультизмом. Жив він самотником у містечку з 4000 мешканцями, в хатині виповненій ущерть книжками і називав себе самого „старцем з гір". Бжезіну порівнюють з двома дуже мало схожими на себе поетами: німецьким сучасним ліриком Ґеоргом і американським пантеїстом Уот Уітманом.

— Слава. У Москві оголосили офіціяльний розпорядок, щоби до дня 1-го травня переіменувати всі вулиці, клюби та організації які ще досі називаються іменем Троцького. — У Льондоні видали 150.000 листівок з фотографією короля Джорджа в перший день його проходу по саді після довгої недуги. Всі вони продані за три дні. Уже почався друк нових пів міліона примірників цих фотографій, призначених для доміній. — З нагоди імянин марш. Пілсудського 350 міст у Польщі вибрало його своїм почесним членом.

— Чим є французькі посли? Один із париських журналів подає цікаву статистику парляментських послів щодо їх професій: 133 адвокатів, 62 домовласників, 52 журналістів, 49 промисловців, 45 лікарів, 41 бувших державних урядовців, 35 професорів, 35 землевласників, 1 торговець худобою, 32 промисловців, 17 інжинірів, 12 конторських служачих, 10 механіків, шлюсарів і шахтярів, 8 бувших офіцирів, 8 нотарів, 6 фармацевтів, 6 ветеринарів, 6 рентієрів, 5 приватних адвокатів, 5 складачів, 5 директорів товариств обезпечень, 3 письменників, 3 комівояжерів, 2 архітектів, 2 банкирів, 2 книговодців, 2 корабельних будівничих, 4 священиків, 1 котляр, 1 рубач, 1 стрижій, 1 тесля, 1 швець, 1 ткач, 1 монтер, 1 дентист, 1 палітурник, 1 різьбар, 1 рисівник, 1 директор акційного товариства, 1 комісіонер.

— Жінки головами советів. „Правда" приносить вістку, що в Азербейджані в 116 сільських советах головами вибрані жінки. У Казані заступником голови нового міського совету вибрана Тазетдінова, татарка.

— Свідомі комсомольці. „Комсомольська Правда" з 20-го ц. м. приносить таку статейку: „Комсомольці на Україні народ практичний. За свою роботу підчас кампанії перевиборів чимало з них рахувало на нагороду. Тепер невдячники невдоволені. Секретар ячейки села Раївки, Луганської округи, в відповідь на докори, що його ячейка нічого не робить, пише: „З огляду на те, що мені не платять, я не хочу працювати і взагалі можу виступити з комсомола". А керманич відділу аґітації та пропаґанди цієї-ж ячейки заявив, що виступає з союзу комсомольців з такої причини: „Я думав, що мені, як бідаку, дадуть коня або щонебудь інше, а тому, що на мене ще натискають, я мушу виступити з комсомолу". Кореспондент Кобзар зі села Сокільник, Славяносербського району, в відповідь на пропозицію вступити в колектив, відповів: „Мені треба пару волів! Навіщо мені колектив!"

— Численні неполагоджені замовлення, запитч та прохання примушують нас **продовжити продажу книжок по знижених цінах до 15. квітня 1929 р.** Тому всі ті, що не використали цеї нагоди, можуть ще прислати своє замовлення. Катальоґи висилаємо даром. — Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10; Канцелярія Т-ва „Просвіта" у Львові, Ринок 10; Українська Книгарня й Антикварня, Львів, Рутовського 22.

З театру.

Великий Міський Театр: „Царевич", оперетка в в 3 актах Ф. Леґара.

Що й казати: з постановок численних повоєнних оперетов, що зявляються на сценах, як гриби по дощі, чимраз важче доглянутися творчої інвенції у їх авторів-лібретистів і композиторів. Про природний, золотий гумор, що знаменує давні, передвоєнні, клясичні оперетки, вже й не згадуємо. Чи причиною того явища є масова продукція на оперетковому ринку („на замовлення"), чи помітний упадок смаку публики, яка вдоволяється найпустішими фабрикатами і цим потягає авторів до такої „творчости", — не знаємо. На всякий випадок слід ствердити, що нинішні оперетки не дорівнюють нічим давнішим, а коли публика все таки на них ходить, то тільки тому, що це „новини".

Нова постановка міського театру, оперетка „Царевич", написана на основі драми Ґ. Запольської двома відомими фабрикантами такого краму (чи хламу? — прим. складача), віденцями Ґербахом і Райхертом, виявила, що й ця новина не відбігає в нічому від інших повоєнних виробів. Вона така сама безнадійно нудна, довжелезна й банальна, в ній таксамо нема іскри таланту, нема дотепів, як у її попередниць, що їх ми оглядали на сцені у Відні, а згодом у Львові (бож усі оперетові новини приходять до нас з Відня). Не поможе тут богато й музика майстра Леґара, не поможуть і оригінальні балетові вставки — ситуації це не врятує. З цілої оперетки, від першого акту до останнього, віє безнадійність, утома, смуток. Вже давно публика так сердечно не нудилася, як на цій виставі.

Підготовлено „Царевича" на загал старанно, хоч не обійшлося й без деяких манкаментів. Добра була Корабляка як голосово, так і сценічно, слабший Маліновський, що до того співає у високих позиціях за різко. Друга пара Татшанський і Рильська, намагалися надробляти темпераментом, а Татшанський ще й своїми оригінальними дотепами (бо лібретисти зовсім забули про гумор), але й це небогато помогло і безнадійности на сцені й серед публики не розвіяло. Виконавці другорядних партій в загальному дописали, але для цілости це може мати тільки другорядне значіння. Найкращий зі всього був балет, зокрема „Тройка", яку на домагання публики повторювано.

І. Н.

По цінах, проти пуханини ин. проти товара в цим часі фірмуючим **наочоха без тужи** жадній необхідною є пачен- „Академіс" — Винятова пропаж в малянні паперних коретів „МАЛЮКАТА" у ЛЬВОВІ, вул. Барорія, ч. 34, II. поверх. 1687 2—3

Дописи.

ДРОГОБИЧЧИНА. (Справа української мови в міській раді. — Наша праця в місті й повіті. — Ювилей „Просвіти". — З весною— до дальшої праці!) Після переведення громадських виборів піднято у нас — на жаль — тільки по деяких громадах питання українських прав у громадській адміністрації. Як відомо, відповідно до постанов польського язикового закону адміністраційна влада обовязана на українські письма давати відповіди в українській мові, оскільки того жадає сторона. Крім того всякі публичні оповіщення громадської управи і протоколи засідань громадської ради можуть бути писані по українськи, якщо так ухвалить громадська рада. Для здійснення тих мінімальних язикових прав поставили отже тутешні українські радні на однім із засідань міської ради відповідне внесення. Те внесення рада відіслала до окремої комісії, на якій польські представники, признаючи, що кореспонденція громадської управи зі сторонами має бути ведена в мові письм, спротивилися виданню оповіщень і списуванню протоколів засідань в українській мові; наслідком того їх становища комісія прийшла на раду з неґативним предложенням. Після заяв українських представників на дотичнім засіданні ради польська більшість при невтральній абстиненції жидів, улягаючи арґументам українських промовців, рішила не відкидати внесення, а відослати його знову до комісії. Польські радні вияснювали своє становище тим, що досі таке внесення появилося тільки на міській раді у Дрогобичі і що в ніякім іншім місті не підношено дотепер домагань в напрямі поширення прав української мови. Коли пишемо про це, то тому, що уважаємо справу актуальною для всіх наших міст і при тій нагоді дозволяємо собі звернути увагу на порушену вже свого часу потребу орґанізації наших міських представництв. — У минулому місяці відбулась у нас конференція голов усіх українських культурно-освітніх та господарських установ, скликана головою Повітової Народньої Орґанізації д-ром Витвицьким, який зложив звіт з діяльности Повітового Народнього Комітету в політичній, освітній та економічній области, подаючи рівночасно зібраним білянс цілорічної громадянської праці у всіх наших інституціях. Не входимо у всі дані того звіту, підчеркуємо тільки успішний вислід парляментарних виборів і недавних виборів до Каси Хорих, прегарний розвиток Повіт. Союзу Кооператив, початого майже з нічого, заснування місцевого „Сокола", що починає обєднувати всю українську ремісничу молодь у Дрогобичі, якої тут є понад вісім соток. Згадуючи про ту нову установу, д-р Витвицький вказав, що орґанізація українських робітників та ремісників на плятформі національного світогляду — це одно з головних завдань нашої національної політики, яка повинна в цьому напрямі працювати з усіх сил. — Дня 3. ц. м. відсвятковано в Дрогобичі ювилейне свято „Просвіти", яке, не зважаючи на морози, зібрало незвичайно богато народу, так, що чимало людей відійшло, бо не могли одержати вступу на салю. Свято почалося кантатою Людкевича, відспіваною „Дрогобицьким Бояном". Промова сен. Галущинського глибиною свого змісту була одною з тих, які рідко доводиться в нас чути. Співали опісля хори: діточий тутешньої „Рідної Школи", читальні в Мразниці, в Трускавці, в Грушові і „Дрогобицького Бояна". Всі вони: одні прецизією виконаня, другі богацтвом голосів та їх свіжістю (хор у Трускавці і Мразниці), інші силою своєї інтерпретації захоплювали публику. Диріґенти пп. Іваненко (за „Бояна"), Гавришук за діточий хор, Білас, Антонович, Чаповський за хори з Мразниці, Трускавця і Грушова збирали рясні оплески. Проф. Чорномаз деклямував гарно X. главу „Мойсея". Свято закінчив короткою промовою д-р Витвицький, після чого був ще удатний живий образ. Свято пройшло серед високого настрою. — З теплішою порою почалася знова оживлена діяльність наших просвітних та господарських повітових централь. Останньої неділі (17. березня) 8 сіл витало у себе делеґатів „Просвіти" і Повітового Союзу Кооператив: Губичі, Опарі, Тустановичі, Гукова-

Гора, Болехівці, Почаєвичі, Ластівки, Дорожів, Винники. Відновлено досі 14 кружків „Сільського Господаря“, починає поширювати на повіт свою орґанізацію і т-во „Сокіл“.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Василь Кархут Л. Ч.: **Перша проба пластуна“.** (Научний матеріял до І. пластового іспиту для вжитку пластунів-ремісників). 15 рисунків. Львів 1929. Стор. 60, форм. 16°.

Материалы для списка указателей русской периодической печати. Составила Н. А. Вукотич. Ленинград 1928. Издательство Академии Наук СССР. Стор. 74, форм. 4°.

ЖУРНАЛИ:

„Розбудови Нації“, орґан проводу українських націоналістів. Рік II, Ч. 1 2. Прага, січень-лютий 1929. Зміст: Від конґресу українських націоналістів; В. Мартинець: По конґресі; Б. Дніпрянський: Революція національна й пролетарська; Евг. Онацький: Релігійна політика Муссоліні й Ватикан; Вас. Бобрів: Американські українці; В. Богуш: Економічні взаємини між Україною і Росією в СРСР.; Ю. Милянич: Раймонд Пуанкаре; ґен. Омелянович-Павленко: Початок 1919 р.; Огляди й хроніка; Орґанізаційна частина.

„Нива“, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Ч. 3. Рік XXIV. Львів, березень 1929. Зміст: Вас. Щурат: Памятка по речникови покривджених; Наш напрям; о. І. Рудович: Катехитичний конґрес у Монахові; о. І. Н.: Про великий піст; о. Мих. Ковальчик: Про доходовий податок; Союз українських хліборобів; Нові книжки; Всячина; Проповіди.

„Табор“, военно-літературний журнал. Ч. 9. Каліш, листопад 1929 р. Стор. 146, форм. 4°.

„Slovansky Prehled“, Sbornik pro poznavani politickeho, hospodarskeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskych statu a narodu. Redaktor Adolf Cerny. Cislo 3. Brezen. Rocnik XXI.. V Praze 1929.

„Молоде Життя“, часопис українського пласту. Ч. 3. IX. рік. Львів, 15. березня 1929.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 28., пятниця 29. і субота 30. березня театр замкнений.

Кіна.

„Аполльо“: „Безгрішниця“ Лявра Ля Плянте.

„Лев“: „У прутіжі Парижа“ з Ліль Даговер.

„Оаза“: „Останній приказ“.

„Паляс“: „Полонена океанного“.

„Пан“: „Уланські любощі“.

„Промінь“ на Знесінню: „Голгофта“.

„Фатаморгана“: „Сторожі чесноти“.

„Химера“: „Крила“.

Програма радіо.

Пятниця 29-го.

Льондон (358). 18·45 Камерний концерт. 21·00 Симфонічний концерт.

Париж (1744). 15·45 Концерт. 20·30 Концерт.

Берлін (475,4). 16·30 Концерт орхестри Штайнер.

Рим (443,8). 20·45 Релігійна музика.

Міляно (504,2). 12·30 Радіоквартет. 16·30 Джезбенд.

Ляйпціґ (361,9). 21·30 Гимни та релігійні пісні.

Гамбурґ (391,6). 20·00 „Бідний Генрик“, музична драма.

Відень (519,9) 20·25 Смичковий квартет Гайдна.

Москва (363,7). 14·00 Діточа програма. (1442,3). 16·00 Европейська музика.

Харків (477). 19·30 Музична трансляція. (1680) 19·30 і 20·30 Концерт для національних меншостей.

Варшава (1595,1). 19·30 Великодна містерія.

Субота 30-го.

Льондон (358). 17·30 Октет Сляйдель. 22·30 Концерт радіоорхестри.

Париж (1744). 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 17·00 Органовий концерт. 20·00 Радіоорхестра. 21·00 Сцени з „Фавста“.

Мюнхен (536,7). 16·30 Релігійна академія.

Відень (519,9). 17·35 Авдиція для дітей. 18·50 Камерний концер

Брюссель (311,9). 20·15 Вечірний концерт. 22·15. Музика з готелю Палас.

Будапешт (545). 12·05 Військова музика. 19·30 Великодний концерт. 21·15 Циганська музика.

Міляно (504,2). 12·30 Радіоквартет 20·30 Джіуліано“ опера Зондоні.

Франкфурт (421,3). 16·15 Концерт радіоорхестри.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Концерт Фільгармонії.

Москва (1442,3). 10·20 Оперова музика. 19·00 Популярний концерт.

Харків (1680) 18·30 Вечір танку та гумору. 22·00 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича:

Копичинці:
29.III. Казна Старого Млина.
30.III. Сирітка Хася.
31.III. Базар.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.

Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казна Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.

Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 6—?

Конкурс на ведення театру. Кооператива“ Український Театр“ у Львові розписує конкурс на зорґанізування та ведення театру під фірмою Кооперативи приблизно на умовах дотеперішнього II. театру. Оферти вносити до дня 1 травня (мая) 1929 р. на адресу „Кооператива Український Театр“ у Львові, вул. Руська 18. І. п. з яко мога точним пляном діяльности. 1697 1-1

Збірка Вп. М. Говиковичевої в Сполучених Державах Півн. Амер. на цілі Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю в Галичині, зокрема на улаштування діточої санаторії і приюту для сиріт. (В долярах.): Detroit, Fordson 256·11, Manchester 44·94, Boston 99·05, Chicago (N., E., Westpulmen, Pulmen Burenside) 859·11, Woonsocket 56·94, Fall River 25·45, Cleveland 188·99, N. York, Brooklyn J. City 737·27, Yonkers 31, Newark 151·20, Hartford 100·94, Terryville 20·36, New Britain 19·45, Passaic 43·58, Bayonne 37·48, Philadelphia 230·50, Ansonia 70·45, Scranton 79·4, Mt. Carmel 26·67, Shenando 53·10, Minersville 35, Frackville 14·91, Maizeville 27·30, Baltimore 5, Northampton 111·95, Allentown 67·38, Troy N. Y. 13·20, Stamford 20·11, Glastenburg 17, Wilkes Barry 32·17, Olyphant 151·50, Rochester 195·80, Buffalo 179·45 East Buffalo 128·35, Hamtranck 166·50, Elysabeth 28·00, New Haven 16·28, разом дол. 4321·97. Я. Корпан. Н. „орк 200 штук одіння, вартости около 100 долярів.

Станиславів дня 1. IV. 1929. З приводу 60-літнього ювилею „Просвіти святочна вистава народньої оперетки на 3 дії Артимовського Запорожець за Дунаєм“ при ласкавій співучасти артистки Ювилятки п. С. Стадникової і артиста львівського театру п. І. Рубчака Початок год. 6. попол. — Дня 6. IV. і 7. IV. опера „Галька“ при ласкавій співучасти оперового співака інжинера п. А. Гаєка і співачки п. Костівної. 1700 1-2

Замісць вінка но могилу бл. п. Людвика Турчина зложили на українських інвалідів 20 зол. — Серкезп. 1701 1-1

Надзвичайні Загальні Збори Т-ва „Відродження“ у Львові відбудуться в неділю дня 14. квітня ц. р. в салі Т-ва „Українська Бесіда“ (вул. Рутовського 22) в год. 4·30, а в год. 5. без огляду на число членів. Порядок нарад: 1) зміна статуту, 2) орґанізаційні справи, 3) внески і запити. — За Головну Раду Т-ва „Відродження“ д-р Іван Раковський голова, Михайло Хомяк секретар.

Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові пригадує, що звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться в неділю дня 31. ц. м. в салі „Української Бесіди“ (вул. Рутовського ч. 22) в 5. год. попол. Право голосування мають усі члени-опікуни, члени Головної Ради, голови Філій або їх заступники, члени контрольної комісії і відпоручники звичайних членів вибрані на філіяльних зборах. Просимо в останнє наші Філії прислати нам звідомлення з діяльности, себто виповнений квестіонар. 3 6

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛЕКЦІЇ і конверзації української мови потребує пан, що уміє по польськи, найрадше у студента. Зголошення до Адміністрації під „Конверзація“ 1702

ШОВКИ на сукні та білля як також інші матеріяли. БЛЯУШТАЙН БАЛОВА 11. 1646 2-3

ПЛАТИМО високі ціни за золото брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. Оцінка безплатно. 13 6 43—?

НОВІ НОТИ В. Безкоровайний: Піду в садок, Думи мої — міш. хор, Плотію уснув, Садок вишневий — хор жін. і муж., Треба всюди приятеля — сольоспів. 1674 3—3

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописн. Пошукуєть.я кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 9—10

РАТУЙТЕ своє здоровля і з весною починайте лічення водами мінеральними фабрики „Здоровля“ (вул. Здрове ч. 9, тел. 14—72). — Води ці продуковані і під директивою визначного хеміка удосконалені, перевисшають в успіхах всі інші. 1684 2—3

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжечку, видану через ПКУ в Раві руській на імя Стефан Молоко син Гриня, ур. 1904 р. 1683 3—3

ШУКАЮ 3—5 покоїв з кухнею з повним комфортом близько середмістя. Посередництво виключене. Зголошення з поданням услівя прийме з чемности: Овисько, склад порцеляни, Галицька 10. 1693 2-3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на ґати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 151-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 21—24

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики 1703 1—1

д-р Роман Дольницький

орд. 3—6 попол., Глубока 10. партер.

Кварцева лямпа і діятермія.

Комплетні накриття

столові з правд. хінського срібла, срібла і альпаки по найнизших цінах тільки у **ГРІНБЕРГА, Львів, Сикстуська 4.**

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пломбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшім часі. П. 1. Урядовцям і студентам знижка. 1689 на. Тел. 65-73. 2-10

ПІДЛОЖА ДЛЯ КУЛЬОК і КУЛЬКІ

цілий склад перенесено з фірми „Sair“ до фірми **ШУМАН, Городецка 2 6** Телеф. 41—47, де треба звертатися в всякими замовленнями буд. ф-ми „Sair“. 1636 3-1

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати до Себе дня 6-го березня 1929 р. б. п. о. Луку Демчука, довголітнього парох. в Кальнім Зборівського повіту. Пошана в тяжкому горю Родина повинна собі зложити на цему місци глибоку подяку всім тим, які спішили до нас у тяжких нашого горя зі словами розрадки і потіхи, зложити щиру подяку тим, що віддали останню прислугу Покійному. А вже найбільше щирого співчутя та пошанівку памяти Покійного виявляє Впр. і Всч. Духовенство, яке відпроводжуючи Його на місце вічного супочинку віддало Йому останню прислугу. В першу чергу дякуємо Всч. о. Ярославові Лукавецькому за його працю і батьківську поміч в часі недуги Покійника та поготовання Покійного в дальшу дорогу. А дальше дякуємо Всч. о. Осипові Кучкуді з Біґшан за прощальне слово при виносі трумни з дому жалоби, Онуфрійові Гайовському за прощ. в церкві та деканові Н. Рицареві з Дзікова, Гаврошеві з Урмани, Левицькому з Дусанова, Данилевичеві з Розвадів, Кутному з Годова, Гуньовському з Малиновець, Малчинському з Красноїлки, Кондратові з Коропця і Всч. о. Костиловському, датинському парохові з Поморян. Глибока дяка д-рові Зельбергові, лікареві з Поморян за повсякдневні труди в часі лікування Покійного, Панству Олешкевичам з Жабиня, Дорогим членам церковного Братства з Кальнього, а далі місцевому громадянству і з дооколичних сіл, які не пожаліли часу і прийшли у велику непогоду на похорон. Подяка всім що кріпили нас словами, навіяними потіхою і надією Божого Милосердя для нас осиротілих. Нехай Всевишній винагородить сторицею всіх Вас. — **Олена Демчука, вдова, Іван син, Ростиславка і Лідія, доньки, Ярослав Гузар, зять і Мартуся, внучка.** 1-1 1699

Звичайні Загальні Збори

АКЦІОНАРІВ

Земельного Банку Гіпотечного

акційної спілки у Львові

відбудуться дня 30. квітня 1929 року в сали Краєвого Союзу Кредитового у Львові, Ринок ч. 10. І. поверх о год. 16.

ДЕННИЙ ПОРЯДОК:

1) Рахунковий звіт за рік 1928 зі справозданням Надзірної Ради з діяльности і стану Банку та ухвали в тій справі.
2) Розділ зиску.
3) Вибір членів Надзірної Ради.
4) Внески по думці §. 71. уст. 3. статута.

До голосу на Зборах є управнені ці акціонарі, які найпізніше 14 днів перед Зборами зложать в Дирекції Земельного Банку Гіпотечного у Львові або в Українській Щадниці в Перемишлі вимагану статутом свідкість акцій враз з незаконними купонами. Управненим до вступу на Збори будуть видані леґітимації (§§ 66, 67. і 69 статута).

II. Т. Акціонарі, котрі не одержали еще своїх акцій, як що наміряють взяти участь з Загальних Зборах, повідомлять о тім Дирекцію Банку, подаючи свою адресу, щоби видано їм на час леґітимації на Збори.

НАДЗІРНА РАДА
ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО
Спілки Акц. у Львові.

294 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

ч. 70 (11.411). Львів, субота 30. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Один рік.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 27. березня 1929.

Сьогодні минає рік істнування III. сойму відродженої Польщі. Рівно один рік від отого памятного „святочного" першого засідання, на якому найголосніше слово забрала — поліція. За той рік тейби нічого не змінилося. Осталася перелом непарушною найбільше характеристична риса післятравневих часів: *непевність завтрішнього дня.*

Гербом політичної ситуації вічно є питайний знак, а прилюдна опінія вічно віддана на ласку-неласку поголоскам і сплетням. Інакше й бути не може, бо нині, як і перед роком, істнує чейже все ще та сама система влади: фактичного єдиновластя, на зверх маскованого безсилим парляментаризмом, а внутрі опертим на невеличкий гурт одиниць, від громадського життя цілком відірваних і в свою чергу кермованих впливами власних клік та *котерій.*

А проте минулий один рік не минув в історії Польщі безслідно. Навпаки — коли в ньому не зайшли події нового переломового значіння, то в усякому разі він ті події приготовив, і то так ґрунтовно, що вони зовсім не за горами. В минулому році післятравнева система правління пережила час найбільшої буйности й досягла — так мовити — кульмінаційної точки та — заломилася. Колиб тепер прийшли навіть найбільш радикальні спроби втримати й петрифікувати цю систему — це вже все одно будуть спроби на похилій площі. Цю справу руба поставив у недільному ч. „Роботніка" пос. Недзялковський: „слід сказати санаційному таборові отверто: ви програли! Програли морально, політично, громадсько, господарсько..." І справді: минулий рік був *роком великої програної санації*, програної системи, зродженої із революційного перевороту в травні 1926 р.

Бюджетова політика уряду п. Барґоля, яка несполівано довела його міністра фінансів до процесу перед Державним Трибуналом, була лише одною із безпосередніх причин, які програну санації розкрили перед світом. Такою безпосередньою причиною може стати теж господарська політика того уряду, якщо господарська кріза, до якої вона вже довела, проявиться подібним якимось „ефектовним" крахом. Те саме може торкатися будь-якої іншої ділянки державного життя, бо матеріялу для таких „ефектовних" вибухів назовні скрізь чимало. Можуть вони легко траплятися тому, що впав авторитет провідного політичного табору, заломилася його моральна сила. Не маловажний доказ: остання трьохгодинна промова голови ради міністрів, голошена найбільш авторитативним тоном, уся призначена на розвіяння поглядів і настроїв, що погана у Польщі господарська ситуація, ціле те велике зусилля премієра пішло на дармо, — не викликало найменшого позитивного відгуку ані у безпосередніх слухачів, ані в широкому громадянстві, ані за кордоном.

Та все це вже лише наслідки, — наслідками є вже теж оці *безпосередні* причини щораз сильнішого струшування цілою нинішньою системою правління. З нагоди роковин сойму можна щераз пригадати ті *посередні*, основні причини санаційної поражки.

Отже: говорили ми, що маршалок Пілсудський зробив щось таке, чого ще історія не знає, — революцію без революційних наслідків. Це правда, але видно, що й для революції обовязують певні історичні правила, і коли той, хто робить революцію, з ними не рахується, історія мститься так, що сама накидує революційні наслідки — для її творців найменше сподівані й бажані. Бо жадна система влади не може триматися парадоксами. Адже зродилася післятравнева система з перевороту, поведеного проти одного політичного табору (ендеції) на те, щоби потім перейняти від того табору на практиці майже цілу його політичну, національну й господарську програму. Фактом чейже є, що в усіх найповажніших справах ББ і ендеція голосували у соймі разом, — за виїмком тих випадків, коли річ ішла хіба про антиурядову демонстрацію (приєднання ендеції до внеску лівиці в справі суду над мін. Чеховичем), або коли терпіла безпосередньо ендеція, бита тепер власними її колишніми методами (внесок у справі виборчих зловживань, вотум недовіря для мін. Цара за усування ендецьких суддів). Фактом є, що з економічною політикою санаційного уряду ендеція не погоджується лише в одному-одніському пункті — т. зв. етатизмі (удержавлюванні підприємств); що в справі зміни конституції ендеція найблище стояла до проєкту ББ і кількакратно робила у своїх головних пресових органах цілком недвозначну пропозицію заключення компромісового бльоку для переведення цього проєкту; що врешті ціла національна політика санації, після перших несміливих хитань (меморіял пок. мін. Млодзяновського з т. зв. мінімальною програмою реалізації громадянського рівноуправнення меншин, покликання п. Суйковського на міністра освіти) — пішла цілком по лінії брошур п. Березовського та інших ідейних керманичів ендеції. Тактика ББ на парляментарному терені, яка наослін дійшла аж до яскравих маніфестацій єдности національної програми з ендецією (промови Ст. Стронського з „Клюбу Народового" і Ярузельського в ББ., висилка на трибуну Богуславського та Сегейду з гіршими заявами, ніж перші виступи Ількова в 1922/3 р.) завдала один із найважчих ударів самому істнуванню системи.

Другий найстрашніший парадокс: переворот був поведений не лише проти ендеції, але й проти цілого парляменту. Всежтаки парлямент затримано, але поведено далі боротьбу проти — парляментаризму. Вислано до парляменту поверх сотні своїх послів, але сказано їм управляти там тактику „сплендід айзолейшин" — абсурд у парляментарному житті. Між іншим, ці посли, себто клюб ББ, поставили собі у парляменті гасло: на першому (і єдиному) місці т. зв. державні конечности. Однак одночасно під цю рубрику почали підтягати всі внески й проєкти, з якими приходив до сойму уряд. Поволі з поняттям держави ідентифіковано поняття уряду, а з поняттям уряду — кожного члена урядової політичної ґрупи. Допомогла до цього якась просто патольоґічна меґальоманія і еґоцентризм, получені з повним призирством для всього, що стануло поза табором санації, та з ненавистю до всього, що мало відвагу („безличність") цьому таборові протиставитися. Річник такого „Ґлосу Правди", це збірник самих од, пеанів і панеґіриків та — лайок і памфлетів. Посереднього тону там нема. Швидко цілий табор був залитий морем пустих слів — реклямуючих творче діло. Не диво, що гасло „радісної творчости" бренить уже нині іронією.

Третій парадокс, поставлений в основу післятравневої системи, це боротьба проти партійности з одночасним розплоджуванням „ен грос ет ен детайль" нових „безпартійних партій". Виступила травнева революція проти безвідповідальної рознузданости партійних вожаків. І створила упривілейовану в державі касту, яка отверто неґувала потребу відповідальности перед якимнебудь збірним громадським чинником, — парляментом, пресою, т. зв. прилюдною опінією. Боротьба проти партійництва мусіла при таких методах виродитися у боротьбу проти громадської орґанізованости й витворити атмосферу безвідповідальности. Річ ясна, що така боротьба мусіла скінчитися провалом.

Оце найголовніші причини того заломання санації, яке є найважнішою позицією у білянсі минулого польського парляментарного року.

І. Кедрин.

50-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте

Нова горожанська війна в Китаю.

Ледви Китай встиг обєднатися після років крівавих горожанських війн під проводом одного центрального уряду, як у ньому знову почалася нова горожанська війна. Між ґенералами південно-західних провінцій, які творять так зв партію Квангсі й мають під своєю владою весь південний Китай від Кантону до Ганкова та центральним урядом в Нанкіні розпочалася війна, до якої поробили великі приготування як президент нанкінського уряду маршал Чанг-Кай-Шек, так і його противники. Головна причина цеї нової війни полягає в тому, що ріжні місцеві ґенерали після років цілковитої самостійности не хотять підлягати центральному урядові. Тут ми маємо до діла з проявом, який дуже добре відомий також на нашому ґрунті, своєрідної „китайської отаманщини". Правда, південні ґенерали свого часу дали свою згоду на постанову нанкінського уряду про зменшення військ, одначе в дійсности зовсім не починали переводити його в життя й не хотіли зрікатися добровільно здобутих підчас революції та війни своїх надмірних прав. І центральний уряд в Нанкіні мусів нарешті виступити проти цеї „отаманії", а це тим більше, що тут річ також у противенстві між лівим крилом Гоміндану, яке репрезентує партія Квангсі, та умірковaним крилом, на якого чолі стоїть маршал Чанг-Кай-Шек. Тут входять в гру також ріжні закордонні впливи, а в першій мірі анґлійсько-японська боротьба проти американських впливів.

Зовнішньою нагодою до теперішнього конфлікту було те, що рада ґенералів у Ганков в кінці лютого вислала військо проти Чанґші, головного міста провінції Гунан і скинула з уряду ґубернатора Ту-Ті-Пінґа, якому одначе пощастило втікти до Нанкіну. Рада ґенералів зробила це під позором, що Ту-Ті-Пінґ дуже недбало виконував свій уряд, так, що його провінція стала „азилем для комуністів та бандитів", а також ужив на інші цілі гроші, призначені на удержання війська. Та в дійсности Ту-Ті-Пінґа прогнали вони тому, що він був сторонником Чанґ-Кай-Шека і виступав проти поширення впливів партії Квангсі в Гунані.

Центральний уряд в Нанкіні, розуміється, не міг байдужно дивитися на таку самоволю підлеглих йому на папері ґенералів і з притиском зазначив, що провінціональні ґенерали не мають права на свою руку посилати війська та іменувати або скидати з урядів високих державних урядників, бо це право належить лише центральному урядові. З цього приводу мало не дійшло вже тоді до війни, одначе на початку березня ґенерал Лі-Чунґ-Єн, президент ради в Ганкові ще раз проголосив свою льояльність до нанкінського уряду, а уряд прийняв цю заяву до відома.

Одначе, не зважаючи на те, противенства загострювалися далі, а маршал Чанґ-Кай-Шек розпочав мобілізацію. Тоді ґенерал Лі-Чунґ-Єн зложив з себе всі уряди й виступив з тяжким обвинуваченням проти нанкінського уряду, якому між іншим закинув, що він витрачує позичку на демобілізацію на збільшення своїх зброєнь. Чанґ-Кай-Шек відповів на це обвинувачення маніфестом, в якому заявляє, що уряд був змушений до мобілізації для удержання ладу та своєї поваги. Його одинокою метою є забезпечити державу від незаконних вчинків провінціональних властей.

В такій ситуації зібрався національний китайський конґрес гоміндану в Нанкіні. В цьому конґресі взяв участь також ґенерал Лі-Чай-Сум, начальник Кантону. Конґрес, який складався на 80 проц. зі сторонників нанкінського уряду, ухвалив рішучі постанови, які мали на меті скріпити центральну владу супроти провінції, і ґенерал Лі-Чай-Сум офіціяльно приєднався до цих постанов. Таким чином здавалося, що все буде добре. Та з провінції посипалися до уряду протести і тоді Чанґ-Кай-Шек видав заклик до ґенералів, щоби піддалися, й арештував ґенерала Лі-Чай-Сума, бо він в дійсности вів гру на користь Ганкова. У відповідь на це ґенерали пів-

деяких провінцій поставили Чанг-Кай-Шекові ультімат з домаганням негайно випустити на волю арештованого генерала.

Так розпочалися військові акції. Нанкінський уряд мілітарно безперечно дужчий від генералів південних провінцій. Одначе все буде залежати від того, по чиїм боці стане християнський маршал Фенг, бо він має сильне й добре здисципліноване військо. А Фенг, який був давніше військовим міністром національного уряду, уступив з того становища та зблизився до лівого крила Гоміндану. Якби він виступив активно по його боці, то державна єдність Китаю була би знову поважно загрожена.

Радянська Україна.

Закривання церков і синагог.

З харківського „Комуніста" з 16. березня довідуємося, що до ВУЦВК-ту і до Народнього Комісаріяту Внутрішніх Справ наспіло „від населення" аж 40 прохань про закриття церков і жидівських синагог. Секретаріят ВУЦВК-ту розглянув 14. березня всі ці прохання та рішив пійти на стрічу „ініціятиві самих трудящих". Самозрозуміло, що внаслідку задовольнювання такої „ініціятиви трудящих" впало жертвою богато церков і синагог. І так рішено закрити: Миколаївську церкву в Дніпропетровську, Олександро-Невську в Жмеринці, Успенсько-Троїцьку в Конотопі та цілий ряд сільських церков на Роменщині, Сумщині, Мелітопільщині та Першомайщині. Газета не подає ні числа закритих по селах церков, ні назви сіл, що дочекались такої комуністичної „благодати". Жидівські синагоги закриті в таких місцевостях: у Вапнярці на Тульчинщині, дві синагоги в Білій Церкві, одна в Трояновому на Волині, в Кузьмині на Проскурівщині, у Комаргороді на Тульчинщині, дві синагоги в Дніпропетровську, дві у Тульчині, одна в Кременчузі, хоральна синагога в Кривому Розі, синагога у Вінниці та інші.

Всі ті церкви і синагоги мають бути перемінені в сільські будинки, то значить у доми комуністичної розваги та розривки.

По широкому світі.

З китайських джерел приходить звістка, що Нанкінг обявив офіціяльну війну Ганкову.

Австрійські соціялісти ведуть кампанію за розділом держави від церкви.

З Москви надійшли вістки, що більшовицький уряд уже підписав умову з групою американських фінансістів, зближених до през. Гувера, після якої вони зобовязалися інвестувати один міліярд долярів у більшовицькім металевім промислі протягом одного року. Більшовики переконані, що підписана умова є першим кроком уряду Гувера визнати де факто СРСР Америкою. Цей успіх більшовики приписують президентові державного більшовицького банку Шайманові, який їздив саме до Америки.

Британсько-американське непорозуміння.

Анґлійські ґазети повідомляють з Вашінґтону, що в американських урядових кругах дуже поважно дивляться на анґлійсько-американське непорозуміння, яке повстало наслідком затоплення анґлійського корабля „Імельони". Такий погляд повстав після дипльоматичного виступу анґлійського посла у Вашінґтоні, який мав місце після засідання анґлійської ради міністрів.

З Вашінґтону доносять, що це непорозуміння довело вже до конфлікту в середині самого американського уряду. А саме міністр скарбу Меллон, як відомо, видав комунікат, що затоплення „Імельони" відбулося на основі постанов міжнародного права. Одначе американський державний департамент (міністерство закордонних) справ повідомив міністерство скарбу, що його справоздання й комунікат зовсім незадовольняючі. Міністерство закордонних справ візвало державний скарб та морський уряд в якнайкоротшому часі виготувати для нього докладне справоздання.

Виявилося, що затоплений корабель був приналежний до канадійського порту, й тому Канада теж зробила дипльоматичний демарш.

Американське міністерство закордонних справ обіцяло анґлійському та канадійському послові, що в найкоротшому часі дасть докладні відомости про обставини затоплення корабля, а також висловить свій правно-державний погляд на цю справу.

Канадійський уряд має замір домагатися, щоби всю справу предложено інтернаціональному мировому судові, який мав би встановити, перше, чи американський погляд на територіяльні води годиться з інтернаціональними правом, і друге, чи погоня за чужим кораблем, яка почалася на американських водах, може продовжуватися на отвертому морі.

На парляментарній арені.

З сенатської Комісії Суспільного Господарства.

Напередодні закриття сесії відбулося ще засідання сенатської комісії сусп. господарства, на якому були обговорювані дві справи, що торкаються інтересів українського хліборобського населення, а саме доповняючий закон до розпорядку Президента з дн. 23. II. 1928 р. про години відчинення крамниць в передсвяточному часі і закон про податок від жеребців, які не мають свідоцтва, що можуть бути уживані, як розплідники. До першої справи забрав голос *о. сен. Тотомир* та домагався виразної стилізації закону. Вправді предложена Комісії стилізація є загальна і не виключає, що можна продовжити години торговлі і в часі перед Різдвом та Великоднем гр. кат. обряду, однак бесідник стверджує, що гр. кат. обряд, хоч і так само католицький як і обряд римо-католицький, не є рівномірно трактований. Це передовсім унаглядненє в законі, який наказує зачинення крамниць в римо-католицькі свята, а натомісць дозволяє на торгівлю в гр. кат. свята. Бесідник побоюється, що невиразно сформований закон може дати притоку до переслідування української кооперації. Щоби піти на зустріч потребам українського населення (греко-католицького і православного) а заразом забезпечити українську кооперацію перед можливими прикростями збору поліційних органів, промовець домагається вставлення по словах: „перед святами Різдва Христового і Великодня" слів — „римо-католицького і греко-католицького". Проти внесення о. Татомира заявилася сенаторка Дашинська-Голінська, мотивуючи це тим, що внедовзі календар буде зрівняний, отже нема потреби вставляти цього додатку в законі. У відповідь о. Татомир зазначив, що українське громадянство нічого не знає про зрівнання календаря і не належить цього в короткому часі сподіватися. При голосуванні внесення о. Татомира перепало.

В дискусії над законом про оплати від жеребців забрав слово *сен. Кузьмин*. Закон звертається в першу чергу проти дрібних рільників, котрі не є і не будуть в найближчій будуччині в спромозі дозволити собі на такий люксус, як ховання расових коней. Тут треба взяти під розвагу, що кінь взагалі є дуже дорогим робітником коли навіть працює щоденно. А щож говорити про коня кількаморгового господаря, котрий 8 місяців у році не працює. А треба знати, що таких варловатих господарств на українських територіях є аж 80 відс. Чи можна вимагати від такого господаря, щоби він міг позволити собі на годівлю расових коней. Зрештою український селянин є вже настільки свідомий, що не треба його аж карами зневолювати до поступу, так, що заможніші господарі стараються без жадного законного кодексу ховати гарні коні. Біднішний натомісць властитель кількох моргів свідомо підшукує собі маленького коня, щоби якнайменше коштував удержання. Зрештою, селянство біднішe не є в змозі платити тих високих оплат, які встановлені за расові жеребці. Цей закон дасть тільки ще одну притоку до переслідування селянства, тому голосуємо за відкиненням його в цілости. У відповідь сен. Кузьминові бесідники з Клюбу ББ доказували, що закон не має на меті придбання доходів державі, а виключно раціоналізацію годівлі коней. З черги забрав слово о. *сен. Тотомир*, підмічуючи, що закон про податок від жеребців не причиниться до піднесення годівлі коней так довго, як довго не піднесеться продукція вівса. Коли овес у заграничній торговлі стало виказує недобір, в Польщі на одного коня річно припадає 580 клґ., підчас коли в Бельґії 2.700, в Чехословаччині 1.400, в Анґлії 1.800, тому тут і закон не поможе, а стане лише новим тягарем для дрібного хліборобства, що буде змушене платити величезні ціни за чищення жеребців, чи за покривання клячей ліцензованими. В голосуванні закон таки принято.

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

20)

Оповідання.

(Продовження.)

Затарахкотів висохлий на сонці візок, затарахтотіли колеса і скрипів сворень, що зігнувся майже вдвоє і своєю невеличкою силою мусів тримати вкупі цілий віз. Бряжкотіли й ланци при нашийниках коней, розісохся й дишель у своїх насадах і підскакував між головами коней, як мале перце.

Скрипів візок, зойкав, стогнав, давонив і сварився, але по мягкій, хоч і не дуже рівній дорозі, нісся як човен в часі малої бурі, коли филі колишуть і гойдають його на всі боки. Як добре мріяти в часі такої їзди! Як скоро лине тоді думка у простори, незбагнуті світи, у край казок і снів!

І Стецькова думка полинула туди, де стоїть біленький дім у саді в тіни високих оріхів і кріслатих яблунь. В городі альтанка... А там сидить вона... А біля неї Багрій, укінчений теольоґ!... — шибнуло йому через голову. Коли перед кількома днями виїздив з Березівки, Грицько успокоював його. — Не бійся! — каже — Багрій шукає грошей, а тут грошей не знайде! Їдьмо! — І він, Стецько, поїхав з легким серцем, а прецінь могло всіляко статися! Чиж то раз задовжений теольоґ розщибається за грішми, а потім залюбиться по самі уха й жениться з любови, без грошей?! Багрієві сподобалася Ксеня, — бо й кому вона не сподобається!? І он, яке може вийти!

— Ой, дурень я, дурень! — думає Стецько. — Я сам завинив!... Відїхав і ні одним слівцем не дав їй на-притики, що я щось думаю, гадаю, і вона може без надуми відповісти Багрієві: „Так"...! Правда, Багрій має довгі поли і ще довші руки, якими все вимахує, але хто збагне жіночий смак?! А ще до того Багрій укінчений, не то, що він, Стецько...!

...О, той Багрій був нині в уяві Стецька щось найгірше на світі! Багрій мав довгі поли й довгі руки — раз! Багрій сміявся голосно — два! Багрій дурень — три! Багрій — ну, чого то вже не придумав Стецько, яких латок не прищіпив він вже Багрієві, а все в тій, йому в тій хвилі й несвідомій, цілі, щоб його понизити, а себе поставити вище.

Понизив Стецько Багрія в своїй уяві і по його лиці перебіг усміх радости: ці всі хиби Багрія так і кидалися кожному в очі, ці хиби мусіла бачити хіба і Ксеня! І як він, Стецько, міг навіть подумати, щоб вона...?!

Скрипить візок, зойкає, стогне і свариться — і Грицькова думка втікла далеко.

...Загреміли громи на верхах Карпат. Це Перун, підперезаний колючою вужівкою, кличе богів. Трах! — іде гомін горами, верхами. Трах! — покотилися чорні оклики й затемнилися верхи гір. Трах! — і здрігнулися люди й почули своє безсилля і свою нищоту...

А тимчасом вони плили із села в поле, з поля знов у якесь село і знову в поле і знов у якесь село, а потім у ліс і знов у якесь село. Колиж і це село переплили, промовив Роман:

— Ось перед нами вже й Сороки! Я й казав вам, що це близенечко...

XVII.

Старенький дім, пошитий ще соломою, похилився на всі сторони світа. Приходство, перед яке оце заїхали, виглядало, як стара коробка на дамські капелюхи, на котру сів неуважний кавалір усією вагою свого тіла. Вікна дивилися з великої старости вже зизо, а крівля була стрепіхата, як шапка на пяній голові.

Перед хатою заросли всі стежки. Довгі й округлі грядочки, колись висипані й засаджені ріжними квітами, нині зеленілися травою і м'ятою. По середині круглої грядки росли кущі троянд, що розросталися з року на рік усе ширше й ширше. По кутах та коло стовпів, що залишилися зколишніх лавочок, розрослися цілі ґаї ясміну, бозу й дикої троянди. Біля самої хати росли берізки, а далі дубчаки.

— Щож ти казав, що тут є дівчата? — спитав Грицько Романа.

— Я не казав того! — відповів Роман. — Я виразно говорив, що старий удовець і має сина, до котрого їдемо. А ти знов з тими дівчатами, а потім люди...

Вїхали в подвіря воротами, що все стояли отворені, не тому, що такі гостинні, а тому, що валилися й не можна було їх уже заперти. На подвірю стояли господарські будинки, та всі вони мальовничо валилися.

— Яка шкода, що я не маляр! — крикнув Стецько. — Який чудовий мотив до краєвиду „Запущення"! Невичерпане джерело мотивів, дивовижні комбінації ліній, площ і тіней, в яких були стіни, повикручувані вліво, вправо, взад, уперед, напоперек і впродовж. Цимбриння криниці також розвалене, а старий журавель скакав у криницю.

Коні станули і Роман скочив скоро з воза. З дому ніхто не виходив.

— Злазіть! Біжу розпитатися, чи вдома?

— Не злажу! — відповів Грицько

— Чому? — спитав Роман.

— Валиться! — крикнув Грицько і рукою показав на приходство.

(Продовження буде.)

На педаґоґічні теми.

Справа педаґоґічних академій.

Зовнішня і внутрішня орґанізація учительських семинарій є нині в перестрою. Назовні виринають для учительських семинарій такі питання, як рівнорядне поставлення з іншими середніми школами, відношення учительських семинарій до університетів та перехід абітурієнтів учит. семинарій в університет. У внутрішній орґанізації розбирають справу зміни й доповнення обсягу навчання. Завданням нинішніх учит. семинарій є з одного боку загальна освіта учителів, з другого боку фахове педаґоґічне знання. Це подвійне завдання некорисно відбивається на вислідах праці учит. семинарій. Підготовання до учительського звання є слабе, як щодо загальної освіти, так і щодо педаґоґічного знання. Про те, як направити ці недостачі, є вже велика література. Одначе погляди на цю справу часто розходяться, бо крім тих, що хотять з деякими змінами задержати нинішні учит. семинарії, виступають інші з домаганням університетської освіти для всіх учителів. Компромісовим становищем є домагання, щоби знести учит. семинарії й завести дволітні педаґоґічні академії для абітурієнтів середніх шкіл, котрі хотять посвятитися учительському званню. Цікавим явищем є те, що всі ці домагання виходять з рядів самого учительства.

Переглянемо нині коротко, що зробили в цім напрямі інші народи. Учит. семинарії, з ріжними змінами, задержалися всюди по нинішній день; одначе тут і там повстають уже нові інституції з метою поглиблення і поширення педаґоґічних наук серед учителів.

Найдальше в цім напрямі пішли Злуч. Держави, які завели по кількох університетах учительські факультети.

Осередком усього педаґоґічного руху Північної Америки є університет Кляркiв у Ворчестер, який поставив собі за завдання вишкіл фахових педаґоґів. Протягом кількох десяток літ вийшло з того університету богато знаменитих педаґоґів і творців нових педаґоґічних систем. З учительських факультетів найкраще стоїть факультет при Колюмбійськім університеті під проводом Торндайка.

У Франції зорґанізував Альфред Біне в р. 1900 учителів париських шкіл у „Вільне Товариство для студій психольоґії дитини" (Société libre pour l'etude psychologique de l'enfant). Крім цього заведено при деяких університетах лябораторії для експериментальної педаґоґіки. Сюди можемо також зачислити Інститут Русса, заложений 1912 р. Кляпаредом в Женеві (у французькій мові). В інституті працюють над новими досвідами в обсягу педаґоґічних наук і над вишколенням фахових сил для швайцарського шкільництва. При інституті є дім для дітей (т. зв. maison des petites), в якім слухачі переводять практичні вправи. Наука в інституті треває два роки.

В Німеччині є майже при кожнім університеті заведення для експериментальної педаґоґіки. Великою популярністю тішиться Психольоґічний Інститут в Гамбурзі, заложений в 1912 р. Мейманом (від 1916 р. під управою Штерна). Інститут цей поділений на кілька відділів, ведених асистентами. Як асистенти, так і слухачі є в більшій части вчителями вселюдних і середніх шкіл. Кожний відділ опрацьовує одно питання (часом протягом кількох симестрів) з обсягу психольоґії дитини й педаґоґії. Крім цього відбуваються річні курси для ширшого загалу учителів.

В Чехословаччині заснувала Учительська Громада в 1921 р. дволітню „Школу Високих Педаґоґічних Студій" у Празі, під проводом проф. унів. Калнера. Школа має щодо обсягу і способу навчання характер університету. Предмети, які викладається у школі, розділено так: I. рік — історія педаґоґіки, загальна педаґоґіка, досвідна (експериментальна) педаґоґіка, досвідна психольоґія, педольоґія, анатомія, фізіольоґія, практичні вправи з досвідної педаґоґіки і психольоґії; II. рік — історія педаґоґіки, загальна педаґоґіка, дидактика, історія фільософії, етика, соціольоґія, шкільна орґанізація, шкільна гіґієна, фізіольоґія тілесних вправ, практичні вправи з досвідної педаґоґіки і психольоґії. Подібна школа є також у Берні на Моравії.

Стільки про нові педаґоґічні інституції в Европі й Америці.

Оцінюючи вповні працю вчителя і його значіння в культурнім розвитку народу, уважаємо домагання університетської освіти для всіх учителів цілковито справедливим.. Одначе тому, що здійснення цього домагання звязане з деякими перешколами (прим. мале число університетів), уважаємо, що висталаб педаґоґічна академія. Одначе при тому требаб подбати, щоб час, призначений для педаґоґічної академії, був посвячений виключно педаґоґіці і її помічним наукам, щоб було можна перейти з педаґоґічної академії в університет (на фільософічний факультет) без страти часу. Педаґоґічні академії повинні бути заведені по всіх більших містах.

Д-р Степан Фіґура.

Присилайте негайно коляду та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Господарські злидні.

Зміст промови посла О. Луцького на засіданні сойму дня 25. ц. м.

На останньому засіданні соймової сесії дн. 25. ц. м. при обговорюванні загального господарського положення виголосив *пос. О. Луцький з* Українського Клюбу велику цілогодинну промову. Промовець схарактеризував сучасне господарське положення як дуже критичне Усталено *валюту* і зрівноважено *бюджет*. Однак 6-міліярдові *бюджети* які, як мин. року, дають по перетягненні витрат на 560 міліонів ще поверх 200-міліонові надвишки, виходять безумовно поза платничі здорові здібности громадянства. Коли разом з тим ці бюджети не можуть заспокоїти найконечніших продуктивних потреб, тоді така бюджетова рівновага є засобом павперизації народу. *Надмірна експанзія держави в напрямку безпосереднього орґанізування господарства* вбиває господарську *ініціятиву* суспільности і є тим гірша, що, кривдячи робітництво, заняте в державних підприємствах, не є навіть рентовна. *Торговельний білянс* покінчився в 1928 р. недобором наповерх 800 міліонів золотих.

З огляду на поменшені експортові можливости в ділянках дерева, худоби і т. д., ще довгі літа буде цей білянс *дефіцитовий*. Це врешті-решт не може бути без впливу на *платничий білянс* і може в будуччині захитати також *валютою*. *Промисл* став нездатним до конкуренції на чужім і внутрішнім ринку. Він держиться картелями і дешевим робітником. *Торговля* паде, бо впала купча сила населення. Застій у важних галузях промислової продукції, — фатальна лінія в політиці „Банку господарства краєвого", — безвиглядність на здорову закордонну позичку ,— тому грошева тіснота, наглі виповідження кредитів, лихварська відсоткова стопа, векслева інфляція, сотки тисяч щомісячно запротестованих векслів, чимраз менше біжучих рахунків, зате чимраз більше навіть довго-речинцевих непевних векслів у банках, — нарешті спадок курсу державних облігацій на світових ринках, зникаюче число нових акцій на протязі 1928 р., чимраз голосніші сумніви за границею в оптиміям американського комісаря при Польському Банку Девея, усе те доказує, що господарська ситуація дуже тяжка що *є зле і буде ще гірше*.

Повна господарська кріза захопила найбільше надійне джерело господарської сили себто *рільництво*. Ця кріза найглибша на українських землях, бо там найвищий відсоток малоземелля, найбільше перелюднення при найбільшому річному прирості населення і найбільших воєнних втратах. Відбудову цього краю держава полишила самому селянству. Воно відбудовалось би, якби не те, що держава досі не дала нашому населенню ніякої відплати за воєнні школи і навіть за воєнні

ІВАН НІМЧУК.

Про потребу перерібки „Вія".

Замітки на марґінесі недавньої вистави в міському театрі.

Вже перед роком, після вистави „Ой, не ходи Грицю та на вечерниці" у великому міському театрі, звернув я на отсьому місці в статті п. з. „Невмируща песа" увагу на потребу перерібки цієї популярної народньої оперетки чи пак мельодрами Старицького. Перерібки основної, що усунулаб з нашого „Гриця" всі разячі примітивізми як у тексті, так і в музиці, що повкорочувалаб ріжні сцени, а найпачеж діяльоґи, що очистилиб його від музичних абсурдів, так, аби ця змодернізована песа Старицького не тільки не відтручувала від себе сучасного культурного слухача своєю старечістю, нудотою і надто вже наївною простотою, але навпаки: щоб притягала й нинішню українську й не-українську публику до нашого театру і змогла пробити собі шлях в Европу.

Все вище сказане торкається в рівній мірі і до виставленого на днях по старому шабльону в томуж театрі „Вія", що я вже зрештою відмітив у згаданій статті про необхідність перерібки песи Старицького. Там я назвав крім „Гриця" ще й „Вія" і „Запорожця за Дунаєм", як песи, що теж вимагають основної операції, аби відповісти сучасним вимогам театрального мистецтва й залишитися надалі безконкуренційними виставами на українській сцені. Про необхідність приноровити „Вія" до нинішніх вимог переконаний хіба кожний з глядачів, що бачив цю песу перед кількома днями на великій сцені.

Поки подам, як я уявляю собі переробленого „Вія", замічу, що і „Вій" і „Ой, не ходи Грицю" і „Запорожець за Дунаєм" (подібно, як „Наталка Полтавка", „Маруся Богуславка", „Ніч під Івана Купала" й ін.) — це питомі українські оперетки, хоч їх оперетковий жанр мало подібний до того, чим надихані оперетки, що приходять до нас із Заходу. Европейські оперетки — це легкі, безжурні, веселі песи з меншою чи більшою дозою солодкого сентименту, перетикані легкою, мельодійною музикою, що промовляє до чуття й серця глядача. Наші-ж песи, що носять назву „опереток" — це в більшій части народні драми зі співами й танцями, це образи з народнього життя й побуту, в яких чергуються сцени сумні, а то й траґічні, зі сценами веселими й безжурними. Закінчення їх — в протилежности до европейських опереток — безнадійно траґічне і в такомуж настрою покидає вистави цих наших національних опереток звичайно також публика.

Німці чи французи давно переробилиб ці наші народні драми-оперетки на національні опери. Недостача українських оперних театрів і тимсамим відсутність відповідних людей-фахівців, передовсім музиків, є причиною того, що всі ці перестарілі песи виставляються у нас від кількадесяти літ без змін, у їхньому первісному, сирому виді. Про перерібку на опери ледви чи хто й думав, бо в цьому не було ніякої потреби. Може хоч тепер заберуться наші компоністи до такої, думаємо, вдячної і потрібної праці.

Щож до приноровлення „Вія" до наших обставин, себто такої його перерібки, яку можнаб перевести легко з користю для наших театрів на західних землях, що покищо не можуть і мріяти про солідні оперові вистави, — то я пропонував би такі найконечніші зміни: Третій акт повинен іти як перший. Цей акт (сцена в коршмі) слід би переробити в тому напрямі, щоб бурсак Хома Брут був найважнішою, центральною особою цілого акту. Він повинен виступати по можности в кожній сценці відомої інтермедії з якоюсь „атракцією" і вже в цьому акті звернути на себе увагу молодої сотниківної. З цим актом вязаласяб льоґічно сцена на ярмарку (теперішній I. акт), де акція розвиваласяб дальше і де слід би відповідно змодифікувати, а в дечому й розбудувати сцену заздрости між сотниківною і Хомою. Дальше йшов би акт третій (теперішній другий, сцена з відьмою), а закінчував би песу, як і досі, акт четвертий.

Розуміється, що без ніякої шкоди для цілости, а зате з користю для естетичної сторінки твору требаб викинути з „Вія" (як і з інших наших пес), разячі вульґаризми, не затрачуючи при тому своєрідного стилю песи, акція якої відбувається в XVI. столітті. З вистави „Вія" в театрі Садовського (Київ, 1918 р.) пригадую собі, що там програма інтермедій, які бурсаки виводять у коршмі, складалася з кількох точок, а всі вони були видержані в стилі. У нас виступає в третій (і останній) точці циганка чи еспанка з екзотичним танцем, хоч ніяк не можна собі пояснити того, звідки і яким чином вона попала між бурсаків... Це слід би відповідно змінити й у нас, при чому з танцем може виступити один чи пара бурсаків.

Про потребу скорочень діяльоґів і співів (соль та дуетів) згадав уже в „Ділі" рецензент вистави т. М. Рудницький. Те саме підкреслював я при нагоді минулорічної вистави „Ой, не ходи Грицю". Треба взагалі ствердити, що наші народні песи мають за богато нудних, штучних або й цілком банальних сцен, пропущення яких вийшлоб постановці песи тільки на користь.

При кінці ще кілька слів про музичну обробітку „Вія", яка на нашу думку має попри місця слабі, незручні, також місця гарні, ніжні, місця повні символіки. За час кількох десятиліть музика до „Вія" переходила певно через ріжні руки, тому про її стиль не приходиться говорити. Інтелігентний музик-компоніст мав би велику заслугу, якби переглянув музичну сторону „Вія" і її відповідно змодернізував, базуючись очевидно на тому, що є.

Побажатиб, щоб принайменше „Вій" і „Не ходи Грицю" діждалися якнайшвидше основної перерібки і щоб їх уже в найкоротшому часі виставляли в новому виді на українських сценах.

чинитьби для польської армії, і якби не те, що *державна господарська політика цін* до 1926 р. нищила хліборобів. В 1927 р. перший раз зрівноважилися ціни промислові з цінами за хліборобські продукти. Селянство взялося енергійно до інтензивної господарки. Однак вже в жовтні 1928 р. держава допустила до наглого спадку цін на хліборобські продукти. Пересіч фабричних цін за останній квартал мин. року виносить 104.2 — пересіч цін за хліборобські продукти 94.6. На завваження пос. Розмарина, що цей спадок цін не викликала державна політика тільки світова конюнктура, пос. Луцький доказує, на підставі офіційної статистики, що ціни жита в Польщі впали в останньому чвертьріччі мин. року нижче біржевих цін на жито в Чікаґо. Урядова преса завважує, що цей упадок цін викликано в інтересі споживачів. Бесідник доказує, що при спадку цін жита на 19 відс. — ціни харчів по містах зросли на 2 відс. Отже не вийшла з цього ніяка користь і для споживача.

Державна митна політика дозволяє кожночасно на ввіз збіжа чужого, задержує натомісць прогібіційні експортові мита. Навіть на протязі цієї зими, коли через недостачу паші селянство випродувало за безцін свою худобу, державна митна політика дозволила вивезти з краю поверх 27.000 тон ґрису і майже 4.000 тон макухів. Наукові досліди інж. Цужитка про рентовність селянських господарств доказують, що пересічний сирий дохід дрібних господарств з одного гектара виносив у звіринній продукції 55 відс., а в ростинній 36 відс. Це доказує, що навіть дрібні селянські господарства є заінтересовані у державній політиці цін на збіжа, хоч ще важнішим джерелом селянських продуктів є годівля худоби. Кінець мин. року характеризує *катастрофальний упадок цін на худобу і безроги*. Перед селянською годівлею стоїть марево поважної катастрофи. Німецькі й чеські ринки збуту сильно звужуються, Німеччина чимраз менше буде потребувати ввозу чужої худоби. Правительство, бачучи цю катастрофу зорґанізувало синдикат для експорту безріг. Однак цей синдикат обєднує купців, має на оці інтерес держави, але є дуже непевним інструментом для поліпшення долі продуцентів.

Черговим доказом неприхильної для хліборобства державної політики є безумовно те, що в *державнім бюджеті призначується рік-річно на рільничі потреби якнайменшу суму*. Держава має великі скарбові резерви, однак підтримує ними будівельний рух по містах і все інше, тільки не вживає їх на полепшення хліборобського кредиту, на доцільну орґанізацію збуту хліборобських продуктів.

Деякі наші громади почали шукати рятунку з здержливости від алькоголю. Вони, згідно з законом, почали домагатися скасування коршем. Староства протиставилися цій акції громад. Коли Український Клюб вніс інтерпеляцію проти такої політики бережанського старости, міністр Складковський відповів на те, що протиалькогольна акція українського селянства є „протидержавною" аґітацією(!). У своїй відповіді міністр Складковський одобрив політику бережанського старости, який загрозив усім війтам, що усуне їх від урядування за таку „антидержавну" акцію громад. Це яскраво освітлює *податкову політику держави*. Цілих 80 відс. державних прибутків дістає держава з посередніх данин, передовсім з монополів. Хто бореться з алькоголем на підставі виразних законів, того проголошується протидержавним аґітатором. У час найбільшої скрути на селі, правительство вголосило в соймі проекти нових селянських державних податків: 100 відс. підвишку земельного податку і новий маєтковий податок. Убійчими є для села *податки на самоврядування* в висоті до 250 відс. державного земельного податку. На громади пересунено ґдержання шкіл і доріг. Першим кроком кожного старости при обнятті влади в повітовому самоврядуванні було скрізь закуплення елеґантного авта. Держава бажає звести господарське самоврядування, однак першим наслідком цієї новинки буде *свіжий хліборобський податок на рільничі палоти*. Коли додати до цього безліч адміністраційних кар, тоді стане перед нами вірний образ надміру данин, які стягає держава рік-річно з села, відбираючи йому всяку спроможність кращого поплатного господарювання.

Державна політика парцеляційно-меліораційна проявилася на українських землях *кольонізацією*. Перед українським селянством зачинено шлях до панської землі, а коли денебудь вимкоро український селянин здобуде її, то за таку ціну, якої ніхто не в силі вигосподарювати. *Кредит* став також засобом політики. Українські орґанізації виключено з кредитування державними банками. Така політика до добра не доведе. Явно веде її уряд в Польщі, який при кожній нагоді підкреслює, що Польща найпевніша твердиня західно-европейської цивілізації для сходу Европи. Хліборобська кооперація і тільки вона може вивести малоземельне селянство з господарського лиха. Хліборобська кооперація розвяже своєю безпосередньою співпрацею з кооперацією споживачів великий суспільний конфлікт між продуцентом і консументом. Тільки хліборобська кооперація може збудувати нову сільську цивілізацію і протиставити її теперішній цивілізації капіталістичній, цивілізації міській і технічній. Коли держава нищить українську хліборобську кооперацію, то тим самим вона протиставиться великим суспільним і цивілізаційним завданням, яко на нашій землі можемо перевести тільки ми українці. Фраза, що держава дасть українському селянству все, але не через руки українських послів і не через українські господарські орґанізації, занадто пуста, щоби могла когонебудь з селян заманити.

Держава з давен давна удержує безпосередній звязок з нашим селянством своєю політикою цін на хліборобські продукти, своєю митною політикою і податковою. Наше село пізнало цю політику і добре бачить, що навіть цим безпосереднім шляхом не пливуть до нього жадні добродійства. Одним із дальших причинків цієї безпосередньої і некорисної для села державної політики є також останній розпорядок міністра скарбу, яким вводиться *примусове обезпечення селянських рухомостей, домашніх звірят та всього урожаю в П. Д. У. В.*, коли це ухвалить повітове або воєвідське самоврядування.

Таким причинком є також *державна еміґраційна політика*. В мин. році держава вислала до Німеччини 85.000 сезонових робітників. В тому числі було тільки 530 українців, коли з одного польського — волунського повіту було їх аж 23.721. Вже в цьому році визначено самбірському повітові контингент на 200 сезонових робітників до Німеччини. Коли однак провірено, що між ними є 30 українців, не видано їм карт і на їх місце принято поляків. До Арґентини і Канади наших еміґрантів не спрямовується. „Ефідейвіти" канадійські, на підставі яких могли виїздити і наші люди в Канаду, вже пропали, бо про це постарався уряд. Українських еміґрантів спрямовує державний еміґраційний уряд до Бразилії, Есперіто-Санто і може буде спрямовувати їх ще й до пустого Перу.

Ось як виглядає державна безпосередня господарська політика у своїм відношенні до українського села. — На прикінці своєї промови пос. Луцький відчитує *безліч наказів повітових видів та старость* із станиславівського воєвідства, якими вони безправно і проти інтересів українського села *стягають з нього* дуже значні гроші: на Ліґу Повітряної Оборони, на виставу в Познані, на памятники Пілсудського, на польські школи в Прусах і т. д. Дальше бесідник наводить усякі безправства в непризнаванні емеритур українським урядовцям, в льокавтуванні українських залізничників і т. п. і доказує, що українське населення глибоко відчуває відсутність правного почуття в державних установах навіть тоді, коли вони мають полагоджувати господарські справи. Держава нагло і сильно поставила великий державний скарб, однак підірвала суспільне господарство, передовсім хліборобське. Найвищий час завернути з цієї дороги! — Оцю промову вислухав уважно цілий сойм. На лаві Міністрів був також міністр Складковський.

З радянських часописів.

Московське засилля на Україні продовжується...

В ч. 5 московського часопису „Журналист" автор статі „Культурная показательность характера роспределения масових подписчиков по республикам и городам" наводить цікаві дані про розповсюднення російської преси на Україні. Виявляється, що московська ґазета „Правда" з загального числа тиражу 112.534 на день 27. III. 1929 мала на Україні 47.776 передплатників, тоб-то 47%. По окремих українських центрах ґазета „Правда" мала такий збут: Київ 19.275 прим., Харків 11,638, Одеса 10.762, Дніпропетровськ 6.101, Винниця 2.325, Луганськ 1.250, Таганрог 1.983 прим. і т. д.

Порівнюючи ці дані з числами передплати на „Велику Совітську Енциклопедію" (в московській мові), коли по окремих республіках записалося:

Рос. С. Ф. Р. Р. — 37.525 = 75%, У. С. Р. Р. — 6 706 = 13%, Закавказька Ф. С. Р. Р. — 2.890 = 6%, Білоруська С. Р. Р. — 1,461 = 2,9% і в той час найбільше передплатників припадає на комуністичні центри, Вольфсон приходить до висновку, „що центр ваги культурних стремлінь і досягнень з міщанських та інтеліґентських сфер переходять у сфери пролетарські". Цей та інші висновки Вольфсона зовсім субєктивні і з ним ми не можемо не зробити інших висновків. А вони будуть такі: комуністична Москва і досі, правда в іншій формі, продовжує своє засилля на українських просторах. Подумайте лишень, майже половина накладу московського комуністичного офіціозу розповсюднюється на Україні в той час як відсотково Україна складає тільки 1/5 населення Радянського Союзу. Тут можна припускати. І що „не в меру ретиане" українські експоненти московської влади шляхом адміністративних впливів торують дорінку комуністичному московському офіціозові, і що московський комуністичний корпус на Україні досить численний, бож це безумовно лише його члени так споживають „московськими откровения", і т. д. Але одне ясно, московський „комлубок", наслідник всіх тих Оглоблінів, Салаєвих, Комарових і їм под. і далі засміпує нам українські терени і далі зберігає за собою примат, будуючи свій дорібок на „иноческих" коштах. Вольфсон, аж підскакує, ти аґітує за те, щоби українці купували „Велику совітську енциклопедію", бо від цього залежить „культурная показательность" України. Цікавить нас таке. За короткий час москалі мають уже друге видання великої енциклопедії (перше було в 1906—7 р. Брокгауза-Ефрона) і всі ці видання кольпортуються на Україні, при чім Москва дуже ображається, коли їх мало купують. Колиж нарешті, українці випустять на українській мові велику енциклопедію. Колиж це станеться скажім за якої пів сотні літ то чи тоді найдеться хоч 100 „культурно показательних" москалів, якіб цю енциклопедію купили.

Поет Сюсюра і Д. П. У.

Все повторюється... Були в Росії царі і розуміється услужливі поети писали в їх честь всякі оди та робили на цьому добрий інтерес. Пригадаймо придворних поетів цариць Катерини, Єлисавети, які за свої вірші здобували грошики і посади і звізди. Не вимагалося особливого поетичного талану, лише побільше „пресмикания". Один бездарний московський поет Тредяковський навіть власну дружину „виспівав" таким стилем:

О муза, ну- те -ну,
Натягні свою струну.
Возьми арфу, воспой Марфу
Тредяковскаго жену...

Тепер панують інші можновладці в Росії ну і мімікрія інша. Українець В. Сюсюра, який міг талановито в свій час, в чому ми не сумніваємося, написати добру „оду на восшествие на престол императрицы Екатарины" тепер пише оду в честь ДПУ (Державне Політичне Управління = ч е к а — диви „Гарт" за 1929 р.), в якій модерним стилем, але в томуж сервілістичному дусі „клясичних" од, „воспіває" працю „чемних чекістів", „чекістського голови Фелікса Едмундовича Дзерджинського", „боротьбу з українською контрреволюцією" і „бандитизмом". Воно розуміється що „родився для плазування — літати не буде". Але коли в поета Сюсюри є вже орґанічна потреба комусь кадити, то чомуб не покадити комусь іншому... А то власне чекістам, на яких ще не засхла кров Чупринки, Пугача та інш.

„Самоопределеніе вплоть до отделенія".

Як відомо, більшовики зовсім не імперіалісти, вони лише допомагають визвольним стремлінням інших народів у боротьбі з капіталізмом, шовінізмом і т. д. Зовсім не так, як буржуазні держави, які захоплюють цілком чужі терени задля нафти, бавовни, заліза і т. д. Але коли ви щиро повірите цим словесним обіцянкам московських комуністів, то станете великим „наївняком". Я, наприклад, зовсім без здивовання прочитав в ч. 4. „журналу для всех" (грудень 1928 р.), текст телеґрами Фрунзе, що він 2. III. 1919 р. післав Губкомові, Іваново-Вознесенська (відомий центр Московської текстильної промисловости). Ось дослівний переклад з московської мови:

„Армія йде на Туркестан. Кольосальні завдання після його забрання по орґанізації апарату влади і господарки. З армією йде особлива Комісія Совнаркома в складі: Еліава, Кісельов і Кобозев. Передбачаються великі утруднення з боку туркестанських комуністів, не кажучи вже про воєнні перепони. Армія внутрішньо слаба. Підійміть саму енергійну кампанію під гаслом: „В похід за бавовною". Орґанізуйте армію робітників текстильників. Вишліть ряд робітників орґанізаторів не лише для армійської, але і для майбутньої праці в краю".

Текст телеґрами наводить бувший адютант Фрунзе Сіротинський у статті під таким скромним заголовком: „Путь к победам". Журнал виходить у Москві значить, не може бути мови про буржуазну фальсифікацію тексту. Значить текст автентичний. А звідси висновок, що не йшли визволяти сартів, туркменів від національного пригноблення, чи капіталізму, а просто з а б а в о в н о ю (в тексті цей пасус підкреслюємо). Цікаво! Комісія Совнаркому в складі двох москалів (Кісільов та Кобозев)

та одного вірменина (Еліава) з командармом Фрунзе (Фрунзе) та армією московських текстильщиків при спротиві туркестанських тубільних комуністів „самоопреділювала" туркестанську бавовну

На жаль, адютанти командармів, що „самоопреділювали Україну" досі не обдарували світа своїми спогадами. Але зовсім правдоподібно на підставі повищого ми можемо припускати, що в Москві десь переховуються телеграми командарма Муравьова приблизно такого змісту: Армія йде на Вкраїну. Кольосальне завдання після її окупації по організації влади та заведенні господарки. З армією йде особлива комісія в складі Раковський (румун), Бош (жидівка) та інших. Передбачуються всілякі перешкоди з боку українців. Армія внутрішньо слаба. Поведіть саму енергійну кампанію під гаслом: „В похід за хлібом і цукром". *Використайте всіх безробітних, голодних".*

І „визволили"... І „самоопреділили"... Наслідки: Москва має дешевий сирівець, хліб і цукор, а визволені ходять без штанів, в 1922 р. — один голод, в 1928 р. — другий голод. Так випадає гасло: „геть з кольонізаторськими зазіханнями акул міжнародного капіталізму, хай живе самоозначення аж до відокремлення". Це для тих наївних...

Борис Шілінґ.

НАПАД НА РЕДАКЦІЮ ЖИДІВСЬКОГО „МОРҐЕНУ".

Вчора (четвер) вечером напала ґрупа жидівської сіоністичної молоді на редакцію опозиційного сіоністичного щоденника „Дер Морґен". Напад відбувся на такому підкладі: у додатку до „Морґену" „Унзер Юґенд" була замітка про те, що члени орґанізації сіоністичної молоді „Гасмонея" не взяли участи в збірці на національний жидівський фонд в часі свята „Пурім". Ґрупа тієї молоді саме й напала вчора на редакцію „Морґену" і хотіла вимусити на редакторові додатку „Унзер Юґенд" спростування. Коли редактор запротестував проти таких некультурних засобів „спростування", молодці зневажили його чинно.

До дальшої авантюри не допустили присутні члени редакції. Колиж телефонічно візвано поліцію, — ґрупа „відважних" молодців забралась.

Такі і тим подібні засоби боротьби з робітниками преси як і зі свободою слова — гідні якнайрішучішого пятнування, бо свідчать про культурну деградацію та деморалізацію.

Ґродський староста Кльоц у Львові вже уступає!

Повідомляють, що ґродський староста у Львові Кльоц уступить зі свойого нинішнього становища. П. Кльоц є кандидатом на становище начальника політичного виділу в мін. внутрішніх справ, в хвилею уступлення дотеперішнього начальника Рутковського.

—o—

Причини проволікання реконструкції кабінету.

Справа реконструкції кабінету спиняється не лише тому, що прем. Бартель хвилево занедужав, але також тому, що президент Польщі займає рішучо неприхильне становище до деяких висуваних кандидатів на міністрів.

—o—

На оживлення будівельного руху.

Недостача кредитів на будівельні цілі спиняє будівельний рух у великих розмірах тимбільше, що на внутрішнім і заграничнім ринку конюнктура значно погіршилися і кредитів на ту ціль годі одержати. Томуто Рада Банку Господарства Краєвого порішила на останньому свойому засіданні асиґнувати кожного місяця на ту ціль суму 5 до 6 мілонів зол., починаючи вже від 1. квітня ц. р.

—o—

Грецько-югославянське порозуміння.

Повідомляють, що мін. закорд. справ Греції Маранаос і мін. закорд. справ Югославії Куманулі підписали вчора пакт приязни в справі правних відносин між горожанами Греції та Югославії. Пакт підписано на 5 літ, який входить в життя зараз по ратифікації.

—o—

Ґубернатора Кантону розстріляно.

Повідомляють, що вчора рано розстріляно ґубернатора Кантону Лі-Чун-Суна, хоч трьох визначних членів уряду, між ними Чанґ-Кай-Шек ґварантували йому беспеку життя. Розстріляний Лі-Чун-Сун причинився у великій мірі до зближення між Анґлією і Хінами.

—o—

Чанґ-Кай-Шек диктатором Хін.

Конґрес Куомінтаґу в Нанкіні вибрав знова ґен. Чанґ-Кай-Шека президентом виконавчої народньої ради. До ради увійшли також всі міністри нанкінського уряду. Конґрес продовжив декаденцію през. ради з одного року до двох і віддав ґен. Чанґ-Кай-Шекові в той спосіб диктаторську владу на необмежений час.

Війна між національними військами Чанґ-Кай-Шека і ґрупою Ву-Ган вже на добре розгорілася. Нанкінський уряд вислав 50.000 війська, яке має здусити повстання Ву-Гану.

Між Японією і Хінами підписано вчора пакт, яким зліквідовано непорозуміння в Тсі-Нан-Фу. З тої причини японське військо має залишити місто Шантунґ.

—o—

Концентрація більшовицького війська на границі Афґаністану.

Віденська преса повідомляє за „Дейль-Телеґр.", що большевики концентрують війська на північній границі Афґаністану. Більшовики намагаються затаїти рухи своїх військ і тому заборонено переходити російсько-афґанську границю.

Зі спортового життя.

Краєві змагання у важкій атлетиці та боксі.

Український Спортовий Союз у Львові уладжує в днях 20. і 21. квітня ц. р. краєві змагання у важкій атлетиці та боксі. До участи в цих змаганнях УСС. запрошує всі спортово-руханкові орґанізації краю, як також усіх окремих важко-атлетичних аматорів та аматорів боксу.

Зголошення змагунів приймає УСС. до дня 15. квітня ц. р. Пізніші зголошення будуть неважні.

Важення учасників і поділ на ваги відбудуться дня 20. квітня в годині 9-ій перед полуднем.

Подорож і прожиток змагунам мають оплатити товариства або самі учасники. Нічліг придбає УСС.

Аматорів, що не є членами ніякого з наших спортово-руханкових товариств, прохаємо зголосити своє участництво через одну з місцевих спортово-руханкових орґанізацій (клюби УСС., Сокіл, Луг) або, коли такої в місці нема, просто до УСС. Адреса: Український Спортовий Союз на руки д-ра Б. Гнатевича, Львів, Зіморовича 20.

Спортова Рада УСС.

НОВИНКИ

— **Перші Загальні Збори „Українського Товариства Бібліофілів** відбудуться в суботу дня 30. березня в 5. годині пополудні в Бібліотеці Товариства „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10. Члени-основателі запрошують до участи в тих зборах всіх українських бібліофілів. 2—3

— **„Про українців в Америці"** виголосить відчит дня 2-го квітня в 6-ій год. вечером у салі „Бесіди" (Народній Дім) редактор „Свободи" з Ню Йорку і голова „Національного Обєднання" в Сполучених Державах Північної Америки, О. Ревюк. Наш земляк, що приїхав відвідати батьківщину після кільканацятьлітньої неприсутности мав час і змогу основно ознайомитись з умовинами життя наших еміґрантів у „новім краю" і поділиться з нами неодним невідомим фактом і безпосереднім враженням. Відчит приготований за почином „Т-ва письменників і журналістів" і почнеться точно в 6-ій год. Вступ 50 сот.

— **Конкурс на ведення театру.** Управа „Кооперативи Український Театр" у Львові прохає нас звернути увагу заінтересованих на поміщений у вчорашніх оповістках „Діла" конкурс, розписаний цією кооперативою. Цим конкурсом хоче згадана інституція дати подекуди нагоду театральним директорам, режісерам, підприємцям і кандидатам на це становище представити у діловій формі свої оферти: як вони уявляють собі організацію нашого театру в нинішніх обставинах. Незвичайно скрутне фінансове становище нашого театру, що мусить пробиватися власними силами без постійного варстату праці є в першій мірі причиною головних його недостач. Врядигоди чуємо голоси, що деяка поправа театру можлива виключно при веденні його на інших основах, з інакшою програмою і репертуаром. Чи це справді можливе? — нехай рішають ділом фахові сили.

— **Осторога перед деякими „малярями".** Від пяти організацій еміґрантів з Великої України дістаємо таке повідомлення: „В Галичині, на Волині й Холмщині торгують малюнками деякі українські еміґранти. Більшість із них чесно провадять торговлю, але деякі допускаються нечесних способів: представляють себе перед українським громадянством за уповноважених від ріжних українських еміґрантських орґанізацій, говорять, що збирають гроші на національні податки, на користь інвалідів армії УНР, на вояків армії УНР, то-що. В той нечесний спосіб, спекулюючи на патріотичних почуваннях українського громадянства, дехто заробляє навіть значні гроші, які не соромиться розтрачувати в марний спосіб на очах жертводавців. Тому уважаємо за свій обовязок довести до відома громадянства, що ніяка еміґрантська українська організація не уповноважувала нікого до ніяких збірок на патріотичні цілі, а тим більше не уповноважувала до продажі малюнків чи яких інших виробів на ті цілі. *Кожний з тих продавців веде торговлю* з власної ініціятиви і на власну користь, тому ні українські еміґрантські орґанізації, ані українська еміґрація в цілому не може нести відповідальности за вчинки тих окремих ні перед ким невідповідальних еміґрантів".

— **Проти підвишки комірного.** „Союз охорони комірників і підкомірників львівського воєвідства" радив при участи делеґатів у Львові цими днями і рішив продовжувати пропаґанду проти проекту підвишки комірного аж до хвилини, коли цей проект не буде змінений. Після останніх прилюдних демонстрацій цієї орґанізації гродський староста загрозив голові п. І. Созанському, що зробить зголошення до прокуратури, коли ця орґанізація повторить віче під голим небом без дозволу.

— **Вломники не вгавають.** Напротязі вчорашньої ночі досвідчені вломники ввійшли тихцем до бюра нафтового товариства „Галичина" при вул. Коперника 11., відчинили три „виїмкові" замки без труднощів і перевели операцію каси як досвідчені хірурги. Взявши собі гонорар 1000 дол. за свою фахову працю, залишили поліції загадку: „хто вони?". —Скромніші їх товариші відвідали ґалянтерійну крамницю на вул. Соняшній 9, куди ввійшли через комин, набрали там білля на 5000 зол. Крадіжей у приватних помешканнях було за день аж чотири. Один із львівських вломників, Созанський, поїхав змінити терен праці до Перемишля і там на „чужім ґрунті" попав в руки поліції.

— **Банковці чужим коштом.** В „Акційнім банку гіпотечнім" у Львові відкрили зловживання на гарну суму 60.000 долярів. Чотири урядовці цього банку Сафір(?), Курцер, Вельце та Вайдович мали користати зі запасових фондів банку, складених ріжними інституціями в той спосіб, що „оперували" цими грішми на власний рахунок, а коли треба було затерти відсутність узятих грошей, підписували собі взаємно ріжні „бони". Перші два урядовці пробували доробитись майна на льотерії і накупили за банкові гроші цілу купу долярівок. Тимчасом щастя не тільки не прийшло до них з виграною, але відвернулось до них боком, бо клієнти, яких гроші вони „позичили" собі, нежданно зголосились. Одночасно є звістки, що урядовці заплутані в ці „операції" мають досить великий приватний маєток, яким можна покрити дефіцит. Справа зловживань є покищо в стадії „дослідів" самої управи банку, а не прокуратури. Наведені тут факти передаємо за львівською пресою.

— **Ріжні вістки.** Анґлійська палата льордів має намір приняти закон про точний вік, в якому дівчатам вільно виходити замуж: не раніше як у 16-ім році життя. У дискусії ствердили, що від часу війни троє дівчат вийшло замуж у 13 р. життя, а 28 у 14-ім. — Анґлійсько-німецька консорція основує касино гри над озером Пляттен. — Приїхав до Єрусалиму анґлійський письменник Редіярд Кіплінґ. — У Дрездені арештували спілку фальшівників грошей 10 осіб, що працювали у порозумінні з чужинною організацією. — У Ковні уряд розвязав за демонстрації „Школу мистецтв", звільнивши всіх професорів і учнів; 21-го квітня будуть нові вписи. — Мадярські націоналістичні студенти протестують проти вибору мадярської красуні, що є жидівкою. — На ню-йорській біржі втратили за один день через знижку акцій 2 міліярди дол. — Болгарський король Борис вибирається з офіціяльними відвідинами до ріжних столиць Брюсселі, Праги та Варшави. — У Варшаві назвуть одну вулицю іменем Фоша. — У Римі помер кардинал Ґаллі.

— **Держава позичає студентам гроші.** Франція призначила у своїм бюджеті на позички для студентів 2 міл. фр. річно. У 1927-28 шкільнім році дістало з цієї суми позичку на 1,715.570 фр. 570 студентів і 91 студенток. Вони мають звернути цей „довг чести" до пяти літ.

Держава позичила досі 2.600 студентам 6,515.222 фр. Крім цього університетська комісія позичає окремо гроші студентам: таких довжників є 366.

— **Містер Европа.** Жіноцтво в Копенгаґені рішило направити заподіяну кривду нашій поло-

вині роду людського і орґанізує міжнародній конкурс на найкращого мущину в Европі. Титул „Містер Европа“ дістане той, кому признають клясичну будову тіла, найкращу стать, елеганцію та смак. Нелегкі умови! Досі невідомо, чи комітет данських жінок звернеться в справі переведення такого конкурсу за допомогою до спеціяльних жіночих комітетів в усіх країнах, чи може вишле власні делеґатки до „асентерункових комісій“ краси в найбільших столицях.

З судової салі.

Закінчення процесу, побудованого на познаках.

В середу 27. березня ц. р. закінчилася 10-денна розправа перед судом присяглих проти обв. Василя Проця з Тенятиськ, пов. Рава Руська, якого прокуратура обвинувачувала за убивство селянина Івана Мельника з того самого села. Акт обвинувачення не подав ніяких безпосередніх доказів вини обвинуваченого, тільки самі познаки. Переслухані свідки також нічого конкретного не зізнали. А проте вже минулого року засуджено обв. Проця на підставі вердикту суддів присяглих на 8 літ тяжкої тюрми.

Оборонець Проця д-р Л. Ганкевич вніс проти того присуду трибуналу зажалення неважности. Найвищий суд у Варшаві розглянув цілу справу і зніс присуд першої інстанції та доручив перевести розправу наново, яка саме в середу 27. ц. м. закінчилася.

По промовах прокуратора й обор. д-ра Шевчука, який заступав пошкодовану сторону, промовляв кілька годин обор. д-р Л. Ганкевич та докладно проаналізував усі ті познаки, на яких збудовано акт обвинувачення. Опісля предс. Анґельський виголосив резюме і суд присяглих удався на нараду. По нараді проголошено вердикт, яким 6 голосами проти 6 заперечено вину обв. Проця. Тому трибунал увільнив обв. Проця від вини і кари.

Дописи.

НЕМИРІВ. („Радісне й сумне“). На допис з Немирова, поміщений в „Ділі“ з дня 24. ц. м. дістаємо таке спростування: „Згідно з вимогами пресового закону прошу помістити слідуюче спростування: Неправдою є, немовби я був членом якогонебудь польського товариства в Немирові, а вже злобною видумкою є твердження, немов би я хотів чи старався заложити якесь „польсько-руське“ касино. Неправдою є, немовби я на забаві дня 9. лютого 1929 р. або колинебудь старався погодити „Стшельца“ зі „Соколом“, а про шось подібне ніхто навіть не чував. Неправдою є, щоби я брав участь „в широкій забаві постерункових“. Неправдою є, немовби я колинебудь казав, що сокальські товариства держались моєю особою, бо був я там лише колісцятком у машині широкого національного життя як карний член своєї суспільности. — **Богдан Грабовенський, суддя.**

ЛУЦЬК. („Сільський Господар“. — Соймикова допомога. — Нагороди жабчанам. — Збірка на ґімназію). Філія „Сільського Господаря“ в Луцьку в останньому часі заснувала в ріжних селах повіту сім кружків, а саме: дня 17. лютого в с. Гнидаві, дня 1. березня в селах Княгининку й Милушах, дня 19. березня в Лищах і Підгайцях, дня 23. березня в Баєві й дня 24. березня в с. Лаврові. На відкритті всіх цих кружків був голова Філії В. Островський, в останніх двох селах — разом з аґрономом Філії п. Ів. Ришавим. Зацікавлення „Сільським Господарем“ серед селян досить велике. Збори всіх зазначених кружків ухвалили заснувати досвідні поля та поробити інші заходи з метою підняття сільсько-господарської культури. На черзі відкриття ще двох кружків у селах Боротині й Вортневі. — Луцький соймик на останніх своїх зборах ухвалив дати допомогу луцькій „Просвіті“ в розмірі двох тисяч зол. і бурсі при українській ґімназії в Луцьку — шість тисяч зол. Воєвідський уряд ці асиґновання скреслив з бюджету. Оттак, населення позбавлено можливости допомогти своїм культурно-освітнім установам. Треба зазначити, що ті малесенькі суми скреслено з бюджету, який у цьому році збільшено майже в три рази й доведено до суми два міліони триста тисяч. — Митрополит Денис нагородив жабчанського священика Сагайдаківського золотим хрестом; селян, які були увязнені, — образами з відповідним написом, а всю решту селян, які сиділи в церкві, медальонами з образком Холмської Божої Матері, на ланцюшку й теж з відповідним написом. На домагання влади свящ. Сагайдаківського переведено до іншої парохії. Арештованих, свящ. Сагайдаківського й селян, випущено на волю за кавцією в розмірі 2.500 зол., яку зложила митрополія. — Цивільна влада дала дозвіл перевести по селах збірку на незаможних учнів луцької української ґімназії. Як це сталося — одному Богові відомо, але одно з польських товариств, що опікується польськими сиротами, поквапилося післати на наші села своїх студентів для переведення збірки. Селянам говорили, що збирають на українську ґімназію, і ті в міру можливости жертвували. Колиж на села зявилися українські збірщики, селяни зі здивуванням переконалися, що їхні пожертви пішли на чужих дітей. Незаможні учні української ґімназії значно потерпіли, бо селяни, що могли пожертвувати, вже пожертвували. Такими „шляхотними“ способами видирається з рук нашого селянства добро, призначене для наших бідних дітей. — **Луччанин.**

Сім міліонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти“ в ювилейному її році сім міліонів членів. Вклад лише два золоті.

Для української дитини.

Американські українці для української дитини в Галичині.

„Українське Товариство охорони дітей і опіки над молодю“ в Галичині складає отсим якнайщирішу подяку нашим американським Братам і Сестрам за щедрий дар 4321·97 долярів (чотиритисячітристадвацятьодин долярів і 97/100), зібраних в Сполучених Державах нашою делеґаткою Вп. Панею Михайлиною Говиковичевою на цілі нашого Товариства, зокрема на улаштування діточої санаторії і приюту для сиріт.

Дякуємо сердечно усім Високопреважаним Отцям Парохам (усіх обрядів) за ласкаву поміч уділену нашій делеґатці в II збірковій акції, як також членкам жіночих Товариств і Сестрицтвам Апостольства Молитви, які не жалували ні труду ні часу, а разом з п. Говиковичевою стукали до кожної хати по жертву для української дитини Галицької Землі.

Накінець з вдячністю підчеркуємо приятність і готовість, з якою наші американські часописи (Свобода, Народня Воля, Америка) підтримували заходи нашої делеґатки і безоплатно поміщували звіти з її збірок.

Усім тим американським Добродіям сердечна дяка і від Товариства і від українських дітей-сиріт, яким тепер у частині зможемо створити кращі умови життя.

На іншому місці подали ми спис зібраних жертв по громадам.

За Головний Виділ „Українського Краєвого Товариства Охорони Дітей і Опіки над молодю“: М. Каратницький голова, Р. Мармаш секретар.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 28., пятниця 29. і субота 30. березня театр замкнений.

Кіна.

„Аполльо“: „Безгрішниця“ Ляара Ля Плянте.

„Лев“: „У крутіжі Парижа“ з Ліль Даґовер.

„Оаза“: „Останній приказ“.

„Палас“: „Полонена окаяного“.

„Пан“: „Уланські любощі“.

„Промінь“ на Знесінню: „Голгофта“.

„Фатаморгана“: „Сторожі чесноти“.

„Химера“: „Криза“.

Програма радіо.

Субота 30-го.

Льондон (358). 17·30 Октет Сляйдель. 22·30 Концерт радіоорхестри.

Париж (1765). 18·45 Пате.

Берлін (475,4). 17·00 Органовий концерт. 20·00 Радіоорхестра. 21·00 Сцени з „Фавста“.

Мюнхен (536,7). 16·30 Релігійна академія.

Відень (519,9). 17·35 Авлиці'я для дітей. 18·30 Камерний концерт.

Брюссель (511,9). 20·15 Вечірний концерт. 22·15 Музика з готелю Палас.

Будапешт (545). 12·05 Військова музика. 19·30 Великодний концерт. 21·15 Циганська музика.

Міляно (504,2). 12·30 Радіоквартет. 20·30 Джіуліяно“ опера Зондові.

Франкфурт (421,3). 16·15 Концерт радіоорхестри.

Ляйпціґ (361,9). 20·00 Концерт Фільгармонії.

Москва (1442,3). 10·20 Оперова музика. 19·00 Популярний концерт.

Харків (1680) 18·30 Вечір танку та гумору. 22·00 Музика до танців.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Копичинці:
30.III. Сирітка Хася.
31.III. Базар.
Теребовля:
1.IV. Базар.
Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два злодії.
Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Казка Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.
Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 7—?

Станиславів дня 1. IV. 1929. З приводу 60-літнього ювилею „Просвіти“ святочна вистава народньої оперетки на 3 дії Артимовського „Запорожець за Дунаєм“ при ласкавій співучасти артистки Ювилятки п. С. Стадникової і артиста львівського театру п. І. Рубчака. Початок год. 6. попол. Дня 6. IV. і 7. IV. опера „Галька“ при ласкавій співучасти оперового співака інжинера п. А. Гаєка і співачки п. Костівної. 1700 2-2

„Учительська Громада“ в Перемишлі влаштовує підготовний курс до вступного іспиту на перший рік до II. жіночої державної учительської семинарії. — Зголошення устні або письменні приймає о. Онелян Кормош Перемишль, Побереже Пілсудського ч. 1/II. Початок курсу дня 15. квітня 1929 р. Оплата за цілий курс 30 зол. Заміснені можуть знайти приміщення в „Дівочім інституті“ за відповідною оплатою. 1704 1—2

Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові пригадує, що звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться в неділю дня 31. ц. м. в салі „Української Бесіди“ (вул. Рутовського ч. 22) в 5. год. попол. Право голосування мають усі члени-опікуни, члени Головної Ради, голови Філій або їх заступники, члени контрольної комісії і відпоручники звичайних членів вибрані на філіяльних зборах.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith“, „Longines“, також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови 1336 41—?

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ потрібний в адвокатській канцелярії. — Зголошення з поданням умови і референцій до Адміністрації „Діла“ під: „Адвокат на Поділю“. 1681 2 5

НАДДНІПРЯНКА - співака - ренята літ 25—40 висватаю з гарною панною, ясною шатинкою. Першенство бувш. вояки У. Н. Р. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Земляк“. 1705 1 - 3

КОРОНКИ, гафти, тюлі і додатки до кравецтва. **Бляуштайн, Валова 11.** 1670 2-3

ШУКАЮ 3—5 покоїв з кухнею з повним комфортом близько середмістя. Посередництво виключене. Зголошення з поданням услівя прийме з чемности: Онисько, склад порцеляни, Галицька 10. 1693 2 3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТО і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло платчу найвищі ціни. 3 149-?

ІВАН КОЦУР уневажнює військовий документ виданий через 10 Дивн Таб. в Перемишлі. 1709 1-2

ВОСТАННЄ взиваю п. д-ра Осипа Матковського, щоби найдальше за 5 днів подав свою адресу, зглядно, щоби явився у мене в цілі полагодження звиклому справи. Не виконання цего завіту буде мати прикр наслідки, які буде мусів сам собі приписати. — Д. Сенчишин. 1708 1—1

ПОТРІБНА ПАННА ДО СКЛЕПУ. Вимагана Торговельна Школа і практика. — Письменні зголошення до Торговельно - Промислового Банку, Львів, вул. Боїмів ч. 4. — до дня 2. цвітня ц. р. Оферти неузглядненї останутъ без відповіди. 1707 1-1

ПИСАРА, евентуально солїцитатора, що бігло пише на машині, прийме адвокат Степан Мудрецький в Тустані. 1681 а) 2-?

НОТАР Левицький в Підгайцях поручує негайно іспитованого кандидата, евентуально солїдного, рутинованого у справах спадкових урядника канцелярійного. 1706 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст нервуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 21—?1

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. 1. Урядовцям і студентам знижка. 1689 2—10 кв. Тел. 65—73.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.

ч. 71 (11.412). Львів, неділя 31. березня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Протирадянський бльок.

Львів, 30. березня 1929.

Свого часу ми нотували ревеляційні статті західно-европейської преси про далекойдучі пляни польських т. зв. „українофільських" кругів. Ці круги без сумніву проявляли останніми часами дуже велику активність, а одним з найяскравіших проявів цеї активности була довгорівала візита маршала Пілсудського в Румунії та його конференції в Букарешті, а потім візита румунського міністра закордонних справ Міронеску в Варшаві.

Тепер ми хочемо занотувати ще один голос в цій справі, а саме велику й дуже цікаву статтю з Букарешту співробітника віденської „Нає Фрає Прессе" Йосифа Лазара. Коли взяти на увагу, що „Нає Фрає Прессе" підтримує приятельські звязки з польським посольством у Відні і в цілому ряді виступів займає виразно польонофільське становище, то поява згаданої статті набирає особливого значіння.

На початку своєї статті автор зазначує, що по повороті румунського міністра закордонних справ Міронеску, після його офіціяльної візити в Варшаві, поширилися чутки про істнування спеціяльного змагання до створення **нової констеляції серед европейських** східних держав. Ці чутки урядово ані не були категорично заперечені, ані не були потверджені. Ініціятиву до цих змагань приписувано виключно Польщі, а становище Румунії характеризували, по части, як вижидаюче, а по части, як відмовне. На думку автора статті „перевірення цих чуток справді приводить до висновку, що в сутінку закулісових політичних змагань східної Европи все виразніше починають виявлятися зариси тенденцій, які без сумніву походять з ініціятиви Польщі або, вірніше й докладніше, з особистої ініціятиви марш. Пілсудського та мають на меті злуку пограничних зі СРСР держав у один союз, який стояв би очевидно під проводом Польщі і мав би бути заборолом проти СРСР. Цей союз мусів би, після варшавських проектів, обіймати всі пограничні з Росією держави, від Східного моря аж до Чорного і творити таким чином здійснення думки про антирадянський фронт, при чому Польща, очевидно, виходить з того заложення, що небезпека для її істнування може й мусить повстати лише з радянського боку. (Німеччину вважають — що торкається безпосередньої загрози — за занадто звязану інтернаціональними зобовязаннями й зашаховану Францією) і цю небезпеку з боку СРСР можна усунути лише сотворенням відповідного союзу держав".

Для нас в усьому цьому нема нічого нового. Цікавішими натомісць є міркування автора про становище Румунії та мотиви, з яких вона це становище зайняла. Румунія належить до Малої Антанти й дуже в ній зацікавлена, бо вона дає їй гарантію в справі тревалого задержання відібраних від Угорщини земель. А приналежність Румунії до протирадянського бльоку, як це пропонує марш. Пілсудський, на його думку „ніяк не можна погодити з інтересами того політичного союзу, до якого тепер належить Румунія, а саме Малої Антанти". Насамперед Чехословаччина ніколи не згодиться взяти участь в протирадянській політиці, а крім того Румунія занадто мусить дбати за забезпечення своїх західних границь. Таким чином для здійснення плянів Пілсудського треба би було відвернути Румунію від Малої Антанти, а це було би можливе лише в тому випадку, якби зникла небезпека мадярського ревізіонізму. Тому „вже при нагоді побуту Пілсудського в Румунії пробувано підготувати **мадярсько-румунське** порозуміння. Цю спробу поновлено при нагоді побуту румунського міністра закордонних справ Міронеску в Варшаві. Одначе обидва рази ці проби не вдалися з огляду на **відмовне становище Румунії**".

Якже собі пояснити уперті змагання Польщі, зглядно марш. Пілсудського, до притягнення Румунії, — таке питання ставить собі автор статті й натякає, що Польща хотіла би „задовольнити Угорщину з іншого, не румунського боку". А такі заміри ставлять її у противенство до Чехословаччини. Польща, каже він, очевидно числить на те, що Франція допоможе їй до сотворення такого протирадянського бльоку й поставить пограничні з Радянським Союзом держави в примусове становище.

Як бачимо, виводи автора статті є досить фантастичні. Одначе вони цікаві тим, що містить їх дуже поважний орган, який до того все маніфестував своє прихильне до Польщі становище. Це є показчиком того, як відбивається сучасний режім у Польщі на оцінці европейською публичною опінією сучасного її положення, а особливо її закордонної політики.

Розвязання „Студентської Громади".

Виділ Т-ва „Студентська Громада" у Львові дістав таке письмо з дати 25. ц. м. від Сенату львівського університету за підписом проректора о. А. Герстмана:

„По думці ухвали Академічного Сенату з дня 11. ц. м. заряджується на основі приписів §§ 99 до 103 закону про академічні школи (з дня 13. липня 1920 Д. У. Р. П. ч. 72 поз. 494) і ст. 12 реґуляміну Академічного Сенату для надзору над академічними товариствами — розвязання Академічного Товариства „Студентська Громада" у Львові, а то з причини ствердженого розвивання діяльности, що виходить разячо поза рямці обсягу ділання Товариства, означеного в статуті, ухваленому Академічним Сенатом.

По думці § 30 згаданого статуту майно розвязаного Товариства переходить на власність Т-ва „Просвіта". З уваги на те, відступаючи від подрібної ліквідації того майна, поручається видати його Т-ву „Просвіта" згідно зі станом рахунково-касових та інвентарних книг, про що повідомляється одночасно згадане Т-во.

Позатим взивається дотеперішній Виділ розвязаного Т-ва, аби — під загрозою особистої відповідальности членів Виділу — предложив негайно Ректоратові Університету статут, заосмотрений оригінальною клявзулею затвердження і занехав від хвилі доручення цього зарядження якоїнебудь діяльности під фірмою „Студентська Громада".

По широкому світі.

Французький сенат признав внесок, щоби вдова по маршалку Фошу діставала додаткову досмертну плату по 100.000 фр. річно.

Комітет фінансових знавців на міжнародній конференції в Парижі в справі воєнних відшкодувань не дійшов ще до порозуміння з представниками Німеччини. Німеччина пропонує 3 міліярди, Франція хоче 15 міліярдів, а посередник Юнґ піддержує середню суму 8 міліярдів.

За останніх 11 місяців 1928 р. німецький імпорт до Франції зріс на 658 міл. фр. більше, як у попередньому році, зате експорт з Франції до Німеччини зменшився на 644 міл.

Курди збунтувались проти державного закону, який хоче европеїзувати їхні одяги та зачіски.

60-літній ювилей „Просвіти" відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте.

:: НАЙБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ ::

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ ВУЛ. СІЧЕЦЬКА Ч. 18. :: В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСІЦЬКОГО Ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі, а постійно удержує на складі понад 200 шт. готових дзвонів у вазі від 10—600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ. — СПЛАТА РАТАМИ.

При важніших запитаннях прохається письма до нас слати рекомендовано.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Мін. Залеський про Лігу Націй і національні меншости.

Останньої неділі виголосив польський міністр закордонних справ Залеський довгу промову в часі бенкету, влаштованого Т-вом для досліду міжнародніх питань, на тему проблеми національних меншостей. У своїй промові став він на становищі, що при нагоді дебати над справою меншостей в Раді Ліґи Націй Польща вийшла побідницею на цілій лінії. За найважнішу причину цього подав міністр сприяючу міжнародню конюнктуру.

Нема сумніву, що в Раді Ліґи Націй, як і в цілій цій установі все була „сприяюча конюнктура" для польської перемоги в справах національних меншостей з тієї простої причини, що Ліґа Націй стала установою, яка стоїть на сторожі воєнних надбань переможців зі світової війни та їх менше або більше вартних „союзників", коли не сателітів і просто васалів. Нікому не секрет, що в Лізі Націй диктують нині свій диктат Франція та Анґлія, диктують так, щоби берегти своїх воєнних „здобутків", а не стояти в обороні чи боротись за права покривджених і поневолених меншостей. Отже „загальна конюнктура" все буде сприяючою в тому змислі, що побіджуватиме фактично „французько-анґлійська концепція".

Далі застановлявся мін. Залеський над причинами і ґенезою виступу канадійського делеґата Дандюранда з внесенням на зміну т. зв. меншостевої процедури і над мотивами виступу Штреземана. Про виступ канадійського делеґата сказав Залеський ось що: „Коли мова про джерела натхнення для канадійського внесення, то, не неґуючи зовсім шляхотного ідеалізму, який характеризує особу її делеґата в Раді Ліґи та його особистої вразливости на долю й недолю меншостей, я склонний бачити їх, з одної сторони у внутрішньо-політичних преокупаціях канадійського уряду, що намагається втримати свою парляментарну більшість, в якій кільканацять послів є залежні від виборців, що не належать ані до анґльосаського ані до французького відлому населення (ось слаба сторона Канади! — Ред.) Канади; з другої сторони це джерело бачу в деяких еманципаційних змаганнях того уряду в ділянці заграничної політики взагалі, а в політиці Ліґи зокрема".

Далі зазначує мін. Зал., що не хоче з того приводу робити Канаді якихнебудь докорів, але прикро йому, що внесення Канади прийшло саме тоді, коли поставив свій внесок Штреземан, бо це могло у невтаємничених у політику викликати враження німецько-канадійської сконцентрованої акції. Попри те жалує промовець, що уряд Канади не порозумівся перед своїм виступом з Польщею, Францією та з іншими „заінтересованими" меншостевою справою державами, бо тоді був би зі своїм внесенням може й не виступав.

Щож до виступу німецького делеґата, то мін. Залеський заявив, що „не розуміє морального права (Німеччини! — Ред.) до того роду поступовання" і тому то „не тільки в мене, не тільки в поляків, румунів, чехів, югославян чи греків повстають сумніви щодо цілей меншостевої німецької акції, але й в опінії народів, безпосередньо меншостевими справами заінтересованих".

Промовець стоїть на становищі, що Німеччина має на оці якісь „побічні політичні цілі“.

Великою користю останньої сесії Ради Ліґи для Польщі і всіх заінтересованих меншостевою проблемою є, на думку мін. Залеського, те „загальне переконання, що Ліґи Націй не можна уживати як інструменту для інших цілей як ті, які виразно сформульовані в її пакті. А вони такі: *завданням Ліґи є безпека, є консервація держав, а не їх підважування та їх дезоґанізація*“. Дійшовши до такого яркого висновку в своїх міркуваннях, мін. Залеський вже легко перейшов до завдань польської меншостевої політики, яка зводиться до того, щоби „згідно з цілями меншостевих договорів“ довести до „*державної асиміляції меншостей, до політичної єдности, політичного зілляння меншостей з більшістю*“.

Пісня це стара й занадто популярна, щоби варто було над нею довше спинятися. Та всеж безперервне її відтворювання керманичами не тільки польської, але остан. часами ще й французької та анґлійської закордонної політики свідчить, що Ліґа Націй ніколи справедливого становища в меншостевій справі не займе, бож вона істнує для зберігання і „консервації нинішніх держав“ а не для їх „дезорґанізації“ та розвалу, що й, на думку п. Залеського, необхідне, колиб прийшлося меншостеву проблему справедливо вирішувати та окончено розвязувати.

Під кінець своєї промови займається мін. Залеський справою німецької меншости в Польщі та висловлює свою велику радість з приводу виголошеної свого часу німецьким послом Вільом у варшавському соймі дуже льояльної промови, бо вірить, що вона започаткує „державну асиміляцію“ німців у Польщі.

—o—

Відгук на промову мін. Залеського.

Центральний орґан польських соціялістів „Роботнік“ з 26. березня приносить передову статтю, в якій займається вгорі переповідженою промовою мін. Залеського. „Коли перед двома тижнями — читаємо в „Роботніку“ — ми обговорювали вислід женевської сесії, то ствердили, що політика польського уряду в справі меншостей кермується оглядами переходової конюнктури, а не добром меншостей“...

Далі „Роботнік“ пише, що „справи меншостей не можна трактувати зі становища такої чи іншої конюнктури. Зрештою мін. Зал. сам собі подекуди суперечить, коли побіч доброї конюнктури, як другу умовину, сприяючу поводженню на міжнародньому терені ставить внутрішню політику. Не помиляємося хіба, що під внутрішньою політикою розуміє мін. Залеський також політику держави супроти меншостей. А коли так, то у випадку незадоволення меншостей, хоч би воно й не виявлялося відразу в формі скарг перед форум Ліґи, тратимо — згідно зі слушною опінією п. міністра — один з атутів поводження“.

Далі стверджує „Роботнік“, що мін. Зал. спинився виключно над справою німецької меншости в Польщі тому, що в Раді Ліґи Націй засідає Німеччина і тому, що перед Польщею конечність господарського порозуміння з Німеччиною. Зате не зачіпив навіть болючої справи славянських меншостей. „Є це політика короткозора і шкідлива“. Меншости в Польщі — пише далі „Роботнік“ — можуть на основі трактату про меншости хапатися за посередництво держав, оскільки схочуть вивести скаргу перед форум Ліґи. Німці, як нині промовляють в імени своїх земляків у Польщі так завтра можуть виступати в ролі оборонців українців. Радянський Союз волить підземними шляхами розбивати суцільність Польщі ніж бавитися в дипльоматію Ліґи. А робота ця матиме вигляди на поводження доти, доки українці та білорусини не матимуть бодай тих прав, які мають їх брати за кордоном“.

Далі говориться в статті про те, що для соціялістів одинокою розвязкою меншостевої проблеми є зреалізування гасла культурної та територіяльної автономії. Це теж стара пепесівська пісня, яку чути в голосних пепесівських міркуваннях не від нині, а від цілих десяти літ. Тут потішитися можна хіба тим, що це тільки голосні, для світа приправлені відповідною фразеольоґією та мельодією гасла, а в дійсности польські соціялісти підходять до розвязки меншостевої проблеми „тверезіше та поміркованіше“.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ і КРАЄВІ на мужеські одіння.

Вісти з „Рідної Школи“.

Загальне зіставлення сьогорічної коляди на „Рідну Школу“ по повітам і громадам передала Головна Управа „Рідної Школи“ якраз до друку.

Ті повіти, громади, кружки „Рідної Школи“, товариства, гуртки і поодинокі особи, які займалися збіркою коляди на „Рідну Шк.“, та досі не вспіли ще прислати зіставлення збірки чи грошей, — зволять зробити це відворотною почтою, а тоді можна буде їх ще в останній хвилі помістити у загальне зіставлення вже в часі його друку. Хто й тепер спізниться, то очевидно не буде міг увійти до загального зіставлення. — Як гроші з коляди так і зіставлення слати просто до Головної Управи „Рідної Школи“ у Львові, Ринок 10.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“: *Ілля Кокорудз*, голова; *Теодор Мартинець*, секретар.

Наші за кордоном.

Сальон для вільного і прикладного мистецтва інж. Мельничука в Празі.

Тяжка доля, що викинула тисячі нашої студіюючої молоді поза межі Батьківщини та ще й сьогодня численним одиницям не дозволяє повернути до краю, примушує цих еміґрантів з конечности оглядатися за варстатом праці на чужині. Головно в Чехословаччині, де наша еміґрація найсильніше заступлена, можемо побачити українців переважно абсольвентів чеських високих шкіл, на ріжних кращих і гірших постах, в залежности від щастя і здібностей даної одиниці. Бо не треба забувати, що не легко приходиться здобувати можливість істнування серед чужих, ти при зростаючій з кожним днем конкуренції; перші кроки звичайно звязані з невдачами та розчаруванням і тільки заліза витревалість та фахова уздібненість дають вигляди на перемогу в цій боротьбі за щоденний хліб. Одначе такий спосіб здобування позиції в житті витворює людей чину, які в кожному положенні знайдуть корисний для себе вихід і навіть у критичному моменті не стратять рівноваги духа. Тому з приємністю треба витати кожний випадок, коли українець власними силами, без ніякої посторонньої допомоги намагається створити собі поле діяльности й очевидно звязаний з цим прожиток. І такий то випадок хочемо подати тепер до загального відома.

Наш земляк, інж. Володимир Мельничук, відкрив у Празі при співучасти відомої учительки мистецького промислу, п-ні Еппінґерової, сальон для вільного і прикладного мистецтва, сальон, який під кожним оглядом може витримати порівнання з подібними установами Відня або Берліна. Хоча ціле підприємство основане силою факту на торговельних принціпах, то назовні не помічуємо цього ні в якому разі, головно тому, що ціле построєння сальону носить наскрізь мистецький характер. Нікому із оглядачів навіть не прийде на думку, що має тут до діла з крамничкою, хоч, що правда, в кращому розумінні цього слова, що матеріяльний зиск мусить тут відгравати ролю, бож це творить основу істнування людини. Увійшовши до неї, набираємо враження, що тут маємо до діла з мистецькою ґалерією, в якій уміла рука зібрала тільки те, що може з мистецького боку

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 21)

Оповідання.

(Продовження.)

— Не бійся! Я вже десять літ його таким памятаю і ще не завалилося. Злазіть! — І Роман підійшов до рундука, на який вело пять східців, з котрих три бракували. Низький і грубенький Роман ледве видрапався по тих сходах і отворяв двері; вони — колись ковані залізом — застогнали й заскрипіли, як ворота старовинного замку. Роман вернув по хвилі і промовив з рундука (сходити в діл він уже не важився):

— Ходіть, старий вийшов на прохід, зараз верне, почекаємо...

— Не злажу! Валиться! Всі дівчата будуть плакати за мною! — передражнювався ще Грицько. Але він кінець-кінців зліз і видрапався враз із Стецьком по тих пятьох ступенях, з яких три бракували, й вони всі три увійшли в середину.

На них повіяло повітрям стухлости і старовини. В першій кімнаті на всю майже салю стояв обрусом застелений стіл. На обрусі лежав хліб, останки мабуть ще вчорашньої їди, коробка із цвяхами і кліщами до виривання зубів, нитки, старі ґудзики, якісь ремені і стос порозкиданих книжок, яких ніхто мабуть ніколи не рухав, бо припали грубою верствою пороху. В куті стояла шафа з книжками, а біля неї старі чоботи і стара сорочка, що висіла на тому самому цяху, на якому висіли й усі римські папи, від св. Петра починаючи. В другому куті стояла велика деревляна скриня, недотепно збита, з душпиною горіхів, огризків яблук і парою нових чобіт. На стіні біля дверей висів великий аркуш паперу, вже пожовклий від старости, із слідами нечемних мух і павуків. На папері було щось написано. Стецько підійшов хутко і став читати в голос:

„Літній поділ години“.

Год. 5—5.25: вставання, рання молитва.

Год. 5.25—6.45: хід до церкви, відправа, поворот.

Год. 6.45—7: снідання.

Год. 7—8: санскрит.

Год. 8—9: фільософія.

Год. 9—10: історія св. церкви...

Стецько глянув на годинник на стіні, доходила шеста. На поділі години стояло: „5—6: прохід“ — значить: зараз верне. Але що тільки він оце промовив, замітив і сказав голосно, як заскрипіли й застогнали входові двері і в передпокою почулися голоси. Вертав пан-отець з місцевим учителем.

— Пане професоре, прошу! — просив пан-отець учителя.

— Якби-ж я смів іти перед вами, отче раднику! Прошу!

— Алеж я господар дому, а ви, пане професоре, моїм гостем. Прошу!

— Не піду, отче раднику, ви старші від мене! Прошу!

— Ні, я не піду, бо ви гість! Прошу!

— Алеж прошу, пане професоре, ви гість у моїм домі, а гість усе входить перший! Прошу!

— Алеж ви старший, отче раднику!

— Коли я старший, то слухайте старшого! Прошу!

Але учитель таки не увійшов і вони знову просилися, бо обидва були добре виховані і так себе поважали, що один перед одним не міг, не сміл увійти. І хто зна, як та сцена чемности булаб покінчилася і як довго булиб вони стояли перед відчиненими дверми та припрошувалися, якби господареві не була прийшла нова добра думка: він увійшов з передпокою до кухні, а з кухні в кімнату, в якій уже були гості й підійшов з другого боку до відчинених дверей. Стоячи в дверях, просив до себе вчителя.

— Прошу, пане професоре, будь ласка, зайти!

— А таки ви, отче раднику, увійшли перші! — відповів учитель, радий, що поставив на своїому. — І так воно має бути, що старшим віком і чином належиться поважання й пошана.

Товариша, до котрого приїхали, не застали дома, виїхав на довший час до родини і пан-отцеві було навіть дивно, як міг син просити гостей, знаючи, що сам не буде дома...

— Але з того нічого собі не робіть, прошу, сідайте, розгостіться...

XIX.

— Ви студент фільософії? — спитав пан-отець Стецька, коли гості посідали.

— Так, я фільософ — відповів Стецько.

— О, о, о! — дивувався пан-отець, обтираючи піт з чола. — Вже маєте свою систему? Вже оголосили друком, чи ще може ні? О, о, о!

— Як то?

— Кажете-ж, що ви — фільософ!

— Так, фільософ, у значінні, що студіюю фільософію, значить: студент фільософії, таксамо як загально кажуть „теольог“ у значінні: студент теольогії.

— О, о, о! То знов щось інше! Кажуть так загально, але це зле, бо неточно, неточно, а ви, студент фільософії, мусите все точно, дуже точно висловлюватися, кожне слово мусить мати у вас одно і тільки одно точно означене значіння! О, багацько міг би я вам розповісти, скільки хлопотів, нещастя та замішання виходить у житті наслідком неточности висловів!

Попив молоко, обтер уста і знову спитав по хвилі:

— Картезія знаєте?

— Трохи знаю.

(Продовження буде.)

зацікавити публику та викликати в ній естетичне переживання. Не лише твори пластичного мистецтва, не тільки продукти мистецького промислу вміло розміщені по цілому просторі, але навіть сама звичайна мебель, як столи, стільчики, полички і т. д. вказують на вироблений смак власників сальону.

На відкриття, яке відбулося в неділю дня 10. березня ц. р., зійшлася численна публика міжнародного характеру, серед якої українську частину репрезентували ректор українського університету в Празі проф. Антонович з дружиною, п-ні Горкен-Русова, член франц. сальону декоративного мистецтва в Парижі та ін. Весняний сезон розпочався виставкою праць пражського маляря Карла Костіяля, мистця доброї середньої міри, якого головна сила лежить у краєвидах з ближчої йому батьківщини, хоча попри це бачимо й зразки портрету nature morté і карикатури. Загальну картину доповняють прекрасні бронзи і кераміка нашого відомого скульптора проф. Стаховського та характеристичні своїм тонким смаком вироби мистецько-промислової школи п. Бішінґерової. Ця виставка творить перший крок на шляху розвитку сальону інж. Мельничука, який поставив собі за завдання дати пражському громадянству не тільки кращі зразки мистецтва і мистецького промислу взагалі, але хоче познайомити це громадянство також з продуктами української творчости в обсягу пластичного мистецтва. З огляду на цю, з національного боку бажану ціль, треба привитати ініціятиву інж. Мельничука і не лише бажати йому найкращих успіхів, але також активно підтримати в межах можливости ці його змагання. Адреса сальону: Praha I. Konviktska ul. 7. Palais Stein. **І. М.**

На парляментарній арені.

Інтерпеляції Українського Клюбу:

226. 15. III. в справі зловживань державної поліці в Жабчу, пов. Луцьк, підчас знаних випадків на релігійному тлі між православними та „уніятами східного обряду".

227. 15. III. в справі припинення в урядуванні чи недопущання до урядування начальників громад або громадської зверхности старостом в Підгайцях в громадах Галич, Багатківці, Носів, Заставче і Товстобаби.

228. 22. III. в справі неполагодження подання кооперативи до львівської Скарбової Палати на концесію на гуртовну продаж соли.

229. 22. III. в справі відібрання трафіки інвалідові Іванові Никонові в Холоїві, пов. Радехів, воєв. Тернопіль.

230. 22. III. в справі неполагодження воєвідством станиславівським протесту 350 виборців проти зловживань підчас виборів громадської ради в Підмихайлю, пов. Калуш.

Внески:

66. 13. III. в справі відложення дня, в котрому входить в життя розпорядження Президента з дня 19. III. 1928 р. про карне поступування (Д. З. Р. П. ч. 33 поз. 313).

67. 20. III. в справі розпорядження Президента Р. П. з дня 27. травня 1927 р. про примус забезпечення від вогню в „Повшехному Закладі Взаємних Обезпечень" (Д. З. Р. П. ч. 46 поз. 410).

68. 22. III. в справі припинення діяльности Т-ва „Союз Українок" у Львові.

69. 22. III. в справі виготовлення достаточної скількости копій катастральних мап і їх продажі по власних чи знижкових цінах.

70. 22. III. в справі виготовлення з мап евіденції катастру для цілей меліораційних і в справі користування для тихже цілей з військових мап ґенерального штабу (1:25.000).

71. 22. III. в справі жадання Державним Земельним Банком вальоризації ціни купна-продажі від тих, що набули ґрунтові ділянки з парцеляції маєтности Бурканів, пов. Підгайці, воєв. Тернопіль.

Внесені, але не відчитані з причини замкнення сесії

Інтерпеляції:

321. 25. III. в справі невиконання плебісцитової ухвали про скасування корчми в с. Вуйську, пов. Сянок.

232. 25. III. в справі невиконання постанов закону з дня 23. квітня 1920 р. про ограничення продажі алькогольних напитків старостою в Косові, воєв. Станиславів.

233. 25. III. в справі учителя Балащука Миколая в Мислові (пов. Калуш).

234. 25. III. в справі безправного побільшення громадських бюджетів через староство повіт. в Рогатині

Внески:

72. 25. III. в справі безправної розбірки церкви в Холмі при вул. Оболонській органами адміністраційної влади і безправного арешту православних в звязку з тією розбіркою

Радянська Україна.

(Допис з Київа.)

Відложення ювилею УАН. — Лист Метлинського з 1839 р. — Зацікавлення науковими працями галичан. — Кулішів том львівських „Записок". — Зима.

Ювилей десятиліття Всеукраїнської Академії Наук відложено до слідуючого року. Весною 1929 року відбудеться він цілком певно. Тепер стоїть на черзі енерґійна підготовка до виборів 20 штатних і 20 нештатних академиків. Намічується запросити на ювилей зза кордону біля сотні осіб. — В Ленінградській Академії Наук найшов Федір Ак. Савченко листа відомого поета Амврозія Метлинського з літа 1839 року, в якому він просив забезпечити йому матеріяльно подорож до Галичини. — Зацікавлення Галичиною і працями галицьких наукових робітників на Україні безнастанно зростає. На одному засіданні під головуванням ак. Мих. Грушевського зреферовано роботу Мих. Возняка: „Пісня про Байду", що вже тепер надрукована в 2-гому зшиткові „України". — На комісії заходо- і американознавства обговорювано працю д-ра Ярослава Гординського п. н. „Кулішеві переклади Шекспіра", друковану у 148 томі львівських „Записок" Наук. Т-ва ім. Шевченка. На засіданні геольоґічної секції УАН проф. В. К. Крокос мав доповідь про „Огляд робіт Юрія Полянського по четвертинним покладам та археольоґії в східній Галичині". Проф. Крокос перебрався до Київа перед двома роками з Одеси. — Львівський том „Записок", присвячений трицятиліттю смерти Куліша викликав тут задоволення і зацікавлення. До історії нашої спільної праці і єднання від 1860-тих років аж до смерти Куліша (1897 р.) дав він дуже багато совісно обробленого матеріялу. Дискутується він у нас широко. — Нема сумніву, що викличе він цілий ряд праць на основі Кулішевих матеріялів, що перейшли на власність УАН. — Зима у нас була дуже тяжка. Весни годі дочекатися. **З-н.**

Удар крови до голови, стиск в окодиці серця, брак віддиху, почутя страху, **нервове перечулення**, мігрена, непокій і безсонність можна легко усунути через уживання природної гірної води **Franciszka Józefa**. Точні наукові дані потверджують, що вода **Franciszka Józefa** дає найліпші наслідки у випадках запертя при тих недугах. Жадати у аптиках 1-1

Любка Колесса на В. Україні.

Тріюмф нашої пяністки в Київі й Харкові.

Пишуть нам з Харкова:

Нарешті почули й ми Любку Колессу! Три роки анонсували в нас її приїзд і таки вкінці дочекалися... Вона дала два концерти в Київі, а 15. ц. м. відбувся перший її виступ у Харкові. Українська Фільгармонія (Укрфіл.), що влаштовує по Україні подібні виступи, очевидно побоювалась давати концерт у більшій салі, бож про Л. Колессу неукраїнська публика знала у нас мало, і влаштувала його в Держкнигозбірні, що має салю приблизно на 500 осіб. Але успіх концерту перевищив усі сподівання — напередодні концерту всі квітки були вже випродані і саля тріщала від публики, що грою пяністки була вся полонена! На 16. ц. м. запрошено Колесівну дати концерт у „Діловому Клюбі", 18. ц. м. відбувся спеціяльний симфонічний концерт Держ. Опери, на якому Л. Колесівна виступала як солістка з концертом Ліста. Після того Колесівна грала в будинку літератури ім. Блакитного для членів будинку, потім знову в салі Держкнигозбірні і т. д. — всюди з надзвичайним успіхом. Слід іще відмітити, що після першого концерту в Харкові місцеве громадянство влаштувало урочисту зустріч Любці Колессі.

Про перший концерт Колессівної в Харкові маємо таку рецензію В. Костенка в „Комуністі":

„Українська музика в частині виконавчій (а зокрема в галузі пянізму) до останнього часу переживала такіж труднощі щодо свого розвитку, як і в творчо-композиторській частині. Більш-менш видатних виконавців, з визначеною індивідуальністю та сучасним технічним рівнем, можна було перелічити по пальцях. І тим більш заслуговує на увагу факт появи в нашій музиці такого мистця, як пяністка Любка Колесса. Це без усякого перебільшення є пяністка великого масштабу, з багатющою технікою, викінченим художнім тлумаченням творів і тонким мистецьким смаком.

Звертаючись до спеціяльних властивостей гри Любки Колесси, треба відзначити міцний удар, а разом з тим і чудове туше, чітку й карбовану фразировку, надзвичайну легкість пасажів. Головне-ж приваблює в художній інтерпретації пяністки якась молодеча удаль і буйна темпераментність її гри. Суто-славянська емоціональність виконання і глибина переживання є найхарактернішими ознаками гри цієї видатної української пяністки.

З вище зазначеного зрозуміло, що найближчою галузю музики для Любки Колесси є романтизм. На жаль, програму вечора складено не з романтики, як було обіцяно в афіші (Шуман, Шопен, Ліст, тощо), а переважно з композиторів до-Бетовенської доби.

В органному концерті Вівальді, обробленому для фортепяну, та в капризах Скарлятті пяністка репрезентувала творчість композиторів доби феодалізму, з їх блискучими технічними прикрасами на тлі досить поверховного музичного змісту творів. У вальсах, анданте і польонезі Шопена Л. Колесса змогла яскравіш виявити свої спеціяльні властивости й цілком перенялася духом творчости цього композитора.

На особливу увагу заслуговують варіяції на українські теми композитора Н. Нижанківського Авдиторія була приємно здивована, почувши такий дуже складний з технічного боку й досить цінний художньо твір. До речи, цей факт свідчить, як ще кепсько ми ознайомлені із сучасною музичною культурою західних земель. В нашій наддніпрянській фортепяновій літературі тепер майже нема творів великих форм. Отже вже тільки цим широко розвинені формальною будовою варіяції Нижанковського повинні заняти чільне місце в українській сучасній музиці. Правда, суворо аналізуючи цей твір, можна побачити деяку невитриманість гармонічної будови (спочатку дуже простої, а в середині досить гострої), слабку поєднаність окремих варіяцій і небажаний нахил до не досить обґрунтованих технічних пасажів. Але всі ці хиби непомітні, порівняно з великими художніми вартостями цього твору. Л. Колесса дуже чуло в елеґійних місцях і з бравурним блиском у швидких — чудово виконала варіяції Нижанковського".

БЛІДНИЦЮ НЕДОКРОВНІСТЬ усуває, зміцнюючи ділає, побуджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 47—?

Жабчанські підсумки.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 27. березня 1929.

Як уже відомо, православна церковна влада нагородила священика Жабчанської парохії і всіх парохіян, які з ним зачинилися в церкві, за витрівалість в обороні своєї віри. Одночасно, на домагання влади, свящ. Сагайдаківського переведено з Жабча до іншої парохії, а церкву зачинено. Жабчанська подія, яка вже знайшла собі відгомін у закордонній пресі, таким чином стала одним з епізодів жабчанської траґедії. Після цього епізоду траґедія не тільки не скінчилася й не набрала якихось нових форм, але посунулася назад до того стану, в якому опинилася була церква в Жабчу в жовтні минулого року, коли вона таксамо була зачинена, а православним приходилось чекати на розвязання спірного питання адміністраційною владою. Перший раз селяни чекали на цю розвязку своєї траґедії чотири з половиною місяців. Скільки часу тепер прийдеться їм чекати — нікому невідомо. На Холмщині українці чекають на зняття печаток з деяких церков уже десять років...

Але жабчанська подія внесла в історію церкви на Волині й дещо нового, а принаймні дещо висвітлила. Стало ясним, що нові уніяти перебувають під особливою опікою. Колиб не йшло про відібрання церкви від маленької жменьки уніятів і про повернення її власникам — православним, то, очевидно, чотирьох місяців вистарчилоб для вирішення цеї справи.

Проповідники нового уніятства сподіваються, що чим довше церква буде зачинена, тим більше буде даних на те, що позбавлені церкви православні впадуть на дусі, та задля деяких догідностей у задоволенні релігійних потреб, попристають до нової унії. Зрозуміла річ, що богослуження, які відправляються в маленькій селянській хаті, що не має вигляду церкви й необхідних до того річей, не може особливо задовольняти вірних. Але надії на відступництво з цих причин давно вже завели. Так є на Холмщині, так буде й на Волині. Навіть навпаки, почуття терпіння за віру підносить духа селян і ще більше скріплює їх у вірі.

Значіння жабчанської події в тому, що хоч церква запечатана, то морально селяни перемогли. Вони своїм небуденним чином показали, що дух нашого селянства не вилихався; що воно в здібне на героїчні чини й велику самопожертву, коли справа торкається відвічних народніх прав; що наших „темних хлопів" не можна легковажити, бо в їх грудях живе великий дух. Поразку по-

По цінах, проти пухнення цін, проти жиняки необхідною є патентоване и цілу світ фрапцуцьна пишоха без гуми тоцина в цілу світ фрапцуцьна пишоха без гуми
"Academic", — Вишукана пропаж и жіночі парасольки торговля "МАЛЮКАТА" у ЛЬВОВІ, вул. Бакорка, ч. 34, II. поверх. 1687 3—7

терпіли ті, що вважали селян за несвідому, не здібну до оборони своїх прав масу.

З цього погляду дух нашого селянства одержав не аби-яку перемогу над єзуїтським духом „грабшини", і руки, що сподівалися легко поперебирати українські церкви, мусять відшахнутися, бодай на деякий час. Значіння цеї моральної перемоги тим більше, що вістка про жабчанських оборонців церкви вже поширилася скрізь по селах, остерігаючи селян перед такими легковажними кроками, яких допустилися деякі жабчани, лякаючи консисторію переходом до урядової унії. А це не одинокий випадок. Селяни й деяких інших сіл, щоби змусити церковну владу забрати від них немилого священика, лякають її переходом на т. зв. урядову унію. Міркують вони так: мовляв, на тиждень-два перейдемо, а потім повернемося. Не знають лише вони, що, переходячи на ту унію, ризикують більше не побачити своєї церкви й парохіяльного майна. З другого боку, вістка про жабчанські події, передавана устно з села до села, набирає фантастичних форм легенди, що сама собою підносить народнього духа.

До цього треба додати, що жабчанська подія, хоч і зросла на церковному ґрунті, вдарила селянство по національному почутті й прислужилася до пробудження національної свідомости. Ті, що заїхають на церкву православних селян, не передбачили, що маси кожний подібний замах „грабшини" приймають, як чин, спрямований проти українського народу. В суті речі вони не помиляються: Ґрабський дійсно в урядовій унії вбачав польонізаційний засіб і з цим не ховався.

Одержали жабчани моральну перемогу й над мертвою консисторією, а навіть і самою митрополією. В свій час вони просили духовну владу забрати від них немилого священика. Робили вони це в імя добра церкви. Не прийнявши до відома їхнього голосу, церковна влада поставила їх на ступінь тих, що своїми домаганнями можуть шкодити справі; понизила їх у їхній щирости та гідности А тепер уділеними нагородами та сама влада поставила їх у рядах кращих визнавців віри, навіть мучеників. Цими нагородами церковна влада сама осудила своє попереднє несправедливе відношення до голосу нашого українського селянства, голосу високої релігійности та благородности душі.

На Волині є чимало священиків, яких уже давно слід було усунути з парохії за неуцтво, ворожість до українського населення та його життєвих потреб, культури, звичаїв...

Скільки разів ображені, знетерпеливлені й доведені до одчаю селяни зверталися до церковної влади з проханням забрати від них священиків, що дійсно на це заслуговують! Але їхній голос оставав „голосом, що гукає в пустелі". Зате, скільки незадоволених наших православних попереходило до ріжних сект! Вина за це перш за все падає на церковну владу, бо колиб було менше незадоволення священиками, менше булоб і сектантів. А сектантство з національного боку є явищем дуже шкідливим, бо сектанти відокремлюються від громади, підпадають під вплив ріжних русотяпів і т. д.

Колиб не практика не слухати голосу населення, не булоб і жабчанської події. Частина вини за неї безумовно падає на церковну владу.

Після того, що сталося в Жабчу, церковна влада повинна рішучо змінити способи управи парохіями на Волині. Повинні бути негайно зревідовані всі парохії, вияснені взаємини поміж священиками й селянством, переглянені всі старі скарги, похоронені в архівах без полагодження, та забрані з українських земель всі ті священики, що є для нашого народу чужі або ворожі.

Духовна влада має доказ, що лише свій священик, свідомий син народу, священик освічений і люблений населенням, може протиставитися тим бурхливим хвилям, що йдуть навалою на українську церкву, щоби, арупнувавши її, полекшити собі денаціоналізацію наших українських мас.

В. Островський.

Ґродський староста Кльоц не уступає?

Вчора преса повідомила, що ґродський староста Кльоц у Львові вже уступає і вертає до Варшави на становище начальника політичного виділу в мін-стві внутрішніх справ на місце уступаючого майора Олександра Рутковського. Зовід. уряд подає до відома, що згадана поголоска є неправдивою і що навіть не задумувано взагалі переносити старосту Кльоца на інше становище.

—o—

Проєкт скликання надзвичайної сесії сойму.

Повідомляють, що в урядових кругах істнує проєкт скликати надзвичайну сесію парляменту. Завданням парляменту було би перевести зміну конституції. Також уряд домагатиметься від парляменту на тій надзвичайній сесії нових, більших повновластей.

—o—

Присуд маршалківського суду.

Нині оголошено присуд маршалківського суду в справі віцемарш. Возніцького. Суд ствердив нестійність і неправдивість посла Єнджеєвича. Він закидав Возніцькому, що цей будучи господарем споживчої кооперативи „Пшишлосьць" у Любранці уживав гроші не на призначені цілі, але на інші. Одначе Возніцький не мав наміру вже тих грошей більше не звернути і тому вислів Єнджеєвича „змарновання" не має ніякої основи. Суд ствердив безпідставність інших закидів, неначе би пос. Возніцький не вивязався зі своїх зобовязань супроти третіх осіб.

—o—

Міністерство скарбу працює над усталенням переступлення висоти бюджету.

Міністерство скарбу відослало Найвищій Контрольній Палаті подрібний плян сум переступлення бюджету поодиноких міністерств за бюджетовий рік 1928-29. Зараз працює мін. скарбу над подрібним зіставленням способу виконання бюджету всіма міністерствами з днем 31. березня бюджетового року. Ті зіставлення незадовго відошле Найвищій Контрольній Палаті до затвердження. Рахункові замкнення за минулий рік відошле мін. скарбу до Найвищої Контрольної Палати тоді, як само отримає звіт про видатки на будівельні цілі.

—o—

Французький кредит для Рільного Банку.

Начальний директор Державного Банку Рільного Станішевський перепровадив пертрактації з групою фінансістів і одержав довго-терміновий кредит для Рільного Банку. В Парижі ведуться зараз ще одні пертрактації, щоби одержати довготерміновий кредит для Центрального Земельного Банку. Державний Рільний Банк одержав кредит у сумі 50 міліонів зол. Згадану суму призначить Рільний Банк вже цього року на інвестиційні цілі рільництва.

—o—

Концесії більшовиків.

З Москви повідомляють, що голова концесійної комісії Ксадров конферував з перебуваючими тепер у Москві представниками закордонних фінансових кругів, щоби притягнути закордонні капітали до СРСР. Більшовицька преса з великим вдоволенням розписується на ту тему і підносить інтратність більшовицьких концесій. Після урядових обчислень істнує дотепер 68 концесій у СРСР. Німці мають 12, японці 11, американці 7, англійці 7, поляки 6. Закордонного капіталу інвестовано у СРСР 50 міл. рубл. Більшовики домагаються збільшення інвестиційного капіталу бодай до висоти 200 міліонів рублів.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·89·00—8·89·50, канадійський доляр 8·81·50—8·82·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·20—1·71·50 фунт штерлінґів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·70·00, 20 франків 33·20·00—33·60·00, 20 німецьких марок 41·20·00—41·60·00, 10 російських рублів 46·50·00—46·80·00.

Срібло: Австрійська корона 0·67·00—0·67·50, 5 австрійських корон 3·45·00—3·50·00, австрійський фльорен 1·72·00—1·73·00, російський рубель 2·80·00—2·90·00, копійки за рубель 1·40·00—1·45·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 45·00—46·00, пшениця селянська 43·00—44·00, жито галицьке 35·75—37·75, ячмінь галицький броварняний 30·00—31·00, ячмінь на мливо 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 31·75—32·75, кукурудза румунська 35·50—36·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 115·00—140·00, фасоля колорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 51·00—55·50, горох пільний 38·00—40·00, бобик 33·50—34·50, мішанка паст. з зерні 00·00—00·00, вика 38·00—40·00, сіно солодке краєве прасоване 18·00—19·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 43·50—44·50, льон 74·00—75·00, лубін синій 22·00—23·00, ріпак озимий 75·00—77·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—74·00, мука пшенична 65 прц. 70·00—71·00, мука житна 65 прц. 50·00—50·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 22·50—23·50, отруби пшеничні 23·00—23·50, крупи гречані 68·00—70·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 48·25—50·75, пшоно 48·50—50·00, просо краєве 43·50—44·50, махухи льняні 47·00—48·00, конюшина краєва 150·00—170·00, мак синій 115·00—125·00, мак синий 90·00—100·00. Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42.

Найновіші вироби в вовнах і шовках на плащі і сукні поручає фірма
СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ
1590 **у ЛЬВОВІ, РИНОК ч. 32.** 1—

НОВИНКИ

— **Перші Загальні Збори „Українського Товариства Бібліофілів** відбудуться в суботу дня 30. березня в 5. годині пополудні в Бібліотеці Товариства „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10. Члени-основателі запрошують до участи в тих зборах всіх українських бібліофілів. 1—

— **Д-р Володимир Охримович, адвокат у Львові**, має честь повідомити, що перенесе свою канцелярію до власного дому у Львові, **вулиця Куркова ч. 61** (доїзд трамваєм ч. 1 або ч. 6 на Личаків до перестанку Шпитальна головний (костел св. Антонія) а відтак через вул. Св. Йосифа. **Телефон 73—30.**

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59-60. 1298 15—

— **Поїзд, що оминув катастрофи.** На стації Глинсько перед Жовквою варшавський поїзд вискочив учора із шляху наслідком того, що одна шина трісла. Машиніст зорієнтувався у чому річ, поїхав поволі далі, чим оминув накопичення вагонів. Увесь поїзд укопався в землю. Є тільки легко ранені.

— **Банковці чужим коштом.** „Ґазета Поранна" простує деякі свої вчорашні ревеляції про зловживання в „Акційнім банку гіпотечнім" у тій напрямку, що урядовець Сафір, що провинився в цих зловживаннях, не був у порозумінні з іншими урядовцями. Набрані ним депозити є багато менші і банк передав його особу до диспозиції прокуратури. Покищо він не сидить у слідчім арешті, тому, що лежить недужий.

— **„Чи це виховуюче?".** Під таким заголовком помістили ми 16-го ц. м. новинку прислану нам зі Солотвини, в якій дописувач стверджував сумний факт, що вдовиця по адвокаті А. Копровськім внесла прохання до адвокатської палати, щоби субституцію канцелярії її покійного мужа обняв адвокат-жид, хоча є там і адвокат-українець. Нині одержуємо довге вияснення на цю тему, а саме: п-і Ст. Копровська не могла передати канцелярії бл. п. свого мужа єдиному місцевому українцеві, тому, що він в більшости справ виступав другу процесову сторону, зате всі непозагоджені справи осиротілої канцелярії д-ра Копровського веде фактично надалі бувший його конціпієнт, українець, занятий у канцелярії новопризначеного субститута, який, як приятель покійного не має зі своєї субституції ніякої матеріяльної користи.

— **Чи ми бідні?** Пишуть до „Українського Слова" в Яворові: „Міліони викидаємо на горілку і тютюн — і кричимо, що ми бідні. Викидаємо також неменше через нашу непорадність. Маю два морги землі. З неї хочу вижити. Взявся я за пересаджування жита і зробив пробу на 100 квадратних сяжнях, 1 і пів морга засіяв я сівалкою. Я бачив, що так робили ті, що мали найкращі врожаї, а на двірських полях у Свидниці або в Порудні. І справді моя озимина була найгарнішою в цілому селі. Але у тім, що я не висіяв на 1 і пів морга 150 кг. жита руками, як це звичайно досі я робив, тільки той сам простір засіяв я нецілими 50 кг. Корець жита я заощадив. Виходить, що нам усім треба сіяти сівалками. Дві сівалки вистануть на ціле село. Селяни коло Перемишля зрозуміли це вже. В Торках, Буцеві, Поздячах, Журавиці й інших селах селяни сіють тільки сівалками. В яворівському повіті живе 8.750 родин, вони висівають руками 43.750 кірців річно. Сівалками засіяли би вони той самий простір 14.583 кірцями. 29.166 кірців викидаємо річно надаремно! Купуймо сівалки! Кожна родина заощадить 333 кг. збіжа; цілий повіт около 900.000 зол.! Тепер подумаймо, чи ми бідні?"

— **Мати вбила 18-місячну дівчинку.** Марія Кертуцька з Любіня Великого вбила 18-місячну донечку. Як причину того страшного злочину подала, що не могла її виживити, а рідний батько та мачоха викинули її з хати, кажучи: „кинь бохора під потяг, сама повісься". Тому вона вбила маленьку донечку в пятницю вечером і привезла її до Львова, щоби тут підкинути трупа дитини біля шпиталя. Маму арештовано, а трупа дівчинки відставлено до інституту судової медицини.

— **Ріжні вістки.** У Будапешті засудили 70-літнього редактора „Пестер Льойду" Йосифа Веса на 1000 пенґо за образу бувш. премієра міністра ґрафа Телекі, якого Весі назвав у статті бувшим молоді. — У турецьких кінах заборонили вживати поруч турецьких написів ще й французьких. Чужинці протестують, бо не розуміють фільм. — Віденські різники страйкували демонстраційно проти нових ветеринарійно-поліційних законів... одну годину, домагаючись їх скасування. — Ґенерала Людендорфа засудили суд у Куксгавені на 800 марок гривни за образу. — Ф.

Великий вибір першорядних якостей панчіх і скарпиток.

тографа Шпара. — Нова адміністрація Спол. Держав почала ще гостріше боронити прогібіційного закону. Цими днями перевели особисту ревізію 400 пасажирів з Фльориди і з кожного стягнули 5 дол. кари за пляшку алькоголю. — У Неаполі відбудуться від 8. до 15. квітня змагання мистців шерми за мистецтво Европи; у них візьме участь 12 країн: Англія, Франція, Німеччина, Італія, Голяндія, Австрія, Бельґія, Польща, Швеція, Чехословаччина, Мадярщина та Данія. — У Парижі виступає 8-літня муринська танцюристка Естера, що має великий успіх.

— **Невияснене вбивство.** Слідство ведене поліцією в Загребі: хто вбив редактора Шлеґля? не дало досі позитивних наслідків. Арештований кілька днів тому білгородський робітник Метесі — невинний. Слідство йде в двох напрямках — шукають за особами, що могли вбити Шлеґля з особистих мотивів і звязків з політичним македонським комітетом.

— **Наймолодша посолка.** До англійського парляменту ввійшла нова посолка, кандидатка робітничої партії Дженні Лі, що має 24 роки. Вона є народньою вчителькою і наймолодшим членом парляменту. Дізнавшись про вислід виборів, дівчина в захопленні кинулась на шию мами і вислала телеграму до свого вуйка. Дженні Лі походить з богатої рідні власників копалень, але стала учителькою з пересвідчення. Перша її промова в парляменті буде на тему боротьби з дорожнечою.

— **Жінка полковником.** Англійка Валері Сміт, що грала кілька літ ролю мужеського полковника Баркера між англійськими фашистами відповідала перед судом за кривоприсягу. Вона зізнала у свій час під присягою, що є полковником Баркером. Підчас розправи вона поводилась зовсім не по мужньому. Плакала та хлипала так сердечно, що судді та адвокати мусіли довго її вспокоювати і пригадувати їй хоробру її поведінку в добі її військової служби. Коли суд рішив, що справу треба передати вищій інстанції місс Сміт упала без тями. Присутні не могли вийти з дива, як вона могла стільки літ командувати мущинами, як справжній полковник. Досить було змінити мужеський одяг на жіночий і пропала мужеська вдача!

— **Статті Куліджа.** Редактор шікаґського журналу „Космополітен" Льонґ оповідає, як незвичайну подію про те, як йому вдалось „вилобути" від Куліджа 4 статті і як він мусів їх зберігати в тайні. Льонґ переконував президента 18 місяців, що він повинен „щось" написати для його журналу. Дві перші статті він дістав у „Білім Домі" зовсім несподівано. Кулідж спитав його тоді, щоби Льонґ сказав щиро, чи вони придатні до друку. Льонґ боявся страшенно, щоби репортери газет не переписали цих статтей при коректі і не „пустили" їх у пресу перед виходом журналу (чисто американські відносини:). Таке трапилось зі статтями Сміта в „Атлянтік Монтлі". Про те, що Кулідж дав статті до „Космополітену" знало лише кілька довірочних осіб. Звичайно цей журнал складають у друкарні в Брукліні і „склад" посилають до Шікаго, де виходить журнал. На цей раз увесь друк перенесли до „спокійнішого" міста до Мільвокі. Статті розбили на дрібні частини, так, що складачі не могли зорієнтуватись, чия це стаття. Відливи форми зі статтею стерегли в день і в ночі 8 агентів. Коли одної ночі на друкарню напали бандити і забрали 8000 долярів, редактор був щасливий, що відливи зі статтями Куліджа лишились нетиканими. Коли журнал був готовий, його розсилали не вантажними поїздами, як звичайно, а особовими і це коштувало 12.000 дол. більше. Тайну появи статтей Куліджа вдалося зберігти навіть перед персоналем експедиції. Льонґ не пише, скільки він заробив на цій „сензації", яка не ріжнилась нічим від статтей кожного іншого пересічного журналіста, крім підпису „Кулідж".

— **Хто збирає метелики.** Бувший болгарський цар Фердинанд приїхав зі своєю сестріницею до Найробу (південна Африка), де орґанізує лови — не на слонів і інших царських звірів! — на метелики. Фердинанд збирав метелики вже на довгий час перед тим, заки став царем на пенсії. Мета теперішньої його мандрівки гора Кіліманджаро, в 150 милях на південь від Найбору. Там він має надію доповнити свою колекцію, яка є вже нині одною з найкращих у світі. Яка іронія долі! Треба аж було воєнної метелиці, щоби цар міг увесь свій час присвятити метеликам.

— **Скарби Тутанкгамона.** У музеї в Каіро виставлені дорогоцінности добуті з гробниці пребагатого египетського фараона. Між ними є бумеранґи, прикрашені золотом у дорогоцінним камінням, яких уживали при королівських ловах на пташню; вони нагадують австралійські бумеранґи. Незвичайну ціну для вчених має кусень хліба, що закаменіла у деревляній скриці. Є там: шкатулка, на якій вирізьблена сцена походу рабів; блакитні фаянсові вази; незвичайно мистецької роботи віяльце зі слонової кости; мальовані глиняні таріжки; замшові нічні золототкані капці; бранзолети зі золота, дорогої порцеляни і фаянсу з різьбленими рисунками; мініятурний золотий скиптр, золоті мечі і ріжні частини зброї.

— **Великодну продаж обуви** *ДельКа* ціхує знова надзвичайний великий вибір найновіших моделів жіночої, мужеської і діточої обуви в прегарнім виконанні і барвах. При так великім виборі найде кождий для себе відповідний, дешевий і ґустовний черевик.

— **Роман Воробкевич** з Білобожниці одержав на політехніці в Данціґу дня 21. березня ц. р. диплом інжінера будови машин. 1712

Дописи.

ДРОГОБИЧ. (Святочний концерт у честь Т. Шевченка). Заходом Т-ва „Дрогобицький Боян" відбувся тут дня 24. III. 1929. в салі „Сокола" святочний концерт в честь Шевченка. По глибоко обдуманій святочній промові Д-ра В. Пацлавського, яка полишила на слухачах незатерте враження, на чоло програми вибилося фортепянове сольо проф. Яр. Куницької, яка відіграла а) Ліста „Nocturne" і б) Шуберта „Impromptu B-dur". Прецизна техніка і вроджена музикальність пяністки були причиною великого її успіху. Деяке стремування дасться усунути частішими продукціями. По береги виповнена саля радісними оплесками повитала на сцені співачку п. Жуківну-Созанську, яка відспівала дуже гарно: а) Стеценка: „Плавай лебедоньку", і б) Лисенка: „Хустину". Милою новиною для тутешньої громади було тенорове сольо Д-ра М. Панаса, який відспівав Нижанковського: „Минули літа молодії" і виказав добрий матеріял, який варто піддати студіям. Пять точок програми виповнили хори „Дрог. Бояна" під проводом п. п.: Іваненка і Гаврищука. Відспівано твори: Вербицького, Кишакевича, Леонтовича, Лисенка і Ярославенка. Замітна була велика праця, яку диріґенти вложили в хор, а яку хор відплатив, як не можна краще, виявляючи здисциплінованість, згучність і доволі добру техніку. Замічалася тільки місцями супрематія тенорів, яка навіть деінде нарушувала чистоту гармонії. — На спеціяльну увагу заслугує декламація вимку з „Вел. Льоху" Шевченка: „Три душі" — трьома ріжними особами, перебраними за душі (пп.: Ізничак, Короликівна і Кашубівна). Все те відбувалося на тлі по мистецьки зладженої могили Тараса, збудованої на основі знаменитого помислу п. Т. Робака. Музичним тлом для вокальних продукцій був акомпаніямент проф. Н. Куницької, яка вже нераз дала докази свого пиністичного таланту. — **Мельоман.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Неділя 31-го, г. 7·30 попол. „Царевич", оперетка.

Понеділок 1-го, г. 3·30 попол. „Бродвей", амер. штука.

Понеділок 1-го, г. 7·30 веч. „Двох панів Б.".

Вівторок 2-го, г. 3·30 попол. „Поворот тата".

Вівторок 2-го, г. 7·30 веч. „Царевич", оперетка.

Кіна.

„Аполльо": „Дама в льоні ч. 13" з Ґретою Ґарбо.

„Лев": „Загія" — жінка в обіймах дзуна.

„Оаза": „Останній приказ".

„Палас": „Танечниця з Москви".

„Пан": „Уланські любощі".

„Промінь" на Знесінню: „Голгофта".

„Фатаморгана": „Сторожі чесноти".

„Химера": „Крила".

Програма радіо.

Неділя 31-го.

Льондон (358). 16·30 Військова орхестра. 18·00 Дуети на два фортепяни. 21·00 Богослуження.

Париж (174). 12·45 Джезбенд з „Ґран Цатель". 18·45 Пате. 20·30 Канарк. концерт.

Берлін (475,4). 16.30—18·00 Концерт капелі Штайнер. 19·30 „Кармен" з держ. Опери.

Гамбург (391,6). 13·05 Великодний концерт. 20·00 „Казки Гофмана" опера.

Мюнхен (536,7). 18·15 Камерний концерт. 20·00 Популярний недільний концерт.

Відень (519,9). 11·00 Концерт симфоніч. орхестри. 18·40 Народні пісні.

Міляно (304,2). 16·40 Релігійний концерт. 21·00 Опера з „Ла Скали".

Будапешт (545). 19·15. „Мадараш" оперетка. 19·45 Циганська музика.

Рим (443,8). 20·45 „Танцюристка Катя". оперетка Джільбера.

Москва (1412,3). 18·30 Опера. (1442,3). 13·30 Театральна вистава.

Київ (775). 11·00 Народній концерт. 14·00 Діточий концерт. 17·00 Концерт.

Харків (477). 14·00 Концерт.

Варшава (1395,1). 18·40 Легка музика з Познаня.

Понеділок 1-го квітня.

Льондон (358). 13·30 Органовий рецітал. 14·00 Музика з готелю „Пікаділі". 24·15 Танці.

Берлін (475,4). 11·30 Дута орхестра. 20·45 Радіо-орхестра.

Штут.арт (321,2) 19·30 Орхестра Фільгармонії.

Франкфурт (421,3). 17·40 Оперетковa музика.

Гамбург (391,). 21·00 Легка музика.

Ляйпціґ (361,9). 17·30 Сучасна англ. фортепянова музика. 19·30 Концерт солістів.

Рим (443·8). 17·00 Сучасна музика в „Академія Філярмоніка".

Міляно (304,2). 20·30 Оперетка. 23·00 Джесбенд.

Відень (519,9). 16·00 Концерт Тонкінстдер орхестр. 19·45 Сонати Бетовена. 19·10 Пісні.

Будапешт (545) 19·00 Мадярські пісні й циганська музика.

Москва (363,7). 16·00 Концерт.

Київ (775) 19·06 Клюбовий концерт.

Харків (1680) 20·30 Робітничий хор.

Варшава (1395,1) 15·15 Симфонічний популярний концерт. 19·30 Веселий фейлетон.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича

Копичинці:
31.III. Базар.

Теребовля:
1.IV. Базар.

Тернопіль:
2.IV. Базар.
3.IV. Два зводі.

Козова:
4.IV. Вій.
5.IV. Кілка Старого Млина.
6.VI. Вихрест.
7.IV. Маруся Богуславка.

Бережани:
8.IV. Вій.
9.IV. Базар.
10.IV. Маруся Богуславка. 8—?

Звичайні Загальні Збори Львівського Клюбу Стиківварів в дбудуться дня 7. квітня 1929 р. о год. 10. рано в домівці Спортового Союза (вул. Гуговського 2). Денний порядок: 1. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 2. Звіт Виділу. 3. Уділенне абсолюторії Виділови. 4. Вибір нового Виділу. 5. Справа найму кортів. 6 Евентуалім. 1718 1—1

Подяка. Отцям складаю прилюдно подяку Вп. П. Д-р І. Новодворському в Коломиї за безкорисну і успішну оборону в пол. процесі, як також Вп. Громадянству Коломиї, що в часі мого побуту в тюрмі, несли мені моральну і матеріяльну поміч. — **Дмитро Печенюк,** студ. прав. 1—1

„Спортові типи серед мущин і жінок". Відчит на цю тему виголосить в суботу дня 30. ц. м. в льокалі Союзу Українських Купців (Підвалля ч. 9) д-р Олекса Алмашчук. Початок: 7. год вечером. Вступ вільний. Гостям раді! На відчит запрошує всіх прихильників українського спорту. — **Виділ Спортового Гоз-а „Україна".**

Кружок Рідної Школи в Коломиї отвирає поготовляючий курс до гімназії. Вписи приймає Канцелярія Р. Ш. до дня 5. квітня 1929. — **Старшина Кружка Р. Ш. в Коломиї.**

Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові пригадує, що звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться в неділю дня 31. ц. м. в салі „Української Бесіди" (вул. Рутоньського ч. 22) в 3. год. попол. Право голосування мають усі членинотчини, члени Головної Ради, голови Філій або їх заступники, члени контрольної комісії і відпоручники звичайних членів вибрані на філіяльних зборах.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Нові матераци 3 подушки 30 зол. Волосяна 75·—. Вкладні дротяні 6·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотелики розкладані 45·—. Гобелінові отомани 55·—. Ліжка сіткові 40·—. Вішалки стоячі 25·—. Умивальки 5·—. Ліжко мосяжне 20·—. Дточі білі анкерові 50·—. Фабрика З А К С, вул. Личаківська ч. 132. 1611 3—4

НОТАР Левицький в Підгайцях пошукує негайно іспитованого кандидата, евентуально солідного, рутинованого у справах спадкових урядника канцелярійного. 1706 3—3

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН Я. Ярославенка на мішаний хор в легкому укладі, партитура з подвійними голосами за 2·— зол. висилає кожна книгарня. — „Торбан", Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1615 6—10

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 152-?

МУЗИЧНІ ВІСТИ приймають дописи. Пошукують я кольпортерів. Ноти і катальоги висилає: Торбан, Львів, вул. Осолінських ч. 6. 1579 10—10

ІВАН КОЦУР увеважає військовий документ виданий через 10 Дпон Таб. в Перемишлі. 1709 2-2

ВСІЛЯКІ годинникарсько-юбілерські роботи виконує найстараннійше — Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 а) 43—?

МОНЮШКО, вул. Зіморовича ч. 10. Тел. 35—54. Фортепяни, Пяніна в ріжних цінах на догідні сплати, виключне заступництво світової слави фабрики **Schweighofera.** 1598 3—3

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані жирардівські вироби

як: полотна, обруси, ручники, капи, хустинки і т. п.

ФІРМА ОСИП СТЕФАНОВИЧ давніше **Роман Зубик**

ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.

1506 6—1

ЗНЕСІННЯ біля жовківської рогачки **КІНО ПРОМІНЬ** **ЗНЕСІННЯ** біля жовківської рогачки

висвітлює дуже веселу комедію в 10 актах з найліпшим козиком світа **Львом Ерролім** **ВАРЯТ на ВОЛІ**

Ціни знижені! Ціни знижені!

„Фарболь"

СТАНИСЛАВІВ, Сапіжинська ч. 11. Тел. 5—18.

Гуртівня фотографічна, радіоапарати і складові части

ПЕРФУМЕРІЯ

Склад фарб, лякерів, покостів, щіток та пеналів.

1713 **:: ЗНАРЯДДЯ ГОСПОДАРСЬКІ І ХІРУРГІЧНІ. ::** 1—1

РАТУЙТЕ своє здоровля і з весною починайте лічення водами мінеральними фабрики „Здоровля" (вул. Здоров'я ч. 9, тел. 14—72). — Води ці продуковані і під директивою визначного хеміка удосконалені, перевисшають в успіхах всі інші. 1684 3—3

ПОТРІБНА ПАННА ДО СКЛЕПУ. Вимагана Торговельна Школа і практика. — Письменні зголошення до Торговельно-Промислового Банку, Львів, вул. Боїнів ч. 4. — до дня 2. квітня ц. р. Оферти неузгляднені останутъ без відповіди. 1707 2—2

НАДДНІПРЯНЦЯ-співака-ренета літ 25—40 висватаю з гарною панною, всною шатнивою. Першенство бувш. воякам У. Н. Р. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Земляк". 1705 2—3

УКІНЧЕНА семинаристка пошукує лекцій. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Мужикальна". 1716 1—1

ПИШУ на машині, маю гарне письмо, пошукую посади до бюра або каси. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Добра Сила". 1717 1—1

КАМЕНИЦЯ II. поверхова і вілла на добрих услівях на продаж. — Відомість від 2—4 год. попол. вул. Петра ч. 11/II. пов. — Чорний. 1720 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Свеціялісті недуг нетвіи, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 23—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Сприпадовання зитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби з каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. 1. Урядовим і студентам значна знижка. 1689 Тел. 65 73. 4—10

Купує і продає

парцелі будівельні, вілі, камениці, фільварки, більші маєтки, ліси і шукає маєтки в наєм.

Бюро **Д-р ЯНА ДЗЮЖИНСЬКОГО** і Спілки.

1719 **ЛЬВІВ, пл. Бернардинська ч. 11.** 1—4

МЕБЛІ стилеві, першорядних виробів; спальні, їдальні, сальони і мужеські покої як також поодинокі части по приступних цінах — поручає фірма:

БРИК і ҐРИНЕР Львів, Ягайлонська 24. Тел. 21—76.

(біля ніна Марусеньки). 1710 1—3

Присилайте передплату!

Свіжість і красу тіла можна добути тільки раціональним натиранням **французькою горівкою „BRAZAT"** 1569 а) **Жадайте скрізь.** 1—1

:: СКЛО ::

ПОРЦЕЛЯНА

КРИШТАЛИ

ПОРУЧАЄ

НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКИЙ

Львів, Галицька ч. 20.

885 Тел. 69-75 (Рог Валової) 33—?

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на

РЕВМАТИЗМ

кольку з причини перестуди, на постріли, Іхіяс і т. п.

Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.

Вибір і головна продажа.

АПТИКА МІКОЛЯША

Львів, Коперника ч. 1.

870 99—?

ЛІЖКО після „Патент" з матерацом, найкращ. за найдешевше ціна **30 зол.** На провінцію висилає одержавши належ. — Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1610 1—1

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Філії Музичного Товариства ім. Лисенка в Дрогобичі відбудуться дня 14. IV. 1929 о год. 4. пол. в Муз. Інституті, Ринок ч. 2. зі слідуючим порядком дня:

1. Відчитання протоколу попередніх Заг. Зборів.
2. Звіт Уступаючого Виділу.
3. Звіт Дирекції Муз. Інституту.
4. Дискусія над звітами.
5. Вибір нового Виділу. 1713 1—1
6. Внесення і Заявти.

Дрогобич, дня 25. III. 1929.

За Вид. Муз. Тов. ім. Лисенка в Дрогобичі:
Д-р В. Пацлавський, т. р. голова.
Д-р Роман Савойка, т. р. секретар.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10